B
708

B 408

IOANNIS PIERII VALERIANI BELLVNENSIS,

HIEROGLYPHICA,

SEV

DE SACRIS ÆGYPTIORVM, ALIARVMQVE GENTIVM LITERIS COMMENTARII:

Summa cum induſtria exarati, & in libros quinquaginta octo redacti: quibus etiam duo alij ab eruditiſſimo viro ſunt annexi.

Hæc poſtrema omnium editio præter iconas & varia numiſmata affabrè elaborata, non ſolùm variarum hiſtoriarum, veterúmque inſcriptionum monimenta continet, verùm etiam præter Aegyptiaca, & alia pleraque myſtica, tum locorum communium ingentem ſyluam: tum ſacrarum literarum, in quibus haud rarò & Chriſtum ipſum & Apoſtolos Prophetáſque huiuſmodi locutionibus vſos fuiſſe videmus, exquiſitam interpretationem: quippè cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud ſit, quàm diuinarum humanarúmque rerum naturam aperire.

Acceſsêre nunc primùm perutiles ad marginem Annotationes nunquam hactenus excuſæ, vnà cum Declamatiuncula pro Barbis, ac eiuſdem Poëmatibus: eáque omnia à mendis quæ irrepſerant, vindicata.

CVM INDICE GEMINO.

LVGDVNI,
Sumptibus Pauli Frelon.

M. DCII.
CVM PRIVILEGIO.

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI, FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆQVE PRINCIPI, Heroi incomparabili,

IOANNES PIERIVS VALERIANVS,
S. P. D.

CVM mecum reputo, COSME Princeps Illuſtriſsimè, reputo autem ſæpiſsimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatiſsima vita tuæ, negotiorúmque electionibus, cùm omnes te vnanimi totius patriæ tuæ conſenſu, in iam tenera ætate, ditioni ampliſsimæ præponerent, & in hanc celſam honoris ſedem extollerent, tum certè quónam modo tantam rerum molem in hac temporum perturbatione ferre ac ſuſtinere poſſes, ſanequàm pro eo ac debui, ſolicitus eſſe cœpi. Verùm cùm actionis adminiſtrationiſque tuæ progreſſum, & quam vitæ rationem complexus es, conſidero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videam te Fortunæ locum illum, ſingulari omnium beneuolentia & ſumma Virtutis exiſtimatione non ſolùm tueri potuiſſe, ſed etiam eam virtutis opinionem de te concitauiſſe, vt vel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veróque Principe ſoleat expectari vel maximus, huiuſce iam non adumbratam imaginem, ſed luculentam expreſſamque formam nobis exhibuiſti: atque vt inſigne commodum ſubditis tuis adſerre poſſes, in primis operam dediſti, vt tanquam agrum melioribus ferendis ſegetibus deſtinatum, Lolio zizaniáve, ſic Rempublicam tuam labe vitiiſque contagioſis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis contumelias, blaſphemias, periuria, & id genus extrema ſcelera pro virili, iuréque tuo prohibes, emendas, tollis, ac punis: nihilque magis è tua dignitate, nec rem Deo (huius enim miniſter & eſt, & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis ſalubriorem exiſtimaſti, quàm ſi ad huiuſcemodi honeſtatis ac pietatis ſcopum & metam in curriculo tuo grauiter & ſtrenuè contendas: pro quo etiam labore & indefeſſo ſtudio certò nouiſti tibi diuinitùs immortale præmium eſſe propoſitum, cùm tam glorioſi conatus & curſus dux & magiſter CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omnium feliciſsimos ſucceſſus, qui Religionem puriorem ardenter amant, & ornare ſedulò contendunt. Quamobrem, COSME Princeps ornatiſsime, fas mihi ſit quæſo, meo quodam more, & ſingulari quadam erga te gentémque veſtram pietate, liberiùs quadam vſurpare & adſerre, quæ ex officio prætermittere non poſſum, téque exhortari, & admonere, vel iam currentem (vt dici ſolet) incitare potiùs, vt quem hactenus animum ad publica iuuanda commoda attuliſti, eum non deponas, ſed tibi etiam atque etiam vigilandum, ac pro Republica conſilio & labore excubandum exiſtimes: ſtudiáque omnia, cogitationes & curas in ijs rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas, in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſſis. Hoc ipſum facilè totum aſſequeris, ſi Deum verum in CHRISTO verè, vt facis, agnoſcens, ſumma fide & ſeruãtia colas, ames, venereris, & gloriæ ſanctiſsimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ, conſeruandæq; dies noctéſque ſtudeas in Domino, ad quod es adhibitus, publicam, vt hactenus feciſti, ſalutem quæras, ſubditorum incolumitatem cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, vel iam inſtitutam conſerues, florentem ditionem legibus, iuſtitia, concordia ſtabilire pergas. Magnum, inquies, eſt hoc & arduum munus, moleſtiarumq; plenum, & quod non niſi ab ijs præſtari poteſt, quibus diuinitùs peculiare donum conceſſum eſt: mihi autem homini ſatis alto perfruenti otio hæc perſcribere longè faciliùs, quàm inuenire quenquam qui ad hunc ſcopum propiùs collimet. Rectè ſanè, ſed quorſum hæc? Vt teipſum, clariſsime Princeps, reſpicias, téque eum eſſe firmè credas, in quem Deus Optimus Maximus immenſa ſua benignitate, tam ampla conferre voluit beneficia, vnúmque cõſtituere Ducem, ac veluti paſtorem, magnis & latè diſsitis populis, vt eos commodè, prudẽtérque regendo paſcendóque, in hoc tuo principatu idea quædam ſanctæ Reipublicæ eluceres. Ideóque duos præclaros tibi comites addere voluiſti, Iuſtitiam & Religionem: quarum alterâ fortunas, vitam & dignitatem ciuium & populorum conſeruas & contines: alterâ, ad veram ſalutem, verámque felicitatem omnes conuocas, & proprio laudabilique exemplo tantùm non adducis. Reſpice igitur, COSME Princeps, munus tibi aſsignatum à Deo, talentúmque tam liberaliter tibi impertitum, ac cœleſte tuum illud nomen non ſine diuino numine ideò tibi obueniſſe, vt (quod olim de Sparta prouerbiũ iactatum eſt) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutum genere exornes. In primis autem, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, ſtudio, liberalitate, & officijs tuis complectaris: inſunt enim in arti-

Ad Illuſtriſſ. Coſmum Medicem

bus illis fontes & cauſæ ſapientiæ, virtutum, legum, & honeſtæ diſciplinæ, quæ omnia quàm principatui & prouincijs tuis neceſſaria ſint, vnus omnium Principum optimè nouiſti, qui nullis ſumptibus, laboribus nullis pepercisti, vt præſtantiores ingenuarum artium Doctores Gymnaſijs præficerentur, iuuentutémque liberaliter inſtitueret. Et ſi quis tandem inuenitur, qui ab egregia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignum iudicas, ac benignè cõplecteris, authoritate defendis, foues, & dignis præmiis ornas, vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctiſſimos quoſque certatim ingenij ſui partus libenter illi commendare, cuius vel nominis ſplendore, gratiam & ornamentum ſcriptis concilient ſuis. Quam quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in veſtra ſum clientela, committendum putaui, vt, cùm multi eam voluptatem, quam incredibilem ex iſta magna dignitate animis ſuis perciperent, ſcriptis declararent, vellêntque te hunc ſummum honorem ex tuo merito ſplendore diutiſſimè adminiſtrare, ego vnus in tanta omnium lætitia tacerem, nec ſcripto teſtificarer commune omnium noſtrûm gaudium ex eo potiſſimùm natum eſſe, quòd te vnum in hac durioris temporis propugnatione diutiùs delectum videmus, qui literas, literatóſque viros ſingulari benignitate foues, atque illuſtras, ac aduerſus intolerandam inſcitiam, & immanem barbariem defendis. Vt igitur huiuſce perceptæ meæ lætitiæ aliquam ſignificationem darem, cõmentarios ſatis multos diuerſorum amicorum, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de ſacris Aegyptiorum literis hoc tempore in vnum veluti corpus contractos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel deſcribendis, vel tractandis magnã operam & ſedulum ſtudium nos poſuiſſe, boni omnes, qui noſtra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quàm verò feliciter id à nobis tentatum ſit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles ſuſtinuimus, dum earum rerum explicationem adferre ſtuduimus, quæ naturæ obſcuritate varietatéque inuolutæ, multiſq; obſtructæ difficultatibus, plurimorum vel inſigniter eruditorum hominum ingenia exercere detineréque potuerint, vt etiã æquiorem mihi fore Lectorem ſperem, vbi viderit me primùm tãta rerum varietate, magnitudine ac difficultate maximo ſtudio, maximáque animi contentione in hoc argumento elaborare voluiſſe, & honeſto exemplo multorum ſtudia excitare. Quanquã hoc loco extiterunt, qui in ipſo operis veſtibulo à tam laborioſo me deterrere ita ſtuduerunt incœpto, vt etiam vel arrogãtiæ vel imprudentiæ nota & crimine me verberarint, quòd vnus è multis exiſtimarem aliquam abſolutam explicationem me nunc tandem huic tam obſcuro argumento adferre, & tam immenſam rerum abditarum ſeriem ex Aegyptiorum ſacerdotum arcanis eruere poſſe confiderem. Quin potiùs rei difficultate ob oculos verſata, inexhauſti operis laborem declinandum cenſuerunt, præſertim cùm in huiuſmodi enodandis non pauci ex Græcis & Latinis barbariſque ſcriptoribus omne ſtudium & operam ſine fruge conſumpſerint, quod opus tale rerum atque artium omnium propemodùm rationem, naturámque comprehendat. Prætereà vetuſtis earum literarum monumentis, partim temporum, partim hominum incuria deperditis, ea dicebant ſcriptorum inopia laborandum eſſe, vt ſi ætas, ſi ingenium, alia pleráque adeſſent, vix tamen ad exitum perducere concederetur tantæ molis argumentum, quod idem adeò ſit ex hominum memoria ſublatum, vel potiùs abolitum, vt nulli vnquã vſui ſit hæc elucubratio futura, cùm præſertim hoc ipſo tempore nullus quantumlibet profunda eruditione ſit, qui vel obeliſcos, qui Romæ aut alibi adhuc viſuntur, vel admirandam illam Bembi menſem intelligat, aut interpretari poſſit: vanúmque eſſe, ingenium in eo pertinaciùs intẽdere, quod te nunquam omninò ſperes aſſecuturum. His ego reſponſum volo, me non eſſe neſcium plurima ex his vnà cum Aegyptiorum regno, doctrina, inſtitutione, ac ferè omni eorum nomine ita eſſe abolita, vt ſi vel ipſe reuiuiſcat Heraiſcus, qui fertur olim omnia ſacerdotum eorũ monumenta, literáſque myſticas vno ſtatim obtutu intellexiſſe, rerúmque ſimul interpretationem confeciſſe, iam nunc laboret incaſſum, ſi quid tale aggrediatur. Sed eſto non poſſe me, non poſſe alium quempiam totum hoc ſacrum perluſtrare, idcircóne præclaro & laborioſo incœpto deſiſtendum, quòd vni omnia præſtare negatum ſit? Idcircóne veterũ numiſmata & ſtatuas artificioſiùs elaboratas, quas tanto ſtudio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto ſumptu reſarcire curamus, quæcunque fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilæ, in fornacalem ignem ad vſum calcis conijciemus? quomodo enim nobis vel voluptati, vel admirationi eſſe poterunt, ſi non vndecunque perfectæ fuerint, quando nihil iſti dignum putant, pretioſum nihil, niſi quod eſt abſolutiſſimum? Age igitur, COSME, ſi horum ſententiam probas, monumenta aliquot tum vetera tum recentia ex amœniſſimis tuis ædibus abijce, ſtatuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti induſtria fabrefactas, è diui Laurentij templo eliminandas cura: nam & illis aliquid deeſt, & hæ extremam artificis deſiderant manum, vt de his tantùm loquamur, quos in noſtra commentationis ſerie duces libenter ſuſcipimus. Plinium habere domi nemo velit, profeſſus enim ſe naturalis aut mundi hiſtoriæ libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquiſiuit, in orbis deſcriptione multa prætermiſit, montes aliquot non recenſuit, flumina pleraque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piſcium, auium, ſtirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatem parum accuratè propoſuit? Quid Plutarchum, quid Aelianum, quid Athenæum, quid Pauſaniam memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in ſuſcepto argumento dici potuiſſent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in ſcribenda hiſtoria laus eſt, vt eandem pleriſque veterum eripuerit, & cum vel primis parẽ habeat? Huiúſne incomparabilis viri ſcripta reijciemus, quod in ea temporum ſerie aliquot annorum hiſtoria conciſior ſit? Id exiſtimo nemo, niſi prorſus humanarum rerum imperitus, approbauerit. Tu certè, COSME Princeps, domeſtico idipſum improbas exemplo, qui quanto potes ſtudio, quicquid reparari poteſt, inſtauras: & quorum virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorum etiam imagines vel opera ſtudioſè perquiris. Sed ne in hoc multus ſim, harum commentationum labor nulli rei magis mihi videtur aſſimilandus, quàm illi de quo dixi ſtatuarum effodiendarum & inſtaurandarum ſtudio: vt enim illæ vtcumque mutilæ, gratæ eſſe ſolent, ſic noſtra hæc (niſi me inſtituti operis fallat amor) etſi non omnia complectentur, habitura tamen ſpero aliquid, quod ſeſe humana ingenia oblectare poſſint. Nihil igitur mihi cum illis ſit,

Qui quòd deſperent inuicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolint prohibere chiragra.

Nouimus

Epiſtola nuncupatoria.

Nouimus humanarum virium terminos circumſcriptos, & aliquid eſſe prodire tenus, ſi non datur vltra. Quamobrem quis tandem iniquior in eum erit animo, qui mortaliũ ingenia, induſtria & laboribus ſuis quocumq; modo vel delectare vel iuuare conetur? Nã de præſentis argumenti vel oblectatione, vel vtilitate, quam earũ rerũ explicatio & cognitio affert, ſi velim pro dignitate dicere, nullus vnquã exitus reperietur. Quòd ſi vnicuiq; rei non exigua nobilitas ex antiquitate cõparatur, ſcriptorum opinio eſt, literas has, quibus inde vſi ſunt Aegyptij, tunc primùm excogitatas, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cæleſtium rationem primi mortalium indagaſſe traduntur, duas diuerſa materia columnas conſtituerunt, lateritiam vnam, alteram lapideam, in quibus totum de conſummatione mundi arcanum exſcriberent: ſunt enim qui deſcriptionem huiuſmodi, animalium cæterarumq; rerum figuris conſtitiſſe aſtruerent, in quibus tamen Philoſophi, Poëtæ, Hiſtorici, diuinarum etiam diſciplinarum ſententias deliteſcere viderunt. Conſtantiſſima enim fama celebratum fuit, ſacerdotes illos Aegyptios omnem naturæ obſcuritatem adeò manifeſtè ſibi cognitam profeſſos, vt eandem quaſi per manus traditam, diſciplinam hæreditariam poſſiderent. Hac ipſa præclara fama commotus admirandus ille Pythagoras, Aegyptum ſibi adeundam luſtrandamq; putauit, ac ab iiſdem ibi ſacerdotibus talia cepit arcanarum rerum documenta, vt non abs re de illo paſſim dictum ſit:

Mente Deos adiit, & quæ natura negauit
Viſibus humanis, oculis ea pectoris hauſit.

Tantáque huius viri fuit admiratio, vt Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiam è vita deceſſiſſe fertur) ex eius domo templum facerent, ac veluti numen colerent. Quid Plato, vt ingenij doctrinæq; Princeps, & Philoſophorum Deus & haberetur & vocaretur, nonne id Aegyptiacæ peregrinationi debet referre acceptum? Nonne Moſes ipſe, quem Pharaonis filia adoptauit, regióque modo, peritis Aegyptiorum adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni ſapientiſq; nomine honoratus eſt? Sed ne in conquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphica inſtituendi ratione ſimilitudinem habere comperio diuinas noſtrorum literas, ita omnia myſtico quodam ſenſu ſcripta quæcumque Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cæleſti Spiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouóque inſtrumento cùm Aſſertor noſter ait: Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud ſibi voluit, quàm hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud: Ieſus in parabolis loquebatur ad turbas, nónne ſermones ſuos arcano quaſi Velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apoſtolos ab vſitato loquendi more receſſiſſe, vt ſacra de Deo dicta à cæteris ſcriptis, ſicut merita dignitate, ita & forma quadam diſcernerentur, ne cæleſtium myſteriorum majeſtas paſſim & indiſcretè pateſceret, ſanctúmque Canibus, & margarita Porcis exponerentur. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphum Alexandriæ Regem, pleriſque audientibus affirmauit, non licuiſſe Græcis Hebraicam hiſtoriam attingere, quin illuſtrium ſcriptorum quoſdam eam rem tractare auſos, aduerſa mentis valetudine & langore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto deſtitiſſent, tanquam id arcanum profanis eſſe gentibus manifeſta ira Numinis interdictum. Ad quod ipſum ſi nunc multi reſpicerent, modeſtiùs aliquando ſe gererent. Vides enim quæ de humana diuináque diſciplina vetuſtas illa ſub rerum verborúmque quorundam inuolucris occultauerat, & quod peritiſſimi quinque inter ſe hoc veluti ænigmatum genere vti conſueuerunt. Mihi igitur vitio verti non debet, ſi omnem operam & ſtudium ad harum rerum explicationem contulerim, quas tanto in pretio à præſtãtiſſimis quibuſque ſemper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo ſummæ laudi datum, quòd primi vnum vel alterum ex his locum interpretati ſint. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et ſi is non ſum, qui cum illis auſim eruditione cõtendere (fuerunt enim ex iis quos æquus amauit Iupiter) ſi quid tamen non intermiſſus labor, & in euoluẽdis remotioribus libris perſeuerantia valent, non vnum iam aut alterum locum, ſed ad multa volumina de arcanis huiuſmodi, aliqua poſteritatis gratulatione me conſcripſiſſe grati, ni fallor, profitebũtur, ac oblectationem & vtilitatẽ ab harum rerum tractatione non diſiunxiſſe. Maximas certè cõmoditates & vtilitates cõſequemur, ſi ex multis expertibuſq; rationis animãtibus exempla ſumere voluerimus, & virtutum, quas ſequamur, & vitiorũ, quæ fugiamus. Nec deerit occaſio rectè ſentiẽtibus, qui accommodatè ad religionẽ noſtram hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiã arborũ & herbarum cõſideratio nobis otioſa eſt, cùm B. Paulus, & ante eum Dauid ex rerum creatarum cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatẽ intelligi tradent. Quæ cùm ita ſint, quis noſtrûm tam torpeſcenti ac terrenis fæcibus immerſo erit animo, qui ſe non innumeris obſtrictum à Deo beneficiis fateatur, cùm ſe hominẽ creatum videat, & omnia quæ cælo, aëre, aqua, terráq; cõtinentur, hominis cauſa generata eſſe, ſeq; non ſolùm rerum cæleſtium contemplatorẽ eſſe, verùm etiã eorum omnium quæ vniuerſum cõplexu ſuo continet, Dominum eſſe conditũ? Hæc ſi ita ſuis viribus & animo expenderentur, atq; oculis quotidie cernũtur, mirabilem excitarẽt in nobis erga Deũ amorem. Verùm iam tẽpus, vt quæ, coniunctiſſimis efflagitantibus amicis, cõmentariis ſingulis comprehenſa ſint, vno veluti obtutu ſpectanda exhibeã, quos quidem cõmentarios, optime Princeps, ad te mitto, vt quibus poſſim officiis meã in te fidẽ, perpetuámq; obſeruantiã declarem vehementer etiã atq; etiã rogans, vt hos ipſos ad te venientes, id eſt, munuſculũ Pierij tui, quo ſe præſtantẽ virtutem tuã memoria ſempiterna colere velle declarat, ne aſpernère, libróſq; ipſos vnà cum authore tuendos cõſeruandóſq; ſuſcipias. A Leone animantiũ omnium præſtantiſſimo fortiſſimóq; auſpicandũ putaui, in quem cùm oculos attentiùs conieciſſem, ſtatim ardentiſſimus ille animi tui vigor affulſit: quare nemini cõuenientiùs quàm vni tibi eum etiã peculiariter dedicari poſſe iudicaui: méq; ad id faciendum in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ ſemper fuit Leonum altrix, magna ſpes afferebatur, vt Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè eſſet apud te conſecuturus. Multo enim indiget cibo, nec quemquã hodie noui, qui liberaliùs ac libentiùs vno te ſit impenſam hanc, quæ tua eſt humanitas, facturus, cùm præſertim largiſſima tibi ſit earum rerum copia, quibus Leo meus paſcendus eſt: mox verò vbi vires adeptus idoneas fuerit, tuorum literatorũ ope curáq; ſaginatus, nulla noſtra verecundia theatris exhibitus, ſpectaculo quouis publico, feliciſſimis tui nominis auſpiciis, emittatur. Vale.

AMPLISSIMO VIRO DOMINO NICOLAO DE LANGES, EIVSDEM LOCI,

LAVALLII, &c. DOMINO, PRÆSIDIQVE INTEGERRIMO, literarum literatorúmque Patrono ſingulari, IOAN. PISEV. Aruer. S.P. precatur.

* * *

QVOD erat mihi optandum maximè, vt aliquando à te ſummis beneficiis cumulatus, quoniam nullam prorſus gratiam referre poſſem, tibi ſaltem debere apud omnes ingenuè profitendi aliqua non vulgaris occaſio daretur, nunc datâ oblatámque maiorem in modum lætarer, niſi magnitudo tuorum erga me meritorum ingenium ita meũ obruere viſa ſunt, vt ne potuerim vnquam vlla meditatione parem verborum copiam excogitare: nec aliud occurrat, niſi animum memorem & gratum polliceri, precariq; perpetuò, vt ſuperi cumulatè referãt gratiam optimè merito, quod mihi ob fortunæ tenuitatem omninò non licet. Certè, quemadmodum qui ſunt ære alieno obſtricti, nec habent vnde ſoluant, verſuram facientes aliunde mutuò ſumunt pecunias vt creditoribus vſuras pręſtent, ſortémque procraſtinentur, atque ita creditoribus auferendo diem, fidem ſuam tueantur, ita ipſe ex locupletiſſimo, pretioſiſſimo, inexhauſtóque PIERII VALERIANI theſauro, hoc eſt, ex eruditiſſimi vel potiùs omniſcij viri Commentariis hieroglyphicôn, omniúmque elegantium & reconditarum ſcientiarum monumentis fructus aliquot depromere mihi neceſſe fuit, æs alienum alieno ære diſſoluendo. Peropportunè autem accidit ex animi ſententia, vt Bibliopola (qui nunquam labori, nec ſumptibus pepercit, quò vulgares libri, qui ex ipſius taberna prodirent libraria caſtigatiſſimè poliſſiméque in vulgus exirent) me ante paucos menſes adiens obtulit P. VALERIANI Hieroglyphica (quæ ſtatuerat typis excudere quàm elegantiſſimè ac emendatiſſimè fieri poſſet) prælegenda, caſtigandáque, & innumeris mendis repurganda, quibus audierat ſcatere. Accepi conditionem, haud inuitus, non tam ſatisfaciendi omnibus ſpe, quàm progrediendi quantum poſſumus, voluntate. Multa tamen à nobis emẽdata additionibúſque fortè non infrugiferis aucta (non auſim dicere illuſtrata) & locupletata, maculis infinitis quæ Typographorum incuriâ vel temporum iniuriâ irrepſerant, conati ſumus reſtituere. Quid facerem? neque verò cuipiam dubiũ eſſe debet, quin author vbi primùm commentarios ſuos edere decreuiſſet, eadẽ emendatiſſimè in publicum exiſſent; vt qui in iiſdem elucubrandis, ornandis ac expoliẽdis ferè XX. annos impẽdiſſet, vt ipſe alicubi teſtatur, atque ſingulos ſingulis Principibus, Cardinalibus, plurimiſq; eoſdem nobilitate, doctrinâ, ingenio, omnibuſq; virtutibus ornatiſſimis viris donare deliberaſſet, vt illis nihil perfectius, quoad eius fieri potuit, eſſet: vnde non vulgarem ab ipſis gratiam retulit: cuius rei teſtis locupletiſſimus Ægidius Cardinalis Viterbienſis appoſitiſſimè reſcribẽs PIERIO VALERIANO, Ægypti gloriam ipſum inſtaurare eodem tempore, quo Solimus Turcarũ Imperator acceſſiſſet videlicet Sultanorum rebus profligatis à Mammeluchis Tabulas, ſigna, marmora, & quidquid ibi ſplendoris erat, delebat, ac diripiebat: ipſiſque PIERIO gratulatur quòd ſe diuinis lucubrationibus tot etiam huius ætatis luminibus infereret, quibus Diis comitibus, ſapientiæ veteris, diuinæ eruditionis, arcanarum ſacrarúmque literarum monumenta reponeret, ignota mortalibus arcana, erueret, lucem canæ doctrinæ poſt tot ſæcula ab inferis reuocaret, & alia quæ idem Cardinalis rectiſſimè diſertiſſiméque diſſerit. Argumenti enim luculentiſſimi varietas, reconditioriſque literaturę, lectionem facit periucũdam, optabilem, vtiliſſimámque, in quo ſe noſter PIERIVS totius antiquitatis ſcientiſſimũ cõmonſtrauit: in Geometricis, Arithmeticis, Aſtrologicis, Muſicis, Geographiciſq; exercitatiſſimũ eſſe oſtendit, atque omnes numeros doctrinarum & ſcientiarũ expleuiſſe. Comprehendit ſiquidem materia hieroglyphica rerum atque artium propemodum omnium rationem, naturámq;: hinc fragmentorum marmoreorum, obeliſcorum, veterúmq; numiſmatum cognitio pendet. Scriptorum autem eſt opinio, tunc primùm excogitata, cùm veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœleſtium rationem primi mortalium indagaſse perhibentur, duas diuerſæ materiæ columnas erexêre, lateritiam vnam, alteram lapideam, in quibus, vt noſter PIERIVS autumat, totum de conſumatione mundi arcanum exſcriberent, deſcriptione videlicet animaliũ, arborum cæterarúmq; rerum figuris: in quibus tamen Philoſophi, Poëtæ, Hiſtorici, diuinarum etiam ſcripturarum ſententiæ deliteſcere viderant. Sic Sacerdotes illi Ægyptij naturæ obſcuritatem ſibi peruiam quaſi per manus traditam diſciplinam hæreditariam poſſiderent, quarum rerũ fama commoti Plato, Pithagoras, primariique alij Philoſophi Ægyptum ſibi adeundam luſtrandámque putarunt. Quid? quòd Hieroglyphica, inſtituendi ratione, ſimilitudinem prorſus habere videntur cum diuinis noſtrorum literis, ita omnia myſtico quodam ſenſu ſcripta, quæcunque Prophetæ cœleſti ſpiritu afflati protulêre: quinimò in nouo inſtrumento Aſſertor noſter (vt verba Pierij vſurpem) ait: *Aperiam os meum in parabolis & in ænigmate antiqua loquar.* Nunquid idem redemptor noſter in parabolis loquebatur ad turbas? nónne ſermones ſuos arcanos quaſi velamine contegebat? Inde ſe vitem, patrem, agricolam & vinitorem, pióſque palmites aſſerebat: quandoquidem nil aliud eſt hieroglyphicè loqui, quàm diuinarum humanarũq; rerum naturam aperire. Non autem (vt audeo affirmare) à pluribus ſæculis liber plauſibilior, vtilior, omniq; doctrina magis refertus euulgatus eſt his hieroglyphicis, quibus tot dierum noctiúmque ſudores, tot inabditiſſimis rebus eruendis, lucique dandis conatus impendit Pierius. At verò quoniam idem liber innumeras propè inſcriptiones, eáſque non præteritas, tum ducta, ſculpta, cuſa, inciſa, & marmore celata ſigna, numiſmata veterum, aliáque infinita ingeniorum atque artium præclariſſima myſtica & iucundiſſima monumenta, tabulas, picturas, artificúmque induſtrium opera continet, cui potiùs meritò conſecrari lucubratiunculæ hæ noſtræ quàm tibi (vir clariſſime) debent, qui tot venerandæ antiquitatis documenta domi habeas, vt etiam eruditi hortorum tuorum parietes (vt ita dicam) loquuntur: muſæúmque tuum tot operum haud vulgarium illuſtre quotidie ab exteris & peregrinis frequentetur, quod, primarij magni, intimíque Conſilij Regij Senatores, alijque togati à te humaniſſimè (more tuo) excepti, inſpicientes admirabundi, ſe nunquam antea vidiſſe opera confeſſi ſunt antiquiſſimi operis ex ære, auro, argento editi vnà cum artificioſiſſimis egelmatibus, inſtructam. Nec prætereibo tuam Bibliothecam voluminibus tum excuſis, calamo exaratis refertiſſimam. Sunt quoque aliæ cauſſæ cur laborem meum ſub tuo nomine apponere volui, ac debui: quandoquidem hoc qualecumque à me profectum, domi tuæ natum eſt, tibique tuo iure debetur, quemadmodum Pierius noſter hos 58. lib. diſtributos totidem literatorum nominibus inſignierit viris totius Europæ ampliſſimis, alluſione videlicet nominis, aliáque cauſſa conuenienti, congruentiſſiméque coaptata. Sic has meas vigiliolas tibi vni, qui mihi non inſtar 58. virorum, ſed omnium do, ſacro, conſecro. Abs te autem peto, vt qua me beneuolentia complecti ſoles, eadem munuſculo huic præſtes, quod me conſecuturum non defido propter admirabilem tuorum morum ſuauitatem, ſummam humanitatem, ſingularem benignitatem, pietatem integerrimam, vitæ moderatione conſpicuam, quæ neque horum morum, neque ſunt, ſed propria tua non commemoro, affabilitatem ſermonis ad conciliandos omnium animos rem potentiſſimam. Nunc autem cùm nihil ſit totius vitæ ſuæ curriculo clarius atque illuſtrius, vt qui 50. annis omnibus iuridicis, magiſtratibus ſummis honorificè, & integerrimè perfunctus es, non cõmittam, vt dum ea quæ in omnium oculis verſata ſunt, oratione amplificare ſtudeo rebus clariſſimis tenebras offundere videar, ſed & optimè quoque tibi ceſſit, ac feliciſſimè huic prouinciæ, quòd ſucceſſorem deſignaueris meritiſſimum, eruditiſſimum ac integerrimũ cui lampade à te ſibi tradita, ſummo cum ſuo honore, ac omnium ſatisfactione illuſtrat & clarificat, alióſque honores quos primus ſui ordinis adeptus eſt tanquam magnifico in theatro, omnium maximo applauſu perfunctus eſt. Reliquum eſt, vt quando hoc tribuiſti humanitati tuæ vt me pluſquam ſeptuagenarium, valetudinarium, omníque ferè auxilio deſtitutum benigniſſimè ſuſceperis, tribuas idem conſtantiæ vt ſuſcepto foueas. Laborabo interea, quoad eius fieri poterit, vt nos tuo præſidio non indignos audias, & omnes cognoſcant.

* * *

D. O. M.

ET ÆTERNÆ MEM. D. IOAN. PIERII VALERIANI EPIGRAMMA.

Ante alios quos terra dedit, quos Itala virtus,
Aeterno ſemper dignus honore coli eſt.
Nam ſanctæ ſeu mentis opes, ſeu candida puri,
Spectes ingenij lumina, primus erat.

In eiuſdem obitum Epitaph.

Docte iaces, tua fama viget, tua ſcripta leguntur:
Felix, qui potuit viuere poſt obitum.

IO. GREGORIVS Carnutus Pariſ.

AVTHORES QVORVM TESTIMONIIS IN HIS Commentariis vſus eſt Pierius.

ABSINIS Rhetor.
Abſyrtus.
Acron.
Aelianus.
Aegyptij ſacerdotes.
Aeneas Platonicus.
Aeſchilus.
Africanus in Georg.
Agriculturæ libri Conſtant. Imp. inſcripti.
Albertus Magnus.
Alcinous Platonicus.
Alexander Aphrod.
D. Ambroſius.
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius.
Apollodorus.
Apollonius Rhodius.
Apollonij Rhodij interpres.
Appianus Alexandrinus.
Apuleius.
Aratus.
Arati interpres.
Ariſtophanes.
Ariſtophanis interpres.
Ariſtides Adrianus.
Ariſtoteles.
Arrianus.
Artemidorus.
Athanaſius.
Athenæus.
D. Auguſtinus.
Auſonius Burdegalenſis.
Auerroës.
Baſilius Magnus.
Beda Venerabilis.
D. Bernardus.
Biblia ſacra.
Boëtius Seuerinus.
Callimachus.
Caſſiodorus.
Catullus.
Cebes Thebanus.
Cenſorinus.
Chariſius Soſipater.
D. Chryſoſtomus.
Cicero.
Claudianus.
Clemens Alexandrinus.
Clemens Pontifex.
Cleomodes.
Columella.
Cornelius Celſus.
Cornelius Fronto.
Cornelius Tacitus.
Demetrius Triclinius.
Demetrius Phalereus.
Demoſthenes.
Didymus.
Diodorus Siculus.
Dionyſius Halicarnaſſæus.
Diogenianus.
Dion Cocceius hiſtoricus.
Dion Pruſenſis Chryſoſtomus.
Dioſcorides.
Ennius.
Eraſmus Roterodamus.
Eucherius.
Euripides.
Euſebius.
Euſtathius.
Eutropius.
Feſtus Pompeius.
Flauius Vopiſcus.
Florentinus de re Ruſtica.
Fortunatus.
Franciſcus Petrarcha.
Fulgentius.
Galenus.
A. Gellius.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Pont.
Hali Amberagel.
Haliabbes Arabs.
Harpocration.
Heliodorus.
Heraclides Ponticus.
Hermes Aſtronomus.
Hermes Triſmegiſtus.
Hermolaus Byzantius.
Herodotus.
Herodianus.
Heſiodus.
Heſiodi interpres.
Heſychius Hieroſolymitanus.
Heſychius Grammaticus.
Hierocles.
D. Hieronymus.
Hippocrates.
Homerus.
Homeri interpres.
Horatius.
Horus Apollo.
Iacobus Zieglerus.
Iamblichus.
Ioannes Picus Mirandulanus.
Ioannes Reuchlin Phorcenſis.
Ioannes Scholaſticus.
Ioannes Stobæus.
Ioannes Scotus.
Ioannes Grammaticus Zezes.
Ioſephus.
Irenæus.
Iſaacius Zezes.
Iulius Capitolinus.
Iulius Firmicus.
Iulius Frontinus.
Iulius Pollux.
Iulius Nypſus.
Iuſtinus Hiſtoricus.
Iuuenalis.
Lactantius Firmianus.
Lactantius Statij interpres.
Lucas Minoritanus.
Lucianus.
Lucretius.
Lycophron.
Macrobius.
Manethon.
Martialis.
Martianus Capella.
Maximus Tyrius.
Michaël Byzantius.
Muſonius.
Nicander.
Nicandri interpres.
Nicephorus.
Nonius Marcellus.
Numenius.
Oppianus.
Origenes Adamantius.
Orpheus.
Ouidius.
Pandectæ Iuris.
Papinius Statius.
Paulus Diaconus.
Paulus Iuriſconſultus.
Paulus Oroſius.
Pauſanias.
Petronius Arbiter.

Petrus

Authorum nomina.

Petrus Aponenſis.
Philo Iudæus.
Philoſtratus.
Phocylides.
Phurnutus.
Pindarus.
Pindari interpres.
Plato.
Plautus.
Plinius in Naturalibus hiſtoriis.
Plinius iunior.
Plotinus.
Plutarchus.
Pontius Paulinus.
Porphyrius Philoſophus.
Porphyrion Grammaticus.
Priciaſnus Grammaticus.
Probus Valerius.
Probus Aemilius.
Proclus Lycius.
Procopius.
Propertius.
Prudentius.
Pſellus.
Ptolemæus Alexandrinus.
Quintilianus.
Quintus Curtius.
Quintus Calaber.
Ruffinus Aquilegienſis.
Salomon Trecenſis.
Seneca.
Seruius Honoratus.
Sextius Medicus.
Sextus Aurelius hiſtoriographus.
Sibyllini libri.
Sidonius Apollinaris.
Silius Italicus.
Solinus.
Sophocles.
Spartianus.
Speuſippus.
Stephanus de Gentibus.
Strabo.
Suetonius.
Simeon Antiochenus.
Syneſius.
Tertullianus.
Themiſtius.
Theocritus.
Theocriti interpres.
Theodorus Gaza.
Theon Arati interpres.
Theophilus Iuriſconſultus.
Theophylactus.
Theophraſtus.
Dinus Thomas Aquinas.
Thucydides.
Tiberius Donatus.
Tibullus.
Titus Liuius.
Trogus Pompeius.
Tryphon Grammaticus.
Valerius Flaccus.
Varro.
Vectius Baſſus.
Vegetius.
Veterum varia numiſmata.
Victorius Donatus.
Virgilius.
Vitruuius.
Vlpianus Iuriſconſultus.
Xenophon.
Zenodotus.
Zezes.
Zoroaſtres.

AVTHORVM QVORVM TESTIMONIIS in Hieroglyphicis Pierius vſus eſt, finis.

LOCORVM QVORVNDAM SACRÆ SCRIPTVRÆ QVAE HIC PASSIM EXPONVNTVR, INDEX.

GENESIS.

Cap. III. Inſidiaberis calcaneo eius. 632.f
Eodem. Homo ipſe tuum obſeruabit caput,& tu illius calcaneum. 360.d.e
6 Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis,quia caro ſunt. 602.e
9 Anima illius in ſanguine eſt. 214.d
23 Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. 149.c
35 Reges de lumbis tuis egredientur. 348.d
36 Tauri decor eius. 35.b.

EXODI.

Cap. XXVIII. Et fecerunt veſtimentum poderem ſub vmbone,&c. 424.d
33 Poſteriora mea videbis,faciem,&c. 223.a

LEVITICE.

Cap. II. Quicquid obtuleris ſacrificij, ſale condies,&c. 313.b
2 Cùm autem obtuleris ſacrificium coctum in clibano de ſimila. 346 d
6 Quæcumque illa attigerit, ſanctificabitur. 360.e
8 Sacrificium pro ſacerdotum conſecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hoſtiæ ſanguine obliniuntur. 366.f
8 Azymorum calathus ab Aarone & filiis eius offerendus. 397.b.c.
11 Et quicunque morticinia eorum tetigerit, &c. 405.b
11 Vt adoretis Talpas & Veſpertiliones. 252 d
15 Vertantur in lapides, donec pertranſeat populus tuus Domine. 526.d
17 Vbi monemur ſanguinem non eſſe comedendum. 214.d
19 Manus eius offerant hoſtiam Domino. 357.f
21 Non radent caput,neque barbam. 329.a
22 Si fractum,ſi cicatricem habens. 74.f
Si non poterit manus eius inuenire. 364.d
23 Septem diebus comedetis azyma. 375.b
23 Animam quæ peccauerit, offerre donum ſimilam cum oleo. 561.a
23 Panes duo primitiarum dicti ex duabus decimis ſimilæ fermentatæ. 397.c
23 Salices de torrente ſumi præcipiuntur. 556.f
27 Omnis æſtimatio ſiclo,&c. 199.b
27 De conſecratione,præſertim Aaronis. 338.e
28 Ad imas tunicæ fimbrias aurea cur tintinnabula, malaque punica. 505.a
Pōtifex humeros primùm præcingi iubetur, mox logium aſſumere. 400.d

DEVTERONOMII.

Cap. VIII. De Diſpade,vbi terrificam illam deſcribit ſolitudinem. 165.a
12 Vbi ſanguinem hoſtiarū pro anima eſſe, monet Moſes. 213.c
17 Quicunque rex fuerit conſtitutus, non multiplicabit ſibi Equos. 41.a.b
21 Si mulierem quis ex hoſtico viderit,vt vxorem ducere concupiſcat. 327.c
23 Locum habebis extra caſtra,&c. gerens paxillum in baltheo. 136.d
25 Pro menſura peccati erit & plagarum modus, &c. 392.e
32 Comedit Iacob, & impletus eſt, & recalcitrauit. 35.b
32 Funiculus hæreditatis ſuæ Iſraël. 380.f
32 Sanguinem vuæ biberunt. 567.b
33 Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina eius,&c. 366.d
33 Et ſanguinem vuæ biberet meraciſſimum. 567.d

IVDICVM.

Cap. VI. Si ros in ſolo vellere fuerit, & rogo vt ſolum vellus ſiccum ſit. 403.c
5 Curuatis genibus biberunt. 57.c

REGVM.

1 Reg. 5. Arca Domini iuxta locata, noctu fractū diſſiliiſſe,manéque dorſum,&c. 330.e
1 Reg.24. Canem mortuum perſequeris. 53.a
1 Reg.28. Mulierem quæ Pythonem habeat, ſibi ſiſti cupit Saul. 147.a
2 Reg.9. Ecquis ego ſum ſeruus tuus,&c. 452.a
2 Regum. 22. Aſcendit fumus de naribus eius. 337.b
3 Reg. 12. Minimus digitus meus compactior eſt lumbis patris mei. 348.d
3 Reg. 1. Ponite filium meum Salomonem in Mulam. 123.a
4 Reg. 4. Mors in olla eſt. 553.b
4 Reg. 6. Eliſæus vidit auxiliares equites in monte. 39.a

IOB.

Cap. III. Si non ex ventre matris meæ dux illis fui. 354.d
17 Manus domini tetigit me. 360.f
38 De cuius vtero egreſſa eſt glacies? 354.f
39 Quis dimittet Aſinum liberum? 119.a
30 Num derelinquet oua ſua in terra, vt quæ pulais,&c. de Herodio. 173.a
Nunquid in ſapientia tua plumeſcit accipiter. ibidem.
Struthio in terra relinquit oua ſua,&c. 251.a

PSALMORVM.

Pſal. I. Tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum,&c. 528.e
Hic arbori ſimilis eſt ad aquæ riuum ſatæ. 643.d
7 Caligo ſub pedibus eius. 404.f
8 Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. 370.f
10 Palpebræ eius interrogant filios hominum. 354.d
17 Deus poſuit tenebras latibulum ſuum. 293.a
18 Pes meus ſtetit in via recta. 366.f
20 Quoniam pones eos dorſum. 330.e
21 Ego ſum vermis,& non homo. 78.e
21 Circundederunt me Canes multi. 55.c
22 Circundederunt me Vituli multi, Tauri pingues,&c. 35.b
26 Ne repellas me. 235.c
26 Delinquentis hominis brachium conteritur. 364.d
28 Dominus diluuium inhabitare facit. 407.a
29 Vox Domini quæ Ceruos perficit. 71.a
31 Nolite fieri ſicut Equus & Mulus. 43.a.122.e
31 Conuerſus ſum in ærumna mea dum configitur ſpina. 583.c
35 Homines & iumenta ſaluabis Domine. 97 c
38 Tabeſcere feciſti quaſi araneam animam meā. 272.e
39 Ecce cōmenſurabiles poſuiſti dies meos.377.b
39 Seruaſti me ne deciderem in lacum. 407.c
40 In Idumæam extendam calceamentum meū. 430.e.f
41 Abyſſus abyſſum inuocat. 407.b
44 Eructauit cor meum verbum bonum. 344.d
44 Cùm nobis aderas, inimicos noſtros cornu petebamus. 35.a
49 Peccatori autem dixit Deus,Quare tu enarras iuſtitias meas,&c. 341.a
50 Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor. 643.b.c
57 Furor eorum par eſt anguium furori. 143.a.b
27 Alienati ſunt peccatores ab vtero, ira eis ſecundum ſimilitudinem. 144.b
58 Conuertentur ad veſperam, & fame conficientur vt Canes. 53.a
59 Moab lebes ſpei meæ. 594.e
63 Tenuiſti manum dexteram tuam. 362.d
63 Super oues paſcuæ tuæ. 398.d
64 Quoniam calix in manu Domini. 595.c
65 Igne nos examinaſti,&c. 497.a
66 Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. 366.f
67 Et virtus eius in nubibus. 404.f
67 Congregatio Taurorum in Vaccis populorū. 35.b
67 Extimula feras ex arundineto. 604.d
68 Ligua Canum tuorum hoſtium,&c. 48.e
69 Fiat menſa eorum in laqueum. 398.d
70 Quaſi prodigium factus ſum multis. 200.d
70 Donec annūciem brachium tuum generationi omni quæ ventura eſt. 357.b
72 Penè effuſi ſunt greſſus mei. 592.e
73 Mei penè moti ſunt pedes. 365.c
73 Tu confringes caput Draconis in aquis. 153.a
77 Ego confirmaui columnas eius. 532.d
77 Calix in manu Domini vini meri,plenus mixto. 567.c
77 Exacerbauerūt Altiſſimum in inaquoſo.402.e
77 Et forte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. 380.f
78 Deum exquiſiui manibus meis nocte coram eo. 357.b
79 Exterminauit eam Aper de ſylua. 87.b
80 Educto de petra melle ſaturauit eos. 405.b
80 Vaſtauit vineam tuam,Domine, Sus ſyluestris. 84.f
80 Manus eius ad cophinum ſeruierunt. 594.e
81 Et erit tempus eorum in ſeculum. 140.e
83 Inuenit Turtur nidum,vbi poneret pullos ſuos. 224.d
83 Inuenit ſibi Paſſer domum. 208.d
83 Deus meus pone eos vt rotam. 414.e.415.b
90 Anni noſtri quaſi aranea reputantur. 272.d
91 Sicut cedrus Libani multiplicabitur. Et, Confringet Deus cedros Libani. 541.b
92 Senectus mea in oleo pingui. 563.b
101 Factus ſum ſicut Nycticorax in domicilio. 205.a
102 Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua. 193.e
103 Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam vrentem. 632.c
103 Inter montes tranſibunt aquæ, potabunt eas omnes beſtiæ agri. 405.a
103 Herodij domus dux eorum. 172.f.177.c
106 Deſerta reddidit flumina,& aquarum fluxus in ſitim tranſmutauit. 405.c
109 Ex vtero ante luciferum genui te. 354.f
109 Dixit Dominus Domino meo ſede à dextris meis. 359.b
113 Iordanis conuerſus retrorſum 313.b.c
115 Calicem Salutaris accipiam. 595.c
115 Pretioſa in cōſpectu Domini mors Sanctorum eius. 623.c
117 Labores manuum tuarum comedes. 363.c
123 Erepta anima noſtra ſicut Paſſer de laqueo

IOB

queo,&c. 208.d
125 Sicut torrens in Auſtro. 406.d
126 Sicut ſagittæ in manu potentis. 445.c
130 Impiorum conciſæ ceruices. 329.c
134 Educit nubes ab extrema terræ, fulgura vertit in pluuiam. 468.d
136 In ſalicibus,in medio eius ſuſpendimus organa noſtra. 556.f
138 Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. 380.f
146 Et pullis Coruorum inuocantibus eum alimenta ſubminiſtrat Deus. 234.f

PROVERBIORVM.

Cap.I.Fili mi,audi doctrinam patris,&c. 185.b
5 Non reſpicies ad mulierem meretricem:fauus enim diſtillans,&c. 263.c
6 Vade ad Formicam ô piger,&c. 74.d.f
7 Donec transfigat ſagitta iecur. 347.c
7 Quaſi bos ductus ad victimam. 31.c
30 Lepuſculus plebs inualida. 127.b
30 Effodiant eum Corui de torrente. 235.c
30 Lepuſculus ſapientibus ſapientior. 128.f
30 Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum. 71.a

ECCLESIASTES.

Cap.IX.Melior eſt Canis viuus,Leone mortuo. 52.e
21 Florebit amygdalum, & pingueſcet locuſta, &c. 549.c
21 Et diſſipetur capparis. 550.d.e

CANTICORVM.

Cap.I.& IIII.Oculi tui Columbarum. 283.a
Cap.I.Oſculetur me oſculo oris ſui. 627.c
2 Vox Turturis audita eſt in terra noſtra.224.d
2 Capite nobis Vulpes paruas,quæ demoliuntur vineas. 130.e
5 Fratruëlis meus albus & rubicundus. 425.c
5 Similis es tu fratruëlis meus damulæ,aut hinnulo Ceruorum. 71.a
5 Comæ tuæ iunctæ canalibus. 634.e
7 Statura tua ſimilis facta eſt palmæ. 537.c

SAPIENTIÆ.

Cap. XII. Miſiſti anteceſſores exercitus tui veſpas. 267.b.c
12 Melior eſt iniquitas viri,quàm mulier benefaciens. 349.c

ECCLESIASTICI.

Cap.VI. Cauendum ne animos, veluti Taurus, extollamus. 35.a
10 Si momorderit Serpens in ſilentio. 147.a

E S A I Æ.

Cap..I.Caupones tui miſcent vinum aquæ.404.d
Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis.127.b
2 Proiiciet idola,&c.vt adoraret Talpas & Veſpertiliones. 132.e
Mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem. 404.e
Mandatum eſt nubibus,ne pluerent imbrem ſuper veniam Soreth. ibid.f
De Seraphim duabus, qui ſenis ſinguli alis præditi,&c. 319.b
Erit cubile Draconum, & paſcua Struthionum. 251.a
38 Sicut pullus Hirundinis,ſic clamabo. 225.b
40 Quis menſus eſt pugillo aquas? 378.d
55 Venite,emitte abſque argento & abſque commutatione vinum & lac. 265.a

HIEREMIÆ.

Cap.IIII. Ventrem meum ventrem meum doleo. 344.e.354.f
5 Vos igitur non timebitis me,qui poſui arenam terminum maris. 358.e
8 Turtur & Hirundo & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui. 224.d.246.d
17 Clamauit Perdix,congregauit quæ non peperit. 247.a
46 Fugite ab occurſu gladij, quem Columba vibrabit. 220.f

EZECHIELIS.

Cap.IXII. Væ iis qui aſſuunt ceruicalia ſub omni cubito manuum. 378.f
15 E catena circa collum tuum. 432.e
Et impoſui tibi armillas circa manus tuas. 438.f
17 Aquila grandis magnarum alarum. 196.d
32 Et extraham te in hamo meo, & extendam te ſuper terram,campos implebis,&c. 487.a.b
34 Et cùm puriſſimam aquam biberetis, reliquã pedibus veſtris turbabatis. 247.c
37 Aperiam ſepulturas veſtras,& educam vos de Babylone. 407.c
47 Ioſeph duplicem funiculum habet. 380.f

O S E Æ.

Cap. VII. Corda eorum ſicut clibanus incaluerunt. 346.d

MICHEÆ.

Cap.VII.Tu peccata noſtra in profundum mare demerges. 310.f

ABA

ABACVC.

Cap. I I I.Quia aſcendes ſuper Equos tuos. 37.b. 39.a.
3 Vbi dicit,in aquas ſalſas armentum à Deo inducendum. 402.f.
3 Fluminum terra ſcindetur. 405.c.
3 Venter meus turbatus eſt in me. 354.f.
3 Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian. 355.b.
3 Boues non aſſiſtunt ad præſepia. 398.d.

SOPHONIÆ.

Cap. I. Extendam manum meam ſuper Iudam, & ſuper habitantes Iſraël. 360.e.f.

ZACHARIÆ.

Cap.IX. Ecce Rex tuus veniet tibi. 116.f.

MATTHÆI.

Cap.VI. Cum facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te. 633.b.c.
6 Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextra. Ibid. 367.a.
10 De calceamentis pedibus non inducendis interpretatio. 601.a.
10 Qui non habuerit odio animam ſuam,perdet eam. 633.a.
13 Simile eſt regnũ cœlorum reti miſſo in mare. 316.e.
15 Nõ decet panem filiorum dare Canibus. 55.c.
15 Quare vos tranſgredimini præceptum Dei propter traditionem veſtram? 404.d.
17 De iuuene lunatico, qui nonnunquã in ignẽ, nonnunquam in aquam,&c. 471.d.
17 Si quis habeat fidem quantum eſt granum ſinapis. 604.f.605.c.
19 Facilius eſt Camelum per foramen acus intrare. 124.f.
23 Camelum deglutiũt,& Culicem liquãt. 124.e.
24 Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilæ congregabuntur. 194.d.
24 Orate, ne fuga veſtra fiat hyeme vel ſabbatho. 404.f.
26 Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. 633.c.

MARCI.

Cap.X.Calix quem ego bibo. 595.c.

L V C Æ.

Cap.XXIIII. Piſces aſſos comeſt. 316.e.

IOANNIS.

Cap. VIII. Ni lauero te,non habebis partem mecum. 632.f.
12 Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit,ipſum ſolũ manet: ſi autem mortuum fuerit,multum fructum adfert. 623.c:

ACT. APOST.

Cap.II.Diſpertitæ linguæ tanquam ignis. 341.a.
5 Illi autem ibant à conſpectu concilij, quòd digni habiti eſſent qui pro,&c. 392.c.

D. PAVLI AD ROM.

Cap. II. Qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis. 344.d.

AD CORINTH.

1. Cor. 15. Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur. 587.a.b.

AD COLOSS.

2. Coloſſ.3 Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. 623.c.

AD EPHES.

Cap. IIII. Sol non occidat ſuper iram veſtram. 594.d.e.

AD PHILIP.

Cap.I.Cupio diſſolui,& eſſe cum Chriſto. 627.c.
3 Cauete Canes,cauete malos operarios. 48.e.
4 State in Domino. 57.c.

AD HEBRÆOS.

Cap. VII. Adhuc enim in lumbis patris erat,quãdo obuius ei factus eſt Melchiſedech. 348.d.
11. Circumierunt in melotis. 576.d.

APOCAL.

Cap. XVI. Et vidi de ore Draconis ſpiritus tres immundos in Ranarum ſimilitudinem. 299.b.
17 Aquæ quas vidiſti, ſuper quas meretrix illa ſedet. 405.c.

INDICIS LOCORVM SACRAE

Scripturæ Finis.

AVTHORIS VITA AB ANTONIO VERDERIO BREVITER ENARRATA.

IOANNES PIERIVS VALERIANVS, Belluni (quæ Marchiæ Taruiſinæ ciuitas eſt) patre in bellum profecto natus, amico fuit ab ineunte ætate erga literas animo, ſed cùm annum ætatis ſuæ nonum vix impleuiſſet, parente vita functo domeſticarum rerum cura à literarum ſtudio diſturbatus potiùs eſt quàm auerſus: eiq́; exigua res domi cùm eſſet, matre & duabus ſine dote ſuperſtitibus ſororibus, multarum tantùm ſolicitudinum per legitimam ſucceſſionem poſſeſſor factus, Patritiis quibuſdam Venetis ſeruire per egeſtatem coactus eſt. Atque hæc de ſe ipſe teſtatur omnia, quadam qua vitæ ſuæ calamitatem luget Elegia:

Duriter eductus ſum primò, dum pater abſens
Horrida pro patrijs finibus arma gerit:
Dúmque ille Augurdi per culmina militat ardens,
Et ſubit horrendæ ſæua pericla necis:
Aptus eram ſtudijs. Studium mea ſola voluptas:
Otia ſed ſtudijs nulla fuère meis.
Vix bene finieram nonum tum paruulus annum,
Multiplicis ceſsit quum mihi cura domus.
Tractabámque puer non pauca negotia ſolus,
Dum pater Adriacas ſæpe frequentat aquas.
Adde quod innißis diſtentum litibus illum,
Illum mi rapuit mors inopina patrem.

Et paulò poſt:

A patruo demum Venetas accitus ad vndas,
Vix menſes noſtro viximus ære decem.
Patritijs igitur ſeruire coëgit egeſtas
Aerumnoſa, bonis inuida principijs.

Et poſtea:

At genitrix pauper, geminæ ſine dote ſorores,
Quas miſeras fruſtrà ſpes fouet vna mei.
Expoſcunt à me fraterni præmia iuris,
Sed chartas nullas, carmina nulla volunt.

Ab Vrbano demùm Valerio patruo ſuo diſciplinis liberali homine dignis inſtitutus, eã eruditionem adeptus eſt quam quiſque ex eius operibus perſpicere poteſt. Commilitonẽ habuit qui eodem præceptore vſus eſt Leonem X. Pont. Max. qui erudiendus Vrbano Bolzanio Bellunenſi non ſine delectu traditus eſt. Vrbanus enim vir doctiſſimus, & literarũ Græcarum peritiſſimus habitus eſt, in quibus perdiſcendis opera Conſtantini Laſcaris vſus eſt quem Byſantio rediens quò ab Andrea Gritto poſtea Venetorum Principe perductus erat, Meſſanæ offenderat, reuerſus in patriam cum ſe Venetiis recepiſſet ibi magna auditorum frequentia Homerum interpretatus eſt, Inſtitutionéſque edidit in linguam Græcam. Ex hac vita functo Venetiis Pierius Valerianus noſter præ foribus diui Nicolai magnæ, vt vocant, Domus hanc inſcriptionem poſuit:

VRBANO BOLZANIO, BELLVNENSI, MINORITANAE FAMILIAE SACERDOTI SVMMAE INTEGRITATIS, ET INNOCENTIAE, QVI GRAECAS LITERAS EXTORRES IAMPRIDEM, ET PROCVL A TERRA ITALA EXVLANTES NOBIS SVMMA TVM DOCENDI, TVM SCRIBENDI CVRA PRINCEPS ASSERVIT. PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS EX FRATRE NEPOS, INSTITVTIONIS EDVCATIONISQVE MEMOR POSVIT. VIXIT ANNOS LXXXI, MENSES III. DIES XII. IN VOLVNTARIA PAVPERTATE FELICISSIMVS, IN OMNES QVOAD POTVIT SEMPER OFFICIOSVS, NVLLI VNQVAM INIVRIVS. M. D. XLV. Menſe Aprilis.

Meruit quoque Vrbani Nepos Pierius cui Hippolytus Medices princeps illuſtriſſimus, Cardinalis poſteà factus, erudiendus, monendúſque traderetur. Hieronymum Donatum & Andream Grittæum Patritios Venetos ſumma ſibi neceſſitudine deuinxit: Baptiſtæ Egnatio, Marco Antonio Sabellico præceptori, Cælio Calcagnino, Ioan. Manardo, Achilli Bocchio, Syncero Sannazario, Romulo Amaſæo, Cornelio Muſſo, & Arnoldo Arlenio, plurimíſque aliis viris magna doctrina & eruditione præditis familiaris fuit, ac Petrum Bembum quadam ad Vrbanum patruum Epiſtola amicum ſuum ſpeciatim appellat. Ioannis Petri illi fuit peculiare nomen (vt ipſemet fatetur) priuſquàm M. Antonius Sabellicus id Venetiis in Pierium immutaſſet, illúdque meritò feciſſe videtur Sabellicus, eò quod Petrus Valerianus charus fuit Muſis, quæ Pierides dictæ fuêre à Pieri Macedoniæ regione, Emathia ante dicta. Hæc enim Muſarum parens, domúſque eſt, à nemore ita appellata, cui nemen eſt Pieris: quin & à Pieria Pierius deducitur, vnde Pierium carmen dicimus. Virgilium collatis variis codicibus emendauit, cuius in hac re laborem commendat ſummoperè Ludouicus Viues ſub finem libri tertij de tradendis diſciplinis. Carminum libros aliquot, Hieroglyphica, ſiue de ſacris Aegyptiorum literis commentarios, Sphæræ compendium, & Pro ſacerdotum barbis ſcripſit, cui libello videlicet barbarum defenſioni Epiſtolam ad Andream Alciatum præfecit F. Minutius Caluus Romanus Typographus, qua Caſtigationum illius in Pandectas meminit, ac de fulminum ſignificationibus, vt ipſe teſtatur Hieroglyphicon lib. 43. Scripſiſſe fertur & alia in quæ nondum incidi. Cùm Iulius Cæſar & Scaliger in Hypercritico omnes Poëtas notet: *Olim,* inquit, *Pierij non pauca vidimus, quæ propter temporis longinquitatem nunc excidère nobis: etiam neſcio quid de Carpione & Catullo. Verùm earum ſcriptionum nihil extat apud nos in præſentia, fortè inter alias congeries, eius Ioathas repertus eſt à me. Quare de ipſo aliquid dicendum etiam arbitror, quem equidem huic ſubiunxi: quod vterque longè abhorrebat à profanis atque impudicis argumentis. Ille vitia inſectando, præmia bonis proponendo, hic exemplo diuini illius viri qui pro Ieſu nomine mortem cum vita commutare minimè dubitauit. Præſertim cùm affixa Poëmati Epiſtola, & viri Chriſtiani ſapiat animum, & eadem dicat quæ Palingenius, ſed talibus adornata numeris ac figuris orationis, vt non ſolùm ſapiens, vt ille, ſed etiam Poëta, non verſificator (quod neglexit ille) appellari mereatur. In opere autem ipſo cùm materia tenuis eſt & ieiuna, tum vulgaris. Quare vix capere poteſt Poëticæ corpus eloquentiæ. Ille autem contrà nititur multis conatibus obruere ſplendorem orationis, nihilque omittere quod cum ſimplici Chriſtianáque veritate inoffenſum Poëtæ ſtudium coniungere valeat.* Planè aduerto Scaligerum hæc in illum eructaſſe ne ei innotatus abiret. Cæterùm Pierius poſtquàm tot ſui monumenta reliquiſſet, ſenio confectus Patauij diem ſupremum obiit, non ſine luctu eruditorum totius Academiæ, & præcipuè Petri Carrarij, & Ioannis Baptiſtæ Carrarij eius amicorum, qui Tumulum quo reconditum fuit Pierij corpus in Baſilica D. Antonij decorarunt hac inſcriptione:

PIERIO VALERIANO

BELLVNENSI, POETAE RHETORIQVE AMPLISSIMO, CVIVS PIA VMBRA NON POENITENDVM HIC TVMVLVM SORTITA EST: NAM VT OPTABILIS IN PATRIA, ITA SPECIOSVS PATAVII SVPREMI OFFICII DECVS FATO AMISSVM, VIRTVTE RECVPERAVIT. PETRVS CARRARIVS, AC IOANNES BAPTISTA ROTA, PATAVINI VNANIMES GRATO HOSPITI POSV.

Pieridas dum Pierius ſectatur, & Orci
Nil timet inſidias, hunc fera mors rapuit.
Illa necem, æternæ oſtentant hæ munera vitæ.
Hinc medicus vitæ Pieriúſque neci.
Abſtulit hæc annos triſtes: at præmia laudum
Atque Animam hæ ſeruant, inuida mors moritur.

Quæ Memphis ſacris nectit monumenta figuris,
Illorum hæc vnum nobilis effigies.
Ingenium, doctrina, ſtylus fœlicior, vno
Omnia dixiſti nomine, Pierius.

A

IOANNES

PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM, DE IIS QVÆ PER LEONEM SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER PRIMVS.

B MVLTA quidem ſunt, quæ de Leone tam Philoſophi quàm Hiſtorici, nec-
non Aruſpices diſſeruère, ſed neque veriora, neque admiranda magis ab eo-
rum vllo, quàm ab Ægyptiis ſacerdotibus & obſeruata, & poſteritati com-
mendata ſunt: tot ea ſcilicet extant, quæ viri illi totius auſim dicere arcano-
rum naturæ conſcij, ſuper animalium ingeniis maximè omnium diligenter
explorauerunt. Eam verò eſſe in Leone præſtantiam norint omnes, vt, vel ſin-
gula eius membra non eorum tantùm ſacerdotum inuentione, ſed & gentium,
ætatumq; penè omnium conſenſu, myſtici alicuius ſignificati argumentum præbuerint. Tot ſunt ve-
terum monumenta, in quibus Leonina facies, variis hieroglyphicis expreſſa, nunc magnanimita-
tem, nunc animi corporiſq; vires, nunc Solem & terram, nunc natorum erga parentes obſequium,
nunc animi domitorem ſignificat, aliis mox picturis amoris petulantiam, Oratoriæ facultatis par-
tem, vigilantiam, cuſtodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementum, clemen-
tiam, vindictam, & pleraque alia commonſtrabat. Nulla tamen naturæ vi admirabilior eſſe iudica-
tur, quàm ipſa, qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omnium ordiemur, quam
Ægyptij ſacerdotes ea de cauſa per Leonem pictum intelligi volebant, quòd inter quadrupedes
nullum aliud animal præſtare magis animo exploratum habuere. Eam prætereà Leonis eſſe imagi-
nem, vt magni & generoſi animi ſimulachrum præ ſe ferat, vt in Phyſiognomorum obſeruationibus
inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas,[a] faciem obrotundam, & ad radiorum ſimili-
tudinem iubas vndecũque diffuſas, quibus colla armoſque veſtiat. Id enim Leonum genus animoſius
eſſe theatra Romana ſæpius oſtendêre. Atq; hæc quidem quò diffuſæ magis, vulnerum eò magis con-
C temptum indicant. Eos Homerus ἠυγενείας appellat, de quibus dicitur: *Leonem non terreri laruis, ne-
que à ſubula excipi.* Quare[b] Diogenes cùm apud Xeniadem ſeruiret, amicis volentibus eum redimere,
negauit velle ſe: *An neſcitis*, inquiens, *Leones non ijs ſeruire à quibus aluntur, ſed altores potiùs ſeruire Leo-
nibus?* Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius cùm vrgentibus hoſtibus olim retrocedere
cogeretur, negabat ſe fugere, ſed vtilitatem à tergo ſitam perſequi. Huiuſmodi verò faciem horridè
iubatam in morem hiſtricis irritatæ aſpicias in Antonini numo: qualeſque illi ſunt, quos throno
Solis Ægiptij ſubiecère affinitatem demonſtrantes, quam cum ipſo Deo iubarum imitatione habe-
re viderentur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omninò ſunt qui criſpioribus breuioribúſ-
que ſunt iubis. Neque aliud ſibi vult diuina lectio, cùm Dei populum ſicut catulum, Leonis exur-
gere, & ſicut Leonem exilire ſcribit. Quanta enim illa ſunt indicia magni animi, cùm quis cru-
cem ſuam tollit, & Chriſtum ſequitur, cùm Principum furias contemnit, cùm ferocia, ſæuáque
verbera aſpernatur, cùm cæſus denique gladijs, bidentis inſtar, nullam neque murmure, neq; queri-
monia conſternationem oſtendit, cùm victo ſeculi terrore, ſpretiſque corporis pœnis, igni, beſtiis,
tortoribuſque traditur: deſpicit enim & contemnit omnia quæ ſunt in poteſtate mortalium, &
imitantur eum qui, *Leo de tribu Iuda* nuncupatur, atque hic demum ille homo eſt impauidus, qualem
dari ſibi Democritus poſtulabat ad ſummi boni ſpecimen, qui ſcilicet animum à terrore liberaſſet.

De magnanimitate Leonis.

[a] *Leoni præcipua generoſitas, tunc cùm armos veſtiunt iubæ.*

[b] *Diogenis, & Antigoni apophtegmata.*

Antonini numiſma.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

AIVNT verò Admetum Leonem & Aprum iunxiſſe, ex quo illum animi corporiſque virtutes
copulaſſe intelligendum eſt. Per Leonem enim animi vim, per Aprum, vt ſuo loco dictum

inuenies robur corporis interpretantur. Addunt, eum eodem argumento Apollini, atque Herculi acceptiſſimum fuiſſe, quo media ſapientia, & ingenitæ cuiuſdam virtutis indole ſibi conciliaſſet. ᵃ Quinetiam Poëtæ feroces in bello viros μολέοντας vocare conſueuerunt.

D

ᵃ Pugnaces ac frementes vt Leones. μῶλος, pugna, fremitus.

ᵇ Præſertim caput pectus ibid. Plin. lib. 8. ca. 36. &

ROBVR.

ESt & illud hieroglyphicum, per anteriora Leonis robur ſignificare, propterea quòd is eo animali membra ᵇ illa robuſtiora ſunt: ab excellenti enim vi quadam vniuſcuiuſq; rei ſignificata ſua Ægyptij deſumebant. Expreſſit robur hoc Lucret. Carus cùm ita ſcripſit:

Principiò genus acre Leonum ſæuáque ſecla
Tuta eſt Virtus.

Neque alia de cauſa Leonem cœlo adſcriptum multi prodidêre, niſi quòd Sol eo tempore quo ſignum id permeat, maximè fit validus atque robuſtus: móxque degeneret in poſteriora declinans. Quia verò, vt Pauſanias ait, decet bellatorem hominem in conflictu aduerſus hoſtem, omni poſthabita manſuetudine atque clementia ſæuire: Lacedæmonij Martem θηρείταν appellauêre, eóque ſpectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέων δ' ὣς ἄγρια οἶδεν. Cuiuſmodi ſignum in Simandij Ægyptiorum regis nominatiſſimi ſepulchro ſpectari ſolitum authores tradunt, quem Leonis ſpecie figuratum hoſtes in fugam vertere vidiſſes: vt ex eo & animum & robur, & vigilantiam Regis perſpicere liceret. Videre verò eſt in Neruæ Traiani numo fortitudinem hanc ita figuratam, vt claua leonino inſideat capiti: per clauem, fortitudinem ſignificari dictum eſt in Roris commentario, per caput verò leoninum, animi generoſitatem interpretamur: vtróque enim opus eſt, qui Ducis inuicti nomen affectet ſibi vendicare. Quod verò pertinet ad Leonis robur, tradunt authores Hyllum Herculis filium, eò quòd viribus præſtaret, Leonem Citheronium cognominatum, quem cùm Euchemus Archas interfeciſſet, Rex à Megarenſibus ſalutatus eſt, apud quos oraculum erat, eum ſibi adſciſcendum, qui Leonem interfeciſſet. Quod ſimile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad ſe rerum ſummam peruenturum acceperat ab oraculis, quumprimùm Aprum interemiſſet: ob ídque cùm plurimos confeciſſet Apros, queri per iocum ſolebat, ſe quotidie Apros interficere, nunquam autem Imperatorem declarari, donec virum nomine Aprum iugulaſſet. In numo quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere eſt fortitudinis ſimulachrum, quod Leonem ſuffocat claua à pedibus ſtrata, pharetra cum ſagittis antepoſita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninum pulcherrimo deſcripſit ſenariolo, quem apud Io. Stobæum inuenimus γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν, cuiuſmodi verba ſenex, ille dicit apud Ariſtophanem, Veſpis, ἐγὼ τὸ μὲν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν. Leonis ſenectam, maximè florente hinnulorum iuuentute meliorem eſſe ſcribit Hippothoon: & ſenex ille Ariſtophanicus ſenectutem ſuam pubeſcenti multorum iuuenum virtuti gloriabundus anteponit. Cicero verò in Officiis, vim non aliter Leoni peculiarem ſſe dicit, quàm Vulpeculæ fraudem.

E

Traiani numiſma.

C. Poblicij Q. F. numiſma.

VIGILANTIA CVSTODIAQVE.

F

VERVM enimuerò, per Leonis caput Ægyptij ſacerdotes vigilantiam atque cuſtodiam oſtendebant. Cauſam addebant, quòd ſolum hoc ex animalibus recuruos vngues habentibus, ſimulatq; natum eſt, cernit, atque hinc Plutarchus ſolare animal Leonem haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω ᵃ τὸ θεωρῶ, inditum aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parciſſimi eſt, oculóſq; habet inter dormiendum ſplendeſcentes, ac quodammodo patefactos, quod in cuſtodiæ ſignum recepêre: & ſanè multi crediderunt Leones omninò inſomnes eſſe, quod Manethon Ægyptius in iis quæ ſcripſit ad Herodotum tradit. Huiuſce rei argumentum nonnulli obſeruauêre, quòd caudam aſſiduè inter quieſcendum motat. Cæterùm incredibile eſt, vt putat Ariſtoteles, animal vllum perpetua vti vigilia: ſed inde perſuaſi ſunt, qui talia ſe obſeruaſſe profitentur, quòd Leo magnos habet oculos, palpebráſque perexiguas, vt non oculum poſſit penitùs obtegere, intuentique ſplendor ille ſeſe offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare ſemper ſomni expers eſſe videatur. Quapropter ſignificanter admodùm, non tantùm Mycenarum ᵈ portis, ſed etiam reliquorum ædificiorum, præcipuè verò fanorum valuis, ædiúmque ſacrarum veſtibulis Leones, tanquam diuinorum cuſtodes, vt eſt paſſim cernere, ſtatuebantur. Quique iis inſomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumant, eandem

ᵃ Video, ſpeculor & contemplor.

ᵈ Sed & Fulgentius Galliū Mercurio attribuit, ob mercatorii vigilantiā. Portis valuiſque fanorum cur Leonina capita affigãtur.

cum

A cum Leone conditionem haberiti, quippe qui patenti igneóq; oculo terram conſpectu perpetuo atque infatigabili tueatur. Cùm verò conſtet, Alexandrum magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantiſſimum etiam fuiſſe, quod in exemplo à Grue ſumpto alibi diximus, non miror, etſi aliæ etiam huius rei cauſæ eſſe poſſunt, cum in numis quibuſdam Leonino ſpolio caput indutum ſpectari, ab cuius altera facie ſimulachrum Iouis eſt ſedens, læua baculo innixus, dextera Aquilam prætendens, literæ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nẽpe quod ab Hercule per Caranum primum Macedoniæ regem duceret genus: Nam Hercules Nemæi Leonis ſpolio vbique inſignis conſpicitur, vel quod eximiæ magnitudinis Leonem, ſpectante Spartanorum legato, ſtrauit. Quamquam non ſum neſcius, Philippum Regem poſt Olympiæ nuptias, per quietem ſibi viſum coniugis aluo inſignem infixiſſe bullam, cuius ſculptura Leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidam eſſe, & animoſum filium parituram, coniectores periti reſpondere. Hinc Alexander in matris honorem Leonis ſpolio maximè gauiſus eſt: & eadem de cauſa cùm ſomnio monitus Alexandriam in Ægypto ædificaſſet, eam Leontopolim appellauit, quamuis eius ſucceſſores Alexandriam à conditore ipſo maluerint vocitari. Quod verò pertinet ad Leonis ſomnum, Phyſiologos ait Adamantius hæc de catulo Leonis ſcribere, eum quippe ſimulac natus eſt, tribus diebus & tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquam tremefacto concuſſóque cubilis loco, catulum dormientem expergefieri, eóque trahit dictum illud à Iacobo in ſacra lectione: *Catulus Leonis Iuda ad prædam (fili mi) aſcendiſti, requieſcens accubuiſti vt Leo, & quaſi Leæna, qui ſuſcitabit eum?* Atque etiam illud ex ſecundo Balaamis reſponſo: *Recumbens vt Leo requieſcet, & quaſi Leæna, quam ſuſcitare quis audebit?* quod dubio procul ad Chriſti ſepulturam pertinet. Sedenim intelligere etiam poſſumus dormiſſe eum ſicut
B Leonem, ob ſplendeſcentes inter dormiendum oculos, vt ſcilicet diuinitatem ipſam cum eo nihil quicquam ſopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum ſplendeſcentibus à nobis additum eſt, ea de cauſa factum, vt aurem iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atq; pij, in eo tamen lapſi ſunt, quod animam Chriſti putarunt per tempus illud, quo cadauer eius ſepulchro conditum fuit, apud inferos paſſam, quod humana ipſa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferè paſſim valdè corruptam eſſe.

Alexandri numus.

Philippi Regis ſomnium.

Leontopolis.

TERRIFICVS.

ATQVE eo quidem ſigno quo robur & vigilantiam indicabant, eodem & terrificum hominem, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, ſignificabant: cuiuſmodi ſimulachrum in Agamemnonis clypeo fuiſſe, Pauſanias teſtis eſt, ad formidinem aliis incutiendam. Quod quidem ſcutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inſcriptione etiam adiecta:

Quod ita reddere poſſumus,
οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.
Terror hic eſt hominum, quiq; hunc gerit eſt Agamemnon.

Agamemnonis clypeus.

Eſt autem Leo eius naturæ, vt etiam ſi ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ᵃ ea eſt in oculis eius vis, ea maieſtas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtæ terrorem deſcripturi, comparationem ab huiuſmodi animalis ferocia libentiſſimè deſumpsêre. Meritò itaque Chabrias Athenienſium dux, vel, vt alij, Philippus Macedo, dicere ſolebat, formidabiliorem eſſe Ceruorum exercitum duce Leone, quam Leonum duce Ceruo. Atque tanta porrò vis, tantúſque vigor animali alioqui robuſtiſſimo, ita in oculis conſiſtere tota videtur, vt eorum vel minima offenſione, ſupra quàm cre-
C dibile ſit, debilitari videatur, leuiſſimíque obiectus amictus pecude ignauior fiat, quod & in theatris ſæpiùs Roma ſpectauit, & Lyſimachi exemplo comprobatum eſt, quem Alexãder ᵇ Magnus in idem clauſtrum cum ferociente Leone incluſerat, ille vero hanc ingreſſus viam domita ſtrangulatáque belua, & Regi admirationi fuit, & vitæ conſuluit ſuæ, meruitq; vt huiuſmodi factum æterna numiſmatum memoria prorogaretur: Quin non in oculis tantùm eius terror, verùm etiam in rugitu conſtat: itaque: Pindarus eum ἐριβρόμον Olympiis, hoc eſt, *Latè rugientem*, vocat, Ageſidamo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tanta ferarum omnium trepidatione, vt (quod Ambroſius cum Baſilio teſtatur) animantium multa, quæ vel eius impetum per celeritatem euaſerint, horrenda tamen eius indignantis audita voce, veluti vi quadam perculſa atque attonita conſternentur, & plerunque ita deficiant præ metu perdita, vt nullo negotio capiantur. Quinetiam qui per ſomnium imaginatus fuerit habere ſe Leoninum caput, ᶜ Onirocritæ volunt eum in aduerſarios terribilem fore ſignificari, nonnunquam verò & principatus & dominationes aſſecuturum. Ab huiuſmodi verò rugitus magnitudine Marcus è quatuor, Euangeliſtis vnus, Leonis imagine, vt eſt à Daniele præuiſus, ita in hodiernum vſque diem hieroglyphicè figuratur, quod ipſo ſtatim operis initio vocem in deſerto clamantem ingenti ore tonat. Ita Eucherius.

ᵃ Plin. lib. 8. ca. 36. Leonis natura formidabilis.

ᵇ Plin. ibid. & Plutarchus in Alexand. Lyſimachi preclarum factum numiſmate teſtatum.

ᶜ Arthemidorus li. 1. cap. 39. Marci Euangeliſtæ imago hieroglyphica.

ᵈ Nempe D. Ioan. Bapt.

DOMINATOR.

SANE Baſilius Leonem pro Dominatore animalium rationis expertium ponit: obſeruatúmque eſt in oſtentis, vt ſi fortè mulier aliqua Leonem pariat, fore vt ab externis gentibus vinceretur

Onis Leones pariēs.

ea Reſpublica, in qua id contigiſſet: quod non in humano tantùm genere, ſed etiam in quocumque alio diuerſæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud Aruſpices. Obſeruatum eſt in Cô D inſula, cùm Ouis de grege Nicippi cuiuſdam priuati hominis Leonem peperiſſet, non fuiſſe huiuſce rei euentum irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa ſocietas leonina, quæ longè plura ſibi aſſumit quam relinquat, de qua Ariſt. I.C. ex Vlpiano Caſſium reſpondiſſe refert, ª *Societatem talem coiri non poſſe, vt alter lucrum tantùm, alter damnum ſentiret*, & hanc ſocietatem Leoninam ſolitum appellare l. ff. x v i i. pro Socio. l. xix. & Dion Chryſoſtomus ſermone περὶ βασιλείας. Homerũ ait ſapienter Boui æquiparaſſe Agamemnonem eo verſu.

Ouis Leones parit.

ª *Societas Leonina quæ.*

ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ᾽ ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel Leoni, vel Aquilæ ſimilem dixit, propterea quòd dominationis na ſunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

Fabula elegans.

NIHIL verò grauabor antiquam in argumentum huiuſmodi fabulam ſubiungere, quæ mortalibus vtili admodùm documento futura ſit. Diuulgata per orbem erat fama oraculi: quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrum Macedonem breui ad ſe venturum, quem filium eſſe confitebatur ſuum: ſolicitari hinc ad obſequium terræ Reges, Principem vt ſibi conciliarent inter ſe certare muneribus: præcipuéque Ptolomæus Ægypti Rex, Dei ſui filium veneraturus, magnam pecuniæ vim parat, quantum ſcilicet vectigalis vno die ex Nili oſtiis & Memphiticæ vrbis portoriis collegiſſet. Erant verò cuiuſque generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totum ſine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt ſponte veterinam operam, Mulus, Equus, Aſinus, & Camelus, qui pecuniam cum fide conuectendam ſuſcepère. Hi vix biduum à Memphi progreſſi, facti ſunt obuiam Leoni, qui & ipſe in- E tellecto Herculis cultu, quem Macedo ſuſcepiſſet, dum rebus ſtudet ſuis, Regem ſalutaturus iter in Macedoniam tendebat. Data itaque & accepta hinc inde ſalute, cùm deſtinatum, vt fit, omnes iter enarraſſent, adſciſcitur comes Leo quaſi cuſtos atque præſidium aduerſus latrocinantes aſſuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere dixit ſe quoque certam drachmarum ſummam, quas pro commeatu ferret, ſed eſſe illas ſibi plurimùm incommodas, quod oneribus geſtandis nequaquam aſſuetus eſſet: rogat itaque, vt ſi oneris additamentum, leue ſingulis futurum inter ſe diſpartitum, ſuſcipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obſequuntur illi officioſiſſimè, ac paucas admodum illas Leonis drachmas inter ſe diuiſas in ſacculos quiſque ſuos admiſcent, itérque mox continuant ſuum. Venerant in pingues Aſiæ campos, cùm Leo armentorum multitudine conſpecta, dies aliquot ibi commorari è re ſua fore deſignauit, ſimulatāq; laſſitudine aliquot dierum quiete ſibi opus neceſſe dixit, quáſq; depoſuerat pecunias repoſcit: illi adapertis confeſtim ſacculis, ipſum quæ ſua eſſent, ſibi deſumere licere inquiunt. Leo cùm pleraſque alias magno numero drachmas eadem nota ſignatas in vnoquoque ſacculo conſpexiſſet, læto magnóq; rugitu edito: *Drachmæ*, inquit, *meæ multas admodum drachmas ſingulæ peperère*, atq; mox quotquot erant ſuis ſimiles abſtulit pro ſuis. Quid quod Hannonem ᵇ Carthaginenſem præclarũ virum, cuius meminit Plinius, in exiliũ actum ferunt, quia Leonem ferundis oneribus aſſuefecerat: argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui Leonem cicurare potuiſſet, ad longè maiora etiam aſpiraret.

ᵇ *Plin. 7. ibid.*

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM FEROCITATEM EDOMVERIT.

F

M. Antonij Leones.

EODEM oſtento, mortalium triumphus, Leones iunctos à M. Antonio, atque id quidem ciuili bello generoſos ſpiritus iugum ſubituros, portendere. Id quod Cicero in Philippicis illi obiicit, dum currum eius Leonibus iunctum, imperioſi hominis inuidiam oſtentare memorat. Et in Epiſtolis ad Atticum, qui augurium id formidabat, ait: *Tu Antonij Leones pertimeſcas, caue, nihil eſt illo homine iucundius*, & quæ ſequuntur reliqua. Sanè hominem, qui arte, ingenio vel authoritate longè potentiorem ſe, addicat ſibi atque ſubiicit, per Leonem ab homine domitum intelligimus: quippe quòd feræ alioqui ferociſſimæ validiſſimǽque impetum ferocitatémque ſopire mollíreque potuerit. Hac vtitur comparatione Nazianzenus, vbi Baſilium ait non modò ſibi conciliaſſe priùs Euſebium, ſed in ſuam ita ſententiam attraxiſſe, vt eius conſiliis & monitis, in omnibus parère videretur. Notum ex Hiſtoriis quid Megarenſibus acciderit, apud quos Caſſius Leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquiſſet. Cùm verò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenſes ferarum carceres effregerunt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hoſtibus obiectæ, negotium eis tantiſper faceſſerent, dum ſibi per moram aliquam conſulere poſſent: ſed enim longe aliter euenit, quia Leones in ciues ipſos truculenti ſæuitia conuerſi, tantam inermium ſtragem edidère, dum obuios quoſque adoriuntur, ſternunt, atque dilacerant, vt ſpectaculum id fuerit ᶜ vel ipſis hoſtibus perquàm miſerabile. Atque vt huiuſmodi multa prętereamus, iam verò Pythagoricum pręceptum eſt, animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non eſſe: quippe rapacitatem è ciuitate ſummouendam. Idem ſentit Æſchylus, cùm Leonis catulum in Republica non alendum eſſe dicit his verbis:

Caſſij Leones.

ᶜ *Ariſtoph. in Rhanis: & Valer. Maximus lib. 7. cap. de ſapienter dictis.*

Οὐ χρὴ

A οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν,
ἢν δ᾽ ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.
Catulum Leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne Leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto cenſet admittendos, Pythagoræ præceptum ſecutus, in quo ſapienter quidem Æſchylus hæc ſuper Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cæterùm ſi accepti fuerint, æquo animo ferendos. At Euripides, vt Ariſtophanicus clamat Dionyſius Ranis, ingenuè magis locutus, ſiquidem vt apud Homerum habetur:

οὐκ ἐστὶ λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια ª πιστά.

ª *Nullũ firmum fœdus cum hominibus & leonibus.*

FVROR INDOMITVS.

IMMENSVM itaque furorem, quo quis impotentiùs exardeſcat, ſignificare ſi collibuiſſet, Leonẽ effingebant catulos ſuos diſcerpentem, imò exoſſantem, vt Græcum vocabulum ἐξοστίζοντα interpretemur, non autem ἐκσοίζοντα (vt in vulgatis Hori exemplaribus eodem Capite bis poſitum nihil ſignificat) quo quidem furore ᵇ correptum olim Herculem authores tradunt, eóque inſaniæ prouectum, vt non hoſpitis tantùm filios B eneccarit, verùm & in ſuos ipſius filios vſque adeò ſæuire ſolitum, vt eos interfecerit: quod non abſimile eſt à pictura Leonis proprios catulos diſcerpẽtis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quẽ is in liberos exercuerit, hæc dicit:

ᵇ *Hinc Ariſtophanes: ἡρακλέης δὲ χολὴν ἔχων. Leonini furoris deſcriptio.*

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων
Ἠέ τινος κηρῶν, ἢ Ἐρινύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἐοὺς κατέπεφνε, καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμὸν,
Μαινόμενος κατὰ οἶκον, ὁ δ᾽ ἔμπλεος ἔσκε φόνοιο.
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι
Βαλλομένους ὑπὸ πατρί.
Infelix qui miſsilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, vel Erynnios impia tela,
Gnatis ipſe ſuis furijs agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipſa cruore aſperſa nataret.
Hos ego confoſſos manibus cecidiſſe paternis
Iuſſa oculis ſpectare meis, miſerabile viſu.

Poëtę ᶜ quoque noſtri Leonem iracundum notant, vnde illud apud Horatium: ᵈ *Promethea inſani Leonis vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro*, cùm de excandeſcentia loqueretur. Elegantiſſimè quoque, neque non eruditiſſimè Lucretius cauſam furoris iſtius perquirit, cuius carmina nõ iniucunda, quæ repetantur, ponere non piget:

ᶜ *Ouid. Meta. libr. 14. Armenia Tigres, iracundique Leones.*
ᵈ *Horat. 1. Carmi.*

Sed calidi plus eſt illis quibus acria corda
C *Iracundáque mens facilè efferueſcit in ira,*
Quo genere in primis vis eſt violenta Leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerumque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore poſſunt.

Superiùs verò dixerat, cùm de varietate animi loqueretur:

Eſt etiam calor ille animo quem ſumit in ira,
Cùm ferueſcit, & ex oculis micat acriùs ardor.

Eius verò indicium excandeſcentiæ eſt, cùm caudæ verberibus ſeſe excitare viſus fuerit, quod ita Heſiodus tangit in Herculis ſcuto:

---- πλευράς τε καὶ ὤμους
οὐρῇ μαστιόων ποσσὶ γλάφει, οὐδέ τις αὐτὸν
ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus ſecutus Galliambico ſuper Atti dixit:

Age cæde terga cauda, tua verbera patent
Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Et quæ ad furoris incitamentum & indicium ſequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν ᵉ Gręci dixère: & ſuperciliorum contractionem ἐπισκύνιον vocant. Index autẽ præcipuus eſt Leonini animi cauda, perinde ac Equorum aures, eáque propriè in Leone dicitur Alcea, ᶠ quòd præcipuum in ea robur conſtet, vel quòd incitamentum quoddam ſit ad aſſumendas vires animúmque commouendum: initio irarum terram flagellant, increſcente verò excandeſcentia

ᵉ *σκύζειν, irritari.*
ᶠ *ἀλκή, enim robur.*

terga etiam ſua verberant id ea de cauſa fieri putat Alexander Aphrodiſeus, quòd eorum anima vehementius moueatur, ſitque vltionis admodùm appetens, cauda verò vtatur veluti homines manu, qua illi ſe plerumq; in excandeſcentia complodere ſolent: ita animalia hęc ira commota cùm id quod ſeſe lędit vlciſci nequeunt, eo ſibi modo ſolatium ſolent excogitare. Eſt itaque furor Leoni familiaris, vnde apud Maronem[a], *Iraſq; Leonum*, legitur, & Ouidius: *Iram vultus habet*, de eiſdem ait quare Poëtæ Leonem peculiariter feram dicunt, ita Callimachus: D

[a] *Æneid. lib. 7.*

θηρὸς ἀοιζήλαζον δ'ἔρμα κατωμαδίοιο.

Quòd verò catulos ab eo exoſſari pingerent, cauſa eſt, quòd medulla Leoni vel nulla, vel perexigua eſt, vt omnium animalium ſolidis omnino oſſibus conſtare videantur, quaſi inde accreſcat furor: quod labor his confringendis ſic mercede minor, cùm minimum id ſit, quod fructui poſſit inſeruire. Sunt prætereà oſſa illa dura adeò,[b] vt ex eis colliſis, ignis veluti ex ſilice excutiatur. Hinc animal eſt maximè febri obnoxium. Febrem verò nihil aliud eſſe, quàm ſuperantem totius corporis calorem Medicorum omnium conſenſum anifeſtum eſt. Febri denique nomen ab igne Græcum[c] πυρετὸς à feruore Latinum eſt: quo morbo Leones toto vitæ tempore cruciari feruntur, eàque de cauſa Lucretius *triſte Leonum ſeminium* appellauit. Sanè prouerbium hinc emanauit,[d] ἐγέλασεν ὁ λέων quotiens rarum aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictum eſt in Cylonio ſcelere ſubnotando, cùm ſcilicet indoluiſſet demum Athenienſis populus Cylionem per factioſiſſimas factiones quietum Reipubl. ſtatum interturbare, & quaſi poſt diuturnam mœſtitiam ad hilaritatem demum reſpexiſſet, vt impetu in hominem facto, eum vel inuiolabilis Deæ templum aufugientem perſecuti ſint plerique, diſtractúmque inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

[b] *Definitio febris.*
[c] *Seruius in Virgil.*
[d] *At potius Leonis rictus quàm riſus.*

REMEDIVM IN FEBREM NACTVS. E

EO itaque incommodo vexantur Leones, tametſi vnus Albertus negat eſſe eos febriculoſos, cui in Germania nato, alito atq; educato, vbi totum ferè vitæ ſpatium conſumpſit, vtrùm de Leone loquenti potior ſit adhibenda fides, quàm Ægyptiis inter Leones quodammodò genitis, cúmque ipſis totum vitæ tempus verſatis, alij viderint. Ego ſanè diſciplinas eorum in huiuſmodi re ſecutus, compertum eſſe dicam Leone in febri correptum[e] vel ſi ad furorem vſque exæſtuet, vnius paſtione Simiæ liberari. Quapropter Ægyptij ſacerdotes ſi febricitantem hominem & ſibimet auxilia comparantem ſignificare vellent, Leonis Simia veſcentis hieroglyphicum ponere ſoliti ſunt: tanta enim indignatione Simiam fert Leo, vt nullum animal auidiùs perdere deſideret. Cauſa eſt animalis petulantia, Leonem indigniſſimis modis exagitantis. Nam ſimul ac vel ex arbore aliqua, vel ex alio tuto latentique loco nacta fuerit occaſionem in Leonem inſiliendi, pro magno habet negotio caudæ ſeſe eius applicare, naribúſque affigere, atque ita quibuſcumque poteſt ludibriis Regi ſuo illudere, quod cùm impatienter ferat Leo, impotenter admodùm in huiuſmodi animal efferaſcit: quæ pleniùs in Cynocephali commentario diſcuſſimus. Sed vt mirari deſinamus animal adeò ignobile generoſiſſimo comnium infeſtum eſſe, ſcimus etiam Culices in Leonum greges petulanter adeò ferocire, vt eos magna interdum clade ad internecionem adigant. Inter enim arundineta Meſopotamiæ Leones innumeri iuxta fluminum ripas & fruteta vagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi molliſſima eſt, ſemper innocui: verùm vbi per æſtatem cœlum exarſerit, regionibus iis æſtu candefactis ambuſtiſque propemodùm, ipſi tam vapore ſideris, quàm multitudine culicum agitantur, quorum dēſiſſimis examinibus per eas terras omnia referta ſunt: qui quidem ad ſplendorem oculorum, tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarum libramentis mordicùs inſidentes. Hinc Leones cruciati diutiùs, aut fluminibus, ad quæ remedij cauſa confugiunt, abſorbentur, aut amiſſis oculis immaniùs efferaſcunt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad Orientem latè diffunditur plaga, huiuſmodi beſtiis oppleretur. Id ſibi compertum eſſe teſtatur Ammianus Marcellinus, Rerum geſtarum libro decimooctauo. F

[e] *Plin. ibid.*

Simiæ & Culicum in Leonē petulantia.

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATQVE hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipſis oſſibus abſtruſum geſtat, ignem tamen præcipuè formidat, adeò vt nihil æquè vereatur atque prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius, quod & Homerus teſtatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δεταί, ἅς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentéſque faces, quas quamuis ſæuiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: Πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτους ἀκμᾷ ὀδόντων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij ſacerdotes, hominem ſuper igne formidoloſè ſolicitum, & quaſi veſanientem, oſtendere ſi vellent, Leonis ſimulachrum, & facùlam pingebant.

A pingebant. Id nos vix authoribus credebamus antequàm & Florentiæ, & demum Romæ Leones hac potiſſimùm ratione domari cōſpiceremus. Simulacrum hoc in marmore cæſum Romæ vidi via Leoniana, quæ ad popularem ædem ducit, erutum fruſtum ex Auguſtorum mauſoleo. Leo erat humi ſeſſitans capite ſublato, & in tergus verſo: in tranſuerſum adſculpta erat fax pinea cum nuce in ſummo capulo, tæniáque à facie in Leonis tergus porrigebatur. Quamuis verò apud authores ſcriptum repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiuſmodi ſignificari, quàm, vti dicebamus, eum qui ſuper igne pauidus eſſet: ſi tamen liceat mihi ſententiam his meam admiſcere, rei iſtius interpretationem eſſe dixerim, edomitum furorem. Cauſam cur ita ignem expaueſcat Leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis vis præcipua in oculis conſiſtat: quíque oculos ſicciores calidioréſque habent, ij maximè omnium ignem auerſantur. In idem verò ſignificatum adduci poſſit ilicis folium Leonino pedi ſubiectum: ſiquidem Magi ferunt Leonem iliceo folio calcato torpeſcere: eandémque vim eſſe folio ſcilæ traditum à Zoroaſtre, non illo inquam antiquo, ſed qui poſt Plutarchum fuit.

Simulacrū Romæ in via Leoniana.

RELIGIOSA FORMIDO.

ET ne longiùs à Leonina formidine digrediamur, Gallū[a] is identidem, & præcipuè album, vt Ambroſ. ait, à quo etiam Pythagoras abſtinendum[b] iubet, mirum in modū perhorreſcit; quod pro ſymbolo colendæ diuinitatis accipi quidam prodidēre. Siquidem Gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra conſtare Leones
Inq; tueri, ita continuò meminere fugai.

B diuinum quiddam præ ſe fert, vti latiùs in Commentario de volucre ea perſcripto, diſſeruimus. Diuinitatem verò omnis terrena poteſtas reformidat, ac reueretur. Leones porrò cùm Deûm matri ſint dedicati Terræ, ipſi addicti intelliguntur, & ſuperiùs bonam Leonis partem, quippe quòd à iubis eſt reliquum, terram præſe ferre dicebamus. Sed enim aliam huius formidinis cauſā adducit Proclus libello de Magia; ait enim, Gallum & Leonem præcipuè ſolaria eſſe animalia: ſed cur Gallum Leones vereantur, non poſſe nos à materia, ſenſúve rationem aſſignare, ſed à ſuperni tantùm ordinis contemplatione: quia ſcilicet, præſentia viſve ſolaris virtutis magis Gallo infuſa ſit, quàm Leoni conceſſa, quod ex eo coniectare videtur, quod exploratum omnibus eſt, applaudere illum hymnis ſurgenti Soli, quaſique iubar eius aduocare, eo præſertim tempore, quo ex medio Antipodū cœlo digreſſus ad nos deflectitur. Affirmat etiam ſolares quoſdam Angelos in Galli effigie nonnunquam apparuiſſe, qui cùm in ſe ſine forma ſint, nobis tamen, qui ſumus in certam effigiem informati, forma ſe præditos ea videndos exhibuēre. Contrà verò Dæmones nonnunquam Leonina fronte viſos, qui obiecto Gallo repentè in auras euanuerint, quare ſolēt etiamnum diebus his, ſuperſtitionis eius ſtudioſi, gallinaceum pullum in pelliciendis eis conſilij cauſa præmactare. Ad hæc tradunt Græcorum nonnulli, qui doctrinam Ægyptiorum ſequuntur, animam Cecropis, quem in Leonem tranſmutatum credebant immolatis Gallis gallinaceis, characteribus quibuſdam ſubſcriptis euocari, ſéque illam eis oſtendere: quod tamen eſſe ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dæmonéſque ita nos præſtigiis fallere contendit. Quòd verò Dæmones, qui Leonina fronte apparuerint, obiecto euaneſcant Gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine conſtituta, quæ inferiora ſunt ſuperiora ſemper vereri coguntur. C Quemadmodum plerique viri, dum virorum diuinorum imagines intuentur hoc ipſo aſpectu vereri ſolent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex ſectæ ſuæ præceptis ait eſſe

[a] *Plinius vbi ſuprà. Gallus cur Leoni formidabilis ſit.*
[b] *Quod mūſi ſacer & horarū nuncius ſit.*

Cecropis anima euocata.

----- Gallorum in corpore quædam
Semina, quæ cùm ſunt oculis immiſſa Leonum
Pupillas interfodiunt, acrémque dolorem
Præbent, vt nequeant contrà durare feroces.

Mirum verò quod veteres obſeruarunt, Leonem etiam herbam ita nuncupatam, quæ ſurculis ſeſe circumplicando plurimùm nocet, Gallum ita abhorrere, vt ſi puella adhuc intacta, menſtrua tamen, nuda paſſis crinibus leguminum ſegetem circumeat, Gallum in manibus habens, exareſcat gramen id, prorſúſque deficiat. Id qualecumque eſt, à Democrito tamen traditum eſt, vt aſſerit Sotion. Sed qui alieniores à ſuperſtitione ſunt, arcanámque naturæ vim quandam contemplantur, Semina aiunt Galli ſanguine contingi debere, hæcq; ita ſata ab Leone herba nulla poſtmodùm iniuria affici.

INVNDATIO.

INCREMENTVM verò Nili, quem NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos ſignificat Nouum atque recens, oſtendere cùm vellent, Leonis identidem hieroglyphicum faciebant: quippe cum Sol Herculei Leonis terga adit, Nili diluuium excitat, duplúmque recentis aquæ Sole

in eo ſigno commorante ſæpiùs exundat; quæ vis aquæ per ſpatioſam Ægypti planitiem latè diffuſa, D ſolum ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipſi tantùm indigenæ ſibi alimenta colligunt, ſed magnam orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarum redundantiam, quam Leonis beneficio conſequi ſe quotannis experiuntur, inſtitutum eſt, & apud gentes omnes vno iam conſenſu receptum, vt canales, tubíque & ſiphones, qui aquam eructant, per terebrata foramina in Leonina capita ad id locis opportunis adſculpi ſolita, aquam immittant, quæ inde ex Leoninis rictibus euomi videatur. Qua ratione autem capita ea Leonum in ſimis præcipuè conſtituenda ſint, quoque ordine diſponenda, atque vt ea tantùm quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem vſque, qui cœleſtem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hæc ſolidis, vti quæ cadit vis aquæ per tegulas in canalem ne deiiciatur per intercolumnia, néve tranſeuntes perfundat, ſed ea tantùm quæ ſunt contra columnas, ex ore ructus aquarum emittere debeant, Vitruuius latè docet. Obſeruauerat ſiquidem is, aquarum redundantiam per Leonem apud Ægyptios ſignificari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificiis fieri paſſim viderat. Et vt ſemel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquæ ductibus quibuſcunque prominebant, Leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc diſciplinam oſtentat. Et vt alia diſſimulem, Romæ in Area Lateranenſi Leones duo ſunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij ſtatuam poſiti, qui dubio procul fontibus inſeruiebant. Indicio ſunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vſque immiſſa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundǽque intercauatus. Tale aliquid obſeruaui in agro Brixiano extra portam Orientalem ad ſecundum lapidem, vbi iuxta viam, quæ tota magnis aquarum riuis atque diuortiis inſtructa eſt, Leo marmoreus antiquiſſimi operis, vtris inſtar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in iis tantum quæ ad aquam euomendam pertinent, Leonum effigies apponi conſueuerunt: verùm E etiam propterea quòd Leo, cœleſtis ille, inquam, aperire clauderéque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vſque tempora nunquam antiquata eſt veterum conſuetudo, vt oſtiorum clauſuræ, claues, annulíque foribus, affixi, Leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari ſolitum ait Theon in Arati Commentariis: quamuis quòd ad oſtia pertinet, ad eam, de qua ſuperiùs dictum eſt, cuſtodiam potiùs reſpicere, quàm ad aquarum fluctus, crediderim. Illud non omittam, quod Horus Apollo tradit, in ſupplicationibus pluuias expoſcentibus, pleriſque in locis Leonum ora vino prolui fuiſſe morem. Sed aduertendum eſt vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos eſſe.

Leonina capita aquarum iaculantia.

Leonum effigies in tubis.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVM verò perſuaſum haberent Ægyptij, Leænas ſemel tantùm in vita párere, id quod cum Herodoto plerique alij prodidêre: mulierem itidem, quæ vnius tãtùm filij mater fuiſſet, per Leænam ſculptam ſignificare conſuerunt. Et in hanc ſententiam Æſopi fabula veteribus ſcriptoribus approbata. Cùm Vulpes Leænæ fœcunditatem ſuam obiiceret in generoſitatis commendationem, illam verò inceſſeret, quòd & ſemel in vita, & vnum tantùm pareret: Leænam reſpondiſſe, ſe quidem ſemel & vnum parere, ſed eum Leonem. Huius raritatis cauſam plerique reddere commenti ſunt, eámque potiſſimùm adinuenêre, quòd catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem deſcindant, edique partum, ea vnguium acie in enixu lacerata: vel quòd vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram eſſe fabulam [a] Ariſtoteles aſſeuerat, eáſque vel quinquies vita parere, quód explorauerit in terra Syria, demonſtrat. Primùm enim quinque, ac per annos ſingulos vno ſubinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad ſterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ ſpatium F degant. Aliàs magna ex parte geminos: quod per longam annorum ſeriem Florentiæ experimento compertum eſt: ſed quum plurimùm ſex, nonnunquam etiam vnum. Philoſtratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita párere: primò quidem tres, mox duos, inde vnum: viſam tamen aliquando Leænam, quæ octo vtero geſtarit. Sedenim quam Philoſophi rationem raritatis huiuſce in pariendo conati ſunt inuenire, Baſilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factum ſit, vt animalium ea quæ facilè capi poſſent, longè eſſent cæteris fœcundiora: quocirca tam Lepores, quàm Damæ, quàm etiam Oues, ferè ſæpiùs & geminos pluréſque pariunt fœtus, ne genus deficiat feris iis, quæ ſanguine gaudent, carniuoræque ſunt. At ea quibus pro cibatu cætera ſunt, certum eſt longè minus fœcunda eſſe: quapropter ait, *Leonis vix vnius Leæna mater euadit*, quæ quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certiùs contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obſeruantes, ſemeliparam per Leænæ hieroglyphicum oſtendebant.

Æſopi fabella.

[a] Sic Plin. lib. 8. ca. 16.

CLEMENTIA.

PRÆTER hæc, alia quoque ſuper Leone hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi, qui literas hieroglyphicas interpretati ſunt, ſed potiùs obſeruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingam. Ex iis clementia eſt, quæ per Leonem [b] & ſubſtratum hominem, ita tamen vt Leo ſit incolumis, ſignificatur: propterea quòd infeſtiſſimè ſolicitatus ab homine Leo, dummodò ſit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, ſed quatit ſolùm, atque vbi ita perterruerit, dimittit, quod ita Ouid. ſcribit:

[b] Sic Plin. Leoni tantum ex feris clementia in ſupplices, proſtratis parcit. Ibidem.

Corpora

A *Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe Leoni.*

Ad huiuſmodi ſignificatum non fruſtrà vidimus in Seueri Pij Aug. numo ſimulachrũ mulieris, quod Leoni exporrecto inſidet, manu quidem vna haſtam terræ affixam tenens, altera fulmen quaſi abiiciens, non autem in iaculandi geſtu, cum inſcriptione huiuſmodi, INDVLGENTIA ARG. IN CAR. neque quicquam aliud legi poteſt.

Seueri Pij Aug. numus.

CASTIGATIO.

PRÆTER clementiam, ineſſe Leoni caſtigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditum ab Eudomo citat Ælianus, Leonem, Vrſam, & Canem eodem contubernio à magiſtro quodam alitos & educatos, ſine vlla iniuria aliquamdiu pacatiſſimè coniunxiſſe, ac ſi domeſtica & eiuſdem generis animalia fuiſſent, verùm cùm Vrſa quodam impetu percita contubernalem Canem dilaceraſſet, commotum Leonem violati hoſpitij ſcelere, in Vrſam proruiſſe, eáque pariter dilacerata, meritas pro Cane pœnas exegiſſe.

VINDICTA.

LONGE verò diuerſum à ſuperiori ſignificato eſt, quod vlciſcendi ſtudium per Leonem telo confoſſum plerique pingere inſtituerunt. Vulneratus enim Leo obſeruatione mira percuſſorem nouit, & in quantalibet multitudine vnum appetit, & ſi detur copia, fœdiſſimè lacerat & diſcerpit. Ferunt Iubæ Maurorum regi præſtantis animi iuuenem fuiſſe comitem, dum per deſerta Africæ rerum ſuarũ componendarum, ſtudio, rex cum exercitu proficiſceretur, ex itinere verò Leonem obuiam factum à iuuene illo ipſo ſagitta percuſſum in ſyluam receſſiſſe, anno verò pòſt cùm Iuba rebus ex voto compoſitis eàdem copias traduceret, eundem illum Leonem obſeruato iuuene, à quo B vulnus acceperat, vnum illum è tam magno militum numero violentiſſimo curſu hoſtiliter aggreſſum, nulla vi cohiberi potuiſſe, quin correptum iuuenem miſerabiliter dilaceraret, neminéque aliorum læſo vltione ea contentum, deceſſiſſe. Pythagorici porrò animam Cambyſæ regis Ægypti in Leone ſe deprehendiſſe aiebant, vnde illi animus imperij cupidiſſimus fuerit, & maxima quæque ſemper appetierit. Cæterùm, hæc quoque poteſt aſſignari cauſa: quòd illis temporibus, quibus claruit, neminem in vltionem eò magis propenſum fuiſſe notum eſt, qui nunquam Aegyptios perſequi odiis armíſque, & omni vexationis incommodo affligere deſtitit, eis ſemper infenſus, donec in omni Aegypto rerum potitus, ſacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractando, defeſſus potiùs quam ſatiatus eſt. Facit ad hoc illud, quod viſi Leonis oſtentum, belli principium coniectores atque augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos [a] exprimitur.

Λέοντας ἰδεῖν δυσφρῶν δηλοῖ μάχας.
Viſa Leonum imagines noctu indicant occidionem ab hoſtibus.

[a] Nempe à Suida recitat Eraſ. Chil. 3. centur. 6. prouerb. 38.

REGIVM AVGVRIVM.

ALIOQVI Regibus augurium dare Leones ſoliti ſunt, vt is qui Iuliano Imperatori Gordiani tumulum cum exercitu prætergreſſo, ſeſe obtulit, immaniſſimo corpore eius aciem inuaſurus, à qua multiplici telorum ictu confoſſus eſt. Obitus enim Regis ex quo portendebatur, inquit Ammianus. Verùm anteà Maximino Cæſari cum Narſeo Perſarum rege iam congreſſuro, itidem C Leo & Aper ingentes trucidati ſimul oblati ſunt, tamen euenit, vt is ea fera admodùm gente ſuperata, incolumis & ſine damno diſceſſerit. Et Sandrocotus Indus obſcuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinaſſet, feſſúſque ſomnum in ſylua captaret, à lambente Leone ſudorem ſibi ſenſit abſtergi, quóque pacto inde præfectis Alexandri oppreſſis, Indiæ regnum inuaſerit, à Trogo traditur.

ANNVS MENSESQVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non abs re fuerit commemorare, quòd Leæna, quæ catulos octo vtero geſtabat, à venatoribus in Meſopotamia cæſa exenteratáque, quo tempore Apollonius Tyanæus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante, annum vnum, & menſes octo illum apud Barſanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibúſque comitibus, cur non potiùs annos IX. interpretaretur, cùm ex paſſere & pullis octo à Serpente deuoratis, apud [b] Homerum annos identidem nouem Calchas intellexiſſet: *Editi iam illi fuerant*, reſpondit Apollonius, *hi verò adhuc in vtero nondum fœturam compleuerant: quare menſibus potiùs quàm annis aſſimilantur.*

Leænà cæſa in Meſopotamia quid.

[b] Iliad. 8.

CRAPVLA.

SVNT etiam qui hominem ad ſatietatem vſque crapulatum, per Leonem fruſta carnium depaſcentem indicari velint. Animal ſiquidem hoc cibo incontinenter admodùm vtitur, multáque deuorat ſolida, ſine vllo diſſectu quæcunque poteſt, mox à ſaturitate nihil biduo aut triduo edit: quam ſcilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi *multa paſcendum carne Leonem*, dixit: atque inde fit, vt

Voracitas Leonis.

grauis

grauis illi ob cruditatem exhalet anima quæ teterrimi ſemper odoris eſt. Quocirca nonnulli grauem D animam ſignificantes, Leonis os hians facere conſueuerunt. Huius fœtoris ergò, Martialis videtur muliebre pudendum Leonem appellaſſe eo verſu:

Quare ſi pudor eſt Ligella, noli
Barbam vellere mortuo Leoni.

Taxat enim eam, quæ cùm vetula eſſet, pilos vellere pertentaret: & alij lupanar olidum dixêre. Quamquam non deſint, qui loci huius interpretationem longiùs accerſitam ad Cenchrenas, quas Leones Nicander appellauit, referant: huiuſmodi enim Serpentes morſu ſanguinem exorbent, & genitale ſemen ex pretioſiſſima ſanguinis decoctione fieri Medici conſentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat ſanè mercedem ſanguinis.

MERETRIX.

SANE meretrices per Leænę nomen intelligi, multis veterum ſententiis & monumentis conſtat. Tale aliquid habes apud Ariſtoph. Lyſiſtrate in iuramēto fœminarum, *Non ſtabo Leæna in Tyrocneſti.* Huiuſmodi petulantiæ cauſa Ezechiel Hieroſolymam Lęnam vocat, & Heliachim catulum eius, qui E ductus eſt in Ægyptum. Alium rurſus catulum Ioachim, quem in cauea, vt ſeptuaginta ediderunt, Nabuchodonoſor Babylona traduxit. Michaël Byzantius meretrices quaſdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite manſuetudinem præ ſe ferrent, cæterùm corpore reliquo Leonino, rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinges in opprobrium dici ſolitum de meretricibus, ob impuros ſcilicet mores Megarenſium, quos veterum ſcriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ ſenariolus admodùm venuſtus:

Sphinges Megaricæ.

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par eſt Leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante vrbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtáque Laidis tumulus, cui Leænę ſimulachrum appoſitum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenſo: quod nimirum petulantiam eam indicabat, quę prȩcipuè laſciuiunt arietes: de quibus loco ſuo diximus.

TACITVRNITAS.

LEÆNÆ verò elinguis ſimulachrum ex ære, quod Athenienſes ſtatuêre, Iphicratis opus, ex effigie quidem Leænæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu, taciturnitatem eius indicabant. Cùm enim Armodius & Ariſtogiton de liberanda à tyrannis patria conſilium iniiſſent, coniurationéque delata eſſet, comprehenſam illi Leænam ſcortum eorum vtrique admodùm familiare, ad mortem vſque tormentis variis excruciarunt, ea tamen conſtantiſſimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, ſupra fœmineam imbecillitatem fortitudinis admirandæ memorandum exemplum: quam Athenienſes, vt honoribus honeſtarent, ne ſcortum tamen celebrare viderentur, eiuſdem nominis F animal ob taciturnitatem elingue, erigendum decreuêre. Conſtantiſſimum meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò noſtri animoſiores fierent, cùm leui adeò de cauſa repertæ ſint vel mulieres, quæ tam forti animo pro amicorum ſalute non ſolùm tormenta parui fecerint intolerabilia, ſed ſponte ſuum ipſæ cruciatum auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniurator confiteri poſſet, ſi etiam victa voluiſſet.

Armodij & Ariſtogitonis factum celebre.

CYZICENI.

SI quis verò incidat in monetam, quæ Leonis imaginem ex vna parte habeat, ex altera verò Cybelem deorum matrem ſciat eam eſſe Cyzicenorum pecuniam, quæ celebris admodùm eſt, ob id quòd pulcherrimè ſculpti erant, & quòd pro XXVIII. drachmis Atticis imputabantur, quæ ſumma ducales aureos duos reddit, & aliquantulùm plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneti pondus æquat. Atque hi ſunt Cyziceni ſtateres, qui rem egregiè factam indicabant.

Cyzicenorũ pecunia.

Magorum porrò ſuperſtitio, conſiderata Leonis alacritate perniciſſimóque curſu, muſtulæ dentem Leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atque adeò imbecillitatem adhibere commenta eſt, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemum & Dinomachum medicos contentione, vno eorum Leoninum, altero Ceruinum corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuerſia verò omnis inter eos eſt, dum ille fomentum aliquod miſerabiliter implorat, vtrùm Ceruus an Leo magis pedibus valeat, atque

corum

A eorum vter alacriori feratur curſu. Meritò igitur Virgilianus [a] Æneas, *tergum Getuli immane Leonis* dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in ſtadio coronam meruerat, niſi dolo Niſi fuiſſet interturbatus.

[a] *Aen. lib. 5*

HERCVLANVS LEO QVID.

QVID verò ſibi velit Herculanus Leo, magis diuulgatum eſt, quàm vllo ſit opus commento latiùs declarare. Illud tamen non omiſerim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Oſiride, vt Antiquitatum ſcriptores tradunt, Italiam ab amariſſimo Gigantum iugo liberauit, per Leonem intelligi, neque quemquam alium. Plures enim Hercules fuiſſe, & Arrianus & Diodorus hiſtorici prodidêre: hunc autem omnium primum Leonis inſignia geſtaſſe, tradunt. Cæterùm Heraclitus Ponticus, ſuperatum ab Hercule Leonem ideò fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima ſcripſerunt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimùm laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum eſt ex iis quæ anteà dicta ſunt, animal id per ſemetipſum immoderatis animis excitari. Sunt tamen [b] qui per Herculem myſticè Solis lumen intelligant, Leo verò cum Soli dicatus ſit manifeſtum eſt quid ſibi velit Hercules, & Leo. Nam & hinc Iubari ſtellæ nomen, qui Phoſphorus eſt, quòd ſplendor eius in modum Leoninæ iubæ diffunditur.

[b] *Macrob. lib. Saturn. lib. 1. cap. 20.*

VIRTVS.

VTCVNQVE verò Leoninum ſpolium virtutis hieroglyphicum eſt, eáque de cauſa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres poſuêre, ideóque Diogenes [c] conſpicatus quendam eo ornatu ſibi gloriosè placentem, exclamauit: *Ecquid virtutis indumentum vituperas?* Sed enim non Leonis tantùm, verùm alterius etiam animantis geſtare pellem, heroicum fuiſſe morem, didicimus ex B Apollonij commentariis, vbi Poëta ſcribit:

[c] *Apud D. Laertii in Diogene Cynico.* *Diogenis dictum.*

Δέρμα δ' ἐρυθρὸν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμοις.

Et apud Virgilium [d] Euandrus:

[d] *Æneid. li. 8.*

Demiſſa ob læua Panthera terga retorquet.

VIRES CEDERE SAPIENTIÆ.

IN Antiochi numo videas Leonem quendam propemodùm humi procumbentem, & ſuperuolantem Noctuam, quod nonnulli veſpertinum crepuſculum indicare arbitrati ſunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per autem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiuſmodi hieroglyphici figmentum ſignificare crediderim, vires cedere ſapientiæ. Nam per Leonem Robur, per Noctuam Mineruam intelligi, ſuis locis commentaria hæc oſtendêre. Eiuſdem argumenti eſſe puto Leonem in numo, cuius inſcriptio eſt, MIΛΗΤΟΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humum ſupernè verò caduceus exporrigitur, vt ſcilicet id oſtendat, vires quantumlibet feroces, ſapientium eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Maffeos Romæ. Quòd verò ſignum Iunonis Argis ſpectabatur palmite redimitum, ſubiecto pedibus eius corio Leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercam C vtriuſque priuigni exuuiis inſultantem oſtenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit, Rem huiuſmodi tangit Tertullianus.

Antiochi numus.

VIRES CEDERE ELOQVENTIÆ.

LVNA.

VISEBATVR in Olympiæ templo Dianę ſimulachrum alatum, dextera Pantheram, ſiniſtra Leonem continens. Per alas, volucrem Lunæ curſum interpretamur, quæ ſeptem viginti dierum ſpatio totum permeat ſigniferum, quem Sol vix animo temporis ſpatio perluſtrat. Panthera, varietates eius indicat, quas vnoquoque menſe XII. ſuis nominibus deſignatas alibi recenſuimus. Leo, Solis vim demonſtrat, qua ſplendorem ſibi comparat, ea tantùm parte lucens, qua eius radiis illuſtratur:

SOL

SOL.

TERRA.

D

Veterum ſimulacra radiata.

FIERI etiam ſolita erant apud veteres ſimulachra quædam radiata, ita tamen, vt vnius ſimulachri radij omnes ſurſum verſus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur: atque ita conformata, vectanda Leonibus commendarentur. Sciendum autem ex Vectij commentatione, Solem & Terram ex eo figmento veteres intellexiſſe, quippe quos Aſſyrij ADAD, & ADAGARTIN vocabant: ADAD quidem Solem, qui radiis deorſum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat: omnium quippe terra naſcentium author, ADAGARTIN verò Terram, quæ conceptam à ſolaribus radiis virtutem, eandem, quam licet, ſurſum verſus erigit. Ita veluti ſponſa viri appetens, vt Platonicum dictum interim vſurpemus, rerum omnium ſuarum ſtipata fœtu, ſeſe habendam exporrigit. E Sed enim ipſa Leonis effigies vtrunq; referre videtur hieroglyphicum: quippe quæ anterioribus partibus Solem exſcribit, poſterioribus verò Terram. Quod tamen ADAGARTIN, pro Tellure poſitum putat Vectius Baſſus in Commentario Germanici, qui Phænomena ſcripſit, vbi de Erigone agitur. *Virginem*, inquit, *dici Cererem arbitrati ſunt plerique, ſpicarum quas tenet indicio: alij Adagartin malunt.* Sunt qui & Fortunam, quoniam ſine capite aſtris inſeritur. Nigidio Figulo placet iuſtitiam, vel æquitatem, quo nomine etiam Terram ipſam dici alibi comprobauimus, & Legiferam vbique Cererem apud Poëtas appellari comperias, vt ab iuſtitiæ nuncupatione: neque hoc quidem alienum videatur, & cum Tellure iuſtiſſima cõſenſum habeat. Hinc apud Maronem proſpero terræ ſubiugandæ omine Æneia puppis:[a] *Prima tenet roſtro Phrygios ſubiuncta Leones.* Veluti etiam hominem inſidentẽ Leoni nonnunquam videas, quem is ſtimulo regat, quod eſſe ſui animi regem omninò videtur ſignificare: neque enim Æneium illud ad ſacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri ſolita: neque ſolùm reſpicit beneficium, quod, vt additum eſt, fuerit.

[a] Aen.l.10.

ANIMI DOMITOR.

----- *Ida[b] profugis gratiſſima Teucris.*

F

[b] Aenei.ibi. *Leonis duplex natura.*

Subiiciuntur verò Leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis, atque tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundémque demùm intellectum tendunt. Demùm hæc duplex in Leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœleſtia refert, poſterioribus verò terram, quæſtionem illam facilè poteſt ſoluere, qua nonnulli mirantur, cur Leonis effigies in Diuinis noſtrorum literis, modò Chriſto, modò Dæmoni attribuatur: pro Chriſto quippe apud Prophetas non ſemel poſitus, vt ſuprà diximus, pro maligno verò, Petrus epiſtola prima *rugientem Leonem* dixit: & Dauid, *Libera à Leonibus vnicam meam*, clamat. Quibus reſponſum facio, anteriora quæ ſunt Leonis, fortitudinis, & regiæ virtutis habere ſignificatum, atque ita pro Chriſto poni. Nam Irenæus vbi myſterium Dei in rebus ſtrenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & authoritatem oſtendi diſputat, Leonis imaginem ait id præmonſtraſſe, quæ vni ex quatuor Euangeliſtis fuerit attributa, inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & inſidiarum. Caudam enim ſubter vterum cùm fugit ſubiicit, cauda ferit ex obliquo per inſidias, quæ omnia Dæmonem exſcribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales inſidioſius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DENIQVE, vt etiam aliter philoſophemur, cœleſtis eſt anteriore parte Leo, ideò admiranda Chriſti opera veram nobis ante oculos proponens diuinitatem. *Nemo enim qui à Deo non ſit*, ait Nicodemus, *opera ea facere poſſit quæ ipſe faciebat.* Poſteriore terram ſapere videtur: ea frigida eſt, inde ad minima quædam: Galli[c] quippe cantum, prætentam facem leuis obiectum amictus, quin ad Si-

[c] A Plinio lib.8. ca.36.

miam

A miam, & ilicis folia, atque etiam ſcillæ Leo timidus eſt, & ad fugam promptiſſimus. Et humanus Chriſtus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ ſtatim ſubſecutura eſſet, immortalitatis, effugere cruciatum tentat, patrémque orat, vt acerbiſſimus à ſe calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus inſiſtere non poſſet. Quòd ſi vtraque natura in Chriſto eſt, Leo cùm ſit eiuſmodi, rectè in Diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accommodatur.

IVSTITIÆ CVLTVS.

EA verò præcipuè de cauſa eorum ſentẽtiam approbarim, qui ferociores quoque animos iuſtitiæ ſeſe ſubiicere per hierogylphicum huiuſmodi arbitrantur quia nuper in Gauartiano agri Bellunenſis vico ſuburbano reperti ſunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona inſignis longáque induta palla ſedet, manum ad enſis inuerſi capulum extendens, ita vt apex ipſius capuli volam impleat, literæ circumſcriptæ, IVSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectam retrò dextram appenſo, læua ſupra Leonis caput poſtremis pedibus reſidentis iniecta: literæ adſculptæ ſunt LEONIS HVMILITAS.

B LEONES autem domitos, & magnæ Deæ currui ſuccedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id ſignificare, liberos quantumlibet feroces obſequentes eſſe debere parentibus: ait enim,

Adiunxêre feras, quòd quamuis effera proles,
Officijs debet molliri victa parentum.

NATORVM OBSEQVIVM ERGA PARENTES.

AGRICVLVRA.

VARRO tamen in Cybeleio curru duo conſideraſſe videtur, [a] Leonem vtiq; terræ ſymbolum, vti paulò antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotiſſimis regionibus inuenitur, nullam ait eſſe terræ partem tam remotam, quam coli ſubigique non oporteat: ita omnes, quæ vel hieroglyphica ſunt, vel quoquomodo myſtica, in ſuam quiſque artem vel diſciplinam, quam profitentur, trahunt, Diodorus autem, vti ſuus eſt mos, hiſtorias ſibi confingit ex commodo ſuo, Leoneſq; ideò Cybeles currum trahere confictum ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrum verò curru vehatur Dea, an ſella ſedeat, quantũ ad ſignificatũ pertinet, parui refert: nam in Fauſtinæ numo Cybellem C Turritam Leoninæ ſellæ inſidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inſcriptio eſt, MATRI MAGNÆ.

[a] At Macrobius Sat.lib.1.ca.21. Cybelem terram ait, & Leonem Solem.

Fauſtinæ numus.

MIXTA QVID.

FEROCITATE POSITA *aſſumpta manſuetudo.*

QVOD verò pluribus in antiquorum monumentis, præcipuéque ſepulchralibus cernere eſt, Leones aliquod animal apprehẽdiſſe, quippe vel ouem, vel Taurum, vel Anguem, vel huiuſmodi quidpiam ex eo cõiicere potes, ſepulti animum aut naturam talem fuiſſe, eiuſmodi eſt illud, quod apprehenſum fuerit: quippe ſi Ouem, vel Agnum, vt in ſepulchro quodam Romę ſub Æſculapij pronao habetur, intelligas hominem ferocitate demolita, manſuetudinem amplexatum: ſi Taurum, temperantiam: ſi Anguem, prudentiam, vel quid huiuſmodi: prout animalis, quòd detentum fuerit, ſignificatum exiget, interpretaberis. Si verò hoſtiliter captum vel diſcerptum, eius natura hoſtem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Aug. Cæſ. validiſſimæ formæ Leonem videas, qui ſeruum ſuperat dentibus in armos affixis: quod fortè referri poteſt ad Actiacam victoriam, quam is

Aug. Cæſ. numus.

Apollinis fauore conſecutus eſt, in qua, vt apud [a] Maronem,

Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.

pauorem enim ex Ceruo loco ſuo ſignificare diximus.

a Æneid. lib. 9.

ACTIATA VICTORIA. D

AMORIS PETVLANTIA.

QVÆSIERIT hîc aliquis, quid ſibi velint Leonis anteriora, quæ in Chimæra fuiſſe traduntur, cuius figuram Homerus ita deſcripſit:

Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coërcita, ſignificare clari plerique authores volunt. Huiuſmodi enim ſunt amoris initia, qui primoſtatim inſultu Leonina feritate nos aggredi videtur, dictúmq; eſt Epicharmi Comici.

Δεμίλης ἔρως λεοντεία δαμάσεις θαλερός.

Amoris mollitiem Leonis robore domitandam.

b Sic Lucretius. Prima Leo, poſtrema draco, media ipſa Chimera. Amoris initia.

Eóque reſpexiſſe videtur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi.
Pegaſus expediet chimæra.

Capra procacitatem atque laſciuiam ſignificat, cui animoſus idem Heros fortiter obſtitit, Draco verò inſultus, pugnámque adeò periculoſam, quæ omnia ex peculiaribus Commentariis toto hoc opere ſuis quæque locis explicantur. E

TRES ORATORIÆ PARTES.

NAZIANZENVS verò, necnon interpres Heſiodi, per chimæram tres Rhetoricæ partes intelligunt: Iudicialem quippe per Leonem, ob terrorem quem reis incutit: Demonſtratiuam per Capram, quod in eo genere dictio plurimùm ſoleat laſciuire: Deliberatiuam demùm per Draconem, ob varietatem argumentorum, longioréſque circunductus, & ſpiras quibus in perſuadendo opus eſt: vnde etiam monſtrum ater fingitur ab Heſiodo, [c] Echidna nomine, per quam ποικιλόνουν ἐ πολυειδῆ, intelligi contendunt, quippe *mentem multis & variis præditam diſciplinis.*

c Ouid. lib. 3 faſt.

SACRORVM INITIA.

NEQVE prætereunda eſt Leonis facies illa, quæ omnium prima viſa eſt Ezechieli, per quam eius diſciplinæ periti aiunt initiandorum ſacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis viſam, quòd à Principum vita ſoleat totius populi conſenſus legem ſibi conſtituere. Ad valuas igitur templorum, ſuſtinendis modò poſtibus, modò hyperthyris, modò pronais locorum vbique Leones ſubiiciuntur: vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius ſummi Dei præcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam eſſe gentem tam efferam, neque animum tam indomitum, qui non poſſit religionis cicuratione beneficióque molliri, atque ita miteſcere, vt nullum inde ſit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID. F

LEONES duo pro foribus, vt ferè paſſim inſigniora templa habent, Taruiſij ſunt, quorum vnus in pronao cathedralis Eccleſiæ à dextera Draconem alatum vnguibus impactis comprimit: Draco autem retorto collo Leonis pectus admordet, ſignificans, quod praua quidem cogitatio cor inceſſit, fortis verò animus eam actutùm elidit: à læua autem Leo alter Leunculum apprehenſum pectori ſubiicit ſuo, demonſtrans, quòd generoſus quippe animus ſeipſum vincit.

SPHINGES QVID.

QVAS verò Sphingas humanicipites, reliquo corpore Leonino pro templis proſtrare locorum vbique [d] cernere eſt, ſunt qui figmentum omninò hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præſtare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatum ex capite intelligi diſſeruimus. Leonem autem brutorum omnium principem eſſe, manifeſtum eſt, qui humano ſubiectus imperio reliqua ſecum trahit. [e] In Diuinis verò literis, imperium, in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga ſanè monſtrum ex parte dimidia virginis formam præ ſe tuliſſe, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur totius terræ dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia ſeſe ſubiiciant, imperiúmque ſuſcipiant.

d Idque antiquitùs, ante valuas téplorum Ægyptiorum, ex Clemente Stromatiũ lib. 5. cuius rei ſignificatio ibid. habetur.
e Geneſ. c. 1.

***

A

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM

CARDIN. S. FLORÆ, DE IIS QVÆ per Elephantum & Rhinoceronta ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER SECVNDVS.

B

TERRESTRIVM *animalium hieroglyphica publico ſpectaculo emiſſurus, Leonem in primis, quippe eorum dominum, auſpiciis inclytiſſimi Coſmi Medicei, Florentinorum Ducis eximere procuraui, & quòd ſtudium clariſſimæ eius ciuitatis ſemper fuit Leones publicè alere, & quodam Ægyptiorum more honorificè tueri; & quod generoſa eorum magnanimitas in ipſo Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiuſmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neque vaſtius neque portentoſius natura rerum tulit, ſed deformitatem beſtiæ tot dotibus, ipſiſq; tam præclaris inſigniuit, vt in omni vitæ tenore humanum genus (quod* ſanctius animal *Poëtæ canunt) ab eo bruto ſi non ſuperatum, certè laceſſitum eſſe videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à ſe natura ſuggerente & morum & virtutum documenta præbeat: quòd homines niſi doceantur, vix aſſequi poſſe fateantur: ſed multa ſunt, quæ ab eo, tanquam à morum idea, homines deſumere & imitari coacti fuerint. Eſt enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia inſignis, æquitate ſumma conſpicuus, præcipuus declinator inſaniæ, vaniloquentiæ hoſtis, pietatis cultor, & ea celebris manſuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contrà minus validas feras pugnare dedignetur: in iram autem nunquam efferatur, niſi acerbitate iniqua, enormíque aliqua iniuria concitatus, denique regale & ipſe animum, ne omnia hîc accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem (Reuerendiſſ. Domine) tibi, non vt te doceam: non enim Sus Mineruam, aiunt, ſed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exempliſque citatis comprobabuntur. Nec ad quemquam ex veſtro ordine hîc Commentariis mitti potuit vel aptiùs, vel conuenientiùs, quàm ad eum, qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ ſupra ætatem in te conſpiciuntur, commendatione longè clariſſimus & eſſet, & haberetur. Vale.*

SVIS VIRIBVS POLLENS.

C

VT igitur ab iis ordiamur, quæ ſuper Elephanto Ægyptij tradiderunt, hominē in primis opulentum, ſuis quippe viribus pollentem, aliorum nihil indignum, qui dicere tutò poſſit, *In me eſt omnis ſpes mihi*, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc, imò per vnam tantùm eius promuſcidem, hieroglyphicè ſignificabant, in eam ſcilicet admirationem adducti, quòd talem, tantámque habeat, vt ea vna officiis ferè omnibus illi optimè ſufficiat, ea vice manus vtatur vnde etiam nomen habet, ea bibat, ea cibum ad os admoueat, eam rectori, cuius omnibus imperiis ſe præbet obſequentiſſimum, erigat, offerátque, ſiue is in ceruicem animalis ſummam ſuſtolli voluerit, ſiue ad terram deſcēdere: quin arbores eadem proſternit, in acie tela de manibus dimicantium detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proiicit, & quotiens immerſus per aquas ingreditur, ea ipſa edita in ſublime reflat atque reſpirat. Proprio itaque & eleganti vocabulo Lucret. hac de cauſa elephantos *Anguimanos* dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar Anguis quoquò verſum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui viſos ætate noſtra affirmarint gladium longitudine duorum cubitũm ad promuſcidem alligatum geſtantes, atrociſſimas in bello cædes edidiſſe. Sanè quantum ad vires pertinet, nunquam ſe Cato apud Ciceronem, ait, cùm adoleſcens eſſet, vires Tauri aut Elephanti deſideraſſe: quod dubio procul indicat, inter bruta, Tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

Promuſcis Elephantis arma omnia.

REX.

AD HÆC, Ægyptij Regem hominem per elephanti ſimulachrum intelligebant, non ea tantùm de cauſa, quòd cùm gregarim ſemper ingrediantur, is qui maximus eſt natu gregē ducit, quòd

in regibus eligendis multarum nationum & gentium mos fuit, vt id muneris ſenioribus demandaretur: vnde apud Hebræos *Seniores*, apud Athenienſes *Palæolog*, apud Romanos *Senatores* rerum habenas moderari ſoliti ſunt: verùm propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, vt genua non flectat: adeò notabiliter, vt animalia reliqua, calcaneum verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul oſtendit ſupplicabundum non eſſe, flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè, præditus eſt, indicat. Nam apud Philoſophos morum inſtitutores, [a] pes indicium eſt affectus illius qui humilioribus applicatur. Penes verò quem ſit rerum poteſtas, decet quidem eum humanum eſſe, humaniſque rebus commoueri, genua verò flectere non oportere, manifeſtum eſt. Habitus & in oſtentis Elephantus, regiæ ſublimitatis ſignum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus eſt, ſoluſque tunc omnium priuatus Elephanti dominus fuit, vt legere eſt apud Fl. Vopiſcum. Nã & Scandro Cotto Indo, homini humili genere nato, quem Alexander Magnus ob linguæ procacitatem interfici iuſſerat, pernici fuga elapſo, cùm mox latronibus contractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorum dominatione liberaturus, viſendæ magnitudinis Elephantus ferus vltrò ſe obtulit, & velut domita manſuetudine eum in tergum ſuſtulit: quod eum regem futurum portento fuit: nec fefellit euentus. Siquidem oppreſſis Alexandri præfectis, Indiæ ſibi regnum aſſeruit, eàque authoritate polluit, vt Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cũ eo componere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum aſſiduũ cum Serpentibus certamen gerere tradunt Elephantos: Serpentes autem inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita terrarum orbem, prouincias, & regiones pro vario picturæ geſtu, ſignificare oſtendimus, eas verò qui domitari voluerit, viribus in primis eſſe præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello neceſſaria ſunt facilè comparet, & cum ipſis prouinciis arma ſemper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipſa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo deſcripſit: quippe qua Elephantum ſuis viribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moreſque & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulò infrà docebimus, elargita ſit. Quòd verò pertinet ad prouinciarum ſubiugationem, videre eſt in [b] C. Cæſaris numo Elephantum promuſcide ſurrecta, aduerſus quem Serpens quaſi concertaturus inſurgit: in altero videas Serpentem ipſius Elephanti pedibus obtritum, in quo inſcriptio eſt, C ÆSAR. Potes ex illo, laceſſitũ bello, & ex hoc, confectum intelligere. Neque verò me fugit, Elephantum Maurorum lingua *Cæſam* appellari ſolitum, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primúmq; Cæſaris cognomine nuncupatum, qui Elephantum occiderat. Sed inepta hæc inſcriptionis cauſa mihi videtur: crediderim autem potiùs ad munificentiam ſpectare, qua Cæſar Elephantos exhibuerit.

CÆSAR.

[a] Pes humilitatis indicium.

[b] C. Cæſaris numus.

D

E

AFRICA.

F

QVEM verò Elephantum in [c] Q. C. MARII numo compereris, Ibidibus adiectis, hieroglyphycũ id Africam prouinciam ab eo domitam, ditionémque imperij in Ægyptum vſque propagatam, ſignificare crediderim. [d] Elephanti porrò Pompeij Magni currum ſubiere Africo triumpho, & in numo argenteo admodùm pulchro [e] Scipionis Imp. inſcriptio, cuius galea Elephantini capitis ſpeciem habet, infernè aratrum, antè ſpica poſita eſt: quæ omnia ad Africæ triumphum, & annonam inde largiter aduectam ſpectant: inſcriptio, Q. METELLVS.

[c] Q. C. Marij numus.

[d] Ac altero conſulatu viginti Elephantos in circo pugnaturos produxit. Pli. li. 8. c. 7.

[e] Scipionis numus.

V. LEGIO.

IN militaribus verò ſignis, Elephanti legionis quintæ vexillis appingebantur: proptereà quòd C. Cæſare aduerſus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium ſibi contra Elephantos dari poſtulauit, rèque ſtrenuè geſta reliquæ victoriæ occaſionem præbuit.

ORIENS.

SED Auguſto currum ex quatuor Elephantis S. P. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto, ſpoliis Orientis onuſtus Imperatorium inde triumphum duxerit. Id honoris Tib. Cæſar poſt adeptum Imperium patri deferendum curauit, quod ipſa teſtatur inſcriptio, quæ ſic habet: TIB. CÆSAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO. AVGVST. S. P. Q. R. Eundem honorem Claudius Auiæ Liuiæ Circenſi pompa, currum quippe Elephantorum Auguſtæo ſimilem

A ſimilem decernendum curauit. Sed & D. AVG. Veſpaſiano currus ex quatuor Elephantis in numo eſt, cuius latus alterum inſcriptionem habet ad reliquos honores tertij Conſulatus: nam qui ſua virtute ad Imperatorij faſtigij culmen euectus erat, re in Oriente bene geſta, paribus cum Auguſto honoribus honeſtandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam ſubiugatam hieroglyphicè ſignificabit. Eſt & [a] Philippi Imperatoris numus, in quo Elephantus videtur gradiens ſub magiſtro, cum inſcriptione, ÆTERNITAS AVG.

D. Veſpaſiani numus.

[a] Philippi Imp. numus

MVNIFICENTIA.

EST autem inter virtutes regias illa, quæ ſolet ante alias populorum beneuolentiam conciliare, munificentia, hac oſtentãda magni principes Elephanto plurimùm vſi ſunt. Hinc videas in Antonini Pij numo Elephantem promuſcide in ſemirculum ſurſum vetſus lunata, cuius inſcriptio eſt, MVNIFICENTIA AVG. Atque itidem in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VII. Elephas: eſt promuſcide in eundem modum curuata, cum eadem ipſa inſcriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Namque hoc eos ſpectaculis exhibitos oſtendit: atque hinc eorum Imperatorum intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen commiſere, modò in ſaltationem, modò vt funes ſcanderent & inambularẽt, edidère. Quod ſi ad eorum quoque animaliũ liberalitatem trahere volueris, ſanè munificos hos & liberales inuenias, ſiue ij [b] curatoribus ſuis, ſiue etiam [c] puellis, quarum amore ſe captos oſtendère, munera elargiri ſoliti ſunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratúmque in educatores animum ſcribit Ælianus, exemplo illius, qui pro domino multùm diúque pugnauit, eúmque ſagittis interfectum, promuſcide ſublatum ad præſepe ſuum aſportauit.

Antonini Pij, & Seueri Pertinacis numus.

[b] Stra. li. 15.
[c] Pli. libr. 8. c. 5. Ælianus li. 7. ca. 45.

TEMPERANTIA.

B SED quid illud, quod etiam in temperantiæ ſignificatum aut eius, qui ſeruare modum in rebus norit, per Elephantum qui cibum caperet, exprimebant? Aſſuetus enim certæ pabuli menſuræ, ſi quid largiùs opulentiúſque appoſueris, tantùm aſſumit quantùm quotidiana conſuetudine paſcere ſit inſtitutus. In Syria [d] cum domi quidam educaretur, magiſter accepta hordei menſura, dimidium ſingulis diebus interuertebat, cúmque aliquando præſente domino totam illi menſuram appoſuiſſet, ſimulátq; animaduertit Elephantus duplicatam eſſe pabuli portionem, hordeum id in partes duas promuſcide diſgregauit, tam æquas, ac ſi vel modio quis dimenſus eſſet, vnáque magiſtro portione derelicta, conſuetam ſibi partem abſumpſit: cuius facti meminit [e] Plutarchus.

[d] A Plutarcho in libello qua animalia aquatilia an terreſtria, &c.

[e] Ibidẽ Plutarchus.

ÆQVITAS.

DECLINATOR INSANIÆ.

NEQVE quidem exemplum aliud prætereũdum, ex quo æquitatis etiam idem hoc animal ſeruãtiſſimum eſſe fateamur. [f] Quidam menſuræ quæ magiſtro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiſcebat, quo de põdere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accẽſque cinerem è foco in ollam, paria facturus, iniecit.

EST illud verè regiũ, inſanos & demẽtes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominem tali prudentia præditũ, vt nihil ſibi cum ſtultis & fatuis eſſe vellet, oſtendere cùm ſtuderẽt, elephantũ & Caprum hieroglyphicè ponere ſoliti ſunt:

C ac de Capro quidẽ ſuo cõmentario quę vſui venerunt, perſcripta ſunt. Cauſam picturæ huius eſſe dicunt, quòd Elephantus inſpecto Capro quamprimũ fugit, tantum eſt inter eos naturæ morumq; diſſidium, vt virtus, vitiũ nullo poſſit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquiſſimum Moſaicæ legis inſtitutum, quo principes vbi deliquerint, ſacra facere admonemur ex Hirco, cùm alioqui priuati homines Capram vel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA EVITATA.

CVM verò vaniloquum genus hominũ Regi cuipiam deſpectui habitum, ac ſedulò euitatum oſtẽdere curaſſent, Elephantum & Porcum appingebant, elephas enim Porci audito grunnitu, in fugam ſe protipit eueſtigiò, non ſecùs ac generoſiores equi, præſertim Scythici, Aſinorum ruditum impotenter admodùm exhorreſcunt, quod exemplo Darij exploratum eſt. Nihil porrò quicquam tam conueniens Regi, quàm dicacitatem, vaniloquentiámque ab ædibus ſuis procul ſummouere: eámque inimicam ſibi cõſtituere, vt adagio receptum ſit, *Fidem regiam aſſeuerando in ijs, quæ omninò credi volumus atteſtari.* De Porcis autem, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarẽſes in Antipatri elephantos immiſerint, eóſque ita fugarint, in Porci ipſius commentario hiſtoria recitat.

REX VILIVM ASSECTATOR.

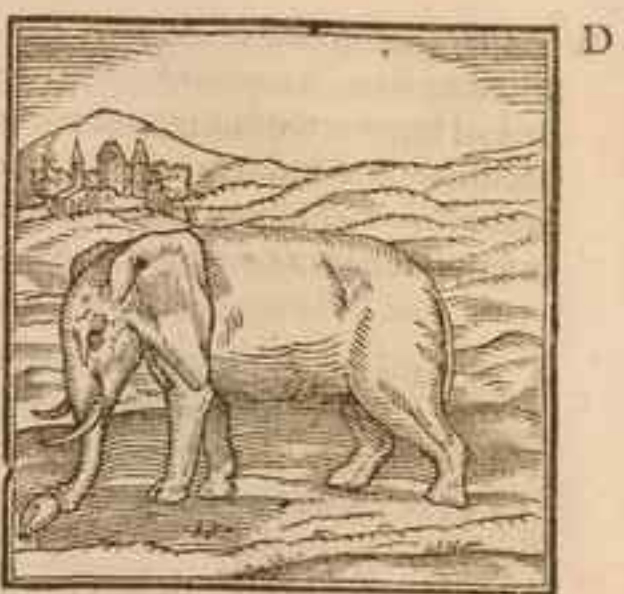

D

QVIA verò cornua animalium nulli maiora, neque ſpecioſiora quàm Elephanto, hac ipſa etiam de cauſa regem oſtendit: cornua enim, vt in Cerui commentario declaratum eſt, dignitatis & ſublimium honorum ſignificatum habent. Hominem igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq; honeſtatum, qui tamen nulla vel maieſtatis, vel decori ratione habita, viliſſima quæque ſectaretur, ſordéſq; omnes perſcrutaretur, ſignificare ſi vellent, hieroglyphicum Elephanti qui mures venaretur proponebant indignus quidem tam vaſta mole labor. Eadémque nota inurendum facinus, quo [a] Domitianum iam Imperatorem ſtylo muſcas perfodientem deriſum accepimus: vel patrem eius Veſpaſianum [b] de lotio vectigal exigentem, quamquam eius lucelli odor ei bonus videretur. [c] Verùm ſuper hac re notum adagium, *Mures negligit Elephantus.* Ac ne quis cauilletur, Elephanti dentes inſignes eſſe, non cornua, Pauſanias omninò eſſe cornua contendit, tum aliquorum animalium exemplo, quibus aut in ſupercilio, aut in naribus cornua naſcantur: tùm quod per aliquot annorum periodos corrupta decidant, & noua ſuppullulent, ignéque molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quòd in cranio oriantur.

[a] *Suetonius in Domitiano. ca. 3.*

[b] *Suetonius in Veſpaſiano. ca. 16.*

METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipſi ad ſuam (quod aiunt) vmbram expaueſcant: ita potentiæ comes additus eſt vniuſcuiuſque rei metus. Elephantum autem conſternationis hieroglyphicum eſſe manifeſtum, ſi præſertim ij ad ſtagna limpidæ aquæ, vnde ſeſe tanquam in ſpeculo contemplari queant, deducti pingantur, quam ſpeciem ſupra modum reformidat, aut certè abhorrent, & aduerſantur, eáque de cauſa turbidam omninò bibunt. Atque hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarum prouentus eſt, ſi quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubiláſque noctes obſeruare conſuerunt. E

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVNT qui pullum Elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enaſci cœperint, ſi longo quid temporis interuallo factum ſignificare voluerint: hunc enim vtero geſtari Theophraſtus decennium ſcribit, quamquam [c] Ariſtoteles, Ælianus, & alij annos longè pauciores ponant. Vtcumque ſit, vulgatum inde dicterium eſt, *Citius Elephantos parere,* quotiens tarditatem negotij alicuius inceſſere voluerimus. De iis verò quæ minimè fieri poſſe ſperemus, Ennius dixit, *Prius locuſta pepererit Lucam Bouem.* Ita enim priùs Romani vocauerunt Elephantos, quod à noſtris in Lucania primùm viſi.

[c] *Citatur à Plin. in præfatione hiſtoriæ nat.*

VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum ſuper Elephanto, vt ſi hominem frugi, & de victus ratione maximè ſolicitum indicare vellent, Elephantum pingerent dentes ſuos terra condentem. Eum ſiquidem aiunt, ſimulac caducos dentes ſuos intellexerit, ſponte auellere, & terra infodere. Verum ego crediderim potiùs *Vitæ ſuæ proſpicientem*, quàm *Victui* legendum, Philippúmque ipſum deceptum aliqua forſitan Ægyptij vocabuli æquiuocatione. Manifeſtum enim eſt ex receptorum authorum probatione, Elephantos dentes ſuos nonnunquam venatu alliſos arboribus excutere ſcientes ſe eorum cauſa peti, vt ita præda derelicta vitæ ipſi ſuæ proſpiciant. Et ne indicio ſint venatoribus, quotiens præ ſenecta deciderint, eos etiam tum humo cõcedunt: vnicuique tamen ſit integrum quam maluerit ſententiam ſequi. F

CONCORDIÆ DISCORDIÆQVE EFFECTVS.

HVIC verò ſignificato ſubiiciemus illud, quod nonnulli Salluſtij ſententiam, quæ eſt, *Concordia paruæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur,* nouo commento pingere, non tamen infeliciter excogitarunt. In illo, Formica in Elephantum creſcit oppoſito caduceo: in hoc, Elephantus in Formicam deſinit, aqua & igni pro rebus maximè contrariis adiectis. Verùm ex huiuſmodi figmento ſi caduceum & aquam & ignem ſummoueas, perfectus etiam intellectus ſignificari poteſt: quippe qui minimorum æquè ac maximorum cognitionem ſit optimè conſecutus, omniúmque vnam quaſi ſcientiam coniunxerit. Sed enim interpretamentum hoc perinde ac illud arbitrarium eſſe, non inficior. Sed dicet aliquis, Quorſum Elephantus ad Formicam? Plutarchus porrò de Formica multa magnificè locutus, quod animal eſt omnium minimum, ita de maximo non diſſimilia ſe dicturum profitetur.

STV

STVPOR.

A ATQVE hic qui mentis tot exhibuit experimẽta, quo, vel Cicerone id aſſerente, [a] libro de Natura Deorum 1. *belluarum nulla prudentior*, ſtuporis tamen notæ propter vnam vaſtitatem nonnullis habitus fuit, vt legere eſt apud Diogenianum: cui Philoſtratus etiã ſubſcribere videtur, dum neque Elephanto, neque dentibus eius quicquam eſſe cum lyra dixit, neque quidem cum peritis viris: cuius hæc in Amphione verba ſunt, quæ quidem ideò Græcè ponere libuit, quia in impreſſis exẽplaribus corrupta leguntur: Ἐλέφας οὐδαμοῦ τῆς λύρας, οὔπω οἱ ἄνθρωποι εἰδότες οὔτε αὐτοῦ τοῦ θηρίου, οὐδ᾽ ἔτι τοῖς κέρασι αὐτοῦ χρήσονται, quod perinde eſſet, atque illud quod de Aſino fertur, *Nihil illi cum lyra.* Quin & Plautus in hanc ſententiam: *Meus ait herus Elephanti corio tectus, non ſuo eſt, neque plus habet ſapientiæ, quàm lapis.* In quam ſententiam Græci dicũt [b] ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν. Et Tertullianus eum Beſtiam vocat inſulſiſſimam, etſi aliquam in Diuinis literis præ ſe ferat imaginem. Eucherius hominem eum ſigno huius dicit indicari, qui magna & enormia ſcelera perpetrarit, citato ad hoc Salomonis loco: *Et adducebant ad Salomonem Simias & Elephantos.* Et tamen Indici, cùm omnium ſint ferociſſimi, adeò vt difficulter cicurari poſſint, ad inſtrumenti muſici pulſationem cantilenarúmque modulationes animum intendunt, auréſque ad audiendum arrigunt, atque hinc ita demulcentur, vt nullo alio commento efficaciùs comprimant ferocitatem. Sanè tria Elephantorum genera authores ponunt, paluſtres, montanos, & campeſtres. Paluſtres omninò dementes leuéſque eſſe montanos prauos & inſidioſos, campeſtres manſuefieri faciliùs, & longè dociliores aiunt, quos nequaquam ſtupidos exiſtimant illi, qui eos in theatris figurarum notas & mutationes varietatéſque callere, multorum teſtimonio compertum aſſerunt. Romæ illud accidiſſe proditum eſt, cùm eorum grex & ſaltationes, & orbium lubricationes edoceretur, indociliorem fuiſſe vnum, qui cùm à magiſtris increpatus & B caſtigatus eſſet, noctu viſus eſt ad vmbram [c] Lunæ inſtitutionis documenta illa per ſemetipſum attentare, meditari, & exercere. Verùm hæc non ita fortè videantur admiranda, quæ fame magiſtra diſcere cogantur, illa potiùs admiremur, quæ faciunt, fieri nullis vnquam legibus inſtituti, probitate, prudentia & æquitate, nullis ferè animantibus inferiores.

[a] *Philoſtra. lib. 2. de vita Apollonij. Elephas proximus homini prudentia & conſilio.*

[b] *Ab Elephanto nil differs.*

PIETAS.

QVID quòd ſponte ſua, naturæ quadam ſublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obſeruant? Noua enim apparente Luna, ſpontè, vbi iure ſuo degunt, viuo ſe flumine purificant: ſi morbis infeſtantur, Deorum auxilium implorant, herbas cœlum verſus iaciunt, earum internuncio cõ preces allegante, qui quidem geſtus excipiendus eſt ab iis, qui pietatem ex Elephanto picto exprimere voluerint. Iidem humanis proximi ſenſibus, ſermonem patrium intelligunt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati, mortem infamæ vitæ præferunt, quam interdum, alia ſibi conſciſcendæ mortis occaſione negata, inedia finierunt. Quoties verò in theatris oppreſſi, amiſſa fugæ ſpe, vulgi miſericordiam ſupplicarunt, & quadam ſeſe lamentatione complorantes, totum caueæ conC ſeſſum in lachrymas concitarunt?

MANSVETVDO.

CVM tamen tanta ipſi ſint æquitate, manſuetudinéque, vt crudelitatis alienæ miniſterio fungi minimè cogi poſſint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, contra minùs validas feras pugnare prorſus negant: cúmque maioribus non niſi laceſſiti, & in grege pecudum ambulantes, occurentia manu dimouent, ne quid obterant imprudentes: tantáque illi imbecillioris huius gregis tenet reuerentia, vt vel feri ex Arietis conſpectu mirificè cicurentur, lenéſque atque tractabiles fiãt. author Plutarchus Sympoſiacõn XII. Quid quòd aberrantem hominem in ſolitudine factum obuiàm non modò non trucidant, aut alia afficiunt iniuria, ſed clementer [c] & placidè ſeſe duces præbent, & viam illi commonſtrant? Quod verò de ſermone dicebamus, quem patrium intelligãt, ac etiam certum eos inter ſe habere tradit [d] Oppianus, verùm non niſi à magiſtris ſuis intellectum. Iam illud ætati noſtræ claro innotuit experimento, eos magiſtri ſui dicto audientes eſſe, ſiue progrediendum, ſiue regrediendum ſit: quem feriant, quibus abſtineant, quos inuadant, vbi temperandum iræ, ex ipſius magiſtri ſermone cognoſcere, vt non immeritò confirmata ſit opinio, *Huiuſmodi*

[c] *Plin. cap. 4. lib. 8.*

[d] *Elephantes inter ſe colloquia ἰδιαζόντως καὶ ἀλλήλοις λαλεῖν.*

eſſe quandam illi belluæ cum genere humano ſocietatem, vt M. Tullij [a] dictum ſuper ea re identidem vſurpemus. Cùm igitur Elephas iuſti & immoderati imperij ſpecies quodammodo eſſe videatur, meritò Regis nomen, tum ob virtutes, quas ſuperiùs in eo recenſuimus, tum ob hanc ipſam manſuetudinem atque clementiam, adeptus eſt. M. Antoninus cognomento Philoſophus, nihil quicquam eſſe dicebat quod Imperatorem Romanum magis commendaret gentibus, quàm clementiam, eàque de cauſa, neque quidem in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Hæc Cæſarem Deorum adſcripſit numero, hæc Auguſtum conſecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de cauſa Senatus Rom. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate contraxerat, clementiſſimis Impp. Maximo Balbino & Gordiano ſtatuas cum Elephantis decreuit. Quamuis alia de cauſa Gordiano tertiò quadrigæ Elephantorum decretæ ſunt, quippe vt qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto manſuetudo fuit, quam recitat Plutarchus: Romæ cùm pueri quidam per laſciuiam Elephanti promuſcidem ſtylis pupugiſſent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eum in ſublime iaculaturus, ſublatóque ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, ſocij morituri vicem deplorantium, tanto omnium mœrore Elephas intellecto, arreptum puerum humi molliter depoſuit, ſatis habens metu illo puerilem audaciam caſtigaſſe. D

[a] *Epiſtola ad Mariũ.*

IRA LA CESSITA.

QVAMVIS verò ita natura manſueti ſint, in iras tamen acriter incitantur, perturbatíque irritatione aliqua acerbiore, immaniter efferaſcunt, *Iuſtus enim* (vt in Diuinis habetur literis) *cùm iraſcetur peior eſt*, eóque caſu tam hoſtibus quàm ductoribus ſuis pernicioſi ſunt. Quam in eo animali naturam cùm non ignoraret Annibal, eam in vſum ſuum conuertit: quippe cùm in Prealti fluminis tranſitum Elephantos compellere non poſſet, neque materiæ, qua naues conficeret, copiam haberet, ferociſſimum Elephantem ſub aure vulnerari iuſſit, percuſſorémque tranſnatato ſtatim flumine procurrere: Elephas exaſperatus ad perſequendum ſui doloris authorem, tranſiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Strategematicōn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idque in traiiciendo Rhodano factum Liuius tradit, quamuis variatam actæ rei memoriam eſſe confiteatur. Sanè Mauri [b] affirmant cor duplex Elephanto eſſe, altero quidem iraſci, altero ad lenitatem induci, atque hoc illud eſt quod horum vtrunque munus ſupra modum exequitur. Sanè Elephas ad hæc vſque tempora longa ſeculorum ſerie in Italia fabuloſus habitus eſt, neque hominum quiſquam adduci poterat tam deformem immanémque belluam, qualem quantámque in picturis aſpiciebant, iis dotibus excellere, quibus apud rerum ſcriptores inſignis habebatur. Nam quamuis trecenteſimo abhinc anno Fridericus II. Imperator. Elephantum ad nos ex Idumæa tranſuexerit, & ſuperiori ætate alter in Italia viſus fuerit, nihil tamen præter corporis vaſtitatem, quod celebratione dignum cenſeretur, ſuper illis memoriæ proditum extabat. Cæterùm omnem hiſtoriæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno [c] Elephas, quem initio diximus ab Emanuele Luſitaniæ rege, Indiæque triumphatore, Leoni X. Pont. Max. dono miſſum, ac nos Romæ vidimus, Reuerendiſſ. Domine, qui tanta ingenij, intelligentiæ atque docilitatis exēpla præſtitit ea ætatula (quadrimus enim huc aduectus erat) vt non modò quæ à ſcriptoribus tradita fuerant credamus, verùm authores ipſos in hoc animantium genus quaſi inuidos, eleuaſſe plurima, quæ longè magnificentiùs illuſtranda fuerant, ſuſpicio ſit. Hinc factum, vt ad eius ſignificata, & eorum cauſas recenſendas effuſior acceſſerim, qui priuſquàm animal inſpicerem, ne pro anilibus fabulis eorum bona pars acciperetur, veritus fuiſſem. Illud autem profiteri poſſumus, de reliquis animantibus quæcumque fidem excedere videantur, ſcriptorum authoritati nos acquieſcere: ſuper Elephanto verò quæcũq; admirãda traduntur, nos in Hãnone, vel paria, vel veteribus illis lõgè maiora, oculata fide deprehendiſſe, cuius rei Romã ipſam frequẽtiſſimum totius orbis theatrum teſtem appellamus. Sed minimè loco hoc diſſimulandum, quod ſuper eiuſdem Hannonis ingenio Michaël [d] Syluius, regis ſui ad ſummum Pontificem orator, ſummæ, vt noſti, vir integritatis, fideique ſanctiſſimæ, atque alij narrauère, rémque multorum teſtimonio cõprobauère. Cùm deſtinaſſet Emanuel Rex eum Romã Pontifici Maximo domum ire, naui quam inſcenderet iam inſtructa paratáque ad profectionem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuiſſe, vt Hanno vel duci ſe ad nauim, vel ſi quo modo adductus fuiſſet, eam vellet inſcendere, vſque adeò auerſabundus profectionem huiuſmodi reformidabat. Cumq; Rex ſuper ea re ſolicitus admodùm eſſet, magníſque pollicitationibus vnumquemque inuitaret, qui deducendi, aſportandíque Hannonis negotium ſuſcepiſſent, neque quiſquam nomen profiterentur ſuum, inſuſurratum demùm eſt regis auribus, eius belluæ magiſtri dolo hæc fieri: quippe qui puellæ euiſdam amore perditus, ægrè ferret ſe in tã lõginquas regiones ablegari, proindeq; Hannoni perſuaſiſſet ne ſe abduci

E

F

[b] *Cor duplex Elephanto.*

[c] *Hãno Elephas.*

[d] *Simile ferè exemplũ Chriſtop. à Coſtra in libello de Aromatibus.*

A abduci pateretur abuehendum, quippe eum in loca ſterilia, inamœna & barbara, vbi ludibrio contumeliiſque omnibus tanquam hoſticæ terræ animal afficeretur, neque victui neque ornatui eius vel neceſſaria, vel commoda ſuffectura: longum ad hæc iter & incommodum, & vaſtum maris æquor arandum, vt ſatius eſſet in qua tunc erat terra quamprimùm contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnoſiſſimam denique vitam peruenire. Rex hac re cognita, magiſtrum Hannonis ad ſe quamprimùm accerſiri iubet, ſéque dolos eius comperiſſe dicit, ageret itaque vt intra triduum Hanno in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus eſt actutùm ſe hominem extremo ſupplicio affecturum, vt aliis exemplo eſſet, qui mandatis regiis fucum facere auſi eſſent. Hac [a] regis aſperitate territus Elephanti magiſter, cùm nullam in cunctatione ſalutem intueretur, diſcipulam belluam aggreditur, docet ſe maleuolorum quorũdam fraude ſubornatum, qui & felicitati vtriuſque inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes eſſent, longè autem ſecùs rem habere, quàm illi mentiti eſſent. Siquidem non immania & effera loca profecturi erant, ſed ad vrbem orbis terrarum dominam, amœno loco ſitam, vbi rerum deliciarúmque omnium quotquot vel auidiſſimi cuiuſque cupiditate experi poſſint, copia fertiliſſima redundaret. Ibi eſſe Principem, cui totus penè terrarum orbis aſſurgeret, apud quem is in deliciis habendus eſſet: & tanquam Luſciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nutricandus, proinde bono animo eſſet, ſecúmque primo quoque tempore lætus & alacer nauem inſcenderet, affuturos nauigationi Deos curſum omnem incredibili fœlicitate proſecuturos. Ita Hannonem ab eodem magiſtro in aliam ſententiam deductum, vbi ſigna data ſunt, vltrò nauem conſcendiſſe, neque vlla vnquam imperia toto itinere detrectaſſe.

[a] *Recens & memorabilis hiſtoria.*

DE RHINOCERONTE.

B QVI Rhinoceronta in Domitiani numis inſpexêre, quid id ſignum ſibi velit, quæritare ſolent. Ego factum id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiuſmodi ſpectaculis obtulerit, cuiuſmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur:

Præſtitit exhibitus tota tibi Cæſar arena,
Quæ non promiſit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarſit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARDItate ferocior.

SVNT enim qui lentitudinem iraſcendi, ac nullum mox adhibitum modum excandeſcentiæ, per huius animalis hieroglyphicum intelligant. Nam in eo conueniunt authores magna id indigere irritatione, ſed vbi iraſci cœperit, eſſe ferociſſimum, quod & altero Martialis expreſſit Epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magiſtri,
Seq; diu magnæ colligit ira feræ.
Deſperabantur promiſſi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus antè furor.
Namque grauem gemino cornu ſic extulit Vrſum,
Iactat vt impoſitas Taurus in aſtra pilas.

C SVNT qui volentes potentem aliquem Regem imbecillioris alicuius artibus vexatum intelligere, Elephantum pingunt in certamen à Rhinocerontè laceſſitum. Naſcitur hic ſiquidem natura hoſtis Elephanto, longitudine ei penè pari, ſed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, vt ait Plinius [b]. Cornuis ad ſaxa limato ſe pugnæ præparat: in dimicatione aluum maximè petit, quam eſſe molliorem intelligit, eáque perfoſſa, actutùm ſuperat Elephantum.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.

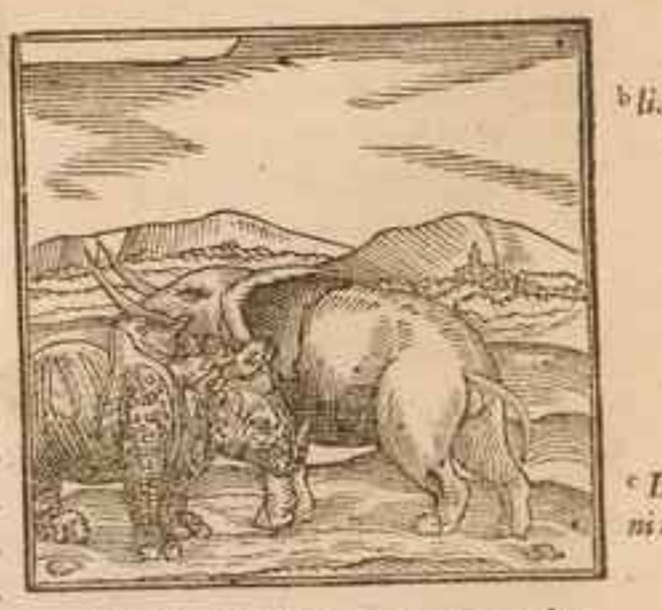

[b] *li. 8. ca. 20.*

ROBVSTVS.

SANE' fortem atque robuſtum Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt illúdque Iobi ex Hebræo affertur. *Nunquid vult Rhinoceros ſeruire tibi: Terribilis*, ait is, *fera Rhinoceros, cui gemina in naribus cornua:* atque ita [c] in Domitioni numis obſeruauimus, in quibus Rhinoceros ſpectatur nares gemino cornu inſignis, qualem celebrat Martialis: Prætereà qui nuper allatus eſt ex India inferiori ad Luſitaniæ regem cuius imaginem ad Leonem X. P. M. tranſmiſſam vidimus, vnum quidem quidem in nare cornu habet, alterum ſupernè prorumpit, non adeò magnum, ſed præualidum eſſe Luſitani omnes, qui animal viderunt, atteſtantur. At longè curioſiùs hoc videndum: in Diuinis ſiquidem

[c] *Domitiani numm.*

quidem literis μονοκέρωλα, & ῥινοκέρωλα, Vnicornem ſcilicet & Maricornem pleriſque locis confuſim D
acceptum fuiſſe, nimirum à nouis veteribus Theologis, qui cum hiſtoriam ignorarēt, duo hæc vnum eundémque eſſe crediderunt, ita vbique ab aliis Vnicornem, ab aliis Naricornem vno eodémque loco poſitum inuenias. Id quod accidiſſe puto, quòd, vti diximus, plerique horum idem eſſe animal arbitrati ſunt Rhinoceronta & Monoceronta: cùm alioqui longè diuerſa ſint, ſeparatimque à Plinio vtrumque poſitum, qui libro octauo, capite poſt vigeſimum primo, Monocerontem aſperrimam ait feram, reliquo corpore Equo ſimilem, capite ceruino, pedibus Elephanto ſimilis, cauda Apro, mugitu graui, vno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente. Quæ quidem deſcriptio eū ſignat, quem vulgus Halicornum vocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem eſſe, vt non niſi puellæ virginis ope capi poſſit, quam venatores ibi ſtatuerint ſedentem, quò animal id potum pabulatúmve ſe conferre animaduerterint. Accurrere enim Vnicornem ad puellam huiuſcemodi, inclinatúmque caput in eius gremium collocare, altiſſimóque mox occupari ſomno, ſignóque venatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atque hoc vnius tantùm cornu præmio, quòd contra venena pollere prædicant: ramenta quippe eius efficaciſſimè ſanare, & toris ſtratis partem eius impoſitam, ſi quid veneno vitiatum apponatur, ſudorem emittere. Rhinoceronta verò eodem libro Plinius capite xx. ponit, qui in cornu non in fronte habeat, ſed in naribus, alterum eum à Dracone hoſtem genitum Elephanto, & quæ ſuperiùs allata ſunt de vtriuſque pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicum eſſe fortis & robuſti viri, vti ſuperiùs dictum, notat Eucherius citato ex Iobe loco, *Nunquid volet Rhinoceros ſeruire tibi?* Et apud Balaam ſcriptum inuenias, *Cuius fortitudo quaſi Rhinocerontis*, vt Latinæ pleræque omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes *Vnicornis* reddiderit. Igitur ſi quid ariolandum, cum Pſalmo hoc vigeſimoprimo comparatio referatur ad animalia robuſtiſſima & indomita, diuinúmque auxilium contra eorum imperium atque vim imploretur, E
quippè vt Chaldæi & Arabes expoſuerunt, *Salua me à feroci fortiſſimo ſicut Leone, & à rege potente, cuius potentia ſit ſicut Naricornis*, eámque plerique lectionem probent, non dubitarim aſſerere hoc loco *Rhinocerontis*, legere. Vbi verò Pſalmo XXVIII. mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebræos, quod Græci reddidêre ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini, verbum verbo reddentes, *Dilectus quemadmodum filius Vnicornium*: vetus etiam traductio *Vnicornium* habeat, nulli dubium eſſe crediderim, quin caſtior iſtius loci lectio ſit μονοκερώτων. Atque hæc, mi Domine, ſunt quæ ſuper Elephanto, qui Rhinoceronta ſecum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu, qui ætatem omnem, horáſque omnes aſſiduæ lectioni ſoles impendere, longè illuſtriora reconditioráque forſitan inueneris, quæ ſi ad manus meas peruenire non potuerunt, indulgendum eſt mihi: non enim ignarus es, quantùm mihi Principum obſequia, negotiorúmque perturbationes de ſtudiis literarum ſubtrahant, crebríſque me interpellationibus auocent. Quare tu, atque alij, qui vitæ meæ rationem inſpicitis, mihi eſtote æquiores, cùm præſertim admoneat Maro, Neminem eſſe qui poſſit omnia.

***

Monocerōtis ac Rhinocerontis deſcriptio, & eius in diuinis hieroglyphicū.

AD

F

A

AD ERVDITISSIMVM LÆLIVM TAVRELLVM, ILLVSTRISSIMI COSMI DVCIS FLORENTINORVM IVRI PRÆFECTVM, de iis quæ per Taurum & Bubulum omne genus ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TERTIVS.

B

IN publica peccare commoda videar, doctiſſime Taurelle, ſi Tauri mei mugitus neſcio quos, Sereniſſimo Duci Coſmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non ſim neſcius eum ſtudioſorum commodis applaudere, maiorum ſuorum exemplo, qui omnes ſummam & eam æternam laudem comparauere, dum ſcilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atque adeò in ipſa clariſſima ciuitate Florentia florere, & in honore eſſe, omni ſtudio conatúque omni curauêre: negotia tamen, quibus iuuenis ornatiſſimus nunc in tanto rerum Italicarum motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus eum accedam, tametſi ſapientiſſimè, & magna cum ciuium ſuorum commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam ſtudiúmque ſenile in ætate tam viridi, admirentur. Quare Taurello potiùs amico benigniſſimo eum alendum curandúmque dedi, cui cibus is, quo Taurus noſter paſcitur, ſufficit abundè, vt cùm opportunum fuerit, réſque ipſa monuerit: ſuo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo ſunt laudabilia, atque magnæ etiam admirationis, proferat, & ratiocinetur, Principémque ingenio præſtantem, quibus dotibus animal polleat, &, ſi dicere licet, quibus virtutibus inſignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterque faciunt, cùm illi ad hæc agenda nati ſint, & vnuſquiſque ab animo ſuo, qui ratione pollet, poſſit exempla deſumere: quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vſque adeò ſunt in nobis admirandæ: ſed quæ feræ faciunt animalia, quibus ſinguli ferè ſingulis motus ſunt impertiti, ſi vltra naturæ ſuæ fines prouehantur, eò pretioſiora iudicantur, quò magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiuſmodi multa admiranda ſuper Elephanto proximo Commentario ad Reuerendiſſ. Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forſitan de Tauro vel Bouillo omni genere dicturi ſumus.

C

TEMPERANTIA.

ADMIRABILEM quandam in Tauro continentiam cùm animaduertiſſent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterùm modeſtiæ ſeruantiſſimum, ſignificare ſi vellent, Taurum naturæ admodùm robuſtæ ac validæ faciebant, cuiuſmodi ſpeciem Philoſtratus Paſiphaë deſcripſiſſe mihi videtur, cùm ductorem illum gregis, pugnacem, ſuperbum, exultantem, ſpecioſum cornibus, colore niueo, lato gutture, ceruice craſſa, palearibus latè longéque pendentibus, armis ad aſpectum inhorreſcentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inſcriptio eſt, [a] M. L. THORIVS. Cauſam huius hieroglyphici eam Philoſophici tradunt, quòd animal hoc ſit calidiſſimum, atque inguine præcipuè potens, ita vt vno tantùm initu citra motum impleat efficaciſſimè: quòd ſi contingat, vt à naturali aberrarit loco, Vaccam ea in quam occurſarit parte, qua præditus eſt inguinis firmitate, vulnerat, non ſecus ac ſi telo eā acutu impetiiſſet. Vſque adeò verò ſemen illi promptuarium eſt, vt exectum Taurum impleſſe tradat Ariſtoteles, atque hinc plerique veteres ſcriptores, viri pudenda Taurum appellauêre, vt muliebria βοῦϐαλιον. Animal tamen hoc in libidinem vſque adeò concitatum & furens, non ſæpius quàm bis die inſcendit: à conceptu verò ipſius Vaccæ modeſtus caſtúſque, nihil vlteriùs tentat. Huius rei cauſam in Vacca multi ponūt, quæ Taurum propter rigorem genitalis nimiámque tentiginem, veluti Ceruæ etiam, neque non Teſtudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit [b] Horatius de fugitiua puella:

[a] *M. L. Thorij numus,*

[b] *In Epodis.*

Nondum

Nondum ſubacta ferre iugum valet,
Ceruice nondum munia comparis
Aequare, nec Tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.

D

Sedenim ſpectandum hoc exemplum continentiæ habere cauſam in Tauro, manifeſtum eſt ex eo, quòd ſponte Taurus à conceptu diuortio quaſi facto, ſecubat, ac, vt in Epiro maximè videre eſt, trium plerunque menſium ſpatio non apparet, ſed errabundus, vt apud Virgilium[a] eſt, *Latus niueum molli fultus hyacintho, Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas*, &, quod ait[b] Ariſtoteles, ἀτιμαγελεῖ, quod non infeliciter quidam *Abarmentatur* dixêre, hoc eſt, ſeorſum à Vaccarum conſortio, grege conuictúque paſcitur. Quod dictum volui, vt vnuſquiſque ſciret quo geſtu Taurus pingendus ſit in continentiæ ſignificatum. Vt verò ad verbum ἀτιμαγελεῖ, & ex hiſtoria ad prouerbium reuertamur, hæc eò ſpectant, vt impoſitum petulantiæ modum, & probatiſſimam ex ea pictura continentiam intelligamus: atque ita fortè accipiendum illud apud Theocritum[c], ᾤχετο ταῦρος ἀν' ὕλαν, *in ſyluam abſceſſit Taurus*, ſed hæc tamen, quia copioſè & feliciter ſunt ab eruditiſſimis pleríſque viris, præſertim Eraſmo[d] Roterodamo, tractata, nos non vlteriùs proſequemur. Neque verò me latet in Epiro Pyrrhicas[e] Boues fuiſſe miræ magnitudinis, quæ, quia Veneris expertes eſſent, & omninò intactæ cuſtodirentur, ἄταυροι dicebantur: ſed hoc illis hominum cura, non natura dabat. Eædem neque iungebantur, ideóque *Iniuges* dictæ, quòd incontaminatæ pudicitiæ ſymbolum præ ſe ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginitatis, quæ iugum neſciat, indicium. Ex iis autem ſatis manifeſtum eſt, nos in libidinis temperantia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui procaciſſimum, & in riuales pugnaciſſimum eſſe conſtat. Quare haudquaquàm leui de cauſa cœleſtis ille Taurus Veneri dedicatus, neque Venus temerè à ſapientiſſimis Poëtas Aurea vocitati eſt, quæ quidem ſynceram, caſtam & puram generandi cupiditatem cœlitùs inſpirat, non laſciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quam voluptatibus dediti mortales, dum

E

appetentiùs æquo per ſummam incontinentiam conſectantur, cogi ſe vi ſiderum affirmare audent, quò ſuæ velum impudentiæ prætendant, cùm tamen à cœlo nihil non vndecunque ſanctiſſimum emanare veriſſimè dicat Plato. Sedenim ſi non ex ciuilis vitæ moribus, ſi non ex diſciplinis, & ſapientum præceptis, ſi non denique legum minis ad honeſtatem inſtitui potuimus, agè agè, iam à brutis rectam viuendi rationem adipiſcamur, & ingenium eorum ſecuti, noſtræ opem feramus imbecillitati. Tali autem continentia fuiſſe præditum Druſum, fama canit, qui ſe vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conſeruauit. Et quod de Tauri ſecubitu dicebamus, Peſcenium quoque Nigrum ferunt ignarum rei Venereæ fuiſſe, niſi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiuſmodi exempla in hiſtoriis etiam recentioribus, vt de Pemone Bellumenſi, quem Vtinenſes ob integritatem, iuſtitiam, ſummámque prudentiam, Principem ſibi delegêre. Neque ſua in hoc fraudandum laude fœmineum genus, cùm Zenobia illa Aureliani Imper. etiam hoſtis epiſtola commendetur, quæ Gallieno Rempub. negligenter adminiſtrante, imperium ſibi comparauit. Eam ferunt cùm ſemel concubuiſſet, expectatis menſtruis ſe continere ſolitam, ſi prægnans eſſet, ſin minus, poteſtatem quærendis liberis viro conceſſiſſe. Vulgò tamen apud Seras nefas eſt à conceptu fœminam adiri. Eius continentiæ atque modeſtiæ cauſa, qua Boues, ita vt oſtenſum eſt, commendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam, quæ ſe ſuſpenderat, quòd ſtupratam ſeſe à patre ferret indigniſſimè, lignea Boue auro ſolido ſuperinducto condidit. Et antiquiſſimis Hebræorum ſacris offerre Vitulum, eſt carnis impotentiam peruiciſſe, vt Origenes in Leuitico interpretatur.

F

Exempla verò huiuſmodi ea de cauſa nonnunquam interſerimus: quia totus hic noſter labor ad eorum vſum ſuſceptus eſt, qui pictura delectantur, vt præter Ægyptiaca, & alia pleráque myſtica hiſtoriam etiam habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare poſſint.

Hieroglyphicorũ vſus.

[a] Ecloga 6.
[b] libr. 6. de natura animalium.
[c] In Idyllio Thyeniche.
[d] Chil. 1. Ce. 1. pro. 43.
[e] A Pyrrhi regis cura. Pl. l. 8. c. 45.
Venus cur aurea dicta.

MODESTIA.

NEQVE alia de cauſa crediderim ego mulieres Elienſes, cùm Baccho, quem colebant, preces funderent orare ſolitas, vt βοέῳ ποδί, Taurino quippe pede ad ſe veniret, niſi vt ſuam ita modeſtiam oſtentarent: nihil enim minus fœminam decet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. Quare Dido[f] Virgiliana cùm modeſta inducitur, breuiter, & vultum demiſſa profatur. Figurabant verò Græci Dionyſium Tauri ſpecie, quòd eundem, & Oſirim intelligebant, de cuius probitate atque iuſtitia ſummíſque in humanum genus beneficiis, multa multis in locis hoc commentandi genere dicenda ſunt. Porrò Dionyſius apud Argiuos βουγενής, quaſi bouigenam, aut ex bouillo genere, dicere vellent cognominabatur. Quod verò ſuperiùs dictum eſt, cœleſtem Taurum pios & honeſtos atque legitimos amores afflare, non ſum neſcius Iulium Maternum iis impudicitiam minari, qui Taurum habuerint in horoſcopo: maluiſſem eum prolificum, aut fœcundum dicere, ne notam eam cœlo inuſſiſſet immeritò. Huius ſanè fertilitatis, & præſentaneæ ſeminis facultatis ergo inſtitutum aiunt boni ominis cauſa, vt in condendis oppidis ſulco illo primigenio imprimendo, Bos mas non caſtratus, & Vacca iungerentur, & cùm ſacrificabant circum mœnia, quinto quoque anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus menſem μονοκέρωτα μόσχον appellat, vnicornem quippe Vitulum. Et Euſtatius Ἰλιάδα, menſem ait Bouem dici: vtpote qui ſit generationis effector.

[f] Æn. 4. l. 4.

PETV

A

PETVLANTIÆ FRÆNVM.

Taurus ab Hercule ſuperatus.

AD HÆC Niliaci illi ſacrorum cuſtodes, cùm hominem à priori petulantia ſibi modeſtiùs conſulentem ſignificare vellent, non ſimplici forma Taurum, ſed Caprifico caput, colla armóſq; redimitum, pro iſtiuſmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea vis eſt, vt laſciuientiũ Taurorum, & quantumuis ferociẽtium naturam vſque adeò compeſcat, eorum collo circumdata, vt immobiles propemodùm eos reddat: cuiuſmodi Taurum ab Hercule compreſſum domitúmque myſtico fabulamento Græcia confinxit, perinde ac reliqua etiam monſtra ſuperata, ceſſiſſe virtuti vitium hieroglyphicè ſignificant: tametſi non ſum ignarus, quæ de Tauro Herculeo traduntur, referri à pleriſque ad Acheloum amnem, cuius fabula, quia omnibus eſt ſcholis tritiſſima, mihi nunc eſt diſſimulanda. Origenes Adamantius Taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iuſſa eſt, per Hebræorum legem, ſignificare dicit apud nos ſuperbiæ tumorem, & inſolentiam eſſe mactandam. De vitulo verò in holocauſtum offerendo, copioſiſſimè ſcribitur ab eodem in Leuitico homilia ſecunda.

OBTVTVS AMATORIVS.

B

NEQVE tamen illud omitti debet, Obtutum amatorium, qui modeſtia ſeruata fiat, ad Tauri oculos referri ſolitum à peritiſſimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδόν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Conuiuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè ſententia poſitum animaduertas, tametſi nonnulli rem ad indignationis ſignificatum retraxêre, toruúmque tueri interpretantur: quo ſignificato apud Rriſtophanem ſuper Æſchylo dictum, ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω, *Aſpexit igitur Tauricè ad humum lumina deiectus*. Hac enim facie iratus Æſchylus inducitur ab Ariſtophane. Neque ſum neſcius toruitatem à Taurorum ferocia dictam, vt etymologiarum authores tradunt, qui toruitatem Tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè diſſimile eſt βοῶπις, quo quidem oculorum pulchritudo, atque gratia ſignificatur. In iis tamen quos ſuperiùs citaui, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modeſtia primas obtinet, íſque plurimùm fieri ſolet in obliquum, & id toruum eſt.

BONORVM OBSEQVIVM.

Taurus in numo impoſſus.

ALIA porrò picturæ ſpecie, hominem ea modeſtia præditum, vt facilè eum queas à perperàm factis auertere, indicare ſi vellent, Taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim ſi dextero alligaueris genu, manſuetum & vincula conſequentem inuenies. Hoc cùm Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidam effeciſſet, ducto ſæpius ferociſſimo Tauro per vniuerſam vrbem, quem tenui admodùm funiculo ita religarat à genu, peritiſſimi Magi nomen

C

apud imperitos aſſecutus eſt. Edomitæ autem ferociæ hieroglyphicum apud Georg. Anſelmum vidi, impreſſum numo Taurum cauda ſurrecta, capite cernuo, anteriore cruore læuo genu flexum, ſub querno ſtipite, à quo laurea pendebat: ab altero latere caput Leonino ſpolio armatum. Inſcriptio, MILOCROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEGYPTII iidem ſacerdotes, vbi maſculam prolem myſticè deſcribere vellent, Taurum ab inſcenſione in dextram ſe partem demittentem figurabant, ſi verò fœmineum fœtum exprimere voluiſſent, eundem in læuam auertentem ſe pingebant. Compertum ſiquidem eſt, Taurum à conceptu diſcedentem ſi deflexerit in dextram, marem eſſe genitum, ſi ab læua abſceſſerit fœmineum eſſe fœtum. Adhæc Parmenides, fœtum tunc eſſe patri ſimilem aſſerit, cùm à dextera locorum parte editur, matri verò, cùm ab læua. Hippocrates tradit ſiniſtro teſte obligato marem generari, dextro verò fœminam, tantique eſſe dextrarum ſiniſtrarúmque partium in maribus fœminíſque cognoſcendis obſeruationem, vt ſi mammarum prægrantis mulieris dextra flacceſcat, macráve repentè fiat, ſi gemellos paritura fuerat, marem abortum fieri dicant: ſi verò ſiniſtra macreſcat, fœminam deperdi. Quin & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amiſſos, marium conſanguineorum obitum ariolantur: ex ſiniſtra verò, fœminarum. In dextra autem parte vteri materni ſæpiùs moueri mares, in læua verò fœminas conſtat. Albertus ſibi compertum ait, mulierem

D quandam fœminas tantùm parere ſolitam ea de cauſa, quòd à conceptu ſemper in læuum latus decumberet, admonitam verò cœpiſſe in dextram conquieſcere, ac ſolos deinde mares genuiſſe. Neque verò diſſimulandum quod ab Ægyptiorum commentum facit, Septentrioni vim maſculam ineſſe, quod neque quidẽ Ariſtoteles diſſimulauit: docet enim is, ſi maſculos plures creari volumus, admiſſuræ tempore, dies ſiccos, & halitum Septentrionis eligendum eſſe: & contra eum ventum greges paſcendum: ſin verò fœminas generari velimus, Auſtri captandos flatus, & in eum paſcua dirigenda, quòd vis in eo vento muliebris inſit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: *Si marem velis, Aquilone ſpirante ad miſſuram faciendam, ſi fœminam, Auſtro.* Sedenim de læuis dexteriſque mundi partibus magnum eſt inter authores diſſidium. Vnà enim cum Ægyptiis dexteras mundi partes Solſtitiales, ſiniſtras Brumales intelligit Empedocles, de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς ἢ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τ̃ θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ ἢ κατὰ τ̃ χειμερινῶν. Neque deſunt qui primas olim fœminas ad Ortum & Meridiem terra genitas, mares verò ad Septentrionem & Occaſum fabulentur. Plato tamen Ariſtoteléſque alia ratione orbem diuidentes, Orientales eſſe dextras, à quibus initium motus, læuas autem occiduas, tradidêre, vt idem Galenus recitat, πυθαγόρας ϗ πλάτων ϗ ἀριστοτέλης δεξιὰ τ̃ κόσμου ἔφασαν εἶναι τὰ ἑῶα, ἀφ᾽ ὧν ἀρχὴν εἶναι τ̃ κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinæ linguæ lib. VI. cœlum ait dici templum, eius autem cœli partes quatuor conſtitui, ſiniſtram ab Oriente, dexteram ab Occaſu, anticam ad Meridiem, poſticam ad Septentrionem. Cui Plinius ſubſcribit dicens, errantia ſidera contrarium mundo curſum agere, quippe læuum ſemper illo in dexteram præcipiti: quamuis Feſtus anticam eam cœli partem, quæ ad Meridiem Sole illuſtratur, dexteram vocat, ita enim anticam interpretatur: poſticam verò ad Septentrionem, ſiniſtram. Alcinoüs in Græcorum monumentis adnotatum ait morem ſacrificandi ſeruatum diu, vt circumcurrerent aras, curſum auſpicati ab læuo dextrorſum, Zodiaci quaſi imagine, cuius motus ſit mundo diuerſus ad exortum vergens: mox verò à dexteris læuorſùm procurrerent, quo motu cœlum rotari manifeſtum. Contra Ægyptio- E rum poſitionem T. Liuius libro ab Vrbe condita primo, dexteras ad meridiem partes Augurum inſtituto, ad Septentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Ad hanc ſententiam facit quod Pſalmo apud Heb 89. legitur, *Aquilonem & dextrum tu creaſti*, quod nonnulli Auſtrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis verò conſentiunt & Chaldæi, qui Auſtrum ponunt. Sedenim & Auſter pro Mari non ineptè accipitur, ſi ſphæra recta ſtatuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Ægyptij, quos Cleomedes, non poſtremi nominis author, ſecutus eſt: ipſam mundi totius figuram aliter deſcripſêre, vtpote qui Auroram eſſe caput, Borealia dextera, Auſtralia ſiniſtra conſtituêre: maritimiſque piſcibus, tum ob alias cauſas, quas loco ſuo recenſuimus, tum ob id præcipuè abſtinebant, quod Nilum à ſiniſtra ortum, quippe fœminea fœcundáque parte, in dexteram quippe virilem ſterilémque (ita enim erant eorum commenta) illapſum: quippe vbi mare ſit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipſius ſterilitate ſuo loco diximus, atque ita dexteram oram, hoc eſt, maritimam conſiderato Ægypti ſitu, perditionis ſymbolum ſtatuebant. Neque hic diſſimulandum, quod apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum vocari Dexterum, & ita ipſum quoque ſibi Dexteri nomen adſciſcere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum caſtris Aquilonem dexterum appellari tradit, ſed falſum ait nomen, cùm de Dæmone eius venti domino intelligatur, qui vndecunque ſiniſter ſiniſtra omnia mortalibus ſuggera appetenda. Cauſam tamẽ Eucherius ſuper Dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quod perperàm agere volenti, dexter adſit obſecundando, ſuadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm eſt, ait, in Sacris literis diabolum geſtare Aquilonis nomen, eáque locutione quicquid bonis conatibus aduerſatur accipi: is enim bonorum operum ardorem F extinguit, atque omnia frigefacit, & ob id & infideles & impij, contumaces ſceleratique homines, eo notantur hieroglyphico. Vnde illud, *Ab Aquilone pandetur omne malum.* Et quia flatus vehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exſuſcitat, dictum eſt, *Ab Aquilone exardeſcent mala ſuper terram.* Tetigêre & Poetæ noſtri dexteras læuáſque cœli partes. Sedenim Maro & Naſo, nullius addicti iurare in verba magiſtri, eas non diſtinxêre. Lucanus Ægyptiorum adhæſit factioni, & ſententiam ipſe ſuam declarauit eo loco,

Quæ dextera ac læua mũdi partes.

Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

hoc eſt, in Auſtrales partes non porrigi. In hoc autem id intereſt, vbi quis vniuerſi ſtatuat caput, quo ſuper argumẽto plura dicere noſtri non eſt inſtituti, quare ad ipſas rerum ſignificationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.

AVDITV enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent Ceruus & Bos: quamuis, vt in Aſino dictum, Ariſtophanis interpres Murem & Aſinum præferat: quod alij viderint. Sedenim Ceruus, quamuis acerrimi ſit auditus, tantiſper tamen eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas vbi demiſerit, non ſolùm non præſtat auditu, verùm etiam laborat ſurditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ ſemper, atque eo præſertim tempore, quo fœmina prurito exagitata mugierit, quo non ampliùs quàm per horas ad ſummum tres afficitur, eo tempuſculi ſpatio niſi Taurus acceſſerit, naturam colligit, neque anteà quàm vigeſimo poſt die mas à fœmina repetitur, quod rarò tamen

A tamen accidit: quia Taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce ſtatim accurrit. Eáque de cauſa Ægyptij ſacerdotes per auriculam Tauri pictam, & auditum obſequij ſedulitatem indicabant. Pari modo Iuuenca quoque Tauro ſe morigeram præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarunt, quam cœleſtem vocant, & Iſidis ſuæ frõtem cornibus inſignitam oſtentabant: quippe ob obſequium quo ipſa quoque Tauro paret, ſimulac incitari eius ad Venerem mugitum audierit. Licèt verò ſingulis animantibus voces propriæ ad initum ſint, vt Suibus, & Capris, & Ouibus, nulli tamen grauior quàm Bubus fœminis. In reliquis porrò animaliũ generibus mares grauiùs ſonant quàm fœminæ: in Bubus è contrario eſt, ait Ariſtoteles, nam Boum fœmina grauiorem, quàm mas vocem habet.

NEPTVNVS.

AT cùm mugitus pelagi Taurino ſit non abſimilis, & ipſi Neptuno Tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκητὰν appellabant: quia idem Deus à ſacerdotibus nonnunquam ταῦρος nuncupatus eſt. Quos verò Tauros Neptuno ſacros eſſe volebant, vndecumque nigros deligi iuſſêrunt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram, obſcurámve maris aquam dicere mos B vbique eſt, vnde etiam Aquilam, ab aquæ colore, quippe fuſco, dictam volunt, Deúmque ipſum cærulicomum, & cæruleo indumento veſtitum paſſim inuenimus. Adhæc pectus illi præualidum, armique Taurorum in morem carnoſiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracuſanorum numo latum conſpicias portum, in cuius medio ea membrorum habitudine Taurus procumbit, Delphinis circùm colludentibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquàm Neptuno, ſed inferis diis inſtituti erant ad ſedandam peſtilentiam, quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas ſæuiebat: inde ſcilicet ortam, quòd caro Taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò, qui ταῦρος vt apud Heſiodum in Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vndarum ſonum, quæ, vti dicebamus, Boum inſtar mugitant: alij, quia Neptunus Taurina induebatur galea, vel quia ita eum Bœotij vocitabant, à Tauri ſacrificio, quod illi erat inſtitutum, de quo Maro:

Syracuſanorũ numus.

Ludi Taurij.

Aenei. li. 3.

Taurum Neptuno, Taurum tibi pulcher Apollo.

FLVVII.

QVIN & fluuios ipſos cornigeros, vel ταυροκεράνους, hoc eſt, Tauricipites, & Taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, paſſim effingunt. Hinc Tibris Maroni,

Aenei. li. 8.
Georg. li. 4.

Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum,
Et gemina auratus Taurino cornua vultu
Eridanus.

Vt apud Ouidium in Metam. *Granico nata bicorni*, non vt vulgata habent exemplaria, *Gracili cognata Granico.* Sic Tauriformis Aufidus Horatio. Nam & Taurum à Perillo Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuiſſe imaginem, apud Pindarum in Pythiis legas. Et Timæus Taurum eum, quamuis ita dictum ab Agrigentinis in mare proiectum aſſerit, ne qua tam ſæui tyranni memoria ſupereſſet. Com- C pluribúſque demùm in locis flumina Taurina ſpecie fingi ſolita comperimus: vt Eurotas apud Lacedæmonios, Cephiſus apud Argiuos Aſopus apud Sicyonios & Phliaſios fuêre: quem tamen Athenienſes humana facie figurabant, cornibus tantùm à fronte prominentibus, ſiue propter mugitum, quem, vti dictum eſt, ciere flumina Taurorum inſtar videntur, & Taurorum inſtar atrocia ſunt, vt Feſtus ait, ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis eorum lapſibus attribuuntur.

Li. 4. Carminum.

TONITRVS.

QVOD verò pertinet ad mugitum, mythologi Philoſophi abactas Geryonis Boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi Philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa, quòd Poetæ plerumque tonitrus auditos Mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebant. Solis igitur calor in nubes illapſus, earúmque rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LÆTITIA.

LATE verò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, vt per Vituli ſignum lætitia ſignificetur: vnde etiam Vitulari verbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum præbere, & exultando geſtire, apud veteres Vitulantes, gaudentes, lætabundóſque dici cõperias: vt non temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientem currentémq; Taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitię ſignum eſſe: addi verò lucri

aduentantis ſignificatum ſi per huiuſmodi quietem paſcentes viſi fuerint. Eius verò laſciuiæ cauſa D
Pſalmographus clamat *circumdatum ſe à Vitulis multis, & à pinguibus Tauris obſeſſum.*

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

Pharaonis ſomnij interpretatio.

QVONIAM verò & in ſomnia, & in id Bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur, qua ratione quóve modo Bouillum pecus annonæ feracitatem, atque itidem penuriam ſignificet, ex Diuinis noſtrorum literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim cõſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius, ob inuidiam fuerit à fratribus venundatus, atque in Ægyptum adductus, vbi longam ſeruierit ſeruitutem, vtque poſtmodùm primas apud regem obtinuerit, poſteaquàm nocturnam eam imaginem, quæ ſeſe Pharaoni altiùs dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem Boues, pulchro, hilari & pingui aſpectu, ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptem aliæ deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent. Mox verò exiſtimabat ſeptenas ſpicas cernere multa fruge conſpicuas, & quæ iam ſecari poterant, eos totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare videbantur (hoc verò viſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis experitur, primo additum, atteſtatum facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſſimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimæ illæ Boues cum frugiferis ſpicis inſpectæ denunciarent, quippe quòd ſit animal agrorum cultui præcipuè idoneum, telluris felicitatem per eas interpretari oportere, cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, vnde viſæ eſſent illæ Boues emergere, idque per ſpicas, quæ hilari eſſent aſpectu, manifeſtiùs ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſſimum prouentum, cætera, quæ his aduerſa apparuiſſent, totidem annorum famem demonſtrare, quæ vbertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirum palus ſterilitatis indicium, ſteriliſque paſſim tum à Poëtis, tum ab Oratoribus appellatur. E Cùm autem interpretationem huiuſmodi ei approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus, non modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abundè ſaturauit. Aiunt itaque Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiam ita relatam voluiſſe, vt ſimulachrum Serapidis cum modio in capite, huius rei monumentum eſſe decreuerint. Sed enim alibi de Serapi. Mirum autem memoratu eſt, quantum honoris vetuſtas iis attribuerit, qui humano victui vel induſtria, vel cura, vel ope priuata conſuluiſſent. Liuius author eſt, auratam Bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri poſitam à populo collata ſtipe, quòd farris pretium intimis nundinis ad aſſem redegiſſet. Farre enim victitaſſe populum Rom. per CCC. annos ab Vrbe condita, Verrius Flaccus prodidit.

Serapidis ſimulachrũ

TERRA FRVGIFERA.

APVD Perſas, barbara cerimonia, Bos fronte in Leoninam faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad ſacrificium, de quo Papinius:

Indignata ſequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm Taurus plurimùm terrenum animal ſit, terræ & inferis poteſtatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus vim eam oſtendere videbatur, quam Sol in vniuerſam terram exercet. Quòd autem extraheretur ex antro, deliteſcere vim eius in terrę viſceribus indicabat, quam vt euocarent, & frugum feracitati conſulerent, ſacrificij genus id inſtituerunt, F de quo etiam in Leone. Neque quidem alia de cauſa Bouem quandam ab Argo tot luminibus prædito cuſtoditam fabulantur, niſi vt terram ipſam oſtenderent noctu ab ipſo cœlo tot ſtellarum luminibus inſignito, non indiligenter obſeruari, donec à Mercurio, quippe à Sole conficiatur, cuius oriente iubare, ſtellarum lumina paſſim extingui videantur. Quid autem aliud portendere viſus eſt Bos ille arator, qui decuſſo iugo triclinium, in quo cœnabat Veſpaſianus, irrupit, ac fugatis miniſtris quaſi repentè defeſſus, procidit ad ipſos accumbentis pedes ceruicémque ſummiſit, niſi terrarum orbem amariſſimo Vitellianæ dominationis iugo preſſum, opem à gente Flauia depoſcere, quæ iam rerum eſſet potitura? Terram itaque Bos eo oſtento præ ſe tulit.

OPIS IMPLORATIO.

HÆc autem opis imploratio per Bouem facta, adducit in memoriam alteram Scytharum more, bouillo interueniente corio, factam: apud eos enim opis & auxilij imploratio fieri ſolebat mactato Boue, in corio cuius, qui opem ſibi afferri ab amicis poſceret, reiectis in tergum manibus ſeſſitabat: qui verò auxilium pollicerentur; dextero pede corium calcabant præfati quantum præſtare poſſent, quem morem latè ſcribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus *Toxaris*. Et quod ab hoc fertur de Homolottorum ſacrificio, qui fœdera ſancientes Bouem in minutiſſimas partes diſſecabant, etiamnum durat apud eoſdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phaſim accollunt, nunc Cercaſſios appellatos, eos nonnulli Ziccos eſſe volunt: hi autem ſi grauem aliquam iniuriam acceperint, implo

A imploraturi amicorum auxilium Bouem mactant, pelléq; detracta & humi diſtenta, in eáque ſedentes, carnibus Bouis in minutiſſima fruſta diuiſis, partem vnicuique aduenienti porrigunt quique accipiunt: ita ſe eo fœdere deuinctos intelligunt, vt ſe, fortunaſque ſuas omnes parati ſint exponere pro amici, qui viſcerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

Veſpaſiani & C. Marij C.T. numi.

QVI verò Boues iuncti in numo Veſpaſiani iam Imperatoris & COS. v. habentur, atque alij ſimiliter iugati in C. Marij C.T. numo, nimirum arationis partes procuratas, & rei frumentariæ commoda declarãt: nam & apud coniectores, vti ſuperiùs dictum, arãtes Boues imaginari, lætiſſimam prænunciant frugem, & opulentam rerum felicitatem. Quin & nomen Boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim ſuo in exercenda terra continuò nos paſcit. Hinc Græci βούφορον, felicem agriculturam vocant, quibus φόρος agricultura eſt, & Bouis etiam epitheton.

IVSTITIA.

QVoniam verò ipſa frugum opulentia ſæpè ſub iuſtitiæ vocabulum cadit, eáque de cauſa Gentes legiferam Cererem appellarunt: longè conuenientiùs Diuinæ literæ per Bouem eos intelligunt, qui iuſtitię iugum trahunt, boniſque & frugalibus operibus laborem ſuum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Moſe: *Non alligabis os Boui trituranti*, quod & mox ita declarat: *Nunquid de Bobus cura eſt Deo? an propter nos vtique dixit, quia debet in ſpe qui arat, arare, & qui triturat, in ſpe fructus percipiendi?* Et Hieroſolymitanus Heſychius pleriſque Diuinarum literarum locis Bouem poni pro homine ait, qui iuſtitiæ ſit operibus intentus idque eſt Bouem offerre in ſacris, vt Ouem, à malis abſtinere. Alibi verò Aaron Vitulum præ ſe & pro domo ſua, tanquam iuſtus, Hircum verò pro peccato iubetur im- B molare. Sed quod obſeruat Heſychius memoria repetendum, in Leuitico Pontificem, hoc eſt, Doctores prohiberi ad Arcam teſtimonij quocumque tempore ingredi, ne vtique curioſiùs inquirãt, quemadmodum verbum caro factum eſt, quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus eſt: quomodo exinaniuit ſemetipſum, & in cœlis manſit. Horum enim fides ſalutem affert, periculum inquiſitio. Sed tũc demum indulgetur vt ingrediatur, cùm pro peccato Arietem in holocauſtum obtulerit, tunicam linteam induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea ſuccinctus fuerit, linteam cydarim impoſuerit capiti, hoc eſt, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem, corpúſque, nitidus, caſtus, iuſtus, & intellectum diuini muneris gratia, decoréque, hoc eſt, ſapientia redimitus.

PECVNIA.

Bouis effigies in numiſmate Athenienſ.

ATHENIENSES autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numiſmatis honeſtarunt, id autem didrachmum erat, vt nono libro Pollux, vnde prouerbium, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, *Per linguam Bos inambulat*: de iis qui accepta ab aduerſariis pecunia, mox præuaricati ſuſceptas cauſas deſeruêre, vti feciſſe Demoſthenes fertur: qui etiam id ſibi gloriæ vertit, quòd vt taceret, plus accepiſſet, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero Boum pretium rebus præſtitum inuenias, vt illud Iliad. β, ἑκατόμβοιος ἑκαστος, quorum ſinguli ſcilicet flocci centum aureis numis æſtimabantur. Id enim honoris Boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo conſequimur vtilitates, vt in aureorum numorum parte vna Bouis effigies, in altera principis facies cuderetur. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eóque ſpectare Didus mercaturam, aſ- C ſeuerare non auſim, tametſi Tib. Conato commentum placet: & Græcorum nonnulli ante Numam ſcorteas & oſtracinas pecunias in vſu fuiſſe dicunt: quod & Tranquillus literis mandauit, & illud fama tenet, aſſes ligneos & ſcorteos ab eodem Numa, qui poſteà ferrum admixto ære ſignarit, in congiario populo datos. Apud rerum ſcriptores inuenias ſæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, ſcortea perſoluiſſe ſtipendia, mox illatis pecuniis iuſtum vnicuique pretium reſtitutum. Præclara Venetiis eſt Michaëlium familia, quæ aureos inſculptos clypeis geſtat, quod illi honori, vt aiunt, datum: quia bello quod cõtra Saracenos pro Hieroſolymis Balduino Rege ſuſceptum fuerat, duce claſſis & Venetiarum Dominico Michaële deficiente ſtipendiorum commeatu, qui remigibus & ſociis naualibus exolueretur, excogitauerit is corium ſignare minutioribus fruſtis, idque pro ſtipendio, aliis pro argenteorum, aliis pro aureorum pretio numeratis, imperauit promulgatione ſolenni, vt pro certi pretij denariis à lixis & cauponibus, & cuiuſque mercis inſtitoribus acciperentur, multa indicta recuſantibus, ita occurſum exercitus neceſſitati, cúmque domum reuerſus eſſet, publicam fidem perſoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias ſcorteas eas haberent, totidem argenteas iis, aliis aureas repræſentauit. Sed numus hic ſcorteus, qui à Numa diſtributus, teſſeræ potiùs vicem geſſit, quàm pecuniæ, temporarius enim fuit. Numum tamen ſcorteum, D. Hieronymus agnoſcit. Nam quod de Boue pretij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἐννεάβοιον, inſtitutam legimus: quod interpretes nonnulli nouem Bouem pretio comparatam intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In ſpectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco prænunciare ſolitus erat tot Boues datum iri, vnde putarunt quidam, Bouem Deliorum potiùs fuiſſe numum, quàm Athenienſium. Cæterum Plutarchus Bouis figuram in numis

Scortei numi.

cudere inſtitutum à Theſeo tradit, vel ob Taurum Marathonium,quem ipſe edomuerit, vel ob Mi- D
nois ducem,quem ſingulari certamine deuicit, vel vt hoc honore Bobus præſtito ciues ad agricul-
turam alliceret. Sanè Plutarchus, vt idem in Publicolæ vita, Bouis pretium centum obolis imputa-
batur, quamuis Pollux(vt ſuperiùs dictum eſt)didrachmum tradat,pecudis verò decem.Priùs enim
quàm numorum vſus eſſet, pecudibus atque iumentis plectebantur ſontes: Quare bouis,pecudis,
ſuiſque etiam ſigna plerúmque in numis inciſa ſunt.

VOCALIS PRIMA.

SED vt ad rem noſtram reuertamur,à Phœnicibus etiam eſt honos habitus Boui,qui literarum,vt fama eſt,inuentores, primæ vocalis nomine Bouem appellitabant, cùm animal ſit humano vſui maximè neceſſarium. Quod verò neceſſarium eſt, vti dicit Heſiodus, neque ſecundum,neque tertium eſſe debet, ſed primùm ilicò:prima verò litera eſt A,quæ ſuapte natura ex imo barathri, nullius veluti reliquæ inſtrumenti indiga, vtputà linguæ, dentium aut labiorum, libera pronunciatur, primáque in infantibus articulata dignoſcitur. At & terra,cuius ſymbolum eſt Bos,prima omnium humanæ conſuluit infirmitati,prima alimenta ſubminiſtrauit,prima rerum omnium vſus,vtilitatem,ab ea poſcentibus,elargita eſt.

ITALIA.

Italiæ etymon.

ROMANI porrò tantum honoris Boui tribuerunt,vt Italiam ipſam olim ab Italis, nuncupatis Bobus,appellatam prædicent,quamuis Græcorum figmento, Eratoſtheníſque in primis confictum ſit,Italiam ab Italo rege dictam,qui Emorgeti ſucceſſerit. Non temerè tamen Varro Boues cæteris pecudibus honore præſtare,præſertim in Italia,& propter vtilitatem, & propter cognomen exi- E
ſtimauit.Neque dedignati ſunt Romani, quod memorat Plutarchus, bubulci nomen in familias admittere,perinde ac etiam & Porcios,& Caprarios dici ſe alij non erubuerunt.

CIVIS OPPRESSVS A' PEREGRINO.

VISEBATVR olim in Argiuorũ foro Taurus à Lupo ſuperatus:hieroglyphicum id pugnum indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum ſiquidem animalium portento,dum comitia procraſtinatur, oblato, victoréque Lupo, omnium ſuffragia ad Danaum declinarunt, quem, vtpote externum Lupum eſſe dicebant, cùm Gelanor inter eos verſatus ciuilia eorum negotia tractaſſet: ideóque ciuis, vti Bos humanæ conſuetudinis conſortia non reformidat, haberetur. Argiui itaque figuram eam rei monumentum eſſe voluerunt, quod in Lupi commentario latiùs explicauimus. Antiquiſſimam porrò legem fuiſſe, memoriæ proditum eſt, eum qui Bouem occidiſſet,non aliter capite damnari, quàm ſi ciuem interfeciſſet. Vnde apud Athenienſes Erechtheo imperante,cùm ſacro quodam Bouem mactare neceſſe eſſet, vt ſacrum ritè peragerctur, ne qui legi fraus fieret inſtitutum vt Popa,quem illi βουφόνον appellabant, ſimul ac Bouem percuſſiſſet, relicta ad aram ſecuri,arrepta ſtatim fuga ſolum verteret,& ex Attica prorſus aufugeret:quod facinus'ne impunitum relinqueretur, decretum ſit ſecurim ipſam in iudicio ream conſtituere: ex quo illa iudicandi quotannis conſuetudo poſtmodùm inoleuit.Apud priſcos etiam Romanos inuenias capitale fuiſſe,ſi quis F
Bouem interemiſſet.

Athenienſium lex ad uerſus Bouis percuſſorem.

OPVS ET LABOR.

Hori locus emendatus.

DE opere demùm & labore hieroglyphica paſſim vulgata ſunt, deſcripta quidem cornua, capútve Bouis,maris opus, fœminæ verò, laborem anxietatémque ſignificare, quamuis in impreſſi Hori codicibus βοὸς dictio vtroque lemmate deſideratur: ſcribendum enim eſt ex vetuſtis codicibus manuſcriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας, & inferiùs, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Diſtinguuntur verò à cornuum ſpecie mas & fœmina, quippe quòd marium & maiora & tortuoſiora ſint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conſpicua, cuiuſmodi ferè ſunt nouæ Lunæ cornua: ſed in hoc ſignificato nonnulli ſarcula,ligones,&,ſi Deo placet, raſtra etiam ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminǽque differentia,Bouillum caput exertum pelle, purgatúmque carne, pro labore & tolernatia proponant.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ET ſi fructum ex laboribus perceptum indicare velint, caput huiuſmodi floribus & corollis redimitum faciant, corymbóſque & ſerta hinc inde cornibus ſuſpendant: cuiuſmodi faſcia molem Æliam ambibat,vt fruſta quædam,quæ adhuc integra operis parte permanſerunt,oſtendunt:ſiue id ſa

A id ſacrificiorum,videlicet Tauroboli,aut quid huiuſmodi, ſit indicium, cùm iuxta viciſſim & patina adſculpi ſoleat, quod præcipuè in templorum parietibus, inter triglyphos vbique ſpectamus, eáque de cauſa capita illa coronata plurimùm habentur: ſiue larga laborum præmia interpretari malimus, vt Romæ in eadem Adriani mole patina, munific entiam Bouillo capite, labores, ſiue res fortiter geſtas oſtẽtantibus.Nam poſt vitæ præclarè actæ curſus laboréſque ſuperatos,apotheoſis ipſa præmium Imperatoriis familiis decernebatur,aut excitabantur mauſolea, vel pyramides, vel columnæ, quæ ibi conditos ſupra mortales euectos gloria commonſtrarent. Apud Petrum Melinum Romæ vidimus ahenum Bouis caput antiquiſſimi operis ſcitè factum & venuſtè, quod olim fuit ad trabis alicuius ſimam,aut mutilum,aut coronam,pro fultura accommodatum,eo omninò geſtu factum, vt laborioſo nixu ſuſtentaſſe aliquid videatur: eſt enim caput gutturi appreſſum, criſpantibúſque palearibus conatus ſpeciem oſtentat, quod dubio procul ad tolerantiæ laboriſque ſignificatum referendum eſt. Memorabile ſanè veterum Germanorum inſtitutum fuit, vxori ducendæ Boues iunctos, frænatum Equum, & ſecutum cum framea gladióque mittere dotis nomine,vt vxor(ait Tacitus)venire ſe laborum periculorúmque ſociam his incipientis matrimonij auſpiciis admoneretur, idem in pace, idem in præliis ſe paſſuram,auſurámque.Laborem enim iuncti Boues,bellum paratus Equus, & data arma denunciabant.Apud authores Græcos inuenias Bouem,quod terræ laboribus exercendis ſit deſtinatus,λάϊον appellari.Apud Mathematicos Tauro aſcendente genitos, laborioſos atque perpetuæ deditos ſeruituti, propterea quòd animal ad iugum præcipuè natum eſt. Qua de cauſa Tyriis Carthaginem ædificare aggreſſis,intermiſſum opus eſt Bouillo capite adinuento,alióque vrbis mœnia tranſlata:videbatur enim oſtentum id nil niſi laborem & anxietatem minitari, donec Equi mox adinuento capite, læti alacréſque belli ſignum excepêre. Horum alterum Virgilius diſſimulauit, qui fabulam ſcribebat,non hiſtoriam,rem tamen agnouiſſe viſus, quòd *bello genus intractabile* futurum dixit, ſed
B *facilem victu per ſecula gentem*: quippe quæ vel iugum acceptura eſſet, vel fræno coërcenda, quamuis non poſtremi nominis interpretes *facilem victu* interpretari malint, ad victum comparandum:qua in ſententia Seruius eſt.

Germanorum olim mos in ducẽda vxore.

ABSVRDA RES.

ATQVE ne à Boue & Equo longiùs diſcedamus, eſt illud ex horum alterutro hieroglyphicum: vt cùm abſurdè & imperitè factũ quid oſtendere voluerimus, Bouem cum clitella,vel Equum aratro adiunctum figuremus,quam quidem rem & abſurdam ſanè, & ab cuiuſlibet ingenio vel viribus alienam prouinciam innuere volumus:quod luculenter vno verſu complexus eſt Horatius:

Optat ephippia Bos piger,optat arare Caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epiſtolis ad Atticum tangit, vbi lib. v. inquit: *Non noſtrum onus,Bos clitellas.* Dixit enim Cicero v.ad Atticum libro: *Clitellæ Boui ſunt impoſitæ,illáne, non eſt noſtrum onus,ſed feramus.* Sed ad noſtra redeamus.

IVDÆI.

IN Diuinis literis Iudæi (vt ſæpe dictum)hieroglyphicè per Bouem intelliguntur. Nam Hieroſolymitanus Heſychius Bouem eum accipit,qui mandata tantùm legis ſimpliciter obſeruat, vtpote quòd Bos ſit laboris ſignum. Eucherius ſignificationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exercent:& Moſaicum illud: *Non alligabis os Boui trituranti*, interpretatur, vt neminem mercede ſua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

C

Lauacrum templi.

APOSTOLOS quoque per Boues accipit,qui ſuſcepto Chriſti iugo vniuerſum terrarum orbem Euangelico vomere perarauerunt. Illud verò: *Quaſi Bos ductus ad victimam*, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt,de Domino omninò intelligit, qui pro ſalute noſtra eam quaſi ſtultitiam ſuſcepit.Ante fores templi ad abluendas ingredientium manus lauacrum aheneum Boues XII ſuſtinebant,qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & poſteriora occultabant. Per Boues eo geſtu hieroglyphicè factos,Gregorius Paſtores Eccleſiarum intelligit, quorum aperta & in propatulo propoſita opera cernimus,ſed quæ ipſi clàm faciant ſentiántve,Dei iudicium, non noſtrum eſſe debet:id enim ait ſibi velle,quòd eorum lateant poſteriora.

VITIOSVS.

QVOD verò pertinet ad Vaccam, per hieroglyphicum eius Diuinæ literæ, vt idem tradit Eucherius, hominem vitiis, quæ corporis ſunt, plenum indicant, citato loco ex Pſalmo: *Inter Vaccas populorum.* Sed illud de Vaccis fœtis, quas Palæſtini ad trahendam arcam Domini ſine rectore iunxerunt,Vitulis earum intra caulas domi detentis,ita interpretatur,fideles quidem intelligi,qui tamen foris humanis affectus torqueantur,illi alligati à recto tamen itinere non declinent: quia arcam Domini portant, mandata quippe eius menti firmiter inſidentia. Et idem alibi ad Valerianum: *Tunc verè Bethſamis tendimus,cùm viam rectitudinis gradientes,ad vicina erroris latera,etiamſi affectus pignorum anxcent minimè declinamus.*

PODAGROSVS. D

SED quid illud, quo ex Bouillo pede, podagroſum hominem ſignificabant? Bos enim præcipuè vngulis cum dolore articulorum laborat, quo quamuis non intereat, vngulas tamen interdum amittit, & pedes vehementer intumeſcunt: vnde fictum ab Ægyptiis, Tauri cœleſtis pedem extra regionem ſuam in Æthiopas exporrigi, quorum & pedes, & articulos eſſe tumori egregiè obnoxios, exploratum eſt, & in Italiam tranſgreſſos, pauciſſimos inuenias qui non articulorum vitio laborent.

Tauri cœleſtis figura.

A LABORIBVS QVIES.

SOLVTVS porrò Bos, & præſepi redditus, partam à laboribus quietem oſtendit, quod antiquiſſimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio proſecuti ſunt, *βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, Bos ad præſepe*, dicentes, cùm exautoratum hominem, & donatum iam rude otióque & tranquilliori vitæ reſtitutum ſignificare voluerint: quia ſcilicet moris eſt ab laboribus Boues ad præſepe ſiſtere, atque illis pabulum ſubminiſtrare: quamquam ſunt qui prouerbium ad mollioris vitæ ſignificatum detorqueant, & ingenium à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidem Hebræi coniectores, ceſſationis & ignauiæ ſignum eſſe dicunt, cùm quis dormientes Tauros videre ſe per ſomnium viſus fuerit. Vtcumque autem, XII. illi maiores, qui regnum à Sabaco Ægyptiorum rege relictum ſpontè moderandum ſuſcepêre, vt oneri magis quàm honori tantam regni curam ſibi fuiſſe teſtarentur, in celebri illa pyramide, quam commune collegarum omnium ſepulchrum conſtruxêre, contignationem tecti, quæ vno conſtabat lapide, præſepibus adſculptis inſigniuêre: ad quæ ſcilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demùm eſſent. Huic contrarium eſt, *Bos ſub iugo*, de iis qui perpetuo labore fatigantur. Quòd verò nos ab Ieſu aſſerti in libertatem cenſemur, id ita in- E
telligendum, Iudæis impoſitum fuiſſe legis iugum, tanquam ſeruis, vt quaſi per vinculum ad præceptorum obedientiam traherentur, atque ita Deo ſeruire diſcerent, & aſſuefierent, præcipit enim lex: *Non mœchaberis, Non occides.* An verò nos, quia ſumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & ſicariam ſine metu faciemus? nequaquam, imò nobis neque quidem cócupiſcere, neque vel iraſci præceptum eſt. Arctiora igitur ſunt iugi noſtri vincula, at non ita, ſi rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus. Aſſertor noſter præcidendas monet vitiorum cauſas, vt neque quidem facere quicquam præter ius & fas in animum inducamus. Hæc enim eſt vera libertas, cùm noſmetipſi ſpontè abiicimus vitiorum iugum, cùm libidinum ergaſtula confringimus, & è malarum cogitationum voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in ſynceritatis liberos campos euadimus, abſtinemúſque, non tanquam ſerui à flagitiis, metu flagri: ſed tanquam ingenui, piè ſanctéque educati, ſpontè probi modeſtíque filij, & quia patrem diligimus omni ſtudio, meditatione conatúque monitis eius ita obtemperare contendimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus ſcelus. Boni enim qui ſunt, niſi ſpontè boni ſint, nullum ex bonitate ſua præmium aſſequuntur. Nam Abraam, Enoch, Noë, & Patrum plerique alij, ſine legis ſeruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data eſt, cùm ſeruili contumacia non modò Moſi non audire, ſed ipſius etiam Dei, qui videntes eos atque ſententes in libertatem ex Ægyptiorum oppreſſione aſſeruerat, mandata detrectare pertinaciſsimè cœperunt, & quæ plurima in hanc ſententiam diſputat Irenæus. Sed iam ad diuerſorum deorum, quos ſub Bouilla imagine ſuperſtitio antiqua coluit, conuertemur.

BVCEPHALI. F

PRÆTEREVNDVM autem non eſt, etiamſi *κατὰ πάρεργον*, Bouilli capitis notam Equis inuſtam, illis ex ſigno dediſſe nomen apud Theſſalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat Equos ea nota inſignitos, cuiuſmodi fuit nominatiſſimus ille Bucephalus, qui Alexandro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant Equum eum à Bouillo capite, vel à cornibus, quibus animal id præditum fuiſſe dicitur, ita nuncupatum. Nam quòd Equi nonnulli apud Theſſalos Bucephali vocentur, oſtendit Ariſtophanes *ἀναγύρῳ*. Quantæ verò commendationis eſſent Equi Theſſalici, vel Delphico probatur oraculo:

Theſſalicus præſtat ſonipes, muliérque Lacæna.

& quæ proſequitur Strabo.

IVPITER.

NEQVE verò Græci tantùm mutatum in BOVEM Iouem confinxerunt, verum etiam Ægyptij Iouem illum ſuum, qui & Oſiris, & Pater, & Iuſtus, & Dux, & Rex, & Conſultor in ſacris eorum literis appellatur, per BOVEM indicarunt, eúmque Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto proſecuti ſunt cultu, vt ingentia ſuper eo volumina ſcripta fuerint à plerîſque, eóque vanitatis progreſſum, vt eum BOVE alioqui ſterili genitum prædicarent. BOVEM namque fulgure afflatam fieri grauidam, eóque conceptu Apim naſci perſuaſum habuêre: de quo quidem cùm nulla ſit magis decantata fabula, conſultò ego illam prætereibo, ſi modò ſigna tãtùm quibus Apis inſignitus eſſet, indicauero.

Toto

A Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadræ præ ſe ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos: qui verò multis locis ſculptus viſitur, Lunæ etiam ſpeciem in latere geſtat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille eſt Apis, quem Hebræi Moſe in monte moram trahente, ſibi Deum conflauêre, eam ſecuti conſuetudinem, quam in Ægypto eſſe conſpexerant.

DIANA.

INVENIES etiam Dianam, quam Tauri, Scythica gens, colũt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam *ταυροπόλος* dicitur, vt apud Apollodorum, & à cornuum figura *ταυρωπὸς*, *ταυρῶ* verò apud Taurios. Cur verò *ταυροπόλος* vocaretur, varia eſt opinio: dicunt enim alij, *ὅτι ὡς ταῦρος περίεισι πάντα*: alij, quia Taurum à Neptuno in Hippolytum immiſſum œſtro affixo, per vniuerſam terram exagitauerit. Alij dicunt, Iphigenia cùm è Scythia in Africam aufugiſſet, Deæque ſimulachrum dicaſſet, *ταυροπόλον* Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata eſſet. Alij nomen ex Hiſtoria ea deſumptum putant, quòd Nicander ait Taurum à Diana ſuppoſitum loco Iphigeniæ, cùm eam in Aulide Græci eſſent immolaturi: quamuis Phanodemus Vrſam eam fuiſſe dicat, plerique verò Ceruam, tanta fuit in ea ſuperſtitione varietas, & inconſtantia.

PALLAS.

QVIN & Pallas *ταυροπόλα* dicta, & apud Andrios *ταυροπόλος*. Nam cùm Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dediſſet, iuſſit vt vbi Taurus è naui proſiliiſſet, ibi Mineruæ ſimula-
B chrum erigerent: ita enim numen conciliari poſſe, proſperámque illis nauigationem futuram. Accidit autem vt Taurus is in Andrum inſulam exiliret, memores ergo præcepti, Reges ſtatuam erigendam curauêre, quæ poſteà id cognomenti Mineruæ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, vt ſuperiùs dictum eſt, in Tauri nuncupationem venit, quem *ταυροφάγον* veteres appellauêre: propterea quòd, vt Sophocles author eſt, qui Dithyrambum viciſſet, Bouem aſſequebatur præmium, veluti Tragicis olim Hircus debebatur. Ariſtophanes tamen nomen id in Cratini contumeliam detorquet, quaſi ebrium inſimularet. Apud Athenæum legere eſt, Bacchum Tauro & Pardali eſſe ſimilem, ob ebrioſorum violentiam: vinoſam enim eſſe Pardalim, loco ſuo poſitum. Lycophron eum omnino Taurum vocat, poëtæ Draconem Tauri patrem canunt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis inſtar excipiebatur, & apud Heliopolim Taurus Soli ſacer erat, quẽ Neriton appellabant. Illud verò fabuloſum iudico, quod Hermiti oppido tradũt fuiſſe Taurum, qui maculas per ſingulas diei horas permutaret, de quo Macrobius. Verùm hoc nihil ad hieroglyphica.

BITHONIS ROBVR.

QVI verò Taurus humanis humeris geſtatus Argis viſebatur, Bithonis factum indicabat: qui ſuo fretus robore, dum Argiui Ioui ſacrificarent, Taurum in humeros ſuſtuliſſe fertur: ſummũ enim
C virium experimentum apud veteres erat Tauris robore præſtare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui Taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Buſiridis nomen, quòd duos ſolus Boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Ægypti rex, quem Poëtæ crudelitatis in humanũ genus atrociſſimæ notauerunt. In Seleuci autẽ numis & Taurus, & alibi tantùm cornua ſpectantur: quippe quòd Alexandro ſacrificaturo, ſylueſtrem Taurum è vinculis elapſum ambabus tenuit. In eius ſtatuis vinonnunquam cornua ſuperaddita.

Seleuci numm.

PIETAS.

IN antiquis operibus iuuenes duo ſubiecti iugo, currum trahere conſpiciebantur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impoſitam ad Iunonis templum vexerint. Hiſtoriam & Pauſanias & alij tradidêre.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVO verò Tauri inter ſe pugnare per nocturnam imaginem viſi, negotiorum velocitatem præſagire dicuntur: vt Hebraicæ quædam ſomniorum interpretationes prodiderunt. Aſtronomi eum furiis agitandum dicunt, cui decimus octauus Tauri gradus naſcenti affulſerit, eáque de cauſa locum eum Tauris duobus ſeſe cornu petentibus ſignatum veteres voluêre.

DISERTA PROLES.

HEBRÆI verò iuniores cornupetam Taurum per ſomnium imaginari, indicium eſſe dicunt diſertiſſimę prolis ſuſcipiendę: quò fortè ſpectat Virgilianum illud, Taurum Pollioni paſcendum,

Iam

Iam cornu petat, & pedibus qui ſpargat arenam,

propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem ſunt ingeniorum fœtus, κατὰ πάρεργον & hoc addam (quamuis non ſum neſcius, quid Grammatici ſuper locutione, quæ noua eſt, diſputent) dici tamen poſſe Virgilium ad Pindaricum illud reſpexiſſe, quod Olympiis habetur Epharmoſto: D

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetuſtate commendare congruum eſſe, à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recentire poſitum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

Signa militaria duo apud Romanos.

APVD Romanos ſigna militaria, alia Vocalia, alia Muta dicebantur. Vocalia, quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt ſcilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obeundis, ac in ipſa quoque interdum acie, cùm tumultu omnia confuſa eſſent, ipſi ſe ſiicíſſim noſcitarent. Muta, variis animaliũ figuris elaborata præferebantur, ſed ſuum quæque ſignificatum habebant: quippe vt vnum exempli cauſa ponam. Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm ſecretò & tacitè rem gerendam admonebantur: oſtendebat enim hieroglyphicum id, conſilia ducum non minus occulta eſſe debere, quàm fuerit Minotauri ſedes, quippè Labyrinthus. Hic ille ſapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quónam exercitum huc illuc agitaret: *Si putarem*, reſpondit, *tunicam meam meorum eſſe conſiliorum conſciam, eam actutùm abſcinderem, comburerémque.* Tutiſſimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda neſciri.

VICTORIA.

MACTATVS autem Bos, quales vbique locorum conſpiciuntur, victoriæ plurimùm, partíque triumphi ſignum erat: præſertim apud Romanos, vnde Iuuenalis huiuſmodi ſignificato, E

--- *Duc in Capitolia magnum, Cretatúmque Bouem.*

Id verò obſeruatione dignum eſt, quòd Spartiatæ in hoc ſacrificij genere diuerſam à Romanis rationem ſecuti ſunt. Nam cùm Romani, victoria per hoſtium cædes parta, Bouem ſacrificare cõſueſſent, cùm verò ſine pugna & ſanguine rerum potiti eſſent, Ouem immolare, hi contrà in victoria pacata Taurum ſacrificabant, ſi verò pugnando viciſſent, Gallum: quandoquidem ampliora, magíſque homine digna, quæ ratione atque prudentia, quàm quæ vi atque corporis tantùm fortitudine confecta eſſent, indicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

Bouis alati hieroglyphicum

ET quoniam multa ſunt, quæ de pietatis noſtræ inſtitutis ad hanc faciunt doctrinam, quę Chriſtianorum conuentus ſanctionibus ſuis per imagines exprimenda conceſſère, ea nequaquam diſſimulanda ſunt cuiuſmodi ea eſt, quæ per alatum Bouem Lucam Euangelij ſcriptorem oſtendit, ſiue propter eam ipſam Tauri continentiam atque temperantiam, de qua facta eſt ſuperiùs mentio, cùm Lucas ipſe caſtiſſimus ab ineunte ætate, vt fertur, fuerit, omnémque vitam egerit incorruptus, immaculatus, ſine vxore, ſine liberis, in cœlibatu perſeuerans, nullum vnquam Veneris vſum nouerit: ſiue propterea quòd per Vituli myſticum vultum, Chriſtum nobis prædicat immolatum, quem Dauid ſuper altare prædicit imponendum, atque manſuetudinem: quam præ ſe tulit Deus homo factus, teſtimonio ſuo literarum monumentis illuſtratam poſteritati commendauit: ſiue quòd à ſacrificiis, vel à ſacerdotio ſumat, vt ait Eucherius, operis exordium. Ita enim ſcribit, *Fuit in diebus Herodis ſacerdos nomine Zacharias*: quam interpretationem admittit etiam Irenæus. F

MANSVETVDO.

QVANTVM verò pertinet ad animalis iſtius manſuetudinem, Lucretius Poëta ita cauſas eius reddidit:

At natura Boum placido magis aëre viuit,
Nec nimis irai fax vnquam ſubdita percit
Fumida ſuffundens cacæ caliginis vmbras:
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter vtroſque ſita eſt, Ceruos, ſæuóſque Leones.

Paulò verò antè, cùm de varietate animi loqueretur, manſuetudinem hanc in aëreis corporibus eſſe contenderat: & quia cauſas reddiderat, cur Leo indignabundus eſſet, cur Ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium ſpecies amplexari, ſic ſubdit:

Sic hominum genus eſt, quamuis doctrina politos
Conſtituat pariter quoſdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiuſque animi veſtigia prima,
Nec radicitus euelli mala poſſe putandum eſt:
Quin procliuius hic iras decurrat in acres,

Ille

A *Ille metu citius paulò tentetur, at ille*
Tertius accipiat quædam clementius æquò:
Inq; aliis rebus multum differre neceſſe eſt
Naturas hominum varias, moréſque ſequaces.

Prout verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur, cui per eam fit aſſimilis: nam in brutis ſimplices plurimùm ſunt naturæ, vt initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

Fœnũ Tauri cornibus alligatum quid.

QVAM diuerſum autem illud eſt, quòd manſuetudinem ex Boue picto ſignificantes, ferocitatem itidem & furibundam petulantiam per Taurum indicabant, vbi fœni faſciculum cornibus alligaſſent, recepta ſunt hæc iam apud omnes, vnde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Pſalmographus noſter eodem vtitur dicterio, dum Pſalmo 44. dicit, *Cùm nobis aderas, inimicos noſtros cornupetebamus*: κερατιοῦμεν enim habet Græcus codex, próq: valida & victrici pugna Theologi commentantur. Et VI. Eccleſiaſtici capite legas, *Cauendum ne animos veluti Taurus, extollamus.* Quod verò attinet fœnũ, id ideò factitari ſolitum, ait Plutarchus, vt ferocitatem laſciuiámque ex nimia pabuli vbertate reſultare admoneremur. Dicterium verò celebritatem accepiſſe à Sicinio quodam proditur, qui cùm effuſiſſima dicacitate omnes carperet, vni M. Craſſo parcere compertus eſt: cúrque vni illi parceret, interrogatus, fœnum eum in cornu geſtare reſpõdit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarum Boum cornua fœno circumligare, quo obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendũ. Eo figmento Heſiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγους, Græcum vocabulum Latinum facere) nuncupauit, qui quidem diuitiarum opulẽtia laſciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Eſt & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquam aſpernandum. Sed illud potiùs afferamus, quod Pſalmo XXII. ſcriptum, *Circumdederunt me Vituli multi, Tauri pingues obſederunt me*, vbi interpretes per Vitulos plebeiam Iudæorum multitudinem intelligunt, laſciuientem quippe, ſolutámque iuuentutem omni prorſus regula carentem: per Tauros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris anteſtabant. Pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moſes in hanc ſententiam futura longè præuidens: *Comedit*, inquit, *Iacob, & impletus eſt, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne dilatatus eſt, & obductus, & dereliquit Deum factorem ſuum.* Eodem modo accipiunt Theologi dictum Pſalmi LXVIII. *Taurorum congregationem*, Pontifices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ eſſent, Chriſtúmque & Apoſtolos ferociter inceſſuri forent. Minimè verò loco hoc prætereundum eſt, quòd Theologi noſtri Iacobis prædiuinationem de Ioſippo, *Tauri decor eius*, transferunt ad Chriſtum: Taurus quidem ob vtramque diſpoſitionem, alius ferus, vt iudex: alius manſuetus, vt Aſſertor, qui generi humano ſalutem dedit, cuius cornua eſſent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus, B

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuerſas gentes etiamnum ventilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cœlo in terram. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: *In concupiſcentia ſua ſubneruauerunt Taurum*, de Chriſto identidem intelligi volunt, cuius neruos ſacerdotes præcipuè, claues ſuffigendos curauerunt.

C

PIERIVS

D

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVARTVS.

CVPERES, Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modóque hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuiſſe me accepiſti, quæ fuerint Equi quoque ſignificata apud eoſdem Aegyptios tibi deſcribi. Verum ſcias, pauca ea eſſe quæ ſuper Equo Sacerdotes illi tradiderint, quippe qui animal vti profanum aſpernabantur: neque enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sedenim Græci, Latinique, neque non Hebræi, multa ſuper eo ſcitu digniſſima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quod obſequi tibi iucundiſſimum exiſtimabam, inuitauit me ad huiuſmodi lucubrationem animalis ipſius dignitas, vigor, & naturæ eius ſpectatiſſima quædam excellentia. Non enim ex eo genere eſt, quod parui facere debeamus, cùm tot ex Equo humano generi commoditates obueniant, ſiue domeſticis, ſiue publicis ſit vſibus adhibendus. Sed fruſtrà hîc Equum laudare aggredior, cùm ſuper eo tam multa, & tam præclara toto paſſim Commentario reperiantur, quæ quæſita nam ſint, hinc iam, vt inſtituimus, dicere incipiamus. E

BELLVM.

PRIMVM verò omnium Equi hieroglyphicum eſt, belli ſignũ eſſe, clariſſimo Virgilij teſtimonio, dicentis,

Bello armantur Equi, bellum hæc armenta minantur.

Et Duellicam, Equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexiſſe Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horum quippe, poſt obitum, apparuiſſe Oſiridi, quem multarum rerum vſum edocuerit, præcipuéque quod animal bello vtilius eſſet ſciſcitanti, Equum ei negotio maximè commodum, reſponderit. Cúmque Oſiris Leonem præſtare arbitraretur, reſpondiſſe Horum: Poſſe quidem eum auxilio eſſe, verùm vbi ſemel fugam arripuiſſet, irreuocabilem abire: cùm alioqui bellatori neceſſe eſſet nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rurſum hoſtes aggredi, próque loco & tempore Fortunæ ſeſe imperiis accommodare, idcircóque Equum omnibus his officiis omninò magis officioſum eſſe. Vnde Zenophon tertio de Græcorum reditu: *Vna* (ait) *Equites re* F *præſtant, quòd in fuga certius eſt illis ſubſidium.* Ariſtoteles in Ethicis, virtutem in Equo eam præcipuè laudat, qua ſit ad currendum portandúmque hominem idoneus, & ad inuadendum, expectandúmque hominem hoſtem minimè formidoloſus. Galenus de Partibus *Prævalidum*, ait, *animal eſſe generoſum*, cùm ἰσχυρὸν dicit, καί τε ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

—— Generoſus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPÆ.

NEQVE temerè Veſpas ἱερογλυφικῶς ex Equino cadauere ſignificari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè eſſe dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere Veſpæ progenerentur. Hoc enim tantùm apud Horum ſuper Equo reperias, & peruulgatus apud omnes verſus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab Equis, ſed Apes ab origine Tauri.

Diligentes enim rerum naturalium obſeruatores ex Bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidêre, ex Aſini cerebro crabrones, vti ex Equo veſpas, atque ex humano cadauere ſerpentem. Non tamen hîc ſimpliciter veſpæ intelligendum, ſed quod per veſpam identidem ſoliti eſſent ſignificare, per cuius hieroglyphi

glyphicum pugnacitatem & infeſtum aduersùs hoſtes ingenium oſtendebat: de qua inter inſecta loco ſuo diſſeruimus.

A

CELERITAS.

ADHÆC celeritatis indicium eſt Equus: quodq; apud Lucretium, *Fortis Equi vis*, legitur, Marcellus *celeris* exponit, eóque ſpectare volunt Virgilianum illud,

—— Qui dnam egregium ſi fœmina forti Fidis Equo? *Aen. lib. 11.*

vbi Arruns Camillam Equi pertinacitate fretam, non virtute ſua ſtrenuam incuſat. Multa verò inuenias apud rerum ſcriptores ſuper Equorum pernicitate: ſed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imperatore deuictis, Equus in prçda repertus eſt, qui, vt captiui atteſtabantur, centum ad diem paſſuum millia decurreret, pérque octo vel decem dies vigore minimè fracto perduraret. Sedenim eam in militaribus Equis fugacitatem Imperator ipſe cõtempſit, repudiatúmque fugitiuo militi potiùs quàm forti conuenire indicauit. Ἱπποθόην Nympham apud Heſiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes: vim quippe aquarum eam intelligẽtes, qua nauigia curſu celerrimo rapiuntur. Quíque Neptuno appinguntur Equi, pernicis eiuſdem curſus indices habentur, qui maritima ſit nauigatione. Naues enim Equorum curruúmque vſum affatim ſuggerunt, vnde & Equos, & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit Equos currúque volans dat lora ſecundo. *Æn. lib. 1.*

Iam & prouerbium à Cicerone vſurpatum eſt ſuper celeritate, tum Equis, tum velis. ad Quint. Frat. *Sic ego* (ait) *te ſæpe excitante curſu, corrigam tarditatem tuam tum Equis, tum velis.* De omni verò conatu ad-

B hibito, in Officiis, ſic ait: *Cũ his velis Equisq; decertandum eſt.* Aſtronomi vndecimo Virginis gradu Equũ admouent ad hominis velocitatem indicandam, qui cum eo ſit gradu lucem auſpicatus. Appingebatur verò Neptuno Equus anteriore parte figura ſua, poſteriori verò effigie piſcis, qui caudam in ſpira replicaret, quod veteres ſculpturæ paſſim, & pleriq; Gallieni numi palàm faciũt, in quibus inſcriptio eſt, NEPTVNO CONS. AVG. Nota prætereà eſt fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percuſſa à Neptuno petra exiliiſſe ferum Equum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiuſmodi. Paſſim verò apud veteres Neptunus Equeſtris dictus. Aiunt inſuper, primo illi Equo, quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuiſſe, adeò ſibi concors in nugis tota Græcia ſemper fuit, vt nulla ſit tam abſurda fabula, quæ aliquo aſſertionis teſtimonio careat. Quódque fictum à Poëtis eſt, Saturnum in Equum verſum, quem tunc etiam pernicitate inſignem canunt, vti Maro, *Gallieni numi.*

—— Pernix Saturnus, & altum
Pelion hinnitu fugiens impleuit Equino. *Georg. li. 3.*

Quidam ex Aſtronomis ad aſtri velocitatem figmentum referunt, cùm ampliſſima cœli ſpatia diurno motu velociſſimè tranſcurrat, ſi quanto diſtet interuallo, quámque magno circuitu ſupra planetas reliquos feratur, conſiderauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardiſſimus planetarum omnium videatur. Ab huiuſmodi pernicitate Abacuntis Prophetæ dictum, *Quia aſcendes ſuper Equos tuos*, Theologi de Apoſtolis prædictum volunt, vnde repentina ſalus eſſet omnibus piis prouentura. Et vnius ſanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia proponit, *Equum inſignem phaleris*, ei, qui pedum curſu primus metam attigerit. Et in numiſmatis, nunc Equus currens, nunc ipſe Pegaſus, aliis adiectis cuſus, ſumma rem alacritate geſtam oſtendit. *Abac. c. 3.* *Aeneid. li. 5.*

SOL.

C ALIAS verò alatus Equus Soli etiam attribuitur. Nam in Gallieni numis alatus Equus eſt cum inſcriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. TITI in quo Pegaſus, quaſi non ſatis ex eo expreſſa eſſet celeritas, qua in obeundis Reipub. negotiis vſus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuſo additæ alæ, cuiuſmodi ſpecie Mercurius in aliquot veterum monumentis conſpicitur inſignitus. Non deſunt verò qui Pegaſum in monetis etiam Corinthiorum fuiſſe tradant, quem Eubolus, Anchiſe, τὸ παλλάδιον πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaſo, frænum aureum dono à Pallade per ſomnium accepiſſe commemorat, vnde poſteà infrænandorum Equorum vſus ad poſteros emanarit, eóque monumento voluerint Corinthij rei memoriam teſtatam eſſe. Maro autem noſter fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco, *Gallieni numiſma & Q. Titi.*

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyróſque dedêre
Impoſiti dorſo, atque Equitem docuêre ſub armis
Inſultare ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos.

HVMANÆ VITÆ LVBRICITAS.

SVNT & qui Centauros in hoc eodẽ accipiant ſignificato, quódque illi pube tenus humana forma, reliquum Equina fingantur, vitæ noſtræ terminum pernici curſu occupari ſignificare putẽt: propterea quòd mira lapſi lubricitate incauti ſemper arripimur. Nullus enim tam ſenex, qui ſe annum adhuc non ſperet ſuperaturum. Sedenim Centauro alibi erit locus ſuus.

D

F A M A.

D

Papyrij Curſoris & Hadriani numus.

NON ſum verò neſcius, authores eſſe, qui Pegaſum, qualẽ quippe paſſim in Hadriani & L. Pap. Curſoris, & aliorum quorundam numis aſpicimus, famæ potiùs quàm celeritatis indicium eſſe contendant. Naſcitur is ex Meduſæ cæde: ſiquidem virtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum eſſe Meduſæ caput, oſtendimus in Serpente, cùm de Domitiani geſtamine loqueremur. Fama autem vbi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Muſarum excitat fontem in Parnaſſo: quippe quòd illuſtrium virorum præclara facinora, vatibus ſcribendi ſuggerunt argumentum. Quòd verò in Papyrio à re ipſa etiam cognomẽto Curſoris honeſtato, ex Pegaſo alacritatem & feſtinantiam hominis ſignificari diceramus, Capræ inſuper fugacis ſpolium & fulmen & ſagitta, quæ in eodem ſpectantur numo, ad noſtrum faciunt intellectum.

P R O F V G V S.

SED quoniam eſſe video qui Perſea quoque Pegaſo inuectum putent, examinãdus eſt apud Heſiodum locus de Scuto Herculis, ἱππότα Περσεὺς à Poëta dictum, quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum ἱππότας profugum ſignificare, eámque eſſe gloſſographorum interpretationem. Auus enim Acriſius Perſea domo expulit, quem minimè moris eſt vſquam Equitem inducere, ſed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra perſulcare, de quo ſic Ouid. Metam, lib. 4.

——Pennis ligat ille reſumptis
Parte ab vtraque pedes, teloq; accingitur vnco, E
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Odyſſ. γ. verſ. 68. Vnde etiam Catullo Pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies ἱππότας Neſtorem, pro Profugo, vt vetuſtiores Grammatici interpretantur, eo τοῦ βοηθίας loco.

Τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.
His inde Gerenius exul Neſtor ait.

Talémque recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intuliſſe, propterea quod Neleus eum à cæde Iphiti purgare recuſaſſet. Tum etiam propter filiorum eius inſolentiam, qui cùm duodecim eſſent, eo freti numero, præclara omnia ſibi pollicebantur. Diu verò bellum protractum, neque quandiu Periclymenus, vnus ex ipſius Nelei filiis, vixit, vrbs vnquam capi potuit: poſteà verò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator inſedit, ſummonente prodentéque Pallade extinctus eſt ab Hercule, capta itidem euerſáque Pylos eſt, vndecimque Neſtoris fratres interempti. Sedenim Neſtor priùs emiſſus fuerat ad Generios, vbi educaretur, qui ſolus ſuperſtes in patriam inde reſtitutus eſt, & ab educationis loco Gerenius, ab effugio verò, quo ſaluatus eſt, ἱππότα nominatus.

FRÆNATA FEROCITAS.

VVLGATISSIMVM illud eſt argumentum, hominem feroci inuictóque animo imperio tamen & rationi obſequentem, hieroglyphicè per frænatum Equum ſignificari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum ſolitum ait dicere, *Vt Equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere ſoleant, vt his facilioribus vti poſſint: ſic homines ſecundis rebus effrænatos ſibíque præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere.* Animal nimirum ferox atque magnanimum, quòd leges tamen ſubit, *nec frænum depulit ore*, vt ait Horatius, de Equo qui hominis opem implorauit, ſéque frænari ſit paſſus. Et Maro: F

Aenei. li. 3.
Sed tamen ijdem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes, & fræna iugo concordia ferre.

Plut. in ipſius vita. In huiuſmodi ſententiam eſt Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Aſiam traieciſſent, iſque legatos demùm de pace miſiſſet ad Scipionem, reſpõdit is: *Id priùs factum oportuit, non poſtquam & frænum & ſeſſorem accepiſſet.* Sed illud quoque animaduertendum eſt, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum eſt quippe, vt apud Maronem, *caput acris Equi*, hinc gentem fore bello egregiam præmonſtratum. *Æne. li. 1.* Quod verò ſubiungit, *Facilem victu*, non de Bouillo capite, vt Seruius, ſed de ipſo eodem Equino intelligendum, cuius oſtenti ea ſit interpretatio, vt *facilem victu per ſecula gentem*: facilem, quæ tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianam accedit ſententiam, quamuis in Tauri commentario Seruianum intellectum illuſtrare conati ſimus. *Artemidorus lib. 1. capite 39.* Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui ſe caput Equinum, vel Caninum, vel Aſininum habere ſomniarunt, in ſeruitutem vel id genus ærumnas dedendos eſſe ſuſpicantur. Sunt enim tria hæc animalia ſeruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo viſum aiunt in ſomnis Equum qui ſe portet, polliceri, vt amica amantis imperio facilè ſit ſubiicienda, morigeráque in poſterum futura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferiùs loco ſuo recitabuntur,

In

A In Diuinis literis, vbi Eliſæus montem auxiliaribus Equitibus plenum per adapertos pueri oculos conſpexit, quóſque vates Abachus Domini Equos, & Equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænum diſciplinæ ſanctioris accipiunt, iugúmque ſuauitatis, quæ ab ipſo Domino proficiſcitur, portant, eiúſque ſpiritu regi patiuntur: *Beatáſque* illas appellat, *quæ dorſum curuauère ſuum*: vt dorſo verbum Dei ſeſſorem accipiant, cuius fræna patiantur, & quoquouerſum ille impulerit iter arripiant, eiúſque denique habenis moderati, non ex libidine ſua, ſed tanti ſeſſoris arbitrio flectãtur, curſum ineant, & conſiſtant. Eucherius ſanè inueniri ait in Diuinis literis, Equum pro viro ſanctitate prædito poni, eóque ſpectare Abachuntis illud alibi dictum, *Qui aſcendes ſuper equos tuos.* Sanè Græci Palladi nomen ab Equo domito inditum tradunt, &, vti ſupra diximus, apud Pindarum legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum, & in Ilij captura *inſtar montis Equum* Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò ſignificat ferocitatem omnem doctrina molliri atque cicurari, quod ita luculenter Horatius expreſſit: *Abach. c. 3.* *Aenei. li. 1.* *Epiſt. 1.*

Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſsit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

I M P E R I V M.

IN augurali verò diſciplina per Equos Imperium ſignificatum ſæpe fuiſſe, cõperimus, vt qui apud C. Iulium Cæſarem natus eſt humanis propè pedibus, vngulis ſcilicet in digitorum modum ſubſciſſis. Ei enim orbis terræ imperium portendi, Aruſpices reſpondère, apud quem Equus huiuſmodi eſſet editus. Eum itaque Cæſar magna aluit cura, nec patientem ſeſſoris alterius primus aſcendit. Cu- *Suetonius in C. I. Cæſare cap. 61.*
B ius etiam inſtar pro æde Veneris genitricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita deſpectui ſemper habuerit, vt ab incœpto nunquam vllo, prodigiis quantumlibet aduerſis abſterritus aut retardatus ſit. Sedenim eadem animalis ſpecies, quæ imperium illi præſagiuerat, eadem (inquam) & mortem præmonſtrauit. Siquidem Equorum greges, quos in traiiciendo Rubicone conſecrauerat, ac vagos ſine cuſtode dimiſerat, paulò antè quàm occiſus eſſet, comperit pertinaciſſimè pabulo abſtinere, vbertímque flere. Eo porrò affectu Equi plerique in dominos ſunt, vt eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymáſque interdum deſiderio fundant. Vnde non inſcitè de Pallante Virgilius. *Aenei. li. 11.*

Poſt bellator Equus poſitis inſignibus Aethon
It lacrymans guttíſque humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forſitan affectu alterius Equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit ſonipes, arrectíſque auribus acrem
Hinnitum effundens ſternit tullere Vageſum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorſo:
Hinc rapidum glomerans curſum per lubrica pinguis
Stante cruore ſoli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac Domini conſiſtit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum, ſummiſſus, & armos,
De more inflexis præbebat ſcandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditum eſt, quemadmodum Nero aſturconem, quo maximè delectabatur, poſteriore corporis parte in ſimiæ ſpeciem abiiſſe, per quietem videre viſus, ac *Suetonius in Nerone cap. 46.*
C tantùm capite integro hinnitus edere canoros, oſtento fuit quòd illa Equi ferocitas in ſimiæ ludibrium eſſet abitura. Dedit & Ælio Pertinaci feroci viro, qui poſt ſublatum Commodum imperium arripuit, inuadendi regni ſignum Equus. Nam ea qua natus eſt hora, Equus pullus in tegulas aſcendit, atque ibi breui temporis ſpatio commoratus, ſimul & decidit & expirauit. Quod quidem huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ ſublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit.

A LABORIBVS QVIES.

QVID verò ſoluti paſcentéſque in Neruæ numis Equi ſibi velint, cauſæ ibidem literæ declarant, in hunc ſcilicet modum: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud, quod in Boue ad præſepe tractauimus. Sed accipiendum potiùs de tributo, quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magiſtratuum ſarcinæ, & exercituum, & alia huiuſmodi publica tranſportarentur, quod tributi genus Nerua vti oneroſum nimis Italiæ remiſerit vniuerſæ: qua de ſententia plura dicerem, niſi doctiſſimus planè vir Fab. Vigil. Spoletanus rem exactiſſimè pertractaſſet.

I T A L I A.

SVNT qui putent Equos in hoc numo Italiam ſignificare, eóque adducuntur argumento, quòd in argenteo numo & aliquot æreis obſeruatur caput Equi frænati cum inſcriptione, ROMA.

Ab eius occipitio ſceptrum, in cuius ſumma parte caput itidem Equi videatur, ab altera parte Roma D ipſa galeata, vti mos eſt. Alij numi ſunt cum Equinis capitibus ab vtraque parte ſingulis cum inſcriptione, ROMA. Sedenim cùm Equum ipſum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obſeruauerim, neque Italiam, neque aliam quampiam prouinciam, regionémve, aut ciuitatem ſignificare contenderim: ſed aut bellum, aut itinerationem, aut decurſionem, vt in Neronianis pleriſque: aut velocitatem, vt in Papyrianis, & alia, prout locis ſuis explicantur.

MAVRETANIA.

Hadriani numus. NISI qui ſi videant in Hadriani numo Equum à pedite rectum cum inſcriptione, MAVRETANIA (ita enim ſcriptum per E ſecunda ſyllaba) intelligere velint prouinciam eam in ditionem acceptam, vel quid huiuſmodi. Sanè aliquot ex huiuſmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera Equum, quem mulier duobus armata iaculis ducat: quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimùm vtitur ea prouincia.

MAVRI FEROCES.

QVIN poſterioribus etiam ſeculis militares quidam ordines, qui ſub Equitum Magiſtro militabant, dimidio rutili coloris Equos duos in alba parma ſeſe quodammodo laceſſentes, orbe viridi, cuius luteus erat vmbilicus, interpoſito, præferebant, iiq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per Equum ſignificari crediderim, fortè ſuſpicati ſunt ex eo numo qui Equum exultantem habet, flore quodam ſupernè ſito, ab cuius altero latere inſcriptio eſt, ROMANOR.

EQ. VICTORIA.

CVR verò potiùs non putemus numum hunc in rei geſtæ monumentum eſſe cuſum? quia bello Punico, quod cum Hannibale geſtum eſt, cœperint aliquando Romani etiam Equis ſupe- E riores eſſe, cùm priùs robur eorum omne in legionibus conſiſteret: flos enim ille ſupernè additus *Æne. lib. 6.* principium atque ſpem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Siſtet, Equis ſternet Pœnos.

Cephalæniorum numus. At in Cephalæniorum etiam numis Equus ſignari ſolitus eſt, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ ſimulachrum fuit à Bupalo quodam probo ſanè viro factum, in cuius capite pullus Equinus inſidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pauſaniam in Meſſenicis.

SYRACVSANI.

VTEBANTVR & Syracuſani Equi nota. Nam Athenienſibus illis, qui apud Syracuſas capti Niciana clade pro ſeruis veniêre ſub haſta, frons Equi charactere inuſta eſt. In aliquot eorum *Ieronis numus.* numis Equus & ſeſſor habetur cum inſcriptione, ΙΕΡΩΝΟΣ: quod nimirum eius in Equeſtri militia, ſed præcipuam in certaminibus gloriam oſtendit, quem ea de cauſa tot laudibus Pindarus Poëta immortalitati conſecrauit. Aliæ quoque Reſpub. atque alij plerique Principes Equi ſigno vſi ſunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiam ſpectet. F

TARENTINI.

Numus Tarentinorũ. QVINETIAM in numo, cuius inſcriptio ΤΑΡΑΣ, Eques etiam iaculator inſpicitur, ob Equeſtrem ſcilicet militiam, quam egregiè Tarentini ſunt excercere ſoliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex Equitibus huiuſmodi conſtitutos, & Ταραντινίζειν verbum, eo ſe militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQVI verò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auerſi proſilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appoſitum erat, ita vt ab ipſa pelta trames coloris eiuſdem ad rubrum vſque ambitum protenderetur, eius ordinis erat inſigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij ſub magiſtro militum Præſentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVTEVS etiam Equus erat in imo parmæ ferrugineæ colorationis, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui ſub eodem militum magiſtro ſtipendia faciebant. Hi nimirum Theodoſij principatu in militiam electi.

CON

A CONSTANTIA.

ERAT & alia legio, quæ rutilum Equum in cærulea parma geſtabat, in medio viridis orbis conſtitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur, ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ ſub magiſtro peditum merebat: Conſtantio quippe Principe inſtituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

RES ipſa adhortari videtur, vt & hiſtoriæ ſacræ myſterium, quantum ad Equum pertinet, reuelem. Nam pro immoderato & rationis experte impetu Equum poni apud Legiſlatorem Moſem, ex eo manifeſtum eſt, quòd non deſignari principem Equorum educatorem dicit, quod ita capiendum eſt, ex Philonis ſententia, vt ineptum eum ad principatum exiſtimemus, qui voluptatibus cupiditatibúſque & nequitiæ deditus ſtare loco neſciat, *& fræna ferox ſpumantia mandat.* Lex ipſa eſt *Virgil. Æneid. lib. 3.* Deut. cap. 17. *Quique rex fuerit conſtitutus, non multiplicabit ſibi Equos, nec reducet populum in Aegyptum: Equitatus numero ſubleuatus, præſertim cum Dominus præceperit vobis, vt nequaquam amplius per eandem viam reuertamini.* Nam qui talia mente concipit, effræno illi & feroci Equo ſimilis eſt, de quo vulgatum adagium, *Secede Equinis à pedibus procul*, ab Equo, inquam illo, qui ſemper Ægyptum, hoc eſt, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit inſultare, quocirca frænis catenîſque compeſcẽdus eſt, niſi velimus in perniciem rapi, & noſmetipſos vnà cum fortunis dare præcipites. Nam, vt optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τέλος δυστυχία, *Infrænis oris exlegiſque dementiæ finis infortunium.* Sæpe autem in Diuinis literis Equus aberrantem & vagum hominem indicat, qui ſine ratione vlla feratur: vt, *Fallax Equus ad ſalutem.* &, *Nolite fieri ſicut Equus & Mulus, quibus non eſt intellectus.* Callidum B verò Antiſthenis dicterium, cùm Plato vehementer laudaret Equum in pompa quadam Equeſtri, hinnitu crebro ferocique excelſos ſpiritus præ ſe ferentem, is qui hominis iactantiam libenter inceſſebat, *At tu*, inquit, *videris bonus Equus euaſurus.* At Themiſtocles, cùm mutatos eius mores ex procaciſſimo in maximè temperantem plerique admirarentur. *Annon*, inquit ille, *videtis aſperos & indomitos pullos in optimos Equos euadere?* Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi deſcribens ait:

Fortè per effuſas inflata ſuperbia turbas
Infræni volitabat Equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVOD verò ſuper Ægypti deliciis dictum, D. Ambroſius ex Apoſtoli dictatis eo tempore ait *Ægypti deliciæ.* Paſcha celebrari, quo Iſraëlitici Ægyptum reliquêre, ſolennitatémq; eam, animarum trãſitum interpretatũ, à vitiis ad virtutem, à corporis affectibus ad animi conſtantiam atque ſobrietatem, à malitiæ nequitiæq; fermento, ad veritatem & ſtabilem ſynceri propoſiti firmitatem: molitiem quippe in Ægyptiis, & alia multa carpit Hadrianus, maximéque optare videtur, vt melius eſſet morata ciuitas, *Vt Cicero lib. 1. Epiſtolarum.* Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE ÆGYPTVM CAVE. Quod licèt de Pompeio Magno dictum interpretati ſint multi, ſolicitique aliquando Romani fuerint ne Ptolemæum armis in regnum reſtituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eáque longè verior eius oraculi videtur interpretatio, præceptum ſcilicet eſſe illis hoc velamento, vt quibus datum eſſet imperio populos regere, Ægyptum cauerent, quippe delicias & mollitiem, eáque omnia quæ mox for- C tiſſimum id genus hominum vt primùm laſciuire cœpit, turpiter adeò effœminarunt, vt peſſum penitus ierint, Imperio in eos translato, quos vt omnium deſpicatiſſimos expuebant & omni contumeliarum genere inſectabantur. Sed quantò erat ominoſior Ægyptus Pop. Romano, ſucceſſum tan- *Nempe Romanos.* to proſperitatem Ægyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam, oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptiis ſcriptum erat, tum demũ Ægyptum liberam fore, cùm in eam veniſſent Romani faſces, eorúmque prætexta, quod apud Proclum Grammaticum ſe legiſſe teſtatur Pollio: nimirum qui virtutem & rerum diſciplinam admittit, vitiis liberatur. Sedenim Romani pace iam terra mariq; parta, molles Ægyptiorum delicias ſuſcepêre, illi, deliciis amotis, priſtinam Romanorum virtutem induſtriámque ſibi mox vendicauêre. Sed alio loco de faſcibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem, Adamantius ad dictum illud de Ioſippo, *Et totius Aegypti principatum obtinet*, ita philoſophatur: *Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omnéſque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim eſt totum Aegypti principatum gerere.* Vide verò Chryſoſtomũ oratione quam habuit in vigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc ſententiam differentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

EST tale aliquid apud Platonem in Phædro, qui rationem atque cupiditatem per dexterum & ſiniſtrum bigarum Equos intelligendum proponit, improbíque ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vſque illiſum præcipit:

Donec humi ſonipes temeraria crura ſuperbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,

Mox facili des lora manu, pariterque feratur
Obſequio parens mannus vterque tuo. D

SVPERBIA. PERTINACIA. CESPITATIO. INSOLENTIA.

Equi Moſaici vitia quatuor, ex Philone.

NAM & in Moſaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnà cum ſeſſore in mare proiicienda deperdendáque ſint. Elatum in primis pedem illum, quem Superbiam illi vocauêre, quam pes alter comitatur, qui ſecum trahit velocẽ ad vitæ perniciem procliuitatem, in quam frequenter admodùm ceſpitat, cernuúſque canterij more in foſſam lapſabundus corruit. Ex poſticis pes alter, malæ perſeuerantiæ ſubſequentem pertinaciam oſtendit, alter: perperam factorum exultationem, quæ omnia effrænum & exultantem Platonis Equum mira ſimilitudine deſcribunt. Iocosè verò Teius Anacreon, cùm muliebrum faſtum, arrogantémque animum inceſſeret, puellam quandam Equino comparauit pullo, in quem nemo adhuc inſcendiſſet, atque ita aſſultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur, cuius ſententiæ verſus hi ſuperfuêre:

Πῶλε Θρηκίη τί δή με	Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα	Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι
Νηλέως φεύγεις, δοκεῖς δὲ	Κοῦφά τε σκιρτῶσα παίζεις.
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι	Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Τοι καλῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν	Οὐχ ἔξεις ἐπεμβάτην.
Ἐμβάλλοιμι ἡνίας ἔχων	

Quos quidem vtcumque potui, candore haudquaquàm pari Latinos feci:

Pulle Thracia ecquid, ô me	*Metæ in ambitum, atque finem.*
Torue luminibus petitum	*As tu, amœna prata paſcis,*
Impiè fugis? videris	*Molle ſed laſcinienti,*
Nil quidem ſapere: at perita	*Non erit magiſter vſquam*
Pulchrè eris tibi: ſi lupatos	*Seſſor, inſultare qui te*
Illiganero, móxque habenas	*In modum probè inſtruat.*
Sumpſero, atque circumuertero	

E

Ad hoc facit lepidiſſima Ode illa Horatiana de indomita Vitula:

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec Tauri ruentis
In venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuijs grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis.

Et altera, vbi hæc ſunt ſuper Equa:

Quæ velut latis Equa trima campis
Ludit exultim metuitque tangi
Nuptiarum expers, & adhuc proterno F
Cruda marito.

Quòd verò Anacreon mulierem Equini pulli cognomine vocitarit, facit idẽ Nicander, metaphoram eandem ſcitè proſecutus: vbi de iis agit, quæ contra venenum vtilia ſunt, puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim Lac pulli, pro Lac puellare, Anacreontio vocabulo poſuit, eo verſu:

Θηλυτέρης πώλοιο χέας ὀπὸν ἄλλοτε νύμφαις.

quod caſtigatiùs in manuſcriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, &, ſi fieri poſſit, virginis, viridiſſimo ſcilicet ætatis flore vigentis, balſamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλαστάμοισ ſcriptum eſt) inſtillandum monuit. Hic interpretes non de Equini pulli lacte dictum volunt, ſed de muliebri: quòd Eraſiſtrati authoritate confirmant, dicentis ἐν τῶν περὶ θανασίμων, vtile eſſe lac muliebre.

MERETRICIA PROCACITAS.

DIOMEDIS verò filiæ (illius inquam Thracij Regis inſaniſſimi) libidinis furore famoſiſſimæ Equis, quæ aduentantes deuorarent, comparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbium tradunt authores Græci Διομήδειος ἀνάγκη. Atque ita interpres Ariſtophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur, quãquam Euſtathius hoſpites à patre ſolitos interimi, & Equis in pabulum apponi tradit, fabulam ſcilicet ſocutus, quam à Poëtis fictam vno omnium conſenſu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clariſſimis authoribus excerpſimus, vnicuique magis conſtet, à peritis vſurpatum inuenias ἱππόβινον appellari hominem, qui ſit libidini Venereiſque negotiis intemperanter deditus,

A tus: quod nomen ab Equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd ἱππόπορνον ad extremam dicimus contumeliam, cùm ſupremam cuiuſpiam nequitiam, & immoderatam laſciuiam exprobramus. In Diuinis quoque literis dictum eſt in hanc ſententiam, inſanientes quoſdã factos in fœminas, quòd vnuſquiſque ſuper vxorem proximi ſui hinniebat. Equinam vates ille dedit homini vocem, vt Equinam in eo petulantiam argueret. Non enim eſt omnis homo, homo, diceret Adamantius, ſed ea quis nequitia præditus homo, Equus eſt: vt homo in honore poſitus, nulla tamen præditus ſapientia, homo iumentum eſt: iumentis enim inſipientibus is perquàm ſimilis habetur. Et generatio Viperarum, de qua Dominus, Homouipera appellari poteſt. Neque aliud quippiam hieroglyphicè per duplicem formam Centauri intelligi vult, Maximus Tyrius, quàm voluptatis vinculum. Quotieſcumque enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent ardórque cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, ſeruitióque addicat ſuo propter turpitudinum obſequia homo in belluam vertitur. Ridiculè verò facetéque admodùm Ariſtophanes, Xenophantis, ruſticorum morum hominem & furibundum à Nebulis, ſub Centauri ſpecie repræſentari dicit. Ipſúmque Chironis nomen ex ea ſignificatione, quod & deteriorem ſignificat, ioco anſam dedit, cùm Centauros duos inter ſe pugnantes in tabula peſſimè pictos Diogenes conſpexiſſet: interrogauit enim, vter eorum Chiron eſſet, viſus de nomine quærere, cum ſenſu, vter peior eſſet intelligeret. Et quoniam in diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur, iumenta dicta ſunt, pecoráque prona & ventri obedientia, fornicatores, Hieroſolymitanus Heſychius Admiſſarios eos Equos vocat, hieroglyphico admodùm proprio. Idem Pſal. 31. *Nolite fieri ſicut Equus & Mulus*, quod ita exponunt interpretes, *Nolite amore mulierum furere, ſicut infrænes Equi.* Notum enim eſt, eos ſuam ad voluptates intemperantiam hinnitu ſubinde prodere, vtpote qui omninò quid bonum, quid malum, quid honeſtum, quid turpe ſit prorſus ignorant. Sed-
B enim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per Equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio meliùs & pleniùs expreſſit, vbi Georg. lib. 3. ita canit:

Voluptuoſorum hieroglyphica.

Homouipera.

Scilicet ante omnes furor eſt inſignis Equarum,
Et mentem Venus ipſa dedit: quo tempore Glauci
Potniades malis membra abſumpſêre quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, tránſque ſonantem
Aſcanium, ſuperant montes, & flumina tranant:
Continuóque, auidis vbi ſubdita flamma medullis,
Vere magis, quia vere redit calor oſſibus, illæ
Ore omnes verſæ, in Zephyrum ſtant rupibus altis,
Exceptántque leues auras, & ſæpe ſine vllis
Coniugijs vento grauidæ, mirabile dictu!
Saxa per, & ſcopulos & depreſſas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non Solis ad ortus:
In Boream Corúmque aut vnde nigerrimus Auſter
Naſcitur, & pluuio contriſtat ſidere cœlum.
Hinc demum Hippomanes, vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab inguine virus:
Hippomanes, quod ſæpe malæ legêre nouercæ,
Miſcuerúntque herbas, & non innoxia verba.

Ad hoc Pli. li. 4. ca. 21. & lib. 8. cap. 41.

C Sed neque minor eſt Equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè caſtigent. Viſum enim, aiunt, in Syria, vbi ſylueſtrium Equarum armenta vulgò paſcuntur, præire ducem, qui ſi iunior aliquis libidinis cauſa Equam inſcenderit eam initurus, ita indignetur, vt eum nulla intericcta mora perſequatur, donec comprehenſum verendis mordicùs priuet. In hoc autem animalium genere fœminæ maribus contĩentiores ſunt. Abſyrtus enim ait Equum, vbi ſe concepiſſe nouit, marem vlteriùs non admittere. Neque verò hoc loco prætereũdum, quod & ad Hippomanis vim, & immodicam Equorum impotentiam & ſubitam in Venerem concitationem pertinet, venenum illud, quod ſæpe malæ, vti dicebamus, legêre nouercæ, à furore, in quem agit Equos, appellatum, tanti eſſe roboris & efficaciæ: vt cùm Phormis quidam Mænalius Equos duos à Dioníſio Argiuo fabrefactos in Olympia dicaſſet, abdito in eorum altero, vt Elei arbitrabantur, eo viru, vt autem alij, in liquatum metallum immixto, conſtiterit allectos ita eſſe Equos ad initium ſui, vt non niſi flagellis amoueri potuerint. Hiſtoriam ponit Pauſanias. Varia autem eſt antiquorum ſuper Hippomane viru ſententia. Nam Theocritus Heſiodum ſecutus, plantam eſſe videtur exiſtimaſſe, qui φαρμακευτρίᾳ dicat:

Equi Zelotypia laborant.

De Hippomane plenè Ariſt. lib. 6. capit. 12. de Nat. Animal.

De Hippomane variæ opiniones.

Ἱππομανὲς φυτόν ἐστι παρ' Ἀρκάσι. τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα καὶ θοαὶ ἵπποι.

idq; periti, diligentéſque agnoſcunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduerſantur, neque plantam eſſe Hippomanes, neque tale aliquid in Arcadia naſci aſſeuerantes: idque vnum veriſſimum autumant, quod de caruncula, fici inſtar, in pulli fronte recens editi inhærerente traditum eſt à Theophraſto. Agnoſcit tamen & Crateuas plantam, eámque fructum habere fici ſylueſtris inſtar, folium verò fuſcum docet, quemadmodum papauer: quin & ſpinoſum eſſe, idque veneficiis amatoriis immixtum

mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα hoc eſt, tuberculum, fronti D quippe huiuſmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus φυτὸν pro φῦμα, poſuit, atque ita facilè de caruncula poſſe intelligi. Sedenim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendum, pullos in Arcadia tantùm editos, Hippomanes in fronte geſtare, quod omnibus ferè accidit vbicumque locorum genitis. De plantis verò veriſſimum eſt, aliàs alio loco naſci, vel pollere magis hoc quam illo loco prouenientes: ſed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius, quæ eſt Hippomanes, æquiuoco orta eſt, cùm tria ſint vocis huius ſignificata: vnum virus illud, quod Equa in libidinem concitata emittere ſoleat è natura, de quo Maro,

Georg. li. 3.

--- Lentum diſtillat ab inguine virus,

ídque tantus author, in re ſeria verò dici nomine Hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ ſtillat ab inguine Equæ.

Manifeſtum enim eſt ex horum deſcriptione, Hippomanes hîc neque pro planta, neque pro caruncula poni. In Arcadia autem eſſe plantam, etiam furoribus amatoriis damnatam, cur inficiari poſſit quiſpiam, non video, antiquis tot authoribus rem ipſam agnoſcentibus. Inueniri demùm carunculam, inſtar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater niſi mordicùs decerpſerit deuorauerítque, ab amore curáque educandi filij abalienetur, Theophraſto, Plinio, & aliis id tradentibus, qua de re idem Maro,

Æn. li. 4.

Quæritur & naſcentis Equi de fronte reuulſus
Et matri præceptus amor,

cauſam nullam video cur quiſpiam aduerſetur. Neque audiendi ſunt, qui nihil aliud Hippomanes apud Maronem & Theocritum, addã & Tibullum ſignificare contendunt, ſcholiis in Dioſcoridem, E niſi furorem grandem (vt eorum verbis vtar) & vbique adiectiui nominis modo poni, cùm iam vocem eam trium eſſe rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari poſſunt, vocabulum ſubſtantiuúmque verum indicauerimus. Neque tamen negamus, ἵππον locutionem pleriſque nominibus applicatam, magnitudinem proceritatémque ſignificare, vt ἱπποσέλινον, ἱππομάραθον, & multa huiuſmodi, quæ ſuperfluum eſt enumerare: ſed hæc non ſunt tanti, vt negare poſſint Hippomanes veram eſſe in Arcadia plantam, cuius figuram, neque non vim amatoriis veneficiis peculiarem, Crateuas apud Theocritum deſcripſerit: neque carunculam auferant, quæ ſit omnibus manifeſta, neque deſtillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Ariſtotelis denique ipſius authoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt hæc tria virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber, à maleficis propinata. Hæc fortè nos moroſiùs proſecuti ſumus, quàm ſuſcepti operis ratio poſtulaſſet, ſed grauiſſimo viro, ætate noſtra præſtanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur, reſpondendum fuit, ſi Veneri Poëtæ noſtri, ſi Romani, ſi Siculi dignitatem, in ſuo cuiuſque genere ſummorum, tueri concedatur.

PROFANVS.

SANE quidem Ægyptij ſacerdotes animal hoc alioqui tam generoſum, tam vtile, tam domeſticum, repudiauêre, ac per hieroglyphicum eius profanũ intelligi decreuêre: cuius rei cauſam eam fuiſſe ſuſpicor, quæ maiores etiam noſtros in Italia ab eo abſtinere tam religioſè iuſſerit, vt à ſacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditum eſt. Alij F rem ſimpliciùs interpretantes, dicunt inde factum ne ſi longiùs digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret ſacris. Ea enim de cauſa ſacerdotum etiam noſtrorum familiis data otia, ne profanis occupationibus, aut curis diſtraherentur, ſed in precibus tantùm Deo alligandis occupati eſſent, & laudes illi ſepties in die dicerent. Perſeuerauit autem in noſtra vſque tempora, vt primores Antiſtites Equo per vrbem vehi, ſolennibus præſertim diebus, contra morem & decorum haberetur: præterquàm vno maximè omnium feſto die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis Equis omnes Præſules conuehi moris eſt.

AVTHORITAS.

CVMQVE apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodũ ſacroſancta eſſet, vetuſta quadã lege, nefas Dictatori erat equitare. Cauſas alias atque alias memorat Plutarchus, in vita Fabij: ſiue quòd maiores vires pedeſtribus ineſſe copiis arbitrarentur, proptereáque oportere Imperatorem in phalange permanere, neque locum deſerere: ſiue quòd eius principatus authoritas & magna eſſet, & quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum adminiſtratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri: Fabio tamen Maximo Dictatori deſignato, poſt cladem ad Thraſymenum acceptam, primùm Equus conceſſus in tanto rerum diſcrimine, quo principatus magnitudo, ac moles oſtenderetur, maioríſque apud omnes authoritatis haberetur. Eſt enim Equus animal omninò ſuperbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Ariſtippus apud Horatium cùm Diogenis vilitatem argueret, ſplendidiùs multo eſſe dicit, *Equus vt me portet, alat Rex.* Id verò Diogenes,

Plutarchus in vita Fabij Max.

A genes, ac plerique alij, Philoſopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cùm in Equũ aliquando conſcendiſſet, ſtatim deſiliit ad terram, ſe vereri, dicens, μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne Equino quopiam faſtu contaminaretur.

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SED vt ad imagines noſtras reuertamur, in lapillo Onyce argumentum multiplex vidi artificiosè admodùm ſculptũ. Equino enim capite eſt, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda pulli gallinacei, literæ ſunt, F A B. Ex quo quidem figmento virtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator inſignis fuit. Nam principatum in bello, ex Equino capite: prudentiam, ex humano pectore barbato: prouidentiam & contationem, atque etiam ſpeculationem, ex pedibus gruinis: victoriam, ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium cauſæ in ſuis quæque Commentariis ſunt explicatæ.

ANIMI DESPONSIO.

NEQVE fortè ingratum fuerit hieroglyphicum, quo deſperatio, aut rei, quam quiſpiam aggreſſus fuerit, inauſpicatus ingreſſus ſignificetur, vbi quis Equum ceſpitantem, aut prioribus prolapſum pedibus appingeret, cùm ipſa præſertim res, & prouerbio & auguriis veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: *Rideo*, inquit Galba, *canteri*, Siſinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nam cùm Sulpitius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipſam canterium ſuum animaduertiſſet cecidiſſe: *Rideo*, inquit, *canteri te iam lapſum eſſe, cùm tam longum iter iturus, vix id ſis ingreſſus.* Ex oſtentis verò vnum ſufficiat commemoraſſe, B quod Flaminio Conſuli feroci viro Aretij fertur obtigiſſe: cùm is indignè ferens per mediam iam Italiam vagari Pœnum, atque obſiſtente nullo cædibus & incendiis omnia vaſtantem, ad ipſa Romana mœnia oppugnanda proficiſci, ſigna ocyùs conuelli iuſſiſſet, cùm primùm in Equum inſiliit, Equus repentè corruit, Conſulémque lapſum ſuper caput effudit: inauſpicati nimirum incœpti ſignum, quo paulò pòſt ipſe cum exercitu concidit, fœdiſſima ad Thraſymenum clade ſuperatus.

DIFFICVLTAS.

NEQVE indecenter inter picturas huiuſmodi referetur Equus in foſſam prolapſus, aut in voraginem aliquam demerſus, vbi luti tenacitate pertinaciſſimè detineatur, neque ſeſe valeat expedire: ſi negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus, quippe quòd plurimùm ita eſt canteriorum natura, quos oneribus comportandis addidicimus: vt ſi aliquam in voraginem deciderint, tam ob onus, quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnum, in quo recumbunt, ſupra modum implicentur, vnde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuiũ à Iubellio Taurea Campano obiectum, *Minimè ſis canterius in foſſa*, cùm longo certamine cum Claudio Aſellio Ro. delaſſatus ſe ſubducere meditaretur, cuius rei non apparente ratione, ad dolos conuerſus hoſti ſuaſit, vt Equo dimiſſo in cauam viam deſcenderet, vbi ſecum pedes congreſſurus eſſet. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interpoſita cunctatione feciſſet, Taurea eo iactato dicterio, admiſſo ſtatim Equo profugit: quaſi dicere voluerit, nolle ſe eò demittere, vnde difficillimã futura eſſet emerſio.

Liu. libr. 3. Decad. 3.

CERES.

C SED vt nihil quod ad Equi imaginem faciat, quantum induſtria conſequi poſſumus, omittamus, fuiſſe legimus apud Phigalenſes ſimulachrum Cereris in antro conſecratum, habitu ſedentis in petra, Equinis capite comáq;, cætera muliebri ſimile: adnexis Draconũ & ferarum plurium imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demiſſa, in cuius manu vna Delphinus, in altera Columba ſuſtineretur. Sedenim quamuis huiuſmodi ſimulachrum Cereris nonnulli fuiſſe dicant, ego tamen Veneris potiùs crediderim, niſi dicamus pabulum & opulẽtiam, quæ per Cererem ſignificatur, incitamentum eſſe illecebras & petulãtiam. Equinum enim caput non eſſe ab laſciuia alienum, ex iis, quæ paulò antè diximus, manifeſtum eſt. Draconum ſpiras, amatorios nodos, voluptariáſque implicationes ſignificare ſuper Serpente indicat commentarium. Delphinum amoris ſimulachrum eſſe, tam ex hiſtoria, quàm ex tot Veneris ſignis, quibus id genus piſcis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam denique referre Venerem, ſuo capite diſputatum eſt. Acquieſcendum tamen Pauſaniæ, Cererem eam eſſe dicenti. Sedenim, vt in ſiue diſſeruimus, eandem eſſe Cererem & Venerem Ptolemæi Aſſertoris tempore declaratum eſt. Cæterùm poteſt huiuſmodi picturæ ſpecies ipſius etiam terum naturæ hieroglyphicum eſſe: Equinum quippe caput ob inſitam animali pernicitatem, innuere velociſſimos cœleſtium orbium motus, Columbam tractus aërios, vt ſuo loco dictum eſt, Mare Delphinum, vt in numis paſſim, Anguium inuolucra, ſinuoſos omnium toto terrarum orbe lapſus, de quibus apud Platonem Socrates, vt in Serpente teſtatum fecimus. Feræ reliquæ vitas animãtium omnes oſtendere videntur. Saxum terræ firmam & ſtabilem ſedem, ſua ſe ſoliditate continentem ſignat. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum cauſis & originibus minùs adhuc comperta deliteſcunt, vt in ſimulachris Iſidis caput pedéſque ex nigro lapide: de qua re dictum eſt alibi.

Simulachrum Cereris eiuſque declaratio.

QVI

QVIBVS DIIS EQVI SACRI. D

QVOD verò Marti primùm omnium ſacer Equus eſſet, ex eo conſtat quòd Decemb. Idibus illi Equus, qui à dextra victor fuiſſet, immolabatur. Dextera enim maſculina cenſeri diximus in Tauro,& mares animos Marti paſſim videmus attributos de quo latiùs in pudendi virilis interpretatione,neque non in Scarabeo. Sacrificij verò huius cauſam nonnulli putant, vt Martem hoſtia, quæ illi plurimùm eſſet accepta, conciliarent. Nam & Pauſanias ait, Tyndarum raptæ filiæ iniurias vlturum, cum Meneſao marito procis aliis in locum vnum conuocatis, immolato priùs Equo, vt bellum aduerſus Troianos ſuſciperent, iuramento adegiſſe. Neque deſunt qui ſacrum quod Decemb. Idib. fieri ſolitum dicebamus, Octobri menſe factum autument: eàque de cauſa Equum eum Octobrem itidem appellatum, fuiſſéque non leuem Romæ de capite eius contentionem inter Suburranenſes & Sacrauienſes, vt id ſcilicet ij in Regiræ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunque verò, Equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideò verò Equum potiùs quàm Bouem immolabant:quia Equus animal bello dicatum,ad frugum potiùs perniciem, quàm auctum, ſpectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam authores ſunt,Equos à Romanis non ideò mactari ſolitos, vt Martem ſibi conciliarent,ſed vt ſupplicium ex eo ſumerent, per quem conſtat Troiam fuiſſe captam, vnde ſe oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & ieiuna admodùm calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen: vt populus tot virtutibus inſignis, immeritum animal quotannis ita multarent, quique grauiſſimas iniurias hoſtibus ſæpe condonare ſoliti eſſent, vni huic immortali in Equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij verò, vt Feſtus aſſerit, Equum ventis in monte Taygeto ſoliti ſunt immolare, eundémque ibidem adolere, vt cinis ventorum flatu per fines quàm latiſſimè diſpargeretur. Cæterùm Pauſanias Soli Equum in eo monte tradidit à Lacedæmoniis mactari ſolitum Perſarum more. Hinc Curioni Xenophon Equum donat,quem Soli ſacrificet, cùm eam apud Perſas eſſe Solis victimam non ignoraret. Idem author eſt,apud Sauromatas Equos ad ſacra,& ad cibos ali: vnde apud Epigrammatarium noſtrum, E

Equum Marti Sacer Romanis.

Venit ab epoto Sarmata paſtus Equo.

Nēpe Martialem lib. 1. Epigram.

Sarmatas enim Romani dicunt, quòd Græci Sauromatas, vt Plinius libro quarto. Apud Stephanum diuerſi ſunt populi, quamuis vtraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus Equus, viuus in ignē coniiciebatur, perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli conſecratas in mare iaciebant:quòd vulgatum eſt eum tali vehiculo circumuehi mundum. Vt etiam in Illyrico, ea de cauſa quòd Tridentis ictu terra Equum excierit, quatuor Equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philoſtratum in Heroicis,legas pullum Equinum coloris albi,& fræni feſſoriſque adhuc ignarum, Soli ſacrificandum pro victoria aſſequenda, idque ſuaſu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium, dum circumſident Troiam inſpexiſſent.Has quaſdam veluti phaleras Equo libuit addere, ſumptu noſtro comparatas ſi quis approbaret, iis vtetur,qui verò ornatum alium expetiuerit,vel ex aliis quærat, vel impenſa ſibi comparet ſua.

*

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM, DE IIS QVÆ PER CANEM SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVINTVS.

B *CVI verò potiùs Canem meum,ſacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, ſed mea huc aduectum diligentia,dono dare debueram,quàm tibi,mi Flori iucundiſſime? Quotieſcunque enim ea conſiderabam,quæ ſapientiſſimi illi viri per Canis hieroglyphica ſignificari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem,dum ſacerdotem,dum tutelares Deos,eo poſito,ſubinnuebant, dum grati animi ſignum,dum memoriæ & amicitiæ ſimulachrum,dum vatē,dum philoſophum, ac ipſum literarum authorem Mercurium, fidem, obſequium, & pleráque alia per idem animal intelligebant,toties mihi tui,qui alumnus meus es,ſpecies offerebatur:cuius ſtudiū in diſciplinis,integerrimos mores inſignem pietatem,liberrimi beneuolentiſſimique animi candorem & ſynceritatem,tam longa multorum annorum experientia perſpexiſſem.Sed parum exiſtimabam hac me cogitationis hilaritate perfuſum,niſi rem ipſam ſcriptis etiam mandare ſtuduiſſem,atque ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui: non vt quæ Canis fuerint ſignificata, docere te mihi conſilium eſſet,ſed vt ſæpiùs inter ſcribendum relegendúmque obueniret,vnde ego bonitatis tuæ frequentiùs memor, hac ipſa diuturniùs iucunditate perfruerer. Reliquum eſt,vt ex beneuolentiſſimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam contemplère, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, quæ Cani attribuuntur, dotibus æquiparare ſoleo:quippe qui exiſtimem, ſperémque velut ille ad Heroum,deorúmque ſimulachra contemplanda natura ipſa promptiſſimus inuenitur, tu quoque,quod non ignauiter facis,Canem vitæ quoddam exemplar tibi ſis propoſiturus.Verùm agè, iam ex ipſo commentario Canis ipſius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERARVM PROFESSOR.

C IN primis autem rerum diuinarum profeſſorem per Canis effigiem interpretabantur: propterea quòd eum, qui ſacras literas profeſſurus ſit,id omnium plurimùm meditari oportet, vt canis inſtar aſſiduè latret, hominum vitia nunquam inceſſere deſiſtat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod & Canes faciunt in eos, quos herilis non eſſe familiæ,vel viſu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habentur Elias, Hieremias, Ezechiel, Oſee, ac plerique alij. Talis apud Græcos cum primis Diogenes, cui Cynicus, nomen, à Cane vulgò etiam dictitatum, & ab eo Cynica familia, perpetua vitæ auſteritate celebris. Cui quidem haud multùm abſimilis altera per omnem penè orbem in noſtram vſque diem propagata, quamquam ea ſanctioribus apud nos inſtitutis, & vetioris diſciplinæ profeſſione, laudabilioréque profanæ cuiuſque rei contemptu, ſub eodem duplici panno,& perpetua pedum nuditate conſpicua. Nō defuerunt enim vnoquoque tempore, qui luxum & delicias aſpernarentur, paruóque & minimò contenti, cùm vitam ipſi à vitiis liberam profiterentur,impuros omnes reprehenſionibus arguerent, caſtigarentque. Atque huc denique progredi debet ſacerdos optimus, vt dum nullū flagitioſum hominem verbis incaſtigatum præterit,vel ipſam impudentiæ notam minimè pertimeſcat.

Miniſtri verbi Diuini munus.

Franciſcani Capucini.

PROPHETA.

SANE propter increpandi libertatem Prophetam adſimilauimus Cani,eique latranti.Huius ſignificati ratio alia apud Horum eſt: quia ſcilicet præter reliquorum animalium morem ſimulachris Deorum cuſtodiendis Canes apponuntur, eàque ipſi identidem intuendo videntur admirari, non ſecùs ac Propheta meditationi deditus, omnem cogitationis ſuæ conatum dirigit in Deum. Sanè

fanorum antiſtites, ſacrorúmque & oraculorum interpretes, Liuius Adaſtro, Prophetas vocat, de quibus ita: D

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, ſanctè ita caſtè qui curant ſacra.

Animaduertendum eſt autem, omnem Canis vſum aut à latratu, aut dentibus expeti, Ac de mordacitate quidem ſatis. Quod verò ad latratum facit, non ignoremus eſſe os interpretem eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: ſanè Propheta vates itidem eſt, pérque os ipſa mens ex imis arcaniſque adytis oracula ſua promulgat: frater enim mentis eſt os, mens verò verborum fons: atque ita per os excogitata omnia, veluti fluenta de fonte profluunt. Sed enim quia parum eſſet aliorum vitia damnare, deterrere, dilacerare, niſi ad rectam viuendi rationem omnia conuerterentur: ad ipſius (inquam) diuinitatis contemplationem dirigerentur: cùm Ægyptij ſacerdotes animaduertiſſent Canẽ (vti ex fragmẽtis Hori dicebamus) præter aliorum animatium morem, ad ſimulachra Deorũ aſpectare, firmoq; ea lumine contueri, quaſi Propheta idem factitare ſoleat meditationi tantùm deditus, vnde per arcana Dei penetralia referentur: atque is hinc futurorum ſcientiam aucupetur, hieroglyphicum huiuſmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artem hanc diuinandi, teſte Tullio, putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè ſeculis conſecuti, & ab his acceptum crediderim: quod Traſybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, ſtatua eſt in Olympia poſita, per cuius humerum dextrum Muſtela obreperet, & diſſectus Cani exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod vaticinij ſignum interpretor, cùm nonnulli tradant Traſybulum à Cane vaticinium excogitaſſe. Nam & Muſtelæ cor linguæ ieiunæ ſuppoſitum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pauſanias tamen incompertum ſibi eſſe profitetur, quis primus è Cane vaticinia deſumpſerit: tametſi Traſybulum ſcripſit ſolum hoc aruſpicinæ genere vſum, eiuſq; rei coniecturam ex ſtatua, quam in Olympia illi poſitam commemorauimus, deſumi vt verò ad Prophetam reuertamur, Grego. Pont. cùm profeſſores legum Sacerdotes appellari dicat, eoſdem ait & Prophetas nonnunquam appellari conſuetum eſſe, quòd talem animum gerere debeant, qualem ſuperius in Cane deſcripſimus: id quod à pleriſque minimè præſtari idẽ his verbis lamentatur: *Sæpe namque rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimeſcunt, & iuxta veritatis vocem, nequaquam gregis cuſtodiæ paſtorum ſtudio, ſed mercenariorũ vice deſeruiunt,* quia Lupo veniente fugiunt, *dum ſe ſub ſilentio abſcondunt.* Hos itaque per Prophetan Eſaiam, Dominus increpat, *Canes mutos* cos appellans, *qui latrare nequeant.* Ne verò quis in vates & ſacerdotes calumniæ anſam ex eo capiat, quod D. Paulus ait *Cauete canes, cauete malos operarios,* Ambroſius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm eſt, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda ſunt quæ ad Eſaiæ increpationem addidit Ezechiel? *Fili hominis* (ait) *ſpeculatorem dedi te domui Iſraël, & audies de ore meo verbum, & annunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris non annunciaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via ſua impia, & viuat, ipſe in impietate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram.* Quod quidem eò periculoſius eſt ait Heſychius, quòd ignauia hæc pluribus eſt nocumento: ſacerdos enim negligens, aut ipſe peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes ſunt, ad ſimilia ideóque Legiſlator in Leuitico, peccatum ipſius ſacerdotis, *Peccatum populi,* appellauit.

E

Prophetarũ munus.

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambroſij ſententia ad excubias pro ſalute dominorum refertur, deberéque nos ait is, promptuarium tenere verbum, ne quaſi mutæ Canes commiſſam nobis fidei cuſtodiã, quodam præuaricationis ſilentio d ſeruiſſe videamur. Hoc eodem ſignificato Theologi accipiunt illud ex LXVIII. Pſalmo: *Lingua Canum tuorum hoſtium intingetur ſanguine,* vbi per Canes, Chriſti ædium ſacrarum antiſtites interpretantur: hi ſi quidem parandi ſunt in aduerſarios, qui gregibus inſidias meditantur, vt Oues ab omni hoſtium iniuria tutæ cuſtodiantur. Quam propemodùm ſententiam ſecutus Plato libro de Repub. II. vbi militem ciuitatis cuſtodem informat: *Naturam,* ait, *generoſi adoleſcentis, qui ad diſciplinam huiuſmodi educetur, nihil differre à generoſi Canis ingenio, vtrumque ipſorum ſagacem eſſe oportere, manſuetum erga ſuos, aduerſus autem hoſtes immitem.* Nam ea generoſi Canis natura, vt erga familiares & notos ſit mitiſſimus, aduerſus verò alienos & ignotos ferociſſimus, quos ſimulac viderit, ægrè ferre ſe indicat, etiam ſi nihil quicquam mali ſit ab eis perpeſſus, ſufficeréque ad inimicitias ſatis habet, ſi qui recens venerit, non fuerit è domeſticis. Non abs re igitur, qui D Bernardi, viri de pietate Chriſtiana optimè meriti, vitam ſcribunt, matrem eius aiũt prægnantem imaginatam in ſomnis eſſe, Catulum ſe candidum, dorſo rutilum, & latrantem in vtero geſtare, vnde illi à ſapiente viro reſponſum, futuram eam optimi Catuli matrem, qui diuinarum ædium cuſtodiam ſuſciperet, latratúmque aſſiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam Canis comes, & viator Angelum comitatur, quem Raphaël in libro Prophetico non otioſè ſibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

F

Pli. lib. 8. c. 40.

D. Bernardi matris ſomnium.

DII

DII LARES.

A

EADEM ratione Canes apud Ethnicos Laribus preſides fuiſſe dicuntur, Deóſque ipſos Romani ideò caninis pellibus induerant: quòd ſicuti Canes mites manſuetique ſunt in domeſticos, in alienos verò feri, formidoloſiq;, ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita eſſet, haberentur. Proditum ſanè memoriæ eſt Iliados Mineruæ templum in Dalia fuiſſe, in quo Canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus ſe mites, manſuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atroces ac indignabundi ſemper irruerent. Neque deſunt hodie barbarorum nationes aliquot, quæ Canes hoſtium cadaueribus quoquo modo conquiſitis alant, eóſque in prælia mox ducant, quibus in hoſtem immiſſis fœdiſſimè interdum ſtragis ſpectaculo perfruantur. Æſculapij ſimulachro, quod Epidauri fuit, à Thraſimede Pario Arignoti filio elaboratum, Canis adſculptus aſſiſtebat, cùm Deus in throno ſedens dextera baculum teneret, læuam ſupra Draconis caput porrigeret, cuius meminit Pauſanias. Eius argumenti eã ait hiſtoriam fuiſſe: quòd Æſculapius in ſolitudine Titthei montis expoſitus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compreſſerat, à Capella alitus, & à Cane cuſtoditus fuerit.

Tobiæ ca. 4.

Nempe in nouo orbe.

Plin. li. 8. c. 40.

Aeſculapij ſimulachrũ.

ARBITER GENIVSVE.

SED aliam Chryſippus rationem cur Lares Caninis tergoribus velarentur, attuliſſe dicitur: quippe quòd ipſi genios præ ſe ferunt, qui cuſtodiæ noſtræ ideò tanquam arbitri ſint delegati, vt improbè factorum dictorumque pœnam à nobis exigant ſceleráque & impietatem omnem vlciſcantur, quotiens humanitate poſthabita in brutorum vitam declinauerimus, quam ipſi genij, non ſecus ac ſagaciſſimi Canes, inſequãtur, & ad merita ſupplicia pertrahant. Hoc ipſum Cenſorinus, multis aliorum opinionibus allatis demùm affirmat, eſſeque genios ita aſſiduos nobis obſeruatores appoſitos, vt ne puncto quidem temporis longiùs abſcedant. Atque hi ſunt, qui nos nonnunquam impellunt, ſæpe reuocant, prout nunc ſalutaria, nunc pernicioſa appetierimus. Sed noſtræ pietatis author, ne ab aliis hæc quæramus, Genios cuſtodiæ noſtræ appoſitos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie contueri commonuit. Meritò itaque Laribus (quando iidem & genij ſunt, nos Angelos dicere maluimus) Canis, vtpote tutelare animal, hieroglyphicè dedicabatur. Sed non ſine, piaculo videor mihi præterire poſſe, quod apud veteres ſcriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuiſſe, cuius lucum incolerent Canes, qui caſtè piéque adeuntibus adblandirentur: impuros verò polutóſque rem quaſi diuinitus præſagientes miſerabiliter lacerarent.

B

Libr. de die natali ca. 2.

Matth. 18.

Vulcani tẽplum.

VESPILLO.

EX his his itaque factum, vt Ægyptij veſpillonem ſacrorumq; tutelarem, æditúumque libitinarium per Canis effigiem indicarent, obſeruato firmo illo immobilique obtutu, quo animal id ipſa Deorum hominúmque ſimulachra cuſtodiæ ſuæ credita contemplatur. Nam cùm apud Ægyptios cadauera vitro condita, non adipe ſuillo, vt nonnulli ſunt interpretando decepti, in longum tempus aſſeruarẽtur, erántque & libitinarij quibus curæ erat ea cuſtodire, eò ſpectare crediderim, Canem apud Maffæos Romæ, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, ſurrecto verò capite inſcriptionem, quæ huiuſmodi eſt, intuentem.

C

C. IVLIO VRBANO
ET IVLIÆ OPTATÆ CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO PECVLIARI
FILIO
POST. SVIS

GRATVS ANIMVS.

NEQVE tamen ignoro eſſe aliquos, qui huiuſmodi hieroglyphicum, quo ſcilicet Canis vel ſimulacrum aliquod, vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem ſignificare contendant. Canis porrò illos qui de ſe benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuiusrei paulò pòſt mirifica quædam exempla ſubiiciemus.

MEMORIA.

VNDE & memoriæ ſimulachrum Canis eſt, quæ ſcilicet circa præterita verſatur: & in Prudentiæ tricipicio, id ſibi vult caninum caput, cùm Leoninum, intelligentiam, & præſentium conſiderationem: Lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffuſiùs explicauimus. Socrates quoque tunc per Canem iurat in Phædro, cùm illam Lyſiæ orationem memoriæ tradidiſſe firmiter arbitratur.

Macrob. in Saturn. ca. 20. ſub fine.

FIDES.

IN Phædone verò per Canem iurat, cùm putat fidem & obſequium præſtandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij numus eſt, qui limitibus metandis S. C.

C. Mamilij numus.

E

præfectus aliquandiu fuit, in quo Canis ei videtur allatrare, eo quippe ſignificato, vt fidem præſtandam in primis admoneatur is, qui negotio eiuſmodi præficitur. D

AMICITIA.

Fidei in Cane exẽpla.

Eivs verò fidei ratione habita hieroglyphicum pro amicitia plerumque Canis ponitur, in qua quidem primùm fides expetitur ex Ciceronis & omnium ſententia: mox animus, ſi vſu veniat, ad promerendum promptiſſimus. Mirificè verò ſpectatur in Canibus illa officioſa adeò dominorum adulatio. At hîc mihi temperare nequeo quin amoris & fidei exempla quædam commemorem, quæ in ipſis Canibus eluceſcere plerunque comperiuntur. Nam Leutricas puellas tres à Spartanis iuuenibus quibuſdam conſtupratas, mox occiſas, & in puteum deiectas indicio Canis Scedaſo patri peregrè aduenienti, & latratu & curſitatione ad puteum fuiſſe proditas, nunc diſſimulabo, alia quædam maioris forſan admirationis repetiturus. Confoſſo enim inteſtinis bellis ciue Romano, aiunt non potuiſſe quempiam caput eius abſcindere, vſquequò Canem, qui dominum cuſtodiebat, próque eo ferociter pugnabat, ab inſtantibus interemptum ſummotúmque vidiſſent. Ambroſius refert, occiſo Antiochiæ milite, Canem cadaueri comitem adſtitiſſe, qui dum eiulatu mœſto rapti domini deſiderium diu teſtaretur, ingentem hominum coronam ad fidelitatis ſpectaculum cõtraxerit, donec eo inſpecto qui cædem patrauerat, in eum inſilierit: támque diu prehenſum cõtinuerit, donec re patefacta, percuſſor ſit in ſupplicium raptus. Illud verò præcipuè eſt admiratione dignũ, quod ab Æliano traditum eſt: Colophonium quendam vnà cum ſeruo & Cane, mercatũ in Ioniam conceſſiſſe ad vrbem Theon, cumque ſeruus, qui pecunias ferebat, naturæ ſatisfacturus aliquantulùm à via deflexiſſet, loculo humi depoſito immemorem abiiſſe, Canem ad eius cuſtodiam perſtitiſſe, donec illic re infecta, quòd pecuniæ non aderant, rediiſſent, Canemque in eodem loco apud marſupium offendiſſent, quòd abſque potu, cibóque diu perſeuerauerat, ita reddito depoſito, expirauerit. E Sed quid illud quod apud Plutarchum de Pyrrho fertur? nempe cum aliquãdo factum obuiã Cani, qui cadauer herile cuſtodiebat, vbi triduum abſque cibo permanſerat: quod cùm Pyrrhus ſepelire iuſſiſſet, Canem ſibi diligenter curandum imperauerit: euenit vt haud ita multò pòſt Pyrrhus exercitum luſtraret, aſſidebat regi Canis, tacitúſque quieſcebat, cùm interim interfectores heri nomina daturi præſtò fuerũt, exiliit ſtatim Canis vbi eos adeſſe vidit, magnóque hoſtes latratu inceſſens ad Pyrrhum identidem reſpectabat, vt non illi ſolùm, verùm omnibus qui aderant facti ſuſpicionem concitarit ingentem. Correpti igitur illi, minimíſque quibuſdam indiciis conquiſiti, ſcelus confeſſi ſunt, atque ita pœnas iuſſi pendere. Fuit & alter Pyrrhus ab rege illo, qui tantæ fidelitatis Canem habuit, vt cùm mortuus & in rogo poſitus eſſet, ſubſecutus itidem Canis in pyram ſeſe coniecerit, & concremari pertinaciſſimè voluerit. Fuit & Polo hiſtrioni apud Græcos celeberrimo Canis, qui poſt impoſitũ rogo dominum in eaſdem ſpontè ſe coniecerit flammas: & alius eodem quo ſaltator Theodorus ſepulchro conditus fuerat, Catellus includi voluit. Iamque & Eupolidis Poëtæ comici Canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo ſepultóque domino præ mœrore & ipſe contabuit, erepti domini deſiderio tandem extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Cerberi mythologia.

Hieroglyphicvm & Cerberus argumentum habet: Græcorum enim nonnulli non incongruè forſan exiſtimarunt, abſtractum Herculis opera ex obſcuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactum ab Heroë Philoſophiam, quę priùs in arcanis deliteſcebat, indicare. Ea verò vna ceruice contenta, tribus diſtinguitur capitibus, quorum vnum Rationi, Naturæ alterum, tertium Moribus inſeruit. F Vnde præter edomita tot monſtrat, Herculem ipſum ferunt ſagittas in Iunonem iaculatum, & Plutonẽ etiam telo, vt Homerus inquit, triſulco ſauciaſſe. Philoſophus enim vir, dum ſolerti indagine ſublimia quæque perueſtigat, nactus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vtitur telo, donec quicquid illud fuerit aſſequatur. Neque quidẽ locus vllus eſt, neque abſceſſus tam remotus, tã abditus, tam inacceſſus, quò non peruenerit Philoſophia. Terræ ſiquidem hæc penetralia perſcrutatur, quod eſt Plutonem ipſum telo impetere, atque etiam ferire, hoc inquã eſt rerum naturam enanciſci, tot in orbe terrarum monſtra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honeſtis & vtilibus legibus addicit: vt de Poëta Flaccus etiam ait:

Horat. lib. de art. poet.

—— Pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis & inuidiæ corrector, & iræ.

Cœlum demùm inſcendit, & inde quicquid rationi obnoxium eſſe poteſt aucupatur, cunctáque proſpectat, & ad amuſſim omnia num recta ſint, explorat. Herculis ad hæc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monſtris vſus, Philoſophiam, monſtra verò animi vitia ſignificare interpretatur in Floridis Apuleius. Atque, vt ad Cerberum reuertar, ſunt qui rem ſimpliciter accipiant, caninis eum capitibus effictum à Poëtis, propterea quòd Tartareus cuſtos habeatur. Hiſtoriam tamen Hecatæus Mileſius ſuper eo tradit, Serpentem in Tænaro fuiſſe, quem ea de cauſa Canem appellarint, quòd morſu eſſet admodùm lethifero, hominéſque quos iciſſet, ſtatim interficeret, cúmque ab Hercule deductum ad Euriſthea. Sed hæc ſcriptorum ſemper fuit licentia, vt ex commodo quiſque ſuo fabulas confingeret. Mihi autem magis arridet figmentum priùs poſitum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipſam interpretari videam.

ANV

A

ANVBIS.

Addemvs & Anubim Deum per Canis effigiem ab eiſdem Ægyptiis figuratum: de quo veteres quidem hiſtorici prodidère, vnà cum cum Oſiride gigantes ex Italia pepuliſſe. Canino verò capite fuiſſe eum, eo commentum, quòd Iſidis & Oſiridis corpora cuſtodierit, quod, vti dictum eſt ſuperiùs, Canibus eſt admodùm peculiare: eáque de cauſa Canem galeis inſculpi morem eſſe, quod in veterum numis compluſculis obſeruaui.

ORIZON.

DIANA

Sedenim ſuper Anubi Plutarchus longè eruditiùs rem perſcrutatus, remotiora diſciplinarum penetralia recludit, ac terminatorem in ſphæram circulum per Anubin in fabulis, per Canẽ inſcriptione ſacra hieroglyphica ſignificari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemiſphærium eſſe contẽdit, Iſin verò ſuperius, lucidum hoc & diurnum, obſcurum illud & nocturnum; vtriuſque verò participem Anubin, qui & interdiu & noctu viſu pariter fruatur. Eandẽ enim vim apud Ægyptios Anubis habet, quam apud Græcos Hecate, cui ſupera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, vnum omninò caput Caninum, Equinum alterum, humana verò figura tertium adſculpebatur: quod tamen hiſpida & ruſticana facie ſimulabãt, cuius picturæ hieroglyphicíve cauſam in Equo latiùs enarrauimus.

B

SATVRNS.

Svnt qui per Anubin Saturnum interpretentur, quòd omnia ex ſeſe pariat: atque ita ſit & luminis, & tenebrarum particeps: quia materia obſcura eſt, forma verò conſpicua. Qui fabulas de iis, quæ rerum initio facta fuerint Oromaze memorant, cœlo inquiunt & aſtris fabricatis cuſtodem eum adhibitum, atque hinc Canis figmentum excogitatum.

PRINCEPS.

Præter ea quæ iam poſita ſunt de Cane ſignificata, ſacerdotes iidem Ægyptij, ſi Principem aut Legiſlatorem ſignificare vellent, Canis hieroglyphicum cum diademate, ſiue faſcia, vel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda: propterea quòd veluti *leuiſomna Canum*, vt cum Lucretio iocer, *fido cum pectore corda* in Deorum ſimulachris diligenter obſeruãdis detinentur, ſic etiam Princeps, qui iura ſit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum contemplari debet, quídque ſibi velit ea faſciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Athenienſem factitare ſolitum perhibent. Quotieſcunque enim is Magiſtratum aliquem inibat, ipſa honoris delati inſignia, & vnumquodque geſtamen pro concione alloquebatur, quid ea ſibi vellent, qualem virum poſcerent percontabatur, ſéque C moxad perſonam quam induebat, ſtrenuè decentérque gerendam abhortabatur, tanta omnium admiratione, vt non immerito eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apéſque mel in os eius infantis conieciſſe faterentur. Quòd verò faſcia regium ſit inſigne, oſtendimus commentario de Geſtaminibus reliquis. Atqui Proëmphanes populi Africæ parte Canis non effigiem, pro Principe coluerunt, ſed viuum ipſum pro rege ſibi delegère, cuius motum obſeruabant, ac ex eo quid faciũdum, vbi ſtandum, quò progrediendum, religioſiſſima quadam auguratione intelligebant.

Pericles Magiſtratũ initurus quid faciebat.

MILES.

Absqve faſcia verò Canis, copula tamen religatus, non incongruum eſt ſacramento addicti militis hieroglyphicum, copula ſcilicet obedientiæ iuramentum præ ſe fert: Canis verò ipſe militis officium, quod præcipuum eſt, intentum eſſe ducis imperio, ſiue iter arripiendum, ſiue pugna ineunda ſit, ſiue vbi receptui cani cœptum ad ſigna redire: quæ quidem obſequia à Canibus obſeruari quotidie videmus. Quid verò illud, quòd ſi inter ſe Canes rixentur, offeratúrque fera æquè illis inuiſa, facta ſtatim inter ſe pace vnanimiter in feram conuertuntur? cuiuſmodi decet milites eſſe, qui tametſi inter ſe aliquãndo diſſideant, aduersùs tamen communes hoſtes vnanimiter præliantur, cuiuſmodi exemplum in L. Syllæ legionibus habemus, quæ cùm pernicioſa ſeditione furerent, efferatis Imperator annunciari iuſſit hoſtem adeſſe, & ad arma vocantium clamorem tolli, atque ita diſcuſſa ſeditio eſt, vniuerſis aduerſus hoſtes animum intendentibus. Et Scorilus, vel vt alij, Cocis, ſeu vt alij, Cocio Dacarum Dux, cùm diſſociatum bellis ciuilibus pop. Roman. intellexiſſet, neque tamen fortunam tentandam arbitraretur, metuens externo bello pax inter ciues conciliaretur, hortantibus ſuis, & acriter depoſcentibus occaſionem arripiendam, duos ille Canes in conſpectu

Simile quiddam narrat Q. Curtius lib. 9. de Sudracis & Mallis.

E 2

popularium commiſit, iiſque acerrimè inter ſe pugnantibus, mox Lupum amiſit, quem protinus Canes, omiſſa inter ſe ira vno ſtatim animo aggreſſi ſunt: eóque exemplo Dux ipſe continuit barbaros ne pugnam inceptarent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoque generoſitas animi requiritur in ſtrenuo milite, ne is, vt ſuper Ænea Virgil. neque auerſos dignetur ſternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut vir fœminas, pueróſve. Comperta eſt hæc eadem in Canibus animi magnitudo, velut in eis, quos Albaniæ rex Alexandro Macedoni dono miſit: nam cùm ex duobus quos habebat vnum huic dediſſet, exploraturus Alexander animalis vigorem, iuſſit Vrſos, mox Apros, & deinde Damas emitti, ille verò contemptu immobilis iacebat. Sedenim Alexander ſegnitie tanti corporis offenſus, eum interimi iuſſit, quod vbi Regi nunciatum, alterum miſit, addito, ne in paruas belluas experiri vellet. Imperator itaque Leonem primò, móxque Elephantum induxit, quos Canis ſtatim ſtrauit: cuius inſignem pugnam Plinius accuratiſſimè deſcripſit X L. octaui libri capite 12. D

MENAPII.

Minime mirum igitur, quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Conſtantino vſque ad Theodoſium, Honorium inferiores pleróſque alios, ſub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus Canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat, hic verò Canis infernè poſitus ſub ipſa pelta ſurſum verſis, erat is eius ordinis inſigne, qui Menapii dicti, ſub magiſtro militum per Thracas ſtipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

Canem eodem geſtu inuerſum in altero clypeo vidi, ſed qui cærulei coloris eſſet, parma identidem alba, cuius vmbilicus aureus, quem ruber circulus ambibat, ab altero denſioris luti cæruleo ipſe quoque circumſcriptus, inſigne hoc erat Tertiodecimanorvm, qui eiuſdem militiæ ordo fuit, ſub eodem magiſtro militum. E

OBSEQVIVM.

Erat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij ſacerdotes obſequium, & ad domini iuſſa nutúmve regreſſum ſignificare ſi vellent, Canem conuerſo in dorſum capite pingebant. Nullum porrò animal Cane magis eſt dicto parens, quem abeuntem facillimo vociferatu reuocés: etiamſi ſit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iuſſus inſequi prouolet: eum denique quotiens erit libitum vltrò citróque verteris. Theologi noſtri veteres dictum illud ex Eccleſiaſte, *Melior eſt Canis viuus Leone mortuo*, ita interpretantur, vt obſequij iſtiuſmodi rationem habuiſſe videatur: nam per Leonem mortuum, ait Eucherius, cacodæmonem intelligunt, de cuius ſalute nihil vlterius ſperandum eſt: non enim poteſt ad pœnitentiam redire. Per Canem autem viuum aberrantem quidem, & interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametſi nonnunquam præuaricator fuerit & ceruicoſus, ad obſequium tamen & melioра reduci poteſt. Et, vt ad Cani morigerum admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obſequij facillimǽque docilitatis exemplum in animali huiuſmodi recitare, idque in theatro Marcelli, ſpectatore Veſpaſiano, editum. Mimus eò quidam Canem introduxit omnibus ferè ſaltationibus eruditum, qui cùm ægritudinem poſtmodùm ſimularet, panem Mimus porrigebat, eo detracto pharmacum propinauit, mox is trementi ſimilis cruciari, diſtorqueri, capitiſque grauedine laborare viſus, demùm quaſi mortuus concidere ſeq; exporrigere, permitteréque vt quoquouerſum traheretur, huc & illuc abiiceretur, vti fabulæ commentum exigebat. Opportunè autem cùm res poſceret, ſenſim mouiſſe ſe tanquam è profundo aliquo ſummo concitatum, proſiliiſſe demùm, & ſigna quædam veluti lætitiæ & exhilarationis edidiſſe, atque alia pleraque magna omnium admiratione colluſiſſe. Hæc author ille teſtatur, qui nihil vnquam ineptè moliri deprehenſus eſt. Sed quod pertinet ad obſequium erga dominum, habet hoc Canis commune cum Suibus, de quibus compertum, ait Plinius, furto abactos, agnita voce ſuarij, merſo nauigio inclinatione lateris vnius, ad dominum remeaſſe. F

Eccleſ. ca. 9

Memorabile Canis obſequium.

ADVLATOR ET SCVRRA.

Svnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem ſimul ſcurram, per Canis hieroglyphicum oſtendant, quorum alter in obſequium plus æquo pronus, & alter quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus. Diogenica hæc eſt interpretatio, ipſius de ſe teſtimonio. Nam is interrogatus ab Alexandro, ob quæ facta Canis nomẽ vulgò ſortitus eſſet: *Quia*, inquit, *dentibus blandior, non dentibus oblatro, malos etiam mordeo*. Quin & coniectores, vt apud Hebræos legi, eum qui per nocturnã quietẽ imaginatus ſit Canẽ videre, obtrectatoribus obiectũ fore preſagiũt. Alexander idem dum ſibi luſũ quęrit, ſportu

Diogenis ſcomma in Alexãdrũ.

A ſportulam Diogeni oſſium plenam dono miſit. Accepit eam Cynicus & ſuperaddidit: *Caninus hic quidem cibus, ſed donum haudquaquàm regium.* *Ibidem D. Lartius.*

FAMES.

Caninam quandam famem memorãt, quam Græci βουλιμίαν appellauẽre, nos *Eſuritionem* dicere poſſumus: vtcumque, Dauides hanc eruditiſſimè tetigit Pſal. 58. vbi canit: *conuertentur ad veſperam, & fame conſicientur vt Canes, ciuitates hàc illàc peruagãtes*, cùm futuram Iudæorum mendicitatem præſagiret: nam & ipſum famis vocabulum frequenter pro mendicitate vſurpatum inuenias.

DESPICATVS.

In Sacris litteris plurimùm inuenias Canem pro re humili, abiecta & contemptibili poſitum. Quem ſermonem ne quis Neapolitanorum tantùm eſſe putet, de Mephiboſeta Ionatæ filio legimus, cùm inſperatis à Dauide beneficiis affectus eſſet, & continuò menſæ Regiæ ſodalitio dignatus, dixiſſe eum, humilitatem profeſſus ſuam: *Ecquis ego ſum ſeruus tuus, vt reſpiceres ſuper Canem mortuum, cui ego ſum ſimilis?* Et Dauid ipſe, cùm Regem ſuum Saulem ſe hoſtiliter inſectantem in manibus ſolum habuiſſet, chlamydis regiæ oram præcidiſſe contentus, ſubſecutus eum clamauit: *Quem perſequeris Rex Iſrael? quem perſequeris? Canem mortuum perſequeris.* *1. Reg. c. 24.*

FVGA.

B Qvod ſi fugam notare voluerimus, Canem identidem, ſed ſubiecta inter crura cauda, figurabimus. Hieroglyphici cauſam, nemo eorum quos in hoc argumento ſequimur, explicauit. Figmentum ego à re ipſa dubio procul ſumptum crediderim, vulgato in hæc tempora prouerbio, vt eum qui animum deſpondeat, vel ab incœpto propter ignauiam perculſus meticuloſè deſiſtat, ſubiicere eum inter crura caudam, obiiciamus. Quotiens enim Canes fugam arripiũt, præ metu abacti, caudam inter crura ſubiiciunt. Quod cùm inſigniter etiam in Lupo obſeruatum ſit, Maro elegantiſſimè rem ipſam deſcripſit, vt ſuo loco dictum eſt. *Etiamnum Gallico.* *Æne. li. 11.*

CLADIS PRÆSAGIVM.

In Aruſpicina memoriæ proditum eſt, huiuſmodi geſtum caudæ vtero ſubiectæ, in victimis quæ adolerentur, futuræ cladis præſagium dediſſe: obtorta verò ſi foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymum legere eſt.

VICTORIÆ PRÆSAGIVM.

Aliter autem curſum perciti, ſeu prædam inſequantur, ſeu temerè laſciuiant, ſurrectam, aut exporrectam caudam habere ſolent: cuiuſmodi effigies eſt in numo C. Poſthumi, in quo cernere eſt currentem Canem, cauda ita vti dicebamus, ſurſum verſus incuruata, quod quidem in hoſtiis crematis obſeruadum ex aruſpicum diſciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem Canem, celeritatem ſignificare coniicimus ex iaculo, quod eſt infernè ſitum: vnde rem properanter confectam, victoriámve citò partam, ſi ſequamur Aruſpices, id indicabit. *C. Poſthumi numus.*

IMPVRVS AMATOR.

C Svnt etiam qui ſatis impuros amatores exprimant per ſimulachrum Canis, non ea tantùm de cauſa, quòd κύων, vt Euſtathius interpretatur παρὰ τὸ κύειν, quod amare eſt, deducatur, ſed quòd Lepores auidiori quodam affectu conſectetur, quorum ſignificatum inter nequitias improbiores repoſuimus. Neque quidẽ Ouidius ſignatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuiſſet, quàm luculentiſſima ea, quam ponit comparatione, his verſibus decantata,

Vt Canis in vacuo Leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis iamiamq; tenere
Sperat, & extenſo ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit comprenſus, & ipſis
Morſibus eripitur, tangentiaq; ora relinquit.
Sic Deus & Virgo eſt, hic ſpe celer, illa timore:
Qui tamen inſequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor eſt, requiemq; negat.

LIENIS VITIA.

Hominem qui aliquo ſplenis vitio affectus ægrè habeat, quæq; in vniuerſum ad lienem attinent, Ægyptij ſacerdotes per Canis hieroglyphicum ſignificabant. Gracilimum enim ac tenuiſſimum lienem Canis habet, quòd vel mors, vel rabies eum inuaſerit, à ſplene eſt, quinetiam illi ipſi qui correptum rabie Canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac ſplenetica plurimum ea labe affecti pereunt: & qui Canem eo morbo laborantẽ diſſecuerit, ea afflatus exhalatione, *Rabioſi Canis virus contagioſum.*

contagionis vim efficaciſſimam experitur. Vrina quoque rabioſi Canis quomodocumque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiam non rabidi, tam perniciosa vis eſt, vt ſi quis in id ſuũ coniecerit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido Cani contagioſum adeò virus ineſt, vt omnia rabiant, quæ momorderit, excepto homine. Nã quæ illi accidit ex huiuſmodi contagione lues, mania eſt, vt eruditiſſimi hac ætate viri diſputant: nam & Feſto rabies propriè morbus caninus eſt. Quod verò ſcribit Ariſtot. Canes ipſos interire morbo hoc, & quæ morſa ſunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem viri πρὶν legunt, vt celeriùs, quàm homo intereant, exponant. Sedenim vt ea miſſa faciam, quæ hominibus à rabioſo Cane morſis accidiſſe longo pòſt tempore Albertus & Auicenna prodidêre, legi apud Plutarch. rabiem in homine non fuiſſe cognitam diſcretámve ab aliis morbis Ariſtotelis tempeſtate, neque inde vſque ad Aſclepiadem cuipiam innotuiſſe. Cæterùm hæc ipſi viderint clariſſimi viri, qui rem enucleandam ſuſcepêre. Illud ego ſuper hoc addam: vniuſcuiuſque Canis morſum tam pernicioſum eſſe, vt ferant, eum qui ſemel fuerit à Cane læſus, peſtilenti contagione Gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu ſuo vitiare, eiuſq; introitu alterius vulnera aggrauari. D

OLFACTVS.

Canis ſagacitas. Eadē Plin. lib. 8. ca. 40.

SED vt ad Canis ſignificata redeamus, olfactũ Ægyptij ſacerdotes per id animal inter alia ſignificabant: nempe eum qui, quod priùs latuiſſet indagine ſua deprehendere, ex huiumodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim conſtat olfactum eſſe Cani præcipuum, de cuius ſagacitate (eam enim præcipuè Canibus attribuit Cicero, & à ſagire, quod acutè ſentire eſt, deductum aſſerit) plurima paſſim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutiſſimè abfuerit agnoſcunt olfactu ſolo, & ignotũ quoque ſi repentè veniat. Scrutantur in venatu veſtigia atque perſequuntur, contantem ad feram inquiſitorem loro retrahentes, etiam ſi aquam ea tranſilierit, & abditiſſimo quouis loco ſeſe occultauerit. E Illud ſanè quotidianum in Canibus, præcipuè Gallicis, vt quem prius numum alicui eorum oſtenderis, abducique mox è conſpectu Canem iuſſeris; ac ſub aliquo tapete vel ſtragulo numum eum abdideris, introductus mox Canis ac numum inquirere iuſſus olfactu ſolo fretus rem tibi quamprimùm deprehendat, latebráſque vbi numus erat abſconditus, & latratu & exultatione ſignificet.

RISVS

Medicorũ ſuper riſu opinio.

QVIA verò Canis circa lienem ea quę ſuprà memorauimus pariter, totáque animalis vita inde pendere videtur, factum eſt vt Ægyptij ſacerdotes quæ ſuper riſu conſiderarent, per Canem identidem explicarent. Rariſſimum enim vel difficilimum eſſe riſum iis qui ſplene laborant, Medici tradunt, & ea eſt Canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicam præ ſe ferat: ſignum enim id eſſe bonitatis aiunt, pernicioréſque, & in curſu perſeuerantiores, qui tales ſunt, eſſe prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad ſe recipere & attrahere, quæ ſanguinem benignum, clarum, copioſum & lucidum reddant, quem inde riſus & hilaritatis cauſam authores eſſe putant: quippe quòd ex ita affecto ſanguine ſpirituum excitetur multitudo, claritáſque animam exhilaret. Sedenim hoc vtcumque habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere eſt, ex ſplene in ſomnis viſo & riſum, & voluptates augurantur, Canibus verò cùm lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius ſit, neceſſe itidem eſt eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab iis verò quæ vel abſunt, aut ſupra modum adſunt animali cuipiam, Ægyptij ſignificationes ſuas comminiſcebantur. F Accidere verò facilè poteſt, vt alicuius hominis memoriis natura huiuſmodi ſit indicanda, vt in M. Craſſo, qui ob id Agelaſtos vocitatus, vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem ſemper vultu eadémque fronte fuiſſe, proditum eſt.

LEVITAS IN MORIBVS.

VERVM habet ſuum & riſus ipſe ſignificatum. Interpres enim Apollonij riſum leuitatis ſignum eſſe dicit, vnde ſapienter Iſocrates, importunum riſum minimè amandum eſſe monuerit.

CVLTVS CANIS.

Cyrus à Cane nutritus.

SANÈ aliæ quoque nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis teſtatum reliquêre. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorem, à cane nutritum ſuorum omnium aſſeueratione, ſiue ſtudioſè conficta fabula fuerit, quò venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuêre cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere ſit cœptum. Annuo enim ſupplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore ſambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui genito mane Catulo, res diuina hoſtiarum vice fieri ſolita, adeò puros eos ad cibum exiſtimabant, adeóque numinibus placandis idoneos, fuiſſéque olim celebriores epulas catulina appoſita, noſtrorum ſcriptorum teſtimonio ſatis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias, Saturione.

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

A QVIBVS verò Numinibus Canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ Græci Proſerpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycæi venerationem celebrabant, Canem immolabant; quoniam natura ipſa Lupis Canes aduerſarentur. Alij ceptum hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vti conſtans fama eſt eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro inſtituta nonnulli aſſerunt, Maroniano præcipuè verſu freti, *Æne. lib. 8.*

Euander gelida monſtrat ſub rupe Lupercal,
Parrhaſio dictum Panos de more Lycæi.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ Deæ propter partus facilitatem ſacri erant. Sed animaduertendum eſt pleriſque locis Cyoniæ vocabulum corruptum eſſe ſcriptorum negligentia, qui Iyoniam fecêre: vel quòd arbitrati ſunt à ſoluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti Canis propter audaciam & inuadendi promptitudinem efferebatur: eorum enim ephebi inter ſe certaturi, priuſquàm certamen inirent, Canis catulum illi Deo, vtpote fortiſſimo, victimam ex cicuribus validiſſimam offerre ſe arbitrabantur. Ex aliis Græcis nemo, vt Pauſanias ait, præter Colophonios, talibus ſunt operati: hi enim Catellam nigram Triuiæ ſacrificabant. Et Caribus mos fuit Canem immolare, vnde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auſpicia, quibus apud Gatulariam portam rutilæ Canes, non procul ſcilicet à rubro colore, ſacrificabantur, vti ait Atteius Capio, cùm pro frugibus contra vredines atque ſæuitiam Caniculæ ſideris faciebant. De ſacrificio huiuſmodi Ouid. Faſtorum 4. *Canaria quid.*

Pro Cane ſidereo Canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil niſi nomen habet.

B Plerique tamen ideò factum dicunt, vt flaueſcentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculę frugibus eſt admodùm inimicum. Non ignoramus autem Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothraciæ antro, nihil ferè libentiùs immolare, & epulari ſolitos, quàm Canẽ, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo Canẽ, (vt nonnulli aiunt,) ab Archilai Canibus interceptus, miſerrimè laceratus eſt. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Cratere Theſſali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud regem, Canes eas immiſſas fuiſſe, corrupto pecunia Lyſimacho, earum curatore.

IMPVDENTIA.

NAM id quoque Canis eſt ſignificatũ, eáque de cauſa apud Homerum Helena ſe Canem accuſat: quòd abominanda tot malorum cauſa atque author fuerit, ita Hectorem allocuta δᾶερ ἐμεῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eũdem Agamẽnon quoque accuſatus ab Achille κυνὸς ὄμματ' ἔχων. Nam, vt apud Pollucem legimus, Canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens eſt, cui ſi etiam importunitatem adieceris, Homeri eiuſdem κυνάμυια feceris pro impudentiſſimo, Muſcæ ſcilicet & canis ingenio copulato. Cynomiam Euthymius ſyluestris Muſcæ genus agnoſcit, quod inter cætera Muſcarum genera eſt impudentiſſimum, de qua Pſal. 77. quamquam ſuper hac alibi. Hinc Catullus impudentiam expreſſit Æmen codicillos reddere pernegantem Canem cenſet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem oſtenſuri, duobus Zodiaci locis canino capite hominem ſtatuunt: ſecun-C do quippe Arietis gradu, & Capriconi XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iuſtitia vel pietate audeat vnumquemque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impuritatis arguere, dummodò ſpes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NON prætereo hîc militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur, ſub magiſtro militum per Illyricum: ij enim, vt aſſumptum nomen hieroglyphica pictura teſtarentur, Canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei Canis, ſupernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam eſt interpretatio, in Diuinis literis Romani milites, qui Pilato præſidi adſiſtebant, Canes vocitantur, vti Pſal. 21. *Circumdederunt me Canes multi*, quippe qui ſecundum legem immundi cenſerentur, atque admodùm etiam impudentes eſſent, conſpuendo ſacroſanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam ſpineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vti eius miniſterij mortales penè omnes. Eóque Theologi trahunt Domini dictum in Euangelio: *Non decere ſumptum de filiorum manibus panem dare Canibus.* Quæ quidem notæ ſi à Canino genere eluì poſſent, nihil ferè inter animalia rationis experta Cane venerabilius haberetur, vt qui non ciuitates modò ſibi honori poſitas habuerint: quod ab Alexandro Magno factum eſſe, amiſſa Cane Pertha nomine, Theopompus ait, verum etiam longè maiora præconia monumentáque ſecundum Ægyptios ritus omnino meruiſſe videantur, *Pilati Canes.*

D

PIERIUS VALERIANUS AD CÆLIUM CALCAGNINUM, DE IIS QUÆ PER CYNOCEPHALUM, SIMIAM, ET ID GENUS RELIQUA SIGNIFICANTUR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER SEXTUS.

IUCUNDISSIMUM illud hoſpitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit, vt ea omnia incommoda quæ perpeſſus eram, iacturáſque omnes, quas in E *tanta rerum conuerſione feceram, inciperem obliuiſci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neque non Florentinæ vrbis, atque adeò totius Italiæ turbationes & metus fugientem, otij tandem cupidum in patriam meme recipere feſtinantem, iungere iter inſiſſes, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præſtantibus, magnam mœrori meo conſolationem adhibuiſti, ſuauiſſimíſque illorum ſermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuiſti: præcipuè verò eruditiſſimo Menardo illo tuo ſæpiùs vocato. Ea demùm fuit vtriuſque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilariùs acceptum me meminerim: ita vterque veſtris me lucubrationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotiſſima quæque profundiſſimæ eruditionis arcana, apud authores veteres deliteſcentia, è tenebris eruebas; ille, dum Medicinæ Philoſophiæq́ loca pleraque, abſtruſóſque ſenſus, & longa annorum ſerie ad hunc vſque diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare admitebatur. Hinc factum, vt ego à vobis tali refectus cibo, cùm primùm ad Ægyptiaca mea Commentaria datus eſt reditus, veſtræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum veſtrorum fructu fraudare voluiſtis, ſtatim cogitarim amicitiam tam honeſta de cauſa olim vobiſcum initam, aliquo teſtimonio comprobare. Atque ita Cynocephali Aegyptiaci Commentarium (id enim ob veritatem ipſam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, niſi me ſtudiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum, quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametſi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit ſaltem, vt meæ erga te beneuolentiæ ſignum ſit atque monumentum, opto.*

Cynocephali deſcriptio

NAM Cynocephali, quem Latinè *Canicipitem* interpretabimur, hieroglyphica, tum multa ſunt, tum eo nullum apud Ægyptios ſanctius animal, neque ſacratius fuit. Eadem penè forma eſt, qua caudata Simia, & propter eã ſimilitudinem ipſe quoque, *Cercopithecus*, ap- F pellatur. Sedenim noſter is corporatura maior, validior, efferatiórq; eſt facie caninæ ſimilior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere ſunt quæ humanam potiùs faciem, quàm caninam referunt, facileq; apud nos mira manſueſcunt cicuratione Cynocephalorum, de quibus hîc agimus, lacte & Numidæ & Meniſmi viuunt armentis ex eo genere comparatis, maribus præter ſobolis cauſam interemptis: quod ideò dictum volui, ne quis Cynocephalum hũc, de quo dicturi ſumus, accipiat, vt multi perperã, pro genere illo hominum, quod & Megaſthenes, & plerique alij prodidêre, capitibus eſſe caninis, pro voce latratũ edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio veſci. Nam, vt optimè noſti, agreſtes homines huiuſmodi Pauſanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo, viſos tradit in inſulis Oceani, quo tempeſtate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret.

LUNA.

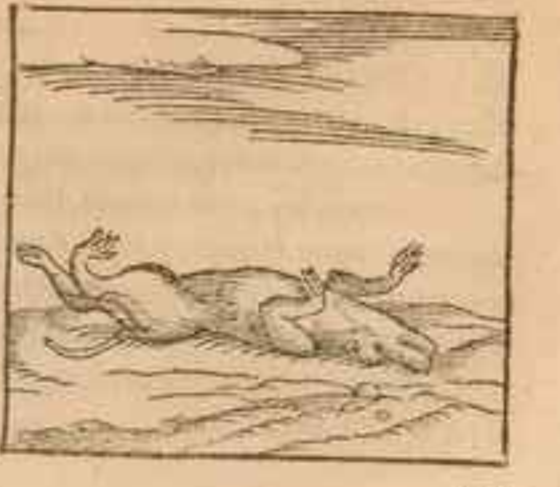

Viſu defectus in Cynocephalo.

CUMPRIMIS autem Cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicum: propterea quòd animal id pari quodam afficitur conſenſu cum Lunæ coitu. Nam ipſa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore ſoli coniuncta tranſit, nobíſque videtur penitùs euanuiſſe: Cynocephalus mas ipſe quoque viſu deficere cõperitur, neque interim cibum capit, ſed humi procumbens ægrè habet, quaſi Lunæ raptum ingemiſcat. Fœmina verò præter id quòd ea quoque luminibus capitur, & cũ mari pari afficitur ægritudine, ſanguinem inſuper egerit è natura. Quapropter alebantur

A tur in templis Cynocephali, ob id potiſſimùm, vt Solis & Lunæ coitus exploratiſſimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias triſtes Luna caua: nam affectus idem omninò in id genus omne diffunditur, quamquam in Cynocephalis & maior & exploratior eſt.

LUNÆ ORTUS.

ADORATIO.

Cynocephalus erectus, adorationis hieroglyphicum.

ALLUD eoſdem Ægyptios ſacerdotes Cynocephalus ſtans Lunæ ortum ſignificabat, ad eam ſpeciem addebant, vt manus in cœlum ſublatas haberet, & diadema regium capite geſtaret; propterea quòd, vt dicebamus, Cynocephalus valdè ſolicitus eſt ſuper ortu Lunæ, qua caua angore afficiatur, prorſúſque cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illuceſcere, & ipſe viſus particeps fieri quaſi Deo agat eo geſtu gratias, & ſacerdotij ornatu quodam inſtructus indeptam vtrique lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideò verò ſtantem pingi voluêre, quòd ſtare conueniat adoranti, quem morem fuiſſe etiam apud Romanos, indicat Val Martialis in Epigramm.

Multis dum precibus Iouem ſalutat,
Stans ſummos reſupinus vſque in vngues *Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece ſuſtollendi, Horatius attigit Ode illa:

Cœlo ſupinas ſi tuleris manus,
B *Naſcente Luna ruſtica Phidile,*
Si thure placaris & horna
Fruge Lares, auidáque porca.

Quinetiam Virgil ſtatum & ſublatas in cœlum manus eſſe adorationis indicium oſtendit: vbi Anchiſen inducit obſeruato augurali portento illo, quo flamma caput Aſcanij corripuerat, molléſque comas tactu innoxia lambere viſa fuerat: is namque, *Æn.lib.2.*

—— Oculos ad ſidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in atteſtationem intonuiſſet, & delapſa cœlo ſtella per vmbras facem ducens multa cum luce cucurriſſet, ſignarétque vias, tum longo limite ſulcus lucem daret, & latè circùm loca *Ibidem.*

Sulphure fumarent, genitor ſe tollit in auras,
Affatúrque Deos, & ſanctum ſidus adorat.

Status porrò Philoni inconuertibilis mentis indicium eſt, ac ſeſe Deo applicantis, qui nulla præditus vacillitate, ſtabilis firmúſque permanens, vt cuncta moueantur author eſt. Videre eſt in argenteo quodam numo, quem benè literatus adoleſcens Proſper Publicola Sancrutius mihi Romæ videndum dedit, huius argumenti ſimulachrum cum inſcriptione, VOT. PUB. quæ ſuſcepta ſunt in gratiam IMP. CÆS. TRAIANI HADRIANI AUG. Proditum autem eſt, ſtantes Ioui ſacrificaſſe, votáque & preces allegaſſe, ſed cùm Opi rem ſacram faciebant, illique ſupplicabant, votáve concipiebant, ſedentes id facere ſolitos: eo ſcilicet ſigno eam eſſe terram matrem indicantes. Sedenim Pythagoras proprio dogmate adoraturos ſedere iubet, quamuis Plutarc. vſurpatum à Numa dicit, vt hinc colligamus, vota rata firmáque eſſe debere. Quod verò ad ſtatum pertinet, magiſter noſter Paulus Apoſto- *Adoranti cur ſtare cõuenit.*
C lus toties ſtandum admonet, dum dicit: *State ergo, neque velitis iterum ſummittere vos iugo ſeruitutis, & illi ſemper inhærere.* Atque alibi: *State conuerſi ad Dominum.* & alibi: *Quoniam tunc viuimus, ſi ſtatis ad Dominum conuerſi.* Et in Gedeonis militia exauthorantur illi, qui ad aquam ducti flexêre genua, & in terram procidêre: qui verò ſtantes accepta in manum aqua eam lambere obſeruati ſunt, ad pugnam delecti rem fortiter geſſerunt. Quinetiam in Nicæno Concilio ſtatutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecoſtes, ſtantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipſo Reſurrectionis Dominicæ die vſque ad certos dies, de quibus dicere noſtri non eſt inſtituti: nam toto anno plures eſſent colligendi, idq; importunum videretur. De ſuſtollendis verò manibus loco ſuo, in Manuum Commentario, plura.

ÆQUINOCTIA.

AEQUINOCTIUM vtrumque Ægyptij ſacerdotes ἱερογλυφικῶς ſcribere ſi vellent, Cynocephalum ſedentem effingebant, cauſam eam ſecuti, quòd animal id vtriuſque æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei ſingulas, ac duabus itidem noctibus eiuſmodi, potus excrementa profundit: vnde abſurdè factum, vt ſedentem Cynocephalum in fontium apicibus ſtatuãt, quaſi iugem & perennem aquam ex eo ſibi conciliari arbitrentur. Adhæc, in his ipſis temporum carnibus Cynocephalus duodecies, horis quippe ſingulis, quanto poteſt argutiore vlulatu vociferatur. Etenim horarum obſeruandarum ratio Clepſydris priùs excogitata eſt, quarum præcipuus vſus in vrbe Achanta trans Nilum: fuit vbi inter alia, vas admodùm ingens erat, in quod ſingulis diebus ſacerdotes ſinguli numero trecenti & ſexaginta, ad anni ſcilicet rationem qui apud eos habebatur, ſubductis inter- *Vſus Clepſydrarum vbi primùm.*

calaribus

calaribus, quinque, de quibus in Vulture ſatis dictum eſt, aquam ex Nilo deferebant, quæ ſuo emiſſa D cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum eſt poſteà tum vocis, tum ſonori tympani ſignificatione, more Cynocephali eas diſcernere. Mos autem, vti dictum eſt nuper, erat apud Ægyptios, vt in horologiis aqueis Cynocephalum adſculperent, ex pene cuius fiſtulato aqua deſtillaret, ea adhibita diligentia, vt quantum ſatis eſſet immitteretur, néve cauum nimis arctum, neque nimis patens eſſet, hoc nimis celerem effuſionem, illo ſtrangulationem ſæpius efficiente. Ex iis verò quæ ſuprà poſita ſunt datur intelligi, quódnam ſit animantium id genus, quod nullo expreſſo nomine Victorinus Rhetor memorat eo locq, vbi M. Tullius in Rhetoricis temporis finitionem quærit. Ait enim is, Triſmegiſtum, quum in Ægypto eſſet, ſacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obſeruaſſe, idq; pari ſemper interpoſito tempore: vnde ipſe diem per duodecim horas dimenſum eſſe coniecerit, exindéque hunc horarum numerum conſtitutum: quamquam ſunt qui velint ex cœli dimenſione, quæ ſecundum muſicam rationem in duodecim partes diuiſa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Aſtronomi enim diem & noctem, quotquot alteruter horarum noſtrarum fuerit, in horas ipſi ſuas XII. ſingulos partiuntur. Aquam porrò maiores noſtri, quantum per totum diem ſufficeret, exceperunt tenuiſſimo cauo diffluentem, eáque in duodecim partes diuiſa, ex partibus horarum numerum ſtatuerunt.

QVIES.

QVANTVM verò pertinet ad ſeſſum, ſeſſus, vt Iamblichus ad Porphyr. ſcribit, quietis indicium eſſe videtur, de quo plura inter arbores diſſeruimus, vbi Deum in loto ſedentem ab antiquis, idque ex Naſamonum inſtituto, pingi ſolitum, & qua cauſa declarauimus. In æquinoctiis verò illa vtriuſque temporis æquè dimenſi paritas, quietis cuiuſdam indicium haberi poteſt, cùm nihil ſub- E ſultet, quod alterutram partem inquietet: vtraque verò firma ſtabiliſq; in æquilibrio conquieſcat.

LITERÆ.

Plinius lib. 8. capite 54. Murin cõuiuio.

LITERAS quoque per Cynocephli ſimulachrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere exiſtimabãt, ſeque illis ob literarum cognitionem cognatos eſſe. Simulacenim Cynocephalus in templum inductus erat, eorum ritu educandus colendúſque, ſacerdos illi albiolun calamum & ſepiam apponebat, exploramus an ex eo genere eſſet quod in cultum recipi deberet, quippe ſi quid ſcribendo cognationem ſuam approbaſſet: ea de cauſa Mercurio ſacer erat, qui literarum omnium author habebatur. Ex quo iam credere poſſumus, Simiam olim latrunculis ludere didiciſſe, & Elephantum literarum Græcarum doctum in puluere ſcriptitaſſe, Murémque, quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuiis candela diſcũbentibus prætẽta, daduchi miniſteriũ præſtitiſſe. Mira hæc fortaſſe videãtur iis, qui ſententiam Anaxagoræ probant, animalia omnia ab homine rationem habere dumtaxat actiuam, paſſiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentem quámque mentis interpretem dicunt, nunquam habere. Sedenim & Pythagoras & Plato aſſerere videntur rationis participes animas eſſe, vt eorum animantium quæ vulgò rationis expertia vocentur, tametſi ratione non vtantur, tum propter incongruam ineptamque corporum compaginem, tum verò quòd diſſerendi facultate careant, vt F in Simiis, & id genus aliis humani cuiuſcumque ferè operis imitatricibus eſt cernere. Quinimò Diogenes his etiam intelligentiæ aëriſque participatum impertit, quæ vt magis minúſve ſint humanæ figuræ ſimilia, ita magis minuſve intelligant. Econuersò autem, vt apud Ariſtotelem & Phyſiognomos alios habetur, ta mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipſaque corporis ſpecies ad brutorum aliquod refertur: vtpote Aſinina labia craſſa quippe prominentiáque, tarditatem & ſtuporem ingenij, Caninas maxillas iracundiam ſimul & fidelitatem, hiſpidam anguſtámque frontem, quippe Suillam, impuritatem morum, indocilitatémque hominis indicare: atque ita ferè ſingulis in articulis, ingenium noſtrum ad brutorum ſimilitudinem explorari. Pari igitur ratione Cynocephali, Simiarúmque genus omne, quorum bona pars mira quadam ſimilitudine faciem humanam, pedes autem & manus omninò referunt, humano itidem ſenſui & operationi, artibúſque propinquiora ſunt, & propemodum intelligere nobiſcum pariter indicãtur. Non prætereo hîc, quod ad hanc pertinet ſimilitudinem, quo Galenus in aggreſſionibus Anatomicis ait, ſe multas Simias & Cynocephalos diſſecaſſe, ſi humani corporis copia non affuiſſet, mirámque in iis ſimilitudinem cum humano corpore deprehendiſſe: quare Ennius rectè admodum ſcribit,

Per brutorum aliqua, hominum mores ſignificantur.

Simia quàm ſimilis brutiſſima beſtia nobis.

Sed eſto ſimilitudo hæc ingenij cauſa. Quid hi ſuper Elephante dicturi ſunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuerſius? Ei tamen beluæ eſſe quandam cum genere humano ſocietatem, M. Tullius in Epiſtolis, ex confirmata hominum opinione, non negat.

Epiſtola ad ...

ALI

VNDE BRVTORVM CVLTVS APVD ÆGYPTIOS.

A ALI verò colique animalia, quæ rationis expertia dictamus, ſunt qui ab Iſide tradant inſtitutum, quæ honorem hunc coniugi, eidémque fratri Oſiridi præſtandum induxerit, magna agrorum parte ſacrificulis adiudicata: moremque fuiſſe initio, vt quæ quiſque vellet animalia in hũc vſum aleret, quibus vita functis, tanquam Oſiris occubuiſſet, luctum inſtaurabant. Cæterùm poſteà delectum habitum & Cynocephalo in primis honorem attributum propter excellentem quandam, vt rerum periti aſſerunt, animalis iſtius naturam humano propemodùm generi proximam: vt verò profani putant, quippe qui rerum hiſtorias ex vulgo mutuantur, factum aiunt, propterea quòd Oſiris huiuſmodi Satyrorum genere ſit plurimùm delectatus, vti noſtro etiam tempore vaniſſimi plerique faciunt. At Romanis etiam id nequitiæ genus in vſu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd ſibi obuiam factus cum duobus eſſedis & rheda equis iuncta & lectica, quodque in eſſedo haberet Cynocephalum, neque deeſſent etiam Onagri: quare nunquam hominem nequiorem autumat ſe vidiſſe. Quin verò & Satyros eos appellatos conſtat. Magna horum vis in ſubſolanis Indorum montibus, quæ Cartadulorum dicitur regio, humana propemodùm effigie, támque quadrupedes quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis incurſu, vt propter velocitatem non niſi ſenes aut ægri capiantur. Atque hinc ridiculum illud Alexandri Magni militibus obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos inſignique magnitudine conſpicati, qui ad exercitus ſimilitudinem, quem infernè ſub ſignis progredi obſeruabant, ordines & ipſi ſeruare videbãtur, in eos velut in hoſtes montium iuga inſidentes impetum fecerunt, ſuíque erroris admoniti à locorum peritis, non ſine rubore arma inhibuerunt.

Vedius à Cicerone cur reprehẽſus.

Meminit Q. Curtius.

B

SACERDOS.

Carniũ abſtinentia.

SED vt ad hieroglyphica redeamus ſacerdotem etiã hieroglyphicè per Cynocephalum Ægyptij ſignificabant, propterea quòd aiunt animal id neque piſce, neque pane ex piſcibus confecto veſci, quali Oritæ plurimùm vtuntur. Indorum ea gens, qui nullum alium cibum nouêre, quos vnguibus diſſectos ſole torrent, atque inde panem ex his faciunt, vt Clytarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuêre, quę nullo alio cibo victitabant, quàm piſcibus arefactis & piſtillo tuſis, ac demum in offas coactis, veluti pane: cuiuſmodi religio in Chriſtianæ quoque pietatis collegia quædam emanauit, quæ perpetuam carnium abſtinẽtiam ſibi conſtituerunt, quod tamen apud eos honeſtiori de cauſa & longè maioribus argumentis inſtitutum: externi tamen ſacerdotes & piſce, & huiuſmodi etiam pane veſcebantur, quo Ægyptij tantùm abſtinebant piſcémque hi demùm omnem, vt Commentario ſuo dictum, religioſè admodùm abhorrebant, eáque potiſſimùm de cauſa, tanto Cynocephalum cultu proſequebantur, in quo ſuæ religionis timorem obſeruarent.

CIRCVNCISIO.

Circũciſionis Ægyptiorũ antiquus mos.

CVMQVE circunciſionis ritum Ægyptij ſuſcepiſſent, animaduertiſſentque Canicipites hos circunciſos naſci, rati, non temerè ſed diuinitùs ei animantium generi id obtigiſſe, maiori eos ha- C buêre venerationi, vnam eandémque cognationem cum illis omninò profitẽtes. Circumcidere verò antiquiſſimum fuiſſe Ægyptiorum inſtitutum, ab eiſque ritum ſumpſiſſe Iudæos, Diodorus fabulatur, quem ſecuti ſcriptores quidam alij, proprium hoc, & vetus Ægyptiorum arbitrati ſunt quem morem Colchi, vtpote Ægyptiorum coloni, neque non Hebræi apud eos educati, poſteà tenuerint. Sed eorum hæc eſt fabula: qui Diuinarum literarum hiſtoriam tam longa annorum ſerie apud populos nationéſque omnes receptam, obſcurare conati ſunt, cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus ſubſcribunt, qui circumcidere genitalia Iudæorum inſtitutum aſſeuerant. Sedenim qui veterum monumenta ſtudioſiùs perſcrutantur, Abrahamum norunt ſignum populo ſuo dediſſe circunciſionem, qua ſui ab Ægyptiis diſtinguerentur. Non igitur diceret Irenæus, ad ſimilitudinem Cynocephali circuncidebant Ægyptij, ſed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte ſuſcepit, quæ virum illum per annos multos in Ægypto degentem, & de diuinis aſſiduè diſſerentem admirata eſt, pluribus & veteribus & nouis ſcriptoribus id aſſerentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum eſt, quod ex hiſtoria deſumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuiſſe, cuius rei Pharonis filiam teſtem appello locupletiſſimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Moſem comperiſſet, eueſtigio circumciſum agnouit, & fœtũ gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd ſi circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuiſſet, quinam ex hoc ſigno in cognitionẽm eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam ſuſpicari licet, non omnium Ægyptiorum inſtitutum fuiſſe mutilationem huiuſmodi, ſed ſacerdotum tantùm, vt à prophanis ſecernerentur, quod apud Hebræos ſemper populariter obſeruatum eſt. Notũ illud eſt, Iudæos olim contra Hadrianum mouiſſe bellum, qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORDIS

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

D

Circũciſionis myſtica ſignificatio

DE myſterij autem ratione, varia traduntur ab authoribus penè omnibus, ſed præcipuè quidem nihil præter obſcœnorum munditiam ea re quæſitum exiſtimant. Alij figuram eam fuiſſe aiunt, ſed quam ne ipſi quidem Hebræi ſatis intellexerint. Non deſunt qui id inſigne ob eam cauſam genti inditum putent, quo numeroſa illa progenies cœlitùs Abrahamo promiſſa, à cæteris eſſet gentibus diſcreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc circuncidendi cordis figuram & typum aſſerunt, quòd ea pars quæ circunciditur, ſimilitudinem quandam habeat cordis: iuſſiſſe verò Deum vt ea nudaretur, quò oſtenderet, aperto & ſimplici corde oportere nos viuere, vtpote quæ in ea corporis parte, quæ omnium ferè gentium ritu pudoréque velari ſolet, inſtituta ſit: quiæ ſecretioris illius circunciſionis, quæ in corde fieri debet, indicium fuit. *Circunciſi enim ſumus*, inquit Apoſtolus, *circunciſione non manu facta.* Nam & Prophetæ identidem clamant: *Circuncidite duritiam cordis veſtri.* Declamant ſuper hoc Lactantius, Eucherius, Irenæus, Græci Latinique omnes. *Nam illa*, inquiunt, *carnis mutilatio in Iudæis, niſi ſignificaret cordis circunciſionem, careret vtique ratione: quia ſi Deus id vellet tantùm, à principio ſic hominem formaſſet, vt præputiũ nõ haberet.* Quę verò ſuper hac re multa admodùm magiſter noſter Paulus ſenſerit, cùm ſint quotidie impiorũ manibus, & publicè recitentur, ſuperuacaneum ea repetere iudicaui, idq́; ſat fuerit monuiſſe, Origenem Adamantium ſuper hoc legendum epiſtola ad Romanos capite 2. libro 2. & alibi paſſim, ita tamen ne Chryſoſtomum, Baſilium, & ex noſtris neminem prætereamus.

IRACVNDIA.

ADHÆC Ægyptij ſacerdotes iracundiam per Cynocephalum indicabant. Eſt enim Cynocephalus ante omnia animalia iracundus, indignabundúſque, de quo id dici poteſt, quod de Pane Theocritus, E

Καὶ οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται.

quaſi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus aſſidet ira.

Nam omninò & Panes, & Satyros, & Sphingas, & Simias, & Cynocephalos idem propemodùm genus, diuerſis tamen inter ſe diſtinctum ſpeciebus, authores ponunt.

Sphinx.

Naſcuntur verò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei diſſimili qua pinguntur, fuſco pilo, mammis in pectore geminis, monſtro ſimiles, ſunt etiam paulò pinguiores: naturam habent in cicurationem admodùm procliuem, pluribus exercitiis diſcipliníſque aptam. Albertus quoque inter Simiarum genera Sphingem agnoſcit, inſignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem ſubnigri & oblonga. Harum ego vnam Veronæ cùm eſſem, vidi, mammis illis & glabris & candidis, à pectore propendentibus: circumducebat eum circulator quidam Gallus, ex ignotis antea inſulis recens aduectam.

Cuniculi ex ignotis inſulis.

Oſtentabat idem cuniculos noſtris quadruplo maiores, mira quippe corporis obeſitate diſtentos, & quod, niſi quis viderit, credere vix queat, præditos quaternis ſingulos genitalibus, humanorum digitorum inſtar & ſimilitudine cohærentibus. Ipſa verò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorſo hiſpido ſupra modum, fuſco & oblongo admodùm pilo, eóque denſiſſimo. Rector læuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem ſecum ambulare, & loco etiam ſaltare interdum & obgannire faciebat, multámque hinc à ſpectatoribus ſtipem aucupabatur. F

ARCANA TEGENDA.

PORRÒ Sphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent myſtica dogmata, præceptáque & inſtitutiones ſacras, per ænigmatum modos à profana procul multitudine inuiolata cuſtodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergô taciturnitatis effigie, huius tabellas & literas ſignare diu delectatus eſt Octauianus Auguſtus, quam poſteà repudiauit vſus inde fœlicis ominis cauſa, Alexandri imagine.

Sueton. in eius vita, cap. 50.

INGENII ACVMEN.

EÁ verò haſtæ Palladiæ cuſpidi ſubiecta, vt in ea Mineruæ ſtatua, quam Athenis olim fuiſſe erectam ait Plinius, oſtendit nihil tam abditum & reconditum eſſe, quod ingenij acumine exeri, & palàm proferri non poſſit: ita quidem Sphinges. At qui Cynocephali vocantur, corpore ſunt deformi, ferum omninò, vti diximus initio, atque indomitum animal, quod nulla ratione modóque ſæuit, ſupercilio aſpectúque ſunt horrido & truci, genuinam, qua de ſuprà dicebamus, bilem ex facie poſſis agnoſcere.

DIVINA IN OCCVLTO.

Sileni quid.

ADDENTVR & Sileni Cynocephalo: ſunt enim & hi, vt Pauſanias atteſtatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris eſſe cœperint, Silenos appellare conſueuerunt, quorum

rum

rum hieroglyphicũ erat, diuinitatem in re quapiã deliteſcere. Erant A enim Sileni, vt ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagũculæ quædã ſectiles, ita concinnatæ, vt diduci & explicari poſſent, quæ vbi clauſæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monſtroſam quandam tibicinis ſpeciẽ oſtentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebãt. Hinc Alcibiades Sympoſio, Socratem Silenis ſimilẽ eſſe dicit, quòd is longè alius eſſet interiùs intuẽti, quàm ſummo habitu videretur. Vnde etiã Σιληνοὶ ἀλκιβιάδου dici ſolet, de re quæ prima fronte vilis ac ridicula videatur, interiùs tamen ac propiùs contemplanti ſit admirabilis.

VRINATOR.

SEDENIM, ne reliqua Cynocephali ſignificata prætereamus, per ſimulachrum eius vrinatorem etiam intelligebant, quandoquidem animalia reliqua inter natãdum obhorreſcere, rugíſque ſtrigoſa fieri perhibentur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum eſt, in quemcunque locum tranare perrexerit, nullo vel ſqualoris vel horroris indicio fertur enatare, cuius quidẽ natationis facilitas vnà cum literarum peritia, quæ potiſſimum in Cynocephalo diſcernuntur, eam animali conciliant laudẽ, quæ doctis & experientibus viris tribuebatur, vt ſcilicet & literas & natare didiciſſent: cõtrà verò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliúſque diſciplinæ aut exercitij participes, Athenienſes dicere ſolebant, μήτε νεῖν μήτε γράμματα, neque quidem natare, neque literas, cuius prouerbij mentionem facit in B legibus Plato, atque etiam Ariſtides in Apologia quadã. Quòd verò hæc liberalia eſſent ſtudia, apud Tranquillum legimus, Octauianum Auguſtum nepotes ſuos & literas & natare: aliáque rudimenta per ſe plerumque docuiſſe. Iam & de Caligula ad eius ignominiam dictum, quòd admodùm docilis ad cætera, natare neſcierit. Porrò vrinator non eſt ſimpliciter poſitum ſed eum ſignificat qui profunda quæque perueſtiget, vnde locos apud ſcriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

Mundi diuiſio.

PER idem animal orbem terrarum ἱερογλυφικῶς Ægyptij ſignificabant. Nam cum duas & ſexaginta primarias terræ habitabilis regiones ponerent, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Aſtrologiæ memorat, obſeruarunt magna in id genus animalium cura adhibita, partes totidẽ in Cynocephalo moriente, quæ quotidie ſingulæ perirent mox, & ſecundo & ſexageſimo die quod reliquum eſſet corporis interiret. Erat verò apud eos ſacerdotes ſumma religiõ, vt quicunque ſingulis diebus intermortuus eſſet, articulus præſecaretur, ritéque vnguentis more ſuo obunctus ſepeliretur.

Ægyptiorũ mos vngendi cadauera.

Quòd verò mos fuerit Ægyptiorum vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit apud etiam apud Chriſtianos diutiſſimè mos hic, quod ex Tertulliano coniectari poſſumus, ita dicente: *Si Arabiæ queruntur, ſciant Sabæi pluris & carioris ſuas merces Chriſtianis ſepeliendis profligari, quàm Diis fumigandis.* Sed vt ad orbis partitionem reuertamur. Deus excelſus, diceret Clemẽs, penes quem rerum omnium poteſtas eſt, in ſeptuaginta & duas partes diuiſit totius terræ nationes, eiſque principes Angelos præfecit, mox Chriſtus Apoſtolos totidem antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimiſit, qui Euangelium prædicarent. Aſtrologi, ſuam quandam ſecuti commoditatem, ſexagenis tãtùm partibus orbem diuiſère, de quibus ita Proclus in Sphera: *Sed nec internalla circulorum in toto orbe à ſe inuicem* C *ſtata ſunt: veriùm pro ſphærarum deſcriptione ad hunc modum diſpenſari ſolent. Diuiſio in* LX. *partes meridiano quouis circulo, Septentrionalis circulus à polo ſexageſimarum partiũ quiſque internallo notatur, Æquator ab vtroque tropico ſexageſimis quaternis diſtat.* Reliqua ex Iacobo Zieglero huius doctrinę peritiſſimo, cognoſcere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cum Principem is neminem virum in Italia, atque adeò in ipſa vrbe Roma reperiſſet, à quo ſuſciperetur, tu ipſe mi Cœli, hominem & probum, & literatum, vti Anacharſin Solon, complexus in contubernium tuum admiſiſti, & vt doctrinam ſuam poſteritati communicare poſſet, per ea, quæ illi præſtas commoda, effeciſti.

DE SIMIA.

HÆRES INVISVS.

IAM verò quædam ſuper Simia conquiramus, qua ſuper id traditur, quòd iidem ſacerdotes, vbi hæreditatem in inuiſos collatam ſignificare voluiſſent, hieroglyphicum Simiæ quæ paruulam penè Simiolam duceret, facere conſueuerunt: cuius argumenti cauſam eam apud Horum legas, quòd duas ipſa Simiolas vno partu perfert. Sedenim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio proſequi videatur. Quam verò curãdam ſuſcipit, moroſè adeò complectitur, & ante ſe comprehenſam geſtat, oſtẽtat omnibus, tractariq́; gaudet, gratulationẽ intelligens, vt magna ex parte fœtum ipſa ſuum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrectando enecet: mox alterum, quem negligere cœperat, educare cogatur in eum omni mox conuerſa cura.

F

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

Idem Philoſtratus in Ariſtide. D

VVLGATISSIMVM verò illud eſt, & omnium ſcriptorum ætatúmque teſtimonio receptum, Simiam pro deſpicatiſſimo & maximè nequam homine haberi, vt pro Cteſiphonte Demoſthenes, Æſchinem tragicam eſſe Simiam dicit, quòd perſonatus quodammodò verborum grauitate videretur, cùm alioqui peſſimus atque nequiſſimus ciuis eſſet. Et Dion hiſtoricus de obtrectatoribus, *Quos ego*, ait, *non pluris facio, quàm, vt dici ſolet, Simias.* Apud Cic. in Epiſtolis, Simiam inuenias pro nihili homine poſitum. Quódque Hiſtoriis Græcis memoriæ mandatum eſt, Simiæ, quam rex Moloſſorum in deliciis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuiſſent de victoria ſciſcitantes, legatique vas illud in quo inerant ſortes collocauiſſent vrnam euertit, ſortéſque diſſipauit. Negant verò Hiſtorici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis vllum vnquam oſtentum hoc triſtius accidiſſe: nam quæ præpoſita erat oraculo ſacerdos, dixiſſe fertur: *De ſalute Lacedæmoniis eſſe, non de victoria cogitandum.* Neque verò Plautus ineptè Simiam beſtiam, nunc nihili vocat, nunc nequiſſimam, in Milite, ac Pſeudolo, & in Rudente, pro lenone in ſomniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil eſt ſceleſtius neque perditius, ingrato dubio procul & inuiſo mortalibus genere, *quódque eſt*, vt ipſe dicit, *Deorum odium atque hominum.*

Moloſſorū Regis Simia.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD HÆC, hominem ſua diſſimulantem vitia, turpitudinémque domeſticam occultantem, notare ſi vellent Ægyptij, Simiam micturientem faciebant: ipſa enim eſt ea verecundia prædita, vt quotieſcunque lotium fecerit, excrementum illud (quod etiam in fæce reliqua feles faciunt) effoſſa obruat terra, aut alia quapiam re ſuper ingeſta omninò occultat. Sed quoniam impreſſi codices in damno ſunt, quantum ad Simiæ nomen, quæ ſit caſtior lectio, in Fele, hoc eſt, in Æluro diſputatur. E

IMPVDENTIA.

PETVLANTIA.

MIHI quidem longè ſignificantiùs per Simiam impudētia videtur oſtendi poſſe, quàm huiuſmodi verecundia. Ea ſiquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, aſſidua ſeſſione depilatis, natibúſque ita turpiter denudatis, improbum exhibet ſpectaculum: & eius generis mares, præcipuéque Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet ſpectatorum theatro, ſatis cum impudentia pudendi tractatione laſciuiunt, eorum inſtar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilum locis palàm eſt, Maurique & Turcæ omnes ſimul ac talia perpetrare conſpexerint, magnopere venerantur, ſummáque & innocentia & ſimplicitate præditos arbitrantur: rémque putant admodùm piam ſe facere, ſi cumulatim in hos ſtipem contulerint. Sed vtcunque illa, Pithecuſæ inſulæ, quod ad hanc facit morum prauitatem, notæ ſunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditum à Simiis, in quas Candulus & Atlantus, vt apud Harpocrationem ex Æſchyli Sardiani iambis legitur, fratres, omnium ea ætate profligatiſſimi impoſtores à Ioue transformati ſunt, cùm aduerſus eum quoque fallaciarum machinas admouiſſent. De quibus ita Ouid. in Fabulis: F

Inarimem, Prochytámque legit, viridíque locatas
Colle Pithecuſas, habitantum nomine dictas:
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exoſus, gentíſque admiſſa doloſa
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Diſſimiles homini poſſent ſimiléſque videri.

Therſites in ſolentia notatur.

Sanè quidem petulantiam quis hoc ſcriptionis genere ſignificaturus, nullo commodiùs animali vtetur, quàm Simia: cuius improbitate conſiderata: Plato in Ciuitate ſua Therſitem ait, illum omnium qui ad Ilium venêre turpiſſimum, tantæque impudentiæ monſtrum, vt Achillem Agamemnoni exprobrare nihil veritus fuerit ſéque heroibus ingerere temerarius aſſueuerit, in Simiam commutatum eſſe, imitarique adhuc hominum facta, non re, ſed ſpecie ipſa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam ſi cùm inter homines ageret, tàm perditæ fuit inſolentiæ, vt ne Regibus quidem Imperatoribúſque ipſis quicquam parceret, minimè mirum, ſi, poſtquam in bruta tranſiuit, eundem animi tenorem ſeruat, importunitatémque omnem aduerſus Leonem ipſum, ferarum omnium regem, exercet. Sanè Lycophron Therſitem ipſum πιθηκόμορφον appellat, & vulgò genus hominum huiuſmodi Simiis ſolemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando luſimus ſermone ad Leonem. X. P. M.

Denique ſic petulans generoſo infenſa Leoni
Simia, quæ natibus, caudáq; & clunibus hiuit,

A

Tantum animi eſt paruis, affixa procacibus auſis,
Hoc tam magnum animal vexátque agitátque, nec vllam
Eſſe moram patitur, Muſca importunior: apta
Illa feros vitare vngues & dentis acumen,
Lubrica dum fidit ſaltu, leuibúſque lacertis,
Déque ſuo quærit ſibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

RELIQVVM hic erat, vt ex eorumdem ſacerdotum dictatis remedium febris ex Leone Simiam veſcente ſignificari ſubiiceremus, ſed ſuper hoc ſatis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVO ſit in prolem ſuam affectu Simia, paulò antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtam Simiam aptè ſignificari poſſe contenderent, qui ſcilicet ſine riuali dicta factáve ſua vnicè amant & venerantur. Generoſum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc eſt, cæco amore ſui perditum irridens, adulatores non aliter viros probos & amicos videri ait inſipientibus, quàm Simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim in Pythiis, καλός τοι πίθων παρὰ παισί, *Bella quidem Simiola eſt pueris.* Nam & Horatius adulatorem in obſequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari ſcribit, *Vt credas mimum partes agitare ſecundas.* Simia verò mimum exſcribit, quòd vna omnium maximè atque efficaciſſimè quæcunque fieri viderit imitatur. De philautia Syneſius, vir literatiſſimus, cùm epiſtolas accuratiùs à ſe ſcriptas aliquando colligeret, vereri ſe dixit, ne quod Simiis accidit, eueniat ſibi: illæ enim, ait, cùm natos animalium omnium turpiſſimos pariant, putant ipſæ tamen eos eſſe omnium formoſiſſimos. Atque vtinam, mi Cœli, non idem & ego fallar, qui tantùm vigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conſcribendis exhauſerim, vt quod nunc hominum eſt ingenium, poſteaquàm me ſtudioſorum animos oblectare exiſtimauero, ludibrio ſim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquam ſatis temporis per ætatem etiam longiſſimam ſuperſit, vt vel Latina vel Græca diſcere quis poſſit? quātò ſatius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis ſex circiter & quinquaginta huius argumenti commentariis periêre, vel eloquentiæ, vel traducendis authoribus Græcorum optimis impendiſſe: aut, ſi frigidus obſtaret circum præcordia ſanguis: mihi potiùs latenter inſtituiſſe viuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diuturnas grauiſſimáſque tot ægritudines contraherem, neque tamen hinc vllam apud potentiorum quemquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, non inficior, dicturi ſunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus eſt error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vſquequaque diſplicuerit, ſatis me conſecutum arbitratus habeant ſibi ſua regna Reges, reſpondebo, meámque iudicio trium circiter amicorum induſtriam approbari vſque adeò æſtimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatiſſimè perſolutam, rationibus meis ſim nulla contatione relaturus. Vale, méque Manardo, more tamen illo tuo, plurimùm commenda.

Generoſum Pindari dictum.

B

Pierius 24. annos in his Hierog. cōtexēdis impendit.

C

*

D

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVÆ PER CERVVM SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER SEPTIMVS.

SINGVLARIS illa mentis integritas, ſummáque eruditio tua (Achilles Bocchi nobiliſſime) noſtreq́ amicitiæ firmitas, perpetuaque conſtantia iubent, vt quantum in me eſt, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me deſituram aſſiduè celebrem: ſiue nos coniunxerit olim ſtudiorum ſimilitudo ſiue fortunæ quædam paritas (quòd eodem tempore pari malitia tibi Bononiæ, mihi Romæ eaſdem diſciplinas profiteri contigerit) eorundémque amicorum, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamen te amandi cauſæ maiores extiterunt, quàm congreſſus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi ſalutiferi, cùm triſtiſſimo illo meo, Italiæq́ totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te ſuperiori æſtate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui ſapientioribus ſermonibus mœrorem, miſerias, calamitatéſque meas molliret, alleuarétque magis, quàm amiciſſimæ officioſiſſimæq́ conſolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetuſtatis exempla, pérque ea quæ ætate noſtra conſpexeramus, de humanarum rerum viciſſitudinibus diſſerentem, audire plurimùm iuuabat. E *Accedebat huc, tua illa verborum bonitas, mira vultus hilaritas, & feſtiua ſemper oratio, qua me ita deliniri ſentiebam, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere poſſet vtilius, nihil accommodatius. Tecum itaque totos illos dies eſſe, tecum ambulare, tecum ſedere nunquam deſtiti donec maximam eius, quæ me tum oppreſſerat, anxietatis partem à ceruicibus meis excuſſiſſe mihi viſus es, ægritudiniſque illius feritatem non parum mitigaſſe. Poſteà verò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem verſa eſt fortunam, elapſus è cuſtodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos reſtituti, mihíque res ſatis bellè ſucceſſere, factum eſt, vt me tot iam laborum difficultatúmque nihil omninò pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate ſum egere vetitus, liberiúſque mihi otium indultum eſt. Vnde datus eſt ad literarum ſtudia reditus, & deſertæ diu Muſæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractaſſe me olim noſti hieroglyphica, diutius in ſitu eſſe minimè permitterem. Accinxi me itaque ad poliendum, eo tunc conſilio, vt ſi niueus doctorum amicorum calculus acceſſiſſet, modò hoc, modò illud Commentarium emitterem. Quod vt commodius fieri poſſet, eruditiſſimis viris amicis meis libellos ſingulos ſingulis inſcripſi: vt ipſi non magis mea, quàm ſua cauſa, quod corrigendum exiſtimaſſent, accurat s emendare quodammodo cogerentur.* F *Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd ſermones illi, quos calamitoſo meo illo tempore tecum fuiſſe repetebam, argumentum id præcipuè habuiſſe memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in pleróſque Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorum delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominum genus amicos ſynceriores veridicóſque propemodùm faſtidiret, plurimúmque adulatores ſubdolóſque paraſitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui eſſe hieroglyphicum apud Aegyptios, vt ſi hanc iudicij captiuitatem indicare vellent, Ceruum fiſtula illectum pingerent: vt ſi quæ huiuſmodi tendiculæ pararentur, haberet ſcitus homo quod ſibi proponeret præcipuè fugiendum.*

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura ſignificabant. Quòd verò Ceruo inſitum natura ſit paſtorali fiſtula, vel ſuaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantáque hinc affici voluptate, vt immemor ſui nullo prorſus negotio capiatur, vel iniecto alicundè telo, quod propter animi abalienationem adeſſe tunc minimè ſuſpicatur, eueſtigiò transfodiatur: atque ita fiat adblandientium præda, aliquod ludibrio ſuo conuiuium exhilaraturus: quemadmodum cum pernicie ſua ridiculi fiunt, qui leno

Dictũ Antiſthenis. Laertius in eius vita.

A leno ciniis iſtiuſmodi ſeſe offerũt capiẽdos: vt rectè mihi Antiſthenes Philoſophus dixiſſe videatur, *Longè ſatius eſſe in Coruos, quàm in adulatores incidere.* Hæc iam tunc in congreſſu illo Bononiẽſi dicta, puto meminiſti, cùm tu, vt ſemper ſoles, doctè aliquid declamare, ſubiecisti: Sapientiſſimè quidem Antiſthenes, qui vt iuuentutem ſuam (nam ea potiſſimum ætas huic obnoxia eſt incommodo) ab Archilochææ Vulpis calliditate liberaret, vtili omnibus documento futurus, Coruos aiebat non tam hominibus obeſſe, quàm adulatores. Corui ſiquidem corporis tantùm oculos effodiunt, quos ne vtiles quidem non poſtremi nominis Philoſophi exiſtimauerunt: alij, vt contemplationis impedimentum neſcio quod, ſponte effoſſos, abiecerunt. Adulatores verò mentis, quæ noſtri diuina pars eſt, oculos eruunt, intellectum ſcilicet atque iudicium, quibus tantùm reliquis præſtamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis euenire neceſſe eſt, vt nihil fiat humanitati reliquum. Idem etiam dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus ſuis comprecari, præter vnam mentem atque prudentiam: ita adulatores iis quos affectantur, omnia felicia ominari, præterquàm ſapere, ac ſeipſos noſcere. Addidiſti etiam illud, quod Criſpus Paſſienus dicere ſolebat, non eſſe claudendum oſtium adulationi, ſed aperiendum: veluti ſolet amicæ, quæ ſi fores impullt, grata eſt, ſi effregit, gratior: prodeſſe enim is hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis eſſe debeat, admone-
B retur. Reſpondi ego: Argutè quidem Paſſienus opinabatur, ſed pauciſſimi, quos ardentiſſima virtus vndecumque munierit, hoc aſſequi potuerunt, reliquis pleriſque omnibus, ob humanæ naturæ imbecillitatem periculum imminet, ne ſi ad hæc aures patefecerint, tanquam Vituli inter Lupos circumueniantur, vt Cratetis Cynici ſententia declarauit. Contrà verò ſapienter illi vitam inſtituerunt, qui non ad oſtentationem viuunt, non populares aures captant, ſed ſibi rerum ſuarum conſcij, rationem ipſam, veram viuendi ducem, ſibi propoſuerunt. Quare cum veritas ſemetipſum noſcere doceat, impediat adulatio, illa virtutis viam, hæc vitiorum ſemitam collaudet, illa bonis, hæc malis parêre compellat: reiiciatur à nobis penitùs adulator, more Philoſophi Timonis, qui Demeam aſſentatorem ligone percuſſit. Nullum enim animantium genus aſſentatoribus, ait Plutarch. pernicioſum magis, nullum quod citiùs iuuentutem in præcipitium agat, nullum quod faciliùs fortunas, honores, vitam denique ipſam radicitùs euertat. Ideoq; Diogenes interrogatus, quæ beſtia morſum haberet nocentiſſimum: *Si de feris*, inquit, *interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adulator.* Nam veluti aucupes blandulo quodam ſtridore & mellita vocula ſimplices auiculas, aut viſcum implicã, aut in pedicas iniiciunt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne ſcelus impellit, eóque impulſum & inuolutum, in vitam demùm calamitoſam trahit, perq; caput & pedes in profundiſſimam ærumnarum voraginem demergit. Rectè itaque dicere ſolebat Ariſtonymus: *Ligna dum ignem nutriunt ab ipſo conſumi diuitias, dum adulatores alunt, ab eis labefactari.* Excepiſti tu. Rectè quidem, mi Pieri: nam in memoriam illud mihi reuocaſti, quòd & Phauorinus Philoſophus Actæonis fabulam à ſuis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio eſt totum abſumere, ſi poſſint, dominum. Quod cùm ita ſit, Antiſthenes ſiue Diogenes Cynicus cum ligone ſuo ſummo opere commendandi ſunt, qui, quod in vita pernicioſiſſimum eſſet animaduertentes, vrbaniſſimo di-
C cterio alter, caſtigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam notos, admonere voluerint, ne peſſima paraſitorum contage labefactati, per imprudentiam in tam procliuia vitæ diſcrimina peſſum raperentur, omniumq́ue ignominiæ, contumeliis atque ludibriis expoſiti, eorum quibus ſe ſuaque omnia crediderant, proditione perderentur. Subſecutus ego ſum: At ne Ceruum tantùm Muſicæ capi lenocinio perſuaſum habeamus, Equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici ſuauitate; Perſica ex hiſtoria compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis aſſuefeciſſent. Muræenas, quoq; & Triſſas, piſcium genera, euocari cõcentu & tintinnabulis, exploratum eſt vulgò: quamuis Muræenas genituræ tantùm tempore, vtpote quæ Serpentium ſequi ſibila feruntur, quibus eas admiſceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus eſt, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humeróſque iactare, ſaltitare, & nutare vertice, quaſi modulos teneat aſpicitur: ſed nulli horum Muſica eſt exitio veluti Ceruis, quapropter hinc potiùs Ægyptij hieroglyphicum ſuum deſumere voluerunt. Sanè quo minus mirum ſi, Ceruum Muſicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere ſonum, ſermonémque percipere, neque alium quempiam ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho Ceruus fuerit, qui Græcum idioma prorſus intellexerit. At iam ſatis ſuper Cerui Muſica euagati, reliqua nunc eius animalis ſignificata ſubiungamus.

PRÆCIPITANTIA.

PERCITO quempiam ingenio, temeréq; ac nulla ratione ſeſe mouentem (vt plerumque furores ſunt qui Panici vocãtur: quippe cùm nulla vrgente cauſa quis in fugam ſe proripiat, negotiúve,

Vipera Cervo inimica. quod præ manibus erat, ſtatim abijciat, inceptúmque deſerat) Ægyptij per Ceruum & Viperam E appictam intelligebant. Pugna enim huic eſt cum Serpente, cuius etiam cauernas inueſtigat, nariúmque ſpiritu extrahit renitentem, vt luculenter his verſibus Lucretius.

Naribus alipedes vt Cerui, ſæpe putantur
Ducere de latebris Serpentia ſecla ferarum.

Ideò ſingulare abigendis Serpentibus remedium, Ceruini cornu ſuffitus, vt apud Nicandrum legitur. Idem ipſe tamen tam acer anguium hoſtis, qui tanto eos conatu perquirit, ſimulac ex improuiſo Viperam conſpexerit, in pedes ſe repentè proripit, ac fugit: ingenita ſcilicet naturæ diſcordia concitus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert:

Propter diſſimilem naturam, diſſimileſque
Texturas inter ſeſe, primaſque figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipſas
Inſinuant nares infeſta atque aſpera tactu.

Æn. lib. 2. cap. 13. Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre ſe Ceruum quempiam inſtantem tergo, longéque ſequentem futurum vt qui tale ſomnium viderit, ea ſit formidaturus, ex quibus nulla ſit offenſio ſubſecutura, ac perinde fruſtrà timet.

PRAVITAS EDOMITA.

Vipera natura. SIQVID verò ad vetera ſignificata addere concedatur, cũ Vipera ſit profligatiſſimis tota vita ſceleribus inquinatiſſima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenúmque eius atrociſſimum, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi feciſſe videbitur, ſi quis vel Regem, vel Magiſtrum, vel Iudicem quempiam in ſcelera vindicem ſeſe acerrimum exhibentem, per Ceruum & extractam è cauernis Viperam, quam mordicus apprehenderit, figurarit. Eodem etiam hieroglyphico virum intelligemus, qui morum impuritatem corrigat, ſcelera eluat, prauitatem emendet, &c. quod idem ait Poëta, E

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem ſtatuat cupidinis atque timoris,
Exponatq́ue bonum ſummum, quò tendimus omnes:
Quale ſit, atque viam commonſtret tramite paruo,
Qua poſſimus ad id recto contendere curſu,
Quidve mali immineat rebus mortalibus olim.

Hoc enim eſt maleficum Serpentem, qui clàm in inſidiis excubat, è latebris extrahere, extractúmque interficere, interfectum denique deuorare.

FVGACITAS.

FVGITIVVM dubio procul hieroglyphicè notare qui vellent, currentem Ceruum deſcribebant. Ea verò fugacitas Ceruo naturâ inſita. Hinc Lucretius: *Et fuga Ceruis A patribus datur, & patrius* F
Achilles, quare ſic dictus. *pauor incitat artus.* Quam verò pedum alacritatem in Achille fuiſſe authores tradunt, vt ποδώκης, & ποδάρκης paſſim ab Homero vocitetur, ſunt qui autument inde partum, quòd eius infantia ſub Chirone fuerit Ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum aſſecutum eſſe Ceruos abſque Canibus, & retium inſidiis, Pindarus in Nemeis canit:

Κτείνοντ' ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολίων θ' ἑρκέων.

Nam de agilitate Cerui ſuperfluum eſt verba facere, cùm ſcriptis omnium in primis celebretur, præcipuè verò κατ' ἐξοχὴν quandam, Laconum chorus, Ariſtophanica Lyſiſtrate dicat, ſaltandum pedibus eſt tanquam Ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine poſitum eſt, Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd ſine cibo fuerit educatus, χιλὸς enim cibus & ſuccus eſt: ille verò crudis tantùm ferarum artubus paſci fuerit aſſuetus. Sed & quod de Chironis inſtitutione circumfertur, mirum ab Homero nuſquam huius rei mentionẽ fieri, cùm tamẽ Apollonius, & qui poſt Homerũ fuerunt Poëtæ plerique omnes educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montẽ expoſuerat, à Cerua educatum eſſe, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipſum oſtendere videtur: Cerui quippe nutricatum ſignificat.

INTERQVIESCENS.

QVAMVIS autem curſum perniciſſimum Ægyptij ex Cerui currentis ſpecie intelligi monuiſſent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit, conſiſténſque manet, dum qui ſequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum eſt, vt hominem aliquam laboribus ſuis requiẽ interponentem ſignificare ſi vellent, currentem quidem Ceruum pingerent, ſed retrò ſpectantem, cùm

A cùm in ſoliùs tantùm fugacitatis ſignificato caput ſurrectum ſtatuerent, vt cornua per dorſum demiſſa reſiderent. Ideò verò Ceruus dum fugit, interquieſcere cogitur, quòd tenui imbecillóque eſt inteſtino, quòd leuiter etiam percuſſum rumpi poſſit, cute adhuc integra permanente. Denique imbecillũ adeò animal eſt Ceruus, vt tactus ab aſpalatho (ea eſt ſpinæ ſpecies) emoriatur. Verùm hoc & alia de cauſa, & alio etiam poteſt modo pingi, quippe ſi tres pluréſve Ceruos natantes feceris capitibus alterius clunibus impoſitis, atque eorum primum auertentem ſe quaſi ad poſtremum locum: quo quidem officio mutuò ſe adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æſtatem, pabuli gratia: idq; plurimùm iuxta vrbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis ſuper aquas extantis haud facilè ſuſtinent, inter natandum ſinguli ſuper anteriores lumbos caput imponunt: dux verò cùm defeſſus eſt ad vltimum tranſit locum, atque ita mox alius atque alius labore cum quiete communicato, incolumes tranſeunt. Si cui tamen quod ſuperiùs poſitum eſt hieroglyphicum magis placuerit, res in medio poſita eſt. *Ceruus cur inter currendum quieſcat.*

FORMIDO.

STVPOREM præter hæc, formidinémque per Ceruum & puniceas pennas prætentas ſignificari omnibus innotuit, tam ex iis qui Animalium hiſtorias conſcripſere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnum attonito quodam pauore perculſum Ceruo æquiparat *puniceæ ſepto formidine pennæ*. Libet verò loco hoc de pennis ad Ceruorum formidinem excogitatis hiſtoriam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, verùm etiam hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi ſocius, ſtare adhuc in Sicilia hanc venationis antiquæ rationem, quæ ſic fieri ſoleat. Nobiles vbi renunciatum fuerit Ceruorum greges vſquam oberrare, alter alterum inuitantes properè conueniunt, afferuntque ſecum Scorpionem aut arcum ſinguli, & faſciculum virgarũ, quæ omnes ferrea cuſpide præpilatæ ſint: quarum caput alterum in ſummo perforatum eſt, funiculo perpetuo per virgas ſingulas ea trãſmiſſo, longitudo earum ad pedes quatuor, vel circa. Cùm ad locum peruenêre vbi Ceruos congregatos norunt latè diffuſi equites peditéſque modum agri, quanto ſatis eſt ambitu circumſiſtunt, ſtationémque vnuſquiſque ſuam per interualla certa ſuſcipiunt. Hic faſcem quiſque ſuum explicat, primáque virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum ſingulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciũt, donec Ceruos vndecumque concluſêre. Virgis ita diſpoſitis pennarum punicearum, quas in hunc vſum magno numero fugatas habent, faciſculos licio ſuſpenſos ad traductum per virgas funiculum hic & illic alligant, qui aura vel leuiſſima impulſi varia iactatione mouentur. Stationarij mox in proxima ſe quiſque abdũt virgulta, ſagittiſque intentis expectant taciti. Liciorum hoc ſeptum ingreditur eques tantùm vnus cum odoriſequis Canibus, iiſque non admodùm magnis. Hunc venationis magiſtrum vocãt. Is vbi gregem nactus eſt, ſenſim accedit, latratúque Catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capeſſunt, at cùm ad licia pennáſque illas penſiles peruenêre, ſubitò paueſacti vlteriùs progredi non audẽt, ſed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuam non procul flectunt, & rutilantes faciſculos illos proſpectantes tanquam muro incluſi circumaguntur: ſubſequitur magiſter, nomine quemque vocans ex ſtationariis, prout vnicuique fit proximus, atque huic primum vel ſecundum, illi tertium aut quintum aut ſeptimum ex libidine ſua telo excipiendum deſtinat, futurum ſagittario dedecori & ignominiæ, niſi oblatum à magiſtro fauciarit, vel ſi alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magiſter ita agmen tandiu circumagit quaſi per pomœria progreſſus, donec ita præda omnis per omniũ vices concidat exanimata. Hæ ſunt itaque pennæ illæ, quarum formidine attoniti ſtupidive facti Cerui, abalienato prorſus animo conſternantur. Has enim non aliter pauent, quàm Elephanti colorem album, Tauri phœniceum ac rubicundum, Tigres tympanorum ſonitum, Vrſi Leonéſve nappam, amiculúmve in caput iniectum, de quo locis ſuis. Sed quod ad Ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis ſtoliditati, ingenitóque cuidam ſtupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omninò ſunt hi meticuloſi, quia frigidiuſculi. Philoſophi enim animalia eò omnia formidine magis laborare tradũt, quò frigidiora ſunt, idq; quotidiano comprobatur experimento. Ceruos verò eſſe frigidos, lacryma dulcis argumẽto eſt, quę ſalſuginoſa eſt Apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit, vt ille fugiat, hic hoſtem adoriatur, proq; viribus iniuriam vlciſci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini Philoſophi, eaque de cauſa mihi ſæpius citandi, luculenta ſuper hoc carmina recitemus:

Virg. lib. 3. Georg.
Ceruorũ venationis antiquæ ratio.
B
C
Quarè Cerui ſint meticuloſi.

At ventoſa magis Ceruorum frigida mens eſt,
Et gelidas citiùs per viſcera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris exiſtere motum.

Atque idem ſuperiùs dixerat:

Eſt & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris, & concitat artus.

Huius rei doctrinam ſecutus Horatius ait,

Quem tu Ceruus vti vallis in altera
Viſum parte Lupum, graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἐλάφου ἀνδρα omninò dixerunt, pro maximè formidoloſo. Et Claonymum taxat Ariſtophanes timidiſſimum hominem, quem Nebulæ per figuram Cerui referebant. Sedenim quod de D animalis frigiditate Philoſophi diſſerunt, longè aliter apud Eutym. inueni, vt in ſubiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPETENTIA.

VEHEMENTISSIMI enim deſiderij ſignum eſſe Ceruum ad quæ fontem adſpectantẽ, Diuinæ indicant literæ, dum ita canunt; *Quemadmodum ſitibunda Cerua inhiat ad aquarum riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus.* Cerua enim ſuapte natura ita calida eſt, aiunt ſacri Interpretes, vt frigidiſſimis reptilium carnibus mirificè releuetur: ideóque eas auidiùs appetit, quibus abſumptis naturali illo calore κατὰ τ̀ ἀντιπάθειαν magis ac magis concitato, ſtudioſiſſimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVOD autem Herculem Ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, ſumptum ex Poëtarum fabulis argumentum, in quo tamen hieroglyphicus deliteſcit intellectus, pauorem è mortalium vita ſublatum ex eo ſignificari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicum hunc modum interpretatus eſt. Sed quantùm ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiuſmodi in ſeruis præcipuè deprehendatur, vtpote qui ſeorſum ab ingenua liberalitate ſint vel educati, vel inſtituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, vt fugitiui, quòd omninò timidorum eſt, Cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerũ ignauiam obiicit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Feſtus ſeruos fugitiuos vnius tãtùm literæ mutatione Ceruos nuncupari ſolitos tradit. Sedenim, vt eo vocitarentur nomine, non ipſa tantùm fugacitas in cauſa fuit, verùm etiam hiſtoria. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ ſacraſſe, diemque inſtituiſſe Idibus Auguſti, quo die ipſe ſerua natus eſſet: mos verò erat, vt Deæ ara ex cornibus fieret, cæſorumque Ceruorum capita valuis & parietibus affigerẽtur, ipſúmque Dianæ ſimulachrum vt in pleriſque numis habetur, cum Ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius eſſe tutela dicerentur. Ab vtriuſque igitur rei ſimilitudine, & ſcurrili propemodùm in regem ioco, ſerui fugitiui Cerui cœpti ſunt appellari. Addam id, animalia ea Ceruos quaſi geruos dictos, quòd cornua geſtant vſque adeò grandia. Nam & Ceres quaſi Geres à gerendis frugibus dicta, vt Etymologici putant. Illud verò ſeruile identidem eſt, quòd onus tam magnum Cerui gerunt capite, quoniam ponderum geſtatio ſit ſeruorum propria.

Homerus Iliad. lib. 1.

E

AVDITVS ET SVRDITAS.

Æneid. 3. Terentius in Andrea.

SVRRECTAS auriculas Cerui, auditus acris ſignificatum eſſe, oſtendit illud, quod ὦτα ἐλάφου prouerbium fertur, quod *arrectis auribus*, Maro, & *arrigere aures* Terentius interpretatur. Contrà verò pro ſurditate eaſdem demiſſas pingere moris eſt: quia tunc Cerui acutiſſimè audiunt, cùm ſurrectas aures protendere, cùm verò eas dimiſere, vix proximum excipiunt ſonum. Nam cùm auditus, vt placet Empedocli, fiat illiſi ſpiritus in clauiculatam aurium partem introrſus adnexam, quam tintinnabuli vicem præbere dicit, vtpote celſo loco ſitam, pulſuique obuiam, accidit vt negato per huiuſmodi aurium depreſſionem ingreſſu, ſurditas obueniat neceſſariò. Alia quædam Medici cõminiſcuntur, ſed quæ nihil ad rem noſtram attinent: hoc ſiquidem ſignificatum ex geſtu deſumitur auris, quæ cùm ſurrigitur, patefit: cùm verò demittitur, auditum obturat. Nam & Ariſtoteles Ceruos ait, cùm aures demiſerint, facilè capi, quòd inſidias non ſenſerint: cùm verò eas intenderint, facilè inſidiarum admoneri.

Quomodo fiat auditus & ſurditas. Ariſtoteles li. 9. de nat. animaliũ.

F

MVLIEROSVS.

SI qui verò mulieroſum hominem, & multarum concubitum appetentem notare vellent, Ceruũ exporrecto genitali pingebant. Is ſiquidem cùm vrgente iam Venere coitum appetit, non in vna tantùm immoratur, ſed mutat, breuique interpoſito tempore aliam atq; aliam ſuperegreditur. Aiunt verò Ceruorum coitum non eſſe ſtatarium, vt reliquorum animalium, ſed Ceruam ſimulac marem accepit, identidem currere, applicitumque Ceruum & rem nihilo ſecius peragentem dorſo vectare: illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter ſubſequi, nec niſi re peracta deſilire.

LASCIVIÆ POENITENTIA.

ILLVD ſpectandæ probitatis exemplum eſt, quòd volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapſus fuerit, pudore affectum ingenuo ſignificare, Ceruum in ſcrobe deliteſcentem oſtentabant. Is enim cùm fœminam impleuit, ſeparatur per ſe ipſe, & propter libidinis graueolentiam ſolitarius ſcrobes fodit: fœtent enim vt Hirci, facies quoque eorum nigreſcit aſpergine, vt Hircorum. Degunt igitur hac deſtinatione quouſq; imber accidat, ablutiq; inde paſcua repetunt.

Ceruus cur & quando lateat.

DE

A

DE REPVLSA PVDOR.

ALIA itidem de cauſa latitare Ceruum cùm obſeruaſſent antiquis hominem, qui vel candidatus turpem eſſet repulſam paſſus, vel partam dignitatem amiſiſſet, Vatiniana aliqua affectus ignominia: & propterea tanto perfuſum pudore, vt in frequentiora loca prodire non audeat, oſtẽdere ſi vellent, Ceruum marem ſine cornibus inter virgulta fruticéſve abditum pingere ſoliti ſunt. Cornua enim mares tantùm habent, quibus amiſſis tandiu præ pudore latent, quoad altera renaſci cœperint. Alij dicunt, non præ pudore fieri hoc à Ceruo, ſed natura duce, q; ſe latebrarum præſidio tutari velit, qui ſe armis priuatum cernat: veluti ſepia atramento fuſo ſuę conſulit incolumitati, ne capiatur, & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quòd verò pleríque Hiſtoriæ animalium ſcriptores fœminas è Ceruis ſine cornibus eſſe tradunt, longè diuerſum eſt ab eo quod Olympiis ponit Pindarus, ode quæ Theroni ſcribitur εἰς θεοξένια. Ita enim ibi: χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν ἄξοντ' ἄν ποτε Ταϋγέτα ἀντιθεῖσ' Ὀρθωσία ἔγραψεν ἱράν, quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutam Ceruam, cuiuſmodi ea fuit quæ Telephum lactauit. Poſitum hoc idem ab Anacreonte, ſed à Zenodoto correctum, ob vulgatam hiſtoriam, quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd ſcripſerat Anacreon, ἀγανῶς οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν ὅς τ' ἐν ὕλαις κεροέσσης ἀπολειφθεὶς ὑπὸ μητρὸς ἐπτοήθη: pro locutione κεροέσσης, quòd cornigeræ ſignificat, Zenodotus, is emunctæ naris cenſor ἐροέσσης repoſuit, hoc eſt, deſideratæ vel amabilis. Subiungit interpres, inuentas tamen aliquando, nec incongruum eſſe, aliquas habere cornua: quemadmodum in Elephantis, de quibus tradunt Æthiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, vt obſeruauit Amytianus, huius generis fœminæ ſine dentibus eſſe conſpiciantur.

B

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXCOGITARVNT etiam iuniores hieroglyphica quædam argumenta, quæ paſſim referre, vt vt depoſcere locus videbatur, haudquaquam puduit, cuiuſmodi hoc eſt, quo apparatum bellicum fruſtratorium & inanem eſſe, niſi præſens ardénſq; adſit animus, per Ceruum magnis inſurgentem cornibus ſignificari poſuerunt. Naturam enim inquiũt, Ceruo, animali admodum degeneri, cornua magnitudinis adeò ſpectandæ ac aſperitatis horrificæ contribuiſſe, quò argumentum eſſet, eos qui audacia & fiducia ipſi præditi non eſſent, fruſtrà vllum armorum apparatum, & inſtrumenta bellica comparare. Dicere ſolebat Antiſthenes, bona omnia à Diis hoſtibus optanda, præter vnam fortitudinem: illa enim quotquot eſſent, non eſſe poſſidentium, ſed eorum qui armis præſtarent, & viribus pollerent. Nam niſi ad opes & potentiam præſens acérque animus adiiciatur, facilè vel ipſa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Athenienſium ducis dictum, quod & Philippus vſurpare ſolitus, formidabiliorem eſſe Ceruorum exercitum Leone duce, quàm Leonum duce Ceruo. Tantùm is animorum vigori, quo Dux ipſe polleret, tribuebat, idque multis ſtratagematũ exemplis apud rerum ſcriptores paſſim verum eſſe comperitur. In hanc ſententiam Demades Philippo, qui contra Athenienſes ſuperior euaſerat, adulaturus, ἐγνως ἄν ἔφη, ὦ βασιλεῦ, τ̀ τ̃ πόλεως δύναμιν, εἰ ἀθηναίων μ̀ φίλιππος, μακεδόνων ὁ χάρης ἐστρατήγει, *Noſſes*, inquit, *ô Rex ciuitatis robur, ſi Athenienſium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuiſſet.* Chares enim Dux fuerat Athenienſium. Non omittendum hic, quòd Tertullianus noſſe ait, ſe Chriſtiani gregis paſtores aliquos in pace Leones, in prælio Ceruos: quòd quidem vir ad martyrij cruciatus impauidus & paratiſſimus, ad ineptias tollendas feruentiſſimus, neque animos puſillos, neque ignauiam quorundam ferre poterat.

D. Laertius in eius vita. Antiſthenis & Chabriæ dictum egregium.

C

In Apologetico.

ACTÆON.

FRIVOLA verò mihi videtur Anaximenis interpretatio ſuper Actæonis fabula, de qua ſuperiùs mentionem feci- mus: qui conuerſus ideò dicatur in Ceruum, & à canibus ſuis dilaceratus, quòd periculis, quæ venando ſubierat demùm conſideratis, ætate iam ingraueſcente timidior factus, in Ceruum transformari ſit viſus: cùmque Canes nihilo ſecius aleret, patrimonium conſumpſiſſe, idque à Canibus laceratum eſſe ſignificare, cùm potiùs hiſtoria, non fabulæ cuiuſquam figmentum, inuento huic dederit argumentum, Actæonem enim & Cippum cornutos editos, Plinius author eſt. Quin apud Max. Tyrium legas, apud Corinthios, Bacchiadarum facinus in Actæone Dorico adoleſcente diſcerpẽdo admiſſum,

Plin. lib. 11. cap. 37.

Bœtio

Bœtio illi aſſimilatum, in quo Actæon à veris eſt Canibus laceratus. Quòd verò Homerus ait, Dianam per iuga montium errantem gaudere telis, & Capreis ac fugacibus Ceruis delectari, ſunt qui ad Actæonis fabulam conuertant: ſunt qui vetuſtam Philoſophiam ſecuti, ſagittas eas quæ Ceruum aſſequuntur, hieroglyphicè ſolares radios indicare velint, quorum ſcilicet repercuſſu, cornua ipſa pro loci, vbi Luna eſt, conditione, & appareant & obducantur. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretatur: D

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

Dianam autem Capreis & Ceruis tantùm gaudere, Homerus dicit, Leonibus autem minimè: nempè quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi Leones non habentur. Elei ſanè Dianam ἐλαφιαίαν vocant, vt apud Pauſaniam eſt, quamuis aliter alij nomen interpretantur. Videas tamen paſſim Dianæ ſimulachro Ceruum vt plurimùm in venatum obiici, qualem præcipuè ſpeciem in Hadriani numo cernere eſt, cum inſcriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In aliis quoque eiuſdem Hadriani Dianæ itidem Epheſiæ ſimulachrum geminis duûm Ceruorum inter ſe auerſorum clunibus inſidere conſpicias, atque aliter in aliis. Et Cerua eſt in multis Galieni numis cum inſcriptione, DIANÆ CONS. AVG. Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impuriſſimo, vt Deos omnes ad ſui cuſtodiam & conſeruationem occupatos eſſe iactaret. Hinc feras ferè omnes, quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis ſuis eadem inſcriptione cudendas curauit: quorum vis magna paucis ante annis in agro Bellunenſi reperta eſt. Neque tamen Dianæ tantùm, verùm etiam Milanioni, & Atalantæ heroibus Ceruus dedicabatur, quorum ſimulachra cum hinnulo in Olympia fuiſſe Pauſanias teſtatur. Quòd verò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iuſſu mactanda cõſtitiſſet in Ceruam demutatam, ac ipſius Dianæ numine in Tauricam regionem aſportatam, Nicander in Taurum ait, Phædimus in Vrſam, atque ita omnia variant in Græcorum fabulis, à quibus longè diuerſa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes. E

Hadriani & Galieni numi.

VIVACITAS.

Cerui ætas vnde dignoſcatur.

VIVACITATEM ex picto Ceruo ſignificari, quod Ægyptiorum commẽtum eſt, magis exploratum arbitror, quàm vlla ſit opus commentatione perquirere. Datum enim illi eſt à natura, vt quàm diutiſſimè viuat. Verùm cùm id ſacerdotes oſtendere volebant, cornua maximè ramoſa faciebant, ſiquidem vnoquoque anno ramus horum cornibus adiicitur: ſed vt nonnulli obſeruarunt, non vltra ſex annos ab eo tempore ſimilia reuiuiſcere, neque ætatem inde diſcerni poſſe, ſed ex dentibus, quos tunc cùm grandæuus eſt, aut paucos, aut nullos habeat. Sed enim experimento cõpertum eſt, cornua ſeneſcentium aſperiora quotannis fieri enormioráque, pluribuſque tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in ſenium vergant. Animaduertendum autem in manuſcriptis Hori codicibus antiquis, πολυχρόνια συμαίας ſcriptum, non πολυχρόνιον, vt in impreſſis habetur, quod *multa temporæ* interpretandum eſſet. Sed parui hoc momẽti. Agathoclea Syracuſanorũ tyrannum ferunt Ceruum venando interfeciſſe, circa cuius collum torquis erat aheneus, ſuperinducta iam pelle tectus, in quo huiuſmodi legebatur inſcriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ: quem Princeps ipſe magna veneratione ſuſceptum Dianæ ſtatim conſecrauit, diutiſſiméque apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Ariſtoteles, torquis ille conſpicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidêre, plerique plures, plerique pauciores: quod quidem vtcumque ſe habeat, receptiſſimum eſt eos eſſe viuaciſſimos, & viuacitatis elogio paſſim à Latinis Græciſque ſcriptoribus appellatos. F

Auctor Ælianus, nec abſimile exemplum in Chronicis Francorum tempore Caroli ſeptimi.

VIR VNDECVMQVE PERFECTVS.

SED iam tempus eſt vt ruminationis ſignificatũ exequamur, ſi prius tamen locum apud Plinium expenderimus, vbi de Cerui ruminatione loquitur, quem ſylueſtrium tunc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere videtur: quaſi cicuratio ſit ruminationis cauſa. Sed enim, vti reor, vel aliquid deeſt, vel quò adduci non poſſum, Ariſtotelem non expreſſit, qui eo probat argumento Ceruos ruminare: quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim: *Ex feris ea tantum ruminare nonnumquam, quæ aliquando cum hominibus degũt, vt Ceruus: hunc enim ruminare manifeſtum eſt.* Huius verò rei ſignificatum eſt Diuinis literis interpretandum: ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non eſſe dicimus, quod quidem eo velamento ſubinnuit, eum qui ſacris ſit initiaturus, pietatis meditatione, neque doctrina iudicióque præſtare oportere. Bifida ſiquidem vngula diſcernendi doctrinam, & ſingulorum indicat examinationem, quam per ipſas rerum diſtinctiones aſſequimur, vt rectum ab indirecto, lepram à non lepra diſcernere poſſimus: ruminatio verò, vt ſæpe dictum, pietatem, & diuinarũ rerum meditationem oſtẽdit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reiiciendus.

Alterius

A *Alterius ſiquidem: Altera poſcit opem res & coniurat amicè*, diceret Horatius de quo tamen ſignificato in Porco latius ex Philone. Eóque forſitan ſpectat dictum illud ex 29. Pſal. vt apud Græcos eſt, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, *Vox Domini quæ Ceruos perficit*, vel, vt alij, *Præparat*. Significat verò καταρτίζειν, inſtruere aliquem ad negotium quod exequẽdum ſuſceperit. Vox igitur Domini, quæ Ceruos, hoc eſt, viros non indignos qui admittantur ad ſacra, inſtruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea eſt, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam inſtitutionẽ, per Apoſtolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes, nobis innotuit. Adamantius, cuius ſententiam Euthymius mihi ſequi videtur, eò rem trahit: vt eos viros Dominus ad profectum ſapientiæ ducat, qui Serpentes ſint aſſiduè perſecuturi (qui ſermo merè eſt hieroglyphicus) hoc eſt, bellum cum hæreticis, & falſorum dogmatum authoribus geſturi, diabolique tentamenta conatúſque eius omnes exuperaturi, quò debellato certamine, triumphandi mox cantare valeant ex altero ſupra quadrageſimum Pſalmo. *Quemadmodum anhelat Ceruus ad fontes aquarum, ita ſitibundus ſit animus meus ad te Deus.* Sitiuit, inquam, animus meus Deum: eum qui fortis eſt, qui viuit. His verò Ceruis montes excelſi peruij, ſublimitas quippe cœleſtis illuceſcit, ſupremæque doctrinæ faſtigium, quod nubes omnes exuperat, quò ſimulac mortalium inſidiis appetuntur, aut Canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & ſine perturbatione ſoſpitentur. Vbi verò in Diuinis ipſis literis, in Prouerb. quippe Salomonis legitur, *Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum*, hieroglyphicè quidem, ait Eucher. ita interpretantur, vt Ceruum amicitiæ, accipiendum putent Chriſtum, totius dilectionis & charitatis magiſtrum: nam & alibi, & præcipuè in Cantico, Chriſtus ex Cerui imagine deſcribitur, vt eo loco: *Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo Ceruorum.* Gratiarum verò pullum quem accipiamus, niſi columbinum, ac perinde S. Spiritum, qui ſit omnium gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vſurpant, χαρισμάτων diſtributor? Admonemur ergo per Salomonis præceptionem, vt ſemper Chriſti, vel Spiritus Sancti ſolatia requiramus. Sed antequam cornuum Ceruinorum genera prætereamus, id obſeruandum, è Ceruorum genere qui cornibus latis ſunt, Tragelaphos, vt tradit Eucher. Diuinis literis nuncupari. Animaduerti interdum è ſummis fraxini arboris ramis naſci quid ad huiuſmodi cornuum ſimilitudinem, ſurculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox ſpeciem Virgiliani viſci more creſcat, & vario flexu modò in ſpiram, modò inſtar achanti, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid ſit lignum omninò eſt, atque admodùm ſolidum, ſed forma lata ſtriiſque multiplicibus loricata.

Vox Domini quid.

Prou. ca. 31.

Cant. cap. 5. Columbinus pullus.

B

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SED quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus eſt à cornibus, quæ propter latitudinem & ſtrias huiuſmodi hircinis admodùm ſimilia ſunt ramoſa tamen, ſed non in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem noſtra vidit ætas, anteriore parte Equum, poſteriore Ceruum ſeſſoris & ephippij patientem, ingreſſu tamen incommodo, vtpote qui modò aſſultu, infeſta modò ſuccuſſatione ſeſſorem conquaſſaret? Miſit hunc dono Fridericus primus Mantuæ Dux Franciſco Galliarum Regi, ſalutis noſtræ anno XXXIIII. ſupra M. D. Quòd ſi quid huiuſmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem ſignificare, qui mox in pauidum eueſtigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

C

DE CORNIBVS.

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

QVONIAM verò Ceruus ad Lunæ ſimilitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nã & ſideri cornua & decidere & ſuccreſcere videntur) hieroglyphicum nonnulli ponunt Cerui cornua: ſi quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum aſſiduo fortunæ rotatu, variòque euentu, ſignificare voluerint. Solis enim animalium cornua recidiuáque annis omnibus Ariſtoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere: eóſque, vt ſuprà dictum, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia acceſſu petere, donec alia renaſcantur, quamuis caſtratis aiunt, neque decidere, neque ſi priùs deciderint, renaſci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, authoritatis & imperij indicia eſſe commonſtrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

HINC aliud naſcitur hieroglyphicum, vt ſacroſancta dignitas ex vnoquoque cornu ſignificetur, quod antiquiſſima omnis veterum indicat diſciplina. Honoris enim, vti dicebamus, & potentiæ ſignum tam apud Gentiles, quàm apud Chriſtianæ pietatis cultores, quique eos præceſſerunt Hebræos, habita ſunt cornua. In Diuinis ſiquidem libris cornu paſſim pro Regia dignitate poſitum reperimus, complexáque ſimilitudine quadam inter ſe, cornu, radium, & coronam. Inde Moſes cornibus

Cornu ſacris ſignificationes.

bus inſignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibuſdam igneis promicare D videbatur: adeò vt Iſraëliticus populus cùm ſplendorem eum ferre non poſſet, oculis ad obrutum cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret ſtudioſiſſimè contenderunt. Eadem porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronam denotat. Vnde ſæpius apud Latinos in Diuinis literis cornu pro Corona poſitum legimus, paſſimque ex inſtituto veteri coronæ regiæ radiorum referunt ſimilitudinem: vt non temerè olim inſtitutum ſit eas Apollineo capite duodecim precioſis lapillis confici, qui ſplendore ſuo promicantes caput vniuerſum radiis illuſtrarent. Totidem autem radiis coronas regias conſtare, tum ex numis veterum, monumentíſque aliis vel ære fuſis, vel marmore inciſis tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus, ſic ait:

Virg. Æn. lib. 9.

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt,
Solis aui ſpecimen.

Significarunt & in portentis cornua dignitatem, vt purpurea illa, cum quibus Bos albus olim natus, Albino Clodio tum primùm in lucem edito: Imperatoriam enim illi dignitatem portendiſſe, perſuaſum eſt. Quæ quidem ille iam grandis cùm Tribunus effectus eſſet, in templo Apollinis Cumani ſuſpendit, ſortéſque illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Siſtet, Equis ſternet Pœnos, Gallúmque rebellem,

Virg. Æn. lib. 6.

Sed hæc verboſiùs fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi E Bocchi. Sed noſti Cerui cornua eſſe inſigniter ramoſa, quæque ἐπασσάλευ πρόσων pro cœnaculis ad parietes affigantur, in quorum ſcilicet ramos hoſpites domeſticique omnes, annulos, ſudaria, pileos, & id genus multa ſoleant appendere, cùm ſe vel cœnaturi, vel accubaturi, volunt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ Ceruinis cornibus applicata reperiſti. Quæ quidem ſi tuæ non reſpondent expectationi, quid ego veniam à te deprecer, qui maximè omnium vnus noſti occupationes meas? Pro ſumma verò eruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & inſignioribus aliis monilibus adornetur: vnde aliquod eo ſanctiſſimæ amicitiæ noſtræ monumentum poſteritati relinquatur.

*

PIERIVS

F

A

PIERIVS VALERIANVS AD FORMVLVM AMASÆVM.

DE IIS QVÆ PER FORMICAM, ET Scarabeum, & Echinum ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER OCTAVVS.

B *QVOD maximè omnium animalium duo te, Formica ſcilicet & Scarabeus (quorum vita alterum negotioſæ eius, alterum quæ in naturæ Deorúmque contemplatione verſetur, hieroglyphica ſunt) in admirationem traxerint, minimè mirum eſt, eruditiſſime Romule, cùm & veteres Philoſophos omnes in certamen commiſerint, vtrùm brutum, humanum, an diuinum etiam eorum eſſet ingenium altercantes, & an ea vera ſint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in Formica non modo ſenſum, verùm etiam mentem rationémque atque memoriam eſſe. Pythagorici enim, vt optimè noſti, animam omnem, quæ ſenſibus & memoria ſit prædita, rationis identidem atque etiam orationis eſſe participem aſſeuerant: neque interioris tantùm, verùm etiam exterioris, qua vniuſcuiuſque generis animalia, quantum neceſſe habeant, inter ſe mutuò loquantur. Minimè verò mirum eſſe, eorum quæ Bruta vocamus, verba non diſcerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè diſcernamus, qui vtrùm loquantur an vociferentur, diſtinctè ſatis non ſanè poſſumus intelligere. Quamquam proditum eſt fuiſſe etiam apud antiquos, qui ſermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampum & Tireſiam præcipuè memorent, & multorum ſcriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audiſſe & intellexiſſe Hirundinem aliis nunciare Aſinum prope vrbem onuſtum tritico cecidiſſe, triticúmque humi diffuſum. Philoſtratus vbi hiſtoriam iſtiuſmodi narrat, Paſſerem fuiſſe ſcribit, quem ita loquentem Apollonius intellexit. Vtcunque verò, caluiſſe eum & auium & brutorum id genus linguas, vno omnes conſenſu tradunt. Sedenim parum hoc mihi videtur, quod, vt alia miſſa faciamus, Formicæ Scarabeíve inter ſe loquantur, cùm alia in his ſpectemus, quæ prudentiam, quæ pietatem, quæ legum obſeruantiam, quæ agendarum intelligendarúmque rerum, quæ vel Philoſophis interdum negotium faceſſere conſuerint, notitiam præ ſe ferant, quòd in multis humanæ vitæ commoditatibus illa ipſa quotacumque animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui ſuper his ad Romulum Amaſæum eruditiſſimum eloquentiſſimúmque virum diſſeram. Sedenim dabis hoc amicitiæ noſtræ, vt etiam liceat ineptire: déque iis ſermonem facere, quæ tu decies in anno longè diſertiùs & eruditiùs è ſuggeſtu publico docere ſoleas. Noſtram verò hanc diligentiam non eſt vt obſcuram quiſpiam exiſtimet, quòd in tam tenui moremur inſecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula deliteſcant: quæ cùm Aegyptij ſacerdotes diligenter contemplati eſſent, hæc per Formicam ſuis hieroglyphicis adſcriptam ſignificari voluerunt.* C

Brutorum ſermo à nonnullis intellectus.

INVESTIGATIO.

DILIGENTISSIMAM in primis inueſtigationem, ſolertiámque in iis comparandis, quæ ad vſum vitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum oſtendebant. Formica ſiquidem ea quoque deprehendit, quæ quiſquam accuratiſſimè occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidiè omnia terrarum opera viſitatione ſua colluſtrat: quapropter in Iſthmo Soli Formica immolari ſolita.

PROVIDENTIA.

Sũma Formicæ prouidentia.

MOX & prouidentiam demonſtrabant: quia memor hyemis cibaria cõparat & recondit, & cellas promptuarias facit, ſemina interim ne naſcantur morſu ſecat, abroſáque cõdit, ne rurſus in fruges exeant è terra, atque inutilia inde ſibi ad vſum alimenti fiant. Quin etiã ſi ea imbre madefacta ſenſerit, profert atque exſiccat, idq; eo tantùm tempore, cùm trãquillum atque ſerenum cœlum præſenſerit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrem effluxiſſe conſpexeris, cùm à Formicis expoſitum eſt frumentum: quod ſupra humanæ intelligentiæ captum eſſe negarit nemo, niſi pauciſſimos commemorare velimus, ea inſignes præſagitura: vti Democritum fuiſſe memorant, quem tradunt iuſſiſſe fratri, cœlo admodùm ſereno, vt quam rapidiſſimè poſſet meſſem omnem ſub tecta inferret, atque effuſiſſimum paulò poſt diluuium ſubſecutum. Adhæc, hanc prudentiam, ſiue cœleſtium cognitionem Formicæ adſcribit Ælianus, vt cùm nonum à Lunæ coitu diem inauſpicatum norit,

G

nunquam eo die de latebris exeat. Sed vt ad aſſeruandæ frugis prouidentiam reuertamur, ea ſi homini largiùs, aut pari ſaltem cum Formicis portione conceſſa eſſet, Phalaris Agrigentinorum tyranus loca quædã in Sicilia munitiſſima, tam paruo negotio minimè cepiſſet. Is enim ſimulato cum oppidanis fœdere frumenta quæ reſiduò habere ſe dicebat, apud eos depoſuit: deinde data opera, vt cameræ tectorum, in quibus ea condebantur, reſciſſæ pluuiam reciperent, frumentaq; ita computreſcerent, illos fiducia additi commeatus proprio tritico abuſos, primo æſtatis initio aggreſſus, in inopia compulit ad deditionem. Quod vt exemplo nobis ſit, ſacræ etiam literæ adhortantur, quæ pigros deſideſq; admonent: vt ad Formicam ſe conferant, atque illa prudentiores fieri contendant. Salomon Formicam minimam terræ animal, ſapientiorem ſapientibus aſſeuerat: propterea quòd ſibi præparat in meſſe cibum. Deus verò, vt arbitratur Adamantius, induſtriam hanc vel quaſi prouidentiæ ſimilitudinem Formicis dedit, vt aliis ratione vtentibus perſpicuum eſſet exemplar, quò Formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipſi quoque aggrederentur, vſui neceſſaria compararent, & parta diſcerent aſſeruare. D

Sapient. 6. Prouerb. 6.

LABOR INDEFESSVS.

ADHÆC laboris perſeuerantiam ex Formica picta ſignificabant: nam ea non interdiu ſolùm, verùm etiam noctibus laborem exercet. Quanta verò diligentia eandem ſemper itat viam, neque vnquam aberrat à loco, in quo quicquam repoſuerit, quanto nixu ſemina, qua præ pondere geſtare non poſſit, pedibus protrudit, quàm officiosè aliæ feſſis ſuccedunt, opemque afferunt, vt meritò ſit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutiùs Cicadam eluſerit, cùm illi, vt in fabulis eſt, reſpondit, *Aeſtate quæ cantaueris hyeme ſalta.* Æneas Platonicus in Teophraſto, vbi diſſerit Euziteus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium ſectari, cuius vitam, dum in humanis eſſent, imitabantur, ad diligentiſſimam hanc inueſtigationem, ſolicitoſque labores Formicam accommodat, quam, ſi ita eſſet, Vlyſſes poſt obitum affectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus eſt, in quo quid virtus, & quid patientia poſſet, intueremur, idémque laborioſus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem in Phædone tradit, eorum animas, qui popularem ciuilémque virtutem abſque Philoſophia, conſuetudine exercitationéque freti, exercuerint, in Formicas abire poſt obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theagenes eo quod ſuper Ægina ſcribit opere, quem ſcriptorem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait, olim in ſubterraneis ſpeluncis habitaſſe, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere ſolito, mox fructus congeſtos introferre: vnde à Formicarum ſimilitudine nomen illis Myrmidonum acceſſerit. Sedenim de Myrmidonibus priſcorum fabula eſt, ne Græci vnquam nugari deſinãt, Iouem in Formicam mutatum Eurymeduſam Archelai compreſſiſſe, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput. E

Fabula Myrmidonum.

Libr. tertio, & Zezes hiſtoria, 133. ſeptimæ chiliadis.

PIETAS.

RECTE autem & pietatem, quǽque mutuò mortales mortalibus officia debent, per Fomicam expreſſeris, ſi commeare eas in formicarium ſpectes, Formicæ alterius cadauer inferentes: prodire ex cauo aliquas, factaſque obuiam quaſi conſternatas retrocedere, bis idem térque factitare, alias demum vermiculos ab inferiori loco, vtpote redemptionis præmia, quibus cadauer redimant, conuectare: alias verò tentare, ſi quæ diſſectæ fuerint, vt partes committant, & cohærere faciant, impellere etiam, vt quæ nihil intermittant, quò explorent, an per ſe demum redire queant. Quod ſi quis, vt Æliano teſte Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, ſola huius rei contemplatio admiratione errorem emendare poteſt. Quantum verò pertinet ad victus conuectationem, Petracha noſter maluiſſet hæc de Ape potiùs, quàm de Formica dici, ne furacitati adeò fauere videremur. Nam & in fabulis eſt, Formicas, quæ nunc ſunt, homines aliquando fuiſſe agreſtes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes ruſtici damnantur, furaces ſcilicet & raptores, qui licèt in id genus animalia fuerint tranſmutati, priſtinum tamen conuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerunt. Animaduertendus verò locus eſt Leuitico cap. XXII. *Si fractum, ſi cicatricem habens:* vbi Septuaginta pro *Si fractum, Si formiculoſum* repoſuêre, per quem loquendi modum hieroglyphicum ſcilicet interpretes cum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & ſecularia negotia conferat neque penſi habeat quicquam niſi vt cibo potúque ſaturetur: quandoquidem hæc Formicarum vita, vt quæ ventri apta ſint & commoda, vndecunque contrahant congregentq;, vt notat Heſychius, illudque Salomonis de quo ſuperius, *Vade ad Formicam, ô piger, & vias eius conſidera,* ita intelligit, nempè quia pigrum ignauumque ad negotia prouocabat, non vt qualia Formica facit, rapto ſcilicet viuendo, faceret, ſed vt laborem, diligentiam, prouidentiámque eius in rectis operibus æmularetur. F

Mutua formicarum officia.

INÆQVALITAS.

SVNT qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in cenſu, & in omni denique vitæ colore ſignificantes, Camelum & Formicam pingant, laborioſum vtrumque animal, ſed facie, magnitudine, reliquóque ingenio magnopere inter ſe diſſidẽt, vt nullis comparationis

Morũ diſſimilitudo.

terminis

A terminis circunſcribi valeant. Apud Ægyptios, fateor, hieroglyphicũ hoc non haberi, ſed vſitatiſſimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne prætereatur monet.

Lucianus. 1. epiſtola. Satur.

OPVLENTIA.

ILLVD exploratum ſatis, opulentiam per Formicas ſignificari, non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruſpices, ſiue de noſtratibus, ſiue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem victui neceſſaria oppido congerunt, Indiæ aurum, & pretioſam ſuppellectilem accumulant: vt non immeritò Formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi aſſeuerant, apud quos illæ rem congerant: veluti Midæ illi Phrygi, cùm puer eſſet, dormienti Formicæ in os tritici grana congeſſêre, ex quo diutiſſimum hunc fore ita prædictum eſt, vt euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALIOQVI Formicæ, infeſtæ multitudinis ſignum apud Aruſpices fuêre, vt quæ Neroni mortis appropinquãtis præſagium attulerunt, qui ſibi viſus eſt per ſomnum pennatarum Formicarum multitudine oppleri. Nam & paulò pòſt concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuêre Tiberio, quæ Serpentem ab eo in deliciis habitum adhuc viuentem corroſêre: nam Aruſpices cauendum ſibi eſſe à multitudine reſponderunt. Sunt qui inauſpicatas eſſe putent, ob colorem, qui omninò feralis eſt, quanquam in Pephno inſula Laconiæ Formicæ candicant.

Fatales Formicæ.

INTERITVS.

IN vniuerſum autem coniectores ideò Formicas indicium eſſe mortis aſſeuerant, quòd terræ filiæ ſint, & ſubterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

Artemidorus lib. 3. cap. 6.

B

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT ſolis literarum profeſſoribus lætum eſt, ex Onirocritarum diſciplina Formicas: in aures obambulantes imaginari: ſiquidẽ aiũt puerorum multitudinẽ hinc ſignificari, quæ ad audiendum cumulato numero ſit aduentura, vnde Martialis in optatiſſima Grammatici commoda iocatus ait:

Artemidorus lib. 1. cap. 26.

Sic te frequentes audiant cappillati.

INANIS GLORIA.

PROBATISSIMI ſapiẽtiſſimíque morum ſcriptores quidam κενοδοξίαν per Formicæ hieroglyphicum expreſsêre. Inanem noſtri gloriam dicunt, qua nos ipſos ſupra modum & meritum æſtimamus, tacitique nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditis animi receſſibus, cogitationiſque deliciis paſcitur & educatur. Formica verò in cauernis ſeſe libenter continet, nec niſi neceſſitatis cauſa prodit in propatulum: cùm ſcilicet aut ſpeculatum, aut prædatum properat, vel congeſtas opes curat, de quarum ſolicitudine ſuperiùs ſatis dictum. Habet verò hoc Formica cum Cenodoxia ſimillimum, quòd laboribus & fructibus inſidiatur perinde ac inſidioſa peſtis: hæc quidquid præclarè egerimus, & quaſcumque adoreas acquiſiuerimus, labefactare furtim aggreditur, illa in opes iam partas: hæc in virtutes & partam iam exiſtimationem populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati ſumus, ſurrepit hæc clanculum, & folia decerpit ſingula, dum noſtra nos facinora narramus, & glorioſum militem, vt in comediarum fabulis eſt, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid eſt Cenodoxia vitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, deſtruit illud gloriatio, efficitque vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio ſe à nobis affectum putet: operámque ita & oleum perdamus. Plurimùm temporis in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, in continentia, in animi, corporiſque moderatione, ſine vlla mentis auerſione conſumpſimus, aduenit Cenodoxia, quæ fructum omnem, quem per labores tot collegeramus, rapidiſſimè depopuletur. Ingenioſè, doctè, & accuratè aliquid conſcripſimus, ſed dum nos ipſi illud efferimus, & aut noſtros nos non apparere labores ingemiſcimus, aut eorum venditione moleſta gloriam affectamus, Cenodoxia illa, illa inquam ſtatim obſcurat, quæ alioquin futura erant illuſtria: próque ingenio, ſtoliditatem: pro doctrina, imperitiam, pro ſtudio, negligentiam obiectat. Danda itaque eſt opera, vt laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria ſponte naſcatur, ſed cùm eam viſi fuerimus acquiſiuiſſe, negligamus potiùs quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollaris etiam aucta vltrò percita ſubſequitur. Siquidem:

Cenodoxiæ incõmoda.

C

Virtus ipſa ſibi pretium eſt, nihil indiga laudis.

diceret Claudianus, eam tamen vel inuitam honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

SED vt ad Ægyptios reuertamur, agrorum vaſtationem & infrequentia facta loca, quæ populoſa priùs fuerant, per Formicam & Origani faſciculum ſacerdotes illi ſignificabant, per Formicã, vti ſuperiùs declaratum eſt, hieroglyphicum populi, quod paſſim iam habetur, per Origanum, ſolitudinem eius intelligentes. Ea ſiquidẽ herba loco appoſita qua Formicæ meant, modico vel ſalis, vel ſulfuris puluiſculo ſimul inſperſo, efficit vt iter deſerant, ſuiſpue relictis cauernis aliò migrent. Nam &

Origanum eiuſque virtutes.

Sotionis in agricultura præceptum eſt, Origanum ſylueſtre frumenti aceruis circũſpargere, ne Formicæ grana depopulentur. Sed ſi actutùm eas tollere quis velit, experimento cõpertum eſt, faciliùs D ſummoueri poſſe, ſi captas aliquot combuſſeris, & cinerem in cauũ inieceris: in agro verò ſi candefactum ferrũ in ceſpitẽ vbi nidificant impegeris. Eſt verò Origanum herba vulgò etiam nota Romę, & aliis Italiæ locis, Latinè Cunila bubula appellatur, quam vt pote præcipuè ſuam Ligures littorales Cornabuliã vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptiſſimã ſalſamento. Cæterùm cùm permultæ eius ſpecies ab authoribus referantur, eademque variis cognomentis appelletur, ſatis fuerit atteſtari Cunilam bubulam eſſe, quæ ὀρίγανον Græcè dicitur, quã à Teſtudine, cùm ea Viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, contra Serpentes priuatim, quæ Cunila bubula appellatur: apud Ariſtotelẽ, Ciconię cum vulnus acceperint (eas enim cum Serpẽtibus aſſiduè dimicare cognitũ) Origanum plagæ imponunt. Theodorus Gaza vir accuratiſſimus, vbicunq; ſit Origanũ interpretandũ, Cunilã reddit, quorũ fuerunt teſtimonia adducẽda, quia nonnulli Cunilam bubulam eandem & Origanum eſſe, pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas Origani ſpecies Onites connumeretur, doctiſſimos ætate noſtra viros de hac non parum dubitare, eámque ſibi incognitam ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes ſpeciem quandam Origani, caule, foliis, & floribus grandioribus vulgò apud nos prouenientem, Pulegium aſininum vocant (vnde putarim Onitis vocabulum, vtpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui Aſinus eſt, comodiſſimè deduci poſſe) apud nos ita Latinè interpretatum; ea verò herba nimirum Cunila eſt. Ne verò cuipiam mirum adeò videatur ineſſe vim eiuſmodi gramini tam vulgari, vt Formicas fuget, Ambroſius herbam quandam memorat Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis ſuis excluſo fœtu ſuperiacere ſoleat, eóque pacto pullos ab Luporum incurſu deprædationéque tutari. Lupus enim folium huiuſmodi vſque ad fugam abhorret. E Leopardus verò Allium ita ſibi ſentit abominabile, atque contrarium, vt ſi quis eo locum vbi ille moretur, confricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis Animalium ſcribit, Noctuas à Ciconiis ſuo nido procul ſummoueri, Platani eò foliis importatis, quorum contactum Noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem illabentes, Ciconiaſque ita pullorum ſuorum incolumitati proſpicere, quibus aſſiduè Noctuæ inimicabiliter inſidiantur: de quarum alitum inimicitiis ſuo loco dictum eſt. Neque verò Ciconiæ tantùm, Turturéſve aut Teſtudines medelam ſibi nanciſcuntur naturæ ductu, verùm etiam & Canes & Sues, & ex animalibus pleráque alia. Canes quidem, cùm fellis vitio laborant, gramen illud ſuum decerpunt. Sues, ſi cephalalgia crucientur, fluuiales Cancros inueſtigant. Muſtelæ rutam, ſi quãdo colubrum comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiuſce rei quænã ſit cauſa, non otioſè quæritur à quibuſdam: quippe cùm animalia hæc talia neque didicerint ab aliis, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ ſuis ſint ægritudinibus vtilia: quæ nos aliis diſputanda in medio relinquemus, iis iam contenti quæ ad veterum picturas declarandas facere videbuntur.

Athenæus lib. 3.

Eadem omnino referũtur infra li. 58.

Idem lib. 58. infra.

Gillæ, Allij, & Platani virtutes.

INCOLVMITAS.

FELICITER mihi quidam videntur excogitaſſe, vt ſi hominem grauiore aliquo morbo confectum, minimæ tamen rei cuiuſpiam ope incolumitati redditum ſignificare vellent, Vrſam lingua in Formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: Vrſam enim ferunt Formicarum eſu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem ſibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit cùm primum è ſpecu prodit, vbi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreſte paſcitur (eã Dracontij ſpeciem Medi ponunt) cuius acerbitas inteſtinum inedia concretum laxat: quòd ſi nullam attulerit opem, Formicis eo modo deuoratis, incolumitati priſtinę reſtituitur. F

LATEBRÆ.

DE latebris verò in quibus aliquis ſe contineat, per Veſpertilionis alam, & Formicam indicatis, inter reliqua Veſpertilionis ſignificata dicimus.

DE SCARABEO.

AC de Formica quidem hæc dicta ſufficiant. Quod verò pertinet ad Scarabeum, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius eſt appellitare ſolitus, rideri à pleriſque viſus, quòd curioſa nimium interpretatione, Solis operum ſimilitudinem vermiculo tam exiguo, tam bruto ineſſe collegerit, ad excuſandos gentis ſuæ ritus: quæ pilularem Scarabeum magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quem reliqui etiam in fabulis tãta veneratione proſecuti ſunt, vt ſcribere non dubitarint, quemadmodum Scarabeus inexorabilem ſe vel ad Iouis preces oppoſuerit, qui multis ab eo verbis contendebat, vt cum Aquila rediret in gratiam, coactúmque Iouem ipſum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterùm ſi quæ de Scarabeo traduntur vera ſunt, vera autem vt credamus eſſe, non ipſius Appionis tantùm authoritas, verùm & Ariſtotelis & Plutarchi, & aliorum ſcriptorum excellentium conſenſus efficit, imò vt nihil hi ſcripſerint, quæ paſſim noſmetipſi fieri poſſumus oculata fide perſpicere, non verum aſſeuerare, peruicacis eſſet ingenij. Tam igitur ſuper operibus eius admiranda cùm ſint, tantum abeſt vt vel

Apion,

A Appion, vel Ægyptij alij ſacerdotes, qui ſignatè adeò rem interpretati ſunt, ridendi videantur, vt merita potiùs, hoc eſt, magna & ingenti laude fraudandum minimè ſit eorum inuentum.

MVNDVS.

CVR enim quis Ægyptios ſacerdotes irrideat, quòd mundi ſpeciẽ, motúſq; ipſos per Scarabeum ſignificare tradiderint, non ſatis video, ſi pilulas illas, in quibus ſeminiũ ex ſeſe primùm habuerint, ac in vermiculos primùm, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipſius imaginem & rationem fieri compertum eſt. Scarabeus enim certo anni tempore bubulum excrementum nactus, materiam eam ſibi ſuſcipit elaborandam, quod primo ſtatim Pacis ſuæ verſu mordet Ariſtophanes, αἶρ᾽ αἶρε μᾶζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazam Poëta pro Excremẽto poſuit, vtcunque primùm ex ea pilulas conficit, vt iam mundi ipſius formam initiò imitetur, mox eas ab ea ortu occaſum verſus poſticis impellẽs pedibus, non intermiſſa rotatione, protrudit, ipſe interim auerſus ortum ſpectat: quaſi de induſtria id det operam, vt cœli ipſius exemplar intuendo imaginem eius exprimere conetur. Quid verò illud, quòd inter trudendum à Subſolano in Africũ fertur, quaſi aſtrorum curſui fieri obuiam contendat, qui quidem proprio motu ab Africo ad Subſolanum eſt? Neque me præterit, eſſe qui non bouilum, ſed aſininum excrementum ad hoc opus deligi autumant: & ab eo inter volutandum genitale ſemen fimo ſuperfundi comminiſcentur, vnde materies ipſa concipiat. Addũt etiam, vt hiſtoria ſit veriſimilior, nomen ipſum conuenire, quòd Canthon aſinus ſit, vnde Cantharus inſectum id denominetur. Sed hæc varietas ad nos nihil: cùm de pila ſermo ſit, quam ex fimo Scarabeus informet, atque mox in aquas volutando protrudat.

Mundi varij motus per Scarabeum.

GENERATIO.

B PROXIMVM huic ſignificatum eſt, rerum procreationem atque principium, ex eiuſdem animalis imagine ſignificare. Siquidem ex aquis in lucem prodeunt Scarabei, veluti rerum omnium generationem ab aquis eſſe Philoſophi non poſtremæ authoritatis autumant, Homerum quippe ſecuti, qui totiens Oceanum rerum Parentem omnium appellat. Nã ea quis quotidie non tueatur, ſcandere aquas in cœlum, diceret Plinius, eaſdémque cadentes omniũ terra naſcentium eſſe cauſam, fruges inde gigni, arbores fruticéſque viuere, vitalem etiam herbis animam elargiri, omnes denique terræ vires aquarum eſſe beneficia? Quòd verò Scarabeos diximus ex aquis primùm lucem auſpicari, ex hiſtoria cognoſcere eſt: quòd ſcilicet ſimul ac pilæ illæ ex fimo fabricatæ ſunt, Scarabeus terram infodit, vbi eas per dies octo & viginti ſepultas occulat, quot itidẽ diebus Luna duodecim Zodiaci ſigna perambularit, atque hæc hyeme potiſſimùm rigente fiunt. Dúmque ita pilæ terra coopertæ confouentur, animantur primùm in vermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamen vti folliculo quodam incluſi, nono autem & vigeſimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & ſingulas, vti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit: vtpote qui diem eum Solis & Lunæ coitum conciliare non ignorat, ac perinde mundi ipſius generationem quandam aſſimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autem in aquis mollitæ primùm, atque haud ita multò pòſt adapertæ cùm fuerint, informati iam excluduntur Scarabei, & nigrum it campis agmen. Quòd ſi Formica tanto hominum conſenſu prouidæ titulum conſecuta eſt, quòd in conuectandis aſſeruandiſque prædis admodùm ſedula eſſe videatur, quos honores habendos Scarabeo excogitabunt mortales, qui non humanarum tantùm rerum peritos eos, verùm & cœleſtium, & diuinarum propemodùm non ignaros intueantur? Certè non immeritò κάνθαρος σοφώτερος prouerbium celebratur, ab iis qui ſingularem in eo C vermiculo ſapientiam animaduerterunt.

Scarabei ortus & generatio.

VNIGENITVS.

QVÒD verò apud Ægyptios legitur. Vnigenitum hieroglyphicè per Scarabei figuram ſignificari, non eo tantùm modo accipiendum, quo quempiam vnicum filium Vnigenitum appellari conſueuimus, ſed ea etiam de cauſa, quòd ab vno tantùm genus agnoſcat: imò quòd ſolus ipſe ſibimet ſeminium fuerit: ſinguli enim ex pilulis ſingulis procreati, nequaquam habent ad quod genus referant ſuum, ſed abſque vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ cõceptu, vermium ſpontè naſcentium inſtar: in eam ſpeciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXIGERE videtur locus is, vt quò æquiores Ægyptiis ſimus, Deum optimum maximum humano corpore aſſumpto, Scarabei ſimilitudinem ſubiiſſe, Theologorum dictis oſtendamus: neque verò quiſquam indignum facinus clamitet, Deum ipſum, omni admiratione maiorem, inſecto omnium viliſſimo, teterrimo, putidiſſimóque aſſimilari, qui legerit apud D. Auguſtinum Soliloquiis, de admiranda Chriſti humanitate dictum: *Bonus ille Scarabeus meus, non ea tantùm de cauſa, quòd Vnigenitus, quòd ipſemet ſui author, mortalium ſpeciem induerit: ſed quòd in hac fæce noſtra ſeſe volutarit, & ex ipſa naſci homo voluerit.* Neque veritus eſt probus ille Theologus, pietatis & integritatis columen, dum in nitidiſſimo Dei fulgore contemplando, hominiſque ex oppoſita parte cloacalem quendam putorem expendendo, ſub turpiculam locutionis quodammodò ſtomachoſæ nauſeam, delicatiori cuipiam

Chriſtus Scarabeus dictus, & Vermis.

habitam deriſui, qui ſatis exploratum habere, Deum ſe Vermem etiam per Prophetam appellaſſe, E proindéque eos qui tanti myſterij cognitionem aſſequerentur, ac perinde ſtercorariam Scarabei procreationem ex hiſtoria callerent, dictum vtroque pollice probaturos. Quòd verò ad Pſalmographi dictū pertinet, *Ego ſum Vermis, & non homo*, fuêre nonnulli, qui pro *Sum Vermis, ſū Scarabeus*, traduxêre, quaſi diceret, *Contemptiſſima res ego ſum*. Euthymius ita ex Chriſti perſona humiliare ſeſe Dauidem ait, *Pſal. 42.* qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibique ſe *Canem mortuum* appellare, vt libro Regum legitur. Qui verò putant dictum hoc propter humanam Chriſti generationem, quæ abſque vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quòd quēadmodum Vermis è pluuia naſcitur deſuper in terrā veniente, ita & Chriſtus ſuperno ſancti Spiritus in Virginem aduentum generatus eſt: quam ob cauſam Chriſtus Vermis dicitur. Reliqua videris apud Adamantium Concione in Luca quartadecima, quam de Domini circunciſione conſcripſit. Porrò Auguſtini dictum eò quoque deduci poteſt, quòd Aſſertor noſter ait, *Ego ſum Vermis, & non homo*: quia ſcilicet, ex mare & fœmina homo naſci ſolet, ego verò non ex maſculo & fœmina ſecundum ritum humanū, atque naturam, ſed in exemplum Vermis natus ſum, cuius non ex aliunde ſemen, ſed in ipſis in quibus coaleſcit corporibus, eſt origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur qualecumque, non vocabulis tantùm vitiatū, verùm ſententiis etiam de prauatum: in quo quidem multa à malignis ingeniis in inſtitutionis noſtræ ludibrium inculcata ſunt Sed hæc corrigere alterius fuerit cenſura, illud hoc loco tantùm attingam, quod circa 6. lib. finem ſcriptum eſt: *Nos vt Canthari libenter volueremur in ſtercore*, vbi is qui gloſſemata quædā adſcripſit, non *Canthari*, ſed *vt Cantherij* legendum putat, ratus nimirum Campanū prouerbium ad hoc facere, *Cantherius in foſſa*. In epiſtolis verò bonus ille vir quiſquis cenſor fuerit, ſed non ſatis eruditus, audacter *Cantherij* fecit, cùm *Canthari* dubio procul ſit legitima lectio, ex hac ipſa quam retulimus hiſtoria naturali deſumpta. Sed ne quid quod ad Vermē facere ſuccurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquam cogitationis inquietudinem hieroglyphicè ſignificat, quod Eucherius ad Eſaiæ dictum trahit, *Vermis eorum non morietur*. E

Quod refertur à T. Liuio Decad. 3. lib. 3.

VIR PATERVE.

CVM verò ita naſcatur Scarabeus, vt nullo fœminæ beneficio progignatur, ſoláque patris cura, labore & diligentia vitam auſpicetur (non enim fœmineum eſt inter eos genus, hinc fit, vt Ægyptij ſacerdotes PATREM ſignificaturi, Scarabei prætulerint imaginem: & vbicumque maris officium, maſculamque vim exprimi voluerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nam veluti pro maris & fœminei ſexus ſymbolo Vulturem pingebant, quod illa abſque patris ope procrearetur, vti commentario ſuo diſputatum eſt, ita virum ob ſimilem, quam attulimus, cauſam, per inſectum huiuſmodi intelligi voluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

Virgil. li. 1. Æneid. Iliad. lib. 21.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendantur, ſi viriles fuerint virorúmque ſit bella gerere, Maronis Homeriq; præcipuè authoritate, illi ipſi ſacerdotes maſculam virtutem atque ferociam per Scarabeum expreſsêre: cuius imaginem anulis inſculptam milites geſtaſſe, tradit Ælianus, de quo plura apud Plutarchum libro de Iſide & Oſiride. Erat & ſignum Romanorum militum, Scarabeus, quo virilem animum præſtare ſe debere admonerentur, neque muliebriter quicquam meditari facereve, eáque de cauſa dictum ab Horatio: F

De Arte Poëtica.

Tyrtæuſq; mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit.

Ænei. li. 1.

CONTRA verò & Phygas & ἀχαιΐδας, in effœminationis opprobrium Virgilius & Homerus, vterque ſuos appellauit: quòd nihil ſaperent maſculum, ſed muliebri torpore ignauiáque ceſſarent.

SOL.

Plinius lib. 30. c. 11.

CVM verò plures ſint Scarabeorum ſpecies, trium Ægyptij meminêre, quar vnaū αἰλουρόμορφος appellatur: quæ ſcilicet Felis faciem mira refert ſimilitudine eſtq; radiis quibuſdam inſignita, eáque de cauſa Solis hieroglyphicum formam hanc eſſe voluerunt. Aiunt verò αἴλουρον, qui apud Latino nunc Cati: nunc Felis nomine receptus eſt, oculorum pupillarúmque vſum cum Solis curſu, συμπάθεια quadam commutare: quippe quæ & noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores fiunt, & acutiùs cernunt, ad ortum vſque iubaris, inde ſenſim incipiunt hebetari meridiem verſus: atque ita quò magis ad occaſum declinat Sol, eò minùs obſcuriores fieri. Adhæc Scarabeo digituli ſunt vnicuique triginta, totidémque ſunt menſis dies, quibus Sol ortu continuò gradatim per ſingula ſigna curſum peragit ſuum.

LVNA.

ALTERA ſpecies bicornis eſt, ideóque ταυροειδὴς appellata, Tauri quippe inſignis facie. Hæc Lunæ ſubiicitur: propterea quòd cœleſtem Taurum Ægyptij Lunæ exaltationem commentati ſunt. Gigni hos ex Vermibus, Ariſtoteles, qui lignis aridis innaſcūtur, aſſerit. Primùm enim Vermes ipſis immobiles fiunt, mox diſrupto putamine id Scarabeorum genus exit. Cæterùm Plinius genus

A genus hoc cui Tauri cognomen cornicula dedêre, terreſtre putat, eos idcirco alij terræ Pediculos vocant. Lucanos appellat Nigidius, quibus cornua, prælonga biſulcis dentata forcipibus, in cacumine cùm libuit ad morſum coëuntibus, quales infantium remediis ex ceruice ſuſpenduntur, eos in Veneta regione Gramphos, quaſi Ceramphos, hoc eſt bicornes appellamus. Cornicula ea non tantùm collo ſuſpenſa ad quartanas, quibus id remedij applicat Plinius, verm etiam in fridiuſcula lauatione vrinatoribus ad neruorum ſtuporem, qui plerumque fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgò Gramphum vocitamus.

Plinius ibi.

Gallicè, la grampe.

MERCVRIVS.

ERAT & ſua hieroglyphico Mercurij ſpecies dedicata: quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodùm diſſimilis. Neque ſum neſcius, quendam etiam eſſe paruum admodùm Scarabeum frumenta erodentem, qui Cantharis appellatur, oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus Vermes: cæterùm hi poſtmodùm more Muſcarum coëunt. Ridiculam Metrodorus Sceptius obſeruationem ponit, noſtro etiam tempore haudquaquàm abolitam in frumentis oleribúſque ab earum iniuria ſoſpitandis, quod in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem Cantharidum, menſtruas quippe mulieres ire per media arua, hortóſue, retectis (ſit verbo venia) ſupra clunes veſtibus, erucáſque ita, ac Vermiculos Scarabeóſque, ac noxia alia decidere. Alibi ſeruatur vt nudis pedibus eant, capillo cinctúque diſſoluto, verſu eo pronunciato, φεύγετε κανθαρίδες λύκος ἄγριος ὑμᾶς διώκει, *Faceſſite Cantharides, Lupus agreſtis vos inſequitur*. Cauendum verò ne id oriente Sole faciant, ſementem enim tunc areſcere proditum eſt.

Metrodori Sceptij ridicula obſeruatio.

LETHALIS A SOLE FEBRIS.

B ADHÆC Ægyptij hominem lethali febre extinctum, quam ſub dio ſolares radios perpetiendo contraxerit, ſignificare ſi vellent, Scarabeum cæcum effingebant: oculos quippe vel acu, vel alia leui cuſpide transfoſſum, ita, vt exoculatus omnino videretur. Aiunt enim ſolares radios Scarabeo inimicos eſſe quibus ſi vehementiùs impetatur, accidere, vt ſtatim obcæcetur: ſimulac verò cæcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATQVE hic tam egregius bellatorum ductor, tam alienus à mollitie eſt, vt cùm primùm venereas roſas olfecerit, emoriatur, quaſi virtutē quantumuis maſculā illecebris eneruari documento ſit: quod quidem vel ab Ariſtotele traditum, anſam dat hieroglyphico non inſulſo: ſi, putà, quis velit Hannibalem durum Capuæ deſidentem, effœminatum pingere, ſcutum illi cum Scarabei ſigno tribuat, oras verò clypei roſarum ſertis ambiat, aut quid huiuſmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti, qui roſarum halitum ferre non poſſunt, atque in iis pretij quantiuis viri. Nam cùm Romæ eſſem, vidi Oliuerium Caraffam magnæ celebritatis Cardinalem, qui roſarum tempore quotannis ſecedere cogebatur, ſéque intra ſuos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere cuſtodiis ad oſtia diſpoſitis, ne quis aut ſalutantum, aut amicorum officij gratia ingredientium roſam inferret. Et in Romana nobilitate inſignis vir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis roſarum odore plurimùm offendebatur. Atque hæc de Scarabeo, quæ memoria complecti potui ſuccurrerunt, plura omninò ſcripturus, niſi Commentarium, quod eo ſuper olim parauerам Vulturi adiunctum, ex clariſſimi viri Alberti Pij Carporum Comitis ſcrinio ſurreptum, & à neſcio quo bibliotapho, vel fuco C potiùs, in Germaniam aſportatum, adhuc deſiderarem.

Roſarū halitus nōnullis grauis.

DE ECHINO TERRESTRI.

ECHINVM Ægyptij, quod hactenus legerim, literis ſuis non inſeruêre, multa tamen ſuper eo ſignificata Græci Latinique excogitarunt, quæ admiratione ingenij propemodum cum iis quæ Formica ſuper & Scarabeo diximus, conferri poſſint: atque ea quidem ad humanæ vitæ commoda, vtili exemplo futura: cuiuſmodi illud eſt, quod in primis commemoratu dignum exiſtimaui.

Tempori & occaſioni inſeruientem. Echini terreſtris cautio magna.

OPPORTVNITATIS CAPTATOR.

HOMINEM quippe temporum omniū conditioni ſeſe accommodantē per id animal ſignificari, &, quod ait Phocylides, χαιροῖς λατρεύειν. Nouit ſiquidē Echinus (de terreſtri nūc loquor, nam de marino inter piſces alibi agetur) cubilia ſua Aquilonum & Auſtrorum mutatione cōmutare. Duas enim cubilibus feneſtras facit, alterā Notum verſus, Boream verſus alteram, quaq; parte ventum futurum præcognoſcit, feneſtram obturat, alteram recludit: ſin intra tectum alatur, ad parietem diſcedit. Quod Cyzici quidam cùm obſeruaſſet, conſecutus opinionem eſt apud omnes, vt ventos qui ſpiraturi eſſent, ex ſe ipſe prænoſceret: quod alij Byzantij eueniſſe tradunt, fortè quòd

tunc rerum ſumma apud Byzantinos eſſet. Sed vbicunque illud acciderit, ſatis nobis eſt id ab Echino fieri, quod documento nobis eſt, præcauere fieri poſſit, ne imminens nos occupet calamitas, ea ſi vice- D rit, ne aduerſus præualentis fortunæ impetum reluctabundi fruſtrà fatigari velimus: flectendam verò viam velis, cùm obniti contrà non detur, quóque trahit fortuna, iter intendendum. Non enim eſt, vt idem inquit Phocylides, in ventum reſtandum. Quin potiùs tales ſimus: vt quo nos cumque rapit tempeſtas, æquo animo deferamur, atque, vt optimè Virgilius monet, ſi quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia ſcilicet:

Æn. li. 5.

Mutati transferſa fremunt, & veſpere ab atro
Conſurgunt venti, atque in nubem cogitur aër,
Nec nos obniti contra, nec tendere tantum
Sufficimus, ſuperat quoniam fortuna, ſequamur,
Quóque vocat vertamus iter.

Atque hoc illud eſſe crediderim, quod in Echino tanti facere videtur Archilochus, dum ſuper animalis huius prudentia ita ſcribit:

Πολλ᾽ οἶδ᾽ ἀλώπηξ, ἀλλ᾽ ἐχῖνος ἓν μέγα.
Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus.

Vel vt numerum reddamus,

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Salomon Erinacium inter animalia terræ minima, quæ ſapientibus ſapientiora ſunt, nominat, vt Septuaginta edidêre. Nam Leporem vulgata editio ponit.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

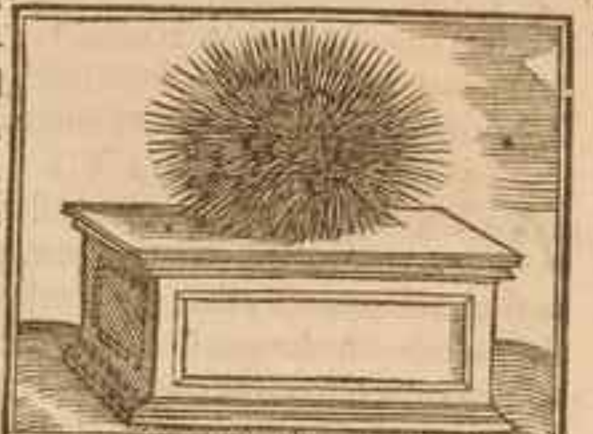

E

Illvd quoque ſuper Echino ſignificatum ponunt, vt per hieroglyphicum eius, hominè ab inſidiis & periculis ac cuiuſcumque fortunę caſibus tutum oſtentent. Siquidem is ſimul atque ferarum ſe impetentium odorem latratúmve ſenſerit, in orbem ſeſe colligit, roſtro pedibúſque intrinſecus, teſtudinis more contractis, tergore omni pilæ inſtar cōglobato, ſpiniſque que, quibus vndecumque munitus eſt, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum ſuum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem reſpexiſſe videtur Horatius Poëta, cùm ſe ita contra fortunæ impetum præparatum ſcribit, vt ſua inuolutus virtute tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit:

Lib. 3. Car. ſub finem.

Fortuna ſæuo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna:
Laudo manentem: ſi celeres quati
Pinnas, reſigno quæ dedit, & mea
Virtute me inuoluo, probámque
Pauperiem ſine dote quæro.

PROCRASTINATIONIS DAMNA.

F

Atqve hoc tam prudens alioqui animal in opportunitate captanda, & periculis euitandis ingenio & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procraſtinationem ingruentis, hieroglyphicum eſt, ſi illi fœtus adiiciatur ſuus. Id enim malum ex contatione maius effectum oſtendit, propterea quòd aluo ſtimulata quandiu poteſt partum differt, quo fit vt fœtus magis inoleſcens, maiorem poſtmodùm in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omninò ſunt, maritimum & terreſtre, vtrique nomē apud Græcos ἐχῖνος. Terreſtris, de quo iam diximus, omnibus innotuit ſub Erinacij nomine. Huius quoque ſpecies duæ ſunt, Suilla, & Canina, quæ quidem rictu & pedibus aut Suillis aut Caninis ſimilibus diſtinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacei chœrogrilli nuncupantur, magnitudine propè mediocrium Cuniculorum, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimque in eremo, quæ eſt contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita ſpinoſo defenduntur tegmine, vt nec contingi quidem poſſint. Par huic cum Formica ſolertia comparando victu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm eſt inuidiæ nota, quòd cùm optimè norit ſe propter cutem præcipuè peti, cuius vſus poliendis velleribus inſeruit, ſimulac in periculum ſe adactum videt, vrina ſua emiſſa tergus omne conſpergit, ſibi conſcius id inde putreſcere, aculeóſque ſponte mox decidere.

Ariſt. de partib. animal. libr. 4. c. 5. Plinius lib. 9. ca. 31. Echini terreſtris ſpecies duæ.

A

PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM SPOLET, DE IIS QVÆ PER SACRAM SVEM SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER NONVS.

B

Palæmonem *olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum Porcum appellaſſe, tanta ſibi intereà earum prærogatiua adrogata, vt Virgilium diceret iam tum de ſe præſagiſſe, cùm cecinit:*

Palæmonis dictum de M. Varrone.

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum ſe quippe futurum, qui ſe de ſcriptoribus iudicaturus eſſet, cuius ferulæ atque cenſuræ omnes veterum & iuniorū lucubrationes ſubijci deberent, natas ſecū literas, ſecum interituras ſumma vanitate iactaret. Hic eſt Rhemmius Palæmon patria Vicentinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicentino imminente, cum epitaphio oſtenditur: vbi rus ei fuiſſe veriſimile eſt, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti ſtudioſiſſimum fuiſſe, & C. Plinius oſtendat, ſed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à Grammatico, qui literarum tyrocinia doceret: non ab inſano aut inepto viro quopiam effuſum, ſed vt diuinitùs potiùs editum accipimus: nam & olitor ſæpe non contemnenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de cauſa literarum Porcum vel à Palæmone, vel ab aliis appellatum aſſerimus, quòd ſcripta eius ſint vlla in parte lutulenta vel ex hara producta: ſed quia nihil ſit Varrone ipſo neque lautius, neque copioſius, neque magnificentius, qui tam multa, tam varia, tam præclara conſcripſerit, magnæ ſtudioſis omnibus vtilitati futura, niſi acerbiſſima temporum clades theſauros eos poſteris inuidiſſet: quare is omnium conſenſione vir doctiſſimus, ac omnium diſciplinarum parens, totius prædicatione vetuſtatis habitus. Quod verò doctrina eius Porco æquiparata ſit, ea eſt cauſa, quòd nullum animal à Sue, pluribus magíſque variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum vſui magis expoſitum, quinquaginta propè ſaporibus ex eo, vt veteres obſeruarunt, excogitatis, vt non alio ex animali copioſior, neque lautior humano victui materia ſuppeditetur: perinde ac multa & varia Varronis ſcripta argumentum nullum intactum reliquêre, ſplendidiſſimóque rerum omnium apparatu vniuſcuiuſque animi famem expleuêre. Hæc igitur cùm ſuper Varrone ipſo meditarer, fortè accidit vt ſcripta quædam mea recognoſcerem, quæ ſcilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eáque inter amicos diuiderem, mei erga ſe vel amoris, vel obſeruantiæ teſtimonium, prorupit ex his ecce Porcus Aegyptius, quem aufugere tentantem cùm poſtico arreptum pede comprehendiſſem, cui dono conuenienter hunc mitterem cæpi circumſpicere. Varronem quippe aliquem depoſcebam: hic mihi tu Fabi Vigil occurriſti mortalium erudit. ſſime, cui meritò hanc condimentorum lautitiem & ſικελικὴν ὄψου ποικιλίαν, quam de Porco memorant, vti Varroni congram, ita tuæ perquàm ſimilem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoque nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactam reliquiſti, quæ de diuinis humaniſque ſtudiis, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacumque demum re, vel dici, vel excogitari poſſunt, tuo illo magno ingenio, feliciſſimáque memoria complexus es: vt vix alterum ætate noſtra conſpiciam, quem Varroni illi literatiſſimo conferre poſſim. Quare Porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione ſanctiſſimum amicitiæ fœdus tam piè ſemper inter nos cultum & obſeruatum, quæ tua eſt animi ſynceritas, ſpero me perpetuò confirmaſſe.

A Pli. li. 8. cap. 51.

C

PERNICIES.

Aegyptii Sacerdotes vt odium, quo ſuille genus omne perſequebantur, literis teſtatum ſuis relinquerent, perniciosum hominem Suis hieroglyphico ſignificari inſtituerunt. Eſt enim natura animal admodùm vitioſa, pruritu impotens, Luna maximè deficiente: conſtátque pariter eorum corpora vitiari, qui lac eius biberint, lepráque & putida ſcabie contaminari. Quinetiam frequens Suillæ carnis eſitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit

Diogenis iocus in athletas.

Prima Ce-rei auida ganiſa eſt ſanguine porca. Oui. 2. Faſt.

Bellunen-ſium ſtatu-tum.

excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non ſentirent: *Quia*, reſpondit ille, *Suillis ac Bubulis carnibus educati ſunt*, ad animum ſcilicet vertens quod alter de corpore quæſierat. Huiuſmo- D di enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Adhæc maleficum eſt etiam monſtrum: quia ſatis cladem non exiguam infert, damnoſámque facit pauperiem, dum tenetiorem ſegetem non depaſcit modò, ſed & fœdè proculcat, & roſtro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri ſacrificatum Poëtæ teſtantur, & fabulæ exortæ ſunt de Cromyonia Sue Apri Calydonij matre, vno ex Theſei laboribus. Itaque Salaminij lege ſtatuerunt, vt eorum Suum dentes atterentur, qui ſegetibus cladem aliquam intuliſſent, de quo publicè ſtatutum eſt apud Bellunenſes meos.

SENSVS MAXIMÈ BRVTVS.

De Sue intellectus myſticus.

Pli. li. 8. ca. 5. Cicero de finibus li. 5.

PRÆCIPVE verò fuit apud Ægyptios de Sue ſignificatio, vt per eius ſimulachrum intellectu myſtico, ſenſum materiæ penitùs affixum, atque illi præcipuè coalitum indicarent: quod licèt in animantium omnium, nedum in omni brutorum genere conſpiciatur, neſcio quo pacto tamen longè magis brutum in Sue plurimùm apparere, vnicuique manifeſtum eſt. Hic verò ſenſus rationi plerumque ſeſe conſtituit aduerſarium, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tam multis in negotiis reluctatur, de quo præclara Platonis in Phædone ſententia, τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ: καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. *Animam quidem penè quàm ſimillimam eſſe parti ei, quæ diuina eſt, & immortalis, & intelligibilis, & vniformis, & inſolubilis, & eodem ſemper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem ſimillimum humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi atque diſſolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem habeat modo.* Ex argumentis autem huiuſmodi, quicquid apud Philoſophos altercationis eſt in explorandis naturæ ſecretis, emanauit: aliis rationem rerum, aliis ſenſum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam E eſſe aſſerentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipſos corporis affectus propinquiorem eſſe concertantibus. Quare minimè mirum eſt Ægyptios, & qui diſciplinam eorum ſecuti ſunt, in contempandis iis potiſſimùm quæ à corporibus diſſeparata viderentur, occupatos, Porcum quippe animal ſenſui tantùm deditum aſpernatos eſſe: quippe qui corpus identidem ſuummet, vt in Papyro commonſtrauimus, minimi faciebant, eiúſque alendi, curandique negotium perexiguũ ſuſcipiebant, ſenſui, quem falli in vnoquoque animantium facillimè poſſe ſuſpicabantur, parciſſimè fidem adhibebant. Contrà verò Ariſtoteles, quique eum ſequuti ſunt, ſenſum ita ſunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætuliſſe videantur. Sed noſtra nos ſignificata proſequamur.

VANILOQVENTIA.

Sus Elephã to inuiſus. Plin. lib. 8. cap. 9.

ÆGYPTII autem ſacerdotes, vt apud Horum eſt, ſi vaniloquentiam hieroglyphicè ſignificare vellent, & Suem & auerſum Elephantum ſculpere conſueuerunt: idque perinde erat, ac ſi rationem à brutali ſenſu auerſum oſtendere voluiſſent. Nam cùm Elephanti ſignificata Commentario ſuo conſcriberemus, cum in omni ferè virtutis numero, ſi de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodùm participem inueniebamus. Huic Sus opponitur, qui antipathiæ ipſius cogente vi, vſque adeò eſt Elephãto inuiſus, vt ab eo nullo poſſit cõcilio tolerari, ſed quumprimùm auditus fuerit eius grunnitus, fugam Elephas arripere cogatur. Nota hiſtoria eſt, quemadmodum Megarenſes ab Antipatro afflicti, cum ad manifeſtum exitium premerentur, vtrerentúrque ille Elephantorum robore, excogita- F rint Porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in Elephantorum gregem immittere: quo facto validiſſimum Regis conatum negotio minimo irritum reddidère, victoria per ingenium ſibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

ANIMOSVM alioqui hominem, qui tamen improuiſa aliqua ſpecie ſit exterritus, per Porcum & fugientem Leonem exprimere quorundam inuentum fuit. Aiunt enim Leonem Suis congreſſum declinare, viſúmque aliquando cùm Suem aggrederetur, vt ſetis horrentem aſpexit, aufugiſſe. Sed enim hoc Leoni haudquaquàm accidit ob naturæ diſſidentiam, vt elephanto, ſed ob horrificam Suis indignari ſpeciem, quam cogebatur exhorreſcere.

SOPHISTÆ.

Suilla abſti nebant He-bræi.

ET vt, quod initio dicere cœperamus, proſequamur ſacerdotes illi cùm nihil æquè abhorrerent quàm inanes ſophiſtarum nugas, & cauilloſas verborum argutias, argumentorúmque decipulas in naturæ viribus indagandis, eiuſmodi notæ hominem per Suis hieroglyphicum ſignificabant. Eodem intellectu apud Hebræos ſuilla abſtinere præceptum ait Philo admonitóſque nos ea diuina lege, vt ſophiſtas euitaremus, per euitabilem huiuſmodi animalis impuritatem: illi enim acutiſſimis tantùm accuratiſſimiſq; rerum diſtinctionibus, quod per bifidam animalis vngulam interpretantur, quaſi luto inhæſitantes, ita illis adhæ-

reſcunt

A reſcunt, vt inde nunquam auelli poſſint, ſed ad extremam vſque ſenectutem ibidem computreſcunt: nam & Porci nihil illuſtre, nihil purum, nihil limpidum amant, ſed turbida tantum, ſpiſſa & ſordida & fæculenta ſectantur, inque his præcipuam ſtatuunt voluptatem.

Hinc Horat. 1. epiſt. Amica luto ſus. & D. Petrus in epiſt. ſus in volutabro. Prouerb.

Sus per roſas Auctor Endemus.

A BONIS MORIBVS ALIENVS.

PER Porcum itaque inhæſitantem luto, vel, vt Cratetis intellectũ ſequar, roſas conculcantem diſpergentémq;, à bonis honeſtiſq; moribus alienũ hominem indicabant. Nam cùm Diuinę paſſim literæ roſas, & odorata omnia ponant pro vitæ morumque ſynceritate, Suſque ita roſas aſpernetur, vt de iis qui ſiniſtro, prauo, maleficoque ſunt ingenio dicatur, aptiſſimum excogitatũ eſt hieroglyphicum, ὑς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetem vſum aiunt opuſculo quod γάτωνες vocauit. Quin viuere in Arabia Suillum genus vllo genere poſſe negant, quippe cùm ea regio ſit odoramentorum altrix, à boni cuiuſque odoris hoſte meritò declinatur, & vt luculentiſſimè Lucretius:

> *Denique amaricinum fugitat Sus, & timet omne*
> *Vnguentum: nam ſetigetis ſubus acre venenum eſt,*
> *Quod nos interdum tanquam recreare videtur.*
> *At contrà nobis cœnum teterrima cùm ſit*
> *Spurcities, eadem ſubus hæc tam munda videtur,*
> *Inſatiabiliter toti vt voluantur ibidem.*

B Eòdem ſpectat quod Aſſertor noſter, *Nolite*, inquit, *margaritas veſtras ante Porcos proijcere*, eos qui ſcelerum tantùm fœtoribus illuuieque delectantur, per Porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem ſuauiſſimum expetentes. Nam quod ad lutum pertinet Ciceronis ſcomma eſt, actione in Verrem VI. *Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis veſtigijs inuenimus?*

Ciceronis ſcomma in Verrem.

DISTINCTIO.

AD HÆC ſciendum, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & diſtinctionis ſymbolum eſſe: quod apertiùs dicunt, cùm oportere Sacerdotem monent, vt lepram à non lepra ſciat internoſcere, ſcelerum quippe differentias: iuſtum ab iniuſto, & à curuo rectum, Horat. Poëta diceret.

COGITATIO.

RVMINATIO autem, vt in Ceruo dictum eſt, memoriam & cogitationem indicat. Vtroq; autem honorum opus eſt, ſi recto & ſapienti iudicio eſſe volumus: præſtandum quippe diſcernẽdi acumine: vnde aureum illud Pythagoræ præceptũ, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE, hoc eſt dandam eſſe operam diſciplinis, quæ veritatis lumen ſubminiſtrent, ſi ſacra tractare volueris. Sed parum id profuerit niſi & memoria, iudicium, bonǽque mentis acceſſerit examinatio. Hinc exploditur Sus, qui licèt vngula ſit fiſſa, minimè tamen ruminat. Tales ij ſunt, quanto hodie numero, Dij boni, qui, licèt recti prauique cognitionem optimè callere videantur, cœno tamen volutati, cùm doctrinam ipſi ſuam ad rectam viuendi rationem minimè dirigant, optimè, vt C Menander ait, periti praua ſectantur. Diuinarum enim literarum doctrina, vt cum Origene loquamur, non ſolùm Sacramentorum debet ſcientiam continere, verùm etiam mores geſtaque informare diſcentium. Pleríque alij quoque dixerunt, ruminare eſſe deuouere ſe ad legis meditationem: fiſſam verò vngulam habere, inter mundum & immundum diſtinguere: hoc quidẽ literarum & præceptionum peritiã habere, illud verò meditationem eſſe, & diuinæ prouidẽtiæ, qua rectè omnia diſpenſat, in omnibus cogitationem, quam veteres Prophetæ *Eructationem*, vt noſtri reddunt, appellauère vt, *Eructauit cor meum verbum bonum*: quamcumque enim virtutem à vitio ſeligeremus imitandam, eã continua repetitione madère, & in habitũ aſſuefacere debemus. Seligere verò, eſt diuidere literã à ſpiritu, & quædam ſecundùm hiſtoriam ſolam edocere, quædam ſecundùm cõtemplationem, quædam verò ſecundùm vtrumque intelligere. Nam qui præſtare hoc idoneus eſt, ille mundus: qui verò vnius tantùm partis eſt particeps, immundus. Hæc Heſychius. Neque diſſimulanda eſt Irenæi meditatio ſuper hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apoſtolorum tempora, multa diuinæ illius ſynceritatis interpretamenta percepit: cuiuſmodi hoc poſito ex lege: *Quæcumque ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda eſſe: quæcumque autem aut neutrum, aut alterum tantùm horum habent, vt immunda ſegregari.* Per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de patre & Filio tradita ſunt ab Eccleſia firmiter credunt, & in vtroque requieſcunt: vtpote quæ ſit eorum firmitas quæ duplici ſunt vngula, & inſuper Dei traditiones die noctúque meditantur, cogitationes ſuas bonis operibus accommodantes, quæ quidem præcipua eſt ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neque in Deum fidem habent, neque traditiones eius meditantur, cuiuſmodi ſunt qui vocantur Ethnici, idololatræ, abominationibúſque dediti, nil ſyncerum, nil laudabile ſapientes. Ex eorum autem numero, qui quidẽ ruminãt,

Ruminare. Fiſſam vngulam habere.

vngulam

vngulam verò duplicem non habent, Iudæi ſunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore ſunt, ſed neque Patrem & Filium agnoſcunt, neque ſenſum à litera diſtinguere ſunt idonei. Alij demùm duplicem vngulam habent, non tamen ruminant, quo in numero ſunt Hæretici, qui ſacras ſemper literas euoluunt, argutáſque rerum finitiones perueſtigant, & quicquid vel ineptè vel impiè ſentiunt, aliquo ſemper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt: ea tamen neſciunt, aut nolunt ad veri ſenſus examinationem conuertere, ad iuſtitiam, ad bonos mores dirigere, quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoſcere, colere, & toto mentis affectu venerari profitentur: quid tamen aut Pater, aut Filius ſtatuerit, ne minimùm quidem meminiſſe volunt. Et ne longè exempla repetamus, cuinam hominũ generi magis in ore eſt Iesvs Christvs, quàm iis qui hodie concordiam vnanimitatémque totius Chriſtianiſmi, quam vnam ſibi Iesvs Christvs Dei Filius à nobis omnibus depoſcit, auerſantur, & eam admittere Cane peius & Angue vitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, inceſtus, adulteria promiſcua, ſacrorum cenſuum direptiones, conciliandi ſe Deo contumacia, promiſſæ diuinitùs expiationis abnegatio, ſacrorum ferè omnium irriſio, & omnium quæcumque dictu factúque abominanda ſunt, profligatiſſima expeditio. Quod non noſtri modò Prophetæ præuidêre, ſed Maro ipſe, non noſtri generis vates, diuinaſſe videtur, cùm hæc ſcribit oracula:

Pia pareneſis.

Georg. lib. 1.

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter ſe legibus vrbes
Arma ferunt, ſæuit toto Mars impius orbe:
Vt cum carceribus ſeſe effudêre quadrigæ,
Addunt ſe in ſpatia & fruſtra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

E

PROFANVS.

Ab Herodoto lib. 2.

Merito igitur per Porci ſimulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Súſque tantæ apud Ægyptios abominationis erat, vt ſi quis eum vel in curia tetigiſſet, cum ipſis ſtatim veſtibus ad fluuium lotum abiret, ſubulcíque nullũ omninò templum ingrederentur, connubióque aliorum prohiberentur. Scythæ quoque Sues adeò contemnebant, vt ne alere quidem eos in regione ſua vellent. Apud Romanos, Flamen Dialis Porcum tangere ſine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, & pietati, etiam noſtris fuit Pontificibus, ne de Sue cognomentum profiterentur? atque ob eam cauſam inſtitutum, vt Romanus Pontifex, quamprimùm deſignatus eſt, honeſtum aliquod ſibi nomen aſſumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu Porci, eſſet incuria parentis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium ſe vocari iuſſit. Neque verò ſum neſcius, ex Ægyptiorum cognatione ſolos Panſelenos ſuilla in cibum vſos, propterea quòd aiunt, Typhona cùm Suem inſectaretur, lineum ſepulchrum apud Panſeleon offendiſſe, in quo Oſiridis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat aſſeruabatur, atque eo prouectum odio, quod illi aduerſus Oſirim peculiare fuit, membra eructa diſcerpſiſſe, mox in rei tam nefandæ memoriam Panſelenos populos ex Sue conuiuia inſtituiſſe: quaſi liceret iam ſepulchro eo tam fœdè profanato, in pro fligatiſſimum quodque præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere.

Panſeline cur Suilla vſi in cibũ.

NABVCHODONASOR.

F

Invenies in Diuinis literis Nabuchodonaſora, quem ναυοχοδονόσορον Geographus Strabo appellat, Suis nomine vocitatum Pſalmo LXXX *Vaſtauit viream tuam Domine Sus ſyluestris*: idque ea de cauſa, quòd in voluptatum luto volutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet: quanquam loco hoc nonnulli Salmanaſarem potiùs intelligi volunt. Nos autem per Suem, vti ſuperiùs ex Heſychio dictum eſt, eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorum, ſed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque immundæ deditus, de quo Petrus, *Præſtaret his iuſtitiæ viam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſanctã ſibi tradita diſciplina ignauiter derelictã*: quandoquidem his verè accidit prouerbium, *Canis ad vomitum ſuum reuerſus, &, Sus lota in volutabro cœni.* Omnes denique qui vel immunditiæ, vel gulæ vel reliquæ incuriæ ſemetipſos dedunt Porcorum & Canum vitam deſumpſiſſe lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & idipſum nomen ὗς opprobij cuiuſdam indicium facit: nam vocalem ipſam υ, Caius Iulius Romanus vbi de præpoſitionibus differit, ad vituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ περὶ φιλολογίας, teſtimonio, additam poſtea fuiſſe F, literam, noſtróſque Fu dixiſſe, mox Fufe, hodie paſſim Fy, cùm putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc Pſalmographi teſtimonium, *Saturati ſunt porcina*, quam lectionem Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur, Iudæos quippe arcanis Diuinæ legis priùs inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt, priuatorum dogmatum immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos: dúmque negant Chriſtum, eandem impietatem, dicit etiam ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa Interlinearis vulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditiem hanc attingit, & pro reliquiis quas reliquerunt paruulis ſuis, addit: *Dixerunt enim, Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros.* Animaduerte tamen

Voluptuoſi per Suem ſignificati.

Increpatio in Iudæos.

A tamen in Hebraico ſcriptum eſſe, *Beni*, quod filios ſignificat, non porciſſam. Sed enim ne à hieroglyphicis noſtris auocemur, argumentum hoc de humanis hoſtiis à Iudaico populo immolatis, commodiori loco, in ipſo calce operis, vbi multa huiuſmodi repeterentur, ſine vllius fortè moleſtia percurremus.

INDOCILITAS.

Fvervnt ſanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi voluêre: nam apud phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida, capillis ſurſum verſus erectis, indocilitatis indicium eſt manifeſtiſſimum: eſt enim animal maximè brutum Sus, nullúmque animalium magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum viuunt, vſus, vel induſtria, vel frugalitas proſit: ſuillum autem pecus nihil afferat vtilitatis, niſi mortuum tantùm: quamquam Spartanorum inuentum fuerit Porcos in pugnam inſtruere, & ad bellandum idoneos reddere: Porcorum enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam Coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morem educatis inſtructíſque magno rei bene gerendæ augurio iis præſumpto, quorum Porci viciſſent. Eius tamen indocilitatis ergò Marſyas, qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodùm habuiſſe: quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiam ceſſerit. Et Philoſtratus Arcadas Rudes appellat, & Suibus ſimiles, tum ob alia multa, tum quòd arborum fructibus, vti Sues, plurimùm turgeant, ſintque, vt ait Horatius, *fruges conſumere nati.* Eadem ratione ex hara productum, non ſchola, ait M. Tullius in Piſonem, indoctum & illiteratum ſignificare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hi-

Sus inutilis dum viuit.

B pocratis Coi, Medici illius clariſſimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Comicis proſciſſi, Suem ſapere ferebantur, non ſecus ac Varronem ipſum, tantæ virum eruditionis, Palæmon Vicentinus Grammaticorum dicaciſſimus, literarum Porcum vocitabat: ipſe enim hunc literatum quidem, ſed ſine delectu, intelligi voluit, quòd omnia dum ſciri expediret, in faſcem coniiceret maiore curioſitate, quàm iudicio: nihil ſatis penſi aut conſtituti habens, quid aut quantum diceret. Quanquam, vt initio diximus, Palæmonis dictum, in Varronis laudem, ob doctrinæ copiam & varietatem, qui lautiſſimus ac ſuauiſſimus fuerit animorum paſtus, modeſtiæ cauſa propoſuerimus intelligendum. Ceſſit denique res in prouerbium, vt cùm imperitiſſimum quemque eruditiſſimo cuipiam ſeſe conferre viderimus, *Sus Mineruam*, dicamus, quod ita Theocritus expreſſit, ὗς ποτ' Ἀθηναίαν ἔριν ἤρισε. Et eodem ferè intellectu quo Aſinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἤκουσε. Subiiciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de iis qui faciunt quid ineptè admodùm & imperitè: nam illud, *Sus Mineruam*, Feſtus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipſe eſt inſcius. Atque vtinam, mi Fabi, prouerbium in me non intorqueatur, qui de his ad te ſcribere ſim aggreſſus, & pleraque etiam alia argumenti huiuſcemodi commentaria ad aliorum inſtitutionẽ elucubrarim. Quid (dicent naſuti plerique viri) ſibi vult aulicus vir iſte cum Commentariis de ſacris Ægyptiorum literis? quaſi non ſatis ſit ad multarum rerum elegantem declarationem Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad ſcientiam Plato vel Ariſtoteles, tótque alij Græci atque Latini ſcriptores, qui nihil intactum reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, ſufficiat. Sed quid agerẽ, ſi quando mihi temporis aliquid

Epiſtol. 1. Prouerbiũ.

C ab officiis vacuum relinquebatur? Luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam inſaniendi modo? At nunquam ita otioſus fui vt vllum mihi ludi genus placere potuerit. Venaretur (addent) confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret, quo ipſe ſibi non inuiſus eſſet, & nulli moleſtus viueret, neque nugis obtũdere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi ſemper & pila fuit, hæc venatio, hæc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipſe luſi, inuidia nulla ſit, ſi vnuſquiſque ſua nouerit ire via.

STVPIDI TARDI'VE.

Pari cum Arcadibus ratione Bœotios, quòd ventri & gulæ ſupra modum dediti eſſent, craſſaque hinc Minerua præditi mentis tarditate laborarent, Porcos cognominatos aiunt authores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mneſimachus, & Alexis: vnde adagium ὗς Βοιωτία. Et apud Pindarum & Cratinum conſtat Bœotios Sues aliquando nuncupatos: propterea quòd Hyantes, qui expulſi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, ſumpta inde cauillandi cauſa, vt pro Hyantibus ὕας, hoc eſt, Sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam voracitati deditam atteſtantur. Porrò Pindarus Olympiis: fugere ſe ait Suem Bœotium, probrum ſcilicet ſtupidi & ſtolidi, quod inflictum erat ſui generis hominibus.

Sus Bœotica.

LVXVRIOSÆ DELICIÆ.

Pervetvstvm autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti ſacerdotes, delicias, victus, luxum, & laſciuiam ex Porci ſimulachro ſignificare. Argumento eſt columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regem execrationes deſcriptæ erant qui primus omnium

Menis voluptas notata.

Ægyptios à parſimonia ad luxuriam, à modeſtia ad intemperantiam, à virtute ad effœminationem illexit, quapropter ſimulachrum eius Porcum eſſe voluerunt. Meritò itaque Rhadamantus apud Claudianum huiuſmodi genus hominum petulans, ingluuioſum, & vorax, in Sues condendos damnat eo loco:

D

Atqui deſidia ſemper vinóque grauatus,
Indulgens Veneri, voluit torpeſcere luxu,
Hunc Suis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non niſi coactus accedebat, temperatè ſemper atque parciſſimè cibum cepiſſe, iocóq; dicere ſolitum, Circen multis huiuſmodi appoſitis homines in Sues conuertiſſe, Vlyſſem verò mutari minimè potuiſſe, quòd Mercurij memor eſſet, qui conſilium ei dederat, tum ſuamet parſimonia & abſtinentia vteretur. Tale aliquid apud Muſonium libro de Victu legas. Plotinus quoque cùm animal hoc maximè voluptarium agnoſceret, vbi diſſerit de Palingeneſia in id eos reuerti dicit, qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiuſmodi vita poſuit, ſcitè notatur ab Horatio, qui ſectatores eius cognomento Porcorum nominauit in Epiſtolis:

Epiſtola ad Alb. Tibullium.

Me pinguem & nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles Epicuri de grege Porcum.

GANEA.

Caro Porci delicata valde.
Var. libr. 2. de re ruſtica.

SANE quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, vt apud Athenæum legere eſt, ex maza & ſuilla carne deſcribit. Verrius ait, à Suilla veſci carnibus cœptum, quòd animal id nullius eſſet vtilitatis. Nam vt Varro animam illi pro ſale datam aſſerebat ne putreſceret, ait Chryſippus, nihil porrò Sus habet præter eſcam, nullúmque animal pluribus & diuerſioribus condimentis idoneum, vt non temerè T. Quintius Romanorum Imperator (ſunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidenſem hoſpitem diuertiſſet, variaq; ſibi appoſita fercula obſeruaſſet, admiratus fuerit vnde ei ſolſtitiali tempore tam varia, & tam multa venatio contigiſſet: *Atqui, inquit, hoſpes, omnes iſtiuſmodi dapes ex Sue domeſtico fuerunt.* Tum (quod addidiſſe non pigeat) promptè Quintius, & acutè: *Talis eſt,* inquit, *adepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij haſtati aut legionarij phalange compoſiti, verum omnes Syri ſunt.* Porrò nihil, vti ſuprà dicebamus, ea carne parabilius, E

Lib. 8. ca. 51.

& omnium epularum vſui magis expoſitum: nam quinquaginta propè ſapores ex eo, teſte Plinio, excogitatos ſuprà memorauimus, neque alio ex animali numeroſiorem ganeę materiam ſuppeditari. Hinc apud Comicos, lucrones, paraſiti, ganeonéſque ſerui, ſuillam ſemper ſibi depoſcunt, pernam, glandem, ſumen, callum, penitam offulam, & ſimilia. Et ſeruus ille Plautinus cùm ſe ſolum domi ac fine arbitro relictum iri ſperaret, *Quanta,* inquit, *pernis peſtis erit, quanta lumbis.* Galenus porrò Suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoque Porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cæteris præferendam aſſeuerat: veluti hominibus natura cognatiorem, & humanum ſuillúmque ſanguinem in omnibus exactam habere ſimilitudinem, perinde ac etiam carnis eandem eſſe rationem, optimi quique Medici ſcriptis prodidêre.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

APVD aliquos inuenio, hominem ciborum varietati deditum per paſcentem Suem ſignificari: F facilè enim is vnicuique aſſueſcit cibo, neque ſuis parci fœtibus, neque ab humanæ carnis eſu refugit: Os enim porci vulgus prouerbio appellat quaſi rotundum, & quod nullo eſcæ genere abſtineat, omnia voret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atque impurum horreſcat. Ita denique animalia hęc gaudent pabuli mutatione, & copia, implentúrque carne, & obeſiores facti mirificè opimantur ipſa cibi varietate, cuiuſmodi menſam Plato Syracuſanam vocat, ϰ̀ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψα, epiſtola quadam ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiam Horatius inter delicias eas quas Ode prima libri tertij recenſet, Siculas etiam dapes ponit, cuiuſmodi diſtentum ingluuie Dionyſium minorem Ariſtoteles refert in Politia, quem nonnunquam ad nonageſimum vſque diem ebrium perſeueraſſe tradunt. Neque abſimilem huic Heliogabalum Lampridius inceſſit, qui nunquam minoris quàm centum ſeſtertiis cœnarit, Vnde cẽtenarias cœnas, Septimius Florens, Apologetico, vituperat: cùm alioqui centenariæ cœnæ à centum aſſibus ex ære dictæ ſint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de ſeſtertiis alibi.

Os Porci cur ita vulgo dicatur.
Pla. li. 3. de Repub.

SALACITAS ET ÆSTAS.

EST & ſalacitatis ſignum ipſa Sus, *qua pecude,* ait Cicero, *nihil genuit natura fœcundius,* neque aliam eius improbitatis cauſam afferunt, quàm & multiplicem & aſſiduam voracitatem: cùm longè aliter euenire in agreſtibus videamus, quippe qui ſemel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æſtate ſcilicet incipiente, fœtum edāt, vnde vulgatum eſt dicterium, *Non expectandum vlterius pluuiam, cùm Sus peperer.* Itaque nonnulli Suem hanc pro æſtate ponunt, de quo quidam verſus vulgatus à Plutarcho recitatus:

Μηκέτι

A Μηκέτι νυκτὸς ὕδωρ ἥκειν τίκτη ἀγχιθέρα σῦς.

Domeſticæ verò & ſæpiùs, & quocunque tempore pariunt, propter eam quam diximus pabulorum vbertatem, quæ genituræ redundantiam plantis etiam, nedum animalibus affatim ſubminiſtrat. Eandem in homine ſalacitatis cauſam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides ἐν πλησμονῇ τι Κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, *vult crapulatum Cypris, haud famelicum:* quod ab Achæo ſumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ Κύπρις πικρά, *amara Cypris eſt eſurientibus.* Noſtri dixerunt, *Sine Cerere & Baccho friget Venus.* Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in ſole diſcindere ſoliti ſunt: vt qui ſcelerum omnium cauſa eſſent, atque ira vel expiarent, vel vti de impulſore pœnas ſumere viderentur. Huic verò ſalacitati congruere videtur illud quod χοιροπωλεῖν verbum à Porco finxêre, quod corpus proſtituere, quæſtuique exponere ſignificaret. Apud Ariſtophanem χοῖρον, id eſt, Porcum, pro muliebri natura poſitum inuenies, ac noſtri identidem Porcum, virgineum inguen blando & iocoſo vocabulo appellauêre. Iidem ſubare dicunt nequitiæ verbum, quo in Epodis vtitur Horatius ad rem impudicam tranſlatum, quod eſt perditè impudentérque & brutorum more commiſceri.

Terẽtius in Eunucho.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

Porca Portentoſa.

IN portentis verò Porcellos ſupra mammarum numerum editos, tot annorum eſſe ſignificatores volunt, quot numero nati ſunt: ideóque Porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendiſſe volunt, XXX. annos illos exigendos fuiſſe, priuſquàm Lauinienſes oppidũ Albam conderent: parere enim oportet Porcas quot mammas habent, vt obſeruat Varro, ſi minùs pariant, fructuariam idoneam non eſſe, ſi plures, portentum. Eius autem Suis quæ fuerit Æneæ portento, ac Porcorum veſtigia, ſuis adhuc temporibus apparuiſſe, affirmat Varro. Idem, quòd eorum ſimulachra B ahena in publico loco ſtatuta erant, & corpus matris à ſacerdotibus, quaſi in ſalſura fuerit, oſtentabatur, Ita nullo vnquam tempore defuerunt, qui ſub diuini cultus velamento, huiuſmodi aliquo inuento rudes inſipientium mentes per ſuperſtitionem modò hanc, modò illam deludere cogitarint.

LATRO.

Sus Cromyonia.

NEQVE quidem prætereunda Sus eſt tot antiquis ſcriptoribus celebrata, quam Cromyoniam nũcupatam, vt prædictum eſt, Theſeus dicitur ſuſtuliſſe: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabuloſè, vt eiuſmodi pleráque, certamen id à Græcis confictum putent, fuiſſe verò hanc mulierem, quæ latrociniis regionem omnem infeſtaret, nonnulli prodidêre. Sunt qui Aprum Pſalmo 79. *Exterminauit eum Aper de Sylua,* pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Veſpaſianum præmonſtratum velint, qui Iudæos bello afflixit, quódque ſequitur, *Singularis ferus depaſtus eſt eam,* Titum hũc eſſe aiunt eius filium, qui aſſumpto ad Imperium patre, profectóque Romam ſolus remanſit, Hieroſolymámque oppugnatione conſumpſit, & ita Eucherius accipiendum cenſet.

IMPETVS.

Hinc Mar lib. 10.
Apri pugnacitas.

QVID verò illud, quòd omnium Poëtarum conſenſu, impetus & bellica ferocitas per Suem, verùm eam agreſtem, indicatur? Ferocem enim bellatorem ſi velint inſigniori aliquo vocabulo honeſtare, Apro eum ſimilem dicunt. Apud Ariſtophanem, in Lyſiſtrate, mulierũ chorus, *Si per Deus,* inquit, *hodie me commoueru, ſoluam ego Suem meum.* Et eadem comœdia, Laconũ chorus minatur ſe cum C Leonida tanquam Apros irruturum. Nam pugnacitas vſque adeò illi propria eſt, vt prouocatus à venatore minimè fugiat, ſed vltrò pugnam capeſſat, & in oſtentata tela nihil veritus irruat: vnde in prouerbium ceſſit, cùm de audacibus aut nimium promptis loquimur, ad nos venire per haſtam vt ſylueſtrem Suem. Romani noſtri, vt ſæpius animaduerti, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conſpecto, illum non illicò prouocauerint: atque hinc de eo qui ſibi rixas cõtentionéſve quæritat, ὗν ὁρίνειν dicitur. Harum rerum cauſa extremæ Germanorum gentes, Æſtyi appellatæ, pro armis formas Aprorum olim geſtare ſolitæ, vnà cum Matris deorum inſigni, qua ſuperſtitione etiam inter hoſtes ſeſe tutos arbitrabantur. Apri porrò vim, & fulmineum illud robur admiratur Oppianus, quandoquidem in venatione oppreſſus, tandem cùm occubuerit, dentes vſque adeò ignitos præ ſe ferat, vt fetæ de collo adhuc trepidantibus auulſæ, dentibúſq; admotæ, quaſi prunis ardentibus applicitæ concriſpentur, ſiq; propiùs adhæreſcant, concrementur. Sanè Canes ſi tunc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis ſtigmatibus inurũtur. Tantam hanc tamen belluæ iſtius ferocitatem & impetũ (vt κατὰ πάρεργον hoc dicam) facilè declinari poſſe docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat, qui Cancri vngulas ac pedes alligatos geſtarint. Quòd verò Aprum hũc Vniteſtem Homerus dixit, haudquaquàm huiuſmodi coitus raritatem, vt aliqui putãt, indicat, ſed hiſtoriam ipſam, quam veriſſimam eſſe dicit Ariſtoteles: plerumque enim inter paſcendum eo quo defertur impetu truncis & ſtipitibus acutis teſtes atterit, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis.

Huc ſpectat illud Horatij.
Aut cũ Tonantis, &c. 4. Carm. Ode 2.

ÆSTAS ET HYEMS.

AESTATEM per fœtam Suem ſignificari tam ex hiſtoria, quàm ex vulgato dicterio docuimus, Nunc cur Aper hyemale temporis hieroglyphica imagine ſignificaret, referendum. Hyemis

Adonis ab Apro confecti hieroglyphica expoſitio. vtique facies hiſpida eſt, aſpera & horrida, hiſpidus, aſper & horridus eſt Aper. Humida, lutoſa, D pruinoſaque hyems eſt, humidis, lutoſis pruinoſiſque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblaſciuire ſibi maximè omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, paſcitur. Adonin ab Apro confectum, mythologi prodidère, quem Venus luget inſolabiliter, id quid ſibi velit, operæpretium fuerit explicare. Adonin myſteriorum interpretes Solem eſſe autumant, Hemiſphæria duo ſtatuunt Aſtronomi, lucis vnum, tenebrarum alterum. Fines deſcribunt in Zodiaco, hemiſphærij ſuperioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vſque permeatam, inferioris à Libra ad extremos vſque Piſces. In ſuperioribus autem his ſignis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus ſuperius hemiſphærium, lutulenta Sus inferius. Cùm igitur Sol nobis excipi videtur à tenebris, Adonis ipſe conficitur, hinc reliquum eſt, vt Venus luctu & mœrore contabeſcat: quæ luce quam amabat priuata, lugubrem quodammodò pallam induere cogatur. Hinc idem apud Ægyptios longè quæſitus Oſiris, & Cereris tandem inuentus diligentia.

VENVS.

DIV verò apud Ptolemæum cognomento Aſſertorem, diſputatum ferunt à peritiſſimis viris de Plutone, declaratúmque demùm eſt eundem eſſe & Oſirim & Plutonem. Cererem autem eandem ac Venerem haberi, cui cùm nitor & mũditia ſit cordi, meritò ſibi proponit Suem ſemper abominabilem, animal vti manifeſtum eſt, ſpurciſſimum, quod in Adonis elegantiam vſque adeò ſæuire geſtiat. Sanè apud Sicyonios, cùm victimarum omnium femora Veneri adoleri ſolita eſſent, vnius tantum Suis ob huius facti memoriam, femora non adurebantur. Quoniam verò Venerem hic eam ponimus quam Cœlitem appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac ſplendoris ſtudioſa eſt, non humilem vulgaremq́, quæ ſuæ conſcia turpitudinis in antro ſecubat, fornicibus & arborum E vmbris ſepta, minimè abſurdum eſt, quod ex veteribus nonnulli tradidêre ſuillum genus adeò inuiſum Veneri, quòd immundiſſimi ſunt Sues ex omni manſueto pecore, vti ſuperiùs oſtenſum eſt.

ADONIS.

Hyemis figura. QVA demum effigie oſtentaretur Adonis iſte in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu viſebatur, obnupto ſcilicet capite, ſpecie triſti, faciem manu læua, dextra amictum ſuſtinente, in quem lacrymæ confluere videbantur: quæ omnia ſpeciem hyemis deſcribunt.

CHAOS.

ET quoniam ita ſunt mortalium ingenia, vt quod ab vno aliquo ſcriptore ſit excogitatum, aut memoriæ mandatum, nunquam alij deſint qui priorum induſtriam labefactare conentur, ſunt *Sues tenebrarũ ſymbolum.* qui tradant Ægyptios non ea de cauſa ſuillo generi peperciſſe, quòd impurum id eſſe decreuiſſent, ſed venerationis ergo, quòd animal id tenebrarum ſymbolum haberetur: cumque illi tenebras longè antiquiores luce prædicarent, cuiuſmodi quippe erat illud quod dixère Chaos inanis, bruta, & ſtupens materia, formæ expers, ac tenebrarum omnium conceptaculum, eáque de cauſa Porcum tenebrarum & cæcitatis ſimulachrum eſſe profiterentur, quòd oculos ita ſupernè obumbratos ſupercilij prominentia ſortitus eſt, vt cœlum tot luminibus inſigne, tot lampadibus illuſtre, nunquam F intueatur, cernuus verò ſemper humum deſpiciat, terram inquam ipſam, & noctis & totius obſcuritatis parentem vnicè contemplètur, congrua admodùm viſa eſt ſimilitudo, & vera ſympathia: vt qui tanto cultu tenebras proſequerentur, animal auerſum à luce identidem admirarentur: nam ea quoque de cauſa Crocodilum, vt loco ſuo dictum videbis, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodiſeus Suem ait pronum adeò, ciboque deditum, vt ſi fortè ſurſum aſpicere cogatur, protinus ſtupore perculſus ſileat ob inſolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque conſenſum cum ea quendam habere. Lunæ verò ſunt pulla omnia dedicata.

PORCI CVLTVS.

QVINIMÒ adiiciunt, non Ægyptios tantùm id honoris Porco habitum voluiſſe, verùm alias etiam gentes Porcum inter numina collocaſſe. In Creta enim ſacra erat Sus, quòd creditum ſit animal hoc naſcenti Ioui mammam ſummiſiſſe, puerique vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruiciſſe: licet hoc Amaltheæ Capræ aſſignent plurimi, vſque adeò nullum apud vetuſtatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorum temporum non amitteret, & religioſiſſimè approbaret.

MILITARIS ORDO.

PORCVM ſanè Romani inter ſigna militaria nõ ſunt admittere dedignati: quæ quintum continebant locum, & inſtructæ aciei rationem figurámve quandam, *Porcinam frontem* appellabant.

IOVII.

Sus ruſi coloris quid. IN geſtaminibus verò militaribus Romanorum quæſierit fortè aliquis, quid ſibi velit Sus coloris ruſi, abitu quodam ſedenti, poſitis quippe clunibus, ac reliquo corpore ſurrecto, quæ ſpectatur in cæ-

A in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Inſigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellabãtur, Diocletiani principatu, & ſub illuſtriviro, Magiſtro peditũ nuncupato, militabãt.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur albus clypeus, cuius aureus erat vmbilicus à luteo circulo circumſcriptus. Circulo innitebantur dimidiati Porci duo coloris praſini, alter alterum inſpectante. Inſigne hoc erat eorum militum, qui Honoriani vocati ſunt, ab Honorio principe inſtituti, hique ſub Magiſtro equitum ſtipendia faciebant.

AGRICOLA.

SED vt ad Ægyptios redeamus, ſunt qui aliam etiam affirment cauſam cur animal hoc Ægyptij voluerint eſſe inuiolabile: nempe quòd apud eos Porci agricolationis vſum præſtarent, frumentariamque rem alicubi ſolis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Eudoxus ait, propinquiorem Nilo regionem accolunt, quæ ſatis mollis & irrigua eſt, nullo aratri, raſtrive aut ſarculi vſu freti, ſulcis tantùm veſtigiis terram ſubigunt: exundante ſcilicet Nilo remoleſcit terra, cumque redierit in alueum ſementem faciunt, inde Porcos abigentes occulunt & terræ mandant, dum illi & rictu terram ſubuertunt, & ſparſa per agrum ſemina pedibus occulcant. Sanè Latini vtiliſſimum ſatis ſulcum *Porca vtiliſſimus ſulcus.* Porcam appellauère, rarum eum ſcilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ gratia: quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcare pro prohibere vſurpauerunt, quamuis Varro elatã terram inter duos ſulcos ideò Porcam vocari dicit, quòd ea ſeges frumentum porricit. Sic cùm Diis exta dabant Porricere dicebant. Quoniam autem mirificè inter ſe congruunt hieroglyphica cum ſacrificiorum ritibus, quòd vtraque iiſdem cauſis plurimùm inniti videãtur (nam vti paulò antè poB ſitum eſt hieroglyphicum vaniloquentiæ per Porcum, quem Elephantus auerſetur, in ſacrificiis identidem immolatur Porcus, ab laborantibus delirio verborum, atque etiam inſania, quòd terrenis præcipuè ſenſibus addictus applicitúſque eſt, ſpontéque & voluptuosè admodùm inhæſitat luto, laſciuiæ, turpitudinúmque ſimulachrum habetur: idem in ſacrificiis Maiæ, & Diis terrenis offertur, & ita demùm in pleriſque aliis hieroglyphicis, idem conſenſus eſt) non incongruam rem me facturum exiſtimaui, ſi de Porcorum immolatione pleniùs quædam appoſuiſſem, ab eo autem quod delirio ſuper nuper attigeramus, incipiam.

DELIRII PIACVLVM.

IMMOLARI ſiquidem Porcum ab laborantibus inſania verborúmque delirio, multiſciis Plautus indicat Menæchmis:

Nunc ipſi naturæ Deo mihi reſpondeas
Adoleſcens, quibus hic pretiis Porci veneunt,
Sacres, ſynceri: nummum vnum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem inſanum eſſe te certò ſcio.

In eandem ſententiam Horatius Sermonibus.

Immolet equis Hic Porcum Laribus.

quòd is inſania minimè laborare videretur qui diues, neque periurus neque ſordidus haberetur.

C

SACRIFICIVM.

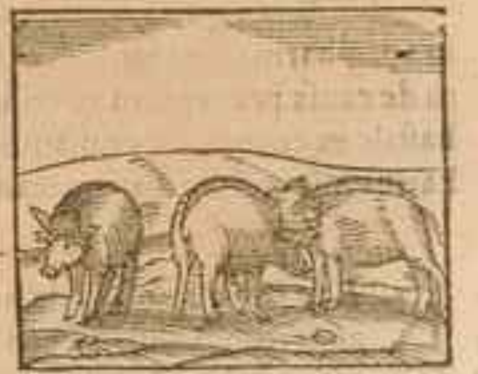

SED tam multis porrò myſteriis Porcus ſacrificari ſolitus, vt animalium ſoli Sues θύεσθαι ἀπὸ τοῦ θύειν, quod immolare eſt, meruerint appellari. Latinè ſacres teneri adhuc: & in veteri comœdia Sues miſterici nuncupantur, eáque laudatiſſima erat hoſtia, ſi quis inuentus eſſet, Porcus, qui ſolidas vngulas, non diuiſas haberet. Quod ne cui mirum videatur, ſciendum eſt ex Ariſtotele, in Macedonia Æmatheolicas Sues vnguibus eſſe ſolidis.

SACRAMENTVM.

PER Porcum ſanè iurare Agamemnonem apud Homerum legimus. Et pugiles certamen inituros iuxta Horcij Iouis ſtatuam in Elide mactato Porco iurare *Porcus in iuramentis adhibitus.* ſolitos, ſine fraude ſeſe comparaſſe, tradit Pauſanias. Quinetiam iudices præfectóſq; certaminum eodem ſacro, & apud eandem ſtatuam iuraſſe tradit. Nulli verò Porcum illum per quem illi iuraſſent edere licuiſſe: quare Talthibus Homericus Porcum: quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, arreptum in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, Cenſores Romanos completo quinquennio, luſtrari ſolitos, ſacrificia de Sue, Oue, Tauro facientes, quæ vnica dictione SOLITAVRILIA vocabantur, vt obiter apud Pedianum in Diuinationem corrigas, quod duabus locutionibus diſſitum legitur in vulgatis codicibus, *Soli taurilia.* Cereri autem Porcus, vti dictum, in primis mactabatur, ſiue quòd

ſiue quòd paſtu ſegetum & diſſipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Ouidium, D

2. faſt.

---- Prima putatur
Hoſtia Sus meruiſſe mori, quia ſemina roſtro
Eruerit pando, ſpemq́, interceperit anni.

ſiue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal ſit (vt id identidem repetamus) fœturæ admodùm prolificæ. Adhiberi ſanè ſacrificio Cereali Porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito: quæ etſi numero hoſtiarum non ſint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus verò Porcus dictus eſt, vt idem aſſerit Capito, qui ſacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum & exolutio omnis recontractæ religionis eſt. Sed vt ad fœdus reuertamur, Porco etiam cæſo ſacra fieri ſolita, quotiens inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera confirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, *Cæſa iungebat fœdera Porca*, dixerit, Quintilianus quædam, ait non tam ratione quàm ſenſu iudicantur: vt illud, *Cæſa iungebat fœdera Porca*, fecit elegans fictio nominis: quòd ſi feciſſet, porco vile erat. Quod verò Seruius ait falsò dictum à Virgilio, Porca, quòd ad hoc ſacrificij genus Porcus adhiberetur, Tranquillus in vita Claudij, *Capite 25.* cùm Regibus fœdus in foro icit, Porca Cæſa, inquit, tametſi Liuius quoque Porcum ſtatuit. Sedenim apud Feſtum inuenies, hæc Porcus, in ſactorum Pontificalium libris ſcriptum eſſe Porcam autem dicit Veranius, quæ familiæ purgandæ cauſa Cereri itidem ſolita eſt immolari, quòd pars quædem eius ſacrifij fieret in conſpectu eius mortui, cuius funus inſtituebatur. Extant autem etiam hodie ſacrificiorum huiuſmodi veſtigia Romano ſolo: nam veteri quodam inſtituto in defuncti memoriam corbes ſuillæ carnis atque etiam bubulæ in fruſta conciſæ oſtiatim circunferunt, ſingulisq́; ædibus fruſtum carnis vnum impendunt, quique lautiorem hanc faciunt viſcerationem, Panem & vini ſextarium adiiciunt. E

NVPTIALIA.

Mos antiquus in nuptiarum initiis.

QVINETIAM nuptiarum initiis, antiquis Regibus Porcum mactare mos erat. Et potentiores quique viri in Hetruria nuptialibus conuiuiis, nouæ nuptæ maritique Diis tutelaribus Porcū immolabant: quod etiam priſci Latini & Græci in Italia factitabant. Vnde is, qui ſponſam ductururs cùm omnia apparaſſet, & ſpe ſponſæ fruſtratus eſſet, exclamauit:

Ab Eraſmo Chil. 4. cēt. 1 prouer. 14.

ἀπώλολεν γ' ὗς, ὁ τάλαντον, κ) γαμ@.
Periit quidem Sus, & talentum, & nuptiæ.

Hyſteria ſanè feſta erant, quibus Sus Veneri mactabatur Argis inſtituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquam apud Sicyonios omne animalium genus Veneri, vt alibi diximus, præter vnum Suem ſacrificari ſolitū inuenias. Ariſtoph. *Sed Veneri Porcus non ſacrificatur.* Cauſam ſuperiùs expoſuimus.

TERRA IVNOVE.

Maiæ Deæ Porcus ſacer.

MACTABATVR etiam Maiæ ſed prægnās, quæ omninò terra eſt, &, vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in ſacris Magna mater, & Opis vocabatur, cui ſceptrum etiam in ſiniſtra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quamquam ſunt qui Maiam eandem Proſerpinam interpretantur, ideóque illi Porcā fieri, Suemq́; mori meruiſſe, quia fœmina, vti dictum eſt, pando eruerit roſtro. Proſerpinam verò eſſe vim ſegetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam. per mitius verò tempus in ſuperiori apertáque regione commorantem, mythologi docuêre. Maiæ autem Porcus ſacer erat: quò illi cum alio quopiam nullo quàm cum terra quicquam commune eſſe manifeſtiùs intelligamus, ſitque denique, vt Flaccus ait, *amica luto ſus*: victimæ enim numinibus aut per ſimilitudinem, aut per contrarietatem immolabantur, qua in ſententia Virgilius dixit. F

Epiſtola 2.

Et in verubus torrebimus exta colurnis,

Georg. lib. 2.

in antipharmacum ſcilicet: vt hoſtia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de cauſa præceptum ab eodē fuerat, ne inter vites corylus ſereretur, quamquam Feſtus colurnum haſtile ex corno arbore mauult eſſe, quàm ex corylo: contra verò Soſipater Chariſius colurnum barbariſſimum eſſe literarum tranſmutatione dicit, cùm ſit Corylus arbor, ita enim apud eum ſcribitur.

HVMANA HOSTIA.

Hominum, vt & Porci, mactatio vſitata.

RELIQVVM eſt, vt de humanis hoſtiis loquamur, quando conſtat Pocros id beneficij humano generi contuliſſe, vt pro nobis, in huiuſmodi ſacrum ipſi ſuccederent. Nam ſcelera illa mactandorum hominum vbique ferè locorum admiſſa, minimè fabuloſum habetur: manifeſtum ſiquidem eſt eiuſmodi fuiſſe ſacrificium Tauricæ Dianæ, quod receptorum authorum fide teſtatiſſimum videmus. Neque quidem Scythæ ſolùm hæc perpetrauêre facinora, quos propter ingenitam barbaris ipſis feritatem id feciſſe minimè mirum videtur: ſed & Ægyptij antiquitùs tales Iunoni hoſtias immolarunt Romani quoque ipſi Iouem, quem Latialem vocabant, humanis hoſtiis coluêre. Iam Sicinius Dētatus multis certaminibus illuſtris, primus apud Romanos hoc ſacrum Marti fecit. Sedenim alios quoque fuiſſe dicit Athanaſius, qui poſtquàm à bello victores rediiſſent, captiuos per centurias diuiderent, déque ſingulis vnum deſumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilian. Æneas Pallantis fatis Manibus facturus,

Vt Pomponij Melæ li. 2. c. 1. Val. Flacci arg. li. 2. Iuuen. Saty. 15. Æne. li. 10.

---- Sulmone

A

---- Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens,
Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuóque rogi perfundat ſanguine flammas.

Saturni coloſſus ahe neus.

Diodorus aheneum Saturni coloſſum apud Carthaginem fuiſſe memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quiq́; ad eum peruenire adoleſcentes ſacrificandi cauſa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacq́; ſacrificij crudelitate diutiſſimè prolem ipſi ſuam mactauerunt Deo, qui & filios ſuos deuoraſſe perhibetur: mox cùm aliquādo ſcelus abhorruiſſent, ſeruitia in hunc vſum emere inſtituerunt. Subſecuta inde peſtis eſt, mox obſidio grauiſſima, quare illi Saturnum ſibi ſuccenſere rati, trecentos impuberes ingenuos ſacrificarunt, quamuis, vt in Lucernæ hieroglyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantùm ponunt. Galli etiam morem hunc ſacrificandorum iuuenum in Saturni cultum (D. Auguſtino teſte) ſuſceperunt. Phœnices quoque atque Cretenſes eò & ipſi prouecti ſunt inſaniæ, vt filiorum ſacrificiis Saturnum ſibi placari arbitrarētur, ne inhumanitatis iſtius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hoſtias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiam, patrimis & matrimis, vt maior eſſet vtrique parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apoſtata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis hoſtiis abuſi ſint, cùm in ore omnium verſetur Iephtæ Galaaditarum principis deteſtabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, ſi victor reuerteretur, illum Deo ſe immolaturum quicumque primus de ſuæ domus foribus egreſſus occurriſſet ſibi: accidit verò vt re ex voto confecta reuertenti filia ſua vnigenita, cum tympanis & choris gratulabunda occurreret prima, qua conſpecta ſciſſis ſibi veſtimentis infelicitatem ſuam, & luctuoſam filiæ calamitatem miſerabiliter deplorauit, neque tamen impio abſtinuit ſacrificio, cum generoſa virgo viriliter inſtaret, ne pater voti reus fraudaret Deum, duùm tantùm menſium implorata mora, qua in montibus virginitatē ſuam defleret: quo elapſo tempore ad patrem magno animo rediit, ſéque obtulit ſacrificandam. Sed id impiè Iulianus & Appion faciunt, quòd Iudæos omnes in vnum eundémque ordinem redigunt, atque adeò Chriſtianorum, quoque inſtituta, detortis præpoſterè horum exemplis malignè admodùm inſectantur, contumacium & à diuino præcepto præuaricantium moribus innixi, quos neque nos vnquam imitati ſumus, nec ab vllo vnquam pio ſuſcepti: idque diſſimulant illi quod à regio Pſalmographo tam acriter improbatur, vbi Pſalm. 6. ſupra 100. clamat, præuaricatores quoſdam à vera pietate abalienatos eò dementiæ prolapſos, vt & filios & filias ſuas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationémque ſuam exaggeraret, eiuſdem ſtatim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum ſuorum ſanguinem ab eis effuſum, & Chananæorum ſimulachris oblatum, terra fœdiſſimè polluta, quæ ſcelus tantum, & vſqueadeò impium, execrari videretur. Quin & Chryſoſtomus, oratione contra Iudæos tertia, obiicit eis, quòd filios & filias ſuas dæmoniis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, ſed de ſacrificio piorum, Deo ritè facientium loquitur, non eſſe eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum ſacris receſſerunt. Chryſoſtomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebant. Et tamen hodie ſunt inter Iudæos, qui cùm non poſſint Chriſtianæ ſeueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano ſanguine ſacra faciant excogitarunt: eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis pretio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuſo, & ad ardentes carbones admoto exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad ſanguis ille deferbuerit, ad mandata adſiſtentibus, & ad omnia quæ iis ſciſcitati fuerint reſpondentibus. Sed vt hæc non à Iudæis Domini, ſed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcúmque noſtrum iam rude donaturi honeſta etiam miſſione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij conſecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de ſacris Deorum opus admodùm curioſum elucubrauit, Porcum ait loco hominis immolari cœptum ab Athenienſibus: nam priùs, vti dictum eſt, qui centum homines cecidiſſet, Marti hominem faciebat. Magna igitur ſuillo pecori gratia debetur, cuius immolatione vita ſit humano generi condonata.

Iudic. c. 12.

B

Sacra à Iudæis hodie facta quomodo.

C

H 4

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM, NOBILEM SENENSEM

DE IIS QVÆ PER GREGALIA quædam ſignificantur.

⁂

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVS.

D *G*Regalivm *nonnullorum ſignificationes ex Aegyptiorum adytis erutas, ſuper quibus multa, literatiſſime Lactanti, apud egregiè probum virum Hieronymum Mandolum Picolomineum cœnantes in amœniſſimis eius hortis, locuti fueramus, vt in commentarium redigerem ſuaſiſti: quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam, &, vt addebas, etiam optabilem, quòd ſuper his Græci pauca admodum dixiſſent, Latini verò penè omnes huiuſmodi ſcientiam propemodum ignoraſſent: minimè quidem hi atque illi taciturí, vel rem adeò doctam in tenebris & ſitu computreſcere permiſſuri, hæ ſi diſciplinæ tunc cognitæ fuiſſent. Quota enim ea portio eſt, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, &, ſi qui alij talia curarunt, vix primis libatam labijs attigerunt? Suaſu igitur incitatus tuo, quæcumque hic & illic comperiſſem, & ex veterum præcipuè numis potiùs quàm ex libris didiciſſem, in vſum tantùm aſſeruabam meum, quòd Principes, quos colimus, huiuſmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt ſcilicet pro re, quæ naſci poſſet, interdum haberem quod ſuper his non ineptè neque imperitè dici videretur: quædam enim omninò huius generis eſſe mihi perſuadebam, Poſteà verò quàm & tu, & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neque non Marius Bandinus ſodales tui, tam emunctæ naris viri, quique vnà cœnabant, egregiè ipſi quoque literati, induſtriam ſtudiúmque hoc qualecumque meum commendare cœpiſtis, túque præclara tot, quæ ſcitu iucunda in veterum numis obſeruata, explicaſſes, eſſéntque omnes eo in argumento facti attentiores, facilè impetraſti, imò, vt veriùs loquar, perpuliſti, ne huiuſmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, deſererem. Aiebas enim Latinos hac ſcilicet in re Græcis inferiores eſſe, quòd præter Marcum illum Varronem, & noſtrum Plinium, vixque alterum ab eo, neglexiſſe quodammodò viſi fuerint eruditionem, quam Græci tam veteres quàm iuniores tãto ſtudio amplexi ſint, vt ne leuiſſima quidem contempſerint, & ita res tam publicas quàm priuatas munitiſſimè perquiſierint, eáſque memoriæ commendare nequaquàm erubuerint, vt nihil in protritis, tritiſque etiam ſcrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm in rebus cognitionem, ad noſtram vſque ætatem perueniſſe. Fuiſſe noſtros ſeueriores, & ſublimium tantùm materiarum amatores, accidere̜que hinc, vt eorum multa, quæ ad ritus, ad mores, ad rem domeſticam, ad negotij quotidiani vſum faciunt, per noſtrorum incuriam incognita nobis ſint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm ſuorum res perquirentes noſtræ obuiam ierint negligentiæ: plurima nouerimus, quorum neminem eorum qui nunc eruditi habentur, pœnitere poſſit: & quæ plurima in hanc ſententiam diſſeruiſti. In hoc igitur ſtudium cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidiùs incubuiſſem, multa conſcripſi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addictus eram, negotia quæ tractabam, inceptum opus ſæpiùs interrupère, cogitationéſque meas aliò omnes auertère. Et quia te in primis impulſore factum hoc eſt, neceſſe quoque tibi fuerit horum partem recognoſcere, polire, caſtigaréque: ne vel ego tibi fruſtrà paruerim, vel tu, vir admodùm grauis, rem nihili conſuluiſſe videaris. Quæ tibi obuenerunt, ea ſunt, de quibus ſermo tunc noſter fuit, cùm vir rariſſimus Franciſcus Bandinus Archiepiſcopus veſter numiſmata in agro ſuo nuper inuenta magno numero, in menſam noſtram iuſſiſſet effundi, in quorum bona parte Hirci, Oues, Arietes ſignati erant: traxère hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula poſſe commodè coërceri.* E F

DE CAPRA.

EST o igitur prima de Capra conſideratio, quoniam ea vago laſciuóque admodùm ingenio prædita, & vorandi auiditate hac illac curſitans, locóque ſtare neſcia, e grege prima omnium prodiit.

AVDIEN

A AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOMINEM auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, Capram ponere ſoliti ſunt, quam per aures perinde atque per nares ſpiritum & emittere, & viciſſim recipere vna cum Ægyptius tam Archelaus quàm Alcmæon authores grauiſſimi prodidère: quamuis opinionem hanc maximè reprobat Ariſtoteles, humanámque diligentiam id nulla adhuc diſſectione deprehendiſſe, aut ſenſu aliquo euidentiore coniicere potuiſſe, firmiter aſſeuerat: Ægyptiis tamen commentum placet. *A Plin. lib. 8. cap. 50.*

CONSTERNATIO MVLTITVDINIS.

SVNT qui multitudinem vniuſcuiuſq; caſu conſternatam obſtupefactámque indicare volentes, Capram villo à mento dependente comprehenſam pingant. Accidit enim, vt ſi earum vnã ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ ſtent veluti ſtupidæ, ſuos in illam vnam oculos coniicientes. Sunt verò qui loco hoc modò Eryngium, modò Moly, vel Origanum etiam quærant, quem caulem ſi Ouis: Capellàve paſcendo auulſerit, & in ſublimi conſpicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur: neque priùs pabuli memor fiat, quàm caulis ille à paſtoribus ab ore pecudis abſtractus abiiciatur. Cuius fabulæ authores etiam citant Ariſtotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehenſa B Capræ barba, quam Opilius Aurelius Spirillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali hiſtoria deſumpſimus. *Caprarum grex attonitus. Plin. ibid.*

PRO VITIBVS SACRVM.

QVID autem ſibi vellet hieroglyphicũ ahenea Capræ inauratæ, quam Phliaſij tanto cultu proſequebantur, vt illi etiam preces allegarent, Pauſanias declarat. Quippe cùm manifeſtum ſit, ſydus, quam Capram appellant, exortu ſuo vitibus nocere, id honoris ei habitum voluêre, quòd, ne id accideret, ea potiſſimùm ratione caueri poſſe indicarunt. Animal porrò id cùm ſit ex domeſticis omnibus damnoſiſſimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitum, morſu noxio vniuerſa germina abrodens, &, vt more Iuriſconſultorum, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt: vt beſtia quæ morſu peſtilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Aſcolia ſacra, de quibus Virgil. *Vnctos ſalière per vtres*, ea de cauſa Baccho ſunt inſtituta: quia vtres ex hircinis caprinîſque pellibus fieri conſuerunt. Quoniam verò Caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat, excogitatum eſt in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, vt ſcilicet eos flatu tumefactos per humum diſponerent, ſupérque eos ſaltationibus laſciuirent, vnde lubricitate pellis ſuopte pingui delibutæ pingues identidem fallerentur, præcipitéſque ſaltatores, ſine vllo tamen incommodo, conciderent effuſúmque omnium riſum excitarent. Eadem antipathiæ cauſa dictum à Virgilio autumant: *In Corinthiacis. Præſertim vitibus ex Plin. ibid. Lib. 2. Geor. Ibid. libr. 2.*

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim vitibus vicinitate ſua nocere, experimento compertum eſt: quamuis Feſtus colurna haſtilia ex corno arbore facta potiùs, quàm ex Corylo velit. Contrà verò inuentum eſt ex tam peſtilente C in vites animali maximam capere vtilitatem, eiúſque beneficio augeri vindemiam: ſiquidem apud Africanum legas, cornua Caprarum numero tria circum arborem, cui vitis maritata ſit, in terram affigi, acumine deorſum immiſſo, ore cornuum ſupra terram paululum extante, vt pluuia, velut in vas influere poſſit, id factum vberrimæ fertilitatis in vitibus auxilium eſſe. Nihilo ſecius, vt idem Africanus author eſt, non morſus tantùm vitem lædit, verùm pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, ſi aſſetur, & ebrioſo cuipiam in cibum detur: efficit enim vt vapor ille, qui temulentiam inducit, retundatur, inanitérque diſſletur & euaneſcat. Quin etiam hircinus adeps, quo falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generentur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI MACHINA.

HIEROGLYPHICVM erat & Panis ſignum, ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hiſpidam oſtendebat, humana verò læuitas atque mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipſius ducem. Huic inſuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam ſatiata libido: mundus ſiquidem aſſiduè rerum ſpecies progenerat, & humore plurimùm vtitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quare ſimulachrum Panos tam ſyluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis vt tutelaris apponebatur. Commentitium verò eſt, quod Pana nonnulli ita dictum arbitrantur, quia Penelopes & totius turbæ *Pan mundi hieroglyphicum.*

procorum

D procorum filius fuerit, qua in ſententia Theocritiana eſt apoſtrophe ad Penelopem, Syringe, θεὸν τέκες ἰθυντῆρα, quem quidem Epimenides ex Ioue & Calliſtone genitum aſſerit, poëmatibus: gemellus enim fuiſſe Pana & Arcada. Sed Ariſtippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æneidos prolem agnoſcit. Sed qui veterum fabulas ſpeciem quandam eſſe Philoſophiæ autumant, deliteſcentem in illis doctrinam ita ſolent explicare, vt Pana ideò dici velint, quòd vti monueramus, ſimulacrum eius vniuerſi naturam exprimat: forma enim eius rebus quaſcumque tuemur accommodata eſt. Cornua ſiquidem & Solis & Lunæ ſimilitudinem eſſe perhibent Nam alibi cùm de Moyſe loqueremur, radiatam eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de cauſa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu ſint vniuoca. Pantheræ pellem, ſtellarum, vt Probus arbitratur, vt quidam alij, ſimulacrum eſſe terræ, quæ mira ſit varietate conſpicua: inferioris partis villos omnium terra naſcentium imaginem haberi Fiſtulam, ſpirantium in orbe toto ventorum imitationem Caprinam faciem, repentinas procellarum turbationes, quæque toto aëre ſunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, ſyluoſa loca, per crurum exilitatem, montium abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentam illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De Hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potiùs ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ ſymbolo iuſtos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eoque ſpectare Salomonis dictum: *Capillatura tua ſicut grex Caprarum, quæ reuelatæ ſunt ex Galaa*, ſumpta ſcilicet inde ſimilitudine: quòd Capræ de ſublimi cibum petunt, veluti pij quæ ſupernè ſunt ad animi cibum inueſtigant.

Cant. ca. 4.

LIBIDO.

E Caprinvm adhæc genus in Chimæra: Capra enim & Chimæra idem: quippe in nequitia Bellerophontis virtute domita, medium tenet, quod libidinis affectum notat, ea videlicet de cauſa quòd huius generis animal in libidinem & procacitatem ſit immodicum, hœdoſque petulcos eadē ratione dictos à Virgilio legimus. Deque Satyris identidem capripedibus eadem omnium conſenſu feruntur, non poſſe quidem eos libidine ſatiari. Minimè verò fabuloſum eſſe de Satyris commētum, oſtendit Plinius, qui illos in Subſolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal perniciſſimum, vt propter velocitatem niſi ſenes, aut ægri capi nequeant. Sed & Pauſanias hæc de illis audiſſe ſe profitetur, Euphemum quendam probatæ fidei virum, aliquando ſibi narraſſe, cùm in Hiſpaniam nauigaret, aduerſa tempeſtate ſe in exteriorem Oceanum eſſe delatum, poſtq; multorum dierum nauigationem, ad inſulas quaſdam deſertas perueniſſe, quas homines ferino trucique aſpectu ſylueſtres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore ſubrufo, caudis equina penè maioribus præditi, qui poſteaquàm nautas illuc aduectos inſpexiſſent, ocyùs omnes ad extremum littus accurrêre, vocem quidem nullam, ſed ſtridorem quendam informem & inarticulatum emittentes, in fœminas autem quæ naui illa caſu vectabantur, eos adeò furioſos inuaſiſſe, vt ægrè ab iniuria etiam cæſi flagris abigi, ſummouerique potuerint. Veritos verò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris ſtetiſſe, barbaram verò quandam mulierem, quam ſecum habebant, in littus expoſuiſſe, in quam omnes petulantiſſimè debacchantes, per omnia corporis caua libidinem exercuerint: eáſque Satyrorum inſulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem aſſerebat.

Georg. li. 4. Plin. libr. 7. capit. 2. De Satyris hiſtoria ex Pauſania.

FEBRIS.

F Svnt qui febrem ex Capræ ſimulachro ſignificent: propterea quòd animal id eo ſemper incommodo laboret: hinc anima illi ſemper ardentior, ita vt attacta paſtu exurere videatu Vehementem verò in quocumque animali calorem, febrem eſſe, tum Ariſtoteles, tum alij prodidêre. Ea autem de cauſa in eius venditione dominus ſanitatem præſtare minimè cogitur, tantùm verò ſufficere, ſi eam eo die bibiſſe comediſſéque profiteatur. Florentinus author admodùm celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re ruſtica non incurioſè conſcripſit, ita ſemper febricitare Capras ait, vt ſi quando deficiat febris, intereant.

AVGVSTI GENESIS.

In numis quibuſdam argenteis Capricorni cœleſtis ſignum hieroglyphicè cuſum aſpicias, indicat id, vt ex Tranquillo didici, Auguſti geneſim. Nam cùm Theogenes Mathematicus, ad quem in ſeceſſu Apolloniæ vnà cum Agrippa comite acceſſerat, genituram eius inſpexiſſet, exiliſſetq; & adoraſſet eum, tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, vt ſchema ſuum vulgauerit, numúmque illum argenteum nota ſideris Capricorni, quo natus eſt, percuſſerit. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni ſignum eſt in piſcem deſinens, quòd ſphæram intra priores pedes poſitam euoluere videtur, ab altera parte Auguſti caput.

Suet. in Auguſto c. 94. hæc ad verbum.
Auguſti numus.

MERETRIX.

Vt verò redeamus ad Capram: ea cùm peſtilenti morſu præcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodùm hieroglyphico, ſymbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortali-

A bus inferuntur: nam veluti germina præcipuè Capra perueſtigat, quæ deſpacitur auidiſſimè, ita meretrix cupida eſt in primis adoleſcentioris ætatis, vtpote quæ ob imperitiam magis idonea ſit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quoniam mercatorem adoleſcentē Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettiū empturus aduenerat, abliguriſſet, θαλλὸς autem germen eſt quem luſum haud iniucundè Machon ita explicat:

Nicò Attica meretrix.

ἐπεκαλεῖτο δ᾽ αἴξ, ὅτι τ᾽ μέγαν
κατέφαγ᾽ ἐραστήν ποτε θαλλόν.

quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Eſt, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter abſumpſit.

Neque aliam ob cauſam Capræ lumbi ſacrificiis offerri apud Hebræos prohibebatur, niſi quia neceſſe erat lumbum eſſe immaculatum, vel, vt alij, integrum, ſeu vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non poteſt.

NEQVITIÆ FACINOROSITAS.

Merito itaque viri libidinoſi probra, & impudica facinora notare ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Hircum potiùs, quàm Taurum pro hieroglyphico fingere inſtituerunt. Taurus enim licèt inguine ſit præcipuè validus, & in re Venerea perpetranda prōptiſſimus, non tamen inſcendit quoad anniculus fiat, neque quidem iuuenca recentior quàm annicula Venerem patitur, niſi oſtento: Hircus verò ſeptima poſteaquàm natus eſt die, vt apud Ælianum eſt, alij ſeptima dixerunt hebdomada, rem Veneream aggreditur, improle tamen & infœcundū ſemen eiiciens, veluti Tauri quoque B vſque ad bimatum: licèt alioqui non niſi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim Hircus celeriùs porrò quàm quoduis aliud animal inſcendit, rectéque ab Horatio libidinoſus appellatur, cuius fœcunditatis gratia inter Deos inſipienti ſeculo annumeratus aliquando eſt, perinde ac Panes & Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mandeſio ciuitate multarum & formoſarum puellarum collegio curabatur, ſacro incluſus fano, cui ſelectiores Capras non intelligenter educabant: author eſt Plutarchus. Et Veneris ſimulachrum, quæ Hirco inſideret, Pauſanias obſeruauit, non alia de cauſa puto, quàm ob huiuſmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quæ Hircum humero geſtet, vigeſimoſecundo gradui Virginis adſcripsêre, ex eo impudicitiam eius ſignificaturi, qui gradu eo oriente natus eſſet. Huic generi brutorum ſimilis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquam iterauit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, non ſolùm bipedum, ſed etiam quadrupedum ſpurciſſimus. Iam verò Sacræ literæ dum Hircos Hœdosq; immolādos monent, nequitiam omnémque libidinem iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiuſmodi etiam interpretamentum habes apud Cirillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt facilè iis accedam, qui opus id adſcribunt Adamantio. Hœdi autem ferè paſſim in Diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequā hominibus libidinis & aliorum ſcelerū facinoribus inquinatis deſignātur: idq; manifeſtiſſimè cognoſcitur ex eo, quod Dominus noſter conſummationem ſeculi, vt ait Heſychius, narraturus, ouibus à dextera ſtatutis, pollicitus eſt eis iuſtorum benedictionem: in hos autem ſiniſtra ſegregatos, dira illa omnia, quæ in profligatiſſimum quemque decernuntur, comminatus eſt. Ita verò pro ſceleribus Hircus ponitur, vt in Diuinis literis ſtatuatur ante aras Hircus C viuens ſacerdóſque vtraque manu ſuper caput eius impoſita confiteatur vniuerſas populi iniquitates, delicta, admiſſaque prauè & impotenter, omniáque in eius caput increpans aggerat, mox per hominem certum in inuiam deſertamq; ſolitudinem emiſſum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad cauſam, quòd aſperum gerit pilorum indumentum: aſperum interpretantur peccato refertum, atque ita mortale genus omnia myſticè per Hircum accipitur, quia nihil eſt peccato aſperius, diceret Heſychius. Sedenim quod de Capro emiſſario tetigimus, ſunt qui eum ſignum eſſe velint profugarum legionum, quæ à Deo defecerunt, quæque in fœditatem & horrorem damnatæ in omne ſeculum, ceciderunt.

Tauri & Hirci Venerea libido cōparatur.
Author Lāpridius.

DIABOLVS.

Adamantivs itaque Hircum, ait, Diaboli ſymbolum eſſe, vbi ita interpretatur: *Cùm verò ad martyrium duceris, Hircum obtuliſti, quia ſcilicet authorem peccati Diabolum iugulaſti.* Hinc vulgò receptum, vt malo Dæmoni cornua paſſim attribuantur. Nequitiam porrò per Dæmonem intelligi, in humanicipite Serpente loco ſuo declaratum eſt. Iam hirſuta apud Eſaiam inuenias genera Dæmonum, hos nonnulli etiam doctiſſimorum, Incubones vel ſatyros, aut quoſdam ſylueſtres homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Mide fabulam ſcribit, qui Satyrum per inſidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetraſſet, *Satyrum*, inquit *ebrioſum Dæmonem, infuſo in frontem mero, captum eſſe.*

Hircus Diaboli ſymbolum.

PETVLANTIA DOMITA.

Græci autem Poëtæ Caprum ab Hercule domitum ea de cauſa finxerunt, quòd is cùm procaci laſciuia homines ipſos antecelleret, domitus à virtute, impoſitum petulantiæ modum, extinctóſque libidinis æſtus, ſuppreſſóſque procacitatis impetus demonſtraret. Nam eius nequitiæ vir-

Herculis Proculique libido.

vir fuit, vt triginta vna nocte mulieres aliquando feratur iniiſſe: & vt apud Athenæum eſt, idem D ſeptem diebus quinquaginta filiabus Theſtij virginitatem imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuaſit, vel ex epiſtola ſua manifeſtum eſt, qua ſe nocte vna captiuas decem ex Sarmatia conſtupraſſe gloriatur, ſeq́; inter fortes annumerari affecta, dum mollitiem ſuam maximè commemorando manifeſtat. Quòd verò Iunoni Capras immolare primus Hercules inſtituerit, id ea de cauſa factum, quòd alterius hoſtiæ ſibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ ſacrificare vellet: propterea quòd ſibi aduerſus Hippocoonta pugnanti aduerſata non eſſet, quæ res tangitur à Pauſania libro 3. At Lacedemonij Dianæ cognomento Corythaliæ ſacrum in agris facientes, non niſi Caprarum carnes in obſonium adhibebant, neque aliud animal præter id in huiuſmodi ſacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas, Athenienſes, quo tempore Perſæ cum ingentibus copiis Athenas deleturi in eorum fines inuaſerant, Dianæ votum feciſſe, tot illi ſe Capras immolaturos, quot hoſtes occidiſſent.

ADVLTERÆ CONIVGIS MARITVS.

NEQVE illud inuentum adeò nouum eſt, vt nullā ſapiat antiquitatem, quòd hodie vulgò Caprum eum apellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicum, atque illud inſuper adagium ferebatur in ſpurios, ſi de patre quiſpiam quæritaret, vt τ̃ μητρὸς ὡς αἴξ, reſpõderent, *Matris quippe, vti Capra, itidem*, vtpote qui de parte incertum ferret, propterea quòd Capellis nullum ducem paſtores conſtituunt, vt ait Ariſtot. veluti ſuos Ouibus Arietes, ſuos Bubus Tauros, & ita pleriſque aliis. Caprarum ſiquidem natura inſtabilis, lubrica, atque mobilis admodùm eſt, quare Hœdus in Caprilibus à matre tãtùm dignoſci poteſt. Meritò itaque vir, de cuius liberis vxor tantùm poſſit internoſcere, Hircus appellabatur, & ἱερογλυφικῶς per Hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc ſententiam, *Putare cæteros Hircos*, dixit. Quod verò ſunt non illiterati viri, qui dicterium inde ſumptum putant, quod Hirci ſuas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiamſi coràm ſpectauerint, vt quem notat Iuuenalis cùm dixit, E

Sumptum videtur ex Odyſſ. lib. 1.

Doctus & ad calice, vigilanti ſtertere naſo:

aliter traditum ab Æliano legimus, qui ſentire Hircos riualitatis affectum teſtatur exẽplo Grathis paſtoris Caliabri cuius dormiẽtis cerebrum Caper cornibus in eum incitatis eliſerit, propterea quòd deprehenſus eſſet ab eo cum Capella quam amabat Venerea copula miſceri: de quo Probus Georgicõn primo, ſed, vti dictum fuit, copioſiùs Ælianus. Ruſticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimùm nequitia famoſum inuenias, vnde iocus apud Theocritum:

ὡπόλος ὅκκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,
τάκεται ὀφθαλμὼς, ὅτι οὐ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.
Aepolus inſcendi videat ſi quando Capellas,
Liquitur obtutu, quòd non Caper ipſe creatus.

Becchũ vocabuli antiqui etymon.

Quòd verò vulgò Becchum eiuſmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx ſit adultera, atque etiamnum animal hoc ita vocitent, antiquiſſimam eſſe dictionem, in Græcorum habetur commentariis. Apud hiſtoricos enim legere eſt: Pſammetichum Ægypti Regem Phrygiorum antiquitatem, de qua magna inter Phrygas & Ægyptios contentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni conſortio inhibito educatis, eo argumento deprehẽdiſſe, quòd ex ſuapte Bech pronunciarent, F quæ vox propriè Caprarum & Hircorum eſt, eóque vocabulo Phryges panem appellarent. Roſtrum verò auium pleriſque nunc Italiæ locis, olim verò tota Gallia Becchum nuncupabatur, & becchare paſſim pro mordere decerperéve dicitur. Quaſi verò fuerint primitùs homines à Capris enutriti, naturáque ipſa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam magis neceſſaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatum, vt antiquiſſimi omnium haberentur. Quáque ratione balantes Oues, & latrantes Canes appellamus, eadem illi beccho Hircos vocauêre.

DE ORYGE.

INTER minores Ægyptiis greges Oryx eſt, quem nonnulli Caprarum adſcribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus ſolum aduerſo pilo eſſe authores tradunt.

MATHEMATICVS.

Obſeruatio Mathematica Ægyptiorum de Oryge.

PER hoc animal pictum aut ſculptum, Mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: ſiquidem Ægyptij, cùm Sothen aſtrum illud ſuum, quam nos Caniculam appellamus, magno cultu proſequerentur, idq́; die, quo præcipuè oriretur, ſoliciti admodùm eſſent, animaduerterunt, Orygem ſideris eius ortum ſentire, atque etiam clamore edito ſignificare, quaſi vel ortũ nunciet, vel, ſaluere iubeat. Sed enim eo tempore quo aſtrum illud oritur, aiunt Capras omnes, quotquot Ægyptus habet, conuerſas ad ortum proſpectare, peractamque ita reuolutionem cum fide fieri exploratã, conſentireq́; in id Mathematicorum ſupputationes. Quinetiã, vt nonnulli alij tradunt, Oryx ſtat cõtra, contueturq́; ſtellã, ac veluti numẽ adeſſe ſentiat, procũbit adorabũdus: quare primas illi partes in huiuſmodi

huiuſmodi ſignificato tribuêre, cùm συμπάθεια tam inſignis cũ eo ſidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehẽſa, quæ longa mortaliũ ſtudia non niſi multarum ætatum ſucceſſu, & obſeruationibus per manus traditis, conſequi potuêre: cœli motu præſertim aſſiduè variante, quadamq́; veluti trepidatione vacilante. A

SOBRIETAS.

HABET & id temperaturæ cum Sirio, quòd veluti ille *ſitim ſemper affert mortalibus* (vt Maro dixit) *ægris*, hic aſſiduam, imò perpetuam ſitim perfert, & ex natura loci potu omninò caret. Quare virum perpetuò ſitientem, imò dixerim ego maximè ſobrium, per huius animalis effigiem ſignificabant: quin & remedia ſitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore hauſtus ſaluberrimi reperto.

Æneid. lib. 10.

DE OVE.

QVIS nunc perſequar ſignificata, verùm ea non tam ab Ægyptiis quàm ab Hebræis & Græcis authoribus deſumpta, quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò ſecum hæc dictio Agnum ſimul & Arietem.

STVLTITIA.

Ouium mores.

IN primis autem ſignificatum illud ſuper Oue comperi vt ex eius ſimulachro ſtultitia ſignificaretur: nã vſurpatione vulgi, Ouis cognomento inſipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβάτου βίον ζῆν. De ſocordia verò ſtoliditatéque animalis illud in ore omnium, προβάτου ἦθος, *Inſtar Ouis* Latini dicunt, quod more Ouium Græci. Et Ariſtophanes, Veſpis, ad huiuſmodi ſtoliditatem reſpiciens, conſidere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in ſomniis ponit ouillem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem ſolo proſternat, quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus eſſe putabat, nomine etiam ex re quæ ſimulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè ſapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietémque & taciturnitatem adamaret, neque ad capeſſendas diſciplinas promptitudine aut docilitate vlla præditus eſſe iudicaretur, magnámque de ſe torporis & inſipientiæ ſuſpicionem apud domeſticos concitaſſet, Ouiculæ cognomento appellatus eſt. Porrò autẽ in Sacris, cùm Ouem offerre Deo admonemur, expertes rationis motus, inſipientéſque cogitationes, & quæcunque per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus: ſed longè pleniùs Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, ſed ſplendidè veſtitum. Nam & prouerbium illud, vti ſuperius, *Ouiles mores* de iis qui minimùm ingenio valent, dictum inuenias. Diuinæ etiã literæ pleriſque locis homines diuinæ inſtitutionis expertes, indociléſque nunc Oues, nũc pecora nuncupant, quòd in contemplationis ſublimitatem ſuſpicere nequeũt: ſed cùm ſoli ſint voluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci eſt nominis etymologia, natura prona atque ventri obedientia finxit. De huiuſmodi genere hominum quòd rectè olim inſtituendum eſſet, dictum aiunt, *Homines & pecora ſaluabis Domine.* Nam quòd Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de Bubus vel de Ouibus offerre, ex vtroque Iumento ſimilem deſignans hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neque ad malitiam haberet: ſed traheretur ab alio, vti & Boues & Oues, quæ animalia ſunt inſigniter manſueta, eos qui manu trahunt facilè ſequentia, ideóque non omnium hæc munera, ſed Iudæorum tantùm eſſe videbantur: propterea quòd illis, tametſi virtutis nihil operarentur, ſufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atque huc Dauidicum illud citat Heſychius, *Homines & Iumenta ſaluos facies Domine.* Neque ſum neſcius, paſtores Ouium apud Ægyptios ignominiæ cuiuſdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Ioſephum eſt, Iſraëliticos populos appellitabat: neque ipſi hoc in hiſtoria ſacra diſſimulant. Sed vt ſimplicitatem illam viuendi, quæ colligitur tam ex noſtra, quàm ex antiqua gentium penè omnium memoria, prætereamus (certatim enim ſcriptores omnes primũ hoc humanæ vitæ inſtitutũ laudibus omnibus ad cœlum ferunt) eſt & myſtica interpretatio, qua Ægyptij poſteriores ij, qui à priſcis illis longè deſciuerant, non paſtores ipſos, ſed paſtorum ſignificatum odio proſecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incitationibus, eiúſque voluptatibus indulgere ſibi permiſerit, dubio procul hos, qui recta moneant, quadã veluti execratione declinabit. Atque id denique erat in cauſa, vt abolitis iam antiquioribus illis priſcorũ ſacerdotum inſtitutionibus, qui papyro victitabant, qui caſtimoniã & ſynceritã animi puritatẽ amplectebantur, recẽtiores mox ex otio & opulẽtia ad delicias & illecebras prolapſi, in quas curſu effuſiſſimo ferebantur, cœperint paſtores huiuſmodi pariter aſpernari & abominationi etiam habere: vtpote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil diſcere quod ægros leuare poſſet, B C

Vellus aureum.

Ouis in ſacris hieroglyphicum.

Pſalmo. 35.

Epiſtola ad Celſum Albinouanum.

ſidis offenderentur medicis, amicis iraſcerentur, ſi quando eos funeſta veterni ſuffocatione arcere properarent. Sic & Cainus paſtorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non potuit, D cùm ipſe terrenis tantùm affectibus emancipatus eſſet. Sic paſſim etiam nunc probi modeſtique viri à potentioribus ignominioſè accipiuntur, ſceleſti, impoſtores, paraſiti, & ambubaiarum collegia in honore ſunt, & quæcumque appetierint commoda conſequuntur, atque ita demùm

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare vapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad paſtores noſtros reuertamur, paſtorem Ouium Ambroſius interpretari videtur diſceptatorem rationis, doctorémque virtutis. Et vbi ſcriptum, *filios Arietum Domino efferendos*, principes Eccleſiarum exponit Eucherius: & Oues intelligit eos, qui ſimplici, vera, puráque fide pietatem hanc noſtram amplectuntur: de quibus Chriſtus, *Oues meæ vocem meam audiunt*, & ad Petrum: *Paſce Agnos meos.* Quo ſuper exclamat Salomon: *Paſce animas pecorum tuorum*: de quibus ſcriptum eſt, *Arietes duos in primitiarum ſacrificio ad ſeptem Agnos immaculatos anniculos, & Vitulum vnum de armento adtici debere.* Præclara quippe mandata, diceret Heſychius, & virtutes quas ſequi alias velut Oues oportet, ad primam illam oblationem applicandas. Quòd verò Aaron pontificalibus iam ornamentis inſtructus Arietem obtulit in holocauſtum, per Arietem Theologi, vt idem Heſychius, Chriſtum intelligunt immolatum: ille enim ducatum præbere Ouibus euntibus in paſcua, & ad egreſſum ingreſſúmque à caulis & in caulas ſolet: ſicut & Chriſtus dux perfectæ conuerſationis eſt, à quo videlicet ea ſumpſit exordium, atque ideò intrare per ſe & exire Ouibus præcipiebat.

Aries oblatus quid.

INNOCENTIA. E

ANTE alia autem tam Ouis quàm Agnus hieroglyphicum eſt innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum ſapientiſſimè ſcriptum libro de Liuore: *Meminiſſe debemus quo vocabulo Chriſtus plebem ſuam appellet, quo titulo gregem ſuum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Chriſtiana Ouibus æquetur: Agnos vocat, vt Agnorum naturam ſimplicem ſimplicitas mentis imitetur.*

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, ſimplicem, ac egregiè manſuetum hominem, eundémq; immaculatum, ac pectore candidiſſimo præditum hieroglyphicè ſignificare qui volunt, Agnum pingere conſueuerunt: id enim manſuetiſſimum eius ingenium expoſcere videtur. Nam & ipſo vocabulo ἁγνὸς puritatem caſtitatémque ſignificat. Et antiqui ſacrificuli augurésque Maximam hoſtiam ouili pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, ſed ab animo placidiore. Comprobãt etiam hoc Sacræ literæ, & noſtri Seruatoris inſigne: Agnus, ab omni Chriſtianorum antiquitate ſumma exceptus veneratione: de quo fertur illud à priſcis vatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam vt Agnum coram tondente obmutuiſſe, Agnum patibulo applicitum anniuerſaria nobis commiſeratio & ploratus redintegrat. Et præcurſor ille Deo plenus, Agnum hunc intento digito commonſtrauit. Hoc verò picturæ genus cùm ſynodo ſexta iam antiquatũ eſſe percepiſſem, neq; ſatis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me contuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς Ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων Ἀμνὸν χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου Ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ Ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. F Id eſt, *In quibuſdam venerandarum imaginum picturis Agnus digito præcurſoris indicatus delineatur, qui receptus eſt in effigiem doni illius optatiſſimi, quo genus humanum Deus Opt. Max. honeſtauit: cui Gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim ſub eo velamento verum Agnũ, ad quem dictata noſtrorum veterum reſpexère, Chriſtum Deum noſtrum oſtentat. Nos verò figuras, & deſcriptiones veterum, prout ſunt veritatis notæ, præfigurationéſque Eccleſiæ conceſſæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratiſſimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum præferimus, ipſam rei veritatem, vt quæ illa veterum dictata iam adimpleuerit admittentes. Vt igitur quod perfectum atque abſolutum eſt in picturationibus etiam, quæ omnium oculis obiiciuntur, deſcribatur, Agnum: qui peccata mundi tollit*, CHRISTVM *Deum noſtrum humana poſthac effigie, pro antiquo Agno pingendum eſſe decernimus: quippe qui per huiuſmodi figuram, humilitatem verbi illius quod à Deo preceſſit, intelligamus: memoréſque ſimus, cum noſtri corporis exuuias ſuſcepiſſe, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis ſalutifera deceſſiſſe, mundúmque inde redemptum eſſe, manu quaſi prenſa doceamur.* Quid verò ſuper his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij viderint. Decret. de conſecratione, diſtinctio. 3. capit. ſextam ſanctam Synodum. Traducere enim mihi religio fuit, cùm

Ouis vel Agnum maxima hoſtia.

A cùm illa iam ſint ab Eccleſia recepta. Quin & Ouem pro manſuetudine poni paſſim videas, præcipuè verò in Euangelica, vti dictum, diſciplina, vbi Oues ab Hœdis ſegregandæ prædicuntur. Vitam ſiquidem illi peragunt intaminatam, qui manſuetudinem amplectuntur, & ab eo qui mitis eſt, & humilis corde, ſuſcipiunt morum rationem, paratique ſunt tanquam Oues ad iugulationem, ſi ſit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè Ouem Heſychius hominem præ ſe ferre tradit in Diuinis literis, qui ſimplex admodùm ſit, neminique noceat, & à perperàm factis abſtineat: de quo plura alibi. Hœdi verò petulci ſunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitiis expoſita conſectantur.

OPVLENTIA.

APVD alios hiſtoriæ ſacræ ſcriptores, Ouis eſt prouentus etiam & feracitatis indiciũ, cui Græcæ dictionis vox ipſa etiam fauere videtur. Nam vt pleriq; interpretãtur, πρόβατον quaſi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiã ſignificat, quæ ad victum faciũt. Sed vt in Ouibus perſiſtamus (latum enim eſt τ̃ προβάτε vocabulum) vbi Heſiodus ait, μαρναμένες μήλων ἕνεκ' οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi: propterea quòd principes olim paſtoralem vitam agere ſoliti ſunt. Sanè veteres in tanto Oues honore habuêre, vt ex iis tantùm opes fieri exiſtimarent, & pecuniam & peculium inde dicta Iuriſconſulti tradunt, ideóque fictum Oues lanam olim auream habuiſſe. Hinc cùm Hercules ex Africana victoria nihil præter Oues abegiſſet, aurea mala ſecum aſportaſſe dictus eſt, μῆλον enim dicitur Ouis, & ea locutione pomum vſurpatur. Sunt enim qui ſcribant in illis hortis, qui Heſperidum fuiſſe dicuntur, oleaſtros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætiſſimè prouenire tradunt, eáque à colore Aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria ſtatuuntur in antiquiſſimis ex ære ſtatuis, cotonea ſunt, de quorum, B ſignificationibus loco ſuo inter arbores diſſeruimus.

Herculis aurea mala.

FELICITAS.

IN Hetruſca diſciplina obſeruatum inuenio, felicitatem ex Oue portendi: præſertim ſi Ouis inſolito colore fuerit, quod mihi Virgilius optimè tetigiſſe videtur, vbi, Pollione dicit:

Ipſe ſed in pratis Aries iam ſuaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera ſucco.

Ægloga 4.

De quo legitur apud Hetruſcos: *Purpureo aureóve colore Ouis ſi aſperſa fuerit, Principi ordinis & generis ſumma cum felicitate largitatem auget, genus progeniem propagat in claritate, lætioréque efficit.* Ex quo nata inter greges Atrei aurea Agna, principium diſcordiarum illi ac Thyeſti fuit, fratre ſcilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

Aurea Agna Atrei.

Addo huc quod mihi portento cæleſtũm pater
Prodigium miſit regni ſtabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum coma.

Auream enim Agnam Thyeſti puero natam, & Pauſanias & Plato meminêre: animalque id ex lapide impoſitum eius tumulo, eiuſdem rei monumentum, Pauſanias idem atteſtatur. Eſto autem hoc apud hiſtoricos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatum, tunc præcipuè cùm Agnus natus eſſet vellere in fronte purpureo in villa Antonini cuiuſdam plebeij viri, eo die atque hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus eſt. Verùm is in cuius ædibus Agnus editus fuerat, C cùm Imperium Antonino ex hoc portendi audiſſet ab Aruſpice, de ſe dictum putans, ne fatum propalaretur, Agnum ſtatim occidit, quòd omen fuit Getam, qui & Antoninus vocabatur, vt ſubſecutum eſt, ab Antonino fratre necandum eſſe, quod apud Ælium Spartianum, & alios habetur: vſque adeò authores ea etiam quæ nihil attinent, in vſum aſciſcunt ſuum. Eædem Oues Diadumeno naſcenti Imperium portendere, cùm in agris patris Oues purpureæ duodecim natæ eſſent, quarum vna tantùm varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambroſius, eum ad eroganda multa idoneum, atque itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoſcopum Ariete fuerit in lucem editus. Nam hoc animal & vellus abſque vllo dolore moleſtiáve deponit, & à natura facilè rurſum eodem veſtitur. In eandem ferè ſententiam Ambroſius interpretatur diuinam legem, vbi Aſinam Oue mutandam in ſacrificiis inſtituta Dei iubent. Aſina quidem animal laborioſum, Ouis verò frugi, & non parui prouentus. Fructu igitur mutandum eſſe laborem, dicit Dominus, id ſub hoc verborum velamento ſubinnuens, quòd vniuſcuiuſque laborioſi operis finis ad fructum reſpicere debeat. Neque tamen ignoro eſſe qui ſimpliciter intelligi velint præceptum hoc, ea de cauſa, quod Aſina ſit immunda, ideóque in Ouem, quæ munda eſt, commutandam. Sunt qui hoc verborum inuolucro dicant, laborem & induſtriam omnem affectu ſimplici commendandam, per Ouem ſimplicitatem tantùm, vt etiam ſuperiùs dictum eſt, accipientes. Qui verò profundiùs rem exquirere ſibi videntur, liberandam aiunt animam ab iis quæ fructum non habent, cuiuſmodi ea ſunt quæ ſolo ſenſu percipiuntur, cùm fructus per Ouem omninò exprimatur, per Aſinam verò ſenſus ipſi materiæ ſimpliciter appliciti.

Aſinã Oue mutandam cur præceptum.

MVLIEBRE OFFICIVM.

Nouę nupta in pelle lanata quid.

Qvod verò nouam nuptam veteres in pelle lanata conſidere iubebant, veſtutum referre morem videtur, quòd id veſtimenti olim vſui fuerit. Sed illud magis veriſimile, quòd hoc geſtu adductas, ſe ad præſtandam lanificij operam merito polliceri videntur. Nam ad hæc vſque tempora pleriſque Italiæ locis, poſteros quàm noua nupta mariti domum ingreſſa eſt die, illi è geniali thalamo, manè prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fuſum & lanam, acum & forficem, rutabulum peniculum, quodque cuique in promptu fuerit inſtrumentum, omnéque vas domeſticum offerentes: quò ea muliebris haud ignara officij, ſe non ad delicias & voluptates, ſed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi ſint curanda, veniſſe reminiſcatur.

FOECVNDITAS.

Sane quidem Iunoni regnorũ & opulentiæ præſidi, partuumq; ſoſpitatrici, Oues ambiguæ, hoc eſt, vt Bebius Macer ait, cum duobus Agnis altrinſecus alligatis ſacrificabantur à matronis, quæ gemellos peperiſſent. At Sicyonij graues Oues Diis beneuolis & fortunatis, quas ipſi εὐμενίδας, Athenienſes σεμνὰς vocabant, felicitandæ rei domeſticæ cauſa immolare conſueuerunt. Herculi quoque diuitiarum & prouentus Deo, Ouis ramis quatuor impoſita pro Boue, qui ſe ſacris ſurripuerat, litaſſe perhibetur: vnde ipſe Melon, & Mellus appellatus, quod Latinè diceretur Ouillus. In Pomi verò commentario plura ſuper hoc narrabuntur.

PECVNIA.

Ad hæc, licèt Ouidius & alij non imperitè dixerint Pecuniam à pecudibus appellatam, quòd peculium, vti ſuperiùs oſtenſum, olim omne à gregum numero cenſebatur, eáque de cauſa Maronianus Corydon diuitias oſtentaturus ſuas dixerit,

Æcgl. 2.

Mille meæ Siculis errant in montibus Agnæ:

illud tamen ſatis conſtat, æs priùs nota pecudum ſignatum à Seruio Romanorum rege: vnde Varro etiam, vt apud Marcellum eſt, *Vnum Ouem multam dictam* ait, cùm citatus neque reſpondit, neque excitatus eſt. Vnum verò virili genere dixit: ſiue quòd numum intelligeret, ſiue ad imitationem Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum eſt etiam in antiquiſſimo, quem Romæ vidi, codice. In commentariis tamen ſacrorum Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic Ouis, & hæc Agnus, ac Porcus: quæ, inquit Feſtus, non vt vitia, ſed vt antiquam conſuetudinem teſtantia debemus accipere Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè Pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

Ouis maſculino genere.

PHTHIRIASIS.

Veſtes ex vellere Ouium à Lupis occiſarum cur aptiores ad pediculos progignendos. Carminum libr. 4. Ode 2.

Svnt qui hominem pediculoſitate confectum ſignificare ſi velint, ouillam illi pellem inducant, quam Lupi caput impactis dentibus dilaceret: ſiquidem Ouium quas Lupus occiderit pelles, ac vellera, & facta ex his veſtis, longè quàm cætera aptiora ſunt ad pediculos procreandos. Quod cùm ſit tum ab Ariſtotele, tum ab aliis receptum, quæſiere multi cauſam, illudque cupedinariorum experimento deprehenderit, carnes huiuſmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores eſſe: quod tactum ab Horatio volunt, vbi inter ea quæ iucundiora deliciis regiis enumerat, Hœdum etiam ereptum Lupo recenſet, quod ego tamen ad frugalitatem potiùs retulerim, vtpote qui eo loco parſimoniam in primis laudet, hiſque tantùm carnibus fruatur, quæ aut inemptæ ſint, aut niſi abſumantur, perituræ. Vel ex eo magis iucundum, quia quì ſemel amiſſus erat, ſit receptus. Sed vtcunque illi, ſanè dulcedinis huius cauſam eſſe dicunt caliditatem, & igneam propè vim, quæ ſit in anima Lupi, vtpote quæ oſſa vel duriſſima in vtero liquefaciat, ariditate permollita, eueniréque inde vt carnes faciliùs atque celeriùs putreſcant, ſi morſu fuerint huiuſmodi vitiatæ: lanáſque identidem contaminatas, contagionem illam etiam in veſtibus pertinaciter præſeruare. Cæterùm ſunt qui iudicent hoc non à calore, vel putredine prouenire, ſed ab aſperitate potiùs, &, vt Medicorum vtar vocabulo, Vellicatiua quadam vi, quæ carnem ſcabritie interterat, pruritúmque ſuſcitet: vnde poſtmodum humanæ cutis humore corrupto, pediculi ſuboriantur, abſurdúmque eſſe dicunt aſſerere vim illam à Lupi ſpiritu, morſúve vſque adeò in vellera diffundi, quæ toties abluantur, ſolentur, depurgentur, inungantur, defæcentur, ac propemodùm excoquantur. Referunt verò venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, vt ita dicã, ſpiritu ſuffocata, ſolidiora, minúſque putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerum omnium doctrina inſignis, ſiue coria, ſiue lora commendet, Bonis ea dicit eſſe ἰφικταμένου, ictu quippe valido mactati. Itaque eorum quæ neque morbo, neque ſenecta pereunt, ſed iugulatione, coria validiora ſunt, neruoſioráque. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficultérque aut contanter exagitata delaſſatáque perimantur, præſertimque ſi ferro ſaucientur, facile putreſcere, neque in alterum diem aſſeruari poſſe. Eorum autem quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare: præcipuè autem ſi mordentur à feris, vngues etiam ipſos obnigreſcere, ſanguine, humore, & medullis etiam ipſis præ timore & cruciatu contaminatis, indiciúmque id tabis eſſe. Quare minimè mirum, ſi contagio huiuſmodi etiam in vel

Homerus omniſcius.

in vellera diffluat, coriáque tentet, & omnia denique computreſcere compellat. Atque hinc pediculoſitatis ſignificatum.

DISCORDIA.

Discordiam verò & mores maximè diſſimiles Ægyptij Poëtæque omnes ſignificare cùm volunt hieroglyphicè, Lupum & Agnum, aut Ouem ponunt, Vnde apud Horat. legas,

Epo. Odo 4.

Lupis & Agnis quanta ſortito obtigit,
Tecum mihi diſcordia eſt.

Et de maximè inter ſe diſcrepantibus Ouidius ait,

Nat Lupus inter Oues.

Aiunt verò eam eſſe antipathiæ vim, vt plerunque Agni recenter nati, neque vllius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè Luporum vlulatu exanimaſcant, ſubitarióque eo perculſi metu, mortui concidant. Quinetiam periti rerum prædicant horum animalium inanima etiam in eadem naturæ diſſenſione perſeuerare. Ouillas enim fides ſi aliis ex lupino inteſtino factis fidibus aſſocientur & abſonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: ſimulac enim pulſantur, ouillum mutum eſſe, lupinum ſolùm exaudiri.

Lupi & Ouis antipathia.

DE ARIETE.

FEROCITAS.

Aries natura ferox.

Sed quantũ in Agno mãſuetudinis ſuperiùs agnoſcebamus, tantum in Ariete ferocitatis experimur: ſimul enim ac cornua accreuerunt, pugnaciſſimi fiunt neque ſe tãtùm in ſuo genere laceſſunt, incurſantéſque inuicem arietant, verùm & homines impetunt in bellúmque prouocant. Vnde etiam dicterium celebratur, κριὸς ἀσελγοκέρως: qua fortè de cauſa Marti cœleſtis Aries dedicatus, & ſi qua Planetis in humano corpore vis, fel à Marte regi dicitur: in eo verò ſedes iracundiæ, & bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebræos Arietes, apud nos iracundiam iugulari debere, putat intelligendum.

BELLVM.

Sive igitur pugnacitas hæc in cauſa fuerit, ſiue ſanctiùs inſtituti homines, cùm aliqua affecti eſſent iniuria, vltionis procurationem non à ſe, vtpote qui ex manſueto & innocuo eſſent genere procreati, proficiſci, ſed ab hoſtium improbitate atque iniuſtitia, indicare, teſtatúmque facere vellent, indicturi cuipiam bellum, Arietem per Fæcialem præmittebant, quem in hoſtium fines immitteret: vel honeſtam ita cauſam ſuam oſtenſuri, quòd non niſi prouocati bellum gerere cogerentur: vel, quod alij malunt, vt hoſtilem agrum ſuæ iam prædæ expoſitum indicarent. Vtcunque ſit, *Aries*, vt ait Heſychius, *vexilli noſtri, hoc Crucis, hieroglyphicum eſt, Crux verò redemptionis: Aries ille*, inquam, *qui pro Iſaache in holocauſtum oblatus eſt, in virgulto Sabech, vt Septuaginta ediderunt, à cornibus religatus.* Sabech verò Remiſſio interpretatur, quia Crucem, quæ remiſſionis virgultum fuit, præmonſtrabat.

RIVALITAS.

Svnt qui riualitatem hieroglyphicè per Arietes duos cornibus ſe inuicem laceſſentes ſignificari dicant, quandoquidem in eiuſmodi certationem amoris cauſa ferri eos perhibent: quippe qui offenſionem intelligant ſibi fieri, ſi quas amant Oues, ab aliis ſaliri conſpexerint, quod Hirci plurimùm negligentes, ſuſque déque ferre ſolent.

VENVS.

Aries libidinis hieroglyphicum.

In huiuſmodi verò Venerei affectus hieroglyphicum Aries multis eſt veterum monumentis impoſitus. Nam qui ante Corinthi vrbem intra priores pedes Leænæ, quæ Laidis tumulo impoſita erat, viſebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in téplo Veneris ſimulachrum eius inſidens Arieti, Scopæ, vt Pauſanias ait, opus, eíque cognomen erat πανδήμου, quod arietinæ procacitati videtur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

Nam quantum ad Arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem, qui vetularum concubitum affectaretur, nonnulli notandum cenſuére: quòd is primùm vetuſtiores fœminas inire conſueuerit, quarum facta copia nouellas minimè perſequatur.

SALVBRITAS.

Mercurius cum Ariete quid.

MERCVRIVM autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris inſidente ſolitum effingi cúmque κριοφόρον Pauſanias ait appellatum. Erat id partæ ſalubritatis hieroglyphicum, quandoquidem Mercurius expiatione Arietis, quem circum vrbem geſtauerit, peſtilentiam, quæ Tanagras inuaſerat, ſuſtuliſſe dicitur: in cuius facti memoriam, die eius feſto pulcherrimus quiſpiam ex Tanagræa iuuentute delectus, Arietem humeris impoſitum frequentiſſima totius ciuitatis pompa: circum mœnia geſtare conſueuerat. D

CVSTODIA.

APVD Corinthios verò æneum Mercurij ſimulachrum viſebatur, cui Aries aſſiſtebat. Cauſam fuiſſe Pauſanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum cuſtodire greges, prouentúſque ex eis augere perſuaſum ſit. Sedenim cùm ita Mercurio facundiæ Deo præſidi Aries apponatur, maximúmque humanæ vitæ præſidium ſit oratio, vt comici Græci dicterium eſt, minimè mirum, ſi Iſocratis Rhetoris ſepulchro Aries triginta cubitorum adſculptus fuit, in quo Siren cubitorum ſeptem inſideret: nam ea quoque orationis ſuauitatem indicabat. Et ferunt Aſtrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Iſocratis ſepulchro diſcedamus, propè etiam menſa appoſita, quæ Poëtas haberet ac eiuſdem præceptores, in quibus & Gorgias aſtronomicam ſphæram inſpectabat, & Iſocrates ipſe omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adſiſtebat.

HAMMON. E

IN Saloninæ numo Aries eſt cum inſcriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum ſculpturis frequentiſſimum habetur, præcipuéque Hammonem Deum, ſpeciem illa ſua reciprocicorni (vt Laberij dictum vſurpem) ſignificabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem eſſe contendebant, cornuáque radios oſtentare: de quibus alibi locupletiùs. Spectare tamen eſt in Gallieni numo Arietem inſcriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres ſalutis Deum, vti Latini Iouem à iuuando, dictum interpretabantur, exque arietino capite eundem Deum, qui omnium ſaluti proſpiceret ἱερογλυφικῶς intelligebant. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vſos, cùm ſe inuicem ſalute præpoſita compellarent, allocutoriámque eſſe vocem, qua boni ominis cauſa Deum in primis ita venerarentur. Iſque mos in pleriſque noſtræ pietatis collegiis obſeruatur, vt quicumque pulſauerit, non priùs ad colloquium admittatur, quam ad Virginis Deiparæ ſalutationem reſponderit. Cúmque veterum mos eſſet, in mortuorum conditoriis bene defunctis ominari, eos Diis manibus commendabant: alij columnas, quæ ſepulchris erigebantur, inſcriptionis huiuſmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adſculptis inſignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuum varietate laſciuirent. Sed quod ad Hammonem attinet, ſcriptores rerum paruula quædam cornua in vtroque tempore eum habuiſſe ferunt. Qui verò penitiorem doctrinam perſcrutati ſunt, proprium id Iouis nomē apud Ægyptios fuiſſe tradunt. Alij dicunt arietinum caput ideò Hammonis eſſe ſignum, quòd is Ægypti rex, præclaris admodùm rebus à ſe geſtis, in galea vſus ſit arietini capitis inſigni. Aiunt & cùm Herculi illi vetuſtiſſimo ad eum viſendi ſtudio profecto ſe olim oſtentaret, arietino capite, quem mactauerat, vertici ſuo impoſito, & pelle ea villoſa circundatum, alia pelle amictum Heroën admiſiſſe. Et Saporis Regis geſtamen celebrat Ammianus, aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & inſigne militiæ, & quaſi ſodalitatis cuiuſdam ſuæ, recentiſſima memoria Carolus fortiſſimus Burgundionum Dux, Caroli V. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput ſingulis pro geſtamine imponendo, & Arietini capitis cognomento ſodalitatem vocando, eam Tortionis aurei vulgò appellarunt, quòd ea locutio caput arietinum lingua patria deſignaret. F

Gallieni nummus.

De cuius oraculo à Gell. lib. 3. cap. 3.

Hammon arietino capite.

L'ordre du Toiſon d'or.

DECVSSATIO.

De Ariete ſigno cœleſti.

SED vt hæc, quamuis ad vetuſtatis imaginem vſúmque facta, miſſa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo conſpicuus, qui rerum temporúmque diuiſionem, æquáſque vtrorumque portiones oſtentat: vniformem toto anno diei noctiſque partitionem, auctum & decrementum æquilibrió ſemper appenſum. Cur verò Aries huic ſit diſpenſationi præfectus, ea affertur cauſa: quòd proprium illi eſſe aiunt ab æquinoctio verno ſuper dexterum latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteras, vt Ægyptij ſtatuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio ſiniſtro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & auſtralia ſigna occupare conſpicitur. Pari propemodùm ratione malorum ſemina ipſis fructibus incluſa, brumali die ſpontino motu conuerti in contrarias partes obſeruatum: quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium altrix eſt, retrò cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad ſpecierum earundem progenerationem tendere videantur.

A PRINCIPIVM ANNI.

APVD Aſtronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico, variáque eſt ingeniorum ſedulitas iſtius rei rationem afferre conantium: Hebræis præſertim nonnullis Libram potiùs caput aſſerentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & ſeminibus fœta ſummo ab opifice creari, eo verò tempore fruges omnes maximè maturuiſſe. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis ſolennitatem celebrandam, quo liberati ſunt ex Ægypto. Sed quod aiunt tunc temporis nonnulli, quo mundus eſt genitus, Arietem cœli medium tenuiſſe: in mundi quippe vertice conſtitiſſe, quiſnam id potuerit coniectare non video, cùm in ſphærica cœli figura neque vertex, neque imum, neque ortus, neque occaſus, qui eodem temporis articulo ſint, iidem eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nam niſi omnibus ea ratio gentibus inſeruiat, admittenda non eſt. Solem verò qui dicat in hoc vel illo ſigno fuiſſe, nemo non intelligat. Aſtronomi quidem fuiſſe in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his authoritatem adiungit, dum ita ſuper verni temporis amœnitatet canit: *Georg. lib. 2.*

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliúmve habuiſſe tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,
Cùm primùm lucem pecudes hauſère, virúmque
Terrea progenies duris caput extulit arvis,
Immiſſæq́, feræ ſiluis, & ſidera cœlo:
B *Nec res hunc teneræ poſſent perferre laborem,*
Si non tanta quies iret, frigúſque calorémque
Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæſierim, optime Lactanti, non ineptè me feciſſe arbitror, qui te fortè gregalium ruſticitate, ſtylóque modóque paſtorali, virum tam elegantem, offenſum & delaſſatum ſuſpicabar.

Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum ſoles, boni conſule, & Pierium virtuti doctrinæq́; tuæ deditiſſimum, vt facis ama.

***

C

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPERVM SANCTACRVTIVM, NOBILEM ROMANVM,

DE IIS QVÆ PER LVPVM, HYÆNAM, Lyncem, Vrſum, Pantheram, Tigrim, & Vrum ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VNDECIMVS.

*N*Esc10 *quo tuo fato acciderit (optime lepidiſſimeque Proſper) vt qui mortalium es iucundiſſimus in truculentiſſimas omnium feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propediem iſtic Patauij ſum commiſſurus, ducti ſorte obtigêre, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrſus, Panthera, Tigris, & demum Vrus, cum quibus tibi ſit, quantum animis viribuſque valeas, congrediendum. Has omnes vel captiuas facias, vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores neceſſe eſt, lege ita ſodalitia, coſmogeriis comitijs decernente mandanteque exceptione, quæcumque poſſit excogitari, ſummota penitùs. Scio, adhæc firmiſſimi licèt animi iuuenis, totus es commotus, qui à beſtiarum venatione paſtúque ſemper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum acerbi quicquam, aut æquum iuſtúmve minus continere, quod ea potiùs de cauſa decretum eſt: quia nouæ indomitæque feræ cicurandæ cùm eſſent, neminem habuimus, quem in huiuſmodi negotio tibi præferendum exiſtimaremus. Tanta enim eſt vultus animiq; alacritas tui, vt facilè ſperemus, ſimulac in theatrum deſcenderis, illæq; furorem, feritatem, rabiem, aut ſæuitiam quæque ſuam in te concitarint, futurum, vt tu ſola Gelaſini tui hilaritate omnes actutum manſuefacias, & ſimulac ſemel arriſeris, adblanditúſve fueris, ad pedes tibi omnes eueſtigiò procubituras. Vidimus enim ſæpiùs homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus eſt mos, dicto aliquo ſalſo, aut liberiore aliqua admonitione tactos, caſtigatóſque contra te irritaras, ſimulac furore perciti, & impotentes irruerent in te minabũdi, ad ſolam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione perculſos ſubſtitiſſe, conſternatóſque animi omnem ſtatim indignationem amiſiſſe, ſpontéque tibi ſeſe dedere, & quibuſcumque rebus gratificari poſſent obſequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra, moduliſque tu ſola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furorémque delinias, agè nulla iam cunctatione exhibitas à me feras aggredere, victoriam ex illis omninò reportaturus: quia in Aegyptiorum fanis alitæ atque educatæ literas mihi videntur didiciſſe. Proinde facilè erit iuueni literatiſſimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obſequium paratiſſimas efficere, id quod iam in Lupo, qui prodijt primus experiri potes.*

DE LVPO.

PErinique mihi facere videntur, qui Ægyptios ſolos de brutorum cultu deriſui habent, atque conuitiis & cauillationibus etiam perſequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint ſuperſtitione aliquando contaminatæ, præſertimque tota Græcia, quæ maximè omnium ſapientiam ipſam aluiſſe prædicatur, Romanáque reſpublica, apud quam cæremoniæ primas ſemper partes obtinuêre. Græci enim Lupum in honorem Appollinis venerabantur, in Martis atque adeò Romuli Remique venerationem Romani. Alias etiam belluas afferre poſſem, quæ apud hos & alios, diuinos ſibi honores aſciuêre. Sed quoniam de Lupo dicere propoſitum eſt, quod ad eum attinet præcipuè proſequemur.

Virg. Æn. li.9. vbi etiã Lupus dicitur Martius.

APOLLO.

Lupus Apollini dicatus.

FVit autem, vti dictum, fera hæc pleriſque locis Apollinis memoriæ dedicata, eiuſq; ſimulachri ea aſſeritur cauſa: quòd oculorum acie potens adeò ſit, vt noctis tenebras euincat, acutiſſimo quippe polleat viſu, intempeſtáque nocte, etiamſi Luna ſileat, clariſſimè tamen intueatur, & in prædis inuadendis poſt nocturnam famem antelucanum tempus obſeruet, à Sole autem totum eſt lucis beneficium. Vtraque verò de cauſa: & quòd potens lumine eſſet, & quòd ante lucem prodiret ad prædam,

prædam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicum Lupi forma Apollini dedicauit, eique in Lupi ſpecie ſacra faciebant: tantóque apud eos ciues cultu habitus eſt, vt cùm Lupum tanquam Deum venerarentur, ſoli ex Ægyptiis Ouibus veſcerentur. Hinc ipſum Solem Homerus λυκηγενέτην vocat, non ea quidem cauſa, quod in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus aſſeuerat, recens admodùm eſt, neque temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat, ſed veluti diem ἠριγένειαν, propterea quòd λύκη, hoc eſt, diluculum generet, ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini ſplendoris author ipſe ſit, vel potiùs quòd Lycabanta progeneret, hoc eſt, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à Luporum ſimilitudine quadam inditum: illi ſiquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicùs inuicem apprehendunt, longóque ordine ſeriatim aquis immerguntur, tutóque tranſmeant, id quod Sol ipſe in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam ſerie finem vnius, alterius principium facit. Sanè aliquot in ſignis Apollinis Lupos adſculptos videas, de quo diximus in Ancilib. Colebatur & apud Athenieſes in Apollinis gratiam Lupus, quique fortè animal id interfeciſſet, lege damnationis promulgata parare iubebatur, quæ ei funerando forent neceſſaria: vt ita magiſtratus quod ſui iuris eſſet officium exequi viderentur, & religione Reſpublica ſolueretur. Eam huiuſce cultus nõnulli cauſam memorant, quòd Latona prægnans per 12. dies in Lupum tranſmutata, Delon ſe contulerit, vbi illi facultas pariundi fuit: quapropter Lupæ certa anni dimenſione omnes intra dierum 12. ſpatium pariunt, quod Philoſtephanus tradidit Commentariis, de quo inferiùs latiùs.

Macro. idẽ Satur. lib. 1. cap. 17.

Hom. Ilia. lib. 4.

Athenis Lupi ſepeliebãtur.

MARS.

Lupus Marti dicatus.

MArti idem dedicatus, ſiue, vt eſt in fabulis, propter Romuli Remique educatũ, quod deridet Feſtus, qui velit non à ruma, ſed à virtutum magnitudine vtrique fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos vocabulum, fortitudinem ſignificet, vt inde ſcilicet ij nomen adepti ſint, veluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alcides, ſiue propter ipſam voracitatem, quæ in bello crudiuora eſt: inde in Sacris etiam literis legas, *Gladius meus deuorabit carnes.* Hinc & Mauorti nomen, vt nonnulli arbitrati ſunt, quaſi mares vorantem dicere voluiſſent: bellatores enim mares eſſe debere, & mares dici, alibi oſtenſum, *Martios* porrò Lupos Virgilius *Martiales* Horatius vocat. Et apud Plautum eos in tutela Martis cognoſcit Strabax adoleſcens, ita profatus: *Fuit ædepol Mars meo iratus patri: nam Oues illius haud procul abſunt à Lupis.* Græci ſanè Poetæ λυκόφρονας vocant ſtrenuos bellatores: validi enim omninò ſunt Lupi, & in fallendis hoſtibus aſtutiſſimi. Robur verò eorum plurimùm in armis eſt, vt apud eundem Plautum:

Quaſi Lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Ob aſtutiam verò Pindarus aduerſus inimicos comparare ſe vnumquemque monet λύκειοι δίκαι, more Lupi: ad id ſcilicet reſpiciens, quòd Lupus tortuoſis ambagibus veſtigia perplexa ponit modò hac, modò illac procurrens, vt non facilè, qua te parte ſit inuaſurus, aſpicias.

Lupina audacia prædiros. Heſichius.

RAPTOR.

Militum natura, & hieroglyphicum.

BEllicosis verò viris pleriſque omnibus is natura mos inſitus, vt conuectare iuuet prædas, & viuere rapto, id quod etiam inter præcipua virtutum ſuarum præconia, magnificè atq; glorioſè admodùm recenſere ſolent. Vnde furacem & raptorem hominem per Lupum oſtendi, multi aptũ & congruens exiſtimarũt hieroglyphicum: quod quidem minimè alienum eſt à veterum diſciplina, eorum maximè Philoſophorum conſenſu, qui palingeneſiam poſuêre, vt remotiorem doctrinam illam, quam ab Ægyptiis acceperant, nouo commento huiuſmodi fabularum inuolucris occultarent. Illi enim hominem, qui ſemper promptus & paratus fuiſſet ad rapinas, poſt obitum in Lupum abire tradiderunt, vt in Phædone Socrates: quæ tamen dictata Porphyrius & Iamblichus non ſunt paſſi diutiùs in tenebris latitare: ſed quid ea ſibi vellent, latiſſimè omnia pandere curæ pretium habuêre. Hos ſecutus Poëta Claudianus, prædones ait, ab Rhadamanto Lupis obiici ſolitos, ridiculéque, vt aſſolet Ariſtoph. Simonem bonorum publicorum depeculatorem exprimi per Lupum à Nebulis iocatur. Et Lupi nomen in Diuinis literis, vt obſeruarunt Theologi, non ſecus ac Vulpeculæ, ſemper in mali cuiuſpiam ſignificatum accipitur. At eacodæmon eſt interdum Lupus, plerumque tamen raptor in Euang. *Intrinſecus autem ſunt Lupi rapaces.* Quod verò Iacob ait, *Beniamin Lupus rapax, manè capiet prædam, veſpere autem reddet*, de Pauli conuerſione dictum & Eucherius & alij plerique putant.

IMPRO

IMPROBITAS MERETRICIA.

D

ET qui meretriciam improbitatem per Lupæ ſimulachrum ſignificari contendunt, hieroglyphicum nimirum id à rapacitate deſumptum autumant. Notum enim, meretrices Lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de cauſa Meſſalina flagitioſum Imperatoriæ maieſtatis dedecus, Lyciſcę nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poeta: *Iuuenalis.*

Tunc nuda papillis
Conſtitit auratis nomen mentita Lyciſcæ.

Cicero in Miloniona, *Clodius ſemper ſecum ſcorta, ſemper Lupas ducebat.*

FORMIDATOR INANIVM.

Lupi trepidatio ex lapidum ſtrepitu.

ATQVE hoc tam bellicoſum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm ſtrepitu, terreri ſolet. Vnde ſacerdotes Ægyptij, ſi quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine conſternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex Lupo & ſaxi telo aliquo propè aſſito facere conſuerunt: ita enim eſt eorum ingenium: vt qui neque ferrum euitent, neque fuſtem tremiſcant, lapidem tantùm impendiò perhorreſcant, cuius ictum adeò pernicioſum ſentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computreſcant, vermibus quàm ocyſſimè redditis. Quinetiam reperti ſunt, qui vel duorum concuſſu lapidum ſtrepitum cientes, ferociſſimos à ſe Lupos abegerint. Nobis pueris narrare ſolebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabuloſus, cùm is ex Noricis Alpibus in Bellunenſem agrum deſcenderet, via plurimum ſcrupuloſa, ſibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repentè tres Lupos viſendæ magnitudinis apparuiſſe, quos cùm qua ratione ſummoueret ſecum agitaret, id ſibi diuinitùs incidiſſe menti, vt deiecto in terram retinaculo, quo per noctem Equus ad præſepe religabatur, altero capite manu comprehenſo, id cœperit ponè trahere, quod quidem annulis fibuliſque aliquot ferreis præditum, cùm ingentem per viam ſtrepitum cieret, ſaxeóſque ſcrupulos quotquot incurſando offendiſſet, excitaret, perterrefacti repentè Lupi, quaſi vis magna canum incubuiſſet, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittam ſuper hac Lupi trepidatione, hominem à Lupo præuiſum ſubitò conſternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, ſed & ex Platone in Politicis habetur, atque ita vice verſa, ſi homo priùs Lupum viderit, eum eadem pati.

Patris I. Pierij factū. E

Plato lib. 1. de Republ. & Theocritus in Idyllio ξ.

INDEMNIS FVGA.

De hoc veneno Plin. li. 8. cap. 22.

HOMINEM in hoſtes illapſum, qui parua admodùm iactura facta euaſiſſet, oſtendere ſi conſtituiſſent, Lupum extrema cauda glabrum facere conſueuerant: is enim agitatus à venatoribus, quaſi conſcius ſibi amatorium virus exiguo eius ineſſe villo, ne captus humanæ omninò ſatisfaciat voluntati, eum abiicit: aiunt enim non idem pollere, niſi viuenti direptum.

TVTVS RECEPTVS.

F

EVM verò qui vel prædatū, vel in aciē progreſſus, maiore incumbente vi quàm ſuſtinere ſe poſſe conſideret, ſe nulla accepta clade in tutum recepiſſet, indicare ſi vellent, currentem Lupum, cauda præcipuè ſub vterum immiſſa reductáque, proponebant. Summa enim Lupo calliditas in periculis declinandis, primúmque illi ſtudium fuga ſibi cōſulere, ſeq; ſoſpitem ſyluis reddere, vnde λύκ@- πεὸ τ̃ βοῆς αεϐύϑ, habetur in adagiis. Reducere verò caudam ſub vterum, præcipuum eſt ſignum pauitantis. Quod cùm Maro noſter non ignoraret, ingenium eius deſcripſit his verſibus, quos recitare non pigeat. *Adagium.*

Æne. li. 2.

Ac velut ille, priuſquam tela inimica ſequantur,
Continuò in montes ſeſe auius abdidit altos
Occiſo paſtore Lupus, magnóque iuuenco,
Conſcius audacis facti, caudámque remulcens
Subiecit pauitantem vtero, ſyluáſque petiuit.

ABORTVS.

Lupi cum Equa diſſidentia.

SACERDOTES iidem Ægyptij ſi mulierem abortientem indicare vellent, picturam eam inſtituerant, qua Lupus ab Equa calcibus impeteretur, vel aliquo modo calcaretur: propterea quòd perſuaſum habebatur, ita ea inter ſe natura diſſidere animalia, vt prægnās Equa, ſi Lupum tetigiſſet, ſtatim abortum faceret, neque hoc effici de tactu ſolùm, verùm etiam ſi veſtigium tantùm illius preſſiſſet, tantam ineſſe Lupo veneficij vim, vt omninò abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

A

Equi & Lupi diſſenſio.

LONGE verò diuerſum illud, quòd hominem ex infortuniis calamitatibuſq; beatiorem, potentioremque factum ſignificare ſi vellent, Equum, in cuius clunes Lupus morſum infixiſſet, effingere conſuerunt: fuerunt enim Equos, quibus dimicatio cum Lupis fuerit, præſtantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos volſilupos dicere poſſumus: non ea quidem de cauſa, quam nonnulli commenti ſunt, ita eos, à frænatis Lupis, vtpote animoſis ferocibus appellatos, ſed quia multorum experimento compertum eſt, pullos, qui cum Lupo certarint, euaſerintq; in bonos & velocipedes mox euadere: huiuſmodi enim euentus Equos & animoſiores & perniciores reddi: imò quia & animoſi & agiles fuerint, effugerunt: factóque ita in feris periculo ſolemus eos approbare, idque omnium conſenſu receptum. Qui tamen ab iniuria ita ferox euadi, longè ignauior fit naturæ ſecreto quodam, ſi, vt Pamphilus lib. Rerum naturalium tradit, Lupi veſtigium calcarit: tunc enim ait, eum cruribus obtorpeſcere. Quinetiam tanta eſt illi cum Equo naturæ diſſenſio, vt eum quamtumlibet ferocem & generoſum, vel mortuus & terra conditus abſterreat: inuentique ſunt hodie qui omniuolam Principum quorundam impotentiam eluſuri, cùm Equum haberent inſigniorem, quem loci dominus ſibi depoſcebat, admoniti ſunt Lupinum inteſtinum in via qua producendus erat Equus, clanculum ſepelire, eaque mox Equus in Principis conſpectum eductus, ſimulac inteſtini odorem ſenſit, nulla vnquam agitatione, nulliſque ſtimulis impelli potuit vt eà tranſiret: atque ita vel ſternacis, vel indomiti, vel renitentis accepta nota, repudiatus à Principe, priori domino ſuo relictus eſt. Addam & hoc naturæ miraculum: Equis torminum doloribus cruciatis nullum præſentius eſſe remedium, quàm inteſtini lupini cinctus, quem Romæ in vſum huiuſmodi aſſeruari apud pleróſque comperi. Quod verò de conſternatione dicebamus, nō ſunt noua hæc commenta: vt terriculamenta infodi ſoleant, quæ vel hoc, vel illud animal inſigniter abhorreat. Nam apud veteres quoque viguit hæc ſuperſtitio, vt eo loco, quà iter acturi ſunt Equi, in foſſa aliqua his terrorem incutiant, & ab incœpto curſu aliorſum auertant, vel conſternati vlteriùs progredi recuſent. Porrò Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidiſſe, vt ob iter ſepelirentur, quibus non Oenomai monò Equi perterrefacti ſint, verùm omnes quotquot illac in poſterum curſum arripuère, extitiſſéque loco nomen Taraxippo, de re inditum.

B

IMPATIENS FAMIS.

Ibidē Plin. lib. 8. c. 22.

IDEM hominem famis impatientem exprimere ſi curaſſent, Lupum vel hiantem ore, vel terram mordicùs apprehendentem hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cùm prædæ inhiat, rictu latè diducto currit, alioqui ſi prædæ copia non fuerit, peculiare habet, eſuriens terram deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad ſaturitatem à Lupo fieri contendant, ſed vt iumentum aliquod inuaſurus grauior & ponderoſior factus, prædam citiùs defatiget, cui ſtatim, qui mos eſt illi, ſe dentibus appenderit, quæ quidem eſt Alberti opinio. Sed quoniam ita in Luporum ingenium incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem authorem de Lupi cuiuſdam induſtria pro comperto ponitur: hunc ſcilicet cùm animaduertiſſet ſylueſtrem quandam Suem cum numeroſo fœtu ad locum auena ſatum itare, pabuli gratia, offendiſſétque proſtratum arboris truncum ramis etiamnum proſtrantibus, arrepto in os ligno librarum circiter XI. ſuper truncum efferri ſaltu aſſueuiſſe, ac in ramos repere, mox adueniente cum prole Porca, vnum curſu rapido de Porcellis arripit, in arborem feſtinanter ſcandit, ibique tutò conſiſtens rapto potitur, & in matris conſpectu fruſtrà adgrunientis & fæuientis filium depaſcitur.

Lupi induſtria.

C

PROPERANTIA.

CELERIVS quid maturatum per Lupi catulum ſignificari ſemel tantùm reperi: Lupam enim intra XII. parere dies fabulantur Ægyptij. Sedenim Philoſtephani ſuper hoc verba, vt locum ſuperiùs tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectè accepta ſunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur; XII. eſſe certos anni dies quibus Lupæ omnes pariant. Ariſtoteles ſanè, quòd fœtum XII. tantùm geſtent dies, eſſe inexploratum ſibi profitetur: perinde ac illud etiam, quod aiunt, eas ſemel tantùm in vita parere.

ANCEPS CONSILII.

Auribus Lupum tenere quid.

VVLGATVM autem & adagiis & hieroglyphicis illud eſt, hominem qui Lupum auribus teneat, ſignificare quempiam in eo ſtatu, quo negotium aliquod neque relinquere, neque exequi tutò poſſit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberiique præcipuè vſurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere confingit auribus ſe tenere Lupum: neque quo modo dimitteret eum à ſe inuenire poſſe, neque qua ratione retineret, ſcire. Et cauſa eius ambiguitatis ſponte ſatis manifeſta eſt, quam hîc repetere mihi minimè neceſſarium videtur.

Suetonius in Tiberio.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

D

ILLVD potiùs referam, hominem tutum à veneficiis per Lupi roſtrum ſignificari: quòd perſuaſum eſt id ſi portis præfixum fuerit, veneficia ei non obeſſe familiæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum commemoratio adducit in memoriam mihi, homines in Lupos transformari minimè olim fabuloſum habitum. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo pòſt anno rurſum faciem receperit humanam, apud Pauſaniam legere eſt, & apud Plinium: peculiaréque id Arcadibus fuiſſe, vt trans paludem quandam prouecti, in Lupos abirent, & ſi per nouennium humanas carnes abſtinuiſſent, decimo pòſt anno eòdem reuerti, vnde tranſuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorū addito ſenio. De etiam Auguſtinus de Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidiſſe.

Pli. li. 8. ca. 22.

PEREGRINVS.

CIVEM ex Boue, animali quippe domeſtico, nobiſcum alito atque educato ſignificari loco ſuo diximus. Ex Lupo autem peregrinum intelligi, hiſtoria eadem oſtendit. Danaus enim cùm in Argiuos mouiſſet, peteretque Gelanorem expelli, qui tunc Argis imperabat, Lupum & Taurum pugnantes conſpicatus, ſe Lupi vice ſtatuens, quinam foret pugnæ exitus operiebatur. Lupo verò victoria potito, ædem Apollini Lycio vouit: atque ita rerū potitus eſt, cùm facilè ciuibus perſuaſum eſſet, Deos victorem Danaum per portentum eiuſmodi deſignare, quòd Gelenor inter eos educatus eſſet, hic verò peregrinus foris aduenìſſet, itaque in Imperium aſcitus expulſo Gelanore: eáque de cauſa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantium effigies ex ære quàm diutiſſimè permanſerunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inſpectas exhorruit, domeſtici admonitur oraculi, tunc inſtare ſibi fatalem diem, cùm Lupum & Taurum pugnantes aſpexiſſet. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem ſentiunt Pauſanias & Plutarchus, Gelanorem per Bouem, Danaum per Lupum acceptos: ſed in re geſta referenda in diuerſa abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum ſcribit, Pauſanias ciuibus animaduerſum, ciuiliſque contentione de Imperio certatum, dilatiſque in alterum diem comitiis, manè monſtrum id accidiſſe, populique iudicium fuiſſe, vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus ſolum verteret.

Pyrrhi Regis prodigium.

E

MACEDO.

MACEDONEM Herculis comitem, qui ſub Oſiride militauit, ea de cauſa per Lupū ſculptum intelligi, Diodorus aſſerit: quòd is Lupi geſtamine delectaretur. Iam & Romani veteres Lupum inter militaria ſigna ſtatuêre.

SALII.

IN recentiorum verò Impp. Theodoſij, Honorij, & quorundam aliorum domeſtico canone, quo legiones ordinéſque totius eorum militiæ recenſentur: Saliorum quoque habetur inſigne, qui eo appellari nomine, ſub militum Præſentiali nuncupato, militabant: parma quippe, cuius aureus erat vmbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodùm diluti, in ſummo cuius roſa erat, à medio Lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem ſuperne poſitum ſpectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè verò mirum, ſi qui Saliorum ſibi nomen adſumpſerant, Martis etiam animalia in geſtaminibus habere voluerunt.

Saliorum inſigne.

AVGVRIVM MORTIS.

F

IN aruſpicina ſanè inuenias Lupum mortis auſpicia feciſſe: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicoſiſſimo, exitium portenderunt Lupi circiter quingenti ſimul ingreſſi vrbem: in quam ipſe ſe receperat, cùm in Italiam aduerſus Maximum & Balbinum profectus eſt. Et coloniam quam C. Gracchus inſtaurata Carthagine, quam Iunoniam appellauerat, deduxiſſe fertur infelicem futuram Aruſpices dixêre: propterea quòd Lupi bis metas ibi poſitas ſubito incurſu ſubuerterant, infauſtum huiuſmodi oſtentum eſſe aſſeuerantes. Et ea Iudæorum clade quam ſub Hadriano paſſi ſunt, Lupi & Hyænæ per vrbes paſſim irruentes vlulabant.

Lupi aliquādo portentoſi.

PESTILENTIA.

APVD Philoſtratum Lupus futuræ peſtilentiæ ſignum eſt, vbi Palamedes, propterea quòd Lupi ex Ida frequentes in pueros qui caſtris miniſtrabant, impetum fecerant, ſuadet Apollini Lycio ſacrificandum, qui feras eas ſuiſmet ſagittis interficeret, ac ſimul imminentis peſtilentiæ calamitas ſummoueretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de cauſa, quòd ferunt aliquando Lupos ita corū gregibus infeſtos, vt nullum poſſent ex re pecuaria fructum percipere: quare cōſulto Deo reſponſum acceperunt, ex ligno quodam arido, quod humi iacebat, corticem detrahendū, eumq; admixtum carnibus feris exponendū, quas cùm illi guſtaſſent, internecione periêre. Sed & apud

Palamedes cur Apollini Lycio ſacrificādum ſuaſerit.

Three

A Thrœzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pauſanias putat, expulſis Lupis.

PROSPERITAS.

FELICIORIBVS verò auſpiciis Lupa geminos Marte ſatos educat. Trogo enim commentum placet, ea de cauſa Romulum & Remum Martis filios dictos, quod nutricem Lupam habuerint: propterà quòd Lupa in Martis tutela eſſet: hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis vberibus inhiant. Eadem in ſomnis vberibus ſuis Seuerū alit in Imperij futuri præſagium. Neque prætereundum q; Geloni Syracuſano adhuc puero, & in ſcholis rudimenta prima diſcenti, Lupus auxilio fuerit, vt imminenti vitæ periculo ſubduceretur. Nam cùm & præceptor eius, & frequentes diſcipuli in ludo literario eſſent, viſendæ magnitudinis Lupus irrupit, Geloniſque tabulis morſu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquā territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non ſegniter tenens Lupū ſequebatur: poſteà verò quam foras proceſsêre, gymnaſiū repentè corruit, magiſtrumq; & cōdiſcipulos oppreſſit, Gelon incolumis euaſit.

Lupæ & Lupi auxilium memorandū.

HYÆNA.

ERAM penè Hyænam præteriturus, authorum offenſus perplexitate, tam diuerſa ſuper ea tradentium, vt parum cognita eſſe animalia ſuſpicarer: ſed quoniam non ei legi addictus ſum, vt animalium hiſtoriam perſcribam, ſed quæ tantùm ad Ægyptiorum commenta faB ciant perquiram, cuiuſmod ea ſint, ex iis quæ colligimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIEROGLYPHICVM Hyænę præcipuum erat, contētionem, vt apud Æyptios ſacerdotes reperi, ſignificare. Quod ſi victū hoſtem intelligi voluiſſent, eum à dextro latere ſtatuebant; q; aiunt, ſi ad dexteram conuerſa cum venatore pugnam inierit, eam ſemper eſſe potiorem. Nam cùm flecti niſi circumactu totius corporis nequeat, ſpina continua per collum & dorſum totum porrecta, prægreſſi hominis veſtigia occupare conatur: quod ſi ſucceſſerit, quaſi magica quadam vi, quæ in eius tantū dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentum hominem, & ſi Equo inſideat, decidere: atq; ita omninò victum interfici.

A Plinio lib. 28. c. 8.

VICTOR HOSTIS.

SIN victorem hoſtē ſignificare vellent, animal idem cum venatore ab læua cōgreſſum effingebant, q; diuulgatum eſt Hyænam ſi non ab læua hoſtē occuparit, nihil ea magica vi pollere: ipſam verò quaſi attonitam deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæſierit aliquis, ſi pingēda ſit Hyęna animal orbi noſtro incognitum, qua figura ſit. Tradunt eam magnitudine & colore Lupi præditam, hirſutiorem tamen, acie in vtrāq; oris parte perpetua, oculo vario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente cōtinuo, equina iuba per collum & dorſum totum ſetis durioribus inhorreſcenti: neque imaginarium eſſe animal, vt plerique ſuſpicantur, de quo grauiſſimi tot authores permulta quam diligentiſſimè diſſeruerunt, quæ niſi ex vſu iis cognita fuiſſent, haudquaquā puto eos in ire vna C atque mendaci vſque adeò laboraturos.

Ibidem Pl.

Hyænæ deſcriptio, à Plin lib. 8. ca. 30.

MORVM INSTABILITAS.

INSTABILEM verò quempiā, nihil quippe in eodem vitæ tenore ac modo quē ſibi propoſuiſſet, perſeuerantē, ſed aliàs quidem probum, fortem, audacemq; tam animi quàm corporis ſui domitorem, aliàs verò improbum, inualidum miſerumq; & ad cupiditates omnes impotentem, ſignificare ſi vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere conſuerunt: huic ſiquidem animali vtramque ineſſe naturam, & alternis annis eſſe marem, alternis fœminam fieri Ægyptij pręcipuè prodiderunt, & Ægyptios ſecuti pleriq; alij. Cæterùm Ariſtoteles cōmentitium hoc eſſe profitetur, vulgoque perſuaſū eas annua vice ſexum permutare: quia captæ aliquot (perquàm raro autem capiūtur, præſertim fœminæ) tenellæ adhuc ſiue genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideò grauidas cuſtodiunt, morſuq; prolem maſculam vbi detur occaſio caſtrant. Licèt non ſum neſcius traditum à grauiſſimis authoribus, habere quid Hyænam ſub cauda poſitū figura ſimile genitalis fœminę ſed ſine vllo meatu, ſub quo meatus excrementorū ſit, virile verò ſimiliter atq; in Lupis & Canibus habetur. Fœmina etia præter ſuum illud, ſimile vt mas habet ſub cauda ſine vllo meatu, quo excrementorum meatus eſt, ſub eo genitale verum habet. Id ita eſſe contendit Ariſto. qui difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur aſſentiri. Sed miror ni hoc tam veteres quàm recentiores authores diuerſos ab Ariſtoph. tam conſtanter ire: quod ab iis temerè fieri haudquaquàm adduci poſſum, cùm præſertim Ælianus Hiſtoriæ huiuſmodi ſcriptor diligētiſſimus tradat, τ ὕαιναν τότε μ ἄῤῥενα τε ἰδάσαις, ταύτην εἰς νέωτα ὄψει θήλειαν· εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετ' ὀλίγον ἄῤῥενα. κοινωνεῖ δὲ ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμεῖ τε

K

ἐγαμεῖ), ἀνάπαλιν ... ἀμείβεσθαι τὸ γένος, *Hyænam ſi quando quis marem inſpexerit, eandem mox fœminam videbit: ſin modo fœminam, poſteà marem aſpiciet. Promiſcuè verò coitu alterutræ coniunguntur, ineuntq; & ineuntur, per annum vnum ſexus viciſſitudinem alternantes.* Quiquidem author, cùm Ariſtotele longè poſterior fuerit, id ſcriptis credere minimè auſus eſſet, niſi aut compertum ipſe aut fide dignorum teſtimonio certum habuiſſet. Accedit & Tertulliani ſcriptoris & doctiſſimi & diligentiſſimi authoritas, qui ita ſcribit, *Hyænam ſi obſerues, ſexus annalis eſt, marem & fœminam alternat.* D

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

Plinius lib. 28. cap. 8.

ADVERSAS verò calamitates, & infortunia toto vitæ curſu intrepidè ſuperantem hominem inſignire ſi vellent Hyænæ corium indutum eum pingere ſolebant: quippe quòd ex Magorum ſuperſtitionibus perſuaſum eſt, qui corium id induerit, aut aliquis ex eo ſecum habuerit, quaquà eum vel per medios hoſtes penetraturum, neque futurum quenquam qui illi iniuriam inferre auſit, vſqueadeò hinc eius incolumitati cautum eſſe, vt iam credi poſſit, eos qui linguam Hyænæ ſub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à Canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

Hyæna hieroglyphicū à Latinis ſumptum.

HÆC ab Ægyptiis ſacerdotibus ſuper Hyæna tradita ſunt. Vnum addidêre Latini, ac pulcherrimum quidem hieroglyphicum, vt ſi hominem laruas, vt ita dicam, inceſſentem, neque defunctorum quieſcere permittentem, maledicta quippe & accuſationes in mortuos ingerentem committiſcentémque notare vellent, Hyænam in ſepulchretis monumentum aliquod effodientem faciant: cùm ſatis exploratum ſit ab vno hoc animali ſepulchra erui inquiſitione cadauerum, quòd ſit humanæ carnis auidiſſima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita Gordiani tertij, decémque tunc temporis fuiſſe in vrbe Roma profitetur. Viſa verò tunc eſt illa dentis vnius perpetua ſeries, qua prædita eſt Hyæna: id quod ne mirum adeò ſit, in quibuſdam etiam hominibus aliquando ſpectatum. Nam Pruſiæ regis filius vnum tantùm os habuit dentium loco, obque id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abſtinendo ab eſu carnium conſcripſit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: ſed Crocutam authores diuerſam ab Hyæna ponunt. Reliquum eſt de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, qualéque inde factum ſit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius ſignificata memorabimus. E

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIORA DETERIORE SVPERATVS.

Panthera & Hyænæ antipathia.

QVAM tetrum animal Hyæna ſit, quámque aſpectu fœdum, ex iis quæ ſuperiùs allata ſunt, conſtare vnicuique poteſt. Longè verò diuerſa eſt Panthera, qua nulla penè fera eſt villorum varietate ſpecioſior, vehementior nulla, nulla impetuoſior, vehementior: vis tamen occulta quædam Hyænæ Pantheram exuperat. Quare cùm ſacerdotes Ægyptij ſuperatum ab inferioribus, vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnū, Hyænæ alterum committebant, aſſuebántque: ſiquidem compertum eſt, tanta inter ſe repugnantia ea diſſentire, vt ſi ſimul aſſuantur, vel etiam contraria ſuſpendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ verò nullo detrimento afficiantur, quæ quidem tanto eſſe Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animum conſternatione deſpondeát, vt ne reſiſtere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pillos cuiuſcunque generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præſtant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, quod Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alitum pennas deuorant. F

Plinius l. 8. capite. 3.

IMPROBITAS.

Panthera cur ſic dicta.

INSATIABILEM autē hominem & omnium appetitorem, per Pantheram ſignificari ea de cauſa fertur, quòd nullum non animal ea venatur, vnde illi nomen: nam Panthera Græcum omninò vocabulum agnoſcit Varro, quòd ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur, ſiue quòd omnium penè ferarum coloribus variegata ſpectetur: nam & hæ atque Tigres maximè omnium animalium varietate inſignes perhibentur. Sanè inter Pantheras, Pardalin fœminam, Pardum marem plerique agnoſcunt. Ariſtophanes huius non immemor improbitatis, Pardali notam inurit impudentiæ, cùm neque ignem neque Pardalin æquè impudentes ait atque fœmina eſt: quippe quæ omnia corripiat atque conſumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRÆTEREA hominem Ægyptij ſuorum vitiorū diſſimulatorē, quique prauum, quo præditus eſſet, ingenium ita occultaret, ne velà domeſticis deprehendi poſſet, Pantheræ ſimulachro notabant.

A notabant. Ferunt enim eius odore mirè ſolicitari quadrupedes, ſed capitis toruitate terreri: quod ipſa docente natura ſatis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atque hæc eſt eius in venãdo ſolertia: quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, niſi credamus, ait, de Pantheris quicquid dictum eſt. Sentiunt tamen cum Ægyptiis Ariſtoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno ſtudio Pantheram ſectari odore eius delectata: quod, niſi Plinius odorem pro ſuaueolentia capit, nonnihil admirationis afferre poteſt, cùm ferarum & omnium dubio procul animantium odor, quotidiana mortalium experientia Canibus innoteſcat. Quin Equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata eſt loco ſuo hiſtoria, quemadmodū Cyrus aduerſus numeroſiſſimum Crœſi equitatum dimicaturus, Camelos cōtrà inſtruxerit, quorum odore conſternati Equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Crœſi conatum ita fruſtrati.

EBRIOSITAS.

Venatorum ratio in Pantheris capiundis.

QVOD autem odore vſque adeò intenſo Panthera polleat, eam Philoſophi cauſam arbitrantur, quòd maxima prædita ſit caliditate, indéque odorem illum excitari: cúmque ita cum vino conſenſum quendam habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam ſunt qui per eam ebrioſitatem intelligant, hieroglyphicum à re ipſa deſumptum ego crediderim: ſunt enim Pantheræ vini admodùm auidæ, & à venatoribus ebriæ plerumque capiuntur, fontibus quo potatum eunt, ſuauiſſimo, perueteri potentiq; vino medicatis, tanta copia, vt fonticuli aquula longè ſuperetur: exilio-res enim ad hoc fontes dedita opera perueſtigant. Interdum ne rem perditum eant, & ſimul operam eludant, ſi latebrarum commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defoſſas in fontem vno immittunt capite, altero in locum vbi deliteſcunt, adducto, obſeruatoq; animalis aduentu, per vtrem ad hoc paratum ſtatim tubo vinum infundunt, quod vinum ve-

B luti vena de fonte proſiliēs, meracitate ſua magis illectat, remq; celeriùs maturat, illis plerumq; antea, quam ſitim expleuerint, procidentibus. Vidimus ſanè numum antiquiſſimū ex ære, quod apud Maſſæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitum, ab altera verò facie Panthera & Thyrſus pulcherrimo opere cuſi ſunt. Et in Gallieni pleriſque Pantheræ nota eſt cū inſcriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin eſſe contendant, de qua paulò infrà dicemus.

MORVM VARIETAS.

Africanæ Pantheræ.

QVONIAM verò Panthera variis eſt maculis colorata, plerique morum varietatem per eius pellem oſtendere inſtituerunt. Nam & earum genus variè ab authoribus appellatum, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus eſt apud Pædianum locus vbi *Vercias* pro *Varias* hactenus ferè paſſim lectum eſt: de Pantheris enim illic loquitur Ædem & Africanæ ſimpliciter vocabantur, quòd in Africa frequens admodùm eſt earum genus fuitque vetus Senatuſconſultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæſar in ſpectaculis, vt apud Tranquillum eſt, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum verò pertinet ad colorum varietatem, iocosè dictum apud Plautum in Epidico, vbi Theſprio variè ſe valuiſſe dicit, cui reſpondet Epidicus, *Caprigenum & Pantherinum genus ſibi non placere*: in quo quidem non coloris tantùm varietate ſenſus eſt, vt Interpretum bona pars opinatur, ſed ab ipſius Capræ natura ſumptum, quæ ferè ſemper febricitat. Quòd verò ſpectat ad Pantheram, varietas morum non ex vario eius colore tantùm intelligitur, ſed, quòd & vehemens eſt, & ad impetus propenſa, & pernix, corporéque ad agitationē perquàm idoneo.

C Vnde per eam in Diuinis literis varij animorum motus indicantur, de qua Hieremias: *Nunquid Aethiops pellem ſuam immutauit, & ſuam Pardus varietatem?* quod non ſolùm, inquit Ambroſius, de figura, ſed etiam de mobilitate furoris accipitur: eò quòd Indorum populus & atri homines Aethiopum genus, ad fidei pietatiſque candorem inuitati, tenebroſis terræ cauernis inſueti, inquietiſque ac mobilibus mentis atque animi mutationibus decolorati, boni propoſiti gratiam tenere nō poſſint, neque ad emendationem correctionémve vllam remeare, qui ferinam ſemel induerit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui ſubdolus & varius ſit in humano genere peruertendo.

DE TIGRIDE.

APVD Ægyptios Tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentiſſimè: de qua ſignificata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad ſæuitiam, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL.

Tigris, cur in honorem Solis culta apud Indos.

SOLIS enim ſimulachrum eſſe perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, vt vetus Græcorum habet Theologia, eaque apud Indos in honorem Solis culta. Indi ſiquidem clunes eius tantùm menſis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiam abſtinebāt. Idque ea de cauſa, quòd hoc animal ſimulac ortum eſt, priores pedes attollere fertur verſus exorientem Solem, quem Solis adorandi morem Maro videtur expreſſiſſe, cum XII. Æneidos ſcripſit:

Hircanæq; admorunt vbera Tigres. Virg. lib. 4. Æn.

Illi ad ſurgentem conuerſi lumina Solem
Dant fruges manibus ſalſas.

Ita in veteribus habetur exemplaribus.

D

Hinc Ouidius de Baccho loquens lib. 3. Met. Tigrides currus Bacchi iuncta quid.

Virg. in Bucol. Daphnis & armenias curru ſubiungere Tigres.

FEROCIA EMOLLITA.

QVOD verò pertinet ad ferociam, per animalis iſtiuſmodi effigiẽ deſcriptam, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poetæ cum hominis cuiuſpiam immanitatem egregiè notare volunt, Hyrcanas illas Tigrides his vbera prædicat admouiſſe. Et quæ Bacchi currui iunguntur, vt plerique authores ſunt, indicant moderatum vini vſum ferocientis animi ſæuitiam demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum omnem exuperans crudelitatem, Maronco delinitus vino, Vlyſſi molliùs adblanditur. Et heroës illi Troiani apud Homerum eundem, qui laudibus arguitur vini vinoſus, ferocitatem ſæpe, æſtuantiſque bile cordis acerbitatem vino delinière, hominique valde irato, apud Plautum propinandum edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim conſentaneum, cibo potúque rigato corpore, ab eo diſcuti triſtitiam. Quare Zeno Citticus interrogatus, cur, cùm Philoſophus eſſet, & natura ſeuerus, in conuiuio tamen hilarior videretur: *Atqui*, inquit ille, *Lupinum ſuapte eſt natura amarum, dulceſcit tamen aqua maceratum*, Atque hoc illud eſt, quòd Armenias curru ſubiungere Tigres, Bacchi Orgiis inſtitutum.

VLTIO.

Nota hiſtoria de Tigridis amore erga ſuos.

VLTIONEM ſignificare qui volunt, Tigridem & Equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota eſt hiſtoria, quemadmodum eius venator, fœtus recèns editos obſeruat, ad quos, cùm mater pabulatum abierit, auferendos perniciſſimo fertur Equo, ſurreptiſque catulis, qui ſunt ſemper numeroſi, in curſum fertur quanto poteſt citatiſſimum: reuerſa Tigris vbi nidum vacuum reperit velociſſimo curſu totam circumluſtrat regionem, donec fugientem venatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetum, ille ſtatim vnum è catulis proiicit, ſuſcipit hunc Tigris mordicùs, & retrouerſa in nidum refert, alacri mox curſu eadem veſtigia repetit, exiguóque temporis interuallo venatorem aggreditur: ille rurſus catulum alterum abiicit, curſúque nunquam intermiſſo nauem verſus prouolat. Suſcipitur hic quoque, & rapidiſſima velocitate reportatur, idque & tertiò, & interdum quartò fit, donec venator conſcenſa naui vix duobus & nonnunquam vno tantùm catulo ablato aufugiat, Equo relicto, in quem illa poſtea quàm fruſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit vltionis ſæuitiam, totúmque diſcerpit, & miſerabiles ſocij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo eſſe dicit Eucherius, Tigris periit: eò quòd non fuerit prædam aſſecuta, quod de fœminea arrogantia dictum volunt.

E

PERNICITAS.

IAM pernicitatis ſignificatum ex iis quæ ſuprà dicta ſunt, deſumitur, cùm citatiſſimum Equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

AMOR IN FILIOS.

F

ITA etiam charitas pietáſque, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria conſideratur: mox & vltionis ſtudium, cùm in relictum Equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICÆ HOSTIS.

SVNT qui Muſis auerſum ingenium, omnémque Muſicæ lepiditatem odio proſequentem, per Tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonum exhorreſcere, vt eo audito mirabiliter inſaniat, eóque furoris prouehatur, vt ſemetipſum dentibus impetat, viſceráque ipſa ſua fœdè dilaceret atque diſcerpat.

DE LYNCE.

Lynx quid.

LYNCEM in Luporum genere plerique recenſuerunt, eiq; Ceruario cognomentum indidère. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci Θῶας vocãt, arbitrentur. Sedenim Θῶας ex Hyæna & Lupo mixto genere naſcuntur. Vtcunque verò authores varient, Lyncem Plinius animal eſſe peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem Lupos Septentrionalibus regionibus frequentiſſimos eſſe conſtat. Sed parum me mouerit eandem ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nã quæ videmus in Ceruario Lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutiſſimus quippe obtutus, macularum in pelle varietas: vnde apud Maronem, *Maculoſæ tegmine Lyncis*, & quod omnium manifeſtiſsimum eſt ſignum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

A

NONNVLLI igitur cùm Lyncem omnium quadrupedum clariſsimè cernere conſideraſſent, hominem, qui viſu maximè polleret, ſignificaturi, animal id hieroglyphicum poſuêre. Sanè multi eas affirmant cõuexa etiam montium viſu penetrare: neque defuêre Philoſophi, qui fieri poſſe hoc commentati ſunt ex imagine, quæ certo ab terra ſpatio ſummo in aëre pendeat, quam Lynx, vtpote quæ ſit oculo admodùm defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauum aliquod vas numo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipſius vaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentãte: quippe rerum earum radiis in aquæ ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quæ aqua inde ſubducta, vaſculi curuitate intercipitur, ac ne videri poſſit præpeditur. Ab hac Lynce, Lyncæos oculos appellatos, quibus cernẽdi vis acutiſsima ſit, plerique putãt. Vnde magnæ vir eruditionis Fran. Petrarcha, pætos illos oculos quos lyricis totiès laudibus extollit, Ceruarios appellauit, ad id ſcilicet alludens, quòd Lyncem ætas noſtra Lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumant, qui ea quoque quæ ſub terra condita eſſent ſpectare ferebatur. Poetæ ſanè plerique penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditum, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, aque ita cõiecto in arborem pilo confoſſum interfectúmque ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybæo Sicillæ promontorio portu Carthaginis exeuntem proſpectare, & numerum cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorum teſtimonio fertur, de quo Horatius:

Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus.

Plinius id aſſerit lib. 8. cap. 38. Sed hoc Dioſcorides & Mattheolus fabuloſum putant. lib. 2. c. 74.

Lyncei oculi vnde.

DE VRSO.

B

SED iam appellat Vrſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſſi ſunt ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM ÆTATE.

HOMINEM originis principio deformem, mox formoſum effectũ, ſiue cuius vita ineunte ætate diſſolutior fuerit, nullâque ratione moderata, cum ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Ægyptij ſacerdotes intelligere cùm vellẽt, Vrſam fœtam pro hieroglyphico ponere conſueuerunt. Compertum ſiquidem eſt, Vrſam fœtum edere ſine oculis, ſine pilis, cruribúſque propemodùm & membris aliis indiſcretum, informem denique carnem: Catto minorem, maiorem Mure, de qua vngues tantùm promineant, cætera ſanguis concretus eſſe videatur: quem poſteà pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimq; ita conformat, & lingua ſubinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortãdos, ne prolem noſtram, quãtùm ad animi rationem pertinet, inſtar Vrſini partus initiò editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarum linguis lambendo curemus, vt ad humanam, quippe rationis participem, effigiem conformetur. Nam de lingua, quæ ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus Commentario.

Vrſæ fœtus qualis.

EX INEDIA MACIES.

Mores occulti.

ADDVNT hominem inedia confectum intelligi per Vrſam in ſpecu latitantẽ, & ore pedes lambentem, cuius quidem pigertima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, commercij ſocietatiſque cuiuſlibet euitatrix, quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atque itidem corpus ſimile ſortita eſt, graue, compactum, indiſtinctum, prægelidæ feræ, quæ ſpelæis in primis gaudet, accommodatum, vnde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nã, vt Theophraſtus & Soſtratus aiunt, Vrſi primum antra habitationibus commoda oſtenderunt: hi ſiquidem tempore dierum circiter XL. licèt longè plures alij ponant, quibus in receſſu aliquo deliteſcunt, priorum pedum ſuctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur, captum per id tẽpus inteſtino inani eſſe, atque ita id conniuere, vt adductum propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cùm ſe præpinguem ſenſerit, ac pleniore corpore grauatum, quò pinguedine concocta fiat agilior. Apud Euſtathium legas Athenienſes aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd Vrſam, quæ in Munychio eius ſacello nata eſſet, interfeciſſent, vt ita per inediam affligerentur, qui animal inediæ patientiſsimum ſuſtuliſſent.

C

Vrſæ natura qualis.

VIRAGO.

MVLIEREM præſtantem animis, non molli, ſed virili vigore præditam plerique ſignificare dum volunt Vrſam pingunt, Pantheram alij: ſunt enim hæ ex omnibus animalibus, maribus ferociores animoſioreſque, cùm in cæteris fœminæ ſint omninò molliores, Plutarchus tamen nõ Vrſam, ſed Leænam ponit in hoc albo cum Panthera: vbi rationem ineſſe brutis diſputat. Cæterùm in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiam apud Plautum, vxorem quam timet Leænam vocat, dum leoninum cauũ intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrſorum autem ſæuitia nobilitatæ ſunt, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculoſa nauigatione, vt tunc videbatur temporis aduecti Vrſi ad populi Rom. ſpectacula, maximæ fuerunt admirationi.

PVELLARIS ÆTAS. D

Puellæ olim Vrſæ dictæ, & quare.

QVIA verò ſuapte natura Vrſæ cohibent ſe intra frutices vel ſpelæa, niſi quantum pabulationis gratia prodire coguntur: iſq; mos plurimùm in rectè inſtitutis ciuitatibus obſeruatur, vt innuptæ puellæ domi clauſæ cuſtodiantur, non abſurdè nonnulli commenti ſunt, puellas Vrſæ ſimulachro referre: nam & hoc quoque ſapit antiquitatem. Siquidem apud Euripidem Hypſipilæ, & apud Ariſtoph. Lemniis, ac Lyſiſtrate, puellas apud Athenienſes olim Vrſas vocari ſolitas legimus, & apud Pollucem ἀρκτεύειν verbum inuenias, quod Latinè ſonat in Vrſas abire. Id verò erat, cùm puellæ, antequam nuptiarum tempus appeterent, pudicitiæ cauſa Dianæ conſecrabantur.

PROVIDENTIA.

Vrſæ calliditas.

NEQVE illud diſſimulandum, licèt ab Ægyptiis minimè traditum, quòd per recedentem in cauum Vrſam, nonnulli prouidentiam ſignificari volunt. Vrſa enim, vt apud Ælianum legas, ita prouida eſt, vt ſaluti ſuæ conſultura, cùm ſe in cauum recipit ad peculiarem inediam, ne per veſtigia deprehendi poſſit, tantum illi natura calliditatis indulſit, auerſis veſtigiis irrepat retrò: eo ſcilicet modo quo traxit Auentinas Cacus in antra boues, atque ea ſpecie venatores fallat, cùm egreſſa inde videantur, non autem ingreſſa.

NEQVE defuêre qui per Vrſi ſimulachrum iram immanem intelligi voluerint, quòd id animal immodicis ſoleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamanthum ſolere Vrſis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes, qui ſub primo & vigeſimo Tauri gradu naſcitur, Vrſum ibi ſtatuunt retrò ſpectantem, hoc eſt, ad ea quæ facta ſunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI.

----Rabido nec perditus ore,
Fumantem naſum viui tentaueris Vrſi,
Sic placidus licet, & lambat digitoſq; manúſque. E

Vrſæ etymo.

Ira enim, vt Theocritus, ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim Vrſis impoſitum: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram ſignificat, & Vr Madianitarũ Rex ab Iſraëlitis occidione cæſus, ſignificat, vt Adamantius interpretatur, affectum huiuſmodi ab iis qui Deum ſequuntur debere protinus abſcindi. Alij nequaquam abſcindendum cenſent, ſed veluti ſubſidio paratum diligenter aſſeruandum: vt cùm res poſtularit, aduerſus noſmetipſos, pro iis quæ inutiliter turpitérve geſſerimus, iraſcamur, quam ſolam animi perturbationem etiam Epictetus ſapienti cedit. Hæc enim iuſta & neceſſaria iracundia eſt, vt noſtri cenſent, qua vnuſquiſque in iis quibus errauit, aut perperàm geſſit, indignatur, & ſemetipſum incuſat. Ex qua quidem indignatione ignis quidam in nobis accẽditur, qui velut in arum ſterilem immiſſus, conſumptis excoctíſque voluptatis peſſimæ radicibus, bono diuinarum inſtitutionum ſemini glebam præparat fœcundiorem. Atque hic ille ignis eſt, quem ſe Aſſertor noſter profitetur in terram immiſſurum, atque vt ſuccendatur, non indiligentem operam daturum. Alibi verò indignatio, ferociáque vrſina in Diuinis literis indicium fuit Hieroſolymitani excidij, vt Eucherius interpretatur 4. Reg. Nam cùm Eliſæus aſcenderet in Bethel, ſcandenti ſemitam obuiam facti ſunt pueri paruuli de ciuitate egreſſi, qui illudebant ei dicentes, *Aſcende Calue, aſcende Calue.* Quos Eliſæus indignitate rei commotus, in Dei nomine deuouit, continuóque Vrſi duo de ſaltu proximo prodierunt qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id ſub figura tunc geſtum, Imperatores duos præmonſtrabat Veſpaſianum & Titum Romanorum Principes, qui poſt duos & quadraginta annos ab aſcenſu Domini, captis Hieroſolymis, tantam Iudæorum deſolationem fecêre, vt deletum penitùs ſit eorum regnum. F

Hieroſolymitani excidij figura. Regum c. 2.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ad verbũ à Plinio li. 8. ca. 36.

CIVITATEM ab imbecillo rectam Principe ſignificare qui volunt, Vrſi caput pingunt: inualidiſſimum enim eſt Vrſo caput, quod contrà, Leoni fortiſſimum. Aiuntq; Vrſos aluearia non mellis pabulíve vllius gratia inceſſere, apéſque irritare, ſed ſalutis ergô, vt ſcilicet apum aculeis ora vulnerati, ſanguinéque ita emiſſo, grauedini qua plurimùm laborant, remedium comparent. Venatores noſtri aiunt, ſi maior aliqua vis, quam ſuperare deſperet, Vrſo incubuerit, eum ſibi conſcium imbecillitatis, qua caput eius laborat, ſi fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus ſupra caput tollere, iiſq; pectinatim firmiter complicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem ſe dare, atque capturam euadere.

DE VRO.

NON innotuit Ægyptiis Vrus bos Germanica, ſed ante feras alias egregiè ſylneſtris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PER quem, eum qui ſibi mortem conſciſcat, ne in manus hoſtium concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum propoſuerunt. Eſt enim Vrus eiuſmodi, qui propter ferocitatem vel nunquam, vel difficulter capi poteſt: quòd ſi eò inciderit, vnde deſperet poſſe euadere, ſemetipſum præ ira ſuffocat, vſque adeò ſe genitum ad libertatem putat, qua denique nihil vnicuique animantium generi optabilius eſſe videatur.

A

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM ROMANVM CIVEM. DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM, ET CAMELVM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DVODECIMVS.

B

NE fortè Commentaria ea Petre Curſi lepidiſſime, quæ multa adeò nudius tertiùs Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Ægyptiis, quàm Græcis, atque etiam Latinis, ſuper Aſini ſignificationibus tradita commemoraueram, curæ pretium fore duxi, quantum ſolicitudine præſtare potui, primo quoque tempore pleniori obſequio tibi ſatisfacere. Videbaris enim illa, quod facilè animaduerti, attentioribus admodùm auribus haurire, & auidiuſculè, vt ita dicam, deglutire: ſed vix adduci poteras, ſcriptores illos veteres in Aſino perſcrutando fuiſſe adeò curioſos, & quoniam vmbra etiam eius in vaniſſimi negotij prouerbium ceſſerat, reliquum etiam corpus paruipendendum exiſtimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter diſſerueram, quàm quæ alias ſparſim à me fuerant ea re ſuper adnotata, eorum citatis teſtimoniis, qui talia memoriæ prodidère, vbi tantùm res depoſcere videbatur: nam minus omnia tunc ex tempore dicere aggreſſo ſuccurrebant. Quare tunc non pauca prætermiſſa ſunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant, quæ quidem nunc qualitercunque à me conſcripta ſint, benignè accipias velim. Et ſi minùs tibi lucubratio ipſa ſatisfecerit, vt quæ nimiùm properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animúmque meum exiſtimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, ſatis plurimùm facere ſtuduiſſe: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmáque atque conſtans amicitia, quæ ab ipſo primùm die, quo Romam diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificum in dies accepit incrementum: acceſſit & tam vnanime concórſque contubernium, conuictúſque per annos aliquot iucundiſſimus. Ita ego pluribus atque iis non leuibus de cauſis tibi ſemper coniunctiſſimus, ſcripta cogitationéſque meas communicare tecum maximè conueniens exiſtimaui, quòd optimi integerrimíque amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in cauſa ſunt, ſi quid admoneant, vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus afficiunt, ſi probent. Sed enim quid oneris gerat Aſinus inſpiciamus. C

IGNARVS HOMINVMQVE LOCORVMQVE.

Homo Aſellicepſ quid denotaret. Idem vſurpatur à Gallis, Italis, Hiſpanis.

CVMPRIMIS autem rerum omnium ignarum per Aſellicipitem hominem ab Ægyptiis ſacerdotibus ſignificari, & Horus & plerique alij prodidêre, eámque imperitiam in eo præcipuè notari volebant, quæ plurimùm ex ſolitaria accidit educatione: quippe cùm quis tanquam Aglaus alter, intra priuatos parietes ſemper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tuliſſet foras, oportere ſcilicet hunc parum experientem eſſe, & officiorum hoſpitalium inſcium. Iſraël itaque diu apud Ægyptios educatus, & hieroglyphicõn optimè peritus, cùm Iſacharem filium ſuum Aſinum appellaſſet, intra terminos eum occubiturum dixit, Non enim longiùs peregrinari ſolent Aſini, vt Equi, & Muli, ſed intra prouinciam, in qua nati ſunt, plurimùm contineri. Addidère etiam prouerbium in imperitos, *Aſinus ad lyram*: quod non admodùm abſimile eſt ab Horatiano illo, *vt qui narraret Aſello fabellam ſurdo,* hoc eſt, obſtupefacto, quíque nullum ex ea re ſenſum perciperet. Ideóque Cicero in Piſonem: *Quid nunc te Aſine literas doceam? non opus eſt verbis, ſed fuſtibus.* Adeò enim ſubiecti addictíque fuſtibus ſunt Aſini, vt vulgus paſſim ver-

bera plagáſque flagris inflictas, Aſiniatas vocitet. Hanc ſanè mentis tarditatem Scipio apud Numantiam ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, *ſi quintum páreret mater eius, Aſinum fuiſſe parituram.* D
Quin & Iunius Baſſus homo dicaciſſimus, vulgò Aſinus appellatus, ob ſtuporē ridiculóſque mores. Ob huiuſmodi ludibrium, & ignauiæ contemptum, qui pilæ ludo victus eſſet Aſinus appellabatur: qui verò viciſſet, Rex, quem morem tangit Plato, in Thæteto, & lib 9. Pollux. Ad hoc reſpexit etiam Horatius, cùm epiſtola ad Mecœnatem ſcribit: *At pueri ludentes, Rex eris aiunt, ſi rectè facies.* Contrà verò quod ad peregrinationem attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de cauſa ſapiētem effectum putat, quòd is

Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

Vlyſſis nomen vnde. quique, vt ait Horatius, *Quid virtus & quid ſapientia poßit, vtile nobis propoſitum eſt exemplar:* nomen ipsū inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquam ignobiles ſcriptores interpretantur ὅλων ξένον, omnium quippe hoſpitem: nam Æoles, quod alij verterunt ὀδυσσεὺς λ, litera quam amant, incolumen retinuerunt, eóſque Latini ſecuti ſunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamem ſum neſcius, Icarium eius patrem aliam nominis afferre cauſam, Odyſſea, quæ nihil quicquam eſt nunc ad commemorandum neceſſaria. Aſinus porrò in fabulis pro Imperitiſſima perſona ponitur, & in argumento fatuitatis atque dementiæ ſemper habetur, in quem demùm vti Plotinus innuere videtur, ille redit, qui ſenſus expers, brutalem & ſtolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheū, cùm bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Aſinum tantùm ac pecudem ab omni rationis vſu ſemotos reperit. Neque quidem inficiatur Gryllus, ſed plures inter homines eiuſmodi ingenio præditos confidenter aſſeuerat. Huius non immemor ſtoliditatis Ouidius, Midam, quòd ſententia ſua ruſticam Panos cantilenam diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatum à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in Aſini auriculas demutarentur. Interpres tamen Ariſtophanis, Pluto, vt hæc quoque repetamus, tres memorat cauſas cur Midas aſininis auribus fuiſſe prædicetur, ſiue quòd acutiſſimi eſſet auditus, cuiuſmodi ſunt Aſini, quos præter Mures cæteris animantibus auditu præſtare tradunt: ita enim interpres ille, quiſquis is eſt, ſcribit, ἡ ὅτι ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλὴν μυός. Hinc Apuleianus Aſinus de ſe ait: *Recreabar quod auribus grandiſſimis præditus cuncta longulè etiam diſsita ſentiebam*, ſiue quòd Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα *Auriculæ aſininæ*, ſiue quòd exploratoribus accuratiſſimè ſit vſus, delatoribúſque plurimùm delectaretur: vnde illud de principibus fertur, *Regum aures innumeræ.* E

PETVLANTIA.

IMMODICAM verò petulantium luxuriam per animal hoc in Diuinis literis notari, indicio eſt, quod celeber ille Propheta ait: *Quorum carnes ſunt, vt carnes Aſinorum.* Et Plato dum antiquorum figmenta ſequitur, ne ſacratioris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propagaret, hæc non incurioſè tractauit, ac de aliis quidem animalibus paſſim multa, de Aſino verò hoc præcipuè dixit diſputante apud Phædonem Socrate: *Homines, qui fœdis concupiſcentiis manus dediſſent, ventrique deditiper inertiam atque laſciuiam ingloriam inutilémque egiſſent vitam, neque quicquam penſi pudoriſve habuiſſent, in Aſinos poſt obitum deiici.*

IMPVDENTIA.

Cur per Aſinū impudentia ſignificetur. SVNT enim qui per Aſinum impudentiam ea de cauſa ſignificari velint, quòd Aſinus ſua tantùm commoda deſtinatiſſimo quodam animo proſequatur, & modò ſuæ morem gerat voluntati nihil penſi habeat, caſtigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in Aſino vitium ita notat Xenophon, vt de ſe V. de Græcorum reditu, dicat: *Eo inquam tempore, ſi quem iniuriæ vllo genere laceſsiui, non poſſum non confiteri, vel Aſinis me, qui eſſe dicuntur omnium quadrupedum inuerecundiſsimi, inuerecundiorem fuiſſe.* Quòd verò Ioſippus cor Aſini, & Canis impudentiam, obiicit Appioni, hac eadem ſententia in vno ſtoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam inceſſit. F

POPVLVS IVDAICVS.

Iudæi Aſinæ cōparati. ET populus Iudaicus, vtpote qui ſublimioris doctrinæ, quæ in Diuinis eorum literis deliteſcit, intellectum minimè percipiunt, ſimplicitatémque ſcriptorum tantùm proſequuntur, ob huiuſmodi ſtuporem & imperitiam Aſinę aſſimilatur, quam Chriſtus poſthabuerit inſcenſo eius pullo, qui factus eſt ea doctrina dignus, quam ille nos docuit. Aſina enim illa, vt Græci Theologi deprehendêre, populi prioris ſymbolum fuit, quæ ſcripti onus pertulerit: eſt enim animal ad onera tantùm & labores genitum, vt Eucherius dicit, ſuper quam Apoſtoli veſtimenta ſua iniecêre, hoc eſt, veterem hominem
Cap. 9. exuêre. Pullus verò, de quo Zacharias: *Ecce Rex tuus veniet tibi iuſtus, & ſaluator ipſe pauper ſedēs ſuper pullum Aſinæ*, propter priſtinam imperitiam, iuniorem indicabat populum. Aſinæ quidem filiū, vt Euangeliſtæ cum pleriſque aliis reddidêre, nonnulli filium ſubiugalis poſuêre, animalis quippe, quod operibus & officiis ſeruilibus omnibus ſubiicitur, plerique Gentilium nationem appellarunt, quæ Chriſtum inſidentem tulit, promiſsámque à Prophetis & lege ſalutem minimè deſpexit: *Agnouit enim Aſinus præſepe Domini ſui.* Hoc porrò citato loco Eucherius: *Per Aſellum*, ait, *quem inſedit Dominus,*

ſimpli

A *ſimplicitas fidelium exprimitur: plebs ſcilicet quæ Dei notitiam non habebant, quam Chriſtus regendo & præſidendo, ad Hieruſalem hoc eſt, ad pacis conſpectum, adducit.*

A DEO ET SACRIS ALIENVS.

Ægyptiorū odium in Aſinum. ASINVM porrò Ægyptij adeò impurum exiſtimabant, vt animal etiam dæmoniacum arbitrarentur, propter quandam cum eo ſimilitudinem. Quò verò oſtenderent eum admoueri ſacris minimè debere, hominem cum ſeceſpita poſitis in terram genibus effingebant, cum enſe ad mactationem parato, ſed manibus poſt terga religatum: inde Aſinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autem id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumelioſam eius naturam, verùm propter colorem etiam ex albo nigroq; confucatum, quem à Deorum ſucrificiis alienum abominabantur. Erat verò apud eos mos, vt Aſinum ludibrias omnibus inceſſerent, luto ceſpitibúſque paſſim impetitum, contis etiam ſtimularent, quaque ſe locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles deſpicatiſſimóſque homines emanarit, *Aſinus Ægyptius.* Apud Hyperboreos tamen inſtitutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini Aſinos mactabant. Nam vt apud Callimachum legere eſt,

Τέρπουσι λιπαραὶ Φοῖβον ὀνοσφαγίαι.
B *Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex Aſino.*

Citat Apollodorum etiam Clemens Stromatis, de huiuſmodi ſacrificio. Gaudere verò Apollinem vitæ arbitrum, eorum iugulatione dicunt, propter aſſultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficulterque occidi ſoleant magnis quantumlibet ictibus percuſſi. *Aſinus cur Priapo dicatus.* Quantum verò pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo ſacer habebatur, ob verendi ſcilicet enormitatem, qua ſupra modum præditi sūt Aſini: atque inde ſunt ad generandum admodum ſegnes, compertúmque eſt omnes alios ea genitalis productione conſpicuos, ad generationem ineptos eſſe, quòd in emiſſione per eam longitudinem ſemen tranſmeans & hebetetur, & frigidius fiat. Neque verò noſtro tantùm tempore viri huiuſmodi Aſinorum inſtar habentur, ſed olim etiam, vt gratiſſimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animalium modum prominente Onos appellatus eſt, eáque de cauſa ditatus, & Herculis ſacerdotio præpoſitus. Tacebo Heliogabali emiſſarios, in huiuſmodi genus monſtrorum conquiſitionem: tacebo noſtrorum etiam temporum opprobria.

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO *deſtitutum.*

NEQVE abſurdum eſt ſignificatum illud, quod ex vulgi prouerbio deſumptum eſt, cùm præclarè venuſtéque aliquid inchoatum citò deſeritur, currentem Aſinum pingere. In ore enim omnium eſt, Aſini ſuccuſſationem parum admodùm procedere. Sanè legas apud Ælianum, Aſinos, eos præcipuè qui ſunt in Mauritania citatiſſimo gradu curſum inchoare, paruóque confecto itinere
C citò deficere, vnde neceſſe ſit eos ad Equos alligatos reſti attrahere. Hinc Trigæus Ariſtophanicus ſuum illum ſcarabeum Aſinum appellat: monens ſcilicet, ne curſu nimiùm pernici viam auſpicetur, ſed paulatim & ſenſim volet, vt labori ſufficere poſſit, quod longè ſeciùs accidit in Indicis, qui quidem, vt idem Ælianus author eſt, cùm iter arripiunt, tardiùs incedunt, paulatímque progrediendo feruntur incitatiùs, rapidiſſiméque gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOT autem ea ſunt quæ de Aſinorum ſtoliditate traduntur, vt ſubinde ſit ad eam redeundum, quam ſi apertiùs Ægyptij deſcribere voluiſſent, animal omnium maximè docile deligebant, Simiarum quippe gregem, inter quas Aſinum vel ſaltare, vel tibiis canere vel etiam diſceptare fingebant: rem quidem tam dictu quàm ſpectatu ridiculam, ſed quæ in receſſu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALITER fænatum Aſinum in huiuſmodi ſignificatum proponebant, quippe quòd animal ſit minùs idoneum ad diſcendum. Vnde Horatius,

Infælix operam perdas, vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem ducere fræno.

Vnde etiam Mathematici eum qui ortu ſuo ſextumdecimum Leonis gradum ſortitus ſit, indocilem futurum præſagientes, frænatum Aſinum tunc oriri fingunt: irritam eo modo inſtitutionem futurā indicantes. Eſt apud Platonem Legum III. iuxta finem, prouerbium, *Ab Aſino excuti*, de iis qui grauia & magna vel difficilia profeſſi, ab incœpto turpiter deſiſtunt. *Prouerbiū ex Platone.* Sedenim miror, vnde Grammaticus quidam adductus ſit, vt Platonis prouerbium hoc ita ſit interpretatus, vt de iis dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamentis quibuſlibet voluptificis & belluinis (hæc enim eius verba ſunt)

ad me

ad meliorem mentẽ regrediuntur, cui quid aliud reſpondeã, quàm vt ipſius Platonis verba ſubiiciã? τίνος δὲ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεται ἑκάστοτε οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν, *Cuius verò rei gratia hæc dixerimus, mihi oſtendendum eſt, oratioque ipſa tanquam Equus hinc atque inde coërcenda, ne effrenum veluti os nacta, ipſoque dicendi impetu prouecta, vti prouerbium eſt, ab Aſino quopiam excidat.* Sed cùm is & hic, & alibi ſæpe cadat ab Aſino, in luto hominem hæſitare permittamus, neque tollere rurſum fractum crure Planum procuremus. Id verò eò magis indignè ferendum, quòd teſtimonium ſibi accerſit ex Euangelica lectione, quam ſuprà citauimus, vbi Seruator noſter Aſinæ pullum obequitat, neque intelligit longè aliud eſſe, inuectari Aſello in vrbem Hieroſolymam, aliud ab Aſino excuti, vel mente alienari, nam & iocus ex locutionis enunciatæ ambiguo reſultat, cùm ἀπ' ὄνου etiam ἀπὸ νοῦ ſonare videatur. D

IRRISIO.

VT verò reliqua proſequamur: eſt & irriſionis indicium Aſinus, propterea quòd rictu labiiſque latè diductis, dentibúſque deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appreſſa ad aures manu aſininas auriculas imitantur, vnde Perſianum illud in huiuſmodi deriſionem, *Auriculas Aſini quis non habet?* Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, *Multi te derident: Et illos*, inquit, *fortaſsis Aſini.* Altero ſubiiciente, *Sed illi non curant Aſinos*, *At neque ego illos*, inquit.

Perſij Diogeniſque dicterium.

SOPHISTARVM NVGÆ.

SILENTIO præterire non poſſum, Sophiſtas noſtros, cum aſino illo ſuo tam fœdo, tam ſpurco, tam abominabili, quem ita in deliciis habent, vt ſine aſino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediantur. Nulla vnquam tam grauis, neque tam ſeria res in conſultatione ponitur, vt non ipſi aſino ſuper agendum cenſeant: ſed enim iis optimè res cum aſino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, diſciplinam omnem ſuam oſtentant, ac omnium ignari, quódque peius eſt, indociles, de re nihili ſemper altercantur. Ad horum porrò ſimilitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinariis, vt inſcriptio eſt, hiſtoriis, eos tradit aureum aſini caput adorare conſueſſe, ſingulíſque ſeptennij ſpatiis alienigenam ſemper hominem inſidiis exceptum, in conuentibus ſuis membratim diſcerpſiſſe, quod & Plutarchus Cheronæus Sympoſiacis quæſtionibus, & Cornelius Tacitus hiſtoriis memoriæ prodidêre: quã vti manifeſtiſſimam calumniam, ab Appione olim excogitatam, & Ioſephus conſtantiſſimè refellit, & Adamantius contra Celſum acriter redarguit. Noſtra tamen tempora Symeonem puerulum Tridenti videre, quem blanditiis illectum, & in ſynagogam perductum, Iudæi ſocialiter eo ſacrificij genere trucidarunt, ſtylis per vniuerſum corpus infixis, vnde ſanguinis quiſque guttam viuis artubus exhaurirent. Teſtis ara facti, quæ quotannis ibidem à piis inuiſitur. E

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERAT verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd veluti maiores noſtri ſeruos ebrios, lingua pedibúſque titubantes in liberorum conſpectum ad vitij ludibrium producebant, quò ipſi diligentius cauerent, ne in huiuſmodi turpitudinem inciderent: ita ſacerdotes Ægyptij aſinum inter flores & vnguenta ſtatuebant, quorum nihil ad ſenſum eius pertineret, ex hoc ſcilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè aſſentatorum machinis inſidiatur, indicantes: cùm inde riſui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum aſſentationes aucupãtur. Plerique enim, magni alioqui viri, à Muſis & Gratiis alieniſſimi, omnique turpitudinis genere ſpurciſſimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non ſolùm commendari patiuntur, verùm etiam, niſi facias, indignantur. F

Aſinus inter flores, quid.

IGNAVIA.

APVD multos aſini ſignificatum eſt ignauia, quæ quidem cùm ſit omnibus nota, ſuperfluum eſt eam latiùs explicare. Ex hac tamen nota Palæſtini aſini excipiendi ſunt, qui Equos ipſos pernicitate prouocare dicuntur: traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris expeditione, inuentos ait aſinos, qui Equos curſu facilè ſuperarent. Nam cùm ad eos equites proximè acceſsiſſent, curſum illi arripiebant, cumque longius profecti eſſent interim reſtitabant, atque ita ſæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi aſinos non ad onera comportanda, ſed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucem ſanè legas per ὄνον inter alia ſignificata inferiorem dici molam, ita à tarditate ceſſationéve, quæ aſino propria eſt, appellatam. Et populos quoſdam memorat Xenophon, qui non alia victitant induſtria vel arte, quam fodiendis λίθοις ὀνίταις, hoc eſt lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idonei ſunt. Et in ſacris noſtrorum literis, vbi vulgata interpretatio habet, opus eſſe, vt mola aſinaria ſuſpendatur, ὄνου tantùm apud Græcos legitur. Denique ne rem

Pernicitas quorundam Aſinorum.

rem tam apertam multis inferciamus ambagibus, Catullus idipſum intelligit, cum ſuper Æmylio quodam impuriſſimo dicit: *Et non piſtrino traditur, atque Aſino*; Ne legamus, *atque Aſinus*, hoc eſt: *perinde ac Aſinus*, vt erudituli quidam putant néve interpretemur lectionem, *atque Aſino*, ad concitandum ſcilicet circa molam aſinum, vt nonnulli ex commentaribus exponunt. Sed vt ad aſininã ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antiſthenes, cùm Athenienſium iudicium in creandis magiſtratibus notaturus, ſuadebat eis, vt aſinos ad agriculturam deligerent, quos cùm illi negarent idoneos ad arationem: *Atqui*, inquit ille, *non ſatis vobis eſt Magiſtratum elegiſſe, ſiue aptus, ſiue ineptus vir ille ſit ad gerendum?* A

Dictũ Antiſthenis ex D. Laertio in eius vita.

EREMITA.

SED quoniam de Onagro facta eſt ſuperiùs mentio, minimè prætereundum eſt quòd Diuinæ literæ per Onagrum Eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis ſuccedentes, in ſolitudinariis & ab hominum veſtigio ſemotis locis vitam degunt, vni Deo tantùm dediti, quod tradit Eucher. de quibus dixerit Iobes, *Quis dimittet Onagrum liberum?* ſed quia ſequitur, *Et vincula eius quis ſoluit?* de Iudæis quidam dictum volunt, quorum præcepta vinculis comparantur.

MVLIER MALE MORIGERA.

SVNT qui mulierem conceptum euitantem, aut virum admittere nolentem per aſinam, & fuſtem inhærentem tergo, deſignent: ea enim ſemen à coitu reiicit, niſi interpelletur: quamobrem ſtatim poſt coitum neceſſe eſt eam verberari agitariq́; & ignauiã qua prædita eſt ſolitudine caſtigari. Quinetiam mares ipſos fuſtibus ſalire cogunt, vnde vulgo mos eſt, viros minimè officioſos, aſinos appellare. Quid verò illud, quòd huiuſmodi pertinacia demortui etiam ſpoliis inhæreſcit? vngulæ ſiquidem aſininæ viuentem partum enecant, mirificéque maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter, eas in ſuffitum adhibere conſueuerunt. B

PRÆGNANTIÆ DISSIMVLATRIX.

MVLIEREM ad hæc prægnantiam occultantem notare cùm volunt, parientem aſinam pingunt. Obſeruatum enim eſt, id eam impendiò cauere, ne vel in conſpectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda eſt in tenebra, cum excludendi tempus aduenerit.

Aſina in occulto pariens.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

PVLLVS verò aſinæ nunc Solſtitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimùm & pariant, & admittantur, vt eorum ſeminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo naſcatur tempore, quod eius imbecillitati ſit idoneum: annum enim integrum omninò geſtant.

Plin. li. 8. c. 43.

VIR FRVGI, VXOR PRODIGA.

MINIMÈ prætereundum eſt illud, quod inſignium pictorum & ſculptorum etiam opere nobilitatum eſt, vt cum virum in re cumulanda ſolicitum, neque aſſiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda diſſipandáque intentam hieroglyphicè ſignificare vellent, hominem ſparti funiculum torquentem, illam verò Aſelli effigie aſſidentem à tergo, & opus quantumcunque fieret abrodentem, effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuiſſe dicant, meminêre verò & Pauſanias & Plinius, ac mox comẽ tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis inſculptum marmore obſeruatum. Hinc quid ſibi velit Propertianus verſus, admonemur: C

Aſellus fune abrodẽs, quid.

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternúmque tuam poſcat Aſelle famem.

Prop. lib. 4. Eleg.

Illud κατὰ πάρεργον addam quod Pauſanias ponit, Aſellam, nõ aſellum marem in pictura ſpectatam, quæ funem abroderet. Plutarchus commentariis περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, ſed Aſinum non nominat.

PATERFAM. PARCVS. FAMILIA PRODIGA.

DIODORVS aſinorum imaginem iſtiuſmodi apud Ægyptios oſtentari tradit: aſinum quippe vnum lõgioris funis nodos complicare, ac alios à tergo clanculum diſſoluere, vno porrò eodémque argumento cum ſuperiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, cæterùm pictorum & ſculpto

ſculptorum ingenio variatum. Alterum tamẽ hoc patremfamiliâs frugi, familiam verò prodigam & D perditam oſtendit: nimirum enim nodum plicare, ſignificat congerere, accumulare, rem facere: diſ- *Pli. lib. 35. cap. 11.* ſoluere verò, deſtruere, diſperdere, atque prodigere. Sane apud Plin. vbi opera Ariſtolai Pauſiæ filij recenſentur, inter alia eſt piger qui appellatur Ocnos ſpartum torques, quo aſellus abrodit: quamquam hoc eo ſignificato accipi poteſt: vt ignauorum opera excipi à pernici inteligamus.

BONVN OMEN.

Simulachrũ Aſini ab Auguſto dicatũ, quid. QVOD verò ſimulachrum & Aſini & Aſinarij æneum eſt ab Auguſto dicatum, vtriuſque nomen in cauſa fuit, quòd ab his ipſe victoriæ præſagium cepit, cùm apud Actium ei in aciem deſcendenti facti obuiam eſſent, agaſoniſque nomen Eutycho eſſe, beſtiæ verò Niconi intellexiſſet: quid enim non benè ominaretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid quod mouere poſſet, cùm tam ſpecioſa eſſent nomina: quid autem in illo fuerit, mirum eſt, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis cuſtodiæ credito, aſinus, qui ruditu quodam ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte curſu rapido profectus, ſperandæ ſalutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali ſi quis ægrotet, vidiſſe aſinum qui à lapſu ſe ſuſtulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, *Viden' vt Aſinus ſeſe erexerit*: decumbentem indicat ſurrecturum?

VINITOR.

Aſini officia. NE tamen animalis iſtius ſtuporem, ſegnitiem & ruditatem vſquequaque deludamus, grati animi opus fecerimus, ſi qua nos parte iuuerit, expoſuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem vineas colere non alio nos doctore didiciſſe, nonnulli tradunt, quàm aſino, quando E is putandarum vitiũ & author & præmonſtrator fuerit. Nam abroſo ab eo vitis palmite, vindemiam inde feraciorem proueniſſe obſeruatum eſt: idque ſumma ſecuti diligentia mortales, lætiorem ſibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumẽtum Naupliæ ſpectabatur, vbi lapideus aſinus grata poſteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neque mortuus quidem officium facere deſiſtit: ſiquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depoſitam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OCHVM autem Perſarum regem ἱερογλυφικῶς, per aſini ſimulachrum in primis Ægyptij notauère, quicum maxima intercedebant odia, vt fieri ſolet, inter eos qui de imperio, deque libertate dimicant. Hic eſt Ochus ille auaritia in primis famoſus, adeò vt vrbem eãdem intrare nunquam voluerit, ne aureos, qui ſinguli ſingulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnum miror *Cyrus & Ochus.* apud Tertullianum Cyrum eundem & Ochum dici, hunc inquam Ægyptij ſceleratum pollutúmque aſinum cognomento vocitabant, in quos ille, vt Dion ſcripſit, hæc eſt retorquere ſolitus, *Aſinus profectò veſtrum deuouebit Bouem, Apiſque ita poſtmodùm mactauit, Aſiniique eos imaginem auream compulit adorare, quo nihil illi vnquam ignominioſius accepère.* Falſum verò illud eſt, & ab omni veritate alienum, quod Cornelius Tacitus tradit de aſinino capite, quo de ſuperiùs à Iudæis loco numinis habito, in quo impudentiſſimè mentitur, & ea de cauſa mendaciorum loquaciſſimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus eſt in Iudæorum origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Lybia oriundos ſcribit, modò Æthiopum prolem comminiſcitur, & in omnibus quæ de Moyſe loquitur, deliria mera ponit. Ægyptiorum autem exemplo, Cliſthenes cùm infeſtiſſimo Sicyonios odio proſequeretur, F eorum tribus in ridicula cognomenta commutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας; tum χοιρεάτας appellando, *Suarios* quippe, *Aſinios*, *& Porcarios.*

LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

RECEPTVM & illud eſt, ſeruilem laborem per aſinum clitella inſtratum ſignificare, cuius rei cauſa magis vulgo nota eſt, quàm verbis explicari neceſſe ſit: quippe quòd animal indefeſſi ſit laboris, vnique & perpetuæ onerum vectationi vexationibúſque aliis damnatum eſſe videatur. Porrò legas in Eccleſiaſtico: *Cibus, virga & onus Aſino, vt panis & diſciplina & opus ſeruo.* Aſini etiam cutis poſt obitum, ne quid eius vnquam requieſcat, foraminibus dilacerata, aſſiduæ cribrorum inſeruiat agitationi. Quod porrò laboris ſignificatum etiam ad ſomnia progreditur: ſi quis enim, vt alibi diximus, aſini ſe aures habere imaginatus fuerit per quietem, ingruere homini ſeruitutem & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiam ſi quis aſininum ſe caput habere ſomniauerit. Sed quod ad hanc ſententiam facit, nequeo illud diſſimulare, quod iocosè actum eſt à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudibus lucubrationem feſtiuiter illuſit. Nam cùm is librum cui titulum fecerat πονεγκώμιον, *Ptolemæi iocus.* Regi ſibi obuiam facto, quidque præ manibus haberet interroganti, obtuliſſet, Rex accepto libro, π primum tituli elementum ſtatim abraſit, atque ita pro Laboris laudatione, Aſini commendationem legendum oſtendit, quippe ὀνεγκώμιον, labores ſcilicet illos, quos tot ille laudibus in cœlum extulerat, ad aſinum potiùs quàm ad hominem ſpectare. Ita enim delicioſum ac molle po-

tentiorum genus ingenuis etiam laboribus induſtriæq; generoſæ, laudabilibúſque vigiliis illudunt, A cùm fruges conſumere nati, tantillùm hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationem quærimus, iniquiſſimè inuident. Sed illud in Ptolemæi, ſcomma facetè Lucianus Menippo, decretum recitat apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuitum animæ, quæ rurſus in vitam remittendæ eſſent, in aſinos demigrarent, donec in tali rerum ſtatu, ad multa annorum millia aſini ex huiuſmodi aſinis renati onera ferrent, atque inſuper à pauperibus agitarentur. Meminiſti autem doctiſſime Curſi, argumentũ hoc ſermoni noſtro anſam præbuiſſe, cùm in medio conuiuio in magnorum quorundam hominum inſolentiam acriter excandeſceres, qui otio & laſciuia diffluentes, & omni nequitiæ genere contaminati, literatos viros omnes laborum cauſa aſinos appellauerant: fuerint, aiebas, qui ſtupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omnium bruta aſinos exiſtimarint. Longè diuerſum illud eſt, quòd apud Hebræos, præcipuè Cabaliſticos, aſinus eſt ſapiẽtiæ ſymbolum, cuius quippe ideam con- *In Sapiente quæ requirantur.* ſtituunt SAPHIROTH, eam afferentes rationem, quòd eum qui ſapientiæ ſit operam daturus, victu admodùm tenui, & eo plurimùm plebeio contentum eſſe oporteat, cuiuſmodi parſimonia præditum eſſe aſinum ignorat nemo: adhæc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientiſſimè tolerare, neque ad vllam excandeſcere contumeliam, vndecumque illata fuerit, animo eſſe paruum, inopem atque ſimplicem: vt qui nullum inter carduos & lactucam diſcrimen habeat, corde ſit minimè vafro, minimè cupiditatibus contaminato, bile ita careat, vt cum omni animantium genere pacem ſibi perpetuam conſtituerit, nec vllum ſit onus quod detrectet, quod non obſequioſè ſuſcipiat, & ſi ſit opus, pro Boue terram proſcindat, plauſtrum trahat, præcipuè verò machinæ maximè omnium neceſſariæ piſtrino æternum ſeruiat, ligna, poma, olera, frugum genus omne comportet, ſit denique totius humanæ commoditatis aſſiduus & infatigabilis miniſter, vt etiam, quod aiunt, myſteria portare compella- B tur. Meritò itaque Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio diſcipulis clarus, aſinum his condiſcipulum fertur adhibuiſſe. Neque verecundatus Cleanthes appellatione huiuſmodi confidentiſſimè reſpondit, *Aſinus quidem ſum, ſed qui portare poſſum ſarcinam Zenonis.* Valebit igitur Ariſtot. qui opere de Moribus non quemcumque fortem eſſe exiſtimat, qui quamcumque toleret vel ignominiam: vel calamitatem vel incommodum, virtutémque vllam negat in patientia ſitam eſſe: homo mollis, & delicatus, qui tamen liquidò perſpiciebat, ſi fortitudo partem haberet in patientia, futurum dubio procul vt aſinus animalium fortiſſimus haberetur. Hæc atque alia multa in aſini commendationem declamaſti. Atque ego acerbiorem tuam iram illam hoc ſermone commitigaueram, qui labores quidem agnoſceremus, omnem verò ignauiam ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautum lege veteri ſciremus, vtilitatis quæ ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, vt honore cum hominibus pari dignaretur. Nam cùm primogenita ſacrificari præceptum ſit homo tantùm atq; aſinus excepti: vt ille ſcilicet, certo pretio redimatur: hoc, Oue, animali iumentorum omnium pretioſiſſimo innocentiſſimóque commutari poſſit. Sed ne vllum officioſiſſimæ ſeruitutis genus huic brutorum generi deſit, noſtris etiã morbis nos leuare, ac eos ad ſe recipere perferreq; natura ipſius vi quadam occulta minimè detrectarunt. Nam vt Apul. lib. de re Ruſtica ait, ſi quis à Scorpione ictus ſuper aſinum aſſederit ad caudam cõuerſus, tranſibit in aſinum dolor, & is pro percuſſo torquebitur. Addit *Fabula Democriti.* & Democritus fabulam ſuam, qui ait, percuſſum à Scorpio ſi ſtatim ad aſinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, *Scorpius me percuſſit*, non doliturum ampliùs, dolore ſcilicet in aſinum tranſeunte, qui mox pedẽdo emoritur, vt Zoroaſtes addit. Facetiores quidam, morbos ſuos phratoribus, quos itinere caſu obuiam habuerint, cõmendare ſolent, ſiq; illi addixerint, tranſire ad eos incommodum, C donatorem liberari. Sed præſtat id potiùs, quamuis κατὰ πάρεργον referre, quod hic morborum tranſitus in rebus etiam inanimis inueniretur. Nam apud Quintilios præceptis de re ruſtica legimus, ſi lactans adhuc infans febre vexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnũ, inde alterum admouendos, vt cutem contingant, feruorem omnem in cucumeres tranſire, infantem incolumen fieri. Sed iam tempus eſt vt Aſinorum ſuccuſſatione delaſſati, in Mulum inſcendamus.

DE MVLO.

QVONIAM verò progenerat Aſinus Mulum, par eſt, vt Mulum Aſino ſubiiciamus: mox à laborum ſocietate Camelum Mulo ſubiungamus.

NOTHVS.

AB eo verò incipiam ſignificato quod vulgò magis protritum eſt. Spurium enim hominem cognomento Muli nemo non appellet, atque olim ea de cauſa Mulos Lunæ vehiculo adhibue- *Lunæ vehiculo cur Muli adhibiti.* runt: quia veluti Mulus non ſuo genere, ſed alieno creatur, ſic ea Solis, non ſuo fulgore lucet, quod & Catullus noſter agnoſcit, vbi, *Siue notho es lumine Luna*, dicit. Nam quod alij factum hoc ob ſterilitatis ſimilitudinem dicunt, quòd ſcilicet Luna perinde ſterilis ſit atque Mulus, dicere non auſim, qui acceperim à Cabaliſticis, Planetarum, ſtellarum, atque adeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquam in matricem infundere, eámque poſtmodùm parturientium in morem vi ſua ſpecies nouatúſque omnes conformare, factaſque & adultas omnium oculis

oſtentare. Quòd ſi res ita ſe habeat, ea ſitne ſterilis appellanda, viderint alij. Nothum verò, qui ſine patre ſit, hominem nuncupare, non tam ſeculi noſtri mos eſt, quàm remotioris etiam ætatis, ob adulterinum, qui nulli non innotuit, conceptum. Cyrus tamen legitimo quamuis matrimonio generatus, Mulus eſt dictus: propterea quòd generoſiore matre natus eſſet, Aſtyagis quippe Regis filia cùm pater Medorum imperio ſubiectus eſſet, de quo verſus feruntur huiuſmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur ſimulac Mulus Medorum inuaſerit regnum: D

> ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
> καὶ τότε Λυδὲ πελαυρὲ πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
> φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per Mulum bellicas tempeſtates intelligunt, propterea quòd plurimus ſit belli tempore Mulorum vſus. Ferunt verò Medum Aſinum primum Equæ vim intuliſſe, eáque inde grauida facta, mortales id ſeminij parare didiciſſe.

ALIENVS AB AMORE.

SVNT præterea qui hominem alienum ab amore Mulæ ſimulachro notari velint: propterea quòd ea ſit tantæ contra amorem efficaciæ, vt puluerem in quo ſe Mula volutauerit, corpori inſperſum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti, bone Deus, eſt ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, concordia ſcilicet repugnantiáque rerum, in hoc quoque animalium genere ſuperſtitioſa Magorum ſedulitate deprehenſa. Nam quæ ipſa adeò ſterilia ſunt diuerſiſſimi tamen generis fœcunditati conferunt: ſiquidem ſetas aiunt ex cauda Mulæ, ſi iunctim euellantur, inter ſe colligatas in coitu, mulieres cogere, vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

E

Plin. libr. 8. c. 44.

SED præcipuum apud Ægyptios eſt Mulæ ſignificatum, ſterilitatem indicare, cuius partum prodigioſum eſſe ad expiationem vſque, veteres credidêre. Eas verò ad progenerandum ineptas ob id authores tradunt, quòd animalia quæcumque tertij ſunt generis, diuerſis quippe generibus prognata, non gignant. Quas verò Theophraſtus in Cappadocia, & Syria vulgò parere exiſtimauit, Ariſtot. diuerſum ponit genus, quos Hinnos appellant: fert hos præcipuè terra Syria ſupra Phœnicem, qui ſimilitudine quadam nomen Mularum acceperunt, cùm genus omninò diuerſum ſit. Coëunt hæc animalia, & mutua inter ſe ratione progenerant. Alcmæon in Mularum genere mares ideò ſteriles eſſe dicit, quòd tenuem admodùm genituram habeant, ac perinde frigidiuſculam: fœminas verò propter locos minimè adapertiles, quod & Horus noſter & Empedocles tradidêre: breues enim illi ſunt, humileſque & reſtricti, Venerique auersè coaliti, vt neque genitura recta in illos labi, neque ſi illabatur percipi poſſit, id quod in diſſectionibus Diocles optimè ſe obſeruaſſe confirmat. Eandem porrò ſterilitatem per Mulum exprimunt & Diuinæ literæ. Nam Pſalmo XXXI. Mulo fieri ſimiles prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac Equus etiam. Hoc inſuper ſterile eſt animal, quippe nulla virtutis ſemina concipit, nec fructum vllum producit, atque hoc partim malè affectæ naturæ cauſa, qua præditum eſt, partim propter inertiam qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauiſſimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrum ita Equorum generoſitati conſecratum eſſe, vt Mulorum genus non ferat intra regionem, etiamſi admittatur Aſinus & rem peragat, Equam non concipere, quod plurimùm admiratur Pauſanias. Vtcumque verò hæc habeant, nemo ignorat ſterilitatem, quæ Mularum propria eſt, fuiſſe cauſam, cur partus huiuſmodi in annalibus aliquando obſeruati, habiti ſint oſtenti loco: bonum verò an malum oſtenderent, in ambiguo eſſe facit euentorum varietas. Siquidem C. Valerio, & M. Herennio Coſſ. cùm Mula in Apulia peperiſſet, totum annum domi foriſque tranquillum fuiſſe comperimus, ſiniſtra tamen quædã obnunciata. Sed quòd omnium pernicioſiſſimum Rom. Reipub. fuit: inter Cæſarem & Pompeium exorta bella Mulæ partu edito, L. Paulo, L. Marcello Coſſ. multi prodiderunt. Cúmque alia Romæ ad 12. portas peperiſſet M. Lepido, Munatio Planco Coſſ. ſubſequutæ ſunt nonnullæ ſociorum direptiones, dum bella per Brutum & Caſſium in prouinciis gererẽtur. At nihil quicquam tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coſſ. cùm identidem Mula Reate peperiſſet.

Muli ac Mulæ cur ſteriles.

F

Ex Mularũ partu euentus varij.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INVENIO & apud quoſdam matronarum notam in partubus ex Mulæ parientis prodigio ſignificari: quod earum pilenta Mulis iunctis trahi ſolita ſint, vt numis aliquot ſpectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALIIS magna rerum molimina Mularum partus oſtendêre, in iis præſertim rebus, quæ præter ſpem & expectationem omnium accidêre: vt Dario Babylonem cluſa totiés opera oppugnanti, quam tunc demùm cepit, vt vulgatiſſima eſt hiſtoria, cùm ex peruulgato per hoſtes ipſos omine, Mula Zopyri, cuius conſilio, opera, ingenio & fide vſus eſt in eo negotio peragendo, fœtum edidiſſet. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animoſiùs tentãdas confirmauit, apud quem Mula pepe

A pepererat. Nam Zopyrus inde animum ſumpſerat, quòd Babylonios conuiciabundos è propugnaculis audierat inclamare, *Darium non antè vrbe potiturum quàm Mula peperiſſet*, euentúmque rei apud ſe compererat. Galba aui ſui omen exceperat, qui Aruſpicibus rerum ſummam puero promittentibus reſponderat, cùm Mula pepererit. Habet enim Mula regium neſcio quid etiam in Diuinis literis, vt Reg. 3. Dauid, *Ponite filium meum Salomonem in Mulam meam*: dicens meam, oſtendit, quòd & ipſe in Mulam ſedebat. Nobis verò (mi Petre) quid ſperandum, quidve timendum eſt, qui Mulæ fœtum domi nuper inſpeximus? Anne enim hoc ſalutis noſtræ duodeuigeſimo ſupra milleſimum & quingenteſimum, Leonis X. ſexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtri nece publico luctu nefaſtus fuit, apud ampliſſimum dominum meum Iulium Card. Medicens, hora lucis tertia, Mulæ, vti noſti, partus editus. Quòd ſi quis, vt Galbæ, protendi huic aliquando ſummam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem, & ſpem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq; peritia omnia ſibi pollicentur. Id vnum precibus à Deo depoſcendum: ne, quod factum eſt Pauli & Marcelli conſulatu, Iulij Pompeiique diſcordiæ, in magnam vrbis perniciem ſuſcitentur: ne quod Lepidi, Plancique conſulatu accidit, inteſtina bella miſerabiles ſociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarúmque in Italia vrbium capturas, populationes, incendia, vaſtitatem inducat, cùm præſertim tam dira ea ſint, quæ ſidera quæ fatidici vates, vetuſta etiam de noſtris temporibus oracula, nocturnæ diuinæque ſæpiùs exauditæ voces, breui futura minitantur, quibus conſentire videtur præſaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sed enim nos interim Deo freti, quicquid euenturum eſt forti animo tolerandum nobis proponamus, inceptúmque laborum ingenuorum iter, dum licet alacriter peragamus. Sed illud non omiſerim, Mulas non ſui generis tantùm animalia parere aliquando viſas, verùm etiam Equos, vt anno circiter M.D.LXII. in Arenate Brutiorum agro, Mula Equum peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis ruſis, quem pòſt Loiſius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem miſit. *Suetonius in Galba. c. 4.*

B *Ex Mula Equus.*

VOLVPTARIA VENVS.

STERILITATIS demùm, quam ſuperiùs poſuimus, ergò, qui laſciuum hominem, Venere quippe non ad prolem, ſed ad voluptatem tantùm atque ſpurcitiem vtentem ſignificaſſent, vel Mulum qui Equam ſaliret, vel Mulam ſurrecta cauda prurientem, pingere conſueuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerandum inepto, genitalia tamen, ad voluptatem natura conceſſit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis experta, nullo neque voluptatis, neque iraſcentiæ, neque cupiditatis ſenſu affici contendunt, mouerique ad huiuſmodi incitationes naturæ quodam impulſu, vt, vel ſe ſoſpitent, vel ſpecies propagentur. Neque quidem dicendum afferunt, Leonem audentem animoſúmque eſſe, neque quidem Ceruum pauidum, ſed quodammodo pauidum, illúmque quodammodo animoſum: perinde ac ſi dicerent, animalia hæc neque cernere, neque audire, ſed quodammodo cernere, audiréque quodammodo, neque vociferari, ſed quodammodo vociferari, atque vt ſemel dicam, ea non omninò viuere, ſed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

C EO verò modo quo prouerbiis argumentum datum, hieroglyphica ſæpius excogitata, & huiuſmodi picturationum ſpecies adinuentæ: vt ſi quis Mulos duos mutuò ſe ſcabentes pingerit, mutuam operam ſignificari coniiciamus, ex eo quòd huiuſmodi vtimur adagio, idipſum innuentes, cùm ſcilicet dicimus, *Mutuò Muli ſcabunt.* Quamuis ſunt qui prouerbium hoc non niſi ad improbos & imperitos ſeſe inuicem efferentes ſpectare putent. Scripſit verò M. Varro librum eo titulo, cuius teſtimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id, quod Horatius ridet Epiſtolis: *Adagium.*

> *Frater erat Romæ Conſulti Rhetor, vt alter*
> *Alterius ſermone meros audiret honores.*
> *Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.*

Et de Poëtis paulò pòſt:

> *Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?*
> *Quis, niſi Callimachus? ſi plus depoſcere viſus,*
> *Fit Mimnermus, & optiuo cognomine creſcit.*

DE CAMELO.

IPSA quidem munerum laborúmque, vti dicebamus, ſocietas, quæ Camelo cum Aſinis & Mulis coniuncta eſt, exigere videtur, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniam verò cùm Porci ſignificata recenſeremus, incidimus in Camelũ, quem profanum perinde ac Suẽ

deprehenderamus,inde videtur exordiendum, vt qua de cauſa veteres id exiſtimarint, explicemus. Porcum enim ideò profanum oſtenderamus,quia non ruminaret,vngula tamen eſſet bifida:alterum D hoc longè diuerſum animal, profanum & ipſum tamen, propterea quòd vngula ſit ſolida, tametſi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

Cameli myſtica ſignificatio. VNDE fit vt per Camelum myſtico ſenſu illi notentur, qui diſtinguendi ſeligendique ratione minimè præditi ſunt: qui ſcilicet ſacra profanis,humana diuinis nullo diſcrimine cōmiſcent, ruminantes vtique veluti & Cameli faciunt, argumentorum ſcilicet formas aliquot concipientes, ſententiā modò hanc,modò illam animo agitantes. Sedenim ſolipedes qui ſunt, hoc eſt,imperiti, neque rerum neque verborum diſcrimina diſcernentes, ita omnia confundunt, vt curuum à directo nequeant internoſcere. Quocirca, non immeritò apud Chriſtianæ pietatis proceres lege admodùm ſeuera cautum eſt, ne quis literarum imperitus, acutiſſimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam diſſerere confidentiùs audeat. Neque porrò ad Theologicam ſpeculationem dabatur acceſſus, niſi de diſceptatoriis & naturalibus diſciplinis exactiſſima fuiſſet quæſtio prætentata. Verùm omnia iamiam

In peius ruere, ac retrò ſublapſa referri:

vſque adeò quæ friuola ſunt, nulliúſque momenti, ſtudioſiùs conſectamur: quæ verò pondus habent, quæ locupletem veræ diſciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calatho clargiri poſſunt, vix attingimus. Iure igitur eos reprehendit Aſſertor noſter, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutiunt:Culicem enim liquant, hoc eſt, minutiſſimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege perueſtigant, quibus ſtudioſiùs inſiſtant, vbi omnes ingenij vires intendant, E Camelum verò, hoc eſt, peruerſorum actuum tortuoſitatem, aut quæ alioqui magni ſunt momenti, deglutiunt, hoc eſt, paruipendunt, nullo quippe manſu, ruminationéve deuorant: quaſi nihil ad rem pertineat, ſacra habere ludibrio, & ſceleratiſſimis quibuſque facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima ſint ſuper Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius vſos hieroglyphico, cùm præſertim animal eſſet illis admodùm familiare. Sedenim illi dubio procul, vt etiam in Equo fecerunt,à ſacris alienum animal ſedulò auerſabantur.

CRVRA FEMORAQVE CONCIDVA.

Camelus vnde. NAM vix illud ab eis proditum conſtat, vt hominem, cui inter gradiendum femora incururi viderentur, eaque de cauſa ſegniùs ingrederetur, per Cameli ſimulachrum exprimerent: proptereà quòd, vt ipſi aſſeruñt, ſolus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi Cameli cognomentum, aſpera in lenem litera commutata, quaſi Camerus anteà diceretur παρὰ τὸ κάμπτειν, quòd incuruo ſignificat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios author eſt Herodotus, quatuor in poſterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omninò negat Ariſtoteles, genua ſingula ſingulis cruribus eſſe contendens, totidémque artuum flexus, vt verò plures eſſe videantur, euenire propter alui interuallum, latámque femorum diuaricationem. Vtcumque verò *Suetonius in D.Clau. capite 30.* Philoſophi de re diſputent, Ægyptij per huiuſmodi picturam, hominem qui ſub pondere deficere quodammodò videretur,greſſuq; admodùm vacilanti progrederetur, innuebant. Huiuſmodi mihi F fuiſſe videtur Claudius Cæſar, quem ingredientem deſtituebant poplites minùs firmi.

FORTIS.

EST tamen in Camelo mirus dorſi vigor, & onerum gerendorum robur indefeſſum, fame etiam ac ſiti pertinaciſſimè tolerata, in plures ſub onere perſeueret dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, Libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & validum virum eum pollicentes, qui vno horum gradu ſupra Finitorem emergente,natus eſſet.

OPVLENTVS.

Matthæi locus explicatur, cap. 19. QVONIAM verò ſunt qui Aſſertoris noſtri ſententiam in opulentos dictam, *facilius*, ſcilicet *Camelum per acus foramen intrare, quàm diuitem in Regnum Dei*, ita accipiant, vt non de Camelo animali ſit intelligendum,ſed de grandiori quodam reſtium genere;ſciendum ex Origenis ſententia, de animali potiùs accipiendum:eáque de cauſa diuitem Camelo comparatū, quòd Camelus omniū animantium, ſi formam ſpectes, tortuoſiſſimum ſit, vt (veluti ſuperiùs dictum) ea de cauſa plura femora, pluraq; genua habere videatur, ita plura diuitum negotia, pluréſque atq; variæ ſunt auocationes, cupiditatéſque,quibus implicari eos,diſtrahi,rapiq; neceſſe eſt. Anguſtius verò acus foramen, arctiorem arguit viam,quæ ducit ad vitam,vt idem ait Adamantius.Denique Camelus ruminat quidem, ſed ſolida eſt vngula, veluti plerique diuitum cogitant quidem, agnoſcuntq; quid agendum, ſed propter peccandi facilitatem occaſionemq; ſæpiùs oblatam, cùm cruribus ſint infirmioribus, iiſque perplexis,lōgè procliuiùs in libidines & reliqua vitia dilabūtur.Nā,vt prima ad Timoth. epiſt.

Paulus

Paulus ait, *Radix eſt omnium malorum cupiditas, raróque diuitiæ niſi cum iniuſtitia congeruntur*: tali inquit A Eucherius, adminiſtratione res iſta capitur,tali cuſtode ſeruatur,adeò quædā ſocietas eſt penè etiam nominis duabus his rebus,vitiis & diuitiis,vnde olim nos ita luſimus:

De vitiis quòd diuitiæ cumulentur apertum eſt,
Nomen idem vitiis diuitiiſque datum.

Operæpretium verò mihi videtur hoc loco, quod ſuperiùs diſſimulauimus, interpretationem Eucherij piam admodùm ſubtexere dicti illius, *Liquantes culicem, Camelum autem deglutientes: Culex*, inquit ille, *ſuſurrando vulnerat, Camelus autem ſpontè ſe ad ſuſcipienda onera inclinat*. Liquauerunt ergo Iudæi culicem, cùm vnà omnium ſucclamatione ſeditioſum latronem dimitti petierunt. Camelum autem glutierunt:cùm eum qui ad ſuſcipienda noſtræ mortalitatis onera ſpontè deſcenderat, vt extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVNT qui per Camelum zelotypiam ſignificent: proptereà quod animalia reliqua tempore quo rei Venereæ cupidine, vel rabie potiùs incitata geſtiunt, in ſuum tantùm genus ferociunt, ac ſæuiunt:Camelus autem in hominem etiam, atque in vnumquodque aliud animal efferaſcit: & vſque adeò ſibi timet ab omnibus, vt ſolitudines petat, & id temporis ab omnium conſortio diſſepararus, ſolam fœminam aſſectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

Cameli reuerentia in matrem. ILLVD etiam tam ad eruditionem,quàm ad bonos mores plurimùm facit,quòd nonnulli per Camelum: B reuerentiam in matres ſignificari tradunt: is enim nunquam matrem ſuperuenit ſuam: quinetiam ſi quis cogat, ipſe non patitur. Iam cùm aliquando admiſſarius non haberetur, curator pullum matri opertæ admiſit,qui dum coiret delapſo operimento agnouit matrem, & quamuis coitum abſoluerit,memor tamen commiſſi ſceleris,paulò pòſt vbi data eſt occaſio, Camelarium morſu defixo interemit, quæ quidem pientiſſima modeſtia, cùm ſit Camelis admodùm familiaris,inde factum facilè crediderim,quòd olim nupturæ Camelis virginibus ſupplicabant. Quæ verò de Cameli erga matrē reuerentia diximus,ex Ariſtotele ſumpta ſunt, quæ Auicennæ etiā aſſenſu confirmātur. *Idem ſuprà lib. 4.* Simile quoddam aduersùs matrem accidit Equo cuidam regis Scytharū,qui vt facinus expiaret, ſemetipſum præcipitem ex editiſſimo loco dedit,atque ita animam efflauit. Cæterùm non ita faciunt Equi omnes. Quin Ariſtoteles tunc perfectum eſſe armentum dicit, cùm parentes ſuam ineunt prolem:quod par crimen eſt cum eo, qui matrem tentat, ad quod Ouidiana Myrrha reſpexiſſe videtur, cùm dixit,

—— *Fit Equa ſua filia coniux.* *Ouid. 6. Metam.*

TRACTABILITAS.

EST & illud inter hieroglyphica reponendum, quòd per Camelum à puerulo rectum, manſuetudinem maximè tractabilē aptè ſignificarunt. Siquidem manſueti adeò ſunt Cameli, atque bilis tam expertes, vt vaſta illa moles minimi cuiuſque puerul arbitrio gubernetur. Contrà verò Equus,cùm generoſo ſit animo ac præferoci, ma- C gna aduerſus Camelum afficitur antipathia,neque aſpectum odorémve eius ferre poteſt. Notum eſt, quod ſuperiùs attigimus, quid egerit Cyrus aduerſus validum Lydorum equitatum,cui ſuas copias impares ſuſpicabatur: ingentem enim is Camelorum gregem ante pedites in acie prima ſtatuit,factóque Lydorum equitum impetu, ſimulac Equi Camelorum odorem hauſêre: ſubitò conſternati,non ſolum inſidentes præcipitauerunt, ſed peditum quoque ordines protriuerunt, atque ita pars illa, cui Crœſus plurimùm fidebat,eluſa.

CIBI POTVSQVE ABSTINENTIA.

LONGA autem ieiunia, & diuturnæ ſitis tolerantiam per idem animal ſignificari,ex eo manifeſtum eſt,quòd nullum animal tanta inſigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neque dies pluries ſitim tolerat:cùm ſatis conſtet in duodecimum vſque diem Camelos ſine potu perdurare, vnde à Poëtis *Eſitientes* appellantur. Habes iam Petre Curti, Aſini, Muli, atque Cameli laborioſorum animalium ſignificata, quantum memoria complecti potui:reliqua tu,ſi argumentum placuerit, & doctrina & iudicio tuo ſupplere poteris. *A Plin. li. 8. c. 18.*

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM. DE IIS QVÆ PER LEPOREM, VVLPEM, ET alia minoris generis quædam animalia ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSTERTIVS.

IVCVNDISSIMVS frater tuus Vendrandus, quem præter cognationem, ob ſummum ingenium & bonarum literarum ſtudium vnicè diligo, proximis hiſce diebus, vt noſti, Roma in patriam ſe contulerat, pauciſſimóſque dies hic moratus, de digreſſu cœpit illicò cogitare: conatus ſum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omninò Venetias ſibi quamprimùm redeundum repeteret, non hic temporis conditione, non loci amœnitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio eſſet Illuſtriſſimo Cardinali Medico Mecœnati noſtro, qui cum ſatis ægrè dimiſiſſet, eius fidiſſimo, & æquè gratiſſimo ſeruitio tantiſper cariturus, exclus properantem, ac ne eum vlteriùs morari pergerem, ſuaſi etiam vt magis properaret, qui patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim quem formauerim, quem, ſi licet, ornauerim, mox coluerim, & colam ſemper vita hos dum reget artus, ob ſummam animi præſtantiam, & optimam vtriuſque linguæ cognitionem, bonarúmque artium & diſciplinarum omnium ſtudium: vt verè oculus ſummi Antiſtitum ordinis cenſeatur, tum ob ſingularia & aſſidua propenſiore animo in me meóſque officia, & ampliſſimam eius munificentiæ largitionem, quibus iugiter ſuos fouet, & amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum ſylueſtrium & externarũ, Nicolao Cordato Iuriſconſulto noſtro dono dederam, æquum viſum fuit per fratrem, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportuneq́; Lepuſculum alueram, educaueramque ablactatum à paruulo, neque non Vulpeculam, & ipſam cicurem, nec noſtri generis Felem ſed Aegyptiacam, diuerſumque à noſtris Murem, eum autem ob nouitatem Ponticis fortè ipſis minimè poſthabendum. Fibrum etiam ex Pannonia, Muſtelámque & Talpam ex Italia, quos in vnam omnes incluſos caueam ad te perferendos eidem Vendrando commendaui. Quę dona ſi quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo, ſin verò tu tam ſeuerus es, vt nullis neque nugis, neque delicijs mouearis, de conſtantia & ſupercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ ſignum, qualecunque ſit, pro loco & tempore aliquod exhibuiſſe.

DE LEPORE.

PRÆCIPVA ſunt Leporis ſignificata, vigilantia, auditus, effœminatio, pauor, venuſtas, fœcunditas, ſolitudo, conatúſque ſummus: quorum cauſæ quantum per otium licebit, noſtra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

Plin. libr. 11. ca. 37.

AEGYPTII ſanè ſacerdotes per Leporis hieroglyphicum vigilantiam in primis intelligebant. Cauſam ponit Horus: quod Lepus oculos inter dormiendum patefactos oſtentet, vnde etiam in adagium ceſſerit, *Leporinus ſomnus*: quotiẽs vigilantiam eius qui dormitare videatur, intelligendã proponimus, cùm tamen perſpicaciſſimis oculis omnia quæ vſu veniant, in agendis rebus perluſtrare non ceſſet Xenophon ad hæc ſcribit, Leporem palpebris clauſis vigilare adapertis dormire, vt non temerè forſitan nonnulli Leporem ἀπὸ τοῦ λάω, quod aſpicere eſt dictum exiſtimarint.

AVDI

AVDITVS.

PLVTARCHVS verò totius antiquitatis indagator curioſiſſimus diſciplinarúmque omnium quantumuis abditarum explorator accuratiſſimus, à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi poſſunt, ex Leporino ſimulachro, auditum hieroglyphicas intelligi apud Ægyptios aſſirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omnium animalium habet, auritique ideò ob excellentiam vocantur à Poëtis. Quin & ipſa locutio λαγὼς, vt nonnulli ex Græcis interpretantur, ab aurium magnitudine conformata eſt: ſiquidem ὤατα, vt ſcis, auris apud Dores, quæ tamen locutio iam apud omnes recepta eſt, & λα, particula ampliationis eſt, augétque ſignificatum, vt *Perauritus* Latinè ſonet. *Virgil. lib. 1.*

EFFOEMINATIO.

EST præterea Lepus eneruatæ cuiuſdam effœminationis ſignum, huiuſmodi hieroglyphico iam paſſim inuulgato: idque tum propter pilorũm mollitiem, quam Heliogabalus in laſciuioribus delicijs vnà cum Perdicum plumulis ſubalaribus habuit, quámque lepidiſſimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis ſcorto, tum etiam propter pulpamenti vim, de quo Liuij Andronici dicterium peruulgatum, quod Terentius, vt Flauius Vopiſcus atteſtatur, ab eo mutuatus eſt, *Tute lepus es, & pulpamentum quæris*, à Græcis verò Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addunt ad cauſas eximiam etiam timiditatem, qua maximè laborant, quod aut mollium hominum, aut muliercularum proprium eſt. Lepus itaque in Diuinis literis impurus eſt, qui quidem licèt ruminet, vngulam tamen bifidam non habet, ſed pedes diuaricationibus pluribus, iiſdemque admodùm infirmis diſſitos. Quoniam verò delicatæ admodùm eſt imbecillitatis, Iudaicum ſignificat populum, ait Heſychius, de quo Salomon, *Lepuſculus plebs inualida, poſuit in petra cubile ſibi*, Timidus etiam eſt Lepus, qui cubile habet in corde formidoloſi Iudæi, quòd ita notat vox Diuina, *Væ cordibus trepidis, & manibus remiſsis*. Laſciuia in Lepore plùs quàm delicata, quem gentes, vt ſuo loco dictum, Veneri dedicarunt. Eadem in Iudæis improbitas, Eſaiæ teſtimonio, dicentis: *Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis plena indicij?* Sed de laſciuia gentis huius atque procacitate, multa paſſim teſtimonia ſuo loco & tempore dicentur. *Liuij Andronici dictum.* *Prou. 30.*

TREPIDATIO.

QVOD verò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicum Lepus habeatur, facit id ſupremè timidum eius ingenium, cui pauor ſupra vnumquodque aliud animal peculiaris, à quo, vti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim formidare eſt. Vnde Demoſthenes in Æſchinem inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν. *Lepori ſimilem viuis vitam, pauitans & tremens, impendentia ſemper flagra proſpectans.* Hinc Cornificij Poëtæ dictum memoratur ciuili bello, qui milites ſuos ſæpe fugientes, Galeatos lepores in opprobrium appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, vt ita dicã, ſignificat, & locutio ẽa per ש ſcripta Lepuſculum ſignificat: quòd inſitam huic animali pauitationem, ſi dicere concedatur, notet, qui ſcilicet in cubilibus libentiſſimè delitescat. Atque hinc factum vt Leporis occurſum Augures ominoſum, improſperum & inauſpicatum dixerint, quod quidem non noſtri tantùm temporis vulgus credit, ſed veteribus etiam perſuaſum fuiſſe teſtatur ſenariolus, *Horat. 3. Carm. od. 2.*

φαινεῖς ὁ λαγὼς δυστυχῆ ποιεῖ τρίβους.

Inauſpicatum dat iter oblatus Lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lyſandrum ponunt, Corinthiorum vrbem aggreſſus cùm Leporem ex loco muris vicino excitatum animaduertiſſet, omine in hoſtes conuerſo, futurum ait ad milites vt hoſtes facilè caperentur, eius quippe caſu vſus ad incendendos eorum animos, & taxandam hoſtium ignauiam, quòd vrbs ea minimè bellicoſa videretur, quam tuti adeò Lepores inhabitarent. Pari propemodùm euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuque militum, Lepus vrbem verſus curſum arripit: hunc milites toto temerè agmine concito inſequi cùm cœpiſſent, curſuque & clamoribus acriùs deterrerent, Romani, qui propugnaculis ſtabant, vrbem eo impetu peti veriti, cui ſe longè impares propter defendentium inopiam arbitrabantur, pari conſenſu deſertis mœnibus ad terram ſe ſummiſère. Barbari occaſione freti, ſellis Equorum & veterinorum ad mœnia in cumulum aggeſtis, per eas nullo reluctante in mœnia euaſère, Leoninámque vrbem (primaria nunc Romanæ vrbis eſt regio hæc) nullo negotio ceperunt.

VENVSTAS.

EST & venuſtatis ſymbolum Lepus, Venerique fœcũditatis ergô chariſſimus omnium exiſtimatur, cui non ſine religione ſacer eſt, & inter eius delicias adnumeratur. Operæpretium verò eſt apud Philoſtratum in picturis videre Leporem hunc, ſub arbore malo inter Amores otiantem, quem decidentia terræ poma depaſcentem, multáque ſemeſa prætereuntem modò hæc, modò illa cõmor- *Lepus Veneri ſacer.*

dentem, vbi illi deprehenderunt, ibi tum alius comploſis manibus, clamore alius, alius chlamyde ventilata iactataque perterrefaciunt, ſuperuolitant alij feram vociferatione illam excitantes, & modò huc, modò illuc curſu percitam agitant: pedeſtres alij veſtigia conſectantur, alius tanquam aliquid iaculaturus impetum in eam facit, alióque auertit, alius Lepuſculi cruribus inſidias molitur: ille vbi in vlnas iamian apprehenſus eſt, molliſſima pilorum lubricitate fretus, minimo ſe negotio expedit, ſublimiſque ſublatus ſaltu, capturam euadit. Riſu itaque Amores diffluunt, collabentesque præ laſciuia, & nimia cachinnorum agitatione, alius in latus, alius ſupinus, reſupinus alius, per herbas paſſim ſtrati prouoluuntur. Sagittam verò nemo vnus intorquet, ſed viuum capere contendunt gratiſſimam Veneri matri victimam oblaturi. Atque ita Lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij Martialis teſtimonium, qui perſuaſum mortalibus ait, ex Leporinæ carnis eſu formoſiores venuſtioresq; fieri homines, falſo & mordaci eius Epigrammatis ioco: D

Leporina carnis eſus efficax.

Si quando Leporem mittis mihi Gellia, mandas,
Formoſus ſeptem Marce diebus eris:
Si non derides, ſi verum Gellia mandas,
Ediſti nunquam Gellia tu Leporem.

Et quod ſuper Alexandro Seuero dictitatum eſt, quem & formoſum & humanum & cultum & venuſtum & affabilem ex aſſidua Lepuſculorum eſitatione factum aſſerebant. Vnde verſus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & Lepus comeſus,
De quo continuum capit leporem,

Plin. Ibidē.

Tum Plinius vbi ex Catonis ſententia ſcribit Leporis aſſumpto cibo fieri ſomnioſos, vel fieri, vti nonnulli legunt, Somnos, aut, quod magis placet, formoſos: ſtatim enim ſubiungit, tum vulgò etiam perſuaſum, conciliari ex eo corpori gratiā. Sed quod ad ſomnioſos pertinet, Medici dicunt, E Leporinam carnem melancholiam alere, & ſenſus ſpiritales obſtupefacere, quia craſſum generat ſanguinem, vt libello de Victus ratione Pſellus ait: nam caro ea ſubfrigida omninò eſt, & humoris plurimum habet, quæq; eiuſmodi ſunt eſcæ, ſomnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de induſtria quod impuri faciunt amatores, ope Leporis amorem ſibi conciliantes: quod etiam libenter eſt à Philoſtrato diſſimulatum, quando ſpurciſſimum id genus hominum pernicioſum eſt, neq; dignum vt à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor ſynceritáſque mentis, non magicæ violentiæ conquirendæ ſint.

FOECVNDITAS.

NIMIRVM verò fœcunditatis hieroglyphicum eſt Lepus, animal vtpote rei Venereæ deditiſſimum. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem ſuperfœtat, neque vllum vnquam parturiendi facit interuallum. Mas verò præter id quod more marium progenerat, fœtum ipſe quoque concipit, & excludit, paríque cum fœmina modo educat. De quo ſcribit Archelaus, begninam fuiſſe naturam, quæ innocua & eſculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam vtramque vim tradiderit, ac maſculo fœminas eſſe omnes, ac ſine mare æquè gignere voluerit. Ariſtoteles tamen hoc omninò pernegat, marémque in iis & fœminam ſeparatim agnoſcit: quia verò fœmina ſæpenumerò, marem ſuperueniat, factum vt rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cæterùm Archelao Philoſtratus, Plutarchus, & plerique alij ſubſcripsêre, qui cùm longo poſt Ariſtotelem tempore fuerint, neque quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquam credibile eſt eos rem, de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio, temerè auſos aſſeuerare. F Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in vtero partum ait, fœminas tamen non niſi ad conceptum idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mutationem per varias vices fieri, dubio procul affirmat, quod alij viderint.

Idem Plin. lib. 8. ca. 55.

SOLITVDINARIVS.

NON imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium, & reliquorum contubernia declinantem, per Leporem in cauum ſe proripientem deſcripsêre: nunquam enim duos pluréſve in eodem cubili verſari comperias, ſed qui maximè vicini ſunt, vnius vel circa iugeris interuallo ſecubant: cumq; ſe recipiunt cubitum, ne deprehendi poſſint, multùm priùs hac & illac diſcurrunt, veſtigiáque variis ambagibus obturbant, poſtremò magnò ſublati ſaltu, in cauum quieturi proſiliunt, author Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, Lepuſculum ſapientibus ſapientiorem dicit, qui cùm optimè ſuam ſuam intelligat imbecillitatem, ad cauernoſas lapidum latebras confugiat, infirmitatémque ita ſuam tueatur.

Leporis prudentia in ſe conſeruando.
Prouerb. c. 39.

CONTENTIO LAVDIS.

PVLCHERRIMVM verò mihi commentum illud inter hieroglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptij contentionis illius ſtudium, quam Æmulationem appellamus, ab Heſiodo maximo opere cōmendatam, cùm iurgioſam & inuidā illam alteram vituperet, per exanimatum Leporem & Canem ſeſe cohibentem effingebant, cuius picturæ cauſam Plutarchus idem pulcherrimè delineauit,

Æmulationis ſymbolum.

A lineauit: Canes, dicens, qui lepores inſequantur, ſi contigerit vt eos vi necent, diſcerpere, & ſanguine ſeſe proluere inquinaréque mirificè gaudent: quòd ſi animum Lepus deſponderit, neque vllum iam effugio locum ſupereſſe viderit, quod plerunque accidit, quantumcunque ſpiritum habet in intentiſſimo conſumat curſu, vt ita deficiat exanimetúrque, tunc compertum eſt Canes ſimulac ita exanimem conſpexerint, omninò non attingere, ſed conſiſtere, ſibique temperare, motare caudas, argumentúmq; manifeſtum omninò præbere, ſe non carnium ſed victoriæ tantùm gratia decertaſſe: atque hoc ſæpiſſimè & paſſim

euenire, vna venatorum omnium aſſeueratione confirmatur. Quod verò de Leporis curſu dicebamus, id in memoriam adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit, ſe à præceptore audiuiſſe Leporem quaſi leuipedem dici. Sedenim apud Varronem legas Leporem Græcum eſſe vocabulum, Siculóſque quondam e Græcis λέποριν dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuiſſe, vt cùm à Roma Siculi ſint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulum illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuerſia nunc magna eſt, vtrum Daſypus & Lepus vnum idémque ſit animal, an diuerſa, loco Plutarchi ſuperiùs citato manifeſtè ſcriptum, *Canes qui daſypodas inſequantur.* Mox de eodem animali: *Quòd ſi λαγωὸς animum deſponderit.* Vterque autem omninò hirtipes, id ſibi vult δασύποδες. Iam & antiquum dictum oſtendimus, δασύπους κρεῶν, quem Liuius Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen Daſypum diſtinguit à Lepore, vt eo loco: *Pili acutè exeunt Daſypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraque Trogus & in Lepore deprehendit.* Et alibi: *Coagulum inutile Leporis, Hœdi laudatum, præcipuum tamen Daſypodis.* Alibi: *Lepus omnium prædæ naſcens, ſolus præter Daſypodem ſuperfœtat.* Alibi: *Superfœtant & Daſypus & Lepus tantum.* Alibi: *Daſypodes* B *omni menſe pariunt & ſuperfœtant, veluti Lepores*: qui quidem loci, vt congruant, Delio indigent natatore, ita confuſa omnia. Sedenim quæ Plinius de pilis loco primo poſuit, mera ſunt Ariſtotelis verba. Sunt autem ex peritis qui Daſypodem Plinio poſitum pro cuniculo arbitrantur, quem nuſquam nominat Ariſtoteles. Sanè Varro tria ponit Leporum genera, vnum Italicum, primis pedibus humilibus, poſterioribus altis, ſuperiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, ídque plurimùm candidum, quales paſſim Alpes etiam Noricæ progignunt. Tertium quos Hiſpania producit, ſimiles noſtratibus ex parte quadam, hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum atque idem animal eſſe contenderit ex Plutarcho aut aliis, idque liquidò docuerit gratiæ illi meritò debebuntur.

De Daſypo & Lepore Authorum opinio.

HISPANIA.

VLTIMVM autem genus hoc, omninò Hiſpaniæ eſt hieroglyphicum, vt cernere eſt in quibuſdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hiſpaniam inſigniuit, vbi dixit in Epigrammatibus, *Cuniculoſæ Celtiberiæ fili.* Leporem verò & currum Rheginorum fuiſſe monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia viciſſet, Rheginorum numis & Leporem & currum impreſſit, de quo etiam Ariſtoteles libr. Rhetoricorum tertio. Aiunt verò Lepores in Sicilia olim non fuiſſe, importatos verò per hunc Anaxilam, hanc illi memoriam comparaſſe, aduectionem enim ex curru ſignificari, niſi quis victoriam malit.

Plin. libr. 8. cap. 55.

C

TERIVNGI MILITES.

OBSERVES autem alicubi Lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, ſupra quam pila lutea, facie inſignis humana, coloris identidem lutei ſuſtinet. Geſtamen id erat ordinis TERIVNGORVM ſub magiſtro militum præſentiali merentium.

Militiæ veteris parmæ.

VALENTIANENSES.

IN eadem veteri militia, lutea erat parma viridi circulo circumſcripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum vſque porrigebatur: inde duæ lunulæ coloris eiuſdem ſeſe in aduerſum incuruabant, inferiori parte columellæ applicitæ, ſuperiore aliquantulùm diſſidentes, à medio verò columnæ Lepores duo dimidij, colore ipſi puniceo, ſed denſiore, in diuerſa proſiliebant. Inſigne hoc erat, vt vetuſta indicant monumenta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui ſub illuſtri viro magiſtro militum per Thracas militabant.

DE VVLPE.

VVLPEM Lepori ſubiungere non incongruum videtur, quare eius quoque ſignificata ſuſcipiam explicanda: quamquam apud Ægyptios ſuper ea nihil aut minimùm quid traditum reperias. Tota verò Vulpes Græcorum & Latinorum eſt.

CALLI

D

CALLIDITAS DOLOSA.

PER eam vtique vafrum, callidum, aſtutúmque hominem, ac dolis omnibus inſtructum ſignificari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi ſub Vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius atteſtatur. Et apud Varronem inſignis adeò eſt animalis huius calliditas, vt Vulpinari inde verbum confictum fuerit, quòd ἀλωπεκίζειν dixère Græci, cùm aſtutè doloſéque fieri aliquid, exprimere ſignificantiùs voluerint, atque etiam pro decipere ἀλωπεκᾶν, hanc αἴθωνα Pindarus Olympiis Ageſidamo nuncupat, idque διάπυρον, quippe promptitudinem, & ſagacitatem morum ſignificare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari ſunt,

Non. Marcel. ex Varrone.

--- Τὸ γὰρ
Ἐμφυὲς οὔτ᾽ αἴθων ἡ ἀλώπηξ,
Οὔτ᾽ ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντ᾽ ἦθος.

hoc eſt, *Neque callida Vulpes, neque latè rugientes Leones quem à natura acceperint morem immutarint.* Vulpem ſanè Siculi ob verſutiam facillimámque in deludendis Canibus motationem, dolíque promptitudinem, Cynædum appellauère. Denique hæc, vbi quid vafrè ſcitéque dictum factúmve fuerit, in Æſopicis fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comœdiis, atque apud Philoſtratum fabularum choream circa Æſopum laſciuientem ductat, & Vulpibus apud Claudianum, Rhadamanti ſententia, fallacium hominum animæ immittuntur. Aſſertor noſter ſuper Herode loquens: *Dicite*, ait, *huic Vulpi*, ſubdolam nimirum & vafram eius aſtutiam notans, de qua Plutarchus in Moralibus ait: *Pardum Vulpem olim contemnere ſolitum, quòd ipſe tot colorum lepôre pellem variegatam haberet, cui Vulpes reſpondit, in animo ſibi eſſe eam colorum varietatem: quam ille haberet in tergore.* Ideò autem Vulpem ſenem laqueo capi non poſſe, dictitatum. Et vt ſemel dicam, vel à Prophetis, vt ait Adamantius, nec Vulpis nec Lupi nomen vnquam fuit ad bonum aliquod vſurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, *Partes Vulpium erunt, tradentur*, indicat in manus doloſorum & fallacium verſutorúmque hominum, diceret Euthymius, cuiuſmodi feruntur eſſe Palæſtini, à quibus Saul vnà cum exercitu in inſidias tractus, occidione occiſus eſt. Quamuis Adamantius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hi Vulpes illæ, quæ vineas Domini corrumpunt, vt apud Theocritum puerulo fœcundam vitem cuſtodienti, Vulpes duæ inſidiantur: quarum vna matureſcentes vuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Ariſtophanes Equitibus, milites Vulpibus aſſimilauit, quòd racemos eſitent per agros, diſſipatíſque vitibus non exiguam, quaquà incubuerint, pauperiem faciant.

E

MALA COGITATIO.

ILLÆ verò (vt ad ſacra redeamus) quæ Canticorum Cantico Sponſi iuſſu capi iubentur, quia noua teneráque vitium germina corrodunt, prauæ cogitationes ſunt, & intelligentia peruerſa: quæ à genio malo ſuggeritur. Nouellas porrò Vulpes occupari iubet, priùs ſcilicet, quàm adoleſcant & altiùs inſideant, fiántque aduerſus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initiis eſt, de corde facilè poteſt exturbari: quæ ſi frequenter iteretur, diutiúſque inſueſcat permanere, quodam quaſi vſucapionis iure, animam facillimè ad conſenſum adducit: confirmato autem intra cor conſenſu, procliuis inde eſt ad peccandum effectus. Hinc illa Naſonis admonitio:

F

Opprime dum noua ſunt ſubiti mala ſemina morbi,
Et tuus incipiens ire reſiſtat Equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vuas,
Et validas ſegetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit.
Tum poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.
Principijs obſta, ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas conualuère moras.

Itaque

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omníque arte dolóque factum, hieroglyphicè veteres oſtendere voluiſſent, Leoninæ pelli Vulpinam aſſuebant, quarũ altera vires, altera fraudes indicaret: id quod, vt inquit Plutarchus, adagij loco ſæpè vſurpatum eſt à Lyſandro. Dicere namque ſolebat is: *Leonis ſpolia Vulpeculæ pellem aſſuendam*, quippe, vbi per vires ſufficere non poſſes, & aſtum & dolos adiiciendos. Omnem enim is ingenij vim ad hoſtes dolo fraudéque decipiendos conuerterat. Quam ſententiam ſecutus Maro, *Dolus an virtus quis in hoſte requirat?* ait. Dixerat verò longè priùs Pindarus in hanc ſententiam,

Plutar. in Lyſandri vita.

Æn. lib. 2.

Pindar. in Iſthmiis.

--- Τόλμᾳ γὰρ εἰκὼς

Θυμὸν

A

Θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρῶν λεόντων
Ἐν πόνῳ, μῆτιν δ᾽ ἀλώπηξ,

Leonibus vaſtùm rugientibus audacia animum miniſtrat ad inuadendum, conſilium verò Vulpes.

RATIOCINATIO.

AD hæc nonnulli adiungunt, hominem diſcurſu mentis & ratiocinatione vtentem, per Vulpem ſignificari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludoſam aliquam regionem peragratura, ſi de ſoli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an ſtrepitum ſentiat exploratura, quem vbi percepit, non eſſe ſoli firmitudinem coniecta ſed infirmum & voraginoſum locum, ideòque non progreditur, nullo verò audito ſonitu, omni ſemota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obſeruabat Plutarchus, perinde ac ſi quod ſtrepit moueri cognoſcat, quod mouetur infirmum eſſe, quòd verò infirmum inacceſſibile. Tradit idem author, Thracas in paludibus explorandis huiuſmodi Vulpium indagine plurimùm vti, quas in obſequium aſſuetas alunt, & ad huiuſmodi negotia præmittunt.

Vulpis indagatio diligens.

MVNIMENTVM.

QVOD ſi munimentum ab inſidiis alibi per platani folium à Ciconia geſtatum, nidóque illatũ ſuo, & per rutæ ramuſculum ad alam Gallinæ ſummiſſum, ſignificari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per Vulpem, quæ ſcillam geſtet exprimere: illa enim ſcillam latebris apponit ſuis, vt à Luporum iniuria tuta ſit. Nam Lupum conuelli aiunt ſcillæ contactu.

B

DE FIBRO.

FIBRI ſignificata dicturus, id primùm ambigi video, nunquid is Caſtor ſit, quo de apud Horum mentionem factum inuenimus. Nam qui Caſtoris ingenium, mores & faciem deſcribunt, eadem ipſa pingunt, quæ veteres noſtri de fibro retulère: eundémq; & fibrum & Lytram Varro ponit, fibróſq; eos appellari quaſi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris, in quibus maximè verſantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia ſibi parant. Vnde Plautus: *Sic me ſubes quotidie quaſi fiber ſalicem.* Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo poſuiſſe. Vnde in ſagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuerſam à fibro velint, & fibrum à Caſtore, Caſtorémque à lytra aliud eſſe animal contendant. Sedenim tres eiuſdem generis ſpecies obſeruarunt Scythæ, ruſticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neque non magnitudine diſtinxère, delicatiſſimum omninò Lutram appellantes. Accolere verò omnes fluuiorum ripas, foramina diuerſa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen creſcat, in conuectandis in cauum pomis, miræ eſſe ſolertię. Horum porrò teſtes Caſtorea nuncupari: vimque maximam eſſe iis, qui naſcuntur in Ponto, in aliis regionibus non æquè pollere.

Fiber quid, vnde dictus, & eius ſpecies.

PETVLANTIÆ SVPPLICIVM.

C

PER animal hoc Ægyptij ſacerdotes eum, qui pœna ſit affectus ob nequitiam, qua fuerit in muliere aliqua petulans, ſignificabant. Proditum enim eſt, fibrum in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atque eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè aſſequendorum cauſa peti. Nam & adulteri eadem affici pœna ſolent, vt deprehenſi præſectis teſtibus dimittantur. Omnibus verò animalibus natura duce oſtenſum, vt & commoda ſua norint, & nocentia contrariaque ſciant declinare. Hinc illud epiſtola Saporis regis ad Conſtantium Imperatorem, cui ſuadere conabatur, vt bona Aſiatici regni dimiſſa parte, quieti & incolumitati ſuæ conſuleret, hoc beſtias factitare dicens, quæ cùm aduertant cur maximo opere capiantur, illud propria ſponte amittant, vt viuere deinde poſſint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Seſtius diligentiſſimus Medicinæ: quinimò paruos eſſe ſubſtrictóſque & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe: adulterari autem renibus eiuſdem, qui ſunt grandes, cùm veri teſtes exigui admodum reperiantur, ammoniaci coloris circundari liquore, veluti mellis ceroſi, odoris grauis, guſtu amaro & acri, vt ſternutamenta olfactu moueant. Vtcumq; verò, ſiue ſponte, ſiue vi teſtes auferantur, cùm ſatis conſtet eos ea præcipuè de cauſa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal id ſupplicij genus oſtenderetur, quo mœchorũ laſciuia puniri conſueuit, atque ita malè tractari.

Pœna adulterorum.

ATRI FESTIQVE DIES.

SVNT qui atros feſtóſque dies per fibros ita diſtinguant, vt cùm feſtum ſignificari velint, anteriora eius pingant, proptereà quòd populi plerique, qui noſtræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniam vſque porrecti, anterioribus membris pro carne veſcuntur, poſterioribus piſcis loco: caudam verò eius animalis, quæ prępinguis prægrãdiſque eſt, ſalitã plurimum conditámque pro tarico piſculento habent, eáque ieiuniorum tempore, quo nobis eſt cõſtitutione Pontificia

Dierum diſtinctio per fibros.

tificia carnibus interdictum eſt, menſis inferunt: eiuſmodi enim dies pleræque nationes Atros vocant, quibus carne veſci ex lege noſtra non licet. Ea verò illi ratione ſe tuentur, quòd poſteriores fibri D partes aquis ſemper innatantes, piſcem dicant, & eſſe arbitrentur: quia ſcilicet animal id tam aquaticum eſt quàm terreſtre, cùm in extremo riparum ſemper degat, partem quę caput verſus tendit, terræ dedicarunt, & carnem eſſe voluerunt.

DE TALPA.

QVONIAM verò Talpa nonnihil habet ſimilitudinis cum fibro, quòd ipſa quoque in terræ cauis habitat, vt de ea poſt fibrum dicamus, admonemur.

CÆCITAS.

VVLGATISSIMVM eſt Talpam pro cæcitate poni, vulgatiúſq; prouerbium, τυφλότερος ἀσπάλακος: propterea quòd animal perpetuæ cæcitatis tenebris damnatum eſt, lucémque ita habeat aduerſariam, vt ſimulac ad diurnam claritatem eductum fuerit, emoriatur. Atque hoc illud eſt quod in Academicis quæſtionibus ait Cicero: *Quid Talpam? num deſiderare lumen putas?* Nihil ea prorſus videt, neque quidem oculos habet, vt veteres tradidêre: vt verò obſeruarũt alij habet vtique partes eaſdem omnes quibus oculi integri conſtant, nigricantem quippe illum orbiculum, & quod intra eum continetur, quam pupillam vocant, atque etiam portionis albidæ ambitionem, ſed non tam liquidò, quàm oculi conſpecti & eminentes. Nec in partem exteriorem apparere hæc poſſunt, propter cutis, quæ craſſiuſcula circùm obducta eſt, corpulentiam: vtpote cùm natura inter generandum lædatur, atque ita opus inchoatum relinquatur. Vtcumque, apud Heſychium Talpa huiuſcemodi cæ- E citatis ergò hieroglyphicum eſt & ignorantiæ, cùm oculus ſua pollens vi, cognitionis & intelligentiæ ſignum habeatur. Eucherius hæreticos per Talpam in Diuinis literis accipit: vtpote qui, licèt aliquid cernere videantur, ipſum liquidæ veritatis lumen minimè diſcernunt.

AVDITVS E LONGINQVO.

NEQVE verò deſunt, qui auditum ex quantumuis remoto loco per Talpam ſignificari tradant, liquidiùs ſiquidem audiunt Talpæ obrutæ terra, tã denſo atque ſurdo naturæ elemento, Quinetiam exploratoribus mos eſt, caput in ſcrobem aliquam ſummittere, cùm procul aduentantes turmas, vel equitatum præſentire voluerint.

PRÆSAGIVM.

Cor Talparum ad præſagium vtile.

FVERVNT & qui per hoc animal præſagium intelligi aſſeuerarent. Explorarunt ſiquidem Magi, vt Proclus tradit, cor Talpæ ad præſagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam atteſtatur, veteres illi diuinatores ſimulac Talparum corda deglutiſſent, accipiebant ſubinde præſentem animam Dei ritu vaticinantem: quod ſimilitudinem quãdam habet cum auditu illo promptiſſimo: ſiquidem quæ præſagimus minimè cernentes, ſentire videmur tamen. Fuiſſe verò Talpam in cultu apud imperitam rerum vetuſtatem didicimus ex Eſaia, vbi dicit: *Simulachra quæ fecerat ſibi, vt adoraret Talpam & Veſpertiliones.* F

DE MVSTELA.

IDEM verò vaticinium Muſtelam huc accerſit, quòd perſuaſum ſit quandam eius diſciplinæ vim in ea conſiſtere.

ARVSPEX.

ARVSPICEM enim, vel eum qui quoquomodo futura prædiceret, per eius imaginem ſignificari dixerunt: eáque ob idipſum Thraſybuli ſimulachro, quod in Olympia dicatum erat, adſculpta fuit, vt meminit Pauſanias: illi enim præter diſſectum Canem, qui iecinoribus patefactis adiecebat, Muſtela quoque dexterum humerum obrepebat: ſingula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PER eandem pictam infortunium etiam intelligebant: animal enim inauſpicatum infauſtúmque eſſe perhibetur iis, quorum habitet domum: inſidiatur ſiquidem domeſticis animalibus, præſertímque auibus tam altilibus, quàm nidum ſub tecto facientibus, eaſque ad internecionem vſque perſequitur. Occurſus eius pleriſque religioſus habetur. Alij etiam in negotiis obeundis vel nomen ipſum horreſcunt: vtpote contrarium efficaciæ.

VIRAGO

VIRAGO.

A HORVS Ægyptiacus author ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem oſtendi, propterea quòd oſſeo ſit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne ſignificatum hoc apertiùs explicem, quamq; inter ſeſe mulieres turpitudinem, abſque viris exercere nonnunquam depræhenſæ ſint Id potiùs ponam, ſingulare ſtranguriæ remedium eſſe genitale id, ſi raſum tritúmque detur: vt Ariſtoteles de hiſt. animalium teſtatur. Nam & Strophilus ſcribit, muſtelæ genitale eſſe ſolidum inſtar oſſis, cuius ramenta, ſi in potu dentur, ſingulare remedium ſit vrinæ ſtillicidio. Eam à Thebanis coli ſcribit Ælianus, quòd Alcmenæ Herculi pariundo laboranti, opem tulerit haud contemnendam.

Muſtelæ genitale.

DE MVRE.

MVREM aſſociari ſibi depoſcit muſtelæ nomen, cùm præſertim in omni familiari ſupellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre ſoleat, quàm muſtela.

DETRIMENTVM.

PRÆCIPVVM enim eius eſt ſignificatum, vt hieroglyphicum detrimenti ſit atque perditionis: is ſiquidem, vt apud Ciceronem eſt, dies ac noctes aliquid ſemper rodit, ac omnia quæ rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in oſtentis quoque, ſi mures aliquid corroſiſſent, pernicioſa portendi aiebant iis, quorum inſtrumentum aut opus eſſet, quod ita corruptum erat: veluti ante Marſicũ bellum: quòd clypeos Lanuuij abroſiſſent maximum id portentum aruſpices dixerunt, & eorum quæ B ſubſecuta ſunt incommodorum indicium. Iam & Carboni Imperatori mures exitium abroſis faſciis, quibus in calceatu vtebatur, portendêre. Sed falsè riſit hæc Cato, cùm eum quidam conſuleret, quid oſtenti eſſet, quòd ſorices noctu caligas abroſiſſent: reſpondit enim is, non eſſe oſtentum ſi ſorices caligas abrodant, ſed ſi caligæ ſorices ipſos abroſiſſent. Sedenim Cicero, quamuis id & ipſe ridere videatur, cùm iam Reſpublica titubare cœpiſſet, Platonis politiam corroſam turpiter à muribus apud ſe deprehendit. Et ſi parua licet cõferre cum magnis, nos quoque portenta hæc tetigêre. Nam quumprimùm Romam applicui, ſedémque ibi fixi, ne miſerrimas incenſæ, deuaſtatæ, ac penè dirutæ patriæ calamitates, fœdiſſimáſque clades ante oculos in dies mihi atrociores ſpectando fieri ſentirem, mihi accidit, vt pulcherrimum Horatij opuſculum, quod in deliciis habebam, mures à liciis, quibus conglutinatus erat, protinus abroderent, omnibúſque paginis ita diſceſſis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggreſſi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatúſque erat, inquinarunt, quod oſtenti loco fuiſſe, euentus poſteà comprobauit, non eſſe tunc Romæ locum Muſis, & amœnioribus his diſciplinis: idque magna & ſtudiorum meorum & diuturni temporis iactura compertum habui, donec viceſimo poſt anno, ex quo hùc migraueram, Hippolyti Medicei diſcipuli mei liberalitate atque beneficentia, fui tandem ſubleuatus, vſu rerum ad vitæ neceſſitatem, quod ſatis eſſe duxi, ſuffecturo.

Portẽta ex Murib. aliquid corrodentibus.

OPTIO.

C EODEM vtebantur hieroglyphico ſacerdotes Ægyptij, ſi optionem atque iudicium ſignificare voluiſſent. Mus quippe plures diuerſóſque panes aut poma nactus, puriſſimum optimúmque ex omnibus quo veſcatur, deligit. Quapropter in panificiis emundis, optionem ex huiuſmodi murium indicio facere ſolitum eſt multis. Idem in fructibus aliis, præſertímque melopeponibus, ſumma nepotum curioſitate obſeruari videmus: cùm eos meliores eſſe conſtet, quos mures cœperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur, quonam modo authores intellexerint eorum palatum in guſtu ſagaciſſimum eſſe.

Melopepones meliores, qui.

IMBECILLITAS.

SVNT qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi poſſe tradant: is ſiquidem minimo quoque incommodo exanimaſcit: plerunque verò ſpontè moritur effluentibus inteſtinis, hinc κατὰ μῦς ὄλεθρον dici ſolet, qua ſimilitudine Menander vſus eſt, vt citat Ælianus lib. 2. cap. 10. cùm valetudinarius quiſpiam ipſa fuerit naturæ imbecillitate conſumptus. Muribus enim in vniuerſum vita breuiſſima, vnde muſculus apud Horatium alteri ait: *Viue memor quàm ſis æui breuis.* Sunt qui putent ſoricem ea de cauſa dictum, quia σορὸς apud Græcos putridum ſignificet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sedenim multò magis placet eorum ſententia, qui quemadmodum ſuem ἐκ ὗες à nobis factum conſtat, ita ἐκ ὕραχος ſoricem deductum aſſeuerant. Nicander ſanè ὕρακας mures appellauit Æolum lingua, apud quos ὗς, hoc eſt, ſus, ὗραξ dicitur. Murem verò, quòd roſtrum habeat ſuilli perquàm ſimile, Suis etiam cognomento dicunt, quod interpres Nicandri obſeruauit. Sus verò ſoréxque tanta concordia naturæ conſentiunt, vt quod Magi tradunt, ſi quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo ędito grunnitu vltrò deinceps adſectetur quoquò ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorum iuuenum aſtu,

Mus Suis dictus.

M

qui ganeæ potiùs quàm diſciplinis dediti erant, non ſine totius viciniæ querelis, quæ ſibi porcos incertis authoribus abduci lamentabatur. D

AMATORIÆ DELICIÆ.

LONGE verò diuerſum illud, quod illecebras amatorias, petulcioréſque laſciuias per album murem ſignificare, non Ægyptiorum modò commentum, verùm & Græcorum fuit. Nam de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque prodita: ſed præcipuè mihi videtur Plautus rem expreſſiſſe, vbi Phroneſium Dinarcho ſuadere conatur, vt multiuolus ſit in re venerea, ſic enim ait: *Sed tamen cogitato mus puſillus quàm ſit ſapiens beſtia, ætatem qui vni cubili nunquam committit ſuam, quæ ſi vnum obſideatur, aliunde perfugium quærit.* Moris verò fuiſſe muris nomine amatoribus ablandiri, Ex Epigrammatarij verſu noſcitur:

Auctor Ælianus lib. 12. c. 10.

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notiſſimam verò muris ſalacitatem, mulierem quandam portentoſæ libidinis, qualem noſtri Meſſalinam fuiſſe memorant, ab Epicrate Myonã, quaſi nos Murinã dicamus, appellatã ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

Mus albus quit.

QVEM verò intelligat Ælianus & Philemon per album murem, nemo ex noſtris, quod hactenus legerim, explicauit: ſi tamen ad Plinium & alios probatiſſimos authores aſpexeris, eum eſſe conijcies, quem Armenium vocamus, villi pelliúmque mollitie delicatum, Franciſci Petrarchæ verſibus pro caſtitatis hieroglyphico nobilitatum: vtpote qui, delicatioris cuiuſdam munditiæ exemplar haudquaquam ignobile eſſet, cui ſcilicet ſpurcitia tantæ ſit abominationi, vt limo ante oſtium caui illito, capi potiùs à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm ſanctioris ſit amoris proprium: intemeratæ caſtitatis ſymbolum, quæ diuina tantùm flamma ſuccendatur, à peritiſſimis rerum ponitur. E

ARGIVI.

INVENITVR & in numis muris ſignum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuiſſe, Plutarchus ait, apud quos fuiſſet moris, vt numum imagine muris inſignitum cuderent.

DE FELE.

Plin. li. 10. cap. 73. Varia Felis nomina.

SI pro Æluro Felem reddidero, ſatis ſcio paratos emiſſarios eſſe qui me dentibus inuadant. Sedenim quæ Plinius de Fele refert, dum quærit quo ſilentio, quámque leuibus veſtigiis auibus obrepant Feles, quámque occulto ſpeculatu in muſculos inſiliant: tum ea quæ ab Anniano Poëta memorantur apud Gellium, quæ ab Ægyptiis eo ſuper ſunt memoriæ prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores fiunt, aut minores, domeſtico huic animali, quod Albertus modò cattum, modò Murilegum appellat, congruere manifeſtum eſt. Sunt & qui Muſionem vocent: Felem autem alij, quæ vulgò Felina, alij qui Martes appellatur, eſſe volunt, eóque & Varronis & Columellæ authoritatem trahunt. Nam quæ illi vnà cum Nicandro de venatu auium clandeſtino nocturnóque tradunt, Martem id facere ſatis exploratum eſt. Sed quoniam de harum nomine plerique certant, ne temerè vni magis quàm alteri faueamus, Æluri vocabulum interim vſurpabimus, de quo in antiquo Feſti Pompeij codice hæc adinueni: *Eſt Ælurus animal Leoni cùm procreatur perſimile; olim ſylueſtre: maximè muribus aduerſatur, ſalax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem Lunæ creſcunt & decreſcunt. Nam veluti Luna pro ſolaris luminis participatione faciem quotidie variat, ita Ælurus pari cum Luna conditione afficitur: nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc ſe plenum, nunc dimidiatum, nunc cauum, nunc tuberoſum oſtentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murum ſtrages Ælurorum oculi, vt minuti Lunam ariolantur.* Quibus quidem verbis neſcio an explicatiùs cattus noſter domeſticus à quopiam deſcribi poſſit. Sed quoniam de Æluro ſatis conſtat, de Latina locutione nondum per hos liquet, quamuis totiens Cicero Felem & Canem inter Ægypti numina ſocialiter enumeret, dubio procul cattum intelligens. Æluri ipſius, ſi catti nomen ita abhorrent, ſignificata referamus. F

IMPLORATIO.

VETERES cùm hominem in manus hoſtium illapſum, qui miſerabiliter auxilium imploret, indicare vellent, Soricem pingebant ab Æluro comprehenſum: exauditur enim ſtatim miſerabilis eiulatus, & vox veluti auxilium implorantis, vbi mus in dentes incidit eiuſmodi: vnde prouerbium: *Sorex Hecaten.* Cauſam Simnius Capito ſic interpretatur: quòd is qui in manus hoſtium incidit, illorum ducem implorat. Eſt verò Æluros (vt Verrius ait) ſub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commiſiſſe, argumento propoſito, vt ipſi quoque certatim animalia conformarent atque producerent, terræq; theatrum implere procurarent, tum Apollinem ſtatim hominem protuliſſe, aduerſus quem

Prouerbiũ, & eius explicatio.

Hecate

A Hecate Simiam oppoſuerit à ſe factam exceptam riſu rem, Apollo Leone terribili producto, interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata vinci, Ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effuſus riſu Murem in Hecates ludibrium protulit, illa magis indignata cùm vi non poſſet vincere, ad artes conuerſa, Simiam in Leonem, Ælurum in Murem acriter incitauit. Leo diu à Simia natibus eius affixa, tota eſt arena ad furorem vſque exagitatus, Mus aufugiens ad Apollinis pedes procubuit, atque ita ſeruatus. Vlturus autem Leonis iniuriam Deus vim medicam in Simiæ ſanguinem immiſit, qua Leo febre correptus ſanaretur: atque ita factum, vt Leo ſemper Simiæ paſtum appetierit, Æluri autem genitale ſemen ita reddidit igneum, vt eius generis fœmina, de re omni animantium generi voluptuoſa, & angi & cruciari ad miſerabilem vſque vociferationem, compellatur. Alij rem tametſi manifeſtè fabuloſam, ita geſtam memorant: Solem & Lunam initio rerum in certamen deueniſſe, vt terram animalibus replerent, cura eiuſmodi illis à ſummo opifice demandata, ſtatímque Leonem ea, qua inſignis eſt, ſpecie à Sole conformatum, Lunam verò æmulatione concitam, cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertiſſet, neque opus id æquaturam ſe confideret, Ælurum protuliſſe, animal quippe Leoni perquàm ſimile, ſed & armis & ſpecie tantò inferioribus, quantò Luna ipſa Sole deterior eſt. Oborto interim inter Deos riſu, indignatum Solem eam fuiſſe Lunæ temeritatem, vt ſecum auſa eſſet contendere, Murem eueſtigiò procreaſſe, vt Æluri contentionem eluderet: tum Lunam maioribus ingenij viribus conuocatis, quantacumque potuit arte conatúque, quantóque maximè ſtudio proficere potuit Simiam progenuiſſe: id quoque animal cum ridiculum adeò apparuiſſet, eluſúſque omnium cachinnatione Lunæ conatus fuiſſet, adeò id indignè Luna tulit, vt ſempiternas inter Simiam & Leonem, neque non inter Ælurum & Murem, commiſerit inimicitias.

Altera prouerbij declaratio.

B

LVNA.

Æluri veneratio apud Ægyptios quãta.

APVD Ægyptios ſanè Æluri præcipuum hieroglyphicum erat, vt ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna Ælurum veneratione proſequebantur. Satiſque conſtat eum qui animal eiuſmodi vel incuria occidiſſet, populari tumultu variis ſuppliciis malè tractari, & enecari ſolitum: cuiuſmodi ſuperſtitionis exempla in Romanum ciuem edita ſunt Ptolæmei illius tempore, qui à Romanis in ſocietatem & amicitiam receptus eſt. Porrò nullum apud Ægyptios Iſide numen maius, neque venerabilius fuit. Iſis verò, quamuis & Aſtrocyona è cœleſtibus ſignis addictum habeat, in primis tamẽ accipitur pro Luna. Quicquid verò cum Luna conſenſum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maximè dicitur aduerſa, Æluros lunare animal, ſympathiæ vi animalia Soli notabiliter ſubiecta, genuino quodam odio proſequitur: vtpote Soricem, qui totus eſt Solis, adeò vt etiam, vti dictũ eſt ſuperiùs, illi Smynthei cognomentũ indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVID verò ſibi vellet Æluros ille in ſummo Siſtri apice, ſub quo forma illa orbicularis, cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter ſe interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum eſt: ſignificabat enim hæc ſpecies omnia, quæ generationi corruptioniq; obnoxia ſunt, lunari globo ſubiici, infra quem omnia mouentur & alternant, quippe quæ ſint ex quatuor illis principiis, quæ Elementa placuit appellari, conflata, igne quippe terra, aqua, & aëre. Cur verò C animal hoc Lunæ ſimulachrum excogitaſſent, ea affertur cauſa, quòd tum varium eſt colore & aſtu, tum noctu magis quàm interdiu excercitio deditum. Eſt præterea fœcundæ admodùm ſalacitatis temperaturæque cum Luna perquàm ſimile. Nam vnum primò parere fertur, inde duos, inde tres, inde quatuor, atque ita viciſſim ad ſeptimum vſque peruenire, ibique ſiſtere, ita vt toto vitæ curſu octo & viginti natos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu peragendo. Adhæc eius facies à ſeptimo quoque die, in aliam ſpeciem abit. Verùm quæ de animali traduntur, fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt illud minimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum quotidie commutentur, verùm etiam ab incremento decrementóque lunaris globi quotidie varient, quod tum in aliis, tum in iis, quos Syrianos vocamus, liquidò apparet. Nam qui Ælurum deſcribunt, & variis eum maculis inſignem memorant, eam ſibi ſpeciem videntur propoſuiſſe.

Æluri & Lunæ ſympathia.

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVOD verò ſalaciſſimam fœminam per Æluri fœminę ſimulachrũ nõnulli ſignificari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimum Lunæ fœcunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra marique luxuriat, admirarentur, quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectum animaduerterent: fœminæ enim in eo genere natura admodùm libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initium vix pati poſſunt: in quo, propter ignitam genituræ vim plurimùm, vti dictum eſt, cruciantur, mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, niſi pareant. Vnde vulgò nunc homines, qui operam nequitiæ dant incontinentiùs, & pudore proſtituto laſciuiunt, *Cattorum commercia frequentare*, dictitamus.

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

D

VITIORVM diſſimulatorem per micturientem Simiam ſuo loco ſignificari diximus, quoniam ita in Hori codicibus impreſſis inueneramus: poſteà verò quàm & manuſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed αἴλουρον inuenimus, quod quidem vero propius viſum eſt, cùm eò omnes ingenio Catti ſint, vt quanto poſſunt ſtudio ventris excrementa, vel attracto, ſi copia ſit, puluere ſepeliant, vel alia re quapiam omninò occulant. Ægyptij ſanè cùm in propatulo ac viis ipſis cibum caperent, Cattorum tamen exemplo ventrē domi exonerare, atque id quidem clanculum, aſſuerant. Munditiem hanc Hebræi quoque iubentur obſeruare, vt Deut. 23. *Locum habebis extra caſtra ad quem egredieris ad requiſita naturæ, gerens paxillū in Baltheo, cúmque ſederis, fodies per circuitum, & geſta humo cooperies quo releuatus es.* Qui mos & apud Perſas tantæ fuit religionis, vt qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquam non euomerent, ſed ne lotium quidem emitterent, quíque palam id facere aggreſſus eſſet, facinoroſa notabatur ignominia. Quid verò quòd ad hāc vſque diem aiunt Alexandriæ vrbe Ægypti, totius orbis emporio frequentiſſimo celebrata indigenas expuentem quampiam non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehenſioni ſit obnoxius, qui palàm ventris crepitum emiſerit?

AVGVSTEI.

Signa militaria Catto inſignita.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas, picturáſque & geſtamina contendit, minimè diſſimulāda ſunt legionum atque ordinum inſignia, quæ ſe pro re obtulerint: nam plerique hominum, cùm in huiuſmodi ſigna picturáſve incidunt, quid ea ſibi velint, anxiè admodùm percontari ſolent. Ab Ægyptiis enim ea primordia ſumpſerunt, vel haudquaquam diſſimilia ſunt ab eorum inuentis. Cattus igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, vt vetuſtæ indicant inſcriptiones, eius ordinis qui AVGVSTEI vocabantur: hi ſub magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Erat verò Cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber circulus ambibat, latè marginem circumplexus, geſtus eius vt currentis, reflexo in dorſum capite. E

FELICES SENIORES.

ALIBI dimidius Cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore ſpectabatur, qui à margine rubro ſurrectus, pedibus ad luſum compoſitis, adblandiri videbatur. Inſigne hoc erat, quantum ex vetuſtis ipſius reliquiis colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui ſub eodem magiſtro peditum militabant.

ALPINI.

SVB eodem Duce ſignum etiā militare fuit, in quo Cattus coloris punicei diluti, recta facie progrediens, habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Geſtamen hoc erat militum qui ALPINI vocabantur.

Sed iam, Io. Antoni chariſſime, nolim otium tuum curioſitate aliqua mea interturbare, dum moroſa & leui forſan dictione ſtudiorum tuorum curſum intercipio. Hæc igitur pro qualicumque munuſculo ita ex improuiſo comparato, ſatis fuerint: de reliquis, ſi argumentum minimè diſplicuerit, aliàs plura coràm conferemus. F

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISSIM. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM. DE IIS QVÆ PER SERPENTEM, IN GENERE SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSQVARTVS.

B *IVCVNDISSIMA illa amicitiæ ſuauitas tuæ, meúſque erga te cultus, & peruetus admodùm obſeruantia, quæ Romæ primùm, vel à primis laudatiſſimæ adoleſcentiæ tuæ annis inſtituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capeſſendum conceſſeras, clariſſimarum virtutum tuarum, ingeniique ſanctiſſimi cognitione aucta eſt: & tua in omnibus rebus mei patrocinio confirmata, efficiunt, vt nullo vnquam tempore, neque longiſſimo quantumuis loco remotus, immemor tui eſſe poſſim. Quare, licèt aliquot abhinc annis te non viderim, nuncq́; maximè longè abſis, & in Cardinalatus ſplendorem aſſumptus, neceſſe eſt te magnis omninò negotiis & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhæreſcis, ac ſi te coràm continuè conſpicerem. Hinc factū eſt, vt cùm domi aliquantulùm otij nactus lucubrationes illas, quas tantoperè videre cōcupiſcis, recognoſcerem, eáſque in libellos vnamquamque ſuos dirigerem, earum partem ad te mittere cogitarim: id opportunè nécne fecerim, non ſat ſcio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò ſcio: vt ſcilicet haberes iſtîc in iſta qua fulges amplitudine, ſi tibi tantulùm horæ vel à publicis curis, vel à tuis ſanctioribus ſtudiis vacuum relinqueretur, quod cum Pierio tuo loquerère, qui te ſemper vnicè ſanctéque coluit ac obſeruauit. Neque tamen tanquam ſummæ eruditionis tuæ neſcius, arbitratus ſum noui me quicquam allaturū tibi: verùm quia nullum vnquam abs te ſermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me ſolitum meminerim, quàm de literis & diſciplinis, id dedi operam, vt de literis & diſciplinis noſter hic per libellum, quem ad te miſi, congreſſus eſſet. Erit verò ſermo de iis quæ per Serpentis imaginem apud veteres ſignificabantur, quibus & Ægyptij ſacerdotes, & plerique alij, pro literis vſi ſunt: quæ quamuis fortè haud incognita ſint tibi, decies tamen repetita placere ſemper poterunt, quæ de doctrina ſemel placuere: quare te ad rem recognoſcendam, vbi primùm per otium licuerit, ſpero non inuito animo acceſſurum.*

C ANGVIS, atque adeò reptilium aliquot ſignificata dicturus, cùm pro varia eorum pictura, diuerſisq́; ſpeciebus, varia identidem ſignificata ſint, curæ pretium eſſe exiſtimaui genus eiuſmodi priùs tractare, cuius effigies excogitata eſt auſpicacior, auguſtiórque, magno apud veteres in cultu habita, cærulæa quippe facie, colore nitido, ſquamis pellucentibus, capite minimè formidoloſo: à quo noſtræ erit dictionis initium. Cum his Baſiliſcum enumerant, tametſi eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Poſt Baſiliſcum Aſpis eſt, ac mox Vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicæ argumenta deſumpſere, & diuinæ noſtrorum literæ horum ſæpe mentionem faciunt: ſed Diana illum religioſè præferunt, qui opem omnibus præſentaneam pollicetur: quare quænam ſint ea quæ hinc ſignificentur, dicere iam incipiamus.

MVNDI MACHINA.

Serpēs caudam depaſcens quid.

MVNDVM vniuerſum Ægyptij ſacerdotes ſcribere volentes, Anguem qui caudam propriam depaſceretur, eúmque variis inſignem maculis pingebant, de quo Claudianus:

Perpetuúmque virens ſquamis, caudámque reducto
Ore vorans, tacito relegens exordia lapſu.

Quod dubio procul ſignificat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cùm ſolui cœperint, ſiue paulatim imminui atque deficere, in ſeſe recipi, fierique illud propemodùm, quod apud quoſdam Æthiopiæ populos aſſiduò eſt in vſu: qui cùm nullo alio nutriantur cibo quàm piſcium, humana deinceps cadauera piſcibus obiectant, victum quem ab eis acceperant ex ſeipſis rependentes. Hæc verò cauda ab ſuo animali corroſa, receptæ authoritatis aſſumptum illud ſignificat, quod vno omnium conſenſu fertur, decrementum vniuſcuiuſpiam rei, alterius incrementum eſſe. Aiunt verò Phœnicum hoc fuiſſe hieroglyphicum, per Draconem in orbem redactum, caudámque

ſuam deuorantem, id exprimere, vt appareat mundum ex ſeipſo ali, & in ſe reuolui. Nam cùm æter- B na ſint elementa, neque corruptione, neque variatione per ſe vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi ſubiecta videntur, ea parte qua ſpecierum informationi admiſcentur, vi tamen ipſa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil ſeparatim ſignificantibus apud Chalcographos, ſiue impreſſores librarios dicere malimus, nomina componuntur, quæ aliquid copulata ſignificant, mox vtilitate ipſa, impreſſo notatóque libro, quantum vſui venerit, recepta nomina ipſa, dictionéſque omnes corrumpuntur, ſolutæ literæ incolumitati priſtinæ, generique ſuo reſtituuntur, & in alterius formæ vſum aſſeruantur, ita corpora quæ Græci συγκεχυμένα, iuniores Philoſophi confuſa, hoc eſt, in vnum conflata, dicunt, cùm aduenerit exitus, diminuique cœperint, ſigillatim in eadem ipſa reſoluuntur elementa, aliarum itidem ſpecierum compoſitioni obnoxia, ac ſemper expoſita: quod ex noſtris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentiſſimis his verſibus alludens:

Quicquid eſt hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, ſepelit, recipítque in ſeſe omnia,
Omniúmque idem eſt pater, indidémque eadem
Quæ erunt deintegro, atque eòdem occidunt.

Eòdem reſpexit Lucretius, cùm dixit:

Denique iam ruere hoc circum, ſuperáque quod omne
Continet amplexu terraï procreat ex ſe
Omnia, quod quidam memorant, recipítque perempta:
Totum natiuum mortali corpore conſtat:
Nam quodcunque alias ex ſe res auget alítque,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

E Sed ne multa adeò congererent Ægyptij ſacerdotes, néve longis diſcere volentes ambagibus implicarent, cùm omnem illi naturæ obſcuritatem manifeſtè adeò ſibi cognitam profiterētur, & quaſi per manus proditam hæreditariam diſciplinam poſſiderent, vno contenti hieroglyphico mundi conditionem omnem expreſſam eſſe voluerunt. Serpens igitur caudam depaſcitur ſuam, vt generum immortalitatem, qua rerum naturam Deus inſigniuit, oſtentet: vt principium ad finem directum eſſe, finémque ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertiùs explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis, ex fructibus verò ſemen, in quo planta ipſa delitéſcit, atque ita principium ex fine. Sic nihil denique viuum intra mundum perit: ſed eorum quæ nobis interire videntur, ſolæ mutantur ſpecies: de quibus Virgilius, nec morti eſſe locum dixit. Idem per atomos ſuos Democritus intellexit: quamuis vocabulum nonnulli contendunt impropriè eſſe dictum, indiuidua tamen corpora ea eſſe voluit, quæ diſiuncta cùm fuerint, neque legantur, neque internecionem recipiant, nec ſectionibus diuidantur, ſed omne per æuum infinitam in ſe retineāt ſoliditatem. Hoc illud idem figmentum eſt, quòd Saturnum, quem pro tempore figurant, aiunt filios deuorare ſolitum, Iouem verò interceptum, lapide ſuppoſito, quem Saturnus deglutierit. Terreſtria porrò huic varietati commutationíque rerum plurimùm obnoxia eſſe, per huiuſmodi figmentum indicabant: animam verò quæ per Iouem, vt Plotinus interpretatur, fingitur, immortalem eſſe. Sanè Heſiodus, poſteaquàm prolem à Saturno & Rhea ſuſceptam enumerauit, illud ſtatim adiecit:

Quid per atomos Democritus.

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούνατ' ἵκοιτο.
Atque hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

F Quod ita accipiunt interpretes. Naſcuntur è terra rerum ſpecies, & in terram mox recidunt: nam Rhea deflexus eſt, & corruptio mundi. Quæcunque igitur tempus protulit, eadem tempus abſumit: vnde ſacris quibuſdam apud nos dicitur, puluerem eſſe hominem, & mox in puluerem reuerſurum.

Non omittenda verò ſunt quæ de figura Anguis, Mundum ipſum mira ſimilitudine referētis, veteres Philoſophi quaſi ludentes conſcripsêre, ipſam rerum ſpeciem vniuerſam non temerè oculis omnium ſubiicientes. Siquidem pro corpore quod habet, grauiſſimum eſt animal, perinde ac terra, quæ ponderibus librata ſuis ob grauitatem inſitam, in centrum vndecumque recidit. Præterea verò toto diſtentus humi corpore, per terram repit, vnde etiam genus id nomen accipit, modò Serpens, modò Reptile nuncupatum. Sed quoniam huiuſmodi terræ hieroglyphicum loco ſuo copioſiùs tractabitur, ne nunc ſtylo vniuerſi ſpeciem percurrēti moram aliquam interponam, omittetur. Eſt præterea lubriciſſimum, quemadmodum aqua, atque inter ſerpēdum pandos ac repandos vndarum flexus imitatur: & apud fabularum ſcriptores Draco euripus erat, qui Heſperidum hortis in inſula poſitis tutelaris effingebatur, & amnes quoſdam ſpiras circum terrarum orbē replicare inſtar anguium Socrates ait, Phædone. Quinetiam Heſiodus Echidnam ait dimidia ſui parte Nympham, dimidio altero immanem Anguem, pro qua interpretes vapores accipiunt exhalantes à mari, neque nō omnem humoris vim. Nympha verò eſt ob id, quòd ſubminiſtrat nutrimentum. Serpens, propterea quòd flumina tortuoſis ambagibus feruntur, perinde ac Serpentium, vti dicebamus, corpora ſinuoſis plurimum flexibus obrepunt. Sed quod facit ad Nympham, quæ loci omninò genius eſt, occulta quippe vis

Serpētis & Mūdi ſympathia, ac conſenſus.

vis illa quæ, quæ graminibus & plantis vitam fouet, actúmq; ſubminiſtrat, ignarus non ſum, quoſdam alios Draconem hortorum cuſtodem pro radicibus arborum accepiſſe, quòd tortuoſæ ſint vti Serpentes, & in terram adactæ, perinde ac Anguium genus in terræ viſceribus plurimum delitéſcit: ita verò Dra- A conis ſpeciem hanc pomis operam præſtare vt aſſeruentur: radicibus enim aut cæſis, aut exſiccatis, poma etiam auferri neceſſe eſt. Aerium verò ſpiritum, de quo latiùs in Baſiliſci ſignificationibus dicetur inferiùs, per ſibila, quæ vel ad audientium horrorem nonnulli eorum excitare ſolent, intelligimus. Squamæ verò, ſtellarum mundum ambientium varietatē, quæq; ignes in ſupremo micant orbe, hieroglyphicè, ſignificant: nam & hinnuleæ pellis varietatē, quam Pan geſtare fertur, ſtellas ex maculis imitare, ait Probus. Eandem Libero patri attributam, idem ſignificare tradit Euſebius lib. de præpar. Euang. primo, vbi Oſirim, Sirium, Liberum, Solem, & Phaneta, ex Homeri, Emolpi & Orphei verſibus eundem eſſe diſſerit, de quo loco ſuo plura erunt inferiùs repetenda. Eſt & alia ſuper hoc conſideratio: quòd anguis hyberno ſitu membrana corpori, præcipuè autem oculis, obducta obcæcatur, verno verò tempore fœniculum paſtus, id Græcè μάραθρον eſt eiúſque ſucco oculos inungens, impedimentum illud exuit, & acutiſſimo quo pollet viſui reſtituitur, ſenectutémque ita ſingulis deponit annis, nudúſque propemodùm vernat & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Æn. lib. 2. ab Homero Iliad. 3.

Lubrica ſublato conuoluit pectore terga.

Leberida verò, membranam ſcilicet quam de ponit, ita exuit, vt à capite orſus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorem, exteriore in interiorem verſa, cute intus altera ſubnaſcente. At mundus quoque (de inferiori hoc mundo loquimur) hyemali tempore pruinoſo, quodam non modò obcæcatus, ſed vndecunque obductus ſitu, annuo peracto ſpatio, Zephyris flare incipientibus, ſqualorem abiicit, quæque rerum ſemina intus fuerant ſuperioris defectu caloris obſtruſa occultáque, extrà aperiuntur excluduntúrque, ac ſenectute depoſita, per vices iterum iuueneſcunt. Quin- B etiam quæcunque de Anguis renouatione traduntur, cum hac ipſa mundi noſtri renouatione conſenſum habent: ferunt enim Colubrum cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi, ita vt occæcari videatur, tum caput exuitur, glabrúmque hoc omninò antè quàm reliquum corpus, apparet. Arbores quoque oculos primùm exerunt, gemmas alij vocant, germen alij: ſed oculatio inde, inſitionis genus, mox exſinuant flores, paulatímque fructum fœtus aperiunt. Neque vere tantùm exuit Anguis, verùm etiam autumno, & pro locorum temporúmque conditione: æſtate etiam, Ariſtotele hoc aſſerente: licèt id abneget Plinius. Atqui mundum etiam non vere tantùm hæc facere, ſed æſtate autumnóque omni, tot ſpecies, tantóſque ortus, varióſque nouatus aperire, pro regionum ſitu ac rerum natura conſpicimus.

IVVENTVTI REDDITVS,

SVNT verò qui per Anguem & Leberida hieroglyphicōs, hominem oſtēdant iuuētuti redditum, ſi vel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate ſqualorem atque maciem deſpoſuerit, ſítque demùm habitior atque validior factus. Libet verò fabellam ſuper huiuſmodi renouatione, ex Nicandro, & eius interpretibus recitare. Mortales enim, aiunt, impetraſſe olim à diis multis precibus vt perpetuo iuuentutis munere donarentur, atque ita nunquam in poſterum ſenio contabeſcerent, ſed quādiu vnicuique viuere permiſſum eſſet, integris viribus & florenti ſemper ætate, vegeti perſueraren. Hanc igitur ſimulac benignitate Iouis accepiſſent, imperitos adeò rerum fuiſſe, vt eam Aſino vectandam commendarint, hunc verò ſiti confectum ad fontem quendam perueniſſe, in quo Ser- C pens loci cuſtos ſtatiuam habebat cuſtodiam: cúmque inde bibere tentaſſet, à Serpente prohibitum, neque alia conditione bibendi facultatem illi factam, quàm vt id omne quod vehebat onus, Angui mercedis nomine conceſſiſſet: ex eo inde tempore omnes Angues ſenectute ſingulis annis abiecta iuueneſcere, homines verò ſenio confectos, emarceſcere, ac ſtoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expetitam ſtudio negligenter cuſtodiſſent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Fabula ſuper hominum renouatione.

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetuſtas,
Cur nos anguſta conditione ſumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis varij admodùm Græci ſunt, eáſque vnuſquiſque ſuo ex commodo, &, vt adlibuerit comminiſcitur, fuerunt alij Promethea cùm cœleſtem ignem furatus eſſet, cúmque mortalibus communicaſſet, nullam illos accepti muneris gratiam Prometheo retuliſſe: quod cùm Iuppiter approbaſſet, pharmacum hominibus, quo ſenectutem amolirentur, elargitus eſt, quod donum Aſino vectandum illi deſtinarint, atque illa mox ſubſecuta de Aſini imprudentia, de Serpentis aſtutia, de commutatione, quæ ſuperiùs enarrata ſunt. Meminit huius fabulæ Sophocles, κωφοῖς. Quoniam verò Aſinus ille & ſitim eò contulerat factum eſt, vt ex pacto Serpens eam quoque ſibi vendicaret, hinc ſupra modum illos ſiticuloſitate plerique eorum pertentare ſolent quos momorderint: de quo tamen plura loco ſuo dicuntur, vbi Dipſadis ſignificata recenſemus.

TEMPVS.

ERAT autem aliud hieroglyphicum Serpentis, caudam ſuam ſub guttur attractam occultantis: eaque ſpecies in Saturni dextera manu ſtatuebantur, quem pro annuo circuitu, pro tēpore,

Quomodo Serpens tēpus ſignet, ac immortalitatem.

pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum ſcriptis accepimus. De anno apertiſſimè Maro: *Georg. li. 2.*

Atque in ſe ſua per veſtigia voluitur annus. D

Quòd verò Serpens temporis ſignum eſſet, cauſam Cyrillus hanc ſubiicit, quòd in lõgitudinem porrigitur, & multis complicatur ſpiris, quæ ſunt multæ dierum annorúmque ſeries, tacitéque proſerpit, nullo edito ſtrepitu, vnde Poëta non incelebris dixit, *Ouid. li. 10. Metam.*

Labitur occultè, volubilis fallitq́; ætas.

Verùm ea quoque cauſa eſſe poteſt ſuppreſſæ caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præſenti, aut à futuro conſideratur, quæ omnia incerta nobis omninò ſunt: præteritum ſiquidem intueri minimè poſſumus, & cùm principio careat, neque mente quidem concipitur, futurum longè minùs, quia nõdum eſt, & finis eius prorſus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus.

Præſens verò cùm ſit inſtabile, velociſſiméq́; tranſcurrat, vix percipi poteſt: veluti, ſi digitum in defluentem aquã intingamus, diſcernere non poſſumus vtrùm in præterita, an in futura, an in præſenti: quia præterita iam elapſa, futura nondum adhæſit, præſens puncto ipſo ſtatim elabitur: quæ cùm omnia cognitioni noſtræ ſubducantur, Ægyptij forſitan pro hieroglyphico huiuſmodi caudam ita reduci occultarique voluerunt.

CALAMITAS.

HABET & vocabulum ipſum, Temporis, hieroglyphicam omninò ſignificationem, vt hoc obiter attingamus, & à pernicioſa Saturni vi nõ admodùm alienam. Nam Poëtæ *tempus edax rerum* eſſe dicunt. Neque Latini tãtùm, verùm etiam Syri & Hebræi dictionem Tempus, pro Calamitoſo rerum ſtatu ponere conſueuerunt. Nam, *Et erit tempus eorum in ſeculum*, primo & octogeſimo Pſalmo legas, & huiuſmodi paſſim multa. Quòd verò hîc *in ſeculum* legitur, interpretes de calamitatibus dictum volunt, quæ poſt neglectum Chriſtum perpetuò erant Iudæos oppreſſuræ. E

MVNDI MOLES.

SVNT qui aliam etiam picturam ſimulachrúmve mundi fuiſſe dicant, vt, ſcilicet intra circulum æreum Serpentis effigiem accipitrino capite inſignem circumducerent, ad ⊖ propemodùm literæ ſimilitudinem: ære quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, Serpente bonum dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed non elementarem hunc orbem tantùm ex hieroglyphico huiuſmodi colligimus, verùm etiam & cœlum ipſum, quod ſub Iani figmento fabularum inuolucris occultatur. Ianum enim ab eundo dictum, periti ores aſſerunt. Mundus itaque initium ex ſe faciens, cùm in ſe reuertatur, figuræ ipſius, quæ poſita eſt, rationem oſtendere videtur. *Elementaris orbis figura.* *Macrob. li. 1. ca. 9.*

ANNVS.

CÆTERVM, quia Ianus vbique anni dominus decãtatur, quem à circuitu vocatum dicebamus, eundémque ac Apollinem intelligunt, veluti Dianam Ianam olim appellatã affirmant, quos vtriuſque anni arbitros eſſe teſtatur antiquitas, præcipuè verò Virgil. cùm dicit,

——Vos ô clariſſima mundi
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum,
Liber & alma Ceres. F

Nam & Lucretius ſerpere Solem dixit, vt annum ſtruat: *Georg. lib. 1.*

Annua Sol in quo contundit tempora Serpens.

Quòd verò Maro Liberum & Cererem hûc inculcarit, doctiſſimè factũ: vtpotè qui apud Orpheum legerat, ἥλιον ὃν διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν. *Macrob. li. 1. ca. 18.*

& apud Euripidem & Ariſtotelẽ eundẽ Solem & Bacchũ eſſe, de quo nos apertiùs alibi. Dionyſium eundẽ & Bacchũ, & Liberũ & Solem, aut igneam ſolis vim, non ex Orpheo tantum, ſed & Euripide, Ariſtotele & Euſebio Macrobioq́; citatis indicauimus: vbi apud eundem Virgiliũ ex antiquis codicibus legendum oſtendimus, *Qui ducitis annum*, ſcilicet Liber & alma Ceres: licèt, *quæ lumina*, idem ſit.

AEOLVS.

IPSA autem macularum varietas, & anni ſignificatum in Serpente detectum, id in memoriam adducit, quòd Æolum eiuſdem varietatis gratia vetuſtas tempeſtatibus præpoſitum effinxit, per quẽ annum ipſum intelligebant: eaq́; de cauſa Hippotæ filium dixêre, quòd celeri curſu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt naſcantur ad curſum, quod loco ſuo diſputatum eſt. Habere verò Æolum filios XII. ait Homerus, mares ſex, fœminas totidem. Menſes ij ſunt, ait Phurnutus, quorum qui fœcundi fruges omnium vſui reponunt, fœminæ dicantur: qui verò ſteriles ſunt, mares habeantur. Apud alios longè ſecus inuenio, ex religione quippe veterum menſes ſinguli ſingulis Diis ſingulis adſcriptos, vt Ianuario Iuno præficiatur, Februario Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus,

A Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Auguſto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Veſta Decembri. Apud celeberrimum Cardinalem Hippolitum Medicem cippũ Romæ vidi marmoreum, obrotundum, in quo duodecim hæc numina pulcherrimo opere circumſculpta ſunt: qui quidem cippus indicans Auguſti Octauiani mẽſam illam, qua de Suetonius mẽtionem facit, conſueſſe eum & ſodales amiciores ad duo denarium vſque numerum deorũ habitu cœnitare, & δωδεκάθεον conuiuium celebrare: ad eius certè rei argumentum mirificè conformatus eſt. Nam & figura quæ pro Apolline ſculpta eſt, Auguſti ipſius faciem totam refert & exſcribit, quod & in pleriſque aliis eius Dei ſtatuis factũ obſeruauimus. Sed nos ad Anguem noſtrum reuertamur, quo ſuper animaduertit pleroſque figuram eius in orbem circumducti, & caudam nũc occultantis, nunc admordẽtis, nunc depaſcentis, confundere, quod ita diſtinguendum eſt. Quæcumque de mundi anniq́; varietate reciprocationeq́; dicta ſunt, ea per caudæ morſum intelliguntur. Sed enim, cùm æternitatem, ſiue, vt nonnulli malunt, æuum ſeculúmve ſignificabant, Serpentem pingebant cauda tantũ ſub corpus, ita vt deliteſceret, reducta: ſic enim circuitus ille perpetuus intelligebatur. *Sueton. in Auguſto c. 70.*

BASILISCVS.

ANGVIS autem huius ſpecies ea erat, quem VRÆON Ægyptij, Baſilicum Græci vocant. Animal id duodecim non ampliùs digitorũ magnitudine, vt authores noſtri prodidère, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regium illi nomẽ, inſigni ſiue Baſiliſcus ea de cauſa dictus fuerit, quòd eius aſpectum reliqua Sepentium genera vereatur. Hic ſanè flexu haudquaquam multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciunt Serpentes; ſed celſus *Baſiliſci deſcriptio.*

B & erectus à medio incedit: quæ omnia cum Nicandri verſibus his optimè quadrant, *Hæc a Pli. li. 8. cap. 21.*

Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπυςῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος,
Ξανθὸς ἐπὶ τρία δῶρα φέρων μῆκός τε καὶ ἰθύν.
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου ἀναέρχθεια κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμνάζειν ὅτ' ἐς νομὸν ἢ καὶ ὕλην.

Surrectum verò pectus in animali huiuſmodi, in obeliſcis & aliis Ægyptiorum monumentis animaduertas: præcipuè verò in nummo quodam qui Fabatio cuſus eſt, in cuius altera facie caput eſt cum ſpolio capræ, ab occipitio vaſculum in modij formulam, quale etiam in Antonini Auguſt. & aliorum quorundam numis cernere eſt: nuſquàm verò frequentiùs, quàm in Ægyptiaca Bembi tabula ex ære, vbi Baſiliſci huius forma ſæpè conſpicitur, capite aliàs accipitrino, aliàs, humano, aliàs, vt hîc figurauimus. Quod verò Albertus de ouo Galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq́; inde Baſiliſcus enaſcatur, ſitq́; figura eius omninò Gallo ſimilis, cauda tamen ſerpentina, fabuloſum indicant peritiores.

ÆTERNITAS.

SED ENIM cur Ægyptij per hoc potiùs colubri genus, quam per aliud quodquam ſeculum, æternitatémve ſignificarent, cauſa erat, quòd inter ſerpentium genera hoc vnum interfici vi non poteſt, ſi Horo Niliaco hieroglyphicõn nonnullorum authori fides adhibenda eſt: quinimò tanta huic vni vis eſt, vt animalia reliqua ſolo ſibilo fuget, quo audito ferunt omnes auium cantus coërceri, fruticéſque & herbas non vllo morſu, ſed olfactu aſpectúve ſolo enecari. Archelaus tradit, vt apud Ælianum habetur, veterinum olim iumentum in Africæ ſolitudine quadam defeciſſe, ad cuius cadauer Serpentes plurimæ ventitarint, vt eius viſcera depaſcerentur, interim Baſiliſci audito ſibilo omnes profugiſſe, aut in ſabulum ſeſe abdidiſſe: progreſſum verò Baſiliſcum, per otium ſine cuiuſquam tumultu quantum appetierat eſitaſſe, cúmque ſatur iam abiret, iterum edidiſſe ſibilum, quod indicium fecerat ſerpentibus aliis ad eſcam tutum patêre reditum, atque ita eas oblatam prædam repetiiſſe. C *Sibilus Baſiliſci.*

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆC igitur Baſiliſci vis, quæ ſine morſu pernicioſa ſit, argumentum hieroglyphici dedit Ægyptiis ſacerdotibus, vt ſi hominem à calumniatoribus malè acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum ſignificare vellent, Baſiliſcum apponerent: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Baſiliſcus: clam ſi quidem illi Principum auribus inſuſurrant, nullo palàm morſu infixo, quò diluendi anſa præripiatur, atque ita pleríque falsò delati, extrema quæq́; pertulère. Sed ne talem ac tantam Baſiliſco vim ineſſe quiſpiam admiretur, Thebiorum natio peſtifera adeò fuit, vt vel ſolus oris eorum halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorúmque præſentia non animalibus tantùm, verùm etiam ſatis noxiam fuiſſe: de quibus hæc & alia ſecundo Sympoſiorum Didymus.

OCVLI DIVVM. D

Baſiliſci oculi clauſi, & aperti quid.

IN ea tamen religione Baſiliſcus habitus apud Ægyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebant, oculóſque eo artificio concinnabant, & vt claudi & aperiri poſſent. Hunc ſimulátque oculis adapertis proferebant, vniuerſa Ægyptus lætitia atque hilaritate perfundebatur: perinde ac ſi deorum oculi eos aſpicerent, opémque præſentem omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propatulo omnes eſſe, riſui & iocis atque conuiuiis darè operã. Quòd ſi clauſis eum oculis extuliſſent, ibi tum omnia mœrore luctúque confundi, auerſos & iratos eſſe deos exiſtimari, abdere ſe omnes in tenebras, & obſcura penetralia, miſerabilique deploratione pro ſe quemque niti, vt deorum indignationem quacunque poſſent ratione mitigarẽt. Non fuit horum ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Ægyptios nominatiſſimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt verò hæc magis innoteſcant, Iouem Ægyptij authore Plutarcho, ſpiritum eſſe dicunt, ſpiritus nulli animalium vehementior quàm Baſiliſco: ideóque nulli magis diuinitatis ſymbolum quadrat.

SPIRITVS.

Anaxagoræ de ſpiritu opinio, cui aſſentitur Virgilius. Æn. lib. 6.

E PORRÒ Anguis apud eos hieroglyphicum eſt ſpiritus illius, qui per vniuerſam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoque quatuor elementis conſtitutis, quæ per Anguem ſignificari ſtatim initiò diximus, rectorem adiungit, ſiue ſpiritum, ſiue Deum, ſiue mentem, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regãtur: quod Virgilius etiam nullius ignarus diſciplinæ affirmat dicens:

Principiò cœlum ac terras, campóſque liquentes,
Lucentémque globum Lunæ, Titaniáque aſtra
Spiritus intus alit, totámque infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is ſpiritum & mentem dixit. M. Tullius, Platonis ſententiam, quæ in libro de Anima eſt, ſecutus, principiò terram ait ſitam in media mundi parte, circunfuſam eſſe hac animabili ſpirabilique natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

Æolipilæ quid.

NON imperitè igitur qui Æolipilas cauant, ſolent illis in conuexo Draconem ſuperinducere, ex cuius ore circa medium ſito ſpiritalis illa fiſtula promineat, quæ ventum proflet. Sunt verò pilæ huiuſmodi æreæ, cauæq́; in quas per anguſtiſſimum punctum humore inſtillato, vbi ad ignem admotæ concaleſcere cœperint & efferueſcere, ſpiritum vehementem admodùm efflant: humor ſiquidem caloris vi rarefactus, magnam aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax ſit ea concauitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere, cui ſi tantillùm argenti viui infundatur, ex diſcordia, F quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementiùs expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

Sãguis Baſiliſci in quanto pretio olim.

TANTAM verò affinitatis cum Diis exiſtimationẽ Baſiliſcus aſſecutus eſt, vt auſi olim ſint mortales, ſanguinem eius difficillimè conquiſitum curioſiùs aſſeruare, Saturni eum ſanguinem appellantes: quem ſi penes ſe haberent, exiſtimabant & ſucceſſus petitionum à Poteſtatibus, & à Diis etiam precum, morborum remedia beneficiorúmque munera largiùs impetrari. Aſtrologi quoque Baſiliſco tantum tribuunt, vt ſtellam in corde Leonis ſitam, Baſiliſcum appellent, quam Chaldæi rerum cœleſtium reginam & dominam exiſtimarunt, quod in Arati commentariis tradit Theon, vbi de Leone agitur: neque diſſimulat Nicephorus in Aſtrolabij ſtructura. Quamquam in vniuerſum ineſſe Anguibus vim magicam ad gratiam ſibi comparandam, Magi tradidêre, quibus perſuaſum eſt primum vniuſcuiuſque Draconis ſpondylum, mulcere aditus Poteſtatum, Principúmque gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVI verò Serpens ſacerdotum inſigne oblongo obuolutus pileo geſtabatur, monumento erat, vt ſi quis contra Reges (penes enim ſacerdotes Ægyptiorum erat imperium) auderet inſurgere, ſciret ſe in venenatos morſus incurſurum.

ORIS VIS.

HAC autem de cauſa oris vim deſcribere ſi voluiſſent, colubri ſignum protuliſſent: nam coluber nullis aliis corporis partibus validior, quàm ore ipſo. Celebratum eſt illud ad horrorem incutien-

A cutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aſpidum ictui vel nullum, vel rarum admodùm remedium inueniri, tradit Ælianus: compertúmque eſt plerumque ictu læſos huiuſmodi, vix horis quatuor ſuperfuiſſe. Et Moſes cãtico, venenum Aſpidum ait inſanabile. Euſtathius, eam morſu lethiferum ſomnum ſuperinducere: Plinius, ea percuſſos torpore & ſomno necari tradit, eáque de cauſa ſomniculoſa dicitur à Siſenna. Color Aſpis plurimùm niger, quibuſdam & cineritius, quandoque etiam Aſpidis fulua deprehenſa eſt, quam ego in agro Bellunenſi vidiſſe olim reminiſcor.

Ænei. li. 2. Libr. 1. de natura animal.

FVROR IMPLACABILIS.

IMPLACABILEM furorem Diuinæ literæ per Serpentem voluminibus implicatum, & qui *linguis miſcet ore triſulcis* (ita enim deſcribitur irritatus) expreſsêre, Pſal. 58. legas: *Furor eorum Serpentini furoris inſtar, & ſicut Aſpis*, & quæ ſequuntur. Incomparabilis porrò eſt in Angue furor, qui ſimulac ſe læſum ſenſit, ita veſanè furit, vt nunquam abſiſtat, donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Euthymius. Et quoniam feritate, vti dictum, reliquas colubras Aſpides antecedunt, poſito genere, ad iſtius accedit ſpeciem quæ maximè ſit intractabilis.

CONTVMACIA.

Serpentium vera excãtatio.

INDE aliud deſumitur hieroglyphicum: ſunt enim qui contumacem hominem, nulli quippe legum imperio, vel magiſtratuum edicto, potentiorúmve iuſſis parêre deſtinatum, per Aſpidem aurem obturantem, aptè ſignificari tradant: ea ſiquidem vbi ſe excantationibus accerſiri ſenſerit, ſtatim vna in terram aure defoſſa, alteram cauda obturat, ne carminum vocem exaudiat: atque ita Mago- B rum conatum eludit. Veram autem eſſe Serpentium excantationem, manifeſtiſſimè conſtat Pſalmo 57. vbi Dauid ita canit: *Furor eorum par eſt Anguium furori, ſicut Aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas, quæ vocem ritè quantumlibet excantantium non exaudiat.*

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

Viperæ generatio.

ADHÆC Vipera ſuo quodam ingenio prædita, extra ordinem ſua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem, quæ virum oderit ſuum, cui mortem etiam intentet, neque niſi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam Viperam ſacerdotes illi intelligebant: ea ſiquidem, vt apud Horum eſt, cùm mari copulatur, caput eius ori inſertat ſuo, atque in concubitus conflictu nimia voluptatis vi ſuperata, capite maris mordicùs amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum plerique alij authores grauiſſimi tradãt, miror Albertum vnum è noſtris, conatum eos redarguere, qui dicant Viperam in coitu mariti caput amputare. Sed miſſa faciam quæ Galenus & alij ſcripsêre in hanc ſententiam, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint:

Plin. lib. 10. cap. 62.

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυγὼς
Περκνὸς ἔχις θύνησι τυπῇ ψολόεντος ἐχίδνης,
C Ἡνίκα θορνυμένη ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἀμὺξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοί,
Γεινόμενοι ἔχιες ἐπεὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἱ γὰρ βαρύθει ἐποκύματι τίκτε καθ' ὕλην
Ὠολόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ ſic Latinè traduci poſſint:

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuijs, cùm forte acres mas luridus atræ
Coniugis euaſit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, námque illa in apertas
Excipiens ſemen fauces: caput inde mariti
Complexu in dulci abſcindit: mox damna parentis
Extinctifera progenies vlciſcitur, aluo
Materna abroſa, & catuli ſine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animat fœtum, reliquæ oua colubræ
Per ſyluam excludúntque fouéntque in cortice prolem.

Neque me præterit, eſſe qui alia quædam Serpentium genera animal pârere tradant, qua ſuper hiſtoria multum diúque annis proximè elapſis decertatum eſt inter literatos viros, lite adhuc ſub iudice deſtituta, cùm etiam fuerint ætate noſtra, qui has quas putamus Viperas vtriuſque ſexus electas,

viuariis

viuariis incluſere, eáſque aliorum inſtar animalium coniungi, concipere, parere, educaréque fœtus ſuos experimento compererint, nullo parentum deſiderato. Quòd ſi quis in hoc negotio plura D depoſcat, ab editis iam eorum libris deſumendum fuerit. Sanè alia etiam eſt Viperæ generatio: ſiquidem Ariſtot. vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exſiccatam ait in Viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

Parricidæ ſupplicium.

VT verò reliqua proſequamur, filios aduerſus matrem conſpirantes, Ægyptij ſacerdotes per eiuſdem Viperæ hieroglyphicum notabant. Quòd ſi quis hominum tantū ſceleris admiſiſſet, articulatim eum acutis calamis cæſum, iubebant viuum ſuper ſpinarum aceruos comburi: merito maximum omnium ſcelus indicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepiſſet. Hac verò de cauſa dicunt Viperas in parricidæ culeum includi ſolitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiam appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, ſuos necare ipſa ſolet. Canis verò & Gallus non alia de cauſa creditur cum his idem ſubire ſupplicium, niſi quia & ipſi impiè facere videntur, quòd & ſorores & matres ipſas ſaliant. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantium genus eo ſcelere contaminatur, verùm etiam phalangia, vt & Polypos & fluuiales Equos taceam, eadem prorſus impietate notata ſunt, hæc enim fœtu numeroſo, quippe ſupra triginta interdum, edita, matrem, quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquam & patrem, eo Viperis immaniora quo illæ naſcendi neceſſitate, hæc iam nata, nulla cogente cauſa, nullo inuitante commodo, ſponte ſe parricidio polluunt. Non prætereibo quòd Theophraſtus negat, Viperarum vterum à catulis ſuis exedi: namque author illæ ſummæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis cauſam comminiſcitur, diſrumpi quidem ſponte vterum, vtpote qui anguſtus adeò ſit, vt tam numeroſæ E prolis multitudinem & incrementum capere non poſſit, Idem marinis acubus euenire, quas admodùm tenues, prolis multitudo diſrumpi cogat. Quòd verò Dominus Phariſæos Viperarum ſobolem vocat, ad Dauidicum illud ſpectare dicit Irenæus, *Alienati ſunt peccatores ab vtero, ira eis ſecundum ſimilitudinem Serpentis:* ſiue quia venenum ſemper ſub lingua promptiſſimum habebant, ſiue quia erga patrem ingrati abdicatique ſunt, nullā hæreditatis partem aſſecuti, ſiue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabant, per ambages & deuia progredientes.

Pſal. 57.

ABORTVS.

Vipera mulieris pedi ſuppoſita, quid.

PRÆTER hæc, ſunt è iunioribus, qui abortiuum incommodum per Viperam mulieris pedi ſuppoſitam ſignificare commenti ſint, quod apud veteres nuſquam memini me legere. Figmenti tamen huius cauſam minùs explodendam, apud Plinium olfeciſſe videor: ſiquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnantem ſi Viperam ſiue ſtudio, ſiue incuria tranſcenderit, abortum facere vſqueadeò Viperæ venenum vel afflatu ſolo, in humani generis perniciem graſſatur, ſitq; ita Serpens ea humanorum partuum faſcinatrix, quod ille ritè parere non liceat: vt minùs iam mirемur venenum illud quo Scythæ ſagittas ſuas inficere conſueuerunt, irremediabili ſcelere, non aliis libentiùs rebus confici ſolitum, quàm Viperina ſanie, & humano admixto ſanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

Viperinus morſus quid in Diuinis.

QVÆ verò de morſu Viperæ ponuntur à Platone Sympoſio, eius ſcilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur, niſi iis qui ſimiliter ægrotant, myſticè, vti ſuus eſt mos, poſita ſunt. Sed cur F Platoni veritatis diſcipulo innitamur, cùm liceat homini Chriſtiano Platonis ipſius præceptores, Prophetas quippe & ſapientes alios legere, qui de mundo, & iis quæ ſupra mundum ſunt, accuratiſſimè diſſeruêre, cœleſtiſque numinis afflatu cognita, mortalium ingeniis cognoſcenda propoſuêre, pérque eos ad eam, quæ vera & ſola eſt, ſapientiam peruenire? In hoc autem Serpente, ſacratioribus interim interpretationibus omiſſis, noſtræ nobis imbecillitatis conſcij humaniora quædam proſequamur: quæ ſi non ad diuinorum intelligentiam, ad mores certè, & vitæ noſtræ conditionem facere videbuntur, eámque ingrediemur viam, quam admirandus Philon primus omnium videtur aperuiſſe. Dicemus igitur, viperinum hunc morſum ſpectare nimirum ad illud amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per Serpentem, qui Adamum decepit, probatiſſimorum authorum opinione deſignatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitiæ, mollitieique fomes delitеſcit. Picturata ſiquidem cutis, vt cum ipſo Philone & aliis ſuper hoc latiùs philoſophemur, varias delicatáſque rerum omnium illecebras præ ſe ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quàm rerum varietate (cuius experimentum eſt in pictura, in fictili fabrilique arte qualibet) aliqua ratione digeſta. Quin & natura ipſa varietate ad laſciuiam vſque delectari videtur. Plantarum enim diuerſicolores flores, varia germina, ſpecioſi fructus, & alia atque alia forma, hiſque atque illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, viſum oblectant: quibus ſi ſupra modum delectemur in eorum admirationem nimiùm illecti, inhæſitare videmur luto, pronique in faciem procumbere, totóque ventre ſerpere: terreno enim veſcimur cibo, poſthabito cœleſti nam, vt optimè ait Horatius:

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,

Vltrà

Vltrà quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.

A Illo priùs aptè propoſito ſubſequitur:

- Quid cenſes munera terræ.

Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis & ore?

Voluptatis & Viperini morſus conuenientia.

Adhæc comeſſationes & ebrietates, gulæ miniſtræ, non minùs quàm mordax Serpens miſeros artus animæ depaſcuntur, Reptatus autem nihil aliud ſignificat, quàm animum qui attolli nequeat in ſublime, ſempérque deiectus ad ſola terræ commoda prorepat. Spiræ conglobatáque volumina mille, quibus aſſiduè decipimur, laqueos intento veluti digito demonſtrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in ſcrobibus & hiatibus, in humanis quoque ſenſibus occultatur. Hincapud Græcos Mycheæ Veneris ſacra, quæ in ſpecubus & abditiſſimis penetralibus celebrātur: μυχὸς enim ſeceſſus eſt. Et ſcitè Lyſiteles Plautinus adoleſcens Trinummo, amorem laſciuum latebricolarum hominum corruptorē vocat. Super hoc Tertullianus ita declamat: *Abſcondat itaque ſe Serpens quantum poteſt, totam que prudentiam in latebrarū ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus ſeriem ſuam euoluat, tortuoſè procedat, nec ſemel totus lucifuga beſtia.* hæc ille. Venenoſa verò ſibila veluti ſurrepentis ipſius mali blandimenta quædam ſunt: nam boni ſpecie decipimur. Adhæc futurum dicit Deus, vt homo Serpentis caput obſeruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principium contagionémque mentis ex multiplicis voluptatis viſu indicat, cùm eius præcipua vis noſtræ inſideat cogitationi. Per calcem verò, animæ pedem intelligimus, quæ illa eſt portio deſpicatiſſima, qua materiæ, vti ſolo innitimur, altrix inquam, & cibaria poteſtas, libidinis irritamentum, & voluptariæ totius laſciuiæ magiſtra. Eſt hæc, inquam, Philonis ſententia, cui D. Ambroſius è noſtris libenter accedit, & ex Serpentis ſpecie figuram delectationis intelligi aſſeuerat in B Hexamero, & ad Sabinum epiſtola. Nam & Origenes reptile venenatum in nobis eſſe dicit, cùm mulierem aſpeximus ad concupiſcendum eam, atque vt in ea penetralia & ſacra adyta ſubeamus, vnde ſublimiora quædam ad puriorem aërem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nónne idem Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæque eius integritate perpetua loquens, eam ait neque Serpentis perſuaſione deceptam, neque venenoſis eius flatibus infectam? Cyprianus de Serpente eodem contra Nouatianum: *Plus metuendus eſt*, inquit, *& cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginem fallens occultis acceſſibus ſerpit, vnde & nomen Serpentis accepit: ea eius eſt ſemper aſtutia, ea eſt circumueniendi hominis cæca & latebroſa fallacia, ſic à principio ſtatim mundi feſellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.*

Geneſ. ca. 3.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

Fabula de Vipera ex D. Chryſo.

FABVLAM Libycam ponit D. Chryſoſtomus oratione 5. ab iſtiuſcemodi commento non admodùm alienam. Eſſe quidem in Lybia ferarum genus ex promiſcuo beſtiarum plurium, & diuerſorum generum coitu progenitum, id autem immane admodùm, ſæuumq; & ferociſſimum circa Syrtes plurimùm verſari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum paſtum conquirere quàm auidiſſimè. Eius verò monſtri naturam faciémque forma eſſe huiuſmodi conſpicuam: corpus quidem muliebre, idque admodùm formoſum, laſciuè tumentes papillæ, totúmque pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidiſſimo, mira ab eius oculis proſiliebat hilaritas, quæ intuentem quemlibet in amorem procliuiter alliceret, reliquum autem corporis horridum, & ſquamarum ſcabritie C aſperum & intractabile, infernè demùm in longum anguem deſinebat, cuius caput in extrema parte poſitum acre admodùm eſſet & mordaciſſimum, alis non eſſe præditum, ſed ſphyngis inſtar factum, neque tamen eloqui, vt illæ faciunt, ſed Draconum in morem ſibilum tantùm edere acutiſſimum. Feras has tota Lybia plurimas, atque omnium quę quot & qualibuſcumq; pedibus ingredientur velociſſimas, vt nemo eſſet tam alacer, qui earum inſultus effugiſſe gloriari poſſet. Animalia itaque reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate ſua fretæ ac robore, per vim aſſequuntur, & opprimunt, ſed vnum hominem dolo tantum blanditiiſq; adoriuntur, & ſuperant: vtpote, quæ pectoribus tā amabilibus oſtentatis, ſpectatores vti præſtigiis implicant, fallaciſſimóſque amoris laqueos intentant, conciliandis congreſſibus admodùm idoneæ: in hos quippe cum inciderint, nullum cient tumultum, nihil hoſtile minantur, immotæ verò manent, oculis interim ad terram magna cum modeſtia deiectis, inſtar ſpecioſæ lepidǽque fœminæ ad colloquij congreſſum inuitant, lenociniiſque omnibus alliciunt: ſimulac verò quis, vt voluptuoſorum hominum imprudentia eſt, cominus acceſſerit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tandiu priùs occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata ſit occaſio: inſurgit extemplò Serpens à tergo aggreſſus, apprehenſúmque lethali morſu tranſfigit, venenóque immiſſo necat: eueſtigiò, mox cadauer miſerabile Serpens, & feræ ipſæ lætantes vnà ſocialiter depaſcuntur. Adhæc addit, Herculem Libycum iter eà facientem in eas incidiſſe, quas vbi primùm è longinquo proſpexiſſet, curſum arripuerit perniciſſimum, illæ autem cùm diu nec ignauiter ſubſecutæ, prædam tamen eam nancìſci minimè potuiſſent, indignatione ſuccenſæ omnem in ſe crudelitatem conuertêre, ora pectoráque vnaquæque ſua fœdiſſimè dilacerata diſcerpentes. Ita monitos eſſe nos debere, vt more Herculis, improbitatem atque laſciuiam tantummodò fugiendo ſuperemus. Quod quidem figmentum, ex aurea illa

Hercules Libycus.

N

Eccleſiaſtici ſententia mihi deſumptum videtur, *Peccatum tanquam Colubrum fugiendum*, paratum id enim eſſe vnumquemque ad ſe accedentem, haud grauatè ſuſcipere.

FAVNVS ANGVIS.

D

HVIC perquàm ſimile eſt quod apud antiquiores Græcos ſuper Hecate proditum: eam alij Semelem vocant, quæ tandiu Fauni patris nequitiæ reſtitit & obluctata eſt, etiam virga myrtea verberata, & vino oppreſſa: donec ille in Anguem transformatus, filiam ſpiris vndique colligatam, improbitati ſuæ parêre compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerunt, ab Hecates templo longè ſummota myrtus: vitis ſupra caput ſigni eius extenſa, vinúmque, quod proprio nuncupare nomine non licebat, ſub lactis vocabulo inferri ſolitum: quique ibidem paſſim obrepunt innoxij Serpentes: quæ quidem fabula facile oſtendit eandem diuinarum humanarúmque rerum diſciplinam vniuerſo mortalium generi diuinitùs in vſu habitam, ſed ab aliis nullo verborum aut rerum inuolucro, ab aliis ſenſu myſtico, ab aliis per ſymbola, ab aliis per ſimilitudines, per fabulas ab aliis memoriæ ſcriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, poſteris per manus proditam: laceſſit enim aſſiduè humanum genus, quod & Apoſtolus Paulus apud Deum queritur, *Faunus pater naturæ ſtimulis importunus*, id eſt, originis ipſius compages coagmentatióque, & modò myrto, hoc eſt, imaginatione Veneris, modò vino, hoc eſt, lætitia & hilaritate, modò ſpiris ingentibus, hoc eſt, multiplici voluptatis ipſius varietate ſuggeſta, nos oppugnat, pérque eam demùm exuperat. Atque hæc illa patris domus, cuius obliuiſci nos debere, admonet Propheta.

Eadem habetur lib. ſo de Myrto.

SENSVS A VOLVPTATE, MENS A SENSV DECEPTA.

E

MVLIERIS porrò figura apud Diuinarum literarum interpretes, pro ſenſu accipitur, viri verò pro mente: vnde quidam Adam, terrenam mentem interpretati ſunt. Hic igitur ſiue Faunus, ſiue, vt noſtri rectiùs, Serpens accingit ſe primùm ad expugnandam mentem, ſubuertendúmque intellectum. Hic ſua virtute opibúſque fretus, hoſtem repellit acerrimè, vti Adamum decet. Quid ille vafer & malignus? Eam adoritur, ſenſus ipſius obiectat commoda, delicias proponit omnes, voluptatum explicat illecebras, quarum guſtu vel minimo expugnatur Euæ imbecillitas, illa incautum opprimit Adamum, mendaciúmque commenta, lenocinio ſuo atque blanditiis eum cogit aberrare. Athanaſius ſanè, cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitùs fuit, ſpiritualium rerum contemplatione tantùm occupato, metaphoricè Paradiſum à Moſe nominatum oſtendiſſet, ibidem adiecit, quo pacto ſenſus mentem à ſpiritualium rerum meditatione Serpentis, conſilio, ad corporis voluptates auerterit abſtraxeritque. Diuus Auguſtinus in 48. Pſal. *Singulis* inquit, *noſtrûm ineſt mulier hæc: quippe caro noſtra, Eua eſt, quæ ſeducit virum, id eſt, rationem: per quam carnem labitur homo, quem lapſum calcanei nomine quòd à Serpente fuerit impetitum, Prophetæ appellauerunt.* Hinc Menander Samarita occaſionem ſumpſit ſceleſti pernicioſiq; dogmatis, qui nuptias, & generandi ſtudium, à Viperinæ naturæ ſatana mentiebatur emanaſſe.

Lapſus viri & mulieris. Menandri Samaritæ error.

SENSVS QVINQVE.

F

IN Euangelica lectione virgines quinque fatuæ, totidémque prudentes, cum lampadibus producuntur, quæ, vt Ambroſius putat, ſenſus quinque in ſapientibus ſuo lumine lucidos, eoſdémq; in inſipientibus erroris tenebris offuſcatos indicarent. Quare videndum an Fulgêtius rectè ex Apollophanis Epico, vt ipſe dicit, carmine, cõmentus ſit Saturnum ſatum νῦν appellari, quod νῦ Græcè Senſus dicatur, quem pro Mente & intellectu poni paſſim inuenimus, niſi ea de cauſa vocabulum vſurpemus, quòd per ſenſum, vt Ariſtotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à νοῶ enim νῦς. Quod tamen alicubi νοῦς ſignificatum vſurparit pro ſenſu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Ariſtotelem ſecutus, λόγον à νῦ emiſſum prædicabat, rationem quippe à ſenſu proficiſci: de quo Irenæus lib. II. cap. 39 & 40. nam hæc nunc noſtri non ſunt negotij. Duo verò ſunt, ſi credimus Ariſtoteli, quæ noſtri ad vnamquamque rem motus cauſa ſunt, vel ipſa ſcilicet cogitatio, ſi nunc intellectum vereamur appellare, vel ſenſus: rerum enim aut vtilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas exiſtimamus, imaginatio, vel ab ipſa cogitatione procedit: quia tales fore exiſtimamus, vel ab eo quod ſenſu experti ſumus. Ipſa igitur vel cogitatio vel ſenſus, imaginationẽ creat, imaginatio ſtatim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad aſſecutionem perueniatur. Noſtri igitur primi parentes duo, intellectus & ſenſus. Intellectum verò hîc accipio cogitationem quæ certo ſit curſu peracta. Senſus vbi intellectui paret, perpetua vtitur tranquillitate, ipſóque deliciarum paradiſo perfruitur: vbi verò intellectus ſeſe ſenſui manciparit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quietéque ad labores, & inuiſas rerum omnium turbas eiicitur.

Saturnus νῦς appellatus.

Intellectus Adamo, ſenſus Euæ attributi.

MALVS DÆMON.

QVÒD verò malum dæmonem per Viperinam figuram indicamus, multorum conſenſus accedit. Nam & apud D. Hieronymum Draco inter Diaboli cognomenta numeratur, & dia-

bolus

A

bolus locutione Mali ſæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, *Sed libera nos à malo*, quod tamen ipſe, *Libera nos à maligno*, protulit. Sed præcipuè Eccleſiaſtici 10. eo loco: *Si momorderit Serpens in ſilentio, ſi quem*, ait is, *Serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conſcio, eum peccati veneno infecerit*, & quæ ſuper pœnitentia ſequuntur. Et cauſam addidêre nonnulli, linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius miniſter eſt, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur, his Dominus ait: *Generatio Viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cùm ſitis mali?* Et in Diuinis literis alibi: *factum ſilentium in cælo*, legas, *dum committeret bellum Draco cum Michaële Archangelo*, alibi, contritum ab Aſſertore noſtro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos, & huiuſmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum eſt, & Pytho Serpens apud gentiles effingitur, quem Apollo ſagittis confecerit, quod quid ſibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in geſtis Pauli, qui vnum ex his exire iuſſerit è muliere, quam is occupauerat: propterea quòd clamitabat illa, & Paulum & eius comites eſſe ſeruos ſummi Dei, qui viam ſalutis annunciarent. *Id verò dolebat Paulus*, inquit Origenes, *quòd indignum iudicaret ſermoni ſuo è Pythoni ſpiritu teſtimonium exhiberi.* Et Reg. 1 *Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, ſibi ſiſti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret.* Sunt qui dicant (vt hoc κατὰ παρέργον admoneamus) Samuelis non animam, ſed imaginem Pythoniſſæ aggeſtam, ſunt qui Dei permiſſu veram animam aſſerant, vt ex calamitatis, quæ Sauli toties prædicta fuerat, aſſeueratione, acriùs cruciaretur: alioquin, vt Deut. 18. *maximè cum abominatur Deus qui Pythones conſulat.*

Pythones quid.

DELECTATIO.

C

QVANTVM verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemque, vt ſuper pectus ſuum, & vtero incũbens ſuo, ſit ſemper inceſſurus, Serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambroſio, Athanaſio, & aliis ſubſcribentibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoque deuouit Serpentem Deus, vt terra perpetuò veſceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatam ſeriis his admiſceam, adagium illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodùm iuuenis ſanguinem deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyanæo, vt memorat Philoſtratus, dictum ὄφιν θάλπεις, ἐ σὺ ὄφις, *Anguem concupiſcis, teq; Anguis*, quòd is ſcilicet mulieres appeteret, & ab eiſdem identidem expeteretur. Quid Plato? nónne Moſaicam ſecutus hiſtoriam ait Phædro dæmonem aliquem in ipſo ſtatim principio rebus humanis voluptatem immiſcuiſſe, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauiſſimæ beſtiæ, maximæque calamitati, natura inſeruerit?

Geneſ. ca. 3.

Adagiũ, ex Menippea fabula.

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANIMADVERTENDVM verò eſt naturam oſtendiſſe nobis, ieiuni hominis ſputo Serpentem necari poſſe, ex quo tacitè ſubmonuit, Venereas voluptates libidiniſque ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc ſine Cerere & Baccho, vt ait ille, omninò frigent. Et Matth. 9. adoleſcens ab impuro oppreſſus dæmone nonniſi oratione & ieiunio curari poteſt, vt Aſſertor noſter admonuit. Et quoniam ſunt quibus commentitium hoc videtur, aſſerit id Galenus περὶ κράσεως tertio: aſſerunt idem Alexander Aphrodiſeus, author minimè contemptibilis, & Plinius, & pleri que alij rerum naturalium ſcriptores, qui rem ita tradunt: *Si ſaliua ieiuni hominis in os, vel vulnus Scorpionis, vel Serpentis, vel alterius venenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis eſſe.* quod & Lucretius his verſibus tangit:

B

Plin. lib. 28. cap. 4.

Serpens à ieiuni hominis ſputo necatur.

Eſt itaque vt Serpens, hominis quæ tacta ſaliuis
Diſperit, ac ſeſe mandendo conficit ipſa.

Cauſam Philoſophi perſcrutantur, aiúntque fieri hoc ob magnam inter vtrumque animal contrarietatem: Serpens ſiquidem frigida & ſicca eſt corporatura, homo autem calida & humida, hinc alterum alterius viſu tactúque exhorreſcere, humanóque ſputo tactum Anguem æquè fugere, ac ſi feruentem in aquam incidiſſet, id ſi penetrarit in fauces extingui. Quòd verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis ſaliuam, ſciendum & ab ieiunio quoque morſum eſſe peſtilentem.

PETVLANTIÆ FINIS.

NEQVE abſimile eſt à ſacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem deſierit. Amorem enim laſciuum per figmentum illud ſignificari tradunt authores optimi, cuius finis quinam alius eſſe poteſt, niſi voluptuoſa procacitas? quæ tamen, vt ex voto facta tranſactaque omnia ſint, venenũ demùm interneciua animi exulceratione relinquit, quæ latiùs in Leone, vbi de Chimæra agitur, ſunt explicata, vbi & quid ſuper hoc Heſiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul Serpens incautam Eurydicem afflixiſſe fingitur à Poëtis.

Plin. lib. 28. cap. 4.

VOLVPTAS MATVRE EXTINCTA.

HERCVLEM verò, quem vetuſtas illa pro virtutum omniũ tam animi, quàm corporis idea propoſuit, Angues etiamnum in cunabulis eliſiſſe canunt: quippe eum innuentes, qui ad magna

præclaráque negotia ſit natus, debere, vel à teneris vnguiculis extinguere voluptates. Meritò igitur D inſigne facinus hoc vtili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus ſculptum videas, atque in numis etiam, cuiuſmodi ille eſt, cuius altera facies inſcriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ verò reliquæ in numo quem attrectauimus, detritæ ſunt. Quod ſi qui figuram huiuſmodi autumant inſtitutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ vulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem ſcriptorum omnium conſenſu, Crotoniatis attributam, adeò vt in vno certamine Olympico ſeptem viri, qui reliquos virtute præceſſerant, pariter Crotoniatæ omnes ſint reperti, quod latiùs apud Strabonem libro Geographiæ ſexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. Déque optima valetudine Plautus ait, pugilicè, atque athleticè: nam membra fortia vegetáque magis omninò ea ſunt, quæ minùs ſeſe voluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed vt ad Anguem reuertamur, ne adeò mirum ſit eum voluptatis & libidinis habere ſignificatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amaſios aliquando deprehenſos eſſe, omniáq; amoris & nequitiæ ſigna præbuiſſe: veluti is, qui Ætoliæ cuiuſdam amore captus, noctu eam adire ſuetus, puellæ corpori circunfuſus, hac atque illac illabens, illam nunquam neque vltrò, neque inuitus lædebat, opportunéque ſub diluculum recedebat, quod cùm ij, quibus puella curæ fuerat, intellexiſſent, eam aliò migrare compulerunt: Serpens per triduum & quatriduum non adeſſe, ſed diligenter accuratéque circuire illam quæritans, quam vbi mox inuenit, caſu illi obuiam factus, non vti ſolitus erat mitis & blandus, ſed aſper & horridus in eam inſiliit, manibúſque primùm ſpira ad corpus adſtrictis, caudæ reſiduo femora flagellabat, leuem quidem iram præ ſe ferens, quæ licèt indulgentia aliqua permixta eſſet, caſtigationem tamen apertè demonſtraret.

Serpens Ætoliæ amaſius puellæ.

A R A X A.

E

NEQVE quidem diſſimulandum, quòd Scythæ huius ſalacitatis ergô, quæ per Serpentem ſymbolicè fingitur, Araxam famoſæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, ſemiuiperam figurabant: humana quippe forma vmbilico tenus, reliqua Viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios tres genuiſſe, Agathyrſum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox authores fuiſſe perhibentur.

C O N T I N E N T I A.

Num. cap. 21. ver. 14.

IN ſacris Hebræorum literis, Dana Serpentem æreum Moſeos admonitu factum legas, qui aduerſantem voluptatibus virtutem præ ſe ferebat, hominémque à peſtifero quouis veneno ſoſpitem reddebat: ea eſt continentia, atque conſtantia, atque ideò ex ære, hoc eſt, fortiori perenniorique materia conformatur: æs enim valdè ſolidum eſt, neque vlli obnoxium rubigini, quare *nexas ære trabes*, apud Virgil. legas, ad perennitatem catenarum, & *monumentum ære perennius*, apud Horatium eodem ſenſu. Idem & viuentium ſalubritati aduerſus putreſcentia, efficaciſſimo eſt remedio. Acuti quoque mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putreſcant, vel, vt diutiſſimè ſaltèm aſſeruentur, efficiunt.

Æn. lib. 1. Carm. lib. 3. ode vltima.

C A L L I D I T A S.

SED neque calliditas prætereunda eſt, quæ per Serpentis imaginem indicatur. Et Moſes prudentiſſimum inter bruta Serpentem dixit. Animal præterea motu varium eſt, atque ab ſubſidium defenſionémque præcipuè paratum, quódque hoſtem vlciſci probè poſſit & norit. F Draconi verò ſimilis eſt virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perſcrutetur, rimetúrque ſtudioſiſſimè, ideóque ab acuto viſu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo ſignificari diximus, vt quod inſtat agamus: ea demum vera voluptas eſt, quæ ex intellectu depurgato, & ſano ſenſu perfectiſſima redditur, vnde abſolutum oritu iudicium, quo freti poſſumus noſmetipſos prudenter tueri, atque ſapienter conſeruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morſiunculæ, & voluptatum vulnera, intortíque deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longéque ſummoueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduerſaria, Equum hæc, vtpote ferocientis improbitatis, & vitioſæ cupidinis ſimulachrum, mordeat, atque ita vitio proſtrato, ſeſſorem in virtutis æqua planitie ſanum, incolumémque ſiſtat.

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN ALIQVOT SIGNIS MILITARIBVS, déq; caduceo ad rem ipſam.

* * *

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSQVINTVS.

B

CVI verò opuſculum hoc alterum de quibuſdam Serpentis ſignificationibus, in ſignis præcipuè militaribus, déque caduceo nuncupem potius, quam tibi Clariſſime Achilles? qui præter abſolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incurioſus aſſectator, cuique hæc domi naſcuntur tam patris tui viri elegantiſſimi cura, quàm accuratiſſima aui illius tui clariſſimi diligentia: qui cùm à ſecretis Pauli Veneti II. P. M. eſſet, quantulumcúmque otij publicis à negotijs ſurripere poterat, totum id rerum harum cognitioni ſtudióque tradebat, meq́; fateor à vobis mutuo accepiſſe plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, poſt rem arbitrio meo digeſtam, iuſtum æquúmque exiſtimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, ſed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expreſſa ſignificata, quarum figuræ imagineſque apud vos laudabili cura cuſtodiuntur, illudq́; præcipuè familiaribus nobilium domorum inſignibus argumentum, contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem ſcriptum oſtēdiſti, quod ex ipſa vetuſtate deſumptum, & apertiſſimè comprobatum perlegiſti. Subieci, me quoque ſentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaboraſſe Imperatorum veterum, atque adeò militum inſignia, & in parmulis & in ſignis more noſtro picta fuiſſe multa enumeraui, præſertim eorum qui Serpentem protuliſſent: nam circa caduceum ſolicitus plurimùm eſſe videbaris, & quæ de principatus hieroglyphicis multa diſſerui, inſtiſti mox, vt ea omnia conſcriberem, quòd per otium ea recognoſcere conſtituiſſes. Quàm primum igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuraui, idq́; quam libentiſſimè, qui quantum in lucris ponerem non ignorabam: ſimúlque mihi ſtimulus addebatur ad ſtudia hæc, veluti poſtliminiò reuiſenda: quæ in multarum occupationum quaſi concurſu, diutiùs fuerāt intermiſſa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius reſarciri poſſe videbam, vt ita minimè fortè peritura eſſet lucubratio mea, quæ talem tantumq́; ſibi argumenti huius non lectorem modò, verùm etiam adiutorem comparaſſet: cenſuram enim doctrinámque tuam ſpero mihi plurimùm profuturam.

C

I M P E R A T O R.

PRIMVM igitur hieroglyphicum in hoc genere illud erit, quod ad rerum ſummam pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij ſi vellent Imperatorem, aut potentiſſimum quempiam Regem per inſtitutas ab eis imagines indicare, Anguem, vt apud Niliacum Horum eſt, in ſpiram collectum faciebant, palatij cuiuſdam ſpecie in voluminum medio ſtatuta: ſiquidem domus regia in imperij totius centro ſita eſſe debet, vt omnium æquè commodis conſulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. ſuæ vrbem iubet in medio regionis, quo ad fieri poteſt, poni. Et Geneſ. 23 cùm dicendū eſſet, *Erat autem Ephron longè princeps Hethæorum*: ſcriptum inuenias ad huius inſtar hieroglyphici, *Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios.* Hinc rerum ſcriptores memoriæ non temerè prodiderunt, Antoninum Pium in vrbe ſemper ſediſſe, vt ita medius nuncios vndique citiùs accipere poſſet, ideóque ne longiùs abeſſet, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia ſua tantùm in Campania nonnunquam viſere contentus: quamuis eſſe ſcio, qui factum hoc ab eo dicant, quòd grauem eſſe prouincialibus comitatum Principis etiam nimis parci exiſtimaret. Diodorus autem licèt alia quoque Serpentis ſignificata commemoret, quin tamen & imperium ex eiuſdem animantis pictura intelligi poſſit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita deſcribunt, vt eum manu Serpentem comprimere indicent, cuiuſmodi ſimulachrum eſt in numo Aurelij Cæſ. Aug. Pij filij, in quo ſigillum eſt, Serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti.

Regia domus vbi eſſe debeat.

Numus Aurelij Cæſaris.

OSCVS.

D

Oſci populi, & Capys vrbis origo. Capys accipiter.

Manethon Ægyptius author, quiſquis ille fuit, ait Oſcum, qui Tyrrhenis imperauit, inſigne Serpentis habuiſſe, Oſcóſque, ait Seruius, populos dici vbi plurimùm Serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oſcum hunc aiunt coloniam eò tranſmiſiſſe, Hetruſcis tunc Italiæ ferè totius rerum potientibus, vrbémque in ea regione longè principem, ab accipitris, augurio, quē Hetruſca lingua Capym appellabant, nominaſſe, vt ſcriptores quidam vetuſtiores memoriæ prodiderunt: licèt tempore ſuccedente creditum ſit, eam ita à campeſtribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum ſecuti, eoſdémque Hecatæus, Capym Troianum virum vrbis authorem fuiſſe tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vtcumque fidem faciant (in nulla enim re magis authores diuerſi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci ſibi omnia adſcribunt, Latini ſua poſſidere contendunt, nationes pleræque aliæ non ignobiles eſſe volunt) ſatis conſtat Oſcum, Ægyptiorum principum more, Serpentis inſigne geſtaſſe, & Oſcos eius colonos inde nuncupatos. Oſcus dubio procul Hetruſcum nomē eſt, & apud eos ad hæc vſque tempora Viperæ Oſcorzones appellantur, ſi modò Vipera Serpens ille ſit, qui tota Venetia vulgò Maraſſus dicitur. Et ſacræ apud nos literæ Serpentem principis elogio nominarunt, dum ait Aſſertor noſter, fore, vt huiuſmodi princeps foras eiiciatur, cùm de diabolo loqueretur, qui per Serpentem multis in locis vtriuſque inſtitutionis noſtræ figuratur. Hanc interpretationem D. Ambroſius è noſtris nequaquam aſpernatur.

IVNO DOMINA.

Et indicandi dominij cauſa, in Iunonis quoque dextera Serpētis caput ſtatuebatur, in læua verò lapideum ſceptrum: cùm Iuno ipſa dominij præſes apud gentes haberetur. incederétque, vt ipſa de ſe apud Virgilium dicit, E

Æneid. l. 1.

-----Diuûm Regina, Iouiſque
Et ſoror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX.

Iuliæ Mameæ numus.

Nam in Iuliæ Mameæ Aug. numo ſimulachrum eſt, ſinus fluentes collectum, læua haſtæ adnixa, dextera Anguem in ſpiras conuolutum porrigente, vbi Anguis omninò Imperium, haſta Defenſionem indicat: quod vt coniiciam facit inſcriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

Dictum in potentiores. Ab Eraſmo ad verbum Chil. 3. ce. 3. prouer. 61.

Serpentes quoque Leonibus, qui Opis deæ ſimulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem, vel orbis ipſius dominium ſignificabant. Argutum verò dictum apud Græcos, contra potentiores ciuili quadam libertate iactari ſolitum, (ὄφις εἰ μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται): hoc eſt, *Anguis, niſi Anguem comedat, non fiet Draco.* Nam inter Serpentum genera, Dracones ij vocantur, qui corpore ſunt immaniore, vaſtioréque magnitudine, tametſi pro quocumque Angui plerunque nomen hoc authores vſurpant. Quem igitur Imperatorem ſtatuas, eo adagio, aiebant illi, ei neceſſe eſſe Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO.

F

Græcorum numiſma.

In Græcorum etiam numis dominium per Serpentum effigiem ſignificari obſeruauimus: nam in numo quodam videas Serpentes duos ad ſemicirculi curuaturam inuicem ſpectantes, caudis introrſum incuruatis, cuius inſcriptio dominium penes duos eſſe demonſtrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertiùs exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

Qvod ſi regem Ægyptij, prouinciæ tantùm alicui iura legéſque dantem pingere voluiſſent, dimidiatum, vt apud Horum eſt, Anguem figurabant, per animal quidem Regem, per ſegmentum verò, quòd non vniuerſo imperaret orbi, ſubindicantes: omnipotentem ſiquidem ex integro Dracone intelligi, ſuperiùs oſtenſum eſt. Sanè Anguis ille, qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiúmque reddidit, cùm à columna lignea repentè elapſus omnes vertiſſet in fugam, tota rei miraculo curia conſternata, nimirum ſignificabat, nouum & inexpectatum principem, eundémque iuuenem L. Brutum, de columna lignea hoc eſt, de ſtupore, quem diu ſimulauerat, proditurum. Lapis enim & caudex, pro ſtupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur.

Accidit anno ab Vrbe cond. 242.

REX OPTIMVS.

Si verò regem optimum ſignificare procuraſſent (κάλλιστον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) Anguem vtique in orbem collectum effingebant, cauda mordicùs apprehenſa, ſed regis nomen in ſpiræ medio deſcribebant. Quin etiam certam Anguis ſpeciem, μονί cognominatam, huic ſignificato adhibebant. Cur verò Anguem fingerent ſibi caudam admordentem, authores quos ſequimur nuſquam tradunt: ſed ſi ariolari licet, indicabat, omnia vſque ad minima, vltimáque curæ eſſe Regi, qui bonitatis nomen ſit adepturus, cùm ea præcipuè de cauſa Sardanapalus, & plerique alij infames habiti ſint, quòd ſimulac ad principatum peruenêre, omni abiecta cura ſibimet tantùm vacare, ſéque vnos curare inſtituerunt.

A

REX TVTELARIS.

Vigilantia in Rege neceſſaria.

Qvòd ſi Regem Ægyptij ſuum, vel alium quempiam in obeliſcis aut monumentis aliis, curam populi ſui geſſiſſe regiam atteſtarentur, cúmque tutelarem fuiſſe commonerent, Anguem vigilem, vertice quippe ſurrecto, elatóque pectore ſculpebant, cuiuſmodi ſpecies adhuc pleriſque locis inſpicitur: hîc verò pro regio nomine CVSTOS inſcribebatur, vtpote quòd æquè vigilabundum eſſe deceat Regem, cui gentium regníque tutela ſit curæ credita: quare apud Homerum Somnus Neſtoris perſonam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

Homerus Iliad. β.

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Quam ſententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere ſomnum
Nocte virum, ſub conſilio, ſub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fidéſque
Credita ſummarum.

Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclarè geſtis omni laude maior, cùm minimè præſtaret, ſomnolētiæ taxatione malè apud Romanum populum audiebat, author Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili inſtitutione. Sanè verò Dracones à viſu, quem acutiſſimum habent, nomen apud Græcos habuêre. Palladi autem eadem de cauſa dedicatur, quia nomen id παρὰ τὸ πάντα δέρκειν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt, prudentiámque hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum vitiis tam acutè cerneret quam Aquila, aut Serpens Epidaurius, puto prouerbium ſecutus, ὄφεως ὄμμα. Neque temerè Ariſtophanes finxit Angues duos Pluti oculos in gratiam Æſculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpiſſet.

B

Serpentis oculus.

HEROS.

Draco cur Heroibus dicatus. Aene. lib. 5.

Qvòd autem Heroibus in vniuerſum Draco ſacer habeatur, ea de cauſa Plutarchus, Agide, factum putat, quòd ex medulla hominis Serpens gigni ſoleat, quod non ignorauit Virgilius, cùm ad Anchiſæ tumulum hæc accidiſſe memorauit:

---Adytis cùm lubricus Anguis ab imis,
Septem ingens gyros ſeptena volumina traxit
Amplexus placidè tumulum, lapſúſque per aras:
Ceruleæ cui terga notæ, maculoſus & auro
Squammam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus
Mille trahit varios aduerſo ſole colores.
Obſtupuit viſu Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & læuia pocula Serpens,
Libauítque dapes, rurſúſque innoxius imo
Succeſſit tumulo, & depaſta altaria liquit.

C

Quod quidem non temerè fictum à Poëta, ſed ex hiſtoria deſumptum. Athenienſibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam ituris, Serpens draco in naui dicitur apparuiſſe, ſecundiſſimo rerum, quæ proſperè ſubſecutæ ſunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pauſaniam eſt, dicatum, quòd Apollo reſponderit, Serpentē illum Cychreum heroëm fuiſſe, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

Epaminondas autem Imp. ille clariſſimus, qui ad Mantineam tam fortiter occubuit, Draconis geſtamine inſignis fuit. Eo verò loco vbi prælium commiſſum eſt, columnam erexit antiquitas, cum clypeo Draconem in eius memoriam ſculptum oſtentante. Quod Pauſanias ideò factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarū cognatione, quæ Thebis erat antiquiſſima progenitus diceretur, quorum id gentile eſſet inſigne: quippe quòd à ſeminio anguineorum dentium, quos Cadmus ſeuerit, oriundi eſſent: Spartanóſque ipſos in Laconia inde originē duxiſſe nonnulli credidêre, quos olim ὀφιοδείρους nuncupatos alia de cauſa hiſtorici tradiderunt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulſi ſunt Serpentes, quorum vis magnā in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vſum conuertere. Sed quoniam de clypeis & geſtaminibus militum atque cohortium multa dicturi ſumus, quia id præcipuè contendebas, vt aduerſus eruditorum quorundam ſententiam veterum

Spartani cur ὀφιοδεί-ροι olim.

exempla tibi ſuggererentur, quò non eſſe nouum inſtitutum, familias variis geſtaminibus tum colorum, tum diſſectionum, atque etiam inſculptarum in illis animantium, figurarum, plantarum, inſtrumentive alicuius adiectione diſcerni, comprobare poſſes, priuſquam ad horum explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per Anguem commonſtrata dicere neceſſarium eſt Sed priùs aliqua de oſtentis.

AMPLITVDO NOMINIS.

IN oſtentis enim ſummam nominis amplitudinem portendere Anguis fertur, non iis tantùm quæ ad imperium, aut alium quemcumque principatum attinent, ſed ad ea quoque quæ vel ingenio, vel arte celebritatem ſibi aliquam comparauère, vt in hiſtrione Roſcio, artis ſuæ gloriam præmonſtrauit: cùm enim puerum Anguis dormientem noctu complicaſſet, pater ad aruſpices detulit, qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVRELIANO verò, quamuis modicis parentibus ortus eſſet, ſummum tamen imperium Anguis portendiſſe fertur, cùm eius pueri peluim plerunque cinxiſſet, neque vnquam occidi potuiſſet: poſtremò matrem eius, quæ templi Solis ſacerdos erat, & aruſpicinæ non ignata cùm hoc vidiſſet, Serpentem quaſi familiarem occidere noluiſſe. Pari præſagio Seuero imperium præmonſtratum eſt, cui dormienti, vt Spartianus ait, in ſtabulo, Serpens caput cinxit, & ſine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater ſecum Imperatorem appellauit, caput dormientis Serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem ſomnia, nónne ipſa quoque vel in conceptu, vel in partu, quotiens Draconem obtuliſſent, eiuſdem amplitudinis prænuncia fuerunt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum pareret, ſomniauit ſe Dracunculum enixam ediſſe. Nam & Alexandro Macedoni Draco dominij claritatem præſagiuit, qui matri Olympiæ congreſſus eſt in ſomniis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum eſt, & ipſi Draco circunfuſus nihil attulit nocumenti. Dedit & Auguſto Imperij præſagium oſtento ſimili. Nam cùm Actia mater eius ad ſolemne Apollinis ſacrum media nocte veniſſet, poſitâque in templo lectica, dum cæteræ quoque matronæ dormirent, obdormiſſet, viſus eſt Draco repentè ad eam irrepere, paulóque poſt digreſſus: illa verò expergefacta, quaſi à concubitu mariti ſe purificauit, & ſtatim in corpore eius extitit macula veluti picti Draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abſtinuerit. Sedenim facilè fuit oſtenta, quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidiſſent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare: quid autem de ſeruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus vænalis cùm Romam delatus eſſet, deprehenſus eſt dum quieſceret, habere ſub capite Draconem in ſpiram complicatum, quem Thracia itidem mulier conſpicata vaticinandi peritiſſima, ſignum eſſe dixit magnæ cuiuſdã & formidabilis potentiæ, quæ tamen infauſtum eſſet exitum habitura. Idem Serpens vbi defectus caſu aliquo fuerit, imperij adeſſe finem identidem oſtendit. Nam Tiberius Cæſar Serpentem Draconem in deliciis habere ſolitus, eique manu ſua cibum miniſtrare: quem cùm is corroſum à Formicis reperiſſet, monitus eſt cauendã ſibi eſſe vim multitudinis: Formicas enim populi ſignificatum habere, non fabula tantùm Pelei Theſſaliç Regis, verùm & portenta, & prodigioſa ſomnia declarant. Nam & Nero paulò antè quàm extingueretur, viſus eſt ſibi per ſomnium pennatarum Formicarum multitudine oppleri. Sedenim de Formica loco ſuo plura. Quod ad Serpẽtem pertinet, idem Nero, qui Serpentis ſpolium à matre pro amuleto commendatum, brachio alligatum aliquandiu geſtauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tunc id perquiſiuit incaſſum, cùm omnia contra ſe fremere comperiſſet, maternæ erga ſe pietatis ſerò memor.

Mamæa ſomnium.

Actia ſomnium.

Sueton. in Augu. c. 94.

Suet. in Nerone ca. 46.

ASIA.

Tres Serpẽtes quid in nummis.

ANTEA verò quàm militalia ſigna promoueam, ſcrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per Serpentes tres, Aſiam prouinciam ſignificari putant, non ſecus ab Ibes Ægyptum, Elephanti Africam, Cuniculus Hiſpaniam, Equus Italiam, quæ ſigillatim ſuo quæque Commentario declarata ſunt. Id ea de cauſa ſuſpicari videntur, quòd numi plerique argentei cõſpiciuntur, quorum inſcriptio eſt, CÆSAR IMP. VII. ab altero latere Angues tres, quorum duo pectoribus hinc inde ſinuoſè ſurrectis attolluntur, tertius iacens, capite caudam vnius, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria ſurrigitur calathiſco inſiſtens: quippe ad ipſius terræ Aſiaticæ feraciſſimam vbertatem ſignificandam. Inſcriptio verò eſt, ASIA RECEPTA. Sedenim, ego Angues eos tres indicare crediderim, Imperium Romanum tres iam orbis partes occupaſſe: Europam enim diu poſſederant, Africam paulò antè ſubiugarant, nunc Aſia recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quoque partem adepti videbantur.

PRÆFECTVS MILITVM.

Cæſaris nummus.

QVOD verò pertinet ad inſignia militum, numus eſt Cæſaris Dict. III. in quo Victoriæ caput eſt, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, ſtola ad pedes

pedes demiſſa, capite, vti mos, galeato, ancile ſiniſtrâ geſtans, læuâ trophæum, quod humero inhæret, ſuſtentans, à latere verò Serpens Draco prorepit capite ſurrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inſcriptio eſt, C. CLO. VI. PRÆ. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In ſacris literis legas, Draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Pſalmo quarto ſupra LXX. habetur, quod milites, centuriones & duces eos ſignificat, qui fuerant à Pharaone immiſſi, vt Iſraeliticum populum perſequerentur: ij aquarum mox inundatione ſuffocati ſunt, atque ita contriti, quodque mox ſequitur phraſi longè inſigniori. *Tu confregiſti caput Draconis*, Pharaonem ipſum intelligit. Qui myſticum ſequuntur ſenſum, hæc ad Chriſtum referunt, qui dæmonis vim omnem ſuſtulerit.

Capita Draconum in aquis contrita.

COHORTES.

QVIN & cohortium erant inſignia, pérque ſingulas earum, vt Flauius Vegetius ſcribit ferebantur ad prælium à Draconariis, quo nomine κατ' ἐξοχὴν, ſigniferos omnes appellitabant. Quo verò pacto geſtarẽtur, videre eſt apud Ammianum Marcellinum, vbi pompam deſcribit, quam Conſtantius Imp. vrbem ingrediens duxit: *erant enim*, vt is inquit, *& Dracones haſtarum aureis gemmatiſque ſummitatibus illigati, hiatu vaſto perflabiles, & ideò velut ira perciti ſibilantes*, caudarúmque volumina relinquentes in ventum. De iis Claudianus:

Inſignia cohortium.

Manſueſcunt varij vento ceſſante Dracones.

Erat verò ſignum Draconis purpureum, vt idem Ammianus atteſtatur. Atqui non in ſignis tantùm Serpentes militibus vſu fuêre, ſed viui etiam, pugnatoribus ſociis auxilium non contemptibile præſtitêre. Legimus enim Annibalem monſtraſſe Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hoſtium claſſem vaſcula iacularentur Viperis plena, quarum metu perterriti hoſtes à dimicatione, & nauticis miniſteriis impedirentur. Idem cùm Pruſias iam cedente claſſe ſua feciſſet, victor euaſit. Antiquæ verò illius militiæ veſtigia quædam habẽtur apud vos Maffæos Romæ, in Canone quodam circa Theodoſij tempora, & aliquanto etiam priùs confecto, in quo militum omnes ordines recenſentur, geſtamináque ipſa ſuis etiam coloribus picta conſpiciuntur, quæ quiſque manipulus turmáque, ex quadrupedibus vel alitibus, vel ex colorum varietate ſigna ſibi deſumpſiſſent: ex quibus quæ facerent ad Anguem, quoniam id operis ordo ſibi depoſcere videbatur, ſubiicere non importunum iudicaui.

Annibalis ſtratagema.

SENIORES MENAPES.

Varia Militum inſignia.

EX his enim ſeniores Menapes dicti, Anguem luteum pro inſigni habebant in parma viridi, cuius marginem ruber limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem Serpens terga infernè habebat, caput & caudã ſurſum verſus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVI verò coloris albi Draconem præferebant in rubra parma, cuius vmbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior praſinus, albus exterior, ij Cortonacenſes appellabantur, & cum ſuperioribus vtrique ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAM qui ſub equitum Magiſtro militabant Thaipſali, niſi codex in damno eſt, & Theſſali, fortè caſtior lectio ſit, nuncupati, cæruleum geſtabant Anguem, terga læuam verſus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem, qui geſtus in Cortonacenſibus diuerſus erat. Horum verò parma alba, vmbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam Colubri, violaceus erat orbiculus.

PRÆFECTI FABRICÆ.

INTER geſtamina verò Fabricæ præfectorum, quæ ſex numero erant, dimidiatus Serpens luteus in horum vno conſpiciebatur, parma cærulea, aureus vmbilicus, margo ruber: intra quem à læua parte: Onyx paruus cum Æthiopis ſigillo. Sequebantur ij virum illuſtrem, Magiſtrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SED Angues duo in huiuſmodi militum geſtaminibus colore rubro, ſiue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad ſimilitudinem X. Græcæ literæ in tranſuerſum ſiti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret, eorum erat inſigne, qui ſub Magiſtro peditum merentes, Sagunnenſes appellabantur.

BIANENSES.

HVMANICIPITIS autem Serpentis effigies, in cærulea parma ipſe quoque vnicolor, ſpiris duabus circa vmbilicum aureum datis, capite eo humano ſuperarrecto, & in auerſum reſpiciente,

ciente, cauda aliquantulùm infernè ſummiſſa propendentéque geſtabatur à militibus, qui ſub Magiſtro militum per Illyricum merebant, Bianenſes nuncupati. D

HONORIANI IVNIORES.

ERAT inter hos quoque mutilati Serpentis inſigne, cuiuſmodi eorum habebatur, qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id fruſtum luteum, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & ſegmentum quadra erat & ipſa lutea, angulis in os & in cæſuram verſis, in qua teſſella conſpiciebatur purpurei coloris. Intra Anguem parma omnis rubra, extra tergum circulus albus ducebatur, vmbilicus erat argenteus. Erant ij ſub illuſtri viro equitum Magiſtro.

MARCOMANI.

SVB eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipſi quoque Serpentem præferebant coloris identidem lutei, in alba parma, cuius aureus erat vmbilicus. Inter ſegmentum & caput, lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

CONTRA verò in nigra parma luteus erat Serpens eodem circunductus modo, & ipſe curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & inciſionem collocato: vmbilicus ad angulos rectos decuſſatus, partes duas aduerſis angulis oppoſitas albas, duas cæruleas habebat. Geſtabant hoc Curatij iuniores, ſub eodem Magiſtro equitum militantes.

E

MAVRIALITES.

AT dimidij duo, ſéque inuicem inſpectantes albi coloris in parma viridi, quam margo ruber ambibat, eorum erat geſtamen, qui ſub eodem Magiſtro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoque parmæ vmbilicus decuſſatus erat tranſuerſis lineis, cuius duæ oppoſitæ partes albæ, aduerſæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRÆTER ſex illa inſignia, quorum ſuperiùs mentionem fecimus, præfectus Fabricæ ſeptem alios ordines ducebat totidem geſtaminibus inſignes: in quorum vno Serpens luteus dimidia ſui parte conſpicuus, capite truncique parte cæſa in læuam verſis, parma cærulea. Inter Serpentis caput atque ſegmentum orbiculus erat luteus, vmbilicus quoque in obliquum decuſſatus, partim aureus, partim argenteus erat.

DEFENSORES.

DVOS verò Angues in caducei ſpeciem implicatos, capitibus ad oſculum coëuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi geſtare ſoliti ſunt qui Defenſores vocabantur. Horum præfectus erat illuſtris vir, militum Præſentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INTEGER etiam caduceus, hoc eſt, totis expreſſis Anguibus, iiſque vnà cum baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, inſigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat ſub Magiſtro militum per Orientem. F

ANGLEVARII.

SVB militum autem Præſentiali Angleuarij erant, quorum inſigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius ſummitate pila erat, vnde Angues prorumpebant, & ad oſculum iuxta parmæ medium adflectebantur. Parma erat ſapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI.

AT ſub Magiſtro militum præſentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum geſtamen erat parma tota lutea, ſed nigro circulo aliquantulùm interiùs circunducto, in medio cuius Angues rubri duo, non è baculo, ſed velut è cippo quodam identidem rubro emiſſi ad oſculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis, à dextera ad læuam in parallelum diſſecantibus, in ſuperiore cuius parte T. centurionis ſignum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magiſtri militum Præſentialis militia, geſtamen erat in parma tota purpurea, Angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtrique aures acutæ, longéque ſurrectæ. Hi non baculo, ſed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ ſuſtinebat

Angues)

A Angues, vnde mox in ſuperiorem caducei partem curuabantur: fulcrum illud lato ſpatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. Medium huius ſpatij vmbilicus aureus occupat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur.

VINDICES.

IIS proximi erant & ordine & præfectura vocati vindices, qui cæruleas Mori inſtar colubras in caducei morem flexas, pro inſigni habebant in parma tota lutea, vbi Angues pedamento committebantur appliciti coalitique: aureus erat vmbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVCEBAT & Magiſter peditum ordines aliquot caduceis inſignes, ex quibus præcipuè erant ſagittarij Nerui, qui dimidio vtebantur caduceo, quorum ſcilicet parma coloris erat praſini, rubro circunducto limbo: Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo Angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad oſculum: in circuli ſe formam incuruabant.

BATAVI.

HORVM ſocij erant, qui cæruleos geſtabant Angues in caducei morem flexos, in parma tota rubra. Anguium verò pedamentum album erat, veluti ſquamis acutis quatuor altera ſuper alteram ſcandentibus, quarum apices infernè ſummittebantur. Batauiautem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES.

B IIS additi erant Marcomani iuniores, qui & ipſi caducei formam præferebant: albas quippe Angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad Angues vſque coloris eiuſdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEQVE quidem hinc aberant ſeniores Marcomani, qui hunc eundem ſecuti præfectum, praſinas habebant caducei colubras in alba parma, quam luteus ambibat circulus, rubra verò erat ſedes pro fulcro ſuppoſita, cui applicitæ erant colubræ.

ATECOTI IVNIORES.

ORDINIBVS his adnumerabantur illi quoque, quorum geſtamen erant Angues ex caduceo luteæ, cum rubro pedamento in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum Anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecoti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNVS etiamnum ordo caduceatus eundem Magiſtrum peditum ſequebatur, quibus nomen erat Excultatoribus. Geſtabant ij caduceum ex luteis Anguibus auritis, quorum terga criſpis acutioribus inhorreſcebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

C QVI verò ſub Magiſtro equitum caducei geſtamen vſurpabant, albas præferebant colubras, cum pedamento identidem albo in parma praſina, quam ruber ambibat limbus, hique Brachiati vocabantur. Reliqua verò inſignia, quæ innumera penè ſunt, per commentaria cęterorum animalium, vt loco quæque congruebant, ſingula diſpoſita ſunt: partim in arma & ſigna reliqua militaria congeſta. Nunc quia res nobis cum Angue eſt, & in caduceum incidimus, ſatis habituri ſumus, ſi reliqua caducei ſignificata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CADVCEI ſpecies tota prorſus Ægyptiaca eſt, quam Mercurio præcipuè veteres conſecrarunt, Draconibus duobus, mare ſcilicet & fœmina, parte media voluminis ſui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis: quorum primæ partes reflexæ in circulum preſſis oſculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocantur, ornantúrque alis ex eadem capuli parte naſcentibus.

GENESIS.

ARGVMENTVM huius hieroglyphici commenti ad genituram hominis, quæ geneſis appellatur, Ægyptij protendunt, deos præſides homini naſcenti quatuor eſſe memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solē & Lunā intelligunt: q. Sol author ſpiritus, coloris & luminis, humanæ vitæ genitor & cuſtos eſt, ideoq; naſcentis dæmō creditur. Luna τύχη, quia corporum

Hominum natiuitatis præſides quot, & qui.
Ex Macr. lib. 1. cap. 19. Satur.

præſes

præſes eſt, quæ fortuitorũ varietate iactantur. Amor oſculo ſignificatur, Neceſſitas nodo tinnæ mentis velocitatem indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrum verò Draconum, iter vtriuſque flexuoſum oſtendit: quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligenter examinauit, à quo, quæ diffuſius quis exponi quæſierit, petendum. Occultam ſanè rerum originem per Serpentis effigiem Valentiniani commonſtrabant, poſitionem inteſtinorum noſtrorum, per quæ eſca infertur, in exemplum adducentes, quæ ſerpentinæ ſpiræ inſtar in vtero deliteſcens, occultatæ in nobis genitricis ſubſtantiæ ſpecimen habeat. D

MINÆ PA'XQVE.

Nempe Suidas & Polyb. lib. 4. hiſtor. Hinc illud Δέρυ κήρυκειον, Haſta caduceũ à Suida. & Polyb. lib. 4. Hiſtor.

SVNT authores haudquaquam aſpernandi, qui Serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacem ſimul oſtentare putent: cuiuſmodi ſimulachrum Gephyrei armato exercitui prætuliſſe ferunt, cùm Eumolpus Athenienſes profligauit: illi enim Caduceum prætendentes, & pacem quietis, & minas inſultantibus, offerre viſi.

TERRA.

Macr. lib. 1. ca. 19.
Anguis terræ ſignum.

INTERPRETATIONEM eam quæ Caduceum ad geneſeos ſignificatum trahit, Ægyptiacam eſſe non negarim, ſed alia quadam ratione à Macrobiano commento ſeciore. Siquidem Ægyptij, cùm maximè omnium humanum genus ex cœno genitum profiterentur, colubros terræ filios eſſe non ignari, prout etiam in oſtentis aliquot accipiuntur, fingentes colubros ita mutuo complexu ad oſculum tendere, omnem indicant humanitatem, ſi ſalua eſſe velit, oportere in eiuſmodi concordiam conuenire: Caduceatores itaque Serpentes eo complexu coniunctos præferunt, vt eos qui aliis iniuriam facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd verò terræ ſignum ſit Anguis, pleriſque hiſtoriarum locis, ſed eo præcipuè reperias, vbi Crœſus aduerſus Cyrum bellum ſuſcepit: eo E enim tempore vis colubrorum ingens in ſuburbanis Sardium locis repentè coorta eſt, quos Equi in paſcua dimiſſi paſſim deuorarunt, reſponderunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes, indigenas conſumerent: indigenam enim eſſe colubrum, terræque filium, Equum verò & aduenam & bellicoſum hoſtem, de quo ſuo ſatis dictum Commentario.

CONCORDIA.

VERVM ſi quid in longa huiuſmodi rerum indagine ariolari licet, putarim ego picturationem hanc in pacis & concordiæ ſignificatum inde ſumptam, quòd Serpentis effigies pleriſque locis pro bello & odio, funeſtáque alia quauis clade poni ſolita eſt: oſculum autem, & pacis & concordiæ ſignum eſſe, negarit nemo. Quin & ſacræ pietatis noſtræ literæ pacis oſculum identidem atteſtantur. Virga, vt loco ſuo latiùs oſtẽditur, tum diſciplinam, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igitur pietate grauis, & eloquentia potens, altercantes aggreſſus, nullam bello ſalutem eſſe docuerit, dubium bellorum omnium euentum dixerit, funeſta pernicioſaq; demum eſſe bella commonſtrarit, & quæcumque alia ad huiuſmodi rem pro loco, tempore, perſoniſq; facientia excogitare & eloqui potuerit, perfacile is diſcordes animos in concordiam trahet, duóſque Angues, hoc eſt, odia mutua doctrinæ ſuæ virga in vnum obligabit, quibus ad oſculum coëuntibus conuenire animos & ad concordiam conuerſos eſſe, meridiana luce clarius apparebit. Neque me fugit, eſſe ouorum genus in magna Galliarum fama, quod anguineum appellãt Druidæ, quòd ex numero ſuorum ouorum faciant Angues, conuoluentes ea & ſaliuis faucium corporúmque ſpumis conglomerantes, vt tandem fiat ex multis vnum: ſiue Angues ea ſint oua ſpiris ita conglobati, artificiq; cõplexu adſtricti ſaliuarúmque profluentium humore concreto cruſta ſuperinducatur. Vtcumque, id ſanè conſtat: ouum hoc quodcumque ſit, ad victorias litium, & ad conciliandos ſibi Regum aditus mirè laudari: perinde ac etiam pinguem Anguis in pelle Dorcadum (ne Draconum, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto conferre ad iudiciorum victoriam perhibetur, cuiuſmodi rebus magica ſuperſtitio mortalium plurimos eludit. Quòd ſi hoc credibile videatur, Philoſtrato etiam, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibẽda eſt: qui Gygis anulum habuiſſe lapidem ſcribit, qui montanis Indiæ locis, criſtatorum quorundam Draconum capitibus inſit. De quo quidem anulo multa Plato libro de Iuſto, & ab eo Tullius in Officiis, quòd is qui eum geſtarat, pala in volam conuerſa, à nemine ſpectaretur, quamdiu pars illa palam attingeret.

Adverbum à Pli. lib. 29. ca. 3.
Ouum anguineum.
Plin. ibid. F
Et lib. 2. de Republ. & lib. 10.

PAX.

Plin. ibid.

PLERISQVE ſanè locis videre eſt Anguium huiuſmodi globos, in vnam quaſi maſſam adſtrictos, de iugorum verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantam Anguium vim conuenire, conuoluique in gyrum inuicem, vt montis ſpeciem procul aſpicientibus reddãt: cuiuſmodi quidem complexus Anguium, & frugifera eorum concordia, cauſa, vt Plinius inquit, videtur eſſe, quare exteræ gentes caduceum in pacis argumentum circundata effigie, Anguium fecerint, neque enim criſtatos eſſe in caduceo mos eſt. Adhæc, numiſmata tot caduceis inſignita, pacis inſcriptionem præferunt, vt in numo Cæſ. Veſp. Aug. P. M TR. P. COS. VIII ſigillum eſt cum caduceo & ramo oliuæ, inſcriptione adiecta, PAX AVGVSTI. Vidimus & numũ aureum Bononiæ apud Achillinos,

Veſpaſiani ſigillum, & nummi.

in quo ſimulachrum alatum eſt, cum caduceo & Serpente quodam à pedibus abeunte, cuius inſcriptio eſt, PACI AVGVSTÆ. Illius ſanè Serpentis abitus ablegatum aliò bellum oſtendit. Aliæ in hoc A numo literæ ſunt, TIB. CLAVD. CÆS. AVG. P.M. TR. P. Nam in altero ex ære eiuſdem Tib. Claudij numo alatum ſigillum eſt: dexterâ, veſtimentum à pectore ad faciem tollens: læuâ, caduceum exporrigit, pedibus Serpentum ſinuoſum calcat, quod Bello oppreſſo pacem condonatam omninò ſignificat.

Tiberij Claudij nummus.

FELICITAS.

CADVCEO verò ſi cornu copiæ adiiciatur, felicitatis indicium eſt, quod in eiuſdem Veſpaſiani, & aliorum numis obſeruauimus. Nam & Hadriani numus eſt eodem ſignificato, atque inſcriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVG. Vidimus etiam in Antonini Pij numo caduceum, & oliuæ ramum fructibus & foliis onuſtum, cuius eſt inſcriptio, FELICITAS AVG. In Seueri verò Macrini Auguſti numo, non oliuæ, ſed haſta in læua eſt manu, caduceus dextera prætenditur: inſcriptio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Haſtam autem intra alia ſignificata humanæ etiam ætatis indicium eſſe alibi oſtendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo, Deæ læuo cubito columellæ aſſurgentis capitulo innititur dexterâ caduceum tenet: inſcriptio, FELICITAS PVBLICA S.C. Columna enim habet neſcio quid in ſignificato quod ad publicum pertineat: de qua loco ſuo plura. Ex his dubio procul conſtat, quid ſibi velit caduceus ille, qui ſitus eſt in medio cornuum duorum in numo Druſi, quidque ſolus ille in numo cuius inſcriptio eſt, M. PLETORI CEST. EX S. C.

Hadriani Traiani Antonini Pij Seueri, Imper. & Iuliæ Mameæ numi.

ELOQVENTIA.

B SED quia Serpentem pro aſtu poni docti ſumus, ex Ariſtotele dicẽte, animalia quædam eſſe aſtuta per ſe, ſicuti ſunt Serpentes, magis verò ex lectione ſacra, quæ prudentiam huic in primis animali tribuit, ea etiam de cauſa Angues caduceo complicari putamus: quòd oſtendere voluerint, & callididatem & prudentiam neceſſarias eloquentiæ, quæ per virgam ſignificatur, quippe quæ regat dictis animos. Neque deſunt qui virgam auream in Mercurij manibus, à qua Deus ipſe χρυσόρραπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant, qui & ſcitè & opportunè norit orationem contexere, ſignum eſſe contendunt.

Id eſt, aureã virgam geſtans, Home. Odyſ. 4. verſ. 87.

SAPIENTIA.

VIRGA verò Palladi totius ſapientiæ, Deæ, ab Homero paſſim accommodatur. Vlyſſis quoque ſocij vno virgæ capite, falſa quippe perſuaſione ac inſipientia in brutorum ſpecies transformantur, altero virgæ capite: vera quippe diſciplina ac rerum peritia, in humanam reſtituuntur effigiem. Reliqua verò taceo, quæ Moſes vbiq; virgæ fretus munere ſcribitur effeciſſe: nam alibi ſuper hoc ſuus erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea eſt diuina virgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorum ait: *Quòd ſi omnia nobis, quæ ad victum cultúmque pertinent, quaſi virgula diuina, vt aiunt, ſuppeditarentur.* Atque C hanc dicendi formam apud alios etiam authores inuenies, qui ex hoc effuſiſſimam eam Dei Opt. Max. munificentiam intelligunt, quæ omnia ſecundat, fortunat atque felicitat.

Virga Palladis quæ. Hom. Odiſſea. v. & π. Homerus Odyſſ. x.

VERA DISCIPLINA.

EVNDEM hunc ſcipionem noſtri ſic figurant, vt ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, coloſſæ magnitudinis figuram humanam pingant, quæ Chriſtum puerulum in humeros ſuſtulerit: quod, vt mea fert opinio (nam hiſtoria omninò apocrypha eſt) ea de cauſa fit, vt ſi Chriſtum geſtare humeris, hoc eſt, veram ſapientiam enanciſci volumus, dandam eſſe operam impenſiſſimam diſciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcumque amnium curſus profunditatémque, ac torrentium impetus facilè ſuperemus. Et quod Iacob ait, *In virga noſtra Iordanem pertranſeamus,* ſanè Iordanis vel quoduis aliud flumen, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus indicat: virga diſciplinam, ſine qua non eſſe progrediendum Græco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationum occurſibus deturbantur, nullis vndarum quantumlibet inturgentium fluctibus immerguntur: pedibus veò per ima vel ipſius pelagi demerſis, vix crure genúve tenus alluimur: capita autem, vt ait ille, condimus intra ſidera, Deúmque ipſum ſuſtinere humeris videmur, ac veri demum euadimus χριστοφόροι, in quos vbi ſagittæ fuerint immiſſæ, eadam in iaculatores ſuos ſpontè retorquentur, in vulgata habetur hiſtoria. Quid enim in vniuerſa literarum pericia facilius quàm eorum calumnias repellere, ac ſuiſmet vnumquemque iaculis conficere, qui ſanctiſſima noſtræ pietatis inſtituta vel inceſſere, vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei ſit præſidio firmata magni verique numinis munimento quàm validiſſimo roborata?

Nẽpè Chriſtophorum.

O

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, DE IIS QVÆ PER ÆSCVLAPIVM, GORGONAS, HYDRAS, ET ID GENVS ALIA SIGNIFICANTVR. D

* * *

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSSEXTVS.

TIBI verò elegantiſsime Mari, tertium de ſerpentium ſignificationibus commentarium dedicandum indicaui, vt vniuerſa hæc materia, quæ à vobis honoratiſsimis fratribus magna ſui parte profecta eſt, ad vos identidem rediret, laudaſtiq́, ea quæ ad Reuerendiſs. Cardinalem, queq́, ad Achillem fratres tuos miſeram, ſignificaſtiq́, libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen deſideraſſe quædam alia, vt opus abſolutum vndecumque videretur, præter Aeſculapium, fabuloſa ſcilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam veneñatorum genera, Dipſadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoque ineſſe debere hieroglyphica augurari: proinde curaſti, vt hæc mihi nomine tuo per Florum noſtrum ſignificarentur, ne contentus ijs eſſe vellem, quæ duobus illis Commentarijs collegiſſem. Reſpondi, dilectiſs. Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me admonueris, mearúmque nugarum, qualeſcunq; eſſent, curam ſuſcipere dignareris: ſed quòd in prioribus illis non omnia ſim complexus, minimè per negligentiam eſſe factum ſcias, imò quia veritus ſum vos fratres viros tam præſtantes, magnis & innumeris Chriſtianæ Reipub. negotijs oppreſſos, dictione mea tam leui diutiùs occupare, ſummúmque fuiſſe breuitatis ſtudium, ne in publica peccarem commoda, ſi tempora eorum longo morari ſermone voluiſſem. Quoniam verò ita te cupere declaraſti, vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoque colligerem, quæ cùm longè plura eſſent, quàm pro corollario ſubijci poſſent, eadem impeditus verecundia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius eſſe iudicaui, ſi reſidua hæc in vnum, ídque iuſtum adſtruerem commentarium, ac veluti Serpens linguis micat ore triſulcis, *tribus itidem libellis loqueretur. Nam ſi alitum pleráque quadrupedum multa humani tantùm corporis aliquot, multa de plantis, de piſcibus & alijs rebus non admodùm pauca, cur non & tria de tanta Serpentum varietate conſcribi poſſent? Sedenim hoc tertium nulli conuenientiùs dedicari debuit quàm tibi, qui author impulſórque fueris, vt ea conquirerentur, egóque importuni notam perbellè declinauero, cùm tu ipſe crabrones in te ſponte tua concitaris.* E F

Vale.

ÆSCVLAPIVS.

ANGVIS ſignificatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, ſanctum ſemper fuit, per quem nimirùm ipſum ſalubritatis Deum Æſculapium intelligebant, quod numiſmata, quod marmora, quod Græcæ Latinæque omnes hiſtoriæ teſtantur: plurimæque paſſim ſtatuæ, per quarum crura & genua Serpens flexuoſis voluminibus implicabitur, locorum vbique Romæ, ac in toto terrarum orbe conſpiciuntur. Ineſſe quidem Angui remedia multa, experimento compertum eſt, neque vllum eſſe aiunt apud Medicos volumen, quod Anguium in ægritudinibus beneficia non latiſſimè demõſtret, vt minùs miremur Serpentis effigiem ex ære in contum ſurrectam à Moſe, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ ſe in itinere tam longo oggerere potuiſſent, diuino ſpirante præſidio liberarentur, de quo loco ſuo plura diximus. Quinetiam, vt ad remedia reuertamur, inuentum eſt ab Antonio Muſa Auguſti medico, in vlceribus inſanabilibus Viperas edendas dare, miráque ita celeritate perſanare. Et quamuis pernicioſa multa ſint ex Anguibus exempla, nõ ita tamen alienum à ratione eſt eorum genus, ſi modò, quæ bruta honeſtè atque prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus: vt non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præſtiterint, & eam iuſtitiæ partem exercuerint, quæ in homine raro admodùm inuenta perhibetur.

In Angue remedia multa.

Author Plin. lib. 30. cap. 13.

Quinetiam Elephãtum morbũ ſanant.

HOSPI

A HOSPITALITATIS IVRA.

SCRIBIT Plutarchus Aſpidem ab Ægyptiaco viro quodam patriæ religionis ſuperſtitione tam familiariter alitam, vt ad menſam aſſiduè vẽtitaret, quæ cùm catulos enixa eſſet, quorum vnus hoſpitis filium enecauit, regreſſa parens, intellecto facinore, filium & ipſa ſuum morte multauit, ac voluntarium exilium ſibi in perpetuum delegit. Apud Philoſtratum legere eſt, Aiaci Locrenſi Draconem manſuetũ in delicijs fuiſſe, cui cibũ de menſa communi miniſtrabat, quémque perinde ac Canem ſecum comitem adducebat: addit, eum quinque cubitorum magnitudinem expleſſe. Neque illud prætermittendum, quantùm ad ſalutis ſignificatum pertinet, publicatum eſſe, Neronem à percuſſoribus, quos in eum Meſſalina immiſerat, Serpentis ope ſeruatum, cùm è puluino, vbi ipſe quieſcebat, ſe proferens, eos abſterruiſſet: ſiue ea fabula fuerit, ſiue Serpentis exuuiæ, quas ex voluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu geſtauit, ac tædio tandem maternæ memoriæ abiecit: rurſúſque, vti alio Commentario diximus, extremis ſuis rebus fruſtrà requiſiuit, quippe qui ſperaret aduerſus infortunia, quæ vndique iam pertimeſcebat, amuletum id ſibi profuturum.

Suetonius in Nerone cap. 6.

Suet. Ibidẽ.

SERVATOR.

QVINETIAM ferunt Heleos aduerſus Arcadas dimicaturos, Serpentis ope victoriam conſecutos, ablato ſibi puero dum in aciem deſcenderent, quem nudum ante omnes ordines ſtatuerunt, Arcadibúſque irruentibus puer is in Draconem mutari viſus, cuius horrenda ſpecie perturbati Arcades, diſruptis ordinibus fugam turpiter arripuêre: in cuius rei monumentum Helei ſacello ibi B erecto, vbi condi Serpens viſus fuerat, Soſipolin inde Deum religioſiſſimè coluerunt.

Vrbis conſeruatorem.

SALVS.

MERITÒ verò ſalutis ſignificatum Serpens ſibi vindicaſſe videtur, à quo, vt initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui viperino præſens admodùm eſſe remedium Viperam ipſam exuſtam, & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius, vbi homilia 17. ſuper Numero ſacrificiorum dæmonicorum virus per ſacrificia, quæ olim Deo offerebantur, depelli dicit: veluti Serpentium venena medica mentis nihilominus ex Serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Ceberem obſerues, Viperæ dente ſemel tactum quempiam, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui Viperæ iecur conditum ſemel hauſerit, nullius inde Serpentis ictum pertimeſcere debere. Quid verò illud quod à Dioſcoride traditum eſt, homines qui Viperis conditis in cibum vti conſueuerint, longiora vitæ ſpatia producere, & ad ſummam ſenectutem incolumes peruenire? Iſigonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia Viperinis carnibus alantur: adhæc, neque capiti, neque veſtibus eorum, noxia corpori ineſſe animalia, eamq́; cauſam videtur Tertullianus afferre, cur tanta ſit Ceruo viuacitas: quippe quòd ipſe ætatis ſuæ arbiter Serpente paſtus, veneno augeſcit in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habẽt exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Baſilij rudimenta commendans, philoſophiam & politiores alias literas à Chriſtiano homine minimè contemnendas eſſe diſſerit, Viperam in exemplum adducit, ex carne cuius ſingulare remedium grauioribus morbis excogitatum eſt, id ad hãc vſque diem à maximè fera pernicioſaq; beſtia κατ' ἐξοχὴν C Theriacum vocamus. Sunt qui tradant Viperas in Arabia, vbi balſamum colligitur, innoxias ictu: quòd venenum balſami leniatur ſucco, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tameſi κατὰ πάρεργον, quod apud Theophraſtum legas, Viperarum morſibus tibicinem qui moduletur adhibitum efficacitatem habere medicinæ. Quæ quidem commemorare libuit, vt non immeritò numiſmata tot cuſa exiſtimemus, quæ Serpentem habent cum inſcriptione Salutis: veluti ille eſt numus in ſpiram collectus cuius inſcriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiuſdem numo Serpens eſt tractu ſinuoſo, tortilique obrepens virgæ, quam ſignum ibidem adiectum dextera humi applicat. Atque in alio Dea ipſa læuâ virgam gerit, dexterâ poculum Angui porrigit: inſcriptio, SALVS AVG. COS. III. In aliis, ipſe ſellâ ſedens pateram porrigit Angui ſuo de loculo exeunti, capútque pateræ admouenti: inſcriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. ſedenti ſimulachro paterámque porrigenti aſſurgit Anguis, cum inſcriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne ſingula commemorem, quæ quidem ſunt innumera, Commodi, Criſpinæ, & aliorum per Angues denique omnes Salutem intellexêre. Quòd autem ferunt Æſculapium ſub Anguis ſpecie Romani legati nauem ſpontè ingreſſum, cùm ipſi Epidaurum aduerſus peſtilentiam opem imploraturi adnauigaſſent, ſcribunt Græci tale aliquid ſibi etiam obtigiſſe, cùm ipſe idem Deus Draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus eſt. Neque deſunt qui ſuper Æſculapio comminiſcantur hiſtoriam, educatum quippe Draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethonius à florum vbertate nuncupatur, Throna enim flores vocant lingua Theſſala. Addunt Anguem eum fuiſſe nigrum, vtero ſubuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & ſupercilio admodùm pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam ſub mentum reducti,

Idem apud Mateolũ in Dio. lib. ... cap 47.

Dioſ. lib. 2. cap. 16.

Ægyptios etiam viperina carne veſci ait Gale. lib. 3. de alim. facult.

Numiſmata plurima cũ Serpentibus quare cuſa.

De Aeſculapio ſub anguis ſpecie hiſtoria.

O 2

barbæ ſpeciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem forices infigunt, perquàm ſimilis etiam cùm vehementer lædere conabatur. Genus hoc Serpentum aſſiduè cum Aquila bellum gerere aiunt, ſæpéque in eius nidum prorepere, ouáque depaſci, ac illi ſemper inſidias ſtruere, cùm præſertim ad prædam abuolarit, quaſi Iouem vlciſci velit, qui dominum ſuum fulmine ſuſtuliſſet. Horum autem conflictum operæpretium eſt apud Nicandrum legere. Sed vt apud Pauſaniam eſt, Dracones qui Æſculapio appingebantur, colore erant ſubflauo, quales in Epidauria tellure tantùm inueniri tradit. Cùm verò Æſculapius Apollinis, hoc eſt, ſalubritatis filius fingatur, ideò nonnulli dixêre, Serpentis eum inſignia geſtare, quòd homines cùm in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neque non Heſiodus, citò ſeneſcant ſalubritate adueniente iterum iuueneſcere videantur. Spectatur hoc idem in Sole, dum ab hyemali ſenecta ad vernam ſeſe proripit iuuentutem. D

Quia Æſculapius fulmine periiſſe dicitur ex Virg. lib. 7. & Orpheo in Argon.

PRVDENTIA.

QVÒD ſi medicinæ rationem habeamus, Serpens hic prudentiam indicare videbitur: nam & Aſſertoris noſtri dictum eſt, *nos eſſe debere prudentes*, admonentis, *ſicuti ſunt Serpentes*. Ideò ex Valentinianis quidam ſophiam illam ſuam Serpentem factam dicunt: quapropter & contrariam extitiſſe factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infudiſſe, eáque de cauſa Serpentem omnium ſapientiorem habitum: de quo latiùs apud Irenæum. Nam cùm prudentia non præſentia tantùm examinet, verùm & lapſa & futura meditetur, & tanquam è ſpecula proſpectet, medicum exſcribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, penſitare diligenter.

Medici prudentia.

Ab Homero Iliad. α.

> Ὃς ᾔδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
> *Quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.* E

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiam ſimulachro factum inuenies, cuius pedibus ingentis vaſtitatis Serpens triceps ſubiiciebatur. Capita ea, Canis vnum, Lupi alterum, tertium Leonis, de quo alibi diſſeruimus, & prudeniæ ſignum id eſſe demonſtrauimus.

PERNICIES.

VISEBATVR autem in Delphis apud oraculum Serpens, qui ſingulari certamine videretur Apollinem prouocare, obſeruatum à Plutarcho: pernicies enim ſaluti ſemper aduerſatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ ſpeculæ receſſu, ob veterum quippe artificum admirationem, viſuntur, Iulius II. admirandæ illud vetuſtæ artis & ingenij ſignum reſtituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, vbi Vipera ſerpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temerè illa facta, ſed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc eſt, ægritudinarij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius:

Statua Apollinis Romæ à Iulio II. reſtituta.

> *Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.*

Statuæ verò huius facies, óſque ipſum Octauiani Auguſti videtur eſſe, eiúſque iunioris lineamenta quæ ſpectantur in numis, repreſentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt ſcribit Adamantius, Dracones aliique Serpentes miniſtrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura diſſeruimus.

GIGANTES.

DIODORVS quoque per Serpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipuéque Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppreſsêre. Et Commodus Imperator, vti legere eſt apud Lampridium, homines obtortis pedibus, vtpote Draconteis, Gigantes appellare ſolitus, eóſque ſagittis ex Libidine configere. Et ſtatuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt anguipedes illos Terræ filios oſtentent: nam & naſo anguineos habuiſſe pedes ait gigantes, qui centum quiſque brachiis cœlum capere conati ſunt, eo verſu: F

Mille manus illis dedit, & pro cruribus angues, Ouid. 5 faſt.

> -- *Cùm centum quiſque parabat*
> *Inijcere anguipedum captiuo brachia cœlo.*

Horatius 2. Carm. Catull. in Argon.

Et in Ætna Maro:

> *His natura ſua eſt aluo tenus, ima per orbes*
> *Squammeus intortos ſinuat veſtigia Serpens.*

HORRIFICVM.

QVAS verò colubras Eumenidum crinibus obuoluta aiunt, ab Æſchylo Poëta tragico primùm excogitatum Pauſanias atteſtatur: cùm antea nihil neque in his, neque in alio quopiam ex infernis deis quicquam eſſe horrificum exiſtimaretur. Manifeſtiſſimum eſt enim totum hoc terroris argumento confictum: loca tamen ea terribilia eſſe ex Aſſertore noſtro totiens audimus, vbi ſit fletus & ſtridor dentium, & quæ paſſim ſacræ literæ de gehenna ponunt. Vt verò ad Anguium terrificum hieroglyphicum reuertamur, non temerè Tib. Gracchus timuiſſe videtur, cùm in ſpacioſa galea, qua in bellis vti cõſueuerat, Angues offendit oua peperiſſe, fœtúſque iam formatos, paulò antequam multitudine Quiritum oppreſſus, interficeretur.

Pauſa. in Achaicis.

VASTITAS.

A IAM Draconem, quem mali ſignificatum habere dicunt, Crocodili nonnulli ſpeciem eſſe putant, fortaſſe quia vaſtiore pingeretur corpore: nam alicubi mirificè creſcunt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tempore Draconem fuiſſe quinque iugerum magnitudine, cui Boues & Oues in cibum Indi miniſtrarent. Alij omne Serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiuſmodi mõſtrum Annibal à tergo ſubſequi proſpexiſſe fertur: belluam quippe vaſtam & immanem circumplicatam Serpentibus, quæ quacunque incederet, omnia arbuſta, virgulta & tecta peruerterebat, quòd vaſtitatem Italiæ portendere diuinitùs intellexit. Neque temerè Fauſtina viſa ſibi in ſomnis Serpentes párere, ſed ex his vnum ferociorem, cùm Antoninum & Commodum in vtero geſtaret, quod vita deinde Commodi voluptuoſa ſimul ac pernicioſa, reipſa comprobauit, non hominem, ſed immanem Hydrum ad humani generis interneccionem emiſſum. Argiphontem Pauſanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, Serpentem quippe ſuſtulerit, quem nonnulli ἄργον vocant, vel quaſi ἀεργὴς, ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cæde abſtineat: pacis enim Deus eſt Mercurius. Quamuis Leutychidas Lacedæmonius Ariſtone patre nobilis, neque ſua obſcurus virtute, portenta hæc atque alia eludere conſueuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus eſſet, monſtrúmque id eſſe vates denunciaret: *Minimè mihi quidem videtur*, inquit, *ſed ſi clauis Draconi circumuoluta eſſet, monſtrum eſſe aſſeuerarem.*

Fauſtinæ ſomnium. Ἑρμείας ἀργειφόντης, Mercurius Argicida. Hom. Odyſ. α. verſu. 38. quòd Argũ interfecerit, vt ibi Euſt. Serpẽtis interfector.

VOLVMEN.

ALIBI cur Dracones Cereri vectandæ adhiberentur, explicuimus, ſed quoniam nihil prætereundum exiſtimaui, quod in ſignificationum argumentum apud ſcriptores veteres comperiſ-
B ſem, addendum quoque fuit, ſcripta lucubrationéſque in Anguium nomen deuenire: ſiquidem Zezes Heſiodi interpres Dracones, quibus vecta Ceres Proſerpinam quæritabat, ſignificare ait volumina, quæ Triptolemus de agricultura conſcripſit, eoq; loco δημήτηρ, Terram matrem interpretatur: conſueſſe enim Dores γ in δ vertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δημήτηρ mox dicta.

TROPHONIVS.

SIMVLACHRA quædam iuxta Ercynam fluuium in ſpecu quodam fuiſſe memorat Pauſanias, quæ dicata erant cum ſceptris, circa quæ Dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarum rerum ignari, Æſculapij & Hygiæ ſimulachra exiſtimabant, cùm tamen & Ercynæ & Trophonij eſſent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas Dracones côſecrauit, ſiue ob oraculorum prudentiam, ſiue ob rei, quæ in promptu erat ſimilitudinem, quòd oracula Trophoniana ſubterraneo in ſpecu reddi ſolita: in ſpecu autem & ſubterraneis cauernis Angues libentiſſimè latitare ignorat nemo. De Trophonio pleni ſunt doctorum ætatis noſtræ libri.

Sed & veteri. vt Euripidis in Ione. Cicero. Tuſcul. lib. 1. Ariſt. in Nubib.

BOREAS.

BOREAM quoque ventum aiunt hieroglyphicè Viperinis caudis, pedum loco, præditum figurari, qua quidem ſpecie inſignis cum Orithyiæ raptu in Olympia viſebatur, in donario à Cypſelidis dicato.

DE SCORPIO.

C INTER ſerpentia Scorpius non habet locum, ſed quia venenoſum eſt animal, hîc minimè prætereundus fuit, ſuper eo tamen partem eam tractare priùs inſtituimus, quæ cùm Crocodilo negotium habet.

HOSTIVM CÆDES MVTVA.

HOSTES enim duos pari conditione inter ſe dimicantes, viciſſimque in damna mutua concurrentes, oſtendere, ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Scorpium & Crocodilum pingebant: nam ij genuino quodam inter ſe odio flagrãtes, ſimulatque alter alterum inſpexerit, in mutua funera ſpontè rapiuntur, ambóque eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terreſtris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligendum. Quòd ſi rem eueſtigiò peractam indicare voluiſſent, Crocodilum Scorpio ſubiectum pingere mos erat: ictus enim Scorpij quamprimùm interimit Crocodilum: ſin diſtractam diutiùs pugnam, difficultérque in necem deuentum oſtenderent, ſuperatum à Crocodilo Scorpium faciebant: is enim motu ſegnis, longè diutiùs laborat antequàm hoſtem aſſequatur, & interficere poſſit.

Crocodili cũ Scorpio odium.

Citatur à Commentatore Nicandri.

DOLI FALLACIÆQVE.

TERRESTRIS verò Scorpius doli atque fallaciæ ſignum habetur imprimis, eſtq; apud Sophoclem Captiuis, prouerbium in hanc ſententiam, ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe *ſub omni lapide Scorpium inſidiari.* Sic & Theriacis Nicander:

Σκορπίος ἀπτεῖδες ὀλίγῳ ὑπὸ λαϊ λοχήσας. D

Scorpius inſidias parua ſub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per Scorpium notat, vbi illa: *Noſti quendam barbarum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morum acritudine vulgus appellat.* De inſidiis verò quæ poſt aliquam felicitatem ſubſecutæ fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: *Quæ virum, vt Scorpius, vltima ſui parte pertuſſit.* Quin & Mathematici, vel Ambroſio teſte, percuſſorem, & ad inuadendum ex inſidiis promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentem exceperit.

INNOCVA PRAVITAS.

Scorpius in Diuinis.

IS in aquam merſus ſi figuretur, innocuam ſignificat prauitatem: quandoquidem & ipſe & Serpentes alij, qui præualent in ſicco, ſi præcipitentur in aquam, vt Cyprianus ait, præualere non poſſunt, innoxiique efficiuntur. Diuinæ verò literæ per Scorpium indicant & diabolum & eius ſectatores, de quibus Euang. *Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper Serpentes & Scorpiones.* De Serpēte autem, quod ad hanc rem facit, ſatis ſupérque ſuperiùs dictum eſt.

LIBIDO.

Mathematica de Scorpio obſeruatio.

AD HÆC, libidinem & nequitiam Scorpius pictus oſtendit, eíque ex humani corporis partibus pudenda ſunt dedicata. Ei ſigno Mars dominatur, adulteriorum ſemper infamia notatus. Et milites omnes mulieroſos, ait Ariſtoteles. Et ſupra finitorem prodeunte Scorpio ortos Mathematici laſciuos eſſe dicunt, quare huc fortè ſpectat illud D. Hieronymi dictum de virgine ad Auitum: *Cauendum, ne arcuato vulnere Scorpij vulneretur.* Cœleſtem verò Scorpium, ob aculeum, qui eſt inſtar teli, ſunt qui velint humani generis perditionem ſignificare: cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas poſita, matrimonij concordiam oſtendat. E

TERRA.

AB eiſdem Mathematicis deſumptum crediderim id Scorpij ſignificatum, vt pro terra nonnunquam figuretur: aiunt ſiquidem illi necem à terreſtribus animalibus iis obuenturam, quibus Mars in Scorpio certo quodam loco repertus fuerit. Adhæc numus quidā eſt, in quo quadrigæ ſunt, cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput eſt cum laurea, & alis, ab occipitio cuius fuſcina eſt & Scorpius, quod victoriam terra mariq; partam ſignificare videatur.

AFRICA.

Hadriani numi.

VTRVM verò doli fallaciæque Pœnorum, quæ tot bellis vniuerſo terrarum orbi per tot annos innotuēre, an corporum color fuſcus, an quid aliud argumentum dederit, vt Scorpius Africæ terræ ſymbolum haberetur, diu multi quæſiuēre. Id ſanè conſtat, in Hadriani quibuſdam numis, Scorpium non aliter Africam ſignificare, quàm Cuniculus Hiſpaniam, Equus Italiam oſtenter. In quam ſententiam vt adducar, facit ingens atque adeò pernicioſa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduerſus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata; cùm dormitum eunt pedes allio, atque etiam lectos ipſos illinire. Animaduertendum verò, ſi Scorpium pingere contingat, ne quis Nicandri verſu decipiatur, vbi author ille dicit, à cuſpide nouem compagibus ſpondylos contineri:

Hoc remedium à medicis nō numeratur, licet plurima alia memorent Dioſc. 2. cap. 11. ibique Mattheolus.

—— *Τοῦ δ' ἐκ ἔστι κέντρῳ*
Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπερῆπος σιχερῆς. F

Ἐννεάδεσμοι non eſt ibi ſimpliciter pro nouem nodis poſitum, vt Antigonus & Demetrius arbitrati ſunt, ſed pro multis, ait interpres: ſeptē enim tantùm compages habere caudam Scorpij, manifeſtum eſt, ſæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quinetiam Nicander idem ἑπτάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet, quæ quidem opinio eſt Apollodori. Et de nobis, numero ſeptem vnicuique cernere volenti facilè conſtabit.

DE SALAMANDRA.

SALAMANDRA quoque inter malefica venenoſaque animalia recenſetur: quare illā quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Eſt hæc Crocodilo terreſtri facie perquàm ſimilis, licèt non ſit Stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunenſis agri ſaltibus, Caſtalioneo ſeceſſu meo magnis imbribus excitatas aſpexi: & in fontis mei cuiuſdam aquæ ductu, quem macerie atque ceſpitibus ſtruxeram ſeptimo pòſt anno cùm eum reficerem, multas inueni ipſum fluentis aquæ marginem accolentes paruo inter ſe diſtantes interuallo, ea ipſa figura coloribúſque præditas, qua pingitur ab authoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOMINEM vndique ignibus impetitum, ſiue cladibus iis quæ per ignem ſignificantur obiectum, minimè tamen vlla ex iis parte læſum ſignificare ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Salamandram

A mandram pingere conſueuerunt: ea ſiquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi rigor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies.

Salamādræ rigor. *Ex Ariſt. contra eamē Plin. li. 10. c. 67. & Gal. li. 3. de temperа.*

CONSTANTIA.

NAZIANZENVS pro conſtantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non ſolùm lætari dicit ac viuere, ſed eum omninò etiam extinguere. Ita ſe cum Baſilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes verſatos gloriatur: quinetiam cum profeſſione ſua atque conſtantia ſuppreſſiſſe.

AMATOR.

Vritur infœlix Dido. Virg. 4. Aeneid. &c.

SVNT qui per huiuſmodi ſpeciem, per Salamandram quippe in igne poſitam, amatorem oſtentent, quòd amorem ex igne ſignificari apud omnes vulgatum ſit, vt in Facibus latiùs à nobis dictum, & ardere ſe amantes omnes profiteantur: cumque ita vitam in æſtu trahant, eruditè ſe feciſſe putant, ſi figuram huiuſmodi ardoris ſui ſimulachrum prætulerint. Sedenim, hoc haudquaquam probatur, quia ſi Salamandra ignem rigore extinguit ſuo, ea vtique non æſtuat, quod in primis amator ſentire ſe clamat: vtpote qui vel intimis medullis exuratur, vel lentis penitus ignibus maceretur, hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cùm *feruidus ſit puer Veneris, Cupidóque ſemper ardentes acuat ſagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta*, & quæ plurima in hunc modum Poetæ ſcribere conſueuerunt, vti etiam apud Maronem, *Cæco carpitur igni Dido, agnoſcítque eadem veteris veſtigia flammæ, vritur infœlix, ardet amans, traxítque per oſſa furorem, ac totam incenſa per vrbem debacchatur.* Mitto quòd

Amatorum ardor.

B fabulantur alij, Salamandram igne paſci, atque ideò amantem referre: quòd ille ſit huic veluti cibus, quo ſe oblectet aſſiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

Pyralis & Pyrauſta cū Salamādra cōparatio. Hæc ex Ariſtot. li. 5. c. 19. de hiſt. Animaliū.

SIGNIFICANTIVS enim hoc exprimi potuiſſet, ſi beſtiola illa poſita eſſet paulò Muſca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem ſalit atque inambulat, id quod in Cypro inſula videri authores tradunt ærariis fornacibus, vbi chalcites lapis ingeſtus diebus compluribus crematur, de qua quidem illud ſpectādum maximè, quòd quamprimùm longiore paulò volatu à flāmis abſceſſerit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyrauſtam vocant. Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lampade id attribuit, quod minutulo cuidam Papilionum generi ineſſe videmus, æſtiuis temporibus, veſpertino crepuſculo ſtatim incipiente, quam Apuleius nouo, vti ſuus eſt mos vocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam, certè Græci Lampyridem vocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria, longè alia eſt. Quòd verò dictum eſt Salamandram inambulatione ſua ignem extinguere, authores grauiſſimi ſunt qui contrà vnà cum Sextio ſentiunt, ignémque ab ea lædi omninò negant, idque Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neque adhuc aliquis ſe vidiſſe teſtabatur: nos verò eam non modò ardentes prunas non extinguere, verùm etiam eueſtigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernadino Pollano nobili Taruiſino, hoſpite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij verò qui rem vt exploratam & ipſi ſcribunt, cauſam etiam inueſtigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim ſine ſquamis & cute eſſe, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo ſingula quæcunque contingerit humectet multò

C magis, quam Limaces faciant, humorémque illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit, [illegible] ea de cauſa Nicander eam appellat, ſiue quòd cute careat, quæ ῥινὸς dicitur, ſiue quòd à cute humor ille largiùs emanet.

HIRPI.

Per mediū ignem ambulantes.

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandram & aliquod aliud animal poſſe per medium ignem incolume tranſire: ſcimus familias quaſdam agro Faliſcorum fuiſſe quæ ſuper ambuſtam igni ſtruem ambulantes non adurerentur. Hirpos illas vocauēre, & ob id perpetuò s.c. militiæ, omniúmque aliorum munerum vacationem habuiſſe. Sedenim ætate noſtra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum, arte ſpeculorum fabrum, qui non temerè profitebatur ſe per flammas medias inceſſurum, citra vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimum, & Teutonico ritu valde promiſſum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactum plumbum immittere, idq; ex candenti patella in volam accipere, æquè ac ſi argentum viuum aut tepida fuiſſet aqua: introductus olim ad hoc ſpectaculum ab ampliſſimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis ſacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conſpectu cuius hæc fiebant, cùm ego tanti Præſulis manū oſculaturus acceſſiſſem, quadriennio antè quàm is ad ſummum Pontificatum aſcendiſſet. Quòd verò aiebat Benedictus hoc ſe arte magiſtra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne ſaluas vellet, id in memoriam adducit, quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, ſolitos medicamento quodam pedum plantas tingere, atque ita per ignem ambulantes *multa*, vt Virgilius, *premere veſtigia pruna.* Inueni verò, quod ad hanc rem facit apud Andream Græcæ nationis medicum, cuj multùm interpretes

Nomine. Leonis X.

Plin. lib. 29. cap. 67.

Nicander tribuunt hoc de Salamandra traditum, vt ſi quis eius ſanguine vel manus vel veſte m obunxerit, quod eſſiluium fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiuſmodi medicamini admiſcent alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in Quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam ſuccendi non poſſe: idque eſſe verum, Sylla in Archelaū bellante comprobatum. Sanè laricem inter arbores neque flammam emittere, neque niſi longa & vehementi exuſtione in carbones abire manifeſtum eſt, quod in fornacibus exploratum, reliquis lignis admixtum lōgo temporis interuallo conſumi. Hoc & Cæſari expugnationes caſtelli cuiuſdam, quod Larignum nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citra ſummam admirationem cognitum. Lino verò, quod nonnulli Carpaſium appellant, de quo Pauſanias, ardere id perpetuò āte Mineruæ illius ſimulachrum, quod cœlo, vt fama fuit, delapſum, in Acropoli viſebatur, Patauij ego pro ellychniis in lucernis aliquando vſus ſum: materia enim integra & incolumi perdurante, tantū ardet, quandiu oleo intinctum fuerit. Naſcitur id inter venas aluminis, ac veluti denſior quædam cartilago interſpergitur, cuiuſmodi ſunt granatorum malorum interſepimenta. D

Hoc ex Vitru. & Plinio. Sed falſi ex Mattheolo. lib. 2. capit. 74. in Dio.

CORRVPTOR OMNIVM.

SED vt ad Salamandram redeamus: nunquid eorum quoque nobis arriſerit ſignificatum, qui damnoſum hominem, omnes quibuſcum verſetur aliqua pernicie aut iniuria labefactantem, & quacunque inceſſerit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram oſtendi voluerunt? quippe cui ſit perniciosa adeò vis, vt arboris quam irrepſerit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito diſtans, ait Plinius, atque his quædam magis exitialia, quæ apud authorem ipſum latè recenſentur. Illud ſanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, ſues Salamandra impunè veſci, verùm vbi quis eius Suis, qui Salamandram deuorarit, carnem ederit, præſentaneo eo veneno correptum interimi. E

li. 24. ca. 4. Salamādra malis perniciosa.

DE DIPSADE.

A FRIGIDISSIMO animali ad ardentiſſimum accedere, ad hiſtoriæ nonnunquam venuſtatem pertinet: quare incommodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipſadis ardore proueniant, memorabimus. Animal id reptilium pernicioſiſſimum, corpore modico, ac viperino perquàm ſimili, ſed ad ictum violentiſſimo, de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

Deſcriptio Dipſadis.

> Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται ἐν τῇ ἐχίδνῃ
> Παυροτέρῃ, θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα
> Οἷσιν ἐνισκίμψῃ βλοσυρὸν δάκος.
> *Dipſadis hanc ſpeciem iuret quis, ni minor inſit*
> *Vipereo generi vis mortis at ocyor iis qui*
> *Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.*

Figuram eius Soſtratus à reliquis colubris ita diſtinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus diſtinctam, corpore reliquo albicante.

Vocant etiā cauſon, & anbasē preſterē melanurum.

SITICVLOSITAS.

CERNERE olim erat in littore, quod è regióne maioris Sirtis inter Libyam & Ægyptum porrigitur, columnam quandam, in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes Serpens impactis dentibus affigebat, ſpiriſque volubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabant, adiacebant paſſim & ſtruthiorum oua hinc inde ſtrata temere. Quæ quidem ſpecies tota prorſus hieroglyphica hominem ſignificabat bibaciſſimum, vel ardentiſſima confectum ſiti, vt Lucianus interpretatur, id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accommodari poteſt: nam ea ſiti laborat in primis. Serpens verò ille circa pedem obuolutus & mordicùs inhærens, Dipſas erat. Veneno verò hæc eſt plurimo & immedicabili, quóſque momorderit, vſque adeò inflammat, vt propemodùm exardeſcere videantur, ac igne veluti circumfuſo concremari. Supremè verò ſitiunt, quóque magis potant, eo potandi auidiores fiūt, vt ſitis ea nulla aquarum vi ſedari poſſe videatur: verùm eo magis ſæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac ſi quis ignem oleo ſuperfuſo extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm lenam quandam temulentam, Dipſadem appellauit: F

Ex Æliano lib. 9. de hiſtor. animal.

Διψὰς ſitim ſignificat.

Διψὰς ſiticuloſa.

> *---Eſt quædam nomine Dipſas anus.*
> *Ex re nomen habet, nigri non illa parentem*
> *Memnonis in roſeis ſobria vidit Equis.*

Neque fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum facetiſſimum æuo noſtro ſcurram luſimus, Ouidiano luſui ſubiicere. Id eſt huiuſmodi:

> *Narrabat quidam vim Dipſados exitialem,*
> A *Perpetuam infundat quæ pede fixa ſitim:*
> *Nempe ſitim, tria quam nequeant extinguere Nili*
> *Oſtia, vel magnis ſtagna perhauſta cadis:*
> *Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipſos,*
> *Quà fouet arenti Struthius oua ſolo.*
> *Quippe vbi quis miſer exſpatiatus fortè per arua,*
> *In pede fulminei vulnera dentis habet.*
> *Ritè duæ dextrâ famulæ, totidémque ſiniſtrâ*
> *Hæc gerit, hæc pleno vaſe propinat aquas,*
> *Illa propinatis alius ſuperingerit, illa*
> *Nec mora, nec requies, pocula mille parat.*
> *Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici,*
> *Figat vt illa meos officioſa pedes.*

Sapienter itaque, vt reliqua, Moſes Deuteronomio inter maximè pernicioſa animalium genera Dipſadem poſuit, vbi terrificam illam deſcribit ſolitudinem, in qua erat Serpens flatu adurens, quippe Baſiliſcus, & Scorpio animal inſidioſiſſimum omnium, mox adiecit, & Dipſas, quod vt atrocius redderet, ſubiecit, & nullæ omninò aquæ, quæ ſcilicet opem eſſent aliquam allaturæ. Eadem de cauſa Apollonius Poëta terram aridam dipſadem vocat. Admiratur autem Aphrodiſeus, cur illi quos animal hoc momorderit, ſitim illam intolerabilem Theriaca epota ſedent, cùm genus id medicaminis ex ſiccis & calidis rebus conficiatur: neque adduci poteſt id alia ratione fieri, niſi mutuo conB ſenſu quodam Viperarum, & quæ admiſcentur carnes, antipathiam habere aduerſus quoduis animal venenoſum.

Theriaca ſitim ſedat.

APPETENTIA.

NEQVE verò ſitis ipſa ſimpliciter paſſim intelligenda, ſed nonnunquam pro effrænata rei cuiuſpiam appetentia capitur: nam & ſitibundum pro maximè cupidum authores ponunt: & ſitim Onirocritæ nihil aliud præ ſe ferre autumant, quàm auidiſſimam cupiditatem. Ipſa porrò ſitis hieroglyphicè ſæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambroſius ſuper hydropico in domo Phariſæi curato diſſerit: nam ſitire impium dicit, dum huius mundi bona concupiſcit. Iam & ſitire aurum, in huiuſmodi ſignificationem paſſim inuenias, non aliter quàm & *auri ſacra fames*. Poëta dixit. Deliteſcit autem, vt ad Dipſadem reuertamur, Anguis id genus in inſidiis inter Struthiorum oua, quæ Haramantes non id cibum tantùm perquirunt, verùm etiam ad vaſculorum & poculorum vſum: quippe qui propter ſolum aridum & exuſtum argilla carent, qua nos vaſa noſtra fictilia conformamus. Quinetiam eiuſmodi ouis, quæ aliquantò grandiora fuerint, diſſectis, elegantiſſimos ſibi pileos faciunt, ex ouis ſingulis binos, quibus capita obtegant, eoq́; geſtamine plurimùm delectantur.

Sic Artemidorus lib. 1. ca. 68. Sitire nil aliud eſt quàm cōcupiſcere.

Vt Themiris Scytarū Regina obiecit Cyro. 7. Virgil. 3. Æneid.

DE MEDVSA.

MEDVSA quoque figmentum licèt fabuloſum, aliqua ſubminiſtrauit hieroglyphica.

C

TERROR.

ILLA enim horrificis Anguium hiatibus tremenda, terroris ſignificatum habuit. Præfectum verò caput id à Perſeo, terrorem ſummotum ab eo patria procul indicat, virtute duce, quæ per falcatum enſem, & interpoſitum ſpeculum effingitur.

PRVDENTIA.

IN hiſtoriis Theogneti antiquitatum ſcriptoris (nā alium Poëtam Comicū memorat Athenæus) Meduſa legitur ex tribus Phorci filiis magis aſtu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnam auxerit opulentiā, atque eius prudentiæ cauſa ſerpentinum caput illi confictum à Poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς Ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quæ morſu lædunt genita dicit ex guttis eius ſanguinis, qui ab obtruncato Gorgonis capite diſtillauit: quamuis Acuſilaus nata hæc ex Tiphonis ſanguine aſſeueret. At Nicander Heſiodi teſtimonio τιτήνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à ſanguine nata hæc mauult: quod tamen apud Heſiodum, in iis quæ extant operibus, non inuenitur: quare nonnulli ſcribunt Heſiodum, à Nicandro falsò citatum, qui Poëtarum morem & licentiam non examinant: cùm etiam Oratoribus in declamandi genere tam nomina, quàm hiſtorias pro commodo ſuo commutare, atque etiam præter fas quædam in vſum ſuum extorquere concedatur.

Meduſa deſcriptio, & ortus.

Hæc Pauſanias in Corinthiacis.

In ædificatione Alexandriæ.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVAM verò Meduſam Domitianus Imperator pro pectore eſt geſtare ſolitus, vt in pulcherrimo eius ſigillo ſpectauimus, omninò ſtuporem, quem de ſe omnibus in negotiis quæcunque

tractaret concitatum volebat, ſignificaſſe tradunt: quamuis nonnulli non alia de cauſa factum pu- D
tant, niſi vt patris geſtamen vſurparet: nam in pulcherrimo Veſpaſiani ſigno apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpoſitam aſpexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruæ volunt, quòd numen id ſibi colendum præcipuè ſuſceperat: nam clypeus huiuſmodi Serpentum horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Euſtathius ideò Glaucopin appellatam cenſeri ſcribit, quòd ex Poëtis nonnulli Dracones Glaucopas vocitarint: quamuis & à formidoloſo aſpectu dici poſſe non inficiatur, quòd Leones illi, qui præcipuè Regij nuncupantur, quóſque loco ſuo inter alia ſignificata ſymbolum terroris eſſe oſtendimus, Glauci à colore nominentur.

Veſpaſiani ſignum.

Vel potius à Noctuæ oculis, quæ illi ſacra. Caput Meduſæ quid.

PRVDENTIA.

NEQVE tamen deſunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore ſtatutum, prudentiæ, vti id ſuperiùs ſignum eſſe contendant, quæ locum habeat in pectore: qua qui præditi ſunt, facilè alios confundere, vel imperitiæ redarguere, ſaxeóſque quodammodò reddere, vbi adlibuerit, poſſint. Apud Poëtas tamen Pallas Meduſæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum prætendit, vt tradit Ouidius, loquente Perſeo:

Nunc quoque vt attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in aduerſo, quos fecit, ſuſtinet Angues.

Idq; præcipuè cernere eſt in ſcuto Herculis apud Heſiodum: quamuis non ſum neſcius, eſſe multos qui opus id Heſiodi illius celeberrimi, quippe vt Naſo,

Seruantis pecudes vallibus Aſcra tuis,

eſſe negent, alios qui ad CCL tantùm carmina Heſiodi, reliqua ſubiuncta ab Ariſtophane Grammatico contendant. Sanè Megacles Athenienſis legitimum agnoſcit opus, ſed Heſiodo ſuccenſet, quòd E
Vulcanum finxerit matris inimicis arma fabricaſſe. Apollonius Rhodius & Steſichorus Heſiodi omninò eſſe volunt: ait igitur,

ἐκ γὰρ σφιγμένος καὶ θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αὐγὰρ ἀναστήσατα.

Quem Statius ita ſecutus eſt:

Sectæ prætendens colla Meduſæ
Ceu ſtimulis accendit Equum.

DE HYDRA.

ERAM me iam de his Anguium voluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negotio conſpexi, ſupererat enim Hydra, quæ me vltimo loco aggreſſa moraretur, quare ope Herculis implorata, ipſam quoque ita confecimus.

SOPHISTÆ.

Numerus multitudinis.

Nouem capita habentem.

Æneid. lib. 6.

Aeneid. lib. 2.

HYDRÆ ſignificatum, cuius vno præciſo Anguineo capite, alia atque alia eueſtigiò repullularent, multi aliis atque aliis modis interpretati ſunt, nos ea contenti eſſe poſſumus expoſitione, quam Plato, Euthydemo, poſuit, vbi per eam perinde ac per Cancrum, ſophiſticas ait nugas ſignificari. Hydram Pauſanias vno tantùm capite præditam ſcribit: ſed enim Piſander Camireus F
multa illi capita tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam vocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides, quem Maro noſter ſequitur, vbi dicit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra.

Sed enim hi numero vſi ſunt, multitudinem ſignificante, more Poëtico: numerus enim nouenarius, neque non quinquagenarius, ex iis ſunt qui multa ſignificant, vt illud apud eundem Maronem, *Quinquaginta intus famulæ*, pro *plurimæ*. Ita ἐννεάγηρα κορώνη, in Arati carmine, pro *multæ viuacitatis*, quod ſuperiùs in cauda Scorpij tetigimus, & in Digiti commentario, vbi de numeris agitur, latiùs explicuimus: vbi paſſim numeri illi recenſentur, qui tam apud Græcos, quàm apud Latinos pro multitudine vſurpantur.

INVIDIA.

Erichthonius.

NONNVLLI ex peritioribus inuidiam per Hydræ ſpeciem ſignificari tradũt, ideóque in nullo alio monſtro domitando Herculem magis laboraſſe, quàm, vt Horatius ait, *ſupremo tandem fine domari* comperit. Ea verò paluſtris fingitur, & è ſordido cœno pullulare, quòd non niſi in abiecto viliqueanimo reperiatur: qua de cauſa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare confinxit; ita reliqua quæ ſuper ea conſcribit, ad Hydræ ſignificatum omnia quadrare comperies. Nam & Erichthonium, quem alij pedes Anguineos habuiſſe, alij Serpentem illi ad cuſtodiam datum ſcribunt, inuidiam ſignificare nonnulli arbitrati ſunt: ea enim poſt res præclarè geſtas ſuboriri ſolet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad cuſtodiam adiecto ſpiritu. Atque hoc illud odium eſt, quod Diodorus ex ſerpente picto ſignificari tradit.

EDOMI

EDOMITVM A VIRTVTE VITIVM.

Herculis victoria, herois noſtri Chriſti victoriã aptè repræſentant.

A
HABET & pietas noſtra heroas ſuos, quorum è numero fortiſſimum illum cœlo intulit, qui fatalem Draconem ex vrbi ſubiecto lacu quotidie proſilientem, nunc longo voluminum tractu ſpatioſa per arua latè proſerpentem, nunc ſpiris implicatum collectúmque in inſidiis per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum lethiferáque die noctúque ſibila diſpergentem, immani venenoſarum faucium hiatu lethum omnibus intentantem, nullóque non die mortalium aliquem deuorare ſolitum, interfecerit. Non temerè hæc literarum monumentis tradita: tametſi rem vti geſtam Concilia maiorum noſtrorum actis inferendam vetuerunt. Videtur enim hæc picturæ ſpecies vnumquemque admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quæ dubio procul per Serpentem exprimi conſuerunt, fœdáſque voluptates ex lacu, hoc eſt, ex infirma fluxáque mollitie mentis emergentes, ſinuoſis voluminibus, hoc eſt, variis delectamẽtorum laqueis manúſque pedéſque hominum implicantes, arctiſſimiſque vinculorum nexibus obſtringentes, nullo timore perculſus ſummouere contendat, ſimúlque odium & æſtuantia indignati cordis incitamenta: vnde rixæ, contumeliæ, calumniæ, peſſimæque perſuaſiones ortæ, magna ſemper rerum humanarum pernicie, vti ſibila tetérque halitus per cogitatus auréſque noſtras illabentes, extinguere aggrediatur: malos denique affectus, prauóſque mores omnes, qui graſſatoris veluti quodam inſultu animum incautum adoriuntur, cuius puritatem, quæ per virgunculam intelligitur, virulenta contagione turpiter labefactant, lethalique morſu in pedes affixo, vniuerſum corpus contactu vitiant, pro ſerpentéque in dies magis peſtilenti morbo fœdiſſimè interficiunt, firmo conſtantique propoſito perdormitet, animúmque incolumitati nitoríque ſuo aſſertum reſtituat patri. Operæpretium eſt videre, quemadmodum
B
virgunculam puellam expoſitam adapertis faucibus, rictúque latè diducto in parentum ac totius vrbis conſpectu iamiam inuadere tentaret ingluuioſus Draco, vtque tam præſtans animi iuuenis intrepidè eum aggreſſus, vibrato pilo, ferróque per os medium adacto, pertranſitáque ceruice terga illa immania transfoderit, attolentémque interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribũdum ſtrauerit, fruſtráque volumina illa terrifica quatientem replicantémque, pluribus tandem ictibus ad ſaxum alliſo capite confecerit, atque ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero conſecrationem etiam fuerit aſſecutus.

PIERIVS VALERIANVS
ÆGIDIO VITERBIENSI,
CARD. S. P. D.

C
IMPIE` *me facturum exiſtimo, niſi ſtudiorum meorum, qualiacumque eſſe poſſunt, rationem omnem ad te deferam, quem humaniſſimum ſemper eorundem moderatorem habui. Nam duriſſimis etiam temporibus, cùm ea omnia deeſſent quæ vniuſcuiuſque ingenium ad labores inuitare ſolent, rebúſque ſæpius deſperatis, non Romam tantùm, verùm etiam ipſa literarum ſtudia deſerere ſolicitarer, cùm præſertim eſſem non ſemel in officij ſocietatem à Banniſio, qui de Maximiliano ſuo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen authoritas tua in cauſa fuit, cur non vſque adeò animum deſponderem: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opẽ auxiliumq; tuum pollicendo, bono me ſemper animo eſſe iuſſiſti. Neque per te ſtetit, dummodo æquiora fuiſſent tempora, quin aliquod ſtudiis meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præſidio ſuſtentatus, anguſta illa omnia ea conſtantia pertuli, quam in tot annos firmiſſimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò nõ confirmaſſent frequentiſſimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate complecterere? cùm me non priuatim modo, ſed publicè etiam commendares? Poteróne ego vnquam dememiniſſe præclariſſimæ illius concionis tuæ, quam frequentiſſimo totiúſue Vrbis, an orbis dicam, conſeſſu, tantæ vir authoritatis habuiſti, vbi cùm è re nata quædam ætatis noſtræ lumina laudibus in cælum extuliſſes, quæ tua de me quoque ſpecula, quæ prædicatio fuerit, Roma (ſcimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuerſa: in quo licèt illa pietati erga te meæ permiſeris, non quod merita poſtularent mea, id tamen de me indicium teſtimoniúmque tuum multarum inde vigiliarum incitamentum fuit? Hinc factum, vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum ſignificationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium ſudores, tot in reconditiſſimis rebus eruendis lucique dandis conatus, in eam demum ſpeciem informarim, vt conſpici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore poſſe confidam. Quod verò in huiuſmodi negotio abſoluendo reliquum eſt, cùm vniuerſum opus inſignire nunc ſpecioſis literatorum hominum nominibus conſtituerim: argumentáque ipſa partiri, ne vno continenter libro complexa, odioſum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quoſdam deſignaui, quorum hortatu modò hoc modò illud à me conſcriptum eſſet (noſti hoc πλατ-ταχιῶν) id enim maximè commodum viſum eſt, quod ambitioni prætexerem amicorum ſcilicet impulſu me tam multa elaboraſſe, quando hodie id plurimum vitio verti video, quod laborioſa quis difficilia aggredi auſus ſit,*

quod

quòd honeſtam induſtriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam propoſui, qui mihi talia meditanti ſuffragati ſunt: cùmque tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, ſed author penè fueris, ne inchoatum hoc opus olim abiiceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiuſmodi partem nuncuparem. Quod ſi meum hoc inſtitutum non aſpernatus fueris, fac ex te ſciam, quod præcipuè animal tibi velis inſcribi. Putes verò inuitatum te ad Corytianas cœnas, in quibus diſcumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te ſummo opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum ſit, vt eius animalis, quod tibi apponi iuſſeris, ferculum accipias. Obſecro verò te, pro ſummo meo erga te cultu & incomparabili obſeruantia, ne aliter huc deſcendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuiſti, & meam hanc qualemcunque grati animi declarationem eo vultu ſuſcipias, quo me ad exhibendum huiuſmodi munus totiens accendere conſueſti. D

ÆGIDIVS CARDINALIS
PIERIO VALERIANO SVO S. P. D.

QVANTVM me commouerint literæ tuæ, ſuauiſſime mortalium Pieri, vt ſine incredibili voluptate cogitare, ita verbis ſatis aſſequi nunquam poſſem. Nam tametſi antiqua illa amicitia noſtra, omnia quæ ab amiciſſimo expectari poſſunt, ab humaniſſimo iſto ingenio tuo mihi expectanda eſſe pollicebatur, non erat tamen vt vnquam aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, poſſe me hominem admodum tenuem & obſcurum inſeri, ſperare auderem. E *Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quàm in bona. Mentis enim iſtius bonitas fecit, vt nec huius temporis abſentia diuturna obfuerit, nec mea ſuperiorum temporum negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim, & peccatum. Dicis enim, cùm laborares rebus parum ſecundis, minus arridente fortuna: perſæpe te à me fuiſſe in bonam ſpem erectum, & ad melius ſperandum confirmatum. Diſpeream, ſi quid vnquam occurrit mihi in vniuerſa vita, vnde plus angar, erubeſcam, doleam, quàm quòd ſolis verbis iſto tunc officio functus ſum, cuius ego rei cùm recordor (recordor autem frequentiſſimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verùm etiam mei ſupra quàm cogitare quis poſſet, & piget & pudet. Quòd verò & boni conſulueris, & bene merentiſſimis iſtis clariſſimiſque viris annumerari me ſtatueris, facis, vt cùm iure illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo iſta iure tribuantur, grauiſſimo obſtringar ære alieno, quo quidem non ſum in contrahendo promptior, quàm futurus ſim, ſi vnquam dabitur, in ſoluendo. Animal mihi peculiare eſt cœnis ineptum Ciconia, vbique non obſcurum exemplum pietatis, non ab Ariſtotele & ſenſilium ſtudioſis modò memoriæ proditum, verùm à Theologia arcana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, vt nihil poſſit aut reperiri ſacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, ſi videbitur, auem vt in hominibus paſcendis ineptam, ita in alendis parentibus laudatam commendare. Quòd ſi id minus ad rem, quam tibi propoſuiſti, facit, dici poſſet, quando Ciconiam ad dapes ferre non eſt, Columbam ſimilem afferri licere. Sed iam Sus non vlteriùs Mineruam. Ego non ad Corytianas cœnas, vbi quandoque quaſi digladiatum pugna pluſquam Centaurea, ſed velut in arcanum Corytium ſpecum, qui, vt Pompony verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulò poſt totus auguſtus & verè ſacer, habitarique à Diis & dignus & creditus,* F *Nam ſi datores ἐάων Dij, quis neget antrum Muſæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriam inſtauras, quo Turca euertit? ſimulq́; illa ſenſit inde malum dæmonem militiam delentem, tyrannide prementem, ſigna, ſtatuas, marmora, & quicquid antiqui ſplendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus non cæmenta, non ſaxa, non vanas pyramydes, ſed ſapientiæ veteris, ſed diuinæ eruditionis, ſed arcanarum ſacrarúmque literarum ſepulta monumenta reponere, ignota mortalibus arcana inſtaurare, lucem canæ doctrinæ, quàm à Græcis abeſſe audiuit Solon, poſt tot ſecula ab inferis reuocare. O felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta eſt cùm cecidit, quàm cùm ſtaret: illa enim humi ſita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc, vt ſapiens Ciconia altum in cœlo nidum ſtruens, in æuum tuta viuet ſempiternum. Vale. Romæ M. D. XXV.*

VII. Id. Aprilis.

* * *

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD ÆGIDIVM VITERBIEN.
CARD. DE IIS QVÆ PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM SIGNIFICANTVR,

* * *

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

B ECCE tibi, Præſtantiſſime vir, Ciconia illa tua pietati cultrix, Sacerdoti omnium pientiſſimo dedicata, quam tu ſcilicet, non reliquis tantum volucribus, verùm & vniuerſo animantium generi ſolitus es anteponere: quippe quòd adeò peculiaris & ingenita ſit illi pietas, vt & ipſum humanum genus, in huiuſmodi capienda adorea, longo poſt ſe interuallo reliquiſſe videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis ſculpta, verùm etiam in Romanorum principum numis ſummo cultu cuſa reperitur.

PIETAS.

VIDERE enim eſt eam paſſim in Hadriani numis, inſcriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officiis inſignem: *Hadriani numi.* quippe quæ parentes nunquam deſerat, ſenectutem eorum curans, nõ modò ſeneſcentium, ſed quotieſcumque opus eſt, vt alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem, nec matrem errore huc & illuc cibi causâ patiuntur, ſed operam dant, vt in cubili maneant, & eorum labore paſcantur, quos ipſi genuerunt, educarúntque. Vnde pientiſſimum illud ἀντιπελαργεῖν, vſurpatum in adagiis. Et antiquiſſima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, *de parentibus*, vt ita dicamus, *renutricandis*. *Lex Pelargica.* Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipſius leges curioſius veſtigemus, cùm in ſacris literis, poſt tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à ſummo Deo ſit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata eſt, vt omnibus eſſet in promptu fugiendorum, expetendorumque notitia. Identidem verò nos *Hom. Ili Δ.* C admonent diuinæ literæ, vt ſi diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore proſequamur. Vnde ſenariolus ille dictitatus in ſcholis,

ἱκανῶς βιώσεις, γηροβοσκῶν τὰ γονεῖς,
οὐδὲ γνώσῃ
Diu viues, ſenectam ſi parentum nutrias.

Quam ſententiam Homerus ita ſibi ſurripuit:

θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.
Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura eſt morte peremptus.

Cæterùm Athenienſes eos tantùm filios huic legi addictos voluerunt, qui vel diſciplinis, vel honeſtis artibus fuiſſent à parentibus inſtituti: qui verò negligenter educati eſſent, nihil eos parentibus debere. In hanc ſententiam Boëtius hiſtoriam recitat minimè contemnendam, libro de Inſtitutione ſcholaſtica, de eo qui malè à patre inſtitutus, cùm poſt multa & enormia ſcelera per patris indulgentiam perpetrata: traheretur ad crucem, accerſito ad ſe patre, quaſi pietatis officio veniam actæ per flagitiia vitæ petiturus, dum oſculum ſe ferre ſimulat, ei naſum dentibus amputauit: memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem eſſe, quæ vniuſcuiuſque vitam inſtituat, & ſiue boni, ſiue mali euaſerimus, vni illi acceptum ferre nos debere. *Hiſtoria de puero malè inſtituto.* Neque obiiciat quis, ingenium vnicuique ſuum in vtero matris ipſius attributum, cùm vel in brutis animalibus Lycurgus, concione ſuper liberorum inſtitutione, rationéque legum ferendarum habita, oſtenderit ex duobus catulis, quos ab eiuſdem matris vberibus ſubductos, in ſyluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi aliquantulùm adoleuiſſent, in media concione ſimul emiſſos, ad patinam hunc in medio poſitam,

ad Leporem illum, qui ſtatim emiſſus erat, inſequendum accurriſſe, atque hoc illud eſt quod apud Horatium legimus: D

Horat. epiſ. 3 lib. 3.

--- Venaticus ex quo
Tempore Ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in ſyluis catulus.

In ſenes impietas.

At quanto magis honorandum eſt ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum eſt humanum genus, cum ſatis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupiſſe, vt ſenes quicumque ſexageſimum ætatis annum exceſſiſſent, de ponte in ſubiectum profluentem deiicerentur, aut, ſi fabula eſt, tam perdito fuiſſe quemquam ingenio, qui rem vſqueadeò abominandam commentari ſit auſus. Vtcumque, fabula inde anſam cepit, quòd aliquando ſenes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda ſuffragia non admitterentur. In Comitia verò per pontem, qui colliculos duos iungeret, tranſitus erat, qui verò prohiberentur, eò accedere, Depontani appellabantur. Sed vt manifeſtas fabulas, bona Feſti & Eraſmi venia omittamus: alij lege longè iniquiore ſanxerunt, ea ætate ſenes mortis inter ſe certamen inire vt inutilis, quod illi cenſebant, ætas faceſſeret, victúſque neceſſaria & iuuenibus, & adultis viris largiùs ſuppeteret, quod moris in Iulide Cô inſulæ vrbe Menander fuiſſe notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò verſus qui ſuperant, ita legi debent:

Feſtus Pompeius ex Siſinnio capitone.
Eraſ. Chil. centur. 5. prouerb. 37.

καλὸν τὸ κείων νόμιμόν ἐστι Φανία,
ὁ δυνάμενος ζῆν καλῶς, ὁ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non eſt vita, ne triſtis ſiet,
Ferro iubentur præſecare incommoda.

Vltimum hoc, quæ legis ſanctio eſt, apud Stephanum non habetur: ſed ex hiſtoria omninò ſubiungendum.

E

IMPIETATI PRÆLATA PIETAS.

Auctor Suidas.
Ægyptiorum documentũ memorabile.

IN piſcium Commentario, cum Hippopotami ſignificata recenſeremus memorabile illud Ægyptiorum documẽtum recitauimus, quo illi ſceptra regia in ſumma parte Ciconiæ capitibus inſignita faciebãt, fluuialis Equi vngulis in imum appenſis, ex eo innuere volẽtes, amplexandam, colendam, ſuſpiciendámque eſſe pietatem, gratúmque animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum eſt Hippopotamus, peſſundandam. Amphibium enim animal hoc patrem ſolet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id ſceptri in ahenea Bembi tabula ita habetur.

DE MEROPE.

Lib. de natura animal.

SVNT qui Meropem etiam in hoc ſtatuant ſignificato, cui pietatem eandem in parentes Ariſtot. attribuerit. Eam Ælianus omninò in Ciconiarum genere poſuit eſſéque in parentes ea nutricandi pietate, vt eorum ſenium haudquaquam operiatur, quibus pientiſſimam educandi curam impendat, ſed quamprimum volare cœperit, ſponte animum ad neceſſaria parentibus ſubminiſtranda conuertat: quapropter eam auium iuſtiſſimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica conſcripſit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus eſſe accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro ſimiles, genas candidas, roſtrum magnum indéque nomen conſecutam, quòd procliuis admodùm ſit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim *μέροπας* appellare præcipuè Homericum eſt. Sunt qui Gangrenam eam vocent. Id verò inſigne eſt in eius ingenio, vt paritura huc & illuc tranſmigret identidem, vt ita fallat, neque facilè partus eius deprehendi poſſit. Verum enimuerò diuerſum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate ſublime petere prohibita, in ſpecu itaque nidificat, ſex pedum defoſſa altitudine: quod & de Caſſita fabuloſe perhibetur. At Ciconia nidum in altiſſimarum abietum verticibus ponere compertitur, quamuis quònam è loco venirent, quòve ſe referrent Plinianis adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad regium illud ſceptrum pertinet, Plutarchus hoc de Grue ſentire videtur, opuſculo cui titulus: *Quænam ſint prudentiora animalia, terreſtria an aquatica.* Gruem enim facit fluuiali Equo oppoſitam, ea qua de ſuperiùs cauſa dictum eſt. F

Meropis figura.

DE CVCVPHA.

PHILIPPVS ille, qui fragmenta quædã ex hieroglyphico literarum Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, ſatis curioſè collegit, & Græco ſermone ſcripta poſteritati commendauit, Cucupham quandam nominat in huiuſmodi pietatis ſignificatum.

Nomen

Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitum vocabuli nouitate: ſiue potiùs ea Cicuma ſit, quæ & ipſa parentum curam ſuſcipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recenſetur. Sed enim, in his facile ſum iis, qui certiora compererint, acquieturus. A

GRATVS ANIMVS.

Cucupha in genitorẽ pietas.

SED vtcumque, gratum animum is per eius alitis hieroglyphicum ſignificari dicit apud Ægyptios: proptereà quòd vnũ hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam rependit, quo ales ipſa fuerit educata: in eodem enim loco vbi fuerit à parentibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutiles, eóque cibum importat (*τρίφας* enim in manuſcriptis codicibus antiquis, nõ *πτίφας*, legitur) idque quoad reſumptis pennis ipſi ſibi ſufficere queant. Atque hæc eſt, quam ait in ſacris ſceptris prærogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiandi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Græci proprietatem explicemus, nimirũ legere eſt, in eiuſmodi ſceptris *πελαργοὶ* adſculpi, quæ dubio procul Ciconia eſt. Atque ego animaduerti quibuſdam in numis huiuſmodi ſceptri ſpeciem Ciconiæ capite inſignem eſſe.

Reciconiare

VERNVM TEMPVS.

HABETVR & tepidi temporis hieroglyphicum Ciconia: quippe quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones tranſmigrat, verno verò tempore nos inuiſit: quare Petronius eam felici compoſitione Exulyemem vocauit. Hinc in æſtatis pictura Ciconiam nonnulli addidére, quando conſtat eam ex erraticis auibus æſtatis aduentum eſſe. B

Exulyems.

MVNIMENTVM AB INSIDIIS.

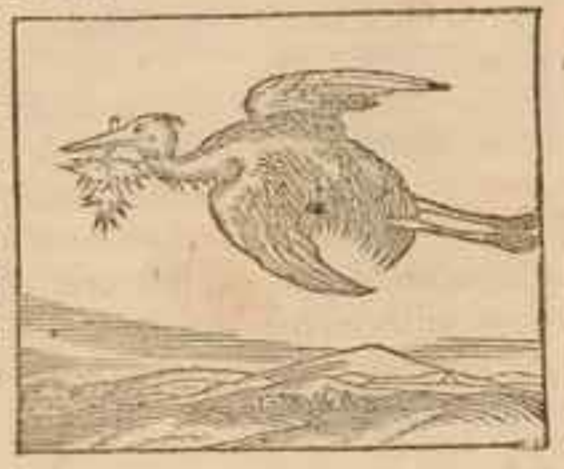

Platani folium geſtãs Ciconia, quid.

INVENIO & munimentum ab inſidiis atque veneficiis, per Ciconiam platani folium geſtantem ſignificari: ea ſiquidem huiuſmodi folio nidis impoſito, editis ouis ea ab Noctuarum iniuria defendit. Compertum enim eſt, ſi Noctua ea contigerit, faſcinari: incubationem quippe omnem, ac ſi oua eſſent ſubuentanea, irritam fieri, quod obſeruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò non accedat Noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim commune eſſe poteſt aliti lethali, cum arbore geniali? Vel eam ineſſe folio vim dicemus, vt ab eiuſmodi faſcinatione valeat oua liberare.

MEDICINA.

QVOD ſi Ciconiam ore tenentẽ origani ramuſculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinã ſibi comparatam indicabit: nam eius herbæ paſtione Ciconiæ ſtomachi faſtidium leuant.

Quinetiam origani ſubſtratu ſerpẽtes fugantur Dioſ. lib. 3. ca. 28.

VIGILIÆ SPECVLATIONESQVE.

IN augurali diſciplina, Ciconiæ vigiliarum cuſtodúmque vrbium ſigna perhibentur, proptereà quòd ædium faſtigia & acroteria plurimùm inhabitant. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurum vt Aquileiam, quam per triennium obſederat, multiſque oppugnationibus attriuerat, expugnaturus eſſet: viſæ ſiquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, fœtúſque ſuos ſublatos roſtris per rura foras aſportare, vnde ille vrbem eueſtigiò perituram præſagiuit oſtenſóque militibus augurio, expugnatione perquàm properè parata, voti compos euaſit. Et, ſi parua ponere cum magnis licet, Patauij ſub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta eſſet Iordano Bonzio, viro ſtrenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus eſt, domúſque eius diſiecta, & à fundamentis euerſa, obſeruatum eſt paucis ante diebus Ciconiam, quæ in ſumma illarum ædium turri nidum ſtruxerat, paulatim nidum ipſum auellere cœpiſſe, móxque eum in Manfredi Cuticelli turrim tranſtuliſſe, ibique oua poſuiſſe, quod caſu factum credere difficillimum eſt. C

Augurium Attilæ.

Ciconiarum diſciplina.

MILITARIS DISCIPLINA.

EST & militiæ hieroglyphicum Ciconia, in ea ſiquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis caſtris præcipiat, vel ſi maior ingruat vis, quo pacto motis caſtris hoſtem fallat. Compertum verò eſt huius generis alites, magno numero certo congregari loco, ex omnique prouincia omnes in vnum cogi, vt nulla ſui generis relinquatur cui liberum ſequi fuerit: idq; prædicta

Velut die,& ſiue diſcedant,ſiue adueniant,etiam obſeruantes fallunt,quòd nocturnis vtrumque tem- D
poribus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter ſe in concionis morem agitare eas obſeruatum eſt?vt in Come Pithonis parentibus Aſiæ campis congregatæ inter ſe commurmurant:tàmque ſeuerè diſciplinam hanc exercent,vt eam quæ nouiſſimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ caſtigatæ admonitis,caſtra ſubito volatu mouent,& vnanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRIMVM verò illud optimi eſt Imperatoris munus, vt hoſtes longè à patriis ſedibus ſummoueat. Serpentem loco ſuo belli & ingruentis calamitatis eſſe ſignum, multis oſtendimus argumentis: atqui nullum animal contra Serpentes acrius, neque aſſiduè magis dimicat,quàm Ciconia, quare honos illi Serpentium exitio habitus, capitaléque fuit pleriſque gentibus, ſi quis Ciconiam occidiſſet,pœna eadem legibus ſtatuta, quæ homicidis, quod Theſſalos religioſè admodùm obſeruaſſe,tradit Plinius,& plerique alij. Et apud Stephanum de vrbibus legas, Θετταλία ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτείνειν, τοὺς γὰρ τῆς χώρας ὄφεις ἀναιροῦσι. Id quod notatum volui,ne quis γελαργοὺς legeret,vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de cauſa parcitur, prohibitum ſit eam menſis inferre:non aliter quàm Bouem olim occidere atque ciuem,eidem ſubiiciebatur ſupplicio.Sed veluti neque Boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinam & ipſæ raptæ, in quo tamen hoc illi acceſſit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimùm ab hoc, vel illo ganeone priuatim conquiſiti laudatique fuerint,vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit,de quo Flaccus in Gallonij gulam,qui acipenſerem tantùm approbabat,ita ſcripſit:

Theſſalorũ lex. *Ciconia in epulis data.* *In Sermon.*

----Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus,tutóque Ciconia nido,
Donec vos author docuit Prætorius. E

Nam Ruffus quidam vir Prætorius,vt apud Porphyrionem legimus, quidam Aſellum dicunt, inſtituit,vt Ciconiarum pulli mandarentur: iſque mox repulſam in Prætura paſſus, huiuſmodi ſcazonte proſciſſus eſt:

Ciconiarum Ruffus iſte conditor,
Hic & duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tulit ſeptem:
Ciconiarum populus vltus eſt mortem.

Cornelius Nepos, qui principatu Auguſti obiit, cùm ſcriberet de ſaginandis alitibus, Turdóſque paulò antè cœptos ſaginari monuiſſet, addidit: *Ciconias magis placere quàm Grues*, quamuis longè ſecus humanum mox palatum indicauit: nam Grues inter primas, Iouij etiam noſtri iudicio commendantur.

IRRISIO.

PRÆTEREVNDVS non eſt Perſianus locus, per quem Ciconiam illuſionis & ſuggillationis ſignum haberi dicimus,vbi dicit:

O Iane,à tergo quem nulla Ciconia pinſit.

Ad id ſcilicet reſpiciens, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibriis inceſſere aggrediuntur,ſoleant digitis in vnum adſtrictis exporrectíſque,quaſi Ciconiani roſtri ſpeciem reddentes,identidem pinſando abeuntes eludere:qui mos in Principum aulis frequentiſſimus. F

DEVS.

Ciconia & Crocodilus elingues.

ADDEMVS & illud, poſſe etiã hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quòd his alitibus non ineſſe linguam obſeruatum, ideóque earum vocem murmurationi potius eſſe ſimilem,quàm clangori.Nam & Crocodilum ea de cauſa Dei ſimulachrum Ægyptij ſtatuebant, de quo ſuo dictum Commentario: elinguis enim omninò eſt Crocodilus, idq; tam ſignificat Deum tacito omnia ſilentio perficere,quàm non debere nos ſuper eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij ſatis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

Pſalmo 103.

NEQVE verò minori obſeruatione dignum illud, quòd purum animum, ſupra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiam hieroglyphicè ſignificant ſacræ etiam noſtrorum literæ. Faſtigia enim apicéſque rerum ſemper quæritat Ciconia, quique Hebraicam ſequuntur lectionem apud Pſalmographum, quod vulgò legitur: *Herodij domus dux eorum*, ij reddunt, *Ciconiæ domicilium abies præbet*: vel, *Ciconia nidum ſuum ponit in abiete*, arbore ſcilicet ſupra reliquas verticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum diſciplinis memini, te Pater ampliſſime, pro concionibus declamitare: nidos ſcilicet eius altis in excelliſſimis abietibus poſitos oſtendentem, multa ſuper ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiam quinto apud Zachariam, & tertio ſupra centeſimum Pſalmo memorantem præcipuè: verò trigeſimonono Iobis

A locum declarantem,qui nõ intellectus,longè alienum habeat ſenſum,quàm plerique interpretes opinati ſunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes,præcipuè autem aues, in quibus multa,in primíſque manifeſta atque clariſſima apparet prouidentia,inter quas Haſſida iſta tua eſt,quam noſtram eſſe Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: *Num illa relinquit humi oua ſua,vt qua puluis excalfaciat,pes opprimat, fera calcet?* Quem locum interpres tuus enarrans, ait nequaquam ita eſſe, ſed Haſſidam auem vt clementiſſimam, ita & prudentiſſimam, eminentiſſimis in ſpeculis arboribúſque montiúmve aut ædificiorum apicibus nidificare, humo humilibúſve locis minimè credere, animalium acceſſum, omnéſque fortunæ caſus inacceſſæ altitudinis altiſſimo conſilio cauere:quamuis Latinus interpres,oua eam humi relinquere tradiderit.Velle verò Theologos, quos enumerabas,multa ineſſe Ciconiæ diuina lumina,omnium ſupremum,quo maximè dando clemens appareat Deus. Naſci præterea pleraſque, imò innumerabiles animas tantæ lucis faſtigio ineptas,raras admodùm aptas:propterea quòd corpore mortali obtectæ ſunt,cuius ſi quando obliuiſcãtur,gradum illum eminentiſſimum,vt aſtrum proprium,ſemper ante oculos habituræ ſunt, ita vt nidum illum antiquum agnoſcant,quæque inferiora illo ſunt,contemnant & aſpernentur.

Iob cap. 39.

VOLVPTATVM ET MALORVM AFFECTVVM DISSIPATIO.

Ciconia bellum cũ Serpentibus, quid.

HABET & hoc Ciconia commune cum ſuperis, quòd, vti dicebamus, bellum illi aſſiduè cum Serpentibus eſt: quod quidem animantium genus ita prorſus terreſtre eſt, vt humi repat,humi ſemper vel adhæreſcat,vel in abdĩtiſſimas ſe terræ late-
B bras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auerſetur, terrenóſque affectus humi propemodùm obuolutos longè ſummoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ Serpentem dilaceret, aptè ſignificabitur. Serpentem verò inter alia ſignificata petulciorum voluptatum, molliúmque illecebrarum ſymbolum eſſe, pleriſque locis toto hoc opere declaratum eſt,ſuo verò Commentario pleniſſimè.

ANIMVS AD HVMILIA DELECTVS.

AD hunc itaque modum Ciconiæ nidulantur: ſed ſi ſuper ea vnquam mentio ſit, quòd humi oua deponat, alterius ſignificati gratia confictum, quaſi rem ab ingenio ſuo alieniſſimam aggrediatur: eritque Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicum, animus ad humilia deiectus. Aliqua eſt omninò anima talis, atque vtinam non innumerabiles huiuſmodi reperirentur, quæ, licèt totæ in res diuinas vergant, totæ aſſurgant, totæ humanas res contemnant, totæ diuinis aſpirent, quadam tamen vulgarium animarum labe contagionéque ſit, vt cum aliis mortalibus verſentur, eorúmque curas inaniſſimas in neceſſariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris,
C honoribus,aliiſque id genus ſexcentis procurandis, imitentur. Atque ita auis cœli gratia nata, dum ad humana ſerpit, humi oua collocare dicta ſit,& à ſanctiſſimis naturæ ſuæ inſtitutis aberrare.Memini verò & illud diſputaſſe te, Latinorum aliquot per Haſſidam, Caſſitam interpretatos, fabuloſéque Gellium fabulam commentum de nidificatione in agris & in ſegetibus, ſed eum apologum,non hiſtoriam ſcripſiſſe:dicebáſque Latinos noſtros, vnà cum Græcis, quippe qui ſint ad diuinos ſonos ſoli barbari, cùm ſacris literis careant, aſpirationem grauem in c literam mutare ſolitos, & pro filio Noa, Ham, ſcriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondum in aſportando D.Marci corpore Suum tergis operto, exclamatum ſcribere, *Cancir Cancir*, ab iis qui Alexandriæ cuſtodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciaſſent, quæ vox Suem ſonat: eſſe verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non abſimilem, & hos, & illos æquè ſuillam abominari, manifeſtum eſt. Qui quidem error à quodam noſtri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum inſtitutionum ex hiſtoriæ tam veteris quàm nouæ libris,ſuprà quàm dici poſſit, auctus eſt. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis ſignificata ſpectare videbantur,quæque ad rem ipſam attinerent, ita vt vides, qua potuimus cura, collegimus:

A.Gellius lib. 2. ca. 29. *Affinitas linguæ Arabicæ & Hebrææ.*

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxiſſe meo fortè putes animo.

Hæc demum eſt illa Ciconia quam per literas apponi tibi iuſſeras, Pater ſapientiſſime: inſipida illa quidem futura,niſi aromatibus ex Arabia illa tua petitis,largéque ſuperfuſis, commendationem aliquam acquiſierit Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

D E I B I.

D

DE Ibi nunc dicere conſentaneum eſt,quæ quidem omninò eſt Ciconiæ ſpecies,excelſa ea quidem, rigidis cruribus, procero roſtro, multò tamen alia quàm noſtra. Atque eædem in Ægypto duplici genere diſtinguuntur: ſunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Peluſium tantùm non ſunt,cùm in reliqua tota Ægypto habeantur: ideò verò candidæ appellatæ, quia capite ſunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Peluſium tãtùm,in cætera Ægypto nullæ. Sunt verò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco. Sed quæ candidæ dicuntur, pedibus ſunt humanis propè ſimilibus, & graciliori capite.

Æ G Y P T V S.

Q. C. Marij nummus.

QVÆ quidem geminæ ſpecies in Ægypto tantùm repertæ, argumentum dedêre, vt Ibes geminæ pro Ægypto ipſa figurarentur: vtpote quæ ei tantùm regioni familiares & propriæ eſſent. Eas in huiuſmodi ſignificatum paſſim in obeliſcis videas. In numis verò Q. C. Mari, obſeruauimus Ibes Elephanto adhibito: earum quippe regionum hieroglyphica, quas ipſi ditioni Romanæ ſubieciſſent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignum effeciſſent. Sunt verò aues hæ ita Ægypti propriæ, vt extra eam regionem viuere nõ poſſint, aſportatæq; ocyſſimè moriantur. Eſt alia ratio, cur Ægyptum hieroglyphicè ſignificarent Ibes nempè cùm ea regio Delton, à Δ Græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus ſimilitudinem habet, quòd alites hæ literam eam inceſſu pedum, interſtitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur, idémq; roſtrum patefactum ſignat: ποιεῖ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν διαστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον.

Ægyptus Delto dicta.

E

C O R.

Ibis pondus.

QVONIAM verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & ſermocinationis dominus habebatur, hales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo poſitum, Ægypti habere ſignificatum oſtendimus. Verùm alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, auis ea ſimulac nata eſt, ſi perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente: quod vtique pondus eſt par cordi nuper nati pueruli, τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκλαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμάς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici verò cauſam aliam adducunt: quia ſcilicet ſuapte natura Ibes cordi mirificè conferant, de quo apud eos locupletiùs. Sedenim ſuper hoc in Accipitre plura.

S A L V B R I T A S.

Cur Ibes ſalutis ſimulachrum. Nempe clyſtere.

EADEM, quia medicamenti genus quod in maximo ad ſalubritatem vſu eſt, commonſtrauit, roſtri aduncitate per eam partem ſe proluens, qua reddi ciborum onera maximè ſalubre, & in primis neceſſarium eſt, eo illa geſtu figurata, ſalubritatis apud Ægyptios hieroglyphicum fuit. Eo autem præſentaneo remedio cùm vulgò vterentur Ægyptij, euenit, vt poſtquàm eius vtilitas vniuerſo terrarum orbi communicata eſt, dictitatum ſit, in Ægypto omnes eſſe Medicos: quod ab Homero ſumptum multi poſteà vſurparunt. Acceſſit huc ciborum abſtinentia, ſuccorum herbarúmque non incurioſa cognitio, de quibus licèt alij multa, plurima tamen Ægyptij deprehendêre, inſtitutúmque apud eos, vt ſingulorum morborum ſinguli eſſent medici: vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt cauſam, cur Ibes ſalutis ſimulachrum eſſent, quòd ex Arabia in Ægyptum volent alatæ Serpentes, quibuſcum Ibes certamen ineunt, Ægyptióſque ab earum iniuria defendunt. Earum verò Serpentium alæ minimè pennatæ perhibentur, ſed Veſpertilionum alis perquàm ſimiles, glabra ſubtiliique membrana quadam inſignes. Nota eſt hiſtoria, quemadmodum Moſes florente iam ætate, vt Ioſephus memoriæ prodidit, Ægyptiorum copiis aduerſus Æthiopas hoſtes infeſtiſſimos profecturis, dux à Pharaone, ita præculo præmonẽte, electus, quia is per loca magna vi Serpentum occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis inſtrumentis in arcarum ſpeciem contextis incluſerit, incolumémque ita exercitum earum alitum ope, præſidióque ad hoſtes traduxerit.

F

Aliquantũ tamen ſuſpecta.

MALVM

MALVM EX BONIS INITIIS SVBSECVTVM.

A

Ortus Baſiliſci.

PERNICIEM aliquam ex inſtitutis optimis ſanóque conſilio ſubſecutam, Ægyptij ſignificare ſi voluiſſent, Ibin & Baſiliſcum facere conſueuerunt: ſiquidem ex Ibidis ouo Baſiliſcum naſci, plerique veterum tradiderunt. Cauſámque inſuper eam Philoſophi afferunt: quòd auis ea multiuora ſit, & Serpentum venenatorumq; genus omne abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipſa prædita, animal id pernicioſum efficiant. Ægyptij ſanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA VOTI.

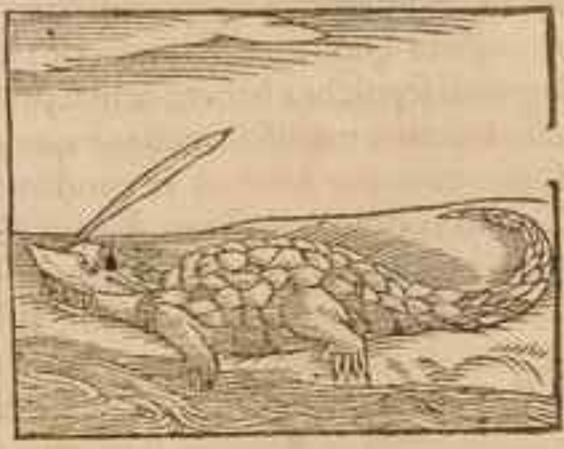

Pẽna Ibidis

DESIDEM ac adeò eneruatum hominem, vt nulla in re ſibi ſufficere poſſit, fruſtràque omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per ſummam ignauiam euadat, hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite geſtantem effingebant: compertum enim eſt, animal id ad rapinam & impetum alioqui promptiſſimũ, ſi penna Ibidis demulceatur, ita obtorpeſcere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem priſtinę rapacitatis violentiã obliuiſcatur, tanquam

B aliqua faſcinatione ſit repentè demutatus. Quinetiam Serpentum genus omne reddi immobile, penna huiuſmodi ipſis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re ruſtica.

VOCALIS PRIMA.

ERAT & Ibis auis primæ literæ ſymbolum: ſiquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Ægyptiis communicauit, Ibin primam eſſe literam voluiſſe. Sedenim ipſa quoque literarum elementa non apud Ægyptios tantùm, ſed etiam apud Græcos Romanóſque hieroglyphicum aliquid habuêre: vt, A indicium erat abſolutionis, C condemnationis, N verò & L, comperendinationis, per quam non liquere ſignificabant. Vniuerſi enim iudices, vt Pedianus ait, in ciſtam tabellas ſimul coniiciebant ſuas, ſingularibus literis ſignatas. Interdum etiam ſententiam ſuam cur quis damnaret, aut cur abſolueret, perſcribere conſuerant.

DE DAGNIDE.

INTER Ægypti aues celebris eſt Dagnis, ab infeſta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo eſt.

EBRIETAS.

PER eam ſupra coronam aliquam ſtatutam, ebrietas ſignificabatur: eas enim volucres Ægyptij in ſympoſiis, quibus redimiti eſſent coronis aduincire ſoliti ſunt, vt aſſiduè morſiunculis velli-

C cando cantitandóque, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

GRVVM ſignificata in poſtremis minimè habenda ſunt, quibus multa cum humana diligentia, rectéque regendæ familiæ ratione, communia ſunt.

CVSTODIA.

Vigilantia Gruum. Eadẽ Plin. lib. 10. ca. 23. ad verbum.

SED illud in primis referam, quo exercitus ducem ab hoſtium inſidiis ſe cuſtodientem ſignificabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc eſt, lapillum pede ſuſtinentem: illæ enim excubias ordine ſuo tota nocte diſponunt, lapillúmque ideò prenſant, vt laſſatis ſomno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Philippus ille, qui breuiſſima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc γρηγορεῦσαι κατ' ἀρδίνας, Romano vocabulo, tunc à Græcia cum imperio recepto, vſus eſt. Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, ſi quando peruigilandum eſſet, ne ſomni violentia opprimeretur, vas aheneum prope thorum adſiſtebant, ſupra quod brachium exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argentea manu complexus, quæ ſi quando ipſe ſomno vinceretur, elapſa,

ſonoro ſtrepitu ſomnum abrumperet. Sedenim idem author Iulianum Cæſarem abſque pila, vel in- D
ſtrumento alio, quotiens & quantum voluiſſet, euigilaſſe profitetur.

DEMOCRATIA.

Ex eo verò collegio, quod Grues celebrant inter ſe, nonnulli dicunt democratiam hieroglyphicè ſignificari: cum pluribus enim conſultandum, ſi quid rectè feciſſe voluerimus, & felicem rebus noſtris ſucceſſum optauerimus: Æſymnio Megarenſi honeſtiſsimo loco nato, dum ſuper hoc conſulta poſceret, reſpondiſſe Apollinem Delphicum ait Pauſanias; referret ad multos ſi gerere quid feliciter vellet: plurimorum enim ſententiis auditis, facile eſt quod optimum ſit diſcernere. Ea de cauſa Megarenſes, ne vllam interpretandi oraculi occaſionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum ſepulchra habere deinceps decreuêre: nam plures eſſe mortuos manifeſtum. Sanè quidem apud noſtros conſenſus vnióque partium in eandem ſententiam aut rem, Latino vocabulo formam ab ipſis Gruibus videtur acce- piſſe, vt inde CONGRVERE, pro CONVENIRE dicamus.

Nunquam enim ſe ſegregãt, ſiue cum volant, ſiue cũ paſcunt.

PRVDENTIA.

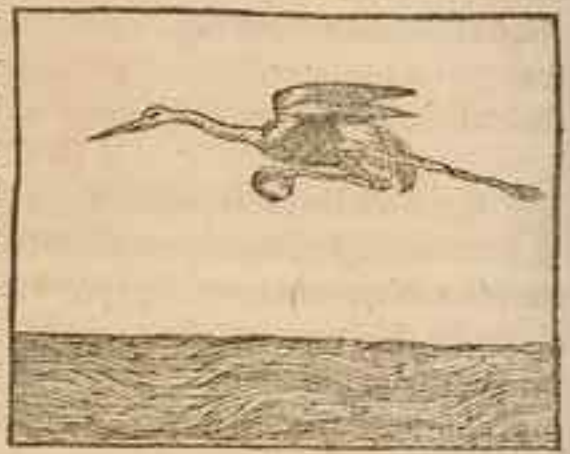

E

Si autem volantem Gruem cum lapillo pinxiſſent, hieroglyphicum id prudentiam ſignificare dicebatur. Ex probatiſsimis enim authoribus didicimus, Grues, dum in ſublime volant, lapillum ideò geſtare, vt lapſu illius explorent, ſupra terrámne an mare volitent, quod intelligunt ex ſono, ac proinde conſidendúmne, an vlteriùs procedendum ſit. Maximus Tyrius cauſam aliam memorat lapilli aſſumendi. Nam quoniam in volatu fluitare videntur inſtar nauis, quam agitent impellántque vndæ, ſuæ ſibi conſciæ imbecillitatis, antequàm volatui ſe credant, lapillum roſtro ſuſcipere, quo vnaquæque earum, veluti firmamento vacillaturi volatus vtatur, eàmque habeat ſaluti ſuæ cuſtodiam. Atque hoc eſt quod apud Solinum legas, Grues harenam deuorare, ſublatiſque lapillis ad moderatam grauitatem ſaburrari. Quarũ prudentiam cùm Deucalion non ignoraret, eum à diluuij clade ſeruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pauſanias ait ad ſuperuolãtium Gruum clangorem enataſſe, atque ideò mentem, in quem demùm euaſiſſet, Geranium, in harum alituum honorem, appellaſſe.

Hæc à Plinio, vbi ſuperius.

Sed & apud Plinium d. ca. 23 lib. 10. Nã Grues Græcè γέρανοι.

SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

Qvòd ſi abſque lapillo volãtem Gruem figuraſſent, hominem ſublimium indagatorem & eorũ quæ terra procul, & à materia remota ſunt ſtudioſum ſignificari volebant. Ipſa enim præpes altiſsimè volat, vt longè latéq; ſpeculetur. Quòd ſi ſubſidere nubes infrà deſpexerit, nunquam ad terram ſe demittit vſque adeò tempeſtates, & ventorum procellarúmq; motus ſummo ſtudio declinat: vtpote quæ ſit quietis amantiſſima. Si verò acciderit vt in tempeſtate aliqua deprenſa ſit, confeſtim ad terram ſe confert, atque humi potiùs quieſcit. Quòd ſi quam in alitem Plotinus hominem tranſmutari dixerit, qui abſque ſapientia ſublimia tractauerit improbiùs, cùm nullam ille ſpeciem ponat ſublimis huius volatus, nempè Gruem ipſam ex Plotini ſententia commodè pinxerimus.

Prudentia Gruum maxima.

F

PERSEVERANTISSIMI MORES.

Pvlcherrimvm & illud eſt, quòd alij excogitarunt: hominem qui cum ætate mores minimè commutauerit, ſed eodem ſemper ingenio perſeuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennæ per ætates fere omnes mutantur, nigreſcerèque in ſenecta perſpiciuntur, ſed Gruum eodem ſemper colore perſeuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

Qvinetiam in moribus eadem propoſiti conſtantia conſideratur, cùm Grues in volatu ordinem pertinaciſsimè ſeruent. Quare Palamedes apud Philoſtratum, Vlyſsi obiicienti literas, non ab eo ſed à Gruibus inuentas, reſpondet is Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinueniſſe, verùm ad ordinem, quem nunquam Vlyſſes ſeruare didiciſſet, earũ curam referri. Vlyſſem enim aiunt, quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneæ obuiam fieret, ordinem deſerere ſolitum, & ad imbecilliora declinaſſe.

LABORIS TOLERANTIA.

Indefatigatvm verò laboribus hominem ſignificantes, alas vel pedes Gruum in manibus eius ſtatuebant: ferunt ſiquidem, nõ laceſſere vllo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERA

FERACITAS.

A In oſtentis, Grus biceps feracitatis indicium eſt. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerum domino bicipitem Gruem appáruiſſe, vberrimámque eo anno annonam in Ægypto fuiſſe. Ad hæc, autem ſub alio Rege conſpectam quatuor capitibus inſignem, lætiſſimumq; frugum omnium prouentum ſubſecutum.

VER ET HYEMS.

Svnt qui per venientam Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem ſignificari tradant: quandoquidem ea ales omninò eſt veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens: propterea quòd calorem & frigus peregregiè præſentiat. Itaque cùm frigus ingruit, altè ſublata vaſtum quid inclamat: cùm verò clementius eſt nacta cœlum, per interualla vocem emittit, & taciturna propemodùm allabitur: atque ita vel ex acceſſu, vel receſſu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

Grus ver aut hyemẽ nunciat.

DE MILVIO.

Ne verò picturæ deſint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æſtatem Cicada, autumnalem, vindemiam Epops, brumale tempus Alcyone, ver Cuculus, Luſcinia, & aliquot aliæ, adulat huc Miluius, in huiuſmodi ipſe quoque hieroglyphicorum caueam in- B cludendus.

VERNVM TEMPVS.

Erat enim Miluius ipſe quoque verni temporis hieroglyphicum, propterea quòd ales ea verno primùm tempore incipit apparere, certiſſimumque ſit eius nuncium. Vnde etiam prouerbium emanarit, *Miluiis procumbere:* qui ſcilicet pauperum ſit mos, hyeme iam de ſæuiente, qua malè ſemper afficiuntur, aduentantibus Miluiis procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli ſolent, vt apud Suidam legas. Ariſtophanes ait, eo apparente contrarium autumno tempus ingruere, adeſſeque tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνο apud Græcos in aduentu, quòd tanto ſcilicet deſiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporiſque cognitionem ſacræ etiam noſtræ literæ per Miluium oſtendunt, in quibus habetur: *Miluius in cœlo non ignorat tempus ſuum: Turdus & Hirundo & Ciconia tempus ipſæ quoque aduentus ſui obſeruauêre, populus autem meus iudicium Domini non cognouit.*

προκυλινδῆται ἰκτίνῳ, prouoluitur ad Miluios. Sumptũ ex auibus Ariſtophanis.

LOCVPLES.

Svnt qui locupletem hominem, latiſque agrorum poſſeſſionibus ditiſſimum, per Miluij volantis hieroglyphicum ſignificari tradant: ſiquidem is dum prædam enanciſcitur, ſpatioſiſſima aëris interualla vno oberrat impetu, quaſi latifundia deſcripturus. In huiuſmodi ſignificatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua paſcua laſſis.

Et Perſius priùs dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

C Sedenim Philoſophi antiquiores illi qui doctrinam ab Ægyptiis magna ex parte mutuati ſunt, quique de hominum moribus per palingeneſiæ figmenta diſſeruêre, cuiuſmodi eſt Plato, quique eum ſecuti ſunt Plotinus & Harpocration, Boëthus & Numenius, rapacitatem per alitem huiuſmodi intelligi tradidêre, homineſque eos qui auaritiæ ſtuduiſſent, promptique ſemper ac parati ad imbecilliorum expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuiſſent, in Miluios ac lupos conuerti, vt Socrates, Phædone, diſputat, abireque omnia ib ea genera opinati ſunt, quorum in vita moribus ſimiles fuiſſet. In Diuinis quoque literis Miluus pro graſſatore prædonéve ponitur, Pſalmo, vbi ſecundum Hebræos haberi ait Eucherius, *Milui abies domus eſt.* Ariſtophanes ad hanc alludens rapacitatem ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον καὶ ἅρπαγα τέρας, *altiuum omnitum ac rapacem Miluum.* Admiratur Plinius rapaciſſimam & famelicam ſemper auem, nihil rapere vnquam ex funerum ferculis: quæ veteres erant ad ſepulchra afferre ſoliti, perſuaſi ſcilicet defunctorum animas eundem tenere ſenſum, & iiſdem affici voluptatibus, quæ vnicuique, dum viueret, placuiſſent. Addunt & aram Olympiæ, quam alites huiuſmodi nunquam infeſtarint. Idem ſacri ſunt apud Britannos, non enim Miluium iis occidere licebat.

Miluum innitium.

Plin. lib. 10. c. 10.

NAVIGATIO.

Svnt qui nauigationem, ſunt qui gubernandi rationem ex Miluij volantis hieroglyphico ſignificari tradant, propterea quòd multorum ſit opinio, ait Plinius, didiciſſe homines ex Miluiis temonem nauibus immittere, quippe cùm obſeruaſſent Miluium cauda modo hac, modò illac flexa, vice claui volatus ſui curſum dirigere, natura ſcilicet in liquido cœlo monſtrante, quod opus facto eſſet in humido profundo.

Plin. ibidẽ.

PIERIVS

D

PIERIVS VALERIANVS AD CORNELIVM MVSÆVM PRÆSVLEM BITONTINVM, DE IIS QVÆ PER VVLTVREM SIGNIFICANTVR.

***

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSOCTAVVS.

INTERROGASTI me, Præſul honoratiſſime, quænam illa ſit Vultur mea, quam libris editis, Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgarunt. Sedenim ſcias me olim Romæ dediſſe eam videndam clariſſimo Alberto Pio, Carporum Principi eruditiſſimo, verùm ex eius ſcrinio, vnà cum aliquot aliis huius notæ ſcriptis à neſcio quo laborum alienorum ſuppreſſore ablatam, & in Germaniam aſportatam. Cuius facti indicium eſt, quòd docti quidam viri, cùm opuſculum id legiſſent, Hori eſſe arbitrati, ſcriptis prodidere, Horum Apollinem de ſacris Ægyptiorum literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi eſt peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priuſquàm M. Ant. Sabellicus præceptor meus, id Venetiis in Pierium immutaſſet. Sed Horus Apollo à me non eſt conuerſus, frequenter verò in ſcriptis huiuſmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam authores, eóſque multos habui, vtcumque, ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquis archetypi toto pluteo diſſipatis, hanc priori illi non abſimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter ſignificaſti: quod quidem ſummæ tuæ erga me humanitati potiùs, quàm vlli ſtudiorum meorum merito attribuerim, & tamen in iis aliquid eſt, vnde huiuſce generis lucubrationes tibi fortè minimè diſplicituras mihi confingam: ſiquidem ego libentiſſimè, hanc occaſione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad noſtræ pietatis doctrinam, diuinarúmque literarum interpretes me conferre ſoleo. Ex iis verò tam multa excerpſi, vt profiteri valeam, authorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum eſt, plura ſuppeditaſſe. Neque enim ego vnquam imperium nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, ſacras noſtrorum literas, vtpote ſquallerem, quod vnum obiiciunt, quendam præ ſe ferentes, attingere pertimeſcunt: ſedenim in ea ſemper ſententia fui, nullam eſſe lectionem quæ plus afferre poſſit eruditionis, quàm ſanctorum hominum, qui diuina tractant, inſtitutiones. Nam ſi artium ferè omnium liberalium finis denique eſt, vt veram edocti rationem, bene honeſtéque viuere allaboremus, fateor me, quantulumcùmque hoc ſtudiorum genere aſſequi licuit, non plura, neque admirabiliora ex quibuſuis diſciplinarum quarumcumque magiſtris exhauſiſſe, quàm ex myſteriorum, quæ ad pietatem noſtram faciunt, interpretibus: ſiue rerum naturam, ſiue morum ſynceritatem, ſiue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inſpexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam aſſiduè in omnium doctrinarum lectione verſatus es, quique alios hæc per doctiſſimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copioſè doceas potius, quàm à quoquam doceri poſſis. Idcirco his omiſſis, ad rem ipſam, quam, qualiſcumque ſit, recognoſcere cupis, accedamus.

E

F

DE VVLTVRE.

EX VOLVCRVM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias: ſiue peculiares in eius vita, & ab omni vulgore remotos mores, ſiue conceptum, partum, educationémque alitis, ſiue excellentes quaſdam ingenij dotes, ſiue ſignificata varia per eam in picturis, in portentis, in dicteriis poſita conſideres. Neque illa quidem plebi obuia, & vnicuique expoſita, ſed magnis Regibus atque Diis accommodata, ipſis etiam Philoſophis, ac peritiſſimis Theologis explorata: per huius namque ſimulachrum hieroglyphicúmue, annum, matrem, ſiue, vt apud Ammianum eſt, naturæ vocabulũ, mundum, intuitum aut ſpeculationem, terminum, hæredipetam, ſtragem, præſagituram, miſerationem, iuſtitiam, liuorẽ, Palladam, Iunonem, & quædam alia, veteres ſignificabant.

ANNVS.

ANNVS.

A

QVONIAM verò ex ea præcipuum erat anni ſignificatum, qua ratione ſit id receptum, operæpretium fuerit explicare. Vultur, vt apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinque & ſexaginta dies, quibus annuum conficitur tempus ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tres tantùm qualitates metirentur, ver quippe, æſtatem, & hyemem, quæ ſingula tempora centum viginti diebus conſtare voluerunt, ac vti Theopompus ait, hyemem Saturnum, æſtatem Venerem, ver verò Proſerpinam appellabant, quinque inſuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant. Vultur verò ad eiuſmodi partitionem anni accommodata, cum primùm concitata fuerit ad conceptum, qui fit à vento, quinque continuos dies ſine cibo & potu conſumit in eiuſmodi initu, natura in ventum adaperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemque diebus pullos educat, reliquos CXX. dies immunis eſt, ſuarúmque tantùm rerum ſatagit, neque prægnationi, neque educationi intenta. Summotis itaque intercalaribus, ad antiquorem illam rationem trahere poſſumus ſupputationem illam Xenophontis, libro qui περὶ πόρων inſcribitur: vbi ſex mancipiorum millia, ſi ſinguli ſingulis diebus obolum lucrifaciant, vnoquoque anno hos ſexaginta talenta vectigalis allaturos: ſic enim CCCLX. dies in vnius anni tempus videtur enumeraſſe. Sed ne quid, quod vel vtile vel delectabile eſſe poſſit, prætereamus, ſuper horum quinque dierum, qui anno ſuperant, argumento, fabella fertur: quemadmodum Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idq; vbi Sol exploraſſet, imprecationibus deuouerit, néue menſe, néue anno pareret. Mercurium verò Deæ amore captum hoc iniiſſe conſilium, vt opem laboranti ferret: Lucinam quippe deam talorum ludo illectam detinuiſſe, atque ita ab ſexageſimo quoque die lucem vnam interuertiſſe, donec dies ſibi quinque comparaſſet, quos anno vertente certis illis temporibus elapſis, immunes, liberos, exemptóſque cùm nuſquam nomina dediſſent, ad anni ſupplementum accommodaret: factúmque ita eſt, vt per huiuſmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Ægyptij habent, Deorúmque ſuorum adſcribunt genethliaco. Ferunt verò die primo Oſirim, rerum dominum futurum, editum: ſecundo Aruerim, quem Apollona, & ſeniorem Horum nonnulli vocant, tertio: Typhona verùm hunc intempeſtiuè, neque proprio meatu egreſſum, ſed ex diſrupto latere: quarto, Iſim: quinto Nepthen, quam nonnulli finem, vel potiùs interitum, alij Venerem, alij Victoriam appellarunt. Satis hæc ad intercalares dies quinque. Quid verò ſibi de diis quinque commentum velit apud Plutarchum quærere licebit. Neque verò hîc numerum illum CCCLXV. cœlorum, cuius principem Abraxam Baſilidis deliramenta conſtituerunt, curioſiùs proſequar, ne rem tam ſeriam inanibus & ridiculis fabulis infarciam. Illud addam, quantum ad anni rationem pertinet, quod Vmbricio teſte Plinius ſcribit: Vulturem oua XIII. párere, quod ad inſtar totidem Lunæ coitionum accipio, quæ per vniuerſum annum potiſſimùm obſeruantur. Porrò, annus etiam apud Perſas in dies CCCLXV. deſcribebatur: eaque de cauſa igni illi ſuo, quem Sacrum & Æternum vocabant, totidem ſacerdotes iuuenes inſtituerant, qui canentes, ignem quaqua geſtaretur, ſequerentur.

Ægyptiaca anni dimiſſio, & ſuper hoc fabula.

B

Dies Ægyptiorum intercalares.

Pl. l. 10. c. 6. Nimirum, Ede Ignis Domine: author Maximus Tyrius.

ANNORVM CENTENA.

C

ANNVM itaque per Vulturem apud Ægyptios ſignificari non leui de cauſa, manifeſtum eſt. Ab hoc aliud ſequitur hieroglyphicum, vt per eandem alitem vel ſenio confectam, vel demortuam, centum annos intelligamus: eam enim augures magna ſemper religione ſunt obſeruati, ac per ſingulas Vultures annorum centena totidem portendi tradiderunt, duodecimq; illas quas Romulus obſeruauit, Imperium Romanum ad MCC. annos duraturum oſtendiſſe, quod obſeruatum à Vectio tradit Varro, exceptum mox à Cenſorino, qui circiter milleſimo ab vrbe condita anno claruit, quod ita poſtmodum eueniſſe, fœda ac miſerabili totius Italiæ clade, quódque acerbius eſt, totius literaturæ interitu, ſatis conſtat. Nam quo tempore capta eſt vrbs Roma, & in ciues omnes occidione, aut miſera captiuitate ſæuitum à Genſerico, qui doloſè ſeruis impoſitis eam occupauit, anni circiter MCCVIII. ab ea condita numerantur, vt Paulus Diaconus in iis quæ addidit Eutropio, neque non Oroſius recenſent, penéque tunc periit Romanum nomen. Quare Vectij quadrat interpretatio, tametſi hanc Romani Imperij ruinam nonnulli properantius annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamen (ita in in numis nomen eius inſcribitur, non Halaricus) qui Vrbem quatuor & XL. annis anteà inuaſerat, Imperatore Romano incolumi, non extinctum, ſed valde attritum Imperium eſt. Neque ſum neſcius, Imperij ſpeciem, quæ ab Auguſto inceperat, in Auguſtulo finitam, qui metu Odoacris, qui totam Italiam ſibi armorum vi ſubdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam ſpontè abiecit, maieſtatémque illam depoſuit, barbaro tyranno tota rerum conceſſa poteſtate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCCXXIX. à C. Cæſare DXVII. à ſalute noſtra CCCCLXXV. Sanè dignitas hæc apud noſtros, Occidentales ſcilicet, ad CCCCXXX. annos non reſumpſit purpuram, quam omnium primus Carolus Magnus ab interitu propemodùm vendicauit. Eò verò tunc miſeriæ redacta eſt Rom. maieſtas, vt Odoacer ipſe de Roma Odoacria vocanda cogitarit, quò nominis etiam Romani memoria aboleretur, factúmque omninò fuiſſet, niſi

Vandalorũ Rege.

niſi qui meliùs aut piè magis ſentiebant, perſuaſiſſent Regi, maiorem illi apud omnes gloriam futuram, Romam domitam, quàm Odoacriam inſtauratam. Neque verò prætereundum eſt, in noſtratum etiam miſeriarum memoriam, quod rerum ſcriptores prodidêre: Octauiano etiam primo Conſulatu augurium captanti duodecim ſe Vultures, vt Romulo, oſtendiſſe, atque iam ex eo tempore, anno quippe vitæ vigeſimo ad monarchiã aſpirabat, quæ longa annorum ſerie ad nos vſque permanauit, ſi non Imperij viribus, ſaltem titulo tenus: licèt aliquando interrupta, in eundem tamen titulum poſtmodùm reſtitura, prout temporum viciſſitudines permiſère. Quorum quidem temporum hiſtorias ſi perpenderimus, ad annos circiter M C C ab Auguſto, inuenimus Pontificum totiúſque Senatus decretis magnum id Imperij nomen abolitum, pérque annos multos adulterinam fuiſſe Imperatoris nuncupationem. Quamquam, ne tam venerabili titulo defraudaremur, aliquot pòſt annis, ſanctiſſimo Gregorij V. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione anſa præbita eſt, vt ea maieſtas per Electores certos conſeruaretur, cuiuſmodi ſuffragiorum ratione poſt Othonem, Othonis ſecundi filium, primus omnium Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando deſpicatui habita, vt Othocarus Bohemiæ Rex vocatus ab iis ad Imperium capeſſendum, vltrò contempſerit, qui pluris Bohemiæ Regẽ eſſe exiſtimaret, quàm Romæ Imperatorẽ atque illi tandem ad Rodolphũ Habsburgi Comitẽ, qui Magiſter curiæ Othocari erat, deuenère. Sed ne lõgiùs ab inſtituto noſtro recedamus: qualiacumque hæc fuerint, illud inter hæc obſeruatione dignũ mihi videtur, ter iam hanc annorum M C C ſupputationẽ, tribus in maximis Imperiis, æquo propemodùm temporis ſui curriculo, inſignes admodùm rerum mutationes adduxiſſe. Primam, à Romulo ad Genſericum, ſiue quis ad Odoacrem maluerit: ſecundam, ab Octauiano Auguſto ad Fridericos: tertiam Conſtantinopolitanam à Fl. Conſtantino ad Conſtantinum eum, qui oppreſſus ab Othomano Turcarum duce, vitam & Imperium finiuit, qui etiam eiuſdem nominis matrem habuit cum Imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum ſupra vnum & nonaginta decurrerant. Neque obſtat, quod à Valente Mathematico inſpecto vrbis horoſcopo prædictum ſit, Imperium id ad annos D C X C V I. duraturum, quia poſt eam annorum ſummam qualeſcumque fuerint Principes ſiue viri, ſiue fœminæ, à maximi tamen Conſtãtini inſtitutis pendêre videbantur. Sub Turca verò longè alia Imperij forma, longæ aliæ leges, longè alij ritus ſuperinducti. Itaque cur annorum centena per ſingulas Vultures ſignificarentur, inde ſumptum, quòd eas ad centum vſque annos viuere compertum eſt apud antiquiores, quibus adſtipulatur Ambroſius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

D E

Septemuiros deſignatos.

Ab hoc origo vnda domus Auſtriaca.

MATER SIVE NATVRÆ GENVS.

CVM ergo in genere Vulturum mas nuſquam inueniatur, omnes autem fœminæ ſint, vtpote quæ ex vento concipiant, manifeſtum eſt cur Ægyptij ſacerdotes per eam alitem vropygio ſurrecto, atque ad Aquilonem verſo, matrem aut naturam ipſam intelligerent: mater ſiquidem fœmineum eſt animal. Vultur enim, vti dictum, tempore conceptus appetente, quod per quinque dies illos quos ſuprà memorauimus, producitur natura in aquilonem, vt Ægyptij tradunt, in Eurum, vt Plutarchus, exporrecta adapertáque, ab eodem initur, non ſecus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sed enim hic diſſimulare non poſſum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo ὀργύζω, confiсto, vltimóque Hori capite appellato, verba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γύψ, cùm in codicibus manuſcriptis, iiſque pleriſque quos euolui, non ὀργάζῃ, ſed ὀργάζῃ ſcriptum reperiatur: vti etiam aliquanto pòſt de coeunte Vacca, cap. πῶς ἀκούει. ἐπεὶ δ᾽ ἂν γὰρ ἡ θήλεια ὀργῶσα σύλληψιν ἢ ὀργᾷ ἢ οὐ πλεῖον ἢ ἐφ᾽ ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horum habentur, vndecimo in impreſſis capite ſunt, non vltimo. Perdurat verò Vultur quinque eos dies pertinaciſſimo ieiunio macerata, tale eſt eius in concipienda prole ſtudium atque cupiditas. Neque quidẽ negarim alia etiam eſſe volucrum genera (ὄρνεις enim non γῦπας, in caſtigatis Hori codicibus legitur) quæ vel inter ſe ſi mas non adiit, fœminæ, æquè ſaliant, mutua libidinis imaginatione concipiant, vel, vt nonnulli arbitrati ſunt, ipſo puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiuſmodi ſunt Columbæ, Gallinæ, perdices, Anſeres, & Vulpanſeres, quarum tamen oua irrita, minimeq́; prolifica ſunt, ad cibi tantùm vſum faciẽtia, minora reliquis, ac minùs iucundi ſaporis: cæterùm magis humida. Tertulianus: *Gallina, ait, ſortita eſt de ſuo parere, ſed Vultures fœmina tantùm parere aiunt.* Oua huiuſmodi, quia, vt plerique omnes aſſerunt, ex vento generantur, & *Zephyria* & *Hypenemia*, quaſi ſubuentanea dicere velint, appellantur. Eos verò non audiendos dicit Ariſtoteles, qui dicunt, verè tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuencæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem author, qui ſubuentanea omnia infœcunda eſſe vult, in quodam auium genere exiſtere ſimile piſcibus, ſpontina oua ad fœcunditatem progenerantibus, non inficiatur, quod nimirum de Vulturibus in primis fertur. Eas porrò author is quoque volare verſus Auſtrum, atque ita ab Aquilone iniri prægnantéſque fieri tradit, pérque tres annos parere, quod etiam apud agricultores Conſtantini legimus.

F

Tempus cõceptus Vulturum, & modus.

Oua zephyria & Hypenemia.

A mus. Apud Heſiodum οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vultures, quarum oua ſubuentanea ſunt, abſque maris copula, neque alia earum generatio reperitur. Neque deſunt interpretes etymologici, qui dicant, οἰωνὸς quaſi οἰωὸς, quòd οἰ@ ὢν ſibi ſit: quippe qui ſine maris auxilio ex vento concipiat. In cuius quidem fœcunditatis commendationem illud addere non incongruum eſt, quòd non intra ſuum tãtùm genus ea felicitas continetur, ſed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna ſiquidem vulturina ſubiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id verò quod de Vulturum huiuſmodi conceptu fertur, ne quis fabuloſum putet, inter quadrupedes etiam Equas aliquot ex vento cõcipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Auguſtinus, diuinarum humanarumq́; rerum peritiſſimus, affirmat, & velociſſimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquam fabuloſè dictum. Baſilius Magnus ex hoc omnibus animaduerſum cupit, vt cùm noſtrum arcanum nonnullos homines irridere conſpexerimus, quaſi fines naturæ cancelloſq́; egrediatur, quòd fieri non poſſe contendant, vt virgo pariat, virginitate ipſius integra, illæſa atque intemerata perſiſtente, cõtemplari debere nos, Deum exempla pleráque iam inde ab initio præmiſiſſe, ex ipſaq́; natura rerum ſemina quædam conſperſiſſe, vnde poſſet vnuſquiſque, vbi quod alta iam mente cõceperat, effeciſſet, talibus mirabilibus fidem adhibere, atq; ita iis occurrere voluiſſe, quorum ſtuporine dicam, an peruerſitati, nihil quicquam aliud perſuadere queas, quàm quod vel manibus attingunt, vel oculis aſſequuntur. Hinc ait Ambroſius, neminem ſubuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium ſcriptoribus refragari: cùm verò virginem diuino afflatam numine peperiſſe audierint, riſum incœptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Celſo reſpondet, duplex Almæ ſignificatum ex Hebræorum interpretatione obiectanti. Sed enim, de intacta virgine, non autẽ de adoleſcentula (quod Theodotion Epheſius & Aquila Ponticus intelligendum fruſtrà conantur perſuadere) prophetatum eſt priuſquàm in Babylona fieret populi tranſmigratio, hoc eſt, antea quàm Medi & Perſæ principatum inuaderent.

B Reddita autem ſunt hæc in ſermonem Græcum ab ipſis Iudæis multùm ante tempora aduentus Domini noſtri, vt nulla relinquatur ſuſpicio, inquit Irenæus, ne fortè morem nobis gerentes Iudæi, hæc ita ſint interpretati, qui quidem ſi cognouiſſent nos futuros, & his teſtimoniis vſuros, quæ ſunt ex eorum ſcriptis, nunquam & hæc & monumenta Prophetarum reliqua cõburere dubitaſſent. Venerunt igitur in Latinorum manus Græco ſermone tranſlati Hebræorum libri, multò antequam Romani Iudæos in poteſtatem redegiſſent, Macedonibus quippe adhuc Aſiam poſſidentibus. Prolemæus enim Lagi cupiens bibliothecam, quam Alexandriæ ſtruxerat, illuſtribus ſcriptorum omnium monumentis implere, ab Hieroſolymitanis petiit fieri ſibi copiam vt eorum libri in Græcum ſermonem transferrentur. Illi, qui tunc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriuſque linguæ cognitione præſtantibus, ad Prolemæum miſerunt: qui veritus, ne, ſi inuicem conſultarent, veritatem abſconderent, eos omnes in ſingula contubernia ſeparauit, iuſſitque, vt vnuſquiſque pro ſe librum transferret, eóque in libris ſingulis ordine ſeruato, opereq́; perfecto, omnibus mox conuocatis, & per libros ſingulos interpretationẽ ſuam vnoquoque eorum proferente, ita omnium ſententiam eandem eſſe conſtitit, ac ſi ab vno tantùm traductiones omnes emanaſſent. Neque tamen ignoro eſſe qui rem aliter geſtam narrent, & Pentateuchum tantùm à L X X. traductum contendant, & non ſeparatos, ſed vnanimi concordia ſententiam vnoquoque ſuam proferente: Sed ego & Irenæo, & antiquis aliis potiorem adhibeo fidem. Quare non eſt vt calumniatores, Almam, iam excogitent, & loco Virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, ſubſtituere contendant. Plurimùm verò (vt ad Vulturem redeamus) indignatur Adamãtius, pleróſque adhibere fidem Hiſtoricis Philoſophiſque, hæc de Vulture & aliis aliquot animantibus, quæ ſine maris coniunctione concipiunt, indubitato tradentibus,

C & Deum negant, qui hæc in aliquot aliis animalibus facit, poſſe etiam in hominibus idem, vbi adhibuerit, facere. Et Græcorum plerique credunt homines primùm ex limo procreatos, nos non crederemus ex dimidia humanæ ſubſtantiæ parte, iuſſu Dei, imò eo de ſe ita ſtatuente, fieri potuiſſe, vt IESVS ex eo filius naſceretur? Eſto igitur Vultur documento nobis, ne myſterium illud ſacroſanctum, vnde vera ſalus, veráque felicitas nobis obtigit, fabuloſum fuiſſe, vel minimùm quidem ſuſpicari vnquam in animum inducamus.

Nempe in Hiſpania.

De B. Mariæ virginitate dubitantiũ peruerſitas eluditur.

Immo Septuaginta duo.

MISERATIO.

AD HÆC Ægyptij ſacerdotes miſerationem per Vulturem femora ſua roſtro proſcindentem, exprimebant: illa enim centum & viginti diebus, quibus in filiorum educatione detinetur, nunquam ad prædam longiùs prouolat, vni illi curæ intenta, ne pullos deſerat, déq; propinquo tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur. Quòd niſi aliud quicquam ſuggeratur occurrãtve, quod filiis in alimentum paret, ipſa ſuis femoribus roſtro vellicatis ſanguinem cict, quem filiis exugendum præbeat tanta curat charitate, ne illi victus egeſtate deficiant. Sane verò factum hinc crediderim, vt maiores noſtri, cùm incomparabilem prorſus Aſſertoris noſtri miſerationẽ, qui pro ſalute noſtra ſanguinem ſuum

Vulturis, Pelecani & Phœnicis erga ſuos amor comparatur.

Q

profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanum, in ſacroſanctæ crucis apicem ea femorum vellicatione ſpectandam, popularium omnium oculis erexerint. D Nam quamuis omninò per Pelecanum incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio ſignificetur, nuſquam tamen apud antiquiſſimos rerum ſcriptores, qui ſaxum hoc euoluerunt, legimus auem aliam, quàm Vulturem, femorum ſuorum vellicatu pullos ſuos paſcere conſueſſe: Phœnicem tamen & ipſum vellicare femora, ſed, vt ſuo loco diſputatur, non vt eo filios alat, quos nullos habet, ſed vt ex eo fuſo vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia verò ratione mortem oppetere Pelecanum, vt filios ſoſpiter ſuos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, ſuo diſſeruimus Commentario.

IVSTITIA.

Vulturum innocentia.

HERODOTVS Vulturem ab Hercule pro iuſtitiæ ſymbolo habitam tradit, quòd ea iuſtiſſima omnium auium, quæ volatilibus veſcantur, iudicetur eáque de cauſa ſemper apud eum magnæ æſtimationis fuiſſe, lætaríque ſolitum cùm inter res agendas Vulturem aſpexiſſet. Vultur enim nihil quod viuit attingit, nec animatum quicquam interficit, quod Accipiter & Aquilæ faciunt, cadaueribus verò contenta, nullius vnquam auis paſtione pollui viſa eſt, vt Ægyptij obſeruauêre. Eadem fructus nunquam lædit nec vlla in re animali cuiquam mãſueto nocet. Quare mirum videtur quod traditum eſt à Dionyſio, Aquilarum pullos, quorum nidus erat in Palma, quæ Tarquinij Superbi regiæ incumbebat, dum parentes abſunt incurſu ſubito à Vulturibus diſcerptos. Sed id videtur ea præcipuè de cauſa diri prodigij loco habitum, quòd cædes ea ab hoc animantis genere profecta ſit, quæ in animatum animal ſæuire minimè conſuerit. Vtcumque, non immeritò innocentes Vultures Hermodorus Ponticus apud Plutarchum dicit: nam & ab iis quæ maximè nocere ſoleant animantibus, mortale genus liberant: ex volucribus enim in auxilio contra Serpentes primam aiunt eſſe Vulturem, corq́; E eius alitis habentem, tutum eſſe non ſolùm à Serpentum impetu, ſed etiam à ferarum & latronum periculis, & vt aliquid omninò dicant, à Regum etiam indignationibus incolumem euadere.

Hæc à Plutarcho, in problematis rer. antiq.
Nec quidẽ in cadauera ſui generis. Plut. ibid.

DESIGNATIO.

Viſus Vulturum acutiſſimus.

ALIA quædam ex Vulture hieroglyphica commenti ſunt Ægyptij ſacerdotes, ex iis quæ ab ea plurimùm fieri obſeruarunt. Nam ſcopum, ſiue locum, quò quis tendere deſignarit, per eam alitem altè volantem expreſsêre: proptereà quòd Vulturem ſupra reliqua omnia animantia acutiſſimo viſu præditam aſſerebant, atque oriente Sole occaſum verſus aſpicientem, decedente verò ad orientem ſpatioſiſſimis quantumlibet interuallis eſculentum, quod vſui ſuo competit, proſpectum enanciſci, vnóque ad id volatu, quaſi ſagittam ad ſcopum ferri. Quinetiam, vt D. Hieronymus atteſtatur, tranſmarina cadauera ſentiunt. Sunt autem qui viſui, ſunt qui odoratui, quo ſagaciſſimè pollent, rem adſcribant: ſed vtcumque hoc ab ingeniis hominum diſputetur, illud ſatis conſtat, Ægyptios intuitum ea loci deſignatione, in remotiſſimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum ſignificaſſe.

Quin triduo ante aut biduo volant vbi cadauera futura ſentiunt. Plin. lib. 10. cap. 6.

TERMINVS.

QVINETIAM circumſcriptum terminum per eiuſdem alitis picturam intelligi volebant: proptereà quòd, ſi conflictus vſquam futurus eſt, locũ ipſa præſcribit, vbi acies concurſuræ ſunt, & pugnam ituræ, quò ſeptem antè diebus, vt Ægyptij tradunt, aut, vt alij, triduo F tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, in Truculento, de cœnipeta Dinarchus ait:

Iam quaſi Vulturij triduo priùs prædiuinant quo die eſuri ſint.

Vulturum prouidentia maxima.

Et Callides in Trinummo Megaronidis. Sũt alij qui te Vulturium vocant.

PRÆSAGITVRA.

AB hac verò præſagiendi vi, quòd tot ante dies vbi ſtrages futura ſit præſentiunt, iidem ſacerdotes Ægyptij præſagituram ex Vulturis ſimulachro ſignificabant: iidémq; aſſerunt, conſueſſe priſcos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obſeruarent in quamnam exercitus partem Vultures imminerent, inde commonefacti ſtragem ibi futuram, vbi earum alituum grex frequentior incubuiſſet. Quæ quidem huiuſmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quòd Hermes Aſtronomus eum, qui Vulturis cœleſtis afflatum ab horoſcopo ſortitus fuerit, ſapientem & prouidum in negotiis obeundis futurum aſſerit, imperiúmque ſuum (nam & Regem fore pollicetur) valido munimine, animóque, conſilio & prouidentia optimè valiturum. Quòd ſi priuatæ vitæ fuerit, pecunioſum omninò futurum, multos eius auſpiciis bene res geſturos, magnáſque diuitias comparaturos. Præter hæc etiam aſſerunt, futurum eum militum ductorem, cui Vultur volans in horoſcopo feliciter affulſerit, eundémque magnis ſemper negotiis deditum, honoratiſſima quæque modò in hanc orbis partem, modò in illam appetiturum, quo nomen in longinquas regiones extendat, populóſque, ciuitates & regna extera ditioni ſuæ ſubiiciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Auguſto, inſeruiant, & ſtudiis omnibus obſequantur.

HÆRE

HÆREDIPETA.

A IVNIORES hæredipetam, mortuorum quippe bona captantem, per Vulturem ſignificari tradunt: vnde mordax apud Senecam dictum, *Si vultur es, cadauer expecta.* Huc etiam illuſit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò Diuinæ literæ neque Aquilam, neque Vulturem menſis inferri volunt. Hic Adamantius illos in iis nominari putat, qui alienis mortibus incumbunt, qui arte fraudéve teſtamẽta ſubiiciunt, velut mortuorum cadaueribus inhiantes: proptereà quòd his auibus ſemper mortuorum, ait, corporũ cibus eſt, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea verò de cauſa profanæ ſunt in Diuinis literis, vt ait Hieroſolymitanus Heſychius, quòd per eas homines intelligũtur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, viſceribus quippe miſerorum, & atro ſanguine depaſcantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum caſibus paſci & enutriri.

Seneca lib. 15. epiſtolarũ, epiſtola 96.
Profanæ in Diuinis literis Vultures habitæ.

FVNVS.

Natalis Comes in Mythol. libr. 2. cap. 7.

SVNT, qui Marti Vulturem dedicatam aſſerant, quòd diuerſo ab aliis ingenio prædita, omnem viuentium conſuetudinem abhorreat, ſtudiúmque omne ſuum circa huiuſmodi cædes intẽdat, atque demùm funeſta omnia hieroglyphicè ſignificet. Sane cùm natura omnia in ſeſe recipiat, ſitque decidentium omnium receptaculum, Vulturq́;, vti ſæpe dictum, naturam exſcribat, non mirum, ſi quæ ſpontè cadauera nanciſcatur, tam pro naturæ quàm funeris ſigno accepta eſt à veteribus. B Olim autem apud Iberos Vultures erant pro ſepulchro, ſicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti ſepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Vultur ſepulchralis.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Examina obſcœnus conſumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: *Alitibus linquere feris.* De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippenſi prælio cuidam ſuppliciter ſepulturam precanti reſpondit, *Iam iſtam in volucrum poteſtate fore.*

Aen. lib. 11.

PEREGRINVS.

SVNT qui peregrinum hominem & ignotum omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè ſignificari dicant: proptereà quòd multæ Vultures exercitum ſequentes repentè apparere ſoleant, volatu ſemper ob raritatem prodigioſo, & tamen vnde, conſtat nemini: quapropter eos ex diuerſo orbe nobis incognitos aduolare plerique putant, argumento, quòd nemo, vt Herodotus Bryſonis Rhetoris pater aſſerebat, nidum Vulturis vidiſſet. Illæ ſanè in excelſiſſimis & inacceſſis rupibus nidificant: & quamquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen viſos tradit Ariſtoteles.

Ideóque nidos nemo attigit. Plin. lib. 10. cap. 6.
Negat id ibidem Pli.

CONCVPISCENTIA.

QVOD verò poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem, vt apud Maronem legere eſt,

Aene. lib. 6.

C
— Per tota nouem cui iugera corpus,
Porrigitur, roſtroq́; immanis vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundaq́; pœnis
Viſcera: rimaturq́; epulis, habitátque ſub alto
Pectore: nec fibris requies datur vlla renatis.

Idem fere Hom. Odyſ. λ.

Ab Ægyptiacis commentis haudquaquam diſſimile eſt. Anima enim, vt Philoſophi Poëtæque veteres commentantur, in portionem rationis participem vnam, & rationis expertem alteram diſpertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata eſt portio, ſupra ſenſum & ſenſibilia ſublata, quanto poteſt luctamine, tanquam Vulcani congreſſum effugiat Pallas ſemetipſam ſibi aſſerere meditatur: quæ verò aliena eſt à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetentis autem vim totam in hepate Philoſophi plerique conſtituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur: ſiue ea Vultur, ſiue, vt alij quidam, Aquila ſit, quæ illud abrodat. Vtcumque, noctu ait Heſiodus tantùm accreſcere, quantum die fuerat abſumptum, proptereà quòd mentis agitatio noctu præcipuè vigeſcit, cogitationéſque & conſilia noctu vndique ſuggeruntur. Sedenim quia dictũ eſt, ſuperiùs, Vulturem odoratu ſagaciſſimo ad putredinem deferri: cogitationis inquiunt nonnulli principiũ, motúſque omnis à corde proficiſcitur, qui quidem eſt voluntatis fons, vt ex Homero & Poëtis aliis tam Græcis quàm Latinis accepimus. A corde igitur eſt, quòd male habet iecur, itaque Tityus ratione hac à Vulture lacerantur. Sedenim Triclinios apud Pindarum viſcera Tityi à ſerpentibus diſcerpi depaſcique dicit, quæ quidem eſt Poëtarum licentia: non in his fabulis tantùm, verùm etiam in hiſtoriis, ex commodo ſuo quæcumque voluerint variare.

Animæ partitio.
Idem fere Lucretius lib. 3.
Heſiodus in Theogoni.

Quin

LIVOR.

NONNVLLI liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eúque ſpectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij, D

Quæ ſemper lacerat, comêſtque mentem,
Viuit pectore ſub dolente vulnus:
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, ſoboleſve clara Phœbi.

In quam ſententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter, Nicagoras, & Ariſtoxenes accepêre.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVOD denique Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacæ eruditioni longè accommodatius eſt. Vulturem enim in mundi modum conſiderant. Cui pictura illa etiam applicatur cauſa, quòd mundus celeri quadam volubilitate verſetur, & cadauerum naſcentium occidentiúmque perennitate paſcatur: cúmque in corde ſapientiæ ſedem veterum plerique poſuerint, alitis huius cor depaſcentis hieroglyphicum, ali ſuſtentarique mundum diuinæ ſapientiæ prouidentia, quæ nec ipſa finiri nouit, nec mundus ceſſare ab eius alimentis vel tantillùm queat, manifeſtiſſimo ſignificat argumento.

CONSVMMATIO.

Perfectionis figura, eiuſque declaratio.

NEQVE illud parui momenti myſterium eſt, quòd cùm perfectum quid in rerum natura Ægyptij ſacerdotes indicare vellẽt, Vulturem & Scarabeum ponere conſueruntː vtpote qui ex duobus his ſimulachris Palladem & Vulcanum, vt ipſi aiebãt, itelligerent. Comprehendebant autem picturam hanc vno tantùm argumento, ex quo maſculo fœmineũ, vt dicam, ſexum ſignificari profitebantur. Ita tamen imagines diſponebant, vt ſi Vulcanum ſignificare vellent, Scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem deſinerent: ſin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium ſumentes, in Scarabeum deſinebant. Cæterùm quia primo ſtatim obtutu noua hæc fortè videbuntur, ea latiùs explicabimus pro eorum inſtitutione, qui nondum rerum naturalium ſacris initiati ſunt. E

PALLAS ET IVNO.

ILLVD autem imprimis non ignorari velim, cœlo in ſuperius & inferius hemiſphærium diuiſo Ægyptios quod ſupra finitorem eſt Palladi conſecraſſe, quod verò infra ab oculis ſemper noſtris ſummotum, Iunoni dedicaſſe. Et quoniam cœlum ipſum muliebri genere Vraniam, non ἔρανὸν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vtpotè quæ Solis, Lunæ, ſtellarumq́ue omnium mater haberetur, & Vulturem, vt ſæpe dictum, omninò fœminam intelligerent, vtrumque itidem hemiſphærium, quo cœlum conſtat vniuerſum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant: atque ita tam Pallada quàm Iunonem, ſimulachro Vulturis ſignificabant. Quinetiam vnicuique muliebri ſigno alterem hãc pro geſtamine addidêre, atq; ita demùm vnamquãque Deam vnius figuratione Vulturis intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mũdum in vniuerſum Ægyptij ex mare atque fœmina conſtare profitebãtur, ſolos verò deorum Vulcanum & Pallada maſculofœminas aſſerebant, cùm tamen vti caſtigatiores Hori codices habent, ſupra Vulcani caput Scarabeum, ſuprà verò Mineruæ Vulturem ſtatuere ſoliti eſſent. Atqui mundum ex Scarabeo, qui tantùm mas eſt, ab eiſdem intelligi, ſuo oſtendimus commentario: ex Vulture autem Pallada ſignificari, quæ ſupremum eſt hemiſphærium, ac muliebri ſexu perhibetur, vt paulò antè dicebamus atque ita fieri vt Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerum natura cernere eſt, formam conſequatur, & ad abſolutam ſpeciem redigatur. Nam Pallas ingenio capaciſſimo freta, nihil non concipit, nihil non parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis ſui accedente beneficio, omnia quæ fuerint diſſoluenda liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmóque concretu peruincit. Atque hoc illud eſt quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nã & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Heſiodiani interpretes vitam variis artibus implicatam exponũt. Neque ſeciùs in iis quæ ad ſapientiam ſpectant, de quo pòſt latiùs dicemus, operatur. F

Ad hæc Natalis Comes Mythol. lib. 3. cap. 5.

ARS ET INGENIVM.

Palladis cũ Vulcano copulatio quid. Cõtra Nat. Comes loco prædicto.

EA verò de cauſa commẽti ſunt Ægyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatã fingunt. Vſurpatum autem à veteribus maxime, quòd in Orphicis etiam hymnis obſeruatur, duas has vires in eadem ſubſtãtia meditari, quarum altera contẽplatur, quod munus eſt Palladis: altera præeſt corpori, quod ad Vulcanum ſpectat, eaſq; cognominibus maris & fœminę nuncupare. Sedenim, alij omniũ hanc cœleſtium animorum prærogatiuam eſſe dicunt, vt vtrumque obeant munus, concipiendi quidem per contemplationem, quæ à ſuperiori poteſtate eorum infunditur intelligentiæ, ſimúlque agendi inferiorum corporum cura, quæ ſibi credita regant, inſtruántque qua ratione per afflatum datur, atque etiam è periculis eximant, & ſoſpite

valetudi

A valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles, cùm ſe Deum iam effectum aſſeueraret, puerum & puellam eſſe ſe dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem atteſtantur:

Χαίρετ' ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος οὐκέτι θνητὸς,
Ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κοῦρός τε κόρη τε.
Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq́ue, valete omnes, puer ecce, puellaq́ue factus.

Nempe Androgynum.

Atqui etiamſi rem vlteriùs ſcrutari voluerimus, hominem, de quo apud Philoſophos conſideratio vtriuſque ſexus eſſe comperimus: vnde quantum pertinet ad intellectum, nullum diſcrimen Socrates inter marem & fœminam diſcernebat, eandémque virtutem atque docilitatem in vtroque deprehendebat: cœleſtémque illum nos etiam talem agnoſcimus, cuius appellatione & angeli ipſi, & ſæpe mali dæmones intelliguntur, cui nuncupationi noſtræ etiam Sacræ literæ adſtipulantur: frequentiſſimúmque hoc apud Prophetas de bonis Angelis, ac de malo etiam dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio ſcriptum eſt: *Inimicus homo hæc fecit.* denique apud antiquos, quamuis duos hos tantùm Ægyptij maſculofœminas ducerent, in deos omnes vtriuſq; ſexus teſtimonia reperias. Quinetiã minimè commentitium eſt, vtriuſque naturę homines inueniri, qui partem inter ſe vtramq; peruagant, cuiuſmodi ſunt populi ſupra Naſamonas, confineſq; illis Machlias, Calliphanis teſtimonio ſatis cogniti, ac in reliqua etiam Europa deprehenſi, ne apud ſolos Lunenſes Hermaphroditum exiſtimet Annalium commẽtator Feneſtella, ſeueraq; admodùm lege cautum, vt quem malint ſexum eligant, altero ſi abutantur capitali ſupplicio puniendi. Qui verò Hermaphroditi ex marmore facti paſ-

Homines vtriuſque naturæ. Atque hoc li. quæret aliquis de ſtat. hom.

B ſim reperiuntur, facie quippe muliebri, mammiſq; notabiliter tumentibus, aluo coxendicibuſq; grandioribus, viriliq; natura procaciùs excitata, ad ſuperiorem intellectum referri debent. Huius imaginis ſimulachrum pulcherrimum Romæ apud Petrum Melinum vidi. Sed vt ad deos, de quibus agebamus, reuertamur: Ægyptij tum alia pleraque, tum præcipuè liberorum procreationem, ſententia à Græcorum fabulis aliena inuentum eſſe aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq; fouendam condit. Vultur ex halitu ſuperioris aëris prolem ſuſcipit, iuncta hæc hominem efficiunt, in cuius diſpoſitam materiam animus immittitur cœlitùs, dum ſcilicet embryon in matris vtero coaleſcit. Porrò quòd Vultur & matris, & Palladis ſymbolum eſt apud Ægyptios, id in memoriam adducit, quod in Diuinis literis Mater ſæpe hieroglyphicè pro Sapientia ponitur, vt apud Salomonem Prouerbiis: *Fili mi, andi doctrinam patris,* id eſt, Dei, *& non diſcedas à lege matris tuæ*, id eſt, ſapientiæ. Quòd verò natam ex Iouis capite Pallada confinxêre, ſciendum eam pro intellectu Iouis accipi, in eiuſq; prouidentia conſiſtere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua ſuperſtitione Sapientiæ templa eáque potiſſimùm in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuum animæ regimen emanare iudicarunt, quod & alij poſteà multis experimentis cognitum prodidêre. Præterea, veluti caput ſuperior pars humani corporis eſt, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ cauſa, vertéxque deorum, vt apud Euripidem eſt:

Natal. Co. d. l. 3. cap. 5.

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo præterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum Scarabeo ſine compare genito, cõmercium inire poſſit. Virtutis ſiquidem generatio diuerſa eſt ab eiuſmodi rebus, quæ parium cõcubitu fiunt. Hinc Iouem nonnulli aiunt conſilium (ita enim βουλὴν exponendum) deglutiſſe, & mox Palladem edidiſſe: quippe conſultor & ſapiens ſit habendus, non alia quàm conſilij via ad prudentiam

C deuenire poteſt. Alij fabulam aliter contexuêre, dum Iouis caput à Vulcano comminutum aiunt,

Sitq́ue ita de patrio vertice nata dea.

Ignis ſiquidem, quo in operibus ad demonſtrandam naturæ puritatem vtimur, humanæ eſt inſtrumentum induſtriæ. Ignis occulta omnia dat luci: quod verò quis exquirit, ſi fuerit inuentum, id is & párere, & tanquam fœtum edere videtur. Sanè vetuſtas (id enim ſæpè repetendum) Mineruam omnium operum inuentricem ſapientiſſimam ponit, & omnia apud nos per Filium facta ſunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Minerua ſine qua factum eſt nihil, noſter quippe Ehieh, hoc eſt, artifex, quod nomen ſecundo loco literæ ſacræ ponunt, nutu conſilióque intimo ſummi Dei, non inferiorum operũ more, ſed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbiis: *Et Ehieh ſecundum ſe artifex, & Ehieh diliciæ quotidianæ.* Noſtri: *Cum eo eram cuncta componens, & delectabar per ſingulos dies.* Ita ſemper diuina dubio procul, diſpenſatione apud nationes omnes aliquis ſemper veritatis fulgor illuxit. Nam ignis quem Hebræi, vt Reuchlin obſeruauit, Eſth vocant, vnum eſt ex primoribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑστίαν, Romani Veſtam fecêre, de qua Ouid.

Natal. Co. Ibidem. Huc accedit, quòd quidam ait appellationem Ἀδωναΐ, cognatam eſſe vocabulo Adonai. Ouid. lib. 6. faſto.

Nec tu aliud Veſtam quàm puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorum nominum obſeruatio, quæ ad omnium ferè gentium, quæ diſciplinis vſæ ſunt, vſum faciunt, diligenter animaduertenda, ita enim habent:

Hebræi,	Hu,	Ehieh,	Eſth.
Græci,	Ζεὺς,	ἀθηνᾶ,	ἀφροδίτη.
Latini,	Iupiter,	Minerua,	Venus.
Theologi,	Idem,	Ens,	Ignis.
Antiqui,	Nox,	Cœlum,	Æther.

Denique, *Deus*, inquit Apoſtolus, *qui dixit in tenebris lucem ſplendeſcere ipſe illuxit in cordibus noſtris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in perſona Ieſu Chriſti.* D

IGNIS DVPLEX.

CVM itaque Pallas tranſlucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiuſmodi prætereamus, meritò Vulcani nuptias auerſatur, vt in virginitatis ſuæ puritate perſiſtat: neque quidem ea coniugem aſpernatur, ſed ab eo contingi contaminarive minimè patitur, ſiquidē is, quo vtimur, ignis, qui materiæ adhæreſcit, ære tamen commiſtus, Vulcanus eſt. Affectat is nuptias Palladis, quantóque conatu poteſt ſurſum verſus erigitur, ac niſi perpetuis materiæ vinculis præpeditus quodammodo in ergaſtulis detineretur, nimirum ſponſæ thalamum aſcenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id aſſerente, quorundam verò commento, Iunonis tantum, vt apud Heſiod. *Heſiod. in Theog.*

ἥρη δ' ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγῆσα
Γείνατο ---
Illuſtrem Iuno nulli coniuncta marito
Vulcanum genuit.

propterea quòd denſiori applicitus materiæ, atque vti pauimento adglutinatus, ne ad ſublimia ſuſtolli poſſit, coërceatur. Inferiora autem hæc Iunoni adiudicata eſſe tunc oſtendimus, cùm infernum hemiſphærium eam ſortitam eſſe commemorauimus. Quare Varro dicere ſolebat, Vulcanum intelligi de vehemētiore, vtpote fabrili fornacalique igne, Veſtam verò de domeſtico. Vtcumque autem, flamma nihil aliud eſt quàm aër craſſiuſculus incenſus, inferior verò aër hic Iuno, ſic ea Vulcanum generat. Claudus idem perhibetur, ſiue quòd ob denſum materiæ meatum, conſenſum habet cum iis quæ vmbram reddunt, vmbræ verò pleræque omnes obliquæ ſunt, neque ſine ſolido corpore eſſe queunt: inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat abſque aliquo quaſi ligneo baculo, ſiue quia ſuperioris mucronis motum diuerſum & inæqualem ab inferiori vbi depaſcitur, efficit, qui cùm ſit omninò tardior, claudicare Deum ideò dixere. Verùm apud Homerum vtroque pede claudicat: quia ſcilicet nunc in dexteram nunc in læuam agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius denſitas ne aſcendat ad Palladem, obſiſtere videatur, inde cùm ſit corpori adalligatus dum ſe vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoquouerſum, & vndequaque diſtorqueri cogitur: atque ita ſpeciē hominis vtroque pede claudicantis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem: nempe quia, vt nonnulli tradunt, qui primi ignis vſum adinuenêre, in ardentem materiam aliquam fulmine tactam incidêre, atque ita mox vtilitate cognita, ad igniaria deuentum, quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primam ita Lucretius ponit: E

Teſtatur hoc Homerus in Hymno Vulcani.

Vulcanus quare claudus.

Illud in his rebus, tacitus ne fortè requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitùs, inde omnis flammarum deditur ardor.

DRACHMÆ DVÆ, SIVE COR.

HIS igitur notis Ægyptij tam in myſteriis ſuis edocendis, quàm in naturæ ſecretis aperiendis, & ciuilium morum præceptis proponendis vtebantur. Sed & in reliquis diſciplinis ab eodem ſcriptionis genere non recedebant, vt ſi de Mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas oſtendere voluiſſent, Vulturem, ait Horus, ponebant. Cauſam nonnulli commēti ſunt: quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarū inſtar æſtimatur. Vnitas verò vna cum binario, totius eſt numeri generatio. Merito itaque ſi drachmas duas indicare vellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis prærogatiua polleat, perinde ac vnitas ipſa vnà cū binario, numeros omnes generat. Quare cùm ita mater eſſe videatur, optimè Vulturi competit. Vtcumque, curta ſunt hæc in exemplaribus Hori, quod alij viderint, ſi caſtigatiora in exemplaria inciderint: Ceterùm, ſi ariolandum ſit in re vſqueadeò perplexa, putarim ego, Cor hinc ſignificari, qui legerim apud eoſdem ſacerdotes, vel qui doctrinam eorum interpretati ſunt, infantium anniculorum cor duabus drachmis ponderari, augeri autem per annos ſingulos drachmis itidem duabus, ad annos vſque quinquaginta: inde per annos alios eodem decreſcere æquilibrio, quod ad id vſque tempus auctum fuerit hominémq; tunc deficere, cùm ad drachmas iam duas cor ipſum redactum fuerit: ita vitam humanam centum annis plurimùm circumſcribi, niſi aut negligenter, aut intemperanter actam, ipſa ſibimet, vti Turdela, incommoda compararit, ſéque parte aliqua fraudauerit: nam cor affectum iniuria, & tranquillitate ſua defraudatum, pro moleſtiarum portione properantiùs efflacceſſit & deficit. Quæ quidem cùm admodùm inſignia ſint apud Ægyptios, non vno erunt loco repetenda. Id autem annorum ſpatium cùm Vulturinæ congruat vitæ, ſitque vitæ omnis vis in corde ſita, facilè vnicuique conſtare puto, cur drachmæ F

Cor per Vulturem.

Vita hominum cētum annorum.

Didrachme vſus.

A drachmæ duæ ex Vulturis ſimulachro ſignificentur. Sanè verò, ſiue numus hic fuerit duab. drachmis imputatus, qui Vulturis imagine ſignaretur, ſiue alia fuerit eius nota, illud manifeſtum eſt, Didrachmam apud veteres numi pondus fuiſſe, quem ſuo nomine Siclum Hebræi vocabant, qui quidem 20. obolis imputabatur, frequentiſſimúſque eſt huius locutionis vſus in Diuinis literis, vt alij ſiclum, alij didrachmam ponant. Nam Leuit. cap. 7. ſupra 20. vbi Legiſlator pretium ponit quo ſe redimere poſſit, is qui honorem animæ ſuæ Deo vouerit, legas, *à quinto anno ad vigeſimum qui ſe Deo vouerit, ſiclis viginti poſſe redimi.* LXX. Interpretes, *viginti didrachmis* reddidêre. Ita illud pretium maſculi à vigeſimo anno vſque ad ſexageſimum, *quinquaginta ſicli argenti ad menſura Sanctuarij*, iidem LXX tranſtulerunt, *quinquaginta didrachmæ*, & multa paſſim huiuſmodi. Adeò verò illis arridebat Didrachmæ vocabulum, vt ſi drachma vna eſſet enunciandum didrachmę dimidium potiùs, quàm drachmam vnam, aut ſicli dimidium ponerent: cuius facti rationem, & cur hoc pondus *Sanctum* appellaretur, legas apud Hieroſolymitanum Heſychium, libro eius 7. in Leuit. cap. 27. Atque vt huius monetæ pōdus ad temporis noſtri vſum deducamus, ſciendum Obolum eius pretij eſſe qui Romæ nunc literis aliquot immutatis Baliocus, quaſi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verò pondus eſt eius numi, qui Romæ Iulius hodie vocatur: Venetiis Marcellus argenteus eiuſdem ferè ponderis eſt, vti etiam Ferrariæ: atque Mantuæ vulgò Buxoloti nomine. Aureus quoque numus drachmæ ferè pondus æquat, atque ita ſiclus argenti vel didrachma, vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: nō enim hæc ad vnguem explanari poſſunt, propter locorum varietatem, quia Iuliæ monetæ Romanæ pretium, extra Romanæ Pontificiæve ditionis loca, minoris quàm Romæ æſtimatur: contrà Mocenicus, moneta Veneta, extra Venetorum ditionem pretioſior eſt quàm apud ipſos, vel eorum ſocios. Aurei quoque tam pretio variant, quàm varij ſunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis in eodem genere parua admodùm differentia. Atque hæc ſunt, eruditiſſime Præſul, quæ doctrinam Ægyptiorum ſecutus ſuper Vulture conſcripſeram: neſcio an plura in archetypo fuerint, quem ſurreptum initio conqueſtus ſum, puto tamen hæc ad huiuſmodi myſterij cognitionem factura ſatis. Multa verò de induſtria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus faſtidio eſſet: & otij quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac penè innumera ſint in huius generis commentaria, ſi per otium licuerit, redigenda, vt amicis argumentum hoc, vix vlli hactenus attentatum, depoſcentibus, quantùm pro tenuitate mea præſtare potero, ſatisfaciam.

B

Siclus.

Baliocus.
Iulius.
Marcellus.
Buxolotus.
Mocenigus.

*

C

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISSIM. ABBATEM D. PAVLVM IVSTINIANVM, DE IIS QVÆ PER AQVILAM SIGNIFICANTVR,

* *
*

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER DECIMVSNONVS.

SVMMVM ingenij tui acumen, ſuauiſſimi mores, incomparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iuſtiniane vir rariſſime, vt Aquilã tibi ex aiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim: quippe quòd tu illas huius pleraſque, vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirum cauſa fuit, quòd Iuſtinianæ familiæ geſtamen eſt Aquila aurea, quia ſcilicet progeniem hanc ex Iuſtiniani Imp. ſanguine deduci, omnibus eſt exploratiſſimum, celeberrimi illius, inquam Imperatoris, qui Bizantij præcipuè clarùit, & vniuerſo profuit Orienti. Illi ſiquidem Aquilam in ſignis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vſque diem continuatur, fuſcam, bicipitem autem vtramque, ſed vno tantùm corpore conſpicuam: quod hieroglyphicum erat adminiſtrationem atque potentiam in duos diuiſas, vnius tamen eſſe conſilij atque voluntatis. Ex ea vos progenie progreſſi, in Venetámque nobilitatem cooptati, regias virtutes ineſſe vobis per ætates ſingulas teſtatiſſimum effeciſtis, Fabiorúmque Romanorum exemplo, bello Hieroſolymitano pro Chriſtiana pietate contra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum cæſi, mox vno tantùm, qui Venetiis ſupererat, vitámque cælibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulſo, reparata familia, ex qua breui poſt tempore tot illuſtrium Senatorum effulsêre lumina: Marcus Iuſtinianus, ſummæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, ſacra literatura ſcriptiſque nobilis, ſanctitate vitæ inſignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latiniſque literis ornatus: ad de Bernardos, Viſitos, procuratores ipſos quoque, & honoratiſſimis legationibus functos: vltimum hunc inſuper vigilantiſſimum claſſis Venetæ Imperatorem: ætate verò noſtra Sebaſtianum & Antonium literis & diſciplinis eximios, qui legationibus ipſi etiam ad ſummos quouſque principes feliciſſimè adminiſtratis, patriæ chariſſimi gentis huius ſplendorem offuſcari minimè permiſerunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, & à te ſtudioſiſſimè cultam, appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata eſt Patauium, Gallia nouit vniuerſa, & vbiubi literarum ſtudia florent, omnes geſtiunt celebrare: ſed de re omnibus manifeſta, ne actum agam, neue modeſtiam offendam tuam, qui mauis probus eſſe, quàm videri, longior non ero. De te verò quid ſentiam, quid reliqui ſummis laudibus efferant, non tibi, ſed ſeculis ſpero me aliquando in propatulo poſiturum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.

DE AQVILA.

Aquilæ cõmendatio.

AQVILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari: cùm nulla ferè fuerit in vniuerſo terrarum orbe pars, quà daretur acceſſus, quam auſpicatiſſimo ductu Romanæ non ſubiecerit authoritati. Quamuis non ſum neſcius, Perſas multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti ſimilem ſacraſſe. Huic autem vni aliti, ætatum & aruſpicum omnium conſenſu, id honoris datum, vt magnarum rerum proſperi ſemper euentus ſignificatione, auſpicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immuſculum ac Vulturium longè anteiret: reliquarum verò volucrum oſtenta, quæcunque oblata eſſent interuentu ſuo aboleret, neque per aërios tractus omnes, vlli cederet, quàm fulmini. Cùm verò auſpicia portentáque omnia ferè ſimiles quaſdam habeant ſignificationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifeſta inter ſe germanitate conſentiant, non abs re fuerit in Aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere: vt hoc honoris ei tribuatur cuius eſt in auguriis prærogatiua.

RERVM PROSPERITAS.

PRÆCIPVVM itaque eius ſignificatum eſt, vt oblatam diuinitùs proſperitatem oſtendat, quod iam inde initium ſumpſit, quòd Anacreon author antiquiſſimus ſcribit, Iouem aduersùs Titanas profe

A profecturum, ſacrificium Cœlo feciſſe, Aquilæque volatum proſpero ei auſpicio victoriam portendiſſe: quæ cùm ſubſecuta eſſet, inſigne bellicum auream inde Aquilam geſtaſſe. In huiuſmodi autem *Ex Aquilæ geſtu varia auguria.*
auguriis id veteres obſeruabant, vt quo geſtu Aquilam ſpectaſſent, magni dicerent intereſſe. Nam ſi volantem conſpexiſſent, fauſtiſſimum & citra puluerem augurium putabant, vti Arexion Parthaſius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin verò ſedentem animaduertiſſent, magnum omnino eſſe augurium, præclaræque rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimum eſſet adeundum: propterea quòd ſedentem Aquilam aues reliquæ infeſtare conſueſſent, cuiuſmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum eſt, cùm Epheſo ad Cyrum iter arriperet: dexteræ enim Aquilæ quæ ſedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandæ, vt poſtmodùm probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum eſt, quòd vna omnium animantium idem apud gentes, nationéſq; omnes ſemper indicarit, cùm pleráque alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi feliciora portenderent, infauſta aliis & ærumnoſa magis minitarentur, quæ locis quæque ſuis toto opere commonſtrantur. Verùm Aquila, cui non ſemper proſpera felixque fuit? Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata ſunt, in quibus illa fuerit otioſa? ſiue quis Aſſyriorum, ſiue Medorum, ſiue Perſarum hiſtorias percurrat: ſiue Græcorum, atque adeò Macedonum monumenta réſque præclarè geſtas memorauerit: ſiue Romanorum, qui mox omnium excepêre gloriam, famam celebritatémque, & ſublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquam Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam ſacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij, pauperis alioqui viri, iugo per totum diem inſedit: vnde Phrygiæ regnum Midæ eius filio præmonſtratum. Vel illud potiùs, quòd cùm apud
B Argiuos Heraclidarum familia defeciſſet, ex qua Regem eligere mos illis antiquitùs fuerat, qui Rex creari deberet per oraculum ſciſcitantes, reſponſum acceperunt, Aquilam id oſtenſuram. pauciſque admodùm pòſt diebus, Aquila supernè delapſa ſuper Ægonis domo conſedit, atque ita omnium cõſenſu Ægon Rex creatus. Hieroni quoque Siculo admodùm adoleſcẽti, priuatæ fortunæ homini Aquila, quo primo bello quod iniit, in eius clypeo reſedit, Regem eum aliquando futurum indicauit. Vulgatiſſima ea ſunt quæ de Tarquinio Priſco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abſtulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata eſt, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulanti, Aquila pileum abſtulit, quem in capite cuiuſdam regiæ ſtatuæ depoſuit, id honoris aruſpicibus adoleſcenti pollicentibus. *Iul. Obſequẽs de prodigiis.*

Et quoniam in noſtra deuenimus: C. Marius cùm nidum Aquilæ cum ſeptem pullis puer adhuc in agro reperiſſet, cúmque gremio ſuſceptum ad patrem detuliſſet, is admiratione motus, conſultis aruſpicibus, ſepties penes filium rei ſummam futuram accepit, quòd in tot, quos geſſit, cõſulatibus apparuit, quos eo numero primus omnium aſſecutus eſt. *Portentoſus partus.* *Plutarchus notatur.*
Quamuis Plutarchus, Romanarum quodammodo hoſtis hiſtoriarum, rem ideò fabuloſam exiſtimat, quòd authores tradant Aquilam non vltra duos parere, tametſi Muſæus dixerit ab ea tres excludi, vnum ali, duos abdicari. Cui reſponderi poteſt, id oſtento feciſſe fidem, quod & patri admirationem incuſſerat, præter morem ſeptem genitos: illi enim portentoſi partus Varroni noſtro ſunt, qui longe morem excedunt, vti porca quæ triginta capitum *Qui partus portentoſi.*
C fœtus enixa, Æneæ augurium dedit. Cæterùm, quod ad numerum facit huiuſmodi, Albino etiam ſeptima poſtquam natus eſt hora, conuiuio quod eius celebritati deputabatur, cùm ei fierent nomina, ſeptem Aquilæ paruulæ de nidis allatæ ſunt, & quaſi ad locum circa cunas pueri conſtitutæ: quod omen pater eò procliuius admiſit, quòd rariſſimum eſt in illis regionibus vbi Hadrumentum, huius natale ſolum in Africa, videre Aquilas. In huiuſmodi oſtentum accepit Octauianus, quòd ſibi ad quartum lapidem Campanæ viæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiſo panẽ de manu rapuerit, cúmque altiſſimè volaſſet, rurſus ex improuiſo leniter delapſa reddiderit. Eadem nunquam anteà Rhodi conſpecta, ante paucos dies quàm Tiberius inde reuocaretur, felici admodùm auſpicio in culmine domus eius aſſederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, ſub Caio demum fratris filio Conſulatum adepti, quamprimùm cum faſcibus ingreſſus eſt forum, præteruolans Aquila dexteriore conſedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifeſto. Acie autem Bebryacenſi, priuſquàm concurſum eſſet à militibus, Aquilæ duæ in conſpectu omnium conflixêre, victáque altera, tertia ſubuenit à ſolis ortu, quæ victricem abegit. Ita duobus inter ſe decertantibus Imperatoribus, Veſpaſianus, qui Orienti præerat, rerum potitus eſt. Quin & Maximo, qui turbulentiſſimis Reip. temporibus Imperator electus eſt à Senatu, vt Maximini obuiam iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt, carpentario, auſpicium Imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnem bubulam, & quidem multam in eius cellam proieciſſet, quæ anguſto patebat impluuio, eam denique cùm iaceret, nec quiſquam auderet attingere religionis timore, iterum ſuſtulit, & in proximum ſacellum, quod erat Iouis Præſtitis, detulit. *Suetonius in eiuſdem vita, ca. 94.* *Suetonius in Tiberio, cap. 14.*

Eadem

Eadem oſtento huiuſmodi infantem adhuc Aurelianum vinctum faſciola ſine vlla noxa de cunis ſuſtulit, & in aram quæ iuxta ſacellum fortè ſine ignibus erat, depoſuit. Verùm hæc temerè fortè accidere potuerunt, cùm nulla non die ignobiliſſimis etiam viris Aquilæ ſeſe oſtentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam aſſequitur celebritatem. Oſtenta in aliis obſeruata, quòd eorum qui ad aliquam rerum amplitudinem euehuntur, dicta factáque omnia, quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum inſtar in acta referuntur. Sed demus hoc contentioſis. Illud puto non negabunt, alicuius eſſe momenti, quòd Aquilæ gerendis rebus tam ſæpe ſe duces exhibuerint, & quaſi diuinitùs miſſæ, vel quid agendum oſtenderint, vel quò res euaſuræ eſſent præmonuerint. Cùm natus eſſet Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes ſupra culmen domus inſederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Aſiæque præ ſe ferentes. Ea autem quæ à claſſe in continentem progreſſa, ibique firmata, augurio fuit, Perſas terra, non mari debellandos eſſe, Alexandri ipſius interpretatione, ſecus quàm Parmenio ſentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellam commiſſum eſt, quo nullum vnquam acrius inter eos fuit, Aquila paululùm ſupra caput Alexandri placidè volitare viſa, nec armorum ſonitu, nec gemitu clamoréve vllo morientium territa, diúque circa Equum ipſius regis pendenti magis quàm volanti ſimilis apparuit, præſagio, vel indicatione potiùs, quò res euaſura eſſet, manifeſtiſſima. Augurium huiuſmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cùm is exercitum in bellum ageret, ipſo profectionis die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat veluti ducem viæ prouolaſſe, longúmque per ſpatium, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientium, & alitem ſaluere iubentium, terrefactam, ita iter continuaſſe, vt haud dubiè magnæ & proſperæ rei omen acciperetur. Eiuſmodi auſpicij lætitia Vitellio fuit, copia aduerſus Othonem præmittenti, ſiquidem, à parte dextera repentè Aquila aduolauit, luſtratiſque ſignis ingreſſos viam ſenſim anteceſſit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum XV. millia tantùm ducenta & viginti millia Crotonenſium profligarunt, qua pugnabant parte Locri, Aquila ab acie nunquam receſſiſſe fertur, eóſque tandiu quoad vincerent circumuolaſſe. Quid quæ Deiotaro Regi augurium dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obſecuturus cùm eſſet, conclaue mox illud, vbi Rex manſurus erat, ſi ire perrexiſſet, proxima nocte, corruit. Eadem Mario reditum cum ſumma gloria triumphabundum pollicita eſt, cùm Anguem arreptum vnguibus dilaceraſſet, & in aquas abieciſſet, & in occaſum inde verſus abuolaſſet: quæ Cicero luculentiſſimis carminibus in Mario decantauit.

D

I. Pierij ſuperſtitio.

E

Val. Max. lib. 1. cap. 5.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMNIBVS igitur nationibus & gentibus Aquilam in oſtentis Imperij magnitudinem portendiſſe, multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ ſint Aquilarum ſpecies, eam Ægyptij ſacerdotes in regio hoc ſignificato deligebant, quæ à nigricanti colore Fulua poteſt appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, *regnum*, vt Horatius ait, *permiſit in aues vagas*: in ea regiæ virtutes omnes eluceſcunt: quippe quæ viribus omnium præſtantiſſima vna fœtus ſuos alit atque educat: vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, ſtrenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, verùm quadam etiam modeſtia prædita: ea non clangit, non lippit, non murmurat, ſed regios denique mores, regiam prorſus maieſtatem in omnibus imitatur. Quinetiam, inuenias homines eo naſo præditos, cuiuſmodi Aquilæ roſtrum eſt, pro regiis æſtimari ſolitos. Quod Plato tradit, & Plutarchus receptum aſſerit. Perſæque hominum id genus mirum in modum commendabant, eiuſmodique fuiſſe Cyrum, hiſtoriarum authores tradunt, atque ea ſe ſpecie factum gloriari ſolitum. Sed quoniam roſtri τὸ γρυπὸς illud eſt, quod iſti regium exiſtimant animaduertendum duplex eſſe τὸ γρυπὸς genus: vnum cui à fronte ſtatim naſus inſurgit, id impudentis animi ſignum ponit Ariſtoteles, ſimilitudinémque eam ad coruum propiùs accedere: alterum, cui naſi curuatura ſeparatur à fronte, circáque medium intumeſcit, & in vnci ſpeciem exit. Hoc eſſe magnanimitatis indicium, & ad Aquilam referri, Philoſophus idem tradit. Meritò itaque Pyrrhus quoque multis à ſe rebus magnificè præclaréque geſtis, Aquilæ cognomento plurimùm gaudebat: quanquam ea erat modeſtia, vt non omnem ſibi rerum geſtarum gloriam vſurparet, ſed bonam eius partem in milites transferret. Nam cum aliquando rebus bene geſtis domum rediiſſet, illúmque milites Aquilam appellitarent: *Per vos*, inquit, *Aquila ſum, quis veſtris armis veluti pennis ſubleuor.* Vidimus eius numum, in quo Aquilam cum fulmine ſub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronam flexis, cum inſcriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ: ab altera parte caput eſt, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipſius eſſe dicunt: nam inſcriptio Epirotarũ videtur ad Regem ſpectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicũ eius eſt, qui ciuem ſeruarit, in hoc numo glandes Chaonias, & oracula Iouis Dodonæi ſignificare poteſt. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrum reginam ab Ioue declaratam, veluti Delphinum piſcium, vtriuſque pernicitate genus omne ſuum exuperante. Hinc idem ait, Aquilam in ſceptro Iouis præfigi ſolitam. Neque verò mirum, Pindarum vbique honoris tantùm Aquilæ tribuiſſe, cùm Aquilæ apud Thebanos non aliter inter numina colerentur, quàm Cynocepali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuêre, & vt ſumus paſſim totis his Commentariis oſtenſuri, pro diis habita.

Fulua ſuper omnes Aquila habita.

Naſi aquilini Typus.

F

Pyrrhi apophtegma, & numus.

APOTHEOSIS.

A

CVM igitur Imperatorem atque regem Aquila deſcriberet, eorum etiam iuſtis dedicabatur, qui filiis ſuperſtitibus decedebant: eos enim inter diuos referre mos erat: cuiuſmodi morem Herodianus in Seuerianis iuſtis latiſſimè proſequitur, ex quibus Aquila, ſimulac ignis pyræ ſubiectus eſſet, ex intimo ſuggeſtus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cœlum referre videretur, eámque in numiſmatis videre eſt, nõnunquam cum ſpoliis, nonnunquam cum faſtigio: ſic enim ſuggeſtum illum, in quo cadauera Principum cremabantur, Cicero videtur appellaſſe, cuius formam apud Herodianum legimus, & in pleriſque numis conſpicimus. Vſque adeò verò ſunt Imperatoribus Aquilæ dedicatæ, vt ne in extremo quidem vitæ eos deſeruerint, déque cœlo, quibuſcunque modis poſſent ſigna dederint, ſi qua poſſet ad ſalutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero ſigna mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus ſibi viſus eſt per nocturnam imaginem in cœlum rapi. Et Octauianum Auguſtum, cùm luſtrum in Campo Martio magna populi frequentia conderet, Aquila ſæpius circumuolauit, transgreſſaq; in vicinam ædem, ſuper nomen Agrippæ ad primam literũ ſedit, vnde aruſpices interpretati ſunt, eum paulò pòſt mauriturum, quod haud ita multo pòſt euentus comprobauit. Videre autem eſt in numo, cuius inſcriptio eſt DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilam igni ſubiecto, quod ego ad iuſta eius retulerim: quamuis nonnulli ſacrum eſſe putant, propterea quòd Imperatoriora, quæ Græci Hecatomben appellant, ex centum Leonibus & centum Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiã, quòd tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Auguſtum, de quo nihil tale memoriæ proditum. In numo, cuius inſcriptio eſt, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila eſt pilæ inſidens, quaſi eum ſupra cœli conuexa ſublatum eſſe velit innuere: nam altera inſcriptio eſt, CONSECRATIO. Atque hæc in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquam cum fulmine, nonnunquam etiam Antoninum ipſum inter alas geſtans: nonnunquam verò cubicularem lectulum in cœlum tollens, cum inſcriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunenſi in agro reperiuntur argentei, ex vno latere pulcherrimum ipſius Antonini caput habent cum inſcriptione, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam aræ rotundi ambitus inſidentem, inſcriptio, CONSECRATIO. Verùm etiam in Veſpaſiani numo Aquila eſt quæ pilam geſtat, atque eiuſdem alis tabernaculum corymbis & ſertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipſe ſceptrum ab Aquila recipere videtur, quaſi illi ab Ioue delatum eſſet Imperium, quod & inſcriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuæ Sabinæ Auguſtæ Aquila eſt cum fulmine, & inſcriptione, CONSECRATIO, quamuis in fœminarum iuſtis Pauo, non Aquila, eſt adhiberi ſolita: de quo in Pauonis commentario

Aquilæ Principum iuſtis dicata.

Propter perſpicacitatẽ, vtinam non propter rapacitatem.

Suetonius in Auguſto.

B

Octauiani Auguſti numus.

Pertinacis numus.

Antonij Pij numus.

Hadriani numus.

Sabinæ Auguſtæ numus.

REX PIVS ET MISERICORS.

SED iam nos appellant Aquilæ virtutes, illáque in primis, quòd pium & miſericordem Regem, qui ſcilicet victum & neceſſaria inopibus eroget, oſtendere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregiè prædita eſt, Oſſifragam appellant: ea enim pullos, quos ſub Aquila, vel montana Ciconia, inuida illa inquam, & famelica, quam Græci γυπαίετον, noſtri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eiicit, parentes adhuc operam deſiderantes, cùm volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad ſe recipit, atque educat, benignéque tuetur, dum quantũ ſatis ſit adoleuerint.

C

Oſſifraga dicta.

BENIGNITAS.

QVÆ quidem manſuetudo fecit, vt iuniores (nam apud Ægyptios commentum huiuſmodi non inueni) ſi benignitatem commodiſſimo hieroglyphico explicare vellent, Aquilam cũ alia quauis alite ex eadem olla cibum capientẽ, fingerent. Sed quoniam in Aquilæ benignitatem incidimus, miſſum illud facere non poſſum, quod admiratione dignum apud Plutarchum legi, vt ſi cui argumentum placuerit, totius hiſtoriæ ſcenam ſibi pingendam curet. Cùm peſtis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerũt mali vim ceſſaturam, ſi quotannis nobilem aliquam virginem immolaſſent. Obſecuti Lacedæmonij, oraculi fidem approbauerunt. Fortè verò euenit vt Helenæ ſors obtigerit, quæ cùm mactanda duceretur Aquila deuolans ſacrificuli gladium abripuit, & ad armenta delatum ſuper iuuencam demiſit, cuius prodigij argumẽto παρθενοκτονία, id genus ſacrificij ſublatum eſt, quod memoriæ prodidit Ariſtodemus. Idem olim eueniſſe Romæ in Valeria Luperca, & eadem de cauſa, tradit Ariſtides Italicarum rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat.

Virginis cædes.

RELATA GRATIA.

CRATES verò Pergamenus, quod & Steſichorus Poëta poëmate proſecutus eſt, hiſtoriam ab eiuſmodi beneficentia non abſimilem recitat. Nam cùm decem & ſex

ſex meſſores quendam è ſociis aquatum miſiſſent, reperit is apud fontem Serpentem, qui complexus Aquilam arctiſſimis eam ſpiris implicitam ſuffocabat. Ille, falce meſſoria armatus erat, audacter progreſſus, ferro Serpentem diſſecuit, Aquilam liberam abire permiſit: cúmque hauſta in vrnâ aqua rediiſſet, ſociis ſingulis poculum miniſtrauit, mox cùm & ipſe quoque bibere vellet, præſto adfuit Aquila, quæ poculum ab ore diſpulit eiectum procul, dúmque meſſor factum miratur, & Aquilam quam probè nouerat, increpat, eámque apud ſocios ingrati animi ream agere meditatur, videt eos & hic & illic concidentes vitã exhalare: vnde ſimul & aquam, quam illi biberant, veneno infectam, & ſe periculo ſubductum intellexit, beneficiúmque in volucrem optimè collocatum, manifeſtiſſimè cognouit. D

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

Aut Aquila culicem αἰξύπιος τῶν ἐμπίδα. ſub. nõ curat.

QVANTVM verò illud eſt, & verè regium, quod Aquila eſt conuiciorum contemptrix? Vnde nonnulli commenti ſunt Aquilam figurare ſtatu immobili concidentem, nulla pennarum aſperitate terribilem, neque hiatu roſtri minacem, iuxta hanc Cornicem ſummitt ere, eo geſtu, vt & laceſſere, & conuicia facere videantur, ſi conuiciorum contemptorum hieroglyphicè referre voluerint. Cornicem enim aiunt ſolere Aquilam laceſſere, & in certamen quodammodò prouocare: E illam verò, non plus Cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm Elephas Culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

Pygargus dicta,

SED ENIM ab his diuerſa ponere videntur Ægyptij ſacerdotes, qui moroſum patrem, & difficilicem admodùm in filios, per eius generis Aquilam cui Pygargo nomen ab albicanti cauda eſt, ſignificari voluerint, ſiue hæc γυπαιετὸς ſit, de qua ſuperiùs: ea enim maximè omnium animalium pullos faſtidit ſuos: vt non immeritò Plotinus eos qui ſine ratione modóq; ciuitates, atq; imperia gubernanda regendaque ſuſceperint, poſt obitum per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Baſilius in hoc ingenium Aquilæ, & in educanda prole ſua iniquiſſimam appellat.

SOLITVDO REGNI.

Malum vbi plures regnant.

QVOD verò per Aquilam regni ſolitudinem intelligimus, ſunt qui factum ea ratione defendant, quòd regium eſſe dicant, vnum è filiis hæredem inſtituere, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, ait Ouidius,

Non bene cum ſociis regna Venuſq́, manent.

Et apud rerum ſcriptores quotidie legimus, potentiſſimas vrbes euerſas, clariſſima deleta regna, illuſtres familias extinctas, & in populos omnia malorum genera debacchari cœpta, ſimulac poteſtas regia pluribus fuerit communicata. Quinetiam Iſocrates, quamuis de regimine multa quoquo verſum diſputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum ſumpſerit, videatur, æquabiliorem tamẽ ciuibus monarchiam oſtendit: propterea quòd illa ambitiones, omnium popularium F diſſenſionum ſemen, extinguat, quod cùm Ariſtoteles quoque mirum in modum approbaret, Homeri ſententiam ſecutus, quòd diſputationibus ſuis pondus adderet & authoritatẽ, verſum eius citauit:

> οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω,
> Εἷς βασιλεύς.
> *Multos eſſe duces haudquaquam proderit: eſto*
> *Rex vnus.*

Non indecenter igitur Aquila, vt vulgato per Ariſtotelem Muſæi verſu fertur,

Tres parit, atque duos nido eiicit, educat vnum.

Sed, vti ſuperiùs oſtendimus, ſpecierum diuerſitas in eo genere efficit, vt contraria ſuper alitis natura authores ſcribere videantur. Vtcumque verò, educationis huiuſmodi ratione habita, per Aquilæ pullum ſolitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

Pennarum Aquilæ vis,

QVINETIAM iidem ſacerdotes Ægyptij potentiam cuiuſpiam, quæ ſociis & amicis omnibus pernicioſa eſſet, per Aquilæ pennas ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidem ea vis eſt, vt aliarum auium plumas, ſi commiſceantur, intertetere, & quodammodo deuorare videantur, quod & in tergoribus Pantheræ atque Hyænæ identidem fieri compertum eſt. Pantherinum quippe tergus Hyænæ cedere ſuo loco diximus. Eandem inter iuglandem & quercum antipathiam eſſe, ſcribit Plinius, tanto quidem naturæ diſſidio, vt ſi quercus iuxta nucem iuglandem ſata ſit, prorſus emoriatur. Eſt & illud

A illud huic miraculo perquam ſimile, quod de cardamo fertur. Olus id apud Perſas vſitatiſſimum, cuius natura eſt humorem omnem terræ ad ſe ita attrahere, vt reliquæ circumpullulantes herbæ cogantur exareſcere: de quo prouerbium eſt apud Ariſtophanem. Id alio vocabulo Scaphon vocant, Iberis eſt Dioſcoridi, Ægyptiis Semeth, Naſturtium Romanis. Cauſam verò ſuper Aquilæ pẽnis Philoſophi commentantur, quòd cùm auis ipſa ſit omnibus aliis infenſa, deriuet vis ipſa animalis in res quoque eius inanimes, per ſympathiæ contagionem. Alij peſtiferam malcolentiæ vim quandam ineſſe aliti deprehendére, propter quam tacta ab ea facilè computreſcant, indicio eſſe reliquias eius heſternas neque ab ea ipſa, neque ab alio quopiam animalium repeti. Permeare verò contagionem eam etiam in pennas, quæ alienas, iuxta ſe poſitas adurere propemodùm pro comperto traduntur. Ita eius qui rerum ſumma potiatur maieſtas, fulgore ſuo reliquos obſcurat, & veluti micantiſſimum Solis iubar, vbi exortum fuerit, lucem omnibus ſtellis intercipit. Obiiciunt alij hoc in multorum Principum tyrannidem & rapacitatem, quibus non ſine rerum tuarum iactura poſſis adhæreſcere. Quomodocumque autem quiſpiam acceperit, natura hoc comparatum, vt debiliora à validioribus abſumantur.

Hinc Coel. Rhodo. Cardamo ſimilis, in præpotentes. Dioſc. lib 1. cap. vltimo.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN Diuinis literis, quæ rem hanc auſteriùs tractant, Aquila, Gryphus, Haliæetus, & Miluius rapacitatem ſignificant, & à ſacris vt immunda reiiciuntur: per quas alites, vt ſignat Heſychius intelligimus eos, qui ſublimia quidem perſcrutari videantur, cœli quippe motus & rationem ſtellarum, ſitum atque naturam, quæq; ſuperioribus in elementis igne & aëre fiunt varietates, contemplationi
B vigiliisq;, non ſua tantùm cauſa ſed aliorum etiam inſtitutionibus dediti, vita tamen & impuri ſint & malefici, dum vel inſidias aliis intendunt, vel ſordida quæque conuenantur, ſuarum ita rerum ſatagentes, vt ad commoditates ſuas omnia contrahant, inexplebilique auaritia æſtuantes, non ſuis tantùm fruantur, ſed imbeciliorum quoque bona diripiant, qualem Hieronymus notat lib. de Viuendi forma, ad Ruſticum monachum, ſuper Eremita quodam, qui publicas priuatáſque eleemoſynas in ſuum, & ſuorum tantùm vſum verterat. Ita enim ſcribit: *Vidimus & planximus Crœſi opes vnius morte deprehenſas, vrbiſq́, ſtipes quaſi in vſum pauperum congregatas, ſtirpi & poſteris derelictas.*

MALVS DÆMON.

NON imperitè igitur Aquila diuo Gregorio malignus eſt ſpiritus, animarum raptor. Vt verò ea quæ de pernicioſa dominatione dicta ſunt, quæ omnia ad mundi huius Principem accõmodari poſſunt, iam pręteream us, habet & hoc proprium Aquila: quòd piſces ab alto aëre conſpicata, eos præcipiti curſu delapſa rapit. Piſces verò animarum hieroglyphicum eſſe, dictum Commentario ſuo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

Fatis aliquatenus pro uerbiũ Aquilam volare doces.

ADIVNGVNT ad hæc Ægyptij ſacerdotes, Regem rerum tantùm ſuarum ſatagentem, neque aliorum incommoda calamitatéſve miſerantem, per quam propoſuiſſent Aquilam oſtendi, eã quippe in aſtruendo nido ſolicitam: illa ſiquidem, in ſolis excelſis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omninò lõgè ſublimiùs auolat, quàm, volatilia reliqua. Hinc fit, vt ab aliarum auium conſortio atque conſuetudine ſeſe abducere videatur, qui quidem pleriſque Regibus mos eſt, qualem in
C Hadriano ſexto Pont. Max viro Batauo vidimus, qui humanam omnem conſuetudinem ita aduerſabatur, vt non niſi propria vel vtilitate, vel neceſſitate cogente, ſui videndi copiam faceret. Quòd ſi, quod raròadmodùm vidiſſes, ſpatiatum in ſubiectos Pontificio palatio campos obequitaret, nullis accitis comitibus, nullo, vt Pontificum mos eſt, æris tinnuli ſigno dato, iter arripiebat: ſimulac principes, antiſtitéſque & cohors reliqua ex officio aſſecuti eſſent, Equum ipſe, nullius ſalutationem moratus, citatiore greſſu perurgebat, conſpectúmque omnem hominum, tanquam nihil ad ſe eorum ingenium pertineret, effugere properabat, ſéque in intimas palatij latebras occultabat.

Hadriani VI. P. M. viuẽdi modus.

PRÆ FAME MORIENS.

Fame mori miſerrimũ. Homerus Odyſſ. μ. Plato lib. 3. de Repub. Αετὸ γῆρας. E Plin. lib. 10. cap. 3. Ariſtoteles li. 9. de Natur. Anim.

QVOD ſi hominem eo mortis genere periturum, quod Homero Platoníque omnium eſt miſerrimum, iidem ſignificare voluiſſent hieroglyphicum habebant Aquilæ, cuius roſtrum eſſet enormiter incuruatum: ſeneſcẽtibus enim Aquilis roſtrum ſupernum accreſcit adeò, incuruatúrque ſubinde magis ac magis, vt nulla demùm aperiendi data copia, inedia plerunque deficiant & extinguantur. Hinc illa in bibaces, *Aquilæ ſenectus*, exprobratio: quippe quæ amiſſa edendi facultate, humorem aſſiduè ſorbillare cogitur, vitámque aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac ne vſquam deſint Græcorum fabulæ, commenti illi ſunt, fuiſſe olim hominem, qui hoſpitem affeciſſet iniuria, proindéque deorum ira in Aquilam commutatum, inque ſceleris pœnam eo affectum malo, vt fame conſumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADDVNT alia quædam iuniores, vt illud ex Pſalmo interpretentur, *Renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua*, quod neſcio cur nonnulli legunt, *Reuocabitur*, cùm Græcè ſit ἀνακαινισθήσεται. Diuus

Pſalmo 102.

R

Hieronymus Aquilam ait, vbi conſenuerit, pennis ſupra modum grauari, ideóque fontem ab ea quæri, cuius aſpergine pennas egerat, quibus leuata colorem intra ſe colligit, ſanarique tum primùm oculos, mox ab immerſatione, in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait vi nimiæ ſenectæ implumes fieri, & nido eclatas à pullis ſuis viciſſim miniſtrantibus paſci, donec deterſo ſenij veterno, cum pennis volandi etiam vſum recipiant. D. Auguſtinus Aquilam ait ſenio grauatam roſtri immodicè creſcentis aduncitate eò redigi, quod paulò antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum vllo pacto capere poſſit, impulſam itaque naturæ vi, collidere roſtrum ad petram, cuius attritu excuſſa ea parte quæ redúdabat, ad cibum redire, atq; ita ex eo ſenio reparari, vt omninò iuueneſcere videatur. Noſtri petram loco hoc Chriſtum intelligunt, próque roſtro obunco, prauitatis peruerſitatisq; opera, quòd Phyſiognomici eius figuræ naſum, vti ſuperiùs dictum, iracundiæ & rapacitatis indicium eſſe volunt, huiuſmodique homines auaros plurimùm alieni appetentes, & vltionis ſtudioſos inueniri. Vitia verò hæc non alia excuti ratione, quàm per Chriſti diſciplinam queunt, atque ita pro iuuentutis renouatione animi depurationem intelligunt. Corpus enim noſtrum ab adoleſcentia pergit in ſenium: verùm anima ſapientis, pij probatique viri, à ſenecta in adoleſcentiam tranſmittitur, atque ita homo hic exterior flacceſcit, & deficit indies, interior verò eo magis vigeſcit ac renouatur, quo diutiùs in iuſti honeſtique meditatione exercitióque vitam degit. Tale aliquid apud Platonem inuenias, dicente Socrate, *Tunc ſana mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebeſcere.* D

APOSTOLI.

Aquila Apoſtoli.

QVOD verò legitur in Euangelio Matthæi, *Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilæ congregabuntur*: per cadauer, Adamantius Dominicæ paſſionis myſterium interpretatur: per Aquilas, Apoſtolos, de quibus etiam dixerit Eſaias: *Aſſument pennas ſicut Aquilæ, & current, & non laſſabuntur, & ibunt, & non eſurient*: ſiue vt alibi legitur, *Current & non laborabunt, iter facient, & non laſſabuntur.* Huic interpretationi adſtipulatur etiam Eucherius, qui loco hoc Euangelico pro Aquilis, ſanctas animas accipi tradit, & Salomonicum illud, *Via Aquilæ in cælum*, de Chriſti aſcenſu intelligi debere contendit. Quòd ſi ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma, ſiue illud Speuſippi fuerit, in Platonis ſepulchrum, quem vt diuinum antiquitas vniuerſa venerata eſt, cuius ille animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in Aquilæ ſpeciem agnoſcit: E

Epigrāma in Platonis ſepulchrum à D. Laertio in Platone.

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τινὲς, εἰπὲ
Ἀςερόεντα θεοῖς οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτων@, ἀποπταμένης ἐς ὄλυμπον
Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab aſtris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PINDARVS cùm aliis pleriſque locis, tum præcipuè Nemeis, ingenij promptitudinem & velocitatem per Aquilam oſtendit, ſumpta ab eo comparatione, quòd prædam etiam valdè procul diſtantem mira pernicitate nanciſcatur, viſûque ita polleat, vt profundiſſima quæq; proſpectet, quæ omnia ingeniorum acumini ſunt accommodata. Idem, cùm Bacchilidis, & æmulorum ſuorum gloriam eleuat, Coruos illos, ſe vnum Aquilam iactat, quòd promptiſſimo ingenio nihil non concipiat quantumlibet arduum, & à terra mariq; remotum, mox & ſtyli velocitate quæcumque conceperit aſſequatur. Ad huiuſmodi rerum amplitudinem alludere mihi videtur Ariſtophanes, Auibus cùm Athenienſibus aut adulaturus, aut eorum ſpes inanes eluſurus, ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Athenienſes, fore vt tanto vrbes reliquas poſt ſe interuallo relinquerent, quanto Aquila reliquas aues volatu ſuperat. Et Soſithei dictum illud celebre ſuper vi eius impetuoſa: F

Aquila in nubibus oritur.

Εἷς μυρίους ὄρνιθας αἰετὸς σοβεῖ.
Vna Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATQVE Aquila hac quidem de cauſa Nili fluminis hieroglyphicum in ſacris Ægyptiorum literis habita: quoniam enim Nilũ perniciter currere, tantáq; profunditate inſurgere, obſeruatum eſt primùm Promethei tempore: eam enim fuiſſe Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor diſcerperet: quippe cùm cauſas incrementi perueſtigare non poſſet, ab Hercule demùm Aquilam cohibitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim foſſarũ deriuio coërcuerit, Prometheique omnes exundationis cauſas edocuerit. Inter autem vetuſta Nili cognomenta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nonnulli dictum putant, vtpote qui, vt Maro ait, *viridem Aegyptum nigra fœcundat arena*, & æquora ab colorari Catullus inquit, noménque illi è limo quem trahit, factum aiunt Etymologici: nam mare in longa inficit ſpatia, éaque de cauſa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Auſonio, & aliis: idque etymon in nomine à nigrore Feſtus & Seruius agnouêre.

Natalis Com. lib. 4. cap. 6.

μέλας niger.

ALTA

ALTA COGITATIO.

A NON defuêre tamen, qui Aquilam huiuſmodi Promothei cor abrodentem, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem ſignificare contenderent. Sed ne diutiùs in Prometheo hæſitemus, quæ noſtri ſuper Aquila ſenſerint, potiùs aperiamus.

Auctores Theophraſtus & Aeſchilus.

DIVVS IOANNES.

SANE' homines cùm ſolam auium omnium Aquilam eſſe diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela geſtare crediderit, inde perſuaſi ſunt, quòd eam omnium maximè oculo valere conſpexerant, longiſſimóque interuallo minutiſſima quęque diſcernere, Homeri ad hoc accedente teſtimonio ita dicentis:

ὥς αἰετὸς ὅν ῥά τε φασὶν
ὀξύτατον δέρκεσθ' ὑπουρανίων πετεηνῶν.

Vt Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præſtare volucres
Ante alias, quotquot cælo ſpatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, vt neq; ipſum vel Aquila, quæ tam acutè videt, inſpexiſſet. Hinc Theologi noſtri D. Ioannem Euangelij ſcriptorem per Aquilæ hieroglyphicum à diuinis illis vatibus præmonſtratum deprehendêre. Sanè Aquilam (vt nomen etiam interpretemur) ab acutè videndo dictam nonnulli ex veteribus aſſerunt, vtpote qui Aquilam quaſi aculam ab acumine dictam velint: quamuis, vt paulò antè dicebamus, alij ab aquilo colore vocem ducant: eſt enim aquilus color fuſcus & ſubniger, ab aqua denominatus. Vtcumque autem, acutiſſimi viſus Aquila eſt Ioannes, qui oculi acie in altiſſimæ diuinitatis receſſum directa, præ omnibus maximè ſuperioris naturæ ſecreta reuelauit, cuius facies Ezechieli viſa ſupremum ex quatuor locum obtinere, qui ad abolendam Abionitarum hæreſim, quæ Chriſtum hominem tãtùm, non Deum etiam aſſeuerabat, ad altiſſima remotiſſimáque rerum principia præpetibus euolauit pennis, déque penitiſſimo diuinitatis nido nitidiſſimas ac maximè pellucidas illas gẽmas ſurripuit, quæ poſtmodùm intuentium oculis quantumlibet conniuentibus, hallucinantibúſque micantiſſimi luminis claritatem attulêre. Illic enim erat lux vera, quæ ſola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumq; rerum omnium λόγος initio fuiſſe, atque penes Deum, ipſum denique Deum, ipſam eſſe rationem, quæ apud nos ſub Verbi nomine recepta eſt: vt reliqua miſſa faciam, tam multis diuinæ ſapientiæ luminibus illuſtrata Hæc eſt denique illa Aquilæ volitantis effigies, diceret Irenæus, quam ſacri præuidêre vates, quæ Ioannis noſtri beneficio, ſpiritus in Eccleſia aduolitantis gratiam manifeſtat. Nam hic altè exorſus principium, quod à patre eſt, effigiem Verbi, qui refertur in filio, & præclaram eius generationem enarrat: tãta cum fiducia rem tam arduam aggreſſus, vt Aquilæ ſymbolo meritò figuretur. Ioannes, inquam, ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur hieroglyphico, ipſa ſuſceptæ lucubrationis materia ſublimis, ait Eucherius, & ab ipſo rerum principio repetita, in cauſa fuit. Proinde cùm volatu ſublimi in ipſam Dei omnipotentis aulam elatus ſit, & oculorum aciem viſu præpollens, in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo anteà mortalium ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium: *In principio erat Verbum.* B

Hinc Horatius, —Cur in amicorũ vitiis tã cernis acutum, quam aut aquila.

Aquilæ etymũ, eiúſque ad D. Ioannem relatio.

STATVTA FIRMITER SEDES.

C HOc quoque ſacerdotum Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quæ ſaxum geſtaret, hominem ſignificare, qui firmam ſtabilemq; in ciuitate, locóve aliquo, ſedem ſibi poſuiſſet: illa enim ſimulac nidum ſibi comparauit, quò poſſit firma & inconcuſſa rem ſuam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neque aliam huius rei cauſam ſacerdotes illi tradidêre, ſatis habentes conſtructi nidi firmitatem per huiuſmodi argumentum indicaſſe. Nam & firmandis nauibus, priuſquam anchoræ vſus repertus eſſet, id opis ſaxa contulêre, id quod Apollonius Argonautas feciſſe ſcribit, vt minimè mirum ſit, ſaxum, etiam in Aquilæ nido poſitum, inſeruire ſtabilitati. Cæterùm, lapidem hunc eum eſſe credere poſſumus, qui ἀετίτης appellatur, *Aquilinum* Latini dicunt, ad multa remedia vtilem, adq; id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum inſidias cuſtodit. Idem muliebribus fœminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodeſſe, pariundique facilitatem inducere competitur. Eo incenſo morbum Herculanum, hoc eſt, furorem qui plerumque ex atra bili accidit, qua potiſſimùm Herculem laboraſſe tradunt, explorari putant. Inædificati nido aſſerunt authores noſtri, nihil igne deperdere, prægnantem eſſe, alio velut in vtero ſonante. Sed vim illam medicam non niſi in nido direptis pollere, magorum tradit ſuperſtitio: neque tamen in omnium generum nidis inueniri, ſed Melænacti tantùm, Pygargi, Morphni, ſiue vt Homerus, Percni, atque Gneſij Duas verò Aëtitis ſpecies agnoſcit Zoroaſtres, vnum denſum & ſolidum, alterum rarum & inanem, ineſſéque ſolido vim illam perficiendi fœtum, & vſque ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa ſuper lapide ſignificata, quandoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerum ſtabilimentum Ægyptij ſignificare commenti fuerant, éaque fir-

Saxum loco anchoræ.

Aquilini lapidis ſpecies & vtilitas.

Auctor Plinius lib. 36. capit. 21. & Dioſcorides lib. 5. ca. 108. Plinius lib. 10. cap 3. hæc omnia.

mitas ad Capitolij immobile ſaxum referenda videbatur, quæ que veteres paſſim de cultu lapidis ſanxiſſent, vtq; vel nomen ipſum magni inſtar numinis aliquando habitum, quæq; hic pietas noſtra de petra ſentiret: ſed quoniam nobis cum Aquila res erat, quæ lapidis eſſent, in commentario quod eſt ſuper ædificiorum partibus, transferre, ibique commodiùs de argumento huiuſmodi diſſerere conſtituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia ſupereſſent. D

TERRARVM DOMINATIO.

Ezech. c. 16. ET vt longo circumuecti circuitu rurſus ad Imperij ſignificatum reuertamur, noſtræ etiam ſacræ literæ, per Aquilam terrarum dominationem intellexerunt, vbi apud Ezechielem legimus: Aquilam viſendæ magnitudinis, quæ latè paſſis alis, immanique membrorum ductu: oppleta plumis, varietate inſignis, vnguibus ferox & minabunda, præpeti volatu ad Libanum applicuerit, Cedrique inde medullam, tenellóſque ſurculos euulſerit, tota aliorum frondium ſummitate decerpta: ad hæc, ſuccisis etiamnum vitium ſeminibus, quæ omnia Babylona tranſlata ſunt, ibique ſata. Neque huic abſimilem alteram adiecêre, quæ vitium earum palmites deprædaretur. Per priorem illam noſtri aiunt, Nabuchodonoſora Babyloniæ Regem interpretari; per alteram hanc, Ægypti tyrannum, quorum prior Hieroſolymam cepit, & populum cum Rege ipſo Sedechia principibuſque aliis in captiuitatem abduxit: alter verò, cùm bellum aduerſus Aſſyrios mouiſſet, Iſraëliticum populum ſeruitutis affectum tædio ad ſe traduxit. In vtroque Rege, Aquilæ hieroglyphicum proponitur, ſed longè latior interpretatio eſt in ea quæ Nabuchodonoſora deſcribit. Alæ ſiquidem diffuſæ, numeroſos indicant exercitus, quos ille ſecum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud ſibi volunt, quàm diuitias, quibus locupletiſſimus eſſet. Varietas plumarum, rerum ab eo geſtarum gloriam indicat. Armorum horrorem, vngues. Libanus, Iudeæ claritatem atque celſitudinem longa annorum ſerie conſpicuam: vnde ille medullam Cedri auulſerit, quippe nobilitatem extirparit, & ſummas quaſque frondes decerpſerit, hoc eſt, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætati ſcilicet infirmæ, pepercerit. Sedenim totam oraculi ænigmatici ſeriem interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia vndecima. E

Aquilæ geminæ pro Nabuchodonoſore, & Pharaone.

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVOD verò initio dicebamus Iuſtinianam familiam aurea inſignem Aquila, alios hùc trahit ex antiquis, quorum claritas geſtaminibus huiuſmodi innotuerit. Sed illud priùs dicam, quod diſſimulandum in huiuſmodi narratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APVD Delphos ſcilicet, duas fuiſſe aquilas ex auro, quod monumentum erat terrarum vmbilicum apud eos eſſe, quem Iupiter ea ratione explorauerit, vt aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidẽte dimiſerit, quæ pernici volatu in aduerſum allapſæ, ſupra Pythona factæ obuiam ſunt: quo loco deſignato, declaratum eſt ibi terræ habitabilis medium eſſe, iſque honos geminis aquilis habitus, vt in templo ibidem excitato, aureæ conſtituerentur. Atque hinc illud innoteſcit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Delphi terrarum medium.

Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythius orbis vmbilicum.

Meminit Nat. Com. lib. 4. ca. 10. Ab Apolline autem ad Reſpubl. & milites tranſire ipſo narrationis ordine inuitamur, ad eorum igitur inſignia quædam oſtendenda calamum conuertemus: gentilem enim ſcutorum vſum, variáſque in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant ſtemmata, cognationéſque tametſi viri haudquaquam contemnendi, eſſe hæc recentioris ætatis inuenta exiſtimarint, nos antiquiſſimi moris eſſe, & hic, & alibi toto opere diſſeruimus. F

LACEDÆMONII.

NAMQVE Aquila, quæ Draconem arreptum geſtet, Lacedæmoniorum rempublicam oſtendit, huiuſmodi enim ſigno literas illi publicè obſignabant. Tradit hoc Ioſephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arij eorum regis ad Hebræos Onia Pōtifice datas, quarum ſententia ea erat, vt profiterentur Lacedæmonij ſe, per Abrahamum Iudæorum eſſe conſanguineos: proinde gentem ipſam hortabantur, vt quæ Lacedæmoniorum eſſent, pro veteri neceſſitudine communia ducerent. Epiſtolam eam Ioſephus ait complicatam figura quadrangula fuiſſe, eóque obſignatam argumento, quòd ſuprà poſuimus. Quòd verò deſignarit epiſtolam fuiſſe quadrangulam, alios atque alios indicat complicandarum epiſtolarum modos, apud hos vel illos extitiſſe: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis ſcribere conſuerunt.

Literæ Lacedæmoniorum ad Hebræos.

CLEARCHVS.

CLEARCHO autem Heracleenſium Tyranno, qui Iouis ſe filium dixit, in publicum prodeunti, aurea Aquila velut argumentum generis præferebatur.

HERCV

A

HERCVLIANI IVNIORES.

EIVSMODI coloris Aquila, quippe lutea trunco inſidens in parma lutei Sapphiri, cuius marginem eodem colore, ſed admodùm dilutiore, circulus ambibat, Herculianorum iuniorum erat, qui ſub Magiſtro militum Præſentiali militabant: quod in antiquis quibuſdam eius militiæ commentariis inueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SENIORES verò Herculiani, cæruleam Aquilam alis vtrimque paſſis habuêre in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quem nigra linea circumducta in partes duas æqui diſtantes diſſecabat. Erant verò Iouiniani, ſiue, vt apud Vegetium eſt, Iouiani, atque Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ ſena millia militum habebant, quos Diocletianus, qui ſe Iouem Latinè vocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule ſe gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus à ſe inditis, appellandos cenſuêre, eóſque cunctis legionibus prætulerunt. Tela verò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabant, eóſque portabant ſcutis inſertos, iiſque opportunè iactis, hoſtes equóſque priuſquam non modò ad manum, ſed ad ictum miſſilium peruenirent, graui admodùm percuſſione conſauciabant, Imperatoréſque illi horum opera bella plurima confecerunt.

Herculiani & Iouiani qui.

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

B IOVINIANORVM autem qui Iuniores vocabantur, inſigne erat Aquilæ apotheoſis, redimiculo ſupra caput impoſito. Ales ipſa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero ſapphirei coloris toto margine complectebatur. E` pectore autem Aquilæ, aureus extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream geſtabant Aquilam in parma cærulea, duóque erãt pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆRVLEI coloris aliquantò diluti Aquilam geſtabant. Quartodecimani, qui ſub Magiſtro militum per Thracas militabant. Ea verò ales in alba parma, inſidebat orbi cæruleo denſioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc ſatis fuerit attigiſſe, ne opuſculum vniuerſum inſignibus & geſtaminibus farciamus. Hæc atque alia pleraque huiuſmodi ſcriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ ſi proſequi velim, nullus vnquam futurus ſit modus: quare manum de tabula, ſitque iam ſuper Aquila ſatis ſupérque declamatum.

*

C

D

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISSIM. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM ALIAS AVES SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVS.

E TIBI verò (SYNCERE ACTI cariſ.) *Phœnicem & Pelecanum, quię in ipſam hiſtoriæ ſeriem quibuſdam veluti laqueis detenti ſeſe inuicem implicuerunt, ſociatique in hunc locum aptiſſimè conuenerunt, Noctuam, Cornicem & Paſſerem, dedicare conſilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de cauſa, quòd veluti ille admirabili quadam inſignis pulchritudine, viſu rariſſimus, poſt longiſſima temporis interualla conſpicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus, ornatuſque per tria fermè Phœnicis ſecula deſiderati, ætate demum noſtra, beneficio, opera, & labore plurimùm tuo ſuſcitati, ſpectandos ſeſe theatris iam omnibus exhibuêre. Pelecanum ob eam, qua præcipuè commendaris, in amicos omnes charitatem atque beneficentiam, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius eſſe prædicetur. Noctuam, quæ tuarum indicium ſit lucubrationum, quas Minerua haudquaquam inuita, elegantiſſimas elaboraſti. Cornicem, ob diuturnitatem, quæ ſcriptis debetur tuis, non modo vno plus ſæculo, ſed perpetuò ſumma omnium commendatione victuris. Paſſerem ab orationis tuæ Veneres cupidinéſque qua nihil ſuauius, neque iucundius excogitari poteſt. Sedenim quæ multa atque præclara de ingenij tui ſublimitate dici poſſent, ea conſulto prætereo, quia tu longè maior es quàm mea te capere poſſit commendatio: quis enim Soli lumen afferre, niſi fatuus quiſpiam aggrediatur? Igitur cum tuo ipſe ſis ſplendore clarus, principatum hinc in literaturæ candore tuum, ſuo ſe præſidio tuentem miſſum faciemus, quódque noſtrum eſt inſtitutum, ad animalium quæ interpretanda ſuſcepimus, ſignificationes conuertemur, quæ quidem quales & cuiuſmodi ſint quamuis tu eas tum ex Græcis Latiniſque ſcriptoribus non ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam ſimul apud Bembum inſpeximus, potes edoceri, quæ omnem Aegyptiorum hiſtoriam antiquiorem, argento atque auro delineatam oſtentat. Quid tamen & nos ſuper his compererimus, ex ipſo Phœnice indicare incipiemus.* F

INSTAVRATIO.

AEGYPTII ſanè ſacerdotes, cùm longa quid annorū ſerie intermiſſum, & iam antiquatum eſſet: quippe ludi, ſacra, ceremoniæ, ſupplicationes, mores, ritúſve aliqui, triumphorum ſplendores, vel quid huiuſmodi, eueniſſétque poſtmodum vt eadem inſtaurari contigiſſet, Phœnicem in huius rei ſignificatum ſculpere conſuerunt. Vnicum enim plerique omnes authores tradunt Orientales habitare ſolitudines, ab omni hominum commercio viſúque ſeparatum. Nomen illi Plinius inditum ait à Phœnice arbore, quæ palma Romanis eſt, ob id, quòd ex Syagrorum genere vna quæ in Chora eſt internoritur, ac ex ſeipſa renaſcitur. Phœnix quoque noſter vbi moriendi tempus ipſemet aduentare præſenſit, poſt annos, quos viuere perhibetur, circiter quingentos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demiſſus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderunt) roſtro ſemetipſum vellicat, acceptoq́; ex eo vellicatu vulnere, cruorem emittit, ex quo primùm ceu vermiculus naſcitur, mox pullus fit alter, forma priori ſimilis: qui quamprimùm pennas indeptus eſt, confert ſe vnà cum patre in Heliopolin, quæ in Ægypto eſt, vbi primum Phœnicem ortum,

D. Hieronymus ad Præſidium, Indiâ habitare ait. Plin. lib. 10. cap. 2. Ortus Phœnicis.

A ortum, ait Athenæus, quò ſimulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna ſua tranſmigrante. Vnde minimè mirum eſt, duos aliquando Phœnices ſimul viſos proditum ab hiſtoriis. Alij ſcribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eādem Soli dicatam vrbem geſtari Smyrnea ſphæra reconditum, quod non inficiatur Adamantius: ſedenim cuius textoris manu obrotunda illa ciſtula concexatur, maximè velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat decimoquinto Metamorphoſeos: vnam eſſe alitem quæ ſeſe ipſa reparet atque reſeminet: nam vbi vitæ ſuæ ſecula compleuit, ſtructo in palmæ alicuius vertice, ex caſia, nardo, cinnamomo & myrrha, nido ſe ſuperimponit, finitiq; in odoribus æuum, inde Phœnicem alterū renaſci de patris corpore: qui cùm ſatis virium per ætatē indeptus fuerit, vt oneri ferundo ſufficiat, nidum è ramis auellat, ſuaq; incunabula & ſepulchrum patris in Heliopolin deferat, atque vt ipſe dicit, reponat ante ipſius Solis fores: res quippe ingenioſiſſimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptiis ſacerdotibus alterum defunctum, illum ſummo cultu ſuſcipi, cui myſtæ iuſta ea ritè redderent, quæcumque in reliquis aliis ſacris animalibus facere mos erat. Quæ verò de nido eius Manilius ſenator togatorū, vt aiunt diligentiſſimus, tradidit, quæq; inde nouis adiectis ad fabulam commentis poſteri licentioſiùs ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod aſſerit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum authorum teſtimonio fabulentur, quæ ſit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obiiciet aliquis Lactantium, ſummum, non inficior, virum: ſed is, vt etiam Ouidius poëma ſcribit, non hiſtoriam. Ego ſanè ſuper Phœnice atque Pelecano, de quo paulò poſt, ſuperq; nonnullis aliis, maiorem his adhibeo fidem, qui eadem in regione, locisque vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati ſunt, ac ea perinde conſpicere aliquando potuerunt, quàm iis, qui auditu tantùm eorum naturas excepêre. *lib. 10. ca. 2.*

Quamuis verò de moriendi modo, deque funerandi ratione ſuper Phœnice ſcriptores diuerſi

B abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt, atque conſenſum, vt Phœnicem nouum ex præmortui corpore fieri nequaquam, inficientur, eſſéque hoc pleniſſimum, atque firmiſſimum futuræ reſurrectionis ſpecimen, Tertullianus aſſeuerat: quippe qui de Phœnice loquens ait: *Ille ſemetipſum libenter funerans renouat, natali fine decedens, atque ſuccedens iterum Phœnix: vbi iam nemo, iterum ipſe, qui non iam alius idem.* Quid expreſſius in hanc ſcilicet reſurrectionis cauſam? aut cui alij rei tale documentum? (de reſurrectione quippe loquitur.) Addit & hæc etiam ſcriptis ſuis: *Et florebis*, inquit Deus, *velut Phœnix*: id eſt, de morte, de funere, vti credas de ignibus quoque ſubſtantiam corpori exigi poſſe. Proſequitur mox rationes ſuas: *Multis Paſſeribus anteſtare nos Dominus pronunciauit: ſi non & Phœnicibus, nihil magnum.* Inde ſubiicit Ironiam; *Sed homines ſemel interibunt, auibus Arabiæ de reſurrectione ſecuris.* Ita ille paſſim acerrimus Chriſtiani nominis propugnator, labentem hanc aciem reſtituere contendit, cui veluti ſacræ innixus anchoræ, vxorem quoque vna eius commemoratione, ad viduali s pudicitiæ obſeruationem adhortatur. *Probè enim vxor*, inquit, *quæ maritum in pace præmiſit, pro anima eius orat, & refrigerium interim poſtulat ei: & in prima reſurrectione conſortium, offertq; annuis diebus dormitionis eius*, & quæ plurima omnium lectione digna proſequitur. *Tertullianus ſuper Phœnice. De viduitate.*

ABSENTIA DIVTVRNA.

VTCVMQVE autem de morte Phœnicis traditum ſit, Ægyptij ſacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutiſſimè domo procul abfuiſſet, per hanc alitem ſignificabant: propter viuacitatem autem, animam hic diuturno tempore verſatam. Nam animi patriam non eſſe corpus, ſed nos hic, quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, ſed Græcorum Latinorúmque authores præſtantiſſimi, noſtraque in primis pietas, paſſim admonuêre. C

SOL.

CVM verò Phœnix vnicus omninò eſſe perhibeatur, & pulchritudine volatilium genus omne longo poſt ſe relinquat interuallo, quippe qui ſit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo, cæruleam caudam roſeis pennis diſtinguentibus, criſtis faciem caputq; plumeo apice, vt Plinius diceret, honeſtatus, ſimulachrum Solis ab Ægyptiis ferebatur, cui, quòd ſolus ſit, à raritate nomen: quo quidem nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille ſuum longè latéque per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu, veluti ſuprema quadam inūdatione diffundit, eàque de cauſa πολὺς cognominabatur, id enim eſt apud Philippum Ægyptij vocabuli ſignificatum voce Græcanica inductum, à multarum ſcilicet dotum opulentia, magnitudinéve: quia omnia ſibi collata latiſſimè ſuperat & excellit.

Phœnix Solē denotat. Plinius ibi. Solis etimū à Macrobio lib. 1. ca. 20.

PRÆSTARE.

AEGYPTII denique cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiuſque beneficio perfruantur quo maximè feruet tempore, prouinciis reliquis quantumlibet remotis, & in Septen-

trionem declinantibus grauis, Ægyptiis ſolis eſt commodus: Nilo tunc ſcilicet exundante. Cùm verò per Phœnicem Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem ſignificabant. Neque tamen ſimplex erat apud eos exundationis vocabulum, ſed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat, atque vti cuiuſquam eſſet in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote claritas, ita eum exundare dicebant. Nos quoque rariſſimos doctrina virtutéque viros, qui longè reliquos antecellunt, Phœnices appellare conſueuimus. Oppoſito verò modo, *Multitudo*, pro vilitate ponitur: vt, *Vnus è multis*, apud Plin. in Epiſtolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus hominibus. Et apud Ciceronem *Multi* ſæpe eodem ſenſu. In ſacris literis Pſalmo 70. *Quaſi prodigium factus ſum multis*, hoc eſt, imprudentibus, inſipientibus & ignobilibus. D

DE PELECANO.

EX eadem ſolitudine Pelecanus occurrit, quam Latini Plateam vt putat Gaza, vocauêre. Nam ſunt qui Plataleam eam apud Plinium vocandam exiſtiment, voce hac ex Ciceronis de Natura Deorum, lib. 2. deſumpta. Idem nomen apud Hebræos Quat, à nonnullis Pelecas, ab aliis Onocrotalus interpretatur. Pelecanum ſanè auem paruam eſſe, quæ ſolitudine delectetur, Eucherius ſcribit. Eſſe tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo, non inficiatur, paſſimque in ſtagnis, & lacuſtribus locis habitare, penè Cygnis ſimile, niſi quòd paulò maiores ſunt. Atque hi forſan Onocrotali, quos Veneri ſyllabis aliquot ademptis Crotos vocant. Deuorant hi conchas auidiſſimè, multitudinémque laxo admodùm ingeſtam gutturi euomunt, atque ita mox quod aptum cibo quaſi coctum abſumunt, cruſtas negligunt. Déque genere hoc dubio procul quæ dicturi ſumus hieroglyphica deſumuntur. E

Quòd colli mergens in aquam rudium edat. ὄνος κρόταλισμός, aſinus & rudius.

INSIPIENTIA.

Pelecani in nidificando conſuetudo.

INSIPIENTEM hominem, quippe qui nullam rerum rationē examinet, per Pelecani hieroglyphicum ſignificari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cùm poſſit in editioribus locis nidificare, veluti prudentiora faciunt volatilia, quæ ita ſe à multorum iniuria ſubducunt, ea, ſatis cum imprudentia ſpatioſas areas perquirat, in quibus terra defoſſa oua ibi edita deponat: quod ſimulac animaduerſum eſt à paſtoribus, vel ab iis qui id genus alites aucupantur, vbi primùm pulli excluſi ſunt, eò properant, & vel aridis Boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum ſepiũt, mox ignem iniiciunt: (ἐμβάλλουσι enim in manuſcriptis codicibus, non ὑποβάλλουσι) Pelecanus autem quamprimùm conſpexit fumum, ocyùs aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quaſſatione quærit extinguere. cæterùm, ignis ventilatione agitatus, vehementiùs incenditur, perſtat illa nihilo ſecius flammas alis, verberare, rata ſe opem ita filiis allaturam: ſedenim contrà accidit quàm ſperarat: quia pennis omnibus ita exuſtis, euolandi facultate priuatur, atque ita minimo negotio capitur. Animaduerte verò in antiquis Hori codicibus eſſe, ὑφ' ὧν καταγκαιόμενος διὰ ἑαυτοῦ τέκνα, non vt in vulgatis, καταγκαιόμενα. Hinc Ægyptij reliqui, qui ſacris initiati non erant, alite hac nulla religione veſcebantur, pietatem autem in filios huiuſmodi, vitio dabant inſipientiæ. Dicebant enim Pelecanum non conſultò, vti Vulpanſeres faciunt, ad id certamen ferri, ſed per imprudẽtiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίας enim, non συνοίας in manuſcriptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauſpicatò genitam ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore proſequentes. Hebræi nomen id huius alitis, quo de ſuperiùs mentio facta eſt, punctis iis præſignant, quæ profanam eam, & à menſis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanum, quæ Septuaginta interpretes cum Ibide, Porphyrione, Cygno, Herodio, & Charadrio nominant, ideò cum his omnibus profanum decreuêre: quòd longiguttures ſunt, ſi nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites ſunt huiuſmodi, cibum non ex aëre, aut ex arboribus aucupantur, ſed vel à terra, vel ex mari fluminibúſve aut ſtagnis, vt Ibis Serpentes venatur, Porphyrion Vermes, Pelecanus & Cygnus Piſces: ex earum figura hominem ſcilicet intelligentes, qui cibo poſthabito cœleſti, terreno paſcatur, aut marino, hoc eſt, mentem ad inferiora deiiciat, diuinóque neglecto cultu, humana quæque, atque ea & ſordida & parum vtilia perquirat. Sordidi enim Vermes, ſordida reptilia. Piſces verò parum conferunt ad nutrimentum: de quibus loco ſuo diſputabimus. F

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

SACERDOTES tamen Ægyptij alitem hanc cum primis ſacram venerabantur, eíque parcendum exiſtimabant, & honoris cauſa nullo pacto vt menſis inferretur, æquum arbitrabantur: cùm factum id, quòd pro filiorum ſalute neci ſe tam atroci dederet, non imperitiæ ſtuporive, aut imprudentiæ

A dentiæ imputarent, ſed incomparabili paterni affectus charitati, ſupremæque miſerationi, qua erga filios maximè omnium afficiatur. Fallere enim venatores, eóſque tranſuerſos ſeducere, on ſine ſpe fugæ, quòd Vulpanſer agit, parui omninò momenti eſt. Femora etiam, quod Vultur facere perhibetur, vellicare, vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquandiu, non magni admodùm eſt cruciatus. Sedenim, in adeò penetrabiles furentis ignis ardores iniicere ſe, eâque perſeuerantia tam cruciabili tormento torreri, ſuprà quàm excogitari poſſit admirandum. Quódnam enim animal tam fatuum, tam ſtupefacto ſenſu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non è veſtigio reſiliat? quod adeò robuſtum atque impauidum, vt accenſam non expaueſcat flammam? Animoſi atque imperterriti ante omnia animantia Leones, illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporiſque vigore præditi, conſternantur ſtatim ad vnius prætentæ faculæ conſpectum, præque timore propemodùm exanimaſcunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiam, audacter accedit, ardorem in mẽbra ſingula intolerabili cruciatu penetrantem ſentit, neque loco dimouetur: exuritur penè tota, neque tantillùm quidem conſternatur: patientiſſimâque conſtantia vigens, ſaluti filiorum intenta potiùs, quàm ſuæ, mortis genere omnium atrociſſimo conficitur, tanta in eo charitas, tantus amor, tanta vis pietatis eluceſcit: & quiſpiam audebit eam ſtuporis inſimulare, & malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc ſententiam Arſinoës recordatio, quæ à Ptolemæo fratre inſidiis & fraude decepta, cùm percuſſores in duos filios impuberes immiſſos à fratre conſpicata, eſſet, complexa eos ad ſe fugientes, ea parte qua vulnera filiis intendebantur, diu corpus ſuum cædendum oppoſuit, multiſque ita vulneribus ſaucia, eorum tamen ſaluti conſulere non potuit: illi enim in matris gremio inter oſcula ipſa truculentiſſimè trucidati ſunt. Quòd ſi Pelecanum ſimili caſu ſeſe morti obiicientem, inſipientem appellauerimus, longè quidem inſipientiorem Arſinoëm dicemus, quæ ita pro filiis trucidari pateretur: cùm præſertim ipſa non ad mortem, non ad vincula, ſed ad nuptias & regni ſucceſſionem à Ptolemæo depoſceretur. Sed tantum abeſt vt vel Arſinoë, vel Pelecanus ſint imprudentiæ damnandi, vt omnium conſenſu meritâ, hoc eſt, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi eſſe iudicentur.

Pelecanus commendatur à pietate in ſuos.

Arſinoës pietas.

B

MISERATIO.

Vt pſal. 101.

Pelecanus Chriſti Symbolum.

SEDENIM, noſtri quoque cum Ægyptiis ſacerdotibus in hoc pingendi genere conſentientes, Pelecanum pro miſeratione ponunt, & Aſſertoris noſtri hieroglyphicum in ſumma cruce ſtatuunt, qui nos ſoſpitaturus, atrociſſima torqueri morte voluerit. Agnoſcit & Eucherius Pelecanum pro Chriſti ſymbolo, quamuis Hieronymus tradit eam pullos ſuos roſtri percuſſu interficere, pœnitentem mox factum, nido in ipſo per triduum lugere, poſtremò ſeipſam grauiter vulnerare, & ſanguinem ſuum ſuper filios effundere, quo illi perfuſi reuiuiſcant: quod alij viderint. Sed quòd eam alitẽ, vt etiã aliis pleriſque perſuaſum eſt roſtro pectus diſſecantem pingunt, vt ita fuſo ſanguine filios alat ſuos, ab Ægyptiorum hiſtoria valde alienum eſt: illi enim Vulturem tantùm, vti ſuo diximus Commentario, id facere tradiderunt, neque non, vt paulò antè dicebamus, Phœnicem, ſed hunc non pietate adductum, vti Vultur, ſed fato ita coactum ſuæ conſulere poſteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & eſcam fameſcentibus ſubminiſtrant: verùm iis quæ à parentibus in eos proficiſcuntur, haud quaquam paria. Quòd verò Celſus perſuaſum facere nititur, eos humanum genus ſuperare pietate, Adamantius hæc ab iis geri natura tantùm duce profitetur.

C

SOLITVDO.

NOSTRÆ autem ſacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, ſolitudinem interpretantur, cuius factum ſe eſſe ſimilem Dauides canit: quia ſcilicet, errabundus tunc per ſolitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationem euitaret, quod vt apertiùs explicaret, nycticoracis etiam ſimilitudinem adiecit, qui quidẽ non luce, ſed tenebris in comparãdis vitæ ſuæ neceſſariis plurimùm fruitur.

Pſalm. 101. verſ. 7.

DE VVLPANSERE.

SED ne longiùs ab hac in filios charitate diſcedamus, inſigne illud quoque exemplum incomparabilis amoris eſt, quòd à Vulpanſere præſtatur.

FILIVS.

FILIVM, vt inquit Horus, vt alij, affectum in filios, ſcribere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Vulpanſeris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc, ex Anſerum genere, qua lautiores epulas non

Vulpanſeris pietas in ſuos.

norat

norat olim Britannia,tanto filios amore proſequitur, vt ſi vnquam accidat, vt cum filiis in venatores incidat, ſimulatque conſpecti ſunt illi, pater & mater ſponte accurrunt, ſeque ipſos venatoribus dedunt, & vt ita eos à filiis aliorſum auertãt; διασωθῇ, enim non διασωθῇ, in antiquis manuſcriptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò viſum eſt Ægyptiis, animal huiuſmodi magna proſequi veneratione. In iiſdem enim manuſcriptis exemplaribus eſt, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον non autem συμβάλλειν, vt habetur in impreſſis. Porrò Britanni, qui, vti dicebamus, Vulpanſerem in deliciis habebant, noſtrum Anſerem religioſum opinabantur, eóque abſtinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæſar loqueretur, eos dixerit Anſerum cibo non veſci, perinde ac etiam neque Lepore. Verùm iſtud olim. D

Anſer olim religioſus Britannis.

DE NOCTVA.

R ELIQVVM eſt vt & Noctuæ, & aliarum auium quas promiſi ſignificata proſequamur, quæ cùm noſtrates ſint, Latinis & Græcis plurimùm innotuêre: quare de his longè certiora ſumus allaturi.

MINERVA.

Hæ & Nyctipides, vt ait Ouidius, Nocte volant, ſeroq́ trahunt à tempore nomẽ.

PRIMARIVM Noctuæ ſignificatum eſt, vt Minerua per hieroglyphicum eius intelligatur, de qua ipſa Glaucopidis etiam cognomentum ſumpſit: ſiue propter cæſium oculi colorem, quo qui præditi ſunt, præſtantioris & acutioris ingenij feruntur eſſe: ſiue propter lucubrandi contemplandique munus, quòd animi vis nocturni potiſſimùm temporis ſilentio vegetatur. Qua de cauſa Dracones etiam, Gorgoneũ quippe caput, ægidi adſculpebantur. Acutiſſimum enim eſſe Draconi viſum ex eo potiſſimùm apparet, quòd ab intuendo illi nomen, vt in Serpentis commentario copioſiùs. Addunt alij tertiam quandam cauſam: quia nuſquam Noctuarum vis maior quàm Athenis, vbi dea ipſa præcipuè colebatur, vnde prouerbium illud emanarit, *γλαῦκας Athenas ferre*: ſiue id ob Noctuarum copiam, ſiue ob numorum multitudinem, qui Noctuæ ſignum habebant. Acerbè verò Demoſthenes in huiuſmodi Noctuæ cultum luſit, cùm è carcere populi Athenienſis elapſus fugeret: nam ad Palladis arcem ſubinde reſpectans, ſublatis manibus: *O pallas*, inquit, *vrbium domina, cur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris? Noctua, Dracone, & populo?* ex vna fortè cæcitatem, ex Dracone liuorem animorum, ex populo inſtabilitatem & inconſtantiam intelligens. E

Meminit Cicero ad Q. fratrẽ, & ad Torquatum.

Plut. in eiuſ. vita.

SAPIENTIA.

SANE' verò cùm Minerua conſilij prudentiæque Dea diceretur, aliquot in oſtentis Noctua ſapientiæ ſignum fuit, vt quæ in Hieronis priuati adhuc hominis haſta conſediſſe conſpecta eſt, primo bello quod iniit: nam aruſpices hinc eum cautum in conſilio futurum prædixêre, id quod ſapientiſſimum totius eius vitæ regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SED quantum pertinet ad doctrinæ ſtudium lucubrationéſque ipſas, interpretationem eiuſmodi non reſpuit Baſilius, ſed eos intelligi vult, qui vanæ ſapientiæ ſtudiis incumbunt. Nam, vt illius aſpectus noctu quidem valet, Sole autem illuceſcente non mediocriter obfuſcatur, ita iſtorum hominum mens acutiſſima quidem ad inanium rerum cognitionem eſſe videtur, hebetiſſima verò caliginéque oppleta, ad veram lucem hallucinatur, neque liquidò quicquam intueri poteſt. In hanc ferè ſententiam Hieroſolymitanus Heſychius Noctuam comedi prohibitum ait: quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat: ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione & ſcientia plurimùm gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non poſſunt. F

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN numis aliquot videas Palladis ipſius ſimulachrum cum ingenti vmbone, dextera ad oram vmbonis adiecta, virga à pectore ad ſolum applicata, cui videtur inniti: nam virga, vt in caduceo diſputatum diſciplinã oſtẽdit. Sub vmbone Noctua eſt: inſcriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatum, cum Pegaſo in plano galeæ. Sunt verò Brettij, quos nos Brutios vocamus, vt Hermalao Byzantio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Breto Tyrrhenorum ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidiſſe fertur: quin & regio ipſa Brettia nuncupata, neque non & Lingua. Ariſtophanes, μέλαινα δ᾽ ἦν γλῶσσα Βρεττία παρῆν. Antiochus autem Italiam vocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi verò videre eſt in numis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte Noctua eſt proſtrato innitens carcheſio, iuxtáque quadrigæ cum victoria laurea circunducta cum baccis, Huiuſmodi

Brettij ſiue Bruttij quid.

A iuſmodi autem numos argenteos magno numero comperies. Literæ in nonnullis quæ legi poſſint, ΑΘΕ, à tergo caput ipſius Palladis galeatæ, variique admodùm ſunt hi Noctuarum numi.

VICTORIA.

PORRO Noctua Athenienſibus indicium victoriæ fuit, cuius etiam volatus in adagium ceſſit, γλαῦξ ἵπταται, *Noctua volat*, cùm profligatos hoſtes, & ſubſecutam victoriam innuerent. Id verò ſibi proponebant: propterea quòd auis hæc, vti dictum, Mineruæ ſacra crederetur, quæ quidem dicta eſt etiam malè conſulta Athenienſium fortunare. Atque hac de cauſa Demoſthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis verſus citat:

Ex Zenodoro & Suida.

ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν διὸς οὔποτ᾽ ὀλεῖται,
αἴσαν ϰ̀ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων.
Τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
παλλὰς ἀθηναίη, χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

Noſtra quidem ciuitas nunquam fato Iouis neque Deorum immortalium arbitrio peritura eſt. Talis illi contigit cuſtos, magnanima ſcilicet potentiſſimo patre genita Pallas Athenæa, quæ manus ſupra caput eius habet. In adagiis autem, rebus quibuſcunque feliciter & ex animi ſententia ſuccedentibus, dici conſueuit vſitatiſſimum apud eos illud, *Noctua volat.*

PECVNIÆ.

APVD eoſdem Noctuæ ceſſerunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in vita Lyſandri à Gylippi ſeruo dictum, *Multas ſub domini ſui tegulis Noctuas cubitare.* Gylippus enim cùm
B ex ingenti pecunia, quam Lacedæmonem aſportare iuſſus erat, partem interuertiſſet, eam ſub ædium ſuarum tegulis occultauerat. cúmque ſeruorum teſtimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodùm ille commentus eſt rem aperire ſub eo verborum inuolucro: vt indicio pecuniarum facto neque ille accuſaſſe dominum videretur, neque ius vllum violaſſe, Athenienſis tamen reipub. commodo conſuluiſſe. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecuniis appellatas inuenias, non, vt nonnulli putant, à circunducta in numis laurea, quæ admodùm conſpicua eſt, ſed à Laurio Atticę regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſmodi numis non modò laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiam ramo inſidentes cudi, eius dubio procul hieroglyphico victoriæ, qua de ſuperiùs meminimus. In aliquot procumbẽtem Leonem ſuperuolat, cũ inſcriptione, ΑΝΤΙΟΧΟΥ, quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccubuiſſe ſignificat. Sunt aliquot numi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt, eos diobolares fuiſſe tradunt, quibus verò Noctuæ duæ impreſſæ ſunt, quatuor obolis expendebantur.

Dictũ ſerui Gylippi.

Ariſtophanes in auibus: γλαῦκες λαυριωτικαί.

MORS

APVD Ægyptios verò Noctua mortis erat hieroglyphicum, vulgatiſſimo iam etiam apud nos & Oratorum & Poëtarum teſtimonio, Noctuam lethale aliquid, aut inauſpicatiſſimum infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignificationis duplicem inuenio: vnam, quòd cùm Cornix vitæ longioris ſymbolum habeatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis quàm aliarum auium inſidiari repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, & vel pullos, vel oua Cornicis inuadere, atque deperdere. Nam & in manuſcriptis Hori codicibus legas ἐφορμᾷ γὰρ ἐπιχεῖται τοῖς νεοττοῖς τῶν κορωνῶν, quæ vltima locutio in impreſſis exemplaribus deſideratur. Altera conſi-
C deratio eſt, quòd mors furtim irrepit, & nox pro morte ponitur, vt illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. *Æn. li. 10.*

Et alibi:

Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra. *Æn. lib. 6.*

& ſimilia paſſim. Eucherius Lumen in Diuinis literis pro Dei, iuſtitia, fide proſperiſque cunctis poni autumat: contrà Tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate, aduerſiſque omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atque etiam mortis acerbitate. Denique Diuinæ literæ mortem ſæpe pro vniuerſa calamitatum ſtrue ponunt, ſicuti etiam viuificare, pro liberare à periculis & ærumnis: ita enim interpretes exponunt illud Pſal. LXXI. *Et conuerſus viuificaſti me.* Demum Noctua noctis domina perhibetur, vnde illi apud Latinos nomen. Quòd verò nocturno cantu ſuo infortunium ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm Epirotarum Regis exemplum ponam, qui cùm Argos expugnatum duceret, infeliciſſimæ atque ignominioſiſſimæ mortis ſignum accepiſſe fertur à Noctua, quæ haſtæ illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea, ne internoſceretur, in Argiuos oppidanos cædem incœptaſſet, aniculæ cuiuſdam filius eum haſta leuiter vulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Argiui mater, quæ ſupernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus manibus arreptam ſuper Regis galeam effudit: quo ictu cùm exanimatus cõcidiſſet, Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detractáque galea ferrum gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi occulis attonitus, & os & mentum eius pro iugulo recidit. Hoc igitur mortis ſignum illud eſſe crediderim, quod ab lictore ferebatur ad damnatum publico

Tenebræ pro anguſtiis vt & nox.

Pyrrhi Regis infortunium.

publico iudicio, præſertim apud Æthiopes, à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos ante omnes extitiſſe, familiaritates eorum commerciáque cum diis, & inuicem agitata conuiuia, de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facile indicant ita fuiſſe tunc hominibus perſuaſum. Eo verò ſigno viſo reus ſpontè ſibi mortem conſciſcebat, magno & ſibi, & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem ſuum vt numen venerabantur, vulgóque adorabant. Atqui ferunt quendam per hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe abſtraheret, zona à matre ſtrangulatum: adeò perſuaſum fuit genti, non licere mortem magiſtratuũ pronunciatione decretam, exilio vel ſubterfugio quopiam alio commutare, vt iam ſeueta Lacenarum exempla in deſertores filios edita mirari deſinamus. Quamuis verò Regem illi ſuum tãto cultu, & obedientia proſequerentur, ſupra Regem tamen, qui Meroëm incolebant, Memphitici ſacerdotes erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuiſſe mortis Regi per internuncium imperandæ, alteriúſque in demortui locum, cùm libitum eſſet, conſtituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda ſuſcepimus, reuertamur.

Cẽſulæ Platonẽ in Timæo. Ariſt. Metaphyſ. Strab. li. 17.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

Noctuæ cũ Cornice diſſidium.

SI verò hoſtes duos capitali odio detrimenta, & inſidias alterum alteri ſempiternis indignationibus molientes, manúſque mutuarum cædium ſanguine commaculantes, notare vellent Ægyptij ſacerdotes, Noctuam & Cornicem proponere conſuerunt, quarum vſque adeò immortales ſunt inimicitiæ, & hæc, & alia in mutuo ſemper damno odium exerceant. Cornix enim interdiu oua Noctuæ rapit, abſumítque ſibi conſcia Noctuam interdiu cæcutire. At Noctua contrà, vti dicebamus, noctu in oua Cornicis inuadit, quæ ſubfuretur ac edat: ſicque altera interdiu, altera noctu potẽtior. Quin etiam, quod ad earum inter ſe temperaturam nullo modo congruentem, facit, ſunt qui exploratum ſe habere dicant, confuſum vtriuſque ſanguine coire non poſſe.

Ab Æliano l. 3. ca. 9.

ABSTEMIVS.

Oua Noctuæ.

LONGE ſalubrius eſt ſignificatum illud, quo hominem ſibi ab ebrietate cauentem ſignificare volentes, Noctuam oua ſua deſugentem effingebant: quandò memorant oua Noctuæ ea vi pollere, vt ſi per triduum ebrioſis in vino dentur, tædium eius adducant, & abſtemios homines reddant: quod etiam apud Philoſtratum aſſertum comperi: qui abſtemium ſcribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur ſi priuſquam vllum vini guſtum nouerit, Noctuina oua leuiter cocta, illi ſorbillanda propinentur: vini enim odium inde ſuboriri, quia temperantior hinc fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADDIT his Horus, vt ſi hominem ad alicuius miſericordiam, patrocinij vel ſalutis cauſa euentu irrito confugientem, ſignificare vellent, Paſſerem & Noctuam ſoliti eſſent figurare: ſiquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infeſtas artes declinare ſtuduerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio ſperet ſe periculum euitare poſſe: ſedenim, ibidem intercipiuntur, vbi ſibi perfugium adeſſe propoſuerant.

TYRANNVS.

Hoc eſt coruus nocturnus. Suidas. Νυκτικόραξ τὰς διχομήνας αὐγὴν τὸ ὄνομα ἢ ἐρήμοις τρέφεται. Nicticorax habitatas domos fugiẽs, deſertas incolit.

HVIVS quodammodo generis eſt Nycticorax, quæ tyrannidem ſignificat, ob occultationem ſcilicet conſiliorum, quæ diſſimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic ſignificato Callimachus anſam dedit, qui tyrannos loqui veluti σκῶπας ait, σκῶπες verò ἀκνυκτικόραχες dictæ, quaſi σκίοπες, quòd ſcilicet eorum ſermones nocturni plurimi ſint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimùm obſtrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandum obſtrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

HYPOCRITA.

Noctua edi prohibita.

EAM Diuinæ literæ inferri menſis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm ſtrepitum nullum, tumulum nullum, inſidias nullas mouent, ſed hypocritæ triſtes, omnem manſuetudinis, modeſtiæ, benignitatiſque colorem præ ſe ferunt, clàm verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria conſectantur: latet enim interdiu Nycticorax, noctu verò prodit ad infauſta negotia, déque culminibus ædium lethalia quæque meditatur, & inuiſum quieſcentibus tumultum excitat inauſpicatiſſima.

CHRISTI HVMILITAS.

Chriſtus & Chriſtiani Nycticoraces dicti.

EADEM verò cauſa qua Chriſti humilitatem agnoſcimus in humana forma ſuſcipienda, quem ſcilicet, modò Vermem, modò Scarabeũ, modò quid eiuſmodi aliud in Diuinis literis appella-
tum

tum comperimus, Nycticoracem quoque nuncupatum Theologi veteres obſeruauêre, & ipſum inquam, & vnumquemque ex iis, qui eum tempore hallucinationis ſectabantur: nempè quòd tam Chriſtus, quàm Chriſtiani, deſpectui ludibrióq; fuerint apud Gentes. Vnde Paulus: *Nos Chriſtum prædicamus crucifixum, Gentibus quidem ſtultitiam, Iudæis ſcandalum.* Eóque ſpectare aiunt Pſalmi dictum: *Factus ſum ſicut Nycticorax in domicilio*, de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc Bubonem eſſe contendant: neque tamen deſunt, qui Orientalem eſſe auem autument, noſtris parum cognitam, apud quos nominis tãtum interpretatio manifeſta ſit, nocturnus quippe Coruus.

DE CORNICE.

Auctore Ouidio libr. 2. Metam. Mars & Venus per duas Cornices.

CORNICEM ea potiſſimùm de cauſa Noctuæ ſubiunximus, vt qui ſummam ex vtraque diſcordiam intelligi oſtenderamus, ex altera tantùm, quippe Cornice, concordiam ſignificari comprobemus: ſi tamen cur Martem, & Venerem per Cornices duas Ægyptij ſignificarent, oſtendi priùs curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri compertum eſt, inde autem & marem & fœminam pariter excludi. Quòd ſi, quod raró accidit, geminos vel mares, vel vtramque fœminam gigni contigerit, cœlibem vtrunque vitam agere, coniugatorum verò: ſi alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari, neque etiam ſemel viduata fœmina, marem vnquam ampliùs quærit vſque dum viuit: ſed vt apud Maronem eſt, *Sola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.* Vnde fit, ex Ægyptiorum diſciplina, vt in Cornicem vnam tantùm incidentes, inauſpicatum eſſe mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato ſcilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem ſolitariámque, hoc eſt, triſtem, ac neceſſariis deſtitutam adminiculis, vitam degendam eſſe. Hinc etiam Zezes apud Heſiodum, vbi Poëta vxorem auſpicatò ducendam monet, *ſi*, ait interpres is, *Cornices duas obſeruaueris.* Sunt qui auem hanc inauſpicatæ omninò putent garrulitatis: à quibuſdam autem impendiò laudatur.

MARITALIS COPVLA.

Cornices pro nuptiis.

ET eodem quidem argumento, iiſdémque Cornicibus geminis, congreſſum maritalis copulæ legitimum indicabant, quòd aiunt, eas ita inuicem copulari, quemadmodum homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quòd ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam ſpeciem habent, raró coire ſolent, identidémque ſacrum matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia, vel improbioris laſciuiæ nequitia debet, vti multos legimus, non niſi liberorum quærendorum cauſa coniungi ſolitos, à conceptu ſibi temperaſſe: qui quidem modus & tenor & ſobriè ac honeſtè ſeruatus in cauſa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

Cornicis clamor in nuptialibus feſtis antiquus.

CÆTERVM, quia in nullo vnquam vitæ colore ac ſtatu concordia magis expetitur, quàm in maritali commercio, Cornix hinc ipſa concordiæ ſymbolum habetur: ideoque vulgò Græci, vt Hori interpres Philippus obſeruauit, nuptialibus feſtis ἐκκορηκορώνη clamitare conſuerant, cùm tamen ignorarẽt, ex inſtituto veteri Cornicem in nuptiis omine auſpicatiſſimo nominari ſolitum. Animaduertendum autem in Græcanica illa ſucclamatione aliquid deſiderari, videndúmque apud Æſchylum, Danaidibus, ita ſcribi, σὺν κόροις τε καὶ κόραις, κἂν τῷ βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρας κορώνας. Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciandum, ἐκκορεῖ κόρας κορώνας, quod neſcio quid eſſe volebant, quod cantilatum verecundiam iis, qui liberis operam dabant, auferret, quæ ſiquis vberius ſibi declarari cupiat, ad commentaria Pindari ſe conferat, in Pythiis, ode tertia. Sed vt ad concordiæ hieroglyphicum reuertamur: alitis huius ſimulachrum ſæpè vidimus in Fauſtinæ Auguſtæ numis, cũ inſcriptione, CONCORDIA. Eóque nimirum Iuuenalis reſpexit, cùm veterẽ concordiam dixit nido increpitare, quamuis ſuperiore ætate fuerunt, qui Ciconiam ad hoc ſignari arbitrati ſunt: ſedenim, quam in numis conſpeximus, nihil habet quod ad Ciconiæ effigiem referri poſſit.

Satyra 1.

CORONA VRBS.

Corone vrbs Meſſeniorũ in Peloponneſo.

CORNIX verò in manu Palladis, cuius ſimulachrum aheneum ſub dio Coronæ viſebatur, ciuitatis ipſius & nomen, & nominis cauſam ſignificabat. Ait enim Pauſanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuiſſe, quòd in fundamentis, dum vrbs ea in Peloponneſo conderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit, ea verò κορώνη Græcè nimirum eſt.

GARRVLITAS.

SED eſto, fuerit Cornicis ſimulachrum in manu Palladis in clara admodùm Peloponneſi ciuitate, longè ſecus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis non aduolabant, de quo Lucretij ſunt carmina in hunc modum:

Eſt & Athenæis in montibus, arcis in ipſo

Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Vſque adeò fugitant, non iras Palladis acres
Peruigili cauſa Graium vt cecinêre Poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipſa ſuapte.

Natalis Comes libr. 4. cap. 5.

Ex Græcorum igitur ipſorum ſententia, abiecta repulſaque Cornix à Pallade eſt, vtpote quæ meditationum peruigilio infeſta ſit, & mentis agitationem interpellet obturbétque garrulitate ſua, cuius eſt hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Perſius:

Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte,

Id Græcè κρώζειν, de garrientibus.

D

TABELLARII FIDES.

Perſius Saty. 5. Ariſtophanes in Pluto.

SEDENIM, ea quæ ad Crocodilorum vrbem ſupra ſepulchrum quoddam Cornix in columna ſublata erat, fidelem operam in tabellario munere præſtitam indicabat: huiuſmodi enim honos & ſepulchri & columnæ habitus eſt olim Cornici à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuiſſet, quò volandum, aut vbi ſiſtendum, ſumma docilitate perdocta. Sepulchrum id viſebatur ad paludem Myridis appellatum.

PROSPERITAS VITÆ.

IVSTVM vitæ ſpatium ab homine feliciter decurſum, Ægyptij ſacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cùm Cornicem vita functam figuraſſent. *Viuere* enim *Cornices, multos dicuntur in annos:* & Lucretius, *Cornicum ſecla vetuſta* dixit. Compertum verò eſt ex alitis huius viuacitate, carnes etiam eius in cibum ſumptas, non tantùm ad diuturniorem vitam conferre, verùm etiam in longiſſimis morbis, & carnes eſſe, & nidum contritum illinere vtiliſſimum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centum eas annos ſuperare, animaduertẽdum eſt, annos, de quibus ſacerdotes illi mentionem faciunt, quadriennes eſſe ſingulos, ratione à Sotheos ortu ſupputata: quatenus ſcilicet ſuperantibus vnoquoque anno ſolari horis ſex, integer demùm dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectum annum abſoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multùm diuerſi abeunt ab Aegyptiis. Neque me præterit, Ariſtotelem arbitratum, nullum animal homine diutiùs viuere præter Elephantum: quod ſi ad huius ætatis ſpatia referamus, breuiſſima admodùm erit viuaciorum animalium vita. Cæterùm, Ægyptiorũ traditioni ſubſcribunt plerique authores minimè contemnendi, acceptiſſimúmque illud apud omnes dictum, *Cornice viuacior:* vt non temerè mihi videatur Heſiodus ſcripſiſſe,

E

Quot annos viuat Cornix.

Citatur à Plutarcho περὶ τῶν ϑαλλασσίων. Ter tria ſecla hominis tranſmittit garrula cornix.

ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων.

Et reliqua de animalium ætatibus ex grauiſſimis authoribus exploratiſſima. Quem ſecutus Plutarchus eo opuſculo, quo bruta etiam ratione vti diſſerit, ὧν ἑκάτερος φησὶ ἂν ἀποθάνῃ ἄρρην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύει γενεὰς ἀνθρώποις, *quarum vniuſcuiuſque vir ſi occubuerit, non breue temporis ſpatium, ſed nouem hominum ætates vidua permaneat.* Theon tamen in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non pro nouem ætatibus, ſed pro multis accipiendum cenſet, eſſéque tantumdem ac ſi πολύγηρα κορώνη dixiſſet: eam enim eſſe nouenarij numeri vim, vt pro multitudine accipiatur, de quo etiam in caudam Scorpij diſputatum à nobis eſt, ſuper Nicandri verſu. Quinque itidem ætates hominum Cornicem viuere legas apud Ariſtophanem. Pſalmographus autem intra octoginta annos plurimùm ætatem hominis concluſit, quæ ſumma in Cornice eſſet quadringentorum annorum. Atqui receptum eſt apud noſtros ex Diuinis Hebræorum literis, aliquos noningentos circiter annos peruixiſſe, qui, vt etiam ad veterem Ægyptiorum rationem ſupputentur, quadrimeſtribus annis ad calculum reductis, vt nonnulli accipiunt, erunt omninò anni rationis noſtræ multò plures, quàm nunc viuitur. Sed vt ſacra miſſa faciamus, quorum fides à Theologis abſque controuerſia eſt accipienda, nónne Seras adhuc populos ſupra CCC. annos viuere prædicant? Quare ſi fides rerum ſcriptoribus adhibeatur, nihil hic diuerſum ab aliis allatum ab Ariſtotele fatendum erit: ſi modò is nullum animal homine diutiùs viuere profeſſus eſt. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum, & gentium inſtitutis, dummodò vno authorum omnium conſenſu Cornix viuaciſſima reperiatur.

F

Quatuor at peragit cornicis tempora ceruus. Multùm ſeneſcentem cornicem. Cicero pro Muræna, & pro Flacco. Macro. lib. Saturnaliũ 7. D. Hieron. aduerſus Ruffinum.

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIÆ PRÆPOSITA.

Prouerbiũ eiuſque explicatio.

ILLVD ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò prouerbium factum aiunt, *Cornici oculos configere*, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vſi ſunt, volentes antiquitati vel ſublatam, vel diminutam authoritatem nouo iuniorum inuento commõſtrare. Porrò Ciceronianum illud pro L. Muræna, *Inuentus eſt ſcriba quidam Cn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit:* eò ſpectat, vt inueniſſe eum rationem oſtẽdat, qua legum ſacrorúmq; interpretibus authoritatem & exiſtimationem

immi

A

imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd faſtis diebus penè ſingulis ab eis petẽdi eſſent, vt ex eius arcani peritia cognitionéque creſcerent, ſuámque illam ſcientiam magis ac magis populo venditarent: is verò cùm ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo publicaſſet, re iam diuulgata peruicit, vt in minori deinceps pretio ſacrorum interpretes haberentur, atque ita conſilia eorum de tuenda exiſtimatione prorſus euertit, Cornicumq; demùm oculos cõfixit, fama per magnam inuidiam ſibi comparata. Quod verò ad mẽtis prauitatem pertinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiuſdam ingenio & ſagacitate diſſerit, pluribúſque eius vafrامentis & impoſturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

Poſſet & attentos aſtu cæcare maritos,
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex hiſtoria, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos ſtudioſiùs erueret, pernicioſiſſimæ mentis id ſignum eſſe iudicantes, quæ multis malo futura eſſet, ſi adoleuiſſet.

INQVIETVDO.

HORVS hominem in aſſiduo motu, mentiſque agitatione ita verſatum, vt neq; dum cibum capit interquieſcat, per Cornicis pullos ſignificari tradit. At rectiùs per Cornicem, & duos illos pullos ſuos dixerimus: hæc enim volans, volantes identidem pullos aliquandiu paſcit. Nihil verò magis negotioſum hominem indicat, quàm & rerum ſatagere, & nihilò ſecius interim aliquid eſitare.

B

HYEMS.

In Georgicis lib. 1.

APVD Heſiodum Cornix eſt hyemis ſymbolum, vt eius interpres eo verſu tradit:

μήτοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

quod ita Maro tranſtulit:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Apertius Euphorion: ὑετομάντις ὅτε κρώζει κορώνη.

DE PASSERE.

LONGE diuerſum à Cornice Paſſeris eſt ingenium, ac perinde vitæ breuitas anguſtiſſima: Paſſerum enim mares anno diutius durare non poſſe compertum eſt, cuius rei cauſa ſalacitas, incontinentiſſima, quæ tot hominum etiam ante diem effœtos exhauſtóſque viribus tradit ſenectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEDENIM & Ægyptij, & aliæ quoque nationes, tempus annuum per Paſſeris hieroglyphicum intellexêre. Nam & Calchas, in artificio augurandi genere celeberrimus, ex Paſſerum numero, quot Serpens deuoraſſet, belli Troiani tempus auguratus eſt, qui pro Paſſeribus annos, pro Angue tempus intelligeret: vt in Serpente Saturnum ſignificari ex huius animalis geſtamine demonſtratum. Solùm enim *Tempus edax rerum túque inuidioſa vetuſtas omnia deſtruitis.* Quare iam taceat Epicurus, neque amplius portenta derideat, neque vlterius aſſeueret Paſſerem nihil ſimile habere cum annis, cum & Græcorum diſciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula teſtatiſſimum relinquant, tempus annuum ex figura Paſſeris non temerè ab Homero & aliis poſitum.

C

Homerus Iliad. lib. 2. Ouid. li. 15. Metam. Sed & Æſchilus in Eumenibus: χρόνος καθαιρεῖ πάντα γηράσκων ὁμοῦ, Simul ſeneſcens cuncta tempus deſtruit.

PROLIFICA SALVBRITAS.

IIDEM Ægyptij ſacerdotes ſi prolificum hominem, & petulantiæ intemperantiùs deditum ſignificare vellent, Paſſerem pingebant πυῤῥίτην, fuluum quippe, & æris inſtar rubicundum: non autem pyrgetem, quod nonnulli turricolam interpretati ſunt, cùm exemplaria Hori manuſcripta πυῤῥίτην legendum indicent. Paſſer enim titillatione immodica, & ſeminis vbertate concitatus, vel ſepties vna hora fœminam ſalit, nunquam egens genituræ. Eiuſmodi porrò ſalacitatis obſeruatio effecit, vt ad langueſcentem Venerem excitandam Paſſeres in cibo, vel eorum oua Medici propinarent, ideóque eos Veneris currum trahere mythologi confinxerunt. Iam & Therſicles ait Paſſerum eſitationem rem Veneream plurimùm adiuuare.

Figura & pictura Paſſeris. Hinc illud, paſſere ſalacior.

SIRENES.

QVIN & Sirenas, quæ ſuauitate cantus & mollibus quibuſdã illecebris, illectos homines apud ſe ad mortem vſque feruntur detinuiſſe, Paſſeris effigiem à pectore ſuprà, fœmineã verò infrà

habuiſſe, tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alij aues eas fœminea tantùm facie fuiſſe prodiderint. Has verò Veneris illicium ſignificare vſitatiſſimo hieroglyphico, negat nemo. D

Iſacius, Theopõpus in Calleſchao, & Ouid. lib. 3. art. aman.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADDVNT & perniciem, quæ ſubſequitur ex nequitia, per Sirenis imaginem ſignificari: eóque tradunt nautas illos apud Homerum cantilenis illectos, exitij ſibi cauſam comparaſſe. Sapientiſſimúmque ideò Vlyſſem fingunt, quòd ſociorum auribus cera oblitis, pereundi periculum ſuſtulerit, ſibique cauerit, ne illi quicquam, quod imperaret, aut nutu ſignificaret, facerent, ad malum ſe vinculis alligari paſſus, neque priùs diſſolui, quàm in tuta ſuperato periculo, euaſiſſent.

Homerus lib. μ. Odyſ.

ELOQVENTIA.

SAPIENTIORES tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquentiæ, feliciſſimáque perſuadendi vi poſuerunt, vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philoſtratum, in Apollinis templo ſuſpenſas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiuſmodi ſignificatum. Atque, vt ad Paſſerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicum nonnunquam pro anima ponunt, quæ voluptatibus & ſenſui dedita facilè ſeducatur, nequitiǽque laqueis identidem irretiatur: vnde Pſalmographus ille fatidicus plurimùm exultat, *animam ſuam ereptam eſſe, veluti Paſſerem, de venantium laqueis.* Et Pſal. 82. *Inuenit ſibi Paſſer domum*, qui ſcilicet priùs erat erraticus & vagabundus, modò his, modò illis illecebris auocatus. At vbi ſacras cœpit ædes frequentare incoleréque, domum eſt ſibi viſus inueniſſe. E

Sic Philoſtratus in Iſocrate, Iſocratem Sirenem vocat.

Paſſer pro anima.

***

PIERIVS

F

A

PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISSIMVM. DE IIS QVÆ PER ACCIPITREM SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSPRIMVS.

B *COMMENTARIA de ſacris Aegyptiorum literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias*
occupationes, quæ ſtudiorum meorum curſum ſæpius interrũpere, conſcripſeram, prout ab ami-
cis, modò hoc, modò illo poſcebantur, ita ſua ſingulis diſtribuere conſueui: tota enim hæc lu-
cubratio ad eorum fuit obſequium accommodata. Inter hæc tamen, cùm Accipitrem plerique
à me extorquere contenderent, impetrare minimè potuerunt, quod cum honoratiſs. Pater præ-
cipuum mei erga te cultus & obſeruantiæ argumentum eſſe conſtitueram. Memor enim
tuorum erga me meritorum, neque non humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo
tempore liberaliſſimè proſecutus es, id ſemper in animum induxi meum, vt quando nullam tot beneficiis gratiam re-
ferre poſſem, quantum ſaltem tibi deberem, apud omnes ingenuè profiterer, Accipitri itaque meo id præcipuè man-
dam, vt quaquà iter arriperet, quaq́; expatiaretur, ſi modo probante Deo volatum auſpicatus eſſet, Sadoleti merita,
locorum vbique meo nomine prædicaret: neque tamen magni ſe effeciſſe aliquid arbitraretur, ſi doctrinam hominis
in vnoquoque diſciplinarum genere abſolutiſſimam, ſi ſummum ingenium, ſi beatiſſimam eiuſdem eloquentiam at-
teſtaretur (non enim noſtra hæc indigent prædicatione, quæ ſua ſe vi, per vniuerſum iam terrarum orbem immortali
cum laude diuulgarunt: nomenq́; nullo vnquam tempore intermoriturum ſibi ipſa peperêre) ſed ijs quædam admira-
biliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ noſtræ conflicti-
bus caſtiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcumq́; res iuuandas, officia
præſentiora. Natos è literatis hominibus pleroſque ſibi, natos alios patriæ, domeſticiſve ſuis, alios ita huic vel illi, vt
per factiones etiam reliquos inſectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic ſæculo ab
immortali Deo datum. Hæc ſecum allaturus eſt Accipiter noſter, quem pro teſtimonio opera ipſa tua omnibus cognitiſ-
ſima ſubſequentur, neque non omnium, quotquot ætate noſtra viri probi ſunt, ſuccla matio conſenſu mirifico repetita.
C *Sed enim tu, qui vt literatiſſimus es, ita etiam humaniſſimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod*
dormienti Herculi negotium facere conetur, armaq́; eius omnia ſibi aſſerere meditetur, qui tametſi nihil proficere
videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile poſſunt ſpectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegy-
pto attulerit, explicare incipiam.

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidem ſignificata multa, & admodùm varia ſunt, cùm ex eo victoria, celeritas, aër, ſacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico ſchemate oſtendantur, quorum cauſas ſigillatim explicare noſtri fuerit inſtituti.

SOL.

PRÆSTANTISSIMA autem omnium apud Ægyptios conſideratio ſuper Accipitre fuit, vt Soli eum æquipararent, ſolariſque vigoris ſymbolum, hieroglyphicúmque inter volucres omnes conſtituerent: propterea quòd animal eſſet geniture, vt compererant, fœcundiſſimæ, eáque de cauſa in eo genere τριόρχην recenſebant, quem Latini Butionem appellarunt, ſiue quòd re ipſa tres habeat teſtes, ſiue quòd duos tantæ ſalacitati ſufficere non poſſe crediderint. Ea nuncupatione Agathoclem Siciliæ tyrannum à Timæo hiſtoriarum ſcriptore notatum obſeruauimus, quem tota pueritia κοινὸν τ ὄρχον fuiſſe tradit, nec minùs petulanter reliquum ætatis tempus in nequitia peregiſſe.

Vnde Euãthes in fabuloſis illum ſacrum Soli, id eſt, Apollini tradit, cũ Homero.

ὄρχεις teſticulus.

Communẽ meretricem, vel ſcortum profanum.

Cæterùm Accipiter propter id quòd egregiè eſt prolifica vi præditus, id etiam commune habet cum Sole, quod & viuaciſſimus eſſe perhibetur, & iubaris ipſius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit, vt Medici ad oculorum morbos Accipitrinæ herbæ vtantur beneficio. Qui quidem rerum conſenſus etiam tranſit ad metalla. Siquidem ferunt oſſa ex eius tibiis admota auro, ita id attrahere, quemadmodum Magnes ferrum ſibi cogit adhereſcere: nimirum enim Chymici aurum ſolare metallum ponunt. Porrò, Accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantium. Plutarchus, qui eundem Oſirim & Solem interpretatur, omninò propter eximiam vidẽdi facultatem hoc aſſertum putat. Habet & aliam cum Sole ſimilitudinem Accipiter, quòd, vt perhibent, triceſimo quoque die ſoleat fœminæ conſortium appetere, vti Sol eo circiter temporis interuallo ſuperato, Lunæ coniungitur. Ea verò fuit mortalium religio, Medicinæ inuentum Appollini adſcribentium, vt in deſperatis à clinica medicina morbis, cuiuſmodi quartanæ ſunt, in quibus parùm illa, aut nihil pollet, perſuaſum ſit vel puluerem, in quo ſe volutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, vt aiunt, efficaciſſimo. D

D E V S.

Cur Deus per Accipitrem.

SED cur ego diſſimulem, quod ab Euſebio refertur ſuper alitis huius præſtantia, vt inquit ille, à Zoroaſtre traditum, Deum Accipitris habere caput? quippe qui inter omnia ea quæ labem nullam aut corruptionem ſentiãt, primus ingenitus, neque interiturus vnquam, partium expers, ſibiq; ipſe ſimillimus, bonorum omnium origo atque author, rerum pater omnium optimus ac prudentiſſimus, ſacrum iuſtitiæ lumen, abſolutiſſima naturæ perfectio, eiúſque inuentor & ſapientia: quas dotes cùm Soli plerique attribuant, quanto magis eius authori ſummo cõueniunt, qui tabernaculum ſuum in eo, vti apud ſcriptores diuinos legitur, collocauit. E

S V B L I M I T A S.

MOTVM adhæc philoſophantis cuiuſpiam, qui rectà feratur in ſublime, nulla prauæ rationis fallacia perplexitatéve labefactatus, ſed quicquid hîc conſpexerit, ſtatim ſurrigat ad Deum, iidem ipſi ſacerdotes oſtendere ſi vellent, Accipitrem ſurſum verſus aëra captantem pingere conſuerunt. Cætera enim volatilia, ſi curſum arripuerint in ſublime, obliquo ferri tractu, curuatíſque ſpatiis agi coguntur, neque rectà curſum poſſunt intendere. Solus autem Accipiter ſublimipeta recto meatu volat.

Hinc Hom. Iliad. lib. v. Θάσσονες ἰρήκων, pernicior accipitre.

H V M I L I T A S.

CONTRA verò, ſi à ſublimium conſideratione ſeſe adhæc inferiora demiſerit, quáſque ibi ideas conſpexerat in centro hoc recognoſcat, neque ab recto quicquam aberrarit itinere, volentes indicare, Accipitrem identidem ſeſe ad terram demittentem faciebant: nam volucres reliquæ, veluti ſurſum verſus volaturæ, per circuitus aſcendunt, ita cùm deſcendunt, tranſuerſo, tortuoſóque volatu id facere coguntur. Verùm Accipiter, vti ſurſum verſus efferendus, rectà fertur, ita ſi supernè delapſus, ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

A N I M V S.

Animus alatus.

CVM itaque potiores volandi partes Accipitri datæ ſint, animúſque ſit Platoni alatus, ſint volatilia etiam in Paradiſum deliciarum: quippe in animam ad hominem adducta, quod varios ipſius cogitatus oſtendit, non immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ ſuperiùs dicta ſunt, animi ſimulachrum habetur apud Ægyptios: híque duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter ſublimipeta eſt, cùm cogitationem in Deum & in cœleſtia ſurrigit: humipeta verò, cùm ſe ad ea, quę terræ beneficia ſunt examinanda applicauerit. Accipitrem igitur ſurſum verſus tendentem ſi quis pingat, animum qui ad diuina ſuſtollatur intelligemus, quem ſi ad inferna delabentem effinxerit, Philoſophum præcipuè Peripateticum, cuius ſcilicet, omnis contemplatio circa materiam verſatur, delineatum intuebimur. In vniuerſum autem, vt Heſychius ait, volatilia in ſacris literis homines oſtendunt qui contemplationi vacant, terrenis ſe negotiis haudquaquam immiſcentes: quòd ſi neceſſe fuerit ab ea ſe deiicere, ſtatim reuolant in ſublime. Nam & Eucherius ſanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis: ſiue ea de cauſa quam ſuperiùs attigimus, ſiue quia volucris hæc præcipuè, mutata veteri penna, inſigniter renouatur. Ita vir qui ſe Deo dedicat, inueterata prioris vitæ ſtudia proiiciens, ſimplicem bene viuendi regulam aſſumit, ad quam omnem vitæ ſuæ rationem dirigat eóque ſpectare Iobis dictum, *Nunquid in ſapientia tua plumeſcit Accipiter?* F

Marti & Veneri cur dicati Accipitres duo vtriuſque ſexus.

MARS ET VENVS.

ERAT & illud apud ſacerdotes Ægyptios memorabile commentum, quòd Martem & Venerem per duos vtriuſque ſexus Accipitres intelligebant, quorum marem Marti, fœminam Veneri

neri

A neri dedicabant. Cauſam figmenti eam memorant, quòd reliqua fœminei ſexus animalia maribus concubitum aſſiduum depoſcentibus minimè morigera ſint, quod vna præſtat Accipiter: trigeſies enim vno die requiſita, quantumlibet ſeceſſerit, appellata à mare iterum atque iterum obſequitur, fœminas verò maribus morigeras, ſiue vt in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honeſtabant: difficiles autem, ruſticas & moroſas, ab huiuſmodi cognomento repellebant. Alia item cauſa eſt cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur: quia ſcilicet ex traditione quadam aſtronomica ſanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter eſt egregiè ſitibundus: eſt autem animal omninò violentem, imperioſum, cædis cruoríſque auidum. Hinc apud Platonem in Phœdone, legas eorum animas qui dominationum per violentiam, & iniuriam & rapinas exercuerint, poſt obitum in Accipitres & Miluios abire.

R A P I N A.

Accipitrũ eſus interdictus: & vſus ad quid.

HVNC quoque ſacræ literæ Leuitico menſis inferri prohibent: propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem diſciplinam, vt diceret Heſychius, cicuratur, & imperata facere aſſueſcit, vſus tamen eius ad ſimplicium auium exitium expetitur. Hi ſunt: qui ſacerdotalem huius vel illius familiæ vitam profeſſi, meliora ſecuti videbantur, vt nihil iam his ad hominis verè Chriſtiani tranquillitatem abeſſe videretur. Principum tamen aulas affectantes, ad rapacitatem, ad priſtinos reuerſi mores, & ſuis & aliorum libidinibus inſeruientes, diuina profanáque omnia commiſcent: hinc hæreſum fauor, atque fomentum, hinc bellorum adhortationes, impulſionéſque, hinc bonorum preſſuræ vexationéſque, populorum cædes, vrbium incendia, regnorum euerſiones, terrarúmque deſolationes oboriuntur. Sic olim Baſilius, ſic Athanaſius, ſic Chryſoſtomus, ſic magno numero alij male habiti: ſic nunc armorum ſonitum totus ferè Chriſtianus orbis exciuit, quæ tragœdia quam ſit habitura cataſtrophen, nemo conjectare poteſt, calamitatem tamen in Chriſtianum nomen facilè omnes præſagire poſſunt. B

FILIORVM ABDICATIO.

Aquilæ & Accipitris conuenientia.

SIMILE quid Aquilæ in Accipitre accidere tradunt Ægyptij, cùm ſcilicet tria pariat, vnum tantùm ouum ſeligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo cõfringere. Quapropter iidem ipſi ſacerdotes, ſi quem filios domo exactos ablegantem exprimere voluiſſent, Accipitrem fœtam, vel incubantem pingere ſoliti erant: ita tamen rem accipiebant, vt qui abdicaret, vel à ſe reiiceret, propter egeſtatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre cauſa fertur, cùm in Aquila non indigentia, ſed faſtidium in cauſa ſit, vt vnum tantùm alat. Ferunt autem incubationis tempore vngues Accipitri decidere, quorum adminiculo deſtituta, fit vt vix ad alimenta, quæ vni ſufficiant conquirenda, idonea ſit: quare, ne qui reliquus eſt vnus pereat, omne in eum ſtudium & diligẽtiam impendi.

VITA VITALIS.

Hominis anni completi ex Dioſcoride, & aliis.

SED illud interim obliuiſci nolim, alitem hanc indicium eſſe vitalis vitæ: ſiue id propter ſanguinem, cuius eſt auidiſſimus: ſiue propter Solis imaginem, quam exſcribit: ſiue, quòd receptum erat apud Ægyptios, circa centeſimum ætatis annum, vt ſuprà dictum eſt, Vulturis Commentario hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam atteſtatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod ſæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum eſt drachmarum, atque ita ſingulis C annis vſque ad quinquageſimum, accedũt binæ, conſtatq; hominis quinquagenarij cor centum drachmis. Ab eo tempore, annis ſingulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat, creditumq; inde, ex defectu humani cordis non vltra centeſimum annum poſſe homines viuere: cuiuſmodi vitæ terminum in homine ſtatuiſſe videtur etiam Dioſcorides (Aſtrologum illum Dioſcoridem intelligo ex cuius dictatis ea excerpſit Varro) ille enim hac ipſa ratione compertum ſe habere ſcripſit Alexandriæ inter libitinarios, quorum ibi cura mortuos exenteratos, & aromatibus delibutos diutiſſimè conſeruare, hominem plus centum annis viuere non poſſe, eaq; de cauſa Empedocles, quem in hoc Ariſtoteles ſecutus eſt, ante omnia cor iudicauit increſcere, quod hominis vitam maximè cõtineat. Quamuis Hippon, democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nonnulli aliter, quorum bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & Diuinæ noſtrorũ literæ viginti inſuper addunt, neque amplius cuiquam eſſe conceſſum aſſerunt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ noſtræ decreto quaſi quodam diuinitùs promulgato. Illud etiam adiiciunt, Moſem ſolum, Dei (vt Iudæorum libri loquuntur) familiarem, centum vigintiquinque annos vixiſſe, qui cùm quereretur quòd iuuenis interierit, reſponſum ei ferunt à numine, neminem plus eſſe victurum: hæc Pollio. Plurimùm verò octoginta & vnum à natura & à ſyderibus cõceſſum aiunt, quod vitæ ſpatium his potiſſimùm condonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionyſio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratoſtheni & Xenocrati Platonico liberaliter conceſſum. Qui verò centeſimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia eſt, quæ dicitur Noua, neque non Cleantes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Iſocrates Rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis pleriſque memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS. D

Cauſa præcipua ſenij, Odyſſ. τ. Heſiod. ἔργ. καὶ ἡμ. Cor ne edito.

QVOD autem dictum eſt imminui cor in ſenium vergentibus, ſunt qui cor dentibus ambeſum pro homine ponant, qui ægritudinibus affligitur. Nam Homerus frequenter admodùm iis & exedi, & conſumi cor ait, qui vehementiori aliqua animi ægritudine conflictantur, quòd ipſe vnà cum Heſiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in ſenium ire peſſum aſſeuerat, fatalémque neque non naturalem ætatem ita vitio vel imprudentia noſtra comminui. Pythagoras quoque volẽs nos admonere, vnicuique vitæ ſuæ curam minimè negligendam eſſe, eruditè ſimul ac ſapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc eſt, adhibendam eſſe diligentiam, ne noſmetipſos ægritudinibus ſubiicere contendamus, quæ potiſſimùm in cauſa plerìſque ſunt, vt dono diuûm conceſſus vitæ curſus interrumpatur.

ANIMA.

Animus conſilij & ad vitæ, quo ſapimus: anima ψυχὴ, qua mouemur, & ſitimus.

QVONIAM verò Latini ſermonis authores, animum quo ſapimus, animam qua viuimus eſſe dicunt, nos eorum ſecuti diſtinctionem, cùm ſuperiùs de iis, quæ ad animum pertinent ex propoſito argumento diſſeruimus, nunc quæ ad animam faciant exequemur: quamquam differentiam eam non vſquequaque receptam video, vnde neceſſe ſit interdum, vel in eodem vtrumque ſignificato ponere, vel alterutrum vſurpare. Animam igitur quæ noſtræ ſit vitæ fundamẽtum & ſedes, Ægyptij ſacerdotes per Accipitrem intelligi voluêre, quandoquidem BAIETH apud eos is eſt, qui apud Græcos ἱέραξ, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elementa illa ſi per ſyllabas diuidantur, BAI per ſe animam, ETH verò cor ſignificat. Vtebantur enim illi libenter ex huiuſmodi compoſitione vocibus, ex quibus ipſa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentiſſimum eſt, vnà cum locutione ipſa, tres etiam qualis, cuiuſmodive ſit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nominant, conſtare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adam dicunt, & craſſam qua compacti ſumus terræ materiam, & inſitam ſimul mentem oſtendunt: mentem enim terræ applicitam id nominis ſignificare tradit Philo. Sed iam quid commercij anima cum ipſo corde habeat, videamus. Ægyptiorũ opinio fuit, cor eſſe animæ receptaculũ, quaſi igitur nominis coagmentatio ſignificetur, & inesse anima cordi conſtet, per Accipitris ipſius picturã animæ reminiſcebantur. Neque quidem Ægyptij tantùm, verùm & Stoici animã in corde potiſſimùm ſtatuerunt: ſentiendi enim vires omnes ad ſenſum, quem ex re ipſa communem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autem, ſi Ariſtotelẽ ſequimur, in corde eſt. Neque abſurdè dixerimus, ab eo mari quinque corporis ſenſus, viſum, auditu, guſtatum, odoratum, tactum, quaſi quinque maria mediterranea, diffuſos intrare corporis continentem, quæ manifeſta Platonis in Theæteto ſententia fuit. Quòd verò ſuper animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatum, imò alitem ipſam pictam congruum huius eſſe ſymbolum, redigit in memoriam mihi Zoroaſtris dictum: *Alatum quippe eſſe animum*, quod apud Platonem latiſſimè diſſeritur, decidentibúſque alis præcipitem eum in corpus ferri, illiſque mox ſuccreſcentibus ad ſuperos reuolare. Sed percontantibus eum diſcipulis, quo pacto alis bene plumantibus animos volucres ſortiri poſſent: *Irrigetis*, inquit, *alas aquis vitæ*. Iterum ſciſcitantibus, vnde has aquas peterent: ſic per parabolam, qui erat hominis mos, reſpondit: *Quatuor amnibus Paradiſus Dei alluitur & irrigatur, indidem vobis ſalutares aquas hauriatis.* Quæſierit verò aliquis, quinã hi fluuij ſint, vt ſi Accipitrem merſare ſuum ibi velit, eos nanciſcatur. D. Ambroſius flumina Zoroaſtris quatuor, virtutes totidem, in quas diuiditur ſapientia, prudentiam quippe, temperãtiam, fortitudinem, & iuſtitiã intelligit, fontémque eſſe ſapientiam, ex quo flumina hæc quantacumque ſunt deriuentur: nam in Diuinis literis fons paſſim accipitur pro ſapiẽtia, ad quem accedere ſitientes, admonemur, de quo plura in cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarum, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eam intelligentiam capit, quæ, vt inquit, Alcinous, eſt intellectio quædam in anima quæ corpori ſit applicita, non ea quæ animo à corpore ſoluto conuenit: ea igitur, cùm labem à corpore contraxit, nunquam ſeſe tollere humo poterit, niſi fluminibus, quæ poſita ſunt, infeſtũ eluerit ſcelus. Quoniam verò ſunt qui duram metaphoram contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratem (ea enim iis amnibus nomina faciunt) pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnem in hominum vita principatum obtinent, minimè fuerit importunum hæc latiùs interpretari.

Cicero li. 1. Tuſcul. Cor ipſum animus videtur. Quid rei cũ corde habeat anima.

E

Fluuij animi quatuor.

F

PRVDENTIA.

Primus fluuius.

EX amnibus his Gangem primùm enumerant, qui pro Prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculum, praſinum lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentium ſæpiùs accipimus, vnde diuinum numen per Prophetam ait: *Odi illius Aurum & argentum*, de quo quidem alio loco commodiùs. Deuoluit & ſplendidum carbunculum, in quo ſcilicet animæ noſtræ viuit igniculus, qui ſi tempore ſuſcitetur, neque apta fomenta deficiant, micantiſſimum ignis fulgorem totis ſit ędibus exhibiturus, vt in anima corpori inſita, pennarum radices actæ altiùs inhæreſcant, quæ ſi prorumpere ſemel cœperint, breui ſint omnem corporis molem per

A ſublimem aëra libraturæ. Per Smaragdum verò virorem intelligas: porrò autem quæ virent, viuacitatem præ ſe ferunt. Oſtendit prætereà viror, præteriti ſeminis vitam. Aurum fulgore ſuo præſentium rerum pretia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum ſit, quidve aduentet, aperit: quæ tria ſunt prudentiæ munera. Ganges ad hæc (Phiſon eſt Hebræis) vocabulum ſignificare tradunt oris mutationem, ſiue dicere velimus, ſermonis varietatem: non enim Ganges vnam tantùm gentem circuit, ſed, vt aiunt, omnem terrarum orbem ambit, &, vt nonnulli opinati ſunt, vel myſticè rem intelligentes cõfinxêre, in Libyam vſque prolabitur: manifeſtè enim accipiendum, mythologum ad non hiſtoriam, ſed ad myſticum aquarum ſenſum animũ adieciſſe. Atqui prudentiæ munus eſt prodeſſe quamplurimis, neque vllam tam remotam, tam efferam gentem prætermittere, quam beneficio non demereatur: ideóque in omnem terram exiuit ſonus eorum, qui nos piè ſanctéque inſtituerunt.

TEMPERANTIA.

Secundus.

GANGI mox Nilum adiungunt, per quem Temperantiam intelligi volunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti. Ægyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarum illecebras ſignificat, vt de ferociente Equo, ſuo dictum Commentario, qui latos Ægypti campos gaudet inſultare. Lex igitur Iraëliticis data eſt, in Ægypti captiuitate detentis, hoc eſt, nequitiæ ac effœminationibus impuriſſimè deditis, vt ex Ægypto quã ocyſſimè recederent, ſuccinctiq; lumbos Agnum ederẽt, quod eſt temperantiæ ſignum: caſtos enim oportet, & viuo ablutos flumine, ſacra Deo ferre, ſupremíque numinis Paſcha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis eſt, à quo terrarum citam Æthiopicam perlui dicunt: nempè vt deſpicatiſſimum corpus abluat, & libidinis ardorẽ extinguat. Æthiopia enim, vt non-
B nulli diuinarum literarum interpretes exponunt, abiecta, vilis, deſpicata ſonat, cuiuſmodi noſtrum eſt corpus Æthiopiæ perquàm ſimile, quod ſcelerum infectę maculæ deturpant, & aduſque nigri coloris ferruginem inficiunt.

FORTITVDO.

Tertius.

TERTIVS amnis Tigris eſt, qui fluuiorum omnium velociſſimus perhibetur, nomenq; illi tam animali omnium rapaciſſimo, quàm fluuio velociſſimo, à ſagitta eſt, Armeniorum lingua: qua enim parte ex Armenia in Meſopotamiam labitur, ibi propter rapidiſſimam velocitatem Tigres ſagitta dicitur. Per hanc fortitudinem interpretantur: quòd fortitudo curſu quodam pernici concitat, obſtantia quæque demoliri atque proſternere videatur, nulliſq; obicibus oppoſitiſque molibus, aut obſtaculis impediri, quin quò ferri deſtinarit, eò victrix prorumpat.

IVSTITIA.

Quartus.

Ver. 2 Geor. Fundit humo facilem victum iuſtiſſima Tellus.

QVARTVS eſt Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi voluunt, ac perinde iuſtitiæ ſymbolum eſſe. Ex nulla ſiquidem virtute opimiores lætioréſque fructus colligi feruntur, quàm ex æquitate. Hinc Ceres, quod ſæpe diximus *Legifera* Poëtis, eadémque *Aſtræa*. Hinc tellus ipſa iuſtiſſima, ac ipſius iuſtitiæ ſimulachrum perhibetur. Putant verò plerique Euphratem ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatum, quod nulla res magis, quàm æquitas ac iuſtitia, humanum genus lętitia perfundat, & hilaritate repleat affluentiùs. Ex his igitur manifeſtum eſt, quibus aquis implumis Accipiter noſter luſtrari poſſit, atque identidem ita plumeſcere, eáſque alas emittere, vt non
C ſupra nubes tantùm, quod faciunt grues, ſeſe attollere, verùm ſuper omnes cœlorum orbes efferri valeat, parique cum Aquila honore acceptus, in ipſius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

Sanguinis legis veteris interpretatio.

Vnde illud Αἷμα καὶ ψυχὴ, Sanguis & anima.

Virgil. lib. 9. Aeneid. Aen. lib. 2.

HABET prætereà ſimilitudinem Accipiter cum anima, vt aquam omninò non bibat, ſed ſolo ſanguinis ſuctu ſitim leuet, quo vno & anima ipſa nutriri quodammodo videtur. Ideò, veteri illo inſtituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, ſanguis apponębatur. Et Deuteron. XII ſanguinem hoſtiarum pro anima eſſe monet Moſes, idcircóque non debere nos animam comedere cum carnibus. Paſſim verò Leuitico monemur, ſanguinem non eſſe comedendum, quia vniuſcuiuſque carnis anima ſit in ſanguine. Sed præcipuè capite 17. interminatur Deus exitium cuilibet, tam ex domo progeniéque Iſraëlis, quàm etiam hoſpitibus & peregrinis, qui apud eos diuertiſſent habitarẽntve, ſi ſanguine veſci auſi fuerint: quem ea de cauſa datum eis aſſeuerat, vt ſuper altari per eum animas ſuas expiarent, eſſétque ita ſanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod reſiduum eſſet, terra operiretur. Quod verò dictum, *Vniuſcuiuſque animam in ſanguine eius eſſe*, nequaquam intelligendum eſt, ſubſtantiam animæ eſſe ſanguinem, ait Heſychius, ſed quòd ſocietatem cum carnem per ſanguinẽ habeat. Vnde quidam ſanguinem *animæ Vehiculum* appellarunt: emiſſus enim vbi frigere cœperit, à carne diſſoluitur, auolátque anima. Eáque de cauſa Ægyptij, ſi ſanguinẽ ſignificare voluiſſent, Accipitris imaginem faciebant. Multorum ſanè, opinio fuit animã eſſe ſanguinem, ſiue vt Empedocles arbitrabatur, in ſanguine. Hinc illud apud Poëtas, *Purpuream vomit ille animam.* Et, *Vitam cum ſanguine fudit*, & alia huiuſmodi. Et apud Ouid. Pythagorico monitu

exturbare quorumcumque animalium cognatas nobis animas nefanda cæde ideò prohibemur, ne ſanguine ſanguis alatur. & in hanc ſententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. D Quamuis alio ſignificato accipi purpuream animam, alio de Piſcibus commentario docuimus, vbi agitur de purpura vno ictu collidenda, ſi ſanguinem ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantum ad eos pertinet qui ſanguinem animæ commiſcent, ego non ita fuerim impius, vt non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus capite nono Geneſeos ſcriptum eſt, *Anima illius in ſanguine eſt*: cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per ſe vitalis ſit, ſuáque ſe contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, vnum eundémque interitum hominis, & iumentorum, & æquam vtrorumque conditionem, ex impiorum opinione poſuerit: ex ſua tamen ſententia, puluerem ad terram reuerti, ſpiritum ad eum qui dederat, aſſeuerat. Baſilius ad hæc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, *Educat terra animam viuentem*, brutorum tantùm animam eſſe ſanguinem diſputat. Ait verò ſanguinem coactum in carnem ſuapte natura verti, carnem autem corruptam in terram redire, vnicuique manifeſtum: itaque iumentorum animam terream quandam eſſe naturam. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas ſuas, Equorum, & Canum, in eadem ſpecie collocare, quique ſeipſos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos Piſces olim fuiſſe reminiſcantur, idque aſſerere non erubeſcant: quos quidem Piſces fuiſſe nemo ſanæ mẽtis dixerit, quo verò tempore iſthæc literarum monumentis mandauêre, expertes magis rationis quàm Piſces fuiſſe, quiſquis mente iudicióque polleat, dubio procul aſſeuerarit. Illud verò commercij cordi eſt cum ſanguine, vt ex Philoſophorum obſeruatione compertum ſit, cor iis omnibus eſſe, quibus & ſanguis: id quod etiam de iecinore proditur. Neque tamen infirma eſt eorum opinio, qui nonnihil ſanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorum, qui ſanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarum conceptacula diffundatur: nuſquam E enim niſi in corde ſanguinem concreſcere, ex Medicorum & Ariſtotelis traditione didicimus, in quo quidem primùm oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latiùs libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de ſanguine diſſeramus, ea conſulto præteribimus quæ dici poſſent, ſi quid cordi, quid iecinori, quid arteriis, quid venis inſeruiat, & vnde triplex animæ poteſtas originem & fundamentum cõſequatur, repetere voluiſſemus: ſedenim hæc ita breuiter tacta ſufficere viſa ſunt, pro redditione cauſæ, cur talia ſacerdotes Ægyptij pingere commenti eſſent. Illud addam, ſanguinem religioſiſſimo Hebræorum ritu in ſummo cultu ſemper habitum, quem ex alite qualibet effuſum ſimulac oſtenderint, inſperſo puluere ſepelire pro magno negotio habent, quòd perſuaſum illis ex Prophetarum dictatis, ſanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorum de purationem facere: ſed non intelligunt, myſterium id ad pretioſiſſimum Chriſti ſanguinem ſpectare, cuius aſpergine maculæ omnes noſtræ, cùm expiari voluerimus, abluuntur.

Cor enim ex Ariſt. fons arteriarum, venarum, ſenſuum.

VICTORIA GLORIAVE.

DENIQVE propter eas dotes, quas huic aliti natura ſupra volatilium aliorum conditionẽ elargita eſt, factum, vt in vniuerſum Accipiter eſſet excellentiæ hieroglyphicum, precipueq; victoriam ſignificaret: nam reliquas omninò volucres volatu antecellit. Neque fruſtrà Theoclymenus apud Homerum, obſeruato Accipitris auſpicio, Telemachum bene ſperare iubet, eiúſque genus in Ithaca ſuprà reliquorum omnium gloriam potens, celebre & illuſtre futurum pollicetur. Ea ſanè Accipitris prærogatiua eſt, vt agilitatis in volando principatum obtineat, ab eóque deſumãtur præclara illa alarum inſignia, quæcumque in huiuſmodi deueniant gloriæ ſignificatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicum paſſim in numis, & monumentis alatum, quia victoriæ partæ fama ſeſe ſtatim humo tollit amplexáque gloriam per ſummum æthera latè volat, perque immenſos terrarũ tractus expatiatur, offenſiones impedimentáque omnia agilitate ſua declinans. Hinc ipſi numi Victoriati dicti, quibus Druſus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miſcuit. Hinc Muſis coronæ ex pennis, quas ex Sirenum alis euulsêre, poſtquam eas certamen impulſu Iunonis congreſſas facile ſuperauerant, Euſtathius & Pauſanias meminêre: quamuis alij Sirenas indignatas ſponte alas depoſuiſſe dicant reique monumentum eſſe Apteram ciuitatem, ea de cauſa cognominatam. Vtcumque verò, ad id Homerum alluſiſſe ait Euſtathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noſter ſecutus, *volare verba* dixit. Et noſtri per pennas columbæ deargentatas in Pſalmo ſermones Dei interpretantur, vt ait Adamantius, quod merum eſt hieroglyphicum. Philoſophi ad diſſectionem aëris, quæ verborum tanquam alarum illapſu fiunt, id referendum autumant. Sedenim de Muſis alibi locus erit ſuus. F

Accipitris ſuper alites reliquas præſtantia.

Euſtathius in Odyſſ. μ. & Pauſanias in Bœoticis.

Verba alata.

Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.

VICTORIA PERPETVA.

QVAMVIS autem & in Olympia, & vulgò eſſet alatum Victoriæ ſimulachrum, apud Athenienſes tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pauſanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq; id fuiſſe ſignum dedicatum, in cuius dextera manu malum Punicum eſſet, in læua galea, de quo ita Harpocration: Νίκη ἄπτερος ἐν τῇ περὶ ἱερείας, ὅτι τιμῆς ἀθηνᾶς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν ἐν τῇ

Victoria alata, & ſine alis.

A εὐωνύμῳ κράνος ἐτιμᾶτο. Id ea de cauſa factum Pauſanias tradit, ne Victoria diſcederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud ſe perpetuò detineri poſſe arbitrati ſunt Athenienſes, dum alarum omen, veluti quoddam inſtabilitatis ſignum, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentiſſimas in eo rerum viciſſitudines referuntur, vt Propertius, de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non fruſtrà ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet, alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro viſæ, quæ Darij humeris inhærentes, vna Aſiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victoriæ ſignum portendêre. Solitus verò eſt Darius, qui ſibi totius orbis victorias proponebat, pallam geſtare auro diſtinctam, quam aurei Accipitres tres, velut roſtris inter ſe concurrerent adornabant, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & ſingulorum caudas diſpoſitis. Et Antiochus magnarum ſibi cõſcius expeditionum, quia multa ſtrenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras ſubegerat, longa victoriarum continuatione illuſtris, Accipitris cognomine vocari geſtiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturem inſectabantur, victoriæ eius ſignum hieroglyphicè conſtituti fuêre, quam viri ſeptem in Smerdis Magi exitium coniurati, aſſecuti ſunt, votique compotes facti, patriam ab B illegitimo Rege liberauerũt. Ille ſiquidem, regnum ſibi nullis natalibus comparauerat, veluti Vultur, non ex legitimo conceptu, ſed ſine patre generatus ex vento. Eſt & illud victoriæ ſignificatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij ſpectatur, duo ſcilicet Accipitres ex diuerſo aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, & Oſiridis à Brunduſio motus in Gigantes, neque non victoria deſcribitur. Neque verò ea ſolùm de cauſa, quòd Accipiter volatu præſtet, quódque alę victoriæ attribuuntur, ales ea victoriæ ſymbolum eſt: verùm ob id etiam, quòd eius pugna tam artificioſa eſt, eóque aſtu patratur, vt neceſſe ſit hoſtem, qui cum ea cõgreſſus fuerit, omninò vinci. Nam ſi cum fortiori res agatur, tum ſeſe in aëre reſupinat, vngues ſurſum verſus intendens dimicat, alas verò caudámque inferiùs expandit, quibus vice ſoli fungatur. Vnde fit, vt cùm aduerſarius voti compos fieri minimè poſſit, vel re infecta abire cogatur, vel omninò ſuperetur. Quæ quidem ſolers dimicatio, cùm ſit etiam Noctuarum propria, quæ maiore circundante multitudine reſupinæ pedibus repugnant, collectæque in altum roſtro & vnguibus totæ teguntur, Accipiter ſimulac pugnam animaduerterit, aduolat Noctuis opem allaturus, atque ita quodam naturæ conſenſu eis auxiliatur. Nam & Noctua apud Athenienſes victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua ſuo loco, quæ ad rem ſpectaant, diximus.

Cur victoria ſymbolũ Accipiter.

SED minimè κατὰ παρέργους puto ponere, quod in quodam Canone Imperialium militiarũ apud Maffæos Romæ vidi, militarem ordinem fuiſſe qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea C geſtabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, inſigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea geſtabant, & ſub eodem Magiſtro peditum merebant: eo tamen diſcrimine, quòd Sagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum inſigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnà cum Tauro, in ipſius Tauri commentario dictum inuenias.

CELERITAS.

DIODORVS per Accipitrem volantem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatem ipſe ſignificari tradit: propterea quòd in volatu ſit omnium volucrum velociſſima, vultque ſignificatum ad res domeſticas transferri, quæ citò fiant. Leges & Pterophoros apud Plutarchum, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum inſignia forent ſurrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis:

Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.

Aligeros.

AER.

ACCIPITER ad hæc paſſis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios ſacerdotes. Atque adeò alæ pennatorum ſingulæ aërem ſignificant: vtpote ſolum Auibus proprium, perinde ac aqua Piſcibus, terra aliis atque aliis ſolum eſt. Animaduertendum verò, locum de pennis aliſve corruptum eſſe in impreſſis Hori codicibus, legique debere, vt in manuſcriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quædam deſiderari, quæ ad aliud pertinent ſignificatum. Sunt qui ventos

Vetus quid. ex ea ſpecie ſignificari tradant. Ventus autem nihil aliud eſt, quàm incitatus & fluens aër. Triclinius D apud Pindarum Pelopis ἵππους ὑποπτέρους velociſſimos exponit. Sunt qui cœleſtium corporum ortum hinc interpretentur. Nam quæ ſidera ſuper horizontem attolluntur, volucrium in morem ſugere, & per immenſum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercurium talaria, nimirum Homericum illud innuunt, quòd verba ipſe volucria nuncupauit. Eâdem ratione Irin & aëripedem & procellipe-

Virgil. li. 4. Æneid. dem vocant, quę deorum ſit internuncia, vt apud Maronem legimus:

Irin de cælo miſit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

SEDENIM cùm etiam animi ſignum ſit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium eſſe poteſt, cùm animi celeritas omnem exuperet velocitatem. Sedenim, ſiue victoriam, ſiue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre ſignificari dixerimus, tantundem eſſe videtur.

SACERDOTIVM.

NEQVE quidem tabellarij tantum alas geſtare iuſſi, verum etiam ſacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis inſignia: quod quidem geſtamen ideò ſuſceperunt, quòd Accipitri ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictitabát librum olim puniceis literis perſcriptum, Thebas ad ſacerdotes detuliſſe, in quo quidem libro, qui cultus, quíque honos diis deberetur, quáque ratione ſacra plurima procuranda eſſent, notatum erat. Hinc eos ſacerdotes à Poëtis noſtris Criſtatos appellari competias, vt apud Martialem:

Linigeri fugiunt calui, criſtatáq́ turba,
Inter adorantes cùm ſtetit Hermogenes.

E

Habes honoratiſſime vir, Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidem tuo ſublimi ingenio dignam, neque multiplici eruditioni tuæ neceſſariam, ſed cultus & obſeruantiæ in te meæ pignus. Neque enim is ego ſum, qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimùm creſcere: ſed ſi illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, ſciam me laudis plurimùm comparaturum.

Vale.

PIERIVS

F

A

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTR. HEROINAM VICTORIAM DAVALAM PISCARIÆ PRINCIPEM, DE IIS QVÆ PER COLVMbam, Turturem, & Hirundinem ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

B

LIBER VIGESIMVSSECVNDVS.

MAGNI omninò ponderis eſt Pindari, Lyricorum principis, dictum illud, alio quamuis numero, in hanc certè ſententiam:

Carmine res viuunt, carmina rebus egent.

Nam ſcriptor quantumlibet elegans & eximius, ſi vana & inania mandare literis aggrediatur, putè purpura Simiam veſtiat, nihil aliud aſſequatur, niſi vt omnibus ſit deriſui atque ludibrio. Si verò facta inclyta præcláráque ab inepto imperitoq́ ſcriptore celebrentur, neglecta ſtatim turpiter exoleſcent. Hæc dum mecũ reputo, honoratiſſima VICTORIA, *tuamq́ erga deſideratiſſimum coniugem pietatem conſidero, illiúſque res præclarè geſtas Muſarum tuarum elegantia decorari conſpicio, fortunatiſſimum Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiſcat, clariórque & illuſtrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam ſuſceperis tam inſignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriam tam illi ſit, quàm tibi ſine dubio paritura: ideoque veſtræ plurimum gratulor fœlicitati. An non ille egregiè fœlix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatiſſimus, rebus tot tantíſque ſapientiſſimè procuratis, glorioſiſſiméque confectis, poſt optima illa ſpolia tam præclara ad Ticinum parta, quaſi ſplendidius nihil in poſterum expectare poſſet, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicam, tam doctam, tali præſtantem ingenio, eáque facundia & arte ſcribendi præditam? vt quantum ille rerum geſtarum ſplendore illuſtris eſt, tantum tu ſcribendo, & vnum illum celebrando, clariſſima paſſim habearis, in ambiguóque poſueris, vtrùm ille res*

C *illas prudentiùs fœliciúſve fecerit, an tu eas doctiùs & elegantiùs victuræ memoriæ commendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemiſiam feciſſe, quæ marito celebrationis tantæ ſepulchrum ſtruxerit, vt inter ſeptem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mauſolea facis, quotidie nouas ſtatuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, ſed quæ in animis hominum ſitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari poſſint, nulla vetuſtatis edacitate conſumi. Quem referent Muſæ, viuet, meritò Poëtæ clamant, & è claſſe tua vnus, iſque ſumus, fabricas has eludens, exegiſſe ſe monumentum ære perennius, regalíque ſitu pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemiſiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiſcere putreſceréque neceſſe ſit, ſed ex politiſſimis poëmatibus, quæ donec erit hominum memoria, ſumma cum vtriuſque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorem quendam affectum, charitatémque decantat, quòd flammis iniecta mariti arſerit. Imò ſuperſtitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior: vtpote quæ vtrique acciderit perniciosa: ſibi, quòd ſe auſu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, iiſque affligi pœnis voluerit, quas ſuperi mortem ſibi conſciſcentibus ſtatuêre: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miſerabili mœſtos reddiderit, ſed vt de ſuppliciis etiam eiuſdem, ſi quis apud manes ſenſus, æternùm cruciaretur, effecerit. Altera huic non abſimilis, P. Cornelia Annia, clara ſatis fœmina, quæ ne in deſolata orbitate ſuperuiueret, viuam ſe vltro in arcam cum viro defuncto damnauit. Sedenim, furor hic, profectò furor, non amor fuit: cuius vecordiæ teſtimonium vt tranſiret ad poſteros, teſtamento etiam cauit, vt ſacrificio ſuper arcam Plutoni & Proſerpinæ peracto ea roſis exornaretur. Sed faceſſant exempla hæc à pietate inſtitutíſque noſtris alieniſſima. Longè glorioſius proferet ſe forſitan Alceſte Admeti Regis coniux laudatiſſima, quæ mori ipſa pro mariti vita, quem fata ſub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutua inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleráque ſunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu ſuccenſa, mortem ideò non affectaſti, quòd viuendo, viuum nobis maritum*

ingenij tui clariſſimi opera repræſentas, & , quod admirabilius eſt, immortalem facis. Quinetiam dum viuis , eum, quamuis apud ſuperos incomparabili fruatur beatitudine , tua tamen pietatis officiis , ſenſu neſcio quo, rerúmque noſtrarum, quæcunque illum tangit, cura, iucundiorem hilarioremque efficis, ac beatiorem. Cùm itaque inſignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda ſis , cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam, & Turturem tibi dedicare: vt commentarium hoc ſanctiſſimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ teſtimoniis his non eges, ſed mihi iucunditatis illius , quàm ex virtutum tuarum contemplatione percipio , monumentum ſit, atque conſeruatio. Tu quid fuſci coloris Columba apud Ægyptios, quid Turtur ſacris eorum literis ſignificaret, & quæ veluti in comitatum accedunt , ſi adlibuerit , leges. Ego me ſatis animo feciſſe videor , ſi quam antiquiſſimi ſacerdotes illi viduitatem quibuſdam rerum imaginibus occultabant , noſtro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innoteſcere contigerit. D

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ VIDVA.

QVAMVIS multa eſſent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ ſignificata, illud tamen in primis continentiſſimis illis ſacerdotibus admiratione dignum habebatur , quòd cùm animal alioqui procaciſſimæ ſalacitatis eſſet , laſciuiǽque notam apud omnes ferè gentes contraxiſſet, incomparabile tamen exemplum continentiæ, ſummámque pudicitiam in ea deprehēdebant: quòd marito fidem ſeruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ vidua perſtaret, ſignificare illi cùm inſtituiſſent , Columbam nigram pingere commenti ſunt. Pudicitia ſiquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant , communémque ſeruant domum, quam niſi cœlebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori viduata eſt, alij non copulatur. Si verò iuſſa ſit à domino tranſire ad ſecundas nuptias, fidem eandem ſeruat ſecundo , qua ſe priori obſtrinxerat, vt Propertius: E

Nigra Columba.

Exemplo iunctæ tibi ſint in amore Columbæ,
Maſculus, & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in ſua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad ſimplicitatem eius prouocatos ea de cauſa differens: quòd ea auis non innocua tantùm ſit, verùm etiam pudica, quam vnam vnus maſculus nouit. Nigram autem illam Ægyptij faciebant, id ſcilicet indicantes, quòd ad ſecundas nuptias non tranſiſſet, ſed atrata viri prioris deſiderium præ ſe ferret: in luctu enim pullo vti colore, multarum gentium mos eſt, quamuis apud Romanos in Imperatorum funeribus veſtibus albis, vt Plutarchus & Herodianus aſſerunt , vtebantur. Venetos autem Padanóſque omnes atratis vti veſtibus, quòd Phaëthontis caſum adhuc lugent , fabuloſus idem Plutarchus ait: ſiue , quia niger color ſirmitatis & perſeuerantiæ ſignū. Colores enim alij ex vno in alium tranſeunt, obſcuriorisque corporis admiſtione denſiores fiunt: ſed vbi ad nigrorem peruentum eſt, ibi conſiſtitur. Aiunt verò nōnulli, non omnium hanc Columbarum naturam eſſe, vt pudicitiam ita cuſtodiant ſuam, at earum tantùm, quas Græci Φάσσας vocant, pullis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigeſimum ſæpius & quadrageſimum etiam vitæ annum excedere. Cœlibatum verò, quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter ſeruat, & Coruis & Cornicibus & Graculis communem eſſe perhibent. Columbarum autem oblationem in ſacris Theologi ita accipiunt , vt coniugij iam firmi ratione habita, nos quoque mentem ſtabili firmitate perſeueraturam Deo, vti vero coniugi, ſociemus.

Pullus color in luctu.

Corui, cornices, graculi cælibes.

CORRECTIO. F

SED & ille Columbarum pullos, aut par Turturum obtuliſse dicitur apud Adamantium , qui aliquem abſterruerit à vitiis & ſceleribus, hortandóque monendóque ad animæ ſimplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus , qui emiſsam ab Noë Columbam lapſorum imaginem præ ſe ferre commentatur. Sed his iam aliquantulùm inſiſtamus, cùm nequaquam Diuinæ literæ ſint ab hoc argumento diſſimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde ſignificata etiam variari. Sed hic ſeries exigit, vt priùs de fuſca loquamur , de aurea , atque argentea ſuo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam Oleæ virentis ramum ore geſtat, fuſca ponitur à Prophetis , eſséque indicium perhibetur mentis, quæ à perperam factis iam abſtineat , ſéque quieti dedat , hoc eſt tranquilitati, quæ non niſi inde purgato à vitiis animo locum habet. Sub veſperam hæc reuertitur, deficiente quippe luce , quod tantundem eſt, ac ſi momentaneæ , aut breui temporis curriculo duraturæ fœlicitatis diceremus. Sub veſperam, inquam, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priuſquam infectum eluerit ſcelus , atque ita perpetui carceris ſupplicio afficiatur. Promiſſam enim eſſe veniam ei, qui paratus ſit in poſterum bene, piè & honeſte viuere, & à quibus emerſerit vitiis & voraginibus abhorrere, alio loco indicat vropygium auri fulgore illitum: de quo tamen apertiùs diſputatur inferiùs. De Olea quoque, quæ ſit miſericordiæ ſignum, ſuo loco dictum.

Columba Neaquam.

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVOD verò ſacerdotes Ægyptij per volucris huius ſimulachrum illecebras amatorias ſignificarent, duabus vtriuſque ſexus Columbis ſeſe inuicem exoſculantibus adpictis: ea de cauſa factum,

A factum, quòd illæ non prius ad Veneris copulam, quàm ad oſculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mæcenatis dictum illud, *Columbatim labris inſerens labra*. Extant & Gallieni Imp. carmina ſatis luculenta , quibus laſciuiam huiuſmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio, quod ipſe luſit, cùm fratrum ſuorum filios iungeret:

Ite, ait, ô pueri, pariter ſudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura veſtra Columbæ,
Brachia non Hederæ, non vincant oſcula Conchæ.

Ea autem de cauſa, quòd oſculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidēre. Cæterùm Athenæus ob id factum putat , quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ indéque ad gentes alias tranſiniſſæ. Veneri enim ſacram eſſe Cyprum , omnes norunt. Propter verò ſalacitatem eam quæ notiſſima eſt in Columbis , Albertus non ineptè nomen iis inditum ideò putat, quòd lumbos colant: in Venerem quippe ſe vltrò incitent, ingenita nequitia ſtimulate, cuius ſedem in lumbis eſſe, alibi diſſeruimus. Apollodorus quoque in iis quæ de diis conſcripſit , columbam Veneri ſacram laſciuiæ ergò dicit, nomēq; illi Græcè περιστεράν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν , quòd ſupra modum amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim perſuaſum habuēre Venerem ab Erycis monte digreſſam , per dies nouem ſtato ſingulis annis tempore ſeceſſum colere , interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere: abire enim illas Deæ ſuæ comites, nonam verò poſt diem aduētare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur , reliquas mox vno turmatim agmine reuerti, atque hinc gaudio exultantes Venerem adeſſe profitebantur, diémque eum hilarem , cantibus & iocis feſtiuum atque iucundum celebrabant.

Cur Veneri dicatæ Columbæ.

Cuius carmen ab his trahebatur ex Oui. libr. 13. Metam.

CHARITAS.

B SANE quòd mutuis ſeſe oſculis Colūbæ ſuauientur , anſam dedit vt charitatem , amoris quippe pij virtutem hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apoſtolum citat Origenes, qui de charitate locutus, Columbam protulerit. Eruditiſſimus etiam Cyprianus tam vitæ ſanctitate quàm facundia clarus, in iis quæ aduerſus Nouatianū pro vnitate concordiaq; piorum omnium ſcripſit: *Idcirco*, ait, *& in Columba venit Spiritus ſanctus, ſimplex animal, & lætum, non felle amarum, non morſibus ſæuum, non vnguium laceratione violentum, cuius ingenium eſt hoſpitia humana diligere, vnius domus conſortium noſſe, cùm generant ſimul filios educare* (ita enim legendum eſt, non edere) *cùm commeant volatibus inuicem cohærere, communi conuerſatione vitam ſuam degere , oris oſculo concordiam pacis agnoſcere , circa omnia demùm humanitatis omnem implere legem.* Noti ſunt humaniſſimi Gallorum omnium mores , qui paſſim oſcula tanto ſtudio colunt, vt honori ſibi ducāt, quòd adueniens hoſpes vxorem, ſorores, filias etiamnum virgines oſculo adhibito ſalutauerit, & in amplexum acceperit , & in gremium ſibi aſſidere iuſſerit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quaſque mulieres excipere oſculo , quod ideò Cato inſtitutum tradit , vt explorarent an mulieres temetum olerent : capitale enim erat Romanis fœminis guſtare vinum , ideóque ferunt fœminam , quæ ſub Romulo vinum biberat, à marito impunè occiſam. Apud Lacedæmonios oſcula non conceſſa modò , ſed etiam inſtituti Ludi , propoſitáque præmia iis, qui ſeniores lepidiùs ſuauiarent. Niſæorum id inuentum , & à Megarenſibus etiam in honorem Dioclis obſeruatum. Nam & illæ Romanorum exoſculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, ſancitæ ſunt, vt apud Plutarchum legitur, libro de claris Mulieribus : nempè quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis , Roma quædam nomine: inter mulieres quas ſecum adduxerant nobilis, C author fuit, vt claſsis abſumeretur incendio, vnde coacti ſint ibi ſedem figere, quod cùm illis feliciter ſucceſſiſſet, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auſpicatiſſimi facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum aſperrima ruſticitas inceſſitur, quorum tanta fuit ſeueritas , vt ne filios quidem ſuos oſcularentur. In Diuinis noſtræ pietatis monumentis ipſum Aſſertorem noſtrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hoſpite, quòd oſculo non fuerit ab eo exceptus, exprobraſſe. Et ſacris Pontificiis Romæ ritu ſolenni per mutuas exoſculationes pacis augurium celebratur:

Gallorum mores humaniſſimi. Plin. lib. 7. & Valer. max. de inſtit. antiquis lib. 1.

Ipſe etenim caſta dum operatur mente ſacerdos,
Oſcula dat, quæ dent ille vel ille aliis.

AER.

CREDIDERE nonnulli Columbam ab Aſſyriis coli in Semiramidis gratiam, ſed authores Græci in Rheæ potiùs memoriam: vtpote qui aſſerant , aërem & aquam potiores eſſe partes , in quibus oſtentet ſe natura rerum, parique ratione abſtinere eos à piſcibus. Cùm verò volatile vnumquodque animal ſit aëris indicium, Columbam præcipuè nuncupatione hac, hieroglyphicóve veteres honeſtarunt, quòd domeſticis alitibus nulla neque longius domo, neque diutius abuolet, tecti tamen latiúmque memor ſumma fide reuertatur, & manſuetiſſima nobiſcum conſuetudine diuerſetur. Obiectabunt Hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad ſibi domeſticam tamen ſedem redeat, ſed illæ nunquam cicurantur , neque vlla nobiſcum conſuetudine ſociantur : ſiue ea potiùs fuerit huius honoris cauſa, quòd illi tanta ſit cum aëre familiaritas, vt ibi tutiùs quàm humi verſari videatur, tantáque ſit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Æn. lib. 5.

Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas:

D perniciſſimus enim eſt eius volatus. Vnde Heſychius Columbam, neque non Turturem hieroglyphica ponit hominis, qui mente ſublimia quæque facillimè penetret, & contemplationi ſit egregiè deditus. Meritò itaque Syri qui aërem vſqueadeò colunt, tanta religione Columbæ pepercêre, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes
Alba Palæſtino ſancta Columba Syro?

Numus Cibyraticus.

In numo ſanè Cibyratico Columba cuſa hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius:

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea eſt, quamuis & alia ſit minoris Phrygiæ. In numo autem inſcriptio eſt ΚΥΒΙΡΑ: Signum, *Columba volans*. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamaſſe, eiúſq; formam in Columbæ ſpeciem commutaſſe: traditum ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatum, vt Perſæ matrum filiarúmque ſuarum coniugia non abhorreant, vtpote quæ filium ad ſtupri vſque conſuetudinem adamaſſe fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVIN hæc inuſta eſt Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam validior factus, patrem roſtro impeti, & à matris conſortio tentat abigere, eiúſque coniugij locum occupare. Quapropter Ægyptij ſacerdotes impium ingratúmque hominem ac, in eos qui de ſe bene meriti fuerint, perduellem, ſignificare ſi vellent, *Columbum*, inquit Horus, *aut pullum eius, qui matrem ſolicitaret, facere conſuerunt.*

E

CASTITAS.

Palumbes vnde dictæ.

SED eſto laſciuum animal Columbinum genus, contrà Palumbes parciſſimi coitus ſunt, ideóque quòd Parcant lumbis, Albertus exiſtimat appellatos. Nam & qui frequentiori vſu eos in cibum ſumptitare conſuerint, in Venerem hebetiores redduntur: quare non inſcite illud de alitibus huiuſmodi dictum:

Martialis in Apophoretis.

Inguina Torquati tardant, hebetantq́; palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit eſſe ſalax.

SEMIRAMIS PROCACITAS.

QVONIAM verò, vti dictum, fama eſt Semiramin ſub effigie Columbæ ab Aſſyriis coli, Gnidius ſcribit eam à Columbis enutritam, & in Columbam inde conuerſam, qua ſpecie colebatur apud Aſſyrios, id quod de petulca eius improbitate intelligendum eſt: tametſi quos Diodorus citat, eam & modeſtam, & nota admodùm integritate præditam fuiſſe prædicant, neque eam ignobiliter natam inficiantur: vtpote quæ circa ſtagnum quoddam in parte Syriæ, in crepidinẽ aquis prominẽtem proiecta, aliquandiu fuerit ab aquarilibus volucribus, quæ apricatum eò ſe recipiebant, miro propemodùm ſtudio educata: quippe quæ non ſolùm alimenta congererent iacenti, ſed perinde eam fouendo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerent, quoad paſtores creberrimo volucrũ concurſu, inſolitáque trepidatione moti, ex proximis in ſulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitámq; apud ſe diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in vxorẽ conceſsêre. Sedenim, de famoſa

Semiramidis nefanda libido.

F eius fœminæ procacitate, Scaurobates Indorũ Rex apud hiſtoricos ita in eam inuehitur, vt paſtorale ſcortum, vt Aſſyrij Regis cõcubinam fuiſſe proclamet, vt nullum egerit diem in caſtris ſine adulterio, raróque vllus ad eam adulter bis admiſſus fuerit. Satis verò conſtat tam immoderatæ libidinis fuiſſe, vt Equum abominabili probro turpitudinéque adamauerit, authore Iuba. Eam ſanè ob libidinis feruorem Euphorio θυμβρὴν, hoc eſt, Ardentem appellauit, epitheto admodùm proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo verſu θυμβρῆς κύπριδ@· ἁρμονίην, id eſt, *ardentem Cypridis harmoniam*. Hanc Hieremias quoque Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: *Fugite*, inquiens, *ab occurſu gladij, quem Columba vibrabit*: per Columbam Babylonis conditricem, & eius populi authorem innuẽs. Quod autem vates hic fatidicus eam gladio inſignem inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum ſcriptores tradidêre, ſed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obſidente, Menon hanc, vxorem quippe ſuam, accerſiuit, quæ vbi primùm in caſtra venit, Mulier acri ingenio, Bactrianæ arcis ſitum contemplata, confeſtim viro rationem oſtendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atque in profundam vallem inſigniter abrupta, quam hoſtes velut inacceſſam, nullo præſidio cuſtodiebãt. Hùc audax mulier cum paucis, quos ſibi ad id facinus delegerat, per loca ab hoſtium oculis maximè auerſa, atque eadem aſpera & confragoſa, præter ſpem omnium obrepſit: vnde cùm ſeſe veluti cœlo delapſa hoſtibus (quorum oculos Aſſyrius, dum negotium conficeretur, ſubita oppugnatione ab omni ſenſu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiſo obtuliſſet, Bactriani omni ſpe retinendæ vlterius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapſi, vrbem in regis arbitrio reliquêre.

Semiramis facinus memorandum.

REGIVM

RECIVM AVSPICIVM.

Columbarũ oſtenta varia.

A ADNVMERANTVR verò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auſpicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbæ geminæ à matre in auſpicium miſſæ. Et Cæſari originem inde trahenti proſpero fuerunt oſtento, cùm palmã eam nidis frequentare cœpiſſent, quam ipſe caſtris locum capiens, inter ſyluas quas cædebat repertam, conſeruari, vt omen victoriæ iuſſerat: ea enim de cauſa mirum & inuſitatum videbatur, quòd id auium genus duram & aſperam frondem ſtudioſè ſoleat euitare. Et eadem die qua natus eſt Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbũ regium paruulum attulit, & in cunis poſuit dormiẽti, receſſitq; ſine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruſpices dixerunt, Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, conſulti quid haberet auſpicij, quòd anicula quædam, quo die natus eſt, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuiſſe, Columbarum alas gypſo illitas in ſummæ felicitatis ſignum ſummis tectis affigere. Hoc Euthymius.

A SE MINIME IRACVNDVS.

QVOD verò de bilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij ſacerdotes hominem natura ipſa nequaquam iracundum, qui tamen aliorum peruerſitate commoueri poſſet, oſtendere cum volebant, Columbam pingebant vropygio ſurrecto: propterea quòd eã, vti dictum, vel non habere bilem, vel ſi habeat, in vropygio eſſe tradunt authores veteres. Vnde Græci cùm manſuetudinem exprimere vellent, ἠρέμη πέλεια, hoc eſt, *quieta Columba*, dicere conſueuerant, & πρᾳότερος περιστερᾶς, eodem ſignificato. Quæ cùm porrò ſit gregalium omnium manſuetiſſima, iudicata eſt à Moſe puriſſima, vt inquit Philo, veluti ex ſolitariis ſola Turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes

Puriſſima Columba.

B antecellit ingenio. Neque temerè Dauides aduolandi deſiderio ſuccenſus, vt ſeſe periculis eximeret, pennas ſibi dari cupit, vt inſtar Columbæ volare poſſit. Pſalmo LV. Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuoſioréſque alites, nempè quia eadem prædita eſt manſuetudine, tractabilitatéque & ſimplicitate, qua Rex ipſe inſigniter pollebat. Puritatis huius meminêre etiam authores Græci, quin & oſculorum, propter quæ ſit Veneri dedicata, & quòd ea de cauſa Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO.

ILLVD autem vulgatiſſimum eſt hieroglyphicum Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat, à τρέω enim deducitur, quod trepidare eſt. Et Poëtæ tam Græci quàm Latini paſſim in pauidis hanc vſurpant comparationem, vt Homerus:

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.
Hæ pauidis greſſu ſimiles abiere columbis.

Πέλειαι τρήρωνες, columbæ timidæ. Homer. Odiſſ. μ. verſu. 63.

Quam ſimilitudinem Maro ita tranſtulit:

Præcipites atra ceu tempeſtate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

Timidámue columbam, Marullus. Trepidas vrgere columbas, Ouid. 5. Metam. Odyſſ. μ. Æneid. li. 2.

SALVBRITAS.

CÆTERVM, quamuis aliqua det impietatis exempla, nihilo ſecius inter animalia maximè pura recenſetur: propterea quòd perſuaſum eſt eam carere bile, vti dictum morboſaq; & peſtilenti quantumlibet tempeſtate ſæuiente, qui non alia quàm earum carne veſcatur, contagio eiuſmodi non

C contaminari. Quare ſi peſtis vnquam debacchari cœpiſſet, nihil aliud in obſonium Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus Vitulum alioqui & Anſerem ſimplicem tantùm, eorum Regum cibum fuiſſe contendit. Sanè Florentinus lib. de Re ruſtica, pullos columbarum neceſſarios eſſe dicit iis, qui vires à morbo recolligunt.

Carnis Columbinæ victus.

MEDICINA PETITA A DIIS.

Columbæ herba quæ vocatur Helſine purgatur. Plin. li. 8. cap. 27. Plinius ibidem. Plinius ibidem. Prouerbium Græcorum. Δαφνίνην φορεῖν βακτηρίαν. Author Suidas. Deorũ manum.

CVM verò aliquem, medicina ab aliquo Deorum præmonſtrata, à morbo conualuiſſe oſtendere voluiſſent, Columbam, vel, vt ſcribunt alij, Palumbem (nam hæc etiam in auguriis aliquando confunduntur) lauri ramuſculum roſtro geſtantem exprimebant. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto ſibi ipſa medetur. Neque verò palumbes tantùm, ſed & Graculæ, Meruléque & Perdices lauri folio annuum faſtidium purgant. Coruus quoque occiſo Chamæleonte, qui etiam victori nocet, lauro infeſtum virus extinguit. Vnde dicterium frequentiſſimũ eſt apud Græcos, *Scipionem laureum geſtare*, de iis qui in aliquas inſidias lapſi, vitæ periculum feliciter euaſerint. Medicinam autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & ſuis quoque temporibus petitam memorat Plinius. Illi enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti eſſent, ſoliti erant in triuiis aut ſacris locis deponi, operientes vel oracula, vel ſomnia, quibus quid ad ſanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit veterum opinio, quam Homerus ſequitur morbos ad deorum immortalium iram referri, meritóq; ab eiſdem opem poſcere neceſſarium eſſe Philon Medicus Pharmaca quædam ſummæ efficaciæ, quæ ipſemet concinnare ſolitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd non aliter ad ſalubritatem conferrent, quàm ſi dij ipſi manus ſuas ad curationem appoſuiſſent.

D Et Aſtrologi quoſdam homines à geneſi eo fato naſci prædicant, vt votorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum eſt Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites plerique, & cum his Ptolemæus, cui poſtea Ægypti regnum obtigit, ſagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, vt alij ſcribunt, in Muſicanis, cùm vulnerati eſſent, neque remedium vllum ad ſalutem inueniretur, Draconem in ſomniis, qui herbam quandam ore geſtaret, oblatum regi, qui remedium ſibi ex illa imagine commonſtratum ratus, exquiſita inuentáque herba ea vulneribus adhibita, vel, vt nonnulli tradunt, potionibus inſtillata, cunctos ſanauerit. Solitum enim eſſe Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & vt à dæmonibus quoque ferretur permittere, vt noſtra nunc miſſa faciamus, ex multis veterum memoriis & Poëtarum teſtimoniis cõfirmatur. Nam quod pertinet ad Æſculapium, quem ægritudinum cauſa conſulebant, in agro Bellunienſi Læbactiorum vico memoria eſt huiuſmodi.

Exemplum memorãdũ.

ASCLEP
IO. P. XE-
LIVS PO-
LIO MO-
NITVS PO-
SVIT.

Et Pannoniam è Norico è Bellunẽſi territorio proficiſcentibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT
C VALERIVS
VALERIANVS
EX VISV P.

Multáque huiuſmodi paſſim reperiuntur. Quod verò traditum eſt à Poëtis, Homerus, qui ſomnium ab Ioue eſſe ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandum, ſomno ab Ioue miſſo, Nauſicaam à Pallade, vt in agrum progrediatur, quò ſuſciperet Vlyſſem, & multa paſſim eodem modo. Virgilius E quoque hanc ipſam rem latiſsimè & hic & illic proſecutus, nuſquam tamen pleniùs, quàm vbi de Latino loquitur:

Iliad. β. in principio.

Æneid. li. 7.

At rex ſolicitus monſtris, oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucóſque ſub alta
Conſulit Albunea, nemorum quæ maxima ſacro
Fonte ſonat, ſæuámque exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omníſque Oenotria tellus
In dubijs reſponſa ferunt, hinc dona ſacerdos
Contulit, & cæſarum ouium ſub nocte ſilenti
Pellibus incubuit ſtratis, ſomnóſque petiuit.
Multa modis ſimulachra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruitúrque Deorum
Colloquio, atque imis Acherontia affatur Auernis.
Hic & tum pater ipſe petens reſponſa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atque harum effultus tergo, ſtratíſque iacebat
Velleribus, ſubita ex alto vox reddita luco eſt.

Vt qui ex aquis ſulphureis naſcitur.

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

F SED quoniam incidimus in oracula, nuſquam ego plura notis hieroglyphicis ſimilia comperio, quàm in Diuinis noſtrorum literis, ita omnia ſenſu myſtico conſcripta quæcumque Moſes, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati ſpiritu protulêre. Talis eſt argentea Columba illa, cui aurum in dorſo, poſteriorem partem verſus inductum, Significat quidem hoc, vt Theologi noſtri interpretantur, inſtare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis aſſequatur, quæ præ manibus ſit, & ante oculos ſita, eam per argentum, quo anteriores Columbæ iſtius partes bracteatæ ſunt, accipiunt. Longè autem pretioſiorem illam, quæ ſubſecutura eſt poſt obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt: ſi modò, vti ſuperiùs monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ ſurculo reuertamur. Nam & apud aruſpices profanos, feliciora tempora ſubſecutura indicatum eſt, ex aureo gibbo, quẽ ſibi acceſſiſſe in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnã imaginem viſus erat ſe videre. Eucherius Columbam illam argento illitam, cuius poſteriora in ſpecie ſplendentis auri radiabant, ſignificaſſe ait, prima quæque in Diuinis literis argento fulgere, occultiorem verò ſenſum longè pretioſiorem, veluti aurum rutilare, longáque admodùm diſceptatione rectè procuratum oſtendit, vt illa ſermonum, qui de Diuinis haberentur, caſtitas intemeranda à promiſcuis cunctorum oculis, in abdito ſepoſita, ſuo quaſi quodam velamine pudicitiæ contegeretur, cœleſtibus obumbrata myſteriis, ſicut ſecreto ipſa ſuo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud ſibi vult: *Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar*: quàm hieroglyphicè ſermonem faciam, & allegoricè vetuſta rerum proferam monumenta? Et illud: *Ieſus in parabolis loquebatur ad turbas*, niſi ſermones ſuos myſtico ſenſu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apoſtoli ab vſitato loquendi more receſſerunt, facilia in promptu habentes, magna in receſſu continentes. Quod ea de cauſa

Oracula diuina.

Suetonius in Domitiano, c. 15.

cauſa congruum fuit, vt ſacra de Deo dicta à cæteris, ſcriptis, ſicut merito, ita & ſpecie diſcernerẽtur, A ne illa cœleſtium arcanorum dignitas paſſim & indiſcretè pateſceret, ſanctúmque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita conſecrata vaſa templi inuoluta promiſcuus populus ferret, nec tamen conſpicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in iis, quæ de formula ſpiritalis intelligentiæ ſcripſit: *Poſteriora in diuinis incarnationem* (admisêre enim vocabulum Theologi) *filij Dei, quæ ſubſecutura eſſet, indicare*: eóque ſpectare quæ per Angelum Moyſi dicta ſunt, *Poſteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris*: quia, ſcilicet, *Patrem nouit nemo niſi filius, & cui voluerit filius reuelare.* Atque hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi veteres tradidêre: & argenteam eam, puriſſimo ſcilicet candore ſpectabilem fuiſſe dicunt, quæ ſupra caput aſtiterit Aſſertori noſtro, dum ſanctiſſimæ illi aſpergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, vt Canticorum cantico, ea intelligitur anima, vt tradit Adamantius, quæ diuinas literas non in ſuperficie primoribúſque, vt aiunt, labris, ſed intimum vſque ſenſum exquirit. Duabus hæc dum ſedet, alis tegitur: iiſdem nixa fertur in ſublime. Volamus, cùm philoſophica quadam morte ſeparati à corpore, rapimur ad diuina: ſedemus, cùm in amicorum conuentu atque conſortio, de ſobrietate, de temperantia, de modeſtia ſermones varios commiſcemus: cuiuſmodi illi ſunt qui nos quotidie monent, vt cum Columba pro cantu gemitum edamus: cùm ſcilicet, quæ perperàm à nobis facta ſunt expendimus: id procuremus, vt veluti Columba felle careamus, hoc eſt, iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus: vt Columba oſculis inhiemus, quippe pacem ipſam vndecumque perquiramus: vt Columbæ gregatim volitemus, piorum ſcilicet, conuentus candida ſimplicitate prædito frequentemus: vt Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli eſſe iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamur: vt Columba, cùm cibum ſumimus, meliora grana ſecernamus, dicta quidem præceptáque ad inſtitutionem & bonos mores facientia, à turpibus ſeligentes, ea guſtare properemus, vt Columba cadaueribus veſci abominemur, affectus ſcilicet qui corpori ſunt inſiti, qui ſenſibus ad- B blandiuntur, auerſemur: vt Columba in petræ foraminibus nidulemus. Petram, Chriſtum diuinæ lectionis Magiſtri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum noſtrum imponere debeamus, vt Columbæ iuxta riuos & fluenta reſideamus, vt vmbra Accipitris inſpecta, ſi fortè impetum in nos fecerit, poſſimus eum cõmodiùs & expeditiùs declinare. Fluenta, riuos, aquam cælitùs ſtillantem pro Diſciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendum admonemur, vt à mali dæmonis fraudibus ita nos faciliùs ſubducamus. Vt Columba geminos pullos enutriamus. Columbam amorem ſuperiùs ſignificare dictum. Geminos igitur amores educemus: vnum, quo Deum piè colamus: alterum, quo mortales alios ardenti quadam charitate proſequamur, quæ quidem ſi præſtiterimus, nihil nobis ad bene beatéque viuendum eſt in poſterum defuturum.

Exodi cap. 33.

Quomodo fiet homo Columbæ ſimilis.

Cantic. 1. & 4.

DE TVRTVRE.

PARVM Ægyptiis cognita Turtur fuit niſi plura ſuper ea tradiderũt, quàm legatur apud Horum. Sedenim, minimè veriſimile eſt, ſacerdotes eos in vniuerſa rerum natura toto vitæ tempore verſatos, non longè plura ac penè innumera intellexiſſe, quàm ea pauciſſima, quæ, vt Plautus diceret, *fruſtillatim hic & illic conſpiciuntur.* Sed quoniam doctrina hæc prorſus extincta eſt, ſatis nobis fuerit, ſi quando corpus ipſum ab inferis reuocare non poſſumus, aliquam tamen rei vmbram ob oculos exhibere, ſiue ab Ægyptiis, ſiue ab Hebræis, ſiue à Græcis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

C PLERIQVE igitur continentiſſimam viduitatem exprimere cùm volunt, Turturem in aliquo ramo inſidentem pingunt: ea enim coniuge vita functo, ita ſe ab aliarum volucrum conſortio ſeparat, tantíque mœroris exempla exhibet, vt nunquam inde ſocietatem inire cũ alio quopiam patiatur, ſed quod reliquum eſt vitæ, abſque coniuge in perpetuo cœlibatu degat, ſola volet, neque in frondeſcenti ramo vnquam inſideat, eáque omnia faciat, quæ ad luctum ſpectare, & ad viduitatis ac ſolitudinis mœrorem exprimendum aptiſſima vel in homine videantur. Eiuſdem eſt etiam mas continentiæ, qui nulli ampliùs fœminæ copulatur, ſed in eodem comparis deſiderio perſeuerat. Quinetiam dum viui ſunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnã, qua cum ſemel coniunctus fuerit, & identidem fœminam ſuum ipſa marẽ vnum tantùm agnoſcit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominum neque quidem ipſe Paulus, auſus eſt legem viduitatis præſcribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos ſpontè in continentiæ moribus antecellat. *Audiant*, inquit Baſilius, *mulieres ipſæ, vt animalia rationis expertia viduitatis honeſtatem indecoro iterati connubij anteponant, ſi hæc auicula, recordatione conſortis, coniugium alterius abnuit, ſua contenta ſolitudine.*

Mira Turturum viduitatis cõtinentia & coniugij.

PVDICITIA.

APVD Hebræos ipſos omninò reperias Turturum per pudicitiam ſignificare: ſiquidem, vt apud eundem Baſilium habetur, in Circunciſione par Turturum, aut duos pullos columbarum

Par Turturum quid.

offerre mos erat, quod indicium eſſet pudicitiæ, ac vitæ continentis exemplum. Origenes porrò, ſiue D ea Cyrilli fuerint, quæ in eandem prorſus ſentẽtiam pleriſque locis & huic & illi inſcripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem noſtram Dei verbo velut vero coniugi ſociauerimus, ſicut hoc genus auium vnum atque illud idem caſtum ſeruare coniugium dicitur. Addit alibi, Apoſtolos, cùm de caſtitate ſermonem habent, eam per Turturem quam memorauerint, intelligi. Diuinæ ſiquidem literæ per Turturem vnamquamque animam caſtitate præditam intelligunt, de qua Pſalmo 82. dictum volunt: *Inueniſſe eam nidum, vbi ponere pullos ſuos*, hoc eſt Eccleſiam, piorum ſcilicet cœtum, vbi virtutũ genus omne appareret. Turturis enim pulli pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus, pudicitiam à Romanis velata facie pingi ſculpíque ſolitam: & apud alios Teſtudini æquiparatam, quòd pudicarum eſt ſeſe domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in ſecretioribus & remotis à multitudine locis vitam tranſigit, aut deſerta montium diligens, aut ſecreta ſyluarum à frequentiore auium aliarum cœtu ſequeſtrata.

PROVIDENTIA.

OBLATIO verò Turturis, & Columbæ in ſacris literis ſignificat, vt Heſychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat ſuum in ſcientia & manſuetudine ſpirituali: hic enim opus eſt prudẽtia, vt non excedat legis conſideratio circa res vanas occupata. Turturẽ quidem ponit: quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas ſibi neceſſarias fore viderit, ita vt eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: *Turtur, & Hirundo, & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini.* Columba autem munda & ſimplex, præſentiæ ſancti Spiritus eſt index, quales eſſe oportet eos, qui diuinarum literarum contemplationi ſeſe dedicarunt: quam quidem ſimplicitatem Ieſus, Aſſertor noſter Apoſtolis ita commendauit, vt eos ſimplices eſſe debere ſicut Columbas identidem admoneret, & beatos mundo corde plurimùm affirmaret. Ideóque Ezechias cùm neque altum ſapere vellet, neque maiora ſe quærere E paratur eſſet, *Meditabor*, inquit, *vt Columba.*

Hiere. ca. 8.

SALTATIO.

APVD Philippum illum, qui ſacerdotum Ægyptiorum lemmata quædam Græcè ſcripta poſteritati tradidit, ſaltatorem hominem & tibiis deditum, per Turturem ſignificari comperio, neque quicquam aliud: nam eam omninò tibiis mirum in modum affici compertum eſt, quarum etiam audita modulatione, dare eam motus incompoſitos, & ſaltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in inſidias allici, atque capi. Ad huiuſmodi ſaltationem addemus, quòd Theocritus Idyllio cui Συρακούσιαι titulus eſt, loquaciores quaſdam fœminas Turtures vocat: illæ enim non ore tantùm garrulitatem oſtentant, verùm etiam caudæ motu, qua propémodum obſtrepere videntur.

Hinc illud Zenodori, ex Plotio Menandri Τρυγόνες λαλίστεραι: Turture loquacior. Et Ælianus li. 12. cap. 10.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in Diuinis literis Turtur intelligentiam, quæ à diuino Spiritu eſt, ſignificat, ait Eucherius, eo Cantici Canticorum loco: *Vox Turturis audita eſt in terra noſtra*: neque inficiatur idem de Columba dici. Sed Spiritum ſanctum ex Columba tunc intelligi vult, quando, quæ de ſacris literis diſputatio commentatióque profertur, ea manifeſta eſt & adaperta: tunc verò ex Turture, cùm res altis obſcuriſque myſteriis agitatur.

Cant. ca. 2.

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit Turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eáque non minus garrula quàm Turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem F quandam ſecuti, ſignificata eius ſuperioribus duobus, priuſquam abuolet, excipiemus, quæ ſunt huiuſmodi.

ÆQVALITAS.

AEGYPTII per Hirundinem in primis, quæ filiis ſuis cibum ſubminiſtraret, hominem intelligebant, qui liberis æquas hæreditatis portiones diſtribueret, neque non Principem, qui ſe ciuibus æquaret ſuis, neque vllo vellet ornatu vel apparatu magis quàm reliqui ſumptuoſiore accipi. Hirundo ſiquidem, mira filios alit æquitate, ſingulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui ſemel acceperit, bis accipiat: atque ita, vt par ſit omniũ ſportula, procuret. Æqualitatis iſtiuſmodi adeò ſtudioſus fuit Hadrianus Imp. vt in victu familiari Homericum illud obſeruari voluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quóque obſonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, ſæpe fercula de menſis aliorum, etiam infimorum apponi ſibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos ſibi populorum animos æquè principibus prodeſt, quàm æqualitatis oſtentatio. Nam cùm potentia ſuaptè natura odioſa ſit, per moderationem maximè omnium euadit amabilis.

Eadem Pli. lib. 10. ca. 33. Æqualitatem in e pulis. Quia forſan adultiores pullos circumagi docent, & foris ſaturitatem emittere, & alia, quæ Plin. lib. 10. ca. 33.

INSTITVTIO.

SVNT qui calathum cum pullis Hirundineis in aliquot veterum monumentis obſeruatum, hieroglyphicum inſtitutionis eſſe contendant, argumentúmque eiuſmodi ad Oſiridis & Cereris beneficia

A beneficia in mortales collata, referant: quòd ſcilicèt, ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reliquis iure vitam degere didicerimus. Legifera enim Ceres eſt Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorum ſacris Ægyptiorum literis, Oſiris Iupiter, iuſtus, pater, dux, & conſultor omnium habetur, quæ ſiue ad inſtitutionem, ſiue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STVDIOSVM ædificationis hominem, quíque ampla ædificia, vel etiam oppida condiderit, per Hirundinem, quę nidum aſtruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros cõſtruere, domos cæmẽtitias ædificare didiciſſe nos, qui de architectura ſcripſerunt authores optimi, tradidêre. Operæpretium verò eſt ſpectare alitis artem, & ingenium. Cùm nidum luto conſtruit, ſtramento roborat ad lutariæ paleationis normam: ac ſi quando euenerit vt luti copia non ſuppeditetur, ipſa ſe totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omninò illi materia deſit ad fabricandum. Manifeſtum autem induſtriæ huius argumentum in Heracleotico Ægypti oſtio præſtant vſque adeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vaganti Nilo inexpugnabilem opponentes ſtadij vnius ſpatio, vt id humano opere perfici vix poſſe credatur: vnde mortalium primi, qui caſulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, verùm etiam ad aggeres & munitiones conſtruendas acceperunt.

Hirundinũ in nidis conſtruẽdis induſtria. Iiſdem penè verbis Plinius libr. 10. cap. 33.

Indidem ex Plinio.

PATRIMONIVM.

B HÆREDITARIVM patrimonium ex aſſe filiis relictum, per nidum Hirundineum apud ſacerdotes Ægyptios ſignificare tradit Horus, hieroglyphico inde deſumpto: quòd ab auium nulla nidus tanto labore, tanto ſtudio, tam diuturnus, & poſteris quoque ſui futurus ædificetur: nam ſi parentes intereant, eam adeunt hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde ſibi neceſſaria comparare poſſint, norunt. Agnoſcit hoc Baſilius, vbi ait: *Nemo paupertatem deploret ſuam, neque is de ſua vita deſperet, actúmque iam eſſe de ipſa putet, cui nihil eſt de patrimonio relictum: non enim deſunt artes & induſtriæ, quibus ſi nos exercere voluerimus, neque Hirundinibus deteriores eſſe, vitam commode agere valeamus.* Huius verò hieroglyphici argumentũ ex eo deſumptum ſcribit Horus, quòd vti ſuperiùs dictum, Hirundo vſqueadeò filiorum commodis ſtudet, vt vel peritura, dum aqua perfuſa, & puluere volutata capturæ periculum adit euidentiſſimum, nihilo ſeciùs ſedem filiis paratura, opus perficere conatur.

IMPLORATIO AVXILII.

INVENIAS apud Xenophontem (quiſquis ille fuerit) eo libello, qui titulo De æquiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè ſignificari: nidus enim patriam, os verò adapertum clamorem, & implorationem oſtendit. Hinc illud in Ezechiæ Cantico: *Sicut pullus Hirundinis, ſic clamabo.* Vnde admodùm eruditè Plautus Hirundines obiicit in ſomnium Demonæ, quas Simia ſolicitabat, qui ſit filium ſtatim penes lares ſuos in phano Veneris opem implorantem, inuenturus: illa enim, Hirundinum more, quodammodo transfretauerat, & ad conſuetas ſibi ſedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

C APVD aliquos Hirundinem pro amico poni, tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias: quippe qui moribus noſtris, & familiaris vitæ rationi difficulter aſſueſcat. Hirundo ſiquidẽ noſtro magis quàm vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiſcum, verſata, noſtra omnium maximè familiaris atque domeſtica, nullam tamen nobis vtilitatem affert, nunquam manſueſcit cicuratúrve. Proinde verno, hoc eſt, tranquillo aduentante tempore, nos inuiſit, & quaſi in officio futura præſtò eſt: hyeme verò, hoc eſt, turbido cœlo inſtante, aduerſaque fortuna ingruente profugit: qua ſimilitudine vtitur ad infidam amicitiam notandam, author Rhetoricorum ad Herennium. Eáque de cauſa Pythagoras eas à tectis ablegauit: id ſcilicet innuere volens, huiuſmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto conſuetudinem & amicitiam cum illis ineundam eſſe. Id quod & Plutarchus Sympoſiacõn octaua decade latiùs explicauit, quæ, ne tam multa congeramus, breuitatis cauſa prætérimus.

Hirundo nõ cicuratur.

VERNVM TEMPVS.

ILLVD verò nulli non innotuit, Hirundines plures conuolantes à mari verni temporis indicium eſſe, cùm vulgatum ſit adagium: *Vnam tantùm Hirundinem ver non facere.* Accedit huc Ciceronianum ſcomma in C. Verrem, vbi dicit: *Satiſne vobis magnam pecuniam Venerius homo, qui è Chelidonis ſinu in prouinciam profectus eſt, Veneris nomine quæſiſſe videtur?* Alludit, inquit Aſconius, ad nomen, quod Hirundo, quam Chelidona Græci vocant, Veris, id eſt, temporis verni ſit amica: illa enim adulto ſemper verè præſtò eſt, totamq; apud nos æſtatem agit. Atque hoc illud eſt quod Horatius ait: *Cum Zephyris & Hirundine prima.* Et apud Ariſtophanem, Equitibus, παῖδες ἐχ᾽ ὁρᾶθ᾽ ὥρα, νέα χελιδών. Apud Athenæum legas Rhodiis præcipuum fuiſſe morem ſub tempus vernum Hirundinem inuitare, idq; χελιδονίζειν

Ex Ariſtotele in Ethicis. Scomma in C. Verrem

ἀναίζειν dicebant. Apud Ariſtophanem Hirundo chlænam vendere, theriſtrum emere ſuadet: præteriiſſe quippe hyemem admonuit, adeſſe verò æſtatem. D

GARRVLITAS.

Hoc eſt: Pueri, nonne videtis, ecce noua hirundo.

CÆTERVM D. Hieronymus & Cyrillus cum Ariſtotele conſentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abſtinendum à commercio garrulorum & ſuſurronum intelligunt, quam quidem ſententiam corroborat Alexandri hiſtoria, quem cùm quieſcentem Hirundo quædam magno garritu ſupra Regis caput importunè volitans interturbaret, Ariſtander Thelmiſeus pro domeſticis accipiendum, qui Alexandro inſidia pararent, interpretatus eſt, quas tamen facilè deprehenderet, idque garritum indicare, quod euentus poſtmodùm comprobauit, Alexandri Æropi, quem ex amicorum numero Theſſalis equitibus præfecerat, conſilio patefacto. Sanè κωτίλη ἡ χελιδὼν Heſiodo, propter garrulitatem, vnde Poëta is κωτίλλουσα formauit. κωτίλλειν enim garrire eſt, eóque cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Ariſtophanes, Ranis, Muſæa Hirundinum vocat nugationem nihili, & quæ foliis leuior ſit. Sunt qui ſuper hoc D. Hieronymum impugnent: ſed ij fabuloſè potiùs, rhetoricéque laſciuiunt, quàm quicquam ſani afferant, præter ea quæ deſumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicoſtrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Theognis apud Athenæum lib. 8. Hirundines ne habeas ſub eodem tecto. Garrula hirundo. ἐπιτροχάδην.

> Εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
> ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
> ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.
> *Loqui ſi indeſinenter, multaq́, & velociter,*
> *Prudentiam indicaret, vtique Hirundines*
> *Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.* E

LVCTVS ET QVERIMONIA.

ALII Pythagoricum idem ſymbolum interpretantes referũt ad tragœdiam, quaſi triſte omen, lugubréque argumentum ſecum afferat Hirundo, quæ, vt apud Ioannem Grammaticum in Heſiodi Commentariis legimus, cùm priùs Philomela Pandionis eſſe, nũc Hirundo auis τηρεύς, φησί, με ἐβιάζετο. *Tereus*, inquit, *mihi vim intulit.* Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelam in Luſciniam abiiſſe idem author Procnæ, non Philomelæ id obtigiſſe dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν ἴτυν ὀδύρεται. *Et Procne in Luſciniam commutata Ityn deplorat.* Idem apud Ouidium habemus:

> *Sola virum non vlta priùs mæſtiſſima mater,*
> *Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.*

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis non expreſſo nomine, Luſciniæ tamen ſimilem dicit:

> *Nidum ponit Ityn flebiliter gemens,*
> *Infelix auis eſt Cecropiæ domus*
> *Aeternum opprobrium: quòd malè barbaras*
> *Regum eſt vlta libidines.*

Et Catulus eodem modo:

> *Qualia ſub denſis ramorum concinit vmbris*
> *Daulias abſumpti fata gemens Ityli.* F

Sentit idem doctiſſimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæſtio, quoniam ſuper eadem Hirundine dixerit Heſiodus:

> Τὴν δὲ μετ' ὀρθογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδών.
> *Quem manè gemens Pandionis excit Hirundo.*

ὀρθογόη exponunt interpretes, clamoſa, non autem diluculò flens: cùm Hirundo tota clamitet die, non autem manè tantùm, aut veſperi, veluti facit luſcinia. Sed hîc quoque quantum pertinet ad cantus querimoniam & fletum, quæſtionem mouet Proclus, Platonis nixus teſtimonio, nullam alitem dicens dolore affectam canere: quare quod Heſiodus de Hirundine ὀρθογόη ſcripſit, is ὀρθροβόη legendum cenſet, quæ ſcilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiam teſte ſcimus auem nullam afflictam canere. Sedenim, haudquaquam leuiter, ſed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatem lamentationem eſſe, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationem paulò antè ex Ioanne Grammatico retulimus. Sed quoniam modo Proclus lugere negat Hirundinem, cùm eam Pandionis filiam agnoſcat? quóve modo ὀρθροβόη ſcribendum contendit, cùm non matutino tantùm, ſed toto vociferetur die, diluculò verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis ſententiam conuertamur: ille nimirum, de auibus, quatenus aues ſunt, afflictas eas non canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filiis attribuunt, ad eam, quæ de iis fabula vulgata eſt, reſpiciunt. Verùm operæpretium eſt fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digeſta eſt, poëmate de Tereo, ſubtexere. Pandiona quidem, ait is, Athenienſem filias habuiſſe Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium ſuſcepit,

Terei fabula. Ouidius li. 6. Meta. & Maro in Silen.

Aliquo

A Aliquo verò poſt tempore accidit, vt Tereus Athenas repetierit, Philomelam ad Procnem vxorem deducturus in Thraciam, quam in Aulide Bœotiæ deflorauit, linguámque eius abſcidit, ne quid ad ſororem deferre poſſet. Cùm verò hæc in Thraciam appuliſſet, hiſtoriam vt acta fuerat, acu pingit, rémque ita omnem manifeſtat. Procne re cognita Ityn filium diſcerpit, patrique Tereo epulandum apponit. Hic verò vbi ſe filium abſumpſiſſe cognouit, eas erat diſtricto iam gladio interfecturus, quas Dei miſerti, vt aiunt, in aues tranſmutarunt, & Procne quidem Luſcinia facta, Ityn abſumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, aſſiduè clamat. Ille verò in vpupam mutatus, ποῦ ποῦ gemens dicere videtur. Hæc cùm filium meum diſcerpſiſſent, eum mihi in epulas appoſuerunt. Quare Proclus veniam antiquiſſimo Poëtæ dare poteſt, qui ſorores infeliciſſimas, etiam aues factas, ſortem quamque ſuam, quaſi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

Alij, per nũcios ſuo ſanguine ſcriptum ad ſororem miſit. Itys conuerſus eſt in Phaſianũ, Strabo.li. 9.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere ſe Hirundinis caput imaginari, peregrinationem ſignificat: id enim earum auium præcipuè proprium, vtpote, quæ neque quidem apud parentes degere ſoleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum poſuit, rerum quæ peregrè inſtituerat, irritum euentum oſtendit. Indicauit id ipſum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionyſio priori arcem relinquenti,, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

B SVNT qui reſipiſcentiam per Hirundinem acu transfoſſam oculos indicent: ea ſiquidem, ſi vulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei cauſam commentantur, imperfectionem quandam qua prædita ſit, natura quippe nondum vires omnes ſubminiſtrante: in pullis enim tantùm hoc euenire: quare ſi punctu læſi eorum oculi fuerint, ſupereſſe vigorem adhuc luminis, quem natura ipſa ſubminiſtrat. Lumen autem pro Sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & inſipientia tenebras, vnicuique manifeſtum crediderim. Tertullianus addit, vti eam ad hoc chelidoniæ ſuæ beneficio, cuius, ſcilicet herbæ ſucco pullorum oculos oblinat, atque ita viſum reſtituat. Ne tamen nullus ſit nobis ex Hirundine vſus, Cecinam Volaterranũ equeſtris ordinis virum, legimus comprehenſas Hirundines in vrbe, ſecum in expeditionibus afferre ſolitum, quas poſtmodùm victoriæ nuncia amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obſideretur præſidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad ſe mox cum epiſtola rediiſſe, vt lino ad pedes eius alligato, nobis ſignificaret, quoto die aduenienti auxilio, eruptio fieri deberet.

Hinc chelidoniã herbam ab his inuentã tradunt, Mattheol. in Dioſco. li. 2 c. 49 Plin. lib. 10. cap. 33. Vſus ex Hirundine, quis.

PIERIVS

C

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVAE PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSTERTIVS.

OPTIME quidem, doctiſsime Coloti, vt totius es antiquitatis ſtudioſiſſimus, bonarúmque diſciplinarum egregiè peritus, mecum ſæpe de non contemnendis veterum ſcriptorum inuentis, quocunque ſcripta fuerint argumento diſſeruiſti: etiam ſi non vſquequaque eorum eniteſcat eloquentia: quæq́; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorum lectione, & eorum etiam qui remotiora quædam literis mandauêre, de prodigiis, de ſomniis, de ſacrificiis, déque multis antiquorum ritibus, & inſtitutis collegeras, mecum communicaſti, quæ licèt ex vſu iam receſſerint, delectant tamen, & veterum ſcripta reddunt ad intelligendum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuêre, quæ de ponderibus & menſuris comperiſti, quæ pauciſſimi hactenus perſpexêre, licèt idem ſaxum voluere plerique ætate noſtra conati ſint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meáque viciſſim, qualiacunque eſſent, auſcultare dignatus es. Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere poſſumus, intactam, vel parciſſimè à nonnullis traditam, intentas eſſe, ad Aegyptiorum ſcilicet hieroglyphica ſtudioſius anhelare, longámque iſtiuſmodi rei ſeriem iam instructam, non tamen abſolutam, quam tamen, quanta poteram feſtinatione vrgebam, vt quod anguſtia temporis inuidebat, induſtria & vigilantia ſuppleret: ſubinnuere viſus es mihi, cupere te quamplurimum, quæ ſuper Olore conſcripſiſſem inſpicere: nimirum enim quod ſenio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atque feſtiuo conueniebat, popoſciſti. Quare ego tuo huiuſmodi ſtudio delectationéque perſpecta, nihil contatus Olorem ad te miſi: poëticam quippe alitem optimo Poëtæ, cantatricem in ſenectute ſua, ſuauiſſimam ſeni lepidiſſimo, qui ætatem iam grandiorem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleámque ſecutus diligentiam, Muſas curſu nunquam intermiſſo proſequi perſeuerat. Subſecutæ autem ſunt Olorem aliæ quoque eiuſdem ingenij volucres, Luſcinia, Pſittacus: quinetiam nonnullæ earum æmulæ, ſed præ raucitate ſua mimæ illarum potius, quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demùm. His omnibus neceſſe eſt caueam pares vnicuique ſuam: quia tua indigent ſaginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura eſt, viro eorum, quibus alites meæ paſci queant, opulentiſſimo. Sed vt iocari deſinamus, tu vale, & quantulumcunque id eſt quod exhibere potuimus, boni, vti ſolitus es, conſulito: quod enim ab amiciſſimo profectum eſt, id & ames, & charum habeas neceſſe eſt.

E

F

SENEX MVSICVS.

Hinc illud κύκνειον ᾆσμα. Cygnea cantio. Ælian. de nat. Animal. Quo tẽpore cantat Cygnus potiſſimum. Unde Lucianus in Cygno, eos aſſeſſores Phœbi vocat κατὰ, Græcè, Latinè vpupa.

AEGYPTII ſacerdotes ſenem Muſicæ ſtudioſum per hieroglyphicam Cygni effigiem ſignificare conſueuerunt: quippe quem omnes eò ſuauiùs modulari ferunt, quò magis in ſenium vergit. Muſicæ verò illi ſymbolo (vt hoc obiter interpretemur) compoſitiſſimos mores intelligebant, veluti in ſenibus mores ipſos compoſitiores, & ſibi maximè conſonos eſſe par eſt: de iis loquor, qui Colotio ſimiles, ſanctius inſtituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregêre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciúſque canere affirmat, cùm ſe breui præſentiunt morituros, quaſi lætantes Deo gratias agere videãtur, quòd ad eum, cuius miniſtri ſunt, migrationem parent. Addit, homines quoſdam, cùm ipſi mortem expaueſcant, Cygnos quoque falſo criminari, cantúſque huiuſmodi dicere doloris argumẽtum eſſe, quem ex aduentante morte conceperint, ſedenim, haudquaquam animaduertunt, in omni volatilium genere nullam eſſe auem, quæ vel in eſuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo ſe affectam ſentiat, emoduletur, cantillétve: non Luſciniam quidem ipſam, non Hirundinem, non Epopem, quarum

A quarum cantum, & luctum & querimoniam eſſe fabulantur. Sibi verò videri neque quidem aues has, neque Cygnos præ dolore canere, ſed quia Phœbo ſacræ ſunt, eáque lætitia concitatæ, forſan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona præſagiunt. Hinc M. Tulllius Tuſculanis quæſtionibus *Cygnos*, ait, *non ſine cauſa Apollini dedicatos eſſe, ſed quòd ab eo diuinationem habere videantur: quia præuidentes quid in morte boni ſit, cum cantu & voluptate moriantur.* Omninò autem quod de morte narratur, falſis aliquot experimentis compertum eſt, tametſi Lucretius Poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios reſpexiſſe, cùm Poëtas Cygni ſymbolo nuncuparunt.

Cicero. Tuſcul. lib. 1.

POETA.

NAM veluti Cygni ſenio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem organis affectis ſuauiorem ſimul, & vocaliorem emittunt vocem, ita etiam boni Poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, ſcribere itidem ſolent elegantiùs & ſapientiùs. Sic Oedipus Coloneus opus ea conſcribens ætate, qua propter ſenium author deſipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatæ actus inſaniæ reus, omnium quæ anteà conſcripſerat operum cultiſſimum iudicatum eſt. Et Iſocrates (vt Oratores etiam hùc admittamus, nam & id dicendi genus muſicum eſt, & certis conſtat numeris) Panathenaicam orationem, omnium quas anteà ſcripſiſſet luculẽtiſſimam, poſt octogeſimum vitæ annum elucubrauit. Sic Põtanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraque, Aurelius Augurellus Chryſopœiam, & alij plerique ætate noſtra bene literati viri eò ſuauiùs Cyg-
B neum hoc melos emodulati ſunt, quo magis viſi conſeneſcere. Sic tu Muſas aſſectaris, quæ ſalis & lepôris plurimùm præ ſe ferunt: denique omnia quæ ad eruditionem ſpectant, non ignauiter perueſtigas. An verò Platonem diſſimulare poterimus, quem annum circiter octogeſimum agentem ſcribendo vita functum aiunt? Vt fabuloſum minimè videatur, quòd Socratem perhibent per quietem exiſtimaſſe nouellum ſe Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè ſumptis euolauerit in ſublime, ætheráque omnem ſuauiſsimo clangore compleuerit, poſtridiéque Platonem ab Ariſtone patre ei commendatum in inſtitutionem: viſóque ſtatim puero dixiſſe Socratem ferunt, eam eſſe auiculam, cuius imago nocte proxima ſibi per ſomnum fuerat obuerſata.

Senũ opera elegantiora.

Auctor Diogenes Laer. li. 3. in Platonis vita.

MVNICIPIBVS INIVRIVS SVIS.

Idcóque ab Hercule occiſum.

SED, vt etiam attingamus Poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus ſuis iniurium hieroglyphicè ſignificare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depaſcatur, atque inter ſe morſus conuertant: vnde illum crediderim Pindaro *Inhoſpitalem* appellatum: id quod neſcio qua æmulatione præſtantiæ, in Poëtis præcipuè, & nunc eſſe, & fuiſſe ſemper exploratiſsimum eſt. Nam vt ipſi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quòd, Meliſtus Euboicus auem hanc ita conuiciis plenam eſſe dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præſtò ſunt, conticeſcere cogantur.

C

ANIMI CANDOR.

Eruditiores viri, beniguiores.

SED fuerint hæc improborum exempla: cùm ego bene literatos viros eò benigniores candidioréſque ſemper expertus ſim, quò magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt, omnium ingenia fouiſſe, de nullo vnquam etiam cum familiariſſimis obloqui ſolitum. M. Antonium Sabellicum, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neque manifeſtos quidem hoſtes inceſſeret, quos profeſsionis initio, moleſtiſsimos inuidia homini comparauerat, & quòd omnes alba quod aiunt, linea notaret, non emuncti ſatis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuiſſe Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria laceſſeretur, nunquam tamen ipſe maledicendo calumnias propulſare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate noſtra in Modeſtiæ appellationem abiit. Sunt itaque Cygni, qui verè literati ſunt, qui benigni, qui nulla ſyncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris eſt iudicium Cygnus, quem omnes inſignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότητα albitudinem vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

In epiſtola Didonis Æneæ, & Virgil. 3. Georg. Paſcentem niueos Cygnos, ait.

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, *candidior Cygnis*, apud Virgilium. Theocritus ea de cauſa θῆλυν κύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à candore commendari ſoleat. Albos autem eſſe à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus. D

Vir. Egl. 7. *Lib. de nat. animal.*

GLORIÆ CALCAR.

IDEM verò Poëtæ hoc commune cum Cygnis habent, quòd gloriæ ſtudio trahuntur, fauoriſque & laudationis omninò ſunt auidiuſculi,

Nec petitur ſacris niſi tantùm fama Poëtis.

Cygni quoque tunc ſuauiùs canunt, cùm Fauonius eos ad cantum viſus fuerit inuitare: ζεφύρῳ γὰρ χρῶνται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ καὶ εὐδίῳ, ait Philoſtratus Phaëthonte. Sed longè venuſtiùs & pleniùs id recenſet, vbi paluſtria & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoque non canere eos ait, niſi flante Zephyro.

MVSICA.

QVOD quidem ideò repetendum duxi, quia ſi quis Muſicam ipſam aptiſſimè deſcribere voluerit, non aliam libēriùs ſpeciem imitabitur, quàm quæ in hunc modum ab eo authore oculis ſubiicitur. Ex Oloribus verò qui vocaliores ſunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, ſidunt, vbi argutum neſcio quid certandi ſtudio videntur emodulari. Cantilenæ verò ſignum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus eſt, is enim cantum Oloribus inſpirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiuſmodi eſt aura eius, quam libenter adeò captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu eo ſurriguntur, quippe quæ repercuſſu venti commouentur. E

Zephyri pictura.

APOLLO FIDICEN.

APVD Card. Hippolytum Medicen, alumnum meum, ſignum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen eſt: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum, ea Cygni dorſo ſuſtinetur, Cygnus ipſe collo ſuauiter reflexo, roſtróque ad chordas verſo, parem cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dextera, Dei dextro innititur genu, eáque plectrum continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote ſignum, Deum ipſum non ſemper arcum tendere, ſed aliquando tacentem Muſam cithara ſuſcitare. Et hæc quoque faciunt ad Muſicæ ſignificatum.

Deſcriptio Apollinis fidicinis.

ORPHEVS.

SANE Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè diſcerptus exceſſiſſet è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnū emigraſſe mutata ſpecie: vt, qui inſignis Muſicus fuerat, Muſicam itidem perſeuerantiùs exerceret. Hinc locum mutuatus eſt Horatius noſter, cùm in Cygnum abire ſe ſcribit ad Mecœnatem: F

Iamiam reſidunt cruribus aſperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, naſcunturque leues
Per digitos, humeroſque plumæ.

Et cùm piſcium ſilentio vocaliſſimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoque piſcibus
Donatura Cygni, ſi libeat, ſonum,

Platoni, ea ſuper Orpheo ſcribenti adſentitur Æneas Philoſophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari poſſe docet, Orphea Cygni ſpecie euocandum ait. Quòd ſi quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Luſciniæ formam indutum apparere: de qua paulò pòſt.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVM verò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ ſolis nautis veluti Aquila tempeſtati, Columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

Æneid. 1.

Ni fruſtra augurium vani docuère parentes,
Aſpice biſſenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo

Aut

A *Aut capere, aut captas iam deſpectare videntur:*
Vt reduces illi ludunt ſtridentibus alis,
Et cœtu cinxère polum, cantuſq; dedère:
Haud aliter puppeſq; tuæ, pubeſque tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno ſubit oſtia velo.

DE LVSCINIA.

VELVTI poſt Orphea, ex antiquorum traditione, meritò ſuccedit Homerus, ita poſt Cygnum Luſcinia locum tenet: quando, vt paulò antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luſcinia Homeri ſimulachrum eſt.

MVSICA.

NON immeritò autem Muſicam, atque omnibus eam numeris abſolutam, per alitis huius hieroglyphicum ſignificari tradiderunt: ſiue multiplicem vocis varietatem, ſiue delectabilem ſuauitatem, ſiue pertinacem in ea continuationem admiremur, vt vna denique perfecta Muſicæ ſcientia ſonum moduletur, quem nunc continuo ſpiritu in longum trahat, nunc inflexo variet, nunc conciſo diſtinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuſcet. Quid cùm ſecum ipſa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atque vbi viſum eſt, vt ſonus ipſe vibrās, vt ſummus, vt medius, vt imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quæ tot exquiſitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit, quibus Muſicæ leporibus B enarrandis, cum Luſcinia Plinius ipſe contendere videtur. Vt iam Luſcinias taceamus Græco & Latino ſermone dociles, Druſo & Britannico Claudij filiis, fuiſſe. Huic autem aui tam genuina, tam voluptaria eſt modulatio, vt, ſi Ariſtoteli credendum eſt, obſeruatum ſit eam pullos erudire: quòd ſi procul à matribus alantur, non ita ſuauiter, neque ita peritè cananti: id quod tamen non mercedis neque gloriæ ſpe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam induſtriam calcaria potiſſimùm adhibentur, ſed vnius delectationis gratia qua ſeſe oblectant. Quòd ſi qua vnquam auis fuit, ex cuius cantilenis homines Muſicam excogitauerint, vt Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirum Luſcinia eſt, quam habuiſſe magiſtram neminē pudere debeat, dummodò vim in hac re alitis non ignauiter aſſequatur.

Cur Muſica hieroglyphicum luſcinia.

Plinius li. 10. cap. 29. hac omnia.

GERMINATIO.

GERMINATIONIS tempus nōnulli per Luſciniam indicant: propterea quòd auis ea, cum primùm ſylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim aſſiduè canat, lætitiam teſtata, quam ex verni temporis aduentu præſenti: ab eo verò tempore canit quidem, ſed non aſſiduè.

LVCVBRATIONES.

QVARE factum, vt qui eam vernis menſibus per totam ferè noctem dulci eo modulamine delectari obſeruarunt, vigilantiam ex eius hieroglyphico, nocturnáſque lucubrationes ſignificari dixerint. Nam niſi literarum ſtudiis ſumma ineſſet delectatio, mirificúſque concentus, pro vniuſcuiuſque ingenij captu, haud facilè reperias, qui laborioſis vigiliis temerè velit inſeneſcere, atque aſſidua mentis agitatione conſumi. Cui quidem ſententiæ fauet, quod Heſiodus ea ſimilitudine, quam C de Luſcinia ab accipitre in altum rapta, miſerabilitérque conquerente, poſuit. Per Luſciniam, vt interpretes addunt, Poëtam cauſa modulationis intelligi, ſemetipſum ſcilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per Accipitrem verò iudices, ob rapacitatem, qui Perſæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

Plin. ibid.

In literarū ſtudiis miri ficus concentus.

DE PSITTACO.

PSITTACVM apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, non inueni: ſed authores, natiōnéſque reliquæ, auem in humani ſermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquēre.

ELOQVENTIA.

PER eius enim effigiem eloquentem hominem, qualem ſe negat Tullius reperiſſe, ſignificabāt, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatiùs humanas explicet voces, id quod ideò præſtat, quòd linguam habeat latiorem, carnoſioremq́; & humanæ propemodùm ſimilem: nam quæ anguſtam habent, literas proferre non poſſunt. Atque hanc veriſimile eſt inter eas, quas Pſaphon Libicus enutriuit & inſtituit, principatum obtinuiſſe: ille enim, cùm alioquin vir eſſet

Hinc Ψάφωνος ὄρνιθες, Pſaphonis aues. Auctor Apoſtolus in collectaneis.

perditiſſimus,& omni ſcelerum obſcœnitate contaminatus, viam excogitauit, qua non modò ſe purgaret infamia, ſed diuinos etiam honores poſt mortem aſſequeretur. Aues enim magno numero in ſeductum penetrale clauſit, quas cicuratas, nemine conſcio, docuit canere, μέγας θεὸς ψάφων, *magnus Deus Pſaphon*: mandauitque moriens, vt penetrale illud nulla interpoſita mora diſiectis feneſtris pateſieret: atque ita prouolantibus per vrbem totam, totúmque agrum auibus, *& magnus Deus Pſaphon* vbique Græcè concinentibus, factum, vt ſit creditus Deus,& templa ſacráque illi fuerint inſtituta, D

DE PICA.

Idcóque à Galeno inepta imitatione ſireuis taxatur lib. 2. de differ. pulſuum.

EST & Picæ docilitas ad humana verba, ſed quoniam non ita liquidè nec concinnè loquitur vt Pſittacus, & quadam omninò raucitate ſermonem obfuſcat, præfractóque ſono ſyllabas enunciat, eſtque memoria minimè tenaci, vt niſi quæ didicit frequentiùs replicari audierit, facilè obliuiſcatur, ideò non meruit, vt Pſittacus, eloquentiæ titulum ſibi vendicare.

GARRVLITAS.

Nat. Com. lib. 5 ca. 12. Cur Baccho Pica dicata.

SED pro garrulæ potiùs loquacitatis hieroglyphico poſita eſt: quod & in rudis plebeculæ ore quotidie verſatur, garrulos Picæ cognomento vocitantis: ea enim & loquacitate plurima, & aſſidua vocum mutatione inſignis eſt: vtpote quæ diebus ferè ſingulis diuerſam emittit vocem. Cuius quidẽ garrulitatis ergò Baccho dedicatur, vt Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij valent, *& arcanum demens detegit ebrietas*, atque, vt apud Horatium eſt, E

Fœcundi calices quem non fecêre diſertum?

Epiſtola ad Torquatũ. Idem Plinius lib. 14. ca. 22. Hinc illud Athenæi libr. 2. ὅτι ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, vinum & veritas.

Sedenim ſuper hoc plurima apud Platonem in Legibus, vbi nullum tormentum, ad veritatem eliciendam, vino efficacius adhiberi poſſe diſſerit. Mira ſunt, quæ de Pica Plutarchus refert, quæ alioquin loquaciſſima, auditis Romæ buccinatoribus obſtupefacta ſiluerit eueſtigiò, tantóque ita ſilentio dies aliquot meditata, repentè, quaſi expergefacta omnem eum buccinarum ſonum, harmoniam, & numeros ſumma omniũ admiratione reddiderit. In portentis quoque Pica ſermonis ſignificationem habet, vt ea quæ Ezelino in Feltrinos moucnti facta obuiam, & in eius humeros delapſa, indicium fuit, populum cui plurimum in loquendo ſtudium, ad eius authoritatem ſe nullo negotio collaturum: paulóque pòſt, anteáquam mœnibus appropinquare, affuerunt ab ea vrbe legati, qui ſe duci dederent, pacatáque ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli verò ſcribunt, huiuſmodi Picam militari ſigno inſediſſe, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipſe expeditionibus omnibus ſeriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

EST & mendacij, ſiue ſimulationis hieroglyphicum Pica: vtpote quæ anteriore parte candida ſit, poſteriore autem nigricet, amicum ſcilicet purum atque ſyncerum affatu primo ſimulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagoræ dictũ aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι *minimè guſtandum ex iis, quibus eſt nigra cauda*: non admittendos in amicitiam homines ſimulatores, & diſſimulatores hypocritas. Quod verò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, F *mendacium quippe in extrema parte nigreſcere*.

DE LARO.

ET quoniam à Muſicis elegantibúſque volucribus in clamoſas incidimus & importunas, Larum quoque neſcio quid obſtrepentem audiamus.

EXPECTATIONE FRVSTRATVS.

Hinc illud promittunt montes, pro nugis, & Larus, & mõti.

HOMINEM, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter ſit fruſtratus, oſtendere ſi vellent, Larum figurabant: illa ſiquidem clamore arguto admodùm cùm parturit vociferatur, partúſque edit plumoſos vtrique ac apprimè pennatos, cæterùm carne admodùm exigua. Sunt qui hanc autem eandem cum Ceppho eſſe putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sedenim diuerſam eſſe Larum alitem à Ceppho, inde mihi ſuſpicio eſt: quòd Laro longè aliud eſt ingenium, quàm Cepphoſit. Cepphus enim ad cibum tenuia quæque ſectatur, vt etiam marina ſit ſpuma contentus: Larus verò inter voraciſſimas numeratur, omniuorúmque animal eſſe fertur, vnde ſit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuiſſe prædicant. Neque temerè Ariſtophanes, Nebulis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocarit. Præterea Heſychius Hieroſolymitanus, Larum ait eſſe auem, quæ tam in mari quàm in terra verſetur, & vtriuſque partis cibo quem plurimum & vndecumque perquiſitum deuoret, enutriatur: perque eam,

A eam, piorum menſis Leuitico prohibitam, eos à Theologis accipi, qui circumciſionem ſimul venerabantur, & baptiſmum minùs aſpernabantur: de quo Paulus, ipſo diuinarum inſtitutionum primordio reſtitit in faciem Petro, licèt ipſe Timotheum, vtpote vno ex parentibus Iudæo genitum, circuncidiſſet. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari poſſe manifeſtum, qui vitam ſuæ libidinis arbitrio degendam inſtituêre, modò Iudæorum rigorem in Diuinis literis æſtimantes, modò in iis tantùm quæ ad voluptatem ſuam faciunt, excuſſo legis iugo, omnia ſibi licentiùs permittentes, Chriſtianúmque dogma in eo tantùm ſectantes, quòd de ſummi Dei clementia, plus quàm audere debeant, ſibi pollicentur: mox perfractis vtriuſque agonis carceribus, effuſiſſimo curſu in Mahumetiã, aut ſi quid hoc perditius, libertatem, & vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cùm adoleſcens adhuc eſſem, Luciani opuſculum *De iis qui mercede conducti aliena quadra degunt*, vt ea ferebat ętas, Latinum feci. In eo locus eſt, ἐπὶ χεῖρα τῇ ἀγκίστρῳ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον περιχανὼν τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, *veluti Gauia feceram*, ſecutus Gazam, qui Laron Gauiam reddit ex Eucherio, qui vbi de Laro mentio eſt in Pentateucho, eam Gauiam eſſe dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò Gauiam, modò Mergum traduxêre. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam præ manibus habebam, profitebar: ſed poſteaquàm Romæ in vetuſtum Palatinæ bibliothecæ codice incidi, reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè caſtiore ſcriptum eſſe. Piſcis hic eſt edaciſſimus, quem Lupum Latini vocant. De piſce autem, & hami eſca eo Luciani loco agitur, nõ de alitibus. Sed vt ad Larum noſtrum reuertamur, verſus Homeri eſt, τῆς ἐν τῆς ὀδυσσείας,

De Lari vocabulo.

σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

vbi Mercurij ornatus omnis ſcribitur: quem locum Maro Æneid, quarto totum ſibi deſumpſit. Vbi B verò de mutatione in hanc alitem agendum eſt, ita eloquitur:

Hic toto præceps ſe corpore in vndas
Miſit, aui ſimilis quæ circum littora, circum
Piſcoſos ſcopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hic Seruius. *Incongruum*, inquit, *heroico credidit carmini, ſi Mergum diceret*, vt alibi Ciconiam per periphraſin poſuit:

Georg. lib. 1.

Candida venit auis longis inuiſa colubris.

DE CEPPHO.

SED quoniam & Cepphus ipſe ſuam habet ſignificationem, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

FATVVS.

Ab Eraſmo Chil. 2. cēt. 2 prouer. 33.

CEPPHVS vbique hieroglyphicum eſt fatuitatis, & ſtuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt ſiquidem eum ſpuma marina victitare, cuius rei non ignari piſcatores, ſpumas è litore collectas eminus proiectant, ita volucres adeſcam allectantes: mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad verbum ferè in Georgicis expreſſerit, at- C que vbi ille κέπφοι, hic Fulicam poſuerit. Arati carmina ita habent:

Georg. lib. 1.

Καὶ πότε καὶ κέπφοι, ὁπότε δῖοι ποτέωνται,
ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται
πολλάκι δ' ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσι.

Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore Mergi,
Clamorémq; ferunt ad littora, cúmque marinæ
In ſicco ludunt Fulicæ:

quòd verò vnà iungantur λάρος κέπφος in adagiis, geminatum eſſe opprobrium dixerim, vt, *lapis, caudex*, apud Terentium: & quod ad Mergum & Fulicam noſtros facit, *ſcortatores, nebulones*, & alia huiuſmodi apud Horatium.

Prouerbiũ.

DE GRYPHE.

EXIGERE videtur rerum ſeries, vt qui ab olore Phœbea alite exorſi ſumus, Gryphes identidem Appollineos ſubiungamus: tametſi quid hi ſibi vellent, nũquam comperetim apud Ægyptiorum hieroglyphicorum interpretes. Ægyptium tamen eſſe commentum Bemboxa oſtendit tabula, in qua Gryphes multis variiſque formis cælati, & ea etiam quam

fabulantur effigie conſpiciuntur: paſſimq́; in terra Græcia, & Italia vniuerſa, quâque Romanum D olim Imperium extendebatur, in myſticæ huius Philoſophiæ vſum figurari.

APOLLO.

HI ſiquidem, auritum animalis genus, qui capita habent Aquilæ, cætera Leonis, vt plerique tradidêre: & vt in ahenea Bembi menſa cernitur, cum alis ingẽtis admodùm magnitudinis, Apollinem indicabant, veteréſque eos Apollineo currui ſuccedere finxerunt, Gryphenæumque Phœbum hac de cauſa vocitatum à nonnullis manifeſtum eſt: quod ita tangit Claudianus:

At ſi Phœbus adeſt, & frenis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorſit ab axe.

Gallieni numiſma. Et in Gallieni numis Gryphes cuſos inſpicias, cum inſcriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo verò animalia in ſuo quæque genere reliquis imperantia complectuntur, veluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis ſui magnitudine vbertatéque reliquos omnes alere, & illuſtrare videtur: meritò itaque ſacris profaniſque rebus omnibus, aris, ſepulchris, vrnis, templis, publicis priuatiſque ædibus cuſtodes paſſim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, Leonina inferioribus ſpecie eſſe dicant, ſed Equis haud abſimilem: verùm quæ capita cum incuruis roſtris Aquilarum more, ſed ea aurita habeant: ita enim ab Ariſtæo Proconeſio memoriæ ſuper his proditum tradit Pauſanias.

NASONES.

INVENIES aliquando Naſones, id enim nomen à naſi magnitudine eſt, Gryphos nuncupatos: quo quidem cognomento Syriæ Rex, Gryphus Cleopatræ filius appellatus eſt: fuit enim is viſenda naſi magnitudine præditus. Sed quid ego vlterius de Gryphis commentari pergam, cùm rerum E ſcriptores dubitent an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono ſupra quadrageſimum libri decimi, Plinius ſententiam atteſtatus ſuam, ait: *Pegaſos Equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate roſtri, illos in Scythia, hos in Aethiopia, fabuloſos reor.* Idem tamen quarto libri XXXIII. ca. apud Scythas ait aurum à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ hiſtoriæ opinione. Nam illud Virgilianum, *Iungentur iam Gryphes Equis*, nihil aliud ſibi vult, quàm euenturum vt ea, quæ minimè fieri poſſunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terreſtribus eidem iugo ſummittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorſum Hydra multiceps? quorſum triceps Geryon? quorſum tribus compacta feris Chimæra? quorſum Sphinges, & monſtra alia? niſi vt partium complexum oſtendant: veluti ex verbo & diuerſis nominibus oratio conſtituitur. Quare qui ſimplicium ſignificationes rectè perceperit, facilè ad mixtorum interpretationem accedet quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitiſſima eſſe non ignorem, ſuperuacuum duxi plura ſuper his inculcare.

De Gryphe Plinij iudicium.
Vir. Ecgl. 8.

DE CORVO.

FINEM eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obſtrepuiſſe, cúmque coronidem ducere pararem, viſus mihi ſum crocitantem audire Coruum, quaſi ſe quoque Phœbeam alitem venditaret, & in harum conſortium admitti ſe quoque poſtularet. Non ineptum iudicaui, qui orſus eſſem à candidiſſima, deſinerem in nigerrimam, à vocaliſſima in rauciſſimam, quòd ſciebam antipathiam iſtiuſmodi in naturæ rebus conſiderandis ſuâ habere voluptatem. Tu igitur, neceſſe eſt ſummittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid F contra aliarum auium morem fecerit, boni conſulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

CORVI autem figura hieroglyphicum erat hominis, qui liberos ſuos exhęredaret, abdicarétve, aut domo quoquo eiiceret modo: aiunt enim eum pullos ſuos, ſimulac volandi poteſtatem aſſecuti fuerint, nido expellere, mox & regione tota interdicere, quòd vſqueadeò ſit amans ſolitudinis. Faciunt hoc & ſubaquilæ, quarum greges vſquam difficulter inuenias. Authores noſtri, qui rerum naturalium hiſtoriam conquirunt, magna ex parte ſcribunt, Coruum pullos quidem parere, ſed eos non alere, mœſtitia ſcilicet affectum, quòd eos, ſimulac excluſi ſunt, pennis candicantibus præditos aſpiciat, ac perinde vix à ſe genitos arbitretur. Vtcumque, pro maximè laborantibus inopia, Pſalmographus ait: *Et pullis Coruorum inuocantibus eum alimenta ſubminiſtrat Deus.* Cùm enim ita fuerint, tanquam adulterini à parentibus deſtituti, vel rore cœlitùs diſtillante, vel minutiſſimis quibuſdam animalibus, quæ nidos eos circumuolant, nutriuntur, in ſupremæ benignitatis, ſummæque prouidentiæ diuini numinis argumentum. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœleſti imbutos, ex infidelibus tamen

Plin. libr. 10. cap. 13.
Coruus pullos ſuos non alit.
Pſalm. 146.

parenti

A parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit.

IMBRES.

IN auguriis Coruus, perinde ac Cornix, de qua dictum alibi, imbrium ſignificationem habet: Nicander ita de Coruo: κόραξ τ᾽ ὀμβρήεντα κρώζεις, vbi ait interpretes, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσι οἱ κόρακες καὶ φυλακηλειῶν ὕδατος ἐρχομένοιο διὸς περὶ σημ᾽ ἔχοντ. Quem Virgilius ſecutus, de pluuiæ portentis ait:

Georg. lib. I.

— Et è paſtu decedens agmine magno
Coruorum increpuit denſis exercitus alis.

DISCORDIA MILITARIS.

LONGE autem diuerſo à Cornice ſignificato Coruus accipitur: quippe cùm ea, vt ſuo loco dictum, ſit concordiæ ſignum vt pleraque Poëtarum elogia indicio ſunt: Corui contrà, futuram quandoque inter collegas diſcordiam oſtenderũt, Aquilam, quæ Auguſti tentorio ſuperſederat, duo numero inſectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti ſunt, cùm is ad Bononiam Triumvirorum copias traduxiſſet, Philippo rerum exitum, qualis inde ſubſecutus eſt, præſagiente. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intendenti, infauſti ominis ſignum, Corui ſublimi volatu ſe mutuò inceſſentes, quorum afflicti quidam, ac penè diſcerpti, in illius conſpectu ad terram decidêre. B

Corui Aquilã inſectantes.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, eſt cur apud eos aliquantulùm immoremur. Emanſorem ex Coruo figurato ſignificari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officium ſuum deſeraт, veluti miles ignauus, qui ad conſtitutum diem adeſſe iuſſus, domi deſederit. Secundo Faſtorum habemus, Phœbum, cùm Ioui ſacrum facere inſtituiſſet, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmiſiſſe, qui cùm inſediſſet fico quæ acerbos adhuc fructus habeat, tamdiu moratus eſt, quoad maturi fierent: inde paſtus Anguem corripit, quem ad Apollinem defert, eum aduerſarium cauſatus moram inieciſſe, ne aquam haurire potuerit, quem Phœbus cùm mendacij redarguiſſet, Coruum inde damnauit, vt quamdiu ficus lacteus eſſet, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè ſeculis Coruus, in Diuinis literis contumaciæ huiuſmodi nota inuſtus eſt: præmiſſus ille ſiquidem ab Noë ipſa ex arca, vt pacatæne res eſſent exploraret, circa ſordes deſinentis diluuij deſedit, quod quidem, vt Hieroſolymitanus Heſychius philoſophatur, ſignum fuit futuros homines, qui admiſſi ad ſacra, ſublimiſque ſcientiæ myſteriis initiati, animo poſtmodùm inconſtanti, qui ſub fuſcarum pennarum veſte delitеſcebat, præclara incœpta ignauiter fruſtraturi eſſent, inſtitutionis probæ ſanctæque conſortia derelinquentes: vt inter Domini diſcipulos Iſcariotis filius Iudas tam turpiter, quàm flagitioſè defecit à Domino. Sanè Cyprianus ad Nouatianum, Coruum hunc emiſſum à Noë, neque reuerſum, quòd ad cadauerum paſtum ſe conuerterit, hæreticos indicare ait, qui fecedentes ab Eccleſia, ad meliora, ad membra quippe ſua redire minimè curant, ſed cum immundo grege perpetuis ſordibus voluntantur. Has volucres Abraham frumenta depaſcentes abegiſſe dicitur, vnde nomen meruit Abactoris: nimirum indicaturus futurum, vt is Aſſertoris, liberatoriſque nomen aſſequeretur, qui prauorum hominum collegia ſummoueret, qui impios tolleret, qui de ſacris literis, quæ animorum paſtus ſunt, malè ſentientes opprimeret. Ita Samſon, vt Hieronymus quintis ſupra vigeſimis caſtris Hebræorum ait, à fructibus ſuis aues abegit, Vulpes, quæ vineas exterminabant in vincula compegit, interfectóque Leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit. C

Hinc prouerb. Corui miſſimus. Gilberi. Cognatus, Centur. 2. prou. 161.
Coruus emiſſus à Noë, nec reuerſus, hæretici.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PER hominem Coruis obiectum deſtinatúmve, aut quid aliud ita expoſitum, id hieroglyphico manifeſto intelligimus, quod ignominioſè repulſum fuerit, è conſpectúq; ſummotum. Et quoniam dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contemptius, neque abiectius, Eucherius monet eum ipſum in Diuinis literis per Coruum intelligi, eo apud Salomonem loco: *Effodiant eum Corui de torrente*, atque hinc prouerbium apud Græcos Comicos vſitatiſſimum, ἐς κόρακας. Sed eruditè atque copioſè alij de prouerbio. In iiſdem Diuinis literis Pſal. XXVI. legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nonnulli ad huiuſmodi prouerbium trahunt verbúmque ἀποσκορακίζομαι; Suidæ agnitum dicunt, eo ipſo Dauidico citato verſu: & ignominioſæ repulſæ mentione facta Latini ſimpliciter, *Ne repellas me*, reddidêre. Sed enim Euthymius innuit poſſe id verbi ex metaphora ſcoriæ deſumi: nam ſcoria ſpurcitia illa eſt, in omni metallo, quæ tanquam fæx, nulli vtilis operi proiicitur, indéque fieri ἀποσκορακίζω, contemnere, & nomen ἀποσκορακισμὸς, contemptus.

Prou. ca. 30.
Ariſtoph. in Nubibus, & in Pluto. & Euripides in Hecuba.

V 4

RHETOR.

D

Aquo, κᾶν κόρακος κακὸν ὠόν. Mali corui malū ouum. Idē de Pretagora & Ethuallo. A Gell. lib. 5. cap. 10. Diodori ſepulchrum.

SVMVNTVR etiam hieroglyphica de celebris alicuius viri nomine, veluti à Corace rhetore, qui poſt Hieronis obitum primus rhetoricam Syracuſis docuit: propter cuius celebritatem Metellus Diodorum rhetorem, quo magiſtro vſus fuerat, iam defunctum honoraturus, Coruum lapideum eius ſepulchro impoſuit: quaſi antiquiſſimo illi Coraci ſimilem indicare vellet. Ceterùm Cicero rem falsè detorſit, cauillatus in Metellum, rectè eum feciſſe, propterea quòd diſcipulum non dicere, ſed volare docuiſſet, inconſtantiam ſcilicet Metelli, qua malè audiebat, eo ſcomate perſtringens.

APOLLO.

QVÒD verò Coruus hieroglyphicum Apollinis haberetur, nonnulli ea de cauſa factum exiſtimāt, qua Caper Baccho, Sileno Aſinus datur, & eadem ratione in antipharmacum aliis alia. Inauſpicatiſſimum, aiunt, animal, auſpicatiſſimo oraculorum authori meruit immolari. Sedenim, aliud eſt hoſtia hac, vel illa Deo cuipiam facere, aliud ſpecie ſua Deum ipſum explicare: nam hoc modo dicimus animaliū figuras eſſe huius, vel illius hieroglyphica, quorum figura poſita Deus ſtatim ſuus intelligatur. Igitur alij dicunt: propterea quòd mediis æſtiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat ſuos, quod præter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid ſibi cum Sole intercedere ſignificat. Inde legere eſt apud Petronium:

Coruus Soli dicatus.

E

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim, cùm Porphyrius dicat libro *De abſtinentia carnium*, colorem nigrum Soli dedicatū: quòd eius calore humana etiam corpora fuſciora nigrioraq; reddantur, ſitq; Coruus inter aues maximè niger, manifeſta eſt cauſa cur is Apollini ſacer habeatur. Porrò Brachmanæ colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrātem. Iam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorum cantico, *Crines, ait, eius vt abietes, nigri ſicut Corui.* Auem autem eam Apollini priùs familiarem fuiſſe, neque non inſigni candore præditam Apollinis mox indignatione, quòd ad ſe dilectæ Coronidis crimen detuliſſet, in eam nigritiam demutatum fabularum ſcriptores, Heſiodum ſecuti, meminêre. Sed Artemo Pindarum commendat, qui, in Pythiis, diſſimulata quæ de Coruo fertur hiſtoria, Apollinem ipſum ſcripſerit per ſe Iſchios, & Coronidis furtum deprehendiſſe. Anaximander in Horoſcopicis libris Apollini ſacrum ideo Coruum facit, quòd ſolus inter omnes aues vocum ſignificationes, quas accuratè admodùm augures obſeruarint, habeat. Addam & illud, nigrorē ita Coruo ingenitum eſſe vt ad intinguendū capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius, & niſi inter tinguendum ore oleum contineatur, dentes quoque ita nigros effici, vt mox vix poſſint elui.

SITIS.

F

Hinc prouer. Coruus aquat. Ex Hyginio & Æliano li. 1. de nat. animal.

CORVVM ſuperiùs ſiti damnatum ab Apolline dicebamus, ideoq; hieroglyphicum eſſe incommodi eiuſmodi, eaq; de cauſa Nicandrum ſcripſiſſe, frequentiores eius alitis crocitatus venturæ pluuiæ indicium eſſe. Sedenim, Corui natura ipſa ſiticuloſi ſunt per ſexagenos præcipuè æſtatis dies, quibus ventris profluuio laborant, vltróq; potu abſtinent, vt incōmodo illi obuiam eant, aluúmque ſiſtant. Quare ſi conſilium eius animalis penſitemus, Sobrietatem conuenientiùs quàm ſitim, hanc vocitabimus.

IMPOSTVRA.

NON poſſum loco hoc diſſimulare, quàm aptè quiſpiā impoſtorem per Coruum ore ſaxum tenentem, & vrnā appoſitam ſignificarit. In Libya ſiquidem ſiticuloſa admodùm regione, viri aquam, quam de remotis admodùm fontibus: aut fluuiis attulerint, in fictilia vaſa ad hoc comparata diſtribuunt: quæ alioquin ventre ſunt admodùm capaci, ore tantum patent quantum ſatis eſt ad gallinaceum ouum recipiendum, eáque minus obturata ad captādum nocturni aëris beneficium, per ſumma domorum tecta diſponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immiſsiſque in vrnas capitibus humorem ſorbillant, qui ſimulac deficere cœperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus ſe vidiſſe affirmat) quos afferentes in aquam ſubinde deiiciunt, atque ita ſurgente in dies humore, ſiti conſulunt ſuæ. Idem ſcribit de Cane, qui lapillos in amphoram oleariam conicIebat, donec oleo redundante lambere arbitrio poſſet ſuo. Dicet aliquis, Philoſophum hinc, aut Geometram ſignificari

Idē & Plinius lib. 10. cap. 43.

A ſignificari potiùs, quàm ſycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuámque corporum inter ſe repugnantiam, atque ceſſionem cognoſcant, natura ipſa docente, & Coruus & Canis, & qui maiora etiam de intellectu ſuo miracula profitentur: in hoc autem probè norunt neceſſe futurum, vt in corporum conflictu alterum alteri cedat: eam quippe intelligant rationem qua coronæ illius ſacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracuſanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego verò ipſa edoctus re, impoſtorem potiùs oſtendi ex huiuſmodi hieroglyphico dixerim. Fuit ſiquidem mihi Romæ famulus natione Gallus patria, vt ipſe aiebat, Virdunenſis, Rolandinus ille, quem probè noueras Coloti facetulum, & morionē non ſanè illepidum, & cumprimis oficij memorem ſui, cuius opera vtebar plurimùm in ſcribendo. Allatus ad me Venetiis fuerat vini Cretici cadus generoſi admodùm atque ſuauiſſimi, iuſſi, vti mos eſt talia non credere famulis, diligentiùs aſſeruari, amicis aduenientibus, potiùs quàm mihi vſui futurum, interdū tamen vnciatim minimum quid hauriebatur, intermouebat ſubinde famulus nectar (ſic enim ipſe vinum id appellitabat) facilè, ſi parcere ita pergerem, in maſſam obdurari poſſe, atque etiam lapideſcere. Putabam ego de firmitate dici, quam vinum indies veteraſcens acquirebat, atque, *Bene ſanè* reſpondebam. Quid autem? venit æſtas, viſúmque eſt cadum, ne conciperet æſtum, loco dimouere, cúmque in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde ſextariis effuſis, nihil amplius effluebat, ipſo tamen pondere permanente. Quid ſit miror, operculum ſupernè tollo, introſpicio, rem immiſſo intrò digito perueſtigo, atque ecce ibi vim glareæ ingentem quanta nux iuglandis eſt magnitudine ad ſummum vſque cadum aggeſtam, quam non in cuppam, ſed in vimineam corbem transfundere neceſſe fuit. Ita aſtutulus ille veterator quotidie aliquid ſubducebat, & ne tubulus, qui paulò infrà cadi medium immiſſus
B erat, aliquando rem proderet, ad exhauſti vini modum lapillos eos, amoto ſupernè operculo, qua liquor infundi ſolet, immittebat, oppletóque ita calculis cado, vt nullum ampliùs infarcire poſſet, ſatis iam colluctatus, non expectato vt res propalàm fieret, domo emigrauerat. Atque hæc certò mihi videtur, quæ veriſſimè dici poſſit impoſtura, tot per tres continuos menſes lapillis ſubducti liquoris loco fraudulenter impoſitis. Sed agnoſco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamen ita auribus tuis familiarem ſcio, vt poſt tot auium clangores eam imitari non erubuerim: tua quippe fretus beneuolentia, quæ dictionem meam longius protraxit, quàm tuæ poſtularent occupationes: itaque omnia boni conſules, & vt tuus eſt mos, næuo etiam in amici articulo delectaberis.

Impoſtura famuli Pierij.

*

C

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM, IVRISCONS. DE IIS QVÆ PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, Gallinaginem, Anſerem, Perdicem, & & Coturnicem ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSQVARTVS.

PERQVIRENTI mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallináque, Gallinagine, Anſere non noſtri generis, Perdice & Coturnice ex ſacris Ægyptiorum literis in haſce noſtras miſiſſem, dono darem, Cordatiſſime Nepos, ex meis te potiſſimum delegi, cui hæc familiariora guſtu ex clientum noſtratium, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentant, & veluti ſuperpondia ad te deferunt pro tuis reſponſis in perſonarum & fortunarum ſuarum tutelam, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) Philoſophiæ ſtudijs delaſſatus, te ad harum lectionem quandoque transferas: móxque tibi & amicis tuis lautiores menſas pares, exhibeas, qui his optimè ſaturati, ex earum indiciis, ſeu ſignificationibus te referente ſecunda veluti cœna animum pariter paſcant & oblectent, conferántque quantum hæ his ſalſamentis ſapidiores epulæ, & quotiens ad huiuſmodi diſcubuerint, & palato & animo ſimul faciant ſatis: quas etiam Petrulo noſtro propinabis, quem iam videre videor diſcumbentem, & ſupra ætatem maiora ſatis audentem: cui Dij tutelam fortunent. Reliquum eſt, vt & tu de tuarum reliquijs mihi communices: ſin minùs (quando plures non flagitem quàm præſtare poſſis) præſcriptis verbis tecum experiar. Vale.

IVNO.

Nat. Comes lib. 2. c. 4. Iulia Piæ & Fauſtinæ nummus.

IVNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, Deámque ipſam nonnulli ſolo Pauonis hieroglyphico intelligebant. In Iuliæ Piæ Felicis numo ſignum Iunonis eſt, cum haſta & patera, Pauone iuxtà appoſito, cũ inſcriptione, IVNONEM, caſu quarto, quod lectu rarũ eſt. In Fauſtinæ verò numis idolum identidem eſt: cum lancea & patera, à cuius pedibus Pauo: inſcriptio eſt, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autem auem eſſe hanc, eiúſque currui ſuccedere nonnulli ideò confingunt, quòd Iuno dubio procul opulentiam ſignificat: ea verò cùm exponitur ſpectanda, omnium in ſe oculos contrahit. Verùm ideò Pauones Iunoni conſecratos putat Athenæus, quòd huiuſmodi aues in Samo inſula priùs repertę fuerint, indéque ad gentes alias delatæ: ſacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impreſſus Pauo, vt idem Athenæus author eſt. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

Vide Ouid. li. 2. Meta.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

Dictũ Theophraſti.

CÆTERVM, plerumque diuitiarum finis in turpitudine conſiſtit, taléſque ſunt Pauonis pedes, quare Theophraſtus ſuper hoc ſapienter dixit, τ᾽ ἄλλα ἀπεγνώσθη, cùm admonere vellet, in ſpecioſa rerum oſtentatione etiam alia circumſpicienda perſcrutandáque eſſe: quaſi multa turpia & fœda viſu dictúque, ſub tam formoſa ſpecie deliteſcant: quod Theophraſti dictum ita Horat. expreſſit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota,
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.

Huiuſ

A Huiuſmodi ſunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argentóve foris amplificè decorati, intrò verò ſimulac inſpexeris, nihil lætabile, nihil delicioſum deprehendas: ſed adulteria infanda, inceſtus, ſacrilegia, turpiſſimas cædes, & omne ſcelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, vt antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς ὁ πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν αὔξει. *Diuitiæ elatum faciunt, ſcelera impia adaugent.* Argumentum autem huiuſmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui voluerit, aptè Pauonem cauda paſſa, vnóque elato pede oſtentatóque figurabit.

DIVITIÆ VICISSITVDINARIÆ.

Plin. lib. 10. cap. 20. Huc ſpectat prouerbium παλαιότερον ταῶνος, Paaone magis varium. Ἄργος quid.

AST hominem qui modò diuitiis afflueret, modò rerum inopia premeretur, varióque euentu fortunæ volubilitatem iacturis, & donis experiretur, ſignificare qui vellent pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere conſueuerunt: caudam is ſiquidem, ſingulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumq; earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarum ſimilitudine factum crediderim, vt Homerum Platonici dixerint in Pauonem abiiſſe, qui tantum rerum varietatem poeticis coloribus ornatam explicuerit.

NOX.

NOCTEM verò ſignificantes, Pauonem ſurrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus inſignitum, neque aliud quidpiam per Argum quàm cœlum nocturno tempore, ſi detur dicere, oculatiſſimum intelligerent, atque illi nomẽ à ſplendore atque velocitate inditum profiterentur (vtrumque enim ἀργὸς ſignificat) neque alio tempore micantiſſimi ſtellarum radij coruſcarent ſplendeſcerentque, quàm nocturno, datus eſt fictioni locus,

B vt per oculatam eius alitis caudam nox ipſa, ſenſu myſtico hieroglyphicóque ſignificaretur.

DIES.

QVOD ſi diem innuere voluiſſent, eadem ipſam volucrem demiſſa cauda pinxiſſent: quaſi tunc nox ſtellas occulere videatur, cùm dies ipſe cœperit aduentare, támque diu latitent ſtellæ, quandiu Sol ſupra terram eſt.

GLORIOSVS.

Hoc à Plin. li. 10. ca. 20.

VERVM eadem ſpecies quæ noctem ſignificabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat. Pauo enim pretioſam eam caudæ ſuppellectilem tum plurimùm oſtentat, cùm plurimos ad ſe ſpectandum aduenisſe conſpexerit: quòd ſi nullum admirari, adeſſéve cognouerit, eam recondit veluti indignatus. Hinc Ouidius, *Laudatæ Pauone ſuperbior*, de valde ſibi placente dixit. Quoniam verò fœminarum eſt proprium, qualibet in re ſibi applauſum quærere, glorioſaſque eſſe, inter Pauonem & fœminam mirus quidam naturæ conſenſus eſt: vt minimè mirum ſit virginem in Leucadia vſqueadeò adamatam à Pauone, quem ipſa aluerat, vt ea defuncta ipſe etiam commori voluerit.

Lib. 13. Metamor.

PRODIGVS.

NON ineptè autem nonnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine deſcribunt, in quibus quidem cauda miræ conſpicitur pulchritudinis, verùm ea neque ad volatum, neque ad motum vtilis: cùm pleriſque aliis omnibus volatilibus cauda: vel ad volatum dirigẽdum loco temonis cuiuſdam attributa ſit, aut etiam vt motum iuuet, vicémque remorum ſubminiſtret: Pauoni verò ea tam ampla, tam ſui prodiga, ad ſolam colorum oſtentationem data.

CONCORDIA.

Domitiæ Auguſtæ nummus.

C IN numo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cum inſcriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia eſt, quam Domitianus Auguſtam ſalutauit, poſteaquàm ex ea filium ſuſceperat, mox eam repudiauit, repudiatam ob inſtabilitatem ingenij cœpit iterum deperire, iterúmque eam duxit, quaſi populi precibus coactus: atque huc ſpectare crediderim Concordię, quę ſcilicet maximè omnium in connubiis expetitur, inſcriptionem. Pronuba enim Iuno cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat reſtituta: ſiue quòd cùm ſe Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxorem etiam Iunonis honore voluerit decorari.

FOEMINARVM CONSECRATIO.

Auguſtarũ fœminarum numi.

SEDENIM in Fauſtinæ numo, quem argenteum vidi, Pauo habetur cum inſcriptione, CONSECRATIO. In numo etiam cuius inſcriptio hæc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio velatæ, à tergo Pauo, qui eandem effigiem inſidentem dorſo inter alas ſuſtollit: eadem, quæ in ſuperiori eſt inſcriptio, quippe CONSECRATIO. Obſeruatum enim eſt in fœminatum conſecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniam, è faſtigio emitti, prout in marium apotheoſi Aquila Iouis ales emittebatur, quamuis in Diuæ Sabinæ Auguſtæ numo Aquila, nõ Pauo ſit. Videmus etiamnum Fauſtinæ Piæ numum, in quo Aquila imaguneulam cum radio geſtat, cuius inſcriptio eſt eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum,

Fauſtinæ

Fauſtinæ Aquilam ritu virorum datam, quæ viro ipſa dederit imperium, quod etiam iure ſuo pleriſ- D que in rebus adminiſtrabat, non ſine Marci Antonini coniugis, viri vndecumque probatiſſimi nota, cui cùm amici ſuaderent, principis ſui ignominia offenſi, repudiandam eſſe Fauſtinam, ſi nollet eam occidere, quæ, vt fama erat, Commodum ex adulterio concepiſſet, & apud Caietam conditiones ſibi & nauticas & gladiatorias elegiſſet: *Atqui*, reſpondit ille, *fieri hoc minimè poteſt, niſi dotem etiam reddiderimus*: dos autem erat Imperium, quod ille à ſocero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamen cuius inſcriptio eſt, DIVÆ MAXIMÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ inſidet cornibus ſurſum verſis, ab altera facie ſolus Pauo eſt, cauda in rotam paſſa: inſcriptio, CONSECRATIO. Horum numorum vis magna, dum hæc ſcribebam, eruta eſt in agro Bellunenſi vico Plauterio, cum ingẽti Gallienorum copia. Ad huius ſimilitudinem factus eſt numus ille quem Romæ apud Colotium, alterumq; apud Georgium Anſelmum Parmæ vidi: in quo ſcilicet, Pauo eſt cauda in rotam effuſa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ ſingulæ conſpiciuntur, circumcircà, CONSECRATIO, ab altera facie muliebre caput occipitio velato, literæ DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Auguſtorum aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate coniicimus: nam quo tempore, non reperi.

DE GALLINA.

GALLINÆ ſignificant, quæ Pauoni ſubtexere viſum eſt, in hunc modum habeta.

TRIBAS.

MVLIEREM tribadem, vel quæ maris officium aggredi non erubeſcat, vel etiam quæ viro E dominari affectet, per Gallinam, quæ criſtam erexerit, caudamq; ſuſtulerit, cuiq; etiam parua quædam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea ſiquidem, vbi marem, quod nonnullæ faciunt, pugnando vicerit, cucurire incipit, & exemplo marium tentat coitu ſuperuenire, Gallinaſque reliquas perinde ac ſi rem peragere poſſit, ſolicitat, & ſaliendo defatigat, criſtam caudamque erigit: atque ea incedit ſpecie, vt non facilè inde ſit, vtrum mas an fœmina ſit, internoſcere.

DIVITIARVM FLAGELLATOR.

VIRVM verò qui opulentiſſimas diuitias prodegerit, &, vt apud Horatium eſt, res maternas atque paternas fortiter abſumpſerit, ſignificare qui volunt, Gallinam aureos numos depaſcentem pingũt, de qua miraculum id proditur: vt ſi auro liqueſcenti Gallinarum membra miſceantur, illud in carnes eas conſumi deprehendatur, atque ita fit, vt Gallina ſit auri venenum. Tradit hoc Ariſtoteles, atque eum ſecutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per ſomnium Gallinarum gregem ad ſe venientem, & domum ingredientem inſpexerit, & diuitiis, & honoribus auctum iri. Quinetiam addunt, ſi Gallinæ ita per quietem viſæ, puſillæ admodùm apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præſagiri.

PERDITIO RERVM.

Sirenes cũ pedib. Galli naceis quid. QVI fabulas delectabili Philoſophandi genere commenti ſunt, Sirenas confinxêre, quæ blanditiis amatoriis, & voluptuoſa nequitia homines ad ſe traherent, illecebriſque irretirent, apud quas F mollitudinis omnifariæ luto inhæſitantes fœdè computreſcerent. Harum pedes Gallinaceos fuiſſe tradunt, intellectu à ſuperiore non diſſimili. Scribunt enim huiuſmodi fabularum interpretes, ſignificari ex hoc, hominem libidinibus deditum, fortunas ſuas perſeueranti ſtudio diſpergere, inutiliterq; prodigere, cuiuſmodi eſſe Gallinarum morem cùm pleno aceruo paſcuntur, aſpicimus.

FOECVNDITAS.

SVNT qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquãdo pullorum, qui ouo ex vnico excluduntur: ouorum etiam, quæ nonnullæ gemina ſingulis diebus edũt, cuius generis Gallinas Patauij vidimus, tertio etiam nonnunquam addito, verùm eo abortiuo, ſola quippe cartilagine conſpicuo, fœcunditatem per Gallinam & ouum ſignificari velint. Sanè de Gallinarum fœcunditate Albertus multa. Illud mihi ſatis fuerit adnotaſſe, quod apud Macedones gallinam repertam aiũt, quæ oua duodeuiginti ſemel ediderit, & in cubitu binos pullos ex ouis ſingulis excluſerit. Sed à mirifica omninò alitis fœcunditate factum, vt Theologi veteres gallinam pro piorum conuentu poni tradiderunt: ideóque dictum in Euãgelio, ait Heſychius: *Sicut Gallina congregat pullos ſuos ſub alis.* *Fœcunditas Gallinæ mirabilis.*

SALVBRITAS.

QVÆ verò Gallina apud veteres Æſculapio eſt immolari ſolita, ſalubritatis indicium erat: proptereà quòd id ſacrificij genus ideò ferunt inſtitutũ, quòd harũ caro leuiſſimæ ſit digeſtionis,

ac perinde

A ac perinde languentibus commoda. Huius rei locupletiſſimum teſtimonium, apud Angelum Colotium deprehendimus: magnam quippe pedum gallinaceorum copiam proximis diebus defoſſam iuxta cippum, in quo Romæ Æſculapij ſtatua erecta erat, loco qui hodie Viuarium appellatur: quis enim tanto numero pedes eiuſmodi eò congeſſiſſet, niſi ſacrificiorum reliquias ibidem relinquere mos fuiſſet?

SECVRITAS.

ATQVI, veluti per Lauri ſurculum in ore Columbæ, & per Platani folium in Ciconiæ nido ſecuritatem ſignificari prodidimus, cur non etiam per gallinam, ad alam cuius Rutæ ramuſculus applicitus ſit, ſecuritatem eodem modo pingi, hieroglyphicumq; ſapere fateamur? ſiquidem, Africanus in iis, quæ de re agraria Conſtantinus Cæſar colligi mandauit, ait, gallinas à fele tutas fore, ſi Rutæ ſylueſtris ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas: neque à Vulpibus, neque ab infeſto quopiam alio animali contingi. *Ruta in gallinis ſecuritatis ſymbolum.*

DE GALLO.

GALLINACEI galli ſignificata quædam diſſimulare noſtræ fuerit verecũdiæ: vtpote, quæ vix ſaluo verborum pudore ſcribi queant. Id tantùm dicamus, gallum alitem, eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus gallinaceum aliquando gentem ipſam gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, gallinaceus ſupra humerum, ac deinde capiti ſuperaſtiti, quod ipſum venturum in alicuius gallicani hominis poteſta- B tem portendi, vt Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduerſariarum partium duce, oppreſſus eſt, cui Toloſæ nato, cognomẽ in pueritia Becco fuit: ea verò voce gallinacei roſtrum & olim appellabant, & nunc vniuſcuiuſque alitis nuncupant: quam locutionem à Phrygiis, omnium antiquiſſimis emanaſſe alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt vocabulo genuino. Et orto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſſim columnis adſcriptum eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT: aptè ſcilicet, ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa. *Sueton. in Vitellio c.9.* *Herodotus lib. 2.* *Suetonius in Nerone cap. 45.*

TIB. IMP. NEQVITIA.

QVANTVM verò ad alitis petulantiam pertinet, crediderim ego pullum illum gallinaceum, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in vtero geſtantis, cùm ipſa exploratura, an eſſet marem paritura, ouum incubanti gallinæ ſubduxiſſet, idq; nunc ſua, nunc miniſtrarum manu adeò vſque fouiſſet, vt pullus excluderetur: non tantùm ſexum in Tiberio portendiſſe, quàm ſalacitatem & procacitatem eam, qua ille mox famoſiſſimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SED quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex galli ſimulachro apud veteres intelligi ſolitam, comprobemus? Pythagoræ præceptum eſt gallum nutrire: quod nihil aliud ſibi vult, niſi vt diuinam animi noſtri partem, diuinarũ rerum cognitione, quaſi ſo- C lido, & cœleſti propemodũ ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cùm animi ſui diuinitatem, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturum, Gallum Æſculapio, id eſt, animorum Medico, iam extra omne morbi diſcrimen poſitus debere ſe, dixit: cùm enim de corpore migrandum intelligeret, conualuiſſe prorſus, arbitrabatur. Vt verò interpretantur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd lethali eo ſumpto pharmaco, ſanitatis beneficium iam ſentiret, cùm exiret à corpore, à quo omnes animi morbi ſcatere pullulareque ſentiuntur. Lactantius Firmianus Septimius Florens Apologetico, neque non illi omnes, qui cum Ariſtotele Platonis verba, non ſenſa, cauillis inceſſunt, hoc diſſimularunt, in quo ſummæ ſapientiæ veritas deliteſcebat. Sed vt animi Medicum cum his diſſimulemus: non deſunt Platonis interpretes, qui Galli huiuſmodi ſacrificium eò trahunt, vt animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere comminiſcantur. *Præſertim candidum, à quo etiam abſtinendũ, quòd Menſi ſacer, & horarum nuncius.* *D. Laertius in Socrate.*

APOLLO.

INTER ea quæ Apollini dicata ſunt, quippe Arietem, Crocodilum, Scarabeum, Accipitrem, Leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico, & à Porphyrio recenſetur. Inſitum autem eſt Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & veluti propriis canticis aſſurgenti applaudere: &, vt lib. de Diuinatione ait Cicero, animal hoc admodùm canorum eſt ſponte ſua, nos verò ſactis hymnis canimus gallicinio Luciferum venturæ lucis prenũcium excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam vt patefacta iam via, errores ambageſq; omnes declinemus, canente Gallo, valetudinarius aliquam ſalutis, aut ſalutem alleuationis ſpem affulgere, meticuloſos trepidatione liberari, & *Gallicinij proprietates.* *Atque etiã à Pauſania in prioribꝰ Eliacis.*

X

multa quæ per inſidias parabantur diſſipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia ſunt. Neque verò Soli tantùm, verùm etiam Lunæ dicatum eſſe Pythagoras aiebat. Pauſanias, vbi ſtatuas eorum qui cum Hectore ſingulari certamine congredi, coniectis in vrnam ſortibus, minimè recuſaſſent, ab eo prouocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait, Idomenei clypeum Gallo gallinaceo inſignitum fuiſſe tradit: proptereà quòd is à Minoë & Paſiphaë duceret originem, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari conſtat: quia ortum eius præſentiat, & cantu indicet mortalibus. D

EXCVBIÆ.

QVIA verò Gallus à prima mediæ noctis inclinatione ſolet *explaudentibus*, vt Lucretius ait, *alis*

Auroram clara conſuetus voce vocare,

matutino crepuſculo, matutinis aſtris Deum itidem laudantibus quotidie commodulatur, excubiarũ & vigiliarum ſignum apud antiquos fuit: eâque de cauſa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt noſtra quoque attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans reſipiſcit Petrus, &, vt Ambroſius ait, expergefactus facti culpam inceſſit ſui, amaróque fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò ſit, quòd datam aliti quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

Tempus reſipiſcentiæ D. Petri, à Matt. c. 26.

PROPHETÆ DOCTORE'SVE.

SVNT qui ſuper hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & ſacræ diſciplinæ Doctores hieroglyphicè per Gallum accipi: proptereà quòd illi inter vitæ præſentis tenebras, venturam lucem quaſi cantando prænunciarunt: vnde illud in eorum ore frequentius, *Nox præceſſit, dies autem appropinquat.* Eſt & illud congruum doctoris munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo ſit quidpiam indicandum, inferendúmque animis, debeat veluti diuinitùs cognouiſſe: non enim, inquit Eucherius, vna eadémque cunctis exhortatio conuenit: quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atque conſtringit. Itaque Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanum tempus diſcrimine veluti quodam dipartitur. E

Doctoris munus.

PVGNACITAS.

IN Eleorum arce, Pallados ſimulachrum ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea ſurrecto: quod pugnacitatis hieroglyphicum eſſe Pauſanias arbitratur, cùm tamen non inficietur Gallum Mineruæ, cognomento Operatrici ſacrum eſſe. Sanè Sybaritæ, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in vrbe eſſe prohibuerunt, ne nocturni ſomni quietem interpellaret. Ideóque & fabriles omnes artes ablegauerant, vt memoriæ prodidit Athenæus, ne quid eſſet, quod voluptates ſuas interturbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatem, Nicander Alexipharmacis, *αἰχμηταῖσι νεοσσοῖς* inquit, *pugnacibus* quippe *pullis Gallinaceis* exponit interpres: qui vt inter ſe dimicent aſſiduè nati videantur, cùm præſertim pugnam ſemel cœptam identidem repetant, neſcij cedere: vnde Græcum illud adagium, *ἀλεκτρυὼν ἐπικεκρότηκε*, *inſultat Gallus*, de redintegrantibus certamen: & Martis pullum eum vocat Ariſtophanes, Auibus. Non eſt illud diſſimulandum, quòd licèt ſint animalia ad pugnam nata, inuentum tamen eſt incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci *σκοροδίζειν* dicunt. Quod verò ait Salomon, *Gallus ambulans inter Gallinas lætus*, Eucherius imperij eſſe dicit ſignificationem. Quòd ſi in numum incideris Gallinaceorum conflictu ſignatum, ſcias eum fuiſſe Dardanorum pecuniam, Polluce teſte: nam illi magnum pugnacitatis decus ſibi antiquitùs vſurpauêre. Hinc honoratum ſemper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm ſecus Phryges ferè ſemper velut imbelles notarentur. Iam & Chryſippus Gallorum æmulatione nobis adiici ſtimulos ad fortitudinem, atque inde quodammodo calcaria ſubiici ſcribit, libro de Iuſtitia. Themiſtocles quoque Gallorum exemplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitum confirmauit, cùm oſtenderet eos non pro patria, neque pro penatibus, neque pro maiorum ſepulchris, vxoribúſve, aut liberis id incommodi aggreſſos, ſed ea tantùm de cauſa, ne vincerentur, nolle alterum alteri cedere. Omnium verò pugnaciſſimos Gallos habuiſſe fertur Rhodos inſula: neque quidem adhuc ibi degenerauit ea volucrum huiuſmodi ferocitas, & viſenda proceritas, vt in quibuſdam inde Romam allatis, ipſi conſpeximus. A Galli verò pugnacitate factum, vt gemma Alectoria, quam in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriam dicatur eam geſtantibus comparare, qua Milo Crotoniates vſus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X. F

Pauſanias in prioribus Eliacis.

Vel quòd præſcia futuri temporis.

Eraſ. Chil. 3. cent. 3. ſ. 7. nu. 22.

Aues ver. Lucianus in Gallo, & Diogenes Laer. in vita Diogenis.

Hæc à Plinio li. 3. c. 10.

PERSÆ MILITES.

PERSARVM porrò milites Galli nuncupantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant, eâque de cauſa Artaxerxes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo vulneraſſe creditus eſt, eo honeſtauit præmio, vt Gallum aureum in lancea præfixum ante aciem ferret: author Plutarchus. Sed enim Athenæus Gallos in Perſide primùm ortos ait, vnde fortaſſe cognomẽtum id Perſæ

potuerint

A potuerint habuiſſe. Ariſtophanes, vt ſuus eſt mos omnibus illudere, Gallum ait olim Perſis imperaſſe, vnde adhuc criſtatos in caſſidibus. Quæ verò ſimulacra tria totidem Gallis adblandiẽtia, ſpectantur in Antonii Pij Augusti numo, crediderim ego, ad manſuetiſſimum eius ingenium ſpectare, vt qui pugnacitatem committi are procuraret, qui omnem belli ferociam quanto potuit ſtudio emolliuerit: vtpote qui mallet vnum ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes occidere, ſolúſque omnium Principum ſine ciuili ſanguine, & hoſtili etiam, quantum ad ſe pertineret, vixerit.

Antonini Pij Augusti numus.

SVESANI.

VNVS autem Gallus toto ſurrectus corpore, cum phoſphoro à tergo ſtella addita, vt inſcriptio indicat, *Sueſanorum pecunia fuit.*

Sueſanorũ pecunia.

VICTORIA.

IN augurali verò diſciplina Gallus eſt victoriæ ſignum: proptereà quòd auis illa victa ſilere ſoleat, canere ſi vicerit. Hinc Lacedæmonij, vt apud Plutarchum eſt, cùm hoſtem viribus profligaſſent, Gallum immolabant: qui Bouem tunc ſacrificare ſoliti eſſent, cùm ſine cæde victoria obtigiſſet. Ferunt Socratem Iphicrati duci animos adieciſſe, cùm Gallinaceos coràm Callia pennis & roſtro dimicantes ei præmonſtraſſet: quod & Themiſtocles, vti diximus, ad ſuos animandos fecerat. Quod verò de cantu dicebamus, refert Tullius hiſtoriam, ex Calliſthene Leuctricæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propemodùm oppreſſit, cùm apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco ſic aſſiduè canere cœpiſſe, vt nihil intermitterent: tum augures dixiſſe, Thebanorum eſſe victoriam. Pergami omnibus annis ſpectaculum Gallorum edi ſolitum ſcribit Plinius, idq; Athenis etiam inſtitutum à Themiſtocle, ſuperatis Perſis, ait Ælianus quanquam ea & B ludicrò fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

Plinius idẽ lib. 10. ca. 2.

VINEARVM INCOLVMITAS.

METHONA ciuitas eſt in Thrœzeniorum agro, cuius incolæ Gallum pro vinearũ incolumitate mactare ſoliti ſunt, vt Africi venti, qui eas plurimùm infeſtant, incurſionem vel auerterent, vel ſaltem emollirent: cùm enim flare inſtiterunt, vitium oculos exurunt, ſpémque vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruſpicibus, ſacri genus hoc inſtituêre, vt viri duo Gallum vnum, & eum albũ, manu vterque ſua apprehenderent, & in diuerſa abeuntes trahendo diſcerperent, partémque vterque ſuam manu præferentes vineta loci omnia perluſtrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locum, vbi Gallũ diſceciſſent, vbique partibus vtriuſque humi defoſſis, nullum eius anni incommodum ſe paſſuros perſuaſum habebant: iuuitq; ſors, vt quandiu ſacrum id celebrauêre, res illis ex voto ſuccederet. Quid verò ſit in cauſa, cur tanta vigeat in Gallo vis,

Vt nequeant rabidi contrà conſtare Leones,
Inq; tueri, ita continuò meminêre fugai.

C nempe cùm vtrunque animal ſolare ſit, ex magorum obſeruatione ineſſe maiorem ſolaris virtutis vim Gallo, quàm Leoni: idcirco Leonem potentiori cedere, ſatis ſupérque in Leonis commentario diſputatum à nobis Proclique ſuper hoc opinio recitata.

Proclus in lib. de magia.

IMPIETAS.

NEQVE prætereundum eſt illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipſa hieroglyphicè figuratur: is enim matrem ſalit, vt hippopotamus, & patrem etiam immaniter inceſſit, eâque de cauſa ſapientiſſimi Legumlatores Gallum vnà cum Vipera, & Cane in parricidæ culeum includendum cenſuerunt, vt qui eiuſdem criminis rei ſunt, eodem ſupplicio ſimul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Ariſtophanem, quòd Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuetur ſuum: patrem enim ille malè mulctat.

DE GALLINAGINE.

ATTRAHIT ad ſe nominis ſimilitudo, vt Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis ſuper ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVNT qui beneuolum hominem per Aſcolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam intelligant, quòd auium nullam maiore erga hominem ſtudio affici compertum ſit. Magnitudo volucri, quanta Gallinæ eſt, roſtrum longum: attagenæ color.

DE ANSERE. D

SED vt ad cohortales redeamus, de Anſere dicendum: de qua tamen nulla apud Horum mentio: quamuis libellus ille qui ſupereſt, valde curtus ſit.

CVSTODIA.

Plinius idē lib. 10. c. 22.

SVNT qui per Anſerem pictum cuſtodiam interpretentur, idq; ex Romana potiùs hiſtoria deſumptum, quàm ab Ægyptiis traditum. Neque tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio: quippe qui naturæ admodùm pauidæ cùm ſit, peruigili cura, vt acutiſſimus eſt ad ea ſentienda quæ latēt, facilè excitatur: & minimo quoque ſtrepitu expergiſcitur, vt ita olim Vrbem ipſam ſedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conſeruarit: vnde illi honores apud Romanos inſtituti: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniúmque bonorum morum illuſor, eos ita ſit vltus, vt Canes iecinoribus Anſerum paſcendos inſtituerit. Illud verò iuniorum commentum eſt, per Anſerem alligatum ad anchoram, firmam cuſtodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indicium eſt, vt loco ſuo dictum.

SILENTIVM OPPORTVNVM.

NEQVE hoc ab Ægyptiis obſeruatum, vt ſilentium in tempore ſeruatum, per Anſerem qui lapillum roſtro apprenderit, ſignificetur. Auis enim hæc quæ clamore grauiter obſtrepenti ferè ſemper clangit, vt etiam inter paſcendum ſilere nequeat, exemplo eſt humano generi taciturnitatis etiam, vbi res exigit, obſeruandæ: quippe quæ ſalutem ſuam alto interdum ſilentio tueri ſoleat. Illæ ſiquidem, vt Ammianus author eſt, ab Orientali calore inualeſcente, in Occiduam plagam tranſmeare conſueuerunt, cùmq; Taurũ montem Aquilis abundantem penetrare cœperint, fortiſſimarum volucrum vim pertimeſcentes roſtra ſua lapillis occludunt, ne vlla vel extrema neceſſitate clangor elici poſſit: iiſdémque collibus agiliore volatu tranſcurſis, tutum iam iter nactæ, calculos proiiciunt. Neque me præterit, eruditiſſimum virum de diſciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anſeribus ſcribit, Gruum eſſe aſſeuerare, quòd alij viderint. Res hæc mihi ſuggerit in memoriam non imprudens Ariſtotelis conſilium, quod Calliſthenī ſectatori, & propinquo ſuo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, vt quàm rariſſimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ geſtaret. E

Anſeris hic induſtria.

Plut. in Alexandro, Val. Max. lib 7. ca. 8. Ariſtotelis conſilium.

IMPROBITAS.

ALIOQVIN Anſer in vaticiniis, & rerum aliarum elogiis, improbitatem quandam præ ſe ferre videtur. Hinc Homerus in ſomnij præſagitione, procos per Anſeres innuit, eiúſque inauſpicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibuſdam vitio data eſt. Auerſum enim adeò eſt à poëticis ſtudiis Anſeris ingenium, vt Phœbeam arborem laurum, quam ſibi exitialem, ſi eius folia veſcatur, intelligit, pertinaciſſimè fugiat. Nam cùm natura ſit admodùm calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationéſque amat, & ea declinat quæ perniciem afferre poſſint. Laurum verò igneam eſſe ſuo loco diximus. Non diſſimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anſeribus amoris erga homines exempla, vt proditum de eo qui puerum Amphilochum, Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophraſtus teſtatum reliquêre. Et Glaucen Ptolemæi Regis cithariſtriam memorat Plinius, quam Anſer, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philoſopho comes perpetuò dicitur adhæſiſſe, vt nuſquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur. F

Laurus inimica Anſeri.

Meminit Ælian. li. 9. cap. 39. & Plinius lib. 10. cap. 22.

DETRIMENTVM.

EST & detrimenti hieroglyphicum Anſer paſcens: propterea quòd quacunque ille oletum ſuum ſparſerit, adurere omnia ſoleat: neque quicquam magis vel ſatis vel pratis officere, quàm ſi eò pabulatum Anſeres immittantur. Quinetiam eorum ſtercus, ſi muria diſſoluatur, & oleribus inſpergatur, omnia vitiabit. Tum Anſer ille poëtarum perditiſſimus, qui inter Olores ſatis cum impudentia ſtrepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur: quòd illi Falernum fundum Antonius dono dediſſet: quòd niſi & improbus, & perditorum morum fuiſſet, coniectura eſt Antonium id minimè facturum: eóque ſpectat Ciceronianum illud in Antonium, *Anſeres de Falerno depellendi ſunt.*

ACCVSATOR INANIS.

Accuſatorū diuerſa ratio.

ET ne longiùs ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roſcio, Anſerem inuenias pro eo accuſatore poſitum, *qui obſtrepat tantùm, noceat tamen nihil,* cùm Canis non tantùm allatret,

A tret, ſed etiam mordeat. Eius verba ſunt non importunè repetenda Anſeribus cibaria publicè locantur, & Canes aluntur in Capitolio, vt ſignificent, ſi fures venerint: at fures internoſcere non poſſunt, ſignificant tamen ſi qui noctu in Capitolium venerint, & quia id eſt ſuſpicioſum, tametſi beſtiæ ſunt, in eam partem potiùs peccant quæ eſt cautior. Quòd ſi luce quoque Canes latrent, cùm Deos ſalutatum aliqui venerint, opinor his crura ſuffringantur, quòd acres ſint etiam tum, cùm ſuſpicio nulla ſit. Simillima eſt accuſatorum ratio: alij veſtrûm Anſeres ſunt, qui tantummodò clamant, & nocere non poſſunt: alij Canes, qui & latrant & nocere poſſunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

NEQVE illud diſſimulabimus, quòd hominem qui ſuæ tantùm familiæ curam ſuſcipiat, aut rerum tantùm ſuarum ſatagat, quid rei gerant alij ſecurus, ac minimè curioſus, per Anſerem ouis incubantem, apto admodùm hieroglyphico indicare poſſumus. Anſerem ſiquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quàm diligentiſſimè ſcripſerunt, tradidêre, aliena oua in ſuo etiam genere fouere nequaquam ſolent: quare curatores eorum, dum oua pariunt certis characteribus vniuſcuiuſque fœtum ſignare debent, atque ita vnicuique ſua ad nouem ſupponere.

DE PERDICE.

DISSIMVLANDA fuerat & Perdix, ne pudendum ſuper ea ſignificatum propalàm proponeremus, ſed quoniam ſuſcepti operis ordo nos compellat, nihil eſt ſupprimendum, quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenerim. Habere verò poteſt Perdix cum chortalibus locum, quòd ea quoq; domi alitur, ſaginatur & cicuratur. Sedenim
B vitia ideò ponuntur, vt reprehendi poſſint, quódque abominabile videatur mortales audientes ipſi abſterreantur.

AMOR TVRPISSIMVS.

IMPVDICISSIMVM hominem, támque efferata nequitia perditum, vt in conſanguineis quoque nullo pudore ſit petulans, ſignificare ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Perdices duas pingere ſunt ſoliti: ipſæ enim coniuge viduatæ, ſeſe inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere eſt ex iis cui domi alũtur, inter ſe tumultuant, clamitant pugnámq; de coitu conſerunt, quos cœlibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, ſequitur victoris Venerem, neque aliud pugnæ præmium, niſi victum à victore pollui. Verùm hoc non fieri ſemper, ſed certo anni tempore, obſeruatum ait Ariſtoteles. Illud ferè ſemper, vt cum primùm pullus exire cœperit, à mare ſubigatur, nec tibi mirum adeò videatur, quòd Marcellus Perdicem ex auibus virili genere appellandum dicat, Varronis authoritate niſus. Romani ſanè pro huiuſmodi notæ puero, pullum dicere ſoliti ſunt: vnde Q. Fabium, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarunt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quaſi eam Iupiter appetiſſet: cum potiùs interpretari debuerint, & eum, & eius amatores omnes igne perdendos eſſe. Apud Auſonium quoque, Marcum quendam impudiciſſimum ſellem pullariam dictum reperias. In fabulis fertur à quibuſdam, Perdicem venatorem matris amore deflagraſſe, vt eadem improbitas ſit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis eſt in filios. Sunt qui figmento hiſtoriam, ſunt qui Philoſophicum ſenſum applicent, ſed ipſa volucris impudica procacitas, argumentum fabulæ proculdubio ſuppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm cauſa vi-
C detur Heliogabalus Perdicum plumulis in ſtratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis paſſim vſus, quantum naturæ ſimilitudine: cùm portentoſus ille, virne dicam an brutum potiùs, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore proſſus omni perdito atque profligato.

Atque facinoris verecũdia cõſumptum fuiſſe. Heliogabaliſtratum.

IMMODERATA NEQVITIA.

Plin. lib. 10. cap. 23.

SED vt ſemel dicam, nihil ad eneruatiſſimam libidinem, & impotentiſſimam ſalacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunque de coitu tanta efferatur rabie, tantáque æſtuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ: quocirca illæ, vt fœtus ſoſpitent ſuos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRÆCOX PROFECTVS.

Perdix moræ impatiēs.

POTEST & celer profectus ex Perdicis pullo, verùm eo qui adhuc corticis parte aliqua veſtito, ſignificari. Perdix ſiquidem moræ velut impatiens minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur: ſed occupatis ſpatiis ſponte erumpit, pertuſóque ouo vbi primum caput exeruit, pedéſque protulit, reliquo adhuc adhæreſcente cortice, procurrit, ſibique cibum enaſcitur.

REDITVS IN VIAM.

ABERRANTEM hominem aliquãdiu, falſaq; ductum opinione, ſed vix demùm redditum, & recta ſentiẽtem oſten-

dere qui volunt, Perdices duas grandiores faciunt, pullis aliquot inter vtramque pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua ſua fracta compererit, tanto incubationis ſtudio afficitur, vt aliena ſurripiat, nidoque infoueat ſuo; verum illud euenit quod diui Hieronymus & Ambroſius ex Hieremia tradunt, vt cùm pullos eduxerit, illos amittat: hi ſi quidem audita illius voce quæ oua pepererat, naturæ vegetatione perculſi, hac veluti nutrice deſerta, ad eam ſe conferunt, quæ oua illa vnde excluſi eſſent, ediderat. Clamaſſe, inquit vates, Perdicem, pullóſque quos minimè pepererat congregaſſe, familiamque ita ſuam imprudenter auxiſſe, interimq; pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictam hanc inſipientiæ ſuæ demùm admoneri. Noſtri tamen Theologi hiſtoriam hanc aliter interpretati ſunt: alij enim per Perdicem malum dæmonem accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione ſibi ſperat enutrire. Per oua, ſpem, quam de ſubigendis eis, & ſub imperio ſuo detinendis concipit. Per eam verò auem, quæ vera mater eſt, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vti legitimam & naturalem matrem, ſimulac vocem eius audierimus, deſerta falſa, procurrimus. Adamantius per Perdicem aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdicis inſtar malignum, fraudulentum, callidum, quodque decipiendis venatoribus multum inſumit operæ: vbi tamen veræ matris, ſanctioris quippe inſtitutionis, vox audita fuerit, eos deſeri, atque ita pœnas ſuæ inſipientiæ luere. D

Perdix aliena oua confouens, hæretici.

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEQVE tamen aues hæ ita ſemper in libidinem efferaſcunt, vt non interdum ardor ille deferueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarem curent: quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter ſeſe partiti, excludatque vterque ſua, atque educet. Quod quidem anſam dedit, vt rei familiaris concordiam in conſortibus, per duas Perdices incubantes exprimere plerique voluerint: cui rei aduerſari videtur, quod ſuperius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frangere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id non ſemper, ſed interdum recidere poſitum. E

ASTVTIA INEVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

Ariſt. li. De nat. anima. cap. 9. Plutar. lib. vtrū prud. animalia terran. marina. Ariſtoph. in Auibus. Adagium. Perdicis crus, & perdicis pes.

QVINETIAM vaferrimum in periculis euitandis hominem, aſtuque maximè pollentem significantes, Perdicem & venatorem pingunt, quæ quo pacto ſectantem eludat, & Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus, accuratiſſima narratione perſcripſerunt: quæ ſcilicet pullos adhuc inuolucres ſupinos proſterni, ſéque ſtramentis & paleis obtegi, aduentante venatore, ad ſibili ſignificationem aſſuefaciat: ipſa verò ante aucupis pedes prouolans, ſui ſpem capiundi faciat mox abuolet, ac ſubinde redeat, donec ita illudens abducat eum à pullis procul, repetitóque mox ſibilo, vt Ariſtophanis interpres ait, abuolandum iam admoneat. Eoque ſpectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Ariſtophanem inueniunt, & ab eo adagium in claudicantium aliorum ludibrium emanaſſe. Sed eſto aliquid in ſignificato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, vt ad dolos & vafritiem ſpectare prouerbium opinemur, cùm ſcilicet ſubdolo quempiam ingenio hac progreſſurum ſperas, ille tamen eueſtigiò illac ſic proripit, atque ita vacillatione ſpectantium ſpem eludit, vt iter eius, aut rerum progreſſus euentúmque nunquam certa poſſis coniectura deprehendere. Nam qui verſus apud Athenæum citatur, ἐγχεῖ πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiuſmodi pedum inconſtantiam, titubationémque eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: *pedes enim tentat vinum luctator doloſus*, vt apud Comicum eſt. Nullum autem inter aues animal Perdice doloſius neque aſtutius; vnde illud Ariſtophanicum ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculum euadere: ait enim eius interpres, οἱ γὰρ λαμβάνοντες κάρφη τοῖς ποσί, ὑπτίους ἑαυτοὺς ῥίπτουσι, καὶ οὕτως ἐπικαλύπτουσι, καὶ ἐκκλίνουσι. *Stramenta enim pedibus contrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant.* Atque hæc latiùs apud Plutarchum, libro quo diſputat, vtra prudentiora ſint animalia, terreſtriáne an marina. F

CONTVMELIOSVS.

Perdicum duo genera.

ADDVNT & contumelioſum hominem per alitem hanc ſignificari: quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſſidere, & altercari viciſſim aſſiduè conſueuerint, Sunt verò Perdices aliæ nobiles, aliæ ruſticæ. Nobiles longè grandiores ſunt, ſyluáſque & ſaltus plurimùm incolunt: ruſticæ arua & ſegetes peruagantur. Grandiores illæ ſunt etiam picturatiores, & pleriſque Italiæ locis nomen retinent incolume. Romæ tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: *Miſit Hiſpania externas aues.* Ruſticæ longè minores, fuſciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtriuſque ingeniū, ſed doloſiores, pugnacioréſque ruſticæ, quas nunc Italia à ſono vocis *Qualeas* ferè vbique vocat.

ASTVTIA PRAVA.

HIEROGLYPHICVM etiam ſapit Græcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem ob inuenta artis ſuæ arma quædam admodùm vtilia, per inuidiam ab Athenarū arce

ſumma

A ſumma præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus ſit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cùm à ſapiētiæ arce deciderint, à rectis honeſtiſque ſtudiis alieni facti, tametſi aſtutia freti aliqua ſuis in rebus excellere videantur, hiſque tractandis ſuper alios attolli, ſordidis, tamen & improbis negotiationibus impliciti, ſublime nihil ſapiunt: ſed humi volitantes, doliſque & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantùm ſtudent, libidinum & cupiditatum ſuarum laqueis & retibus impliciti obuolutique: eo Perdice deteriores, quòd illis vaferrima eſt ars ad elabendum, capturámque declinandum, quòd Græci dicunt ἐκπερδικίζειν: hi neque capti fugam moliuntur, neque ſi euadere poſſint, ſtudium adhibent vllum vt ſalui fiant. Aſtuciæ huiuſmodi cauſa factum puto, vt Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine ſignificari dixerit, eo loco: *Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit.*

Hiere. c. 17.

DE COTVRNICE.

IN Coturnice multa ſunt quæ cum Perdice conueniunt, pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium victricem mirata eſt Alexandria, vrbe quippe tota in aliis huius præconiis occupata. Hanc Erotes Ægypti procurator moroſitate neſcio qua impotens, in ludibrium emit, atque aſſam deuorauit, quo facto iuſſus eſt ab Octauiano Auguſto malo nauis affigi. Eſt & par improbitas naturæ, neque odioſa minus, eo verò magis deteſtanda: quòd ad hanc impietas inſuper accedit & deorum contemptus, religioniſque odium, & quantum illa ferocire poteſt, execratio.

Hinc prouerbium ὀρτύγων ἀναστάσις [?] Coturnicis naturam induere, in pugnaces.

B IMPVRITAS.

Impura Coturnix, cur.

PER eius enim hieroglyphicum ſacerdotes Ægyptij impuritatem indicabāt, vbi vulgati codicis Græci mēdum animaduertas, in quo Oryx quadrupes animal pro Coturnice poſitum, & ita traductum: neque enim hic quicquam de Oryge apud Horū, apud quem in vetuſtis codicibus manuſcriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent τοῦτο μόνον τῶν πτηνῶν, quod ſatis manifeſtum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de cauſa impura Coturnix habebatur, quòd quotieſcunque Luna oritur, inauſpicatos clangores excitat aduerſus eam, non quæ Deum ſaluere iubeat, aut laudatione proſequatur, vt Solem gallinacei, ſed manifeſtiſſima det indignationis aduerſus eam ſigna, quod apud ipſos magnæ dabatur impietati cùm ſummo Lunam cultu proſequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, τοῖς γὰρ ἐμπροσθίοις αὐτοῦ σκέλεσι ἀνορύσσον τὴν γῆν) pupillaſque ſibi identidem conſcribillat, vt pote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidem intueri patitur, atque eandem facit in ipſius Solis tam diuini aſtri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu, quem velut hoſtem maximè reformidant, & ne ſpectent, in loca paluſtria fugientes, vbi non alia fruticum aut ſyluarum copia fuerit, ibi deliteſcunt, Deum omni execratione proſequentes. Antiqui verò Reges (namque non niſi ſapientes eligi ſolitos tum temporis, ſatis conſtat) cognita Coturnicis natura, quæ verum horoſcopi ſignaret emerſum, C animalis iſtius opera tanquam gnomone quodam vtebantur: non otioſè in id intenti, certum exortus ipſius punctum deprehendebant. Quapropter ſacerdotes ſolum hoc animal ex volatilibus quæ cibōrum vſum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant: vtpote quod contentionem quandam (deſideratur enim ἀντιδικίαν vulgatis in codicibus) præ ſe ferre videretur aduerſus præcipuum Deum ſuum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EADEM auis in ſolis, vbi libenter habitat, locis, ſi quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, ſimulac biberit, aquam reliquam roſtro pedibúſque corrumpere, lutoſámque reddere, puluere etiam in eam ingeſto, nititur: ne cuipiam alteri animali ad potum appetatur: quæ quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptiis argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiuſmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto ſupra trigeſimum capite, dicens: *Et cùm puriſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbatis.* Sed enim Ægyptios non tā maligni in alios monēre mores, quos in turbanda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipſa aduerſus Lunam impietas, & ingrati animi ſignificatio, cùm tot à Luna ſint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vſui neceſſariæ ſunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam ſunt, quæ turbulentam & craſſam ſuauiùs bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriunt, quàm pede protrita terra aquam ſpiſſiorem effecerint. Neque aliter potu gaudent Elephanti quoque, ſed ij ne imaginis ſuæ toruitate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnici Alcibiadis magiſtra fuit,

Ezec. c. 34.

Lunæ beneficia.

X 4

qui dato Pericli conſilio de ratione potiùs non reddenda, tranquillam ciuium ſuorum quietem perturbaturus eſſet. Nam cùm iam primas in republica partes occupaſſet admodum adoleſcens, fortéque ſententiam in Senatu de re ſeria diceret, vt eius ſinu Coturnix euolauit, quæ tamen totius Senatus curſitatione capta, Alcibiadi, nō ſine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita eſt. Quantum verò pertinet ad alitis huius eſitationem (vt hoc pro corollario ſubiiciamus) non defuêre Medici qui eas menſis ſummouerent, tum quia veneni ſemen illis gratiſſimus cibus, cùm propter comitialem morbum, quem, vt Plinius tradit, ſolæ omnium animalium ſentiunt præter hominem, eáque de cauſa veratrum appetere feruntur. Ariſtoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere aſſeuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoque comitialem ſentire profitetur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucretium legas: D

Plutarc. In Alcibiade.

Pli. lib. 10. c. 23.

Præterea nobis veratrum eſt acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad venenum ſpectans:

Ecce coturnices inter ſua prandia viuunt,
Forſitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitatum eſt in morbis deſperatiſſimis Viperas edendas dare: vnde non modò ſalus, ſed vitæ etiam ſubſecuta ſit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicem Herculi ſacrificarent, cauſa eſt, quód in fabulis eum ab hac alite ſeruatum aiunt: hunc enim Iouis & Aſtreæ filium in Lybiam profectum, à Typhone occiſum eſſe autumant, Iolaumque Coturnicem eius naribus admouiſſe, cuius odore fuerit in vitam reſtitutus: & ne mendacio locuples abeſſet teſtis, vulgatum eſt etiam dicterium ὄρτυξ ἔσωσεν Ἡρακλέα τὸν καρτερόν, *Fortem Coturnix ſoſpitauit Herculem.* Alij eum dicunt eius alitis eſu à comitiali morbo, quo inſigniter laborauit, liberatum eſſe: quo ſi tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit, vt ſympathiæ vi aliqua tacitáve atque incognita naturæ potentia, vel nidore viuæ, vt nonnulli ponunt, alitis vſtulatæ, vel eſu potiùs, morbi genus id fugaretur, atque ita Hercules vitæ redditus fuiſſe videretur, quod eſt vero ſimilius. Sed ne, Vir clariſſime, te magnis & aſſiduis Reipublicæ negotiis detentum vlterius demorer, mira hæc minimè videntur eſſe: quia variis medicina modis prodeſt, noxia modò per ſimilitudinem cognitionémque naturæ deducendo, modò per diſſenſionem contrariámque vim expellendo, modò ſenſim abrodendo, modò per diſſolutionem mitigando, aliis atque aliis inuentis, quæ ſalutaria quis nouit, adhibendo, vt tam contraria quàm conſentanea pro morbi qualitate prodeſſe comperiantur. E

Hæc Athenæus libr. 9.

Coturnix Herculi ſacra.

Auctor Zenodorus.

*

PIERIVS F

A

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER STRVTHIOCAMELVM ET MINVTIORES aliquot aues ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSQVINTVS.

B

CONTENDERAM ſuperioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te aſſiduitate tam pertinaci, tamdiu literarum ſtudiis inſeneſcere permitteret: id enim è re tua fore, & ad ſalutem tuam facere plurimum arbitrabar, ſi feruor ille adoleſcentiæ tuæ, aliqua otij interpoſitione cohiberetur: proinde aliquid comminiſceretur, quo tu Venetiis apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogereris, vt aliquando nobiſcum amœniori cuipiam tete concederes hilaritati, paulò poſt ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus ſine fultura corporis ſuſtineri poteſt. Neque mihi ſatis placet, quod Platonem illum tuum aiunt ſponte atque ex animi ſententia, Academiæ locum minimè ſalubrem delegiſſe, vbi Philoſophantium apud ſe corpora macerarentur, deliberáque fierent: ſiue mea hæc ſemper fuit imbecillitas, & ad hanc vſque ætatem natura ſponte valetudinaria: ſiue perſuaſum habeam incommoda corporis ſtudiorum profectui plurimum officere. Quantam enim ego hinc iacturam fecerim, ſum mihimet ipſe conſcius. Et quantum cæli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipſa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma facile poterit indicare: è triſti quippe quodam ſenio in proſperam, nitidam firmámque virilitatem tranſmutata. Sanè hinc ad vigiliarū perſeuerantiam, & legendi ſcribendique labores tolerandos longè alacriorem factum me ſentio. Tu, quod magis probes, quídque tibi magis conferre ſoleat ipſe videris, dummodò valetudinis atque firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus feſtiuiſſimus eſt, quod depopoſceram: tu verò reſpondiſti, venturum te libenter, ſi modò per dies hos, quos in patria conſumpturus eſſes, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, néve vlla nos tempeſtas, aut caſus, ne minus res cum auibus eſſe poſſet, interturbaret, auiarium variis alituum generibus inſtructum comparaui: idque totum tibi, Iudóque tuo deſtinaui. Tu cùm veneris, quid facturus ſis vide ſimulac conuiuium ex iis inſtruere conſtitueris, vtrùm ſimplices has carnes, ſine vlla peregrinæ iucunditatis aſpergine, ſine Apitiano vllo artificio ſis appoſiturus: an, quia nonnullæ forſitan fatuæ & ſine ſucco videbuntur, hîc condimenta illa aromataria Venetiis allata ſis adhibiturus: ea verò quàm ſuauia, quàm odorata, quàm pretioſa. Propera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia noſtra ſumus exercituri, apud Cleopatram facias, nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum ſtruices apparabo, tu corollaria & ſecundas menſas addere collatitio illo, vti conſueueramus, more non grauaberis.

C

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE' quidem meminiſſe potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit ſacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuiſti enim rei geſtæ, cùm Bouem mactauerunt, cuius vterum exenteratum, variis alituum generibus, aliorumque eſculentorum farciminibus cōpleuêre, lætum hilarémque diem ex his omnibus vnà toſtis celebraturi. Ita nos tunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, viſendæ magnitudinis alitem, minutioribus pleriſque auiculis in eius aluum ingeſtis confarciuimus. In collatitiis verò noſtris cœnis illis, quas poſt relictam Romam patriæ redditus, téque ſodali iucundiſſimo reperto propoſueramus, ſingula tantùm ſingulis ciborum genera per ſortem educebantur. Noſti multa eius multiplicitatis eſculenta à conuiuis excogitata, vt legi fraus fieret ſumptuariæ, quæ inter nos ſancita fuerat: res enim variæ ſub vno vel farinaceo integumento,

vel

vel omaſi curicola delitescebant: ſed non id ganeæ, verùm hilaritatis cauſa. Quare cùm hæc fieri ſo- D
leant in ludum, nos quoque ludum boni ominis cauſa proſecuti, ingenti illi minores alias aues ingeſ- *Plin. eadem lib. 10. cap. 1.*
ſimus. Maxima ea omninò auium, ſi modò auis appellanda eſt, cui plumæ tātùm ſunt, non tamen volatus: cui crura pedéſque atque vngulæ, non forma tantùm, verùm etiam magnitudine propemodùm bubuli. Sed hæc alij diſputabunt, nos plumatum alatúmque animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVIVS ſanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter ſe ſunt, iuſtitiam & æqualitatem erga omnes ſignificant, vt apud Horum habetur. Plurimus verò earum vſus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud veteres, quàm apud noſtros, cuiuſmodi illæ ſunt quæ in eo numo habentur cuius inſcriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIIII. Ibi enim pennæ huiuſmodi in quodam ſerto ſitæ ſunt ſupra frontem ſigilli, cui ſubiecta eſt inſcriptio, IVSTITIA. Numum Bononiæ vidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium ſolum Iuſtitiæ caput in numo eſt, cum eodem pennarum æqualium geſtamine, iiſdem literis, quippe, IVSTITIA. Sedenim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli ſtolidi adeò ſunt, vt cùm colla fruticibus occultauerint, latêre ſeſe exiſtiment: ſuccurrit Carneadis diſceptatio, qui Iuſtitiam nihil aliud eſſe quàm meram inſaniam profitebatur. *Carneadis diſceptatio.*

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiuſdem ſpeciei ſimilitudinem murorum ſumma fabricari ſolita, cauſam dedêre vt Pinnæ vocarentur, ab iis, vt Varro ait, quas inſigniti milites habere in galeis ſolent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris. E *ἐπάλξεις, i. Summitates. Hinc Pinirapij Retiarij.*

ELEMENTORVM CONCORDIA.

SANE ſi quis Ægyptiorum more elementorum concordiam indicare voluerit, nō imperitè picturam eam proponet, quam ipſe rerum opifex per animalia id præ ſe ferentia, conſiderandam propoſuit, Lutram ſcilicet, vel eius loco marinum Vitulum, Struthiocamelum, & hominē, vno vinculo religatos. Lutra ſiquidem, & Vitulus marinus, media ſunt animalia inter terreſtria & aquatica, vinculúmque illud oſtendunt, quo terræ applicitæ ſunt aquæ, ſuiſque coërcentur finibus: quia Diuina prouidentia cùm arenam terminū maris poſuiſſet, leges etiam impoſuit aquis, ne fines tranſgrederentur ſuos. Struthiocamelus autem ambiguus eſt inter terreſtria & aëria: verè enim volucris non eſt, quæ nequaquam à terra, vt volucris, attolli poteſt: pennæ autem alæque illi ob id tantum à natura datæ, vt curſum adiuuēt. Crura verò, vti dictum, bouilla propemodùm, vnguláſque biſulcas habet. Denique inter elementa omnia, & cœlum ipſum, homo intermedius eſt conſtitutus. Ita per huiuſmodi picturam tota ipſa rerum machina deſcribitur.

MVLTIVOLVS. F

DIVINÆ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil ſibi adſciſcente ponunt, videlicèt qui ſacræ adſcriptus militiæ, profanis tamen negotiis implicetur, iiſque tantum tractandis occupetur. Nam quòd alatum eſt, contemplationem refert & exſcribit, ſed propter vaſti corporis magnitudinem tollere ſe humo nequit alis tamen, vti dicebamus, ad curſum vtitur. Quod pedes bouillos habet, terræque ſemper adhæreſcit, quæ terræ ſunt ſignificata ſuſcipit: ita enim videtur Heſychius interpretari. Quod verò ad animalis huius ingreſſum attinet, tametſi volare nequit perniciſſimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuiſſe: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarum quaſi velificatione procurrebant, vt ſtatim equites deſperata præda, inſequi deſiſterent. *Plin. libr. 10. cap. 1.*

HÆRETICVS.

QVOD verò ſuperiùs diximus ex Heſychio, Eucherius quoque per animal huiuſmodi hæreticum hominem ſignificari tradit: qui habere quaſi videtur ſapientiæ pennas, volare tamen non poteſt.

HYPOCRITA.

EVCHERIVS idem ait de hypocritis dictum ab Eſaia: *Erit cubile draconum, & paſcua Struthionum,* Parit ſiquidem oua Struthio, verùm, vt alibi diximus, neque illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi vim addoceat, nullos tamen *Eſaiæ c. 34.*

filios

A filios per vllum bene actæ vitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: *Struthio in terra relinquit oua ſua, & obliuiſcitur quòd pes ea ſit conculcaturus.*

INSIPIENTIA.

ADHÆC, vti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis ſtoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abſcondentis, inſipientiæ hieroglyphicum haberetur: vtpote qui cùm auium ſit grandiſſima, ita vt altitudinem equitis equo inſidentis excedat, ſi tamen colla tantùm frutice occultauerit, latêre ſe totam exiſtimet, cùm reliqua magna admodùm corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite ſecura eſt, diceret Tertullianus, nuda, qua maior eſt, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo, nō ex ſtupore fieri contendit: ſed quia ſit ſibi conſcius habere ſe caput admodùm debile, occultare id quamprimùm ſtudeat. *Plin. ibid.*

DE VESPERTILIONE.

MONSTROSA quoque eſt Veſpertilionis effigies, multáque in ſe myſtica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRÆCIPVVMQVE illud apud Ægyptios fuit, vt per animal huiuſmodi ſignificarent hominem qui debilibus & exiguis viribus ſiue nobilitatis, ſiue fortunæ, ſiue etiam ingenij præditus, ita tamen repentè emerſerit, vt non ſe tantùm humo ſuſtuliſſe, ſed ſubito volatu elatus in ſublime ferri videatur: cuiuſmodi exemplorum plena Roma ſemper fuit. Veſpertilio ſiquidem licet pennas non habeat, ſola tamen membranula fretus volat, ita vt difficulter diſtinguas, ſit ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafréque duas eludit muſtelas, dum ſe alteri auem, alteri ſe murem venditat, atque ita capitis periculum euadit. B *Hæc à Plin. li. 10. cap. 61.*

OFFICIA MVTVA.

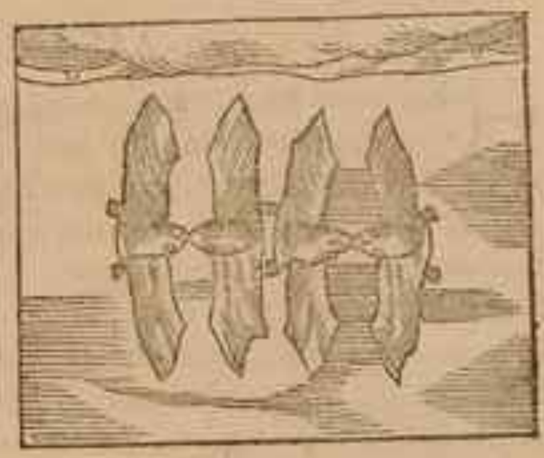

MIRVM verò illud inter hoc tam brutū genus, quòd tanta ſe humanitate complectuntur, vt nulla conuenientiùs ſpecie figuráve officia mutua deſcribas, quàm per Veſpertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus animalium mutuam inter ſe quandam beneuolentiam, ſæpéque veluti catena quadam contexta, ſi qua vlli vis inferatur, mutuò ſibi cohærent, imbecillitati ſuæ opem ſibi inuicem afferentes viſæque ſunt alia ab alia alarum hamis vnius ad alterum porrectis pendentes, longum veluti funem produxiſſe.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

C MVLIEREM iidem ſacerdotes lactis vbertate fœcundam, & bene nutricantem ſignificare ſi vellent, eandem ipſam alitem pingebant: quippe quæ ſola volucrum & dētes & mamillas humanis ſimiles habet, lactéque nutrit pullos, vberibus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij, ab iis quæ in vnoquoque genere reliquorum naturam aut mores excederent, ſignificationum ſuarum argumenta deſumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi fœlicitatem indicaturi Dianæ ſimulachrum mammoſum effingebant, cuiuſmodi illud fuit quod Epheſi tādiu tanto concurſu viſitatum, eámque Latini ea de cauſa multimammiam appellarunt, cuius exempli multa hodie Romæ vetuſta ſigna conſpiciuntur. Minimè verò prætereundum eſt, hoc loco in impreſſis exemplaribus Hori perperàm legi, Γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγράφουσι, cùm ex manuſcriptis codicibus antiquis & hiſtoria ipſa legendum ſit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγράφουσι, hoc eſt, *Volentes pingere, Veſpertilionem identidem dentibus & mammis præditam pingunt.* Inde ſequitur pro redditione cauſæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας ἔ μαστοὺς ἔχει, *ſiquidem ſola ex omni volucrum genere, & dentes ſimul & mammas habet.* Quorſum enim dentes & mammæ ad Turturem alitem minimè monſtroſam? *Plin. ibid.* *Dianæ ſimulachrū māmoſum.*

LVCIFVGA.

QVOD ſi hominem latebris & occulto ſeceſſu gaudentem, vel qui rei cuiuſpiam metu perculſus in apertū minimè prodire audeat, ſignificare vellent, Formicam & Veſpertilionis alam adpingere conſueuerunt. Aiunt ſiquidem, eam eſſe inter Veſpertilionem & Formicas naturæ diſcordiam, vt ſi ala tantum Veſpertilionis Formicarum cauo admota fuerit, nulla earū foras progrediatur. *Veſpertilionū & Formicarū antipathia.*

MORA

MORA

D

QVINETIAM ſunt qui tradant credi ſolitum, Formicam eò nunquam exire, quò Veſpertilio vel ſemel acceſſerit, atque ideo Formicam ſub Veſpertilionis ala poſitam, & moræ, & tarditatis aut impedimenti ſignificatum habere. Tranſit & ad Columbas huiuſmodi ſympathia: quia, vt Florentinus libro de re Ruſtica ait, Columbæ ſtationem minimè deſerunt, ſi Veſpertilionis caput ſupra turrim poſueris.

Cum formicis ſcilicet.

INSCITIA.

COGNITIONEM alibi per lumen ſignificari diximus: vnde etiam Dare luci, pro Declarare, & edocere, ſæpe legimus: contrà verò inſcitiam per tenebras intelligimus, vnde Hallucinari, pro decipi per ignorantiam. Quoniam verò Veſpertilionis ea natura eſt vt tenebris gaudeat, neq; lucem ferre poſſit, Diuinæ literæ dum Veſpertilionem à ſacris ſummouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligunt virum, in quo nullum diſciplinarum, aut veræ inſtitutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucher. Veſpertiliones in Diuinis literis idolorum monſtra ſunt: Propheta: *Vt adoretis Talpas & Veſpertiliones.* Sunt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, vt idem ſentit.

Triplex Hieroglyphicon veſpertilionis.

SECVRITAS.

NEQVE deſunt qui ſecuritatem indicaturi, Veſpertilionem inuerſo capite pingant: is enim circumlatus domui viuus, & ſuper feneſtram vel in hyperthyro, aut ipſis in valuis inuerſo capite affixus, maleficiorum amuletum creditur, Plinio etiam id tradente, quod adhæc vſque tempora pleriſque locis factitari videmus. Contrà verò, ſi quis eam amoliri arcereque ab ædibus velit ſuis, platani folia ſuſpendat. Africanus enim in his quæ de agricultura conſcripſit, Veſpertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiuſmodi folia ſuſpenſa conſpexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera ſuffumigata. Nam eas qui ſuſtuliſſet ſe profiteri ſigno aliquo velit hieroglyphico, Veſpertilionem faciet hederæ folio inſidentem. Nam Alcithoë Leucothoeque ſorores apud Ouidium, ſpreuiſſe Bacchi ſacra finguntur, eáque de cauſa in Veſpertiliones mutatæ, vnde ſuffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

E

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HESYCHIVS ait eam hieroglyphicum eſſe hominis, qui ſerò & parcè fidei documenta ſuſceperit: inque illis mente non ſatis firma verſetur, ſed in ambiguo omnia reponat, neque ſciat de terra ſua exire, ſed in quibus genitus eſt latebris libentiſſimè deliteſcat, Chriſtianus demum ſit, ſed parum fidelis; ſerò enim Veſpertilio prodit, ſub ipſum quippe crepuſculum veſpertinum, atque vbi tribus aut quatuor ſpatiolis volatum exercuerit, à noctis tenebris occupatur, neque longè fertur, ſed ſupra circumque tecta ſemper volitat: cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quámque inhabitabat, derelicta, priſtinam ſcilicet imbecillitatem & craſſam originem nobis poſthabendam admonens, perinde ac etiam ſeparari nos à parentibus, & ſequi Dominum doctrina moneat Euangelica. Veſpertilio demùm vtrùm ales an muſculus ſit, extat in ambiguo, cùm, vti paulò antè diximus, ipſemet in fabulis perſuadeat Gallo ſe eſſe Murem, Catto verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, ſed membranulis innixus, neque pluma, ſed pilo, atque eo quidem murino, veſtitur. Ita homines plerique volatu qualicumque præditi, baptiſmatis tantùm tinctum aſſecuti, apud Catholicos Chriſtum fatentur Petrum Eccleſiæ ſpecificè præpoſuiſſe, apud hæreticos impudenter delirant atque præuaricantur, apud Iudæos Chriſtum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quàm Chriſtianos inceſſunt. Impuriſſimum hominum genus, non modò Veſpertilionibus perquàm ſimile, ſed cui meritò ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι nomen inditum ſit: abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

F

DE OTIDE.

ΩΤΙΔΑΣ Græci dicunt, quas aues Tardas Hiſpania, damnatas in cibis: propterea quòd oſſibus eius effractis, teter odor ex medulla ad tædium vſque extemplò ſequitur. Sedenim Xenophon earum carnem ait multò ſuauiſſimã. De tarditate idem tradit, & faciles captu aſſerit, quòd nihilo quàm Perdices longiùs prouolent, celerrimeque fatigentur. Ægyptij ſacerdotes hanc quoque hieroglyphicis annumerarunt.

Plin. lib. 10. ca. 23. eadẽ.

IMBECILLVS FORTIORI ASSVRGENS.

QVIPPE ſi hominem imbecillum qui ferociori potentiorique aſſurgeret, ac in rebus gerendis ſententiiſque dicendis primas illi partes cederet, ſignificare ij vellent, aut ita faciendum admonere,

A monere, Otidem autem, & Equum adpingebant: illa ſiquidem ſimulac Equum aliquem in conſpectu habuerit, nihil quicquam cunctata, illum quadam veluti venerationis oſtentatione excipit: circumque volitando, & ſubſequendo deducendoque, officium facere quodammodo videtur.

Otidis demiſſio.

NIL ALTVM SAPIENS.

CVM verò Otis omninò auis ſit, animi eſt idẽtidem ſignum: alatus enim animus paſſim apud Platonem. Sed hæc animum indicat ignauum ac ſtupidum: quippe quæ tarda eſt, corpulentiaque adeò grauis, vt vix ſeſe terra attollat, ita terreni etiam affectus, quo quiſpiam detineatur, indicium eſt: quippe qui nihil ſublimè ſapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT ſi quis contumacem aliquem & monitoribus aſperum, ab omnique bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & Canem pinget: nulla enim auis Canem exhorreſcit præter Otidem, quæ ſuæ ſibi conſcia tarditatis, ſimulac Canem conſpexerit, latrantem audierit, ſtatim arrepta fuga ſe condit in latebras. Per Canem autem ſuo commentario, Sacerdotem præcipuè ſignificari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquiſque bonis moribus differentem, contra impios ſcilicet & improbos oblatrantem. Eum igitur qui ſubfugitet & ſacerdotes, ingenio plurimùm contumaci eſſe conſentaneum eſt.

Canis Otidi inimicus quid.

B

DE ALCEDONE.

ALCEDONEM, quod hactenus viderim, Ægyptij non poſuerunt: ea verò apud Italos ſua habet ſignificata.

TRANQVILLITAS.

QVORVM vulgatum illud eſt, per Alcedoni nidum rerum quorumlibet tranquillitatem indicari: mare ſiquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus incubántque, mira pacari ſerenitate compertum eſt. Eſt verò nidus ille miro artificio ex piſciculorum officulis & ſpinulis contextus, ad gladij cuiuſlibet ictum incolumis figura cucurbitæ, præter vnum perexiguum cauum, quà ingrediendi & exeundi ſit parentibus aditus: cætera concluſus.

Hæc à Plin. lib. 10. c. 32.

IVSTITIVM.

TRANSIT & ad res ciuiles figuræ huiuſmodi ſignificatum: nám hæ ad maris varietates accommodantur: eſt enim iuſtitij monumentum, ideóq̃ à Plauto dictum, *Alcedones eſſe iuxta forum.* Ad ſuſpenſas enim fori procellas, fluctuationéſque & turbines, hoc aptiſſimè refertur. Nam & Horatius *merſari ſe ait, ſi quando res agere adlibuerit, ciuilibus vndis.* Ita dies Alcyoniæ, dicuntur, quibus fora conticeſcunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentiſſimo carmine Simonides tradidit, ſeptem ante brumam, dum ſcilicet incubat, & ſeptem à bruma, poſteaquam pulli excluſi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non ſemper noſtris locis, in Adriatico quippe ſinu, contingit, neque etiam Tyrrhena ora: at in Siculo mari ferè ſemper. Fit verò bruma, vt Heſiodi interpretes ſcripſere, menſe Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipſi vocant, & eo menſe à Latinis Brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sedenim Traiani temporibus, quod de ætate ſua Plinius profitetur, ad 8. Calend. Ianuarias fuit, quo die natus eſt noſtræ ſalutis Aſſertor. Accidit autem bruma, tréſque cardines reliqui, in octaua ſingulorum, Capricorni, Arietis, Cancri & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorum aliquot neglectam intercalationem, minimè nunc reſpondere comperias: nam octaua Capricorni, circa vigeſimam eſt nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Aſtronomorum diligentiæ dimittamus.

Plautus in Caſſina, & ἀλκυονίδας ἡμέρας, h. Alcyonios dies ex Ariſto. in auibus. Dies Alcyonia quid. Horat. prima epiſtola. Ibid. Plin. Sed hoc reparatum eſt calendario Gregoriano.

C

CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALCEDONEM præterea pingebant, quotieſcumque vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus verſatum ſignificare. Alcedonem ſiquidem videre eſt omnium rariſſimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumámque ipſam apparet, & vbi primùm per portum non plus quàm nauem circumuolauerit, ſtatim abit, vt nuſquam præterea conſpiciatur: de quo apud Steſichorum latiùs. Cauſam huius nidulationis hybernæ quærit Albertus, eam eſſe ſuſpicatus, quòd auicula ea rara adeò ſit textura, vt æſtate propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat: hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. Non diſſimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones vbi ſeneſcunt, Cerulos vocari. Verùm Ariſtoteles diſcernit inter ſe diuerſas, Alcedonem, Cerulum, & Cornicem. Sunt qui harum marem Cerulum vocent, idque verum eſſe tradunt interpretes Theocriti.

Plin. ibidẽ.

DE CVRVCA. D

SVNT pleraque de quibus Ægyptij parum,alij multùm locuti ſunt: quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis non diſſimilia ſunt in Struthiocamelum hunc infarcienda videntur,atque in his Curuca & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

Cuculus in nido Curucæ nidiſicat, Hinc Iuuenalis, Tu tibi nunc Curruca places.

DE quibus vulgatiſſimum apud omnes ſcomma, hominem per eam ſignificari, qui filios adulterinos pro ſuis paſcat. Cuculus enim Curucæ abſumptis ouis, in eius nido ſua potiſſimùm oua ponit, vtpote qui ſe ignauum minimêque idoneum agnoſcat,qui poſſit pullis neceſſaria comparare. Suæ igitur ſibi conſcius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis ſuæ tutelam:quippe qui omnium auicularum iniuriis ſit expoſitus, vereatúrque ne ſi nidum ſtruat, minimo inde negotio depellatur, idcirco ad alienas confugere opes pergit. Curuca itaque oua illa fouet & excludit, atque educat pro ſuis. Ariſtoteles, ſi modò legitimum eſt id opuſculum, *De mirabilibus auſcultationibus* accidere hoc in Helice tradit, addit & in Palumbium aut Turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

Cuculi vocabulum in iniuriam abijt.

CVCVLVS,quia timiditate maximè omnium auium excedit, adeò vt à minimis quibuſque auiculis conuellatur, eáſque præ metu fugitet, commenti nonnulli ſunt, hominem minima quæque expaueſcentem, per alitis huiuſmodi picturam ſignificari. Vnde conuicia illa, ſiue quempiam adulteræ vxoris maritum dicere volumus, ſiue ignauum, ſiue ſtupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Sermonibus: E

Tum Præneſtinus ſalſo multúmque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia,durus
Vindemiator,& inuictus cui ſæpe viator
Ceſſiſſet,magna compellens voce Cuculum.

Eadem ferè Plin.lib.18. cap.26. & huc alluſit Plautus in Aſinaria. At etiã cubat cuculus: ſurge amator, i domum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia ruſtici circa viam arbuſta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellatum illi prouocati, tantam verborum amaritudinem in eos effundunt,vt viatores illis cedant,contenti eos Cuculos iterum atque iterum appellaſſe. Ego cùm Octobri menſe Roma Neapolim proficiſcere, in eiuſmodi iocos incidi, per continuum diem conuiciis huiuſmodi delectatus.Quare cum Acrone dicere poſſumus,hoc autem ipſa renouimus,quemadmodum viatores quos in itinere vindemiatores per agros conſpexerint,conuiciis agitare gaudeant,illique ita reſpondere,vt Cuculum eum appellent quaſi pigrum, ignauum ſcilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum eſt, & quod à Porphyrione dicitur, ſubfrigidum: hodie ſiquidem res, agitur calumniis etiam vehementioribus: viatores enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos,nunc aliis atque aliis conuiciis inceſſunt: illi contrà, ſiue ciuis, ſiue magiſtratus, ſiue Rex ipſe occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt,regendiſque retectis turpiſſima quæque minitur: præſertim ſi celſiſſimis quæ frequẽtes tota regione ſunt arboribus inſederint:quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanóque, tempore vindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahatur. Atque hoc illud eſt quod Flaccus ait: *Durus vindemiator & inuictus, cui ſæpe viator ceſſiſſet.* Quoniam verò ſpecies Cuculi certo anni tempore non multùm differt ab Accipitre,locus fabulæ datus,quam in Arati vita Plutarchus refert.Ipſa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent ſe conſpecta,quæ nullam præ ſe ferat ferocitatem: quoniam, reſponderunt, ſuſpicamur te aliquando futuram Accipitrem. F

TRANSMVTATVS.

POSSVMVS igitur hominẽ,qui vel mores vel effigiem ita cõmutarit,vt alius penè videatur,per eandem hanc auem ſignificare. Ea enim figuram immutare creditur, & in aliud tranſire genus, cùm inter Accipitres omninò numeretur, licèt vnguibus ſit haudquaquam aduncis, neque capite Accipitri ſimilis,ſed colore tãtùm,roſtro quoq; magnitudineq; columbino potiùs quàm Accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

Pulices quid.

ALII porrò, quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicum defectu deſcribendo ſolicitos fuiſſe,quippe origanum in eo ſignificato propoſuerant, addidêre ipſi Cuculum, & humanum veſtigium, qua ſpecie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, ſi dexter pes circumſcribatur, ac veſtigium id defodiatur, non gigni pulices, vbicumque puluis eo veſtigio compreſſus, ſparſus fuerit. Hæc obſeruarunt Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles ſordidæq; curæ ſunt intelligendæ, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licèt ea pingere aut ſculpere inſanientis vanique ſit ingenij, ob exiguitatem,quæ minùs repræſentari poteſt,vſu tamen loquendi frequenter vſurpantur.

Iupiter in Cuculum mutatus.

IVNO.

Pauſanias in Corinthiacis.

PAVSANIAS, vbi opera ea recenſet quæ Mycenis ſpectatu digna viderentur, in ſceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculum inſediſſe dicit; eáque de cauſa ſignum ita fieri ſolitum, quòd Iunonis

A Iunonis deſiderio Iupiter aliquando in eam auiculam ſe conuerterit: tam inania illi de diis ſuis comminiſcebantur.Quinetiam locum Coccygium appellatum authores celebrant,in quo Iupiter in Cuculum ſit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouem Iunonis congreſſum appetiiſſe, rem tamen occultare voluiſſe,mutatum itaque in Cuculum,abiiſſe in montem qui tunc Tronax, poſteà verò Coccyx appellatus eſt,eóque & Iunonem conceſſiſſe,quæ ſimulac aſſedit,Iupiter in eius auis effigie ad eam aduolauit,ſéque in eius genua proiecit: repulit hunc Iuno excuſſo peplo, at ille ſtatim mutata facie acceptus ab ea eſt.Hinc apud Argiuos Iunonis ſimulachrum in throno collocari,in manu verò ſceptrum poni,ſupra quod Cuculus. O lepidos & otioſos deos, qui puerilibus his næniis delectarentur:ſed longè magis ineptos,qui talia ſcriptis mandare non erubuerunt.

NVPTIÆ.

At in Gallia contra.

CVM verò vincula iugalia curæ ſint Iunoni,putarim ego boni ominis cauſa, Cuculum deæ dedicari ſolitum:boni eſt enim augurij Cuculus, noſtrique ſolent ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari.Caro autem eius ſi in cibum autumnali tempore veniat,cæteros ſapores exuperat.

VERNVM TEMPVS.

EST & verni temporis ſignum Cuculus: id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Heſiodus:

ἦμ⊙- κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι.
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exultare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduentum intelligant. Piſtotherus apud Ariſtophanem, Auibus,vbi Cuculum Ægyptiis imperaſſe dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculæ,tanquam ad imperium, triticum & hordeum demetere ſolitos: tempeſtiuior enim apud eos meſſis,quàm in Græcia & in Italia fit. B

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

Sedes riſus, amoris, libidinis & iracundiæ.

HOMINEM qui nulla iucundiore conſuetudine poſſet ad riſum allici,quòd eius expers eſſet, veluti Socrates fuiſſe fertur,oſtendere ſi vellent,Capricipitem auem pingebant, quam liene omninò carere tradunt; in liene verò ſedes eſt riſus, veluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis,iracundiæ in felle.Eáque de cauſa dictum,Columbam ſummam ſignificare manſuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

VPVPAM Ægyptij cùm pinxiſſent, præcognitam vindemiæ feracitatem, ſiue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant,lætitiam ſcilicet aliquam affuturam,vt in Vite latiùs explicatur.Quia ſi ante vindemiæ tempus valdè clãgere audita fuerit, nimirum vini redundantiam prænunciare creditur.

C EBRIETATIS REMEDIVM.

Perpetuò virentem.

A Plinio lib.2.c.21.

HOMINEM verò ebrietate laborãtem,ac ſibi remedium comminiſcentem,ſignificare cùm vellent,Vpupam & Capillum Veneris herbam pingebant:Vpupa ſiquidem vuis veſcitur immodicè,ita vt plerunque inde ebria fiat,ac ſimulac ſe tentari ſenſit,Capillo Veneris decerpto efficaciſſimè ſibi medicatur.Herbam hanc ἀδίαντον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι,hoc eſt,eò quòd minimè marceſcat,neque quidem ſi aqua perfundatur, immergatúrve, neque bruma putreſit, vt herbæ reliquæ, Summouent autem Vpupam Diuinæ literæ, quam piorum menſis inferri nolunt, querulam quippe volucrem,lugubrem atque luctuoſam,quæ nihil vnquam niſi mœſtum & triſte meditatur.Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominem vitiis deditum intelligunt Theologi: propterea quòd nemo magis querulus,magiſque mœſtus aſſiduè eſt, quàm vnuſquiſque vir improbus atque flagitioſus:ſolicitat hunc admiſſorum ſcelerum conſcientia, vel inquietum exercet admittendorum cupiditas & impotentia.Nam ſi tumore ſuperbiæ turgeſcat, quæ illi vnquam hilaritas arridebit? Faſtu cruciatur aſſiduè,neque vllos tantos putat honores,qui quod affectat explere poſſint.Repulſam paſſus eſt,infeliciſſimum ſe mortalium putat. Auarus eſt, ſi iactura quantulacunque fiat, vicem deplorat ſuam: ſi prædam cui inhiabat elapſam videt,miſerè cruciatur. Quid iracundus? annon ſtatim vt incenſus eſt pœnas vitij dat ſui?Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui ſine cauſa manus ſanguinariæ.Quid inuidus?nónne ſuimet carnifex indefeſſus? Quid libidinoſus? mentita eſt amica, æſtuat immenſum,expleuit cupiditatem ſuam,languet & erubeſcit. Quid vorax? diſtentus eſt, ægrè habet: fameſcit,extorquetur. Quid ebrioſus? aret guttur, pulmo inflammatur,potauit,mente capitur,titubat,ſemianimis deficit,atque vt ſemel cum Flacco dicam,

Vpupa hieroglyphica in Diuinis explicatio.

An ne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui ſit improbitati,facinoribuſque addictus flagitioſis? Contrà verò probus modeſtúſque vir,ruat cœlum,nulla re commouebitur,gaudebit ſemper,æquanimis erit ſemper gaudentem hilarémque ſcit à Deo vocari,exultantem ſacris admoueri. Repulſam patitur,modeſte fert: iactura afficitur,paruo contentus eſt: denunciantur inimicitiæ,pacem meditatur: ſolicitatur à maligno, reſiſtit audacter,lætúmque tunc triumphum agere ſibi videtur, cùm ſemetipſum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè ſumit,vt neque mentem offuſcet,neque debilitet corpus, nullaque demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari poteſt, quæ in rectè factorum conſcientia requieſcit,cùm ſe pium cogitet,cùm ſe vitam puriter egiſſe reminiſcitur. D

DE FLORO.

LONGE' diuerſum ab Otide eſt ingenium Flori: nam quantum illa venerationis in Equum oſtendit,tantum hæc exercet odij & ignominiæ.

FEROX A MANSVETO SVPERATVS.

Flori auis deſcriptio. FEROCEM hominem ab humiliore manſuetioréque ſuperatum, per Florum auiculam, quam ἄνθον Græci vocant ſignificabant. Paluſtris auis ea eſt, coloris pulchri, oculorum acie non ſatis valens, quæ cum Equo ſemper pabuli gratia dimicat: herba enim vterque paſcitur. Illa vocem eius interdum imitatur, inſiliénſque aduerſus Equum, dorſum occupat, quámque maximo poteſt morſu colla armóſque vellicat: hiſque auxiliis freta,eum plerumque fugat. E

DE SALO.

QVANDO verò in has incidimus inimicitias,non diſſimiles ab his recenſebimus,quæ inter Salum & Aſinum habentur ingentes.

INIVRIARVM VLTIO.

Ægythus ſiue Salus. AEGYTHVM Ægyptij,quem Latini Salum vocant, Aſini vlcera roſtro excauantem pingunt,ſi hominem illatas filiis iniurias vlciſcentem ſignificare volunt. Nidulatur hæc plurimùm in ſpinis,acciditq; vt Aſinus prurìtu vlcerum excitatus,ſcabendi cauſa ſe conferat ad ſpineta, atque ita atterat vlcera,nidóſq; diſſipet: quod quidem illa adeò pauet,vt cùm etiam vocē rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaque Salus ob eam iniuriam in Aſinum inuolat,vlceráq; eius roſtro impetit,affixáque pertinaciùs quãto maximo poteſt conatu excauat. Denique atrox vſqueadeò odium inter eos eſſe autumãt,vt ſi vtriuſque ſanguinem commiſcueris,ſponte ſe vterque ſubducat ac ſeparetur,antipathia,ne coëat,pertinaciſſimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR. F

SI verò Florum vnà cum Salo pingerent,hominem qui alterius neceſſitudinem pertinaciter auerſaretur,ſignificabant: quare aues illæ aut auerſæ inuicem,aut capitibus ſaltem obtortis in diuerſa pingendæ ſunt. Commenti cauſa ea eſt,quòd implacabiles inter vtranque inimicitię intercedunt,neque vllo pacto fieri poteſt vt harum quoque ſanguis exhauſtus commiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc,alter inde contrahitur,quàm oleum ab aqua ſubducitur, vſque adeò natura ipſa diſſident. *Plin. lib. 10. cap. 74.* Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat,ſitq; pertinaciſſimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictum,Cornix atque Noctua. Námque vt nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimilium ſui, quàm natura: ita etiam diſſimilium nihil auerſum magis,ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

Quòd ſudet ſanguinem. HOMINEM ita libibinis vſu confectum exhauſtúmque, vt propemodùm exanguis ſit affectus, oſtendere qui vellent, Ardeolam illam pelam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita angitur, vt ſanguinem ex oculis emittat, rémq; ſummo cum dolore peragat clamore vaſto atque admodùm inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἔαρ ἱδροῖ: nam ἔαρ quandoque ſanguinem ſignificat. In collectaneis Suidæ Grammatici dictam volunt παρὰ τὸ ἐν ἕλει διατρίβειν, quòd in paludoſis & humidis locis verſetur

A verſetur,quaſi helodium dicas. Sunt qui eas inter Grues recenſeant: ſunt qui ſimilem Grui dicant,& Diuinarum literarum interpretes de aue hac,vbi vulgata Pſalmorum editio habet, *Herodij domus dux eſt eorum*,varia tradiderunt. *Pſalm. 103.*

TEMPESTAS.

SEDENIM D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & Fulica diuerſæ ſunt volucres,tametſi vtraque ſit indicium tempeſtatis: ait enim, *Idem Plin. lib. 18. ca. vltimo. Georg. lib. 1. Plin. ibid.*

-- Cúmque marinæ
In ſicco ludunt Fulicæ,notáſque paludes
Deſerit,atque altam ſupra volat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

HOMINEM ex aromatum mercimoniis diteſcentem ſignificantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia verſatur, quæ ſurculos Cinnami congerit, ex quibus nidum ſibi conficiat: quocirca indigenæ plumbatis eum ſagittis decutiunt,mercis gratia: neque aliud mihi ſuper ea compertum eſt. *Hæc à Plinio lib. 10. c. 33.*

DE VELIA.

STVDIOSVS OTII.

E STVDIOSVM otij & commodorum hominem indicare qui volunt, Veliã auem pingunt: ea enim in vmbra & aura æſtatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti ſunt,cauillantur,genus hominum ignauum appellant, quod, vt apud Iuuenalem eſt,tecto gaudet & vmbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGNOBILEM hominem,atque vti dici ſolet, Terræ filium,notare ſi vellent, Aſionem illum pingebant,qui diuerſus à perenni eſt,corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius,cuiuſmodi,qualiſque ſit: cæterùm Fauoniis tantùm flantibus eum apparere conſtat,veluti etiam plerique homines ignobiles, potẽtiorum tantùm fauore aliquo,tali quippe adſpirante Fauonio,nullis alioqui natalibus,nulla probitate, nulla virtute, nulla muniti diſciplina ad clariſſimas interdum dignitates euehuntur, omnibus vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc eſt genus maximum,quibus pluma aurium modò ſurrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis eſt,de qua quidem apud Athenæum plura comperies. *Aſionis generatio incognita. Idem Plin. lib. 10. ca. 23. Eaſdẽ aues quidam dicũt ὠτίνας.*

MIMVS.

PER hanc auem plerique mimum atque paraſitum exprimunt: non enim à mimica multùm diſtat ars paraſitandi,quam ita deſcribit Horatius:

C
Alter in obſequium plus æquo pronus & imi
Deriſor lecti,ſic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces,& verba cadentia tollit,
Vt puerum credas ſæuo dictata magiſtro
Reddere,vel partes mimum tractare ſecundas.

Eſt enim hæc auis omnium maximè imitatrix,&, vt Plinius ait, paraſita, & quodam genere ſaltatrix. *Plin. ibid.*

CORNVTI.

HÆC in clypeo atque inſigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium,ſub Magiſtro peditum merebant, ordinis eius ſignum fuit qui CORNVTI appellabantur: erátque ales praſini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur,à quo mox arctior & ipſe luteus,& circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYNX inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncem compluſculis in locis apud Plinium corrupte ſcriptum offendes, indice etiam illo tam copioſo, eodem errore perplexè notato: quippe qui volucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncem eam quæ noſtra hæc lynx eſt, arbitrati, Fringillam hanc vulgò dicunt, vt Gaza putat. *Quidã etiã verticellã à colli inuerſura vocant.*

Græci plerique Romani ſermonis non vocem, ſed ſignificationem ſecuti σεισοπυγίδα, Latini à caudæ continuo motu, motacillam dici tradidêre, Torquillam alij, à torque quo collum inſignita eſt, alij Turbinem, alij aliter nominarunt: ſed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad ſignificata noſtra reuertamur. D

DICACITAS.

Hæc à Pli. lib. 10. c. 47. PER eam pictam nonnulli dicacem hominem intelligunt, propter inſignem linguæ longitudinem: linguam enim habet Serpentibus ſimilem, quam in longum menſura quatuor digitorum exporrigit, rurſumq; contrahit intra roſtrum non complicatam, ſed terreni lumbrici more collectam, & in ſeſe reductam. Communis autem ſermo verboſos garrulóſque homines, ab inſtrumento ipſo linguaces appellare ſolet. Sed ad linguam id etiam addemus, quòd pedes habet Iynx, binis vtrinque digitis inſignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidêre.

INCANTATIO.

Quomodo pro veneficiis comburatur docet Andreas Tenedius in nauigatione Propõtidis. PASSIM verò præcipuum ales hæc fuit in cantationum ſignum: proptereà quòd ei amatorium quid naturâ ineſſe perſuaſum eſt. Quinetiam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationéſque comparantur, vno vocabulo Iyngas Græci vocauêre. Hinc apud Theocritum intercalare illud, Pharmaceutria.

ἴυγξ ἕλκε τὺ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τ' ἄνδρα.

Scribit Pindarus, Venerem Iynga cœlitùs attuliſſe, quam Iaſoni daret, carménque docuiſſe, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

E

IDEM Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγά δ' ἑλκομαι ἦτορ dixit, vehementem cupiditatem ſignificare volens, vt eius interpretes exponunt. Iynx enim, vt interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationem noſtram ad cupiditatem & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pithûs eam filiam fuiſſe, propter perſuadendi vim: maxima enim perſuadendi vis ineſt amori, nihilque tam incredibile, dici poteſt, quod amanti non perſuadeas. Vnde rectè Ouid. *Credula res amor eſt.* Addunt, eam amatoriis veneficiis incitaſſe Iouem in amorem Ius. Sed enim Callimachus Echûs filiam dicit, & Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficiis coactum, vt ſecum rem haberet: vtcunque, mox ab irata Iunone in eiuſmodi auiculam tranſmutatam, veneficiiſque amatoriis conſtruendis damnatam.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

PERNICIOSÆ conſuetudinis hominem indicaturus quiſpiam, Caprimulgum auem pingat: ea enim inter capras familiariter verſatur, appetitque earum vbera ſugere: quod cùm fecerit, vber extinguitur, Capra, vt aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

F

HOMINEM qui technis & commentis, conſiliis ve, aut artibus propriis eluſus malè perierit, & vti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, oſtendere qui volunt, Turdum viſcatæ implicitum virgulæ pingunt: quandoquidem, vt inquit Plautus, *ipſa ſibi auis mortem cacat:*

Κίχλα χέζει αὐτῇ κακόν. Turdus ipſe ſibi malum cacat. Meminit Seruius 6. Æn. & Ariſtot. li. 9. de nat. animal. viſcum enim non prouenit, ait Plinius, niſi maturatum in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei ſimile, de iis qui in eligendo ſibi malo ſunt procliuiores, & aduerſa mox quæ in ſe ipſi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud ſit, *Indurare cor Pharaonis, &, Excæcare oculos populi apud Deum,* quàm gratiam ſuam quæ ſe largè volentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam ſimulac quis Deum dereliquit, quæ bona ſunt aſpernatus, amiſſa Spiritus gratia, omnibus inde afficitur incommodis, viam rectam non videt, & contumacem ſe opponit ad admonitiones, nullo pollet animæ ſenſu, vt ſciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodum Solem occidentem receſſu à nobis noctem facere: cùm alioqui nihil à Deo niſi bonum emanet, quemadmodum à Sole ſemper lumen & calor.

SVRDITAS.

Turdo ſurdior. Zenodorus ex Eubuli Dioniſio. ALIOQVI Turdus ſurditatis indicium eſt, cùm omnium auium eo plurimùm incommodo laborare Turdum, manifeſtum habeatur. accedit huc, quòd prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE

A

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

SOLITVDINARIVM hominem qui ſignificant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ita ſeceſſu ac ſolitudine gaudeat, vt raro duas vel in eodem ſaltu reperire poſſis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat: alterum à ſyluarum deſertis, alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur. *Quidam ſic hyeme, vocant: æſtate verò Phœnicurum, à cauda rubea. ἀπὸ τοῦ ἐρυθραίνεσθαι, i. à rubeſcendo.*

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INVENIEBAM extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam ſignificari. Cauſam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclum auem eſſe dicit imbecillam, inualidámque adeò, vt nidum ſibi ipſa parare non poſſit, alieniſque ideò nidis ouificare. Eſt & apud Suidam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudæ motatione ſit σεισοπυγίδα. Ea nimirum Iynx eſt, de qua nunc agebamus. Hanc ſanè vulgus pleriſque locis, Græcum vocabulum exprimendo, *Codaquaſſulam* dicit. Interpretes Theocriti hoc ipſum agnoſcunt, & κιγκλίζειν, *lumbos motare*, dicunt: quod Latini *fluctuante lumbo* reddidêre.

B

CINGANI.

Cingani Galli Boemios vocãt. CVM itaque Cinclus inops adeò ſit, neque certo vſquam lare vtatur, nonnulli errones illos qui nunc totum terrarum orbem mendicabundi cum chiromanticis vxoribus, & liberis peragrant, nuſquam certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclos ab auis huius ſimilitudine appellatos arbitrantur.

ADVENA.

QVAMQVAM in vniuerſum omne genus auium quod aruſpices pro peregrinis, aduenis & conuenis accipitur: vt oſtenti eius declaratione patuit, quod Alexãdro oblatum eſt, dum condendæ vrbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis depoſcebat, fortéque eueniſſet vt neque gypſus, neque alba terra vſpiam inueniretur, quo ſitum & magnitudinem cupido Regi deſcriberent, architecti ad farinæ opem ſe contulerunt, cáque diſſeminata quaquà vrbis mœnia ducenda erant, accidit vt aues ad eam depaſcendam auidiùs aduolarent: quo quidem oſtento territus eſt Alexander: ſed aruſpices reſpondêre, proſpera vrbi ex hoc portendi, quod futura eſſet omnium & nutrix & alumna, ſolique vbertatem eſſet alienis quoque gentibus largiſſimè communicatura.

*

C

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVÆ PER APEM, & id genus cætera ſignificantur,

D

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSSEXTVS.

E *VOLATILIVM ſignificationes, quas in aliquot digeſſimus commentaria, legiſſe te ſcribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præſens decus & ornamentum, in quibus & Apem habere voluiſſes, quæ, quòd mellifica eſt, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde, ſi quam, vt ſuperiori anno feciſti, ædium tuarum partem picturis ornare pares, habiturum te ſperas tui generis argumentum, quo literatorum oculis poſſis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quot tibi fore gratum intellexeram. Sed quod à melle te maiorum tuorum nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morum potiùs tuorum ſuauitate comparaſſe: ſiue id ſumma humanitas meretur tua, ſiue affabilitas iucundiſſima, cuius lepôre omnes ad te trahis tibique deuincis, vt de te verè dici poſſit, fauum mellis in ore tuo ſedem poſuiſſe: ſiue perelegans ille ſcribendi tenor tuus, vbi ſolutam orationem aut carmen facis, amœniſſima quadam dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecumque merum mel & ſis, & habearis. At plenus rimarum ſum, neque me cohibere poſſum quin epigramma illud cœnis noſtris ſodalitiis olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ ſtudioſiſſimum, aliquando Poëtam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
    Nominis ecqua viget congrua cauſa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
    Mellinum à merito nomen id eſſe volunt.
Atque alij malunt correpta parte Melinum
    Dicere, Pegaſeum quòd melos ore canis.
Sis quodcunque velis, nullo diſcrimine amandus,
    Seu mihi Mellinus, ſiue Melinus eris:
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
    Pangis, & oranti ſpargis ab ore melos.

F *Id quod eò tibi glorioſius accidit, quòd horum infelicitas temporum pauca admodum nunc oſtendunt ingenia, quæ bonarum artium amore eruditioniſve felicitate capiantur: eòque alieniores plerique à doctrinæ ſtudiis euadunt, quò ſunt magis natalium ſplendore aliquo illuſtrati. Tu verò, cùm ex ea ſis domo ortus, in qua ſummi plerique viri gentiles, tui & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, inſignia rerum à ſe geſtarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, titulóſque foris, arma pro ſalute patriæ victricia, diuitias honeſtiſſimis artibus comparatas, nihil rerum harum amplitudine contentus, à teipſo ſplendorem excitare quæſiuiſti: vt clariſſima ea familia dignus euaderes, patréque in primis tuo Senatore ſemper optimo, apud quem tanta educatus es ſanctitate. Acceſsêre mox bonæ artes, & egregiæ diſciplinæ, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu ſucceſſuque aſſecutus es, vt pauciſſimi omninò ſint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecum gradum hodie conferre poſſint. Sed quoniam non de literis tantùm, ſed de totius vitæ tuæ integritate, atque animi magnitudine, ſi quis de te loqui cœperit, ſermo faciendus eſſet, parentúmque tuorum benignitas omnis explicanda, qui me omnibus humanitatis officiis proſecuti, quam in filios exercere par eſt, beneuolentiam, charitatem, & ſtudium in me omne præſtiterunt, his in commodius tempus dilatis, quod nunc agendum inſtat, Apem ipſam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatum, ne Fucus etiam, belluo ille ſatis impudens, & moleſtiſſimi Culex & Veſpa ſeſe intruderent, repellere nunquam potui, ac ne vllus & moleſtiæ & importunitati finis eſſet, Muſca etiam, Cicada & Araneus ſe his admiſcuêre. Tu quidem ſtrenuè amicorum & ex prudentia tua feceris, ſi, ne ab eorum aliquo lædare, caueris. Verùm agè, quid Apes ſibi velint videamus.*

POPVLVS

A

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

POPVLVM Ægyptij ſacerdotes obſequentiſſimum Regi ſuo ſignificare ſi vellent, Apem faciebant illam vtique breuem, variam, & in rotunditatem compactilem, quæ ſola ex animalibus Regem, more hominum, habet, quem vniuerſum Apum agmen conſectatur, æquè atque homines Regi obtemperantes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offenſionem minimè exerit, quæ quidem præcipua eſt in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officiis, non magis iuſtitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam oſtentare debeat. Ac de populo quidem agnoſcit hoc idem Plotinus libro *De ſuo cuiuſque genio*, qui ciuilem hominem, popularibus vtique ſtudiis deditum, ſed qui perfectam virtutem conſequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amuſſim aſſecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

Apis ſola ex animalibus Regē habet. Pli.li.11.c.5.

REX.

MERITÒ itaque Regem, qui populos vnanimi beneuolentia ſibi deuinxerit, oſtendere qui vellent, examen Apum proponere conſuerunt: ſiquidem is foras non procedit, niſi migraturo examine, cúmque procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore eſt, ipſe, inquit Plinius, opera intus circuit ſimilis exhortanti, ſolus immunis: circa eum ſatellites quidam lictoréſque aſſidua cuſtodientes auctoritate. Cùm proceſsêre, ſe quæq; proximam illi cupit eſſe, & in officio conſpici gaudet. Vbicunque conſedit, ibi cunctarum caſtra ſunt. B Miſſam facio miram earum circa Regem obedientiam, vt feſſum humeris ſubleuant, validius fatigatum ex toto portant, multaq; huiuſmodi, in quibus enarrandis tanta vtitur ſuauitate Plinius, vt eas ipſas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde Lepor ille tam dulcis eloquentiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, vt plerique contendunt, ſed naturæ ipſius diuinæ beneficio, quæ vel bruta euſque prouexerit, vt pleriſque in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parêre non recuſemus, negotiáque ad Reipublicæ ciuitatúmque ſalutem opportuna alacri animo ſuſcipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui ſub pietatis ſpecie ſuam obtegunt ignauiam, ſuóque tantùm otio & commodis conſulentes, negotia ſubfugitant, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam conſuetudines auerſantur. Adeò verò eſt Apes, vt Muſonius obſeruat, conuerſationis & vitæ ſociæ amatrix, vt ſi ſola relinquatur, deſiderio tabeſcat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & ſimilitudinem referri poteſt. Atque huc ſpectat Plutarchi illud ſuper exilio dictum, *Nos quaſi Formicæ, vel Apes, ſi ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus: hoſpites externique eſſe videmur.* Hoc ipſum examinis ſignificatum in aruſpicina etiam reperitur, cuiuſmodi ſignum Dionyſio, paulo antè quàm regnare cœpit oblatum eſt, qui cùm Equum è voraginibus, in quas demerſus erat, nulla prorſus contentione extrahere potuiſſet, diſceſſerat, vt Philiſtus ait: ægrè ferens: cùm autem aliquantulùm progreſſus eſſet, ſubitò exaudiuit hinnitum, ad quem conuerſus Equum alacrem lætus aſpexit, cuius in iuba examen Apum conſederat, imperij quod occupauit indicium. Nam Equum ſubiugationi frænóque aptum eſſe, ſuo diximus commentario.

Regis Apū, ſimul & hominū ſympathia.

C

REGNVM.

AC ne ab Sicilia tam ſubitò diſcedamus, Hieroni quoque iam iuſſu patris expoſito, propterea quòd ex ancilla natus eſſet, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella congeſsêre: quo oſtento pater ab aruſpicibus admonitus, filium recolligēdum duxit, moribus & diſciplinis iis erudiendum curauit, per quas poſtmodùm ad præmonſtratam Regni maieſtatem facilè peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles ſunt Apes, vt in cauſa fuerint, ne Oneſili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathuſij ſupra portam vrbis ſuſpenderant, inſepultum diutiùs maneret: in id enim iam exanimatum examen Apum mella contulerunt, fauiſque refenſerunt. Hinc loci incolæ oraculi ſuper hoc requiſiti, reſponſo moniti, caput honorificè ſepelierunt, Oneſilóque quotannis, vt Heroi, ſacra inſtituerunt.

Nā & Apibus eſt principatus Pli. lib.11.cap.5.

GRATA ELOQVENTIA.

ADDVNT nonnulli, ſuauem eloquentiam per hieroglyphicum Apis ſignificari. Quanquam Diogenes ſuæ morem geſturus mordacitati, orationem blandam, vt pote ad fallendum vel ad gratiam parandam, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis conſediſſent: ex quo reſponſum eſt, ſingulari illū ſuauitate orationis futurum.

Plin.lib.11. cap.17.

futurum. Ita præuiſa eloquentia eſt in infante per Apem. Et huiuſmodi tale D. Ambroſio è noſtris contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Idem & Pindaro Poetæ accidiſſe Pauſanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digreſſus æſtiuo tempore Theſpias proficiſceretur, calore exuperante aliquantulùm à via declinauit, & ſub vmbra nonnihil acquieuit, cui in ſomnum ſoluto Apes in os mel congeſsêre. Et ita demùm quemcunque veteres ab eloquentiæ ſuauitate commendarent, cum ab Apibus nutritum dictitabant. Sic & Theocritus Comatam beatiſſimum ait, cui huiuſmodi nutricatio contigiſſet. Apud Heſiodum, Theogonia, Muſæ amicorum linguis rorem inſtillant, in caſtigatis enim exemplaribus, non ἀοιδὴν, ſed ἐέρσην legitur:

Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην.

vbi interpretes ἐέρσην δρόσον interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ ſuauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Iſthmiis poſuit, ἐν δ' ἱμερτῷ μέλιτι, pro felici ſucceſſu, quem Iupiter propinat, vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, ſi præſertim illæ ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teſte Themiſtocle, nulla ſuauior exaudiri poteſt.

Et Homerus Iliad. α. de Neſtoris eloquentia γλυκίων μέλιτος γλυκίων ῥέεν, ab eius lingua fluere mel, ait.

POETICÆ AMOENITAS.

OMNIVM autem cōſenſu receptum eſt, per Apis hieroglyphicum Poëticam intelligere amœnitatem, vt apud Horatium: *Fidis enim manare Poëtica mella*: & vt ait doctiſſimus vndecunque Varro, *Apes cauſa Muſarum eſſe dicuntur volucres*: quòd ſi quando diſplicatæ ſunt, cymbalis & plauſibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorum ſuauitatem & elegantiam, per mel candido lacte commixtum intelligendum dedit, vbi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura eſt, ac perinde genium & venam indicat. Mel verò, propterea quòd magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam ſignificat. Hinc clamat Horatius:

Pin. Nem. Ode 3. Ego tibi hoc mitto mel mixtum albo cum lacte.

Vos ô Quintilius ſanguis carmen reprendite, quòd non
Multa dies & multa litura coërcuit, & quòd
Perfectum decies nun caſtigauit ad vnguem.

Et ipſe de ſe, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam ſcribundis verſibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modóque.

Non enim temerè vſqueadeò aſſurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoſcat & vena diuite copioſum, & magno ſtudio & arte ſimul elaboratum. Quin & ſuam fert ſuper hoc loco ſententiam:

Ibidem.

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæſitum eſt. Ego quid ſtudium ſine diuite vena,
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVÆSIERIT hîc ſanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum ſe populum ſuum in terram lacte ac melle fluentem: paſſim enim hieroglyphicum aliquid ſapit diuinarum literarum ſermo. Igitur Theologi noſtri, referente Heſychio, hoc ad futuri ſeculi delicias beatitudinémque transferunt: quòd ex cibis, quibus hîc vtimur, nihil his ſuauius neque dulcius inuenitur: cum quia ſine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bona illa abſque vlla ſolicitudine, ſine dolore, ſtudio nullo, apparatu nullo, conditura nullius egentia, tanquam effuſo copiæ cornu ſuggeruntur.

DVLCIVM APPETITVS.

APES autem quia dulcia tantùm guſtant, ſi paſcentes pingātur, hominem hieroglyphicè ſignificant, qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciáque omni cura ſtudióque perquirat. Horatius cùm dulcedinem & ſuauitatem, quódque maximè placeret, exprimere vellet, *Si iuuat & melli eſt*, inquit Plutarchus libello De coniugalibus præceptis, *Mulier*, ait, *quæ viri primo congreſſu territa coniugalem inde copulam ſubfugitat, ſimilis eſt iis qui Apicularum aculeis patienter ſe offerunt, mella ipſa reformidant.* Ad eandem reſpiciens iucunditatem Catullus, ſuum illum Paſſerem, *Lesbiæ ſuæ delitias*, cùm maximè lepidum indicare velit, *mellitum* fuiſſe dicit. Denique Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud ſibi vult, niſi vt copioſiſſima rerum omnium, quæ ſuauiſſimæ iudicentur, vbertate diteſcant. Egregiè verò Pindaricum eſt, mel pro ſuaui, tranquillo, & maximè expetendo, amabilíque bono ponere, quare de Olympiis victoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφὶ βίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν: quod exponunt interpretes, *Victores vitæ reliquum agere in terra melliflua*, hoc eſt, tranquilla deinceps ſuauíque perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, *mel etiam ſatietatem habet*, nihil aliud voluit exprimere, niſi ſupremam quandam ſuauitatem atque dulcedinem ineſſe melli, quæ tametſi ſupremè delectabilis eſt, ſatietatem tamen afferat, quam ſentētiam παροιμιακῶς protulit.

Mellis ſuauitas.

Ideo Græci quicquid ſuaue & amabile eſt, μελίτειον vocant.

Paulò

Paulò ſeciùs Horatius ſenſum eundem attigit, vbi dixit, *Dulcia ſe inbilem vertunt*: quod tamen ex Phyſica diſciplina eſt ab eo ſumptum: aiunt enim Medici, cibaria dulcia confeſtim in bilem abire.

Hinc Plautus dulce amaro copulat in pſeudolo, & Truculento.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

INVENIO vitæ proſperitatem ac inoffenſam valetudinem in longa æui ſpatia productam, per hieroglyphicum Apum in fœcundo oleæ ramo confidentium ſignificari: id quod mihi Democriti reſponſum in memoriam adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorem vitam aſſequi poſſet: anteriora, reſpondit, melle irriganda, exteriora verò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum oſtendit, animum quantacumque fieri poteſt ſuauitate permulcendum, hilaritatémque vndecunque captandam, omni prorſus amaritudine atque acerbitate procul ablegata, neque quicquam quod exulceret, intromittendum, corpus verò excercitio conſolidandum, quod quidem in otio torpeſcere neceſſe ſit. Nam vt commentario ſuo dictum, oleum inter alia ſignificata, exercitium quoque denotat. Sedenim Ariſtoxenus Pythagricos plurimam melle vſos tradit. Neque tantùm calidi panis ſuffitu Democritus vitam dies aliquot in amicorum obſequium produxiſſe fertur, verùm & vapore mellis naribus admoto. Omninò autem ferunt, quibus mellis vſus frequentior fuerit, vitam diutiùs producere. Contrà verò, qui cibis acidis delectentur, breuioris eſſe vitæ. Sanè Cyrnios populos, qui ſcilicet Corſicam inſulam incolebāt, longæuos vixiſſe tradit Athenæus, quòd aſſiduè mellis vterentur cibo. Nam & Diophanes, qui de re ruſtica libros conſcripſit, longæuos euadere dicit, qui mellis eſitatione delectati fuerint. Præſtat verò in ſenecta ipſa plurimùm pane & melle paſci: neque enim ſolùm, vt is aſſerit, viuacitatem adiuuat, ſed & ſenſus omnes ſanos & integros cuſtodit. Quamuis, quod ad Athenæum ſpectat, noſtri mel Corſicum dicant habere aliquid in ſe, quòd amaritudinem ſapiat, vnde dixerit Ouidius de nefaſta exitiali cera:

Cyrnij populi longæui.

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ
Melle ſub infami Corſica miſit Apis.

Et Maro priùs dixerat,

Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos,

Inſanioſum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copioſiùs ediſſent, & vomere & excernere cogebantur, neque quidem omninò ſtare poterant.

Heracliæ in pōto mel conflatur, quod qui edêre mente abalienantur. Dioſcorides lib. 2. cap. 71.

MERETRIX.

SED quoniam trahente rerum fluxu impegimus in mellis vitia, minimè diſſimulandum quòd quadrageſimis Hebræorum caſtris Hieronymus putat Ionathan contra deteſtationem patris guſtaſſe mel intellectu myſtico, quod ſcilicet deſtillat à labiis mulieris, & forte deprehenſum, vix populi precibus liberatum. Porrò mel non offertur in ſacrificiis Dei, & cera quæ dulcia continet, non lucebat in tabernaculo, ſed oleum puriſſimum, quod de oliuarum exprimitur amaritudine. Quòd verò ſit veriſimilis Hieronymi coniectura ſuper Ionatha. Ariſtoteles tum milites pleroſque omnes mulieroſos eſſe, tum ſcriptores rerum qui recenſent Hebræorum mores gentem eam eſſe ponunt ſalaciſſimam. Sed Ionathan pro innocentia ſua dicentem mihi videor audire: *Cur igitur ego conqueſtus palàm ſum, ſatis imprudenter feciſſe patrem meum qui populum tam longæ addixerit eſuritioni, vt vel modico cibo, quem ſors obtuliſſet, ſuorum vires vetuerit inſtaurari? Quorſum vlla hîc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à ſole exoriente hoſtes vno tantùm comitatus famulo, cum per inacceſſas crepidines ad eos irrepſiſſem, quotquot obuiam habui aggreſſus cecidi, & in fugam verti, & mox accitis meis, ad veſperam vſque perſeuerantiſſima occidione perſecutus ſum: quo pacto deliciis & genio vacare potuiſſem, qui pro ſummo Dei noſtri honore, populíque totius incolumitate, ad extremam vſque delaſſationem confectus eram? quare illa obſecro adulterina, conficta, ſubdititia, nequaquam à tam probo, tam pio, tam acri veritatis propugnaculo, tam immeritò de me vnquam cogitata credideritis.*

Ionathæ pro innocentia ſua verba.

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

VT verò nos mellis dāna proſequamur, id etiam addemus, quòd Hieroſolymitanus Heſychius non Poëticam tantùm, verùm omnem Gentium doctrinam per mellis Apúmve hieroglyphicum ſignificari tradit, quòd in ſuauitate verborum & eloquij dulcedine tota conſiſtit, rerum autem inanis eſt. Eóque trahunt Salomonis illud ex Prouerbiis: *Non reſpicies ad mulierem meretricem, fauus enim diſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouiſſima autem illius amara quaſi abſinthium.* Quo minùs miremur, ſi, qui longo pôſt tempore ſucceſſit, Plato quoque Muſas ſui temporis meretriculas appellauit. Præceptum verò, vti paulò antè dicebamus in Diuinis literis, ne quicquam mellis in ſacrificium Domino adoleatur, ſed in munus primitiæ eius offerri poſſint. Præcipit enim ex parte, illius ſapientiæ primitias offerri non autem pleniùs ea vti: quippe vt fides noſtra non in ſapientia hominum conſiſtere videatur, ſed in virtute Dei, vt Paul. in priore ad Corin. epiſt. Ea verò de cauſa mel, vt ait Eucherius, in ſacrificiis offerri prohibebatur: quia reſoluti blandimentis deliciarum, aut

Prouerb. cap. 5.

In ſacrificiis cur mel prohibitū.

dulcedine

dulcedine voluptatum, non poſſunt myſteriorum Dei eſſe participes. Hinc Paſcha Domini comedi D cum amaritudine iubetur, quia ſit ſemper auſtera diſtrictio veritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES.

ATTINGEMVS ea quoque, quæ complexu rerum poſſint in orationem abſolutam coaleſcere: vt ſi quis amaritudinem aliquam, aut infortunium, quòd anteactæ vitæ ſuauiſſimum otium & tranquillitatem exaſperet, per huius generis hieroglyphica explicare voluerit: non alia congruentiùs pictura ſignóve vtetur, quàm figurato mellis fauo, de ſummo cuius abſinthium pullulet, herba nimirum amariſſima, quod quidem Lucretianum illud ſapere videtur, quod in noſtræ vitæ conditione frequenter occurrit.

Sic Plato in Philebo πικρῷ γλυκὺ μεμιγμένον ait amarodulce ad mixtū aut γλυκὺ πικρὸν dulce amarum, à Cic. Ad Attic. epiſtol. lib. 5.

— Medio de fonte lepôrum
Surgit amari aliquid, quod in ipſis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COMMENTI ſunt nonnulli popularem fugam per examen Apum, & ſubiectum fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis conſternantur, in fugámque vertantur, quàm fumo ſuppoſito. Atque hac ſimilitudine vtitur Apollonius Argonautis, in deſcribenda Bebryciorum fuga, ſimularque inter emptum Amycum conſpexêre.

OBORTVS IN MOESTITIA LEPOS.

SED longè ſuauius illud eſt quod per Apes ex cadaueroſi Leonis ore prodeuntes innuitur. Pingit poteſt hoc, vbi quis aut à detractoribus malè habitus, inſigniorem fuerit exiſtimationem aſſecutus, aut inimicorum contumeliis affectus clarior euaſerit, aut ex illatis iniuriis creuerit. Mordaciſſimus eſt enim Leo violentus, & ferox. Apes verò in eius faucibus mellificantes, proſpera & ſuauia quæ ſubſequuntur indicant. Verùm hiſtoria vetus anſam huic hieroglyphico ſubminiſtrauit, quippe Samſon Danidanus tribulis, cùm in ferociſſimi Leonis occurſum illapſus eſſet, vltrò belluam adortus eam ſtrangulauit, pe- E remptámque ex publica via in ſyluam proximam pertraxit, eámque ibi in abſcondito reliquit. Paucis verò pòſt diebus proiectæ belluæ cadauer inuiſurus eò rediit, vbi mira res oculis obiecta eſt: nam frequens Apum examen intabidis eius faucibus fauos fabricare occeperant. Vnde illi poſteà quæſtionis argumentum fuit, quam Palæſtinæ iuuentuti diſſoluendam propoſuit, *Qui fieri poſſet, vt truculenta immaniſque res eadémque voraciſſima, ſuauiſſimum ex ore cibum ero̅geret.* Cuius quidem quæſtionis hiſtoriam ſolius vxoris ſilentio crediderat, eius fidem & taciturnitatem exploraturus. Hinc illa mox medio conuiuio, ob rem ab vxore proditam, exclamatio Samſonis plena acerbitatis exaudita, *Nihil eſſe fœmina fallacius.*

PROPHETARVM ORACVLA.

Propheta Apes dicti.

MINIME verò prætereunda ſunt etiam alia, quæ ſacris noſtrorum literis traduntur: *Quàm dulcia faucibus noſtris eloquia tua ſuper mel & fauum ori meo.* Et alibi: *Iudicia Dei dulciora ſuper mel & fa-* F *uum.* Omnis enim Prophetia ſuaues cœleſtis doctrinæ fauos, & dulcia diuini eloquij mella componit. Et Debbora libro Iudicum Prophetiæ particeps facta, Apis interpretatur, vt ait Adamantius. Et omnes denique Prophetiæ ſub Apis nomine comprehenduntur, eorúmque faui ea ſunt oracula quæ literis mandavêre. Atque hoc eſt bonum illud mel, quod comeſſe iubemur. Quicumque enim oracula ea diuina meditatione complectitur, ſcriptis vatum noſtrorum ſermonibus alitur & recreatur, is mandatum illud diuinum exequitur, quo præceptum eſt, *Comede mel fili*, bonúmque id eſſe reipſa protinus experitur. Quod autem de Aſſertore noſtro prædictum eſt, *Mel comedet*, mel hic Adamantius noſtra de virtute colloquia ſignificare profitetur. Quotieſcúnque enim de abſtinendo à voluptatibus, de domitanda nequitia, de iuſtitia, de prudentia ex animo diſſerimus, ſermonis iſtiuſmodi ſuauitatem libentiſſimè paſcitur Deus, hóſque liquores aſſiduè ſitibundus inquirit, cui ſi nequitiæ, ſi puſillanimitatis, ſi ſcelerum & ſtultitiæ amarulenta pocula propinauerimus, guſtum vt offenſus refugit, & vt fel odioſum auerſatur.

CONCORDIA.

ET quia amoris erat infantes à lauacro ſuſceptos lactis & mellis guſtu primùm imbuere, nonnulli hoc ad concordiæ ſignificationem factum autumant, Tertulliano ita dicente: *Indi ſuſcepti lactis & mellis concordiam prægustamus.* D. etiam Hieronymus aduerſus Luciferarios de hac ipſa re in hunc modum: *Nam & multa alia quæ per traditionem in Eccleſiis obſeruantur, authoritatem ſibi ſcriptæ legis vſurparunt, vt in lauacro ter caput mergitare, deinde egreſſos lactis & mellis prægustare concordiam.* Id tametſi faciunt iam adulti,

A iam adulti, quandam tamen infantiæ ſignificationem præ ſe ferunt. Fuit verò aliquibus mos, vt loco mellis, vinum cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obſeruatum eſt, vt tinctis ſacro lauacro ad eiuſmodi innocentiæ, quæ præcipua eſt in parua ea ætatula, ſimilitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoq; Tertullianus Eſaiæ dictum trahit: *Venite, emite abſque argento, & abſque commutatione, vinum & lac.* *Eſaiæ c. 55.*

CASTITAS.

Apes Veneris inimicæ.

INCORRVPTAM adhæc virginitatem, & caſtum animi propoſitum, per Apem ſignificari id argumento eſt, quòd ipſæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & vt Plutarchus Coniugalibus præceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recentes à muliebri copula ſuperueniant, ſed mulieres, quæ Veneri operam dederint acriùs inuadunt, quique vel vinum potum, vel vnguenta oleant. Nam & Maro eas ignorare Venerem his verſibus atteſtatur: *Georg. li. 4.*

Illum adeò placuiſſe Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora ſegnes
In venerem ſoluunt, aut fœtus nixibus edunt,
Verùm ipſæ foliis natos, & ſuauibus herbis
Ore legunt.

Hinc Pythiis ait Pindarus, οἰδ' ἐν τούτῳ λόγῳ χρησμὸς ὀρθώσε μελίσσας, quo loco interpres ſubiecit: *Propriè quidem Apes ſacras Cereris miniſtras appellauit, impropriè verò omnes alias, propter animalis puritatem.* Nam & alibi ſacris eam Apibus delectari dicit. Alij Nymphas ſacrificiorum præſides appellari tradiderunt. In Diuinis quoque literis Apem virginitatis imaginem eſſe dicit Eucherius, nulla tamen B cauſa reddita: quia ſcilicet eam ſatis ex Marone cognitam arbitraretur.

ADVLATOR

VERVM aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempè ſimulachrum eam eſſe adulatoris: vtpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ ſpiculum, atque ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, ſignificare: loquendo enim mellis dulcedinem proponunt, re verò ipſa, vulnus inferunt.

Vt melle litus gladius, obiect. D. Auguſtino, à D. Hieronymo.

VLTIO.

NEQVE defuerunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiæ ſignum in Diuinis literis eſſe dicerent, citatis ex Propheta locis: *Et Apis quæ eſt in Aſſur.* Et, *Circundederunt me ſicut Apes.*

Plin. lib. 11. ca. 10. Apes ceſſantium inertiā notant, caſtigant mox, & puniunt morte. Ibidē Plin.

ARTIFICIVM.

NAM illud quod Salomon ait: *Vade ad Apem, & diſce ab ea quàm laborioſa ſit operatrix*, vnicuique manifeſtum eſt artificij ſedulitatiſque illam eſſe hieroglyphicum, Virgilio præſertim naturam eius tam luculenter explicante, vt verſus eos & decies & centies memoria repetiſſe neminem vnum pœnitere poſſit:

Namque aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris, pars intra ſepta domorum
Narciſſi lacrymam, & lentum de cortice gluten
C *Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces*
Suſpendunt ceras: aliæ ſpem gentis adultos
Educunt fœtus, aliæ puriſſima mella
Stipant, & liquido diſtendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti,
Inq; vicem ſpeculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto,
Ignauum fucos pecus à præſepibus arcent.
Feruet opus, redolentq; thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (vt idem identidem repetam) libertatéque illa fretus ſua, diligentiam hanc & aſſiduam in re facienda curam improbaturus, parcos aiebat Apibus eſſe ſimiles: quæ vti ſemper victuræ laborarent. In quam ſententiam Virgilianum illud potiùs detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

EST & ſolſtitij æſtiui hieroglyphicum Apes, quòd ſuo ad labores egreſſu, vt apud Ariſtotelem habetur, ſolſtitium id denunciat: eo quippe tempore, quaſi ferias quaſdam celebrent quieſcentes. Sed iam tempus eſt, vt & nos quoque tandem aliquando quieſcamus ab intenta adeò Apum harum inquiſitione: ſi modò vnum quod haudquaquam prætereundum eſt, ſubiunxerimus, quod ab Mnaſea Pataræo de Apib⁹ ſcriptum tradunt: eas humanū genus ab eſu carnium, ad arborū fructus &

Hæc plenè à Natali Com. lib. 5. cap. 11.

Apes dictæ Meliſſæ.

hortenſia olim auocaſſe, condimento ſcilicet ſubminiſtrato, per quod vniuſcuiuſque cibi, ſubacidi D etiam & amari, ſapor commendaretur: cuius etiam inuĕtionis huiuſmodi recitat hiſtoriam. Peloponneſi, ait ille, Meliſſa quædam cùm fauum Apum inueniſſet, prima omnium guſtauit, mox & aqua dilutum bibit, rémque aliis indicauit, animaliáque ipſa de ſe Meliſſas appellari; & ab hominibus ſumma cura & diligentia curari obſeruarique mandauit.

DE CVLICE.

DE ſuauitate dulcedinéque hactenus locuti, Meliſſæ temperamentum ſecuti; quod ipſa non inſulsè, oppoſitis iuxta ſe ſimúlque poſitis, excogitauit, de acore iam dicere aggredimur, cuius hieroglyphicum eſt Culex.

ACORIS AVIDVS.

Genera culicum aceſſeus natura gigni Plin. lib. 11. c. 35.

Nepotes duo authoris diuerſe omnino naturæ.

Huc forſan ſpectat quod ſupra lib. 19. ca. de Principe ſibi tantum ſtudente, ut de Hadriano, Vit. Max. & Iouino in hiſtoria.

EA verò de cauſa cœptum eſt, propoſito Culice, hominem acidis illectum indicare: quòd Culices obſeruaſſent non admodùm cupidè appetere dulcia, ſed acida quàm auidiſſime. Leuia hæc fortè videantur, ſi quis ſimpliciter acceperit. Sedenim veluti per mel omnem rerum iucunditatem intelligebamus, ita per acorem quicquid eſt amœnitati contrarium, nobis fuerit proponendum. Eſſe enim homines, qui iucunditatem omnem auerſentur, veriſſimum eſt, & ne longiùs exempla quæramus: erat mihi nepos natura adeò triſti, vt ſi quem hilariùs ridentem audiuiſſet, vltrò ſtomacharetur & excandeſceret, in reliquis vitæ muneribus quantiuis pretij, & bonus & prudens. Erat & alter ita riſui hilaritatique deditus, vt ad obnunciatas quorumcumque hominum calamitates riſu difflueret: quinetiam ad patris & matris incommoda vel ærumnas, etiam ſuas effuſiſſimè cachinaretur. Præterea qui Principum vitas ſcribunt, hæc etiam quamuis humilia conſectantur, vt indifferentem in victu Iulium Cæſarem, & qui conditum oleum pro viridi appoſitum minimè fuerit aſpernatus: aut E Octauianum Auguſtum minimi fuiſſe cibi, atque ferè vulgaris, ſecundario pane, piſciculis minutis, caſeo bubulo manu preſſo delectatum, atque aliis huiuſmodi aliis. Quod verò ad rem quæ præ manibus eſt, pertinet, Tacitum Auguſtum Vopiſcus tradit amariores cibos appetiuiſſe: quare minimè mirum, ſi Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis ſuauitate, ad inſectationem vſque offenſus eſt.

ANIMI AFFLICTIO.

Amaritudo.

SEDENIM cadit & in ſacra nonnulla ciborum amaritudo, vbi iubet Deus Azymis veſci amarulentis, quæ ſcilicet πικρία ſit immixta: quippe animam affligendam: nullámque illi corporis dulcedinem per certos dies indulgendam. Feſtum enim illud nihil remiſſum, nihil voluptuoſum, nihil luxurioſum, nihil lautum ſibi depoſcit, ſed ſola animi afflictatione, & amaritudine, atque humilitate celebratur. Huiuſmodi eſt propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conſpectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

EST genus Culicum minutum admodùm in volatilium inſectorum genere, quod animal in aëre ſuſpenſum, oculi viſum inter volitandum fallit, niſi aciem intenderis validiſſimam, corpus tamen cùm inſederit, acutiſſimo maximéque tenui ſtimulo terebrat; ita quem volitantem cernere nequiueras, læſus ſtimulantem ſentias. Puto eum eſſe, quem Eucherius in Culicum genere aculeis permoleſtum ait in Diuinis literis, Cyniphem appellatum, cuiuſmodi atrocitatis illud eſt, quam Serapicam vulgò Romæ vocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, Dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quæ minutis & ſubtilibus verborum ſtimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumuenit, vt deceptus nec videat, nec intelligat vnde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoque doctrinæ Ariſtotelicæ ſpineta attribuit, contra Heluidium. F

DE COSSIS.

AGMEN.

De Coſſis Plin. l. 17.

Exercitus, quantùlibet amicus, damnoſus.

INGRVENTEM quidem Culicum multitudinem Ægyptij ſignificare ſi vellent, Coſſos vermiculos ſi non pingebant, certe loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò ſcribimus. Idque ea de cauſa, quòd ex huiuſmodi vermiculis Culices generantur. Sed ex Culicum multitudine infeſtum aliquod agmĕ intelligebant. Vt enim Culices quaqua feruntur ſunt incolis omnibus moleſtiſſimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaquà iter fecerit, & moleſtus & damnoſus eſt. Quod ſi vllo vnquam tempore experimento comperiatum fuit, infeliciſſima hac ætate noſtra tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perſpeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hoſtibus, qui vi rerum potiti eſſent: cuius mali cauſa eſt militum improbitas, ſummam diſciplinæ militaris gloriam, in ſola rapacitate reponentium.

DE

DE FVCO.

A ADIVNGENDVS fuerat Api Fucus, vtpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus ſemper inſidiatur: ſed quoniam dulcedinis antitheton ad Culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

De fucis Plin. li. 11. c. 11. eadem.

HOMINEM ex alienis laboribus vtilitatem, delicias, gloriam ſibi comparantem ſignificare ſi vellent, Fucum pingebant. Sunt hi grandiſſimi inter Apes. Sedenim Fucos Furéſque apud noſtros confundi video. Plinius Fures inter illas grandiſſimos eſſe dicit. Ariſtoteles Fures maiores quidem Apibus, ſed minores Fucis agnoſcit. Vtcumque, mellificandi nullam Fucus habet curam, ſed otioſus intus deſidet, vel cùm exit effert ſeſe fuſim in ſublime, gyróſque volitat cum eiuſdem generis animalibus, qui excercitum quaſi faciunt, quod vbi ſatis iam fecerint, quaſi ſe velut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & vt Virgilius ait:

Ignauum Fucos genus à præſepibus arcent.

DE VESPA.

De Veſpis Plin. lib. 11. cap. 21.

APVD Horum legas Veſpam ex corrupto Crocodili ſanguine, vel ex eius cadauere procreari. Noſtri ex Equino eam cadauere naſci volunt.

B PERNICIES SVMMOTA.

VTCVMQVE, Veſpa cùm apud Ægyptios corruptum oſtenderet Crocodilum, eadem ratione perniciem ſummotam extinctámque ſignificabat: quando, vti ſuo commentario dictum eſt ex Diodoro, Crocodilus & mala & ærumnoſa mortalibus illata commonſtrat.

PVGNACITAS.

CÆTERVM Philoſophi vetuſtiores pugnacitatem per hanc innuere videbantur. Nam & Equus, ex cuius corrupto ſanguine Veſpa oritur, belli eſt indicium, vt ſuo commentario probatum. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demoſthenes, vt apud Stobæum περὶ διαφορᾶς ἀληγορίων, Antiſthenem ait aliquando à Diogene correptum, vt qui exili admodum voce homines caſtigaret, reſpondiſſe: *Veſpas itidem ſonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimum habere.* Quare apud Æneam philoſophum Platonicum, Euxitheus dum Theophraſti dicta diluit, ſiquæ ille opinabatur vera eſſent *Veſpa*, inquit, *itĕ Hector colligabitur*, ambo enim caput varia galea redimiti ſunt, ac perinde pugnaciſſimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora ſubinde κορυθαίολος vocat. Et mulierum chorus apud Ariſtophanem, Lyſiſtrate, queiturum ſe dicit, niſi acceſſerit aliquis, qui tanquam Veſparum examen fodicare ſe, vel irritare aggrediatur. Atque hæc omnia noſtra ſunt. Sapientiæ enim 12. habemus: *Miſiſti anteceſſores excercitus tui Veſpas, vt illos paulatim exterminarent.* C Importunum fortè cuipiam videatur, ſi κατὰ πάρεργον remedium ſubiecero contra hanc Veſparum pugnacitatem, ſedenim quod vtile vel commodum pleriſque futurum eſt, nunquam ego iudicauerim importunū. Bellicoſo mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, vt plerique tradunt, dicta, Veſpis aduerſatur, præcipuè ſylueſtris: cuius ſucco, vt Demageron & Pexamus ſcribunt, qui ſeſe illeuerit, à Veſpis non impetitur neque pungitur. Quinetiam ſi quis punctus iam fuerit, eius herbæ ſucco, aut contuſis & impoſitis foliis ſanatur, apertiſſimo nobis documento, vt cùm res nobis cum furioſo fuerit, lenitatem amplectamur, quóque acerbioribus ille verbis excanduerit, nos mitioribus reſponſis ignem extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος.

Agitatorĕ galeæ Iliad. lib. 3. verſiculo 314.

Malua veſpis aduerſa.

Sermo maximum eſt furoris antidotum & remedium.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

Veſparum habitationes mirificè constructæ.

PLATO Phædone, eos qui popularem ciuilémque virtutem, quam temperantiam aut iuſtitiam nuncupant, exercuiſſent: non eā quidĕ ex doctrina Philoſophorum, atq; ex eorum ſententia deſcriptam, ſed ex conſuetudine quadam exercitationeq; ad aliorum exemplum acquiſitam, poſt obitū in Veſparum, Apúmve, aut Formicarum genus migrare contendit: his enim omninò aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis ſimilitudinem quandam præ ſe ferat: nam & ipſæ collegia celebrāt, tribúſque & centuria diſtingunt, habitationeſque ſibi conſtruunt magnificentiſſimas, in quibus cellæ fauorum in morem ſexangulæ omnes. Sed Apum texta metarum quaſdam propemodùm formas imitantur, Veſparum caſtra potiùs ſunt, & Mauſolea, orbiculari ambitu, tabulatis ſuper altera alteris aggeſtis. Huiuſmodi fabrica mirificè conſtructa, cùm Belluni eſſem, ad me allata eſt ex cuiuſdam ſyluæ ſolitudine. Septem ſunt concamerationum orbes, alter ſuper alterum duorum

digitorum interuallo impoſiti, pilarum columellarumque interſtitio, diſtincti, vt vnicuique commodum ſit ſpatium ad eundum & redeundum ad domos ſuas. Diameter orbium ad quintum vſque duodecim circiter digitorum, à quintò reliqui faſtigiatim coarctantur, vti vltimus ad quinos ſenósve digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris ramo appenſus erat, cruſta supernè ad omnes ventorum & pluuiarum iniurias contemnendas ſolidata munitaque. Infrà hexagonales cellæ confertiſſimæ, ita reliqua tabulata eadem cruſta, celliſq; eiſdem fabrefacta, ſuiſque columellis ſingula ſuſtentata. E ſuperioribus verò ſtationibus beſtiolæ omnes abuolauerant, medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuiſſimo, pro tegumẽto vniuſcuiuſque loculi ſuperinducto, quorum aliquot cùm ſuſtuliſſem, animaduerti Veſpas capitibus imum adactis, domos eas omnes compleuiſſe. Quæ verò in inferioribus erant tabulatis, tanquam embrya videbantur vermiculorum inſtar imperfecta: ipſa quoque eo tegumento, tanquam hybernæ cochlæ, ſed admodùm tenui præmunita, in benigniorem verni temporis horam aſſeruabantur: quæ tamen omnes, ſiquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctæ ſunt, neque tamen computruit quicquam, & tot iam annos eâdem forma ſtatuq; ſpectantur. Expectabam quidem veris temperiem, vt quid acturæ eſſent exploratum haberem, ſed nihil vlterius proceſſit. Fabrica apud me rem anſit, non ſine magna omnium, qui eam conſpiciunt, admiratione, tantum artis & ingenij, tantúmque in conſtruendo ædificio tã operoſo, perſeuerantiæ beſtiolis his ineſſe obſtupeſcentium. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, vbi lib. XI. cap. 8. ſupra vigeſimum, *Aculeus*, inquit, *in ore vt Aſilo, ſiue Tabanum dici placet.* Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum ſit & ſubdititium, vt pleraque adhuc alia apud authorem eũdem addita: quæ niſi peritorum hominum diligentia vetentur, indiligentiæ illi nomen inurant. Aſilus enim diuerſus à Tabano eſt, Græcè, οἶστρος, vel Marone interprete, D E

Tabani & Aſili differentia.

Georg. lib. 3.

> *Cui nomen Aſilo*
> *Romanum eſt, æſtrum Graij dixêre vocantes.*

Tabanus vero muſca eſt lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præterea eſt Aſilus, Tabanus numeroſiſſimus. Aſilum, inquit Ariſtoteles, latiuſculis quibuſdam beſtiolis, quæ in fluuiis ſupernatant, enaſci: quamobrem magna Aſilorum copia circa aquas, vbi id genus beſtiolarum, quæ Tabanos verò ex ligno. Item Soſtratus de animalibus quarto, œſtrum è fluuiali materia naſci tradit, μύωπα verò ex lignis. Idem Ariſtoteles alibi ſanguinea dicit animalia Tabanos & Aſilos, & paſſim demùm de ſingulis ſeparatim meminit.

PERTVRBATOR.

PERVVLGATVM verò illud eſt, vt per hieroglyphicum Aſili ſignificetur is, qui aliorum otia perturbat, quietiſque rebus tumultum aut moleſtiam affert: eſt enim is, vt Maro cecinit,

Hinc prouerbiũ [illegible], Oeſtro percitus: hoc ad dita Iuno fertur vaccam Io in furorem egiſſe.

> *Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſyluis*
> *Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther*
> *Concuſſus, ſyluæq; & ſicci ripa Tanagri,*
> *Hoc quodam monſtro horribiles exercuit iras*
> *Inachiæ Iuno peſtem meditata iuuencæ.*

lib. 3. Georg. Aſili deſcriptio ex Virgilio.

Maronianus autem verſus de Aſilo Romana voce dicto nimirum, oſtendit verba illa apud Tranquillum ab Othone Galbæ manibus deturbato, idẽtidem obmurmurata in damno eſſe, ſi, vt vulgata habent exemplaria, legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς. quare caſtior omninò lectio ſubſtituenda. Nam illud quoque quod magna eruditione viri commenti ſunt de longis tibiis, adhuc non liquet. F

DE MVSCA.

De muſcæ pertinacia, extant verſus Homeri Iliad. 17.

INSTAT demùm, nobiſque negotium faceſſit importuniſſima beſtiola, quæ licèt ab omnibus ſolita ſit abigi, pertinacia tamen ſua peruicit, vt de ſe multi multa ſcribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMPORTVNITATEM ſanè atque impudentiam Ægyptij ſacerdotes notare ſi vellent, Muſcam haud indecenter faciebant: eam enim vt ſæpiùs & aſſiduè expellas, & à te ſummouere contendas, tanta tamen impudentia prædita eſt, vt identidem redire, infeſtare te minimè vereatur, nullam tuorum commodorum rationem habeat, ſiue loquare, ſiue dormias, ſiue bibas, ſiue cibum capias, ſiue legas, ſcribas, parata ſemper adſtat, vt in faciem inſiliat tuam, infeſta, importuna, incommoda, nulli rei niſi faſtidio de ſe concitando idonea. Hinc apud Ciceronem ſecundo de Oratore, ridiculè dictum de moleſtiſſimo iuuene, *Abige Muſca puer.* Hinc Platonicus vir Æneas ſummæ Philoſophus integritatis, dum Euxitheum introducit Theophraſti commenta deludentem, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta ſectari, eiſque inhærere, quorum opera viſa fuerint imitari, vt Hyperbolum quendam impudentiæ notaret, inquit: *Muſca item Hyperbolum trahet:* quippe par fuit vtriuſque impudentia.

A vita Philo[illegible] alienum.

PERTINACIA.

A EA tamen improbitas pertinaciſſima, qua nunquam rebus quietem eſſe ſinit, tanti fuit, vt inter prælia deorum grauiſſimáſque res Poëtarum principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perſeuerantiam memoriæ demandandam, hieroglyphicúmque proponendum, quo ferox hoſtis inſultat hoſti, neque moram neque requiem dat vllam, donec vulnus inflixerit, & audaciæ confidentiſſimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

Iliad li. 14.

> Καί οἱ μυίης θάρσος ἐνὶ στήθεσσιν ἐνῆκεν,
> ἥ τε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο
> ἰσχανάᾳ δακέειν.

Id eſt. Atq; illi muſcæ vim intra præcordia miſit, Quæ quamuis de pelle viri ſit ſæpe repulſa, Aſſultat morſura tamen.

Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorum longè principem prædicant, cuius Muſca eſt hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoſcit: nunquam enim ceſſat ille humanum genus modis omnibus infeſtare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tendere, ac omnes, quibus nos perdat, vias intentare. Obſeruauerat etiam Eucherius, Muſcam in Diuinis literis modò pro cacodæmone, modò pro impuro atque malefico homine, modò pro idololatriæ ſpurcitia poni, eo Salomonis citato loco: *Muſcæ morituræ exterminant olei ſuauitatem:* hoc eſt, adeò malignum eſt Muſcarum genus, ac perinde Beelzebub, vt vel ſi moriendum ſit, dum aliqua noceat, quippe vel bonos alicuius mores corrupat, vel virtutem aliquam infringat, ſe quoque ſimul perdi pro nihilo habeat.

Muſca Beelzebub hieroglyphicũ.

RES GESTA COMINVS.

MVSCA etiam aliquando in Laconum clypeis inſigne fuit, quam cùm quidam non omninò vera maiorem in parma figuraſſet, obiicienti quòd latitandi cauſa id feciſſet: *Imò*, reſpondit, B *ſignum eſt, me tam proximè ad hoſtes accedere, vt Muſca ab eis internoſci poſſit.*

Plutar. in apophth. laconicis.

INDOCILITAS.

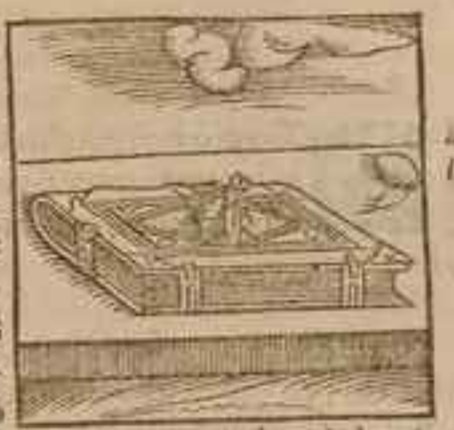

QVINETIAM indocilitatis hieroglyphicum eſt muſca: nullum ſiquidem omnium animãtium minus docile exiſtimatur, neque minoris intellectus. In qua ſententia eſt Plutarchus Sympoſiacôn octaua decade, duo tantùm domeſtica animalia eſſe dicens, quæ nunquàm humano conuictu manſueſcant, neque tactum admittant, neque conſuetudinem, neque vllius rei aut diſciplinæ communionem: quippe Hirundinem & Muſcam, quam ſemper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, aſſeuerat. Videre etiam eſt in hominibus, eos egregiè temerarios & impudentes eſſe, omniáque audere, qui nulla elegantiori doctrina præditi ſunt: contrà alios quo peritiores fuerint, eò modeſtiores verecundioreſq; eſſe. Hinc apud Horatium hominem notari videas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris inſenuiſſet, Romam reuerſus ſtatua taciturnior ingrederetur: quippe id contra vulgus ſentiens: nam ſenſus ille ex imperiti vulgi opinione deſumptus, cùm nimirum intelligat Horatius, probum doctúmque virum, eſſe male eruditum, quàm videri populareḿque auram illam protinus aſpernari. Denique verum illud eſt quod Plinius Nepos ait Epiſtolis, recta ingenia debilitari verecũdia, peruerſa cõfirmari audacia: atque ita quò quis imperitior, eò impudentior atque iactantior euadit, quod Græco etiam axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θάρσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει: *Imperitia quidem audaciam, eruditum verò rerum examen timiditatem affert.* C Meritò itaque viro forti odioſa Muſca, & ſapienti temeritas. Ideóque Hercules eas ſuo de ſacello abegiſſe dicitur, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ ſacro fortium carmine, Tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc ſuperiùs Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

Animalia duo indocilia.

Myodes Deus muſcarum.

CYNICI.

IN ſacris noſtrorum literis habetur Cynomyiæ mentio non contemnenda: quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muſcam eam caninam plerique dicunt, adiecta ſcilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorum ſectam animali huic perſimilem dicit Adamantius, qui ad reliquas improbitatis ſuæ deceptiones, voluptatem etiam & libidinem inter bona ſumma commemorabant. Nam quòd moleſti eſſent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorum eſt teſtimonio manifeſtum: quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbum facinus indicat, qui vel medio in foro ſpectante populo, hominem, vt ipſe iactabat, plantare non erubeſcebat. Ita plerique hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauiſſima quæque ipſi ſibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus eſt de Cyconyia, quæ non Muſca canina, vt quidam putant, Pſalmo ſit accipienda, ſed Muſca potiùs omnimoda: quòd ſi admittatur, non per y Græcam literam ſcribi debet prima ſyllaba, ſed per œ diphthongum; atque ita dicendum eſſet pro Cœnomyia, Muſcarum genus omne.

Cynici Muſcis ſimiles.

DE EPHEMERO.

D

APVD Cimmerium Boſphorum Hypani fluuio, veluti folliculos acinis maiores ferentes, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarum appellare poſſumus.

VNIVS DIEI VITA.

Muſca & Papilionis vita breuiſſima. Hæc à Columella lib. 10. de Apibus.

PER hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui non vltra vnius diei ſpatium vitam produxerit, nonnulli ſignificandum cenſent. Id enim animalis genus vt eruperit è folliculo, in pomeridianum vſque diei tempus viuit, & volat, mox deſcendente ſole macreſcit & languet: deinde occidente moritur, vita non vltra diem vnum prorogata. Eiuſdem imbecillitatis eſt papilio, in grandiſſimæ Muſcæ ſpeciem, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra ſuam araneam conditi transformatique erumpit, candidóque exceptus velo, oua, haud ita multò pòſt Papauerum ſeminibus paulò maiora, edit plura numero: mox intra pauciſſimarum horarum ſpatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari poſſet hieroglyphicum, quod indicaret, re bene geſta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanum, & Leonidam Spartanum feciſſe legimus. Ac ne quis commentitium ac fabuloſum cenſeat, quod ſuper Ephemero authores tradunt, vt Bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi vnuſquiſque contueri poteſt, in Britanniis fluuius eſt vel, vt nonnulli tradunt, Euripus potiùs, qui totam fermè inſulam diuidit, vtrinque in ripæ marginibus arbores ſunt, quæ folliculos ad qui anſerini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in ſubiectam aquam decidentes, ſimulac molliti fuerint, aperiuntur, déque ſingulis ſingulæ excluſæ aues abuolant, Pipionibus paulò minores, candore inſigni, aliſque adeò plumatis, vt altè ſtatim auferantur, neque quò migrent vlli adhuc compertum aiunt. E

DE CICADA.

Theopõpus apud Athe. lib. 11. τέττιξ χελιδόνι, cicada ſtridet

AT verò beſtiolis his finem imponamus, admonet Cicada, quæ continuati ſoni raucitate moleſta, nos omninò videtur edocere, vt eius exemplo tædio eſſe caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica proſecuti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

Sacra litera vt Cicada.

ÆGYPTII ſacerdotes hominem ſacris initiatum, & myſticæ diſciplinæ peritiam aſſecutum, per Cicadam ſignificabant, in eam ſcilicet admirationem adducti quòd animal tam exiguum nullo oris commodo, non faucibus, non lingua præditum, tam argutè caneret tamen, tamque altùm inſonaret. Eſſe huius inſtar doctrinam myſticam, & ſuas præſertim literas quæ nullo ſyllabarum complexu, nulla partium orationis textura conſtructæ, ſed ſola animalis cuiuſpiam, vel alterius rei repræſentatione, abſolutæ ſignificationis orationem facere videantur, quæ ſeſe longè diuerſo ab aliis literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Ægyptij Cicadam, vt apud Horum legere eſt, per aculeum, emodulari, quòd motu ſuo ſtridorem cieret, veluti plectrum quo citharæ pulſantur: ore quippe caret Cicada, eadémque cæca eſt, prolixum tamen quiddam, compactum indiuiſúmque gerit, ſimile ei quod linguæ ſpeciem refert in iis, quibus aculeus in ore eſt, eoque ipſo rorem haurit, quod vnum illi & peculiare eſt alimentum. Vnde apud Maronem: F

Dum thymo paſcentur Apes, dum rore Cicadæ.

Cæterùm de ſono diuerſa eſt aliorum ſententia: quippe qui attritus ſit interioris ſpiritus. Quinetiam experimento compertum eſt, Cicadam non canere per oris aculeum, ſed colliſo, attrito agitatóque frequenter cauo vtero, quod pueri digitorum ſtimulatione non ſemel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

Item & illud, τέττιγα τῆς πτέρου εἰλήφας, Cicadam alare corripuiſti, Lucianus in pſeudologiſta.

CVM verò ſonus ipſius animalis argutus quidam ſtridor potiùs ſit, quàm cantus vllus, & ſtrepitu aures offendat natum inde prouerbium, *Cicadæ vterum ne ſcabito:* quotiens reprimenda eſt cuiuſpiam dicacitas aut petulantia, vt ſi pergat dicere quod vult, ſcurrilique aut maledico morſu impatientiorem aliquem tetigerit, ipſe poſteà repercuſſus, quæ nollet audiens erubeſcat. Et quod in hãc ſententiam ait Heſiodus:

Εἰ δὲ κακὸν εἴπῃς, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Et huiuſmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchum plura. Proclus Diadochus putat Cicadæ cantum ex alarum, qualeſcumque ſunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι κρούων ἑαυτὸν, καὶ ἠχεῖ ἐκ πτερῶν: *Cicada canit alarum freta miniſterio, ſemetipſam applodens, & ſtrepitum ita ciens.* Quod & Heſiodus agnoſcit, πτερύγων ὕπο κὰδ λιγυρὴν.

VANA GARRVLITAS.

CVR autẽ nonnulli vanam & inanem garrulitatem per Cicadam ſignificari dixerint, ex Ariſtotele, quem non intellexerunt, deſumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia diſſeparatas, prioribus

A prioribus analyticis τερετίσματα eſſe dixerit: quippe, vt nonnulli aiunt interpretes, nihil niſi inanem cantilenæ cuiuſdam garrulitatem præ ſe ferentes. Quem Cicadarum cantum vt importunum & impudentem, ita Demetrius Philoſophus notat, cùm à Domitiano pulſus Italia cum Apollonio quereretur: *Cicadis, inquit, impunè licet obſtrepere, nobis ne quidem mutire fas eſt.* Apud Ariſtophanem νεφέλαις quæ iuſtus ſermo commendauerat: iniuſtus ait Cicadarum plena eſſe. Sedenim quantum ad Ariſtotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, ſi dixerimus diſcipulum longè honeſtiùs, quàm alij putent, de præceptore ſuo loqui, ſanctiúſque ſentire ſuper ideis, quàm interpretes, noſtri præſertim temporis opinentur: quippe cùm Ariſtoteles de iis tractaret quæ facerent ad demonſtrationem per ea, quæ ipſe conſtituit artis elementa, non obiiciendas huc, ait, ideas Platonis: quia τερετίσματα ſunt, hoc eſt, myſticum quiddam ſapiunt, atque ideo nihil ad demonſtrationem qua de nos hîc agimus, conferunt: ingenij illud; atque animi ſupra ſenſum elati negotium eſt, hoc quod præ manibus eſt nobis, vni applicitum eſt ſenſui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia ſignificata Myſterium etiam ſignificat, & ſuperiùs Cicadam myſtici hominis hieroglyphicum Ægyptiis eſſe commonſtrauimus. Sanè verò Propertius in garrulitatis ſignificatũ Acanthidem lenam vocat, ſermonis tædio & loquacitate, auriúmque offenſione: nam acanthias Cicadæ epitheton eſt: quin & Cicadæ ſpecies Heſychio. Aiunt porrò, ex eo animalium genere fœminas ſemper taciturnas eſſe: quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua ſint egregiè præditæ.

τερέτισμα, quid.

Hinc illud τέττιγος ἐυφωνότερος. Cicada vocalior.

B

NOBILITAS GENERIS.

ILLVD minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienſes generis nobilitatem ſignificaſſe: quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc eſt, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Athenienſes inſtitutum erat, Cicadas ex auro capitis ornamento geſtare, quæ indigenas & ingenuos, ab aduenis & ſeruis diſtinguerent. Cauſam nonnulli comminiſcuntur, quòd Cicadæ maximè omnium animalium indigenæ videantur: in ea ſiquidem regione qua genitæ, viuũt moriuntúrque, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquo migrent, neque ſedem vllam firmam habere perſeuerent. In vnaquaque verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorum maiores pluribus antè annis in patria ſua claruerint, obiectatúmque ideò Ciceroni totiens in opprobrium, quòd vir nouus eſſet: quia plurimùm odioſa ſolet eſſe nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recèns adſciti fuerint, adminiſtrare contendunt.

Cicadæ omniũ animalium indigena.

MVSICA.

QVAMVIS autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuêre qui Muſicem hinc intelligi cenſuerint: ideóque Cicada in citharœdi ſtatua citharæ inſidens, hieroglyphicum dedicabatur, quem morem Strabo latiùs interpretatur: quanquam nuſquàm deſunt Græcorum fabulæ, Eunomi citharœdi ſtatuam celebrantium cum cithara, cui Cicada C inſideret, propterea quòd is cũ Ariſtone Rhegino, Pythiis, muſico certamine deſtitutus eſt, chorda vna fracta: verùm aiunt Cicadam adfuiſſe ſupernolantẽ, quæ ſuppleuerit vocis illius vicem. Et apud Theocritum paſtor, qui Thyrſin commendare vult à carminis ſuauitate, melius eum canere quàm Cicadas, ruſtica & paſtorali ſimplicitate, dixit. Déque hac Plotinus mihi videtur intellexiſſe potiſſimùm, cùm homines muſicis modulis affectos ac delinitos, in animalia muſica renaſci diſſerit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuiſſe olim quoſdam muſicos homines cui cantu adeò allicerentur, vt præ modulatione cibúmque potúmque negligerent, eóq; demum macilentiæ redactos, vt in Cicadas abierint, qui famem adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuẽt. Videre verò eſt homines eos qui ſermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti ſunt, corpore eſſe maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari ſermone nimio, Philoſophi profitentur, quorum è numero Lucretius noſter ita Philoſophatur:

In Daphnide ſi e τέττιγες ἐπιτόν σε τᾶς τίνος ἀδοιο. Canis melius quãcumque Cicada.

Ne te fallat item quid corporis auferat, & quid
Detrahat ex hominum neruis, ac viribus ipſis
Perpetuus ſermo, nigrai noctis ad vmbram
Aurore productus ab exoriente nitore,
Præſertim ſi cum ſummo eſt clamore profuſus.

Sed ſatis iam obſtrepere cum Cicada viſi ſumus: quare ſit iam nugandi modus.

D

DE ARANEO.

IMPORTVNVM fortè videatur inſectis his, atque iiſdem volatilibus Araneum aggregare: ſed traxit me beſtiolæ leuitas propemodùm volatilis, vt inter hæc locum ei cõſtituerem. Præterea, veluti nullus eſt illi angulus imperuius, haudquaquam vlla erit inuidia, ſi huius quoque commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

Huc ſpectat illud Afranij apud Feſtum, Tam ne arcula tua eſt plena aranearum,

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliúſque pretij aut momenti rem ſignificari didicimus, vbi de ſe ipſe iocatus ait:

—Nam tui Catulli
Plenus ſacculus eſt Aranearum.

Quod ſibi deſumpſit Lucianus in Pſeudologiſta, *ὡς ῥύπου καὶ ἀραχνίων μεστὰ, carie & araneis oppleta.* Verùm & ex hiſtoriæ ſacræ ſcriptoribus, ſignificatum idem Præſulibus noſtris non improbatum accipimus. Eo ſiquidem tempore atque hora, qua Gregorius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & ſocij qui vnam in Domino noſtro IESV Chriſto naturam & voluntatem aſſerebant, centum & quinquaginta Præſulum ſententia damnati ſunt, plurimæ Araneorum telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum cecidêre: ex quo ſignificatum eſt, eas hæreticorum ſordes Aranearum inſtar inanes fuiſſe, eóque conuentu ſolenníque iudicio diſiectas eſſe. Nonageſimo ſanè Pſalmo de infirmitate huiuſmodi legas: *Anni noſtri quaſi Aranea reputantur:* nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem verò minimo quolibet occurſu diſſipatur. Alio Pſalmo: *Tabeſcere feciſti velut aranean animam meam*, ſuper eadem imbecillitate humana dictum volunt. Et earum telæ, vt Eucherius, concupiſcentiæ noſtræ opera ſunt, quæ nulla denſantur ſoliditate, venti cuiuſlibet humani iniuriæ expoſita. Apud alios ita interpretatum inuenias: *Exile admodum animal eſt Aranea, & anima flagellis & amaritudine conſcientiæ perculſa maceratáque, attenuari videtur:* contrà, cùm genio dat operam, *Pingueſcere* dicitur, *& opiparè ſaginari.* Sunt qui ex Hebraico non Araneam, ſed Tineam hic ponant.

Myſtica Aranearũ explicatio.

Pſalmo 90.

Pſalmo 38.

E

PLVVIA.

Prouiſant ſi dies mitis ſit futurus, prædiuināt enim ventos imbreſque. Plin. lib. 11. cap. 10.

ALIOQVI tela huiuſmodi futuræ indicium eſt pluuiæ: quòd animal id ſereno texere quodammodò vereatur, non ignarum ſerenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxium eſſe aërem, quibus ambobus opera ſua diſſipari contingit: nubilum verò, vtpote craſſiorem glutinoſioremque, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

Hoc ab Anacharſide, vel a Solone Valer. li. 7. cap. 2. Diogenes Laer. libro cap. 3. Plut. in Apophth.

VVLGVS verò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodùm hieroglyphico legum notat inæqualitatem: propterea quòd veluti Muſcæ & volatilia alia puſilla ſi in eas inciderint, capiũtur & pereunt, fortiora verò animalia perrupto texto facilè quoquò libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atque caſtigant, potentioribus verò nihil aduerſantur, qui eas ex arbitrio tollunt, ſcindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus ſibi ſubditis ſcripſerat, vt ſi quid vnquam per literas mandaſſet quod legibus aduerſaretur, ne curarent, tanquam illud eſſet ſe neſciente ſcriptum.

F

DIALECTICA.

Opinio Ariſtonis de Dialectica.

PER Araneas Ariſton Chius Dialecticorum ſermones intelligebat, quæ quidem artificioſè admodùm elaboratæ eſſent, nulli verò inſeruirent vſui. Eandem idem diſciplinam cœno in viis iacenti aſſimilabat, nulli quippe vtilitati eſſe, ingredientibus autem & impedimento & moleſtiæ. Idem eos qui diſciplinæ huic operam curioſiùs darent, iis qui Cancros largè veſcerentur ſimiles eſſe dictitabat: exigui enim cibi cauſa circa magnum teſtarum cumulum occupari. Dialecticam verò omnem Zeno Philoſophus iuſtis quidem menſuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile quidpiam metirentur, ſed paleas, aut quiſquilias alias id genus.

DE TIPPVLA.

VERVM ecce tibi Tippulam, mihi nihil tale cogitanti neque ſentienti, ex improuiſo huc irrupiſſe, quare quid ea quoque ſibi velit, videamus: etiamſi nihil ab Ægyptiis quod meminerim, ſuper ea traditum habeatur.

LEVITAS.

Æn. li. 10.

SVNT qui ſummam leuitatem, vtpurà quam Maro de Camilla canit, per Tippulam aptè ſignificari poſſe dicant. Beſtiolæ quippe genus id ſex pedibus præditum, ſed tantæ leuitatis, vt ſuper aquam currens non deſideat. Hinc Plautus: *Neque Tippula leuius eſt pondus, quàm fides lenonia.*

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIMEQVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS quæ per Delphinum & Polypum ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

B

LIBER VIGESIMVSSEPTIMVS.

LVSTRICIS diebus, qui proximè præterierunt, cùm, pientiſſime Præſul, purificationis ergò puluinaria ſeptem te ſecuti inuiſiſſemus, eſſentque vnà tecum eruditiſſimi viri Angelus Colotius, Baptiſta Caſalius, Pimpinelus, Antonius Maruſſicanus, & Petrus Alexander, quibus candidius nil terra tulit, quorum commendatione tuam ego amicitiam recèns indeptus eram, multáque inter equitandum de ambitioſiſſimo monimentorum ſtudio, quod veteribus illis adeò placuiſſet, vltrò citróque dicerentur: ſuggerebant enim argumentum tot diſiectorum paſſim ædificiorum moles tam immanes, quæ tota geſtatione noſtra occurrebant, magnámque dicendi materiam ſumminiſtrabat arcana illa pingendi calandique ratio, quæ apud eos fuiſſet, qui mutã quandam orationem per rerum imagines mente concipiendam, non vllo vocis ſono, literarúmve complexu enunciandam excogitaſſent, authoribus dubio procul Ægypti ſacerdotibus, quos vniuerſæ mox nationes, vbi vlla rerum diſciplina vigeat, tacito conſenſu cunctis in operibus imitari ſtuduiſſent. Sub hoc ſermone Quirinalem prætervecti, ad altæ ſemitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquiſſimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruta ſigna etiamnũ pleraque vetuſtiſſima ſub ruderibus ſubterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ ſpectanda magna ingeniorum multitudo confluebat. Inter ea autem opera, præcipuum erat Veneris ſimulachrum quæ Cupidinem manu regebat, ipſe verò Delphinum cauda apprehenſum ſurrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem ſolo mordicùs apprenderat. Hic tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id ſibi vellet argumentum. Neque aberant ex loci curatoribus qui viſitantium opiniones exceperant innumeras, plurimum verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliáque illa ad ornatum tantùm appoſita putarent: vel ſi quod in ea re conſilum fuiſſet,
C *certè non vllum aliud, niſi vt ſtatuæ penè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facilè lapſura niſi adminiculis huiuſmodi veluti adglutinatæ præſepitæq; ſuſtentarentur, neque alterius cuiuſpiam rei ſignificationem præ ſe ferre, niſi fortè quis diceret, venerem mari ortam, materniſque pectoribus Cupidinem adblandiri. Túque mi Domine, ad me conuerſus, quid ſuper hoc mihi videretur poſtulaſti. Ego autem argumentum id omne ad Ægyptiorum traxi diſciplinam, túque, Vir ampliſſime, libenter auſcultare me viſus es, meámque dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogaſti me, vt quæ ſuper Delphino & Polypo huiuſmodi diſſeruiſſem, ea ſcriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentiùs examinare. Feci quod petieras, ídque libenter admodùm, quòd magnoperè gaudebam datam mihi occaſionem, qua poſſem tibi tam ſtudioſo, tam pio, tam planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot induſtriam ego meam, quantulacunque eſſe poterat, exercuiſſem. Miſi igitur ad te piſces eos duos quos popoſceras, atque ea ſimul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprenſa ſunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit in ſagenam immiſit: & Polypus cirris, & quibus exaſperatur cotyledonibus fretus, plurima ſecum attraxit, nullo diſcrimine congeſta. Ea vtiliáne eſſent, an inutilia, nolui meum eſſe iudicium, ſed ipſum rete prout eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit, quæ vſui fore videbuntur, verriculo in ſiccum attracto, ſeligere: quæ minus ad rem facient, eiicere. Sed anteà quàm ad complexum figurarum, quas explicaturi ſumus, aggrediamur, neceſſarium eſſe viſum alterutrius ſimplicia ſignificata percurrere: vt habita ſingulorum cognitione, faciliùs coagmentationem ipſam conſicere poſſimus.*

DE

DE DELPHINO.

INCOLVMITAS.

Eſt enim præcipuè ἀλφεσίβοιον, quod κακῶν ἀλεξίκακον.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet, quod totiens in humani generis beneficium ceſſit: quippe pleriſque mortalium extremo vitæ periculo laborantibus ab animali hoc ſponte auxiliū allatum. Neque enim temere frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab vndis eius opera ſeruatos factum opinamur. In Neptuni ſiquidem templo, quòd apud Iſthmon erat, viſebatur Palæmon puer ſuper Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Athenienſis dicauerat. Nam & Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione vota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus eſt, cui, vt apud Virgilium habetur, *ſeruati votum ſoluunt in litore nautæ*, vt Glauco, & Panopeæ.

Georg. lib. 1.

TARAS.

QVOD verò ſignum in argenteo numo Delphino vehitur, TARAS is eſt, vt etiam indicat inſcriptio, de quo Ariſtoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numiſma Numum dicit appellari, in quo Taras Herculis Delphino vectus. Quanquam apud Aſiaticos quoque puerum Delphino inſidentem fuiſſe innumis, tradit Strabo. Sed Phalantū Lacedæmonē memorat Pauſanias, qui Tarentum coloniam duxit, priuſquàm Italiam attingeret naufragium in Criſæo mari feciſſe, cui Delphinus opem tulerit, ſublatúmque dorſo in littus incolumen expoſuerit. Steſichorus hiſtoriam huic ſimilem Crithei teſtimonio recenſet, Telemachum Vlyſſis filium cùm adhuc puer in alto maris littore luſitaret, in ſubiectas aquas corruiſſe, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum ſurrexerint, & expoſuerint: idcirco patrem Delphinorum inſigne poſtmodùm ſtudioſiùs adamaſſe, eámque ſculpturam & in enſe, & ſcutis habuiſſe, & in annulo vſum pro ſigilo. Quare apud Lycophronem eum δελφινόσημον appellari comperias, quod ea etiam de cauſa fortè dictum exiſtimes, quòd Philoſtratus eum ſubſimum fuiſſe dicit. Delphini verò & ſimo admodùm roſtro ſunt, vnde animal Repandiroſtrum, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudent appellari, quaſi vocem intelligant. Vt verò interim omittamus Arionem Delphini opera & vectatione, de latronum nautarum manibus liberatum: cuius rei teſtimonium diutiſſimè in Tænaro habitum donarium, ex ære Delphinus cum inſidente Arione, quod argumentum in numis etiam cuſum vidi, eum quippe nudum Delphino vectum, dexterâ victoriam prætendere, læuâ lyram ſuſtinere. Prætereamúſque Heſiodi Poetæ per errorem in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percuſſoribus abiectum, à Delphino inter Locridem & Eubœam expoſitum: & Melicertæ corpus, quod in Iſthmo Delphinus expoſuerat inuentum à Syſipho. Virginem quandam Lesbiam vetuſti authores tradidêre cum amatore ſuo demerſos in aquam, Delphinorum auxilio incolumes euaſiſſe. Veteres denique Delphinum tanta veneratione proſequebantur, vt eum neque venarentur, neque vllo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem, vſque noſtram propagata eſt, cùm multos reperias, qui Delphinum vel interficere, vel veſci ea de cauſa ſcelus putent: quòd quædam illi ſint cum humano genere commercia, promptuariumque ſit nauigantibus auxilium.

Delphinus δελφινόσημος dictus.

BACCHVS.

QVÒD verò Delphinum Baccho adpingunt, non ſolùm ad fabulam ſpectat, ſed etiam ad hiſtoriam: quòd vinum marina aqua mixtum faciliùs conſeruatur, vt Columella ſcribit ſe ab agricola patruo didiciſſe Et Dionyſius hac de cauſa ad mare fugiſſe fingitur, quod apud Athenæum habemus. Cur verò aqua maris adeò vino conferat, rationem & Plinius & Dioſcorides & alij tradidêre.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho ſolùm, verùm etiam Apollini Delphines dedicantur, multáſque eius aras apud Græcos Delphinis inſculptas fuiſſe, Plutarchus atteſtatur Ad hæc nonnulli addunt, Apollinem Delphini ſpecie adnaſſe ad Delphos, apud quos præcipuè colitur, quamquam & Delphi anteà fuerant Neptuno ſacri, vti Calauria Trœzeniorum inſula Apollini, quæ loca mox dij ipſi inuicem permutarint, vt apud Pauſaniam eſt. De Calauria tamen neſcio quid diuerſum tradit Stephanus, cuius opus *De gentibus*, Hermolaus Byzantius in compendium redegit. Quantum verò pertinet ad Apollinem in Delphinum tranſmutatum, Creticum commentū aiunt: illi enim Apollinem totius ſalutis authorem celebrabant, neque quemquam vllum euadere infortunium arbitrabantur, niſi Apollinis ope ſoſpitaretur: ad quod fortè tacitè reſpexit Horatius, Sermonibus, vbi ſe garruli cuiuſdam importunitatem, qui hominem necabat, euaſiſſe gauiſus ait, *Sic me ſeruauit Apollo:* quamuis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum.

Quia Neptunus Delphinum inter ſydera retulit. Higinus in fabulis & Aratus in Aſtronomicis.

An quia Delphū ſuſcepit ex Melantho.

Cretes

Cretes denique ab vnoquoque malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos tranſmutatos, ea de cauſa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ ſeruati fuerint.

PERICVLORVM FVGA.

APVD noſtros etiam vulgò Delphini ſunt tuti receptus indicia: quippe qui quotiens futuram tempeſtatem præſentiunt, in portus accurrere, déque vndis exilire cernuntur, quaſi velint reliquos inuitare, vt in ſtationes propere ſe recipiant, neque nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futuræ tempeſtatis prognoſticum eſſe minimè contemnendum, vbi viſus fuerit in maris ſuperficie frequentiùs ſe vibrare, aut plures quodammodo laſciuire inter ſe colludentes. Cauſam philoſopi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, conſurgunt exhalationes ab imo mari, quæ hyemis fomenta ſuggerunt, calórque tunc in Delphinis excitatur: caloris verò cùm propria ſit agitatio, euenit vt idem animal ſæpius emergat, ſéque frequentiùs oſtentet. Vnde illud apud Plinium, *Delphinus tranquillo mari laſciuientes, flatum ex qua veniunt parte præſagire.*

Prognoſticum tempeſtatis Delphinus.

IMPERIVM MARIS.

ITA verò Delphinus maris regem ſignificat, vt pro aqua marique ipſo paſſim in numis excudatur. Præcipuè autem Sunij Neptunus ſub Delphinis imagine colebatur. Neptuno verò aquarum domino nullo non in ſigno eius adſculpebatur. Pulcherrimus extat numus, cuius inſcriptio eſt, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. P. P. vbi Neptunum ipſum videas in portu ſedentem, id enim quietis indicium: dexterâ temonem celtæ adprimentem, quod ſignum nauigationis eſt in portum foſſilem: læuâ verò Delphinum amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem oſtendit, itámque & commotionem fluctuum omnem ibi demolitam. Ibidem celebertima illius ædificij forma eſt, cum inſcriptione, PORTVS. In qua quidem portus illius effigie naues diuerſi generis minutiſſima figura elaboratas, non ſine magna artificis commendatione conſpicias. Atque vt hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma Græcum extat, cur Cupidinis ſignum vna manu Delphinum, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione, facta:

An quia velociſſimum omniū animaliū, ocior volucre ac tele. Pli. lib. 9. cap. 8.

Neronis Agrippæ & Q. Naſidij numi.

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

Non temerè quippe illum vna manu Delphinum, alteras flores continere: vtpote qui ſit hinc terræ dominus, inde maris. Eſt & in numo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci ſignum S. C. cuſum, in quo Neptunus læuâ tridenti altè innititur, dexterâ verò Delphinum exporrigit. In Q. Naſidij numo nauis eſt cum ſtella & velo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio poſito, infrà Delphinus eſt: inſcriptio NEPTVNI: quod tutam Q. Naſidij nauigationem Neptuni beneficio peractam indicat. Tam igitur ex iis quæ dicta ſunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno ſacrum intelleximus, quàm reliquarum etiā aquarum ſymbolum, ex celebri Corinthiorum ſigno, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus ſitus erat, ſub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sed enim cùm hæc multa ſint, hæc de Neptuno dicta ſufficiant: ſi modo id addidero, quòd per Neptunum vice verſa, vnuſquiſque etiam piſcis accipitur, vt apud Næuium: *Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem:* hoc eſt, piſces, olera, panem: vbi aduertendum Venerem hortis præfici.

VELOCITAS.

EST & illud præcipuum ex Delphino ſignificatum, vt ſit velocitatis indicium aut mirificæ agilitatis. Conſtat enim vnicuique maris accolæ, quanta ſe velocitate Delphini iaculentur: quæ cùm refertur, incredibilis habetur iis qui non ſpectarint. Eſt autem dubio procul velociſſimum omnium animalium tum aquatilium tum terreſtrium: quippe qui malos etiam nauigiorum maiorum ſuperſiliant, pærinde ac ſagitta pernices, vt apud Ariſtotelem habetur, ὁ δελφὶς δοκεῖ εἶναι ζῴων τάχιστον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑπεράλλονται πλοίων μεγάλων ἱστούς. De agilitate verò, qua maximè prædictus eſt, prouerbium emanauit, *Delphinum nare doces*, ſi quis imperitos peritiſſimum inſtituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruam: quod, erudiſſime Præſul, in me forſitan non immeritò retorſeris, qui de iis ad te ſcribere cœptarim, quæ tu longè me pleniùs & meliùs alios docere poſſis. Nam & illud noſti, Nemeis, Mileſiam ſaltu perniciſſimum Delphino aſſimilatum à Pindaro.

Pli. vbi ſupra.

Δελφῖνα ταχυτῆτι διδάσκεις.

CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur; non incongruè Delphinus eſt nauigandi ſignum: ſiue quòd ipſi naues obuiam factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducant. Ab ea verò ſulcandi maris facilitate qua Tyrrheni plurimùm olim claruêre, qui piraticam exercentes vniuerſo ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti ſunt, cùm præſertim Pelaſgi referente Mirſilo, Crotone occupata Tyrrhenam etiam regionem inuaſiſſent, in qua diutiùs cohabitantes nauticam didicêre. Habiti verò inter piratas

etiam

etiam Pelaſgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorum nomen, idque apud Maronem ſemper ad contumeliam ponitur. D

Auguſti nummus & Titi.

MATVRITAS.

PERVVLGATVM verò illud eſt, quod maturè agendum ſignificat, ſi Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, vt veteres fecerunt obuoluatur, vno contationem, altero celeritatem ſignificante quæ ſimul iuncta, inuicémque temperata, maturitatem faciunt: & quod Horatius ait, *Et properare & ceſſare* indicant, id Græci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Auguſto tribuant, quòd & adagium & ſignum huiuſmodi ſolitus ſit identidem repetere. Habetur ea ſpecies, qua Delphinus anchoræ ſe circumuoluit, in Titi Veſpaſiani numis. Sed fortè non diſplicear in huiuſmodi ſignificatum trahere, quod in numo quodam æreo apud Maffæos inſpexi Romæ, Bouem humana facie perſonatum, ſupra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per Bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria eſt. Actionem verò ex humana facie colligimus quòd hominum proprium imprimis ſit res gerere: quamquam de Boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

Plin. ibidē lib. 9. cap. 8.

INVENIO etiam ex Delphini ſimulachro amorem in ſimpliciorem ætatem ſignificari, quem puerilis ætatis amaſium non vno exploratum eſt exemplo, qualia ab vtroque Plinio referuntur: vt non immeritò tot in numis Delphinum cernere ſit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris ſtatuas plerasque vidimus, quibus adſculptus eſt Cupido, qui vel Delphino inſideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehenſum.

GRATVS ANIMVS.

NEQVE tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pauſanias, qui grati animi ſignum in hoc animali ſe vidiſſe in Poroſelene Ioniæ vrbe teſtatur: inclamatus enim à puero, properare ad eum ſolebat, ſubiectóque dorſo ei, ſi adlibuiſſet, ad vecturam ſeſe accommodabat: propterea quòd ab eo redemptus piſcatorum manus euaſerat, curato etiam vulnere quod illi fecerant. Ab Egeſide proditum ait Plinius, in Ialyſo Rhodiorum vrbe Hermiam puerum Delphino longa conſuetudine vectari ſolitum per fluctus, ſed ſubita mox procella ſuperueniente demerſum. Idémque Naupacti etiam accidiſſe, à Theophraſto eſt literarum monumentis traditum. Admiratur Plutarchus tantam animalis iſtius humanitatem, ſiquidem non educatione, veluti Canes & Equi, non vlla alia neceſſitate, velut Elephanti Pantheræque & Leones ab hominibus liberati, ſed genuino quodam affectu ſponte ſint humani generis amatores: idcóque Crocodilorum hoſtes infenſiſſimi, propterea quòd Crocodilus humano ſemper generi inſidiatur, atque ita ipſa naturæ repugnantia inimicitias generat. E

lib. 9. cap. 8. hæc omnia.

NEQVITIA.

PHYSIOGNOMICI ſanè laſciuos & petulantes eos in primis indicant, qui ſimum, vt Delphini, naſum habeant: propterea que Socrati nequitia, quam ex ipſa facie præ ſe ferret, vitio data eſt, quòd ita ſe natura affectum inficias non iuit: cæterùm ſe naturam continentia domuiſſe, id quod etiam Plato in Sympoſij ſine multis argumentis teſtarum facere eſt aggreſſus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

Adulatorū natura.

NON prætereo hîc, quòd Socion Philoſophus ait Delphinum adulatorem eſſe, qui ciborum reliquiis, quæ à nauigantibus affatim in mare proiiciuntur, allecti comitérque accepti ſaturatique, natantes quandiu affatim vnda ſubeſt ac ſuppetit officioſè comitatur: in ſiccum verò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amic s in hoc vitæ curſu dum plana faciliáque & proſpera omnia ſunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm verò ſcrupea difficiliáque acciderint, ſtatim abſcedunt, de quibus Horatius noſter: F

At vulgus infidum & meretrix retro
Cum fæce ſiccatis amici
Periura cedit, diffugiunt cadis
Ferre iugum pariter doloſi.

GIBBEROSI.

Gibba futurorum indicium.

Et repandi roſtri Sueton. Domitiano ca. 23.

Horat. de arte poëtica.

VVLGO verò vſurpatum, vt gibberoſos Delphini cognomento notemus. Et antiquiſſimus author Pacuuius, animalia hæc Incuruiceruicum pecus appellauit. Sed & gibba ſuum habet ſignificatum: vtpote quæ futurorum indicium ſit, vt apud Tranquillum aruſpices Domitiani gibbam per ſomnium ſibi acceſſiſſe viſam interpretati ſunt. Et quoniam pars eſt prudentiæ, futura præuidere, gibberoſos aiunt omnes aſtutos eſſe, multáque pollere ſagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAXIME verò mihi natura ipſa per Delphinum philoſophari videtur, quem terra procul, adeò violentum, pernicem atque agilem eſſe iuſſerit, eundem autem ſimulatque terram attigerit,

A tigerit, vix in arenam exceptum confeſtim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè abſurda, contraria, & ſibi valde repugnanti, *Pingit Delphinum in ſyluis.* Ita impatiens eſt animal hoc terreni ſoli. Adagium verò eſt in eos qui magnum aliquid polliciti, minimum præſtiterint, δελφὶν ἐν χέρσῳ βία. Quæ quidem eò ſpectant, vt cùm amorem ex Delphino ſignificari oſtenderimus, eatenus amorem omnia virtutis experimenta præſtare admoneamur, quatenus terra procul in alto ſeſe exercet, & in ſublime ſæpius ſeſe cœlum verſus, marinæ vnde purificatione expiatus, ac ſereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, vti Serpentes, Sues, & alia quædam, voluntariæ mollitudinis indicia ſunt, tum ipſam rei venereæ ſpurcitiem innuunt, quò ſimulatque Delphinus acceſſerit, ſtatim expirat. Huiuſmodi enim eſt impuri amoris conditio, vt cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit, ſtudioſiúſque ambiuerit, aſſecutus eſt, in amando deinceps flacceſcere ac refrigerari videatur: plerumque etiam vel faſtidio, vel odio ſuccedente, tam alienus ab amata re fiat, vt nihil magis auerſetur. Hinc illæ deceptorum querelæ:

Horat. de arte poëtic. Vis Delphini in terra.

Cui mea virginitas auibus libata ſiniſtris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido.

Hinc illud Demoſthenis de Laide, τὰτι μεταμέλειν non emo, libr. 4. Æneid.

Te propter Lybicæ gentes Nomadumq; tyranni
Odêre, infenſi Tyrij: te propter eundem
Extinctus pudor, & qua ſola ſydera adibam
Fama prior, cui me moribundam deſeris hoſpes?

Quare Lyſias apud Platonem amantes ait, cumprimùm libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere, id quod in eo accidit amore, qui turpitudini ſit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, B neque alius quiſpiam pro dignitate ſatis vnquam laudauit, longè aliter euenire manifeſtum eſt.

DE POLYPO.

ENVMERATIS quæ apud authores, quos legere licuit, habentur, Delphini ſignificationibus, ad Polypum res ipſa, quæ præ manibus eſt traducit, vt demùm quid ſibi velit Delphinus, qui Polypum mordicùs apprehenderit, conijcere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEGYPTII ſacerdotes hominem qui rem familiarem ex quibuſcumque rebus, vtilibus ſimul ac inutilibus, nullo diſcrimine, nulliúſque rei ratione habita, congereret augerétque, ſignificare ſi vellent, Polypum pingere ſoliti ſunt. Ille enim cùm prodigè admodùm multa deuoret, prudens tamen rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili ſuo recondit, ſelectíſque vtilibus atque conſumptis, inutilia mox, quippe teſtas, & Cancrorum cruſtas, & putamina conchularum, & ſpinas piſciculorum abigit. Eos Ælianus vehementes ait eſſe ad vorandum quæcumque oblata fuerint, eſſéque adeò impotentes, vt ne paſtu quidem mutuo abſtinere deprehendantur: quique in retibus minores incluſi fuerint, maiorum eſcam eſſe.

Huc forſan ſpectat πολύποδος νόος ἔχε. Polypi mentem obtine. Vide Pl. li. 9. c. 29

OMNIVM ABLIGVRITOR.

C QVIN etiam eum qui aliena abligurierit, & ſua mox abſumat, notare cùm vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebant. Afferunt enim authores Ægyptij, Polypum ita famis impatientem eſſe, vt ſi alius cibus non ſuggeratur quem deuoret, proprijs flagellis veſcatur. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ᾽ ἐμαυτὸν ὡς πολύπους (quem verſum citat Athenæus:) *Ipſum me comedo vt Polypus.* Heſiodus quoque ἀνόστεος cum Ægyptiis ſentiens de Polypo ait, ὅτ᾽ ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, *quiq; ſuo exoſſis pede veſcitur.* Præterea Oppianus Halieuticis, ἀλλ᾽ γλαφυρῇσιν ἐνὶ ξυμβοις θαλάμῃσι. Ἀνδρατης φαυνῇ ἐὰς πόδας, ὥστε σάρκας ἀλεγεινὰς Idipſum Ælianus aſſerit, venatione deficiente ſuis eum veſci cirris, aliis mox pro iis qui abſumpti fuerint ſuccreſcentibus. Heledonem autem παρὰ τὸ ἑλισσομένῳ τὸ λ, ἀπὸ ἑαυτὸν ἔδειν, quòd ſemetipſam edat, appellatam, Polypi ſpeciem etymologici Grammatici, cōtendunt. Nam & Pherecratem ſummæ authoritatis virum, hæc eadem de Polypo ſenſiſſe tradunt. Quin & Carneadem id ipſum agnouiſſe manifeſtum, cùm Dialecticam Polypi ſimilem eſſe dictitaret, qui præ fame ſuamet flagella paſceretur. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos, in ſuaſmet opiniones mox graſſari, eáſque deſtruere: quæ quidem curioſiùs à me conquirenda fuerunt, quia Plinius Ariſtotelem ſecutus id fieri negat, quiq; reperti ſint corroſa habere brachia, id eis à murænis vel congris euenisse aſſerit, cum quibus aſſiduum certamen habet. Plutarchus tametſi in Ariſtotelis ſententiam ſuper hoc nonnunquam illabatur, cum Ægyptiis tamen hoc idem tradit, qui tam præſtantium authorum ſcripta arguere mendacij vereatur: quaſi verò non & alia ſint animalia, quæ ſuamet membra in cibum abſumant, cùm Cercopithecos videamus totas interdum ſibimet caudas abrodere, quare cautio eſt, ne qui animalibus huiuſcemodi delectantur carnes eos attingere permittant, quia ſimulatque carnibus aſſueti fuerint, eius facti auidiores, morſus in ſemetipſos vltrò conuertunt. Id ego cùm hæc ſcriberem, apud Mediceos proceres domi fieri à quodam efferacioris naturæ Cynocephalo quotidie conſpiciebam.

Negat Pli. 9. cap. 29.

VICTORIA VTI NESCIVS.

D

HOMINEM victoria potitum, vti tamen victoria neſcientem, intelligere cùm vellent, ſacerdotes ijdem Congrum & ſubiectum Polypum pingebant. Qua ſpecie potuiſſet Annibal figurari, cùm ſtrage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexiſſet. Aiunt verò, quotiens Polypi cum Congris certamen ineunt, à Congris facilè ſuperari: cæterùm nullam eſſe Congris facultatem, vt Polypos depaſcere valeant, quòd ij læuore atque lubricitate corporis, qua ſunt egregiè præditi, morſus hoſtium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

Plin. ibidē.

TYRANNVS.

QVOD ſi hominem Ægyptij municipij ſui longè principem, ſed tyrannica in ciues dominatione vtentem, notare vellent, Polypum & Locuſtam adpingebant: Locuſtæ ſiquidem dominationem videntur in Polypos exercere, primáſque inter eas obtinere partes, vt apud Horum legitur. Cæterùm Ariſtoteles priores Polypo tribuit, tantóque eum terrori formidiníque eſſe ſcribit, vt ſi Locuſta Polypum in ijſdem retibus eſſe ſenſerit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis ſimilitudinem, longè tamen maior atque vaſtior eſt, & albicantior, cùm Gammari ſubnigricent: quamquam & nigricantes admodùm Locuſtas in Liguſtico mari eſſe conſpexit. Pedes huic vtroque ex latere quini, iis adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum, octoni verò Gammaris. Sed eſt ſuus de Locuſta locus in cruſtaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

E

PERVVLGATVM verò illud eſt, vt homo, qui ſe variis hominum moribus accommodet, ſitque omnium, vt Latini dicunt, horarum, per Polypum ſaxis adhærentem exprimatur, quem maximè omnium colorem mutare conſtat, iiſque ſimilem reddere quibus appropinquauerit ſaxis. Huic autem ſimiles eſſe homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationem aucupantur, ſéque eorum, apud quos degunt, voluntati atque ſententiis in omne obſequium proni dedunt, omni poſthabita ingenuitate. Cauſam demutationis iſtiuſmodi multi reddere conati ſunt, eámque alij voluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidêre. Voluntariam, quòd id aſtu quodam faciat. Naturalem, quod tranſlucidum ſit eius corpus. Neceſſariam, quòd præ metu ita tranſmutetur, vt homo etiam pro varia cordis concitatione, hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariam ſanè reprehendit Diuus Ambroſius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad ſe piſces trahat, eóſque deuoret. Theophraſtus id in genuinam quandam animalis ignauiam reiicit, quòd vbi conſternatus ſit, tumultu aliquo colorem mutet, vt hominem facere dicebamus, vnde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, *mutatur color ignaui.* Formidoloſi enim omninò ſunt Polypi, propterea quòd admodùm frigidi, eáque cumprimis demutationis cauſa perhibetur: id quod apertiùs Phocylides damnat: quòd ſi ea ſit mutationis cauſa, reprehenſioni omninò obnoxius videatur. Sedenim plerique veterum ingenium huiuſmodi vſqueadeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitandum, ea de cauſa potiſſimùm Vlyſſem eſſe habitum ſapientem aſſeuerantes, quòd verſuto eſſet ingenio præditus, vnde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum, & ſuauidicus ita ſuadet Pindarus:

πολυτρόπως, à Nazianzeno.

Plutarchus in conſiſtina turalib. problemate, cur Polypus colorē mutet, ex Homero Iliad. γ.

Ποντίω θηρὸς χρωτὶ
μάλιστα νόον προσφέρων
Πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει.

F

quam ſententiam ita ex commodo tranſtulimus:

Agè agè colori Polypi
Mentem apparatus optimè
In vrbe qua velis mane.

Id eſt, mentem habeas vafri Polypi, qui pretinui illa Se quibus admouit, ſaxa colore refert.

Suadet hoc ipſum Theognis, cuius ſententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quàm multicolor dum cautibus hæret *Polypus,*

Eſt enim vbi Theognidianus verſus ita legitur:

Πουλύπου ὀργὴν ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέτρῃ
Τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sedenim improbat hoc Baſilius Magnus, adulatorémque vocat Polypum libro *De gentilium lectione:* quòd veluti ille colorem ad ſubiecti ſoli ſpeciem demutat, ita paraſitus ad audientium voluptatem ſententiam ſtudeat variare. Sed quod Pindarus & Theogonis tradunt, eò ſpectat, vt ſtudium omne in calliditate dexteritateq; viuendi reponamus, vt ſimulare, neque non diſſimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adheſimus, euitare ſcimus: quod ſi virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omninò neceſſe eſt, vt faciliorem & minùs inuidioſam vitam peragamus. Libet verò demutationis iſtius cauſas altiùs repetere, atque ipſam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis ſcribendo ſubiicere, tam probabilia mihi videntur, quæ ſuper hoc veteres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Poroſitates quippe exhalabiles ineſſe rebus

Nempè τῶ ἀγορᾷ τῇ ἀσφαλεστέρῳ, vti ſoro.

Cauſæ mutationis coloris in Polypo.

A rebus omnibus, quas vel cernere, vel attrectare liceat: neque enim animalibus, neque plantis, neque terræ & mari tantùm, verùm etiam lapidibus manifeſtè inſunt ſpiramenta quamplurima, quinetiam in ære & ferro, omnia enim ſponte vitiantur, cùm aliud exhalet aſſiduè, parique ratione difflectur, atque interteratur: per poroſitates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ interclusæ, quæ ad elementi ſui puriſſimi ſimplicitatem redire feſtinant, fæxque corpori adhæreſcit, quæ rubigo eſt in iis quæ rubigini ſunt obnoxia: putredo in iis quæ putreſieri apta ſunt, atque hinc omnia tendunt ad interni̇ciem. Eam poroſitatum exhalationúmque naturam nonnulli arbitrio ſuo ἀπορροιὰς dixêre πόρους alij, alij verò ὁδοὺς τοῖς ἐγχυμοῖς. Maximè verò maritimis in petris, quæ ſalſuginoſa maris aſpergine alluuntur refrigerantúrque par eſt partes has, & meatus huiuſmodi deprehendi, cùm hæ tenuiſſimo quodam halitu corrumpantur, licèt id in ſolidioribus oculata fide minimè poſſis explorare, propter materiæ denſitatem & pororum conſtipationem. Cæterùm ſi Polypi carnem intueare, ſine vlla prorſus contatione poroſiſſimam, & tranſmeatibus aptiſſimam iudicabis: exoſsis enim ea eſt, vt Heſiodi dictum vſurpem, & mira quadam raritate perſpicua. Cùm itaque pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi ſenſibili ſeſe colligente, quemadmodùm in homine gelidus in formidine circa cor ſanguis coit, corpus reliquum præ ſe quidem ſatis tranſlucidum, tum maximè rareſit, & tranſmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quemuis, albo excepto, propter aliquam omninò craſsitiem, quæ ſuppoſitum inumbrat corpus, facillimè contrahere poteſt, atque ita tranſmutari.

DE CHAMÆLEONTE.

B INVITAT rei ſimilitudo, priuſquàm reliqua Polypi ſignificata recenſeamus, loco hoc de Chamæleonte, déque Taranda dicere: quorum alter colores corporis, vti Polypus pro corporis cui adhæſerit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo attactu, ſed ſola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS.

PER Chamæleonta Verſipellem hominem ſignificari volunt, ſed quod nonnunquam Polypo virtuti datur, in Chamæleonte vitioſum ſemper autumant; quod mutationem huiuſmodi non niſi in timore faciat, quamquam in eo & diuerſo vitæ tempore colores mutari tradit Ariſtot. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm ſanguinis habet guttas, quæq; ſanguine ſunt exiguo animalia, omnia frigidiora ſunt: quæ frigida identidem & timida. Vtcumque verò accipiatur Chamæleontis natura, ſiue id ingenita vigoris debilitate faciat, ſiue quòd corpus, vti apud Leon. X.P.M. Romæ vidimus, vitreum propemodùm atque tranſlucidum habeat, vno omnium conſenſu verſipellis, putà Vlyſſes quiſpiam, aut Lyſander, aut Alcibiades, per Chamæleontem figurari poteſt. Hunc, vt Tertullianus ait, pellicula ambit, corporis, nullus ineſt ſuccus, pectus vix à terra ſuſpendit, gradum magis demonſtrat, quàm explicat, ieiunus ſemper & defectus, oſcitans veſcitur, follicans ruminat, de vento cibus. Hoc ſoli Chamæleonti datum, quòd vulgò dictum eſt, de corio ſuo ludere. Quod verò apud Plinium legitur de portentoſa eius magnitudine, quæ par ſit Crocodilo, viderint alij: nam quem nos apud Leonem X. vidimus, vix palmum excedebat.

C

χαμαιλέοντες ἐμπεπλεγμένοι.
Chamæleōte mutabilior.
Ariſt. lib. 2. de Natura. anim.

Pl. li. 8. c. 33.

DE TARANDA.

SEDENIM ſi Taranda innotuiſſet Ægyptiis, inde potiùs quàm ex Polypo aut Chamæleonte verſutiæ huiuſmodi ſignificatum deſumpſiſſent. Fera ea eſt apud Sarmatas inuentu rara, captúque difficilis, de qua Ariſtoteles Philoſophus eo libello, quem de admiranda hiſtoria conſcripſit hæc memoriæ prodidit, vt ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Ariſtotelem ipſum nobis ea qua ſcripſit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythiæ populos reperiri, Bouis magnitudine, capite Ceruino, admirandæ admodùm & ſingularis naturæ, ſiquidem ad omnes locorum & fruticum apparentias, ſetarum colores, quibus totum corpus hirtum conueſtitúmque habet, illicò permutare. Quòd ſi ſuper hoc philoſophari liceat animali nondum nobis viſo, dixerim ego, quemadmodùm in Polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius tranſlucidum eſt, & in Chamæleonte etiam tranſmeabile dicebamus, ita ſetas Tarandæ pari modo perſpicuas eſſe, vt facilè coloris cuiuſlibet aura in eas tranſiliat, diffluentéſque ad ſe ita colores repræſentet.

Deſcriptio Tarādæ ex Nicolao Leonico.

Tranſparēs.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOMINEM ad hæc, vt ad Polypum reuertamur, ſubito aliquo pauore ita conſternatum attonitumq́; vt neque periculum neque damnum quod vrgeat ſentire videatur, per Polypum ſigni-

Polypi captura quomodo fiat.

ficare mos erat: ſiquidem is ita meticuloſus eſt, quod Athenæus atteſtatur, vt vel ſtrepitu audito, vel piſcatore viſo, minimè cedat, aut fuga ſibi conſulat, vt reliqui faciũt piſces: ſed aut ſaxis quæ in promptu fuerint ſeſe applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribuſve ſe alligat, neque alia ferè eſt eorum captura. D

Eadẽ Plin. lib. 9. ca. 29.

POESIS.

Πολύποδος κεφαλή. Hæc a Plutarcho in li. Quomodo ſint adoleſcentib. audiendi poetæ, qui ſic refert.

ADDVNT & hoc hieroglyphicum inueniri, vt ſi ſacerdotes iidem Ægyptij poëſin exoticam ſignificare vellent (nam de ſua ſanctiùs ſentiebant) Polypi caput figurarent, quod quidem eſculentis appoſitum ſuauiſſimi ſaporis, ganeæque iucundiſſimum eſſe perhibetur: cæterùm horrẽda prodigioſaque ſomnia párere deprehenſum eſt. Quocirca ſi quis futura de inſomniis conſulturus eſſet, ab eſu Polypi abſtinere præmonebatur, perinde ac etiam ne fabas ederet. Perſimilem autem huic eſſe poëticen dictitabant, quæ fabulas amatoriáſque illecebras ſectaretur, ipſo quidem dicendi lepôre delectabiles, ſed bonis moribus & honeſtiori diſciplinæ maximè pernicioſas: cuiuſmodi genus Meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate ſua iuſſit exulare. Nolim tamen in hoc albo diuinam illam poni, quæ ſanctioribus eſt moribus accommodata, quam nonnihil habere diuinitatis non inficiatur Ariſtoteles, quam cœlitùs afflari cõfirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationéſq; omnes in ſummo ſemper cultu habita, ipſo etiam ſanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

Polypi eſcis addictiſſimi

ÆGYPTII ad hæc, ſi quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minimè poſſe videatur, ſubito tamen euentu aliquo abalienatum ſignificare ſi vellent, Polypum & publicariam herbam adpingebant. Polypi enim ita eſcis adhæreſcunt, vel auelli inde non poſſint, & quamcumque rem apprehenderint, tam firmiter tenent, vt adglutinati videantur: quod ab Homero ſumptum Ouidius ita luculenter expreſſit, Metamorphoſ. quarto: E

Vtq; ſub æquoribus deprenſum Polypus hoſtem
Continet, ex omni demiſſis parte flagellis.

Eos enim potiùs detrunces, quàm poſſis vllo conatu petris, aut quicquid apprehenderint, auellere, & vt Nazianzenus ait, ſi quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipſius petris affixum aliquid relinquet. Admota tamen cunila herba reſilire protinus dicuntur, quòd odorem eius ferre non poſſint. Quæ verò ſit cunila ſiue pulicaria, quámque variis nominibus ab authoribus appelletur, ſuo commentario inter ſagminea ſignificata diſſeruimus. Aiunt & aquam dulcem ſuperinfuſam eadem pollere vi, quòd natura ipſa Polypus dulcia omnia auerſetur, & omni gaudeat amaritudine: eáque de cauſa nõ inueniri Polypos in Ponto: quia mare id multis aquarum dulcium corriuiis ſupra aliorum marium ſaporem dulceſcere quodammodo videatur. Alij mare id à Polypo vitari putant: quia ſit animal ob imbecillitatem ſuam frigoris impatiens, mare verò illud ad Boream quippe vergens, aſſiduis penè frigoribus obnoxium eſſe, manifeſtum.

AMORIS FIRMITAS.

Polypi morſu Delphini detenti.

VT verò demùm ad eam Veneris ſtatuam deueniamus, quæ cauſa fuit vt tam multa ſuper Delphino & Polypo conquireremus, ſuperfluum quidem eſt ſuper Delphino dubitare, cur Cupidini adiiciatur, cùm amoris in eo ſigna tot deprehenderimus. Quod autem pertinet ad Polypũ, erant qui amoris firmitatem ex Polypo ita Delphini morſu detento intelligendum contenderent, id quod ex ipſa ſeſe applicandi pertinacia, qua inſignis eſt Polypus, coniiciebant. Ego verò tres argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quæ vitia Theophraſtus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda eſſe amatori homini dicendum, Delphini in eorum locũ promptitudine atque agilitate adſumpta: quandoquidem, vt ait Ouidius, *Ingenij eſt experientia amor*, atque vbi multa in hanc ſententiam diſputauit, concludit demùm, vt F

Qui non vult fieri deſidioſus, amet.

Plin. lib. 9. cap. 29.

Vel, quoniam diligentiſſimus eſt rerum cumulator Polypus, intelligi poſſe arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia congeſtas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterque diſſipari. Quàm extemplò enim, ait Lyſiteles Plautinus, ſæuis ſagittis percuſſus eſt, illicò res foras labitur, liquitur, & quæ ſequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium eſſe oſtendimus, Polypum verſutiæ, dicere poſſemus, admoneri nos eo ſigno verſutiam amanti cumprimis apprehendendam, &, quod fieri ſolere Plato dicit, in amatæ rei mores tranſmigrãdum: vti quippe Polypus in colorum mutationibus, prout vnicuique rei adhæſerit, facit. Sedenim ea potiùs de cauſa Veneri Polypũ adſculpi exiſtimandum, quòd inter piſces ſit omnium ſalaciſſimus, adeóque libidini deditus, vt nimio Veneris vſu omnibus defectus viribus debilitetur, neque iam ad cibum ſibi conquirendum idoneus effectus, minimo negotio ab aliis capiatur, & à paruulis quibuſque piſciculis, Cancellis & Cancris exedatur, obſeruatum ab Æliano. Quinetiam aiunt eos ob huiuſmodi nequitiam non ampliùs anno viuere: id quod eâdem de cauſa Paſſeribus etiam accidere tradit Ariſtoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter crebos partus, ocyſſimè deficere. Quanquam aliquando repertus ſit Polypus acetacei

generis

A generis magnitudinem excreuiſſe, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per ſubterraneum cauum ingreſſus, noctu apothecam ſalſamentorum plenam depopulabatur (eius enim amaritudinis auidiſſimos eos eſſe paulò antè oſtendimus) donec re demùm patefacta, vix à magno hominum numero confectus eſt.

HYEMALE SOLSTITIVM.

ADDEMVS & illud in manuſcriptis Hori codicibus legi, *δύο πολύποδες συνηγμένοι καὶ βαίνοντες δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς σημαίνουσι.* quod eſt, *duos Polypos vinculis coërcitos, & progredientes tamen, curſum Solis quem in brumali conuerſione peragit, ſignificare.* Quanquam impreſſorum codicum lectio, quæ eſt *δύο πόδες*, nequaquam diſplicet: ſed ſi progreſſum exprimere volueris, videndum eſt, ſi pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tueatis. At de hyemali conuerſione ſermo eſt, quæ, vt ſphæræ conſideratione manifeſtè licet inſpicere, progreſſum Solis omninò contatiorem oſtendere videtur: in vltimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus: Sol ad horizontem vix loco dimoueri, aut quàm lentiſſimè diurnos parallelos conficere videtur. Ad cuius rei tarditatem accedit & eorundem parallelorum iiſdem fermè diebus repetitio, dum conuerſio peragitur, vt ſtare loco potiùs Sol, quàm quoquam motu ſuo progredi videatur. Quare ſiue pedes, ſiue Polypos colligatos accipere malueris, non ſum admodùm laboraturus: mihi ſatis fuerit, & codicum ſuper hoc varietatem, & ipſam rei, quæ ſignificatur, hiſtoriam declaraſſe. Tu verò, quanquam cogitationes has noſtras ſublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro ſumma tamen humanitate, qua præcipuè commendaris, deſpicere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natura temerè à Deo factum: quique Deo, vt tu facis, propinquiùs adhæreſcunt, nihil quicquam aſpernari debent, quod eôdem, vnde originem traxerit, periodo quodam ſuo redire animaduerterint. B

⁂

Aa 3

C

D

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISSIM. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER Teſtudinem, Cochleam, Cancrum & id genus teſtacea ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSOCTAVVS.

PROXIMIS hiſce diebus, Ampliſſime pater, cùm mihi agalmatum tuorum ſupellectilem aperires, antiquiſſimiq; operis, ex ære, auro, argento ducta, & marmore cælata ſigna numiſmataq; plurima veterum illa ingeniorum atque artium monumenta minimè contemnenda delectabili ſpectaculo mihi propoſuiſſes, habere te opera hæc in deliciis, ea plurimùm de cauſa dicebas, quòd à ſummæ claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquenſi patruo tuo comparata congeſtaq; fuiſſent. Quem virum generoſis natalibus inſignẽ, Medicina celebrem, Philoſophia clarum, vita integritate laudatiſſimũ, virtutes ipſæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinem eam extulerũt. Proinde quiduis eſſet apud te quid illius memoriam renouaret, ſiue veſtis, ſiue vas, ſiue libri, ſiue quæ tam multa extant doctrinæ eius commentaria, tanquã ſacra omnia à te cuſtodiri, & in honore etiam haberi: dignum quidem eius hominis inſtitutum, qui optima quæque ſibi ad imitandum propoſuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundiſſima, eo quoque non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterum monumentis illis & myſtica, & in doctrinæ alicuius receſſu deliteſcentia inter ſpectãdum explicabam, interpretabárq;: cuiuſmodi illud fuiſſe memini, quid ſibi vellet Teſtudo Veneris ſubiecta pedi: quid altera ex ære cuprove Damaſceni operis in vſum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium tranſmitti poſſet, atque ita geſtari: quid in nummis aliquot Teſtudo alia. Quæ tibi cùm expoſuiſſem, poſtulaſti ea tibi ſcripto credita exhiberi, quod quidem libentiſſimè feci, cùm id ſemper ſtuduerim, vt quacunque poſſem ratione meum erga te animum aperire, id ſedulò facerem, quod incomparabilis probitas tua, benigniſſimaq; comitas, & egregia quædam mentis tuæ ſynceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptiſſima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunque poſſes occaſione demereri, ſemper appetiiſti. Sed quoniam parum me tibi præſtitiſſe videbar, ſi Teſtudinis tantùm ſignificata conſcripſiſſem, addidi ad eam quædam alia ex eodem teſtaceorum genere, quæ non minoris mihi viſa ſunt eruditionis, quàm quæ Teſtudine ſuper efferebantur. Multa enim hieroglyphica Ægyptij ſacerdotes ex Cancro, Locuſta, Pinnis & huiuſmodi aliis deſumpsère, quæ omnia quantum memoriæ ſuccurrerunt, vno commentario enarrata conſcriptáq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cuſa, vel ſculpta inciſáque videris, aut menſis ſtata conſpexeris, Pierij tui memineris velim, qui te ſummo cultu, ſummáque ſemper eſt obſeruantia proſecutus.

E

F

DE TESTVDINE.

TESTVDO igitur inter cruſtacea primum occupabit locum, quoniam ipſa narrationis iſtius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc ſymbolorum genere eſt admodùm ſpecioſa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOMINEM in potentioris cuiuſquam poteſtatem adeò redactum, vt nullum iam ſperet effugium, oſtendere qui volunt, Teſtudinem ſolari percuſſam radio, ac ſupernatãtem in aquæ ſummo pingunt. Ipſa enim vehementioribus Solis radiis impetita ita exſiccatur, vt in gurgitem deferri nequeat, idque præcipuè mari Indico, vbi & multæ & magnæ ſunt, & Solis vis acrior, vnde fit vt vel facillimè capiatur, vel cùm in prædam mergi non poſſit, inedia extinguatur.

A Plin. lib. 9. ca. 10. hæc omnia.

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVERVNT ætate noſtra ingenia perelegantia, quæ cùm variis fortunæ ictibus impeterentur, quos contrà mira adniterentur alacritate, fortunæ aduerſæ contemptos impetus, per hominem naufra

naufra

A naufragium in Teſtudinis huiuſmodi agitatæ fluctibus tergus inſilientem, effingerent, ſolari addito radio, cuius beneficio ne abſorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVR verò Phidias cùm Veneris ſimulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, Teſtudinem altero eius pede preſſam appoſuerit, multi quæſiuère: præſertim cùm Pauſanias rei ſignificatum aliis relinquat interpretandum. Sedenim illud potiſſimùm ex interpretatione prudentum fertur, Phidiam innuere voluiſſe, virgines cuſtodiendas eſſe, cõiugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas eſſe debere: vtranque enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus præceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuerſas eſſe, quæ cùm iam à Sole abſceſſit, lucida claráque cernitur: eadem cùm Soli ſucceſſit, euaneſcit, contrà verò debet vxor modeſta præſente tantùm viro à cæteris conſpici: eodem verò abſente, domi agitare ac ſeſe occulere. Nam & Salomon ſeptimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis ſigna id etiam notat, quòd domi ſe cohibere non poſſit, ſed publica loca, fora, plateaſque celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adoleſcentiores, quæ otioſæ diſcũt alienas domos perambulare. Conſueſſe verò mulieres teſtudineas ſecum imagines geſtare, quas Veneri dedicarent, ex eo manifeſtum, quòd Theſſalæ matronæ Laida meretricem illam inclytam ligneis Teſtudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexère poſteà templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiſerant, vt confeſſione ſceleris veniam petentes deam ſibi placarent. Et id geſtaminis fuiſſe Teſtudinem tuam facilè crediderim, cùm ita cõcinnata ſit, vt licio ſuſpendi poſſit. Apud Ægyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum eſſet calceorum vſu, quò prodire

B palàm verecundarentur, ac veluti Teſtudines intra ſua ſe tecta cohiberent. Hinc Antiſthenes anſam nactus eludendi Athenienſium vanitatem, ſe nũquam ſolo in quo nati eſſent exceſſiſſe gloriantium: *Commune hoc*, inquit, *habetis cum Teſtudine & Cochlea.*

Veneris ſimulachrum à Phidia factum quomodo.

Sumptum à Plutar. libr. de præceptis cõiugalibus.

D. Laërtius in eius vita.

MVNIMENTVM.

ALII per Teſtudinis corticem munimẽtum intellexère, quòd ita eam natura munierit, vt contra tela poſsit ipſa per ſe ſufficere, & iniurias propulſare. Hic itaque receptus, & ad omnes incurſus oppoſitum propugnaculum, anſam dedit adagio, vt quotiens aliquid valdè tutum velimus innuere, in primiſq; ſecurum eſſe dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυιῶν, *quantum Muſcarum ſolicita eſt Teſtudo.* Cuius ominis felicitatem ſecuta Cæſariana familia, domeſticum eum morem habuit, vt paruuli domus eius in teſtudineos alueos excepti lauarentur. Quapropter Ceionius Poſthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem Teſtudinem à piſcatore muneri accepiſſet, vir literatus iam inde magnam ſpem concepit de futura filij nobilitate, curari itaque Teſtudinem iuſſit, & infantuli miniſteris dicari. Exemplaria Hori quæ impreſſa circumferuntur, in huiuſmodi ſignificatum ὄρτυγος ὀστέον habent, interpretéſque Coturnicis os reddidère. Sed in manuſcriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hanc ſententiam: teſtudines enim Orygas appellatas, ἀπὸ τοῦ ὀρύττειν, quod fodere eſt, vel excauare, apud Vitruuium legas, à quarum ſimilitudine bellica etiam machina ad fodiendos, excauandóſque muros comparata, Teſtudinis nomen habet: nam & Horus ſignificati iſtiuſmodi cauſam redditurus ait, διότι δυσανάλυτόν ἐστι τὸ τοῦ ζώου ὀστέον, propterea quòd os animalis huiuſmodi difficulter admodùm frangi diſſoluive poteſt, quod in munimenti ſignificato quid ſibi velit Coturnicis os, haudquaquam

C video.

Auctor Suidas.

Idque à ſimilitudine reptilis, quòd caput nũc exerat, nunc reducat, quaſi falſe dicta.

MORS DIFFICILIS.

HOMINEM lethalibus vulneribus quantumuis altè acceptis difficillimè morientem, per Teſtudinis abſciſſum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta ineſt eius carni viuacitas, vt earum caput præſertimque marinarum, auulſum buſto, conniuentes aliquandiu oculos oſtentet, conniténtque ad admotam manum: quinetiam ſi ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

Vnde teſtudineum inceſſum dicimus.

SEGNITIES.

ALIAS pigrum ſegnémque hominem, aut rei cuiuſpiam tarditatem atque contationem ſignificare qui vellent, Teſtudinem gradientem pingere conſueuerunt, quam Pacuuius feliciter Tardigradã appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, vt in prouerbium emanarit in ſegnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, *Teſtudineum hunc tibi grandibo gradum*, inquit, *ſi fuſtem ſumpſero.* Et apud Ammianum lepidiſſimum diſtichon legas de Teſtudinis tarditate:

Θᾶσσον ἔην λευκὰς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
    εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.
Promptius eſſe albos Coruos, volucréſque Chelonas,
    Quàm quenquam eſſe probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam aſſerunt animal hoc contagioſa adeò pollere ſegnitie, vt ſi pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obſeruarunt Magi.

Huc referri poteſt Adagium Diogeniani, Πρότερον χελώνη παραδραμοῦσα δασύποδα, Prius teſtudo curſu leporem præterierit.

MORDACITAS.

D SVNT qui mordaciſſimum hominem atque egregiè maledicum, per Teſtudineum caput exertis dentibus intelligi velint: nam Teſtudo ore eſt omnium robuſtiſſimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiam, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnenſium numis Teſtudo cudebatur: vnde, vt legere eſt apud Pollucem dicterium illud emanarit, *ἂν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικᾶντι χελῶναι*, quod in adoleſcentiæ noſtræ præludiis neſcio quibus ita tranſtulimus:

Quando Chelonis vincitur ſapientia,
Atque ipſa virtus, Atticum vt prouerbium eſt.

Vnde obolum Eupolis *καλλιχέλωνον* dixit. Ad id verò quod Peloponneſiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduerſus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, vt cauerent ne more Teſtudinum caput extra Peloponneſum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

A T. Liuio de bello Maced. libr. 6. Meminit & Plutar. in vita T. Flaminij.

DE CANCRO.

TESTVDO in numis obſeruata, alterius numi reminiſci facit, in quo Paguri forma cuſa eſt: quare hinc ad eius generis ſignificata tranſimus.

COEI.

E CANCER in numis, compactile ſcilicet genus id quod corpore eſt obrotundiore, cuiuſmodi plerique cœleſte ſignum figurant in Zodiaco, Chiorum indicat Rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: ſedenim niſi quiſpiam author eſſet, numus argenteus id ſatis indicaret, in quo Pagurus is eſt cum inſcriptione ſupernæ ΚΩΙΩΝ, infernè ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

SPEI FRVSTRATOR.

PLERIQVE hominem à pulchris incœptis deſiſtentem, & ſpem omnium ignauiter fruſtrâtem intelligi cùm vellent, Gammarum noſtrum fluuialem pingere ſoliti ſunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè poſſe putes, retrouerſum velociſſimo ſeſe curſu eiaculatur: vnde vulgò etiam in aliqua re falſis, quam ſe nactos arbitrarentur, Grammarorum venationem obiicimus. Hæc verò receſſus obliquatio adeò Cancris propria eſt, vt Ariſtoph. Pace, dixerit, *ὅποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν, Rectum iter vt carpat Cancer non viceris vnquam.* Atque fortè non deerunt qui dicterio huiuſmodi mihi ſæpe negotium faceſſant, ſi vnum aut alterum noſtri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neque mihi profuerit, rem Latinis ingeniis hactenus intactam, excogitaſſe, primùmque in lucem efferre, me ſcilicet omnia non vidiſſe clamitent, eorum quæ ex paucis didicerint obliti: cùm tamen omnia ea quæ ad hoc negotium accommodari poſſunt, non vna hominum vita, ſed neque multa etiam ſecula ſint indagini ſuffectura.

Alias ποιήσεις, id eſt, efficies.

INCONSTANTIA.

F SCITE admodùm Ioannes ille cognomento Scholaſticus, ſcalarum anacephalæoſi, hominem qui modò riſui indulgeat, modò luctui, modò auſteritati atque temperantiæ ſe reddat, modò deliciis diffluat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in tranſuerſum gradienti, miráque vitam ſuam inconſtantia traducenti: vírque is ſapientiſſimus, de ingenij eiuſmodi profectu nihil ſibi quicquam pollicetur, quod ad vllam ſit vnquam frugem peruenturum.

Idq; ſemper obliquo corpore, & in omnem partem mouens greſſum.

SOPHISTA.

EIVSDEM ſubterfugij cauſa ſophiſtam ſignificare qui volunt, Cancrum pingunt: eos enim huic animali perſimiles Plato dicit, Euthydemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehenſóſque putes, tunc retro fugaci curſu elapſi per diuerticula atque ſubterfugia, maiorem priore tibi laborem intentant, ſi vilem ac inanem prorſus curam eos conſectandi ſuſceperis. Sedenim non in ſophiſtas tantùm, ſed in ipſam etiam Dialecticam obortum eſt à Cancro cauillum. Nam Ariſton Philoſophus, vt eam eluderet, dicere ſolebat, eos qui Dialectam enixiori conatu ſectarentur, iis aſſimilari qui Cancris veſcerentur: cibi enim admodùm exigui gratia, circa oſſa tam multa numero, tantum laboris inſumi.

Huic καρκίνον, quaſi καρηκίνουν à mouēdo capite.
Ariſtonis de dialectica opinio.

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPECIES demùm illa picturæ, qua Hercules tot immanium monſtrorum domitor, in opprimendo etiam Cancello laboraſſe porticibus penè omnibus oſtentatur, nihil aliud ſibi vult, vt

veteres

A veteres interpretantur, quàm ſophiſticas eas nugas huius obteritas diſciplinâ. Fabuloſè verò iocatur Plato, cùm Herculem aduerſus Cancrum deſudaſſe dicit. Quòd verò Cancer ſit inter ſydera collocatus, nonnulli ea de cauſa confictum volunt, quia conuerſione regreſſuque tam peculiari eo in animali animaduerſo, per eius imaginem oſtendere voluerint Solis curſum: qui cùm eò progreſſus fuerit, retrorſum auferri, ac tantumdem aufugere videatur. Veluti Caper oppoſita ratione cōfictus, quia Sol ab eo ſigno, toto poli noſtri tractu, altiora petere contendat: Caper enim dum paſcitur, accliuiora editioráque loca perquirit. Huiuſmodi verò commentum non ex orbis totius conditione, ſed ex cœli noſtri ſitu ſpheráque ipſa ad arcticum obliquata excogitatum eſt: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij ſigna attolli: ad id tamen faceret, quòd Solis progreſſus & regreſſus omninò à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, ſecto duobus locis æquinoctiali conſideratur.

Cur inter ſydera collocati Cancer, & Caper.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtendere quis vellet, Pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabant: conſtat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitiſſimis etiam cauernis euocari. Ea verò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorem accurrunt, quòd id omne genus teſtacea noctu plurimùm paſci ſolent: compertúmque eſt plenilunio ea magis pingueſcere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copioſioribúſque tunc eſcis enutriri, vnde pinguiores fiant: vt ij exiſtimant qui plenilunio nullam ineſſe vim cœlitùs hæc in cruſtaceis efficiendi, rémque ita ad commodiorem naturæ rationem deducunt, quamuis vnà cum Baſilio Magno, magna Philoſophorum pars ſentiat.

Qui piſces face euocātur.

B

INQVILINVS.

INQVILINVM autem hominem oſtendere qui vellent, Cancellum illum qui vulgò Gammaruſius dicitur, pingebant: is enim ſemper eſt concharum hoſpes, perq; vacuas conchulas modò has, modò illas, pro vt excreſcit, mutat domicilia, atque ita ſemper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIDICVLVM fortè illud videatur, quòd commenti ſunt nonnulli Elephantum cum Gammari cauda pingere, ſi magna incœpta fruſtrà & inaniter ceſſiſſe notare vellent, non ſecus ac illud Horatianum eſt, ex montium fœtura murem ridiculum enaſci. Sedenim cùm res ipſa det ridendi materiam, non ineptè mihi videntur excogitaſſe huiuſmodi ſpeciem, quæ non tam ſignificato, quàm pictura ipſa riſum poſſet excitare.

Parturiunt montes naſcetur ridiculus mus. De Art. poet.

DE PINNA.

QVÆ Pinnæ commercia cum Cancellis habent, depoſcere videntur vt eas Cancro ſubiungamus. Nam vt Theophraſtus ait, vita fortaſſe conchis ſeruari non poſſet, niſi ope Cancri. Pinnæ autem in concharum genere ſunt.

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

C VIRVM qui ſe atque ſua negligenter curet, neque ſine alterius ope conſilióve poſſit conſulere rebus ſuis oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, Pinnam & Cācellum paruum pingere conſuerunt: nam is in Pinna conditus in vtriuſque ſatagit vſum: conchula enim præ fame patefacta, piſciculi veluti ad eſcam alliciuntur, quos vbi Cancellus inhęrentes animaduerterit, Pinnæ ſtatim labra morſu vellicat, illa eo ſigno admonita concham occludit, atque ita eſculentis potitur: eo verò cuſtode priuata, breui, vt Ariſtoteles aſſerit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronem, cuius verba repetere non fuerit importunum. *Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua ſquilla ſocietatem coit comparandi cibi: itaque cùm piſciculi parui in concham innatauerint, tum admonitu ſquillæ Pinna morſu comprimit conchas, ſic diſſimilibus beſtiolis communiter cibus quæritur.* Cancellum verò huiuſmodi, tum à venatione, tum à cuſtodia, Græci Pinnotherem & Pinnophylaca nuncupauerunt. Eſt hæc ſquilla parua admodùm, quàm nonnulli Paraſitum piſcem vocant: vtpote qui ſit dapis affectator: colore albido eſt, corpore perpuſillo, cauda ferè ſemper ſubter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata.

Pinna & Cācellus ſimul picti, quid.

AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVM verò qui ab ineunte ętate cœperit in petulantiam laſciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus oſtentantem ſuos intelligebant: conchulæ enim huiuſmodi in concha genitæ, antequam excludantur, inter ſe quamprimùm coire dicuntur, vt non immeritò concha ipſa ſit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad ſalacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non ſecus enim ac oſtrea, libidinoſa eſſe perhibentur.

Cur concha Veneri dicata.

DE

D

DE OSTREIS.

Illa enim Helleſpontiaco ludibrio, ne Deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri putarim ob earum copiam quæ Lampſaceno littore, totóque Helleſponto ingens eſt: vnde Ityphallico veteris Poëtæ ipſi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
Helleſpontia, cæteris oſtreoſior oris.

qui verſus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

Oſtreorum myſtica explicatio.

Pulcherrima parœneſis.

Per ea verò picta ſculptáve humanum genus ſignificari, Philoſophorum antiquiſſimi tradiderunt: Hinc diuinus Plato humanum genus Oſtreorum ſimile eſſe dixit: nulla enim potuit ſimilitudine noſtræ imbecillitatis naturam ſignificantiùs explicare, cùm Oſtrea indicium eſſe dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, vt neceſſarium ſit hominem corporis affectibus tangi, vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuinæ, vel ſtellaris eſſentiæ ſcintilla hîc patitur, niſi quòd dum corpori adhæreſcit, & vinculis ſe coërceri ſentit, & in quodam obſcuritatis carcere detineri? vnde fit, vt ſuæ plerumque immemor originis, modò ſenſui ſe, modò appetentiæ ſubiiciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata eſt, rapiatur in præceps. Piſcatore igitur Petro opus eſt, qui nos aut ſcopulis auulſos, aut de imo maris fundo erutos, Aſſertori noſtro littora reuiſenti, pœnitentiæ prunis aſſos in eſcam apponat: vt ita abſumpti in ipſius Diuinitatis amplexu, ad ſublimioris vitæ conſortia tranſeamus. Quòd verò teſtam Oſtrea pro pelle habent, quæ ſine eorum interitu auferri non poteſt, eorum ſunt hieroglyphicum, qui nec ſquamas ignorantiæ deponere poſſunt diuinis admonitionibus quantumlibet inſtituti, nec cultrum ſpiritus ſuſcipere patiuntur: qui quidem, vt Hieroſolymitanus Heſychius ait, etſi in mari Baptiſmatis inueniantur, etſi in fluminibus Pœnitentiæ: abominabiles tamen ſunt, cúmque vitam ſortiti ſint in ſacri lauacri tinctura, vocationem tamen regenerationémque corruperunt, dum neque pinnulas, neque ſquamas induere procurarunt, ſublimem videlicet vitam, cognitionémque diuinorum, quæ cœleſtis eſt: ſed obcæcato corde in ignorantiæ voraginibus detinētur, & proptereà in his qui ſquamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis ſeruientem, maledicum, ebrioſum detractorem, legum bonorúmque morum corruptorem à fratrum commercio ſubmouet: Oſtrea enim hæc ſunt, & id genus reliqua, quæ ſine ſquamis & pinnulis eſſe deprehenduntur.

Nam ſicut nos à teſta teſtudinem, ſic Græci ὄστρεα ἀπὸ τῶν ὀστράκων, id eſt oſtreas à teſtis dicunt.

E

DE LOCVSTA.

Piſcis, inquam, ex genere cruſtaceorum.

Locuſta quid iuncta Polypo ſignificaret, eo loco declaratum, vbi Polypi ſignificata recenſuimus. Quid verò ipſa per ſe ſignificet, nunc dicendum.

SEDITIOSVS.

Popularis ſeditionis ſtudioſum hominem ſignificare qui volunt, Locuſtas duas marinas ſeſe inuicem incurſantes pingunt: videre enim eſt ſæpe vniuerſas, tanquam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter ſe cornibus Arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem ſæuire, & *genuinum eſt ciuibus*, inquit Pindarus, *inuicem inuidere.*

F

Sic etiam Heſiodus. — ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων, æmulus eſt vicinus vicino.

TEMPERANTIA.

Qvoniam verò incidimus in Locuſtam, nominis adducti ſimilitudine, quid per terreſtrem etiam ſignificaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij Stellionem interpretantur, nos terreſtrem Locuſtam eſſe comperimus. Per hanc Ægyptij modeſtiam, temperātiam atque continentiam intelligebant: quippe quæ nequitiæ virtutes oppoſitæ ſunt: ea ſiquidem Serpentem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipſa autem crura habet, quæ corpuſculum altè tollant humo à terráque interim eorum innixu reſiliat, & feratur in ſublime, colliſóque Serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere neſcius, ab iis diſiungi abalienaríque aſſiduè meditetur. Non diſſimulabo hîc ſacræ lectionis locum, de Præcurſoris victu quem conſtans fama eſt Locuſtis veſci ſolitum, ἐσθίει δ᾽ ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locuſtarum campeſtrium intellectu abhorreant, cauliculóſque herbarum neſcio quos, quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiſcuntur, quibus noſter ille veritatis Præcurſor veſceretur. Atqui Diodorus, & alij authores grauiſſimi, populos in Æthiopia quoſdam agnoſcūt, qui non alio quoquam cibo vtantur, quàm Locuſtis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gentem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megaſthenes dederunt, Locuſtis, ali Agatharchides, & alij prodiderunt, trecentóſque eorum vicos annumerant. Eſt autem hæc viridis, & prioribus pedibus longiſſima, iiſque admodùm gracilibus, quos motat aſſiduè. Manifeſtiſſimè verò in hoc Præcurſoris cibo Locu-

Vt Suidas, & quidam alij.

ſtam

A ſtam animal agnoſcit Adamantius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: *Non habuit domeſticum mel, & humana diligentia percolatum, ſed ſylueſtre, minus quippe iucundi ſaporis: vtpote qui eo ad vitæ tantùm vſum & neceſſitatem, non ad delicias vteretur, ex alitibus verò non grande præpinguéve vllum, quo ſe liberiùs inuiſere poſſet: non auiculam, quæ cibum præberet delicatiorem: ſed exiguum admodùm volucre, quod vix à terra eſurgeret, ſaltitarétque potiùs quàm volaret.* Quid plura quæritamus? conſtanter aſſeritur, Locuſtas eius fuiſſe cibum, paruulum animal, & illi ſatis mundum.

FAMES.

Svnt qui per huiuſmodi Locuſtam, famem intelligant: proptereà quòd magnam ſatis inferunt calamitatem, cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ ſegetes inuaſerint, magna clade radices abrodentes: quare Diuinatrix apud Theocritum dicitur. Cùm enim apparuerit, famis eſt prænuncia. Multa Locuſtæ huius ſignificata ponit Eucherius, ſed quoniam nullam ſuper illis cauſam adducit, in quo nos præcipuè verſamur, ea prætermittenda iudicaui: vnum illud tantùm tangam, quòd per comparationem Reſurrectionis Dominicæ ſimilitudo quædam ſit, cùm aſſultum Philo dicat per Locuſtam ſignificari: nullum enim è terreſtribus animal tanta ſe pernicitate proripit in ſaltum, ſi corpuſculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

Theoc. in Meſſoribus, Μάντις καλαμαία ἀκρίς, id eſt, locuſta ſtipularis diuinatrix.

PEDES.

Invenies in Diuinis literis aliud Locuſtæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem Eccleſiaſte, pro Pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: *Florebit amygdalum, & impinguabitur Locuſta:* hoc eſt, ſuperueniēt caB ni, & pedum accedet tumor, podagra ſcilicet, quæ plurimùm ætatem grandiorem infeſtat, quod nos à ſexto ſupra quinquageſimum quatuor iam annis non ſine cruciabili dolore, acerbiſſimáque ſtudiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo ſacerdotio miſerabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraïco codice diligentiùs examinauimus, quòd ſuper his varia eſt multorum interpretatio.

Eccl. ca. 12.

DE COCHLEA.

Addetvr his Cochlea, inter eſculenta piſcium vice pauperibus accepta: quæ tamen olim altilis effecta, illatáque menſis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

Per eam Diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde ſimilitudine libenter ſumpta, ſi quem ſenſui deditum, vt voluptatibus brutorum inſtar inhæſitantem oſtendere voluerunt. Heſiodus eam felici compoſitione Φερέοικον appellauit, quā domiportam dicere poſſemus, quòd ita ſit domui ſuæ applicata, vt eam ſecum aſſiduè portet.

Ad hoc forſan facit Plutarch. in lib. de amore diuitiarum, Κοχλίου βίος, Cochleæ vita.

DE SEPIA.

C Sepiam quidem inter cruſtacea recenſere minimè congruum videbatur: quia tamen dorſum oſſeo illo integumento inſtar clypei munitum habet, huc ipſa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

Id verò præcipuum ſuper Sepia ſignificatum apud Ægyptios ſacerdotes erat, vt per eam ſignificarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omninò ſpecioſa virtutis exempla videbatur, & per ſummam inde ignominiam fœdè lapſus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm ſpectandam ſe venatoribus præbuerit, ſimulátque in ſe aciem inſtrui conſpexerit, & claſſicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, dem ptáque ita venatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd ſi inter fugiendum acciderit, vt aperto iterum campo deprehendatur, ſtatim in effuſam atramenti nubem ſe recipit, atque ita ſæpius ac identidem fruſtratur venatoris ſpem, nulla ſui facta copia vt deprehendi poſſit, idque non in congreſſu tantùm facit, ſed plerumque etiam ludendi ſtudio quodam, atque etiam inſidiandi. Effundunt verò ſuum id atramentum & Polypus & Lolligo, quam vulgo piſcem Atramentarium vocant: verùm ij non niſi metu perculſi, Sepia verò nō modò cùm metuit, verùm, vti dicebamus animi interdum gratia. Ei verò atramento tanta vis ineſt fuliginis, vt ſi in lucernam addatur, ſummotis reliquis luminibus, adſtantes omnes fœdo litore colocatos oſtenret, vt Æthiopes videantur.

Hæc Plin. lib. 9. ca. 29.

Hinc Horat. in Ser. Hic nigræ ſuccus lolliginis.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

Hviusmodi verò occulcationis cauſa confictum à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam commutari ſolitam, dum vel eluderet, vel ſeriò fugitaret Pelea illam inſequentem. Nam &

Natalis Comes Mythol. li. 8. ca. 2. ex Zen. hiſtor. Ab. Chil. 2.

pro

promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditum, vbi factum hoc perhibent. Ita denique hominem qui multis ſimulationum inuolucris tegeretur eſſétque occultæ multiplicíſque naturæ, per pictam Sepiam notabant. D

MENDACIVM.

Huc ſpectat quod Mateon apud Athenæum de Sepia. Quæ cum ſit piſcis, ſola albumnouit & atrum.

ALII mendacium ex hoc figmento intelligi volunt: propterea quòd, vt Grammaticus Tryphon ait, ἐν τοῖς ἐσχάτοις μόρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται, *in extremis* quippe *partibus nigreſcit, & obſcuratur.* Callidi enim impoſtores, mendaciorúmque confictores, ſolent ſemper aliqua præiicere, quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inſpectandis dum oculi ſunt intentiores, aſtutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniam verò atramentum id, quo ſeſe occulit effuſo, in cauda eſt, ea de cauſa Melanuros appellatur. Atque hoc Pythagoram intellexiſſe volunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, *de iis quæ nigra ſunt cauda guſtandum non eſſe.* In hanc verò ſententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: *Multis enim ſimulationum inuolucris tegitur, & quaſi velis quibuſdam obtenditur vniuſcuiuſque natura, frons, oculi, vultus perſæpe mentiuntur, oratio verò ſæpiſſimè.*

IMPROBITAS.

Hor. 1. Ser. Nigri ſeu atri hieroglyphicum.

QVOD tamen ſymbolum Plutarchus libro *De liberis educandis*, ita interpretatur, vt ſuboſtendere dicat, commercium cum improbis non habendum eos ſcilicet qui à virtute ad turpitudinē ſe recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrum vel atrum pro moribus infamibus & pernicioſis accipitur. Hinc illud diuulgatum: *Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.* Porrò dies atri, qui ſunt infauſti, inauſpicati, lugubres, & infelices appellantur: quamuis noſtri vulgò dies atros intelligant, qui ieiuniis deſtinati ſunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium deliciis præcipitur abſtinendum. E

LITERÆ.

Contra λευκὴν ἡμέραν ἄγειν, album diem agere. Plut. In Pericle.

AEGYPTII ſanè cùm literas ſignificare vellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus ſigillatim diſputare alterius loci eſt: nam eorum omnium, quæ literas & diſciplinas indicarent, certum conſcripſimus commentarium. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro Theca atramentaria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſcripturámque ipſam ſignificet, non apud Ægyptios tantùm habetur, verùm & apud noſtros, vti Perſianum illud oſtendit:

Tum queritur, craſſus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quod infuſa vaneſcat Sepia lympha.

Atramentum ſanè Græci σηπιώτικον appellant, Tholos verò eſt Ariſtoteli, qui Sepiæ ineſt. Heſychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim τεταραγμένον oſtendit.

VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

Auxilium mulieri à viro: non viro à muliere.

SVNT qui amorem cōiugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, ſignificare ſi velint, Sepiam tridente confoſſam, pro iſtiuſmodi rei hieroglyphico faciant: propterea quòd in eo genere, ſi fœmina percuſſa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæque quacunque poteſt ope auxiliari contendit: quòd ſi mas ictus fuerit, fœmina ſui tantùm ſolicita, quamprimùm fuga ſibi ſalutem quærit.

TEMPESTAS.

A Plin. lib. 9. cap. 29.

SVNT & tempeſtatis argumentum Sepiæ: nam pictæ, ita vt in aquæ ſummum exiliant, magnas procellas paulò pòſt erupturas indicant. Cauſam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc vna præcipuè cùm ſit ea carnis nuditate mollitiéque, neque teſta, neque pelle, neque ſquamis munita, ſed vnum tantùm tegumentum oſſeum in doſo ſortita, tempeſtatem facillimè præſentit: igitur veluti frigus euaſura, neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incommodum illud videntur euitare. Quare Polypus etiam pari propemodùm mollitie præditus, ad terram properat, ſéque petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum. F

DE PVRPVRA.

Longitudine digitali.

IN hunc gregem veniet & Purpura, ſuis & ipſa ſignificationibus inſignis, de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus eſt, præſens erit examinatio.

MALEDICVS.

Athe. lib. Dipnoſ. 3. ἐκ τῶν ἑτέρων τοῦ τρυφώνος. Plin. li. 9. c. 36.

MALEDICVM hominem probos improbóſque æquè carpentem ſignificare qui volunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & valida eſt, vt ea & conchulas, & quaſcunque ſui generis teſtas perforare poſſit: quæ cùm ita ſint: omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, *Purpura voracior:* de quo apud Athenæum plura comperies.

DE

DE GVLA MVLTATVS.

Quomodo capiatur Purpura.

A ATQVE inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguam eſcas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, ſignificare volunt, conchylium huiuſmodi naſſæ per linguam applicitum pingunt: ſiquidem eius captura in hunc ſæpius efficitur modum: paruæ denſæq; admodùm naſſæ Strombus piſcis includitur, hunc auidiſſimè captat Purpura, quem ſimulac illuc occluſum olfecerit, inſerta per naſſæ iuncos lingua eum aſſequi contendit, dúmque ille volutatione luctatur, ea magis ac magis linguam protendit: accidit verò vt in eo conatu tumefiat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atque ita detēta per linguam captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiuſmodi ſignificatum aliter etiam figuratur, conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguam morſu comprehenderit. Piſcatores ſiquidem cùm Purpuram norint concharum paſtionem auidiùs appetere, has in naſſas magno numero coniectas in mare demittunt, oblongo fune ad naſſas alligato: ſentiunt optatam eſcam Purpuræ, porrectiſque intra naſſarum iuncos linguis, eas infeſtant, at illæ aculeo extimulatæ incolumitati ſuæ conſulturæ contrahunt ſeſe, corticibúſque clauſis morſu perquàm acri linguam infeſtam comprimunt, pertinaciſſiméque detentam haudquaquam amittunt, atque ita pendentes ſua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

Purpurea mors cur dicta. Æne. li. 9.

HOMINEM verò interemptum vno ictu oſtendere qui volunt, Purpuram ſaxo eliſam pingunt: ſiquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis ſuæ vſum parant, ſaxo vno ictu collidendas, vnde ſubitarius ille ſanguis ad tinctum optimus emanat: quòd ſi ictu fefellerit, neque Purpura ſtatim exanimata fuerit, fruſtrà repeti, quia pre dolore ſanguis in vniuerſum corpus diffuſus euaneſcat. Hinc B aiunt Homerum totiēs de iis qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte ſublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc *Purpuream vomit ille animam*, nunc quid huiuſmodi ſæpe protulerit. Quamuis ad ſanguinem, in quo anima ſedem habeat, Seruius hoc referri putat, de quo ſatis in Accipitris commentario dictum.

SECESSVS.

Virgilius 4. Georg. In mare purpureū violentior influit amnis, & Cicero mare purpuraſcere ait, 2. Aca.

SVNT qui ſeceſſum per Purpuram oſtendant: propterea quòd Purpura non niſi in imo reperiatur pelago, vnde verbum apud Apollonium Argonauticōn primo, πορφύρεσκεν, quod purpuraſcere dicere poſſumus, vbi profundum eſſe interpres exponit, ea quam memorauimus Purpuræ natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, Poëtæ ſæpius poſuêre.

DE ECHINO.

MARINVS huc Echinus obuoluitur, lenticulari propemodùm figura, cochleari cruſta, ſcabritie varia: crebris lineamentis rectilineis, quatenus in ſphærica figura fieri poteſt, picturata, iiſdem quibus terreſtris armatus ſpinis, verùm iis micantioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore ſplendeſcentibus, qua parte roſtrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibboſior: atque is eſt de quo Martialis ait,

Cortice depoſito mollis Echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

Vnde Prouerbiū ἐχῖνον τραχύτερος Echino aſperior. Vel quia Græci ἐχῖνον, hirtum vocant.

C ATQVE vt ad eius ſignificata iā aggrediamur, hominem quicum difficulter, vel nulla vnquam ratione conſuetudinem inire poſſis, ex hieroglyphico eius commonſtrabāt: quippe quem quaquà tractare volueris, aſperitate renitentiáque, horridum experiare, atque itidem ex hoc aſperitatem eam, quam Horatius damnat, agreſtem, inconcinnam, atque grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ' ἀντίφρασιν, plerique impoſitum aſſeuerant, quia ſcilicet haberi non poſſit propter ſpinas, quaſi Latinè velis intractabilem dicere: quamuis ſunt qui de nomine id ſentiant, vt Echinum dictum velint, ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτὸν ἀφανῆ τῶν σαρκῶν ἴχνη, quòd ſcilicet ita ſeſe cohibeat, vt nulla carnium appareant veſtigia neque ſigna.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERANT autem apud veteres vaſa Echini nomine nuncupata, quæ ſcilicet animalis iſtius imaginem referebant, quorum in iudiciis vſus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diætetis & dicaſtis agit, Echinum aheneum, aut opere fictili factum habere conſueuerunt, in quem teſtium dicta, ſcriptáque iudicia coniicerentur: ex quo ſignificabatur, non licère cuipiam impunè illis manus admouere, neque inuertere, aut immutare quicquam, ſine graui ſupplicio.

NAVIGATIO TVTA.

A Plin. lib. 9 cap. 31.

SVNT etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille ſiquidem imminente tempeſtate, quam non ſecus ac terreſtris ventos præſentit, attractis lapillis ſeſe munit, arenaq; nauium

uium inſtar ſaburrat, ne vi fluctuum vlla verſari iactarive poſſit:id enim maximè cauet ne aculeis exarmetur. Baſilius Magnus audiſſe ſe profitetur à quodam rerum maritimarum peritiſſimo, qui diceret, habere ſe pro comperto, Echinum cùm ventorum perturbationem ſæuitiámque maris præſenſiſſet, calculum correptum haud exiguum ſubiiſſe, ſéque ſub ipſo tanquam anchora ſtabiliuiſſe. Sanè quidem nautæ ſimulac eos id factitare conſpiciunt, futuram hoc indicio ventorum agitationẽ tempeſtatémque præſagiunt, nauigiáque continuò pluribus anchoris infrænant. Admiratur Ambroſius in Hexamero, quo ingenio is iſta collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli ſæpè homines aëre perturbato, quòd plerumque res ſine tempeſtate ſuccedat, non falli Echinum, & homini rationis participi documento eſſe. Vnde animali tam exiguo tãta ſcientia, vt non modò quod futurum eſt infortunium antè præuideat, verùm etiam qua ratione impendenti periculo ſit obuiam eundum, non verbis, non ſophiſmatis, non ambagibus oratoriis, ſed re ipſa commonſtret? D

Echinus augurioru͂ interpres, præſertim nautis.

MACILENTIA.

ADHÆC macilentiſſimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem ſit hoc peculiare, vt nullam intus carnem contineat, foris & ſpinulas & cruſtam, vti dictum, coeleariam tantùm habeat: inueniuntur in eo tamen nigra quædam vice carnis, quæ vtcumque ſint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, eum ad annum integrum aiunt abſtinere cibo. Non relinquam intactum quod apud Euſtathium legi, interna ventris Echinum appellata, vnde Callimachus,

ὅντε μάλιστα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνον.
De Boue quem cupidè magis affectantur echinum.

Idque ea de cauſa, quòd intra ſe cibum contineat, quod præcipuum eſt ventris munus. E

INSTAVRATIO.

EXERCITVM, aut quid huiuſmodi ex diſſipatis reliquiis inſtauratum, ſi quis pingendo ſignificare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in fruſta diſcerptus, ſi proiiciatur in mare, confluentibus ſpontè in vnum partibus, iterum committitur, & efficaciſſimè ſolideſcit.

Echini mira reſtauratio.

DE CONCHYLIO.

CONCHYLIVM quoq; aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi poteſt: tametſi animal ipſum hùc non admittatur, ſed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

SVNT qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent: quòd ſcilicet eam maximè comptam eſſe deceat, & deliciis omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot ſua quædam habent ſignificata, veluti Vniones, quos lacrymarum ſymbolum eſſe plerique prodidêre: ſumptum ſcilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per viſas in ſomnis margaritas oſtendi tradunt: nam& apud Suidam legas, *μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥοήν.* F

A

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITIS. VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENETVM

DE IIS QVÆ PER CROCODILVM & aliquot Amphibia ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER VIGESIMVSNONVS.

B

POTERIT, & meritò quidem, eruditiſſime Macinge, aliquis, qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrumque noſtrum ad Chriſtianæ pietatis vindices deferre, qui ſanctiſſimum amicitiæ tam mutuæ, tam antiquæ numen tanto ſub ſilentio, Aegyptiorum quodammodò ſecuti religionem, coluerimus. Aegyptiaca enim prorſus eſt hæc ſuperſtitio, Deum ſub ſilentio colere. Sedenim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & ſacri canones imperent, vel ſentit, vel ſibi ſequendum credendúmve propoſuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acritérque puniendus eſt. Manifeſtum autem eſt, Aegyptios olim Crocodilum adoraſſe, quod nos non modò abhorremus, ſed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facilè tolerant, modò ſatyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portentà colere, modò vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Cauſam tamen eam Aegyptij allegare ſoliti ſunt, quod Crocodilus ſilentij ſit hieroglyphicum, quandoquidem animal id lingua careat, & ita ſilentij ſignificatum præ ſe ferat, quod vterque noſtrûm per tot annos nimium ſuperſtitioſè coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiam anſam demus, exiſtimaui ſilentio huic nuncium remittendum, atque ita in viam redeundum, id quod vt tu quoque facias adhortor. Miſi itaque ad te ſequeſtrem Crocodilum ipſum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & ſigna, cauſam omnem tibi liquidiùs explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima vſque Aegypto iſtuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratiſſimè ſalire, loco verò facis exempta, infarcinimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murænam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam Ranam. Animalia inquam hæc vtcumque adduci potuerint, ad te miſi, ruptoq; ita ſilentio me piorum conſortio aggregani. Tu, ſi qua in ijs quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo, reliqua, quæ nullius apud te momenti videbuntur, ἐς κόρακας, vt dicitur, proijcias licet.

C

DE CROCODILO.

QVONIAM à Poëtis noſtris, atque etiam à pleriſque aliis Ægypto ea eſt obiecta infamia, quòd & monſtra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipſam nationem ſacra, locum haberet, diſſerendum: ita fiet, vt quid imperiti colerent, quid ſapientes intelligerent, manifeſtum fiat, atque inde minùs eorum ſuccenſeamus Philoſophiæ.

Silentium ad Deum maximè ſpectat, & quare.

DEVS.

COLEBANT ſiquidem Ægyptij Deum ſub Crocodili, quod nõ inficiamur, imagine, propterea quòd ſolus inter animalia elinguis eſſe deprehẽſus eſt, quod Diuinitatis munus eſſe perhibent. Nam & in Pythagoræ ſymbolis habetur, linguam in primis eſſe coërcendam, vt Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc ſententiam ſapiens ille neque illiteratus vir, qui opuſculum, *De moribus*, carminibus ſcriptum edidit, dum eum Deo proximum eſſe ait, qui vbi ratio poſtulat tacere norit: Deus enim ſub alto profundóque ſilentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniúmque merita inſpicit, próque re, loco & tempore ſingula moderatur. Quod verò de diis ſilentium apud eos eſſet, vel Harpocrates indicarit, cuius effigiem preſſo obſignatóque ore ideò dedicarunt, quòd cærimonias ritúſque ſuos qua ratione inſtituti eſſent, in vulgus propalari nolebãt, atque ita ſacra inuolui ſilentio procurabant. Quin & Mercurium illum ſuum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto ſilentij cultu proſequebantur, vt ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem

Hinc illud Γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει θεοῖς ἑπόμενος. Linguã ante omnia coërcere, Deũ imitãt.

Nempe in ſacris Iſidis & Serapidis.

Θωϑ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio noſtro Theutates eſt, alium fuiſſe dicunt, qui ſcilicet D Argum interfecit quique leges illis atque literas tradidit, à quo Septembrem menſem eo nomine vocitarunt. Et Cabaliſtæ Dei miniſtros aiunt propitios nobis fieri, vel ſi tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, ſignataſve geſtauerimus, etiamſi ore nunquã enunciemus, præcipuéque TETRAGRAMMATON diuinitùs datum nomen ineffabile, noſtræ cum Deo reconciliationis ſignum: propterea quòd literarum quibus notatur, ſatis eſt reminiſci. Meritò itaque Helias ſacerdotes Baalis ridet 3. Reg. 18. dum eos adhortatur maiore vti voce, quòd eorum Deus in Diuerſorio forſan eſſet, aut in itinere, aut certè obdormiſceret, ita fieri poſſe vt excitaretur. Sed quid nos tot Gentilium fabulas euoluimus, cùm ſacræ inſtitutionis noſtræ literæ in templis quotidie canant: *Te decet ſilentium Deus in Sion?* Æquum eſt quippe vt tacito verecundóque ſilentio trepidationem, quam ex tantæ maieſtatis conſideratione concepimus, profiteamur. Et, *Sileat omnis terra Deo.* In quam ſententiam Petrus apud Clementem, *Quæ ſummo ſunt ſilentio honoranda. Deus enim*, vt Cypria. ait, *non vocis, ſed cordis auditor eſt.* Nam & Anna Samuëlis mater, quæ typum Eccleſiæ præ ſe tulit, ante conceptum, cùm ſterilitatem deploraret, Dominum non clamoſa petitione, ſed tacitè & modeſtè intra ipſas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, ſed manifeſta fide: loquebatur non voce, ſed corde, quia ſic ſciebat Deum audire, ideóque quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter poſtulauit. Et Publicanus quem Dominus probat, non erectis impudenter ad cœlum oculis: neque ſublatis indecenter manibus pectus ſuum tundens, & peccata ſua conteſtans, diuinæ miſericordiæ auxilium implorabat. Habet inſuper Crocodilus eam cum Deo ſimilitudinem, quòd eius ſolius oculi pellicula tenui tranſlucidáque fronte demiſſa obteguntur, atque ita cernat, cum aliis ita minus cernere videatur. Ita oculum Dei perluſtrare, intueríque omnia res ipſa indicat, cùm nos eum nequaquàm cernere, aut noſtratia hęc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad ſermonem, noſtra in primis eſt pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm ſimplex ſit Dei ſubſtantia, neque membris vllis, neque compagibus compoſita: nõ igitur os neque linguam habet Deus qui loqui poſſit. Id verò ſic accipiendum, vt tunc Deus loqui videatur, cùm aliquid inſpirat in ſanctorum fatidicorúmque vatum corda, vel etiam vocis ſonum afflatu ſuo facit ad eorum aures peruenire. Nam ſi vox humana aër ictus dicitur, poteſt & vox Dei dici aër ictus vel vi, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei Spiritum formatur in verba, vnde locutus Deus homini dicatur: quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non poteſt. Præterea, vti Adamantius inquit, veteres Deo ſermonem attribuêre, quia cùm norint homines hoc miniſterio voluntatem alterius alteri innoteſcere, agnoſcant ea quæ ſibi per Prophetas deferuntur, Diuinæ indicia eſſe voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, niſi ea locutus diceretur: cùm eorum ſenſus nequaquam percipere poſſit, voluntatem cuiuſpiam per ſilentium inter homines indicare poſſe. E

Huc ſpectat, θεῶν ἄλκιμον ὄμμα. Oculus Dei fortiſſimus. καὶ πάντα νοήσας, vt ait Heſiodus operum lib. 1. & omnia luſtrans.

Quomodo Deus loqui dicatur.

O R T V S.

ORTVM ad hæc pingere ſi voluiſſent geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet inſtar Suis, verùm ex toto ferè corpore prominentes, & emiſſitios. Atque ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tam inſigniter extet, exortui videtur aſſimilari. Eſt tamen & alia ratio iſtius ſignificati, quòd animal hoc ſuapte vi nullo parentum incubitu fomentóve, formam & lucem acquirit, veluti Sol per ſemetipſum exoritur. Crocodili enim tã fluuiales quàm terreſtres cùm in ſicco partum ediderint, oua ſua terræ committunt gremio, quibus tamen ſemper aſſident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quẽ ſummo actu eo anno egreſſurus ſit Nilus, quaſi diuinatione quadã oua transferentes. In numis verò aliquot ſimulachrum Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum ſublata, eáque paſſa: quod in Gallieni pleriſque numis habetur, inſcriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipſos, Maro non vno loco videtur explicaſſe: F

Hæc ad verbum, Plin. li. 8. cap. 25. Gallienianus.

Vbi primos craſtinus ortus
Extulerit Titan, radiíſque retexerit orbem.

O C C A S V S.

QVOD ſi Occaſum identidem pingere procuraſſent, Crocodilum humi toto profuſum corpore deliniabant: quippe quidam incubantis ſpecie, ſponte enim ad ima quæque ferri gaudent, immerſique fluuiis humi libẽter obrepunt, ſolóque adhæreſcunt, Delphinorum & aliorum hoſtium metu, quòd norunt quàm molli tenuique cute in ventre ſint. Dies præterea maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis vtrumque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, veſpertino immergi videtur. Adhæc Crocodilo viſus in aqua hebes, extrà acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occaſu obſcura omnia, exortu clara atque perſpicua redduntur.

Plin. ibid.

TENEBRÆ FVNESTVMVE.

TENEBRAS autem (quo vocabulo tam funus, atratúmque pomparum apparatum, quàm mortem ipſam, quæ lumina claudit decedentium, intelligebant) ſignificare cùm adlibuiſſet, Crocodili

A codili caudam faciebant: is enim ſimulac animal aliquod ceperit, caudæ opera vtitur ad exanimandum: ea enim captiuum vincit, ac mox plectendo conficit. Vis ſiquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda ſitum. Id verò commodè figurabitur, ſi abditus in ſpecu, ſola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium eſt ſpelæa ſubire, in quibus quatuor interdum menſes hyemis media pertinaci deliteſcit, vnde fortè tenebrarum deductum eſt ſignificatum. Sedenim hæc etiam ad eam facere opinionem poſſunt: quòd ideò Crocodilum colerent, quia hinc etiam diuina quædam ſpecularentur. Nam quòd Dei ipſius & caput & ſubſtantia imperſcrutabilia ſint, cùm Crocodilo faciunt in ſpecu latitante: quare Seraphin faciem atque pedes Dei velare ad arcam Domini dicuntur, quòd diuinæ maieſtatis principium atque finem verbis nemo valeat explicare, neque picturatione vlla declarare, definire verò nulla prorſus circumſcriptione quiſpiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionem profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à poſterioribus diceret Ariſtoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noſter: *Si nolitis mihi credere, credite operibus quæ ego facio.* Ita igitur ſapientes illi Crocodilum imaginati ſunt in ſpecu, cauda tantùm exerta abſconditum. Nam Pſal. etiam 17. dicitur Deus poſuiſſe tenebras latibulum ſuum, vt planè ſignificetur, obſcura multis & incognita eſſe, quæ de Deo piis tantum innotuerunt: vtpote quæ Deus ipſe occultat in tenebris, &, vt Origenes Adamátius ait, manifeſtum eſt rarò admodùm perueniſſe ad homines Dei cognitionem, ídque pauciſſimis contigiſſe: ſiue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantiſſimæ lucis radios cæcutimus, ſiue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem, ſiue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne poſſit ſpiritum eius admittere, ſiue quòd intellectus noſtri virtus ſit adeò imbecilla, vt immenſitatem eam nulla capere poſſit coniectura. Nam & de Moyſe legimus, eum, vbi Deus eſſet, caliginem ſubiiſſe, Deíque iudicia Prophetæ Abyſſum vocare conſueuerunt. B Quin & IESVS ipſe: *Nemo*, inquit, *cognouit Filium niſi Pater, nec Patrem niſi Filius, & cui Filius reuelauit*, & in hanc ſententiam paſſim à noſtris plurima. Eáque de cauſa, Ioannes Filium lucem ponit, quia is & ſeipſum illuminat, & Patrem in conſpicuo ponit, qui adhuc latêret in tenebris, niſi per Filij manifeſtationem innoteſceret. Nobis verò niſi lux illa orta eſſet, adhuc in vmbroſa mortis regione ſederemus, diceret Eſaias. Vnde autem, niſi diuino diſpenſante Spiritu, imaginatus eſt Orpheus dicere, *Nox quæ lucem emittis?* Quod & Pſalmographus: *Emitte lucem tuam & veritatem tuam.* Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, vti Diuinæ literæ paſſim memorant. Sed plura ſuper hoc dicturi ſumus in ignis commentario, vbi faces.

Plin. ibid.

Dei cognitio ex operibus.

Dei iudicia Abyſſus.

P E R N I C I E S.

IN vniuerſum autem per id animal ſculptum, malum, damnúmve aut pernicies aliis illata, ſi Diodoro credimus, apud Ægyptios ſignificabatur, omninóque inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim eſt multæ rapinæ, vnguibus ad diſcerpendum promptiſſimis, morſu aſpero tetróque, vt quod dentibus lacerat, nunquam ſanetur. Impunè vero inter eos enatat, qui ſe adipe eius fieri perunxerit. Quod factitaſſe Firmum Ægypti tyrannum, qui oppreſſus eſt ab Aureliano, teſtimonio Aurelij Feſtiui, Vopiſcus tradit.

S A L A C I T A S.

ERAT & ſalacitatis indicium, vt ipſi dicunt Ægyptij: propterea quòd abundanti fœtura prolici ſunt Crocodili, libidiniſque vſque adeò contagioſæ, vt è dextera eorum maxilla dentes lacerto C dextero alligati, nequitiam credantur ſtimulare. Terreſtris porrò Crocodili, quem Scincum, vt alij, Scingum appellant, roſtrum & pedes in albo vino poti, laſciuiæ cupiditates accendere apud magiæ ſcriptores legas, & huiuſmodi quædam apud Dioſcoridem & Plinium.

De Chinco ibid. Pli. & Dioſc. lib. 2. capit. 9. qui ſcincum nominat σκίγκον, & ibi Matthiolus.

F V R O R.

FVROREM ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta eſſet, per Crocodilum ſemetipſum verberantem indicabant: propterea quòd is irrita prædæ cuiuſpiam ſpe fruſtratus, in ſemetipſum furit, ſupra modum indignabundus.

L A T R O C I N I V M.

NEGOTIORVM impedimenta, inſidiáſque & latrocinia, quæ contra viatores exercentur, per idem animal etiam oſtentabant. Et Typhonem, quem Βεβαιῶνα dicunt, in Crocodilum abiiſſe aſſeuerabant: tametſi nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem aſſiduè negotiatoribus inſidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decreti eſſent, ex manſuetis animalibus Aſinum illi nutriebant, ex feris verò Crocodilum & fluuialem Equum. Inſtitutum enim erat apud eos, quibuſdam Diis, ne nocerent tantùm ſacra facere: atque ita quò magis illos ſibi conciliarent, animala eiuſdem ingenij, quo illos fuiſſe perſuaſum habebant, colere conſuerant. In Apollinis verò ciuitate, quò iniurias à Typhone Oſiridi illatas vlciſcerentur, de Crocodilo veſci lege ſinguli tenebantur. Certo igitur die conuenari ſolebant: & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à ſe bene geſtæ monumentum teſtimoniúmque proſternebant.

Typhon in Crocodilũ.

H E L L V O.

Crocodilus voraciſſimus. Plin. ibid.

IDEM ſacerdotes helluonem ſignificantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo ſatur, quem immodicè ſumit, ſomno ſopitus in littore ſe proſternit eſculento ſemper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ Senatores & Reguli dicuntur, pabuli ſe gratia conferunt, inuolantéſque dentes depurgant, atque ita magis & magis ad potentiorem hiatum ſcabendi dulcedine prouocant, quod Ichneumon perpetuus eius hoſtis, ſi quando fuerit conſpicatus, ſaltu ſe in guttur eius immittit, introque progreſſus, donec ferì cor morſu lancinet, moribundam mox feram derelinquēs abit incolumis. Alij crapulam ideò ſignificari per Crocodilum tradunt: propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deiici ſoleant, quare eadem mox digeſta & indigeſta per os reiectare neceſſe habet, quæ mox aues aduolantes depaſcantur: perinde ac qui præter ſatietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipſi non poſſunt, euomere coguntur. Qui verò cultui habiti à ſacerdotibus nutriebantur, tanta erant manſuetudine, vt non modò vocem accerſentium agnoſcerent, & attrectari paterentur, verùm etiam fauces adapertas porrigerent, dentéſque manibus depurgari, abſtergique linteo permitterent. D

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

Pli. eadem eod. libr. 28. cap. 8.

COMMENTI ſunt nonnulli, hominem qui nulla ſanguinis claritate, minimíſque principiis ad ampliſſimas, celeberrimáſq; dignitates, ad opes, ad honores euectus eſſet, per Crocodilū, & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initiis, in tantam excreſcere magnitudinem. Ouum enim non multò maius edit quàm Anſeris, & fœtus inde excluſus pro portione eſt: attamen ad cubita vſque quindecim, vel etiam ſexdecim creſcendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri aſſerant, quandiu viuunt. Facit ad hoc Æſopica fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & ſua & antiquorum præclara facinora apud Vulpem extollente: cui argutè illa reſponderit, ex cute vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi. E

I N V I C T V S.

Plin. ibid.

ADDVNT nonnulli, laceſſitum iniuriis hominem, neque tamen ſuccumbentem aut victum, per Crocodili tergus ſignificari: propterea quòd id supernè corticoſum adeò ſit, vt contra omnem ictum, inuictum habeatur. De vigore verò eius clangueſcente, ſi quis eum penna Ibidis demulceat mitigétque, in Ibidis commentario dictum eſt loco ſuo. Apud Horum inuenias Veſpam ſupetulitantem Crocodilo indicium eſſe, vel ipſius animalis ſanguinem corruptum, vel Crocodilum mortuum: Veſpa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoque myſticè, cùm mala ea quę per Crocodilum ſignificātur, indicare vellent, facta iam mitiora vel omninò ſublata: aliter frigida, & inanis ea eſſet interpretatio.

Æ G Y P T V S.

CROCODILVS catena religatus ad palmam, in æreis pleriſq; numis habetur, cum inſcriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo ſunt humana capita, quorum alterum ad Orientem ſpectat naualí corona inſigne: literæ ſupernè ſunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipſa ſignificatur Ægyptus. Quòd verò ſit religatus ad palmam, Auguſti omninò victoriam oſtendit, quam etiam in obeliſco campi Martij notari iuſſit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Auguſti vnum, alterum Agrippæ eſſe crediderim, de quo Virgil. F

Æneid. li. 9.

Tempora nauali fulgent roſtrata corona.

Auguſti numus, & Commodi.

In alio Auguſti numo argenteo Crocodilus eſt, ſupra quem ſcriptum, ÆGYPTO infrà CAPTA. ab altera facie Auguſti caput, cum circumductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm prælium nauale Ægyptiorum & Perſarum pinxiſſet, quod in Nilo, cuius aqua eſt mari ſimilis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertiſſimo hoc declarauit, quod arte non poterat: Aſellum enim in littore bibentem, κατὰ πάρεργον pinxit, & Crocodilum inſidiantem. Eſt & numus L. ÆL. AVREL. COMMOD. vbi Cōmodus ipſe ſub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, lęuâ clauam ſuſtentat, dexterâ Ægypto ſiſtrum prætendenti ſpicas porrigit. Inſcriptio rem declarat, INDVLGENTIÆ AVG. Atque hæc de Crocodilo dicta ſufficiant.

D E F L V V I A L I E Q V O.

PLVRIMVM verò ſecum affert impietatis improbus ingratúſque Hippopotami animus: qui nulla genitorem reuerentia proſequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptiſſimus exiſtit.

I M P I E T A S.

MERITO enim Ægyptij ſacerdotes cùm impium, cùm ingratum, cùm iniuſtum quempiam notare vellent, Hippopotamum proponebant. Admoniturí verò mortales omnes vitia ea omnino

A omnino eſſe declinanda, totáque animi fortitudine ſupprimenda, duas eius animalis vngulas deorſum inuerſas facere conſueuerunt: ſiquidem is ab ineunte ſtatim adoleſcentia patri incipit infeſtus eſſe, tentatque, ſi poſſit eum decertando ſuperare, quem ſæpe in pugnam prouocat: quòd ſi acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri condonata: ſin victus aut cohibitus à patre fuerit, neque tam ſcelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tantiſper conatum differt, donec adoleſcat, factuſq; iam robuſtior atque validior deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdiſſimæque necatum petulantiſſimè dilaniat. Inuerſas igitur vngulas eas ideò ſtatuebant: vt qui rem ſpectarent, quid illæ ſibi vellent commonefacti, propenſiores fierent ad pietatem.

Equi fluuialis impietas.

PIETAS IMPIETATI PRÆFERENDA.

ID quod tātæ apud eos curæ fuit, vt Principum ſceptra & huiuſmodi pleráque inſignia, atque geſtamina & monumenta, armáque aliquot quorum quotidianus eſſet vſus, ita inſignirent, vt in ſumma potioreq; parte Ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro argentóve ſtam: infernè verò vngulam Hippopotami ſubiicerent, quòd impietati præferendam eſſe pietatem indicaret. Species verò vngularum iis eſt, quales Bubus, licet dorſum, iuba, & hinnitus Equi ſit, vnde illi nomen. Ineſt præterea talus biſulcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: roſtrum reſimum, apri cauda etiam, magnitudo & interiora Aſini, tergoris craſſitudo tanta, vt ex eo venabula fiant, & ſcuta B galeæque impenetrabiles, niſi humore madeant, munire poſſit.

Plin. eadem li. 8. c. 25. & 26. & Ariſt. lib. 2. de hiſto. ani. c. 7.

IMPROBITAS EDOMITA.

VIRTVTI CEDIT IMPROBITAS.

CELEBRATISSIMA verò eſt ſpecies illa, quæ viſebatur olim Hermopoli: ea ſcilicet pictura, vt Hippopotamus eſſet, ſupra quē ſculptus erat Accipiter cum Serpente dimicans. Cuius argumenti ſignificatum id eſſe tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Oſiride vi domitum, cùm de principatu certamen conſeruiſſent, intelligendum autument: per fluuialem Equum, Typhonem ab Oſiride vi domitum: per Anguem, principatum interpretantes, atque ita improbitatem potiores ſibi partes aſſerere conantem, virtuti demùm cedere ſubinnuant. Eadem de cauſa cùm ſacra faceret eo die, quo Iſidis aduentus è Phœnicia celebratur, fluuialem Equum religatum Iibis inceſſere per ludibrium conſuerant. Non diſſimularim hîc Aureoli tyranni tumulum ad pontem Aureolum Inſubriæ ſupereſſe, à Claudio Cæſare ſex elegorum verſuum Epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus ſit inciſus, quem ſerpens cauda mordicus apprehenſa complectitur. Id puto ſignificare tyrannidem tandem temporis ſpatio domitam. De Aureolo enim, qui Gallieni tempore cum pleriſque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud C Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inſcriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Aureoli tyrāni tumulus, & Epitaphium.

Κλαύδιος Αὐρεόλῳ μετὰ δήιον ἄλγεα καίσαρ
Τὰ κτέρεα θνητοῖς ὡς θέμις ἐκδίδοται.
Τῷ γὰρ καὶ ζωῆς, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φρόνημα
Πᾶσιν ἀπηνέστερος τοῦ στρατοῦ ἀντίθεον.
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ἐπίζων
Αὐρεόλου, γέφυραν ὤπασε τήνδε ταφήν.

H O R Æ.

HORAS etiam Ægyptij ſacerdotes per fluuialem Equum ſignificare ſoliti ſunt: qua verò de cauſa id facerent, neque Horus ſcripſit, neque nos apud quempiam traditum inuenimus: ſi quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depaſcit ſegetes, deſtinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: non enim vti Boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpit, ſed tanquam meſſores ad opus certum conducti, ſuā vnoquoque die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerunque pro tempore cuiuſcunque maturitatis accipitur, cuius apud Græcos aperitiſſimum eſt ſignificatum. Cùm verò ita pabulatū prodit, ea vtitur aſtutia: vt velut ex agro ferentibus veſtigiis progrediatur auerſus, ne quæ reuertēti inſidię cōparentur. Vel ea fortè de cauſa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: ſiquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terram egreditur. Apud Ægyptios autem nox cū die pari propemodùm horarū numero aſſiduè diſpertitur.

Horarū hieroglyphicū Equus fluuialis. Hæc à Mattheolo in Dioſc. li. 2. ca. 22. Vnde Græci omnes fructus eſſines Horaios dicūt, & tēpus maturitatis per excellētiam horā.

DE PHOCA.

D

Vel à mugitu quē edit, Plin.libr.9. cap.23.

PHOCAS fluuialis addetur Equo, cui ſimiliter vita in aqua & in terra communis: cam nos Vitulum marinum, à ſpecie tergoris inſtar Boum villoſi, nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

Quòd ſilicet ſpirãt & dormiunt in terra, & pēna euſdem ſoporifera dicta, Plin. lib.9.ca.23.

SVPERFLVVM verò eſſe videtur rationem afferre, cur ſomniculoſus homo per ſimulachrum eius exprimeretur, cùm de profundo eius ſomno diuturnáque veternoſitate tam multa paſsim à Græcis Latiniſque authoribus memoriæ prodita reperiantur: quo ſcilicet pacto *ſternunt ſe ſomno diuerſo in littore Phocæ.*

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potiùs referam, quòd hominem ita res ſuas procurantem, & aduerſus pericula auxilia diſponentem, vt à quocunque vel maximo infortunio tutus habeatur, ſignificare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum ſiquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obſeruatum eſt, tantáque mortalium id perſuaſione receptum, vt vulgò cingula ex eiuſmodi corio comparentur, quæ infortuniorum iſtiuſmodi amuletum eſſe creduntur. Veteres autem calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus æquiparare ſoliti ſunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, *Cæſar ad altum fulminat Euphratem*, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, ſe totiens Auguſti fulmine petitum.

VRINATOR.

E

VRINATOREM etiam hominem per animal huiuſmodi ſignificare mos fuit, quando in ſicco genitum nullum hoc magis vndis ex diſciplina ſoleat aſſuefieri. Pariunt enim incontinenti Phocæ, paulóque pòſt catulos educunt, vt mari aſſueſcant, & eueſtigiò reducunt; idque ſæpius factitant, vſquequò paulatim conſueſcant maris contubernium non aſpernari.

DE MVRÆNA.

MVRÆNA quoque in ſiccum exit, & terreſtrium commercio delectatur. Quid verò hinc ſignificetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

Plin.lib.32. cap. 2. hæc omnia.

PER hanc pictam Ægyptij ſacerdotes hominem alienigenarum concubitum appetentem, externiſve matrimonio copulatum intelligebant: ſiquidem hæc vt Lucinius Macer tradit, fœminei tantùm ſexus eſt, ideòque de mari egreſſa Serpentibus copulatur, atque inde concipit, ob id ſibilo à piſcatoribus tanquam Serpentibus euocari & capi. Ariſtoteles tamen, vtpote qui Murũ marem agnoſcit, vti ſuus in pleriſque huiuſmodi mos eſt, hoc negat, tametſi in terram prodire, atque ibi ſæpe capi, non inficiatur, quamuis Andreas Phyſicus, qui Nicãdro gloſſemata quædam ſubiecit, totum id mendacium eſſe profitetur, & neque Murænas in continentem prodire, neque Viperis per littora commiſceri contendit. Attamen cum Ægyptiis Archelaus id aſſerit pro comperto, neque diſſimulat Nicander, qui piſcatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire conſpexerint, metu percul-
F
ſos in mare ſtatim ſe demergere, quò ſe ab Viperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambroſius in Hexamero, Baſilium Magnum ſecutus, affirmat.

MORES CONIVGIS FERENDI.

A Plinio l. 23. cap.2.

A VIPERIS enim ait ſibilo Murænas euocari, idque perinde ac ſi hieroglyphicum eſſet interpretatur: id ſcilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneantur, ferendos eſſe mariti mores, ſit licèt fallax, vix, aſper, inconditus, temulentus, lubricus, multáque in hanc ſententiam.

ADVLTERIVM.

BASILIVS ex hoc congreſſu Anguis & Murænæ adulteriũ interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptiis inſidiantur alienis, diſcant cuinam feræ, cui reptili ſint ſimiles, cùm naturæ quodđam adulterium Viperæ Murænæque coniunctio videatur: atque hùc potiùs reſpicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minimè mirum ſi Craſſus, vir ſatis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu proſecutus eſt, qui vxores tres abſque luctu ſepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEQVE incongruum erit hieroglyphicum, ſi occultam quandam ſæuitiam ſignificaturi, ſanguinariam quippe crudelitatem in molli alioqui atque effœminato homine, per irritatam Mu-

rænam

D

A rænam expreſſerimus, immani Romanorum procerum exemplo, qui ſeruitia olim Murænis exponebant excarnificanda: cùm ea alioqui beſtia exedentula ſit, vt diceret Tertullianus, atque etiam exanguis, & excornis.

Nempe Vedij Pollionis Equitis Romani, ex Plinio li. 9. ca. 23.

DE ANGVILLA.

Murænæ & Anguillæ ſimilitudo.

INVITARE videtur ſimilitudo quædam, vt Anguillam Murænæ ſubiungamus: non quod hæc inter amphibia ſit, ſed quòd erratica, quadámque cognatione Murænam attingat: quippe cùm hæc fluuialis illa maritima ſit Anguilla. Nam quæ in mari reperiũtur Anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, ſuntque ibi omnes peregrinæ, in alienam tamen adſcitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce ſecum attulerunt. Eius verò ſignificata rara admodùm apud Ægyptios fuerunt. Noſtri multa hieroglyphicis Ægyptiorum ſimilia, quæ per eius imaginem intelligenda eſſent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

E

VNVM enim id tantùm ſuper Anguillæ nota traditum ab Ægyptiis inueni, vt hominem omnes alios auerſantem, & ſeorſum ab aliorum conſortio ſibi viuentem, per ſimulachrum eius ſignificarent: proptereà quòd eam nunquam cum vllo alio piſcium verſari, neque quidem coniugali inter ſe vſu miſceri deprehendiſſent. Sunt qui velint eas ſpontè in luto humeſcentéque humo prouenire. Sunt qui eas ſcopulis ſe atterere dicant, ea ſtrigmenta viueſcere, neque aliam earum eſſe generationem. Baſilius Anguillas non alio vllo modo, niſi ex fæculenta materia limóque procreari tradit, quarum neque ouum, neque vllum alium ad ſucceſſionem modum conſtare compertum eſt. Ariſtoteles
B
porrò neque marem neque fœminam in illis eſſe teſtatur, neque prolem ex ſe aliquam creare poſſe: cùm neque ouum, neque ſemen ſortitæ ſint. Ouum in nulla vnquam Anguilla viſum, neque fœtum in vtero deprehenſum, vt in iis quæ animal gignunt, capillamentis tamen & lumbricis quædam ſimilia in ventriculo reperiri: non tamen ea vnquam animaſcere, neque eo loco gigni aut immorari, quæ ſint in fœtum euaſura, quia non ſecus ac cibus concoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores eſſe fœminas, quas à capitis forma ſecernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atque ita eas quæ à cæteris diſcreparent, fœminas appellarint: Philoſophus idem non maris aut fœminæ, ſed generis differentiam agnoſcit.

Anguillarũ ortus. Plin.libr.9. cap.51.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

Plin.libr.9. cap.21.

COMMENTI ſunt alij hominẽ, de quo nulla poſt obitum memoria ſuperſit, per Anguillã mortuam ſignificari: illa ſiquidem mortua non ſuperfluitat, nec ſurſum fertur, vt maxima ex parte piſces cæteri faciunt: ſed peſſum in profundum rapta, in eodem quo genita eſt limo computreſcit. Id ea de cauſa fit, quòd vẽtre ſunt admodùm exiguo, atque ideò minus inanes. Totum verò corpus cùm ferè ſolidum ſit, neque ferè quicquam aëris admittat, & caro ipſa glutinoſa admodùm, nec quid peruium relinquat, fit vt ſimulátque expirarint, ſuomet pondere grauatæ peſſum ferantur.

PROFANVS.

C

IN Diuinis Hebræorum litteris eædem profanæ ſenſu myſtico dicuntur: neque enim ſquamoſæ ſunt; quíque huiuſmodi ſunt piſces, in aquæ profundum immerſari, & in cœno libenter volutari conſpiciuntur. Ad horum ſimilitudinem, animi qui terrena tantùm ſapiunt, idonei non ſunt vt ad ſacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

ADHÆC, hominem in alieno cœlo difficulter habentem intelligentes, Anguillam in hydriis duabus pingebant, capite ſcilicet in vnam, cauda in alteram demerſis. Anguilla ſiquidem nullam vehementem tolerat mutationem, & ſi æſtate de lacu in piſcinam transferatur, viuere nequit, etiam ſi frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOMINEM inſuper qui fugitiuam rem aliquam nulla conſequendi ſpe ſectaretur, indicare ſi vellent, Anguillam pingebant, quã manus à cauda prehenderet: tanta enim eſt lubricitate prædita, vt de prenſantium manibus elabatur quàmfacillimè, difficultérque contineri poſſit. Subterfugij iſtiuſmodi ſimilitudinem ſibi deſumpſit Athanaſius, vbi epiſtola ad Ægypti Epiſcopos dicit: *Tametſi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.*

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

Id eſt, folio ficulneo anguillã, ſubtenes.

QVOD ſi certam eſſe ſpem de ambigua re quapiam oſtendere voluiſſent, obuolutam eam ficulneo folio pinxiſſent: quòd ſcabritie ſua prenſanti ſit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν.

PER

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

D

Piſcatorum induſtria in capiendis Anguillis. Hinc illud, anguillas captare, ἐγχέλεις θηρᾶσθαι.

HOMINEM verò ex ciuilibus ſeditionibus & tumultuoſis diſcordiis creſcentem, réque au- ctum ſignificantes, eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua ſiquidem quieta limpidaque, earum captura nulla propemodùm: magna verò ſi perturbetur. Quare piſcato- res tempeſtates obſeruant, lacuúmve aut fluminum turbationes, vnde aqua limoſa fiat, magnas in- de capturas paruo negotio conſequentes. Rem tradit Ariſtoteles & plerique alij, tum Ariſtopha- nes Equitibus, hiſtoriam luculentet admodùm explicat, Allantopola dicente: *Eadem quidem tu fe- ciſti, quæ venatores Anguillarum faciunt.* Sed cur non Ariſtophanem ipſum ſua lingua loquentem au- diamus?

Ariſtophanes in Equitibus.

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι, πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν,
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.

Feciſti vt is qui captat Anguillas facit.
Quieta cùm ſunt ſtagna venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt. Tu quoque, vbi perturbaueris
Hinc ciuitatem & inde, plurimum capis.

In eundem ſenſum prouerbiũ Gallicum.

Quam ſententiam Cicero ſibi deſumpſit, oratione in Catilinam ſecunda: *Honores quos quieta Republica deſperant, turbata conſequi ſe poſſe arbitrantur.* E

DE RANA.

RANA verò ita in hoc album admittenda eſt, vt hieroglyphica tota videatur: nam antea- quàm facta ſit, in huiuſmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

Perfectum nihil in humano opere.

MVLTA eſſe in humanis operibus imperfecta, indignè, vt mihi videtur, plurimi conquerun- tur. Quis enim vndecumque perfectum opus vllum præſtare poſſit, ſi mortalium nemo omni- bus abſolutus numeris reperitur? Quin ipſa rerum natura multa nobis oſtendit, quæ inchoata reli- querit, neque tamen ob hoc eius quiſquam indiligentiam reprehendat: id quod ſpectare eſt in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò ſacerdotes Ægyptij rei cuiuſpiam imperfectionem in- telligebant. Videre ſiquidem eſt plerunque huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera

Pl. li. 9. c. 15.

parte Ranam, altera verò terram ipſam indiſtinctam, viuentíque portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lamáve aliqua, vel ſponte, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfe- ctum deſtituitur, quod tum primùm informari cœperat & coaleſcere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum iſtiuſmodi miracula omnia prorſus excedit: eo quippe deturgente, Muſculi & varij generis animalia reperiuntur, inchoato opere, quæ terræque in parte corporis viuẽte, nouiſſima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura ſemper imperfecta, quod F in ipſa præcipuè lingua exploratum eſt, quam applicitam & cohærentem habent, cùm tenax ſit ea- rum materia, neque diſtincta ſatis compoſitione: prima verò cohæret, intima abſoluta à gutture: vnde genus illud vlulatus intra aquas reddunt, quam ὀλολυγόνα φωνὴν vocant, quæ, vti Plutarchus ait, ama- toria & coniugalis eſt.

Sonum ingenitũ eiulantem.

INVERECVNDVS.

Oculi ſubſanguinei.

IDEM ipſi ſacerdotes ſi hominem inuerecundum notare voluiſſent, Ranam deſcribebant: ferunt enim eam ſanguinem non niſi in oculis habere: qui verò ſubſanguineos habent oculos, ex Ariſto- telis & Adamantij phyſiognomici ſententia, inuerecundi audacéſque ſunt: iracundiam, vbi ſicci: vbi humidi, ebrioſitatem: ſubrubeſcentes ſi latè pateant, intemperantis oris hominem, mulieroſum, ſtoli- dum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini, neque gulæ modum poni vllum o- ſtendit. Quod ſi glauci ſanguineique fuerint, hinc calliditatem, inde veſaniæ proximiorem audaciam coarguent. Quia verò Canes plurimùm oculos ſanguine ſuffuſos habent, hinc apud Homerum A- chilles caninos oculos ab impudentiam obiicit Agamemnoni: de quo ſatis in Cane.

Nempe κυνώπιον.

CVRIOSITAS.

PARIT impudentia curioſitatem: vnde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alie- nis negotiis explorandis plus æquò ſolicitum, quiq; dicta factaq; ſingulorum aſſiduè percõtetur, & impudenter arcanorum omnium ſpectator eſſe concupiſcat, per Ranam identidem ſignificabant: oculi

A oculi enim animali huic prominentes ſunt ac emiſſitij, vt facilè ſpectandi contuendíque omnia cu- rioſitatem præ ſe ferant. Et qui homines eiuſmodi ſunt oculis prædiri, doloſi, ſtolidi, ineptique ſimul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamen ſignificatum in Rana non ab oculorum ſpecie tan- tum, verùm ab occultiore doctrina quadam deſumptum videri poteſt. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum Luſciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præſtare vigilantiam, ſomnolentia fugata. Vnde ſpectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos, tum apud Latinos, ineſſe oculis pudorem, quibus tamen niſi modus imponatur, procliuiter eoſdem in op- poſitum huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prædita eſt verecundia, támque pudoris in- genui ſtudioſa, vt in propatulo nunquam admiſceatur: ſedenim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem, quàm longa eſt complexu mutuo cohærent.

Oculi prominentes quid denotent.

Huc ſpectat illud Ariſtotel. lib. 2. Rhetor. & Athenæi li. 13. ἐν ὀφθαλμοῖς ἡ αἰδώς, In oculis pudor.

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

APVD Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger ſeſe mouere nequiuerit, ſi tamen aliquando ingrediendi beneficium conſecutus, per Ranam poſticos tantùm pedes ha- bentem ſignificare: ea enim poſteaquàm nata & informata eſt, ſine pedibus aliquandiu viuit, adoleſ- cénſque poſticos primùm pedes profert.

SOPHISTA.

EST & in ſacris noſtrorum literis myſtica de Ranis Ægyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Ægypto pluerint. Sophiſtarum nugas, & Dialecticorum garrulitatem, per eas docto- res quidam intelligunt: ſiue ob nullius ſignificantiæ vocem tam argutam, támque pertinacem: ſiue B quòd in luto voluptuoſa ſit earum habitatio, quorum vtrumque Sophiſtis attribuitur. Ab excellen- tia autem Sophiſtam Ægyptium vno doctorum omnium conſenſu dicere mos eſt, quod ad Protea nonnulli referunt, qui ſe omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæ- reticos notent, qui, vt Eucherius ait, in cœno viliſſimorum ſenſuum commorantes, vana tantùm gar- rulitate oblatrare non deſinunt. Æneas vir Platonicus, Theophraſto, Ranæ vtitur exemplo, dũ Cleon- ta garrulitate nobilem taxat: *Neceſſarium, ſi vera ſit opinio Theophraſti, quòd animæ poſt obitum brutis applica- rentur, quorum vitam viuere viſi fuerint, vt Rana & Cleo vnà ſemper futuri eſſent.* A vocis autem aſperitate Ranæ nomen apud Græcos βατράχῳ, quaſi βοάτραχον dicas, quod apud interpretes Theocritianos Thaliſiis inuenias, βοάτραχον verò, ſi nobis dicere liceat, Aſperiſonum poſſumus interpretari. Vnde de maximè diſſimilibus dicitur, Rana cum Grillo: id enim locuſtarum genus valde muſicum, & ob acutum molliter ſtridorem conciliando ſomno à delicatis hominibus expetitur.

Hoc à Scholiaſte Theocriti in Thalyſiis.

DÆMONES.

QVINETIAM in Diuinis literis Ranæ ſimulachra ſunt cacodæmonum: quod libro Apocaly- pſeos luculentè ſcriptum eſt: *Et vidi de ore Draconis ſpiritus tres immundos in Ranarum ſimilitu- dinem.*

Apoc. c. 16.

POETÆ.

ADAMANTIVS tamen aſpera quadam ſeueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas, myſtico ſenſu Poëtarum carmina ſignificari putat: quòd inani quadam & inflata modulatio- C ne, cuiuſmodi eſt Ranarum ſonus, ſiue ille cantus ſit, mortale genus omne in fabularum ineptias ille- xerit. Nulli enim rei animal id idoneum aut vtile, inquit ille, comperitur, niſi quòd improbis & im- portunis clamoribus ad negotioſorum atque otioſorum ſimul faſtidium vſque obſtrepat. Miror ve- rò tantæ eruditionis virum hæc de Poëtis ſenſiſſe: cùm præſertim vbique ſit interioris, vt ipſe dicere ſolet, literæ ſpeculator: neque animaduerterit, dum Poëtas carpit, Moyſi, Hieremiæ, Eſaiæ, & pleriſque omnibus Prophetis aliis ſe conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humaniſque rebus cuncta lu- culentis carminũ numeris conſcripta elaboratáque libris demandauêre. Quòd ſi quos reprobare vo- lebat, diceret, ſaltem quæ carmina: quippe Ithyphallicáne an Feſcenina, an tetrochaica Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatem ſanctiſſimum hoc omnibus nomen profana- ret, ipſumq; totius mundi conditorem Deum, qui apud Græciæ totius Chriſtianos Poëtæ nomine ſanctè colitur, inceſſere videretur. Nam quem nos factorem cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς γῆς.

Pharaonicæ plagæ per Ranas, explicatio.

SILENTIVM.

CONTRA verò, vt vnde diſceſſimus reuertamur, inuenias ſilentium ſignificari etiam per Ru- betam, Ranam illam grandiſſimam, quæ geminis veluti cornibus inſignita eſt: propterea quòd obſeruarunt magi, ſi ea in multitudinem vociferationibus obſtrepentem inferatur, ſilentium fieri. Eóque ſpectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratiſſimam, qua is literas & tabellas obſignare ſolitus erat: vtpote qui ea quæ literis crederet, ſilentio inuoluenda eſſe commoneret. Sedenim cùm Rana, non Rubeta, in omnium ſermone, ego eò potiùs rem ſpectare dixerim, quaſi Mecœnas

Rana Mecœnatis quid indicet.

Mecœnas id in Auguſti gratiam factitarit, de quo etiamnum infantulo illud fertur: quòd in auito ſuburbano obſtrepentes fortè Ranas ſilere iuſſerit: cui quidem commento adeò fauit vetuſtas illa, vt ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quaſi etiam adhuc tanti Principis imperio obſequantur. Voluiſſe igitur Mecœnatem hieroglyphico eo ſchemate taciturnitatẽ polliceri, in iis quæ Auguſtus eius fidei credidiſſet, non ſecus ac Ranæ ipſæ moroſa adeò garrulitate inſignes, illi adhuc infantulo paruêre. Nam Sextus Aurelius & Eutropius, ſcribunt Mecœnatem præcipuum amicorum Auguſto fuiſſe, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam deſideratam ab Auguſto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes, obmuteſcant, tranſlatæ in tepidiorem paludem, vocales fiant. D

RVSTICITAS.

QVÆ verò Rana in paruulo numo quodam Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera numi illius facie Dianæ pharetratæ ſimulachrum dubio procul inſpiciamus, facilè in eam coniecturam ferimur, vt fabulam eam commonſtret, qua ruſtici & maligni homines aduerſus eius matrem Latonam vſi ſunt: atque ideò diuæ illius imprecationibus omnes in Ranas commutati. Vel cùm dea ſit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium eſt, *Aquam Ranæ*, cùm quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati ſit, donatur. Sunt verò Ranæ conuitiatrices, & agreſtem illam aſperitatem egregiè præ ſe ferunt, támque olim importunæ, vt inito cum muribus fœdere, Abderitarum regionem incolis inde expulſis deſolarint: in quorum ingentem multitudinem, quæ cladem huiuſmodi fugiebat, Caſſander Antipatri cùm incidiſſet, eos in ſocios recepit, agrúmque illis in Macedoniæ finibus aſſignauit. E

Βατράχων ὕδωρ. Ex Theocriti Ergatinis. Sic in Gallia ciuitatẽ ab ranis pulſam memorat Plin. li. 8. cap. 29.

***

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER ALIQVOT PISCIVM GENERA SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVS.

B ERAM omninò commentarium hoc de piſciculorum aliquot ſignificationibus, Paule Ioui doctiſſime, deſerturus, quòd multa in ea piſcium genera continebantur, ex quibus neminem ætate noſtra frugem vllam colligere poſſe ſuſpicabar: ita quæ fuerant olim piſcium nomina, vulgò hodie deſiderantur. Metuebam verò labores in horum ſignificationibus meos minimè gratos ideò futuros: quia in nonnullis non ſatis mihi conſtabat, qua ratione vel exemplo poſſent eorum imagines deſcribi, quarum bona pars eſſet mortalibus ignota. Naturas quidem & ſignificata, prout apud veteres authores inueneram, facilè poteram explicare, ſed quorundam nomina tam Græca quàm Latina, non videbar ita poſſe reddere, vt in foro cetario quis poſſet huius vel illius piſcis ſpeciem deprehendere. Quòd ſi ea de cauſa hieroglyphica hæc conſcripta ſunt, vt eorum quis vti poſſet imaginibus, irritus hic plerumque futurus conatus videbatur: quoniam hoc præſtare me poſſe minimè confidebam. Videbam ad hæc, multos qui prouinciam hanc ſuſcepiſſent, in tam multis hallucinari, fallique, eámque controuerſiam de pleriſque piſcibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingeniis, adhuc ſub iudice pendêre, neque liquere prorſus, per varias non incurioſorum hominum opiniones, eorum multa quæ vel quotidie in menſam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Poſtea verò quàm eam te ſuſcepiſſe prouinciam intellexi, vt multa piſcium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eam ſum erectus ſpem, vt tu, qua inſignis es doctrina, ſolicitudine atque diligentia, neque non alij in tanta ætatis noſtræ eruditione, quanta non alias vnquam milleſimo ab hinc anno floruit, facilè conſequamini, vt vniuſcuiuſque piſcis nomen ex vulgo redimere poſſimus, & obliteratã penè huiuſce rei ſcientiam per vos reſtitutam intueamur. Quare quod perdere deſtinaueram commentarium adſeruaui, te vno fretus, qui bonam eorum partem tam accuratè cœperis indicare, ídque tibi dedicandum duxi: vt ſi quid in eo eſſet, quo quis vti vellet, te potiùs quàm me piſcium magiſtrum agnoſceret, & qua quiſque pictura faciendus eſſet edoceretur, atque ita laboris huius particeps fieres, dum piſcem ego interiorem, tu exteriorem condire procurares. Sed iam, C ſi quid ab hiſtoriarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide ſcribis, occupationibus otij tibi ſupereſt, naſſam hanc noſtram inſpiciamus.

DE TORPEDINE.

MAXIMAM omnibus admirationem in primis afferre videtur magica propemodùm vis in Torpedine conſiderata, ſed nos ea ſuper quid Ægyptij ſenſerint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVM qui multos ſeruaſſet, Ægyptij ſacerdotes per Torpedinem pictam ſignificari inſtituerant: ſiue quòd opem ferat piſciculis natandi & emergendi adhuc imperitis, eos ad ſe recipiens, quod præcipuè obſeruatum eſt in fœtu proprio, quem & emittit, & intra ſe recipit, viſaque interdum Torpedo eſt grandis, quæ fœtus intra ſe octoginta haberet: ſiue, vt ipſi Ægyptij tradidêre, quòd vnà cum piſcibus aliis in verriculo deprehenſa, omnes plerumque ſoſpitet, cùm ne vis quidem hominum innumera poſſit verriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpeſcentibus: quia venenum quod effundit, per retia dilapſum in funes omnes quantumuis longos ad manus vſque piſcantium irrepit, & vniuerſum mox occupat corpus. Quin authores ſunt qui pro comperto tradant, Torpedinẽ hamo captam malum illud ſuum in lineam trãſmittere, inde per arundinem, moxq; in piſcatoris brachiũ diffundi, quo protinus obſtupefacto, venatio in irritũ cedat. Si quando tamen piſcibus

Pl. li. 9. c. 51. Auctor Matthaeolus in Dioſc. li. 2. c. 15. à Galen. lib. 6. de locis affectis & Pli. l. 32. c. 1. & li. 9. c. 42. & Ariſ. li. 9. c. 38. de Nat. anim.

aliis obolutæ contrahuntur è mari, torporem experti ſunt multi quamprimùm piſcem virga tangere voluerint. Quare in Anconitano mari maximè cauent, ne rete in altum iaciant, piſcatoribus ea incommoda ſæpe ſubeuntibus. Quæ quidem vis torporem infundendi, cùm non in appropinquantium tantùm corpora, cominùſve eam attingentium, verum è longinquo, vel ſi haſta, vel arundine tentetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpeſcere, pedes ad curſum velociſſimos alliget, & obſtupefaciat, argumentum dedit, vt hominem ignauia egregiè præditum per hieroglyphicum eius indicari cõmodiſſimè poſſe plerique dicerent: quódque magis mirum eſt, piſces etiam quos attigerit, eodem torpore afficit, idque nõ in piſces tantum, ſed in vnumquodque animal præſtare affirmat, Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemẽs enim virus illud inſuperabili frigore præditum, vbi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe vel vimen, vel funem, illi pertinaciùs & copioſius adhæreſcit, circumfuſumque aëra faciliùs contaminat, atque ita perrepit: non ſecus ac flamma ipſa per incenſum filum vehementiùs tranſmeat, quàm ſi cum torre iactetur. Sic & aqua fluuialis capite vno in eam declinato ſenſim aſcẽdit, & totum denique madefacit: quod tamen in craſſiori elemento ſenſim atque contanter fit, in aërio quam ocyſſimè fieri contingit. D

Torpedinis virus quantum.

DE REMORA.

ADMIRABILIS eſt & Echeneis, qua nonnulli, vt indicat Ariſtoteles, vtuntur ad iudiciorum cauſas & amatoria veneficia, & quæ non vt Teſtudinis pes nauigiis importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur, ſed naues ipſas attactu ſolo ſiſtere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ naſcitur hieroglyphicum. E

IMPEDIMENTVM.

NAM ea de cauſa impedimentum & obiectam tardationem per eam ſignificari prodiderunt, quòd piſciculus is, non maioris ferè quàm pedalis magnitudinis, Limacis magnæ ſimilis, nauigia ſtare cogat, nullo ſuo labore, non retinendo, neque alio modo quàm adhærendo: infrà enim carinæ applicitus pinnis, quas etiam tenues admodùm habet, in tranſuerſum dilatatis, tanti roboris eſt, vt ruant venti licèt, diceret Plinius, & ſæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compeſcat, quoſque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præſtare queant, quantumlibet magnos ipſe paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam Epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocitarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: *Nam quid illæ me tam diutius remorantur remeligenes?* eo enim nomine Remoram appellat. Locum citat Feſtus ex Patina, Comœdia.

Hoc à Trebio Nigro Plin. libr. 9. cap. 25. Hæc omnia quæ ſequuntur ſumpta ſunt à Plinio libr. 9. c. 25.

Ἐχενηὶς ἀπὸ τοῦ ἔχω, habeo: vel ἀπὸ μιᾶς ἔχω ναῦς, quòd hæreat naui. Ibid. Plin.

SALVS.

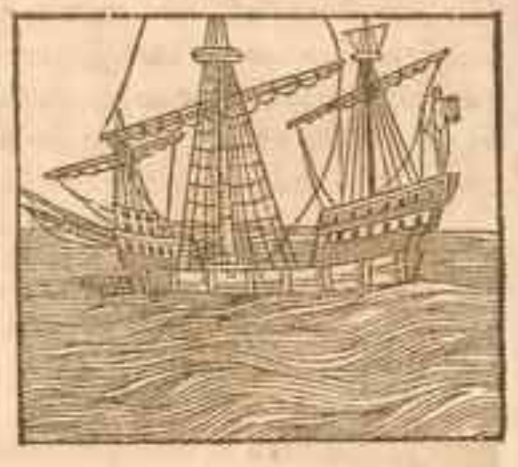

MVTIANVS Muricem appellat, qui nauem à Periãdro Gnidum miſſam cum mandatis, vt pueri nobiles caſtrarentur, tãdiu in medio mari retardarit, donec principem ſceleris pœnituiſſet, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præueniſſent, rémque eo probari teſtimonio, quòd eius piſcis conchulæ Veneri Gnidiæ dicatæ, facti memoriam diutiſſimè propagarint. F

PARIVNDI FACILITAS.

SVNT qui ex piſciculo hoc pariundi facilitatem ſignificari dicant: quòd exemptus aquis, ſaléq; duratus, in eum vſum aſſeruetur, vt grauidis alligatus partus facilitate iuuet, vnde ὠδινολύτ@, quaſi ὠδίνων λυτήρ, eum appellauêre Græci. Non abs re verò me facturum exiſtimo, ſi calumniam obiectam Plinio, quòd Ariſtotelem arguerit imperitiæ, ſuſtulero; ſimulq; præſtãtes hos authores quos librariorum imperitia commiſit, conciliauero. Locus eſt apud Plinium de Remora: *Pedes cum habere arbitratur Ariſtoteles, ita poſita pinnarum ſimilitudine.* Sedenim apud Ariſtotelem, vnde locus hic de hiſtoria animalium lib. 2. cap. 14. deſumptus eſt, non ita habetur, quin eorum is errorem arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omninò caret, ſed quoniam pinnas habet pedibus ſimiles, hinc fit vt pedibus inſtare videatur. Sed cur non ipſa Ariſtotelis verba ponamus? ἐστι δ' ἰχθύδιον τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηίδα. Paulò autem infrà: ἔστι δ' ἔνιοι φασὶ ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχον, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniam impium propemodùm eſſet credere Plinium Ariſtotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum eſſe, aut authorem immerito vellicaſſe, crediderim ego dictionem Ariſtotelis ſubdititiam & adulterinam eſſe: fuiſſe tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana verba Ariſtotelíſque eadem agnoſcebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Ariſtotele illa decerpſiſſe: poſtea verò librariorum imperitia

Partus dolores ſoluẽs, ſiue leuans.

Conciliatio Plinij cum Ariſtotele.

A imperitia intertextam eam locutionem, vt pleraque id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Ariſtotele Plinium conciliantes: *Pedes cum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, ſed ita videri propter pinnas, quæ ſunt pedibus ſimiles.* Cui ſententiæ meæ, ſpero, vnumquemque peritum virum procliuiter acceſſurum.

DE ANTHIA.

PLVTARCHVS eo libello quo diſſerit, vtrùm aquatica, an terreſtria animalia magis prudentia præſtẽt, quem piſcem Homerus ἱερὸν, id eſt, Sacrum appellauit, Anthiam eſſe videtur opinari. Euſtathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, vt ἱερὸν μένος, & ἱερὰν φάλαγγα, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον καὶ ἱερὸν, hoc eſt, emeritum exponunt, veluti Sacrum Bouem dicimus, qui ſit à iugo in poſterum dimiſſus. Cæterùm Homerus eo verſu qui legitur, Ιλ. π.

Magnanimũ & magnum morbum comitialem.

ὡς ὅτε τις φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ.
In procurrente vt quiſquam
Caute ſedens ſalſo ſacrum de gurgite piſcem
Extrahit æratis hamis, linóque prehenſum:

ſacrum ideò piſcem appellaſſe videtur, quòd maritima omnia fuerint antiquitùs ſacra & piſcari religioſum eſſet: veluti Vlyſſis ſocij non niſi magna fame coacti ad piſcationem confugiunt: ita enim Homerus:

B

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς γ' ἐξέφθιτο ἤια πάντα,
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας, ὅ,τι χεῖρας ἵκοιτο
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός.
Sed poſtquam in ratibus penus eſt exhauſta, marino
Quærere venatu victum coguntur iniquum.
Piſcéſque, volucréſque, manus quò intendere poſſent
Incuruis captant hamis, vis namque adigebat
Imperioſa famis.

Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piſcem appellaſſe Sacrum. Eratoſthenes putat Chryſophrin potiùs Sacrum appellari, & hoc aiunt ſentire Galatea Callimachum. Theocritianus piſcator aureum, quem cepiſſe ſomniauerat, piſcem Neptuno chariſſimũ eſſe religioſiſſimè veretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiam Sacrum volunt. Plinius Planos omnes ſacros exiſtimari autumat. Vtcunque tamen authores aliis atque aliis faueant, bona eorum pars in Anthiam conſentiunt, rarum inuentu piſcem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam, de quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius:

Ad palatinas acipenſera mittite menſas,
Ambroſias ornent munera rara dapes.

Et in Chelidoniis inſulis, Pli. li. 9. cap. 59.

Quem ſanè inter ſelectiores cibos ponit M. Tullius Cuſculanis, neque non libro: *De finibus bonorum & malorum.* Neq; ſum neſcius, qui reperitur in Arethuſa fonte, alium forma eſſe, & alia de cauſa ſacrum. C Cur verò tam multa ſuper Anthia quæſierimus, ea fuit cauſa, quòd hieroglyphicum eius ſignificatum poſituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piſcis eius formam & nomen noſtro ſeculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curioſitas in re perueſtiganda defeſſa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem noſtri fuerit inſtituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piſcis figuram ſecuritas à periculorum omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici cauſam afferunt, quòd quo is in loco ſit, nullam ibi belluam reperiri confeſſum eſt: cum ſiquidem non aliter vitant belluæ, quàm Suem Elephanti, Gallum Leones: quo iam indicio ſecuri ſpongiatores vrinantur. Quod verò diximus Planos omnes Plinio ſacros eſſe, certiſſimam ait ille ſecuritatem vidiſſe Planos piſces: quia nunquam ſint vbi maleficæ beſtiæ, qua de cauſa vrinantes Sacros eos appellant.

Hinc illud Plutarchi Sympoſ. 4. c. 4. in parcis, qui capparis viliſſimis veſcebatur, cum poſſet Anthia ſplendidiùs viuere.

SECVRITAS OTIOSA.

QVONIAM verò perdifficile eſt certam piſcis huiuſmodi formam adinuenire, cùm ætate noſtra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, vel indignatus alios ſibi præferri ſponte ſolum vetterit, neque maria noſtra inuiſere ampliùs dignetur: non abs re me facturum exiſtimaui, ſi, quandoquidem in ſecuritatis hieroglyphicum incidimus, neque ſatis de piſce conſtat, alias quaſdam eius ſpecies, quæ vſui cuipiam fortè futuræ ſint, ex numis veterum ſubſtituiſſem. In numo enim Neronis dea eſt ſella ſedens, dextera manu ad aurem appreſſa, ſiniſtra trophæum in virgula tenens,

crure ſiniſtro, quàm longum eſt, exporrecto, cuius inſcriptio eſt, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo ſitam, Plinius Epiſtola quadam ad Romanum ait: *Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias.* Quod verò ad exporrectum crus pertinet, Lucianus libello *De iis qui ſalario conducti degunt: Vt illud quod in votis omnium eſt, extenſis pedibus tandem accubare poſſis.* Tale quiddã apud Ariſtophanem, Pluto. In altero Neronis eiuſdem dea ſedens, ara antè poſita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio ſuſtentat: de quo geſtu Terentius, *Faciam in vtramuis aurem otioſus vt dormias.* Baſilius & Menander id de otioſo dici volunt, turpique qui ſit deſidiæ deditus. Inſcriptio verò numi, SECVRITAS, vt in ſuperiori. In numo verò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea ſedet, dexteráque ſagittam tenet, læuam ſupra caput tollit innixam ſellæ. Hieroglyphici inſcriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea ſedens cum radio in læua, dextera capiti & ſellæ innititur: Inſcriptio, SECVRITATI PERPETVÆ. In numo Lucillæ auguſtæ nutrix eſt ſedens, tribus infantibus appoſitis, quorum vnus lactens in gremio eſt, duo ante pedes vnà colludunt: inſcriptio, SECVRITAS. In numo, circa quem literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea ſtans, quæ læuâ ſcipionem tenet, dexterâ aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sedenim partim hæc in Sellæ commentario, atque vbi de Aquila ſaxum geſtante diſſeruimus, neque non in Anchora, reperiuntur.

τὸ ἐπ' ἀμφότερα καθεύδειν. Ἀνὰ κλίνην ἀνατεινάμενον, ſub alis pedibus requieſc. In Hermotimo. M. Iul. Philippi. Antonini Pij. Lucilla Auguſta. & M. Otho. Caſ. numi.

DE CEPHALO.
IEIVNVS.

SVNT qui ieiunum hominem oſtendere volentes, Cephalum ex Mugilum genere tranſſitroranum pingant: is enim non niſi mucore veſcitur ſuo, quamobrem ipſe ſemper ieiunus, atque hinc illa inteſtini ganeæ adeò expetita ſuauitas. κεφαλὸς à Græcis appellatur, à nonnullis Plotes. Atque inſuper adagium circumfertur, κεστρεὺς νηστεύει, de ieiunis. Tantique ſtuporis is eſſe fertur, vt in metu occultato capite, deliteſcere corpus reliquum arbitretur, eóque nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PER eundem Ceſtrea qui modò ſtuporem præ ſe ferebat, vitandi periculi ſolertiam ſignificari comperio: ſiquidem is, vt luculentiſſimè ſcripſit Oppianus, cùm ſe retibus circumuentum ſenſerit, in ſublime ſeſe alacri iaculatur ſaltu, totóque virium conatu in ſummam vndam affectat emicare, ac plerúmque accidit vt ſubera tranſiliat, quibus retia ſuſpendantur, atque ita capturam euadat. Secus tamen accidit in ſtagnis Venetis: noctu enim eos potiſſimùm capiunt, incenſa igne fornacula, quam in cymbulæ prora ſtatuunt. Eam duæ, vel interdum plures cymbæ à dextera læuáque adhærentes, leui tacitóque lapſu comitantur. Cephali tum ſiue metu perculſi vibrantibus in aquarum ima radiis, ſiue candicandi eo ſplendore allecti (nam cura eſt vt illuſtris admodùm flamma ſuccendatur) pernici ſaltu Delphinorum in morem extra vndas ſeſe quà flamma micat eiaculantur, atque ita ſponte in paratas ad id cymbas decidunt: captura ingenti ad ſatietatem plerumque exuperante, ſpectaculo autem maximè delectabili.

Ceſtreus ieiunat, ſiue κεστρεὺς νηστεύει, ſame afficiat. Meminit Athenæus lib. 7. Diph.

DE SCARO.
PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna eſt prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorem ſignificari tradunt. Is enim, inquit Ouidius eo volumine quod Halieuticon inſcribitur (quod opus olim à Nigidio elucubratum aiunt) ſi naſſis incluſus fuerit, non fronte erumpit, nec infeſtis viminibus caput inſerit. Apud Ælianum legas, cùm ſimulac caudam extra naſſam protulerit, à ſociis mordicùs apprenſa cauda foras extrahi: ſi verò protulerit caput, adeſſe qui cauda ſua porrecta anſam effugiendi præbeat.

A Plin. lib. 32. cap. 2.

INGLVVIOSVS.

HOMINEM voracem & ingluuioſum, lamia quippe laborantem ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tam quia ſolus in genere ruminet, quàm etiam, quia obuios quoſque piſciculos depaſcitur. Ariſtoteles quoque ſolum hunc inter piſces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuerſa que omninò alij ſpecie ventri eſſe, cuius inteſtinum ſimplex etiam ſe replicat, & in vnum continuúmque reſoluitur. Aſſimilatur is Auratis ſpecie ſquamarum, ſed colore atque ſapore præſtat, vt qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tantæ apud veteres exiſtimationi, vt Ennius, eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideò ruminare aiunt, quòd dentes neque ſerratos, neque vtrinque conſertos habeat, ſed altera tantùm oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminant, parte altera dentium carent: prouiſúmque à natura, vt quod malè manſum eſt, ea repetitione ne conteratur, atque ita confici poſſit.

Idē & Plinius lib. 9. cap. 17.

DE

DE MVLLO.
DIANA LVCINA.

ET Diana illa ſyluicultrix marino culta ſimulachro eſt: nam ea per Mullum piſcem, quæ Græcis omninò Trigla eſt, exprimebatur, alieniſſimo, vt multis videtur, hieroglyphico. Cauſã ponit Euſtathius, quòd piſcis huiuſmodi ter, vt Poëta Cilix ait, anno pariat. Dianam verò leuandis partubus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea ſiquidem, vt apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaque cui ſit ter anno ſoluendi partus facultas data, Dianæ gratum, & cumprimis familiare animal exiſtimatur. Nam quod tria ſint virginis ora Dianæ, quid ſibi velit, alibi declaratum. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter venationem putat: illæ enim marinos lepores hominibus lethales, perinde ac terreſtres hos venatici Canes inſectantur, neque ab eorum viru mali quicquam patiuntur, vel ob impediendæ Veneris vim, quam ferunt ineſſe vino, in quo ſuffocata fuerit, quod Therpſicles apud Athenæum ait epotum vino Veneris vſum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

Mullum vulgò barbonē dicũt, à barba gemina. Ideoque piſcatoribus præterat nomine Trigla teſte Apollonida.

DE SARGO.
ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOMINEM ex aliorum laboribus ſibi fructum & gloriam vſurpantem, & alienam, vt ita dicam, meſſem demetentem, ſignificare qui volunt, Sargum & Mullum pingunt: ſequitur enim Sargi reliquias Mullus, atque vbi ille luto excitato abierit (fodere enim poteſt) Mullus deſcendit, & paſcitur. Naſcitur Sargus in Ægyptio mari ferè, vnde Lucilius:

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sedenim Brunduſinum maximè commendat Ennius.

Plin. libr. 9. cap. 17.

DE PASTINACA.
PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

EVM qui parricidij pœnas dederit, ſignificare ſi vellent Ægyptij, piſcatorium hamum Paſtinacam piſcem attrahentem pingebant: ea ſiquidem venatu detenta, ſpina quam in cauda geſtat, raptorem eiaculatur, ictu maximè lethali, niſi coagulo Leporis vel Hœdi vel Agni drachmæ pondere ex vino ſuccurratur, quod & huiuſmodi, & aliorum marinorum ictibus præſentaneo eſt remedio. Hoc verò κατὰ πάρεργον dictum ea de cauſa opportunum fuerit, quòd cuiuſcumque incommodi remedia, paſſa ſunt, vt vulgus ait, palma vbique proferenda. Eſt verò Paſtinaca, quem Græci τρυγόνα vocant. Eam aculeo vim ineſſe tradit Aelianus, vt ſi quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòſt folia omnia decidant, arbórque veluti magnis ſolis ardoribus exſiccata prorſus exareſcat.

Plin. Idem lib. 9. ca. 48. & cap. 42. Extant alia remedia apud Mattheolum In Dioſcoridē lib. 6. ca. 45.

DE NEBRIADE.
VORACITAS INSATIABILIS.

HOMINEM cibum immodicè ſumptum euomentem, ac nihilo ſecius inſatiabiliter mox crapulantem ſignificaturi, marinam Muſtelam pingebant, quæ Nebrias eſt nonnullis: ea enim ore, vt Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatanſque mox quæ pepererat conuenatur, atque deſpaſcitur. Sepias itidem ac lolligines ore parere ſunt qui velint, id redarguit Ariſtoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereáque putari eas ore parere.

DE FVCA.
REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

DOMESTICÆ rei ſtudioſum hominem qui ſignificarent, Fucam piſciculum, his ſimilem quas vulgò Tincas appellamus, ſed colore ſubuiridi, pingebant: ea enim ſola ex marinis piſcibus nidum ſibi conſtruit, & in ſtragula parit.

DE RAIA.
CAPTATOR.

CAPTATOREM hominem notare ſi vellent, Raiam pingebant: geſtat enim illa ante oculos ſuos gemina fila, in capilli ſpeciem, extrema quorum rotundis quibuſdam præpilantur quaſi eſcæ cauſa additis his ea, vbi locis arenoſis aut fæculentis obturbato ſolo ſe abſconderit, piſcatur, attollens fila illa ſibi præpendentia. Dum enim piſciculi occur-

runt, & capita machinamenti penſilis pulſant, ipſa ſenſim fila ſubducens eos allicit, donec ad os ad- D
moueat, atque ita repentè corripiat. Sepia quoque hoc eodem vtitur machinamento, in Cancris alliciendis, quorum auidiſſima eſt.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A' VITIIS DEPVRGATVS.

Terreſtres quidem, at nonmarinæ, ex Pli. Eadem Plin. lib. 9. cap.

HOMINEM qui animum ſuum à vitiis affectibúſve cruciabilibus depurget, quæque ſe lædant, eximat & expellat, ſignificare ſi vellent, Sólopendram effigiabant: eam nōnulli Centipedam vocant. Ea autem vbi hamo deprehenſa fuerit, quam longiſſimè poteſt ſeſe exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora ſua foras euomit, donec hamum eiiciat, dein recipit intrò ac valet ea qua prius ſalubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

HOMINEM iis quæ ſudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piſcem pingebant. Ea enim mucorem quem ipſa emittit ad altam craſſitiem ſibi obducit, vt tota viſco delibuta videatur: ita vt in eo quaſi cubili conquieſcat, vnde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare eſt. Videndum verò, an hæc ſit Auſoniana Tinca ita paſſim hodie nuncupata, quam natura ipſa videtur in vulgi pauperiſque plebeculæ ſolatium protuliſſe. E

DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

ET Squatina meruit inter huiuſmodi ſignificata recenſeri, per quam fabrum lignarium intelligi volebant. Eſt enim piſcis tam aſperæ, ſcabræque ac validæ cutis, vt ebur ea, neq; non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoque vſus veniunt, vt omittamus fabrilia inſtrumenta omnia in huius piſcis capite deprehenſa. Quin & ſerram conficere didicimus ex huius piſcis oſſe ita crebrò mucronato, qualis longa annorum ſerie ſuſpenſa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priúſquàm à Iulio II. illa venerandæ antiquitatis monumenta ſolo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neque

Nati natorum, nec qui naſcentur ab ipſis,

vllo vnquam tempore conſpecturi ſunt.

DE CLVPEA.

LVNARE CORPVS.

IN Arari Galliæ fluuio piſcis eſt quem vocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præſtat, tantum apud Venetos vilior, plebeiúſque habetur: vt qui in eiuſmodi ſtagnis minimè pingueſcat, ſpi- F
narum verò multitudine atque denſitate faſtidio ſit. Sed vtcumque apud nos ſit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, vt ea creſcente candeſcat, decreſcente verò nigreſcat. Accidit verò ei, vt cùm corpus nimium auctum fuerit, ſpinæ quoque, quæ per vniuerſam carnem continuatis quibuſdam ordinibus porriguntur, & ipſæ quoque adcreſcant, adeóque extendantur, vt animal id interimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piſcis ſi Ægyptiis innotuiſſet, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum poſuiſſent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano ſalis ſimilem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

Serra ex Squatina. Pl. li. 31. c. 8. Pluere.

EST piſciculorum genus quod ex ſola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aſpiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Liguſtica Tyrrhenaque omnis ora, cùm plurimùm, p. literam in ch, vertat, vulgò Anchuam vocitat, n, etiam litera ad incitatiorem primæ ſyllabæ ſonum adiecta. Sunt qui has in halechularum genere connumerent.

FESTINANTIA.

ERAT is piſciculus feſtinantiæ ſignum: nam vbi vel minimùm concaluerit, coctus eſt, vnde adagium, *Adigem Apua*, cùm quid celerrimè factum, vel ipſo temporis momento ſignificamus, de quo in Auguſto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum εἶδε πῦρ ἀφύα, quaſi ſatis ſit ad eius

A eius coctúram ſpectaſſe tantùm ignem. Hanc Veneri ſacram ait Athenæus, quam Stilpon Philoſophus Megarenſis Neptuno cùm immolaſſet, promeruit vt ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

Aphya vidit ignem li. 7. Diphu. quia Venus & ſpuma nata maris.

DE HIRVDINE.

HIRVDO quoque aquatile animal, cuius plurimus in medendo vſus, ſignificata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

Hinc ſanguiſuga dicta, & ſanguiſugia.

CRVDELISSIMVM ſiquidem hominem, & humani cruoris auidiſſimum, per eam ſignificari notius eſt, quàm adnotare oporteat. Et Cimeta apud Theocritum, Pharmaceutria, quam Poëta tranſtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore ſibi ſanguinem exuctum lamentatur, quàm ſi limoſa Hirudo corpori ſuo applicita fuiſſet:

Αἰαῖ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας.
Heu crudelis amor noſtro ſaturate cruore,
Summæ affixa cuti velut hunc ſuxiſſet Hirudo.

INSATIABILITAS.

In fine de art. poëtica.

VERVM ea etiam inſatiabilitatis eſt ſignum, quandoquidem ad ſuctum admota non prius ab
B opere deſiſtit, quàm tota ſit ſupra modum ſanguine tumefacta, quod ita expreſſit Horatius:

Non miſſura cutem niſi plena cruoris Hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: VEL, DAMNA MVTVA.

QVI marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur ſignificare voluiſſe, vel hominē minima de cauſa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, verùm etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimaſcere, & niſi promptuarium ſit remediū, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam eſt exitialis, in Indico præſertim mari, vt à Licinio Macro traditum ait Plin. Ita nuſquam non mollis Lepus. Nam & per Ruricolam, mollitiem quandam effœminatam intelligi ſuo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrumque fœminarum proprium, cùm audacia virilis omninò ſit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neque poſtremi nominis Philoſophi ſunt, qui oſſa à mare, carnem à fœmina procreari velint, & ad embryi coagmentationem vtriuſque concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis ſignificatum, quòd Hippon Philoſophus ex ſeminibus tenuibus magis fœminas, ex denſioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum diſſertationi relinquimus, qui naturæ ſecreta altiùs rimantur. Nam cùm ſint qui
C totam hanc fabricam ex mare conſtare dictitent, neque fœminam præter fomentum quicquam aliud cōferre de ſuo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere aſſeruerunt: præcipuè verò Alcmæon, ſed, vt Cenſorinus ait, is non definitè ſe ſcire confeſſus eſt, ratus neminem poſſe perſpicere.

Plin. lib. 32. cap. 1.

De die nat. cap. 4.

SPONGIA.

SED cur Spongiā prætereamus, quæ & ipſa inter aquatica enumeratur animalia: vtpote quæ refugiat ad tactum, ſeque in anguſtum colligat: Vtcumq; verò, ſua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

Suetonius in Veſpaſ. cap. 16.

VVLGATISSIMVM enim eſt, naturæ bibacioris hominem per Spongiam ſignificari, ea quæ omnibus in promptu eſt cauſa, attactu ſolo tantum humoris exugendi. Quò accedit feſtiuum vulgi dicteriū in Veſpaſianum iactari ſolitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongiis vti, quòd quaſi ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atque ita ille eorum rapto frueretur. Quòd verò ſcriptores hîc *Siccos* pro *Pauperes* ponunt, cum Horatiana facit elocutione, vt in Epiſtolis:

Sin prodeſſe tuis paulò benignius ipſum
Te tractare voles, accedes ſiccus ad vnctum.

quippe, vt palam eſt, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

Suetonius in Auguſto cap. 83.

D

AB Auguſti tempore receptum eſt, vt pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem ſuum, quam tragœdiam penitùs aboleuerat, in Spongiam incubuiſſe reſpondit, ad enſem alludens, in quem Aiax ſponte ſua incubuerat.

MOLLITIES.

ALII mollitiem etiam per Spongiam ſignificari voluerunt, de quo Plutarchus opuſculo eo, quo docet, qua ratione internoſcere adulatorem ab amico poſſimus, Comici, cuius non ponit nomen dictum citat, *ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον πρόσωπον*, *Niſi corpus Spongia mollius reddidero*, de verberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

De Glanis Plin. lib. 9. cap. 43.

VERVM agè inter minutos hos procceriorem vnum aut alterum inferamus: vt ita piſciculorum, qui præmiſſi ſunt, ſordes emundentur.

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS.

Plin. hoc offic. tribuit Siluro li. 9. cap. 51. Glanis diligētia in ſuis educandis.

PATERNAM in filiis educandis diligentiam, eámque accuratiſſimam exprimere ſi vellent, piſcem Glanim pingere inſtituerant. Oua enim is quæ fœmina deſtituerit, perſeueranti cuſtodia tutatur ad quadrageſimum & quinquageſimum vſque diem, ab iis denique non abſcedit, donec ita coaleſcat ſoboles, vt ab reliquorum piſcium iniuria ſe tueri valeat. Tantúmque eius affectum eſſe ferunt, vt dum oua deſerere minimè patitur, à piſcatoribus ea trahentibus in vada facillimè capiatur, tam ardenti animo, támque pertinaci ſtudio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus qui Glanim etiam Siluri ſpeciem ſimilitudinémque habere dicit.

E

DE SILVRO.

Plin. libr. 9. cap. 15. A Sue.

EST verò Silurus, vt veteres omnes authores tradunt beſtia malefica, quæ, vt inquit Plin. & homines & Equos deuoret. Sed & Glanim Pauſanias ait hominum eſſe deuoratorem. Nequaquam verò Sturio eſſe poteſt neque Glanis, neque Silurus, cùm minimè fera eſſe poſſit Sturionis natura, tam molli delicatóque ora prædita, quæ ſiue ex porculetis in eam euadat magnitudinem, ſiue alterum ſit genus, ἀπὸ τῆς ὑὸς piſci nomen ὕκα apud Athenæum atque is inter grandiores. Idem verò author, & Porcos, & Siluros inter Nili piſces enumerat. Et Hiſpania omnis Sturionem Sulium vocat, literis tranſpoſitis, quaſi velint Suilum dicere, hoc eſt, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, ſed non minùs Hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus, ſed hæc alij viderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius vſus tam recentis, quàm ſale durati, frequentiſſimus per vniuerſum terrarum orbem eſt, cùm nullo non in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inſeri poſſet, niſi vel ſtrabonem vel limis oculis proſpectantem, ex eo ſignificari.

LIMI OCVLI.

Imo dextro ex Plin. li. 9. cap. 15.

LÆVO enim ille oculo plus cernit, vtroque hebete: quare Byzantij frequentiſſima eſt eorum captura, quo tempore transfretant, quia micantiſſimi lapidis, qui ab imo freti lucet, fulgore perculſi, in ſinum qui ab læua eſt, numeroſiſſimo diffugiunt cœtu. Apud Æſchilum legas, in ſiniſtrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

F

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR

déque mari mox copioſè,

***

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSPRIMVS.

B

SVPERIORI anno, cùm te & amicos alios Patauij Philoſophantes inuiſiſſem, déque veſtris & noſtris ſtudiis (ſi modo mea in vllo ſtudiorum genere cenſeri poſſunt) multa contuliſſemus, quibus explicandis ſcripta ego neſcio quæ mea vobis legenda propoſuiſſem: animaduerti, Coſma ſtudioſiſſime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem ſciebas per longa temporum interualla multis & inuiſis occupationibus à literarum ſtudiis auocatum, audentem tamen inſpiceres de literis aliquid reminiſci, proindeq́; veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante ſenecta ſanguis hebeſceret, in certamen accenderes & excitares, mare diſcedentem me cœpiſti, vt iſtiuſmodi generis ſcripta ſæpius ad te legenda tranſmitterem. Ego tamen etſi te noſtris nihil indigere exiſtimabam, quem vniuſcuiuſque doctrinæ præceptis & inſtitutis abundare oportere perſuaſum habebam, qui apud eruditiſſimum Romulum Amaſæum tota educatus adoleſcētia, nunc Bonamicum, Lamprydium, & alios iſtic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus ſatisfieri cogitationibus poteſt, neque me quicquam tam reconditum, tam rarum de Muſarũ arcanis afferre poſſe, quod illis & tibi, qui eos audis, nõ longè ſit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum ſtudia potuerim obſeruare: conſtitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obſeruãtiæ ſignum & monumentũ eſſet, idq́; præcipuè delegi, quòd ſi non doctrina, certè ipſa rerum varietate delectare poſſet. Nã cùm piſcium quaſdam ſpecies ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidã accipiſſent, ſupererat adhuc de piſcibus in vniuerſum, quid veteres illi ſacerdotes Ægyptij ſenſiſſent, dicere. Id commentarium adhuc à nemine occupatum veluti τηλυγέτης υἱὸς apud me diligentiùs aſſeruabatur, quod tibi dedicandum exiſtimaui. Tu quidquid id fuerit, pro tua comitate hilariter ſuſcipias velim. Videbis verò hîc quantæ fuerit abominationis apud Ægyptios Piſcis, quem nos tanto mox honore proſecuti ſumus, quantum inter mortales ſuper eo ſit vniuſcuiuſque ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epiſtola, rem ipſam hinc auſpicabimur.

C

PROPHANVM.

Ἀπόθετος ἰχθύς, citatur à Plutar. in Sympoſ. decadis 7. cap. 4. Citatur ab Eraſmo chil. 4. cent. 1. prouer. 74.

PROPHANVM in primis atque abominabile per piſcem apud Ægyptios ſacerdotes ſignificari proditum, quem & pollutum aiebant, & à menſis ſuis amouebant, in eo ſcilicet piſcium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri graſſatur cibi cauſa: præterea quòd nullius ſit nutrimenti, tãquam facilè computreſcat, vt cùm minimè aſſeruari poſſit, prouerbium in ſordidos emanarit, *Piſcis repoſitus*, & apud Plautum dicterium vulgatum, *piſcis nequam niſi recens*. Quinetiam conſtat Æthiopas illos qui ſola piſcium alimonia victitarunt, breuioris omninò vitæ quàm nos eſſe. Denique vt in Phædone eſt, apud Platonem, nihil naſci in mari Ioue dignum exiſtimabant. Sanè Zoroaſter vnà cum Magis, inter animalia, quæ bonis maliſque geniis obnoxia ſint, diſcrimen poſuêre, vt bonis dedicata opinentur, veluti Canes, & volatilia, & Teſtudines terreſtres: malis verò, aquatica omnia, cúmque beatum putant euaſurum qui plura enecet.

DVÆ MORTALIVM CONDITIONES.

Pinnatorũ & ſquamoſorum piſcium hieroglyphica.

ILLVD ad hanc vſque diem à Iudæis magna religione ſeruari manifeſtum, vt ex Moſaicę legis pręcepto piſcem non attingant, niſi qui pinnatus ſit & ſquamoſus: lubricos verò læuesq́; omnes auerſentur, id quod ita interpretatur Adamantius, vt per aquas, mare vitæ huius intelligat, in cuius fluctibus mortales aſſiduè volutamur: in hoc mari noſtro piſces, qui pinnulis iuuãtur, & ſquamis muniuntur, ad ſuperiora facilè ſuſtolluntur, & aëri huic viciniores fiunt: veluti qui libertatem ſpiritus quærant. Talis eſt ergo ſanctioris vitæ vir quiſque, qui intra retia fidei concluſus, bonus piſcis ab Aſſertore

tore noſtro nominatur,& in vas conſecrationis immittitur. Squamoſi verò quorſum? per hos intelligit idem author homines qui parati ſint vetera indumenta deponere, nouúmque hominem induere,& vt Gregorius Nazianzenus diceret,ἐγκαινίζειν. Latini Græcam ſecuti locutionē *Encæniare* dixerunt, vt ita omni mentis duritia depoſita, animum Deo tractabiliorem efferamus. Qui verò neque pinnas, neque ſquamas habent, ij in imis ſemper verſantur vadis, & in cœno plurimùm voluntantur, veluti ſunt Anguillæ, Rhombi, & huiuſmodi reliqua, quæ nequeunt ad aquæ ſummitatem aſcēdere, ad ſuperiora quippe peruenire:atque ij ſunt qui luto, hoc eſt, turpitudini & vitiis inhæſitantes, ad vitales auras ſuperioremq; ſpiritum attolli nequeunt: adeò carne turgidi & vndecumque oppleti conſertique ſunt, vt neque deponere facilè quicquam poſſint, neque ſe attollere, aut ab ea cui affixi ſunt fece ſublevare, hoc ita terreſtriū affectu grauati, vt nullam cœleſtium curam ſuſcipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibúſque ſuis implicati: quibus quidem voraginibus hauſti, ſimulátque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, ſed ita recumbentes, in eodem quo hæſerint luto volutari delectantur. Eodem inuoluuntur cœno Philoſophi, qui naturæ tantùm principiis inſiſtunt, ad naturæ verò ipſius authorem, cuius Spiritus ſuper aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iuriconſulti, qui leges non iuſtitiæ ſtudio, ſed lucri tantùm cupiditate profitētur. Eodem volutantur ſacerdotes, qui cæremonias ore tenus proſequuntur: quid verò per cæremonias intelligi ſtiue debeat, aſpernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poetæ, qui facundiæ tantùm vbertatem, affluentiſſimóſque verborum fluctus, ingentémque vocum ſtreptium, canoráſque nugas admirantur: quæ verò ad integræ vitæ inſtitutionem faciunt, nihili pendunt, vnà cum ſuperioribus in imo huiuſmodi fundo, quippe vbi liuidiſſima maximéque eſt profunda vorago, ſupini detinentur. Atque hoc eſt illud profanum, quod vetus illa pietas tantoperè auerſabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarū quoque inſtituta conquiramus) quibus piſces ſacrificare mos fuerit: veluti Bœotij faciebant, qui ſelectiores quaſdam Anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, Diis immolare conſuerant. Paſſim verò piſcatores Neptuno Thunnum, qui maximus eſſet, ſacrificabant ſpe capturæ. Et Phaſelitæ Luciæ populi ſalſamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant, eius cōdituræ piſces ita puros arbitrati, vt deos etiam alios piſciculis huiuſmodi ſale conditis placari opinarentur. Sunt verò qui apud eos id ea de cauſa inſtitutum ſcribant: quia regio illa ab origine prima ſalſamentis ex piſce factis empta fuerit.

Innouare, à feſtiuitate nouæ dedicationis templi ab ἐγκαινίζω, nouo.

Piſcium ſacrificium.

D

E

PVRIFICATIO.

Qvod verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè ſecus exiſtimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roſcio Amerino, ea potiſſimùm de cauſa inſui reos culeo dicit, ne cùm in flumen abiecti delati eſſēt in mare, ipſum polluerent, quo cætera, quæ violata ſunt, expiari putantur. Adhæc Proclus tradit, ſulfur & maris aquam ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem ſecutus in Ægyptum, cùm morbo quodam implicitus, ſacerdotum ſuaſu mari ſe expiaſſet, incolumitati redditus eſt: eáque de cauſa verſum hunc ille iſtius rei memor ſui poëmatibus inſeruit, θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Ariſtophanes quoque tale aliquid attigit, cùm dixit, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θάλασσαν ἤγαγεν, ἔπειτ' ἔλουσεν. Neque ritum ignorauit huiuſmodi Catullus, vbi ita canit:

Quid ſcis quantum ſuſcipiat ſceleris?
Suſcipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neque temerè Clemens inducit Petrum, antequàm cibum ſumeret Tripoli lauiſſe in mari, alibíque libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerum Telemachus Palladi ſupplicaturus, in æquore manus lauit, quæ quidem purificatio omnium gentium conſenſu de mari ſumpta, baptiſmum ab omnibus præuiſum nationibus indicat, quæ ſola vera eſt purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptiſmum intelligunt, vt Theologi docuerunt. Nā & Michæas Propheta Mare baptiſmum appellaſſe viſus, cùm dixit: *Tu peccata noſtra in profundum mare demerges.* Mare verò lauacrū huiuſmodi ea de cauſa nuncupatur, vt ſentit Euthymius: quòd animarum ſordes, quæ illic eluuntur, recipit: & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehūtur in mare, latéque ab eo admittuntur, ſed tamen nihil intra ſe continet ſordidi, fæcéſque omnes ad littora, ſed eas perpurgatas, continua reiicit alluuione.

Mare abluit omnia hominū mala. Refertur ab Euſtachio, Iliad. A. ex Euripide in Iphigenia.
Mich. c. 7.

F

DAMNVM ET VTILITAS.

Aivnt verò qui ſacerdotum Ægyptiorum commenta curioſiùs ſectantur, Tritonem ideò biformem pingi ſolitum, ſuperiori quidem parte hominem, inferiori verò piſcem, vt ex humore nos & vtilitatem & damnum conſequi moneremur: cùm illi ex humana natura bonum atque proficuum, ex piſce non niſi perniciem interpretarentur. Sedenim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perniciem piſcis ſignificaret, in oſtentis tamen boni ominis habitus eſt nonnunquam, vt qui Auguſto pridie quàm Sicilienſem pugnam claſſe committeret, in litore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit quaſi nuncius Neptuni, amicitiam eius ſibi conciliantis, tanta fuit eorum hominum in quos colebant deos vanitas & impudentia.

Suet. in Auguſto ca. 96.

SILEN

SILENTIVM.

A Svnt verò qui Pythagoræ præceptum, quo edixit ipſe ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, propter ἐχεμυθίαν quam religioſè adeò præcipere conſuerat, factum putant: piſcium enim taciturnitate nihil eſt quietius, prouerbio inde deſumpto, *Piſce taciturnior*: quapropter viſi fuerint piſces Pythagoræ quodammodò contubernales. Et Lucianus Alcyone, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, καθ' ὕδατος διαιτώμενα, muta, quæ aquam incolunt. Ita Lucretius *Mutas* eos *natantes* appellauit. Ex piſcibus autem, vno excepto Boca, cui à boando, id eſt, vocem emittendo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni ſunt. Et quamuis, vt apud Ælianum eſt, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, ſibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx: tenuia tamen ita ſunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenſeri minimè mereantur. Niſi verum illud eſt, quod Pauſanias Arcadiæ fluuium memorat, in quo piſces naſcantur, quos Pœcilias vocant, qui turdorum auium voces edant, quódque ſimiles in Aorno fluuio Philo ſtephanus Cyrenæus memorat, quóſque vocales in Clitore fluuio ponit Mnaſeas Patrenſis. Taciturnitatis verò huiuſmodi quæ ſit in piſcibus, ita Flaccus meminit:

A piſcibus abſtineto.
Taciturnitatem.
Prouerbiū.
ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, magis mutus quàm piſcis
Athenæus li. Dipnoſ. 8.

O mutis quoque piſcibus
Donatura Cygni, ſi libeat ſonum.

Quàm appoſitè autem & Claudianus ſilentium hoc piſcibus attribuit: dum Rhadamanthum ait loquaciſſimos viros, & qui auſi ſunt arcana prodere, in piſces indui apud inferos iubere his verſibus:

Qui iuſto plus eſſe loquax, arcanáque ſueuit
Prodere, piſcoſas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam penſent æterna ſilentia vocem.

B Atqui Piſcibus orientibus genitos, dicaciſſimos futuros ait Manilius quarto:

Néve ſit vt primos animo præcedere piſces,
Garrulitas odioſa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas muſſantis ſemper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus in Sylla, eum ait veſci ſolitum iis, quæ diis immolata fuiſſent: cùm verò piſcium nullus ad ſacrificium idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abſtinendum cenſuiſſe. Sed quantum pertinet ad ſacrificium, non conſtare id multis documus exemplis. Idem Pythagoras mare Saturni lachrymas eſſe dictitat, quaſi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

Ægyptii ſacerdotes igitur, vti propoſitum eſt, mare perniciem vocabant, ea præſertim de cauſa, quòd cùm totius alimenti ſui beneficia ex Nilo conſequerentur, corrumpi eum ſimulac mari commiſcebatur animaduertebant, atque ita mare dicebant quod in humano genere vitale eſt vitiare. Vt verò ſcripturæ hieroglyphicæ ſpeciem aliquam oculis ſubiiciamus, in Sai pro veſtibulo templi, quod Palladi dedicatum erat huiuſmodi viſebatur argumentum. Infans, ſenex, accipiter inde, mox piſcis, poſtremóque omnium fluuialis Equus, quod humanæ fragilitatis conditionem indi-

Mare cur Pernicies dictum.

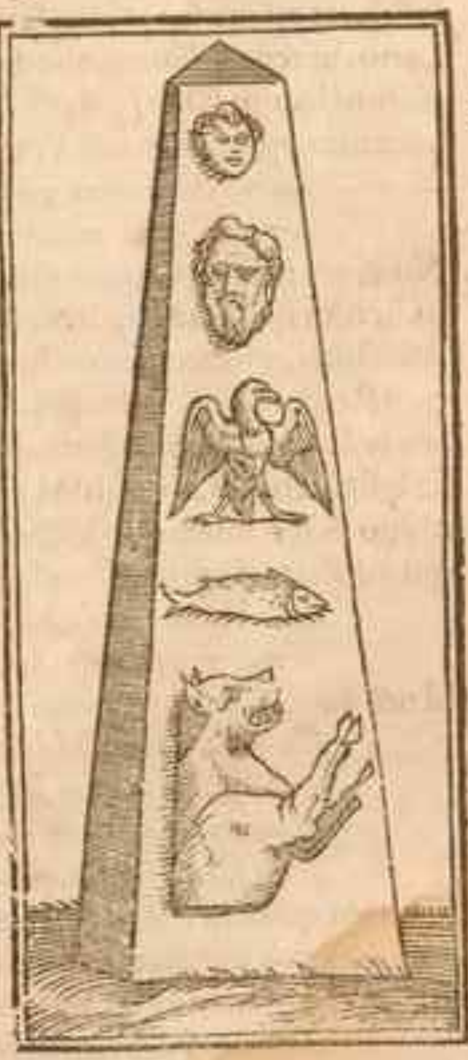

A *Naſcimur.*
B *Seneſcimus.*
C *Viuimus.*
D *Morimur.*
E *Naturæ diſſidio.*

C cat à pueritia vergentis in ſenium, ac iterum repueraſcentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quódque in nobis diuinum eſt, ac vitam ipſam vitalem oſtendebat. Piſcis, odium ſimul atque mortem, propter mare, quod exitium atque perniciem appellitabant. Equus verò fluuialis impudentem violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat ſuo, verùm eum interficit, vt matris ipſe connubio potiatur: atque ita propemodùm concors ea diſcordia, quæ corporum temperaturam conſtituit, cùm diſſidere penitùs cœperit, atque vnum in alterum violentiùs graſſari, mors inde ſequatur neceſſe eſt. Fluuialis enim Equus ideò pro diſſidio ponitur, quòd in duobus contrariis elementis viuit, aqua & terra: noctu enim egreſſus aquis ſegetes depaſcitur, & binis eſt vngulis præditus, vti boues, de quarum quidem vngularum diſtinctione in Sue ſatis ex Diuinis literis diſputatum.

ODIVM.

Odivm itaque per piſcem interpretabantur, maritimáque demùm omnia tanta religione & horrore proſequebantur, vt ne nautas quidem alloquerentur, rati: vel ex eorum ſermone ſe contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus diſſentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis eſſe dicit, victum hi tamen & neceſſaria ſibi compararent, quæ

Theon

Hinc forſan Κακῶν θάλασσα mare malorum, ex Euripid. in ſupplicibus.

Theon Grammaticus apud Plutarchum diſputat Sympoſiacis, cúmque elementum id ab humana D
natura non ſolùm alieniſſimum, verùm etiam illi inimiciſſimum aſſeuerarent, nullum cum iis commercium habere voluerunt, quòd vel in mari gigneretur aleturve, aut id inhabitaret. Neque tamen ignarus ſum Plutarchum de mari præclarè ſentire, vt eorundem Conuiuiorũ habetur decade quarta, ſed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quæ interpretanda deſumpſimus in primis commemoranda cenſemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, móſque eſſet in ſacrificiis ſal adhibere, ne mariuo vterentur, id ex Hammonis fonte depoſcebant: afferebatur enim inde ſal è palma contextis ciſtulis, quod purum arbitrabantur, quia ex ipſo fonte, non ex mari proueniebat, cuiuſmodi ſalis vis magna in Noricis, Rhæticiſque iugis atque conuallibus circa fontium margines concretum vulgo repetitur, neque alterius ferè tota Germania ſalis habetur vſus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

Segregationes aquarũ ab aquis quid denotarent.

FVERVNT è veteribus, qui ſegregationes aquarum ab aquis, apud Moſen, ita interpretati ſunt, vt animos quoſdam ſpiritu ſuo vegetos expertéſque corporis aſſererent ſignificari per aquas quę ſupra cœlos in firmamento longè aliis præſtantiores conſediſſent: infrà verò, in ipſis quidem terrenis locis deteriores malignóſque moram traxiſſe, atque etiamnum trahere: idcircóque dicunt, eas aquas quæ ſupra cœlos collocatæ ſunt, Deum laudare, per aquas autem eas quæ ſub cœlis ſunt collocatæ genios interpretantur, quantum ſpiritu naturáque ſua conari poſſunt, improbiſſimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem ſecundùm naturam accommodatur, in ipſum imum prauitatis fundum, vitiíque ſentinam deturbatos. Eas verò aquas vt turbulentas, vt ſeditioſas, vt affectuum perturbationúmque procellis & turbinibus fluctuantes exæſtuantéſque maria nõ iniuria nuncupatas fuiſſe, E
propter mutationis facilitatem, & momentorum voluntatis electioniſque motuum inſtabilitatem. Quam quidem interpretationem, vt altè nimis repetitam, & pauciſſimorum ingeniorum intellectui peruiam, Baſilius haudquaquam magnifacere videtur. Ægyptiis tamen argumentum placuiſſe, indicium eſt, quòd cœlum rore pluuium venerabantur: quòd humor huiuſmodi à probis illis naturis defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ eſſent, quæ decentem accommodatámque Deo creatori laudem redderent, diſciplinámque illam cœleſtem in inferiora ſparſim diffundere proſeminaréque viderentur. Minimè igitur mirum eſt, ſi Mare ſacerdotes illi vſqueadeò abominabile exiſtimabant, quòd cœleſtis roris puritatem contaminaret, & amaritudine ſua dulcedinem eam omnem peracerbam redderet, eiúſque indignationis ergò tantùm in maritima omnia odium, vt etiam inſulares vti profanos auerſarentur. Et mox receptum apud ſcriptores, inſulares omnes malos eſſe, Lerios autem peſſimos, quod in Siculos haudquaquàm meritò nonnulli detorsêre: perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidam ſubſtituerunt, nulla carminis habita ratione. Nam, vt hoc obiter explicemus, epigramma eſt vetuſtum admodùm, quod in vulgus prodit vulgatis in exemplaribus:

Hoc quoque Demodoci, Chius malus, haud quidem hic, hic non. Omnes abſque Procle, Chius at ipſe Procles. Chy nequiſſimi.

> καὶ τόδε Δημοδόκου· Χῖοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
> πάντες, πλὴν Προκλέους· καὶ Προκλέης δὲ Χῖος.

Non ſum neſcius Chios hominum nequiſſimos olim habitos, quod vt credatur, ſatis eſt Theophraſti iudicium, qui eos ait oratorem quemdã ſenem ad Lacedæmonios deſtinaſſe, qui quòd eum puderet ſenectutis, canitiem fucis fucauerat: cúmque is publicè dicere incœpiſſet, ſurrexit Archidamus in ea tum Reipub. longè princeps, dixitq́; : *Quam obſecro ſermonis incolumitatem habiturus eſt hic, qui mendacium non in anima ſolum, verùm etiam in capite circumfert?* Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adſcripſit, Lerioſq́; non Chios, ponit, vt legendũ ſit, Λέριοι κακοί, & in fine, καὶ Προκλέης Λέριος, cui lectioni ego magis fauco quo Χῖος, pro Χῖος primam κατὰ συναίρεσιν producit. Quidam erudtiſſimus alioqui vir Patroclum pro Proclea reddidit. Carmen itaque in hunc modum vtrobique reſtituendum: F

> καὶ τόδε Φωκυλίδου, Λέριοι κακοί, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ' οὔ,
> πάντες, πλὴν Προκλέους· καὶ Προκλέης Λέριος.

Id nos ita Latinum fecimus:

> *Hoc quoque Phocylidæ dictum, Lerÿ mali, at illud*
> *Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.*
> *Praui omnes, inquam, Procleam ſi dempſeris vnum,*
> *Et tamen ipſe etiamnum eſt Procleas Lerius.*

In quam quidem poëtices amœnitatem quamuis κατὰ πάρεργον, ideò tamen deflectere collibuit, quia dum hæc commentarer venit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Caſtalij Feltrenſis, Iuriſconſulti in foro Veneto clariſſimi, quod neminem eruditum legiſse pœniteat:

> *Afrani, & Capito fratres, Neptunia proles,*
> *Quorum iam tota eſt aurea facta domus:*
> *Ambigitur multùm de vobis, peior vter ſit:*
> *Nam nemo id dubitat ne ſit vterque malus.*
> *Iudice me Capito tu longè es peſſimus omnium,*
> *Et tamen eſt frater te quoque deterior.*

Quod

A Quod quidem ſcomma deſumptum eſt ex epiſtola Phalaris ad Adimantum, quam commodi tui cauſa libuit adſcribere, ἀκούω σε διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σὺ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκεῖνος δὲ τὸν σὲ ... ἐγὼ δὲ οἴομαι μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τὸν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἐκεῖνον εἶναι κακίω, σὲ δὲ ... ἐκείνου, ... ἄλλων ἁπάντων οὐδένα. *Audio te cum fratre tuo altercari, vter veſtrûm peior ſit, cùm tu quidem illum dicas, contrà verò ille te: ego verò exiſtimo, imò perbellè mihi compertum eſt, illum vtique aliis omnibus, te verò vno, neque aliorum hominum quempiam eſſe peiorem.* Addam illud vnum, ſi nõ ſatis nugarum eſt, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati Græco inſertum pertinet, videndum an eò ſpectet id falsè dictum à Cicerone epiſtola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε Φωκυλίδου, vbi Pompeium perſtringere videtur, qui licèt egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cæteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. VII. Epiſt. *Dionyſius vir optimus, ego quos tu bonos eſſe dicas non intelligo, ipſe nullos noui*: id quod probando latiſſimè proſequitur. Sed nos iam ſatis.

NEQVITIA.

Sal Ægyptiis odio maximo, & quare.

QVONIAM verò mare ipſum in primis ſalſum eſt, & ſal inde plurimum conficitur, totúmque illud elementum ſi exiccari poſſet, in ſal abiturũ eſt: Ægyptij ipſum quoque ſal ita auerſabantur, vt ne pane quidem ſalito veſcerentur, quippe cùm viuendi, vt ſæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotúmque animo gerebant, vt omnia nequitiæ irritamenta ſummouerent: itaque ſal ipſum ſummo ſtudio reiiciebant, quòd meram eſſe nequitiam intelligebant, cùm propter calorem ſal irritare libidinem, ſeminalémque vim expergefacere & acuere feratur, vnde ſalacitas petulantiæ nomen. Exemplo verò ſint oſtrea & cõchylia in hunc vſum à nepotibus ſummo ſtudio conquiſita. Quin etiam mures abroſo ſale prægnantes fieri tradit Ariſtoteles, ἁλιγενὴς præterea Venus, illiq́; ſalacitatis ergò fanum ad portum maris aruſpices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes

Quaſi dicas Saligenam.

B laſciuiores fœcundioréſque ponuntur à Poëtis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce reſciſſa, & in mare prolapſa, Venerem gignunt: quippe omnes fructuum vires abſciſſæ, atque in humores viſcerum veluti in mare proiectæ, ſicut illic Venerem, ita hic libidinem gignũt: Theologi noſtri ſenſu longè ſeciore ſal accipiunt pro doctrina Euangelica, idq́; ſibi velle quod capite Leuitici ſecundo dicitur: *Quicquid obtuleris ſacrificij ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo: in omni oblatione offeres ſal:* quaſi dicere velit Legiſlator, quodcunque docueris, quodcunque correxeris, in quacunque virtute verſatus fueris, ad Apoſtolicam æmulationem atque imitationem tete accommoda: ſal enim terræ Apoſtoli, Domini ipſius teſtimonio. Nam ſicut omnis cibus ad nutrimentũ aptus, diceret Heſychius, omnimodo ſale conditur, ita omnis ſermo vtilis ad iuuandum, Apoſtolicæ omnimodo ſapientiæ neceſſarium habet condimentum. Sed vt ad mare reuertamur, fluxum id atque lubricum, non vti ſal, ſolidum, & frugalibus vſibus commodum. Minimè prætereundus hic in Diuinis literis locus, vbi legere eſt Iordanem fluuium retrorſum fontem verſus curſum ſuum reflexiſſe, quod, vt D. Ambroſius opinari videtur, ſignificat mollitudinem animi ad maris laſciuiam profluentem curſum renuiſſe, & ad fontem, quippe ad originem, hoc eſt Deum animi ipſius authorem cõuerſum eſſe. Quoniam verò ſcriptum eſt partem aquæ Iordanicæ defluxiſſe in mare, partem verò conuerſam ſubſtitiſſe: Adamantius, qui per Iordanem baptiſmum intelligit, ſententia priori non abſimili figuram hanc eſſe dicit, vt per ſubſiſtẽtes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro, in pietatis dulcedine perſeuerant: per eam verò partem quæ defluat in mare, intelligamus eos, qui licèt ad baptiſmum venerint, in vitiorum tamen amaritudinem dilabuntur, eáque ſalſugine corrupti, ſynceræ vitæ ſuauitate careant: cùm manifeſtum ſit, in tota hominum vita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius: etiam ſi quædam aſpectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonem legitur Eccleſiaſte: *Nam in nouiſſimis*, inquit, *amarius felle inuenies, quod initio dulce videbatur.* Faciunt ad hoc & Græcorum fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ deſcriptione fuiſſe ait inſulam incultam in Erythræo mari, Noſolam nomine (ſed Noſoram apud Stephanum legere eſt) centum fermè ſtadiis à littore diſtantem, quam indigenæ Soli ſacram eſſe affirmarent, in quam nemo tranſiret, aut ſi tranſiſſet, non ampliùs appareret: quoniam eam vna Nereidum incoleret obſcuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appuliſſent, commiſceri ſolitam, ac eos poſteà in piſces conuerſos in mare demittere: quo ſcelere iratum ei Solem ex inſula migrare iuſſiſſe, neque eam renuiſſe, precatam tamen, vt inſita ſibi voluptatis appetentia euaneſceret, Deúmque optatis annuiſſe, ac omnes, quos illa veneficiis mutarat in piſces, in homines ruſus ex piſcibus commutaſſe, vnde Ichthyopharum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piſcem mutatam, eóque modo libidinis pruritus extingui potuit, ſi modò hæc eo loco intelligenda:

Hinc obſoniorum obſoniũ dictũ. Hinc ſal in nuit frugalem victum.

C (beside the line "men amaritudinem dilabuntur…")

> *Nais, an vt cantu, nimiúmque potentibus herbis,*
> *Verterat in tacitos iuuenilia corpora piſces,*
> *Donec idem paſſa eſt.* IIII. Metamorph.

Atque alibi apud eundem authorem piſce legas Venerem latuiſſe: fuſus enim fugatúſque Veneris ardor, quónam euadat niſi ad frigidam piſcium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum ſuccendi queat? Hinc noſtris etiam ieiuniis piſcis apponitur, vt eius cibo laſciuiæ calor tepeſiat, atque hinc etiam occaſio aliqua caſtimoniæ requiratur. Neque obſtant quæ ſuperiùs de maris & maritimorum ſalacitate diſſeruimus: quia piſcium genus, vt nonnulli diſputant, tametſi degat in mari,

ἀτρύγετος tamen ea de cauſa mare ſæpius Homero dicitur, quòd fructùm nullum gignat, ſed fluuiorum & imbrium dulcis humor per antiperiſtaſin amaritudinis corruptus, atque in ſeſe collectus, veluti calor in aëre frigidiore deprehenſus, per frigidioris venti colluctationem in fulmen abit: ita hîc frigida materia quæ nonnihil terreni ſecum traxerit, intra calidam comprehenſa, varia piſcium genera producit, quorum inſitum frigus tepôre inde maris facilè confouetur. Non enim omnia piſcium genera progenerant: argumento eſt, quòd ſimulac in mare pluuiæ deciderunt, Sôlque flagrantiùs per ſudum irradiarit, extemplò videas ſuperficiem maris innumerabilibus piſciculorum animulis pullulare: in quibus infinitus Apuarum numerus, quæ à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepêre: oſtrea tamen ac conchylia, quæ libidinoſa diximus, plus aëris admittunt, ac perinde ſpumoſiora ſunt, & ſalſugini coalita & applicita: quare minimè mirum ſi accidat hæc ſalaciora fieri. Atqui non hîc teſtacea neque cruſtacea inter piſces aſſumimus, ſed duo illa tantùm genera, quæ initio poſita ſunt, vel lubrica, vel ſquamoſa: in his enim noſtra plurimùm dictio verſata eſt: quamquam Manilius eos qui Piſces horoſcopum habuerint, libidinoſos futuros præſagit Aſtronomicôn IIII.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytheræa nouauit,
Cum Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitque ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

Hinc illud, Ἅλα ἤ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν. non oportet tranſgredi ſalē & menſam, hoc eſt, iura amicitiæ. Vna anima.

ALIOQVI ſal amicitiæ ſymbolum fuit durationis gratia: corpora enim ſolidiora facit, & diutiſſimè conſeruat, vnde hôſpitibus ante alios cibos apponi ſolitum, quo amicitiæ firmitas ac perſeuerantia ſignificetur: Quare plerique ominoſum habent, ſi ſal in menſam profundi contigerit: contrà verò fauſtum, ſi vinum atque id merum effuſum ſit. Vel, quia velut ex aquis ſal multis & fuſilibus in vnum quoddam & ſolidum coit, ita ex diuerſo conuenientes in vnum animi coaleſcant, fiatque Platonicum illud, μία ψυχή.

A MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SED vt ad piſcem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terreſtria quàm volatilia, multa dent & ingenij & docilitatis experimenta, ſoli piſces indociles prorſus & ſtupidi ſint, præter pauca admodùm, quæ vel in Delphino, vel in pauciſſimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento Piſcis hominem à Muſis & Gratiis alienum cauillantes appellarent. Sed qui piſcium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua veſtigia præ ſe ferant, ſed propter habitationis diſſidentiam, ea hominibus minùs cognita: terreſtria ſiquidem & aëria domi propemodùm, & in noſtro ferè omnia municipio contemplamur, quare multa faciliùs licuit explorare, Ægyptiis verò ea minùs innotuiſſe quàm aliis, qui nullum cū piſcibus commercium habere voluerint. Nam, vt reliqua huiuſmodi multa diſſimulem, in Eloro Siciliæ fluuio, qui vrbem Eloram à ſe ita nuncupatam præterfluit, cicurum genus piſcium fuiſſe tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidiſſimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, vbi hæc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At veterum parſimonia nunquam ſatis laudari poteſt: nam apud Homerum non Græcos ſolùm, quo tempore circa Helleſpontum militabant, piſcibus abſtinuiſſe comperias, ſed & Phæacas, Horatij etiam noſtri teſtimonio helluones procóſq; ipſos Penelopes ſola ganea nobiles, quamuis inſulares eſſent, marinū obſonium nullum appetiiſſe. Vlyſſis verò ſocios videas non niſi extrema neceſſitate coactos expiſcari: quippe cōmeatu omni abſumpto, ne Solis boues attingerent, nō obſonij cauſa, ſed vt famis ferociam, quæ ob ingenitam importunitatem Maleſuada dicitur à Poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piſcium eſculenta, vtpote quæ tantùm ad luxum & ingluuiem ſpectent, ſæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis, vbi ſe deliciis dedere cœperunt, conuiuia fuêre, quàm opiparè piſcibus inſtructa, eo, inquam, tempore, quo illi omni turpitudinis genere laſciuire licentiùs ſibi permittebant, priſtina prorſus abolita diſciplina, quod Satyricus Poëta carpit:

Sic Plinius ... piſcium ... Cæſaris, ... lib. 11. cap. 7.

Et metus, & Maleſuada fames, & Turpis egeſtas, lib. 6. Æn.

Atque ita defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante, macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum prouincia.

Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæſtionum tertio refert, hîc ſtomachoſiùs repetam, Catonem meritò admirari ſolitum accepimus, quomodo ciuitas ſalua eſſe poſſet, in qua piſcis pluris quàm Bos venundaretur, quod in hac quoque temporum miſeria paſſim fieri, manifeſtum eſt.

GANEA.

NEQVE quidem ſatis fuit piſcibus in eſcarum principatum admitti, verùm eò improbitatis & petulantię proceſsêre, vt ſoli ſibi Obſonij nomen vſurparint: nam veteres ὀψοφάγους, hoc eſt, obſonatores, vt Latini vocabulū à Græcis mutuati dixerunt, eos appellabāt, qui piſces vndecunque conquiſitos ſtudioſiùs compararent. Demoſthenem aiunt cùm Philocratem cupediariæ impudicitiæque criminaretur, cum ex auro proditorio & ſcorta & piſces commercatum accuſaſſe. Quinetiam pro Cteſiphonte, cùm quidam in comitiis eſſe iam comedendi horam clamitaret, *Nullo*, inquit, *pacto bone vir, nos hodie piſcedulas reddes*: quaſi lurcones & ganeones ex vno piſcis eſu notare vellet. Antagoram Poëtam Antigonus Rex increpuit merito, cùm eum deprehendiſſet in Congro piſce condiendo diligentiùs intentum, quamuis ipſe regis curioſitatem conuerſo cauillo illuſerit non infacetè: Antigonus enim dixerat, *Putáſne, Antagora, Homerum cùm illa ſcriberet, in Congro condiendo vnquam occupatum fuiſſe?* cui Antagoras: *Putáſne Antigone, Agamemnonem cùm illa faceret, quo quis modo Congrum condiret, ſollicitum fuiſſe?* Piſcem igitur pro ganea poni non ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatem hortaretur, eúmque commendaret quòd tali eſſet animo præditus, vt neque rerum opulentia moueretur, neque vilioris cibi frugalitatem aſpernaretur: quippe qui in medio poſitorum abſtemius herbis viueret, his tamen ita contentus eſſet, ita ſibi rerum omnium opulentiam redundare putaret, ac ſi eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Antigoni & Antagoræ dicta mutua.

Verùm ſeu piſces, ſeu porrum & cæpe trucidas:

hoc eſt, ſiue lautiore victu, ſeu parco delectaris: per piſces delicatiores, vti dictum, epulas, per porrum & cæpe, frugalitatem intelligēs. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus eſt, vel corporis pars: maritimorum verò vis tanquam anima compacta, gratiam & voluptatem illis comparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorum opinione in mari naſci Ioue dignum dixit, marina ipſe corpora Diis amiciſſima arbitratus eſt: quare nonnulli aſſerunt Ægyptios ſacerdotes non alia ratione maritimis abſtinuiſſe, niſi vt piè caſtéque viuerent: veriti forſan, qui delicias omnes auerſarentur, ne piſcis & cibus eſſet ſimul & condimentum. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui ſimplicem ac neceſſarium cibum deliciis quibuſcunque præferebant, quod & ſaluberrimum eſſe Plinius atteſtatur. Diodorus tamen primum ex radicibus, ſecundum ex piſce cibum apud Ægyptios fuiſſe contendit. Cæterùm nos de ſacerdotibus, non de profanis, loquimur: nam & Horus ipſe author Ægyptius, alios omnes dicit piſce veſci ſolitos. Neque neſcimus ex lacu à Myride foſſo tantam fuiſſe piſcium capturam, vt argenti talentum ſingulis diebus vectigalis nomine Reginæ perſolueretur. Aliarum verò gentium ſacerdotes non modò piſcem non abhorruerunt, ſed & loca quædam Diis ſacra eſſe commenti ſunt, vt ſolis ipſis piſces inde capere liceret: cuiuſmodi erāt Rhiti in Attica regione iuxta Eleuſinorum fines aluei quidem ipſi tantùm fluminum, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina eſſet: quæ loca Cereri & Proſerpinæ ſacra dictitabant, ac perinde ſolis ſacerdotibus deberi. Quinetiam ætate noſtra, fluminum, ſtagnorum lacuúmque plurimorum expiſcationes ſacerdotum tantùm ditioni addictæ ſunt. Quoniam verò pleriſque locis mordet Eraſmus Chriſtianiſmi mores ſuper eſu piſcium & ieiuniis, dum modò ita dicit: *Cum olim præcipuus gurgitum luxus fuerit in piſcibus, mirum eſt hodie religionis cauſa vulgus piſcibus veſci.* Alibi, *Olim veſci piſcibus pro deliciis habebatur, & infami vocabulo dicebantur Opſophagi, nunc ea res magna eſt ſanctimonia.* Alibi his mordaciora comminiſcitur, quaſi velit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, vt ieiuniorum tempore piſcibus veſci compellamur. Reſpondemus ad hæc, ex ſanctiſſimorum Patrum ſententia, piſces non ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugum & olerum genera, quibus nutriri valeamus: neque, vt per argutos ſalſóſque iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniam vllius cuiuſpiam opinione ſpectare: ſed cùm Chriſtiano homini tum ſemper, tum in ieiunio maximè laſciuiæ omnis abſtinentia proponatur, cibique in primis affluentia luxúſque corrigatur, piſces tamen ad ieiuniorum conſolationem indultos eſſe, qui quidem delectare aliquantulùm, ſaginare verò: aut obeſum corpus reddere minimè poſſint: nullius enim, vt ſæpe diximus, aut parui ſunt nutrimenti, ideóque cibus eſt corporibus, quod non Platonica tantùm, ſed noſtra etiam ſibi Philoſophia depoſcit, debilitandis idoneus. Sed Gregorium ipſum audiamus. Epiſtola eius eſt ad Auguſtinum Britanniarum præſulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piſcium eſum ait ita homini Chriſtiano indultum eſſe, vt hoc ei infirmitatis ſolatium, non luxuriæ pariat incendium: monétque inſuper, vt qui carnibus ſibi abſtinendum conſtituêre, ſumptuoſiora marinarum belluarum conuiuia inſtruere haudquaquàm velint. *Decret. diſt. 4. c. denique. C. & poſt pauca.* Atqui ganeam ex piſce non ea tantùm cauſa ſignificari dicendum, quòd auidiùs à lurconibus expetatur, quàm quòd ipſe quoque piſcis natura vorax eſt, quam quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllam Niſi eius opem implorantem in piſcem vertere noluerit, verita ſcilicet ne actutùm ab aliis piſcibus deuoraretur:

Quia nō ad neceſſitatē, ſed ad luxū & ganeam piſciū eſus. Ægyptij ſacerdotes maritimis abſtinebant. Pl. li. 12. c. 1.

Præſertim intelloquuis, titulo de Icthiophagia. Piſciū eſus quare tempore ieiuniorum ſit Chriſtianis indultus.

---Nam miſeros mutauit virginis artus
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno:
Sed tamen externam ſquamis veſtire puellam,
Infidóſque inter teneram committere piſces
Non ſtatuit, nimiùm eſt auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NON ignorandum verò piſces eruditioribus animas eſſe, quòd ex puriore quodam cōſtent elemento, neque multùm concretus aliorum moreantur, primiq; animatorum à Deo creati, vt obſeruat Philo quodammodo animalia, & non animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad ſolam corporis incolumitatem Deus animalem ſpiritum afflarit: veluti ſal carnibus ne putreſcant ad-

hiberi ſolet. Apud Feſtum Pompeiũ legas genus piſciculorũ maiorum pro animis humanis Vulcano D
dari ſolitũ, quotanniſque piſcatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani menſe Iunio celebratos. In quo illud animaduertendũ, vulgatos Feſti codices in dãno eſſe, cùm in antiquo manuſcripto legerim, quòd id genus piſciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis, non autem genus piſciculorum maiorum: nam ſi maiores, quomodo piſciculi? Eſt & alterum eodem loco mendum, quòd ſcriptum eſt eos ludos fieri ſolere à pop. Rom. cùm vetus codex habeat, à prætore Rom.

INNOCENTIA.

NEQVE deſunt qui piſcem innocentiæ hieroglyphicum eſſe contendant, cùm omninò ſint innocui, neque elementum ſuum ad inſidias aliis inferendas tranſgrediantur: eóque ſpectare dicunt Pythagorę præceptum, qui abſtinendum eſſe piſcibus edicto cauerit, ne perſequerẽtur inſontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALII per animalia quæ in aquis degunt, improbos dæmones ſignificari tradiderunt, vt in ſacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur, & ſuperiùs vbi ſegregatas aquas ab aquis expoſuimus, aliorum quorundam ſententiam idem ſentientium recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicũt, laſciuiæ libidinique præfectos, & marinos deos vetuſtas omnis pro hieroglyphico laſciuiæ poſuit. Et piſces maris Euthymius ait poſitum pro dæmonibus, qui inter vitæ noſtræ fluctuationes verſantur, & in amara prauorum ſalſugine vitam ducunt.

GENTES.

IN Chriſtianæ verò pietatis inſtitutionibus, gentes quæ diuinum cultum nondum ſuſcepiſſent, per piſces indicabantur. Atqui gentes huiuſmodi dæmonum cultui paſſim deditæ erant, quare piſcatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt piſces in ſacerdotum imperia redigerentur. Porrò Aſſertor noſter in Euangelio piſces aſſos comeſt, quod indicat, ſacrificium quod offertur Deo, non elixum, ſed E
aſſum eſſe debere, fidem quippe veluti igni probatam, & Sancto feruentem Spiritu offerendam. Eodem reſpicit, Ambroſio teſte, Seruatoris eiuſdem noſtri dictum in Euangelio, ſimile eſſe cœli regnum reti miſſo in mare, quod piſcium genus omne congreget, quæque ibidem ſubſequuntur: vbi nimirum de mortalium animis ſermo eſt, quæ ad ſanctioris vitæ inſtitutionem attrahantur. Quin & Propheta cùm de piorum congregatione loqueretur, ſuper maria fundatam eam dixit. Apertiſſimè Eſaias: *Ecce*, inquit, *gentes quaſi ſtillæ ſitulæ*. Septuaginta ſic reddidêre, *Sicut aquæ multæ*, quod idem eſt.

Piſces aſſos comedere, quid in Sacris literis.

IGNORANTIA.

SQVAMATVM quidem & pinnulatum piſcium genus ſatis expoſitum eſt ex Origene, quæ ſcilicet eius hominis hieroglyphica ſint, qui veterem poſſit hominẽ exuere: ideóque omne quod habet ſquamas & pinnulas, tam in mari quàm fluminibus & ſtagnis, electo populo comedere cõceſſum eſt. Illud addendum ex Heſychio, ſquamas ignorantiæ hieroglyphicum eſſe, quæ quidem opera beneficióque ſcientiæ excuti amouerique poſſunt. Id in Paulo liquidò commonſtratum, qui cùm veritatem ignoraret, cæcus factus eſt, addita verò Chriſti doctrina, quam Ananias ei prædicauit, ceciderunt vtique ſquamæ ab oculis eius, & mox vidit.

Act. Apoſt. cap. 9.

D. Pauli conuerſio.

AQVÆ.

ASSYRIORVM verò religio fuit, vt piſcibus abſtinerent in Rheæ venerationem, quæ quidem ea Iſis dea erat, quæ pluuiis potiſſimum dominatur: ῥέω enim fluo eſt: putabant enim illi ex F
aqua & aëre naturam rerum præcipuè conſtare: próque vnda piſces, pro aëre Columbam venerabantur, de qua ſuo loco dictum.

Athe. lib. 8.

FACELITIS.

QVAMVIS alij factum hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuiſſe filia perhibetur, cultum aſſerunt, eámque olim in piſcem commutatam, quam Syrij pro dea coluêre, atque in eius honorem, Baſſo referente, piſces argenteos in templa detulêre. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & manſueti piſces, quos Syri veluti ſacroſanctos habent, eóſque violari, æquè ac Columbas, nefas putant.

Vide Lucianũ in libello de Syria Dea & Artemidorum lib. 1. cap. 9.

DERCETO.

QVIN & Derceto, ſiue, vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piſcem ab vmbilico deſineret, ſummæ venerationis deam in templis apud Aſcalonem habuêre. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piſcem vrbis ſuæ cognomine ſummo cultu pro dea coluerunt, hique Canem & mactare & eſse ſoliti ſunt, in Cynopolitarum ignominiam & opprobriũ, quòd illi piſcem Oxyrynchum apud ſe pro deo habitum, comedere non verecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt ſuo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORVM TOMI
PRIMI FINIS.

A

Tomus Secundus.

ILLVSTRI AC GENEROSO HEROI D. IOANNI IACOBO FVGGERO, HIRCHBERGÆ, VVEISSENHORNI, ET C. DOMINO, LITERARVM PRÆSIDI, AC STVDIOSORVM OMNIVM MOECENATI.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

B
CVM ea munera, quibus humanum genus Deus liberaliſſimè honeſtatum voluit, mecum ipſe conſidero, IO. IACOBE FVGGERE Heros ornatiſſime, in eam opinionem adducor, vt exiſtimem nullum maius reperiri poſſe, quàm literarum flagrans ſtudium, vel diſcendi cognoſcendíve cupiditatem potius, ex quibus & rerum bonarum voluntatem excitari, & verarum intelligentiam naſci perſpicimus: nihilque in rerum natura exiſtere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quaſi muniat ad ſummum ſplendorem conſectandum, quàm παιδεία, humanitatem inquam atque doctrinam. Idem planè te ſentire video, qui cùm omnem ſemper excellentem in ſocietate humana virtutem memorabilem extitiſſe cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, ſapientiæ honores præcipuam habuiſſe erga mortale genus famam ac commendationem non ignoras. Hanc vt veram & expreſſam, miniméque adumbratam tibi comparares, nihil prætermittendum putauiſti, quod ad verum ingenij cultum, animúmque doctrina informandum pertineret. Luſtrandum itaque primò vnà cum fratribus Galliam eruditiſſimis hominibus, & liberalibus ſtudiis affluentem, mox Italiam omnium bonarum diſciplinarum altricem, cenſuiſti: ac inde eam ſapientiæ morúmque laudem paulò poſt ad tuos reuerſus veſtræ Germaniæ oſtendiſti, vt iam omnes cognoſcerent te non ſolùm eximiam ad recta vitæ inſtituta progreſſionem feciſſe, ſed eos etiam aditus quaſi adaperuiſſe, quibus latos vberéſque fructus ad genus humanum redundaturos & ſperarent, & iam etiam cernerent: eámque ſpem & expectationem de præſtanti cõſilio tuo, ſucceſſus planè confirmauit & auxit. Videmus enim admirabilem illam tuam virtutem non modò elegantiſſimarum artium inſtitutione, ſcientia ac iudicio commendari, ſed etiam animi magnitudine, clientelis, munificentia, liberalitatéque mirum in modum illuſtrari: vt commoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omninò maxima ſperabamus, longè maiora nos iam conſecutos fateamur. Quamobrem vt multa
C
prætermittam, egregia quadam ac planè inuicta animi celſitudine te præditum declaraſti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothecam magna librorum Latinorum, Græcorum, Hebraicorum, aliarúmque linguarum multitudine ex Italia, exteriſque prouinciis comportata conſtrueres & exornares, vt quàm multorum hominum ſtudia laudatiſſimo exemplo ad dignitatem, ad rectiorum diſciplinarum cultum excitares. Tua enim ſemper laus erit, tibíque acceptum referre debebunt ſtudioſi, quòd multis commodis fruuntur, & quòd animum optimarum artium ſcientia diſciplinarúmque ſtudiis excolere poſſint. Verùm his in omnes collatis beneficiis, quæ maxima ſunt, acquieſcendum tibi minimè iudicaſti, quin potiùs maiora moliris, ac alteram illam planè regiam benignitatem adhibendam, dum afflictos recreas, iacentibus dexteram illam tuam pietate præſtantem porrigis, de honoram commodis & ornamentis cogitas, dum omnes denique liberalitate immortalibúſque beneficiis tibi deuincis. Siquidem exiſtimaſti te pro tua fortuna poſſe, pro acerrimo ſingularíque iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamen auſpiciis natos adoleſcentes, tuis ſumptibus in Germania, Italia, & Gallia benignè tantiſper fouendos & ſuſtentandos, dum eos in omni bonarum artium genere progreſſus feciſſent, vt docendi alios munus iam ſuſcipere ac obire poſſint. Quo quidem inſtituto nullum illuſtrius, nullum ad commemorationem nominis tui cum omni poſteritate adæquandam aptius eſſe indicamus: hac enim ratione declaras te maximo ſemper honore dignum, téque perſtudioſè ea ſequi, ex quibus vera, non adumbrata laus naſcitur, & nomen tuum tot etiam & tam præclaris teſtimoniis virtutíſque monumentis ad omnem memoriam commendatum celebrabitur. Nam quæcunque accuratiùs nunc ſcripta & expolita Germanorum opera ſunt, ea fortè omnia ad te miſſa, & tuæ felicitati credita leguntur: etſi non authorum commendatione, vel tuo ſaltem nomine ſunt in manibus. Tibi debetur (de aliis eruditiſſimorum virorum lucubrationibus, quæ ſatis multæ ſunt, nihil dico) quòd Demoſthenem, Aeſchinem, Iſocratem, Pauſaniam, ad noſtrorum hominum cognitionem tranſlatos habemus dum eruditione præſtantem virum Hieronymum Vuolfium in clientelam ſuſcipis, ac præmiis ornas. Hæc cum ſermone omnium ad nos perferuntur, cùm in editis libris videmus & legimus, felices eos iudicamus, quibus

Dei beneficio datum, vel vſu familiaritatis, vel officiis aliquibus tibi coniungi, qui à tantis ornamentis commendationem ducis. Quapropter ego primus fortaſsis eorum, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operam dedi, vt aliqua in re animum tibi atque obſeruantiam probarem meam. Nam Hieroglyphicorum meorum commentariorum alterum Tomum ad te mittendum cenſui, vt vnicum ſtudioſorum ornatorem, cunctarumq́; artium bonarum præſidem: adductus non ſolùm humanitate ac benignitate tua, plurimis quidem & ampliſsimis officiis perſpecta ſtudioſis omnibus, verùm etiam, vt iam dixi, opinione quæ apud me eſt, de egregia tua erga literas promouendas voluntate. Cui quæſo aptius ac conuenientius huiuſcemodi ſcripta mitti poſſunt, quàm ei qui ita illa ſemper amauit & excoluit, vt in his ipſis vel tractandis, vel iudicandis longè omnibus præſtet, ac maximè inſignis habeatur? Acceſsit huc & ſimilitudo quadam, quam te habere video cum ornatiſsimo Florentinorum principe Coſmo, qui cum familia Medicea ortus ſit, hoc eſt, ſapientiæ ſtirpe, auita quadam benignitate ſolus hoc tempore in Italia inuentus, literarum, venuſtatis, elegantiæ, atque adeò virtutum omnium vindex. Quamobrem cùm ſingulos ferè Commẽtarios amicis varijs inſcripſiſſem, priorum Tomum in vniuerſum huic optimo Principi tuendum conſeruandumq́, permiſi: pari ratione ſatis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam exiſtimaui, ſi eum in tuam clientelam de me abſente, deditiſsimo certè, tanquam præſente ſuſceperis: quod te facturum pro ſingulari tua humanitate minimè dubito, cùm iam Fuggerana domus in ipſa Germania non ſolùm ſingulos ac vniuerſos debitis officijs complectatur, ſed virtutis ipſius quaſi ſeminarium exiſtat. Præterea ſi requirendus erat literarum patronus, qui hoc tempore citiùs comparandus, apud quem tanquam portum, ipſæ contra barbariem opem & patrocinium inuenirent? Equidem, quod ad me attinet, quotieſcumque ad ingenium, ſtudia, & inſtituta, tua inquam & Coſmi Medicei conſideranda animum confero, non poſſum non confiteri, me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa quæ & ſapienter facitis, & optimè ratione temporum habita ſtatuitis: tum quòd in tanta bonorum Principum orbitate, tantáque beneficorum & liberalium hominum inopia, qua hodie paſsim in orbe Chriſtiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, ſapientia, liberalitate prolixa, aliis libentiſsimè ea largimini, quæ magnis laboribus, ac ſingulari induſtria conſecuti eſtis, quódque omnes intelligunt vos in beatis & omni copiarum genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere, in ſumma tamen veſtra fortuna, virtutis laudem magis eniteſcere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ ἐξοχῇ adferimus, explicationem continent eorum quæ ſacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corporis humani fabricam commenti ſunt, auſpicati à capite longè nobiliſsima parte: ne quis exiſtimet hos ipſos Aegyptios ita brutorum cultui deditos, vt non etiam hominem quæ meretur veneratione ſuſceptum reliquis omnibus prætulerint: ac μικρόκοσμον agnouerint. Nam ſi multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantium genere quod nos rationis expers ducimus, obſeruaſſent: longè ea plura ſunt, quæ ſolo ex homine ſacrarum apud eos literarum materiam ad ſua illa hieroglyphica ſuppeditarint, quippe cuius membra ſingula in huiuſmodi myſteria receperunt. Haſce meas lucubrationes ſeparatim eo nomine tibi deberi intelligebam, quo ſtudioſi & boni omnes communiter ingenij ſui monumenta tibi deberi profitentur.

Et certè ſi iuſti rerum æſtimatores eſſe volumus, literati, optimiſque ſtudiis dediti, nulla alia ratione maiorem ſuorum laborum commendationem ſperare poſſunt, quàm ſi in eius principis nomine illas apparere fecerint, in cuius authoritate & iudicio præcipua proborum doctorúmque pars acquieſcit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & conſilio ſuſtinet, atque tum literarum gloria, tum etiam ſapientiæ laude fruitur.

Vale.

IO.

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM AD IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVÆ PER CAPVT SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSSECVNDVS.

PRINCIPIVM.

PRÆCIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, vt ex eo principium intelligeretur, id vel frequentiſſimus authorum vſus, vel nominis ipſius indicat originatio: ſiquidem ita vocatum ait Varro, quòd ab eo capiant initiũ & ſenſus, & nerui. Vel quotidianus ſermo apertè declarat, dum aliquem eſſe huic vel illi rei caput dictitamus, dum à capite aliquid exordiri, dum in prouerbiis, piſcem à capite primum putere, Græci dicunt, cùm malorum publicorum & priuatorum cauſam in Reipub. vel familię cuiuſquam principe conſiſtere profitentur: ad id Platonicum ſcilicet innuẽtes, tales eſſe ciues, quales qui primatum inter eos obtinẽt. Et Cicero, caput eſſe ad beatè viuendum ſecuritatem ait. Pro præcipuo verò, ad Appium Epiſt. *An tibi obuiam non prodirem? primum Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde quod caput eſt, amico.* Sed quid alienis adeò immoremur, cum noſtris abundè vti poſſimus? Ipſo ſtatim Bibliorum principio, Bereſith, Aquila vertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium cuſtoſq; rerum ſit, vulgata editio fecit, *In principio*, quod hieroglyphici eſſet interpretamentum. Alij dixerit, in capite, in Filio: nam mundus per ipſum factus eſt. Quod verò in Eſaiæ viſione habetur de Seraphim duobus, qui ſenis ſinguli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiuſdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incõperta eſſe interpretatur Adamantius, per obtectos verò pedes, nouiſſima non comprehendi, ſola media in conſpicuo eſſe, opera quippe eius diuinæ indicia prouidentiæ, cœlorũ motus varios, Solis, Lunæ, ſtellarumq́; progreſſus, terræ, maris, & aëris viciſſitudines, & quæcumq; in rerum natura ſuo ſunt ordine diſpoſita: ſed enim quæ anteà ita fuerint, nouit nemo. Ex iis quæ ſunt, Deum intelligimus: poſthæc quæ futura ſunt credere quidem poſſumus, ſed ſcire nequimus. Vnde legas apud concionantem in Diuinis literis Regem: *Annunciate mihi priora, & nouiſſima quæ erunt, & dicam vos eſſe Deos.*

Terẽtius in Eunucho. *Vel arceſſere.* ἰχθὺς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὄζει τὰ πρῶτα. *Apertè Virgil. Æn. 10. Olatij, caput horum & cauſa malorum.* *Capitis in Diuinis explicatio.*

DIVINITAS.

IN Deo ſanè Caput cùm ponimus, id quod in eo conſtat Diuinitatis intelligimus, quæ cuncta ſcilicet præcedit, & cui omnia ſubiecta ſunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid ſit Diuinitas, explicat. Tam inſano verò cultu Ægyptij caput omne venerabantur, vt à capitibus & armis brutorum prorſus abſtinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, ſi quis illa eſitaſſet. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis ſimilitudinem cõpactum, in eóque duos animæ diuinos circuitus interlocatos, eſſeq; membrum diuiniſſimum ac reliquorum omninò principem: reliqua, vt capiti ſeruiant adiuncta. Caput, ait Hieroſolymitanus Heſychius, vt hoc obiter addamus, vniuſcuiuſque animalis ratione pollentis Mens dicitur, cuius ſedes cerebrum: vnde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, ſuper altare in holocauſtum ponere iubemur: nam & cor & iecur concupiſcentiæ noſtræ impetum, motúmque continẽt. Hinc Paulus nobis bene precatus: *Pax*, inquit, *Dei, quæ exuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra, & intelligentias veſtras*. Idem Heſychius huc adnectit illud ex Eſaia: *Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vſque ad verticem, non eſt in eo ſanitas*, quod enim in nobis eſt rationis, vt dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non decet autem mentem ſobriam diuidi, ſed eſſe veluti vinculum, quod affectus noſtros ad ſanam rationem adiungat atque deuinciat.

Vnà cum quinque ſenſibus interioribus, & quatuor exterioribus. *Caput pro mente.*

DOMINIVM.

D

τὸ κατάδημα τοῦτο φοροῦσι ... pæ & principes tyrannidis. Lucian. in Tyrannicida. Artem. lib. 1. cap. 18.

ET quamuis per ſe caput principatus indicium ſit, longè tamen ſignificantiùs hieroglyphicéque magis id oſtendit, ſi faſcia redimatur, ſiue ea Corona, ſiue, vt apud Græcos Diadema vocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput inſignitum per ſomnium viſum, dominij ſignum autumãt. Sed enim diademati ſuus eſt locus inter veſtimenta, vbi reliqua tractamus inſignia, nunc de capite ſimpliciter verba facimus.

MVNDI MOLES.

SERAPIDIS ſimulachrum apud veteres authores celeberrimum, cœlum habere caput dicebatur, Vnde Euſtatius eruditè 1. Iliad. veteres ait cœlum pro capite accepiſſe, atque ita Pallas de cœlo deſcendit, incitationem Achillis iram compreſſura. Sed quoniam multa ſuper eo toto opere dicenda ſunt, quòd id ſibi numen Ægyptij pro rerum natura confinxêre, non importunum fuerit loco hoc totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, ſemel eo modo deſcribere, quo exhibita eſt ab oraculo, quod vt fertur, ipſe de ſeipſo in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enuntiauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δ' ἤμασι οἷον ἐγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλή, γαςὴρ δὲ θάλασσα,
γαῖα δέ μοι πόδες εἰσί, τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται,
ὄμμα δὲ τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Sed quoniam in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ eſt, τοῖος δ' ἤμασι, legere eſt caſtigatiore verſu τοῖος δ' ἐμαθεῖν, ſi cui ea magis arrideat, dicamus:

E

Sum Deus, vt diſcas, talis, qualem ipſe docebo,
Cœleſtis mundus caput eſt, mare venter opacum,
Terra pedes, aures verſantur in æthere ſummo,
Lux, oculi, quam ſolis habet ſplendentis imago.

Vbi animaduertendum, ventrem pro mari, & vice verſa, mare pro ventre etiam apud alios accipi, præſertimque apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum ſententiam ſecutus, cum ægrotum qui per nocturnam imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari conijcit, idque minimè contemptui habendum iudicat, qui adhibitis remediis, quo nutricatu is curandus ſit, ſtatim docet. Quin apud nos etiam in ſacris literis aliquid in hanc ſententiam de Deo legere eſt. Nam, vt Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant, quæ manifeſtiſſimis paſſim verbis in Diuinis literis explicantur, vt illud in hanc ſententiam apud Eſaiam 66. *Quam mihi ſedem ædificabitis? aut quis locus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum.* quod, quo ſit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium ſuper Geneſim, homilia prima. Apud Hieremiam 23. *Nónne cœlum & terram ego impleo?* Et Prouerb. 15. *In omni loco oculi Dei ſpeculantur bonos & malos.* Hinc Cyprianus idem, in abditis & ſecretis vel ſemotis locis, in cubiculis etiam ipſis, orandum monet, idq; magis fidei conuenire, vt ſciamus Deum vbique eſſe præſentem, audire omnes & videre, & maieſtatis ſuæ plenitudine in abdita quæque & occulta penetrare. Cùm itaque veteres per Serapin vniuerſam mũdi molem, & ipſa rerum principia intelligerent, certatim eum templis magnificentiſſimis honeſtarunt, cuiuſmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pauſanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuiſſe narrat Ptolemæi in gratiam ſtructum. Inuaſerat autem Ptolomæum Lagi ſuperſtitio ex dæmonis apparitione, qui iuſſerat, vt apud Euſtathium eſt, mitti nauem, quæ appulit Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen acceſſit, indéque Iouis Serapidis ſimulachrum tranſtulit, quod quidem cuiuſnam eſſet materiæ diſcerni non poterat: nempè vt chaos ipſum cuius ſymbolum erat, præ ſe ferret. Et quod illi ſimulachrum in templo Alexandreæ ita vaſtum erectum eſt, vt dexterâ vnum parietem, alterum læuâ perſtringeret, ex omnibus metallorum lignorúmque generibus compoſitum ferebatur, vt nihil non complecteretur quod terra vel proferat, vel intra viſcera abditum occultarit.

F

Quinetiam tres in Deo vere perſonas, iuxta oraculum quod perhibetur Thulidi Ægyptiorũ Regi renunciatũ. Sed hoc ſuperſtitioſorũ commentis deprauanit. Vt & apud Spartanos, Meſſenios, Bœotos.

Plato in Cratylo. τὸ δὲ πλοῦτον τοῦτο μὲν κατὰ τὴν τοῦ πλούτου δόσιν. Platonis vero nomen ob diuitiarum largitionẽ.

LOCVPLETATIO.

EA autem potiſſimùm de cauſa Serapis in cultu erat, quòd perſuaſum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Pſellus, dæmonas nobis ſæpè diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proſerpinam agnoſcit. Nam omninò qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto eſt. Pluto idem qui Diuitiarum Deus. Hinc auariſſima meretrix apud Catullum ſolicita eſt, vt ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes peritura: quòd is dæmonum princeps locupletandis ſupplicibus dare operam, eius ſuperſtitionis errore crederetur, atque ideò geſtare calathum, de quo paulò pòſt plura, vnde bona hæc liberaliſſimè depromerentur, nunc pauca hæc pro re ſufficiat attigiſſe.

Idem Lucianus in Timone.

Artem. lib. 1 cap. 18.

LVCRVM.

EST & lucri ſignum caput, verùm id apud coniectores: illi enim capitis magnitudinem inſolitam, per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarum acceſſionem ſignificare tradunt: propterea quòd vulgò numi, vt apud Artemidorum eſt, Capita vocantur.

Suetonius in Galba. cap. 1.

A

SALVS.

RECEPTVM etiam eſt apud omnes, vt caput pro ſalutis hieroglyphico ponatur, idque in extremo diſcrimine commendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ' ἐμῷ κάρῃ ἐπ' ἐμοῖο κάρη. Hinc Tib. Gracchus cùm ſalutem ſuam populo commendaret, manu capiti ſuperpoſita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, eum eo ſigno diadema ſibi depoſcere. Tale aliquid apud Ariſtophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: *Et ſi non iuſta profatus fuero manu ſupra caput impoſita, quæque vniuerſus approbet populus.* Sed & portenta huic ſubſcribunt ſignificationi, tacta ſiquidem de cœlo Cæſarum æde, capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt, quo quidem oſtento præmonſtratum eſt Cæſarum progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

Portenta ex manu capiti ſuperpoſita.

DOCTRINA IMPERIO'VE PRÆSTANTES.

ANTIQVVM autem fuit inſtitutum eos honore numiſmatum decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. Quare Mitylenæi Sapphûs imaginem numis impreſsêre, Homerum Chij, auctore Strabone. Horum exemplum ſecuti Mantuani principes, Maronis ſui ſpeciem in numis aliquandiu expreſsêre, non immeritò ſibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam vniuerſam ſui nominis celebritate ſempiternæ gloriæ commendauit. Plurimùm verò Principum imagines poſteritati per eiuſmodi monumenta innotuêre, neque numis tantùm, verùm etiam gemmis expreſſæ, vt tot ſtatuarum memoriam, quibus non ſuam tantùm ſimilitudinem humano habitu inſignem eſſe voluerunt, verùm etiam facies ſuas diis adſcribi, vtque ipſi eorum nominibus vocitari ſe iuſſerint, prætereamus. Longè illud ſimplicius, quòd Octauianus Auguſtus numum cuſit in quo ſingula ex vtraque facie capita atque ea quidem pulcherrimè elaborata, eorum alterius inſcriptio eſt, DIVOS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inſcriptionem multis aliis in monumentis vſurpauit, vt in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, paſſim Romæ legitur: cui vt adblandiretur Maro. Æneidos ſexto, Diui eum genus appellauit: in Antiquiſſimis enim Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiaſſet, qua tabellas ſignare ſolitus erat, non ſine multorum conuiciis, qui ænigmata illum miſſitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine ſignauit, quoad ſua demũ vti collibuit, cùm authoritatis iam validiſſimè corroboratæ, clariſſimúſque haberetur. Quin ea ſignare, qui quoque ſubſecuti ſunt principes, perſeuerarunt.

B

Vt Domitianus quiſe Deũ & dominum aſſerẽs ſtatuas aureas ac argẽteas ſibi in Capitolio poni volebat. Suet. in eod. cap. 13.

Octauiani Auguſti numiſmata. Suet. in Auguſto ca. 50.

PROSPERITAS.

QVOD verò pertinet ad Alexandri imaginem, perſuaſum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi proſperè omnia ſucceſſura, omnéſque eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro: vel argẽto expreſſum geſtitaret, adeò vt Macriana familia, quam ſuo tempore nobiliſſimam Romæ fuiſſe Trebellius atteſtatur, Alexandri effigiem conſueuerit habere quaſi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocheriis, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri ſtudioſiſſimus fuit, cuius imagines cùm paſſim renouaſſet mortales, vt huic eius ſtudio adularentur, ſtatuas aliquot erexêre, quæ vno corpore facies duas geſtarent, Alexandri ſcilicet & Antonini. Quam quidem ſuperſtitionem Chryſoſtomus acerrima inſectatur increpatione: nam & eo tempore abuſus huiuſmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numiſmata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat.

Imago Alexandri.

C

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodoſij & aliorum qui eo ſeculo fuerunt Imperatorum inſignibus, in atrio præſidis Thebaidos nuncupati argumentum hoc pictum ſpectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum, officiorúmque canone deſcriptum Romæ apud Maffæos inſpexi. Tabula eſt libris quodam ordine diſpoſitis onuſta, quorum nonnulli ſyllabariis quibuſdam notis inſcripti ſunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præſcriptũ habent. Supra tabulam faſtigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum ſuſtentant orbem, in quo caput inſtar humani, cuius ita inſcriptio eſt, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ deſcriptos, vti diximus, libros continet, ſingulis capita ſingula ſunt appoſita, quorum ſuperius à dextera inſcriptionem circunductam oſtendit, VIRTVS, alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVTHORITAS. quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, vt puto, innuit rerum omnium gerendarum ſummam à Deo primùm emanare: eúmq; conciliandum in primis, vt noſtra omnia fortunentur. Mox neceſſariam eſſe virtutem, quippe animoſum, aptum, & idoneum eſſe debere hominem qui præclara ſit facinora aggreſſurus. Verùm virtutem ſolam parum prodeſſe, niſi acceſſerit & diſciplina, cuius ſcientia eruditi, & tempora & occaſiones internoſcamus. Sed enim & hæc, & illa vix ſufficient, niſi & authoritas adiuncta fuerit, qua milites populique ſub imperio cõtineantur, iuſſaque non cunctanter exequantur. Vnde legas de Veſpaſiano, cùm eſſet iam à militibus ſalutatus Imperator authoritatem

& quaſi maieſtatem quandam inopinato ſcilicèt,& adhuc nouo principi defuiſſe, quæ non priùs acceſſerit,quàm è plebe quidam luminibus orbatus,item alius debili crure, ſedentem pro tribunali pariter adiiſſent, orantes, vt Tranquillus ait, opem valetudinis demonſtratam à Serapide per quietem, reſtituturum oculos,ſi inſpuiſſet:confirmaturum crus,ſi dignaretur calce contingere: cùmque vix fides eſſet rem vllo modo ſucceſſuram,ideóq; ne experiri quidem auderet, extremo hortantibus amicis palam pro concione vtrunque tentauit,nec euêtus defuit, atque ita, quod primùm deſiderabatur, authoritatem indeptus eſt.Sed & quarta neceſſaria eſt,felicitas quippe:licet enim animis valeas, experiétia ſis eruditus,authoritatéque communitus,niſi tibi res feliciter cedat, ruere plerunque omnia, & elabi in irritum experieris. Addita hinc & altera tabula cum eiſdem libris & librorum notis,& geniis in faſtigio orbem cum capite ſuſtollentibus,ſed angulares circuli affixi adſcripta habent nomina ſingula ſinguli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS: vt ſcilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere,vt ſuo quæque tempore agantur,procurentúrve. D

MVSA.

NVDVM autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt,nullis geſtaminibus appoſitis,quæ hieroglyphici notitiam afferre ſolent, ſed quod comam habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprehenſam,nonnunquam in humeros negligẽter diffuſam, Diodorus Muſæ hieroglyphicum eſſe contendit:cuius dicto ſtandum,cùm in huiuſmodi rebus indagandis nõ incurioſus fuerit,tametſi nonnunquam ſententiam ex vulgo mutuatur.

TERROR.

MVLIEBRE ſimulachrum horrifica ſpecie fabrefactum apud Corinthios,imago terroris eſt: de quo Pauſanias lib.II. Atque huc nonnulli trahunt Meduſæ caput, quam Domitianus pro pectore geſtare gauiſus eſt,vt ſui admirationem apud omnes incuteret. Quamuis non deſint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis,quam vnicè coleret,interpretantur Sedenim de Meduſa pleniùs in Anguium commentario. E

ADVERSARIVS.

APVD Mathematicos faciem inuenias collo,ore, oculis,& toto capitis geſtu tortuoſam,idque cõtradicentem aduerſarium ſignificare:cuiuſmodi ſimulachrum in decimum Scorpij gradum intulêre, eóque ſupra horizontem aſcendente in lucem editum,ceruicis fore indomitæ,opinioniſque deſtinatę,futurum eſſe præſagiunt.

ROMA.

MVLIERIS verò caput galeatum in pleriſque numis Romam oſtendit,non tantùm quia Romani nihil non armis arrogarint, aut quia ſuam ad Martem originẽ referre voluerint, quàm vt arcanum illud ſuum de Romę nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent,vulgo verò tenebricoſius obſcurarent,re ad interpretationẽ aliam diſtracta. Gergithius enim author minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuiſſe tradit,quæ quidem,tantum alias inter caput elatura eſſet, F

Roma nomẽ Cephalon.

Quantum lentæ ſolent inter viburna cupreſſi.

Vir.1. Egl.

Sed nos quid ſoliciti ſumus,quibus rationibus Roma ſit caput, cùm Dominus Deus noſter Chriſtus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire: quem ſcilicet Romæ principatui deſtinaſſet. Aliàs verò cùm eum Petrum nominat,ad Capitolij immobile ſaxum alludit,ac perinde omnium, non Romanorum tantùm,ſed quaquam tota terra habitabilis extẽderetur,caput futurus eſſet, quod dictum volui, vt Oecolampadij conuerſio diligentiùs expenderetur, qui cùm Theophylactum Latinum faceret,verba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, videtur prætermiſiſſe.

Vide annotatiunculas.

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVO verò humana capita,quorum alterum maris,quod intrò aſpiceret,alterum fœminæ, quod extrà proſpectaret,cuſtodiam ſignificare Ægyptij tradiderunt:propterea quòd hieroglyphici huiuſmodi beneficio ſeſe à nullo dæmonum infeſtari poſſe perſuaſum habebant:&, vt Horus ait, figura hæc ſatis ſuperq; ad tutelam ſufficere credebatur, nullis vel literis,vel imprecationibus appoſitis,quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INVENIAS plerunque in veterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc eſt, defunctorum tutelaribus ſacrum vel commendatum intelligas

A ligas.Cæterùm,vti dicebamus, Ægyptij id ipſum innuere volentes,& tutelam ſignificantes,nullas addebant literas.Manes verò & ſuperos & inferos, augures dicebant, inuocabántque eos ita nuncupatos:quòd per omnia æctherea terrenáque manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TENEDIVM numum memorat Pollux, ab vna cuius parte duo eſſent capita, ab altera ſecuris, cuſa.Seueriſſimæ hoc animaduerſionis ſignum, vt in Armis alibi diximus,habebatur,qua Tenediorum Rex filium percuti iuſſit adulterij conuictum,lata prius ab eo lege,vt in adulterio deprehenſi mas & fœmina eodem ſupplicio ſecuri ſubiicerentur. Quo iudicio cùm neque filio pepercisſet, rem eo monumento iuſſit inſigniri. Meminit huius legis etiam Ariſtoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, *Tenedia ſecuris.* *In politicis.*

PRVDENTIA.

QVOD verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit,ſunt qui prudẽtiam ſolertiámque Regis præ ſe ferre autument: prudentis enim hominis eſt præterita noſcere, futura verò multò ante præuidere.Hinc illa apud Perſium exclamatio,cùm hominis neſcio cuius prudẽtiam deſideraret. *Macro.Satur.li.1.c.7.*

O Iane,à tergo quem nulla Ciconia pinſit.

Eódem fermè ſignificato Anteuorta Poſtuortáque,Diuinitatis aſſumptitiæ comites colebantur. *Indidem ex Macrob.*

ANNVS INIENS.

B NEQVE tamen deſunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendique anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi ſcribit, quòd in medio cõſtitutus, annum incipientem pariter & recedentem ſpectare videatur. Quæ verò ſuper hoc Ouidius latè deſcribit, apud eum videnda prætereo.Imberbe Iani bicipitium in numo quodam eſt,ab cuius altera parte quadrigę ſunt, cum Ioue fulminante:inſcriptio literis foſſilibus ROMA, quod nimirum ipſius Reip. ſigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo eſt, in quo literæ, L.F.M.F.O.V.R.I. Ab altera parte trophæum eſt cum flagello & ſceptro,cuius apex ſerpentinus,Roma iuxtà, quæ coronam ciuicam trophæo ſuperimponit. *Ouid. lib.1. Faſtor.*

SATVRNI BENEFICIA.

IANICOLOS pleroſque numos videas capitibus geminis vna ceruice contentis, vna parte ſignatos,altera naui.Sunt qui ex hieroglyphicis huiuſmodi Saturni beneficia ſignificari tradunt, Ianúmque eo monumento Saturno gratiam relatam voluiſſe, qui naui ex Ægypto in Italiam vectus agriculturam commonſtrarit:nam à ſatu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiuſmodi numo ita Ouidius: *Lib. 1.Faſt.*

Et bona poſteritas puppim ſignauit in ære,
Hoſpitis aduentum teſtificata Dei.

Hunc verò fuiſſe primum numum cuſum, & à Iano ipſo ſignandi æris morem inuentum, plerique memoriæ prodidêre. Sed & Cecropis effigies biceps facta,quòd linguas duas calleret,Græcam & Ægyptiacam.Porrò fama eſt Athenienſes Ægyptiorum colonos fuiſſe è Sacenſi ciuitate duce Cecrope C deductos,vt Nazianzenus in Monodia Baſilij.

INCONSTANTIA.

ALIOQVI Mathematici bicipitium inconſtantiæ hieroglyphicum poſuêre. Nam tertio ſupra vigeſimum Leonis gradu bicipitis hominis ſimulachrum oriri confinxêre, quòd eo aſcendente gradu natum,inconſtantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque ſententiæ fore præſagiunt.

BENE CONSVLTORVM STABILITAS.

CONTRA verò quos Ianos huiuſmodi bicipitio inſignes pleriſque locis videas,ſed ſine manibus ac ſine pedibus,quadrangulari quodam ſcapo ita præciſo, vt ab humeris vbi in quadrum abire incipit deorſum verſus magis ac magis anguſtetur,per hieroglyphicum hoc ſunt qui firmitudinem & ſtabilitatem eorum denotari dicant,quæ ſapienter & maturo conſilio gerantur.Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam oſtendit, cui nihil horum opus vt quod facere deſtinarit efficiat: Deus enim ſimul &

Innuit,& totum nutu tremefecit Olympum. Et alter. *Virg. Æn. lib.10.*
Dicto citius tumida æquora placat. *Idem Æn. lib.1.*

Illa præterea dilatatio quæ fit à baſi ſurſum verſus aſcendendo,oſtendit humana omnia, quò Diuinitati propiùs accedunt,eò anguſtiora amplioráque fieri.Vnde apud Maronem Dido apotheoſin ſibi, ob res à ſe præclarè geſtas pollicita,dicit:

Et nunc magna mei ſub terras ibit imago. de quo alibi latiùs. *Virg.lib.4. Æneid.*

DE

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

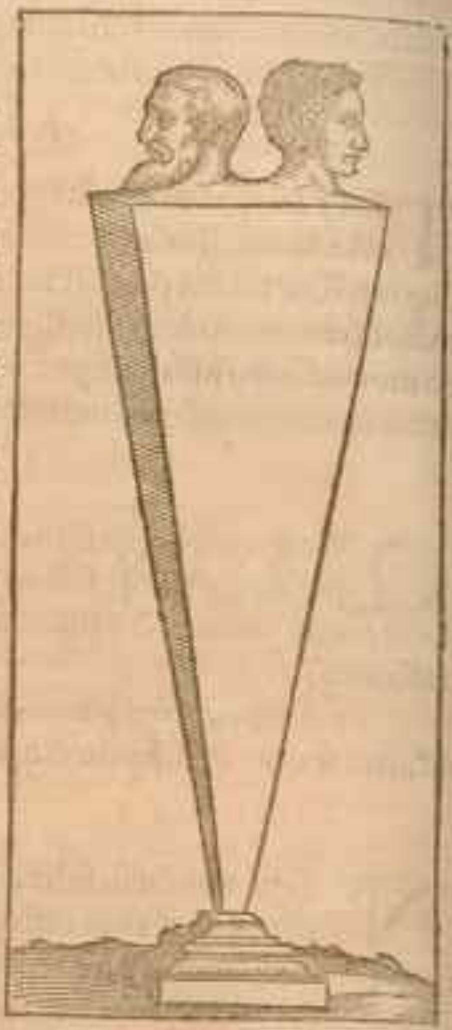

Geryones quid. PER tricipitium verò Geryonem in primis ſignificari paſſim inuenias. Quid autem ſibi Geryones velit, & vtrum hiſtoricum an fabuloſum fuerit commentum, vt adhuc in ambiguo ſit ſcriptorum varietas efficit: vulgatior tamen eſt ea opinio, tres in Hiſpania fratres vnanimi concordia imperium obtinuiſſe, quos Hercules oppreſſerit. Græci, vt ingenio ſunt ad comminiſcendum noua promptiſſimo, alia atque ſuper Geryone tradiderunt, ſed inter eos Hecatæus Geryonem affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuiſſe, indéque abactas boues, quæ ſpecie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & paſcuis lætiſſima. Alij in Euxino ponto vrbem *τρικαρηνίαν* memorant, cuius principem Geryonem Hercules ſuſtulerit, cúmque boues ſpecioſiſſimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuiſſent, reſponſum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis ſonat, inde datum locum fabulæ. *Nempe punicei coloris Tricipitem.*

HISPANIA.

Imp. Hadriani nummus. SANE vt Hiſpania, quæ tripartitò diuiſa eſt, per hieroglyphicum Geryonis intelligatur, tum authores plerique, tum Imp. Hadriani tertiùm Conſulis nummus oſtendit: in quo ſimulachrum triceps haſtæ innixum, quod dubio procul factum, ob Hiſpaniam peragratam, ſiue vt originationem ſuam oſtenderet, quòd Gaditana eſſet matre genitus, vt apud Spartianum eſt.

LVNA MENSIS'VE.

Tricipitem Geryonem. INTERPRETES Heſiodi *τρικέφαλον γηρυονῆα*, Lunam ſignificari contendunt: alij tempus præſens, præteritum & futurum, alij triplicem menſis diuiſionem, quæ ternis apud Græcos denariis diſpertitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes ſunt, *ἱσαμένου, ἐπὶ δέκα, φθίνοντος*, quarum nuncupationum vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt.

AVXILIARES.

Quare multis manibus & pedibus præditus Geryon. NEQVE me præterit Plutarchum, in libro *De ciuilibus inſtitutionibus ad Traianum*, aſſerere geryonē multis oculis, multis manibus & pedibus præditum ea de cauſa vulgò dictitatum: quòd in negotiis obeundis conſilio vno, multorum opera vti conſueuerit, quod in principe vel alio quopiam, cui Reipub. ſumma credita ſit, commendabile plurimùm habetur. *Non enim omnia poſſumus omnes.* Idcirco*q́*; Pelopides laudatur, qui legationem initurus, cùm ſe ad dicendum parum idoneum intelligeret, adiutorem ſibi ſociúmque muneris Epaminondam cooptauit. Sic Nicias cùm ad labores tolerandos imbecillo admodùm corpore & inexperto eſſet, Lamachum ſibi & robuſtum & induſtrium ſocium accepit. Quòd verò ait Plutarchus Geryonem pluribus oculis manibúſque præditum, eundem & Quadricipitem legas apud Ariſtophanem, vbi de Lamacho loquitur, *βάλοι Λάμαχε βλ...* *Γηρυόνη τετραπτίλῳ*. *Virgil. in Pharmaceutria.*

SOL.

Ad verbū ex Macrobio in Sat. lib. 1. cap. 20. TRICEPS quoque Seraphidis imago in numiſmatis quid ſibi velit, in brutorum commentariis ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletiùs explicandum eſt. Tricipitium eſt ex tribus animalibus, quorum in medio eſt Leonis caput vaſtum admodùm, dextera parte Canis applaudibundi blandientiſque, læuâ Lupi, ſupernè calathus inſidet: quæ ſpecies vniuerſa, Anguis ambitu complexa eſt. Qui Solem hinc interpretātur, ex capite Leonis tempus præſens indicari volunt: quòd eius conditio inter præteritum futurumq́; actu præſenti valida ferueńſq́; ſit. Præteritum ex Lupi capite coniiciunt, quòd animal eſt admodùm obliuioſum, obliuio autem de præterito eſt. Futurum ex adblandientis Cane effigie, quod eſt indicium ſpei, quæ nobis ſemper adblanditur: ſpes verò ſemper de futuro eſt. Competit verò Soli temporis conſideratio. Quid verò ſibi velit Serpens, vt Deus ſit, vt temporis author alio commentario ſatis explicatum eſt: alibique oſtendimus huiuſmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinem ſideris commonſtrare, vimque referiſſimam ac opulentiſſimam: quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPI

IVPITER ÆQVVS.

QVAMVIS qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitum ea de cauſa figurari autumnant, quòd omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerum omnium arbitro moderata. Nam, vt optimè Maro, *Rex Iupiter eſſe omnibus idem*. *Virg. Æn. lib. 10.*

DIANA.

ET Dianæ ſimulachrum tribus inſigne capitibus celebratur, quorum vnum Equinum, Caninum alterum, tertium humanum, ſed facie admodùm ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminámque Hecaten, tria virginis ora Dianæ,

dixit. Apud Æginetas tamen vna tantùm facie & vnico corpore fingi Hecaten, talémque apud eos ſtatuā ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenémque primum tria illa ſimulachra inuicem connexa excogitaſſe. Quid verò ſibi velit Equus, Canis & ruſticana illa facies in eo ſimulachro, alibi docuimus. *Vel, vt alij maluerunt, apri, aut ſuisagreſtis, ex Orphæo in Argon.*

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVR verò Ianus quadrifrons pleriſque locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſque, introitus exitúſque dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarúmque menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium: *Epiſtola prima.*

--- Hæc Ianus ſummus ab imo Perdocet.

Ad id etiam ſpectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, quas Græci Latinique Horas vſitatiſſimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: *Variiſque mundum temperat horis.* Et quoniam in horas incidimus, erat apud Megarenſes Iouis ſimulachrum, ſupra cuius caput & Parcæ & Horæ ſtatutæ erant, ea de cauſa, inquit Pauſanias, quòd fata in Iouis omninò poteſtate conſiſtant: Horas verò, quippe quæ nos Anni tempora dicimus, arbitrio ſuo diſponat. Cæterùm quod ad Parcas attinet, Æſchylus Iouem quoque ipſum fato ſubiectum eſſe dicit, ita ſuper eo locutus, *οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην*. Atque hinc fortè Parcæ illi ſupra caput inſident. *Li. 1. Carm. Ode. 12.*

IANI FILIÆ IIII.

CRITOLAVS tertio *τῶν φαινομένων*, Iani ſimulachrum ideò quadrifrontem figurari dicit, quòd filiæ eius quatuor laqueo gulā fregerint, Iani patris deſiderio, quem agricolæ lapidibus obruiſſent: vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis communicato, cùm ij ſuauitate illecti plus æquo hauſiſſent, in ſomnúmque prolapſi diu iacuiſſent, experrecti demùm, venenúmque ſibi propinatum arbitrati, conſurrexerunt in Ianum, eúmque lapidibus oppreſſerunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS MANASSES.

QVINIS verò frontibus neminem præter Manaſſem formatum legi, qui Rex Hebræorum poſteaquàm Prophetam Eſaiam ſuſtulit, quincuplici facie ſtatuam ſibi poſuit, vt longè plura ſe perſpicere indicaret, quàm Prophetæ, qui *Videntes* appellabantur.

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MATHEMATICI, ſi Petri Aponenſis inuenta ſumus admiſſuri, quæ vnde deſumpta ſint, quàmque antiquum ſit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum ſeptem capitibus inſigne, quintodecimo Geminorum gradu ſtatuēre: inde ſignificantes, ſub eo graduum numero in lucem editum Multiſcium fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam eſſe celebrem, quam is non ſit optimè conſecuturus, eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptiſſimum, & inter mortales admirabilem omninò fore pollicentes. *Præſertim forſan in ſeptē artibus liberalib.*

DE COMA.

CAPILLI verò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius poſtulant adſcribi, qui nimirum in Diuinis literis cogitationes, quibus ornatur anima, ménſque contegitur, ſignificare feruntur à venerādæ antiquitatis Theologis: anima enim ipſa cogitationes generat, perinde *Mat. c. 10.*

Ee

Capillorum in Sacris hieroglyphicum.

ac caput ſibi capillos profert, quibus ornetur & obtegatur. Hinc illud, *Capillos capitis noſtri numeratos eſſe*: D cogitatus quippe noſtros omnes Deo pateſcere. Tondere autem ſuperfluas & inutiles cogitationes, ſummouere ſignificat: quæ niſi tondeantur, vel obcæcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentum. Eucherius pilos veterum cogitationum indices eſſe dicit, ideóque imperatum à Moyſe, vt Leuitæ abradant omnes corporis ſui pilos. In Nazaræis autem non tondere, neque quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium eſt, eos cogitatus ſuos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicaſſe, vt nihil in eis ſuperfluum appareat. Nam & qui ſacerdotibus mandauerunt, vt barbam nutrirent, quod in Nazaræorum quandam ſimilitudinem olim Concilia pleraque ſtatuerunt: fieri hoc intellexerunt, vt hi dum barbam capillóſve vel viderent vel attrectarent ſuos, ſui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe ſuos in Deum dirigendos, totum eſſe ſanctum debere ſacerdotem, bono ſemper vti conſilio, & in ſe nihil admittere, quod vel mutare vel ſummouere ſit opus. Quis eſt hic, dicet aliquis, vt laudem Deo demus? Eſto vel nullus, vel quàm rariſſimus, admonitio tamen hæc ſub oculos aſſiduè obuerſata proficere aliquid poteſt, veluti reliqua quoque ſacerdotis ornamenta geſtamináque aliquid præ ſe ferunt ſingula, quæ per hieroglyphicum quæque ſuum, hominem integritatis admoneant. At decies in die vel iuſtum cadere clamitabunt, ideóque tōdendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarum memores identidem ſimus: ſeducere enim ſeipſum hominem, qui ſe ſine peccato eſſe profeſſus fuerit. Atqui ſanctius eſt longéque laudabilius, in eo mentem cogitationémque omnem collocare, ne potiùs peccemus: quàm quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantum ad comam attinet, modum his moribus Gregorius ſapientiſſimè præſcripſit, qui quarta & vigeſima libri primi epiſtola, capillos ipſe quoque in capite ait exte- E riores cogitationes indicare, & præſentis vitæ curas exprimere: quæ quidem ex negligenti atque torpeſcente ſenſu coortæ, quia minùs opportunè prodeunt, nobis quaſi non ſentientibus pullulant. Igitur aliis qui præficitur ſacerdos, neque prorſus debet ſolicitudines exteriores à ſe proiicere, neque illis multùm inhærere Coma itaque nequaquam deglabretur, ſed ne immoderatiùs excreſcat, diligenter attondeatur. Quòd verò de non abradenda in rotundum, facie capillorum, lege prohibitum eſt, vel, vt Septuaginta reddidêre *σισόην*, facere more barbarico, quod nonnulli denſioris capilli tædio factitant, ob Paganorum inſtituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

Leuit. c. 19.

SERVITVS.

Serui Agrippæ Poſthumi factum.

CÆTERVM raſitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu ſeruitutis indicium fuit. Ideóque Agrippæ Poſthumi ſeruus nomine Clemens magna auſurus, vt pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omninò ſimilis erat, ſeſe ferret, & res nouas in repub. concitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontorium vectus ignotis ſeſe abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbámque promitteret: nam ſerui caput raſitabant. Apud Ariſtoph. Auibus, Piſtetherus admiratur Poëtam, qui ſe Muſarum ſeruum dixerat, comatum eſſe. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de ſe futurum dicit Amphitryone ſeruus Soſia, F

Vt hodie abraſo capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

Artem. li. 1. cap. 22. Lacedæmoniorum mos in bello.

ONIROCRITÆ frontem capillis glabram imaginari, indicium eſſe autumant liberationis à moleſtiis & impedimentis. Quin & caluitium ipſum, accerſitis in iudicium, aut ſupplicium timentibus, effugium oſtendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iuſſerunt, vt longè tutiores in bello eſſent, adimeretúrque hoſti facultas in pugna capillum apprehendendi. Nam & barbam etiam eâ de cauſa, præter Græcorum aliorum morem, raſitare conſuerunt. Quòd ſi fugam meditarentur, inſtabat à tergo vinculum atque anſa, quo capi poſſent, atque ita præ capturæ metu deſtinatiore animo conſiſtebant, aduerſique dimicabant. Pollux Euboicos opiſthocomas vocatos ait, & Hectorem Timæus ea per terga fuſa coma inſignem deſcribit, id quod Abantes primos omnium excogitaſſe Homerus tradit. Idem Homerus *καρηκομόωντας* Græcos ea de cauſa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quód moris eſſet apud Græcos comas nutrire, in ſignum fortitudinis: Theſeáque primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dediſſe.

MOLLES.

Æn. lib. 4.

ALIOQVI coma tā apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei ſemper ſignum fuit: comatum enim puerum Græci probri cauſâ dicunt. Et Cicero paſſim, capillum nunc compoſitum & delibutum, nunc comptum & madentem, nunc calamiſtratam in vnguentato Conſule comam inceſſit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia ſuffultum mitra.

A

DE SEMICRINITO CAPITE.

OSIRIS non ſemel dicendus eſt nobis, tot & tanta fuerunt ea quæ ſuper hominis celebritate veteres memoriæ prodiderunt, dum commentum alij, hiſtoriam alij conſectantur: veluti de ſemicrinito eius capite varia traduntur.

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

Oſiridis ſimulachrum

NAM eam effigiem in Oſiridis memoriam fieri author eſt Xenophon quiſquis ille fuit qui ſcripſit Æquiuoca, quo nonnulli peregrinationem eius oſtendere interpretantur. Ita verò habebat ſimulachrum huiuſmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi ſinerentur, vt alteram oris partem omninò cooperirent. Cauſam hanc afferunt: quòd toto expeditionis tempore, quo Gigantas bello perſecutus eſt (id decennium in Italia fuiſſe ferūt capillum & barbam nutrierit, quam mox in Ægyptum reuerſus depoſuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutrirent. Superioribus annis facies huiuſmodi dextera parte capitis crinita, læua abraſa, Viterbij antiquo lapide viſebatur, egóque apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia inſignem, marmoreum capitulum vidi à ſiniſtra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

Artem. li. 1. ca. 22.

Artem. ibi.

B CONIECTORES (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dictata magnam cum Ægyptiacis hieroglyphicis ſimilitudinem habent) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, oſtendere aiunt mares conſanguineos extingui debere, quòd ſi nullos habuerit, damnum nihilo ſecius aliquod extimeſcendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

Artem. lib. 1. cap. 18.

SI verò læua capitis pars ſine capillis eſſe viſa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas, ſi quas habet conſanguinitate iunctas, interituras oſtendit: Si nō habeat, alicūdè damnum omninò obuenturum: cognatorum enim hi ſignificatiuum caput conſtituunt. Dexteras verò partes mares, ſiniſtras fœminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantùm opinione, ſed & Medicorum & Philoſophorum & Aſtronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIÆ.

QVI demum Oſiridis rem curioſiùs interpretantur, Solem aiunt apud Ægyptios Oſiridis nomine acceptum, & manifeſto naturæ ipſius argumento læuas partes abraſas oſtentare, dexteras verò hiſpidas. Nam quo tempore dexteras, hoc eſt, Septentrionales mundi partes inambulat, virent omnia, herbis, fruticibus, arboribúſque tum pubeſcentia, tum hiſpida: quo in læuam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

Ibidem.

C OCCIPITIVM verò caluum, vt iidem Coniectores opinantur, ſenectutem indicat inopem & infelicem.

IACTVRA.

Ibidem, ad verbum.

QVÒD ſi toto capite caluitium eſſe viſum fuerit, amiſſionem eorum quæ ad vitæ ornamēta pertinent, præmonſtrari tradunt. Quin & abradi caput, niſi ſacerdotes ſint, aut ſcurræ, aut quòd id facere conſuerint, malum protendit, bona quippe eorum vi auferenda, nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen: quòd moris ſit naufragio facto capillum deponere, neque non à morbo conualeſcentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

QVÒD verò ſacerdotes Ægyptij quotidie raſitabant, neque vllum capillorum veſtigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè ſignificare volebant ſuperflua omnia ſummouenda: cuiuſmodi ſignificatum habetur XXI. Deuteronomij: vbi ſi mulierem quis ex hoſtico viderit approbaueritque, ita vt eam vxorem ducere concupiſcat, iubetur inter alia caput eius detondere, vnguéſque præcidere: hoc eſt (vt Cyrillus interpretatur) ſi quid in profanis diſciplinis deprehēderimus, quod approbemus, idque in vſum noſtrum transferre cupiamus, dandam operam, vt ex his, quæ ſuperflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

Coma Sāſonis quid ſignificet, & Dalida amor.

IN diuinis denique literis multa leguntur de Samſonis coma, quam ſtudioſiſſimè nutriuerit: proptereà quòd dum ea capiti eſſet applicita, quò diffuſior erat, eò ipſe viribus valentior, & ad iniecta

qualibet vincula diſrumpenda robuſtior efficiebatur: ea verò detonſa, deficiebat viribus, & toto ro- D bore deſtituebatur. Intelligitur verò Samſon Nazaræus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religioſiſſimè, vti dictum, nutriebat, per quam ampliſſimæ virtutis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc eſt, intellectum noſtrum decoret: quæ quò magis excreſcit, eò fortiores aduerſus aduerſarios motus efficimur. Per alienigenas, qui vincula contendunt inijcere, humanos affectus & concupiſcentiæ vim intelligimus: id enim innuunt preces ſacræ, dum parci nobis ab alienis ſupplicamus. Quòd ſi eueniat, vt humana victi fragilitate mulieris Dalidæ, hoc eſt, corrupti ſenſus amore corripiamur, declinamus in ſomnum, & in eius gremium obdormiſcimus, obliti ſcilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti deſides ignauique, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc eſt, voluptatis inſidiis illecti ſpiritus fortitudinem amittimus, & in hoſtium ita poteſtatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quàm rerum humanarum cura: aut enim ſimulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quapiam lue moleſtationéque malè affectus, aſſiduè laborat. Vbi verò reſipiat (id enim eſt vbi expergefactus fuerit) errorem agnoſcit ſuum, pœnitentiáque adductus amiſſam ſtudet comam reparare, paulatímque vires ita reſumere, donec priſtino recuperato robore, peccato iam moriturus, cum vniuerſo inimicorum conuentu exitialem in ſe ruinam trahat, extinctáque omni cupiditatum & vitiorum manu mundo etiam ipſe moriatur.

DE CANITIE.

SENECTVS.

E

Hæc à Suetonio in Galba cap. 10.

SVPERVACVVM videtur, per canos ſenectutem locorum vbique ſignificatam dicere, ſed illud commemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc ſententiam oſtenta olim præmonſtrauêre. Galbæ ſiquidem, cùm is prouinciam Hiſpaniam Tarraconenſem ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è miniſtris acerram tenenti capillus repentè toto capite caneſceret, quod rerum mutationem ſignificare Aruſpices reſpondêre, ſucceſſurúmque iuueni ſenem. Nam is Neroni Claudio ſucceſſit, qui alterum & XXX. natus annum ſublatus eſt, ipſe tertio & ſeptuageſimo ætatis anno Imperium adeptus. Sedenim Coniectores ominoſum habent, ſi vel puer vel adoleſcens in ſenem mutari ſibi viſus fuerit: mortis enim propediem affuturæ ſignum hoc volunt. Neque lætum eſſe, ſi contrà ſenex fieri ſe puerum imaginatus fuerit: portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocumentum afferat: propterea quòd, vt Homerus ait,

Aduerbum ex Artemidoro libr. 1. cap. 16.

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

DEVS PATER.

Quare Deus canitie pingatur.

INVENIES in Diuinis literis Deum viſenda canitie figuratũ, vt apud Danielem: *Capilli capitis eius quaſi lana munda.* Angelos hinc Eucherius, & albatorum multitudinem ſignificari tradit. Alij ad humanæ naturæ ſimilitudinem transferentes, ideò fieri autumant, vt dierum antiquitas inde ſubinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de cauſa libentiùs adnotaui, quia ſcio eſſe pleroſque, etiam quantiuis pretij viros, qui Deum patrem ea canitie inſignem pingi nequaquàm approbent. F

DE BARBA.

DE barba verò aliis atque aliis temporibus, apud alias & alias gentes varia ſemper fuit inſtitutio, neque conſtans vnquàm vſus. Verùm de ritibus nunc dicere ſuperſedebimus: quòd materiam huiuſmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, vbi rationes explicuimus, cur ſacerdotibus comam nutrire vetitum ſit, barbam verò abradere non concedatur. Verùm hic ſignificata tantùm proſecuturi ſumus.

VIR.

VNVM ergo atque id præcipuum eſt barbæ hieroglyphicum, vt virilitatis indiciũ ſit. Nam etſi alia ſunt ſigna quæ marem à fœmina ſecernunt, quia tamen plerique viri dicuntur effœminaſcere, mulierésque identidem virum induçere: barba viri illius ſignum apud veteres habitum, qui non ſexu, ſed virtute ipſa longè aliùs à fœmina reperitur. Nam & mulieres ſi quæ virtutem hanc conſecutæ ſint, viriliter agere dicuntur. Vnde Horatius de Cleopatræ animis ait: *Nec muliebriter expauit enſem.* Quòd verò virum barba ſignificet, multa Sapientum dicta teſtantur. Nam barbam ſe ideò geſtare Diogenes reſpondebat, vt ſe virum eſſe ſubinde recordaretur. Haliabas & plerique philoſophi admodum clari, barbam dixêre viris à natura ornamenti dignitatiſque cauſa contributam. Inde Artemidorus, filios tantum ornamenti patribus afferre dicit, quantum ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianum, tam deforme putat eſſe ornatum barbæ auferre viris, quàm Leoni iubas attondere.

D. Laërtius in Diogene.

Arte, libr. 1. c. 32.

A Theſea perhibent tondere barbam nunquàm voluiſſe, vt virtutem ipſe ſuam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus anteriorem capitis comam Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tã multa ſunt, vt ſi omnia complecti velim, nunquam habitura ſint finem. Ad noſtra igitur reuertamur. *Sed nec radetis barbam*, inquit, *qui Dominus eſt*: vel, vt Septuaginta. *Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis noſtræ ſignum eſt barba*, Hieroſolymitanus ait Heſychius. Neque enim eſt congruum, virtutes, quarum barba ſymbolum gerit, corrumpere, agentes nos non ſub vero, ſed ſub falſo & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regum, vbi Hanno Ammonita nuntiis Dauidicis, qui de patris obitu Regem conſolaturi aduenerant, barbas abſtulit ad ignominiam, hiſtoriam ad myſticum ſenſum deducentes: Hannonem iniurioſum diabolum eſſe dicunt, qui ſubinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc eſt, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum: quia ſcilicet virum indicat. Atque vbi Dominus XXI. Leuitici cap. repetit ad ſacerdotes filios Aaron: *Non radent caput, neque barbam: Caput & barba*, ait Heſychius, *ſapientia eſt, & perfectionis noſtræ ſignum.*

Leuit. ca. 9.

2. Samuel ca. 10. ver. 4.

ORTA SENESCERE.

CVR verò intonſa ſemper barba ſit Æſculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis paſſim oſtentetur, capillo eius tantummodò luxuriante, hieroglyphicum Philoſophi ſic explicuerũt. Nimirum ille rerum author viridi ſemper fruitur iuuenta, verùm omnia quæcunque generantur, in ſenium ocyùs aut ſeriùs vergũt. Sed quamuis ita paſſim barbatus Æſculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen ſimulachrum eius imberbe ex auro & ebore con- B fectum fuiſſe, Pauſanias tradit.

Pauſ. in Gorinthiacis ait hoc ſimulachrũ fuiſſe apud Phliaſios.

IMPERITIA.

FACERE mihi videtur ad inſtitutum negotium (vt id etiam addamus) quòd ſacerdotes illi imperitum hominem, eumque præſertim, qui vniuerſum vitæ tempus domi ſeſſitarit, nec aliorum mores hominum peregrináſve vrbes inſpexerit, vt ita rerum ignarus ſit, ne rei cuiuſpiam rationem norit, non amicitiæ, non hoſpitalitatis iura ſuſceperit, ipſe quis ſit, vtrùm ſit, an non ſit, id quoque neſciat, per aſininum caput humano appoſitum trunco ſignificabant. Aſinum enim eſſe imperitiæ hieroglyphicum, ſuo ſatis commentario declaratum eſt. Solitos verò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus inſignire, prout hoc vel illud animal alia atque alia præ ſe ferebat ſignificata, teſtimonio ea multa ſunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc vſque diem monumenta ſuperauerunt, quorum intellectus ad ſimplicium ſignificationes referendus eſt. Hæc enim hoc loco perſequi, infiniti laboris eſſet, & reliquis commentariis de animalium ſignificationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

C ADIVNCTA capiti ceruix eſt, ita vt caput rarò ſine ceruice proponatur. Ea autem, vt ſola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominum mores ſecuti, aliquid etiã ſuper ea referemus. Neque enim fruſtrà illa modò mollis atque ſummiſſa, modò rigida erectáque, ſed veluti ex habitu geſtúque aliquid præ ſe fert quod omnibus manifeſtum videatur, ita non indiligenter veteres ſua inde ſignificata deſumpſêre.

Hoc eſt, poſterior colli pars, nam anterior gula dicitur.

SVPERBIA.

IN Diuinis ſanè literis pro arrogantia atque ſuperbia ceruix accipitur, quare Pſalmo trigeſimo ſupra centeſimum, *impiorum conciſas ceruices* legas, pro edomita ſuperbia: Quamuis eo loco non deſunt qui *Funes*, hoc eſt, *Vincula* legendum aſſeuerant: quæ ſcilicet iniecturos ſe minitabantur. Pro elati verò ſigno: *Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.*

FEROCITAS.

NOSTRI ferocitatem per ceruicis hieroglyphicum exprimere maluerunt: vnde Horatius in Epiſtolis:

—*At vos* *Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat.* *Indomita ceruice feros.*

Et elatæ rigidæque ceruicis homines phyſiognomici ſuperbos eſſe dicunt. Et apud Eſaiam cap. XV. contumax huiuſmodi vitula, ſternax, & indomita, pro ingenij noſtri documento notatur. Et Pſalmo 28. ſupra centeſimum: *Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum.*

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, vt illud in Verrem: *Tamen ſi qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cùm Prætor adſit contra voluntatem eius iudicare*, & huiuſmodi pleraque.

SVMMISSIO.

COntra verò ſummiſſum animum, appoſito iugo ſignificat, eſtque hieroglyphici huiuſmodi metaphora apud ſcriptores vſitatiſſima. Cicero in Ant. *Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad vrbem adducere, & eas in ceruicibus noſtris collocare cogitat.* Et de natura Deorum: *Itaque impoſuiſtis in ceruicibus noſtris ſempiternum dominium.* Abſque iugi verò ſigno in obſequij ſignificatum vitula eſt Oſeæ 10. quæ trituram amare docta, ſupra Ephraemei colli pulchritudinem tranſitura ſit.

DE DORSO.

CERVICI ſubiicitur dorſum. In dorſo gibber eſſe ſolet. Gibberoſus homo hieroglyphicum eius eſt, qui, vt in Diuinis literis habetur, reiicitur à ſacris, eúmque ſignificat, qui flagitiorum ſarcina oneratus eſt, neque tamen errorum aut delictum intelligat ſuum: vtpote qui non videat manticæ quod in tergo eſt. Vide verò illud, *Quid operatur gibberoſus quaſi rectus?* ab Rege Iſraël dictum in Regem Syriæ.

FVGA.

DORSVM autem fugæ manifeſtum eſt hieroglyphicum. Vnde 1. Regum, vbi de Dagonis idoli caſu ſcribitur: *Arca Domini iuxta locata, noctu fractum diſſiluiſſe, maneq́; dorſum eius tantùm inuentum*, quod indicium fuit, veri numinis aduentu falſum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, perſequentibus dorſum dant. Eadem ſententia in Pſalmo ſcriptum: *Quoniam pones eos dorſum*, hoc eſt, *coges eos arrepta fuga dorſum obuertere.* Id noſtri dixêre: *Terga dare.*

Pſalmo 20.

DE HVMERIS.

VIRES.

HVMERI dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucher. ait, in Sacris literis indicant. Vnde Propheta, cùm magni arcani onus crucem ipſam geſtandam prædiuinaret: *Poteſtas*, inquit, *ſuper humerum eius.* Cicero de Senectute: *Cùm humeris Bouem ſuſtineret viuum.* Et Orat. pro Flacco: *Reſpublica quam vos vniuerſam in hoc iudicio veſtris humeris, veſtris, inquam humeris, Iudices, ſuſtinetis*, & ita ſæpiùs.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER OCVLOS, AVRES, NASVM, OS, ET IN EO PARTES, SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSTERTIVS.

FACILE meminiſſe potes, honoratiſs. Patrue, quarto ab hinc menſe cùm Venetijs eſſem, téque viri illi clariſſimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adiiſſent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentem inſpecturi: quænam illa fuerint, quæ ſuper oculis ex totius antiquitatis eruditione repetiſti, quæq; illi ad propoſitum argumentum addidêre: quid ſuper auribus, quid ſuper ore & eius partibus examinarint. Nam cùm tu diem, ob eorum amicorum conuentum, & tam variam rerum eruditionem inſpectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundiſſimos recenſuiſti. Comperimus verò te in honeſtiſſimo ſtudioſorum cœtu Pindari oracula interpretantem, fortéque locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ, μαςδὰ ἢ τέρψιας ἐν ὄμμασι θεῶν πέσῃ. hîc tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ ſtatuerit in oculis ſedem, diſſeruiſti. Geſtit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: Lætitiam ſcilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios ſignificari, in iiſq́; iucunditatis præcipuam eſſe ſedem, quia gaudium ſe primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remiſſione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atque, vt noſtri aiunt, eos nimis argutos: quemadmodum animo affecti ſimus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos eſſe tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidémque animum introſpici: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium dictitarunt. Vſqueadeò verò totam corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris Philoſophi, totius corporis curatione opus eſſe dixerint, ſi quis oculis mederi vellet: quòd ſi corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subieciſti mox: Eſſent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorum hieroglyphicis: ſed ne vos κατὰ πάρεργον importunè demorer, reliqua Pindarica proſequar. Imò, reſpondit Ranerius, peropportunè Vrbane pater, in hunc ſermonem incidiſti, vt de literis Aegyptiacis loquere. Nam per totum heſternum atque hodiernum diem hoſpites hoſce meos Leonicenum atque Leonicum fatigaui, ſuper huiuſmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditiſſimè, tanquam ſacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad ſingulorum partes faceret, hærere ſe aqua in pleriſque ingenuè profeſſi ſunt. Cauſa autem huius inquiſitionis erat, quòd tabulæ cuiuſdam ob antiquitatem admirabilis exemplum ad me Roma miſit Bembus meus, obeliſcorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur: quas quia ex Aegypto olim aduectas manifeſtum eſt, tuq́; Aegyptum peragraſti, vbi magna eſt inſcriptionum huiuſmodi copia, & quæ tua ſemper fuit in antiquitate omni cognoſcenda cura, ſtudium, & diligentia, putamus te rerum huiuſmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus, qui materiam hanc tractauit, ſed codicem huiuſmodi, quamuis ab Aldo noſtro publicatum, plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtique Aldi, viri diligentiſſimi negligentia, ſed exemplarium vitio, quæ rariſſima reperiuntur, atque ea in damno omnia. Eáque de cauſa nunc ad te conueneramus, ſi quid horum noſti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cœpiſti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hîc tu: Grauiſſimum viri optimi onus ceruicibus meis impoſitis, cùm pauca admodum ea ſint, quæ præſtare poſſim, vt veſtro reſpondeam deſiderio: ſiquidem argumentum hoc in tot pyramidum, & inſcriptionum antiquorum memorijs, quas non in Aegypto tantùm, verùm & Romæ, & pleriſque alijs in locis aſpexi, me quoque diu multúmque torſit, cùm rerum harum obſeruationes apud ſcriptores diligentiſſimè conquiſierim, interpretationes autem præter leuia quædam, nuſquam repererim, eáſque tantùm velùti quodam indicatas, vt aſſeritis, Niliacique opuſculum, in quo talia promittuntur, lemmata ſummatim quædam attigerit, atque ea qualiacumque ſint, in manus noſtras corruptiſſima peruenerint: quare, vti dicebam, quid ſuper hac re polliceri poſſim, quod ſatis vobis faciat, non habeo, pudórque nō minimus me abſterret, de ſecretioribus literis apud eos loqui,

quos nihil, quod ſciri poßit, ignorare, compertiſſimum habeam. Ne tamē ruſticitatem vllam induiſſe videar, quæ pauciſſima mihi cognita ſunt, proferam: ea ſpe, vt à vobis & meliora & reconditiora ſim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus in excuſationibus quantumuis honeſtis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare poſſum, quando ita vos iubetis, vt in memoriam venerint, explicabo: quod eo libentius facio, quia dum vos chariſſimas animas conſpicio, ſuccurrit illud Euripidis: D

ὄμματ᾽ ἀνδρὸς φωτὸς βλέπειν γλυκύ.

Suaue eſt viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

Varia iuſtitiæ epitheta. Iuſtitiæ oculus. Hoc à Gellio li.14.c.4.

APVD Ægyptios ſacerdotes primùm omnium Iuſtitiæ ſeruatorem per oculi patentis hieroglyphicum ſignificari compertum eſt, frequénſque dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iuſtitiam Speculatricem atque Vindicem appellat. Chryſippus oculos iuſtitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus ſit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honeſto deflectere. Illud etiam noſtis ex Diphili Comœdia:

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ᾽ ὁρᾷ,

quod Nepos meus ita reddidit:

Eſt qui tuetur cuncta iuſtitiæ oculus.

Apud Epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicêre, pulcherrimum habemus pentametrum:

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα.

quod Nepos idem:

Cernunt omnia quæ fiunt lumina iuſtitiæ. E

Iuſtitia oculus.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iuſtitiæ oculum atteſtantur. Orphei quoque id de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iuſtitiam in primis veteres dedicaſſent. Vnde Bithynni, quod ſcribit Arrianus, iudicia ex aduerſo Solis ſedentes exercere conſueuerant. Et veteres Theologi iuſtitiam prodidêre, vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniáque, veluti Sol ipſe omnium moderator eſt, dirigere.

MODERATOR.

Ad hoc Macr. in Som. Scip. c.20. Oſiris etymon.

MARCVS Tullius veſter Solem mundi *Mentem & temperationem* appellat, Scipionis ſomnio: Et vetuſtiſſimi illi ſacerdotes moderatorem hieroglyphicè ſignificaturi, oculum & ſceptrum facere ſoliti ſunt: nunquam in ſceptro ipſo ramuſculos complicare, vt in complexum coëuntes oculi ſpeciem in medio ſpectandam informarent, eaque ſpecie Oſirin, quaſi multoculum dicere vellent, intelligebant. Nam os Ægyptiaca lingua, multùm: IRI verò oculum ſignificat, cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iſide & Oſiride, neque non Euſebius meminêre.

SOLIS VIS.

Oſiridis imago.

IMAGINEM enim Oſiridis apud Plutarchum fulgenti admodum amiculo veſtitam habemus, ex quo Solis vis intelligebatur. Apud Euſeb. ἥλιον μὲν τὸν Ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως.

Hinc Homericum illud: F

ἠέλιός θ᾽ ὃς πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἐπακούει,

Quem ſecutus Maro dixerit:

Sol, qui terrarum flammis opera omnia luſtras.

Æn. lib. 4. Natalis Comes libr. 2. ca.2.

Illud verò non ignoratis, eundem eſſe Oſirin & Dionyſium, vnde Eumolpus:

ἀστροφαῆ Διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρωπόν.

CVSTOS.

QVINETIAM ab officio in vniuerſum corpus præſtito, cuſtodē ex oculo hieroglyphicè ſignificari comperimus. Vnde oculos nōnunquam geminos totidem capitibus incumbentes aſpeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos verò diuinitatem præ ſe ferre manifeſtum eſt. Maximè verò admirandam eſſe cuſtodiam, quam oculus pupillæ præſtat, ex Euthymio didicimus: ſiquidem Pſalmo XVII. philoſophatur, *Tunica ſuper tunicam:* & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & tranſlucida ſunt, ne vllam pupillæ, quæ ſuaptè natura humida eſt, ac perinde mollis, inferant aſperitatem: alia verò exteriùs craſſiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus eſt ſemicirculis diſtincta, vt pulueris atque aëris incurſum & paruula quæque animalia in oculos inuolare ſolita, repellat atque ſummoueat. Quin pilis etiam vallatæ ſunt, vt ſudorem propè fluentem aliò auertant, neque in oculum influere permittant. Acutum enim & ſalſum ſudorem eſſe, ac perinde moleſtum & cruciabilem, ſi oculum attigerit, futurum.

DEVS.

DEVS.

Oculum mūdi Deus quo modo.

A PRÆCLARA autem illa ſunt, quæ de Deo ipſo per figuram nuncupationémve oculi commonſtrato, intelligebant veluti ſcilicet in minori mundo oculi ſunt articulorum omnium præſtantiſſimi pulcherrimique, ac omnium actuum moderatores, ita Deum illum Opt. Max. mundi oculum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formoſitate trāſcendere, omniaq; gubernare, atque, vt ait Apoſtolus, nihil eū latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta ſint, atque ita bonos & malos ſpeculetur, &, vt quæ pro facie ſunt homo videt, ita quæ deliteſcunt in imo corde proſpicit Deus, & perſcrutatur. Hinc eruditorum opinio eſt, θεὸν, ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι dictum, quippe quòd omnia proſpiciat, vt inquit Eucherius, quique oculi in Diuinis literis Deo attribuuntur, eius ſunt ſignum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum ſit. Cyrillus lib. IX. Apologiæ, qua Iuliani Apoſtatæ maledicta cauillationéſque in pietatem noſtram refellere aggreſſus eſt, vbi ille Moſcos ænigmata reprehēdit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuiſſet, is omnes qui antiquitùs habiti ſunt ſapientes, huiuſmodi inſtitutionis genere vſos indicat, cúmque Ægyptios memorat, eos dicit per oculum: & adiectum ſcipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluiſſe: quippe ſummam ſuper omnia naturam, quæ ſcilicet omnia conſpiceret, ac omnium dominaretur. Per Sceptrum enim paſſim Regiam intelligi dignitatem. Quinetiam abſque oculi pictura pleroſque veterum reperimus Deum per ſtantem baculum figuraſſe. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei ſigno deſumpſiſſent, eam afferunt rationem: oculum humanum miſtura ſuæ materiæ aliquid lucis poſſidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum eſt, vt per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio Imperatori contigiſſe prædicant. Et ætate noſtra Marcum Antonium Sabellicum, dum apud nos Græce diſceret, de ſe affirmantem audiui, quotieſcumque noctu excitaretur, aliquandiu & libros & inſtrumentum cubiculi vniuerſum liquidiſſimè diſcernere ſolitum. Quo conſtituto, congruum identidem erit, vnicum ac primarium illud lumen, quod omnem ſupereminet lucem, cùm ſit ditione fulgentiſſimi ſplendoris potens, eiúſque omninò dominus, pro luce meritò nominari, cum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum, figurari.

Ad Hebr. cap.4.

Macrob. li. 1. cap.21.

Xiphilinus è Dione in Tiberio lib. 57.

B

ANGELI.

QVATENVS verò noſter oculus, licet alicuius ſit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, ſi videre velit, eum Diuos, ſiue Angelos, ſiue, vt veteres plurimùm dicebant, Genios referre autumāt: qui quidem ſine ſuperioris luminis, hoc eſt, Dei ipſius irradiatione, obire per ſe proprium munus intelligentiæ nequeant: intellectum enim quaſi oculum videri, qui non ex ſe, ſed lucis participatione videt. Oculum porrò, hoc eſt ipſum intellectus vigorem, non omninò eſſe ſimplicem, alioqui aduentantis lucis compoſitionem concretúmque minimè pateretur. Hinc communis eſt authorum ſententia, conſtare Angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquiſitione elucidari deberet, niſi ſolam hieroglyphicorum commentationem mihi demandaſſetis.

SERMO.

Sermo dupliciter conſideratur.

VT cœptum igitur proſequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus eſſe ſermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, ſermonémque ipſum dupliciter conſiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatem à natura conſecuti ſumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguam inflectimus, & in proprio artem & elocutionem adhibemus. Simplicem itaque ſermonem illum per linguam tantùm figurari: ſed ſi cultum & elegantiam acceſſiſſe innuere vellent, linguæ oculum ſubſanguineum ſubiiciendum. Vigorem enim in eo quendam ita oſtendebant, aut animæ principatum, cuius in ſanguine ſedes eſſe fertur. Sic autem perfectos animæ ſermones effinxiſſe viſi, ſimilitudine à nobilitate ſumpta: quæ vt præcipuè oculis ineſt, ita etiam ſermoni congruit: caſuum quippe multiplici deſinentia, pronunciationis varietate, accentuum tenore, alio atque alio oris, ac totius demùm corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus.

C

CONTEMPTOR DIVVM.

ALICVBI videmus in ſolea inſculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo ſubiecto, & ad eius obſequia parato, poſuerunt: quod ego aliorum iudicio reliquerim. Scimus nos ſoleam ſimpliciter calcandi ſupprimendique indicium eſſe, ipſo vno, quod ſatis eſt, Virgilio dicente:

Atque metus omnes, ſtrepitúmque Acherontis auari
Subiecit pedibus.

Ideóque diuûm contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, videri conuenientius.

FAVOR.

Verbi. Aſpicere, hieroglyphicum.

NEQVE deſunt qui oculum fauoris & beneficentiæ ſignum dicant, & in ſacris verbum *Aſpicere*, ſignificare ſe propitium & benignum oſtendere. Videmus enim apud Maronem, vbi Iupiter

Libiæ

Libiæ defixit lumina regnis, Reginam ritè quietum accipere in Theucros animum, mentémque benignam. Contrà verò de Pallade acriter irata, *Diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat.* Hunc verò fauorem, qui D
Æneid.li.1. per oculum indicatur, Theologi noſtri Gratiam vocãt. Vnde quos Deus aſpicit, fortunari: quos auerſari videtur, derelinqui, & infelices eſſe profitemur. Et quoniam nutus plurimùm in palpebris conſi-
Ibid. libr.1. ſtit, ſunt qui palpebras attributas Deo locutionis eius, quæ in Diuinis literis habetur, hieroglyphicum
Pſalm.10. eſſe dicant. Vnde de incomprehẽſibilibus eius ſacramentis atque iudiciis, diceret Eucherius Pſalmo, dictum: *Palpebræ eius interrogant filios hominum.* Hieronymus quoque iiſdem verbis, palpebras (ait) incomprehenſibilia iudicia Dei eſſe, eodem citato verſu.

CASSVS LVMINE.

Hinc fortaſſe illud allegoricũ lib. 2.Reg.ca.5. Cæcus & claudus nõ intrabunt templum.

Iulianus Apoſtata.

IN Diuinis literis, vt hoc ſubiiciamus, obcæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullam habet cognitionem, neque vllam veritatis lucem intueri poteſt. Quod verò Aſſertor noſter ait de oculo, qui mentem infeſtet atque ſeducat, eruendo: ineptè quidam, imò impiè atque Iudaicè carneum oculum te ipſa effodiendum abiiciendúmque intelligunt: vnde nonnulli, nacta hinc calumniandi anſa, in Chriſtiani iugi ſuauitatem, oneriſque leuitatem, dura nimis præcepta Chriſti vocauerunt. Cæterùm ſi tam ſtupidi ſunt, vt Euangelicæ lectionis ſenſum non intelligant, ſciant Chryſoſtomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probóſque alios pleroſque omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis pernicioſa ſit conſuetudo, dum vel exemplo, vel etiam adhortationibus abducere nos à bonis moribus, & à vitæ integritate conniţuntur. Omnia enim fatemur amico deberi: ſed vſque ad aras. Atque hîc ſubticuiſti, mi patrue, profatus tantùm, ne reliqua proſequerere, honorem habere te auribus grauiſſimorum hominum, cùm lepidè THOMÆVS coniectari ſe profeſſus eſt, cur tibi E
tacendum imperaſſes: addens in explicanda rerum natura, obſcurioribúſque ſcriptorum locis in lucem eruendis, ſibi, vtpote viro Philoſophiæ ſtudiis dedito, nullam eſſe debere verecundiam. Nam tu, inquit, oculum amoris laſciui etiam eſſe ſignum ideò dicere noluiſti, ne Venerem ex obſcœno carmine lumine eſſe pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereum huiuſmodi oculum ex Heſiodi Theogonia proferre: hunc enim, vt noſti, Poëta vetuſtiſſimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quaſi laſciuiæ amoriſque plenum, & mobilitate lubrica quoquo ſe facilè vertentem, hominiſque mentem, in quem inſpexerit, tenaciſſimè complicantem, ſumpta Heſiodani vocabuli à clauiculis vitium metaphora, quaſi aſpicientes laqueis & vinculis deuinciant atque conſtringant. Hic tu, Patrue: Scio quid me de-
Oculus Venereus. ceat. Sed ea potiùs de cauſa finem feci, quòd nuper prælegendo, & nunc dicendo, laſſulus mihi videbar: quare niſi vobis graue eſt, vos reliqua proſequimini, ὑμῶν φέρτεροι ἐστὲ κρίνειν καὶ λέγειν. Hîc Thomæus multa de te honorifice locutus, admittendam laſſitudinis excuſationem dixit. Vt verò dictionem tuam proſequeretur lepidus ſenex, multa ſuper amore ex Muſæo & Platone diſſeruit: quemadmodum is ex pætis amati corporis oculis in amãtis pupillas inuolet, ibique aperta ſibi via in medium vſque cor penetret atque tranſiliat, ſiue ſpiritus, ſiue ſanguis ſit tenuiſſimus, qui corpus in alienam tam lubricus illabatur: idcircóque ſignatè admodùm inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicum fieri ex oculo ſubſanguineo, obſeruatum ab iis, qui Phyſiognomiæ ſcientiam tradidêre, quare apud Lucianum de laſciuo & admodùm improbo adoleſcente dictum, habuiſſe eum
Subtus ſanguinem habentem oculum. ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neque temerè Ouidium inter laſciuiæ ſigna poſuiſſe, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc ſunt carmina:

Cùm tibi ſuccurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas. F

LIBIDINOSVS.

ITAQVE ſi hominem Veneris vſui intemperanter deditum ſignificare quis voluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingendos, quarum pili tunc defluere incipiant, cùm res Venerea cœperit exerceri: eóque magis decidunt, quò amplior accidat eius rei vſus.

PRÆSTANTIA.

ADDEBAT denique ad ea quæ de amore aut pulchritudine, aut alia quapiam charitate quæ affectuum excitet, diſſeruerat, oculum eſſe vbique hieroglyphicum, rei quæ maximè præ-
Siciliæ oculus. ſtet, quæque cariſſima omnium habeatur: Catullianáque illa tot
Ad Liciniũ Caluũ. exempla, quæ toto paſſim opere comperiuntur, rei locupletiſſimum facere teſtimonium. Sed quòd inſularum peninſularúmque omnium ocellum dicit, ex Pindaro deſumptum, qui Agrigentum Siciliæ oculum vocet, Olympiis, ode ſecunda, σικελίας τ᾽ ἔσαν ὀφθαλμός. Atque in hanc ſententiam Tullius: *Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt.*

VITA

A

VITA MORS'QVE.

PER adapertum autem oculum hieroglyphicè Vitam ſignificari, veluti per eum clauſum, Mortem. Hinc apud Homerum totiens, *Intueri Solem*, pro *Viuere*, hinc *Claudi lumina*, apud eundem, neque non apud noſtros vbique, pro *mori*. Oculos enim morientibus operire, ruſúſque in rogo patefacere, Quiritum magno ritu ſacrum fuiſſe legimus: ita more condito, vt neque ab homine ſupremum eos ſpectari fas eſſet, & cœlo non oſtendi nefas, authore Plinio. *Pl.li.11.c.37.*

METEORA.

IAM & monoculos Cyclopas hieroglyphicè confictos ea de cauſa, quòd eorum officium circa fulgurationes, & fulmina, & huiuſmodi alia verſari commentum fuit: quæ quidem in aëre fieri manifeſtum. Aër autem cùm in medio ſit ſitus, datus eſt locus fabulæ, vt oculo vnuſquiſque vno tantùm in media fronte ſito, præditus haberetur. Ita interpretes Heſiodi Theogonia commentati ſunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

Nempe ligneam.

Pauſanias in Corinthiacis, & Agathar. hides in Aſiaticis.

STATVAM demùm Iouis in ſubdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incenſaque cõfugiſſe proditum, tribus inſignem
B oculis fuiſſe ex Pauſania cognitum, idq; ſimulachrum à Sthenelo Capanei filio Argos tranſlatum. Hieroglyphicè verò indicaſſe triplicem eius prouidentiam, qua cœleſtia, maritima, & inferna curat. Æthereum enim eum paſſim & ab omnibus appellari. Quòd maris imperiũ gerat, & noſtri ſæpius, & Æſchylus atque alij apud Græcos oſtenderunt. Quòd infernus etiam ſit, Homêrus καταχθόνιον eum vocat. Atque idem de Iunone apud Maronem, Iunoni infernæ dictus ſacer. Atque hic cùm Leonicus & ſcreatu & pituitæ abſterſione paulùm ſubſtitiſſet, RANERIVS excepit. Quantum ex iis quæ hactenus allata ſunt obſeruaui, pauca admodùm & ieiuna propemodùm ea eſſe conſpexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare comperimus. Animaduerti verò te, Thomæe, cautè admodùm ad Græcorum & Latinorum eruditionem confugiſſe, vt rem ipſam locupletares, abundantiorémque redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad ſacras præcipuè literas deflexiſſet.

Hom. Ilia. lib.1. Virg. Æn. lib.6. Leonici & Raneri Dialogiſmus.

Nam quamuis rerum effigies pro verbis poſitæ ſint ab Ægyptiis, in iis tamen, vti video, Philoſophorum, Poëtarum, Hiſtoriarum, & Diuinarum etiam diſciplinarum ſententiæ deliteſcunt, quæque illi anguſtis oculorum ſpatiis incluſêre, reliqui ea per latiſſimos eloquentiæ campos produxêre: vnde anſa datur commodiſſima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cùm ſimile nuſquã deſit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctiſſime iudicas, reſpondit LEONICENVS, Ægyptiorum argu-
C mentum hoc latiſſimè diffundi poſſe. Nam & Hetruſcorum doctrinam de prodigiis, & ipſa Onirocritarum commẽta, cùm Phyſica magna ſui parte ſint, ab Ægyptiis emanaſſe crediderim, qui præſertim videam ipſum Hippocratem noſtrum, tantæ claritatis Medicum, decumbentium ſuorum ſomnia vſqueadeò magnifacere, vt ad hanc vel illam imaginem, quæ videri viſa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, ſedulóque his animaduerſis, opportuna remedia ſingulis adhibuerit, quæ quoniam ab eo diligentiſſimè deſcripta ſunt, ſuperfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habendæ mihi ſunt tibi, Leonicene, gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores eſſe facis, dum eos Ægyptiacum quid ſapere docueris, quibus ſum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dúmque Vrbanus, atque mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de ſomniis quædam non incongrua ſubiicerem, ſed verebar ſermonis tam iucundi curſum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè, vir clariſſime, partem hanc de ſomniis tractaſſes, nobiſque, ſi horum ego animos perſpectos habeo, rem gratiſſimam feciſſes: quare omnes te obſecramus, vt quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subſecutus eſt RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa ſunt dicta, cilia componenda mihi videntur, neque non ſupercilia. De ciliis Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVPERCILIVM ego pro ſeueritatis hieroglyphico poſitum video, cuius vos eam aſſertis rationem, ſenibus peculiarem eſſe ſeueritatem, eoſq; paſſim ita habitos. His verò ſupercilium maximè nutriri, & plerunque ita hirſutum haberi, vt tondendum ſit, vnicuique manifeſtum: quod propterea *Seueritas Senum propria maximè.*

euenit,

euenit, vt veſter tradit Ariſtoteles, quia ſupercilia compagini ſunt appoſita oſſium, quæ ſeneſcente æ- D
tate laxantur, & ita plus humoris tranſmitti patiuntur, vnde ſuperciliis alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

Artem. li. 1. cap. 27.

SED longè ſecus inuenimus Onirocritas ſentire, qui ſupercilium hilaritatis indicium eſſe poſuerunt, boniq; alicuius aduentantis præſagium, ſi & denſum, & bene coloratum apparuerit: maximè verò ſi mulier ea fuerit, quæ per ſomnium id ſe videre imaginata ſit: fœmellis enim id ſtudium accuratius, vt etiam intinguant, ad venuſtatem augendam. Solere nos prætereà & ſerenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex ſupercilij relaxatione interpretari.

In ſupercilijs pars animi: his negamus annuimus. Pl. li. 11. cap. 37. Arte. libr. 1. c. de ſuperciliis. 27.

LVCTVS.

GLABELLVM verò ſupercilium ſomniare, luctus eſſe ſignificationem, iidem Onirocritæ commenti ſunt, cuius ſigni cauſam afferunt, quòd veterum mos eſſet ſupercilium in luctu vellicare.

IVNO.

ID quoque mihi videtur obſeruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi ſuperius integumentum in tutela Iunonis eſſe: quòd eo protegãtur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant: atque inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro. E

NVMEROSA PROLES.

APVD eoſdem coniectores, eum qui tres oculos habere ſe vel plures imaginatus ſit, ſi ductурus vxorem ſit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæſierit, breui ſuſcipiendos. Indicium enim filiorum eſſe oculos, Artemidorus tradit, ſomniorum oraculis explicandis: propterea quòd & amabiles ſunt, & inſtar oculorum chari, neque non ſeneſcentibus duces miniſtrique agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu eſt dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Prætereà dixiſſe Ciceronem ad Atticum: *Oderat, nunc fert in oculis.* Et apud Catullum, nil charius eſſe oculis: *Ne te plus oculis meis amarem*, & huiuſmodi multa.

Artem. ibi. cap. 28.

In luctu paſſeris, & ad Caluum.

ORBITAS.

Artem. ibi. cap. 28.

SI verò quiſpiam vtroque oculo per nocturnam imaginem obcæcari ſe viſus fuerit, eum aut filiis orbandum, aut fratres, aut parentes amiſſurum aiunt. Fratres quidem: propterea quòd oculi inter ſe germanitate quadam coniuncti cenſeantur. Parentes, quoniam lucem præſe ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ ſuperiùs allata eſt cauſa.

SECVRITAS.

CÆTERVM ſi quis compeditus ſit, aut alia quapiam calamitate circunſeptus, bene illi euenturum ſi obcæcari ſibi videatur: ſecuritatis enim id eſſe indicium: propterea quòd mala quæ circumſtent, minimè ſit inſpecturus. F

CÆCITAS.

D. lib. 1. ca. 28.

NEQVE diſſimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum eſt: Oculum in aure ſitũ in ſomniis videri viſum, cæcitatis indicium eſſe: quippe quod oſtendit, aurium tantùm beneficio percipi, quæ oculis legi conſuerunt. Idémque ſignificari, ſi per ſingulos manuum digitos oculos quis diſpoſitos inſpexerit: propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorum vice vtantur. Quæ quidem commenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus reputare cœpi, Ægyptiorũ inuentis tam ſimilia eſſe conſpicio, vt inter hieroglyphica non immeritò locum habere poſſe videantur: quòd & pictura commodè poſſunt exprimi, & certam rei rationem ſuſcipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli non approbanda ſunt hæc, ornatiſſime Raneri, quæ dicere commentus es, atque ego in ea ſum ſententia, vt nihil ferè differre putem, vtrùm talia quæ recitaſti, an vetuſta ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidiſti, venit in memoriam mihi, in iis etiam eſſe multa, quæ doctrinam ſapiant Ægyptiacam, qualia quæ ſint, ſi permittant ſocij, libenter enumerem. At quid (reſponderunt omnes) acceptius & iucundius ſit nobis futurum, hoc præſertim ſermone ſuſcepto, polyhiſtor noſter Thomæ Leonice, cum quanta qualiſque ſit eruditio tua ignoret nemo? Tum ille: Veſtræ hoc eſt benignitatis dictum, nam noſtra quàm pedeſtria ſint ſatis intelligo, ſed qualiacunque, dicam tamen.

ÆQVVM DOMINIVM.

Nat. Comes lib. 2. cap. 1.

APVD Græcos in Creta ſimulachrum Iouis abſque auribus fuiſſe fertur: argumẽto, vt qui cæteris iura daturus eſt, neminem vllum priuatim auſcultare debeat, ſed omnibus publicè cõſulere.

Eáque

A Eáq; de cauſa ſapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accuſatori, alteram reo reſeruare ſolitus erat. Quòd ſi quis eum, aut iudicem aliquem aurem vnam vel auertentem, vel manu appreſſa obturantem effinxerit, ad huiuſmodi ſignificatum non inconcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.

Simulacrũ Apollinis. Auctor Zenodorus ex Ariſtophane Grammatico.

QVATVOR verò aures manúſque totidem, quibus Lacedæmonij ſimulachrũ Apollinis præditum eſſe voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud ſignificabát, niſi ſapientiam, cuius Deus ille ſymbolum eſſet. Eam autem & multarum rerum auſcultatione, & operibus identidem agendis comparari. Non enim dignè ſapientem eum dixeris, qui ſe rerum cognitioni tantùm emanciparit, niſi & facta, quæ probes, inſpicias, quæque is & diligenter & probè examinarit, in vtile aliquod vel ſibi, vel aliis opus promulgarit. Res enim gerere, & captos oſtendere ciuibus hoſtes: attingit ſolium Iouis, noſter ait Horatius. Neque me fugit alios eſſe qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum ſummo Deo attribuunt, quia ſumma rerum ſit Pythagorica τετρακτύς: de qua multa dicenda eſſent, ſed enim non ſunt hîc ad commemorandum neceſſaria.

B

DE NASO.

SAGACITAS.

QVONIAM verò Naſus eſt inter aures, intérque oculos medius, non eſt, hic prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum eſt, ſagacitatem indicare: Naſutiq; vocabulum Feſto ſagacem notat, quòd vniuſcuiuſque rei odorem ſtatim explorat, & prius ſcilicet ſentiat quàm inſpexerit. Sic auritum, ab audiendi curioſitate dictum. Sic oculatum, qui ex prompto oculi vtitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præſtet. Tu verò, VRBANE pater, quia ſacræ literæ odoratum ſæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo ſenſu ſit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue: De Naſo quidem vnum tantùm nunc ſuccurrit, quod ad hanc rem facere videatur. Nares quippe in Deo perſcrutationem eam ſignificare, qua ipſe corda hominum odoratur, eóque ſpectare illud ex lib. Regum: *Aſcendit fumus de naribus eius.* Alibique in ſacris literis, odorari, cuius & indicium & inſtrumentum eſt naſus, placere ſignificat. Ita Noë ſacrificante *odoratus eſt Dominus Deus odorem ſuauitatis*, hoc eſt, placuerunt illi ſacra, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel obtorto naſo fuerit ab altari ſancto ſummouet ne ſcilicet accedat ad miniſterium eius. Tales ſunt quibus vel pauca admodùm habentur in Diuinis inſtitutionibus quæ ipſi probent, vel quibus omnia nullo diſcrimine, tam bona quàm mala placent, vel illi, quibus mala prauáque tantùm placent, diceret Heſychius. Deinde ad Ranerium conuerſus: Scio verò coniectores ſuper hac parte multa commentos quæ tu recenſere potes, Raneri, qui partem hanc tibi agendam ſuſcepiſti. Libentiſſimè, reſpondit RANERIVS. Et quando incidimus in naſum, vt ordinem ſequar tuum, apud Onirocritas, Vrbane pater, eum qui ſe magno naſo per ſomnium videC rit, magna in rebus agendis ſagacitate prudentiáque fore promittitur. Hinc etiam emunctæ naris viros dici eos vſitatum, qui acri ſunt iudicio conſpicui.

Odoratus Dei quid. Significat quoque reſciſcere, & cognoſcere.

Reg. cap. 2. Artem. li. 1. cap. 29. D. li. 1. cap. 29.

MORS.

Coniectorũ varia ſuper auribus cõmenta.

SI verò aliquis morbo decumbat, & abſque naſo ſe imaginetur, futuram illi mortem inde præſagiunt: quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

Artemid. l. 1. ca. eodem. ad verbum.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocoſum eſt quod apud eoſdem Onirocritas habetur de auribus aſininis, quas qui ſe habere per ſomnium imaginatus fuerit, ſeruitutem ij atque ærumnas ingruere homini præſagiunt: niſi fuerit is Philoſophus, cui tantùm eam ſpeciem proſpera ominari tradunt, ob tardiorem aurium motum, quæ contanter in huiuſmodi animali mouentur, quemadmodum firmam eſſe debere Philoſophorum auſcultationem volunt.

LONGA SERVITVS.

Art. ibid.

QVINETIAM humanæ aures apud eoſdem Coniectores, ſi ſeruo homini plures acceſſiſſe viſæ fuerint, longæ ſunt ſeruituris indicium: multa enim oſtendunt extare imperia, quæ ſomniator is ſit auditurus.

AMPLITVDO FAMILIÆ. D

Indidem. CONTRA verò, ſi paterfamiliâs is fuerit, qui plures habere ſe aures imaginetur, familię huic aiũt, amplitudinem ſignificari: propterea quòd plures filios & ſeruos dicto parentes ſit habiturus.

LVCRVM.

Indidem. OPIFICIBVS autem in ſomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum voces opera locantium. Verùm hæc & huiuſmodi pleraque, vt ingenuè fatear quid ego ſentiam, ingenij humani argutias potiùs oſtendunt, quàm ſolidiorem vllam ſapiant diſciplinam. His dictis ad te Patrue conuerſus addidit: Nunc tu autem, Vrbane pater, ſi quid ſacratius habes ſuper auribus, in mediũ afferre potes: Tum tu nihil cõtatus.

CONTEMPLATIO.

DVM de ſupercilio diſputatum eſt, vnum mihi videtur eſſe præteritum, per quod homo intelligitur ſublimium diuinarúmque rerum contemplatione detentus: propterea quòd ſupercilia eminentiori ſunt loco ſita, circáque organa quæ ſenſum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is verò nimirum ſedem habet in cerebro. Neque negarim apud profanos ſupercilium pro faſtu poni, faſtuoſóſque Superciliosos dici.

Nempe cõmunem. Plin. lib. 1. cap. 37.

OBEDIENTIA.

E SED ad aurem potiùs tranſeamus, quæ iiſdem in ſacris literis hieroglyphicum eſt Obedientiæ, vbi præcipuè Moſes ſecundo immolato ariete, ſacrificio quod *Explicationis* L X X. dixerunt, alij, *Conſummationis*, vel, vt vulgata habet editio, *In conſecratione ſacerdotum.* Is aliis ritè factis, inſuper de hoſtiæ huiuſmodi ſanguine extremum dexteræ auriculæ tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præſtare debemus Domino, memores ſcilicet Adamum propter relictam abiectamq́; obedientiam, paradiſo eiectum, & ſolum vertere coactum. Agnouêre hieroglyphicum hoc noſtri etiam Poëtæ, vt Horatius:

Hor. prima Epiſt.

Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſſit,
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Atque aliud etiam in Sermonibus:

Demitto auriculas, vt iniquæ mentis aſellus.

CONTVMAX.

CONTRA' verò, veluti auris adaperta obedientiæ ſignum eſt, ita & obturata hieroglyphicum eſt contumaciæ, hominiſque mandata detrectantis, idque ſibi velle, quod apud Eſaiam legimus: *Surdi clamantem audite.* Abſciſſam eam, ſunt qui idem ſignificare aſſerant: ſummoto quippe obedientiæ miniſterio.

CALVMNIATOR.

F ADHÆC, præter huiuſmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoque, qui detractionibus & calumniis in alios oggeſtis delectantur, & turpium, impudicorúmque ſermonum laſciuia capiuntur: proba verò conſilia, & admonitiones de honeſta & homine digna ratione viuendi; Cane peius & Angue protinus auerſantur. Carpocrates porrò hæreticorũ ſceleratiſſimus, mala & bona omnia, non naturâ mala neque bona, ſed opinione hominum ita vocari diſputabat, vt quodcumque adlibuiſſet, id identidem licere perſuaderet, meritò diſcipulos ſumma dexteræ auris inuſta particula præſignabant. Nam eodem modo, ſed ſtigmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, ſed oculi etiam, & naſus, & os, atque lingua inuri deberent, qui deliriis huiuſmodi audiendis tempus inſumunt. Hic, cùm aliquantulùm incenſus eſſe videreris, LEONICVS commotiunculam eam ſedaturus ita ſermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris, Vrbane, venit in mentem mihi recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimam aurem appreſſos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi ſecundi Neapolitani Regis, numus erat, in quo auris manu apprehendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, vltima tamen litera parum conſpicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Carpocratis heretici impietas.

In Bucol.

Cynthius aurem
Vellit, & admonuit.

Conſecrata enim auris eſt memoriæ. Hinc illud apud Plinium: *Eſt in aure ima memoriæ locus, quem tangentes atteſtamur. Eſt poſt aurem æquè dextera Nemeſeos, quæ dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quò referimus tacto ore proximum à minimo digitum, veniam ſermonis à Diis expoſcentes ne ſcilicet eius memores nos vlciſci velint.* Obſeruaui verò aurem in gemma quadã inciſam, cuius extremam partem expaſſa manus pollice atque indice tantùm leuiter comprehendebat, literis identidem, quę rei facerent interpre

Pli. idem li. 28. cap. 2. Auris in gemma inciſa.

A interpretationem, adſculptis, ΜΗΜΟΝΕΤΣΩΝ. Id nonnulli aliis gemmis imitari conati, cùm literas neſcirent, ΕΤ diphthongi charactêres inuertêre. Sed quòd vltima ſyllaba τὸ Σ per M Latinam expreſsêre, ſæpe in quibuſdam numis eã pro Σ poſitam inſpeximus, & τὸ Σ vice verſa loco M Latinæ. In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ conſpiciuntur, vt ≠ pro B. ≡ pro E. & ſimilia, quod ideò dictũ volui, ne fallant impoſtores, qui noua interdum opera, atque ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubeſcunt. Vt verò Fuſcus frater meus referebat, apud Angelũ Colotium Baſſum antiquarium Latinè Græcéque erudiſſimum, Romæ viderat gemmam eodem ſculptam ſigno, cuius inſcriptio erat, ΜΝΗΜΟΝΕΤΕ, vti etiam ſuperior. Ad huius hieroglyphici figmentum reſpexiſſe mihi videtur Ouidius eodem loco, quem ſuprà citauimus:

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manu.

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indicium auris ad audiendum intenta, ab eius dubio procul officio, in quo eſt rei quædam formula. Auſcultatio enim initium eſt & imago quædam operis quod aggreſſuri ſumus: eòque ſpectant numiſmata tot cum inſcriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuerſis intentiſque adſtare auribus conſpiciuntur.

vel arrecta, vt ſit ſüeu.

DOCILITAS.

B ILLA verò quæ de figura aurium à Phyſiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, manſuetudinem ex auribus extantibus ſignificare, faciunt quidem ad eorum doctrinam, ſed ad negotium noſtrum parum afferunt vtilitatis.

INDOCILITAS.

PERINDE ac etiam preſſas aures, & ſimiarum inſtar temporibus adhæreſcentes, ſtuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, ſignum eſſe perhibent: quæ ſi quis in hieroglyphicorum vſum trahere voluerit, integrum vnicuique dicimus, ſuo iure ludere.

DE LINGVA.

SED vt ad linguam conuertar, iam res exigit, quandoquidem quod ſuperiùs Vrbanus de oculo linguæ ſubiecto ad perfectam ſermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc, eſt manu prætenta. Nam qui per linguã ſermonem articulari voce coagmentatum intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiam ſignificabant. Sanè quidem Hebræi per Laſon, quæ lingua eſt, ſermonem intelligunt, vt fortè λαλιὰν Græcis. A Dico verbo nimirum Latini Dinguam olim appellauêre, inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ priùs à ſedeo, ſedda dicebatur. Aiunt tamen Grammatici veteres, Pompeium Magnum Dinguam ſemper ſcribere ſolitum. Eſto igitur ſermo lingua, verùm pronuntiario manu, hoc eſt, artificij ope indiget, vt in vſum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis eſſe ſymbolum vnicuique manifeſtum eſt. Quicquid verò C vel in iudicando, vel in demonſtrando, vel in deliberando contingit, nequaquam ſolo cogitationis termino continetur, ſed actione ipſa perficitur. Opus autem facere cùm ſit proprium manus, & ab ea prærogatiua poteſtatem etiam indicet: non abſurdè linguam manu rectam effinxêre, in eloquentiæ ſignificatum, quæ quidem, vt Maro canit, *regat dictis animos, & temperet iras.* Speciem eam in aliquot obeliſcis obſerues. Priuatim verò manum quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore vetuſtiſſimo, ex aliqua ſtatua nimirum auulſam, apud Viuem Hiſpanum Pontificium medicum Romæ Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. Sed vt ea, quæ ad hanc rem pertinent proſequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſubſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem admodùm, corpore tamen præualido, crudo, viridiq́; faciebant, Leonis ſpolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatúmque eo geſtu vt ingredi videretur: facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, quæ greſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenæ ſingulæ aureæ adiunctæ eſſent, quæ mox in vnum quaſi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea pictura vultum Herois, blandò manſuetóque geſtu hilarem, ipſóſque cœtus hominum ita catenis tractos ſponte properare, quaſi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem, ſiue Gallorum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex ſe commentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam ſignificantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. Nam quod ad Gallicanum figmentum ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtudioſius exercuiſſe, militarem quippe, & diſceptandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid ſingula ſibi velint, apud Lucianum ipſum inſpicienda ſunt. Et quoniam eloquentia

Æn. lib. 1. Manus linguã tenens.

Ibidem tributũ Mercurio.

Lucianus in Hercule Gallico.

D. Laer. li. 1. cap. 9.

tam boni quàm mali cauſa fuit, eſtq́; quotidie: meritò Anacharſis quid eſſet in homine peſſimum, D quidque optimum,interrogatus, *Lingua*,reſpondit.

MERCVRIVS.

Natalis Comes li. 1. c. 10.

Sermonis præſes Mercurius.

Nempe quòd Latona forſan ab obliuione dicta. Nam λάθος, & οος, τὸ, id eſt, obliuio.

Id eſt dator bonorum Hom. Odyſſ. θ.

Et ἐριούνιος. id eſt valde vtilis, vt Odyſſ. θ.

Id eſt ſeruator, Homerus Iliad. υ.

LINGVA porrò Mercurio ſacra,quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt, velut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaque præſes Mercurius: vnde apud Homerum, Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumque memoria aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quàm orationis vis, & obliuio? Aiunt verò Ægyptij, Mercurium primum omnium verba in ordinem redegiſſe, multisq́; rebus indidiſſe nomina, literas, eius inuentum fuiſſe, Deorumq́; cultum inſtituiſſe,quæ ſine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoque gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ εἴρειν καὶ μήτασθαι, quod omnino Loqui ſignificat, deductum aiunt. Quique veterum figmentorum rationem explicant,per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quàm ſermonem ipſum, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt. Vel Hermes nuncupatus eſt, ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι,quòd humano generi ſermo ſit veluti præſidium quoddam & munimentum, vnde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγειν fuerit appellatus: eaque de cauſa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis noſtri pars, intelligentiæ noſtræ conceptus, apud propinquas animas diſſerendo explicet. Eſt etiam illi cognomentum ἐριούνιος, quòd magnæ cuiuſdam ſit vtilitatis, ſummáque ope eos adiuuet, penes quos ſit illius facultas. E Vnde etiam σῶκος dictus: non enim ſermo in perniciem aut detrimentum, damnúmve vllum, mortalibus datus, ſed vt hominem ſoſpitet atque tueatur. Quocirca ſalutem, id eſt, Canis imaginem ad cuſtodiam adhibitam Mercurij ſimulachro ſemper adiiciebant, atque illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vſus plurimùm viget, ſtatui monet Vitruuius, ex aruſpicum diſciplina.

DISCIPLINÆ.

Scripta Mercurij.

NEQVE verò mirum,ſi omnia Mercurio ſcripta,inuenta,meditationúmque ſuarum argumenta, Ægyptij ſoliti ſunt inſcribere, ſolúmque illumque & ſapientiæ eloquentiæ arbitrum iudicatunt: quando is, authore Seleuco, tota rerum vniuerſalia, ſiue principia malimus dicere, viginti millibus voluminum (quæ reperimus, quę accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus aſſeuerat, triginta millibus, quibus etiam addidit ſex millia quingenta, & vigintiquinq́;, in quibus libros de diis empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœleſtibus elucubrauit: quæ ſi membranę tot conuolutæ eſſent, vix fidem facerent: facit tamen horum mentionem Iamblichus, magnæ vir apud Græcos authoritas.

SOMNVS.

ERAT & lingua in ara poſita, quæ ſomnum ſignificabat, quod Apollonius Argonauticôn primo indicat, vbi dicit:

> τέως δ' ἐπὶ τε γλώσσῃσι χέοντας
>
> Αἴθοσιν φλογιαῖς, ὕπνου δ' ἀνὰ κνέφας ἐμνώοντο.

quæ tuus, Vrbane, nepos ita Latinè reddidit:

Mos antiquus ſomnū captātium. Hom. Iliad. lib. 3.

> *Intereà exuſtis libamina linguis*
>
> *Spargebant, nigra captantes nocte ſoporem.* F

Quoniam, inquit interpres, antiquis mos erat ſomnum captantibus victimarū linguas adolere Mercurio, propinatiſque crateribus vinum ſuperlibare, idq́; ex antiqua Philoſophia: quandoquidem ſermo eſſe Mercurius perhibetur, cuius inſtrumentum eſt lingua, quę quidem ſomno incidente quieſcit tacita. Atque hinc repertum eſt eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipſe tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, *Linguas imponit in ignem.* Qui verò fabulas conſectantur, hiſtoriam huiuſmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare ſolent. Alcathum Pelopis ob Chryſippi cædem in exilium actū, peregrè profectum, vt alibi verſo ſolo degeret. Accidiſſe verò vt Leoni fieret obuiam, qui Megara deuaſtabat, in quem & alij complures à Megarenſium Rege miſſi fuerant: ſed Alcathus aggreſſus feram, eam conficit, linguáque eius in ara poſita, Megara eueſtigio reuerſus eſt, cúmque ij, qui à Rege fuerant, nunciaſſent ſe monſtrum debellaſſe, Alcathus feram elinguem oſtendens, mendacij eos redarguit. Atque hinc apud Megarenſes inſtitutum aiunt, vt ſacrificiis quæ fierent in poſterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de ſacrificiis ea de cauſa linguas Mercurio adoleri dicit quoniam in corpore pars optima ſit, quæque ſibi rerum vendicat principatum.

SILENTIVM.

Hom. Odyſſ. lib. 3.

ADDEMVS & illud ex Homero, præciſas linguas indicium eſſe ſilentij: ille enim, vt noſtris, ait, ἀλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας, *iamdudum incidite linguas*, pro, *Silentium capeſſite*, vt interpretes exponunt. Quo quidem admiſſo omine, cùm iam ſatis ſupérque nugatus fuerim, opportunè mihi ſilentium imperabo.

A perabo. Tu verò, mi Patrue, ominis ſuſcepto ioco: At nolim, reſpondiſti, virum tam probum, tam mo-
deſtum, tam eruditum, in abſciſſæ linguæ turpiſſimam ignominiam incidere: ſiquidem ea præciſa in
Diuinis literis, impurum indicat hominem, qui ſordidam, nefariam ac profligatiſſimam vitam vi-
uat: atque ideò repellatur à ſacris, ab omni piorum moderatorúmque hominum conuentu turpiter
& ignominioſè reiectus, de quo Dauid: *Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſu-*
mis teſtamentum meum per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinam: & quæ ſequuntur. Quòd verò coniectas in
ignem linguas apud Homerum citaſti, noſtras cuperem ego in flammam eam iniiceremus, quam
Aſſertor noſter accendit, cùm XII. comites ab eo electi, afflati ſunt, igneis linguis ab vniuſcuiuſque
vertice promicantibus. Huiuſmodi enim linguæ ſplendore tanto conſpicuæ, omninò ſignificarunt
eam orationis vehementiam, ardorem illum, illámque fandi vim cœlitùs illis affuturam, vt, quæ à
diuino Magiſtro præcepta acceperant, per vniuerſum mox terrarum orbē perſuaſibili (penetrat enim
ignis) ſermone diſſeminarent, ſanctiſſimiſque monitis mortale genus incenderent, aberrantéſque la-
tè mentes, & inſcitiæ torpore frigeſcentes, pietatis ardore ſuccenſas, ad hoſtiæ puræ atque immacu-
latæ ſacrum incitarent, eſſétque eorum fulgurum ſonitus in omnem terram exiturus: ſonitus, inquā,
fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream,
Pythiis, veritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio procul lingua ſi
fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: ſi ferrea, ſolidiſſimæ firmitatis. Mendacia enim imbecilla
ſunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atque ita mendacium euaneſcit. Sanè quidem hodie
vt vulgò dicitur Veritatem ad malleum durare, quod idem ferè eſt, quod Pindarus *Ad incudinem*
dixit. Poſſent autem alia multa ſermone ſuper hoc examinari, atque hinc ad Apollinis plectra, &
multiplices Muſarum choros ſterni via, ſi præcipuè dentes ad linguam ſocij conferantur: ſed quoniā
B ego iam edentulus nullā eis amplius gratiam debeo, cur mihi ſit pro eis laborandum nuſquam video.
Præter hæc, cùm reliqua linguæ diſputatio de guſtu nos appellet, eaq́; ſit potiùs Phyſica quàm Hiſtori-
ca, ad Leonicenū hæc meo calculo tranſtulerim. Conſensêre reliqui, neq; inuitus ille ita loqui cœpit.

Pſalmo 49.

Nam veritas temporis eſt filia, ex A. Gellio li. 12. cap. 12.

DE GVSTV.

Guſtus duplex.

NEMPE, vt ſuſceptum proſequar argumentum, ſi de oculis, de auribus, de naribus, quid præ-
ſtare queant, diſſeruimus, guſtus quoque his accedit, ſeque tractari poſtulat, ne per ignomi-
niam præteritus videatur. Eſt autem hic duplex apud Ægyptios, quorum ſacerdotes ſi deli-
batum aliquid leuiter, neque tamen plenius guſtatum ſignificare vellent, hieroglyphicum linguæ
inter primores dentes nonnihil exporrectæ proponebant. Sed ſi abſolutam guſtus plenitudinem
oſtendere curaſſent, primores gutturis partes quæ intimæ adhærent linguæ, figurabant. Aſſerebant
enim illi, quod Medici noſtri etiam nonnulli prodiderunt, perfectum guſtum in linguæ radice conſi-
ſtere: inde enim neruos quoſdam, & ſentiendi vim illam prouenire. Neque tamen ſum ignarus, eſſe
multos, qui guſtatus prærogatiuam attribuunt palato. Sanè Diogenes explorari ſaporem aiebat, pro-
pter fungoſitatem mollitiémque linguæ, pérque commiſſas illi corporis venas, perfundi ſapores ad
ſenſum elicitos, non aliter atque ſpongia exuctos. Huiuſmodi verò ſenſum in anima ſedem ſuam po-
ſuiſſe. Quamuis verò dicat Alcmæon, humore teporéque, atque adeò mollitie linguæ ſapores inter-
noſci, Ægyptij nequaquam cognoſcendi ſaporis inſtrumentum ſolam linguam eſſe conſenſerunt,
ſed cum multis aliis, palatum præcipuè participem agnouêre, & in nonnullis, quæ gutture carent,
C ſimile quidpiam linguæ eſſe: vt in quodam piſcium genere qui ventrem habent ori propinquum, ineſ-
ſe intus ſentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturalium ſcriptores, qui linguam aiunt ſapores qui-
dem ſentire & iudicare, eorum verò ſuauitatem amaritudinémque in deſcenſu, vnde degluciuntur
exploratò ſentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm Philoſophiæ, ganeæ peritus, Gruis gulam,
optabat, vt voluptas illa longiùs degluciendo produceretur. Quantum verò ad palatum pertinet,
ſcimus Catonem guſtus ſedem in eo eſſe credidiſſe. Nam cùm Lurconi cuidam ambienti, vt inter
eius familiares reciperetur, negare vellet, ei dixit, non poſſe ſe cum eo viuere, qui plus palato quàm
corde ſaperet. Aduerſus tamen Ægiptiorum, & horum omniū opinionem inſurgit Ariſtoteles, qui
linguam in primore ſui parte vim perfectiùs ſentiendi ſaporem, obtinere contendit: nam interiore ſi
tangat, minùs illam ſentire, quod in catapotiis ex aloë, vel amariore aliquo ſucco paſtillóve deuo-
randis, manifeſtiùs experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorum ſummitatem contenta in imas
fauces immiſerimus, vix tantillùm ſentimus amaritudinis, quæ ſi quis lingua vel ſumma lambat, vix
ferre poſſet. Videtur verò natura ipſa, vti rectè reliqua, ita hoc ſapientiſſimè conſtituiſſe, vt hæc ſen-
tiendi vis iuxta labia, & in prima conſiſteret lingua, quò ſapores omnes admittendos exigendóſve,
antequàm ori demandarentur, exploraremus. Quòd verò quiſpiam dicat eò vehementiorem eſſe ſa-
poris guſtatum, quò magis cibus ingeſtus ori opulentiùs & contātiùs mandatur, reſpōdent periti ho-
mines, non ideò maiorē guſtādi vim in radice linguæ inſitā eſſe, ſed propter diuturniorem moram, &
affluentiorem ſaporis copiam, vehementiùs ſentiri. Hæc atque alia multa priſci Philoſophi inter ſe
diſſidentes prodidêre, vt minimè mirum ſit eos de rerum principiis, & aliis à ſenſu remotis diſſentire,
ſi re ſuper omnibus tam explorata diuerſi abeunt, nec certi quicquam conſtituere potuerunt.

Meminit Ariſtote. in Ethicis.

Ariſtotelis de guſtu opinio.

DE ORE ET DENTIBVS. D

Hoc ab Artemidoro li. 1. cap. 33.

SEDENIM vt iam ad totius oris fabricam conuertamur, Ariſtandri Telmeſij ſententia eſt, os & eius partes eſſe quaſi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cumprimis incolas oſtendere. Hoc verò dupliciter accipi: aut enim domeſticos eſſe, aut alienigenas. Itaque ſuperiores dentes domeſticorum incolarum ſigna eſſe: propterea quòd pars illa ſuperior toto ferè capiti adglutinata eſt, atque cognata. Inferiores verò, alienos ideò commonſtrare, quòd maxilla ea, quæ illos ſubſtinet, tota ſit mobilis, atque ita aduētitium neſcio quid præ ſe ferre videatur.

DETRIMENTVM.

SVNT autem qui detrimentum per dentes putent ſignificari, in iis quæ in ſermone vel voce conſiſtunt, eiusque famam dilacerari obtrectantium calumniis obiectant. Nam & Poetæ Oratoreſque omnes hinc mordere, carpere, rodereque metaphoricè dixerunt, quoties cuiuſquam nomen ſcurriliter traductum, aut hoſtiliter infamatum innuere volunt. Sed quòd planos tantùm in huiuſmodi ſignificatum Coniectores ponunt, Satyrici noſtri ad acriorem vim amplificandam genuinum adhibuère, & alij caninos etiam immiſcuerunt.

Artemid. ibidem. Perſius.

VERECVNDIA.

APVD Philologos hieroglyphicum verecundiæ os videtur eſſe, vnde de impudentibus dici ſolet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui ſputum in eius faciem eiaculatus fuerat, abſterſa tantùm facie dicit: *Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere*, argutè vulgatum hominis impudentiam notando, quamuis de ſputi copia dicere videretur. E

In impudētes prouerbium. Hinc illa figura, quo ore audebis patrem adire & os infrane.

AMOLITIO.

NEQVE neſcius ſum pro amolitione, vt ita nunc dicam, veteres expuendi geſtum vſurpaſſe, vt Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ ἢ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον: & multa apud alios huiuſmodi, quæ recitare ſuperfluum eſſet. Nam quæ maximè abhorrebant, quæque opprobrio habebant, ea ignominia deſignabant. Quin & veteribus Chriſtianis mos fuit, eſtque adhuc, ad immunda verba expuere, quodam veluti expiationis modo. Ita illud apud Tertulianum lib. ad vxorem altero, accipiendum: *Cùm aliquid immundum flatu expuis.*

HOROSCOPVS.

SED vt os tandem comprimam, vno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliacum habetur, vt ſuper cibo aliquid attingamus. Nam illic per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt horoſcopum intelligendo: non quia horas comedat homo, quod fieri minimè poteſt, ſed quia ab horis alia atque alia humano generi alimenta ſubminiſtrantur. Huiuſmodi verò horarum paſtum commodè fortè exprimere poterimus, ſi ex vniuſcuiuſque horæ prouentibus aliquid decerpſerimus: putà, roſas, ſpicam, & pomum aliquod, quæ in vnum faſciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hic intelligendum tres eas anni partitiones, quæ ſuo quæque tempore ſingula maturant: ver quippe, æſtatem, autumnúmque: quæ tempora Ægyptij, quatuor vnumquodque menſibus noſtris complexi ſunt, ex Hori Regis partitione, à quo his etiamnum nomen Horis inditum, vt quadrimeſtris eſſet vnuſquiſque eorum annus, de quo diffuſiùs alibi. Quin Perſæ atque Aſſyrij, quos nos Annales, Horas vocitarunt, & Græci Horographos eorum ſcriptores. Apud Lucianum enim legimus, ὁ μὲν κῦρος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς, ὡς δηλοῦσιν οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. F Cùm verò Horus ab Ægyptiis Apollo eſſe prędicetur, noſtri vna cū Græcis nomen idē ad quatuor & viginti horas tranſtulère, quas Solis eſſe filias Homerus dicit, de quibus, vt hoc κατὰ πάρεργον ponam, veterem habemus fabulam, Horomazen, cùm in mundi fabrica reliqua digeſſiſſet, quatuor & viginti deos in ouum incluſiſſe. Id cùm Arimanij gnati ludo perforaſſent, bona malis immixta prodiiſſe: atque ita quantacumque fruamur iucunditate, quocumque ſimus gaudio exhilarati, ſerus quid veſper vehat, nos neſcire. Hic cùm finem facere viſus eſſet Leonicenus, ad inclinatum iam Solem aſpectans Ranerius: At nos, inquit, quid ſerus veſper aduexerit probè ſcimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis ſermonibus exegerimus. Vtinam verò ſæpe daretur occaſio iſtiuſmodi conuentus celebrandi, & cum dicto, ſalute dicta ſurrexit, quod & alij fecere, die prius conſtituto, quo iterum eſſent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij mox Florentiam, quo fueram, vt ſcis per Iulij Card. domini mei literas accerſitus, atq; ibi primo quoq; tēpore, tam ea quæ ex te audierā, quàm quæ viri illi eruditiſſimi diſſeruiſſent, quæque conuenire mihi viſa ſunt, cōmentaria mea Ægyptiaca tranſtuli, veſtra ope fretus. & latiùs & pleniùs explicandi multa quæ curta & anguſta nimium compererā apud authores poſita: neq; verò ſinit me tēporis breuitas quæ quiſque diſputaſſet ad amuſſim dirigere, & ipſa quæ audiſſem verba repręſentare, quod nōnulli ex amicis à me poſtulabant: id enim negotiū multùm mihi temporis abſtuliſſet, nec meæ me occupationes id facere permiſiſſent. Satis igitur à me factū puto, ſi res ipſæ breuiter, quantū memoria complecti potui recitatæ ſint. Verùm agè benigniſſime Patrue, Ariſtarchum indue, atque hunc caſtigandi laborem minime grauem ducas, quæque me rectè meminiſſe compereris, aſteriſco inſignias, quæ ſegniter & oſcitanter excepta, obelo defodices: vt ego hæc aliis communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentiùs id facere confidam. Vale.

Quomodo horas comedere intelligatur homo.

PIERI

A

PIERIVS VALERIANVS AD SEBASTIANVM CORRADVM, DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENITVRÆ VASCVLA SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

B

LIBER TRIGESIMVSQVARTVS.

ECCE tibi Cor meum, Corrade iucundiſſime, cui etiam addidimus genituræ vaſcula, eáque mundiſſima pudiciſſimáque! Cor quidem à meo deſumptum, qui ſummā eruditionem tuam, frugaliſſimum ſtudium, acutum denique, quo polles iudicium, & multum admiror, & plurimùm diligo. Genituræ verò vaſcula, cauſa tua, à quo fruges tot proficiſcuntur, quibus ſtudioſi omnes auidiſſimè paſcuntur: quemque hactenus cibum vel putridum, vel adulterinum ſæpe mandere coacti ſunt, tua nunc cultura, tuo ſtudio diligentiáque valeant iam recenti, matron, legitimóque frui. Neque fructus huiuſmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, ſed ex totius Latini nominis poſſeſſionibus agriſque decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel viſco, vel viceribus, conductorū plurimùm negligentia neſcio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, ſerritaq́, inpriſtinam rediere viriditatem, vberrimam incolumémque feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vaſcula tam in Diuinis noſtrorum literis, quàm in ſacris Ægyptiorum, neque non apud Græcos præterea quæ à corde deſumuntur ſignificata, ſermonis ipſa quoque indicia ſunt. Quî cùm igitur ego libentiùs ſermocinarer, quàm tecum, qui ſpontè me in tam vtilium ſermonum tuorum partitionem admiſiſti, qui clariſſimo Egnatio collegam conſularem me quæſturæ tuæ cognitione creari procuraſti? Quare mihi videbor non ſine magna voluptatis ſenſu loqui tecum, quotieſcumque memor ero ſcriptorum meorum, qualiacumque ſunt, aliquid à te legi, non id fortaſſe ingenio & eruditioni tuæ reſponſurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi teſtimonium.

C

DE CORDE.

VIRI PROBI SERMO.

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loro catenuláve ſuſpenſum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabant, vt qui mentiri aut fallere neſciret: ſed, vti vulgò dici, ſolet, ea ex ore proferret, quæ corde concepiſſet: ea ſcilicet loqueretur, quæ ipſe ſentiret, omni fuco mendacióque procul. Hoc ipſum Cicero, toto pectore, de ſinceritate loquens, dicis. In pectore enim ſedē habere cor, manifeſtum: atque illud, *Aperto pectore*, frequētiſſimo eorū vſu, qui citra fucum loqui ſe profitentur. A quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργειφόντης appellatus, candidum enim veteres ἀργὸν dicebant. Præterea pectus pro receſſu quodam accipitur ſapientiæ. Vnde Horatius: *Non tu corpus eras ſine pectore.* Et in hanc ſententiam accipit Ambroſius, quòd Apoſtolus ille, qui ante alios diuina ſapientia donatus eſt, ad Chriſti pectus reclinet in cœna caput.

Cicero. 1. de legibus. Cicero in libello de amicitia. Pectora cordis ſedes. Hom. Odyſ. ι. verſ. 49. Epiſt. 3. li. 1. ad Tubullū. Auctore Feſto Popeio.

CONSILIVM.

ATQVE hęc illa eſt bulla, quę puerilis ingenuitatis inſigne fuit: de qua multa ſuo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia

ſemper conſilia ſecuti, corde præſtare conarentur: Corculum enim veteres pro ſolerti & acuto dicebant. Et animæ partem rationis participem, Cor appellari ſolere dicit Adamantius. In huiuſmodi ſignificatum accipi locum illum Pauli, epiſtola ad Romanos: *Qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis*. Quis enim putet, quòd dicit, *in cordibus*, in membro corporis quod Cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem ſcriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ ſenſus concipere vel oſtentare poſſet? aut tanta memoriæ receptacula continere? Nam & quòd diuinæ literæ Cor dei ſæpe nominant, intelligendum ex eo arcanum illud Diuinæ ſapientiæ, quæ à Patre eſt: vt Pſal. *Eructauit cor meum verbum bonum*, innuens filium meum I E S V M Chriſtum altæ illius ſapientiæ myſterio genitum. Ita Eucherius. D

V I T A.

Paulò aliter Suetonius in vita Iul. Cæſaris ca. 81.

ITA verò in conſilij ſignificatum accipi cor plerumque ſolet, vt humanæ etiam vitæ rationem præ ſe ferat, quod ex pernicioſo auſpicio Cæſaris exploratum. Ille enim quo primùm die in ſella aurea ſedit, & cum purpurea veſte proceſſit, valde conſternatus eſt cum Spurina Aruſpice ſuo, corde in extis Bouis opimi non inuento: aiebat enim ille, vereri ſe, ne conſilium & vita Cæſari deficeret: quorum vtrumque à corde proficiſcitur. Nam Philoſophorum omnium conſenſu, nullum animal ſanguine præditum, ſine corde & iecore inuenitur, qua de re quæſtio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionem eiuſmodi profitebantur, potuerítne hoſtia ſine corde viuere, an ad tempus amiſerit? quamquam Cæſar id eluſiſſe fertur, audaciorique animo reſpondiſſe lætiora quædam, neque pro oſtento ducendum, ſi pecudi cor defuiſſet: quod quidem non ſemel, ſed bis ei ſacrificanti,

Hæc à Plin. lib. 11. ca. 37.

quod meminit Plinius, accidit vt cor in extis non inueniretur. Neque Cæſari tantùm non inuentum E in hoſtiis, peractum vitæ tempus oſtendit, ſed & Heluio Pertinaci eo die, quo occiſus eſt, ſacrificanti, negatur in hoſtia cor repertum, & cùm id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi noſtri ſecuti Prophetarum dictata, conſilium in corde reſidere dicunt, in eoq; agendorum omnium radicem ſtatuunt, docente Domino, *in corde eſſe*, quod coinquinat hominem: & vbi *mundo corde*, ſacræ literæ habent, ſynceras intelligunt cogitationes. Quaque ratione conſilij ſymbolum eſt, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur, vt illud: *Quare cogitationes aſcendunt in corda veſtra?* aſcendunt, dominantur, primùm ita locum aſciſcunt ſibi, vt veſtra omnia conſilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ noſtræ materia eſt, vt priſci vates illi animæ receptaculum eſſe cor ſignificaturi, id hieroglyphicè Animæ ventrem appellarint, atque ita intelligendum eſſe illud apud Hieremiam: *Ventrem meum: ventrem meum doleo*. Heſychius ait: *Nam quem ventrem?* Ipſe ſubinfert: *Et ſenſus cordis mei conturbati ſunt*, idcóque inteſtina huiuſmodi aqua lota offerre admonemur in holocauſtum, hoc eſt, abditas latentéſque cogitationes eluere, & diligenter abſtergere.

Hieremi, cap. 4.

N I L I D I L V V I V M.

Cordis cum Nilo conuenientia.

SACERDOTES Ægyptij cœlum & terram diluuio liqueſcentes, exundationem quippe Nili, quæ tam à terra, quàm à cœlo eſſet, vti alibi diſputatum, oſtendere cùm vellent, cordis ſimulachrum proponebant, cui lingua eſſet applicita: ex corde quidem Nilum ipſum intelligentes, qui ſua potens vi affluentiſſimam humoris copiam è terræ viſceribus educeret, vti motus omnis à corde principium habet. Sanè illi, cordi totius corpori principatum, F præfecturam arbitriúmque tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominum agnoſcunt: neque quicquam aliud eam eſſe, quàm Niliacæ alluuionis vliginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecumque imbrium eluuies, quas eo quo plurimùm intumeſcit tempore, in Æthiopia maximas fieri compertiſſimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclyſmo facto, Ægyptum vniuerſam ſub aquis verſari, veluti lingua humore vndecumque ad ipſam confluente, ſemper in vdo eſt, aliquo ſemper coriuio irrigatur alluitúrque. Quoniam verò illis fertiliſſima rerum omnium vbertas à Nilo eſt, rerum itidem cauſas omnium originémque in humorem referebant, omniúmque parentem, omni reiecta controuerſia, celebrabant. Quorum opinionem Thales Mileſius ſecutus, ex aqua omnia ſenſit eſſe, & in aquam viciſſim reditura: principium quippe animantium omnium eſſe genituram, eandémque humidam, ex quo ſimile eſſe veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritum Græci potionis nomine nuncuparent, πόσις enim vtrumque horum ſignificat. Præterea ſtirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autem penuria interim exareſcunt. Solis adhæc ignis ſiderúmque omnium aquarum exhalationibus alitur, quinimò & mundus ipſe, vt præſtantiſſimi Philoſophorum aſſeuerant: quod quidem apud Ægyptios tam perſuaſibiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru: ſed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum ſcilicet & generationem eorum hoc referentes.

Ἀρχὴ δὲ τῶν πάντων ὕδωρ Diog. in Thalete.

Æ G Y P T V S.

PRÆCIPVAM autem Ægypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulóve conſidentis, oſtendere conſuerunt: calida enim ac humida eſt Ægyptus, in Auſtralibus præſertim locis, quem

A quemadmodum & cor, idémque in ſiniſtram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò antarcticas regiones, Siniſtras ab eis appellari docuimus, in illis autem oriri Nilum, in quo ſumma eorum religio, & à quo paulò antè omnia proficiſci, ex eorundem inſtitutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon Philoſophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπ), cœlum veluti præfurnium eſſe dixit, homines verò carbones. Sed hæc meliùs ex Homero declarabuntur: ait is, nullius diſciplinæ quantumlibet remotæ neſcios, Iouem cum reliquis diis, Solem quippe ſtelláſque omnes, ad Æthiopum epulas inuitatos accedere: quaſi velit id quòd paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta ſideribus. Accumbunt verò apud Æthiopas, quia circa Oceani oram non niſi Æthiopes habitant, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vſque ad nigri coloris ſpeciem exurit. Oceanum autem quemnam alium hic intelligamus, niſi Nilum, cui antiquiſſimum id cognomentum fuit: propterea quòd Nilum illi, vt dictũ, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptúmque ipſam ſuapte vi tantam aquarum redundantiam euomere? Erit itaque cor Ægypti inſtar, hoc vti ſanguinis, ita hæc primarium totius humoris receptaculum: thuribulum verò conuiuas ipſos, vtpote ſacrificulos, indicabit hoſtiarum ſuper ignem poſitarum nidore exhilaratos.

Homerus Iliad. α.

A R D E N S O R A T I O.

B SED cur non potiùs dicamus, cor ita in thuribulo poſitum ſignificare orationes, preceſve, quæ puro ex corde proferuntur ad Deum? idque eſſe thus illud mundum, quod ſibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo ſcilicet odorem capiat ſuauitatis. In Euangelio Matthæi, vbi Dominus perperam agere Phariſæos inquit, qui non obligare iuramentum, quod per altare fieret, arbitrabantur, ſed quòd per domum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia ſignificata idem & altare intelligit, per votum verò recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum ſimulac inſederit animo, oblatum, vti votum, interpretatur. Nam & Latini vota alia *Concepta*, alia *Nuncupata* vocant. Priora illa ſunt de quibus hic intelligit Adamantius. Quoniam verò multi palàm dona hæc eleemoſynarum, precum, ieiuniorum, offerunt corde, tamen ſunt alieni à Deo, hi Phariſæi ſunt, cæcorum duces: qui quæ exteriùs perpendunt, quæ verò interius ſunt, minimè contuentur: ita per dona iurandum cenſent, non per altare, à quo donis ipſis accidit ſanctitas. Monet igitur Dominus, vt conſideremus cuiuſmodinam ex corde eleemoſynæ, vel pſalmi, vel preces, vel ieiunia offerantur: atque ita qui teſtem altare, hoc eſt, cor & conſcientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continentur in eo, complectitur.

Cor, thus mundum. Matth. ca. 23.

C OE L V M.

PLVTARCHVS hanc cordis effigiem ſubiecto in foco ſuccenſam, cœlum indicare contendit, animúmque illum, qui propter æternitatem nulli vnquam ſenectuti obnoxius eſt. Et Apuleianus Triſmegiſtus ab Hippone non admodùm diuerſus, Ægyptum cœli agnoſcit imaginem, iiſque omnibus æquiparari, quæ in cœlo gubernantur exercentúrque &, ſi dicendum ſit verius, terram eam totius mundi templum eſſe. Quinetiam inuenias apud nonnullos, vniuerſum terrarum orbem in Diui- C nis literis nonnunquam Ægypti nomine nuncupatum, vt eo Pſalmi loco, *Venient legati ex Aegypto*: propterea quod vniuerſam terram eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatam imaginentur.

Ægyptus cœli imago, & mundi templum.

C L I B A N V S.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FACIT verò ad hanc cordis ſignificationem Clibanus, in Diuinis literis paſſim propoſitus, cui cor hominis aptiſſima confertur ſimilitudine, de quo tam frequens in Moſaicis libris, & Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, ſiue per ſimilitudinem, ſiue ſit pro inſtrumento ſacrorum poſitus, clibanus enim præfurnium eſt apud Latinos: per eius figuram interpretes cor hominis, vti dictum ſuperiùs, intelligunt. Nam quædam Deus apud maiores noſtros, veteres inquam Prophetas, apponi ſibi vult Clibano cocta, hoc eſt, tacita mentis agitatione examinata: cùm ſcilicet nos erroris pœnitet, conſcientia noſtra ardore quodam occulto intra ſe ſuccenditur, vitiúmque ipſa ſuum paulatim exurere contendit.

S A C R O R V M A R C A N A.

ADAMANTIVS putat ex Clibani forma, quæcumque in Diuinis literis profundiora vel inenarrabilia, ſunt ſignificari: quippe quæ recondita deliteſcunt in ſenſu mentis, neque facilè ad imperitum vulgus proferri poſſunt: ſunt enim multa huiuſmodi, ſicuti de Camelo, & Sue, & altero quidem

Clibani in ſacris literis hieroglyphica.

quidem ruminante, ſed qui pedem integrum habeat, altero verò bifidam præ ſe ferente vngulam, ſed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam aſtu Serpentis deceptam, in præuaricationem adducto, quarum hiſtoriarum myſticum ſignificatum locis ſuis expoſuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino, vel de Deo media ſui parte ſuccenſo, vel de admirabili illa viſione, ſunt literis demandata, niſi coquantur in Clibano, neque quidem mandi, neque deuorari, ita vt ſunt cruda, poterunt: hoc eſt, vt cruditatem hanc interpretemur, niſi qui latet interiùs ſenſus diuini calore ignis molliatur, excoctúſque ita cibus fiat, vt mandi poſſit, & ad nutrimentum aſſumi, aliquid ſemper occurſabit, aſperitate ſua difficile, quod ab eorum guſtu mortales auertat. Oſeæ dictum eſt: *Corda eorum ſicut Clibanus incaluerunt*, quod longè ſeciore à ſuperioribus ſenſu tunc fieri intelligendum eſt, cùm vitiorum ardor cor ipſum interiùs exurit: quippe cùm mortales flagranti cupidine incenſi, ſuam ipſimet perniciem affectantur: in medio enim hæc poſita ſunt vtrùm res ad ſacrificium coquere, an exurere potiùs inutiliter velimus. Atque ita Clibanus varia interioris affectus habet ſignificata, próque ſenſu myſtico figuratur. Minimè verò prætereundum videtur, quod Hieroſolymitanus Heſychius hieroglyphicè ſuper Clibano philoſophatur eo Leuit. loco: *Cum autem obtuleris ſacrificium coctum in Clibano de ſimila.* Nam per Clibanum Mariæ Virginis vterum ſignificari tradit, Clibano enim ignis ſuperponitur, qui ſupponitur in craticulæ miniſterio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum deſuper accipit, ita Dei genitrix Spiritum ſanctum, & Dei verbum in vtero ſuo conficiendum maturandúmque ſuſcepit, & quæ multa in hanc ſententiam proſequitur. Eſt verò Clibanus, tum furnus, tum ſartago, aut teſta quædam grandior, operculo vel ferreo, vel ex ære præmunita, ſupra quod ardentes prunæ ingeruntur: vt quod intrà poſitum eſt, coquatur, condiatúrve: alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem ſimilitudinem formata eſt pectoris concauitas, per quam ſpiritus vltrò citróque commeat. Columella ſcrobem Clibano ſimilem fieri monet, vt imus quàm ſummus ſit patentior, quo radices latius euagari poſſint. Ex hac itaque forma nonnulli Prophetarum ſcripta Clibano ſimilia dicunt, quæ plus habeant in receſſu, quàm ore ſummo polliceantur.

Ezech. c. 1. *Oſeæ cap. 7.* *Leuit. ca. 2.*

DE SARTAGINE.

EST & Sartago ab hieroglyphicis huiuſmodi non abſimilis: nam eodem penè ſignificato ſacrificium Deo facturi, quædam in ſartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

Clibani & Sartaginis differentia.

EA tamen differentia, quod in Clibano tacitæ conſcientiæ ſtimulus adurit, in ſartagine culpam agnoſcimus, eámque noſmetipſos incuſando ream facimus, quáſque mereri nobis videmur pœnas, vltrò depoſcimus & modò hunc, modò illum errorem ſolicita repetitione verſantes animo, quæ ſatisfaciendi ratio nobis reliqua ſit, agitamus. Alij rem eò tradunt, vt Prophetarū oracula toto mentis ardore verſanda ſubmoneant: inde enim fieri, vt repetita ſæpius, & inter ſe conglobata, facilè intelligi & explicari poſſint: vt hinc eam ſaltem quæ ad mores pertinet doctrinam aſſequamur. Alio verò modo ſartago apud Heſychium accipitur pro cruce Chriſti: ſiquidem cibus, qui priùs ineptus erat ad mandendum, ſimulátque ſartagini fuerit incoctus, mandi poteſt: ita corpus Chriſti antequam pateretur, ſi foret eſui exponendum, vt ipſe de ſe ſæpe futurum aiebat, abominabantur humanæ aures, reſpondebántque omnes, *Durus eſt hic ſermo: quomodo poteſt hic corpus ſuum apponere vt manducetur?* poſt crucem verò patefactum eſt, id diuino munere diſpenſationéque fieri poſſe: nam totum illud myſterium, in Chriſti paſſi commemorationem inſtitutum eſt.

DE CRATICVLA.

CRATICVLA tota prorſus Hebræorum eſſe videtur: ſed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoſcit Ægyptiacum.

IRA.

AIT enim eam ſubiecto igni, & corde ſuperimpoſito, furoris & indignationis apud ſacerdotes illos indicium fuiſſe, vt ex eo ſcilicet cordis bile ſuccenſi excandeſcentiam oſtenderent.

POENITENTIA.

Pœnitentiæ veræ indicia.

NOSTRI hoc ſanctiùs intellexêre, qui Craticulam pœnitentiæ ſignum poſuêre (liceat verò mihi Theologorum dictata ſectanti, eorum interdùm vocabula vſurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, ſed amaritudinem conſcientiæ minimè ſimulatam, manifeſtiſſimis verò conſpicuam argumentis: quippe vbi luctu, lacrymis & lamentatione conficimur ob ea, quæ nequiter, improbè atque iniquè patrauerimus: vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abſtinentia comminuat, atque areſaciat. Hæc enim eſt illa in propatulo poſita ſui conflictatio, quę ſuccenſos diuini amoris igne carbones omnibus oſtendit, exemplúmque aliis præbet, qua ſe quis ratione poſſit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad

Diui Laurentij martyrium.

æthera virtus, non flagrantem modò animum præ ſe ferunt, verùm & corpus ipſum tormentis obiectare non dubitāt. Talis olim pientiſſimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torretur, longè magis animo in ipſius Chriſti amorem accendebatur, ſacrificiúmque Deo ſanctum & immaculatum, interiùs cor, exteriùs corpus, in vera craticula vſtulatus offerebat. Neque tamen ſum neſcius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta ſunt, ad Diuinæ lectionis inquiſitionem adducere: cùm ea ſcilicet ardenti ſtudio conſectamur, quæ nullo obtecta velamine vnicuique ſunt intellectui peruia, cuiuſmodi ſcilicet eſt ſenſus, quem Hiſtoricum Theologi nominarunt. Qua verò ratione craticula Chriſti mortem, & reſurrectionem ſignificare poſſit, apud Heſychium videndum, Leuitic. 11. eo loco: *Si autem in craticula fuerit ſacrificium.*

CONDITORIVM.

Cor terræ ſepulchrū.

EX eo autem quòd cor in abſceſſu pectoris latitat, & intra præcordia ſe reducit, Diuinæ literæ cor plerumque, non tam pro iis quæ in abdito profundóque mentis receſſu conduntur, quàm pro quarumcunque rerum receptaculo, vbi hæ in diuturnum tempus aſſeruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere conſuerunt. Vnde in ſepulchri etiam ſignificatum cor accipiunt. Chriſtus enim Euangelio manifeſtè ſepulchrum Cor terræ nuncupauit: *Sic erit*, inquiens, *Filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.*

CONCORDIA.

NEQVE verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his ſubtexere, qui commenti ſunt in concordiæ ſignificatum duo corda vinculo colligata figurare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum exiſtimarunt.

DE SPINA DORSI.

OSSA quin etiam & neruos aliquot Ægyptij inter hieroglyphica retulêre, cuiuſmodi os illud eſt, quod à ſumma ceruice multis diſtinctū internodiis per vniuerſum dorſum excurrit.

TITILLATIO.

Æn. lib. 4.

PER eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatámque titillationem ſignificabant: ſiquidem humanam geniturā à cerebro delabi, pérque id oſſis defluere, non Ægyptiorum modò, ſed multorum etiam aliorum opinio fuit. Alemæonis verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate Poëtarum aliquot authoritas confirmauit. Sentire hoc ipſum Plato videtur, dum ſeminij vim vertebralis oſſis defluuium eſſe tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis noſtris ex oſſibus vltor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερίας nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter inceſſit, quòd putarat is,

Oſſa videlicet ex pauxillis atque minutis
Oſſibus, & ſic de pauxillis atque minutis
Viſceribus viſcus gigni, ſanguenq́ creari,
Sanguinis inter ſe multis coëuntibus guttis.

Genituræ humanæ origo. *Vide Cenſorium ca. 4.* *Aen. lib. 6.*

Democritus eam ex totis prodire corporibus præcipuíſque eorum partibus velut carnoſis, fibris, & oſſibus, arbitratus eſt. Cæterùm Philoſophorum & Medicorum plurium diligentia ſecus rem inuenit, qui genituram minimè eſſe oſſis vllius medullam, ſed ſanguinem potiùs aſſerunt: quibus Pythagoras etiam adſtipulatur, dum eam probatiſſimi ſanguinis ſpumam eſſe contendit, ac alimenti nutrimentum. Huiuſmodi porrò ſanguis, ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoſo quodam tramite ad teſtes dilabitur, quod in diſſectionibus apertiſſimè compertum eſt. Vnde Anchiſes apud Maronem, paterna impulſus charitate clamat:

Proiice tela manu ſanguis meus.

Quod ad imitationem Pindari dixiſſe videtur, qui Nemeis ita, τηλαυγὲς ἄραρε φέγγος Αἰακιδᾶν αὐτόθεν Ζεῦ, τεὸν γὰρ αἷμα. Quidam Philoſophorum rerum venerearum libidines in iecinore contineri arbitrati ſunt, quod à Lactantio quoque memoratur lib. de Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eóque amoris ſedem Poëtæ omnes agnoſcunt, dum Cupidinem iecur ſagittis appetere vlceraréque conqueruntur. Atque ita VII. Prouerb. Salomon: *donec transfigat ſagitta iecur eius.* Verùm aliud eſt concupiſcere, aliud commoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus eſt viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinēt, in Vulture ſatis examinata ſunt. Sed enim cùm renes oſſi, quod ſuprà poſuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc ſuum Ægyptij commenti ſunt: nam & Aſtronomi renes & genituram in Veneris poteſtate conſtituunt. Renes, ait Varro, ita dictos, quaſi riui ab his obſcæni humoris oriantur. Quod verò & lumbi eidem oſſi adiacent, Ægyptij per lumbos Venerem innuebant: hinc apud Comicos & Epigrammatarios Poëtas, vbi quid laſciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio: dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Perſius hoc, vbi laſciuorum Poëmatum recitationem inceſſit, dicens: *Cum*

Lumborum varia ſignificata.

carmina

Pſalme 37. *Ad Heb. cap. 7.* *carmina lumbum intrant.* & inferiùs: *Summa delumbe ſaliua.* Habemus & in Sacris concentibus, vſque ad D noctem renes increpuiſſe, & impletos illuſionibus lũbos. Et Gen. x x x v. *Reges de lumbis tuis egredientur.* Præterea vbi Paulus de Leui ad Hebræos ſcribit: *Adhuc enim*, ait, *in lumbis Patris erat, quando obuius ei factus eſt Melchiſedech.* Neque tamen inficias ierim, aliquot Diuinarum literarum locis Lumbos poni pro Virtute, vt x i i. cap. Regum tertij, qui tamen apud Hebræos primus inſcribitur, vbi Roboam ſeniorum ſpreto conſilio ſalutari, adoleſcentiorum, in quorum adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociores erant: ſuaſerunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerum, fortem ſe atque terribilem populo oſtentaret, & ita loqueretur ad eos: *Minimus digitus meus compactior eſt lumbis patris mei.* Quo reſponſo amaritudinis pleno factum eſt, vt ſtatim à tribus decem deſertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantùm tribus imminuto. Quamuis verò Diuinæ literæ lumbis plurimùm tribuant, vbi de genitura mentio ſit facienda, non illæ tamen oſſa ipſa ex Ægyptiaca diſciplina reiiciunt. Nam vbi Laban accipit hoſpitio Iacoben ſororis ſuæ filium agnitum, ſignificare volens etiam ex patris conſanguinitate eum ſibi coniunctum eſſe, *Os*, ait, *meum es, & caro mea:* quaſi ad id reſpiceret, quod veteres plerique Philoſophi tradidêre oſſa ex virili ſemine in embryone gigni: ex materna verò genitura virili circunfuſa, carnem ipſam fieri. Sed quod alicubi *Lumbos*, in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit, *Latera*, ſed eodem vtrumque ſignificato, concupiſcibilis animæ pars, ſignatur: iuxta enim latera renes ſunt. In lumbis ſanè maxima, aiunt interpretes, eſſe ſolet incitatio ad concupiſcentiam, aduerſus quam renes noſtros & cor noſtrum aduri, in ſacris adorationibus ſuppliciter imploramus: quippe vt & naturali appetitui, & voluntati ſimul obſiſtere valeamus. Hac de cauſa dicebat Apoſtolus: *State præcincti Lumbos veſtros, vero tamen cingulo*, hoc eſt, voluptate ea, quæ vera ſit, quæ ſcilicet à caſtitate & continentia oritur, quod dubio procul eſt à Domino deſumptum, vbi præcinctis nos iubet eſſe lumbis. E Nam & apud Romanos, *Cinctus*, armatũ ſtrenuúmque ſignificat, vt *Diſcinctus* contrà imbellem & effœminatum. Iam & hoſtiæ renes ignibus traditi, dubio procul ſignificant genitalium partium ardores extinctos eſſe, quique omne quod pingue eſt de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tunc verè purgatus omni libidinis vitio, pro delicto hoſtiã iugulauerit. Sed quoniam hæc in Diuinis literis & ſæpe, & multipliciter habentur, non importunum fuerit, quod ad hanc ſententiam facit, loc um ex Leuitico reperere, vbi de pacificorum ſacrificiis agitur: vbi ſanè Legiſlator iubet duos renes cum adipe quo teguntur ilia & reticulum, ſiue, vt alij edunt, fibras iecoris cum renunculis, adoleri ſuper altare in holocauſtum: ex his, vt ait Hieroſolymitanus Heſychius, Legiſlator vult nuptiarum deſiderium offerri Deo, vt prolis causâ, non fornicationis, proueniat, & honorabile ſit coniugium, & torus immaculatus. Iungit verò iecur renibus, quia delectatio ſiue concupiſcentia in eo ſedem habere fertur, hepate verò in renes vim operationis ſuæ *Concupiſcẽtiam.* miniſtrante, quod per deſiderium quam Græci ἐπιθυμίαν vocant, motum fuerat, ad deſiderium effectus concitatur quæ duo ſimul adolenda ſunt: vt ſcilicet neque praua nobis proponamus, & ſi quo modo ſuggerantur, abolere feſtinemus: & vt verbis vtar Heſychij, quia in hepate concupiſcentiæ requieſcere putantur: propterea pinnam, hoc enim ex L X X. deſumit, hoc eſt, ſummitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, ſcientes quòd primitiua cogitationum noſtrarum Deo neceſſe habemus offerre. Demum, vt à gentibus quoque *Ouidius.* arma nobis mutuemur, Poëta venuſtus in hanc ſententiam ait:

Principiis obſta. ſerò medicina paratur,
Cùm mala per longas inualuêre moras.

F

TEMPERANTIA.

NIMIRVM in Sacris noſtrorum literis id erat temperantiæ ſignum, quòd in ſalutari victima lumbos eximi mos erat, tanquam impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, ſemine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm ſacra illa ſolemnia ferimus, quæ tunc temporis inſtituta ſunt: cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc eſt, ex voluptatum & deliciarum illecebris, Agnum, hoc eſt, puritatem edere admonemur, & in caſtimoniæ conuictu diſcumbere. Apud Nilum autem huiuſmodi lex de temperantia lata eſt, qui, vt Ambroſius, Geon eſt, vnus ex quatuor Paradiſi fluuiis, qui virtutem hanc ſignificare dicitur: de quo ſatis in Accipitris com*An teſtes, ſoli, cauſa geniture.* mentario diſſeruimus. Quod verò de vaſculorum perplexitate dicebamus, admittit id etiam Ariſtoteles, qui teſtes libramenta quædam eſſe dicit, quorum beneficio ſemen ad penem commodè labatur: neque id ſemel aſſeruit, dum eorum aduerſatur opinioni, qui teſtes ſolos genituræ receptaculum putant. Innititur verò is exemplo Tauri, qui iam exectus Vaccam impleuerit. Quendam etiam, ait Albertus Magnus, euiratum, prolificam in coitu operam nauaſſe, licet Galenus ab Ariſtotele diuerſus eat, teſtéſque omninò ſeminis receptacula eſſe contendat. Quinetiã Auerroës in hoc à ſuo diſſentit Ariſtotele. Quibus reſponſum fieri poſſet, ſi teſtes in hunc vſum à natura tributi eſſent, animalibus vtique omnibus id officij ſubminiſtrarent, neque vlla eſſet abſque illis propagatio, ſecus verò plerumque repertum vt quę recitauimus exempla teſtantur. Cadũt igitur cauſa, qui ſolis, quos oggerũt, teſtibus innituntur. Ab hac ſpina cauda exit: ea curta, in Diuinis literis oſtentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouiſſimum, futurumque Dei iudicium aſpernantur, qui ſubinde dicunt,

Edamus

A *Edamus & bibamus, pereat qui craſtina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem vellens Viuite, ait, venio.* Eſt enim cauda pars corporis extrema.

DE PVDENDIS.

PVDENDORVM ſignificata his adiungere neceſſarium eſt. Nam vetuſtas illa, vt minùs vitioſa fuit, ita ſimpliciùs apertiúſque de vnaquaque re philoſophata eſt: neque erat tunc temporis in humano corpore quicquam, quod vel viſu, vel nuncupatione ſua, turpe iudicaretur. Prauis verò moribus ſucreſcentibus, multa decernenda fuêre tam factu eſſe, quàm dictu turpia, vt qui rebus ſuis modum præſcribere neſcirent, ipſius ſaltem turpitudinis infamia abſterrerẽtur. De antiquiſſima igitur diſciplina dicturus, quæ ad ſignificationem figuræ illius, quæ tam viſu, quàm dictu obſcœna iudicatur, pertineant, veniam mihi dari poſtulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & priùs excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nunc in communem vſum propalata: eo quidem conſilio, vt hæc illis ſcriberentur, qui ſanctiùs inſtituti, rerum viſcera & intimas medullas, non verborum ſuperficiem, examinarent.

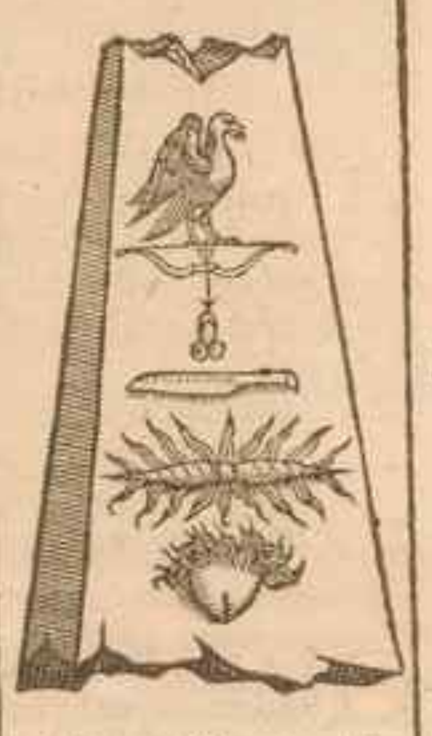

Vicit armis ſtrenuos, vicit fama inertes.

MAGNANIMITAS.

B ESTO igitur prima pudendi virilis ſignificatio, quæ tot columnis inciſa, tot obeliſcis notata, tot aliis veterum monumentis inſculpta, magnum & erectum viri fortis animũ oſtentarit. Extant adhuc columnarum fruſta aliquot in Seſoſtreos memoriam erectarum, quæ literis Ægyptiacis inciſæ ſunt, in quibus vtriuſque ſexus naturæ inſculptæ conſpiciuntur. Seſoſtrem enim hunc Theopompus lib. i i i. appellat, quem Seſonchoſin aliqui nominarunt: qui ſcilicet Ægypto regnauit vniuerſæ, imperiúmq; in Europam protulit, de quo apud Herodotum multa. Vbi igitur in columnis aut obeliſcis ab eo poſitis virilia pudenda conſpexeris bellicoſos, ſtrenuos, & magnanimos viros armis ab eo ſuperatos intelligas. *Artem. li. 1. cap. 47.* Nam & coniectores, mulierem, quæ virum & liberos habeat, ſi commutatam ſe in marem ſomniauerit, viduam breui futuram coniiciunt, atque ita viri muneribus functuram: quæ verò liberos non habeat, mares parituram: quæ virgo ſit, futurum vt primo quoque tempore matrimonio elocetur. *Artem. ibi.* Ita ſemper ea humani corporis pars aliquid indicat, quod ad negotia virilia pertineat.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBI verò in monumentis iiſdem muliebria videris inciſa, argumentum eſt, imbelles, molles, & *Macro. Satur. li. 1. c. 9.* inertes homines ab eo ſubiugatos, cuius nomen, vel nota ſuperpoſita fuerit. Ad quod dubio C procul reſpexit Homerus, cùm Therſitem Græcorum puſillanimitatem increpantem his verbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. *ſic extat, ex Hom. Iliad. ὦ πέπονες κάκ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Æneid. 9. Horat. li. 1. Epiſtol.* Id quod ad Numanum ſeſe & ſua glorioſè iactantem non inuenuſtè tranſtulit Maro, dum eum, *ô Phrygiæ (neque enim Phryges)* in obſeſſa Troianorum caſtra dicentem inducit. Alibi virorum negotia præſcribit, vt hi bella pacémque gerere deberent. Et Horatius virilem Cleopatræ animum obſtupeſcit, quæ generoſiùs perire quærens, enſem haud quaquàm muliebriter minùs expauerit. Apud eũdem Tyrtæus Poëta non mulieres, ſed mares potiùs animos in Martia bella verſibus exacuit. Ouidius quoque in Eunuchum, cùm militem virum eſſe debere aſſereret, *Iſta mares tractant*, dixit, *tu ſpes depone viriles.* Ad hæc Onirocritæ dicunt: ſi princeps quiſpiam in fœminam ſe degeneraſſe per nocturnam ſit imaginem arbitratus, futurum; vt loco deiiciatur: propterea quòd mulieres plurimùm imperiis virorum ſubiiciuntur.

INNOCENTIA CRIMEN.

NON eſt hoc loco prætereundus ſacrificij veteris mos, vbi per Maſculi vocabulum, inſontem, *Quid per Maſculũ & Fœminã in diuinis ſignificetur.* & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi: per fœminam verò, crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, ſiue ea ſit Origenis, vbi agitur de Vitulo maſculo ſine macula offerendo, maſculum ait intelligi, qui peccatum ignorat: propterea quòd fœmina ſit peccati ſymbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendum procliuis admodùm eſt mulier. *Maſculum igitur ſit munus quod Deo offers*, hoc eſt, muliebre nil habeat concupiſcentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil diſſolutum meditetur. Et Maſculi denique nuncupatio in Diuinis literis virum indicat virtutibus perfectum, qui præſenti fortique animo ſemper eſt: cùm mulier contra tantæ ſit infirmitatis, vt Salomon Sapientia dixerit, *Melior eſt iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Et mares tan-

tum ſtirpis Arouex iubet Dominus veſci ſacrificato: quia ſcilicet non omnium eſt de Deo diſputare, D ſed eorum tantùm qui nihil fœmineum, nihil fluxum in cogitationibus habeant. Demùm, ne de Deo diſputare præſumamus, quandiu per quaſdam declinationes diffluentes, vel domeſticas curas, vel inania negotia, à Maſculorum dignitate vigoréque exciderimus. Similiter in victima peccati. Maſculus tantùm de genere ſacerdotali veſcetur carnibus eius: *ad pœnitentiam enim forti opus eſt ſenſu*, ait Heſychius, *& intentione virili*. Cui Pſalmographus ita ſuccinit: *Viriliter age*, vigoréme que audacter amplectere, & in quamcunque prouinciam te delegauerit Dominus, eam & alacriter ſuſcipe, & non ignauiter adminiſtra. Porrò Vir, qui teſticulos auulſos habeat in Diuinis literis hieroglyphicum eſt hominis qui vitam priùs piè ſanctéque inſtitutam habuerit, iuuentutémque omnem bonis operibus exercuerit, ingraueſcente verò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm teſtes, vti ſuperiùs oſtēſum eſt, virtutis indicia ſint, euiratio mollitiem dubio procul effœminationémque ſignificat, ipſo ſe vocabulo prodente. Vel, vt Heſychij ſententia eſt, ſecuiſſe ille abſtuliſſéque ſibi teſticulos videtur, cuius impius animus ſceleratáque mens timorem Domini, verámque abiecerit pietatem: perinde ac ſi crudelis manus ſemetipſum abſciderit, hoc eſt, ſeſe à Dei coniunctione, quæ ſita eſt in virtutibus, abſtulerit, & bonæ frugis prole fœtificationéque priuauerit, ipſo quippe abiecto ſigno, per quod vera virilitas in homine cognoſci poſſit.

Per teſticulos auulſos quid.

ERGA PARENTES INGRATI.

ANTIQVORVM autem religione inſtitutum fuit, Gallos, euiratos quippe ſacerdotes, Deûm Matri miniſtrare, perpetuæ eius ſeruituti addictos: quòd qui patris, matríſve nomen violauerint, eo ſupplicio damnandi viderentur, ne poſſent ipſi vnquam fieri parentes, in qua ſententia fuiſſe Lucretium, hæc eius carmina declarant: E

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti ſunt,
Significare volunt indignos eſſe putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

QVÆ verò de Cœli pudendis è Saturno falce abſciſis, & in mare deiectis veteres fabulati ſunt, ſententiam præ ſe ferunt à Diuinis literis non admodùm alienam: Deum quippe omnium rerum ſpecies conformaſſe, móxque præcepiſſe, vt coniugio quæque ſuo creſcerent, replerentque terras: id quod & plerique Philoſophi dixêre, rerum ſemina cœlitùs delapſa tempore quæque ſuo coaluiſſe, inde ad eas propagandas naturam vſum Veneris indicaſſe. Iam & Oſirim Ægyptij ſuum (de quo ſæpe alibi) humana effigie pudendis obſcœniùs excitatis faciebant, inde generis noſtri cauſam (Sol enim Oſiris) & per quem, capite geſtabat calathum, educationis beneficium ſignificaturi.

Vnde Ouid. in Ibin ---Saturnus vt illas Subſecuit partes, vnde creatus erat. Macr. Sat. lib. 1. cap. 17.

MERCVRIVS, VEL EFFICAX SERMO.

SERMONIS efficaciam perſuadendique vim oſtētare veteres ſi voluiſſent, Mercurij ſimulachrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propemodùm corpore, natura tamen obſcœniùs excitata, éaque tantùm parte validiſſimum faciebant: cuiuſmodi ſignum Cyllenis fuiſſe Pauſanias tradit, atque eo ſigillum ea ſpecie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem, Romæ vidi, cui quidem ſigno, præter hæc veſtis erat ſuffarcinata, in cuius ſinum poma, fœturæ ſcilicet indicium, cōdebantur: nempè quòd ſermo, cuius omninò ſymbolum eſt Mercurius, in grandiori, prouectiorique ætate vim quandam propemodùm generandi, tranſigendique aliquid habeat, vt quod in conſultatione propoſitum eſt, deliberet, perſuadeat, ac omninò conficiat. Artemidorus Onirocrita ſcribit, ſe quoque Cyllenis vidiſſe Mercurij ſimulachrum, cuius ſpecies non alia erat, quàm pudendi virilis effigies: eáque de cauſa Coniectores ſuper ſermone differunt, quæ quis per eius partis imaginem ſomniauerit. F

Sigillum Fabij Calui Rauēnatis.

Artem. li. 1. cap. 47. Artem. ibi.

INVETERATA NEQVITIA.

ADDI ſolita eſt Hermæis huiuſmodi veſtis longo ſyrmate tracta, quorum quidem ſimilitudinem Theophraſtus Ereſius in homines nequam & intemperātes detorquebat: propterea quòd ſyrma, ventrem, pudenda, & barbam tantùm haberent: ita illi veſtem traherent fœminarum more, ventri dediti eſſent, atque libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm vitia quædam, vt Satyricus monet, cum prima ſint barba reſecanda.

SERMO

SERMO INANIS. A

INANEM verò ſermonem oſtendere volentes, Mercurium eundem iuniori ſpecie ac prorſus impubi cùm effinxiſſent, attracta illi pudenda vel deſidentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephebis exceſſiſſent, infœcundam & imperfectam eſſe orationem animaduerterāt: vtpote quòd ætas illa ad prudentiam nondum eſſet idonea. Huiuſmodi verò ſignum vidi Neapoli in magnificētiſſimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAM & Priapi ſimulachra in hortis ſtatui ab antiquis ſolita, ne multùm in his immoremur, prouentus qui depoſceretur ſignificatum habebant. Ea verò de cauſa fieri conſueſſe, ait Varro, quòd horti omnes in tutela ſunt Veneris, quæ totius eſt generationis Dea.

Quin & nominis etymologia indicat Priapum eſſe ſemen.

CONTINENTIA.

FRÆNVM libidinibus atque nequitiæ impoſitum & imponendum eſſe, admonere cùm vellent Ægyptij ſacerdotes, genitale viri manu cohibitum atque coërcitum pingebant: quippe hominis continentiam eo geſtu deſcribentes. In appendicibus vtrique ad Virgilianum opus adiectis, cuiuſcunque illi fuerint ioci, ſapienter quidem compedibus Venerem conſtringendam inuenies, quantúmque natis creandis ſeruiat adeundam, vt corruptum ibi B locum ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Libidinis frænum.

Vina ſitim ſedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines tranſiliſſe nocet.

Approbéſque interim eorum fortitudinem, qui potiùs excaſtrari voluerint, quàm illicito coitu contaminari, cuius facti fidem apud Cyprianum, & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Chriſtianorum inſtitutis præceptum ponit Euſebius, *γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν*, *ventrem quippe, quæq; ſub ventre ſunt, coërcenda.* Sanè Anacharſis Scytha conuiuio acceptus apud Solonem, ita mox decubuit compoſitus, vt vna manu pudenda, altera verò os obſignaret, palma ad id appreſſa daturus: quippe per huiuſmodi geſtum continentiæ atque ſilentij monumenta. Eam verò toto vitæ tempore continentiam à deliciis omnibus alienam ſecutus eſt Anacharſis: quare ſtatuis eius inſcriptum erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ: quippe, *linguam, ventrem, mentulam compeſce.* Nam ille nimirum ante omnes probus eſt, qui tribus his egregiè ſibi temperarit. Neque verò paruam huius continentiæ laudem meruiſſe videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, noctis bona parte peracta, deducta eſſet, vt cum eo dormiret, quærenti Regi tarditatis cauſam, reſpondit illa, expectaſſe ſe donec maritus cubitum iret, commotus Alexander miniſtros acriter obiurgauit, *Reducite*, inquiens, *hanc: parum enim abfuit quin veſtra culpa factus fuerim adulter.* Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate ſeruauerit, ignorat, nemo. Exempla hæc adoleſcens, ætate feruidus, deliciis affluens, adulatoribus vndique circumſeptus, ſponte præſtitit, vt nos qui monitis dubio procul ſanctioribus eruditi ſumus, aliquando cogeret erubeC ſcere.

D. Laërt. in eius vita.

Continētia Anacharſis & Alexandri Magni.

Plutar. in Alexandri vita.

VENVS VERECVNDA.

NON defuiſſe verò vnquam qui verecundiam adamarent, tot Veneris ſimulachra in antrum abdita, de quibus alibi meminimus, indicio eſſe poſſunt. Adhæc, iuxta Mantineam Nigræ Veneris ſacellum apud Meliaſtas fuit: ad verecundiam, quippe, qua præditum eſſe debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines verò & clàm & plurimum noctu liberis dare operam ſolent. Simulachri huius meminit Pauſanias lib VIII.

EXTINCTA LIBIDO.

APVD Ægyptios genitalia à Titanibus defecta, & in fluuium demerſa comperias, quòd libidinis ardorem extinctum, aut extinguendum eſſe, myſtico eo ſacro intelligendum. Græci Herûs & Leandri fabulam commenti ſunt, vt extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoque concupiſcentiæ ardorem extingui ſignificarent: atque ita tam marem, quàm fœminam gelida ſenectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac denique ſuffocari. In ſacris noſtrorum literis ſententia huic fabulæ nō abſimilis de flore amygdalæ, de locuſta & cappari habetur, quam loco ſuo ſatis explicauimus. Neque tamen illud contemnendum, quòd Græci extinctos compreſſóſque nequitiæ ſtimulos à viro forti, hoc eſt, virtute prædito, indicare volentes, Anteum illum ſuum Terræ filium ab Hercule colliſum fingunt: nihil enim aliud eſt Anteum à terra procul ſublatum enecare, quàm à libidinoſo tactu manus & mentem procul amouere.

Herûs & Leādri fabulæ ſenſus.

COELESTE RERVM OMNIVM PROMPTVARIVM. D

De Panos & Lunæ mutuo amore. Virgil. Georg. lib. 3. Simula chrũ Panos.

PANOS vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiam dei coloſſus viſebatur inguine procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius ſitam attolleret. Pana enim illi ad Lunæ ſimulacrum addere voluerunt: quòd omnia mortalium vſui neceſſaria putarent à Luna ſuppeditari. Sed quid hoc ſibi vellet argumentum, faciliùs ex Cabaliſticæ diſciplinæ ſignificationibus eruemus. Aiunt enim eius myſterij ſapientes, omnem ſiderum vim, quæ rerum procreationi comparata ſit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam promptuariam: mox illam pro rei vniuſcuiuſque materia formam vnicuique ſuam fideliter erogare, idque ſibi velle videtur in Panos manu flagellum, quaſi accepta eo geſtu doceat expendere.

SOL.

Priapi ſimulacrum, & explicatio.

IN Suidæ collectaneis legas Priapi ſimulachrum, quem Horum Ægyptij eſſe dicant, læuâ penem arrectum continere, dexterâ ſceptrum diſco & pennis inſignitum, quæ omnia Solis vim oſtentent: ex genitali ſiquidem obſcœniùs attrectato ſignificari aiunt, quæ abdita ſunt in viſceribus terræ ſemina, vi ſolis erumpere: per ſceptrum verò imperium, quod in cœleſtibus & terreſtribus gerit, cuiúſque opera & terra & mari patefacta, ſeſe mortalibus exhibuêre, vſúſque & commoditates rerum omnium ſubminiſtrarunt. Diſcus, orbem quo circumfertur indicat: pennæ verò, velocitatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum ſpatio quotidie decurſo. Sic illis philoſophatum eſt temporibus, vt E rem tam ſeriam, & omni modeſtia & verecundia tractandam, ad nequitiæ turpitudiniſque imaginationes traherent. Sic Iudæi quoque Beelphegori nonnunquam initiati ſunt, ignominiæ quippe ſimulachro, quem Priapum Latini vocant, Moabitarum de more ferentes ſacra, grauiſſima contra ſe numinis Omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarum eruditio, arcanáque myſteria vniuerſum orbem cluſêre. Atque huc demùm in Eleuſinæ Cereris ſacris tormentum illud ceremoniarum, ad occluſas portas diuturnior mora, linguæ obſignatio, & tot habituum & ornatuum, quot Apuleius enumerat, varietas tendebat, vt poſteaquàm per quinquennium anxij anhelabundique magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuſpiam diuinæ maieſtatem quãdam, diceret Tertullianus, ſe viſuros concepiſſent, ſub naturæ ſignificatione ſimulachrum virilis membri tot integumẽtis tamdiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq; quotidie ad naturæ requiſita non ſemel tangere cogerentur, vidiſſe ſe pictum aut ſculptum, ſub religioſiſſimi iuſiurandi prohibitione profiteri vetarentur. Quodque longè magis ignominioſum eſt, huc Philoſophi, huc Principes, huc ipſi Romanarum rerum domini Auguſti, leuitate neſcio qua pellecti, perhibentur.

Num. c. 25. Deut. ca. 3. In ridiculã veterũ impietatem.

DE VMBILICO.

QVONIAM verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipſe, vt quæ partis eius ſignificata ſunt, explicentur.

PATRIA.

F

Significationes vmbilici tres.

VMBILICI ſignificata alij alio modo acceperunt: ſunt enim qui Iouem, ſunt qui medium, ſunt qui finem, per ſimulachrum eius intelligant. Iouem quidẽ ex vmbilico ſignificare videas apud Curtium lib. IIII. cuius effigies ſmaragdo & gemmis aliis coagmentata erat. Et hoc idem indicat numus, quem apud clariſs. patritium Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inſcriptio eſt, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiuſmodi ſpecies habetur. Medium verò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem, Martialis, cùm ſcripſit:

Mart. li. 4. Epig.

Iam peruenimus vſque ad vmbilicum.

Artem. li. 1. cap. 45. Quia in vtero infans ab vmbilico alimoniã capit.

Sed eo loco intelligendus eſt voluminis terminus, qui cùm volumen explicatur, in fine omninò eſt: cùm verò idem obuoluitur in ſpiram collectum, medium tenet locum. Sedenim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde ſcilicet educationis auſpicia ſuſcipiuntur, & per ea quæ vmbilico accidant in ſomniis videri viſa, de patria vaticinari ſolent.

MEDIVM.

Hominis mediũ quid.

VIDETVR verò patria vnicuiq; homini orbis medium eſſe, cùm ab eo loco, vbi quiſque lucem auſpicatus eſt, & terrarum ſitum, & mundi ſpatia metiri incipiat; & quoquo verſum iter arripuerit, patriam ſemper quaſi centrum ſtatuat. Sed apertiſſimè Cicero Vmbilicum pro Medio poni oſtendit in Verrem actione VI. *Et raptam eſſe Liberam, quam eandem Proſerpinam vocant, ex Ennenſium nemore, qui locus, quòd in media eſt inſula ſitus, Vmbilicus Siciliæ nominatur.* In homine quoque vmbilicus medio totius corporis loco conſtituitur, ſiue circulum circumduxeris lacertis manibúſque exporrectis, ſiue ad quadræ figuram factum eum imagineris: quamquam de medio hominis diuerſa eſt & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim inguen in homine maſculino medium agnoſcit, vmbilicum ille.

Apud

A Apud Martialem medios lambere comperias, quod ad Varronis ſententiam accedit: nam fœminæ inguen eſſe medium, idem quoque Vitruuius confitetur.

FINIS.

Vmbilicus in libro quid ſit.

CVM autem & finem ſignificet vmbilicus, oſtendendũ quid vmbilicus in libro ſit, de libro enim loquitur Martialis, cùm ſe perueniſſe dicit ad vmbilicum vſque, vti paulò antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos eſſe putant, defenſacula ea ænea quibus librorum anguli ornantur ſimul & muniuntur: quandoquidem cornua etiam eodem errore vocari crediderint à Poëtis, præcipuè verò bullam in libri medio affixam. Alij ſigna eſſe quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines cõcludere ſoliti eſſent: ideóque Porphyrionem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium.

In Epodis Ode 14.

---Deus deus nam me vetat
Inceptum celeres promiſſum carmen iambos
Ad vmbilicum ducere.

Alij clauos ad ſimilitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi ſoleant tabulis quibus libri conglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore vno in alium trahantur, rati ſe apertè rem indicaſſe, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: *Sed tum ita ſolet narrare Scæuola, conchas eos & vmbilicos ad Caietam & Lucrinum legere conſueſſe:* ibi per *Vmbilicos*, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim ſcriptis prodidêre, cùm hæ buccinorum quorundam teſtulæ ſint, quæ turbinatim conuoluuntur, in faſtigium acuminatæ vmbilici forma, qui ex lapide olim fieri conſueuit, ad vmbilici noſtri ſimi- B litudinem. Vt verò & Martialem & Horatium idem dicentes, neque non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui vmbilicum hunc eodem omnes ſignificato poſuêre, ſciendum libros olim fieri ſolitos ductu plurimùm perpetuo, vna quippe pagina, non vt nos, illis diſſectis, & in quaterniones quos dicimus conſertis: & quia complicabantur ad inſtar ſpiræ conuoluti, inde Volumina dicta ſunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodùm bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupreſsóve, vel ex ebeno, vel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modum, quà membrana præciſa erat, hunc Vmbilicum appellabant, cuius quidem capita volumine complicato hinc & inde proſtarent: ſolebántque ea ex argento, vel auro, vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri, atque ea ſunt quæ Cornua nonnulli vocitarunt, vt Ouidius ad librum Epiſtola Triſtium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geras.

hoc eſt, neque ebore, neque argento, aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ ſe ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vſque ad ſua cornua librum.

Sic apud eũdem, vti ſuperius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro Fine ponitur: quia principium libri eſt, vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentum eſt ad vmbilicum. Huius ego generis volumina multa vidi, eáque vetuſtiſſima, alia ex membranis, alia ex Nilotica papyro, alia Græcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perſcripta. Non præteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ theſauris Romæ aſſeruantur, in quibus archetypa eſt Conſtantini Imperatoris donatio, papyraceum eſſe textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina ſana, vel C vitro exæquatum ac perpolitum, vt & ſcripturæ patiens fuerit, neque vlla calamum aſperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

CASTIMONIA E' CONCVPISCENTIA.

Vmbilici amputatio, quid in fœminis.

EXCISVS vmbilicus apud Diuinarum literarum Interpretes caſtimoniam ſignificat: eo enim modo, quo præciſum præputium Circunciſionis illius eſt ſignum, qua libidinem atque nequitiam à corde reſecare debemus, ita in fœminis vmbilici amputatio caſtimoniam indicat: virtus enim eius in vmbilico eſt. Hinc de profanatis proſtitutiſque Hieroſolymis Ezechiel ita lamentatur, *In qua die nata es, non eſt exciſus vmbilicus tuus, vulua igitur matris adhæreſcit:* hoc eſt, nihil quicquam ab originatione ſeparatur, ſed patriæ coalita eſt, & applicita mollitudini: vt minimè mox mirum ſit eam, quæ omnia ſubſequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, *virtus eius eſt in vmbilico*, ſub vmbilico ventris legere videtur Eucherius, vt per hoc fœminæ ſignificet genitalia, ſicut in viro lumbos dicimus. Nam vmbilicus dubio procul eſt concupiſcentiæ ſignum.

DE VENTRE.

NAM Venter quoque ſua continet hieroglyphica, eáque ab vmbilico, de quo nunc dicebamus, non admodùm aliena: quare nuſquam de eo, quàm poſt vmbilicum, poſſumus commodiùs meminiſſe.

PRINCIPIVM.

D

ABSOLVTVM perfectúmque opus ſignificat, vti diximus, vmbilicus. Contrà venter in ſacris præcipuè literis, nunc principij, nunc originis indicium eſt: cùm ſcilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo ſapere cœpit tempore, factum inceptumve aliquid oſtendere voluerit, ex vtero, ventréve dicet. Ita Iobes: *Si non ex ventre matris meæ dux illis fui*: de miſericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio proſequi cœpiſſet.

Iob cap. 4.

MARE.

IN Serapidis deſcriptione figuráve, de qua pleniùs alibi, γαστὴρ ἡ θάλασσα legitur, *venter* quippe *mare eſt*: &, vti ſuperiùs notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in ſomniis ſibi ſit videre viſus, morbo eum ventris tentari coniicit, ſimilitudine puto à mari ſumpta: quòd veluti flumina fontéſque omnes in ſe recipit, ita venter omnia conſumat.

INSATIABILITAS.

VNDE Poetæ ventrem pro ganea, & inſatiabilitate, variationéque paraſitica ponunt, vt apud Horatium in Epiſtolis:

Quicquid quæſierat ventri donabat auaro.

Sed ibi apertiùs:

Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos.

E

Epimenidis in Cretenſes obiurgationem Paulus Apoſtolus repetit, qui γαστέρας ἀργάς, *ventres* quippe *ignauos* eos appellat. Verſus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ κέρδια, γαστέρες ἀργαί.

In gulosos dicteria quædam. Alij ϑηρία.

Semper mendaces Cretes, commercia peſſima, ventres ignaui. Iam &, *Viuite ventres*, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, *Pugnos in ventrem ingere*, Donatus de toto paraſito ventrem intelligi poſſe dicit. Apud Suidam, & in aliis prouerbiorum collectaneis paraſiti cuiuſdam reſponſum habetur, qui ventris opprobrium obiectum ſibi ita refellit; vt probrum id omnium pulcherrimum exiſtimare ſe dicat: præſtare enim eo ventrem aliis rebus, quòd plenus, leuis agiliſque ſit, atque ſtrenuus: inanis verò, grauis, & inutilis. De adipali ſanè lautitia ganeaque verbum apud Græcos γαστρίζειν. In Diuinis literis Pſalm. XVI. *Impletum ventrem* legas, pro inſatiabilitate atque ingluuie. Quique gulæ & nequitiæ imperandum præcipit Philoſophus, *Ventri*, vti ſuperiùs dictum, *temperandum, & his quæ ſub ventre ſunt*, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole diſcindere ſoliti ſunt, vt qui ſcelerum omnium cauſa eſſent, atque ita vel expiarent, veluti de impulſore pœnas ſumere viderentur. Verùm hæc plerique dictu quidem ſpecioſa dicant, non tamen imitanda ſibi proponent, lepidúmque orationis Catonianæ principium in diſſuadenda lege Agraria ita exordientis obiicient: *Arduum eſſe ad ventrem verba facere, qui careat auribus*: nam & in hanc ſententiam Græcum eſt prouerbium, γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα.

Plutarc. & A. Gellius. Venter non habet aures.

HVMANA DELICTA.

F

SANE ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra caſtra exportandi, aptè admodùm hieroglyphico, reatus, maculas quippe noſtras indicant: quia *Fimus* in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi poſſunt, atque ideò elui, vel expiabilia ſunt, eaque procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ ſyncera eſt, contaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribuitur, ſecretam ſubſtantiæ eius originem indicat: vnde illud in Pſalmo, *Ex vtero ante luciferum genui te*. Significet alibi iudicia eius incomprehenſibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datum eſt, de quo Iobes: *De cuius vtero egreſſa eſt glacies, & gelu de cœlo quis genuit?* Idem Eucherius, quod apud Abacuc legitur, *Venter meus turbatus eſt in me*, interpretatur, vt per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi *Ventrem meum doleo*, pro *Mente* accipit. Quòd autem de ſpiritali, non de corporeo loqueretur, indicium eſt quod ſequitur, *Senſus cordis mei conturbati ſunt.* Manifeſtè autem in Euangelio: *Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.* Contrà verò de ventriloquis inuenias in iiſdem Diuinis literis, nam vbi in Leuit. legitur: *Ne declines ad magos*, Septuaginta reddidêre: *Ne ſequamini ad ventriloquos*, per hos Theologi falſos Prophetas intelligunt, qui Deum profeſſi, à Deo aliena quæque docent, falſaſque doctrinas & Prophetias commiſcuntur: cõtra quos dixerit Ezechiel: *Væ Prophetis inſipientibus qui Spiritum non diuinum, ſed ſuum ſequuntur. Maxima eſt enim omninò*, inquit Heſychius, *diabolici erroris & fraudis ſpecies, ventriloquorum inuentum*, & quæ multa ſuper hoc exequitur.

Pſalm. 109. Iob cap. 38. Abacuc 3. Hiere. ca. 4.

DE PELLE.

TRAHIT ad ſe venter pellem, quadam propemodum ſimilitudine, quà ſuper in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiuſmodi ſunt hæc.

VEXA

A

VEXATIO.

PELLES hieroglyphicè in ſacris literis vexationes ſunt, quæ hominem ad mortem vſque commacerant, imbecillúmque reddunt: diſtractæ enim illæ in vſus varios, in vaſa, in opera multa, patiendo probatæ, laudem à Domino conſequuntur. *Nam*, vt Paulus ait, *afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio ſpem, ſpes virtutis firmamentum, & inconcuſſam in operibus bonis ſtabilitatem.*

MORS.

SVNT qui locum ex Geneſi, *Et fecit eis tunicas pelliceas*, eo interpretentur hieroglyphico, vt mortalitate conueſtitos eſſe eos intelligi velint. Nam cutis omninò eos indicat, qui ſolis exterioribus intenti, interiùs emarceſcunt. Apud Plutarchum libro de Iſide & Oſiride, tympanum humanam ſapit naturam, atque ideò mortalitatis hieroglyphicum eſt. Conficitur verò tympanum ex pelle, plano, latóque circulo circumducta.

Tunicæ pelliceæ.

Tympanum

SCORTA.

INVENIES & pro Meretrice pelles poſitas Leuit. XV. *Veſtem & pellem quam habuerit, lauabit aqua*, quem locum citat Hieroſolymitanus Heſychius, ſententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices Scorta dicuntur, à ſcorteis pellicibus, quibus pro ſtrato vtebantur. Idem pellem pro Diuitiis poni dicit, & pro cognatione alicubi.

B

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALIO ſignificato pellis pro tentorio & caſtris ipſis ponitur: propterea quòd vetuſti moris fuit, tentoria ex conſultis pellibus configere. In Abacuntis cantico: *Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian*, hoc eſt, *Madianitarum caſtra vertentur in fugam & diſſipabuntur.*

Abac. ca. 3.

C

D

PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSQVINTVS.

E

SVMMA quidem ingenij amœnitas tui,raraq; admodum eruditio,iudiciumq; in omni diſciplinarum genere exactiſſimũ acerrimumq́;,quibus te præditum ſuperioribus diebus animaduerti,cùm apud Cælium Calcagninum cœnaremus,effecère,vt doctiſſimæ illius cœnæ nunquam immemor ſim euaſurus. Sed quoniam parum eſt gratum animi affectum in corde tacitum fouere,niſi vbi facultas datur,eum palam feceris,& in propatulum expoſueris: cùm nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat,quàm earum rerum commentarium, de quibus plurimus ea cœna ſermo fuit, id quàm primùm, ad te curaui tranſmittendum: ibi enim tu per abditiſſima Philoſophorum arcana, Medicorúmque ſapientiam ingreſſus, nihil obſcurum reliquiſti, quod ſuper pulſu, venis & arterijs quæri poſſet, quámque neceſſarium eſſet, Medici non modò cor, verùm etiam manus ipſas eruditas eſſe,manifeſtiſſimè docuiſti: fruſtrà enim eſſe mentis diſciplinam, & ſcientiam, niſi eam manus opere facto comprobarent. Cùmque medicamina plurima, quæ manibus tuis ipſemet confeceras recenſuiſſes, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noſter lepidiſſimus acclamauit. Manardum te denique eſſe à manuum ardore diuinitùs appellatum: itaque tunc manum Cælius, & alij,qui accumbebant omnes,ſuis quiſque laudationibus in cœlum extulère.Ego verò aliam ingreſſus ſemitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abſcedens, eadem hæc,quæ nunc deſcripta ad te legenda miſi, ad verbum propemodum manu ſuper declamaui: quæ quidem ſi legenti tantum placuerint,quantum audienti probari videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidiſſe, ſperans ſcilicet inde aliquid futurum,quod initam hanc ex literis amicitiam apud poſteros faciat teſtatiſſimam. Neque tu illa ſupprimes,ſi rectè diligentiam tuam perpendi,quæ ad humani generis vtilitatem pauciſſimis antè à cognita reſeraſti. Facit hoc idem Cælius noſter, qui quotidie aliquid de Muſarum penetralibus eruit, & in promiſcuum vſum exponit, inde perpetuam ſibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Noſtra verò hæc qualiacumque ſint, ſi non vtilia, vti veſtratia,certè aliqua ex parte ſpero fore delectabilia.Tu igitur quod auribus libenter haurire viſus es, oculis nunc & mente perfruere. F

DE MANV.

QVÆ fuerint ſuper manu hieroglyphica apud Ægyptios ſignificata,quique honos ei habitus ab eius nationis ſacerdotibus,Manarde mi, dicebamus, ea nunc in hunc modum, vti dicta fuerant,repetemus.

OPVS.

In prototypis.

Artem.li.1. cap.44.

Plurimæ manus acceptiones, cùm in Diuinis, tum in profanis.

Artem.ibi.

Manus & cor, ſimilia ſunt.

MANVS apud Ægyptios ſacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit,eáque picta, ſculptáve,hominẽ ædificationis ſtudioſum ſignificabat: quippe qua in operibus faciundis plurimùm vtimur,cuiúſque beneficio rerum artificia conſtant,& conceptæ in animo excogitationum imagines oculis ſubiiciuntur. Vt verò ait Hippocrates, in vnaquaque arte manus vnuſquiſque ad opus, quod facere deſtinarit, accommodat: *Natura enim*, vt ait Cicero, *dedit homini manus multarum artium miniſtras.* Artemidorus coniector artes ex manu ſignificari ea de cauſa dicit,quòd earum opera artes exerceantur.Iam & oblatæ in ſomniis manus ſi pulchræ formoſæque ſint,felicem rerum agendarum ſucceſſum indicant, & iis præcipuè qui manibus opus faciunt, vt idem tradit Artemidorus. Et Pindaricum illud Olympiis celebratur Ode IIII. χῆρες ἢ καὶ ἦτορ..., vbi per manus opera, per cor audaciam

intelli-

A intelligendam interpres Triclinius obſeruat.In ſacris quoque noſtræ pietatis libris manus operis hieroglyphicum habentur, eo præſertim loco vbi Deus Moyſi mandat,vt Serpentis caudam apprehendat manu. Actionem hic per manum ſignificari tradit Philo: ſiquidem nullo fieri modo poteſt, vt voluptates,quas per Serpentem ſignificari alio commentario diximus, coërceri, opprimive valeant, niſi priùs manus, hoc eſt, ſinceros animi affectus, vtpote rectorum operum miniſtros expediamus, & in omne pietatis miniſterium promptiſſimas habeamus, atque ita demùm arreptus intrepidè Serpens virga fiat, hoc eſt,voluptas in diſciplinam,quæ per virgam figuratur,vt in Caduceo declaratum eſt,quamprimùm habeat,atque ita abſolutam veritatis cognitionem partim intelligendo,partim experiundo, conſequatur. Apertiùs verò manus opus eſt eo loco, Exodi XIIII. *Et viderunt Ægyptios mortuos ſuper littus maris, & manum magnam, quam exercuerat Dominus contra eos.* Huiuſmodi ſignificationem etiam Græci veteres admiſère.Nam Lacedæmonij ſic inuocandos deos exiſtimabant,vt manum etiam admoueremus, noſtram ſcilicet operam addentes, neque enim eos aliter exaudire. In quam ſententiam Saluſtianus Cato: *Non votis,neque ſupplicijs muliebribus auxilia Deorum parantur, vigilando, agendo, bene conſulendo, proſperè omnia cedunt: vbi ſocordiæ te & ignauiæ tradideris, ne quicquam Deos implores, irati infeſtique ſunt,* Sed vt ad noſtra redeamus Pſal. LXXVIII. *Deum exquiſiui manibus meis nocte coram eo*, quamuis apud eos qui Hebræos ſequuntur, nulla hîc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, *manibus*, id eſt, *bonis operibus*, quæ tamen *nocte*, hoc eſt, *occultè*, & in Dei tantùm conſpectu fierent. Nam & Aſſertor: *Neſciat*, inquit, *læua quid dextera agat tua. Dum attollit Moyſes manus ſuas, vincitur Amaleches*, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius,opera & actus ſuſtollit ad Deum, non humi iacens,obrepénſque reptilium inſtar terræ applicitus,ſed ad Deum porrectos,inque cœlum ſurrectos. Quódque Leuitico præcipitur: *Manus eius offerant hoſtiam Domino.* Theologi per manus opera in-

Vnde illud τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere.

Matt.ca.6.

Leui.ca.19.

B terpretantur, κατ' ἐξοχὴν verò quandam,manus Dei pro ipſo accipitur Filio, per quem facta ſunt omnia,vt Eucherius & alij pleríque interpretantur illud Eſaiæ: *Omnia hæc manus mea fecit.* Sed longè manifeſtiùs alibi vates idem clamat: *Brachium Domini cui reuelatum eſt?* vbi Theologi,vt apud Heſychium eſt, Filium dubio procul intelligi debere profitentur, Patri ſcilicet ὁμοούσιον, quod ne cui ambiguum relinqueretur,labores eius pro nobis ſuſceptos ſtatim ſubiicit, vir extra omnium aleam diuiniſſimus, ait enim: *Labores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras,afflictúſque eſt propter ſcelera noſtra. Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum,& liuore eius ſanati ſumus.* Pſalmo ſanè LXX. *Donec annunciem brachium tuum generationi omni,quæ ventura eſt.* Theologi ſubiectam antiquitùs interpretationem huic verſui memorant, potentiam tuam & iuſtitiam tuam, id eſſe brachium. Vbi verò hoſtiæ ſalutaris brachium dextrum ſeparari,darique muneri Sacerdoti præceptum eſt, Cyrillus, vel Adamantius potiùs, per huiuſmodi brachium à vulgo ſeparatum ſignificari ait, Pontificem debere dextera quæque,hoc eſt, proba & honeſta facere, vt qui tanquam lampas illuceſcit in atrio,exemplo reliquis eſſe poſſit,non opinione tantùm,verùm etiam operibus,quam quiſque viam ad virtutem & pietatem ingrediatur:contrà verò ſiniſtra, hoc eſt, praua & turpia non attingat, vitáque ſit omninò integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

Sic prouerbium Ἀνίπτοις χερσὶν Motis, à puritate veterum ſacrorum, tractũ eſt, ex Heſiodo in opere.

Mos antiquus profitendi innocentiam.

Hinc Alciatia embl. 31.

Manus functiones.

EVTHYMIVS, vbi de manuum puritate ſermo ſit in Diuinis literis, per manus actiones operationéſq; inquit ſignificari: eò quòd per eas opera fieri ſoleant. Earum autem puritas dubio procul inſontem oſtendit: vnde etiam abluendarum ma-

C nuum geſtus innocentiæ ſignum eſt, quaſi illas nõ contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando conteſtari volebant ſe alicuius innoxios eſſe ſceleris, neq; impuris ſe facinoribus immiſcuiſſe, aſſenſumve præbuiſſe, in multitudinis conſpectu manus abluebant,vt ſcilicet ex illa manuum munditia animæ identidem puritatem indicarent.Inde Deut. cap. XXI. vbi cadauer in agro cæſum quis repererit, ignorato cædis authore, ſeniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit,acerſiri iubentur,& in deſerta ſterilique conualle vitula facere,ſuper quam lauent manus:vt ita expientur & ipſi & ciuitas, populúſque omnis abſoluatur. Sic circundaturum ſe altare Domini Pſalmographus vates profitetur, cùm vnà cum innocentibus manus ſuas abluerit.Et Pilatus, cùm iniquæ ſententiæ crimen in Hebræos reiiceret, innocentiam ſuam atteſtaturus, manus publicè lauit. Datas autem homini manus ideò ait Athanaſius, vt ad rerum neceſſariarum vſum inſeruiant, & ad preces Deo porrigendas attollantur: atque, vti palàm eſt, manus eſt quæ cibum & alimenta omnia legit, condit, inſtruit, & ori admouet: manus eſt, quæ præclara facinora in pugnæ vel diſcriminum conflictu facit, ab ea eſt ſcribendi commoditas & elegantia, quam Propheta honeſtauit, de Deo dicens: *Calamus ſcribæ velociter ſcribentis*, quo ſcilicet diuinæ vocis oracula exprimuntur. Manus ſacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, ſacramenta cœleſtia nobis ſubminiſtrat, & myſteria reliqua ritè perficit & operatur: eam dignatus eſt Dei filius commendare, cùm dixit: *Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me.* Manus denique eſt, quæ omnia confecit, omnipotentis Dei teſtimonio, per Prophetam dicentis:

Nonne

Nónne manus mea fecit hæc? Manus eſt totius corporis propugnaculum, quæ dum illud totum oberrat, totum defendit, totum comit, totum veſtit, totum ornat, vniuerſæ eius molis dominam ſe re ipſa profitetur. D

AVTHORITAS.

HINC manus authoritatémque & poteſtatem ſignatiſſimè indicat, vt in ſacris pietatis noſtræ canimus, in manu Dei eſſe omnium poteſtate, & iura regnorum omnium, quo ſignificato dictum à Pſalmographo, *Exaltetur manus tua*, vt Theologi ſunt interpretati. Iam apud Hieremiam: *Sicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu mea domus Iſraël*, de ſumma Dei potẽtia. Et illud minimè diſſimulandum, quod Poëta Cæcilius ait: *Deum quis non ſummum putet, cui in manu ſit quem eſſe dementem velit, quem ſapere, quem inſanire, quem in morbum inijci, quem contrà amari, quem auerſari, quem expeti?* Sic ad Terentiam Cicero: *Verum hæc non ſunt in noſtra manu.* Et Aruſpices, nulla quamuis ſanctiore imbuti diſciplina, cùm prandenti Veſpaſiano humana manus triclinio illata fuiſſet, & ſubter menſam ſubiecta, præſagium fuiſſe reſpondêre, rerum poteſtatem ad Veſpaſianum aliquando peruenturam. In Dei verò manu eſſe omnes fines terræ, ſacra piorum vatum oracula teſtantur: qui fieri poſſet admirantium, vt aqua longè altior terra, ita ſuſpenderetur, ne continentem omnem obrueret, quoquò verſum circumfuſa. Tametſi non defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc commentarentur. Ptolemæus quippe Almageſto, triginta ſe neſcio quas ſtellas Arctico polo affixas deprendiſſe profitetur, quæ cùm ſiccæ frigidæque naturæ ſint, vi ſua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, vt ſibi natura ſimilem, & temperatura quadam à Saturni ſidere copulatam exerant, & ſuſpenſam teneant. Alij Magneti hoc attribuunt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum verſa eſt, incruſtata quodammodo comperitur, tantámque illi vim, dum ſe ad polum erigit, eſſe dicunt, vt vniuerſum terræ corpus eodem trahat, atque ita bonam eius partem vndis extare faciat. Alij alias atque alias ſuper hoc rationes comminiſcuntur, concauitates ſubterraneas, oualem figuram, protuberationes, & commenta alia ingenioſè magis quàm verè excogitata: quæ omnia ſi ſuſcepti operis ratio pateretur, facilè refelli poſſent, vtpote quæ tam validiſſimis naturæ rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falſa deprehenduntur. Sed hæc illi viderint. Baſilius Magnus totum hoc ad Architecti ſummi Dei ſapientiam refert, admirationémque omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetam ipſe rerum opifex clamat: *Vos igitur non timebitis me, qui poſui arenam terminum maris?* quaſi nulla alia in re magis, potentiam viréſque ſuas oſtentarit. Ille enim cùm abyſſos circumuallaret, legem impoſuit aquis, ne datos tranſiliant fines, ſignatiſque terminis coërceantur. E

Sueton. in Veſp. ca. 5.

Cur aqua terra longè altior dicatur.

Hiere. ca 5.

IGNAVIA.

EXPEDITA autem manus, & in propatulũ prolata, ita opus, authoritatem, atque poteſtatem indicabat: contrà verò, nihili hominem, ignauum & otio deſidiaque torpeſcentem ſignificare ſi vellent, manus eius in ſinum conſertas effingebant: qui porrò ſtatus ignauiſſimi nebulonis eſt, cùm præſertim Anaxagoras ideò ſapientiſſimum omnium animãtium videri hominem dixerit, quia manibus inſtructus foret. Quod dictum Plutarchus in Moralibus repetit, neque diſſimulat Ariſtoteles. F

Fabius lib. 12. Liguenũ otio manum habere ſub pallio ait. D. Laertius in eius vita. Et tenacis auarĳ, ex Theocrito in Charitibus.

FVRACITAS.

APVD authores aliquot inuenias læuam manum pro Furacitate poſitam. Nam Plautus, Perſa, vbi Sophoclidiſca lena Pechnij pueri manum depoſceret, atque ille dexteram porrexiſſet, reſpondit ea: *Vbi illa altera eſt furtifica læua?* Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino, qui manu ſiniſtra non bene vtebatur, ſed in ioco atque vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLAVSVM autem, lætitiæque & gratulationis ſignum, manibus in eum geſtum figuratis vt ſeſe complodere viderentur, ſignificare, theatra Romana, & Poëtarum pulpita ſæpiùs oſtenderunt. Id autem in Sardanapali ſtatua, quæ Tharſi erat, exprimebatur, cum inſcriptione, quæ modis omnibus laſciuiẽdum eſſe commoneret.

IMPEDIMENTVM.

COMPLICATAS verò manus digitis pectinatim inſertis, adeò vetus illa religio impedimenti ſignum eſſe credidit, vt parturientium nixibus obſtare, ne partum edere poſſent, quandiu manus eo geſtu tenerentur, perdita admodùm ſuperſtitione perſuaſum habuerit.

LIBE

LIBERTAS.

A QVEMADMODVM verò per manus ita complexas impedimentum ſignificabant, ſic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus eſt Tib. Claudij Cæſ. in quo videre eſt ſigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè poteſt diſcapedinatam exporrigit, cum inſcriptione, LIBERTAS AVG. Quamuis verò pileus per ſe ſit libertatis ſignum manus ea tamen ita paſſa ſignificatum adauget. Sed enim, vt de parturientium faſcinatione per implexas manus dicebamus, ita contrarium eſt in numo Iuliæ Piæ, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua haſtæ innititur, dexteram expanſam oſtendit, cum inſcriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, ſe ducere aſſeuerabant, maximè verò gens Iulia.

Tib. Claudij & Iuliæ Piæ numus.

VENVS GENETRIX.

QVÆ quidem condente & dicante Iulio Cæſare, templum erexit Veneri Genetrici, cuius Plinius, Tranquillus & alij meminêre. Legimus & Cæſaris teſſeram fuiſſe, *Venus Genetrix*: vt Syllæ, *Apollo Delphicus*: Marij *Lardeus*. Obſeruandum autem, in numo ſcriptum eſſe GENETRIX per E media ſyllaba, prout veteres Grammatici ſcribendum monent, cùm tamen genitor per I notandum agnoſcant.

LIBERALITAS.

B EST & illud frequentiſſimo Latinitatis vſu dictitatum: *Manus remittere*, liberalitatis & donationis ſignificato, quo loquẽdi modo luſores præcipuè vtuntur: nam *Remittere manus*, eſt Condonare Colluſori iactum, quem ſua ipſe manu damnoſum feciſſet, debueritque ob id numos exſoluere. Hinc legere eſt in epiſtola Octauiani Auguſti ad Tiberium: *Ego perdidi viginti millia numûm, ſed cùm effuſè in luſu liberalis fuiſſem, vt ſoleo plerumque: nam ſi quas manus remiſi, cuique exegiſſem, aut retinuiſſem, quod cuique donaui, viciſſem vel quinquaginta millia: ſed hoc malo, benignitas enim mea me ad cæleſtem gloriam effert.* Præcipuè verò dextram liberalitatis & erogationis indicium eſſe voluerunt: vtpote quæ, vti prompta eſt, & ad capiendum expeditiſſima, ita & ad porrigendum erogandúmque vſitatiſſima. Vnde Græci δῶρον, illud ſuum menſuræ de manu ſumptæ vocabulum, de quo alibi locus ſuus, deductum volunt, quòd ſcilicet inde dona porrigantur. Sed quoniam tam liberalitatis quàm libertatis ſignificatum in dextera ponunt, huiuſmodi diſciplina longè meliùs ſacræ noſtrorum literæ prodiderunt: veteres enim Theologi, qui diuinorum nominum ſignificata perſcrutantur, eam ineſſe vim in Dei dextera intellexêre, vnde pulchra, grata, lætáque omnia prouenirent, proprióque nomine Michaëlem vocari. At Græcorum Theologia Michaëlis vim in Deo eam eſſe dicunt, quam Mathematici Veneri dedicarunt. Pſalm. decimo ſupra centeſimum iubetur Chriſtus ſedere à dextera Dei patris, vbi Theologi per Seſſum, Requiem & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligunt: per Dei verò dexteram, effuſiſſimam eius benignitatem interpretantur. Læuam demum Aramei eam in Deo vim eſſe dicunt, vnde fortia, dura, & caſtigantia procedant, idque numinis Gabrielem appellatum, quod Aſtronomi ex Græcorum Theologia Martem
C eſſe dixerunt.

Manus remittere, quid. Extat apud Sueton. in Auguſto ca. 71.

Hebraicè, fortitudo Dei.

VER, HYEMS, SOL.

APVD Græcos Latinoſq; Poëtas plerunque reperimus centimanum Briareum, centimanumq; Gygem: quin & Homerus Solem ἑκατόγχειρα nuncupauit, quorum ſignificata cùm hieroglyphicôn inſtar interpretentur, non importunum fuerit hic explicaſſe. Interpretes Heſiodi, per Briareum vernum tempus dici tradunt, ob herbarum, florum, & frondium copiam, quam affluenter adeò ſumminiſtrat. Per Gygem verò, hyemẽ, & ipſum cẽtimanum, ob ea multa, quæ iam dudum collecta congeſtáque in varios mox vſus diſtribuit, & negotiis quæque ſuis accommodat. Quòd verò & Sol centimanus Homero ſit, multa & innumerabilia eius officia, quæ magis aperta cognitáque ſunt, quàm recenſere oporteat, effecerunt.

Hom. Ili. α. 402. Virgil. Æn. 6 Hora. 2. Carm. Centimanũ.

OFFICIA MVTVA.

CESSIT & in prouerbium mutui beneficij officiique ab officio prouocati, *Manus manum ſcabit*, ex Epicharmi Comici verſiculo, quem in ore fuiſſe ſemper Prodico Sophiſtæ, Socrates apud Platonem memorat, Axiocho. Erat verò huiuſmodi

τοι

Viuur eo Seneca in libello de morte Cæſaris.

ἥδε χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει,
δός τι, καὶ λάβοις τι.
Ne manus manum fricabit,
Da quid, auferes quid.

Sedenim illud vulgatum magis:

χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι ἢ δακτύλους.

ſic enim manuſcripti codices habent, quod alij ſuo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri eſſet ratio minùs animaduertentes:

Manus manum, digiti interim digitos lauant:

OPEM FERRE.

EADEM dextera, quæ *Pullaria* Plauto dicitur, paſſis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum: cuiuſmodi ſpecies in Opis deæ ſimulachro aliquot in numis obſeruatur, quaſi ea opem omnibus velle ſe ferre polliceatur. Quinetiam & nunc vulgò, & apud veteres vſurpatum illud *τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere*, quotiens operam noſtram alicui negotio adiutricem adiicimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneam clamat: *Æn. lib. 6.*

Da dextram miſero, & tecum me tolle per vndas.

Sanè illud ſumptum à ſacris, in quibus quiſpiam adueniens admotæ victimæ manu, fiat & ipſe particeps ſacrificij. Sed hoc frequentiùs apud noſtros, cùm infantes ab originali labe per ſanctas aquas expiantur, luſtricúſque eorum dies celebratur: quicunque enim manus admouerint ad infantem, dum ſacrum id peragitur, paternis ſeſe obligant officiis, & arctiſſima pietatis neceſſitudine & nato, & parentibus coniunguntur, propemodumq; affines fiunt. Quod verò de manibus ſacrificio admotis dicebamus, quod Theologi noſtri interpretantur eo Leuitici loco, *Quicunque illa attigerit, ſanctificabitur*, id dicunt oſtendere, quòd in diſputationibus, quæ de Deo ſunt, Theologicíſque myſteriis, ſufficit nobis tantummodò tangere, quemadmodum qui vult igne calefieri: nam is ſi interiùs manum immittat, pro eo quod poterat & ſatis erat calefieri, comburitur: ſic qui profundiùs, vel altiùs de Deo diſputare præſumit, pro eo quòd gloriofius aliquid oſtentare affectat, in blaſphemiam cadit, dum diuinorum dogmatum nequit ſublimitatem aſſequi. Ea de cauſa populus Iſraëliticus non aſcendebat in montem Domini, ſed iuxta radices corona ducta deſidebat, quod vtinam ſuperioris ſeculi tempora animaduertiſſent: non enim ſanctiſſima hæc doctrina tot ineptorum hominum, ne ignauorum dicam, nugis atque cœno implicata eſſet & contaminata. Sed Deo Optim. Maxim. gratia, qui noſtra demùm ætate tot authorum veterum theſauros aperuit, vt in vnaquaque diſciplina proficere volentibus, veram, facilem, breuémque viam patefacere dignatus eſt. Quod verò ad hanc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquam manum imponendam, de ordinibus nimirum communicãdis, quorum vis & ratio in Spiritus Sancti contributione conſiſtit, iuxta ritum, quo impoſitis ſupra caput manibus ſacerdos dicit, *Accipe Spiritum Sanctum*. Id verò diligentiùs examinãdum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur. *Leuit. ca. 6.*

FLAGELLVM.

SIGNIFICAT etiam flagellum manus in Diuinis literis, vt apud Sophoniam: *Extendam manum meam ſuper Iudam, & ſuper habitantes Iſraël, & diſperdam de loco hoc reliquias Baalis*. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortuniis ſuis loquens, *Manus Domini*, inquit, *tetigit me*. Et illud, *Tradentur in manum gladij*, caſtigabuntur gladio ſignificat, vtpote qui occidione occidendi ſint. Iam quod alibi legitur, *Firmaſti ſuper me manum tuam*, de caſtigatione intelligendum eſt.

Soph. cap. 1. Manus in malam partem. Iob cap. 19.

PIETAS.

IN Antonini numo pietas ipſa dexteram exporrigit expanſam, læuâ donarium in ſubiectam aram porrigit. In L. Ælij Cæſaris numo aureo, dextera ſigilli eodem eſt geſtu, læuâ donum tenet, cum inſcriptione, PIETAS. Quod verò dictum eſt in Cynocephalo, paſſas in cœlum manus adorationem ſignificare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo ſigillum eſt, paſſas hinc inde manus ad cœlum attollens, cuius inſcriptio eſt, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronem dicitur.

Antonini, Aelij Cæſaris, & Gordiani numiſmata. Virg. lib. 4. Æneid.

Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis.

Iam & Salomon Trecenſis, non ignobilis ſacræ Scripturæ commentator, ſacerdotes, inquit, cùm Sãctum BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id Sanctum XII. literarum, extendunt manus ſuas.

SVPPLEX.

APVD nationes aliquot inuenias, reiectas poſt tergum manus, eas connexas, ſupplicem hominem ſignificare. Eam formam in huiuſmodi ſignificato peculiarẽ apud Aſſyrios fuiſſe tradit Ammianus, vbi lib. XVIII. Antonius ab Vrſicino agnitus in hoſtili acie, obiurgatorio ſono vocis increpitus, Proditor & nefa

Reiecta in dorſum manus.

appellatus, ſublata tiara, quam capiti ſummo ferebat honoris inſigne, deſiliit Equo, curuatiſque membris humum vultu penè contingens, eum ſalutauit, Patronum appellans & dominum, manum poſt tergum connectens, *Ignoſce mihi*, inquit: & quæ pro criminis depulſione ſubſequuntur.

CAPTIVITAS.

SEDENIM apud Romanos huiuſmodi ſpecies manuum poſt terga reuinctarum, captiuitatis nimirum indicia ſunt, quod & Virgiliano confirmatur carmine: *Virg. Æn. li. 2.*

Ecce manus iuuenem intereà poſt terga reuinctum
Paſtores magno ad regem clamore trahebant.

& multis vbique terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, paſſim intueri licet. Ita libr. de Amicitia Cic. de eo qui litigare ſe ſimulans blandiatur, atque ad extremum dat manus, vincique ſe patitur, vt is qui illuſus ſit, plus viciſſe videatur. Talem Aſtronomi figurare ſolent, vbi oſtendere volunt eum ab inimicis ſuperandum, & in eorum poteſtatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auſpicatus fuerit.

PACIFICATOR.

QVÆ verò ſpecies in M. Catonis Proprætoris numo cernitur, vbi victoria eſt ſedens, manu exporrecta, pollice ſummiſſo, quod puto victoriam conſilio partam ſignificare, vt illud, quod alibi explicatum eſt, Romanos ſedendo viciſſe, huc accommodetur. Ille porrò geſtus in manu res compoſitas oſtendit, qui habitus in ſtatuis pacificatorum exprimi ſolet, vt in equeſtri coloſſea ex ære M. Aurelius, in area Lateranenſis baſilicæ viſitur, de qua in Digitis. *M. Catonis Proprætoris nummus.*

RESTITVTOR.

IN alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. numo ſimulachrum eſt læuâ haſtæ innixum, dexteram porrigens, vola & digitis demiſſis, pollice pendente, in quo literas eas tantum inſpexi quæ RESTITVTOR dicerent, reliquas diſcernere non potui. Verùm apertiùs in Gratiano numo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inſcriptione, REPARATIO REIPVB. *Alexandri Imp. nummus & Gratiani.*

SALVTATIO.

ERAT & ſalutationis indicium, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronem, atque etiam apud Callimachum Ætiis habetur. Vnde Virgilius in eandem ſententiam Æneam inducit cum patre in Elyſiis loquentem ita queri: *Cur dextræ iungere dextram non datur*. In hunc ſanè diem mos hic perdurat, vt hoſpites & peregrinos, & quoſcunque notos peregrè venientes, dexterarum coniunctione ſalutemus. *Æne. lib. 1.*

ADORATIO.

NEQVE verò tantùm porrectis in cœlum manibus adoratio fieri ſolita, ſed & auerſa manus ad oſculum expoſita, adorationis indicium eſt. Hinc illud apud Plinium, quandam eſſe in dextera religionem, quæ oſculis auerſa appetitur. *Qui adorant*, inquit Hieronymus in Ruffinum, *ſolent manum deoſculari*. Vnde Hebræi deoſculationem pro Veneratione vſurpant, eiuſmodique loquendi forma per totam iam Italiam, ex quo Hiſpanos in dominationem admiſimus, inoleuit, cùm priùs id honoris non niſi Pontificibus deberetur. Et nonnulli Catuli ſomnium de Auguſto referunt, quaſi Iupiter compluribus prætextatis tutorem à ſe poſcentibus, vnum ex eis demonſtraſſet, ad quem omnia deſideria ſua referrent, eiúſque oſculum delibatum digitis ad os ſuum retuliſſet. Alioqui, vt in Cynocephalo dictum, ſublatæ in cœlum manus adorationis indicium ſunt. Apud Ciceronem Quæſtionibus Academicis admirationis id ſignum eſt, vbi dicitur: *Hortenſius autem vehementer admirans, quod quidem perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiam manus ſæpe tolleret: nec mirum, nam nunquam arbitror contra Academiam dictum eſſe ſubtilius*. Peruulgatum verò eſt Catullianum illud in hanc ſententiam: *Admirans*, ait, *hæc manúſque tollens, Dij boni*, & quæ ſequuntur.

Deoſculatio pro Veneratione, eáque ab Hiſpanis vulgò introducta. Suet. in Auguſto. ca. 91.

CONSENSVS.

IN militaribus verò allocutionibus ſublata manus, conſenſus & approbationis hieroglyphicum eſt. Vnde totiens apud Xenophontem, ſi quod propoſitum eſſet, ſcitum facere ſe profiterentur, manus tollere iubebantur. Sedenim, hoc ritu Hebræorum prius inſtitutum fuit, quod pleriſque locis habetur, & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoque faciundum imperauit Paulus: *Orate*, inquiens, *in omni loco attollentes puras manus*. Et Tertullianus, vbi de oratione pro ſalutẽ Imperatoris agit: *Illuc ſuſpicientes* (ait) *Chriſtiani, manibus expanſis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubeſcimus: denique ſine monitore, quia de pectore oramus*, & quæ ſequuntur in hanc ſententiam. *Sublata manus, quid.*

F OE D V S. D

Manuũ ad vnucẽ porrectio, & deoſculatio. Κυάμων ἀ Diog. Laerti, ex Apollodoro, in Solone.

SED neque Pythagoricum illud prætereundum, *μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιὰν, non vnicuique dexteram porrigendam*, quippe non temerè eſſe quempiam in amicitiæ familiaritatiſque fœdus admittendum. Citat hoc ſymbolum in hanc ſententiam Plutarchus eo commentario, quod de multorum amicitia conſcripſit, & Solonis dictum illud in primis fertur, *φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε. Amicos ne citò compares, quos autem acquiſieris, ne reijcias, contemnáſve.* Mos verò adhuc eſt noſtris Præſulibus, in admittendis in clientelam amicis manum porrigere exoſculandã, quòd firmum quaſi fœderis & conciliationis ſignum habetur. Obſerues etiam apud Ammianum, rerum geſtarum libr. I. ſupra XX. Nebridium, qui contra Conſtantium vnus omnium iurare noluerat, metu militum, qui ferrum in hominem ſtrinxerant, ad Iulianum profugiſſe, ſupplicitérque oraſſe, vt timoris leuandi cauſa ei dexteram porrigeret. Cui Iulianus: *Ecquid, ait, præcipuum amicis ſeruabitur, ſi tu dexteram attigeris meam?* Plutarchus in Catone Vticenſi morem tangit oſculandi manus Imperatoris apud Romanos, neque id quidem omnibus, ſed paucis admodùm honoris gratia conceſſum. Vnde etiam in Diuinis literis legitur: *Tua dextera me ſuſcepit*, quod ita interpretantur Theologi: *Mos eorum eſt qui opem alicui ſint allaturi: dexteram porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitáſque magis promptuaria, quàm in læua.* Et Pſal. LXIII. *Tenuiſti manum dexteram meam*: id eſt, *optimi Aſſertoris inſtar manum meam apprehendiſti, meq́ de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti.* Alij ſic exponunt, vt per dexteram manum à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deus animo ſuſceperit.

Manuum impoſitionis effectus. In ſacrificiis demùm manuum impoſitio nunc benedictionem miniſtrabat, nunc peccatorum remiſſionem, nunc Sancti Spiritus aduentum, nunc expiationes, quas ſolo percipimus intellectus, ait Heſychius. E

F I D E S.

QVIA verò fides in fœderibus primùm expetitur, Numa Romanorum Rex cõſtituit, vt manus eæ quę fidei ſacra facerent, ad digitos vſque inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium eſſet, cuius præcipuè ſedem in dextera eſſe docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, niſi ſanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctóque inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc vſum comparati, illitis, ſuis interim Oratal & Alilat numinibus vnicis inuocatis. *Æne. li. 4.* Agnoſcit & Maro fidem per dexteram ſignificari, quare Dido apud eum exclamat:

> *-- En dextra, fidéſque*
> *Quem ſecum patrios aiunt portare Penates.*

Æneid. li. 3. Atque hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

> *Dat dextram, atque animum præſenti pignore firmat.*

Fides cur cana, dicta ſit. Velamen verò illud, quo fidei ſimulachrum, vel manus ipſæ obtegerentur, album fuiſſe conſtat. Vnde Maro *Canam fidem* appellauit, vt nonnullorum eſt opinio, quamuis & literatiſſimi viri ſunt, qui canam ideò fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omnium templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio, quod futurum olim erat, præmonſtrante: vt quod imperium ibi ſine fine permanſurum parabatur, fundamentum pietatis in fide ieciſſe tot antè ſeculis cõſtaret. *In Epodis.* Horatius tamen velaminis albi mentionem facit, vbi dicit: *Et albo Rara fides colit velata panno.* Id enim ad ſinceritatem, F quæ requiritur in fide, indicandam excogitatum: à fide enim fucus omnis abeſſe debet, neque vllo ſubterfugij colore candor eius violari. Quapropter iuſtè magnanimitérque Romani fidem hoſtibus etiam ſeruandam rati, Cannenſi clade accepta, cùm Hannibal, quibuſdam captiuis redimendi ſe poteſtatem feciſſet, fide ab eis accepta redeundi, niſi res confici poſſet, ea quam propoſuerat conditione, doloſè illi vnius diei iter progreſſi, ſimulato negotio, in caſtra hoſtica redierunt: inde quaſi ſacramento ſoluti, tanquam liberi eſſent, ſecuri confidentéſque Romam ſe contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos ſibi dedi poſtularet, ipſe etiam S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerunt, neque vllis ciuium ſuorum precibus aut lachrymis vinci potuerint, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetuſtiorum malè prauéque facta conquirimus, ſi recentioribus ſeculis doloſa huiuſmodi fide deceptum Adelbertum Bauemburgi Regulum legimus, turpi noſtrorum principum ignominia, quem Atto Maguntiæ Archiepiſcopus blanditiis pellectum, ad Ludouicum Regem capitalem eius hoſtem attraxit, iuramento pollicitus ſe procuraturum, vt quemadmodum eum ſaluum de munitiſſimo, vbi erat, loco educebat, incolumem identidem reduceret: Cùm itaque paulùm extra portas prodiiſſet, Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam cauſatus, ſatius fore dixit redire, commodùm vt corpus aliquo cibo curarent, itineris laſſitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil ſuſpicatus mali, non difficulter aſſenſit. Reuerſi igitur, ſumptóque ientaculo, dant ſe iterum in viam, ac ſimulatque in Ludouici conſpectu conſtitère, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonem audacter incuſante, iuramento, inquit Atto, tunc planè ſatisfactum, cum te impranſum eductum, intrò vt pranderes reduxi. *Hadriani numus.* Sed hæc improba barbari hominis facta prætereamus, & ad fidem reuerſi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, læuâ

A læuâ tenentem orbem planum, id nonnulli ſpeculum eſſe contendunt: nam id quoque ſignificatum habet fidei, additaque eſt erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatem. Multò verò manifeſtius duæ manus iunctę, fidei ſunt hieroglyphicum: quod in pleriſque numis antiquorum obſerues, inſcriptionibus etiam additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiuſmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur ſignificata.

F E L I C I T A S.

QVANDOQVIDEM alicubi ſimulachra duo dexteras iungẽtia felicitatis hieroglyphica ſunt, caduceo præſertim appoſito: rebus enim pacificè compoſitis, congruum eſt publicam priuatámque ſubſequi tranquillitatem. In Hadriani numo tenet ipſa dea caduceum manu vna, altera Imperatorem apprehendit: inſcriptio eſt, FELICIT. AVGVSTI. Vbi verò idem Imp. genibus quendam procumbentẽ ſubleuare videtur, quid ſibi velint iunctæ dextræ, declarat inſcriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod verò ſuperius dexteram ſalutationis ſignum eſſe diximus, in numo qui TRAIANVS HADRIANVS inſcribitur: Imperatorem ipſum videas dexteram Dei ſedentis dexteræ iungentem, cum inſcriptione ſub baſi poſita, ADVENTVS AVG. *Traiani Adriani numus.*

I V D E X.

SED & abſciſſæ manus ipſæ hieroglyphicum ſuum habuère, quod minimè fuit prætereundum. Spectari enim ſolitas Thebis iudicum ſtatuas abſque manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auerſis eſſe oculis, vt iuſtitiam & à donis alienam eſſe debere, & nulla mulceri facũdia B oportere ſignificarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo non ferat, quorum ſermo omnis cum de Reipublicæ negotio aliquo capeſſendo, déque tribunalibus colloquerentur, erat, vt ſe inuicem ad auream meſſem inuitarent? *Iudicũ & Principum ſtatuæ.*

D E I V I S.

SANE' Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, ſed abſque manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili baſi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neque pedibus, neque manibus opus eſt, ad ea quæ iuſſerit efficienda: vtpote qui nutu ſolo totum poteſt mundum tremefacere, &, vt apud Poëtam, dicto citius tumida æquora placare. De ſtatua verò Iani, quæ numerum CCCLXV. dierum digitorum geſtu indicaret, ſuo loco dicetur.

P R O V E N T V S.

QVAMVIS verò ita veteres iuſtitiam informarint, apud Coniectores tamen reperias virum agendis cauſis nobilem, iudiciáque & leges fama optima conſectantem, qui plures ſe habere manus ſomniauerit, proſpera expectare, quòd id portendat & clientum, & amicorum, atque etiam pecuniarum prouentum exuberantem. *Artem. li. I. ca. 45.*

V I N C V L A.

Artem. ibi

IMPERITIS tamẽ, maleficis & ſceleratis hominibus, id ſomnij vincula minitatur, multas ſcilicet manus ad eorum coërci C tionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentum, ſuccurrit id Pſalmo CXVII. *Labores manuum tuarum comedes*, apud Græcos *τῶν καρπῶν* ſcriptum eſſe, quare bene periti quidam, *Fructuum* potiùs, quàm *Manuum* reddidère: *καρπὸς* enim, tametſi non quidem manum, non palmam, ſed iuncturam palmæ cum brachio ſignificat, vt apud Homerum legas Venerem à Diomede vulneratam *ἐπὶ καρπῷ*, vbi non pars pro toto, ſed locus lethalis, & conuulſioni obuius de induſtria deſignatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro *Fructu* tamen paſſim ponitur, & multa inde in huiuſmodi ſignificatum vocabula. Erit itaque ſenſus, fructibus ſuis veſcetur is, qui timet Dominum, nec, Impius hæc tam culta noualia miles habebit. *Hom. Ili. ε. Nempe iũctura manuum cum cubito ex Ariſt. lib. I. de partib. animal. Verg. in Buco. Æcg. I.*

S P E S I R R I T A.

INVENIAS & operum inefficaciam per præciſas manus ſignificari, quæ vanas nonnunquam irritáſque cogitationes, ſpéſque hominum inanes indicant: quòd ita ſcilicet opus ad finem qui fuerat inſtitutus, perduci minimè poſſit. Et Mathematici, nullius vtilitatis & haudquaquam frugi hominem in lucem edi ſub XVII. Geminorum gradu oſtendere cùm vellent, hominem eo loco vtraque manu mutilum pingunt, atque eum ignauiter conſiſtentem.

M I N I S T E R I V M.

SED longè alia de cauſa Mycerinus Ægyptiorum Rex, viginti coloſſos ancillarum circa filiæ cadauer circunſtantium, truncis manibus, iiſque humi ante pedes iacẽtibus erexerat: iis enim vxor

manus abſciderat, quòd adulterij tam nefarij miniſtræ fuiſſent: vti ſcilicet pater ſceleratiſſimo exem- D plo complexu filiæ abuteretur. Quòd verò in Diuinis literis primo Regum habetur, vbi Arcam Domini Palæſtini prædam abduxerant, & in Dagonis idoli ſui templo poſuerant, manè repertus Dagon prolapſus confractúſque, abſciſis manibus: interpretes loco hoc, abſciſis manibus, intelligunt, fore tunc præmonſtratum, vt cùm Domini noſtri doctrina ad gentes perueniſſet, idolorum manus abſcinderentur, hoc eſt, præſtigiæ quibus mortales omnes eludebant, deſituræ eſſent, neque vlla vlterius decipiendi poteſtas dæmonibus relinqueretur. In huiuſmodi ferè ſignificatum Leuitico legas, vbi de victimis agitur: *Si non poterit manus eius inuenire*, hoc eſt, *ſi propter egeſtatem emere non poterit, ſi pretium erogare nequiuerit*. Alioqui, ſideratæ, attritæ, vel etiam abſciſæ manus neque non pedes, actiones indicant deprauatas: ſtudioſum quippe hominem, eorum tantùm, quæ vel ab auaritiæ, vel ſuperbiæ ſpiritu ſuggeruntur. Quare Dauid ita deprecatur: *Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me*, diripientis ſcilicet aut violantis: ſuperbi enim hoc eſt, auari illud. Eodem & brachia ſignificato accipiuntur. Nam vbi Pſalm. XXVI. delinquentis hominis brachium contineri legitur, impurorum hominum brachia debilitata ſignificari ait Origenes: quandoquidem ad nullum miſericordiæ, aut beneficentiæ opus exerceantur. Nam manus & brachium, inquit is, operis eſt indicium. Sed eo loco Euthymius adimi perperam agendi authoritatem, viréſque confringi interpretatur.

Dagoniſma nus abſciſa. 1. Samn. c. 5.

Leuit. c. 22.

AVARITIA.

SVNT tamen qui hoc ad auaritiam pertinere cenſeant, interpretamentúmq; huiuſmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, ϰνίϰα δ᾽ ὑπὸ ϰερδίων, πᾶς δ᾽ ὑπὸ ϰόλπῳ χεῖρας ἔχων, & quæ ſequuntur E in hanc ſententiam. Neque deſunt qui manum tantùm ſiniſtram digitis compreſſis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei ſignum ponunt, quippe quæ ad cuſtodiendum magis idonea ſit, vtpote ſegnior, & tenacitati accommodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, vt nonnulli tradunt, dicere ſolebat, non eſſe tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatem addendam comitati. Auaritiam & ille geſtus in manu ſignificat, cùm exporrecta capedúculam aſſimilat, quo geſtu Philemonis Romæ ſignum vidi, cùm in altera volumen complicatum haberet, idque tenaciter reſtrictum, vt qui pretium ſibi depoſceret, non niſi eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim eum Comœdiarum ſcriptorem, ære graui ſolitum lucubrationes ſuas venundare. Inſcriptio ſanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Ariſtophanem iocus & Concionatricibus, vbi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm ſupplicamus boni alicuius gratia, ſtare eos ſupinam manum porrigentes, non vt quid dent, ſed aliquid accipiant. Hinc quoque Athenienſium in aucupandis lucris auiditas dicterio carpitur, ἀθηναῖος ὑπέχει τὴν χεῖρα ϰ᾽ ἀποθνήσϰων, *manum etiam dum moritur Athenienſis porrigit.*

Artem. li. 1. cap. 45.

Ariſtophanis iocus.

SERMO.

PORRÒ autem orationem vnamquamque tradunt ex manu ſignificari, quamuis alio loco prenſam manu linguam id facere dixerimus. Ea tamen differentia habetur: quòd ſpecies illa non orationem tantùm, ſed eloquẽtiam indicabit. Manus verò vnumquemque ſermonem per ſe ipſa ſignificat, quòd vnà cum ſermone manuum etiam motum expetimus, vt ait Artemidorus: hiſtriones enim vel celebres inuenias ſolœciſmi redargutos, quòd geſtu manuum aliquando peccaſſent, de quo alibi. Contrà verò erant Hermea ſigna quadrata ſine manibus & brachiis, ſolo quippe inſignita capite, eáque præcipuè apud Athenienſes, ſed in quorum medio virilia etiam adſculpebãtur. Sermonis hæc erant indicia, vt in Pu- F

dendis etiam oſtenſum, Mercurij quippe ipſius vim oſtendebant. Nam is & Cyllenius ideò vocatur, quòd ϰύλλας Græci vocant eos, qui ſine manibus ſunt. Oſtendit verò hoc, ſermonem ſuapte vi pollere, & ſine manibus omnia conficere. Cur verò ſigna illa quadrata fierent, in quadra iugeris dictum. Sedenim cùm Ariſtoteles duplicem ſermonis ponat intellectum, vnum ſcilicet primæ intentionis, alterum ſecundæ, vt noſtri interpretantur, ſermonem illum qui per Hermea figuratur virilibus arrectis, primæ dixerim intentionis quaſi mente conceptum: ſecundæ verò, qui per manus ſignificatur: is enim per vocis inſtrumenta expreſſus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò ſermo plurimùm apud eruditos aut per Dialecticam in anguſtias intruditur, aut per Eloquentiam in latiores campos explicatur: vnde Zeno Stoicæ diſciplinæ princeps commentus eſt, per manum vtrumque diuerſo geſtu porrectam ſignificare, quod quidem inuentum cum manifeſtum ſit hieroglyphicum, minimè fuerat diſſimulandum.

Artem. li. 1. ca. 45.

Hermea ſigna.

DIALECTICA.

DIALECTICAM enim oſtendere cùm vellet, manum pingere ſolitus eſt digitis in pugnum compreſſis, anguſtias hinc ſcilicet & argumentorum breuitatem quibus illa cohibetur, oſtendens

A dens, quòd ſimplex vniuſcuiuſque rei qualitas tribus plurimùm propoſitionibus comprehendatur, axiomate, aſſumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

ELOQVENTIA verò, latè diffuſa patenti decurrens planitie, quàque libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatámque manum ab eodem exponebatur. Reprehendit ſanè Quintilianus eos, qui orantes vlla in cauſa manum ſub pallio continent, quaſi res ignauiter agatur, noſtri tamen inſtituti eſt, cùm apud Pontifices inter ſacra ſermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugalique tantùm pronunciatione vti. Quoniam verò Theologi finiunt aliud orare eſſe, aliud adorare, ſtatus ad cultum, manus ita ſurrectæ ad adorationem facere videbuntur.

Libr. 12. Geſtus concionatorum Pontificiorum.

PRECES.

IN Hetruſcis quoque inſtitutis hoc geſtu manuum ad preces vtebantur, neque non in deuouendis ciuitatibus, euocandíſque diis: cúmque Iouem dicebant, manus ad cœlum ſuſtollebãt, vt eo etiam loco apud Virgilium eſt:

Multa Iouem manibus ſupplex oraſſe ſupinis.

Æn. lib. 4.

Sanè, quod ad hanc rem facit, Polemonem ſophiſtam legimus in Olympicis ludis, qui Smyrnæ olim celebrabantur, inepti cuiuſdam actoris ſolœciſmum manu factum reprehendiſſe, cùm in exclamatione, ὦ Ζεῦ, manus ad terram protendiſſet. Cùm verò ὦ γῆ pronunciaret, faciem ad cœlum erexiſſet. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem vetuſtiſſimo ritu apud noſtræ pietatis Pontifices ob-
B ſeruari videmus, quoties enim vel DEVM, vel DOMINVM enunciant, gentem ſanctam bonis verbis expiaturi, proſperáque & felicia mortalibus precaturi, manus ſub eam locutionem ſupinas in cœlum tollunt. Quinetiam ὀργιάζειν, quod ſacrificare eſt, etymologi Grammatici nonnulli dictũ putant, quòd qui ſacrificant, precantúrve Deos, ὀρέγουσι τὰ χεῖρε, manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij ſimulachrum eſt, quod paſſas hinc inde manus ad cœlum tollit, cum inſcriptione ad rem accommodata, PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquum precandi modum noctu ſub dio Pindarum poſuiſſe, Olympiis, ode ſecunda, apud quem, νυϰτὸς ὑπαίθριος, ob hanc cauſam inſcribitur.

Gordiani nummi.

DE PEDIBVS.

HÆC quidem manu ſuper memini, Manarde, tibi diſſeruiſſe, ſed quoniam Caprilis velle ſe de pedibus audire ſimilia dictitabat, quæ ſuper his à me tunc dicta fuerunt, viſum eſt ſubiungere.

IRRITVM.

FIERI minimè poſſe aliquid, aut inconſtans irritúmve futurum, quod cœptum actúmve fuiſſet, oſtendere ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, pedes in aquæ ſuperficie inambulantes pro hieroglyphico faciebant. Nemo enim eſt qui neſciat, nulla id humana ope ingenióve fieri poſſe: nihil enim magis irritum cedit, quàm ſi qui plantas ſuper aquæ ſuperficiem firmare ſibi perſuaſerit. Ad hoc re-
C ſpexit Cicero, cùm libro Officiorum tertio, fluxas, labiles & inconſtantes Epicuri rationes eſſe diſſereret, quippe quæ minus in ſolido conſiſtant, quòd aqua hærent, vt aiunt. Sunt qui elocutionem hanc, *In hac cauſa mihi aqua hæret*, rem nondum peractam ſignificare contendant, dubiúmque aliquod ſupereſſe, quod nondum fuerit explicatum, aut ſibi re ſuper adhuc dicendum eſſe, ſumpto à clepſydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas ſtillatura ſtatuebatur argumento. Et hoc eſſe quod ad Q. Fr. Cicero ita ſcribit alterius libri epiſtola v. *Quod idibus & poſtridie fuerat dictum de agro Campano, non eſt actum, in hac cauſa mihi aqua hæret.* Vbi tamen damnat Epicurum, cum Ægyptiorum hieroglyphico videtur conuenire: vtpote qui argumentorum eius infirmitatem omninò redarguit. Nam ingredienti vnicuique anima: vt palàm eſt, ſolo opus eſt, diceret Ariſtoteles, cui firmiter innitatur: id autem homini, vtpote grauiori animali, neque in aëre, neque in aqua conceditur, & ea de cauſa pedes ſuam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id eſt, ſolum ſibi depoſcant.

Hæc, & ſequẽtia ſumpta ab Eraſ. Chil. 1. cent. 5. prou. 100.

Aqua hærere, quid. Nempe ſecundi.

VACILLATIO.

CVM Ægyptiaco conſentit hieroglyphico quod Pſalmo LXXIII. legitur, *Mei penè moti ſunt pedes*. Græca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe *vacillarunt*, ſiue potiùs *fluctuarunt*: maris enim turbatio, fluctuúmque commotio, σάλος. Hic verò *Pedes* pro *Cogitatione* ponuntur, quæ ſcilicet animi noſtri pietatem pedum inſtar regit, & ſuſtinet. Penè igitur, inquit, cogitatione peruerſus, ac penè lapſus ſum, vt crederem Deo nullam ineſſe, prouidentiam, incertóque caſu mortalia defluere, aut quid huiuſmodi. Ita ibi legitur Pſal. XXXVIII. ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου, vbi ſi verbi maritimi & fluctuantis ratio eſt habenda, Latinè dicemus, *Cum fluctuare cœpiſſent pedes mei.*

FVNDAMENTVM. D

Et poſſidere hinc iuſſ. & C poſſeſſio pedis poſitio dicta.

CONTRA' verò pedes in ſolido conſtituti, iactum oſtendunt fundamentum. Hinc apud Iuriſconſultos legas, *Ponere pedem*, pro *Fundamentum iacere.* Hinc illud apud Tullium De Finibus IIII. *Quid enim? ſapientia vbi pedem poneret non habebat, ſublatis officiis omnibus.* Alibi, *Pedem ponere*, ſignificat *Occupare.* In Deo autem pedes virtutis eius firmitatem oſtendunt, & ſolidi fundamenti ſtabilitatem, Eſaia dicente: *Cælum mihi ſedes eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum.* Alibi pedes Dei, hieroglyphicè accepti, humanitas Chriſti eſt: nam ſicut caput Pater, ita pedes Filius, qui eò quòd terreno mixtus eſt, diuinitate ipſa inferior eſt. Quod verò ſcriptum eſt Deuteronomio, *Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina illius aliquid aſſequentur*, ſunt qui ex myſticis hiſce pedibus abeundos intelligant ſanctos interpretes, & qui diuinam prædicant ſapientiam. At quod Pſalm. ſtantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atque fidei ſtabilitatem ſignificant. Nam contrà de maleſidis Propheta: *Cur claudicatis vtroque pede?* Et Pſalmographus Pſal. XVII. *Claudicauerunt aberrantes à ſemita.* Porrò vitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in Diuinis literis hominem ſignificat, qui à recta diuinæ inſtitutionis ſemita declinat: quandoquidem *Pedes* pro Actionum, vt dictum eſt, progreſſu ſæpe ponuntur, Theologique omnes hunc vitæ noſtræ curſum viam appellare conſueuerunt, de qua Dauid Pſalm. 119. *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini*, hoc eſt, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atque mandat.

Pedes in Deo, quid. Deut. ca. 33.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altiùs in aquam merſos effinxiſſent, purificatorem ſignificabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis ſignificatum accipiuntur, quòd rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hic verò de iis ſermo eſt, quæ leui ſint macula contaminata, quibus vnda ſatis ſuperq; ſit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hic ſignificari, quod tantundem eſt: nam id eſt fullonis officium, vt res depurget, & munditiem veſtibus inducat. Alij commenti ſunt χαφία pro γναφία apud Horum legere, vt ſcribam ex hac pictura commentarentur: propterea quòd hoc à Mercurij ſimilitudine deſcriptum apud Horum vulgatum legerant: ſed non animaduerterunt eo loco non ἱερὰ, ſed ἱερὰ legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet ſimilitudine, vt ſcilicet geſtus ille deſcriberetur, figuraretúrque, qui fullonis eſt veſtimenta pedibus in aqua preſſantis. E

Fullonis officium.

DIVES AVARVS.

Tantalus in aquam demerſus. Euſiaſi ſententia Horat. li. 1. Sermo. notat auaritiæ quendam.

TANTALI verò ſpecies in aquam demerſi, ramis fructiferis ad frontem vſque, & ob oculos dependentibus, quos fruſtrà carpere, & hanc haurire irrito cauetur euentu, quànam meliori pateſcat interpretatione, quàm luculentis his Petronij verſibus:

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

Artem. li. 1. ca. 50.

APVD Onirocritas pedes ſeruorum indicia ſunt: vtpote qui totius corporis pondus ſuſtineant, vti opera domi ruriqué facienda ſeruis incumbunt, & quæ perperàm egerint, compedum ſupplicio puniuntur. F

TRIVMPHATOR.

QVONIAM verò Regum triumphantium mos erat captiuorum corpora pedibus conculcare, ſubiectionis ſignum, triumphabundum hominem per ita poſitum pedem Romana pleraque ſigna ſignificant, eóque ſpectat verſiculus ex Pſal. LXVI. *Impoſuiſti homines ſupra capita noſtra*, hoc eſt, *de nobis triumphum aliis conceſſiſti.*

VIA.

Et in profanis, hinc illud τὸν πόδα ἐν ὁδῷ, ſedum viſa eſt via.

AB officio quoque pedes in Diuinis literis viæ perfectioniſque ſignificatum habent. Vnde plerumq; videas vetuſtis in imaginibus, Deum pingi pedibus intra nubes abſconditis, quod fatidici vates noſtri volentes carnis à Deo aſſumptæ viam (eam Theologi noſtri aduentum dicunt) arcanam, obſcuram & incognitam fore ſignificare, eam præferebant ſpeciem. Hinc Dauides offuſam ad diuinos pedes caliginem canit Pſal. 18. Sed quod idem alibi canit: *Pes meus ſtetit in via recta*, dictum volunt veteres Theologi: propterea quòd non ſolùm manus, ſed etiam pedes pro actione, progreſſuque negotiorum accipiuntur. Et Leuitico, vbi ſacrificium fertur pro ſacerdotum conſecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hoſtiæ ſanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponunt, quia bonorum hæ ſunt operum indices, cùm ſiniſtræ pro prauis accipiantur. Nam & Maro, *dextera ait eſſe iter ad Elyſium, at læua malorum exercet pœnas, & ad impia tartara mittit.* Quod verò vnctionis mentio facta eſt, ea ſanè vigoris, conſeruationis, & ſalutis aſſecutionem ſignificat. Vnde etiam apud Gentes

Æn. lib. 6.

A Gentes athletæ non niſi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in Diuinis iiſdem literis deſolationem, ruinam, & perditionem indicat. Sic in Ægypto ſublati ſunt vna nocte omnes quotquot limina poſtéſque intinctos Agni ſanguine non habuêre, vt Heſychius ait.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOLIS curſum in hyemali ſolſtitio ſignificare ſi vellent Ægyptij ſacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atque ita progredientes (niſi codex impreſſus mendoſus eſt) effingebant, quòd Sol tunc lentiùs, & quaſi pedicis coërcitus ingredi videatur. Sed enim huius rei longè aliam picturam eſſe diximus in commentario Polypi, vbi manuſcriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARII AFFECTVS.

Inuiolabilis Achilles præter talos.

PHILOSOPHI antiquiores, quique doctrinam eorum ſecuti ſunt, pedes pro contemptiſſima parte ponunt, eſſéque in anima pedes aiunt voluptarios affectus, Venereæ mollitudini mancipatos. Quique Achillis figmentum interpretantur, fuiſſe illum inuiolabilē præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tentus fuerit, cum ab ea eſt fatalibus vndis immerſus: ea autem parte ſaucium periſſe, id ſibi velle fabulam dicunt, quòd fortis alioqui homo aduerſis caſibus omnibus animoſus, nullàque fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum ſuccumbere deprehendatur, vt inde ſibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locum talum ait, ſed idem myſticè, vti ſuus eſt mos. In cœna Domini diſcipulorum lauantur pedes, vt ſcilicet ablutis B animorum ſordibus, ad Euchariſtiæ donum mundi nitidique procederent. In Iacobis & Eſaus partu philoſophatur Philon firmiſſimæque mētis, quippe optimi luctatoris eſſe opus ait tenere calcaneum: nam id animum indicat, qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi ſæpe, infirmæ vitioſæque naturæ indicium eſt.

Sic Ariſtot. πεζοῖν ἀνάβαινε, illotis pedibus ingredi, profanè, irreuerenter.

FINIS.

Vſus eſt Cicero in libellis de Amicitia, & de Senectute.

EST etiam pes abſoluti operis indicium: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentum eſſe vel operis, vel negotij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum nouiſſimū in Deo nobis incognitum eſſe, apud Eſaiam oſtendi eo argumento dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebant.

INIQVITAS.

Idem Macro. lib. 1 capit. 20. Recti pedes & retorti.

ANGVINEOS alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruráque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrant via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita male affecti, iniquorum operum indicia ſunt. Nam vti recti pedes quatuor animalium in Diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quæ in Euangeliis habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingeniis atque maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambroſius, qui poſteaquam ſemel in viam rediêre, ad ſcelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam Sus lota primo quoque tempore repetunt luti volutabrum, &, vt Lucretius ait,

Inſatiabiliter toti voluuntur ibidem.

C Sanè apud Pſalmographum, impiorum ambulationes obtortas eſſe, ambagibúſque circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

Militaris doctrina.

IN ſtatuis verò pes læuus antè porrectus, aggreſſionis indicium eſt, quo ita firmato, geſtum aiunt ad inuadendum aptum: quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouerſum quis incubuerit, iuuet. Siniſter enim ſua quadam peculiari tarditate, totius eſt veluti corporis firmamentum, ac quaſi cētrum, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo verſetur exerceatúrque, & quaſi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnicuique laboranti opem allatura: quod non ignorauit Maro noſter, vbi lib. x. Lucagus Æneam ferire parat: profectò nam pede læuo aptat ſe pugnæ. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inſcriptio eſt, ſæpe comperias: nam & Philoſophi conſentiunt, motum à dexteris partibus oriri. Atque ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis ſtatuam obſeruaui, quæ ſpeciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ ſe ferebat. Militaris præterea diſciplinæ Magiſtri commonent, ſi miſſilibus agatur, ſiniſtros pedes antè haberi à peditibus: ita enim vibrandis ſpiculis vehementiorem eſſe ictum. At ſi res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera ſit ad vulnus inferendum. Sed vtcunque illi, apud Maronem tamen eodem ipſo congreſſu, quem paulò antè dicebamus, *ſtrictum rotat acer Lucagus enſem.*

REGRESSVS.

NON ierim tamen inficias, regreſſum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco ſe moueat neceſſe habeat à dextero pede motum auſpicari. Ita ſignari videas numos FORTVNÆ REDVCI cuſos.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

D

Pes ſupra pedē, quid.

ET quoniam geſtus ab hiſtrionibus in primis obſeruabātur, inde factum, vt hieroglyphica nonnulla inde deſumpta ſint, quale illud pro otio & deſidia, pedem ſupra pedem ſtatuere, qui geſtus in aliquot ſepulchrorum imaginibus, ſed pro quiete habetur. Sanè Ariſtophanes cùm otiantem meditabundúmque Euripidem deſcriberet Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus eſſet Euripides, reſpōdit, *Ipſe intus pede ſupra pedem poſito tragœdiam meditatur.* Et Pluto, Mercurius: *Nunc autem eſuriens pedes ſupra pedem poſito altum requieſco.*

DE CALCANEO.

CALCANEVM, quamuis ſit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, ſeparatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

Geneſ. ca. 3.

CALCANEVM quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falſa, atque præpoſtera illa ratione, qua nos vitia noſtra excuſamus, & nimiùm plus æquo noſmetipſi nobis indulgemus. Vnde Deus Geneſi ad Serpentem, qui voluptatis eſt ſignum: *Homo ipſe tuum obſeruabit caput, & tu illius calcaneum*, imbecillitatem ſcilicet mentis, quæ facilè ſeducatur, & quicquid adlibuerit ſibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ eſt, quæ terrenæ adhæreſcit naturæ, in ſenſum, voluptatéſque prona & labilis. Ideóque Aſſertor noſter diſcipulorum pedes lauiſſe dicitur, vt ſignum eſſet, dilutum eſſe maledictum illud calcanei, quò ab ipſo rerum primordio Serpentis morſibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias. *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper Serpentes & Scorpiones*, in hanc ſententiam.

Calcaneum quid in ſpiritualibus.

E

TERMINVS.

INTERDVM accipitur pro Actionis termino, ſumpto à ſaltatorum more, in quorum ſaltu extrema pars veſtigij, quam calcaneum preſſerit, ſignatur. hinc Pſalmo: *Ipſi calcaneum meum obſeruabunt*, quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius:

> *—— Sed ſcilicet vltima ſemper*
> *Expectanda dies homini eſt, dicíq; beatus*
> *Ante obitum nemo, ſupremáque funera debet.*

Ac pro meta & fine, vt ſupra, & à calce ad carceres, & extra calcem, ex Ammiano lib. 12.

Latinus quoque ſermo Calcem accipit pro Termino. Sic videt Cicero *calcem, ad quem decurſum eſt*: & *ad calcem peruenire*, & ſimilia paſſim habentur.

DE GENIBVS.

ADDAM & Genua, ſine quorum auxilio parum aut nihil agerent pedes, alterius ſic altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

--- Alterius ſic Altera, &c. Hora. de Arte.

IMPEDIMENTVM.

F

Poplites alternis genibus impoſiti.

EST in his quoque ſignificatum impedimēti, ſi poplites alternis genibus impoſiti figurarentur, qui quidem geſtus nullo magico ſuſurro ſimpliciter inter veneficia recenſetur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri maiorem religio, decretis etiam inhibitoriis, vt perhibet Plinius, teſtata eſt.

MISERICORDIA.

Iocus Thebani Cratetis.

Meminit D. Laert. in eius vita.

CÆTERVM genu miſericordiæ ſedem eſſe, antiqua omnis ſuperſtitio cōfitetur, vt memoriæ auris, irriſionis naſus habetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, vti reliqua facere ſolebat, eluſerit. Nam cùm pro quodam Gymnaſij principem ſupplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principéque præ faſtu indignante, *Quid*, inquit, *annon hæc tua ſunt, ac genua?* Apud Ciceronem legas oratione poſt reditum, vbi L. Piſonem acerbiſſimè compellat: *Tu meum generum, propinquum tuum, tu affinem tuam, filiam meam ſuperbiſſimis & crudeliſſimis verbis à genibus tuis repuliſti.* Iam verò illa, *Ad pedes iacere, & accidere ad pedes*, eodem ſignificato notiſſima ſunt.

HVMILITAS.

DEPOSITVM genu humilitatis & ſuperiorem agnoſcentis indicium eſſe, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

> *Ius, imperiúmque Phraates*

Cæſaris

A

> *Cæſaris accepit genibus minor.*

In Diuinis literis: *Reliqua mihi ſunt ſeptem millia virorum, qui ante Baalem genua non curuauerunt.* & alibi: *Flecto genua cordis mei*, & huiuſmodi pleraq;, id vno verbo dicitur procidere: atque ita etiam noſtri Pſalmo Septuaginta reddidêre: *Coram illo procident Aethiopes.* Multò verò plus *Procumbere*, & *Terram lingere*, vt ibidem: *Inimici eius terram lingent.*

PROCLIVIS AD VITIA.

NEQVE negarim alicubi flectere genua eſſe hieroglyphicum ad terram, hoc eſt, ad vitia declinantium, & humanæ cedentium fragilitati, impuriſque affectibus inſeruientium: aduerſus quos niſi ſteterimus, nullam ex hoſte victoriam ſperare poſſumus.

LEVATI PARIENTIVM LABORES.

Nixidia ſigna in Capitolio, quid.

VISEBANTVR olim in Capitolio ante Mineruæ cellam ſigna tria Nixidia nuncupata, quæ genibus nitebantur: ſed ea de cauſa ita dicta quòd parientium nixibus præſiderent, quod eò libentiùs retulimus, quòd vulgata exemplaria Feſti corrupta ſunt, in quibus ſcilicet pro Nixidia, Noxij dij ſcriptum inuenias, Sunt qui ſigna hæc Antiocho Rege Syriæ ſuperato, à M. Attilio ſubtracta prodiderint, ab eóque Romam apportata: alij capta Corintho aduecta, quæ ibi menſæ ſubiecta fuerint. Sed iam de manu, déque pedibus & genu, hæc dicta ſufficiant. Videor enim mihi nullam, neque tui, neque publici commodi rationem habuiſſe: tui, quia Philoſophum ſcio nolle deſidibus & ſuperuacaneis lectionibus detineri, eáque tantùm lectitare, quæ ad ſanam doctrinam facere videantur. In publica verò commoda me peccaſſe vereor: quia dum te his detinui nugis boni aliquid ad alicuius ægroti ſalutem excogitaſſes. Quicquid tamen in hoc erratum eſt, totum id tua culpa factum, qui Cicadæ, vt dicitur, vterum ſcabere non dubitaſti.

B

*

PIERIVS

C

PIERIVS VALERIANVS ERVDIT. VIRO FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM publico Profeſſori, de Digitis & Menſuris,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSSEXTVS.

CVM nuper ſcripta tua omnifariæ doctrinæ pleniſſima & vtriuſque linguæ ornatiſſima, ſumma cum voluptate legerem: incidiſſemq́; in obſeruationes eas quas doctiſſimo viro Ioanni Sico inſcripſeras: duplici ſum dolore affectus, ob amici memoriam, qui tam miſerabiliter nobis ereptus eſt, noctu in habitatione ſua clàm trucidatus, deinde commentario eo amiſſo, quod amicitiæ noſtræ pignus paulò antè illi recognoſcendum dederam, ſed adhuc abſque titulo: ita duplici hac iactura & amici, & libelli facta, ſummopere dolere cogor, quòd potuiſſes domi eius hæres eſſe. Ne verò ampliùs hoc accideret, cœpi ante omnia commentarijs omnibus titulum inſcribere; & cùm magni nominis Philoſopho Bernardino Tomitano de digitorum numeris libellum inſcripſiſſem, ſupereſſe vidi alterum de digitorum menſuris, cúmque ne amicos nimiùm obtunderem, tibi, Franciſce Robortelle doctiſſime, commendaui: quamuis partem hanc præteriturus eram, quòd ea parum ſuauis videbatur, verebárque ne imago ferè eadem toties repetita, ſatiaret potiùs quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam non modò legendam, verùm etiam examinandam tibi commendabo, quòd id in animum induxi meũ, euenturum, vt quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore perſuadeo, tu quoque pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego ſcribere ſim aggreſſus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim neceſſitudinis ea lex eſt, vt amicorum exiſtimationem non ſecus ac ſi eadẽ nobiſcum inueharur naui, nobiſcum identidem & ſeruari, & omne periculum adire iudicemus.

De digito communiter. DESVERANT quidem digiti in Manuum commentarium inſeri, ſed quoniam tam varia támque multiplex eſt eorum materia quam comprehenderunt, vt iidem ipſi vno nequiuerint commentario coarctari: neceſſe fuit eorum argumenta diuidere, quorum alter liber circa numeros verſaretur, cúmque numeri quoque ipſi ſua gerant hieroglyphica, ſeparatim de numeris per digitorum geſticulationem ſignificatis, & quorundam etiam numerorum intellectu myſtico, diſſerendum fuit. Alter hic de digito communiter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demùm, quia digitus idem dimenſionem præcipuè ſignificat, eámque creat, addẽda erunt dimenſionum & ſpecies & ſignificata, cùm quæ peculiariter quiſque ſibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus.

ALMVS SPIRITVS.

VT verò rem auſpicatiùs exordiamur, ad almum conuerſi Spiritum, qui nos afflet, cum dicimus in Diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euangelio autem, omni ſummota dubitatione, vt cùm Aſſertor dicit: *Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò venit in vos regnum Dei.* Quo loco D. Gregorius ex eo manifeſtum eſſe ait *Digitum* pro Sancto Spiritu accipi: quòd cùm Marcus poſuerit, *Si in digito Dei*, alius Euangeliſta dixerit, *Si ego in Spiritu Dei.* Porrò in precibus, quas certo anni tempore almo huic Spiritui allegamus, *Dexteræ Dei digitum* eum appellamus. Prætereà D. Hieronymus eo opuſculo, cui de Diuinitatis eſſentia titulus eſt, digitum vnitatis numero, pro almo eo diuinóque Spiritu accipi debere profitetur, quo lex in duabus tabulis in monte Sina ſcripta fuerit: ipſe enim, vt idem ait, ſcripſit, qui & dictauit.

PROPHETÆ.

Explicatio myſtica cœlorum. Pſalm. 8. NVMERO verò multitudinis digiti ſunt Prophetæ, per quos Spiritus idẽ almus libros Legis afflatu ſuo conſcripſit: vnde Dauides: *Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum*, vbi per cœlos ipſam Prophe-

tarum incitationem accipiunt, qua correpti, admiranda tot oracula de diuinis humaniſque rebus in poſteros conſparsêre. Sunt qui Pſalmographum dicant ad hiſtoricum ſenſum ſimpliciter reſpexiſſe, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moſcos miraculis cederent, digitus Dei eſt, dicebant: vbi pars pro toto, digitus pro manu: nam omninò manus, vt loco ſuo dictum, confecti operis hieroglyphicum eſt. In mundi verò totius fabrica, nihil cælo ipſo admirabilius.

MEDITATIO VEL VLTIO.

Digitos cõmordens, quid.

QVOD ſi hominem digitos aut vngues ſuos commordentem pictum ſculptúmve inſpexeris, ſcias eo geſtu, aliàs quidem meditationem, profundumq́; ad eſtaſim vſque cogitatum intelligendum: aliàs verò pœnitentiam facti, vlciſcendive minas. Illud ſignificatũ apud Perſium & Horatium habes, quorum alter dicit:

Nec pluteum cedit, nec demorſas ſapit vngues:

alter & in verſu faciendo:

Sæpe caput ſcaberet, viuos & roderet vngues.

Hora. lib. 1. Satyra. 10.

vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morſo ſæpe querere fidem.

ſed hæc omnibus notiſſima prætèrimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASPICIES fortè ſtatuam ſaltatorio geſtu poſitam, ritu barbarico adornatam, digitis ſupra caput veluti argutum aliquid crepitantibus, ea hieroglyphicè laſciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et vno digito caput ſcalpere, delicatæ admodùm mollitiei ſignum eſt, quod Cn Pompeio vitio datum, vſque ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus: quo ſuper geſtu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cùm dixit: *Qui digito ſcalpunt vno caput.* Pluribus verò modis hæc in digitis mollities notata geſticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum annulorúmque ſumptuoſo, motúque ad mimicũ propiùs accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum eſt, inter loquendum manum moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, *Stultum digito loqui.*

Plut. in vita Pompeij dictum nimirũ à Caluo poëta. Iuue. Sat. 9. Iuuenalis, Chilonis & Hebræorum dicteria.

SOCIETAS.

Fœderis per cuſtõdi mos antiquus. LICET in duabus conſertis manibus fidei fœderúmque hieroglyphicum locupletius habeatur, non eſt tamen illud diſſimulandum, quod de pollicibus eſt à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuiſſe Regibus quorundam barbarorum, quotiens in ſocietatem coirent, applicare dexteras, pollicéſque inter ſe vincire, nodóque perſtringere, & vbi mox ſanguis in artus extremos perueniſſet, leui vulnere cruorem eliciebant, atque inuicem lambebant: idque fœdus arcanũ, quaſi mutuo cruore ſacratum haberi ſolitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVI verò digitus lapideus paruo olim tumulo ſuperpoſitus erat, inter Megapolim & Meſſeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomen fuit, non alia de cauſa erectus fertur, authore Pauſania, niſi quia Oreſtes furiis agitatus vnum ipſemet ſibi à manu digitum abroſerit, rémque eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SED quoniam ad pollicem reuerſi ſumus, qui aliorum dux eſt & dominator, ſuper eo quædam, quæ hieroglyphicum ſapiunt, apponemus. Hic inter alia ſignificata compoſitæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus: eo quippe geſtu, vt manui porrectæ ſubiiceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, vbi ait: *Qui geſtus in ſtatuis pacificatorum eſſe ſolet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure pretenſo, manum infexo pollice extendit*, quod perperàm in codicibus aliquot impreſſis legitur, *infeſto pollice*, quod nihil eſt. Atque hinc locus apud Papinium Sylua prima intelligitur, *Dextra vetat pugnas*, vbi de geſtu hoc dubio procul accipiendum: de quo quia multa alij, rem ego breuiter ſubſtrinxi. Hunc geſtum periti antiquitatum agnoſcunt in Marci Aurelij ſtatua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine coloſſea, equo inſidens viſitur: dexteram enim porrigit reſupinam, & aliquantulùm inclinatam, digitis diſiunctis, pollice deorſum verſo.

FAVOR.

D

FAVOR.

Mos attollendi pollices, variè denotat.

FAVOR autem aſſenſúſque alienæ victoriæ præſtitus, aut, cùm aliquem ſtrenuè facientem laudare vellent, per ſublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum.

hoc eſt, *maximè tibi fauebit.* Quippe ſi pollicum alter ſatis eſt ad fauorem indicandum, vterque in eum geſtum adhibitus quàm maximè fauere profitebitur. Nam & qui certabant, cùm ſuccumbere ſe, & hoſti victoriam cedere fatebantur, pollicem ſuſtollebant. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, ἆρε δάκτυλον, quod alio de more noſtri *Herbam dare* dicere maluerunt. Noſtro verò tempore cum vniuerſa Italia, & tota etiam Europa alterutri ex duabus factionibus damnata ſit, moris eſt, his pollicem, illis indicem attollere, ſi cui faueant factioni, atteſtari voluerint, idque vtinam ſtudio non tam perdito fieret: non enim Italia omnis ſibimet aduerſaria, omnium hinc prædæ expoſita, tot clades, direptiones, incendia, deſolationéſq; ſuarum iam omnium vrbium, tam continenti per tot annos bello pateretur, ſéque mox ob ſolam ſuorum pertinaciam, implacabiléque diſſidium, ruituram miſerabiliter deploraret.

Tolle digitum, hoc eſt, fatere te victum.

Guelphorũ & Gibellinorum.

TRVCVLENTIA.

Verſus pollex, quid.

QVEM verò verſum pollicem apud Iuuenalem, & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore ſimile ſciendum eſt id tyrannorum quorundam ſignum fuiſſe temporarium, vt eo ſcilicet tempore ſicarij percuſſoréſque in cædem trucidationémque populi debacchari inciperent, cùm ſignum id verſi pollicis ab Imperatore datum obſeruaſſent. Qua de re, ſcholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto neceſſarium.

E

ROBVR.

Pollicis etymologica ratio.

Quo depromantus ſit futurus manus vſus.

ID potiùs referemus, robur validáſq; vires per pollicem ſignificari, ſi ſurrigatur, quatuor reliquis ad volam appreſſis. Nam ea de cauſa ἀντίχειρ, à Græcis dicitur, quòd pari cum reliqua tota manu robore contendat, alteriúſque manus vice fungatur, vt Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quò præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in ſiniſtra ceſſat, quamuis ea tota ſit ignaua, neque minùs quàm tota manus ſemper in officio eſt. Quin & veteres hunc præſtare aliis intelligentes, Hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorſa vnus omnium inſiliret: aſpirationem enim loco S, literæ poſitam nonnunquam ab antiquis inuenias, & vice verſa, S pro H. Sed longè ſimplicius eſt hallum ab ἅλλω vel ἅλλομαι deducere, id enim ſalire eſt.

INVTILIS BELLO.

Abſciſſi pollices.

HOMINEM bello inutilem oſtendere qui volunt, manum abſciſſo pollice faciant: digitus enim hic ſummotus, hominem actionibus & præſertim bellò inutilem reddit. Eáque de cauſa legas grauiter animaduerſum in nonnullos, qui bellum detrectandi cauſa ſpontè ſibi pollices amputaſſent, vt à Senatu in C. Vectienum, vel vt alibi legitur, Votienum; à Cæſare etiam Auguſto in quendam equitem Rom. qui duobus filiis adoleſcentibus, cauſa detrectandi ſacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ ſemper obuios & expoſitos oſtendere conetur, noſtram verò ignauiam: quod Græcanici vir ingenij libenter admodùm facit inceſſere, reprehenſionique obiectare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerumque accidit, munus Martium pertimeſcentem pollicem ſibi præcidere. Sanè verò Athenienſes, crudeli admodùm atque immani exemplo, Æginetarum iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui claſſe valebat, deſcendere ſecum poſſet in virium maritimarum certamen.

F

Galli bellicoſiores Italis, ex Marcellino.

DE INDICE.

POLLICI proximus eſt Index, ita dictus, quòd eum porrigere ſolemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, ſunt qui Medicum, neque deſunt qui Lichanum eſſe velint: ſed horum proſequi controuerſias, noſtri non eſt inſtituti, qui ad hieroglyphica feſtinamus. Satis igitur fuerit eum Indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRÆCIPVVM igitur digiti huius hieroglyphicum eſt, ſilentium indicare, ſi ori appreſſus figuretur, quo geſtu Titi Liuij Patauini imago ſupra fores prætorij in eius vrbe patria dicata: nempe quòd is ſcribendo adeò multa complexus, ſcriptoribus aliis ſilentium indixiſſe videatur. Hinc apud Apuleium libro 1. Metamorph. legas: *At ille digitum à pollice proximum ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus, Tace, tace, inquit.* Et Pontianus Pontifex epiſtola quadam: *Si eſt tibi intellectus, reſponde proximo: ſin autem hæſitas, ſit manus tua ſuper os tuum.* Ita & Eutychianus, quæ verba ſunt ex Salomonis dictis. Et Damaſus epiſtola de Coepiſcopis; *Digitum ori imponite,* hoc eſt, *nihil vlteriùs loquamini.* Ita & apud Iobem: *Principes ceſſabant loqui, & ori ſuo digitum ſuperponebant.* In omnibus verò templis, vbi colebatur Iſis &

Sera

A & Serapis, ſimulachrum erat digito labris impreſſo, quod multi interpretantur, tacendum eſſe: illos itidem mortales fuiſſe. Sed quæ fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literariis ludis omnibus innotuit. Figmẽtum hoc porro totum Ægyptiacum fuit, quod digito labiis impreſſo, ſilentium ſignificaret de diis immortalibus habendum, in quos ne licentioſi loquendo ſimus, à Platone etiam monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis ſigillum in anulis geſtari ſolitum à veteribus ea de cauſa tradit Plinius, vt ſilentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obſignatóq; ore fuit apud Romanos, vt ſilentio prætereundum innueret, in cuius tutela numinis vrbs Roma eſſet, quódque proprium illi nomẽ, ob eam ſcilicet ſuperſtitionem, ne tutelares dij ſacris quibuſdam auocarentur, deuouerentúrve. Hinc Valerium Soranum neci traditum conſtat, quòd arcanũ hoc propalare auſus eſſet. Eáque de cauſa Plinius de Roma loquens ait: *Cuius nomen alterum dicere arcanis cærimoniarum nefas habetur.* Quod verò ad obſignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epiſtolam accuſationis in Antipatrum plenam vna cum Hephæſtione legiſſet, detractum è digito ſignatorium anulum ori illius appreſſit, ſilentij monumentum.

De Angerone Macrob. Sat. li. 1. cap. 10.

Effigies Angeronæ.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

Hæc à Macrob. Sat. li. 1. cap. 10.

Ratio ſimulachri Angeronæ, & Harpocratis.

SED nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam eſt, vt non ingenia inuenta ſint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus eſt ſiquidem ſcriptor Maſurius nomine, qui Angeronæ ſimulachrum, quod Romæ in ſacello Volupiæ obligato, vti ſuperiùs, obſignatóque ore viſebatur, propterea confictum ait: quòd qui ſuos dolores anxietatéſque diſſimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quòd angores ac animorum ſolicitudines propitiata depellat. Sed quanquam alia atque alia etiã ſuper Harpocrate commentati ſint ingenioſi viri, illud ego minimè diſſimularim, quod ſummæ eruditionis authores approbaſſe videntur, ſummum Deum ex eo figmento ſilentio coli debere, quod & in Piſce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Chriſtianæ ſacris preces pleræque ſunt, quas ad Optimum Maximúmque Deum nulla emiſſa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentariis vulgata ſunt, ea non exiſtimaui hic ad commemorandum neceſſaria. Illud vnum minimè prætcribo, traditum ab Ægyptiis Oron & Harpocratem digito ad labia appreſſo coalitóque in lucem editos, eodémque modo & Heraiſcum, magnæ apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos ſilentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ triclinis, & diætarum foribus ſuperponi cõſueuerat, vt inde ſilentium conuiuis indiceretur, quando multa inter bibendum dici ſoleant licentiùs atque liberiùs, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturum ſe pollicetur, ne fidos inter amicos ſit, qui dicta foras eliminet. Et conuiuas memores odio habendos eſſe, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur, μισῶ μνήμονα συμπότην Procille. Vino enim libertas, vnde Lyæi nomen, attributa apud Comicos nonnunquam inuenias ad S literam, T quoque adiectam, vt Phormione Terentius, ST.

B

Odi memorem compotorem.

DE MEDIO.

Hinc gallicum lecher.

Procopium nimirũ Sophiſtan in epiſtolis.

MEDIVS à ſitu ipſo nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vſu Infamis & impudicus. Sunt qui hunc non Hallum, ſed Lichanon velint, ἀπὸ τὸ λείχειν, quod nos Lambere dicimus, vt ita exploratis vniuſcuiuſque rei ſaporibus quid ad ſtomachum faciat, quidve ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopium legimus, ſummo quid digito guſtatum, cùm tamen in digito nullo guſtandi vis eſſe poſſit: intellexerit tamen ille, ſublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

C

STOMACHVS.

Cur digitus præſertim medius ſtomachum ſignificet.

SANE quidem Ægyptij ſacerdotes, vt apud Horum habetur, ex digiti pictura ſtomachum hieroglyphicè intelligebant: ſed neque certus illic digitus, neque cur id fecerint, explicatur. Dici fortè poſſet ab officio, quia ſolent qui grauantur ex crapula, auxilium alleuationémque ab eo plurimùm depoſcere, quo ſcilicet in ſummum gutturis immiſſo, incitata nauſea euomere compellantur, atque ita ſibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici ſtomachum totius corporis Regem appellant: quippe qui omnibus portiones ſuas certa quadam dimenſione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicum eſt, menſuram præ ſe ferre, de qua multa paulò pòſt loco ſuo. Ea verò à medio potiùs, quàm ab alio quopiam deſumitur, vtpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem ſuam æqua dimenſione diuiſus, alterutra pollicem & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appreſſo: mox frontem, naſum, aures, & pleraſque alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei ſtudium ad pictores, & ſtatuarios delegabo. Neque me latet, eſſe qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, ſed ipſi ſententiam ſuam probent. Quem nos Medium & medicum dicimus, hic nimirum eſt, qui etiam impudicus.

INFAMIA.

EXPORRECTVS enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi ſpecies quædam oſtenditur, eóque geſtu infamiæ eſt hieroglyphicum, de quo Satyricus:

– Cùm fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumq́; oſtenderet vnguem, D

De Diogene dictum. Perſius in ſatyris. D. Laert in eius vita.

de Diogene dictum, qui hoſpitibus quibuſdam Demoſthenem videre, cognoſceréque anxiè quæritantibus eum oſtendit, medio digito, pro indice, porrecto, vt ſcilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuſpiam notaret. Mitto illa nota nimis: *Et impudicum oſtendit digitum.*

DE ANVLARI.

A Martiale.

ANVLARI, qui minimo proximus eſt, nomen dubio procul inditum ab anulo: quo digitus is inſigniri ſolitus. Cur id inſtitutum, variæ ſunt authorum opiniones, ex quibus nos, pluribus aliis omiſſis, quas in Gemmarum commentario recenſuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

COR.

Aegyptiorũ ritus in ſuis ſacris.

ILLVD autem primum omnium manifeſtum eſt, anularem digitum cordis eſſe hieroglyphicum: eáque de cauſa inſtitutum ab Ægyptiis, vt is anulo tanquam corona honeſtaretur. Eundem ſacerdotes cùm circa deorum ſuorum aras operabantur, confectis odoribus illinebant, eiuſmodique honores illi ea de cauſa haberi ſolitos aiunt: quòd diſſectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorſum ad cor tendere, & in eo deſinere compertum habuere. Sanè ſolebant in eiuſmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent atque obſeruarent: ij qui eas gerebãt, ita nos ſibi præcipuè eſſe cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus oſtentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri ſtudioſos memorans, *Epicuri imaginem*, inquit, *non modo in tabulis, ſed etiam in poculis & in anellis habebant.* E

CONIVGIVM.

Vincula iugalia. Aen. lib. 4

HIC porrò digitus anulo inſignis, coniugij eſt hieroglyphicum, eáque de cauſa ſunt qui eum Pronubum appellent. Hinc Maro, vincla iugalia, poſuit pro connubio. Et in Diuinis literis inditum ſponſalitiis anulum, arrhabonis indicium, nuptiarum cauſa legimus, cùmque morem & inſtitutum omnes Chriſtianorum conuentus ſemper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitum hunc & pronubum appellauit, & anulum quoque pronubum, eo loco: *Nam & mulieres, parciſſima patrum ſobrietate aurum minimè nouerant, vno excepto digito quem anulo pronubo ſponſus oppigneraſſet.*

VINCVLVM.

Hoc à Luciano in dialogis Deorum. Iouis indignatio vnde orta.

IVGALIA illa vincla monent, vt qua de cauſa anulus inter alia ſignificata, vinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea ſic fertur: *Promethea olim Saturni lege perpetuis vinculis ab Ioue damnatum, eá mox conditione liberatum, vt inde anulum lapide & ferro compactum geſtaret, ne omninò exolutus pœna videretur: indéque anulorum vſum propagatum.* Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarum ſortem de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus eſſet, patefeciſſet, atque ita Iouem ab eius congreſſu deterruiſſet, ne ſe præſtantior filius naſceretur. Sedenim, cùm eiuſmodi legis ſilentium in Iouis perniciem euaſurum eſſet, fabulatorum deſidero prudentiam, qui velint Iouem pro imperio & authoritate ſibi conſeruata, Promethea ita malè multare voluiſſe.

SERVITVS.

F

Anuli etymon.

QVOD verò anulus ſit ſeruitutis hieroglyphicum, tam maritale ſignum atteſtatur, quod addictam eſſe viro ſponſam indicat, quàm Pythagoræ ſymbolum exponit, dum nos arctum anulum geſtare vetat: quod ex diui Hieronymi interpretatione, non eſſe anxiè viuendum admonet: quippe cauendum, ne nos in eam ſeruitutem conijciamus, quæ dura ſit, & incommoda. Habet verò ſecum vinculi ſignificatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantum ad etymon attinet, ab AN particula deſumitur, quæ Circum ſignificat, atque ideò vinculum, aut compedum manicarúmve oppreſſionem. Eſſent verò ſuper anulo plura commentanda, ſed hic de anulari digito, non geſtamine vel ornamento, ſcribere inſtitutum eſt meum: quare longè plura in commentarium id reijcimus, quo inſignia pleraque ordine locóque ſuo interpretati ſumus.

VENIA.

PETITAM à diis ſermonis veniam, cum obſecratione, ne noſtri memores delicti, vlciſci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, vt proximum à minimo digitum ad aurem dexteram referrent, quod tacto prius ore fieri inſtitutum. Eſt enim locus ille Nemeſeos, quam geſtu hoc, vt in ore oſtenſum conciliari crediderunt.

DE AVRICVLARI.

Chiromantica obſeruatio fallax.

SVPER auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni, id tantùm apud Chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorem hunc habeat quàm legitima menſura depoſcat, id eſt, ad tertium anularis nodum non perueniat, indicium eſſe eum illegitimo concubitu ſuſceptum: ſed quoniam ex diuina

A diuinatricibus, coniecturalibúſque diſciplinis, ſi modò diſciplina eſt talia profiteri, nulla eſt hac magis fallax: his omiſſis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero cuius is præcipuum eſt hieroglyphicum, ſuperiùs fuerant examinanda, niſi præ voluminis magnitudine moroſitatis notam declinare viſum eſſet. Is igitur cùm, vti ſequenti commentario explicabitur, & vnitatem & quaternarium alio atque alio geſtu præ ſe ferat, ſeptenarium, quãtum fieri poteſt, in extremam volam exporrectus oſtentat. Numeri autem huius hieroglyphicum eſt, vt, præter ea quæ loco ſuo commemorata ſunt, multiplicitatem, aut frequentem ſignificet iterationem.

FREQVENS ITERATIO.

Septem, vocabulum quid apud Hebræos.

HEBRÆI autem in primis, vt Ægyptiacæ linguæ diſcipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere conſueuerunt. Vnde argentum ſepties purgatum, pro Sæpius, Pſalmo vndecimo dictum, hoc eſt, vt Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne abſterſum, exhalarit. Et Pſalmo nono ſupra ſeptuageſimum, *Redde vicinis noſtris ſeptuplum*, interpretes aiunt, ſeptuplum Hebræorum more poſitum pro multiplici quemadmodum & ſeptem, ſæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, *Sterilis ſeptem peperit*, itidem & Eccleſias ſeptem, pro multitudine. Iam Chryſoſtomus actione in Iudæos quinta, ſeptenarium numerum ait in Diuinis literis infinitæ multitudinis ſignum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum: *Georg. li. 4.*

Septem illum totos perhibent ex ordine menſes
Rupe ſub aeria deſerti ad Strimonis vndam
Fleuiſſe. & alibi, *Æn. lib. 5.*
– Immania ſeptem Terga Boum.

B & eodem modo pleraque.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & ſancti Spiritus prærogatiua ſeptenarius, de quo, vt infinita alia prætereamus, Eſaias: *Et requieſcet ſuper eo Spiritus Domini.* dein dona eius VII. enumerat, ſpiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis. *Et replebit eum Spiritus timoris Domini.*

PERFECTIO.

QVÆ verò plurima & Philon, & Hierocles, & alij ſuper ſeptenarij perfectione diſputant, nunc miſſa faciemus, illud quod noſtri temporis inuentum eſt minimè diſſimulabo, multarum rerũ, ne de argento ſolo dictum hoc exiſtimemus, quæ per ignis iterationem depurgãtur, perfectionem in ſeptima decoctione conſiſtere: veluti quotidie cernere eſt in ſaccharo purgando: nam vbi ſepties igne id examinaueris percoxeriſq; nihil quicquam vlterius proficit, ſed lapideſcit penitus, ne vlterius eliquari poſſit. Vnde prouerbium vulgò vſurpatum de re, quæ ſummam adepta ſit perfectionem, *Septimæ decoctionis ſaccharum*, vbi ſagaciſſimum quempiam atque vaferrimum hominem deſignamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

Leuit. c. 23.

ADDEMVS & illud, ſeptenarium numerum totius humanæ vitæ curſum ſignificare, vt Theologi declarant eo Leuitici loco: *Septem diebus comedetis azyma.* de quo Paulus: *Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & veritatis: & non ad tempus, ſed omni noſtra vita ab huiuſmodi prauitatis fermento mundi eſſe debemus.* Nam ſi ſeptem diebus holocauſtomata, vt LXX. reddũt, offerre debemus, neceſſe eſt diebus ſeptem nos puros permanere: quia non debent qui ſacra ferunt celebrántque, criminis cuiuſpiam ſibi eſſe conſcij. C

DIMENSIO.

Menſura digitorũ filia, & eius origo.

NON eram autem ſuper digito quicquam vlterius philoſophaturus, niſi mihi veniſſet in mentem, in menſuris quoque multa deliteſcere hieroglyphica, eáque plurimùm de Diuinis. Menſuram verò ipſam digitorum eſſe filiam. Nam Ægyptij menſuram ex digito poſito ideò ſignificabãt, quòd tota metiendi ratio à digito principium capiat. Menſura enim, vt apud Ariſtotelem, à minimis oriri debet, atqui digiti ſunt omnium membrorum minimi. Neque me præterit, nouiſſimos quoſdam menſuræ principium, perinde ac etiam ponderũ, à grano tritici deſumpſiſſe: vt ſcilicet cohærẽtia grana quatuor, digiti ſpatium expleant, cuius ratione reliqua mox ad menſum veniãt. Cæterùm cùm veteres ab humanis membris menſurã inchoarint, ſatis conſtat ex eorum traditione, digitum omnium menſurarũ eſſe minimã. Ita apud M. Iunium Nyſum legas, qui de limitibus agrorum luculentum reliquit opus, cuius de digito verba hæc ſunt, *Minima pars earũ menſurarũ eſt digitus*, quod & Iulij Frontini ſentẽtiæ conſonat: ſi quid enim infra digitum metiamur, partibus reſpõdemus, vt dimidiam aut tertiã partem digiti. Hinc illud omnes vſurpatiſſimum, *Latum vnguem, aut tranſuerſum digitum nõ ſecedere*, cùm minimum quodque ſpatiolum intelligi volunt, & illud, *Leonẽ ex vnguibus æſtimare*, cùm ex minimo quoque vel indicio, vel argumento, vel cauſa, rei totius ſummam intelligimus. Id inde ſumptum, quòd memoriæ proditum eſt, Phidiam ex viſo Leonis vngui, totam ferri faciem magnitudinemque,

Author Lucianus in hæreſibus. Plutarchus tamẽ refert ad Alcæũ, De defectu oraculis.

magna artis ſtæ commendatione repræſentaſſe. Qua verò ratione certa digiti dimenſio nationibus omnibus præſcribi poſſit, adhuc incompertum eſt mihi. Nam apud authores digitus, & quæ inde menſuræ deſumuntur, proportionis potius regulam, modumve quendam, quam certum illum menſuræ terminum oſtendere videntur. Quæque Romæ atque alibi, vel in æs, vel in antiquis marmoribus menſurarum exemplaria ſignata reperiuntur, nationibus omnibus non inſeruiunt. Adhæc, hominum facies pro locorum & regionum ſitu, perinde ac aliorum etiam animalium corpore, tum exilitate, tum proceritate, tum craſſitudine diuerſa diſſimiliaque naſci manifeſtum eſt: id quod Baſilius Magnus à veteribus traditum, à ſe verò diligenter obſeruatum aſſeuerat. Tritici quoque, ſi menſuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantùm, ſed regiones ſingulæ, & vel modico inter ſe diſtantes interuallo, ac plerunque etiam contigui agri variant. Perque ætates, & ſecula ſingula, corpora noſtra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius vnà cum Philoſophis tradidere: id quod & maiorum noſtrorum oſſa paſſim eruta teſtatiſſimum relinquunt. Rari enim, qualia nunc hominum producit corpora tellus, vt apud Poetam eſt, vel Plinij teſtimonio, patribus prooceriores fiunt, conſumente vbertatem ſeminum exuſtione, in cuius vices nunc vergat æuum. Quare certa exactaque digiti dimenſio, quæ pari ſit apud omnes menſura, nuſquam poteſt reperiri. Quoniam tamen veteres in eam conueniunt ſententiam, vt digitus ſit menſuræ principium, quæ inde mox diſtribuuntur menſuratum nomina loco hoc recenſere libet, argumentum quidem ab Ægyptiorum ſacerdotum inuentis non alienum: ſiquidem in menſuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ ſuo ſe loco prodent. Menſuræ autem his præcipue capitibus diſcernuntur, vt loco primo ſit digitus, ſecundo vncia, mox ſextans, inde palmus, doron, dochme, ſpithama, pes, cubitus, gradus, paſſus, orgyia, vlna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, ſtadium, hexaplethron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, paraſanga, ſchœnus, funiculus, ſtathmus; quorum omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa ſcriptorum diſſentione. Ne tamen Chryſippi Medeam penitus exſcribam, ea tantùm colligam, quæ à probatioribus tradita videbuntur.

Menſuræ capita præcipua.

D

E

DIGITVS

Digiti menſura.

ESTO igitur digitus, vel ex granis tritici quatuor cohærentibus ſpatium collectum, vel menſura omnium minima, vnde Rerumpublicarum, decreto reliquas aſtruere neceſſe ſit. Quæ verò ſuper eo ſint hieroglyphica, longa iam narratione ſuprà diſſeruimus.

VNCIA.

Vnciæ menſura.

CERTO autem dato ſpatiolo, quod digito attribuatur, vncia ſeſquidigito conſtat, ea verò octaua palmi portio: ita tamen vt palmum hic accipiamus pro menſura ea, quæ σπιθάμη Græcè dicitur. Sedenim ex dimenſione Nypſi, vncia ſupra digitum nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partem, dum palmum ait quatuor conſtare digitis, eaſque eſſe vncias treis, & ita Frontinus etiam tradit: quare vncia pars erit pedis duodecima, vt rectè menſores ponunt. Quòd ſi vncia ſeſquidigito fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo verò palmo & hic & illic intelligendum, paulò inferiùs explicabimus.

SEXTANS.

F

SEXTANS ſexta pars aſſis omninò eſt, vnciæ quippe duæ, vt pondera ad menſuras accommodantur, quæ quidem vnciæ, vti propoſitum ex nonnullorum traditione, in trium digitorum ſpatium porriguntur: quamquam, vti dicebamus, Nypſi nonnihil variet menſura. Nimirum verò loco hoc aſſem pro pede, vt inferiùs patebit, intellgendum.

PALMVS.

Sexta ſeu Dodrans.

PALMVS ex Vitruuij deſcriptione quatuor conſtat digitis, ex aliorum verò ſententia digitos continet XII. Nypſus hunc menſuræ modum Sextam appellat, & dodrantem etiam vocitari aſſerit, quæ ſcilicet, palmos treis contineat, vncias quippe nouem, qui ſunt digiti XII. Cauſam verò cur ita diuerſi authores ſerint in aſſignanda palmi dimenſione, eam eſſe crediderim: quòd Latini appellatione Palmi tria dimenſionum genera complectuntur, quæ ſuis apud Græcos nominibus diſcernuntur. Ea ſunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθάμη.

ΔΟΡΟΝ.

EST verò δῶρον, ſiue δώρα fœm. gen. (vtrunque enim dicitur) menſura, quam alio nomine παλαιστὴν appellant, vt interpretes Heſiodi verſu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ.

Inde apſin curru decadoro cæde tripalmum.

Heſiodi locus explicatur.

Sedenim hoc Heſiodi loco quædam oboritur difficultas, quam antequam vlterius progrediamur, ne quod nobis negotium faceſſat, fortè non importunum fuerit explicaſſe. Quatuor apſidibus currulis rota conficitur. Ad huius verò rotæ diametrum Heſiodus pro modulo decadorum currum vocat, vt

vnaquæ

A vnaquæque apſis trium ſit ſpithamarum: atque ita neceſſe eſt vniuſcuiuſque rotæ circumferentiam, ſiue curuaturam dicere malimus, duodecim eſſe ſpithamarum. Hæ verò doræ ſunt XXXVI: ſpithama enim doras, quippe palæſtas tres continet: & palæſta, vti dictum, quatuor eſt digitorum: ſi ergo, vt oſtenſum eſt, circumferentia circuli, qui totam ambit, XXXVI. doris conſtat, & diametrum vnumquodque tertia pars eſt circumferentiæ, cur non dodecadorum diametrum poſuit potius, quàm decadorum? ne Geometriæ terminos excederet, veritatique ipſi videretur aduerſari. Cui difficultati reſpondetur, decem illas diametri doras ab interiore circuli parte deſumendas, de quibus hic intelligit. Duæ verò doræ computantur ab interiore parte rotę, vſque ad circumferentiam exteriorem: vna quippe dora ab vtraque rotæ parte. Alij ita ſoluunt, vt digitos octo, qui doræ ſunt duæ, expanſos intelligant in ea, quæ Ligularia dicuntur, ſiue Compages dicere velimus, quibus vnaquæque apſis inuicem adacta conſeratur, hoc modo:

Præcipuè verò παλαιστὴν menſuram eſſe quatuor digitorum, inde colligimus, vbi Nicander baſiliſci corporaturam deſcribit: quem enim Plinius duodecim non excedere digitos affirmat, Nicāder eo ſuper τρία δῶρα, φέρων μῆκός τε καὶ ἴθην. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν, παλαιστὰς, δῶρον γὰρ ἡ παλαιστή. Tria itaque dora duodecim explebunt digitos, & Plinij baſiliſcum.

VITÆ BREVITAS.

IN Diuinis literis, vt multorum Theologorum eſt interpretatio, παλαιστὴ vitæ breuis eſt quaſi hieroglyphicum. Nam Pſalmo nono ſupra trigeſimum, qui apud aliquos trigeſimus octauus eſt, in B Græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, ſcriptum eſt: *Ecce veteres poſuiſti dies meos.* Illi enim qui ita reddiderunt, viſi mihi ſunt, aduerbij παλαι, quod antiquitus apud Latinos eſt, ſignificatum ex vocis ſimilitudine ſequi. Ita & Romanorum exemplar habet, quod & Caſſiodorus agnoſcit, & in ea locutione plurimum immoratur. Qui Hebræos ſequuntur, alij breues, alij poſitos à Deo dies in menſura digitorum IIII. aiunt: alij palmi longitudine conſtitutos dies, alij pugilares dies datos, atque ij minimæ etiam menſuræ mentionem faciunt. Paraphraſtici: *velut in digitis numeratos habere pauciſſimos dies meos.* Sed illud, *velut in digitis numeratos*, nihil ad rem: de menſura enim hîc eſt ſermo. Quare vulgata traductio, commenſurabiles habet, ſed ſenſum non exprimit integrum τῆς παλαιστῆς: quare id fortè melius quod ex Adamantio conijcere poſſumus, ſi legamus, *Ecce quàm breues admodum poſuiſti dies meos*, quippe cùm quatuor digitorum menſura breuis admodùm ſit, ac perinde vitæ noſtræ breuitatem ſignificet. Hinc clamat Iobes: *Nihil enim ſunt dies mei.* Vt miſſum faciamus Hippocratem, vitam quidem breuem, artem verò longam eſſe conquerentem, & quæ multa in hanc ſententiam dici poſſent. Euthymius quoque palæſtam quatuor digitorum coniunctione fieri, ſpithamæque tertiam eſſe partem dicit, ac perinde minimam omninò menſuram, eóque nomine paucitatem dierum, quos viuimus, intelligi. Sed quoniam id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci poſſit, interpretari etiam poſſe dici Contentioſos, ſeu laborioſos dies, hoc eſt, luctæ pugnæque plenos: in lucta enim labore ac contentione multa vtimur. Ideò verò Dori nomine menſuram eam appellari dicunt, quòd eorum plurima quæ donantur (id enim eſt vocabuli ſignificatum) ab eodem digitorum loco amittantur, quo παλαιστὴ conſtat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos vocaſſe δῶρον, quem nos palmum. Vitruuius quoque, quem nos palmum δῶρον ait à Græcis dici, quòd C munerum datio Græcè δῶρον, appellatur. Id autem ſemper per manus geri.

Explicatio loci Danielis ex Græco.

Sic Ὀρθόδωρον palma porrecta, & interſtitium inter palmā porrectā & extremitatem digiti medij.

ΔΟΧΜΗ.

DOCHME dimenſio eſt decem digitorum. Sunt tamen qui δοχμὴν menſuram eandem eſſe putent cum Doro: quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentium, ita vt δοχμαὶ tres σπιθάμην efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθάμην δοχμὴν etiam appellari, atque id apud Heſiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

ΣΠΙΘΑΜΗ omninò duodecim eſt digitorum: quippe quòd à digiti auricularis vngue ad extremum vſque pollicem occupamus. Plinius libro VII. cap. altero, vbi de Pygmæorum ſtatura loquitur, ternas eos ſpithamas longitudine, hoc eſt, ternos dodrantes non excedere dicit. Dodrantem poſuit Plinius ratione pedis habita, ex quo ſi dematur quadrans, reliqui erunt digiti duodecim, cuius pars quæ tribus conſtat quadrantibus, Dodrans nimirum appellatur, Frontinus ſpithamam etiam Sextantem dici ſcribit, habereque palmos tres, vncias nouem, digitos duodecim.

Quibus conſtet ſpithama, & hieroglyphica. Hinc illud Diogeniani Σπιθαμὴ τοῦ βίου, ſpithama vita.

DEVS.

ADDVCIT hæc rerum ſeries in memoriam id, quod Prophetæ, plurimum hieroglyphico, ſi non charactère, idiomate certè hieroglyphicis perquàm ſimili vtuntur, Dei appellatione Spithamæ vocitarunt, penes quem ſcilicet ſit rerum omnium facultas, ſupremaque authoritas: manu paſſa propemodùm occupata, qua ſingula ordine tenoreque certo temperat ac moderatur, neque

non fines æquis terminis diſtributos, demenſionéſque omnibus, quæ in vniuerſo mundo ſunt, rebus lege ſua dipartitur. Moris enim eſt oblatarum rerum magnitudinem ſpithamis, quę nobis promptuaria eſt menſura, dimetiri. Quod verò dictum de omnipotentia Dei, ſufficiat vnus ex quadrageſimo cap. Eſaiæ locus: *Qui menſus eſt pugillo aquas, & cælum palmo ponderauit?* & quæ ſequuntur. Vbi Hieronymus: *Quod autem pugillum vocat & palmum, humanæ conſuetudinis verbis vtitur, atque menſuris, vt Dei potentiam per noſtra verba diſcamus.* Et paulò pòſt σπιθαμὴ autem, hoc eſt, palmus, extenſam ſignificat manum à pollice vſque ad extremum digitum. Quæ verò ibidem poſita ſunt de lichano guſtatore, vt idem interpretatur: digito, ac perinde minimo, alij viderint. D

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, vt ſuperiùs dictum, vitæ breuis hieroglyphicum habetur, quod à Græcis authoribus poſitum eſt, vt minimum vitæ ſpatiolum menſuræ eiuſmodi paruitate ſignificaretur, vſurpatúrque plurimùm ad vniuſcuiuſque rei breuitatem indicandam, præſertim vbi in puminliones cauillum vertitur, vti de Pygmæis dictum, quos in deriſum Triſpithamos ſcurræ vocant.

PES.

PEs nemine diſcrepante digitis conſtat ſexdecim, quare qui ſcribunt eum palmis quatuor confici, palmum accipiunt, vt Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur verò huiuſmodi dimenſio in vncias duodecim: & eſt ſexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita deſcribit vt eum dicat habere palmos quatuor, vncias duodecim, digitos ſedecim. E

CVBITVS.

Quibus cõſtet cubitus. Pollux tamen mediũ manus digitum κατάπυγωνα vocat.

CVBITI quoque ratio ideò varia eſt, quia palmus variè accipitur. Nam qui duobus eum conſtare palmis dicunt, digitos omninò quatuor & viginti commemorant, dum cubiti ſpatium id eſſe dicunt, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protēditur. Id nimirum ſeſquipedale eſt, & Græcis Pygon dicitur, vnde Pygmæi Euſtathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neque diuerſus erit à Nypſo & aliis Vitruuius, qui cubitum ſenis, more ſuo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quemque digitis porrexerit. Cubitum pictores quartam corporis noſtri partem eſſe volunt. Apud Herodotum cubitum inuenias viginti digitorum tantùm, differtéque ab eo qui dicitur πηχύς: de quo videris apud Suidam. Eſt etiam cubitus regius, qui maior eſt communi tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Eſt & cubitus geometricus, qui dimenſione vna ſex cubitos è noſtris æquat, vt Origenes & Auguſtinus retulerunt.

TEMPERANTIA.

HIEROGLYPHICVM verò cubiti vna cum fræno manu prætento, temperantiam præ ſe fert, vnde Nemeſeos ſimulachrum inſignibus his conſpicuum habebant, cuius hæc erat inſcriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ τήχει τῷτε χαλινῷ,
Μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua: hæc admonet, os cohibe. F

DELICIOSVS.

SVNT qui delicioſum molliculúmque hominem, ne hieroglyphica hæc elabantur, ex cubito ceruicali innixo notent. Signum inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneæ ſub cubito manuum ceruical aſſutum ſumptum id ex Ezechiele, qui dicit: *Væ iis qui aſſuunt ceruicalia ſub omni cubito manuum*: nimirum eos intelligens, qui propter animi corporiſque mollitiem à virili recedunt fortitudine, & nequiter effœminantur. Forſitan autem, addit Adamantius, ſermo diuinus per huiuſmodi figuram & argumentum eos culpat magiſtros, qui per vaniloquentiam, & falſæ beatitudinis promiſſiones (quod noſtro, quippe corrupto tempore, ſupra modum inualuit) multitudinem audientium libidini, vitiis voluptatíque ſummittunt. Addit etiam Propheta, de capitis velamine quædam, quæ quoniam his præcipue temporibus valdè ſuſpecta ſunt, conſultò præteribimus: quæ ſi quis curioſiùs appetierit, eiuſdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, déque temporum noſtrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

Ezech. c. 3. Myſtica cubiti ſignificatio.

GRADVS.

GRADVS, quem alij Greſſum dicere malunt, & Græci τὸ βῆμα appellant, vno conſtat cubito & pede: quod ſpatium tantundem eſt ac pedes duo & ſemis, vel digiti quadraginta.

PAS

A

PASSVS.

PASSVS à paſſis manibus dici videtur. Alij paſſum quinis tantùm pedibus conſtare putant, quo ſpatio greſſus duo recenſeantur, ſintque digiti octoginta. Nam ſpatium quod paſſis manibus occupamus, in ſex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra eſt quadrati corporis proceritas.

Vel ſpatium quod in ſpatio pedum.

ORGYIA.

ORGYIA Herodoto ſex pedum eſt. Menſura eadem à pedum numero Hexapus dicitur. Orgyię ſpatium Suidas inter expanſas manus capit, quæ quidem menſura cùm par ſit proceritati humani corporis, nulli dubium & Suidam & Herodotum idem ſentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap. vlt. fodienti puteum paſſum à vicino limite abeſſe oportere, interpres Latinus poſuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, Græcè ſcripta eſt in Codice Piſano, qui Florentiæ aſſeruatur, & ὀργυιὰς hic habet, quę quidem menſura vna plus pede creſcit, & aliàs, vti oſtenſum, ἑξάπους vocatur. Theodorus ex Ariſtotele interdum Paſſum vertit. Sed cùm Orgyia, vti dictum, vno plus pede ſupra paſſum porrigatur, nō ſatis rectè videtur expoſitum, vt paſſus à paſſis manibus dicatur: id autem ſi admittitur, rectè Theodorus. Sedenim omninò variat ipſa paſſuum menſura, pro regionum ritu & inſtitutis.

Hered. li. 2.
Solonis lex.
Vel quod patet in ſpatio pedum.

VLNA.

VLNAM Seruius, & plerique alij eadem cum ea quam memorauimus Orgyia videtur interpretari, neque tamen inficiatur, longè minori ſpatio ab aliis deſcribi. Sunt verò qui vlnam Orgyiæ dimidium eſſe velint, noménque id, atque ea ferè trium pedum menſura in pleriſque Italiæ locis permanſère. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI. cap. XLI. de Abiete, cuius craſſitudo quatuor hominum vlnas complectētium implebat, hominibus quatuor admotis, arboris ambitum vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiuſmodi amplitudo mihi non eſt miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias vaſtitatis incredibilis inſpexerim in Noricis Alpibus enatas.

In Sucodicũ. Ecgl. 4.
B
Nempe, ſpatiũ in quantum vtrinq; extenditur manus.

DECEMPEDA.

DECEMPEDA, quæ Græcè δεκάπους, ſuo ſe prodit nomine. Ea verò & Acæna eſt, Theſſalorum quidem inuentũ, vt apud interpretem Apollonij Argononauticis legimus. Porrigitur nimirum ea in digitos centum ſexaginta, qui duo paſſus eſſent, non tamen Orgyiæ. Eo dimenſionis nomine ſæpę vtitur Cicero, & decempedatorem, Metatorem appellat. Eo ferè ſpatio à vicino abeſſe lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam ſi quid aliud ſeuerit, ſatis eſt quinque abeſte pedes. Quamquam ſuper huiuſmodi limitatione lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, non ſatis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit: *Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pedes*; in Pandectis quæ tanta veneratione Florētiæ cuſtodiuntur, ita Græcè ſcriptum reperi, ἐλαίαν δὲ ἢ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δὲ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manifeſtum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno ſolo plantandas, cæteras autem arbores duos tantùm pedes abeſſe poſſe. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Piſano codice ipſo, quàm paſſim in impreſſis voluminibus præſtitum, de quibus alibi differendum: nunc noſtrum ſequamur inſtitutum.

Solonis lex.
C

ACTVS.

ACTVS pedibus conſtat centum & viginti, qui paſſus eſſent quatuor & viginti.

IVGERVM.

IVGERVM, vt Varro finit, conſtat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo Boum in die arari poteſt: de quo, quia pleni ſunt omnes Grammaticorum libri, non eſt vt plura inculcem.

Varro lib. 1 & Pli. li. 18 cap. 3.

STADIVM.

STADIVM dupliciter conſideratur, alibi pro ſpatio curſoribus in agone deſtinato, alibi certum eſt menſuræ genus limitibus agrorum metandis comparatum. Atque hoc plurimùm centum vigintiquinque paſſibus noſtris terminatur, qui pedes eſſent DCXXV. Ea ſumma octies computata mille, facit, quæ dimenſio proximè accedit ad eam, quam ponit Herodotus II. vbi de labyrintho, αἱ δ᾽ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, *Orgyæ centum iuſtæ ſtadium conficiunt hexaplethrum.* Quod verò ad agones pertinet, Græci ſtadium ſuum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculem ducentis quantumlibet pedibus dimenſum ab Hercule aliis omninò maius. Vnde Mathematum periti herois ſtaturam ex eo ſtadio, quod ipſe ſuis pedibus metitus eſt, prodidère. Italicum porrò pedes continet CXXV. authore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatium, ſed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit, agonibus deſtinata.

Theophilus lib. 2. Inſtitutionum.
Autor. A. Gellius li. 1. cap. 1.
Cenſ. ca. 13.

PLETHRVM.

D

Plutarchũ & Suidam.

PLETRVM verò menſura eſt centum pedum, ſexta quippe ſtadij pars, vt apud authores Græcos paſſim habetur, πλέθρον ἑξ σάδιον ἑξακοσίων ποδῶν πεντ... Tantundem verò eſt, centum id conſtare orgyiis dicere, cùm, vti ſuperiùs dictum, orgyia ſex occupet pedes.

DIAVLVS.

D. Hieron. 1200. cõſtare ait.

DIAVLVS menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterùm varietas ſtadiorum effecit, vt diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, vt ſuo loco dictum, plurimùm habet varietatis.

HIPPICVM.

HIPPICVM, quo ſcilicet Equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe, Plutarchus author eſt.

MILLIARIVM.

Vel 1000. paſſus vnde ei nomen.

MILLIARIVM, vt Iunius Nypſus, octo ſtadiis conſtat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille, atque ita ſtadium id aſſumitur, quod c x x v. paſſibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe dixit mus ſexcentos quinque & viginti, quinis vnicuique paſſui pedibus adnumeratis.

E

DOLICHVS.

Δολιχος, vt de longitudine temporis, ita & ſpatij, & mẽſura dicitur, à curſu & δολιχῶ, dolichũ curro.

DOLICHVS, vt nonnulli ponunt, ſtadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & ſemis. Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quæ tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi videntur: erat enim locus, vbi Equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato: quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro Equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomũ in epiſtola ad Philippenſes homilia prima: *Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi poſt deficiat, omnem amiſit laudem:* dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

Perſæ quoque ſchœnos & paraſangas, alij alia mẽſura determinant. Plin. lib. 6. cap. 26. Leugua gallicè, lieue.

PARASANGA, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itineribus Tranſalpinæ nationes plurimùm vtuntur, vulgò Leuguam appellantes: quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionúmque ſitu plurimum variet, quippe quæ inter Alpes breuiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis, longiùs protrahuntur. Denique eam mihi videntur rationem habuiſſe, vt quantum itineris vna hora obequitando confici poſſet, id ea nuncupatione appellarint: ideóque cùm difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leugas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

F

Herod. li. 2. Plin. lib. 12. cap. 14.

SCHOENVS duas occupat paraſangas, quæ ſeptem eſſent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas menſuras adnumerantur ab Herodoto. Nonnulli ſtadia ea quinquaginta continere tradunt. Plinius ex Eratoſthenis ratione quadraginta tantùm, qui paſſus eſſent quinquies millia. Aliqui ſtadia XXII. ſingulis ſchœnis attribuêre. Atque ita menſurarum huiuſmodi inconſtantiam diuerſitas authorum fecit, ſiue loca, ſiue tempora rationem hanc omnem variarint, quemadmodum in ponderibus tanta ſcriptorum diſſenſione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO, SORSVE.

Exod. c. 32.

Ma tracc & mõ giſte, a venationis metapmra. Pſalmo 138.

INVITAT verò me nominis ſimilitudo, vt quid Schœni vocabulo ſibi velint Diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim menſuræ genus erat ſub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuiſione huic & illi obueniſſet, tranſibatque vocabulum ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moſeos cantico, Deuter. *Funiculus hæreditatis ſuæ Iſraël.* & Pſalm. 77. *Et ſorte diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis.* Et 47. Ezechielis: *Ioſeph duplicem funiculum habet.* & paſſim multa huiuſmodi. Ægyptiis porrò mos, ait Prodicus, vt apud Max. Tyrium eſt, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoſcit tertio Ioelis cap. vbi Septuaginta ait tranſtuliſſe, χείμαῤῥον τῶν σχοίνων, quod alij *torrentem ſpinarum* fecerant, funiculum ait σχοῖνον, aut iuxta Ægyptios menſuram certi itineris. Vnde in Pſalmis: *Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti. In Nilo enim,* ſubiicit, *flumine, ſiue in riuis eius ſolent naues funibus trahere, certa habentes ſpatia, quæ appellant Funiculos, vt labori defeſſorum recentia trahentium colla ſuccedant.*

VITÆ PROGRESSVS.

QVIA verò verſiculum obiter ex triceſimonono ſupra centeſimum Pſalmo citauimus, τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, *Semitam meam & funiculum meum inueſtigaſti*, tranſtulerunt

quidam

A

Septuaginta fortaſſe pro σχοῖνον, funiculum, κοίτην, cubile verterũt.

quidam, *Examinaſti*, à veſtigio tamen eſt ἐξιχνιάζω: quamuis qui Hebraicam ſequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, *accubitum meum circuiſti*, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæque lectionis traductio in hanc ipſam ſententiam habet. Sed &, quando ambulauero in via, aut quando accubuero ad ſtudendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta eſt, quam, vt pleriſque locis apud Hieronymum video, eam eſſe arbitror quam ſeptuaginta tranſtulêre, eam ſecuti, quid in ea hieroglyphici contineretur, expoſuimus. Quam verò ſchœni funiculive, menſuram apud Ægyptios & Perſas eſſe Euthymius tradit, eandem ait, noſtri propemodùm ſtadij longitudinem æquare.

STATHMVS.

Cenſorinus tamen, de die natali. cap. 13. aſſignat ſpatiũ 126000. ſtadiorum à terra ad Lunam, ſecundùm Pythagoram.

STATHMVS, quod itineris diurni ſpatium eſt, produci fertur ſtadiis cẽtum & quinquaginta, quæ milliaria eſſent vndeuiginti, quadrante minus. Nam & Iuriſconſultorum tabulæ viginti milliaria diurnis itineribus conceſſerunt. Iocosè verò Lucianus ὑπὲρ νεφέλας ludit, ἐκεῖνοι τρισχίλιοι μόνοι ἦσαν ἀπὸ γῆς ϛάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός: *Nunquid tria millia ſtadiorum ſunt à terra, ad Lunam vſque, qui primus nobis ſtathmus*, id eſt, *quod itineris ſpatium vno die peregimus?* Sed vt fabulas omittamus, ſatius fuerit, tot decurſis ſpatiis commodùm quieſcere: quamuis adhuc digiti quoquouerſum accepti quaſdam habent dimenſiones, quarum norma modóque reliquum totius humani corporis dimetimur, menſura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nunc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt ſuprà innuimus, eiuſdem menſuræ eſt cum infamis dimidio, aure, cum naſo, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus pleriſque aliis, Verùm cùm

B

hæc ad pingendi ſculpendíque artem potiùs, quàm ad ſuſcepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum ſignificata, non artem pingendi, exponere proſequemur.

C

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS CLARISS. BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACADEMIA PATAVINA Profeſſori, de Digitorum numeris & ſignificatis, D

***

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSSEPTIMVS. E

MICARE *tecum digitis libet,* TOMITANE *honoratiſſime. Micare mecum? inquies. Nempe, quantacunque ſis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum ſignificationes explicare aggreſſus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium geſticulationibus, modò eos porrigendo, modò contrahendo, colluderéne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipſa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè ſint aſpernaturi. Quare auſim dicere, aliquid omninò in digitis meis vel ipſo Tomitano non indignum, quódque forſitan emunctiſſimam eius narem ad libri totius lectionem poſſit allicere. Multa enim ex eo tempore ſunt, quæ temporibus illis beatioribus quibus induſtria & ingenium in pretio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sedenim vt quid de huiuſmodi argumentum ſentiam, ingenuè fatear, habet omninò aliquam rerum copiam, & varietatem. Sed exactiſſimam diligentiam illam, omnia perquirendi quæ in huiuſmodi ſententiam dici poſſunt, neque me præſtaturum polliceor, cui pleniorem eſſe, per otium, & tam frequenter infeſtā podagram, minime licuerit. Neque tu, qui omnem vitæ meæ rationem optimè noſti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque ſit, mei erga te amoris & obſeruantiæ argumentum eſſe voluerim. Cognoſco autem ingenium Philoſophi, qui tam multa quæ minimè oculis conſpicua ſunt, ita ſpectare videatur, ac ſi rerum ſuarum imaginibus conformata, ſuíſque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam Philoſophus ita intuetur, & ad amuſſim factam agnoſcit, ſi ac coloſſus ingens aliquis aut fabrica quæuis admirabili membrorum artificio elaborata eſſet.*

DE DIGITIS. F

Digitorum diuiſio, & munus cuiuſque proprium.

RATIONI conſentaneum videtur digitos primùm diuidere, & quod illi munus ſinguli ſuſcipiant explicare, vt ita mox quæ in illis ſignificata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio geſtu diſpoſitis, nunc contracti, nunc porrecti, vti profati ſumus, modò hac, modò illa manu varias habent ſignificationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent: cuiuſmodi plurima in antiquorum ſtatuis reperiuntur, & apud ſcriptores paſſim offeruntur quæ non paruam inferant hæſitationem, niſi aliqua eorum ratio, quod facere propoſuimus, expendatur. Tota igitur ſupputationis ratio in tres partes diuiſa eſt, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compoſitus numerus appellatur. Digitus, eſt quicumque numerus ſub denario profertur, & huiuſmodi puncta vſque nouem, prærogatiua quadam, etiam ſub numeri nomine ſingula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compoſitus numerus reſultat, quotieſcumque ſcilicet articuli, ſiue denarij numerum aut hunc aut illum ſibi aſſumunt. Numeri ſedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli cōiunctim in indice, pollicéque. Compoſiti & hos & illos, prout vſui venit, aut explicant, aut inflectum ſocialiter. His ita conſtitutis, operæpretium eſt, quos quiſque digitus, quos cuiuſque digiti geſtus, numeros oſtendat, aperire. Primùm autem omnium illud conſtat, læuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vſque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenario, vt ita dicam, vſque ad noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario diſtinguatur, magna eſt inter eruditos controuerſia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditum, ſequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectuntur. Beda enim, ſi modò ille ita ſcripſit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, vt quo geſtu, quibúſque digitis decem in læua numerauimus, eo centum in dextera deſignemus: inde ad

Digitus quid.

Articulus.

Cōpoſitus.

Beda in libro de temporibus & Natura rerum.

millena

A millenaria deſcendamus, & quibus geſticulationibus in læua numeros vſque nouem oſtenderimus, iiſdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinē ſecuti, vti minores numeri maioribus ſubiiciūtur in læua, ita minores sūmas maioribus in dexteras ſubditas agnoſcūt: ea enim proportio eſt numerorum ad decadas, quę centenariorum ad chiliadas. Congruum igitur eſt eorum quoque hieroglyphicorum figuras ad eorum regulam accommodari. Quaro perplexitate, quæ in iis quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus ſtatuendæ, vt veluti in læua cœptum eſt ab auriculari pro vnitate & ſociis ita in dextera ab eodem digito centenarium exordiamur, vſque ad nonaginta. Millenaria verò per pollicem & indicem exprimamus. Atque vt in læua à numeris per inferiores tres digitos aſcenſum eſt ad articulos, ita in dextera per eoſdem inferiores à centenariis ſurrigamur ad millenaria, quo ſcilicet geſtu quibuſque digitis in læua decem oſtendimus, per eoſdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longè commodius & conuenientiùs hoſpitantur. Cuius rei teſtem appello ſummæ multiplicíſque doctrinæ virum Irenæum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit, apertè enim hic ſcribit: VNIVS *numerum, quo geſtu ſignificabantur in ſiniſtra, tranſlatum in dexteram centena conficere.* Sed ponam eius verba ſuper hoc geſtu, in Valent. libro primo, capite XIII. *A numero nonageſimonono, qui fuit in læua per* VNIVS *ſignificationem, transferri in dexteram, & ibi centena conſtitui.* Huius ſententiam Græci, & vniuerſus recentiorum vſus admiſit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius abſolutiſſimè conſummauit, eiúſque opus vno omnium ore probatiſſimum, multis ab hinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc ſeriem, quam ponit Irenęus figuratis, libellos ad mortalium inſtitutionem edidêre. Præ-
B tereà tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amuſſim congruit, mirificéque reſpondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expreſsêre, ita inter ſe diſtinctas, vt apicibus ſolùm quibuſdam additis ſitu, tantùm numerorum varietatem indicarent; quaternæ tamen ita poſitæ, vt prima digitos, ſecunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonſtrarent, eo quidem ordine, vt qui apex ſurrectus læuorſum vnitatem oſtenderat, dextrorſum verſus centena præ ſe ferret: iidem, ſed infernè vergentes, læuorſum decem; dextrorſum mille ſignarent, in eum, quem ſequenti vides pagina, modum.

C

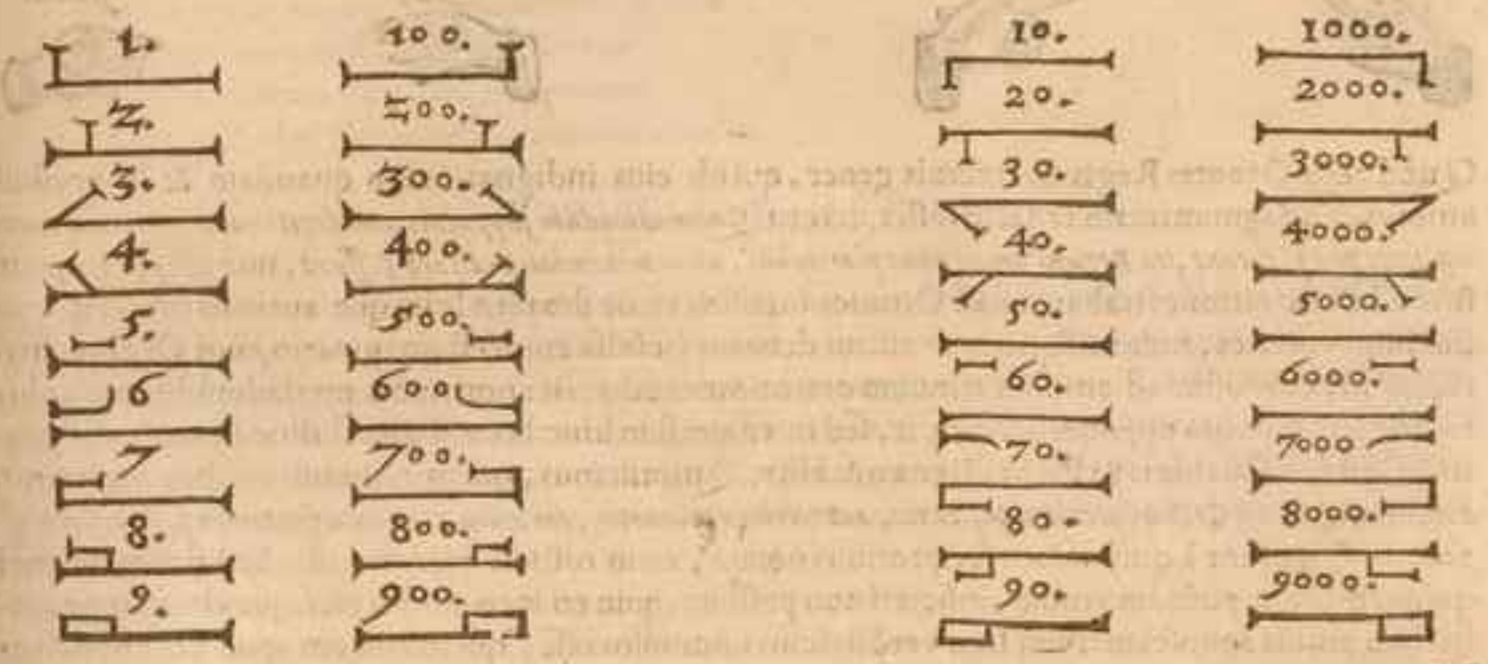

Ad

Sic ergo hunc præſentem annum formabis, 1611.

Ad Chaldæorum igitur normam manuum digitorúmque ſupputationes accommodabimus, earum D volis altera alterius è regione paſſis, vt vnitates centenariis, decades millenariis, ad ſuperiorum hieroglyphicorum inſtar, opponantur.

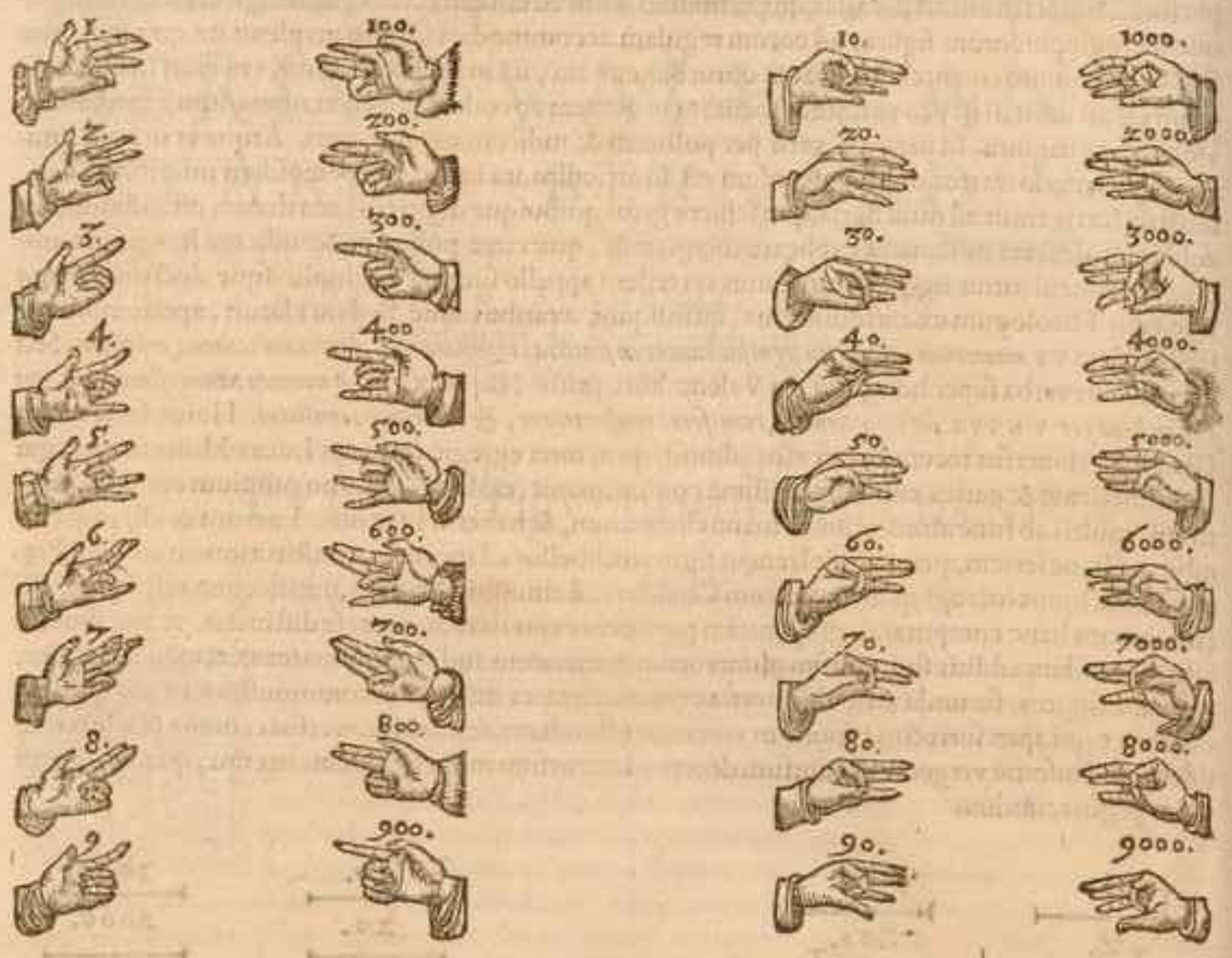

E

Orontis dictum. Plutarc. in Apophth. Regum. Olim digitis ſubducebatur ratio, vt nunc calculis.

Quòd verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus eſſet, dixerit: *Quemadmodum ſupputatorum digiti nunc myriadas nunc vnitates præ ſe ferunt, ita Regum amici nunc plurimùm, nunc minimùm præſtare poſſunt*, non eſt vt quiſpiam hoc ad Bedæ rationes trahat, quaſi Orontes intellexerit de dexteræ læuaque auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria conſtitui debeant: inſulſa enim eſt imaginatio, cùm Orontes myriadas hic confuſim ad amplificationem oratorio more dixerit: non quòd myriadum hieroglyphica vnitati ſigillatim opponere cogitârit, ſed in vniuerſum hinc læuæ digitos, illuc dexteræ deſignauit. Obſtaret Chaldæis & Perſis, Irenæo & aliis, Quintilianus, quem nonnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: *Geſtus, poculum poſcentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum pollice flexo efficientis*. Quæ ſunt à quibuſdam ſcriptoribus notata, ne in ruſticis quidem vidi. Sed iidem ipſi, qui F quingentorum poſitum volunt, inficiari non poſſunt, quin eo loco eruditi plerique viri quinquagenarium potiùs agnoſcant. Non ſum verò neſcius nonnullos eſſe, qui lectionem apud Bedam defendere aggrediantur: quippe quæ in læua denaria ſunt, iiſdem digitis in dextera centena ſignificare, atque ita per eoſdem pollicem & indicem per decadem aggregationem ad noningenta vſque procedendum: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiuſdem dexteræ inferiores digitos deſcendamus, quod vel natura ipſa videtur abhorrere. Sanè Hieronym verba ſunt: *Porrò centeſimus numerus* (diligenter quæſo Lector attende) *ſi de ſiniſtra transfertur ad dexteram, & iiſdem quidem digitis, ſed non eadem manu, quibus in læua nuptæ ſignificantur & viduæ, circulum faciens exprimit virginitatis coronam.* Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere: quæ docuit Irenæus, dummodò loco ſuo ſententia commatis additis diſtinguatur. Sententia quidem Hieronymi eſt, diligenter attendendum. Quid attendamus? Centeſimum numerum de ſiniſtra transferri ad dexteram, & iiſdem quidem digitis, non eadem manu circulum facientem exprimere virginitatis coronam. At explicauit ſe aptiùs, inquiunt, dicens: *quibus in læua nuptæ ſignificantur & viduæ.* Scimus quidem in læua vnguem indicis, quaſi ad oſculum molliter applicatum, maritalis coniunctionis hieroglyphicum ab eo viro doctiſſimo poſitum: quod loco ſuo pleniùs commentati ſumus. Viduas autem per ſexageſimum oſtendi, qui numerus per indicem eiuſdem læuæ, qui extremum pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus ne fallamur, admonet, transferri numerum centeſimum ab læua in dexteram, per digitum & geſtum ſcilicet, qui vnitatem in læua conſtituit, in dextera centena conficiat, atque ita de cæteris. Atque hoc eſt quod ait, *Sed non eadem manu.* quam manum? eam intelligit qua non vtimur in centenis, cuius ſcilicet digitis nuptæ ſignificantur & viduæ, quarum manum

Explicatio loci citati ex Hieron.

A num hieroglyphica ſuperiùs & explicauerat, & ingenioſè interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Reſpondemus: ſi digitum eum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculum appetere videatur: id ita coronæ plexum imitabitur, ac ſi arboris cuiuſuis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locũ, vnde germinare cœperat, inflexeris. Nam geſtus hic (vt quod neceſſe eſt identidem repetamus) in læua vnum ſignificat, centum in dextera, vt ſingula copioſiùs ſuis quæque locis enarrabuntur. Nunc quoniam lectorem aſpera & moroſa fortaſſe diſceptatione delaſſauimus, libet in huius geſticulationis ſententiam lepido Nicarchi epigrammate aures animúmve aliquantulum delinire. Iocatur enim is in Cotyttarin annoſam vetulam, quæ præcano cùm eſſet capite multæque dicacitatis, ac Neſtori comparata, nondum eum ita grandæuum eſſe fineret, quæ Ceruos annis ſuperaſſet, ea ætatem ſuam læta manu veram diſſimulans inciperet numerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederetur pedibus, æquè ac ſi eſſet adoleſcentula. Quare maximè verendum ne Plutoni ſiniſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falsò quidam Nicandrum vocant:

Nicarchi iocus in Cotyttarin.

Ἡ πολλὴ κροτάφοισι κοτυτ'ταρὶς ἡ πολύμυθος
γραῖα, δι' ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
ἣ φάος ἀθρήσασ' ἐλάφου πλέον, ἣ χερὶ λαιῇ
γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζῇ ἔτι καὶ λεύσσει καὶ ἀρτίπος ὥστε Νύμφη
ὥς τε με διστάζειν μή τι πέπονθ' Ἀΐδης.

Quòd ſi quis Epigramma ipſum Latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententiæ:

B

Multùm garrula annis, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior:
Quæ Ceruos annis ſuperarit, quæq; ſiniſtra
Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,
Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius.

Et quoniam in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepœia poſtulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina ſubiungamus:

Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à Cornice ſecundæ.
Felix nimirum, hui tot per ſecula vitam
Diſtulit, atque ſuos iam dextera computat annos.

V N I T A S.

SED iam ſtrato itinere, ſopitiſque controuerſiis, ad ea quæ liquida manifeſtáque ſunt procedamus, digitoſq; ipſos erumpere geſtientes è carceribus emittamus: primique ſpatia corripiant auriculares, alter & alter, quorum qui in læua eſt vno omnium conſenſu vnitatis indicium eſt, ſi vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quaſi coronam quandam flectere meditetur. Itaque ſi faſces à dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læuâ verò eo geſtu prætendatur, primi Conſulatus hieroglyphicum apparebit, vel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet, atque ita de reliquis.

C

In quo explicãdo hallucinatus creditur Do mit. Calderinus.

C E N T V M.

AB hoc læuæ digito ad eundem dexteræ conuerſi, eodem geſtu quo illo vnum, hîc centum, vt iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Neque id prætereundum, quod centenarius numerus Virginalis, vt ſacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem iis qui vitam rectè, piè, ſanctéque inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, vel fructuum prouentus: aliis tricenarius, aliis ſexagenarius, aliis centenarius. Triceparius quidem iis, qui maritalem ſecuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregêre: nam numerus ille, vt loco ſuo dicetur, aptus nuptiis. Sexagenarius iis, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum viduitatis eſſe identidem oſtendemus. Centenarius demùm iis, qui virginitatem intaminatam incolumémque ad vltimum vſque vitæ terminum ſeruauêre. Eucherius centenarium hoc præmium non tantùm ad virginum merita, verùm etiam ad martyrum mercedes præmiáque propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſſimum, ait, centeſimum ideò concipimus, quia quinquageſimus, quæ ſpiritus ſunt, amplectitur: vnde Pentecoſte Spiritui ſacra. Bonorum verò operum fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad centeſimum vſque cumulatur. Adamantius quoque numerum hunc plenum in omnibus atque perfectum autumat: atque totius rationabilis creaturæ ſacramentum intra ſe continere.

Virginalis numerus.

Maritalis numerus. Viduitatis aut cœlibatus numerus.

D V O.

D

AD læuam autem, vnde digreſſi ſumus, reuertentes, ſi vti de vnitate dicebamus, aut Conſul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiuſmodi fuerit, qui dignitatem eandem ſibi acceſſiſſe indicare voluerit, non inſulsè ſtatuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atque eodem loco cum ipſo minimo applicetur. Duo enim, vel bis, vel iterum, eo geſtu exprimi manifeſtum.

CORPVS, VEL IMMVNDITIA.

Dualis numeri myſticus ſenſus.

IPSE verò dualis numerus myſtico ſignificato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in ſacris: quòd is numerus ſociandis generandíſque corporibus aptari ſolet, de quo videndus Adamantius lib. III. in Epiſtolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Sumonet D. Hieronymus in hanc ſententiam aduerſus Iouinianum, animaduertendum eſſe iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & ſexto die, expletis operibus ſingulorum ſubiectum eſſe: *Et vidit Deus quòd eſſet bonum*, in ſecundo verò die hoc omninò ſubtractum, vt admoneremur non eſſe bonum duplicem numerum, quòd ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei eſt, dualitas verò ſignificet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbique Hieronymus paulò ſe infenſiorem oſtentat.

Sed & mentis, multitudinis & opinionis ſymbolum.

D V C E N T A.

EODEM verò ipſo geſtu quo in ſiniſtra DVO, in dextera digitus, idem DVCENTA ſignificat.

E

I I I.

MEDIVS autem, quem nonnulli Medicum, plures Infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac ſi citharæ cuiuſpiam filo vna ſerie geſtúque apprimendi eſſent, ternarium effingunt numerum. Quódque ſuperiùs de titulis & honoribus attigimus, vbi tergemini cuiuſquam notandi eſſent, hoc aſſumi poteſt hieroglyphicum.

ANIMA, DEVSVE.

Ternarius numerus.

SED ipſe etiam numerus ſuum habet ſignificatum: quippe qui incorporeæ naturæ conſecratus, nunc animæ, nunc Dei ſimulachrum, hieroglyphicúmque eſt, de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi diſputarunt, quæ breuitatis cauſa ſunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis inſtitutionib. lõgitudine duorum cubitorum & ſemis fieri demandatum, vt id Chriſtum hominem ſignificaret, quod & apud Paulum epiſtola ad Romanos habetur: qui quidem licèt verus eſſet homo, quem propoſuit Deus propitiatorium per fidem in ſanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior eſt. Sed ſi quis hæc apertiùs declarari ſibi voluerit, ad eius epiſtolæ interpretes accedat. Quòd verò paulò antè binarium malum eſſe dicebamus: ſacerdos Heli, cap. III. I. Regum, dualem numerum peſſimi ſpiritus eſſe ſuſpicatur, vti Dei ternarium. Nã cùm Angelus Domini Samuelem bis vocaſſet, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam eſſe cognoſceret.

C C C.

F

Virg. Æn. lib. 4.

EODEM geſtu digitóque quo tria in ſiniſtra, CCC. in dextera ſignificantur. Sed & vocabulum ipſum ſuas habet ſignificationes. Trecenta ſiquidem pro magno admodùm numero ponuntur, vt apud Catullum: *Expecta endecaſyllabos trecentos, quos ſimul complexa tenet trecentos*, & multa huiuſmodi, etiam apud alios: *Et tercentenas erroribus impleat vrbes. Tercentum niuei tondent dumenta iuuenci. Tercentum tonat ore deos.* Sanè cùm ſuperiùs centenarium plenum atque perfectum numerum eſſe oſtenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum, ſupremum quid ſignificare nulli dubium relinquitur. Sed tercenteni in Arcæ longitudine cubiti, oſtendunt hominem qui ſit à centenario lapſus, hoc eſt, qui à tota rationis ſumma per ignorantiam deciderit, facilè poſſe per Patris, & Filij, ſanctíque Spiritus cognitionem in trecenta reſtitui. Hic autem animaduertendum eſt, poſſe nos geſtuum conformationibus illud conjectari quod ait Plinius libro XXXIIII. cap. VII. Ianum à Numa rege dicatum digitis ita figuratis, vt CCCLXV. dierum nota, per ſignificationem anni, temporis, & æui ſe Deum indicaret.

C C C L X V.

Pliniani loci explicatio.

CVM itaque Plinius dicat, *digitis ita figuratis*, veriſimile non eſt, quod nonnulli putant, in dextera inſculptam fuiſſe literam T, quæ apud Græcos trecenta ſignificat, in læua verò Ξ & Ε, quæ ſexagintaquinque ſupputant. Dicamus igitur eius ſtatuæ dexteram eo geſtu figuratam, vt ea exporrecta tres inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui geſtus, vti dictum, trecenta ſignat: læuam autem, vt paulò inferiùs patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circunductus, arctiſſima

A arctiſſima cum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam verſus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcumque porrigi potuerint: ita enim quinque & ſexaginta deſcribit: annum enim ad huiuſmodi dierum numerum intelligi debere ciuiliter Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo ſcilicet bis ſexto calendas Martias dicimus, quatuor quoque anno nihilo ſecius eodem dierum numero ſupputari, manifeſtum: quia duo illi dies vnius vice habentur, nec intereſſe ait Celſus, vtrùm priore an poſteriore die quid actum ſit.

I I I I.

TRIVM igitur numerorum geſtibus ita poſitis, inſequentium aliorum trium ridicula propemodùm ſeſe offert geſticulatio. Nam quatuor exprimere cùm volumus, minimum ſuſtollimus reliquis in incuruatione ſua permanentibus Ita *quartum Cos. Imp. Dict.* & reliqua.

C C C C.

EADEM ratione modóque in dextera iidem compoſiti digiti, CCCC. conſtituunt. Nec ſuper hoc aliud ad negotium.

V.

QVINQVE autem, aut quinquies oſtendere qui volunt, annularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam verſus incuruant, vti in Iani ſtatua dicebamus. Neque quidem hoc tantùm ſigno quinarium ſignificabant Ægyptij, verùm etiam per ſculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quòd, vt Horus ait, ex innumerabili ſtellarum multitudine quinque tantùm ſunt ea prærogatiua præditæ, vt mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus conſulerent, nihilque apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, ſi mihi dicere liceat, deſumptum puto à radiorum numero, quo Stella piſcis inſignita eſt, quod & Naturalis hiſtoriæ ſcriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conſpexi, & manibus meis attrectaui. Sed enim de hac plura loco ſuo in Cœleſtibus enarrabuntur.

Quinarij hieroglyphicum.

B

S E N S V S.

SED & ipſe quinarius numerus quomodocunque deſcriptus figuratúſve, ſuam habet hieroglyphicam in ſacris ſignificationem: pro quinque enim ſenſibus accipitur. Vnde illud Ambroſij peruulgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Moſaicæ legis præceptis, qui peccaſſet in ſanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud quintas adiicere, quod in exemplaribus Græcis ἐπίπεμπτον legitur, vt ſcilicet ita intelligamus: *Si quis de ſacris vel oblationibus vel muneribus in vſum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriúſve voti operis deſignatione datis, quinque interuertiſſet, oportere eum quinque ſarta tecta reddere: mox peccati veniam imploraturum ἐπίπεμπτον adiicere, hoc eſt, & altera quinque & aliquid inſuper auctarij.* Quam ſententiam Cyrillus examinans ita meditatur: *Si quis*, inquiens, *quinque ſenſum opus peruerterit, & debito honeſtóque vnumquemque officio defraudauerit, oportere eum ſynceros illos, & integros Deo reſtituere, mox alios quinque interiores adijcere, & horum omnium denique ſummam & ſolidationem quandam ſuperaddere, firmum ſcilicet bene agendi propoſitum, ſi Deo ſatis ex aſſe facere voluerit.* Eodem facere videtur, quod ab vno menſe ad quintum vſque annũ didrachmę quinque, hoc eſt, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretatur, quinque ſenſuum perfectio, ſit oblatio: quæ ideò per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus, ea quæ puer ſenſibiliter audit, audit, guſtat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodare fue-inſtitutus.

Quinarij numeri myſticus ſenſus.

C

QVINGENTA.

IDEM geſtus ex iiſdem digitis in manu dextera, quingenta ſupputat.

V I.

ANVLARIS verò in læua ſolus incuruatus, auriculari & aliis exporrectis, ſenarium oſtendet, de quo multa apud Macrobium libro ſexto.

Capite 13. & Cenſorinum ca. 12.

SEXCENTA.

IN dextera verò eodem depoſitus modo ſexcenta colligit, qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numeroſiſſimáque multitudine, ac propemodùm infinita, hieroglyphicè proferri ſolet. Ad Atticum Cicero: *Venio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas vno tempore accepi.* Ad eũdem idem: *In quo multa moleſta, diſceſſus noſter, belli periculum, militum improbitas, ſexcenta præterea alia.* Lepidéque Plautus, Captiuis, *Sexcentoplago* nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne ſexcenta eiuſmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

VII. DCC.

BIS iam trium digitorum ſpatiis decurſis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, cum dicimus, quantulumcúnque porrigi poteſt, ad imum vſque

palmæ tuberculum appreſſum, ſeptenarij numeri ſignum eſſe. Et in dextera, ſepties centeni. Eo verò geſtu componendo medius quoque adflecti, cogitur, ac veluti gnomō horarius ſupra anularem prominere, vt ea ſit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in ſeptenario notando delineant, in hoc ſcilicet ſignum 7.

D

CENTVRIO.

Nota 7. Centurionis ſignum.

AC, ne leue quid attigiſſe videatur, eadem trapezitarum nota in pleriſque veterū monumentis adſculpta, centurionis ſignum habebatur. Oſtendit mihi Romæ vetuſtum admodùm monumentum ex marmore Thomas Petroſanctius, vir antiquitatum huiuſmodi ſtudioſiſſimus: in quo & ſignum id inciſum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inſcriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua ſignum idem eodem ſignificato inciſum ſpectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæſium Cardinalem inſcriptionem vidi eius notæ, quæ ſic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7. LEG. XV.
APOLLINAR. 7. COH. III.

& quæ multa ibidem inſculpta ſunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

DEVS.

E

Septenarij numeri prærogatina.

NON erat autem otioſum Septenarij nomen, quod hieroglyphicum eſſe Dei Philolaus aſſeuerat: quippe quòd ea ſit eius numeri prærogatiua, vt ipſe ſibi ſimilis, alter ab aliis ſit, veluti Deus, dux & princeps, vniuerſorum ſolus ſemper ſingularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, ſeptenarius ſine motu eſt, neque quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant non geniti, partim generantur, cùm minimè generent: alij vtrunque obeunt munus, ſolus verò ſeptenarius vtriuſque conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorſus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generantur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem, & parentum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipſe genitus.

PALLAS.

QVORVM cùm nihil accidat ſeptenario, quòd ſine matre ſit, quódque virgo Palladi aſſimilatur, & quorundam ſymbolico hoc vtentium idiomate mos fuit ſummi Dei ſapientiam vocabulo ignóque Palladis interpretari: quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & quæ ſeptenarius ſignificata habeat in Diuinis literis, dicenda ſunt hic ſatis fuerit pauca hæc attigiſſe.

OCTO. OCTINGENTA.

MEDIVS itaque auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recenſita indicabit.

F

IX. CM.

MEDIVS demum ad extremam palmæ volam vnà cum duobus inferioribus applicatus, ita vt totam ob tegant, nouem in ſiniſtra conſtituit, in dextera nouies centena.

MVLTITVDO.

Nouenarius numerus.

EST etiam nouenarius ipſe numerus hieroglyphicus: quippe qui ſe non intra cutem contineat, ſed effuſus plurimos ſignificet, quod Theon obſeruat in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη, *non quòd nouem*, inquit, *ætates viuat, ſed quòd perquamdiu*, vt Tibullus.

Viuere Cornices multos dicuntur in annos.

Apud Nicandrum ἐννεάκνηστι leges, pro *aliquot præditum aculeis*. Idem ἐννεάδεσμος σφονδύλος in Scorpij cauda ponit, cùm ſeptem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem poſita interpretes agnoſcunt, de quo ſatis in Scorpij commentario. Quin & Alcæus Hydram ἐννεακέφαλον eadem ratione dixit, cùm Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita ſuper ea:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Ad hoc etiam facit, quòd Heſiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemoſyne iacuiſſe, vnde Muſarum prolem ſuſceperit. Oportere enim, aiunt interprete, eum diu ſtudiis incumbere, qui ſit mox aliquot ingenij atque doctrinæ memorabile teſtimonium relicturus.

Nam

A

-- Nam decem Bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitenſq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

DENA.

POSTQVAM igitur digiti tres inferiores triplici decurſu ludi ſui partes peregère, athletas nunc ſpectabimus: pollices quippe, indici vnumquemque ſuo commiſſos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadum campum, altera verò ad dexteram lucta per numeroſiſſimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur conflictus primus læua index in primam pollicis ſui ſuffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem ſtrangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò ad dexteram millenarium recenſebit. De denario locus pateſcit apud Apuleium Apologia: *Si triginta annos pro decem dixiſſes, poſſes videri pro computationis geſtu erraſſe, quos circulatè debueras digitos aperuiſſe.* Quo verò pacto digiti tricenario aperiantur, loco ſuo dicemus. Apud Horum Niliacum inuenias lineam vnam ſurrectam cum alia ſupernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ eſſent, hieroglyphicum eſſe. Puto ego hunc exprimere voluiſſe denarium numerum: cuius ſcilicet denæ vnitates per lineas totidem ſignificari, tanquam per puncta, ſolitæ eſſent, quæ apud Ægyptios eiuſmodi tantùm figura comprehenderentur: compendioſam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæque ſuam, excogitarunt. Omninò enim codices quos inſpexi, omnes eo loco mendoſi ſunt præſertim impreſſi, qui ſic habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδας σημαίνει. Sed & in manuſcriptis aliquid deſideratur, quorum minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκλιμένῃ ἢ (hic vacuum relictum) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνει, quorum hæc eſt ſententia:

B

Linea vna recta, vnà cum altera ſupernè ſibi adſcita linea vel (hic vacuum) *vel decem lineas planas ſignificant.* Puto autē lineas illas ita ducendas ⊤. Nam aliquid ſimile apud nos eſt cū linea plana ſupernè ducta, cui puncta numeralia ſubiiciantur, quæ ſingula vnitates oſtendant, duplicatum numeri tantundem ſignificat, quot ſunt ſigna, quæ planæ illi lineę ſubdita conſpiciuntur, vt I ̅I̅I̅ I VIR. aut I ̅I̅I̅I̅ I VIR pro Sex. vir, & Decemuir. In Ægyptiaco verò ſigno, ſuperior illa linea producta oſtendere videtur, licèt vna tantum ſignata ſit, x tamē ſibi vnitates adſciſcere. Quod verò de duplicādis punctis dicebamus, multis poteſt veterum inſcriptionibus confirmari, ſed vnam tantùm exempli loco ponam, quā Venetiis apud clariſſimum virum Danielē Ranerium Senatorē antiquo lapide ita notatā inſpexi, I ̅I̅I̅I̅ I VIR. quod tantundem eſt, ac ſi DECEMVIR ſcriptum eſſet. Intelligendum enim eſt puncta illa quatuor, linea illa ſupernè ducta, duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideò appoſui, vt caſtigatiorē codicem quærendum admonerem. Nec me latet Probum de notis antiquorū, eius lineæ ſupernè ductæ ſignum ad millenarium vſque prouehere: ſed in eo libro multa ſunt multorum arbitrio, atque etiam errore, inculcata, neque rei cuiuſpiam ſana intelligentia magis noſtro tempore deſideratur, quàm inſcriptionum eiuſmodi vera cognitio. Ad id verò quod ſupra læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, reſpondere aſſerebamus, Romani quoque ad Ægyptiorum, Chaldæorum, Perſarúmque imitationem, cùm decem ſignificarent, per x. duplicem literam ſuam, quòd, decuſſatio, qua inſignis eſt, locutionem denarij ſaperet, mille facturi, litera eadem in ſuo iure conſeruata, capite tantum à dextera læuáque oppoſitis ſemicirculis, cuiuſmodi alij apoſtrophos, alij, vt Victorinus, Sicilicos appellauerunt (eſt enim ſicilicus ponderis certi menſura, quæ ſigno hoc Ɔ figuratur) coniunxère: ac ita ex X. litera, vt dictum eſt, ſua, ∞ millenarium hieroglyphicū formauère, vti quo geſtu læuæ digiti decem oſtendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamuis Priſcianus, cui nihil non arrogat Græcitati, id ſecundum Atticos, quibus χίλια mille ſunt, factum velit: atque ideo veluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera vſi ſunt, quippe x. ita nos M. pro mille poſuerimus. Sed hoc non vincit, quin notam eam, quam ſupra poſuimus, à ſua potiùs litera, quàm à græcanica Romani deſumpſerint. Non eſt autem hic prætereundus Ciceronis locus, epiſtola ad Tironem, quæ incipit: *Quid igitur? non ſic oportet?* vbi in vulgatis codicibus ſcriptum, *Helluo nequiſſimus ſeſtertia C. C. dabat, nullo aprico horto, nullo emiſſario, nulla maceria, nulla caſſa.* In venerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentiæ ſcriptum obſeruaui: *Helluo nequiſſimus* H-S. ∞ *dabat*: id, *ſeſtertia mille dabat*, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memoriis animaduerti, notúmque eſt Rauennæ marmor vetus ita inſcriptum: OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M. R. H-S. ∞ N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ ſequitur: hoc eſt, *Decurionibus ſeptimi collegij fabrum municipij Rauennatis ſeſtertia mille nummum.* Hæc verò etiam apud antiquarum inſcriptionum impreſſores ineptiſſimè corruptiſſiméque edita ſunt. Idem in antiquis inſcriptionibus indicant ᔓ & Ѱ. de quibus loco ſuo, vbi quinquagenarij numeri hieroglyphicum proſequemur. Sūt qui millenarium numerum, per miliariæ ſpicæ hieroglyphicum indicent, neque quidem authores abſunt, qui genus id ſegetis nomen à maximo granorum numero, mille ſcilicet, accepiſſe tradant, vt in ſpica dictum.

C

X, nota apud Romanos acceptio

Quinimo potius miliū à mille dictū propter multitudinem acinorum.

XI. XII. & reliqua.

HIS igitur eo geſtu conſtitutis, vbi accidiſſet vt denariis reliqui etiam numeri infra x. adiungendi eſſent, trium illi, vt oſtenſum eſt, inferiorum digitorum flexionibus porrectionibúſve

Vndenarij duodenarijve hieroglyphicum.

ſignificabantur: Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decem circulatis, auriculari mox eo loco, vbi vnum ſignificat, adflexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vſque ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos oſtendi, ſatis explicatum. D

X V I.

QVONIAM verò ſextodecimus numerus inter hos collocatus, eiúſque ſignificatio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam conſtat numerum eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos ſignificari: nunc quid ipſe ſibi velit numerus, videamus.

VOLVPTAS.

SANE quidem Ægyptij ſacerdotes per eiuſmodi numerum eo, vti veriſimile eſt, geſtu ſignatum, voluptatem præcipuè Veneream indicabant. Ab eo ſiquidem annorum numero adoleſcentuli ad muliebres conſuetudines, & oblectamenta nequitiæ inceptant animum applicare, licèt ad ter ſeptimum vſque annum ſemen infœcundum eſſe dicit Ariſtoteles. Quod ſi prolificum ſit, vel exigua, vel imperfecta generari autumat. A bis ſeptimo autem anno pruritu Veneris incitari vult, à quo etiam tempore pubeſcere plimùm incipit, ſtirpéſque imitari, vt Almæon Crotoniata ait, quæ ſemen laturæ floreſcunt priùs. Atque hic ille eſt ætatis flos, de quo ſæpius apud authores, vt apud Terentium: *Anni? ſedecim, ætatis flos ipſe.* Et Ouid. Philoſophiæ iſtiuſmodi non ignarus, cùm Narciſſum oſtendere vellet eius eſſe iam ætatis, vt amoribus dare operam poſſet, ait:

In Eunucho *Ouid. Metam.*

Iamq; ter ad quinos vnum Cephiſius annum Addiderat. E

Indicium autem incepti coitus eſt vox craſſior & inæquabilis, quæ ſecunda ferè omnibus hebdomade, vel ſaltem incipiente tertia, euenit, & ſubalaris odor. Ariſtoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui noſtri, vt Cenſorinus ait, Hirquitallire dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, Hirquitallos. Nam annorum quatuordecim vel παῖδα, vel φῆβον appellabant, ad ſexdecim verò ἔφηβον, vt Terentianum illud obiter interpretemur, *Poſtquàm is exceſſit ex ephebis*. quâquam ἐξέφηβος quoque vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adoleſcentia. Adſtipulantur huic Ægyptiorum commento Aſtronomorum traditiones ſuper ætatum affectibus: illi enim Lunam ad quintum vſque annum infantem propemodùm ductare dicunt; decennium inde Mercurio adſcribunt: vnde illud eius ætatis ſtudium rerum plurimarum, & mutabilitas, & inconſtantia, vt modò hoc, modò illud appetant, hinc geſtiunt paribus colludere, temeréque iras colligunt atque ponunt, &, vt Horatius ait, *mutantur in horas.* Mox hominem ſextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire aſſerunt. Ad hunc vſque annorum numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Inſtitutionibus ſuis pueros ad ſextum decimum vſque ætatis annum appellauit, ad quintumdecimum Varro. Iuniores ille à ſextodecimo, ad ſextum & quadrageſimum vſque dicit, adoleſcentes hic ad trigeſimum vſque. Quod reliquum eſt ætatis apud illum ſeniores habentur. Apud Varronem à triceſimo ad quintum & quadrageſimum, iuniores, inde ſeniores, ac demùm ſenes appellantur. Diuerſa hæc aliquantulùm ætatis deſcriptio apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus diſpeſcit, viginti vnicuique annos impertiens: pueritiæ quippe, adoleſcentiæ, iuuentuti quam Latini virilitatem potiùs appellarunt, ac ſenectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, vt ſuo loco ſingula tractauimus. F

Ad verbū ex Cenſorino cap. 4. *Hircorum more coitū appetere.* *Cenſorinus ibidem Puerū, vel pubem, & puberem.* *De arte poëtica.*

EXCESSVS.

PRÆTEREA ſciendum eſt, hunc quoque numerum ex eorum eſſe claſſe, qui multitudinem, exceſſúmve ſignificant. Cùm enim dicimus ſedecim pedibus ſuperare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vſurpatum ab Ariſtide, qui Periclem dixit ἑκκαίδεκα ποδῶν ἀμείνω τῶν ῥητόρων ἐν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, vt Bruto oſtendit Tullius.

Sedecim pedibus ſuperare benedicēdo oratores.

X X.

CVM verò X X ſignificare vellent, pollicarem vnguem infimæ indicis ſuffragini (vt hoc pro re vtar vocabulo) adprimebant: vbi ſcilicet index ab infami incipit ſeparari. Beda verò, cuius codicem in damno eſſe ſuſpicor, non enim adduci poſſum virum tam eruditum ita ſcripſiſſe, vt infamem hieroglyphico eiuſmodi admiſceret, quippe qui apud eum ſcriptum legerim, impudici ſummitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figendam eſſe: quod ſi quis facere meditetur, id ſubſequetur incommodum, vt neque quo pacto poſſis tria & viginti commonſtrare, neque vnum de triginta repræſentare, & alia multa eiuſmodi: cùm in X X I I I. oſtendendis tres illi inferiores digiti arctiùs contracti lineæ, quæ palmæ eiuſdem flexu media fit, ita applicandi ſint, vt trium graduum ſpeciem præ ſe ferant. In nouem verò & viginti notandis, iidem digiti quantum exporrigi poſſunt, ad palmæ vſque radicem apprimantur. Quare neceſſe eſt decadas omnes, indicis & pollicis tantùm geſticulationibus explicari, nullo eorum in ſocietatem admiſſo digito, qui partem eam quæ Numerus vocantur, indicent. Ac ne quis authoritate cuiuſpiam decipiatur, Eraſmus ille multiſcius, qui ſcholiis

Signū numeri xx. & xxiii.

in Hiero

A in Hieronymū ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expreſſo, inepta quædam ſomniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cogitaſſet: cùm errorem mox recognouiſſet, dum cognitiora, vt ipſe dicit, traditurum ſe profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in vitiatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota, cùm apud Bedam ſcriptum ſit corruptiſſimè de ϛ Græcæ literæ ſimilitudine, quod loco ſuo, ſuæ dabitur luci.

Eraſmus ſua emēdat.

V O T. X X.

CVRÆ pretium mihi videtur, anteaquam vicena hæc amittam, quid ſibi velint notæ V O T. X X. in numis & aris, vel, vt vulgus ait, triumphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri ſolitum id in ſalutis augurium, cùm ſcilicet S. P. Q. R. vouebat hæc vel illa ſacrificia ſe laturos, ludóſve celebraturos, aut ædes dedicaturos, ſi præſcripto annorum ſpatio Reſpub. in eodem ſtatu permanſiſſet, quo tunc florebat cùm vota ſuſcipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitum legas, ſalutis augurium quinque & viginti annis omiſſum repeti, ac deinde continuari placuiſſe Claudio Imperatori. Fuiſſe verò ſalutis augurium in hunc modum, ait Dion, vt ſi Deus permittat, ſalutem populo poſcerent: quaſi ne ſalutem quidem à diis petere fas ſit, niſi priùs hoc ipſum dij conceſſerint. Obſeruabatur autem quotannis dies vna, in qua nullus ad bellum exercitus proficiſceretur, nemo contra hoſtem ſe pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obſeruari poterat: hoc ſalutis augurium, cùm aliis cæremoniis iam abolitis, reſtituit & Auguſtus Cæſar. Apud Liuium ſæpe repe- E rias vota eiuſmodi facta. In ara ſiue arcu Conſtantini Romæ V O T. X X. ſcriptum, aſpicias. In numo Maximiani Pœni V O T. X X. in media laurea poſitum. Ita pleriſque aliis locis & numis, V O T. X. alibi, V O T. X X X. votis quippe decennalibus, votis vicenalibus, tricenalibus: reatum ſcilicet voti ſolutum, B quod ita poſtea poſteritati commendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

Maximiani Pœni numus.

M V L T I T V D O.

ILLVD autem ſcitu non indignum, quòd vicenalis numerus multitudinis ſignificatum habet de quo Theocritum legas:

ἐδ' Ἕκτωρ Ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων.
Viginti natorum Hecubæ neque maximus Hector.

Vbi Poëtam numero abuſum aiunt interpretes, pro multorum: proptereà quòd ſit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obſeruarunt. Homerus in eiuſmodi ſignificatum Vndeuiginti poſuit, quod Latini vno minus viginti dicere conſuerunt.

D V O M I L L I A.

VIGENA ſuperiùs eo geſtu figurari oſtendimus, cùm pollicis læui vnguem in eum indicis & infamis infimum locum, vbi digiti illi duo diuaricari incipiunt, affixerimus. Idem geſtus iiſdem digitis in dextera, duorum millium eſt hieroglyphicum. Neque vltra repetemus, quæ ſuper hoc geſtu perperàm à quibuſdam aliis excogitata ſunt. Sed ad calcem feſtinantes, triginta iam & ter millia proferemus.

C

X X X.

TRIGINTA, vti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adapertis: ita tamen, vt vtriuſque vngues ad oſculum quodammodò coirent blando, inquit, amplexu Beda. Hieronymus eorum digitorum coniunctione molli.

N V P T I Æ.

EST verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicum, vt ſacri Euangeliorum interpretes ſuper Matthæo, affirmant, quod non multùm abeſt ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, ſiue, vt apud Horum eſt, maris & fœminæ congreſſum ſignificabant: geminæ quippe voluptatis interuentu. Nam cùm numerus, vt paulò antè dictum eſt, X V I. voluptatis ſignum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum eſſe conſtituerunt. Nuptiæ verò coniugaliſque coniunctio eodem hîc ſignificato accipiuntur. Qui quidem congreſſus vtrique voluptuoſus, Atque hoc illud eſt in Diuinis quoque literis, quòd trigeſimus annorum numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigeſimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis vita caſtè puritérque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Commodè verò fecerimus, ſi rem huiuſmodi ſculpturi, eam non ex duplicatis X V I. vel ex integro X X X I I. fecerimus, ac manum ipſam ea ſpecie compoſuerimus, vt X X X I I. repræſentet, vnguibus, vti dictum eſt, læuæ manus duobus illis ad oſculum coëuntibus, anularíque & auriculari in flexum palmæ appreſſis, vt duo ſignificent addita tricenis.

Tricenarij numeri in ſacris acceptio.

TERNA MILLIA.

D

IDEM geſtus in dextera, qui XXX. in læua commonſtrarat, tria millia ſignificat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ pauciſſimis ætate noſtra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copioſiùs explicabimus.

XL.

Nota ſigni ſ quadragenary numeri.

QVÒD ſi pollicis eiuſdem ſuffragio lateri vel dorſo in læua eiuſdem indicis ſuperinducta ſit, ita vt ſigno + facto digiti ambo quantum fieri poteſt extendantur, indice tanquam horologij cuiuſpiam gnomone prominente, quadraginta ſignificabantur. Atque hoc illud eſt quod apud Apuleium habetur: *Cùm verò XL. quæ faciliùs cæteris porrecta palma ſignificantur, ea XL. tu dimidio auges, non potes digitorum è geſtu erraſſe, niſi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiuſque anni Conſules numeraſti.* Hæc ille diſputat oratione ſecunda pro ſeipſo, vbi Pudentillam quadrageſimum annum non excedere contendit, quam Æmilianus iam ſexagenariam depoſuerat, ideóque nefas eſſet eam ad nuptias ſolicitare, quando, vt ſacri etiam interpretes aiunt, ſexagenarius numerus viduitati ſacer eſt, vt paulò infrà loco ſuo pleniùs. Facit & ad virum hic annorum numerus. Nam Philon problemate propoſito, *Quare Iſaac quadragenarius Rebeccam duxit?* tempus id congruum maritali copulæ ait ſapienti viro, iúque fieri boni ominis cauſa: quia ſemen in vulua reconditum quadragenis diebus in maſculum figuratur. Eſaus quoque quadragenarius Iudithen vxorem accepit.

IGNOMINIA.

E

Mylli a quadragenary numeri ſignificationes.

APVD Hebræos verò in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habitum, & pro ignominiæ nota accipiebatur. Vnde illa in Actis v. *Illi autem ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quod digni habiti eſſent, qui pro nomine Ieſu contumeliam paterentur.* Verbum autem Græcum illud ἀτιμασθῆναι, habet in ſe aliquid, quod infamia notatum indicet, ſed & inteſtabilis ſit, & ad honores nõ ampliùs idoneus haberi poſſit. Apud Hebræos enim lege cautum erat, vt ſi quis vel vnam plagam ſupra quadragenas accepiſſet, ad honores & dignitates conſequendas non ampliùs idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. ſecundæ ad Corinthios epiſtolæ pateſcit: *A Iudæis quinquies, quadragenas vna minus accepi.* Cur, *vna minus*, quærit Theophylactus? atque ea citata lege iuſſiſſe ait Iudæos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, ſi fortè percuſſor vltra conſtitutum numerum prouectus eſſet: quod ſi errore, vel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe voluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere: quod ſi facere potuiſſent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores ſibi depoſcerent, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant verò ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. Sunt qui ſimpliciter rem accipiant: quia Iudæi literæ tantùm addicti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerum quadragenæ. Sed nos illud, *vna minus*, penſitamus. Neque neſcimus Moyſem illum plagarum numerum ideò non excedendum inſtituiſſe, ne fortè qui caſtigandus tantùm eſſet, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba ſunt Deuteron. XXV. *Sin autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, proſternent eum, & coram ſe facient verberari.* Pro menſura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerum non excedat, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

F

EST & ea quadragenarij numeri conſideratio in Diuinis literis, quòd à v. anno vſque ad vigeſimum, qui ſe Deo vouerit, redimere ſeſe poteſt fructu quadragenario, ſiclis quippe XX. ſiue, vt Septuaginta reddidêre, didrachmis. Siclus enim, vt ſæpe dictum, duabus æſtimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ ſunt XL. Cuiuſce rei hieroglyphicum ſignificatum eſt, vt præter ſenſuum caſtigationem, poſſit ea ætas ieiuniis interim & orationibus vacare, donec eò perueniat, vt opulentioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam ſimilitudinem Moyſes per XL. dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem ſæpiùs repetendo moroſus fiam, qui geſtus, quæve digitorũ collocatio in læua fuit, cùm IIII. notaremus, eadem figura ſtatúſque idem in dextera quatuor millia computabit. Quia verò polliciti ſumus loco hoc rationem reddere, cur Romani millia hæc per rectam lineolam, & ſicilicos (ea eſt certi ponderis nota, ad apoſtrophi, quo nunc plurimum vtimur, ſimilitudinem) hinc inde adalligatos figurarint, oſtendendum eſt. Manifeſtum eſt millenarij numeri notam, quæ tam antiquis in marmoribus inſpicitur, hac fuiſſe figura ↀ. duo millia verò ſicilicis ad rectam lineolam duplicatis ↀ: tria millia, triplicatis ↀ: quaterna millia, quadruplicatis ↀ. Prætereo millenariũ, quòd id ſignum & à Priſciano & aliis agnitum pleriſque locis in conſpicuo eſt. Duo millia, Mediolani videas in hortis qui olim Zichi Simonetæ fuerũt, porta Comenſi, ea inſcriptione, cuius initium eſt, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & quæ ſequuntur. Cai fil. ob votum fecit. Deníque HS. ↀ. ARBITRATV

Millenary numeri & aliorum nota.

VALERIÆ

A VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennæ apud Petrinum Sueſſanum, MONVMENTVM HS. ↀ EX TESTAMENTO. Sed impreſſores nonnulli ſignum vitiarunt, vtpote qui HS. C. C. T. Ↄ. Ↄ. imperitiſſimè fecerunt. Terna verò millia hac ratione ſignata conſpiciuntur in antiquiſſimo codice Mediceæ bibliothecæ Florentiæ, nunc ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epiſtola ad Caninium Salluſtium, quæ libro II. incipit: *Literas à te mihi Stator*, eo loco. *Quod ſcribis ad me de drachmis* CCCLIII. *notatum eſt.* De drachmis ↀ, quod computat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus ſimiliter ſignandis immorer, ſcilicet ↀ, hæc vt ſemel dicam, demùm erit regula, vt quotieſcunque ſiue apud Plinium, ſiue Liuium, & alios, præcipuè verò in Verrinis, L. vnum inueneris duobus CC. præpoſitis, totidem verò II. ſubiectis, CCLII. interdum etiam hoc modo per X denariam notam, CCLXX. *tu*, ↀ *facito, nulla dubitatione impeditus.* Vbi CCCLIII. *vel* CCCLXXX. *tu*, ↀ. Vbi CCCCLIIII. *vel* CCCCLXXXX, *tu* ↀ. & millena tot ſimiliter credas.

QVINQVAGINTA.

QVINQVAGINTA verò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuæ pollicem, palma tota paſſa, deorſum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literæ ſimilitudinem effinges: non autem, vt Eraſmus ex deprauato Bedæ codice ſcripſit, cum quinquaginta pollicem exteriore arcu inſtar Græcæ literæ ς incuruatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus.

REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

Quinquageſimus annus.

B ERAT autem hic numerus remiſſioni & indulgentiæ conſecratus. In veteri enim lege quinquageſimo anno cuiuſque obligationis remiſſio condonabatur: quippe ſi quis poſſeſſionem diſtraxiſſet, recipiebat, ſi liber in ſeruitutem incidiſſet, libertatem aſſequebatur, indulgentiam debitor accipiebat, exul in patriam redibat.

EFFOETVS.

PER eos qui alterum à quinquageſimo vitæ annum exceſſiſſent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem ſignificari dixerint, non ſat ſcio: niſi Ariſtotelis dicto freti ſint, qui in Politicis ait, poſt annos LII. ingenij vigorem euaneſcere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

> τὸ γῆρας ὑμῶν ἐσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει.
> *Cerno, ſenecta veſtra mentem non habet.*

Atque alius non minùs dicax, ait:

> πολιὰ χρόνου μήνυσις, οὐ φρονήσεως.
> *Cani indicant ætatem, haud prudentiam.*

Sed enim ad hæc ampliſſimus erit alibi reſpondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoque numerus, multitudinem ſignificat, quo libenter vtitur Maro:

> ---- *Quinquaginta intus famulæ.*
> *Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra.*

Æne. lib. 1.
Æn. lib. 6.

C Quam tamen & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, vti ſuperiùs meminimus. Vtcumque autem quinquagenarius numerus deſcribatur, ſpiritalis vitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis intentus, ſublimia quæque mente concipiat & contempletur: perinde ac duplicatus in centenarium, negotioſam ſignificat. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die ſancti Spiritus afflatus aduenit. Et operum noſtrorum fructus vberrimi atque pinguiſſimi, ad centenarium vſque numerum cumulantur, eorum, inquam, qui vitæ integri, ſcelerúmque puri peregrinationis noſtræ curſum piè ſanctéque peregerunt. Hic verò numerus centenarius non ſine myſterio per quinquaginta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in ſignificato huiuſmodi: ſed quinquaginta bis ideò complectitur, quia nullum bonum integrum & perfectum opus eſſe poteſt, abſque ipſius ſancti Spiritus ope auxilióque. Ad ſimilitudinem autem quandam geſtus eiuſmodi, qui quinquaginta præ ſe fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam L eſſe voluerint: quanquã non deſint ingenia, quæ re ſuper ea ſic philoſophentur, aut ratiocinẽtur potius. Numeri à punctis priùs originem traxerunt: ſed quia erant adeò exilia, puncta ipſa aliquantulùm producere cœperunt ad inſtar vocalis, mediæ, · : ⁝ ⁞ ⁘ · I. II. III. IIII. Sed ſi ita proceſſiſſent, vt vſque ad nouem lineolis totidem vnumquemque numerum notarent, moleſtam & inconcinnam rationem fore ſuſpicati ſunt, ad compendia igitur animum verterunt, & pro quinario, ne quinque lineas facerent, vna ſignata, reliquas quatuor, per obliquam vnam à tergo ductam, ⋎, fecerunt. Mox vſui placuit, vt expeditior eſſet ſcribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam ſtatuere móxque vſque nouem vnitates eas addere, prout numerus quiſque poſtulabat. Ad denarium cùm veniſſent, quinque duplicarunt: ita tamen vt ſecundum inuerterent, & ſubiicerent priori, vnámque facerent

Quinquaginta capita habentem.
Nouem capita habentem.
Numerorũ origo, & notæ variæ.

notam

notam per decuſſationem. Tribus his notis proceſſum eſt vſque ad quadraginta & nouem. Viſum eſt inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, ſignum illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis, & quinta adalligata ſurrigere, vt ſtaret quæ pendebat in latus, quæ ſtabat in planum deiiceretur. Ita ex L. notata ſunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi voluêre. Ad quingẽta cùm veniſſent rectam lineolam quæ iacebat in quinquaginta, in ſemicirculum adcuruatam ſurrexêre in hunc modum Ꝇ. quam notam imperiti ſuperiori capiti coniunxêre, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atque hoc illud Sicilicum eſt, de quo facta mentio in millenariis, quod à tergo quingentorum Ↄ ita applicitum, ↀ, mille facit: & ita reliqua, vti ſuprà dictum. D

QVINA MILLIA.

QVINA verò millia, quo geſtu L in læua, eodem in dextera compoſito figurantur.

SEXAGINTA.

SI verò pollicem eo geſtu inclinatum, quo quinquaginta per ſe ſignificat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, ſexaginta conſtituemus. Hinc errore fieri non potuiſſe dicit Apuleius, vt Æmilianus, contra cuius accuſationem cauſam ſuam agit, ſexaginta pro quadraginta protulerit: quia longè diuerſus eſt vtriuſque numeri geſtus.

VIDVITAS.

Aetas viduis aequa.

PER numerum ſanè ſexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres ſignificabant: quòd mulier id ætatis nata haudquaquam ampliùs idonea eſt ad cõceptum, proptereà quòd ab eo annorum numero claudi vuluam Philoſophi naturæ contemplatores tradunt, ideoq; vlterius illi nubere non licebat: cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua verò, quod aliquando accidiſſe ferunt, natu tam grandis concepiſſet, oſtenti loco habitum. Quare Heliſabethis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, poſſe Deum, quæcunque naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cùm à ſummo Numine ſibi iam nonagenariæ promitti conceptum audiſſet, riſit, vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè poſſe cognoſcebat. Paulus quoque, qui ſexagenarium numerum viduitati dicatum agnoſcebat, illi, inquam viduitati, quæ caſta, ſyncera & intaminata in ſolitudine perſeuerat, vbi probatam mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præſit, *Vidua*, inquit, *eligatur non minor* L X. *annorum*: ad eum vſque numerum ſcilicet, perfectionem in muliere deſignans, & quia eſt viro infirmior, non niſi ſexageſimum fructum colligit in Diuinis literis. Ideò, ſi ſe redemptura ſit mulier, Leuitico, didrachmas X X X. offert, id eſt, fructum ſexagenarium. Eruditéque admodùm D. Hieronymus cauſam, cur ſexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert: in quo ſcilicet pollex à ſuperiore digito deprimatur, arctéque cinctus ab eo, in quantis affligatur anguſtiis ipſa viduitas, oſtentet, quæ ita ſit vndecunque cohibita. Mox illud addit ad conſolationem: *Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitum eſſe præmium.* E

Leuit, c. 27.

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tres decadas attingamus, ſeptuaginta exprimebantur, vt Beda tradit, indice vt ſuprà circumducto, pollice verò ita exporrecto, vt in medium indicis artum affigatur. Neque aliud ſuper hoc numero myſticum adinueni. Idem geſtus in dextera, ſed non ex Bedæ ſententia, ſeptena millia computabat. F

OCTOGINTA, ET OCTONA MILLIA.

INDEX identidem circumflexus, pollexq; protentus, ita tamen vt eius vnguis extrà medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri eſt hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia ſignat.

ADORATIO.

QVI quidem geſtus ad os admotus ad orationis hieroglyphicũ eſt: de quo Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus ſuis dexteram, priore digito in erectum pollicem reſidente, vt ipſam prorſus deam Venerem religioſis adorationibus venerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA.

PER inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui ſuperiore numero, toto extremo articulo oppreſſus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera geſtus idem, millia nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum eſt, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice ſuperextante, & ad mediam infamis dorſum exporrecto. Qui ſi pugno ita includatur, vt cum vngue ſuo totus occultetur articulus, ſexaginta nouem attenuet.

TACITVRNITAS.

A SVPERESSET de myriadibus dicere, quæ per manum variis geſtibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Pautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in fœmore habet manum,
Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio noſtra fuit hieroglyphica conquirere, non artem omnẽ numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam in omnium manibus verſatur: finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij ſoliti ſint indicare, non eſt animus præterire. Erat is vtique M X C V. mille ſcilicet & nonaginta quinque: qui partim dexterâ, partim læuâ deſignabatur. Mille, vti ſuperiùs oſtenſum eſt, dexteræ manus indice, ad primam ſui pollicis ſuffraginem appreſſo, ſummóque eiuſdem articulo ſuper indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in læua tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis ſuffraginem affixo. Cauſam verò cur eo numero taciturnitatem Ægyptij ſignificarent, eam afferunt: quòd compertum eſt eo dierum numero, qui annos tres complectitur, niſi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam eſſe, neque vllam ſupereſſe ſpem vt ampliùs loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale ſilentiũ dicant hinc inſtituiſſe, vt naturæ ſpecies exprimeretur in diſcipulis: quos, vt tunc primùm natos, alendos educandóſque animi cibo ſuſcepiſſet.

Numeri MXCV. hieroglyphicum.

Sed nos in taciturnitatis mentionem illapſi, eius demùm memores, ne hominem grauioribus occupatum ſtudiis & diſciplinis, in leues adeò nugas auocare videamur, dicti illius ſapientiſſimi, MANVM TABVLA, non fruſtrà vulgati, memores, nihil vlteriùs ſuper digito loquemur.

Apellis nobiliſſ. pictoris auctor Pli. lib. 35. cap. 10.

***

C

D

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVST. AC REVEREND. DN. HERCVLEM GONZAGAM CARDINALEM MANTVANVM, QVA RATIONE literæ & diſciplinæ hieroglyphicè ſignificentur,

⁂

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER TRIGESIMVSOCTAVVS.

E

FVRNIVS tuus, Antiſtes illuſtriſſime, vir planè probus, & diſciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera non ſolum ad doctrinam, ſed ad rerum tuarum etiam adminiſtrationem, vteris, proximis hiſce diebus cùm Romam adueniſſet negotia tua curaturus impendiò me rogauit, Leonem meum illum Ægyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitaſſem, ſibi videndum traderẽ. Reſpondi fuiſſe quidem olim id conſilij, ſed pro re nata captum: quia ſcilicet clariſſimus adoleſcens diſcipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leanæ fœtum qui expectabatur in dies, ad illuſtriſſ. Principẽ Fridericum fratrem germanũ tuum mittere decreuerat, marem & fœminam orituros. Id enim frater ipſe tuus propagandi ſeminij cauſa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorũ illud par ſplendidiſſimo fratri tuo oblatum in propatulo ſpectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditiſſimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim inſunt Leoni, quæ ſtudioſorum omniũ ingenia ſemper exercuerunt. Verùm accidit, vt ſpem falleret leæna: quia vtramque fœminam edidit, quare ſublata mihi quoque eſt mittendi Leonem meum occaſio: quia neque fœtura illa iam erat tranſmittenda, ſine qua ſi meus veniſſet Leo importunè accedere viſus eſſet. Cœperam tamen cogitare, nunquid aliud inuenire poſſem, quod ad ingenij tui ſublimitatem videretur accommodatius, cùm opportunè de ſtudijs tuis ex ipſo eodem Furnio, quæ mihi mirificè placuerunt, intellexi. Aiebat enim, te Philoſophiæ & diuinarum literarum lectionibus incumbere, maximè verò pietatis noſtræ ignibus incenſum, cogitationes omnes tuas ad eiuſmodi diſciplinam conuertiſſe, qui quidem nuncius mihi accidit iucundiſſimus: quandoquidem, ſi quid ego huiuſmodi ſcribere inſtituiſſem, quod ad hoc ipſum, quod tibi adeò cordi eſt, argumentum facere videretur, ſperabam me tibi rem longè iucundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, de literis & diſciplinis commentarium, quod ad explicanda Ægyptiorum, atque adeò maiorum etiam noſtrorum quædam ſuper his myſteria conficiebam: quibus ſcilicet imaginibus per hieroglyphica ſacerdotes Ægyptij, per myſtica mox verba veteres Hebræorum patres, literas eſſent indicare ſoliti, quibus diſciplinas, quibus demùm ſapientiam ipſam figuraſſent. Interrogaui Furnium, an commentarium hoc, pro Leone miſſum, vlla tibi eſſet in parte placiturum. Legit, &, vt animo eſt egregiè candido, approbauit, ſuaſitq́; vt omni ſummota cunctatione libellum omninò mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimùm per occupationes licuit commentarium abſolui, tibiq́; ſtatim, quicquid id eſſet, dedicaui. Videbis igitur, Antiſtes honoratiſſ. quæ de literarum ſtudijs, déque humana diuináque diſciplina vetuſtas illa ſub rerum verborúmve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritiſſimi quique inter ſe hoc velut ænigmatum genere vti conſueuerunt. Et niſi me ſuſcepti operis fallit amor, ſpero te conſenſum hunc multorum eruditorum, qui per huiuſmodi ſculpturas Ægyptiorum inuenta ſecuti ſunt, aliqua cum voluptate ſuſcepturum, tuúmque tibi inſtitutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ijs, quæ ſumus allaturi, nationum penè omnium ſententiam, in eam quam ſequeris ſtudiorum rationem conuenire perſpexeris. Sed antequàm ad illam deueniamus, de literis quædam ſimpliciter priùs dicere neceſſarium eſt.

F

Apud Ægyptios ſacerdotes librorum bibliothecarúmve facies iuncorum faſciculo, cui appenſa eſſet ſepia cribrumque illi ſubditum, hieroglyphicè ſignabantur. Et literatorum hominum memoriæ, vel marmore, vel ære conſpicuæ, his iiſdem figuris inſculpebantur, & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERÆ ÆGYPTIACÆ.

EA verò ſpecies literas, præſertim Ægyptiacas, vt apud Horum eſt, ſignificabat: propterea quòd & iunco illi, & atramento huiuſmodi de ſepia exempto ſcriptitabant, neque ad hunc vſum alio vtebantur inſtrumento. Quod autem ad ſepiam attinet, quæ pro theca attramen-

taria

A taria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſignificet, non apud Ægyptios tantùm, verùm & apud noſtros quoque habetur. Perſius,

Tum queritur craſſus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infuſa vaneſcat ſepia lympha.

Attramentum ſanè Græci σηπιωτικὸν appellant. Sunt & alia pleraque ſepiæ ſignificata, ſed ea inter piſces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum verò ſub ſepia ponere ideò commenti ſunt: quia ea prima ſunt arma, quibus in pane conficiundo vtimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexti ſolitum: nam ὁλόσχοινος, quem Soloiuncum appellare poſſumus, vtiliſſimus ad naſſas marinas, vitiliumq́ue nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & ſepiæ ſubiecta, eum qui victui neceſſaria comparaſſet, literis dare operam poſſe. Cui verò deſit prouiſæ frugis in annum copia alij dedatur arti, aliámve ſequatur induſtriam neceſſe eſſe. In hanc Ægyptiorum ſententiam Simonides interrogatus, vtrùm diuitiæ, an ſapientia priùs optari deberet, neſcire ſe reſpondit: id verò exploratum omnibus eſſe, ſapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida eluſit Ariſtippus, qui à Dionyſio illo ſuo interrogatus, vnde fieret, quòd Philoſophi diuitum limina tererent, non illi Philoſophorum: reſpondit: *Quia Philoſophi norunt quibus egeant, illi autem minimè.* Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud conſtat, antequàm pollutionum contage contaminarentur, & à priſtina caderent diſciplina, primariam apud eos nobilitatem, dignationémque eorum fuiſſe, qui literas callerent, cùm literis non niſi locupletes operam darent. Nam & Athenienſes morem hunc ab Ægyptiis acceptum aliquandiu ſeruauêre, vt is primas in Republica partes obtineret, qui & eruditione & ſapientia maximè præſtaret. Et quantum ad inſtitutionem attinet, Romani artes honeſtiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos ſpe-

B ctaret. Hinc illud apud Terentium: *Fac periculum in literis, fac in palæſtra, in muſicis. Quæ liberum ſcire æquum eſt, ſolertem dabo.*

A ſepia.

Simonidis & Ariſtippi dictum egregium. D. Laertius in vita Ariſtippi.

INSTITVTIO.

SANE apud Ægyptios inſtitutio, ſi quos habuimus codices, in damno non ſunt, ſuo nuncupabatur: cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad neceſſitatem idoneus: id ſcilicet innuentes, literarum ſtudia rem paratam ſibi depoſcere. Qua in ſententia fuiſſe etiam Ariſtotelem ex eo manifeſtum eſt, quòd eum nullius rei egenum eſſe cupit, qui Philoſophiæ ſit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatiſſimi dictum circumfertur: *Si farinam habueris, legem capeſſere poteris, ſi legem aſſecutus fueris, farinæ non egebis.* Legis enim appellatione, literas intelligunt Hebræi, & farinam pro frumento annonáque omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Iſidem ſiue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuiſſe memorant, cùm eadem fruges etiã humano generi commonſtrarit: de qua loco ſuo pleniùs. Ad huiuſmodi rem Ariſtotelis ſcomma eſt quo reprehendere ſolitus eſt Athenienſes, qui iam à priſtinis moribus & ſtudiis deciderent, cùm tamen ſe frumenti perinde ac legum inuentores fuiſſe gloriarentur: frumento quidem plurimùm, legibus verò minimùm vterentur. Sedenim magis facere ad Ægyptiorum ſapientiam videtur, ſi quæ alij de corporis cibo, déque rerum opulentia intellexerunt, ad animi paſtum, & doctrinæ fœcũditatem referamus, cùm dubio procul illi per cribri ſignum ἱερογλυφικῶς inſtitutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Arone & filiis eius offerendus erat linguam, hoc eſt, ſermonem, vel eloquentiam potiùs diuini numinis ſignificaſſe fertur. Sicut enim panis nutrimentum

C eſt corporis, ſic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum eſt animi. Cùm verò ſæpe cibus pro doctrina poſitus ſit non apud Ægyptios ſolùm, ſed apud nationes omnes, quæ literis & diſciplinis claræ habentur, cuiúſnam ſermo vel eloquentia pleniorem perfectiorémve doctrinam induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis author eſt? Ille cibus animi verus, ille paſtus ſuauiſſimus, ille ferculum & lautiſſima doctrinæ totius menſa ſuper mel & fauũ optatiſſima. Et huiuſmodi ſenſu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis ſimilæ fermentatæ, quos XXII. Leuit. offerri ſibi iubet Dominus, nouo ſacrificio legem & euangelium indicant. Panes enim hi ſunt fidelium animarum cibus. Quód verò ex duabus ſimilæ decimis conficiãtur, admonet hæc geminata perfecti numeri deſignatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Chriſto diuinitatem, perfectámque humanitatem tradit: nec aliter coqui, niſi per huiuſmodi doctrinam poſſunt. Sed ipſe demùm Dominus Aſſertor noſter, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm aſtuto dæmoni reſpondit, hominem non ali pane ſolo, verùm etiam quocumque verbo, quod ex diuini Numinis ore procederet. Animaduertendum verò in Diuinis literis per cibum ipſum modò pecuniam, modò rem domeſticam, modò annonæ genus omne intelligi, atque omnes has locutiones identidẽ accipi pro doctrina: vt cũ præcipit Deus ſimulac in terram Canaam ingreſſi fuerimus, eáque & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, ſed cohabitare nobiſcum permittamus, quin & pecunia noſtra eos ſubleuemus. Hieroſolymitanus Heſychius pecuniam hic hieroglyphicè pro doctrina noſtra poſitam intelligit. Septuaginta hic cibos ponunt, quod idem eſt cum fructibus & nona. Nam cùm aliquem à ſceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem noſtram

Zachariæ dictum.

Cibus verus quis.

redactum inſpexerimus: eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, ſed doctrina ſuble- D uabimus, & honeſti commercij, laudabiliſque conſuetudinis exemplo paſcere, educare, confirmareque pernitemur. Miſſum facio fermentum in farinæ ſata tria abſconditum, vbi Eucherius Farinam pro Scientia poſitam tradit. Quinetiam miſſos facio non modò panes, verùm & totam meſſem, & patentes campos, in Diuinis literis pro ſacræ doctrinæ hieroglyphico poſitos, de quibus idem Eucherius dictum ait: *Et campi tui replebuntur vbertate*, atque de paſcuis idem. Vnum illud minimè præterierim, quod vtili admodùm documento apud Maximum Tyrium habetur, ſermones ſimilitudinem ciborum gerere, ſicuti concentus odorum, cùm ea ſit ciborum natura plurimùm, vt fœcundiſſimè nutriant; odor aer ſit vaporatus, vt ſonus aer ictus, quorum vterque cùm in re tenuiſſima conſiſtat, aut nullam, aut minimam habeant paſcendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutriẽtes, ſermones quippe de virtute, atque adeò diuina in primis Philoſophia: prauique ideò faciendam eloquentiam, eam, inquam, quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: ſermonéſque illos eſſe potiores, qui animum rebus optimis, cibi inſtar, enutriant. Apud Abacunta Prophetã legas boues non adſiſtere ad præſepia. Boues, Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè poſitos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præſepia, ſacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in poſterum allaturi eſſent. Et Pſalmo LXIII. *Super oues paſcuæ tuæ.* Interpretes per paſcuæ vocabulum ſacram intelligunt lectionem, qua illi animum oppiparè nutrire ſibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Pſalmo LXIX. *Fiat menſa eorum in laqueum.* Menſam eſſe volunt diuinæ inſpirationis ſcripta, quæ Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque ſibi velle laqueum, in quem Propheta menſam huiuſmodi tranſmutari poſcit. Mox & tormentum addit, & multam, qua caſtigati ſunt ob deſtinationem ſuam: inde ſcandalum, propter priſtini ſtatus diuiſionem, totiuſq; gentis diſſipationem. Denique, vt à menſa demùm ſaturi recedamus, Simandius Ægypti Rex biblio- E thecam inſcripſit: ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, ſtudium literarum animo ſubminiſtret. Et noſter Tullius, Tuſculanis, vbi de Archimede loquitur: *Eius mens*, ait, *rationibus agitandis exquirendiſq; alebatur, cum oblectatione ſolertiæ, qui eſt vnus ſuauiſſimus paſtus animorum.* Idẽ paſci ſe Fauſti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationẽ, *Animi pabulum* vocat. Alibi ſe vorare literas profitetur.

Abac. c. 3. Metaphoricæ locutiones peruenuſtæ.

SACER SCRIBA.

VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij ſacrum etiam ſcribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præſagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi, *Videntem.* Nam veluti cribrum vtilia ab inutilibus diſiungit, ita per ſigna quædam ſacerdotes illi, mortem à vita diſcernebant. Et τ' ἀπὶ κοσκίνῳ dici ſolitum de iis, quæ vera compertáque viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuiſſe tradit, qui Ambres nuncupabantur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, vtrùm victurus néne, an moriturus eſſet augurabantur: idque ex ægrotantis decubitu præcognoſcebant. Nam & alij plura id genus obſeruarunt, vti ſimbriarum in lodice complicationes, aduenientes moleſtè ferre, eorum conſpectum auerſari, obtutus ſolito toruiores: & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum ſcriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo ſcripta deſignatáque eſſent omnia, quæ vniuerſo mortalium generi euentura ſunt: addúntque eum & Adamo diuinitùs oſtenſum, atque etiam Moyſi: ſed hæc illi ſupremi Numinis aſpiratione accidiſſe crediderim, oraculúmque huiuſmodi ob quandam docendi ſimilitudinem, Librum appellatum. Hinc ſapientiſſimi viri Maronem F volunt, ad huius quaſi libri formulam dixiſſe illa ſuper poſteritatis Æneiæ futuro ſucceſſu:

Κοσκίνον dũ ſignificat cribrum: ad cribri dicta. Ambres.

Aeneid. lib.

At pater Anchiſes penitus conualle virenti
Incluſas animas, ſuperúmque ad lumen ituras
Luſtrabat, ſtudio recolens, omnémque ſuorum
Forte recenſebat numerum, charóſque nepotes,
Fatáque fortunáſque virûm, moréſque, manúſque.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaq; huiuſmodi, veluti relata in deorum acta, intelligere viſi ſunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALII dicunt per cribrum conſummatum virum ſignificari, ſapientem quippe, qui de diuinis humaniſque rebus ſciat appoſitè diſputare, quòd veluti eius inſtrumenti munus eſt apludas à frumento ſecernere: ita doctrina, rerúmque vſus & experientia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo diſcernamus, vt meritò à Marone dictum ſit, Myſtica vannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antiſthenis dicterium, Abſurdum eſſe lolium à tritico non repurgare, hoc eſt, inutiles ciues non ſecernere ab vtilibus, milites ignauos à ſtrenuis, quod dictum alibi latiùs interpretati ſumus. Apud Galenum prouerbium eſt, *Stulti ad cribrum*, cùm illi notantur, qui rem, aut negotium, quod vires exuperat, aggrediuntur: non enim ſtultorum eſt naturæ ſecreta inueſtigare. Quamuis alij putant id ideò dictum: quia ſi Theſſali velit errores omnes corrigere, vel dictione proſequi, numero ſuperatus in ſcomma prouerbij decidat, quod eſt, Stulti ad cribrum, hoc eſt Stultorum conatum eſſe velle ſingula totius

Georg. lib. 1. Antiſthenis dicteriũ.

Prouerb. & eius interpretatio.

A totius cribri foramina obturare. Apud noſtros D. Ioannes Præcurſor, doctrinam cœleſtem ſummam ſapientiam in Chriſto præmonſtraturus, in hanc ſententiam clamat: *Ventilabrum in eius eſt manu* (ſunt qui cribrum, eadem omninò ſententia tranſtulerunt) *aream itaque ſuam purgabit, vt quæ nullius ſunt fructus, à fructuoſo diſcernat, triticumq; in horreum condet, paleas verò igni exuret inextinguibili.* Cuius myſterij ſignificatum, ne nos moroſi ſimus, latè explicatur ab Adamantio, cap. in Lucam III. homilia. XXVI.

Luca ca. 3.

TERMINVS, METÁVE.

PER idem quod ſuperiùs poſuimus hieroglyphicum, terminum etiam metámve ſignificari proditum, propterea quòd is qui ſtrenuè decurſo ſpatio profecerit in literis, ad tranquillum iam vitæ portum applicauerit, cúmque ſcias poſſe demùm habere ſuæ vitę modum, neque hallucinari amplius in iis, quæ mortalium generi accidunt malis. Ita is omnium quæ ſunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem aſſecutus eſt, vt vndecúmque prudentiſſimus effectus, neque ſecũdis intumeſcat inſolenter, neque aduerſis perturbetur: in vtramque verò fortunam ita ſe compararit, vt æquum & inſuperabilem ad omnes caſus animum præ ſe ferat.

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A CRIBRO ad panificia deuenire, non admodùm importunum fuerit. In panificiis autem fermentum non vltimum habet locum. Id in ſacris literis multa ſignificat, ſed nos id quod ad rem, quæ præ manibus eſt, facit, interim deſumemus. Aiunt verò fermentum inter alia ſymbola humanas etiam diſciplinas indicare. Scientiarum ſiquidem, vt plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ ſunt, quæ ſermonis variatione ſubiiciuntur, vnde vulgò etiam humanitatis ſtudia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo conſtantique tenore quodam perſeuerant, B eodémque ſemper habent modo, atque parte hac ipſam referunt diuinitatem. Quod enim ſemel iuſtum eſt (de perfecto loquor) ſemper iuſtum eſt. Qui ſemel calefacit ignis, calefacere nunquam deſinit, dum ignis eſt. Neque diuina deficit prouidentia, neque perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Phyſica, & Theologia, cum diuinitate conſentiunt. Humanas autem diſciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud eſt (vt ſentit Origenes) quod fermentum in ſacrificia non admittitur. Per fermentum enim, vti dicebamus, Theologi humanas has intelligunt diſciplinas, quarũ quidem vis & materia in locutionibus ipſis omninò conſiſtit. Accedunt tamen ad miniſterium, quia ſermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ ſplendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam aſſequimur, & diſputandi ratio, quam indicat Dialectica, miniſtri ſunt omnium ſcientiarum.

Scientiarũ diuiſio.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVO igitur hieroglyphico humaniora ſtudia ſignificentur, expoſitum eſt: ſupereſt de diuinis, quibus ea ſignis hieroglyphiciſque figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum ſibi ſignum poſcant, niſi quod ipſam indicat diuinitatem? cuius circulus eſt hieroglyphicum, vti latiùs in figurarum Mathematicarum commentario diſſeruimus: nempè quòd in ea figura neque principiũ, neque finem inuenire ſit, quod æternitatis eſt proprium. Huiuſce rei ratione habita, Aegyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Perſæ verò cùm Iouem cœli circulum dicerent, ſacrificia illi ſe facere putabant, vbi celſiſſimam ſpeculam conſcendiſſent, Iouémque cœli circulum nuncupaſſent: & quæ C multa eo loco tractauimus, hic ad repetendum minimè neceſſaria.

Vbi etiãnũ id factitare notatur.

ENCYCLOPEDIA.

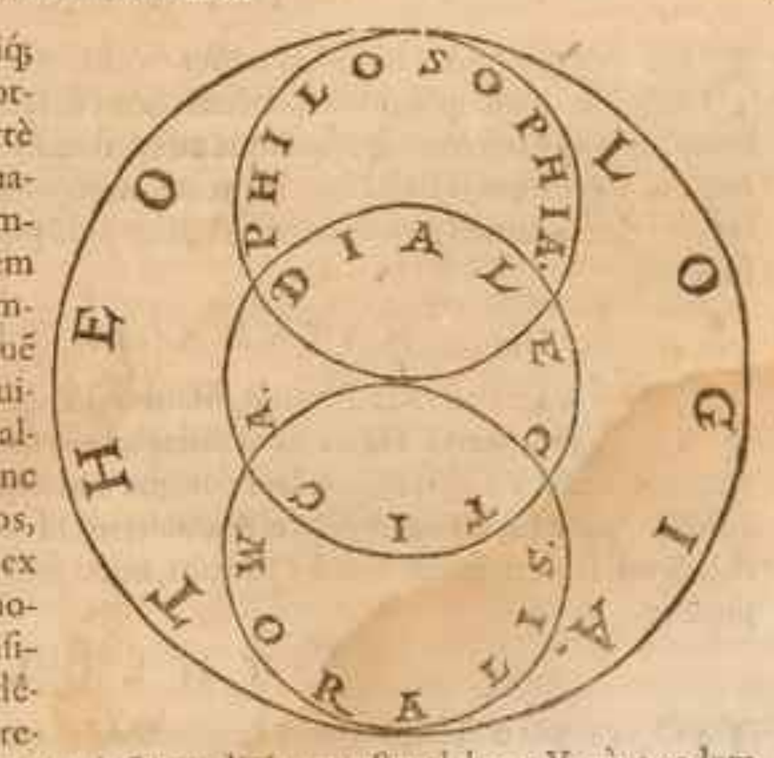

NON temerè igitur Aegypti ſapiẽtes, Græciq; antiquiores, qui priuſquàm ſophiſmata mortalium mentes implicuiſſent, ſimpliciùs ac fortè meliùs philoſophabantur, quarundam diſciplinarum cõplexum Encyclopediam vocauerunt: nempe quòd per circulorum quorũdam colligationem inter ſe copulatæ, ab ampliori quodã circulo complecterentur, cuius nomen eſt Theologia, intra quẽ tres alij circuli centris & circumferentiis adeò inuicem compliciti deſignabantur, vt vnius centrum alterius principium & circunferentia eſſet, in hunc ſcilicet modum. Per illos quidem interiùs ductos, alia quædam ratione, quàm ſuperiùs dictum ſit ex Origene, humanas diſciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi inſtituta, conſiderata, examinataque, mortalium mentibus inſedẽre: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in ſemetipſum amplectitur, diuinam oſtendebant. Verùm eadem

hæc Leuitico intelliguntur ex ornatu Pontificio, qui totus eſt hieroglyphicus: ibi enim Pontifex hu- D meros primùm præcingi iubetur, hoc eſt, moribus optimis atque caſtigatiſſimis ornari, praua ſcilicet opera cohibendo, mox logium aſſumere, quod dubio procul rationis intelligentiam ſuſcipiendam indicat, inde quam vocant Manifeſtationem, quæ quidem rerum eſt diſciplina, videlicet Philoſophia, per quam naturæ ſecreta omnia perueſtigamus, & veluti cerberum quēdam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipſa eſt Theologia. Obſeruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his aſſignandis, quoniam non priùs de ratione verborum diſputare debemus, quàm mores compoſuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & vero cognoſcendo minus idoneos reddat, neque rerum cognitionem priùs aggrediendam, quàm ſermonum rationem priùs intellexerimus, neque Deum & cæleſtia contemplari poſſe nos manifeſtū, priuſquàm per mores, per rationem, per rerum cognitionem quoſdam veluti gradus, per quos ad veritatem in ſublimi conſidentem erigi poſſimus, nobis præparauerimus. Vt verò alij rem copioſiùs tradidêre, moralem in primis diſcere debemus, quæ in humanæ degendæ vitæ ratione modóque occupata eſt: effrænis quippe excurſionibus iræ, animiſque contundendis, ſordibuſque omnibus excutiendis, quando memorabile illud in Diuinis literis dictum, in malignum non intrare ſpiritum ſapientiæ. Neque enim polluti, qui ſcilicet morali diſciplina minùs inſtituti eſſent in tabernaculum admittebantur apud Moſem, ſed cum plebe ſub dio habitabant, ſeſe interim expiantes. Præcipuè verò hoc præſtare poſſunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris ſit proprium, bonum eſſe virum, & Poëtica, omnis laus & exemplar virtutis habeatur, vt Magnus Baſilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui ſunt adeò imbecilli, vt diuinorum voluminum pondera ſuſtinere nequeant, ideóque validiorem cibum omnem auerſantur: quare modò per fabulas, modò per hiſtoriarum exempla deducendi ſūt. E Quòd ſi eueniant, vt tādem ablactati firmitatem à Deo, & à fide conſequantur, tunc hordeacei quinque panes, quinque ſcilicet Moſaicæ, diceret Cyrillus, inſtitutionibus libri guſtu aſperiores, & piſces duo pro pulmentario, hoc eſt Euangelica & Apoſtolica diſciplina, pabuli longè ſuauioris, ſatis ſuperque futuri ſunt ad omne bene inſtituti animi robur confirmandum. Quamuis non deſint, vt varia ſunt mortalium ingenia, qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è diſciplinarum choro ſummoueant: tum quòd mores ad cuiuſque populi libitum componantur, exemplóque potiùs & vſu ipſo, quàm ratione vigeſcant: tum quòd non eadem apud omnes iuſtitia, neque fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi virtus exiſtimetur, conſtaréque prorſus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienſes iuſtiſſima omnium eſt lex Pelargica, de parentum ſenecta renutrienda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil ſanctius, apud Chios honeſtiſſimum atque ſanctiſſimum habitum eſt, eos, qui ſexageſimum ætatis annum impleſſent, trucidandos inter ſe publicè committere: quod moris in Iulidæ Co inſulæ vrbe Menander fuiſſe notat, vt apud Stephanum, de quo pleniùs in Ciconiæ commentario. Quódque in huiuſmodi diſſimilitudinis ſententiam in Inſtitutis Theophili Græcè legi, Athenienſes aduenas & hoſpites omni officij genere proſequebantur, apud ſe permanere adhortabantur, ciuitate donabant ad honores & Reipublicæ participatū cooptabant. Lacedæmonij contra, aduenas non admittebant, hoſpites vnius tantùm noctis mora receptos, vrbe mox eiiciebant. Vnde quod Paulus Iuriſconſultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideóque pro argento, non autem pro ſupellectili habitum, indicat nihil aliud eſſe quàm humanum placitum, totámque Iuriſprudentiam in ſola denique hominum voluntate conſiſtere, roborarique. F

Moralis in primis diſcenda.

Hinc ἀντιπελαργεῖν. At apud Romanos ex Vlpiano tit. de agnoſ. liberis vel parent. 25.

Iuriſprudētia arbitraria.

DIALECTICA.

Munus propriū Dialectices.

SED rem nos noſtram proſequamur. Addiſcenda ſtatim à morali poſtmodùm eſt ationalis diſciplina, quam ipſam Dialecticem, hoc eſt, ſermocinatricem vocant: quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionéſque anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaque ſyllogiſmi ſerenitate tranquillet. Nam etſi mores Moſaici compoſuerant, eſſentque in ſanctuarium recepti, ſacra tamen nondum attrectabant, niſi priùs dialectico famulatu ſeduli Leuitæ ſacris miniſtrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

Philoſophiæ naturalis munus.

NATVRALEM inde Philoſophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de iis quæ ſunt in mundo, quærit. Hæc autem diſciplina opiniones, lites & diſſidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, diſtrahunt, lacerántque, molliter ſopit atque componit, vt ita demùm ad ſacra admiſſi, nunc ſuperioris regiæ multicolorem, id eſt, ſiderum aureum ornatum, nunc cœleſte candelabrum ſeptem luminibus diſtinctum, nunc pellicea elementa in Philoſophiæ ſacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

Effectus Theologiæ.

POSTREMO Theologia eſt amplectenda, quæ, vti dictum eſt, omnes amplectitur diſciplinas, cuius munus eſt ſolidam præſtare pacem, quam neque mores humanæ fragilitatis ſanctiſſimè

quantumlibet

A quantumlibet inſtituti, neque colloquiorum curioſa cognitio, neque naturæ totius perueſtigatio præſtare potuerūt. Tunc verò pax hæc firmiſſimo nobiſcum eſt fœdere ſancita: cùm motus omninò nullus aduerſus rationis imperium diſceſſionem vllam meditatur: cùm omnia cogitationum noſtrarum diſſidia compoſita ſunt, ſopiti ſenſuum impetus, diſcuſſa oppreſſáque penitùs cupiditatum cōiuratio. Hæc illa eſt Pythagoreorum amicitia, quam totius Philoſophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per ſcalarum itaque gradus philoſophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunque ſunt in vnum contrahentes, nunc vnum quaſi Oſirin, admirandus diceret Picus, in fruſtra plurima vi Titanica diſcerpentes, ire pergamus, donec in ſinu patris, qui ſupra ſcalas eſt, tandem quieſcentes, Theologica felicitate conſummemur, indiuiduáque mox copula complexúve non modò Deo conciliemur, ſed admirabili quodammodo vnum penitùs euadamus. Vt verò quædam à Pici ſententia non aliena ſubiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retrò, ad dexteram, atque ad ſiniſtram, aliquos habet circumfuſos. Eorum verò qui Deum circundare videantur, illi retrò eſſe dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum ſequi perſiſtunt. Ea verò plurimum in moribus ſita eſt. Dedit autem is exemplum nobis, vt quæ ipſe egerit imitemur. Ad ſiniſtram illi conſtitui videntur, qui naturalem ſecuti Philoſophiam, vſum eius in ſpiritualem dirigunt intellectum, pérque inferiorem indaginem, ad ſuperiorum cognitionem peruenire connituntur. Ad dexteram illi eſſe intelliguntur, qui ſublimium, & à materia ſeparatarum, humanumque viſum excedentium, rerum ſcientiam perſcrutantur. Coram denique Deo eos eſſe dicimus, qui ob immenſum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti ſunt, vt Dei ipſius conſpectu perpetuò perfruantur, faciéque quodammodo in faciem intenta, veræ felicitatis participes facti, dij quoque & ipſi fieri mereantur. Ea enim perfecti te- B trade, vt Pythagoræ vocabulum interim vſurpem, ritéque inſtituti, animam vndecunque puram, ſanctam & immaculatam Deo videntur aſſerere: atque ita mente optima, manifeſtiſſima ſcientia, opinione firmiſſima, ſenſuque abſolutiſſimo prædití, ſoli hominum ſuper hominem euecti, térque quatérque beati efficiuntur.

Quibus Deus circū datur, & quomodo.

TRIAS.

Diſciplinarum diuiſio facta à Salomone.

QVATVOR itaque circulis huiuſmodi deſcribitur inſtitutio, in quatuor ipſa diuiſa partes. Sed enim Salomon, qui diuino afflante Spiritu diſciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum ſapientes, qui eius inuenta ſibi vendicant, non temerè ſecuti ſunt, tres tantummodò totius diſciplinæ partes agnoſcit, moralem, naturalem, & contemplatiuam, quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Eccleſiaſtem, & Canticorum canticum: mores vtique per Prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Eccleſiaſtem, per Canticum autem ſpeculationem. Neque etiam Logicen diſtinctam ad his portionem arbitratus eſt, quæ in vnaquaque diſciplina per ſe ipſa conſeritur, & inſtar ſtaminis ad firmitatem contexta, cuiuſcunque ſubtegminis laborem admittit, ſiue pexum, ſiue plumatile, ſiue beluatum opus intexere volueris. Nam cùm inſtitutio omnis per ſermonem fiat, quomodo quiſpiam probabilem ſermonem ſuum efficiat, niſi ita loquatur, vt ipſius rei quæ in promptu eſt ratio, veriſimilitudo, ipſa denique veritas depoſcere videatur? Vnumquemque igitur ſermonem dirigit Dialectica. His ſimilia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Iſaac, & Deo Iacob habentur in ſacris literis. Nam quod Abraham vbique locorum ſe morigerum & obſequentem Deo præbuerit, moralem innuit. Iſaac, dum ſcientiæ puteos fodit, pro- C fundáque & abdita quæque rimatur, naturæ indicat Philoſophiam. Contemplationis verò munus Iacob oſtendit, tum ex ipſo nomine: quòd Iſraël ob diuinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id ſignificat: tum ob inſpecta cœli caſtra, Dei ſedes, & Angelorum vias, ſcalas quippe à terris in cœlum vſque ſurrectas, de quibus in hanc omnes ſententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latinique Theologi plurima diſputarunt. Quinetiam ipſa elementorum natura, quandam iſtiuſmodi inſtitutionis figuram oſtendere videtur, terra ſcilicet vnà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in diſciplinis gradus conſtituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magiſtram morum hiſtoriam, in his enim mundi partibus res geſtæ continentur, atque illæ vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atque politica, ex eorum qui ſapientiores habiti ſunt, exemplo deſcribuntur. Facit verò hiſtoria hæc ad inſtitutionem, quoniam exempla ipſa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, ſi præclara ſint, aut abſterrent à perperam factis, ſi malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ variis ventorum flatibus agitatæ, mores in humana natura varios & inconſtantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & conſiliorum tempeſtatibus obuiam ituri ſimus, per orationis fluxum inſtitutio moralis edocebit, atque pars hæc illa eſt, quam Ethicen Græci dicunt, quam vnuſquiſque hominum debet ſecum diligenter examinare, inde ſibi, & ſuis, & patriæ, & vniuerſo demùm mortalium generi profuturus. Terræ pariter atque humori vndequaque circunfuſus eſt aër, atque vnà cum duabus quæ ſimul adhæreſcunt partibus, naſcentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aer naturalis indicium eſt ſcientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi ſunt obnoxia,

Per quatuor elemētorū naturā ſcientiæ figuratæ.

æthereus ille ardor igneus eſt, in empyreum vſque cœlum, vt multorum ſapientium eſt opinio, diffuſus, quæ quidem eſt naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci Theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuiſione, Dialectica non immeritò prætterita eſt, cùm ea minimè particularis ſcientia eſſe videatur, ſed tanquam ſpiritus harum vnicuique partium inſita, coalitáve: per eam enim hiſtoriam ſcribimus veriſimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturæ vim perſcrutamur, per eam demùm ipſam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, vti ſuperiùs dictum, etiam illi qui diſciplinas ad elementorum ſimilitudines diuiſerunt, Dialecticam, vt pote quæ cuiuſlibet inſtitutionis miniſtra ſit, in partem non admiſêre. D

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM ET ALIQVOT AQVARVM GENERA SIGNIFICANTVR.

AEGYPTII quidem de diſciplinis hoc modo in vniuerſum differere conſueuerunt. Quatuor verò illas, Arithmeticam per ſurrectos digitos: Geometriam per arundinem, Muſicam, per dentes IIII lingua percuſſos: Aſtrologiam, per maculoſam hinnulli pellem, & figuras alias indicatas, nūc omittimus, quòd aliis ea commentariis ſunt à nobis explicata. Atque vt ſuſceptum ſemel negotium peragamus, quamuis alia nunc circūacti via eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi ſiquidem noſtri cùm antiqua Agyptiorum dictata conſpexiſſent, qui cœlum imbre rorulento liquidum, in doctrinę ſignificatum pingere inſtituiſſent, Moſémque ex ea quam adoleſcens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiuſmodi paſſim vſum animaduerterent, ea multa quæ de pluuiis, de fontibus, de fluminibus, de mari, déque aquis reliquis paſſim in Diuinis literis reperiuntur, ad huiuſmodi vetuſtatis exemplum interpretati ſunt: quorum ego commentationes proſequutus, aquarum de doctrina ſignificationes, poſt Ægyptiacas illas explicare congruum exiſtimaui. E

INSTITVTIO.

Roris & diſciplinarū ſimilitudo.

VT igitur profati ſumus, cœlum Ægyptij rore pluuium cùm pinxiſſent, diſciplinam inſtitutioniſque laborem & operam intelligebant: mira etenim eſt vtriúſque rei ſimilitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantáſque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta ſunt, humectat, paſcit & liberaliter educat: contrà verò in iis quę natura proprietateq; ſua obturata, dura ſolida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam poteſt: ita in hominibus erudiendis inſtituendiſque euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili ſunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: contrà verò ſi plumbeum & obtuſum, atque honeſtis artibus & diſciplinis auerſum, inſtituere aggrediaris, nihil prorſus efficias: inuita ſiquidem Minerua nihil rectè fieri, dicive poteſt, vt apud Horatium. Ita demùm diſciplina contumacem nacta naturam, fruſtrà omninò laborabit, ſed idonei fundi compos, lætiſſimæ frugis opulentia lætabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimùm ad fœcunditatem faciat, ratione habita, irrigationi ſimilem eſſe laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & vt lætiùs proueniant efficit, ita virtus dignis Poëtarum ſcriptis commendata mirificum ſuſcipit incrementum: laudatam enim virtutem gliſcere, vulgò etiam dictitatum: contrà vero, loca quæ aquarum beneficia non ſuſcipiunt, plurimùm infœcunda ſunt. Et Diuinæ literæ vbi agri cuiuſpiam ſterilitatem, deſertáque & inhoſpita teſqua notare volunt, inaquoſum dicunt, vt Pſalmo LXXVII. *Exacerbauerunt altiſſimum in inaquoſo*: eodémque modo ſæpius. Quod verò facit ad doctrinæ ſapientiæve ſignificatum, in iiſdem literis, cùm Pſalmographus deſiturum in Aduentu Chriſti promptuarium illud vaticinationis donum prę uideret, neque diuinationem ipſam quicquam ampliùs producturam, Pſalm. CVI. terram frugiferam in ſalſuginem vertendam oraculo haudquaquam vano præſagiuit. Marina autem aqua ἀτρύγετος Homero dicitur, quòd nullum ex ea fructum poſſis decerpere, proptereà quòd adeò eſt ſalſuginoſa. F

Lib. de arte poet.

Irrigationi ſimilis laudatio.

Infrugifera nam τρύγη fructum ſignificat.

DOCTRINA GENTIVM.

EIVSDEM ſalſedinis atque amaritudinis cauſa, marina aqua doctrinam gentium ſignificabat: proptereà quòd ſine fructu eſſet, propter rerum quæ ſacris eiuſmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neque quidem humanis hoſtiis abſtinebant, & alia dictu fœda faciebant, ſceleráque ac turpitudinem omnem diis etiam ſuis adſcribebant: quorum exemplo laſciuire, & mollia quæque ſectari mortales ſibi permitterent. Tot prætereà deorum marinorum luſus nihil aliud ſunt, quàm mera laſciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, piis, verò ſynceriſque inuiſa & amariſſima. Forte autem Herculis columnæ inhabitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento ſunt, non eſſe à duris terræ laboribus ad vndarum mollitiem atque laſciuiam dilabendum. In hac autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo inducendum canit: acceſſurum quippe cultum, & polituram, hoc eſt, Apoſtolos per omnem terrarum orbem profecturos, qui omnia commitigarent, manſuefacerent, & habitabilia frugiferáque redderent, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

Herculiscolumnæ.

DOCTRI

DOCTRINA COELESTIS.

A PINDARVS pleriſque locis hieroglyphico vtitur hoc dicendi genere, vt cùm canit, χαρίτεσσι ἄρδοντι καλλίστᾳ δρόσῳ, hoc eſt, optimo pulchettimóve Gratiarum rore irrigant, id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, vt denique per roré eloquentiæ lepôrem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Moſem audimus cœlum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ipſam inuitantem, doctrinámque ſuam vti pluuiam concreſcere augurantem, eloquium vti rorem pluere meditantem, eſſeq; quaſi imbrem & ſtillicidia ſuper herbam & gramina, quæ manifeſta ſunt doctrinæ cœleſtis ſymbola? Quin & Angelici chori Aquæ vocabulo deſignantur, vt Pſalmo: *Et aquæ quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini.* Vnuſquiſque autem Prophetarum ſimulac os adaperuit, terram irrigat vniuerſam, hoc eſt, vt interpretatur Adamantius, diſciplinā in aures & in corda hominum infundit. Dauides autem noſter per lignum propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lætum reddi, hominem intelligit, qui diuina præcepta ſuſceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyſi diuinitùs ab aqua nomen inditum facilè crediderim, qui vberrima diuinarum humanarúmque rerum omnium doctrina mortale genus in æterna eſſet ſecula inſtituturus. Moys enim Ægyptiis aqua dicitur, quamuis euētus nomini cauſam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parentibus acerbiſſimi edicti regij metu proiectus erat, Diuinæ ita prouidentię commendatus, in ciſtula iacens exemptus eſſet. Antiquitas demùm tota diſciplinam aquis comparauit: hinc Pegaſeus, hinc Caſtalius fons, hinc vndæ Cephiſides, hinc Permeſſus, Iliſſus, Termeſſúſque fluuij, totáque, vt ſemel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt ſit in fabulis, non tamen inanibus,

Symbola cœleſtis doctrinæ.

Pſalmo 1.

Moyſes enim aquatiquum, vel aſſumptum de aqua ſonat.

Vatum Pierii ora rigantur aquis.

B Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij, & artis doctrinæq; ſuæ periculum alternis cantando feciſſent, Palæmon vtriuſque virtute commendata, demùm ait: *Æglog 3.*

Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt.

Muſicam porrò Pindari commentatores, ex aqua fieri autumant. Et Varro tres Muſas ponit, vnam quæ mera tantum voce conſiſtat: alteram, quam aëris icti ſonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu naſcitur. Hinc percuſſa iuuant fluctu littora, hinc dulce etiam petra riuus qui ſtillat ab alta, vt Theocritianum illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm verò tam noſtri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœleſtis ſignificatum acceperint, cauſa ea eſſe videtur, quòd imbres longè fœcundiores aquis aliis eſſe, magiſque nutrire, & celeriùs confici experimento compertum eſt. Hinc Heſiodus Theogonia, fœcundum cœlum dixit: proptereà quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, *Plurimus vt cœlo deſcendit Iuppiter imbri*, omnia terra naſcentia fœcundantur. Hinc Menander:

Quare pluuiæ pro doctrina cœleſti accipiātur.

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, *Amore tellus imbrium perurit ur.*

Eodem modo doctrina ea, quæ cœlitùs inſtillatur, longè fœcundior eſt, quàm quæ ab hominum opinionibus emanauit. Huiuſmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunque Chriſtianam ſequimur inſtitutionem, ex quo tempore ſuper Hebræos decidere olim deſiêre: quod non temerè præmonſtratum libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarum Amalechitarúmque & Arabum viribus Iſraëlitas omnes opprimentibus, ſignum petiit à cœleſti numine, quo ſe populúmque adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & ſe ſuóſque de mōtium ſolitudine liberaret, in quibus, patriis expulſi finibus, extorrem vitam rerum omnium in-
C opia laborantes, agitabant: excitatus itaque Gedeon oraculo minimè contemnendo, cui tamen haud facilè fidem adhibuerat, ob ita accifas res, vt facilè eſſet omnia deſperare: *Sequar te*: inquit, *ſanctiſſime, tuæ erga nos propenſæ voluntatis ſignum id aſſecutus, ſi ros ſcilicet ceciderit ſuper lanæ vellus in area ſtratum, & terra circum arida perſtiterit*: id quod vti petierat, factum eſt. Subiecit mox Gedeon atteſtatum: *Si ros*, inquiens, *ſuper terram deciderit, eáque tantùm aſperſa, ſtratum vellus minimè madefecerit*: cui petitioni Deus, cùm iterum annuiſſet, plenus animis negotium aggreſſus, victoriam eſt feliciſſimam conſecutus. Hic, vt interpretantur ſapientes, vellus lanæ populum indicat Iſraëliticum, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cœlitùs decidit, Dei doctrinam oſtendit, quæ priùs Iſraëlitis diuinitùs indulta eſt: hos enim ſolos ros Diuinæ legis priùs irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla iſtiuſmodi humoris gutta madefactus, arida prorſus ſiccitate laborabat. Poſtea verò quam ſecundum accidit poſtulatum, aruit vellus, terra irrorata eſt: Hebræis quippe adempta eſt Prophetarum pluuia, nobis verò per Chriſti doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chryſoſtomus Pſalmo LXXI. ſed rem copioſè tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, *Et mandatum eſt nubibus ne plucrent imbrem ſuper vineam Soreth*, hoc eſt, cœleſtibus beneficiis ne prouenirent in Iſraëlis domum: ſubtractis enim chariſmatum roribus, lex & Prophetæ ceſſauerunt, neque vltra Ioannem proceſſerunt. Quod verò ad Gentes facit, aſſentitur huic ſententiæ Cyprianus, qui prænunciaſſe Deum per Prophetam ait, apud Gentes, in locis quæ inaquoſa priùs fuiſſent, flumina poſtmodùm redundatura: & Chriſtum ait, vt doceret, oſtenderétque futurum: vt populus Gentium ſuccederet, & in locum quem Iudæi perdidiſſent, merito fidei

peruemiret,de aqua vinum feciſſe, vt ad Chriſti quippe & Eccleſiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati,venire ceſſantibus,euenturum oſtenderet,qualiter non temerè,neque cunctanter plebs Gentium è plateis & triuiis, vt ſe quiſque obtulerat, conuocata confluerèt & conueniret: vinea enim Domini ſabaoth domus erat Iſraël. In eandem ſignificationem aquam vino inſtillare inſtitutum ſacrificio noſtro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos ſentire & facere nobiſcum intelligamus. Quamuis longe ſublimiore ſignificato, preces quæ huiuſmodi myſterio adhibentur,humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diuina humanam ad ſe traxit. Hinc Irenæus de Ebionitis loquens,qui vnionem Dei & hominis non recipiebant:*Reprobant*,inquit,*hi cõmiſtionem vini cœleſtis,& ſola aqua ſecularis eſſe volunt.* Alio tamen modo ſententiàque longè ſeciore aquam vino mixtam aiunt ab Eſaia,*Caupones tui miſcent vinum aqua*,vt id ſcilicet innueret, quòd auſtero amariorique Dei præcepto, iam tum Iudæi illi ſeniores aquæ dilutionem immiſcere cœpiſſent,multáque laxare,& in commodum ſuum indulgere ſibi,legem adulterantes,cùm alioquin legem obſeruare fingerent,& quæ minimi momenti eſſent,religioſiſſimè cuſtodirent,quod eis pluribus obiectũ eſt à Domino; vt de menthæ decimatione, & Cameli deuoratu, tum illud apertiſſimè: *Quare vos tranſgredimini præceptum Dei propter traditionem veſtram?* *Nam*, vt inquit Irenæus, *non ſolùm per præuaricationem fruſtrati ſunt legem Dei,miſcentes vinum aqua,ſed & ſuam legem contrariam ſtatuerunt,quæ Phariſaica vocabatur, in qua quædam quidem auferebant,quædam verò addebant,& ex libidine ſua interpretabantur: &, vt ait Eſaias, & Pſalmographus ſubſcribit,labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eúmque fruſtrà colebant, cùm doctrinas & præcepta hominum edocerent.*

Aquæ vino mixta quid in ſacris literis.

AQVÆ RELIQVÆ.

QVONIAM verò varia admodùm eſt aquarum conſideratio,operæpretium videtur,priuſquàm huic commẽtario finem imponamus,aquas diſtinguere,ſingularúmque mox ſpecierum ſignificata pertractare. Primæ autem omnium videntur eſſe pluuiæ,de quibus abunde eſt à nobis diſputatum.His nubes neceſſariò cõiunguntur,harum igitur ſignificationes ſtatim ſubiciemus. Subſequentur inde fontes,mox fluuij,in quos naturæ ipſius impulſu torrentes inferentur, dein conſtruenda erit cataracta. Hinc ſe offeret mare vaſtum & magnum,cuius pars nobis erit perſulcanda, iiſque demùm quæ in conſpicuo ſunt enumeratis,deſcenſus erit in abditam puteorum profunditatem.In vniuerſum autem aquæ ſingulæ, vel limpidæ,tranquillǽque reperientur,vel turbidæ atque procelloſæ,quo conſtituto,ſingularum hieroglyphica commodiùs exequemur.

Aquarũ diſtinctio.

NVBES. PROPHETÆ.

NVBES in Diuinis literis Prophetarum ſignificato paſſim poſitæ, in quas ſcilicet Dei veritas extenditur,atque hæ dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quóve loco pluuiæ ſint effundendæ, cognoſcere, & à quibus etiam eas ſuſpendere ipſa res exigat. De quibus, vti ſuperiùs habetur, Eſaias, *Et mandabo nubibus meis ne pluant ſuper eam imbrem.* Domum enim Iſraël Vineam appellat Vates diuiniſſimus, mandatúmque ait nubibus ne ſuper eam pluerent, hoc eſt, ne Prophetæ oracula ſua vlteriùs in Iſraëliticum populum conſpergerent. Quod autem ad nubem facit, manifeſtum eſt eam fuiſſe multa obſcuritatis caligine circumfuſam, arcanúmque illud de Chriſto myſterium vnde noſtra omnis doctrina defluxit, per tenebroſas aquas, denſiſſimus quippe nubibus collectas,Pſalm XVII indicari Theologi monuerunt.Nam vbi,*Et nebulæ puluis pedum eius*,Eucherius nebulas pro myſteriorum velamento hieroglyphicè poſitas ait. Nam & caligo in id accipitur ſignificatum:vtpote quæ diuinorum ſecretorum operimentum intelligatur, vt Pſal. *Caligo ſub pedibus eius*: atque alibi: *Poſuit tenebras latibulum ſuum.* Eſt & vbi ſignificant perperàm admiſſorum abolitionem, vt apud Eſaiam:*Deleui vt nubem iniquitatem tuam, & quaſi nebulam peccata tua.* Eucherius idem, vbi legitur, *Velut nubes pertranſiuit ſalus mea*, iniquorum ait tempora ſignificari. Quinetiam propter eandem Prophetiæ duritiem atque difficultatem,doctrinámque ſolido velut quodam corpore concretam,ac minimè diffluentem,ex grandinis metaphora ſignatam Pſalm.VII. viri iidem diuina mente præditi tradidêre. Alioqui nix,glacies, & grando in Diuinis literis plurimùm ponuntur pro duritia atque rigore delinquentium. Et quod ait Dominus, *Orate ne fuga veſtra fiat Hyeme vel Sabbato*: ſunt qui per Hyemem, ſordidum quippe & ignauum tempus, intelligant hieroglyphicè humanam vitam in peccatorum immunditiis occupatam, ſcelerúmque voraginibus immerſam atque detentam: per Sabbatum autem, ceſſationis diem innui verè dicant, cauendum identidem ne cùm dies illa ingruerit, deſides & à bonis operibus ceſſantes deprehendamur. Non enim ſufficit non peccare, niſi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis eſt vetita conſectari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, ſentit idem Eucherius: de pruina verò ſecus, quippe quam abſtinentiæ ſymbolum eſſe tradit, proptereà quod ea fit in cauſa, vt calor corporis ad ſalubritatem refrigeſcat, eaque de cauſa dictum, *Factus ſum ſicut vter in pruina.* Et quoniam huc incidimus, LXVII. Pſalm. vbi legitur, *Et virtus eius in nubibus*, Theologi Apoſtolos identidem per nubes interpretantur, veluti procul extantes, & ſupra terrena omnia negotia in altum euectos, diuinique inſuper Spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuerſam terram inundarent, vnde fœcundiſſimos bonorum

Nubiũ hieroglyphica. Eſai. cap. 5.

Pſal. 7.

Pruina abſtinẽtiæ ſymbolum,quare.

bonorum fructuum prouentus obueniret. Huiuſmodi enim pluuiam decidere, & rorulentum imbrem terram irrigare,noſtra pietas per preces poſcere conſueuit.

FONTES. LIBRI.

SEQVVNTVR fontes,de quibus Pſalmo ſexageſimo ſeptimo legimus,*Ex fontibus Iſraël Dei laudes in Eccleſiis emanare*:quod ita Theologi accipiunt,vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibuſdam fontibus perennibus, Iſraelitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionem affluxiſſe: ex quibus fontibus viri illi ſanctiſſimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apoſtolos etiam, primos Chriſtianæ pietatis doctores à Chriſto electos, per aquarum fontes qui repentè apparuerint,interpretes plerique deſignarunt,vbi Euthymius vnanimem veterum ſententiam ſecutus, ſæpenumero ait per Aquam, Euangelicæ prædicationis doctrinam ſignificari. Iam quod Dauid ait, *Inter montes tranſibunt aquæ,potabunt eas omnes beſtiæ agri*, oſtendere voluit, nulla tam alpeſtria, támque inacceſſibilia loca fore, in quæ doctrina Diuinæ legis non ſit penetratura: nam per beſtias pleriſque ſacræ Scripturæ locis impij ponuntur, & qui nullam adhuc rerum diuinarum doctrinam audierunt. Et quòd Leuitico legiſlator vaſa omnia pollui dicit,in quæ pollutorum morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarum, per fontes quippe & ciſternas, & caſtella, & collectiones aquarum,doctrinam intelligens,& Magiſtros,qui quòd prauis nonnunquam moribus polluti ſunt,non tamen prorſus abominandi: de quibus ſcilicet Matthæus, *Omnia quæcunque dicunt vobis,facite & cuſtodite, ſecundum autem opera eorum nolite facere.* Ad hæc ſextis Hebræorum caſtris per XII. aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apoſtolos XII. interpretatur,de quorum fontibus deriuatæ aquæ totius terrarum orbis ſiccitatem rigant. Communi verò ſcriptorum omnium conſenſu,dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamuis in optima aqua neque ſapor neque odor vllus à Phyſicis requiratur. Quia tamen ſitientibus,cùm ſcilicet ſicco ſpuit ore viator,aquæ potus ſuauiſſimus accidit, factum vt Poëtæ *Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere riuo*, inter oblectamenta ingenia poſuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expreſſit, mel de petra dictum ſuper Moſe, hoc eſt,tam ſuauem támque dulcem & amabilem aquam, vt melli ſimilis eſſe videretur. Chryſoſtomus quoque aquæ ſuauitatem pro melle ex petra proſiliente intelligit, cùm nuſquam legatur mel à Moſe de petra vnquam eductum. Apud Dauidem verò Pſalmo LXXX. *Educto de petra melle ſaturauit eos*, interpretes ita dicunt: *Pauit Chriſtus IIII. millia hominum ſeptem panibus, quia potauit eos mellita doctrina ſua vſque ad ſaturitatem.* Res enim omnes ab eo geſtæ, præter hiſtoriam, myſticum etiam ſenſum ſecum trahunt. *Quam dulcia* (canit pietas) *faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo.* Petra igitur illa vnde fluebat aqua,vt Apoſtolus ait,erat Chriſtus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: *Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum*, Eſaias,patentem fontem dixerit apparīturum. Hieremias,fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

Fontiũ myſticæ ſignificationes.

Pſalm. 103.

Vir. Æcg. 5.

Deut. c. 31.

FLVVII. CHRISTVS.

SEDENIM in fluuiorum metaphoris longè frequentius eſt in Diuinis literis Chriſti ſignificatum, vt eo loco, *Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus*, vbi noſtri Theologi flumen Chriſtum eſſe dicũt,propter dulciſſima eius fluenta, de quibus Pſalmo primo multa diſſeruêre. Hinc apud Prophetas legas:*Ecce ego ad eos delabor quaſi tranquillum flumen.* Et Eccleſiaſtici 24. *Ego ſapientia effudi flumina:ego quaſi trames aquæ immenſæ de fluuio:ego quaſi fluuius Dorix, & ſicut aquaductus exiui de Paradiſo*: & quæ ſequuntur in hanc ſententiam. Quinetiam ait Dominus, *flumina aquæ viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura*, quo ſapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambroſio interprete, quam aſſecuti erant ij,qui diuino afflari Spiritu meruiſſent. Itaque Apoſtolorum doctrinam & inſtitutionem præuiſam à Pſalmographo, Theologi eo loco volunt, vbi, *Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces ſuas*, habetur. Et per amnes qui per eoſdem alueos decurſuri erant,ſubſecutos Doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nonnunquam pro populo accipi, qui nondum in fidelem receptus eſſet,in quam ſententiam corriuat ille *flumina Babylonis.* Iam & Apocal. 17. *Aquæ quas vidiſti,ſuper quas meretrix illa ſedet, populi & turbæ & gentes ſunt, & linguæ.* Eodêm tendit Eſaiæ dictum,cùm *Beatos* appellauit *eos,qui ſuper omnes aquas ſeminarent.* Apud Abacuntа Prophetam legas, *Fluminum terra ſcindetur*,quod de Hieroſolymis dictum Græci tradunt, quæ ſcilicet fuerit Prophetarum patria,qui fluminum inſtar eam irrigabant, ſed ad IESV Chriſti aduentum hiatura eſſet, & rimis aperienda,omniſque humor alueo ita fatiſcente defluxurus, penitúſque defecturus,futurum ſcilicet vt priſtina exareſceret vaticinatio,quod euentus comprobauit. Quod verò ſexto ſupra centeſimum Pſalmo legitur, *Deſerta reddidit flumina,& aquarum fluxus in ſitim tranſmutauit*, flumina ſcilicet exiccauit,& quæ terra priùs erat irrigua vliginoſaque, ita deſertam reddidit, vt prorſus ſterileſceret; & aquarum venas abundantes ita obturauit; ne vlla inde potio, ſed ſitis potiùs proſiliret. Euthymius Græcus ipſe ad Græcos Philoſophos referri dicit,qui ſcilicet cũ eloquentiæ quaſi fluminibus & diſciplinarum varietate & copia redundarent, omni demùm ſapientia deſtitui viſi ſunt, cùm illiterati ac piſcatores homines eos repreſſerunt.

Metaphorica fluuiorũ in Diuinis acceptiones.

TOR

TORRENS.

D

Eloquentiæ deſcriptio.

ACCEDIT huc torrens, cuius ſignificatum ita refertur ad eloquentiam, vt torrens facundia veterum ſcriptorum ſententia dicta ſit ea dicẽdi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quam in Pindari commendationem ita deſcribit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluère ripas,
Feruet, immenſúſque ruit profundo *Pindarus ore.*

In Diuinis verò literis mentio fit de quodam delitiarum torrente, Pſalm ſupra XXX. quinto, pro quo pleniſſima Chriſtianæ doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Pſalmographus, ob tempeſtatiuam doctrinam, quæ à Chriſti ore loco, & tempore diffluebat, proptérque eius in ſuadendo & arguendo vehementiam, affluentiſſimámque vim. Quin & propterea ea multa, quæ de propheticis ſermonibus collecta in vnum adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemens eſt ac violentus, & ex multiplici aquarum concurſu corriuatur, vnde ait Eucherius, per torrentes inſignium prædicatorum eloquentiam ſignificari. Alioqui torrens in iiſdem Diuinis literis pro concupiſcentiæ ſtimulo ponitur, quæ vel difficulter ſuperetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferiùs. Nam *Pſalm. 125.* hic præterire non eſt animus locum in Pſalmo, *Sicut torrens in Auſtro*, quam exultantis eſſe vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuerſionémque redeuntis, qua poſtulat vt diuinæ aſpirationis auxilio atque ope, ex peccatorum captiuitate ſoluatur, ſicut conſtricti glacie torrentes, Auſtri tepore ſoluuntur.

CATARACTA.

E

EST & Diuinarum literarum proprium, vehementiam vel in ſermone, vel in opere, aut alia quapiam vi, per cataractam ſignificare: atque hæc ea eſt cataractarum vox, cuius mentio habetur Pſalm. LXI. Eſt verò cataracta, aquatici cuiuſdam aluei coarctatio, vbi aqua in anguſtum vel natura, vel arte collecta, aut ſponte, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atque etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura eſt cataracta, nihil aliud quàm ſtrepitum & impetum præ ſe fert, eáque eſt naturalis eloquentia ſermoniſve copia, nullo ſtudio, ſponte profluens. Quæ verò arte conſtruitur, & vim & efficacem operum vtilitatem ſuggerit: atque huiuſmodi eſt dicendi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atque exercitatione comparata.

Cataractæ deſcriptio. Nam Græcis καταῤῥάσσω, & καταῤάττω. Id eſt, impetuosè rupo, & erumpo, & deſluo. Herod. li. 3.

MARE.

QVEMADMODVM autem fontéſque fluuiique omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa ſuper mari ex Ægyptiorum doctrina in Piſce diſſeruimus: contenti nunc erimus aliquot locis, quos ex Diuinis literis eruemus.

PERDITIO.

Sic Plautus in Aſinaria, lenã & ſcortum mare vocat.

Sic de his qui emerſerunt è periculo, ἐκ τῆς θαλάττης ἔχει. Extra lutum pedes habes. Sic illud Demoſthenis de corona, ὥσπερ χειμάῤῥους, tanquã torrens.

ID verò cum primis proprium eſt maris ſignificatum, vt perditionis indicium ſit, ob ipſam quippe profunditatem: vtpote quæ idonea admodùm ſit ad ſuffocandum. Quanquam alia de cauſa Mare apud Ægyptios pro pernicie ponebatur, vt ſuo loco docuimus. Quod ad perditionem attinet, eo ſignificato Theologi Prophetam aiunt Pſal. XVII. canere, ſe de aquis multis eductum. Paſſim F verò interpretes, *Exundantes fluctus* pro *Calamitatum exceſſu* accipiũt: & per turbulentas aquas ſuprema quædam doloris oſtenditur vehementia, quæ omnem reſpirandi facultatem exuperat, v Pſal. LXVIII. affixum ſe clamat in profundo luto, vnde nulla ſe vi poſſit expedire, rapidiſſimis demùm vorticibus deuoratum, in imam maris ſedem deiectum eſſe: in quem vſque locum tempeſtas etiam accedat, quæ arenas omnes æſtu commiſceat atque perturbet, qua quidem nulla maior deſcribi poteſt inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem, mox limum cui affixus inhæreſcat, inde maris amaritudinem, & immenſas vndas, poſtremò eas ſæuis tempeſtatibus agitatas: meritò itaque paulò pòſt ſe de profundo huiuſmodi liberari ſupplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

HOSTILIS IMPETVS.

APVD eundem hoſtilis impetus, & ſubitaria quædam oppreſsio, per aquam indicatur, Pſalm. CXXIII. *Cum exacerbatus eorum furor in nos debaccharetur, ſanè aqua demerſiſſet nos.* quod vt magis exaſperaret, addidit: *Torrentem pertranſiuit anima noſtra*, vbi impetuoſos inexpectatóſque hoſtium inſultus incurſu repentino prouentes, torrenti turgido comparauit, quem tamen auxilio Dei fretus tutò pertranſierit: & quaſi parum adhuc dixiſſet, ſuperaddidit: *Sanè pertranſiuit anima noſtra aquam intolerabilem*, ingentes quippe rerum difficultates atque pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Æn. lib. 7.*

Diluuio ex illo tot vaſta per æquora vecti.

Idémque

A Idémque alibi nubem belli dixit, vtrunque deſumptum ex Pindaro. In Iſthmiis enim ἐν πολυφθόρῳ καλαμηδόνι ὄμβρῳ & alibi: ὡς ἐν ταυτᾷ νεφέλᾳ. Apud oratores hiſtoricóſque & turbines procellas ſæpe pro bello poſitas inuenias. Cauſa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea eſt, quòd pericula caſúſque reliqui corpus ſoleant ex vna aliqua parte labefactare: aqua verò vniuerſo ſtatim corpori circunfuſa, omnibus eueſtigiò membris impedimento eſt, atque vndique oggerit difficultatem atque moleſtiam.

ÆRVMNÆ.

HINC Pſalm. LXXXVII. vbi legitur, *Omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me*, interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligunt, quæcunque affligere poſſunt humanum genus, quibus omnibus Chriſti eſſet humanitas obnoxia: in eius enim perſona dictum id autumant. *Fluctuare* autem verbum ſæpe pro *Perturbari* ponitur. Sedenim aliquando pro timóre poſita fluctuatio, vt Pſal. LXI. *Ecce enim ipſe Deus meus, & adiutor meus eſt, quare non ampliùs fluctuabo*: id eſt, nihil eſt quod vlteriùs pertimeſcam.

Metaphora ducta à iactatione fluctuũ, ſic fluctuans anima.

DILVVIVM.

ACCEDIT huc diluuium, de quo Pſalm. XXVIII. *Dominus diluuium inhabitare facit*, ſiue vt alij reddidêre, *Diluuium ſedat*, vel, *Tempore diluuij regnum obtinuit.* Vtcunque ſignificatum ad humanam pertinet ſalutem, quoniam hic gentes intelliguntur, quæ ſuarum inundatione cupiditatum, in vitiorum pelago, & humanorum affectuum voraginibus demerſæ detinebantur, quæ mox à Domino B exemptæ ſeruatæq; ſint. Alio verò loco, Pſalmo quippe XXXI. habetur, *Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet*: per huiuſmodi aquas ſupra modum exundantes, tùm ſcilicet excreſcentia ripas flúmina prætereunt, vel mare turgidum per littora ſpatiatur, quas ſuprà memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij ſentiunt.

Abyſſus abyſſũ inuocat quid. Vel potius malorũ abyſſus, κακῶν βάθος, & ἄβυσσος.

ABYSSVS.

EODEM modo, vbi fit de abyſſo mentio, vaſtum calamitatis pelagus figuratur, vt Pſalm. XLI. *Abyſſus abyſſum inuocat*: quod ita accipiunt, profunda atque vaſta calamitas vaſtiorem aliam ſemper vocat calamitatem, quod alij dixerunt *Malorum hydram*, cùm ſcilicet aduerſæ res cladéſque continenter ingruunt, ac velut vnda ſuperuenit vndæ, aliæ poſt aliam ſuccedunt. Sunt qui dictum ita interpretãtur, vt vniuſcuiuſpiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinem: vtpote, peccatorum cumulo neceſſarium eſſe ingentem cumulum miſericordiæ. Alij per abyſſos hos nouam & veterem diuinarum inſtitutionum doctrinam intelligunt: profundiſſima enim vtraque eſt, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, Pſalmi dictum huiuſmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt vetus Teſtamentum qui noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyſſum eſſe dicit, quia nequeat ſemetipſam ipſa comprehendere, niſi ſuperioris abyſſi ope ſubleuetur: vnde ſcilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras diſcutiat.

LACVNA FOSSA'QVE.

C AB abyſſo haud multum diſſimilis eſt alia aquarum ſpecies lacunoſa, eáque plurimùm turbida, cœnoſa atque fæculenta, quæ nimirum pro cladibus & ærumnis accipi ſolet. Ita dictum Ezechielis interpretantur, vbi Dominus ad Hebræos: *Aperiam ſepulturas veſtras, & educam vos de Babylone.* Frequenter enim in Diuinis literis pro vna eadémque re ponuntur, ſepultura, vorago, infernum, abyſſus, foſſa, lacus, & ſimilia. Pſal. XXVII. *Similis deſcendentibus in lacum*, nonnulli profundiſſimas foſſarum altitudines intelligunt, vnde non detur emerſus: nonnulli ſepulchra foueis excauata. Sed enim Pſal. XXIX. *Seruaſti me ne deciderem in lacum*, quod foueam alij, alij puteum vertêre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginem, in quam qui fortè inciderit, ſuis ipſe viribus nequaquam poſſit euadere. Alibi exauditum ſe ait Propheta, vt de lacu profundiſſimo ſordidiſſimóque extraheretur, quod maxima vitæ diſcrimina, quæ diuinitùs euaſerat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidiſſimam loci putredinem oſtendit: ea verò eſt, quæ animas noſtras eò demerſas tenaci veluti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat ſe de luto eripi, ne affixus in palude putoréque illo perpetuò recumbere adigatur: atque hæc de turbidis.

Sic Cicero 4 Verri. Lacunam rei familiaris pro pernicie & ærumna.

LIMPIDÆ.

AQVÆ verò limpidę perſpicuæq; omnes, dubio procul pro doctrinæ ſymbolo, vti oſtenſũ eſt, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in conſpicuo eſt, in ore quippe ipſo, vel in mentis receſſu. Hinc ea quæ manifeſtè patent, perſpicuis & nitidis, neq; admodùm altis profluentibus comparamus: quæ verò in arcanis habẽtur, aut ſolo concipiũtur intellectu, ea vel nubiũ, vti ſuperiùs, dẽſitati, vel puteis, vel altioribus vndis ſimilia ſunt. Transfertur autẽ commodiſſimè hæc aquæ claritudo atque obſcuritas ad humanũ animum, eaq; metaphora, quod ſyncerum, apertũ, manifeſtúmq; & perſpicuum eſt Can

Claritudo & obſcuritas aquæ quid.

eſt Candidum appellamus: propterea quòd huiuſmodi propemodùm eſt aquæ puræ conditio, vt ſuperficiem habeat claram atque perſpicuam. Hinc Pindarus Pythiis, Arceſilao candida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαις φρεσὶν. Contrà verò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita ab eiuſdem aquæ ſimilitudine, obſcura, nigra, vel alta nũcupamus: vt quæque enim in aquis profundiora ſunt, eo videntur obſcuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρένας quippe μελαίνας ob taciturnitatem, & conſiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo ſcilicet ſigno manifeſtabat. *Æneid. li. 1.*

PVTEI.

ET in huiuſmodi ſignificatum Diuinæ literę Puteos plurimùm ponere conſueuerunt. Hinc Iſaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quæ omnia myſtico ſenſu vitæ, quam ſequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, *Quæ foderant pueri patris eius, ingeſto rudere obſtruunt Palæſtini*, foſſuras puteorum auſpicia eſſe diſciplinarum ait. Eæ verò in pacatiſſimo contemplatiuæ Philoſophiæ receſſu commorantur, vbi tranquillæ, placidæ, leniterque fluentes aquæ caſtiſſimè laſciuiunt. Non negarim autem puteum in Diuinis literis eſſe etiam vxoris hieroglyphicum: nam eò Theologi noſtri trahũt Salomonis præceptum, *Bibe aquam de vaſis tuis, & de puteorum tuorum fontibus*. Iam Berſabeæ nomen *Septimus puteus* interpretatur, quæ ſeptima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum ſe Dauides plurimùm gloriatur, ſed perſpicuas, viuas, dulces, & placidè prolabentes aquas, quæ nobis quoque ſunt identidem adeundæ, ſi modò illos adeamus puteos in quos Palæſtini terram non ingeſſerint, in quos ſcilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida, ac periniqua Hæreticorum factio ſuæ turpitudinis cœnum non admiſcuerunt: quicunque enim ſuam vberrimis his limpidiſſimiſque vndis ſitim expleuerit, aut cœleſtem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauſerit, nubium harum imbrem collegerit inque auctos iiſdem imbribus fluuios demerſus lauet & volutetur: æſtuoſos is cupiditatum ardores extinguet membris morbos, qui ſenſum obſtupefaciunt, expellet, animique podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omnique demùm labe perpurgatus, nulla corporis fæce ſordidus, ſitu obſitus nullo, nulla denique labe contaminatus, ipſam æthereæ puritatis claritatem induet, & ſuperis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis aſſequetur.

Puteus pro vxore.

*

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM, PATAVINVM PHILOSOPHVM PROBATISS. DE IIS QVÆ PER ISIDEM, & iugeris quadram & picturas aliquot alias ſignificantur.

***

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIEER TRIGESIMVSNONVS.

NOLIM putes, eruditiſſime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iſide, deq; ijs quæ ſimilitudine quadam ad Iſidis argumentum in comitatum ſeſe adiunxère, ideo tibi factam, vt ſperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuinciretcum mihi potius perſuaſerim, multum me acquiſiturum tibique plurimum debiturum, ſi commentationes has meas, qualeſcumque ſint, ſuſcipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione conſequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuſpiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus ſit calathus ille domi, vnde omnia poſſis largiſſimè depromere? Non enim te ſolis Medicinæ Philoſophiæq; terminis cohibuiſti, ſed longè vlterius progreſſus, variarum inſuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparaſti, vt de quacumque re propoſita, & eruditè loquaris, & eruditionem ipſam mira ſermonis iucunditate noueris conueſtire. Quin Poëtas, Hiſtoricos, Polyhiſtoráſque omnes ita familiares effeciſti, vt nihil tota in encyclopædia ſit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, próque loco & tempore vtaris quàm feliciſſimè. Quare nihil, aut parum legendis noſtris profecturus es, niſi quantum amici virtutibus tuis deditiſſimi nugas amas, & qui amant, Ouidianum illud obiectare ſolent:

In facie næuus cauſa decoris erat.

Sit vtcumque, non debui ego, quantulumcumque præſtare potui, quin ad te mitterem haſitare, aut propemodum expaueſcere, qui ſcirem quantum inde lucri facturus eſſem, qui rem quidem imbecillam admodum & infirmam offerrem: ſed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundémque humaniſſimum amicum ita accipi poſſit, vt vigorem firmáſque vires ſit conſecutura.

DE ISIDE.

ISIS dea quæ fuerit, quantóq; cultu à veteribus veræ pietatis neſciis, ſed rerum humanarum peritiſsimis, ſuſcepta, quot ſuperſtitionibus celebrata, iã omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur.

QVADRIENNIVM.

PER eius effigiem inter alia ſignificata Ægyptij annum ſuum, qui ſcilicet quatuor annis ſolaribus conſtabat, indicabant. Erat verò muliebre ſimulachrum patrio paludamento veſtitum, vt paulò pòſt dicetur, quod & anni, & ipſius Dei ſignum habebatur. Iſis in cœleſtibus aſtrum eſt, Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀστροκύων Græca, quaſi Aſtrocanem dicas, corruptam eam dictionem multis in locis inuenimus. Is idem apud nos Sirius eſt, eadémque Canicula, quæ ſtella ſub mento Canis eſt, vt Aratus obſeruauit, quamuis alibi ex Euſebij obſeruatione diximus, Solem & Sirium eundem accipi. Simpliciter verò ſtellam hanc in Iſidis honorem Ægyptij colebant: quòd ortu ſuo ingentes apud ipſos pluuias concitare ſolet, quibus Nilus creſcat, vnde ſibi victui neceſſaria comparabant, qualem honorem & Leoni habitum eadem de cauſa, ipſo Leonis commentario declarauimus. Cur verò annum ex hieroglyphico huiuſmodi intelligerent, cauſa eſt, quòd Ægyptij annum ab iſtius ſideris ortu auſpicabantur. Oriri verò in Ægypto ſolitus x i i. circiter Calend. Auguſti. Sed hoc de vertente, de proprio inferius.

Iſis varia ſignificata.

Hinc Suidas ait σείριον τὸν ἥλιον καὶ τὸν κύνα. Sirium canem quidem ſolem. Apud nos circa 8. Kal. Iulias.

L V N A.

D

PLVTARCHVS verò & Euſebius, qui veluti Solem Oſirin, ita Iſiden Lunam ex Ægyptiorum dictatis eſſe contendunt, eam hoc hieroglyphico deſcribunt, vt cornua taurina, veluti nouæ Lunæ ſpeciem geſtet, nigráque amicta palla, per latebras & obſcura loca Solem appetere atque vnum ipſum concupiſcere videatur. Vnde factum eſt, ait Plutarchus, vt in amatoriis, quemadmodum apud Theocritum eſt, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Iſin rebus amatoriis opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, in Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipſa Iouis.

Adiutrix Amatorum Luna. Porrò Luna cùm ſit noctis domina, nóxque voluptatis illecebris & Veneri ſacra, quæ, vt alibi dictum, latebris & ſpelæis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum iis quæ Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

Æne. li. 6. Hinc legas apud Euſebium, voluptates, atque eas quæ fortè omnium maximè cenſeantur, ſi aſpexerimus, aut quod riſu dignum, aut viſu turpiſſimum eſt, aduertimus, quocirca vel erubeſcimus, vel occultare properamus. Id autem impendiò cauemus, vt hæc omnia nocti concredamus. Celari enim, vt elegans poëta dixit, vult ſua furta Venus.

MATERIA FORMAQVE.

Hinc Oui. l. 2. de Arte, &c. vira furtiua Venus, ſic grata puellæ. CVM verò Iſis materiam etiam myſticè ſignificet, Sol verò formam, vel agentem vim, Lunáque Solem ita ſuum obſeruet, eiúſque ſemper radios excipere quærat, quibus illuſtretur, videor Platonis illud intueri de ſponſa, quæ veluti proſtituta ſponſum expectat auidiſſima, vnde rerum ſpecies, atque nouatus concipiat, & loco reddat: vti Luna lumen acceptum mutuò, quo poteſt ſtudio reſtituit. Atque hæc ita obſcura hieroglyphicum eſt materiæ, quæ nullam adhuc formam ſuſceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiã apertè ſatis commonſtrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impreſſionem ex quocumque ſigillo ſuſcipere apta ſit. Hinc tæniæ variæ multicoloréſque Iſidi dicatæ, non ſeptem tantùm eas Lunæ facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncupatas, σύνοδον, μῆνα, ἀνατολὴν, μηνοειδῆ, διχότομον, ἀμφίκυρτον καὶ πανσέληνον, ſed etiam vim eius quæ circa materiam verſatur, indicant: qua ſcilicet gignit omnia, & omnia concipit, lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim aſſiduam in Lunari facie varietatem non admiretur, dum ea nunc euaneſcentem, vt Heliodori ſententiam interpretemur, nunc corniculatam, nũc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam contemplatur? Ignium denique facie variam, quantò longiùs faceſſit à Sole, tantò largiùs colluſtrari, parte luminis compotem, parte altera caſſum, próque oris circumuerſione fulgoris ſpeciem variare: ſiue id alieno irradiata lumine faciat, ſiue proprio præpetique candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro de cœleſtium orbium contemplatione ſcribit, inter Beroſi placita contineri, corpus Lunæ pilam eſſe dimidia parte candidam, altera cæruleam, partémque illam candidam proprietate quadam τῆς συμπαθείας ad Solem ſemper conuerti: vnde quò magis illi ſuccedit, luminoſam illam partem à nobis auerti magis: quò verò longiùs abſceſſerit, eò magis oculum noſtrum in amborum medio ſiſti, partémque candidam nobis aduerſam fieri, ac perinde ſeſe exhibere conſpicuam. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

Sept? Lunæ facies, earúmque nomina.

E

Mutuo conſenſu.

PRINCIPIVM.

F

OSIRIDIS verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, ſed vndecumque micantiſſimæ ſplendorem nitidum præ ſe ferebant. Nam cùm illæ principij ſymbolum eſſent, idq; virtute ſua purum nitidúmque ſit, neque vllius rei admiſtione labefactetur, nihil præter candorem oſtentare par erat. *Tæniæ quid.* Sacerdotes autem illi cùm has ſemel in manus ſuſcepiſſent, eas eueſtigiò recondebant, non ampliùs videndas attrectandáſve, Iſiacis verò ſæpius vtebantur. Tænias autem Græcam vocem ſic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum eſſe laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cælo cum corona & tænys.

Albi coloris commẽdatio. Sed vt rei Philoſophiam in albis hiſce tæniis explicemus: manifeſtum eſt rerum omnium principium ab omnibus ſanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem eſt prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuerſalem illam poſſis omnes ſpecies inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum conſenſu adhiberi ſolent, ſempérque albus color ſacris accommodatus. Atque ideò ait Perſius: *Quamuis albata rogaris.* Sed quid indigemus Perſio, ſi Aſſertoris noſtri indumenta, cùm gloriam ſuam vellet diſcipulis patefacere, alba ſicut nix apparuére? Apud Ciceronem II. de Legibus: *Color albus præcipuè decorus Deo eſt tum in cæteris, tum maximè in textili.* Et noſtra pietas canit, vt linteas, eáſq; puriſſimas induti tunicas, ſacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorum, menſium, & dierum hieroglyphica tam ſignificata quàm ſignificantia, deſumuntur à vario cœli motu, prætetitis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen ſed ſolis ſacerdotibus Ægyptiis innoteſcebant, ad cœlorum perindéque circulorum conſiderationem progreſſi, reliqua quæ de temporibus ſignificantur, per horum figuras explicabimus.

DE

A

DE CIRCVLO.

CIRCVLI ſignificata non apud Ægyptios tantùm in vſu fuère, ſed & apud nationes alias multifariam accepta: quare ſeparatim ſuum, hoc eſt, hunc locum ſibi depoſcere viſi ſunt.

ÆTERNVM PERPETVVMQVE.

NAM quod modò in Oſiridis tæniis dicebamus, has vt pote albas principiũ indicare, vnus quippe circulus deſcriptus, aut ſimpliciter, aut alteri cuipiam picturæ ſignóve circumductus: nunc ſemper, nunc perpetuùm & æternùm, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν ſignificabat: nempe quòd in ea figura neque principium, neque finem inuenire ſit, quod æternitatis eſt proprium, & quia omnium eſt figurarum capax, vniuerſitatem ipſam intra ſe complecti videtur. Ab huiuſmodi autem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cùm Sol à matutino horizonte digreſſus, eòdem redierit, vnde ferri cœperat, diuinæ literæ *Tota die*, pro perpetuò poſuerunt, vt Pſalmo LXXI. *Vt cantem gloriam tuam tota die*, vbi Symmachus, pro lectione, quæ eſt, *Tota die*, perpetuò reddidit. *Tota die pro perpetuò.*

D E V S.

CVIVS etiam principij finíſque nuſquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Perſæ verò (quod non abſurdum eſt repetere) cùm Iouem cœli dominum dicerent, ſacrificia illi ſe facere putabant, vbi celſiſſimam ſpeculam conſcendiſſent, Iouémque cœli circulum nũcupaſſent. Tranſiit idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaque turri matutinales illæ acclamationes, quarum ſenſus eſt, Deum fuiſſe ſemper, futurumque ſemper, neque quicquam aliud, niſi quòd ſuum etiam ſalutant Mahometum. Sarraceni quoque, & pleræque aliæ nationes Deum, Circulum appellabant, atque hinc ſempiternum exprimi contendebant.

B

A D O R A T I O.

Adorandũ circumactu corporis. EA de cauſa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet his verbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος quod Plutarchus ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat, quamquam nonnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, aſſiduámque mutationem, in quibus nihil ſtabile, perpetuúmque ſit, arbitrantur. Sedenim quod ad corporis conuerſionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idque Propertiani loci aperit intellectum, libro I.

Ante tuos quotiens verti me perfida poſtes,
Debitáque occultis vota tuli manibus?

Sueton. in vita Vitellij, cap. 2. Quod dubio procul adorationem ritè factam innuit. Tale aliquid apud Suetonium inuenias, vbi Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquens: *Idem miri in adulando ingenij, primus Caium Cæſarem adorari vt Deum inſtituit, cùm reuerſus ex Syria non aliter adire auſus eſſet, quàm capite velato, circumuertenſíq; ſe, deinde procumbens.* Fuit verò Numæ inſtitutum, vt adorantes Deos, in orbem ſeſe verterent, deinde verò ſederent. Præterea conuerſio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento eſt, nihil ex humanis rebus firmum eſſe & ſtabile, & vtcumque vertat Deus, reuoluátque vitam noſtram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De ſeſſu autem in Cynocephali commentario dictum, ſitum huiuſmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri ſolitam eam corporis conuerſionem à ſiniſtra in dexteram, ad ipſius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius, & nonnulli alij tradidére, ab læua parte eſt in dexterã præceps. Quare iocatur Plautus Gurgulione, dicente Phædromo: *Quò me vertam neſcio.* ſubiungit Palinurus ſeruus: *Si Deos ſalutas, dextrouerſum cenſeo.* De Camillo memoriæ proditum eſt, cùm ſe ad dexteram conuertiſſet, vt mos erat Romanis adorantibus, ſubitò eum lapſu cecidiſſe, quod omen ad damnationem, qua poſteà oppreſſus eſt, pertinuiſſe creditum, omnia eo populo ſuperſtitioſius æquo perpendente. Quòdque ad huiuſmodi circuitum in adoratione pertinet, notum ex hiſtoriis eſt, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Ciſalpinæ Galliæ vicum ſe geſſerit. Nam cùm impetum in Gallos faceret retroactus ab Equo ob hoſtium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole, vt Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de induſtria feciſſe ſimulauit, ne apud ſuos mali ominis religionem excitaret. E contrariò Galli ſiniſtrorſum, & in læuam partem religioſius fieri ab adorantibus conuerſionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: *In adorando dexteram ad oſculum referimus, totúmque corpus circumagimus, quod in læuum feciſſe Galliæ religioſius credunt.*

Numæ inſtitutum in adorandis Diis.

C

P E R F E C T I O.

Νῶτυλιος, Idest perfectio, & ἀρετὴ τελεία, perfecta virtus Ariſt. lib. Eth. I. cap. 13.

DENIQVE apud veteres obſeruabatur, vt facto ſacrificio, circulum in ara illinerẽt ex hoſtiarum ſanguine, quem phiala religioſiſſimè collegiſſent. Idque erat ſacrum illud verbum τελέωσις, quod perfectionis indicium eſſe dicebant: quòd figurarum ea ſit vndecumque perfecta.

A N N V S.

Aureus circulus in Simandij ſepulchro. QVI verò per circuli deſignationem annum intelligi volunt, vt manifeſtiora prætereamus, eius, potiſſimùm aurei circuli ratione inniti videntur, quam de Simandij ſepulchro & Cambyſes

& Perſæ ſuſtulerunt: erat enim ille trecentorum & ſexaginta quinque cubitorũ ambitu, cubiti vnius D latitudine, ſingulis anni diebus in ſingulis cubitis exſculptis, per aſtrorum ortus occaſuſque, quidque ea ſecundum Aſtrologos obſeruata ſignificarent: cuiuſce rei quædam propemodùm vmbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, vbi corona ſupernè circumcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris inſignis, mox gradibus ſuis diſtincta, quorum vnicuique adpictæ ſunt certæ rerum imagines, quæ pueri gradus eius emerſu nati, modò ingenium, modò ſortem indicent: quarum ego teſtimoniis ſæpe vti ſoleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omninò ſapere videntur.

POEMATIS GENVS.

Hinc fortaſſe veteris Galli. Poeſies nomen, Rondeau.

Circulares Pſalmi qui.

AD anni autem ſimilitudinem Poëmatis etiã genus Circulus appellatur, cuius Ariſtoteles Analyticis meminit. Id alij alio expoſuerunt modo. Sed nimirum Poëma illud Circulus appellatur, cuius finis idem eſt cum principio, cuiuſmodi eſt Catullianum epigramma in annales Voluſij, & alterum in Nonium Strumam, & vnum etiam in Mamurram & Cæſarem. Euthymius ſanè Circulares eos Pſalmo vocat, qui eodem finiunt verſu quo cœperant, cuiuſmodi eſt 18. ſuprà centeſimum: *Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam ſempiterna eſt eius miſericordia.* Fierique ſolet, vbi ſententiam aliquam inſigniorem quærimus in audientis animo quaſi aculeum quendam è repetitione productũ affigere, vtque tenaciùs memoriæ inhæreſcat, affixum ita relinquere.

CONTRARIETAS.

Mathematica obſeruatio.

MOTVS verò, qui eſt in circulis, natura conſiderata, in cauſa fuit, vt periti Mathematicarum, contrarietatem hieroglyphicè ſignificare volentes, duos iuxtà ſeſe contingentes circulos deſcriberent, quales in quibuſdam machinis fieri videmus, propter vnius incurſationem aduerſo motu E alterum circumagi: atque ita manifeſtam diſcordiam apparere, quam in adoleſcentiæ noſtrę delictis, amore in indignationem conuerſo, ita ex Ariſtotele deſcripſimus:

Non aliter motas concurrere ad oſcula vidi,
Hinc atque hinc geminæ ſi coiêre rotæ,
Quæ ſimulac primis ſeſe tetigêre labellis,
Pars ea quamprimum, quæ veniebat, abit.
Fitq́; ex concurſu facies contraria primæ,
Machina verſa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATIQVE.

Orbiculi numiſmatũ ſpeciem præ ſe ferentes.

ORBICVLI quidam numiſmatum ſpeciem referentes, quos in aliquot pyramidibus & obeliſcis exciſos videas, pecuniam indicant in opere conſtruendo erogatam: qui ſi fuerint in orbem diſpoſiti, ſumptum eius operis ſignificare aiunt publicum fuiſſe, ſin parallelari quodam ordine ſculpti, priuatam impenſam ſignificare contendunt, quæ tamen interpretamenta iuniorum quorundam eſſe non inficior: nam apud veteres nihil tale interpretatum inueni. Exigeret hìc locus, vt de circulis quibuſdam mutua complicatione coniunctis, qui diſciplinarum hieroglyphicum conſtituunt, rationem ſubiungerem, ſed quoniam argumentum illud alio commentario, quòd Illuſtriſſimo reuerendiſſimóque Herculi Mant. inſcripſimus, latè ſatis explicatum eſt, ad ſphæram nunc, & figuras aliquot illius cogitationis conuertemur. F

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PER circulum ſuperiùs Deum à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm ſi qua Deo forma ſimilitudóve adſcribi poſſit, longè conuenientius ſphærica illi figura accommodabitur. Meritò itaque Xenophanes mundum illum archetypum ſphæram appellauit, veteréſque plerique veræ Theologiæ ſcientiam nondum aſſecuti, nihil eſſe aliud Deum, niſi cœlum ipſum, & cœleſtia iſta arbitrabãtur. Sed & Salomon ad Deum conuerſus: *Exaudi ô cœlum*, dixit. Deos tamen, vt noſtrorum interim oracula miſſa faciamus, neque menſura, neque forma vlla comprehendi poſſe dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

Et Eſaiæ cap. 1. Audite cœli.

ÆTERNITAS.

Fauſtinæ nummus. In principio.

ITAQVE rectè cùm per hieroglyphicum ſphęræ Deum intelligerent, æternitatem quoque eadem figura deſcripſerunt. In numo enim Fauſtinæ, quam retulerant inter diuos ſuos, ſigillum eſt cum ſceptro ſuper ſphæram ſedens, dexterâ exporrectâ, cum inſcriptione, ÆTERNITAS. Eadem inſcriptio in numo altero, vbi dea ſummis læuæ digitis palam tollit, dextera ſphærulam porrigit. Cũ vero mundi ipſius figura in orbem conglobata perhibeatur, plerique veterum eo ſigno credidêre, mundum identidem principio caruiſſe, quódque in diuinis Græci reddiderunt ἐν ἀρχῇ, ab æterno hi ſunt interpretati. Quibus Magnus Baſilius egregiè reſpondet, atque inter alia, figurę huiuſmodi principium, quod incompertum illi putãt, & ſcholis omnibus declamitãt, à centro is eſſe demõſtrat. Apud Romanos

D A Romanos quoque perpetuitas eſt per ſphæram indicata, vt in ſphæra illa, quæ cum caduceo & pharetra tranſuerſis, virgaque cui palliolum appenſum eſt, dexteræq́; cõſertæ, in numo quem Cæſari cudit L. Buca, in cuius altera facie inſcriptio eſt his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex ſphæra, authoritas verò Dictatoria, quæ illi conſenſu atque concordia ciuium demandata fuerat, per inſignia reliqua ſignificantur, de quibus ſigillatim dicere non eſt hìc locus.

Cæſaris nummus.

COELVM.

EADEM pila Solis & Lunæ ſignis conſpicua, cœlum ſignificabat. Alij per huiuſmodi ſpeciem, CVNCTA, veluti etiam in circulo, interpretabantur: ſiquidem circumflexu cœli, quem alio nomine Mundum appellamus, cuncta regi comprehendiq́; manifeſtum eſt: quippe qui totus in toto ſit, imò vero ipſe totum, extra intraq́; in ſe cuncta complexus. Quin non modò pila, ſed ſimplex rotæ curuatura cœlum apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillum legas libro nono contra Iulianum, quod præcipiti quidam ingenio pro Apſide Aſpidem tranſtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant cauſam, quòd cœlum in circuitum aſſiduè feratur.

FORTVNA.

Fortunæ figura, & munus præcipuum.

VVLGATISSIMVM illud inter hieroglyphica, Fortunam nunc rotulę, vt vulgus, nunc ſphæræ alicui, vt Cebes, inſiſtentem pingere: ſiue vt eam rerum dominam oſtenrent, qua etiam de cauſa Apelles eam in ſedem collocauit: ſiue vt eius inſtabilitatem inde coarguant. Quin à volubilitate nomen etiam illi nam quæ priùs Vortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinẽ literam, quòd in pleriſque factum eſt locutionibus, in Fortunam abiit. Cuius præcipuum opus eſt ima ſummis, & ſumma imis commiſcere, rerúmque omnium viciſſitudinem inducere, cuius quidem ver-E B tiginis ergô φερέπολιν τύχην Pindaro nuncupata. Nam ſi fortuna proprium hoc habet vt viciſſitudinum author ſit, quos modò claros effecerat, mox obſcuret, fouereque deſinat: quos verò premebat, iam erigat, & illuſtres efficiat: quæque antiquiſſimus Heſiodus ſuper his de Ioue dixit, iure ipſa ſuo propemodùm adminiſtret, quid in rerum naturâ mutabilitati huic & apertiſſimæ rerum viciſſitudini magis ſimile reperiatur, quàm circuli, rotæve motus? conſtant enim hæc primùm, ſimulac fiunt, ex re ipſa, contrariis ſimul manentibus, & integris, curuo ſcilicet & concauo, exſtante & moto, centro ſcilicet & circumferentia: ac ſimulac impelli cœperint, vna eadémque linea, vti ſuperiùs dicebamus, abit & redit, aſcendit atque deſcendit, eodémque motu, quod primum erat, vltimum, quod vltimum, primum euadit, vt nihil denique in vna re quapiam variantius excogitare poſſis. Vnde meritò dixerit Ariſtoteles, circulum miraculorum omnium eſſe principium. Id verò minimè prętereundum, Ægyrenſes eiuſdem mutabilitatis ergô Amorem atque Fortunam eodem in delubro venerari conſueuiſſe. Conſtat igitur pilam atque rotam volubilitatis hieroglyphicum eſſe, & luculento apud Græcos epigrammate Poſidippi de Occaſione, quæ idem ferè cum Fortuna officium exercet. Ea enim cur rotulæ inſiſtat interrogata, *Stare loco nequeo*, reſpondet. Auguralis autem diſciplinæ obſeruatione proditum eſt, ſphæram æream de Cæſaris Maximini ſtatua, quæ in veſtibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excuſſam repentè Iouiano Imperatore vrbem eam ingrediente, turbarum quæ ſubſecutæ ſunt in eius perniciem, portentum habitam, quod Aruſpices rerum volubilitatem id ſignificare aſſeuerarent. Et Conſtantius Imp. paulò antequàm moreretur, imaginati per quietem viſus eſt, cernere ſe patris effigiem quæ pulchrum infantem offerebat, quem vbi gremio ſuſcepiſſet, proiecit is longiùs ſphæram de manu ipſius Imperatoris excuſſam: quod temporum permutationem portendere, euen-C tu minimè irrito ab Aruſpicibus reſponſum eſt. Quod vero dicebamus, Fortunam ſphæræ inſiſtentem pingi ſolitam, apud pleroſque variat huius argumenti ſpecies, vt in numo P. Septimij Getæ Cæſ. ſigillum ab altera parte eſt cum radio in læua, cum ſphærula in dextera, quam exporrigit, vti coloſſea quędam manus ahenea, in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ ſimulacrum pilę inſiſtens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ, in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius volubilitatem, vt paſſim: clauus, vitæ noſtræ ſub eius ditione curſum, cornu copiæ, bonorum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de Fortunę Romanorum, Fortunam ait traiecto Tybri, poſitis aliis, exutis talaribus, abiecta inſtabili & veſtigia fallente pila, ita Romam ingreſſam, quod indicium eſſet eam ibi conſtanter permanſuram, neque aliò in poſterum abuolaturam, illud ſcilicet Maronianum ſecutus, quod de Romanis ait:

Polum ferri fortuna.

Idẽ Homerus Iliad. lib. vltimo, tribuẽs Ioui dolia duo, in quibus ſũt bona & mala, quæ pro arbitrio diſpenſat.

Ab Auſonio in Epigrammatis.

P. Septimij Getæ nummus.

Æneid. lib. 1.

His ego nec metas rerum, nec tempora ponam,
Imperium ſine fine dedi.

TERRARVM ORBIS.

QVO pacto autem terrarum orbem pila deſcripta ſignificent, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadam, veluti finitore circulo diſſectum, alterum quoque ex hemiſphæriis, quippe ſuperiorem quaſi meridiano circulo producto diuidunt, à meridiano autem quaſi coluri partem ad occidentem Solem vertunt, atque inde Aſiam, hinc Africam & Europam intelligunt, cum tamen Poetæ terram ἀπείρονα dicant. Cuius vocabuli ſi vim ſimpliciter interpretemur, infinitam

exponemus. At Ioan. Grammaticus Ariſtotelis interpres accuratiſſimus, σφαιρικῶς mauult interpretari, omninò enim neque ſphæra, neque circulus finem principiúmve vllum præ ſe ferunt. De figura verò terræ quàm varia aliis atque aliis credatur, videndum apud Plutarchum libro de Philoſophorum placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores ſumus, quòd non vniuſcuiuſquam teſtimonio, ſed iam innumerabilium de viſu referentium, vniuerſum hunc orbis globum terra marique & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partem ſuprà & infrà nauigatione, manifeſtior fit in dies. Sed quod ad orbem noſtrum attinet, videre eſt in Fauſtinæ numo quodam ſphæram pro terrarum orbe poſitam: ibi enim Cybele Leoninæ inſidet ſellæ, ſphærámque inter manum atque genu continet, inſcriptio, quæ ad hanc rem facit, eſt, MATRI MAGNÆ. In numo Germanici Imp. Cæſaris Aug. Victoria ſphæram mouere videtur, in qua literæ, S.P.Q.R. quaſi terrarum orbem Senatui populóque Romano adiudicatum iam eſſe, ſignificare velit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæſ. Aug. ſphæra S.C. adcuſa eſt, cum adiecto temone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem ſignificato Imperatori Veſpaſiano Aug. P. M. P. P. COS. VI. Vtrunque numo æreo ſignum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui diis acceptum referrent, quòd regnarēt, id deorum prouidentiæ adſcribentes, rem numiſmatum monumentis teſtati ſunt. Nam in M. Antonini Pij numo ſimulachrum muliebre videas, quod ſtãs læuâ contum tenet, dextrâ radium, quo præiacentem pilam verſet. Inſcriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiuſdem ſimulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læuâ pilam radio attingit, quaſi eam verſaturo, aut leges illi conſiſtendi præſcripturo. Inſcriptio, PROVIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inſcriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, ſimulachrum cum cornu copiæ, radióque in eius manu dextera pilam à pedibus verſante, cum inſcriptione, PROVIDENTIA AVG In Antonini verò Pij numo ſphæra cum cornu copiæ, FELICITATIS adſcriptionem habet. Dicata etiam eſt cum iaculo, Philippi filio. Inſcriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

Fauſtina, & quorundam Imperatorū numiſmata.

D

E

MVTABILITAS.

QVOD autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, verùm etiam rota in huiuſmodi accipitur ſignificatum. Pſal. enim LXXXIII. legitur: *Deus meus, pone eos vt rotam*, hoc eſt, tam facile felicem eorum ſtatum conuerte, quàm volubiliter rota ipſa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

Græcè [illegible], & Hebraicè Galgar. Vel quomodo trochus torquetur à pueris.

DE ROTA.

ET quoniam res ipſa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc ſuper ea reliqua ſint ſignificata, quæ diſtinctio ſit in rotis primùm enarrabimus, mox quæ ad ſignificatum attinent, exequemur.

DEORVM ROTÆ.

SCIENDVM enim rotas plurifariam à radiorum numero diſtinctas eſſe. Nam quæ diis attribuũtur, octo radiis inſignes figurantur: propterea quòd rerum cœleſtium motus in octauam vſque ſphæram, quantum humani oculi vis porrigi poteſt, obſeruantur.

F

HVMANÆ ROTÆ.

HOMINVM verò rotæ ſex tantùm radiis compingi debent: tot enim ſunt humanæ naturæ motus, in anticam, in poſticam ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, ſurſum aut deorſum aſcendere, vel deſcendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVÆ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radiis compacta fingitur, vnde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἐς δεσμόν. In ea verò ita diſtrictus fingitur Ixion, vt manus ſingulæ ſingulis radiis affixæ eſſent, totidémque aliis pedes ſinguli. Qua de re apud Pindarum legas Pythiis, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus eſt, à cuius vna parte ipſo pro ſuggeſtu populum alloquitur, togatus verò populus ſublatis in cœlum dextris applaudit, inde in extremo margine meta eſt: iuxta cuius baſim Nympha iacet humi fuſa, ſiniſtro brachio ſupra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum inſtauratum à Traiano interpretentur: quia rota circumagi videntur.

Neruæ Traiani numi.

AQVA TRAIANA.

SVNT qui, vt mihi videtur, longè rationabilibus aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præſertim fuſa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ curſum nõ incongruè ſignificare poſſit. Alibi vidi Nympham ipſam in eiuſdem Traiani numis cum rota ſupernè ſita, & inſcriptione, VIA TRAIANA, quorum vtrunque artificioſè, maximéque propriè figuratum. Nam in

via

A via rota ſupernè voluitur, in aqua curſus ab imo eſt. Alius item numus eiuſdem Traiani, in quo ſignum idem penè humi proſternitur, læuâ ramum frondibus veſtitum, dexterâ currulem rotam iuxta genu tenens, ſub baſi cuius literæ ſunt, VIA TRAIANA. S. C. circuncirca verò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in ſemi circulum fornicatus, idémque ſimulachrum humi fuſum cum arundine infrà, & literis in hunc modum diſpoſitis.

S. AQVA C.
TRAIANA.

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SED ENIM VIA etiam ſua habet ſignificata in Diuinis literis: quippe quæ vitam hanc quam viuimus indicat, vnde omnes à die natiuitatis ad extremum vſque viatores, hoſpites, & peregrini dicimur: vt pote qui ſolum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla conſiſtendi firmitas, perpetua verò ſemper agitatio animi, vbi demùm rerum, aut ſententiæ conſidendum ſit examinantis. Diſtinguunt inſuper Theologi viam à ſemita, per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerſo mortalium generi data ſunt: per ſemitam verò, quæ huic vel illi perſonæ ordini, collegio, nationíve præcipiuntur.

Via & ſemitæ diſcrimē.

THEOLOGIA.

SVNT qui per rotam currulem in Diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicũ intelligãt: propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat ſuperficie, reliquum in ſublime tollatur, & B aurigam animum ſemper terra procul ſurrigat. Idem prætereà eſt officium rotæ, quod & Theologi, vt ſcilicet à terrenis imiſque rebus ad ſublimium cœleſtiumq́; naturarum ſpeculationem attollatur: inde mox à Diuinis ad humana deſcendat, quoque inter ſe vinculo colligenter oſtendat, qui quidem eſt rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerſo curru diximus ex Diuinis literis, déque myſticis eius rotis, tunc cùm terreſtre iter eamus, Traiana procedemus via.

Rota idem ac Theologi officium.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SED cur id diſſimulem, quod in Diuinis literis imperitorum præcipitantiam per Rotam ſignificari comperimus: & in hanc ſententiam à Pſalmographo dictum citamus: *Deus meus, pone illos vt rotam.* Rota quippe poſteriore parte attollitur, anteriore cadit. Poſteriora ſunt bona fortunæ, quæ quia noſtra non ſunt, ea nobiſcum tranſportare non poſſumus, ideóque à tergo relinquuntur. Anteriora ſunt æterna, & quæ nos aſſiduè comitantur, imò nos præcedunt, ſéque duces, quò progrediendum ſit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auerſus retrò faciem quæ æterna ſunt obliuiſcitur, atque ita fit, vt anteriore parte neglecta, præceps eat: nam poſterioris, quæ attolli videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam poteſt, atque ita præcipitatur.

Anteriora & poſteriora rotæ quid.

DE QVADRATO.

C AB egregiè mobili figura ad maximè ſtabilem tranſire quodam veluti antipathiæ loco viſum eſt: quippe vt vario eo delaſſatus motu, firmitatis iſtius occaſione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura diſſeremus, quæ multipliciter deſcripta, multas identidē præ ſe fert ſignificationes.

ANNVS SOLARIS.

QVARVM prima illa eſt, quam initio commentarij ſuper Iſide tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuiſſe, vnam qua vetentem, CCCLXV. diebus, & horis ſenis, agnoſcebant: alteram, qua Sotheos ortum quarto quoque anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum cõtractis, obſeruabant ſupputationi huiuſmodi reſpondere. Cùm verò iugerum centum cubitis dimetirentur, quartam iugeris, quæ ſcilicet cubitis XXV. claudebatur, pro ſex horis quæ vnoquoque anno ſuperabant, accipere conſueuerunt, ac perinde vertentem annũ intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque abſoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adauctus adiiciebatur. Sed quoniam hæc & alia multa ſuperiùs ſuper anni ratione diſſeruimus, ea repetere ſuperuacaneum eſſet & importunum.

Annus vertens, & Sotheos.

SAPIENTIA.

VELVTI verò Fortunam rotundo lapidi inſidentem pingere veteres inſtituerunt, ita Sapientiam in quadrato ſtatuebant, ex hoc hieroglyphico volubilem illam, vti paulò antè diximus, huius verò, ſedem firmam & inconcuſſam indicantes. Et noſtri quadrata ligna quæ ad arcæ Noës fabricam parari diuinum iuſſit numen, Doctores & magiſtros in Eccleſia ſignificare dicunt, quorum ſapientia incluſi intus populi conſeruantur, & ab incurſantibus hæreticorum procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis conſtruere debere nos Bibliothecã admonet Adamantius, nõ ex agreſtibus,

Ligna quadrata in arca Noës quid.

rudibus,& impolitis:quippe ex Propheticis & Apoſtolicis voluminibus,in quibus ſolis vera continetur ſapientia, vtpote qui vitiis omnibus reſectis excuſſique, quadratum vitæ iuſtioris tenorem, & ex omni parte libratum præ ſe ferant. D

MERCVRIVS.

Sed & Mercurius quadrato ſtatu figurabatur Macr. Saturnal.lib.1.c.19.

CVMQVE apud veteres Mercurius ſapientiæ Deus haberetur, Hermæa illa apud Athenienſes fieri ſolita,quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum , tum in ſacrarum ædium veſtibulis ponere cõſuerant:vt ſignificaretur,rationem & veritatem perinde vt forma quadrata rectam ſemper ſtare.Nam rationis & veritatis Deus,Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

ἑρμα, ſtabilimentum,à ἑρμα, id eſt, moles.

APVD Arcadas non Mercurij tantùm,ſed & Iouis & aliorum deorum ſimulachra quadrantalia fieri ſolita,Pauſanias author eſt : nempè vt eorum inde ſtabilitas ſignificaretur. *Iupiter enim ipſe manens ſtabilis,dat cuncta moueri*,vt veteres Poëtæ canunt.Nam & Hermæis à firmitudine nomen,quod herma fundamentum ſit.

VIR PROBVS.

Sumptum ab Ariſtot. Ethic. lib.1. Quadratum per quid. Perchenim & quadrâgulum, ſiue virtio. Vbi vſurpat hoc nomen, tanquã metaphoricũ.

QVANTVM verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virum ea de cauſa probum dicimus, quòd cubicæ figuræ ſpecies quoquo verſum iacta verſataq; fuerit,recta ſemper conſiſtit , quatuor lineis,& totidem angulis ſemper inſignis.Hinc illud , ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος , ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuerà probus,nulliſque obnoxius vituperationi,quod tangit Ariſtotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem III.quadratum ſimpliciter virum per tranſlationem dictum autumant , & perfectum ſignificare.Sanè quidem cùm tres in corporibus ſtaturę conſiderentur,rotunda,quadrata,teres, E humanum corpus quod à pictoribus & ſtatuariis commendetur , ſex & ſexaginta digitos excedere non debet:quippe quod quatuor cubitorum altitudinem æquat , & quatuor & viginti digitos cubito adſcribi,ſuo commentario probatum eſt.A quatuor igitur cubitis quadratum corpus denominatum, quod laudatiſſimæ ſtaturæ ſit.Infra horum digitorum numerum,quos fortè ab vniuſcuiuſque corporis proportione accipimus,quò quis magis contrahi , ac propemodum deſidere videtur , eò magis ad rotundam ſpeciem accedit,& corpus illud Rotundum appellari poteſt , quod digitis aliquot eſt quadrato breuius , vel cuius altitudo extremos brachiorum quàm maximè porrectorum digitos non exæquat. Teres verò , cuius proceritas ſupra ſex & nonaginta digitos aſcendit , altiórve ſit eo menſuræ modo , quem , vti dictum , exporrecta brachia deſignant. Staturam hanc alij Oblongam, alij Gracilem appellauêre , & rotundiorem illam obeſam dixêre. Cornelius Celſus corpus illud habiliſſimum dicit, quod quadratum eſt , neque gracile ſcilicet , neque obeſum. Nam longa ſtatura , vt in iuuenta decora eſt , ſic maturiore conficitur ſenectute : ſolere enim homines huiuſmodi ſupra modum mox incuruari, tam Philoſophorum rationes,quàm hiſtoriarum exempla oſtendunt,ſi quæ quotidie oculis offerũtur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiuſmodi fuiſſe tradit Iulius Capitolinus, vſumque eum ad emendandum vitium tabellis ex tilia , quibus pectus ad ſuſtinendum pondus adſtrictum faſciis obligaret.

CLARI VIRI.

Proceriores ſtatuæ quibus erigebantur, & quare.

QVOD tamen de certa hominis altitudine dictum eſt , nõ negarim proceriores ſtatuas iis erigi F ſolitas,qui vel victoria aliqua,vel præclaris aliis facinoribus ſupra reliquorum mortalium gloriam euecti ſunt,vt Diagoræ Rhodio Olympionicæ ſtatua decreta eſt quinque ſupra quaterna cubita digitis.At Damageto eius filio paterna minor vno , cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitum in his rationem putent , vt recta proportio oculis repræſentaretur : quoniam eiuſmodi ſtatuæ in columnas ſublatæ,dum ſuſpiciuntur, niſi naturæ longitudinem excedant , in monſtroſam quandam obeſitatis ſpeciem declinare videantur,ſpatio fallente oculum.Sed vt hoc nõ negarim, ita etiam plures ſtatuarum ordines fuiſſe,non ignorandum dixerim:pariles quippe, magnas,maiores, atque maximas,alias,benemeritis & ſapientibus viris,alias Regibus,Imperatoribúſque , alias heroibus, diis alias fieri ſolitas.Sed in iiſdem ipſis ſtatuis non ea menſuræ conſideratio,qua de nos agimus , perpenditur, cùm in illis ſua cuique proportio adiudicata eſſet,qua opus perfectiſſimum redderetur.In ratione verò noſtra cùm obeſum,quadratum,aut procerum corpus dicimus,rationem eam inſpicimus, quæ ad digitorum & humerum & proportionem quadret,vt hæc ab illa diſtinguatur.Hinc illud apud Tranquillum intelligi poteſt de Flauij Veſpaſiani habitudine quadrata , & quod apud Palladium eſt , *Sint bones nouelli quadratis & grandibus membris.*

Idem de eodem cap.20. Statura fuit quadrata, compactis firmiſque membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVONIAM verò decet muliebrem habitudinem graciliorem eſſe, atque ea de cauſa matronales virginaleſque columnæ,quarum ratio ad humani corporis ſimilitudinem primùm excogitatæ ſunt,proceriores quàm Doricæ,quæ viriles nuncupantur. Hinc fit , vt quæ virum decet quadrata facies & habitudo, ſi deceat mulierem, & qui virum probum Quadratum dicimus mulierem Quadrantem,

A drantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione proſtitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita , & apud Tullium oratione pro M. Cælio, quod non à corporis dimenſione deſumptum,ſed ab exigua ea ſtipe,qua parabilis habetur. Sedenim Siculi ad hæc vſque tempora meretrices vulgò Quadratas dicunt,eaſdem Itali reliqui,vel ab obſequio,vel ironicè,Bonas fœminas appellitare conſueuerunt.

De Clodia loquens Metelli vxore. Nẽpe quadrante.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata,eáque ſpecie primùm ædificata , diúque permanſit, vt quadrata Roma diceretur, præcipuè locus in palatio ante templum Apollinis , vbi repoſita erant quæ boni ominis cauſa in vrbe condenda adhiberi ſolita.Saxo autem munitus erat in ſpeciem quadratam.Eius loci meminit Ennius eo verſu,

Eſt nunc,& quis erat Romæ regnare quadratæ.

DE META.

IAM metarum pyramidúmque ratio nos appellat,quarum ſignificata referamus:& quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur,de quadrangularibus priùs dicere incipiemus,argumento eo,quod præ manibus erat,inuitati.

FINIS.

Hinc Æneid.1. His ego nec metas,i. fines.

FINEM hæc aut operis conſummationẽ , abſolutúmq; modum oſtendit:ſiquidem myrias, qui decem millium numerus eſt,metam aſtruit. Numerus verè is ab vnitatibus multiplicatus , & maximus , & perfectiſſimus eſt , adeò vt ſumpto ab vnitate principio , ſit in myriadem finis. Pyramidis enim baſis, vt apud Philonem eſt,longitudine pedum centum,ac totidem latitudine conſtituitur,quibus iuxta quadrati naturam multiplicis , in quem diximus numerum reſultat : quem quia perfectiſſimum eſſe dictum eſt, finẽ itidem & exactum opus meta, & ter multiplicato denario cõſtituta, ſignificare dicitur. Decadis autem vis eſt quaternarius numerus : ſecundum enim compoſitionẽ à monade ad quaternarium punctis in vnum cõtractis ac ſupputatis,decas fit. Decies autem decem,centum:decies centum,mille:millia decies,ſumma perfectiſſima. Adſtipulatur huic perfectioni architectorum etiam commenſus, qui perfectionem in denario , quem antiqui τέλειον appellant collocauerũt.Et Romulus,non ille quidem inter paſtores,vt putat vulgus, educatus, ſed Stabiis oppido non incelebri literis inſtitutus, & vt Plutarchus atteſtatur, liberalibus artibus & diſciplinis eruditus, ad eam quæ ſubſecuta eſt felicitatem auſu minimè temerario via ſibi adaperta , con-

B

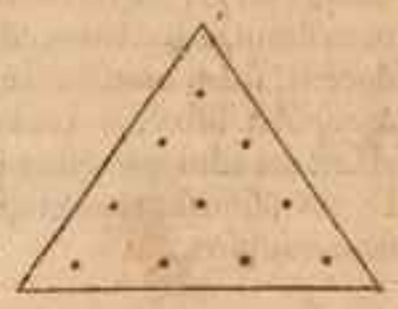

De denario numero.

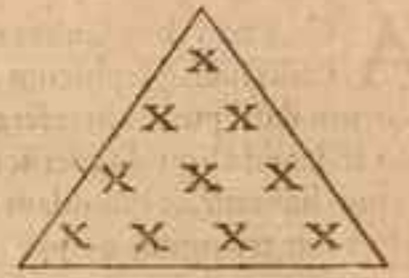

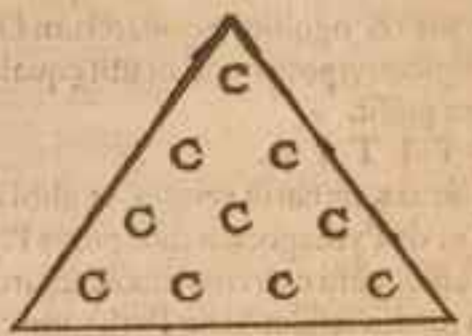

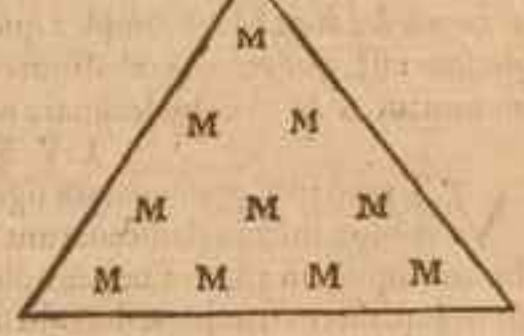

C firmatis iam rebus regnóque iam conſtituto,quæcunque fecit & inſtituit,denario finiuit numero,vt putà Senatores in x decurias,vrbem in curias xxx.in totidem decurias equites. Principes haſtatos & pilanos denario finiuit. Annúmque demum in menſes x terminauit, quod ad noſtram vſque diem tributo militibus erogando perdurauit.Addunt nonnulli , non temerè eſſe denarium numerum tam pedum quàm manuum digitis attributum,& os capitis à mento ad frontem ſummam,& manus palmam ad medij vſque digiti ſummum,menſura decies repetita,perfectam cuiuſque hominis altitudinem dimetiri.Quòd verò Mathematici,qui altiùs philoſophantur, numeri perfectionem alij in ſenario,alij in ſeptenario poſuerunt,alterius eſt conſiderationis , quam in Digitorum commentario delibauimus, ſed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiuſce perfectionis ergò Ægyptij, reges ſuos , qui mortales reliquos gloria præceſſiſſent, honorare metis & pyramidibus, quæ ſepulchris eorum ſuperponerentur,conſueuerunt:de quibus,cùm pleni ſint hiſtoricorum libri,neque plura ſuper Ægypti rebus miracula celebrẽtur, quàm molium huiuſmodi amplitudines,aliquot etiam ad hanc vſque diem perdurantibus , rem adeò notam verboſiùs proſequi ſuperfluum exiſtimaui , ſi vnum illud addidero, Nazianzenum minimè reſpuere eorum opinionem , qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Ioſippo Hebræo exædificatas putant, vt frumenti conditora eſſent,& nomen rei conſentire dicit,quod πυρὸν triticum vocant.Nam & apud Stephanum, in iis quæ Hermolaus Byzantinus compilauit, legas dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν.Sed fabulam ſubiungit, ὡς ἐκεῖ συναγαγὼν ὁ βασιλεὺς, τὸν σῖτον ἐποίησε σιτᾶ, κατὰ τὴν λιμὸν,à tritico ſcilicet quod vndique congeſtum Rex eò contulerit,penuriaque Ægyptum affecerit,cùm Ioſippi conſilium ſalutare fuerit,ne mortales fame , quæ per tot annos futura erat abſumerentur.Illas porrò vulgus adhuc Granaria Pharaonis vocat.

Nempe ob auaritiam ducum.

Pyramidũ origo & etymus.

DE TRINO.

D

INTER hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularémque pyramidem nonnulli adnumerant, cuiuſmodi obeliſci baſes aliquot Romæ vidi, quod myſterium enodare, etſi profundioris ingenij, altiorìſque diſciplinæ opus eſſe non ignoro, in quo omnia, ad hoc vſque tempus ingenia præſtantiſſima defatigata ſunt: non abſurdè tamen me facturum exiſtimo, ſi modicum quid vmbræ ad commenti huius rationem ex Philoſophorum, Theologorúmque vetuſtiorum dictatis, pro re nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

Vnitates in rebus tres, & quæ.

TRES aiunt hi in rebus vnitates conſiderari, ita tamen mutuò connexas, vt ab vnitatis ſimplicitate minimè diſcedant. Eſt enim primùm ea in rebus vnitas, qua vnumquodque ſibi eſt vnum, ſibique conſtat atque cohæret, cui quidam ex veteribus adeò fauere viſi ſunt, vt numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Eſt ea ſecundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demùm omnes mundi partes vnus ſunt mundus. Tertia atque omnium princeps eſt, qua totum vniuerſum cum ſuo opifice, quaſi exercitus cum ſuo duce, eſt vnum. Adeſt tripartitò conſiderata vnio hæc vnicuique rei per ſuam vnam ſimplicem vnitatem, deriuatam ab vno illo, quod & primum vnum, & trinum ſimul, atque vnum eſt, à Patre inquam, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris poteſtas, omnia producens, ſuam omnibus largitur vnitatem. Et ſapientia Filij ritè omnia diſponens, omnia inuicē vnit & copulat. Mox Spiritus amoris ſui vinculo ad Deum omnia conuertens, totum opus opifici, nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentum, quo mortales affecti, primò Deum ipſum ſupra nos, ſupráque omnia diligere debemus, ſecundo loco nos ipſos, tertio proximum, ſicut noſipſos. E

CVBVS.

Obſeruatio Mathematica de cubo

ACCEDIT huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum eſt SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem: vtpote quæ ab aliquo tēdat ad aliquid, ſuperficies verò ſit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde ſi corpus ſolidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnū coagmentatis atque compactis: ita prima pyramis inter ſolida emicat, cuius baſis, tres oſtentat angulos. Quartus in ipſius figuræ ſummitate poſitus, vt numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Magi, ſimplex quoque triangulum æquilaterum Diuinitatis indicium eſſe, ſiue rerum cœleſtium effigiem: vtpote quod ſit ſibi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non poſſit.

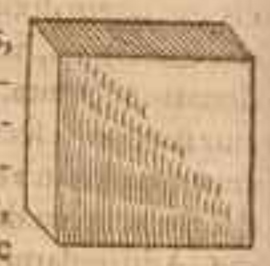

IVSTITIA.

VT verò triui proſequamur ſignificata, ternariū veteres, vt alibi etiam oſtendimus, iuſtitiæ dedicauerunt, vt de Pythagoricis diſcipulis Plutarchus ait. Iniuria ſiquidem afficere, neque non affici, cùm extrema ſint, & idcirco vitioſa, iuſtum æqualiter vtrinque reductum in medio reſidet. Sane Pythagorici non numeros tātùm, verùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt, quippe qui triangulum æquilaterum Mineruam appellabant, Verticigenam & Tritogeniam: propterea quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus diſſecetur. F

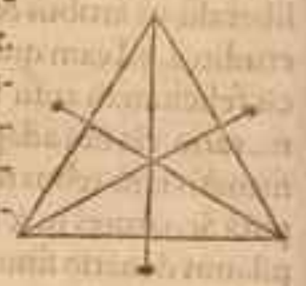

MINERVA.

Cur trigemina Minerua dicta ſit.

QVOD verò pertinet ad Mineruam, trigeminam eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ, vt ſæpe dictum, apud Ægyptios tria tantùm fuere: quippe, Ver, æſtas, & hyems. Huic etiam tertium vniuſcuiuſque menſis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu menſem auſpicarentur vt Schenis author eſt. Pallas enim, vt in eorum eſt Theologia, die tertia orta eſt. Et eandem & Pallada & Lunam pleríque interpretantur. Hæc verò non priùs quàm tertio à coitu die ſe videndam exhibet. Quanquam non deſunt qui Tritogeniam ea de cauſa dictam afferant, quòd è Iouis capite orta prædicetur. Tritò enim Bœotiorum lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem eſſe dicit, eúmque incorruptibilem, eáque de cauſa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum eſſe. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aër tertium ex elementis locū obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omninò proxima eſt, & ternarius illi numerus rectè datur. Miſſa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè diſſimularim, quod Democritus dixiſſe fertur, Pallada Tritoniam ea de cauſa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam vitam bene beatéque degēdam neceſſaria propoſuerit, bene quidem conſulendum, rectè iudicandum, iuſtè denique agendum. In quem terminum omnis

omnis diſciplinæ ſanctioris finis dirigitur. Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus deſcribitur, & Palladi eſt, & iuſtitiæ dicata.

HVMANITAS.

SVNT & alia figurarum triāgularium ſignificata, quæ Pſellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponam, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè diſſimilia. Æquicrurem enim humanitatis ſymbolum aiunt, quod quidem vna breuiori linea deſcriptum, indicat rationis modulum cōtractiorem eſſe, ac perinde multa effugere, quæ percipi non poſſint.

MORVM DISSOLVTIO.

VEL ſi vna ſit linea latiore productioréque, aberrare ſignificat ab inſtitutis, & à recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

QVÆ tamen lineæ ſi notentur contractæ ad aliarum normam, oſtendit, ex perperam actorum pœnitentia vitæque ſolutioris correctione, fieri non poſſe longe meliores, quàm anteacta vita fuerimus.

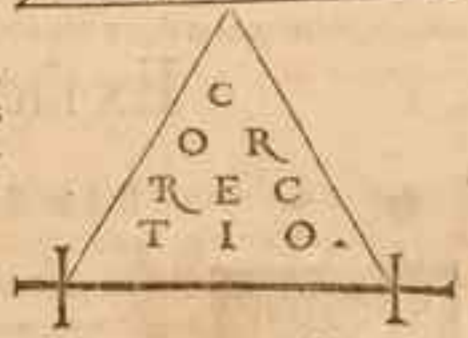

DÆMONIACA NATVRA.

B

SCALENVS autem dæmonum, & malarum poteſtatum figura dicitur, vſqueadeò inæqualis eſt, & à bono æquo remotus. Conponitur autem ex ſenario numero, ſed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius eſt, quòd in eo circumſcriptiones corporeæ ſitæ ſunt, per eúmque mundus hic inferior compoſitus eſſe imperito eo ſeculo putabatur. Ideóque aiunt ſex genera dæmonum infra lunarem globum inueniri, quorum primum per ſublimiorem aëra vagari tradunt, LELIVRON appellatum, quaſi velint igneum ſignificare. Secundum aëreum, quòd in craſſiori nebuloſaque regione ſedem habeat. Tertium terrenum. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerunt. Quintum verò ſubterraneum, quod vel nocte, vel in puteis, & antris, & huiuſmodi locis frequenter apparet, ne antrum Nurſiæ fabuloſum eſſe credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & aliis pleríſque locis reſponſa in antris dari ſolita, totius antiquitatis teſtimonio perſuaſum eſt. Sextum & vltimum eſt lucifugum, imperſcrutabile ac tenebricoſum penitùs, algoríque perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infeſtare creditur, Stygióſque latices hauſtos ſpargere, vnde calamitates, peſtes & fames conſequantur. Addúntque huiuſmodi rerum periti nomina, Actæum, Megaleſium, Ormenon, Lycū, Nicona, Mimona, Alaſtoras alios, Alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incommoda congerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini ſublimium rerum cupidiſſimo, cùm πάρεργα futura ſint omnia quæ de dæmonibus loco hoc afferre voluerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, variis rerum & animalium imaginibus conſpicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid depoſcat, minimè diſſimulauimus.

Sex dæmonū genera.

C

D

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS QVÆ PER VESTES ALIQVOT SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVS.

NOn parua quidem de cauſa, Iane mi iucundiſſime, Leo X. Pont. Max. quam primùm tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq́; in primis commendata, præclara tibi munera dari iuſſit, in quibus fuit & Palatinæ veſtis ornatus, vt inter amicos admiſſum eſſe te, virtutis & optimarum artium ergò, omnibus innoteſceret, tuque ad diſciplinarum ſtudia in dies magis incitarère. Quæ mihi tam iucunda acciderant, ac ſi omnia & ijs longè maiora in me collata eſſent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratiſſimum, quémque ego ſemper ob ſummum ingenium, ſuauiſſimos mores, ſingularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cùm ex remuneratione huiuſmodi, quæ tibi obtigiſſet, magnam ego lætitiam concepiſſem, incenſus ego quoque ſum tanti Principis æmulatione, vt ipſe quoque grato erga te animo eſſem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectũ ſentio. Qualeſcunque igitur eſſent opes meæ, ex ijs aliquid ad te mittere decreui. Atque vbi horrea aperuiſſem, veſtes aliquot hinc tibi deprompſi, non eas quidem Luculliano ſumptu magnificentiáque comparatas, neque Mileti textas, neque vt Pontificiæ illæ veſtes erant, Tyria purpura ſaturatas, ſed quales ex Aegypto me attuliſſe non ignoras, in quibus ſcilicet mira cõſpicitur parſimonia. Sunt enim veſtes labore omninò curáque aliqua contextæ, ſed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facile contemni poſſint ab ijs qui noſtri temporis luxum delicíaſque conſectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, niſi quod cariſſimè væ nerit. Vtcunque tamen, habentæ tibi ſunt qualeſquales fuerint: quas ſi foris in conſpicuo vti verecundabere, certè, quæ tua eſt moderatio, domi tibi vſui eſſe poterunt. Non enim puto te ita repentè ſuperbum euaſiſſe, vt quamuis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, ſi quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id ſis aſpernaturus. Sed iam quid hoc ſit ſuppellectilis, explicemus. E

F

DE PILEO.

QVEMADMODVM in vnaquaque re nihil eſt capite prius, ita veſtium aliquot ſignificationes dicturi, à pileo, quod præcipuum eſt capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

Hinc forſã mos vt qui Magiſtri doctoriſque titulo honorantur, pileum accipiant.

NIMIRVM verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hicque ea de cauſa Vlyſſis caput pileatũ fieri ſolitum autumãt, quòd magna ſcilicet ab vtroque parente nobilitas illi obtigiſſet. Nam apud Ouidium eam ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco: ſed enim quia retulit Aiax,
Eſſe Iouis pronepos, noſtri quoque ſanguinis author
Iupiter eſt, totidemq́; gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laertes pater eſt, Acriſius illi,
Iupiter huic: neque in his quiſquam damnatus & exul.
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: Deus eſt in vtroque parente.

Quòd verò Caſtorum quoque capita pileata pingerentur, nil aliud ſibi velle tradunt, niſi vt indicio

A cio eſſet, eos fuiſſe Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animum aduerſus barbaros Reges & tyrannos ſignificatione libertatis oſtentarent. Quíque aliquot ab hinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem ſuam & ingenuam libertatem vnanimiter pilei illius ſui geſtatione profitentur. *Mos pugnãdi Laconũ. Nã pileus libertatis ſymbolũ & ad pileũ vocare, i. ad libertatem.*

LIBERTAS.

PASSIM enim in numis videas pileum ipſum cum inſcriptione LIBERTATIS, vt in numo TIB. CLAVDII, in quo ſimulachrum eſt dexterâ pileum geſtans, læuam expaſſam habẽs, cuius inſcriptio eſt, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item numo pileus à manu dextera pendet, læua haſtam tenet, inſcriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipſa præter virgam & pileum, ſtellam etiam habet antè ſitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per ſigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum ſecundum & quartum faſces & ſecures alligatas geſtarent, cum inſcriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, *Tib. Claudij Antonini, Caracallæ numi.* *Ænei. li. 6.*

----Animámque ſuperbam
Vltoris Bruti faſcéſque videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput eſt, cum inſcriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in hiſtoriæ memoriam, quòd exactis Regibus, partáque libertate, Conſularis magiſtratus annuus authore præ-
B cipuè Bruto ſit conſtitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVÒD verò in alterius Bruti numiſmatis cernere eſt pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Caſſium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio cædem patratam omninò ſignificat, pileus verò libertatem. In numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obſeruaui fœminea capita ab vtroque latere ſingula, ſimplici quodam modo capillos collecta, in quo nihil aliud ſcriptum quàm LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ ſimulachrum eſt cum iaculo & pileo, cuius inſcriptio eſt, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud hiſtoricos legas ſeruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuium XXIIII. *Poſtero die ſerui ad pileum vocati*, hoc eſt, promiſſa conceſſave ſeruis libertas. *Dion li. 47.* *Ser. Galbæ & Neruæ numi.* *Serui ad pileũ vocati. Et apud Suetonium in Tiberio.*

SERVILIS IMPROBITAS.

SECVS verò intelligendum de ſeruo pileato. Nam cùm impoſito pileo venundabantur, nequam & improbum eſſe ſeruum innuebant: ſignificabat enim vẽditorem dominum nihil ſuper eo polliceri velle, quod poſtmodùm ad præſtandum cogi poſſe, exoluebátque ita ſe ab omni vinculo, quod poſſet ad redhibitionem trahere, de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios. *Hæc ab A. Gellio li. 7. cap. 4.*

THEODOSIANI.

SPECTANDVM etiam erat trium ordinum Theodoſianorum inſigne, ſub militum Præſentiali
C merentium, qui dimidium quique ſimulachrum humanum in clypeo geſtabant, idque manibus ab vtraque parte porrectis, quorum dextera vinculum, ſiniſtra pileum prætendebat: quaſi vellent innuere contumacibus ſe vincula iniecturos, obſequioſis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quæ apud inſignes Maffæos Romæ vidi, geſtamen erat, luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus, in ſummo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lorum, læua pileum prætendebat, paſſis hinc & inde manibus: id ipſi quoque indicantes, in ſua eſſe manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Geſtabant inſigne hoc ſecundi Theodoſiani. Ipſa verò parmæ facies hyacinthina, quaſi cœli colorem præ ſe ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

ERANT & tertij eiuſdem nominis, eiuſdémque ductoris, quorum parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulùm lato circumductus, ſub quo alter contiguus anguſtioris ſpatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in anguſtum ſupernè deſinens, qui Lunæ ſpeciem, cornibus ſurſum verſis ſuſtentabat. In medio parmæ inſidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè fuſum nigri coloris erat Supra circulum hunc album oſtentabatur à medio ſurſum Æthiops eodem modo quo ſuperior manibus exporrectis, eadem dextera loro, ſiniſtra pileo munitis. Illud addam, eos imperatoris triumphantis currum pileatos ſequi ſolitos, qui fuerant è ſeruitute manumiſſi. *Vt Scipionẽ L. Terẽtius & T. Quintiũ Romani liberati. T. Liuius lib. 4. de bello Macedonico.*

D

TRIPLEX LIBERTAS.

Tres manumittēdi rationes.

ANIMADVERTENDVS apud Auſonium locus, eo verſu,

Triplex libertas, capitiſque minutio triplex:

quod nonnulli legendum arbitrantur, *Capitis minutio triplex*, pro tribus pilei ſpeciebus, vel triplici eorum conditione, qui pileum aſſequerentur. Sedenim minutio, vt inferiùs oſtendemus, longè caſtior eſt lectio. Quod verò attinet ad libertates, tres manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorem & iuſtam libertatem conſequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Poſtrema, qua in ordinem deditiorum ex lege Ælia Santia adſcribebātur. Tres has manumittendi ſpecies tangit Boetius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantùm inſtitutas reperias. Quas verò Boetius enumerat, ſunt, cenſus, vindicta, teſtamentum, de quibus apud Iuriſconſultos copioſiùs, de his Plautus, Caſſina: *Tribus*, inquit, *conduci non poſſam libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.*

FLAMINES.

Flamines vnde dicti.

SANE pileus apud Romanos ſacerdotij ſymbolum ſemper fuit. Nam Flamines à Numa cōſtituti, quaſi pileamines dicti, quanuis nonnulli arbitrentur à Flammeo, quod eſt capitis tegumentum, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atque alij ſacrificulis attributi: ſedenim vt in ſacerdotio pileum præſtare fateamur, Fabij Pictoris authoritas facit, qui Flaminem ait non poſſe eſſe ſub dio ſine pileo, ſub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem in ſacerdotio etiam noſtro ſeruari nemo non videt. Domo enim prouehi præſulem ſine pileo, nefas habetur.

E

HIPPOCRATES.

Pileata Hippocratis imago quid.

ANTE alias autem antiquorū ſtatuas Hippocratis imago pileata celebratur, eòque habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati ſunt partem eam cuſtodiendam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus reſideret totaque intelligēdi vis collocata eſſet. Alij ex Græcis ſolam hominis nobilitatem inde intelligi volunt: vt pote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æſculapio oriundum ſenatus Athenienſis teſtatus eſt publicis etiam monumentis. Id verò ſi ad libertatem referamus, cui potiùs Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ reſtituit valetudini, ſitque humanæ incolumitatis author appellandus, ſi merito eum titulo honeſtare voluerimus? Non defuêre tamen qui rem malignè admodùm interpretarentur, & quod illi honoris cauſa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid iis inanius tradiderint inde ſignificari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum eſt, qui ea de cauſa pileo vti conſueuerit, quia capite eſſet ſupra modum acutiore, vnde ab æmulis σχινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiam, vt alibi diximus, ſtatua eius cum caſſide poſita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adſcribitur, Genuenſes honorificam, & adeò ingenuam ducunt, vt obſtetrices ſtatim nato puero nihil diligentiùs curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adſtrictum producere, & faſciis colligatum, donec ſolidius fiat, conſeruare.

Caput iuſtar nuci cacuminatū. Genuenſiū obſtetricum mos.

F

FORMA PILEI.

ANTIQVA verò forma pilei eſt, quam Lucianus in Dipſade deſcribit, dimidium quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex ſtruthiorum ouis ſingulis in æquas partes diſſectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi eſt eius oui magnitudo, eòque capitis tegumento populi illi ſibi plurimum applaudunt. Ea porrò pilei figura eſt in numo, quem Imp. Gordianus Pius Fel. Aug. cuſit, cum ſigno ab altera parte, cuius læua haſtæ toto cubito ſurrecto innititur, dextera pileum ea qua dictum eſt forma prætendit, inſcriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamen in aliquot monumentis, vbi ſigna maiora ſunt, extremum pilei marginem paululùm ſurſum verſus inflecti, vt in ſtatuis aliquot obſeruauimus, præſertim Mercurij. Sed & numiſmata pleraque eam penè ſpeciem oſtendunt. Variatum autem apud has & illas nationes, vt alij marginem dilatarint, tam pluuiis amoliendis, quàm ſereno vmbris captandis: alij cauam partem preſſerint, alij altè ſuſtulerint, eámque acuminatam alij produxerint, alij planam eſſe maluerint. Neque tamen neſcius ſum pilea apud Romanos ex lacernis cæſis conſui ſolita, quod & apud Papinium & Martialem habetur, quem morem longo antiquatum tempore, noſtra ætas reuocauit, pileaque elegantiſſima ex conſutis panni fruſtrulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vſum fecit, non ea tamen oui ſingula dimidij ſpeciem referentia, ſed quatuor veluti coſtis ad quatuor inſtar mundi cardinum aſſurgentibus diuiſa, ita tamen vt quarta deſideat in plicam, quaſi polum deſcribat, quem

Gordiani numus.

Vt Hiſpani. Vt Galli.

Georg. lib. 1.

Sub pedibus Styx atra videt maneſque profundi:

argumento, nos cœli ſemper memores eſſe debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimùm vtuntur capitis tegumento.

A

DE INDVMENTIS.

QVANTVM verò ad reliqua pertinet indumenta, cum multi materiam eam pertractarint, nobis non eſt conſilium ſingula recenſere, ſed pauca admodùm quæ vel remotiora, vel ab aliis diuerſa videbuntur, & aliquid ſapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MISSAM itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus ſatis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas ſcilicet Latinæ perſonæ inducuntur, *Togatæ* vocitantur, Palliatæ verò, quæ per Græcas perſonas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cùm dixit:

Togatæ & Palliatæ Comœdiæ.

Romanos rerum dominos, gentemq́; togatam.

Æneid. li. 1.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia tractaret, ſiue, vt diceret Horatius *ciuilibus vndis mergeretur.* Vnde Martialis: *Toga rara, mens quieta.* Nam Marcellus veſtimentum eam eſſe tradit, quo amicimur in foro negotiaturi. Cæterùm toga non ſolùm viri, ſed etiam fœminæ vtebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquēs: *Antè enim olim fuit commune veſtimētum, & diurnum, & nocturnum, & muliebre, & virile.* Hinc apud Propertium legas:

Epiſtola 1.

B

Sine togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur, quòd indumenta Romana faſtidiret, pallióque potiùs vir tantus vteretur homo minimè ambitioſus, cauſam tuetur ſuam, euitaréque ſe eo habitu & impenſam & incommodum reſpondet, cùm toga veſtis ſit admodum oneroſa, ait enim: *Conſcientiam denique tuam perrogabo, quid te prius in toga ſentias, indutum, anne onuſtum? habere veſtem, an baiulare?*

Tertulliani dictum memorandum.

PAX.

QVONIAM verò ea quæ domi fieret Reipublicæ adminiſtratio, vel ciuilis vitæ negotiatio, longè diuerſa videretur à bellicis negotiis: inde factum vt pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cùm de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forenſia.

In toga, dignitatiprincipatus eſt datus. Cic. 1. offic.

BELLVM.

SED ſagum cùm militare omninò ſit indumentum, cuius ſcilicet vſus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni ſolitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: *Cedant arma togæ.* Nam ad hunc vſque diem nationes pleræque, præſertim Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo deſignant, cùm ſacerdotes, legum profeſſores, ac negotiis ciuilibus deditos, longæ veſtis nuncupatione deſcribant, ita duplex hominum genus diſtinguentes, quemadmodum veteres per togam & ſagum varia hominum ſtudia ſignificabant. Facit ad hoc Tullianum illud ad Cæſarem iuniorem lib. Epiſtolarum 1. *Prid. Nonas Feb. cùm ad te literas manè dediſſem, deſcendi ad forum togatus, cùm reliqui conſulares ſagati vellent deſcendere.* In Canone autem illo, vt hoc κατὰ πάρεργον, non importunè tamen inſeramus, qui apud Maffæos Romæ habetur, de Militum Romanorum ordinibus, nuncupationibus, vexillis, & geſtaminibus, ad Theodoſium & Valentinianum inſcripto, lata de Thoracomacho indumento laneo Lybicis pellibus cooperto mentio eſt. Sed vſitatiſſimus ſemper fuit corij vſus in militaribus tegumentis. Hinc apud Maronem nonnulli:

C

Per togam & ſagū hominum diſtinctio. Hinc Cicero in Philippicis ad ſagaire, pro, ad arma procurrere. 6. 7. 8. & 13. hic ſagati. i. armati.

--- Lupi de pelle galeros

Tegmen habent capiti, veſtigia nuda ſiniſtri

Inſtituêre pedis, crudus tegit altera pero.

Æneid. li. 7.

PLEBECVLA.

TVNICA autem, plebeculæ ſignum erat, eâque etiam ſerui vtebantur. Vulgatiſſimum enim eſt Tunicatum, aliquem ex Romana plebe ſignificari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.

Quæ verò eſſet tunicæ ſpecies, Nonius explicauit, cùm ſine manicis eam eſſe dixit, & plurimùm talarem ſine manicis eſſe oſtendit, indumentum aptum de opera facienda, eâque gens otij propemodùm neſcia erat. Hinc Virgilius vulgò gratulaturus, manicatos irridet, vt pote minus idoneos qui bella, negotiáve, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem ſui generis ſtrenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Vulgus imperitum & tunicatus populus tūſ ennes nomine vocat. Corn. Tacit. in lib. de Oratore.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Æneid. li. 7.

ILITHYIA.

D

Hypodytis Pōterici indumentum.

SED vt antiquiora repetamus, Athenienſium inſtitutum fuiſſe Pauſanias tradit, vt Ilithyiæ ſimulacra ad imos vſque pedes contegerentur. In Diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè conſideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terreſtri, Podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœleſtis enim color, dubio procul eſt hyacinthinus, monimentóque eſt cœleſtia demùm meditanda, cœleſtia tractanda, cœleſtia diſcutienda, totámque mentis agitationem circa ea quæ cœli ſunt excercendam. Sunt verò interpretes qui non Hypodytin, ſed Epandytin edidêre, quod indumentum ſignat quod ſuperinducitur, nimirum enim hypodytis interior eſt tunica, quæ primam noſtram indicabat generationem, vt apud Hieroſolymitanum Heſychium. Alij exponunt, quia hominem oſtendit interiorem: alij tunicam huiuſmodi Iuſtitiam interpretantur.

DE PODERE.

Apedibus.

Exod. c. 28.

EST autem poderes, vt Eucherius, ſacerdotalis lintea corpori penitus adſtricta, eadémque talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quæ & ſubucula dicitur. Per hanc igitur, quippe quæ veſtimentis aliis ſubiiciebatur, doctrinam ſacratiorem intelligi veteres Theologi tradiderunt. Exodo: *Et fecerunt veſtimentum poderum ſub vmbone, opus textile, totum hyacinthinum.*

PVDICITIA.

E

QVOD verò in numis & monumentis aliis antiquis velatæ nonnunquam facies obſeruantur cũ inſcriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeum, quo nouæ nuptæ faciem obnubere ſolitæ ſunt, cum ad virum traducerentur, vnde illis nuptarum nomen, quàm ob hiſtoriam inſtitutum crediderim, vt ita fieret. Ab Icario enim Penelopes patre ſimulachrum eiuſmodi dedicatum Pudori ferunt, Græcique hiſtoriam ſuper hac re huiuſmodi conſcripſêre. Cum Icarius ab Vliſſe fruſtrà contendiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ perſuadere conatus eſt, cúmque acriùs inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſſit vt ea ſpontè ſequeretur, aut cum patre ſi grauaretur, Lacedæmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquam reſpondebat, quare pater intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentum, eo loco pudoris ſimulachrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. In numo, cuius inſcriptio eſt, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea ſedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto conſpicitur, cuius inſcriptio eſt, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre ſigillum ſedens cum conto in læuam vlnam iacente, dextera velum ante faciem obducit, inſcriptio eſt, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab vna parte ſunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ad altera ſigillum eſt, quod velum in faciem prætendit, cum ſimili inſcriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiuſdem Otacillæ cum eadem inſcriptione & ſpecie, quæ velum eodem modo prætendit, læua radium tenet, ſed nomen ita ſcriptum eſt, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per c literam in ordine quarta, habeatur, quod quidem oſtendit, eo quoque tempore eandem fuiſſe pronunciationem literæ T, quæ nunc eſt, cùm poſt I vocalis altera ſubſequitur. Quamuis ætate noſtra fuerint publici non poſtremi nominis profeſſores, qui lõgè aliter ſentirent, bleſitarémque eam in T litera ſuaptè vi ſonora, pertinaciter abhorruerint. Sedenim puto F ego variatum in numis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum exiſtimarint. Sed vt ad Flammeum redeamus: quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimum fuiſſe comperio, vt apud Maronem, Cyri:

Sabina Adriani Auguſt. & Herennia numi.

Flammeum nouæ nuptarum.

Æneid. li. 1.

Ibidem.

Vt tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negotio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare:

Circumtextum (quippe) *croceo velamen acantho,*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Lycenis
Pergama cùm peteret, inconceſſóſque hymenæos
Exulterat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque ſatis ſemel hoc dixiſſe, ſed paulò pòſt mirari Tyrios ait:

Pallamq́, & pictum croceo velamen acantho.

Sed & cultus conceſſus atque magnificus addit hominibus authoritatem. Fabius libr. 8. Inſtit. orator.

Hoc illud eſt quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in ſola carnis integritate conſiſtere, ſed etiam in cultus & ornatus honore, pariter & pudore. Solicitus admodùm in hac re Tertullianus, mihi videtur, qui non ſolùm velamen huiuſmodi *Armaturam pudoris* vocat, *verecundiæ vallum, ſexus fœminei murum, qui nec ſuos emittat oculos, nec admittat alienos*, verùm etiam modum præſcribit, ad quem velaminis iſtius forma produci debeat: *Quantum*, inquit, *reſoluti crines occupare poſſunt, tãta eſt velaminis regio, vt ceruices quoque ambiantur. Ipſæ enim ſunt quas ſubiectas eſſe oportet, propter quas poteſtas ſupra caput haberi debet. Velamen iugum illarum eſt. Denique bonum eſſe*, ait, *vt mulier vſque ad lumbos à capite veletur. Indicabunt nos*, addit, *Arabiæ fœminæ Ethnicæ, quæ non caput, ſed faciem quoque ita totam tegũt, vt vno oculo liberato contentæ ſint dimidiã frui lucem, quàm totam faciem proſtituere: mauult enim fœmina videre quàm videri.* Nam & qui Flammeum deſcribunt, veſtem alij, tegmen alij eſſe dicunt, quo matronæ capita tegebant,

A tegebãt, dictúmque volunt à Flaminica, quę vxor Flaminis erat, boni ominis cauſa, quippe cui vſqueadeò iniuncta erat pudicitia, vt vni illi diuortium facere non liceret. Sanctiſſimúmque præceptum eſt apud Chriſtianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, vt cùm orant, habeant velamen ſuprà caput, propter Angelos, qui ſanctis aſſiſtunt, & in Eccleſiis verſari delectantur: quos quidem nos, qui ſumus peccatorum ſordibus inquinati, videre nequaquam poſſumus.

ALBATÆ.

IPSI verò colores etiam hieroglyphicum quid ſapere videntur. Nam flamen, vt Varro tradit, cùm Ioui ſacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam geſtabat album. Magi ſanè in Perſide dicebant, Deum ipſum non delectari niſi in albis veſtibus, quod ego ex Salomone deſumptum crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem perſuadere intendit: *In omni tempore*, inquit, *candida ſint veſtimenta tua*, vt pote qui ætatem nullam, officium nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore ſinceritate & innocentia vacuum eſſe debere præcipiat: ita enim ſacræ literæ veſtimẽta accipere conſuêrunt, ita veterem hominem exuere admonemur, ita qui nuptiali veſte non ornatus, conuiuio nuptiali Regis diſcumbere auſus erat, ad cruciatum in vincula conicitur.

Alba veſtes quid noťit. Sic Cicero. 2. lib. de legibus, Color albus præcipuè decorus Deo. Et ſi peccata veſtra purpura inſtar rubuerũt ad modum niuis dealbabo. Eſaya ca. 1.

VESTALES VIRGINES.

QVÆ verò Suffibulo amictæ ſacrificabant, virgines Veſtales erant. Fuit verò ſuffibulum veſtimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite ſacrificantes habebant, idq́; ſub mento fibula comprehendi ſolebat, vnde nomen. Eadem penè ſpecie qua ſuffibulum B erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ ſimul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifeſta.

LIBERTAS.

LIBERTOS manumiſſione accepta, alba veſte decorari ſolitos id oſtendit, quod apud Tertullianum legitur de famulo libertate donato. Atqui & veſtis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu menſaque honoratur: & alibi talia, vt aduerſus Marcionem libro quinto: *Et ſacra tincturæ candidatis mos fuit albam veſtem induere*, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens ſacro ducit de fonte ſacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neque minùs luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atque vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas veſtis quoque candida ſignat,
Et grege de niueo gaudia paſtor habet.

Et quoniam per hebdomadam Paſchatis vnà tingi plures conſuêrunt, ea de cauſa feriæ illæ, quæ ad hoc omnes inſtitutę ſunt, & quæ ſubſequitur hebdomada *In albis* adhuc appellatur. Erat verò ſignum quoddam manumiſſionis, de quo ſuprà dictum.

MODESTIA.

C ERAT & modeſtiæ ſignum alba veſtis, animíque qui præſentibus æquus, nihil vlterius tẽtare videatur: vti purpura ambitionis, animíque ſublimis & vaſti, amplitudinis, magiſtratúſque ſummi. Sanè cùm apud Alexandrum quidam Antipatri parſimoniam atque modeſtiam commendaret: *Foris*, inquit Alexander, *albo vtitur pallio, intus verò totus eſt purpureus*: fictam notans in homine ambitioſiſſimo, qui maxima quæque appeteret, parſimoniam.

Hinc Candidati cultu integritatẽ, præ ſe ferebãt, in Magiſtratus petitione.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SED vt ad noſtra redeamus, Canticorum cantico legitur, *Fratruelis meus albus & rubicundus*, quo loco Diuinarum literarum interpretes, per colorem album legem veterem intelligunt, per rubicundum, prædicationem Euangelij, vtrumque autem in Chriſto: ipſius eſt enim lex, ipſius Euangelium. Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur, *albam*, aiunt, *cicatricem* Legis tranſgreſſionem ſignificare. Ita illi omnia hieroglyphicè ſunt intelligenda.

Cant. cap. 5.

DE STOLA.

STOLAM apud veteres inuenias matronalis pudicitiæ ſignũ, de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitiæ præcepta daturus, quò ſe tamen verecundum aſſimularet, ait:

Eſte procul vittæ tenues, inſigne pudoris,
Quæq́, tegis medios inſtita longa pedes.

Hinc Tibullus, Impediat crines nec ſtola longa tuos.

BAPTISMVS.

EVANGELII verò locum, *Cito proferte ſtolam primam*, pro iuuene perdito, qui redierat in viam, veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptiſmo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptiſmatis tinctura, veſtem albam parari oſtendimus.

D

DE ATRATIS.

SACERDOTES ÆGYPTII.

CONTRA verò noſtrorum mores, ſacerdotes Ægyptij, cùm ſupplicabant, nigris vtebantur veſtibus, neque alias quàm nigras veſtes eum decere arbitrabantur, qui dijs preces allegaret: quippe vt terram ipſam ſupplicare ſignificarent, ex qua mortales conformati ſumus. Ea verò apud ipſos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

Etiamnum viriliis hodie.

ET Cereri nigra veſtis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro vtebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabant, veſtibus vtebantur nigris, quem colorem aiunt inferis dijs dedicatum. Et lugentium veſtis maximè nigra erat, vnde eas Varro Anthracinas vocat, quaſi carbonarias velit dicere: ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

Saccus ſeu Saccium quid Hebrais.

APVD Hebræos luctus ſupremæque mœſtitiæ indicium veſtis erat ſaccus, & Saccium appellata, humilis illa quidem, abiectæ vilitatis, & informis, quæ quidem induta calamitatem, qua quis oppreſſus eſſet, indicabat, conſciſſa verò lætitiam. Geneſi, ὁ δὲ Ἰακὼβ σάκκιον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο, *Iacob autem ſaccium indutus, magnitudinéque mœroris oppreſſus, humi aſſedit.* Sunt qui cilicium interpretentur. Sed & Græci Sacci vocabulum vſurpant. Vt cumque, veſtem huiuſmodi induere conſuerant, cùm in ærumnas, quæ omnem ſuperarent conſolationem, incidiſſent, qua demum leuati ſaccum diſcindebant. Vnde Pſalmo XXXV. legas: *Ego autem cum mihi moleſti eſſent induebar ſacco, & macerabam ieiunio animam meam.* Eodem autem ſignificato color niger luctum, & quam Theologi noſtri facti pœnitentiam vocant, indicare pleriſque locis manifeſtum. Nam atratas in luctu veſtire, à rerum primordio ad hoc vſque tempus vnanimi omnium conſenſu factum. Tum illud Leuitico celebratur, *Si non capillus niger fuerit*, quod exponunt: ſi nullum pœnitentiæ ſignum per lachrymas dederit, aut aliquem omninò mœrorem præ ſe tulerit.

E

MAPPA.

Mappa vſus.

ET mappa veli genus, quod menſis inſternimus, quóque abſtergendis manibus vtimur, hieroglyphicum ſuum adepta eſt, ſi quidem ea ſignum erat in ludis, quo Equi de carceribus excitati curſum arripiebant: mittebat enim Prætor eam cùm ſignum daret, quod nunc clangore tubarum ſignificatur, de quo apud Martialem habes:

Cretatam Prætor cum vellet mittere mappam.

Nero libertos ſuos id facere voluit, quod tanto apud veteres honori ducebatur. Nam apud Liuium legas VIII. ab Vrbe cond. L. Plautio Prætore graui morbo detento. Dictatorem creatum fuiſſe, qui ludis Romanis ſignum daret quadrigis emittendis: qui eo miniſterio functus, Dictatura ſe abdicauit. Hodie quoque, mi Iane, Romæ munus id ad ornatiſſimos viros defertur, Nam, vt non ignoras, Angelus Cæſius Aduocatorum facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobiliſſimus vir Petrus Menus, tam eruditione, quàm domeſtica celebritate inſignis, duo S.P.Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, curſorum in ſtadio emittendorum etiam negotio præficiuntur.

F

PALVDAMENTVM

Sedeſiliſtores authore Liuio.

TRIBVNVM, vel Præfectum, aut Præſidem aliquem ex habitu ſignificare qui volebant, imaginem eius paludamento inſignem faciebant. Erat enim paludamentum veſtis militaris, quo Duces, Tribunique, & Præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciam proficiſcebantur, vti conſuerunt, indéque Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit, ſed id quoque antiquum nomen. Sedenim, omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrio libris auguralibus: Paludati, armati ornatique ſunt.

RVBICVNDA.

RVBICVNDA veſtis, tunica vel pallium deprompta, pugnæ acieíve committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur, de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

Æneid. li. 1.

ET læna veſtimentum militare, quod ſupra omnia veſtimenta inducebatur, de qua Maro:

Tyrioq; ardebat murice læna:

Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuò ſumptum, qui genus id indumenti χλαῖναν, dicunt.

VERSI

A

VERSICOLORIS.

VERSICOLORIS veſtis adoleſcentiæ hieroglyphicum eſt. Eáq; de cauſa veteres Comici adoleſcentis perſonam verſicolori veſte indutam, in ſcenam inducebant: vt ſcilicet ingenij volubilitatem, cupiditatumque varietatem, in ea ætate præcipuam commonſtrarent. In Ioſippo verò puero per verſicolorem veſtem doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex noſtra præcipit, veſtem ex duobus textis non induendam, eò reſpicit, quòd minimè debeas Chriſtum adorare ſimul & dæmonas: id enim eſt abominabile veſtimentum. Non vult enim hominem ſemel Deo dicatum, diabolicis ſeſe immiſcere negotiis, neque ſimul orationibus incantationibúſque vacare, & huiuſmodi alia quæ in ſpiritus contumeliã quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantùm, verùm etiam diuerſi generis animalia commiſceri prohibet, circunciſionem quippe, atque baptiſmum, vt ait Heſychius, non eſſe commiſcendos.

Et laſciuiæ etiam, ideóque fœminis prohibita. Liuius libr. 34. ex lege Oppia. Veſtem ex duobus textis induere vetitum, & quare.

LINTEA.

LINTEA veſtis alba ſupra cæteras veſtes inducta, puellaris ætatis indicium fuit, quòd eo genere amiculi apud veteres puellæ ante duodecimum annum vtebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: *Puella non ſum, ſupparo ſi induta ſum.* Vult verò Nonius ſupparum linteum eſſe femorale, vſque ad talos pendens, dictum quòd ſubtus appareat. Sunt etiam puellares veſtes ex Varronis iuſſu, chlamydes encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcunque, longa veſtis omninò fœminea eſt, aut citharœdica: de qua Maro,

Supparum Nonij.

Æneid. li. 6.

B

Necnon Threicius longa cum veſte ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Ita Propertius libro II.

Pythius in longa carmina veſte ſonat.

FIDES LVBRICA.

NONIANVM verò ſupparum adducit in memoriam mihi linteum alterum, quo mulieres hodie paſſim vtuntur domi. Id infra thoracem accingitur, & ad pedes vſque propendet, anterioréſque tantùm partes velat, vulgò non impropriè gremialia vocantur. Habet hoc veſtimenti genus hieroglyphicũ ſuum. Nam & prouerbium eſt, *Nec mulieri, nec gremio credi* oportere, quòd & illa incerti & leuis animi ſit, & in gremio poſita plerunque cùm in obliuionem venêre, illis temerè, ſurgentibus, procidunt.

Ad verbũ ab Eraſmo, Chil. 4. cent. 4. prouerbio 89.

FIDEI CREDITVM.

SINVM hunc Latini mihi videntur appellaſſe, quamuis eius locutionis latè patet vſus, præſertímque vbi poteſtatem aut quid fidei creditum ſignificat, vt altero & vigeſimo Pandect. libr. Tit. III. Scæuola: *Titio C do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideò ei non caui, quòd omnes fortunas, & ſubſtantiam, ſi quam à matre ſuſceperat, in ſinu meo habui, ſine vlla cautione.*

Scæuola lib. Pãdect. 22. Titulo de probationibus.

PRÆTEXTA.

C

PRÆTEXTAM nonnulli putant togam fuiſſe, quæ ad talos vſque produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui eſſet cuipiam habitus: honeſtorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam faſciam valde latam intelligunt, quæ tamen multipliciter plicata in anguſtum contraheretur, atque ita ſupra alia veſtimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in faſciæ modum circumduceretur, nunc eius capita vtrinque ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ pleriſque antiquorum ſtatuis inducta conſpicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt: eo omnes amiculi genere vtuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vſu non eſt, ſed ex nigro panno plurimùm. Purpura enim non niſi magiſtratibus conceditur, hiſque inſignioribus. Nuptialibus quoque, & cùm primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (ſunt verò hi ſacrarum largitionum præfecti) tunc conſanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationiſque ſignificatum. Sed admonet me color purpuræ, vt quid in Diuinis literis manus coccino præligata ſibi velit, exponam: Zaræ manus inquam Iudæ filij, quæ ſe de matris vtero porrexit: nulli enim dubium eſſe id hieroglyphicum, per quod Theologi, vt apud Irenæum eſt, Iudaicum populum ſimplicibus legis operibus & circunciſionis ſanguine inſignem, qui priùs apparuerit, ſéque mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipſe in vtero matris erat, dato interpretantur, & per Pharea Chriſtianos, qui ſecundo loco cogniti hæreditatis primigeniæ meſſem abſtulerint. Sed vt Romam repetamus, antiquiſſimum apud Rom quoque fuit, vt magiſtratus prætexta vterentur. Nonius quoque ait, prætextam inſigne Romanum eſſe, quod ſupra tunicas honorati quique ſumerẽt. Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Feſtum legas, quæ res geſtas Romanorum continebant, in quibus ſcilicet Imperatorum negotia agebantur, Regéſque Romani vel Duces inducebantur.

Apud Venetos prætexta in vſu.

Idem Macrob. libr. 1. Satur. ca. 6. Prætexta Nonij, & prætextata fabulæ.

PALMATA, ET TOGA PICTA.

D

IOVIS quoque imago toga prætexta inſignis dedicabatur,cui & palmatam tunicam,& togam pictam adiiciebant:quo habitu triumphales etiam viri conſpicui incedebant, vt apud Liuium legere eſt lib.x.Et apud Iuuenalem triumphantem vides in tunica Iouis ſuperbire.

PVDOR.

> *Actas prætextata. Macrobius Ibidem.*

QVANTVM verò pertinet ad pueros,præcipuum prætextæ ſignificatum fuit, vt pudorem indicaret,quem ſcilicet ætas ea,quæ Prætextata dicebatur,ſibi proponere deberet,eiúſque rei indicium eſſe purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factiſq; omnibus amandam. Quòd ſi nuptialibus,de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quòd id facere liceret prætextæ iure minimè violato,eam in id tempus abiiciebant.Hinc pro laſciuo ſermone atque licentioſo,aliqui prætextatum dixêre.Sunt verò hæc quæ tangit Seneca, Medea:

Feſta dicax fundat conuitia Feſceninus. Ita Catullus:
Nec diu taceat procax Feſcenina locutio.

Ea verò qualis ſit,ad multos qui ſubſequuntur verſus explicatur.

MANIPVLARIS.

> *Suetonius in Auguſto cap.25.*
> *Ordo manipularis. Manipulus*

CALIGA quoque ſuum habuit hieroglyphicum,vt ſcilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus eſſet:eo enim calciamenti genere vtebantur. Subiecti hi Centurionibus,& Caligati dicebantur,vnde apud Tranquillum legas de Auguſti facilitate, qui vallares muraléſque coronas ſæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & aſſiduè verſatus erat C. Cæſar, qui Tiberio ſucceſſit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocitatus eſt.Qui verò eſſet manipularis ordo,& quo militum numero conſtaret,quóque ſigno turma huiuſmodi cognoſceretur,minimè diſſimulandum. Apud Liuium enim numerus xxx. militum ſub manipulo cogebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipuè dicitur faſciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiũt manipulos fœni pro vexillis habuiſſe,quòd repentino tumultu excitatus, id ſigni genus prætulerit, réque bene geſta, boni inde ominis cauſa manipulos inſtituiſſe.

E

PENVLA.

> *Imperij omẽ penula amiſſa.*

PENVLA militaris veſtis, quam cœlo pluuio geſtare conſuerant, quam Horatius ſolſtitio nihil prodeſſe dicit, Tribunitiæ poteſtatis inſigne fuit.Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuiſſe penulas amiſſas, quas Tribuni geſtare ſoliti pluuiæ tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus Poteſtas verò Tribunitia, quia ſacroſancta erat ab Imperatoribus vſurpari ſolita, vt quæ maxima eſſet pars Regalis imperij,vt apud Vopiſcum eſt.

ZONA.

> *Sed & Magiſtratus ex Authẽticis Iuſtiniani Imp.*
> *Põtifex zona præcinctus.*

VIRGINITATEM per zonam ſignificare tam Græcorum & Latinorum eſt, quàm etiam Hebræorum.Trœzeniorum autem virgines zonam Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabant, ſicuti crines Hippolyto,cui Diomedes templum excitarat,quòd Aurigam in cœlo poſitum. Hyppolytum crederent. Author Pauſanias. Sed nos ad zonam. Denique pleriſque locis Diuinæ literæ zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt,eáque Pontificem ſacra facturum præcingi iubent. Sed quòd variari cum opere plumatili præcipitur, non rectè nonnulli pro Plumatili Topiario ſubſtituendum putant: multa enim huius antiquitatis veſtigia extant,ab extremis præcipuè noui orbis nuper inuentis partibus allata,vbi tam indumenta,quàm geſtamina, ſcuta etiamnum, & diuerſi generis vaſa pleráque omnia,pſittacorum,& phœnicopterum,& aliarum pictarum auium plumulis intexuntur,opere tam venuſtè variato,vt nihil delectabilius poſſit oculis offerri.Nam quòd ſuperius dicebamus,hãc pro fortitudine poni, cinctus ipſe apud Romanos ſtrenuum ſignificat, vti diſcinctus imbellem, & ignauum,ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum eſt. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus,vt ad omne miniſterium Chriſti voluntatis cingulo ſimus accincti. F

VINCVLA IVGALIA.

> *Noua nuptæ cingulũ.*
> *Soluere virginalẽ zonam.*

IVGALIA verò vincula quæ ſint,apud Poëtas omnes vulgata ſunt.Noua ſanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod vir prima nocte, in Deæ virginalis honorem, ſponſæ accubans in lecto ſoluebat. Vnde Homerus, λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην.Et apud Ouidium,

Caſtáque fallaci Zona recincta manu.

Eóque ſpectat Catullianum illud.

Qui zonam ſoluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicũ hoc,vt ſicut illa in glomos ſublata cõiuncta inter ſe eſt,ſic vir ſuus ſecũ cinctus iunctúſq; eſſet. Cingulumq; hoc Herculaneo nodo vinctum, vir omnis gratia ſoluebat,vt ſic

& ipſe

A & ipſe in liberis ſuſcipiendis felix eſſet, quemadmodum Hercules fuit, qui liberos ſeptuaginta reliquiſſe fertur.

PVERPERIVM.

QVIN etiam zonæ ſolutio puerperij fuit hieroglyphicum : olim ſiquidem *Soluere Zonam* dicebantur,quæ primò pariebant, eáque de cauſa leuatæ partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit,de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

> *Zona in Diuinis ſignificatio.*

HABENT & Diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulúmve ſignificent,præcipuè verò temperantiam,& moderationem,qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur,luxuriantia compeſcũtur,& modus denique imponitur rebus, vt quinto ſupra quadrageſimum Pſalmo legas, *Regis filiam in cingulis aureis conſpicuam*,quod alij in fimbriis tranſtulêre. Apoſtolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit,quod pro cordis munditia nõnulli interpretantur,alij veſtem auro contextam ſimpliciter accepêre.Verùm Euthymius zonam agnoſcit,& pro temperantia atque modeſtia, quæ concupiſcibilem animæ partem coërcet, interpretatur : non hoc dicturus, ſi veſtem ſimpliciter agnouiſſet. Quanquam & fimbriarum non reſpuit ornatum, & virtutum inde multiplicitatem non auerſatur.

B

DE PERA.

> *Hor. in epiſtolis.*
> *Hinc τὴν πήραν φορεῖν, vltra peram ſapere & eſſe ſolicitũ. Lucianus in Timone.*

POSITA zona, viſum eſt κατὰ πάρεργον & Peram apponere : nam & zona ipſa ſæpe pera eſt,vt apud Horatium:

Ibit eò quonis qui Zonam perdidit.

Hæc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicum habet id,quod pro cura & ſolicitudine victus accipitur,vnde Theologi trãsferunt ad impedimenta humanæ vitæ,quæ animum alioqui paratum ad diſciplinas interturbant. Græci ſuper hoc dicunt, *Diogenes cui pera penus*, cui ſcilicet minima harum rerum cura.Euangelium quoque,*Non peram in via*,cùm nec quidem ſolicitos eſſe de craſtino imperauerit Dominus.Eodem facit & ſacculus,quem habere non licet,hoc eſt,in hac peregrinatione minimè theſaurizandum eſſe.Quod ibi apertiùs:*Facite vobis ſacculos qui non veteraſcunt.*

HIEREMIÆ CINGVLVM.

> *Lini & hominis comparatio.*

EIVSMODI eſt & cinguli ſignificatum, quod ex lino factum, eóque cingere ſe iuſſus eſt Hieremias. Quod quidem vt manifeſtiùs intelligatur, exigit locus vt de lino quædam altiùs repetamus. Linum enim ex terra naſcitur,ſatúmque prius in gramen pullulat, mox vt flore laſciuierit, vellitur aqua immerſum maceratur,exiccatum mox frangitur,& quoquo verſum perdomatur, inde pectitur,atque netur,neque tamen priùs, quàm feruenti mordacique ſubinde lixiuio perpurgatum ſit, effectúmque candidum,texitur, vt veſtes inde conſuantur, quas induti ante faciem Domini preces allegemus. Hæc omnia nobis diligenter inſpicienda ſunt, huiuſmodique ſegetis herbæve cura ante oculos proponenda:quippe quæ probatioris,caſtigatioriſque vitæ ſcenam quãdam pingere videatur.
C Siquidem nos è terra geniti,luxuriare ineptiis ſtatim incipimus,magiſtra igitur diſciplina auellendi à terra ſumus,& lachrymarum aqua macerandi,ad ſacerdotalem Solem mox exponẽdi,laboribus inde & perperam factorum pœnitentia domandi,inde per omnes conſcientiæ ſcrupulos quàm diligentiſſimè pectendi,vt ita ſordes excutiantur omnes, nihilque relinquatur, quod in filo vitæ producendo poſſit officere:quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nendum eſt, mordacique ſubinde lixiuio dealbandum, vt eluto ita tetro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidiſſimum nobis amiculum puta cingulum contexamus: quod tamen ad Euphratem minimè defodiamus, ne ibi computreſcat, inutiléque reddatur, hoc eſt, Aſſyriorum & Babyloniorum moribus corrumpamur,ſed eo & integro & nitido cuſtodito,clericos,qui verè ſint per ſortem electi, profiteamur.Atque hæc eſt ſuper ſacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda.In vniuerſum autem linteas veſtes ſacerdotibus attributas habilitatem ſignificare veteres plerique Theologi dixerunt. Inde lintea tunica iuſtitiam, femoralia identidem lintea caſtitatem oſtendunt : nempè id innuentes, quòd veluti linum res eſt admodùm parabilis,ita,virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

PVRITAS.

HERODOTVS, vt Gentes quoque nobiſcum in puritate vitæ ſentire commonſtremus, nefas ait apud Ægyptios laneas veſtes in ædes ſacras inferre proindeq; linteis vſos,de quib9 ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui,ſiſtrátáque turba,
Inter adorantes cùm ſtetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianũ de Chriſto,cùm linteo circũſtringitur, propria Oſiridis veſte. At Plutarchus

libro

Sacerdotũ veſtes cur linteæ. libro de Iſide & Oſiride, cur eorum ſacerdotes linteis tantum veſtibus vterentur, vnicam eam eſſe cauſam exiſtimat, quòd immortalibus diis omnia pura mundáque conueniant: non enim eſſe fas, Platone teſte, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum iis quas ſuperiùs recitauimus cauſis maximè purum fiat, ſitque ad eluẽdum expeditiſſimum, ſacrificis Deûm cultoribus ante omnia congruere cenſuerunt. De nigris verò veſtibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare inſtituiſſent, ſuperiùs dictum eſt. D

FATVM.

ADDEMVS & illud, receptiſſimum apud Poëtas eſſe Lina prò Fato ponere, quod neſcio quid ſapit hieroglyphicum. Nam vt Parcarum ſtamina prætereamus, quæque ſuper his alibi dicenda ſunt, cur linum pro fato Poëtæ ponant, cauſam afferunt interpretes Theocriti: quia ſcilicet terræ fœtus eſt linum, quemadmodum etiam mortales: idque abruptum, ſignificat hominem rurſum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SED vt ad vitæ redeamus integritatem, moréſque caſtos, nihil aliud ſibi diuina noſtrorum monumenta volunt, dum ſacerdotalia memorant indumenta, quibus Campeſtre adnumerãt, quod alij Femoralia dixerunt, niſi vt hinc caſtitatem etiam nos aſſumere commonerent: indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam conſtringamus: eo enim ſacerdos præcingi iubetur, in holocauſti faciendi lege, hoc eſt, vt Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam caſtitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui ſacris aſſiſtit altaribus, id præcipuè curare debet, vt caſtus & intaminatus operetur.

PROFECTVS ORATIONIS. E

TAMETSI Origenes ſublimiore quadam contemplatione raptus, cùm octo ponantur Exodo ſacerdotis indumenta, cur Leuitico ſeptem tantùm recenſeantur, inquirit, hoc ſcilicet Campeſtri poſthabito, eóque rem deducit, vt veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per Genitale nos quoque Sermonem accipiamus, qui quidem tũc exerceri debet, cùm ſpes profectus aliqua viſa fuerit affulgere, fœturámque minimè irritam futuram. Cùm verò nos nulla profectus ſpes inuitarit, ſed auerſas à bono aures, auerſa hominum ingenia proſpexerimus, Campeſtria ſubliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænum imponendum. Sunt verò Campeſtria, perizomata, vt Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur, in campo, vti conſuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ ſignificatum eſt maximè proprium, & admodùm hieroglyphicum, niſi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum oſtentatur. Vſitatiſſimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Muſicam educarent, ne ſcilicet Veneri operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, verba.

Campeſtria quid.

Huius rei rationẽ reddit. Cor. Celſus lib. 7.

RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SED neque calceus eſt inter indumenta contemnendus, qui progreſſionis indicium eſt: pro viatoribus enim excogitata ſunt calceamenta, próque expeditionum auſpiciis in Diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Pſalmo LX. dictum volunt: *In Idumæam extendam calceamentum meum:* hoc eſt, in Idumæam progreſſus, eam mihi ſubiiciam. Sanè veteres Theologi, vt Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Chriſti ſignificari dicunt, ita eum adueniſſe, & corpus noſtrum induiſſe, per calceamentum ita porrectum interpretantur, & quòd poſitum eſt, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifeſtatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noſter cùm tempora, quibus hæc futura ſint, dinumeraſſet, rem multis diuinorum vatum oraculis cõprobauit. Reliquum eſt, vt quæ futura ille magnus omninò vir prędixit, nos aſſiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege depoſcamus, vt tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod ſcriptis illuſtrare aggrediaris. F

Calceus in Diuinis quid. Et pro demiſſione cõditionis ex teſtimonio D. Ioan. Baptiſtæ.

*

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNELIVM FANTINI CLARISSIMI F. DE IIS QVÆ PER BVLLAM, anulum, inſigniores aliquot gemmas, & geſtamina quædam ſignificantur.

*

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

B

LIBER QVADRAGESIMVSPRIMVS.

CVM primùm intellexi, Magnificentiſſime Ioannes, te præſtantiſſimi viri Aloiſij Cornelij generum effectum, clariſſima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, ſtatim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coram gratulaturus. Inueni verò domum totam exultãtem gaudio, & auſpicatiſſimis nuptiis bona commodáque omnia ominantem, te verò cum inſtitoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua perelegãti, aureóque torque, & anulo pronubo, in quo non ſplendorẽ tantùm, ſed & pulcherrimum aliquod ſignum, quod antiquitatem ſaperet, quæritabas: ideóque aduẽtu meo lætatus, ſuper his multa interrogare cœpiſti, quod circa rerum huiuſmodi cognitionem me diu verſatum noras, de quibus cùm multa dicta fuiſſent, longéque plurima dicẽda eſſent, rogaſti me, vt per otium ea ſcripta tibi traderem, vt hæc quietiùs examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulúmque cum gemma aliqua inſigniori, præclaráque antiquiorum opera, quæ non temerè olim & magiſtratibus, & iis qui fortiter aut ſapienter ſe geſſiſſent, honori fuerint cõdonata. Hæc igitur ego quoque per otium in vnũ tibi congeſſi commentarium. Quid enim ego antiquiſſimus domus tuæ cliens negare potuiſſem, quod tu tam honeſtè poſceres, quódque ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquiſſima enim eſt imaginum diſciplina, & gentibus omnibus quæ ingenijs & eruditione claruère, in primo ſemper honore habita. Idem de Regijs, de Romanorum faſcibus, de ſella, déque ornamentis alijs dici poſſet, cuius potiſſimum rei ratio ab Aegyptijs primùm deſumpta, reliquis mox nationibus communicata. Volui itaque, vt pars hæc meum erga te ſtudium, amorem, obſeruantiámque declararet: eo enim conſilio ſcripſi, vt hæc qualiacunque ſint, iſtiuſmodi mei erga te cultus teſtimonium eſſent manifeſtum. C *Ingrati ſiquidem animi eſſet, non aſſiduè eſſe memorem beneficiorum, quæ in me domúmque meam vniuerſam, clariſſimus patritius Fantinus pater tuus, ſummæ vir integritatis aſſiduè contulit, quæ quidem è memoria vitáque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoque iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem ſuſcepiſti, méque præcipuè vel à teneris vtriuſque noſtrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptúmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere proſequi nunquã deſtitiſti, diſciplinam liberalitatémque eam, quam à patre ſapientiſſimo atque optimo viro acceperas, egregiè conſecutus. Auxerunt autem tot merita ſummum ingenium tuum, ſuauiſſimíque mores, probitas dubio procul ſingularis, quæ vt te ſemper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas: futurúmque eſt, vt inde virtutis etiam tuæ lumen eluceſcat. Sed quoniam tam claræ ſunt laudes tuæ, vt meo non indigeant teſtimonio, eæq; ſuapte vi omnibus innoteſcunt, iis nunc dimiſſis ad negotium quod explicari quæris, accingamur.*

DE BVLLA.

BVLLAM apud Romanos cordis effigiem habuiſſe, multi profitentur. Hetruſcorum ſanè geſtamen illud ab Lucumone Hetruſco duce, quem Romulus tam condendæ quàm inſtituendæ vrbis ſocium, habuit, acceptum. Eum verò Pythagoricum fuiſſe Auſonius oſtendit, vbi Samij Lucumonis acumẽ celebrat. Sed enim Pythagoram Tyrrhenum fuiſſe, Ariſtoxenus, Ariſtarchus & Theopompus aſſeuerant, quos Theodoritus id ipſum ſentiens authores habet, quamuis vnus Neanthes eum Tyrium fuiſſe ſuſpicetur. Multa verò huiuſmodi excogitata ſunt à Pythagora: quia non ſolùm originatione motus, quòd multæ olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptiis

Bullæ commendatio. Hæc à D. Laërtio in eiuſdẽ vita.

ptiis fundatæ conſtitutæque dicuntur.ſed quòd ipſos etiam Ægyptios adierit, à quibus ſacri ſermonis rationem, obſcuritatem in loquendo ſymbolicam, & diſciplinas alias reportauit. Cur verò Samnium nonnulli eum fuiſſe dixerint, alibi diſputatum. D

CORDE PRÆSTANDVM.

Idem Macrob. libr. 1. Satu. cap. 6.

ERAT verò apud Romanos geſtaminis huius hieroglyphicum ſignificatum, vt ingenui pueri figuram huiuſmodi de collo ſuſpenſam ante pectus inſpicientes, ſe tum demúm homines futuros cogitarent, ſi corde præſtarent. Ideóque Tarquinij Priſci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoſte quippe in acie cæſo, Bulla primũ omnium ea ætatula donatum aiunt, quamuis & Herſiliæ filium adhuc infantulum, quòd primus ex raptis coniugibus ortus eſſet, eo geſtamine decoratum, proditum ſit: puerúmque Papyrium ob tacendi ſimulandique peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ Senatus ab eo ſecreta perſcrutabatur, vſus eſt, maximè nobilitatum. Sunt autem qui vocis ſecuti ſignificatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς id eſt, à conſilio Bullam dici voluerint, ideóque datam pueris geſtandam: quòd ætas ea alterius ſit conſilio regenda. Puerile enim omninò geſtamen fuiſſe, Perſiani ad Cornutum verſus oſtendunt:

Bullæ etymon.

Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit,

Apertiùs verò Tullius, Verrinis: *Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atque inſigne fortunæ.* E

CONSILIVM.

Vel quòd ſκλαί vel βουλὴ à ſit bulla aſſine.

ALII ſignificare voluiſſe dicunt, conſilium à pectore proficiſci, ideóque Bullæ hieroglyphicum in eam partem reſidere. De conſilio verò per figuram cordis à gutture pendentis expreſſo, in Cordis ipſius Commentario ſatis diſputatum.

VERITAS.

ÆGYPTII ſanè cùm veritatem ex humano corde gutturi appenſo ἱερογλυφικῶς, indicari dicunt, Bullam hanc intelligunt, inſignémq; ſanè hoc geſtamine prædicant iudicem illum, quem in Simandij monumentis fuiſſe tradunt, cuius à collo ſuſpenſa veritas penderet, oculiſque eſſet in ſinum deiectis, octo legum libris circunſtantibus, quod nos admonere dicunt, Iudices integros eſſe debere, & ſolam inſpicere veritatem. Quòd verò eſſet compendioſum veritatis hieroglyphicum nullum corde ipſo commodius inuenimus. Adamantius vbi Ezechielis dictum illud interpretatur, *Et catena circa collum tuum*: Si me, inquit, poſteaquàm iuſtitiæ opus adimpleuero, intellectus ornauerit veritatis, tunc mihi ornamentum nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iuſtitiam volunt actionem eſſe quandam animæ propriam, ei locũ etiam circa pectus attribuunt. Nos verò cùm veritatem eſſe quid ingenuum, & mendacium ſeruile quiddam addidicerimus, ἐλεύθερον τῷ ἀνδρὸς τ' ἀληθῆ λέγειν, *Ingenui opus viri eſt vt vera proferat*, eámque Bullam ingenuos tantùm geſtare ſolitos, quid illud fuerit geſtaminis, quod veritatis indicium à collo penderet, præterquam Bullam hanc, ſuſpicari nequimus. Sanè Diodorus ſignum id variis ornatum gemmis fuiſſe profitetur. Leuitico etiam, vbi de Pontificis ornatu agitur, veritatis ſignum inuenias in pectus incubuiſſe, de quo alibi ſuo loco diximus. Sed & Salomonis dicteriis cap. III. veritatem gutturi circundare commonemur. F

Ezech. c. 16. Iuſtitiæ ſedes in pectore.

INVIDIÆ AMVLETVM.

Bulla triũphantiũ geſtamen.

ERAT & triumphantium geſtamen Bulla, quam in triũphis præ ſe geſtabant, incluſis in eam remediis, quæ aduerſus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Aſconio, Bullam ſuſpendi in collo infantibus, ingenuis auream, inuenio etiam apud alios argenteam, libertinis verò ſcorteam, eſſe ſolitum, vt illud apud Iuuenalem aperiatur, *Signum de paupere loro.* Sanè noſtræ etiam ætatis mos eſt, vt ſi quis torquem aureum, catellamve geſtare voluerit, neque tamen equeſtri vel, vt aiunt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui geſtamen illud competat ſit inſignitus, ligulam ex loro geſtamini eiuſmodi alligare compellatur.

Obſeruatio geſtaminis torquis aurei.

GLORIOSVS.

NEQVE tamen vbique Bullæ nomen pro geſtamine accipiendum, ſed & pro baltheorum & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis, vnde pars hæc pro gloria faſtúque ponitur,
vbi

A vbi quis non aliter gloria turgeſcere videatur, quàm Bullæ ipſæ inturgeſcentis cuiuſdam figuræ ſpeciem præ ſe ferunt. Vnde dixit Perſius:

Non equidem hoc ſtudio bullatis vt mihi nugis Pagina turgeſcat.

Sumpta Metaphora παρὰ τὴν πομφόλυγα.

Id quod alia metaphora alibi dixit, *Ad populum phaleras.* Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam claui affixę, baltheis dedere nomen, quaſi Bullatei vocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorum, & priuatarum aliquot ædium valuis ornamenti cauſa affigi ſolent, Bullæ nuncupantur: quas Cicero ait, Verrem, quæcunque aureæ eſſent, omnes auferre non dubitaſſe. Et apud Plautum in Aſinaria, Leonida ſeruus in Atriani Sauriæ perſona, *Iuſſin'*, inquit, *in ſplendorem dari Bullas has foribus noſtris?* Idq; nominis eſt ſimilitudine inde ſumpta, quòd perquàm ſimilia ſunt bullis, quas aqua in aquam decidua ſuſcitat.

HVMANA FRAGILITAS.

QVONIAM verò tumorculi illi perexigui, qui ſtillicidiis in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ vitæ fragilitatem oſtendendam hieroglyphicum factum eſt prouerbium, *Homo bulla*, cuius meminit Varro libro de re ruſtica primo: quamuis nonnulli de iis tantùm dictum volunt qui iam ſaturi annis propè caſuri ſunt, & morituri.

Πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος.

DE ANVLO.

FIDES.

Anuli vſus apud veteres.

B PRÆCIPVVM anuli ſignificatum hieroglyphicúmque verum eſt, ingenui hominis fidem indicare: quandoquidem anulum veteres non ornatus, ſed ſignandi cauſa circumferebant, nec plus habere quàm vnum licebat: quamuis laudatiſſimum eiuſmodi morẽ, ſuccreſcente poſtmodùm luxu, & diuitiarum oſtentatione, delicioſi populi labes violarit. Scimus enim inuidioſum Sergio cuidam, nobili alioqui viro, cognomen additum, vt Orata diceretur, propterea quòd duobus anulis aureis & grandibus vteretur: vulgus enim aurum, orum, vt nunc paſſim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarum etiam oſtentationem, quarum mox luxus creuit in immenſum. Nam ſignum in vno tantùm habere permittebatur, nec cuiquam niſi libero, quos ſolos fides decerneret, quæ ſignaculo contineretur. In Diuinis quoque literis anulus eſt fidei ſignum, quò ſpectare Euangelicum illud Theologi aiunt, *Date anulum in manum eius*, & quod Pſalm. legitur: *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine.* Nam & Paulus vltimo Digeſtorum, anulum huiuſmodi ſignatorium inter ornamenta recenſeri negat. De hoc Cic. ad Q. Fratrem, *Sit*, inquit, *anulus tuus non miniſter alienæ voluntatis, ſed teſtis tuæ.* Sanè apud veteres teſtamentorum tabulæ, ſeptem teſtium ſignis anularibus muniebantur, quæ facti teſtamenti fidem facerent. Quòd verò ſeruis atque libertis ius anulorum negaretur, quo tamen impetrato, ingenuitas ſimul impetrata intelligeretur, XL. Digeſtorum lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus oſtendére. Hic verò quæſiuiſti à me, quid ſibi vellet in ſcenis anuli aurei legatus vſus, quo non alibi, quàm in ſcena liceret vti. Reſpondi, locum eum ex Pandectis deſumptum eſſe, ſed fœdiſſimè vitiatum eorum imperitia qui literas nunquam attigerunt. Nam quòd vulgata habent exemplaria, *Proinde etſi ſcenicæ veſtis vſuſfructus legetur, aut anuli aurei, vel alterius apparatus, alibi, quàm in ſcena non vtetur*, legendum ex antiquiſſimo Piſano co-
C dice qui Florentiæ cuſtoditur: *Proinde ſi ſcenicæ veſtis vſus fructus legetur, vel aulæi, vel alterius apparatus, alibi quàm in ſcena non vtetur.* Habes enim veſtem ſcenicam, habes aulæa, habes reliquum apparatum. Ac de aulæis huiuſmodi apud Horatium legas, *Auditoris egent aulæa manentis*, in huiuſmodi ornatus ſcenici ſignificatum.

Cõtra tamẽ Macrob. Satur. lib. 3. cap. 15. à piſce Olata.

COR.

SED hæc vtcunque habeant, illud manifeſtum eſt digito qui minimo læuæ proximus eſt, anuli geſtandi munus demandatum, eáque de cauſa nomen illi inditum Anulari: erat enim is cordis indicium, ideóque inſtitutum ab Ægyptiis, vt anulo tanquam corona honeſtaretur. Eundem ſacerdotes ad deorum aras operantes confectis odoribus illinebant, idque propterea fieri ſolitum aiunt, quòd diſſectionum periti neruulum quendam à corde natum per dorſum ad eum tendere, & in eo deſinere compererint. Sanè ſolebant in huiuſmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriam colerent & obſeruarent, quod eos ſibi præcipuè cordi eſſe, qui eas gerebat, cum quadam, etiam ambitione omnibus oſtentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri ſtudioſos memorans: *Epicuri imaginem*, inquit, *non modò in tabulis, ſed etiam in poculis & in anellis habebant.*

Hæc à Macrobio lib. 1. Saturnal. 7. cap. 13.

Digitus anularis cur anulo honeſtatus.

IGNAVIA HONORATA.

ALII putant anulum in hunc digitũ immiſſum, ne aurum iam facilè obtereretur. Ignauiſſimũ enim eſſe eũ inter omnes digitos, manifeſtum eſt, ideoq; ad auri & gemmarũ incolumitatẽ aptior videtur. Nõ enim exporrigi ſine aliorũ comitatu poteſt, vnde minùs attritui obnoxius eſt. Itaque nõn deſunt qui per eum digitum anulo honeſtatũ, honores ignauo cupiã habitos interpretari velint.

Idem ferè Macrob. Ibidem.

Oo

Sed quantum pertinet ad locum, ſubſecuta ætas nihil intereſſe iudicauit, quo geſtaretur articulo, ſed vt quiſque vellet, quacunque manu, quóve liberet digito, ferre permiſſum eſt. D

NOBILITAS.

Nimirum equeſtris.

SED vtcunque illi philoſophentur, apud Romanos anulus omninò ſignum nobilitatis fuit: nam, vt apud Liuium libro ſecundi belli Punici tertio, Mago, qui Canenſis victoriæ nuncius Carthaginem miſſus erat, poſt rerum geſtarum ſeriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem effundi iuſſit in veſtibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde verbis adiecit, quò maioris cladis indicium eſſet, neminem niſi Equitem, atque ipſorum primores, inſigne id geſtare. Et in calce noni ab Vrbe condita: *Tantum*, inquit, *Flauij comitia indignitatis habuêre, vt plerique nobilium, anulos aureos & phaleras deponerent.* Et vbi Cicero oratione quarta obiicit Verri, quod indigniſſimos in concione anulis aureis donaſſet, *Honori*, ait Aſconius, *& lucro ſunt, vt haſtæ, vexilla, phaleræ, corona ciuica, item anuli aurei ingenuitatis ſigna.*

DE DIADEMATE.

Vt quod à διαδῶ, circumligo.

AB anulis & gemmis, caſu neſcio quo, ad diadema progreſſum eſt, quo in ſermone, quòd faſciam eſſe diadema dicerem, & in numis aliquot eam gemmatam oſtenderem, admirari videbâre, cuius rei fidem afferebam, Ægyptios ſacerdotes, ſi principem hominem oſtendere voluiſſent, hieroglyphicè Canem ſolitos facere faſcia velatum, de quo ad Florum loco ſuo plura.

REGIA POTESTAS.

Idem apud Plutarchū in Pompeio.

Lib. 6. ca. 2.

Nouiſſimè quoque Imp. Græci cothurnū pro diademate habuêre.

IDEM Regiæ poteſtatis ſignificatum à faſcia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianum enim Pompeio legimus obiectum ab obtrectatoribus, quòd eſſet rerum nouarum cupidus, & Regiæ maieſtatis affectaret inſignia, quia crus faſciola candida obligatum, tegendi vlceris cauſa, geſtauerit aliquandiu: nihil enim intereſſe, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimeret Regiæ maieſtatis inſigni. Nam & Fauonius, vt Valerius ait, dicere ſolebat, nihil referre, qua in parte corporis ſit diadema, cùm ita Pompeium eundem carperet. Eòque Senecæ ſententia nimirum ſpectat, vbi dicit: *Faſciam ſolue, multum enim mali ſub illa latet.* Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait, Tigranem Armenium candidam faſciam, quod inſigne regni eſt, ad Pompeij pedes abieciſſe, regnúmque fœdiſſimè depoſitum in prædam conceſſiſſe. Cuiuſmodi verò eſſet ornamentum hoc in numis vidimus, in quibus eius Regis caput impreſſum eſt, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ, ab cuius altera parte hoſtem ipſe proſtratum calcat, palmamque dextera prætendens, hoſti ſceptrum ſuſtollere videtur. Ibi verò diadema ita figuratum eſt,

Diadematis deſcriptio.

vt prælta faſcia opere Phrygio, floribus & alitibus ſuperadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæque à temporibus hinc inde tæniæ, ipſe quoque à medio deorſum ſciſſe in humeros vſque dependeāt, gemmis per omnem marginem bacchantibus. Et Cidarin Regis Perſarum inſigne, quod Darius capite geſtabat, cærulea faſcia albo diſtincta circumibat. Ad diadema verò facere faſciam, Antigoni dicterium indicat, vſurpatum à Seneca. Ille enim vetulæ cuidam felicitatem eius admiranti reſpondit, *Si noſſes, ò mater, quanta quótve mala panni ſtultum hoc obtegat, diadema commonſtrans, illud quidem vel è ſimo tollere minimè dignareris.* Sanè cùm Cæſaris imagini quidam ex adulatorum numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet, Tribuni Epidius Myrillus Ceſetiúſque Flauus, vt apud Tranquillum eſt, coronæ faſciam detrahi iuſſerunt, hominémque qui id fecerat, duci in vincula mandarunt, ſimulantes & in hoc Cæſari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem ſubiraſci conſueuerat, atque iis, qui aliquando eum circa portas regem ſalutaſſent, cùm populum vocem eam indignè ferre atque ingemiſcere animaduertiſſet, reſponderit, ſe Cæſarem eſſe, non Regem, quaſi illi ad nomen eius aberraſſent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, vt in Senatu grauiter conqueſtus inſidias ſibi ſtrui per Myrillum, qui calumniam affectatæ ab ſe tyrannidis aſtutè commentus eſſet, cùm eum morte dignum cenſeret, id demùm obtinuit, vt magiſtratu priuaretur, ſenatúque ſummoueretur. Quòd ſi quis adhuc dubitet diadema faſciam fuiſſe, qua principatus inſigni Reges vti ſoliti ſunt, ſi quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucidéque declararit, quod ſuper Alexandro Macedone fertur olim eum diadema ſibi dempſiſſe, cauſa vulneris alligandi, quo Lyſimachus in fronte vulneratus fuerat, quod auſpicium Regalis poteſtatis Lyſimacho fuiſſe rerum ſcriptores prodidêre. Tradunt verò Græci, faſciā huiuſmodi candidam pro inſigni Regum eſſe, & à Libero patre fuiſſe primùm inſtitutam.

Antigoni dicterium, & falſū Myrilli in Cæſarem. Sueton. in Iul. Cæſare, cap. 79.

F

VICTORIA.

Corinnæ puellæ faſcia data.

EADEM faſcia in victoriæ ſignificatum nonnunquam adhibita, vt quæ Corinnæ puellæ poëticis ſtudiis clariſſimæ, data capiti faſcia traditur quòd Pindarum Thebis melico certamine ſuperauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiuſmodi victoriæ argumentum,

A argumentum, in Tanagræorum gymnaſio fuiſſe Pauſanias author eſt. In quo tamen, vti illi victoriam, ita nos principatum interpretari poſſumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noſter,

Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ.

Et in vulgatis à Io. Laſcari antiquorum epigrammatis:

ηχῆσε κόριννα θῆκεν ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένη.

Vnde nos in nugis noſtris puerilibus: *Inclyta, quæ Mineruæ clypeum canit Corinnæ.* Quòd verò geſtaminis huius inuentum Libero patri, Græci adſcribere voluerunt, manifeſtum eſt Ægyptios eo multò antè vſos, neque in Cane tantùm, ſed in aliis quoque ſimulachris, vt in Iſidis tæniis, alio Commentario latiùs declarauimus.

DE TITVLO.

ERAT & anieuli ſiue redimiculi ſpecies, cui nomen Tutulo priùs, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in ſublime ſurgens, purpurea vitta redimitum, inſtar coni, galeríve roſarum.

SACERDOS.

EO ſacerdotium hieroglyphicè ſignificabant. Quin & vxores & miniſtræ Flaminis, eo erant geſtamine inſignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuiſſéque palliolum ex lino, quo
B ſacerdotes in ſacris vterentur. Alij per Titulum mitras ſiue faſcias accipiunt, quorum vſus eſſet ſacerdotibus ad ornamentum, non illæ tamen otioſæ, neque temerè appoſitæ, cùm ſua præ ſe ferant ſignificata. Κίδαρις Eucherius pileum ſacerdotalem ait ex biſſo, quem Græci & noſtri Tiaram dicunt, quidam etiam Mitram vocant, eámque incorruptam dicit Apollonius, cùm integram & incolumen intelligit pudicitiam, propter faſcias ſcilicet quibus id geſtaminis præligatur. Vt cunque, ornamentum hoc capitis, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretatur, ſapientiæ ſignum eſt: propterea quòd in capite cerebrum ſapientiæ organum habetur. Sed antiquioris illius Tituli ſpecies hodie quoque in vſu eſt ſub Regni nomine, quo quidem Pont. maximi caput, maximis quibuſque ſacrorum ſolennitatibus inſignitur, & vt ſumma eius poteſtas eo geſtamine ſignificetur, triplici faſcia auro, gemmiſque ditiſſima, ornamentum illud redimitum conſpicitur. Sed apud Hebræos nullum venerabilius geſtamen erat, quàm Petalum, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enūciari poteſt, quatuor Hebræis literis ſcriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

Mitra.

Petalū Hebræorum.

REGIA CLARITAS.

IN antiquiſſimis Ægyptiorum monumentis cernere eſt mulierem quandam tribus regiis, caput inſignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuiſſe. Ea verò Simandij clariſſimi Regis mater fuit, de qua ſcriptores rerum plurima: quorum ſi nos diligentiam ſequeremur, tale aliquid in Blan-
C cam Philippi Magni Mediolanenſium Ducis filiam diceremus, quæ Franciſco Duci nupſit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultiſſimum extat Epitaphium à doctiſſimo eius temporis viro Bartholomæo Lāprydio, Lyrici noſtri clariſſimi patruo editum. Id eſt huiuſmodi:

Spurium tamen.

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Eſſe duces vidi, filia, nupta, parens.

In aliis Ægyptiorum Regiis varias geſtaminum formas inſpicias, quæ Regum capitibus imponerentur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiuſque feræ priores partes, Draconum etiam capita, inſignia principatus, pro virtutis aut operum conditione, quo quiſque in argumento clarum aliquod facinus edidiſſet, quóve rerum ſtudio teneretur, quorum quidem ſignificata de ſimplicibus eorum Commentariis, quæ conſcripſimus, requirenda ſunt. Neque verò ſum neſcius, coria Serpentum pleriſque populis tegumentorum bellicorum vſum præſtitiſſe, quibus plurimùm Amazones in Lybia vti ſolitæ, vnde quod nonnulli tradunt, Meduſæ figmentum emanarit.

Varia titulorū formæ.

Cauſā Pierius ſuperius reddidit li. 15. ibi Rex intelaris.

PALLAS.

SANE Phidias Draconem Palladi appoſuiſſe perhibetur, quod cùm optimè calleret Maro, Dracones illos geminos à Tenedo in terram elapſos, poſt facinus in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad ſumma Palladi delubra confugiſſe dicit, ſub pedibuſque deæ, clypeique ſub orbe locum tutelæ ſibi delegiſſe. Quod vt manifeſtiùs intelligatur, operæpretiū eſt, quæ Pauſanias de ſimulachro Palladis tradidit, explicare. Ait enim ſimulachrū Mineruæ Athenis fuiſſe talari veſte, Meduſæ capite

Æneid. lib. 2.

Palladis ſimulachrū.

eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & haſta in manu, ad pedes verò clypeus D appoſitus erat, iuxta haſtam Draco obuolutus cernebatur, quem ipſe Erichthonium ſuſpicabatur eſſe. In baſi, quæ ſtatuam ſuſtentabat, Pandoræ hiſtoria ſculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuiſſe traditur ab Heſiodo, & in vltionem ſurrepti ignis, in humani generis perditionem emiſſa.

P R O T E V S.

INTER inſignia reliqua ſpectare eſt nonnunquam arborem, nonnunquam ignem flammulis promicantem, quandoque flores, quandoque plumas in varias criſtarum ſpecies diſpoſitas, quę modò ad decorem, modò ad ſtuporem comparabantur. Quibus cùm Proteus Ægyptij Rex nominatiſſimus variè vteretur, datus eſt fabulæ locus, vt in tot ſe vultus commutaret. Quamuis non ſum neſcius Protei figmentum in longè ſeciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

Hinc Proteo mutabilior, prouerbium, hunc tamen Plato in Euthydemo ait Ægyptiũ Sophiſtam. Protei ſymbolum.

V E R I T A S.

QVIPPE qui per eiuſmodi fabulam, ſi quis hieroglyphici locutionem abhorreat, difficultatem eam oſtendi dicant, quam in aſſequenda veritate rerum experimur: tot ſunt quæ nos eludũt ſpecies, ſophiſtarum decipulæ, atque ſubterfugia Dialecticorum poſita, quæ veritatis ſpeciem præ ſe ferant, Oratorum inductiones atque ſoritæ multis argumentorum aceruis in immenſum cõgeſtę, vt multùm diùque laborandum ſit, anteaquàm Proteus ipſe humana, hoc eſt, vera ſe facie ſpectandum exhibeat.

I N S I G N I V M C A V S Æ.

AIVNT verò nonnulli, inſignia hæc ideò priùs olim excogitata, vt Principis & ductoris ſui ordinem milites in bello ſeruarẽt: quibus verò res proſperè ſucceſſerat, animal conſecraſſe, cuius auſpiciis victor euaſiſſet: cùm animalia ſingula ſingulis geniis & cœlorum virtutibus credita, perſuaſum haberent, quos omni cultu ſibi propitios reddere, & ſeruare curabant, cuius aliquando numen voti compotes exploraſſent. Quam opinionem magnus etiam Iamblichus, ac plerique alij Platonicæ factionis proceres enixiſſimè fouere contendunt: eſſe quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum ſuperis aſſerentes, ideóque ad ſacrificiorum efficacitatem conferre. Neque animata tantùm id præſtare, verùm etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole congruit, in Crocodilo, in Cane rurſus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehenduntur, ita demùm colores, figuras, formáſque omnes, cuipiam ſuperiorum conuenire, vel animalium membra ſingula, vt Galli cor ad ſolares genios conciliandos efficaciſſimum.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANIMALIA verò apud Ægyptios ideò, dicit Iamblicus, alebantur, quia dum conſeruarentur tenerentúrque, familiarem proprietatem ad deos augerent, vimque communionis inter homines deóſque conſeruarent. Quare Mathematici ſuper hoc multa tradiderunt, ac noſtris quoque temporibus plerique non poſtremæ eruditionis viri, certis quibuſdam ſiderum momentis imagunculas huiuſmodi ſignant afflatu captato, vt aſtri geniive illius tutela, quibus ſe vel à geneſi, vel à profeſſione, vel etiam ab euentu aliquo commendatos credunt, fortunatiores ſimul ac beatiores fiant. F Sedenim omnia hæc irrita fiunt: ac penitùs ſummouentur, cùm ſanctiſſimum Chriſti nomen in omnes huiuſmodi deluſiones opponitur: inde enim omne bonum, inde felicitas vera, & incaſura beatitudo. Sed vt ſuſceptum proſequamur negotium: in honore plantæ etiam fuerunt, ne legumina tantum, ex iis quæ terra naſcerentur, cultu ſuſcepta exiſtimemus. Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluêre, vt apud Euſebium, & caſu aliquo auulſas terra, aut alio quopiam euentu intermortuas, miſeratione, luctu & deploratione, ex patrio ſacrorum ritu proſecuti ſunt. Ad horum ferè imitationem non arborum tantùm, verum herbarum atque florum obſeruationes alias alia de cauſa excogitauit terra Græcia, vti lauream pro triumphantibus, & iis qui immortalitate dignum aliquid perpetraſſent: quernam pro iis qui ciuem ſeruaſſent, oleaginam & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa paſſim Græci tradidêre. Namque hi Pandoræ primum caput ponunt coronatum à Charitibus. Saturnum Pherecydes ante omnes coronatum ait. Iouem Diodorus poſt euictos Titanas. Idem Priapo tænias dat, & Ariadnæ ſertum. Iunoni vitem Calimachus, de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleaſtrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo lauream, poſt Delphicum Draconem interfectum, de quo Pindarus, atque Callimachus. Liber hederam, cuius rei cauſam loco ſuo, ex Harpocratione recitauimus, quamuis idem India triumphata lauream tulit: námque is vt Saturninus, triumphorum Deus hàbitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris eſt, coronari ſolitos, quamquam & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando proceſſêre. Prætereo caſtrenſes, murales, & nauales ex auro dari ſolitas, & quæ latè habentur apud Gellium, Suetoniũ, & alios, & quæ vulgatiſſima ſunt de inſignioribus Græciæ certaminibus, Olympiis, Iſthmicis, Argiuis, & Pythiis, quorum pręmia oleaſter, pinus, apium & malũ erant.

An propter alimoniã ſanitatem, domos, veſtes, focum, chiucos & ſapores.

Ad hoc Pli. lib. 23. ca. 8. A. Gellius lib. 5. cap. 6. Propter oleo fomentum mẽbrorum.

Legẽdi Geniales dies Alexan. ab Alexãdro.

Vnde

A Vnde illud apud Max. Tyrium: *Minimè fas eſt oleaſtro malóve coronari, qui ſecum ipſe decertet: vt victor præconio declaretur, opus eſt æmulo.* Sed ne videamur immemores Ægyptiorum, Iſis prima repertas ſpicas capite circumtulit, quod Leo ſcriptor Ægyptius tradit. Et vt noſtrarum quoque literarum monumenta proſequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda ſua foliis coronauit. Sed qui plura his petierit, Claudij Saturnini librum quem de coronis edidit, inquirat, qui Tertulliano teſte, & origines, & cauſas, & ſpecies, & ſolennitates earum ita diſſeruit, vt nullam gratiam floris, nullam lætitiam frondis, nullum ceſpitem aut palmitem non alicui capiti inuenias conſecratum.

Quia creatia Ceres.

L E G E S.

AD coronarum demùm hieroglyphica reuerſi, coronã dicimus legum indicium eſſe, propterea quòd certis eſt vinculis complicata, quibus vita noſtra veluti religata coërcetur. Atque hæc D. Hieronymi ſententia eſt qui στέφανον μὴ δρέπτειν, Pythagoræ ſymbolum interpretatur leges non eſſe dilacerandas, ſed in vigore & incolumitate ſua conſeruandas. Et quoniam ſepes complicatione quadam ambitúque certo coronis quodammodo ſimiles habentur, eadem ratione factum, vt in Diuinis literis ipſæ quoque ſepes ſint legum hieroglyphicum.

Coronamne carpſeris.

H I L A R I T A S.

ROSEAM tamen & florulentam præterire noluimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres ſiquidem conuiuia celebrantes, ornare ſe coronis conſueuerunt, cuius rei principium à diademate ſimplici fuit: vt ſcilicet frontem faſcia conſtringerent quod inſtitutum eſt ſalubritatis cauſa, vt tradit Athenæus, propterea quod conuiuiorum mos ſit, ſeſe ab bibendum liberiùs B inuitare. Ne igitur vinum æquo largiùs ſumptum moleſtos ad caput vapores attolleret, experimento compererunt plurimum prodeſſe frontem ita colligare. Poſteritas verò ſalubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atque ideò faſcias illas floribus peruestire cœperunt, quæ res procliuiter admodùm in effuſiſſimum mox luxum euagata eſt.

C O R N V A.

QVÆ verò corona Regium eſt geſtamen, eam à cornu dictam volunt, paſſimq́; in Diuinis literis cornu pro Rege poſitum inuenias, conueniúntque ſimilitudine quadam inter ſe Cornu, radius & corona. Vnde Moſes cornuta pingitur facie, quæ radiata eſſe deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radiis quibuſdam, igneis promicare videbatur, quem ſplendorem cùm Iſraëliticus populus ferre non poſſet, precibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex inſtituto veteri, radiorum referunt ſimilitudinem, vt non temerè olim inſtitutum ſit eas in Apollineo cap. xii precioſis lapillis confici, qui ſplendore ſuo fulgentes caput vniuerſum radiis illuſtrarent: atque, vt in Ceruo rem hanc totam latiùs explicauimus, vetuſti numi, marmoreæ aheneǽque Regum ſtatuæ pleræque duodecim conſpicuæ radiis oſtenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera inter Æneam & Turnum ſancturus:

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt,
Solis aui ſpecimen.

Alij à Græca voce κεραία: quamquam etiam κορώνη, i. cornua vel cornice ef-fero.

Moſes cornuta facie depictus.

Æn. li. 12.

C

M V R I.

ET frequentiſſimus authorum vſus coronam pro muris vrbium vſurpauit. Pindarus Alcimedõti Olympiis, ἐπὶ στέφανον τεῦξαι metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbium tanquam coronæ ſunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μὲν πόλεως στέφανος ὄλωλεν.
Nunc diſſipatæ ſunt coronæ ab oppido. Vel,
Vrbis at iamiam perijt corona.

Quòd verò coronas Regias non eſſe diſcerpendas Pythagoram admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictum exiſtimant, quo ignem non eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe vt quiſquam principibus negotium faceſſeret. Quod verò de regno dicebamus, per Cornu ſignificari, cùm id paſſim in Diuinis literis habeatur, ſuperfluũ eſt iis diutiùs immorari, vt: *Exaltauit cornu Chriſti ſui*, & quæ huiuſmodi dicta ſunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videtur, quod apud Ezechielem Cherubim humano primùm capite pingitur, eoq́; quatuor cornibus bubulis inſigni, humeris inde alatis, & pectore leonino, qua in ſpecie Theologi noſtri, vt apud Hieroſolymitanum Heſychium legere eſt, inſigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quam Philoſophi aliquot Prudentiam dixerunt, ſed ſublimius atque diuinius quid in Sapientiæ nomine, Leoninam nimirum fortitudinem. Per partem eam quæ vitulum exſcribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nonnulla in Bouis commentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quæ ſublimi volatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioãnes, qui omninò

Cherubim in Ezechiele.

Aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendum D
tamen eſt in Heſychiano codice vulgato deſiderari quædam, & perperam eſſe poſitum, *In perſona Leonis ſapientia*, nulla de perſona hominis facta mentione.

VIRES.

Al terbū ab Eraſmo. Chil. 3. cent. 3. pron. 12. IAM quòd alibi per cornua vires ſignificari diximus, antiquum inſuper dicterium eſt, πρὸ τέτε σὺ ὤμην κέρατ' ἔχειν, olim putaſſem te habuiſſe cornua, cùm quis fortis anteà habitus, ſpem mox per ignauiam feſelliſſet, Et Horat. de Baccho: *En addis cornua pauperi.* Quem ſecutus Ouidius ait:

Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.

Lib. 2. Car. Ode 19. Alibi verò ſuper eodem dixerat: *In prælia trudit inermem.* Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, *Dilemma* dictum, quòd hinc & inde feriat, *Cornutum* appellant. *Tanquam inexpugnabile. Ibidem.*

DE SCEPTRO.

SCEPTRVM Regium diademati & coronæ addere res ipſamet poſtulat, de quo tamen toto opere, vti variis imaginibus inſigne apud hos vel illos haberi ſolitum, pro loco, & ſigno, quod occurrebat: multa diſſeruimus, nunc verò ſuper eo quædam generatim diſſerenda ſunt.

REGNVM.

APERTISSIME quidem ſceptrum ſiue virgam, hieroglyphicum eſſe regni, illud in Diuinis literis oſtendit, quòd ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec E veniret qui mittendus erat. Regum quippe nomen in Iudæis tandiu duraturum, dum veniret Chriſtus. Nam & Pſal. *Virga regni tui* habetur, & huiuſmodi multa paſſim. Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculum, quòd virga in Diuinis literis pleriſque locis ſit caſtigationis, correctionis, & diſciplinæ ſignum, vt virga æquitatis, baculus conſolationis, auxilij, ſuſtentationiſque, vt eo loco: *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Pro ſuſtentaculo, Thob. *Baculum ſenectutis meæ.* Latini in huiuſmodi ſignificatum ſcipionem protulêre. Inuenitur & pro defenſione, vt de Cleomene Athenienſium duce fertur, qui cum propter omnium in ſe odium effectus eſſet inſanus, baculo ſe aduerſus inſultantes muniuerit.

Virgæ & baculi differentia. Feſtiua collatio Antiſthenis virga Homerica & Palladiæ, cum ſuo baculo.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

Plin. libr. 7. cap. 28. SVBSECVTVS hinc ſermo eſt de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuiſſe militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidam alij tradiderunt, quippe Sicinium Dentatum donatum torquibus ter & ſexagies, phaleris vicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

Lib. 2. TORQVEM aureum ſolidæ virtutis præmium fuiſſe traditum eſt à Vegetio, quem qui meruiſſet, præter laudem duplas conſequebatur annonas. Species torquium in marmore inciſas Brixiæ videris cum inſcriptione huiuſmodi: F

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS
ET ARMILLIS AB T. CÆSARE
BIS.
LEX. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ vigeſimæ eum legionis fuiſſe declarant: inde duo ſigna militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. Et ſpecies quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio ſita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TORQVIS quidem ſignificatum aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit, eas laudabilium operum præmium eſſe indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba: *Et impoſuit tibi armillas circa manus tuas,* paraphraſim huiuſmodi ſubiungit: *Cum mihi dederit Deus occaſionem bonorum operum armillas circumdat manibus meis.* Diffundebantur ad poſteros geſtamina hæc, quò minores ad imitandas maiorum ſuorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulam vetera familiarum inſignia nobiliſſimo cuique ademptiſſe, Torquato torquem, Cincinnato crinem, Cn. Pompeio Magni cognomen.

Sueton. in Caligula capit. 35.

ARMILLÆ

A

ARMILLÆ.

ARMILLÆ non humeris tantùm decus afferebant, verùm & brachia decorabant. Eas verò ita dictas volunt veteres etymologici, quòd antiqui humeros cum brachiis armos vocabant, inde arma, quæcumque ab illis dependent, vel iis alligata ſuſtinentur. De armillarum donis habetur apud Liuium x ab Vrbe cond. poſt victoriam è Samnitibus ad Aquiloniam, à Papyrio quippe Sp. Nautium, Sp. Papyrium fratris F. & quatuor centuriones manipulumque haſtatorum armillis aureiſque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militéſque atque equites, corniculis armilliſque argenteis donat. Et Decius Tribunus obſeruatum ex obſidione præſidium Romanum, diſſipatáque Samnitium caſtra, aurea corona ab A. Cornelio Coſſo donatus. Aurea verò corona erat quæ caſtrenſis, ex auro quippe in valli ſpeciem fabrefacto, quæ dabatur ei qui hoſtium caſtra pugnando primus introiſſet.

Vnde Priſcianus ea brachialia vocat. Armillarū etymon, & dona.

DE ADAMANTE.

HINC ſermonem tranſtulimus ad Adamantem, quo ſuper multa vltrò citróque dicta ſunt, dum tu ea quæ paſſim prædicantur, quæque lectione laboréque tuis ſuper acquiſieras, commemorares. Verùm ea quæ tu meminiſti, quæque tuopte ſtudio conſecutus es, hic repetere ſuperfluum iudicaui, quare ea tantùm, quæ pauciſſima illis ego addideram, recenſebo.

B

FORTITVDO.

NON temerè ſcilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitum viſq; inſuperabilis, nomen meritò feciſſet: quippe qui limæ, ſcalpro, & malleo duritia inenarrabili reſiſtat, quodq; omnium maximè admirandum eſt, contra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neque calore quidem admiſſo: vnde Græci ex ipſo nomine à re impoſito, gemmam indomitam intelligi voluêre. Per hanc verò ea fortitudinis virtus oſtentatur, qua quis ea quæ aduerſa acciderint ferendo peruincat, ſecundis nihil quicquam immutetur, atque vt apud Horatium eſt, rebus anguſtis animoſus atque fortis appareat, idémque vento ſecundiſſimo turgentia vela contrahere ſapientia duce didicerit. Quinetiam id inſitum diuinitùs habere fertur Adamas, vt mentem animúmque geſtantis vano metu liberet, vt ſuperbæ etiam fortunæ reſponſare ſuadeat.

Nempe ex à particula priuatiua, & δαμάζω, domo, quod indomitus. Ab Horatij 1. epiſtola.

INEXPVGNABILIS.

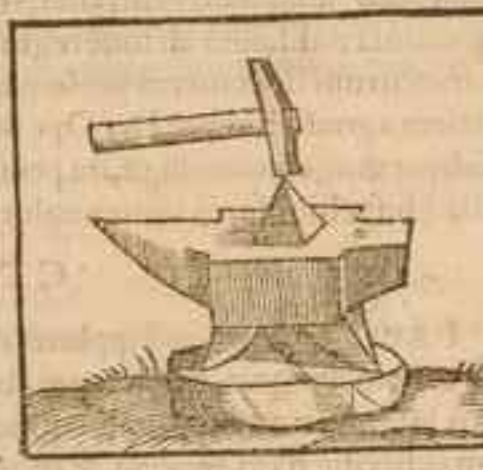

TRANSIT & in communē locum ſignificatum huiuſmodi, vt tam de animi fortitudine, quæ virtus ſit, hoc eſt, honeſti iuſtique cauſa concepta, quam etiam de obturata aliqua mentis deſtinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, poſſit intelligi, eáque de cauſa Ditis pectora Adamantina fingi, & apud inferos ſolido ex Adamante portas & columnas eſſe, atque ita demùm omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio ſignificari. Adamanta quidem Plutonem Theocritus manifeſtè nuncupauit Pharmaceutria:

C

Τοὶ δ' ἄρτεμι κὴ τὸν ἐν ἅδᾳ Κινήσαις ἀδάμαντα.

Sic Hieremias ca. 17. peccatū Iudæ ſcriptū eſt ſtilo ferreo, in vngue adamātina. Virg. Æneid. Cur Adamas dictus Pluto.

Propterea enim dictum hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus ſit & inexorabilis: aiunt enim hoc α particulam intentionis eſſe, atque ita Plutonem mirum in hunc modum inexorabilem exponunt. Sed vt ad eam partem quæ virtutis eſt, redeamus, qua ſcilicet quis munitus ærumnoſiſſima quæque patientiſſimè perferat, nullique calamitatum generi ſuccumbat: Adamantius vbi cauſam quærit, cur corpus etiam Iobis viri iuſti piíque, Deus in poteſtatem dæmoni conceſſerit affligendum, comparationem ab eo deſumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuiuis periculis omnibus concedat explorandum, dicátque: *Tolle, proba, experire tormentiſque omnibus examina,* ſic omnium Cognitor atque præſcius, qui optimè noſſet Iobem Adamantem inuiolabilem, poſcenti diabolo eum dedit in poteſtatem, ſibi quidem ſatis conſcius Iobem verum Adamantem eſſe. Mox illa de Chriſto ſubiecit: *Sic namque & ſingularis ille & diuinus, cæleſtis atque incorruptibilis Adamas, vnigenitus Deus à Patre ad terras miſſus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponam Adamantem in medio populi mei, quem neque ignis tentationum in deſerto comminuet, quem illius verbera plagæq; impiorum in cruce non atterent comminuéntve, quem neque ſepultura, neque deſcenſus ad inferos vel minimùm violare potuerunt, ſed enim omnia ſuperabit: ſéque diuinum & incorruptibilem probabit Adamantem.* Et ne quis fabuloſa putet quæ de hircino ſanguine, cui rerum vni cedat Adamas, memoriæ produntur, memoratu digna

Lege Plin. in proemio libri 37. Ch iſtus verus Adamas.

ſunt quæ ſuper hoc D. Cyprian. lib. de duplici martyrio diſſerit, cùm efferas nationes, quas Romani D nunquam frangere vel domare potuerint, Chriſti ſanguine indicat emollitas. *Qui naturæ cauſas ſcrutantur, ait, narrant Adamantem nulli chalybis duritiei cedentem, hircino ſanguine maceratum, ictu mox malleorum diſſilire. Nullus autem Adamas corde ſaxeo peccatorum durior. Hoc igitur cor ferreum, cor ſaxeum, cor pluſquàm Adamantinum emollit ſanguis Chriſti.*

LITATIO.

Pectorale ſummi Sacerdotis, in quo medius Adamas.

IN Hebræorum ſacris Adamas litationis ſignum habebatur, quia quæ foret ſummi numinis de mortalium rebus ſententia, manifeſtabat. Geſtabat enim eorum Põtifex ornamentum quoddam ante pectus opere pulcherrimo elaboratum ex auro, non vltra palmi magnitudinem, in cuius medio veluti ſtella quædam aurea, eluceſcebat, duo vtrinque Smaragdi, quorum vnus tribubus ſex, totidem alter ex XII. Iſraeliticis inſigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deum de re quapiam conſulturus precibus ritè prolatis, ſupinis in cœlum manibus porrectis, oculos in id operis coniiciebat, déque propoſita re Deum interrogabat: qui ſi proſpera ſecundáque polliceretur, Adamas ardentiſſimo ſplendore promicabat, radiiſque fulgentiſſimis coruſcare quodammodo videbatur. Sin autem ex voto nihil promittebatur, lapillus nihil quicquam immutatus, ſua ſe ſpecie continebat. At ſi Deus populum cædi deſtinaſſet, ſanguineus apparebat. Si mors cuiquam impendebat, nigro obfuſcari conſpiciebatur, idque geſtaminis EPHVD illi appellitabant, de quo tota ſacra hiſtoria plurima Sedenim & genus veſtis ſacerdotalis erat Ephud, quæ aliter Superindumentum, vel Superhumerale appellatur, cuius veſtimenti duo erant genera: vnum lineum & ſimplex, quod ſacerdotes habebant, alterum diuerſis coloribus, ex auro, purpura, & byſſo hyacintho gemmiſque ſuprapoſitis ornatum, quo ſoli Pontifices vtebantur. Logium quoque inter ornamenta Pontificia celebre, noſtri Rationale appellitarunt, de cuius ſignificato alio commentario diximus contenti hic formam E eius ex Eucherio prodere. Erat verò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribúſque variis, qui ſuperhumerali contra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM AVT SVMMVM SACERDOTIVM.

A Ioue regnũ, à Saturno ſacerdotium.

SAPPHIRVS & apud veteres & apud iuniores, omni ætate, magna ſemper in celebritate fuit: ſiquidem per eum imperium, aut ſummum ſacerdotium ſignificari manifeſtum eſt. Cauſam nonnulli eam comminiſcuntur: quòd lapillus is cœlitùs à Ioue & à Saturno vim quandam contrahat, vt ad eiuſmodi euenta viam præparet, & faciliora hæc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnum, ab Saturno ſacerdotium impetrari. Sedenim pietas noſtra ſanctiora patrum documenta proſequens, Sapphirum in ſimilitudinem Throni figuratum apud Ezechielem agnoſcit, idque Dei Opt. Max. ſedem ſignificare contendit. Eucherius hinc cœleſtes formas, ipſóſque Angelos intelligit, ita per ſerenum cœlum electorum conuentus oſtendi dicit. Neque diſſimilia Heſychius ſuper tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

Thronus Sapphireus.

F SPECIES tamen ea Sapphirei throni, vt ab Iſaache Philoſopho explicatur, decimum cœlorum orbem deſignat, Empyreum ab aliis vocitatum: ex colore ſiquidem ſapphiri nitorem intelligunt illius lucis, quæ omnem ſupereminet lucem. Throni verò ſimilitudo immobilitatẽ eius indicat, ſiquidem orbis ille fixus manens, & quietus eſſe perhibetur. In Diuinis ſanè literis legere eſt, *Intuebuntur pſ quæ ſub pedibus Dei ſunt, quaſi opus lapidis ſapphirei.* Quinetiam profanæ religionis authores Iouem in throno ſtatuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium eſſet,

Qui ſtabilis cum permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS.

VIRGINITAS.

SVNT qui perpetuo claróque Smaragdi virore conſiderato, ſignum id eſſe virginitatis velint, idque inſuper argumento addunt, in patranda re Venerea, quod experimento compertum eſt, ſi quis lapidem attingat, eum ſpõtè frangi. Cæterùm Aſtronomi Smaragdum Veneri cœleſti dedicarunt, & ad impetrandum eius numinis afflatum perquàm idoneum eſſe profitentur. Nihil autem cœlitùs non vndecunque purum, honeſtum, & candidum, mortalium animis, ſi Platoni & veritati credimus, inſpiratur.

IASPIS

A

IASPIS. GRATIA.

Vis Iaſpidis.

IASPIDEM pro gratia poni authores tradunt. Sumptum ab eius vi, quòd mortalibus perſuaſum eſt gemmam eam hominnm gratiam conciliare erga geſtantem. Vnde non otioſè dictum à Virgilio volunt,

Illi ſtellatus Iaſpide fulua Enſis erat: *Æneid. li. 4.*

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat. *Æne. lib. 4.*

VENVSTAS.

Gẽmæ omnes Veneri debentur.

SVNT qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd ſcilicet eam maximè comptam eſſe deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæpretium verò eſt apud Tertullianum legere, quæ de moroſa gemmarum cura diſſerit, dum noſtras miſeratur ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur. *Tardè (ait) teruntur vt niteant, ſubdolè ſubſtruuntur vt floreant, anxiè forantur vt pendeant,* & alia in hanc ſententiam. Vniones tamen cùm ad ornatum præcipuè comparentur, venuſtatis ſignificatũ ſibi ante alias vſurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantùm, ſed de dotibus etiam aliis cenſentur: in vnione nitor & læuor tantùm expetitur. Quòd verò fuerint qui eos etiam deuorare magnificum exiſtimarint, id improbitati potiùs, quàm vlli ſit liberalitatis ſplendori tribuendum. Diuinæ literæ per hieroglyphicum margariti, præmium oſtentant quod rectè facientibus offertur. B Euangeliſta: *Inuento autem vno pretioſo margarito abiit, & vendidit omnia quæ habuit, vt id emeret.*

Vt Cleopatra vnio liquefactus.

VNIONES. LACHRYMÆ.

ILLVD magis receptum, vnionem eſſe lachrymarum indicium, ſumptum quidem à Coniectoribus, qui viſos in ſomnis vniones lachrymarum profluuium portendere tradiderũt: aiunt enim, *δηλοῦσι μαργαρῖται δακρύων ῥόον*, vt apud Suidam eſt, Artemidorum, & alios: cuiuſmodi ſomnium cùm nobis aliquando contigiſſet, réſque poſtmodùm ſubſecuta eſſet, ita cecinimus:

Viſus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

Ἀμέθυστος, ab ἀ particula priuatiua & μέθη ebrietas, vel quòd ad colorem vini accedat.

NEQVE deſunt qui Amethyſtum pro ſobrietate poni dicant, quòd eiuſmodi lapidem contra ebrietatem ſtare compertum eſt: non enim vino tentari poteſt, qui eum geſtet, in quo præter nomen, quod eius eſt ſignificationis, nihil certi habeo, pleriſque tamen, qualecunque ſit, commentum placet.

DE PECTINE.

C ERAM hic finem facturus, cùm tu vt proſequerer ita hortatus es: *Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, ſed ea niſi caput compſerit parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & ſpeculum, vt ſi qua eo vti velit, non aliunde quæſitum eat.* Subieci ego.

VENVS.

VENERI quidem præcipuè ſacer eſt pecten, eiúſque Deæ ſtatua cum pectine aliquando Romæ dicata eſt: ſoluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter inſuperabilem pruriginis ardorem abraſis: quo quidem incommodo atque cruciatu liberatæ, ſtatuam huiuſmodi Veneri erexêre, quæ comas reſtitueret. Eandem etiam barbatam ſtatuerunt, quòd vtroque ſexu prædita ſit Venus, quam è lumbis ad ſuperiora, marem, ad inferiora, fœminam eſſe dictitabant. Atque huc ſpectat Maronianum illud, *Diſcedo ac ducente Deo*, quamuis non contemnendi authores vtrunque ſexum diis attribuant. Sed ſuper hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naſo eum Cytheriacum dixit:

Propria muliebris curæ vanitas, quæ.

Sæpe Cythoriaco deducit pectine crines.

Hinc Terent. in Eunuc. Dũ comantur annus eſt.

Metamorph. vbi de Salmaci. Ea enim propria eſt muliebris curæ vanitas, vt in comendo ornandóque capillo, ſtudium omne ſuum exerceant. Quare in numiſmatis videas Fauſtinæ caput multis & diuerſis capillorum concinnitatibus ſæpe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos verſus ſuſtulit, quibus Heſiodus inducit Palladem Theogonia Pandore ſatagentem, comendo eam & ornando: indignum ratus ſapientiæ deam tanto ſtudio circa muliebris ornatus curam occupari. Verſus illi XII. hi ſunt:

Æne. li. 2.

Zῶνε

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι, κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχετε θαῦμα ἰδέσθαι.
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς περίθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη:
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι χαριζόμενος Διὶ πατρὶ,
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε, χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη, ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσι.

DE SPECVLO.

EXPLORATIO.

Vnde ſpeculari pro explorare.

SVNT autem qui ſpeculum explorationis ſignum eſſe velint: propterea quòd & næui & rugæ, & vniuſcuiuſque color, & alia quæ forent incognita, indice ſpeculo deprehenduntur.

FALSVM.

SED ENIM, ſapientiùs illi rem expendiſſe mihi videntur, qui falſum ex ſpeculo ſignificari tradiderunt, in quo ſcilicet quamuis ſimilitudo quædam appareat, eo tamen falſa eſt, quòd in ſpeculo quæ læua ſunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atque ita veritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALIOQVI ſpeculum Pindaro eſt hymnus, in quo ſcilicet res præclarè geſtas, virtuteſque cuiuſpiam celebres poſſimus intueri.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILLVM OLICÆ ET NESVESII DVCEM, PALATINVM VILENENSEM, AC magni Ducatus Lituaniæ ſummum Mareſcalcum & Archicancellarium, Breſtenſem, Saulenſem Boriſſouienſémque Capitaneum, de iis quæ per arma ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSSECVNDVS.

CVM iam varios commentarios diuerſis miſiſſem amicis, dediſſemque operam vt argumenti ratio vnicuique non inconueniens eſſet, diligenter diſpiciendam mihi putaui, cuinam hanc noſtram de Armis elucubratiunculam inſcriberem. Verum cum arma acri mittenda viro non ignorarem, tu certè Nicolae Rodiuille magnanime Princeps, animo ſtatim obuerſabare meo, téque vnum è multis delegi, in cuius patrocinio ac tutela, noſter qualis is cumque eſſet in hac re inſumptus labor, conquieſcere deberet. Nam cùm multæ ſeſe offerrent cauſæ quæ quemuis ad te vel amandum, vel ſuſpiciendum allicere poſſint, vt animi tui celſitudo cum ſumma coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia ſuffuſum, nulláque auaritia inquinatum, bellicæ laudis militariſque gloriæ flagrans ſtudium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigiſmundiq́. Sarmatiæ regis (quos maieſtatis cauſa nomino) de inſigni tua virtute teſtimonia tot tantáque fuêre, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximíſque Lituaniæ imperiis & adminiſtrationibus ornatus longè clariſſimus eſſes, dignúſque habitus qui in fortium bellicoſorúmque populorum vel flore, vel robore ſummam poteſtatem haberes: & in quo omnes rebus ſecundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoſcerent, aduerſis inuictum robur cernerent, & diſciplinam militarem prudentiámque in adminiſtrandis diſponendíſque ſingulis ſequerentur, & authoritatem ampliſſimam libenter retinerent. Hæc cum in te ſint dona, cunctíſque tam pulchro laudabilíque exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quaſi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes ſtrenuum iſtic hominum florem, ditionum illarum firmamentum, boníque Principis ornamentum exiſtimant: meritò quoque nos tuæ Excellentiæ hoſce noſtros de Armis commentarios nuncupamus & conſecramus. Arma certè huiuſcemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi ſedens, in alto contrectare poſſis otio, cum in iis ipſis & diſciplinarum cultum, & variæ eruditionis totiúſque antiquitatis imaginem honoratiſſimam ſis agniturus. Hæc qualiacunque à me conſcripta, meæ in te perpetuæ obſeruantiæ teſtes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defenſa, gratiora omnibus futura ſint. Faxit Deus Opt. Max. vt poteſtas & voluntas quos tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ ſint, & Chriſtianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.

IVS IN ARMIS.

Hinc, Ius in manu, τὸ δίκαιον ἐν τῷ χειρὶ, apud Lucianũ, in armis.

DEORVM, vt hinc exordiamur, ſimulachra armis ornata, authoritatem, vímque armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuerſum ferro accinctos fingere conſuerunt: ex eo ſcilicet innuere volentes, armis omnia parêre, in armis ius eſſe, cùm tamen Phœnices, vtpotè mercatores, & aſſiduis dediti negotiationibus deos cum loculis & crumenis bene pecunioſos omnes effingerent: nempè, quòd rerum omnium vim penes aurum & diuitias eſſe arbitrarentur.

MVLIEBRIS VIRTVS.

Mulierum Lacedæmoniarum virtu.

QVOD verò Lacedæmonij Veneris armatæ ſimulachrum dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nã cùm Lacedæmonij bello cum Meſſeniis cõgreſſi eorum impetum

impetum ſuſtinere non poſſent, pedéſque ſenſim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerſo, repentè arma corripiunt, impetúque in hoſtes facto non tantùm lapſam maritorum aciem reſtituêre, D verùm & Meſſenios ipſos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erãt armati, cum armatis promiſcuè, vt Lactantius ait, concubuêre. Atque ita mox armatam Venerem colere cœperũt. Neque tamen Venerẽ tantùm, quam ὡπλισμένην vocitabant, ſed deos, deáſque omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honeſtiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præſtãtius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in ſacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis ſignis atque memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta, figuratas. Hæ ſunt virgines quę Armatæ dicebantur, quòd in armum ita veſtes coniicere ſacrificij ritus depoſceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto ſcilicet numero aſportare, quantum humerorum onus ſit. Hoc quidem κατὰ πάρεργον fatemur, ſed hoc loco neceſſarium.

Sed habentem calſpeũ & pedicam.

MARS VLTOR.

VIDERE autem eſt pleriſque locis, atque etiam in numis, ſigna Martis Vltoris cum ſcuto & haſta, quæ nimirum belli indicia ſunt, cùm omnis eius ornatus in eo verſetur, vt arceat à ſe cladem, & hoſtibus inferat calamitatem. Hinc prouerbium illud emanauit, σὺν δόρει σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiuſmodi verò ſtatuam ſibi Seſoſtris erigi curauit ſupra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos ſuperaſſe geſtarum rerum gloria teſtaretur. Nam eorum quæ præclara geſſerit Rex hic Ægypti, pleni ſunt omnes antiquitatis libri. E

Cum haſta & ſcuto. Sumptũ ab Ariſtophane in pace.

BELLVM INDICTVM.

APVD Romanos indicti belli ſignum erat haſta ferrata præuſtáq; fæcialis manu prætenta, quam vbi primùm in hoſtium fines emiſiſſet, tribus puberibus præſentibus, cauſa priùs expoſita, bellum iuſtum indictum, fieríque cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus,

Æneid. li. 9.

--Iaculum intorquens emittit in auras
Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTÆ.

TVMVLTVS.

ÆGYPTII ſanè ſacerdotes tumultũ, aut belli principium eſſe factum, ſignificare cùm vellent, armatum hominem figurabant, qui telum arcu contenderet, & ad feriendum paratus videretur. In Diuinis tamen literis per arcum & ſagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totum belli apparatum accipiunt, & huiuſmodi ſignificatione Pſalm. LIX. *Dediſti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum*, quamuis in Hebraicis codicibus longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Eccleſia. F

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianæq; ſimulachris, arcus & ſagittæ vibratilem radiorum vim oſtendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expreſſit:

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœleſti ſigno, vim eius à remotiſſimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidem vbiubi ſunt, ſolari omninò vi viuidæ, & incolumes conſeruantur. In Gallieni ſanè numis Sagittarij ſignum eſt, quale cœleſte illud fingitur, cum inſcriptione, APOLLINI CONS. AVG.

Gallieni numus.

DE PHARETRA.

MINIME verò prætermittendus eſt locus in carminibus diuinis Pſalmo x. *Siquidem impij arcum ſæpius intenderunt, promptuarijs ſagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiam probi cordis hominem immitterent.* Nonnulli Paraphraſtæ, dum nouitati forſan plus æquo ſtudent, pro eo quod apud Græcos eſt, ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, *Sagittas ad neruum accommodarunt*, ponere maluerunt: nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVMQVE.

ADAMANTIVS tamen Græcam ſecutus lectionem, ita pharetram agnoſcit, vt quid habeant hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit, per ſagittas, conſilia, & cogitationes,

A tiones per arcũ, os & labia. Nã & alibi dicitur, *Cor impij repletum eſt veluti pharetra ſagittis venenatis.* Cõſilia enim cogitationéſque peſſimæ impiorũ ſagittæ ſunt: arcus verò, os & labia: quo diſtento, quippe adaperto, virulenti cordis ſpicula depromuntur ad vulnera. Quòd verò dictum eſt è latebris, non otioſè appoſitum: ſi quidem hi cùm lucem odio proſequantur, in tenebris deliteſcunt, & in cæca malignitatis atque ignorantiæ latibula ſeſe abdunt. Iam verò apud Lucianum legas, περὶ τῆς ἐπὶ μισθῷ συνόντων ſtare aliquem in inſidiis incognitũ, qui arcu ſemper intento ſpeculetur, qua latus exeras, vt ea te quamprimùm parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factáque explorant tua, ac ſimul aliquid exciderit imprudenti, collectum ſtatim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympiis quoque Ode ſecunda, tela pro verbis, pharetram pro ſententiis à Pindaro poſitas inuenias, in hunc modũ, πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν, *Multa mihi tela velocia ſub cubito in pharetra ſonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem*, inquiunt interpretes. Præclara enim eſſe debent, neque ab obtuſo ignauóque ingenio prolata, quæ dicuntur, ſed ea opportuno etiam loco diſpoſita. Alibi diximus, myſticæ Philoſophiæ interpretes, Plutonis cor ab Herculea ſagitta vulneratum, hieroglyphicè ſignificare velle nullum eſſe tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit Philoſophia: eius enim ſcientiæ latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus ait Baſilium Philoſophiæ latebras omnes penetraſſe.

Sic telum pro conſilio, via, ratione, vt ſæpe Lucian. Huic rei aliud inuenietur telum. Et Eraſ. Chil. 2. cent. 3. pro. 40.

Cor Plutonis ab Herculea ſagitta petitum.

VVLNERA AMORIS.

AMORI verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere ſaucij, ſemper eminus feriuntur, veluti ſagitta quadam ab amatis oculis emiſſa, & in amantium oculos recepta. Sunt B verò illi, vt Philoſophatur Plato, radij quidam tenuiſſimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus calidiſſimúſque ſedem habet, viáque ſibi, vt Muſæus ait, per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapſi, ad intimum eius cor penetrant: accenſóque interim magis ac magis ſanguine, bilis etiam inflammatur, vnde illi ſequitur dolor, quem affixum eſſe cordi amantes omnes profitentur, quicunque illos euentus, aut durus, aut facilis ſequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco diſſeruimus.

Amoris ſagitta.

Ex aſpectu enim naſcitur amor.

AMOR.

APVD Coniectores ſanè, ſi quis ætate florida vir aut fœmina pectus ſibi transfixum imaginatus fuerit, amorem ſignificat. Non æquè id in grandæuo, ſiquidem huic id ſomnij triſte aliquid, & illætabile nuncium affert.

Ad verbũ ab Artemidoro lib. 1. cap. 43. ſub finem.

POENITERE.

IN Diuinis verò literis ſagittæ ſæpiſſimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum properàm actarum conſcientia cor ſtimulant, compungunt, exulcerántque. Ita Pſalmo octauo ſupra XXX. *Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. Attigerunt me.* tranſtulit Symmachus.

COELVM.

C SED ENIM Philoſophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, non otioſè commenti ſunt & alas & ſagittas velocitatis indicia figurare, ſimulque faces, vtpută ignem, quo cœlum ipſum maximè ſpectabile eſt, ac puerum denique, cùm ſenium auferant à cœlo. Amorem inſuper primum omnium genitum autumant, & cœlum initio creatum à Deo ſacræ teſtantur literæ.

VELOCITAS.

ESTO igitur ſagitta velocitatis etiam hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus curſu pedum certaturis cùm Equum primò præmium propoſuiſſet, alteri Amazoniam pharetram, plenámque ſagittis pollicetur. Et Armenij ſagittam Tigrin vocant, vnde & velociſſimum animal Tigris, & fluuius rapidiſſimus, qui ex Armenia in Meſopotamiam labitur. Ibi enim ſagitta Tigris dicitur. Et Pſal. ſeptimo, quòd minatur Propheta futurum vt Deus gladium ſuum expediat, & arcum intendat, interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac ſagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum eſſe innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo ſagittam Frezam vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreum apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuiſſe tradit Nazianzenus, vt cùm ſagittam, veluti fabulantur, accepiſſet ab Apolline, emiſſam eam pari curſus pernicitate conſequeretur, quo ſigno populos circumiens reſponſa dabat: inde ſibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè ſupra humanas vires eſſe putabatur. Sed non fabuloſè apud nos dictum, *Sicut ſagittæ in manu potentis, ita filij excuſſorum*: per quas Eucherius Apoſtolos hieroglyphicè ſignificari tradit, qui orbẽ terrę volatu perniciſſimo peragrantes, doctrina ſua mortalium, qui nondum Deum norant, corda penetrarunt. *Filij verò excuſſorum*, quia de priùs excuſſis telis, hoc eſt, Prophetis, Apoſtoli geniti ſunt. De iis Pſalmographus ait: *Miſit ſagittas ſuas, & alios alio delegauit.* Pleriſque enim locis ſagittę verba diuina ſũt, quę penetrabili charitate corda

Æneid. li. 5. Et Medi.

Abaris mira velocitatis homo. Hinc de ve locib' Nazianzenus, ad Baſilium Ἀβάριδος βέλος, Abaridis ſagitta.

Pſalmo 126.

noſtra configunt. Hic arcus ille erat, quem tetenderat, paratúmque ad feriendum aſſeruabat, quamuis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia ſignificata, minarum etiam ſignum ſit. Vnde Horatius: D

De Arte poetica.

Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.

CONTRARIETAS.

VBI tamen ſagittæ duæ parallelari poſitu iacentes animaduerſæ fuerint, quarum cuſpides altera ad alterius pinnas viciſſim conuertantur, præſentaneæ contrarietatis ſignum eſſe volunt.

FRACTA BELLI FEROCIA.

Regis Attilæ mortis augurium.

QVEMADMODVM verò arcus intentus belli ſignum eſt, ita fractus ſublatam belli ferociam oſtendit. Et in oſtentis eodem accipitur ſignificato: veluti quod in recentiorum hiſtoriis legitur, ea nocte qua Rex Attila ſanguinis eruptione, quæ profluuio effuſiſſimo de naribus emiſſa eſt, ſuffocatus & extinctus eſt, ſupremum numen Martiano Imperatori apud Conſtantinopolim agenti apparuit in ſomniis, arcúmque Regis defuncti relaxatum, vt alij fractum, oſtentare viſus eſt, quod de bellica eius ferocia iam extincta ſignum fuit. Et in Diuinis literis ſcriptum eſt, Deum eorum contere arcum, & arma confringere, qui pietate poſthabita ſpem omnem in ferocitate ſua poſuère.

PERSÆ.

Darij & Artoxerxis numi. Ageſilai dictum.

AB eo verò armorum genere, quo Perſæ plurimùm vtuntur, ſagittas numis Darius impreſſit: ſiue ita gentem ſuam ſignificare voluerit, ſiue potentiam ſuam latè diffuſam indicare. Nam & in Artoxerxis numo ſagittarius miles cuſus erat, eáque de cauſa numi illi Sagittarij vocitabantur, vt Plutarchus in Apophtegmatis. Vnde non infacetè dixerit Ageſilaus, triginta ſe millibus Sagittariorum Aſia pulſum, cùm ea ſumma Rex corruptis per. Timocratem Athenienſibus effeciſſet, vt bello aduerſus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco ſuo. E

PESTILENTIA.

SAGITTAS autem Apollinis in Græcos immiſſas, peſtilentiam manifeſtiſſimè ſignificaſſe nulli dubium, de quibus latè apud Homerum. Hæ verò hieroglyphicè ſolares radios indicant corrupto cœli tractu contagem illam diſpergentes. Et Chriſtiana pietas è diuorum numero Sebaſtianum ſagittis impetitum, dum Chriſto fidei teſtimonium præſtat, aduerſus peſtilentiam ſibi tutelarem propoſuit.

D. Sebaſtianus tutelaris peſtilentiæ.

DAMNATIO.

SVNT qui telum in ſagittæ cuſpiden ita ⟵ figuratum, damnationis ſignum eſſe autument, aut explodendum ſummouendúmve aliquod ineptè dictum in ſcriptis: id quod Ariſtarchi ſummi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum eſt, quod eo ille ſigno vſus ſit in adulterinis apud Homerum carminibus ſummouendis. F

DE HASTA.

SAPIENTIÆ VIS.

QVÒD Palladem armatam vbique conſpiciamus, indicat, arma parum proficere, niſi quæ per ſapientiam adminiſtrantur: nam ſtulto præcipitique ingenio Imperatores, quot & quantas & ſibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia diſſimulē, clades illæ inſignes ad Trebiam, ad Thraſimenum, ad Cannas acceptæ, facilè oſtenderunt. Porrò autem haſta in manu Palladis, ingenij vim atque promptitudinem oſtendit. Vnde apud Martianum legas:

Haſta etiam vibrans penetrabile monſtrat acumen.

FAMA.

Alexandri ſtatua.

ADHÆC lancea in quacunque videatur imagine, præter militiam ipſam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lyſippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu poſuit, fulmen quod alij fecerant, aſpernatus, vt pote qui celebrem eum vna vix ætate exiſtimaret, dummodò quis veritatis ſtudioſus, ea tantùm quæ re vera geſta fuiſſent ab Alexandro collegiſſet. Quod verò ad extenſionem in longinquum facit, Telum appellant quicquid à manu iacitur, quod τηλῶ & τηλόθι procul apud nos ſonat. Quanquam apud Caium Iuriſconſultum telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

A INFESTISSIMVM hoſtem, qui omnes, quò maximè lædat, vias exploret, nonnulli ſignificare cùm volunt, iaculum terræ appreſſum cuſpide in eius læua ſtatuunt, dexteram verò ori obiiciunt, eo geſtu, vt in eam inſpuat: nempe quòd perſuaſum ſit ictus aggrauari ſaliua in manum ante conatum ingeſta. Id verò ea de cauſa fit, quia manus ita magis ſolideſcit, & maior in vibrando vis accedit: non autem quòd ea quædam ſit faſcinatio, vt Magi putant.

A verbum à Plinio li. 28. cap. 4. Saliua ictũ aggrauat.

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAM illud forſan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, ſi quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percuſſum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraque alia expuere, cōtra omnes faſcinationes & pericula amuletum eſſe creditur. Vnde apud Theocritum τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, *ter in ſinum meum inſpui.* Meminère huius rei & Plinius, & authores alij plerique.

Idē à Plinio lib. 28. cap. 4.

SVMMVS HONOR.

SED ENIM ne Lyſippum adeò malignum aut inuidum in Regem ſuum, vt paulò antè dictum, fuiſſe ſuſpicemur, ſciendum haſtæ geſtamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæque apud veteres venerationis fuiſſe, vt loco diadematis pro inſigni Regio haberetur. Neque temerè Virgilianus Æneas,

Haſtæ geſtamen honorarium. Æneid. l. 12.

Bina manu lato criſpans haſtilia ferro, *Ingreditur.*

Ibidem.

B Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto volat obuius ipſe Æneæ. Neque quidem ea ſolùm donari ſolitos tradunt qui fortiter in bello feciſſent, verùm & Iunonem Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim haſta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum eſt.

STRENVVS.

EORVM qui fortiter feciſſent inſignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuiſſe reperio haſtas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari ſoliti, eáq; de cauſa Sicinium Dentatum, Plinio referente, haſtis puris duodeuiginti donatum. Haſtas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, ſine ferro, eo præſertim Maroniano verſu:

Plin. lib. 7. cap. 28. Haſta pura. Æneid. li. 9.

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur haſta.

Qui quidem futurus erat Rex, multorúmque Regum parens.

BELLVM.

APVD Carthaginenſes, genus intractabile bello, belli haſta erat indicium. Hinc cùm bellum velle ſe cum Romanis profeſſuri eſſent, Romam ad eos haſtam ſuæ voluntatis ſignum miſerunt. Sedenim apud Macrones, dare accipereque lanceam, ſanciti fœderis ſignum fuit, cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA IMPERII.

C EA verò de cauſa viros fortes haſta donari putat Feſtus Pompeius, quòd haſta ſumma armorum & Imperij eſſet, captiuóſque ſub ea vendi morem fuiſſe, proindéque rei fortiter geſtæ ſignū erat. Et ſub iugum mittere, qui ſuperati eſſent, quique per vim ſub Imperium deueniſſent, apud hiſtoricos frequentiſſimum. Conſtabat verò iugum ex haſtis tribus, duabus quidem fixis, & aliæ in tranſuerſum ad eas alligata: ſub his enim diſcinctos tranſire cogebant, inquit Feſtus, vbi diſcinctos intelligendum armis ſpoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptarum capita cœlibari haſta comerentur, propterea quòd quæ nuberet, imperio viri ſubiiceretur. Cœlibarem autem haſtam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occiſique ſtetiſſet.

Iugum militare.

Haſta cœlibaris.

CONIVNCTIO MARITALIS.

AIVNT verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicum id ſignificaſſe, vt quem admodum haſta ipſa in corpore gladiatoris hæſiſſet, coniunctaque fuiſſet, ita debere ſponſam viro coniungi, vt quod noſtræ monent Diuinæ literæ, *duo ſint in carne vna.* Alij boni tantùm ominis cauſa factum autumant, vt vota hinc oſtenderentur, fore vt viros fortes genituræ eſſent.

De haſta qua homo occiſus ſit, mira Plin. li. 28. ca. 4.

DII.

PRÆTEREA vt Iuſtinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro diis immortalibus veteres haſtas coluère, ob cuius religionis memoriā haſtæ adhuc, ait ille, deorum ſimulachris adderētur.

De delubris Macro.lib. Sat.3. ca.4.

Quin etiam ſimplex baculus ſurrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atque hoc illud eſt, quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere ſibi eorum opinionem, qui delubra exiſtimant ligna delibrata, id eſt, decoriata, pro ſimulachris deorum more veterum poſita. Id fieri ſolitum à veteribus Cyrillus inquit, quod natura diuina nullo modo neque deiici, neque labefactari poteſt, ſed inconcuſſa firmàque ſuo robore communiat, ſuſtineréque omnia & omnium fundamentum eſſe perhibetur. Sed vt ea etiam quæ ad ineptias vſq; facta ſunt in hoc genere cõmemoremus: Alexander Phereus haſtam, qua Polyphranem auunculum interemerat, conſecrauit, additis etiam corollis, eique tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum verò haſtæ à veteribus tributum eſt, vt ſceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum ſucceſſione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quo cultus eius fieret anguſtior, Haſtam appellitarent. Colebant verò illud vti numen, ſingulis diebus hoſtiis à ſacrorum antiſtite immolatis. Cui etiam (tanta fuit hominum veſania) menſa variis inſtructa carnibus parabatur, omniformiúmque placentarũ libis referta ſemper adſtabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites ſuos iuſſiſſe per haſtam ſuam iurare. Vnde mox prouerbium, *Haſta Cenei*, de quo apud interpretem Apollonij, & alios Argonauticis, plura reperias. D

Haſtæ à veteribus multum tributum.

Ouid. Metam. lib.12.

τὸ καινέως δόρυ.

DII PENATES.

E

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebãtur, armatos, haſtatos quippe fuiſſe, memoriæ proditum eſt. Dionyſius enim duos ait adoleſcentes fuiſſe militari habitu, & vetuſto opere, qui ſederent, & peila in manibus tenerẽt, cuius rei teſtimonium titulus ſubeſſet, DII PENATES. Eos Nigidius putat eſſe Apollinem & Neptunum, quòd in Apolline calor & ariditas, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ noſtræ compoſitionis principia perhibẽtur. Et quoniam Penatibus magnorum deorum cognomentum attributum eſt, vnde Maronianum illud:

A Macrobio lib. 3. cap. 3. Saturnal.

Æneid.lib. 8.

Cum ſocijs natóque Penatibus & magnis dijs,

eruditores particulam, *Et*, ad expoſitionem poſitam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem eſſe voluerunt, horum enim præcipuum eſſe munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Caſtorem & Pollucem Deos magnos vocari perſuaſum habuẽre. Sed quoniam in nullo deorum magis, quàm in dis Penatibus & Poëtę & Hiſtorici occupantur, tum ipſa vetus Romanorum religio tam multa, tam ſæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab inſtituto negotio alienum fecero, ſi ſuper his aliquid ex remotiore vetuſtate repetiero. Pallãtis filiam legimus, cùm Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attuliſſe, ſcutum quippe breue cœlo lapſum, quod Palladium appellarunt, cúmque huiuſmodi ſcuto magnorum deorum ſimulachra. Orta autem ſeditione in Peloponneſo, Dardanum inde cum vxore & magna Arcadum manu vertiſſe ſolum, atque in Samothraciam nauigaſſe, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas inſtituit cæremonias, vt ſacra ea ſepararet à vulgi cognitione. Simulachra itaque in ſubterraneo ſpecu condidit, quæ mox cùm inde in Aſiam tranſmigraret, ſecum aduexit, & in Dardania à ſe nuncupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificaſſet, eò deos ipſos tranſtulit Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eóſque Lauinij poſuit. Aſcanius in ſuam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt ſequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediiſſe, oſtia clauſa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Aſcaniũ, aiunt, ſexcentos curatores Lauinium miſiſſe, qui ſacra cuſtodirent, præfectúmque his antiſtitẽ Egeſtum nomine. Iidem demum Romam tranſlati cùm vrbem approbaſſent, nequaquã abierunt. Cúmque eos Romani in vrbis Imperiique ſui cuſtodes admiſiſſent, ne per vim aut dolum auferri poſſent, eos in ſubterraneo, vt Dardanus fecerat, ſpecu, templo ibi dedicato, poſuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obſeruabatur, vt ſpuere nefas eſſet. Ad hoc ſpecu, & priſtinum Dardani inſtitutum, Virgilius alluſit, cùm ſcripſit: F

A Macrobio Iudidẽ.

Deorum Penatiũ origo & inſtitutio.

Æne.li.7.

Aeternúmque adytis effert penetralibus ignem.

Nam ſacra Penatibus ſine Veſta nunquam fieri ſolita, ſed vnà cum Veſta ſemper illi colebantur. Quid verò Veſta foret, declarat Naſo:

Nec tu aliud Veſtam, quàm viuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi ſe Penatum offenſam vereri ſimulat, ſi patriæ ſecreta hoſtibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Aenei.li.2.

Vos æterni ignes, & non violabile veſtrum
Teſtor numen ait.

Sed quoniam de Veſtali igne, & diis Penatibus alibi etiam diſſeruimus, hæc pro loco commemoraſſe ſufficiat.

DII

A

DII TVTELARES.

ID verò tutelares eos eſſe oſtendebat, quòd ſederent, quòd peila geſtarent, quòd adoleſcentes eſſent. Nam ſeſſio hieroglyphicæ firmitatis & conſtituæ rei conſiliive ſignum habetur. Peila propulſationem malorum, incommodorúmque ſignificant. Adoleſcentia incrementum, quod Imperio eſſet in die acceſſurum. Quod verò genus teli peilum ſit, à Vegetio ita deſcribitur: *Miſsilia pedeſtris exercitus peila vocabantur, ferro ſubtili præfixa trigono nouem vnciarum, ſiue pedali, quæ ſcutis infixa non poſſent abſcindi & loricam facilè perrumperent.*

Hinc Plautus in moſtellaria, Nimio plus ſapio ſedẽs.

Peila quid.

DE FRAMEA.

FRAMEÆ vocabulum, & id genus teli, Germanicum eſt, de quo Cornelius Tacitus in Germanorum moribus in hunc modum ſcribit: *Haſtas, vel ipſorum vocabulo Frameas, gerunt, anguſto & breui ferro: ſed ita acri, & ad vſum habili, vt eodem telo, pro vt ratio poſcit, vel cominus vel eminus pugnent.* Ita Eques ſcuto frameáque contentus eſt.

MORS.

IN Diuinis literis framea, vt & alia telorum genera mortis hieroglyphicum habetur. Ita Theologi eo Pſalmi loco: *Erue à framea Deus, animam meam.* B

DE SCVTIS.

LOCVS exigit vt haſtis ſcuta etiam adiiciantur, quorum varia ſunt hieroglyphica, quia variæ ſunt eorum ſpecies, varij etiam vſus, neque facilè eſt omnium rationes exquirere in tam varia tãmque frequenti armorum pene omnium mutatione, quę vnaquaque ætate facta eſt: eas tamen non formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obſeruauimus.

STRENVVS II.

PARI honore cum haſta ſcutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari ſoliti ſunt qui ſtrenuè feciſſent, cuius rei exempla paſſim apud hiſtoricos. Et apud Virgilium Æneas clypeum efferri iuſſit, quo iuuenem egregium Niſum præſtanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit ſcutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruiſſet, geſtandum tradere, eóque inſerto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium ſcutis ligneis vſi, eo prælio quod inter Prœtum & Acreſium fratrem geſtum eſt, pro tyrannide occupanda. Sedenim de honobus inferiùs.

Scuto donati.

Ænei.li.9.

SALVS.

C

CVM Palladium ſuperiùs cœlo lapſum, ſcutum fuiſſe diceremus, ſignificatum eius ad Imperij tutelam ſpectare interpretati ſumus. At identidem obſeruatum eſt Peltæ quoque ſignificatum ſalutis eſſe, quod interpretatione Numæ deſumptum eſt: is enim delapſam cœlo peltam ſalutem Vrbi immiſſam interpretatus eſt, cùm octauo eius anno peſtilẽtia per vniuerſam Italiam debacchata, Romam quoque vrbem inuaſiſſet. Vtrum verò grauis alioquin author peltam propriè néne dixerit, quod ſcutum Numæ tempore cœlo delapſum fertur, & *lapſa ancilia cœlo* Maro dixerat, alij viderint. Legi tamen de Saliorum ornatu, conſueſſe illos capite geſtare pileum inſtar coni, non obrotundum, vt vulgò: thoraca aheneum induere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtuliſſe: quamuis, vt dictum, *& læua ancile gerebat*, legamus.

Pelta cœlo delapſa.

Ænei.li.9.

PELTÆ FORMA.

QVONIAM verò pelta Maroni lunata dicitur, operæpretium me facturum crediderim, ſi figuram eius ex antiquis monumentis deſcripſero. Nam ea Romæ multis locis aſpicitur, nuſquam tamen ſpecioſiùs quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio Palatio ſubiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu ſpectatur. Ibi pugna quædã Amazonum inciſa mira quadam arte, ſiue ea Troiana ſit, ſiue, quod potius reor, quæ ab id genus erraticis in Scythia commiſſa eſt. Ita viri mulieribus parcere, inuitiq; obuias fauciare videntur, cupereque eas potiùs captiuas facere, quàm lædere. Omnes illæ peltis armatæ ſunt, quarum ſpecies in hunc modum deſcribi poteſt: vt ſcilicet circulus deſcriptus linea diametrali diſſecetur, pars altera quantum cubiti

Ænti.li.1.

manúſque miniſterio inſeruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita vt in eorum medio ſpatium ſit inſertando brachio, cuius hoc ſit propugnaculum. Extrema ad ſcuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, inſertandæ ſi opus ſit haſtæ alter commodus, alter ad inſpectandum inſeruiat.

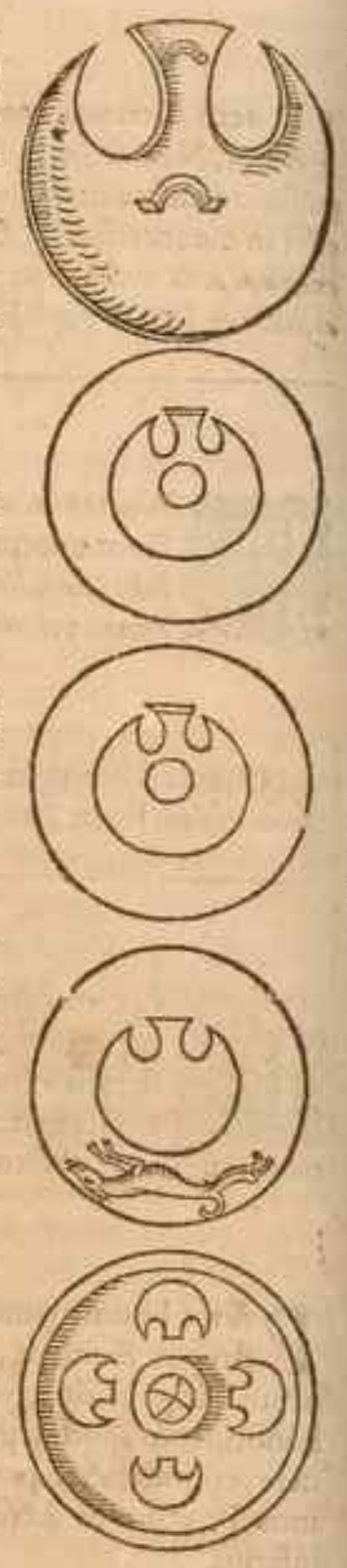

D

PRIMA ARMENICA.

VARIABAT verò peltarum forma qua parte manus erat inferenda: vt in prima Armenica, inciſura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVÆ in ſecunda, orbicularis fieri conſuerat. Tum etiam coloribus, cùm pelta primæ cæruleo colore eſt, in alba parma: ſecūdæ verò, purpurea in parma ipſa cærulea: in vtraque verò pelta aureus vmbilicus.

MENAPII.

MENAPIORVM autem pelta rubra erat in alba parma, ſed infrà in eo albo ſub pelta canis lutei coloris, pedibus ad curſum quarum fieri poſſit, exporrectis, vtero ad peltam verſo, dorſo parmæ ſuperficiem ſpectante.

VESONTES.

E

VESONTES, qui ſub illuſtri viro Magiſtro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis inſignem, quadrangulari ſitu intra parmæ marginem & centrum diſpoſitis: centrum autem in partes quatuor decuſſatum, quarum duæ albæ, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conſpicitur.

ANCILIA.

Antonini Pij numiſma.

EIVSDEM omnino ſignificati Ancile eſt, cuius figura, vt ex veterum nummis habetur, oualis eſt, ductu quidem oblongiore: quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie ſcuta tria vna ſerie diſpoſita, ea qua diximus figura conſpiciuntur, quibus inſcriptio ſubiecta eſt, ANCILIA. In altero Antonini eiuſdem numo ſcuta ſex habentur anciliorum ſpecie, vt paria duo, vno ſuper alterum ſublato, partem interiorem oſtentent, qua ſcilicet brachium inſeratur: mox ſingula vtrique pari appenſa, quæ vmbonem ſpectandum obiiciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui numo detritæ ſunt, vna excepta locutione, SVPERATO. vbi etiam duo prima elementa ita curta ſunt, vt vix diſcerni ab oculatiſſimo quoque poſſint.

F

SAPIENTIA.

EA plurimùm forma ſcuta ſunt quæ Palladi dedicantur: quamuis non negarim orbiculari etiam ſpecie nōnunquam facta, cuiuſmodi eſt Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea confert lampade. Hieroglyphicum verò id eſſe plerique volunt, vt orbem indicare videatur qui ſub clypei ſpecie regatur à ſapiētia. Quare Martianus Capella, qualiſqualis author eſt ita de Pallade ait:

Hinc tibi dat clypeum ſapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Meduſa verò, quæ ſit in vmbone medio figurata, idem ſentit, quod in Serpentis commentario diximus, vbi de Domitiano loquerèmur, qui Meduſæ ſignum geſtare ſolitus eſt ad ſtuporem, quem affectabat de ſe inter mortales concitari. Martiani verſus de Meduſa:

Quoniam Meduſæ caput inſpicientes in ſaxa vertebantur.

Quod pauidum ſtupitet ſapiens ſolertia vulgus.

DEFENSIO.

ITA verò ſcutum pro defenſione ponitur, vt milites eos ignominioſè notari paſſim videas, qui plus ſalutis & ſpei in ſcuto, quàm in gladio

poſuiſſent,

A poſuiſſent, Scipionis præcipuè dicterio notum, cùm militi, qui clypeum elegantiùs ornauerat, dixit: *Non miror quod clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præſidij ſtatuas: quàm in gladio.* Scuto verò nos coronatos ait Pſalmographus pro tuto circumſeptos munimine: monitiones enim plurimum in orbem circumduci conſuerunt.

Scipionis dictum.

DEDITIO.

EST & deditionis ſignum clypeus, ſi caput ei ſummittatur, quod apud Appianū legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædam à Cæſare circumuentæ, capita clypeis ſubiecēre deditionis indicio. Alibi ſcuta ſupra caput ſublata, & huiuſmodi iunctis vmbonibus progreſſus oppugnationem oſtendit: qualia Romæ paſſim in columnis & triumphalibus arcubus, æris, clypeiſque conſpiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

Mos antiquus pugnæ ineundæ.

SCVTA verò haſtis illiſa pugnæ initium ſignificabant: ſiquidem moris erat cumprimùm hoſtes collatis ſignis in propinquum ita proceſſiſſent, vt iamiam pugna eſſet ineunda, ad concitandos militum animos, vno eodémque tempore ſub datum ſignum ſcuta percutere haſtis, ſtrepitu quàm maximo poſſent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc à Græcis obſeruatum tradit Xenophon, ſed ad Equos incitandos fieri ſolitum. Apud Philoſtratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere eſt, milites qui ad tumulum ſuccederent, poſt hymnum, quem ceciniſſent, ſcuta haſtis ſolitos incutere, quemadmodum in bello

B fieri ſoleret, cuius ſunt hæc verba: περιελθόντων δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀσπίσι μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ περιεδουπεῖτο.

PLAVSVS.

QVOD verò milites initio pugnæ facere conſuerunt, togati, fabula vel concione, quam ſpectatum vel auditum veniſſent, abſoluta, ſcabellorum crepitum faciebant, eo ſcilicet plauſu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: *Deinde ſcabella concrepant, aulæum tollitur.* Dictúmque illud de Caligula apud Suetonium: *Et quondam tres conſulares ſecunda vigilia in palatium accitos, multáque & extrema metuentes ſuper pulpitum collocauit: deinde repentè magno tibiarum & ſcabellorum crepitu, cum palla tunicáque talari proſiliit, & decantato cantico abiit.*

Scabellorū crepitus.

HONORES.

CLYPEIS vnde nomen, incidi deſcribi'e facta pulchra moris fuit, vnde qui nihil adhuc ſtrenuè in bello geſſiſſent, alba vtebantur parma, de quo Virgilius: *Parmáque inglorius alba.* Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam diis, quare ſæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac diis dicata. Hic nonnulli vocabulum à ſculptura factum voluēre, quòd in his omninò imagines haberentur, in qua quidem ſententia Plinius eſt: *ſcutis enim ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum eſt, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruerſa Grammaticorum ſubtilitas voluit, à cluendo deduci.* Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per i, & clupeum

Æne. li. 11.

Clypei etymus. Plin. lib. 35. cap. 3.

C per v, differentiam ponit Cornelius Fronto, clupeúmque per v, quæ omnino υ pſilon Græca eſt, imaginis eſſe dicit, per i verò armorum. Apud Virgilium tamen, *Mutemus clypeos* legas, vbi de armis dubio procul intelligendum. Sed & in iis imagines fuiſſe, Seruius atteſtatur, qui Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pictam fuiſſe dicit. Sed nihil ſit horum, quomodo ſe pro Troianis venditaſſent, niſi Troianorum inſignia in clypeis apparuiſſent? Sed enim alij ſunt, qui genus, non ſcriptionem, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere Imaginē ſignificare, virili verò inter arma poni. A quo diuerſus eſt Pomponius dubij ſermonis libro ſecundo, vbi Clypeus & Clypeum indiſtincto genere dici ait, ſed litera differre, vt pugnatorium per i, Clipeum dicamus, imaginem verò per v, Clupeum, vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differentiam improbat Chariſius, qui clipeus per i, & clupeus per v, non alia ratione dici aſſeuerat, quam Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter communionem i & v literarum. Sanè clypeum vtroque genere pro ſcuto Virgilium poſuiſſe, agnoſcit Nonius Marcellus, non malus author: *Ardentes* quippe *clypeos*, & ita alibi, & nono: *Clypeum ſuperintonat ingens.* Clypeum ingens rectò caſu indubitatò legit Nonius, cui Seruius aſſentitur, dum per hoc expreſſum ait illud Homericum ἀράβησε δὲ τεύχε' ἐπ' αὐτῷ. quod etiam alibi Virgil. expreſſit: *Sonitum ſuper arma dedēre.* Sed vt has Grammaticorum altercationes omittamus, quamuis hæ tibi doctiſſime Nicolaë, nunquam diſplicuēre, de ſignificato rei potiùs agamus. Dedicabatur ſanè Clypeus iis, qui graue aliquod periculum à Repub. propulſaſsent, ſuſtulisſentque penitùs, propugnationis defenſioniſq; memoriam: iiſque rem geſtam imaginibus explicabat. Denique hoc non tantum de militaris clypei, forma intelligēdum eſt, quantum de quacumque dedicatione in alicuius præclari viri memoriam poſita, & vel ſculpta, vel inſcripta ad poſterorum

Æne. lib. 2.

Ænei. li. 2.

Ænei. li. 9.

Aenei. li. 2.

memoriam: cuiuſmodi marmoreæ æneæque tabulæ & Romæ & alibi adhuc ſuperant, quæ omnia clypei cognomentum vſurparunt. Trahit verò me geſtæ rei tam præclaræ magnitudo, vt κατὰ πάρεργον, ſed forſitan non importunè dicam, qualiânam eſſent, quæ clypeos huiuſmodi mererentur. In longa ſanè tempora ſpectatus eſt clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui ſenatus totius iudicio in D. Claudij honorem affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator ſalutatus eſt, tricena XX. millia Barbarorum, qui aduerſus Imperium Romanum arma ſumpſerant, nauiúmque, ſi Pollioni credimus, duo millia feliciſſimo ſucceſſu deleuit, adeóque attriuit, vt paucos ad ſolum patrium redire permiſerit. Extat adhuc exemplum eius epiſtolæ, quæ ita ſcribitur: *Claudius Broccho. Deleuimus trecenta XX. millia: duo millia nauium merſimus*, & quæ ſequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur, clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba poſita. In codicibus vetuſtis manuſcriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pœni quoque clypeos ex auro factitauêre, ſculptis imaginibus, & ſecum in caſtris tulêre. D

LACONES.

In clypeis picta, vel inciſa. ET litteræ nonnunquam ſingulæ, hieroglyphicorum munus expleuêre. Apud Romanos id frequentiſſimum, in omnibus ferè familiis appellandis. Sedenim de his dicere, tam longum quàm ſuperfluum eſſet. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literam in Lacedæmoniorum ſcutis notatam, populum eum ſignificaſſe.

MESSENII.

AT in Meſſeniorum clypeis, qui & ipſi clariſſimi olim extitêre, τὸ M deſcriptum erat, ſui & ipſum populi ſignificatione. E

MOROSITAS.

Dionyſij dicterium. QVOD ideò non ſum referre grauatus, quia arrepta hinc occaſio eſt in argutū Dionyſij dictum illabendi. Erat in antiquorum ſortibus M. litera moroſitatis & ſtoliditatis ſignum, vnde prouerbium, ἔλαχες τὸ M, *obuenit tibi M*, obiectúmque aliquando Dionyſio cauilli vice, cui ſors obuenerat M μωρολόγος Διόνυσε, cui tamen & vafrè, & vero de ſe præſagio reſpondit ille, μοναρχήσω μὲν οὖν. Quamquam ex eo quòd res optimè ſucceſſit Dionyſio, prouerbium illud, *Sortitus es M*, de callidis, & longè maiora quàm in hominum ſpe, aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum. *Prouerb.*

DE Σ, ET Κ.

ADDEMVS illud Σ, ſignum in Equos impreſſum apud Græcos curioſiores, indicaſſe eius generis Equos, qui Sampforæ vocabantur. Imò quia Σ, illis inuſtum fuerat, eo ſunt nomine nuncupati, vocabulo ipſo notæ huiuſmodi ſignū præ ſe ferente, vti Koppatiæ, quibus Κ, generis erat ſignum. Fuerunt enim ait Euſtathius, qui κόππα literam κόππα nominarēt, vti nunc Theutones pleriq; omnes Papa ſcribunt, & Popa enunciant. Ita Dorienſes Σίγμα, σὰν dicebant, vt apud Athenæum. Sampfora igitur à ferendo Σίγμα.

NEFASTVS.

N. Laudi. N. D. quid. ET ne ſingulas literarum notas alieno loco commemorem, ſubſequentis in ordine literæ N, ſignificatum in Pontificum libris tantùm liceat addidiſſe: per eam ſiquidem nefaſti dies notabantur. Notum illud, N L pro non liquere, poſitum in iudiciis. Et N. D. neci datum interpretari, quod mihi non ſatis conſtat. Verùm illud nō importunè addiderim, Neci datum intelligi, ſine vulnere mortuum, vt puta veneno, aut fame, ſed hæc tamen authores confudêre. F

SALII.

DE Saliis, quorum inſigne eſſet thorax aheneus, & Ancile in dextera manu, in leua verò Pelta, cùm hiſtoria ſit ſcholis omnibus notiſſima, ſuperuacaneum iudicaui plura repetere.

DE GLADIO.

POST arcum & ſagittas, iacula, peilaque & ſcuta demùm, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vſus.

CRVDELITAS.

Ochi Regis crudelitas. ID verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiuſmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare ſoliti ſunt, qui quidem Perſarum Rex omnium crudeliſſimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunque per Ægyptum progrederetur, quódque apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipſum iugulauit, & amicis epulandum appoſuit, atque ita vniuerſam Ægyptum vnius animalis cæde luctuoſam fecit, tanto is odio gentem eam proſecutus eſt.

SCELVS.

A PRÆSECTVM gladio ſinciput, ſceleſtum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCVS PERSARVM REX.

QVARE apud Ægyptios machæræ nomen imagóve, in Regū nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atque ita recenſebatur, ab inſtrumento eo tam lethali ſumpta ſimilitudine. In Aſino ſane dictum, quonam argumento Perſarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præſagiuerint: quia ſcilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingreſſu regni lautiori, vt fit, menſa ex pluribus eduliorum condimentis appoſita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum inieciſſe, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit. *Crudelitas præſagita.*

VERBA.

DIOGENES verba gladio comparauit, cum adoleſcentem formoſum admodùm turpia quædam fabulantem audiuiſſet: *Non te*, inquit, *pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere?* Inuenies verò paſſim de maledicis, verbis proſcindere, & eloquentiam ipſam eſſe gladium, & gladium in ore aliquem geſtare, qui, vt ait Horatius, fit *Diogenis dictum.*

Quælibet in quemuis opprobria fingere ſæuus.

Et ſacræ noſtrorum literæ linguam gladio ſæpe comparant, vt Pſal. LVIII. *Lingua eorum gladius acutus* & ſubſequenti: *Exacuerunt vt gladios linguas ſuas.* vbi quidem de calumniis & inſidiis ſermo eſt, quæ ab hoſtibus parabantur. Aliter apud Paulum, cùm ait, *viuum eſſe Dei ſermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.* *Huc ſpectare poteſt illud D. Hieronymi ad D. Auguſtinū, Melle litus gladius.*

B

PERICVLOSVS.

QVOD verò declinandum ſubterfugio acutum gladium Pythagoras monuerit, dicens ὀξεῖαν μάχαιραν ἐκκλίνειν, plerique ſymbolicum ſenſum ſecuti, à periculoſis negotiis abſtinendum interpretantur. *Ad verbū ab Eraſmo Chil. 1. cent. 1. pro. 1. Gladium acutū auertas.*

IVSTITIA.

IVNIORVM autem inuentum eſt iuſtitiæ ſeueritatem atque rigorem, per exertum enſem manu virginea prætentum ſignificare, cui ad æquitatis indicium, trutinam etiā addidêre. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iuſtitiam cum libratis omninò lancibus in læua figurabāt, ſed in dextera non enſem, ſed faſces cum adalligata ſecuri ſtatuebant, merita æquáque ex huiuſmodi hieroglyphico præmia merentibus impendi, atque diſtribui, hinc ſcelerum conuictis caſtigationem impendere ſignificantes. Sedenim ſpecies hæc duas ſecū mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum enſem manu prætendit, alteram quæ cōto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes, vt ex vtriuſq; medio virtutem ipſam adſtruerēt, per fractum ſcilicet enſem ſeueritatem nimiam retuſam cohibitámve intelligentes: per contum, lentitudinem ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem ſignificat. Lenti verò ſunt, qui nullo atroci quantumlibet ſcelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniuriis commouentur. Sunt tamen & alia iuſtitiæ hieroglyphica, quæ locis ſuis, prout res exigit, exponuntur. Apoſtolus tamen ait, iudicem eſſe Dei miniſtrum, ideóque non ſine cauſa portare gladium: vindex enim in iram ei, qui malè operatur. Et quoniam ſatis conſtat gladium ſeueritatis animaduerſioniſque indicium eſſe, prætereundum non eſt quòd in Diuinis literis ſæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum eſt, quòd in iudicio corpus atque animam punire ſimul poteſt, vel quòd & ſupplicio præſentis pœnæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in Sanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripſmata, quiſquiliæ creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt. C *Quales forſan gladij Delphici.*

IRRITATIO.

IGNEM verò gladio diſſecare, quid ſibi velit apud Pythagoram, non facile fuerit augurari, cùm in eiuſmodi ſymboli enarratione diuerſi abeant præclari admodùm viri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum animum aſperitate verborum (is enim gladius eſt) non eſſe laceſſendum exponunt. Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur, cui ſententiæ ſubſcribit etiam Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atque ignem gladio ſecare, nihil aliud prorſus ſibi voluit, niſi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduerſus nos prouocaremus, laceſſeremúſve. *Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν. Ignem gladio ne fodito. Satyra 3. His adde cruorem, Atque ignem gladio ſcrutare.*

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REM, quæ neque vſui, neque efficaciæ reſpondere poſſit, non ſolicitandam attendendámve, Lucianus, Baſilius, & Plato, hinc ſignificari arbitrati ſunt, quorum ſi qua eſt authoritas, aptè admodum, qui ſtudium in nullius frugis opere inſumptum ſignificari voluerit, hominem pinget flammam gladio diſſecantem. Cui ſimile dicterium illud, *Aquam in mortario tundere*: neque non, *Laterem lauare.* *Τὸ πῦρ σκαλεύειν. Lucianus in ſectis. Apud Terentium in Phormione.*

D

CÆSAR.

A cæſo matris vtero dictus Cæſar, vel ab Elephanto cæſo. Vnde cæſones etiã dicti.

QVOD verò fabulantur Cæſarem per cultrum ſignificari, iuniorum inuentum eſt, non infelix tamen. Nam cultrum pro diſſoluendi, incidendive ſignificato poni apud Iamblichum repetias, in iis quæ ſcripſit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

Meminit Suet. in Tyberio.

IAM & inter inſignia Pontificum Flaminumve, cultri ſpecies aſpicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri ſolebat, & ex auro vel ex argento, rotundo, ſolido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à ſecando ſeceſpita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVINETIAM Pontificis noſtri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui, vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, ſed gladium.

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Eſaiam verò Dominus intentato gladio nos viſitare fertur. Per hunc Adamantius diſſectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim ſunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorum ſeruitus, & quæcunq; dictu factúve fœda perhibentur, quæ omnia Dominique Deique noſtri ſeceſpita abſcidit abſtulitque. Antea enim quàm ille nos inuiſeret cœlo delapſus, non erat enſis hic inter mortales, neque caro quicquam aduerſus Spiritum concupiſcebat, neque Spiritus aduerſus carnem. Ad uentu verò eius edocti ſumus, quæ carnis eſſent propria, quæq; ſpiritus, doctrinâque eius quaſi gladius vibratus carnem à ſpiritu diſſecuit, diſſeparauitque, vt inde viueremus in ſpiritu, neque rerum noſtrarum ſummam in carne, ſed in ſpiritu ſtatueremus, non corruptionem à carne, ſed beatorum vitam à ſpiritu in lucro repoſituri.

MORS.

E

Scytharum iuramentũ.

APVD Scythas, qui multa Ægyptiorum more confixerunt, à quibus, vt veteres quidam authores tradunt, etiam inſtituti ſunt, gladius mortis erat ſymbolum: fuitque maximum omnium illis iuramentum, ventum & acinacem atteſtari (acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius eſt) per hunc quidem interitum, aut ſalutem: in eo enim ſalutis ſuæ præſidia ſtatuebant, per ventum autem animam, hoc eſt, vitam interpretantes, quòd ſcilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carpere permiſſum eſt. Pari modo in oſtentis mali hominis & cædem minitantis habitus, vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piſcina ſibi viſus eſt videre hominẽ, à quo gladio infeſtaretur. Eodem ſignificato formidabilis minabundúſq; Galba, cognita Neronis nece: ſuſceptáque Cæſaris appellatione, iter ingreſſus eſt paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vſu togæ non priùs recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppreſſiſſet. Quid verò libelli duo, qui reperti ſunt in ſecretis C. Caligulæ poſt eius necem, in quibus notæ nomináque continebantur morti deſtinatorum: præſcripti enim erant diuerſo titulo, alteríque Gladius, alteri Pugio nomen erat, per hunc eos qui clàm opprimendi eſſent, intelligebat: per gladium, quos palàm cædere deſtinaſſet: moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electiſſimum quenque vtriuſque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

Sueton. in Galba c. 11. Libelli duo in ſecretis C. Caligulæ inuenti. Suet. in Caligula c. 49.

IMPERIVM.

IAM & poteſtatem & imperium ex gladio ſignificari, à noſtræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod reſponſum à pio diſcipulo eſt, *Ecce duo gladij*, ſacræ Legis interpretes humanarum diuinarumq; rerum poteſtatem ſub Chriſtianæ Reipublicæ principem perueturam præmonſtratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cùm Darius vaginam acinacis, quam geſtabat, Perſico ornatu conſpicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Aſiam, eam ornatu Græcanico communiri iuſſit, quo facto Chaldæi reſponderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus eſſet.

F

DE SECVRI.

Plutar. in Demoſthene.

EST & Securi à ſecando nomen, quare Demoſthenes Phocionem orationum ſuarum ſecurim appellabat: breui enim ille, ſed acuta oratione, Demoſtheni plurimùm aduerſabatur. Et Hieremias, ſermones Domini ſicut ſecurim ait, quæ vel petras incidat.

LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Conſules inſignes faciebat, verùm & Lydiæ Reges, quorum geſtamen erat. Inde Iouis Labradæi ſimulachrum, quòd ſecuris labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROMANORVM verò ſecurum ſignificata cùm ſcholis ſint omnibus admodùm vulgata, plurimíque vnà cum Plutarcho rem interpretati ſint, eas ad ſcelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vlteriùs ego de his quicquam in medium afferre ſuperſedebo.

ANIMADVERSIO.

Hinc Tenedia ſecuris τὸ Τενέδιον [illegible].

NEQVE enim apud Romanos tantùm, ſed etiam apud aliquot Græcorum gentes ſecuris ſeueriſſimæ fuit animaduerſionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere eſt

Tene-

A Tenediorum enim Rex cùm legem eam tuliſſet, vt in adulterio deprehenſi mas & fœmina eodẽ ſupplicio ſecuri ſubiicerentur, neque filio pepercißet ſuo, rem eo monumento iuſſit inſigniri, quo Tenediorum numus ſignatus eſt: de quo Ariſtoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte ſecuris eſt cuſa, altera capita duo.

Tenedius nummus. Hinc Τενέδιος ἄνθρωπος pro inexorabili & tetrico viro. Plut. in collectaneis Adag. Prouerbiũ.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memoriis pleriſque ſecurim & aſciam, ſed hanc frequentiùs, videas adſculptam, addito etiam elogio, *Sub aſciam dedi vetuit*, quotiens defunctus non obliterandam de ſepulchro memoriam cauet, auerſaque ideò ſcalpitur ferri acies. Sed in Diuinis literis, per aſciam ſimpliciter prauorum hominum in inſectandis abolendiſq; proborum operibus ſtudium, & conatum intelligimus, vt Pſalmo: *In ſecuri & aſcia deiecerunt eam.*

DE FALCE.

Quia falcis inuictor, qua etiam Cœlo patri abſcidit virilia. Apollonius li. 2. Argon.

FALX præcipuè in Saturni manu, temporis, quod vniuſcuiuſque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum eſt, quod & nomen ipſum δρέπανον præ ſe fert. Nam apud Græcos δρέπειν vindemiare eſt, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA.

VT verò Cyprianus ſentit, rei ruſticæ, quam Saturnus docuiſſe fertur, ſignum fuit. Nam finis eius induſtriæ eſt, metere, fructúſque colligere.

CASTIGATIO.

B QVAM verò falcem in cuſtodis hortorum manu veteres poſuerunt, ad fures arcendos, auéſque ne fructus læderẽt deterrendas, antiquum inuentum eſt, caſtigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam ſiquidem legas capit. IIII. *Falcem quam videre viſus eſt longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferrique eam in domum furis atque periuri.*

DE SERRA.

Hinc illud Eſaiæ ca. 10. Serra gloriatur contra trahentem.

INTER inſtrumenta ſecandi & Serra eſt, eadem militare vocabulum. Ea ſanè in Ægyptiorum obeliſcis frequens habetur: cæterùm apud eorum authores, quos viderim, quid ea ſibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA.

PLACIADES maledicentiam, ſiue vt ipſe ſcribit, maliloquium, per Serram ſignificari obſeruauit, ſiue id ob dentium ſeriem, quæ mordacitatem innuere videatur: ſiue ob inuiſum ſtridorem, maximéque auribus infenſum, quem in nodos præſertim illapſa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

C ANCIPITEM verò pugnam, victoriam alternatim modò in hanc, modò in illam partem, viciſſitudine ſæpius variata, inclinantem, ſignificare qui volunt, *Serra pugnare* dicunt, aut præliari. Id eſſe tunc, Feſtus ait, cùm frequens eſt confertæ pugnæ viciſſitudo, cúmque aſſidue acceditur & receditur, neque vllo conſiſtitur tempore, quod quidem ab ſecandi geſtu deſumitur: ſerra quippe modò in hanc, modò in illam partem aſſiduè tracta.

SVBSIDIVM.

IN militari diſciplina Serra ſubſidium ſignificat, de qua apud Fl. Vegetium: *Si ducenda ſit ſerra ex abundantibus ducendam eſſe, propterea quòd ſi de loco ſuo ordinatum militem transferre cœperis, vniuerſa turbabis.* Serra enim à ſtrenuis directa, ante frontem hoſtibus opponitur, vt turbata acies reparetur, ſitque ad ſimilitudinem A, literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiam Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eáque de cauſa Serratus dictus.

DE GALEA.

QVONIAM de armis ad offenſionem comparatis eſt dictum ſatis, nunc de galea & thorace quæ ad defenſionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GALEA, qua Plutonis caput in primis tegitur, ſignificat occulta eſſe principia generationis Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi

partes

partes circuit: vnde etiam Proſerpinam rapuiſſe confinxêre, de cuius rei ſignificato paſſim habetur. D Illud addam, ſceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indicium habetur.

ROMA.

Sit Græci ἄφαιρ … dicunt.

ROMÆ quoque caput galeatum in numis paſſim, & aliis veterum monumentis. Id quanam alia de cauſa fieri dixerimus, niſi vt fuiſſe eam omninò Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Theleſillæ Argiuæ poëticis ſtudiis claræ ſtatuam ſe vidiſſe Pauſanias affirmat, quæ vna manu galeam, altera velitarem haſtam teneret, libris circa pedes appoſitis: ob præclarum ſcilicet facinus, quòd illa cæſis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spartano, ſenes & pueros armatos mœnia tueri iuſſerit, ipſa cum valida mulierum manu hoſtē ab vrbis direptionem incurſantem exceperit, fuderit, fugaueritque.

PERICLES.

Pericles cur σχινοκέφαλος dictus. Vnde ſtatim propugnat pectora thorax.

CVR verò Periclis ſtatuæ caſſide tegerentur, ſi quæſierit quis, ſciendum id à ſculptoribus ea de cauſa excogitatum, vt eo remedio capitis vitium emendaretur: capite enim is fuiſſe traditur oblongiore, nec cæteris partibus reſpondente, quod deformiorem hominem reddebat. Conſtat eum ab obtrectatoribus ea de cauſa σχινοκέφαλον appellatum, vtpote qui caput iunci inſtar acutum notarent. Quo vocabulo nonnulli decepti, κυνοκέφαλον apud Plutarchum legi credidêre, commenti E commenti etiam cauſam, ſed ineptam & importunam, id ei nominis datum, ob agendi fandíque libertatem, quam is, vt iidem aiunt, ad impudentiam vſque vendicaſſet.

DE THORACE.

Quin & pro ſapiens ſi vitalia continente.

THORAX porrò munimenti ſignum ponebatur: vitalia enim defendit vniuerſo pectori circumfuſus. Déque hoc Antiſthenes Philoſophus dicere ſolebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετήν, *virtutem, quòd auferri minimè poſſet, munimentum eſſe.* Nam & enſis & clypeus excuti amittique poſſunt: ſapiētiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma ſunt & ſtabilia. In pectore autē ita habere ſedem ſapientiam, vt pro ſapientia pectus ipſum aliquando ponatur, oſtendit Horatius, vbi dicit in

Epiſtola 4. Epiſtolis:

Non tu corpus eras ſine pectore.

PVGIONES.

VÆSIERIT aliquis, quid in numis Bruti pugiones duo ſignificent, adiecto pileo. Sed quoniam inter veſtimenta vbi de pileo agitur explicatum eſt ex Dione, pugiones cædem, pileum verò libertatem ſignificare, proindéque ex numo illo, Brutum & Caſſium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non eſſe hæc duximus vlteriùs repetenda. F

DE CASTRIS.

INTER caſtrenſia ornamenta honoréſque, inuenias pleriſque locis non tantùm ſigna, verùm etiam & arcas pullarias, & caſtrorum ipſorum modulos, & ſignorum tum loculos & coronas, quæ quoniam obſeruatione digna ſunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus ſum quædam ſubtexere: qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæſium animaduerti.

Caſtrorum deſcriptio antiqua.

Caſtra quidem huiuſmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, vt tribus quæque locis in tranſuerſum conſerta, clauis ſiue fibulis leonina capita præ ſe ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, vt in Leone ſuo loco dictum: *Vigilandum eſſe.* Supra huiuſmodi caſtrorum ſpeciem capita duo adſculpta erant, velo quodam à dextro vſque in læuum protento, & ſuperinſidente. Supra vtrunque caput ſingulæ laureæ. A caſtrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, vnus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus vacui, in acutam cuſpidem deſinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox ſigni pars ima in eum inſerebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis paſcentibus: inter quam & caſtra ſignum Aquilæ conto præfixum. Idq; manifeſtè oſtendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus ſuſpenſus videatur, loculo vacuo apparente. A lateribus longiſſimi conti duo, ſignis, præmiis, & geſtaminibus militaribus inſtructi, in quorum ſummo cuſpis ad loculorum formam, ima pars ferro præmunita, capuliſque prædita, vt commodè ſiſti & auelli poſſent. Sed iam & inſcriptionem harum rerum indicem, & faciem ipſam marmoris repræſentemus.

M. POM

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO
LEG. XV. APOLLINAR. COH. III.
PR. PRIMOP. LEG. III. CYREN. PRÆF.
CASTR. LEG. XX. VICTR.

ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO. M. F. ET CINCIÆ
COL. ASPRO SATVRNINÆ
FILIO SVO ET VXORI SVÆ
M. POMPEIO. M. F. COL.
ASPRO FIL. MINORI.

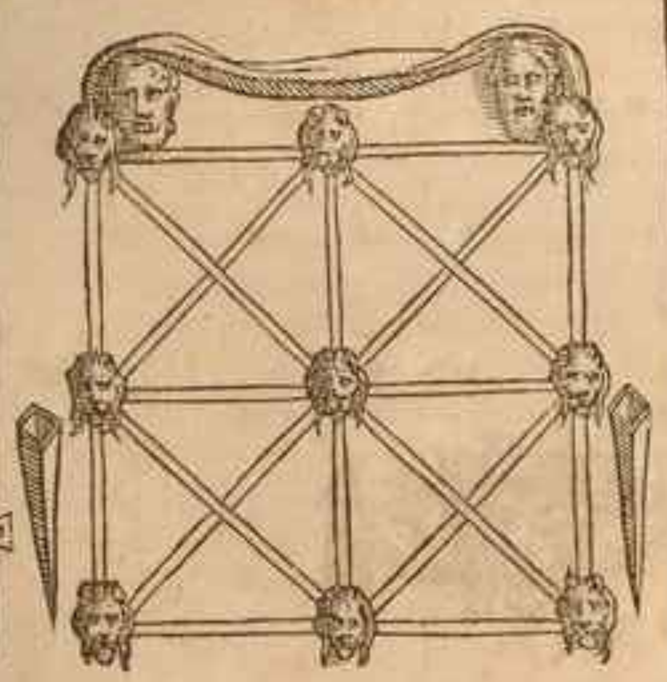

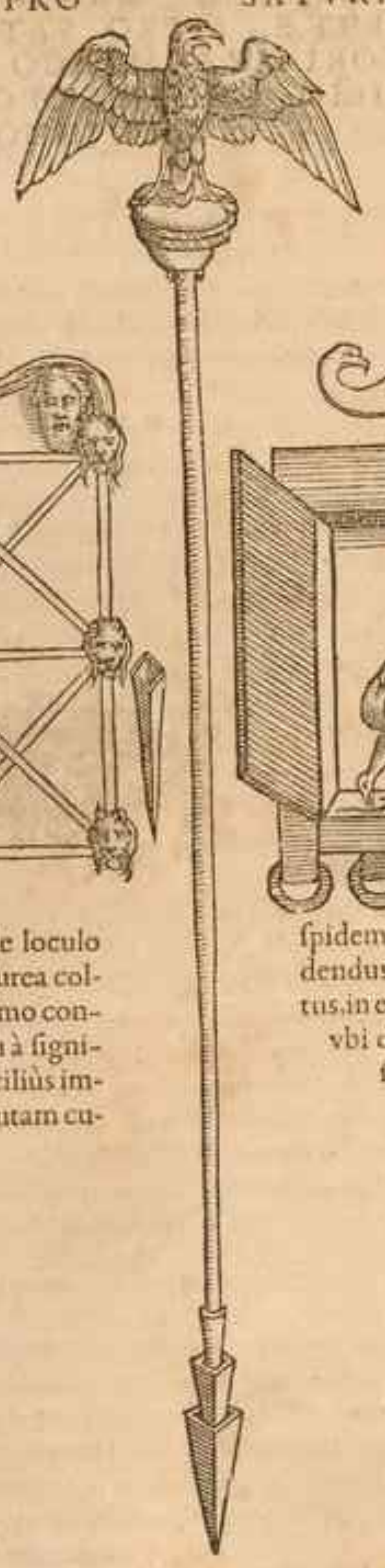

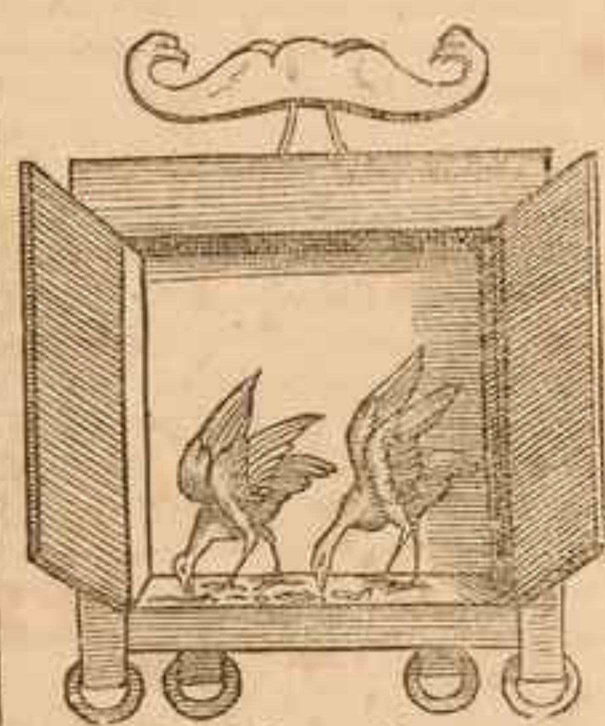

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſſimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui, vt faciliùs impingi terræ poſſet, in acutam cuſpidem deſineret. De quo videndus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, vbi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniam ſuperioris marmoris inſcriptio quædam habet quæ interpretatione indigeant, vt D Centurionis ſignum apud veteres vſitatiſſimum, & alia in dictionibus conciſa, operæpretium viſum eſt, ne quid à quoquam deſideretur, totam eam explicare.

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMÆQVINTÆ APOLLINARIS CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ PRIMOPILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ VICTRICIS,
ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT ET SIBI ET
MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ COLLIBERTÆ, ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI.

PIERIVS

E

F

A

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVÆ PER SELLAM, currum, & fulmen ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSTERTIVS.

B *MAXIME' vereor, ſapientiſſime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi conſcius, tótque inſuper meritorum, quæ à te ſumma ſemper alacritate profecta ſunt, nullam adhuc grati animi ſignum in me conſpexeris elucere. Scias tamen accidiſſe, non negligentia, non ruſticitate, non vlla tuorum erga me meritorum obliuione, ſed ob eximiam commodorum, quæ abs te ſum aſſiduè conſecutus, magnitudinem. Ea quippe vel ſingula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuiſſem, ingeniū ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborum copiam excogitare, aut vlla mihi in parte ſatiſfacere. Dicendum enim erat, quanta me ſemper humanitate vir tantus amplecti perſeueraueris, vt mearum omnium rerū patronus extiteris officioſiſſimus, vt vitæ dignitatiſque meæ rationē omnem fauore præſidióque tuo tuendam, iuuandam, ſuſtentandam, ornandámque etiam ſuſceperis: denique author fueris, vt illuſtris adoleſcens Hippolytus, quem à ſummo Pontifice eius patruo mihi regendum, inſtituendúmque mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit: vnde factum, vt aliquando mihi aſſerere, & intermiſſa per tot annos ſtudia repetere licuerit, quódque parturiebam opus abſoluere demùm ſperem: quod omnium meritorum maximum ſemper appellabo. Nam etſi alia periucunda ſæpe mihi fuerant, nullum tamen hoc neque opportunius accidit, neque commodius. Cuius quidem conſilij mei maiorem in dies ſingulos fructum voluptatémque percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarum commercia conciliauerant, non obſcura forſitan extarent officia; daretúrque interim occaſio, vt meum ſummum erga te ſtudium inciperem omninò patefacere, quod omnium maximè cupiebam. Parum enim exiſtimabam talia mecum cogitaſſe, quæ menti ſemper firmiter inhæſerant, niſi res ipſa aliquo, vtut fieri poterat, ſigno cæteris omnibus innoteſceret. Viſum itaque eſt vnum è commentarijs, quæ per datum à te mihi otium conſcripſi, de myſticis Ægyptiorum literis tibi, ſi quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen.*
C *Sella, vt quies demùm aliqua laboribus detur tuis, quos vt Rempubl. Chriſtianam pleriſque locis conuulſam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæque vbique labefactata cerneres, prudentia conſilióque tuo reſarciendo, tolerâſti. Currus, in quo doctrinæ ſapientiæq; tuæ ſublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ ſit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de ſignis, de artificum operibus tri[illegible]ter im cum eo fabulari, quem conſiliarium, quem ſocium, vbi arduæ quæque res inciderint deliberandæ, maximi quique principes ſibi adſciſcere contendant: agnoſco quidem hanc culpam, & ineptè feciſſe profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: ſed malui & à te, & ab alijs deſiderari prudentiam meam, quàm niſi hoc qualecunque eſt, feciſſem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obſeruantiam, officium denique ipſum forſitan exquiri.*

DE SEDE.

SVMMORVM Principum ornamenta, inſigniáque & multa & varia fuiſſe, alibi recenſuimus, ſed nullum vnquam ſella ſublimius, neque auguſtius, neque venerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinæ propemodùm maieſtatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam eluſurum, ſi multa, quæ de ſellæ dignitate tradita ſunt à Veteribus, in commentarium hoc collecta, ſi quis huiuſmodi rerum cognitione delectetur, in promiſcuo vſu fecero, meáſque ſuper his lucubrationes ſtudioſis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

PORRO perennitatis, æternæque quietis hieroglyphicum eſſe ſellam, pleriſque locis toto opere diſputatum eſt ex Ægyptiorum ſacerdotum inſtitutis, eóque præſertim loco, vbi ſedentis Cyno-

D cephali ſignificata percurrimus:ſic enim eum ſtatuebant,cùm Æquinoctij quietem æqualitatémque deſcribebant : quæ quidem neceſſe eſt ibi ſit, vbi nihil ſubſultat quod alterum inquietet, ſed omnia firma ſtabiliáque in æquilibrio conquieſcant.Quin etiam Veteres Deum infantili ætate,vtpote vnicum, atque perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendum ſenio, inter loti arboris ramos conquieſcere profitebantur:vtpote qui diuinitatē ex ipſo ſedentis habitu internoſcebant, quem nulla vnquam poſſet inquietatio ſollicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem aſſiduum ſacerdotem inſtituit,cui præter alia ornamenta ſellam etiam decreuit, & duos illi comites, Martialem & Quirinalem.Quod verò ad firmitatem attinet,eiuſdem Numæ præceptum fuit,vt poſt adorationem ſederent,boni ominis cauſa,vt Plutarchus arbitratur, quò ſcilicet preces eſſe ratas augurarentur:Religionem hanc ſella ſuper,ſecuti plurimùm ſunt Romani Principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Baſſianum Antoninum inter Diuos referri procuraret,tum multa alia, tum præcipuè duas etiam ſtatuas ſedētes ciuili habitu illi decreuit,Diuos eos,ex eo quòd ſederent interpretatus. Naſamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare ſe arbitrabantur,'eò quòd fierent Diis ipſis propiores, cùm morituri erant,inter expirandum ſedere,ac ſedentes etiam ſepeliri volebant.

Cynocephalus.

ÆTERNITAS.

SELLAM hanc æternitatis ſignum oculata fide perſpicimus in numo quodam in quo Romæ ſimulachrum eſt in ſede cum ancili & inſcriptione : ROMÆ ÆTERNITAS, cui ſcilicet Iupiter apud Virgil.fateatur nec metas rerum nec tempora poſuiſſe, ſed imperium ſine fine decreuiſſe. Nam & ipſum Romæ vocabulum, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ ſignificatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inſcriptio eſt : CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem ſimulachrum eſt ſedens E dexterâ genium porrigens,læuâ verò iaculum terræ affigens,cum eadem Æternitatis inſcriptione.

Anſonius, Ammianus Alciatus. Marcellinus libr. 15. Emble. 114. Maro Æneid. 1. aliiq; multi Romã Aeternã dixere. Ænei. li. 1. μὴν ἀεὶ Ἑ-ςία ἐν Θεῶν οἴκῳ μένει, At ſola veſta manet in Deorũ domo.

VESTA.

EADEM æternitatis ſignificatio effecit,vt & Veſta per ſedem exprimeretur,vel ſella illi ante omnia dedicaretur. Itaque Diis reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digreſſis,ac alatum Iouis currum ſubſequentibus,ſola Veſta reſidet domi,eaque vbique ſedens ſculpi & pingi ſolita. Nam in Caligulæ numo gemmata ſella ſedens, dextera pateram porrigit, ſiniſtra contum terræ affigit,cum eadem inſcriptione, VESTA. In alio Titi Veſpaſiani, ipſa eadem ſedens cum conto,dextera genium ſuſtentat : literæ, VESTA. In numo hoc inſcriptio infernè, in altero supernè poſita eſt.

Caligulæ,& Titi Veſpaſiani numi. Iuliæ Auguſtæ & Fauſtinæ piæ numi. M. Aur. Antonini Brit. M. Iul. Philippi numi.

DIVVS.

EADEM ſpecies, vti ſuperiùs de Baſſiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum oſtendit,quod ex inſcriptione,quæ eſt, DIVVS, intelligitur. Numus eſt cuius inſcriptio, DIVVS AVGVSTVS, ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipſa ſella ſedens conto innixa, dexterâ duas ſpicas porrigit. In Iuliæ Auguſtæ numo Dea ſignata eſt ſella ſedens,pinum dextera prætendens, Leone accumbente:inſcriptio, MATER DEVM. In Diuæ Fauſtinæ Piæ ſimulachrum muliebre eſt ſedens cum lancea,ſignis antè affixis,quod pilã cui Aquila inſidet porrigit,inſcriptio, MATRI CASTRORVM. F Nam M. Antoninus eius maritus Fauſtinam ſubito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatam gratulatus eſt.Matrem verò caſtrorum ideò ipſe vocitare ſolitus, quòd eam ſecum & in æſtiuis habuerat.

SECVRITAS.

CVM verò proprium Deorũ ſit perpetua frui quiete, neque vllos humanæ viciſſitudinis caſus in poſterum expaueſcere,ſecuritatem inuenias hieroglyphicè plurimum ſella compoſitam.In M.Aurelij Antonini Brit.numo dea ſedens caput manu ſuffulcit,dextera radium tenet:quæ verò manus caput ſuſtentat, eadem ſellæ innititur. Inſcriptio eſt, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp.M.Iul.Philippi Auguſti, Dea ſedens eſt, quæ dextera ſagittam tenet, læuam ſupra caput tollit innixam ſellæ. Inſcriptio, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp.Neronis Cæſaris Aug. P. M. TR. P. P. P. Dea ſedens ara appoſita, radium læuâ tenet,dexterâ caput ab occipitio ſuſtentat, cum inſcriptione, SECVRITAS AVGVSTI, quod mihi reducit in memoriam dictum illud : *In vtrumque aurem quieſcere.*

CONGIARIVM.

Clodij Pupieni,& Domitiani numi.

IAM & congiarium dari ſolitum ſimulachris tribus pro tribunali ſedentibus,in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani cos.XIII. congiarium ipſe ſedens populo elargitur,cum inſcriptione

A ſcriptione, LVD. SÆC. Ædes verò iuxtà ſita eſt,& in tribunalis facie literæ appoſitæ ſunt. S. V. F. P. D. quarum ſententiam ita reperi à nonnullis interpretatam:*Sedem vouit firmam primo decennali.*

ÆDITVMVS.

AEDITVMVM quoque ſignificaturi ſacerdotes iidem Ægyptij, hominem pro templi foribus in ſede ſtatuebant, eo amictum indumento,iiſque geſtaminibus ornatum, quæ latè Euſebius lib. 11. de præp. Euang. recenſet, vbi templum Serapidis deſcribit, & cuſtodes hos ipſos paſtophoros enumerat, à ſacerdotali ſcilicet habitu ſic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos,quaſi ædium intumos, aliàs ædituos, à tuendis ædibus appellatos,vt apud Chariſium eſt. Præuidit Dauides principes ſacerdotum è Iudæis futuros,qui aduerſus Chriſtum inſurgerent,cùm dixit : *Aduerſum me loquebantur qui ſedebant in porta.* Nam & idem mos pro templo ſeſſitandi,apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptiis,à gentibuſve aliis exempla quærimus,cùm Diuinæ vbique literæ de throno Dei tam multa protulerint ? Vidit enim Michæas *Deum Iſraël ſedentem in ſede ſua*, & Eſaias, *Dominum ſedentem ſuper thronum excelſum atque ſublimem*, & apud Hiere. *thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, ſanctificatio noſtra ſuſtentatio Iſraël* : quæ quidem omnia firmum & ſtabile Dei ſignificant imperium : &, vt inquit Adamantius,ſiue de Chriſto volueris iſta intelligere, non peccabis : ſiue de Patre, non impiè ſenſeris : eſt enim thronus gloriæ excelſus, & à principio, Aſſertor noſter : proptereà regnum eius & ſanctificatio noſtra Chriſtus eſt:quia & ille ſanctificans.& nos ſanctificati ex vno omnes ſumus. *Ideò verò eum ſedere dicimus*,ait Euthymius, *quòd hinc Regiam eius dignitatem,ſtabilitatémque, & venerabilem iudicis auctoritatem imaginamur.* Ita ſedere ſuper ſedem ſuam dicitur Deus, qui latè Dominus ſuper omnes gentes regnat. B Quin & malignus cùm Scythas,Turcas,&pleroſque alios a Septentrione barbaros,alios impios,alios hæreticos ſibi addicendos præſagiſſet : *Ponam*, inquit, *thronum meum ad Aquilonem* : inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot ſæcula, in quietioris vitæ prouincias continenter effluxit. Cùm verò ſuper Cherubim ſedere ponitur Deus,intelligitur de ſumma ſcientiæ plenitudine,quæ tum Angelis,tum viris inſigni pietate præditis ſuperaſtitit, de qua Salomon Prouerbiis : *Anima eius ſedes ſapientiæ.* At ſcabellum à ſcamno ſede diminutum,humilitatis & ſubiectionis, inquit Eucherius, indicium eſt, vt in Pſalmo : *Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Accipitur & pro Chriſti humanitate, vt : *Adorate ſcabellum pedum eius.* Nam & pedes pro Filio ponuntur in Diuinis, ſicut pater, de quo loco ſuo.

Thronus gloria quid.

Non ſiliceis,vt pij,ſed ferrea vt impij. Pſal. 110.

DOCTRINA.

Per cathedram quid.

PERISQVE verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ ſignificatum habet,atque ita D. Hieronymus,& plerique omnes interpretantur locum Euangelicum : *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi.* Ita illud Pſal. 1. *Et in cathedra peſtilentiæ non ſedit*, quod pro doctrina non ſana interpretatur Euthymius,Hæreticorum ait Eucherius:beatique porrò illi habentur,qui pro ſceleratis non ſteterint, & cum impiis atque peruerſis minimè ſederint.Quamuis pro peſtilentia nonnulli accipiant, deriſores,& pro cathedra,ſocietatem ponant : vt ſit,neque commercium habuit cum iis quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendiſque mortalium animis exercetur. Quòd verò Paraphraſtæ nonnulli ſcripſerint, neque ſocius fuit eorum qui ſtudio faciunt male, multò minus eò dementiæ peruenit,vt impoſtorum illi vita placuerit.Latinum eſt omninò:*Aſſidere cupiam*,pro ſocium eſſe, vel C ſimilem,vel imitatorem.Hinc Horatius in Epiſtolis:

Parcus ob hæredis curam,nimiúmque ſeuerus
Aſſidet inſano.

hoc eſt,par,vel ſocius,aut ſimilis eſt inſano.Sunt qui cum ſuperiore ſignificato conſentientes, per cathedram hoc loco perſeuerantiam,& firmitatem in malis operibus ſignificare velint. Nam deſidere, vnde deſes & deſidia,contationem indicat huiuſmodi.

Nam ſedēdo & quieſcendo ſit anima prudēs,vt Philoſophus. Ænei. li. 9. Apud Varronem lib. 1. cap. 2. de re ruſt. Virg. 6. Ænei.

CONSVLTATIO.

QVIN & conſultationem per ſeſſum ex Ægyptiaca doctrina ſignificari manifeſtum.Vulgatúmque apud nos illud de Romanis,Sedendo eos viciſſe,quod ea conſilia referunt eruditi,vt apud Plautum is,qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit,& quod apud Maronem:*Turnus ſacrata valle ſedebat*,legitur,exponit Seruius, ſedere, eſt conſilium capere. Multaque apud alios etiam in hanc ſententiam. Non otioſè poſitum eſt in ſacris concentibus, Pſal. 49. *Sedens aduerſum fratrem tuum obloqueris*, id enim καθήμενος indicat.Sedens,hoc eſt,conſultò,non ſubita ira aliqua percitus,non dolore concitatus,non repentina aliqua re commotus,ſed animo conquieſcente, & ſpontè de calumniis agitante, vel aliquid quod obeſſe poſſet,excogitante.

Vel potius quòd ad artes, quàm ad vires. Et cum voluptate.

CESSATIO.

NEQVE deſunt,qui ſedere pro ceſſare ponunt.Horatium ſecuti,qui de puſillanimo dixit:

Sedet qui timuit, ne me ſuccederet.

Ac pro cũctari, & ſe pigrè gerere, vt Cicero in Piſonem.

Vti ſtare, ad expeditionem paratum eſſe interpretantur. Ita Maro: D

Æneid. li. 2. *--Stat ferri acies mucrone coruſco, Stricta parata neci.*

Ita pro deſide ſedentem, vel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILLVD non omiſerim, implorantium opem fuiſſe morem apud hoſpites, quos adiiſſent, in foro ſeſſitare, quod apud Alcinoum feciſſe Vlyſſem Homerus ſcribit, neque diſſimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volſcorum Principis ſupplicem factum ad focum ſedentem ſcribit Dionyſius Halicarnaſſæus. De Themiſtocle quoque in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos hiſtoricos.

ÆDILIS CVRVLIS.

ERAT verò ſella eburnea proprium Ædilium Curulium hieroglyphicum, quod quidem quoniam aliis aliquot Magiſtratibus debebatur, animaduertendum apud Plutarchum in Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuiſſe, quorum alter ſella, quæ curuos pedes haberet, vtebatur, in qua ſedentes ius dicebant: huicque honori aderat Magiſtratus nomen. Inferiorem alterum Popularem vocabant. Quòd ſi quis à maiori honore decidiſſet, rurſus ad alterius petitionem accedere conſueuerat. Paulóque infrà: Marius cùm ad Herennium reſponderet, huiuſmodi ſellam ἀγκυλόποδα memorat, quæ cuiuſmodi eſſet, in numiſmatis intueri licet: duæ enim huiuſmodi cauſæ habentur ſuper tribunali in M. Plætorij Æd. Cur. numo, vt omninò inde qua fieri ſpecie ſolerent ſellæ illæ, conſpicuum ſit.

M. Plætorij numus. Magna autem ambitio Romanis fuit eburneis huiuſmodi ſellis ad clariſſimos quoſque Reges, quorum amicitiam ſibi conciliaſſent, dono miſſitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Maſiniſſæ Numidarum Regi miſſa ſunt, ſella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoque cum donis aliis E ſella miſſa, cùm is ſe Carthaginenſibus inimicum, Romanis amicum per legatos profeſſus eſſet. Et Ptolemæo Ægypti Regi, cùm legati ad commemorandam renouandámque amicitiam miſſi ſunt, tulêre dona, togam & tunicam purpuream, cum ſella eburnea. Et Conſules, cùm Magiſtratum inibant, in ſella eburnea ſedere ſolebant. Vnde apud Ouid. in Faſtis:

Et noua conſpicuum pondera ſentit ebur.

Sed hæc miſſa faciamus, quæ omnium ſunt hiſtoriis peruulgata, in currúmque protinùs à ſella ipſa inſiliamus.

DE CVRRV.

PROXIMVS ad ſedem accedit currus, multis & ipſe hieroglyphicis inſignis, quæ commemorare infiniti propemodùm operis labor eſſet: ſedenim ea tâtùm recenſebimus, quæ vel in numis, vel auctorum de vetuſtate libris comperiûtur, & ſi qua facient ad pietatem, ea nequaquam diſſimulabimus.

TRIVMPHVS.

SANE conſtat, apud Romanos & gentes alias currum Triumphi ſignificatû habuiſſe, cuiuſmodi victoriarum monumenta paſſim in numis, in aris, in arcubus conſpiciuntur. Iis autem qui triumphaſſent, ſtatuæ in curribus ponebantur, quæ ob id Triumphales appellatæ ſunt.

Statuæ triũphales. Earum verò ſtatuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, Corona aurea, ſella Curulis eburnea, eburneus Scipio, F rota picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de cauſa dictam volunt, quòd curru honoris gratia ſoliti erant in Curiam vehi Senatores, qui Curulem magiſtratum, hoc eſt, maiorem honorem geſſiſſent, in quo curru ſella eſſet, ſupra quam conſiderent.

AMPLIATOR IMPERII.

TRIVMPHALIS autem effigies Romæ iis omnibus decreta eſt, qui fines Imperij ampliaſſent. Auguſtus verò memoriæ Ducum, qui populi Romani Imperium ex minimo maximum reddidiſſent, proximum à Diis immortalibus honorem præſtitit: itaque & opera cuiuſque manentibus titulis reſtituit, & ſtatuas omnium Triumphali effigie in vtraque fori ſui portico dedicauit, profeſſus edicto, commentum id ſe, vt illorum veluti exemplar, & ipſe dum viueret, & inſequentium ætatum Principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

M. Agrippæ numus. IN numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus eſt, Equos agens flagello ſublato, ipſe curru cymbæ ſpeciem præ ſe ferenti inſiſtens. Cymba inter vtrumque Equum ſita. In puppi eius nauigij auis eſt alis ſurrectis, quæ Aquilæ ſpeciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS.

C. pro Q. litera vſurpata. Vnde apud Horatium illud: *Suſpendiſſe potenti veſtimenta maris Deo*, vbi animaduertendum eſt C, literam apud nos ordine tertiam, pro Q. poſitam more maiorum, qui Q, literam olim excluſêre, vt Velius Longus atteſtatur, neque Nigidio Figulo in Commentariis ſuis vnquam poſita eſt, teſte Victorino.

Æne. lib. 8. Numi verò huius ſpecies nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam oſtendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte

A *Parte alia ventis & Dijs Agrippa ſecundis*
Arduus agmen agens, cui belli inſigne ſuperbum
Tempora nauali fulgent roſtrata corona.

Sunt etiam numi alij in victoriæ huius memoriam cuſi, in quibus triremes tridentalibus roſtris præditæ conſpiciuntur, vt tandem aliquando Virgilianum illud incolumitati ſuæ reſtituatur, *Roſtriſque tridentibus*, de quo in iis quæ circa Virgilianæ lectionis caſtigationem olim elucubrauimus, plerique dubitant. *Ibidẽ lib. 9.*

IMPERIVM.

IMPERIVM autem, aut ſummam rerum, ſpecioſioréſque magiſtratus, aruſpicina quoque per currum ſignificauit. Nam Tarquinius, cognomento Superbus, cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templum penè abſoluiſſet, currum quendam fictilem Thuſcis quibuſdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam confectum figuli in fornacem intuliſſent, non vt reliqua fictilia humore expreſſo exilior euaſit, quàm impoſitus eſſet: ſed fermentati panis inſtar intumuit, eóque magnitudinis concepto robore duritiáque increuit, vt vix ſublato fornacis culmine, parietibúſque diſiectis, educi potuerit. Conſulti ſuper hoc aruſpices, reſponderunt, apud quos eiuſmodi currus aſſeruaretur, felicitatem & imperium iis portendi.

NVPTIÆ.

EIVSDEM boni ominis cauſa, & aucupandæ felicitatis affectatione inſtitutũ apud veteres erat, vt noua nupta curru vecta traduceretur: quod Heſiodus, ſiue is Ariſtophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita deſcribit:

Τοὶ μὲν ἐπ᾽ εὐσώτρου ἐπ᾽ ἀπήνης ἦγον
B Ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ᾽ ὑμέναιος ὀρώρει.
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxêre viro, paſſimque Hymen Hymenæus *Excitus cantu.*

Et ligneum ſponſæ ſimulachrum Citheronis conſilio fabrefactum, pro Aſopi filia ſuppoſitum, & in curru conſtitutum ab Ioue reperias: quò Iunonem, quæ diuortium fecerat, illuderet. Eo verò nuptiali curru tres tantùm vectari ſolitos, Sponſam, quæ ſederet in medio, Sponſum, & Parochum, Pauſanias tradit. Parochum eum nimirùm intelligens, quem nos hodie anuli maritalis Compatrê appellamus: πάροχοι τὸ παράδειγμα παραγινόμενοι, οἱ συμπαραθέοντες τῇ νύμφῃ ἐπὶ τῆς ζεύγους καὶ παρανύμφοι.

TERRA.

QVOD verò Cybelem curru inuehi finxerunt, cùm eadem & tellus ſit, terræ ipſius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graiûm docti cecinêre Poëtæ,
Sedibus in curru biiugos agitare Leones,
Aeris in ſpatio magnam pendere docentes *Tellurem.*

Illud addam, ex iis quas rerum natura partes habet, vni illi veteres maternæ venerationis meritò cognomen indidiſſe, quando ita hominum illa mater, vt cœlum Deorum, habita eſt. *A Plinio lib. 7.* Hæc nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélque editos ſuſtinet ſemper, nouiſſimè complexa gremio, iam à reliqua natura abdicatos, tum maxime vt mater operiens. Quòd ſi quis cauſam quæſierit, cur turrito capite conC ſpicua ſit, eam Lucretius rationem in hunc modum expreſſit:

Muralíque caput ſummum cinxêre corona,
Eximijs munita locis, quòd ſuſtinet vrbes,
Quæ nunc inſignis per magnas prædita terras
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

Tum quòd Κυβέλη ſit ῥέα παρὰ τὰ κύβελα ὄρη, Cybele Rhea à montibus Cybelis dicta.

In editis enim & excelſis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus inſedit, quàm vt difficilior hoſtibus acceſſus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERAT Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenſes dedicarunt, poſteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ verò capiti coronam imponebat. De Batto autem qui Thera inſula pulſus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auſpicatiſſimè dederit, alio loco diximus copioſiſſimè.

CIRCENSES.

LVDOS Circẽſes per bigas & quadrigas, quæ tot numis ſignatæ ſunt, ſignificari, ſatis omnibus innotuit, vniuerſa Græcia cum Romanis eo ſpectaculorum genere per multa ſecula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum factionibus, vt in victoriarum eorum memoriam numi ipſi & bigati, & quadrigati cuderentur: de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, poſtulatum interdum à populo Praſinianorum aureorum modium propter Equũ ex factione Praſina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, vt aliquot habent codices, Parſimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: ſed veluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Praſinianum à Praſino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

D

IN COELO quoque Aurigæ ſpecies oſtenditur, de quo ita Theon in Commentariis Arati: *Fabularum ſcriptores*, inquit, *Aurigam eum, qui cœlo adſcriptus eſt, eſt imaginem eſſe dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: ſolennia̓que huius rei ſacra in Argis primum inſtituta, quòd primus iunxerit currum.* Sunt tamen qui putent Myrtili, ſunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit, ſunt qui Oenomai figuram eſſe contendunt. Atque ita Græcia demum eſt in vnaquaque re contentioſa.

DIVINA MAIESTAS.

Currus Platonicus. SED ENIM cur nos mortalium fabulas æquo curioſiùs proſequamur, cùm Deus Opt. Max. ſua ſe conſpicuum authoritate nobis exhibeat? cuius ſumma maieſtas, qualiſque videri cœli colis & quanta ſolet inuehitur curru, nõ eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων (?), ſed de curru loquor quem Hetruſcorum monumenta obſeruanda nobis vetuſtate oſtendêre, quem ex Aramæorum arcanis profundiſſimæ doctrinæ vir Ægidius Viterbienſis, in Circum ætate noſtra primus induxit. *Aramai.* Verùm ſuper hoc quædam altiùs repetenda ſunt. Aramæi vnum eundémque librum duas eſſe leges dixerunt: alteram ſcriptam, alteram à Deo Moyſi traditam: illam populis, hanc ſapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formã gerentem: in illa hiſtoriam orbis conditi atque adminiſtrandi, in hac formulam adumbratæ atque ad effigiem expreſſæ diuinitatis oſtendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumque Saturni regno Iouis tanquam felicius anteponit: ſi quidem ſub Ioue, actio vitáque humana, ſub Saturno, verò contemplatio diuinorum ſignificatur. *Georg. lib. 1.* De quorum temporum felicitate Platonicam ita ſententiam Maro mihi videtur expreſſiſſe, vt cum Platone currum agitet ad palmam. E Ait enim:

Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni,
Nec ſignare quidem aut partiri limite campum
Fas erat in medium quærebant, ipſáque tellus
Omnia liberiùs nullo poſcente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus ſerpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iuſſit, pontúmque moueri,
Melláque decuſſit foliis, ignémque remouit:
Et paſſim riuis currentia vina repreſſit,
Vt varias vſus meditando extunderet artes
Paulatim, & ſulcis frumenti quæreret herbam:
Et ſilicis venis abſtruſum excuderet ignem,
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotiis ſubſequuntur

Hunc imitatus Naſo, vtriuſque regnum ita deſcribit:

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo,
Sponte ſua ſine lege fidem, rectúmque colebat:
Pœna, metúſque aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec ſupplex turba timebat
Iudicis ora ſui, ſed erant ſine iudice tuti. & quæ multa proſequitur.

F

Sed vt ad rem noſtram conuertamur, vtrumque duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BERESCIT, ac creationis hoc opus CVRRVS, & arcanæ intellectionis. Legis igitur ſecundæ huius quæ arcana eſt, per Meſſiam & ſuos aperienda, per ſpeciem Currus apud eos cõſcribitur, ἱερογλυφικῶς. *Currus Ezechielis.* Currum hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce: ãquam ideas quatuor, atque iis veluti gemmis ac ſigillis, formati à Deo ſunt Angeli quatuor, omnium cœleſtium mentium & Duces & Principes. A dextera Dei gemma ea prima eſt, vnde pulchra, grata lætáque omnia proueniunt: eámque vim Michaëlem vocant. A læua gemma altera eſt, vnde fortia, dura caſtigatáque manant, ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex iis medicina & temperamentum Raphaël. Quarto denique loco Vriel terræ proximus horum trium veluti diſpenſator. Ita Michaël, & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro ſella, quæ ſit media inter rotas poſita. Quarta Vriel pro axe, circa quem fabricæ huius eſt totius fundamentum. Duo illa priora nonnulli Brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam vel pedes, vel pedum ſcabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hieroſolimæ euerſore: *Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.* Græca Theologia Michaëlis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martem, Raphaëlem Iouem, cui ſella propriè dicata eſt: & Solem quartum, fœminæ mariſque vim habentem, omnis planè generationis initium, & Vrielẽ nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor vno refert verſu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis:

Κούρη καὶ κόρος σὺ πανθαλὲς αἰὲν ἄδωνι.

Vt non ita commentitia eſſe videatur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obſeruauit, & in Sympoſiacis latè diſputauit. Eorũ enim ſcenopegia in Bacchi celebritatẽ fieri putat, Adonimq; & Bacchum eundem eſſe. Rotis quatuor, ſiue gemmas, ſiue currus ipſius partes, aut membra libeat appellare,

A appellare, quinto adiiciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atque quinque hæc diuini currus nomina alto myſterio vna locutione ſcribuntur in Canticis eam noſtri aſcenſum purpureum interpretati ſunt. Salomon ſcribit currum hoc modo: ARGAMAN. Prima litera ſit Vriel, per A, enim illi ſcribunt. Sequenti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta N, Nuriel. Neque ſum neſcius, Hebræorum quorundam iuniorum ſuper Angelis, Planetiſque & ſignis, quibus imperitent, commentationes longè diuerſas eſſe, alitérque tradi in diurnis illis ſupplicationibus, quæ ſecundum doctrinam Cabaliſticam inſtitutæ dicuntur: cæterùm Aſtrologos hi potiùs quàm Theologos ſecuti mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretantur, vt nomen incomparabile ſignificare dicant. *Michaël.* Vnde illud in Pſal. citant: *Deus quis eſt ſimilis tibi?* Mercurium è Planetis huic miniſtrum eſſe, fandi & agendi potentem, diuinæque & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus ſint, ſiue (vt Græci dicunt) οἰκοδεσπόται, è cœleſtibus ſignis Gemini atque Virgo: huiuſmodique genio die quarta preces allegandas. Et noſtri Michaëli munus illud attribuunt, quod Mercurio Græci veteres: qui ſcilicet animas cœlo inferat, atque alias ſub triſtia tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius ſtatuunt virgæ loco, vt pote, qui merita inquirat, bona maláque compenſet, proindéque vtut quiſque apud ſuperos vixerit, aut pœnis, aut præmiis afficiatur. Sed antequàm à Michaële diſcedamus, quamuis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum videatur, prætertite nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem Occidentali vento præpoſitum, vt magna mihi de cauſa inſtitutum à Gallorum pietate videatur, quod ad noſtra tempora magno cultu perdurat, honoratiſſimum, ordinem cohortis Regiæ D. Michaëli dicatum eſſe. *Torquatus ordo Gallorum D. Michaelis.* Sed vt reuertamur, Gabrielem iſti Deum fortem interpretantur, minoris tamen cuiuſ-

B dam fortitudinis eſſe. *Raphael.* Lunam è Planetis huic miniſtrare, cuius gratiſſimum hoſpitium Cancer eſſe perhibetur, ſecundáque illi die ſupplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Eſſe hunc Solem ipſum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: *Inuentum medicina meum eſt.* Leonis vnius domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandáque. Ac, ne Apollinis & Æſculapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo cenſetur, huius verò Æſculapius: ipſa nimirùm Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo eſt, Æſculapius ars ipſa. *Æneid. li. 7.* Vnde Maro:

Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris
Mortalem infernis ad lumina ſurgere vitæ,
Ipſe repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ad vndas.

Zamaël. Ars igitur Æſculapio attributa, per quam bona comparatur valetudo: vtpote quæ in curatione ipſa verſetur. Eſt & Zamaël, cuius munus vlciſcendi, venenáque diſpergendi eſſe perhibent, vbertimæ illi bonorum omnium largitioni ſemper oppoſitus. Martem hunc eſſe Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. *Nanael.* Nanaëlem mox enumerant, in nominéque id eſſe ſignificatum autumant, vt Deum benignè nobis omnia reſpondere, ac omnia ipſo horreo mortalibus elargiri interpretentur. Eſſe hunc Venerem, qui Tauro Libráque delectetur: ſexta illa die ſupplicandum. *Zachiel.* Zadchielem inde deprehendêre, qui Dei iuſtitiam, & quintæ diei ſacrificia, precéſque procuraret: vnde nonnulli quinarium iuſtitiæ dedicarint. Eſſe hunc Iouem, nam vt Maro: *Rex Iupiter omnibus idem.* Iſque, vt illi commenti ſunt, Sagittario atque Piſcibus præficitur. *Caphziel.* Caphzielem de-

C mùm ſeptimæ lucis curam gerere, eáque mortalium preces ſibi depoſcere. Ab eo vim frigidam emanare, qua ſcilicet ſingula in inferiori mundo concreta condenſentur. Nam vti calidi eſt diſſoluere atque rarefacere, ita frigoris eſt ſolidare coaguláréque. Saturnum hunc noſtri vocant, qui Capricornum & Aquarium ſedes habet. Sedenim vt in curru ſatis expatiati, merámque ipſam ritè circumuecti, eôdem, vnde curſum auſpicati ſumus, reuertamur, id aliqua egere videtur elocutione, quòd à Platone regna duo poſita diximus. *Platonis regna duo.* Is ſiquidem multò antè tempore præſagiſſe videtur, quæ nunc demùm ſperamus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis eſſe, ac perinde Fatalem dici. Appariturum verò olim alterum ſub Saturno huic oppoſitum, ab Occidente ſcilicet Orientem versùs, in quo ſpontè naſcantur homines, & à ſenio in iuuentutem regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, vt Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifeſtus hic manifeſti mundi ordo diſponatur. Præterea animorum vitam in corporibus concretis ab Ioue eſſe, ſenſibúſque & rerum agendarum ſtudio deditam. Saturnum verò ſupremum inter Angelos intellectum, cuius radiis animi etiam vltra Angelos illuſtrentur, accendanturque & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quoties ad vitam huiuſmodi conuertuntur, ſub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, cùm rerum humanarum negotiis implicantur. Plotinúſque regnare nos ait ſub hoc vel illo, prout ſecundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita ſponte regenerari dicimur, rurſúmque iuueneſcere, ac in dies magis efflor eſcere, cùm ſana bene inſtitutæ mentis optione ad meliora contendimus: de quo Paulus Apoſt. *Homo interior renouatur in dies.* Atque paſſim in diuinis literis de iuuentute noſtra, quę ſit vt Aquilę renouãda. Quod ſi vllo vnquam tempore ſpes affulſit vt mortales hæc eſſent conſecuturi, nunc ſperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quę aliquem veræ lucis fulgorem conſecuta ſunt, maiorum noſtrorum errores

errores, qui tot annos vni tantùm ſenſui adhæsēre, deprendere iam incœptarunt, omnémque ſtudiorum ſuorum conatum ad veritatem ipſam conuertere, ſanctioréſque diſciplinas adamare. Adiuuant inſuper hanc proborum hominum voluntatem, ſanctiſſimorum auctorum ſcripta, lucubrationéſque & documenta, quæ de vetuſtatis eruta voraginibus quotidiè prodeunt in lucem. Et iam ille minimè cenſetur eruditus, quantumlibet Græcè, Latinéque ſciat, qui Iouem ſcrutaturus cœleſtem non inſiliat in currum, qui ſacra non attigit, qui diuina non eſt imbutus diſciplina, qui Chriſtú atque adeò Chriſtianæ inſtitutionis volumina non affectatur, quid myſteria ſibi velint, nō exquiſierit, quáque ratione Deo animum aſſerere poſſit, inſpicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè petitus, qui lutoſas, fæcéque conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritque, à terráque ſublatus cœleſtium Circēſium pompam comitatus eò peruenerit, vbi ſparſas manu veri Iouis fruges, donariáque percipiat, opiparéque & ipſe & iugales excepti, amœniſſimi lautiſſimique diuerſorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, ſtudiáque omnium reliqua, nihil aliud niſi ſummam eſſe vanitatem. D

DE FVLMINE.

IOVEM igitur in alta ſede conſpicuum alato inuecti curru conſecuti ſumus. Quò verò eum eſſe Iouem agnoſceremus, nullum manifeſtius ſignum fuit quàm fulmen eius manu prætentum: quare cùm id geſtaminis ad Iouem præcipuè pertineat, non ſecus ac ſella, de fulmine dicere, minimè alienum eſt ab inſtituto negotio futurum.

IVPITER.

E

Ioui cur datum fulmẽ.

OMNIBVS vtique vulgatum eſt hieroglyphicum illud: *Fulmen ſupremi Iouis geſtamen eſſe.* Sed vt nunc fabulas diſſimulemus, veram figmenti cauſam afferamus: ſi quidem hoc ipſius fulminis naturam exprimere videtur, quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra cōſperſus, vbi contrariæ naturæ viribus ſolicitari cœpit, ſeſe in globum colligit, & aduerſus algorem validiſſimè reluctatur: vrget algor ventis ingruentibus, ille ſeſe magis ac magis adſtringit, quóque anguſtiùs premitur, eò validior euadit, ac ſimulac extremam intentari ſibi vim intelligit, totis erūpit viribus, craſſioréque aëre, qui circumfuſus eſt, diſrupto, viam ſibi cum ſtrepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cùm Ioui ſit attributa, ideò illum vetuſtas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signáque Iouis paſſim cum fulmine fieri conſuerunt, cum vno quidem frequentiſſimè: ſed & cum duobus fulminibus aliquando Ioui ſtatua poſita eſt: vt apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem ſeuera minacique effigie, vtraque intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen deſcenſuri ſuper mactati Porci exta iurabant, nihil ſe dolo malo facturos, aut ſecus quam Olympiæ leges paterentur auſuros.

FAMA LONGE LATEQVE PROPAGATA.

Varia fulminis ſignificata.

ILLVD verò præcipuum fulminis ſignificatum eſt, vt vocem procul auditam, hoc eſt, famam rerum geſtarum longè latéque per immenſa terrarum ſpatia diffuſam, expatiatámque præ ſe ferat. Tranſit & illuſtrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum ſeriem propagatam. Ægyptij enim ſacerdotes huiuſmodi gloriæ amplitudinem oſtendere ſi vellent, Vocem, vt ipſi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoſt eſt ipſius fulminis imaginem deſcribebant. Nihil enim magis, nihil validiùs nec terribiliùs tonitru ſonare conſtat. Eáque de cauſa Apelles pictor, (vti in Armorum commentario diximus) cùm Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu poſuit, quo nominis eius amplitudinem ex rebus ab eo geſtis longè latéque propagatam, & memoria nunquam intermoritura celebrem indicaret. Poſita ea tabula (vt Plin. ait) in templo Dianæ Epheſiæ, 20. talentis auri picta. Eo verò artificio fuit, vt digiti eminere viderentur, & fulmen extra tabulam eſſe. Sedenim Lyſippus ſtatuarius factum vt adulationis plenum improbauit, quare haſtam ipſe in manu Regis poſuit: qui quidem, ſi vera quis de Alexandro, non fabulas conſcripſiſſet, famam eius ne vna quidem ætate ſuperfuturam indicaret, nedum id aſſequi meritus ſit, vt diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, vt ſe decreto publico Deum inſtituerunt. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendiſſet, magnæ integritatis fœminam, Rex ipſe vt incœptum excuſaret, & inſtitutum ſuum approbaret, inſigne volumen ad matrem ſuam conſcripſit, vt apud Cyprianum legi: quo rationes multas oſtendit, Regibus ſuis Apotheoſin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam ſeruari, indéque colendi & ſacrificandi ritum inoleuiſſe. Sanè quidem Athenienſes ipſi, qui doctrina & ſapientia ſemper inſignes habiti ſunt, cùm XII. tantùm Deos anteà colerent, Alexandrum tertium decimum appellauēre, honoréſque illi adhuc viuenti inſtituēre, qui tamen vulneribus ſæpè confoſſus, morbiſque tentatus: ac poſtremò vita functus, ſe mortalem oſtendit, qui Deorum interim cōcilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argutè liberéq; admodùm more ſuo reſpōderunt, ἐπειδὴ Ἀλέξανδρος θέλει θεὸς εἶμεν, ἔστω θεός. *Quando quidem Alexander vult eſſe Deus, eſto Deus*, quo decreto id declaratum voluēre, nullam aliam fuiſſe cauſam, neque meritū aliud cur Deificatio eſſet.

Nimirum Demetr. Plut. in Apopht.

Alexandro

F

A Alexandro decernenda, niſi quòd ipſe ita vellet. Cæterùm is qui adhuc viuens diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem poſt obitum iuſtis honeſtabatur, ad grauiſſimam vſque Olympiæ matris lamentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges ſuos, vt nuper dicebamus, pro Diis colere. Nam & Romani non tantùm Reges pleroſque ſuos, verùm etiam eorum vxores Diuinis honoribus honeſtarunt, & nonnullis templa, & ſacra etiam inſtituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabiliùs id Alexandro concedendum, quò inſolentiùs Lyſimachus ab Alexandri morte particulam eius regni ſortitus, non quam armis virtutéve vlla ſua ſubegiſſet, ſed ex Regis tabulis adeptus eſſet, lancea cœlum tangere ſe iactabat: quod tantundem erat, ac ſi famam aſtris terminare ſe diceret. Qua de cauſa Paſiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad ſuos conuerſus ait: *Cauendum ne is lanceæ mucrone cœlum medium pertundat.* Quódque impatientiùs aliquis ferat, Clearchus Heracliæ tyrannus fulmen geſtauit, & ex liberis vnum tonitrum appellauit. Quanta verò Cliti, quanta Demetrij fuit inſolentia, quorum iſte non magna admodùm regni parte ab Alexandro accepta, Iouem ſe vocari paſſus eſt, reſpōſa ſua pro oraculis haberi gauiſus: ille, quatuor ad ſummum nauibus demerſis, Neptunus vocitari voluit, tridentémque geſtauit? Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectum inſaniæ, vt flammas Iouis, & Olympi ſonitus imitaretur. Nam, vt apud Maronem:

Liſimachi ſtulta ambitio.

Æneí. li. 6.

Quatuor is inuectus Equis & lampada quaſſans,
Per Graiûm populos, mediaq; per Elidis vrbem
Ibat ouans, Diuûmque ſibi poſcebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
B *Aere, & cornipedum curſu ſimularat Equorum.*

Fabula.

Longè verò feliciùs atque tutiùs Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cùm quædam occulta ſacra ad fulmina expianda noſcere cuperet, Egeriam conſuluit, quæ reſpondiſſe fertur, vt Auentinum peteret, & fontem, qui in antro quodam erat, melle & vino generoſiore inficeret, quò ſolebant hora certa Dæmones duo ſitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret verò ille ſibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non conſpiceretur, ipſe tamen fontem intueretur, diſponerétque per fontis marginem retia, prout opportunum ſibi videretur. His peractis Dij venerunt, & potus allecti ſuauitate multùm ebiberunt: tandem ſopore grauati, ibidem, vbi conſtiterant, ſomno ſe proſtrauēre, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes ſe captos, in varias ſe formas transformabant. Sed cùm nihil quicquam proficerent, ad veras tandem effigies rediēre, Numámque vt retia ſolueret, orauerunt. Rex ſe non priùs retia ſoluturum dixit, quàm de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, qua ſcilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quoq; modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino poſitum, vbi res hæc contigerat. Scio fabulam importuno loco poſitam, ſed quia non ita vulgata eſt, minimè fuit diſſimulanda. Ne verò nos alienæ gloriæ detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen meritò attributum dixerim, ea de cauſa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes ſubegerat, & Oceanum ipſum enauigauerat, vt non immeritò Cæſar, qui pari ſaltem animo ad eam rerum amplitudinem adſpirabat, cùm Gades veniſſet) animaduerſa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque (vt Tranquillus ait pertæſus ſit ignauiam ſuam: quòd nihil tum à ſe memorabile actum eſſet in ætate, qua iam Alexander orbem terra-
C rum ſubegiſſet.

In Cæſare cap. 7.

CELERITAS.

EST enim fulmen ante omnia velociſſimæ omninò celeritatis indicium, quam Poëtæ cùm volunt exprimere, dicunt, *fulminis ocyor alis.* Idem ex antiquorum numis manifeſtum eſt: vt in eo cuius inſcriptio eſt, Q. PILIPVS, Equus habetur in pernicem curſum admiſſus, cauda exporrecta, fulmine ſubſequente, lancea protenta, quod innuere videtur, prouinciam ſuſceptam ſumma celeritate peragratam, negotiúmque quàm ocyſſimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Ægypti Regibus, promptitudinis & audaciæ cauſa κεραυνὸς appellatus eſt, ait Pauſanias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum eſt, Capreæ coopertum ſpolio, ſub cuius iugulo fulmen eſt, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegaſus, cum ſagitta ſubiacente, omnia vti palàm eſt velocitatis indicia, cùm præſertim inſcriptio ſit, L. PAPY. De quo quidem Papyrio, qui ob mirificam in agendis rebus feſtinationem atque celeritatem, Curſoris cognomentum meruit, multa rerum ſcriptores memoriæ prodidēre. Equorum porrò velocitatem in Curuli certamine fulguri comparat Heſiodus Herculis Scuto, vbi dicit:

ἐπὶ δ' ἱππεὺς θόρε δίφρῳ   ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς διὸς αἰγιόχοιο.

Quem Statius ſecutus ait:

Ilicet, igne Iouis lapſiſque citatior Aſtris.

Et inferiùs idem Heſiodus de Equis in curſum à Pallade concitatis:

τοὶ δ' ἅμ' ὁδὸν πέτοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ.

Quod proximè accedit ad Papiniam ſententiam.

CELE

CELEBRITAS.

D IN Auguralí diſciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera vibratum, atque etiam per nocturnam imaginem in ſomnis viſum, celebritatem nominis, & magnarum rerum auſpicia facit. Nam Olympiæ Alexandri fulmen per ſomnium oblatum, futuræ in filio claritatis indiciũ fuit. Illa enim priori nocte, qua ſe viro adiunxit, exiſtimauit facto tonitru in vterum ſibi fulmen illabi, ex cuius ictu magno excitato incendio, in flammas inde latè diffuſas abire viſum. Quid verò hic memorem Iuliæ filiæ Cæſaris monumentum ictum fulmine? Quid Euripidis Poëtæ Tragici, atque Lycurgi ſepulchra de cœlo tacta? Quid Vel‍iternum murum? Quid Eutimi Pictæ, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani ſtatuas eodem modo afflatas? quæque huiuſmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminum ſignificationibus edidimus, explicata ſunt: quorum ſignificata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruſpicum reſponſis, quàm euentis poſteà comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVOD verò de claris Eloquentia viris dictum, vt de Pericle & aliis reperimus apud antiquos, eos ciere tonitrus, & fulgura diſpergere ſolitos, cùm orârent, tanta erat animorum percuſſio & in dicentium ſententia motus, tanta verborum authoritas, de ſacra dubio procul lectione metaphoram ſumpsêre. Pſalmo enim 100. ſuprà quartum & trigeſimum canitur: *Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluuiam.* Vbi per nubes viri ſancti intelliguntur, per fulgura verò perſuadendi vis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quod alibi Dauid: *Vox*, ait, *tonitrui tui in rota*, eo hieroglyphico ſignificat Euangelij voces, quæ de cœlo diuinitùs intonaturæ eſſent, & vniuerſum terrarum orbem (id enim rota eſt) commoturæ attonitúmque reddituræ. E Eodem modo per fulgura verba Chriſti ſignari tradit Eucherius, cóque ſpectare Pſalmi dictum: *Et fulgura multiplicauit & conturbauit eos*, de Iudæorum confuſione, qui ei nulla in re vnquam reſiſtere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum caſtris, *Rameſen*, tonitrui gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces ſunt in ſacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitùs editæ excipiãtur. Fulminis verò radij deſcripti, quæ ipſę coruſcationes ſunt, ad eiuſdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Pſalmo: *Illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terrarum.*

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atque etiam in aliquot Neruæ numis cernere eſt fulmen in toto collocatum, quod manifeſtum & pulchrum admodùm eſt clementiæ ſignum: arguit enim offendendi poteſtatem penes ipſum Imperatorem eſſe, verùm ob eius clementiam quieſcere: quod perinde eſt atque illud, quòd Apum regem aiunt aculeo quidem prędítum eſſe, verùm eum in vulnus nunquam exeri. Primá verò huius virtutis laudem ætate noſtra tulit Iulius Medices Princeps noſter, qui ſimul ac bonorum in eum ſtudiis inclinatis Pont. Max. electus atque ſalutatus eſt, omnium ſtatim, & earum quidem atrociſſimarum iniuriarum oblitus, iis omnibus eueſtigiò pepercit, quod aduerſarios habuerat iniquiſſimos, quos hoſtes totius vitæ curſu perpeſſus erat infenſiſſimos, quique non bonis tantùm & fortunis eius, ſed & vitæ modis omnibus inſidiati ſæpiùs fuerant. Quare Clementis nomen, vt tantæ manſuetudinis pignus, perpetuúmque monumentum, aſſumpſit ita ſumma totius vitæ moderatione conſeruauit, réque probauit, vt Chriſtianũ demùm Pontificem mortales intueri ſe profiterentur. F Sed enim cùm nobis de tanti Principis laudibus loqui non liceat, qui eius auſpiciis annos aliquot in hominum luce verſati ſumus, negotium aliis relinquemus, eam fuiſſe noſtri Principis clementiam profeſſi, vt vel hoſtes ad eam æternis literarum monumentis celebrandam impulſura ſit.

Iulij Medicea clemẽtia. Clemens ſeptimus Põt. Max.

*

PIERIVS

A

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOLEM, LVNAM ET STELLAS SIGNIFICANTVR.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSQVARTVS.

B SCRIBIS, *Clariſſime vir, vidiſſe te lemmata quædam mea in breue admodùm compendium redacta, de Hieroglyphicis: quæ per Stellas apud Ægyptios ſacerdotes, in doctrinarum ſuarum arcanis habentur: quod vt ad ſe mitterem Reuerendiſſimus Cardinalis vtriuſque noſtrûm alumnus Hippolytus Medices, tantopere flagitauerat. Addis inſuper, cognouiſſe te rei iſtiuſmodi argumentum non in ea tantum ſchedula contineri, ſed à me longè copioſius conſcriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mittam. Nam quicquid erat, ad figurarum tantummodo formam ſpectabat, quibus pictor vteretur in Iulio illo ſidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipſe tanto ſtudio fouet. Nimirum video te, Montane eruditiſſime, Leonem ex vnguibus æſtimare voluiſſe: at in re mea non Leo, ſed Muſculus continetur, qui ſe olim apud Mithologos pro Leone auſus eſt venditare. Quantulumcumque tamen id ſit, quod ego præſtare potuerim, officij mei fuit, omni poſthabita cunctatione, obſequi viro, tum à primis ſtudiorum noſtrorum annis amico, tum ætatis totius demũ curſu mihi ſemper admirando, tam in Philoſophiæ, quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, ſeu Græca, ſeu Latina quis poſcat, politiſſimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica, prout à me fuerunt interpretata. Sed noſti Stellas ſine Luna deſolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæque ſuarum ſemina conſpergant, niſi in Lunaris orbis paratiſſimum, vt ita dicam, horreum condantur, quæ poſtmodùm illa quaſi ſequeſtra terris demùm indulgeat, aut potiùs vberrimè largiatur? Sed neque Luna neque ſtellæ ſine Sole ſui cõpotes eſſe poſſunt: quare Sol quoque his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, ſcio, non erubeſcere me, quòd auſus ſim de Sole, de Luna, de Stellis apud talem tantúmque virum totius Encyclopediæ decus & ornamentum verba facere: ſed id me conſolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iuſſeris: quare ſi quid hæc attulerint tædij vel moleſtiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcumque, ſi leges hæc quæ ſunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde* C *collecta, opto non ea tantum quæ me longè accuratiùs legeris, in memoriam tibi reducant, verùm etiam te Pierij tibi deditiſſimi memorem aſſiduè faciant.*

DE SOLE.

COELESTIVM corporum quæ die noctéque micãt, ſignificationes dicturi, rationi conſentaneum eſſe duximus à Sole ipſo dictionem auſpicari: quando niſi Sol eſſet, neque Luna, neque Stellæ vllæ conſpicuæ eſſent, vt doctrina eſt Aſtronomorum, & res ipſa indicat. Cùm itaque Sol reliqua huiuſmodi corpora lumine illuſtret ſuo, noſtriſque videnda oculis offerat, ab eo, vtpote lucis arbitro, initium meritò faciemus.

DEVS OPTIMVS MAXIMVS.

THEOLOGI tam vetuſtæ Religionis, quàm noſtræ pietatis interpretes, Deum Opt. Max. & vnum & lumen, & bonum appellauerunt. Eáque ratione Sol cùm ſit vnus, vnde illi nomen, quippe à ſolitudine: ſit lumen, vt ſenſu manifeſtũ eſt: ſit bonus, vt quotidiano cernitur experimento, Dei ipſius hieroglyphicum, nullo alio ſigno addito, perhibetur. E profano verò cultu ante omnes Perſæ, reliqua Deorum omnium, quam gentes ipſæ venerabãtur, caterua reiecta, Solem Deum eſſe vnicum arbitrabantur, ita vt nulla Diis templa condenda eſſe crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipſe ſufficeret. Pythagoras tanta eum veneratione proſecutus eſt, vt aduerſus eum nefas eſſe dixerit lotium effundere: vtpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Heſiodus pręceptum hoc ſumma religione obſeruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id

Macrob. li. 1. ca. 2. in Som. Scip. Sic omnes Deos referri ad Solem probat Macro. Sat. li. 1. cap. 17.

Πρὸς ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν. Aduerſus Solẽ ne meiito.

eſſe Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quod Sol inter ſenſibiles. Quæ verò de Solis ſimilitudine cum Deo referuntur à Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, abſolutiſſimè verò à Dionyſio, qui horum documenta literarum monumentis quàm diligentiſſimè commendauit, cùm ea quotidie per templa ſcholáſque omnes commemorata recitentur, ea hic ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, vt Euſebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & Stellas ita eſſe Deos intellexêre, vt eos tantùm gignendarum abolendarumque rerum omnium cauſam affirmarent, quod iis congruit, quæ Plato Legum XII. de Parcis philoſophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδρὸν eſſe, hoc eſt, ferrum candefactum, arbitratus eſt, atque ita omnia ex eo gigni conformaríque affirmabat. Ferrum enim ita diſpoſitum, in quod volueris opus informabis. Magnificentiùs Euripides Anaxagoræ diſcipulus, cum eodem ſentiens, Solem Auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditiſſimum optimúmque Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum poſuêre, luménque eius & formam ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius poteſtas & magnitudo à Deo ſit, à quo vnà cum Luna fuerit creatus. Eáque ratione reprehendit & Homerum & cæteros omnes, qui Solem vnicum eſſe Deum crediderunt. D

Deum μυδρὸν vocat & Anaxagoras Solem candens ferrum eſſe ac penitus ignitum D. Laer. in eius vita.

Socratis pia opinio.

V N I T A S.

SI quid autem eſt in rebus, quæ noſtris obiiciuntur oculis, quod vnitatem ſignificare poſſit, nempe Sol is eſt: id quod, vti dicebamus locutionis etiam etymon atteſtatur, à ſolitudine deductum, ſiue potiùs à Sole ipſo fiat ſolitudo. Sapienter itaque Alexander Macedo Dario amicitiam petenti reſpondit, nec mundum duobus Solibus poſſe regi, nec duo ſumma regna ſaluo ſtatu terrarum haberi poſſe, quam ſententiam ex Ariſtotelis Ethicis ſibi deſumpſerat, qui diſcipulo adulaturus, tum E hæc, tum illam præcipuò Homeri ſententiam prætexerat:

Dictū Alexandri Macedonis.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum eſſe dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & τοῦ ἑνὸς cognomento ab Orpheo, à Platone, & à noſtris agnoſcitur.

Non eſt bonum plures authoritatē habere, ſit vnicus princeps ac Rex.

V E R I T A S.

ET qua ratione Sol vnus eſt, eadem eſt veritatis hieroglyphicum, duplicia enim & multiplicia ſunt veritati contraria. Simplex igitur ſit, neceſſe eſt, quod verum cenſeri debeat. Hinc nudum effingitur ipſius veritatis ſignum: & quia omnia habet in conſpicuo, ex eo præcipuè veritas eſt. Hinc Pythagoras πρὸς ἥλιον τετραμμένον, quempiam loqui non debere monuit, facie ſcilicet contra Solem verſa, quod non eſſe manifeſtis repugnandū ſignificare contendunt, neque hominē loqui ferè poſſe, quòd vndecúnque verum, ſit cùm omnem hominem diuinæ literæ mendacem eſſe dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertámque in ſe continent veritatem, dici ſolet: *Meridiana eſſe luce clariora.*

Et Veritas nuda ab Horatio lib. 1. Carm.

Aduerſus Solem.

C H R I S T V S.

AT ſacræ paſſim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt, vt illud: *In Sole poſuit tabernaculum ſuum.* &, *Exijt de tribu Iuda cuius ſignum eſt Leo Solare animal.* Plato in Repub. vt ſolet myſteriis ſuis inhæreſcens, & Prophetarum, quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem viſibilem Dei filium appellat: quippe qui Deum ipſum exſcribere non audeat, & à quoquam fieri poſſe diffidat. F Atque identidem intelligendum, quòd vbique Chriſtus ipſe profitetur hominem imaginem eſſe inuiſibilis filij, qui ſi lux eſt vera, quæ mentem omnem illuſtrat, expreſſiſſimum habet ſimulachrum hunc Solem, qui eſt lux imaginaria illuminans omne corpus. Hinc patiente Chriſto aduerſa Luna deficiens, conſenſum nobis ſuæ naturæ perſpicuè commōſtrauit, nóſque iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adſcribitur, eū Domini vocitamus, & eius cultui ſacrum dedicamus, vel hinc oſtēdentes: non eſſe cur amplias corporeum Solem, vt olim Gentes, colamus, quaſi Regem cæli, & dominum, atque moderatorem, poſteaquàm Sol inuiſibilis, coæternus Patri, & coæqualis, per quem & cœlum & terra condita ſunt, ſitos in vmbra mortis homines illuminauit, eſtque, vt cum Simeone abſoluam, lumen, quod è gentium oculis tenebras diſcutiat, & electo populo gloriam afferat, nullo vnquam tempore defuturam. In aliquot antiquorum numis cernere eſt humanum caput radiis circumquaque diffuſis, cuius inſcriptio eſt, ORIENS. Siue igitur pro Sole, ſiue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatur, vtroque hieroglyphico Chriſtum referre videbitur, de quo Zachar. Propheta: *Ecce vir, ORIENS nomen eius, qui dum naturus eſſet ſuper ſolio ſuo.* Alter quoque Zachar. antiquum hoc dictum atteſtaturus: *In quibus nos viſitauit*, ait, *Oriens ex alto, vt eos qui ſedent in tenebris & in vmbra mortis illuminaret.* Ideóque tam vox, quàm imago Orientis, Aſſertorem noſtrum ſignificat, ait Eucherius. Exorientis autē Solis imago altera erat apud Ægyptios ſacerdotes. Lotos quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea conſidentem figuraſſent. Hinc vtique vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, ſtrictiori quadam aura refrigerantes potiùs quàm adurentes intelligi volebant. Cæterùm ego ſignificatum hoc, vt exortum lotos indicet, inde ſumptum crediderim, quòd ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quę quidē ita ſenſim exſinuantur aperiunturque, vti magis ac magis

Dies Domini.

Matthæolus in Dioſcoridē cap. 109. lib. 4.

tollitur

A tollitur iubar Solis. Maximè verò panduntur, vbi medium is iter emenſus eſt. Eodem vero decedente, folia ipſa viciſſim contrahuntur, complicaríque incipiunt ac inſinuari, veluti nulli patêre velint præterquàm numini quod venerantur, atque ita quibus liceat modis, eo abeunte, ſeſe intra clauſtra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obſeruatum à Magis, vt ſacram omninò eam Apollini crederent, effecit.

R E S I P I S C E N S.

HABET & Aurora ſuum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam ſiquidem vir oſtēditur, qui de voraginibus emergens, prauorum operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iuſtitiam & lucis puritatem euehatur, quæ ſententia eiuſdem eſt quem ſuprà citauimus, Eucherij.

Hinc Hierarchia & Monarchia à Canonicis duobus Luminaribus cōparatur.

C L A R I T A S.

A SOLIS verò claritate, viros omnes inſignes, qui vel rebus præclarè geſtis patriam illuſtrarunt, ſiue ſublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) inſtituerunt, aut vitę ſanctioris exemplo reliquis fuêre documento, quò veram poſſent aſſequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos eſt. D. Ambroſius Luminaria, ſanctos inquam homines, inter mortales verſatos ait. Illi enim veræ participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educēres, luminaria non iniuria nuncupati ſunt. Ita gentes reliquæ viros, qui præclari nominis eſſent, nomine Luminis appellarunt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, *Lumina tot cecidiſſe Ducum.*

Æne. li. 11.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

B APVD eodem Perſas, quos paulò antè nominauimus, quorum quidem diſciplina recentior omninò fuit, deducta ad res humanas ſimilitudine, Sol cum penes quem ſumma eſſet Imperij maieſtas, indicabat, Solémque in eius ſublimitatis homines ſigna dare perſuaſum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miſeratus Cæſare Romam
Tunc caput obſcura nitidum ferrugine texit.

Georg. lib. 1.

Et vltimo Domitiani tempore corona quædam Iridi ſimilis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obſcurabat: quod portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iugularetur.

H V M A N A V I T A.

TANTVS verò eſt Soli cum humana vita conſenſus, vt is claritate ſua inſignis, vitæ identidem noſtræ tranquillitatem: obſcurus autem obnubilatuſq; rerum noſtrarum perturbationem oſtētet. Hinc apud coniectores inuenias, quod etiam veſter Hippocrates Medicis non otioſè obſeruandum præcipit: *Si viſus Sol in ſomnijs obſcurari, occultaréve, aut nuſquàm apparere, periculum inſtare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius inſequentis ipſe Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitem.* Mentis enim lumē eo ſigno labefactari, inquietari, ac loco exturbari ſuo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, ſolicitus admodùm eſt Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obuiàm eatur. Tantam verò Sol prærogatiuam in iis, quæ ad nutriendi rationem ſpectant, habet, vt Phyſici omnes ex calore & humore noſtrum conſtare incrementum afferant. Nam & Heſiodus poſteaquàm fluuiorum quo-
C rundam nomenclaturam abſoluit, ſubiecit mox: hos eſſe qui mortale genus enutrirent, vnà cum Sole. Interpretes addit: *Aqua enim & Sol nutriendi vim habent, eorúmque beneficio res aluntur & gliſcunt.* Inde Catullus de flore quodam viuido:

Artem li. 2. cap. 36.

Dum mulcent auræ, firmat Sol educat imber.

A N N V S.

APVD Aruſpices Sol annorum ſignificatum habet, quorum ipſe Dominus eſt. Quódque ad hanc rem facit, Cyri ſomnium memoratur, qui ſcilicet imaginatus per quietem ſit Solem ter manibus apprehendere fruſtrà appetiiſſe: ſiquidem conuoluebat ſe Sol, & elapſus abire videbatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo ſcilicet tempore Saturnus Solem eodem aſſequitur puncto, vnde ſimul deferri cœperat. Id vtcumque interpretatum fuerit tamen ipſis commentum placuit.

G R Æ C I.

AEGYPTII vates per Solis imaginē Græcos in prodigiis intelligi tradidêre, cuiuſmodi rei nota eſt hiſtoria. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium ſuperaſſet, paulò poſt Luna prima vigilia defecit, deinde ſanguinis colore ſuffuſo, lumen omne fœdare viſa eſt: quod Macedones laborum pertæſi dirum arbitrabantur, réſq; ad omnium deſperationem proceſſiſſet, niſi vates Ægyptij quorū doctrina omnis per rerum imagines explicabatur, affirmaſſent, bene ſperandum eſſe, quòd Sol Græcorum, Luna Perſarum indicium eſſet: ideóque ruinam ſtragémque eo oſtento illis gentibus portēdi, quorum ſignum laborare viſum eſſet: quod effectus poſtmodùm comprobauit. Interſerere autem hieroglyphicis prodigia, ſomnia & oſtenta licet, quia manifeſta inter ſe congruunt germanitate.

PATER, MATER, LIBERI.

D

Geneſis cap. 37.

SED vt ad hieroglyphica noſtra redeamus, cùm Sol generationis arbiter exiſtat, Luna veluti lac humoremq́ ſufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre ſortiantur, non temerè apud Hebræos Ioſippus puer imaginatus eſt ſopore oppreſſus ſe à Sole Lunáque & ſtellis vndecim adorari: nam quod Patrem ſimul & matrem, ac fratres totidem in olim facturos, tunc oſtenſum, euentu poſtea comprobatum, cùm illi annonæ Præfecto, & maxima quæque negotia Regis in Ægypto adminiſtranti, cùm nondum eum agnoſcerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SED quod ad partus attinet, manifeſtiſſimo hieroglyphico id Ægyptij figurare conſuerunt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius ſciſſura Stella impoſita eſſet, humanum fœtum in prægnantis mulieris vtero ſignificabat: non ea tantùm de cauſa, quòd vterum in corpore medio ſitum ſolari corpori ob rotunditatem æquipararent, ſed quia Sol conceptus omnes irradiatione ſua viuificat: à quo vitalis virtus præcipuè demanat, quod quidem Ariſtoteles Phyſicæ Auſcultationis ſecundo affirmat: gigni hominem ex homine & Sole profeſſus. Veluti verò Stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in vtero alimentum à matre conſequitur. Neque huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurum illum ſuum mortalibus vitæ tranquillæ initia dediſſe conaretur oſtendere, mortales reliquos Stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his verſibus:

Ipſe Epicurus obit decurſo lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio ſuperauit, & omnes E
Reſtinxit Stellas, exortus vti aëris Sol.

Cur Solis ortu Stellæ extingui videantur.

At dicet aliquis: Si Sol exortu ſuo Stellas omnes extinguit, quomodo illis lumen mutuatur? Quibus reſponſum facio, accidere id ex oculi noſtri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perſtricti, minora nequeant lumina conſpicari.

DE LVNA.

ATQVE hæc de Sole dicta ſufficiant, non enim omnia proſequi volui, quæ ſuper eo dici potuiſſent ab inſtituto hoc non aliena: ſed occupationum tuarum ratio mihi habenda fuit, publicæ quippe profeſſionis, lucubrationem tuarum peculiarium ſolicitudinis quam pro laborantibus, quotquot opem implorant tuam, benigniſſimè ſuſcipis atque accuratiſſimè, à quibus ſi longiore ſermone auertere te voluiſſem, in alicuius omninò commodum peccaſſem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

Luna ac homini cõuenientia.

Diog. Laërtius in eius vita.

SOLE pro ſublimioris daturæ imagine conſtituto, fuère qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanam exprimi differerent. Nam quod hæc è limo terráve conſtat, terra etiam lunaris globus eſſe perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò Terram cœleſtem, modò terreſtre cœlum appellabat: ac terræ ſimilem eam dicit Ariſtoteles. Varia eſt prætereà Lunæ facies, diebúſque ſingulis, immutata conſpicitur, neque variantiæ quicquam magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. F Quinetiam ſi vniuſcuiuſque hominis vultum intueamur, nunquam aut rariſſimè hac & illa vice eundem eſſe conſpiciemus, modo enim iratum, modò lenem, modò triſtem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu perturbatum comperiemus, ac prout diuerſæ rerum imagines animũ perculerint, ita varias in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem ſemper vultu conſpectum. Ad hæc, vt quæ tam manifeſta ſunt, miſſa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligendi (ea enim lux eſt) mortale genus. Eam modò Soli ſuo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aſpicias. Animus quoque noſter nunc ipſius veritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione reuertitur. *Aberrare enim hominum eſt, & ſepties in die vel iuſtus cadit.* Luna ea ſemper parte clara, conſpicua, & illuſtris eſt, qua Solem aſpicit: obſcura verò, caua & inanis parte ea, qua diuertit à Sole. Homo qua ſe parte conuertit ad Solem ſuum, micantiſſimis radiis velut alter Moſes illuſtratur: ab eo verò auerſus aliò, turbulentiſſimis omnium errorũ tenebris offuſcatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunæ, quem feſtum celebrare debeamus. Quod eò ſpectat, vt intelligit Adamantius, quando lex vetus vmbra futurorum eſt, quod Apoſtolus Paulus ait, eandem ipſam memorãs Neomeniam, vt intelligamus iuſtitiæ Solem Chriſtum eſſe, Lunam verò Eccleſiam, quæ lumine ipſius repletur, ac cùm Soli ſuo iuncta fuerit, eique penitùs adhæſerit, tum feſtum diem agit Neomeniæ.

PIORVM COETVS.

IGITVR Theologi, qui Chriſtum Soli æquiparant, in quo ſit ſenſibilis humanitas, & diuini luminis imago, iidem per Lunam piorum, vti dictum, vniuerſitatẽ intelligunt: cùm nulla ſit gens, nulla

A natio, nulla ſectæ cuiuſlibet congregatio illuſtrata lumine, niſi quæ, vt in Sole Luna, Chriſti radio verberatur. Eucherius quoque Lunam Eccleſiæ dicit hieroglyphicum, nempe quòd in hac mundi nocte reſplendeat. Et quoniam defectibus menſtruis imminuitur, & faciem quotidie variat, noſtræ ſit etiam ſymbolum imbecillitatis, de qua ſuperiùs.

ÆTERNITAS.

APVD Gentes præcipuum erat Lunæ ſignificatum, æternitatis hieroglyphicum haberi: propterea quòd, cùm defeciſſe videtur, noua iterum fit, ſæpiúſque anno toto iuueneſcit. Quare ſcitè admodùm Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœleſtia Lunæ.

Fauſtinæ & Seueri Alex. numus.

In Fauſtinæ numis aliquot ſimulachrum eſt, quod læua pallam ſuſtinet, dextera auiculam cum Luna ſuperſidente porrigit: inſcriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. ſimulachrum videre eſt, quod dextera nouam Lunam attollit in ſublime, inſcriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici ſupplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noſter, quæ de Luna dixit Horatius ipſe de Sole dixit:

Soles occidere & redire poſſunt,
Nobis cùm ſemel occidit breuis lux,
Nox eſt perpetuò vna dormienda.

Per Solẽ & Lunam cur perpetuitas ſignificatur.

Cauſa verò cur per hieroglyphicum Solis & Lunæ Ægyptij ſacerdotes perpetuitatem ſignificarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua eſſe rerum elementa arbitrabantur: quippe quæ virtute propria in- B feriora omnia generarent, conſeruarent, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ ſemper fuit, eſt, & futura eſt in Chriſto, Pſalmographus memor, futurum ſcripſit, vt Chriſtum populi omnes reuereantur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu ſe conuoluerint. Et Cabaliſtæ vigeſimam illam intelligentiam agnoſcunt à perpetuitate deſumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò noſtra (vt id identidem repetamus) eorum regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes ſint, eæque maximè propriæ, ſentire, & creſcere, quorum alterum Græci αἰσθητικὸν, alterum φυτικὸν dixère, ſentiendi vim à Sole, creſcendi à Lunari globo ſortimur: atque ita vtriuſque luminis beneficio hæc nobis conſtat vita, qua fruimur. Denique humore vnius, & alterius calore ſuſtentatæ rerum ſpecies prorogantur, æternæque fiunt. Ad hoc faciunt plerique Corneliæ Saloninæ Auguſtæ numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modò dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Lucina eſt: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proſerpina numen inſcriptum apparet. Horum omnium ſummam Catullus ita breuiter colligit.

Lunã mortalium corporum auctorem & conditricem vocat Macro. in Som. Scip. libr. 1. ca. 11.

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis;
Tu potens Triuia & notho
Dicta lumine Luna.
Tu curſu Dea menſtruo
Metiens iter annuum,
Ruſtica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.

Vt Aſſyrij, Solẽ Adad nomine, tãquam Deũ potentiſſimũ venerantes, & terram nomine Atagartimbis duobus omnia tribuẽtes.

Quod verò ad huiuſmodi fœcunditatem facit, plerique cœlum omnium terra naſcentium patrem arbitrati ſunt, terram verò matrem. Ipſum autem æthera propterea patrem, quòd aquarũ lapſus inde C cadentium ſeminis vicem præbeant: terrámque matrem, quòd matris vice has excipiat, & inde pariat. Eadem de cauſa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibeatur quaſi virilem operam in eo ſumminiſtrando præſtet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod profeſſus eſt etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Chariſius citat, Phœben epitheto generis maſculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant ſidera, Phœbe
Fraternis ſucceſſor Equis.

Luna maſculino genere.

Carenũ mos notandus.

Quamuis non deſint Grammatici, qui eruditionis fortè iſtius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiam ſexu dictum ab antiquis: vt, *Autor ego audendi*, de Iunone. Verùm illud probabilius eſt, quod aliquam ſapit eruditionem. Sanè inueteratum eſſe conſtat apud Carrenos Meſopotamiæ populos, eum qui Lunam muliebri nomine ac ſexu nuncupãdam putaſſet, eo ſupplicij genere damnatũ iri à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus, eis ſemper ſeruire cogeretur. Qui verò marem eam eſſe crediſſet, futurum vt vxori ſemper ſuæ dominaretur, neque vllas vnquam muliebres inſidias pateretur. In Hebræorum arcanis, quæ Cabaliſtica vocant, omnes ſiderum idearumq; cœleſtium virtutes Lunari corpore ſuſcipiuntur, à quo poſteà, vti diximus, in inferiorem materiam vt genitale ſemen immittuntur rerum ſpecies, fructus, animantia, nouatúſque omnes per elementa ſingula progeneraturæ. Alibi ſimulachrum Panis, quod Panopoli viſebatur, attigimus, eo geſtu factũ, vt Lunam à dextera ſitam flagello verberare videretur: quippe vt quæ apud eam quaſi in penum vt quandam repoſita eſſent, rerum ſemina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

Menſis Lunæ annus eſt, nam & à Luna mẽſis dicitur. Macrob. in Som. Scip. libr. 1. ca. 11.

QVÒD ſi Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxiſſent, hieroglyphico eo menſem ſignificari prædicabant, cum palam ſit eam in ortu cornua ſurrigere ſurſum verſus, eo præcipuè

tempore, quo ſigna Zodiaci vel rectà cadunt, vel oriuntur, quòd pars inferior tantùm, eáque oculis noſtris minima, propinquo occidente Sole conſpicua ſit. Ad coitum verò properantem, ſub ſeptimũ & vigeſimum itineris decurſi diem planè manè cõſpectam, deorſum cornua dimittere: duobus enim reliquis, quos in aſſequẽdo Sole, eóque mox prætereundo conſumit, omninò latet, tertio ſeſe incipit oſtentare. Hoc eodem ſignificato Poëtæ quoque, Menſem intelligunt, vt illud: *Luna quater latuit*: atque eodem modo apud alios paſſim. D

ÆGYPTVS.

Antonini Auguſt. Pij numus.

IN T. Antonini Aug. Pij PP. numo, qua parte inſcriptio eſt, ALEXANDRIA, videre eſt humanæ figuræ ſignum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehendere: ſiue ſit is adorationis geſtus. Ea autem cornibus infrà deiectis ſita eſt, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendentes ſunt. A pedibus poſtica parte, ſpicæ tres fructu prægrauidæ conſpiciuntur: ab antica: Crocodilus humi repit, capite in ſimulachrum id reflexo. Quæ omnia, vt hæ partes alibi declaratæ ſunt ſuis quæquæ locis, Ægyptum ipſam ſignificare, etiamſi non adeſſet inſcriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VARIETAS autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò conſpicua, anſam dedit, vt nonnulli ſophiſtas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Ægyptij Sophiſtæ quando Luna Ægypti ſymbolum eſt, cuius prouinciæ Iſis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere eſt, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie ſeſe mortalibus oſtentet, nunc accretione, nunc diminutione luminis aſſiduè variante, nunquam interquieſcat. E

INSIPIENTIA.

Hinc forſã inſipientes quin & inſani lunatici, quòd nati interlunio. Iul. Firmic. lib. 4. Mat.

NOSTRI huiuſmodi varietatis ergò, inſipientiam per Lunæ ſimulachrum indicarunt: quippe cùm propter vniformitatis effigiem, veritatem, propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunæ varietatem, & nothum lumen, inconſtantiam mentis accipiebant. Vnde Salomõ Sapientia: *Sapiens ſicut Sol permanet, inſipiens autem ſicut Luna mutatur.* Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere conſueuerat. Quòd ſi trahas ad ſpiritum, animaduertas in talibus impetus quoſdam quaſi bonorum operum ſurrepentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rurſus enim eos minui videas, quodque videbatur in eis lumen, non eſt diurnum, ſed nocturnum lumen, quod quidem vſqueadeò imminuitur, vt iam penitùs deficiat. Atque ij nonnunquam in ignem cadunt, id eſt, in ardorem concupiſcentiæ, in veteres excandeſcentias, in vlciſcendi cupiditatem, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc eſt, in lubricas mortalium curas, in perſeuerandi deſperationem, in ambitionis fluctus, ciuileſq; vndas perpetua inſtabilitate exagitatas. Humana enim vita, vt alibi oſtensũ, marinæ inſtabilitati plurimùm aſſimilatur. F

PERSÆ.

QVOD verò Luna Perſarum hieroglyphicum eſſet, ſuperiùs ex oſtento dictum, & quid ſuper eo ſenſerint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

Προσέληνοι: Sed hæc oſtẽtatio illis probro fuit. Nam & [illegible] dicti. Arcadũ geſtamen. Idem obſeruatum ãnotiſsimis magiſtratibus Cõſtãtinopolitanis. Niceta auctore.

PERVVLGATVM & illud eſt, Lunæ geſtamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuiſſe: qui quidem Proſelenes ea de cauſa nuncupati ſunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipſi Lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidêre: quódque putarent vniuerſum humanũ genus aquis obrutum periſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe. Erat verò geſtamẽ id, quo vti ſoliti Arcades, fibula in Lunæ cornua porrigentis ſpeciem, qua calceamenta connectebantur: de qua ſcommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cùm generis ſui nobilitatem æquo verboſiùs apud Romanos oſtentaret. *Ne tu*, inquit Herodes, *generis tui nobilitatem in aſtragalis geſtitas.* Quin & Romanis, qui nobilitate præſtarent, geſtandi lunulas morem fuiſſe Plutarchus tradit, niſi ſatis ſit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc ſententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

— & nobilis, & generoſus
Appoſitam nigræ Lunam ſubtexit alutæ.

Sunt qui cauſam huius geſtaminis eam commenti ſunt, vt ſic admonerentur conſiderandam eſſe rerum viciſſitudinem, quæ præſertim in Luna ſpectabilis eſt, ne ſolo nobilitatis nomine nimiùm turgeſcerent.

DE

DE STELLA.

A SED iam locus exigit, vt Stellas tuas aggrediamur, quarum ſignificata recẽſere, rationémque reddere, noſtræ potiùs fuerit indaginis, quàm alterius cuiuſpiam inuentum: cùm præſertim in reſtituendo contextu pauciſſimorum admodùm verborum, quæ Stella ſuper apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura labórque non defuerit. Sed eſt omninò in damno libellus ille, tam in vulgatis Aldina impreſſione, quàm etiam in manuſcriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipſam.

VNIVERSI DEVS.

Nam Ægyptij primi planetas & ſtellas fixas deprehendere. Macrob. libr. 1. cap. 20. in Som. Scip.

APVD Horum igitur legas Stellam hieroglyphicum eſſe Dei, neque ferè quid ampliùs: quare neceſſe eſt rem ipſam paucis his incluſam verbis, manifeſtiùs & latiùs aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœleſtibus orbibus, aduerſo motu atque eo etiam vario concitatis, inſtituit, contemplarentur, neque id alia quapiam ratione deprehendiſſent, quàm Stellarum motu, earúmque præcipuè, quas vices aſſiduè variare manifeſtum, rapique vniuerſam mundi ſuperioris machinam ab exortu occaſum verſus, vertigine ſupra mentis captum citatiſſima, ac niſi res ipſa quotidie fidem faceret, prorſus incredibili: obniti verò contrà, ab occaſu exortum verſus ſphæras octo ex iis, quæ nobis innoteſcere potuerunt, eáſque prout magis minúſue à centro diſtant, pro ratione ſua eò ſegniùs aut velociùs ad metam properare, nimirum fieri hæc abſque Deo minimè poſſe crediderunt. Quis enim tantarum molium rector conſtitueretur, qui certo tem- B porum ſpatio omnia gubernaret, niſi mens ſuprema omnium arbiter haberetur? Cùm igitur per Stellas potiſſimùm in Dei ipſius cognitionem perueniſſent, ipſius vniuerſi Deum, per ſignũ idem ipſum, quo rem deprehenderant, ſignificare inſtituerunt. Ideòque ſtellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuiſſe, poſſumus ex eo coniicere, quòd in Pertinacis numo ſimulachrum eſt, manibus verſus ingentem Stellam ad cœlum ſublatis, cum inſcriptione: PROVID. DEOR. COS. II. Ita ille Diis gratias agere profeſſus, quorum prouidentia rerum potitus eſſet.

Pertinacis numus.

PAN.

Hinc Orpheus. Πᾶνα καλῶ κρατερὸν [illegible] κόσμοιο τὸ σύμπαν. Pana voco magnũ, qui totum cõtinet orbem.

ATQVE ea potiſſimùm ratio eſt, cur Pana Deum ex hieroglyphico Stellarum intelligi contendebant: quin & pectus eius variis inſigne Stellis effingebant, cùm omninò per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de cauſa & fiſtulam ſeptem calamis compactam, propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant, de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter eſt, quòd πᾶν omne, vniuerſam quippe, vt dictum eſt, naturam ſignificet. Propterea verò & hinuleæ pellis varietate tegi ſolitum aiunt, vt ex maculis referri Stellæ videantur, de quo in Serpentis commẽtario plura, quod quidem iſti forſan de ſacris noſtrorum literis deſumpsêre, in quibus legitur: *Extendit cœlum vt pellem*, quamuis Adamantius dictum de ſapienti anima interpretatur. Nimirum illa extenſio in modum pellis, tanquam literis inſcriptæ luminaribus & Stellis, dicitur *Rakia*, & ῥάκος, Græcis corium eſt. Nos verò tentorium illud: Firmamentum appellamus, & aulæa picturata vulgus etiam vbique hodie Racia nuncupat. Porrò Cœlum propter micantes Stellas à cœlatura C appellatum Probus idem putat, vnde ſcilicet Luna bigis ferri incipit in ſuperiorem vſque cœleſtium orbium partem, quæcumque continentur, ea Græcè ab ornatu κόσμος, à puritia Latinè *Mundus* vocatur, ait Varro.

Et ſericum Pannum à Gallis ſatin dictum. Cœlum à cœlatura.

CELEBRITAS.

NON temerè itaque in ſomniis, vt apud Philiſtum legere eſt, Satyriſcus eſt celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionyſij mater, eius qui Syracuſanorum tyrannus fuit, cùm prægnãs eum ipſum aluo contineret, per nocturnam imaginem viſa ſibi eſt Satyriſcum peperiſſe. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati ſunt, eum quem illa peperiſſet, clariſſimum Græciæ ſidus, ac diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naſo etiam ſidus pro nobili claritate generis poſuit, vbi Maximum, ad quem de Ponto ſcribit, *ſidus Fabiæ gentis* appellat. In Diuinis quoque literis, Doctorum & pietate inſignium virorum lumina per ſtellas ſignificantur, vt apud Danielem, *Docti tanquam ſtellæ fulgebunt.* Et quæ progenies Abrahæ promiſſa diuinitùs eſt, tanquam Stellæ, non tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus poſteri eius illuſtrandi eſſent, claritatem. Præcipuè verò Hyades in huiuſmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius: ſiquidem ortu ſuo ſolent pluuiam inducere, atque ideò per id ſidus ſacræ diſciplinæ Doctores interpretantur. Cur verò pluuia diuinæ ſit inſtitutionis hieroglyphicum, ſuo commentario eſt abundè diſputatum.

PROSPERITAS.

ARVSPICVM autem obſeruationes Stellam aſſerunt proſperitatis, ac læti alicuius euenti ſignum eſſe, ab Atteio Capitone traditum, quod (vt Feſtus ait) acceperat à P. Seruilio augure.

Rr 4

Hinc locis inaugurandis Stella ex lamella ærea, quę ſpecie reliquę ſpectantur in cœlo Stellæ, præfige- D
batur. Diſciplinam hanc ſecutus Virgilius, feliciſſimum Troianæ poſteritatis ſucceſſum Anchiſæ ita præmonſtratum ait:

Æne. li. 2.

—ſubitóque fragore
Intonuit læuum, & de cœlo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Suet. in Iul. Caſa. ca. 88. Ægl. 4. Iulij Caſa. ris numm. Carm. lib. 1. de laudib. Deo. & hominil.

Neque immeritò Cæſar Auguſtus crinitam Stellam viſendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæſare ſublato ſtatim apparuit, cum paucis admodùm ſententiam ſuam profeſſus, felicitatis, quæ ſe depoſceret, oſtentum interpretatus eſt: quamuis palàm Iulij Cæſaris animam in eam Stellam commigraſſe dictitare ſolitus eſſet, rémque teſtatus ſit numiſmatum monumentis, Stella ſcilicet impreſſa in eo numo, cuius inſcriptio eſt: Cæsar Avgvstvs. Ab altera verò facie, Divvs Ivlivs. Adiectum etiam eſt id inſigne capiti ſtatuæ eius in foro poſitæ. Et alij plerique numi Cæſaris caput Stella ſupra frontem præfixa conſpicuum oſtendunt. Et Dionei Cæſaris aſtrum Virgilius hac de cauſa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium ſidus, *velut inter ignes Luna minores*. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæſaris cuſit, Cometa ab occipitio Cæſariani capitis appoſita eſt, vt ab eius obitu ſignum id ſubſecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per Stellam tantùm Iulium Cæſarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verùm hæc conſignificat, non autem ſimpliciter ſignificat.

FATVM.

Quomodo per Stellam fati indicatur.

E

Adiecere ſacerdotes Ægyptij, Fatum per Stellam ſignificari, quoniam id ex ſiderali diſpoſitione conſiſtere vulgata Doctorum opinione creditur. Per motum enim Stellarum negotia tranſiguntur, vt Heſiodi interpres ait ſuper Aſterie. Nam & Parcæ illæ, Clotho, Lacheſis & Atropos, vt alibi ex xii Legum Platonis oſtendimus, nihil aliud ſibi volunt, quàm tardum in primis Saturni motum, quo ſingula maturantur, & multitudinem virtutum, quæ in firmamento ſunt per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur, ac reliquorum denique erronum motum quo ſuo quæque tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio vita conſtet, qua fruimur, noſtra tamen negotiatio tam ad ipſa duo lumina, quàm ad quinque vagas Stellas refertur, vt vulgus Aſtrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo ſidus, lumen nullum otioſum volunt. Et Cabaliſtæ nullam eſſe herbam, plantámve in orbe hoc dicunt, quą non ab aliqua firmamenti Stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum verò variis coniunctionibus & aſpectibus, vt vocant, ea rerum viciſſitudo in humanis rebus eſſe perhibetur, quæ Fati cognomento à pleriſque nuncupatur. Tametſi clariſſimi ætate noſtra fuêre viri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiuſmodi veterum commentationes plurimas euertere conati ſunt. Cæterum, vt Diuos Auguſt. & Ambroſ. ac pleroſque è noſtris alios miſſos faciam, qui lapidem hunc voluêre, Plotinus è veteribus nihil vi & poteſtate ſiderum hominibus euenire contendit, ſed ea quæ decreti neceſſitas quam noſtri Prædeſtinationem vocant in ſingulos ſancit, ita per horum ſeptem tranſitum, ſtationem, receſſúmve, monſtrari: vt Aues ſeu prætereuolando, ſeu ſtando, futura pennis vel voce ſignificare dicebantur, ipſæ tamen rerum indociles, ac quid agant prorſus ignaræ: quarum volatus, aut ſtatus, aut garritus, prout fauſta infauſtáve, commoda vel incommoda portendere exiſtimabantur, ita ſalutares aut terribiles habitos, cùm à ſe F
ipſæ neque ſalutem, neque terrorem vllum afferant.

Præſertim Io. Picus, mirandula.

DE SIRIO.

Stellæ ſirij conſideratio

Qvam tamen præ ſe fert Stella Sirius præſagituram, non leui de cauſa, ſed ex grauiſsimis Philoſophorum obſeruationibus adinuenta eſt. Aiunt enim Ætæos ortum Caniculæ diligenter quotannis obſeruare ſolitos, coniecturámque inde capere, ſalubríſne, an peſtilens annus futurus eſſet. Ea enim Stella ſi obſcurior ac caliginoſa propemodùm extitiſſet, pingue, ac concretum eſſe cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & peſtilentem futurum abominabantur: ſin illuſtris atque pellucida apparuiſſet, cœlum identidem tenue purúmque coniiciebant, futurámque inde ſalubritatem præſagiebant.

COELESTES SPIRITVS.

Angelorum tres Hierarchie.

Cæterum nos cùm piè ſimus inſtituti, cur non etiam piè loquamur? Sanè conſtat apud Theologos, & Dionyſium præcipuè, tres Angelorum eſſe Hierarchias, quibus in Firmamento ſedes præcipue conſtituta. Harum ſuprema ſoli cõtemplationi vacat, Deúmque perenni ſono, cõtinuáque aſſiduitate nullo vnquam tempore defutura, collaudat. Medius autem ordo, cum ſit cœleſtibus officiis atque muneribus delegatus, per Firmamentum, quod ab excellẽtia cœlum appellant, ſignificatur. Poſtrema verò Hierarchia, etſi natura ſupra omne corpus eſt, ſupráque cœlũ, curat tamen ea quæ ſub cœlo ſunt. Et cùm diuidatur in Principatus, Archangelos & Angelos omnium horum munus circa ea tantùm verſatur, quæ ſub Luna ſunt. Principatuum cura circa Reſpub. Principes, ac Reges, vt ex Dauide cognoſcimus. Archangelorum, circa myſteria, & ſacras cæremonias. Angeli priuatis ſtudentes rebus,

A rebus, & ſinguli ſingulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorum fuiſſe cuſtodem Michaelem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: *Angelus autem Domini deſcendit ſimul cum Azaria & ſociis in fornacem*: cùm tamen Archangelus ſit. Sed enim ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupationem vſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ad incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic ordini Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphæræ, hoc eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia Stellæ ſignificatum Fato congruere meritò videtur. Neque tamen abſurdum eſt Angelos per Stellas intelligi, qui Stellarum præſides habeantur: veluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deum intelligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, *Exaudi, ô Cœlum*: vbi non cœlum tamen, ſed cœli, & terræ Rectorem ac Dominum, ex Theologorũ interpretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, vt ſummi viri locum interpretantur, per Stellas Angeli ſignificantur. Demùm Angelorum munera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Parcis hæc, vt fortè non incongruum videatur, adſcribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta ſubliminiùs æquo perſcrutemur, Fatum id omninò eſſe conſtabit. Cui quidem opinioni ſubſcribit Chryſippus, (hos enim authores citare compellor, propter noſtrorum quorundam literatorũ peruicaciam, qui profanis authoribus maiorem adhibent fidem, quàm Chriſtos, & à Chriſto patréque eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur ſi Græcis Philoſophis magis quàm Paulo vel Apoſtolis aliis credũt, Chryſippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, *Fatum eſſe potentiam ſpiritalem, certa quadam ratione vniuerſi conſtitutricem*. Atque alibi: *Fatum*, inquit, *eſt mundi ratio: vel, lex eorum quæ in mundo prouidentia conſtituuntur: aut, ratio ad quam omnia quæ fuêre, facta ſunt.* Quin & Poſſidonius, dum Deum
B Iouem primum appellat, ſecundum Naturam, tertium Fatum, ſi quæ de Angelis retulimus, & alia Theologorum ſcripta conſiderare voluerimus, idem hoc, aut non multùm diſſimilia ſentire deprehendetur.

Per Stellas Angeli ſignificantur.

Itaque vim fati vel Parcam Græci μοῖραν vel αἶσαν dixere.

Fatũ quid.

TEMPVS.

Ad hæc Stella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua quadam lege iterum ac ſæpiùs mota, eodem ſemper temporis interuallo, certiſque periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

Stella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod ſiue ad orbicularem motum, ſiue ad cœli ipſius figuram, ſiue ad ea, quæ de temporum repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sed enim quam hi circuitionem ponunt, Explorationem potiùs ego dixerim: propterea quòd Stellæ peruigiles facta conſiliáque noſtra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.

Apertiſſimè verò apud Plautum exploratores per Stellas intelliguntur, ſi cui nõ ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, *vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram Patre ſuo.* Nam Stellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoſcebamus. Apud Plautum igitur Arcturo Stella in ſcenam
C introducta, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt Imperator diuûm atque hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,
Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem
Noſcamus, vt quemque adiuuet opulentia:
Qui falſas lites falſis teſtimoniis
Petunt, quique in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina exſcripta ad Iouem,
Quotidie ille ſcit quis hic quærat malum.

Romani enim veteres hæc de Stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noſcimus: cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultúmque Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propenſi eſſent: quare hi de Stellis, quæ nos ſuperiùs de Angelis ex ſapientiſſimorum hominum ſententia retulimus, intelligebant. Huiuſcemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunæ, ſiderúmque ſpecie diſtinxit, eáſque coronas, nouo etiam nomine exploratorias appellauit: vtpote qui per Solem diurnos, per Lunam & Stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem ſacerdotes iidem ex ſtella picta ſignificarent manifeſtius eſt, quàm reddi cauſam vllam oporteat.

Coronæ exploratoria Caligulæ.

CVSTODIA.

Videre eſt in numo quodã cuius inſcriptio eſt, Vrbs Roma, ſpecum in arcum productum, cum Lupa & geminis infantibus circum vbera in medio ſitis. Ab vtroque autem ſpecus latere aſſur

aſſurgunt pueri duo colludentes: ſupernè ſtellæ totidem, ſiue pro geniis illæ ſint, quorum auſpiciis infantes qui fuerant in fluuium abiecti, ſoſpitati ſint, mox famelicam lupæ rabiem non effugerint modò, ſed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati; atque ita argumentum hoc omne, CVSTODIÆ ſit hieroglyphicum, quæ diuinitùs fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ ſunt preces, quibus Angelum nobis cuſtodem dari depoſcimus. Siue celebritatis, neque nō apotheſeos, quæ ſubſecutæ ſunt, Stellæ illæ ſigna ſint. Siquidem Romulus fratris nomen etiam poſt mortem eius publicis actis adſcribebat. Vnde Virgilius dixit: *Cum fratre Quirinus iura dabant*, commentus quidem id Romulus, vt Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus ſæpiùs infeſtabatur. D

Aenei. li. 1.

ANIMA.

EST etiam id apud Ægyptios ſtellæ ſignificatum, vt defuncti iam hominis animam oſtendat, quod in manuſcriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatem indicabat: quæ ſcilicet deficiente corpore, vim atque vigorem ſuum efficaciſſimè conſeruaret. Atqui vim luminis manifeſtam anima ipſa videtur obtinuiſſe, quam ſcintillam maſſæ ſtellaris Heraclitus Phyſicus aſſeuerabat. Timæus verò Locrus vnicuique animæ collegam eſſe, ſiue conſertam Stellarum aliquam tradidit, quod non diſſimile eſt à genio ſoſpitali atque cuſtode, quo de ſuperiùs diſſerebamus.

MORBVS GRAVIS.

Vide Artem. libr. 2. cap. 38.

HIPPOCRATES Medicus obſeruauit Stellas per ſomnium in mare, vel in terram cadere, atque euaneſcere viſas, graues indicare morbos ei apparatos qui ſibi videre id viſus fuerit: cum cōtrà, claræ, & exortum verſus currentes, ſanitatis affuturæ indicia ſint. E

CREPVSCVLVM.

ADDVNT Ægyptij ſacerdotes (quod in impreſſis codicibus non habetur) crepuſculum ex micantiſſimæ Stellæ ſimulachro ſignificari, propter Heſperi, Phoſphorique notabilem fulgorem, vt puto: quæ quidem eadem Veneris Stella eſt, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquam ſubſequens: itaque per aliquot dies ante Solis exortum Stellarum omnium maximè ſplendeſcit, aliàs occidente eo, luce ſua aliis præmonſtrata, atque his quaſi valere iuſſis, ipſum mox Solem ſubſequitur. Vel quia tota ſtellarum ratio inter vtrumque crepuſculum, veſpertinum ſcilicet & matutinum, munus peragit ſuum. Veſpertino ſiquidem excitatæ crepuſculo, ſimul ac matutinum aduenerit, ſuo quaſi perfunctæ excubiarum munere, Soli ſua data vice, Stellæ recedunt omnes. Et vt tandem Stellarum commentationem cum vtroque crepuſculo abſoluamus, earúmque principium & finis terminetur, pauca quædam ſubiungam ex Diuinis literis, in quibus Nox ſuum habet hieroglyphicum, cùm præſentis vitæ tenebras, & hallucinationem ſignificet: matutinum verò tempus pro futuro ſeculo ponatur: de quo Paulus, *Nox præceſſit, dies autem appropinquabit.* Eóque ſpectare dicit Heſychius Hieroſolymitanus præceptum illud Leuitici, *Ne de carnibus ſacrificij ſalutaris quicquam in matutinum relinquatur:* quippe ne vitam noſtram deprehēdi ſinamus imperfectam, quo ſcilicet tempore intercipiatur agendi facultas: quippe vbi miſericordiæ opus nullum cuiuſpiam alterius virtutis aggredi poteris, vel exercere. Quare quinque illæ virgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ ſunt, quæ dum lampadum ſuarum oleum comparaturæ retrocedunt, aduentu interim Sponſi clauſa ianua excluduntur, non ampliùs admittendæ. Idem admonemur ex Prouerbiis à Salomone: *Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, nam craſtino tibi dabo, cùm ſtatim poſſis dare: neſcis enim quid pariat ſuperuentura dies.* Ad hoc ita Heſychius: *Feſtina, neque quicquam differas, ne fortè in eas coarcteris anguſtias, vnde expedire te nequeas, eóque difficultatis adigaris, vt cuctigio rerum omnium, quas tractaueris, rationes reddere cogaris.* Epicurus, qui pleriſque in aliis, res agere deprehenditur, in eo verſu prudentiſſimè ſe geſſit, cùm dixit: F

Noctis hieroglyphicũ.

Sic Varro in Menip. Satyris. Neſcis quid ſerus veſper vehat: & Maro. libr. 1. Georg.

Ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

Nemo hominum eſt, qui non inter agendum obeat.

Quòd ſi quis ætate noſtra, præter bonorum omnium ſpem oppreſſus, inter agendum obiit, quis vnquam maiore totius Romæ luctu deſideratus quàm noſter Hippolytus? qui parata ære ſuo priuata triremi, fortique militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Chriſtóque aſſerebat, priuſquàm inſtructam nauem, explicatáque vexilla illa Iulij ſideris videre poſſet, medio itineris veneno lethali, quo perditiſſimus miniſter ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæſari charus, tam eius gloriæ cupidus, miſerabiliter interceptus eſt. Paucíſque pòſt menſibus, nepos eius Alexander Florentiæ Dux, Imperatoris ipſius gener, à conſanguineo ſibi coniunctiſſimo, non minori ſcelere mucrone crudeliſſimè, dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocia refricare, potiúſque tibi næniam, qua infeliciſſimum vtriuſque caſum, iacturámque & luctum noſtrum deploraui, pro libelli huius Coronide ſubiungam.

Nimirum à Laurentio Medice, poſtmodum Venetijs cæſo.

*

HYPPO

A

HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIAE DVCIS, MISERABILES EXITVS DEPLORANTVR.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextrâ, ſuperbæ inſigne latus domus,
Et ſtrage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obſtupeſcunt,
Mox, dum miſcetur eſt puluere grandia
Cæmenta ſeius, parte alia latens
Erumpat improuiſa flammæ
Vis, reliquúmque operis ruina
Inuoluat oppreſſum, cinis omnia
Puluíſque fiant prætereuntium
Honore & admiratione
Tecta prius celebrata, puncto B
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Conſiderantum quàm caduca
Sint ea quæ aſſerimus beata:
Sic duplicato concidimus malo,
Quicunque claros Medicæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obſequio, officiíſque chari.
Nam vix cicatrix illa coierat
In altum adacti vulneris, intima
Per oſſa lapſi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abſtulit mors.
Qui dum cohortes cogeret impigras,
Arma & triremes ære parans ſuo,
Hanc vltro opem allaturus oræ
Cæſari opes Lybicæ prementi,
Roma profectus Partenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuidè interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno. C
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparſi locorum, ſiue domi in ſitu
Fletúque lugebamus, ægra
Pectora per lachrymis profuſis.
Cùm fœda clades huic ſuperaddita
Oppreſſit incurſu ſubito omnium
Mentes, & vnda vnda niuoſis
Alpibus incubuit refuſa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta ſunt, conſanguinea vi manu
Confoſſum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medióque noctis.
Sic heu miſella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis diéque horáque noſtro
Aſſiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens eſt adeo, vt queat
Obſtare fatis, vel petulantias
Ictúſque fortunæ cauere,
Aut varios ſubitóſque caſus.

Sed magna Regum ô progenies Ducem
Quæ Petrum Athenis magnanimum inclytis
Olim dediſti, átque honorum
Muneribus tituliſque fulges:
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuaſiſſet, alta
Vi ſuperum imperio potita.
Fato Quiritum ſcilicet Ilium
Euerſa, Romanum Imperium extulit
Gens veſtra Athenis pulſa, vt orbis
Conſuleret ſtatui vniuerſi.
Atque hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis, idque yſdem tiaris
Continuis propè colligatum.
At non potentes dicere Coſmidas,
Laurentiúmque & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atque mœſtis,
Sed flere ademptorum miſerabiles
Vices, in ipſo limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiaq́ laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atque indoles illa educata
Auſpicijs ſapientum auorum.
Quo purpuratus Hippolyto decor
Splendórque rerum, ſeu patruo comes
Puer ſenem adiuuaret, ingens
Pondus & Imperij ſubiret.
Quem Cæſar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere Principem,
Contra ſuperbarum cateruas
Gentium: & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus anteà
Inſtructus armis, crederet Italas
Vires Iberorúmque robur
Et Tameſin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Aſiatica
Nilique latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma
Atque Scythæ, atque Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Noſtrorum ita acri prælia ſpiritu
Poſcentium, aufugit, reductis
Retrò Equitum Peditúmque turmis.
At qui virum ſe præſtiterat foris,
Haudquaquā inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Conſilio iuuenem probabat.

Qui

Qui ſæpè Romam ſeditionibus
Tumultuantem, iráſque Quiritium
Pacaſſet irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquióque dulci.
Qui ſplendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atque clientibus
Vellet paratas, ſe exhiberet
Ditem aliis, ſibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parciſſimo ipſe,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In poſterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illuſtrem Alexandrum, iuuenem inclytum,
Florentiæ, Hetruſcíque regni
Omne decus, columénque ſummum,
Quo iuſtum & æquum Principe floruit,
Seruata morum eſt integritas, fides
Intaminata: at vis ſceleſta
Pulſa procul, pudor ipſe tutus.
Hic glorioſi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico ſororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxêre: veſtra nomina gloria
Vos abſtulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ ſtimulum incitarunt.
Laborioſum ſcilicet eſt opus,
Tutum eſſe Regem, qui violentiæ
Obſtet ſuorum, vllúmque fraudi
Eſſe locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria:
Sic multa vbique exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præſidium ac decus,
Si quid clientis Muſa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illacrymabilibus recenſi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi adſit perpetuum quibus
Debetur excelſa in columna
Nomen, honos, ſtatuæ, æſq; fuſum.

NÆNIÆ FINIS.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, DE IIS QVÆ PER Nauem, & aliquot eius partes ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSQVINTVS.

NVNQVAM putaſſem, Colendiſſime Præſul, accidere poſſe, vt mihi de Iure tecum diſſerendum eſſet, quod nunc caſus tulit, & neceſſitas poſcere viſa eſt. Nam cum mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de ſignificatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obſeruantia, dedicare (non enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnem & Iure publicè profitendo ſententiis Romæ dicendis, ſacroſancto Conſilio præſidendo, & in Principum negotiis procurandis, inſumpſeris) argumentum quærebam quod ad huiuſmodi Perſonæ nomen accommodari poſſet, opportunéque piſcium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ Præſulibus quibuſdam, quos præcipuè colo, honoratiſſime Antiſtes, cœperam diſtribuere: atque cum non tam ipſi piſces, quàm etiam inſtrumenta quædam nautica interſerenda eſſent, Anchora tibi deberi viſa eſt, quæ quod firmatæ Chriſtianæ Reſp. præſidio aliquando fuerit, antiquæ clariſſimæq; nobilitatis Campegiæ domui pro inſignibus argentea hinc & inde geſtare conceſſum eſt iam ex illo, quo Vgolinus ipſe Campegius Piſanæ claſſis Imp. maris Imperium ab impiis infidelibus inquinatum, pacificum reddidit. Sed priuſquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, ſi animaduertendum dixero locum libro Pandectarum xiiij. titulo de Exercitoria actione, capite ſtatim primo, altero mox paragrapho, perperam interpoſitam eſſe Anchoræ locutionem. Accurſium hallucinari puto, quia corruptum ſit codicem nactus: ibi enim Vlpiani ex libro ad edictum verba ita notata ſunt: Magiſtrum nauis accipere debemus eum, cui totius nauis anchora mandata eſt, ſcilicet à domino. *Nuſquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vſitatiſſimáque omnium authorum metaphora, temonem aut clauum aut gubernaculum regiminis loco poni paſſim obſeruaui. Sed enim in Vlpiani verbis nulla erit ambiguitas, ſi veluti in Piſano habetur codice antiquiſſimo illo qui Florentiæ aſſeruatur, ita legerimus,* Cui totius nauis cura mandata eſt. *Caſtigatiſſimámque lectionem hanc & in meo peruetuſto, & in aliquot codicibus manuſcriptis, in quos nemo manus iniecerit deprehendi. Elegi itaque te iudicem, vt quæ aliena eſſent, legitimos agnoſcerent poſſeſſores, réſque omnis nautica legitimè tractaretur. Tu quod Iuris eſt videris: nos anchora iam ablegata, quando hic ſtandum minimè neceſſum fuerit, ad iter inſtitutum peragendum, nauim iam ipſam aſcendamus.*

DE NAVI.

NAVIS, atque eius partes aliquot, armamentáque ipſa multis locis in veterum monumentis ſculpta, & in numis cuſa non leue cogitationis argumentum ſpectantibus exhibuêre, dum quid hæc ſibi velint plerique omnes inueſtigant; quorum bonam explicaturi partem, à numo omnium antiquiſſimo exordiendum duximus. Quid igitur ſibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

ROSTRVM nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs ſignatum, Iani nauigationem in Italiam oſtendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera roſtrum nauis, inquit Plinius, & nos inſpeximus. Ouidius ita etiam interpretatur: *Iani numus* *Ouid. lib. 1. Faſto.*

At bona poſteritas puppim ſignauit in ære,
Hoſpitis aduentum teſtificata Dei.

Quinetiam Onirocitę obſeruát, quotieſcunque quis vel nauem vel ratem imaginatus fuerit ſe videre *Artem li. 1. cap. 7.*

per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confeſtim affuturum. Antiquiſſima verò eſt illa numi D ſpecies, quadrans ſcilicet, Raticus nomine, in quo ratis. Móſque inde durauit, vt pueri in aleæ luſum denarios in ſublime iactantes exclamarent, aut capita, aut nauim: quorum altero poſt firmatum numum conſpicuo, eius eſſet victoria, qui diuinaſſet, luſu teſte vetuſtatis. Quanquam & altero vſi ſunt numo, Ouem Bouémque inſculptos habente, quod numi genus documento erat, veteres gregibus & armentis abundaſſe, quippe quorum omnis res in Ouibus & Bubus collocata erat, vt author eſt Plutarchus in Problematis.

Galli crucē vel pilam, pro parte oppoſita.

Auctore Seruio Rege Rom. teste Plin. lib. 18. cap. 3. Hinc nomen pecuniæ, & Theſeum Athenienſium notationis ſignauit teſte Plut. in problem.

FELICITAS.

Adhæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum eſt, vt in Hadriani numo, quæ remigio vecta, pulcherriméque elaborata viſitur, cum inſcriptione: FELICITATI AVG. Sub naui verò S. C. COS. III. P. P. In numo etiam Auguſti cernere eſt nauim longam cum remigio, cuius eadem inſcriptio: FELICITATI AVG.

SALVS.

Hadriani numus & Auguſti.

Qvae verò nauis apud Athenienſes erat SALVTIS indicium, in Theſei memoriam coli conſueuerat, ſingulíſq; annis Delon mittebatur Apollini cultum allatura, ſuſcepto olim à Theſeo voto huiuſmodi, ſi ciuibus ſuis vnà ſecum ſaluis reuerſus eſſet. Eóque interim tempore, quo ſacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat & Delon ea profecta eſſet, pelagóque remenſo in patriam rediiſſet, cautum erat, Athenienſium lege, ne quenquam publice interficerent. Eáque de cauſa, ſcribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum eſſe inter iudicium Socratis, & mortem eius: quòd ſententia pridie quàm ſpectaculi auſpicium fieret, lata erat. E

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

Habet & Chriſtiana pietas feliciſſimi ſucceſſus ſui ſignum, nauem cum piſcatore Petro, tam in familiari ſummi Pontificis anulo, quàm in aureis Apoſtolici fiſci numis expreſſam, manifeſtiſſima eius quæ ſubſecuta eſt felicitatis indicia, tot annis anteà præmonſtrata. Nam quod Ouidius dixit: *Hoſpitis aduentum teſtificata Dei*, ſumptum omninò eſt ex altiori diſciplina, qua priſci Romani diuinitùs admoniti eſſent, hoſpitem aduenturum, qui verum Dei cultum afferret, ſiue Noam nauigio erèptum vndis, ſiue Ianum ſalutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos vectum, ac naui mox inſignem in numis, ſiue ipſum noſtræ pietatis authorem fluctuanti nauiculæ affuiſſe meminerimus. Hoc verum ac vnicum eſt aduerſus ſæuientis maris rabiem ſoſpitamentum: hic vnicus ſalutis noſtræ portus, quem eiuſmodi nauis auxilio occupare feſtinauerimus. Sapientiſſimè Ioan. Scholaſticus vigeſimoſexto ſcalarum ſuarum gradu pericula recenſet, in quæ per mare hoc magnum & ſpacioſum nauigantes incidimus, ſcopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, ſiphones, procellas ventis fluctibuſque commiſtas, ſingulorúmque adiicit interpretationes: vt per ſcopulos, feram præcipitémque iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter ſpem oblatæ mentem circunſiſtunt, delirióque agitant, & in deſperationis profundum rapidè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni ſpecie decipit. Malus enim & egregiè ſuperbus eſt, ſibíque omnia arrogat, quicumque eſt imperitus. Per piratas, gloriarum ſatellites, qui noſtras opes omnibus vitæ incommodis partas, interuentu ſubito diripiunt. Per belluas, noſtrum hoc corpus graue, brutum, & efferatum, ac perdifficile cicuratu: vtpote quod ventri tantummodò deditum, ſolam ſibi finem conſtituit voluptatem. Per ſiphones, elationis noſtræ impetus, per quos ad cœlum vſque ſuſtollimur, vnde mox deturbati, in profundiſſimam tartari voraginem præcipitamur. Huius, inquam, pelagi cauſa nauis illa tot olim numis cuſa, diuinitùs aduenturam miſeris mortalibus ſalutem indicauit. Ac ne de præſagio dubitemus, in ipſius Iani numis, tam gemino capite barbato, quàm etiam imberbi, vti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ ſupernè C. FONT. neque non in aliis videre paſſim eſt inſcriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis noſtræ principatum, & in togata præcipuè gente conſtituendum, vt Euangelicam interim veritatem prætereamus, vel Maro ipſe ſupremæ intelligentiæ actus ſpiritu, diuinauit, dum Iouem inducit aſſerentem: F

Nã ſũt qui eundē Noachũ & Ianum vocãt.

Periculorũ maris enumeratio, vide epiſtolas Gueuaræ Hiſpani.

Romanos rerum dominos, gentémque togatam.

Cui quidem imperium ſine fine conceſſiſſet: quippe quòd eorum inſtitutiones eſſent in omnem terrarum orbem, vt Theophylacti verbis vtar, exituræ, neque vllo vnquam tempore defuturæ. Neque verò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui verum pietatis ritum adhuc abditum ignoraret, diuinationis lumen illuxiſſe: quia veriſimile eſt eum in huiuſmodi vaticinio, ex veterum arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruſcorum, prædictionem illam excerpſiſſe. Vel quoniam ſummus

A mus ille ſpiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aſpernari compertus eſt: quare Balaana legimus hominem & alienigenam, & piorum hoſtem, præclara tot ſuper Iſraelitarum ſucceſſu diuinaſſe.

SOSPITAMENTVM.

In Q. Naſidij numo nauis eſt cum velo, & ſtella in antenna, & ab altero latere caput cum tridente, & inſcriptione, NEPTVNI, ſubaudiendum, ope vel auxilio ſeruatos. Hoc enim Stella ſignificat in antenna ſita, de qua loco ſuo inter cœleſtia.

Vſurpatur etiã pro periculo, vt in eadē naui, à Cice. li. 2. Epiſt. ad Curionem.

MANIFESTA OPPVGNATIO.

Qvoniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur, quod dici ſolet: *Velificatione plena in quempiam ferri*, quod eſt, aperto Marte, inimicitiis minimè diſsimulatis, rem aggredi, hoſtémque laceſſere.

Q. Naſidij numiſma.

Nõ diſſimile plenis velis nauigare, à Cicerone pro Domo ſua.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

Hvic contrarium eſt: *Conto, remulcóve nauigare*, cùm tacitè quiſpiam inſidiatur, atque, vt vulgò etiam dici ſolet, *Subaquanea vti opera*. Locum hunc ad hanc propemodùm ſententiam interpretatur Ammianus rerum geſtarum libro XVIII. dicens: Non conto neque remulco, vt aiunt, id eſt, non flexiloquis ambagibus, vel obB ſcuris, ſed velificatione plena in Rempublicam ferebatur, quamuis aliter expoſitum ſit in collectaneis Suidæ, Prouerbio κοντῷ πλεῖν, quod quiſquis ille fuerit, exponit, ἡγεῖν ἀπεσκηκότως ζῆν.

Conto nauigare.

LVNÆ VECTATIO.

Qvod nauigium in Iſidis honorem Ægyptij coluerint, ſunt qui raptam eam ab Ioue naui, cuius inſigne Vacca eſſet, arbitrentur: ſed commentitium hoc mihi videtur. Magis autem ad Ægyptiorum eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio vehi fictam. Hanc Iſidis nauem Apuleius multis donariis ornat. Diodorus fabricatam à Seſoſtri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exteriùs, interiùs verò deargentatam, quam dono obtulit Deo, qui Thebis ab Ægyptiis colebatur. Is Iſis erat.

Iſidis nauis.

NAVIGATIONIS AVTHORES.

In Tyriorum numo nauis eſt cuſa, nimirum ea de cauſa, quòd ipſis Tyriis commentum placet, nauigationis primæ ſe authores haberi. In huiuſmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Eſt & alius cum eadem naui longa numus, in cuius altera facie caput eſt cum corona irradiata, inſcriptio: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΟΝΙΩΝ. Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem aſciſcunt ſibi.

Tyriorum numus.

VICTORIA NAVALIS.

C In Agrippæ numis nauis illa tridentali roſtro inſignis, qualem ſcilicet Maro ſæpe deſcribit, dum non vno loco ait, *roſtriſq; tridentibus*, partam ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduerſus Sex. Pompeium commiſit, id quod Maro in Auguſti gratiam ita immortalitati commendauit.

Agrippæ numus.

Æne. li. 6.

Parte alia ventis, & Dijs Agrippa ſecundis
Arduus agmen agens, cui belli inſigne ſuperbum
Tempora nauali fulgent roſtrata corona.

Aliquot in monumentis videas & Varronis inſignia naualia, qui Proprætore ſub Pompeio Piratico bello militauit, à quo, ob res bene geſtas nauali corona donatus eſt.

DE ANCHORA.

Hieroglyphicvm anchoræ non Ægyptiorum tantùm eſt, ſed à Græcis & Romanis Principibus vſurpatum, vt minimè importunum ſit rem à pleriſq; tractatam repetere: vt quæ ſectamur ſignificata, loco ſuo manifeſtentur.

MATVRANDVM.

Circvmvolvtvs anchoræ Delphinus, quod ſignum in aliquot Titi Veſpaſiani numis obſeruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, omninò ſignificat. Sed quoniam rei cauſam in Delphino ſatis explicuimus, & res iam æuo noſtro lippis & tonſoribus innotuit, plura ſuper eo dicere ſuperſedebimus. Id pro pictura animaduertendum eſt, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentium in vomeris ſpeciem dilatare, cuiuſmodi figuram Aldus noſter imitatus eſt

Vt & Oct. Auguſti ex A. Gellio lib. 10. ca. 11. Noc. Att.

in omnibus quos impreſſit libris. Alia verò forma eſſe, dentibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditiſſimum virum Romulum Amaſæum vidimus.

D

TVTELA, REFVGIVMQVE.

HOMINEM, qui rebus ſuis tutelam præſidiúmve parauerit opportunum, per nauem & anchoram ſignificabant. Quòd ſi ſola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quaſi vellet innuere pictura hæc ſi aduerſa ingruerit tempeſtas, réſque noſtræ fluctuare cœperint, paratũ eſſe profugium, vt poſſimus ita ſeruari. Eſtq; dicterium apud Græcos in hanc ſentẽtiam celebre, quo Demoſthenes vtitur oratione pro Cteſiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc innuens ait: *Anchora iacta mihi.* Idem ſermo apud Paulum rei nullius ignarum, epiſtola ad Hebræos, cap. 6. *Qui confugimus, vt ſpem propoſitam teneremus, quam veluti anchoram habemus animæ cùm tutam, tum firmam.* Et Chryſoſtomus, de ſupremo firmóque profugio, concione in Lazarum IIII. hæc ait: *Sunt diuinæ ſapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ ſunt argumenta. Conſcientiæ increpatio ſacra eſt anchora, quæ nos nequaquam ſinit in peccatorum profundum abſorberi.*

Nimirum Οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς. vbi Suidas ſubaudit anchoram, vt ſit ſenſus, Nõ eadem anchora vtitur quam vulgus.

E

STABILIMENTVM.

QVÒD ſi firmitatem, ac immobile ſtabilimentum rei cuiuſpiam ſignificare vellent, anchoras duas appingebant: ſimilitudine ſumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctúſque ſonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua ſimilitudine vtitur Ariſtides Panathenaicis. Sedenim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde prouerbium, οἴκαδ᾽ ἐν οἴκαδε, *Domo domum*, de commodè peregrinantibus: quippe de iis qui arrepto itinere quotidiè apud amicos aut neceſſarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vtitur anchora, Iſthmiis, ἤδη πρὸς ἐσχατιὰς ὄλβου βάλλετ᾽ ἀγκύραν, *Iam anchoram ad fœlicitatem iecit*: hoc eſt, firmitatem iam ad vitæ tranquillitatem aſſecutus eſt. Vitæ porrò noſtræ tumultus, perturbationes, cladéſque omnes, marinis fluctibus, tempeſtatibus, vorticoſiſque æſtibus ſolemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cùm in Thracenſes calamitates incidiſſet, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

ἐπὶ δυσὶν ὁρμεῖ, ſubaudi anchoris. Duabus anchoris innixus. Ariſtides in Panath.

Γλαῦχ᾽ ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος,
Ἀμφὶ δ᾽ ἄκρα γυρέων ὀρθὸν
Ἵσταται νέφος, σῆμα χειμῶνος·
Κιχάνει δ᾽ ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrſilus quoque Mitylenæorum infortunia tyrannicáſque procellas ita deſcribit:

Τὸ δ᾽ αὖ τὸ κῦμα τῶ προτέρω νέμω στείχει,
Παρέξει δ᾽ ἄμμι πόνον πολὺν ἄντλην.

F

Atque iis vrgentibus infortuniis ad ſacram, vt aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam ſcribendo quàm loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait ſuper humana vita ita diſſerere ſolitũ, ἑλέσθαι χρὴ βίον ἄριστον, quæ ſi primùm amaritudine aliqua prædita videatur, ſuauem ipſam redditura ſit conſuetudo. Diuitiæ ſi optentur, ſciendum eas infirmam admodùm eſſe anchoram. Gloriam, etiamnum infirmiorem. Quæ corporis ſunt eiuſdem eſſe tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecilla, & nullo robore ſuffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella diſcutiat. Nam diuina lex eſt, virtutem ſolam atque vnicam habere robur, reliqua omnia nugas eſſe.

Ἱερὰν ἄγκυραν αἴρειν. Sacram anchorã quod aiunt.

INTERPRES.

APVD nationes aliquot anchora fuit interpretationis ſignum, quo ſcilicet caduceatores, & internuncij pro geſtamine vterentur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuêre: propterea, inquit Philoſtratus, quòd omnia tentet, ac perueſtiget. Eáque de cauſa cùm Apollonius ad locum, quem Indi ſapientes incolebant, appuliſſet, ſéque cum comitibus intra ſtadium cohibuiſſet, adoleſcens eum adiit à ſapientibus miſſus qui auream anchoram pro caduceo manu geſtabat, pérque eum in colloquium adductus eſt.

Anchora Indis pro caduceo.

FRÆNVM.

AD HÆC anchora moderandi compeſcendique ſignum eſt, frænumque indicat, quod quidem ex Pindaro deſumitur. Ille enim Πυθιονίκαις, Ode quæ inſcribitur, Ἀρκεσιλάῳ Κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argus nauis dixit, vbi interpres ait, Anchoram ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινῶ, ſumpta ab Equis tranſlatione, quòd ea naues compeſcat fræni inſtar.

SELEVCI

A

SELEVCI GENVS.

EXTANT Seleuci numi anchora ſignati, propterea quòd is anchora ſignatum femur habuit ab ipſa origine filiique & nepotes eius eodem inſigniti modo anchoram in femore veluti notam generis naturalem habuêre. Et vt Græci ſunt ad figmenta promptiſſimi, fabulam etiã adiiciunt: Laodicen Antiochi nuptam, Apollinis congreſſum per quietem pati viſam, qui anulum ei quendam veluti concubitus præmium donauit, iuſſeritque vt mox filio eundem redonaret, futurum eum aliquãdo feliciſſimi euẽtus auſpicium: repertúmq; prima luce anulum in lecto, cuius ſignum anchora erat, admirationi fuiſſe: Seleucúmque mox natu grandem, tradito anulo à matre, de origine ſua, déque futura felicitate edoctum, cùm mortuo iam Alexandro, quem in Perſicam militiam ſecutus fuerat, regnum ipſe Orientis occupaſſet, gemmæ iſtiuſmodi memoriam conſecraſſe. Nam & cùm vrbem Antiochiam patris nomine condidiſſet, campos vicinos vrbi Apollini, vti originis authori dicauit. Hæc Trogus. Appianus indignum ratus fabulas hiſtoriis admiſcere, rem aliter tradit in Syro: Apollinem quippe Laodicæ per ſomnium mandaſſe, vt quem anulum aliquando reperiſſet, filio ſtatim geſtandum daret: fore nanque vt quibus in orbis locis Seleucus anulum eum amiſiſſet, eam ipſe poſtmodùm regionem Imperio ſuo ſubiiceret. Is igitur cùm Alexandrum ſequeretur, anulum iuxta Euphratem fluuium amiſit, factúſque eius Prouinciæ Præfectus in diuiſione regni poſt Alexandri mortem, móxque inde deturbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnum reſtituitur.

Seleuci numi.

POSSESSIO.

B

EST & obtinendæ poſſeſſionis ſignum anchora, cuiuſmodi eiuſdem Seleuci fuit interpretatio, reperto, quem iam amiſerat, anulo, in quem anchora inciſa fuerat. Cuius quidem rei huiuſmodi fertur hiſtoria, quæ ad futurum augurium ab Apolline promiſſum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemæi mox copiis adiutus, poſset quidem vti vi, ex amiſso tamen anulo in ſpem regni omninò erectus, omnia prius quàm armis experiri conſtituit, ne populum, quem per benignitatem ſibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internunciis ad rem vſos, ciuium comperit ſtudia erga ſe propenſiſſima: itaque feſtinatione opus eſse admonitus, paucis admodùm, ſed iis impigris & fideliſſimis electis, Babylona verſus quanta poteſt celeritate proficiſcitur. Accidit verò, vt inter gradiendum pede lapidem offenderet, euellerétque, ex cuius impulſu tanto dolore affectus ſit, vt ibidem eueſtigiò ſubſiſtere, ac humi reſidere cogeretur. Ecce verò ibi amicis pedem demulcentibus, & euulſum lapidem inſpectantibus, anulus ille affulſit, qui ſublatus attrectatúſque, magnæ inter ſocios mœſtitiæ argumentum fuit. Id quid rei eſset cùm Seleucus ſciſcitaretur, ſignatam illi anchoram anulo reperto mœſtitiæ cauſam dediſſe reſponderunt, ex qua captiuitatem portendi interpretabantur. Tum Seleucus: *Bono*, inquit, *animo eſtote omnes: nam quam terram calcamus, & retentari ſumus, & firmiter poſſeſſuri*: & cum dicto doloris immemor proſilit, itérque arripit alacriter. Cui paululùm progreſſo adfuêre obuiam qui tuta, & pacata omnia nunciarent, exceptúſque ita omnium ſtudiis, dignitatem priſtinam & regnum illud obtinuit. Mox Indiam & Aſiam omnem ſubiugauit. Anuli verò memor, vrbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriam conſecrauit.

Seleuci hiſtoria.

C

DE TEMONE.

IN naui autem primas omninò partes tenet temo, de quo multa ſunt apud veteres ſignificata, quæ tamen omnia in vnum, coëunt intellectum.

REGIMEN.

NAM regimen per figuram eius ſignificari manifeſtum: & cuius arbitrio res aguntur, is gubernare, & gubernaculum temo ipſe dicitur. Hinc Iuuenalis, *Aut de temone Britanno decidet Aruiragus*, dixit, cum Domitianum Britannia potiturum præſagit adulator ille Veiento, expulſo inde Aruirago, qui totius inſulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello ſæpiùs, licèt cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxiſſet, quæ noſtri plus æquò forſitan extulerunt. Contra verò Nero, paucos ante dies quàm moreretur, vidit per quietem ſibi nauem regenti extortum gubernaculum, trahique ſe ab Octauia in arctiſſimas tenebras: quod aruſpices reſpondêre, eum adminiſtratione deiectum mortem infeliciſsimam moriturum.

Suet. in Nerone, ca. 46.

FORTVNA.

QVAPROPTER veteres cùm Fortunæ plurimum tribuerent, eámque negotiorum penè omnium quæcumque mortales gererent, arbitrum opinarentur, ſimulachrũ eius dexterâ clauum, ſiniſtra cornu copiæ tenere finxerunt; quòd bona & commoda ab eadem omnia proficiſci crediderunt: vnde diuitias & opulentiam, fortunas appellauêre, vni illi regendi elargiendique facultatem conceſſam arbitrati.

Extat hæc imago apud Galenum in oratione paranetica ad bonas artes.

INCONSTANTIA.

VT verò inconſtantiam eius notarent, vtpote quæ, vt Horatius ait, poſſit imo tollere de gradu mortale genus, vel ſuperbos vertere funeribus Triumphos, & valet ima ſummis mutare, ſedentem eam in pila ſculpebant: quod tum in marmoreis monumentis, tum in numiſmatis antiquis obſeruauimus. Talis eius ſpecies eſt in numo Neruæ Traiani, cum inſcriptione, FORT. RED. S. C. vbi etiam legas, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS, literis omnibus expreſſis, quod raró inuenitur.

Neruæ Traiani numus.

D

FORTVNA REDVX.

EIVSDEM Fortunæ Reducis ſimulachrum eſt in altero eiuſdem Imperatoris numo, vbi Dea ipſa ſede ſedēs temonem manu regit, qui à pedibus ſurrigitur. inſcriptio eſt, FORTVNÆ REDVCI. Atque hac eadem ſpecie & inſcriptione literiſque habetur in Hadriani numo, vbi temo inſidet pilæ, in nonnullis abeſt pila. Eadem verò ſedens cum temone & cornu copiæ eſt in numo Septimij Getæ, cum inſcriptione, FORT. RED. Sed illud obſeruatione dignum, quòd eadem ſpecies cum temone, & cornu copiæ in Domitiani numo, quem apud Bembum vidimus, FORTVNA AVGVSTI ſcriptum eſt, prima ſyllaba per v vocalem vltimam, quæ paſſim in ea locutione per o vocalem quartam enunciari ſolet. Eadem penè inſcriptio ſpecieſq; cornu copiæ & temonis pilæ inſiſtentis in manu Fortunæ ſtantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atque rotula alibi erit locus ſuus, vbi Fortunæ ipſius ornamenta copioſiùs explicabimus.

Hadriani Septimij Getæ, Domitiani, & Antonini Pij numi.

DE RETIBVS.

E

PETRVM in naui ſuperiùs inſpeximus, ſed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria nos quoque traxit ad ſagenam, ad hamos & tridentes: quare priuſquàm exiliamus è naui, an poſſimus aliquid expiſcari, videamus.

SILENTIVM.

PER retia ſilentium ſignificari tradunt, ea quidem ratione, quod præcipuum eſt præceptum piſcatoribus, vt dum gregem circundant, ſilentio quàm maximo nauigent. Piſces præterea altiſſimo ſilentio præditos eſſe compertiſſimum eſt, pauciſſimis exceptis, ac præcipuè Cane marino, vnde etiam Prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos *Mutos* vocat: Sic Lucretius, *Mutas natantes* appellauit.

Magis mutus ipſis piſcibus in Odiſſ. 5. Prouerbiū.

PERSVASIO.

IN Diuinis autem literis retia ſunt perſuaſionis hieroglyphicum, qua ſcilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atque ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, *Mittite retia in capturam.*

INSIDIÆ.

ANTIQVISSIMVM eſſe reperio, inſidias per rete ſignificari, neque ea tantùm de cauſa, quòd eius opus omne ad inſidias comparatur, quantum etiam ex hiſtoria deſumptum eſt. Nam Pittacum memorant, vnum ex ſeptem Sapientibus, aduerſus Phrynonem Athenienſium ducem validiſſimi corporis hominem, Pancratiaſten ſcilicet & Olympionicam, de finium controuerſia, quæ inter Atticos & Mytilenæos erat ſingulari certamine dimicaturum, rete ſecum in occulto ſub clypeo abditum tuliſſe, quo cùm tempus viſum eſt, iacto Phrynonem impedierit. Hiſtoria eſt apud Verrium, in iis quæ Feſtus defflorauit: neque ea tamen in vulgatis codicibus, ſed antiquo manuſcripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc ſanè ludus à Pittaco inſtitutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat, cui adcantabatur, *Piſcem peto, non te peto, quid me fugis Galla?* Erat autem eodem authore Feſto, Mirmillonicum genus armaturæ Gallicum, ipſique Mirmillones anteà Galli appellabantur, in quorum galeis piſcis erat effigies.

F

Ludus Pittaci.

DESOLATIO.

EST & deſolationis ſignum retis genus, quod verriculum appellatur, ad multa ſiquidem id ſpatia in mare demiſſum, reſtibúſque longiſſimis hinc atque inde attractum, quantumcumque ſpatij complexum fuerit, totum abuerrit, neque vlli piſcium exitum patêre permittit. Tranſiitq; miſerabile genus hoc venationis in vrbium & agrorum deſolationes. Accidit enim plerumque, vt edicto vniuerſali oppreſſorum exitio agri ſint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus ſibi mutuò tenentes, quaſi reſtim vnam texunt, occupatiſq; terræ, quam deſolatam volunt extremis finibus, ita latè extenſi progrediuntur, latentéſque paſſim incolas venando excipiunt, nihilque reliqui faciunt, quoquouerſum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedóque inſulis vi captis, atque euerriculatis. Eretrienſes quoque legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos.

Euerriculatio.

A

DE HAMO.

HABET Hamus cum Anchora ſimilitudinem quandam, ſi figuram inſpectes. Sed quantum eſt in anchora officij, tantum in hamo malignitatis atque perfidiæ: quæ cuiuſmodi ſit, hinc apparebit.

Hinc ineſcare pro decipere. Terentius in Adelphis.

DECEPTIO.

SVNT qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum ſignificari tradant: ſiquidem decipere, eſt vnum oſtentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus eſcam eſurienti offerre porrigeréque videtur, ſaturitatémque polliceri, mox apprehendit, alligátque, & captiuum facit eum qui eſcam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

---Hic vbi ſæpe Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum.

In Epiſtola.

Et hunc ſecutus Lucianus eo opuſculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum vita conſcripſit, in hac plurimùm ſimilitudine immoratur, dum ſpes illas clientium, qui admiſſi ad Principum amicitias montes ſtatim aureos ſibi pollicentur, hami iſtiuſmodi vorationi ſimiles eſſe contendit. Et de lenone in fraudem prolabente, *Meus eſt, hamum vorat*, apud Plautum. Longè verò aliter in Diuinis literis hamum accipi videas, per quem ſanctiſſimum Chriſti corpus ſignificatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, *Et extraham te in hamo meo, & extendam te ſuper terram, campos implebis, & à volucribus omnibus impeteris, perindéque omnes terræ beſtias tuo paſtu ſaturabo.* Sicuti enim ſi hamū eſca coopertum piſcis rapiat, non ſolùm eſcam ab hamo non ſuſtollit, ſed ipſe de profundo eſca aliis futurus educitur: ita mundi Princeps, penes quem erat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci IESV, cùm ſub eo hamum diuinitatis incluſum minimè ſentiret, quo deuorato hæſit ipſe continuò, déque profundo tractus, eductus eſt vt eſca fieret iis, quibus calcandi ſuper Serpentes & Scorpiones poteſtas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem 40. capite reperias: *Aut adduces Draconem in hamo, aut capiſtrum circa nares eius appones.*

In Bacchidibus.

Chriſti corpus per hamum.

B

Ezec. cap. 32.

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piſcationis arma connumeratur, ſed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAMVS enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, ſed tridens aperto marte, medio veluti campo aduenientem hoſtem excipiens, eum aggreditur, ſoláque fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum numis, & in Mantineenſium ſcutis ſibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm ſatis eſſe, quæ ad occupatiſſimum virum, & otij neſcium mitterentur, exiſtimaui. Vale.

Infrà li. 48.

C

D

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM,

DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBUS, Turibulo, & phiala, demum igne & aquis.

*

LIBER QVADRAGESIMVSSEXTVS.

ANTONIVS AGNELLVS Patruus tuus, Vir magnifice, cùm eſſet olim Venetijs apud clariſſimum, eruditiſſimúmque Io. Laſcarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis Oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior eſſe poſſet, E *quàm ea, quam communia ſtudia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebámque in arte dicendi Prunulum in Eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallam, ſed rariſſimum Laſcarin obſeruabam in primis, in quo magna optimarum artium ſcientia, ſumma vetuſtatis inueſtigatio, reconditarúmque rerum ſtudium atque cognitio non vulgaris, atque, vt ſemel dicam, vir erat omni liberali doctrina politiſſimus. Hunc itaque frequens inuiſebam, probatiſſima eius cõſuetudine melior in dies euaſurus. Quòd ſi Laſcarin occupationes diſtinebant, aderat illic Patruus tuus, qui diem ſine linea præterire minimè permittebat: ſemper enim noui aliquid de Muſarum penu depromebat, nunc Epigrammatum, quæ faciebat, argutias, nunc Hendecaſyllaborum amœnitates, nunc huius vel illius numeri Poëmata, in quibus multum inerat lepôris & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus, quòd ille numiſmatum antiquorum ſignis mirificè delectabatur, quorum feſtinam copiam habebat à Laſcari, ad quem quicquid in huiuſmodi rebus venerandam ſaperet antiquitatem, id à nobilitate illa ſponte conferebatur. Idem propemodùm ſtudium ab Vrbano patruo meo erat mihi quodammodò hæreditarium, qui cum magnam orbis partem peterraſſet, multorúmque noſſet hominum mores, de peregrinationibus ſuis, Aegyptijs, Arabicis, Palæſtinis, ſemper habebat noui aliquid quod ſcitu dignum & vtile cõmunicaret mecum. Quotidiè igitur cum ſimul eſſe dabatur Agnellus aliquid habebat: quod ſuper numiſmatis alicuius geſtaminibus aut titulis diſputaret. Ego, ſi quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo ſummo opere delectabar. Quodam verò die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius geſtus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera ſuſtineret, cubito ad baſim appreſſo: manu altera aquã ex tribus vrnis vna tantùm anſa coniunctis effunderet: ad hæc pueruli minutiſſimi operis numero ſexdecim circumfuſi, pueriliter hac & illac per vniuerſum corpus luſitare videbantur. Super hoc* F *Agnellus, qui argumentum huiuſmodi haudquaquam temerè factum arbitrabatur, quid hoc ſibi vellet curioſiſſimè percontabatur. Reſpondi ego, imagunculam eſſe Nilum amnem: tres vrnas, cauſas itidem tres incrementi: puerulos XVI totidem cubitos, quibus creſceret ad fertilitatem. Vix hæc ſummatim dixeram, & horum omnium rationẽ reddere parabam, cùm affuit tabellarius à Gallis, quo cum literis ad Laſcarin ingreſſo, Agnellus quoque accerſitus eſt e veſtigio. Ego eo digreſſo domũ redij, ac triduo poſt Patauium à Patruo miſſus, vbi Leonicum audirem: neque ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principum negotijs addictus, ſtatim ipſe quoque aliò migrauit. Tantùm id, non multò pòſt tempore, eum diem ſuum obijſſe renunciatum eſt. Poſteà verò quam calamitoſiſſimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta eſt huiuſmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publicè tum priuatim toto calatho ſuggerebantur, incubui alacriùs in idem ſtudium, quo me ſemper oblectaueram, & ἱερογλυφικῶν plura ad amicos Commẽtaria conſcripſi: cúmque in Roma media vidiſſem effodi marmoreũ Nili Coloſſum cum XVI. illis pueralis circùm laſciuientibus, de quibus in imagũcula Patrui tui meminimus, ſubijt ſtatim Agnelli memoria, præq. hominis mihi ſuauiſſimi deſiderio lacrymas cohibere nõ potui, quod ereptam mihi videbam occaſionem, ne huiuſmodi rerum Commẽtarium ei dedicare poſſem: qui ſi fuiſſet in humanis, nihil illi optatius accidere potuiſſet, neque ego quicquam libentiùs feciſſem. Venit autem in mentem mihi, poſſe me ſaltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, ſi rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius eſſes, in quo præſertim non alienam ab ipſius Patrui genio vigere mentem animaduertiſſem, viderémque, ſi memoriam eius apud te ſuſcitarem, id iucundum mihi, tibi verò gratiſſimum fore, cùm hoc à me depoſcere viderentur integritas, humanitáſque tua dubio procul ſingularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & inſignis, & quarũ ergò coluerim ego te ſemper, & obſeruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ cum Patruo tuo monumentum, & meæ erga te obſeruantiæ ſignum, vt ipſemet ſpero confiteberis, manifeſtum.*

Nili hieroglyphicum.

DE

A

DE TRIBVS VRNIS.

FLVVIORVM ſanè fontiúmque ſimulachra cum vrnis dedicari ſolita, magis apertum & obuium vnicuique eſt, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari ſoleat, non otioſè quærendum eſt. Nam Ægyptij illi ſacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de cauſis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propemodùm eſſent innumerabiles, quò ſententiam ipſi ſuam perpetuis teſtarentur monumentis, tres vrnas Nilo attribuerunt, cùm reliquis fluminibus ſingulæ ſingulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Nilus cur tribus cum vrnis figuretur.

Aene. lib. 7. ſub finem.

Celataq́, amnem fundens pater Inachus vrna.

Harum verò trium cauſarum primam illam aſſerebant: quod tellus ipſa Ægyptia aquam ex ſe ipſa progigneret, vberriméque proferret, ſui ipſa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellarit, quaſi ipſe intra ſe contineret eam aquæ vim, neque aliunde mutuaretur. Eſt tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura ſic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter ſculptores celeberrimus, vel ipſe rerum peritus, vel ab iis qui ætate illa peritiſſimi erant, admonitus, cùm Victoriæ ſignum in Marathone ſub Nemeſeos velamento confingeret, in dextera eius ſtatuæ phialam exculpſit, in qua Æthiopes cælati videbantur propter Oceanum, qui Nemeſeos pater habitus eſt: Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipſi, facilè coniici poſſe: quòd in quouis alio climate fluuiorum exun-
B dationes circa hyemem plurimùm accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: ſola verò terra Ægyptiaca in medio terræ habitabilis conſtituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodam aquarum profluuio æſtatem mediam irrigat. Alteram Oceano cauſam adſcripſère, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama eſt, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorúmque in primis ſacerdotum, vt Diodorus atteſtatur, qui rei fidem non aliã faciunt, niſi quòd ſatis ſit eorum auctoritas, vt ſibi fides adhibeatur, qui rerum ſcientiam per manus à parentibus traditam, longa annorum ſerie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum eſt, Nilũ ab Oceano ex Atlante monte primum emanare, ibique Dyrin appellari: Heptabolum inde lacum ſtagnare: inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloën paludem efficere, inde Aſtoſobã & Aſtaboram flumina, donec ad cataractam perueniens erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demùm cognomentum accipiat. Tertiam cauſam imbrium eſſe dicunt, qui auſtralibus in Ægypti regionibus, Eteſiis nubila, vt ait etiam Democritus, illo ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo fertilis æſtiua Nilus abundat aqua. Atque vti tradit Eudoxus, Ægyptij ſacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperiſtaſin arbitrantur, cùm enim æſtus nobis eſt qui viciniora Cãcro loca incolimus, tunc hyems iis qui Capricorno propinquiora habitant. Addit adhæc Thales, mare in ora agi vltrò, Eteſiarum ex aduerſo fluminis flantium repercuſſu: de quibus ita Lucretius:

Aut quia ſunt æſtate Aquilones oſtia contra
Anni tempore eo, quo Eteſiæ eſſe feruntur.
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rurſus replent, coguntq́, manere.
C *Nam dubio procul hæc aduerſo flabra feruntur*
Flumine, quæ gelidis ab ſtellis axis aguntur.

Tibullus, fertilis æſtiua Nilus abundat aqua.

Incipit verò creſcere Luna noua, quæcunque poſt Soſtitium eſt, ſenſim modicéque, Sole Cancrum tranſeunte: abundantiſſimè autem dum in Leone progreditur, mox reſidet in Virgine iiſdem quibus accreuit modis. Quanta verò feracitate vniuerſam Ægyptum beet alluuione fœcũda, multi prodidère: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferum dicunt, quòd animalia, quæ ex eo bibunt, & pinguiora, & obeſiora fieri compertum eſt: quare ſuum illum Apim tãta cura cultúque nutritum, ex Nilo bibere, quàm religioſiſſimè vetuerunt: ſiquidem & macilentiam & gracilitatem omni pondere vacuam, diuinitati propiorem arbitrantur, vt Plutarchus aſſeuerat. Quinetiam ſacerdotes eadẽ cauſa plurimo vti ieiunio & abſtinentia cõſueſſe, Porphyrius atteſtatur, vt eorum copia liberati, eorúmque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctúque corporeo foras emicaret, neque commemoratione, neque demonſtratione iam indigeret, ſui compos, vique pollens ſua, ob naturalem ſui ſolertiam, otij neſciam.

Priſcianus Hoc fluuij pinguis deſcendũ flumina Nili. Plin. lib. 7. In Ægypto fœtifer potu Nilus. Hinc illud, Anima ſicca ſapientiſſima, ψυχὴ ξηρὴ σοφωτάτη. Gale. lib. Quòd animi mores, &c.

AGRICVLTVRA.

VETERES autem legimus agriculturam hieroglyphicè per Nili ſimulachrum indicaſſe. Cuiuſmodi verò eius eſſet effigies, lepida deſcriptione Philoſtratus indicauit. Laſciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim ſeſe ab vndis attollenti, magnitudinis quippe iſtiuſmodi pueri ridibundo adblandiuntur occurſu, ſexdecim numero, quod itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantiliſque ætas ea creſcendi eſt hieroglyphicum. Circumſiſtunt verò Nilum

Nili effigies & deſcriptio.

huiuſmodi

huiuſmodi pueri propemodùm garrientes, quorum alij humeris inſident, alij de cruribus pendent implicati, in vlnis alij cubitant, luſitant circa pectus alij: ipſe verò pater flores ſuaueolentéſque herbas de ſinu depromit, & in eos ſpargit: ex iis alij coronas contexunt, alij ſeſe illis obuoluunt, ſtratique per flores ſomnum captant: ſiſtra quatiunt alij, alij ſubiicientes alteri cuipiam humeros, ſcalarum vicem officioſè ſubminiſtrant, alterique alteris catena veluti iuncta ſuſtolluntur: neque abſunt qui plauſum ſonitúmque ab aquis excitent, applosis manibus. Crocodili verò & fluuiales Equi procul hinc ſummoti, imo ſe condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis ſui luſum interturbent. Hanc ſpeciem Philoſtratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & communicatam longinquis regionibus & prouinciis opulentiam ſignificare teſtatur. Sexdecim verò ponuntur cubitæ quia ſi infra xv. ſubſederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad ferendum inutilis. Si ſupra ſexdecim attollatur, quantò altiùs inturgeſcit, eò magis fames expectatur: quia diutiùs aquis immorantibus, ferendi præterit tempus, neque ſata poſſunt ad frugem maturitatémve peruenire. Auctu demùm intra xv. & xvi. conſiſtente, omnia ex voto ſuccedunt, ſeminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis.

NILVS.

Illvd etiam adnotatu dignum, quòd ſimulachra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri ſolita, vt vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pauſanias ait: propterea quòd ex Æthiopia delabitur:

Virg. lib. 4. Geor.

Vſque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Quaſi viar lutr, omnium trahentem limum, quo oblimat Ægyptũ. Seruius.

Et ipſe fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus eum ait æquora colorare, latè enim longéque inficit mare, quia limoſus eſt, & vnda turbidiore: quare in mare delapſus aquam nactus nitidiorem, per longa ſpatia colorem ſeruans expatiatur. Qui tamen Nili coloſſus antiquis Romæ à Leone X. in Citriorum ſpecula dicatus, ex Pario marmore factus eſt.

DE LVCERNA.

Sed vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo ſuper dici poſſent, ad ignaria iam deuenimus, quæ quidem hieroglyphica multa ſecum trahunt, quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipſius natura deſumuntur: ea quæ & qualia ſint, explicare iam cura fuerit, proindéque lucernam, fidam ſtudiorum vigiliarúmque noſtrarum comitem, ſeligamus.

VITA, ANIMVSQVE.

Verba ſunt Polixenæ in Iphigenia Euripidis. Salue charum lumen, aut vale.

Primvm quidem lucernæ ſignificatum eſt, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatem infuſum, vitalem eum humorem oſtendit, quo paſcitur calor, vt corpus viuificet: quo deficiente, & calorem ſimul & corpus extingui neceſſe eſt. Inde apud Euripidem pleriſque fabulis vitam relicturi dicunt, χαῖρε φίλον φῶς. Quam opinionem Plutarchus ſequitur, dum lucernam corpori, animæ quippe receptaculo, ſimilem dicit, lumen verò animo. Nam & ſacerdotes in captandis auguriis lumine minimè cooperto clauſóve ideò vti ſoliti, ſummáque aëris tranquillitate frui, quòd animum, qui certi aliquid conicere velit tranquillum ab omni ventorum turbine, hoc eſt, ab impuris affectibus liberum eſſe deceat: ne veluti aues aëriæ tranſuerſæ plerumque vi ventorum aguntur, ita internæ mundi noſtri aues, quippe mentis agitatio ſolertiáque, & huiuſmodi pleraque, errore perplexo diſturbentur.

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

Veterum ſuper igne religio.

Piis omnibus detinẽdus eſt animus in cuſtodia corporis. Scip. in Som. Ciceronis.

Hinc illa apud veteres ſuper igne religio, vt eum porrò extinguere nefas eſſet, quem potiùs per ſeſe languentem deficere ſinebant. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobiſmetipſis mortem conſciſcentes: animam enim, inquit Plato, nobis cuſtodiæ creditam tandiu obſeruare debemus, quo ad à Principe repetatur, ne ſi fractis ergaſtulis, perfoſſiſque carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot ſunt, in nos, nullo relicto defenſioni loco conuertamur.

LIBERORVM PROPAGATIO.

Longe verò apertiùs ſexto de Legibus animan lumini comparauit, vbi ciues ait oportere liberis generandis atque educandis operam dare, vt vitam quam ipſi à maioribus accepiſſent, viciſſim, quaſi tædas ardentes, poſteris tradant. Hunc ſecutus Lucretius, vbi de animantibus agit quæ ſucceſſione propagantur, vita per vices aliis in alia transfuſa, huiuſmodi hieroglyphico rem oculis ſubiicere viſus eſt:

Lampadũ ludus, qui dicebatur lãpadophoriam.

Et quaſi curſores vitaï lampada tradunt.

De ludo verò lampadum, quem dicunt à Prometheo inſtitutum, legendum apud interpretes Ariſtophanis, Ranis: apud Platonem lib. 1. de Repub apud Pauſaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO

HOMO.

Eodem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalitiis ſacris commutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelaſgos tradit Varro poſt longos errores perueniſſe in Italiam, ibique ex oraculi Dodonęi monitis decumatos homines Diti atque Saturno ſacrificaſſe. Oraculum fuit, vt L. Manius ſe vidiſſe dicit ſuper tripode quodam in templo Iouis priſcis characteribus:

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΪΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ,

quod ita Latinum fiet:

Hæcà Macrobio lib. 1. cap. 7. ad verbum.

Plutoni capita, eſt hominem ſacra mittite patri.

Sed enim Hercules ex Hiſpania rediens, rei non ſacræ, ſed execrabilis immanitate offenſus, cùm Deos hos lumina, non homines ſibi depoſcere docuiſſet, quòd φῶς, commune vtrique nomen, & lumen & hominem ſignificaret, oraculúmque ita interpretandum:

Plutoni capita, at genitori lumina dentur.

Saturnaliorũ inſtitutio.

obtinuit vt Diti oſcilla, & Saturno lampades dedicarentur, atque ita Saturnalia inſtituta, in quibus præter ſigillaria mos fuit cereos etiam miſſitare. Sanè humanas hoſtias Saturno immolare multarum gentium mos fuit, ſed immaniùs apud nullas, quàm apud Carthaginenſes, qui vt Diodorus tradit, præſtantiores ex filiis ſuis ſacrificare conſuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demùm induiſſent, aliorum filios aut clàm ſurreptos, aut emptos, pro ſuis educare, ſacrificióque ſupponere cœperunt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno poſt Alexandri Magni interitum grauiſſima obſidione premerentur, atque vti mos eſt in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquam etiam ad ſuperſtitionem confugere, ſuſpicari cœperunt, Saturnum iratum, quòd honore ſacrificij, quod fuiſſet à patribus inſtitutum, fraudaretur, tot in eos clades immiſiſſe, cúmque res palàm facta eſſet, multique inuenti eſſent, qui pro nobilibus & ingenuis ſacrificabant, antiquum ritum inſtaurandum cenſuerunt, quóque Deos placarent, ducentos ex nobiliſſimis adoleſcentibus publicè ſacrificarunt: quamuis, vt in Porco ſcripſimus, apud Diodorum, & aliquot alios variatur hic ſacrificatorum numerus aduſque ccc. Sed hoc parui refert, hiſtoria reliqua concorde. Plutarchus lib. de Superſtitione, vbi de huiuſmodi religione meminit, eos ait qui ſine liberis forent, pueros à pauperibus in hunc vſum emptitaſſe. Id genus ſacrificij tangit Plautus, cùm dicit: *Faxo vt bubulis corijs onuſtus ſis Saturni hoſtia.* Q. Curtius id à Tyriis vſque ad vrbis excidium ſeruatum tradit. D. Auguſtinus iuuenes Saturno ſacrificari etiam apud Gallos morem fuiſſe dicit. Carthaginenſes tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus adſcribere coëgit, vt ab infanticidio deſiſterent, cùm eos apud Himeram debellaſſet, autor Plutarchus in Apophthegmatis, quódque alij tradidêre immanem hunc morem, Cambyſes rex Perſarum abolere aggreſſus, mox & Alexãder Macedo, nihil quicquam profecerunt: ſed Hadrianus demùm ſuſtulit.

Xiphilinus in Adriano.

VITA DIVINA.

Ignis Veſtalium ſumma religio.

At Veſtalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, ſublimiorem diuiniorémque vitam præ ſe ferre videbatur: hunc itaque & cuſtodia, & nutrimento adiuuabant, quòd ſuperioris illius vitæ ſymbolum æternum videretur. Atque inter portenta, vt & Dionyſius & alij referunt, vrbis perituræ præſagium habeatur, ſi caſu aliquo accidiſſet eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: *Quid de æternis Veſtæ ignibus, ſignóque quod Imperij pignus cuſtodia eius templi tenetur, loquar?* & Maro:

Æne. li. 2.

Aeternúmque adytis effert penetralibus ignem.

Cernere eſt nonnunquam lucernam in baſi alicuius ſimulachri: id æternitatem ſignificare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

Obtinebat ſanè primas ignis inter inſignia auguſtalia, vt ex Herodiana cõiici poteſt, ita in Cõmodo ſcribente: quòd conſilium ſuam ad Marciam retulit, vnam è ſuis concubinis cui ſcilicet plurimùm deferebat, ac propè vxoris eam loco habebat, ſic vt præter ignem omnem honores illi velut Auguſtæ tribuerentur. Extant quædam Theodoſianæ militiæ, & eorum qui Theodoſium aliquot antè annis præceſſerunt, monumenta, Prouinciarúmque, & Præfectorum, & Ordinum, & Manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebant, quondam veluti rationario nomina & inſignia deſcripta. In his videas Præfectorum abacos paſſim cum candelabris ſuperimpoſitis figuratos, in pleriſque etiam ara eſt in magni procerique tripodis ſpeciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiuſmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

Matthæi lib. 5.

In Diuinis literis ſæpe inuenias diſciplinarum profeſſores, myſteriorúmque interpretes, morúmque moderatores, per lucernam intelligi, quam Aſſertor noſter hieroglyphicè monet ſuper candelabrum ſtatuendum, vt domeſticis omnibus illuceſcat, diſcuſſiſque tenebris ad obeunda munera

cuique

cuique ſua lumen ſubminiſtret. Addit & alibi, non occultandam eſſe lucem hanc, ſed in frequenti D quouis hominum cœtu proferendam. Quicumque igitur lucem de ſe daturus eſt, debet priùs omnium vitiorum ſordes perpurgare: neque enim vnquam charum præſtabit lumen fæculenta materia. Quòd ſi lux vertatur in tenebras, vt rectè Climace ſua Scholaſticus, tenebræ ipſæ, hoc eſt, homines ij, qui ſacris initiati non ſunt, in quantam tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient, atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

Æne. li. 11. Hinc efficere luminibus dicuntur, qui gloriã alterius obſcurant metaphora, à Plin. in l. 3. ff. de ſerui. vrb. præd.

ANTIQVI omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus præclara facinora edidiſſet, hieroglyphicè ponere conſueuerunt. Vnde Maro, *lumina tot cecidiſſe virûm* dolet. Et eadem ſynepeia: *Geminos terrarum lumina Reges*, vir, quem citare minimè pigeat, eloquentiſſimus Pontanus poſuit. Sed noſtra potiùs afferamus. *Paraui lucernam Chriſto meo*, legas Pſal. 132. ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc eſt, ſplendorem nominis, præclarámque famam, & victurã in illuſtri luce poſteritatis ſuæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangelium intelligunt, alij Ioannem Baptiſtam, qui etiam *Lucerna ardens* dictus eſt. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, ſed illunes propemodùm, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifeſtiſſima declaratione Chriſtum ipſum intento digito commõſtrauit. Eucherius plerumque bona opera per lucernam in Diuinis literis accipi tradit, vnde dictum ſit Euangelio: *Sic luceat lumen veſtrum, vt videant bona opera veſtra.*

MORTES DVÆ.

Mortis naturalis imago.

E CVM verò in hominibus duæ ſint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipſa contingit: extinctum identidem ignem, vi violentam mortem ſignificare dicebant, cùm ſcilicet quis, vti ſuperiùs dicebamus, manus ſibimet inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem, quæ natura fieret, eſſe huius ſimulachrum volebant ignem, quem ita ſpontè deficere permiſiſſent: cautum enim erat lege, ne cui prorſus ignem extinguere liceret, neque quidem alimenta adiiciebant, ne fruſtrà nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum inſtituta eludunt, non alia de cauſa cultum apud Romanos ignem aſſerunt, quàm apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutriretur.

PIETAS.

Ignis cur dictus ſit animal.

PLERIQVE verò monumentis ignis eſt pietatis hieroglyphicum. Quòd ſi inferiora hæc vlla nos ſuperioribus conciliare poſſunt, nihil eſt quod maiore ſit cum animo ſimilitudine cùm lumine polleat, & illuſtret omnia, ac perinde genios ac Deũ ipſum nobis repræſentare videatur. Adde quòd, nihil aliud viuenti magis congruit animali: animal & ipſe à nonnullis exiſtimatus: non ea tantùm de cauſa, quòd vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omniuorus ſit & inſatiabilis, ſed quòd etiam ſenſu pollere videatur, quod tunc præcipuè cum extinguitur apparet: quippe qui veluti principij vitalis expers minimè ſit, inclamat, excandeſcit, vlciſci ſtudet, reluctabundúſque reſiſtit, veluti reliqua faciunt animantia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

F IGNEM alioqui belluam animatum eſſe Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia abſumeret, omnia depaſceretur. Hinc apud aliquos videas ignem ſymbolum eſſe perditionis, cùm ita omnia cõſumat. Animal verò eſſe indicio eſt, mori eum deficiente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas: vtpote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur, ideóque in ignominiam combuſtum Amaſios cadauer à Cambyſe.

BELLVM.

Æneid. li. 1. Hecuba partus igneus. Æneid. lib. 7.

VSITATISSIMVM etiam eſt ignem pro bellorum ſignificato ponere. Hinc Hieremias ollam ſuccenſam videt ad Aquilonem: vnde ſcilicet tot in vniuerſum terrarum orbem bellorum eſſent incendia motibus aſſiduis effundenda. Hinc *tanti incendia belli*, legas apud Maronem: & *Italiam ardere bello*, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnans, igues enixa iugales eſt, in futuri belli, quo patria caperetur concremaretúrque, ſignificatum. Aruſpices enim ignem in huiuſmodi ſæpe portentum accepêre. Cuius non ignarus diſciplinæ Virgilius, de Lauinia, cuius cauſa bellum adeò funeſtum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea caſtis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adſtat Lauinia virgo,
Viſa (nefas!) longis comprendere crinibus ignem,
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regaléſque accenſa comas, accenſa coronam
Inſignem gemmis, tum fumida lumine fuluo

Inuolui,

A *Inuolui, ac totis Vulcanum ſpargere tectis:*
Id verò horrendum, ac viſu mirabile ferri:
Námque fore illuſtrem fama, fatiſque canebant
Ipſam, ſed populo magnum portendere bellum.

Poſtremi duo verſus arguũt gloriam vnà cum armis.

SIGNA MILITARIA.

Sic Galli vexillũ Auriflammeũ quondam in prælijs cælitus demiſſũ præferebãt.

APVD Romanos inter alia militaria ſigna nonnunquam & flammulas rufas inuenio geſtari ſolitas, fuiſſéque flammam proſperi euentus ſignum vbique legas: veluti pugna quam Romani cum Sabinis ad Heretum commiſere, vbi ferunt militares Romanorum haſtas ad altam noctem pertinaciter ardere viſas, nec, cùm omnia conſumat flamma, ex iis quicquam eſſe detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus eſſet, vbi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præſtabant, inſigni eos victoria profligarunt.

VMBRÆ.

HINC etiam ſuperſtitibus animis vmbrarum nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhæreſcens, diutiùs vaporat, nutrimento adhuc reſiduo. Vulgò enim creditur eorum diutiùs errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maronana minitatur.

Æne. li. 4.

--Sequar atris ignibus abſens,
B *Et cùm frigida mors anima ſeduxerit artus,*
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

Amor inconſtans.

APVD Onirocritas legere eſt lucernam ardentem eſſe mulieris ſignum, quæ ſit amore capta, proptereà quòd leuis, inconſtans, & infirmus admodùm ſit earum amor, qui lucernæ inſtar, minimi flatus impulſu extingui poteſt.

LVCVBRATIO.

Meminit Varro lib. 1. de ling. Lat. Hinc ἡ λύχνου ὄζει, Lucernã olet.

VVLGATISSIMVM verò eſt lucernam pro lucubrationibus ponere, vnde Demoſthenis illæ, ac Ariſtophanis Grammatici, & Cleantis lucernæ celebratiſſimæ; atque illa Epicteti tam frequenter à noſtris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla pretioſior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demoſtheni quòd eius enthymemata lucernam olerent: quippe quòd is nihil ex tempore diceret, ſed meditatione & vigiliis ſingula elucubraret: neque ſegnis in reſpondendo Demoſthenes, qui non eodem pretio ſibi & illi conſtare lucernam ſubiecerit, nocturna ſcilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quàm Demoſthenes ſtudio. Æſchines quoque nimiam hanc hominis diligẽtiam inceſſans, λογογράφον eum appellat, ſiue quòd ſemper, vti dictum, ex ſcripto diceret: ſiue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriuſque partis fauorem aliquando ſcriptitarit. Vnde iocus ille apud Ariſtoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam conſilia ſint ad lucernam conſultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cùm ſummi boni, quà poterat, cognitionem peruestigaret, id minimè explicare poſſe contendit, ſed ex diutino contubernio,
C tanquam ex igne ſtatim proſiliente, ſuccenſum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonem magnus dixerat Propheta: *Lucerna pedibus meis lex tua, & lumen ſemitis meis.* Et, *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine.* Et, *In lumine tuo videbimus lumen.* Hinc illa Eſaiæ celebris adhortatio: *Illuminare, illuminare Hieruſalem, quia venit lumen tuum*, & pleraque huiuſmodi de aduentu IESV, qui verum & vnicum eſt lumen. Paſſim verò apud hos ignis fidei ſymbolum eſt, lucerna ſcientiæ, quas in manibus habendas diuina inſtitutione commonemur. Et Pſalmo 18. illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes per lucernam, intellectum, per tenebras corpus exponunt. Cedunt verò tenebræ, vbi veræ ſcientiæ lumen effulſerit. Quòd verò pro lucubratione lucerna accipiatur, in cauſa ſunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maximè commodæ ſunt, & ad excogitandum propter ſilentium aptiſſimæ. Vnde illud, plus olei, quàm vini quoſdam abſumpſiſſe, qua de cauſa Poëtæ noctem εὐφρόνην, à meditationis promptitudine vocitant. Epicharmi dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt ſemel dicam, nihil ad ſtudia nocte commodius. Quare non incongruum lucubrationis ſymbolum eſt lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per inſtrumenta ſæpiùs eorum vſum ſignificare.

Ignis fidei ſymbolum. Demoſthenes ſcilicet, tum quid de ſcripto diceret, tũ quòd ὑδροπότης & abſtemius. Vel etiam à benè ſapiendo. Plut. in Sympoſiacis. Vepide. 7. Addit ad hæc apud Lacedæmonios fuiſſe νυκτερινὸν σύλλογον, nocturnum conuentum grauiſſimorum.

DE FACIBVS.

ADDEMVS lucernæ faces, vtpote quæ in eundem cum lucerna veniant vſum: nam & Cicero aliquid ſe ad ligneum lychnum non ſine delectatione ſcripſiſſe profitetur.

AMOR.

Et Maro Georg. 3. Vritque videndo fœmina. Æne. li. 4. Ibidem. Amor cum facibus & alis cur.

AEGYPTII ſacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, ſub hoc tamen nomine mare ipſum accipientes, per ignem amorem exprimi voluerunt, ideóque faces paſſim Cupidini dedicarũt: notum enim illud de amore captis, vri eos intimis medullis. Et apud Maronem: *Regina cæco carpitur igni.* Alibi: *Eſt mollis flamma medullas.* Atque eadem, *Vritur infelix Dido: Ardet amans Dido.* Cyrus apud Xenophontem, ignem ait vrere homines qui eum tangant: amorem verò non præſentes tantùm, verùm etiam longè abſentes inflammare. Meritóque Porcius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem, cùm ait: *Quæritis ignem, ite huc: quæritis ignis homo eſt.* Vulgatum & Iſidori dictum authoris Græci de amore loquentis, ea de cauſa cum facibus & alis amorem pingi ſolitum, quòd nonnunquam cupiditate impatientiùs exurat, nonnunquam verò præ ſatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiuſmodi vſum traditas arbitratur, vt eius oſtendat inſtabilitatem, dicens: D

Idem non fruſtrà ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum.
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtráque non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmiſſimam in ſe vno tantùm poſuiſſe ſedem indicare velit, ita ſubiungit:

Sed certè pennas perdidit ille ſuas.
Euolat is noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſſiduúſque meo ſanguine bella gerit.

In Opere. Sed quod ad faces pertinet, Heſiodus cùm terram, aquam & aërem genitos poſuiſſet, quarto loco amorem genitum ſubiecit, per quem interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt. E

AMOR MVTVVS.

Odyſ. libr. 1. verſ. 70.

DVÆ faces vinculo conſtrictæ diuaricatæque, nimirum indicia ſunt amoris mutui, quæ Græci ἀντέρωτα dixerunt, vti ἀντίθεον πολύφημον Homerus. Pinguntur verò hæ accenſa parte ſurſum verſus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVÆ ſi pingantur inuerſæ, amatorum funera indicant, vt in Elegia, qua Tibulli mortem deflet Naſo legere eſt.

Ecce puer Veneris fert euerſámque pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce faces.

Sed rem Ægyptiacam, qua ratione quis euaſiſſe de amoris ergaſtulis indicare poſſit, in Erycinæ Veneris templo ſculptam idem admonuit II. de Amoris remedio:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor, qui pectora ſanat,
Inq́; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

F Erycinæ verò Veneris templum non tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam reſpicere videtur, quam verum tacitè innuit Græci nominis ſignificatum, hoc eſt, aſſertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, aſſero, libero, defendo: vnde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epithetõ celſus, quòd editioribus locis arces olim fieri ſolitæ.

NVPTIÆ.

Romanorũ mos in nuptiis.

ERAT & nuptiarum index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus matrimúſque præferebat, duobus aliis eiuſdem ordinis & conditionis nuptam deducentibus. Noctu autem, prima aut ſecunda hora ducere mos erat, ominis cauſa: quod ita optima ac ſecundiſſima euentura ſibi proponebant: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris inſtitutum. In hoc autem ſacro ea ſuperſtitio acceſſerat, vt fax ea ab vtriuſque amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea inceſſerat religio, ne aut vxor eam ſub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in ſepulchro comburendam curaret: ſiquidem vtroque mors propinqua alterutrius captari putabatur. Addemus, tametſi παρ' ἔργον, inſtitutum apud Romanos fuiſſe vt virgo, cùm ad virum tradebatur, de matris gremio, aut alterius, quæ proxima neceſſitudine eſſet, rapi ſimularetur: eo ſcilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo ceſſiſſet. Hinc illa apud Catullum:

Heſpere qui cœlo lucet crudelior ignis,
Qui natam poſſis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,

Et iuueni

A *Et iuueni ardenti caſtam donare puellam:*
Quid faciunt hoſtes capta crudelius vrbe?

Græcorum mos in nuptiis.

Sed vt ad facem reuertamur, apud Græcos ad id miniſterij ancillæ adhibebantur, vti cernere eſt in Herculis Scuto apud Heſiodum: opus enim id antiqui illius eſſe Apollonius & Steſichorus agnoſcũt. Ibi nouam nuptam plauſtro vectam videas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε χερσὶν ἐνὶ δμώων.
Ardentes latè ſpargebant lumiana tedæ, Quas manibus famulæ geſtabant.

Euripides in Troadibus id tribuit Vulcano. Ἥφαιστε δᾳδουχεῖς μὲν ἐν γάμοις βροτῶν. i. In nuptias mortalium Vulcanus fers faces. Æne. li. 4.

Quanquam moris etiam inuenio apud Græcos fuiſſe, vt mater nuptiales eas faces prætenderet, vnde apud Euripidem:

ἐγὼ δ' οὔτε σοὶ πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητρὶ μακαρίᾳ.
Atqui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent Decere matrem.

Æneas apud Virgilium cùm ſe maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:

Nec coniugis vnquam Prætendi tedas.

CERES.

EST etiam Cereris geſtamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incenſam in Ætna, cùm filiam perquirere inſtituiſſet.

ILITHYIA.

B QVIN ETIAM Ilithyiæ hieroglyphicum eſt, cum face in vna manu, altera paſſa & exporrecta, à capite ad pedes tenuiſſimo panno contectum, prout apud Æginenſes fuiſſe Pauſanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ aſſimilari oſtendit: vel lucis illius quam naſcentes indipiſcimur, indicium eſt. Exporrecta diſcapedinatáque manus eo ſignificato ponitur, quòd ſolui grauidam partu dicimus. Amictus per ſe patet.

DE THVRIBVLO ET PHIALA.

QVONIAM verò multa ſuper Vrna priùs & Phiala dicta fuerunt, contrariáque his addita Lucerna, & Faces, conſentaneum eſt viſum, vt quid vtrumque ſimul iunctum ſignificet, videamus. Propoſita autem ſunt pro hieroglyphico Thuribulum & Phiala.

DISCORDIA.

Πῦρ ὕδατι μιγνύεις. Nimirum ἀδύνατα. Prouerbiũ.

SVNT enim qui thuribulum, aut aliquod aliud vas igniarium cum aquario pictum, vnde ſcilicet ignem & aquam ineſſe perſpiceretur, quippe ſi ex vno ignis promicaret, in altero aqua deſideret, diſcordiæ ſignum eſſe tradant: quòd ea naturæ ſint maximè contrariæ. Vnde *Ignem aqua permiſcere* dictum de iis, qui ſe ea præſtituros pollicentur, quæ fieri nequaquam poſſint.

PVRITAS.

Suffitio.

C SED ENIM Ægyptij ſacerdotes per ignem & aquam, quippe thuribulum & phialam, labes maculáſve deterſas elutáſque optimè ſignificari volebant: quin etiam ignorationem hallucinationémque doctrinæ ope ſummotam, vbi præſertim ita illæ officerent, ne quis diſcernere aut internoſcere potis eſſet, vbi veritas latitaret: quòd per huiuſmodi elemẽta rerum omnium defæcatio peragatur, ac puritati ſuæ reſtituatur, vt qualis ſit appareat: aqua enim maculas eluit, quæ verò aqua efficere non poteſt, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres aliarum quoque gẽtium appellata *Suffitio*, quotiens qui funus proſecuti fuerant, quòd polluti haberentur, ignem aqua ſparſi ſuperingredi conſuerunt, purgationem ſcilicet hinc fieri perſuaſum habentes, & quauis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ ſuper cœlos ſunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambroſius interpretati ſunt. Aquas verò ſuper orbes ætheris eſſe, idem die ſecunda validiſſimè contendit. Doctè autem Catullus, cùm in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: *Aut quilibet qui puriter lauit dentes*, hoc eſt, aqua ſola lauit, vnam eam allutionibus aptam non ignarus, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentum eſſe. Ignis autem, vt noſtri veteres tradidêre, purgat, aqua expiat, luſtrátque. Hinc ille Plautinus iocus Aularia:

Quid impurate, quamquam Volcano ſtudes,
Cœnǽne cauſa, aut mercedis gratia
Nos noſtras ædes poſtulas comburere?

Thetis indignatio.

Et apud Lycophronem legas Thetim indignatam ſe Deam mortali Peleo in matrimonium collocatam, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos coniicere ſolitam: quòd ita rebatur mortalitatem exuri, & quod immortale eſſet perpurgatum conſeruari, veluti aurum ære confuſum ignis ope purgatur, poſteaquàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & ſcoriam verterit. Atque ita ſex iam

filios abſumpſerat, donec ad Achillem ventum, quem pater ſuperueniens ab igne exemit, Chironi- D
que curandum commendauit. Sacræ verò literæ apud nos Deum eſſe ignem conſumentem aſſerunt, igneóſque fluuios hunc præcedere: quin & eundem ipſum inſtar ignis omnia conflantis incendere: in quo nimirum nequitia intelligetur, quæ à Deo conſumatur, cùm omnis ab eo ſit purificatio: nempe vnumquodque opus quale ſit probat ignis. Referta autem eſt natura humana tum plumbo, quo animi noſtri pergrauati ad terram inclinant: tum aliis impurioribus metallis, quæ rubiginem inducunt, vel auri & argenti naturam adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus eſt, vt quæ vndequaque immixta eſt animi nequitia deleatur. In quam ſententiam peccanti populo dictum in ſacris literis: *Habes carbones ignis, quibus inſideas, hi erunt tibi in auxilium.* Sed nuſquam apertiùs quàm in Eſaiæ viſione purgatio hæc oſtenditur, vbi vnus de Seraphin à Deo mittitur, qui pruna de altari incenſo forcipe apprehenſa, Eſaiæ labra tetigit dicens: *Ecce abſtuli iniquitates tuas, & peccata tua circumpurgaui:* labia enim immunda ſe habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfertur nimirum ignis ad thuribulum, per quod in Diuinis literis linguam Dominicam intelligunt, lingua vero ignis, in quo Spiritus. Vnde Dauid, *Carbones ſuccenſi ſunt à Deo*, qui ſcilicet nos calefaciant ad pietatem, impellántque mentis noſtræ impetum ad doctrinam Dei, vt oratio noſtra in conſpectu eius tanquam thymiamatis odor aſcendat. Aromata enim ſuper ignem impoſita, hieroglyphicè orationem ſpiritalis doctrinæ ſignificant, vt traditum à Theologis oſtendit Hieroſolymitanus Heſychius. Præcipuè verò thus gratiarum actiones & oblationem ſignificat, non ſolùm quia dicatum eſt Deo, ſed quia, vt Medici dicunt, multas oculorum ſanat ægritudines. Quòd verò thus, idque lucidiſſimum, ſuper XII. propoſitionis panibus XXIIII. Leuitici poni iubetur, LXX. Sal reddiderunt, quod Apoſtolorum doctrinam ſignificaret: illi enim Sal terræ. Hebraica tamen lectio *Lebone* habet, hoc eſt: thus. In iiſdem Diuinis literis mentio fit de carbonibus deſola- E
toriis: eos eſſe dicit Eucherius, qui peccata diſſoluunt: huiuſmodíque fuiſſe illum, qui ab labia Eſaiæ Prophetæ appreſſus eſt, vt quæ is contraxerat vitia, perpurgaret. Ponuntur etiam pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ: quamquam de carbonibus his aliter in Iunipero traditum. Facit ad hunc locum id etiam quod apud Ezechielem legimus, Deum vti corpus viſum à cuius lumbis vſque ad pedes membra omnia igne conflagrabant, à lumbis verò vſque ad caput electri ſpecies erat, quo nihil magis eſt hieroglyphicum. Nimirum indicat, hoc, renes lumbóſque, & quæ partes ad terram tendunt exurendas eſſe: illecebras quippe, nequitiam, & voluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè exiſtunt, ſupráque mollitudinis & nequitiæ opera attolluntur, in puriſſimam electri materiam euadere: electrum enim auro pretioſius eſſe contendunt. Si noſtrum igitur corpus, Dei corpus eſſe volumus, vitia eius igne percrememus: eo quippe quem Deus immittit, vt ita ſordibus exuti, loti, perpurgatíque, electri ſpeciem, per ea quæ ad ſapientiam pertinent, exhibeamus.

Atque ab eo tempore dictus Pyrriſſus, tanquam ab igne ſeruatus, & Achilles quòd exiſto labro careret.
Deus ignis conſumens.
Aromatum hieroglyphica.
Vt Dioſcorides libr. 1. ca. 70. Itéq. Matth. l. Galenus etiam libr. 7. ſimplic. Medicam.

V E S T A.

DVPLEX verò apud veteres erat ignis cõſideratio, quippe qui marterialem hunc noſtrum longè diuerſum à ſuperiore illo dictitabant. Eum ſanè in ſublimi poſitum, Volcanum appellantes, quaſi Volicanum dicere voluiſſent. Veſtam verò aiebant domeſticum hunc noſtrum eſſe, vt alibi dictum, authore Varrone: quamuis Ægyptij tranſlucidum & purum illum ignem Palladem eſſe volebant, hunc verò qui materiæ applicitus eſt, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti conſideratio examinatur in Vulture locupletiùs. Quantum autem pertinet ad Veſtam, ſimulachrum eius F
ſtrongilari figura, obrotunda quidem, & in acutum prominente, quæ circa medios humeros reſideret, cuiuſmodi eſt coagmentatæ figura terræ. Eadem & ſedentis habitu ſtatuebatur, & apud Græcos ἑστίαν ἀπὸ τὸ ἑστάναι, τὸ ἱδρύσασθαι, quod ſedes ponere ſignificat, appellatam aiunt. Seſſum verò ad diuinitatis perpetuitatem ſpectare, alibi commodiùs diſſerendum eſt. Quod verò περὶ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui vulgi dicta conſectantur, ab ea tradunt ædificationis principium eſſe. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus inuentas, priuſquàm ignis repertus eſſet, quo deprehenſo, eiúſque vſu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecêre, cùm vnuſquiſque ignis commoditate adiutus noui aliquid ſemper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium vſui propoſuerit.

Nec tu aliud Veſtã, quam viuã intellige flammam. Ouid. libr. faſt. 6.

NVPTIALIA, VEL PVRITAS MARITALIS.

QVOD verò purificatione ſuper dicebamus, nonnulli aiunt inde ſacris nuptialibus ignem & aquam præferri ſolitam: nam & huiuſmodi donaria nouæ nuptæ apponebantur, quæ ſcilicet vxorem puram & caſtam permanere oportere docerent. Qui verò inſtituti huiuſmodi rationem altiùs rimantur, naturæ vicem hinc intelligi interpretantur. Ignem ſiquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum eſſe: aquam verò patiendi. Hinc Philoſophi non defuêre, qui rerum formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci exiſtimarint, atque ita auſpicatiſſimè ignis & aquæ ſacramento nuptiarum fœdera ſanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, quà ſponſus & ſponſa intraturi eſſent, vt ea oblata ſpecies, memores eos redderet quorſum eſſent huiuſmodi ſacris initiati.

Ex aqua & igni rerum forma.

ÆRVM

Æ R V M N Æ.

A SED ENIM Græcus Poëta quidam acerbè nimiùm rem huiuſmodi interpretatus eſt, cùm dixit:

θάλασσα καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία,

tria quippe accidere mortalibus ærumnoſa, mare, ignem, & fœminam. Et Theologi noſtri ignem in Diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus quæ probent hominis fortitudinẽ, poni dicunt, in eámque ſententiam dictum autumant Pſal. 65. *Igne nos examinaſti, ſicut examinatur argentum*, quódque ibidem eſt: *Tranſiuimus per ignem & aquam*, calamitates quaquauerſum ingruẽtes, omnéque genus ærumnarum vno impetu effuſum intelligi volunt, quaſi nihil iam atrocius, neque miſerabilius eſſe poſſit, in vllo malorum genere, quod exantlatum non eſſet: alterum enim horum atrociſſimo cruciatu conficit, alterum inimiciſſimo animæ mortis genere ſuffocat: quippe quæ cùm ignea ſit, nihil indignius pati ſe poſſe putat, quàm per aduerſarij ſui violentiam exturbari. Ita & illud in Euangelio: *Frequenter eum & in ignem & in aquam miſit, vt eum perderet*, quod pro periculoſis euentis poſitum ait Eucherius.

Dudum à M. Catone Cenſorio vſurpatum. Sic & D. Petr. epiſt. 1.

N E C E S S I T A S.

SED vt ad nuptias reuertamur, longè honeſtiùs Metellus, qui de vxore ducẽda ſententiam interrogatus, vxorem eſſe malum haudquaquam inficiatus eſt, malum tamen id eſſe neceſſarium: igitur per ignem & aquam neceſſitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubet, non tantùm ob ſobolem, quæ præcipua cauſa eſt, verùm etiam vt ſit, quæ domus & familiæ totius curam ſuſcipiat, & quodam veluti gubernaculo adminiſtret ac regat.

ἀναγκαῖον κακόν.

V I T A.

B VTCVMQVE verò ſenſerint alij, ſcimus ignem & aquam vitæ priùs auſpicia dediſſe, vitámque quandiu vitales auras carpimus, conſeruare. Quis verò ignorat, ſine maritali copula breui periturum eſſe humnum genus omne, cæterorúmque animalium ſpecies defuturas? Quare exules, qui vita cenſebantur indigni, aqua & igni priuabantur. Sanè Poëtæ cùm fingunt Saturnum amputaſſe genitalia patri Cœlo, eáque in mare abieciſſe, indéque natam Venerem, id ſignificare volunt, igneum ſemen admixtum cum humore, generationis fuiſſe principium.

Coniugij neceſſitas.
Quia humido & calido conſtat humana natura & vita.

CONIVGII COMMODA.

NON abſurdè etiam voluptatem, & vſum, quæ ſoleant ex vxoria conſuetudine, vnanimíque concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat: per huiuſmodi ignis & aquæ fercula interpretabimur, cùm nihil ferè ſit in rerum natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ ſola ex rebus omnibus neceſſitatibus innumeris opem affert, quare aquam Pindarus *Optimam*, Ariſtotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiam ardorem auri pari elogio proſecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ET ne longiùs à Pindaro recedamus, argumentum is pulcherrimo hieroglyphico ſubminiſtrauit, ode Olympiorum prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί: non ignarus ſcilicet, ignem ſoli expoſitum amittere omnem ſplendotis gratiam, quæ noctu ſuam habet commendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuſpiam præſtãtioris alicuius interuentu
C obnubilatam, labefactatámve, ſignificare cùm vellent, ignem Soli expoſitũ, pingere cogitarunt: ſiquidem ignis ſplendor, vt palàm eſt, Soli expoſitus, vim amittit ſuam, noctu verò præualet, &, vt in ſuo regno, peruigeſcit. Atque hoc eſt quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

N V M E N.

CVM tot igitur ſint ex igne vtilitates, tótque magnarum & admirabilium rerum ſimilitudines habeat, non immeritò à Perſis in primis, & Sacer, & Æternus vocabatur, quem quacumque rex exercitum duceret, magni numinis inſtar argenteis altaribus impoſitum præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: *Perſæ diarium ignem adorant, nimirum diuinitatis ſignum: inſatiabilem, voracem.* Huic cùm ſacrificant, illi alimentum præbentes his verbis vtuntur: *Ede ignis domine.* Neque Perſarum tantùm eſt ignem colere, vt idem Tyrius refert, ſed Lyciorum etiam, apud quos Olympus ignem emittit, hunc ſacrum habent. Ferunt autem ignis, quo Zoroaſter conflagrauit, reliquias, tanquam ignis diuini à cœlo delapſi, à quodam ſuſceptas, ad Perſas, vt perpetuis excubiis ſeruaretur, eſſe delatas: atque hinc apud eos ignis cultum habuiſſe principium. Fuit verò Zoroaſter is, vt à veteribus accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, ſigna quædam, veluti Stellarum ſcintillas de cœlo deducere, & alia huiuſmodi oſtentare ſolitus, diuinitatis ſibi nomen aſſerebat donec fulmine tandem ictus interiit: mortalium tamen imperitia, qui tunc erant, ita raptum cum fulmine & cœlo illatum credidit, mutatóque nomine Zoroaſtrum, quaſi viuum aſtrum appellauit, ſubſecutáque deinde ætas omnia quæ fulmine tacta eſſent ſacra exiſtimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus Luminis parentem appellatam, æthera πυρίπνοον vocat, quippe igneum ſpiraculum. Euripides autem: *Vides excelſum, qui illum infinitum æthera, & terram vndequaque circũplectitur*

Perſarum ſuper igne religio, & Lyciorum.
Zoroaſtes quis.

Tt 3

humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem ſecutus Ennius: *Aſpice*, inquit, *hoc ſublime candens, quem inuocant omnes Iouem*, Veteres hunc Dieſpitrem, & Lucetium dixêre Græci ζῆνα, ἀ ζῆν, quod viuere eſt. Vnde Ioan. *Vita erat.* Plato Cratylo διὰ dum vocat, transfert ad præpoſitionis vim, vt Ioannes idem: *Per quem omnia facta ſunt.* De ſplendore verò: *Et erat facies eius ſicut Sol*, vt apud Malachiam: *Orietur vobis timentibus Sol iuſtitiæ.* Sed quæ plurima pertinent ad Solis hieroglyphicum, cum ea commodiore loco pleniùs dicta ſint, in cœleſtium corporum commentario, breuiter hæc tacta ſufficiât. Quàm verò attonita propemodùm veneratione apud Perſas coleretur ignis, ex eo manifeſtum eſt, quòd grauiſſimus apud eos mos ſupplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto ſupplex interminabatur, eum ſe in aquam iniecturum, ſi voto excidiſſet: non eſſe illi fas ducebant eum reiicere, qui ſic preces allegaſſet. Sedenim vt impudentiæ nonnullorum modus imponeretur, neque vlli violandi ignis occaſio permitteretur, lege inde ſanxerunt, vt qui eo ſupplicandi genere vſus eſſet, ſupplicio multaretur. Author Plutarchus. D

Macr. Satur. lib. 1. c. 15. Romani quidē Lucetiū à luce, ſolē videlicet. Dieſpitrem, quaſi diei patrem, vt & Cretenſes Ἡμέραν τὸν ἥλιον Macrob. Ibid. Ad verbum à Plutarcho, in libello cui titulum fecit περὶ τοῦ πρώτου ψυχροῦ.

TENTAMENTVM.

FVIT & apud quoſdam è noſtris populos, iuramenti atque iudicij ſpecies ſuper ferro candenti, ſuperſtitioſè potiùs quàm piè per æditumos templi, in Liuonia præſertim obſeruata. Nam ſceleris alicuius accuſati, ad ferri candentis iudicium vocabantur, & id ſubire nonnunquam vel inuiti compellebantur. Id erat eiuſmodi, vt criminis reus ferrum cãdens, è mediis prunis exemptum, in manus caperet, accuſatoribúſque & iudicibus oſtentaret, ſiq; aduſtione nulla ſubſecuta illæſus eſſet, abſolueretur: ſi autem vim eam pati non poſſet, obiecti criminis ita conuictus, damnaretur. Purgabant verò ſe priùs ieiuniis, confeſſione, & Euchariſtia: mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculoſum erat, & inſontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè verò contra Chriſtianæ pietatis mores erat, Deúſque tentari videbatur, Honorius III. fieri per grauiſſimum edictum vetuit, vt Decretalium lib. 5. tit. 36. *de Iniurijs*, cap. 3. habetur. E

Iuramentū in Liuonia obſeruatū.

DE FVMO.

AC, ne fumum etiam prætereamus, poſtquàm ſuper igne multa diximus, quod fumi ſignificatum eſſet, iam aperiemus.

IGNIS.

ORTVS à terra fumus, & in cœlum ſeſe attollens, ignem, ait Horus, ſignificare perhibetur. Porrò ignis Ariſtoteli nihil aliud eſt, quàm fumus incenſus, & apud Homerum totiens fumus expetitur, vnde ignem ac mox habitabilem eſſe regionem conijcere detur. Eò verò hieroglyphicum fumi tendere videtur, vt ſuſpicionem aliquam non temerè obortam eſſe intelligamus. Nam cùm rumor aliquis in vulgus emanat, dici ſolet, *Abſque igne fumum nullum oboriri.* Et Petrus apud Clementem: *Fieri minimè poteſt*, inquit, *vt conſurgat fumus, vbi non ſit ignis.* Quinetiam vbi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρον ἀντίον, certet aquam appoſuiſſe fumo: fumum, ait interpres, pro igne poſuit, ex ſequela ſcilicet ſignum quod præcedit indicans. Et Pſalmo 17. legas, *fumum aſcendiſſe in ira Dei*, & e veſtigiò ignem exarſiſſe, vbi quidam aiunt interpretes, inuectum quidem primò in Dæmonis peruicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggreſſum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi volunt, & ita ſentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicũ: quamquam & Dei comminationes ſignificare poſſe non inficiatur. Nam, vt etiam apud Plautum, *flamma fumo eſt proxima.* Quæ omnia noſtri multò antè literarum monumentis mandauêre. Sic Eccleſiaſtici 22. legas: *Vaporem fumúmque emanare in altum ante ignem*, ita & contumelias & minas ſanguinis eſſe præuias. F

Plau. in Curculione.

Nempe Galli. Idem pollet illud Plantinum à Cicerone in L. Piſonem, è Trinummo. Argentum abiit in fumum. [best reading: *detulit* ἐκ *χεῖρας*.]

PERDITIO.

PERDITIONEM multi per fumum intellexêre, & mos eſt, opes diuitiáſq; magnas, Regna, & vnámquamque rerum amplitudinem *In fumum abiiſſe* dictitare, cùm ita conſumpta fuerint, aut ita collapſa defecerint, vt ne veſtigium quidem priſtinæ maieſtatis relinquatur. Iocatur in hanc ſententiam Horatius, vbi Mennium paternorum maternorúmque bonorum abliguritorem omnia in fumum ac cinerem vertiſſe dicit. Ad hoc ſuccurrit Demonactis Philoſophorum omnium feſtiuiſſimi dictum, qui à quodam interrogatus eludendi cauſa, vt plerique literatos ita tentare ſolent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combuſtis educi poſſent: *Cineres expendendos eſſe*, reſpondit, *reliquum in fumum abiiſſe*, quod ea ratione ſupputatur, qua Archimedes detractum fraude aurum à Redemptore ex votiua Hieronis corona deprehendit, de qua latè apud Vitruuium. Quod verò ait Heſiod.

αἶψα δὲ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο.

Quamprimùm fumo properes clauum impoſuiſſe.

præclari admodùm interpretes: *Poſteaquàm combuſſeris*, exponunt: vtpote qui nolit fratrem vlteriùs rei maritimæ dare operam, ſed ſolam exercere agricolationem.

SOLI

A

SOLICITVDINES.

SVNT tamen qui loco hoc Heſiodiano philoſophari malint, & pro Fumo, vitæ noſtræ ſolicitudines accipiant, quæ intellectum ac rationem ipſam obtenebrant. Difficulter enim poſſe nos pura ſenſuum claritate, hoc eſt, tranquillitate frui, vbi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OFFVSCATA.

SVNT qui per fumum bonam proficiendi voluntatem, quæ tamen ſit erroris tenebris offuſcatas, interpretentur: cui ſi fomes adhibeatur, hoc eſt, ſi recta accedat inſtitutio, flatúque verborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc eſt rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Eſaias, lignum, à quo vel tenuis admodùm fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: vbi fumus, tantillæ illius pietatis quæ ſit in delicioſo diuite ſignum eſſe videtur: quam ſententiam acutiſſimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SANE fumus etiam imperitiæ ſymbolum, cùm lumen ſit doctrinæ ſignum, cuius contrarium eſt caligo ipſa: vnde caligare errantes dicimus: fumus verò eſt, qui caliginem inducit. Tranſfertur & ad vitia, vt Alexandrinus Clemens: *Vitia*, ait, *veluti fumum immenſum eſſe*, qui vniuerſam mundi huius domum repleuerit, atque hæc inſtitutionem malam, ſodalitates peſſimas, conſuetudinem improbam, colloquia praua, opiniones haudquaquàm rectas inuexiſſe: vnde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atque malitia, paratáque ſemper ad nocendum verſutia, auaritia, vana iactantia, atque alia huiuſmodi exoriantur.

Vitia fumus immenſus.

B

Tt 4

C

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ PER LYRAM, ET ARMA quædam alia muſica ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSSEPTIMVS.

Scribonij Libonis numiſma.

SCRIBONIVS *Libo, magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara poſteris reliquit, numum eum argenteum ſignauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expreſſit, victurum operis à ſe instituti monumentum. In eo verò multi non incurioſè quæritare ſolent, quid ſibi velint lyræ, ad ſingulos putealis angulos adſculptæ. Quorſum enim aiunt, lyra ad litigioſa diſſidia, diſcordéſque contentiones? aut quid putealis aquæ ſilentium & quies, ad vllam facit harmoniam, aut clameſi ſtrepitum fori? Quibus ego reſpondere ſoleo, ſapienter à Libone ornamentum illud eo loco excogitatum: vtpote qui ob oculos ea poſuerit, quæ his, qui locum eum frequentarent, & vtilia & ſalutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimum ſuauiſſimúmque eius fructum oculos intenderent, quo quidem nihil humano generi accidere poſſit vtilius, neque commodius. Cauſidicis, ſi clientibus conſultum vellent, cõgruentia ſuſceptæ materiæ dicerent: ab ijs quæ incongrua & diſcrepantia eſſent, abſtinerent. Qui autem iudicaturi conſediſſent, rationum & argumentorum, quæ allata eſſent, conſenſum, veritatem, aut non leuem ſaltem veriſimilitudinem acriter inſpicerent. In cuiuſmodi ſermonem cùm proximis diebus apud communes amicos incidiſſem, euenit vt iucundiſſima tui recordatio è re nata ſurreperet, quòd anteà diu multúmque cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi (Marce præſtantiſſime) deberi, quando te potiſſimum impulſore labor hic omnis ſuſceptus eſt & exaltatus. Ipſa autem Lyra magis conueniens viſa eſt, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu ſcilicet ſuauiter adeò, ſeu linguam cauſis acuas, ſeu ciuica iura reſpondere paras, concentu tam mirifico reſonare facis, vt omnium mentes, tanquã Amphion alter, quoquò velis trahas: neque ſaxa tantùm moueas, ſed vel adamãtina deſtinatorum hominum corda, quotiens adlibuerit, arbitrio verſes tuo, ſiue diſertiſſimè diſcutiendo de cathedra intones, ſiue in foro agendo fulmines, ſiue mare terrasq́; publica vel priuata tempeſtate perturbatas, clariſſima ingenij tui ſerenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego ſim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi deſtinaui commentario procurabo.*

Ab Horatio, epiſtola ad Iulium Florum 3.

CONCORDIA.

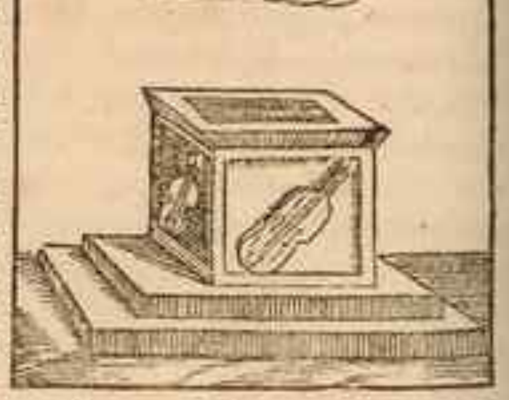

IGITVR, vt palàm eſt, Romani veteres per Lyræ hieroglyphicum concordiam figurarunt, cuius tamen alia quoque ſunt ſignificata, eáque multis antiquorum tum Poëtarum, tum Philoſophorum præconiis celebrata: ſed nos ea tantùm ſeligemus, quæ ad hieroglyphicum inſtitutum facere videbuntur: tamen, vti meus eſt mos, ſi res exigere videatur, numum, quo de meminimus, diligentiùs examinabimus. Eius inſcriptio eſt, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRIBON. LIBO. Ibi figuram Putealis videas, de quo ſcriptores plerique meminère. Huic autem à ſingulis angulis Lyræ appenſæ ſunt, corymbis & ſertis medio interuallo dependentibus. Aiunt verò Libonem primùm tribunal & ſubſellia prope Arcum Fabianum collocaſſe. Hinc Horatius: *Forum putealque Libonis mandabo ſiccis*: quia ſcilicet forenſia negotia præcipuè ſibi depoſcunt ſobrietatem. Et Ouid de remedio:

Libaniani numi hieroglyphica interpretatio.

Qui

Qui puteal Ianúmque timet celeréſque calendas:
hoc eſt, qui ſe rapi timet in ius, & qui alienum paſcit æs, quod ſcilicet calendis ſingulis efflagitatur. Neque illud diſſimulandum fuerit, in numi ipſius inſcriptione duo eſſe obſeruatione non indigna in Scribonij nomine ꝏ literam iacentem atque ſupinata m, & PAVLLVS gemino LL, notatum ex Terentij Scauri ſententia atque præcepto, neque non ex antiquorum vſu, quod in pleriſque monumentis obſeruaui: neque proprium tantùm nomen, verùm & aduerbiũ PAVLLVM eadem lege ſcribendum Grammatici veteres cenſuère, vt illud Romæ: HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. & huiuſmodi pleraque.

IVDICIVM COMPOSITVM

ATQVE illud in Lyra præcipuum, quòd hominem compoſiti iudicij, quíque aures eruditas haberet, ſignificabat: ea ſiquidem diuerſas componit voces, & concordi omnes tono temperat: quod munus in diuerſæ rationis affectibus componendis videtur homo præſtare, vt non immeritò Diogenes Cynicus carpere ſit ſolitus Muſicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter tẽperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Iſidorus Cynicus Neronem tranſeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala benè cantitaret, ſua bona malè diſponeret, neque vllum in vitæ tenore temperamentum adhiberet.

ἀν' ἄμουσα ἢ ἔχειν τῆς ψυχῆς τὰ ἤθη D. Laert. in D. Cynico.

Sueton. in Nerone ca. 39.

INÆQVALIVM CONCORDIA.

STATVEBATVR & in Mercurij manibus Lyra, idque hieroglyphicum oſtendebat, concentum omnem ex vocum inæqualitate conſtare: concentus verò hominum eſt, cùm variæ voluntates in conſenſum vnum contrahuntur. In ſingulis verò mortalium concentus ille eſt, quo quis beatitudinẽ aſſequitur, vbi ſcilicet res & congruenter temperauit, & ad amuſſim explorauit. Plato animam in Timæo concentum & concordiam vocat. Ariſtoxenus & Dicæarchus, harmoniam dixerũt. Lyræ igitur meritò dominus Mercurius,

—Qui animas nunc euocet Orco
Pallentes, alias ſub triſtia Tartara mittat, vt Maro.

Pauſanias in Eliacis prioribus.

Mercurius cum Lyra quid.

Æne. li. 6.

BONA DISCIPLINA.

EST & Muſarum inſigne Lyra. Muſas Euſebius à μυεῖν dictas arbitratur, quod ſignificat honeſta bonáque diſciplina inſtituere: eáſque Orpheus & Proclus in hymnis religionem hominibus commonſtraſſe dicunt, quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt ſuauiſonæ teſtudinis concentu, hoc eſt, placidis & aptè compoſitis verbis fera hominum corda mitigarit, agreſtes mores expoliuerit, & diſperſos vagóſque mortales in cœtum vnum congregarit. Apud Ariſtophanem legas, per citharæ callentem, hominem ſapientem, & Gratiis omnibus ornatũ, à veteribus iudicatũ. Diuinæ quoq; literæ citharam pro morali virtute acceperunt, vtpote quæ in actione conſiſtat. Et in huiuſmodi ſignificatum Theologi dictum volunt Pſal. XLIII. *In cithara tibi confitebor.*

Hinc Homerus cantorem morum correctorem appellant Odyſ. lib. 3. Sic Plato animũ harmoniæ nomine appellauit.

RATIO.

ATHANASIVS in iis quæ contra gentiles ſcripſit, rationem Lyræ comparauit, vbi de anima, mente & ſenſu differit: quippe id Lyræ haud diſſimile videri ait, quæ rectè temperata ſit, & Muſico, qui eam reſonare faciat, non imperito. Eſt enim in Lyræ neruis ſuus cuique ſonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius aliis. Concentus autem nullus diſcerni aut internoſci poteſt, niſi fidiciniis ars accedat. Tunc verò modulatio & varia ſoni ſuauitas oſtenditur, cùm qui Lyram tenet, neruis increpuerit, ſingulóſque aptè percurrerit. Eodem modo, cùm ſenſus in corpore ſint tanquam Lyra compoſiti, ſi docta mens illis imperauerit, diſcernet animus, quid abſonum, quid concinnum ſit, quale ſit vnicuique rei temperamentum adhibendum, vt nihil denique facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non reſpondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli cõcordiam inde dici putant, quòd chordæ variæ in vnam conueniant harmoniam: tametſi alij concordiam à corde deductam malunt, qui Tullio innituntur Tuſculanarum primo dicenti: *Alijs cor ipſum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordéſque dicuntur*, vt in Cordis commentario diſputatum: eámque afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aſpiratione careat. Qui chordis inſiſtunt, concordem à Græcis σύναυλοι dici opponunt, conſueſſéque aiunt veteres è locutionibus pleriſque in Latinitatis vſum receptis, adiectam conſonantibus aſpirationem ſummouere, quatuor tantùm admiſſis, quæ Scaurus enumerat.

Concordia vnde.

MATRI

MATRIMONIVM CONCORS.

D

SED nos vt ad concordiæ ſignificata redeamus, illud ex Onirocritarum diſciplina deprompſimus, vt ſi quis nuptiarum tempore Lyram per ſomnium videre imaginatus fuerit, concordiam, id inter maritum & vxorem futuram ſignificare.

MVSICA.

Neronis numiſma. Idque deo, vt citharã à iudicibus ad ſe delatam adorauerit. Suet. in Nerone cap. 12.

QVÆ verò Lyra eſt in Neronis numo, ſtudium eius in arte Muſica, & victoriam ex certamine eo partam ſignificare crediderim. Fidibus enim eum oblectatũ ad inſaniam vſque, & in theatris Muſica decertaſſe, non ſine maieſtatis Imperatoriç dedecore atque ignominia, Scriptores eorum temporum omnes prodiderunt. Nam is præter numos ea nota percuſſos, ſtatuas etiam ſibi citharœdico habitu poſuit.

POMPONIVS MVSA.

Pomponij Muſæ numiſma.

EST & Pomponij Muſæ numus: à cuius altera parte muliebre ſignum eſt cum Lyra & Plectro: id quid ſibi aliud velit, quàm eius cognomentum, non video: ſiue is Pomponius Poëta fuerit, de quo apud Plinium, ſiue qui in bello Mithridatico captus, cùm multis vulneribus ſaucius ad Mithridatem adductus, interrogatus ab eo eſſet, an amicus futurus eſſet, ſi opera iuſſu regio daretur, vt curaretur: reſpondens, *Si tu*, inquit, *populo Romano amicus fueris, aliter me quoque ſemper inimicum habebis.*

AMOR.

E

Vnde illud ἡμῶν τῆς φιλότητος μάτηρ. in li. 8. mater amoris. Ariſt. libr. 8. Moral. Æneid. li. 1. Cytherea vnde dicta. Hinc de Art. poëtic. Dictus & Amphion, &c. Saxa mouere ſono teſtudinis. Lib. 1. hiſtoriarum.

QVONIAM verò voluntatum, ſtudiorúmque conſenſus atque ſimilitudo amorem parit, celebratur à Platone Lyra inter amatoria monumenta libro de Anima. Proclúſque vbi Venerem Cythercam ab Homero & Heſiodo appellatam exponit, aduerſatur Heſiodo, neque dictam ὅτι περισκυρσε κυθήρεις, διὸ ἐμβὴν τῷ κύθηρα, κυθερείαδ᾽ ἢ καὶ θερμὴν ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Non aſſentitur, inquam, Proclus, vt Cytherea dicta ſit à Cytheris, vbi illi templum, aréque tot frequentiſſimo mortalium conuentu colebantur, quia, inquit, κύθηρα vocantur inſulæ illæ, & *alta Cythera* etiã apud Maronem, cuius ſcilicet vocabuli ſyllaba media per η vocalem longam perſcribatur. Dictam verò Cythercam ait, quòd vniuerſæ conſuetudinis amatoriæ vim intra ſe occulat. Nam & alij Cythercam ab occultanda turpitudine dictam voluêre, & illi in abdito templum fuiſſe alibi diximus. Lyra autem cùm omnem in ſe ſuauitatem complectatur, quandam cum Amore, cum Venere, cùm Gratiis ſimilitudinem præ ſe ferre videtur, parique cum iis illecebra homines illectare. Demúmque hæc illa videtur Amphionis Lyra, cui ſponte ſaxa etiam paruiſſe perhibentur: cuius rei mentionem facit Apollonius Argonauticis, & Antimenidas primo, donatámque Amphioni Lyram eam dicit à Muſis, quamuis Dioſcorides ab Apolline, à Muſis tamen etiam Pherecydes Hiſt lib. 10.

SEDATVS ANIMVS.

RIDICVLVM fortè noſtris videatur, ſi quis non vnum hominẽ tantùm armis inſtructum quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verùm & vniuerſum exercitum in aciem deſcendentem, ad citharæ modulos progredientem fecerit, quoniam neque citharœdi quicquam commune cum armis habere iudicantur, neque milites, ferocéſque homines vllam hodie liberalium artium diſciplinam aſſequi dignantur. Verùm ſi Lacedæmoniorum diſciplinam & inſtituta reſpiciamus, inueniemus eos ad Lyram citharæque ſonum acies inſtruxiſſe, reiectíſque tubis, & claſſicis aliis, ad eiuſmodi modulationis ſonum pugnam inire ſolitos, id quod indicat illos ſedatiori quodam animo prçlium aggredi conſueſſe. Nam & Homerus ſtrepitum & tumultum in cõgreſſu primo barbaris dedit, cùm Græcos ſenſim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationem reprehendit Cæſar, cùm in Pharſalia victor euaſiſſet.

F

HVMANA VITA.

Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocũ. Æn. lib. 6. Tenor humana vita.

QVI verò per Lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum, quæ ſuperiùs de ſenſibus, atque anima, déque mortalium inſtitutis attulimus, rationem habuiſſe mihi videntur, quàm etiam de naturæ noſtræ conditione rem ipſam perpendiſſe. Nam cùm in Lyra ſeptem diſcrimina vocum celebrari comperiſſent, humanæ vitæ tenorem eadem aſſidua agitari varietate animaduerterunt: ſeptima enim hebdomada mas in vtero fabricatus exiſtit: ſeptima poſt partum hora manifeſtum aut vitæ aut mortis argumentum affert: ſeptimo pòſt die vmbilicus aſtringitur, ac ſolideſcit, poſt bis ſeptem manifeſtum eſt luminis indicium: poſt ſepties ſeptem obtutus firmitas, atque cognitio. Videmus mox à menſe ſeptimo dentes pullulare, poſt bis ſeptem ſeſſionem eſſe tutam, poſt ter ſeptem verborum articulationem, poſt quater ſeptem inceſſum, poſt quinquies ſeptem lactis horrorem ſuboriri, poſt annos demum ſeptem primoribus dentibus expulſis validiores enaſci, ac perinde vocis ſomnum integrum fieri: ſecundo verò ſeptenario pubeſcentiam, ac emittendæ geni-

turæ

A turæ facultatem, robúrque iam ad virilitatem ſpectare: tertio lanuginem, & creſcendi finem: quarto robur, & membrorum plenitudinem. Quinta verò hebdomade, cùm virium augmentum, quantum vnicuique eſſe datur, abſolutum ſit, congruum nuptiarum tempus à Platone conſcribi, quod ſeptimo Legum habetur. Sexta autem, partas collectáſque vires incolumes ſeruat, ac prudentiæ vigorem affatim ſubminiſtrat. Septima, diminutionem quippe virium, ſed perfectum intellectus & rationis incrementum habet: quare ſoliti ſunt milites ea ætate rude donari, & conſiliis rebúſque publicis adhiberi. Atque hac de ratione Horatius ad Mecœnatem ſcribit, ſe iam donatum rude: nam qui vndenos Decembres quater iam, vt ipſe de ſe dicit, expleuerat, per ſeptimam hebdomadam deferri iam occeperat. Octauo mox ſeptenario perfectionem & in intellectu, & in ratione videre eſt, qualis maior in vnoquoque iam ſperari debeat. Nonus humanitatem ac manſuetudinem adducit. Decimus vitam finiendi plerúmque deſiderium: quæ omnia verſibus elegiacis Solõ luculentiſſimè complexus eſt, Lyrámque ſuam ita temperauit, vt humanæ vitæ concentum, ſonorámque vocalitatem anno ſeptuageſimo terminaret, quem vbi mortales exceſſerint, deſipere iam, & chorda modò hac, modò illa ſubinde videntur aberrare. Neque multùm ab huiuſmodi conſideratione, quòd Magnus Baſilius per citharam corpus interpretatur: nam & alij Theologi Pſalmo 57. *Exurge pſalterium & cithara*: per pſalterium animam, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus eſſe locis acceptum Euthymius obſeruauit.

Epiſtola prima.

Idẽ. David pſalmo. 40.

LYRÆ FORMA.

B SI quis verò Lyram, qua fuerit apud antiquos ſpecie, intueri velit, non ignoret conſtare illam ex binis cornibus, iugo, teſtudineáque teſta: talem enim, vt in Amphione Philoſtrati eſt, Mercurius excogitauit, compegítque: qua poſteaquam, vt aiunt, Apollinem & Muſas honeſtauit, Amphionem etiam, vti dictũ ſuperiùs, donauit. Cornua verò illa ſublimipetæ Capreæ fuiſſe volunt, quibus Muſici, antequam ligni vſus ad hoc commodus haberetur, ad Lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ Lyræ apta cenſeantur, buxum maximè laudant, vtpote quæ ſolida ſit materia, & ad polituram aptiſſima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atque Norici acerem arborem egregiè criſpatam exhibuêre: vtpote quæ mirificè colorum varietate delectet, quǽque fiſſa non fallat, neque excauata diſſiliat. *Elephas*, ait Philoſtratus, *nihil ad Lyram*, quocirca ſciti viri neque animal ipſum magni quicquam faciunt, neque cornibus eius vtuntur, quamquam noſtri, *pectine pulſat eburno*, libentiſſimè dixerint. Videtur verò natura ipſa opera perquàm diligentiſſimè dedita, teſtudinis teſtam, vt huic inſeruiret vſui, fabricaſſe, ita illam excauauit, & vas veluti quoddam vocum repercuſſioni collectionique præparauit: vacua quædam foramina hinc inde fecit, in quæ vmbilici inſeri poſſent, atque alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadræ ſuæ applicantur, ex altera vmbilicis obuoluuntur. Atque hæc in illis ratio potiſſima conſideratur, vt rectè in Lyram ductæ æquis inter ſe diſtent interuallis, & parallelos binæ quæque efficiãt: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodò refertur, quamuis cornua non in vacuum, vt olim, ſed in ipſum Lyræ corpus inflectantur. Atque hæc ea quidem ſpecies, de qua Græci ſcriptores, & Romani Græcos ſecuti, inuentionis laudem partim in Mercurium, partim in alios conferunt. Sed Hebræorum literæ Tubalem appellant, qui primus omnium & huiuſmodi inſtrumenti, & Muſicæ inuentor fuit. Sedenim quam Lyram à Mercurio inuentam tradunt, trium tantùm chordarum fuiſſe dicunt: voces enim ab eo tres

Teſtudinis teſtæ forma. Æne. li. 6.

C trium inſtar temporum inuentas aiunt, acutam quippe, grauem & mediam, prout tria tantùm apud Ægyptios fuêre tempora, æſtas hyems, & ver, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus, hyemi grauis, veri medius. Thebarum tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt, vt totidem in Lyra tonos repræſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedçmonij factũ celebratur, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtratus cenſuræ Græcia vniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouem cordas bipenni excidit, dicens, *Muſicam ne depraues*: de quo nono Sympoſiacõn apud Plutarchum. Adhæc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori competat, ternarius verò animæ de quo alibi copioſiùs: iuncta hæc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniam, quæ tam ex operibus, quàm ex cogitationibus noſtris percipitur: vt non immeritò humanam vitam tot ſeptenariis variari paulò antè diſputauerimus.

Mercurij Lyra.

Ab Amphione. Quin Eraſ. citat Plut. in Apophtegmatis Chil. 4. cet. 3. Μὴ κακίζε τὴν μουσικήν.

DE FISTVLA.

FACIT ad hoc & fiſtula, vt chordis Lyra ſeptem, ipſa quoque ſeptem compacta cicutis: cuius forma conſpicua eſt paſſim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA.

Fiſtulæ munus.

HOMINEM Ægyptij diu quidem mente captum, poſteà verò quaſi ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ ſuæ iam modum imponentem ſignificare ſi vellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſueuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atque etiam impuris cogitationibus auertere, & curarum obliuionem, vt diceret Heſiodus, inducere, &

vt

exemplo Pythagoræ comprobatum eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus dũ D compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo verſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſiue,vt alij, Bionis,qui Bucolica ſcripſit, *ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τεχνᾶσδ σύριγγα, πολλὰ δὲ τι ἔμαρις ἔργον*, *Tu tibi fiſtulam ames cera coniungere,quando non labor aut opus hoc magnum.*

ADVLATIO.

EADEM verò,vt alibi diſtum,cum Ceruo picta,pernicioſam indicat adulationem, ob hiſtoriam ſcilicet quæ ſuper ea & Ceruo fertur,animal id eius ſuauitate moduliſque mulceri,& ad ſtuporẽ vſque de lectari:vnde accidat,vt dum Ceruus intentior in eam incumbit,incauto illi abalienatóque mors inferatur.

DE TVBA.

A Virgilio Æneid. 9.

SED iam altiùs inſonemus, neque ſemper in molli Lyra aut fiſtulis immoremur, ſed & Tubam ſtrepitu procul ære canoro exauditam,ad muſica inſtrumenta reliqua adiiciamus.

CELEBRITAS.

Tritonum tubicines quid.

SIGNIFICAT tuba famam & celebritatem, vnde Romani in Saturniæ ędis faſtigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & abſcõditis: id ſcilicet eo hieroglyphico ſignificãtes,quòd hiſtoria geſtarum rerum ab Saturni commemoratione ad noſtram vſque ætatem in obliteranda celebritate,nota,clara,& quaſi vocalis eſſet:quæ verò ante Saturnum geſta fuerint,obſcura & incognita E in tenebris delitéſcere:idque ſibi velle Tritonum caudas ad humum inclinatas, abſconditáſque. Erãt verò Tubæ Marti dicatæ,vti etiam nunc ſunt:in acie enim mos eſt.

Æne. li.6.

Ære ciere viros, Martémque accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

Nume c.9. Eſai.ca.58. & Oſeæ ca. 8. & paſſim in Pſal.

IN ſacris verò literis tuba ſuum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebranda mandatur à Deo prima ſeptimi menſis die, nihil aliud ſibi vult, vt interpretantur Theologi, niſi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere,Euangelicas voces omninò recogitare Apoſtolorũ prædicationes cœleſtium tubarum inſtar, quarum ſonus in omnes terræ fines exire deſtinatum erat, reminiſci,& ita initio menſis tuba canamus,& in Pſalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

SED tibiæ Veneri ſacræ ferebantur, eáque de cauſa in ouatione tibiis & myrto Romanos vti ſolitos Plutarchus ait in Marcello.

SENSVS.

Apollinis in Delo ſimulachrum.

EÆDEM Pani,perinde ac etiam fiſtula,attributæ,quippe quẽ ſenſilis mundi rectorem intelligebant: ſonus enim non niſi ſenſu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctum libẽter tibiis ceciniſſe:& in altera ſimulachri eius, quod Deli erat, manu,tres inſidebant Gratiæ,quarum vna Lyram, alia tibias, tertia fiſtulam, quæ inter has media erat, geſtabat: & dona legas ab Hyperboreis Delum miſſa,Cithara,tibiis & fiſtula comitantibus. F

SACRORVM TEMPVS.

Quin & qui à cœnis Pontificalibus aderant lautéque in munes viuebant, in eos dictum Tibicinis vitam viuis, Αὐλητοῦ βίον ζῇς.

TIBIA ſanè rei ſacræ ſignum erat, precationumque faciendarum tempus indicabat, quaſi adeſſe iam Deum per eam admonerentur, qui ſacris aſſiſtebant. Nos quoque cùm in ſanctis ædibus ſacra facimus, æris tinnuli ſono diuini libum myſterij adorandum innuimus. Sed quod ad tibiam ſpectat,minimè recens,neque imperitæ plebeculæ dicterium eſt de ceſſantibus tibicinem expectare, ſed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor vſus eſt in Pompeium, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Conſulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat negauerat Scipioni ſe petiturum, adfuturum verò Lælio, eúmque deductu rum: quem dum expectarent, auditum eſt eum iam candidatum prehenſare obuios. Tum Scipio ridens: *Næ*, inquit, *nos egregiè ſtulti ſumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi ſimus, tempus terimus tibicines expectantes.* Hinc anſam arripuit Cornelius Tacitus, vbi libro. 14. de Octauia Meſſalinæ filia loquens: *Anquia*, ait, *veram progeniem penatibus Cæſarum datura, ſit malle populum Romanum tibicinis Ægyptij ſobolem imperatorio faſtigio induci?* Nempe propter Pompeium, qui,vti dicebamus, Tibicen à Scipione vocatus eſt. Octauia verò à Scribonia Auguſti vxore deſcendebat.

A

DE TYMPANO.

Laudate Dominũ in tympano & choro, pſal. 149. verſ.4.

TYMPANO etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius libr. Epiſt ſexto ad Anaſtaſium,abſtinentiæ tenuitatem *ἱερογλυφικῶς* interpretatur, à materia ſcilicet ipſa,qua conſtat tympanum: nam id dubio procul corium eſt ex pelle iam arefacta, quæ tamen priùs diu fuerit macerata:ita vir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuens,qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

CIERE ad ſe nos videtur etiã tintinnabulum, quod Moſaicus Sacerdos, de quo 28.Exodi,ornatu Pontificio geſtare iubebatur:ad imas enim tunicæ fimbrias aurea tintinnabula,malàque punica alterna appendebantur,vt eorum ſonitus, quotieſcumque Pontifex ingrederetur, egredereturve Sanctuarium, exaudiri poſſet. Significabat id,oportere ſacerdotem,vt etiam in Cane dictum,aſſiduè vocalem eſſe, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando,ſæpiſſimè verò conſolando, quod noſtra ſibi fragilitas depoſcit, opportuna remedia conquirendo.Itaque tintinnabulum prædicationis eſt & inſtitutionis hieroglyphicum,de quo plura Gregorius idem lib.primo,Epiſt.xxiiii. Tintinnabula huiuſmodi antiqui operis domi habemus:ſunt autem ex orichalco, meſpili caui forma cum fibula ſupernè ad appenſum apta. Intra concauum ærea immiſſa pilula eſt,quæ motata,ſonum impulſu reddit argutum,atque admodùm ſuauem.

Tintinnabuli forma. Nimirum Tin tin.

B

DE LITERIS SEPTEM.

ATQVE vt ad Muſicam redeamus,aliis quoque ſignis ea pingi ſolita eſt, non iis tantùm,quæ propria ſunt illius inſtrumenta: quare ſupereſt vt quid Ægyptij per vocales numero VII. ſignificarent:afferamus,& ita Muſicos hos numeros abſoluamus.

MVSA.

ILLI ſiquidem digitos duos literis ſeptem inſignitos præferentes, Muſam,vt Horus ait, ſignificabant. In quo aduertendum,vulgatos Hori codices fœdè deprauatos circunferri, qui *πράγματα*, ſeptem non *γράμματα*,habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecæ codicem,in quo *γράμματα ἑπτὰ*, non *πράγματα*,ſcriptum eſt,caſtiorem iudicauerimus,ea in cauſa ſunt,quæ apud veteres tradita reperimus ſuper ſeptem vocalium ſignificato, quibus Muſica omnis exprimi ſolita. Nam Demetrius Phalereus in Commentariis *περὶ ἑρμηνείας*, Ægyptiorum fuiſſe morem ait, ſeptem vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò vocales Plutarchus Muſicæ totidem vocibus accommodat. Et Phurnutus ex veterum dictatis obſeruat, ſeptem eſſe diuerſos tonos, quibus olim tota modulatio conſtaret. Vox verò ipſa ſeptem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexam, denſam, tenuem, longam, breuem. Ac veluti eſt apud Philonem, ſeptenarij numeri proportio eſt valde Muſica, quippe qui ſex ad vnum ſexcuplatem habeat: ſexcuplaris verò ratio maximum in re propoſita interuallum C facit, quo quidem acutiſſimum à grauiſſimo ſeparatur. Cæterùm & quinque ad duo vim plurimam in harmonia demonſtrant, ipſi *τῷ διὰ πασῶν* ferè æmulam. Et vt ſemel dicam, hebdomada cùm ex ternario quaternarióque conſtet, harmoniam omnem amplexatur, quippe *διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, & διὰ πασῶν*. Omnes quoque proportiones, Arithmeticam, Geometricam, & Muſicam. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuiſſe literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè neſciunt dictum mirentur, ſciendum apud Latinos vocales duas, E, ſcilicet & O, figura vnamquanque eadem, vi tamen & tempore & enunciatione diuerſas eſſe: quarum vnaquæque apud Græcos ſuo inſignis eſt caractère, atque ita ſeptem omninò eſſe, ad humanæ ipſius vocis conditionem excogitatas. Ex his notum eſt A, ſedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatam palma ad pectus admota ibidem trepidare ſentimus. E, in faucibus, qua manu itidem deprehendimus, atque illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam ſono E, Latinæ literæ veteres enunciaſſe, paulò pòſt in B, litera oſtendemus) vocalis hæc tunc exauditur, cùm ſpiritus aliquantò inferiùs contrahi videtur, & ſuppreſſo quodammodò ſono enunciatur. Acuta verò ſub ſigno ε apud Græcos, E vel e apud Latinos, cùm ad aperta vſque labra porrigitur, & vocaliore ſono ſe prodit. I, tanquam columna quædã, ad cuius imaginem figuratur, palatum medium inhabitat, idque ſuſtentare quodammodò videtur. O, item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emiſſum ab imo pectore ſpiritum circa dentes ſiſtit, & expedito cum ore reſonare facit. Grauis, cùm vſque ad dentes emiſſum interiùs reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipſa etiam figura quodammodò replicata, ω vel Ω Græci conſtare voluerunt. V, dubio procul in labiis tota conquieſcit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, ſed eius ſoni vice diphthongum ponunt ου, quam Latini, cùm vno charactère ſ ſæpè ſcribi obſeruaſſent, contracta in acutum parte inferiori, V, ſuam fecère, per quam ſuum illum vſitatiſſimum peculiarémque ſonum exprimerent.

Sic Boëtius lib.1. de Muſica, tradit antiquitus harmonicã ratione heptachordo tantùm cõſtiiſſe, hoc eſt fidibus ſeptem quarũ ima ὑπάτη, ſumma νήτη.

Vocalium ſedes.

Ratio figuræ ω longi, vel magni, Græcorum.

Ratio figuræ vocalis quinta Latinorum.

Verùm multa etiam quæ Græci per υ ſcriptitant, ipſi per vocalem hanc ſuam ſignare inſtituerunt, vt δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita veteres ſcribebant, vt antiquæ indicant inſcriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videatur, Verrius Flaccus ita commentatur. Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos cupreſſum: quem illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neque negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in noſtrum ſermone admiſſa τῦ ὑψιλὸν ſonū & figuram cōſeruaſſe, vt hymnus, hyacinthus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentum ſuſceptum proſequamur, ex literis mutæ nouem (tot enim Græci ponunt) eodem authore Plutarcho, Muſis totidem dicatæ. Octo inde ſemiuocales, voces muſicas reliquas abſoluunt vnà cum vocalibus ſeptem, quas natura ipſa commodè variare poteſt, ad quintumdecimum vſque gradum aſcendendo. Neque verò hîc Sophiſtas audio, neque ſuperſtitioſa multorum conamina in hoc albo repoſuerim, qui ad vnum & vigeſimum vſque gradum aſcenſum dari diſputant, qui quidem ſtridor potiùs eſt, quàm humanæ vocis ſonus. Verùm ego ſatis habiturus ſum, ſi cum Iuſquino Muſico ætate noſtra clariſſimo ſenſerim, qui materiam hanc in Theoreticis lucubrationibus ab Ægyptiis, à Plutarcho, & Marone minimè diuerſas, accuratiſſimè pertractauit. D

MVSÆ CVM APOLLINE.

VERVM hæc alij viderint, nos ad Muſarum hieroglyphica reuertamur, quorū illud præcipuum, vt ſi lingua dentes quatuor è regione oppoſitos incutiat, eo geſtu Muſæ cum Apolline ſignificentur, dentes enim Muſarum inſtar ſunt: per linguam verò, quæ illos pulſet, Apollinem vti plectrum aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam ſimilem plectri, dentes chordarum dicere ſolebant, vt lib. de Natura deorum Cicero. Et Ambroſ. in Hexam. linguam veluti plectrum eſſe dicit. Tranquillus de Claudio: *Plectra linguæ titubantia.* Sedenim cur quatuor tantùm Muſæ poſitæ ſint, altior inquiſitio eſt, cùm ſemper multiplices habitæ ſint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem poſuerint, non lingua tantùm, aut dentes quatuor, ſed tota oris facies diſcutienda: quia ſic ea per totidem oris inſtrumenta repræſentari tradidêre, quæ ſunt dentes, quos nominauimus, quatuor labia mox duo, quæ cymbalorum vſum ad augendum ſonitum præbent: inde palatus, in cuius concauitate ſonus inturgeſcit: gutturis fiſtula, quæ ſpiritum immittit: pulmo denique, qui veluti æternus follis ſpiritum concipit, & pro vſu rei temperatiſſimè remittit: denique in medio reſidens Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilque proficerent, ignauia veluti quadam torpeſcentia, niſi ſedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad ſolicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampſacenus, Leophantes Heracliopolita, Piſander Phyſicus, & Euximenes latiùs explicuerunt. Neque tamen deſunt qui nonarium numerum pro pluralitate poſitum contendant, vt apud Nicandrum, vbi de Scorpij cauda σφόνδυλα ἐννεάδισμοι, quaſi cauda eius nouem eſſet ſpondylis compacta, quæ nodis ſeptem tantùm inſignis eſt. Quinetiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos haberet obſeruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, *Nouies Styx interfuſa, & porrecta nouem per iugera corpus*: & quod obſeruat Theon in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη, non quòd nouem, inquit, ætates viuat, ſed perquàm diu. Et apud Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quæ πεντηκοντακέφαλος eſt apud Simonidem, quem imitatur Maro: E

In einſdem vita, ca. 30.

Muſæ quatuor, nouem, plures, & quæ.

Geor. lib. 4.

Æenei. li. 6.

Nouem capitum.

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Quinquaginta capitum.

Itaque qui Muſarum numerum ſupra nouem augent, eo nituntur argumento, quòd ſcientiæ plurimæ ſunt, non autem nouem tantùm: vnicuique enim ſcientiæ ſuam eſſe Muſam præſidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantùm Muſas ponunt, eſt Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Euryſthenida, quas Apollinis fuiſſe filias fabulatur. Aratus quinto de aſtris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aæten. Qui has quinque poſuêre, nomina his à quinque ſenſibus indidêre. Epicharmus in Hubes nuptiis ſeptem ait, & filias Pieri Pimpleidóſque Nymphæ, quarum nomina, Nilûs Tritone, Aſopus, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud Heſiodum in Theogonia nouem ſunt, hæque Latinis iam celebres, quarum inuenta ſunt toni tres, ἀδρὸς, μέσος, ἰσχνὸς, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus, grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præſens, præteritum, & futurum, quæ ſi ad Muſicam referantur, præteritum longi temporis inſtar erit, quòd ab eo quotidiè longiùs abſcedamus: futurum pro breui accipietur, quòd illi quotidiè propinquiores efficimur: præſens verò communis, quam Græci μέσον vocant, inſtar erit ſyllabæ: inſtantis enim temporis natura eſt, vno eodémque momento prætereuntia venientibus coniungere. Alij hunc Muſarum numerum alio atque alio modo interpretantur: atque ex his qui quatuor ſtatuūt, nonnulli linguarum quatuor differentiam excogitarunt: vtpote quòd Muſarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam, & Æolicam linguam à communi diſtinguere, & pleraq; inſuper quaterna ad oſtentationem vſque dinumerant. Qui quinarium earum numerum recenſent, quinque, vti dicebamus, ſenſus ab eis animaduerſos, diſtinctæq; cognitioni traditos prædicant. Qui ſeptem, ſeptichordem lyram, ſeptémque compactam cicutis fiſtulam, climata ſeptem & Planetas totidem, vocaléſque, vti initio commonſtrauimus, memorant. Qui nouem eſſe contendunt, hiſtoriam Cliûs inuentum aiunt, plantandi rationem Thaliæ, coniugalia & ſaltationem Euterpes, agricul- F

Et Cicero libr. 3. de Nat. Deor. quarum tres colēdas ait Pauſanias in Bœoticis.

Quaternarius.

Quinarius.

Septenarius

Nouenarius.

A agriculturam Polymniæ, Aſtrologiam Vraniæ, Calliopes Poëticam, atque ita demùm vnicuique inuento, quod ad mortalium vſus faceret, ſua eſt cuique Muſa excogitata: vnde neceſſe eſt infinitum earum numerum conſtituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine diſputantur. Apud Ægyptios, vti palàm fecimus, compendioſiùs colliguntur, ambagibúſque euitatis, rectà per planiſſima toto conſtrato itinere traducuntur.

A.

CVIVSMODI verò eſſent literarum charactêres apud Ægyptios, ſi quæſierit quiſpiam, putarim ego partim inſtrumentorum aliquot, plurimùm verò animalium effigies fuiſſe. Illud enim ex Plutarcho conſtat, Mercurium, qui primus literas Ægyptiis communicauit, Ibin primam eſſe literam voluiſſe. Refert quidem ea in ingreſſu triangularem effigiem, cruribus ita diſpoſitis, vt loco ſuo dictum, & quæ prima apud nos & Græcos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciem accommodatur. Atque ita coniicere poſſumus, reliquas quoque literas, vel 15. vel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie, membróve figuratas, quæ tam longa inde annorum ſerie ſint abolitæ, atque ab eo præſertim tempore quo Ptolemæi Græcas literas in Ægyptum deduxêre: Ægyptiacorum porrò characterum formæ, vna hac excepta, ferè omnes obſoleuêre.

B.

QVOD ſi eiuſmodi exemplis inſiſtendum eſſet, fortè B, per pictam pecudem figurari poſſit, aut membrum ſtatúmque eius aliquem qui Ouem ſaperet, quòd proprium eſt illi literam eiuſmodi articulato proferre ſono. Agnoſcunt hoc interpretes etymologici, Cratinúmque citant διόνυσαλεξάνδρῳ, eo verſu:

B ὁ δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον, βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidus tanquam pecus, Be be dicens ambulat.

Atque ita nonnulli, vti paulò antè monuimus, H tertiæ apud Græcos vocalis ſonum per E grauē pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchiſes, Ariſtoteles, naturæ quidem in Oue ſonum imitati.

Γ.

QVINETIAM Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari poſſit: ſiquidem authores Græci literæ huiuſmodi etymon ἀπὸ τὸ ἀμᾶν, quod metere eſt, deduci volunt, & ſimulachrum eius falcem ponunt.

Δ.

DELTA dubio procul per ſtellas tres æqui diſtantes ferè, eáſque in trigonum ſitas notant: & ea de cauſa ſignum cœleſte inter æſtiuum & æquinoctialem circulum ſupra caput Arietis Δελτωτὸν vocant: & Ægyptum Græci à triangulari forma nuncuparunt. Verùm hæc curioſioribus relinquemus: id vnum dicam, ſignum id æquis eſſe lateribus duobus, vno breuiore, ſed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

Sic Lucianus pētagonum ſalutis ſymboliūait, Vbi agit de quodam qui lapſus erat inter ſalutandum.

Idē Agrippa de occulta Philoſophia libr. 1. & infra lib. 60.

C QVONIAM verò incidimus in literarum notas & cunctarum rationes reddere difficillimum, & inexhauſti laboris opus eſt, & quod fortaſſe faſtidium potiùs quàm delectationem vllam ſit allaturum, πεντάλφα inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationem, vſum etiam & vtilitatem aliquam percepturi ſumus. Signum id ex alpha quinque numero complicitum: lineis enim à pentagoni recti punctis alternatim ductis ea proſilit figura, de qua multa ſcitu digna minimè ſunt diſſimulanda. Antiochum ferunt cognomēto Soterem, antiquum illum à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduerſus Galatas acie decertaturus eſſet, per nocturnam imaginem videre viſum adſtitiſſe ſibi Alexandrum, qui mandaret vt militibus teſſeram daret ὑγίειαν, cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuētum erat triplex triangulus inter ſe complicitus, ex quinque paribus lineis ſeſe inuicem in puncto contingentibus: quo non cunctāter à ſe facto, pentagrammóque huiuſmodi tum in vexillis impoſito, tum & ſingulis, & reliquis militaribus indumentis ſuperaddito aſſutóque, admirabilem mox eſt à Galatis victoriam conſecutus. Antiochi porrò numus argenteus paſſim habetur, iſtius rei memoria ſempiterna, in quo nota ea impreſſa eſt, additis ſingulis per angulorum interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hic vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui ſub illuſtri viro Magiſtro peditum merebat propugnatores nomine, cęruleam præferebant parmam, cuius margo purpureus erat, viridis autem vmbilicus intra πεντάλφα huiuſmodi cōtentus, quicquid autem erat ſpatij reliquum inter vmbilicum & lineas quæ pentalpha illud deſcribebāt, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum iis nomen datum, quorum opera ſalus exercitui comparabatur. Sed quoniam hæc pa-

Antiochi Soteris nummus.

Id eſt, ſanitas.

rum fortè ſuauia videantur, multa huiuſmodi præterire conſilium fuit: tum etiam, quia non æquum D
erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè diſſimulare poſſum, poſſe nos in veræ ſalutis ſignificatum accipere quinque CHRISTI vulnera, pectoris vnum, manuum duo, totidem pedum, quæ in propatulo poſita pentalpha ipſum commodè conſtituunt: patefactis enim manibus, quæ deorſum à lateribus porrigantur pedibúſque ipſis modicùm diuaricatis, puncta æquidiſtãtia quatuor aſſignantur, quintum verò in ipſo pectore coſtas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera alterius punctis ſe contingant, πεντάγραμμον faciunt, duæ quippe à pectore ad vtrumque pedem, duæ alteræ in chiaſmi ferè modum decuſſatæ à dextera manu ad pedem læuum, atque à læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque πάρεργον id fuerit, ſi quæ de ſalutatione Lucianus collegit, ſaluti ſubiecerimus, χαίρειν ait ille, hoc eſt, *Gaudere*, antiquam fuiſſe ſalutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum viſum eſſe amicabilem hanc compellationem in εὐπράττειν, quod bene agere eſt, conuertere: vnde noſter Horatius vtrumque complexus morem, epiſtolam ad Celſum ita exorditur:

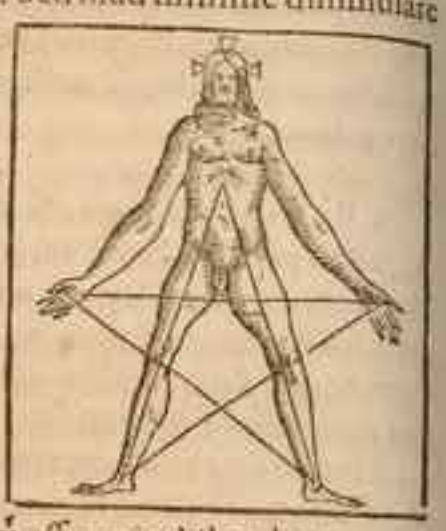

Hor. Epiſt. 8.

Celſo gaudere, & bene rem gerere Albinouano,
Muſa rogata refer.

Verùm Archytas Pythagoram ſecutus, vnà cum pleriſque eiuſdem ſectæ χαίρειν atque εὐπράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxère, quod mox alter alteri ſcribentes vſurparunt. Latini horum ſententiam E
approbantes, SALVTEM, vt apud Tullium & alios frequentiſſimum, perſcripſère. Exiſtimarunt verò ſapientiſſimi viri, compellationem huiuſmodi & animæ & corpori eſſe maximè congruentem, & ſimul omnia intra ſe mortalium bona complecti. Quinetiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omnium adamauit, in quibuſdam doctis admodùm epiſtolis non χαίρειν, ſed ὑγιαίνειν, præſcripſiſſe.

INFINITVM.

SED vt iam ad priores illas vocales redeamus, earundum literarum numerus infinitum ſignificat, ſi quem ſequimur codicem fidelis eſt, quod alij vulgata exemplaria ſecuti. Rudem, alij Inexpertum traduxère, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neque ſum neſcius ἄπειρον dici poſſe παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πεῖραν: verùm iiſdem authoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quod finem aut terminum non habeat. Hori verò authoritate dicunt ἄπειρον ſignificare tunicam, quæ non habeat exitum, eóque ſignificato Sophoclem in Polyxena dixiſſe:

Nullã habere experientiã. Nã πειράω hoc eſt, experior, tento. Πέρας, ατος, finis, & περατόω, finio, termino.

χιτὼν δ' ἄπειρος ἐνδυτήριος κακῶν.
Multorum amictus tunica te exitu carens,

ſubintelligendum, perdet. Et apud Euripidem in Oreſte:

Ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι,
Texto maritum impermeabili induens.

Eſt & alia ratio cur hic infinitum ſignificare locutionem eam contendamus, quam ex ipſius numeri ratione deſumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, ſuáque firmitate ſolidum, adeóque plenum, vt quod infinitum in rebus eſt, ipſe comprehendat. Sedenim ſuper hoc loco ſuo in numerorum hieroglyphicis locupletiùs. F

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac diſcedamus, quæ germana eſt æternitati, minimè prætereundum videtur quod hieroglyphicum primæ huius apud omnes literæ ſignificatum, quod in Diuinis habetur literis, principium exprimit, veluti Ω apud Græcos vltima, finis eſt indicium: vnde illud iam omnibus cognitum: *Ego ſum* A *&* Ω. Apoſtolus autem Epiſtola quam ad Epheſios ſcribit, Deum propoſuiſſe dicit in ſemetipſo, ad diſpenſationem adimpletionis temporum, ad caput, id eſt, ad initium reciprocare vniuerſa in Chriſto quæ ſunt ſuper cælos, & ſuper terras in ipſo. Et duas Græciæ literas, primam ſcilicet & vltimam, ſibi induit Dominus, initij & finis concurrentium in ſe figuras, vti quemadmodum A ad Ω replicatur, ita oſtenderet in ſe eſſe, & initij decurſum ad finem, & finis recurſum ad initium, vt omnis diſpoſitio in Ω deſinens, per quem cœpta ſunt, per verbum ſcilicet Dei, quia caro factum eſt: proinde deſinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Chriſto omnia reuocarentur ad initium. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi ſecundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptijs communia ſunt, magna eſt ſignificationum ſylua, ſingulis in literarum characteribus: ſedenim hæc quia latiſſimè apud Cabaliſtas explicantur, ne actum agerem, prætarire conſilium fuit: ea ſiquidem nos tractanda deſumpſimus, quæ per rerum figuras, non per literas ſcribi conſueuerunt.

Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ Ω. Apocal. cap. 1. ἀρχὴ καὶ τέλος, principium & finis.

FATVM

FATVM.

A ADDVNT & Fatum, ſiue Parcas, per eandem vocalium deſignationem intelligi: non tam ob Planetas ſeptem, qui Fatorum miniſtri ſunt, vti latiùs in Stella diſſeruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuerſorum, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum ſignificationibus ordine ſuo diſputatum eſt.

DE LIBRO.

A LITERIS ad librum tranſire ipſa rei natura compellit: literæ ſiquidem locutiones adſtruũt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DESCRIPTA folia, codicilli vel liber quomodocumque compaginatus obſignatúſve antiquitatis hieroglyphicum eſſe perhibetur. In manuſcriptis enim Hori codicibus παλαιότητα δηλοῖ, legitur, non παλαιότατον. Folia quidem codicillíque propterea quòd antiquorum mos fuit in foliis, & quarundam arborum corticibus ſcribere, vnde & Codicis & Libri cognomenta permanſère. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla foliis mandet nomina:

Æneid. li. 6.

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideò verò obſignatus liber, vt ſuperiùs, quòd in eo vel veteres ſapientum diſciplinæ, vel res geſtæ, longæ poſteritatis memoriæ commendentur, atque ita liber, vt diceret Horat. *Longum ſcriptori prorogat æuum.* Steſichori Poëtæ ſtatuam ſenilem, incuruam, cum libro, temporibus ſuis fuiſſe in Sicilia tradit Tullius in Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaelem Vrbinatem marmoream Philemonis ſtatuam validæ ſenectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis paſſam porrigebat: de cuius auaritia in ſcriptis ſuis vænundandis alibi meminimus. Sed quoniam de literis ſermo fuit, quæ Muſicam ſignificant, Muſica verò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem oſtendit, vt in Lyra commonſtrauimus, ſuccurrit mihi quàm memorabile ſit commentum illud Athenodori Philoſophi, qui Auguſtum Octauianum docuit Philoſophiam. Nam cùm videret hunc ad iracundiam facilè commoueri ne aſperum aliquid ſtatueret, ex quo poſteà pœnitentia ſubſecutura eſſet; eum monuit, vt vbi iraſci cœpiſſet, quatuor & viginti illas Græcas literas memoria recenſeret, vt illa concitatio, quæ momentanea eſt ac breuis (vt Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu langueſceret: quod & alij Auguſtum imitati non ſine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè ſacræ, verè cœleſte donum beneficio ſummo mortalibus elargitum: ſiue vos Muſicam, ſiue concordiam, ſiue animi concitatioris impetum componatis.

Liber obſignatus. De Arte poëtica.

B

Athenodori commentum.

Epiſtola ad Max. Lolium, 2. Ira furor breuis eſt.

At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, ſi pura ipſa, nuda,
ſimplicia, & inania propemodum elementa tantum habent virium,
vt ſoni, quem ſingulæ reddunt, commemoratione ſaltem,
à perperàm factis inceptiſque abſti-
nere compellant?

*

C

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, Frænum, Laqueum, Catenas, Iuga & Vncum, ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSOCTAVVS.

NON ſum neſcius, Arnolde eruditiſſime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inſpexeris, animo te concitatiore ac ſubirato forſitan dicturum eſſe, quorſum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odioſum vbique nomen Vncum, id genus propoſueris: an ego veluti Vulcanus alter, fabrilem facere iubeor? an alia quæris vincula mihi ſuperinijcere, quàm quibus opprimor, tot Ægyptiorum nugis, vt recta & caſtigata prodire poſſint, procurandis? Tolle, tolle iſta, & exquire aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatiſſimum mihi poſſim otium comparare. Reſponſurus ſum, Bona verba, quæſo Arnolde mi; nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc inſtrumenta ſunt eius generis, vt vel ſedens, vel ſtratus, nullo labore ſingula poſſis attrectare: quòd ſi quid in his laboris deſumendum fuerat, id à me iam exhauſtum tibi perſuadeas. Memineris tantùm Pierium tui memorem eſſe, nihilque cogitaſſe, quod tibi vel moleſtum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluiſſe verò in hac commentariorum ſuorum diuiſione, te ſibi vnanimi amicitia neceſſarium, in adoptionem ad rerum ſuarum participationem admittere, herciſcundæ familiæ iure. Quod verò inſtrumenti tibi eueniſſet, ne vlla heredum cauillatione auferri poſſet, donationis etiam nomine cenſeri: ſed quæ ſimplex donatio ſit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,

δὴ τότε μοι χρέωντι φέρειν πρὸς δώματ' ἔδωκεν.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ noſtræ ſimplicitas omnia boni conſulere debeat, nulláque indigeat ratiocinatione quicquid dictum factúmque ſit. Quid verò ſibi velint inſtrumenta tot, facilè diſces ex eorum vnoquoque, quod in manum ſumpſeris.

DE INCVDE.

INTER inſtrumenta primùm non iniuriâ locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt inſtrumenta quæ faciundis reliquis miniſterium præbent. Ab incude igitur priùs exordiamur.

DVRANDVM.

IVNIORVM inuentum eſſe putaram olim, vt ad caſuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, ſed poſteaquàm in Græcum diſtichon incidi, luculentum quidem, ſed incerti authoris, figmentum hoc antiquum quid ſapere perſpexi. Eſt id huiuſmodi:

ἄκμων μέγιστος οὐ φοβεῖται τοὺς ψόφους,
ἐνὸς τε χ φρων πάσαν ἐλκύσαι βίαν,
Strepitus nec incus maxima horreſcit, neque
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

ἄκμων, ſic dicta quaſi ἀκάμων, quòd nullis ictibus fatigetur.

Incus igitur hieroglyphicum fortiſſimi ponatur animi, ſiue pro præcepto, quo in aduerſis durandum admoneamur, neque vllis procellarum ſæuientium tempeſtatibus moueamur, ſed contra Fortunæ quantumlibet iniurioſæ ictus enitamur, ne vllus labefactandi locus illi relinquatur. Neque aſpernatus eſt Cicero hieroglyphicam huiuſmodi ſimilitudinem lib. de Orat. ſecundo, vbi dicit, *Aſſiduis vno opere eandem incudem diem noctémque tundentibus*, de iis qui *perſtante*, vt Lucretius ait, *labore*, vincūt, quod deſignarunt facere.

TERRA

TERRA ET AQVA.

SED quæſierit hic fortè aliquis, quid ſibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter ſe Iunonis pedibus appendiſſe dicit, quam priùs aureo funiculo ſuſpenderat. Atqui fabularum vbique aërem per Iunonem intelligimus, Funiculus autē aureus æthram ſtellarum globis conſpicuam oſtendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipſa ſuſpenſa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ [illegible] φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue vinctam catenis aureis, & incudibus ferreis degrauatam, quamuis praué quidam Deprauatam legunt: ſed longè fœdiùs interpretantur, dum exponunt Deuirginatam: & quòd magis rideas (animaduerte hominis phraſim, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus, veluti ſtragulis & lecto geniali præpoſitis, ob nimij tendoris & libidinis impatientiam (ſic ille ſtolidus inſanit, & enormia longè magis ſibi confingit ſuper Angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi Angelos quoſdam deprauari, & compedibus coërceri: ſed ibi deprauari non ſignificat depudicari, vt ſtupor iſte putat, ſed gratia luminéque Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico deſumpta ſunt, habentur Iliad. ο.

Incudes duæ Iunonis pedibus appēſæ, quid. Vide Macrob. in ſom. Scip. lib. 14. & infra li. 59.

ἦ οὐ μέμνῃ ὅτε τ' ἐκρέμω ὑψόθεν, ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύω, περὶ χερσὶ δὲ δεσμὸν ἴηλα,
χρύσεον ἄρρηκτον, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν
ἐκρέμω· ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον,
λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.
Non memor es cùm te de ſummo penſilem Olympo
Demiſi, vtrique pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibúſque tenacia vincla
Ex auro inieci: aëris tu in nubibus altè
Pendebas, fremuêre Dei per ahenea cæli
Templa indignantes, neque te diſſoluere quiſquam
Eualuit.

DE MALLEO.

INCVDI Malleus, vt diximus, non indecenter adiungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud Diuinarum literarum autores multa reperiuntur.

Hic potuit adiici illud Origenis, Theologi in Hieremiā, Inter malleum & incudē, de iis, ait ille, qui anxietatib⁹ & ingētib⁹ malis premuntur. Malleus figura Zabuli.

MALORVM IRRITAMENTVM.

VIDETVR verò Malleus pro malorum irritamento accipi, arma ſiquidem, pugiones, cuſpides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam fiunt tubæ ductiles, per quarum clangorem animemur in bellum. Eo frāguntur opera, & quæ ſolida ſunt conteruntur. Quare nonnulli Diuinarum literarū interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malæ omnes procedunt cogitationes, prauáque conſilia, & bonorum operum perturbationes. Hunc malleum ἱερογλυφικῶς vniuerſæ terræ confractum contritúmque intelligit Hieremias aduentu Chriſti, ſubindéque confringi quotieſcunque prauis poſthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apoſtolus: *Deus autem cōterat Satanam ſub pedibus veſtris quàm ocyſſimè.* Sed ſuper hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimùm vtuntur, idem eſt quod Diabolus, vti Zacynthus per reſolutionem Diacynthus. Theocritus, χαλὰ πόλις ἀδιάκωλος, quod & alibi notauimus.

DE SISTRO.

SISTRVM in Cleopatræ manu Virgilius ſtatuit. Idem in Iſidis ſacerdotúmque & Regum aliorum manibus ſpectatur, myſticum quidem inſtrumentum, ſed quo crepitum admodùm ſonorum prociebant, de quo apud Maronem legas:

Regina in medijs patrio vocat agmina ſiſtro. — Æne. li. 8

Interpretes quidem ſitulam & ſiſtrum Niliaci acceſſus & receſſus hieroglyphica fuiſſe dicunt. Sed enim neceſſe eſt hoc altiùs atque diffuſiùs explicare.

RERVM VICISSITVDO.

D

El-ganter eius forma. erat autem muſicũ inſtrumẽtum, oeraurecuruum, qui Aegyptij in Iſidis ſacris vſi, argutũ & Sonorũ, dum percutitur.

Siſtri forma ex Plutarcho.

SISTRVM itaque, cuius vſus totus erat in motu, eam rerum viciſſitudinem, quam iuniores Alterationem vocăt, continuúmque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quaſſatio aſſiduum rerum motum oſtendebat. Cæterum quia quæri ſolitũ à pleriſque, ſiſtri ſpecies quænã eſſet: pro re fecerim, ſi priuſquàm partium eius ſignificata tractare aggrediamur, formam inſtrumẽti eius à Plutarcho traditam deſcripſero. Erat ſiſtri ſpecies orbicularis, & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio ſiquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia eſt, lunari ſubiicitur globo, infra quem omnia commutantur, alternántque vices variabilis æui: quippe quæ ſint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aëre conflata, & in hanc vel illam ſpeciem conformata. In apſide verò, ſummo verticis loco, felem effingebant, quæ faciem humanam haberet: infrà verò ſub mortalibus illis orbiculis, hinc Iſidis, inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitum indicabant, cuiuſmodi ſunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò ſibi felis vellet, ſuo commentario dictum, vt ſcilicet Lunæ ſymbolum eſſet: quòd animal id temperaturam cum Luna perquàm ſimilem habeat, ſiue coloris varietatem, ſiue æſtum, ſiue nocturnam potiùs quàm diurnam exercitationem, ſiue procacem admodùm ſalacitatem conſideremus. Quid verò illud quod aiunt felem vnum primo partu XXVIIII. edere, ſecundo duos, ac ſingulis ita vicibus vſque ad ſeptenos vnum addere, vt tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna dies connumerantur: Iam verò pupillarum incrementa decremẽtáque pari cum Luna conſenſu omnibus innoteſcunt. Humana verò facies nihil aliud ſibi volebat, ait Plutarchus, niſi vt intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationum, quæ lunari globo accidunt, habere, quando vni homini per rationem intelligere datum eſt.

E

DE TRIDENTE.

EX ſiſtri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si verò quis mare tantùm hieroglyphicè ſignare voluerit, habebit ex numis vnde figuram ſibi deſumat.

MARE.

Sed & pro triplici eiuſdem poteſtate, aut triplici aquarũ guſtu Nat. Com. in Neptuno.

IN promptu ſiquidem eſt tridens, qui in Neptuni manu poſitus, ſymbolum, vti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de cauſa ita & Amphitriten & Tritonas appellant. In numis ſanè paſſim pro ſymbolo Maris ponitur, vt multis eſt locis cernere.

TROEZENII.

ALIQVOT verò numi tridentis nota ſignati, Trœzeniorum indicant rempublicam. Siquidem cùm illi Neptunum religioſiſſimè colerent, hieroglyphicum tridentis in numis cultus ſui teſtimonium imprimebant, autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipſa dicta, hoc eſt, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tametſi ea ſit olim aliis atque aliis nominibus appellata, quippe nunc Aphrodiſias, nunc Soronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnenſiacam autem hîc intelligo: nam alia eſt omninò Trœzen iuxta Maſſiliam, quæ pertinet ad Italiam à qua prouincia etiam ipſa Trœzenis olim nuncupata. Sed, vt ad priorem reuertamur, Pauſanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniiſſe tradit: pugnam Iouis ſententia diremptam, qui regionem communem vtrique eorum eſſe ſanxerit: eáque de cauſa Palladem apud ipſos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum verò βασιλέα, eſſéque in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipſius caput.

F

MANTINEA.

IN Mantineenſium etiam ſcutis tridens ſignatus erat, quare eius vrbis ciuis per geſtamen id cognoſcebatur, vt eſt apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

SPECTARE eſt Brixiæ antiquo in monumento tridentem in inſignium quorundam militarium medio poſitum, in candelabri quodammodo ſpeciem figuratum, ſupra quem literæ ſunt. LEG. XX. Inſcriptio eſt, quæ Lucium Antonium Fa. Quadratum in torquibus & armillis à Tito Cæſare bis donatum indicet.

DE

A

DE ARATRO.

SCEPTRVM REGIVM.

TANTA fuit olim agriculturæ reuerentia, tantuſq; honos illi ſemper habitus, vt veteres ſceptra Regia in Aratri formam effigiarent, quo & ipſi quoque ſacerdotes perinde ac Reges vtebantur.

DEMOLITIO.

CIRCVNDVCENDI verò aratri obſeruatio non in condendis tantùm vrbibus reperitur, verùm etiam in euertendis delendiſque. Quare illud apud Modeſtinam Digeſtis lib. VII. tit. *Quibus modis*, &c. obſeruandum, *Aratro in ciuitatem inducto, ciuitas eſſe deſinit*, vt paſſa eſt Carthago. Eóque ſpectat Horatianum illud primo Carminum:

Imprimerétque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.

Et ſecunda Philippica M. Tullius: *Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè periſtrinxiſti.*

AGRICVLTVRA.

B

Scipionis Africani nummus. Pacis omine enim Chriſtus ſalutat ſuos, nihil illis præter pacẽ donat & relinquit: eam Chriſto nato canunt Angeli. Aratrũ in ſacris quid.

NIMIRVM etiam eſt aratrum agriculturæ frumentariique prouentus, ſignum, vt in numo argenteo cernere eſt, cuius inſcriptio eſt ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput Elephantino eſt inſigne capite, quod dubio procul Africanum ſignat: infernè aratrum pulcherrimè factum. Ante faciem ſpica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie ſigillum nudum, cuius dextera innititur femori, læuâ ſupra magnam ſpicam toto brachio exporrigitur: literæ hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria verò Africæ feracitate alibi ſæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, *Ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hieruſalem, corrigétque vim magnam populorum, vt concidant gladios ſuos in aratra, frameas ſuas in falces.* Irenæus lib. in Valentinum quarto, pacificum Chriſti dogma præmonſtraſſe tradit. Chriſtiana igitur inſtitutio ad pacem, ad cõcordiam, ad vnanimitatem comparata eſt. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora deſtinata ſunt? quibus quæ plurima tam publicè quàm priuatim Chriſtianis accidunt mala, non aliunde ſint, quàm ipſis Chriſtianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

IVNIORVM inuentum eſt, per flagella duo frumentario in tranſuerſum alterius alterum poſita, Auguſtum menſem indicare, quòd eo potiſſimum tempore tritura peragatur, inter meſſem ſcilicet & vindemiam, niſi hoc fiat, agricolis vix quod agant, habentibus. Sedenim cùm non eadem ſit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicum hoc iis tantùm inſeruiet, quibus id inſtrumenti vſui eſt.

C

IMPERIVM.

Plutarchus in Cicer. vita, & Suet. in Auguſto cap. 94.

ID receptius apud veteres eſt, vt per flagellum imperium ſignificetur, quod in ſæpe in Cõſularibus numis cuſum obſerues. Quinetiam in coniecturali diſciplina nihil ab hoc diuerſum notat, quod vel ipſius M. Tullij Ciceronis ſomnio ſatis innotuit, cùm is C. Cæſarem in Capitolium profecutus, Auguſto viſo affirmauit ipſum eſſe, cuius imago ſibi ſecundum quietem obſeruata, cœlitus aurea catena demiſſa, cui Iupiter flagellum obtuliſſet.

TOLERANTIA.

EST & tolerantiæ ſymbolum per ſe manifeſtum ſatis flagellum ipſum, quo vno ſigno Laconum patientia verberibus tolerandis aſſueta, clara & illuſtris habebatur. De qua Tertullianus: *Certè Laconum flagella, ſub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferunt, quantum ſanguinis fuderint.*

DE FRÆNO.

REX.

AB officio verò gubernandi regendíque, habenæ quoque in Regis ſignificatum veniunt. Hinc frænum nonnulli in fortunæ manu ſtatuunt. Hinc pleriſque locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculum. Sed habenas tenere, pro regere, paſſim apud autores vſurpatum. Quia

verò

Et laxare habenas, pro ſiſtere vim dominandi, & Μὴ δ᾽ αὖτις ἡνίας πεσδῖν ἄπηρσε ὦτ, ſuperiu̇s non tractet habenas, id eſt regimen. Aen. lib. 5. Hinc Philoſtr. in Antæo ἱμᾶσθαι τὰ ἡνίας τῷ δυμῷ, frænum inijcit, pro moderatus eſt iram.

verò funem ex corio primùm fuiſſe conſtat, vt naues apud Homerum τρεπτοῖσι βοεῦσι ligantur, funes B interdum habenas vocitari comperias. Et noſtri Bellunenſes, toto agro, validiſſimos funes ex crudo corio in ligulas longas ſecto, intricáſque mox arctè complicato conficiunt, quos etiam ruſticorum vulgus funes appellitat. Quin & Virgi. vetuſtatis amator dixit, *claßique immittit habenas*, cùm funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Vrbanus antiquus Grammaticus interpretatur. Quamquã eruditiſſimi noſtro tempore ſint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo poſitas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

Camus & frænum.

Pſalmo 31.

EADEM porrò ratione qua clauus in naui moderationem ſignificat, frænum tum moderationẽ, tum quam Theologi noſtri temperantiam appellant, ſignificare dicunt. Nam quod temonauibus, id Equis frænum eſt. Iocatur in hanc ſententiam Plautus, Rudente, nauem pro Equo intelligens, vbi ſacerdos ad puellas eiectas ait: *Nempe Equo ligneo per vndas caruleas eſtis vectæ.* Camus & frænum idem ſunt, quamuis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum ſignificatum eſt, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco, *In camo & fræno maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te.* Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτειν, quod domare eſt. Huiuſmodi enim fræni genere deſultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomandas. Nemeſeos porrò ſignum ab antiquis celebratum, inſigne cubiti menſura manu prætenta, neque non fræno, in hunc ſcilicet modum:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει, τῷ τε χαλινῷ,
Μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν,

De qua ita nos: E

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frænum:
Illa, modum ſerua, hac admonet, os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HABENARVM mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena eſt. De hoc autem Græci Latinique potiùs quàm Ægyptij, quantum inueſtigare potui, meminerunt. Quoniam verò clari admodùm viri ſimilitudinem à rhombo, qui turben eſt, deſumpsẽre, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere viſum eſt operæpretium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

Rhombus quid. Gallionepi rouine, vne trompe.

EST autem rhombus, vt hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex ſolidiore aliqua arbore tornatum, plana latáque primùm baſi, cono ſenſim in anguſtum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vſus eius in puerilibus ludis cùm antiquiſſimus fuerit, Florentini, apud quos plurimùm exercetur, eum vulgò *Paleon* appellant, vocabulo ipſo vetuſtatem indicante. Implicatur is à cuſpide præ longo loro, atque ita ludo puerili, quanta vi fieri poteſt excuſſus, baſi supernè cuſpide infernè verſa ſolo alliditur: dum verò ab intorto ſe loro explicat, in rapidiſſimam concitatur vertiginẽ, atque ita volubiliter rotatus, ſpatiis ampliter curuatis hac illac fertur: pueri ſuperinſtãtes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga impetum vehementiorem adiiciunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, vt Soſipater Chariſius obſeruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatiſſimam vertiginem agitationémque, Poëtæ mentis volubilitatem, quæ nullo poſſit loco conſiſtere, rationéve ſeparari, quod F plurimùm in furore accidit, expreſſẽre. Atque ita Tibulus amatorio furore exagitatus, de ſe dicit:

Namque agor vt per plana citus ſole verbere turbo,
Quem celer aſſueta verſat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidiùs pinxit, vbi correptam furiis Amatam Reginam nuſquàm conſiſtere poſſe, ita luculenter oſtendit, vt verſus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur ſpatiis, ſuper inſcia turba
Impubéſq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ. Non curſu ſegnior illo
Per medias vrbes agitur, populóſq; feroces.

Quoniam verò inter furoris ſpecies quinque à Platone memoratas, amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibuẽre: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

NEQVE quidem in myſtico hoc ſcribendi genere contemnendæ ſunt colus & fuſus, cùm ex iis antiquiſſima quædam referantur ſignificata.

FATVM

FATVM.

A PER colum autem & fuſum ſignificari fatum, longè manifeſtius eſt, quàm vlla debeat commentatione vlteriùs explicari: plena ſiquidem ſunt Poëtarum volumina, fatum ipſum per ſtamina, per fuſum, per colum, per fila vbique ſignificantium. Tres verò Parcas illas huius negotij arbitras, qua de cauſa vetuſtas finxerit, Platonem latiſſimè interpretatum alibi diximus. Tres autem illas eſſe, quarum vna colum ſuſtineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo ſunt, ortum, auctum, interitum eſſe proprium, ignorare neminem crediderim. Si verò tabulæ huius ſeriem quis delineari ſibi cupierit, ita picturam digeramus, vt Clotho veſtem induta verſicolorem, cum corona ſeptem ſtellis inſignita colum teneat ingentem admodùm. Lacheſis veſte paſſim ſtellata inſignis, manibus in pendentium magno numero fuſorum fila immiſſis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam compoſita. Atropos atrata inſultet filis forfice detruncandis. Fuſi ſolo paſſim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti ſtamine. Fila variis ſint picta coloribus. Minimè verò diſſimulanda ſunt, quæ filo ſuper ex Diuinis literis tradit Heſychius: ſubtegmen quidem mortalium intentionem indicare, ſtamen verò Dei nutum, vtpote firmiùs, eáque gratia quæ ſtabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ noſtræ intentionis ſubtegmen admittit, vt boni operis indumentum contexatur.

Plato li. 12. de Republ. Parcarum pictura. Vulgatumeſt hic verſus. Clotho tenet ſtamen, Lacheſis trahit, Atropos occat.

NVPTIÆ.

B QVOD verò colus & fuſus nouam nuptam indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde ſumptum boni ominis cauſa, quòd C. Cæciliæ, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Priſci vxor fuit, lana cum colo & fuſo in templo M. Anci diutiſſimè adſeruata perdurarit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter ceſſit, inſtitutum vt nubentes virgines comitaretur colus compta, & fuſus cum ſtamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ: vbi toto territorio adhuc huiuſmodi obſeruatur, vt poſtero die quo noua nupta traducta fuerit, manè præſtò ſint domeſtici coniunctiores ſponſo, cum colo & fuſo, quos nouæ nuptæ offerant, armaq; alia quibus opus aliquod domeſticum fieri ſoleat: quamquam vulgus interpretatur id ea de cauſa fieri, quaſi ſubinnuere velint, heſternũ quidem diem & genialem & feſtum fuiſſe, poſtero autẽ ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta poſtero à nuptiis die iubebatur à ſocru petere, quam illa peracerbè conuiciis etiam ſuperadditis abnegaret. Sedenim tam peruulgatus de colo fuſóque mos antiquitatem illam ſapere mihi videtur.

Colus & fuſus nouẽ nuptis dantur, & quare. Bellunenſiũ mos in ſolẽnibus nouarum nuptarum.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

C SEPARATIM autem per fuſum glomo obuolutum, ſunt qui paulatim quid effectum intelligãt, quod apud veteres nuſquam inueni. Nam fila ipſa dum nentur, paulatim coëunt, ſenſimq; torquentur, & ex molli vellere linóve per patientiſſimam contationem in eam ſoliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta ſit & idonea, coaleſcunt.

MORS.

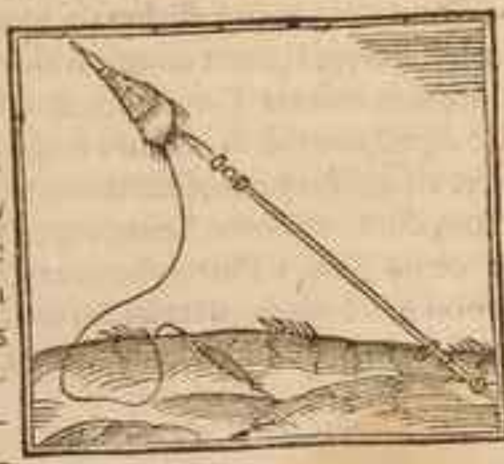

AT colus atque penſa tantùm, ſtaminibus abruptis, mortis habere ſignificationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarũ munus eſſe diximus, ſuum vnicuique rei finem præſcribere: inde etiam ficto nomine, quòd, vbi fatalis aduenerit dies, nemini parcant. De vi autem earum, quã ἀμετάστροφον eſſe dicit Plato, nos inconuertibilem dicere poſſumus, quóque pacto nõ circa ſtabilem corporis ſanitatem tantùm, verùm etiam ad animos in legum cultum & obſeruantiam inducendos munus exerceant ſuum, quin legibus & ſanctionibus firmam prẽſtent incolumitatem, duodecimo Legum libro circa finem Plato diſſerit, ibidémque interpretes de fixarum ſtellarum orbe multa. Lacheſin quippe firmamentum eſſe (vt ſuperiorem fabulam apertiùs interpretemur) in cuius ſtellis vires ſortéſque inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planetarum cœtum, in euoluendis rerum ſortibus firmamento ſubminiſtrarem. Atropon denique Saturnum, qui ſtabilitate ſua eductas in effectum ſortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos diſputantur, à me nunc prætereuntur.

An quòd Iouis & Themidis filiæ perhibetur. λαγχάνω, ſortior, quia omnium ſortes moderatur: Atropos qui mutari aut verti nequitur. Clotho, quòd omnia coordinet. κλώθω, neo, glomero, filum ſcilicet μίτον.

DE

DE LAQVEO.

HÆc verò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuêrunt, artificique aſtu compoſuerunt: de quo dicere non fuerit importunum. D

AMOR.

LAQVEVS vel vinculum, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè ſignificat, quippe qui artibus his homines conuenetur, taciteque aggreſſus incautos in inſidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco ſuo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua ſpe propoſita voluptatis ita decipimur, veluti feras quoque, appoſita eſca, ſpe boni, capere moris eſt. Neminem enim faciliùs decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantem: vnde etiam vinculum, & vinciendi, & captiuum reddendi, ſignificatum habet.

VENVS.

Cum calyptra. IPSI verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: ſiquidem à viere, quod ligare eſt, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Venus cognomento Μορφὼ, pedicis circa pedes obuolutis oſtendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quæ impulſu eius acciderant, vlciſceretur. Sedem Pauſanias figmentum hoc à vulgi fabula ſummouet, rémque eruditiùs hieroglyphicè interpretatus: ea ſpecie ſignificari tradit, quòd debeant mulieres erga viros ſuos in fide firmiter & conſtanter permanere. Noſtri in vniuerſum caſtitatem & ſobrietatem ita comparandam monuêre, ſi tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt: E

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

DIANA.

APVD eoſdem Lacedæmonios, Dianæ ſimulachrum, quod Iphigenia & Oreſtes ex Taurica regione detulerunt, viticum colligatum colebatur, nempe quòd eam auferentes viticem faſciculo obuolutam occultauerint. Huic quondam homines forte ductos immolabant, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborum flagra commutauit, ſimul vt aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere viſa erat humano ſanguine conſpergeret, ſimul vt plagarum contemptu fortiorem redderet iuuentutem.

DIANA STRANGVLATA.

APVD Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ ſtrangulatæ ſimulachrum, atque eidem templum erat. Significabat, id nō hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtam: propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulachri collo iniecerunt, ſe Dianam ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cùm eorum vxores omnes abortiuos partus ederent. Autor Pauſanias. F

FIRMITAS.

Martem. Sic Saturnus in compedibus viſebatur per annum laneo vinculo cuius moris cauſam reddit Macr. Satur. lib. 1. cap. 6. SVVM verò ἐνυάλιον Lacedæmonij pedibus vinctum colebant, cuiuſmodi vetuſtiſſimam apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet aliorſum ab vrbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabiliſque permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, viſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle ſe tranſire ad Alexandrum: poſt quod vinculum iniectum, eum ſuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sed enim aliorum quoque deorum ſtatuis Plutarchus ait in Problematis Tyrios vincula ſolitos iniicere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ *claudo incedit pede*, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

Milonis ſtatua. ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita vinctis ſimul pedibus inniti videbatur. Malum autem Punicum ſiniſtra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant, vittaque caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, vt Milonem athletam dixerit Iunonis ſacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborem verò malum Punicam ſolam in Iunonis honorem plantari.

FORTI

A FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVANQVAM alij eruditionis hieroglyphicæ non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſſimus is athleta nullius viribus ex eo loco, vbi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorum eius fortitudinem indicare, quod idētidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem verò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantum illi virium ineſſet, quòd à quoquam vel robuſtiſſimo, neque inflecti, neque dimoueri potuerint. Per vittam verò temperantiam hominis aiunt indicari: athletæ enim vires ſuas ea potiſſimùm ratione cuſtodiebant, quòd ab iis, quæ corpus eneruant, libidinibus, ſtudioſè admodùm abſtinebant.

MINERVA ARCADICA.

Minerua obligata quid. NEQVE quidem Dianæ tantùm ſimulachrum obligatum erat apud Arcadas, verùm etiam Mineruæ ſignum obligato crure oſtendebatur. Significabat id vulnus, quod ipſa à Teuthi Arcadum duce acceperat, dum illi ſuadere, & obſtare conatur, ne Græcorum ſocietatem desereret, quam ipſe ob ſimultatē in Agamemnonem repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adſcribebatur. De ſtupore verò & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerua commune aut ſociale habuerint, in Quercu, atque etiam in Aſino, ſatis dictum. B

SEMEN IN VTERO.

Notantur quoque à Luciano, in Aſtrologia, ab Athenæo, libr. 14. & Ariſtoph. in auibus. SATVRNVM Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & ſolui ante diem ſibi feſtum menſe Decembri: atque inde prouerbium, *Deos habere pedes laneos.* Hinc verò ſignificari ſemen in vtero animatum (nam à ſatu Saturno nomen) in vitam grandeſcere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri menſe, & Virgilij & aliorum teſtimonio, iis quæ rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt verò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa ſunt: vel quòd fruges omnes vinculis nodiſque quibuſdam alternentur: vel quòd in Tartara coniectus, propter loci, in quo verſatur, profunditatem, quaſi quibuſdam ibi vinculis detineatur, vt deportatus. Alij fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSVM OPVS.

Saturnus alligatus. Ad verbū à Macrobio lib. 1. capit. 5. Satur. Hinc artificioſa & ingenioſa Dædala Homeru & Pindarus in Olympiis, dixere, & Virgil. Dædala circem Ænei. li. 7. QVÆ verò vincula ſtatuis, quas Dædalus elaboraſſet, iniici ſolita ſunt, id ſibi volunt artificios è adeò fuiſſe fabrefactas, vt abire viderentur: quocirca vinculis compeſcendæ eſſent. Meminit huius rei Plato in Menone, *Dædali ſigna*, inquiens, *ni religata fuerint, abire & fugam arripere, vbi verò reuincta ſunt, conſiſtere.* Proinde ſi quis aliquod eius habeat, & ſolutum eſſe ſinat, incertam eam eſſe poſſeſſionem, perinde ac ſi quis ſeruum habeat fugitiuum, & 1. Politicorum Ariſtoteles Dædali ſtatuas memorat, quas vulgus ſpontè moueri: & opus facere dictitaſſet. Neque deſunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam autument, quæ argento viuo infuſo moueretur. Hinc quotiens opera huiuſmodi & pulcherrima & abſolutiſſima eſſe oſtendere voluerimus, ſi Platonis ſententiam approbemus, eorum pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus. C

NEQVITIA.

Nimirum Ariſtoteles lib. 1. de Anima, refellens opinionem Democriti. Amor cæcus quid. Ænei. li. 4. IVNIORVM inceptum eſſe volunt nonnulli quantiuis pretij viri, amorem obligatis oculis pingi: neque id antiquam ſapere eruditionem, cùm eum ipſi dicant oculatiſſimum. Plerique tamen veterum, vt Theocritus, Menander, Archilochus, & è noſtris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum ſcilicet amorem intelligentes, cui aſſidua eſt comes nequitia. Affectum enim in turpitudinem cæcum eſſe, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorum ſenſu eſt, intellectum concitat ad voluptatem: ea verò tali orta principio, quæ putat in conſpectu eſſe bona, ea tantùm concupiſcit, addictéque ſenſui à contemplatione auertitur, neque ſui compos eſt, vt poſſit eligere. Impetu igitur rapiatur & in furorem fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quiq; ita affectus eſt, is *cæco carpitur igni.* Qui verò electionis eſt compos, auream colit Venerem, nihilque priùs curat, quàm cæci ſtimulos auertere amoris: cæci, quia dubio procul affectus ille à ſenſu rectus, aut exoculatus eſt, aut ita oculos habet obligatos, vt nec quæ attingunt ad rem, nec ſumptus videat. Quòd verò ſint qui,

Si ſapis amentē dicas non Lector amantem. *Cæco carpitur igni*, exponant, cæco, validiore, quia dixerit Ouidius, *Quoque magis tegitur, tanto magis æſtuat ignis*, cur non dixere potiùs, cæco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamen actiuè, quia non videbat omninò Dido quò rueret, quò raperetur, in quantam ærumnarum tragœdiam ſe præcipitaret. Amat Scyllam Glaucus: Scylla lupis eſt canibuſque ſuccincta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam oſtendit. Glaucus idem vel cæcus, vel, vt ſignificantiùs loquamur, luſcitioſus, & glaucoma cæcitas Latinis eſt. Sed cur non ea etiam de cauſa laqueum amoris inſigne dixerimus,

quòd vbi quis perditè inſanire cœperit, extremo ſibi aufugio, & miſeriarum liberationi laqueum agnoſcat: vt elegantiſſimus ille monet ſenariolus: B

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Quod ita Latinè reddere poſſumus:

Fames amorem ſedat: hac ſi non poteſt,
Non grande ſaltem tempus efficit: niſi
Præſtare tempus hoc queat, reliqua ſalus
Eſt laqueus, aptes quem tibi.

Paſſim verò Poëtæ amoris retia decantant, quæ ſtatim declinare ſtudeamus. Nam, vt ſapientiſſimè admonet Lucretius:

—— Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile eſt, quàm captum retibus ipſis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

VENATOR.

Arma venantium præcipua.

SED ENIM cùm venationis præſes Diana fingatur, iure illi & laquei & retia ſunt attributa, vtpote præcipua venatorum arma. Vnde Pſal. 90. ſcriptum: *Libera me de laqueo venantium.* Et 125. canitur: *Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium.* Vbi animaduertendum eſt apud Græcos quidem θηρεύοντων legi, quam literam noſtri ſecuti ſunt, ſed apud Hebræos vocabulū eſſe, quod aiunt ſignificare Sidonios, populum Iudæis ſemper infeſtiſſimum: venatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neque ignorauit hoc Maro noſter, apud quem Venus mater Æneæ filio: E

Ænei. 1.

—— Media ſeſe fert obuia ſylua,
Virginis os habitúmque gerens & virginis arma *Spartanæ.*
Námque humeris de more habilem ſuſpenderat arcum
Venatrix, dederátque comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodóque ſinus collecta fluentes.

Cúrque hoc venatricis habitu incederet, cauſam mox infert:

Virginibus Tyrijs mos eſt geſtare pharetram,
Purpureóque altè ſuras vincire cothurno.

ANNONA.

Venationis hieroglyphicum.

QVINETIAM ipſa venationis locutio aliquid præ ſe fert hieroglyphicum: ſiquidem venatio tùm victum, tum annonam, & quicquid in humanæ vitæ vſum comparatur, ſignificare dicitur. Venatui enim primæ ciborum deliciæ comparatæ. Quare videas locum Pſalmographi: *Viduam eius præcipuè benedicam*, quod in atiquis Græcorum exemplaribus θήραν, non χήραν, legitur, quod venationem ſignificaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem ſequuntur: aliquid ſimile deprehendêre, cùm pro, *Viduam eius benedicens benedicam, annonam illius*: alij, *præcipuè benedicam*: alij, *amplificabo, copioſiſſimámque faciam*, reddiderunt. F

DOLI OCCVLTI.

Hinc in laqueum inducere, & illud Platonis in Sophiſta, haud facile eſſe omnes laqueos effugere, i. omnes dolos, τὰς ἁπάσας [illegible].

SED vt ad laqueū reuertamur, id inſtrumenti occultos dolos & calliditatem, inſidiarúmque indicat cogitationes. In occulto enim tendi ſolent inſidiæ, quemadmodum & laquei, & in eiuſmodi ſententia à fatidico vate Dauide poſitum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per inſidias intentata. Namquod laquei venatoribus aduerſus feras, id inſidiæ in hoſtes præſtant. Dubio procul enim vbi in Pſalmo legitur, *Laqueum parauerunt*, dolos omninò ſignificat Eucherius. Atque alibi in iiſdem ſacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiis: *Dirumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum ipſorum, vt contrito laqueo liberemur.* Nam hæc quandiu rupit Sampſon, inimicos vicit.

DE CATENA.

APERTA VIS.

CATENA verò vim apertam ſignificat, quia victis palàm catenæ iniiciuntur, neque vllam exigunt occultationem.

VITIA.

THEOLOGI noſtri veteres, catenas vitia ſignificare contendunt: quòd vitia ſe inuicem gignere, atque arctiſſimè complecti conſueuêre. Nam qui de moribus diſputant, neceſſe aiunt multa

A multa illi ineſſe vitia, in quo vel vnum tantùm fuerit in conſpicuo: vſque adeò peccatum eſſe tranſire lineam, finiuêre. Sic à manibus Petri Apoſtolorum principis catenæ ceciderunt: ſic illi ſoluendi ius diuinitùs attributum. Hoc tamen ſignificato iuniores laqueos libentiùs dixêre.

CONIVGIVM.

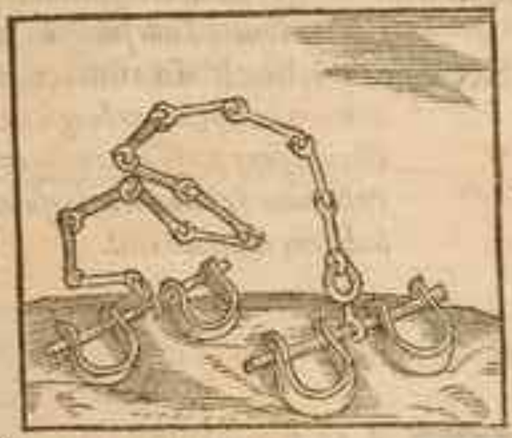

Hinc Seneca in dialogo affectus & rationis, cōpedes aureas, vxorē formoſā vocat, & Horatius amicam formoſam, gratā compedem, χρυσᾶν πέδαν.

SVNT tamen & maritalis vitæ indicia, propriǽque ſimilitudines catenæ, quæ pedibus, quæq; manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progreſſum impediunt, hominémque intra certæ rationis ergaſtula cohibent, neque licentiùs euagari permittunt. Manicæ verò ſunt negotiorum impedimenta, quibus implicari neceſſe eſt familiæ patrem, ſi rem, liberos, domúmque ſuam rectè adminiſtratam, inſtitutam, conſeruatámque velit.

DE IVGO.

INTER vinculorum genera & iugum eſt, cuius varia omninò ſunt ſignificata. Sed quoniam de maritari vinculo quid cœpimus, eidem hoc adiiciemus.

PAR COPVLA.

Coniux, & coniugium.

B PRO vita coniugali, vel ipſo nomine rem indicante honeſtiori argumento iugum accipi. Ea ſiquidem eſt coniugatio & copula maximè maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amorémque, & ſtudium in conſortibus eſſe debere indicat, atque hoc eſt quod apud eruditos dictum inuenias, *Pari iugo.*

Theocritus in Aita de amore mutuo ἀλλάλως δ' ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ, parique iugo ſeſe inuicem amabant.

SVBIVGATIO.

APVD Horatium iugum aheneum, pro violenta ſubiugatione poſitum reperias, vt eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Iugum militare.

Nam & ſubiugare, militare verbum, & ſub iugum mittere, paſſim apud hiſtoriæ ſcriptores inuenias. Erat verò huiuſmodi iugi ſpecies, vt in Armorum commentario diximus, ad ſimilitudinem Π, Græcæ literæ, duabus ſcilicet haſtis in terra defixis, tertiáque ad ſummum earum deligata, ſub qua victi hoſtes omnibus armis exuti ſubeuntes, tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

Iugum Domini ſuaue.

INVENIAS & pro ſeruitute iugum poni, ac perinde pro fatigatione: vnde *ſubdere colla iugo*, pro trahi in ſeruitutē & labores, paſſim apud Poëtas, à Bobus nimirum ſumpta metaphora, qui ad hoc iunguntur, vt laboribus exerceantur. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinē ſuis pollicetur, de promptæ volun-
C tatis alacritate loquens, *ſuaue eſſe iugum ſuum, & onus leue* profitetur.

LEGES.

Aliàs mores.
Ænei. li. 1.

SVNT qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, quòd appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nuncupatum. Omninò verò leges pro ſubiugatione & imperio viciſſim à Marone dictum: *Legéſque viris & mœnia ponet.* Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere videntur: & qui potentiorum arbitrio ſubiiciuntur, ſubire iugum identidem.

PATIENTIA.

Æne. li. 5.

SVNT qui iugum ſignificato patientiæ præferant, quo plurimum inſigni gauiſus eſt LEO X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ſit ille, vt aiunt, dicere, nullam homini virtutem patientiâ commodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

Superanda omnis fortuna ferendo eſt.

Leonis X. P. M. patientia teſſera familiaris.

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad Pontificatum euectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorum inſignia non appoſuerit, cum inſcriptione, SVAVE, vt ſcilicet ad virtutis eius fructum percipiendum alacrem eſſe neceſſariam voluntatem innueret, iugúmque id ſuaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea verò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtam & clementem atque adeò ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

D

SED quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidem Iouis inuentum eſſe veteres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci ζεῦξαι deduxerunt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, vt ea in frugum ſatu frugalem nobis operam præſtarent. Nam

Georg. lib. 1. *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*

Ouid. lib. 1. Metamorp. Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique iugo gemuêre Iuuenci,
Poſtquàm Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

HABET quid ſimile cum iugo, cúmque laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vnionem: quare locus exigit, vt ſuper eo quoque aliquid diſſeramus.

Sic Horatius, Figit adamantinos ſummis verticibus dira neceſſitas Clauos.

SISTERE.

CLAVVS vtique ſiſtendi firmandíque ſignum habitus apud antiquos. Et Dea ipſa Neceſſitas adamantino clauo inſignis fingebatur, quæ vbi quid faciundum decreuiſſet, non licere vel Diis ipſis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunam ipſam, quæ rerum humanarum domina fingitur, ſemper anteit *ſæua Neceſſitas, ſiue*, quod in antiquiſſimis codicibus obſeruaui, *ſerua Neceſſitas.* E

Claui hieroglyphica. Hor. libr. 1. Carm. Ode 35.

Clauos trabales & cuneos manu
Geſtans ahena, nec ſeuerus
Vncus abeſt, liquidúmque plumbum.

Eodem vtitur hieroglyphico Tullius in Verrinis, vbi ait: *Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum conſilio cauſam Mamertinorum cognoſcit, & de conſilij ſententia Mamertinis ſe frumentum non imperaſſe pronunciat.*

SOSPITAMENTVM.

QVI verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in poſtico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio viſebatur, præſentanei remedij ad mala quæ impendere viderentur ſignum habebatur, atque amuletum erat præcipuè contra peſtilentiam, eóque vim morbi ſiſti perſuaſum fuit. Figebat eum Conſul ſolenni ſacro. Et aliquando Dictator ſolus figendi claui cauſa creatus eſt: quo in albo Cincius Manlius, Cn. Quintilius, & alij nomen habent apud rerum ſcriptores. Cuiuſmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

M. HORATIVS CONSVL EX LEGE
TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS.
A CONSVLIBVS POSTEA AD
DICTATORES, QVIA MAIVS IMPERIVM ERAT, SOLENNE CLAVI
FIGENDI TRANSLATVM EST. F

ANNVS.

Clauus annalis. ERAT & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos ſingulos in ſacrarum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, qui paruus tunc erat literarum vſus: iſque clauus annalis appellabatur.

DE CVNEO.

CONTRA verò Cuneus, quæ vel natura ſunt ſolida, vel arte compacta, conglutinata & applicita ſunt, diſcutit atque diſſoluit, diſcíſſáque ſeparat, & à clauo totus diuerſus abit. Ideóque inter inſtrumenta neceſſitatis, quæ fortunæ operam ſuam ſubminiſtrat, appingitur. Super eo eſt igitur diſſerendum.

DISSOLVTIO.

POSITO ſiquidem firmandi ſigno, quod per clauum indicatur, vbi ſcilicet fortuna quippiam ſtabiliuiſſe videatur, cùm & eiuſdem munus ſit, ea quæ firmiſſima iudicentur in humanarum rerum

A rerum ludibrium diſſoluere, loco dimouere, diſcutere: atque diſiicere, additus eſt ad neceſſitatis inſignia cuneus, qui nimirum, vti dictum, diſſoluendi, diſcindendi, atque ſeparandi ſymbolum eſt. Et veluti per clauum firmatum aliquid oſtendimus, ita per cuneum, infirmatum aut loco dimotum indicamus. Additum & ahenea hæc geſtari manu, vt viciſſitudinis huius perpetuitas nunquam defutura commonſtretur: ſiquidem, vt ſæpe alibi docuimus, perpetuitatem indicat æs: propterea quòd rubigine non abſumitur: ideóque Vegetius probat æreos clauos configendis nauibus, quos ferreis anteponit, quòd eos tempore & humore celeriter rubigo conſumat: illos etiam in fluctibus permanere incolumes manifeſtum ſit.

Hinc Horat. libr. 3. Car. ode 31. Exegi monumentum Ære perennius.

DE VNCO.

QVÆ verò de Vnco & Plumbo ſubſequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt ſententiam: ſiquidem vnco trahi, quo loco deiecti fuerint, læſæ præſertim maieſtatis rei ſolitum, apud rerum ſcriptores ſæpè legimus: quare congruit vncus cuneo.

Quinetiam forſan rapacitati, hinc Pythag. Γαμψώνυχα μὴ τρέφειν. Quæ ſunt vnguibus vncis ne nutrias.

DE PLVMBO.

B PLVMBVM verò clauo perquàm ſimile eſt, propterea quòd eo infuſo, & ſtatuæ, & aliæ operum ædificiorúmque moles cohæreſcunt, & firmitate ſtabiliuntur: & ſuapte natura eſt eſt adeò ponderoſum, vt etiam ſi non ad operis adhibeatur firmitatem: quàm difficulter loco dimoueas, per ſe valeat ſignificare.

HEBETVDO.

Plumbeum ingenium. ALIOQVI plumbum hebetudinis indicium eſt. Nam cùm velociſſima eſſe debeat mentis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude commendandus ſit, vbi quem tardiorem ad ea excogitanda, conſulenda, conſtituenda, adeunda, peragendáve, quæ vſu veniunt, inſpexerimus, à contatione ipſa, vel ab immobilitate, plumbeum ingenium per cauillum exprobramus. Vnde in Tuſculanis Cicero: *Niſi ſanè in Phyſicis plumbei ſumus.* Et pro inefficaci, & inutili, atque inani ſermone, plumbeum gladium, aut pugionem plumbeum, apud eundem Tullium inuenias.

Cicero in Epiſtolis ad Atticum. Lib. 4. de finib. bonor.

INIQVITAS.

ILLVD etiam in Diuinis literis obſeruatur, quòd iniquitas per pluumbum intelligitur. *Iniquitas enim*, ſecundum Zachariæ Prophetæ viſum, *ſuper plumbi talentum ſedet.* Vetus enim ponderis modus eſt talentum. Ideóque Pharaonis exercitus, vtpote qui in iniquitate permanſit, tanquam plumbum in imas aquas peſſum iit, ibique ſupinus in cauo profundi alueo recubuit, vt ait Adamantius.

& D. Auguſt. libr. 3. contra Iulianum.

DE VECTE.

C QVID pōdus ſignificaret indicauimus: ſed reliquum eſt inſtrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

Vectis vſus.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS vectis eſt, per quem, artem humanam induſtria comparatam, quæ naturam longè vincat, indicamus, negotiáve perdifficilia minimo conatu cōfecta. De vecte ſanè, déque aliis machinis Antipho Poëta ſenariolo eo, quem citat Ariſtoteles in Mechanicis, arte nos ea ſuperare docet, quibus rei natura ipſa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hypomoclio, quem noſtri Suppreſſam vulgò vocant, centri loco ſummiſſo, pondera ſupra omnium, qui rem non inſpexēre, fidem tollimus: & eorum qui inſpexēre, ſed cauſam non intellexēre, admiratione, huc illuc arbitrio noſtro promouemus. Atque hoc eſt quod in primis admirabile dicit Philoſophus, quod quiſpiam pondus virium imbecillitate loco mouere non poteſt, id ipſum facilè commouere, & hac illacque ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, ſi reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

PRÆSTAT vtronque clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc eſt, ligat & ſoluit, & in manu Iani præcipuè ſtatuebatur.

PVDOR.

De qua quidem multa Poëtæ noſtri. Sed vt figmenta, vbi agitur ſeriò, prætereamus: Fabij Pictoris, ſi modò legitimum eſt id opuſculi, interpretationem afferemus, qui Ianum dicit ad pudorem & ſanctimoniam, domorum primùm valuas, ſeras & claues excogitaſſe, ab eóque ianuas appellatas; vnde claues in ſimulachris, in beneficij huius memoriam geſtet.

SECVRITAS.

Alii dicunt ſecuritatis eius ſignum eſſe, quæ paſsim eo regnãte fuit: domos enim omnium religione ac ſanctitate munitas fuiſſe prædicant. Alij à cludendi aperiendique anni officio, quòd munus eius eſſe Dei putabant, claues additas arbitrantur: eáque de cauſa Cluſium & Patultium appellatum. Ad huius inſtar Apollo cognomento κυρεῖος, colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem eſſe ac Solem, à multis vbique diſputatum.

Ianuæ vnde.

Quin & clauis ad linguam ſilentium notat. Hinc Æſchylus citatus à D. Clemente ſtrom. 5. Ἀλλ' ἐπὶ κλεῖς μοι γλώσσῃ φύλαξ. Et noſtra præfert lingua cuſtodem clauem loquens. Apollo κυρεῖος.

PORTVNVS.

Neqve tamen Ianus tantùm cum clauibus, verùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus eſſe putabatur.

PARTVS.

Erat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clauis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis cauſa fieri ſolitum, ad partus ſcilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc ſignificato in ſacris literis ſæpe inuenies, *Vuluam aperire.*

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTIS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM ET ALIQVOT ædificiorum partes, ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVADRAGESIMVSNONVS.

Cvm mecum reputo, Vir magnificentiſsime, nulla verò non hora reputo, quantus ſit tuus erga me amor, quæ beneficentia ſemper extiterit, ſuffundi me verecundia neceſſe eſt, quòd tibi nunquam alia ratione reſpondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuiſſe videar. Nam quod ad amorem attinet, commune id eſt cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot ſemel allocutus fueris, ad te amandum, colendúmque trahas, & iucundiſsimo ſuauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidiè amicos pares: adeò ſingularis eſt integritas illa tua dubio procul incomparabilis. Sedenim quamuis hoc maximi faciendum ſit, longè maioris ponderis apud me eſt benignitas, qua me ſemper es tam liberaliter proſecutus: cui ſi parem referre gratiam non poteram, ſaltem eius prædicatione liberarem me à diſsimulationis ſuſpicione: quæ meritò ſuberiri poterat, niſi aliquãdo eam confeſſus eſſem. Nunc igitur cùm labores meos Aegyptiorum hieroglyphica, qualiacunque ſint, publicare conſtituerim, pro amicorum moribus & ingeniis conuenientis materiæ commentaria in hunc & illum diſtribuere conſilium fuit: atque ita hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi deberi exiſtimaui, quando hodie nemo priuatorum hominum fabricæ rationem pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectámq; in vſum & artem euexit. Quòd ſi digna magnanimitatis tuæ ſors fato aliquo tibi obtigiſſet, ætas noſtra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere indicaretur. Accipies igitur Lapides meos primam ædificiorum omnium materiam, eóſque ita tractabiles, vt vel in aëre manſurum opus ædificare poſsis, quod contra fulminũ caſus incolume reſiſtat, nullam fluuiorum illuuiem pertimeſcat, terræmotus, hiatus eructationéſque omnes aſpernetur: quæ ſi tibi aliqua parte arriſerint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commodis acceptis, per nugarum mearum diſtributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depenſam exiſtimaueris.

DE LAPIDE.

Antequam ad ædificia aggrediamur, de Lapide priùs dicere conſentaneum eſt: non enim quiſpiam niſi materia priùs comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis ſua apud antiquitatem omnem habuit ſignificata. Neque fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat, vt veræ pietatis fundamentum ex petra ſolida iaceretur. Petra enim erat Chriſtus, de quo paulò inferiùs dicturi ſumus: nunc enim à Gentibus incipere viſum eſt. Multipliciter ſiquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur ſaxum, in quo veſtigium Herculis impreſſum eſſe perſuaſum habuère. Et Arabes, vt legere eſt apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis alter extra portam Capenam erat, qui cùm ſiccitas temporis frugibus officeret, intra vrbem ſolenni pompa ferebatur, & ſtatim pluuia, vt memoriæ proditum eſt, cadebat: proptereáque Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aquæ à cœlo manarent.

Lapidis inramẽti præſegriem.

Petra manalis.

PERPETVITAS.

Apvd eoſdem lapideus Terminus in Capitolio Diuinis eſt honoribus celebratus: autoreſque ſunt, ſaxum illud fuiſſe, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinem, cùm Iouem deglutire ſe crederet. Nam vetuſta illa ſuperſtitio omnis comminiſcendis fabulis implicabatur. Caſſiodorus, vt quæ recepta ſunt ponam, meminit aruſpicem interrogatum, quando imperium

Saxum Capitolij.

Romanum caſurum eſſet : reſpondiſſe , quando ſaxum Capitolij cadet : addidiſſéque inſuper ſi eueniret , vt vnquam caderet , futurum vt poſt xxx annorum millia iterum reſurgeret : tanta eius artis fuit impudentia : niſi aruſpex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit , quam D
Æneid. lib. apertius explicuit Maro:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium ſine fine dedi.

Æneid. lib. 9. Atque alibi:

Capitoli immobile ſaxum.

Iliad. lib. 2. Serpens in lapidẽ verſus. Nam & Serpens apud Homerum poſt nouem Paſſeres deuoratos in lapidem mutatus , ſignificaſſe dicitur, captæ euerſæque Troiæ gloriam nullo vnquam tempore perituram , vt ſcilicet Calchas atteſtatus erat ὃ κλέος οὔποτ᾽ ὀλεῖται : quamquam ſuper hoc aliter alibi.

Cuius gloria nunquàm perit.

FIRMITAS FOEDERVM.

Vt apud Arabes, ex Herodoto lib. 3. *Quibus modis firmabantur fœdera antiquitùs.* SED vt ſignificationes, quod noſtrum eſt inſtitutum, proſequamur, illud omnibus cõſtat, lapidẽ fœderũ firmitatis hieroglyphicũ fuiſſe, quòd teſte lapide apud veteres fœdera ſint firmari ſolita: quæ vt homines rata ſcirent fore, Fecialis Agnum læua manu, dextera ſilicẽ retinens, ſi falleret, Iouem cæteroſq; precatus Deos, ita ſe mactaret, quemadmodum ipſe Agnum: & ſecũdum imprecationem ſaxo caput pecudis elidebat : quæ latiùs explicata ſunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginenſibus primùm icto, quod æneis tabulis inſcriptum in æde Capitolini Iouis diutiſſimè permanſit. Et tale aliquid VII. E
Hinc iuramentum per lapidẽ apud Cicer. Epiſtola ad Trebatium li. 7. Et Apuleius, libr. de Deo Socratis. Epiſtolarum , quas vulgus Familiares vocat, apud Tullium, epiſtola eius libri prima , vbi de hiſtrione Æſopo loquitur. Erat & iuramenti ſpecies per lapidem ſimpliciter , vt Athenienſes iurare ſoliti, quod Ariſtoteles & Philocorus ſubinnuunt:& Demoſthenes contra Cononem , τῶν τε παρόντων καθ᾽ ἑκάστων στᾶσι τὸν λίθον ἀγαγόντες, καὶ ἐξορκοῦντες. Id quod ſacratiſſimum intra ſe continet verę diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, A B, pater: B E N, filius: AB E N, lapis. Hic verò lapis ille eſt , ſi myſticum ſenſum introſpicias, quem non temerè Propheta memorat, & Petrus principibus populi & ſenioribus obiectat, quod eum reprobauerint ædificantes, atque mox conſtitutus fuerit in anguli caput.

Quid igitur iurabo per Iouem lapidem, Romano vetuſtiſſimo ritu.

FIRMA PROSPERITAS.

NON præteribo illud , lapidem è cœlo lapſum feliciſſimi , conſtantíſque ſucceſſus in gerendis rebus aliquando fuiſſe ſignum : vt qui ad Ægos flumen viſendæ magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequam Lyſander anguſtiſſimo tẽporis ſpatio, tam magna, tam continua felicitate, tam glorioſè faceret aduerſus Athenienſes. Quamuis pernicioſum augurium Ariſtotimo Ælienſium tyranno præſtitit ſaxum è ſublimi loco ab Aquila demiſſum in eam tecti partem , ſub qua tyrannus cum vxore cœnam, quæ inſtruebatur, opperiebantur : nam paulò pòſt ab Hellanico, & aliis ciuibus fœdiſſimè trucidatus eſt.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

SED quod ad ſaxum ab ea volucre demiſſum facit, in Aquilæ Commentario ſtatutam firmiter ſedem per Lapidem in nido ab ea alite poſitum ſignificari docuimus: quique & cuiuſmodi ille lapis eſſet, quæque ex eo vtilitates haberentur, antiquorum ſecuti opiniones, commemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum commentum magis approbemus , quidnam aliud Petra quàm firmamentum & ſtabilitatem affert ? Vnde Pſalmo xxx. qui apud Hebræos xxxi. eſt habetur : *Quia petra mea & munitio mea* , quippe veluti arx in rupe ſita , & turribus munita. In vulgatis , *robur* legitur interpretes alij, *fortitudo mea* : Romanus *firmamentum* habet. Nam cùm nos paſſim Chriſtum Aſſertorem noſtrum petræ nomine accipi legamus , per petram nimirum pietatis noſtræ ſtabilimentum intelligimus , ſuper qua Eccleſiam ipſe ſuam ædificauerit , quòd verè ſit diuinitus decantatum paſſim , *Capitoli immobile ſaxum.* Romano enim Pontifici hæc promiſſa ſunt, quippe Petro, qui Romæ (nemo hoc inficiari, niſi F
Æn. lib. 9. imperitus, auſit) ſedem fixit: cui, vt Euangelia teſtantur, poteſtas data eſt in orbem vniuerſum : quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, *Non vnius*, inquit, *Eccleſiæ, non vnius prouinciæ imperium eſt Petro & Succeſſoribus eius demandatum*, ἀλλὰ πάσης τῆς οἰκουμένης , *ſed vniuerſi*, ait , *terrarum orbis.* Ad
Daniel. 2. hanc ſententiam facit Nabuchodonoſoris ſomnium , quem νυκτερόνειρον appellat Strabo , qui per quietem imaginatus eſt , ſe ſtatuam cernere viſendæ magnitudinis , cuius caput aureum eſſet , humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora : crura & pedes ferrei , luto ferruminati : ac ſaxum mox ingens , impulſore nullo , repentè iugo montis auulſum in ſtatuam procubuiſſe , eámque incurſu eius proſtratam & attritam in puluerem abiiſſe, qui ventorum mox flatu diſſipatus eſt : ſaxum mox adeò creuiſſe , vt totam ſua magnitudine terram occuparet. Cuius quidem ita conſpectæ ſtatuæ ſignificatum Daniel , qui & Azarias , Propheta potiùs quàm coniector , ita explicauit , vt per caput aureum diceret Aſſyrium regnum demonſtrari. Brachia & humeros argenteos , duos eſſe Reges, qui

Somnij Nabuchodonoſoris explicatio.

Imperium

A Imperium illud euerſuri eſſent , atque horum alterum æramento ſimilem , moturum ab Occidente in huiuſmodi regni perniciem & euerſionem : Mox rerum ſummam ferreum excepturum , latéque omnia obtenturum. Alij poſt rem geſtam faciliore coniectura , imò animaduerſione potiùs oblata, ex ſubſecuto rerum euentu ita ſtatuæ rationem accẽpere , vt dicerent aureum illud caput Aſſyrium quidem regnum ſignificaſſe, quod primum omnium fuit in terris conſtitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum , illinc Cyrum intelligunt, quorum alter, Aſſyrio ſublato Imperio , regnum Medicum , alter Perſicum conſtituerit. Per ventrem & femora ahenea, Alexandrum Macedonem , qui rubicundo colore fuit, ſignificari, qui ab Occaſu profectus Orientem ſubegit : cuius regnum poſt eius mortem à ſucceſſoribus , quos per femora poſſis intelligere , ſciſſum eſt. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc Occidui quàm Macedones fuẽre, Macedonúmque opibus euerſis, latè ſunt terris omnibus dominati: Hæc quidem illi tam verè , quàm etiam ingenioſè, omnibus dubio procul approbanda protulẽre.

CHRISTVS.

SED quod ad ſaxum pertinet , neque hi exequuntur, neque Ioſephus explicare voluit, conſultò ſe interpretamentum illud præterire ſilentio profeſſus : quoniam ex hiſtorica lege , præterita ſcriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideò mihi videtur ſubticuiſſe, ne quæ de Chriſto ſubſecutura manifeſtè conſpicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium ſit, per ſaxũ illud, quod vniuerſam ſtatuam , atque adeò totum vniuſcuiuſque ſtatuæ cultum ſuſtulit atque diſſipauit , Chriſtianam intelligi pietatem, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, Pontificémque ſummum Petrum, & ſucceſſores , non vni tantùm prouinciæ imperaturum , ſed , vt Theophylacti verba repetamus, vniuerſo terrarum orbi leges , & ſalutifera præcepta præſcripturum? *Amplior ſomnij Nabuchodonoſoris, & ſacra expoſitio.*
B quod etiam tradit Cyprianus lib. contra Iudæos altero, c. 15. 16. 17. Quod verò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine vllius manibus impulſum, id porro eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus , quòd ſine congreſſu viri & mulieris conceptus eius proceſſit , & partus. Ita alibi : *Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur* : neque enim ſecta, neq; dolata eſt Chriſti caro ab vlla hominis manu. Apud Eſaiam quoq; celebre eſt, Chriſtũ hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, *Ecce ego mitto in fundamẽta Sion lapidem pretioſum, electum, ſummum angularem, honorificum* : quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito *futurum vt qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus.* Ipſa ad Eſaiæ verba ait Irenæus, vti nõ ex voluntate viri, ſed ex volũtate Dei aduentum eius, qui ſecundùm hominem eſt, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem ſine manibus excìſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod non operantibus humanis manibus, hoc eſt, virorum illorum, qui ſolẽt lapides cædere , nulla ſcilicet viri opera eius in hunc mundum aduentus futurus erat : hic enim lapis à terra ex virtute & arte conſtat Dei. Et apud Hebræos Pſal. 27. primo ſtatim verſu: *Clamo ad te Domine , qui petra, arx , & præſidium meum es*, quò ſcilicet hoſtes nunquã accedere potuerunt. De petra hac Tertullianus, vbi circuncìſionem vtramque comparat : *Circunciſis*, ait, *nobis petrina acie*, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſt*, multis modis & figuris prædicatus eſt.

Chriſti Aduentus.

PRAVARVM COGITATIONVM EXCVSSIO.

Pſalm. 137.

QVONIAM verò , vt Theologi conſentiunt , petra Chriſtus eſt , animaduertendum in Pſalmis, vbi de paruulorum
C alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnibus ita faciendum, vt ſcilicet cogitationes, affectuũ prauorum plenas pueriles & fatuas, priuſquàm adoleſcant , firmitatémque conſequantur , deliberationique adhæreſcant , eſſe quamprimùm ad Chriſti petram allidẽdas, ita ſentit Euthymius , idémque priùs dixerat Adamantius. Hic ille omninò lapis eſt, vt ſæpe dictum , qui ad anguli ſtatuitur caput , quem ij reprobauerunt , qui vſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes, & vt Samaritanum explodebant , ſeductorémque , & nouarum rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo tranſlatus eſt, ibique poſitus, & firmiter ſtabilitus , duos coniunxit parietes. Iudęorum vnum, eorum, inquam, qui pietatem hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum , qui Baptiſmum ſuſcepẽre.

Matt. c. 18. Pſalm. 118. Matt. 21. Eſai. 28.

SENSVVM EXPERS.

PLERVMQVE autem per lapidem expertem ſenſus hominem intelligimus, vnde illud apud Comicum, *Quid ſtas lapis?* Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicitur , quòd nullis amiculi, vt idem ait, precibus moueatur. In hanc verò ſententiam vir ſanctitate ante alios mortales omnes inſignis , vatéſque ſummus, clamat in deſerto, ſolitarióque receſſu , *Poteſt Deus è lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahamo* : quippe de ſtupidis , penéque brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum ſapiunt, proptereaq;

Hinc dictũ Ariſtippide erudito in theatro ſpectante , vbi nõ ſedet lapis ſuper lapidem & Plautus in Mercatore ſtupidiſſimum , lapidem maximum vocat. Matt. ca. 3.

tanquam

tanquam lapides ſine ſenſu ſunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus ſimiles, vt in Pſalmo eſt, euadebant. In Exodi Cantico ſcribitur, *Vertantur in lapides, donec pertranſeat populus tuus Domine*: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictum, quas tantiſper lapideſcere ſupplicetur, donec pertranſeat populus Iudæorum, cùm illud ſubſecuturum eſſet vt deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ eſſent, próque duro & ſtupido corde, viuentem, ſenſúſque & intelligentiæ participem rationem, per Chriſtum ſuſcepturæ. Nam & Cyprianus, epiſtola libri ſecundi tertia: Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ de gentibus colligi ex Ioannis ipſius verbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos mutari fabulantur, anſam dedit vocabulorum vicinitas & ſimilitudo, quibus λᾶας, λᾶος, & λᾶας, lapis eſt, λαὸς verò populus, cùm fortè exiſtimarent tam facilem eſſe mutationem ex lapidibus in populos, quam paruo momēto λᾶος paroxytonus in λαὸς oxytonum tranſire poteſt. Sed ioci ſatis. Sanè apud Eſaiā primo ſupra quinquageſimum capite in huiuſmodi ſimilitudinem legas, *Attendite ad petram vnde exciſi eſtis*, quod paulò poſt explicat, *Attendite ad Abraham patrem veſtrum.* Vt verò ad Euangelium redeamus, Eucherius ſecutus Origenem, ipſe quoque de inſipientibus dictum intelligit, cùm præſertim alibi dicant Diuinæ literæ, *Auferam cor lapideum de carne veſtra.* Irenæus ita ſuſcitari filios Abrahæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à duríſque & infructuoſis cogitationibus tranſtulit ad potiora, & fidem Abrahæ ſimilem in nobis conſtituit atque firmauit.

Iocus perne noſtus Græcorum.

DE MOLA.

E

T Mola lapis eſt, vnde molares lapides, pro ingenti maſſa & pondere. Ipſa verò in Diuinis literis hieroglyphicum habet ſuum minimè contemnendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA

SVNT enim qui per molam humanæ vitæ commercia ſignificari velint: propterea quòd molæ ſemper duæ: atque alterius altera ita ope indiget, vt ſingulæ opus nullum faciāt: vnde amicitiæ noſtræ neceſſitudines appellantur, quòd vnicuique neceſſe ſit habere amicum, cum quo ſua conſilia conferat, qui ſe mutuò adiuuent, & alter alterius officiis ſubleuetur. Vnde rectè, *Væ ſoli*, dictum. Eucherius locum Euangelij, *Duæ molentes in mola* eò trahit, vt per molas vtrumque intelligatur teſtamētum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in diſciplinæ noſtræ traditione receptiſſima ſunt, & maximè propria) quarum ſcilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Teſtamēti triticum in farinam, quippe paſtum Euangelij, conuertatur.

Amicitiæ hieroglyphicum. Hinc illud, Amicus magis neceſſarius quàm ignis & aqua, Plut. in li. de Diſcrimine amici & adulatoris. Rectè enim Zenodorus, εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, Vnus vir, nullus vir.

DE ARIS, ÆDIBVSQVE ET IANIS.

SEDENIM ædificationem iam incœpturi, nihil priùs quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auſpicatum eſſe cupimus, à diuûm immortalium cultu principium aſſumat.

DEI SAPIENTIA.

F

SI tamen priùs id explicuerimus, cur in Diuinis Hebræorum literis aquæ de petra proſiliunt: *Petra*, inquit, Philo, *firmam Dei ſapientiam demonſtrat*, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ paſſim in Diuinis literis, vt ſuo docuimus Commentario, ita pro diſciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de mana pluuio in ſolitudine affatim red ndante: poſſumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA verò præcipua eſt aræ ſignificatio, vt noſtræ erga Deum pietatis indicium ſit, precéſque noſtras igne, vt veteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, *Tango aras, medioſq; ignes*, dictum, quòd inter humanam naturam & cœleſtem, ignis medium ita obtineat, vt meritò dici poſſit internuncius. Materiæ autem adhæreſcit, & in ſublime ſemper fertur, tanquam rerum omnium noſtrarum conſcius inferiora hæc cœlicolis manifeſtare videatur. Hinc ſacrificiorum ritus eo tempore quò naturæ tantùm leges obſeruabantur, non temerè inſtituti ſunt: & poſteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita ſacris noſtris adhibitus, vt ſi abſque igne Deo preces allegemus, vix litare poſſe nos perſuaſum habeamus. Quòd ſi, vt alibi latiùs diſſeruimus, inferiora hæc vlla nos ſuperioribus conciliare poſſunt, nihil eſt quod maiore ſit cum animo ſimilitudine, vtpote qui & lumine pollet & illuſtrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipſum nobis repræſentare videatur. Quā uis impia improbáque perditorum Anabaptiſtarum factio tempore hoc, nos ignes modò ritúſque ſacros omnes in pietatis noſtræ ſignum exhibitos, extinguere, perdereq; conentur, ſed & etiam bonos mores, ipſumq; Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara ſacrificiis faciendis, & precibus allegādis, quibus diuûm animi nobis cōcilientur. Qui tamen eſſet apud veteres probatus ſacrificandi

Æne. li. 12. Non enim ſola litabat oratio, niſi oras aram manu apprehēderet. Macr. Satur. lib. 3. ca. 2. Ignis internuncius hominum & cœleſtium.

A ſacrificandi ritus, pauci admodùm prodidêre. Deo ſiquidem Deorum omnium ſupremo, mente & intellectu ſolo, ſine ſermone, ſine ſono ſacrificabant (Vnde Crocodilus, quòd elinguis eſt Diuini ſilentij ratione habita, cultus apud Ægyptios) Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœleſtibus materia conſtantia, quæ ſcilicet ſimilitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Solis, & huiuſmodi pleraque toto hoc hieroglyphicon opere perquiſita, malis verò dæmonibus, ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carniū faciebant. Cæterùm Ægyptij veteres pecudibus aut ſanguine placare Deos ſemper abhorruerunt, precibus & thure ſolo contenti. Adegerunt verò eos Ptolemæi, ſacra Saturni Serapidiſque ſuſcipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria poſuerunt, quibus hoſtiæ de more mactari debebant. Quamquam illaudato Buriſidis exemplo, homines poſteà immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidē occupaſſet. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cęſaris Antonini ſimulachrum eſt vtraque manu paſſa, ara appoſita, cum inſcriptione, PIETAS. Manus porrò paſſæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem ſignificant. In Hadriani Aug. idem ſimulachrum eodem habitu, ab cuius vno latere Ciconia adſit, de qua loco ſuo: ab altero ara eſt corymbis ornata, inſcriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Auguſtæ Fauſtinæ ſimulachrum eſt, quod læuâ pallam ſuſtentat, alterâ in ignem, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porrigit, cum inſcriptione, PIETAS. Eſt & ara poſita ante ſignum, in cuius manu patera eſt libationi parata in numo Lucillæ: inſcriptio, PIETAS. Eadem inſcriptione pietas ipſa in Antonini numo dexteram exporrigit paſſam, læuâ in ſubiectam aram libat. Illa porrò paſſa dextera, adorationis, vt alibi loco ſuo declarauimus, indicium eſt. Supplicationes porrò fieri ſolitæ, aut cùm vota facimus, aut cùm damnati votis gratias agimus. Hinc aliæ atque aliæ inſcriptiones in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatem
B ipſam referuntur: ſiue diuini numinis auxilium imploremus, ſiue vota perſoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. numo ſignum eſt læuâ pallam in vlnam ſuſtollens, dexterâ in aram porriciens: inſcriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere eſt duo ſimulachra, quorum ſtat vnum ipſius Imperatoris effigie, alterum læuâ palmæ ſurculum tenet, dexterâ pateram offert Principi: inſcriptio, ADVENTVI AVG. Eſt & Domitiani numus cum ara & igne ſuper accenſo, cuius inſcriptio eſt, PRINCEPS IVVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara eſt in ipſius Cæſaris Domitiani numis, in quo anſas illas, vnde aræ nomen nonnulli volunt, apertiſſimè licet intueri.

Adverbum à Macrobio lib. Satur. 1. cap. 7.

Ara in numis plurimorum.

Nimirum Varro Diuinarum libro 5.

PROFVGIVM.

FVISSE verò aras apud veteres, vti etiam nunc ſunt ſanctioris aſyli loco, nulli non exploratum eſt. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia ſalutis ſpe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, *Hæc ara tuebitur omneis.* Et M. Tullij dictum pro Roſcio Comœdo: *Sicut in aram confugit ad huius domum.* Et apud Terentium: *Nemo te accuſat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem pararis.* Et Ouidius de Triſtibus:

Vnica fortunis ara reperta meis.

Et clariùs li. 3. de nat. Deo. Quod vos cum facere non poteſtis, tanquàm in aram confugitis ad Deum.

MISERATIO.

APVD Athenienſes ara peculiaris fuit miſerationi ſacra, de qua Papinius Poëta, & Lactātius Grammaticus, neque nō
C Apſinis in Rhetoricis, meminêre: & Plutarchus lib. de Superſtitione, φιλάνθρωπον βωμὸν eam appellat. In profugij ſanè ſignificato Veſtam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro ſecundo: *ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν, Hæc cùm Theramenes audiſſet, ad Veſtam ſibi profugium parauit.* Et ſacrificalis ara Veſta eſt Polluci, præcipuè verò quæ in Prytaneo fuit, vbi inextinctus ignis aſſeruabatur. Et triginta curiarum Veſta collocata apud Dionyſium Halicarnaſſeum antiquitatum ſecundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

Βωμὸς θυμιατήριον ἐσχάρα ἑστία, ara, acerra, Veſta. Nat. Comes, &c. libr. 8. capit. 19.

XII. IANI COLONIÆ.

QVOD verò aræ XII. Iani ſimulachro adſculpi ſolitæ ſint, ſunt qui ob id factum putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetruriæ coloniis ſacraſſet. Alij aras illas XII. ad menſium numerum dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore ſit Romanorum religione pingi ſolitus. Nam de CCCLXV. diebus, quos geſtu manuum referre, alibi diſſeruimus.

TERRA.

ROTVNDAM ædem Veſtæ Numa Pompilius Romanorum Rex conſecraſſe fertur: quòd eandem eſſe terram, qua vita hominum ſuſtentaretur, crediderit. Eam ad pilæ formam eſſe, vt ſui ſimili templo Dea coleretur. Pro eorum verò ſententia, qui per Veſtam nil aliud quam puram flammam intelligebant, de ſtrogilari lapide, qui Deam figuræ ſimilitudine referret, alibi diximus.

A Plutarcho Deca 8. probl. Sympoſ. additque, menſas antiquorum rotūdas Veſtas dictas.

MVNDVS

M V N D V S.

E T mundo ædem veteres ea qua conſpicitur forma poſuerũt, mundumque eam appellauêre, ab eo mundo, inquit Cato in commentarijs Iuris ciuilis, quem Feſtus citat, qui ſupra & infra nos eſt. Eius inferiorem partem veluti Diis manibus conſecratã, clauſam omni tempore cuſtodiebant, neque niſi ter in anno, patefaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, poſtridie Volcanalia, & ante diem ſextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Feſtus, etiam religioſos iudicauerunt: propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium eſſent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri voluêre. Itaque per eos dies non cum hoſte manus conſerebant, non exercitus ſcribebatur, non comitia habebantur, non aliud quicquam in Republica niſi quod vltima neceſſitas admittebat, adminiſtrabatur. Volcanalia autem antiqua monumenta in Circo Flaminio x. Cal. Sep. celebrare ſolita comperimus. In aliis, Fer. Volca. N. x. Calend. Iunias. Ibique N litera diem nefaſtum notat, apud Ouidium. Tubiluſtria Volcano XIII. Calend. Iun.

Volcanalia.

D I I O M N E S.

Pantheon Romæ templum hodie la Ritonda.

O M N I B V S verò Diis, Agrippa templum rotundo ambitu Romæ dedicauit, eáque de cauſa Pãtheon appellauit: in quod quidem minùs quàm in alia veterum monumenta ſæuit ipſa vetuſtatis iniuria: idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortalium concurſu inuiſitur, & ab ea qua factum eſt forma nomen habet. Sanè Auguſtus Cæſar, qui templum id excitauit, licèt Agrippæ inſcribi dedicatione ipſa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat, quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi ſumus, vlteriùs nunc de figura huiuſmodi loqui ſuperſedebimus: ſi tamen id dixero, Ariſtotelis dictum eſſe, veteres gauiſos diis templa rotunda ſpecie dedicare, cuiuſmodi ſanè multa Romæ ſupereſſe adhuc, vel magna ex parte diruta, vel noſtræ pietatis diis inſtaurata conſpeximus. E

I A N V S.

I A N O contrà, templa quadrata ſpecie dedicari ſolita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerentur, peruióſque à frontibus quatuor aditis patefacerent, qui tamen in primario Iani templo ſolenni ſacro pacis tempore claudebantur.

M E N S A R I I.

E R A N T autem & alij Iani, in quibus trapezitarum menſæ, vbi mercatorum conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

O ciues ciues, quærenda pecunia primùm eſt
Virtus poſt nummos: hæc Ianus ſummus ab imo
Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, ſenéſque,
Læuo ſuſpenſi loculos, tabulámque lacerto.

Huiuſmodi generis ædificia plurima Romæ erant: nunc vnum minus dirutum in velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata eſt.

P A X, B E L L V M.

F

Q V O D verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipſum ſpecie, ſed clathris, repagulis, & foribus præmunitum, ipſi tantùm Deo dedicabatur. Clauſum hoc, pacem indicare: adapertum, belli tempus, non tam ex Virgilij carmine cantatiſſimo, quàm etiam ex numis paſſim in cõſpicuo eſt. Sed illud præcipuum numiſma tum opere tũ etiam inſcriptione ſpectabile, in quo legitur, P A C E P. R. T E R R A M A R I Q V E P A R T A I A N V M C L V S I T. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habetur, I M P. N E R O C L A V D. C Æ S A R A V G. G E R M. T R. P. P. P.

Huius rei cauſã tradit Mac. lib. 1. ca. 9. Dira, &c. claudentur belli portæ. Æneid. li. 1. Templa in numis habita.

P R O V I D E N T I A.

A L I A etiam atque alia templorum exempla multifariàm in numis habentur, quę proſequi ad faſtidium potiùs, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicam, in numo cuius inſcriptio eſt, D I V V S A V G V S T V S P A T E R, ab altera parte legi P R O V I D E N T. Idem templum eſt in Imperatoris Conſtantij numo, cuius inſcriptio eſt, P R O V I D E N T I A A V G.

SALVS. IVNO. DIVVS.

I N Domitiani numis templum eſt S A L V T I A V G V S T I inſcriptum. In Voluſiani, Dea in delubro ſedens cum inſcriptione, I V N O N I M A R T I A L I, de quibus dicere hîc nullum eſt operæpretium. Neque verò veteribus tantùm Dis, ſed & iis quos apotheoſi conſecrabant, templum etiam dicare mos erat: vt videre eſt in Antonini numo, in quo templum eſt cum inſcriptione, D I V O P I O.

S V B D I A L E S Q V I B V S.

A

T O T A verò ædium ſacrarum forma antiquitùs pro conditione numinis ædificari ſolita: quare ex ipſa ſtatim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui ſiquidem, fulguri, cœlo, Soli, & Lunæ ſubdiales, vt Vitruuius monet, ædes, quæ Græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, poteſtates, vimque ac effectus omnes ſub dio ſpectamus.

Orientem Solem excipiendo, ac liber eſſet proſpectus. Plu. in Numa. M. Vitruuius li. 4. c. 1. & in eundẽ Gul. Philander.

D O R I C Æ Q V I B V S.

M I N E R V Æ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipſa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe deliciis, neque laſciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neque denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, ſed rudi ac hiſpido potiùs aſpectu: qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

C O R I N T H I A C Æ Q V I B V S.

A T Veneri, Floræ, Proſerpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atque nequitiam Corinthiacæ conſtituebantur: genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum laſciuia, volutarũmque multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate viſu admodùm delectabile.

De his tribus columnis Pli. lib. 36. c. 23. & Vitruuius lib. 4. cap. 1.

I O N I C Æ Q V I B V S.

B

I V N O N I verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæteriſque eiuſdem ordinis numinibus Ionicum adhibebant opus, medio quodam inter Doricum & Corinthium temperamẽto: quippe quod neque horrorem & auſteritatem ipſa operis ſimplicitate præ ſe ferat, neq; quidem eneruatam illam mollitiem ex tot ornamentorum luxuria commonſtraret.

D E C O L V M N I S.

N E Q V E quidem templa tantùm, verùm etiam columnæ non ſine myſtico aliquo intellectu fieri conſueuerunt, quarum & rationes retuliſſe non incongruum videatur: ſiquidem hæc haudquaquàm ſunt ab Ægyptiacis inuentis diſſimilia, dum aliæ firmitudinis, aliæ rei præclarè geſtæ, famæque ſupra mortalium conditionem ad vſque cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij ſint indicia.

T E R M I N V S.

C Æ T E R V M antiquiſſimum fuit per columnam terminum ſignificare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionum multarum fines terminóſque columnas appellamus, vt in Hiſpania Herculis: eò enim vſque & imperium & labores ille ſuos extendiſſe fertur. Eodem modo in Africa ſub Atlante monte, & Aſia ad Euphratem fluuium, & ſupra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerunt, & eo ſignificato Atrides Protei Menelaus ad vſque columnas exulat, apud Virgilium legas, quod pro Ægypti finibus poſitum notat Seruius.

Columnarũ hieroglyphica.

C

G L O R I Æ S V B L I M I T A S.

I N ſepulchris verò, neque non monumentis reliquis columnarum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ eſſent, gloria ſupra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba: *Quantam ſtatuam faciet populus Romanus, quantam columnam, quæ res tuas geſtas loquatur?* Hinc in argenteo numo videas columnam, cui mediæ ancile affixum eſt, vrna in ſummo ſuperpoſita, duabus hinc & inde laureis appenſis, quam ſenatus Diuo Auguſto Veſpaſiano decreuit. Sed vt reliquas prætercam: duæ adhuc Romæ viſuntur, quæ Romanæ potentiæ atque ſplendoris teſtimoniũ faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta, ad ſummam quarum altitudinẽ, quæ admodùm excelſa eſt, per interiores gradus cochlis in modum circumductos commodiſſimus eſt aſcenſus: non enim in retã omnibus obuia nobis immorandum eſt. Decretæ autem in columnis ſtatuæ à Senatu pleriſque fuerunt, quos enumerare noſtri non eſt inſtituti: rerũ enim quæ tractandæ ſunt multiplicitas breues nos eſſe cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, Senatum Galbæ vt primum licitum fuit ſtatuam decreuiſſe roſtratæ columnæ ſuperſtantem, placere nonnullis vt ſtriatæ legatur. Antiquam autem eſſe celebritatem ſtatuarum in columnis, ex eo manifeſtum, quòd C. Menenio ſupra columnam ſtatua dicata eſt, qui Latinos priſcos deiecerat vnà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna coloſſum habuit ſuperimpoſitum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

Hinc Pindarus in Olympiis, Hectorem inexpugnabilem & immobilem columnã vocat. Traiani & Hadriani columnæ.

DE OBELISCIS.

Nēpe Suidas authore. Euſ. Chr. i. ec. orat. prim. 14. Euphranoris pictoris ſtatuæ.

HORVM loco Ægyptij ſuos erexerunt obeliſcos,& Græci ἀξιονοβελίσκους dixerunt, cui maximi quique honores deberentur. Nō ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptiorum ſtatuas, quæ antiquitatem ſapiūnt, graciliores eſſe, & truncis oblongis propemodùm ſimiles: quod quidem non eſt artificum vel ſtupori vel imperitiæ imputandum, ſed eorum potiùs diligentia ſtudiumque conſiderandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatam eſſe oſtēderent. Quare Euphranor pictor, idémque fictor nominatiſſimus, quem in omni ſpecie admirandū perhibent, non ita fortè reprehenſioni obnoxius: propterea quòd in vniuerſitate corporum exilior fuerit in capitibus articuliſque grandior, cùm is præſertim primus dignitates, ac heroum inſignia dicatur expreſſiſſe. D

HEROES.

Malebant enim videri & eſſe maximi, quam optimi: hinc coloſſi.

Iocus Ciceronis in ſtatuā fratris.

Æneid. li. 4.

Ib. eā.

SED quoniam in Heroas incidimus, id minimè diſſimulabo, quòd Romani Græcos potiùs quàm Ægyptios imitati, Heroum ſtatuas, & eorum qui bene de Repub. meriti eſſent, eò maiores faciebant, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur, de quo apud Macrobium. Hinc iocoſum illud M Tullij dictum in fratris ſtatuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatam eius imaginem conſpexiſſet ingentibus lineamentis vſque ad pectus de more pictam, erat autem Quintus ſtaturæ paruæ, *Frater, ait, meus dimidius maior eſt, quàm totus.* Apud Virgilium verò Dido cùm voluntariam mortem excuſat, quaſi ea omnia abſoluiſſet officia quæ à ſe exigi potuerint, nihilque à ſe vlteriùs expectari poſſe, quod ad apotheoſeos gloriam pertineret, ita ſecum ratiocinatur: E

Vixi, & quem dederat curſum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.

Cur verò magnam ſperet, enumerat merita:

Vrbem præclaram ſtatui, mea mœnia vidi,
Vlta virum, pœnas inimico à fratre recepi.

Lib. 2. Epiſtol.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recenſetur, propter quæ

Romulus & Liber pater, & cum Caſtore Pollux,

Deorum in templa recipi meruerunt, vt eſt apud Horatiū. Cùm itaq; maiores iuſto ſtatuæ vita functis fieri ſolitæ eſſent, Onirocritæ, qui, vt ſæpius oſtendimus, hieroglyphicis adhæreſcunt, vbi quis ſupra humani mōdi ſtaturā fieri ſe magnum conſpexerit per quietem mortē illi præſagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuiſſe, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud ſuper oblata viſui defuncti corporis anima, *Et nota maior imago:* nempe quòd corporeis clauſtris veluti prælis exoluta anima poſt mortem latiùs dilatari videatur. Sedenim illa de honoribus opinio & verior eſt, & probabilior.

Æneid. li. 2.

CHRISTI VICTORIA.

ILLVD minimè prætereundum, ſextidecimi Pſalmi inſcriptionem apud Græcos eſſe στηλογραφίαν: alibi aureum inſigne Dauidis, vbi interpretes antiquorum repetunt morem, qui columnas, imagines aut ſtatuas iis qui ſtrenuè feliciterque militiam exercuiſſent, erigere conſueuerant. Id verò laudis victori Chriſto attributum, eo Pſalmo declarari. F

PRO PATRIA OCCISI.

Vbi ſepeliebātur pro patria occiſi operibus Praxitelis nobilitatū.

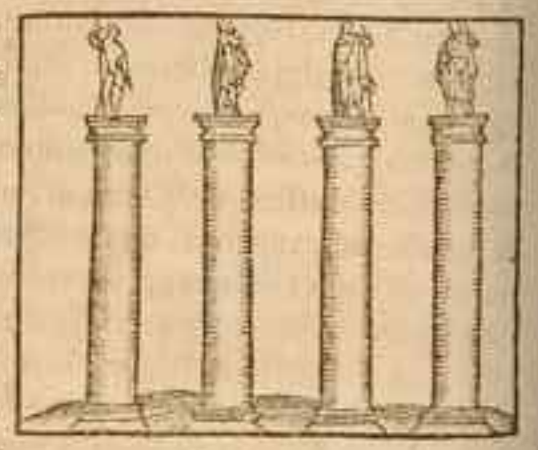

APVD authores Græcos locum Athenis fuiſſe legas, Ceramicum appellatum, columnis vndecumque frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidiſſent, inſcriptione adiecta quo quis prælio oppetiſſet.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PINDARVS Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμεν παρίου λίθου λευκοτέραν.
Ponatur altè ſtructa ſaxo Candidior pario columna.

vbi interpretes per columnam Poëma intelligunt. Nam ſtatim ſubdit ipſemet Poëta: quantum claritatis addant Poëmata in præſtantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

Statua Teleſillæ.

TELESILLÆ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata ſtatua erecta eſt in columna, libris circa pedes adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæſis, fœminas armarit, & contra hoſtes eduxerit, eóſque vrbis diripiendæ ſpe profectos retrocedere coegerit. Exemplum muliebris virtutis inter pauciſſima ſæpè commemorandum.

ISOCRA

ISOCRATES.

A

ISOCRATI verò Eloquentiæ magiſtro, ſtatua in columna decreta eſt ab Athenienſibus: quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab inſtitutione nunquam ceſſauiſſet.

APOLLO AGYIEVS.

Ἀγυιεύς, corūno ante fores ſtās in ſumma parte acuta.

CONSPICVÆ fuerant apud Græcos columnæ quædam in coni formam deſinentes, quas ante fores erigebant Apollini ſacras, vt verò quidam dicunt, Baccho, vt plerique alij, vtrique: nam idem vtriuſque numen eſſe, oſtenſum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieum nuncupauit. Eas nonnulli aras vocauerunt: ſed columnarum omninò habere ſpeciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent,
Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.

Sed cur non Græcos potiùs verſus apponimus?

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ
σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

Ea verò de cauſa Agyieus dicebatur, quòd huiuſmodi columnæ in compitalibus vicaneiſque viis erigi conſueuerunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent. B

VICTORIA DE PERSIS.

Perſica porticus.

EXCOGITATÆ etiam ſunt columnæ trophæorum vice, quę victoriam oſtenderent, cuiuſmodi porticus cognomento Perſica Lacedæmone viſebatur, victoriæ illius index, quam Pauſanias Ageſipolidos filius conſecutus eſt in Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hoſtium copias profligauit: in cuius præclari facinoris memoriam ſtatuas habitu Perſico pro columnis porticu ſubiecêre.

CARYATARVM OPPROBRIVM.

Caryatidū nomine intelligit ſtatuas muliebres in columnis: meminit Plin. lib. 36. ca. 5.

SIMILE in Caryatas Peloponneſi populos exemplum editum, quorum mulieres matronali habitu, ſtola quippe ad pedes vſque demiſſa, in captiuitatem abductæ ſunt, viris priùs ad vnum cæſis, totius Græciæ in eos conſpiratione facta, quòd Perſicas partes aduerſus Græciam ſecuti eſſent. Hiſtoriam in exemplo poſuit Vitruuius.

BELLVM.

Columna bellica.

ALIQVA etiam columna belli ſignificatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, ſuper quam quotieſcumque bellum cuipiam indiceretur, haſtam iaciebant, eius ſcilicet ominis cauſa, quod ſpes eſſet per huiuſmodi ſuſceptum bellum, aut hoſtes à finibus ſummouēdi, aut vltra præſcriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur. C

SECVRITAS.

INVENIRE eſt in numis aliquot columnam ad ſecuritatem additam, vt in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cuſit. Ibi enim muliebre ſignum molli & eneruato habitu ſtans, læuâ collumellæ innititur, dexterâ palmæ ſurculum tenet ſupra verticem exporrectum: inſcriptio eſt, SECVR. AVG. Quæ quidem ſpeciès cùm fortè antiquitùs fieri ſoleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos:

Lib. 3. Car.

Metuere Fortunam
Iniurioſo ne pede proruat,
Stantem columnam,
Atque ita ſublimi deiiciantur loco.

FIRMITAS.

Columnæ Doricæ.

NAM vetuſtiſſimum omninò columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quæ præſertim Viriles appellatæ ſunt, quas alio mox vocabulo, vti ſuperiùs dictum, Doricas vocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias miſſi per Aſiæ loca Caribus finitima regionibus quibuſdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare ſtatuiſſent, nullaque adhuc eſſet ſymmetriæ proportio, nulla dimenſio-

nis norma, commenti tamen ſunt à pedis menſura, quæ ſexta pars eſt virilis corporis, columnas dimetiri, rati ſic firmitatem ædificiis duraturam apposuiſſe: eáſque columnas nudas, ſine vllo prorſus ornatu, vt virilem omninò ſpeciem præ ſe ferrent, erexêre. Author Vitruuius. Sedenim & in Diuinis literis columna pro firmitate accepta eſt, vbi de Prophetico ore dicit Dominus, *Ego confirmaui columnas eius*, de terra loquens, non vtique quòd eam columnis ſubnixam eſſe diceret, ſed virtutem, quæ terram in medio rerum omnium ſitam ſuffulcit, ſuſtinétq;, per eam loquendi figuram ſymbolycam, ſeu dicere mauis, hieroglyphicam, nobis indicauit, eam vtique firmitatem columnas appellari Baſilius etiam interpretatur, & aliis ſæpe locis Teſtamenti veteris eodem ſignificato columnæ accipiuntur.

Vt 20. Iudicum, & Exod. 13.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

Cvm verò Dianæ etiam ædem conſtruere vellent, gracilitatem in columnis, ad muliebris corporis effigiem, commenti ſunt, eáſque octaua parte craſſitudinis produxêre, ſpira etiam pro calceo ſuppoſita, capitulo volutiſque vti capillamento concriſpatis, atque aliis muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

Additæ his Virginales etiamnum columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ ſunt, & gracilitate & ornatu, propter ætatis teneritatem, & hilariores, & venuſtiores. Puellæ ſiquidem & ſumptuoſiùs, & magnificentiùs ornari ſolent, quàm matronæ, quas cum vittis ſtola ſatis deceat ad honeſtatem. Neque negarim ſuccreſcente indies hominum diligentia, aliis atque aliis dimenſionibus columnas excidi cœptas.

CALATHVS CERERIS.

Obſervatio calathi, qui locorum vbique Cereris capiti ſuperponitur, de quo multa in alio commentario, cur id facere conſueſſent Ægyptij, diſſeruimus, effecit itidem, vt capitula in calathiſcorum effigiem columnis præſertim Corinthiacis ſuperaddi placuerit: quamuis Græci omnia ſuis inuentis libenter adſcribunt, & Callimachum quendam cognomento Catatechnon prædicant, qui genus id capituli primus excogitauerit, veriſimili etiam fabula, vt ad confingendum feliciſſimi ſunt adinuenta. Mulierem quippe Corinthiam quandam, amiſſa filia corpus ſepulturæ mandaſſe, ac ſuper tumulum calathum rebus iis oppletum, quibus maximè nata dum viueret, oblectabatur, ſtatuiſſe, atque demùm teſta ſuperimpoſita coopertum reliquiſſe: accidiſſe verò vt calathus ille caſu ſuper achanti radice ibi nata inſideret, quare verno adueniente tempore gramen id pullularet, & calathum foliis primum amiciuerit, mox & floribus ornarit cúmque cauliculi procreſcerent, obſtaculo ſuperſtratæ teſtæ concuruati, capreolos in volutarum ſpeciem complicarunt: quo quidem obſeruato ingenioſus faber venuſtam eam capitulorum ſpeciem meditatus ſit omnium applauſu conformare. Commentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum eſt, vt architecturæ magiſtri ſine vlla prorſus contatione illi aſſenſiſſe videantur.

Hæc à Vitruuio li. 4. cap. 1.

Itali & Galli hanc branckam vrſinã vocant.

DE MVTILIS.

Obſervare etiam eſt in omnibus ferè veterum ædificiis imagunculas quaſdam nunc virili, nunc Bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ vel mutilos, vel coronas ſuſtentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omninò alienum ſuo legitur ſignificato.

ATLAS.

Nam quantum ad humanam pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id ſignificare dicunt, & huiuſmodi ſuſtentacula nimirum à Græcis Atlantis nomine nuncupantur, quæ cur à Latinis telamonas vocari nonnulli dicunt, & antiquis architectoribus & nobis incompertum eſt: ſi cui tamen ariolari licet, τελαμῶνας ſcimus eſſe lora, quibus ſuſtinetur clypeus, quibúſque brachium inſertatur, atque etiam vinculum, quo enſis vel appenditur, vel manui nonnunquam, ne vehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à ſuſtentando deſumptum nomen: τελάσσαι enim, τολμῆσαι καὶ τλῆναι eſt, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud ſuper Atlante vulgatum, geſtare eum humeris vniuerſam mundi machinam, de quo Maro:

Atlantes. *Telamones.* *Æne. li. 6.*

—Vbi cœlifer Atlas
Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Inde ſcilicet fabula conficta, quòd is omnium primus Solis & Lunæ curſus, ſyderúmq; omnium motus, ortus & occaſus, certa quadam moueri lege deprehendiſſe creditur, eáque diligenter obſeruata mortalium vſui promulgaſſe. Quòd verò pro Atlantibus Bouilla etiam capita fieri ſolita dicebamus, vidimus id apud Melinos Romę: habet enim Petrus compater meus Bouillum caput aheneum, quatuor circiter vnciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo geſtu, vt aliquid omninò ſuſtentaſſe videatur, de quo tamen alibi diximus.

Author Zezeihiſter, li. 1. Chiliade 5.

DE

DE PERPENDICVLO.

Qvando verò in hæc ædificiorum opera prouecti ſumus, quid ſibi velit etiam Perpendiculum, explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

Ædificationem, vel poſitum aut conſtructum opus, per id appenſum linea, libratúmque, denotabant. Nullo enim pacto erigi poſſent ædificia, niſi facierum angulorúmque rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eáque præcipua eſt obſeruatio in ædificiis moliendis, vt ſtructuræ omnes perpendiculo reſpondeant, neque proclinationes, vt vocabulo vtar Vitruuiano, in partem vllam habeant.

Perpẽdiculi formam docet 6. Philãder in Vitruui. libr. 6. ca. 11. & lib. 7. cap. 3.

RECTVS TENOR.

Tranſit & ad res alias id ſignificatum, & ad perpendiculum amuſſim adiiciunt, cùm quid vndecumque & quoquò verſum delibratum directúmve ſignificare voluerint: vtriuſque enim numus eſt, vt iuſtus tenor, ipſaque rectitudo adinueniatur. Sed perpendiculum in iis deſeruit, quæ ſurrigenda ſunt: amuſſis, & planis, & obliquis, & omnibus denique vniuſcuiuſque corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

Ad amuſſim, id eſt rectè, perfectè, κατ' καθετον, Doricũ prouerbium. Ad perpendiculum, exactè abſolutè, κατ' κάθετον.

DE CARDINE.

Ad fabricam omninò pertinet cardo: quare ſi quid ſuper eo dicendum ſit, hoc potiſſimùm loco differendum.

AVTHORITAS VEL REI SVMMA.

Habet verò ſignificatum ab eo munere, quod in valuis, oſtiiſque ſuſtinẽdis præſtat, ita vt nunc dignationem, nunc authoritatem, nunc rei ſummam ſignificet, ex arbitrio ſcilicet aut miniſterio cuius res vnaquæq; pendeat, cuique rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & cauſis tale aliquid appellatur cardo, à quo ſcilicet tota perſuadendi ratio pendere videatur, quóve omnia congeruntur argumenta: ſitq; ſtatus is, circa quem tam rei quàm accuſatoris conatus omnis vndecunque exerceatur.

Cardinis ſignificata. Huc alluſit Virg. Haud tante ceſſabit cardine rerum. Ænei. li. 1.

CARDINALES SACERDOTES.

Habet & pietas noſtra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam veluti cardines in oſtiis admittendi excludendique arbitri videntur, ita illi admittendorum exigendorúmque operum, quæ ad Chriſtianam faciant pietatem, conceſſamque ſummo Pontifici authoritatem poteſtatémque tuendam, authores honorificentiſſimi perhibentur. Fratres hos appellat Pontifex M. decretáque omnia, legéſque in comitiis iſtius ordinis perlatæ, de conſultatione eorum, tametſi omnia per ſe poſſit, ſancire ſe profitetur. Is enim honos eis habetur, vt huiuſmodi ſententiarum rogationes in acta ſumma cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER PALMAM, ET LAVRVM SIGNIFICANTVR.

D

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVS.

*Q*VAMVIS *parua admodum inter nos conſuetudo fuerit, eóque ſeceſſu Oluetano Veronenſis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permiſit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum ſtudiis tum negotiis incumbebamus, vix ter facultas data, vt eſſe vnà poſſemus: neque anteà te Patauij, quò me ad Philoſophiæ ſtudia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè diſceſſeras, quàm ego aduenißem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob ſummum ingenium, ſummámque doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem: omnium enim voce commendationéque politißimis literis, & liberalium omnium artium ſtudiis florebas, clarúſque & celebris habebare: vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoſcebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit ſimul, maioribus ſcilicet in dies ad virtutem profectúmque tuum additis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitoſißima, tam aſpera, tam continua, me non modò ex tranquillo eo ſeceſſu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui ſemper memor, atque ſolicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiſcebam, & vbicunque locorum ciues tuos diſperſos etiam ipſos comperiſſem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Alitheum, Zauariſium, Turranios, nunc per alios amicos tuos quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perſpectißimus: idque officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præſtitum confido. Sed quoniam vel his teſtibus tam locupletibus mihi nondum ſatisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione poſſem, aliquod huiuſmodi mei erga te animi ſignum manifeſtius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenſerem, pleráque id genus commentaria in amicos diſtribuerem, túque non in poſtremis eſſes, plantas duas inſigniores elegi, Palmam & Laurum, eáſque à noſtratibus longè diuerſas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam tranſlatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob ſublime illud ingenium tuum, quod ad excelſa quæque proſpero euentu ſeſe attollere contendit, cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos ſummouiſti, tótque priorum Aſtrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanaſti. Laurum autem, quia tu, re optimè in cœlo geſta, ad infima mox terræ loca deſcendiſti, tanquam Hercules alter triumphabundus: ſed qui in ſuperiorem orbem non vt ille, de viſceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, ſed ab Antipodibus Siphylum illam tuam admirandi vigoris plantam aſportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præſentanea remedia, & incolumitatem efficaciſsimè conferret.* E *Quod verò ad plantas attinet, ſpero eas à te benignè ſuſcipiendas, déque earum ſurculis amicitiæ noſtræ firmitatem colligari poſſe, quam diuturnam perpetuámque fore mihi perſuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obſeruantia, talia mihi pollicentur: túque vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq́; tuæ monumenta, vno Doctorum omnium ore celebrata depoſcunt: quorum quidem operum, ſtudiorúmque tuorum omnium felicitatem agnoſcimus, & omnium poſteritati celebrem & illuſtrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.* F

DE PALMA.

PALMÆ ſignificata plurima traduntur, quorum præcipuè quatuor ex grauiſſimis authoribus ſeligere viſum eſt: quippe annum, menſem, iuſtitiam ſiue æqualitatem, atque victoriam: quorum ſignificatuum cauſæ diligentiùs examinandæ ſunt. Reliqua, vtpote maniſeſtiore, ſponte, nulla ſolicitata cura prouenient.

ANNVS

A

ANNVS MENSISQVE.

CAVSÆ verò cur annum Palma ſignificaret, tres eſſe perhibentur, eáque omnium prima: quòd ſola omnium arborum per ortus Lunæ ſingulos, ramos ſingulos progenerat. Atque ita etiam ſignificatum menſis obſeruauerunt, vt per ſingulos Palmæ ſurculos, menſes totidem adnumerarent. Par itaque vt ſi annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sedenim, etiamſi hæc non adfuerit curioſitas, annum omninò ſignificabit, vel quantum ad menſem attinet, quòd in oſſiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata eſſet, quam contra faſcinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam autem maximè cauam, qualis eſt cùm octo & viginti dierum numerum expleuit, cornibus, ſcilicet infernè deiectis, menſis indicium eſſe in cœleſtibus loco ſuo dictum. Dianaque ipſa apud Homerum Appollinis hymno, menſis & anni arbitros paritura, Palmam amplexata deſcribitur. Altera cauſa eſt, quòd Palma, vti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecentas & ſexaginta vtilitates mortalibus elargitur, ideóque anni ſimulachrum & inſigne: tot enim diebus ānus conſtat, intercalaribus quinque, de quibus in Vulture, ſubductis. Alia ratio eſt, quòd palmæ ſatus quatuor ex lignis, ſiue Oſſa ea maluerimus appellare, quæ, vti paulò antè dictum, in eius fructibus inſunt, fieri ſolet, quæ bina iuxta compoſita ſubter, bináque ſupernè colligantur, pronáque omnia ſerūtur, quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atque ita primi ortus promiſcui coaleſcunt, & vnus ex cunctis caudex conficitur.

Cur annum & menſem Palma ſignificet.

Plin. idem lib. 13. ca. 4.

Annus quoque ſolaris quatuor qualitatibus conſtat, quæ tamen ita mutuò connecti videntur, vt fallente de die in diem qualitatis ipſius mutatione, vnus quaſi caudex fieri videatur.

B

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NON diſſimulabo quaſi κατὰ πάρεργον, quod Quintius Græcus author aſperum quendam locū, & admodùm editum, ſuperatúque perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma conſurgat, cuius in cacumine inſideat virtus: ex montis vtique aſperitate labores varios, ex Palma temporis, vt Heſiodi interpres ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem peruenire poſſe, niſi per labores, quos diu toleraſſet. Temporis autem diuturnitas quo conuenientiùs ſigno figuretur, quàm per id, quod anni & menſis habetur hieroglyphicum adeò manifeſtum? Sententiam hanc ita ſibi deſumpſit Quintilianus: *Deſinit in aduerſa niti qui peruenit ad ſummum: ſcandenti circa ima labor eſt.* Quod nos in adoleſcentia ita retulimus:

Virtutis locus, & ſedes.

Incipit oppoſitam pedibus qui repere molem,
Eximio ſuperat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidißima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Paſtus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.
Hoc ſophiæ aſperioris iter Superantule pergas,
Dummodo poſt fellis pocula nectar habes.

Extat in Epigrãmatibus Pierij.

ÆQVALITAS.

C ÆQVALITATEM verò ea de cauſa ſignificabat, quod cùm initio Soli dicata fuerit ante Laurum, grauiſſimi authores aſſerunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari ſolitos. Quæ cùm æquale eſſet victorum omnium præmium, æqualitatis inde ſymbolum aſſecuta eſt. Sanè Plutarchus & Pauſanias authores ſunt, Palmæ pretium, qua multis in certaminibus victores æquè coronarentur, à Theſeo primum inſtitutum, cùm à Creta reuerſus in Delum applicuiſſet, & Apollini ludos ediſdiſſet. Siue ea de cauſa ſit excogitatū, quòd arbor ea foliis ſit maximè æqualibus, ideóque victoribus conueniret, quòd æqua eorum laus atque præmium eſſet.

Pauſan. in Archadicis & Plutar. in Conuiuialibus, &c. lib. 8.

IVSTITIA.

FRVCTVM præterea reddit pari cum foliis æquilibrio, atque hinc iuſtitiam ſignificari voluerūt. Præter hæc incorrupta eſt Palmæ materies, ac propemodùm ſenij neſcia, perinde ac decet incorruptos eſſe, neque vnquam temerè flecti aliorum quorunquam arbitrio, Iuſtitiæ adminiſtratores. Folia demùm, niſi vi tollantur, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλον, atque etiam ἐμπεδόφυλλον appellauerunt, cùm & Laurus, & Oliua, & Myrtus, ac aliæ quædam, quibus eſt perennis foliorum viror, ſuccreſcentibus aliis priora decutiant. Eadémque immobilitas expetitur in Iuſtitia. Quòd verò ponderibus reſiſtat, & in aduerſum incuruetur, facere idem Iudices debent, atque reluctabūdi, ſeductores, pellaceſq́; omnes detrectare, neque mulieribus, neque violentiæ cedere. In hanc ſententiam Leuitico celebrandis feriis xv. menſis ſeptimi, Palmarum ſurculos, quos Græci ſpathalas à gladij forma vocāt, Legiſlator ſumendos præcipit. Theologi per eos iuueneſcentia Iuſtitiæ germina interpretantur. *Iuſtus enim*, ait Pſalmographus, *ſicut Palma germinabit*: propterea

Palmæ proprietates variæ.

Semper folia habens, & ἀειφυλλία, foliorū perpetuitas.

Cui ſua folia firmiter manent, & folia non amittens.

Pſalmo 91. ver. 13.

quòd nihil eſt in vniuerſa Palma, quod reſpui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vſque D folium humanæ neceſſitatis vſibus eſt commoda, idque multipliciter, perinde ac in iis, qui iuſte viuunt, nihil reperias, quod non vndecunque vtile ſit ac commendabile.

S O L.

NEQVE quidem ea de cauſa tantùm Palma Solis hieroglyphicum eſt, quòd anni viciſſitudines referat, quantùm quòd figuram ſolarium radiorum imitari quodammodò videatur. Vnde ſacerdotij veteris autores, qui (vt Proclus ait) à rebus apparentibus ſuperiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac ſimilitudine ſolare quid in Palma eſſe arbitrati ſunt. Et apud L. Apuleium legas, myſtico eo ſacro quo initiabantur Iſidi, caput, ad ſolarium radiorum ſimilitudinem oſtendendam, Palmæ candidæ foliis in modum radiorum proſiſtentibus redimitum.

V I C T O R I A.

VICTORIÆ demùm in Palma ſignificatum, ex numis, picturis, ſculpturiſque omnibus vniuerſæ iam plebeculæ manifeſtum eſt. Eáque elocutio toties vſurpata Ciceroni: *Docto Oratori Palma danda eſt. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vtinam dij immortales tibi, Scipio, reſeruent.* & ſimilia. Et cauſam multi prodidêre, præcipuè verò Plutarchus Sympoſiacωn octauo, quã etiam poſuerat Ariſtot. nempè ſi ſuper arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorſum cedit, nec infrà flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur in contrarium fornicata. Eáque de cauſa in certaminibus Palmam ſignum eſſe placuit victoriæ, quoniam, vti dictum eſt, ingenium eiuſmodi ligno eſt, vt vrgentibus prementibuſque non cedat. E Videre verò eſt Palmam caudicibus ſurſum verſus collectis in numo Neroniano, vbi idem ipſe Aprũ impetit veru, victoriæ nimirum, quam de confecta fera conſecutus eſſet, hieroglyphicum. Et felicis augurij cauſa Auguſtus Palmam inter iuncturas lapidum enatum ante domũ ſuam, in compluuium deorum Penatium tranſtulit, vtque coaleſceret magnoperè curauit, Cæſaris factum ſecutus, qui caſtris locum capiens, inter ſyluas, quas cædebat, repertam Palmam conſeruari vt omen victoriæ iuſſit. Adhæc Cæſarinæ victoriæ aduerſus Pompeium in Pharſalia prælio commiſſo Trallibus Palma oſtentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc geſta ſunt, penes Cæſarianæ ſtatuæ baſin, quæ in templo Victoriæ dicata erat: quanuis omnis circa ſtatuam locus natura ſolidus, & duriſſimo lapide inſtratus eſſet: atque huius generis oſtenta multa apud veteres memorantur. Minimè verò prætereundus eſt numus æreus cum ingenti Palma, eáque dactilis fœcunda, cuius inſcriptio eſt, AL. AE. quæ dubio procul victoriam Alexandriæ Ægyptiacæ ſignificat: quod vt magis explicetur, ab altera facie ſpica eſt cum inſcriptione, ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

Lib. 7. Problematũ. A. Gel. lib. 3. c. 6. & Plut. li. 16. c. 424.

Neronis numus.

Suetonius in Auguſto, cap. 94.

I V D Æ A.

DESVMVNTVR hieroglyphica plerunque à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per Silphium, quod in Batti numis cuſum videas. A palmarum verò feracitate Iudæa eius arboris pictura ſignificatur. Sanè in Titi numis paſſim videre eſt eius prouinciæ ſimulachrum arbori Palmæ adalligatum, cum inſcriptione, IVD. CAP. Vbi verò inſcriptio eſt Cæſaris Veſpaſiani, atque ibidem IVDÆA CAPTA, mœſta ſedet ipſa manu quaſi faciem complodens, adſtat ipſe iuxta Palmam. In alio cum eadem inſcriptione ſignum eſt, quod dexterâ altè innititur pilo, læuâ ſceptrum geſtat, læuúmque pedem iacenti galeæ ſuperponit. F

I A C T V R A.

CONTRA verò, vel deiecta, vel caſu aliquo vitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: veluti ænea illa quam Athenienſes in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduerſus Medos feliciter geſtæ monumentum. Paulò antè quàm aduerſus Syracuſanos mouerent, infauſtæ ſignũ expeditionis fuit: quòd eius fructus, qui ex auro conſtabant, Corui, alites inauſpicatæ pluribus diebus impetierunt, eóſque partim deuorarunt, partim deiecerunt.

Palma ænea Athenienſium.

N V P T I Æ.

SED cur nuptiarum etiam ſignificatum in palma diſſimulemus? qui picturam huiuſce rei tam elegantem legerimus apud Philoſtratum, Imaginibus: qui paludibus & fluuiis hoc ſuperaddit ornamentum, Palmarum quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuio ſuperiniectum. Nam cùm Palmarum alia mas, alia fœmina ſit, inuicémque maritali quadam copula coniugentur, maréſque attrahant ad ſeſe fœminas, neque illæ congreſſum, quantumcunque adniti poſſunt, aufugiant, ſed vltrò ramis ab vtraque viciſſim contrà ad oſculum quodammodò exporrectis, manifeſta dent mutui deſiderij ſigna, is duas, & huius ſcilicet & illius ſexus Palmas in ripis fluuij oppoſitas è regione ſtatuit. Hic verò mas amore correptus plurimùm incuruatur, altérq; ſeſe ſupra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul ſita ſit, neque apprehendi poſſit, inclinat ſe tamen, & obſequij quoddam & ipſa ſtudium præ ſe fert. Aquam itaque quoddam veluti ponte coniungunt, difficili tamen & inaceſſo

Palmæ, maris & fœminæ amor.

A inaceſſo tranſitu, propter foliorum aſperitatem. Hanc vtique ſpeciem ex Philoſtrato qui pinxerit, nuptiarum & coniugalis amoris hieroglyphicum, ex ipſius naturæ gremio deſumptum, ſumma etiã cum venuſtate deſcripſerit. Quò verò maior huic argumento ſit fides, eam palmarij diligentiam adhibent, vt mares eo ſaltem interuallo à fœminis diſtent, vt puluis ventorum flatibus à foliis ſublatus in fœminarum folia incidat, quod ſatis ad fœcunditatem facere compertum eſt. Sed mirum dictu, quòd ſi qua procul à mare abſtiterit, vt neque puluis, neque aura, odórve eius ad eam permeare poſſit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vſque producere, atque ita quaſi maritali vinculo copulatam, maſculo viru clanculum per funem irrepentè fœcundam fieri, quæ priùs in ea ſterileſcebat ſolitudine. Diophanes author Græcus, Florentinum citat, qui ſuis in Georgicis multa de Palmæ amore conſcripſit, contabeſcere eam maris deſiderio, quod nulla diſſimulatione profiteatur, modò radices verſus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolámque demum cogi amantem huic inueſtigare, qui multas Palmas mares manu amplexúque contingat, mox ad amore perditam rediens, eam amplexetur, attrectétque manibus. Flores quoque mari priùs impoſitos tollat, & ſupra fœminæ verticem imponat. Quæ ne quis fabuloſa ſuſpicetur, iſtiuſmodi amoris exemplum atque coniugij noſtro dedêre tempore. Siquidem vir clariſſ. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quem fabulas pro hiſtoria, de re maximè ſuo tempore omnibus conſpicua, ſcribere puduiſſet, duas celebrat Palmas, marem vnum Brunduſij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu ſteriles permanſerint, donec ſcilicet paulatim ſuccreſcentes, nondum alteram altera contueri poterat: vbi verò tantùm adoleuêre, vt ſeſe inuicem conſpicere potuerint, longo quantumlibet multorum ſtadiorum tractu diſſidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipſum

Quinetiam addit Plinius lib. 13. cap. 4. Adeoque eſt veneris intellectus, vt coitus etiam excogitatus ſit ab homine, ex maribus flore et lanugine, interim verò tãtùm puluere inſperſo fœminis.

B audiamus?

Brunduſij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis vſque petita locis.
Altera Hydruntinis in ſaltibus æmula Palma,
Illa virûm referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuêre ſolo, diſtantibus agris,
Nulla loci facies, nec ſocialis amor.
Permanſit ſine prole diu, ſine fructibus arbor
Vtraque, frondoſis & ſine fruge comis.
Aſt poſtquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpêre & cœlo liberiore frui,
Frondoſiq; apices ſe conſpexêre, viriq;
Illa ſui vultus, coniugis ille ſuæ.
Hauſêre & blandum venis ſitientibus ignem,
Optatos fœtus ſponte tulêre ſua.
Ornarunt ramos gemmis (mirabile dictu)
Impleuêre ſuos melle liquente fauos.

Eſt idem amor in piſtaciis, ex quibus femina cùm panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorſum vertat, vt monet Demageron.

INNOCENTIA

C NE verò noſtratia prætereamus, in ſacris noſtrorum literis eo loco vbi, *Statura tua ſimilis facta eſt Palmæ*, legitur, Ambroſius ſignificari ait viriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam, quam à vitæ primordio recepęrimus, ſeruandam eſſe, & vt fructum nullo foliorum defluuio ſuo tempore maturemus, admoneri. Idque de Aſſertore noſtro piorum conuentus canere, *Iuſtus vt Palma florebit.* Tardè verò proficit Palma, ſed diu in viriditate perſiſtit, ait Eucherius: ita Eccleſia ſancta per multas difficultates ad firmum fidei ſtatum venit, auctáque iam & propagata, ſtatura nimirum diu.

Pſal. 91.

PIORVM VITA.

SIGNIFICAT & piorum vitam Palmæ ſpecies: propterea quod ſicut interior eius caudex & tenuis eſt, & corticum ſcabritie perplexitateq; viſu minimè iucundus: ſuperior verò pars viſenda, tũ trunci tum ramorum amplitudine, amęnaq; pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum cõditio prima facie contemptibilis videtur, ſed in mirificam demũ exit morum virtutúmque pulchritudinẽ. Sed cur non ipſa Eucherij ſanctiſſimi doctiſſimíque viri verba ſubtexam, in hanc ſententiam? Habet quiddã aliud Palma, quo à cunctis arborum generibus differat. Omnis enim arbor quæ in ſuo robore iuxta terram vaſta ſubſiſtit, creſcendo ſuperiùs anguſtior euadit, & quantum pauliſper ſublimior, tanto in altum redditur ſubtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cõturgeſcit. Quibus itaque alia arbuſta niſi terrenis mẽtibus aſſimilari poſſunt, inferiùs vaſta, ſuperiùs anguſta? quia nimirum omnes mortalium in hoc ſeculo degentium delectationes in terrenis rebus ſunt fortes, in cœleſtibus debiles. Pro temporali enim gloria, vſque ad mortem appetunt deſudare: pro ſpe verò perpetua, ne parum quidem in labore ſubſiſtunt. Pro terrenis lucris quaſlibet

quaſlibet iniurias tolerant, & pro cœleſti mercede vel tenuiſſimas vnius verbi contumelias ferre nō D poſſunt. Vt terreno iudici totos dies aſſiſtant, fortes ſunt: in oratione verò Coram Domino vel vnius horæ momento laſſantur. Sæpe nuditatem, vigilias, famem pro acquirendis diuitiis & honoribus tolerant, & multa ſe abſtinentia cruciant: quod bis aut ſemel in hebdomada pati pro ſalute animi, grauiſſimum ducunt. At contrà ex æqualitate Palmarum deſignantur iuſti, qui vita proficiunt, qui nequaquam in terrenis ſtudiis ſunt fortes, & in cœleſtibus debiles, ſed longiùs atque diſtātiùs ſtudioſos ſe Deo exhibent, quàm ſeculo fuiſſe meminerunt. Rectè itaque, vti ſuprà dictū, *Iuſtus vt palma florebit.* Illud addam ex ſextis Hebræorum caſtris apud Hieronymū: *Veluti* XII. *dulcis aquæ fontes ad Elim reperti,* XII. *indicarunt Apoſtolos de quorum fontibus aquæ deriuatæ, vniuerſi terrarum orbis ariditatem affluēter irrigarūt, ita Palmæ numero Septuaginta cibum oſtenderunt, quem mortales à totidem ſecundis Apoſtolis appoſitum eſſent acceptari.* Cibus enim doctrina, vti ſæpius dictum. Quoniam verò Crux Domini, quæ Palma ea eſt, in quam aſcenſurum eſſe Dominum Prophetæ prædixerant, longo ſtipite & in altum ſurrecto, in tranſuerſumque latè porrecto fuiſſe fertur, ſignificaſſe etiam videtur illud anteà dictum, *Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad me:* ipſa enim manuum extenſio duos populos, Iſraëliticū & Gentilem ad Deum trahere, & in vnum congregare videbatur, vt ſeniores dixiſſe ſcribit Irenæus: nō abs re fuerit, vt piis quacunque ratione poſſumus ſatisfacere ſtudeamus, ſignū id & victoriæ & ſalutis, quo pacto pij veteres figurarint, adſcribere. Contus erat prælongus, cuius apex in ρ, Græcæ literæ ſimilitudinē incuruabatur: inde paulò infrà χ, Græca identidem litera ſua inſignis decuſſatione addita erat, id Chriſti nomen oſtentat. Inde qui Crucis ſignum faceret bacillus tranſuerſus, cui velum aut mappula ſolebat appendi vexilli loco. Hæc duo ſignificabant apud Græcos, quorum characteribus ſignata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pendamentóque aliquo, vaſis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut aliis geſtaminibus caſtrenſi more altero ſuper alterum ſuffixis ſubiiciebantur, in hunc ſcilicet modulum. Quod vltimo loco ſubiecimus forma loculi eſt, in quem vexilla figebantur, de quo alibi pleniùs. Agitè verò qui ſignū hoc ſequimini, & in eius imperium iuraſtis, ſalutem vobis atque victoriam inde certiſſimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temerè concitatæ cuiuſpiam multitudinis fortuitum eſt ſignum, quod elementa porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conantur. Diſſecatur terra punctis quatuor, à quibus ductę lineę crucem figurant. Pūcta, Oriēs, Occidens, Septentrio, & Meridies. Sanctius in ea animal Homo, brachia cùm precatur in crucem extendit, vel ſaltem pectus ſignat à fronte ad vmbilicum, vt deſcenſum à cœlo in terras noſtri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexteram papillam (in dextera enim bonorum operum motus) crucem delineat. Per mare verò quæ volitant nauigia, ſi optatum curſum arreptura ſint, antennas malo in crucis effigiem applicant: quæque cœlum alites ſecant, paſſis alis crucem oſtentat. Nos igitur faciem & pectus cruce ſignati tutiùs & animoſiùs vnumquodque virtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationum inundationes tranſeamus incolumes, præpetique volatu ſupra cœlum attollamur, adminiculo ſignóque crucis omnia feliciter F executuri, ſtratiſque & ſuperatis doloſiſſimi hoſtis inſidiis, eiuſque conatibus euerſis, in Domini noſtri cruce tantùm gloriati, trophæa, more veterum, victoriarúmque triumphos ipſa cruce deſignata ſuſpendamus.

E

Iuſti ex æqualitate Palmarum deſignati.

Nempe Apoſtolorum diſcipuli. Cant. ca. 7. ver. 8. Aſcendam in palmā, &c.

Crucis Chriſti hieroglyphicum.

Appoſita & pia paraeneſis.

Lauro palumbes pleriſque aliæ aues, annuum faſtidium purgant. Mattheolus in Dioſc. lib. 1. ca. 90.

Coruus occiſo chamæleonte, fronde Lauri deuorata, vires extinguit. Matt. ibidem.

Laurus vis medica.

Ad hæc Macr. li. 6. Satur. ca. 4. citans Lactantium.

DE LAVRO.

VVLGATVM illud eſt, Laurum Apollinis inſigne perhiberi, eiúſque fronde, Palma iam poſthabita, eius ſimulachra coronari. Neque tantùm ea de cauſa, quòd Laurus in ore palumbi vim medicam indicet, quæ pleriſque volucribus præſentaneo eſt remedio, quantū quia ſit, vt Euſebius ait, ignea, ideóque à dęmonibus maximè odio habetur. Vſta prætereà reſonat, quod quandam prædicendi vim habet. Igniſpicium enim non tantùm ſplendore, verùm etiā crepitu portendit, frequentiſſimo Poëtarum omniū aſſenſu. Ferunt verò Empedoclem, qui animam eſſe igneam ſtatuebat, Lauri natura conſiderata dicere ſolitum, ſi homini ſit in animalium quodpiam tranſmigrandum, optandum maximè vt in Leonem tranſiret: commodiſſimum enim id animæ quæ hominem incoluiſſet hoſpitium futurum. Sin verò arbor eſſet ſubeunda, in nullam cōmodiùs quā in Laurum fieri tranſmigrationem. Pindarus atque Callimachus Apollinem memorant interfecto Delphico Dracone Lauream induiſſe quaſi ſupplicem: erant enim ſupplices coronati apud veteres. Ariſtopſtanes dominum & ſeruum oracula conſulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphaſſe fertur, dieſq; in illum ſolennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Bacco ſacra, illi vt Deo telorum, huic

vt

A vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri ſoliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Eſt & alia ratio cur Laurus Apollini ſacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Aſcalonitam, Lauro ad dormientium caput appoſita, vera videri ſomnia. Idipſum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de ſomniorum interpretatione ſcripſerunt, aſſeueraſſe comperimus. Neque quidem Euſtathij interpretamentum ſuper hoc parui fecerimus, qui Daphnen ideò dictam ait, quòd δα intenſionis particula, & φωνεῖν, quod loqui & canere eſt, in compoſitionem accedant. Apud Heſiodum interpres Theogoniæ, Laurum ait ἐνεργεῖν πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμούς. Hinc vaticinantes Lauro coronari ſolitos ait interpres Ariſtophanis. Et qui bella ſequebantur Vates, in ſumma galea Lauri coronam geſtabant.

Sit efficax ad afflatum poetici furoris.

VATICINIVM.

QVOCIRCA non imperitè Aphthonius Laurum vaticinij ſymbolū eſſe dicit, quā μαντικὸν φυτὸν Dionyſius in pręceptis de Panegyricis ſcribendis appellat. Nam quòd Vates δαφνηφάγοι vocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, *Laurúmque momordit:* & Sibylla apud Tibullum, *Sic vſque ſacras innoxia Laurus veſcar,* deſumptum eſt, verùm etiam ex Sophoclis Caſſandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πιέζε τὸ στόμα. Porrò Daphnem puellam, vt Plutarchus ſcribit in Agide, Paſiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certiſſima ſit dare ſolita.

Vaticinatricem plantā. Δαφνηφάγοι cur dicti Vates.

CVSTODIA.

B PRO cuſtodia verò Laurum poni, & incolumitatis eſſe ſymbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ conſecraſſe, & in ſacrificiis, & in locis vbicunque vel ſata, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere cuius rei non ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: *Mediámque tuebere quercum,* quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ ſoſpitamentum & tutelam ſtatueretur: id quod ex numis quibuſdam intellexi, in quibus ciuica poſita eſt, quam duo Laurei rami circumplectuntur, non ipſi in coronam deducti, ſed ad oſculū quodammodò adcuruati Literæ, OB CIVES SERVATOS. Duo huiuſmodi ſunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid verò ſibi velint elementa illa, quippe A triplex, & F geminum, ſi quis quæſierit, ſciat id ſignificare, Auro, Argento, Aere, Faciundo. Inueniuntur verò & in Auguſti numis, & alibi. Eadem verò ſpecie ciuicam eam fuiſſe crediderim, quam Auguſti foribus affixam Ouidius ſcribit, quamuis nonnulli arbores ipſas ſatas putant, quia ita ſcriptum à Poëta ſit:

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis, mediámque tuebere quercum.

Numi cum Lauro ciuica.

Idem ſibi vult numus argenteus in quo duo Lauri ſurculi cum radicibus, in quorum medio erecta eſt columna Ionica, ſupra cuius capitulum catcheſium eſt, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nā ab vtraque columnæ parte in albo ſingulatim literæ E. X. adſcriptæ. Altera inſcriptio eſt, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS quod apotheoſin ipſam ſapit. Sed ex his ſatis ſupérque eſt oſtenſū, Laurum pro cuſtodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuo ſoſpitari, conſeruari, ac viuere volumus ſignum. Accedit & illud ad ſoſpitamentum: quòd eius arboris folia fulmen non icit: eáque de cauſa Tiberius, cùm fulmina coruſcationéſque ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Lauream ſibi C ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex Vituli marini pelle cingulum geſtare.

Ideóque Ἀλεξίκακος dictus.

Suetonius in Tiberio cap. 69.

Suet. in Auguſto. ca. 90.

POETICA VIS.

QVÆ quidem perennitatis aut diuturni temporis vita cùm à nullo magis, quàm à Poëtis ipſis expetatur, meritò Laurus vnà cum hedera, cuius circa vetuſtatem opus omne, Poëtis dedicatæ ſunt: aliorum enim ſcriptorum authoribus non tam fama quàm vtilitas etiam quæſita, ſola Poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas inſita eſt, *nec,* vt eleganter & verè dixit Ouidius, *petitur ſacris niſi tantùm fama Poëtis.* Quod verò datum ſibi Laureum ſceptrum à Muſis canit Heſiodus, laborē & diligentiam ſcribentis indicat, propterea quòd veluti ſunt amara Lauri folia: ita virtutis ſudor, vel ipſo eodem teſte, laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, veriſimile eſt eum non ſine magna difficultate proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſæ nouem cum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant.

AVTHORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESSE verò Laurum inſigne triumphantium, non ex eo tantùm quod apud Ouidium, legitur,

Tu ducibus lætis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas.

quantum

quantum ex multis veterum monumentis innoteſcit. Illud quoque ſatis conſtat, Imperatores triumphi lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atque eam in eius gremio relinquere. D Laureata verò Imperatorum capita in numis paſſim habentur. Atque hic non incongruum fuerit ea, quæ de Laureto, vnde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt, repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanum ſuum reuiſiſſe, ibíque tum illi Gallinam albam, quæ ramulum Lauri roſtro tenebat, à præteruolante Aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demiſſam, cúmque nutrici alitem, pangíque ramulum placuiſſet, tantam pullorum ſobolem proueniſſe, vt Tranquillus ad ſua vſque tempora villam eam, *Ad Gallinas*, vocitatam atteſtatur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitque mos triumphantibus, aliàs confeſtim eodem loco pangere. Adeò verò Laurus triumphantium propria fuiſſe videtur, vt obſeruatum ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſque obitum arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ex quo etiam prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cęſaris cædem præmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cum Lauræo ramulo Pompeianæ Curiæ ſeſe inferens, à varij generis volucribus ex proximo nemore perſequentibus ibidem diſcerpta eſt. Nouiſſimo verò Neronis anno, in quo Cæſarum progenies defecit, ſylua illa Veientana radicitùs omnis exaruit, & quicquid ibi Gallinarum erat, interiit. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiuſdam ciuitatis, à qua proficiſcebatur ad bellum quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidem eius indicium habita. Contrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Pompeij faſces illigata fuerant, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruiſſent, eo tempore quo in vico quodam Galatiæ cum Lucullo in colloquium deſcendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recentia & viridia, quæ penes eos plurima erant, liberaliter ſuffecta: quòd E ſummam gloriæ rerum à Lucullo geſtarum ad Pompeium tranſiturum interpretatum eſt, vt paulò pòſt ſubſecutum. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, *Pompeius res meas in Aſia geſtas elauit.*

Lauretum.

Sueton. in Auguſto. cap. 94.

Sueton. in Iul. Cæſare cap. 81.

Sueton. in Galba ca. 1.

Laurus Alexandro Seuero portẽtoſa, boni ominis Pompeio.

PVRGAMENTVM.

SExtvs ait laureatos milites currum triumphantis ſequi ſolitos, vt quaſi purgati à cæde humana intrarent vrbem: proindéque ſuffitionibus omnibus Laurum adhiberi, ſolitam fuiſſe, vel quòd medicamento ſicciſſima ſit, vel quod omni tempore vireat, boni ominis causâ perpetua Reipublicæ viriditatis hinc optabatur.

VICTORIA.

Alexandri Seueri Laurus.

QVantvm ad aruſpicinam, pertinet Laurus victoriam aliquando præmonſtrauit, vt ea quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta Perſicum arborem, intra vnum annum Perſicum ipſam incremento mirabili ſuperauit: vnne Aruſpices futurum prædixêre, vt puer is olim Perſas euinceret, quod euentu poſteà comprobatum eſt: ſub eo enim primo Perſæ ſerui apud Romanos fuêre. Quare apud Virgilium ex ea deſumptum doctrina legas de victore: *Viridíque aduelat tempora Lauro.* Notum illud eſt, ſolitos eſſe Imperatores Romanos, re bene geſta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarum & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod in Epiſtolis ad Atticum & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Æne. li. 5.

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

F Apud Marcellinum, vbi de vanitate Conſtantij loquitur, ſuorum ducum victorias ſibi adſciſcentis, laureatas literas miſſitatas inuenies. Quare Plinius x v. Laurus Romanis præcipuæ lætitiæ victoriarúmque nuncia, additur literis, & militum lanceis, piliſque. Vnde legere eſt in Pompeij geſtis, cùm is in Arcadia equeſtre certamen ageret, ludi gratia, aduenisse tabellarios ex Ponto, geſtantes iaculorũ cuſpides Lauro coronatas: ex quo læta nunciare antequam literas redderent cogniti ſunt. Mithridatem enim ſibi mortem conſciuiſſe nunciaturi venerant. Victores Delphis Pythiis certaminibus ea peculiariter Lauro coronabantur quæ Delphica nominabatur, cuiuſmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior eſt, maximis baccis, atque ex viridi rubeſcentibus: vnde nonnulli commentati ſunt, in quatuor certaminum præmiis, quæ recenſentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi: de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

Bebrycia Laurus.

QVod verò iurgioſum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Græcorum commentum eſt, non Ægyptiorum, idq́; deſumptum ex hiſtoria. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramum quicumque decerpſiſſet, tandiu fieri iurgia ſolebant, quoad abiiceretur: quod traditum eſt ab Apollodoro lib primo de Ponticis Heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum non habent, quia neceſſe eſt, quòd rectè ſit exprimendum, id vniuerſo generi competere, vnde ipſa deſumitur ſignificatio.

REME

REMEDIVM.

A QVæ verò de Scipione Laureo memorantur, ſignificare id remedium contra pericula & inſidias, quæ à quopiam intententur, vt apud Suidam legitur, non ea tantùm cauſa eſt, quòd contra venena pollere Laurus creditur, ſed hùc faciunt ea omnia, quæ ſuperiùs recitauimus, vbi tutelam & cuſtodiam per Laurum ſignificari docuimus. Quin & Æſculapij caput Laurea redimitum non alia de cauſa dicunt, niſi quia ea arbor plurimorum ſit remediorum. De medicina verò diuinitùs reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in Columbæ roſtro oſtenderetur, in Alitis eius Commentario diximus. Præſtant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, ſi ſicca grumis immiſceantur aut ſuperne ſternantur, diúque à vitio conſeruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in iis quæ à Conſtantino Cæſare ſelecta ſunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæſarem, Laurum boni genij plantam ſunt appellare ſoliti: perſuaſúmque habuêre, locum, vbi Laurus eſſet, neque à ſacro vllo morbo, neque à dęmone infeſtari. Et ſalutaris ominis gratia folia ipſius à populo Calendis Ianuarij Magiſtratibus offerebantur, vnà cum caricis.

De virtutibus Lauri Dioſcorides lib. 1. cap. 15. & ibi Mattheolus Gale. li. 6. ſimp. medica. & Plin. lib. 15.

Foliorum Lauri remedium.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro Poëtis, & Cedrum & Myrtum adiungere glorioſum eſt, cùm de præſtantibus inſigne dictũ illud proferri ſoleat, *Et Cedro digna locutus.* Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum eſt, quia materia eius neque putreſcit, neque cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta eſt. Et Cedro digna loqui dicun- B tur illi, qui ea ſcribunt quæ nulla temporis iniuria ſit abolitura.

Perſius, & Horat. de Arte Poet. Carmina linenda cedro, ait.

De Cedri virib. Mattheolus in Dioſcoride lib. 1. ca. 89.

EXCELLENS.

ALibi Diuinis in literis excelſioris potentiæ viros indicat in Pſalmo: *Sicut Cedrus Libani multiplicabitur.* Et alibi: *Confringet Dominus Cedros Libani*, hoc eſt, potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilę Commentario. Sed iam ad Myrtum.

Pſalmo 9.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratũ eſt omnium ferè Poëtarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto ſignificari. Arbuſculam eam omnium delicatiſſimam aiunt, perpetuo tam vigore ſpectandam, quàm foliorum ſpecie, ſuauiſſimóque odore præſtantem, vt non immeritò ſit Veneri Deæ omnium delicatiſſimæ dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamiæ nuptiis potiri certaminis victor auxilio Veneris, quòd ei ſimulachrum ex pullulante Myrto feciſſet.

Formoſæ Veneri myrtus gratiſſima, Vir. Aegl. 7.

VENVS.

C NAm qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponunt, qua coronatam eam in iudicio Paridis aſtitiſſe, Nicander ait Alexipharmacis, atque ea de cauſa huiuſmodi arbuſculam & Iunoni & Palladi odio habitam in poſterum. Apud quem animaduertas, Dictynnam Palladem appellari, quamuis gloſſemata quædam aliter exponant. Neque verò diſſimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere ſignificatum, vnde apud Ariſtophanem legas, ἐδὲ τῷ μύρτῳ θίγοις ἰόντι, πρὶν ἐξ ἴσης λόγῳ σπονδὰς ποιησόμεσθα πρὸς τὴν ἑλλάδα, quod ita reddemus: *Neque rem aggredi veneream, priuſquam Græciam fœdere iunxerimus.* Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit laſciuo quodam motu interim ſubſultantem: quo forſitan ſpectat Ariſtophanicus ille iocus, vbi chorus ſenum Lyſiſtrate ait: *Enſem poſthac geſtabo in Myrti ramo.* In commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater ſolicitauerit ad ſtuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in Anguem conuerſus ſpiris totam implicuerit, atque ita voti compos euaſerit. Ibique virgam myrteam, nequitiæ imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè ſignificare oſtendimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem:

Pollux lib. 2. Nempe à baccæ myrti ſimilitudine.

Hecates fabula.

Ænei. li. 6.

Quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum
Sylua tegit.

OVATIO.

MYrtea verò corona triumphantium militum capiti geſtata, rem bellicã ſine ſanguine confectam ſignificabat: vel cùm quid bello non indicto per occaſionem captum fuerat: tunc enim

ouatio decernebatur, non triumphus, atque ita myrtea vtebantur corona, facilitatis indicio, cùm in D
triumpho ob victoriam cum labore partam laurea geſtari ſolita eſſet, de qua ſuperiùs.

HILARITAS.

ERat & hilaritatis indicium ramus Myrti, quem veteres inter vina alter alteri porrigebant. Mos enim fuit in conuiuiis eo circumlata ramo vnumquemque diſcumbentium ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuarum accepto in manus Myrti ramo, partes canebant ſuas: quem morem in Sympoſiacis Plutarchus latè diſputauit. Et Horatius aduenięte verno tempore, quo ſe vndecumque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidum caput impedire myrto. Atque vbicumque conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

Sympoſ. li. 1. hunc canere ad myrtum. Eraſ. Chil. 2. ce. 6. pro. 21.

ARMA BELLICA.

Æneid. li. 3.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ ſeſe obtulit, corneis virgultis, & Myrti denſis haſtilibus, ad euulſionem ſanguinem ſtillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta, hoſtilem illic eſſe locum ſignificari dicit: quippe quòd duo ea genera lignorum haſtilibus bellicis apta ſint, proindéque pacis auſpicium nullum illic eſſe potuiſſe. Ac per hoc ſacrificanti in nouæ ciuitatis cauſa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infeſtum ſanguini. Sedenim crediderim ego potiùs Maronem noſtrum locum hunc de ſepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophraſtus ait ad Circeum in Italia locum eſſe eminenti quodam ſitu, denſiſſimo variarum arborum nemore, ſed arboroſis præcipuè myrtis denſum, vbi paruus viſitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui ſupini hominis menſuram non E
excederet, myrtos coronarias naſci, minutis quippe foliis, & odoratioribus quàm latifoliæ ſint neque alibi toto tractu eas, quàm anguſto eo ſpatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris eſt, de qua Pindarus in Iſthmiis, vt in Cupreſſo diximus:

ἔνθα λελοιπεθὶς κάρα μύρτοις ὅδ᾽ ἀνήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de cauſa, inquit interpres, quia funebris eſt. Iolam enim heroem. Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

AMORIS VVLNERA.

Myrtus folia habens perforata.

EST Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzeniis latiſſimè prouenit: per hanc amoris vulnera, mœrorémque ipſum, quo plurimùm amantes ex deſiderio conficiuntur, ſignificari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicenda enim omnia ſunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coërcebat, ea foramina proceſſiſſe: de quo, vt nullam eſſe fabulam tã ineptam, quæ apud Græcos authore careat, admoneamur, apud Pauſaniam libro primo videndum.

GANYMEDES.

SVNT qui per myrtum Ganymedem referri putẽt, quòd perſuaſum ſit eam ibi lætiſſimè natam, vbi puer is pedum veſtigia preſſiſſet. Argumento eſſe locum in Chalcide Harpagium à re ipſa nuncupatum, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidémque Myrtos pulcherrimas, atque admodùm copioſas naſci. Quod ea de cauſa à Chalcidenſibus confictum aiunt, quòd inſulares F
illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quàm deditiſſimi, pudore omni poſthabito. Id quoque apud Pauſaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN numis aliquot aſpicere eſt Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis ſuperatos, ob cuius rei memoriam myrtea ipſe corona vſus eſt.

PIERIVS

A

AD ILLVST. HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVAE PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, Milacem & Amygdalam ſignificantur.

Ex ſacris Aegyptiorum Literis, Pierius Val.

LIBER QVINQVAGESIMVSPRIMVS.

B

ECCE verò tibi Quercus tua, honoratiſſime Hieronyme, quam ex Aegypto aductam tibi dari tantoperè cupiebas, neque id immeritò, neque temerè: nam cùm ea arborum validiſſima vulgò à robore nomen conſecuta ſit, ſiue potius vires ipſa ab arbore Quercu, quæ robur ipſa eſt, nomen acquiſierint, cui potiùs dari debuerat, quàm illi qui de clariſſima Roborea ſtirpe prognatus, duorum ætate noſtra maximorum Pont. Sixti IV. & Iulij II. illuſtris gloria, clariſſimum quenque eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus cùm veluti poſtliminio Taurinum veterem patriam ſtudijs florentem reuiſiſſet, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam ſibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum enim virtute & diſciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione ſua titulos ſit honorificè conſecutus: mox doctrinæ & præſtantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita, nullo negotio fuerit ad ſummum Pontificatum euectus, ac tum ipſe, tum Iulius II. qui ei paulò poſt ſucceſſit: progeniem, vnde fuerant oriundi, honeſtiſſimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne ſingula referã quæ & aliàs à me dicta ſunt, & paucis explicari nõ poſſunt, quid magni illi Gallorum Reges, nónne Roboreos ſemper magni fecerunt, & eorum aliquem apud ſe fouerunt: téque adeò ipſum ſapientiſſimus Rex Franciſcus, ac deinde Henricus eius filius, ſingulari humanitate ſunt amplexi: quibus tu bonarum diſciplinarum, ſtudio politioriſque eruditionis nomine gratus in primis extitiſti, eique opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipſa adoleſcentia non auarè cœpiſti reſpondere: vnde ipſe etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque induſtria vti in animum induxerit. Itaque non plus tibi familia tua ſplendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eique indies magis ac magis acceſſurum eſſe videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoque
C *ſe illi applicuit ad ornamentum, próque ſepto Myrtus, & Ferula, Miláxque cum Amygdalis acceſſere, quibus venuſtè ædium tuarum hypetron poteris connectere, amœnioribúſque vmbris feſtiuè admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

INTER coronarum genera querna in primis celebratur, quæ ciuis in bello ſeruati ſignum magno apud veteres in honore ſemper habita. Cur verò ciuicas ex Quercu fieri ſit inſtitutum, plures enumerantur cauſæ. Alij enim dicunt honorem hunc Arcadibus attributum, quos oracula ſolita ſint ob vetuſtatis honorem Glandiphagos appellare. Alij ea de cauſa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus ſit militibus afferre ſolita. Alij quia Ioui ſacra ſit, in cuius tutela ſunt ciuitates, cõgruéntſque haberi, vt qui ciuem ſeruaſſet, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatum omnium tutelari Deo dicata eſſet. Apud Celtas autem, vt Max. Tyrius tradit, altiſſima Quercus deligebatur, eáque erat Iouis ſignum. Sunt qui eam tradant primam Plantarum omnium genitam, atque ita populorum altricem fuiſſe, & primariam oraculorum authorem. In numo quodam, cuius Dorica inſcriptio, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. Aquila habetur fulmine ſubter pedes deiecto, & rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarum moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa ſignificat. Quantum verò pertinet ad ſeruatos ciues, quamuis in Lauro de C. Gallij & L. Næuij Surdini numis rem explicuiſſe ſatis eſſe poſſit, non importunè tamen loco hoc repetetur quod Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cùm in arborem eam Daphne tranſmutaretur,

Corona ciuica ex Quercu, & quare.

In Dodone mõte Chaonia Moloſſorũ regionis.

Mediámque tuebere Quercum. In numis quippe aliquot coronã ciuicam eſſe poſitam, quam duo Laurei rami circumplectuntur, non ipſi in coronam deducti, ſed ad oſculum quodammodò incuruati: literæ, OB CIVES SERVATOS, quorum duo huiuſmodi apud me ſunt. Qua ſpecie ciuicam eam fuiſſe crediderim, quam pro Auguſti foribus affixam ſcripſit Ouidius: D

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis, mediámque tuebere Quercum.

Quamuis nonnulli arbores ipſas eo geſtu ſatas fuiſſe putant. Libet autem & aliorum quorundam addere monumenta. In numo C. Caligulæ ciuica tantùm cum glandibus ſpectatur, in quo literæ ſunt huiuſmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica eadem eſt cum inſcriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ ſunt, S. P. Q. R. OB CIV. SER. In numo etiam quodam aureo & aliis pleriſque obſeruaui, ciuicam hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatam: quamuis alia non adiit deſcriptio, idem tamen eſt ſignificatum. Eodémque S. C. Antonino numus datus eſt cum Porca fœta & natis ſub vbere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimùm paſcatur, vnde antiqui omninò cibi admoneamur: quam cauſam Plutarchus præcipuam putat in ciuicæ coronæ dono quamuis primas Ioui partes tribuat, cui ſacra ſit arbor, & in cuius tutela, vti dicebamus, ſunt ciuitates. Videas & in numo quodam Auguſti Cæſaris, quercus arbores duas cum ingenti patina in medio earum ſita, circa quam literæ ſunt ad quadrati poſituram ∵. Neque ſum neſcius ciuicam etiam ex Ilice fieri ſolitam: nam & ipſa glandifera eſt, Cæciliúmque Comicum Poëtam coronam ciuicam ligneam appellaſſe, omninò enim lignea primò fuit. Rationem Feſtus tradit, quòd frondem præ ſe perennẽ ferat: poſteà verò magis placuit ex eſculo Ioui ſacra, vbique cuſtodito honore glandis, vt Plinius author eſt. Nota ſunt quæ & quanta tribui ſolita ſunt iis qui ciuicam meruiſſent. Ea quippe vti licebat perpetuò in ludis. Induenti aſſurgi etiam à Senatu moris erat, Senatuique proximus erat locus aſſignatus. Vacatio munerum ipſi, patrique & auo paterno dabatur, quòd filium adeò publicæ rei vtilem genuiſſent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ ſunt leges, vt quippe ciuis qui ſeruatus eſſet, ſeruatum ſe eſſe fateretur, aliter teſtes in eo negotio nihil proderant, neque ſi quempiam alium quàm Romanum ciuem ſeruaſſet, quantumuis Regem. Ciceronem ciuica ad donandum L. Gellius cenſuit, quòd eius opera eſſet atrociſſima Catilinæ coniuratio detecta, vindicatáque, atque ita non ciuis vnus, ſed vniuerſa Romana ciuitas ſeruata, meritóque, vt ait ille: E

De corona quernea, Lucanus lib. 1. Seruati ciuis referentem præmia quercum. Hæc omnia à Pli. li. 16. cap. 4. Tum quòd δρῦς apud Græcos vniuerſim quãcumque arborem glãdiferam ſignificat.

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HECATE quoque quercu coronari ſolita eſt, in cuius manum haſta imponebatur, & humeros multis Draconum ſpiris implicabatur. Huiuſmodíq; Deæ ſimulachrum ante ianuam dedicari ſolitum Æſchylus tradit, idq; incantationum amuletum habebatur.

VIRTVS.

Claua Herculea.

HERCVLEAM verò clauam illam valido plurimùm de robore fieri ſolitã, virtutis ſimulachrum eſſe, optimi quique authores tradunt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua ſpectatur, cum inſcriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autem Traiano ex S. C. quod in numis apparet, decretum eſt Leonis caput claua ſupererecta, cum inſcriptione vni illi maximè attributa, quæ eſt, OPTIMO PRINCIPI. Nec prætereibo Commodi vanitatem, in cuius numo vidimus ingentem clauam cum inſcriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicam circunductam. In aliis ad adulationem huiuſmodi cuſis, Hercules eſt facie ad ipſius Commodi ſimilitudinem informata, cum ſpolio & claua in læua, dexterâ coronam trophæo ſuperimponens: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is ſtatuas Herculis habitu, eique immolatum eſt vt Deo. Harum vnam adhuc integram cum claua & Hyla, Iulius II. reſtituit pro foribus aulæ ſuperioris palatij Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sedenim Leo X. ſtatuam amoueri iuſſit, neglectámque in angulum reiici. Neque verò clauam Herculi ſemper ex Robore fuiſſe perhibent, verùm & ex Oleaſtro, cuiuſmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, quam iterum pullulaſſe fama eſt Nam Trœzenij Oleaſtrum ex ea claua natum oſtentare olim cõſueuerunt. Piſander & aheneam Herculi clauam fuiſſe dicit. F

FORTITVDO.

Sumitur etiã per tranſlationẽ pro animi fortitudine, non dũ corporis.

IAM verò fortitudinem validáſque vires per Quercum ſignificare mos eſt multorum, ſiue nomen ipſum ſequantur, quæ roboris elogio cenſetur: viribus enim præſtantes viri, vt Feſtus ait, robuſti à robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris venas habet, ſiue inſitam illi vim admirentur, quò incorrupta materies, & ad ædium perennitatem facere, magnis inde acceptis vtilitatibus, comperiatur.

DIVTVR

DIVTVRNITAS.

A EADEM autem de cauſa diuturnitatem etiam ſignificat Quercus, quòd eiuſmodi ſit eius vis, vt in ſeros vſque annos prorogetur, præcipuè cùm vel defoſſa, vel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cum extra de manibus Aquila rapuiſſet, & in frugiferam Quercum contuliſſet, ſummum, ſed ſerum imperium portendi familiæ reſponderunt: quod euentus mox comprobauit.

Sueton. in Galba ca. 4.

IMPERIVM FIRMVM.

IMPERII firmitatem per ſceptrum ex querno trunco ſignificatum inuenio. Sceptrum autem cum foliis quernis in columna quadam ex alabaſtrite Viterbij ſpectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, ſuperioribus autem ita mutuò complexis, vt oculi ſpeciem reddant. Plutarchus Oſirim huiuſmodi ſigno redditum arbitratur, qui, vt nonnulli prodidêre, non Ægypti ſolùm, verùm & Italiæ, & totius ferè terrarum orbis imperium obtinuerit. Aiunt verò ſceptra huiuſmodi ita pluribus ramis ornari ſolita, vt plures erant prouinciæ, quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatum eſſet id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra eſt, ſacra, vt Apollodorus 3. de Diis, ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ædificiis, quàm in primo victu præbuit.

Quin Rheæ ara frondibus quernis coronabatur. Apollonius libr. 1. Argon.

OSIRIS.

B MACROBIVS in hac oculi ſpecie, quæ ab incuruatis ad complexum hinc inde ramis, vt in nobilitatis veſtræ geſtaminibus ſpectare eſt, cum Oſiridis nomen agnoſcit, tum Solis id eſſe ſignum contendit. Oculi verò ſimilitudinem ideò poni, quia Sol regali poteſtate cuncta deſpiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sedenim de oculo eo commentario diſputatum, quo per ſingulas humani capitis partes, quæ aliquid ſignificant, decurritur.

Profert etiã plurimas alias res quas recẽſet Theophraſtus, lib. 3. ca. 8. & 9. de Plant. hiſtor. Macr. li. 1. Satur. c. 21.

PRINCIPATVS.

CÆTERVM & in Aruſpicum diſciplina Quercus principatum oſtendit, quod multis olim auguriis obſeruatum eſt: ex quibus illud præcipuè referendum videtur, quod in ſuburbano Flauiorum Quercus antiqua, quæ Marti ſacrata erat, per tres Veſpaſiæ partus ſingulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia ſigna futuri cuiuſque fati. Primum quidem exilem, & haud ita multò pòſt arefactum, ideóque puella nata nõ perennauit. Secundum præualidum ac prolixum, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò inſtar arboris: quare patrem Sabinum ferunt aruſpicio inſuper confirmatum renunciaſſe matri nepotem ei Cæſarem natum. Contrà verò ſceptrum nouiſſimo Neronis anno de Auguſti manibus excuſſum fulmine, imperium Cæſaribus diuinitùs abrogatum indicauit.

Ad verbũ à Suetonio in Veſpas. capit. 5. Flauiorum Quercus. Sueton. in Galba ca. 1.

FERITAS.

QVORVNDAM etiam inuentum fuit animi feritatem ex Quercu ſignificare, quòd etiam non ignobiles Poëtæ agreſtes homines, immites atque ſæuos, nulliſque humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabant: de quo interpres Heſiodi, Veteres, ait filios in quercubus aut petris exponere ſolitos, vrbium tectorúmve commoditate nõdum adinuenta, datámque hinc anſam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur. C

Hom. Odyſ. T. Nã neque fatidica quercu ſatus es.

OBSCOENITAS.

HABET & glãs ipſa ſuum ſignificatum, idque obſcœno ſatis intellectu, ob eam ſcilicet qua prædita eſt figuram, pudendi virilis mucroni penè ſimilem, atque hinc Arcadum obſcœnitatem inceſſi reperias, quòd βαλανηφάγοι eſſent. Vnde Diogenes eiuſmodi notæ adoleſcentem Arcadem dixit, is cuiuſmodi videretur eſſe interrogatus: intelligebat enim Arcadiam infamem eſſe, vtpote quæ luxu deliciiſque barbaricis corrupta eſſet. Alij referunt ad ſtuporem, vnde dixerit etiam Iuuen. *Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni ſubſultare.* Sed cum priore ſententia facit alterum eiuſdem Cynici dictum, apud quem cùm mentio fieret de puero quodam qui malè pudicitiam tutabatur, Diogenes cuiuſnam is eſſet interrogatus, Tegeates, reſpondit, ludens ſcilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas eſt Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur.

D. Laertius in eius vita. Quia cellulæ tecti inſtar.

IRA DELINITA.

IPSA denique arbor Quercus, ea inſignis aſperitate, quæ omnibus conſpicua eſt, non immeritò fertur vſque adeo inimica oleæ, vt eam iuxta ſe poſitam extinguat. Olea verò cùm ſit pacis, manſuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum eſt Quercum olea complicare, cùm iracundiam atque inexorabilem animi aſperitatem ſeſe ad lenitatem dediſſe ſignificandum fuerit. Contrà addam κατὰ πάρεργον & ea, quæ beneficium à Quercu conſequuntur: ſcriptores enim naturalium rerum, hederam quercinam, viſcum quercinum, & polypodium quercinum optimum dicunt.

Plin. li. 24. ca. 1. Videndus Theophraſtus, vbi ſupra.

DE HEDERA. D

HEDERA autem non quercina tantùm, ſed qualiſcumque eſſet, handquaquàm obſcuræ celebritatis erat apud Ægyptios: quippe quæ propter continuum virorem vitibus etiam præferebatur in ſacris, quòd illæ à fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert, ſed & ſine delectu coronamentis accepta Dionyſio ſacra, quòd æquè eſt ac apud Ægyptios Oſiridi, à quo etiam iſti nomen: Chenoſiris enim eorum lingua nominatur, quod Oſiridis planta interpretatur. Prætereà Dionyſius, Nyſa vrbe à ſe poſita in extrema ferè India, hederam quam ſæuit, æternum nominis ſui monumentum eſſe iuſſit.

Tum quòd Baccho initiati hedera coronabantur. Euripides in Bacchis, & Dioniſius in Coſmographia. Macr. li. 7. Satur. ca. 1.

NOCVMENTVM ABCCONDITVM.

THYRSIS verò, quod telum eſt ligneum, circumfuſa hedera coopertum vini nocumentum hieroglyphicè indicat ſub ipſius ſuauitate latitare. Hinc Macrobius Liberum Patrem ait ferire per obliquum, circumfuſæ hederæ latitante mucrone. Neque aliud ſibi vult vitis ſupra caput Hecates prætendi ſolita, quæ nimirùm oſtendit Fauni patris inſidias, quas in natam vini opera conſtruxit, de quo latiùs in Serpente.

TENACITAS.

E VSQVEADEO verò adhæſit hederæ tenacitatis nomen, vt illigandi complectendique ſignificatum, vt olim apud noſtros flamini Diali non modò eam tangere ominoſum eſſet, verùm etiam nominare, ne inde illigatus aliquo modo, vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eáque de cauſa neque anulum quidem ei geſtare licebat, libera ſiquidem omnia eſſe volebant ſacrificulis. Vnde ſacrum factura Dido apud Maronem, *vnum exuta pedem vinclis in veſte recincta*, legitur. Manifeſtum autem eſt hederam vincire quicquid fuerit, ad quod ſe applicuerit. Hinc Horatius *laſciuis hederis ambitioſior* dixit. Hinc Catullus mẽtem amore reuincens: *tenax hedera hac & illac arborem implicat errans.* Et Gallienus Imperator:

Nec vllum omnino nodum in corpore habere, teſte feſt. Pomp. Æne. li. 4.

Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ.

Ea denique ſiue ab hærendo, ſiue ab eo quòd edita petat, ſiue potiùs ab edendo ea, quibus adhæſerit nomen habeat. Libero Patri dedicata eſt, vt initio dictum, quòd ita ſemper vireat, vt & ille ſemper iuuenis. *Nam, Solis æterna eſt Baccho Phœbóque iuuenta*, vel quia mentes hominum ita Liber liget, vti ea quæcumque attigerit impedit: ebrius enim quamuis ſolutum eum vel in anguſta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à ſoluendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neque ſui compos eſt.

Epiſtola ad Torquatum.

ASSERTOR.

IN numis pleriſque caput hedera redimitum aſpicias cum Aſſertoris inſcriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte ſigillum eſt cum racemo in dextera, in lęua ſpolium gerit: literæque legi poſſunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab F altera verò facie Hercules cum claua & ſpolio: literæ ſunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infrà verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potiùs eſſe frondem, niſi flexuoſus viticulæ ambitus hederam potiùs referret. Sunt verò Thaſij ab inſula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi ſibi plurimùm plaudentes, imaginem eius numis exprimere inſtituerunt.

Nomẽ etiã poculi Lugdunenſis. Legimus tamen, apud Serenũ Samonicum, Mollibus ex hedera tornantur pocula lignis. legẽdus Macrob. libr. 5. ca. 21. ſuper Cymbio & Ciſimbio. Cantharus Bacchi. A Plin. lib. 16. ca. 31. Æglog. 3.

BACCHEIA SVPELLEX.

VINARIA verò vaſcula, quæ Ciſſibia plurimùm appellant, orificium ad hederacij folij ſpeciem informatum habent: κισσὸς enim hedera: cuiuſmodi vaſa quamplurima, quæ longam ſapiunt vetuſtatem, vbique Romæ videas. Et quæ nunc etiam è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliiſque vulgò nomen habent, nam Folietæ nuncupantur. At bona pars Italiæ vaſa vinaria quotidiani vſus Boccalia, quaſi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellant, quamuis βαυκάλιον pro vaſe vinario ſit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quòd vaſa olim ex hedera fieri ſolerent, hallucinari mihi videntur: nam neque quidem lignum ſatis idoneum, neque materia commoda eſt, cùm ſatis conſtet, ſi poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neque ego nunc poculorum genera perquiram, quæ copioſè ſatis ab aliis enumerata fuerunt: illud oſtendiſſe ſatis fuerit, qua de cauſa bona eorum pars hederam ſupremo margine aſſimularent, quinetiam in nonnullis iuxta anſam impreſſum hederæ foliũ obſerues: & apud Maronem *Paſtoralibus quibuſdam poculis ſuperaddita vitis, Diffuſos hedera veſtit pallente corymbos.* Qua verò ſpecie eſſet cantharus qui Baccho dedicabatur vti ſcyphus Herculi, ſi quæſierit quis, picturatione cõmodiùs quàm verbis explicabitur.

Pedem

D A Pedem enim habet à latiori ambitu in anguſtum flexuoſo interiùs ductu ſe contrahentem, ita vt ea pars tota deſidentibus incuruis coſtulis deſcribatur: mox intumeſcit in calicem, quod nomen noſtris in ſacrificiis tot iam adhuc annis, ſpecie nihil quicquam immutata, receptum eſt: hinc iterum anguſtari incipit, totóque ambitu intro verſus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum proceſſerit, turſum aperitur, & cratera in ſummo patefacit. Adduntur hinc atque inde anſæ, quas Aures Græci libentiùs appellarunt: ſed aures ego eas alia quàm anſæ ſint forma factas intelligo: vtpote quæ quidem proſtarent à ſummo vaſe, ſed minimè ad inferiora flecterentur. In morem autem Delphinorum aliàs anſæ, aliàs anguium figuras, plerumque volutarum in modum fieri ſolitæ. Sed & vna tantùm anſa præditos pleriſque locis cantharos in antiquorum monumentis aſpicias, cuiuſmodi apud Virgilium eſt Silenianus ille,

Æglog. 6.

Cui grauis attrita pendebat cantharus anſa.

POETA.

Hinc Maro, Æcg. 7. Paſtores hedera creſcẽtem ornate poetam. Hedera cur Poetis dicata.

QVOD verò Poëtis hedera decerneretur, vt vnà cum Lauro coronam eorum perficeret, non tam perpetuus vtriuſque viror, qui diuturna eorum opera ſignificaret, in cauſa fuit, quàm vt oſtenderetur, eos, qui digni hederis euaſiſſent, Lauream que meruiſſent, & ingenio & arte præcelluiſſe: per Laurum enim inſitam in ingenio vim, ac venæ fœcunditatem Apollinis irradiatione lo-
E B cupletem intelligebant: per hederam verò artem & induſtriam peruigili labore partam. Cuius rei id eſt indicium, quòd hedera ſuapte vi admodùm imbecilla humi ſemper reperet, neque ſe vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificioſóque conatu peruincit, vt vel arboribus vel parietibus adhęreſcens, paulatim irrepens ſupra omnium faſtigia victrix euadat, & ſupremo in vertice dominetur, vtroque enim opus eſt, ſi quis velit excellere: niſi verò excelluerit nihil, quicquã profecit, quia *Mediocribus eſſe Poëtis non homines, non Dij, non conceſſere columnæ*, quare ſapienter ait Horatius:

Horat. de Ar. Poët. Indidem.

--Ego quid ſtudium ſine diuite vena,
Ne rude quid proſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

In eandem ſententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, Poëtas lacte ſimul & melle paſci: quorum lac naturam facundiæ vbertate affluentem, mel artem laborióſumque proficiendi conatum oſtendit. Non enim ſine magno labore, induſtria & artificio comparatur. Apud Athenæum, quod minimè diſſimulandum eſt, legas, ex Seno Elienſi Grãmatico deſumptum, Autocabalos, qui poſtea Iamborum Poëtæ nuncupati ſunt, hederacea corona vti ſolitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebrioſorum perſonas ridiculum in morem geſtaſſe. Hinc apud Virgilium:

Æneid. li. 6.

--Threicius longa veſte ſacerdos
Obloquitur numeris ſeptem diſcrimina vocum.

Æneid. li. 9.

Et quod ad manicatos facit, eluſum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

F Sed vt ad Athenæum reuertamur, Phallophoros demum ait (ideæ ſunt hæ impudentioris Muſicæ,
C laſciuæque apud veteres ceremoniæ) ſerpyllo & pæderotæ herbis faciem occultaſſe, ſertáque ſibi ex viola & hedera nexuiſſe.

VETVSTAS.

Nimirum quia iactarent peruetuſtam generis nobilitatem, quas Iuuenalis veteres ceras dixit. Hedera cur vetuſtatis ſymbolũ ſit. Hinc à Cicerone in Piſonem, Obrepſiſti commendatione fumoſarum imaginum.

PRÆTER hæc vetuſtatis ſymbolum eſt hedera, cùm ſemper circa vel arbores, vel ædificia vetuſtate conſumpta ruinóſaque ſaxa maximè verſetur: quin etiam ex eo Baccho ſacra, veluti vina etiam de vetuſtate commendantur. Pindaricum porrò eſt vinum à vetuſtate commendare, vt Epharmoſto in Olympiis, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius paſſim:

O natam mecum conſule Manlio teſta.

Sic Tibullus, vt corrupta obiter lectio corrigatur, lib. Amorum ſecundo, Elegia prima:

Nunc mihi fumoſi veteres afferte Phalernos
Conſulis, & Chio ſoluite vincla cado.

Fumoſi enim Conſulis, non Fumoſos Phalernos, vt imperiti nonnulli putant, eadem ſynepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumoſos equitum cum Dictatore Magiſtros.

Notum enim quemadmodum Romani ſtudioſiſſimè curarint, vt atria ſua maiorum illuſtrium imaginibus complerentur, ad excitandam ſcilicet poſteritatem, vt quod ſibi ad imitandum proponerẽt, aſſiduè conſpicerent. Fumoſos igitur, præ vetuſtate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in ſenium arbores creditur, ipſaque non niſi ſeneſcentibus libenter adhæreſcit. Extant ſuper hoc luculentiſſima Laberij carmina, quorum ea duo tantùm afferam, quæ ad ſententiam, qua de nunc agitur, congruere videntur:

Vt hedera ſerpens arborum vires necat,
Ita vetuſtas ambitu annorum necat. D

Neque quidem ea tantùm de cauſa, quia vetuſtas vinum commendet, & hedera ſit vetuſtatis indiciũ, ea Baccho ſacro perhibetur, ſed quoniam, vt ſuper eius vi Plutarchus diſſerit, commanducata hederæ folia ebrietatis ſpeciem quandam repræſentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

Horat. de Arte Poet.

ATQVE hinc demùm exiſtimant eruditiſſimi viri coronas hederaceas Poëtis attributas, ſiquidem motus ille diuinitùs fit, vt author eſt Plato, quo Poëtarum mens concita, imagines rerum tot ſupra naturam concipit, & ea interdum myſteria ſcriptis mandat, quæ paulò pòſt ipſi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immerito excludit ſanos Helicone Poëtas Democritus, eóſque tantùm admittit:

—— Quos cantor Apollo
Non patitur verſare lutum, ſed ad aurea cæli
Limina ſublimes Iouis omnipotentis in aula
Siſtit, & ætherei monſtrat commercia cœtus,
Ambroſiámque libens nectárque propinat, & illi
Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, queq; Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq; vbi iam ſeſe rediere inſomnia mente
Attonita repetunt & quæ inſpexêre repoſcunt,
Et plerunque ſuas non percepêre Camœnas,
Vſque adeo humanis præſtant cæleſtia rebus. E

Vt nuper Torquatus Taſſus Italicus.

DE SMILACE.

Hederæ ſpecies quatuor.

QVONIAM verò Milax, vt vocabulo vtar Æginetæ, quadam cum hederæ foliorum viticiſq; ſimilitudine ita congruit, vt ea multi magno cęremoniarum errore pro hedera vſi ſint, ignorantes funeſtam eſſe, & omnibus ſacris & coronis infauſtam, ideò viſum eſt in hoc hederæ commentario eam diſſoluere ambiguitatem. Quatuor enim diſtinguitur ſpeciebus: arborea vna, quę noſtris taxus eſt virgulto aſſimilis: altera, ſed aſpera & ſpinoſa, ſurculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri inſtar hamatis, labruſcæ propemodùm racemis prædita, quam Venetiis in ſemotioribus Lignipedum hortis in pergula ſurrectam aſpexi. Hederæ aliæ duæ propiores, quarum vna Læuis, altera Hortenſis appellatur, ſed vſque adeò ſibi inuicem aſſimilatæ, vt vtramque plerique vnam tantum ſpeciem exiſtimarint. Siliquis hæ lupinorum tunicas magnitudine adæquantibus fœcundiſſimæ, in quibus grana ad faſeolorum ſimilitudinem renunculorum figuram referentia deliteſcunt, preſſiora in aliis, in aliis toroſiora. Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, ſurculo in omnibus iunceo ad admirandam altitudinem excreſcente: foliis propemodùm hederaceis, niſi quod hederis vnicuique ſingula, his paſſim trina: hæderæ tenacia & perpetua, & læuore quodam placida, his aſperiora debiliáque, & cum vento ſimul interdum abeuntia, Autumno prorſus decidua. F

FVNESTVM.

Plin. lib. 16. cap. 3. hæc omnia.

FLOS harum coronis intextis funeſtum habet hieroglyphicum. Florem verò ferunt violis admodùm ſimilem, colore in aliis candido, in aliis punico, in aliis etiam ſubpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius atteſtatur, infauſtóſque eſſe dicit omnibus ſacris & coronis: cauſamq; affert, ob crocum in eam herbam amore ſmilacis conuerſum: quam quidem fabulam Naſo IIII. Tranſmutationum libro, vnico eo verſu tangit:

Et crocon in paruos verſum cum ſmilace flores.

A Dioſcoride ca. 140. ibique Matthiolus.

De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulive iuſtum opuſculum hexametris cecinimus, fabulæque totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: *Vulgus ignorando, hancq; hederam exiſtimando, feſta ſua polluere.* Nam & Poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hedera ſacrabatur ab iis, qui omninò quibus coronandi eſſent ignorabant. Legumen hoc diu noſtris regionibus ignotum, nunc nuper allatum è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorum varietate, nitoréque gemmarum inſtar arridentium, tum opere topiario ſurculus, qui foliorum ſylua denſiſſima in metas erigitur altiſſimas, & muris applicata paucorum dierum ſpatio ad celſa quantumlibet ædium faſtigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate ſuperatus. Ideóque in ſpatioſas ſcenas latiſſimáque tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate contexitur. Tum cibus leguminis non, vt multi tradunt, abominabilis,

ſed

A ſed guſtu gratus atque ſuauis: nam & diſcluſus à tunicis, & cum teneris adhuc ſiliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnant, fortè trachea illa eſt, paliuri ſpinis prædita, quæ racemulos quoſdam ad imitat labruſcæ producit.

DE AMYGDALA.

Georg. lib. 1.

QVONIAM verò, nobiliſſime Hieronyme, ſpem eam quam de præclara iſta indole tua optimam omnes conceperant, vel ante tempus explere, tam in bonarum artium ſtudiis, quàm in inſignium morum elegantia iam dudum occæpiſti, Amygdalam tuum eſſe hieroglyphicum animaduerti: ea enim arbos anta alias omnes floribus induta, non ſuæ tantùm ſpem oſtentat opulentiæ, ſed & aliarum frugum annum feracem pollicetur. Vnde Maro cùm videret eam primam omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritam, ex florum eius multitudine lætæ identidem fœturæ ſpem in frumentis concipere nos poſſe monet, his verſibus:

Contemplator item, cùm ſe nux plurima ſyluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes,
Si ſuperant fœtus, pariter frumenta ſequentur,
Magnaq; cum magno veniet tritura calore.

Quòd ſi ſpes, vt Speuſippus Platonicus definit, eſt expectatio boni, velut è conuerſo metus animi concitatio in expectatione mali, ſitque floribus inſpectis vſum inde fructuũ expectare ſolemus, nulli B dubium erit quin flos ſit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòſt ſuccreſcentem polliceatur: nam & Themiſtius iucundiſſimam & floris ſpeciem fructuum prænunciam eſſe dicit.

IVVENTVS.

Iuuẽtus ſpei ſemper plena. Hinc Virg. de obitu Mæc. iuuẽtam florentem, Ouidius 3. Amor. viridẽ dixère, & Cherea in Eunucho, puellam 15. annorũ florem vocat.

AD hæc flos omnis iuuentutis habetur hieroglyphicum: iuuentus autem omnis ſemper ſpei plena, cùm ſenectus contrà omnia deſperet: ſiue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerum vſu, ſenibus verò ex irrita multorum votorum experientia: ſiue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiunt ardentiùs futura etiam ſibi proponunt, ſpémque impendiò paſcunt, ſenes debilitate confecti, præ timore etiam eùm aſſecuti ſunt, diffidere videntur, ideóque bonis minùs gaudent. Alij dicunt æquiùs ideò ſperare iuuenes quàm timere, quia ſpes eſt de futuro tempore: in ſenibus autem multa memoria reſidet, ac earum præcipuè, quæ ſpem plurimam eluſère, tum autem memoria ipſa ſpe quodammodò contraria conſtituitur.

SENECTVS.

Eccl. ca. 12.

PORRÒ ſenectus, quæ ſeſe hîc obtulit facit vt ad amygdalam rurſum reuertamur, eius ſiquidem hieroglyphicum in diuinis literis accipitur pro Canitie, quæ manifeſtum eſt ſenectutis indicium. Amygdala autem potiùs quàm alia quæpiam ex plantis, quia, vt etiam ex Maronis deſcriptione vi-C dimus, arbor nulla denſiorem florum vbertatem reddit quàm Amygdala. Locus autem eſt in hanc ſententiam apud Salomonem ad calceam Eccleſiaſtæ: *Florebit amygdalum, & pingueſcet locuſta, & diſſipabitur capparis, atque hæc incæptabunt, homine iam in domum æternitatis ſuæ profecturo*: hoc eſt, vt apud Eucherium, caneſcet homo, tumebunt pedes: & concupiſcentia frigeſcet: nam hæc plurimùm homini in poſtremo vitæ tempore accidere conſueuerunt, vt inde in terram, quaſi in æternitatis ſuæ domum redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis eſt, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quoſdam interpretari per amygdali florem ſacram ſpinam, quod decreſcentibus natium carnibus ſpina ſuccreſcat, & floreat: nam & hoc & illud ſenij eſt.

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APVD Hieremiam primo capite, vbi ſe is virgam vigilantem videre aſſerit, Theodotio reddit amygdalinam. Vnde colligitur, amygdalum caſtioris hieroglyphicum eſſe temperantiæ: nucem enim eam videmus amariſſimum habere putaminis corticem, teſtáque lignea, eáque duriſſima cingi, amaritie corticis difficultatem indicante, integumenti duritia virtutem ipſam: fieri autem vt cùm putamina illa & amara & dura ſummoueris, fructu fruare ſuaui admodùm & delicato. Sic cõtinentiæ caſtigata coërcitaque cuſtodia, amara primùm videtur, perdifficilis, & ab omni delectatione remotiſſima, ſed ex qua fructum colligas dulciſſimum ſuauiſſimúmque: ait enim Heſiodus, virtutis radices amaras eſſe, fructus verò ſuauiſſimos.

DE

DE NVCE IVGLANDE. D

N V P T I Æ.

A Pl. li. 15. cap. 22. hec. Æglog. 8.

AB amygdalo ad nucem iuglandem tranſire non incongruum, cuius eſt hieroglyphicum, vt nuptias præ ſe ferat. Credidêre multi, ait Plinius, quia nuces cadendo tripudium ſonúmque faciant: qua de cauſa dictum illud, *Sparge marite nuces.* Sed veriſimilior cauſa eſt, quam ipſe comminiſcitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quaſi propemodùm operimento fœtus muniantur.

C A P P A R I S.

Capparis Hebrais Auion.

Eccleſiaſtes cap. 21.

VT verò & Capparim abſoluamus, ſuper eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Græci commenti ſunt, dum Hebraicam vocem, quam nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò deſiderium, modò concupiſcentiam, & his ſimilia elocutionibus ſuis circunſcribunt. Sed qui diebus noſtris ſcripſêre Capparim libidinem perfrigerare, hoc loco, teſte eo, decepti videntur, quòd minùs animaduerterunt Salomonem id notare voluiſſe, ceſſare tunc libidinis ardorem, cùm Capparis nulla eſſe cœperit: id enim apertè ſignat, *Diſſipata fuerit*: perinde ac ſi Græci per fabulas ſuas philoſophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus ſuperari, cùm primùm Herus lucerna fuerit extincta. E

*

PIERIVS

F

A

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis,

AD LAVRENTIVM GRANAM.

LIBER QVINQVAGESIMVSSECVNDVS.

B *LVCTVOSISSIMO illo die, quo Celſi Melini iuſta, Academia vniuerſa depoſcente, peruetuſto maiorum ritu celebrauimus, memini te (facundiſſime Grana) dum funeris apparatus inſtruebatur, multa de me quærere ſuper funeſtarum arborũ ſignificationibus, quòd nonnullam huiuſmodi rerum inquiſitioni operam dare me non ignorabas. Tùque meminiſſe debes pauca admodùm ea fuiſſe, quæ mihi tũc, tanti ac talis amici caſu cõſternato, memoriæ ſuccuriſſent: tum quòd eò totus conuerſus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis deſiderium à doctiſſimo quoque conſcribebantur, ſedulo colligerem, collectáque publicarem: tum quòd nolebam eo tempore te nugis mei occupare, ſtudiorum tuorum ſocium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudaſſe tantùm, ſed diuturniori, vel æternæ potiùs vitæ viſus es mihi reſtituiſſe. Dignus quidem Celſus, qui tam eruditum, támque elegantem funeris ſui laudatorem ſortiretur: Dignus tu quoque, qui de iuuene tam præſtanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamuis id lætiori argumento factum omnes maluiſſemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperaſſe te & noſtram, & omnium expectationem, qui de te optima quæque conceperamus, veriſſimè profitemur. Tibi verò an ego reſponſurus ſim in iis quæ percontatus eras, adhuc ambiguum eſt mihi: curaui tamen, vt ſi quid per diligentiam aſſequi poſſem, tuæ me flagitationis memorem fuiſſe comprobarem. Itaque Cupreſſum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia, quæ funeſta ſunt, perquiſiui, de quorum ſignificatis commentariolum hoc ad te conſcripſi. Illa verò meminiſſe debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, reſpondiſſe me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico & Loto demùm ſerta contexenda. Ex Moro, quoniam ſenilem prudentiam tam iuuenili ætate præ ſe ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre ſolet, ipſe iugum impoſuerat. Ex Salice, propterea quòd ſumma erat adoleſcens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omniſariæ doctrinæ ſtudium: quorũ quoque*

C *omnium rationes poteris ex hoc libello noſtro cognoſcere. Sed enim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futurã ſpero induſtriam, quæcumque eſſe potuit, meam, quòd non cunctanter ſatis amico facere procurarim. Eſto igitur apud te noſtri hoc amoris qualecumque monumentum: neque id horrori ſit, quòd feralia donamus: vtpote qui Philoſophus non minùs rerum fines, quàm ortus progreſſúſq; ſis contemplari ſolitus. Sed iam quid hæc ſibi lignorum ſtrues velit, inſpiciamus.*

DE CVPRESSO.

CVPRESSI ſignificata apud Horum nulla ſunt, apud Latinos & Græcos pleraque memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

Quia Diti ſacra, ideóque pro ſigno funebri ad domos poſita.

Plin. lib. 16. ca. 33.

ATQVE illud in primis, quòd pollutionis, aut inceſtati de alicuius morte loci, aut funeris ſignũ fuit, feralíque illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua ſit, humanæ conditionis ſortem referre videatur. Quamquam Herodotus vnam ſolámque Pinum ex arboribus recisſam minimè repullulare tradit, eſſéque, vt ipſe ait, πανώλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, reciſam Cupreſſum in Creta beatiore inſula repullulare, quod de Pinu nuſquàm obſeruarat.

C R E T A.

Palma pro Iudæa cur.

QVONIAM verò Cretæ id præcipuè conceſſum, vt renaſcentes, quæ præfectæ fuerint, Cupreſſos videat, nonnulli Cretam per eiuſmodi arborem ſignificari tradiderunt, non aliter, quàm

Palmam

Palmam pro Iudæa poni in Veſpaſianorum numis obſeruatum: Palmæ ſiquidem & lætiùs & frequẽtius in Iudæa proueniunt, quàm vſquam alibi. Cupreſſeta porrò Gnoſiorum celebrat Plato in quibus æſtiuo die de legibus commentatum, Megillo & ſociis tradit. Non immeritò autem magno habitũ oſtento, cùm arbor Cupreſſus altitudine conſpicua in Veſpaſiani agro auito ſine vlla vi tempeſtatis euulſa radicitus repentè procidit, ac inſequenti die viridior atque firmior eodem veſtigio reſurrexit, grande, vt inquit Tacitus, proſperũmque, aſſenſu aruſpicum & ſumma claritas iuueni admodum Veſpaſiano promiſſa. Apud Plinium legas, vbi de prodigioſis arboribus diſſerit, arbores multas, ſine tempeſtate, vllave cauſa alia, quàm prodigij, cecidiſſe, ac ſua mox ſponte reſurrexiſſe, quæ fuerint fauſti ominis & oſtenti. Sed enim ne noſtra negligamus, vetuſtis rebus nimiùm applaudentes, in Mediceis ędibus quę thermis Alexandrinis dirutis incumbunt, hoc Romæ vidimus, quod hùc inſeruiſſe minimè fuerit importunum. Paucis admodùm antè diebus quàm Leo X. Pont. Max. moreretur, Medicam arborem, proceræ admodùm magnitudinis, ſed magna ſui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæa, quæ dicuntur, facere viderentur, caſu neſcio quo, noctu ſolutis pergulæ compagibus ita concidiſſe, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xyſtum prodeuntibus præaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subſecuta mox clariſſimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia aliis negotiis occupata. Creatur interim Hadrianus VI. Pont. Max. ab extremis vſque Morinis in Italiæ ludibrium perquiſitus. Inſequitur ſtatim ab electione, maxima hyemis inclementia, niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano ſolo inſolita, inhæſitãtes, qualem tempeſtatem & nimium altitudinem, aſperitatémque aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ ſe vidiſſe profitebatur. Sæuiit ea hyems in citrios, lucos, & viridia omnia, Medicis arboribus conſita perſtringit, & ad radicem vſque adurit: omnéſque ille huiuſmodi arborum deliciæ, quæ Romæ plurimæ frequentiſſimæque erant, auferuntur: ſola è noſtris illa obſeruata incolumis, quæ ante Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eũdem parietem adhæreſcebat, minima iactura læſus, cæteris omnibus ad repullulationem ſucciſis ad imum caudicem. Quòd ſi altero vix anno cõpleto Clementem VII. Leonis præmortui fratrem patruelem ad Pontificatus faſtigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & feliciſſimi ſucceſſus, ab hyemis tam horridiæ ſæuitia ſeruatam, fuiſſe prænunciam affirmare vereamur?

Suet. in Veſpaſiano capit. 5.

Medica arboris prodigiũ mirandum.

Quia preceptor, & agnanoſtes Caroli 5. Imp.

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVNT qui Cupreſſum funus quidem & ſepulchra, ſed non niſi nobilitatis ſignificaſſe contendãt: quod & Lucani teſtimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus teſtata Cupreſſus.

Sanè Thucydides libro Hiſtoriarum ſecundo, arcas fuiſſe dicit ex Cupreſſo, in quibus eorum efferrentur oſſa, qui pro ſalute patrię mortem oppetere non dubitaſſent. Huius autem inſtituti, vt Cupreſſus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad hiſtoriam referunt: aiunt enim Aſclepiadis authoris grauiſſimi teſtimonio, Boream Celtarum Regẽ cùm filiam Cypariſſam nomine amiſiſſet, arborem hanc in eius tumulo ſeuiſſe, à qua inde nomen inditum Cypariſſio: mox à ſatu illo luctuoſam ferałémque haberi cœptam.

Lib. 3.

Arca ex Cupreſſ.

MORS.

NAM & in oſtentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri caſu comprobatum eſt, cùm Æthiops quidam claræ inter ſcurras famæ, cum corona è Cupreſſo facta illi obuiam proceſſiſſet: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepiſſet, coloris tactus omine, reſpondiſſe ille dicitur, *Totum fuiſti, totum viciſti, iam Deus eſto victor.* Paucis verò poſt diebus Seuerus eſt vita functus. Quod verò pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occurſu extrema ſibi iam ingruere concepiſſe.

Vnde aræ defunctorũ, ſeu tumulis, cupreſſo ornabãtur, vt Polydori. Æneid. li. 3. & fores domorum.

Seueri Imperatoris caſus.

DIS.

CVPRESSVS porrò in tutela Ditis Patris, & eius arboris rami ſepulchris affixi, adſculptive, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Atque hoc eſt quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos ſequi, præter inuiſas Cupreſſos.

IVNO.

EX ea autem arbore ſimulachra Iunoni Reginæ fieri iuſſa, in pleriſque prodigiorum expiationibus obſeruatum: vt Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coſſ. Cupreſſea ſimulachra Iunonis Reginæ poſita per virgines viginti ſeptem, quæ Vrbem luſtrauerunt.

Simulachra ex Cupreſſo.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei ſimulachrum ex Cupreſſo cultum, quod cùm Alexandri temporibus ſudorem multu emiſiſſet, omnibus eo prodigio perterrefactis, reſponſum eſt ab Ariſtandro viro ſapiente,

ſapiente, bene ſperandum, ſiquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum geſtarum magnitudinem maximum eſſet ſudorem & laborem Poetis, ac Muſarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INDICAT etiam Cupreſſus rei cuiuſpiam ſublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamen nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leoſthenes Athenienſes in bellum impuliſſet, magnâque ſpe ad libertatis & principatus nomen erexiſſet, illius verba dicebat Cupreſſis eſſe ſimilia, quæ cùm proceræ admodùm ſint & pulchræ, fructum tamen non habent. Ceſſit inde res in prouerbium κυπαρίττου καρπός, de re ſpecioſa quidem viſu, ſed prorſus inutili. Spectatu quidem iucunda eſt Cupreſſi proceritas, effigiéſque illa metas imitata, fructu tamen ſuperuacua eſt, bacciſque torua, diceret Plinius.

Hinc Plin. lib. 16. c. 33. illã ait moroſam, fructu ſuperuacuam.

PERPETVITAS.

CVR verò Diis ſimulachra ex Cupreſſo fieri ſolerent, in cauſa eſt materiæ perpetuitas, odoriſq; ſuauitas, quæ perpetui thymiamatis loco eſſe videretur. Cupreſſum enim neque cariem, neque vetuſtatem ſentire tradunt, neque temere rimam aperire, vllâue parte fatiſcere. Simulachrum Iouis in Arce ex Cupreſſo à condita Vrbe ſexcenteſimo ſexageſimoprimo anno dicatum, tempore adhuc ſuo durare Plinius atteſtatur, qui quidem anni eſſent circiter CC. Plato leges publicas, acta decretáque ſacris monuit inferendas tabulis Cupreſſinis, quòd eam materiem ære perennlorem arbitraretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupreſſum inter aromata propemodùm venerantur.

Diis ſimulachra ex Cupreſſo cur fiebant. Plin. ibid.

Lignũ eius nulla temporis diuturnitate ſuaueolentiam exuit. Mat. in Dioſcor. lib. 1. ca. 87.

DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum Cupreſſo ſimilitudinem, exploratum eſt.

MORS.

NAM mortis ipſa quoque indicium eſt, de qua idem obſeruatum vbique, arborem exciſam ſemel minimè ſuppullulaſcere. Vnde Staphylus Poëta πεύκης τρόπον, hoc eſt, *in morem piceæ* dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκές, lethale telum exponunt interpretes vetuſtiſſimi, quamuis alij ad ſolam referant amaritudinem & acerbitatem, qua ſit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipſa ita eſt morti affinis, vt vice verſa mors interdum pro amaritudine vſitatiſſimo mortalium ſermone proferatur: neque hodie tantùm, verùm & apud vetuſtiſſimos hominum ita fieri ſolitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Eliſæum eſſet, & eorum vnus egreſſus in agrum colocynthidas agreſtes legiſſet, eáſque conſciſſas in ollam pulmentariam paraſſet, neque eorum quiſquam propter amaritudinem guſtare poſſet, clamauerunt ad Eliſæum dicentes, *Mors in olla eſt*: hoc eſt, tanta eſt pulmentarij amarities, quanta mortis eſt. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm poſt raptum in cœlum Heliã, Hierichonta ſe recepiſſet, queſti ſunt eius loci ciues, aquas eſſe apud ſe peſſimas, quas diuinitùs cùm dulces reddidiſſet, numinis dictum citauerat: *Sanaui aquas has, & non erit vltrà mors in eis.* Sed vt ad piceam reuertamur, Herodotum nonnulli carpunt, quòd ſolam piceam præſectam non repullulare dixerit, cùm & Cupreſſum, & alias quaſdam plantas ipſi agnoſcant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad Cupreſſum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam reſpexiſſe, quas repullulare conſtans fama eſt. De Pinu verò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidióque ſupremo, in memoriam adducit terribilem eam Crœſi denunciationem, qua per caduceatorem Lampſacenis interminatus eſt, eos vt Pinum extereret, niſi Miltiadem, quem per inſidias ceperant, miſſum facerent. Cúmque Lampſaceni inter ſe quærerent, quid illud eſſet, quod Rex ſe vt Pinum diceret extriturum, à grandiore natu, ciue edocti ſunt, eam arborem ſemel exciſam nunquam ampliùs ſuppullulaſcere. Quod illi excidium veriti, Miltiadem confeſtim è vinculis exemptum liberum abire permiſerunt.

Amaritudinis in ſacris ſignificatio.

Citatus à Diogeniano, meminit & Suidas.

ISTHMIA.

ISTHMIACI quoque certaminis præmium Pinus erat. Neque verò Pinu tantùm, verùm etiam arido olim apio ſacri eius victores coronabantur. Funeſtum enim eſſe etiam apium, ſuo loco docebimus. Quæ verò apij corona Nemeorũ victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Iſthmia in Melicertæ memoriam inſtituta. Et Pauſaniæ adhuc temporibus Pinus apud aram Melicertę germinabat, quem puerum à Delphino delatum expoſitúmque, Siſyphus rei miraculo motus in Iſthmo ſepeliſſe fertur, & certamen illud inſtituiſſe.

Iſthmia quid.

NATVRA.

NATVRÆ imaginem eſſe Pinum dicit D. Ambroſius: quippe quæ ſemina à primo illo diuino cœleſtique priuilegio accepta cuſtodiat, partúſque ſuos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque niſi vi caloris admota excludat. Atque eadem ipſa nux flammæ ſpeciem imitatur, lacunatis, in turbinem toris reticulato opere circumductis.

CYBELE.

D

Quia ab ea Attis paſſus in Pinū cōuerſus fertur.
Nummi cum capite Cybeles explicatio.

EODEM argumento & cauſa Cybeles Deæ ſymbolum erat Pinus: nam & ipſa Dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò eſt numum, in quo caput Cybeleium eſt de more turritum, ab altera cuius parte corolla impreſſa eſt ex duobus ramis Pineis, intra quos literæ ſunt Ξ ΜΥΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoque adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo numo figuram habet Latinæ aſpirationis in latus proſtratæ, ac ſolo proiectæ, Ξ. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quæ apud eos à vocali incipiunt aſpirata, per S à Latinis enunciata, vtpote qui aſpirationem S literam eſſe arbitrati ſunt. Sic ἑπτὰ ſeptem, ἕρπω ſerpo, ὗς ſus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd veteres inſcriptiones plurimæ Z pro S litera ponunt: vt, ZMYRNA Romæ in Diuæ Anaſtaſiæ, & in Campo Floræ in Veientibus arce caſtri noui, OSSVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Hetruriam vetuſta pleraque conditoria Pinum, inſculptam habent, ſiue funerali argumento, ſiue quòd apud eos Cybele olim verè coleretur.

ÆSCVLAPIVS.

APVD Sicyonios Pinea nux Æſculapij ſymbolum habebatur. Nam & Pauſanias author eſt, eum Deum cum ſceptro, & nuce Pinea in manu altera, ſculptum eſſe.

DE POPVLO.

Quæ arbores ferales.

ACCEDIT his Populus, multæ & ipſa apud antiquos venerationis, quamuis inter infelices damnataſque religione recenſeatur: quo in numero ſunt omnes, quæ neque ſeruntur, neque fructum ferunt. E

FVNVS.

Quòd neque ſemen neque fructum ferat. Plin. lib. 17. cap. 10.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PER eam tempus etiam indicabant: propterea quòd arbor ea bicoloribus ſit foliis prædita, ex quo præcipuas ipſius temporis partes, quippe diem ac noctem referre videatur. Ideóque Probus Herculi dicatam ait, quòd Phyſici tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur ſidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variæ conſpiciuntur, vt ſalices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licèt ab vna parte dilutior, ab altera denſior atque coloratior habeatur. In Populo verò, hac præſertim quæ alba nuncupatur, nam ea eſt Alcidæ gratiſſima, vt Maro, & in eiuſmodi accipitur ſignificatum, candor ex vna parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar viridiſſimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cùm ad inferos deſcendit, eius arboris coronam geſtaſſe, atque eam foliorum partem quæ foris conſpicua erat, fuligine tetri chaûs obſcuratam, quæ interiùs condebatur ſudore ablutam candidiorem euaſiſſe: inde cùm ſurculos eos in Acherontis ripa ſeuiſſet, ſeminium id latè propagatum. Sed enim vt apud Pauſaniam eſt, Hercules Populū albam ex Theſprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos tranſtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Theſprotidis fluuius leucem, quæ alba eſt Populus, paſſim fert, perinde ac Alpheus oleaſtrum, Aſopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perſeam Nilus. F

Li.16.c.33.

Æglog. 7.
Oly apianicon in libro de plantis.
Fabula.

DE APIO.

EX herbis verò ante alias omnes maximè ferale eſt apium. Neque tamen hîc ego contenderim, vtrùm Selinon atque Petroſelinon idem ſint, an aliquid inter ſe diſſideant, quam prouinciam ſibi doctiſſimi hac ætate viri ſuſcepêre, ſatis habiturus, ſi, quæ ad hieroglyphica quomodocumque pertineant, ſignificata commemorauero.

Plin. lib. 19. cap. 8.
στέφανος ἐν Νεμέᾳ σελίνων πεπλεγμένος.
Corona in Nemeis ex apio conuexa.
Lucianus. De Gymnaſiis.

NEMEEVS VICTOR.

HOMINEM apio, verùm eo viridi, coronatum, Nemeeorum victorem ſignificare magis vulgatum eſt, quàm vlla indigeat repetitione. Quódque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem inſtituta eſſent: quamuis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id ſacrauiſſe, cuius pretium apium eſſe voluerit. Ideóque Leonis herbam apium appellatum, de qua Pindarus Nemeis Alcimedæ Æginetæ, βοτάνα τίν πῶς ἀλέοντος νικάσαντ. Hiſtoria tradit herbulam huiuſmodi ex Archemori ſanguine progenitam. Alij volunt inde Leonis herbam dictam,

A dictam, quòd apium in Nemea lætiſſimè vulgóque proueniret, qua Leo ibi verſatus affluenter admodùm paſceretur.

LVCTVS.

NIMIRVM igitur apium luctus indicium eſt, quandoquidem herba ea, vt Pindari interpretes
aiunt, eſt inferis ſacra, luctuique dedicata. Nam, vt Græci authores prodidêre, terreſtre admo-
dùm eſt: effunditur enim libèter humi, plurimúmque occari gaudet, vt ſolo propinquius adhæreſcat.
Satum eius ſemen, vt aniculæ noſtræ fabulantur, ad inferos proficiſcitur, priùs quàm enaſcatur. Orta
inde fabula, quòd ob ſoliditatem atque duritiem, qua præditum eſt, aliquanto diutius quàm alia in-
tra terræ viſcera morari videatur. Itaque mortalis Opheltes, qui mox Archemorus, terreno fuit ho-
nore decorandus: ex quatuor enim illis inſignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Iſthmiis, Ne-
meis, vt Archias:

Οἱ δύο μὲ θνητῶν, οἱ δύο δ᾽ ἀθανάτων.
Sunt duo mortali, ſunt duo ſacra Deo.

Quia mortem Amphiaraus ei à principio vitæ eſſet vaticinatus, ἀρχὴ principium, μόρος, mors.

Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmō: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus,
quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grādiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde
coronæ illæ decerpebantur, de quo vide apud Lucianum. Ioui oleaſter, Palæmoni pinus, aut aridum
apium, viride verò Archemoro, olimque olea. Minimè verò prætereundus hic locus eſt, ad vtrum-
que ſignificatum funeris & victoriæ optimè accommodatus: quippe cùm Timoleon copiarum
Græcarum dux, audito Bomilcaris & Aſdrubalis Carthaginenſium aduentu, qui claſſe bene ma-
B gna comparata miſſi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipſe cum quinque tantùm peditum
millibus, & equitibus mille, hoſtibus occurrere ſtatuiſſet, profectúſque Syracuſis cùm ad Criniſium
amnem, quò ſciebat hoſtem venturum, proceſſiſſet, factus eſt obuiam mulis apium ferentibus: per-
terrefactis omine militibus, qui apio ſepulchra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus in
Sympoſiacis enarrat: vulgatúmque erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indi-
gere. Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur, ad id ſcilicet alludēs, quòd
Iſthmiis victores apio coronabantur: dictúmque euentus comprobauit Carthaginenſibus poſtridie
victis profligatiſque maiore ſuorum ciuium ſtrage, quàm vnquam anteà paſſi eſſent inſigníque ac
memorabili victoria Timoleonti acquiſita. Sanè pleriſque in antiquorum monumentis, & in adſcul-
ptis cantharis atque carcheſiis, apium obſerues: quippe mortis atque luctus indicium. Eo autem ſe-
pulchra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſolita priuſquàm cadauera inferrentur: eáque de
cauſa cùm veteres in conuiuiis omnibus ferè aliis coronamentorum generibus vterentur, flores &
herbas omnes huc admiſcerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abſti-
nebant.

Timoleontis apophthegma & ſtrategema.

DE MYRTO.

An quia prima fertur Circeis in Elpenoris tumulo viſa.

EST & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coro-
nabantur, de qua Pindarus in Iſthmiis, ἶσθα λδικοθεν χάριν μυθεῖς ὁ δ᾽ ἀνήρ. Fuit autem Iolaus
heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebra-
C bant, & huiuſmodi coronam ex Myrto præmium inſtituerant: propterea quòd inquiunt
interpretes, funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint ab ea & genij & voluptatis ſignificata,
inter funeſtas has Myrtum prorſus inſerere noluimus, ſed eam cum lætioribus, Roſa, Hedera, & qui-
buſdam aliis conuenientiori loco pangendam exiſtimauimus.

DE SALICE.

POSTEA verò quàm iuſta iis, qui præclaro fuerunt ingenio, ritè perſoluimus, tempus eſt
vt ad lætiora conuertamur argumenta. Promiſeram enim ſuperioribus diebus (Grana)
tibi, priuſquàm funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quæ de-
ducta eſſent hieroglyphica præſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

SALICEM in primis eſſe vinculorum ſymbolum, tum ex quotidiano eius virgulti vſu manife-
ſtum, ad id enim plurimùm comparatur: tum Diuinæ etiam literæ atteſtantur, cùm Iudæos,
dicunt patriis abductos ſedibus, miſerrimo Babylonis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe,
de quo paulò pòſt.

CASTITAS.

QVOD autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea nihil Ægyptij, non *Pſalm. 137.*
incongruè tamen confictum eſt: ſiue ſit propter vinculi ſignificatum, quod eius materia ſit

plurimùm apta vinculis,atque ideò coërcitionis indicium ſit:& caſtitas ipſa modò zonæ,modò campeſtri,modò alio atque alio vinculo coërcenda præcipitur. Siue ſumptum ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitiſque impoſita,caſtitatem inducit. Siue ab eo, quod pleriquc authores tradunt, folia huius arboris contrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius verò ſumpta, vſum in totum auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους,noſtri veteres *Frugiperdas* appellarunt, vel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in potu acceptum efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in iis,quæ circa Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσίκαρπον vocari tradit, quòd ſemen priùs quàm matureſcat abiicit. Sed idem ea potiùs de cauſa dictum putat ὠλεσίκαρπον, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum ſterilitatem faciat ſeminali omni vi protinus labefactata. In Diuinis porrò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum feſta celebrare,quippe in tentoriis omnes habitantes Palmarum ramos, ac frondes ſalicis manibus prætendere,nimirum per ſalicem continentiam intelligimus. Idq; volumus admonitum, apud Orig. homil. 9. ſuper Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno eſſe impreſſos codices, vbi legitur: *Arbor autem populi & ſalix,virgulta ſunt caſtratis*, vbi dubio procul legendum eſt, *virgulta ſunt caſtitatis*. Fortè autem non temerè id ſcripsêre aliqui, credentes ſaligna corona coronandos eos, qui iuxta Eſaiæ dictum, *quaſi ſalix ſuperfluentem aquam oriuntur*. Neque alia de cauſa crediderim apud gentes laſciuiſſimo, quem fingunt, hortorum cuſtodi ſalignam falcem adhibitam, niſi vt Veneris pruritum, & impudicas cogitationes caſtitatis falce reſecandas admoneremur.

Ideòque à Græcis agnō dicta, Plin. lib. 24 ca. 9. Ad Venerē impetus inhibet. Ibidem Plin. Salices cur frugiperdæ dictæ ſint. Hom. Odyſ. κ. & Theop. de Plant. li. 3 ca. 21. Plin. lib. 20. ca. 21.

D

STERILITAS.

SALICEM porrò ſterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem ſecuti, qui ſalicem inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius ſemen ſalicis eſum infœcunditatem ait mulieribus gignere,quippe qui apud Plinium legerat, ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Sedenim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellaſſe,quia ſemen non habeat,norint ſalices habere in foliis grana quædam, quibus vis ſeminis ineſt, vt eo commiſſo terris arbor ſurgat tanquam ſurculo defoſſo,vel æquè ac ſi de ſemine pullularet. Sciendum tamen eam ocyſſimè ſemen perdere, quippe quòd ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen inſula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

Pli. d. l. 24. ca. 9.

E

OTIVM.

EVTHYMIVS vbi,quod ſuperiùs attigimus,legitur, *In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra*, per ſalices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ ſunt infœcundæ, quippe ſine vllo vtili, vt dictum eſt, ſemine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem prope Babylonis flumina deſediſſent, captiuitatémque ſuam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

Pſalm. 137.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVNT qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturum incrementum, adoleſcentiámque ante annos mira auctam proceritate, ſignificari velint. Manifeſtum enim vnicuique eſt, quàm citò, quantáque ramorum denſitate conſtipata creſcat ſalix. Hinc Verrius eam ita dictam interpretatur,quòd ea celeritate creſcat vt ſalire videatur. Quamuis non ignoro ſententiam hanc à Feſto Pompeio irritam,qui etiam id damnat, quòd non virgulti genus potiùs, quàm arborem eam appellarit. Sed hæc auſtera nimis eſt Grammatici cenſura. Leuitico feriis, quæ x v. ſeptimi menſis colligendis fructibus celebrantur, *ſalices de torrente* ſumi præcipiuntur. Theologi plerique omnes hîc quoque per ſalicem caſtitatem interpretantur, moderatiq; coniugij continentiam, ſiue, vti ſuperiùs dictum,propter vinculorum ex ea vſum: ſiue,quià fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Euangelium,de quibus apud Eſaiam: *Non dicat Eunuchus aridum ſe lignum eſſe, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filijs filiabúſque*. Mox atteſtationis loco ſubiungit: *Dabo inquam eis ſempiternum nomen*. Quòd verò loco hoc poſitum eſt, *ſalicem de torrente*, ſunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum eſſe velint, vt eo identidem loco Pſalmographi: *Super flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus, cùm recordaremur tui Sion. In ſalicibus, in medio eius ſuſpendimus organa noſtra.* Orationes enim & quæ pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commiſceri de quibus Eſaias: *Sicut ſalices ſuper præterfluentes aquas.* Alij torrentem loco hoc pro præſentis vitæ decurſu capiunt, in quo ſubita tot incommoda quotidie nobis ex improuiſo ingruunt, qualibus Chriſtus noſter exerceri voluit, qui & ipſe de torrente,qui ſecus hanc viam præterfluit,bibere non recuſauit.

Leuit. c. 23.

F

Pœnitentiæ hieroglyphicum.

DE MORO.

IN quibuſdam arborum variarum commentariis, in amicorum quorundam gratiam cōſcriptis fortitudinem ex quercu, iuſtitiam ex palma, temperantiam nuper ex ſalice ſignificari oſtendimus. Nunc autem (Grana) quartam etiam his addemus Heroinam,quæ quidem prudentia eſt.

PRV

A

PRVDENTIA.

EAM per morum ex arboribus ſignificari ex eo compertum eſt,quòd vna omnium prædicatione prudentiſſima cenſetur: vtpote quæ non vt multæ,properat,quæ vbi primùm lenioris mitioriſque aliquantulùm auræ ſpirauerit,erumpunt in germina,& flores exſinuant magna interdum ſtrage,ob temporis inconſtantiam. At morus ne pruina lædi poſſit,quam hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quam frigus penitùs fugatum eſſe cognouerit, atque ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum omninò ſit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod ſapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat,ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi poſſit.

Ad verbū à Plin. libr. 16. ca. 25. Morus quo tēpore germinat.

Hinc forſā illud Æſchili apud Athenæum libr. 2 μόρ8, matnrior Moro πεπαίτερος.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEDENIM cùm ſalicem pro caſtitate poſuerimus, quæ bonæ mentis vinculo vti zona coërcita ſeſe probet,eámque temperantiam etiam eſſe interpretati ſimus,cùm virtus hęc ad alias quoque cupiditates coërcendas,frænīſque atque catenis compeſcendas progrediatur,ſitque omninò temperantia, ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens,optimè videntur Ægyptij feciſſe,qui virtutem hanc per Caprificum expreſſêre: ea quidem collo Tauri quātumlibet laſciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, ſed laſciuia eius atque petulantia omni cohibita,eum obtemperantem reddit, neque quicquam ſinit immodeſtiùs facere.

Tēperantiæ finitio. A Plin. li. 27. cap. 7.

B

IVNO.

QVOD verò alicubi videas Caprifici ramum ſimulachro Iunonis appoſitū, ea de cauſa factum quòd Nonæ apud Romanos erant Caprotinæ nūcupatæ,quibus, vt author Varro eſt,matronæ ſub ficu Iunoni ſacra faciebant,& ex Caprifico virgam adhibebant, nempè ob memoriam pudicitiæ ſeruatæ: cùm Philotis ancilla Senatui ſuaſit, vt pro matronis & virginibus, quas hoſtes dari ſibi obſides petebant, ipſa cum ancillis aliis habitu matronali cultæ ſubmitterentur: cuius laudata ſententia,cùm omnes hæ ſecum potiones meracas in lætitiæ ſignū attuliſſent, conuiuiúmque ſimulaſſent, hoſtes lætabundi, comeſſatione & potu grauidi, poſt iocos quieti ſe dederant. Hic Philotis ſignum dedit ex Caprifico,per quam de mœnibus,vbi nata erat,propendentem irrepſerat. Romani exciti impetum in dormientes faciunt, eóſque cædunt, & clade fœdiſſima fugant,potitique victoria, ſacrum id inſtituêre, vt ancillæ matronis æquatæ Iunoni, quam à Caprifico Caprotinam appellauêre,ſacrificarent. Ad hoc ſacrum reſpexit Ouid. cùm in arte dixit:

Porrige, & ancillæ qua pœnas luce pependit,
Luſa maritali Gallica veſte manus.

Ad verbū à Macrob. Satur. lib. 1. cap. 11. Philotis ancillæ ſententia laudabilis.

C

DE LOTO.

INTER arborum ſignificata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto mirificæ omninò arbori,& quæ magnum cum cœleſtibus conſenſum habeat,ſitque veluti noſtrarum rerum ad ſuperos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERAT verò Lotos apud Ægyptios ſacerdotes exorientis primum Solis imago quædam, vbi infantem in ea reſidentem appoſuiſſent: hinc vtique vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, ſtrictiori quadam aura refrigerantes potiùs quàm adurentes, intelligi volebant. Cæterum Solis ipſius ſignificatum, exortum quippe, Lotos indicat: idque inde ſumptum crediderim, quòd ea ante Solis emerſum implicata folia habeat, quæ quidem ita ſenſim exſinuantur aperiuntúrque, vti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè verò panduntur, vbi medium Deus iter emenſus eſt. Eodem verò decedente, folia ipſa viciſſim contrahuntur, complicariq; incipiunt, ac inſinuari, veluti nulli patêre velint quàm numini quod venerantur, atque ita quibus liceat modis, eo abeunte ſeſe intra clauſtra cohibeant. Quod, vt Proclus ait, obſeruatum à Magis, vt nulla prorſus contatione ſacram eam eſſe Apollini crederent,effecit.

Hæc à Theophraſto lib. de plantis, cap. 10. hanc Serapio Hā dachocham vocat.

Aaa 3

VESTALIVM INITIA.

ERAT & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Veſtalium virginum capilli cæſi deferebantur, veluti puberum adoleſcentium Apollini, vel Æſculapio eius filio. Græci verò fluminibus patriis cæſariem offerebant, illis eam dicabant, offerebántque, quod quandam omninò cum Loto rationem alimoniæ præ ſe ferebat, perinde ac arbor ipſa felix cognominata, tum ea quam ſuperiùs attulimus ratione, quòd Deo tam familiaris habeatur, vt ſedes eius ſtatuatur, tum quòd irriguo ſemper ſolo pullulet. Neque me fugit quas arbores Verranius dixerit felices, ſed quæ ille ſcripſit, ad auguralem diſciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipſius naturæ vi ſatis fuerit deſumpſiſſe.

Apud Macrob. libr. 4. c. 19.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortum reuertamur, minimè prætereunda eſt Memnonis ſtatua ſedens, nigro è lapide, quæ magna religionis celebritate in Æthiopia viſebatur: in quam ducem ipſum poſteaquam ab Achille confoſſus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ei diei aduenientis indicium, vt Auroræ filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, vt Sol primo ſtatim ortu radios ſuos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi ſonum excitaret, vocalíque ſignificatione iam adeſſe Deum annunciaret.

Ad hoc pegmata Coſtalij, cap. 1. Thebis.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALII mundi molem ex ea ſpecie, Deúmque in eius medio compoſitum reſidentémque intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium ſcribens: commentúmque hoc ideò ab Ægyptiis excogitatum ait, quòd Lotos limoſis præcipuè locis fructificet, ſitq; in primis aquatica: quod veteres illi præcipuum generationis argumentum contendebant, qui Oceanum rerum parentem omnium dictitarent. Obſeruauerant autem in ea demum omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atque poma, ex qua quidem effigie perfectiſſimâque forma mentis actionem perfectioni intentatam oſtendi profitebantur. Deum verò infantili ætate, vtpote vnicum atque perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum ſenio, neque ipſum vlli ætatum variantiæ obnoxium, ſuper actionem eiuſmodi in ſeipſo totum conſiſtere, ac principatus reliquos exuperantem, ſanctum, incorruptum, & vbique venerandum conquieſcere. Nam diuinitatem ex ipſo etiam ſedentis habitu internoſcebant. Seſſum enim Deo in primis accōmodabant, quem nulla vnquam poteſt inquietatio ſolicitare, commouerév e. Quin & ſedentem Cynocephalum ſtatuebant, cùm æquinoctij quietē æqualitatémque deſcriberent, quæ quidem neceſſe eſt ibi ſit, vbi nihil ſubſultat quod alterum inquietet: ſed omnia firma, ſtabiliáque in æquilibrio conquieſcant. Quòd verò initio diximus infantem inſidentem in medio Loti poni ſolitum, obſeruata ſunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur 9. Metamorph.

Imo & Deorum, vnde Orpheus in hymnis Oceanū dicit patrem Tethimque parentem Vnde ortus Diuis.

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtráque ſub arbore ſæpe,
Lac facitote bibat, noſtráque ſub arbore ludat.

Sic infantem hunc videmus apud Poëtam in Loto ſedentem figurari.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. DE IIS QVÆ PER Oleam, Vitem, & Ficum ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis,

LIBER QVINQVAGESIMVSTERTIVS.

FAMILIARIS mihi tota vita mos fuit, optime clariſſiméque Reginalde, vt clarorum hominum, quos præcipuè colerem, moribus contemplandis non parum adhiberem ſtudij atque diligentiæ, vt ſcilicet qua quiſque parte excelleret, ea præcipuè commendaretur. Nam, vt optimè noſti, Deos hominéſque à partibus laudare Homerus inſtituit. Cùm itaque, qua tu in primis laude præſtares mecum examinarem, perſpiciebam, Vir rariſſime, tria eſſe, quæ de laudū tuarum principatu inter ſe contendere videbantur. Hinc enim bonarum literarum, optimarúmq; artium doctrina primum ſibi locū aſſerebat: inde admirabilis ea morū ſuauitas, quam & ſumma benignitas, & ſingularis humanitas comitabantur, doctrinam ſibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conſpicua, diuinarum rerum ſtudio feruida, omnibúſque probitatis numeris abſoluta: quæ licèt ab omni eſſet ambitione alieniſſima, nihílque ſpecioſum in propatulo iactaret, ſuáque ſe virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, ſi vni ſibi pretium eſſet, ſatis habere videbatur: quò tamen magis ab oſtentatione aliena erat, eò admirabilior illuſtriórque apud omnes euadebat. Quocumque me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitaui. Nam ſi tu cum reliquis & probis & literatis viris, quos tu ſemper vnicè liberalitérque fouiſti, ad menſam meam Ægyptiacam, adhibendus eras, conſentaneum videbatur, vt quam tu ſymbolam in talium conuiuarū ſodalitium conferres agnoſceretur, quique tuus eſſet nuptialis ornatus appareret. Sed enim animaduerti demum nullam earum, quæ in te conſpicuæ ſunt, virtutū partem ab alterutrius ſocietate diſiungi. Quorſum enim doctrina, niſi qui per doctrinam mores comparantur, ita præſto ſint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipſi doctrinæ firmamento innixi ſtabilitíque fulciantur? Diuina verò illa pars vix apud illos vnquam illuſtris habita, niſi & mores & eruditio fidiſſimi comites acceſſiſſent, ad ruminationem enim biſulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirum elucescerent, vt vel regiam ipſam ſanguinis tui ſublimitatem facilè ſuperare putarentur, cognoui demùm te non à partibus, ſed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eò nunc acciderunt illuſtriora, quòd hac fama impulſus Paulus III. P. M. ſponte, te nihil tale cogitantem in ſacroſancti Senatus Collegium adſciuit, non modò, vt virtutem ornaret tuam, ſed vt tu quoque non paruo patribus eſſes ornamento: qui quidem noſtræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas ſuſceperis, vt multas ſæculi noſtri infectas labes tum authoritate, tum eruditione tua deterſeris eluerísque, tum exemplo vitæ laudatiſſimo optimi atque integerrimi Præſulis formam præbueris ad imitandum. Quoniam verò clientium mos eſt, vt patronis ad huiuſmodi honores euectis, eorum nomina gentilitiáque inſignia, corymbis, ſertis, floribus, foliiſque honoratioribus redimita poſtibus quiſque ſuis affigant, horum ego ſecutus ambitionem, ſertum inſignibus tuis ex olea, vite, atque ficu circunducendum inſtitui: ex olea, vt tuæ ea eſſet manſuetudinis & ſerenitatis indicium: ex vite, vt & meam & literatorum omnium lætitiā indicarem: ex ficis, vt tuorum inde ſuauitas morum oſtenderetur. Sed enim quid hoc rerum ſit, ex ipſo iam Commentario apertiùs inſpicias licet.

DE OLEA.

PAX.

PACIFICVM in primis Oleæ hieroglyphicum eſſe, tam apud Poëtas quàm Oratores vulgatiſſimum eſt, cuiuſmodi illud eſt Maronianum:

Æne. li. 9.

Paciferaq; manu ramum prætendit oliuæ.

Idcírque imbellis à Valer. Flacco. libr. 2. dicitur. *Ad verbũ ab Eraſmo Chil. 3. cent. 7. prou. 72.*

Et Ariſtophanes in Auibus, vbi Hercules legationem exponit à Deis ſe veniſſe, conciliandæ pacis gratia: atqui reſpondet Piſtocherius, ἐλαίου ἐν τῇ ληκύθῳ οὐδὲ ἔνι, *olini in lecytho prorſus nibil.* τὸ γὰρ ἔλεος misericordia dicitur, quæ quia contingit iis, quibus pax datur, olea apud Probum pacis eſt hieroglyphicum. Sedenim non à Græcorum fabulis, neque ab alienigenarum gentium commentis, ſed diuinitùs, vel ab ipſo ferè noui mundi primordio ineſſe oleæ pacificationis vim nobis demonſtratum eſt. Diluuio enim ceſſante ab Noë columba emiſſa, quæ præpeti volatu regionis aliquantulùm circũlata, paulò poſt oliuæ ſurculum habens in arcam reuerſa eſt: eóque argumento lætatus Noës, ſenſit tempeſtatem diluuij iam tranquillatam, terrámque ipſam paccatam, & remittente inundatione iamdudũ in emerſu eſſe. Sed quid illud? Cùm ferrum, ferríque vſus bello in primis inſeruiat, & ſymbolicè pro bello ponatur, tantam ineſſe oleo vim, vt id emollit, & ad feriendi vſum ineptum, & inutile reddat: ſiquidem fabri, qui ferrum lenteſcere & emolliri volũt, candefactum id oleo intingere conſueuerũt. D

DVRITIES EMOLLITA.

Quin & mare tranquillatinore vrinantis. Plin. libr. 2. Odij cõpoſiti hieroglyphicum.

QVARE nonnulli mollitam eſſe duritiem hieroglyphicè ſignificare ſi vellent, cultrũ in aliquot oleæ baccas impactum facere inſtituerunt. Quod illi non ſeciore ſignificato propemodùm ſimile eſt, quòd oleæ ſurculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij diſſidiũ compoſitum eſſe ſignificantes: propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio diſſideant, vt altera in alterius ſcrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

Nulla enim eſt ars quæ non oleæ beneficio vtatur N. C. lib. 4. cap. 5. Myth. *Hadriani numm.* *Æne li. 6.*

SVNT qui oleæ ramuſculum in Mercurij manu propter agriculturæ ſtudium poni dicant, cùm ipſe mitium & fructiferarum arborum ſoſpitator habeatur, eumq; honorem oliuæ potiùs, quàm alteri cuipiam arbori habitum, vt pro agricolatione poneretur, quia longè plures vtilitates ex olea deſumuntur, quàm ex quauis alia fructiferarum arborum. Neque tamen deſunt qui rem ad pacis ſignificatum deferant, quòd ille rerum internuncius pacem feratur conciliare, de quo multa diximus in Caducei Commentario. Operæpretium verò eſt videre veterum monumenta, in quibus Olea inſigne pacis vbique prætenditur. Nam in Hadriani numo quodam ſimulachrum habetur flexo genu, quod dexteram ipſi Hadriano ſtanti porrigit, læuâ oleæ ramum humero demiſſum tenet: inſcriptio, RESTITVTORI HISPANIÆ. In alio Imperatoris eiuſdem, prouincia eadem humi ſedens læuo cubito lapidum tumulo innititur, dexterâ ramum oleæ habet: inſcriptio, HISPANIA. quo ex argumento pacata quietáque prouincia ſubintelligitur. In eiuſdem alio, ſignum eſt cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, forte ſibi oblatum, vnde aſpirare cœpit ad Imperium, ſortibus Virgilianis fretus, cùm ei verſus illi obueniſſent: E

Quis procul ille autem ramis inſignis oliuæ
Sacra ferens? noſco crines, incanaq; menta
Regis Romani, primus qui legibus vrbem
Fundabit, Curibus paruis, & paupere terra
Miſſus in imperium magnum.

Quibus quidem ramis oliuæ inſignem Maro fingit Numam ab Anchiſe præcognitum, cui ob iuſtitiam & integritatem nemo vnquam bellum intulit, ipſe vltrò pacem ſemper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis ſtudioſus fuit: expeditiones enim ſub eo graues nullæ fuerunt, bella etiam ſilentio penè tranſacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum eſt ſimulachrum cũ oleæ ramo, cuius inſcriptio, FVNDATORI PACIS. Eiſdem penè figuris in eiuſdem Seueri Parth. max. numo inſcriptio eſt, FVNDATOR PACIS. Quamuis verò vidiſſe iuuet in Maximiani numo ſimulachrum quod oleam prætendit. cum inſcriptione, PAX AVGVSTI: illud tamen mihi magis arridet, quòd in numiſmate Philippi patris ſigillum illud eſt oliuæ ramum tollens, cum inſcriptione, PAX ÆTERNA. F

FELICITAS.

QVOD verò olea adiecta caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa veterum numiſmata indicio ſunt, quæ in ipſius Caducei Commentario continentur. Apud Pauſaniam legas, Pacem geſtare in vlnis Plutonem puerum pectori appreſſum, eo quidem ſignificato quòd pax opulentiam alit, educátque: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eáque nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

Olea in ſacris hieroglyphica.

IN Diuinis Hebraicæ vetuſtatis monumentis oleum condonationis, veniæ, ac miſericordiæ ſignũ habetur. Et in Euangelica hiſtoria Aſſertor noſter condonaturus adulterij pœnam mulieri, quæ rea agebatur à Phariſæis, ex oliueto in templum perrexerat. Et apud Athenæum non abſimile, βωμὸς ἐλέου. quæ tamen omnia ex Hebræorum ſacris deprompta ſunt, quibus iubemur cruſtulum

abſque

A abſque fermento quod oleo ſit irroratum, offerre Deo. Et alibi, *Vbi anima donum affert, ſimilia erit eius oblatio, fundetq; ſuper eam oleum, & panes abſque fermento conſperſos oleo.* Et alibi oleum eſſe pro peccato legas, & huiuſmodi pleraque, quæ omnia delictorum huiuſmodi condonationem indicant: ſiquidem, vt Adamantius ait, *omnis anima eget oleo diuinæ miſericordiæ, vt ſoſpitari poſſit.* Hinc Hilarius ait ſuper Matthæo, *Oleum fructũm miſericordiæ cæleſtis eſſe, propheticus quoque ſermo profitetur.* Ergo cùm ieiunamus, oleo caput noſtrum iniungemus, bonis quippe operibus caput noſtrum, id eſt, vitæ noſtræ ſenſus ornabimus: quia intelligentia omnis in capite eſt. Iam, vt Hieroſol. Heſychius interpretatur, ferè paſſim in Leuitico ſuperfuſum oleum pro eleemoſynis accipitur, vti thus, orationes, & preces interpretãtur. Quod verò ſcriptum eſt, animam quæ peccauerit, offerre donum ſimilam cùm oleo, virum nulla vel ingenij ſublimioris, vel doctrinæ gratia præditum, ſed vita tantùm hominem profeſſum, alioqui vel mercaturæ vel agricolationi, vel piſcatui, aut militiæ, aut ſellulariis artibus deditum Cyrillus intelligit, qui ſimplicitatem ſuam, cuius ſimila eſt indicium, quærat Deo per oleũ diuinæ miſericordiæ commendare. Neque prætereundum quod aliquorum hiſtoriæ prodiderunt, Auguſti temporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleum erupiſſe terra, totáque die nulla intermiſſione fluxiſſe: quod fortitan ad ortum Chriſti, & eam quæ ſubſecuta eſt mortalium, quæ ſumma eius fuit miſericordia, redemptionem, & gratiam per omnem terrarum orbem longè latéque diffuſam, referri poteſt. Sunt qui defoſſi in terram cadi defluuium illud olei fuiſſe dicant, cúmque apotheca, vbi vas conditum fuerat, in ripæ Tyberinæ ſummo margine ſita eſſet, amphora caſu aliquo vitiata, liquorem: inde ſibi viam aperuiſſe. Vtcunque, maximi omninò oſtenti loco habitum, ciúſque rei monumenta longa annorum ſerie poſteritati commendata. Epopæus Theſſalus, qui Coraci Sicyoniorum Regi ſucceſſit in Imperio, à Nicteo Thebanorum Rege bello impetitus, commiſſaq; pugna graui accepto vulnere cũ victor euaſiſſet, Palladi templum erexit, qua rogata vt ſignum aliquod oſtenderet, ex quo an id gratũ deæ donum fore conicere poſſet, aiunt oleum ſponte ante templum fluxiſſe, ſimúlque Epopœũ haud ita multò pòſt vulnere negligentiùs curato periiſſe. Ex Gentilium enim religione obſeruatum eſt, Deos tunc ſuæ in nos miſericordiæ ſigna exhibuiſſe, cùm ex carcere corporis migrare iuſſi eſſent, id quod aliquot exemplis declaratum eſt. Simile fuit in Cleobe atque Bythone fratribus iuuenibus, qui pientiſſimi erga matrem Iunonis deæ ſacra petituram, iumentis aliis deficientibus, vltrò ipſi iugum ſubiêre, pro quorum pietate merita à Iunone filiis dona mater cùm popoſciſſet, manè ambo inuenti ſunt animam efflaſſe. Quod verò ad miſericordiam & veniam implorãtam attinet, quæ multis veterum exemplis per oleum ſignificata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum in Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periiſſe, quo miſſum ex oleo & garo commenti ſunt: quòd ſi quis ad cibi genus id, & ganeæ delicias referat, ſubfrigida admodum cauſa videatur: ſin ad oraculum, cuius mentionem ex Stephano Hermolaus Byzãtius facit, Ægyptiacum aliquid, hoc eſt, eruditius oleat. Tunc quidem Sybaritas perituros oraculum nunciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiam, quàm diis habitus eſſet: fortéque euenit vt ſeruus heri ſæuitiam ſubfugitans, ad aras deorum confugiens, nihil profecerit: vt verò ad patris herilis monumẽtum ſe recepit, veniam implorarit, atque ita oleum garo, piſculento quippe ac perinde profano, vt in piſcibus habetur, pulmentario, commixtum: condonatum quippe crimen profanæ rei gratia, poſthabita diuina. B

Epopæi religio.

ELEMOSYNA.

C PLVRIBVS verò locis olea in Diuinis literis virum probum indicat, qui miſericordiæ, præcipuè fructibus abundet, de quo habetur in Pſal. *Oliua fructifera eſt in domo Domini.* Contrà oleaſter minimæ frugis hominem, vel idolatram oſtendit. Paulus: *Si autem tu ex naturali exciſus es oleaſtro.* Tum lucernas in tabernaculo teſtimonij à veſpere vſque mane illuceſcere iubet Dominus, hoc eſt, iugè eſſe commiſerationis opus. Nam Salomon, *Oleum*, ait, *de capite tuo non deficiat.* Coram Domino autẽ illa accendi debet, quia in abſcondito fieri debet eleemoſyna, & vni Deo tantùm innoteſcere, vt ignara ſiniſtra ſit quid fecerit dextera. Quòd mundiſſimum eſſe vult candelabrum, oſtendit opus hoc tam pium à colluuie oſtentationis & hypocriſeos abſterſum eſſe debere. Aliter lucerna ſuper candelabro mundiſſimo poſita ſemper in conſpectu Domini, candelabrum Euangelica eſt doctrina, in qua Chriſtus virtutes, lucernæ inſtar, ſplendere præcipit, abſurdum eſſe dicens ſub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipſa eſt eleemoſyna: vnde ieiunium, virginitas, oratio, iuſtitia, & alia vitæ noſtræ lumina irrigantur, & vt perpetua inextinguibilique flamma vigeant cuſtodiuntur.

SVPPLICATIO.

IAM verò notum eſt illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticõn appellatum, de qua Statius non alia de cauſa dixit,

Ramumq; precantis oliuæ. atque alibi: *Vittatæ laurus & ſupplicis arbor oliuæ.*

Oleæ ramus cur à legatis geſtabatur. *Æneid. li. 8.*

Ramus enim oleæ laurive lana circumuolutus, manibus legatorum ſupplicãtium geſtari ſolitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pauſania. *Id poſtquam Lacedæmonij reſciuerunt, legatos ad eos cum lana miſerunt.* Maro quoque morem hunc tangit:

Optime

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos. D

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam inſtitutum putat: nam qui precantur,& ſupplicant, ſuam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò velamentum id accipi ſolitum, quòd Oues alieno ſemper auxilio egeant. Hinc ſacra illa ἱκετηρία, de quibus in Theſeo Plutarchus: nã Theſeus oleæ ramum ſertis coronatum vouit Appollini, ſi Minotauro interfecto incolumis rediiſſet. Hinc ἐιρεσιώνη, πυανεψια, κυανεψια.

MANSVETVDO.

Nam meti aut percuſſum non ſtrepit, huic diffunditur, nõ luctatur cũ igni, ſerò ſicceſſit, emollit plurimùm ac lenit, corpus tepefacit,& contra algores munit.

QVANTVM autem pertinet ad manſuetudinem, ſunt qui illius ergô Deorum ſimulachra fabricari ex olea contendant, quaſi benignitatem illam, qua ſuperi ſunt præcipuè præditi, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotum Terpſichore, orta in Epidauriis ſterilitate, conſultum ab iis oraculum reſpondit, Damiæ & Auxeſiæ ſimulachra ex olea erigenda. Non immeritò itaque ſacra oleæ ſtirps apud Mileſios tunc ſponte ſua conflagraſſe dicitur, cùm illi inter ſe omne crudelitatis & immanſuetudinis genus truculenter exercuiſſent. Aiunt verò oleo contra furorem tantam ineſſe vim, vt effuſum in perturbatos veſanientis maris fluctus, tempeſtatem efficaciſſimè tranquillet. Hinc Ioannes Synæ monachus: *Velut vter oleo repletus fluctuum rabiem in ſerenitatis tranquillitatem commutabat.*

ÆTERNITAS.

Deorum ſimulachra cur ex Olea.
Georg. lib. 2.

E ALII, qui ligni naturam & ſoliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea ſiquidem materies æterna eſt, quam neque tempeſtas, neque caries, neque vetuſtas labefactat. Eadem non in muro tantùm obſtruſa, ſed & in ſubſtructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáve, ſempiterno propemodũ officio perſeuerat incorrupta. Cúmque Maro dicat ſolum ignem inimiciſſimum oleæ, quo ſi comprehenſa ſemel fuerit, non à ſtirpe valere, non cæſam reuerti poſſe, atque *ima ſimilem reuireſcere terra*, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorum incendio conflagrauit, ea ſimul arſit olea, qua de his illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: ſed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum menſurã excreuiſſe: author Pauſanias, à quo nonnihil diuerſus abiit Herodotus, Vrania. Atque hoc illud eſt, quod libro de Legibus ait Tullius: *Niſi fortè Athenæ tuæ ſempiternam in arce oleam tenere potuerunt.*

GYMNASIVM.

Meminit Plin. lib. 15. cap. 4.
Epaminondæ iocus per elegans.
Vt Ariſtophanis & Cleanthis.
Nimirum Ciceronis li. 1. de Oratore.

CORPORIS autem exercitationes,& gymnaſij labores, per oleum ſignificari paſſim inuenies, quamquam non ſum neſcius Anacharſin Scytham oleum concitandæ inſaniæ pharmacum appellaſſe, quòd Athletæ eo perunctì magis ac magis inſanirent: putabat enim, aut putare ſe fingebat, eam oleo ineſſe vim, vt eo qui delibutus eſſet, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc vt Philoſophus Anacharſis, qui tecto gauderet & vmbra, quique olei vſum apud Scythas ſuos nullum eſſe viderat. Contrà verò Epaminõdas permoleſtè tuliſſe fertur multum olei ſe intra corpus recepiſſe, cùm eius coquus impenſarum redderet rationem: *Maluiſſem enim*, inquit, *id extrà conſumpſiſſe*, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium ſignificatum, vbi libro Carminum primo, Sybarim dicit amore perditum deliqueſcere: quærit enim cur is oliuum ſanguine viperino cautiùs vitet. F Et Attis Catulli galliambico ait:

Ego gymnaſi fui flos, ego eram decus olei.

Neque quidem ad corpus tantùm, verùm ad mentis etiam labores & exercitationes propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de ſtudioſiſſimis nonnullis, plus olei quàm vini eos inſumpſiſſe. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere voluerint.

NITORES.

Epicharmi dictum.
Sed & oleæ coronis Romæ turmæ equitum, Idib. Iulijs, & minoribus triumphis ouantes vtebantur. Plin. li. 15 capit. 4. Athenis quoque, ibidem.

QVOS verò λαλύθους vel Marci noſtri, vel alterius cuiuſpiam celebrari videmus, inde nitores quoſdam,& inſperſa lucubrationibus fulgura quædam intelligenda, quæ ſplendidiorẽ orationem reddant. Id à balinearum vſu ſunt qui depromptum putent, quòd lecythi vſus eo potiſſimùm loco inſeruiat, in quo oleum ad huiuſmodi nitores & elegantias comparatum, infuſum ſit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas,& ad excogitandum propter ſilentium aptiſſimas. Epicharmi enim dictum eſt, ſi quid ſcitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γὰρ βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN verò ea de cauſa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderunt, quòd ex ea veteres trophæa conſtituere conſuêrint, an quia victoribus ex oleaſtro corona plurimùm para

A raretur, in ambiguo eſt: eſt dubio procul enim Olympionicæ oleaſtro coronabantur, vt Ariſtoteles, oleæ ſpecie, quæ quidẽ ea de cauſa φιλοστέφανος appellatur: folia enim coronis huiuſmodi dedicata, contrario quodam modo habent cum reliquis foliis: alia ſiquidem quod albicat interius claudunt, victori forinſecus patefacto: hæc verò intra ſe quod virile eſt inſinuant, quod candidum habẽt foras ſpectandum exponunt. Aiunt verò Herculem Pæoneum, Epimedem, Iaſiumq; & Idam fratres, ex Ida Cretenſi in Elidem delatos, ibique Herculem, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus propoſuiſſe, victorémque oleaſtro coronaſſe, quam plantam ipſe ex Hyperboreis regionibus in Græciam detuliſſet: cuius rei meminit Pauſanias, Olympia. Et apud Pindarum cum legas ex oleaſtro lucum ſeuiſſe, quem victoribus dedicarit. Nam & Ariſtander & Alexandri Magni vates oleum victoriæ, ſed laborioſæ, ſignum eſſe interpretatus eſt. Cùm enim Rex ad Oxum flumen applicuiſſet in Sogdianos mouens, caſtris poſitis non procul ab eius tabernaculo gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxêre. Conſultis vatibus, Ariſtander reſpondit, olei fontem, laborem quidẽ, ſed & victoriam promittere: vnguntur enim athletæ, & olea victores coronantur. Vnde in antiquorum memoriis nonnunquam legas legatum oleum, vt Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Auguſtalis H S. xx. dedit, vt ex reddito eius ſummæ, die natali ſuo IIII. Kal. Febr. præſentes veſcerentur, & ob dedicationem ſtatuæ decurionibus & ſeuiris, & iuuenibus ſportulas, & populo epulum, & oleum eadem die dedit: oleum nimirum ad gymnica certamina quæ funeralibus celebrari conſuerunt. Neque verò prætereundum Panathenaicis, quæ in Palladis gratiam celebrabantur, olei vas plenum victoribus dari ſolitum, quòd oliuum inuenerit Minerua: quamuis non deſint, qui oleam inuentam à Mercurio tradant, non à Pallade. Sedenim cur oleæ ramus in Mercurij manu poneretur, ſuperiùs ex-

B poſuimus. Sanè quidem non ignorãmus miniſtros triumphantium oleagineis coronis vti ſolitos in honorem Mineruæ, quę belli dea putabatur,& hinc illi Bellonæ nomen. Vnde illud apud Maronem, *Præſes Tritonia belli.* Xerxem tamen fefellit inſomnium, quo ſibi viſus eſt coronam oleagineam geſtare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparetur; id quod eum maximè impulit, vt tanto belli apparatu in Græciam traiceret, vbi poſtmodum magna victus clade, turpiſſimam fugam arripuit.

Æne. l. 11.
Xerxis ſomnium.

PINGVEDO.

SACRÆ noſtrorum literæ vbertatem interdum per hieroglyphicum oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiuſdam vbertatis ſignum eſſe ex eo perſpicias quòd libro Iudicum cùm à ſterilibus arboribus olea ad imperium accerſeretur, reſpondit ea, nolle ſe pinguedinem ſuam derelinquere, quæ vſui & diis & hominibus haberetur. Apud Horatium, lecta de pinguiſſimis oliua ramis arborum, habetur.

Iudicum cap. 9.
Hor. lib. 3. Carm. Ode 11.

HILARITAS.

ET pro hilaritate oleum poni in iiſdem Diuinis literis inuenias: vt Pſal. XCII. *Senectus mea in oleo pingui*: vbi interpretes per oleum hilaritatem exponunt, citántque ex paulo pòſt ſequenti Pſalmo locum, *vt exhilaret faciem in oleo.* In iiſdem Diuinis literis inuenitur cibus panis non fermentati, collyridómque oleo conſperſarum, & obunctorum oleo laganorum: per quæ, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretatur, Apoſtolorum doctrina, legis eloquium & myſtica Prophetarum verba intelliguntur. Obuncti Prophetæ, quia res non ita liquidò, neque tam opulenter explicuêre. Conſperſæ

C collyrides, quia paſſim doctrina Chriſti, legis vtitur teſtimoniis: de Chriſto enim Moyſes locutus eſt. Panes verò nulli non adiiciuntur obſonio, pleniſſiméque hominem paſcunt, magiſque omninò nutriunt, veluti Apoſtolorum traditiones, quæ eædem & Chriſti documenta ſunt, in omni vitæ tenore coloréque vſui veniunt,& opulentiſſimè ſufficiunt.

Myſticus olei ſenſus.
Pſal. 93.

SPES.

EST & ſpei ſimulachrum olea, propter continuam viriditatem: nam noſtro etiam tempore Virorem multi pro Spe ponunt. Hinc ſimiles nos eſſe oleæ Baſilius cuperet, quò grauidi refertíque fructibus, nunquam ſpe denudaremur,& qui a miſerationis etiam indiciũ eam eſſe oſtẽdimus, omni, vt idem inquit, tempore miſericordiæ munus exercentes, fœcunditatis ac vbertatis eius, quæ ſemper vberrima eſt, æmuli euademus. Quod verò proditum eſt Iouem olea coronari ſolitum, id ea de cauſa factum Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatem & pinguedinem animaduerterant: itaque Deum omnium bonorum authorem, fœcundiſſima vtiliſſimáque omnium arbore inſigniri placuit. Alij dicunt propter glaucedinem, quæ ſit cœlò propemodùm ſimilis: nam & id ad hiſtoriam additur, vt à Pallade, quæ Glaucopiis dicitur, producta credatur, de qua quidem fabellã ex Marco Varrone recitare nõ pigeat. Enata fortè in Athenarũ arce oliua arbore, ſed & aquarum ſcaturigine mox emanante, Cecropem per id temporis Regem, animo ad hæc prodigia obnoxio, ſanequã territũ,& ne futurarum fortè calamitatum hæc portenta forent prænuncia, ſciſcitatũ Apollinis oraculum miſſos certos homines, qui & oſtenti cauſam perquirerent,& auerruncãdæ deorũ iræ, ſi quid illi minitarẽtur oſtento, rationem diſcerent. Legatis verò poſt ſciſcitationem reſpondiſſe Pythiam, iuſſiſſéque in terim

Hinc gemma virẽt apud Horat. pro iuuene adhuc ſpei pleno.

terim illis bono eſſent animo, neque enim oſtentum id hominum malo aliquo factum, ſed deorum duorum contentione certantium inter ſe, vter eorum Athenis imponendi nominis author eſſe debeat: per oleam enim Mineruam, per vndam Neptunum ſignificari, & quæ ſequuntur ad hoc pleraque alia, quæ de induſtria miſſa facio. Porrò de deorum concilio, vt apud Ouidium eſt, plerique omnes tradidêre, decreuiſſe eos, vt is imponendi nominis author eſſet, qui rem humano generi vtiliorem protuliſſet. Oliua quidem quantas habeat vtilitates nemo non nouit. Vnde verò quanto ſit mortalibus vſui, loco ſuo declaratum à nobis eſt. Sed enim oleam ideò prælatam aiunt, pronunciatúmque pro Pallade, quia arbor ea pacis indicium haberetur. Pacem verò bonorum omnium opulentiam & vbertatem ſecum afferre, parentes noſtri forſitan experimento cognouêre. Nos Italia vniuerſa per tot annos aſſiduo continentique bello afflicta, vix eius felicitatis famam, vt diceret Homerus audiuimus. D

Ouid lib. 6. Metam.

FRVGALITAS.

QVAMVIS autem tanta ſit læta pinguedine, eſt tamen & frugalitatis indicium oliua, de qua ſæpe legas, eiuſmodi baccas apud veteres parſimoniæ cauſa appoſitas, & à Platone lauto etiam conuiuio, deliciis contemptis, eſitatas. Eundémque conſtat in conuiuio quodam oleis veſcentem, irriſum à Diogene, qui dixerit, *Si ſic prandiſſes, non ita cœnares*: qui ſcilicet ſentiret, non eſſe id frugalitatis, ſed ſtomachi lauto prandio grauati. Quod verò pertinet ad Mineruam, quæ innupta, quæ virgo perhibetur, meritò ea ſibi oleam aſciſcit, cùm puritate pudicitiaque non minùs olea quàm Minerua delectetur. Græci enim, vt Rutilius Taurus ait, iubent oliuam, cùm plantatur & legitur, à mundis pueris atque virginibus operandum, credo, inquit, recordati, arbori huic eſſe præſidem caſtitatem. Florentinus quoque lib. *De re ruſtica*, adeò puram eſſe oleam tradit, vt collectores etiam non niſi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurant ſe non aliunde quàm ab vxore ſua venire: ita fieri vt anno inſequenti vberiorem prouentum exhibeant. Præcipuè verò aiunt Anazarbi, quæ Ciliciæ eſt ciuitas, oleas eſſe fœcundiſſimas, quoniam à caſtis tantummodò pueris colantur. Sed neque illud diſſimulandum, tametſi ridiculum, quod apud authores Græcos, qui nihil non auſi ſunt mandare literis, inuenias, amuletum præſentaneum ad capitis dolorem eſſe, ſi oleæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ ſcilicet, inſcribatur, ipſúmque folium filo religetur ad caput in coronæ modum. E

D. Laër. in Diogene Cynico.

Minerua cur detur olea.

DE VITE.

OFFERT verò ſe poſt oleam Vitis, neque minoris ipſa vtilitatis, vt non immeritò multis & his inſignibus atque præclaris ſit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVORVM illud præcipuum, & omnium præconio celebratum, vt per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, verùm & Philoſophi & Poëtæ Latini Græcique omnes eodem admiſere conſenſu. Sed vt plurima ſuper hoc à Platone & ad Homero dicta diſſimulem, nónne Diuinæ etiam literæ ſententiam hanc eandem pleriſque locis proſequuntur? cuiuſmodi illud eſt, quod requiſita vitis ad aliarum arborum imperium reſpondit, non poſſe ſe deſerere vinum ſuum, quo Deus atque homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontem, Sympoſio, vinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiámque non aliter excitare, quàm oleum inſperſum igni flammam adauget. Et coniectores, vel modici vini hauſtu in ſomniis attentari viſo, læti alicuius euenti ſignum arbitrantur. Apud Philoſtratum vinitor ſub vite conſidendum Phœnici ſuadet, quòd ex ea aſpirare ſoleat lætitia. Epigrammatarius Poëta quidam non inelegans nec infacetus, acerbè in eum inuehitur qui racemum immaturum aſpernatus humi abiecerat, & inſuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidem indignatus, propterea quòd primo eo guſtu deceptus, vitem omnem malè acceperit, & in præciſo racemo ſuccreſcentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: F

Iudic. c. 1. 5. Artem. l. 1. cap. 6. Vinu lætificat cor hominis, Dauid.

Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα Βάκχε
 Ἀμπελίνε κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεα δὲ συμφθεὶς ἀπόμην βάλεν ὡς ἂν ἐδίταις
 ἐν ποτεμβίοις ἡμιδαῖς σκύβαλον,
Ἦ σὺ διόνυσος ἀνάρσιος οἷα λυκῦργος,
 ὅττι μὲν αὐξομένων ἔσβεσεν εὐφροσύνας.
Τοῦδε γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
 ἤλυθεν, ἢ γοερῶ κήδεος ἔσχε λύσιν.

cuius hæc propemodùm eſt ſententia:

Quæ feritas? quiſquis dona immatura Lyæi
 Ante diem è vitis palmite ſuſtulerat,
Labráque perſtrictus vecors abiecit, vt eſſet
 In pedibus trita vile putamen humo,

Huic

A *Huic pater inſtaret Lenæus digna Lycurgo,*
 Quando ita naſcentem ſuſtulit Euphroſynem.
Namque aliquis viuo hoc hilaris cantaſſet, amaſſet,
 Aut poterat curas dememiniſſe graues.

Nos verò adoleſcentes iocati contrà ita reſpondimus:

Κεῖνος ἀερσίνοας κ' οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν.
 ὅς βάλε τε σκύβαλον ἡμιδαῖς χαμάδις,
Κλήματα τ' ἐξέταμεν ἠδ' ἕλας βλαστὰς ἀπὸ ῥίζης,
 ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνας.
Τῷ ἤ τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα,
 ἢ λαθ' ἂν σφ' αὐτοῦ τάχα λήθῃ πέσοι.

quorum ſenſum ita Latinè reddemus:

Macte animis quiſquis vinum hoc immite peroſus,
 Alliſit putri vile putamen humo,
Ramóſque & plantam tot en à radice recidit,
 Atque ita gliſcentem ſuſtulit Aphroſynen.
Namque aliquis poto hoc vino grauis iſſet ad arma,
 Aut decoris poterat dememiniſſe ſui.

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: *Exaltatio animæ & cordis, vinum moderatè ſumptum*: ad iucunditatem enim creatum eſt, non ad ebrietatem, quæ te vita defraudet.

ACERBITAS.

B AT non in omni vua ſuauitas, neque quidem in vlla, niſi maturuerit, niſi aëris clementia, locíque & ſitus opportunitate adiuta fuerit. Nam vuæ pleræque neque tempore, neque loco ſuo decerptæ, amaritudinem potiùs quàm ſuauitatem vllam præ ſe ferunt: quare ſuum eſt omphacio ſignificatum vt ſcilicet inſuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturam vuam indicetur. Hinc illud in ſacris literis: *Patres noſtri comederunt vuam acerbam, & dentes noſtri obſtupuerunt.* quam ſententiam diuinitùs Cicero mihi videtur explicuiſſe, vbi ad Brutum ſcribit: *Nec verò me fugit quàm ſit acerbum parentum ſcelera filiorum pœnis lui.* Sed hoc præclarè legibus comparatum eſt, vt charitas liberorum amiciores parentes Reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos ſubſequũtur, quæ omnia in parentis ſcelus aggeruntur.

Ierem. 31. Ezech. 18.

HILARITAS.

EADEM ratione qua lætitiam ſignificat vitis, publicam etiam hilaritatem oſtẽdere videtur: quare apud Maronem Troiani longa nauigatione & ſæuiſſima mox tempeſtate fatigati, Dei Bacchi lætitia exhilarantur, atque alio etiam loco, adeſſe eiſdem lætitiæ datorem Bacchum votis precari videmus. Tum apud Horatium, ſi qua celebratur hilaritas, vel ipſa pauimenta vino natant. Triſti verò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui ſimile id quod apud Ciceronem III Tuſcul habetur: *Huic calix mulſi impingendus eſt, vt plorare deſinat.* Quin & ipſa Muſica, quæ tota ad hilaritatem comparata eſt, non alio magis ſtimulo concitatur quàm ſuauis vini guſtu. Hinc
C apud Ouidium legas:

Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno. Æneid. li. 1. Lib. 3. Carminum, Ode 37.

Stimulus Muſicæ.

—Necnon & carmina vino
 Ingenium faciente canunt.

quod ex Tibulli ſynepeia dictum. Ille enim cùm Oſirim vitiſatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Euant & feſta vinalia. Plin. lib. 18. ca. 29.

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
 Mouit & ad certos neſcia membra modos.

Hinc Æſchylus quaſi nimium oblaſciuiens, dictus eſt tragœdias ſuas potando ſcriptitaſſe, de quo Plutarchus in Sympoſiacis. Contrà reprehenſus eſt Gorgias, qui tragœdiam ſuam Marti dedicauit, cùm Baccho potiùs tribuenda fuerit: nam ea de cauſa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίῃ, *nullam quippe adeſſe hilaritatem ei qui aquam bibat.* Quam ſententiam ſibi deſumpſit Horatius eo Epiſtolarum loco, vbi feſtiuè admodùm bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Epiſtola 19.

Priſco ſi credis Mecænas docte Cratino,
Nulla placere diu, neque viuere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus.

Ibidem.

Mox & illa per iocum acriter demorſa:

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. Forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeueris.

Agnouit & hoc Anacharſis Scytha, quamuis ſuper vino ſeuerè nimis iudicaret: quippe qui cùm in conuiuio quodam vibriſſatores quoſdam cantilenam admodùm variam criſpata voce cum ſibilo ſimul emodulantes auſcultaret, interrogatus an in Scythia tales eſſent modulatores, reſpondit illicò,

Anacharſis ſuper vino indiciũ.

Neque quidem vitis: vtpote qui innuere vellet, non aliam eſſe cauſam emodulationis eiuſmodi, quàm D
epotum vinum, atque hinc dicterium, *Nemo cantat ſobrius.* De his queritur Dauides Pſal. L X V I I I. *Vinipotores contra ſe canere.* Anacharſis dictum ab Ariſtotele commemoratur eo loco ἀναλυτικῶν, vbi argumentorum quædam genera à cauſa deſumi ſolere oſtendit. Idem Anacharſis tres in vnaquaque vite racemos inueniri dictitabat, qui diuerſa inter ſe vi pollerent: primum enim voluptatem afferre, ebrietatem alterum, tertium moleſtiam. Sed vtcumque Scytharum ſuorum ſobrietatem prætendat Anacharſis, Cleomenem tamen Spartanorum Regem apud Scythas, vt alibi diximus, vino verſum in inſaniam accepimus, quòd ſcilicet cum eis meri potationibus contendere voluiſſet. Meritò autem Plato, vbi ſecundo de Legum ferendarum ratione differit, optimum futurum exiſtimat, ſi Carthaginenſium more miles in caſtris nunquam vinum guſtet, ſed toto expeditionis tẽpore aquam biberit. *Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magiſtratus, quandiu munere funguntur, abſtemij ſint. Præſides & indices, eo tempore quo negotia cauſarum tractantur, vinum penitùs non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus conſilio adhibentur, rémque publicam adminiſtrant, aquam omninò bibant,* quam ſententiam Philoſophus ille ſummus ex X X X I. Prouerbiorum Salomonis capite ſibi deſumpſit. Sanè Romanorum in hoc quoque prudentiam, qui ſobrietatem in imbecillo fœminarum genere accuratiſſimè cuſtodirent, multi commendauêre. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vſque adeò vino abſtinere ciuitatis eius inſtituto iuſſas, vt matronam ob reſignatos cellæ vinariæ loculos ſui inedia necarint. Sub Romulo verò quæ vinum attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata ſit: idcirco & oſcula propinquis offerre neceſſitas erat, vt ſpiritu indicaretur, exploratúmque inde eſſet, an temetum olerent.

D. Laërtius in eius vita.

Sententia Platonis ſuper vini abſtinentia.

Val. Maximus, lib. 2. ca. de Inſtit. antiquis.

Val. Max. libr. 2. ibid.

L I B E R T A S.

E

QVOD verò & libertatis indicium ſit vitis, ipſa Bacchi nuncupatio, quæ apud Græcos Lyæus eſt, apud Latinos Liber, argumento eſſe poteſt. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adoleſcentium ingenijs conuiuia nonnunquam indulta, quò illi ad pocula ſe benigniùs inuitarent, eóque tormento coacti, ab intimis ſe præcordijs expectorarent, vtpote qui nihil tunc ſimularent, ſed cupiditates omnes ſuas, ſtudiáque omnia propalarent. Vnde ſapienter Horatius:

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

& quæ ſequuntur Idem ibidem.

Fœcundi calices quem non fecêre diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionyſius cognomento ψίλαξ dicitur idiomate Dorico, quod pennatum ſignificat: vinum ſiquidem mentem, non ſecus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc volitare facit perquàm agiliter: cuius rei meminit Pauſanias tertio. Facit ad hanc libertatis ſignificationem quod ab Heliogabalo profectum eſt, vt vindemiarum feſtiuo liceret vnicuique multa in dominos iocoſa atque ſcurrilia, petulantiſſima quadam licentia ipſis etiam audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere paſſim vidi, cum eo fortè tempore ad viſendam eius honoratiſſimæ ciuitatis Academiam illò me contuliſſem. Et quoniam vinum in lætitiæ libertatiſque ſignificatum abiit, libet ex Moſeos hiſtoria quod ad rem facit exemplum recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem cuſtodiebatur loco, quo & Ioſippus ob cuſtoditam innocentiam, vt nocentiſſimus detinebatur, per quietem exiſtimaſſet ſe triplicem videre palmitem ternis F
præditum racemis, qui cùm tempeſtiuè maturuiſſent, eſſéntque à ſe refecti & expreſſi, ſubitò Regi muſtum propinaſſet: ex quo Ioſippus bono eum eſſe animo iuſſit, futurum ſanè vt triduo liberatus eo ſitu, quo intabeſcebat, in priſtinam dignitatem reſtitueretur: atque ita vti à Ioſippo prædictum fuerat, tertio poſt die liberatus, & honori ſuo redditus, coniectorem haudquaquàm vana nunciaſſe comperiit.

Et apud Eleuthe as vrbẽ Bœotiæ, Eleutherius, id eſt, liber dictus.

Epiſtolæ 5. ad Torquatum.

Dionyſius cur ψίλαξ dictus.

F E L I C I T A S.

EIVS enim ſcientiæ periti ſcribunt, vbi ſignificata vitis examinant, vuam in ſomniis viſam, etiam extra tempus, felicis eſſe preſagij. Cuiuſmodi etiam vitis fuit, quæ viſa eſt Aſtyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ ſuæ genitalibus oboriri, vniuerſamque Aſiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeò felici poſtmodùm comprobatum eſt: terrarum enim latitudinẽ id ſignificabat, quæ Cyri eſſet imperio ſubiuganda. Rheæ ſiquidem vitis ſacra eſt, & eiuſmodi deæ de vite fieri ſimulachrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc atteſtatum oſtentum, ad alterum, quo priùs imaginatus fuerat Aſtyages idem videre ſe micturientem filiam, quæ Regiam vrbem cum vniuerſa Aſia inundaret. Et quamuis Rex quid vtrunque ſibi vellet à Magis edoctus, contra filiam & infantem natum multa eſſet machinatus, fatalem tamen neceſſitatem euincere non potuit. Euerſo enim Medorum regno, Perſicóque conſtituto, Cyrus mirum in modum creuit.

Aſclepiades tantum tribuit vino, vt eius vtilitatem æquari vix deorũ potẽtia diceret, Plin. lib. 23. cap. 1.

Sophocles in Electra, citra laborem nihil benè eſt.

L A B O R.

NEQVE tamen ita felix tranquillúmque eſt hieroglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi ſit etiam argumentum: ſiquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vſque adeò imbecilla eſt,

Vitis imbecillitas.

A vt niſi humana diligentia excolatur, pergulis ſuſtentetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis ſingulis præcidatur, multo denique labore cuſtodiatur, breui admodùm tempore vel pereat, vel in labruſcam degeneret. Quare non imperitè dixit Heſiodus, ſiue is Apollonius fuit, qui ſcutum Herculis doctiſſimis carminibus celebrauit:

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Vt & lætitiam & laborem ſimul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neque ſum neſcius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atque mœſtitiam referri poſſe: ſiquidem compertum eſt eos, qui meraco plurimùm vtuntur, melancholicos fieri, atque inde triſtiori eſſe corde: tum oblinioſos, vt Florentinus in re ruſtica ait, in primis fieri, vt ea taceam quæ per ebrietatis furorem infanda pleraque perpetrantur: quorum omnium memor Maro noſter, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam cauſas dedit ille furentes
Centauros letho domuit, Rhetúmque Pholúmque,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Geor. lib. 2.

Habet & illud incommodi, quòd linguam vinum præpedire ſolet, eáque de cauſa Mercurio, non vino, ſed lacte ſupplicabatur, ad ipſam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam, idque Romæ vico etiam Sobrio nuncupato fieri ſolitum.

T I T I L L A T I O.

ET quod aiunt ſine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriam, Lampſacum ea de cauſa ſalaci Deo ſacram olim dictitatam, quòd optima generoſiſſimáque vina proferebat: ludi-
B brium enim illud Veneris & Bacchi filium fuiſſe antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demoſthenem, qui rei iſtiuſmodi cauſam memoriæ prodiderit. Cùm itaque vinum præcipuum ſit nequitiæ fomentum, meritò ſignum Virginis vitem auerſatur: cauendum enim, vt Orpheus monet, ne Luna ſignum Virginis præcurrente vitem feramus: eam enim Virgo odio proſequitur. Atque ne vllus vnquam ſit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebriis colonis fuerit interfectus.

Terentius in Eunucho.

[illegible] Mortua res Venus, ſine Baccho & Cerere. In Græcorum Collectaneis.

Priapum.

S A N G V I S.

FVIT & ſanguinis ſignum oblatum in ſacris vinum, atque eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigreſcere ſacros,
Fuſáque in obſcœnum ſe vertere vina cruorem.

non tantùm oſtenti loco poſitum, ſed antiquum videtur ſignificatum attigiſſe, quòd & pro vino ſanguis, & pro ſanguine vinum acciperetur. Nam à Moſe ſecundo Deuteronomij cantico: *Et ſanguinem vuæ biberet meraciſſimum,* & à Pſalmographo dictum, *Sanguinem vuæ biberunt.* Sanè quidem Ægyptij ſacerdotes vino pertinaciſſimè abſtinebant, & antiquiſſimi eorum reges: nam & illi tunc non niſi ſacerdotes erant, vt tradit Hecatæus. In Deorum tamen cæremoniis vino vtebantur, eóque libabant, vt idem author ſcribit, non gratam ſiquidem rem cœleſtibus oblaturi, ſed eorum ſanguinem, qui
C contra Deos pugnaſſent propinaturi, indéque ſibi numina conciliari arbitrabantur: perſuaſum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuſo in terram gigantum ſanguine pullulaſſe, vnde & amentia, & furor ineſſet vino. Quamquam poſteriores Reges, Pſammetico in primis authore, vinum, ſed certa menſura, menſis adhibuêre. Ponit verò & Heſiodus menſuram qua ſit ad ſalubritatem bibendum:

Nox & amor vinúmque nihil moderabile ſuadent. Illa pudore vacat, Liber amórque metu. Ouidius.

Æneid. li. 4.

Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Tres miſcebis aquæ partes, ſit quarta Lyæi.

Et venuſtum admodùm eſt Epigramma Meleagri, quo à Meraco ſalubriter exterreremur.

αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον, ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατο κοῦρος,
νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
τοὔνεκα σὺν νύμφαις Βρόμιος φίλος, ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.
Ardentem ex vtero Semeles lauêre Lyæum
Naiades, extincto fulminis igne ſacri.
Cum Nymphis itaque eſt tractabilis, at ſine Nymphis
Candenti rurſum fulmine corripitur.

Ariſtoph. in Equitibus. Tres partes aquæ duas vini. Pollux lib. 10. c. 21. quatuor aquæ, duas vini partes adhibet.

Hæc autem miſcendi meri admonitio, adducit in memoriã mihi locum in Diuinis literis, quem nefas eſt præterire: *Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto.* Calix Domini mixto plenus, idem eſt, vt ſentit Eucherius, ac ſi diceretur, miſericordia & iudicium. Inclinatur verò ex hoc in hoc, cùm de miſericordia in iudicium diuina ſeueritate tranſitur. Fæx autem nõ exinanitur, quia adhuc vltimum iudicij reſeruatur: ea ſiquidem erit vindemia, quæ ipſis in Diuinis literis hieroglyphicè ponitur, ſignificátque rerum finem, quam Theologi, ſeculi conſummationem vocant aliquãdo depopulationem,

Pſal. 74.

Vindemia hieroglyphica.

vt Pſalmo: *Vindemiant eam omnes qui tranſgrediuntur viam.* Pro fine verò rerum Ioël: *Mittite falces, & vindemiate vineam terræ, quia maturæ ſunt vuæ eius.* Et ne hoc imprudentibus excidat, vndemiæ ipſius inſtrumentum torcular, nomen in ſacris literis hieroglyphicum, per quod ſcilicet tum alia quædam, tum præcipuè tempora ærumnoſa, preſſuræ, vexationéſque ſignificantur: quam in ſententiam totus ferè Pſalmus euagatur, cuius inſcriptio eſt, *In finem pro torcularibus.* D

FERACITAS.

NON ineptè verò quiſpiam feracitatem hieroglyphicè ſignificaturus, vitem cum racemis pinxerit, inter enim fœcundiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, ſi arbuſculæ vniuſcuiuſque ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiam, cam alicubi eſſe racemorum magnitudinem, vt racemi ſinguli ſingulos expleant currus, cuiuſmodi fertilitas eſt Eucarpiæ noris Phrygiæ vrbe. Quinetiam currum medium ibi diffractum defeciſſe vnici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium eſſe dicit, quod teſte careat: vtcumque tamen, hęc & alia ſuper huiuſmodi vrbe à Stephano memorantur in iis, quæ deflorauit Hermolaus Byzantius.

Eucarpiæ fertilitas.

Ioann. c. 15.

PIORVM CONVENTVS.

Vitis myſticus ſenſus.

SED vt de vite ſimpliciter ſermo ſit, debere nos, ait Baſilius, rationem eius contemplari, qua Dominus ſeſe vitem, & Patrem agricolam eſſe, vinitorémque dixit, nóſque ſingulos in piorum conuentu per fidem ſatos, Palmites appellauit: hinc nos ad vberrimi fructus feracitatem inuitat, ne vt inutiles atque ſuperflui ludibrio ſimus, & à fœcundorum palmitum conſortio reciſi amputatique igni deſtinemur. Aſſertor verò noſter nuſquam ceſſat animas noſtras vitibus comparare. Vinea námque facta eſt dilectio, dicit, in cornu, in loco pingui: & vineam ſeui, ſeptúmque circumpoſui. Animas humanas planè vineas dicit, quas circundedit ſepto, tum ea ſecuritate atque tutela, quæ reſultat ex præceptis, tum ipſa gemmarum cuſtodia. Dictum eſt enim: *Verſabitur Angelus Domini in circuitu metuentium eum.* Deinde quaſi valla nobis defixit poſitos in Eccleſia primum Apoſtolos, mox Prophetas, mox Doctores alios: inde animum noſtrum, ne deiectus deſpectúſque humi reperet, & prætereuntium pedibus cóculcaretur, maiorum noſtrorum exemplis, qui per ſummam innocentiam & probitatem clari & illuſtres habentur, in altum erexit, eorúmque veſtigia ſequi iuſſit, qui per virtutem & integritatem ad ſummum euaſère. Ad hæc vitem Ambroſius plebem Eccleſiæ ſignificare contendit, quæ veluti quadam fidei radice plantatur, propaginéque humilitatis reprimitur: vbi verò circumfoſſa fuerit, religatur, erigitúrque, ne reflectatur in terram. E ſarmentis alia reciduntur, propagantur alia. Reciduntur quidem ea quæ inani ſylua luxuriant, de quibus Pythagoras ſymbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgatáque omnia eſſe volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit. Adminiculorum verò ordines iugationíſque concinnitas, verè atque manifeſtè docent æqualitatem in Eccleſia ſeruari debere: vt ſe ſe nemo, quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animum deſpondeat, ſéque deſpectum atque contemptum eſſe vereatur: ignobilis nemo deſperet, verùm æqua ſit omnium conditio, pariterque omnium mens ad ſuperiora ſuſtollatur, ſuámque in cœlis futuram conſuetudinem atque commercia ſibi proponat. Ne verò illis ingruentium tempeſtatum procellis vexari, loeóve deturbari deiicive poſſit, clauiculis quaſi charitatis amplexibus proximos quoſque complectitur, & in eorum coniunctione requieſcit. Appellat nos IESVS vitis ſuæ palmites, propterea quòd inquit Origenes, palmes arbore connectitur, & clauiculis tanquam manibus ſtricta confirmatur à lapſu, quo freta adminiculo ventos turbinéſque contemnat. Futurorum id bonorum indicat ſpem: quia fideles quique non ſolùm in iis, quæ gerunt, ſed etiam in iis quæ ſperant & credunt, perfectum ſalutis ſtatum expectant: quapropter quaſi ad quendam patientiæ ardorem ſpe iuncti atque confirmati, naturalium motuum procellas, cupiditatúmque turbines inſultúſque perferunt atque contemnunt. Hæc & huiuſmodi pleraque commentationibus in hieroglyphica noſtris libenter inſeruimus, quò mihi ſint æquiores ij, qui ſtudium in hac re meum acriùs inceſſunt, quorſum id tendat ignari, cùm viderint ſimilitudinariam hanc loquendi figuram non tantùm ab Ægyptiis, quos immeritò contra Dei præceptum abominantur, inuentam, verùm etiam ab antiqua & noua lege receptam: quinetiam ab ipſo noſtræ inſtitutionis conditore CHRISTO IESV frequentiſſimè in vſum deductam: nihil enim aliud eſt hieroglyphicè loqui, quàm diuinarum humanarúmque rerum naturam. Addenda verò hic fuerant ea quoque de Iuda Iſraelis dicta: *Lauabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vuæ amictum ſuum,* ſed quoniam hæc copioſè ſunt à ſacrorum interpretibus diſcuſſa, præſertimque ab Adamantio, ad vltimam eius homiliam in Geneſim, vnumquemque pietatis ſtudioſum accedere cohortamur.

Non ſacrificabis Diis ex vite ſectione non paſſa.

Palmites cur nos appellat IESVS.

E F

DE

A DE FICV.

INCHOAVIT, honoratiſſime Domine, oliua apparatum noſtrum, acceſſit vua, quæ plurimum forte attulit ſaturitatis, pro bellariis addere ficus libuit, vt ſi quid amaritudinis in oliua fuit, ſi acerbior vua, quòd noſtri quippe Bellunenſis cœli rigore eam plerumq; maturefcere non ſinit, errorem omnem miſſus tertij ſuauitas emendet.

DVLCEDO.

DE ficu ſanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationem, apud Horum Ægyptium, Caprifico excepto, non inuenimus: pauciſſima enim admodùm eius authoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud authores alios inter arbores primas celebratam paſſim comperimus: atque illud præcipuum eius eſt hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eaque tam in grata hominum conſuetudine, ac morum ſuauitate, quàm in cæteris rebus, quæ iucundæ amabiléſq; ſint, ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritum de ſuauiter canente, καὶ ἀπ' αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, & ſuamediſque cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo verò dictum, quòd ea ſit ex Athenienſium tribubus, & ſuauiſſimas Athenis ficus eſſe Dion etiam teſtatur. Ita verò ficus ad victus humani commoditatem nata, vt Hipponax Poëta vetus eam auro prætulerit, dum ſcazonte illo ſuo licentioſo dicit:

B

Εἴ τις κατέρξει χρυσὸν ἐν δόμοις πολλόν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους,
Γνώῃ χ' ὅσῳ τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρείσσω.
Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficúſque paucas, comparétque ſeruulos
Duóſve tréſve, iudicabit illico
Auro domi præſtare ficum plurimo.

Hinc illud Ariſtophanis in Veſpes σῦκον αἰτεῖ, ficum cupit, pro delicato victu vſurpatur.

Sanè Φιλοσύκους nonnulli appellant purioris manſuetioriſque vitæ duces. Harum verò commendationem auget ſummoperè Artaxerxis cognomento Mnemonis teſtimonium, qui iunioris Cyri frater fuiſſe fertur: is cùm aliquando arrepta fuga commeatúque direpto, coactus eſſet ficus & hordeaceum panem eſitare, indoluiſſe fertur, ob regalem affluentiam apparatioréſque lautitias tantæ ſe voluptatis expertem tandiu fuiſſe. Quid verò quòd ruta ſua ſatis inſignis amaritudine, ſi iuxta ficum feratur mitior euadit? Meritò itaque ficus apud Iſraëliticos iudices nequaquam velle ſe ait dulcedinem ſuam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperium adſciſcebatur, dominaretur. Vt verò alibi legimus in iiſdem Diuinis libris, iuſtos & ſanctos homines ſub ficu requieſcere perhibent, hoc eſt, tranquillam atque ſuauem vitam agere. In veterum etiam numis ſuauitatis iſtiuſmodi ſignificatum obſerues. Nam in quodam, ficus eſt inter duos tumulos ſita: vnius tumuli inſcriptio eſt, AMBROZIA. Alterius ita detritæ literæ ſunt, vt legere non potuerim: puto tamen ex nota N literæ, quæ vix dimidia diſcernitur, NEKTAP eſſe debere: quaſi ficus vtriuſque vicem gerat. Sanè coniectores inſpectam in ſomniis ficum, albam præcipuè, atque ſuo tempore, bonorum multorum præſagium habent.

Idque forsã propter famis condimentum, vt Darius ab Alexandro fuſus hauſtũ aquæ turbidæ ſuauiſſimum dixit. Iudic. ca. 9. Artem. lib. 1. ca. 71.

C SVAVITAS SVBLATA.

NEQVE caruit ominibus ficus, quæ ſublatam ſuauitatem extirpata ſignificaret, eo præſertim tempore quo publica ciuium Ro. ſuauitas & dulce commercium: extincto Alexandro Seuero, adempta eſt. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria Imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebant quibus Alexandrinarum nomen eſt, ſubitò ante illius tentorium prociderunt. Idem in Caprifico portentum in Meſſenios accidiſſe memoriæ proditum eſt. Nam cùm illi ſylueſtrem ficum τράγον appellarent, quos nos imitati ſumus Caprificum appellantes oraculum ſuper excidio ſuo huiuſmodi habuerunt:

Fici prodigioſa omina.

Εὖτε τράγος πίνῃσι Νέδης ἑλικόῤῥοον ὕδωρ,
Οὐκέτι Μεσσήνην ῥύομαι, σχεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.
Namque Nedes ſimulac curuas Caper hauſerit vndas.
Tunc Meſſena vale, tibi enim grauis exitus inſtat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eò vſque declinarit, vt aquis profluentibus rami alluerētur: quod cùm Theolcus vates animaduertiſſet, inſtare dixit Meſſeniorum exitium, vt oraculo Pythio prædictum fuerat. Rem tangit Pauſanias quarto. Sed cur ficum Idumæam dicere contamur, ad quam Aſſertor noſter à Bethania rediens, fructum ex ea capturus acceſſit: fameſcebat enim: verùm cùm fructum in ea nullum inueniſſet, arborem deuouit, ne vllo vnquam tempore fructum ferret. Sanè myſticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirùmq; ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quem famelicus Dominus venit, in quo cùm nihil præter quandam ſpeciem vitalem ſine vllo profectu comperiſſet, eum in æternam perfidiam execratus eſt. Fructum enim ipſe è ſynagoga quæſierat, quem nullum inuenit: quia ea, vt inquit Gregor. folia legis habuit, ſed fructum operis non habebat,

Mar. c. 11. Mat. ca. 21. Ficus Idumæa. Nam ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται, è fructu cognoſce arborem.

de qua dictum ait Euthy. ab Abacunte, ficum fructum non allaturam. Quòd verò per tres annos fruſtrà quæſitus fuerit hic fructus: Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legem, ſub lege, & gratiæ tempore quibus Iudæi ipſi fuerint ſemper à Domini præceptionibus alieni, & nullum boni operis fructum protulerint. Eodem facit quod ait Dominus Nathanaëli: *Cùm eſſes ſub ficu, vidi te*: quippe cùm in originali labe Iudæorum ritu conſiſteres, adieci animum vt te redimerem.

FATVITAS.

Zachæi ſycomorus.

ET ſycomorus aliquid habet hieroglyphicum, quam Zachæus inſcendit: nam arbor ea cùm ſit ficus fatua, indicat eos, qui, vt Eucherius refert: mundi ſapientiam humiliter ſectati, eligunt mox Dei ſapientiam ſubtiliter aſpicere. Prudenter enim ait is, ſycomorum aſcendimus, ſi prouidè eam quæ diuinitùs præcipitur, laudabilem & ſapientem fatuitatem tenuerimus. Quid enim inter mortales inſipientius, quàm amiſſa non quærere, poſſeſſa largiri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis iniuriis iniuriam reddere, ſed iuxta præceptum Dominicum, in omnibus præſtare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

Serm. libr. 1. Sat. 7.

CÆTERVM quod ad opera ex ficu facta pertinet, Græci ficulnum pro imbecillo & contemnendo ponunt, quo ſignificato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:

σύκινοι ναῦς.

hoc eſt, minimi pretij, minimique vſus, de quo ſcilicet faber meritò ambigeret, faceretne ſcamnum an ſimulachrum pudendum, Deum omninò deſpicatiſſimum: nam fici materia pauciſſimis eſt, & iis admodùm exiguis fabricis idonea. Eóque ſpectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulnea fuerit: cùm is notatur, qui tenuiſſima olim re, anguſtóque patrimonio deſpicabilis, ad ampliſſimos honores emerſerit, nihilo tamen venerabilior habitus ob inſolentiam importunámque ſuperbiam, qua ſeſe intemperantiùs efferat. Nam Mandro, vt plerique alij, à remis ad imperium venit, neque ob id tamen vllam aſſecutus eſt authoritatem. Ita denique veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum ſignificabant: nam & Græci olim hanc ἄνδρα σύκινον, dixêre, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Ariſtophanem ſæpius inuenias. Et nũc quoque vulgus ſtupidos & ineptos, ficones appellat.

Ariſtop. in Pluto ξύλον σύκινον. Deū ficulneum, & τινὰ σύκινον, aliquē ficulneum, ſub. virum, & in Vesp. ξύλον σύκινον, lignum ficulneum.

BACCHVS SYCITES.

LACEDÆMONII ficum à Baccho inuentam opinantur, eáque de cauſa eum Sycitem nomine, vt Soſibius tradit, coluêre. Apud Naxios ſimulachra eius nunc ex vite, nunc ex ficu fieri ſolita ſunt. Milichius à nonnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro Ficis nonnunquam accipiuntur. Et Dionyſiis præter vini amphoram, & vitem, quæ præferebatur, & præter hircam qui trahebatur, cophinum etiam geſtare mos erat, in quo caricæ forent: author in Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

Ficus enim folia ei ſacra propter Sycen in ficū verſam.

VT verò ad folium reuertamur, quod Thrion appellatur, progreſſionis olim ſignum fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia ſuſpendebant progreſſionis cæremonia, atque ita ſibi auſpicatum iter fore augurabantur. Ea autem de cauſa Thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volunt, quòd in tres partes diuiſum eſt, viſendo inter vtraſque partes interuallo ſcribique & trion tenui, & thrion aſpirata, atque etiam thriambon, quin & θριάζειν dicunt huiuſmodi folia colligere, & in aliquem vſum parare.

SEPTENTRIO.

Thrion in Serapidis Oſiridiſque ſacris.

PARABATVR autem Thrion religiosè admodùm Serapidis Oſiridíſque ſacris, geſtamen ſcilicet foliaceum, quod capiti ſuperponeretur geſtandis hydriis aut calathis commodum, erátque illi ſuum etiam ſignificatum: ſiquidem & Regem, & Septentrionalem regionum, polum quippe Arcticum, per intortile geſtamen huiuſmodi intelligebant. Regem, quia polus cœlorum omnium rotatum regere videtur: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum: Arcticum exſcribit, ab axis illius qui præ oculis eſt ſimilitudine.

GENITALE.

QVINETIAM præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium ſemina inde demitti plerique veterum magno ex argumento arbitrati ſunt: inde enim actionis eſſe principium, quæ Mathematici veteres latiſſime differuerunt: quocirca Thrion cùm & humoris redundantiam, ob viridis craſſique folij viriditatem, & motum omnium, ob conuolubilem texturam ſignificaret, pari quadam natura cum genitali æſtimabatur, atque eius eſſe ſimulachrum videbatur, vbertate ſcilicet humoris & motu ad prociendæ geniturae principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletiùs.

DELECTATIO.

HVIVS generis fuiſſe prædicant Adami pomum, præter ipſius Dei præceptum nimis expetitum: id enim delectationem & voluptatem, quæ ſenſu percipitur, ſignificaſſe plerique Theologorum docuerunt. Nihil enim mentem noſtram è tranquilla Paradiſi ſtatione faciliùs exturbat, quàm nimia voluptatum conſectatio. Is tamen ſuæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici foliis ſemet velare pudorémque obtegere properauit. Ficum enim fuiſſe tradit Irenæus. Tertullianus autem ea re ſuper ait: quod in nouo corpore indebitum adhuc pudori erat protegere feſtinans ficulneis foliis interim circundat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu eſſet, ad indicandum pœnitentiæ duritiem atque cruciatum, propter ſcabritiem ſcilicet & aſperitatem, qua folium huiuſmodi præditum eſt. Et quia cingulum id, & ſibi & vxori ſuæ circumligauit, nonnulli exponunt, vt petulantem carnis impetum retundere ſe polliceretur, id veluti continentiæ frænum adhibuiſſe: quoniam ſcilicet ſtolam eam, quam habuerat à Spiritu ſanctitatis amiſerat, eo tegumento, quod nullam prorſus delectationem afferre poſſet, ſed morderet potiùs ac pungeret, vteretur.

Cur Adamus ſe fici foliis velarit, & Euā.

FOLIA RELIQVA.

FOLIA verò reliqua Diuinis in literis pro ipſa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiũtur: quia quemadmodum arborum fructus foliis velatur ac regitur, ita ſub legis litera ſpiritus occultatur. Idcirco nos, ait Heſychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum ſpiritus inueniamus, de quo Hiere. *Si vindemiatores ingreſſi fuiſſent in te, ſaltem reliquiſſent racemum tibi.* Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè ſibi declarari comprecetur, quòd folia omnia conturbarent, id vnum orat: *Folijs tantum ne nomina manda.* Sedenim quantum pertinet ad voluptatem, de qua ſatis, cùm hoc ipſum argumentum ſequeremur, in Serpentis commentario diſputatum. Illud hic potiùs memorabo, ficum non eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem & aſſiduos labores attuliſſe, verùm annis voluentibus in cauſa fuiſſe, cur potentiſſima opulentiſſimáque regna duo ad internecionem vſque corruerint, Carthaginis Imperium, & Romana potentia. Carthago quidem, quia ficum ex hortis ſuis decerptum velociſſima feſtinatione tertio pòſt die Romæ repræſentauit: doluitque Cato, & in Senatu conqueſtus eſt, hoſtes non triduo magis procul Roma proprias habere ſedes. Romana verò potẽtia, ac vniuerſum Italiæ robur à tranſalpinis gentibus ſeſe nobis totiens ſuperfundentibus, ea de cauſa quaſſari confringique cœpta, quòd, vt Plin. inquit, Hellico quidam Heluetius, qui Romæ ob fabrilem artem aliquandiu commoratus fuerat, in Galliam remeans ficum ſiccam, & vuam, oleique & vini præmiſſa ſecum tulit, quorum vſu delicato ſuauíque concitati feroces populi, ad hanc vſque diem aſſiduis nos calamitatibus affligere nunquam deſtitère: quamuis natura ipſa Alpibus, & tam inexuperabili munimento Italia procul Gallias atque Germanias coërcuerit: quorum feritas ſi quãdo grauis Italiæ fuit, nullo certè vnquam tempore calamitoſior extitit, quàm quinto iam & vigeſimo ab hinc anno, quibus vniueſa Italia cædibus, rapinis, incendiiſque deſolata peruaſtatur, hinc Germanis, hinc Hiſpanis extremum eius excidium aſſiduè meditantibus.

Æne. li. 6.

Cur ficus cauſa fuerit euerſionis Carthaginẽſis.

Plutarchus in vita Catonis & prolixè Plinius li. 15, c. 18.

ALIMONIA.

SED vt querelæ faceſſant, adeò ficum alimentis idoneam eſſe compertum eſt, vt eam Cereris donum dictarint, próque alimoniæ ſymbolo ſuſceperint. Quantum enim ficus humanæ proſit alimoniæ, vel eo manifeſtum eſſe poteſt, quod athletas ſiccis ficubus paſcere moris fuerit, vt author Plinius: experimento enim comprobatum eſt, eo cibo frequentiùs ſumpto, corpora & vires mirum in modum adiuuari. Quòd verò Attica eo fructuum genere magnam eſt nobilitatem aſſecuta, Pauſanias ait, Cererem primùm in ea regione ficum Pythalo cuidam hoſpitalitatis præmium donaſſe, eiúſque rei monumentum extare his verſibus celebratum:

Nimirũ vt phytalo hoſpiti gratiã referret, Pauſanias in atticis.

ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν
Δημήτραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως.
Hic quodam hoſpitij Phytalus ſuſcepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixère ſacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc inſigne ſecutum eſt.

ADVLATORIBVS DEDITVS.

DIVITEM hominem adulatoribus deditum Thebanus Crates per ficum arborem in prærupta aſperáque rupe ſatam deſcribebat: quippe quò ſit hominibus difficilis acceſſus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantùm decerpi: ita horum opes ab impuris tantùm & adulatoribus depaſci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ eſſent, Diogenes dicere ſolebat.

D. Laerti. in eius vita.

DVLCEDO VERITATIS.

Ficus ſacra Mercurio.

D ET Mercurius ſibi ficum vendicauit, cui vndeuigeſimo primi menſis die Ægyptij ſacra faciebāt melle & ficu, quæ ſacra eo clamore proſequebantur, vt quod hieroglyphicè in eis latitaret, exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια, quod dulcem eſſe veritatem ſignificabat.

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

Hinc à Saturno dictus Macrobio lib. 1. cap. 10.

STATVÆ verò pleræque ficis coronatæ, Cyrenenſium religionem indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura ſuum meruit, quem agri colendi authorem, & inſitionis putationiſque & ſtercorationis repertorem memorant, neque minore quàm Cererem honore honeſtandum exiſtimabant. Huic Cyrenenſes cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari conſueuerant, quòd & alimonia in iis, & guſtus ſuauitas egregiè vigerent. Hæ ſunt, honoratiſſime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam accommodatæ, quas deſumpſi ex hortis meis ductulibus, limóque Nilotico in arcas ingeſto, mecum quaquà iter eſt circumueſto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam decidunt tempeſtate: licebitque perinde tibi, ſi plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britannias vſque tuas aſportare: quæ mundi pars cùm olea, vite, & ficu careat, illas aſpiciant non modò ſuo tempore frondeſcentes, ſed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuò virides admirentur. Sedenim, vt feriò loquar, eas tu ſi pertractabis, eárumque vim diligenter inſpexeris, cordi ita inſitas tuo comperies, vt nihil tui ſimilius eſſe, etſi modeſtiſſimus es, confiteri neceſſe habeas. Nam boni quicquid in Diuinis illæ ſignificant, ea omnia tuæ congruunt pietati. E

PIERVIS

F

A

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITIS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE IIS QVÆ PER POMVM ITAlum, Perſicum & Punicum ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis,

LIBER QVINQVAGESIMVSQVARTVS.

B

HERI (Priulle doctiſſime) cùm veterum ſigna quædam ſingulari opere artificióque perfecta hîc & illic inſpecturi per vrbem equitaremus, multíſque præteritis Capitolium demum inſcēdiſſemus, Herculis ibi ſignum ſummæ nobilitatis ex ære conſpectum eſt, quo non facilè quicquam tota vrbe dixerim me vidiſſe pulchrius, neque præclarius, ſiue hæc ea fuerit ſtatua, quā Q. Maxi. capta Tarento, opus Lyſippi, obtulit Capitolio, ſiue quam Fabius Verrucoſus eo tranſtulit, ſiue aliorum fuerit dedicatio: vtcumque, antiquiſſimum omninò opus eſt, & Græcis ſcriptoribus honorificè celebratum. Nam præter Leoninum ſpolium læuo iniectum brachio, clanam manu dexterâ retinet, læuâ tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi ſequebantur, eruditi viri animaduertiſſent, de ſpolio & claua dixerunt cognoſcere ſe mentis præſtantiam, & generoſum animi robur, quibus virum, qui veram virtutis gloriam affectet, præditum eſſe debere commonemur. Herculem verò poſitum à veteribus: quia quicquid præclarè geri poteſt, id totum Herculi attributum. Nam & Arrianus vbi petram ἄορνον memorat, difficillima quæq; & maximè ardua, quæ humano quopiam conatu vinci minimè poſſe videantur, Herculi attribui ſolere dicit. De pomis, quid ea ſibi vellent, dubitari cœptum, niſi ea Heſperidum eſſe quis arbitraretur. Túque ad me conuerſus, Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum ſapiunt, addidiſti: tuum igitur, Pieri, fuerit id explicare, qui ſtudijs iſtiuſmodi delectaris. Reſpondi, vt res erat, eſſe ibi etiam alios eruditos, qui me forſitan eruditiùs rem, quam petebas, explicare poſſent: ſed quoniam me appellaueras, ne ruſticus viderer, quid ego ſentirem, non diſſimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tres, quibus vir quiſque probus & ſapiens inſignitus eſſe debeat, interpretari, quarum vnam eſſe volunt, non excandeſcere: alteram, non eſſe deditum auaritiæ: tertiam, liberum à voluptatibus animum ſibi comparaſſe. Incidit hinc, vti fit, de Pomorum ſignificationibus alius atque alius ſermo:

C *quem cùm tu auidè admodum excipere viſus eſſes, in eam ſpem adductus ſum, vt ſi quid huiuſmodi tibi deſtinaſſem, quicquid id eſſet nugarum, gratum tamen acceptúmque eſſes habiturus. Domum itaque reuerſus, ſelegi ſtatim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tres, quas tibi dono mitterem: Italam vnam, alteram Perſicam, tertiam verò Punicam, ob tres ſcilicet virtutes, quas identidem in te ſitas optimè noueram, inſignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, & ſingularem quandam animi moderationem quibus ſemper fuiſti egregiè clarus: ſiue tu adoleſcentiam temperares tuam, ſiue amicis præſidio atque ornamento eſſes, vltra etiam quàm ætas tua depoſcere videretur, ſiue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto ſis ſtudio complexus, vt nihil in humanis diuiniſque rebus eſſe velis, quod tibi non cognitum & perſpicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te tranſferri contigerit, apud quem culturam mea longè fructuoſiorem ſint conſecuturæ. Tu modò pro tuo prompto alacrique animo ad arborum, quæ tuæ iam ſunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

Mele Italice, μῆλον Græcè.

INTER fructiferas arbores malo nulla voluptuoſior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraque ſunt quæ ad alia quoque fructuum genera accōmodari poſſunt, multaſque intra ſe malus ſpecies complectitur, hîc malum eam intelligimus, quæ pleriſque Italiæ locis nomen ſuum tutata eſt, niſi vulgus ſyllaba prima fructū ipſum Græcæ potiùs enunciationis vocem, quàm Latinæ ſequeretur. Malum enim dicunt, atque ita omnes vltra citraq; Apenninum gentes. At circa Padum, ad ipſum vſque Timauum, pomi vocem ſibi vnicè vſurpauit. Horum verò pomorum cùm iucundus ſit non guſtatus ſolùm, diceret Cicero, ſed odoratus etiam & aſpectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius ſimulachro excogitatum eſt.

AMOR

AMOR

D

Malum amoris ſymbolum.

QVIQVE amorum agmina pingere delectantur, luſitare eos malis, & inter arbores eiuſmodi laſciuire, poma decerpere, abrodere, iactaréque confingunt. Hinc apud Theocritum βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἁ Γαλάτεια, βάλλει τοι μάλοισι τὸ ποίμνιον ἀγαλάτεια μάλοισι. Et, *Malo me Galatea petit*, Damœtas ait apud Virgil. *Malo Cydippen Acontius venatur.* Mala non temerè Hippomene Venus elargitur, quæ vſque adeò grata fuerunt Atalantæ, vt zonam abſtulerint diu ligatam; de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

Ecloga 3. Quod, inſcriptum in Cydippes gremiū miſit. Ouid. lib. 10. Metam.

μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι Διωνύσοιο φυλάσσων.
Mala ſinu condens Bacchi de tempore ſumpta.

quod interpretes exponunt amabilia, amorem quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: non enim quiſpiam in amorem ferretur, niſi priùs lætitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ verò datorem Bacchum Poëtæ paſſim celebrant, vt in Vitis commentario latiſſimè declaratum. Apud Lucianum dialogo qui Toxaris inſcribitur, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαράνθους, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambeſa quædam mala, morſuve tacta, in amoris indicium à Chariclea matrona nobili Diniæ cuidam dono miſſitata. Et *miſſum ſponſi furtiuo munere malum*, memorat Catullus, quod aduentu matris excuſſum è caſtæ virginis gremio proſilierit. Iam & apud Onirocritas mala venerearum illecebrarum plurimùm indicia ſunt, præcipuè verò, iis quorum cogitationes ad amicas ſuas tendunt. Et mala demùm, præſertim dulcia, Veneri eſſe dedicata autumant. Philo inſuper in hanc ſententiam primam illam malum, cuius fructibus noſtri generis authoribus, interdictum fuerat, ex myſtico ſenſu ab iis, quæ poſuimus, non admodùm alieno deducit, quæ Theologi tam Greci quàm Latini multis & magnis voluminibus tractauêre, nobis id afferre nunc ſatis fuerit: parentes illos noſtros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitam primò beatiſſimam egiſſe, calamitatum & ærumnarum omnium expertem, terra ſua ſponte omnia ferente. Cæterum lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, non abſtinuiſſet, amœniſſimo incolatu pulſos, ſolum flebiliter vertiſſe: atque hinc conſtare, mali eius guſtum omnium ferè malorum cauſam mortalibus extitiſſe. Quæ quoniam ex veterum ſententiis in Serpente noſtro fusè latéque diſputata ſunt, minimè mihi videntur hic ad repetendum neceſſaria.

Artem. li. 1. cap. 79.

E

AMORIS PROGRESSVS.

EA verò de cauſa malus potiùs, quàm arbor alia, eſt amori dedicata, quòd eius facies omnem rerum amatoriarum progreſſum oſtendere videatur, earum enim arborum trunci coërciti primùm recti ſurgunt, à medio verò, vbi dilatari cœperint, in ſpatia diffunduntur: cuiuſmodi etiam in amatore ratio eſt, qui munus ſuum ſemper ab ingenuo pudore quodam cohibitus auſpicatur: inde vbi paululùm proceſſerit, frontem perfricat, ac verecundiæ compedibus expeditus, quaqua voluerit liberè peruagatur. Fructus præterea fert aureos & rubicundos, palloris eadem & erubeſcentiæ, vt ita dicam, ſigna. Nam apud Horatium *tinctus viola pallor amantium*. & apud Catullum *quidam inaurata eſt pallidior ſtatua.* Poma verò ita magis rubeſcunt, vti magis expoſita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eò magis erubeſcit, quò nequitia palàm magis profertur, aut in aperto deprehenditur. Sub ipſa malo Amores ludo editi confinguntur, ſub qua illi curſitantes, variis mollium herbarum inuolucris impediuntur: quique ita ſunt implicati vt ſeſe nequeant exoluere, labore conatúque quodammodò delaſſati, ſomno ſe dedunt, cuiuſmodi laſciuia greſſus amatorios occupat, & in ergaſtula cohibet: mox luxu inhæſitantes ſoporat, profundiſſimóque opprimit veterno. Auro inſignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætique ac alacres obuolitant magno numero circum vnamquamque malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multiplicique arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florum inuoluta: quorum vis magna circumquaque toto eo agro pullulat: neque tamen illi capita coronant, vtpote quibus comæ illæ flaueſcentes, nitidæ, criſpulæ, ſatis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Pſittacorum, Pauonúmque inſtar, quibus quodam veluti noncentu, ſonoróque ſtrepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiſcis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarum Sardonicarum, quanta Smaragdorum, quanta Margaritarum vis debacchatur? Vulcanum id opus effinxiſſe putes. Iucundum verò viſu eſt, vt ſponte ſua, ac ſuapte vi, ad quantumuis alta, ſummotáque mala prouolant, vt nulla his ſcalarum neceſſitas ſit ad ſcandendum. Sed ne interim alios ſaltitantes, alios curſitantes, alios quieſcentes memorem, vel qualem in abrodendis malis lætitiam præ ſe ferunt, illud ſpectatu præcipuè dignum, quod ex his quatuor omnium ſpecioſiſſimi certamen ineunt, quorum duo malis inuicem ſe petunt, alij duo ſeſe confodiunt telis, alternis ſeſe ictibus laceſſentes: neque dum mutuis vulneribus confodiuntur, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curant, verùm vltrò alter alteri pectus obiectat, ipſiſque vulneribus exponit, eo quidem conſilio, vt in medio omnes pectore inſideant ſagittæ.

Interpres Ariſtophanis in Nebulis, ibi, Μηλολάνθαις, malo percuſſus ſcribit malū eſſe ſymbolum amoris, quia Veneri dicatum.

Malus cur Veneri dedicata. Carm. lib. 2.

F

Hæc à Philoſtrato in iconibus, ca. de amoribus.

AMOR

A

AMOR MVTVVS.

EX iis autem certatorum paribus duos illos qui malo luſitant, voti compotes eſſe dicas. Nam qui iaculatur, exoſculatum priùs malum emittit, quod alter ſublatis ſupiniſque manibus excipit: neque vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenſo malo ſit obſcula relibaturus, atque ita in ſocium pari certamine remiſſurus.

AMOR PERDITVS.

Ibidem.

EX illo verò ſagittariorum pari, vnus alteri vincula iniicit penè moribūdo, inſultátque ferociùs, vt captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, ſed tanquam perdita re manus vinculis obiectat: proinde qui luſitant, amorem auſpicari: qui ſe feriunt ſagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQVVS AMOR.

Ibidem.

SVNT & alij ad quos innumeri ſpectatores confluunt, hi manus in palæſtram conſerunt animoſiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appreſſis, complexus hoſtem quodam veluti ſuffocandi ſtudio collidit, ſubditque crura aſtu artificioſo complicata, vt pede poſt colluctatoris calcem obfirmato, vnà ipſum protrudat, & in lapſabundum ſuper & ipſe corruat: neque tamen alter animum deſpondet, ac erectus contrà inſtat & obluctatur, quáque maximè angitur parte colluctatoris manum ſoluere conatur, vno digitorum obtorto, quo ita aliis facultatem eripiat firmiter
B apprehendendi. Qui verò digito obtorto læditur, dolore percitus hoſtis aurem admordet, quo animaduerſo Amores cæteri grauiter indignari in perperàm & inſolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atque mores tranſgredientem feruntur, maliſque illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totiſque hortis eiiciunt eliminántque. Atque ita demùm ludi Amorum omnes circa mala verſantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander in Alexipharmacis.
Τοῖα περ ὥραι — Εἰαρινὰς φαρίσσι ἐν ἰψημάτεσι κούραις.
ἰψήματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectantúrque malis. Multa verò huiuſmodi quæ ad inſaniam propemodùm tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt meritò nonnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, id eſt, à deſipiendo, cùm præſertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ' ἐστὶν ἀφροδίτη βροτοῖς, *Mortalium eſſe ineptias quæcunque Veneris cauſa fierent.* Atque ob hoc ipſum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

Sed & μῆλον etiam exponitur ἔρος, amor, quod μῆλον ſit illecebra ad Venerē ex Theocr. Idyl. 6.

VENVS.

Veneris ſtatua apud Sicyonios.

IPSA etiam Venus malo inſignis eſt. Nam apud Sicyonios ſtatua ei erecta erat cum malo in manu vna, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere vim prolificam, ac feminij copiam ſignificantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod in Amoribus Philoſtratus, vt eius animalis commentario alibi explicuimus, ſumma narrationis laſciuia percurrit. Idem au-
C thor Venerem in antro ſtatuit molliter in ſtratis floribus recubātem, iuxta quam fons irriguus vitrea perſpicuus claritate proſilit. Ibi amatoriam Veneris ſupellectilem pyxidas, pectines, ſpecula, cymbala cùm crotalis, omniaque arma pruriginis, amœnitatúmque & illecebrarum alia atque alia illectamenta recenſere poſſis, quibus colluſtrandis oculos quidem delaſſari ſentias, ſatiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos eſt μυχία ἡ ἀφροδίτη, *Mychea Venus*, quòd ſeceſſu & abdito loco gaudeat, μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀποκρυφοὶ τόποι, *interiores maximéque remoti & occulti obſcuríque loci.* Tum ipſius Deæ munera Latini Furta nuncupauêre, quia celari vult ſua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam motem remittit ad Anchiſem, vbi quercetum eſt, in quo ſcilicet occultari poſſit, nullóque rubore in molli cyperi prato laſciuire.

Hinc Muſæus eā ſecretam, Apuleius clādeſtinā, & Ouidius li. 2. de Arte, furtinā vocant.

NEMESIS.

ERAT & mali arboris ramus in manu læua Nemeſeos quam Marathoniæ pugnæ monumentum Phidias lapide Pario dicitur excidiſſe Athenis, corona cuius, & ceruis, & paruis quibuſdam victoriis inſignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopibus inſculptis, propter Occeanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de cauſa mali ramus Nemeſi geſtandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemeſis dea ſit primùm ſolita figurari, vt habetur in Suidæ collectaneis: nam alterum illud de ſtatua Phidiaca, apud Pauſaniam eſt.

SACRVM HERCVLIS.

NEQVE tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuiſſe gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac feliciſſimè litaret. Nam ſi quando Bos, quam Herculi ſacerdotes immolare

immolare voluerant, aufugiſſet, malum illi ramis quatuor compoſitis, quadrupedis illius inſtar ſa- D
crificabant. Huius rei mentio eſt apud Suidam, neque non apud Pollucem. Narratúrque res ſuper hiſtoria de Bœotorum hoſtia, quæ fluuio Aſopo ita aucto, vt tranſiri non poſſet, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua ſacrificio mora fieret, pueros aiunt malum quatuor ſtipulis vice pedum ſuſtentaſſe, duáſque loco cornuum addidiſſe, atque ita Herculi obtuliſſe, cúmque ita litare viſi eſſent, rem in conſuetudinem proceſſiſſe, atque μήλιον inde Herculem appellatum, quaſi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro Boue oblati ad Athenienſes tranſferunt: nam Bœoticum ſactum loco arietis fuiſſe volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente.

Pol. lib. 1. de vocabulis rerum.

Bœotorum hoſtia Herculi.

APOLLO.

QVIN & Apollo mali coronam, priuſquam laurum ſeligeret, adamauit, eáque victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculento Archiæ tetraſticho legitur: [illegible] quod epigramma in omnium iam manibus verſatur. Apud Pauſaniam legas ſtatuam Appollini μηλιάτῃ erectam: ſiue à malo quo gauderet, ſiue ob paſtoralem, quam per aliquot annos vitam egit. Nam μῆλα propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde vniuſcuiuſque quadrupedis tergus melote dicitur, vt obiter Pauli locus animaduertatur ex epiſtola ad Hebræos capite XI. *Circumierunt in melotis.* Sed & μῆλον πᾶς καρπὸς, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt Herculis ſacro, quo de paulò antè dictum, æquipollere malus pro Boue indicaretur: cùm & minimè redargui poſſet, quin quadrupes, & eodem nomine victima cenſeretur. Fructiferarum autem arborum plātatio hieroglyphicè in Diuinis literis accipitur pro diſciplina Doctorum vt ſentit Heſychius. Hinc Dauid: *In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo.* Et, *Ego plantaui, Apollo rigauit,* ait ad Co- E
rinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, ſecundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiam reliquis vſus permittitur. Ex quo tēpora quatuor ſignificantur à tempore legis vſque ad Dauidem, a Dauide vſque ad tranſmigrationē Babylonis, à tranſmigratione vſque ad aduentum Chriſti, quibus annis fructus inutilis omnis fuit, ſed ſpes tantùm promiſſa bonæ frugis. Chriſti autem tempus prouentum Deo dicauit, annúſque ſanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permiſſúque fructuum vſus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apoſtolis eos liberaliſſimè effuſiſſiméque diſtribuentibus. Sed quod ad Pythia ſpectat, quamuis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inſerebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malum, quod tenebat aureum velut victoriæ calculū, puellæ tradit. Sunt qui vti ſuperius ſuo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuiſſe dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuiſſe memorat, ſed nihil ad pomum. Et Archiam in ea ſermonis puritate quicquam impropriè poſuiſſe, mihi perſuadere non poſſum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus commentum placet, contrà ego haud ſanè multùm contenderim: nam & hodie vniuſcuiuſque arboris fruticiſve baccas Pomella vocitamus.

Hinc prouerbiū μῆλας ὀρᾶ κλῆς Pomarius Hercules. Chil. 2. cen. 7. prou. 7. de ſpecie magnifica, ſed re ipſa impotente.

Author Iſter, libr. de coronis.

Præſertim cures.

Pſalmo 1.

Homerus Iliad. lib. 6.

TRES HERCVLIS VIRTVTES

QVOD verò ad Herculem pertinet, initio diximus ſtatuam eius eſſe in Capitolio egregiè factā ex ære, Leonino inſignem ſpolio, & claua, quæq; tria læua manu poma contineat: ea ſignifi- F
care tres in Heroë virtutes inſigniores, quarum vna eſſet excandeſcentiæ moderatio, altera auaritię temperamentum, tertia generoſus voluptatum contemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Heſperidum auferret, draconem extinxiſſe, qui peruigili cuſtodia hortos eos tuebatur, ſignificat illum concupiſcentiæ modum impoſuiſſe, vt alibi per Draconem voluptuoſam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium verò Leonis dubio procul generoſum animi robur, mentiſque præſtantiam oſtendit. Quid verò claua ſibi velit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & diſciplinam ſignificare cōtenderemus, quóque præſtantiùs hæc in Hercule vigeſcunt, eo illi ex firmiori validiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu ſuperiùs oſtenſum. Nodoſa verò fingitur claua, propter ſcrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua duce veram virtutem agnoſcere poſſimus, ſeſe contrà magno errorum agmine contracto frequenter obiiciunt, ac omnibus occurſant locis.

Poma tria in Herculis ſtatua quid.

Plinius & Solinus interpretātur æſtuariū maris meatu flexuoſo inſtar Draconis.

ASTRA SOLQVE

QVÆ quamuis ita habeant, non deſunt tamen, qui aliter philoſophentur, & prout quiſque huic vel illi deditus eſt diſciplinæ, fabularum ſenſum in eam trahit ſententiam, quam profeſſionis ſtudiorumve ſuorum conditio ſuggerit. Nam qui moralem ſequuntur Philoſophiam, ea de malis, quæ ſuperiùs recitauimus, commenti ſunt. Qui Aſtronomia delectantur, per aurea mala, aſtra ſignificari contendunt, præſertim apud Heſiodum, vbi Heſperides Noctis filiæ commemorantur, Herculem verò Solem eſſe dicunt, quo decedente precioſa illa meſſis paſſim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

Quæ & Atlantides à patre Aſtronomiæ periti ſſimo.

Nam erat cleos, aëris gloria Soli maximè cōpetit.

VERI AMORIS FRVCTVS.

A SED vt ad amorem, vnde digreſſi ſumus, reuertamur, ipſa etiam numiſmata omnium ætatum teſtimonio, pomum Veneri dedicatum oſtendunt: ſed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerſo animantium generi elargita eſt: nempe vt ſatis ritè feminibus, rerum omnium ſpecies prorogentur, æternæque fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiſerit. Ad hanc igitur fœcunditatem numiſmata nos inuitant, in quibus ipſa prolis ſuſceptio monumentis celebrata eſt. Nam in Iuliæ Piæ Aug. numo Dea ipſa cum pomo ſeſe oſtentat, cuius inſcriptio eſt, VENVS FELIX. In alio ab vna facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. PII. Ab altera ſignum molliter ſtat læuâ conto innixum, dexterâ pomum exporrigens, cum inſcriptione, VENVS S. C. Quoniam verò plurimæ ſunt huiuſmodi ſpecies, quotidiéque hominum manibus attrectantur, his modum imponemus.

Iuliæ Piæ numm.

DE PERSICO.

PERSICA MILITIA.

ILLVD addam, molles Perſarum reges ſelectorum ſuorum mille numero thoraces malis inſignire conſueſſe: qua de cauſa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc forte Perſicum erat malum, patriæque nomen ſecum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Perſico pomo dictionem noſtram proſequamur, rei quidem ſerie idipſum
B depoſcente.

ACVTVS.

SVNT qui pomi huius acore conſiderato, qui guſtus appetentiam mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominem ex Perſici vocabulo ſignificari putent, cum præſertim apud Plautum legerint, *Qui Perſicum ſapis*. Cæterum hoc non à pomo, ſed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio authores tradunt. Quibus enim purius eſt cœlum, eo acutiore ſunt ingenio: &, vt inquit Cicero, *perſpicaciores ſunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionem habitant*: quod nulla alia de cauſa prouenit, niſi quòd actus mentis ex calore naſcitur, & vigorem inde ſuſcipit. Quare multò maiora & veriora contemplamur æſtate, quàm hyeme, quoniam brumali tempore ex craſſitudine aëris hebetiores ſumus, & frigore pigriores: vis enim ipſa mentis ab igni, id eſt, à cœlo eſt: tametſi quod veriſſimum eſt: Iuuenalis ait:

Summos poſſe viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, craſſóque ſub aëre naſci.

Hinc illud Plauti acetum in pectore in Bacchidibus, & Horatius in Art. Poet. Italo perfuſus aceto. Ingenia acutiora vbi.

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALII hominem qui domi vel ſeditioſus, vel tetro aliquo flagitio inſignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in viámque redierit, omni animi depoſita prauitate, per Perſicum oſtentant: propterea quòd aiunt pomum id in Perſide, vnde tranſlatum eſt, veneni vice fungi, eáque
C de cauſa tranſmiſſum, vt nobis venenum eſſet, in Italia tamen mutato ſolo naturam etiam mutauerit, ſalubre repertum ſit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum ſcribit:

——Pomis quæ barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt, patriis armata venenis.
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lethi,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Nemo enim Propheta in patria. Sic Scythia Anacharſin, Cappadocia Baſilium magnum & Nazianzenū Græcia.

Hinc pomum eius innocuum ægris experti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem eſſe cibum. Dioſcorides ſtomacho Perſica tradit accommodata, quę ſi matura comedantur, aluum leniant: ſi acerba, ſiſtant: quorum alterutro pro tempore & loco opus eſt. Et nos Romæ aliquando lethali correpti morbo, quo ſtomachus nihil cibi prorſus admittebat, & immiſſum euomebat e veſtigio, poſt diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm ſingulis pomis huiuſmodi in ſingulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atque adeò Medicorum etiam ſpem, reuiuiſcere potiùs, quàm conualeſcere viſi ſumus. Sedenim quod de fructus huius tranſmigratione à Perſis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo trāſmiſſi, naturam ſoli benignitate commutaſſe, aliter ſentire Callimachus videtur, qui Perſicum in Ægypto primùm ſatam inquit e Perſeo, verbis his: [illegible]. Nicander verò Mycenis primum ſatam contendit his verſibus:

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Plin. lib. 15. ca. 12.

Pomi Perſici virtus.

Ad Perſicorum omne genus damnauit Galenus lib. 2. de aliment. facultatibus.

Quam quondam Perſeus, poſtquam Cephsia liquit
Littora, præſecta clarus ceruice Meduſæ
Dona Micenææ telluri tradidit.

D

Notat Mat thiolus in Dioſcoridē, lib. 1. ca. 131. & 146. Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perſide propter ſupplicia tranſlatam, ſed à Perſeo Memphi ſatam, & ob id Alexandrum illa coronari victores ibi inſtituiſſe, in honorem atauí ſui. Fabulantur autem eam ſemper folia & poma ſubnaſcentibus aliis habuiſſe, cuiuſmodi eſt citriorum natura. Qui verò pomum hoc venenatum in Perſis gigni putauerunt, decepti fortè ſunt nominis vicinitate, nam id de Perſea diligentiores tradunt, quæ omninò alia eſt, myxis rubeſcentibus ſimilis (pruna ea ſunt ſorbis inſita) in Æthiopia lethalis, in Ægypto ſalubris, quamuis Columella poëtica licentia vtranque confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INTER picturas omninò multas, quibus Ægyptij ſilentium ſignificabant, Perſicum etiam his admiſcuére, eaque de cauſa arborem eam Harpocrati dedicarunt: fructum enim habet cordi, folium linguæ ſimile, quaſi ſermonem, qui fructus eſt intelligentiæ, ſedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SANE' cor per id pomum oſtēdi ita vulgò innotuit, vt id repetere ſuperfluū videatur, cùm noſtro præſertim æuo iuuenes puellæque paſſim Perſica telo transfoſſa miſſitent, quæ cordis ita exulcerati indicia ſint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturámque aiunt ei cordis figuram impreſſiſſe, vt cui eſſet genitum parti, vel ex ipſa ſpecie patefaceret. Ea quoque manifeſta ſunt, quæ Plutarchus libro de Iſide & Oſiride conſcripſit, arborem hanc Iſidi fuiſſe ſacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguę præ ſe ferat. Nam cùm Iſis ὠπὸ τὸ εἴδω ſit, ſapientiam hoc indicat intellectu primum concipi, ſed parum hoc prodeſſe, niſi etiam in mortalium vſum enuncietur. *Scio, intelligo.*

E

VERITAS.

QVÒD ſi pomum adhæreſcente folio vno tantùm pinxiſſent, veritatis id ſignum erat: quippe quòd ea ſpecies linguam cordi coniunctam oſtendit, ac perinde ſermo cordis ipſius penetralia adaperiat, non aliud quippe ſentiat, aliud proloquatur: cuiuſmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis eſſe debere diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Epiſcopum Rauennatem ſcribens, Chriſtiani viri officium eſſe monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVNT qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, ſtragémque multa editam occiſione, ſignificare ſi velint, nucem ipſam Perſicam carne ſpoliatam præferant: nempè quòd in ea teſta, vel oſſeo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cęſimq; feriant, & quibuſcunque modis lædant, ſigna vulneráque impreſſa conſpiciuntur: vt in nulla propemodùm re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura laſciuire geſtiuerit.

F

CVRÆ VARIÆ.

ALII ſignificatum ad animam transferunt, qui variis curis ſolicitudinibúſque ſit vndecunque exulceratus, vt nullum ſit ærumnarum anxietatúmque genus, quo ſe non afflictatum ſentiat, vicémque ſuam miſerrimè deploret.

BONA CITO LABENTIA.

Non aliud fugacius, longiſſima decerpto bidui mora eſt, cogitque ſe venundari. Hæc Pli. li. li. 15. c. 12. Plin. lib. 15. ca. 12.

FVERVNT & qui ætatis florem, vel vnumquodque bonum, quod celerrimè deficere videretur, atque adeo humanæ ipſius vitæ imbecillitatem per decerptum Perſicum & in lance poſitum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, longiſſimáque decerpto bidui mora ſit, cogatque ſe quamprimùm venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium ſcriptores, cùm ad eius pretia reſpiciunt: nullius vnquam maiora, cùm memoria proditum ſit tricenis numis ſingula nonnunquam æſtimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam ſenſu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt alij tradunt, ab epigrammatario Platone dictum nobili diſticho:

Μῆλον ἐγώ, βάλλει με φιλῶν σέ τις, ἀλλ' ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

quam ſententiam nos iure noſtro ita reddidimus:

Pomum ego, quique tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marceſcam nempe ego, tuque etiam.

A

DE MALO PVNICO.

MALI Punici apud Ægyptios nulla reperi ſignificata: Græcorum nonnulla ſunt, ſed longè plura quæ in Diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERAT verò illud pręcipuum eius mali ſymbolum, vt populos gentéſque varias vno collegio congregatas ſignificaret. Id ea de cauſa factum, quòd grana illa ſua folliculis quibuſdam aliquo numero ab aliis ſegregata, prouinciarum veluti limites quoſdam præ ſe ferre videantur, & ſingula hominum vel collegia, vel nationes potiùs ab aliis diſtinguere. Varij enim loculi, cicco quippe ſuo diremti, cum granis ſuis, varias itidem gentes, ſuis quaſque finibus terminatas, indicant.

IVNO.

CVM verò Iuno regnorum præſes haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis ſpectabatur, cùm ſceptrum altera teneret, eo opere quod Polycleti fuiſſe ferebatur, de quo apud Pauſaniam. In Iunonis itaque gratiam reginæ cùm ſacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite geſtabant, quam à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cùm ſatis conſtet Carthaginem Punici regni ſedem in Iunonis tutela fuiſſe, facilè potuit inſigne illud ei accommodari, quo res ipſa ſignificaretur.

Malum Punicum Iunoni ſacrū. Sic enim Venerem Iuno alloquēs mœnia Carthaginis ſuavocat. Æneid. li. 4.

B

POENI.

NAM in aliis quoque veterum monumentis animaduerti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis victoriam conſecuti eſſent. Et Africam ipſam muliebri ſpecie apud Pactios Florentiæ vidi, in cuius manu altera, læua quippe, quæ decumbentis molliter capiti ſuſtinendo ſubiecta eſt, malum Punicum habetur: in altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrumque mare ſignificant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa ſe ambitum vt oſtenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

Africæ figura.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

PVNICVM malum tintinnabulo adiectum, cuius ſpecies apud Hebræos potiſſimùm reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Eccleſiæ ex multis gentibus in eundem ſonum, hoc eſt, in eadem præcepta conuenientium indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exteriùs cortice multa interiùs grana vniuntur, ſic innumeros ſanctæ Eccleſiæ populos vnitas fidei contegit, quos intus diuerſitas meritorum tenet. Quod verò piorum conuentus canit, *Et cortex mali Punici gena tua, & floruit vitis, floruerunt mala granata*: Eccleſia, vt Ambroſius ait, bonum fidei fulgorem, confeſſioniſque pretendit, tot Martyrum ſanguine pretioſa, &, quod eſt amplius, Chriſti cruore decorata, ſimul plurimos intra ſe fructus vſu iſtius pomi ſub vna munitione ſeruat, & virtutum negotia multa complectitur. Sētit idem Hieronymus, vbi ſextodecima Hebræorum caſtra, Remon Phares dicta, tradit quod, ῥοιᾶς διακοπὴν Græci reddidére: Latini, mali Punici diſſepimenta.

Mali Punici ſenſus myſticus.

Et Exodi capit. 25. Quaſi mala punica facies.

C Arboris enim huius fructum granorum numeroſitate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credentium, in Eccleſiæ vno gremio quaſi cortice contentam. Addemus, id eo magis vnitatem hanc in Chriſtianis malo granato conuenire, quòd pomum id hoc habet præcipuum, vt quot in vno grana ſunt, tot in reliquis reperiantur. Nam, vt Africanus ait, parua & magna granata non eo inter ſe diſſident, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, ſed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Chriſtianæ pietatis opera nō quàm multiplicia ſint conſiderantur, ſed quatenus vno eodémque numero, cum fide, ſpe & charitate in vnoquoque deprehendantur, & ſine terminóve vno concluſa: vno quippe cortice diuinæ gratiæ comprehenſa: pro vniuſcuiuſque virtutis magnitudine vel exiguitate præmia conſequantur.

NÆVVS.

QVONIAM verò nullum malum Punicum inuenitur, in quo non ſit aliquod granum ſubputre, indicium eſt nullum humanum corpus eſſe abſque næuo aliquo vel cicatrice: nullū quippe hominum reperiri, qui vitio ſine naſcatur, cùm vel iuſtus homo ſepties in die prolabatur. Ita neque collegium vllum eſt in quo non aliquis ſit præuaricator. Vſurpabat ſimilitudinem hanc Thebanus Crates ſecta Cynicus.

SIMVLATOR.

SEDENIM plurimùm ita homines ſunt, vt apparere potiùs quàm eſſe ſtudeant, malúmque Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & ſe probantibus imponat, purpureo ſcilicet, rubicundo lepidóque cortice ſpectantibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerun-

Vulgus Italicorum hoc aſſignat caſtanea.

que ſitum, putorem marcorémque patefaciendo: hinc factum eſt, vt plerique veterum ſimulationem D probitatis per id genus pomum ſignificari dixerint. Vnde Scholaſticus ille ſeuerioris doctrinæ magiſter: *Superbus*, inquit, *malum Punicum eſt, quod interius putridum ſit, exterius verò mirabilem præ ſe decorem ferat.* Hoc hominum genus ita notat Horatius: *In Sermonibus.*

---Vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges, iuráque ſeruat,
Quo multa magnaq́; ſecantur iudice lites:
Quo reſponſore, & quo cauſæ teſte tenentur,
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuráque veſtitis æquiparat, qui miram ipſo compaginationis ornatu pulchritudinem oſtentent, adaperti verò non niſi parricidia, inceſtus, ſtupra, furores, ærumnas, luctus, familiarum vrbiúmque excidia, & atrociſſima profligatiſſimáque ſcelera quæque contineant.

VITIVM EMENDATVM.

EVM denique hominem qui vel morum aſperitatem, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute commutarit, ſignificare qui volunt, cuneum ex Pino per mediam arborem Punici mali adactum pingūt. Siquidem euenire ait Baſilius, vt ſi cuneus eiuſmodi in acidas Punicas impingatur, ita vt per mediam medullam adigatur, mala ſaporem ex acido & auſtero in dulcem atque ſuauem commutent. Id autem fieri ſolet ima in parte radici propinqua ſtipite perforato. Ac perinde magnus E ille vir docet, poſſe vnumquemque ſibi vitij medelam enanciſci, quando agricultura ſtirpium qualitates commutare poteſt, curam autem & ſtudium in animi virtutibus conſequendis morbos omnes euincere. Nam ſi modò quis, vt inquit Horatius, *culturæ patientem accommodet aurem,* *Horat, Epiſt.1.*

Nemo adeo ferus eſt vt non miteſcere poſſit.

AMICITIA.

AMICITIAM modis plurimis hieroglyphicè pingi ſculpíve poſſe, toto opere diximus, vt in Palma & fœmina, quæ quamuis mira ſit, in ſuo tamen genere eſt, maius neſcio quod in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim ſe inuicem & myrtus & Punica, ideóque, vt obſeruauit Florentinus, & aſſerit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà ferenda eſt. Quin, vt ait Democritus, ita ſe amant, vt etiam aliquantò procul poſitæ radices mutuò complicent, ideóque mutua earum inſitio mirificè fructificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem ſcribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipſius forma, amicitiam, qua quis mutuò deuinctus eſt, poma illa fructum & vtilitatem inde ſuſceptam indicabunt. *Idem Matthiolus in Dioſc. lib.1. ca.127.*

REVE

F

A

REVERENDISSIMO ET ILLVSTRISS. CARDINALI, DOMINO MEO, IVLIO MEDICI, FLORENTINÆ REIPVB. PRÆSIDIO ſingulari, de iis quæ per Roſam & Flores aliquot Senticeráque ſignificantur.

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVSQVINTVS.

B

INTERROGASTI *me ſuperioribus diebus (Reuerendiſſ. & Illuſtriſſ. Domine) quo exprimi poſſit hieroglyphico ſententia illa, quam toto vitæ tuæ curſu vnicè adamaſti, qua nulla moribus integritatique proprior conuenientiórque excogitari poſſit,* ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Ægyptios figuræ, apud Græcos ſymbola, apud noſtros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum eſſet moroſitatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum ſcilicet dictum aliquod, ſi fieri poſſit, monoſyllabum figuræ vnius compendio elaboratum depeſcere viſus fueris. Ego verò, ſi in huiuſmodi breuitatis anguſtias includor, à vobis potius, hoc eſt à clariſſimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu eſt, mutuabor. Animaduerti ſiquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Roſam candore niueo inſignem adpictam, quam pollice foliis ſuperimpoſito continere videatur. Hoc eſt mihi breue & expeditum illud hieroglyphicum, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Roſa quid aliud præ ſe ferat, dum pulcherrimam floris ſpeciem ex calicibus explicat, depulſa ſpinarum aſperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eámque quodammodò ſtrangulare videbantur, niſi illa virtute, conatúque ſuo ſemetipſam expediuiſſet, commodiſſiméque patefeciſſet, indicaréque ita voluerit, nullum eſſe tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non poſſit euincere, diſſipare, & imperio ſuo ſubijcere? Quoniam verò (præſtantiſſime Domine) in theatrum me iam induxiſti, vbi Roſam agerem, quæ flores etiam ſecum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus proſequar, ita tamen digeſtos, vt vbicumque volueris, fabula deſinat. Nam verè eſſet in publica* C *peccare commoda, cum principem magis longioribus implicare, qui tot tantáque magnarum rerum negotia ſuſtineat. Sed enim qua modeſtia, quóque temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos præſtare poſſumus, per otium inuiſere non aſpernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

AC de bono quidem quod ſuapte vi prauitatem euincat, ſatis ſupérque ſuffecerit Patris tui geſtamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subſequitur alterum non minoris efficaciæ, quod flos is tam venuſtus, tam ſuaueolens, tam pulcher viſu, tam ſuaui odore delectabilis, humanæ ſit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei ſignum: tam breuis illi vita, tam caducus decor, vt quo die florens vigénſque enituerit, eodem ipſo defloreat & elangueſcat. Hinc elegantiſſimus Poeta quicumque ille fuit, qui Roſam, quæ Maroni adſcribitur, celebrauit, vel deplorauit potius, repentinam hanc iucunditatis rapinam ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum naſcuntur conſenuiſſe roſas.

Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ?

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Roſarum,
Quas pubeſcentes iuncta ſenecta premat.

In vniuerſum autem flores penè omnes decerpti, ſine foliis cōſpecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia ſunt. Vnde apud infelicem amatorem Theocritus roſam eueſtigiò tabeſcere, violam citò ſeneſcere, lilium paruo pòſt tempore marceſcere, & veluti albam niuem illicò liqueſcentem

effluere lamẽtatur. Quòd verò in antiquorum memoriis aliquot obſerues lilia & roſas & flores alios adhiberi in ſepulchrorum ornatum, vetuſtum eſſe morem multa huius generis dona Manibus mitti ſolita indicant. Imò quoſdam Teſtamento etiam cauiſſe legas, vt iis vel illis floribus quotannis ſibi parentaretur: cuiuſmodi memoria Rauennæ lapis ita inſcriptus.

Sepulchra ornata floribus.

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. H-S ∞. N. LI-
BERALITATE DONAVIT SVB HAC CON-
DITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD
MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET
IBI EPVLENTVR DVMTAXAT IN V.
ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT,
TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII
PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE
SVPRA DICTA.

Et Comi in æde D Benedicti lapis eſt ſtratus memoriis cuiuſdam Valerianæ, & Appij Valeriani filij eius, in quo mandatum eſt vt PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D. ſcriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRT. TERNÆ, ET TEMPORE ROSÆ IVLIO TERNÆ EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiuſdem Valerianæ, ſcholæ vexillariorum largitus eſt magnam pecuniæ vim, vt quæ ibi notata ſunt, fiant: demum OLEVM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRÆBEANT. Como Mediolanum proficiſci inuitat breuitas itineris roſas huiuſmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambroſij porta Vercellenſi legas,

PETRONIO IVCVN. VI. VIR
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVÆ HS.
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuſcorum, pars inſcriptionis cuiuſdam eſt, in qua ſeſtertia numero quadringenta data ad roſas & eſcas ducendas cuidam Ottitio Seroniano omnibus annis. Eſt etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quæ ne in deſolata orbitate ſuperuiueret, viuam ſe vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit, vbi ſcriptum eſt mandaſſe illam ſacrificio ſuper arcam Plutoni & Proſerpinæ peracto roſis eam exornari. Hinc mendum corrigere poſſumus in appendicibus Virgilio adſcriptis, vbi eleganti admodùm in Coppam Elegia, poſtquàm ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio: quippe vbi omnia comparata eſſent ad voluptatem,

---Tum croceo violæ de flore corollæ
Sertáque purpurea lutea mixta roſa.

ſubiungitur demùm:

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
Anne coronato vis lapide iſta tegi?

Hic tegi mendoſè legitur, quia legendum, *Coronato vis lapide iſta legi?* Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, & priſcorum in morem ſuperciliosus, velit ideò roſas ſpargere, vt in eius defuncti memoriis legatur teſtamento cautum, vt quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor κατὰ παρέργον, non tamen bonis ingeniis inutilia. Nunc ad hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. VEL,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILLVD etiam memoratu dignum, quòd roſæ ſimulachrum, bonum ſignificat, quod vndique circumſeptũ ſit malis, ac perinde voluptates noſtras amaritudinis & aſperitatis plenas. Nam, vt Ambroſ. in Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ vitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarum ſtimulis ſæpe compunctum, amareſcere videatur, vallata enim eſt elegantia vitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, vt triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati: quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatiſque author præcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignum eſſe Placiades affirmat: vtpote qui ſine verecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe non poſſit. Roſam primitùs ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſteà verò pulchritudini floris abditos eſſe aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum percepërimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribuloſque tellus ipſa nobis paſſim oſtentat.

Roſa cur rubet & pungit.

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

ATQVE adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta noſtra referuntur, eáque de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, vt indicium hoc eſſet noſtrorũ ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo: quia propter eius præuaricationem peccata pullularunt. Apud Salomonem *ſpinæ naſcuntur in manu temulenti*, actiones eius ſceleribus & perperàm quibuſque factis plenas eſſe commonſtrãtem. Eſaiæ cantico legitur, *Expectatum, vti vinea vuas daret, cúmque ſpinas protuliſſe*: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicum ſunt iniquitatis, vt vua iuſtitiæ. Sanè ager, vt Heſychius, in Diuinis literis pro diuina accipitur inſtitutione, quam Prophetæ, IESVS, & Apoſtoli tradidère, cuius vitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſconditur theſaurus, id eſt, ſalutaris prędicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorum operum prouentus. Spinæ, ſcelera, prauæq; conſuetudines, atque peſtilentes.

Spinæ quid in Diuinis. Geneſ. ca. 3. verſ. 18.

ODIVM.

NAM & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, vt odium ſignificet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS.

VSQVEADEÒ verò rubus in aſperitatis ſignificationem abiit, vt homines ingenio moroſo & difficillimo præditos, qui præ ſuo ♃iuendi inſtituto omnes aliorum mores impendio faſtidirent, per Rubum ſiccam indicarent: eam enim ita affectam frangas potiùs, quàm minimum flectas. Denique rhamnus, vrtica, carduus, ſentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in ſacris literis ſignificant homines immites, doloſos, inſolentes, & omninò improbos, quos nemo ex probis & manſuetis attrectare poteſt, contingere vel caſtigare, ſine doloris compunctione, diceret Eucherius.

Rubi hieroglyphica.

PERTVRBATIONES ANXIETATESQVE.

SVNT præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti noſtrę accidunt, hieroglyphica. Rubus, vt ſentit Heſychius Hieroſolymitanus præsbyter, afflictatio ea eſt, quam noſtri Tentationem vocãt, aſperum quippe virgultum, & quod difficulter manibus attrectare poſſis. Hinc verò curæ, oppreſſiones, aduerſi caſus omnes intelliguntur, quibus corda noſtra vellicantur, lacerantur, & ærumnoſa fiũt: de quibus Paulus ad Timoth. *Omnes qui volunt piè viuere, Chriſto Ieſu dediti, perſecutionem patiuntur.* Ita apud Græcos dicterium, βίος ἀκανθώδης, pro vita incommoda atque perdifficili.

Eſt enim Ἀδιαφορώτατος βάτος ἄνος, rigidiſſimus rubus aridus. Vita ſpinoſa.

DIVITIARVM CVRÆ.

HIEROGLYPHICE paſſim loquitur Euangelium, vt ad hanc ſententiam ſemen ait inter ſpinas concidiſſe, vnde anxiæ diuitiarum curæ ſignificãtur. Sed durum fortaſſe videatur, diuitias per Spinarum vocabulum intelligi, niſi Dominus noſter IESVS Chriſtus, qui eo vſus eſt hieroglyphico, dictum ipſe ſuum explicuiſſet. Quis enim mihi crederet, ait ſummus Pontifex Gregorius, ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem, maximè cùm illæ pungant, iſtæ delectent, & tamen ſpinæ ſunt: quia cogitationum ſuarum punctione mentes lacerant: & cùm vſque ad peccatum pertrahunt, quaſi inflicto vulnere cruentant: & quæ plurima in hanc ſententiam diſputat. Expectet verò aliquis, vt hùc citem locum ex 31. Pſalmo: *Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina.* Sed loco ſatis fuerit Lectorem admonuiſſe, in Hebræo codice nullam eſſe hîc de ſpina mentionem, ſed de ariſtarum ſpiculis, quæ per æſtatem torrefactæ facilè confringuntur. Hebraicæ prorſus literę ſenſus eſt, vt paulò altiùs repetam, *conuerſum eſſe Humorem*, quod alij pinguedinem reddidère, *in eam iam ariditatem, quæ ſpicis accidit eo præſertim tempore, quo ariſtæ triturantur.* Nam tritura cum magno plurimùm calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, *Humor omnis meus ita exaruit, vt ariſtæ* (nam hæ ab ariditate nomen habẽt) *eo æſtatis tempore quo tritura ferueſcit.* Et hoc ſibi vult illud, *Dum confringitur ſpica.* Niſi fortè ſpina in linguis aliquot aliis ſpicæ etiam ſignificatum habet.

Vt Mat. 13. & Marc. 4. Luc. 8. Ceciderunt in ſpinas. Per ſpinas diuitiæ.

Georg. lib. 2.

GRATIA.

VT verò diu per ſenticeta tot peregrinati, poſtliminiò tandem ad roſam redeamus, ea ſine ſpinis conſiderata, tum venuſtatis, tum amoris in primis autem gratiæ eius ſignum eſt, qua quis præditus omnium in ſe amorem contrahat, omnium ſibi animos conciliet. Inde factum eſt, vt purpureum roſæ colorem Veneris ſanguinem eſſe Poetæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & roſam, quæ priùs vbique alba erat, aſpergine ſua continxerit:

Roſa ſine ſpinis hieroglyphica.

Illa quidem ſtudioſa ſuum defendere Adonin,
Gradiuus ſtricto quem petit enſe ferox,

Aſſixit duris veſtigia cæca roſetis,
Albaq; diuino picta cruore roſa eſt. D

Et Europa, Theocritus: *Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipſa Regis filia purpuream manu roſam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens.* Inde Roſas loqui, prouerbium, de re gratiſſima iucundiſſimáque. Et Perſianum illud, dum nutricula gratiam omnium alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait: *Quicquid calcauerit hic roſa fiat.* Sed quod alij fabuloſè dicunt, Philoſophi illi veteres, qui rerum omnium originem altiùs perſcrutati ſunt, odorem colorémque illum à Veneris ipſius ſtella proficiſci autumant. Hinc Maro Venerem roſeo ſemper ore loqui dicit. Quod denique ad afflatum pertinet, nemo luculentiùs expreſſit, quàm idem explicuerit, eius enim id de Roſa opuſculum, de cuius authore dubitatum diximus, Chariſius agnoſcit. Ait verò Poëta:

Æneid. li. 4.

Vidi Peſtano gaudere roſaria cultu,
Exoriente nouo roſida Lucifero.
Rara pruinoſis canebat gemma frutetis
Ad primos radios interitura die.
Ambigeres, raperétne roſis tunc aura ruborem,
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris eſt domina vna Venus.
Forſan & vnus odor: ſed celſior ille per auras
Difflatur, ſpirat proximus iſte magis.
Communis Paphiæ Dea ſideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis eſſe habitum.

E

Magis Indicis Roſa in quãto pretio fuerit.

Quò verò Gratiæ ſignificatum ineſſe roſis apertiùs intelligamus, Indorum etiam monumenta conquiremus: ſiquidem eorum Magi roſam tanti fecerunt, vt ad conciliandos magnorum principum animos, non alia re quapiam libentiùs quàm roſis vterentur. Libet verò ex eorum dictatis vnũ hoc, quod ad argumentum facit, recitare. Aiunt illi, ſi Princeps quiſpiam ſacer profanúſve ſit adeundus, quem tibi conciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis faueat atque benignè reſpondeat, obſeruandum eſſe cœli ſitum, cùm Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo aſcendente fertur, quem Luna læto felicique aliquo aſpectu intueatur. Hic tu phialam roſaceo nitidiſſimo plenam in manum dexteram ſumens, facie aduerſus Solem conuerſa, ſummis pedibus inſiſtens, & phialam prætendens in hæc verba duodecies repetitione facta, voce clara orationem habeas. Saluere te iubeat Deus, ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcundiſſime, qui tam formoſus, támque omnibus exoptatus, tam beneficus oriris radiorum difflatione micantiſſimus. Tu Sol ille es, qui luce, ſpiritu & vigore tuo mundum vniuerſum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorum quæ vbique gignuntur author: tu per vim, quam tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines continuo infatigabilique curſu peruestigas: tu lumen & pulchritudinem ex ipſa diuinitatis facie mutuaris: tu viam luminoſam, & perpetuæ vſum lucis nullo interpoſito velamento Lunæ liberaliter elargiris: tu reliquos ſtellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quę ſi ita habent, exoratum te velim, vt amicitiam, beneuolentiam, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentiæ in hoc oleo mihi concedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vltrò concupiſcant, ac perinde maximos minoréſque Pontifices, Reges, Principes, reliquóſque potentiores, Senatum, populum infimúmque gregem, mihi amore atque charitate conciliem. Hic quo illi appellarentur nomine profitebantur, rogabántque inſuper & adiurabant, obſecrationibúſque adigebant per eius poteſtatem, vt amicitia hæc & amor & pietas: ita in horum cordibu & linguis & operibus inſideret, vt magno ſe affici gaudio experirentur, quotieſcumque hominẽ eiuſmodi intueri atque alloqui facultas eſſet. Proinde Sol virtute & poteſtate ſua, vt mores etiam congruerent, hominiſque præſentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & eſſe quantumuis pretij exiſtimarent, efficeret. Ad hæc quædam geniorum nomina intermiſcebant, quorum interuentu eadem fieri ſupplicabant, præcipuéque nomen illud quod amores & amicitias viuificat, & amantum corda in vnum conflat, inſolubilique copula coniungit. Ea verò tum quia videbantur abſurda (ſunt enim, vt Lucian ait, βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα) tum quia ex Chriſtianæ pietatis inſtituto profana iam habentur, de induſtria prætermiſi. Id ritè cùm exegiſſent, oleum ſumma veneratione ſuſceptum obſeruabant, quo faciem obungerent, quotieſcumque Principem aliquem adituri eſſent. Quò minime ridiculum videatur, Vlyſſi in Phœniciam appulſo, fracta quippe naui, mari eiecto, & omnium egeno, Deam Pallada oleum attuliſſe, quo ille perunctus, omni abiecto ſquallore, quem ex maris ſalſugine, inediáque per quadriduum tolerata contraxerat, κάλλεϊ καὶ χάρισι στίλβων, dignior & venerabilior effectus eſt. Roſaceum verò Homero fuiſſe cognitum ex eo coniicimus argumento, quòd ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obunxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffenſum præſtitit. Tantam ineſſe Roſæ vim, Homerus perſuaſum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex roſa ſua comparatum exiſtimemus? aut alia quapiam ope vſam crediderimus, quàm ea ipſa vi, quam roſis ipſamet infundit, cùm in Carthaginis templo

Oratio Magum ad Solem.

F

Oleo roſaceo, καὶ ῥοδόεντι ἐλαίῳ, & odoriferũ oleũ, Odyſſ. l. 2. ver. 339.

Reſtit

A *Reſtitit Aeneas claráque in luce refulſit,*
Os humeróſque Deo ſimilis: namque ipſa decoram
Cæſariem nato genitrix, luménque iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores. *Æneid. li. 1.*

Sed quoniam roſa ſuper ſatis ſupérque iam prouecti ſumus, prætereo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulúmque reticulum foliis roſæ repletum, quẽ ſibi ſubſterni iubebat, in quo Perſicis odoribus perunctus recubare conſueuerat, maiorẽ inde ſibi gratiam adepturus. Diſſimulabóque fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipſe priùs in Aſinum ex homine conuerſus, roſis toto terrarum orbe perquiſitis, tam multa pertulit incommoda, donec demùm oblata earum copia, quas decerperet, humanæ formæ reſtitutus, priſtino decori & venuſtati eſt redditus. Quod autem pertinet ad odorem, roſa ſordidiſſimum animal Scarabeum, cui res plurimùm eſt cum ſtercore, vt alibi diximus, odore enecat ſuo. ῥόδον autem eam idcircò appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redundantia diffluat. Diuinæ literæ, vt Cyprianus ait, glorioſam famam appellare ſolent odoramenta. Vnde Paulus, *Chriſti bonus odor ſumus.* Et quod vnguentum in Aaronis Pontificis barbam diffluebat, bonæ index eſt famæ, quam ſibi ſacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni roſas, à rubore ſanguinis, ait Eucherius.

Roſa odor.

DE LILIO.

B VT verò coronam ipſam noſtram elegantiùs contexamus: purpureis aderunt lilia miſta roſis. Sciendum autem in primis, vnumquemque florem hieroglyphicum eſſe ſpei. Nam ſi ſpes, vt Speuſippus Platonicus finit, eſt expectatio boni: velut è conuerſo, metus, animi concuſſio in expectatione mali: ſique floribus inſpectis, vſum inde fructuum ſperare ſolemus, nulli dubium erit quin flos ſit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòſt ſuccreſcentem polliceatur. Nã & Themiſtius ait per florem, vbi præuius apparuerit, in frugis inde nos ſpem ſurrigi. Sed quamuis ſit hæc florum omnium prærogatiua, vt nos bene ſperare iubeant, vnus tamen præcipuus, quippe lilium, vno omnium conſenſu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inſcriptione SPEI, lilij potiùs figuram, quàm alterius cuiuſquam floris ſpeciem oſtentat. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea lilium dexterâ prætendit, cuius inſcriptio eſt, SPES PVBLICA. Eadem inſcriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani numis habetur. Nuſquàm verò frequentiùs neque manifeſtiùs hæc lilij facies pro ſpe ponitur, quam in Imp. Claudij. P. T. Aug. numis, quorum vis magna proximis annis in Bellunenſi agro effoſſa eſt, in quibus Dea ipſa pallam læuâ ſuſtinet, dexterâ lilium prætendit, cum inſcriptione, SPES PVBLICA. Et in Tib. Claudij numis eodem geſtu Dea, palla quippe ſublata, lilióque dexterâ porrecto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem ſtatu habitúque in Hadriani numo dea lilium prætendit cum inſcriptione, SPES P. R. Ac ne tædio ſit horum multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noſter, cùm ſpem de Marcello conceptam ſignificare vellet, tacita quadam ad clariſſimum illum alluſione, eruditiùs ſanè quàm fronte prima polliceatur, hæc ſcripſit:

Florũ prærogatiua.

Numi Imp. Alex. Pij, Imp. Aemiliani, Imp. Claud. Au. Hadriani Aug.

Æneid. li. 6.

Nec puer Iliaca quiſquam de gente Latinos
In tantum ſpe tollet auos, nec Romula quondam
C *Vllo ſe tantum tellus iactabit alumno:*

& quæ ſequuntur vſque ad verſum illum: *Ibidem.*

—Si qua fata aſpera rumpas,
Tu Marcellus eris: manibus date lilia plenis.

Lilia poſcit Anchiſes, quibus donis nepotis animam cumulet, vt inde præreptam iri ſpem publicam populi Romani, prout ex ſuperioribus numis oſtenſum, indicaret. Hinc Flaccus cùm ſpes noſtras ſæpe fallere animaduertiſſet, indoliſque bona de manibus ſæpe rapi conſpexiſſet, poſtquàm viuax apium dixit, breue mox lilium ſubiecit.

CHRISTVS, ANGELI.

IN Diuinis literis lilium præcipuè album, nunc Chriſti, nunc Angelorum hieroglyphicum eſt, à candore quippe iuſtitiæ, ad quod ſpectaſſe volunt Salomonem, cùm dixit: *Flos campi, & lilium conuallium.* Hilarius in Matthæo, præcipuum Angelorum hieroglyphicum ponit lilia, de quibus dictum Euangelio, *Non laborant, neque nent,* quibus ſcilicet extra humanæ ſcientiæ eruditionem, ſuique operis mercedem, à Deo gloriæ candor indultus atque indutus eſt, ne quid ex principio, labore & arte exiſtimarentur habuiſſe. Ea autem eſt iſtius germinis natura, vt cœleſtibus Angelorum ſubſtantiis aptiſſimè comparetur: hoc enim efflorefcens, cùm à ſtirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ ſuæ virtutem, licèt aruiſſe videatur, occultat, & redeunte tempore rurſum lilij ſui honore veſtitur. Ex ſe igitur reſloreſcit, ſibique redditur: quòd ſit, quòd vigeat, nec radici nec terræ debet, cùm ille qui ſe ſuggerit ſuccus ex ſe demanet & ſuffundatur, atque ita annuæ huius viriditatis exemplo, virtutem cœleſtis ſubſtantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantùm quod intra ſe diuinitùs acceptum

Cãtic. c. 2.

Hinc lex Salica hieroglyphicè. Lilij natura.

habet

habet, alatur in florem. Ideò ergo lilia non laborant neque nent, quia virtutes Angelorum ex ea, quā adeptæ ſunt originis ſuæ ſorte, vt ſint ſemper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicum eſſe dicit eorum operum, quæ bene ritéque fuerint inchoata: & Canticorum cantico ea de cauſa Sponſum dicere, *Fulcite me floribus.* D

Cant. ca. 2.

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius contemplêre, Suſaſque mollem delicatámque Perſarum vrbem, vrbi Regum erant hyberna, ob mitiſſimam cœli plagam & amœnitates alias, inde cognominatam tradunt, quòd Suſa Perſarum lingua lilium ſit. Volẽtes itaque loci pulchritudinem ſignare, nomen à lilio fecerunt, quamuis Stephanus à multitudine potiùs liliorum, quæ paſſim illic & feraciſſimè proueniunt, cognomentum vrbi inditum inſcripſerit. Vtcumque verò, velut à liliis Suſæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, vtpote quæ, Domine mi præſtantiſſime, patria hæc tua, quam tam libenter incolimus, tam forma quàm ſitu, & incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italiæ flos: vt inuidè mihi facere, videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen ſibi ſomniant.

Florentia à flore dicta

Vt Politianus. epiſt. li. 1. epiſtola. 2.

PVDICITIA.

PVDICITIÆ, virginitatíſque florem eſſe lilium, Hieronymus aduerſus Iouinianum interpretatur, dum Canticorum cantico Sponſa illa cœleſtis *fratruelem ſuum inter lilia paſci* canit, hoc eſt, inter candidiſſimos virginum choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, neque etiam ruga, vt Apoſtolus addidit. Et quod à Libano accerſitur, λευκασμὸς, id eſt, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui ſacra faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia præſertim candida offerre ſoliti erant. E Ita apud Propertium Tarpeia:

Cant. ca. 6. & Cãt. c. 4. Gemelli paſcuntur in liliis.

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem læderet haſta Tati.

Sciendum tamen in vniuerſum flores λείρια dici ab Appollonio, vt Argonauticῶn primo:

ὡς δ᾽ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι.
Pulchra fremunt vt Apes paſcentes lilia circum.

Quamuis propriè flos eſt qui lirium appellatur, quem Theophraſtus libro de plantis, narciſſum eſſe dicit, alij autem lilium. Et licèt & pulchra & delicata lilia ſint, ea tamen inuiſa Veneri ait Nicander in Alexipharmacis, quòd olim de candore cum Dea certare voluerint eámq; indignatam lilia in aſinini pudendi formam transmutaſſe, adeò nihil tam ridiculum, tam ineptum, quod ſibi Græci non permittant.

Lilia inuiſa Veneri.

IVNO.

VERVM odium hoc in lilium, inde potiùs proceſſiſſe videri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, vt ex Deæ lacte progenitum, cùm ſubiecto clam Herculi vbera admouiſſet, dolóque ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas verò lactis aiunt aliquod in terram decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritóque flos Regius etiam appellatur, non à Iunone Regina tantùm denominatione ſumpta, ſed à Regia qua præſtant celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, vt ad tria interdum cubita ſurrigatur.

Regina florũ hodie & flos regum, nimirũ fracorum.

F

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniam hodierna dictio per flores volutatur, bonáque eorum pars, boni parum admodùm pollicetur, vt conditionem quiſque perpendat ſuam, de cardui Scolymo, déque Fremio quædam minimè diſſimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMBECILLITATEM humanæ vitæ ſacerdotes Ægyptij nullo ſignificantiore oſtendebant hieroglyphico, quam cardui flore figurato, quem Græci Σκόλυμον vocant. Vnicaulis enim carduus ſimulac ſcolymon in calicem apparuerit, florem purpureum mittit inter medios aculeos celeriter caneſcentem, & abeuntem cum aura: perinde ac ſpes noſtræ plurimùm euaneſcunt, & minima quaque de cauſa homines plerumque exanimantur.

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimùm tentatur affligitúrque humanum genus, ſignificare voluiſſent, Fremi feciſſent flores: vel quia rerum natura flores odoréſque de die in diẽ gignit, magna hominum admonitione, quæ ſpectatiſſimè florent, eueſtigiò marceſcere, & vt apud Eſa. eſt: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius flos agri:* ſiue vt Cypria reddit, *omnis eius claritas, vt flos fœni:* ſimulac enim fœnum aruit, decidit & flos: id quod fatidicus etiam Rex lamentatur, cùm oſſa ſicut fœnum aruiſſe clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi Anemonas (ſic enim Græci vocant) tertianis & quartanis remedio, poſteà allegari florẽ panno roſeo, & in vmbra aſſeruari, ita cùm opus ſit adalligari. Florem hæc habet aut phœniceum, aut purpureum, aut lacteum, qui ſe nunquam aperit, niſi vento ſpirante, vnde & nomen accepit, ἀπὸ τῶ ἀνέμου ſcilicet. Quamuis non ſum neſcius, eruditos eſſe authores, qui hoc nomine flores

Et Eſai. 40. Verè fœnũ eſt populus

A flores omnes intelligant in huiuſmodi ſignificatum, quòd floribus omnibus contingat, ſpirante vẽto aperiri. Ad eorum verò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatem indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, velut prati vltimi flos prætereunte poſtquàm tactus aratro. Quam ſententiam dixiſſe ſemel non ſat habuit, quare alibi eandem repetit:

Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis
Ignotus pecori, nulli contuſus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,
Multi illum pueri, multæ optauère puellæ.
Idem cum tenui captus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauère puellæ.

Quem Maro imitatus ait:

Purpureus veluti cùm flos ſucciſus aratro   *Langueſcit moriens.*

Neque fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in Diuinis literis, vt apud Eucherium, hieroglyphicum eſſe iucunditatis nonnunquam indicare quædam animæ proficientis rudimenta, quæ mox florem, hoc eſt, ſpem, inde ſemen, hoc eſt, fructum datura ſit. Ad ſuperiorem verò ſententiã Hilarius in Mattheo, ſub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo ſæpe nuncupatas ait: *Germen*, inquit hic, *illud eſt quod virtutis ſuæ flore dilapſo, ad calorem Solis areſcit. Igitur requies nulla gentibus: neque mortis, vt volũt compendio quies dabitur, ſed ipſis corporibus etiam æternitas deſtinabitur, vt ignis æterni in ipſis ſit æterna materies, & in vniuerſis ſempiternis exerceatur vltio ſempiterna.* Et hoc illud eſt quod Paulus ait: *Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur.*

Herba hieroglyphicũ.

B

DE AMARANTHO.

DE humanæ vitæ imbecillitate, boniſque caducis & ante diem ereptis, hæc per florum imagines Ægyptij afferre conſueuerunt.

INOFENSA VALETVDO.

CONTRA verò ſi quem inoffenſa valetudine vixiſſe corporis ad extremum vſque dignitate viribúſque ſeruatis, hieroglyphicè oſtendere voluiſſent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Et autem amaranthus ſpica purpurea veriùs quàm flos aliquis, aſſeruatúrque decerpta, ac poſtquàm defecêre cuncti flores, madefactus aqua reuiuiſcit, & hybernas coronas facit: ſummáque eius hæc natura nomen inuenit ἀπὸ τῶ μὴ μαραίνεσθαι, id eſt, propterea quòd minimè marceſcat, Amaranthum ſit appellatum. Hinc Theſſali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotannis oraculi Dodonæi admonitione ferre iuſſi, cùm omnia quæ ſacrificio ritè operando neceſſaria eſſent, ex ſolo patrio aſportare conſueſſent, duos quippe Tauros, album vnum nigrum alterum, vtrumque verò manſuetum: ſyluam ex monte Pelio cæſam, ignem ex Theſſalia, molámque & aquam ex Sperchio hauſtam. Coronas inſuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, eáſque ad ſacrum eiuſmodi conferri ſanxerunt, vt ſi fortè venti nauem repuliſſent, aut alia quapiam de cauſa mora iniecta eſſet, coronæ tamen neque flaccidæ, neque deformes ſuſpenderentur.

Hæc à Plinio libro 21. cap. 8. Idem Matheolus in Dioſc. li. 4. cap. 52.

C

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVAM Baccho ſacrã, & inde ναρθηκοφόρους miniſtros eius multi tradidêre. Sed quòd ea de cauſa Baccho dedicetur, quia Aſini ea veſcantur auidiùs, quàm animalibus reliquis, vt tradit Plinius, præſentaneum ſit venenum, leue commentum forſan videatur, quamuis non ignoremus animal id gratiſſimam fuiſſe Libero patri victimam. Id verò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de inſtituendis mulieribus: hic enim & ferulam & obliuionem Baccho dedicatas ait Ferulam quidem, propterea quòd virga ea admonitionem ſignificat, qua pueros caſtigare ſoliti ſunt veteres, vt ſe quoque ſubduxiſſe manum ferulæ profitetur Iuuenalis: itáque innuere voluerint, quæ per ebrietatem admiſſa tantùm ſunt, pueruli indigeant caſtigatione. Obliuionem addidêre, puto, per lyncis eiuſdem Bacchi ſimulachrum, quæ paſcendo ſi caſu aliquo auertat oculos, propoſiti cibi obliuiſcatur, vt aiunt, & alium quærat. Aiebant verò eorum recordari non oportere, quæ inter vina dicta factáve eſſent: notum enim illud eſt, μισῶ μνάμονα συμπόταν. Quòd ſi quid eſt cuius meminiſſe debeat ebrius, ea dubio procul omnia, vt Pythagoræ ſententia eſt, non tantùm reminiſci, ſed identidem etiam animo repetere debet, quæ in ebrietate ridicula, aut pernicioſa dixerit fecerítve: id enim vnum eſſe euitandæ ebrietatis remedium. Nam & Anacharſis ita nos docuit ebrietatem cauere, ſi quæ ebrij faciant, inſpexerimus. Quòd verò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis vellere videtur, ne diſtichi illius immemores ſimus, quod toto terrarum orbe cantatiſſimum eſt:

Pli. lib. 22. cap. 1.

Ebrietatis euitandæ remedium. Odi memorem compotorem. D. Laërtius in eius vita.

Nux, aſinus, mulier ſimili ſunt lege ligati:
Hæc tria nil rectè faciunt ſi verbera ceſſent.   Sed ioco iam ſatis.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, DE IIS QVÆ PER SPICAM, ET Cerealia quædam arma ſignificantur.

D

*

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVSSEXTVS.

E

CVI verò libentiùs Spicas & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam præſtanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præſertim ſpicam habes in gemma domeſtica nobilitatis inſigne: addam etiam, qui Siculus es, magnoque ingenij acumine præditus, verùm quo non niſi modeſtè vtaris, atque ſapienter. Eius enim ego ſemper huius rei teſtis, qui prudentiam moderationémque tuam tandiu expertus ſum, cùm in eodem conuiuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui nepotes ſuos adoleſcentulos nobis cõmendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infeliciſſimo illo tempore huc & illuc peregrè circũduximus, cùm hoſtica eſſent omnia, aduerſa omnia, omnia ſuſpecta. Tot illæ erant inſidiæ, quæ illi etiã ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omnium difficultates euicimus, vt ſoſpites eos Clementi tandem reſtituto redderemus, atque ita moribus excultos, quantum in vtrque noſtrûm fuit, vt nihil iam ad nobiliſſimæ indolis inſtitutionem deſiderari poſſet. Neque verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi ſæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præſtitiſti, vt ob ſapientiam & probitatem omnibus eſſes admirationi. Quòd ſi conſiliis tuis faciliores acceſſiſſent aures, in tot, quæ mox perperſſi ſumus, calamitates minimè incidiſſemus: tot erant ea, quæ deſperata ab aliis, tua tu dexteritate reſtitueras, niſi obſtitiſſent fata, quæ prudentiæ tuæ ſeſe oppoſuerunt aduerſaria, vel, cùm te vera loqui, optima ſentire, ſalutaria conſulere homines cognoſcerent, quod plerunque accidere ſolet, optima videntes, ad deteriora tamen ſpontè non declinaſſent. Sed hæc miſſa faciamus. Id vnum profiteri nunquam deſiſtam, quàm iucundum, quam ſuaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non noſtra tantum, ſed Italiæ totius communi calamitate vnà conuiximus: quantúmque me tibi debere intelligam, qui non minorem meæ conſolandi, cùm deſperarem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, Principum. Quæ verò vtrique noſtrûm res præter omnium acciderint expectationem, quámque varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus inſident memoriæ, neque quidem ſi obliuiſci velimus, vllo modo poſſumus. At dices, Quorſum hæc rerum publicarum commemoratio, ſi de Spica & Cerealibus futurus eſt ſermo? nempè quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties de ambulando, ſedendo, obequitando, ſuper iis quæ ad nos & Principes noſtros attinebant, fuêre ſæpius à nobis non modo prænſæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco neque ad Pollionem ſcribere, neque cum eo loqui, neque quicquam meditari, quod mihi non ſuggerat eorum ſermonum memoriam, qui tam frequentes, tam neceſſarij quotidie intercidebant. At effluxêre omnia hæc, effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, poſteaquàm ſtudium, fides, induſtria, conatúſque noſter omnis iis nihil profuit, quibus omnia proſpera, felicia, fauſtaque cupiebamus, ſed euerſa omnia ſunt. fatóne dicam, an eorum culpa, qui recta conſulentes aſpernabantur? Velimúſne nos aliorum cauſa in perpetuo eſſe mœrore, an noſtri ſtudij, noſtri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionem afferre poſſint? Ego nempè poſt rẽ certa iam deſperatione conclamatam, ad ſtudia me mea retuli, commentationibúſque illis hieroglyphicis, de quibus ſæpe tecum, nunc totus incubui: quas cùm per ſua quæque ſegmenta diſponerem, viſa mihi ſunt polliceri, fore, vt huius induſtriæ meæ aliquis fructus iis, qui politiores has literas affectantur, acquiri poſſit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digeſſiſſem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus ſum, tibi dedicaui. Vtinam eo tu atque alij animo hæc ſuſcipiatis, quo à me ſtudio atque beneuolentia conſcripta ſunt.

F

DE

A

DE SPICA.

ONYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui ſpicas duas continet, inſignis, ab cuius vtraque parte copiæ cornua ante admodum eleganti inciſa conſpiciuntur, vetuſtatis omninò venerandæ monumentum, ſignum olim aut Ædilium fuiſſe, aut eorum qui rei frumentariæ præerant facilè credere poſſumus. *Inſigne Antonij Pollionis.*

CERES.

VIDERE enim eſt Iuliæ Piæ numum, ab cuius altera facie ſigillum eſt læuâ cõto innixum, dexterâ ſpicam gerens, calatho ante pedes propoſito, cuius inſcriptio eſt, quarto caſu Cererem. *Iuliæ Piæ numus.*

ANNONA.

EST & T. Cæſaris Veſpaſiani numus, in quo ſimulachrum eſt, quod dexterâ ſigillum exporrigit, in cuius vna manu libella eſt, in altera cornu copiæ, appoſita naui, & calatho cum ſpicis: inſcriptio, ANNONA. In eiuſdem aliquot aliis eadem omnia ſunt præter cornu copiæ; eius loco caduceum ſpectes: nam & is, vt alibi diximus, in felicitatis ſignificatum accedit: quòd pax ipſa, cuius ſymbolum eſt caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit. *T. Cæſaris Veſpaſiani numus.*

AFRICA.

SPECTARE verò eſt, Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magiſtratibus, & militiæ ordinibus Theodoſianis temporibus conſcriptum vidimus. Ibi enim vbi de Proconſule Africæ legitur, vrbéſque & officia & magiſtratus tota ea prouincia diſtributa continentur, mulier quædam inſpicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab vtroque humero reiecta, eáque ad humum vſque fuſa, interiore verò tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferiorémque marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. Brachia nuda vtrinque exporriguntur, binas vtraque manu ſpicas oſtentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onuſtæ, adpictæ ſunt. Literæ ſupernè ſunt, PROCOS AFRICÆ. Apud Horatium ſanè de terræ huius feracitate frumentaria legas: *Africa pictura.*

B

Quicquid de Libycis verritur areis.

deſumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρον Λιβύαν in Iſthmiis dixit. *Fructiferã & frumentiferã Lybiam.*

BRACCATI MILITES.

IN iiſdem monumẽtis obſeruaui geſtamen cæruleo colore ſubobſcuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à ſumma cuius parte ſtella adpicta eſt radiis octo prædita: in medio orbiculus eſt cum vmbilico, vtroque coloris aurei: ab eo orbiculo vſque ad circulum qui iuxta marginem eſt columella ſummiſſa coloris rubri: à lateribus columellæ ſpicæ duæ vtrinque ſurgunt ſingulæ, quas auiculæ totidem volatu ſuſpenſæ impetunt. Inſigne hoc erat eorum militum, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabántque ſub militum Præſentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ, qui Viri illuſtres vocabantur. Sed vt ad annonam reuertamur, in Hadriani quoque numis corbis eſt cum ſpicis: & in Antonini, ſpicæ & Cornu copiæ cum eadem ANNONÆ inſcriptione. *Hadriani & Antonini Impp. numi.*

C

PROVENTVS.

QVÆ verò ſpicæ duæ, dolio vuis pleno in earum medio conſtituto, ſpectantur in numo L. Liuinei Reguli, prouentum bonorum, fructuumque copiam & feracitatem eius viri magiſtratu vberem oſtendit: nam vbi conſultum eſt iis quæ cibo potúque inſeruiunt, annona omnis largè populo videtur erogata. Vſque adeò verò ſpicæ prouentus indicia ſunt, & apud Cõiectores reperias eum, qui natas in aure ſpicas per nocturnam imaginem videre viſus fuerat, & delapſa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatum: ſpicis quippe prouentum, aure fraternitatem oſtendentibus: germanas enim inuicem eſſe aures manifeſtum. In Diuinis quoque literis ſpicæ, hoc eſt, meſſis eodem modo prouentum hieroglyphicè ſignificãt, dicente Domino, *Meſſis quidem plurima, operarij autem pauci admodùm.* Humanam enim meſſem vredini, procelliſque obiectam, cupiebat ille in horrea æternitatis ſuæ transferre. Heſychius hieroſolymitanus pro meſſe accipit virtutes, quæ ex Diuini verbi ſemine oriuntur. At ſtipula pro nullius boni operis fructu ponitur: vnde Propheta lamentatur: *Hei mihi, vt factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe.* Idem paleæ, vt illud: *Paleas autem vret igni.* *L. Liuinei Reguli numiſma. Ad verbũ ab Artem. lib. ca. 25. Spicæ in Diuinis quid, & ſtipula. Matt. ca. 9.*

ÆSTAS, ET FRVGVM inuentor.

SANE plerumq; inuenias æſtatem ipſam per ſpicarum faſciculum ſignificari. Vnde apud Naſonem: *Stabat nuda æſtas, & ſpicea ſerta ferebat.* Nonnunquam verò meſſem ipſam, aliàs & frugum inuentorem. *Luc. cap. 3. Lib. 1. Metaph.*

MESSIS.

Iulij menſis ſymbolum.

SEDENIM Heſiodus in Theogonia, falcem pro meſſe poſuit, vbi dicit, τρίζας μέγα ἐρίπανον, ſubiiciunt interpretes: Drepanon meſſis tempus. Hinc iuniores ſpicas duas, manipulos ſpicarum interdum duos in tranſuerſum adclinatos, pro menſe Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirum eo menſe meſſis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

Macrob. li. 1. ca. 8. Æcloga 9. Macrob. li. 1. cap. 10.

ET quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit exſecátque & aufert, ideò falcem Saturno attributam nonnulli volunt κρόνος enim Saturnus, cui tempora ſubiiciuntur, quæ voce eadem Græci ſola adiecta aſpiratione pronunciant, quippe κ in χ verſa. In hanc ſententiam Maro: *Omnia fert ætas.*

AGRICVLTVRA.

ALII falcem agricolationis totius ſignum arbitrantur, quod inſigne Ianus Saturno dederit à meſſe & fertilitate, cui poſteritas rationem etiam inſerendi, & artem faciendi ſurculos fert acceptas: vnde Saturnum à ſatu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES.

Spicea corona hieroglyphica.

ALIOQVI ſpicea corona fratres Aruales indicabat, quam primùm Acca Laurentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

Inſtituto ſvt arua fruges ferrent.

SI verò ſpicea corona vitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorum ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitum ſpectauimus, in numis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nonnunquam ſola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

QVIN & pacis ſimulachrum cum ſpicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicámque teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus.
Pax enim candida primum
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato tecta paterna merum.
Pace bidens vomérque vigent, at triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERAT & ſpicea corona inſigne atque geſtamen eorum adoleſcentum, qui Dianæ Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrêſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comætho templo deæ turpiter violato in ciues contraxêre.

DE LOLIO.

TRITICEAE coronæ geſtaminive contrarium eſt lolium, quòd quantum ſeges illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incommodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

Idem D. Laertius in Antiſthene. Epiſtola 2. Et in Euãgelio. Inimicus ſuper ſeminauit zizania (id eſt lolium) inter triticum.

MORVM enim corruptorum id omninò indicium eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticum à lolio non repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos à Republica ſummouendos, vt Plutarchus interpretatur: tam enim inutiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico, qui verò inuidus eſt, ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

Inuidia Siculi non inuenêre tyranni *Maius tormentum*, ait.

Et quod ad corruptos degeneréſque mores facit, ita Virgilianus paſtor lamentatur:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

DE

DE MILIO.

Hominis prouidi ſymbolum.

VIRTVS ideò humano generi vtilis atque commoda, qua milium egregiè pollet, efficit, ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem, qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtentare voluerit, aptè Serpentem pinxerit milij ſurculo circumuolutum, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus, incolumen ſoſpitémque præſtat à veneno, naturæ beneficentia, quæ mortale genus remedio tam parabili, atque omnibus obuio præmunire voluerit contra peſtem adeò pernicioſam. Idque tradit Didymus in iis, quæ de re ruſtica ſcripſit.

INNVMERA.

Sed potius milium à mille.

SVNT etiam qui ſpicam milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam eſt millenariis ſignificatum. Neque deſunt qui numerum ipſum mille à milio dictum velint.

DE MODIO.

SED vt ad onycem reuertamur, modius in ea inciſus eſt: is quid ſibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in ſculpturis, atque aliis antiquorum monumentis ſpectare eſt alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquam & cyathũ, ſæpius verò calathum, in Serapidis capite ſuperpoſitum (illi & quicquid vel humoris, vel ſolidorum eſt corporum capax, enim plurimûm vaſa hæc dedicabantur, quòd diuitiarum, & omnium prouentuum numen haberetur) neceſſe erit hæc omnia colligere, ac veluti vetuſtas fecit, in vnum commiſcere.

FRVGVM OPVLENTIA.

Bonorũ largitor. Modij ſiue Calathi vſus. Ab ipſo caniſtro. Ecloga 2. Æneid. li. 1.

SIVE igitur modius, ſiue calathus, ſiue quid huiuſmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipſe ſiue Serapis, ſiue Oſiris, ſiue quocunque nomine δοτὴρ ἐάων nuncupari placeat humano generi, ſatu inuento, & aratione commonſtrata, comparaſſe dicitur: de quo multa alibi, & quo pacto Oſiris quoque in huius inuenti participatum admitteretur, diſſeruimus. Illud verò conſtat, cibarias opes & donaria in caniſtris offerre, & antiquorum fuiſſe morem, & nunc palàm omnibus eſſe: quin etiam vbi liberaliùs, oppipariúſque aliquid erogatum ſignificare volumus: ἀπὸ κανοῦ dicere conſueuimus. Hinc apud Maronem ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem caniſtris expediunt miniſtri. Oſirin quoque, neque non Cererem eodem inſignitos geſtamine Diodorus atteſtatur, & antiqua pleraque ſigna oſtendêre. Neque verò hîc repetenda ſunt ea, quæ plurima docuimus eo commentario quo de Capitis atque adeò Tricipitij ſignificationibus agitur, vtrùm ſcilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreonti Cyprio Regi ipſo eſt oraculo proditum, accipiendus ſit, quoniam eo loco hæc omnia ſunt explicata.

AQVA.

Vrna cur Oſiridi dedicata.

SEDENIM vrnam potiùs Oſiridi dedicatam videas, idque ea de cauſa factum, quòd eum non vini tantùm, verùm totius humoris dominum intelligebant, cúmque Oceanum, perinde ac Iſidem Thetin. Præferri enim vrnam in ſacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem ſummo cultu, & attonita penè veneratione proſequebantur, quam obtectam, & caſta religione ſuſceptam, in ſacram ædem ſolenni pompè geſtabant, quo cùm perueniſſent, terrę procumbentes manibus ad cœlum ſublatis iis gratiam agebant, qui primi diuinæ benignitatis munera mortalium vſui communicaſſent: vtpote qui ex humore oriri omnia perſuaſum haberent.

A Thalete, vt D. Laert. in eius vita.

CANOPVS.

Canopi figura vnde.

ALII, qui philoſophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus eſt, Canopum quendam apud Ægyptios in hydriæ ſpeciem figurari ſolitum aiebant, quòd inuento calido, cùm in certamen contra Perſas deuentum eſſet, victorem ignem euicerit. Perſæ enim, vt alibi ſæpè oſtendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaque minutioribus quibuſdam foraminibus hydriam, quam contra ignem in periculum adducturus erat à fundo perterebrauerat, ceráque diligenter obturauerat, qua ſuper ignem ſolenni certamine poſita, vi caloris ſoluta ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletiùs alibi dictum, reliqua nunc vaſa perſequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

Ænigma Pythagoræ.

SED id quoque neſcio quid Ægyptiacum ſapit, quòd Pythagoras ſuper modio ſedere nos vetat: quippe rationis portionem eam, qua anima ipſa metitur, explorat, atque examinat omnia, non

eſſe otioſa deſidia remittendam, habendámve negligenter: verùm omni exercitatione modóque & regula dirigendam, aſſiduéque per cogitationis ſpatia agitandam. Cæterùm D. Hieronymus hoc ſubindicare dicit, non debere nos de victu ſolicitos eſſe in diem craſtinū, prout etiam Dominicis præceptis admonemur: quamquam Cyrillus priorem ſequitur ſententiam. Plutarchus in Sympoſiacis ſymbolum ita exponit, vt ex præſenti menſa ſemper aliquid in futurum relinquamus, & craſtini diei hodierno meminerimus. Re ſiquidem parata non erit vlteriùs conſultandum, vt nudipes ille Phrator hoſpitem eluſit, cùm ſatur recederet, & ex reliquiis caput integrum coctum in manicam conieciſſet: interrogante hoſpite quid eo facturus eſſet, in craſtinum ſe aſportare, dixit: cui cùm ſubieciſſet hoſpes, *Atqui lex nobis deſcripta eſt, ne de craſtino cogitemus*: ſuſcepit ille Phrator, *Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio deſtinato, nihil quicquam ero ſuper craſtino ſolicitus*. Sed vt in re ſeria faceſſant ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus menſas inanes tollere magna erat religio, ſymbolum videtur accommodare. Nam Chœnicem pro diurno victu capi, quam Latini Sportulam appellarunt, tum ex eo manifeſtum eſt, quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti ſolitas, tum quòd Alexarchus chœnica vocat ἡμεροτροφίδα. Significaret igitur ſymbolum, non debere nos in ſportulis vitæ noſtræ totius ita ſpem collocare, vt ſede in eis ſtatuta, totum vitæ tempus ignauiter deſideamus: ſed aliquam ineamus rationem, conſiliúmque capiamus, vt nobis aliquando viuere poſſimus, opéſque noſtræ tandem in nobis ipſis, non in alieno arbitrio ſitæ ſint. In Diuinis literis Modius hieroglyphicum eſt dogmatis atque doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, veritatis lumen ſub eo recondentes: quam ſententiam explicat Hilarius ſuper Matthæo: ideóque proque proferendam eſſe lucernam IESVS admonet Apoſtolos, & quæ apud eum copioſè.

Faceta hiſtoria.

Diarios cibos.

D

DIALECTICA.

E

ZENO multipliciter ſolitus Dialecticorum argutias eludere, ſed eo præcipuè dicto, quod eam iuſtis quidem menſuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, ſed paleas, fimúmq; quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam oſtenſurus paleas modio dimenſas.

D. Laërt. in eius vita.

ANIMVS.

VAS obturatum plerunque animi ſignificatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres Ollas in Regum ſuorum iuſtis pulſitabant per vrbem diſcurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere ſignificarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant in Diuinis verò literis vbi Pſalmo LXXII. legitur, *Penè effuſi ſunt greſſus mei*, de rupti aut inuerſi vaſis ſimilitudine ſumptum aiunt interpretes: vti enim liquor è vaſe in terram effuſus perditur & euaneſcit, ita cogitationes ſuas & animi ſententias dicit pene effuſas, in vanas ſcilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has ſcribentibus dici poſſit. In quo tamen illud me conſolatur, quòd multa omninò in his nugis diſciplinæ veteris arcana, quæ hactenus ſepulta iacuêre, nemine ante me lapidem hunc mouente, induſtria nunc primùm mea cœpêre in lucem proferri, & tibi ſimilibus, quod ſatis eſt mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorum quoque ſcriptis, animus appellatione Vaſis accipitur: vt illud, *Vas tuum inhabitant beſtiæ terræ*: ita videlicet & libido, cupiditatéſque aliæ quos affectus communes cum belluis habemus, & quod infelicius eſt, tantæ interdum apud nos authoritatis, vt ad brutalem ſæpe nos vitam impellant. Hoc illud eſt quod Plato ait libro de Repub. alere nos domi diuerſa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in Diuinis literis habetur, acceſſiuit adiumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia ſubruunt, cùm fræni impatientia nullo poſſunt regimine, nulla caſtigatione coerceri: id quod tunc accidit, cùm noſtri vigoris, noſtræ immemores ingenuitatis, iis ſponte noſmet dedimus in ſeruitutem. Concitatus enim animus, niſi parere cogatur imperium ſibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem noſtram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò capacitatis nomine dicta eſt, qua ipſam capit animam & continet. Homo verò de communione naturæ, vt Tertullianus diceret, quæ eam non inſtrumentum in operationibus præſtat, ſed miniſterium. Apud Hieronymum ſeptimis ſupra triceſima Hebræorum caſtra, inuenias non mortales hieroglyphicè pro fictilibus vaſis intelligi, in quibus pretioſiſſimum theſaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia ſint, vt vel minutiſſimè confringi poſſint, omni ſtudio, cura atque diligentia cauendum, vt cor noſtrum rectè muniamus, ſepimentiſque validioribus circundemus, vt ad ictus quoslibet firmum integrúmque ſeruetur. Olla, ait Eucherius, cùm ſit condimentorum, quæ ad humanum victum pertinent, receptaculum in Diuinis literis pro ſobole vel progenie ſolet accipi: nam veluti ex olla deſumitur quod ad victum facit, cuius beneficio humana vita ſuſtinetur, ita de humano vaſculo genitura depromitur, quæ in multas hominum ætates propagatur. Ideò Pſalmo LX. legas, *Moab olla ſpei meæ*: hoc eſt, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa eſt, quam ſpe concepi: nam Chriſti generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipſam in poſteros propagata eſt. Eodem ſpectat Apoſtoli dictum: *In domo magna non ſunt tantum vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia porrò in contumeliam.* Et inhonoratus eſt Iechonias, quaſi vas cuius nulla eſſet vtilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero eſſet familiarium, ſe turpitudinibus ſceleribúſque

F

Vaſis hieroglyphica.

Pierij deprecatio hieroglyphicorum.

Geneſ. ca. 1.

Sic σῶμα Plato σῆμα, corpus tanquam ſepulchrum.

Olla hieroglyphicum in Diuinis.

ſummiſit,

A ſummiſit, ideóque ea ſuper homine ſcripta ſunt: *Nunquid vas fictile, curtúmque vel attritum vir iſte Iechonias?* At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? *Ita me turpibus bellum educaſtis vas repletum ſordibus?* Alibi adapertis theſauris vaſa indignationis à Deo prolata comperias, hoc eſt, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud Theologos. Heſiodi quoque interpretes dolium vas allegoricè pro vitæ animique noſtri ſuſtentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Rom. 9. Suſtinuit vaſa iræ.

in lib. opera & dies.

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι.
De ſummo ſatiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor eſto parcius vti.

vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & ſenectute, quippe pueros & ſenes iucundiorem vitam agere debere, genióque liberiùs indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorem, parcè omnia ſibi permittere, modúmque voluptatibus omnibus adhibere, vitámque vndecumque laborioſam adamare. Vtrùm verò Heſiodum hoc ſenſiſſe dicamus, an quod Alexander Aphrodiſeus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri ſententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, *Seram eſſe in fundo parſimoniam.*

PERSVASIBILITAS.

B APVD Platonem in Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiuſdam viri elegantis commento, eam animæ partem in qua vigeſcunt cupiditates, propter perſuaſionem crudelitatémque lubricam Dolium appellatum, quòd Græci nominis vox πίθος, non à πίω, ſed à πείθομαι deduci videatur. At quæſierit fortaſſe aliquis, quid ſibi voluerint dolia duo, quæ olim in ſacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidem in loco ſpuere nefas erat: quod porrò ſacellum Doliola Plutarchus vocatum ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, niſi duo fuiſſe dolia, alterum in quo Numæ ſacra quædam olim repoſita fuerint, alterum inane, ſed in quo Gallorum Senonum irruptione ſacra quædam à Veſtalibus virginibus abſcōdita ſeruatáque fuerint, cùm ipſæ metu perculſæ, deſerta Vrbe fuga ſibi conſuluiſſent. Ibidem aiunt ſimulachra duo fuiſſe militari habitu, quæ ſedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulis ſuberat, DI PENATES. Significabat verò ſeſſus, firmatam Imperij ſedem: peila, hoſtes ſummotos procul arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertiùs alibi ſingula pertractauimus.

Doliola Plutarchi.

LIBIDINES.

SED vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus vir ille pro ſapiente citatus à Socrate perforatum dolium exiſtimabat, cuiuſmodi eſſent dementes, profani, & indicio damnati viri inexplebili incontinētia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionémque fluxam eorum quæ honeſta iuſtáque percepiſſent, nihil quicquam infuſum continere poſſent. Ideóque Lucretius hunc ſecutus ait:

Doliū perforatum. Sic Plautus in Pſeudolo, dolium pertuſum vocat obliuioſum.

C *Deinde animi ingratam naturam paſcere ſemper,*
Atque explere bonis rebus, ſatiaríque nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circum
Cum redeunt, fœtúſque ferunt, varióſque lepôres.
Nec tamen explemur vitai fructibus vnquam
Hoc, vt opinor, id eſt, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertuſum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione poteſtur.

Danaides.

HVMANI AFFECTVS.

PHILOSOPHI, qui ſacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noës omnes ferarum ſpecies introductas legerent, arbitrati ſunt intelligi debere ex huiuſmodi hiſtoria, in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quæ difficulter exarmari cicurarive, aut manſueſcere poſſint. Quare clamat Horatius, *regendum animum, qui niſi paret, imperat*: hunc frænis igitur, hunc catenis compeſcendum. Rerum itaque opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc eſt, vt Philo ait, animum ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe vas, ſeptem ex puris iumentis deferre iubet, viſum ſcilicet, auditum, olfactum, guſtatum, tactum, ſermonem ac concupiſcentiam, quos defæcatos habere decet ſapientem, cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant: à quibus maximum aſſiduúmque bellum inſurgit, eo præcipuè tempore, quo mortale genus otio deſidiáque torpeſcit. Quare Perſius, vdum & molle lutum ne obdureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum ſine fine rota monet.

Philoſophorum ſuper modio ſententia.

Epiſtola 2.

INANIS ANIMVS.

IDEM animum fideliæ comparat, percuſſamque ſonare vitium ait, malignéque reſpondere, quæ viridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & apertile vas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, *Effluis amens, contemnere.* Apud noſtros etiam vas corpus eſt: Paulus enim corpus Tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

Cibum in matellamne immittas.

QVOD verò monuit Pythagoras, σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus ſermonem vrbanum qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immittendum eſſe interpretatur. Epictetus quoque cùm ſermonem Ægyptiorum more pro liquore, aut rore pluuio, vel vnda pro fluente accipiat, in minimè ſyncerum vas, ne aceſcat computreſcátve, infundendum vetat. Ad quod nimirum reſpexit Horatius cùm dixit:

Epiſtola 2.

Syncerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, aceſcit.

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILLVD etiam ad animi ſignificatum facit, quòd vbi ollam à cinere ſuſtuleris, veſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulátque deferbuerit, atque reſederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ veſtigium omne penitùs tollendum, vt Plutarchus in Sympoſiacis interpretatur. Eóque diuinum præceptum facit, *Sol non occidat ſuper iram tuam.*

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVAM verò ollam nuptæ nouæ poſtridiè nuptias à matre ſponſi petere iubebantur, quam illa & iurgiis & conuitiis aſperiùs intortis abnegaret, inſtitutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt ſponſa vel ab ipſo primordio ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

Vaſa ſeruitutis indicia.

A MINISTERIO autem vaſa ſeruitutis indicia ſunt: vnde apud Plautum legas de inſolentiſſimo adoleſcente, qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: *Niſi mihi matulam dederitis, vos habebo pro matula.* Inter enim vaſa viliſſimi vſus lotiaria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, vbi potentiorum faſtum tãgit εἰς ἀμίδα mingentium. Id vtcumque, in Diuinis quoque literis vaſa pro ſeruitiis ponuntur, propterea quòd non niſi in miniſterium aliquod, comparãtur. Hinc nonnulli quem Pſalmi LX. locum ex Eucherio citauimus, *Moab lebes ſpei meæ*, ſimpliciùs intelligentes exponunt, *Moabitæ ad ſeruitium meum ſiſtendi ſunt.* Iam illud de Paulo vulgatiſſimum eſt, quẽ pro vaſe, verùm eo pretioſo, Dominus noſter IESVS CHRISTVS ſe profeſſus eſt elegiſſe. Ita plurimùm calathus hieroglyphicum eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus appelletur. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: *Manus eius ad cophinum ſeruierunt.* Nam & geruli dicuntur viri geſtandis oneribus conductitij, & Venetiis paſſim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operam hanc præſtant, Ciſtæ nũcupatione acceſſuntur. Et quoniam cibum alibi referri ad animi paſtũ oſtendimus, panémque eſſe doctrinæ ſymbolum, duodecim illæ fragmentorum corbes, quæ de profuſa Chriſti liberalitate ſuperfuêre, duodecim Apoſtolorum doctrinam, vt idem Eucherius ſentit, indicaſſe videntur, quæ ne perirent accuratiſſimè procuratum.

Act. cap. 9. Pſalmo 80. Ceſtarelli.

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

Poculũ porrectũ amicitiæ ſymbolum.

POCVLA verò viciſſim porrecta, inuitatonéſque ad compotandum, amicitiæ confirmationem eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorum omnium inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Idem Athenæus in principio li. 5.

Iuppiter nimirum Xenius, i. hoſpitalis.

Hic Regina grauem gemmis auroq́ popoſcit,
Impleuitq́ mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriíſque diem Troiaq́ profectis
Eſſe velis, noſtroſq́ huius meminiſſe minores.
Adſis lætitiæ Bachus dator, & bona Iuno,
Et vos ò cœtum Tyrij celebrate fauentes.
Dixit, & in menſa laticum libauit honorem,
Primáque libato ſummo tenus attigit ore.
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro.
Poſt alij proceres.

In huiuſ

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ Philoſophi priùs bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerent, humore per ſe nunquam deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit D. Hieronymus in veteris Inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontem ponit, eodem omninò ſignificato, quo ſuper quidam Grammaticorum proceres diutiſſimè cõcertarunt. Mihi verò videtur fontem dixiſſe Hieronymus, ad vim illam vberẽ & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille, veluti ex perenni fonte, manare quotidiè videretur. De myſtico autem eius liquoris ſignificato in Roris pluuij commentario eſt abundè diſputatum.

Tantali phiala.

CONCORDIA.

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam veterum numorum accedũt, in quibus frequentiſſimè pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorum inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sed & ipſa Dea ſella, patera per dexteram porrecta, læuâ duo copiæ cornua tenet. Hæc eadem ſunt in numo Iuliæ Paulæ Aug cum inſcriptione, CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ numis, ſigillum id quod ſella ſedet, læuâ innititur lanceæ, dexterâ pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

Orbianæ Iuliæ Paulæ, & Sabinæ Aug. numi.

CLEMENTIA.

HÆC eadem habentur in numo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVNT qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorum commenta liberalitatis indicium eſſe dicãt quod ego nuſquam apud veteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum non negarim, haberéque cum calatho ſimilitudinem: de quo multa ſuperiùs, vbi de modio diſſeruimus.

VBERTAS.

ALII peluim & guttum eodem pene ſignificato, vel etiam vbertatis ſignificatione deſcribunt: quæque defunctorum cippis ſigna huiuſmodi hinc inde paſſim appoſita conſpiciuntur: nimirum indicant iuſta ritè atque liberaliter perſoluta, neque eſſe vt manes quidpiam aliud à pietate noſtra deſiderent. Speciem verò hanc antiquam eſſe ex pleriſque veterum monumentis aſſerimus, ſed ex ea præcipuè ſculptura, quæ mihi omnium in hoc genere pulcherrima viſa eſt Romæ in Æſculapij pronao, vbi ſepulchrum eſt, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & foliis ſuis artificioſiſſimè laboratis ſuſpenſos videas, à capite verò ſpecioſiſſimum candelabrum duabus lauris hinc inde adſitis, cum baccis & foliis ſuis ſubtili adeò arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitum ciere videãtur. In Diuinis verò literis multa ſuper calice proponuntur, quæ ſi omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare pauciſſimis contentus, ſatis habebo locum aliis intento digito commonſtraſſe. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

Sculptura Romæ pulcherrima.

SVPPLICIVM CAPITALE.

FREQVENTISSIMVM eſt in Diuinis literis poculum aut calicem pro capitali ſupplicio ponere, quod inter ſanctiores ſuas Athenienſes præcipuè ſuſceperunt. Iudiciis enim capitalibus vel cicutæ ſuccum, vel venenum aliud ſontibus propinabant, vt ex Socrate & aliis manifeſtum eſt. Et Pſal. 15. calix pro mortis cruciatu ponitur. Et in Euangeliis eodem ſignificato: *Calicem quem ego bibo, vóſne poteſtis bibere?* Et: *Pater ſi fieri poteſt, ſummoueatur à me calix iſte.* Apertiſſimè quoque eo verſu Pſal. 64. *Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus*: vbi de pœnarum diſpenſatione ſermo eſt, vt Græci Theologi diſputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc eſt, amaritudinem ſuppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum aliis dicuntur, quæ meraciora ſunt. Altero miſtũ, hoc eſt, aquam miſericordiæ ad pœnarum temperamentum, quod ſubſequentia ſtatim verba declarant: *Et effudit ex hoc in hoc,* quamuis qui literam Hebraicam ſequi ſe profitentur, longè aliter rem expoſuerint. Illud autem, *Calicem ſalutaris accipiam,* Euthymius ita interpretatur, vt dicat, *Quoniam tot & tam magna ſunt beneficia quæ Dominus in me contulit, vt nullo poſſim modo parem illi gratiam referre, ita me comparabo, vt ſi vſu veniat, animam propter amorem eius ſim audacter effuſurus, quippe quouis martyrij cruciatu emoriturus.* Hinc nulla tormentorum atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter adeò legebas:

Vt Pſal. 15. & Apocal. cap. 15.

Domino alloquente filios Zebedei. Luc. ca. 22. Pſalm. 115.

Ne me effuſe cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq́. Mox,
Dum carnis grando, dum ſanguinis imber inundat,

Ita precabatur:

—Cape prima cruoris

Libamenta pater, vino hoc me flumine ab omni
Labe, & abinceſtu mortali perlue, vt inde
Hoſtia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè priùs in tyrannum dixerat:

Vt libet hos artus lacera, ſuſpende, trucida,
Et meus eſt hæc paſſus amor. & huiuſmodi alia.

Quamquam ſalutaris calicem & Chryſoſtomus, & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis cauſa prætereo.

SAPIENTIA.

Tripos aureus Apollinis.

QVEM verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarunt, eiúſque capiti geſtandum ſuperimpoſuêre, ſapientiæ hieroglyphicum eſſe nemo dubitarit, qui norit hiſtoriam ſuper eo traditam: extractum quippe tripodem aureum è mari, ſapientiſſimo adiudicatum Apollinis ipſius oraculo: cúmque mortales ad Socratem munus id detuliſſent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum eſſet, remiſit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri, reſpondit.

DE CORNV COPIÆ.

RELIQVA ſunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum ſignificationibus diſputare ſuperfluum videatur, propterea quòd nihil his vel vniuerſo vulgo notius: quia tamen antiquorum numûm commemoratio, quæ plurimùm ad hoc negotium facit, non iucunda futura eſt, hanc quoque partem nihil grauati tractare aggrediemur. E

LIBERALISSIMA BENIGNITAS.

Propter Acheloi fluminis cornu ad Herculeo-ercitum.

ILLVD ſanè & antiquum, & maximè celebratum eſt, in liberaliſſimæ benignitatis & largitionis effuſiſſimæ ſignum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præſertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, vbi larga ſignificanda ſit opulentia, ſpectatur. Multa verò paſſim in numiſmatis eiuſmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia commoditatis & boni, vt quicquid denique lætum aut oportunum humano generi ſit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. ſimulachrum eſt læuâ cornu copiæ tenens, dexterâ verò ventilabrum cereale, cuius inſcriptio eſt, LIBERALITAS AVG. Eadem inſignia cum eadem inſcriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæſar cuſit, ſigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inſcriptione, FELICITAS TEMPORVM. Duo verò cornua ſemicirculum facientia vaſculis ſurſum verſus erectis, iuxta verò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inſcriptio, FELICITAS. In alio eiuſdem Antonini ſimulachrum eſt læuâ Cornu copiæ geſtans, dexterâ verò intenta face arma à pedibus ſtrata incendit ac perdit, cum inſcriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sedenim & clariſſimæ fœminæ non diſſimili ferè argumento numiſmata meruêre, veluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inſcriptione, CONCORDIÆ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inſcriptione, CONCORDIA AVG. Eadem inſcriptione in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduerſa, vt quæ in ſuperiore Antonini numo pro felicitate poſita ſunt, ſed inuicem cohærentia. F

Antonini Aug. L. Septimij, & Antonini Pij numiſmata.

HILARITAS.

Fauſtinæ numus.

CONCORDIAM non immeritò ſequitur hilaritas, quare venit in mentem mihi numus Fauſtinæ, in quo ſigillum eſt quòd læuâ Cornu copiæ, dexterâ thyrſum à ſolo ad caput vſque frondibus & corollis ornatum tenet: vnde ſumpta inſcriptionis occaſio, quæ huiuſmodi eſt, HILARITAS. In alio quodam ſurculum palmæ videas à ſolo ſupra caput aſſurgentem, quem medium dexterâ Dea ipſa comprehendit, læuâ Cornu copiæ geſtat: inſcriptio eſt, HILARITAS. Non temerè verò vbi pax æterna, ibi concordia: vbi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Veſpaſiani numo caduceo inſignem, & Cornu copiæ ornatam videas: cum inſcriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceúſque idem, atque idem cornu copiæ in Traiani numo eſt, cum inſcriptione, FELICITAS AVG. Horatius quoque hilaritatem & felicitatem huiuſmodi eo tempore vniuerſæ Italię ſcribit obtigiſſe, quo tempore rebus ab Agrippa contra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè geſtis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia ſuccederent: ideóque, vt ille ad Iccium ait,

Epiſtola.12.

--Aurea fruges *Italiæ pleno diffudit copia cornu.*

FORTVNA AMATORIA.

Fortunæ ſimulachrũ.

ERAT olim Ægiræ, ea Achaiæ ciuitas eſt, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus aſſidebat, indicio, vt Pauſanias arbitratur, ea quoque quæ ad amorem pertinent, fortuna magis

A magis quàm pulchritudine ſecundari. Quòd verò diuitias fortunas appellant, neque incongruè, neque nouo inuento factum. Pauſanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ ſimulachrum Smyrneis effinxiſſe, in cuius capite polum ſtatuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς Ἀμαλθείας καλούμενον κέρας, quæ nunc vulgò diuitiarũ cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην Φερέπολιν appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Ariſtophanes, Pluto, quæ ſeruorum nouitiorum cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebãtur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, caricæ, nuces, & huiuſmodi bellaria conſeruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri conſueuerunt, vel vt ipſi frugi eſſe meminiſſent. Inſtitutum mox idem ex Theopompo didicimus fuiſſe, boni auſpicij cauſa, in ſponſi caput.

Fortunã polum ferentem.

Bellaria quibus parfundebantur ſponſi, & ſponſæ, & ſerui nouitij primùm domũ ingreſſi.

POCVLA.

Cornua pro poculis olim

PRÆBVERVNT autem olim cornua poculorum vſum, cùm nondum vaſa excogitata eſſent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indéque κεράσαι, quod miſcere eſt, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam aſſequantur: quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, ſed vt animalia quę cornibus prædita ſunt, ad feriendum ſeſe paratiores oſtendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel inermem trudere: eáque de cauſa Bacchum taurinis cornibus inſignitum aiunt. Atque hoc illud eſt quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxiſſe in Commentario ſuo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, oſtendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorũ reditu pleriſque locis inuenias, eos non niſi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua vaſculorum vſum ſubminiſtrarent: quare Nicandri B dictum ad hiſtoriam potiùs, quàm ad Philoſophiam referendum.

Epiſtola ad Torquatum.

CLEMENS ANIMVS.

VIDERE verò eſt Cornua illa copiæ nuncupata & vaſa reliqua, variorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur ſignificatum habet id quod ex vaſe pullulat, tale aliquid inſidere animo intelligendum: quippe ſi fructiferæ oleæ ramuſculos inſpicias, clementẽ animum interpreteris, ſi Palmam, inuictum & victoriæ compotem: ſi Laurum ab humilibus negotiis, caducíſque rebus alienum, cœleſtiáque & permanſura ſemper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆQVE INANES.

Steriles fructus in Diuinis.

PAR I modo vaſa ſterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, vanáſque diſciplinas oſtendunt. Per ſteriles enim & inutiles fructus in Diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra veritatem iuſtitiámque comparantur. In quibus medicinam in primis enumerat, vbi non ad ſanitatem, ſed ad lucrum comparata ſit. Cui mox oratoriam adiungit, aduocatoriam ſcilicet illam & mercenariam, non ad iuſtitiã, ſed ad decipiendos fallacibus ſuaſiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc eſt, ad veros animi fructus facit: vtpote quæ nugarum tantùm argutiis & ſubtilitatibus gallinaceum lac ex illo ſuo copiæ cornu propinare ſe polliceatur, cùm tamen ſit rerum omnium inanis, olláſque tantùm, vt Plutarchus de iiſdem ipſis ait, oſtentet. Inuehitur & Origenes in hos ipſos, vbi eos piſcibus ſquama pinniſque carentibus ſimiles eſſe dicit, hæſitaréque ſemper in luto, nec ad aquarum ſu- C perficiem, aëríſque participatum vnquam attolli: eſſéque hoc genus illud piſcium profanum, quod à ſacris omninò pellitur.

In libello de Auſcultando.

VERA FOECVNDITAS.

Vera agricultura que.

CORNV verò copiæ verum illud eſt, quod ab animo, qui veram profiteatur agriculturam, impletur. Ea verò eſt quæ ab agro ſuo inſipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac fortitudinis arbores exciderit, & à radice penitùs extirparit: voluptatis inſuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorum aliorum plantas ad cœlum vſque porrectas ita eradicarit, vt neque veſtigium earum vllum relinquatur, ac quicquam aliud, quod occulta tacitáque propagine prorepens aliquando ſuppullulare cõtendat. Cuiuſmodi verò ſint arbores quæ prauos indicent affectus, oſtendit Horatius, cùm de ſpinis pluribus exemptam vnam, nihil aut parum iuuare diſſerit. Atque alibi,

Certemus (inquit) *ſpinas animóne ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior ſit Horatius, an res.

His inquam euulſis, earum mox loco ſupullulent panganturve plantæ, quarum fructibus repletum cornu offeramus Deo, vt illud: *Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni*, quem Deus numinis ſui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iuſſerit peruenire, de nobis dici mereamur.

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM PATREM LVDOVICVM BECCADELLVM, ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS quæ per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim ſignificantur,

D

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVSSEPTIMVS.

E

CVM ea plurimùm de cauſa, honoratiſsime Pater, Venetijs, omni Bellunenſium hortorum meorum amœnitate poſthabita, ſubſtiterim, quòd & tua, & aliquot aliorum præſtantium amicorum iucundiſsima conſuetudine frui poſſe mihi pollicebar, accidit (vt quod ætas iam pluſquam ſeptuagenaria ſpontè afferre ſolet) modo pedũ, modò ſtomachi imbecillitate laborare cœperim: vnde coactus ſum me domi, tanquàm intra caueam continere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congreſſu veſtro frui poſſem, aſsiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Ægyptiacæ diſciplinæ non iniucundam forſitã interpretationem, quam inter amicos impertiebar, meæ erga illos obſeruantiæ futurum internuncium. Cùm dies aliquot, quodnam ex his Commentarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præſtanti viro mitterem, examinaſſem, viſum denique eſt, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quod ad eius frugaliſsimos mores ex amuſsi facere viderentur. Memineram enim ſermonum eorum, qui nobiſcum Patauij olim cum infeliciſsimo illo adoleſcente, tam multùm fleto, ad ſuperos, Coſmo Gerio Phanenſi, iam Præſule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarúmque literarum eruditione dubio procul admirandus, quàm ſanctiſsimorum morum & pietatis in primis noſtræ propugnator acerrimus, tam doctè, tam copioſè diſſerere conſueras. Nam cùm de frugalitate ſermo è re nata inter nos incidiſſet, egóque Papyrum in exemplum ab Ægyptij deſumpſiſſem, per quam illi victus parſimoniam, frugalitatémque ſignificare ſoliti eſſent. Atqui, Coſmus inquit, quàm multa ea quoque ſunt in hanc ſententiam tum noſtrorum, tum exterorum Ducum, Regum, & Imperatorum reſponſa, factáque ſcitè & ſapienter, quæ victus queant petulantiam caſtigare: cuiuſmodi eſt noſtri illius, qui militibus fruſtrà vinum peti reſpondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem ſecutus Peſcenius Niger, Militibus vinum identidem efflagitantibus, reſpondit: Nilum habetis & vinum quæritis? *Idémque tumultuantibus his qui à Sarracenis victi fuerant, &* F *dicentibus:* Vinum non accepimus, pugnare non poſſumus: Erubeſcite, *inquit,* illi qui nos vincunt, aquã tantùm bibunt. *Cùmque nos taciti eum libenter auſcultaremus, ardore ille iuuenili, honeſtiſsimáque ambitione concitatus, proſecutus eſt. Quid autem Alexander Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obſonia quædam exquiſitiſsima, magnáque impenſa, nec minori arte & diligẽtia condita miſsitaret, quam ſapienter eam illuſit, quæ coquos etiam ſe miſſuram offerret, obſonia lautiora, & peritiores coquos habere ſe domi reſpondens, nocturnum quippe iter, quod prandium pararet, matutinam frugalitatem quæ cœnam inſtrueret. Vnde Philoſophi clariſsimi dictum,* Nullum obſoniũ fame melius. *Apud Max. Tyrum legas Mithecum quendam ganeæ magiſtrum Spartæ eiectum, quod illi labore potiùs, quàm per condimentorum lenocinia edendi deſiderium quæritarent. Illud præcipua memoria dignum, quod Guefacto Ægyptiorum Regi Bacchoris filio accidiſſe memorant, qui licèt & ipſe inductis à Rege Mem delicijs & imbutus & educatus eſſet, & ferè eneruatus, generoſi tamen animi ſpecimen præbuit, cùm exercitum per Arabiæ ſolitudines ductaret: deficiente commeatu, coactus cibum deſpicatiſsimum quemque mendicare, humanæ neceſsitatis commoda locorum vbique ſatis opulenter ſuggeri perſpexit, ac Regijs demum apparatibus luxu & opulentia poſthabitis, nullo vnquam exquiſitiori condimento ex eo vſus eſt, victu eo contentus qui pro locorum natura ſuppeteret, parciſsimè peruixit, rémque ſacris annalibus diſcribendam Thebis in templo non incurioſè demandauit: vt reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo ſubinuitati, quietiùs degerent. Huiuſmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuiſſe traditur, qui, vt apud Ammianum legitur, rogatus, ab hoſpite quidnam ad prandium ſibi iuberet apparari? Nihil, inquit, quàm panem. Hic tamen tam parcus ſibi à Platone reprehenditur Legum III. quòd non & Cambyſem filium in eadem parſimonia educandum curauerit: perinde ac Darium etiam appellat, qui ſe tantùm defraudans, filium negligenter educari permiſerit. De Artaxerxe, cognomento Mnemone, memorabile illud conſtat,*

Socratis, teſte D. Laertio, & Cicero lib. 2. de finibus.

A *cuius direpto in fuga quadam commeatu, cum aridis ficubus & hordeaceo pane veſci coactus eſſet:* Dij boni, *inquit,* cuiuſmodi voluptatis hactenus expers fui? *Hæc, inquam, vt tu quoque meminiſſe potes, Coſmus noſter ex antiquorum hiſtorijs referebat, cùm ego circa Ægyptiaca tantùm inſiſterem, & quam ipſi ſententiam ex rerum ſuarum vſu ſequerentur, commemorarem. Declamaueram enim vt cibum illi per papyri figuram ſignificarent, cum priſcis illis herbæ quæque paluſtres, caules, & radices, quas guſtu mites experti eſſent, victum largè ſubminiſtrarent, ſed omnium maxime Papyrus.*

DE PAPYRO.

VICTVS.

MERITÒ quidem pro victu Papyrus poni ſolita eſt, tam ob cibi copiam, quàm etiam ob raram quandam eius herbæ naturam. Licèt enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ præter quòd ignis gratia vellitur, ſummam tamen frequentiſſimamque opem in re cibaria præſtat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & aſſam manducant, & elixa etiam vtuntur, ſucco tantùm deourato, cùm alioqui manducamentum expuant. Frugaliſſimis enim viris, & tenui cibo contentis, ſatis ad alimoniam ſuccus ille facere videbatur.

Papyri cõmendatio ob radicem. Ægyptij eã mandũt, ſuccũ tãtùm deuorantes, & manſam expuunt Dioſcor. lib. 1. cap. 98.

PARVO CONTENTVS.

CVM itaque tam larga Papyrus cibi commoda ſubminiſtraret, inde factum vt quoties hominem paruo contentum innuere vellent, ſimplici quippe naturalique cibo vtentem, quíque in medio

B poſitorum, vt diceret Horatius, abſtemius herbis viueret, illud dictitarint:

βίβλα ἢ καρπὸς ἐν αὐτῇ μέγαν στάχυν.

hoc eſt, non eſſe vt grauiorem pleniorémque ariſtam diſquiratis, cui papyri fructus victui neceſſaria ſuppeditare poteſt. Neque enim Heliſæus in præbendis epulis vilis habitus, quamquam oleribus ſylueſtribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt factionis ſuæ maximè contrarium, eludit eo epigrammate:

Quòd nimiùm laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, ſuſpiciámque tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus anſa,
Et triſtis nullo qui tepet igne focus.

& quæ ſequuntur calumnioſa omnia Ægyptios olim omnibus negotiis curiſque reiectis, ſemper in templo perſtitiſſe, rerúmque naturas, cauſáſque & rationes ſiderum contemplari aſſiduè ſolitos, mulieribus nunquam ſe miſcuiſſe, nunquam cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidiſſe, ex eo tempore quo cœpiſſent diuino cultui famulari: carnibus item & vino ſemper abſtinuiſſe, imò etiam hac raro veſci ſolitos, ne ſtomachum onerarent, quæ ſi quando comederent, tunſum pariter hyſſopũ ſumebant, vt eſcam grauiorem illius calore decoquerẽt: oleum tantùm in oleribus nouerant. Ecquid loquar, inquit Chæremon idem de volatilibus, cùm ouum quoque pro carnibus vitauerint, neque non lac, quorum alterum carnes liquidas, alterum ſanguinem eſſe dicebant, colore tantùm mutato? Cubile eiſdem ex foliis palmarum, quas *βαΐας* vocãt, fuiſſe, aſſuetóſque bidui atque etiam tridui inediam ſuſtinere. Quare minimè mirum eſt in tanta victus parſimonia, eorum corpora, quod plerique

Ægyptiorũ mos cultui diuino initiatorum. Nimirũ papyro.

C authores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, ſpontè auram ſuaueolentem emiſiſſe, odoratáſque trãſeuntium vmbras miram inſpiraſſe fragrãtiam. Quamquam & Alexandri Macedonis corpus ſuapte vi aromaticum quid oboluiſſe Theophraſtus aſſeuerat: ſed forſitan in Rege cura, quod in illis negligentia, præſtabat. Quid verò Chæremon ſcripturus, ſi noſtri generis eremitas per deſerta Thebaidos, & montem Sinam inſpexiſſet? Quid, ſi vniuerſa interdum collegia ad duriſſimam corporum macerationem ſpontanea etiam ſupplicia, flagra, labores addidiſſe cognouiſſet, nullúmq; neque nocte cruciatus alicuius vacuum tempus ſibi permiſiſſe? Sedenim multa Ægyptiis attribuuntur, quæ noſtræ pietatis proceres præſtitêre, pręclaráque illa patientiæ documenta, diſſimulatis noſtrorum nominibus, in regionis tantum, quam incolebant, laudem tranſtulerunt. Neque tamen Ægyptij ſolùm, de quibus Chæremon Stoicus tam multa diſſeruit, herbis & arborum tantùm fructibus victitarunt, verùm & gentes reliquæ, vt Porphyrius atteſtatur, hoc cibi genere vſæ ſunt aliquandiu: primíque ſacrificantes, non animalia, ſed herbas, floréſque, deinde arbores ſacrificarunt, atque aromatum ſuffitu operati ſunt, cuiuſmodi ſunt thymiamata apud Orpheum. Qui verò primi animalibus veſci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur, quare luculenter ſimul ac eruditè Ouid.

Q. Curtius & Plutar. in eius vita.

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantum verò illa delectant, quæ tam eleganter Pythagoras apud eundem diſſerit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, ſunt fruges, ſunt deducentia ramos
Pondere poma ſuo, tumidæq; in vitibus vuæ:

Sunt herbæ dulces, ſunt quæ miteſcere flamma
Mollirive queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

Varius variarum gentium cibus. τέρμινθος, Latinè Terebinthus.

D & quæ plurima in hanc ſententiam modulatur. Quin & Græcos illos veteres, tanquam proximè Deo genitos, optimos fuiſſe natura, Dicæarchus Peripateticus aſſeuerat, nullúmque animal occidiſſe. Vetus autem Athenienſium cibus, ficus: Arcadum, glans: Indorum, calami, Carmanorum, palmæ: Mæotiorum Sauromatúmque milium: Perſarum, cardamum ac Terebinthus, vt obſeruauit Ælianus. At Euſebius homines ferino ita victu priùs ali ſolitos, rerum imperitiæ videtur adſcribere, vbi dicit: τοὺς γὰρ ἐξ ἀρχῆς φύντας, τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἀνακτάτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ κατεσχηκότας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. *Homines quippe rerum principio genitos, aiunt parabili ferinóque victu paſci ſolitos, ſparſimq́; in paſcua prodiſſe, déque graminibus, quæ mitiora viderentur, cibum ſibi comparaſſe, atque etiam fructus qui ſponte, nulla mortalium cura culti, naſcerentur.* Sedenim vtcumque ſenſerit Euſebius, fuit tamen Theologorum veterum præceptum, animantium nullum ſacrificandum, ſed vſque ad farinam & mel, terræq́; fructus atque flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorem, etiamſi minimum quodque folium altaribus intuliſſet, atque ipſum, quantum, quiſque animo, non quantum manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vſum Porphyrius libro de Abſtinentia, dicit ad ſalubritatem minimè conferre, ſed ei potiùs impedimento eſſe, eo argumento, quòd per quæ recuperatur bona valetudo, per eadem conſeruatur: eam ſi quando amiſerimus, per victum tenuiſſimum, & præſertim à carnibus alienum, recipimus: per eundem igitur ſalubritas in incolumitate perſeuerat ſua. Sed ne tam multa quæ ille conſcripſit in hanc ſententiam compilem, & Chryſippi Medeam repetam, ad noſtra regrediēdo, quæ

Porphyrij ſententia de carniũ vſu.

E apud pinos domi naſcuntur apponam, qui quidem ipſius Dei ſummi prouidentia ſimplicem victum, & natura ipſa prouenientem, reliquis cibis antelatum autumant, & perinde debere nos idem approbare. Terra enim antequam Sol creatus eſſet, germinare iuſſa, cibum ſobrietatis priùs eduxit, quàm reliquos deliciarum atque luxuriæ, quibus quamuis humana improbitas ſit nunc vſque adeò dedita, vt iam vnuſquiſque ſupra etiam vires & cenſum, exquiſitiores vberioréſque epulas diſquirat, ille tamen cibus diuino primùm effuſus munere, ſine ſatu, ſine ſemine productus, tam dulcis & gratus permanſit, vt etiam repletis diſtentíſque, voluptati atque vſui ſit, & auidiùs appetatur, primis denique menſis appoſitus, ſecundis minimè faſtidiatur, atque ita ſimplex diuinitatis opus humanam omnem exuperat induſtriam. Noſtri verò tempore helluones inſtitutum ieiunij ſacroſanctum ad pietatem nihil facere arbitrantur, tótque iam voluminibus in ſanctos mores inuecti, noſtram hanc viuendi temperantiam nihil antiquum ſapere contendunt, mulierculariúmque ſuperſtitiones eſſe: cùm tamen & illi ipſi veteres qui nondum veritatis lumine fuerant irradiati, ieiunia tam multis cæremoniis indixerint. Præcipuè verò Romani ieiunia Cereri feruntur inſtituiſſe, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione coss. poſt victum Antiochum Syriæ regem. Reliquum eſſet ſanctiſſima tot noſtræ pietatis collegia recenſere, quę vt ſanctiùs atque caſtiùs Deo famulentur, perpetuò ſibi carnium vſu interdixêre: ſed quoniam hæc in omnium oculis verſantur, ſatiſque omnibus innotuêre, iis nunc præteritis, ad reliqua Papyri ſignificata ſtylum direxiſſe præſtiterit.

Perelegans ſimplicis victus diſquiſitio.

Helluones damnãtur. Ieiunij commendatio.

ANTIQVA PROGENIES.

F CVM verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factũ eſt vt ſi progeniem antiquã deſcribere vellent, papyraceum faſcem pingerent: tametſi nobilitatis nullum inter ipſos diſcrimen habebatur, ſed omnes pariter nobiles cenſebantur. Herbam verò illam magn[a] veneratione ſuſceptam in manus, quotieſcunque diis ſupplicaturi eſſent prætendebant, quòd è limo ſe quoque genitos profitebantur, atque vnà cum ipſo caule ſe identidem eſſe paluſtria propemodùm animalia. Eóque ſpectare videbatur præclarum Romanorum inſtitutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes, cùm hominem re bene geſta ſummis honoribus decorare inſtituiſſent, triumphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idque ſapientiſſimè cauerant, vt ne ſupra modum inſoleſcerent, à tergo eſſet qui *Hominem memento te eſſe*, identidem ſuclamaret, ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum eſſe dicit victoriæ ſignum, cùm herba traditur, quia per eam ſe indicant eſſe de terra altrice, atque humatione cedere, quamuis Seruius eo carmine Virgiliano,

Romanorũ in Triũphis inſtitutum.

Æneid. li. 8.

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

Aliter ex Varronis Ætiis dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipſe progeniem hominum agnouit, Lactantio ita verſum eius referente:

Geor. lib. 1.

Terrea progenies duris caput extulit aruis,

quod in vulgatis exemplaribus habetur *Ferrea*, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice verba ſunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ idem ex Seruij commētario, importunè ſunt eò tranſlata. Sed vt ad Papyrum reuertamur, vel ob eam, quam retulimus cauſam, vel ob humilem naturalémque ortum, vt Diodorus ait, vel quod magis humidis quàm ſiccis cibis victus humani conſtet alimonia, parem ſibi cum Papyro generationem exiſtimabant.

SACER-

SACERDOTIVM.

A IPSOS verò ſacerdotes ſuos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis inſignibant, neque eos iis ex alia quapiam materia contextos ferre licebat: vſque adeò illa omnia euitabant, quæ vel minimam impuritatis ſuſpicionem afferre poſſent. Hinc etiam apud Romanos noſtros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per ſe pecudis corio calceos aut ſoleas fieri nefas habebatur, ſed aut occiſæ alioqui, vt illud Homericum, ἶφι κταμένοιο, aut immolatæ, quoniam hæc macta eſſent, ſua verò morte extincta omnia, vetus illa ſuperſtitio funeſta eſſe decreuerat. Atqui etiam Aſſertor noſter præcepit Apoſtolis ſuis ne calceamenta pedibus inducerent: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipſorum pedes, qui ad annunciandam feliciſſimæ viæ perpetuitatem properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moſes cùm exiret de terra Ægypti, calceamenta ex mortuis pellibus induxerat, quibus veluti quadam mortalitate conſtrictus erat: cùm verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conſcendere, ibique immortalibus miniſtrare myſteriis, tunc ei præcipitur vt lora calceamenti ſoluat, quia locus in quo conſiſteret, ſanctus eſſet: hoc eſt, vt indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calceis deſignantur, abiiceret. Quantum verò ad papyracea Ægyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæſitum autumant, quàm puritatis argumentum. Nam eadem de cauſa pietas noſtra indumenta ex lino ſacerdotibus imperauit, in quibus omnium ferè gentium & nationum conſenſus fuit: & eo veſtis genere Apollonius Tyaneus ſemper vſus eſt, quoniam illa veſtis purior & ſyncerior videretur, quàm veſtes ex lanarum aut vellerum pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis conficiundis commoda, verùm & ad multa vtenſilia vaſorum aptiſſima: quin & ad nauigia texenda, veláque & tegetes, necnon veſtem ſtragulam, ad funes è libro conficien-

Papyraceorum calceorum ſymbolum.

Ad verbũ à Plin. li. 13. ca. 11.

B dos: & nulla denique herba ſit, quæ tot & tam variis modis humano conſulat vſui, & maiores pluréſque afferat vtilitates.

DE FABA.

FABA Ægyptiis inſtar venerandi numinis fuit, tantæque religionis, vt eam neque ſererent, neque comederent, quinetiam aſpicere vererentur, quod Theon Grammaticus apud Plutarchum in Sympoſiacis enarrat, & alij plerique tradidêre.

Hæc & ſequentia ab Eraſ. Chil. 1. ce. 1. A fabis abſtineto,

IMPROFANABILE NVMEN.

PER eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamuis Herodotus vulgi opinionem ſecutus, id ea de cauſa factitari ſolitum dicat, quòd impurum adeò legumen id exiſtimarent, vt non tactu guſtúve tantùm, verùm etiam viſu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVSVE.

NAM & apud Romanos faba inter funeſta recenſebatur, neque Diali fas erat eam tangere, neque quidem nominare, putabántque omninò ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur ſacrificiis: in flore enim eius luctus quædam ineſſe literæ videntur, vt Feſtus Pompeius atteſtatur: & quod ad parentalia pertinet, fabacium epulum in funeralibus ad noſtra vſque tempora perſeuerat. Sanè Varro ea de cauſa Flaminem ait ea non veſci, quòd in

C eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percuſſores fugeret, & in aruum fabis conſitum incidiſſet, quà tutus ei dabatur exitus, ſi ſe in eam ſegetem immiſiſſet, ab inimicis potiùs trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

Pythagoræ opinio. D. Laërtius in Pythagora.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVNT qui fabam eam velo coopertam nihil aliud ſibi velle diſputent quàm amouendas à manibus oculiſque noſtris omnes nequitiæ cauſas, vt caſtiorem agamus vitam: eóque ſpectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abſtineamus, quam ſententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δειλοὶ πάνδειλοι κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι.
Ah miſeri à fabulo miſeri ſeducite dextras.

Cyamon verò, vt inquit Gellius, multi Fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro teſticulis accipiunt, quos ita apertè ac ſymbolicè Pythagoras appellarit: quia ſcilicet fabæ mollitudine ſua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ genituræ vim ſuggerant, atque inſuper facillimæ ſint corruptionis, & denique teſticulis ipſis forma quàm ſimillima. Idcirco Empedoclem verſu illo, non à fabulo edendo, ſed à rei Venereæ proluuio voluiſſe homines auertere, quibus veluti animi ergaſtulis liberati, poſſimus ingenio expeditiorem nauare operam.

Faba pro teſticulis. D. Laërtius de hocnihil.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEDENIM Plutarchus commentario de Liberis inſtituendis, Ariſtotelem ſecutus, abſtinendum ex hoc monet à tractandis Rerumpub. muneribus, quòd in creandis magiſtratibus fabæ calcu-

Hinc Martialis probat togã rarani.

Eee

lorum vice vſui eſſent: quem morem pleræq; ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis vſi videntur, iiſque albis aut nigris, quorum niger in comitio funeſtum ſignificabat, vt aliàs Romuli morti deſtinatus, ſed non vſu obuenit. Ariſtoteles hinc opinatus eſt ciuiles adminiſtrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laërtius obſeruauit: vſque adeò omnes aliorum dictata: ſententiáſque ſuis ſtudiis accommodare contendunt. In Suidæ collectaneis, vbi prouerbium eſt, *Neque fabas, neque allium comedendum*, fuiſſe morem apud antiquos legitur, vt in iudiciis fabas eſitarent, ne obdormiſcerent: id hodie Romæ ludis teſtaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, viliſque per gradus omnes à ſolis Iudæis inſtitoribus venditatos, conuerſum eſt. Quòd verò allium admiſcet adagio, notum eſt & allia & cæpe cibum eſſe militarem, dicterióque nos admonitos, ſi tranquillam agere vitam velimus, neque bellica, neque ciuilia negotia attingenda. A

Ibidem D. Laërtius.

Ad verbũ ab Eraſmo, Chil. 4. cét. 1. pro. 17.

CASTIMONIA.

IDEM tamen Plutarchus dictum in Problematibus aliter quam in educatione puerorum exponit: facere enim ad caſtimoniam leguminum abſtinentiam docet, quòd eos qui ſanctè & immaculatè viuere curant, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborant. Vnde inſtitutum vt Carnæ deæ, quam vitalibus humanis præeſſe veteres cõfinxerunt, pulte fabacia & larido ſacrificaretur, quòd eo ciborum genere vires corporis egregiè roborentur. Conſtatque calendas Iunias ea de cauſa Fabarias vulgò vocitatas, quod ſacrum inſtitutum eſt à Iunio Bruto, à quo etiam menſi nomen. Eadem præterea tum ob ventoſitatem, tum ob plenioris cuiuſquam nutrimenti redundantiam, plurima itidem purgatione indiget, atque ita Venerem ciere perhibetur. Atqui iubet Plato ſic ad ſomnum proficiſci corporibus affectis, vt nihil ſit quod errorem animis perturbationémque afferat. Didymus Amphiaraum ait primum omnium fabis abſtinuiſſe, quòd is vaticinio per ſomnium vteretur: impediunt enim aut obturbant fabæ ſomnia, ex quo etiam Pythagoricis interdictum putatur, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba veſcerentur, quæ res habet inflationem magnam, ac perinde cibus is tranquillitati mentis vera quærentis omninò contrarius eſt. Idem Didymus ait, fabas corda eorum qui eis veſcantur hebetare: ſed ea primùm de cauſa prohibitas à Pythagora ſuſpicatur, quòd lugubres illæ literæ in earum floribus obſeruentur, de quibus ſuprà dictum. Quantum verò ad Ægyptios pertinet, deuitabant illi ea omnia quæ animam corpori pertinaciùs affigere poſſent, néve ſenſu voluptatéque inualeſcentibus eam profundiùs in corpus immergerent, vt Porphyrius atteſtatur, ideóque operam dabant impenſiſſimam, vt non vitiorum tantùm effectus, verùm & affectus ipſos radicitùs extirparent. Hac eadem de cauſa D. Ioannes Nazaræus locuſtis tantum & agreſti melle toto vitæ tempore nutritus, eo ſimplici tenuique cibo contentus, ne corpus ipſius craſſioribus pulmentis pinguefieret, & exquiſitarum dapum copia grauaretur. Huiuſmodi quippe naturæ corpora noſtra ſunt, vt eſcis ſuperfluis grauia reddantur, cúmque ita corpus aggrauatum fuerit, animam quoque ipſam, quæ per totum diffuſa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari, ſegniorémque fieri neceſſe eſt. Namque, vt Sammonicus Poëta dictitare ſolitus, à comeſſationum cruditate vitiato ſtomacho rectos à cerebro ſenſus auerti manifeſtum eſt. Eſt & Plotini ſententia, qui ventri penitùs obediunt, periculum eſſe ne ſenticeſcant. Sed vndénam veriùs ſententiam huiuſmodi conquiramus, quàm à Diuinis literis, vbi de craſſitudine animæ tam multa tradũtur? Illa nimirum à Deo verba emanarunt: *Non permanebit ſpiritus meus in hominibus iſtis, quia caro ſunt.* Porrò anima quæ peccat, craſſior efficitur, contrà verò virtute attenuari, graciliórque reddi fertur, virtus ſiquidẽ quicquid in ea corporeum eſt, abſtergit & perimit, illáque ſublata ita fæce, veluti igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris continentiam nunquam ſatis laudaueris, qui in Ialyſo pingendo parcè adeò & duriter vitam duxit, vt non niſi lupinis frigida maceratis victitarit, qui ſimul famem ſuſtinerent & ſitim, neque ſenſus nimia dulcedine obſtruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialyſum ciuitatem, cùm ab ea parte ſola poſſet Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dúmque picturæ parcit, victoriæ occaſionem amiſerit. Inuenies apud noſtræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris vitæ vſum ſumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epiſtola, vbi legas, fabas tantùm, & vuas, & quædam huiuſcemodi, ab Apoſtolis inſtituta, ſuper altare offerri ſolitas.

Ad verbũ à Macro. Satur. li. 1. c. 12.

Quia hoc mẽſe adultæ fabæ diuinis rebus adhibebantur. Ibid. Macr.

Fabis cur abſtinendũ. E

Matt. 6. 3.

Protogenis continẽtia. F

DE CICERE.

NEQVE illud eſt contra hieroglyphicam legem, ſi quis vel legumen, vel fructum aliquem nomini ſuo conſonum, pro nomine ipſo vſurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

FECIT enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteum Diis eſſet dicaturus, prænomen ac nomen literis ſignauit, ſed pro Ciceronis, ciceris figuram inſculpſit: nihil veritus quòd iam id cognomenti verterat in cauillum, ad grauem vſque amicorum expoſtulationem monentium, vt ad ludibrium

An quòd Cicer Venerẽ ſtimulet & generet ſemen, vnde Venerium dicitur, Pli. li. 18. c. 12.

A ludibrium euitandum aliud ſibi cognomen adſciſceret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur enim ipſe leguminis honorati, maximéque vtilis nuncupationem abhorreret, quod honeſtiſſimis familiis olim eſſet ſumma cum laude datum, vt quiſque ſcilicet aliquod optimè genus fereret? ita Piſo, Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLVMITAS.

SVNT qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatem, ſiquidem ciceri tantùm nullæ beſtiolæ in horreis innaſcuntur: quin etiam ad olerum incolumitatem excogitatum ſit cicerem vnà ſeri, propterea quòd erucas eum arcere experimento compertum eſt.

ARIES.

AFIGVRÆ verò ſimilitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil ſimilius videas, ſiue eius pecoris rictum, ſiue tortuoſam in eo cornuum reciprocationem contemplère: vnde optimo eius generi nomen etiam Arietino, vt Plinius tradit, idq; religio peruigilio ſolita eſt adhibere. *Pl. Ibidem.*

MVNIFICENTIA.

INVENIES & inter Romanæ munificentiæ partes cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi *Quæſtores magnificentiùs facere potuiſſe dicit, ſi quantum in cicere expenſum eſt, in alijs, quæ Rempublicam adiuuarent, inſumptum eſſet.* Vnde Horatius de largitionibus ambitioſis: *Munificentia Romana.*

B
In cicere atque faba bona tu perdaſq; lupinis,
Latus vt in circo ſpatiere, aut æneus vt ſtes
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis.

Quamquam rem omnem alij referunt ad ſuffragia, quæ per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, vtpote antiquiſſima Romanorum colonia vtrumque obſeruaui, fabis quippe ferri ſuffragia & feſto. D. Præcurſoris die, qui apud eos maximè omnium ſanctus atque venerabilis eſt, ciceres à popularibus in ſiliquis ſuis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus eſitare volentibus vſui ſint. *Florentinorum ritus.*

DE ARVNDINE.

AD papyrum addere libuit arundinem, propterea quòd maximam cum ea originis habet ſimilitudinem: vtraque enim paluſtris eſt, terrenóque gaudet plurimùm limoſo, multáſque & varias afferunt mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

SVNT verò plures arundinis ſpecies, ac perinde diuerſa ſignificata, ſed quemadmodum iuncus literas ſignificabat: propterea quòd apud Ægyptios eo vterentur in ſcribendo, ita calamorum faſciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Perſium,

Inq; manus chartæ nodoſaq; venit arundo.

SAGITTÆ.

C ALII calami ſunt longioribus internodiis, læuore, proceritate, rectitudine, & ſoliditate præſtantes: per hos ſagittas innui, ob vſum, quem his conficiendis præbent, Poëtarum ferè omnium teſtimoniis comprobatur. *Virgil. Æneid. 4. arundinem Lethalem, Æneid. 5. volantem vocat.*

RESIPISCENS.

QVONIAM verò ex latioribus arundinibus fiſtulæ plurimùm fieri conſueuerunt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij ſacerdotes fiſtulæ conditione conſiderata, per eam hominem mente olim captum, poſtmodùm tamen & mentem & rationem adeptum, quique vitæ ſuæ modum impoſuiſſet, ſignificabant: inanis enim arundo mentis identidem vanitatem indicat: verùm vbi iũcta ſpiritúque animata concentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis ſe quodammodo participem effectam oſtendit. Ad hæc, tanta illi vis, vt furibundum hominem compoſita modulatione poſſit in meliorem ſedatiorémque mentem reſtituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omnium iam ore verſatur: neque alia de cauſa Mercurio adſculpebatur, quem etiam harmoniæ inuentorem fuiſſe tradunt, niſi quòd proprium eſt caduceatoris munus, in diuerſum abeuntes animos atque diſſonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare. *Fiſtula vis.*

FRAGILITAS.

ALIOQVI arundo humanæ fragilitatis indicium habebatur. Hinc illud apud Eſaiam, *Arundinem quaſſatam non confringes*, quam ſententiam acutiſſimus Scotus ita dilucidat, vt ex eo debere nos miſeratione proſequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Idem Eſaias: *Citatur à Mattheo c. 12. Eſai. ca. 42.*

Sic Ægyptus & Ægypti Rex baculus arũdineus dicitur, Eſa.ca. 36 & Eze.ca. 29.

Quid confidis in baculo iſto arundineo Aegyptio? cui ſi quis incubuerit, conquaſſabitur, & perforabit manum eius. D

CALAMITAS.

Calamitatis etymon. Niptgrandinem.

AB eiuſdem calamitatis ſignificato illud etiam deducitur, vt per diſtractas proſtratáſque arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miſeris mortalibus accidunt mala, ſignificentur, vocabulo inde etiam apud Latinos facto, vt huiuſmodi incommoda Calamitates appellentur.

INANITAS.

Arundinis Ieſu Chriſti hieroglyphicum. Matt.ca.11. Pſal.67. & 80.

VVLGATISSIMVM verò illud eſt, per arundinem inane aliquid ſignificari, cuius rei cauſa magis re ipſa patet, quàm verbis explicare neceſſe ſit. Illud minimè prætereundum, quòd arundo in Aſſertoris noſtri pro Rege ſalutati manum tradita, myſterium fuit vani fragiliſque ſceptri, ſuper quod Gentes omnes priùs innitebantur, de quo Eſaias, XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18. Confidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, vel Babylonis, vel cuiuſcunque alterius principatus, qui Deo contraria ſentiret. Eum igitur calamũ IESVS de manibus noſtris accepit, vt de illo triumphans, pro vano & inani, infirmo fragiliquebac illo validiſſimum firmiſſimúmque nobis ſceptrum compararet. Idem Aſſertor noſter ad inanitatem huiuſmodi reſpexit, vbi dixit: *Nunquid ſpectatum exiuiſtis arundinem vento agitatam?* Et Pſalmo LXVIII. legas, *Extimula feras ex arundineto*: per feras aiunt interpretes, Leones intelligendum: propterea quòd apud Ioben legitur, *ſub omni arbore dormire Leonem, iuxta quam denſentur arundineta*: eſſéque Leones illos rugientes, hoc eſt, dæmones, qui cubile ſibi ſternunt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanéſque ſint, atque etiam inſtabiles, quos ſcilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento vel leuiſſimo expoſiti, continuò hùc & illùc agitentur diſſipentúrque. Déque eadem inſtabilitate dictum Pſalmo altero ſupra LXXX. *Vt arundinem vento expoſitam.* E

MENSVRA.

C. Mamilij numus.

IN numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipſe cum arundine & Cane, qui à pedibus illi allatrat. Supra Canem literæ LI. MEΤ̄Ν. quæ omnia magiſtratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmorum ſpeciem præ ſe quandam refert, menſuræ ſignum habetur. Canis fidei, quam præſtare debet is, qui eiuſmodi negotio præficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam oſtendit, quæ ex ipſa limitatione ſubſequi debeat. De arundine id inſuper animaduertendum eſt, in hanc vſque diem aliquot Italiæ locis vſitatiſſimam menſuram pedum circiter ſenum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impreſſis, ΜΕ Ἀ Ν, vbi figura Ἀ Græcæ literæ, pro TA poſita eſt.

Sed & in Tectoſagis præſertim Toloſæ.

SVRDITAS.

SVNT qui ſurditatem oſtendi velint per arundinis panniculam illam denſam, oblongã, teretem, grauem, villo vti ſericeo præditam, ac arctiſſimè conſtipatam: cius enim flos, ſiue potiùs floccus, ſi autem intrauerit, exurdat: ideóque pleriſque locis Surdones vocitantur. Lanugines eas Latini Pollulas appellarunt, ex quibus ſtrata fieri conſueuerunt, ſed quæ nihilo ſecius auribus noceant.

DE SINAPI. F

SED iam quid ſibi Sinapis velit, inſpiciamus: quanquam, vt verum fatear, eram partem hanc prætermiſſurus, quaſi ſuperfluam: quia poſtquàm ſuper Sinapi ea collegeram, quæ noſtra præſtare poterat imbecillitas, venit in mentem mihi videre, ſi quid Theologi noſtri, præter quos ſequimur Græcos, ea ſuper philoſophati eſſent, cùm ecce primo atque ſecundo ſtatim ſermone, qui Ambroſio, attribuuntur, comperi, & copioſè & eruditè, vtile ſalutiferúmque ex ſinapi condimentum eſſe confectum: quod quidem ſiue Ambroſij ſit, ſiue cuiuſquam alterius, dubitare cœpi meum hoc, extante illo, & fatuum & inſipidum fortè omnibus appariturum. Poſteà cùm me collegiſſem, & alia me condiendi ratione vſum animaduertiſſem, multáſque in domo Domini manſiones eſſe recordarer, & nullius generis vaſa in ea eſſe, quæ non alicui apta vſui eſſent, reſumpſi animum, porrigente mihi manum Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hæc ingreſſus, alia quædam ſuper Sinapi, quæ Papyro tuo, clariſſime Beccadelle, ſubiungeres, tanquam ſpicilegus in vnum eundémque manipulum congeſta colligaui. Sed illud præmonebo, ſinapin ab Ægyptiis poſitam me non inueniſſe. Sacras verò noſtrorum literas, Græcorúmque veterum monumenta habere multa, quę noſtra ex eo locupletare poſſunt hieroglyphica. Quare non temerè feciſſe viſus fuero, ſi huius quoque graminis ſignificationes explicuero.

FOECVNDITAS.

PRÆCIPVVM autem eius ſignificatum, vt ex tenui admodùm principio lætiſſimæ ſit feracitatis indicium. Vnde illud Aſſertoris noſtri dictum, *Si quis habeat fidem quantum eſt ſinapis granum*

v. i. mit,

A *vnum, iuſſu illius montes transferre, eáque omnia fieri, quæ nullius conatu imaginationéve effici poſſe videantur.* Exiguum eſt enim ſinapis ſemen, & puſillo illud corpore ſcribit Athenæus: id tamen fœcundæ terræ demandatum, quam diligens & laborioſus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demúmque abit in arborem vel volucribus ſuſtinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ Theologiæ noſtræ lectione feraciſſimè prouenit, cuius quidem ſemina primo aſpectu puſilla admodùm videntur, verùm vbi à perito agricola ſata fuerint, in immenſum coaleſcunt, augentúrque in arborem, in ramos, & in virgulta vndequaque prorumpentia, in quibus aues cœli congregentur, vt in ſacris habetur inſtitutionibus. Aues igitur, hoc eſt, diſputatores, quod interpretatur Adamãtius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibus pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, diſciplinarum excelſa priùs ſectari, & ardua quæque appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, ſermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiuſmodi igitur Rhetorum alites, ſimulac noſtram in ſinapin inciderint, ipſis denique rationibus, & rei ipſius veritate allectæ, non ingratam ſibi ſedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis non admodùm delicatè frondeſcentibus, vi tamen ſua conſiſtentibus, nullus fortè loquendi decor, ſed optimæ vitæ tantùm ratio, quæ ſola ſit appetenda, decerpitur. Quanquam Heſychius Aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus contemplationi deditis, qui ſi terrena aliqua tractare neceſſe habuerint, hoc eſt, ſi ſuper ſinapis ramo quieſcere contigerit, paulò pòſt tamen volatu repetito, non ignauiter in ſublime tollantur.

Sinapis fœcunditas qualis.

Aues cœleſtes quid.

INTELLECTVS EFFICACIA.

Vires ſeminis ipſius Sinapis.

B INDICAT verò ſemen ipſum (vt nos quoque de puteo noſtro aliquid hauriamus) magnam altiſſimi intellectus efficaciam, quæ ſub exili ac propemodùm contemptibili ſemine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, deliteſcebat. Nam ſimulac ſemen id ori ingeſtum eſt, ac mandi cœptum, acutiſſimi vi ſaporis os omne incendit, omnémque reliquorum ciborum fatuitatem temperat, condimentúmque omne, cui admixtum fuerit, mirificè commendat, commanducatum pituitam capitis purgat pérque os egerit. Sic ſacra lectio grauedinem ĩntellectus emendat, abſtergitque, vt purificatus, per os, quippe per Doctorum verba, diuina poſſit myſteria deguſtare. Nam, vt ait Horatius,

Epiſtola 1.

> *Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſſit,*
> *Si modò culturæ patientem commodet aurem.*

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noſter dicat, *Scrutamini Scripturas*: quas ne faſtidiamus, vtpote quæ nonnullis guſtu aſperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, *Durus eſt hic ſermo*) ſinapis huius condimentum efficiet. At lachrymas ciet quod illi obiicit Poëta quidam dicens:

> *Séque laceſſenti fletum factura ſinapis.*

Columella.

Sed ô dulces lachrymas, nulla ſalſuginis amaritudine vitiatas. O amœniſſimam lachrymarum vallem, ô iucundas, ô amabiles, ô ſemper appetendas lachrymas, ſiquis ita ſit felix, vt lectulum vbique ſuum lachrymis irroret, eas inſtar panis ducat, & ad ſurrectæ Crucis conſpectum, confixique in ea Seruatoris noſtri lachrymulam ſaltem vnam aliquam expreſſerit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò ſi vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inareſcat humor, emanare non deſinant? Quicunque enim ita ſeminarit in lachrymis, lætiſſimam frugem poſtmodùm eſt in exulta-

C tione demeſſurus. At inde nomen ſinapis habet, quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi, παρὰ τὸ σίνεσθαι τοὺς ὦπας, vt medicorum tradit diſciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturam inceſſit Græcus Athenæus. Facolus id infeſtum oculis, & pernicioſum: noſtrum quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrum illuſtrat, oculos aperit, vt videant ſicut Agar fontem aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambroſij veréque cœleſtis cibi guſtum reddit idoneum: faucium aſperitatem emollit, vt nullius vnquam vuæ afficiatur incommodo. Prodeſt etiam ſine ficu adhibitum auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnémque pruritum extinguit, vt nullo prorſus vitio contaminatum corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in ſacris monumentis, quàm vitiorum ſordes, malæq; conſuetudinis contagiones?

Pſalm. 125.

Sinapis etymon, & virtutes.

Tritũ cũ ficu auriũ grauitati prodeſt, Dioſc. li. 2. c. 98.

FIRMITAS DOCTRINÆ.

A Plin. lib. 19. cap. 8.

QVID autem illud, quòd ſemel ſatum difficulter extirpari poteſt? Nam ſemina ſimulac decidêre, haud ita multò pòſt & virent, & feraciſſimè pullulant: vnde doctrinæ ſtabilitatem, & propagationem ex eo poſſumus interpretari. Nam qui ſemel noſtræ huius ſinapis ſuauitatem guſtare cœperit, ab ea nunquam ampliùs, tãquam Vlyſſis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœniſſimus, totáque ſpiritus conceptacula ſeminibus his confarcientur, neque hunc proculcabit Lupus, aut Vrſus, aut rugiens Leo: non effrænis Equus, non Taurus ferox, non doloſa Vulpes in pabulum abſumet, non frigus aduret, non æſtus deſiccabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam inſuperabile crocum lætius proueniet.

Nam crocum gaudet calcari, & melius ita prouenit.

EXPERGEFACTIO.

Nã Sinapi lethargis deraſo capite illinitur. Dioſ. libr. 2. ca. 98.

AD hæc ſinapis expergefactum ac minimè ſomno grauatum ſignificat intellectum: ſiquidem terreſtris illa contra lethargos, deraſo priùs capite, illinitur. Noſter hic ſinapiſmus deraſo circumciſóque cordi contra huiuſmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus eſt, niſi ſomnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, & Deo preces allegemus, ſuaui huius noſtri pungimur acrimonia. Guſtu eius ſcimus quando hora eſt de ſomno ſurgere, ne grauati eo, longè ſcilicet deſidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non Galli cantu, non æris tinnuli ſtrepitu, non vllius ortu ſideris indigemus, vt mane, ſed planè mane excitati corpus ſtrato corripiamus, atque tunc, & in dies ſepties laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

Sinapis ramuſculus quid ore decerptus. A Plin. lib. 2. ca. 22.

QVID verò quòd per ſinapis ramuſculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in ſublime ſeſe attollentem accipimus? propter præſentaneam excitandi virtutem, quam in eo ſemine Pythagoras maximè omnium admirabatur: qui vix illius terreſtris folia deguſtauerat præcipuo tamen vnum illud amore proſequebatur, quòd vim eius in ſublime ferri conſpiciebat, perinde ac ſi in cœlum niteretur, cùm per nares in cerebrum penetraret, omniáque hinc purgatiora, & ad viſum mentis vegetiora fieri aſſeueraret. Maximè itaque ſtudendum, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præſertim modico eius in ollam iniecto, legumina omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æſtate quàm hyeme, tam mane quàm veſperi, vel grana, vel ſuccum eius admiſceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificiis cœnis adhibuit aſſiduè Clemens VII. Nulla enim vnquam vel publica vel priuata cœna eſt ab eo inſtituta, quin noſtræ huius ſinapis agricolæ politoréſque plenis adſtarent calathiſcis, iucundúmque inter eos certamen oriretur, quis eorum id meliùs vel ſerere, vel condire didiciſſet. Idem nobis faciundum, vt noſter exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neque fames occupet, neque ſitis etiam moleſtet: ſupra enim nectar, ſupra omnem, quod aiunt, ambroſiam cibus hic, & melle & fauo ſuauior, mortalibus ad vitam eſt omnibus profuturus.

* * *

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI, MEDICO SALODIANO,

DE IIS QVÆ PER CÆPE & Hortenſia quædam alia ſignificantur,

Ex ſacris Ægyptiorum Literis.

LIBER QVINQVAGESIMVSOCTAVVS.

QVANTVM riſurus ſis, Fantone doctiſsime, ſuper apophoreto noſtro, nõ ſum neſcius, quippe qui odoratißima ſuauißimáque citria, Salodiana ſcilicet, quibus nuſquam pretioſiora naſcuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliúmque, tam olida, tam inſuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorúmque olerum corbes, quorum tu iſtic vel hortos integros vno aſſe comparare poßis. Sed quid facias? non eadem ſunt omnibus ingenia. Attamen ſi quanti hæc, qualiacunque ſint, mihi ſteterint noueris, fortè non ita vilia eſſe dona æſtimabis. Non enim cælo noſtro hæc naſcuntur, ſed ex Aegypto intima hùc vſque magno portorio trãſferuntur. Neque ſperandum vt hìc ſata his ſimilia renaſcantur, quia talia ſunt, vt in alieno ſolo ſemina corrumpantur, vel omninò degenerent. Dices: At malo ego noſtratia, ſapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis ſint, toties experti ſumus. Sed vide ne fallaris, priuſquàm noſtrorum experimentum facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimùm claruiſſe, neque temerè ex tota Græcia viros ſummos doctrinæ nomine ad eos tranſmeaſſe, cùm tamen ij Cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint, quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum exiſtimare debeamus. Vtcunque autem, ne hìc, totam Commentarij rationem alieno loco explicandam ſuſcipiam, ex ipſo omnia loco ſuo videnda tibi propoſui, quorum multa, licèt antiquitate iam obſoleuerint, ſolent tamen vel eruditis aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodocumque tradiderint: propterea quòd exquiſitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere conſueuerimus.

DE CÆPE.

OLERA igitur & ſagminea quædam collecturus, ordiar à Cæpe: propterea quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, ſurculorumq; genera memoriam ſibi primã cæpe apud Ægyptios vendicauit: quin etiam inter hortenſia eorum numina principatum prorſus obtinuit.

LVNA.

Allium cæpaſq; inter deos iureiurando habet Ægyptius. Plin. lib. 19. cap. 6. De cæpe Peluſiotarum opinio.

EA enim tota lunaris eſt: cúmque nullum apud nationem eam numen veſaniore cultu habitum fuerit, quàm Luna ipſa, in vnius Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam vt taceam quod ea diſſecta multiplicem Lunæ ipſius effigiem, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes oſtentat: ſiue ea curuata in cornua, ſiue æqua portione diuiſa, ſiue protuberet, ſiue quotidiana facie varia ſinuetur, nunc immenſa ſit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autem cæpe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Heſiodum Commentario tradit, vt reuireſcat & congerminet decedente paulatímque deficiente Luna, contrà autem inareſcat adoleſcente, quaſi ipſa pro alimento corpus exponat ſuum. Quamuis rem longè aliter acceperint Peluſiotæ, qui cæpe profanum adeò exiſtimarint, vt cibum eius pollutũ eſſe crediderint, ideóque menſis inferri vetuerint, propterea quòd ſolum olerum omniũ contra Lunę aucta atque damna vices minuendi & augendi habeat contrarias. Quod verò cibus tam acris tamque vehemens in menſarum etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontem Philoſophorum ſympoſio, bellatorum vires acriter eam excitare dicit, & eius eſu vino commendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiam quiſquis ille eſt Apitius, quòd ad omnia condimenta optima ſit & idonea. Quamquam Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, paraſitorum omnium, quot ſunt, quodq; fuerunt, feſtiuiſſimus, cùm cæpas Pontificis Leonis X. cœnis auidiùs appeti, trucidarique indigniſ-

finè ferret, aſpera declamatione contra oleri eiuſmodi eſitationē inuehi ſolitus eſt, impios, impuros, D inteſtabiles eos omnes dictitare atque reprehendere, qui humanum corpus tam puro elementorum candore munditiáque compactum ab optimo maximo numine, dignitate faciéque ſibi perquàm ſimili fabrefactum, quod idem ipſe rerum opifex ſpiritu afflaſſet ſuo, flammeiſque ſtellarum ſcintillis animaſſet, iſti per ſpurciſſimum cæparum alliíve cibum, malolenti, & vſque adeò fœtido putore cōtaminare, fæce tam ſordida, tam profana polluere, ipſius demum ſanctioris animalis animam reddere diis hominibúſque abominabilem conniterentur.

PROFANA.

Cur Ægyptij cæpis nō veſcerētur.

SED vt ad Ægyptiaca noſtra reuertamur, alia inſuper affertur cauſa, cur profanum hoc apud aliquos olus haberetur: ſed ea fabuloſa, atque ex vulgo ſumpta, forſitan à calumniatoribus in eius gentis irriſionem excogitata. Aiunt enim cæpis ideò non veſci Ægyptios, quia Dictys Iſidis alumnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaretur, in amnem decidiſſet, extinctúſque hac inde ſit memoria coli cœptus, vt olus id, quaſi necis patratæ cauſa, profanum haberetur. Alij rem in religionem conuertēre, quòd numen vltione ea ſeſe improfanabile eſſe commonſtrarit.

LACHRYMÆ.

Horū enim odor eſt lachrymoſus. Plin. lib. 2.

Ego iubeo Alyattam cepas edere. Plinius idē lib. 2. cap. 5.

ID non omiſerim apud quoſdam cæpe lacrymarum hieroglyphicum fuiſſe, eáque de cauſa imperatum eſſe à Biante Philoſophio Alyati Regi cum ad amicitiæ ſuæ fructum amicè beneuoléque accerſanti, vt cæpe veſceretur. Ita enim tetricum eius Philoſophi dictum ferunt, ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeant, lacrymáſque vel ſola contrectatione cieant, E omnibus exploratum: aptéque Columella lacrymoſam eam vocat. Iam & Dionyſius apud Ariſtophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere ſe reſpondit, & ea de cauſa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύῃ τῶν ἐσθιόντων, *quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere.* Dantur verò remedio contra caliginem oculorum, quòd eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS.

Inimicitiarum commoda.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniuriis creuerit, longéque illuſtrior atque potentior euaſerit, quo aduerſaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico ſurculum roſæ flore præditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento ſiquidem comprobatum eſt, roſas violáſque iuxta cæpe vel allium ſatas, fragrantiores fieri: ita vnius fœtorem ad alterius beneuolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenſet commoda & vtilitates, quas conſequi poſſumus ex ſuſceptis inimicitiis: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinanda, & ad virtutem capeſſendam ardentiores, atque in his omnibus maiori conatu laborare, vt quæ veram gloriam paritura ſint, omni ſtudio ſolicitudinéque complectamur.

ALLIVM.

MILITIA.

Allium & Cæpe cibus militaris.

VNVM tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, vt per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum eſſe militarem conſtat. Atque hinc prouerbium apud F Suidam, *Neque allium, neque fabas eſitandas iis, qui tranquillum ſibi vitæ ſtatum propoſuēre*: per ſummotum allium, bellica negotia dimittenda, per fabas, ciuilia non attingenda: quæ latiùs in Fabæ Commentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Ariſtophanes, Equitibus, milites memorat, qui coëmptis alliis & cæpis naues inſcendiſſent. Et chorus iam anteà Alantopolam incitans, dixerat: *Vt inalliatus ſtrenuè magis pugnes.* Neque rem tantùm bellicam adiuuat allium, ſed ruſticæ etiam opem affert. Siquidem, vt Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodeſt vitibus eo obunctis, ne pediculos gignant, & abſque oleo tritum oblitúmque arborum truncis, ne ab erucis infeſtentur, opitulatur.

PAPVM.

SOL.

APVD Ægyptios ſacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicum, numinibúſque alterum, & alterum ſuis dedicabantur: corpus enim rapi ſolidum immutabilem Solis effigiem referr: veluti cæpæ, vti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates oſtendit. Sanè authores ſunt rapum è plumbo dicatum olim fuiſſe in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis ſoliditatem oſtenderet.

FVNGVS

A

FVNGVS.

ET fungus neſcio quid ſapit hieroglyphicum, qui tametſi apud Ægyptios, quos ſequimur, nuſquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur ſignificato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAM id præcipuum fuit, eſtq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, vt quotiens noui aliquid præter expectationem repentè factum apparuerit, Fungum id dictitemus. Poëtas quippe Funginos, Oratores, Hiſtoricos, Philoſophos, Iuriſconſultos, vnius tridui ſtudio autoritatem adeptos & quæ plurima ſub Leone X. Pont. Max. miracula vidimus, nocte vna præſtantes aliquot, tanquam in Parnaſo ſomniaſſent, haberi cœptos, cóque proceſſum temeritatis, vt ex iis nonnulli milites etiam ſibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur.

At rerum natura parcus nil edere magnum,
Spectandúmque ſolet longo niſi tempore adultum.
Ipſa etiam maiora ſuos animalia partus
Iuſſa diu geſtare: decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitenſque
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Quin & arte eduntur quolibet tēpore fungi. Matthæo in Dioſc. li. 4. ca. 78.

Sed vt ad funginos reuertamur, prouerbium eſt, quod de re ſubitaria & inſperata fertur in primis, B nocte vna fungum naſci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis caſtris à barbaris circumlatum, Latinis etiam literis inſcriptum. Literas non ponit author. ſed ex iis quæ ſubſecuta ſunt, manifeſtè percipitur, admonitionis aliquid id fuiſſe, cauendum ſcilicet Traiano, ne ſe tantis támque ferocibus copiis committeret: repentè enim oriri ſolere, quod nemo vnus vnquam expectaſſet. Quod vt exiſtimem id admonet, quòd in eo exercitu vociferationes etiam exaudiebantur à Buris præcipuè, atque aliis gentibus cum Romanis ſocietate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt ſaluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

Iſiphilus in Traiano, ex Dione.

FATVITAS.

Hæc ad verbū ab Eraſmo Chil. 4. ce. 1. pro. 38. & Chil. 4. cen. 10. pro. 98.

APVD Plautum in Bacchidibus, fungus fatuitatis, & ſtupidæ admodùm credulitatis hieroglyphicum eſt:

Adeon' me fuiſſe fungum, vt illi crederem?

Quod quidem ſignificatum Nicobolus eadem fabula manifeſtiùs declarat, dum ſe omnes quicúque vbiubi ſunt, qui fuēre, quique futuri ſunt poſthac ſtulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè ſtultitia & indoctis moribus profitetur. Et priùs de re nihili Chryſalus:

Tanti eſt, quanti eſt fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

C CVCVRBITAM apud Ægyptios non inueni in ſuas literas receptam, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam.

SPES INANES.

Et grauis in latū demiſſa cucurbita ventrem. Virg.

NAM apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit: vtpote quæ cùm ventricoſam admodùm ſpeciem præ ſe ferat, multúmque identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt.

SALVBRITAS.

Artem. l. 1. c. 59.

Cucurbita ſalubrior. Li. 3. Diph.

NEQVE tamen cucurbitæ fautores deſunt, vt qui pro ſalubritate poni eam contendunt, anſa, vt puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέστερος, quod ex Epicharmo ſumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

Georg. lib. 1.

PAPAVER nonnulli inter ſegetes enumerant, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quaſi non & olera, & edulia omnia terra naſcentia, Cereris eſſe munera cognoſcantur. Ab hac igitur parte ſignificata eius exordiemur.

CERES.

Papaueris hierog. terra.

PAPAVER quidem Cererem, atque adeò terram omnem humano commercio habitatam hieroglyphico ſuo referebat, neque quidem hoc vna tantùm de cauſa: orbicularis enim figura eius

perinde

perinde ac terræ, protuberat vndecumque, conuallibus quibuſdam veluti ſubſidentibus, montium quodammodò iugorúmque ſpecie, locorúmque reductorum effigie: interiora denique folliculis quibuſdam diſtincta gerit, veluti etiã nationes hominum & fluuiis, & montibus, & vrbibus diſpertiũtur. Innumera præter hæc includit ſemina; eſt & hoc terræ benignæ proprium. Neque quidem hoc cibum, niſi concutiatur, & obtundatur, & ventiletur, emittit: neque terra, niſi exaretur, ſartiatur, vertatur, obteratur, multiſque modis excutiatur agitetúrque, quicquam proficit. D

IVSTITIA.

Vel quia agrypniam ob filiæ moleſtiam contractam papauer ſuſtulit.

PROPTER verò receptacula æquis inter ſe interuallis diſgregata, iuſtitiam, ac legum lationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commõſtrat: eáque de cauſa dea ipſa & legifera, & iuſtitiæ author appellata eſt: ſiue, vt arbitrantur quidam, propterea quòd ſementia penes ſe depoſita magno cum fœnore reddere conſueuerit. Sanè Virgilius & his, & quæ ſuperiùs dicta ſunt conſideratis, non immeritò *Cereale papauer* appellauit. Sũt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inueſtigantes, *Cereale papauer* à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proſerpina filia conquirenda cibos ſibi ex papauere confeciſſe tradant, quaſi per ſomnium ea fuerit inueſtiganda: quæ meræ ſunt nugæ.

VENVS.

Veneris ſtatua.

APVD Sicyonios Venus, vt author eſt Pauſanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad ſeminij copiam referendum eſt. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de commentario ſuo dictũ. Erat verò eius Deæ ſtatua auro eboréque fabrefacta, in ſummo cuius vertice poculum inſidebat, quod hieroglyphicum eò ſpectat, quòd Maritum Græci, vel dicere velimus Amatorem, potionis nomine nuncupabant: πόσις enim vtriuſque nomen, & πόθος Platoni amor. E

AMOR.

Sortilegiũ amoris.

NIMIRVM autem papauer florens amoris indicium habetur apud ſortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno ſuperponant, alteráque paſſa manu illud allidentes, ex crepitu conijciunt quod quærebant. Explorant enim, an amantes redamentur: nam quò clamoſiùs inſonuerit, eò ſe magis amari putant: quòd ſi ſonus oblanguerit, contemptui ſe habitos arbitrantur: cuius rei tum eo loco meminit Theocritus:

> ὅ γε τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν,
> ἀλλ' αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεος ἐξεμαράνθη.

quod vno dici poteſt verſu:

> *Nec ſupercuſſo crepuêre papauera pugno.*

GENTES.

HVMANI verò generis hieroglyphicum præ ſe ferre videtur, non ex iis tantùm quæ ſuperiùs de granorum diſſepimentis dicta ſunt, ſed ex eo etiam conſtat, quòd compitalibus, quæ in cõpitis Laræ, ſiue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabantur. Sed Iunius Brutus Conſul ſacrificij genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco alij papaueríſque capitibus, celebrandum inſtituit. F

CAPITA.

Capita papauerũ, detrahere.
Plinius lib. 19. ca. 8. li. 1.

EST enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatum, vt omninò capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerum fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè vaſtiòr fructus cinaræ, ſed aut ſpinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandam præ ſe ferat. Iam & apud interpretes Theocriti μήκων λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi videtur locus, potiùs ex hiſtoria deſumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per hortum inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quem Sextus eius filius, quid ſibi agendum in Gabios eſſet ſciſcitatum miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinij. Siquidem ferunt Periandrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nuncium Thraſybulum Mileſium conſuluiſſet, quanam arte quave vi ſibi principatum ſtabilire poſſet, nullum ab eo reſponſum accepiſſe: vidiſſe enim ſe tantum nuncius memorabat, eum in campum triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſſiſſe, atque ita Periandrum inſtructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE

A

DE VERBENA.

CAPITIS quod in papauere eſt, ſignificatum, verbenæ reminiſci facit, in qua de capite identidem non incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

Struppi quid.

VERBENARVM faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud veteres ſignificabant. Struppos eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, vel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, Struppum vocabatur. Alij ſtruppum idem, quod ſtrophium intellexerunt. Vnde apud Faliſcos Struppearia nuncupabantur feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum eſſe vocabulum ſtruppũ putat, quippe στρόφον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarent, ſiue ea corona eſſet ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo videndus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

Verbenæ deſcriptio, & vſus.

NON temerè verò in noſtram vſque diem mos pleriſque Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnam è verbenis ſpeciem, eámque & grandiorem & odoratiorem in D. Ioannis Præcurſoris memoriam celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatóque, aſpera admodùm lanugine, coloris cineritij, multis ſciſſuris corrugato, acutiſſimi odoris ac periucundi, caule præalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propemodùm ſimilitudinem condenſatis, intra quorum caliB ces grana quatuor ſingulis, veluti panici papauerísve reperiuntur, quibus excuſſis pediculo pars adiuncta remanet, quaſi quædam macilenti capitis effigies, idque D. Ioannis caput vulgus dictitat, herbámque eius nomini dicatam, non ſine pietatis oſtentatione puluinaribus imponit, eadémque priuatarum ædium ianuas parietéſque ornat, tanquam amuletum ſit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuſcumque ſagminibus in ſacris acceptas, & coronationum ritibus herbas quaſcumque è Capitolio decerptas, pro verbenis habitas: ipſam autem verbenam multis à Dioſcoride nominibus appellatam, & quæ ſuper ea plurimi ætate noſtra conſcripsère, quæ hic repetere ſuperfluum eſſet.

A Pl. li. 22. cap. 2.
Vna cũ ſua terra.

NOVA NVPTA.

QVI verò puellam pingunt verbenam ſub amiculum occultantem, hieroglyphicũ huiuſmodi nouam nuptam ſignificare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum ſacro faciendo, vt noua nupta corollam de verbenæ floribus à ſe lectis ſub amiculo geſtaret. Sunt & alij verbenæ ſiue verbenacæ vſus aliis atque aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam eluſionibus accommodati: ſed nos ea tantùm delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici ſignificationem pertinent. *Pl. l. 25. c. 9.*

DE FILICE.

VOLATVS.

C

FILIX quoniam Struthiocameli pennis aſſimilatur, ſunt qui volatum per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non vſquequaque approbatur. Nam licèt vnaquæque penna volatus hieroglyphicum ſit, inſtrumentúmque eius rei proprium, cùm tamen manifeſtum ſit Struthiocamelum ex omnibus alitibus vnum, ob vaſti corporis molẽ, vix poſſe ſeſe humo attollere, alis verò vti ad curſum tantùm adiuuandum, congruum mihi non videtur ab eo ſignificatum id deſumere, quod ipſe ſibi natura repugnante præſtare minimè poſſit. Sed de Struthiocamelo ſatis inter alitum ſignificata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantùm cauſa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, ſed quòd in vniuerſum folium eius ſit pennis alitum ſimile: de quo & Dioſcorides & alij plura.

Dioſ. lib. 4. c. 78. & 79.
Pl. l. 27. c. 9.

SECVRITAS.

MAGIS autem placet illud quòd ſecuritatem per filicis hieroglyphicum indicari quidam memoriæ prodiderunt, propterea quòd eius herbæ odor ſerpentes fugat, animantium quippe genus omninò pernicioſum: eáque pręcipuè de cauſa ruſticos eiuſmodi foliis grabatos ſuos farcire conſueſſe, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

A Dioſcoride libr. 4. ca. 78.

ID etiam eſt filicis hieroglyphicum, vt arũdini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò enim inter ſe diſſident, vt altera alteram enecet, coronæ modo circumducta, vulneribúſque alterius ſtirpe factis, contuſa altera & impoſita efficaciſſimè medeatur. De quibus ita Celſus: *Peſſima ex ſurculis*

arundo

Pl. Ibidem.

arundo eſt.quia aſpera, eadémque offenſa etiam in ſilice eſt, ſed vſu cognitum eſt, vtramque aduerſus alteram medicamentum eſſe ſi contrita ſuperimponatur. De diſſenſione ita Plinius: *Filices aiunt non renaſci arundine ſectas aut exaratas arundine vomeri impoſita: ſimiliter & arundinem exarari vomeri impoſita ſilice præcipiunt.* Quod verò ad ſupradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. 24. cap. 11. eadem quæ Celſus tradit, legas. D

DE ABSINTHIO.

QVID ſibi vellet Abſinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum ſecuti carmen indicauimus: nunc quid ſimplex ſibi velit, exponamus.

SALVTIFERA CASTIGATIO.

Abſinthij & Mellis virtus contraria.
A Dioſcor. lib. 3. ca. 23.

SIGNIFICAT enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationem, quæ cuipiam ſalutem attulerit, qua ſcilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapſus in ſcelerum voraginem, in meliorem mox regreſſus ſemitam, abiectis à ſe vitiis vitam inde degat inculpabilem. Amariſſimum eſt enim abſinthium guſtu, perinde ac obiurgationes vnicuique videntur acerbæ, ſed ſi hauſtum non reuomatur, omnem perpurgat inteſtinorum fæcem: contrà verò mel, quæ placidæ ſunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorum dictatis, *Dulcia ſe in bilem vertunt*, ideóque hominem in morbi alicuius incommodum trahunt: qua de re ſatis in Ceruo, qui fiſtulæ ſonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in ſe directum minùs aduertit.

SACERDOTIVM. E

Dioſ. lib. 3. cap. 24,
Pl. l. 27. c. 7.

ERAT verò abſinthium marinum, quod quidem Seriphium vocant, ſacerdotum Iſiacorum geſtamen: huius enim ramum illi præferre ſolenne habebant oleaginorum ramorum loco, vt apud Dioſcoridem lib. 3. Quod verò Seriphium abſinthium, quod & marinum dicitur, author idem, neque non Plinius aiunt Taphoſiri in Ægypto lætiſſimè prouenire. Taphoſirin vrbem Stephanus ideò dictam ait, quòd ibi ſepultus ſit Oſiris.

SANITAS.

QVOD verò poculum abſinthij quadrigarum agitatoribus propinatum legas, indicat id Latinarum victorem: his enim feriis qui quadrigis vicerat, abſinthium in Capitolio bibebat: idque maiores noſtri ſanitatem interpretabantur, quod magni ſatis præmij loco dare ſe profitebantur.

HYSSOPVS.

ELVTIO.

Diuina Hyſſopi ſignificatio.
Pſal. 50.
Mathiol. in Dioſ. lib. 3. cap. 26.

HYSSOPVS in Diuinis literis hieroglyphicum eſt gratiæ ſpiritalis, per quam inquinati labe aliqua eluimur. Eius aſpergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra paſſim humana delicta ſignificat, ſiue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Pſalmographum, *Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor*, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæque hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodùm herba eſt, & lapidi, cui naſcendo adhæreſcit, adſtricta: cuius radices ſaxum etiam dicũtur penetrare. Ipſa verò præcipuè pulmones curat. In pulmone ſedem habere dicitur ſuperbia, in quo ſcilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: *In pulmonibus ineſt raritas ad hauriendum ſpiritum aptiſſima.* Quòd verò Spiritus pro ſuperbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: *Res geſtæ credo meæ me nimis extulerunt, & mihi neſcio quos ſpiritus attulerunt.* Ibi autem apertiùs: *Nunc Capuæ Campano præſidio ac regio ſpiritu cùm viderem, Bloſios illos mihi videbar videre, ac Iubellios.* F

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

Dioſ. lib. 2. ca. 121.
Bœotiorum mos in nouis nuptiis.

MITE aliquid & lene, quod ex aſpera duráque re prouenirer, ſignificare qui vellent, hieroglyphicum Aſparagi faciebãt, ſurculum quippe iam maturum & ſeminibus inſtructum. Nam ſpina eſt, quæ ſemen illud fert, quo ſato molles inde aſparagi ſuccidantur. In Bœotia ſanè qui nouam nuptam comebant ornabántque, eam ſpinoſo aſparagi frutice coronabant, quoniam (vt apud Plutarchum eſt) de Coniugali vita, ſicut ſuauiſſimum ille fructum de aſperrima ſpina producit. Sic vxor viro primam illius aſperitatem ac duritiam minùs aſpernanti, dulcem poſtmodùm & ſuauem conuictum præbet. Qui verò, vt idem Plutarchus ait, primas virginum rixas ferre nequeunt, ſimiles profectò ſunt iis, qui prima vuarum acerbitate offenſi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent.

CITO

CITO CONFECTVM.

Sueton. in Augusto. c. 87.

A ATQVE hæc de ſpina. Teneriores verò coliculi ſignificatum habent rei quàm ocyſſimè paratæ, vel ipſius Auguſti dicterio, cui frequentiſſimum illud erat dicere, *Citiùs quàm aſparagi coquantur*, cùm quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioſcoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγον ἑψηθὲν, quod in antiquiſſimæ traductionis codice, Latina quidem phraſi, ſed literis Longobardicis ſcripto, quem perlegi Florentiæ, quémque Marcellus tranſlationis ſuæ ducem habuit, *breui coctura elixum*, legitur. Philemon Comicus, victitantibus aſparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parſimoniæ pœnitentem virum in ſcenam producit, querentem ſcilicet quòd rus, vt medici, conuenientia ægrotis tantùm eſculenta ſubminiſtret. Addit illud:

καὶ νὴ τὸν Δία
τὰ πετραγενῆ ταῦτ' ὀψάρια, κάππαρις,
θύμον, ἀσπάραγοι, αὐτὰ ταῦτά γε δέδοικα
μὴ λίαν ἀπισχναίνων με ποιήσῃ νεκρόν.

quorum verſuum hic eſt ſenſus:

Atque per Iouem
Innata petris obſoniola capparim,
Thymúmque & aſparagum, & alia huiuſmodi
Quàm vereor, extenuatione præ nimia,
Ne me cadauer exanimum humi deſerant.

Non quidem Dioſcorid. ſed Galenus eum qui petreum vocat l. 6. ſimp. medicam.

B Quòd verò Philemon τὰ πετραγενῆ dicit, vide apud Dioſcoridem quoque in petroſis naſci aſparagum, nulla facta de ſatiuo, quo nunc plurimum vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

SED quod ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis ſententiam facit Dioſcoridis locus, qui eam nulli rei dixit eſſe vtilem: nempe adeò tenue eſſe nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA.

Quin & pernicioſum ſi Dioſcoridi credimus, vomitum cient, quod negat Mattheolus.

MVLTA ſuper Mandragora dicenda eſſent, ſed ea vel inſuauia, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum eſt, quoniam etiam neſcire quædam inter virtutes reponi ſolet.

SOMNICVLOSVS.

Stratagema bellicum Annibalis.

ID omninò non diſſimulabimus, ſomniculoſum hominem per id genus herbam ſignificari, propterea quòd vis eius media eſt inter venenum & ſoporem. Nam ſi quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum adeò ſomnum iniiciet, vt expiraſſe credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui miſſus à Carthaginenſibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem eſſe vini auidam, magnum eius modium mandragora permiſcuit, mox leui cum eis commiſſo prælio ex induſtria ceſſit, C nocte inde intempeſta relictis intra caſtra quibuſdam ſarcinis, & eo vino quod infecerat, fugam ſimulauit: cúmque Barbari occupatis caſtris gaudio effuſi medicatum vinum hauſiſſent, iacerentque ſtrati defunctorum in modum, reuerſus Annibal nullo negotio eos trucidauit: Rem Fronto exemplis ſuis adiecit. Quòd verò ponit hiſtoria vinoſos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum ſuorum bibacitate multa conqueritur, quæ propemodùm iam, vt nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepſiſſet. De ſoporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidêre, idque præcipuè, quòd plurimus & efficaciſſimus eſt eius vſus in ſoporandis iis qui vel inurendi vel ſecandi ſunt: altiſſimum enim per quatuor fermè horas ſomnum, potione ita medicata exhauſta, perſeuerare, vt neque ignem neque ferrum ſentiant.

AMATORIVM.

A Dioſcoride l. 4. ca. 61.
Radicis Mandragoræ deſcriptio.

PROPOSVI de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præſertim ea quæ pertinent ad amatoria, de quibus aliquid omninò habetur in ſacris literis: ſed nunc maioris illud curæ pretium eſſe duco, vt radicis eius figuram, non temerè tam inſignem à Deo, ſiue à natura, ducente Deo, conformatam enarrem: cuius altera eſt virili ſpecie, capite capillamento veluti quodam vndecunque coopertо, pube etiam denſiſſimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera fœminina, iiſdem

Nimirum à Mattheolo in Dioſc. lib. 4. cap. 61.

velamentis, ſi quis curioſiùs rem ipſam inſpectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quoti- D dianis teſtimoniis veritatem ipſam comprobantibus. Quod miror à quibuſdam tam pertinaciter negari, cùm præſertim vulgatum ſit, Pythagoram herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellaſſe, quo vocabulo nihil manifeſtius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, ſi Deo placet, Pythagoram iſti dicunt myſticum aliquid per id nominis intellexiſſe, eam quippe Philoſophi locutionem ad poma ea ſpectare, quæ putant nonnulli Melenzana eſſe, quòd oualis figuræ ſint, ac perinde teſtibus aſſimilentur. Leuis hæc eſt coniectura, ſiquidem ἄνθρωπος vtriuſque generis vocabulum eſt, teſticuli verò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolaus Barbarus, vir vndecunque doctiſſimus, Melenzana apud Ligures, quaſi mala inſana dici, quam quidem coniecturam, vt inferiùs apparebit, puto eum ex Columella deſumpſiſſe, cur non ab amarore potiùs, quo, niſi condiantur, egregiè prædita ſunt, dici ea arbitremur? quod quidem propiùs ad Liguſtici vocabuli ſimplicitatem accedit, qui Marezana ea vocant. Cæterùm cùm Dioſcorides & reliqui Medici hanc & aliam Mandragoræ ſpeciem frequenti vſu ſumptam inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ tractu modò recentia in iuſculentis, modò condita aceto fœniculóque ſuperinſperſo, in acetariis & frequenter & copioſè anno toto eduntur, nihil afferunt incommodi, ſed & grata guſtui, & corpori ſalubria ſunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recenſenda. Ad hæc cùm Dioſcor. Mandragoræ poma oui vitelli ſimilia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari poſſint, imò totius oui ſpeciem & magnitudinem præ ſe ferunt, plerunque ijs etiam grandiora, eò diſſimilia, quòd puniceí coloris fimbriis ab ea parte, quæ Soli expoſita eſt, non ſine ſpectantium applauſu & oblectatione diſpeſcuntur: cúmque valdè maturuerint, totæ puniceæ fiunt, parte à Sole tacta ſemper denſiùs colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columel- E lam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam ſecutus nuncupationem, ita ſuper ea canit:

Ibid. Mattheolus contra Braſauolum, & Fucſium.

Melenzana ſeu Marezana.

Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta,
Mandragoræ pariat flores, mæſtámque cicutam.

Quòd verò Columella *veſano gramine* poſuit, ad herbæ vim reſpexit, quæ aliter & Morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidêre, drachmæ vnius pondere, vel in polenta, vel eſculentis aliis data, fatuitatē inducit. Eucherius ſuper hac in Geneſi, nihil aliud dicit, niſi mandragoram genus pomi eſſe paruopeponi ſimillimum, quæ quidem forma ad Liguſtica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, niſi obſtarent reliqua veneno ſuper tradita.

LÆTITIA.

SED vt mandragoram ab omni abſoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem in Sympoſio Socrates ait, vinum non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus, lętitiámque non aliter excitare, quàm oleum inſperſum igni flammam. Porrò ſi mandragora venenum eſſet, aut manſa incommodum aliquod afferret, cur 30. Geneſeos capi. Ruben tritíceę meſſis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrem ſuam deferret, & Rachel explorata re petierit à ſorore, vt in eiuſmodi plantę participatum admitteretur? cui Lia reſpōderit: *Parúmne tibi videtur, quòd maritum mihi præripueris, niſi mandragoras etiam filij mei induſtria conquiſitas tibi vendicare cogites?* & quę de nocte mox pacta ſequuntur mandragorę pretio conceſſa. Vnde ſuſpicari poſſum, apud ſcriptores noſtros parum de mandragora liquere, antiquiſſimúmque eius vſum & vtilitatem eſſe temporibus noſtris incognitam. Quod verò manifeſtiſſimum eſt, priſco illi ſeculo, ex hiſtoria ſacra, cibum omnium pretioſiſſimum fuiſſe apparet: noſtro autem tempore, ſi ea Liguſtica Amarezana eſt, cùm tot condimentis inſeruiat, & olerum omnium per vniuerſum annum ſit vſitatiſſima, faceſſere iuſſerim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura ſuper ea quæſierit, ad Plinium ſe conferat, l. 25. c. 13. F

Mattheolus in Dioſ. ibidem.

DE BVLBIS.

NVPTIÆ.

Dioſcorides l. 2. c. 165. Bulborum vſus.

SVNT qui nuptias, atque maritalem copulam (ita enim Græci γάμον intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi ſignificari velint: eo enim plurimùm veteres vtebantur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, authore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cum ſit anus coniux, & ſint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm ſatur eſſe potes.

Κατεταλὼν βολβῶν χύτραν: Qui deuoraret bulborum ollam.

Sed hoc Martial. ex Ariſtoph. deſumpſiſſe videtur, vbi iuuenis, Concionatricibus, à duabus vetulis diſtractus, quærit ab eis: quanam poſſit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: reſpondet vna, Poſtquam bulborum ollam deuoraueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vſum Veneris. Apitus addit nucleos pineos, & ſemen erucæ cum pipere.

DE

A

DE CICVTA.

SED quoniam nequitiæ ſatis vbique eſt, longè vtilius fore exiſtimo, ſi quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ laſciuiam fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

Dioſc. libr. 4. ca. 74. Cicutæ efficacia.

Pollutiones nocturnas.

CICVTAM nonnulli pro hieroglyphico caſtimoniæ poſuêre. Cauſam ego eam eſſe crediderim, quod ſi eius herbæ ſucco teſtes illinantur, Venus cohibetur, pręcipuéque καλόνειρωγμοι, quę ſcilicet per ſomnium accidunt Veneris imaginationęs compeſcuntur.

SVPPLICIVM.

Quo Socratē mori coegerunt.

Dioſc. l. 3. c. 45. & Plin. 2. 25. c. 13.

VBI vaſa quædam, quid ſibi quęque velint, recenſuimus, incidimus in calicem, eúmque non alia de cauſa ſupplicij de aliquo ſumpti hieroglyphicum eſſe docuimus, niſi ob cicutę ſuccum, qui ſontibus capite damnatis propinari ſolitus eſſet, idque pręcipuè Athenienſium inſtituto: ibíque de calice in ſacris etiam literis diſſeruimus.

DE RVTA.

Rutæ proprietates variæ.

CASTIMONIA.

B

EADEM ratione Ruta quoque hieroglyphicum eſt caſtimonię, qua cicuta, diuerſa tamen naturæ vi: illa, quia plurimùm refrigerat: hęc, quia ſupra modum exiccat: atque, vt Dioſcorides tradit genituram in potu cibóque extinguit ruta. Theophraſtus ob ſiccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunque, ita Ouidius:

Vtilius ſummas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Eſt & magis arcana cauſa, quàm ſiccitas calidităſve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hieroglyphicum eſſe iuſſerit. Nam cùm Serpens, vt ſuo loco dictum, voluptariæ nequitiæ ſignum ſit, ruta nimirum cùm tota ſit Serpentibus aduerſaria, eóſque vel odore fuget ſuo, vt plerique veterum tradidêre, quamquam vim eam ineſſe vni ſylueſtri tradunt, meritò pro caſtimonia ponitur. Ad id porrò quòd acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodeſſe tradit, vel cùm matutinò maduerit ſuccos in hunc vſum colligendos. Atque alibi, roſcidæ folia decocta in vaſculo vitreo decoquenda, vino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò Serpentes rutam exhorreſcant, cauſam eam Philoſophi comminiſcuntur, quòd Serpentes frigiditate ſiccitatéque ſint præcipua prædití, vnde non immeritò terrarum orbis per Serpentis effigiem oſtendatur. Siccum enim & frigidum eſt elementum terræ, & Saturno Anguis, vt alibi dictum, in manu ſtatuitur, cuius ſidus & frigiditate & ſiccitate cenſeri autumant Aſtronomi. Ruta verò quamuis calida admodùm, ipſa tamē ſiccitate longè præſtat, adeò vt affluentiori quadam ariditatis vi apta ſit ad ſimile corrumpendum, C eodem modo quo Proclus non aliam ob cauſam Galli cantum Leonibus horrori eſſe putat, niſi quia ſolaris virtus vtrique inſita ſit animali, ſed longè pręſtantiùs Gallo, quàm Leoni. Neque diſſimulanda eſt vis rutæ prorſus admiranda, quæ non Serpentes tantùm fuget, verùm etiam Feles (ita Foinas nonnulli vocant, de qua loco ſuo in Æluro) prohibeat ne adrepant, ſi eius herbæ ramuli in columbarij feneſtris & ingreſſibus aliis ſuſpenſi fuerint, traditur à Florentino in Conſtantini Cæſaris collectaneis. Quòd verò venenis ruta reſiſtat, Muſtelæ ſunt documento, quæ cum Serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis Viperalem appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduerſus venena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris ſui timeret inſidias, rutæ folia xx. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem caricis, admixto ſalis grano, ieiunum quotidiè accepiſſe.

Plin. lib. 20. c. 13.

Dioſc. Ibid. Mattheol. Ibid. Plin. lib. 8. ca. 27. & l. 20. cap. 13.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

Abliguritoris indicium.

ÆGYPTII ſacerdotes hominem qui bona ſua abliguriſſet, &, vt Horatius diceret, *paternas maternáſque res fortiter abſumpſiſſet*, ſignificare ſi vellent, pecudes capráſve Conizam depaſcentes, pro hieroglyphico facere conſueuerunt: ſiquidem conſtat animalia ea quæ Coniza veſcuntur, inſatiabili inde ſiti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus conſtabat, vnde vniuerſa ea gens Paſtores à nonnullis in opprobrium vocitati (quamquam, vt alibi diximus, ſacerdotes eorum, quíque ſacro cuipiam initiati eſſent, Paſtores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex hiſtoria ſacra, cùm Pharao coloniam

Geneſis cap. 57.

Ioſippi parentibus & fratribus indulgere meditaretur, non admittendos in Ægyptiorum commercia cenſuit: quia Ioſippus induſtriam eorum omnem in armentis eſſe confeſſus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno feraciſſimóque loco, ſeorſum à ſuorum conſortio habitare iuſſit. Vtcunque autem, cenſum Ægyptiorum per Oues aut Capras exprimere moris erat. D

AMATÆ REI DESERTOR.

SED ENIM quæ vis herbæ eius eſſet in polypos, cúrque hominem amata relinquere pernicem, ſubito tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admotam Polypo, ſacerdotes ipſi commõſtrare ſoliti eſſent, in Polypi commentario inter piſces enarratum eſt. Exigere verò res mihi videtur, quoniam de coniza ſæpe mentionem facere continget, ſuper ea loco hoc quædam aperire, quæ apud authores tam Græcos quàm Latinos variè tradita ſunt, atque ea quidem perplexè admodùm. Origanum herba eſt vulgò nota Romæ, atque aliis vniuerſæ Italiæ locis, κονίζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, vtpote præcipuè ſuam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, vt prouerbio fertur, aptiſſimam ſalſamento: nomen ab ea ſpecie ſumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæterùm cùm permultæ eius ſpecies ab authoribus referantur, eadémque variis cognomentis appelletur, diligentiori cura ad Medicos delegata, ſatis nos habituri ſumus, ſi Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani ſpecies eſt, quam à teſtudine cùm ea Viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Ariſtoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, contra Serpentes priuatim in vino bibi, quæ Cunila bubula appellatur. Apud Ariſtotelem, Ciconiæ cùm vulnus acceperint (eas enim cum Serpentibus aſſiduè dimicare cognitum) Origanum plagæ imponunt. Theodorus Gaza, vir accuratiſſimus, Origanum libenter Cunilam vocat: alicubi Pulicarem, quia Pulices necat, ſtratis ſuppoſita, ſtratáque ſub lecticis. Cunilam hanc noſtratem Satureiam à ruſticis vocari tradit libro x. Columella. Horum teſtimonia fuerunt adducenda, quia ſunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & Origanum eſſe pertinaciùs negant. Addam & illud, cùm inter tres præcipuas Origani ſpecies Onites connumeretur, doctiſſimos ætate noſtra viros de hac non parum dubitare, eámque ſibi incognitam ingenuè profiteri. Noſtri Bellunenſes agreſtem quandam Origani ſpeciem vulgò prouenientem, caule, foliis & floribus grandioribus, odore tantùm non vſquequaque ſuaui, ſed vaſtiore Pulelium aſininum vocant, quæ nimirum Cunila bubula eſt, quæ in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vſu, quo apud Ligures, ſalſamentis inſperſa. Putarim verò Onitis vocabulum ἀπὸ ὄνου, qui Aſinus eſt, commodiſſimè deductum. De Formicis verò noſtræ huius odore fugatis, experimentum ipſe feci, quod ad biduum poſt inſperſionem efficaciter ſucceſſit, vt locum omninò dežererent. Ne verò cuipiam mirum adeo videatur gramini huic eam ineſſe vim, Ambroſius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis ſuis excluſo fœtu ſuperiaciat, eóque pacto pullos à Luporum incurſu deprædationéque tuetur: Lupus enim folium eiuſmodi vſque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita ſibi ſentit abominabile atque contrarium, vt ſi quis eo locum, vbi ille morari ſit ſolitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de Animalium naturis ſcribit, Noctuas à Ciconiis, ſuo nido procul ſummoueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum Noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, Ciconiáſque ita pullorum ſuorum incolumitati proſpicere, quibus aſſiduè Noctuæ inimicabiliter inſidiantur: de quarum alitum inimicitiis ſuo loco dictum. Neque verò Ciconiæ tantùm, Turturéſve, aut Teſtudines medelam ſibi naniſcuntur naturæ ductu, verùm etiam & Canes, & Sues, & ex brutis pleraque alia. Canes quidem cùm Fellis vitio laborant, gramen illud ſuum depaſcuntur. Sues ſi cephalalgia crucientur, fluuiales Cancros inueſtigant. Muſtelæ rutam, ſi venenatum quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiuſce rei quænam ſit cauſa, non otioſe quæritur à quibuſdam: quippe cùm animalia hæc neque talia didicerint ab aliis, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ ſuis ſint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita accidere: quemadmodùm faui odore ſolo Apes ad ſeſe alliciunt, & cadauera Vultures, vel procul abſentes, ſic etiam Cancri Sues illectent, Origanum Teſtudines, Vrſam Formicæ, de qua loco ſuo diximus: id verò nulla ratione fieri, neque quòd ſenſus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoſcere queant, participes habeantur, commentique ſunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in cauſam adducere, quæ huiuſmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborant, appetant vel acores, vel dulcedines, vel alias, vti vſui venerit, qualitates, fierique plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter: id quod in mulieribus præcipuè videre eſt, quæ dum prægnantes ſunt, & lapidem, & terram, & ſordes alias, & humanam interdum carnem appetunt ad veſcendum: quod ſuperioribus annis in Inſubria accidit, vbi matrona quædam nobilis, cùm oculos in coloni ſui toroſiores muſculos, qui de coxendicibus protuberabant, inieciſſet, tanta arrepta eſt auiditate carnis eius fruſtulum guſtandi, vt niſi compos fieret, defecturam ſe profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono conuenit, vt abſcindi ſibi muſculi partem pateretur, ne patrona ſua exanimaretur: ille pretij lenocinio ductus, conditionem accepit, ſuccisúmque eſt fruſtum, modicóque inſperſo ſale prunis toſtum quo illa deuorato incolumis quamprimùm euaſit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiuſmodi appetentias incidunt, quæ ſalubria, quæ minùs, nouiſſe

Origani Græcis Coniza, ampla deſcriptio, eiuſque virtutes.

Ita & Dioſcorides lib. 3. c. 28. E

Lupi gilla herba fugãtur, Leopardus allio.

Canes, ſues, Anguinaturæ ductu remedia ſibi propria cõparant. F

Mirum de muliere grauida.

A uiſſe debent: nam aliquid huiuſmodi ferè grauiter decumbentibus accidere interdum ſolet. Scribit Mneſitheus (medicus in pneumoniæ principio, quendam qui cæpe concupierat, euialuiſſe: quendam verò qui ficus appetierat, periiſſe: propterea quòd appetitio corporis, qualitas verò texturáque ipſa, vt quæque eſt, morbis obſequitur. Ex quo manifeſtum eſſe autumant, feras quoque cùm in pernicioſas & lethales ægritudines inciderint, non alia de cauſa in huiuſmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipſius (vtar Lucretiano vocabulo) compoſituras, quæ illas ad ea ſpontè incitant, quæ ſaluti futura videantur. In hunc modum diſputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus conceſſum volunt, quàm ſentire & paſci. Antiquiores tamen Philoſophi plerique bruta etiam in mentis intelligentiæ participatum admittunt, quorum nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & Formicæ commentariis recitauimus. Iis verò hic contenti, quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, proſequamur.

Appetentiarum euentus.

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO. TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

QVòd ſi cognationem, conſenſúmve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ iſtius res cum cœleſtibus habent, infimis quippe ſuprema, & ſupremis infima, occultis quibuſdam vinculis colligata eſſe oſtendere voluiſſent, nullo euidentiori ſigno, proprioréve hieroglyphico id exprimere conſueuerunt, quàm cùm herbas duas, Soliſequam & Luniſequam figuraſſent. Liceat verò mihi ἡλιοτρόπιον & σεληνοτρόπιον ita Latina facere: illa enim ad Solis motum Solem verſus mouetur, hæc verò ad Lunam vertitur. Sunt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, ſed his duobus nulli manifeſtius. Proin Aegyptij eandem rerum omnium rationem eſſe contendebant, vt intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia ſenſu ſuperioribus deuincirentur, & B ſuam quæque concordiam affectarentur.

Pli. lib. 22. cap. 21.
De luniſequa nihil conſtat.

DE LVPINO.

TRAHIT ſimilis quodammodò natura, vt Heliotropio Lupinum ſubiiciam: nam id quoque ad Solis curſum vertitur.

Plin. lib. 18. c. 14.

HORÆ.

PER eius autem figuram temporis dimenſio, vel horæ hieroglyphicè ſignificantur: quæ quidem ab eo ſurculo tam manifeſte diſtinguuntur, vt agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloſo, ex eius motu conuerſionéque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. de Re ruſtica.

Ruſticorum clepſidra.
Necnon à Pli. lib. 18. ca. 14.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium eſt lupino vt coli nolit, ſitq; negligentia ipſa fertilis, aptè quis fecerit, ſi hominem, qui ſuopte ingenio vel induſtria ſibi neceſſaria comparet, eiuſmodi ſurculi geſtamine inſigniuerit.

Plin. Ibid.

DE NICTERETO.

C SI verò hominum occurſum cuiuſpiam rei natura expauentem oſtendere curaſſent Aegyptij, Nyctereton herbam & Anſerem faciebant. Ferunt enim Anſerem ad primum conſpectum eius expaueſcere, vnde & χηνάμυχον vocatur. Herba eſt coloris ignei, foliis ſpinæ, nec à terra ſe attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτίλοπον appellatur.

Hæc omnia à Plin. lib. 21. ca. 11.
Vel Nictilopa, vt Ibi. Plin.

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

FATVVM & inſulſum, turpique deditum inertiæ hominem, per Blittum herbam ſignificare mos erat. Stupidi enim ſaporis herba omninò eſt, neque vllam habet acrimoniam: vnde conuitium in fœminas mariti faciunt apud Menandrum, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit, *blitteam meretricem*, quæ non ſaperet in vino ad rem ſuam: qui locus imperitè ſatis à nonnullis inuertitur, qui Bleteram & Bletem neſcio quod incommodi calceamenti genus exquiſiuêre in eiuſmodi contemptum. Laberius dixit bipedem blitteam belluam. Et Empedocles, vt apud Varronem eſt, humilem humani generis conditionem oſtenſurus, natos homines ex terra ait, vt Blittum. Sanè illi nomen herbæ à ſtupore eſt: βλὰξ enim ſtupidus Græcis, ſtolidúſque & ignauus.

Quæ ideo à Plin. iners, l. 20. c. 22. & à Dioſcoride, nullius vſus in medicinis. l. 2. c. 110.

Hinc forſan gallicum cõuitium venire.

D E B E T A. D

Lib. 2. c. 110. Betæ & Bliti differentia.

Quinimo folia ſunt delicatiſſima ad inſtar Catti, quem Cardonem dicimus, præ paucis.

Diogenis Cynici dictum. D. Laertius in eius vita.

SVNT qui betam & blittum idem eſſe ſentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui ſcripſerit:

Vt ſapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quàm ſæpe petet vina pipérque coquus.

quas aliter paratas nihil ſapere exquiſitioris ganeæ proceres profitentur. Sedenim Dioſcorides blitum à beta ſecernit, & blittum quidem apud Ægyptios Æclotoripem, apud alios Eriplem, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, ventrem tantùm deiicere medicas vires habere nullas: cùm beta ea ſit, quæ Atticis σεῦτλον, Theſſalis propter odium in σ literam, τεῦτλον, nuncupetur, olus vbique locorum celeberrimum vſitatiſſimúmq; alicuius omninò ſuauitatis, quódque à ciuilibus menſis minimè reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat vtilitates, quas qui noſſe voluerit, Dioſcoridem legat libr. altero, cap. CX. Theophraſtum VIII. Æginetam VI. Plinium XIX. & item alios.

M O L L I T I E S.

PER eius verò hieroglyphicum cinædica petulantia, molliſque & eneruis laſciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibuſdam pueris conuitio inceſſeretur: quòd Canis eſſet, ac ſubinde fugitarent, quærente eo cur fugerent, *Ne mordeas*, reſpondentibus: *Bono eſtote*, inquit, *animo, Canes non edunt betulas.* E

D E C A P I L L O V E N E R I S.

E B R I O S I T A T I S R E M E D I V M.

Capilli Veneris varia nomina, & etymologia. Plin. li. 22. ca. 21. Vide Matheol. ſub finem ca. 132. lib. 4. Dioſ.

QVI ſignificare hieroglyphicè volunt hominem ebrioſitate laborantem, ac ſibi remedium comminiſcentem, vt præmonſtrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa ſiquidem vuis veſcitur immodicè, ita vt plerunque inde ebria fiat: verùm ſimulac ſe tentari ſenſerit, Capillo Veneris decerpto, efficaciſſimè ſibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc eſt, à non marceſcendo: neque enim bruma, vt herbæ reliquæ, marceſcit, neque aqua perfuſum merſúmve, καλλίτριχον multi, hoc eſt, pulchricomum, alij πολύκομον, id eſt, multicomum, vtrunque ab effectu vocant, licèt πολύκομον, nonnulli canocomum interpretentur, quin etiam ab effectu Saxifragum appellarunt. Capillum verò Veneris ideò Latini dicunt, quia capillum præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cum ſemine Apij, adiecto oleo copioſo, vt criſpum denſúmque faciat. Defluere verò prohibet, Vrſino adipe & ladano admixtis.

D E A P I A S T R O. F

P O P V L V S L E G E C O E R C I T V S.

Vide Plin. l. 21. cap. 12.

APEM ſuo commentario populum inter alia ſignificare diximus. Eum verò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui vellent, Apem & apiaſtrum herbam proponebant: quaſi perungantur aluearia, non fugere Apes tradunt: nullo enim magis gaudent flore, eáque de cauſa μελισσόφυλλον, & melitænam appellatam conſtat, quæ marrubium eſt nonnullis.

D E B R A S S I C A.

Athenæus. Dioſ. Theophraſtus, & Pli. lib. 20. c. 9.

QVOD autem ad modò memoratam Vpupam & Adiantum facit, auxilio etiam eſſe aiunt braſſicam, vbi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum ſumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt authores plerique tradunt, præſertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA.

Plin. Ibid.

VNDE qui lætitiam interturbatam importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam volunt, Braſſicam inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituunt. Vino enim, quod præcipuum eſt lætitiæ hieroglyphicum, ea, vt apud Plinium eſt, auerſatur, in primiſque eſt vitibus inimica, vitéſque illi, vt pernicioſa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Braſſicis, ſi propter ſati ſint, vt à peſtiferis & nocentibus refugere dicuntur: & quamuis rei cuiuſcunque adminicula clauiculis perueſtigent, quæ tanquam manibus apprehendant, atque ita ſe erigant, hos tamen, vtcunque propè adſint, nulla ex parte contingunt. Ad hæc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſententia, nihil in vinetis ſeminandum cenſet, Braſſicam præcipuè ſummouendam

præ

Vitis & braſſicæ diſſenſio mirabilis. Plin. Ibid.

A præcipit, vtpote quæ vitibus egregiè contraria ſit: & cùm propter naturæ ſuæ ſiccitatem multo indigeat humore, euenit vt iuxtà adſita vitibus alimentum ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſſicam diſſenſio eſt, vt ſi quis vinum dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodùm coquatur, efficiat, & oleris colorem vitiet. Quique priùs crudam braſſicam ederit, vino quantumuis largiter hauſto tentari non poterit, quia vis eius occurſu braſſicæ hebetatur, fractáque labaſcit. Hinc pleriſque Italiæ regionibus, & totius etiamnum Europæ prouinciis mos inoleuit, vt cùm calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeantur, permiſſa eo die vnicuique volenti largiùs epotandi licentia, ſympoſiiſque ad hoc inſtitutis, & curioſiſſimè celebratis, in quibus Auguſtum ſe capeſſere glorientur, braſſicas identidè vt ebrietatis antidotum in ferculis præſumant. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxtà depoſita vitis ſit, vltrò eam effugere, & in contrariam partem ſarmenta conuertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri vidimus, extra quorum ſeptum excitata pergula, quam iuxtà poſitæ vites inſcenderent ad meridiem, accidit vt hortulani incuria differtim braſſicæ ſubſeminarentur, tum vites quumprimùm pampinos emittere cœperunt, braſſicarum iuxtà ſurgentium odore offenſæ ſurculos conuerterunt, omiſſáque percommodè parata pergula, vltra ſeptum ad ſeptentriones ſeſe porrexêre. Abfueram ego tres menſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuerſus autem auulſis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis alieno loco ſuſtentare, quod præter ſpem feliciter ceſsit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptum, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur,

Fabuloſa antipathiæ braſſicæ & vitis cauſa.

B Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore perculſum in mare ſe proripuiſſe, in eóque delituiſſe, mox ab emerſu clandeſtino Lycurgum ex inſidiis inuaſiſſe, quem vite deuinxerit: illum indignabũdum cùm improuiſam capturam ferret impatienter, lacrymas emiſiſſe ex quibus enata ſit braſſica: atque hinc orta diſſidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas: Tabeſcere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Vſque adeò verò odia hæc in vuæ nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vua in humano gutture appellatur, odioſum admodùm, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahíque facillimè poſſe credatur, ſi crudę braſsicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodùm has foliis & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinum inimicitias, radici verò conciliationem ineſſe. Nam qui vinum in acetum trium horarum ſpatio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicem betæ contuſam in dolium coniiciendam monent: ſin verò reſtituere vinum malueris, braſsicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

C

HIEROGLYPHICORVM.

PIER. VAL. FINIS.

ERVDITISSIMI VIRI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER

PRIOR, EA CONTINENS QVÆ PER varia Deorum & hominum ſimulachra ſignificantur: D

* * *

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C. PERITISSIMVM.

CVM diſſicillimum ſit ea in lucem edere, ob ingeniorum moroſam ſæpe varietatē, quæ omnibus placeant, opus eſt illa alicuius viri authoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores deterrere poſſit: & ſi quid in controuerſia fuerit, vindicare, rectáque & vera comprobare, falſa autem refellere. Vnde etiam fit, vt virtutes illorum quibus ſcripta dicantur, eiuſdem ſæculi hominum teſtimonio celebrentur, & ſic illi patrocinij ſui præmium amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamuis docti ipſi ſint, nulla fama ipſorum ſcriptis ad poſteros perueniret. Nam Principum quidem atque Heroum res geſtas memoriæ mandant Hiſtorici: eruditionis ſuæ monumenta, alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, ſapientiæ, virtutum teſtes & præcones non alij ſunt, quàm omnis generis ſcriptores, qui illis monumenta ſua inſcribunt. Quamobrem æquè prudenter mihi rebus ſuis conſuluiſſe videntur, & qui ſcripta ſua doctorum patrocinio commiſerunt, & qui ita rationes ſuas inſtituerunt, vt & docti ipſi eſſent, & à bonarum literarum ſtudioſis celebrarentur. Illi enim ſcriptis ſuis authoritatem conciliarunt, hi virtutes ſuas ab obliuionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori commentariolo patronum conciliarem potius quàm te, qui & tanta eruditione atque authoritate es, vt tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire poſſit: & familiæ noſtræ ita coniunctus, vt primæ ætatis bonam partem ſimul tranſegerimus, cuiúſque humanitatem ſingularem ac beneuolentiam quotidiè experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me noſtrámque domum iamdudum amplecteris. Vale. Baſileæ, XIIII. Kal. Sext. CIↃ. IↃ. LXVII. E

DE ENEPH, ÆGYPTIORVM DEO.

CREATOR, ET CREATIO MVNDI. F

Eneph explicata deſcriptis.

PER Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipſum totius mundi atque vniuerſitatis creatorē opificemq́; pulcherrimo hieroglyphico oſtendebant: cui hominis formam tribuebāt, cúmque cœrulea veſte indutum, zonámque tenentem & ſceptrum pingebant, ac eius in capite pennam ponebant: vt teſtatur Euſebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, ſignificat difficilem inuentu eſſe creatorem, & nemini conſpicuū, ſed ſublimem, non modò ſupra ſenſum, verùm etiam ſupra humanæ intelligētiæ captum: humana verò forma, eundem vitæ authorem, & motu qui intellectu cōprehendi poſſit, circumlatū indicabat, quoniam vt hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipſa, quæ hominem à cæteris animantibus diſiungit, éſtq; eius naturæ propria, cerni à nullo poteſt: ſic etiam Dei ac ſummi opificis actiones & motus, quæ ipſe in ſacris literis *Poſteriora* vocat, non ſecus atque Ariſtoteles effectus *Poſteriora*, cauſſas verò *Priora* nominat, ab humano intellectu

cerni

...n poſſunt: mens verò ipſa & Diuina natura, quæ illa moderatur & gubernat, in huius corporis carcere abſolutè cognoſci non poteſt: & ideò cœrulea veſte indutum eum pingebant, vt cœleſtem illum eſſe ſignificarent, & in cœlo habitare, nullius coloris vel accidentis, mixtioniſve participem, etiamſi nobis ea fortaſſe ſuſcipere videatur: & modò iraſci, modò placari, quemadmodum cœlum ipſum, cum nullius coloris ſit propter interualli longitudinem cœruleum videtur: & ſic ſimul quoque eius naturam tantùm à noſtra diſtare indicabant, quantum cœlum à terra diſtat. Sceptrum verò poteſtatem eius regiam in vniuerſam naturam ſignificat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ neciſque fata continet: hoc eſt ortus atque interitus, & rerum naturalium cauſſas. Eſt autem zona circulus ille, quem Aſtronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quòd mundum ſignificabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ teſtantur.

DE PANE ARCADIÆ DEO, VEL SATYRIS ET FAVNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

Pani figura, eiuſque explicatio hieroglyphica.

De eadem figura & hieroglyphica Pierius lib. 12. & 44. Idem Macrob. Saturn. lib. 1. ca. 22.

PANA, quem & Innuum & Faunū vocauēre, ſic pingebant veteres: Caprina facie, rubeo colore, hirtis cornibus, varia Pantheræ pelle indutum, infima ſui parte hiſpida, & caprino pede: altera manu fiſtulam ſeptem calamorum tenentē, altera pedum ſiue baculum incuruum: B hácque figura vniuerſi ſymbolum contineri volebant. Facies enim rubens æther ſignificat, bina cornua Solem & Lunam, Pantheræ pellis cœleſtium ſiderum varietatem. Pars eius inferior hiſpida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ ſoliditatē oſtendunt: fiſtula ſeptem calamorum, harmoniam cœli, in qua ſeptem ſoni ſunt, & ſeptem diſcrimina vocum: virga recurua annum qui in ſe recurrit, & ideò, πᾶν, id eſt, totum, appellatus. Sic autem ſymbolum hoc interpretantur Euſebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

Sed diuerſos eſſe Pana & Faunum plerique omnes aſſerunt.

Aen. lib. 8.

Qui & αὐτόχθονες & ἐγγενεῖς.

Idem Virgil. de Latinis, Aeneid. lib. 12.

EIVSDEM Panos ſimulachro indigenam ſignificari, teſtatur Virgilius his carminibus:

Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq; tenebant,
Gensq; virûm truncis & duro robore nata.

Nam Deorum filios aiebant eſſe Faunos, è terra & diuino ſemine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demùm ab heroibus homines natos: vnde rectè per Fauni ſimulachrum etiam generis nobilitas ſignificabitur: eſt enim in magna parte nobilitatis, non aduenam, ſed indigenam eſſe. Quamobrem legimus apud Platonem Athenienſium nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati præſtitiſſe, quòd illi ex ipſa terra geniti eſſent, nec aliò commigraſſent.

SERMO.

Pan quomodo verus & falſus.

Nimirum imo & intimo pectore, ac corde.

Ibi inſunt ſenſus omnes.

Qui & paruus mundus dictus.

C PER eundem Pana & ſermonem ſignificari, tradit Plato, Ægyptiorum arcanorum interpres in Cratylo, quòd non ſecus ac Pan vagari & circumire fingitur: ſic ſermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, verſetq́; cuncta: & geminus ſit, verus ac falſus. Quod autem verum eſt ex ipſo, id quia leue ac diuinum eſt, & supernè apud Deum habitat, pectore & capite ſignificari: quod verò falſum, quia infernè inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hiſpida eſt & hircina, ob aſperitatem turpitudinemq́; oſtendit: & ideò à Græcis πᾶν, appellatum dicit, id eſt, totum, quia ſermo totum comprehendit & verſat.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

MVNDVM alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus eum facientes, veſtem variam ad talos vſque indutum, & aureum globum capite ſuſtinentem. Pedibus quidem complicatis, propter terræ firmitatem, varia, & oblonga veſte indutum, propter elemētorum ac rerum quæ ex illis gignuntur, & quibus terra veſtitur varietatem & copiam: aureum verò globum capiti eius impoſuerunt, qui cœlum ſignificaret ſphæricum, & circularem eius motum.

SOLIS

SOLIS SIMVLACHRVM.

SOLEM pingebant iuuenili & rotunda facie, eúmque in naui collocabant, quam crocodilus ferebat: per nauigium motum eius in humido ſignificantes, hoc eſt, in æthere vel intelligentiis: nam & æther multi humidum eſſe putarunt, & in ſicco tam diuturnum motum fieri non poſſe, & cœlos aqueos dixerunt: vnde in Sacris literis tam ſæpe cœleſtium aquarum mentio ſit, & Angeli ipſi Aquarum nomine à Dauide comprehenduntur. Per Crocodilum verò aquam pluuiam, cuius cauſa Soli tribuitur.

Ideoque ab Oui. 1. Metam. liquidum dictũ. A Pierio lib. 38. in doctrina cœleſti. Pſalm. 148. verſu 4. alij tamen cœlũ decimum aqueũ & criſtallinũ, em pyreo proximè inferius exponunt. Sic Oſiris Ægyptiis pro Sole Macro. Satur. lib. 1. ca. 21.

D

O S I R I S.

SOLIS ET LVNÆ CONIVNCTIO.

IN Elephantinopoli Ægyptia vrbe Oſiridis ſimulachrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ coniunctionem ſignificaſſe, tradit Euſebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris coniunctio humidior eſt, nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potiſſimùm noctibus ſerenis cœruleum videtur cœlum.

E

LVNÆ SIMVLACHRVM.

IN Heliopoli verò eiuſdem prouinciæ vrbe, Lunæ ſimulachrum hoc ſymbolo conſecratum erat. Homo accipitris habens faciem, lancea Typhona interficiens. Pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc ſimulachrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumen accipere Lunam ſignificaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & ſpiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius teſtatur, lucis ac ſpiritus ſymbolum eſt, tum propter motus velocitatem, tum quia alis altiora & lucidiora petit.

Pi. libr. 21. in Deus.

P L V T O.

OCCVLTA CONSILIA.

VETERES cùm conſilia & cogitationes occultas eſſe debere ſignificare volebant, Plutonem pingebant galeatum, & Proſerpinam rapientem, tum quòd ſubterranea, quorum Deus dicitur Pluto, lateant abſconditáque ſint: tum, quia raptus clàm fiunt: tum denique, quòd cùm in capite conſilij ſedes eſſe putetur, galea illud tegens aptè conſiliorum occultationem ſignificet.

Pluto galeatum, occulta principia generationis indicat. Pierius lib. 42. in galea.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

F

EIVSDEM quoque Plutonis hieroglyphico, breue ſceptrum in manu eius ponentes, minorem inferiorémve poteſtatem, vt eius qui alium maiorem Principem agnoſcit, innuebant: propterea quòd Pluto inferorum rex dicatur, & tamen Iouis imperio ſubiectus.

A quo obcæcatus dicitur.

S I L E N V S.

SPIRITALIS MOTVS.

SILENVM quem ſenem & dormientem pingebant, ſpirabilis motus ſymbolum fuiſſe, teſtantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœleſtem motum faciebant, cæſaries vero longa craſſitudinem terreſtris aëris ſignificat. Dormire autem illum ebrium finxerunt, quia craſſiores ſpiritus & vapores caput quaſi ebrietate quadam grauant, ſomnúmque inducunt.

De graphica Sileni figura, Lucianus in Concilio Deorum. Ad hoc Aratus in lib. de ſignis aquarum & ventorum.

V V L C A N V S.

I G N I S.

IGNIS virtutem ſub Vulcani, hoc eſt, hominis forma pingebant, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ ſymbolum regionis, vbi integer purúſque

Vulcani effigies. Huc ſpectat Pierij traditio. li. 18. ibi. Ignis duplex.

A ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terram delapſus eſt, cùm imbecillior ſit, materiáque indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui ſeipſum, niſi baculo innixus, ſuſtinere non poſſit, cùm æthæreus ille abſque vllo fomento ſeipſum ſuſtineat, alat, & tueatur.

H E R C V L E S.

E L O Q V E N T I A.

VISVM eſt nobis hic recenſere hieroglyphicum, quo Galli antiquitùs Eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conſcripto, ſumemus ad verbum, quemadmodum vertit Eraſmus. Sic igitur inquit: *Herculem Galli lingua gentis vernacula Ogmium vocant. Porrò Deum ipſum noua quadam atque inuſitata figura depingunt. Decrepitus eſt apud illos, recaluaſter, reliquis capillis, ſi qui reliqui ſunt, planè canis, cute rugoſa, & in aterrimum exuſta colorem, cuiuſmodi ſunt nautæ illi. Charontem potius aut Iapetum, quampiámve ex iis quæ apud inferos verſantur, diceres. In ſumma, quiduis potius quàm Herculem conijceres ex imagine. Atque tali ſpecie cùm ſit, tamen Herculis ornatum gerit, vt qui cùm Leonis exuuium indutus ſit, tum clauam dexterâ teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tenſum leuâ prætendat. Denique modis omnibus Hercules eſt. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos, cùm eiuſmodi pingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis vlciſcerentur, quòd olim regionem ipſorum incurſaſſet, prædas agens, id temporis cùm Geryonis armenta veſtigans, Occidentalium gentium pleraſque regiones peruaſtauit. At nondum dixi id, quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille ſenex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis.* B *Porrò vincula catenulæ tenues auro, electróve confectæ, pulcherrimis monilibus ſimiles. Atqui cùm vinculis vſque adeò fragilibus ducantur, tamen neque de fuga cogitare videntur, cùm alioqui commodè poſſint, neque prorſus obnitantur, aut pedibus aduerſus trahẽtem obtendunt, ſeſe reſupinantes: verùm alacres ac læti ſequuntur, ducentem admirantes. Vltrò feſtinantes omnes & laxatis funiculis etiam anteuertere ſtudentes: perinde quaſi grauiter laturi, ſi ſoluerentur vinculis. Neque illud quidem pigebit referre quod mihi videbatur omnium abſurdiſſimum. Etenim cùm non inueniret pictor vnde catenularum ſummas anſas necteret, videlicet dexterâ iam clauam, leuâ arcum tenente, ſummam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipſe nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos conuertebat arridens. Hæc ego cùm diutiùs adſtans eſſem contemplatus, admirans, hæſitans, indignans, Gallus qui propiùs adſtabat, noſtratium literarum non ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, Philoſophus opinor, ex eo genere Philoſophorum, quod apud eos eſſe fertur. Ego tibi hoſpes, inquit, picturæ iſtius arcanum explicabo: nam videris vehementer ad eam attonitus ac mirabundus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur eſſe Mercurium, quemadmodum vos Græci, verùm Herculi illam tribuimus: propterea quòd hic Mercurio longè robuſtior extiterit. Nam quòd ſenex fingitur, nihil eſt quòd mirère: ſiquidem facundia ſolet in ſenecta demum abſolutam vim oſtendere. Si modo verum veſtri dicunt Poëtæ,*

Obduci iuuenum denſa caligine pectus.

contra ſenectam poſſe quiddam dicere rudi iuuenta melius ac præclarius. Hinc videlicet apud vos, & Neſtoris lingua melle profluit, & Troianorum Oratores lirioëſſam edunt, videlicet floridam quandam vocem: nam liria, ſi ſatis memini, flores appellantur: proinde quòd auribus ad linguam vinctos trahit ſenex hic Hercules, qui non aliud quam ipſe eſt ſermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea perforata ſit: nam memini, inquit, & iambicos quoſdam verſiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam eſſe omnibus. Quin de eodem hanc in ſumma habemus C *opinionem, vt quicquid egit, ad illum oratione facundiáque egiſſe putemus: vtpote virum ſapientem, ac perſuadendo pleroſque ſibi ſubegiſſe. Iam tela illius nimirum rationes ſunt acutæ, miſſiles, citæ, atque animum ſancientes, vnde pennigera dicta fuit oratio.* Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem ſufficere opinor.

Hercules Luciani.

Hercules orationis numen.

Hom. Iliad. α. ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Huc ſpectat quod Seruius 6. Æneid. annotat ad illud: Tartareum ille manu cuſtodem in vincla petiuit.

RATIONIS CVM APPETITV PVGNA.

HERCVLIS Antheum interimentis ſimulachrum in multis antiquis numiſmatibus cernitur, quod quid ſignificet, nunc explicabimus. Hercules animæ rationis participis, ſpiritúſque ſymbolum eſt: Antheus verò corporis. Herculis pectus ſapientiæ ſedes, atque prudentiæ: quibus perpetua eſt cum appetitu ac voluptatibus pugna; ſemper enim appetitus rationi obſiſtit, nec poteſt ratio ſuperare, niſi corpus ita in altum, & procul ab terrenarum rerum intuitu extulerit, vt pedes, hoc eſt, affectus, nullum amplius fomentum à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ ſunt filij, prorſus interficiat. Quo de genere mortis loquitur D. Paulus, cùm ait: *Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Et Dauid: *Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius.* Et Seruator ipſe: *Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum adfert.* Et hæc eſt omnium victoriarum præſtantiſſima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegantiſſimus verſiculus:

Herculis cũ Antheo pugna hieroglyphicum. Huc ſpectat nomen Anthei contrarietatis nimirum.

MAXIMA CVNCTARVM VICTORIA VICTA VOLVPTAS.

& Boëtius hoc ipſum Herculis factum celebrans ait, SVPERATA TELLVS, SIDERA DONAT.

INGENIVM VEL INTELLIGENTIÆ VIS.

Pierius, hic tres virtutes Herculi attribuit lib.54. ex ſimulachro Capitolij. Sagitta triũ cuſpidum quid.

SYMBOLICA non ſolùm Ægyptiorum, verùm etiam Græcorum Theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit, pingitque illum arcu trium cuſpidum ſagittam iaculantem: propterea quòd humani ingenij acumen, cœleſtia, terrena & inferna ſcrutetur: vel propter tripartitam Philoſophiæ diſtributionem, quia ingenio Mathematicas diſciplinas, rerum naturalium cauſas, & diuina myſteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ ſcholæ diuiſione in differendi ſubtilitate, naturæ obſcuritate, vita & moribus eo vtimur, ita vt ſagitta trium cuſpidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philoſophiam ſignificet. D

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM INVENTORES.

Fabula de artiũ origine Platonis.

PLATO in Protagora ſub perſona Socratis, huiuſmodi narrat de Artium origine fabulam. Erat, inquit, aliquando tempus, quo dij quidem erant, mortalium autem genera non erant. Poſtquàm autem & his tempus ſatis conſtitutum venit, vt crearentur, formabant ipſa dij intra terram ex terra & igne permixtis, & ex iis quæ igne ac terra permiſcentur. Quum verò in lucem iam illa producturi eſſent, illorum ornandorum facultatúmque ſingulis, prout diceret, diſtribuendarum curam Prometheo & Epimetheo demandarunt. At Epimetheus ſibi diſtribuendi munus depoſcit, & Prometheo, dum ego diſtribuo, dicit, Aſpice & conſidera. Sicq; illo perſuaſo diſtributionem facit. Hic verò aliis robur abſque celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, aliis inermi data natura, aliam quandam facultatem ad ſalutem excogitabat. Quæ enim ex ipſis parua fecerat, iis volatilem fugam aut ſubterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipſa ſeruabat, & reliqua hoc modo exæquans diſtribuebat: ea induſtria, vt caueret, ne quod genus interiret. Poſtquam verò mutuæ corruptionis effugia ipſis ſuppeditaſſet, facilitatem anni tempora & varias cœli tempeſtates ſub dio ferendi excogitabat, induens illa denſis pilis, & ſolidis pellibus, quæ & hyemem & æſtum arcere poſſent: & quæ ſingulis cubilia petentibus proprium ac naturale ſtratum itidem eſſent; & ſub pedibus alia vngulis, alia pilis & coriis ſolidis ac exungibus muniuit. Necnon alimenta aliis alia ſuppeditabat, his herbam ex terra, illis arborum fructus: aliis radices, quibuſdam verò aliorum animalium laniatum in alimentum dabat. Et his quidem paucam ſobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multam, quo genus ipſum conſeruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vſqueadeò ſapiens eſſet, non animaduertit, ſe facultates in bruta animantia expendiſſe. Reſtabat adhuc ipſi inornatum hominum genus, & quid cum ipſo ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inſpecturus diſtributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem iámque fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Conſilij itaque inopia præhenſus Prometheus, & quamnam homini ſalutem reperiret neſciens, Vulcani & Mineruæ artificioſam ſapientiam vnà cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa abſque igne ab vllo poſſideretur, aut vlli vtilis eſſet: & ſic illam homini largitur. Sapientiam itaque circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem verò verſandi in Republ. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant: at in communem Mineruæ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingreſſus erat, & furto ſublata ignea Vulcani arte, & alia Mineruæ, eas homini contribuit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. Prometheus verò poſt eam quæ fertur furti pœnam Epimethei cauſſa dedit. Poſtquàm autem homo diuinæ ſortis particeps factus eſt, primùm quidem propter Dei cognitionem ex igne contractam, ſolus inter omnia animantia deos eſſe putauit, iiſque aras & ſtatuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit, habitationes, veſtes, calceos, ſtrata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo inſtructi initio homines ſparſim habitabant, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores eſſent, paſſim ab illis interimebantur. Ars namque opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verùm ad bellum contra feras manca: Reip. enim artem nondum habebant: cuius pars eſt ars militaris. Quærebant autem quomodo congregarentur ac ſeruarentur condentes ciuitates. Quum verò congregati eſſent, iniurias mutuò inferebant, vt qui artem gubernandæ Reipubl. non haberent, quare rurſus diſpergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi noſtro, ne in

Vt qui prudentiſsimus ἀπὸ τῆς προμηθείας, à prouidẽtia, mens & cognitio. E

Cognitio à rerũ euentu, cuius filia pœnitentia. F

Hinc Horatius Audax Iapeti genus, lib.2. Carm.

A ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, vt pudore & iuſtitia homines imbuat, quæ ciuitatum eſſent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaque Mercurius, quomodo iuſtitiam & pudorem hominibus diſtribuere debeat. Num vt artes diſtributæ ſunt, ita & has diſtribuam? artes enim ſic ſunt diſtributæ, vt vnus qui artem medicam aliámve quampiam teneat, multis imperitis ſufficiat. Itáne ergo & iuſtitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes diſtribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neque enim conſtabunt ciuitates, ſi pauci illarum participes fuerint, velut ex aliis artibus. Legem item nomine meo promulges, vt qui pudoris & iuſtitiæ particeps eſſe non poſſit, tanquam peſtis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheum facem accenſam, quæ ignis furtum ſignificet, tenentem, ingenij vim in inueniendis artibus, artiumve inuentionem & ipſum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis eſt: quam Ariſtoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum Theologia cœleſtem igniculum luménve extrinſecus aduenien appellarent, cuius proprium munus eſt artium inuentio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII MEMORIA.

HOMINIS prope rupem arduam ſtantis, anulúmque ferreum ex catena, quæ monti alligata eſt, exemptum cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriam ſignificat: in eo præſertim, cui delicti pœna condonata eſt. Aiunt enim Prometheum, ob ignem diis ſurreptum, & cum mortalibus communicatum, ab Ioue Caucaſi montis rupi ferrea catena alligatũ fuiſſe: & paulò pòſt ab eodem eius miſerto ſolutum, in huius beneficij memoriam vnum ex illius catenæ anulis cum ſaxi portione ex rupe ſumpta, digito alligaſſe, indéque pòſt anulorum & lapillorum iungendorum morem emanaſſe: quo fit vt etiam ſolus ferreus anulus, quo diu Romani vſi ſunt, id poſſit ſignificare. B

Annulorũ origo.

DELICTI POENA, VEL VLTIO DIVINA.

IDEM Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinámque vltionem imminere denotat, vel iuſtum iudicium eſſe, & calamitatem flagelli loco diuinitùs immiſſam, quemadmodum ipſe Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MERCVRIVS.

ORATIO, VEL ELOQVENTIA.

MERCVRIVS orationis vim interpretandíque virtutem & eloquentiam ſignificat, vtpote Deorum nuncius atque interpres, vnde Virgilius dixit:

Interpres diuûm cælo demiſſus ab alto.

Fingitur autem protenſus atque erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, vt ſignificet volucrem per aëra ferri ſermonem: nam & Homerus τὰ ἔπεα πτερόεντα, hoc eſt, *alata verba* appellauit.

Horat.1. Carmin. Mercuri &c. qui feros cultus voce formaſti.

Mercurij varia hieroglyphica.

VELOCIOR SENSVS, VEL INTELLECTVS AGENS.

C AMMIANVS Marcellinus ſcribit, Iulianum Cæſarem media nocte, vt Mercurio ſupplicaret, exurgere ſolitum, quo menti ſuæ lumina præferret, quia Mercurium velociorem in mundo ſenſum eſſe motus mentium excitantem, quem vulgò Intellectum agentem vocant, ex Philoſophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in ſacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi ſenſuúmque motum ſignificatum fuiſſe.

Odyſ. α, verſu 122. Nam & menis potẽs Mercurius eiuſque ſtella ad Apollinis nomen refertur. Macrob. Sat. l.1.c.19.

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

CVM autem orationem grauem, firmam ſolidámque eſſe debere indicare volebant, Mercurium in quadrata baſi ſine pedibus pingebant, quod veri ſermonis firmitatem ac robur indicabat: tũ etiam, quia ſermo ſine manuum vel pedum adiumento ſuo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

PER eandem quoque Mercurij imaginem, quæ marſupium manu teneret, gallum ad eius baſim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorémve ſignificarunt, quòd is mercium & lucri Deus haberetur: quia ſermonis ope omnia mercimonia & contractus fiunt: Gallum verò idcircò illi apponebant vigilantiæ ſymbolum, vt indicaret mercatores decere vigilantes eſſe, nec totas ſomno tribuere noctes.

De Mercurij ſermonis efficacia aliter Pier. lib. 23. ibi, efficax ſermo.

FVR ET FALLAX.

FVR quoque & furandi ars, atque fallacia, Mercurij Apollini Boues furantis imagine ſignificatur, quòd illum eius artis & fallaciarum ac doli fraudiſque inuentorem Poëtæ tradiderint, vnde

Vnde dicitur Ἑρμαῖον, valde vtilis Odyſ. θ.

Horat. lib. 1. Carm. Ode 10. Battum paſtorē quem ob perfidiā in ſaxum mutauit. Ouidius 2. Metam.

& illi cognomentum κλέπτης, Phurnuto & Suida authoribus, eſt inditum: ideóque ſic de illo cecinit Horatius: D

Callidum quicquid placuit iocoſo
Condere furto.
Te Boues olim, niſi reddidiſſes,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Riſit Apollo.

& Prudentius:

Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus.

HYDRARGYRON.

PEr eundem Mercurium Chemicæ artis profeſſores, argentum liquidum, quod vulgò viuum, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatem intelligunt: nam illi ſingulis metallis Planetarum nomina tribuunt: vt plumbo Saturni, ſtanno Iouis, ferro & chalybi Martis, auro Solis, æri Veneris, argento Lunæ, vt & Plato in Timæo facere videtur.

TALARIA.

VELOCITAS.

TAlaria Mercurij, velocitatem motuumq́; ſignificant, quòd is ſublimis per aëra feratur, vt Virgilius ait: E

Æneid. 4.

--- Et primùm pedibus talaria nectit
Aurea: quæ ſublimem alis, ſiue æquora ſupra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.

adeò vt ſi cuipiam ſignificare velimus fugiendum eſſe, aptè talaria depingere poſſimus: vnde fit, vt etiam communi ſermone dici ſoleat, *Addere pedibus alas*, pro celeritate. Idem Virgilius:

Pedibus timor addidit alas.

CADVCEVS.

POTESTAS ET VIS FATI.

EST & alia Caducei qui Mercurio attribuitur ſignificatio, præter eas quæ à Pierio ſunt enumeratæ. Caduceus enim fati poteſtatem ſignificat, vel afflatum quendam diuinum, dictúmque, quo non modò mentes noſtræ, verùm etiam creata omnia mouentur & gubernantur: atque vinculum quo cum Deo colligati ſumus, ac inter nos, ipſiúſque fati neceſſitatem, omnia ſtringentem. Quod præclarè indicaſſe videtur Virgilius his verbis:

Æneid. li. 6. ab Homero Odyſſ. ω. & ω. & Ilia. ω. Mac. lib. 1. c. 19. & idem Pierius omnino lib. 15. in caduceo.

Tum virgam capit, hac animas ille euocat Orco,
Pellentéſque alias ſub triſtia Tartara mittit:
Dat ſomnos, adimítque, & lumina morte reſignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. F

Caduceum quomodo ab Ægyptiis pingebatur.

Sic enim pingebatur ab Ægyptiis Caduceus ille, Macrobio authore, in ſpecie Draconum maris & fœminæ coniunctorum, qui parte media voluminis ſui, inuicem nodo, quem vocant Herculis, obligabantur, primæque partes eorum reflexæ in circulum preſſis oſculis ambitum circuli iungebant: & poſtmodùm caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabantúrque aliis ex eadem capuli parte naſcentibus.

CONCORDIA.

Idem Pier. libr. 15. in Concordia. Hinc caduceatores legati, feciáleſque, pacis & concordiæ ſequeſtres. M. Antonij Triumuiri nummus.

IDEM Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipſe, vt Poëtæ narrant, pugnantes cùm inueniſſet, diremit, ita vt ambo Caduceo eius adhæſerint, Cōcordiæ ſymbolum eſt, vt in antiquis numiſmatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuiri numiſmate quodam, in cuius vna parte, mulieris laurea corona ſub capitis velamine redimitæ caput eſt, cum his literis, III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inſcriptione, M. ANTON. C. CÆSAR. quod procul dubiò pro Concordiæ, quæ tunc inter Cæſarem, Antonium & Lepidum erat, ſymbolo poſitum fuit: idémque Caduceus res quæ eandem vim habent, ſimiléſve ſunt, denotat, duobus Serpentibus, eiuſdem videlicet generis animalibus.

AR

A

ARGVS.

MVNDI MACHINA.

ARGVS circa totum caput oculos habens, de quo ſic canit Ouidius:

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inq; ſuis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera ſeruabant, atque in ſtatione manebant.

& Statius:

Spectat in occiduis ſtellatum viſibus Argum.

Hæc à Macrob. libr. 1. cap. 19. παρὰ τὸ ἀεὶ γῆν τρέχειν. Ibid. Macrob.

hic, inquam, vniuerſæ mundi machinæ typus eſt: cuius caput cœli præ ſe fert imaginem, oculi ſtellarum, quæ inferiora omnia cuſtodiunt & fouent. Voluerunt enim Theologi Symbolici mundum animal eſſe: idque ſub Argi imagine ſignificarunt: & terram quoque moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Triſmegiſtus in Pimandro, terram non ſolùm moueri, verùm etiam vario motu agitari: ſed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idque huiuſmodi argumento probare nititur: *Non eſt*, inquit, *credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem eſſe: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat.* Vt igitur ſtellæ ac ſidera huiuſce mundi oculi ſunt, ſic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, oſſium: nil mirum igitur, ſi ſub Argi imagine mundum vniuerſum comprehendit Ægyptiorum Theologia. B

ENDYMIVM.

PIORVM OBITVS.

Mortis genus optimū quod.

CVM plura ſint mortis genera, illud maximè & à ſapientibus Gentium, & Sacrarum literarum teſtimonio comprobatur, & commendatur: cùm qui piè & ſanctè vixerunt, iamque altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheum interimente diximus, mortui, hoc eſt, prauis cupiditatibus deuictis, & ad Deum anhelantes, ac cum eo coniungi (quod in hoc corporis carcere fieri non poteſt) cupientes, ab eo in cœlum trahuntur, corpore, non ſecus atque altiſſimo ſomno morte conſopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cùm diceret, *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.* Hoc autem genus mortis oſculum vocauêre ſymbolici Theologi: de quo videtur loquutus eſſe Salomon in Cantico, cùm ait: *Oſculetur me oſculo oris ſui*, quod, ſub Endymionis, quem Diana in monte altiſſimo conſopitum ſomno oſculatur, imagine adumbrarunt. Aiunt enim Dianam, vt quæ ſiderum vim, quam ipſa recipit, ad inferiora tranſmittat, reginam eſſe & dominam cœleſtium proportionum atque intelligentiarum: Endymionem verò animam hominis pij ſignificare, cuius amore capti cœlites, vt illam ſibi coniungere poſſint atque oſculari, in alto monte, hoc eſt, dum cogitationem & mentem in cœlum attollit, ſomno altiſſimo conſopitam, id eſt, morte huius corporis. Nam cùm corpus impedimento ſit, quo minùs perfectè Deo coniungi poſſimus, ſequitur eo ſoluto nos liberè in cœlum euolaturos. Quod quantò citiùs fit, tantò maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recuſare quamdiu ei viſum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: ſed aſſiduè illum rogare, qui ſolus omnia bona largitur, vt intereà ſaltem cupiditates noſtras, quæ nos ab eius complexu abſtrahere poſſunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius ſuplex manus tendens rogo & obſecro. C

Canti. ca. 1. At Lucianus in Aſtrologia, ait illū primum mortalibus Lunæ rationē oſtendiſſe.

PACIFICATOR HABITVS.

NOLVIMVS hic omittere, priuſquam viriles imagines abſolueremus, quin ea adiiceremus, quæ Quintilianus de pacificatore habitu ſcribit. Sic enim ait: *Fit & ille habitus, qui in ſtatuis pacificator eſſe ſolet, qui inclinato in humerum ſiniſtrum capite, brachióque ab aure protenſo, manum erecto pollice protendit: qui quidem maximè placet iis, qui ſe dicere ſublata manu iactant*: cuiuſmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima ſtatua, quæ pro æde Lateranenſi ſtat.

Nũ eadem ſtatua, de qua Pierius li.35. in Pacificator. geſtu hic refertur aliter à Pierio li. 36. in pacificatio.

QVOMODO PINGI SOLERENT A' VETERIBVS FAVOR, EIVSQVE contrarium.

Fauoris, & contrarij figura. Idem à Pierio lib. 36. in Fauor. traditur.

CVM iis qui de Pacificatore habitu diximus, faciũt, quæ de fauoris eiúſque contrarij ſymbolo ſcribit Politianus in Miſcellaneis: fauorem enim pollicibus preſſis, & eius contrarium verſis ſignificari ſolitum ait, idque Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij authoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epiſtolarum:

Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum.

Iuuenalis verò hoc modo:

-- Et verſo pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.

Plinius autem libro Naturalis Hiſtoriæ vigeſimooctauo, *Pollices, cùm faueamus, premere etiam prouerbio iubemur.* Et Prudentius:

Et quoties victor ferrum iugulo inſerit, illa
Delicias ait eſſe ſuas, pectúſque iacentis
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi.

Deus Sabinorum.

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere; qui verò fauorem denegarent, vertere ſolitos.

FIDIVS DEVS.

FIDES.

In platea quæ Arenula dicta, penes patricios Santacecios. Vide Emblem. 9. Alciati, & in idem Minoim.

PRÆSTANTISSIMVM extat Romæ in antiquo marmore Fidij ſimulachrum, ſic expreſſum: Vir eſt imberbis quidem, ſed tamen maturam præ ſe ferens ætatem, cui adiectum eſt nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expreſſa eſt, manum porrigit, prenditque: in medio autem AMOR eſt puerili ætate: quòd hæc tria ſint, quibus Fides nititur, quæque illam inuiolatam conſeruant: nempè honoris ſtudium, veritas promiſſorum, vt videlicet ab vtroque ſeruentur, & amor, qui niſi adſit & faueat, facilè fides corrumpitur: nam fidem honos ſuſtinet, veritas parit, amor nutrit.

SOMNVS.

VERA ET FALSA SOMNIA.

Veri falſiq; ſomnij ſymbolum.

IMAGO virilis facie reſoluta & languenti, candida ſubtus veſte & ſuprà nigra induti, quaſi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philoſtrato authore, ſomnum ſignificat: quod cùm vera ſomnia immittit, nigrum cornu habere fingitur: cùm verò falſa, eburneum: vnde & geminæ ſomni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

Æneid. li. 6.

Sunt geminæ ſomni portæ, quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus vmbris,
Altera candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia manes.

In Som. Sci. cap. 3.

quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij authoritate, latet omne verum: hoc tamen anima cùm ab officiis corporis ſomno paulùm libera eſt, interdum aſpicit, nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cùm eum aſpicit, tamen non libero & perfecto lumine videt, ſed interiecto velamine, quod nexus naturæ caligantis obducit: quod Virgilius his verbis indicauit:

Aſpice,

Æneid. 6.

Aſpice, namque omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat viſus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.

Macrobius ibidem.

Hoc igitur velamen, quod nigro colore ſignificatur, cùm in quiete ad verum vſque aciem introſpicientis admittit, cornu eſſe creditur: cuius hæc eſt natura, vt tenuatum viſui peruium ſit: cùm autem à vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura denſatum eſt, vt ad quamuis extremitatem tenuitatis eraſum, nullo viſu ad vlteriora tendente penetretur. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert rationem: ait enim per portam corneam oculos ſignificari, qui & cornei ſunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non ſentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum teſtatur. Per eburneam verò portam, os, propter dentes, quòd ea quæ loquimur, falſa eſſe poſſint: ea verò quæ videmus, ſine dubio vera ſint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quòd, vt ij, qui de ſomniorum interpretatione ſcripſerunt, teſtantur, quæ ſomnia perſonæ ſtatum & fortunam non excedunt, vera ſint, & ſimplicia, vt cornu eſt: quæ verò ſupra fortunã ſunt, & nimium habent ornatum, falſa: vnde eburnea quaſi ornatior porta fingitur.

HONOS ET VIRTVS.

Honoris & Virtutis imago, einſque explicatio.

IN quibuſdam Vitellij Cæſaris numiſmatibus inueniuntur pulcherrimæ Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus ſic eſt expreſſa: Iuuenis galeatus cum pẽnis ſupra galeam, haſtam ſiniſtrâ, ſceptrum dextrâ tenens, ocreas habens, & ſub dextro pede teſtudinẽ, Honorem, qui muliebri forma eſt expreſſus, intuens. Habet autem caput galeatum, vt fortitudine ad Virtutem opus eſſe indicet, quo nos ab imminentibus inſidiis tueamur, eandémque ob cauſſam & haſtam habet: pennæ verò vel criſta, ingenij acumen ſignificant, & ſublimia cogitanda. Sceptrum poteſtatem vitiorum domandorum, & cupiditatum frænandarum. Ocreæ duplicẽ habent ſignificationem, primùm quòd qui Virtutem ſectãtur, ſemper ad locum, ſi opus ſit, Virtutis exercendæ cauſſa, mutandũ parati eſſe debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem, quã ex hoc terreo corpore ſuſcipimus, quæ nos cupiditatum ictibus obnoxios reddit Prudẽtia, cuius ſymbolum eſt teſtudo, quam ſub pede habet, diligenter muniamus, ſicq; greſſus noſtros dirigendos, Prudentia duce, vt ne noſmet ipſos in peccandi neceſſitatem coniiciamus: ſempérque in omnibus rebus honorem ſpectandum & intuendum, non autẽ opes. Honos muliebri potiſſimum forma depingitur, quòd mulieres maximè honoris ſtudioſas eſſe deceat. Eſt autem ſeminuda mulieris imago, propter opum contemptionem eadémque cornucopiæ geſtat, & galeam pede premit, quia ex Virtute omnium rerum copia prouenit, & virum in Honore ob Virtutem conſtitutum omnes venerantur.

Vt quæ à viro. Eadẽ Pier. de Galea libro 42. Et propter celebritatẽ, Pier. ibid. Pier. lib. 27. munimentũ aſſignat, quod reſpõdet prudentia.

HECATE.

LVNA.

Nat. Com. lib. 3. Myt. ca. 15. Hecates hieroglyphicũ.

LVNAM ſub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorũ ſiniſtrum Equi eſt, dextrum Canis, medium Hominis. Luna enim ex Solis diſtantia varias figuras ſumere videtur, & cùm nouilunium pingere volebãt, candidis vel aureis veſtibus indutam, atque ardentem facem tenentem eã faciebant: cùm mediam oſtendere volebant, ciſtam ei in manu ponebant, quia, creſcente lumine, fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt, túncque ramum Laureum & Papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniã à Sole ignea fit: Laurus enim Soli conſecrata eſt; Papauer verò propter fertilitatem multitudinémq; animarum quæ in ea tanquã in ciuitate habitare putabantur. Duplicem enim tellurem Ægyptiorum Philoſophia ſtatuebat: ſuperiorem vnam, & inferiorem alteram: ſuperiorémque tellurem Lunam eſſe putabant, inferiorem verò hanc frugum procreatricẽ, qua nos mortales habitamus: illam enim animas corpore ſolutas incolere putabãt, quia cùm Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa didicerũt Theologia, eſſe quendam locum, in quẽ animæ corpore ſolutæ tranſmigrent, ibique beatorum ſedes eſſe, & multa præterea de cœleſti illa patria, & ſancta ciuitate eiúſque regionibus audiuiſſent: & in plenilunio maculas quaſdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio

Auctor Xenophanes. Tellus duplex Ægyptiorum.

ſidere cernerentur, & terrarum quandam montiúmque & lacuum imaginem præ ſe ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligentia metiri volentes:ea omnia in Luna eſſe putabant eamq; cœleſtem illam tellurem eſſe aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum ſtatuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium, quæ in hoc noſtro orbe ſunt, exempla atque imagines cernuntur, ab ipſo Creatore minimè corruptioni obnoxiæ factæ, quas Ideas vocauêre, ex quibus poſt & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo ſunt omnia creata ſint, mundum illum idearum Lunam eſſe dixerunt. D

Opinio idearum Lunā mundū ſtatuentium,

Sic enim ratiocinabantur: Vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templúmve ædificaturus, imaginem eius perfectiſſimam mente concipit: quæ cùm ex materia concreta non ſit facta, corruptioni minimè eſt obnoxia, niſi cùm architectus ipſe corrumpitur hoc eſt, aut moritur, aut mente alienatur, neque pòſt ædificium ipſum tam perfectum & abſolutum reddere poteſt, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & ſummus iſte Opifex atque Architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium, quæ in eo eſſe volebat, imaginem perfectiſſimam concepit, quæ imago, vtpote in eius, qui omni corpore ſolutus eſt, quique omnia poteſt mente concepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari poſſet: & re ipſa extitit, quia potentiſſimus eſt qui eam fecit. Et quemadmodum imago humana mente concepta, ſine ſui artificis corruptione corrumpi non poteſt; ſic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxium, ſempiternam fore, neceſſe eſt fateri. Hanc autem imaginem Lunam eſſe volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad ſui exemplū, ſed minùs perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et ſic Lunæ multitudinem animarum, vel quòd in ea corpore ſolutæ habitarent, vel quòd ad illa in mortalia corpora influerent immitterentúrque, vel quòd perfectiſſimas illarum contineret imagines, tribuerunt Sed eſt & alia ratio, cur illi fertilitas multitudóque animarum tribuatur: quia videlicet Luna creſcente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis creſcunt, & quia partui præeſſe putatur. Nec tamen abſurdam prorſus illorum ſententiam exiſtimarem, qui huius mundi imaginem in Luna eſſe putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia ſunt creata, intellexiſſent: quæ non magis quàm Deus ipſe mortalibus oculis cerni poteſt, cùm diuinam illam ideam ſempiternam fore ſit neceſſe, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium eſſe, Sacræ literæ teſtētur. E

Plin. libr. 2. c. 99.

Vnde Lucina dicta, à luce, vel à circumuoluendo.

Sed ſi huius mundi imaginem tanquam in ſpeculo cerni dixiſſent, facilè illis aſſentirer. Lunare enim corpus ſpeculo ſimile eſſe, ſolarium radiorum reflexio, quam in eo videmus, indicat: itémque aqueæ naturæ, quæ in ſpeculis eſt, eſſe Philoſophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationem cauſſam tribuentium conſenſus, & res ipſa docet. Cùm igitur talis ſit Luna, & in plenilunio terra inter ſolem & illam poſita, huiuſmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat maculas illas terræ imaginem eſſe? Nam quòd illas ob corporis inæqualitatem fieri dicunt, id abſurdiſſimum videtur in cœleſti corpore: & falſum eſſe, teſtatur ſolariū radiorum tanta reflexio, quæ niſi ex politiſſimo nitidiſſimóque corpore fieri nullo modo poſſet. Quod verò alij vapores eſſe putant, quos illa aſſiduè ad ſe trahat: primùm dico fieri non poſſe, ſi vapores eſſent, vt ſemper eandem figuram ſitúmque ſeruarent: deinde Mathematicorum, hoc eſt, Optices certiſſimas veriſſimáſque rationes, id falſum oſtendêre. Nam cùm vapores non ſupra mediam aëris regionem attollantur, neceſſe eſſet, Lunam à Britannis, aut Hiſpanis, aut Ægyptiis, quorum acies ſupra vapores illos, qui in noſtris ſolummodò regionibus eſſent, tēderet, ſine maculis cerni: nam ſi quis fortè diceret, vapores illos totam mediam aëris regionem occupare, & ideò ab omnibus videri: is ſciat, ſi ita ſe res haberet, nos non maculas, ſed totum Lunarem orbem quaſi velamine quodam obductum viſuros. Ex quo patet, cùm eædem maculæ æquè ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos non eſſe. Sed & ipſarum macularum figura optimè orbis terrarum imaginem, vt ex tam longinquo tractu perſpici poteſt, præ ſe fert, quemadmodum quilibet videre poteſt. F

Cuius alimentum in dulcibus aquis ait Pli. lib. 2. ca. 101.

Imago terræ in maculis Lunæ.

PERSEPHONE SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

Ideòque à proſerpendo dicta, quia ſemen per terram ſerpat, ſitq; Cereris filia.

SEMINVM virtutem & gignendi vim, quæ potiſſimùm in terra eſt, veteres muliebri forma, germina quædam protendentem pinxerunt, hancque imaginem Bonam deam vel Perſephonem appellarunt: ſemen non antè germinare ſignificantes, quàm in terram proiectum aliquandiu ibi latuerit.

DIONYSIVS.

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

Ideòque ſepultus, ac integer reuixit propter plantas è propaginibus ortas.

QVONIAM verò plantæ non ſolùm ex ſemine, verùm etiam quædam ex ſurculis plantatis naſcuntur, hanc promiſcuam gignendi vim, ſub Dionyſij imagine expreſſerunt, quem muliebri forma & cornua habentem pingebant.

IVNO.

A

IVNO.

QVATVOR ELEMENTA.

Elementorum hieroglyphica figura.

Iliad. 2.

Hinc Orph. in hymno Iunonis Aeriā eſſe tat faciem Iuno.

IVNO catena de cœlo ab Ioue ſuſpenſa, & lapides pedibus alligatos habens, ab Homero fingitur: ita vt vnum pedem contractiorē habeat, altero, quæ imago quatuor elementorum ſymbolum eſt. Iuno enim ipſa aërem ſignificat, catena ignem quo cætera colligantur atque miſcentur, lapis altiori pedi appenſus, aquam, alter verò terram: quæ omnia Iupiter, quem cœli rectorem ſignificare volunt, ita cœlo alligauit, vt ex illo pendeāt, ipſiúſque, qui cœlum mouet, nutu gubernentur.

TEMPESTATIS MVTATIONEM, ET ARCANA TEMPORE PATEFIERI.

EADEM Iuno nubibus vndiq; ſepta, ita vt vix cerni poſſit, tum mutationem tempeſtatis (cum Iuno aëris ſymbolum ſit) tum res alta vetuſtatis caligine merſas, aut alioqui obſcuras abſconditáſque, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem ſignificat.

Hinc Æn. l. 4. illa. Hic ego nigrantem, &c.

SPES FALLAX.

B

EADEM quoque Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falſas eſſe ſignificat, ſpémque fallacem: admonétque vt caueamus nobis ab illuſoribus, vel ne falſo, vt ſæpe fit, amore capiamur, nóſque fœminis deludendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij ſollicitatam, illi corpus ex nubibus ſui imaginem præ ſe ferens obtuliſſe, cum quo ille iacuerit.

Plut. in Agide & Cleomene ambitioni tribuit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.

MVLIER Tauro inſidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuerſa, & littus quod longe liquit reſpiciens, ſignificat animā hominis, quam corpus per huius mundi pelagus defert, cùm ipſa tamen tellurem, quam deſeruit, hoc eſt, Deum creatorem atque opificem, auidis oculis intueatur. Et hic eſt Platonicus ille animę circulus, atque rationis motus, cùm videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas, ipſáque creata, conuerſa, tandem ad Dei contemplationem redit: ideóque Poëtæ finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue ſub forma Bouis, aut Vituli raptam, & per mare in Cretam delatam fuiſſe: cuius fabulæ myſtica explicatio eſt, quam modò protulimus. C

Platonicus animæ circulus.

Ouidius l. Metam.

DIANA.

RERVM MVTATIO.

VIRGO cui Mercurius veſtem porrigit, Diana eſt: quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam ſignificat. Finxerunt enim Græci Poëtæ, Iouem cùm videret Dianam nudam incedentem, quòd id virginem minimè decere videretur, Mercurio, vt ei veſtem faceret, mandaſſe: cúmque multas ei Mercurius veſtes feciſſet, nullam tamen illi aptam facere potuiſſe, propterea quod illa dum is vnam pararet, aſſiduè mutaretur, ita vt poſt illam non poſſet induere. Eſt ergo hæc figura incrementi & diminutionis, rerúmve aut conſilij & mentis mutationis hieroglyphicum.

Diana hieroglyphicū.

Hinc ferià 7. Stellæ Orphaa dicta, terreſtris, propter generationem & corruptionem.

D

DANAE CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM BONORVM AFFLVENTIA.

Alij ad largitiones, quibus omnia patēt & parent, referunt. Aureus imber in gremio Danaë.

DANAE formoſiſſimæ mulieri, aurum in gremio pluiſſe finxêre Poëtæ, per Danaën animi pulchritudinem ſignificantes, quæ naturalibus virtutibus cōtinetur, quas Deus amat: per aureum verò imbrem cœleſtium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore, eiuſq; benignitate ſunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo ſolo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

Platonicorũ de animabus opinio. Hinc forſan ita dicta, quia præ cæteris omnibus appareat lucéatque.

PASIPHAE Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam tranſmutatam ex Tauro Minotaurum peperiſſe ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua Taurus, animam ſignificat cum ſuo æthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidêre. Aiunt enim animas noſtras in beatis illis ſedibus & cœleſti regione, æthereum igneúmve quoddam vehiculum, quo deferantur & moueantur, habere, cùm nihil quod ſit expers corporis moueri poſſit, quod & Dauid vates comprobare videtur, cùm canit, *Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam vrentem.* Addunt deinde Platonici illas, quamuis hoc igneum vehiculum habeant, tamen corpori, hoc eſt, terreo vehiculo, ob ignis ſubtilitatem & terræ craſſitudinem, niſi aliquo intercedente medio, quod vtriuſque naturæ ſit particeps, iungi non poſſe, ideóque illam dum per cœleſtes orbes & elementa deſcendens, tranſit, paulatim craſsiore ſe quaſi veſte induere, aëreúmque ſibi vehiculum comparare, quo facilè terreo huic corpori copuletur. Id autem facit corporis induendi cupiditate, vt iidē aiunt, E accenſa: Taurus enim corpus ſignificat, Vacca ficta aëreum vehiculum, Paſiphaë ipſam animam, ex qua copula oritur Minotaurus, id eſt, homo ex anima & corpore conflatus.

PANDORA.

Heſiod. in Theogonia.

PANDORA mulier pyxidem in manu habens apertam, aduerſam fortunam, generis obſcuritatē, infelicitatem, paupertatem, infamiam, ægritudinem, ſpei fruſtrationem humanæ ſortis miſeriam nobis adumbrat: nam cùm hæc virtutes omnes in pyxide incluſas teneret, eam, vt quid intus eſſet videret, aperiens, omnes elabi paſſa eſt, malis retentis, & ſpe ſola, quæ vaſculi labro adhæſit, vt narrat Heſiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis muneribus, quæ pyxidi illi incluſerant, ornatam, póſtque Epimetheo coniugem datam tradit.

EVRYDICE.

APPETITVS.

Hinc forsã à latè pœna ſubeunda ei nomen, ob concupiſcẽtiam.

Per pedes ablutos q̃d ſignificetur, & in diuinis & in profanis.

Æneid. li. 4.

EVRYDICE, quam in pede momordit ſerpens, appetitum hominis ſignificat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præſertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum ſunt: vnde Seruator F diſcipulorum ſuorum pedes lauare voluit, vt eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti vt ſe lauaret, dixit, *Niſi lauero te, non habebis partem mecum:* & in Geneſi dixit Deus Serpenti, *Inſidiaberis calcaneo eius:* nec ſolùm hoc in Sacris literis, verùm etiam in Græcorum fabulis legimus, Achillem, propterea quòd puer Stygiis aquis fuiſſet immerſus, nulla in parte vulnerari potuiſſe, præterquàm in pedibus, qui abluti non fuerant, vt indicarent eum fortem fuiſſe, niſi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc ſenſu quod tradunt, Iaſonem aureum vellus petẽtem, vnum calceum in flumine, quod ſolum in toto terrarum orbe nulli vento eſt obnoxium, amiſiſſe: hoc eſt, dum virtutem ſectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuiſſe: & Virgilius, Didonem morituram vnum calceum exuiſſe, ſcribit his verbis:

Ipſa mola, manibúſque piis, altaria iuxta
Vnum exuta pedem, vinclis in veſte recincta
Teſtatur moritura deos, & conſcia fati
Sidera.-----

hoc

A hoc eſt, vno affectu, nempè mortis formidine exutam, quæ Didonis figura repentinum firmúmque conſilium ſignificat.

CYBELE.

AGRICVLTVRA, VEL, VICTORIA POPVLORVM.

Vide Pierium li. 43. ibi Terra. Cybeles ſimulachrũ, & eius interpretatio. Vide Pier. l. 1. ibi, ſuper igne ſolicitum.

CYBELES turritam coronam habentis ſimulachrũ, tellurem indicat, & vrbes quas illa ſuſtinet domitas, vel victoriam de agricolis ſeditioſis partam, vel tellurem agricultura domádã, & eam quæ habitatur fertiliorem eſſe ea quæ minùs incolitur. Vbi enim hominum frequẽtia, ibi artes & induſtria valẽt. Quod verò currui eius Leones adiunxêre, vt in antiquis marmoribus numiſmatibúſque videre licet, id ſignificat nullam eſſe terram adeò ſterilem & aſperam, quę labore & induſtria fertilis reddi non poſſit, vel illam vim gignendi à Sole capere, cùm Leo ſit animal Phœbææ naturæ. Hanc ipſam ſi non in curru, ſed humi ſedentem vel ſtantem cum circino pinxeris, Geometriæ, ſi cum quadrante, Geographiæ, ſi cum ligone vel Taurum prope ſe habentem, Agriculturæ ſimulachrum habebis.

TRES CHARITES.

Heſ. in Theogonia. Quid per ſimulachrũ trium Charitum, ex Seneca. Vel Aglaiam: Κύκαλον.

Hilarem datorem diligit Deus.

B TRES Charites ſorores fuiſſe traduntur, Pingebantur autem iuuenes virgines, ridentes, manibus implexis, ſoluta ac perlucida veſte: quarum natu maxima, Heſiodo autore, Ægle vocatur, media Euphroſyne, tertia Thalia. Quid autem hæc omnia ſignificarent, pulchrè docet Seneca de beneficiis libro primo, in hunc modum: *Quare, inquit, tres Gratiæ, & quare ſorores ſint, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, ſoluta ac perlucida veſte? Alij quidem videri volunt vnam eſſe, quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentium, reddentium, ſimul & accipientium reddentiúmque. Sed vtrumlibet ex iſtis iudica verum. Quid iſta nos iuuat ſcientia? Quid ille conſertis manibus in ſe redeuntium chorus? Ob hoc, quia ordo beneficij per manum tranſeuntis, nihilominus ad dantem reuertitur, & totius ſpeciem perdit, ſi vſquàm interruptus eſt: pulcherrimus ſi cohæſit & vices ſeruauit. Ideò ridentes, quia promerentium vultus hilares ſunt, quales ſolent eſſe qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorum memoria ſeneſcere. Virgines, quia incorrupta ſunt & ſyncera, & omnibus ſancta, in quibus nihil eſſe alligati decet, nec aſtricti. Solutis itaque tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conſpici volũt.* Hæc Seneca. Nos autem etiam illud minimè ſilentio prætereundum cenſemus, quod vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id clàm facere debere, iuxta Seruatoris dictum, *Cùm facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te:* & alio in loco, *Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera.* Altera Charis faciem apertam oſtentat, quia eius qui beneficium accipit, eſt id oſtentare & prædica- C re: tertia partem faciei oſtendit, & partem occultat, ſignificans beneficij retributionem celandam eſſe, oſtentandúmque ipſum beneficium.

GORGONES.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

Ab Apollodoro lib. 2. Tres animæ in homine, quæ. Virgilius tamẽ Æne. lib. 6. ad vlciſcendos ſceleratos eas detruſit ad Inferos.

GORGONES capita, Draconum ſquamis obſita, dentes maximos Aprorum inſtar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuiſſe tradunt, nomine Euryale, Sthenyo, & Meduſa, ex quibus Meduſa ſola mortalis fuiſſe perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideóque Meduſam Perſeus decollauit. Hæ Gorgones animarum hieroglyphicum ſunt. Tradit enim Ægyptiorum Theologia, & cum ea Platonica quoque ſchola, tres in homine animas eſſe, quarum ſingulæ apud Hebræos proprium nomen habent: vna enim *Nephes* vocatur, quę Latinè, *Viuens* vel *Sentiens*, dici poteſt: quam cum beſtiis communem habemus, & hæc mortalis eſt, quam Meduſa innuit: eſt enim corpori proxima, eíque adglutinata, & ſenſibus, corporiſque affectionibus obnoxia, de qua volunt acutiores Theologi intellexiſſe Chriſtum, cùm dixit, *Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem:* &, *Qui non habuerit odio animam ſuam, perdet eam:* ideóque finxerunt Perſeum, qui diuinum ſpiritum melioremque genium ſignificat, hanc obtruncaſſe: debent enim qui altiora

con

contemplari volunt atque diuina,hanc prorſus interimere,ne quid ſenſus animæ,quæ rationis particeps eſt, obeſſe poſſit. Altera anima *Ruah*,id eſt,*Spiritus* nuncupatur,quæ rationis particeps eſt. Tertia dicitur,*Neſſamah*,id eſt,*Lumen*,vt à Pythagora & Dauide fuit appellata,quam D. Auguſtinus *Diuinitatis partem*,& Plato *Mentem* vocat.Ideò autem dixerunt has tres ſorores homines ſuo aſpectu in ſaxa conuertere: quia quamuis illas in nobis habeamus, illarum tamen naturam nemo abſolutè poteſt ſcrutari,niſi Meduſa obtruncata,id eſt,niſi corporearum affectionum impedimento priùs fuerit liberatus:imò qui eas intueri volunt,ſaxis eos ſimiles eſſe ad alia oportet. Oculus autem,quem ſibi inuicem hæ tres ſorores mutuò dant,ſignificant lumen quod habemus extrinſecus, à Deo nobis dati, atque ab vna in alteram animam deriuari. D

VIRGO CAPILLOS HABENS ERECTOS.

HOMINIS NATVRA.

Non ſolùm ratione capillorũ, ſed capitis totum, brachia verò ac pedes tanquàm rami. Hominis cũ arbore comparatio.

PLATO dixit hominem arbori ſimilem eſſe, verùm in hoc ab illa differre, quòd illa radices in terra fixas habet,homo autem in cœlo:quod capilli capitis radicum ſimilitudinem quãdam habentes indicant. Radix autem vera hominis eſt anima, quæ cœlitùs eſt demiſſa, & per quam viuimus,ſpiramus,& vitales fructus ferimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, *Comæ tuæ iunctæ canalibus*: quod de cœleſtibus riuis, ex quibus virtus in nos deſcendit, eſt intelligendum: nam quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur, ea omnia ad animam referri teſtantur Origenes & Hieronymus. Vnde ſi quis virginem capillos in cœlum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expreſſerit. E

VIRGO ABCISSIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

Sed & apud Græcos & Latinos,raſitatio capitis ſeruitutem indicabat. Vide Pier.lib.32. ibi,Coma. Robur hominis in capillis.

VIRGO,cui abſciſſi ſint capilli,imbecillitatem virium ingenij, animive, aut etiam mortem ſignificat:quia non modò in Sacris literis videmus Sampſonis robur in capillis fuiſſe, quibus abſciſſis,facilè captus victus fuit:verùm etiam & Euripides finxit Alceſten mori non potuiſſe, donec illi à Mercurio cœlitùs demiſſo crinis abſcinderetur: & Niſus non priùs à Minoë interfici potuit,quàm illi ab eius filia pilus fatalis abſcinderetur. Nec Dido apud Virgilium ante mori potuit, quàm Iris ab Iunone miſſa ei flauum vertice crinem auferret.

ASTRÆA.

IVSTITIA. F

ASTRAEAM Aſtræ Gigantis & Auroræ,vel Iouis & Themidis filiam, pro iuſtitia ſumi notiſſimum eſt: fingunt enim illam vitiis creſcentibus indignatam in cœlum euolaſſe, locúmque inter Leonem & Libram medium tenuiſſe, imò etiam ipſam Libram ei tribuunt, qua quid cuique debeatur,expendat. Quamobrem ſic de illa cecinit Ouidius:

Libr.: Metam. Aſtrææ figura,& explicatio.

Et virgo,cæde madentes
Vltima cœleſtum terras Aſtræa reliquit.

& Seneca in Octau.

Neglecta terras fugit & mores feros
Hominum, & cruenta cæde pollutas manus,
Aſtræa virgo ſiderum magnum decus.

A Gel.libr. 14.c.4.

Eam quoque, vt Gellius & Chryſippus tradunt, forma atque filo virginali, aſpectu vehementi & formida

A formidabili,luminibus oculorum acribus,neque humilem,neque atrocem,ſed reuerendæ cuiuſdam triſtitiæ dignitate pingi ſolitam,omnes ferè norunt:cui noſtri pictores modò lancem,modò ſecurim, virgarúmque faſcem adiiciunt. Illud autem ferè inauditum eſt, & tamen pulcherrimum, quod Alexander Aphrodiſæus ſcribit, Iuſtitiam ab Ægyptiis ſine capite pingi ſolitam, per manum ſiniſtram porrecta palma diſcapedinatam:quoniam ſiniſtra genuina pigritia nulla calliditate prædita,æquitati aptior quàm dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iuſtum iudicem intrepido & forti animo eſſe oportet, vt nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueatur:eundémque decet crimina omnium atque merita ad lancem diſcutere & ponderare, vt cuique quod meritus eſt tribuat.Caput verò ei non tam ademiſſe mihi videntur, quàm inter ſidera occultaſſe, vt indicarent à iudice neminem videri debere:vnde Athenis in Areopago, rei velato capite cauſſam dicere iubebantur,ne iudicum affectus mouere poſſent: condit ergo caput inter ſidera,ſolum Deum intuens, & ideò à nobis cerni non poteſt: debet enim iudicis mens ad extremum vſque, donec ſententia ſit lata,occulta eſſe, ne qua fraus ſtrui poſſit.

***

B

C

D

ERVDITISSIMI VIRI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS, EA CONTINENS QVÆ PER SERPENTEM, CERBERVM, Felem, Vitulum, Capricornum, Cancrum, Aquilam, Craterem, Lyram, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum, Pyramidem, Cubum, Octaëdrum, Iſocaëdrum, Papauer, Iridem, Hyacinthum, Narciſſum, Hyſſopum, Myrtum, Salicem, Cedrum, Palmam, & alia huiuſmodi ſignificantur,

AD THEODORVM ZVINGGERVM PHILOSOPHVM ET MEDICVM PRÆSTANTISSIMVM.

E

ALTERAM hanc myſticarum imaginum Partem, quam cum ſuperiore Valerianis quaſi racemationem quandam Diuinis Commentariis adiecimus, tibi (doctiſsime Zuinggere) donare atque in tuo nomine edere ſtatui: non quidem quod tuæ famæ aliquid ſcriptis meis ornamenti adÿcere poſſe ſperem, quam tu ingenÿ tui magnitudine, atque illuſtribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab aliis illuſtrari non pateris: ſed vt & hi mei labores nomini tuo inſcripti, plus authoritatis inueniant, & tu aliquod meæ in te obſeruantiæ indicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longéque impar ÿs quibus tu nos ornare ſoles, ſed ex candido in te animo profectum, & tali qui libentiùs, ſi poſſet, maiora digniorâque tibi commendaret. Sed tuæ humanitatis erit, mentem non munus ſpectare. Quod ſi feceris, & ingenÿ ac prudentiæ tuæ acumine, ad intimos animi mei ſenſus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quemadmodum me amare iamdudum cœpiſti, ſic hunc meum immaturum fœtum fouendum ſuſcipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale, Baſil. XIIII. Kal. Sext. CIƆ. IƆ. LXVII.

SERPENS.
ANIMA ET CORPVS.

Numer. ca. 21. verſ. 9.
Serpentis proprietates.
Plin. li. 8. c. 27. ope fœniculi.
Pli. c. 12. lib. 28. & paſſim alibi.
Marathrũ.
Val. Max. li. 1. c. 9. Liuius libr. 10. & 11.

BACILLVM, cui Serpens circumuolutus eſt, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus Serpentis in cruce poſiti aſpectu populum Iſraëlis à morte liberatum fuiſſe: verùm etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis ſalutare ſymbolum fuit. Nam cùm cætera omnia reptilia craſſioris & magis terreæ ſint ſubſtantiæ, Serpentem ſpiritus & vitæ tenaciſſimum animal eſſe conſtat, quod & imbecillitatem corporis exuat, & ad medicinam vtiliſſimum ſit, & ad acuendum viſum herbam inueniſſe, nec non ad ſeſe in vitam reuocandum quandam herbam cognoſcere traditur. Et cùm Romani oraculo admoniti, Epidaurum miſiſſent ad Æſculapium, quem medicinæ & ſalutis Deum exiſtimabant, accerſendum, Serpentem Romam aduexerunt. F

CERBERVS.
TRES COELI REGIONES, VEL TRIPLEX DEI POTESTAS.

Quidã pro terra, vnde carniuorus dictus, alÿ pro auaritia ponunt.
Cerberi hieroglyphica ſignificatio.
Vide Pier. l. 3. ibi. proles maſcula.

VETERES tres tantùm cœli regiones faciebant: nempe, Ortum, Occaſum, & Meridiem: nam in Septentrione inferos putabant eſſe, propterea quòd Sol nunquam eò perueniat: quemadmodùm & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt, & impios ad ſiniſtram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Siniſtram verò in eodem Septentrione eſſe Theologis, quis dubitet, cùm impÿ in eandem cum dæmone regionem ſint detrudendi? ideóque harum trium regionum ſymbolum finxerunt Cerberum canem tricipitem, quo etiam trina Dei regna ſignificarent cœleſte, terrenum & infernum.

TRES NATVRALES NECESSITATES.

A

Æneid. 6.

EVNDEM Cerberum tricipitem finxêre Poëtæ infernæ domus aditum cuſtodire: eo hieroglyphico tres neceſſitates naturales, quæ hominem à ſempiternarum rerum contemplatione abducunt, ſignificantes: nempe famem, ſitim, & ſomnum; & ideò Virgilius fingit Sibyllam, quæ Æneam mentem ad magnarum rerum contemplationem conuertere volentem, monet, vt huic Cerbero,

Melle ſoporatam & odoratis frugibus offam

obiiciat, ſtatimque illo relicto tranſeat: vt indicet, eſſe quidem his neceſſitatibus ſatisfaciendum, ſed non prorſus indulgendum.

FELIS.
LIBERTATIS APPETENTIA.

FELIS, præter ea quæ de illo ſcripſit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo priſci Alani, Burgundiones & Sueui; teſte Methodio, in militaribus ſignis vti ſolebant: perinde vt Feles carcerem ferre non poſſunt: ſic ſe ſeruitutis impatientiſſimos eſſe teſtantes.

VITVLVS.
CONCVPISCENDI VIS.

Attamen ſecedũt interdũ à vaccis, hinc illud ἀτιμαγελεῖν, ab Ariſtotele li. 6. de Natur. animal. Id eſt, coarmentari.

MANSVETVS & domeſticus vitulus, vel bos, concupiſcendi appetendique vim, quæ in nobis eſt, denotat: quia conſtat, nullum animal æquè appetitui obedire & venereum eſſe, atque Vitulum ſiue Taurum. B,

CAPRICORNVS.
MORS, VEL DEFVNCTORVM ANIMÆ, ET SECVNDA fortuna.

Capricornus Deorũ porta.
Sueto. in Auguſto, c. 94.
& Pierius libr. 10. ibi, Auguſti Geneſis.

CAPRICORNI ſignum, quod in multis Auguſti Cæſaris numiſmatibus videmus, ſummã, vt Aſtronomi tradunt, ſub ſe natis portendens felicitatem, à Platonicis Deorum porta vocatur: quia per eum tradunt, animas corporis vinculo ſolutas, rurſus in cœlum aſcendere, vbi diuinæ naturæ participes fiunt, ideóque hoc ſignum ſidereum animas defunctorum mortémve ſignificat, & nonnunquam ſecundam fortunam, ſummámque felicitatem, vt diximus.

C

CANCER.
ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

Cancer porta hominũ.

CANCER, ex eorundem Platonicorum ſententia, ortum hominis vitámque notat, volunt enim animas per Cancri ianuam in humana corpora demitti, & vt Capricornũ Deorum, ſic Cancrum hominum portam vocant, quòd per eam egredientes animæ humanam in naturam tranſeant.

AQVILA.
DIVINI NVMINIS PRÆSENTIA.

Non abſimile Pierius libr. 19. ibi, Alta cogitatio: diuini enim notitia numinis aquila Hieroglyphicum. Ioanni Euangeliſtæ dedit.

AQVILA præter ea, quæ de illa ſcripſit Pierius, in Sacris literis diuini numinis præſentiam vel effluxum quendam ſignificat, quo ad maiorem ſuperiorémque rerum diuinarum cognitionem ducimur, vt Cabaliſtæ tradunt: vnde Moſes dicit, *Sicut Aquila prouocans filios ſuos ad volandum, & ſuper eos volitans expandit alas ſuas, aſſumpſit eum, atque portauit humeris ſuis.*

CRATER COELESTIS.

OBLIVIO.

De Cratere Platonicorum ſententia.

CRATER ille ſidereus, qui ab Aſtronomis inter Leonem & Cancrum collocatur, obliuionem ſignificat: quoniam ex Platonicorum ſententia animæ cùm in humana corpora demittuntur, de cœlo per Cancri ianuam deſcendentes, & per Capricornum rurſus corpore ſolutæ in cœlum aſcendentes, cùm deſcendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant obliuionem bibunt: & ſic cœleſtium rerum obliuiſcuntur, ſed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minùs, prout magis minúſve ex eo poculo hauſêre. Ex quo patet, poculum illud, obliuionis poculum eſſe, eiuſque imagine obliuionem ſignificari.

LYRA.

AVDITVS.

Rationem auditus Pierius ab Empedocle docet lib.7.

LYRA duo habens foramina incurua, aures & auditum ſignificat, quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus commotus ad duo illa foramina inflectitur, & eandem in Lyræ conuexum, vbi quoque aër incluſus eſt, reflectens ſonitum edit: ſic vox aërem extra aures noſtras commouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam inſtar tympani tenſam, appulſus, aërem, qui intus eſt, naturalem mouet: his autem commotus, neruos quoſdam excitat, in quibus eſt auditus. Propter hanc ergò ſimilitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum eſt.

ARCVS.

ACVTI DOLORES.

Geneſ. ca.3.

PER arcum in Lunæ virginali formaexpreſſæ manu poſitum tenſúmque, acuti dolores indicantur: quia nullus intenſior dolor quàm partus, cui Lucina ſiue Luna præeſt, eſſe putatur.

NODVS.

NECESSITAS.

Sic nodum pugna apud Virgil. li.10. Æneid. Q. Curtius in Exordio lib.3. Ptolomæus.

PER Nodum neceſſitas, Macrobio teſte, ſignificatur: quæ enim vincta ſunt, ſeipſa diſſoluere nequeunt: quòd ſi nodo gladium adiicias, qui eum reſcindat, fortunam, fatum & neceſſitatem virtute ſuperari indicabis: quoniam Alexander Magnus, Gordium illum fatalémque nodum gladio reſcidit, & ſic fatum ipſum vicit, & vetus eſt dictum: *Sapiens dominabitur Aſtris.*

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL DIVINÆ PROVIDENTIÆ VIS.

DVBIVM non eſt, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendere de cœlo in terras Deum iuſſiſſe commemorat Iliados libro 8. his verbis: *Agedum auream reſtim è cœlo ſuſpendite, eáque cuncti Dij ac Deæ apprehenſa, me hinc detrahite in terram: nullo id quãtolibet nixu poteris efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vniuerſos & in maria vſque detraham. Quinetiam circumligata reſte ad ſummitatem Olympi omnia ſupernè attollam, vt intelligatis quantum ego Deos ſimul atque homines antecello:* dubium inquam, non eſt, vel Macrobio & Luciano teſtibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis conexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & ſummus ille Pater, quum vult nos ad ſe trahit, mentéſque noſtras in cœlum attollit, quo nos alio qui propriis viribus, quantolibet conatu aſcendere non poſſemus, ſignificet: adeò vt qui mentem ſuam diuinitùs gubernari ſignificare velit, is aptè catenam hanc ex ſtella pendentem & contrahentem pingere poſſit. Ea eſt enim Diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes eſſe voluit, vis vt mentes ad creatorem conuertat, & in cœlum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cœleſtis participes eſſe, quia qui eius non ſunt participes, quamuis formam corporis humanam habeant, non tamen homines ſunt, ſed belluis inferiores deterioréſque. Eſt præterea connexio illa & alio modo intelligenda vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus, ex Luciani

Nat. Com. lib.2.cap.4. ad auaritiã & ambitionem refert. In Timeo. Vis diuini afflatus.

Dialogis, cùm Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, ad fatorum vim afflatúmque Diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc ſic conflatam eſſe, vt ex ſummo Deo mens manet, ex mente anima, quæ & condit & vita complet omnia quæ ſequuntur: cunctáq; vnus fulgor illuminat, & in vniuerſis apparet, iuxta Peripateticorum ſententiam, vt in multis ſpeculis per ordinem poſitis vultus vnus apparet. Cúmque omnia continuis ſucceſſionibus ſe ſequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi, inuenietur preſſiùs intuenti, à ſummo Deo ad vltimam vſque rerum fæcem, vna ſe mutuis vinculis religans, & nuſquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc ſignificatur, quam Lucretius auream ſunem vocat, his verbis:

Haud (vt opinor) enim mortalia ſæcla supernè
Aurea de cœlo demiſit ſunis in arua.

Ad verbũ à Macr. lib.1. cap. 14. in ſom. Scipio.

SOLIS VIS.

PLATO autem in Theæteto per hanc catenam Solem ſignificari vult, cùm ait: *Et ad hæc Colophonem inſuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud quàm Solem Homerus oſtendere voluit. Quamdiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia ſunt ac ſeruantur inter Deos & homines. Si verò ſtaret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur, & fierent inuerſa.*

Huc ſpectat quæ de Adad, & vi Solis ex Orphæo Macr. lib.1.ca. 23. Sat. ait.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

PER eandem quoque catenam ſacrarum cœleſtiúmque rerum cognitio mihi ex Homeri verbis ſignificari videtur, cùm ait neminem quantolibet nixu illa apprehenſa Deum de cœlo detrahere poſſe, ipſum verò eadem cuncta ſurſum attollere: nam & ſi literarum ac Philoſophiæ ſtudia, ſint quaſi gradus quidam & catena, ad cœleſtium rerum cognitionem, nihilominus ſi quis per eos gradus ipſius Creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiáve aut labore aſſequetur: hoc enim eſſet Deum de cœlo detrahere, & humano ingenio ſubiicere. Si verò alicui Deus ipſe ſui cognitionem dederit, is totus illi coniunctus facillimè cœleſtia aſſequetur. Quo hieroglyphico monemur, Diuinarum rerum cognitionem non ex Philoſophorum libris, ſed precibus & pietate à Deo petendam eſſe.

Fides enim donum Dei eſt. Cœleſtium rerũ cognitio vnde.

MVSÆ, EARVMQVE AFFLATVS.

CATENA verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Muſarum connexionem & commune vinculum, atque afflatum illũ ex quo præſtantes Poëtæ vim quandam Diuinam affectuum concitandorum capiunt, ſignificat.

Ἐνθουσιασμός.

QVINARIVS NVMERVS, ET QVATERNARIVS.

MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

PER Quinarium numerum Leo Baptiſta Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius ſymbolum eſſe volunt, propter artium inuentionem, vt qui numeri ſint perfectiſſimi. Ex quo patet, per huiuſmodi numeros etiam artium inuentionem inuentoréſque ſignificari.

An quod vt quinarius eſt hermaphroditus, ita Mercurius modò ad ſuperos, modò ad inferos aucat. Quod cubũ referat ſolidorum corporum perfectiſſimum.

PENTAGONVM.

SALVS.

PENTAGONVM ſalutis ſymbolum fuiſſe, teſtatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodã qui lapſus erat inter ſalutãdum, cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is, qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus eſt, cùm aduerſus Galatas pugnaret, nec ſatis ex ſententia res ſuccederet, eſſétque in diſcrimine, per quietem vel vidit, vel ſe vidiſſe ſimulauit vt militum animos in ſpem erigeret, Alexandrum Magnum ſe monentem, vt ſalutis ſymbolum aſſumeret, idque pro teſſera tribunis daret, eorúmque veſtibus inſueret, ea re fore vt victoria potiretur. Symbolum autem illi huiuſmodi oſtendiſſe, triangulum triplicẽ inuicem inſertum ex lineis quinque conſtantem, in quibus ΥΓΙΕΙΑ ſcriptum erat: ſic enim ſalus ſanitáſve Græcè appellatur, vnde & hoc ſignum in veteribus Antiochi numis adhuc cernitur, quod ſignum Mathematici à quinque angulis Pentagonum vocant.

De hoc Pẽtagono quod πεντάλφα, ac πεντάγραμμος dici poteſt. Pierius lib.47.

D

P Y R A M I S.

RERVM NATVRA, VEL MATERIA PRIMA.

Quid Pyramis ſecũdum Metaphyſicos.

PER Pyramidem veteres rerum naturam & ſubſtantiam illam informem formas recipientem ſignificare voluerunt: quòd vt Pyramis à puncto ſummo faſtigio incipiens, paulatim in omnes partes dilatatur: ſic rerum omnium natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi non poteſt, nempè à Deo ſummo opifice profecta, varias deinceps formas ſuſcipit, & in varia genera atque ſpecies diffunditur, omniáque apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verùm & alia huius rei ratio, nempè Aſtronomica reddi poteſt: quoniam Ægyptij ſummi Aſtronomi fuêre, imò ipſius Aſtronomiæ inuentores. Tradunt autem Aſtronomi, eſſe circulum quendam in Sphæra, vel cœleſti illa machina, ſub quo Sol & reliqua errantia ſidera, curſus ſuos circuitúſque conficiant, & in quo omnium animantium vita, rerumq́; naturalium ortus atque interitus ſit poſitus: adeò vt etiam Ariſtoteles in libris de Ortu atque Interitu, dicat generationis atque corruptionis, omniſque mutationis vel incrementi cauſam eſſe acceſſum & receſſum Solis in circulo obliquo: nam circulũ illum, de quo agimus, Obliquum vocat Ariſtoteles: Aſtronomi verò, propterea quòd ex eo pẽdeat animantium vita, Zodiacum vocauêre. Hunc igitur circulum, cui ſoli inter cœleſtes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur: aiúntque, cum illo diuidi etiam inferiora omnia, adeò vt quicquid ſub vno ex illis ſignis contineatur ad cẽtrum vſque terræ, id omne in ſigno eſſe dicatur; & ſic ſignum volunt eſſe velut Pyramidem quandam, cuius baſis in cœlo ſit: nam fundamentum Aſtronomicum cœlum eſt, & apex in centro terræ. Cùm igitur in Pyramidibus illis omnia fiant, fitq́; acceſſus Solis, qui eſt quaſi punctum quoddam ad ſigna illa ortus, & receſſus ab illis interitus rerum naturalium cauſſa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens ſignificari. E

Ægyptij Aſtronomiæ inuentores.

Quid ſecũdum Aſtronomos Pyramis.

ANIMA HOMINIS.

SED & animam hominis ſub Pyramidis forma adumbrare voluiſſe videntur iidem Ægyptij, qui magnifica Regum atque Heroum ſepulchra, ſub ingentibus Pyramidibus fecerint: vt teſtarentur corpore ſoluto & corrupto animam ſupereſſe, quæ cùm ſummo opifici viſum eſſet, hoc eſt circulo illo triginta ſex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & ſibi factura eſſet: non ſecus ac Pyramis, vt Geometris notum eſt, vertice immoto manente, circumacta baſi circulum deſcribit, & toto corpore conum: vt circulus annorum illud curriculum ſignificet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem ſtatum triginta ſex millium annorum ſpatio reſtituendis, & ab illis ſe id accepiſſe, teſtatur Plato: qui etiam hoc ipſum, F id eſt, animam noſtram Pyramidis formam habere mihi teſtari videtur, in Timæo cùm ait, ſic factam fuiſſe à Deo animam, vnam accepiſſe illum ex vniuerſo portionem, quæ proculdubiò vnita puncto illo, qui in Pyramidis vertice eſt, ſignificatur: ſecundam autem primæ partis duplam: tertiam ſecundæ ſeſquialteram, & primæ triplam: quartam ſecundæ duplam: quintam tertiæ triplam, ſextam primæ octuplam: poſtremò ſeptimam, quæ partibus ſex & viginti primam excederet: poſthæc dupla & tripla interualla repleuiſſe. Quibus numeris profectò nihil aliud ſignificat, niſi expanſionem illam linearum quæ à puncto ad baſim tractæ angulos efficiunt, & per interualla ipſas ſuperficies quæ lineis clauduntur: ex quo apparet illum hoc quoque vt alia ab Ægyptiis accepiſſe.

I G N I S.

A quo dici videtur, vel à lapide Pyropœcilo: πῦρ enim ignis ποικίλος varius ab ignea varietate.

IGNEM quoque Pyramidis formam habere, teſtatur idem Plato: propterea quòd cùm in imo latus ſit, circa materiem & fomentum quo paſcitur, in acutam flammam quæ cœlum ſpectat, deſinit: nam per baſim materia concreta ſignificatur, per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata, & quaſi fermentata, per punctum ipſa informis & ſimpliciſſima ſubſtantia: vnde minùs mirum eſt, quod ſuprà diximus, per Pyramidem animam ſignificari, vt quæ igneæ naturæ ab eodem Platone eſſe tradatur, & corpori non ſecus ac Pyramis baſi, vel ignis fomento, adhæreat.

CVBVS.

A

C V B V S.

T E R R A.

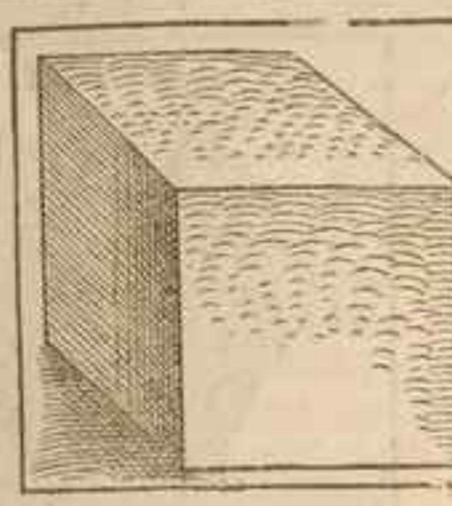

Pierius cubum ad numen refert lib. 39.

CVBVM, hoc eſt teſſeram, octo angulorum, & ſex laterum terram ſignificare tradidit Plato ex Timæi Locrenſis Pythagorici Philoſophi diſciplina, quam Pythagoras, vt teſtatur Iuſtinus hiſtoricus, ab Ægyptiis potiſſimùm didicerat. Terram verò per cubum depingebant, ob eius ſtabilitatem grauedinémque: quia vt cubus quocunque voluatur, ſemper iacet, nec facilè mouetur, ſic terra per ſe immobilis, ſi aliqua fortuita vi commoueatur, ſtatim rurſus iacens quieſcit.

Cur Terra per Cubum.

O C T A E D R V M.

A E R.

B

AERI iidem Philoſophi Octaëdri formam tribuêre, quæ octo triangulis æqualibus, & æqualium laterum, id eſt, octo baſibus, & ſex angulis ſolidis, viginti quatuor verò planis continetur: quod vt meliùs intelligatur, explicandum eſt quid ſit angulus ſolidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, eſt duarum linearum in plano ſe mutuò tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio: ſolidus verò angulus eſt, qui pluribus quàm duobus angulis planis continetur, qui non eodem ſunt plano, & ad vnum conſtituuntur punctum. Ideò autem hanc illi formam tribuerunt, quia in aſcenſu ignem conſequitur, & in terræ cauernas penetrat. Octaëdri enim forma aſcendit in duos vtrinque vertices, & aptiſſimè Sphæræ includi poteſt, vt docet Euclides.

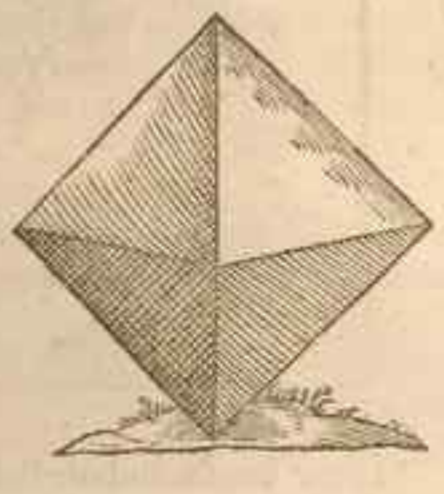

Anguli ſinitio.

De Octaëdro, Iſocaëdro aliiſque Geometricis formis figuriſq́, videndi Ioſ. Scaliger, & in Sphæra Sacrobоſ. Clauius Iunctinus & Sehrecken-fuſcius, & Peletarius in Euclidem.

I S O C A E D R V M.

A Q V A.

C

AQVAM verò Iſocaëdri figuram tenere dixerũt. Eſt autem Iſocaëdrum, Euclide authore, figura ſolida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterum, continetur: propterea quòd aqua ſua natura mobilis ſit, & diuiſioni flexuíque perfacilis. His quoque figuris ipſam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex baſium ſiue laterum & angulorum numero colligitur. Octaëdri enim ad Pyramidem eſt proportio dupla in lateribus, in angulis ſolidis ſeſquialtera, in planis verò dupla: ex quibus proportionibus ſit harmonia duplicis diapaſon & diapente: Pyramidis verò ad cubum in lateribus ſeſquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapaſon iterum & diapente. Cubi ad Iſocaëdrum in lateribus proportio eſt tripla ſeſquitertia, in angulis ſeſquialtera, vnde diapaſon, diapente & diateſſaron in baſibus, in angulis verò diapente. Iſocaëdri verò ad Octaëdrum in baſibus dupla ſeſquialtera, in angulis autem dupla, vnde diapaſon & diapente in baſibus: in angulis verò iterum diapaſon conſurgit, quæ proportiones, & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras ſignificatis eſſe traduntur.

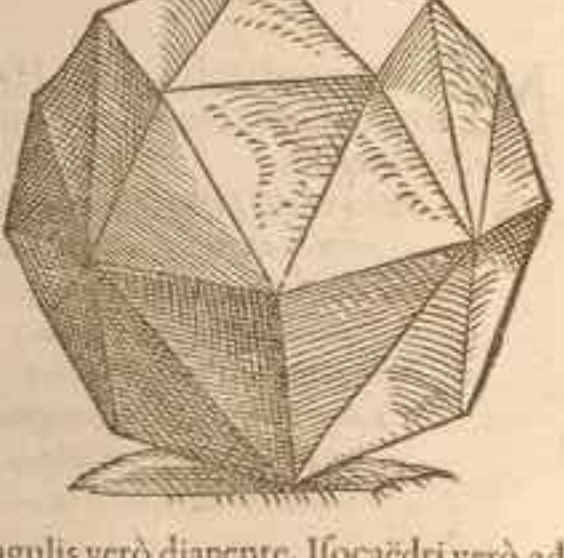

Iſocaëdrum quid, & eius hieroglyphicum.

Hic ſpectāt quatuor anni tempeſtates ab Ouidio lib. 1. Metam. expreſſæ. Extat ver tepidum cinctum florēte corona. Stabat nuda Æſtas, & ſpicea ſerta gerebat.

VER. ÆSTAS. D

Stabat & Autumnus calcatis ſordidus vuis. Et genialis Hyems canos hirſuta capillos.

AVTVMNVS HYEMS. E

VER.

CIſta florum, authore Euſebio, Ver ſignificat: quia vere cuncta floreſcunt.

ÆSTAS.

CIſta ſpicis referta, eodem Euſebio teſte, Æſtatem denotat: quòd æſtate ſegetes & ſpicæ demetantur.

AVTVMNVS.

COrnv copiæ vuis & pomis plenum, Autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiæ cornu fundi videntur.

HYEMS.

MEnsa apud ignem parata, Hyemem ſignificat: quia frigus & quies poſt æſtatis labores parta, terræque opes congeſtæ ad lautius vitæ genus inuitare videntur, vnde Poëta, *Inuitat genialis hyems*, & Horatius: F

Virg. 1. Georgic. Hor. lib. 1. Car. Od. 9.

Vides vt alta ſtet niue candidum
Soracte, nec iam ſuſtineant onus
Syluæ laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolue frigus, ligna ſuper foco
Largè reponens: atque benigniùs
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche merum dyota.

At ille nationes mediā terrā ſignificare ait, id eſt, ciuitates & populos. li. 58. de Papauere.

PAPAVER.

CIVITAS.

PApaver præter ea, quæ de illo ſcripſit Pierius, Euſebio authore, ciuitatis ſymbolum eſt: quia, vt in ciuitate multi homines habitant, ſic in papaueris capite quaſi intra eadem mœnia multa ſunt ſemina: & vt ciuitas in vicos & domos eſt diſtributa, ſic & papaueris caput in multas intus partes eſt diuiſum, multáque interſtitia habet.

IRIS

A

IRIS HERBA.

ELOQVENTIA.

Nam vt Mercurius nūcius Iouis ſic Iris nuncia Iunonis. Oratores Troianorū.

IRidem herbam eloquentiæ ſymbolum eſſe, nemini mirum videri debet: cùm Homerus fingat Troianorum oratores, vt qui diſertiſſimi eſſent, Lirioeſſam, id eſt, Iridem herbam floridam comediſſe, quod eloquentiæ præcepta illos hauſiſſe ſignificat: proptereà quòd eius herbę flos colorum varietate atque ornatu, Iridi cœleſti, quæ & ipſa eloquētiæ dea habebatur, ſimilis ſit, & quia talem oportet eſſe orationem, nempe colorum ac figurarum varietate diſtinctam, multáſque hæc herba eloquentiæ ſimiles vires habet: nam vt de illa tradunt Medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratúmque & ſuauem reddit ſpiritum, & venena repellit: ſic etiam ornata oratio quaſi ſuauis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc eſt perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim Hyacinthum appellatam: quod indicare videtur Ouidius Metamorph. lib. x. his verbis:

Matthœlus & Dioſcor. lib. 1. cap. 1.

Flos oritur, formámque capit quam Lilia ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt: is enim fuit author honoris.
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit, & hya
Flos habet inſcriptum, funeſtáque littera ducta eſt.

B Sed hanc quæſtionem Medicis permittimus: nos de illa quæ hodie Hyacinthus vocatur, mox dicemus ſeparatim, hanc vulgò Lilium cœruleum vel purpureum appellare ſcimus.

HYACINTHVS.

SAPIENTIA.

HYacinthvs, quem ab Apolline in florem conuerſum Poëtę fabulantur, prudentię ac ſapientiæ ſymbolum eſt. Nam cùm Apollo Muſarum ingenij, ac literarum Deus ſit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatum, Poëtæ finxerunt: quia ſenſus naturalis minimè corruptus puer eſt, hoc eſt, prudentia caret, ſed tamen formoſus eſt, quia mentem ad ſui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, vt tandem ſenſus, iuuenili ætate atque feruore illo depoſito, prudentiæ & ſapientiæ florem ex ſe gignat, ſuauiſſimis virtutum odoribus fragrantem: quorum pòſt memoria literarum monumentis ad poſteros manat.

Quin & pueros diuſſiſſimi ſeruat in pubertate. Dioſcor. li. 4. cap. 57. & ibi Mattheolus.

NARCISSVS FLOS.

CORPORIS FORMA.

C NArcissvs flos corporis formam, quæ citò corrumpitur, & iuuentæ florem, qui citò tranſit, ſignificat, vt roſa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur: idcirco enim Poëtæ finxêre, Narciſſum formoſiſſimum puerum, dum ſuam formam, quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapſum periiſſe, & in florem huiuſmodi conuerſum: vt indicarent, non hanc fluxam corporis formam, ſed animi præſtantiam, & diuinam illam æternámque pulchritudinem eſſe adamandam.

Narciſſi fictio Poetica. Ouid. Metaph. lib. 3.

HYSSOPVS.

EXPIATIO PECCATORVM.

HYssopvs herba pulmones purgans, & caput, qua vtebantur Hebræi cum ſanguine animalium, ad populum aſperſione luſtrandum, gradum diuinum ſignificat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc Dauid, *Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor.*

Mattheol. ex Meſue in Dioſc. li. 3. cap. 26. Hyſſopo aqua, vnà cū ligno cedrino, & filo coccineo. Exod. 12.

MYRTVS.

GRATIA.

MYrtvs Veneri dicata, & ob id, *Coniugula* dicta, multis morbis ſanandis vtiliſſima, gratiæ & bonæ valetudinis ſymbolum eſt.

Ob pulchritudinem. Virg. Ecgl. 7.

SALIX.

D

S A L I X.

HÆREDITAS.

SALIX pulcherrimo hieroglyphico præter ea quæ à Pierio ſcripta ſunt, hæreditatem ſignificat vel diuinam, vel humanam: quoniam vt ſalix iucunda arbor eſt, quæ ad torrentes naſcitur; ſic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur, iucunditas lętitiaque oritur, quod & vox ipſa Hebraica, qua in Sacris literis Salix nominatur, indicat, nam *vehirbe nachal* appellatur, quod & iucunditates hæreditatis, & ſalicem torrentis ſignificat.

CORPORA NOSTRA.

Pſalmo.1.

CORPORA quoque noſtra ſalicis hieroglyphico ſignificantur, quoniam vt ſalix niſi torrentis aquis irrigetur, non creſcit: ſic & corpora noſtra, imò & noſmet ipſi, niſi cœleſtibus aquis irrigemur, & ſecundum decurſum illarum plantati ſimus, fructum nullum ad vitam ferre poſſumus Vnde Dauid de beato viro, *Hic arbori ſimilis eſt ad aquæ riuum ſata.*

CEDRVS, SIVE CITRVS.

MISERICORDIA VEL PIETAS.

Dioſcorides lib.1.ca.89. & ibidem Mathiolus. Citrivirum. At citrus omnino differt à cedro, de quo Mattheo.in Dio. ca.131. lib.1.

CEDRVS ſiue Citrus arbor, fructus gignens odore ac ſapore præſtantiſſimos, miſericordiæ pietatiſque ſymbolum eſt, propter magnas vtiliſſimáſque mortalium generi vires. Primùm enim præbet reſinam electiſſimam, quæ citria dicitur, dentium doloribus vtiliſſimam, ſuccus eius elephantiaſin curat, & pulmonis vlcera, valet contra venena, ardétque velut facula. Vnde Hebræi fructu eius ſolennem quendam diem celebrabant, quaſi Diuinæ miſericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos ſuos coronare ſolebant iis fructibus quos oximala perſica nuncupant, idem per illos ſignificantes quod Hebræi per Citrum. Lignum quoque eius corruptioni minimè obnoxium facit vt cedrus pro immortalitate æternitatéve accipiatur. E

P A L M A.

H O M O.

Palma cur hominis hieroglyphicū.

PALMA in myſticis literis celebratiſſima, duplici de cauſa hominis ſimulachrum eſſe putatur: primùm quia fructum non fert ſine coitu, ſed replentur eius rami gemmis maſculeis, quaſi ſemine quodam: deinde quia in ſuperiore parte habet quaſi cerebrum, quod Hebræi *Halulab*, Arabes verò *Chedar*, vel *Gemar* vocant, quo corrupto moritur arbor, ſicut cerebro læſo homo interit, quod quidem huic ſoli inter plantas contingit: tertiò quòd comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protenſos, & fructus digitorum figuram præ ſe ferentes, vnde dactyli, id eſt, digiti ſunt appellati: pulpa quoque ipſorum fructuum caro nuncupatur, multum ſanitati conferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura ſummæ nutritionis, adeò vt multi ſancti Patres in ſolitudine vitam agentes, eo ſolùm cibo contenti fuerint quemadmodum & hodie quoque multi in Africa populi eo tantùm fructu victitant. F

I V D Æ A.

A Pierio libro 50. in verbo, Iudea.

PER Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quòd ea potiſſimùm regio palmis abundet, & quòd Iudæi in ſacris ſuis eius foliis vterentur, habeŕntque diem ſolennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numiſmatibus videmus palmam, & mulierem mœſtam ſub ea ſedentem, cum huiuſmodi inſcriptione, IVDÆA CAPTA.

ERVDITISSIMI VIRI ANONIMI
HIEROGLYPHICORVM
FINIS.

INDEX

RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM

LOCVPLETISSIMVS.

A

A Litera. pag.505.c.507.a.508.f
A, litera abſolutionis nota. pag.175.b
A, litera cur prima. 30.d
A, triplex quid in veterum monumentis ſignificet. 539.b
Aare. 151.c.& ſeq.
Aaron cur Vitulum, & cur Hircum immolarit. 29.a
Aaronis dexteræ auriculæ extremum cuius hoſtiæ ſanguine tangebatur. 538.a
Ab actoris nomē meruit Abrahā. 235.c
Abantes quomodo comā geſtandam primi excogitarint. 326.f
Abderitæ à Ranis è regione ſua expulſi. 310.d
Abdicatio filiorum. 211.b
Aberranti in ſyluis viam monſtrant Elephantes. 19.c
Abionitarum hæreſim aboleuit D. Ioannes Euangeliſta. 195.b
Abliguritor omnium. 277.c
Abliguritoris indicium. 615.c
Abolitus. 308.d
Aborigenes quo caſu Romæ manſerint. 219.b
Abortus. 106.f.144.e
Abradere in rotundum capillorum faciem prohibitum. 326.e
Abraham moralem innuit philoſophiam. 401.c
Abraxas Baſilidis. 179.b
Abſentia diuturna. 199.b
Abſinthium marinum. 612.d
Abſinthij ſymbolum, 612.d.vis. ibid.
Abſolutum nihil in humano opere. 298.e
Abſtemius per Noctuam indicatus cur. 204.e
Abſtinentia cibi potúſque. 125.c
Abſtinentiæ tenuitas. 505.a
Abſurda res. 31.b
Abyſſus. 407.b
Abyſſum cur vocarint Dei iudicia Prophetæ. 293.a.b
Academia noua à Carneade. 211.c
Acæna. 379.b
Acanthias. 271.c
Achelois. 506.f
Achilles Ceruorum medullis enutritus. 66.f. vnde dictus. ibid. Chironi curandus à Peleo datus inuiolabilis præter pedes. 367.a
Achillis ad tumulum, quæ libamina ferūt quotannis Theſſali. 587.b
Achilles Bochius Bononienſis. 64.d
Achilles Maffæus. 149.a
Accipiter Soli dicatus. 622.e
Accipiter, eiúſque ſymbola. 209.c
Accipiter animi ſymbolum. 210. f. idem & Oſiris Plutarcho. 210.d. Inſigne erat Sagittariorum venatorum militum. 215.b. c. quando fœminæ conſortium appetit. 210. d. ſacerdotij ſymbolum. ibid. ſanguinis ſymbolum. 213. c. ſurſum volans quid, & deorſum, quid. 210.e
Accipitris artificioſa pugna. 215. b. oſſa ex tibiis aurum attrahunt. 210.d. ſignificatio in ſacris. 210.f
Accipitres ſeptem Vulturem inſectantes quid. 215.a
Accipitrina herba ad oculorum morbos cur adhibetur. 210.d
Accuſator inanis. 244.f
Acerbitas. 565.b
Aceti conficiendi ratio. 619.b
Acinacem atteſtari Scythis maximum iuramentum. 454.e
Acinaces. ibid.
Acoris auidus. 266.d
Acridophagi in Æthiopia. 287.b
Actæon à ſuis Canibus deuoratus, quid. 69.c
Actæus dæmon. 419.b
Actiaca victoria. 14.d
Actiæ matris Auguſti ſomnium. 152.e
Actij Synceri laus. 198.e.229.a
Actus in menſuris, quid. 369.b
Acuti hominis ſymbolum. 577.b
Ada regina Carū obſonia exquiſita Alexandro mittit. 598.b
Adad quid Aſſyriis. 14.d
Adagartis, quid. ibid.& 12.e
Adam quid Hebræis. 212.e
Adami cingulum quid ſignificet. 571.a
Adami pomum. ibid.
Adamas. 439.a
Adamanti collatus Chriſtus & Iob. 419.c
Adamantem emollit hircinus ſanguis. 440.d
Adelbertus Brauemburgi regulus iniquè ab Attone Moguntino deceptus. 362.f
Adianton. 618.c
Ad Gallinas, villa. 540.d
Adlocutio, multorum numiſmatum inſcriptio. 339.a
Admetus iunxit Leonem & Aprum. 1.c
Admirator ſui. 63.a
Adoleſcentis generoſi natura qualis eſſe debet. 49.c.552.d
Adonis. 464. f. ab Apro confectus quid. 88. d. e. huius ſimulachrum. ibidem
Adoranti conuenit ſtare. 57.a
Adoratio. ibid.
Adoratio per circulum indicata. 411.b. per manus ſymbolum. 361.c
Adoraturos ſedere iubet Pythagoras. 58.d
Aduena. 259.b
Aduentus vel migratio. 481.c
Aduerſarius contradicens quo ſigno in lucem editus. 322.c
Adulatio. 504.d
Adulationibus deditus. 571.c
Adulator. 265.b
Adulator & ſcurra. 52.f
Adulatorum illecebræ. 118. f. infidelitas. 266.f
ab Adulatoribus peſſundatus. 64.b
Adulteræ coniugis maritus. 96.d
Adulteri qua pœna affici ſoliti. 131.c
Adulterium per Murænam. 296.f
Ædes. 526.f. ædificatio. 533.a
Ædificationis principium vnde. 496.f
Ædilis curulis. 462. d. ædilium ordines duo. ibid.
Æditus. 461.a
Ægidius Viterbienſis. 168.e.464.d
Ægilus, Athenienſium tribus. 569.a
Æginetarum iuuentuti pollices præciſi ab Athenienſibus. 372.f
Ægira Achaiæ ciuitas. 596.f
Ægon Argiuorum rex vt creatus. 189.b
Ægritudine conflictatus. 212.d
Ægyptus. 174.d.474.d
Ægyptus cœli imago. 345. c. cur per cor ſignificabatur. 327. b. per Crocodili ſymbolum. 294. c. humida & calida. 345. a. Romanos effœminauit. 41. b.

quid in Diuinis literis ſignificet. 213.a
Ægyptiacæ literæ quæ. 507.a
ægyptiaci ſoli fertilitas vnde. 7.d
ægypti captiuitas quid. 213.b
ægypti deliciæ. 41.c
ægypto quomodo promiſſa libertas. ibid.
ægyptius ſophiſta. 299.b
ægyptij ſummi Aſtronomi. 638.c
ægyptij ab Æthiopibus multos ritus dicuntur accepiſſe. 204.d. à Cambyſe diuexati. 9. b. à quibus ſignificationes ſuas comminiſcebantur. 54. c. ciuitates multas in Hetruria fundauerunt. 432. d. cadauera vitro condita diu aſſeruabant. 49. b. diuino cultui ſeruientes carnibus abſtinent & vino. 599. b. cur maritimis abſtinuerint. 315. a. noctem cum die pari horarum numero aſſiduè partiuntur. 295. c. quomodo mundum partiebantur. 184.e
ægyptij & Phœnices quomodo Solem, Lunam & Stellas Deos intellexerint. 469.c
ægyptij reges ac ſacerdotes vino abſtinebant. 567.b
ægyptiorum opinio de mundi figura. 26. e. peculium in gregibus. 615. c. d. ſtatuę quales. 530.d
ægyptiorum Iupiter quis. 32.f
ægyrenſes Amorem & Fortunam in eodem delubro colebant. 413.b
ægythus auis quæ ægyptiis. 256.e
æliani locus. 111.b
ælij Veri Imp. lectulus qualis. 585.a
ælio Pertinaci ſignum datum de inuadendo regno, quale. 239.c
ælurus & felis an idem animal. 134. e. f. cur Lunæ ſimulachrum. 135.c
æluri oculi ad Lunæ vices vel maiores vel minores. 134.c
æmatheolicæ ſues ſolidis ſunt vnguibus, & non diuiſis. 89.c
æolipilæ. 141.e
æneæ Platonici locus. 268.f
æolus cur Hippotæ filius dictus. 140.f
æoli filij & filiæ. ibid.
æqualitas. 224.f
æquinoctia. 57.c
æquitas in elephanto. 15.b
æquiuoca, cuius ſint Xenophontis, ignoratur. 327.a
aër. 401.c.640.b
aëris elementum per accipitrem. 215.c
aëris ſymbolum per columbam. 219.c
ærei claui cur confingendis nauibus aptiſſimi. 521.a
æris ſignandi mos à Iano inuentus. 323.b
æris ſoliditas ac diuturnitas. 148.e
ærumnæ. 407.b.497.a
ærumnoſus. 416.d.e
æs perpetuitatem denotat. 521.a
æs olim pecudum nota ſignatum. 100.e
æſchinem tragicam ſimiam vocauit Demoſthenes. 62.d
æſchylus primùm excogitauit colubras Eumenidum crinibus obuolutas. 160.f
æſchyli dictum de leonis catulo. 4. e. locus. 205. c. tragœdiæ. 565.c
æſculapius. 158. f. 554. d. cur intonſa barba. 329. a. cur Serpetis inſignia geſtet. 160. d. in ſolitudine Titthei montis expoſitus. 49. a. capella alitus. ibi. ſub anguis ſpecie multis apparuit. 160.d
æſculapij caput cur laurea redimitum. 541.a
æſculapij ſimulachrum. 554. d. imberbe apud ſolos Sicyonios. 329.a
æſculapij ſimulachro cur canis adſculptus. 49.a
æſculapio attributa ars. 465. b. cur gallum ſe debere dixerit Socrates. 241. c. cur immoletur gallina. 240.f
æſtas. 86.f.589.c.641.d
æſtas & hyems. 87.c
æſtryi Germani aprorum formas pro armis geſtabant. 87.c
æſymnio Megarenſi quid reſponderit Apollo. 175.a
ab ineunte ætate libidinoſus. 285.c
ætatum diſtinctio varia. 390.e
æternitas. 474. a. cur per baſiliſcum indicata. 141.c
æternum, perpetuúmque. 40.c
æthera cur patrem putauerunt nonnulli. 433.b
æthereus ardor. 402.d
æthiopia quid ſonet Hebræis. 213.b
æthiopes pij fuerunt olim. 204. d. publico damnati iudicio ſponte ſibi mortem conciſcebant. ibid. vbinam habitent. 345.a
æthiopum ad epulas cur Iupiter cum reliquis diis inuitatus dicatur. ibid.
æthiopum pedes tumori obnoxij. 32.d.
ætatis ſpecies duæ. 195.c
ætnę montis lucum incolebãt canes. 49.b
affectus motum vt ad aſſecutionem perueniatur, excitat. 246.f
affectus humani. 593. c. voluptarij. 367.a.
affectuum malorum diſſipatio. 163.b
africa. 589. b. huius fertilitas. ibid. domita quomodo pingebatur. 16. f. muliebri ſpecie effigiata. 579.b
africæ ſymbolum per ſcorpium. 162.e
africani elegans ſententia. 36.f
agamemnonis clypei inſcriptio. 4.c
agamemnonem cur Homerus æquiparauerit boui. 4.b
agathocles graui obſidione preſſit Carthaginenſes. 491.a.b
agathocles Siciliæ tyrannus à Timæo hiſtorico notatus. 209.c
agathyrſus. 149.c
agelaſtes. 255.b
ager quid in Diuinis literis ſignificet. 583.a
ageſilai dicterium de ſagittariis. 446.c
aggerum conſtruendorum norma ab hirundinibus accepta. 225.b
aggreſſio. 219.a
aglaus alter, prouerbium. 115.c
agmen. 266.f
agna aurea Atrei, quid. 99.b
agnus. 98.c.f
agni inſolito colore nati quid portendant, & quibus imperium. 99.b
agricola. 89.a
agricultura. 80.f.455.a.489.c.513.b. 560.e
agricultura monſtrauit Saturnus. 323.b
agrigentini taurum Phalaridis in mare proiecerunt. 27.c
agrippa omnibus Diis templum dedicauit. 528. e. Sex. Pompeium maritimo prælio vicit. 462.f.483.c
aiax Locrenſis draconem manſuetum in deliciis habuit. 159.a
ala animarum Platoni quæ. 212.e
alas pedibus addere. 616.e
alæus Telephum expoſuit in Panthium montem. 66.f
alaſtores dæmones. 419.b
alba cur ad Dei cultum adhibita. 410.e
alba veſte decorabantur liberti manumiſſione accepta. 426.b
albatæ. 425.a
albertus Magnus alitur. 6.c.141.b
albini natale ſolum quod. 189.b.c
albino Clodio quid portendebãt cornua. 72.b
albis veſtibus delectatur Deus. 429.c
albis veſtibus vti in Imperatorum Rom. funeribus mos olim. 218.c
alcathus Leonem occidit. 340.f
altea cur leoni, cauda dicta. 6.b
alcedo. 253. b. rarò apparet. ibid.
alcedonis nidus qualis. ibidem.
alcedonũ incubatus tempore, mare tranquillum. ibid.
Alceſte Admete regis coniux. 156.c
alcibiadis coturnix. 248.b
alcithoe cur in veſpertilionem mutata. 252.c
alcmæonis de ſapore ſententia. 240.c
alcyonij dies. 253.c
aldi Manutij inſigne. 483.c
alectoriæ gemmæ vis. 391.c
alexandrum Aeropum Theſſalis equitibus pręfecit Alexander Magnus. 226.d
alexand. Macedo Iouis Ammonis filius fabuloſè creditus. 4.d
alexander puellas Darij captiuas ſumma integritate ſeruauit. 351.a
alexandri Bucephalus. 32.f
alexandri capiti inſidens hirundo quid. 225. c. commentum aduerſus ingruentem ſomnum. 175. continentia. 353. a. effigiem qui geſtabant, proſperè ſibi omnia ſucceſſura putabant. 321. a. mos in præbendis auribus tam reo quàm accuſatori. 336. f. numiſma cur leoninum ſpolium habeat. 2. f. reſponſum Adæriginæ Carum. 598.c
alexandri ſtudioſiſſimus Antoninus Seueri filius. 321.b
alexandro an meritò fulmen attributum. 466.f
alexandrum decimumtertium Deum ad duodecim ſuos colebant Athenienſes. ibid.
alexandri Aphrodiſæi locus. 635.c
alexander Medicus trucidatus. 478.e
alexander Phereus haſtam qua Polypheranem interimit conſecrauit. 448.e
alexander Seuerus ex leporinæ carnis eſu formoſus factus. 127.c
alexandri Seueri mortem indicãs portentum. 541.b
alexandria cur vocata Leontopoſis. 2.f
alexandriæ vrbis prima deſcriptio farina ſignata. 259.b
alienæ opis indigus. 285.c
alienigenarum procus. 296.c

alienus

Alienus ab amore. 122.b
alimonia. 571.a
alilat & Ora tal Arabum Dij. 362.e
alis inſignita erant capita ſacerdotum Ægyptiorum. 215.c
alithæus Turrianus. 534.e
allium militiæ ſymbolum. 608.f
allio incitantur ad pugnam galli. 242. e. neque allium neque fabas eſitandas, prouerb. 608.f
allium odit Leopardus. 75.c
almæ ſignificatum. 181.c
alpini milites. 136.e
aloiſius Cornelius. 523.b
alta, & altum. 408.d
altum nil ſapiens. 252.e
alumine oblita materia non ſuccenditur. 163.c
amans ardet. 163.a
amaranthus. 587.b
amarities de vitæ dulcedine. 264.d
amaſios cadauer combuſtum à Cambyſe in ignominiam. 492.f
amatæ rei deſertor. 616.d
amator. 163.a
amatores mortui. 494.e
amatoriæ deliciæ. 134. d. illecebræ. 218.f
amatorium. 613.c
amazones è ſerpentum coriis tegumenta bellica faciebant. 455.b
amethyſtus contra ebrietatem ſtat. 441.b
ambiguæ oues quæ. 100.d
ambreslibes Ægyptiacus. 398.e
D. Ambroſio puero apes in labellis conſediſſe dicuntur. 262.d
amicitia. 50.d
amicitia firma. 314.d
amicitiæ confirmatio. 594.f
amicitiæ hieroglyphica plurima. 580.e
amicus inutilis & ingratus. 225.e
amicorum comparandorum ratio. 362.d
ammianus Marcellinus Græcanico fuit ingenio. 372.f
ammiani Marcellini locus. 625.c
ammonius Alexãdrinus Origene & Porphyrio diſcipulis clarus. 110.f
amolitio. 342.e
amor. 445.b.494.b.502.e.516.d
amor fidem nutrit. 628.e.f
amor alatus. 574.d
amor geminus quomodo exercendus. 223.c
amor mutuus. 575. a. occultatúſne an cæcus. 517. c. perditus. 575.a
amoris firmitas. 280.f
amoris impuri ſatietas. 276.f
amoris indiciũ. 610. e. nutrimẽtum. 163. b. petulantia. 14. d. progreſſus. 574. e. laquei & retia. 517. c. radij in amantium oculis qui. 445. b. ſymbolum. 583. c. vulnera. 445.b
amoris veri fructus. 577.a
amori cur alæ attributæ. 214.f
amori perſuadendi magna vis ineſt. 257.c
amorum agminis deſcriptio, ac luſus. 554. d. 220.d
amphilocus Olenius ab anſere adamatus. 220.e
amphion à quo lyram acceperit. 502. e. 503.b
amplitudo nominis. 152.a
amuletum. 342.e
amygdala pro canitie. 399.c
amygdalæ floris multitudo, aliarũ etiam frugum feracem annum pollicetur. 549.a
amygdalus temperãtiæ hieroglyphicum. 549.c
anacharſis quo geſtu dormire deprehenſus. 351.b
anacharſis Scythiæ dictum. 565.c
anacharſis ſtatuis quid inſcriptum. 351.b
anacreõtis verſus de faſtu muliebri. 42.b
anaxagoras cur iudicarit hominem ſapientiſſimum omnium animantium. 358.e
anaxagoræ opinio de Sole. 470.e
anaxilas Rheginus. 129.b
anaxarbeni cur oleas habeant fœcundiſſimas. 564.d
anceps conſilij. 107.c
anchoræ hieroglyphica. 483.c
anchoræ alligatus Delphinus quid. 276.d
anchoram habuerunt Indi pro caduceo. 484.f
anchoris duabus inniti. ibid.e
anchua piſcis. 306.f
ancile. 449.b
andreas Phyſicus ad Nicandrum gloſſemata adiecit. 296.e
anemona. 586.f
angelus Cæſius. 426.f
angelus Colotius. 228.e.339.a
angeli. 476.f.333.b
angelorum cura quæ. 476. f. hierarchiæ tres. ibid. nomina & munera. ibid. & 476.a
angelos nos vocamus, quos Gentiles Genios. 49.b
angeronæ effigies qualis. 373. a. etymon. ibid.
angleuarij. 154.f
anguilla. 297. d. & ſequ. mutationem non facilè fert. ibid. c. mortua ad fundum reſidet. ibid.b
anguillæ generatio. 270.a.b
anguillarũ captura copioſa quando. ibid.
anguimanos cur vocarit elephantos Lucretius. 15.c.d
anguineum ouum quod. 156. e. ad iudiciorum victoriam confert. ibid.
anguineos pedes habuerũt Gigantes. 160.f
anguipedũ Syrtium hiſtoria elegans. 145.c
anguis ſignificata. 137.c. & ſeq.
anguis caudam admordens quid. 150.f
anguis, niſi anguem comedat, nõ fiet draco, prouerb. 150.e
anguis quo tempore exuuium deponat. 139.b
anguium magica vis conglobata in Æthiopia. 156.f
anguibus vis magna ineſt. 142.f
angulus ſolidus. 640.c
anima. 212.e.478.d
anima Deúſve. 386.e
anima hominis. 440.a
anima cum aëreo vehiculo. 632.d
anima & corpus. 636.f
anima corporis affectibus tãgitur. 286. d. generat cogitationes. 325. c. d. purpurea. 289. b. ſanguine nutriri videtur. 213.c
anima leonis cur vehementius moueatur. 5.c
animæ hominis in corpore ſtatus. 631.b
animæ & animi differentia. 212.d
animæ cum corde commercium. 212.e
animæ ſubſtantia non eſt ſanguis. 213.c
animæ per piſces indicatæ. 315.c
animam ſponte non exturbandam cur indicarint veteres. 490.f
animæ humanæ vineis cõparantur. 568.e
animæ defunctorum. 637.b
animas mortuorum in fabis habitare. 601.c
animaduerſio. 454.f
animaduerſio ſeuera. 323.a
animal nullũ homine diutius viuere exiſtimat Ariſtoteles. 216.e
animal nullum ſacrificandum putabant Theologi veteres. 600.d
animalia fœcundiora quæ. 8. e. frigida & timida quæ. 279. a. naturæ ductu in morbis ſibi medentur. 616. e. f. rationis expertia voluptate afficiuntur. 123.b
animalia tertij generis non gignunt. 122.e
animalium curandorum cauſa. 436.e
animalibus omnibus quibus ſanguis, iiſdem & cor eſt. 214.e
animalibus qui primi veſcebantur, penuria frugum id coacti fecerunt. 599.c
animus. 210.f.592.e
animus ad humilia deiectus. 173. b. alatus Zoroaſtri. 216. d. à vitiis depurgatus. 306. f. diuinis intentus. 172. f. gratus. 276. f. regendus. 592. e. ſuauitate permulcendus. 263.a
animus vtráque. 490.f
animi afflictio. 266. f. candor. 229. c. deſponſio. 45. a. elatio deſcripta. 13. c. puritas. 241. c. vis labefactata. 82. f. pulchritudo. 632.d
animi corporíſque vires. 1.c
animi feritas per quercum ſignificata. 545.c
animi magnitudo in canibus. 51.c
animi patria non eſt corpus. 199.c
annæ Samuelis precatio qualis. 291.c
annibalis conſilium Antiocho datum in nauali prælio quale. 153.a
annibalis ſtratagema. 613.c
annona. 518.e.589.a
annonæ felicitas & penuria. 28.d.e
annus. 140.e.411.c.471.c.520.f.535.a
annus menſéſque. 9.c
annus cur per palmam indicetur. 535.a
annus Ægyptius. 409.c
annus iniens. 323.b
anni Ægyptiaci rationes duæ. 415.c
anni conſtitutio apud Perſas. 179. a. qualitates quatuor. 325. a. tempora tria Ægyptiis. 418.e
anni ſymbolum cur vultur. 179.a
annum quomodo metiebantur Ægyptij. ibid.
annum vnũ viuunt paſſeres mares. 207.b
annorum centena. 179.c
annorum certus numerus. 87.a
anſer. 244. d. cur detrimenti ſymbolum. 244. f. cur liquidis & frigidis delectetur cibis. 245.c

Anſeris exempla amoris erga homines. 244.f
Anſeris ingenium auerſum à poëticis ſtudiis. ibid
anſeri honores à Romanis inſtituti. 244.d
anſeres Taurum montem penetrantes cur lapillis roſtra ſua occludant. ibid.
anſerum iecoribus canes paſcendos inſtituit Heliogabalus. 244.d
anſerum oletum omnia adurit. ibid.f
anſer poëta peſſimus. ibid.f
antegoras poëta quid reſponderit Antigono. 315.a
anteuorta & Poſtuorta. 323.a
anteus. 623.c
anteus ab Hercule colliſus quid. 351.c
anthanis. 512.c
anthia piſcis. 303.a
antracinæ veſtes. 297.b
antropius taurum dedit Agamemnoni & Menelao. 29.d
antigoni dictum argutum. 1.c
antiochi numiſma. 639.c
antiochi laus ab æqualitate. 272.c
antiochus cognomento Accipiter. 225.b
antiochus Soter. 507.c
antipathia inter camelum & equũ. 125.c
antipatri epigramma de Platone. 194.e
antipatri parſimonia ficta. 425.c
antiquitas. 509.a
antiſthenis dicterium. 41.b. in adulatores, 65.a. in Athenienſes. 283.b
antiſthenis argutum reſponſum ad Diogenem. 267.b
antoninus Pius cur ſemper in vrbe ſederit. 149.b
antonini Pij mãſuetum ingenium. 243.a
antonino imperium portendit agnus vellere in fronte purpureo. 24.d
L. Antoninus Fab. Quadratus torquibus & armillis à Titio Cæſare donatur. 512.f
antoninus agnellus. 446.f
antoninus Bechus Tiberium oppreſſit. 241.b
antoninus Moroſthicanus. 273.b
antoninus Muſa viperas edendas dedit. 158.f
M. Antoninus Paſſer. 409.a
antonij ab Vrſicino deprecatio. 360.f
antonij triumuiri numiſma. 626.f
anubis. 51.a
anubis Cynopolitarum Deus. 516.f
anubis & Oſiris expulerunt Gigantes ex Italia. 51.a
anularis digitus cur odoribus illinebatur ab Aegyptiis ſacerdotibus. 433.c
anulus. 433.b. ornatus & ſignandi cauſa circumferebatur. ibid.
anulum arctum non geſtandum cur dixerit Pythagoras. 374.f
anulum geſtare flamini Diali cur non licebat. 546.e
anulum vnum duntaxat olim habere vnicuique licebat. 433.b
anulorum quibus ius negabatur. ibi. vſus vnde propagatus. 374.e
aornus fluuius piſces habet vocales. 311.a
apaturiæ Palladizonam virgines Troezeniæ ante nuptias dedicabant. 409.e
apelles cur fulmen in Alexandri manu pinxit. 466.e
aperta vis. 487.b
aperto pectore. 343.c
aphrodiſias. 512.f
apiaſtrum apibus gratum. 618.f
apis. 200.d. regni ſymbolum. 261. vitæ ſociæ amatrix. 262.b
apes D. Ambroſio, Pindaro, Platoni pueris in labellis cõſederunt. 262.d. Dionyſio & Hieroni regnum quomodo præmonſtrarint. 261.c. 262.b
apes ignorant venerem. 265.a. oderunt homines à coitu olidos. ibid. vnde generentur. 36.f
apum artificium à Virgilio deſcriptum. 265.b. politia eleganter à Plinio deſcripta. 261.b
apum examen in faucibus leonis à Samſone ſtrangulati. 264.e. in iuba equi Dionyſij. 261.b
apum rex aculeo caret. 261.a
apim cur non paſſi ſint Ægyptij bibere ex Nilo. 489.b
apium luctus indicium. 555.a
apollo. 576.b
apollo Agyieus. 531.a. Delphicus. 274.f.
apollo fidicen. 230.c. Meliates. 576.d. Thyreus. 511.b
apollo Muſarum Deus. 641.f
apollo cur per corui ſymbolũ. 236.d. per gallum. 241.c. per lupum. 104.c. per gryphem. 234.d
apollo in Delphinum mutatus. 274.f. tibus libenter cecinit. 504.f
apollinis affectus expreſſus ab Ouidio. 53.c.d. cum Hecate certamen. 134.f. Panionij ædem quomodo primum ædificãdam putarint Græci. 531.c.d. Muſæ. 506.d.e. ſagittę in Græcos immiſſæ. 446.e
apollinis pedibus ſerpens triceps ſubiiciebatur. 160.e
apollini cur cygni ſacri. 229.a
apollini Lyceo cur templum dicatũ apud Sicyonios. 108.f
apollini quædam animalia dicata. 241.c
apollonius. 512.f
apollonij Rhodij locus. 166.e. 340.e
appollonius Thyanæus. 73.b
apollonij Thyanæi præſagiũ ſuæ cõmorationis apud Barſanum. 9.c
apoſtoli. 31.c. 194.e
apothooſis Imperatorum. 31.a. 191.a. fœminarum. 239.c. multis regibus decreta. 466.f
appetentia. 165.b
appetentis vis in hepate. 183.c
appetitio affectum excitat. 146.f
appetitus rationi obſiſtit. 623.c
appion Grammaticus cymbalum mundi à Tiberio vocatus. 76.f
appioni cor aſini obiectum. 116.f
aptera ciuitas vnde nomen ſortita. 214.f
apua piſcis. 306.f. Veneri ſacra. 307.a
apua ad ignem, prouerb. 306.f
apuarũ copia cur apud Megarenſes. 307.a
apuleianæ fabulæ argumentum. 585.a
aqua. 640.c
aqua mihi hæret. 365.b
aqua cœleſtis. 622.d. 591.c
aquæ vocabulo quæ ſignentur. 403.b.c. & 406.f
aquæductus & fontes, leoninis figuris ornati. 8.d
aqua generationis cauſam putarunt multi, & cur. 77.b
aquam ranæ dare, prouerb. 313.b
aqua & aëre naturam rerum conſtare putabant Aſſyrij. 316.f
aquarũ ſegregationes apud Moſen quid. 211.e
aquis comparata diſciplina. 403.b
aquila. 188.f. & ſeq.
aquila Aurelianum infantem de cunis ſuſtulit. 189.c. carnem bubulam in Maximi cellam & Iouis Præſtitis, ſacellum abiecit. ibid. Claudij dextero humero conſedit. 189.b. dedicata iuſtis Imperatorum & regum. 187.f. in educanda prole iniqua. 192.e. Gordij currus iugo inſidens. 189.b. Ioui geſtat tela. 195.a. lapidem in nido collocat. 195.c. mactãdam Helenam liberauit. 191.c. Maximo imperij auſpicium dedit. 189.c
aquila oſſifraga quæ. 191.c
aquila panem de manu Octauiani rapiens quid. 189.c
aquila pollet viſu. 194.f. quibus imperium & regnum præmonſtrauerit. 189.b. & ſeq. quot vno tempore pariat. 189.c. volucrum regina. 190.f. vnde dicta. 27.b
aquila vulturina. 191.c
aquilæ cõſpectus felicitatẽ indicat. 189.c
aquilæ cognomento gaudebat Pyrrhus. 190.f
aquilæ etymon. 195.b
aquilæ nidus cum pullis à C. Maria puero repertus, quid portẽdebat. 189.b. pennæ aliarum auium pennas contactu corrumpunt. 192.f. præconium ex Soſithei dicto. 194.f
aquilæ ſenectus prouerb. 193.c
aquilæ cur bellum cum ſerpente. 160.a. cur tantum tribuerit Pindarus. 190.f
aquilam ſacrarunt Perſæ ante Romanos. 188.f
aquilæ duæ in culmine domus, vbi alexander natus. 190.d
aquilæ gerẽdis rebus ſe duces præbentes. 190.d
aquilarum duarum ex auro apud Delphos ſignificatio. 196.d. inſignia quędã. ibid. pulli à vulturibus diſcerpti. 182.d
aquilis ſeneſcentibus roſtrum magis incuruatur. 193.c
aquilæ Põtifici opinio improbatur. 181.b
aquileiæ expugnatio quibus indiciis præcognita. 171.c
aquilinus lapis ad multa remedia. 195.c
aquilo. 636.f. & quatenus vocetur dexter, & quomodo pro dæmone accipiatur. 24.e
aquilone ſpirante gignitur maſculus fœtus. 26.d
aquilus color. 195.b
ara. 516.d
ara Dianæ dea ex cornibus ceruinis. 68.e
ara ſacrificalis. 527.e
arabes fidem in manibus colebant. 362.e

Arabia cur nullum ſuillum genus habeat. 83.a
arameorum opinio de duabus legibus. 464.e
araneatũ telæ quid Ariſtoni Chio. 272.f
araneus. 192.d
araneorum telæ quid in Sacris. 192.e
arati locus. 233.b
arationis partes procuratæ. 29.b
aratrum. 513.a
araxa fœmina. 148.e. ex Hercule filios genuit tres. ibid.
arbiter geniúſve. 49.b
arbores ſine tempeſtate cecidiſſe, ſuáque ſponte mox reſurrexiſſe. 551.c
arbuſta terrenis mẽtib. aſſimilata. 537.c
arca fœderis cur ex cedro ſit fabrefacta. 541.b
arcæ Noes ligna cur quadrata. 415.c
arcades cur rudes dicti. 85.a
Proſelenes cur. 474.f
arcadum geſtamen quale. ibid. mos in eligendo rege. 2.e
arcam Domini vaccæ fœtæ traxerũt. 31.e
arcana tempore pateſieri. 631.a
arcana reuelata. 285.a
arcana ſacrorum. 245.c
arcana regenda. 60.f
archangelorum cura quæ. 476.f
archemorus celebritatis Nemeorum cauſa. 554.f
archidami dictum in Chiorum legatum. 312.f
architecturæ per hirundinem. 225.a
arcus. 444.f. cur fuerit dedicatus Amori. 445.b
ardea. 256.f. per coitum ſanguinem ex oculis emittit. ibid. tempeſtatis ſignum. ibid.
in Areopago rei velato capite cauſam dicebant. 635.a
argaman. 465.a
arge. 506.e
argentum liquidum. 626.d
argiphon cur Mercurius dictus. 161.a
argiui, & Argiuorum nũmi. 134.e
argiui primùm vſi ſcutis ligneis. 447.b
argus. 627.a
aries. 101. & ſeq. 603.a
aries in Iſocratis ſepulchro cur adſcriptus. 102.a
aries in Sacris literis, quid. 98.d
arietinum caput cur Hammonis ſignum. 102.f
arij Lacedæmoniorũ regis epiſtola. 196.f
arion quo habitu delphino vectus. 274.e
ariſtander Thelmeſius. 226.d
ariſtandri Thelmeſij diuiſio dentiũ. 342.d
ariſtandri ſententia de oleo. 563.a
ariſtides Italicas res deſcripſit. 191.c
ariſtippus quid obiecerit Diogeni. 44.f
ariſtippi reſponſum de diuitibus & philoſophis. 397.a
ariſton quibus ſimiles aiebat dialecticæ ſectatores. 284.f
ariſtonymi dictum in adulatores. 65.c
ariſtophanis locus. 298.d
ariſtoteles & Plinius de fucis diffident. 267.a
ariſtot. locus. 54.a. 271.a. 301.f
ariſtotelis conſilium Calliſtheni datum quod. 244.e. ſcomma in Athenienſes. 397.b. ſententia de Taranda. 279.c
ariſtotelis non videtur legitimus liber, De mirabilib. auſcultationibus. 254.d
ariſtoteli conciliatus Plinius. 303.a
ariſtotimus quomodo perierit. 524.c
arithmetica quomodo ab Ægyptiis oſtẽdatur. 402.d
arma, armorúmque genera varia. 443.b.c
arma bellica. 542.d
arma per ſapiẽtiam adminiſtranda. 446.e
armorum apparatus ſine corde irritus. 69.b
armatam Venerem cur coluerint Lacedæmonij. 443.c
armatos Deos omnes cur finxerint Græci. 443.c
armenica prima pelta. 450.d
armenica ſecunda pelta. 450.d
armenius mus. 134.d
armi. 439.a
armillæ. 439.a. vnde dictæ. ibid.
armillarum donis & coronis honeſtati qui. ibid.
armillarum ſymbolum quod. ibid.
aromata ſuper ignem quamobrem impoſita. 495.c
aromatarius. 257.a
aron agreſte cur paſcatur vrſa. 76.d
aroneæ ſtirpis mares tantùm cur ſacrificato veſcebantur. 349.c
arriani locus. 313.b
ars naturæ victrix. 521.c
ars & ingenium. 184.f. 624.d
artes cur per manus ſignificentur. 356.f
artes inanes. 597.b
artes nullæ ante ignis vſum ſunt repertæ. 496.f
artium inuentores. 624.d
artibus propriis eluſus. 258.f
arſinoes miſerabilis interitus. 200.f
artaxerxes cognomento Mnemon, ficubus & pane hordaceo veſci coactus. 199.a
artaxerxis Mnemonis de fici & hordacei panis præſtantia teſtimonium. 569.b
artemiſia quale ſepulchrum ſtruxerit. 215.b
articulus. 382.f
artificium. 268.b
artificioſum opus. 517.b
aruales fratres. 590.d
arueris. 179.b
aruiragus. 456.d
aruncum quid vocet Plinius. 93.b
arundo menſuræ ſignum. 604.e
arundinis flocci efficacia. ibid.
arundinis & filicis inter ſe inimicitiæ. 611.c.d
arundo in manus tradita Chriſto, quid indicarit. 604.d
aruſpex. 132.f
aſcia. 455.a
aſcolia ſacra cur Baccho inſtituta. 93.a.b
aſconij Pedani locus. 89.c. 111.b
aſcolopax. 243.c
aſelliceps homo. 115.c
aſello fabulam narrare ſurdo. ibid.
aſia per tres ſerpentes indicata. 152.f
aſilus. 268. quomodo naſcatur. ibid.
aſina animal eſt ad onera portanda genitum. 116.f. fœtus excludit in tenebris. 119.b
aſina prioris populi ſymbolum. 116.f
aſinæ pullus iuniorem populum indicat. ibid.
aſinus Ægyptius. ibid.
aſinus ab omni rationis vſu eſt ſemotus. 116.d. animal dæmoniacum. 117.a. humanę commoditatis aſſiduus miniſter. 121.b
aſinus in fabulis quis. 115.c. in ludis quis. 116.d. ad lyram. ibid. inter ſimias 117.c. ſalutis augurium dedit. 120.d
ſapientiæ ſymbolum. 121.a
aſinus putandarum vitium author & præmonſtrator. 121.a
aſini auricula. 116.e
aſini cutis poſt obitum vtilis. 120.f
aſini portantis iuuentutem, & ſerpentis fabula. 139.b.c
aſini & ſali auiculæ odium vnde. 256.e
aſini vmbra, prouerbium. 249.b
ab aſino excuti, prouerbium. 117.c
aſinum currentem pingere. ibid. literas docere. 116.d
aſinum parere. ibid.
aſini Apollini mactati. 117.a. auditu præter mures cæteris præſtant animantibus. 26.f. 118.f. ad bellum gerendum apud Saracoras adornantur. 117.b. difficulter occiduntur. 116.d. extra prouinciam non peregrinantur. ibid. omnium quadrupedum inuerecundiſſimi. 116.f
aſini Paleſtini equos pernicitate prouocare dicuntur. 118.f
in aſinos poſt obitum deiici. 116.e
aſinaria mola, ex Euangelio deſumpta. 118.f
aſininæ vngulæ abortiuis euocandis proſunt. 119.a
aſio auis. 257.b. imitatrix. ibid.
aſio Fauonis flantibus apparet. ibid.
aſopus. 506.f
aſpalatho tactus ceruus moritur. 67.b
aſparagus. 612.f
citius quàm aſparagi coquantur, prouerb. 613.a
aſperitatis ſymbolum. 583.b
aſpicere, quid in ſacris ſignificet. 333.c
aſpis alita ab Ægyptio. 159.a
aſpis cur dicta ſomniculoſa à Sitenna 143.a
aſpidum ictus letalis. ibid.
aſſentatoribus nullum genus animantium pernicioſius. 65.b
aſſertor. 546.f
aſſertor multorum. 301.c
aſſes lignei & ſcortei à Numa populo dati in congiario. 29.c
aſſidere cupiam. 461.c
aſſyrij cur abſtinuerint piſcibus. 315.c. cur columbam coluerint. 319.c
aſtabora. 489.a.b
aſtaſoba. ibid.
aſtræa. 634.f
aſtræa dicta Ceres Poëtis. 213.c
aſtrologia. 402.d
aſtutia praua. 246.f
aſtyagis ſomnium. 566.f
atalantæ ceruus dicabatur. 71.b

Atecotti iuniores. 155.b
athalaricus Romanum imperium attriuit. 179.c
athenarum arcana myſteria vniuerſum orbem eluſerunt. 352.e
athenienſes Ægyptiorum coloni. 323.b
athenienſes Samis vltione mulctati quòd vrſam Dianæ interfecerunt in Munychio eius ſacello natam. 113.c. hoſpites & aduenas omni officij genere proſequebantur. 400.e. Niciana clade venditi pro ſeruis apud Syracuſas. 40.e
athenienſes quodnam votū fecerint Dianæ, & cur. 96. d. quot deos coluerint. 466.f
athenienſium nobilitas. 621.b
athenienſium in boue mactādo mos. 30.e
athenienſium malè conſulta noctua fortunare dicebatur. 103.a
athenodorus philoſophus. 509.b
atlantus. 62.e
atlas. 532. f. cur cœlum geſtare fingatur. ibid.
athletæ oleo delibuti certabant. 367.a
athletæ ſiccis ficubus paſti. 571.c
atomis ſuis quid ſibi voluerit Democritus. 138.e
atrati & atratæ veſtes. 426.d
atramentarius piſcis lolligo. 287.c
atramentum in aquas euomit ſepia, atramentique vis. ibid.
atrei & Thyeſtis diſcordia vnde. 99.c
atri feſtique dies. 131.c.288.e
atropos. 515.a
atrum & nigrum. 287.c
attica ficubus nobilis. 571.c
attilæ datum augurium per ciconiā. 171.c
attonis Moguntini Archiepiſcopi impr. bonum factum. 362.f
auaritia. 364.e
audiendi promptitudo. 93.a
auditorum frequentia. 46.f
auditus. 68.b
auditus ex leporino ſimulachro intelligitur. 127.a
auditus è longinquo. 132.c
auditus promptus. 26.f
auditu quænam ex quadrupedum genere præſtent. ibid.
auerroes ab Ariſtotele diſſentit in teſtibus. 348.f
aues cœli. 605.a
aues ex arborum folliculis natas in Britannia fabulantur nonnulli. 270.d
augurium mortis. 108.f
auguriis in captandis mos ſacerdotum. 490.e
D. Auguſtini laus. 181.f
auguſtale inſigne. 491.c
auguſtus cingulo ex vituli marini pelle confecto cur vſus. 540.d
auguſtus infans ranas obſtrepentes ſilere iuſſit. 300.a
auguſtus nepotes ſuos literas & natare docuit. 61.a
auguſti Cæſaris numiſma. 637.b
auguſti geneſis. 94.f
auguſti milites. 136.e
auguſti præſagium ex dracone. 152.e
auguſto decretus currus ex quatuor elephantis. 16.f
auguſto in littore deambulanti è mari ad pedes proſiliit piſcis. 295.b
auguſtus menſis. ibid.
aulicorum vita. 487.a
aureliano Imper. quo præſagio imperium oſtenſum. 152.e
aurelius augurellus ſenex ſcripſit Chryſopœiam carmine. 229.b
aureoli tyranni tumulus. 295.b
auriga nœleſtis quis. 464.d
auris conſecrata Memoriæ. 333.f
auriculas aſini quis non habet. 128.e
auribus cur carebat Iouis ſimulachrum apud Cretenſes. 337.a
auritus. ibid.
aurum ſolare metallum Chymicis. 210.d
auri nomen, quid. 213.a
auſonij locus. 422.d
auſpicium regium. 221.a
auſpicia Canaria. 55.a
auſpicia, portentáque felicia per aquilam, 189.a.b
auſter quomodo accipiatur. 26.e
auſtri flatus fœmineum fœtū producunt. 26.e
autocabali. 547.b
authores veteres multi noſtra ætate in lucem prolati. 360.e
authoritas. 44.f.533.b
authoritas per manus ſymbolum. 358.d
authoritas imperatoria & triumphalis honos. 539.c
autumnus. 641.d
auxeſiæ ſimulachrum cur ex olea. 562.d
auxiliares. 324.e
auxilij imploratio. 225.b
auxilij imploratio apud Scythas qualis. 28.f
azymorum calathus, quid. 397.c
azymorum feſtum amaritudine & humilitate celebrabatur. 266.e

B

B Litera. 507.a
Baccheia ſuppellex. 546.f
Baculi & virgæ differentia. 438.e
bacchus. 33.b.464.f.546.d
bacchus cur tauro & pardali ſimilis dicatur. 33.b
bacchus idem & ſol nonnullis. 140.f
bacchus Sycites. 570.e
bacchus taurinis cornib. inſignitus. 597.a
bacchi ſimulachrum ex vite aut ficu apud Naxios fieri ſolitum. 570.c
baccho delphinus adpictus. 274.f
baccho cur dedicata ferula. 587. c. cur obliuio. ibid.
baieth Ægyptiis quid, & Bai. 212.d
balbino & Gordiano ſtatuæ cum elephātis decreta à ſenatu Rom. 20.d
baltheus. 433.a
baptiſmus. 425.c
baptiſmus vera purificatio. 310.f
barba in Sacris literis quid. 329.a
barba intonſa cur Æſculapius. 329.a
barba ſymbolum virtutum. ibid.
barbam cur ſe geſtare dixerit Diogenes. 328.f
barbam cur ſoli Lacedæmonij raſitarint. ibid.
barbam nutrire ſacerdotibus mandatum. 329.a
barbam perpetua declamatione laudauit Pierius. 328.f
bartholom. Carolus Picolomineus. 92.e
bartholomæus Lampridius. 435.c
baſilidis Abraxas. 179.b
baſilius Magnus philoſophiæ latebras omnes penetrauit. 445.a
baſiliſcus. 140. b. in honore habitus ab Ægyptiis. ibid.
baſiliſcus ex ibidis ouo. 175.a
baſiliſcus ſtella. 142.f
baſiliſci ſanguis cur à pleriſque adferuabatur. ibid.
baſiliſci ſibilus quib. ſit formidabilis. 141.a
baſſiano Antonino quales ſtatuæ decretæ à Macrino Imperatore. 460.d
bataui milites qui. 155.a
batti nauigatio. 463.e
beatitudo futuri ſeculi. 262.e
bebryciæ Lauri effectus. 547.a
bechphrygibus, quid. 90.e. quid Scythis. 96.e.f
beelphegor. 241.b
beelzebub dæmon muſcę hieroglyphicū. 352.e
belbi. 269.a
bellator ſtrenuus. 110.d.78.e
bellatori aliquando cedere neceſſe. 35.b
bellatorem decet ſæuitia. 2.e
bellerophon coërcuit amoris petulātiam. 12.e
bellerophontis imago. 464.d
bellica colūna quænā dicta Romæ. 531.c
bellicus apparatus, vel caſtra. 555.b
bellona Minerua. 563.a
bellonæ templum. 531.c
bellum. 36.e.101.b.423.c.447.b.492.f. 531.c
bellum indictum. 444.e
bellū marinis fluctibus cōparatum. 484.e
bellum pax. 528.f
belli incommoda & damna. 156.d
belli nubes. 406.f
bello inutilis. 372.e
bembi ænea Ægyptiaca tabula miræ antiquitatis. 173.c.198.e.233.c.331.c
benedictus Agnellus. 488.e
benedictus Lampridius. 301.c
beneuolus. 243.c
benignitas. 191.c
D. Bernardus. 48.f
de D. Bernardo quæ ſomniauerit mater prægnans. ibid.
bernardus Vibienius. 163.e
bernardinus Maffæus Card. 137.b
bernardinus Pollanus. 163.b
bernardinus Tomitanus. 370.e
berſabea quid Hebræis. 408.d
betæ & bliti differentia. 618.d
bianenſes. 153.c
biantis philoſophi dictum ad Alyattum regem. 608.d.e
bibaces cur aquilæ ſenectuti comparentur. 193.c
bibaciſſimus. 397.c
biblia quo tempore conuerſa in linguam Græcam à lxx. interpretibus. 181.b
bicipitium. 322.f
bifrons cur Ianus. 223.b
bile caret columba. 221.c
bithon & bithonis robur. 33.c

bithyni

Bithyni iudicia ex aduerſo Solis cur exercere conſuerant. 332.d
blittea meretrix. 617.c
blitti ſymbolum. Ibid.
blondi opinio ventilatæ. 173.c
boca piſcis vocalis. 311.a
bœotij anguillas diis immolare conſueuerunt. 310.d
boëtij locus. 623.c
bœotij ſtupidi dicti. 85.c
bonum de malo deligere. 582.f
bonum omen. 120
bona citò labentia. 538.f
bona dea, vel perſephone. 630.f
bonorum obſequium. 24.b
bonorum cœleſtium affluentia. 632.d
boreas. 161.b
bos ab Argo cuſtodita cur. 28.f
bos ad ſacrificium quomodo ducebatur à Perſis. 28.d.e
bos arator triclinium Veſpaſiani aſcendit. 27.d
bos integer à Germanis Bononiæ toſtus. 249.c
bos per linguam inambulat. 29.a
bos ſub iugo, prouerbium. 30.f
bouis effigies in Athenienſium numiſmate. 29.a
bouis pretium. 27. c. ſignificatio. 30. f. ſignificatum in Sacris literis. Ibid.
boui honor habitus à veteribus. 31.b
bouis vnde nomen. 29.c
bouem Deliorum pecuniam cur putarint nonnulli. 30.d
bouem occidere, antiquitùs capitale. 29.c
bouem quando ſacrificabant Lacedæmonij. 243.a
bouem quando ſacrificabant Romani. 34.d
boues olim vocati Itali. 30.e
boues arantes imaginari, quid. 29.a
boum cornua cur fœno circumligabantur. 35.a
boum natura. 34.f
bouillo extenſo corio quomodo opem implorabant Scythæ. 28.f
braccati milites. 589.b
brachiati milites qui. 155.c
bracteatæ argento pennæ. 605.a
braſſica vitibus inimica ebrietatem arcet. 619.a
breſcit. 464.f
bretti populi & brettus. 202.f
breuis vita. 377.b
briareus Centimanus. 309.c
britanniæ vrſorum ſæuitia nobilitata. 113.c
britanni olim anſerem religioſum opinabantur. 201.c
bromus Bacchus 253.c
brumalia quando celebrantur. Ibid.
brucia vocata olim Italia. 203.a
brutum hebetem putabat Tarquinius. 97.c.f.
brutorum cultus vnde apud AEgyptios. 59.b
bubalus, primus omnium Fortunæ ſimulachrum Smyrneis effinxit. 597.a
bubulci nomen in familias Romanas admiſſum. 30.c
L. Buca numum cudit Cæſari. 412.f
bocephali. 32.f
bucephali equi apud Theſſalos. Ibid.
bulla. 431.c
bullæ geſtamen vnde acceptum. ibid. vnde dicta. ibidem. b. puerile geſtamen fuit. Ibid.
bulla cordis erat figura. 343.c
bulla primus omnium donatus Tarquinij Priſci filius. 432.d
bulbi hieroglyphicum. 614.f
bulborum efficacia. ibid.
buſiridis nomen vnde. 33.b
butio, accipitris genus quod 210.d
bythonis & Cleobis fratrum pietas. 561.b

C

C Litera, condemnationis nota. 175.b
Cabaliſtica. 473.c
Cacus Auentinus. 114.d.e
cadauera vitro condita adſeruabant AEgyptij. 49.b
caduceatoris munus. 603.c
caduceus. 155.c. & ſeq. 626.e.f
caduceis numiſmata inſignita multa. 156.f
cæcitas. 132.d.336.f
cædes multiplex. 578.e.f
cælij Calcagnini laus. 56.e
cæpæ efficacia. 607.c.d
cæpis cur non veſcātur Ægyptij. 608.d
cæſa vocatur elephas Maurorum lingua. 16.f
cæſar. 454.d
cæſar apud Gades inſpecta Alexandri imagine ingemuit. 467.c
cæſar conſternatus, non inuento corde in bouis opimi extis. 335.a
cæſar regium nomen reſpuit. 434.f
cæſaris mors in Solis ſignis indicata. 472.d.e
C. Cæſaris numi ſymbolum. 16.e
calamitas. 140.e
calamitatis ſignum. 604.d
calathiſcorum effigies columnis Ægyptiacis addi ſolita. 532.e
calathus azymorum, quid. 397.b
calathus Cereris. 532.e
calauria Apollini ſacra. 274.f
calcaneum, ac huius hieroglyphica. 368.d
calcaneum, & tenere calcaneum. 367.b
calcaneum flectere. 16.d.e
calcamenta Ægyptiorū papyracea. 601.a
calceus. 430.f
calchas augur. 207.c
calendæ Auguſti Baccho dicatæ. 619.a
calenus Megaram cepit. 5.b
calidi facultas. 465.c.d
caliga. 428.d
Caligare. 499.a
caligula Cæſar. 428.e
C. Caligula vetera familiarium inſignia nobiliſſimo cuique ademit. 439.a
C. Caligulæ coronæ exploratoriæ dictæ. 477.b
C. Caligulę ſceleratum facinus animo conceptum quod. 454
calix multa in Diuinis literis ſignificat. 595. b. pro mortis cruciatu ponitur. Ibid. c. ſupplicij ſymbolum. 615.a
calliditas. 148. f. doloſa. 130.d
callimachi locus. 276.f
calliope. 507.a
caluaria aſini ad loci fertilitatem facit. 120.e
calumniator. 338.f
calumniatores cur baſiliſco comparati. 142.d
calumniis afflictus. 141.c
calx. 368.d
calidonij apri mater quæ. 65.d
cambyſę anima in leone reperta à Pythagoricis. 9.b
cambyſes abolere conatus eſt immanem hominem ſacrificandi morem. 491.b. diuexauit Ægyptios. 9.a
cambyſes de Simandij ſepulchro aureum circulum ſuſtulit. 389.b
camelus ad duodecimum diem ſine potu perdurat. 125.c
camelus animal profanum. 124.c.d
camelus animantium omnium tortuoſiſſimum eſt. 125.f
camelus matrem ſuam nunquam ſuperuenit. 125.b
camelus quaſi camerus. 124.e
camelus quatuor femora gerit. 124.e
cameli eſitientes à poetis ſunt appellati. 125.c
cameli manſueti bilisque expertes. 125.c
campegianæ familiæ claritas. 481.a
campeſtre, genus indumenti. 430.e
campeſtres elephanti quales. 18.d
camus. 514.d
cana cur fides Virgilio. 362.e
canaria auſpicia. 55.a
cancellus pinnophylax, & pinnotheres. 285.c.
cancer. 284.e
cancer cur inter ſidera collatus. 285.a
cancer in numis quid. 272.b
candelabri ſignificatio in ſacris quæ. 561.c
candida vel obſcura quænam dicimus. 407.c
candulus. 62.e
canicipes. 56.f
canicula. 409.c
caniculæ ſidus frugibus inimicum. 55.b
canis cur vocatus Diogenes. 52.f
canis deſcribitur. 47.c
canis & gallus cur ad parricidij ſuppliciū adhibebantur. 144.d
canis in Diuinis literis quid. 53.a
canis mira induſtria coniicientis lapillos in amphoram olearíam. 236.f
canis qualis expetitur à venatoribus. 54.e
canis quomodo militis officium videatur obire. 51.c
canis ſerpens in Tænaro. 50.f
canis ſimulachro Mercurij cur abiectus. 240.e
canis viuus in Diuinis literis, quid. 52.e
canis fidei ſymbolum. 604.c
canis fidelitatis mira quædam exempla. 50.d.e
canis impudentia. 116.e
canis oculum habere quis dicatur. 55.b
canis ſignificatio in Diuinis literis quæ ſit. 48.e.f
canis vſus quis. 55.b.c
canem comedebant Oxyrynchitæ populi. 316.f

Index Hieroglyphicorum.

Per Canem quando iuret Socrates. 49.f
canes alebantur in Daulia in Mineruæ templo. 49.a
canes Alexandro Macedoni miſſi ab Albaniæ rege. 51.c
canes fellis vitio medentur decerpto gramine. 76.e
canes in crucem quando rapti à Romanis. 55.b
canes laribus diis præſides. 49.a
canes quibus Diis ſacri. 55.a
canes ſepulchrales apud Hircanos. 183.b
canes mutos quos vocet Dominus. 48.f
canities. 328.e
canities per amygdalã intelligitur. 549.c
canopi aſtutum inuentum. 591.c
canterius in foſſa. 45.e
cantharis. 79.a
cantharus. 77.a.b
canthari typus. 54.b.f
capaides anguillæ. 310.e
caper ab Hercule domitus, quid. 95.c
caper cur Baccho mactabatur. 92.b
capro inſpecto elephantus fugit. 17.c
in capris an riualitas. 96.e
caphziel. 465.c
caphiatæ. 516.e
capillus Veneris, & eius vires. 618.c
capitale apud quos, bouem interimere. 30.e
capparis. 613.e
capparim libidinem non perfrigerare, cõtra recentiorum opinionem. 550.d
capra. 92.f.& ſeq.
capra per aures an ſpiritum emittat & recipiat. ibid.
capram aheneam Phliaſij cur colebant. 92.b
capram in Acropolim Athenis adire lege prohibitum. ibid.
capra in ſacris, quid. 94.d
caprarum cornua qua ratione vitibus fertilitatem adferunt. ibid.
capriceps auis liene caret. 255.b
capricornus. 637.b
caprificus. 557.a
caprifici ramus, Iunonis ſimulachro cur appoſitus. ibid.
caprifici vis. 25.b.c
caprimulgus. 258.e
caprotina Iuno. ibid.
caprotinæ Nonæ. 557.b
captator 305.c
captiuitas. 361.a
captiuitatis impatiens. 114.f
captiuitatis prudens declinator. 304
captiui ſub haſta vendebantur. 447.c
caput, ac huius hieroglyphica. 319.b
caput abradi malum portendit. 327.c
caput adiurare & deuouere. 321.a
caput Chriſti cur ſpinis fuerit coronatum. 583.a
caput humanum ad mundani orbis ſimilitudinem compactum. 320.d
caput leonis quid notet. 2.e
capitis hieroglyphicum. 610.e
capitis raſitatio ſeruitutem indicabat. 326.e
capiti manus impoſita, quid. 321.a
capita, Cæſarum æde tacta de cœlo, omnibus ſtatuis deciderunt. ibid.
in capite conſilij ſedes. 622.c
capitibus brutorum, humana corpora inſignierunt Ægyptij. 329.b
capys. 149.c
Car Cyrum vulnerans quo præmio honeſtatus ab Artaxerxe. 242.f
carboni, de abroſis faſciis à muribus, quid reſponderit Cato. 153.b
cardamus circumpullantes herbas exareſcere cogit. 192.f
cardinales ſacerdotes. 532.b
cardo. ibid.
carduus in ſacris quid. 583.b
cardui ſcolymus. 586.f
carneæ deæ ſacræ. 602.a
carneades ad ſummam peruenit ſenectutem. 112.d
caro ſufrigida, & humoris plena ſomnos ciet. 128.e
carnes lupinis dentibus laceratæ cur dulciores. 100.f
carolus Magnus purpuram imperatoriam ab interitu primus vindicauit. 179.a
carpere. 342.d
carpocrates hæreticus. 338.e
carradulorum regio. 59.a
carthaginenſium immanitas in ſacrificandis nobilibus adoleſcentibus Saturno. 491.b.
caryatarum opprobrium. 531.b
caſſander Antipatri, Abderitis à ranis profligatis agrum in Macedonia conceſſit. 299.c
caſſita Gellij conſiderata. 172.f
caſſus lumine. 334.c
caſtigatio. 9.a.455.b
caſtigatio ingenua. 587.c
caſtigatio ſalutifera. 612.d
caſtimonia. 430.d
caſtimonia è concupiſcentia. 353.c
caſtimoniæ ſymbolum. 615.b
caſtitas. 120.c.555.c
caſtitas per apes. 265.a
caſtorea. 131.b
caſtorum capita pileata cur. 421.a
caſtra bellicúſque apparatus. 355.b
caſtra quomodo fabricata, & caſtrenſia ornamenta, honoréſque. 456.f.57.a
cataracta. 406.e
catena. 518.f
cathedra. 461.b
cato grammaticus dictus Latina Siren. 208.d
catonis in lucronem dictum. 342.d
M. Catonis Proprætoris numus qualis. 361.a
catonis ſententię in Romanorum luxum. 314.f
catonis ſcomma in Lentulum. 342.f
catuli locus. 6.d.129.b.226.d.310.334.f 471.b.473.c.493.c
catulina carne epulæ celebriores olim. 55.a.b
catulus leonis in Republica non alendus. 4.f
cattus. 134
cauertianus vicus: 13.c
caucaſo alligatus Prometheus. 625.b
cauda. 349.a
cauda, leonini index animi. 6.d
caudex Comicis, quid. 341.a
cecinna Volaterranus cur hirũdines ſecũ in expeditionibus ferebat. 227.b
cecropis an euocata anima. 7.b
cecropis effigies biceps cur. 323.b
cedrus. 641.b
cedrus æternitatis eſt hieroglyphicum. 541.b
cedri conſideratio. ibid.
cedro digna loqui qui dicantur. ibid.
ceionij Poſthumij augurium de oblata teſtudine. 281.b
celebritas. 467.c.475.c.504.c
celeritas. 37.a.215.c.467.c
cenchreę, leones vocatę. 10.d
cenei haſta prouerb. 448.d
cenſorinus quo tempore floruerit. 179.c
centauri forma duplex, quid. 41.a
centaurorum forma & ſignificatio. 32.d
centenariæ cœnæ quæ. 86.f
centipeda piſcis. 306.d
centum, & centenarius numerus. 385.c
centurio. 388.d
centurionis ſignum quomodo figurabatur apud veteres. 457.a.d
cephalus piſcis. 304.e
cephali quomodo capiãtur Venetiis. ibid.
cephas nomen Diuo Petro conueniens. 312.f
cephion muſa. 506.f
cephus auis. 232.f.a.b.c
ceramicus. 530.c
cerberus. 636.f
cerberi hieroglyphica. 50.f
cercopithecus cur cynocephalus. 56.a
cercopithei. 59.a
cercopithei ſibimet aliquando caudas abrodunt. 277.c
cerebrum & cor regitur à Sole. 339.a
cerebro læſo homo interit. 641.b
ceres. 45.c.68.b.495.a.554.c.589.a
ceres vnde dicta. 68.e
ceres eadem & Venus. 45.c
ceres legifera. 13.c.29.a.213.b
ceres vecta draconibus. 161.b
ceres & Falcralis flamen. 429.d
cereri ſacrificatur ſus. 81.d
ceruarij lupi ſeptẽtrionalibus regionibus frequentes. 112.f
ceruus. 64.e.ſeq.
ceruus acerrimi auditus eſt. 26.f
ceruus fiſtula paſtorali demulcetur. 64.c
ceruus Indicas & Græcas voces intelligens. 65.c
ceruus poſt coitum ſolitarius in ſcrobibus deliteſcit. 68.f
ceruus torquem aheneum collo geſtãs ab Agathocle interfectus. 70.c
cerui ætas quatenus ex cornibus & dentibus noſcatur. ibid. pugna cum ſerpente. 310.e. ruminatio. 66.d.70.f. viuacitas. 148.c.70.c
ceruum enecans Hercules, quid. 68.d
cerui in Dianæ tutela. ibid. vnde dicti. ibid.
cerui quomodo ab Sicilia in Calabriam tranſnarant. 67.a
cerui vocati fugitiui. 68.e
ceruis Achaicis cornua decidua recidiuáque annis omnibus. 71.c
ceruini cornu ſuffitus ad abigendos ſerpentes remedium. 66.d

ceruix

Index Hieroglyphicorum.

Ceruix ſuperbiæ ſymbolum. 329
ceruix audaciæ & ferocitatis ſymbolum. ibid.
ceruix ſummiſſionis. ibid.
cerulus auis. 253.c
ceſſatio. 461.c
ceſpitatio. 42.d
chabriæ Athenienſis dictum. 3.b.69.b
chalos amnis manſuetos fert piſces. 316.f
chamæleon. 279.b
chaos. 88.e
chares. 69.c
charitas. 219.b
chedar Arabibus, quid. 641.b
chelidonia herba. 227.b
chenoſiris. 546.d
cheppa Venetorum piſcis quis. 306.f
cherubin ſpecies quæ apud Ezechielem. 437.c.
cherubin ſuper ſedere, quid. 461
chius à Darianis militibus euerriculata. 486.f
chij Homeri imaginem numis impreſſerunt. 321.b
chimera. 94.e. deſcriptio. 14. d. c. ſymbolum. 147.c
chiron. 43.a. an Achillem inſtituerit. 66.f
chlamydes. 427.a
chœnix. 592.d
chœnices farinæ binæ Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus mittebantur. ibid.
chœrogrillus erinacius. 80.f
Christvs. 405.c.470.f.525.b.585.c
chriſtus homo Deus. 12.f
chriſti anima nequaquam apud inferos paſſa. 3.c
chriſti humilitas. 204.f
chriſti quinque vulnera per pentalpha. 508.d
chriſti ſepulturæ ſymbolum ex ſacra hiſtoria. 5.a
chriſti ſymbolum per pelicanum. 201.b
chriſti victoria. 530.f
chriſtum geſtare humeris, quid. 157.c
chriſtianæ pietatis ſucceſſus. 482.f
chriſtophori veri quinam. 157.c
cibariæ donationes caniſtris offeruntur. 591.b
cibus antiquitus Athenienſibus ficus, Arcadibus glans, Caramanis palmæ, Indis calami, Mæotiis milium, Perſis cardamum. 600.d
cibus pro doctrina. 538.d
cibus in ſacris literis, quid. 397.c
ciborum varietate ſatur. 86.f
cicada. 270.e
cicada ore caret. ibid. per quamnam corporis partem emoduletur. ibid.
cicadę cantus vnde. ibid.
cicadę maximè indigenę. ibid.
cicadę fœminę taciturnę creduntur. ibid.
cicer. 602.f
cicer erucas ab oleribus arcet. 603.a
cicero. 602.f
ciceronis locus. 99.b.206.f.244.f.268.f 310.e.313.a.368.f.389.c.393.a.451.b
ciceronis & Virgilij lectione Tacitus Imp. offendebatur. 266.e
ciceronis falſum dictum in Metellum. 236.d
ciceronis ſomnium de Auguſti imperio. 514.e
ciceroni obiectum quòd homo nouus. 271.b
ciconia. 169.b.& ſeq.
ciconia lingua caret. 172.e. menſis inferi vetita. 172.e. cur vigiliarum, cuſtodiúmque vrbium ſignum. 171.c. qui ſe à noctuarum inſidiis defendat. 181.c
ciconię perpetuum bellum cum ſerpentibus. 173.b
ciconię quomodo pullorum ſuorum incolumitati proſpiciant. 616.e
ciconiam occidere multis gentibus capitale fuit, & cur. 172.e
cicuma. 171.a
cicurare leonem quid portendat. 4.e
cidaris. 434.f.435.b
cinędum cur vulpem vocarint Siculi. 130.e
cinarę fructus. 610.f
cincius Manlius. 520.f
cinclus auis, cur alienis nidis oua ſua ponat. 259.b
cinctus Latinis, quid. 348.d.428.f
cingani vnde dicti. 259.b
cingulum Hieremię. 429.c
cinnamus auis. 257.b
circulus. 411.a
circulus obliquus. 639.f
circulus cœli, vocatus Iupiter à Perſis. 411.b
circulus principium miraculorum. 413.b
circumactu corporis adorandum iubet Pythagoras. 411.b
circuncifio. 59. b. antiquiſſima apud Ægyptios. ibid. ab Abrahamo vt ſignum Hebręis data. ibid.
ciſſibia. 59.c
cithara. 546.f
citheronius Leo vocatus Gyllus. 2.e
citò confectum. 613.a
citrus. 642.b
ciuis oppreſſus à peregrino. 50.e
ciuium ſeruator. 543.c
ciuibus genuinum eſt inuicem ſibi inuidere. 286.e
ciuilis. 423.a
ciuilibus ſeditionibus creſcens. 298.d
ciuica corona quamobrem ſit ex quercu facta. 543.c
ciuica corona donatis quæ & quanta tribui ſolita. 543.e
ciuitas. 641.e
cladis pręſagium. 53.b
claritas. 471.a
claritas ex poëtarum ſcriptis. 530.f
clari viri. 416.f
claudiani locus. 137.c.153.a
claud. Cęſar in ſpectaculis exhibuit pantheras Africanas. 311.b
claudium Aſellium quomodo eluſerit Iubellius Taurea. 45.b
claudus cur fingatur Vulcanus. 186.e
clauis. 521.c
clauus. 520.d
clauum in Mineruę templi poſtica parte quis fingebat. 520.e.f
cleanthis reſponſum. 121.b
clearchus. 196.f
clearchus Heraclienſis fulmen geſtauit. 497.a
clementia. 8.f.46.8.f.595.a
clementia Imperatorem pręcipue commendat. 20.d
clemens Agrippę Poſthumi ſeruus cur in Hetruria latuerit. 326.e.f
clemens animus. 597.b
clementis recognitionũ opus. 78.d. ibid. ex eodem locus recognitus. ibid.
cleobes. 33. c. matrem curru impoſitam ad Iunonis templum vexit. ibid.
cleomedis opinio de mundi figura. 26.e
cleomenes cum Scythis meri potationibus contendit. 566.d
cleo cur ſic vocatus Larus Ariſtophani. 232.f
cleopatrę virilis animus. 328.f
clepſydrarium vſus vbi primùm. 58.d
clibanus. 345.c.e
clio. 506.f
clipei & culpei differentia. 451.c
cliti inſolentia quę. 467.a
clitor fluuius piſces progenerat vocales. 311.c
clotho. 515.a
clupea. 367.a. Lunæ naturam imitatur. ibid.
clypeum neutro genere. 451.c
clypeus aureus in D. Claudij honorem Romæ in curia affixus. 452.d
clypei Agamemnonis inſcriptio. 3.c
clypei Græcorum Neptunum, Troianorum Mineruam pictos habebãt. 452.d
clypei militibus ab Imperatoribus honori dabantur. 451.c. Diis dedicabantur. ibid.c
clypeos qui merebantur. ibid.
clypeis inſcribebantur facta pulchra. ibidem.
clupeiæ lapis quartanæ medetur. 306.f
cnidum miſſa nauis à Periandro cur in alto mari remorata. 302.f
cochlea Romanas delicias auxit. 287.b
cocis vel cotionis exemplum. 51.c
coccygium. 255.a
cocoyx. ibid.
coëi. 284.e
cœleſte rerum omnium promptuarium. 352.d
cœleſtes ſpiritus. 476.f
cœleſtium bonorum affluentia. 632.d
cœlibaris haſta quæ. 442.c
cœlum. 413.a.345.c.445.c
cœlum cur cœruleum. 621.a
cœlum decimum. 440.f
cœlum nil niſi ſanctum profert. 24.d
cœlum quo motu rotetur. 26.d.e
cœlum veteres pro capite. 320.d
cœlum fœcundum cur dixerit Heſiodus. 402.b
cœlum vnde dictum. 475.c
cœli tres regiones. 736.f
cœli alieni impatiens. 297.c
cœli fœcunditas. 350.e
cœli virilia Saturni falce reciſa, quid 803.b
cœlo alieno melior effectus. 577.c

cœli

Cœli aquei. 622.d
cogitatio. 83.c
cogitatio alta. 195.a
cogitatio vel ſenſus imaginationẽ creat. 146.f
cogitationes generat anima. 325.c
cogitationum procellis quomodo obuiã itur 401.c.d
cohortes, earúmque inſignia. 153.a
coitus incœpti indicium quod. 390.d
collegiũ nullũ ſine præuaricatore. 779.c
collyrides conſperſæ. 563.c
coloës. 489.c
color niger Soli dedicatus. 236.d.e
coloris nigri ſignum quod. 218.e
coluber gaudet latebris. 145.a
coluber terræ filius & indigena. 156.e
colubrorum ingẽs vis in Sardium ſuburbanis locis quando viſa. ibid.
columba. 218.& ſeq.
columba aëris ſymbolum. 220.d
columba argentea cui aurum in dorſo, quid. 222.f.a.b
columba caret bile. 221.c
columba cur ab Aſſyriis colebatur. 219.c
columba fuſca Prophetis, quid. 218.f
columba munda & ſimplex. 224.d
columba quieta. 221.b
columbæ eſus contra contagium. 221.c
colũbę & veſpertilionis diſcordia. 251.d
columbæ etymon. 219.a
columbę felix auſpicium fuère Æneę & Iulio Cęſari. 221.a
columbæ natura actionéſque myſticæ explicata, & quomodo ad vſus transferendę. 223.a.b
columbæ obſonium Regibus parabatur graſſante peſte. 221.c
columbæ oculos habere, quid. 223.a
columbæ cur parcant Syri. 219.c
columbarum alæ gypſo illitæ ſummiſque tectis affixæ, quid. 221.a
columnæ, ac earum ſymbola. 529.b
columnæ muliebres, virginales. 532.d
columnæ Traiano & Hadriano erectæ. 829.c
columnarum ſignificatio in ſacris. 532.d
in Columnis ſtatuæ pleriſque à Senatu decretæ. 529.c
colurna haſtilia. 90.f
colus. 514.f
colus & capilli in ſacris, quid. 325.c
comeſſationes pernicioſæ valetudini. 145.a
comethus Dianæ tẽplum violauit. 590.f
cõpotatio amicitiæ cauſa inſtituta. 594.f
conditorium. 347.a
condonatio. 560.f
concentus cur odori comparatus. 398.d
concha Veneri dicata. 286.d
conchylium. 290.e
cõcordia 500.f.541.b. per caduceum indicata. 156.e.f. per cordis ſymbolum. 347.b. per cornices indicata. 205.c. per mel & lac. 264.a. per pauonem. 237.a.b
concordia vnde dicta. 501.c
concordia rei familiaris. 246.e
concordia rerum. 122.d
concordiæ ſymbolum. 626.f
concordiæ diſcordiæque effectus. 18.f
concupiſcentia. 183.c
concupiſcentiæ ſignum vmbilicus. 353.c
concupiſcendi vis. 637.a
concupiſcere quid. 347.c
congiarium. 460.f
congri & polypi certamen. 278.d
congruere vocis etymon. 176.d
coniugium. 374.e.519.a
coniugij commoda. 497.b
coniugij fidem nõ violant colũbæ. 218.e
coniugis mores ferendi. 297.b
coniugula myrtus cur dicta. 642.a
coniunctio maritalis. 447.c
coniza animalibus pernicioſa. 615.c
conſcientia igne examinata. 345.c
conſenſus. 361.c
conſilium. 432.e
conſilium per cordis ſymbolum. 343.e
conſilia occulta. 622.e
conſuetudo pernicioſa. 258.e
conſularis magiſtratus annuus. 422.b
conſulatus primi hieroglyphicum. 385.c
conſultatio. 461.c
conſultorum bene ſtabilitas. 323.c
conſummatio. 184.e
conſummationis ſacrificium. 338.e
conſtantia. 41.a.163.a
conſtantij Imper. pompa Romam ingrediens. 153.a
conſternatio multitudinis. 93.a
contatio. 457.b.c
contemplatio. 338.d
contemptibilis. 570.d
contemptor diuûm. 333.c
contentio laudis. 128.f
continentia. 148.e.351.a
continentia in quibus rebus conſiſtat. 424.f
continentiæ exemplum in tauro. 24.d
continentiæ fructus. 549.c
contrarietas. 412.e.446.d
contumacia. 143.b
contumax. 253.a.338.e
contumelioſus. 246.f
conuerſio hyemalis quæ. 281.a
conuiciorum contemptor. 192.d
conuiuia lautiora piſcibus olim erant opiparè inſtructa Romanis. 314.f
cor. 174.e.343.c
cor, animæ receptaculum. 344.e
voluntatis fons 183.c. conſilium, & rerum agendarum radicem continet. 344.e
cor Dei in ſacris, quid. 344.d
cor habet & iecur omne animal quod ſanguine præditum eſt. 344.d.e
cor hominis anniculi duarum eſt drachmarum. 211.c
cor in ſenium vergens imminuitur. ibidem.
cor. per anularum digitum. 212.d. per anuli hieroglyphicum. 433.b
cor omnibus, qui ſanguis. 214.d.e
cor quibus dicatur exedi. 212.d
cordis aperta ſimplicitas. 60.d
cordis cum ſanguine commercium. 214.d
cordis figura cur bulla. 343.c
cordis ſignificata. 347.a
cordis ſymbolum. 326
cora Hetruriæ promontorium. 326.e.f
corax primus Rhetoricam docuit Syracuſis poſt Hieronis obitum. 236.d
corbes fragmentorum duodecim doctrinam duodecim Apoſtolorum ſignificant. 594.c
corculum. 344.d
cordatus. 337.b
corij vſus in militaribus tegumentis. 425.c
corinna molico carmine ſuperauit Pindarum. 434.f
corinthiacæ ædes quibus Diis ſacræ. 529.a
corinthiacæ columnæ. ibid.& 532.d
cornabulia. 616.d
cornabulia Liguribus quæ. 76.d
cornea pocula. 597.a.b
cornea porta. 623.a
cornelia Annia viuam ſe vltrò in arcam cum viro defuncto damnauit. 582.e
cornelius Muſeus Bitontinus præſul. 178.d
corneli[us] Tacit[us] mẽdacij arguitur. 120.e.f
cornelij Caſtalij Feltrenſis epigramma feſtiuiſſimum. 312.f
cornelij Nepotis ſententia improbata. 172.c
cornicari. 206.d
cornix. 205.a. duo tantùm oua excludit. ibid.
cornix aliquot hominum ętates dicitur viuere. 206.f
cornix concordię ſymbolum. 205.c
cornicis & noctuę confuſus ſanguis coire non poteſt. 204.e
cornicis ſepulchro & columnæ honos habitus à Marthe rege. 206.d
cornices ad Palladis arcem non aduolabant Athenis. 205.c.d
cornicum oculos effodientem puerũ dãnauerunt areopagitæ. 207.a
cornicum oculos configere, prouerbium. 206.f
cornu copiæ. 596.e
cornua. 437.b
cornua antenarum. 55.b
cornua cerui. 71.c
cornua elephanti ſpecioſa. 18.d
cornua fluminibus attributa cur. 27.c
cornua honoris & potentiæ ſignum. 71.c
cornua in libris quæ vocentur. 353.b
cornua multa in numiſmatis, multiplicis commoditatis indicia ſunt. 596.e
cornua poculorũ vſum præbuerũt. 597.a
cornuum differentia in boue mare & fœmina. 30.f
cornuti milites. 257.c.154.f
corona vnde dicta. 437.b
corona aurea quę. 439.a
corona ciuica non temerè data. 344.c
corona vrbs. 205.c
coronæ Muſarum ex pennis. 214.f
coronæ poëtarum ex quibus conſtabant. 547.b
coronæ Regiæ quot radiis conſtabant. 72.d
coronæ Regiæ forma. 437.b
coronis ſe ornarunt veteres conuiuia celebrantes. ibid.
corpus. 419.b
corpus animæ receptaculum. 594.d
corpus humanũ quod perfectius à pictoribus

ctoribus & ſtatuariis habeatur. 415.c.d.e
Corpus Lunare. 306.f
corpus nullum ſine næuo. 579.c
corpus vel immunditia. 386.d
corpus vas appellatum. 594.d
corporis forma. 587.b
corpora nullis odoribus delibuta auram ſuaueolentem emiſerunt. 597.c
corpora per ætates & ſecula imminuuntur. 376.d
corpora noſtra ſalicis hieroglyphico ſignificata. 642.a
correctio. 218.f.419.a
corrugare frontem. 5.c
corruptor omnium. 164.d
corſicum mel parum ſuaue. 263.b
corronacenſes milites qui. 153.b
coruus. 234. animal inauſpicatiſſimum. 236.d
coruus contumaciæ nota inuſtus. 235.b ibid.c
coruus cur Apollini ſacer. 236.d
coruus emiſſus à Noe, quid. 235.c
coruus lapideus Diodori rhetoris ſepulchro impoſitus à Metello. 236.d
coruus lauro ſibi medetur. 221.c
coruus à Phœbo miſſus, vt aquam adferret. 235.b
coruus quo tẽpore pullos excludat. 236.e
corui crocitatus frequentioris pluuiæ indicium. 219.a
corui lapillos in vaſa fictilia conicientis mira hiſtoria. ibid.
corui ouo nihil efficacius ad intingendum capillum. 236.e
corui quibus malum augurium fuerint. 235.a.b
corylus vitibus vicinitate ſua nocet. 93.c
corythaliæ Dianæ quodnam ſacrum fecerint Lacedæmonij. 96.d
coſmas Gerius. 309.a
coſmi Medicis laus. 15.b.23.b.318.d
Coſſi. 266.f. coturnix. 247.a
coturnix Alcibiadis è ſinu volãs. 247.c.d
cur Herculi ſacrificabatur. 248.d.e
ſimulac biberit, reliquã aquam turbat. 247.c. cur impura habeatur. 247.b. cur maligna. ibid.b. cur veratrum appetat. 248.d. eius impietas aduerſus Lunam. 247.b. cur ea veſcebantur Ægyptij. 247.b. cur à menſis ſummotæ à nonnullis medicis. 248.d
crabrones ex aſini cerebro. 36.f
crapula. 9.c
craſſus vxores tres abſque luctu ſepeliuit. 282.f
craticula. 346.f
cratis Pergameni hiſtoria de aquila. 191.c
creatio. 620.f
creator mundi. ibid.
crepuſculum. 478.e
creſcendi vis à Luna eſt. 473.b
cretam per copreſſum ſignificari. 551.c
cribrum. 398.e
cribrum cur ſub ſepia ponant Ægyptij. 397.a
crimen. 349.c
criſpi Paſſieni dictũ de adulatione. 65.b
crocodilus. 291.c.622.d
crocodilus elinguis eſt. 291.c
crocodilus ibidis admota penna obtorpeſcit. 175.a.b. vbinã oua ſua ponat. 292.f
crocodili adeps ad quid vtilis. 293.b
crocodili morſus incurabilis. ibid.
crocodili oculi quales. 292.e.f
crocodili ouum quale. ibid.
crocodili robur in cauda. 292.f.a
crocodili & ſcorpij genuinum odiũ. 161.c
crocodili tergus corticoſum, durũmque. 293.a.b
crocodili viſus in aquis hebes, in terris acerrimus. 292.f
crocodilo vbinam veſcebantur. 294.d
crocodili manſuefacti. ibid.
crocodilorum hoſtes cur delphini. 276.c
crocuta. 110.f
crœſus Lampſacenis excidium interminatur. 553.c
cromyonia. 82.d
crotoniatæ bonæ valetudinis laude inſignes. 148.d
crucis Dominicæ ſignum minimè fortuitum. 538.e
crudelitas. 451.f. animaduerſionis ſeueritatiſque indicium. 453.c
crura femoráque concidua. 124.f
cubica figura cur ſemper recta. 416.d
cubitus geometricus. 378.e
cubitus in menſura quis. ibid.
cubitus regius quis. ibid.
cubus 418.e
curculus. 254.d. timidiſſimus. ibid.
cuculus boni auguri eſt auis. 255.a
cuculus in Iunonis ſceptro. 254.f
cuculum cur paruæ aues fugiant. ibid.
cucumeres infanti febricitanti appoſiti vt cutem contingant, feruorem omnem in ſe recipiunt. 121.c
cucupha. 170.f.& ſeq.
cucurbita quid præſagiat. 609.c
culex. 266.d
culices ex coſſis generantur. 266.f
culicum ſæuitia in Leones. 6.c.f
cultus canis. 54.f
cumis in antris reſponſa dari ſolita. 419.b
cuneus. 520.f
cuniculus. 129.b
cunicula bubula. 76.d.616.c contra ſerpentes valet. ibid.
cunilam & pulicariam herbam reformidat polypus. 280.e
cupiditas latè profuſa. 419.a
cupiditates & affectus terræ filij. 613.c
cupreſſus arbor funeſta. 551.f
cupreſſus à carie & vetuſtate immunis. 553.a
cupreſſus in tutela Ditis. 552.f
cupreſſus mortis indicium. ibid.
curæ variæ. 578.f
curatij iuniores. 154.d
curis. 447.b
curuca. 254.d
currus. 462.e
currus in ſacris. 464.f
curru nuptiali quot, & qui vehebantur. 463.b
curulis ſella. 462.f
curuunguia animalia non alenda. 4.f.a
cuſtodia. 102.d.175.c.244.d.322.f.477.c
cuſtodiæ ſymbolum. 539.b
cuſtos. 151.a.332.f
cyamon. 601.c
cybele. 554.d
cybele, quæ & tellus, cur mater hominũ dicatur. 463.c. ibi. cur capite turrita. ibi.
cybeles currum cur trahant Leones. 13.b
cybeles ſymbolum pinus. 554.d
cybita. 220.d
cychrei templum in Salamine. 151.c
cyclopes monoculi cur. 335.a
cygnus. 228.f.& ſeq.
cygnus morti proximus dulcius canit. 228.f
cygni cur Phœbo ſacri. 229.a
cygni dedicantur nautis. 230.f
cygni ſuauius canunt Fauonio flante. 230.d
cygni ſymbolo poëtæ nũcupantur. 229.a
cylabræ heroi Phaſelitæ offerebant Salſamenta. 310.e
cyllenius cur vocatus Mercurius. 364.f
cylonem cur trucidarint Athenienſes. 6.d
cynica familia vnde. 47.a
cynici. 269.c. moleſti & impudẽtes. ibid.
cynocephalus deſcribitur. 56.f.& ſeq.
cynocephalus cur in fontium apicibus ſtatuebatur. 57.c. Mercurio ſacer. 58.e
cynocephalus pari cõſenſu cum Luna afficitur. 56.f
cynocephalus piſce non veſcitur. 59.b
cynocephalorum lacte viuebant Numidæ. 56.f
cynomia. 269.c
cynopolitarum Deus quis. 326.f
cyoniæ Deæ cur ſacra fiebant. 55.a
cypariſſa Celtarum regis filia. 552.e
cypariſſo vnde nomen. ibid.
D. Cypriani laus. 218.f
cyprus Veneri ſacra. 219.a
cyrenenſium pietas in Sáturnum. 572.d
cyrnij populi cur longæui. 263.a
cyrillus aduerſum Iulianum Apoſtatam ſcripſit. 333.a
cyrilli locus emendatus. 413.a
cyrus à cane nutritus cur. 54.f
cyrus mulus eſt dictus. 112.d
cyrus & Ochus idem apud Tertullianum. 110.e
cyri ſomnium de ſolis contactu. 471.c
cythera. 502.e
cytherea vnde dicta. 502.e
cytheriacũ pectinẽ cur dixit Naſo. 441.c

D

D Litera cur vſurpata pro quingentis. 394.d
Dædali nepos cur Athenis ab arce præceps datus. 247.f.a. Idem in perdicem mutatus, quid. ibid.
dædali ſtatuis cur vincula iniecta. 517.b
dæmon malus. 193.b
dæmon præſes naſcentibus. 155.c
dæmones aquei laſciuiæ præfecti. 316.d
dęmones improbi. ibid.
dęmones leonina fronte viſi. 7.c
dęmones per ranas. 300.d
dęmonum genera ſex infra Lunarem globum. 419.b
dęmonum varia nomina. ibid.
dęmoniaca natura. ibid.
dactyli. 643.c
dagon Palæſtinorum idolum collapſum. 364.d
damageti ſtatua qualis. 416.f

Damię

Damiæ ſimulachrum cur ex olea. 562.d
damnatio. 446.e
damnum & vtilitas. 310.f
dan ſerpens à Moyſe factus. 148.e
danaus cur ædem Apollini Lycio vouerit. 108.d.e
daniel Ranerius. 331.b.389.b
daphne puella à Spartanis nomine Paſiphaës culta. 539.a
daphne cur ſic dicta. ibid.
dardanus in Samothraciam nauigauit. 448.c
dardano nupſit Pallantis filia. ibid.
dardanorum pecunia, & Dardaniæ nomen. 241.f
darij vagina ornatu Græcanico, quid. 454.f
darij palla quæ, qualisve. 215.a
daſyppus an idē cum lepore. 129.a.b
daſyppus & lepus vterque hirtipes dicitur. ibid.
debiliora à validioribus abſumūtur. 193.a
decempeda. 379.b. decempedator. ibid.
deceptio. 487.a
decemuir quibus notis indicabatur. 389.b
decius cur aurea corona donatus. 439.a
declinator inſaniæ. 17.c
decuſſatio. 102.f
deditio. 451.a
dedititij qui. 422.d
defenſio. 451.c
defenſores milites qui. 154.e
dei triplex poteſtas. 636.c
delectatio. 147.b.571.a
deliciarum torrens Pſalmographo quis. 406.d
delicioſus. 378.f
delicta humana. 421.e
delicti pœna. 625.b
deliberatiuum genus orationis. 14.c
delyrij piaculum. 89.b
delio natatore indigere. 61.b
delphinus. 274.d
delphinus amoris ſimulachrum. 45.c
choræ circumuolutus, quid. 483.c
276.d. cur Baccho adpingebatur. 274.f. à Cupidine alato frænatus. 276.d. futuræ tempeſtatis indicium. 275.a. omnium animalium velociſſimus. 275.c.d. piſcium rex. 275.b. veneratione proſecutus à veterib. 274.e
delphini beneficio ſeruati Arion, Palæmon, Phalantus, Taras, Telemachus, & alij. 274.e
delphini imagine colebatur Neptunus Sunij. 275.a
delphinum pingit in ſyluis, prouerbium. 277.a
delphinum nare doces, prouerb. 275.c
delphini cur crocodilorum hoſtes. 276.e humani generis amatores. ibid. quibus diis dicati. 274.f
delphis aquilæ duæ ex auro, quid. 196.e
delton vocata Ægyptus. 174
demadis dictum ad Philippū quod. 69.c
demetrij vana inſolentia. 467.a
demetrij Triclinij opinio expenſa. 183.c
democratia. 176.d
democritus quid per atomos indicare voluerit. 138.c. quod conſilium fratri datum. 73.c
democriti reſponſum ad longiorem vitā aſſequendam quale. 263.a
demolitio. 513.a
demonactis feſtiuum reſpōſum de fumi minis. 498.f
demonſtratiuum genus orationis. 14.c
demoſthenes notatus. 29.b.c
demoſthenes quænam obiecit Philocrati. 314.f.a
demoſthenis enthymemata lucernam olebant. 493.b
demoſthenis in noctuæ cultum exclamatio. 202.e
demoſthenis locus. 205.a
dena. 389.a
denario numero finiuit omnia Romulus quę inſtituit. 419.b.c
dentes in infantibus quando primò pullulant. 502.f
dentes ſuos aliquando excutiunt elephanti. 18.f
dentium diuiſio ex Ariſtandri ſententia. 342.d
deoſculatio Hebręis, quid. 361.c
depontani ſenes qui appellati. 170.d
depopulatio. 75.c
derceto & Atargate 316.f
deſidere. 461.c
deſignatio & ſcopus. 182.e
deſolatio. 486.f
deſpicatus. 53.a
detrimentum per anſerem. 244.f
detrimentum per dentiū ſymbolū. 342.d
deucalionis enatatio qualis. 176.e
deus Opt. Max. 469.c
deus à quibus circundetur. 401.a.b
deus in humano corpore. 77.c
deus per accipitrem indicatus. 210.d. per ciconiam. 172.f. per circulum 411. b per crocodili ſymbolum. 291.c. per oculi ſymbolum. 333.a per ſeptenarium numerum. 388.e per ſpithamę appellationem. 377.c
deus non delectatur niſi in albis veſtibus. 425.a
deus pater. 318.e
dei aduentus. 558.d. cognitio cur pauciſſimis innotuit. 293.a.b. dextera, quid. 359 b. ſapientia. 526.f. vis. 363.b.
de Deo cognitionem ex operibus perpēdimus. 117.a
à Deo & ſacris alienus. 88.c
de Deo, diſputare non eſt omnium. 350.d diſputandum ſobriè. 360.e
deorum capita. 611. a coronę ex variis herbis ac plantis. 436. f. cultum inſtituit Mercurius. 340. d. rotę cur octo radiis compactę. 414. f. ſimulachra cur ex cupreſſo fieri ſolita. 553.a
dextera manus in ſacris, quid. 362.d
dexterę manus ſymbola. 359.b
dexterę & ſiniſtrę mundi partes, quę. 26.d
diabolus. 95.c
diadema. 434.d. ibid.
diadumeno ambulanti in agro pileum abſtulit aquila. 189.b
diagorę Rhodij ſtatua. 416.f
dialectica. 364.f.400.f.402.e
dialectica Lunę ęquiparata à Clitomacho. 474.e
dialectica per araneam. 275.f
dialectica qui indicata. 266.f
dialectica quę nihil ad res facit inanis eſt. 597.b
dialecticę ſectatores quibuſnam ſimiles dixit Ariſton. 284.f
dialecticam polypi ſimilem cur dixerit Carneades. 277.e
diana. 53.a.473.b
diana Lucina per mulum. 303.a
diana regina cœleſtium proportionem & intelligentiarum. 627.d
diana ſtrangulata. 516.f
diana παμματεῖρ ϗ πανμω. 53.a
diana vel Hecate triceps. 51.a
dianæ ædes ſacræ quæ. 529.b
dianæ ædem quomodo conſtruendam putarint veteres. 532.d
dianę ædem ſacrauit in Auentino Seruius Tullus. 68.e
dianæ Corythaliæ quod factum fecerint Laçedæmonij. 96.d
dianæ ſimulachrum alatum. 11.c
dianæ ſimulachrū apud Lacedæmonios. 516.c. mammoſum. 236.e
dianæ Soluizoniæ templum. 419.a
dianæ Triclariæ ſacrum. 590.f
dianæ vel Hecates ſimulachrum. 325.a quis primus triceps excogitauerit. ibi.
dianæ votum factum ab Athenienſibus, & quod. 96.d
dianam gaudere telis & capreis ac fugacibus ceruis, quid. 70.d
diaulus. 380.d
dicacitas. 258.d
dicacitatis caſtigatio. 270.f
dictatori cur nefas equitare. 44.f
dictyma, Pallas vocatur Nicandro. 541.c
dido. 634.e
didrachma. 187.a
dies atri feſtique. 131.c
dies per pauonis ſymbolum. 239.a
dieſpiter. 498.d
difficultas. 45.b
difficilis atque moroſus. 311.e
digitus. 370.f.376.e.382.f
digitus anularis. 374. d. cur odoribus illinebatur ab Ægyptiis. ibid.
digitus auricularis. 374.f.a
digitus Dei. 370.f
digitus medius. 373.c
digitus mēſurarū omniū minima. 375.c
digito vno caput ſcalpere. 371.b
digiti & numeri. 382.f
digitorum diuiſio. ibid.
dignitas ſacroſancta. 71.c
dij. 447.c.d
dij laneos habent pedes, prouerb. 517.b
dij lares. 49.a
dij manes. 321.f.a
dij marini cur cæteris fœcundiores à poëtis ponantur. 313.b
dij omnes. 528.c
dij Penates. 448.e
dij præſides homini naſcenti quatuor. 196.b
dij ſecundum Lacedæmonios quomodo inuocandi. 357.a.b
dij Tutelares. 449.a
diis templa rotunda cur dedicarint veteres. 528.c

dilu

Diluuium. 407.b. dimenſio. 375.c
dingua. 339.b.c
diocletiano datum oraculum quod. 2.c
diocletiani milites Iouiniani vocati. 197.b
diodorus rhetor quo honore iā defunctus à Metello diſcipulo affectus ſit. 236.d
diodorus Siculus in hieroglyphicis indagandis non incurioſus fuit. 322.d
diogenes cur barbam ſe geſtare dixerit. 328.f. cur vocatus canis. 52.f. cur carpebat Muſicos. 501.a
diogenes quid reſponderit Alexādro mittenti oſſium plenam ſportulam. 52.f
diogenis anceps interrogatio. 43.a
diogenis Cynici dictum. 618.d
diogenis dictum de adulatore & obtrectatore. 65.b
diogenis dictum in adoleſcētem luxu delicíſque corruptum. 545.c. Aliud eiuſdem de puero impudico. ibid.
diogenis dictum apud Xeniadē ſeruiens. 1.c
diogenis iocus in athletas. 81.c.d
diogenis opinio de ſapore. 341.b
diogenis ſalſum dictum. 12.c. quid ei obiectum ab Ariſtippo. 44. f. quid ei reſponderit Antiſthenes. 267.b
diomedes cur templum excitauit Hippolyto. 428.f
diomedis filiæ. 42.f
dionyſius. 546.d
dionyſius Ægyptiis Oſiris dicitur. 546.d
dionyſius cur ad mare fugiſſe fingitur. 274.f
dionyſij Halicarnaſſei locus. 183. a. dionyſium cur taurina ſpecie figurabant antiqui. 24.f
diophanes. 263.a
diophanes Lacedæmonius. 91.c
dioſcorides Aſtrologus. 211
dioſcoridis verſio caſtigatur. 613.a
dipſas. 164.e.& ſeq.
dipſadem quid vocarit Apollonius poëta. 165.a
diſceſſio ſubita. 280.e
diſcinctus. 348.d.e.428.f
diſcincti milites. 447.c
diſciplina bona. 501.b.c
diſciplina tota aquis comparata. 403.a.b
diſciplina vera. 157.c
diſciplinæ diuinæ. 263.c
diſciplinæ exoticæ. 263.c
diſciplinæ humanæ. 399.b
diſciplinæ per Mercurium. 340.e
diſciplinarum ordinem primus excogitauit Salomon. 401.b
diſcipulorum pedes loti in cœna domini, quid. 367.b
diſcordia. 101.a.495.b
diſcordia militaris. 235.a
diſcordiis ciuium locupletatus. 298.d
diſerta proles. 33.c
diſſimulator ingenij. 110.f
diſſimulator turpitudinis. 136.d
diſſolutio. 520.f
diſtinctio. 83.b
dithyrambum vincēs bouem aſſequebatur. 33.b
ditis pectora adamantina cur. 439.c
diti & Saturno ſignificarunt decumatos homines Pelaſgi. 491.a
diues auarus. 366.e
diuitum variæ auocationes. 124.f
diuina maieſtas. 464.d
diuina prouidentia. 184.d
diuina in occulto. 61.f
diuinorum ab humanis ſeparatio. 312.d
diuinitas per capitis ſymbolum. 319.c
diuinitatis indicium cur triāgulum æquilaterum. 418.e.f
diuitenſes, Gallicana legio. 215.c
diuitiæ an ſapientia prius optanda. 397.a
diuitiæ elatum faciunt. 239.a
diuitiæ fortunæ appellatæ. 597.a
diuitiæ viciſſitudinariæ. 239.a
diuitiarum flagellator. 240.e
diuitiarum turpitudo. 238.f
diuitias per ſpinas intelligi in Sacris literis. 583.c
diuus. 460.e. diuturnitas. 545.a
D.M literæ, quid. 324.f
dochme. 377.c
docilitas. 339.b
docilitatis & obſequij memorabile exemplum in cane. 52.e.f
doctor virtutis. 98.d
doctoris munus. 241.e
doctores & prophetæ. ibid. & 491.c.d
doctrina. 461.b.c
doctrina cœleſtis. 403.a
doctrinæ firmitas. 605.c
doctrina imperióve præſtantes. 321.a.b
dodonæum oraculum. 491. a. quomodo interpretatus ſit Hercules. ibid.
doli fallaciæque. 161.c
doli occulti. 518.f
doliches. 380.e
doliola ſacellum Romæ. 593.b
dolia duo, quid indicabant. ibid.
dolium quid in Platonis Gorgia. ibid. & dolium perforatum, quid. ibid.c.d
domeſtica animalia duo nunquam manſueſcētia ſunt, hirūdo & muſca. 269.b
dominator. 3.c
dominium. 152.d.320.d
dominium æquum. 336.f
dominicus Michaël Venetus. 29.c
domitia Auguſta quæ. 239.c
domitianus muſcas perfodiebat. 18.d
domitianus cur Meduſæ caput pro pectore geſtare ſolitus. 322.e
domitiani inſtabilitas in Domitiam vxorem. 239.c
domitiani nocturna viſio de aureo gibbo, quid. 222.f
domitiani mors per Solis ſigna cognita. 471.b
domitiani ſigillum. 165.c
domus regia cur in medio imperij totius ſita debeat eſſe. 149.c
dores vertunt ω in α. 161.b
doricæ ædes quibus Diis ſacræ. 529.a
doricæ columnæ. 529.b
dorſum. 330.d
drachma. 186.f.a.b
drachma argenti. 10.f
drachmæ duæ ſiue cor. 186.f
draco ab Æſculapio educatus. 159.c. conſpectus, felix prodigium. 152. e. cur Palladi dicatus. 151.b
draco Heſperidum, hortorúmque cuſtos. 138.f
draco quinque iugerū magnitudine. 161.a
draco Tauri pater. 33.b
draconis etymon. 148.f.151.c
draconis multa δυνάμεων. 29.c
draconi viſus acutiſſimus. 202.e
dracones inter ſerpentes qui. 150.e
draconum inuolucrum in caduceo. 155.c
draconibus vecta Ceres, quid. 161.b
draconarij. 153.a
Dromoclidis auara improbitas. 363.b
druſi à continentia commendatio. 24.e
dualis numerus cur immunditiam ſignificet. 386.d
ducenta. ibid.
dulcedinis ſymbolum. 569.a
dulcium appetitus. 261.f
duo. 386.d
duo millia. 391.b
durandum. 510.f
duritas & firmitas oſſium leonis. 6.d
durities emollita. 560.d
dyris. 489.b

E

E Litera. 505.c
Ebrietatis remedium. 255.c
Ebrietas quomodo vitanda. 587.c
ebrietates deteſtandæ. 145.f.a
ebrioſitas in panthera. 111.a
ebrioſitatis remedium. 618.e
eccleſiæ vnitatis ſymbolum. 579.b.c
echeneis vnde dicta. 301.c
echidua Heſiodo, quid. 14.e
echidua cur dicta Nympha. 138.f
echinus marinus. 289.b.c
echinus terreſtris. 79.c.f
echini etymon. 289.b.c
echini terreſtris duo genera. 80.f
echinus vnum nouit magnum. 80.d
edomitum à virtute vitium. 167.a
educatio vniuſcuiuſque vitam inſtituit. 169.b.c
effœminatio. 127.a
effœtus. 393.b
electores Imperij quādo cōſtituti. 180.d.e
elementorum concordia. 250.e
eleemoſyna. 561.c
elephantiaſis curatio. 642.b
elephantus fugit inſpecto capro. 17.c
elephas murem capiens, quid. 18.d
elephas porco viſo fugit. 19.c
elephas ſolus diutius homine viuit, ac animal aliud nullum. 206.e
elephantis dotes. 15.b.& ſeq.
elephantis ſtudium Romæ ad vmbram Lunæ. 19.a.b
elephāti campeſtres aliis dociliores, montani praui & inſidioſi, paluſtres dementiores & leues. 19.a.b
elephanti cur turbidam aquam bibāt. 18.e
elephanti Luna noua flumine ſe purificāt: ſermonem patrium intelligunt. 19.b
elephanti cum ſerpentibus certamen aſſiduum. 16.d.e
elephanti partus longiſſimus. 18.e
elephanto cor duplex ineſt, ſecundum Mauros. 20.c
elephantū nulla belluarū prudentior. 19.a
elephanti mirabilis hiſtoria. 20.f.a
elephantorum genera tria. 19.a
elephantum natu maximus gregem ducit. 20.c

elephantum cur Lucam bouem vocarunt. 18.e
eleus ager equorum generoſitati conſecratus. 122.e
elicius Iupiter vnde. 467.b
eliſæus pueros paruulos ei illudentes deuouit. 114.e
eliſæi viſio quæ. 39.a
eleës mulieres cùm Baccho preces funderent, quid petebant. 24.f
eloquentia. 623.a.c
eloquentia grata per apes. 261.c
eloquentia per caduceum expreſſa. 157.b. per manum dilatam. 365.a. per pſittacum. 231.c
eloquentiæ neceſſaria calliditas & prudentia. 157.b
eloquentiæ ſymbolum per Sirenas. 268.d
eloquentiæ vis. 339.c.468.d
per Herculem expreſſa. 339.c
elops piſcis. 303.b
elorus cicures piſces producebat. 314.e
elpenoris tumulus. 542.e
eluſus ſuis artibus. 258.f
elutio. 612.e
emanſor per coruum. 235.b
emerepes phrynidi muſico cur duas chordas è lyra bipenni exciderit. 503.c
empedoclis carmen de ſeipſo. 185.a
empedoclis de anima ſententia. 558.f
empedoclis opinio de corde expenditur. 211.c. de mundi partibus dexteris aut ſiniſtris. 26.e
emunctæ naris quis dicatur. 337.c
encœniare. 310.d
encobomata. 427.a
encyclopædia. 399.c
endymion. 627.b
enephi Ægyptiorum Deus. 610.f
enhippi lucum. 449.b
ennenſium nemus. 352.f
epaminondas. 151.c
epaminondam cur ſocium muneris cooptauit Pelopides. 324.f
epandytis. 424.d
ephemerus. 270.d
epigramma ab oraculo in Nicocreontis regis gratiam enunciatum. 320.d
epigrammatum locus. 564.f
ephod. 440.d
epidaurus. 636.f
epies Ægyptius. 142.d
epimetheus. 624.e
popæus Palladi templum erexit. 561.a.b
equæ vento grauidæ. 43.b
equarum ſilueſtrium copia in Syria. 43.b
E.Q.victoria. 40.e
equitare habetur magnificum. 44.f
equus cur leone ad bellum aptior. 36.e
equus cur profanus Ægyptiis. 44.f
equus fluuialis. 294.f
equus Marti immolabatur. 46.d
equus multifariam in nummis diuerſis conſpicitur. 39.c.d
equus Platonis. 42.d
equus Soli & ventis mactatus à Lacedæmoniis. 46.d.e
equus viuus dicatus Ioui, à Salentinis in ignem coniectus. ibid.
equi apud Sardos colubros quo tempore deuorarunt. 156.d.e
equi charactere inuſta frons Athenienſium captiuorum apud Siracuſas. 40.e
equi & equitatus Domini, quid Abacho vocati. 39.a
equi fabrefacti à Dionyſio Argiuo quales. 43.c
equi fluuiales impietate notati. 144.d.e
equi ſacri quibus Diis. 46.d
equi ſignificatio in Diuinis literis. 36.c 39.a
equi ſoluti & paſcentes, quid. 39.c
equi Theſſalici. 32.f
equorum affectus in dominos. 39.b
equorum zelotypia. 43.b
equis albis quo tempore vehuntur Romæ præſules. 44.f
equis cur cõparantur Diomedis filiæ. 42.f
equis & velis, prouerb. 37.b
equis quando cœperint Romani eſſe ſuperiores. 34.e
equinis à pedibus ſede procul, prouerb. 44.a
Eraſmus Roter. fallitur. 290.f.& 393.a
eraſmi Roterodami laus. 24.d
eraſmi Roter. mordacitas de eſu piſcium. 315.b
erycinæ ſimulachra. 161.b
eremita. 119.c
eremitæ per deſerta Thebaidos & montem Sinam. 599.c
ectrienſes è Xerxis militibus euerriculatione abducti. 486.f
erichtonius cur inuidiam indicat. 166.f
erinacius. 80.f
erotes malo nauis affixus. 147.a
erucæ ab oleribus quomodo arceantur. 603.a
eruditus impurus. 193.b
eruditus quis verè cenſendus. 465.c
erycinæ Veneris templum. 494.f
erithacus. 259.a
eſaiam ſuſtulit Manaſſes. 325.c
eſth Hebræis quid. 185.c
eth Ægyptiis quid. 212.e
ethicæ philoſophia. 401.c
euboici opiſthocomæ. 226.f
euchemus Arcas. 2.c
euentus inexpectati. 122.f
euerriculatio quomodo fiebat. 486.f
euiratio. 350.d
eumolpus Athenienſes profligauit. 156.d
eunomi citharœdi ſtatua. 271.c
euphranor. 530.d
europa. 631.b. à Ioue rapta. ibid.f
euphratis ſymbolum & etymon. 213.b.c
euryſthenis muſa. 506.f
euterpe. ibid. & ſeq.
euthymonis ſententia de Nili exundatione. 489.a.b
exanimatus minima de cauſa. 307.b
exanguis de nequitia redditus. 256.f
excæcare oculos populi, quid. 358.f
excandeſcentiæ cauſa. 5.c
excellens. 541.b
exceſſus. 390.f
excubiæ. 242.d
excubias diſponunt grues. 175.c
exultatores. 151.b
exhæredator filiorum coruus. 234.f
exoſculationes cur apud Romanos ſancitæ. 219.c
exſtare catulos ſuos leo cur pingatur. 6.d
expectationem fruſtratus. 252.d
expergefactio. 606.d
expiatio peccatorum. 641.f
explicationis ſacrificium. 318.e
exploratio. 442.d.477.b
externæ aues ex Hiſpania miſſæ in Italiam. 246.f
extincta libido. 351.c
exundare. 200.d
ezelino portentum oblatum à pica. 232.e

F

F Geminum vt in antiquorum monumentis intelligatur. 539.b
Faba Ægyptiis inſtar numinis. 601.b
faba funeſta habita. ibid.b.c
fabæ eſus prodigioſa ſomnia parit. 270.d
fabæ in iudiciis cur olim eſitatæ. 602.d
fabis abſtinendum. ibid.c.d
fabis ſuffragia ferri. ibid.
fabariæ calendæ. ibid.d
fabius Caluus Rauennas. 350.f
fabius Maximus cur Ouiculæ cognomentum adeptus. 97.b
fabij contatoris virtutes. 45.a
fabio Max. primum conceſſus equus. 44.f
Q.Fabius Eburnus Iouis pullus. 245.b
fabius Virgil. Spoletinus. 39.c.81.a
fabio Valenti augurium ab aquila oblatum. 190.d. Vitellio contra Othonem, ibidem.
fabella de leone, vrſo, & cane. 9.a
faber lignarius. 306.e
fabricæ præfecti, quinam milites. 153.c
fabrilia inſtrumenta in ſquatinæ capite. 306.e
fabula oraculi Iouis Ammonis. 4.d.e
facelitis dea. 316.f
faces. 493.c. Cupidini dicatæ. ibid.e
facienda neſciri tutiſſimum in expeditionibus. 54.d
falconarij milites. 154.f
falſum cur ex ſpeculo ſignificatum. 442.e
falx. 455.a. Saturno cur tributa. 590.d
fama. 38.d.446.f
fama longè latéque propagata. 466.f
fames. 53.a. 287.a. id famis vocabulũ. ibi
fame moriens ſignificatur per aquilam. 193.e
familia prodiga. 119.c
familiæ amplitudo. 338.d
familiaris rei accumulator. 277.b
familiaris rei concordia. 246.e
familiarum imagines & picturæ quando inuentæ. 149.b.196.f
farina Hebræis quid. 397.b.c
farre victitauit pop. Rom. diu. 28.e
faſcia ad diadema pertinet. 414.c
faſcia candida Regum inſigne. ibid.f
faſcia moleni Æliam Romæ ambiens qualis. 30.f
fatum. 431.d.476.e.509.a.515.a. vnde dictum. 398.f
fati definitio ex Chryſippo. 477.a.b
fati poteſtas. 626.e
fatuitas. 570.d
fatuitatis ſymbolum. 609.b
fatuus & inſulſus. 617.c
fatuus per cepphum. 233.c
faunus. 621.a.b
faunus anguis. 146.d

Faunus & Picus quo pacto in rete implicati à Numa Pompilio. 467.b
fauor. 372.d. eius contrarium. 528.d
fauoris ſignum oculus. 333.c
fauſtina viſa ſibi in ſomnis ſerpentes parere, quid indicarit. 361.a
fauſtinæ cur aquila virorum more in conſecratione data. 239.c
D.Fauſtinæ Piæ ſimulachrum. 460.e.f
fauum & mel in ſacris, quid. 264.e
febris lethalis à Sole. 79.b
febris medela. 65.a
febris quid, & vnde dicta. 6.d
febris ſæpe capras moleſtat. 94.f
febre torquentur leones. 6.d
fel à Marte regitur. 101.b
felis. 637.c
felicitas. 99.b.157.a.482.d.566.f.560.f
felicitas animorum futura. 212.f
felicitas vnde oriatur. 595.b
felices ſeniores milites. 136.e
felis an idem animal cum æluro. 134.f
feles cur Lunæ comparati. 512.d
femoralia. 430.d
fera peculiariter dictus Leo. 6.d
feracitas. 177.a.568.d. hieroglyphicum eiuſdem. ibid.
feracitatis præcognitio. 255.b
Ferdinandi II. Neapolitani regis nummus. 338.f
feritas. 545.c
fermentum. 398.d
ferocia belli fracta. 446.d
ferocia emollita. 112.d
ferocitas. 101.b. euitanda. 35.a. in timiditatem verſa. 71.b
ferocitas per ceruicem. 329.c
ferocitate poſita aſſumpta manſuetudo. 13.c
ferox à manſueto ſuperatus. 256.e
ferre in oculis. 336.e
ferula cur Baccho dicata. 587.c
feſcenina locutio. 428.d
feſtinantia. 306.f
feſti opinio de mundi partibus. 26.d
feſti Pũpeij loc⁹ emaculatus 316.d.369.a
fiber, & eius etymon. 131.b
fibri cur in venatione ſibi teſtes auellant. ibid.c
fibri partes poſteriores cur piſcium loco à multis habitæ. ibid.
fibulare. 430.e
ficulnus pro imbecillo & contemnendo. 570.d.e
fiſcus alimoniæ ſymbolum. 571.c
ficus Carthaginis & Romani Imperij ruinæ cauſæ. ibid.b
ficus dulcedinis hieroglyphicum. 589.a
ficus & oliua quam latè ſint ab alieno ſolo plantandæ. 579.b
ficus quandoque ominoſa. 569.b
fici materia fabricis minimè idonea. 570.e. ſub ficu requieſcere, quid. 569.b
fides. 49.c.433.b.628.c
fides cana cur Maroni. 362.e
fides lubrica. 427.b
fides per manum dexteram. 362.e
fides vel hoſti ſeruanda. 362.f
fidei creditum. 427.b
fidem honos ſuſtinet. 628.c.f
fidius Deus. 628.c
fidem in manib. cur colebãt Arabes. 362.e
fidelitatis rara quædã exẽpla in cane. 50.d
fidelium ſimplicitas per aſellum exprimitur. 116.f.& ſeq.
filius per vulpanſerem indicatus. 201.c
filij alieni pro ſuis educati. 256.d
filij conſpirantes in matrem. 144.d
filij in patrẽ iuſtæ vindictæ hiſtoria. 169.c
filix cur Pteris vocetur à Græcis. 611.c
filix ſerpentes fugat. ibid.
filix Struthiocameli pennis aſſimilata. ibi.
filicis & arundinis inter ſe inimicitiæ. ibidem. c.d
finis in diuinis literis quid. 354.f
finis. 419.b
finis per pedem indicatus. 367.b. per vmbilicum. 353.a
firmitas. 516.f.531.c
firmitas amoris. 280.f
firmus Ægypti tyrannus adipe crocodili cur ſe perunxerit. 293.b
fiſſa vngula. 83.c
fiſtula. 503.c
flagellum. 360.f.513.b.c
flamen aſſiduus Ioui inſtitutus à Numa Pompilio. 460.d
flamines vnde dicti. 422.d
flaminio Conſuli oſtentum quondam acciderit Aretij. 45.a.b
flaminicis ſacerdotibus quales fiebãt calcei. 601.a
flamma proſperi euentus ſignum. 493.a
flammeum. 424.f
flammeo cooperta noua nupta ducebatur ad maritum. 424.e
flammis vermis quis Apuleio. 163.b
flectere genua, quid. 16.d
flos futuri boni prænuntius. 549.b
flos iuuentutis hieroglyphicum. ibid.
flos regius. 586.e
florentia ſemper leones aluit. 15.b
florentiæ ſitus amœnus. 586.d
florẽtini ſcriptoris de re ruſtica laus. 94.f
florius Mareſius. 47.a
florum ſignificatio. 34.d
florus auis. 256.d
fluctuare. 407.a
fluctus exundantes in ſacris quid ſignificent. 406.f.407.a
flumen & flumina. 405.c
flumina cum ſole cur dicantur genus humanum enutrire. 471.b.c
fluminibus cęſariẽ offerebãt Græci. 558.d
fluuialis equus cur diſſidij ſymbolũ. 312.e
fluuij. 27.b.556.f
fluuij corni geri cur appellati. 27.b
fluuiorum fontiúmque ſimulachra cum vrnis figurantur. 489.a
fœcunditas. 100.d.128.e.240.f.604.f
fœcunditas vera. 597.c
fœdus. 362.d
fœderum firmitas. ibid.
fœmina boum grauiorem mare vocẽ habet. 27.a
fœminæ & pauonis naturæ cõſẽſus. 239.b
fœminæ vocabulũ in ſacrificiis, quid. 349.c.d. quid eam deceat. 24.f
fœminæ loquaciores turtures vocatæ Theocrito. 224.e
fœminæ maribus morigeræ quo elogio honeſtabantur. 210.f.211.a
fœminarum conſecratio. 239.c
fœminarum interitus. 327.b
fœminis Romanis capitale erat vinum guſtare. 219.b.c
fœni manipulos pro vexillis habuit Romulus. 428.e
fœnum habet in cornu. 35.a
folia quid in Diuinis literis ſignificent. 571.b
fontes. 405.a
fontes & aquæductus, cur leoninis figuris ornati. 7.c.& ſeq.
forma. 410.e
formica. 73.c.& ſeq.
formica Soli cur immoletur in Iſthmo. ibid.d
formicæ & veſpertilionis diſcordia. 251.c
formicæ Neroni mortis appropinquantis præſagium attulẽre. 75.a. Tiberio ferales fuerunt. ibid.
formicæ quomodo fugentur. 616.e
formicarum eſu, morbi opem ſibi comparat vrſa. 76.e
formicas candicantes habet Paphius inſula. 75.a
in formicas qui poſt obitũ abeant. 74.e.f
formicaria bona. 75.a
formidator inanium. 106.d
formido. 67.a
formido ſublata. 68.d
formidoloſus & imbellis. 349.c
formidoloſiora ſunt animalia, quæ frigidiora. 67.c
fortis. 124.f
fortis ſignificatio. 37.a
fortitudo. 439.b.344.f
fortitudo per Tigrim amnem. 213.b
fortitudinis ſimulachrum. 2.d.e
fortuña. 485.c.413.a. huius ſimulachrum. ibid.b.c
fortuna ſecunda. 637.b
fortuna amatoria. 596.f
fortuna Redux. 486.d
fortunæ aduerſæ domitor. 110.d
fortunæ idolum Ægitæ. 596.f
fortunæ ſimulachrum. 40.e
fortunæ ſpecioſæ inconſtantia. 71.c
fortunæ ab exili in altum euectus. 251.a.b
fortunarum contemptus. 282.f
foſſa. 407.c
frænata ferocitas. 38.f
frænum. 513.e
frænum Corinthi inuentum à Pallade. 39.a. Lapitharum inuentum. 37.e
frænum per anchoram indicatum. 484.f
fragilitas humana. 433.a
fragilitatis indicium arundo. 603.e
framea. 449.a
franciſcus Bandinus. 92.f
franciſci Robortelli laus. 370.d
fridericus II. elephantos in Italiam ex Idumæa tranſuexit. 20.c
frigidi facultas & vis. 465.e
fringilla. 257.e
frõtem glabram imaginari per ſomnium, quid. 326.f
frontes cur abradendas iuſſerint Lacedæmonij. ibid.
fructus ex laboribus. 30.f
fructus per ouem exprimitur. 99.c
frugalitas. 564.d.e

Frugalitatis varia exempla. 598.e.f
frugem lætam prænuntiantia. 29.a
frugum opulentia. 29.a.591.b
fuca piſcis. 305.c
fucus à fure differt. 267.a
fuga. 55.b
fuga popularis. 264.d
fuga per dorſi ſymbolum. 330.e
fugacitas. 66.f
fugientia ſequi ſine ſpe. 297.c
fulgentij locus. 511.a
fulgura in ſacris literis, quid. 468.d.e
fullonis officium quod. 366.e
fulmen. 466.d
fulmen, Iouis ſupremi geſtamen. 466.e
fulmen lauri folia non icit. 519.c
fulminis natura. 466.e
fulmine nil celerius. 467.c
fulminum eliciendorum rationem inuenit Numa Pompilius. 467.b
fulminum ſignificationes & naturam deſcripſit Pierius. 468.d
fumus. 498.e
fundamentum. 366.d
T. Fundilius Gemilius cur inter cætera oleum legauerit. 563.a
fungi hieroglyphicum. 609.a
fungum vna nocte naſci, prouerb. ibid.
funes primum ex corio. 514.d
funibus metiebãtur terrã Ægyptij. 380.f
funiculi menſura. ibid. & ſeq.
funus. 183.a.b.554.e
furacitas. 358.f
fur & fallax. 625.c.626.d
fures & fuci qui. 267.a
furiis agitãdũ quē dicant Aſtronomi. 33.c
furor familiaris leoni. 6.d
furor implacabilis. 143.a. indomitus. 6.b
furor per crocodilum. 295.c
furor poëticus. 548.d
fuſus. 514.f
futuri ſeculi beatitudo. 262.e.f
futurum opus, vel quid agendum. 339.a
fy. 84.f

G

GAbriel. 464.f. & ſeq.
Gabrielis vox & vis in Deo, quid. 359.b
Gæon amnis. 213.a.b.348.f
galba quid inſtituerit Nerone mortuo. 454.e
galbæ quale occupãdi imperij præſagium oſtenſum ſit. 328.e
galea. 455.c
galeni & Ariſtotelis diuerſa ſententia de teſtibus. 348.f
gallienus ambitioſus & impurus. 70.d
gallieni Imp. carmen. 219.a
gallina. 240.e.f
gallina auri venenum. 240.e. cur Æſculapio dicata. 240.f. & ſequ. quid Theologis. ibid.
gallinæ per quietem viſæ, quid. ibid.e
gallinæ quomodo à fele tutæ. 241.a
gallinago. 244.c
gallonij gula notata. 172.d
gallus vigilantiæ ſignum. 625.c
gallus gallinaceus. 241.b. apollini dicatus. 241.c. Lunæ dicatus. ibi.d. cur in parricidæ culeũ inſuebatur. 144.d. cur maximè animal ſolare. 76. cur Mercurio dicatus. 242.d
gall[us] inſidẽs Tiberij humero, q.d. 241.a.b
gallum nutrire quid Pythagoræ. ibi.c. immolabãt Lacedæmonij parta victoria. 243.a. quando ſacrificabant Spartiatæ. 34.e. cur perhorreſcat leo. 7.a. pro vinearum incolumitate mactabant Methonenſes. 241.b
gallum ſe debere Æſculapio cur dixerit Socrates. 241.c
gallo inſignitus clypeus Idomenei. 242.d. in Gallo mira vis. 243.b.c
gallinaceus pullus excluſus in manu Liuiæ, quid. 241.b
gallinacei pugnaciſſimi in Rhodo inſula. 242.f
galli allio incitantur ad pugnam. ibid.e. in Perſide primum orti. 242.f. & ſeq.
gallorum exemplo pugnantes confirmauit Themiſtocles. ibid.
gallorum ſpectaculum quot annis Pergami ſolitum edi. 242.a.b. Athenis etiam à Themiſtocle inſtitutum. ibid.
galli populi quas artes ſtudioſius exercuerint olim. 339.c
galli te cantando excitarunt, dictum Neroni. 241.b
galli ſacerdotes Deum Matri miniſtrabant. 350.e
galliarum tumultus cõtra Neronẽ. 241.b
gallicum genus leporum. 129.b
gallorũ mores in oſculo adhibẽdo. 219.a
ganeæ. 86.e.314.f. & ſeq.
ganges fluuius. 213.a
ganymedes. 542.e
garamantes ſtruthiorum oua cur perquirant. 165.b
garamantarum pilei vnde. 422.f
garrulitas. 205.c.226.d.232.e
garrulitas vana. 270.f. & ſeq.
gedeonis petitio à Deo quæ. 403.b.c
gelanor à Danao expulſus. 108.d.e
gelon Carthaginenſes debellauit apud Himeram. 491.b
gelonem quomodo ſeruarit lupus. 109.a
gelonus. 148.e
gemar Arabibus quid. 643.c
gemmæ. 439.b.440. per totum.
gemmæ alectoriæ vis. 242.f
gemmæ in ornatu Veneris. 290.e
gemmarum cura moroſa ridetur. 441.e
generatio. 77.b
geneſis. 155.c
genetiæ mactabantur canes. 55.a
genetrix per E, media ſyllaba, & Venus Genitrix. 359.a
genitale. 570.f
genitura humana vnde. 347.c
genium ex myrto ſignificari. 541.b
genij nobis appoſiti. 49.b
genios præ ſe ferunt Lares. ibid.
gẽſericus quo tẽpore Romã ceperit. 179.c
gentes per piſces indicatæ. 316.e
gentium doctrina. 402.f
gentium multarum ſocietas. 579.b
genua flectere, quid. 16.d. & 368.f
genus humanum. 286.d
geometria. 411.a
geometricus cubitus. 378.e
georgius Anſelmus. 25.c
georgiũ Vallã docẽtẽ audiuit pieri[us]. 488.c
gephyreorũ ſimulachrũ in exercitu. 156.d
geranius mons vnde dictus. 176.c
gerendarum rerum ſumma quibus rebus conſiſtat. 321.c
gerenius cur vocatus Neſtor. 38.e
germani bouem integrũ bononiæ in Caroli V. coronatione torruerunt. 249.c
germanorum inſtitutum olim in ducẽdis vxoribus. 31.a
germinatio. 251.b
geruli qui dicantur. 594.e
geryon cur multis manibus & pedibus dicatur præditus. 324.e
geryonis boues abacti quid. 27.c.324.d
geryones Hercules oppreſſit. ibid.
gibberoſus homo quis. 330.d
gibberoſi aſtuti. 276.f
gigantes quandiu perſecutus eſt bello Oſiris. 327.a
gigantes quos vocauerit Cõmodus Imp. 260.f
gigantum anguinei pedes, quid. 367.b
gillæ herbæ virtus. 76.d
gladius. 452.f
gladij ancipites in ſanctorum manibus. 453.c
gladium cur portet iudex. ibid.
glandis ſignificatum. 541.c
glanis piſcis. 308.d
glaucem citharistriam adamauit & anſer & aries. 244.f
glaucoma. 517.c
glaucopis cur vocata Pallas. 166.d
glaucopis Minerua. 202.e
gloriæ calcar. 230.d
gloriæ ſublimitas. 529.c
glorioſus. 239.b.432.f
gordino tertio quadrigæ elephantorum decretæ. 20.d
gordij currus iugo aquila inſidẽs. 189.a.b
gorgiæ tragœdiæ cur reprehenſæ. 565.e
gorgoneum caput adſculptum ſcuto Mineruæ. 202.e
graculæ lauri folio annuum faſtidiũ purgant. 221.c
gradus in menſuris quid. 378.f
græci. 471.c
græculus Romæ ferocẽ taurum quomodo ducebat. 25.b.c
gramphum quid vocet vulgus. 79.a. gratia 441.a. gratia relata. 191.c.d. gratiæ ſymbolum. 583.c. gratiam qui vocent Theologi. 333.c.d
gratiarum pullus quis. 71.a
gratus animus. 49.c.171.a
grauis anima, quo ſymbolo ſolet exprimi. 10.d
gregorij Patriarchæ Conſtantinopolitani hæreſis. 272.d
grillus conciliando ſomno eligitur. 286.a
grus auis. 175.c. & ſeq.
grus biceps feracitatis indicium. 177.a
grues cur in ſublime volantes lapidem aſſumunt. 176.e.f
gryphs. 233.c.d.e
gryphus Syriæ rex. ibid.e
guefactus Ægyptiorum rex cibum mendicare coactus. 598.f
guido Aſcanius Sfortia Card. 15.a. de gula multatus. 289.a
guſtatus. 341.b.c

guſtus

Guſtus perfectus in qua parte cõſiſtat. ib.
gyges centimanus. 359.c. cur hyemem denotet. ibid.
gygis anulus qualem habuerit lapidem. 156.f
gylippus depeculator. 203.b
gymnaſium. 562.e.f
gymnica certamina funeralibus celebrari ſolita. ibid.

H

H Pro S apud antiquos nonnunquam ponebatur. 372.d
Habenas tenere. 513.c.d
Hadrianus Imper. æqualitatis ſtudioſiſſimus. 214.f. pacis ſtudioſus. 560.e.f. pauonem Mycenis in æde Iunonis dedicauit. 238.f
Hadriani Sexti P.M. ingenium. 103.c
hæreditas, hæredipeta. 183.a
hæreditaria portio ſorſque. 380.f
hærere aquam. 365.c
hæres inuiſus. 61.c
hæreticus. 250.f. hæretici ranæ hieroglyphico notantur. 292.b
halieuticon opus à Nigidio elucubratum. 304.f
hallus cur dictus pollex. 372.e
hamnum. 102.e.f
hamus. 487.a
hanno Ammonita Dauidicis nunciis barbam abſtulit. 329.a
hanno Carthaginenſis cur exul. 4.e
hannonis elephantis mirum ingeniũ. 20.f
hara, & ex hara productus. 85.a.b
harpagium, locus in chalcide. 542.e
harpociates. 373.b
harpocrates, ſilentij ſignum. 291.c. ſigillum cur in anulis geſtabatur. 373.b
haſſida auis. 173.a.c
haſta. 446.f. geſtamen inter maximos honoris habitum. 447.b
haſtam appellarunt ſceptrum regiũ Agamemnonis Bœotij. 448.d
haſta donantur viri fortes. 447.c
haſtæ puræ. 447.b
haſtas pro diis coluerunt veteres. 447.c
hazir Arabes ſuem appellant. 173.c
hebdomada in albis quæ & cur. 425.b
hebetior in Venerem ex eſu palumbium. 220.e
hebræi quanam in re reprehenſi ab Appione & Iuliano. 91.a.b
hebræorum gens ſalaciſſima. 263.b.c
hecate triceps. 51.a.629.a
hecates & Apollinis certamẽ. 134.f. & ſeq.
hecates fabula. 146.d
hecates ſimulachrum. 541.c
hecatombe. 191.b
hector comam per terga fuſam geſtabat. 326.f
hectoris cadauer oleo roſaceo obunxit Venus. 584.f
hedera cur Baccho ſacra. 548.d. celebris apud Ægyptios. 546.d. Dionyſio ſacra. ibidem. Libero Patri cur dicata. 546.e. non niſi ſeneſcentibus adhæreſcit. 547.c. ſuffumigata occiduntur veſpertiliones. 282.e
helias quomodo Baalis ſacerdotes riſerit. 292.d
helei ſerpentis ope victoriam aduerſus Arcadas conſecuti. 159.a.b
heledo polypi ſpecies vnde dicatur. 277.c
helenam mactandã liberauit aquila. 191.c
heliogabalus perdicum plumulis inſtratis vſus. 145.c
heliogabali luxus. 86.f. bipedum & quadrupedum ſpurciſſimus. 95.b
heliopoli primũ phẹnix ortus. 198.f. & ſe.
heliotropum. 617.a
hellico Heluetius. 571.b
helluo per crocodilum. 294.d
helluones taxati. 600.e
heluidio Pertinaci quõdam ſpectrum oblatum ante mortem. 454.e
henricus Imper. quando declaratus. 180.d
hepar à Ioue regitur. 340.d
heptoporta. 506.f
heptabolus lacus. 489.b
heraclides iocoſè à Ptolemæo illuſ[us]. 120.f
heraiſcus. 373.b
herbam dare. 372.d
herbæ aculeis armatæ quid in ſacris literis indicent. 583.b
herbis plantiſque variis dij varij coronati. 436.f
hercules. 523.a
hercules Ægyptius primus Leonis geſtauit inſignia. 11.a
hercules benignè interpretatus eſt oraculum Dodonæum. 491.a
hercules cancrum deuincens quid. 284.f
hercules ceruum enecans quid. 68.a.68.d
hercules cur dictus aurea mala ſecum aſportaſſe. 99.a
hercules Gonzagæ Cardinalis Mantuanus. 396.d
hercules Libycus Syrtes anguipedes effugiens quid. 145.c
hercules oleaſtro fratrem victorem propoſitis certaminibus coronauit. 563.a. ex oleaſtro lucum ſeuit. ibid.
hercules omnium virtutum idea. 147.c
hercules populum ad Græcos tranſtulit. 554.f
hercules puer in cunabulis angues profligauit ac eliſit. 147.c
hercules Pylo bellum intulit. 38.e
hercules Theſtij filiabus virginitatẽ imminuit. 96.d. primus Iunoni capras immolare inſtituit. ibid.
herculis ad inferos deſcenſus. 554.f
herculis claua. 544.f
herculis columnarum ſymbolica interpretatio. 402.f
herculis furor in liberos. 5.a.b
herculis nodus. 155.c
herculis progenitores vnde oriundi. 546.f
herculis ſacrum. 575.c
herculis ſignum ſummæ nobilitatis ex ẹre Romæ etiamnum extat. 573.b.576.f
herculis ſimulachrum in Capitolio interpretatur. ibid.
herculis virtutes tres. ibid.
herculi quare ſacrificabatur coturnix à Phœnicibus. 248.d
herculẽ qua forma Galli faciebant. 359.c
herculeus taurus. 25.a
herculiani iuniores, ſeniores. 197.a
herculianus Leo quid. 11.a
herculianus morbus aquilino lapide exploratur. 195.c
hermaphroditi aa apud ſolos Lunenſes. 185.a.b
hermæa forma cur quadrata. 416.d
hermæa ſigna qualia. 364.f
hermes vnde dictus. 340.d
hermolaus Byzantius Stephanum in compendium redegit. 202.f.274.f
herodes Athenienſis in Neptuni templo dicauit delphino inſidentem Palæmonem. 274.d
herodis ſcomma in Bradeam. 474.f
herodotus putat leænam ſemel tantùm parere. 8.e
herodes & heroum ſtatua quales. 530.d.e
heroibus cur draco ſacer. 151.b
herſiliæ filius cur bullæ geſtamine decoratus. 431.d
herus & Leandri fabula quid. 351.c
heſiodus cõtra Proclum defenſus. 226.f. 227.a
heſiodus quare difficulter profecit. 539.c
heſiodi an germanum poëma de ſcuto Herculis. 166.d.e.495.a
heſiodi locus. 38.d.138.e.f.186.d.207.b.226.f.262.d.277.c.376.f.463.b.498.f
heſiodi verſus duodecim è Theogonia cur ſuſtulerit Seleucus, & quos. 441.c.d
heſiodo laureum ſceptrum à Muſis datũ, quid ſignificet. 939.c
heſperus. 478.e
heſychij Hieroſolymitani laus. 357.b. 437.c
hetrutcorum doctrina de prodigiis à quibus manarit. 355.e
hexapus. 379.a
hierarchiæ angelorum quot. 476.f.477.a
hieremiæ locus. 111.c
hieroglyphicè loqui, quid. 568.f
hieroglyphici ſenſus celebritas & diuinitas. 222.f.223.a.b
hieron cur laudatus à Pindaro. 40.e
hieron puer à patre expoſitus. 261.c
hieronymus Fracaſtorius. 534.d
hieronymus Mandolus. 92.e
hieronymus Vuolſius. 317.c
D. Hieronymi locus. 384.f. opinio de Pelecano. 201.b
hilaritas. 336.d.437.b.542.d.363.b.565.b.c
hilaritatis ſymbolum. 565.b.c
hippicum menſuræ genus quod. 380.d
hippobinos homo quis. 42.f. & 43.a.c
hippoceruum noſtra vidit ætas dono miſſum Franciſco Galliarum Regi à Friderico Mantuæ Duce. 71.c
hippocrates cur pileatus. 422.e. ab Æſculapio oriundus. ibid.
hippolytus Medices Card. 469.b
hippolyti Medicei liberalitas. 135.b
hippolyti Medicei mors. 478.f
hippolyto cur templum excitarit Diomedes. 428.e.f
hippomanes. 41.c.d
hipponis ſententia de cœli figura. 345.a. de procreatione. 307.b.c
hippota Neſtor. 38.e
hippopornos. 42.f.43.a
hippopotamus. 295.a. huius peruerſitas. ibidem.
hippothoontis poëtæ ſententia. 2.c
hircus animal libidinoſũ. 95.a.b. formo-

ſarom puellarum collegio nutriebatur Mendeſio ciuitate. ibid.
hirci hœdique immolandi in ſacris, quid. 95.b
hircini adipis vis in vite. 93.c
hirpi & hirpini. 163.c
hirquitlare, & hirquitalli. 390.e
hirundo. 307.a.b
hirundo in Pyrrhi tabernaculo nidū poſuit. 227.a
hirundo. 224.f
hirundo literas ad pedes alligatas portās. 227.b
hirundo volitans ſupra caput Alexandri, quid. 226.d
hirundinis ars & ingenium. 225.a
hirundinis caput ſe habere qui imaginatur, quid denotet. 227.a
hirundines ædium conſtruendarum normam commonſtrarunt. 225.a
hirundines cur à tecto ablegauit Pythagoras. 225.c
hirūdinū Muſæa Ariſtophani quæ. 226.d
hiſpania. 129.b
hiſpania per Geryonis ſymbolum. 324.d
hiſpanicum leporum genus. 129.b
hœdi in Diuinis literis, quid. 95.b
homeros nullius diſciplinæ neſcius. 345.a
homeri defuncti anima qua ſpecie euocāda. 230.f.231.ā.b
homeri locus. 151.a.195.a.221.b.233.b. 303.a.b.511.b.659.d
homerum in pauonem abiiſſe, cur dixerint platonici. 239.a
homo. 643.c.491.a
homo bulla. 433.a
homo ingluuioſus, intemperans, in ſues condendus. 85.c.d
homo arbori ſimilis. 634.d.e
homo mentis impuræ. 252.e.f
homo nihili ac nequam. 62.d
homo raræ conſuetudinis. 255.c
homo qui vel ſuam vel alienam ferocitatem edomuerit. 4.e.f
homo quomodo vertitur in belluam. 42.f
homo ſolus an comitiali morbo laboret. 248.d
hominis natura. 634.d
hominis ætas vt plurimùm annorū octoginta & vnius. 211.c
hominem cur ſapientiſſimū omnium animantiū iudicauit Anaxagoras. 358.c.f
homine diutius nullum viuit animal præter elephantem. 206.e
homines vtriuſque naturæ. 185.a.b
homines in lupos tranſmutati. 108.d
homolottorum ſacrificium quale. 28.f
honor ſummus. 447.a
honos fidem ſuſtinet. 628.e.f
honos & virtus. 629.a.b
honorem quibus tribuerit vetuſtas. 28.e
honores. 451.b.c
honoriani iuniores. 154.d
honoriani milites. 89.a
horæ. 617.b
horæ nomen. 295.c
horæ Græcis Latiniſque, quid. 325.b
horæ per fluuialem equum. 295.c
horæ quæ, & vnde nomen. 342.e.f
horarū obſeruandarū ratio priſca. 57.c.d
horatij locus. 14.d.24.c.d.80.e.89.b.100. e.f.140.d. 144.f. 145.a.151.b.170.d. 172.e.210.d.226.e.230.f.238.f. 254. e. 262. e. 353.a. 362.f.418. f. 513.a. 528.e.626.d.628.d.e.641.e
horcij Ionis ſtatua. 89.c
hordei à vitio conſeruandi ratio. 541.a
horomazes quot deos in ouum incluſerit. 342.f
horrificum. 160.f
horoſcopus. 342.e.f
horti in tutela Veneris ſunt. 351.a
horus Ægyptiis quis. 342.e
horus apparuit Oſiridi. 36.e
horus Apollo à Philippo quodam Græcè redditus. 331. c. mutilus & imperfectus. ibid.
hoſpitalitatis iura. 159.a
hoſtia humana. 90.f. quibus Diis immolabatur. ibid.
hoſtis infenſiſsimus. 447.a
hoſtis profligatus. 172.d
hoſtis victus. 109.b
hoſtium cædes mutua. 161.c
hoſtium mutua detrimenta. 204.d
hoſtibus quæ optanda dixit Antiſthenes. 69.b
humana vita. 471.b
humanæ vitæ lubricitas. 37.f
humanæ vitæ commercia. 526.e
humanæ rotæ. 414. f. cur ſex tantum radiis compactæ. ibid.
humeri quid in ſacris literis. 330.e
humanitas. 419.a
humilitas. 210.e.368.f
humor parens omnium rerum ſecundum Ægyptios & Thaletē Mileſium. 344.f
hyacinthinus color. 424.d
hyacinthus in florem mutatus. 641.f
hyæna. 109.b.c
hyæna an alternis annis mas & fœmina. ibid.c
hyænæ & pantheræ odium. 110.f
hyantes. 85.c
hyca. 308.e
hydra. 166.& ſeq.
hydrargyron. 626.d
hydriam in ſacram ædem geſtabant venerabundi Ægyptij. 591.c
hyemale ſolſtitium. 281.a
hyemalis conuerſio quæ. ibid.
hyems. 641.d.e
hyemis inclemētia Romę maxima. 552.d
hyemis ſymbolum per cornicem. 207.b
hyllus Herculis filius. 2.e
hymnus. 442.e
hypenemia oua quæ. 280.f
hypocrita. 250.f
hypocritæ ſimulachrum. 204.f
hypodiris. 424.d
hypomochlium. 521.c
hyſſopi ſymbolum. 612.e.f
hyſteria feſta. 90.e

I

I Litera. 505.c
Iacob contemplationem indicat. 401.c
Iacobus Sadoletus. 209.a.229.c
Iacobus Sanazarius, qui & Actius Syncerus, ſenex ſcripſit poëmata. 229.a.b
Iacobi Ziegleri præſtantia in mathematicis. 61.c
iactura. 536.f
iactura per caluitium. 327.c
iaryſus ciuitas ob picturam Protogenis ſeruata. 602.f
ialyſum quanta diligentia pinxerit Protogenes. ibid.
iamblichi laus. 324.b
iamidæ. 48.d
iana olim vocata Diāna. 140.f
ianus & iani templa quadrata. 528.e
ianus æris ſignādi morem inuenit. 325.b. cur aliquando quadrifrons. 325.b. cur biceps, abſque manibus, & pedibus. 363.b. cur bifrons. 323.b
ianus Cluſius & Patultius. 522.d. Geminus barbatus. 325.b. primum valuas, ſeras & claues excogitauit. 522.d
iani etymon. 140.f. filiæ quatuor. 325.b. duodecim coloniæ. 527.c. templa quadrata ſpecie. 528.e
ianum Saturni filium cur ruſtici lapidibus obruerint. 325.b
iani. 526.e
ianiculi numi aliquot. 323.b
ianus Vitalis Panormitanus. 420.d
ianuarius Lenæus. 255.c
iaſoni Venus cur iynga dederit. 258.d
iapſis gratiam hominum conciliat. 441.a
iberis olus, eiúſque natura. 193.a
ibis auis. 174. d. cur Mercurio dedicata. ibi.e. cur ſalutis ſimulachrum. 174.f. duas ponderat drachmas. 174.e
ibis prima litera Ægyptiis. 507.a
ibidis ouum baſiliſcum profert. 175.a
ibes candidæ & nigræ vbi. 174.c
ibes cur Ægyptum ſignificent. ibid.
ibidum præſidio Moiſes quomodo exercitum per loca à ſerpentibus occupata duxerit. 174.f
icarius. 424.c
icarius pater ab ebriis colonis interfectus. 567.b
ichneumon quo pacto crocodilum interficiat. 294.f
ichthiophagorum genus vnde. 313.b.c
icoſaëdrum. 640.c
ictu vno exanimatus. 289.a
ideas Platonis cur τερετίσματα vocauit Ariſtoteles. 270.f.271.a
idomenei clypeus gallo inſignitus. 242.d
idumæa ficus à Chriſto cur deuota. 569.c
iechonias inhonoratus. 592.f
ieiunio curantur Venereæ voluptates. 147.b.c
ieiunia Romani Cereri feruntur inſtituiſſe. 600.e
ieiunia à veteribus recepta. ibid.
ieiunus. 304.e
iephtæ deteſtabile facinus. 91.a
ieſus quomodo aſſeruerit nos in libertatem. 32.e
ignarus hominúmque locorúmque. 115.c
ignauia. 118.f.358.f.368.d
ignauia honorata. 453.e
ignis. 622.c.640.a
ignis ab Aſſertore noſtro in terram miſſus. 114.e
ignis à Prometheo furatus, quid. 184.f
ignis conſideratio duplex. 496.e.f
ignis cur internuncius dictus. 520.f
ignis ex colliſis leonis oſſibus. 6.d
ignis hieroglyphica. 491.c.f.& ſeq.

ignis

Ignis duplex. 186.d
Ignis per fumi ſymbolum. 498.c.f.& ſeq.
Ignis ſignificatio in ſacris quæ. 497.a
Ignis Veſtalis. 491.c
Ignem adorabant Perſæ, & Lycij. 497.c
Ignem aqua permiſcere. 495.b
Ignem formidat leo & cur. 6.f
Ignem gladio diſſecare. 453.c
Ignem Perſę omnibus numinibus anteponebant. 591.c
ſuper igne ſolicitus. 6.f
ignobili à genere ad claritatem euectus. 286.a
Ignobilitas. 257.b
Ignominia. 592.e
ignorantia. 316.e
iliados Mineruæ templum. 49.a
Iligneí folij calcari à leone vis. 7.a
Ilithya. 424.d 495.b
Illecebræ amatoriæ. 218.f
Imaginat. excitat appetitionem. 146.f
Imagines & familiarū inſignia, non ſunt recētioris ætatis inuēta. 149.b.196.e.f
imagines in anulis geſtare ſolebant veteres, & quorum. 433.c
Imaginibus maiorum illuſtrium cur Romani atria ſua compleuerint. 547.c
Imbecillitas. 133.c
Imbecillitas & mos. 581.c
Imbecillitas humana. 581.c.586.f
imbecillus fortiori aſſurgens. 252.f
imbellis. 549.c
imbres aliis aquis magis nutriunt. 403.b
imbres per corui ſymbolum. 235.a
immortalitas. 642.b
immoderatus impetus. 41.a
impatiens alieni cœli. 297.c
impatiens famis. 107.b
impedimentum. 302.e.358.f.368.f
imperator. 149.c
impp. duo. ibid.
imperatoris optimi munus. 172.d
imperatoris qui paribus cum Auguſto honoribus honeſtandi. 17.a
imperatorum & regum iuſtis dedicata aquila. 191.a
imperatoria maieſtas. 198.e
imperitia. 499.a
imperitia & imperiti hominis ſimulachrū. 329.b
imperitus diſceptator. 124.d
imperitus literarum ne de diuinis diſſerere audeat, lege cautum eſt. 415.b
imperatorum præcipitium.
imperium. 39.a.454.f.463.a
imperium firmum. 545.e
imperij Romani tres inſignes mutationes. 180.d.e
imperij ampliator. 462.f
imperij maieſtas ſumma. 471.b
imperij ſumma. 446.c
imperio doctrinàve præſtantes. 321.a
imperfecti ſymbolum per ranam. 298.e
impetus. 87.c
impetus hoſtilis. 406.f
impietas per hippopotamum. 295.b
impietati prælata pietas. 170.e
impius ingratúsque. 210.d
imploratio. 134.f
imploratio auxilij. 225.b
importunitas ac impudentia. 268.f
impoſtura. 236.f
improbitas. 110.f.288.d
improbitas edomita. 295.b
improbitas meretricia. 106.d
improbitas per anſerem. 244.f
improbi probique viri deſcriptio & parallelon. 255.c.d
impudentia. 55.b.62.c.116.f
impuritas. 247.b
impurus. 241.a
impurus amator. 53.c
impuri amoris conditio. 277.f.278.a
inæqualitas. 74.f
inæqualium concordia. ibid.
inanis animus. 594.d
inanis gloria. 75.b
inanitatis ſignificatum. 604.d
inaquoſum, quid in ſacris literis ſit. 401.e
inarculum. 579.b
incatatio. 258.d
incœpta magna irrita. 285.b
incolumitas. 76.c.274.d
incolumitatis ſymbolum. 539.b
inconſtantia. 284.f.323.c.486.d
incontinentia reprehenſa. 24.e
incrementum noſtrum ex quibus conſtet. 471.b.c
incrementum præmaturum. 556.e.f
incubones. 96.d
incus. 510.f
incudes à Ioue ad Iunonis pedes appenſæ, quid. 511.a
indemnis fuga. 106.e
index digitus. 572.f. idē Medicus, Lichanus, Salutatorius dictus. ibid.
indicti belli ſignū apud Romanos quod. 444.e
indici elephanti ferociſſimi. 19.a
indicum mare magnas habet teſtudines. 282.f
indigena vel nobilis. 621.b
indorum mos in traiiciendis fluuiis elephantis. 18.e
indorum oratio pro concilianda ſibi principum beneuolentia. 584.e
indorum quædam gens longæua cur. 159.b
indocilitas. 85.a.117.c.120.f.339.b
indulgentia. 393.b
indumenta. 413.a
inexpugnabilis. 439.b.c
infamia. 373.c.d
infernum. 407.c
inferorum rotæ cur quatuor radiis tantū compactæ. 414.f
infinitum. 508.e
infortunium. 132.f
infortunij magni tutela. 296.d
ab infortuniis potentior. 107.f
infrænis oris finis infortunium. 41.a
ingenium. 624.d
ingenium velox. 194.f
ingenij acumen. 60.f
ingenio acutiore, cur ſint quibus purius eſt cœlum. 577.b
ingenia recta debilitantur verecundia. 269.b.c. peruerſa confirmantur audacia. ibid.
ingluuioſus. 304.f
ingrati erga parentes. 350.e
per inimicitias illuſtratus. 608.e
iniquitas. 521
iniquus amor. 575.a
iniuriarum vltio. 256.e
innocentia. 98.e.349.c.537.c
innocentia per manum ſymbolū. 357.c
innocentia per piſcem. 316.d
innuus. 621.a
inquietudo. 207.a
inquilinus. 285.b
inſatiabilitas. 307.a.354.d
inſcitia cur veſpertiliones. 252.d
inſidiæ. 486.f
inſignium cauſæ. 436.e
inſipientia. 200.e.251.a 474.e
inſolentia. 42.d
inſomnia vide Somnia.
inſomniam tribuunt leoni. 2.f
inſtauratio. 198.f
inſtauratio per echinum. 290.e
inſtitutio. 397.b
inſtitutio ex elementorum natura ſpectatur. 401.c
inſtitutio per cœli ſymbolum. 402.e
inſtitutio per hirundinem. 224.f
inſulares homines peſſimi habiti. 312.e
incontaminata munditia. 134.d.e
intellectus agens. 625.c
intellectus æthereus. 224.e
intellectus efficacia. 625.b
intelligentiæ vis. 624.d
interitus. 75.a
interpres. 484.f
interquieſcens. 66.f
inuerecundus. 298.f
inueſtigatio. 73.c
inuictus. 294.e
inuidia cur per Hydram indicata. 166.f
inuidiæ amuletum. 432.f
inuidi ciuitatibus inutiles. 590.f
inundatio. 7.c.d
inuolucrum draconum in caduceo, quid. 155.c
Io. Antonius Pollio. 67.a.b. Geloum primas. 588.b.c.f
Io. Baptiſta Montanus Veronenſis 469.c doctiſſimus medicus. 469.a.B
Io. Cornelius Fantini F. 431.a
D. Io. cur per aquilam indicetur. 195.a b. cur locuſtis tantùm & agreſti melle nutritus. 602.e
Io Grymanus Patriarcha. 273.a
Io. Iacobi Fuggeri laus à literis literatóſque iuuandi ſtudio. 317.a.b
Io Laſcaris. 488.e
Io. Petrus anteà vocatus Pierius. 178.e
Io. Sicus. 370.e
Io. Manardi Ferrarienſis laus. 556.e
Iolaus apud Thebanos diuinis cultus honoribus. 555.b
Iolea Thebis celebrata. 542.c.d
Ionatha mel guſtans, quid. 263.b.c
Ionicæ ædes quales, & quibus diis ædificatæ. 528.f
Iordanis allegoricè, quid. 157.c
Iordani Bonizij domus euerſa. 171.e
Iordanis cōuerſus retrorsū, quid. 313.b.c
Ioſippus à fratrib. venundatus. 28.d.e. idē ſomniorum interpres. ibid.
Ioſippi parentes ac fratres in Ægyptiorū commercia non admiſſi. 616.d
Ioſippi ſomnium de Sole, Luna, Stellis. 572.d

Index Hieroglyphicorum.

Iuliæ Piæ numus. 359.a
iouiani Pontani carmen de Palmarum amore. 537.a.b
iouiani & Iouiniani iuniores & ſeniores milites. 197.b
iouij ordines militum. 88.f
iouis Ammonis oraculi fabula. 4.d.e
iouis cerebrum vocatus ſcariis. 304.f
iouis Horcij ſtatua qualis. 466.e
iouis Labradei ſimulachrum. 454.f
iouis prouidentia. 335.a.b
iouis pullus dictus. Q. Fabius Eburnus. 245.b
iouis regnum quale Platoni. 460.d
iouis Serapidis ſimulachrum apud Sinopenſes quale. 320.e.f. apud Megarenſes. 335.b
iouis ſimulachrum abſque auribus, quid. 336.f
iouis ſimulachrum cupreſſinum peruetuſtum. 553.a
iouis ſtatua in ſubdiali ara qualis. 335.a
ioui ſtantes ſacrificabant. 57.b.c
iouem Aegyptij ſpiritum dicebant. 142.d
iouem fulmina iere cur confinxerit vetuſtas. 466.e
iphicrati duci quomodo animos adiecerit Socrates. 243.a
iphigenia & Oreſtes Dianæ ſimulachrũ ex Taurica regione detulerunt Lacedæmona. 516.e
iphigenia in quãnam animantia mutata dicatur. 70.d.e
ira. 114.d
ira delinita. 545.c
ira laceſſita. 20.e
iracundia. 60.e
iracundia iuſta & neceſſaria quæ. 114.e
eiuſdem effectus. ibid.
iracundia ex tarditate ferocior. 21.b
iracundiæ non obnoxius. 221.a
irenæi laus. 83.c.383.a
iris cœleſtis. 641.b
iris herba. ibid.
iris cur aëripes & procellipes. 218.d
irriſio. 118.d.e.172.e
irritatio. 453.c
irritum. 365.c
iſaac cur quadragenarius Rebeccam duxerit. 392.d
iſaac naturæ philoſophiã indicat. 401.b.c
iſachar aſinus à patre appellatus, Geneſis cap. 49. 115.c
iſis. 409.c
iſis cultum animalium inſtituit. 59.a
iſis legum inuentrix. 397.b.c
iſis prima repertas ſpicas capite circuntulit. 437.a
iſis ſuperius hemiſphærium. 51.a
iſidis nauis. 483.b
iſidis numen maximũ Aegyptiis. 135.b
iſidi dicatæ tæniæ quales. 410.c
iſidorus Cynicus Neronem in quibus carpebat. 501.a
iſigoni Cirni ſententia de viperina carne. 159.b 501.a
iſocrates quanam ætate ſcripſerit Panathenaicam orationem. 219.a
iſocratis ſepulchro cur magnus aries adſculptus. 102.d
iſocrati ſtatua decreta Athenis. 531.a
iſraëliticus populus cur non aſcendebat in montem Domini. 360.e
iſraeliticis quo loco lex data. 213.a.b
iſraeliticos appellauit paſtores ouium Appion ignominioſè. 97.c
iſthmia cur inſtituta. 553.c
iſthmiaci certaminis præmium. ibid.
itali vocati boues olim. 30.d.e
italia. ibi.
italia olim bruttia vocata. 202.f
italicum leporis genus quod. 129.b
italicum ſtadium quot pedum. 379.c
iteratio frequens. 375.a
ithyphalli. 547.b
iubari ſtellæ nomen vnde. 45.b
iubellius Taurea quomodo eluſerit Claudium Aſellium. 42.f
iudæa. 643.c.d
iudæa per palmæ ſymbolum. 536.c
iudæi. 31.b
iudæi aſini caput adorare cõſuerũt. 118.e
iudæi etiamnum hodie humano ſanguine ſacra faciunt. 91.b.c
iudæi piſcem, niſi pinnatum & ſquamoſum non attingunt. 309.c
iudæorum ſcenopegia in Bacchi celebritatem fiebant. 464.f
iudex. 363.a.b
iudices integri eſſe debent. 432.e
iudicum ſtatuæ Thebis ſine manibus cur. 363.a.b
iudiciale genus orationis. 14.e
iudiciorum ſeueritas. 289.c
iudicium abſolutum vnde. 176.d
iudicium compoſitum. 501.a
iudiciis capitalibus cicutæ ſuccum propinabant Athenienſes. 545.c
iugare, iouis inuentum eſt. 520.d
iugerum. 379.c
iugum. 519.a.b.447.c
iugum aheneum Horatio, quid. 519.b
ſub iugum mittere. 447.c
iugi ſpecies quæ. 519.b
iulianus Imp. vigilantia præditus maxima. 176.d
iulij Cæſaris cædem præmonſtrans prodigium. 540.d
iulij Cæſaris equus humanis propemodũ erat pedibus. 39.a.b
iulij Capitolini locus. 463
iulij Firmici incuria. 24.c
iulij Medicis laus, clementiáque. 468.e.f
M. Iunius Nypſus. 375.c
iuniores quos vocet Ser. Tul. & quos Varro. 390.e
iuno quatuor elementorũ ſymbolũ 631.a
iuno. 90.e.258.f.336.d.473.b 552.f.557.b.586.e
iuno ab Ixione adulterij ſollicitata. 631.b
iuno à Ioue vincta catenis aureis. 511.a
cur dicta Lucina. 536.d
iuno conſeruatrix. 150.e. domina. ibid.
iuno pronuba. 239.c
iuno regnorum præſes habita. 579.a
iunonis ſimulachrum apud Argiuos quale. 11.b.c.254.f.255.a
iunoni cur oues ambiguæ ſacrificabãtur. 100.d
iunoni quales olim hoſtias immolabant Aegyptij. 90.f
iunonius. 516.f
iunonis flos. 586.e
iupiter. 52.f.325.a.416.d.466.e.520.d
iupiter cum reliquis diis cur ad Æthiopum epulas inuitatus. 341.a
iupiter Elicius vnde. 467.b
iupiter Latialis. 90.f
iupiter mundi anima. 465.c
iuramentum ſuper ferro candenti in Liuonia. 498.d
iurare per altare, quid. 545.b
iurgioſus. 540.f
iuriſconſulti cœno implicati qui. 310.d
ius in armis. 443.c
iuſtitia. 29.a.182.d.535.c.634.f
iuſtitia per Euphratem fluuium. 213.b.c per oculi ſymbolum. 332.d. per terrarij ſymbolum. 418. e. per ſtruthiocamelum. 250.d
iuſtitia ſpeculatrix ac vindex. 332.d
iuſtitiæ cultus. 13.a
iuſtitiæ locus Platonicis quis. 432.e.f
iuſtitiæ ſeueritas. 453.b
iuſtitiæ ſymbolum. 610.d
iuſtitiam quomodo depinxerint veteres. 453.b
iuſtitium. 255.b
iuuenalis locus. 10.e.34.e.205.c.215.c. 314.f.385.b.432.f.474.f
iuuentus. 549.b
iuuentus renouata. 193.c
iuuentus ſemper ſpei plena. 193.c
iuuentuti redditus. 139.b.c
iynx. 257.c.d. linguam habet longam. ibidem. d
iynx à Venere cœlitus allata. 258.d

L

Labor indefeſſus. 74.d. ſeruilis. 120.f
Laboris alieni fructus. 205.c.305.b
Laboris tolerantia. 176.f
à laboribus quies. 32.d.39.c
labrax piſcis. 233.a
lac gallinaceum. 597.b
lac quid Pindaro. 262.d
lac ſanguis eſt colore tãtũ mutato. 599.b
lactis & mellis guſtu imbuebantur infantes à lauacro. 265.a
lacte & melle fluens terra, quid. 262.f
lacedæmonij cur frontem abradendã iuſſerint. 326. f. equum ventis immolabant. 46. d. e. Iudæorum conſanguinei per Abrahamum haberi volunt. 196.f. Leuctrica pugna propemodũ oppreſſi. 243.a.b
lacedæmonij per aquilam indicati. 196.f
lacedæmonij quid reſponderint Alexandro, cùm Deus haberi cupiuerit. 466.f eorum inhoſpitalitas. 402.e
lacedæmoniorum mos iam parta victoria. 243.a
lacerta exiccata in viperã mutatur. 144.d
lacheſis. 515.a.c
lachrymæ. 209.c.441.b
lachrymarum hieroglyphicum. 608.d.e
lacones. 452.d
lacones pileati pugnabant. 421.a
lactantius de Phœnice poëma, non hiſtoriam ſcribit. 199.a
lactantius Ptolemæus. 92.a
lactantij locus. 600.f
lactantij Tertullianique opinio improbatur. 199.b

Index Hieroglyphicorum.

C.Lælius eodem ſemper vultu. 54.f
Lælius Taurellus. 23.a
læna veſtis. 426.f
lætitia. 17.c.564.e.f
lætitiæ interturbata. 618.f
lætitiæ dator Bacchus. 574.d
lætitiæ indicium. 614.e
læua manus quemnam indicet numerũ. 382.f
læua vis in Deo quæ. 359.b
laidis tumulo leænæ ſimulachrum oppoſitum. 10.e
lais quo pacto fuerit obruta à Theſſalis matronis. 283.a
lamachum ſocium ſibi cooptauit Nicias, & cur. 324.c.f
lamma. 407.c
lampadum ludus. 490.f
lampſacum cur ſalaci Deo ſacra. 567.a.b
lampridij locus. 561.b
lampyris. 163.b
lanata in pelle cur noua nupta ſedebat. 100.d
lancea. 446.f
lanceam dare & accipere. 447.b
lanuij clypei abroſi à muribus. 133.a.b
laodice. 485.a
lapis. 523.c
lapis è cœlo lapſus, quale ſignum. 524.e
lapis & caudex quid Comicis. 150.f
lapidẽ tetragonũ colebãt Arabes. 523.c
laqueus. 516.d
laqueum mellitum quid vocarit Diogenes. 261.c
laræ, ſiue Larundæ humanis capitibus ſacrificatum. 610.f
largitio cicerum. 603.a.b
larus. 232.f
larus cur Herculi dicatus. 232.f
larus cepphus, prouerb. 233.c
larum vocauit Cleonem Ariſtophanes. 232.f
lares cur caninis tergoribus velabantur. 49.a
laruarum laceſſitor. 110.d.e
laruis non terretur leo. 1.c
laſciua mollities. 361.b
laſciuiæ pœnitentia. 68.f
laſon. 359.b
latebræ. 76.f
latebris gaudere colubrum quid. 145.a
latini manumiſſi qui. 422.d
latro. 87.b
latrocinium. 293.c
latum vnguem cedere. 375.c
laudabilia facienda. 75.c
laudatio ſimilis irrigationi. 402.e
D. Laurentius qualis. 347.a
laureatæ literæ. 540.e.f
laurentius Iuſtinianus patriarcha. 188.e
lauretum Liuiæ Auguſtæ. 540.d
laureus ſcipio quid indicet. 541.a
laurei ſceptri Heſiodo dati ſignificatio. 539.c
laurus Soli conſecrata. 629.c
laurus. 538.f. Apollinis inſigne. ibid. eiuſdem ignea vis. ibid. vſta reſonat. ibid.
laurus Bebrycia. 540.f. Delphica cæteris præſtantior. ibid.
laurus ſuffitionibus adhiberi ſolita. 540.c
laurus cur Apollini ſacra. 538.f. cuſtodiæ ſeu tutelæ conſecrata. 539.b
laurus triumphantium inſigne. 539.c.d
laurus vaticinij ſymbolum. 539.a
lauri Delphicę baccarũ magnitudo. 576.d
lauri folia fulmen non icit. 539.b
lauri folia viridia Pompeij faſcibus à Lucullianis militibus illigata quid portenderint. 540.d.e
lauri folio annuum faſtidium purgãt graculæ, merulæ, palũbes, perdices. 221.c
laurus lætitiæ victoriarũq; nũcia. 540.e.f
lauro ad dormientium caput appoſita, vera videri ſomnia. 539.a
laurum fugiunt anſeres. 244.e.f
lauri milites, eorũdémque inſigne. 215.c
lazarus Bonamicus. 309.b
laureum ſcipionem geſtare quid. 221.c
laurium. 203.b
leænæ partus rarior cur quibuſdam viſus. 8.e.f
leænæ ſcorti ſimulachrum. 10.e.f
leænam ſemel tantùm parere putant Aegyptij. 8.e
legifera Ceres. 225.a
legio viceſima. 512.f
legumina, vel fructus pro gentilitiis nominibus vſurpata. 603.a
leguminibus cur abſtinendũ. 602.a
leliuron. 419.b
lenonum improbitas. 62.d
lenti qui. 453.b.c
leo cur cœlo adſcriptus. 2.d. cur ſolare animal 2.f. cur ſuperatus fingatur ab Hercule. 11.a
leo dominator animalium. 3.c. domitus ab homine, quid. 4.f
leo & aper iuncti ab Admeto. 1.c
leo gallum cur perhorreſcat. 7.a.b
leo parciſſimi ſomni cur. 2.f
leo percuſſorem mira obſeruatione noſcit. 9.a.b
leonis anteriora membra robuſtiora. 2.d
leonis à Samſone ſtrangulati examen apum faucibus fauos ingeſſit. 264.e
leonis X. Pont. inſignia. 519.c
leonis effigies. 1.b
leonis etymon. 2.f
leonis herba. 554.f
leonis herbæ natura. 7.c
leonis magnanimitas. 1.a.b.c
leonis membra ſingula myſtici ſignificati argumentum præbent. 1.a
leonis partes anteriores & poſteriores, quid. 12.f
leonem ex vnguibus æſtimare, vndenam ortum. 375.c
leonem Megara deuaſtantem confecit Alcathus. 340.f
leonem quid vocet Martialis. 10.d
leones animoſiores qui. 1.b.c. pauidi magis qui. ibid. a.c
leones domiti, & Magnę Deæ currui ſuccedentes, quid. 13.b
leones inſõnes cur nõnulli putauerint. 2.f
leones ſemper febri cruciãtur. 6.d. leones vbi locorũ à culicibus infeſtentur. ibid.
leonina ſocietas. 4.d.e
leoninum caput per ſomnium, quid. 2.f
leonini capitis ſignificatio. 2.f
leonis excandeſcentiæ ſignum. 5.b
leonardus Iuſtinianus. 188.e
leontopolis vocata Alexandria. 3.a
leopardus allio fugatur. 616.e
lepos obortus in mœſtitia. 264.e
lepus ἀπὸ τοῦ λάειν dicitur, quod aſpicere eſt. 126.f
lepus cur Veneri dedicatus. 575.b.c
lepus Græcum vocabulum. 129.a
lepus impurum animal in diuinis habetur. 127.a.b
lepus marinus. 307.b
lepus mas & progenerat, & fœtum concipit. 128.e
lepus oculos inter dormiendum patefactos oſtentat. 126.f
lepus palpebris clauſis vigilat, adapertis dormit. ibid.
lepus quaſi leuipes. 129.a
lepus tute es, & pulpamentum quæris. 127.a
lepus Veneri præcipuè debetur. 127.c
leporis occurſus ominoſus & improſper. 127.b.c
lepores auriti à poëtis vocati. 127.a
lepores maſculo fœminæ omnes ab Archelao vocati. 128.e.f
lepores qui primus in Siciliam portauerit. 129.b
leporum tria genera. ibid.
leporina caro melancholiam alit. 128.e
leporinę carnis eſus formoſiores facit homines. ibid.
leporinus ſomnus. 126.f
lepra q̃d in ſacris literis ſignificet. 612.e.f
leptianorum inſtitutum. 594.e
lerij peſſimi. 312.e.f
lesbia virgo à delphino ſeruata. 274.c
lesbus à Darianis militibus euerriculata. 486.f
lethargi remedium. 606.d
leucadica virgo mirificè à pauone adamata. 239.b
leucothoë cur in veſpertilionem mutata. 252.e
leuctricarum puellarum necem indicauit canis. 50.d
leucus piſcis ſacer Theocrito. 303.b
leutychides Lacedæmonius. 161.a
leuitæ cur iuſſi abradere pilos omnes corporis. 326.d
leuitas. 272.f
leuitas in moribus. 54.f
lex, legiſque appellatio Hebræis, quid. 397.b
lex quando data. 32.e
legis iugum impoſitum Iudæis. 32.d.e
leges. 437.a.519.e
lex diuina de plantandis arboribus myſticè interpretata. 576.e
leges, vetus & noua. 425.c
legum inæqualitas. 172.e
libani medulla ablata à rege barbaro quomodo intelligendum. 541.b
liber. 139.a.509.a
libero Patri ædes ſacræ quæ. 529.b
libero Patri gratiſſima victima aſinus. 587.c
liberalitas per manus ſymbolum. 356.b
liberorum propagatio. 490.f
liberorum procreatio, quorum inuentum. 184.f.185.a.c

Liberales artes quæ. 397.a.b
liberaliſſima benignitas. 596.e
liberalitas. 595.b
liberatores patriæ. 421.b
libertas. 421.a.425.b,566.e
libertas & liberatio à moleſtiis. 326.f
libertas Chriſtianorum vera quæ. 32.e
libertas per explicatas manus. 359.a
libertas triplex. 422.d
libido. 94.e.162.d.e,593.b.c
libido extincta. 351.c
libidinis antidotum. 147.b.c
libidines. 593.b.c
libidinoſus ab ineunte ætate. 285.c
libidinoſus quomodo per oculi indicium. 334.f
libitinariorum munus. 49.b.c
libri. 405.a
lichanus. 372.f.373.c
lien quænam ad ſe trahat. 54.e.f
lienis vitia. 53.c
lienem tenuiſſimum habet canis. 53.c
liene laborantibus riſus difficillimus. 54.e
lilium purpureum. 585.b
liliũ cur flos Iunoniꝰ, cur itẽ Regiꝰ. 586.e.f
lilium ſpei ſymbolum eſt. 585.c
lilia offerebant Nymphis Gentiũ ſacerdotes. 586.e
limi oculi. 308.f
limpidæ aquæ. 407.c
lingua. 339.b.c
lingua coërcenda. 291.c. diſſecta in ſacris præconi tradebatur. 340.d. Mercurio ſacra 340.d. optimum & peſſimum in homine. ibid. plectri inſtar. 341.a.b
lingua ferrea, veritatis indicium Pindaro. 341.a.b
linguæ cum auribus cognatio. 623.b
linguæ victimarum Mercurio adolebantur. 340.f
linguaces. 258.d
lingua ciuitas quæ. 202.f
linum, liniſque opificium. 429.b
lintea veſtis. 427.a
linteæ veſtes in ædes ſacras inferendæ. 429.c.d
liris. 623.b
lirioëſſa. ibid.
litatio. 440.d
literæ. 58.e.288.e
literæ lauro reuinctæ. 540.c.f
literę ſeptem. 505.b
literarum Aegyptiacarum characteres. 507.a
literarum honos apud Aegyptios. 397.a
literarum ſymbolum. 603.b
liuiæ Auguſtæ lauretum. 540.d
liuiæ currum cum elephantis decreuit Claudius. 16.f
liuius Podocatarus Cypri Archiepiſcopus. 282.d
liuor. 184.d.
loca autorum explicata vide in propriis eorum nominibus.
loculi in quem vexilla figebantur, forma. 538.e
locuples. 177.b
locupletatio. 320.f
locupletatus diſcordiis ciuium. 298.d
locuſta marina. 278.d.286.e.f
locuſtæ & polypi inimicitiæ. 278.d
locuſtæ ſegetes depopulantur. 287.a. ſaltu pernices ſunt. ibid.
locuſtarum certamen. ibid.
locuſtis quibuſnam veſcebatur Io. Baptiſta. 286.f
locuſtis alũtur multi in Aethiopia. 286.f
logium, Pontificium ornamentum quale. 440.d
lolium. 590.f
lolligo fundit atramentum. 287.c
longæui ex doctis qui. 211.c
longo poſt tempore prodiens. 299.a
longo tempore aliquid effectum. 18.e
loquendum rariſſimè & iucundè cum regibus. 244.e
loros arbor. 478.f. cur Apollini ſacra. ibid. capillata. ibid. vbi potiſſimùm fructificet. 558.e
luca bos. 18.e
lucaui ſcarabei. 79.a
lucani locus. 26.f
lucas Euangeliſta. 34.e
lucas minoritanus. 383.a
lucerna. 490.c.f
lucerna ardens dictus Ioannes Baptiſta. 492.d
lucernæ Ariſtophanis Grãmatici, Cleanthis, Demoſthenis, Epicteti. 493.b.c
lucernæ ſignificationes. ibid.c
lucetius. 498.d
luciani libellũ de Mercede cõductis cõuertit Pierius in linguã Latinã. 263.a
luciani locus. 623.a.c
luciani locus emendatus. 263.a
luci dare quid. 251.c
lucifuga. ibid.
lucina. 473.b
lucina cur dicta Iuno. 336.d
lucina dicta Diana. 305.a
lucretij locus. 7.a.13.b.66.d.e.138.d. 140.f.147.c.186.c.205.c.d.248.d. 271.c.347.b.350.e.463.b.c.489.b.c 490.f.593.c
lucrum. 338.d.625.c
lucrum per capitis ſignum. 320.f
luctus. 336.d
luctus & querimonia. 226.e
lucubratio. 493.b
lucubrationes per luſciniæ ſymbolum.
lucumon Hetruſcus. 431.c
ludi Circenſes. 463.c
ludi Taurij quibus Diis, & cur inſtituti. 27.b
ludi teſtacei Romæ.
ludouicus Aliger. 534.e
ludouicus Beccadellus Archiepiſcopus Raguſinus. 598.d
ludouicus Podocatharus Card. 282.d
lumbi per Veneris ſymbolum. 347.c
lumen in diuinis literis, quid. 203.c
luminis maioris violentia. 497.b.c
lumina & luminaria cur vocentur viri clari. 471.a
luna. 11.c.56.f.78.f.135.b.472.e & ſeq.
luna cur lunus virili genere aliquando. 473.c
lunare corpus. 630.d.e
luna menſisve. 324.e
luna Perſarum indicium. 471.c
luna quæ & Iſis. 410.d
luna quid Pythagoræ. 472.e. qua parte ſemper clara & conſpicua. ibid.f
luna [illegible] cur dicta. 155.c.d
luna comparata dialecticæ. 474.d.e
lunæ ſimulachrum. 622.e
lunæ & Solis coniunctio. ibid.d
lunæ & Solis certamen. 155.b
lunæ facies varia. 471.f
lunæ ortus. 57.a
lunæ ſymbolum. 607.e
lunæ varietas admirabilis. 410.e
lunæ vectatio. 483.b
lunæ nouæ adorandæ mos. 57.a.b
lunata pellis Martiali quæ. 474.f
lunulas geſtandi mos Romanorum. ibid.
lupa intra quot dies pariat. 107.e
lupanaria vnde dicta. 106.d
lupercalia. 55.a. à quo primùm inſtituta. ibid.
lupinis dentibus laceratæ carnes cur dulciores. 100.e
lupus. 104.f. & ſeq.
lupus ab Athenienſibus cultus. 105.a
lupus ſcillæ contactu conuellitur. 131.a
lupi & equi antipathia. 64.f
lupi nomen in ſacris, quid. 105.c
lupi ſaxum extimeſcunt. 106.d
lupum tenere auribus prouerb. 107.c
lurconẽ quomodo taxauerit Cato. 543.c
luſcinia. 231.a.b
luſcinia modulationis ſtudioſiſſima. 231.b. pullos ſuos erudit. ibid.
luſcinia quo tempore aſſiduè cantet. ibid.
luſciniæ Druſo & Britannico dociles fuere Græco Latinóque ſermone. ibid.
luxurioſæ deliciæ. 85.c.d
lyæus à ſoluendo dictus. 546.e
lyæi nomen vnde. 373.b
lyciſca cur Meſſalinę cognomentũ. 106.d
lycabanta per annum dicimus. 105.a
lycopolitani lupum colunt. ibid.a
lycurgus ſacrificium humanũ Dianæ offerri ſolitum in Ephebotũ flagra conuertit. 516.e
lycurgi de liberorum inſtitutione cõcio. 169.c.d
lycus dæmon. 419.b
lydiæ rex. 454.f
lydorum equi, Cyri camelorũ odore conſternati inſidentes præcipitauerunt. 125.c
lynceus claſſem Carthaginenſium à Lilybeo Sicilię promontorio proſpectare & recenſere ſolitus. 113.a
lynx in genere luporum recenſetur à pleriſque. 112.f
lyncis acutiſſimus obtutus. 113.a
lynci Ceruario cognomentũ inditũ. 112.f
lynces conuexa montium viſu penetrare feruntur. 113.a
lyncei oculi à lynce. ibid.
lyncei oculi à Lynceo Idæ fratre Argonauta dicti. 113.a
lyncurius lapis ex concreta lyncis vrina. 112.f
lyra. 500.f & ſeq.
lyra cur in manu Mercurij ſtatuebatur 501.b. & quot chordarum. 505.b
lyræ forma. ibid.
lyſander feliciter aduerſus Athenienſes pugnauit. 524.e

lyſimachi

Lyſimachi inſolentia arrogãtiáque. 467.a huius vanitatem quomodo riſerit Paſiades. ibid.
Lyſippus cur haſtam in manu Alexandri poſuerit. 446.f.466.f
Lyræ. 131.b

M

M Litera. 452.e
Macarij hæreſis. 272.d
Macedo. 508.e
Macies ex inedia. 113.c
Macilentia echini ſymbolum. 290.d
Macilentia gracilitáſque diuinitati propior quàm obeſitas. 489.c
Macriana familia Alexandri effigiẽ quaſi ſibi familiarem habuit. 321.b.c
Macrinus Imperator quas ſtatuas decreuerit Baſſiano Antonino. 460.d
Macrobij locus. 629.a
Magna mater. 90.e
Magnanimitas leonis. 1.b
Magnanimitas per pudenda. 349.b
Magni Dij qui. 448.e
Magnorum Deorũ ſimulachra vnde aduecta & quò tranſlata. ibid.e.f
Magnus conatus cum dolo. 130.f
Mago anulorum ingentem aceruum effudit in Curia apud Carthaginẽſes. 434.d
Maia. 91.e
maiorum ferenda difficultas. 594.e
maioribus parendum, vel apum exemplo. 261.a.b
mala cogitatio. 130.e.f
mala bonitatis ope ſuperanda. 581.b
mala Veneri dedicata. 574.d.e
maledicentia. 455.b
maledicus. 288.f
maleficiorum amuletum per veſpertilionem. 252.d.e
malignitas perditiſſima. 247.c
malleus. 510.f.511.b.c
malum ex bonis initiis ſubſecutum. 175.a
malorum irritamentum. 511.b.c
maluæ ſylueſtris ſuccus veſpis aduerſatur. 267.b.c
malus Punica in Iunonis honorem plantatur. 516.f
mali arboris & fructus hieroglyphica. 573.c.d. & ſeq.
malus dæmon. 146.f.147.a
mammææ ſomnium de Alexandro filio. 152.d.e
manalis lapis. 523.c
manardus medicus. 56.e
manaſſes quinceceps. 325.c
mandragoræ ſoporifera vis radix eius vſus nunc incognitus. 613.b.c
mandri in India. 286.f
mãdro à remis ad imperiũ venit. 570.d.e
mandronis nauis. ibid.
manes cur dicti. 323.a
manethon Ægyptius fallitur. 2.f
mania Larum mater. 610.f
manicæ. 519.a
manilij locus. 311.b.314.d
manipulus. 428.d.e
manipularis. ibid.
mænobarbuli. 197.a
manus & earundem vſus. 356.f. & ſeq.
mantinea. 512.f
Mantuani numis impreſſerunt Maronis imaginem. 321.a
manus ad digitos vſque inuoluta. 362.e
verſa ad oſculũ expoſita, quid. 361.b.c
coccino præligata. 427.c
manus Dei, quid. 357.a.b
manus dextera & læua quem numerum indicent. 382.f
manus in triclinio Veſpaſiani viſa, quid. 358.d
manus manum ſcabit, prouerb. 360.d
manus ſiniſtra compreſſis digitis. 364.e
manum admouere. 360.d. eam deoſculari ſolent adorantes. 361.c
manus artium miniſtræ. 356.f
manus complicatæ non ſunt amicis tradendæ. 364.e. inter loquendum non mouendæ. 371.b
manus poſt tergum reiectæ, quid. 360.f
manuum ablutio quid veteribus. 357.c
impoſitio. 362.d
manus plures ſe habere qui ſomniauerit, quid. 363.b
manus remittere. 359.b. tollere. 361.c
manumittẽdi rationes quot, & quæ. 422.d
manſuetudo. 19.c.34.f.98.e.562.d
manſuetudinis miræ exẽplum in elephãto Romæ. 20.d
mappa. 426.e.f
maraſſus. 150.d
marathro lippientes oculos depurgant angues. 76.e
marcelli laus. 40.e
marcia & Martia. 424.e
marciæ concubinæ plurimum tribuebat Commodus Imp. 491.c
marci Aurelij ſtatuæ forma conſiderata. 371.c
M.T. Ciceronis locus. 530.d
marcomani. 154.d
marcomani iuniores. 155. Seniores. ibid.
marcus Craſſus agelaſtos. 54.f
marcus Craſſus cur dicteriis non carpebatur à Sicinio. 35.a
marcus Euangeliſta cur Leonis imagine figuratur. 3.c
marcus Mantous Patauinus iureconſultus egregius. 500.d
mare. 406.e.512.e
mare ἀτρύγετον 314.d. cur perniciem vocarint Ægyptij. 311.b. mundi venter. 320.e. nihil Ioue dignũ producit. 309.c. nullius frugis eſſe dixit Homerus. 311.c
mare perturbatũ in inſomnis, quid. 320.e
mare per ventris ſymbolum. 354.d
maris aqua ad purificationem adhibetur. 310.e
maris imperium. 275.a.b
mare cur Saturni lachrymas vocarit Pythagoras. 311.b
mares inter animalia grauius ſonant fœminis præterquàm in bubus. 27.a
mares animi. 349.c
mares animi Marti attributi. 46.d
maris & fœminæ fœtus quibus indiciis cognoſcatur. 25.c.f
marium interitus. 327.b
maritalis coniunctio. 447.c
maritalis copula per cornices. 205.b
maritima antiquitùs omnia ſacra. 303.a.b
maritus coniugis adulteræ. 96.d
marius Bandinus. 92.e
marius Maffæus. 158.d
mars & Mauors vnde dicti. 105.b
mars & Venꝰ p duos accipitreſ. 210.f.211.a
mars Vltor. 444.d
marti cur ſacer canis. 55.a
marti equus ſacer. 46.d
marthes rex quem honorem habuerit cornici. 206.d
marſias cur ſuillam dicatur caudam habuiſſe. 85.a
martialis locus. 10.d.46.e.134.d.183.a 216.d.e.289.b.303.b.351.f.353.b 426.e.429.c
martialis & Quirinalis ſocij. 460.d
martes animal. 134.e
maſculus & fœmineus fœtus quomodo deprehendatur in tauro. 25.c.d
maſculi vocabulum in ſacrificiis. 349.c
Maſſiniſſæ Regi munera miſſa cum ſella curuli à Romanis. 462.d.e
maſurij interpretatio de Angeronę ſimulachro. 375.a.b
mater ſiue naturæ genius. 180.e
matris nomen in diuinis literis. 185.b
materia prima. 639.f
materia formáque. 510.e
mathematicus. 96.f
matrimonium concors. 502.d
matronarum impudicitia. 122.f
matthæus Macingus Venetus. 291.a
maturandum. 483.c.d
maturitas. 276.d
mauritania. 40.d
maurialites milites. 154.e
mauri feroces. 40.d
mauri occurſus Hadriano fatalis. 552.f
maximiani Imper. milites cur Herculiani vocati. 197.a
maximini imperium ſerpentis indicio præmonſtratum. 152.d
maximo Imp. aquila dedit auſpicium imperij. 189.c
Mecœnas præcipuus Auguſto amicus. 300.d
medicæ arboris caſus Romæ Leoni X.P.M. fatalis. 551.d
medici prudẽtia qualis eſſe debeat. 161.d.e
medici tam manus quàm cor eruditæ debent eſſe. 356.e
medicos eſſe in Ægypto cur dictũ. 174.f
medicina multifariam ab oraculis peti ſolet. 221.c.e
medicina lucrum non ſanitatem quærens inanis ars eſt. 597.b
medicina petita à Diis. 221.c
medicinæ ſymbolum per ciconiam. 171.b
medius digitus. 373.c. Idem medicus, infamis, impudicus. ibi & 386.e
medium. 352.f
medium hominis vbi. ibid.
meditatio. 371.a
medulla carent oſſa leonis. 6.d
medus aſinus primùm vim equæ intulit. 122.d
meduſa. 165.c.e
meduſæ caput quid. 38.d
meduſæ caput Domitianus cur pro pectore geſtare ſolitus. 322.e
meduſæ figmentum vnde. 435.c

medu

Meduſę cur ſerpentinum caput. 165.c
megaclis Athenienſis cenſura de Heſiodo. 166.d.e
megaleſius dæmon. 419.b
megarenſes curentuis abundat. 307.a
megarenſium factum ad fugandos Antipatri elephantos quale. 17.c
megarenſium mores,& megaricæ ſphinges. 10.e
megarenſium ſtratagema aduerſus Antipatrum. 82.d.e
megarenſibus quid acciderit feratum effractis carceribus. 4.f
mel,ac ab eo metaphoræ diuerſę. 262.f
mel adulationis ſymbolum. 612.d. cur in ſacrificiis offerri prohibetur. 263.b.c quid Pindaro. 262.d
mel Corſicũ aliquid amari habet. 263.a.b
mel & fauũ in ſacris,quid. 264.f
mellis vſus vitam diutius producit. 263.a
melle & lacte fluens terra,quid. 262.e
melle & lacte imbuebantur infantes ſuſcepti à lauacro. 264.f
melle ſæpe vſi Pythagorici. 263.a
melampus. 73.b
melas & melon cur vocatus Nilus. 194.f
meleta. 506.f
melicerta. 274.d huius corpus in Iſthmo à delphino expoſitum. 274.d.e
melicerta,qui & Palæmon. 555.a
meliſſæ hiſtoria 266.d
meliſſi Enboici ſententia de olore. 229.b
militæna. 618.f
mellophori. 577.a.b
melo vocatus aliquando Nilus. 490.d
melon & Melius Hercules. 100.d
melote,quid. 576.d
memnonis ſtatua. 558.d
memoria grata accepti beneficij. 625.a
memoria. 49.c
memoria diuturna, 456.d
memoria mali obliteranda. 594.d
memoria poſt obitum extincta. 297.b
memoriæ conſecrata auris. 338.f
memphi templum Serapidis. 320.e
memphitica inſcriptio de Ægypti libertate. 41.c
menalij equi quales Pharmis. 43.c
menalippus Dianæ tẽplũ violauit. 590.f
menandri locus. 170.d
menander Samarita hæreticus. 146.e
menapes ſeniores milites. 153.b
menapij. 52.d.450.d
mendacium. 288.d
mendacium in extrema parte nigreſcit. 232.c.f.
mendacia cur imbecilla. 341.a
menis rex cur ab Ægyptiis malè audiuit. 85.c.d
menoni in vxorem data Semiramis. 220.f
mens quid Tullio. 142.e. à ſenſu decepta. 146.e. verborum fons. 48.d
mentis attonitæ conſternatio. 279.c.d
mentis erigendæ ſignum. 504.e
mentis frater eſt os. 48.d
mentis vehemens agitatio. 514.e
menſarij. 528.e
menſis. 473.c.d
menſis cur bos appellatus. 24.f. cur per palmam. 335.a
menſis ſinguli diis ſingulis, & quibus attributi. 140.f.141.a
menſium Græcorum diuiſio. 324.e
menſura à quibuſnam principium ſumere debeat. 375.c
menſura digitorum filia. ibid.
menſura qua ſit ad ſalubritatem bibendũ. 210.e
menſurarum nomina. 376.d.e
menſurarum & ponderum ratio cur incerta. 376.c.d.380.f
mephiboſetha Ionathæ filius. 53.a
mercator & mercatura. 625.c
mercatorum ſtationes in Ianis habebantur. 325.b
mercurius. 79.a.340.d.625.b.639.e
mercurius,vel efficax ſermo. 350.f
mercurius χρυσόῤῥαπις. 157.b. Deorum præco. 340.d. concordiæ ſignum. 626.f. cordis & ſermocinationis dominus. 174.c. cur vocatus Cyllenius. 364.f cur Latonæ committitur ad Xanthi fluuij ripam. 340.d. magno ſilentio colebatur ab Ægyptiis. 291.c. primus literas Ægyptiis communicauit. 517.a c. primus verba in ordinem redegit. 340.d. rationis & veritatis Deus. 416.d ſermonis præſes. 340.d
mercurius Triſmegiſtus. 627.a
mercurij ſimulachrum apud Corinthios cum ariete cur. 102.d. apud Tanagræos quale. ibid.
mercurij ſimulachro cur canis adiiciebatur. 340.e
mercurio cur arundo adſculpta. 603.c cur dicatus gallus. 242. lacte cur ſupplicatum. 567.a
mercurio linguę victimarum à quibus adolebantur. 340.f
per Mercurium in Sacris quid denotetur. 419.b
mercurium Nilo prognatum putabant Ægyptij. 291.c
meretrix. 10.d
meretrix per mel. 263.b.c
meretricia peculantia per equinam imaginem indicatur. 43.b
meretricia procacitas. 42.f
meretrices quænam amatoribus ſuis cõprecantur. 65.a
meretriculas quamnam poëſim vocarit Plato. 280.d
merops 170.e. huius pietas in parentes. ibid.
merulæ lauri folio annuum faſtidium purgant. 221.c
meſſalina. 106.d
meſſalinæ ſalacitas. 134.d
meſſenij. 445.e
meſſeniorum exitium vnde animaduerterit Theolcus vates. 569.c
meſſis in Diuinis literis,quid. 589.c
meſſis per falcis ſymbolum. 590.d
meſſoris ab aquila liberati hiſtoria. 191.c.d
meta. 399.a
meta triangularis & quadrangularis quæ. 419.a
metallis ſingulis Planetarum nomina tributa. 616.d
metellus coruum lapideum impoſuit ſepulchro Diodori rhetoris. 236.d
meteora. 535.a
methona. 243.b
meticuloſus. 16.e
metrodorij Sceptij ridicula obſeruatio in cantharides. 79.a
metus quid. 549.b
metus comes potentiæ. 18.e
michaël. 464.f.465.a
michaël angelus occidentali vento præpoſitus. 465.a
michaëlis vox quid. 359.b
michaël Siluius. 20.f
michaëlium familia Veneta. 29.e
midas cur aſininis auribus fuiſſe prædicetur. 116.d.e
midas Satyrum capiens,quid. 95.e
midæ puero formicæ in os tritici grana congerebant. 75.a
midæ quomodo Phrygiæ regnum præmonſtratum. 189.a.b
migratio. 481.e
milanionis ceruus dicebatur. 70.d
milichius à nonnullis appellatus Bacchus. 570.e
miles. 51.e
miles Romane, Ægyptum caue, cur dictum. 41.f
milites cur vulpibus aſſimilati ab Ariſtophane. 130.e
milites fugientes galeati lepores vocati à Cornificio poëta. 127.b
milites mulieroſi. 161.d
militaris diſciplina. 171.e
militaris ordo. 88.f
militaria ſigna vocalia & muta. 34.d
militia. 608.f
militarium ordinum inſigne. 30.a.b
miliũ. 591.a. ex milio præſumptus panis, incolumitatẽ præſtat cõtra venena. ibi.
militiæ antiquę veſtigia Rom. apud Maffæos. 153.b
mille nonagintaquinque cur taciturnitatis ſignum. 393.a
millenarius numerus quibus ſignis notabatur. 389.b.c
millenarij numeri nota, & reliquorum quæ. 392.f.393.a
milliarium. 380.d
milo Crotoniates Iunonis ſacerdos. 516.f. cur in certaminibus inuictus. 242.f. cur à Theocrito celebratus. 33.e
milonis ahenea ſtatua in Olympia eiuſdémque ſignificatio explicata. 516.f
miluius. 177.b
miluij Britannis ſacri. ibid.c
miluis procumbere prouerb. 177.b
in miluios qui dicantur conuerti. 177.c
mimondæmon. 419.b
mimus. 257.e
mimæ & pax. 156.d.f
minerua. 624.f
minerua Arcadica. 517.a
minerua Pythagoricis cur per triãgulum æquilaterum. 418.f. cur Trigemina. ibid.c
minerua ταυροπόλος. 33.b
mineruę clypeo adſculptum Gorgoneum caput. 202.e
mineruæ ſymbolum per noctuam. ibid.
mineruæ tertium vniuſcuiuſque menſis diem dedicarunt Ægyptij. 418.f
mineruæ Operatrici lacer gallus. 242.e
Miniſterium. 363.c.d
minotauri effigies quando extollebatur. 33.d
minuno Anguri cur bos aurata poſita. 28.e
mirmillones. 486.f
miſeratio. 181.c.201.b.527.c
miſericordia vel pietas. 641.b
miſericordia per genu. 368.f
mithridatis cõtra venena remediũ. 615.c
mittere ſubiugum. 447.c
mitra. 415.b
mitylenæi Sapphus imaginem nummis impreſſerunt. 121.a
mixta. 14.c
moderatio. 429.e
moderator. 532.e
modeſtia. 24.f.425.c
modeſtini Iureconſulti locus. 513.a
modius. 591.b
modio ſuperſedere,quid. ibid.e
mola. 526.e. molaris lapis. ibid.
molles per comæ ſymbolum. 326.f
mollities. 308.d.618.d
mollities laſciua. 371.b
monarchiam probauit Iſocrates. 192.e.f
monodos cur vocatus Pruſiæ regis filius. 110.e
monſtra domita ab Hercule,quid. 50.f
montani elephantes quales. 19.a
monumenta aliquot vetuſta diuerſis locis extantia. 582.d.e
monumenta vetuſta in agro Bellunenſi. 222.d
mora. 252.d
moralis philoſophia diſcenda. 400.d
morbus grauis. 478.d
morbi ad Deorum iram referebant veteres. 221.c
morborum ſingulorum ſinguli erant medici apud Ægyptios. 174.f
morborum tranſitus in rebus inanimis. 121.b.c
mordacitas. 284.d
mores ciuiles imperfecti. 267.c.e
mores coniugis ferendi. 296.f
mores occulti. 91.d
mores praui. 590.f
morum diſſolutio & inſtabilitas. 109.c. varietas. 111.b
moribus aliorum accommodatus. 178.c
à moribus bonis bonis alienus. 83.a
moroſitas. 452.e
moroſus atque difficilis. 289.c
morphò Venus. 516.d
mors. 337.c.449.a.454.c.515.e.552.f 553.b
mors difficilis. 283.c
mors & imbecillitas. 634.e
mors in diuinis literis,quid. 203.c
mors per pellis hieroglyphicum. 355.a
mors pro amaritudine. 553.b
mortis hieroglyphicũ per noctuã. 203.c
mortis indicium Cupreſſus. 552.f
mortes duæ. 492.e
morſus canis rabidi. 54.d
morſus ieiuni hominis peſtilentior. 147.c
mortalium duæ conditiones. 309.c
mortui exenterati & aromatibus delibuti Alexandriæ diutiſſimè conſeruabantur. 211.c
mortuorum vẽtres cur eximebant Ægyptij. 87.a.354.e
morus arbor. 556.f.557.a
morus paraſitus in cœparum aliique comedones inuehitur. 607.c.d
moſes cornibus inſignis,effingitur. 71.c.d
moſes infans in profluentem expoſitus, à Thamuta Pharaonis filia ſeruatus. 403.a
moſes rogatus ab Iſraëlitis,vt velata facie loqueretur,& cur. 437.b
moſi cur ab aqua nomen inditum. 403.a
moſis ſerpens æreus quid myſticè. 148.c
motacilla. 258.d
motus à dextris partibus oritur. 367.c
motus omnis à corde initiũ habet. 344.f
Mula equum peperit pilo flauo. 123.b
mulorũ partus ominis loco habitus. 122.f
muli cur vehiculo lunæ adhibiti ſunt. 121.e
mulorum vſus tempore belli plurimus. 112.d
mulier ad delinquendum procliuis. 349.c
mulier malè morigera. 119.a.b
mulieris amor. 493.b
mulieris grauidæ appetẽtia effræn. 616.f
mulieres caſtigandę admonendæq́. 587.c
mulieres à Luna debẽt eſſe diuerſæ. 283.a
mulieres honoris ſtudioſas eſſe debere. 629.b
mulieroſus. 68.f
muliebris curæ vanitas quæ. 441.c
muliebris ſalacitas. 135.c
muliebris ſtatura. 416.f
muliebris virtus. 443.c.d
muliebre officium. 100.d
muliebres columnæ. 532.d
mulus ter anno parit. 305.a
munditia intaminata. 134.d.e
mundus duplex. 630.d
mundus. 77.a.475.a.528.d
mundus vel vniuerſum. 621.a.b
mundi machina 93.c.d.137.c.f. mens Sol. 332.e. moles 140.e.320.d. moles plena Deo. 558.e. partitio apud Ægyptios. 184.e.f. hieroglyphicum. 621.c
mundi partes quænam dexteræ, & quæ ſiniſtræ. 26.d
municipibus iniurius ſuis. 229.b
munificentia. 17.a.603.a.b
munimentum. 131.a.456.e
munimentum ab inſidiis. 171.b
multatus de gula. 289.a
multimammia Diana. 251.c
multiſcius quo ſigno in lucẽ editus. 325.c
multitudo per nouenariũ numerũ. 388.f
multitudo,& vnus à multis,quid. 290.d
multitudo infeſta. 75.a
multitudo per vicenalẽ numerum. 388.f
multiuolus. 250.f
murænæ. 296.e.f. an ſerpẽtibus copulentur. ibid.
murenæ & thriſſæ euocantur concentu & tintinnabulis. 65.c
murænis exponebãt olim ſeruitia Romani proceres. 296.f
muri pro corona accepti. 437.c
mus. 133.a
mus albus quis dicatur. 134.d. euditu præſtat. 26.f. in conuiuio candelam tenuit. 58.e
muris arroſio pernicioſa portendit. 133.b
muris ſalacitas. 134.d
murium palatum in guſtu ſagaciſſimum. 133.c
mures negligit elephantus. 18.d
muſa. 322.d.505.b.d
muſæ cum Apolline. 506.d.f
muſæ tres Apollinis filiæ quæ. 506.f
muſæ vnde dictæ. 521.b
muſarum coronæ ex pennis. 214.f
muſarum fons in Parnaſſo excitatus à Fama. 38.d
muſarum afflatus. 639.d
muſas meretriculas appellauit Plato. 263.c
à muſis & Gratiis alienus. 314.c
muſæa hirundinum quæ. 226.d
muſca. 268.f.& ſeq.
muſca in ſacris literis, quid. 269.a
muſca, inſigne in Laconũ clypeis. ibid.b.
muſcæ pertinacia ab Homero improbata. ibid.a
muſica. 402.d.502.d
muſica ſuauis vini guſtu cõcitatur. 565.c
muſica per cicadã. 271.b.c. per cygnum, 230.d.e. per luſciniam. 231.a.b
muſici cur reprehenſi è Diogene. 501.a
muſtela cur inauſpicatum animal. 132.f
muſtela cur à Thebanis colebatur. 135.a
muſtela marina. 505.c
muſtelæ genitale, ſtranguriæ remedium. 135.a
muſtelæ rutam carpunt ab eſu colubrorum. 76.e
muta ſigna militaria. 34.d
mutili. 532.f
mutua officia. 123.c
mutuo muli ſcabunt. ibid.
mycenarum portis ſtatuebãtur leonis effigies. 21.f
mycenis pauo in æde Iunonis ab Hadriano dedicatus. 238.f
mycerinus Ægypti rex. 24.e
mycerini Ægyptij coloſſi quales. 363.c.d
mychæa Veneri ſacra. 145.a
myiodem muſcarum Deum imprecatus Hercules. 269.c
myonia. 134.d
myrias. 419.a
myrillo cur iratus Cæſar. 434.f
myrmidonum fabula. 74.e
myrtilus. 464.d
myrtus. 442.a
myrtus ab Hecates templo ſummota. 146.d
myrtus corona funebris. 542.e
myrtus pro pudendo muliebri. 541.c
myrti Veneri dedicata. ibid.b
myrti conſideratio. ibid.c
myrti ramus hilaritatis indicium. 542.d
myrto coronari ſoliti milites. 436.f
myrtea corona triumphantium militum capiti geſtata quid indicarit. 541.c.d
myrteæ virgæ hieroglyphica ſignificatio. ibid.c

N

N Literæ nota. 452.
N.D. literæ, quid indicent. ibid.
N.L. literarum notæ, quid. 175.b.452.f
Nabuchodonoſor. 84.f
Nabuchodonoſoris ſomnium. 524.f

Nabuchodonoſor Hieroſolymam cepit. 196.d.e
nauij locus. 275.b
næuus. 579.c
nanaël. 465.b
narciſſus flos. 641.f
narciſſus puer in florem conuerſus. ibid.
nares in ſacris, quid. 337.b
naſamones quo pacto ſepeliri voluerint. 460.d
naſanes vocati Gryphes. 324.e
naſturtij oleris vis. 195.a
naſus. 337.b
naſus ſimus petulantiæ ſignum. 276.e
naſi adunci ſignum quod. 194.d
nationes totius terræ in quot partes diuiſæ. 61.b.c
natorum obſequium erga parentes. 13.b
natura humana. 472.f
natura rerum varietate delectatur. 144.f
naturalis philoſophia. 400.f
nauigatio. 177.c
nauigatio cita. 275.c
nauigatio ſecunda. 230.f
nauigatio tuta. 289.c.d
nauigationis authores. 483.b
nauis. 481.e.& ſeq.
nauis apud Athenięſes colebatur in Theſei memoriam. 482.d.e
nebrias. 305.c
nebridius quid à Iuliano petierit. 254.b
nedes fluuius. 569.c
neceſſitas. 497.a
neceſſitas in caduceo ſignificata. 156.d
neceſſitates tres naturales. 637.a
neceſſitudinis auerſator. 256.f
neceſſarium, primum eſſe debet. 30.d
nefaſtus dies. 452.f
negotia publica declinanda. 601.e
nemeea certamina quare inſtituta. 554.f
nemeens victor. 554.f
nemeeorum victoribus ex apio viridi corona texebatur. 553.c
nemeſis. 575.c
nemeſeos ſimulachrum. ibid.
nemeſeos ſimulachrũ & inſcriptio. 378.e
nemeſeos locus vbi. 338.f
nemeſeos ſignum. 514.d
neomenia dies quis. 472.f
nephthe. 179.b
nephthys inferius hemiſphærium. 51.a
neptunus. 27.a
neptunus delphinis imagine vbinam colebatur. 275.a
neptunus piſcis cuiuſuis ſignum. 275.b
neptuno ſacrificabant thunnum piſcatores. 310.e
nequitia. 276.e.313.a.517.c
nequitia immoderata. 245.c
nequitia inueterata. 350.f
nequitia in temperantiam verſa. 41.b
nequitiæ facinoroſitas. 95.a.b
nequitiæ frænum. 601.c
neritos taurus. 33.b
nero Claudius quonã ætatis anno ſublatus eſt. 328.e
nero ſerpentis ope ſeruatus. 159.a
neronis ſomniũ de formicis. 152.e.f. ſomnium de aſturcone ſuo. 39.b.c
neſciri facienda tutiſſimum in expeditionibus. 34.d
neſſamah. 484.a
nicarchi epigrammatis explicatio. 385.a.b
nicagoræ apparuit Æſculapius ſub anguis ſpecie. 159.c
nicandri locus. 42.f.141.b.143.c.162.d. f.164.e.165.c.235.a
nicias imbecillo fuit corpore. 324.e.f
nicippus Cous. 4.d
nigidius opus halieuticum elucubrauit. 304.f
nigra præcordia Homero quæ. 408.d
nigræ Veneris ſacellum vbi. 351.c
nigris fluuius. 489.b
nigri coloris ſignum quod. 218.c
nigrum & atrum. 288.d
nico Attica meretrix cur αἲξ vocata. 95.a
nicon dæmon. 419.b
nicolaus Cordatus. 238.d
nicolaus Leonicenus. 331.b
nicolaus Leonicus Thomæus. ibid.
nicolaus Leonicus Patauij Ariſtotelem Græcè prælegit. 279.c
nicolai Leonici Thomæi laus. 229.c
nicolaum Leonicum docentem audiuit Pierius. 279.c.488.f
nicolai Rodiuili præſtantia ac laus. 443.a
nicolaus Scõbergus card. Cãpanus. 459.a
nicoſtrati Iambi in garrulitatem. 226.d
nilus. 506.f
nilus per aquilam indicatus. 194.f. fertilis, fœtifer, pinguis. 489.b.c.e. cur cum tribus vrnis figuretur. ibid.a. cur Melas & Melon vocatus. 194.f. totius humoris fons. 345.a
nili diluuium. 344.e.f
nili diluuium quonã anni tempore. 7.c.d
nili fontem phialam appellauit Timæus. 489.a
nili ſimulachrum quale. 484. cur ex nigro lapide. ibid.d.e
ninus Bactrianos Semiramidis induſtria expugnauit. 220.f
niſus à Minoë interfectus. 634.e
nitedula vermis. 163.b
nitores. 562.f
nixidia ſigna. 369.a. cur ſic dicta, & à quo Romam portata. ibid.
nobilitas. 420.f
nobilitas generis. 271.b
nobilitas per anulum indicata. 434.d. per Lunam indicata. 474.f
nobilitatis nullum diſcrimen apud Ægyptios. 600.f
nobilis, vel indigena. 621.b
nocte meditandum. 562.f
noctua. 202.d.& ſeq.
noctua fortunare dicta Athenienſium etiam malè conſulta. 203.a
noctua in Hieronis haſta viſa. 202.e. inſidens haſtæ Pyrrhi. 203.c. lethale quid & inauſpicatum affert. 203.b
noctua noctis domina. 203.c
noctua volat, prouerb. 203.a
noctuæ & cornicis immortales inimicitiæ. 203.b
noctuæ Laurioticæ quæ. ibid.
noctuæ qua ratione pecuniam ſignificabant. 203.b
noctuarum artificioſa pugna. 215.b
noctuis pugnantibus opem fert accipiter. ibid.
noctuina oua vini odium inducũt. 204.e
nocumentum abſconditum. 546.d
nodus Herculis. 526.e.f
nonaginta. 394.f
nonæ Caprotinæ. 557.b
nomadum ruſticitas aſperrima. 219.c
nomiſmatis Lyſimachi origo. 3.c
noricæ alpes quales lepores progignant. 129.b
noſora vel noſola. 313.c
nothus. 121.c.d
nouacula in fortunæ ſimulachro. 413.e
nouenarius numerus multitudinẽ ſignificat. 166.f
nouem, nongenta. 388.f
nox in ſacris, quid. 478.e.f
nox per pauonem. 239.a. pro morte. 203.c. ſtudiis commodiſſima. 493.e
nubes. 404.e
nubes belli Virgilio, quid. 407.a
nucis iuglandis hieroglyphicum. 550.d
nullius frugis opus. 413.e
num, Ægyptiis, quid. 7.c.d
numa Pompilius inuenit rationem eliciẽdorum fulminum. 467.b
numa Pompilius Ioui Flaminẽ aſſiduum ſacerdotem inſtituit. 460.d
numa populo dedit in congiario ligneos & ſcroteos aſſes. 19.e
numa Põpil. quomodo deceperit Picum & Faunum dæmones. 467.b
numæ ancile. 449.c
numen. 497.c.d
numen improfanabile. 601.b
numeroſa proles. 336.e
numidæ cyrocephalorum lacte viuebant. 56.f

NVMI.

Numus L. Ælij Aurelij Commodi. 294.f
T. Ælij Cæſaris Antonini. 527.a
L. Ælij. 360.f
M. Agrippæ. 275.b.483.c
M. Agrippæ Coſſ. III. 462
Alexandri Pij Imp. 585.b
Antonini Pij. 17.a.157.a.191.b.189.a.b. 304.a.360.f.414.d.421.a.450.e.468. 474.d.486.d.527.a.528.f.589.b
Antiochi. 11.b.507.c.639.e
Argiuorum. 134.e
Aſia recepta. 151.f
Athenienſium. 29.b
Auguſti. 94.f.294.f.476.d.482.d.637.b. 13.c
Auguſti patris. 191.b
M. Aurelij Antonini Brit. 626.f.460.f
Aurelij Cæſaris. 149.c
M. Aurelij Seueri Alex. 149.c
Cæſaris Dict. III. 152.f
Caligulæ. 460.e
Caracallæ. 421.a
Celphalæniorum. 40.c
Cibiratici numi conſideratio. 220.d
Claudij P. T. Aug. 585.b
Clodij Pupieni. 460.f
Conſtantij Imperatoris. 528.f
Corinthiorum. 37.c
Domitiæ Auguſtæ Imp. 239.c
Domitiani. 486.d.527.b.528.f
Domitiani Coſſ. XIII. 460.f
Druſi

Druſi. 157.a
Fabatij. 141.b
Fauſtinæ. 13.c.205.c.238.f.239.c.412.f. 414.d.473.a.527.a
Galieni. 37.b.c.70.d.112.e.111.b.234.d. 292.f.444.f
Germanici Imp. Cæſaris Aug. 414.d
Ser. Galbæ. 421.b
Gordiani Pij. 360.f.365.b.422.f
Gratiani. 361.b
Hadriani. 58.d.70.d.40.d.162.e.169.b. 191.b.362.f.482.d.527.b.560.e.585. b.589.b
Hadriani tertium Conſulis. 324.e
Hadriani Traianique Impp. 361.a
Hieremiæ. 414.e
Iani. 323.a.b.481.c.d
Iani bicipitio imberbi. 323.c.& eius bicipitio barbato. ibid.
Iuliæ Auguſtæ. 460.e
Iuliæ Mamææ. 150.e.157.a
Iuliæ Piæ. 189.a.577.a
Iuliæ Piæ Felicis. 576.b.238
M. Iul. Philippi Aug. 304.d.460.f
L. Liuinæi Reguli. 589.c
Lucillæ Auguſtæ. 576.b.304.d
Lyſimachi. 3.c
C. Mamilij. 49.c.d.604.e
C. Marij. 29.a
Q. C. Marij. 16.f.174.d
Diuæ Marianæ. 240.d
Maximiani Pœni. 391.b
Maximiani. 560.f
Diuæ Maximinæ. 240.d
Metij Macri. 476.d
Q. Naſidij. 275.b.483.a
Neptuni imagine. 275.a
Neroniani. 40.d
Neronis Cęſaris Aug. 460.f.512.d.536.b
Neronis Claudij. 275.a
Neruæ. 39.c.414.d.421.b.460.c
Neruæ Traiani. 414.f.486.d
Noctuarum numiſmata varia. 202.f
Octauiani Auguſti. 191.b
Otacillæ. 424.c
Papiriani. 40.d
L. Pap. Curſoris. 38.d
Diuæ Paulinæ. 239.c
Peloponnenſium. 284.d
Pertinacis. 191.b
Diui Pet. Pij patris. 191.b
Philippi Imp. munus. 17.a
M. Pletorij Æd. Cur. 462.d
C. Poblicij. Q. F. 2.c
Pomponij Muſæ. 502.d
C. Poſthumij. 53.b
Pyrrhi. 190.f
Romanorum. 643.c
Diuæ Sabinæ Auguſtæ. 191.b
Sabinæ Aug. Hadriani Aug. 424.e
Saloninæ. 102.c.473.b
Sagittarij nummi qui. 446.c
Sapphus imaginem numis impreſſere mitylenæi. 321.a
Scipionis numus argenteus. 16.f
Scribonij Libonis. 500.e.f
Seleuci numus. 53.c
Septimij Getæ. 486.d
L. Septimij Seueri. 17.a
Seueri Alexandri Aug. 473.a
Seueri Macrini Aug. 157.a
Seueri Pij. 560.f
Syracuſanorum. 27.b.40.c
Tenedius numus. 323.a.454.f.455.a
Tib. Cæſaris. M. L. Thorij. 250.d
Tib. Claudij. 157.a.421.a.585.b
Tigranis. 434.e
Titi numus. 536.c.f
Q. Titi. 37.c
Titi Veſpaſiani. 276.d.460.e.589.a.483.c
Veſpaſiani. 29.a.156.f.191.b
Vitellij Cæſaris. 629.a
Numi aliquot Herculis claua ſignati. 544.f
numi argentei à ſenatu Auguſto decreti conſideratio. 529.c
numi argentei cuiuſdam inſcriptio. 57.b
numi bigati, & quadrigati. 463.c
numi cancri figuram habentes. 284.e
numi continentis muliebre caput galeatum conſideratio. 322.e.f
numi cuiuſdam argentei habentis angues tres conſideratio. 152.f
numus Cybeleium habens caput. 554.d
numi duos ſerpentes continentis cõſideratio. 180.f
munus gallinaceorum conflictu ſignatus. 242.e.f
numi, in quo quadriga cum victoria, conſideratio. 162.e
numi noctuarum varij. 202.f
numi ranam habentis cõſideratio. 300.d
numi ſcortei. 29.c
numus ſerratus quis. 455.c
numi veteres. 418.d
numi victoriati. 214.f
numiſma Athenienſium. 29.b
numiſma tricipitis Serapidis. 324.f
numiſmata aquilam præferentia. 191.a
numiſmata plurima cum ſerpentib. quare cuſa. 158.f
numorum aliquot conſideratio. 94.f.190. f.275.a.b.294.e.f.303.c.d.365.a.367. c.424.e.f.460.d.e.467.c.470.e.f.477. c.d.513.b.536.e.f.539.b.543.c.d.e. 546.e.f
nupta noua. 612.b
nupta noua cur in pelle lanata iubebatur ſedere. 100.d curru vecta traducebatur. 463.a.b. quibꝰ modis ducebatur in domum ad maritum. 494.f.495.a
nuptæ nouæ offertur colꝰ & fuſus in agro Bellunenſi. 515.b
nuptiæ. 255.a.463.b.494.f.515.b.536.f. 550.d
nuptiæ per tricenarium numerum. 391.c
nuptiarum fœdera cur ſacramento ignis & aquæ ſanciebantur. 496.f
nuptiarum hieroglyphicum per cornices duas. 205.b
nuptialia. 90.e.496.f
nupturæ olim camelis virginibus ſupplicabant. 125.b
nuriel. 465.a. nurſiæ antrum. 419.b
nutricationis facultas. 251.c
nycteretum herba. 617.c
nycticorax. 240.f
nympha cur dicta echidna. 138.f
nymphis fontanilibus ædes ſacræ. 529.a

O

O Litera. 505.c
Obcæcatus in ſacris quis dicatur. 334.d.e
Obdurari & excæcari quempiam à Deo, quid. 258.f
obedientia per aurium ſymbolum. 338.e
obeliſci Ægyptiorum. 530.d
obliuio cur dedicata Baccho. 587.c
obolus. 187.a. obſcœnitas. 545.c
obſcura vel cãdida quæ dicantur. 407.c.d
obſequium. 52.e. obſonatores. 314.f.315.a
obtutus amatorius. 25.b
occaſus. 292.f
oceanus Nemeſeos pater. 489.a
oceanus rerum parens Homero. 77.b
occiſi pro patria. 530.f
occultum conſilium. 34.d.622.e
ochus auaritia famoſus. 120.e
ochus compulit Ægyptios imaginem aſini auream adorare. ibid.
ochus Perſarũ rex ab Ægyptiis per aſini ſimulachrum notatus. ibid.
ochus Perſarum rex Apin iugulauit. 452. f.453.a
ochi crudelitas. ibid.e
octaëdrum. 640.b
octauiani epiſtolę ad Tiberium locus explicatus. 359.b
octauiano panem de manu rapuit aquila. 189.c
octo, octingenta. 538.f. octoginta. 394.f
oculus cur Dei ſignum. 333.a
oculus mentis quando rectè cernit. 194.d
oculus, Solis cognomentum apud antiquos. 545.b
oculus Venereus quis Heſiodo. 334.e
oculi Dei in diuinis, quid. ibid.
oculi emiſſitij, hominis doloſi ineptique ſigna ſunt. 299.a. fores animi Polemoni. 331.b. morientibus operiebantur, in rogo patefiebant. 335.a
oculorũ caliginis remediũ. 608.e.615.b.c
oculis explicantur motus animorũ. 331.b
oculos iuſtitiæ quales dicebat Chryſippus. 332.d
oculatus. 337.b
odoacer Italiam afflixit. 179.c.d
odium. 585.a
odium per piſcem interpretatum. 311.c.d
odia capitalia. 611.c
odoramenta in diuinis literis, quid. 585.a
odorari in ſacris, quid. 337.b
œdipus Coloneus in ſenectute cõſcriptus à Sophocle. 229.a
œnomai equi qua rõne terrefacti. 107.b
œnotria. 202.f
œſtrum fluuialis materia producit. 268.e
offenſionis illatæ pœnitentia. 447.a
officium muliebre. 100.d
officia mutua per manus. 359.c
olea. 559.c.d.& ſeq. quid in ſacris. 561.c
olea Athenis conflagrata litem excitauit inter Palladem & Neptunum. 562.e. de eadem ibi enata fabula. 563.c.d
olea à quibus inuenta. 563.a.b. cur Anazarbi Ciciliæ ciuitate ſit fœcundiſſim. 564.e. cur Iupiter coronari ſolitus. 563.c. cur Mineruæ ſacra. 564.d. inimica quercui. 545.c
oleæ æternitas. 562.e
oleę baccas veteres parſimoniæ cauſa apponebant. 564.d
oleæ ramus lana circumuolutus à quibus geſtari ſolitus. 561.c.d ramuſculus cur

in Mercurij manu. 560. e. ramum ſertis coronatũ vouit Apollini Theſeus. 562.d. ſacra ſtirps quando ſponte conflagrarit apud Mileſios. 562.d
oleis veſcens Plato cur è Diogene irriſus. 564.d
oleaſter in ſacris, quid. 561.c
oleaſtro coronabatur Olympionicę. 563.a
olfactus. 54.d.e
oleum in perturbatos maris fluctus infuſum, tranquillos facit. 562.d
oleum legatum à nonnullis ad gymnica certamina. 563.a
oleum cur concitandæ inſaniæ pharmacum vocarit Anacharſis. 562.e. cur extra corpus quàm intra abſumi maluerit Epaminondas. ibid.
oleum terra erupiſſe trans Tyberim Augusti temporibus. 561.a
olei fons repentè exortus ad Oxum flumen in Alexandri exercitu. 563.a
olei ſignificatum. 263.a. ſignificatio in ſacris. 560.f. vas plenum in Panathenaicis victoribus dari ſolitum. 563.a.b
oliua quàm longè ab alieno ſolo plantanda. 379.b
oliuæ ſurculum columba in arcam Noë importanit. 560.d
de Oliua plantanda legendave, Rutilij Tauri præceptum. 564.d.e
oliuarius Caraffa roſarum odorem ferre non potuit. 79.b
olla in diuinis literis, quid. 592.f
olla ſuccenſa & à Hieremia viſa, quid. 492.f
ollas pulſitabant per vrbem Lacenæ mulieres in Regum ſuorum iuſtis. 592.e
olor. 228.f.& ſeq.
olor cur inhoſpitalis Pindaro. 229.b
olores ſeſe mutuò depaſcentes. ibid.
olympia Alexandri matri fulmen per ſomnium oblatum, quid. 468.d
olympiæ ſomnium de dracone quid portendebat. 152.e
olympiacum ſtadium. 379.c
oneſili Regis caput cur honorificè ſepultum. 261.c
onites cunilæ ſpecies. 76.d
onirocritarum commenta à quibus deſumpta. 335.c
onocrotalus. 200.d.e
operis laborioſi finis, ad fructum reſpicere debet. 99.c
opera laudabilia. 438.f
ophiomachus. 286.f
opis. 90.e.f
opis imploratio. 28.f.462.d
opis Deæ ſimulachrum quale. 360.d
opis Deæ ſimulachro ſerpentes appoſiti, quid. 150.e
opi ſedendo rem ſacram faciebant. 57.b. opem ferre. 360.d
oppiani locus. 277.c
oppida condere, inter ingentia facta recenſebatur. 530.e
oppidis condendis quis mos. 24.f
opiſthocomæ vocati Euboici. 326.f
opportunitatis captator. 79.c
oppugnatio manifeſta. 386.a. occulta. ibi.
optio. 133.c
opulentia. 75.a.99.a
opulentia felicitatis pars. 560.f
opulentus. 134.f
opus. 356.f
opus & labor. 30.f
opus inane. 272.d
oracula conſulta vt medicina multifariam peteretur. 221.a
orta Sergius. 433.b
oratal & Alilat Arabum Dij. 362.e
oratio, vel eloquentia. 625.b
oratio ardens. 345.b
oratio ornata. 641.e
orationis profectus. 430.e
orationis firmitas. 625.c
M. Oratius conſul. 520.f
oratores vani notati. 310.d
oratoria ars mercenaria inanis eſt. 597.b
oratoriæ partes tres. 14.e
orbis dominium. 150.e
orbis terrarum. 61.b.413.c.d
orbem in quot partes diuiſerint Aſtrologi. 61.b.c
orbitas. 336.e
ordinis obſeruator. 176.f
ordines equeſtres Tarentini. 40.f
oreſteæ furiæ. 371.c
orgyia. 379.a
oriens. 16.f
origanum. 616.d.f
origanum carpit teſtudo cùm viperam ederit. 76.d
origanum cur frumenti aceruis circumſpargendum. ibid.
origanum imponunt plagę Ciconiæ cum vulnus à ſerpentibus acceperint. ibid.
origani ſpecies. 516.e
origenes immeritò poëtas taxat. 299.c
origenes Latinus valde corruptus. 3.b
origenis codex emaculatus. 556.d
oris vis per colubrum indicata. 142.f
oritæ pane ex piſcibus confecto vtuntur. 59.b
orizon. 51.
ormenus dæmon. 419.b
orontis de ſupputatorum digitis ſententia. 384.e.f
orpheus. 501.b.c
orpheus cur in cygnũ emigraſſe dicatur. 230. e. qua ſpecie huius anima foret euocanda. ibid.e
orphei ſimulachrum in Lebethris. 552.f. ſudorem emiſit. ibid.
orta ſeneſcere. 319.a
ortus. 292.f
ortus & obitus rerum. 101.c
ortus Apollo, vide Horus oryx. 96.f
os & oris fabrica. 342.d
os non habere, quid. ibid.
oſcorzones viperas vocant Hetruſci. 150.d
oſculandi manus Imperatoris mos. 362.d
oſculũ ſymbolicis Theologis, quid. 627.b
oſculo licebat olim apud Romanos obuias quaſque mulieres excipere. 219.c
oſcula apud Lacedæmonios conceſſa. ibi. apud Megarenſes in honorem Dioclis. ibid. Apud Niſæos. ibid.
oſcus rex, & populus. 150.d
oſiris. 32.f. 88.d.e. 139.a.179.b 350.e. 545.b
oſiris & Anubis expulerunt Gigantes ex Italia. 51.a
oſiris eodem, quo Ceres, inſignitus geſtamine. 591.b
oſiris Gigantes bello perſecutus. 327.a
oſiris idem qui Dionyſius. 332.f 546.d
oſiris Iupiter, pater, iuſtus, dux. 225.a
oſiris vox quid Ægyptiis. 327.b
oſiridis imago quæ. 332.e.f. 621.d
oſiridis peregrinatio. 327.a
oſiridis tæniæ. 410.f
oſſa leonis dura. 6.d
oſſifraga aquila quæ dicatur. 191.c
oſtentum quodnam acciderit Flaminio Conſuli. 45.b
oſtenta varia. 152.d.e.f
oſtranicæ & ſcorteæ pecuniæ. 29.c
oſtrea. 286. d. e. cui Deo dedicata. ibidem.
othocarus Bohemiæ rex oblatum imperium reſpuit. 180.d
otij ſtudioſus. 257.b
otis auis. 252.f
otidum caro ſuauiſſima. ibid.
otus auis modulamine afficitur. 65.c
oua Zephyrea, hypenemia, vel ſubuentanea quæ. 180.f
ouatio. 541.c.d
ouiculæ cognomentum cur tributum Fabio. 97.b
ouidij locus. 27.b.55.a. 164.f. 166.d. 248. d. 263.b. 313.c. 323.b. 334.f. 339.a. 390.e. 410.d. 464.e. 481.c. 494.e.f. 557.c. 558.e. 627.a. 634.f. 641.e
ouidij Halieuticon opus. 304.f
ouiles mores. 97.b
ouili pecoris hoſtia cur vocata maxima. 98.e
ouis. 97.a.& ſeq.
ouis leonem pariens, quid portendat. 4.d
ouis vnus, multa dicta. 100.e
ouis lupique antipathia. 101.a
ouem offerre Deo, quid. 97.c
ouem quando ſacrificabant Romani. 24.e
oues ambiguæ quæ. 100.d
oues antiquitus in honore habitæ. 99.a
ouium paſtor quis in ſacris. 98.d
ouum pro carne vitatum. 599.b
oyx mala Perſica. 642.b
oxyrynchitæ piſcem pro Deo coluerunt. 316.f

P.

PAcificator. 361.a.628.d
Pacificatio. 371.c
Pacuuij locus. 138.d
pæciliæ piſces. 311.a
pæti oculi. 334.e
pagurus piſcis. 285.a
palæmon Grammaticus M. Varronem literarum porcum appellauit. 81.b. arrogantiſſimus fuit. ibid.
palæmon puer delphino vectus. 274.d. eidem nautæ vota faciunt. ibid.
palæmon, qui, & Melicerta. 555.a
palæſtini arcam Domini prædam abduxerunt. 364.d
palæſtini doloſi. 130.e
palamedes cur pullum equinum Soli ſacrificandum putarit. 46.e
palamedis reſponſum ad Vlyſſem. 176.f
palamnæi dæmones. 419.b
palato anguſtus ſedes inſit. 539.c
Paleæ in ſacris literis, quid. 589.c
palæologi Athenienſium, qui. 16.d
paliurus quid in ſacris. 583.b
palladium. 448.e
pallantis filia nupſit Dardano. ibid.
pallas armata. 446.f
pallas. 33.b
pallas, palladiſque ſtatua. 455.e
pallas cur dicatur de cœlo deſcendiſſe. 520.d. cur Meduſæ caput prætendat. 166.d. cur vocata Tritonia. 418.f
pallas & Iuno ex vulture. 184.e.f
pallas ex Iouis capite cur dicatur nata. 185. Pandoram comens & ornans inducta ab Heſiodo. 441. c. per ſeptennarium numerum. 388. e. trib. infauſtiſſimis beſtiis delectata opinione Demoſthenis. 202.e. Vulcano matrimonio collocata, quid. 184.f
palladis Neptunique certamen. 512.f
palladi vnde nomen. 39. a. cur dedicatus draco. 151.b. dedicatus tertius cuiuſque menſis dies ab Ægyptiis. 418. f. templum erectum ab Epopæo. 561.a.b
palladem & Vulcanum maſculo fœminas iudicarunt Ægyptij. 184.f
palladẽ Nicander Dictynna vocat. 541.c
pallium & palliatæ comediæ. 415.a
palma. 534.f.& ſeq. 643.b
palma ænea Athenis in Delphici Apollinis templo dedicata. 536.f. cur victoriæ ſignum. 536. d e. cruci Dominicæ aſſimilata. 538. d. in quo à cunctis arborum generibus differat. 537.c. Trallibus Cęſarianæ victoriæ indicium fuit contra Pompeium. 536.e
palmæ materies incorrupta. 535.c. oſſicula contra faſcinationes. ibid.c
palmæ ſpecies piorum vitam cur ſignificet. 537.c
palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum ſuam Auguſtus tranſtulit in compluuiũ deorum Penatiũ. 536.e
palmæ maritali copula coniunguntur. 537.f
palmarum alia mas, alia fœmina. ibidem. earundem mutuus amor. ibid.
palmarum dies. 643.c
palmis Iudæa abundans. ibid.
palmata tunica. 428.d
palmus. 376.f
palmi dimenſio cur varia. ibid.
paludamentum. 426.f
palumbes ægrotæ lauri folio ſibi medentur. 221.c
palumbis etymon. 220.e
de palumbibus diſtichon. ibid.
palumbus Diadumeno auſpicium dedit ad imperium. 221. Alexandro Seuero. ibid.
paluſtres elephanti quale. 19.a
paluſtris cur fingatur Hydra. 166.f
pan. 475. b.c. 621.a. cur fiſtulam ſeptem calamis compactam & pectus variis inſigne ſtellis habeat. ibid.
pan cuius filius fuerit. 94.d
panici furores. 65.c.d
panathenaicam orationem in ſenectute ſcripſit Iſocrates. 219.a.b
pandectarum locus reſtitutus. 379.a.b. 433.b.481.b
pandonis filiæ quæ. 226.f
pandora. 446.d.632.e
panis, doctrinę ſymbolum. 594.p
panis geſtamen ex hinnulea pelle. 139.a
panis ſimulachrum quale. 473.c
panos in Nymphas procacitas. 93.c. ſimulachrum in hortis. ibid.
panos Lycei veneratio. 55.a
pantheon M. Agrippæ. 528.e
panthera. 110.f.& ſeq.
panthera fœmina mare ferocior. 115.c
pantheræ etymon. 110.f
pantheræ odore delectantur multa animalia. 110.f
pantheræ pellis cuius rei ſignum. 94.d
pantheræ metuunt hyænam. 110.f
papauer. 609.e
papauer cur vereale dictum. ibid.
papaueris hieroglyphicum. ibid.c.f
papauerum capita à Tarquinio Superbo decuſſa. 610.f
papilio imbecillitatis ſymbolum. 270.d
papinij. 28.e.374.c
papyrius cur bulla decoratus. 432.d
papyrij victoria. 542.f
papyrius curſor. 38.d.467.c
papyrus frequentiſſimam opem in re cibaria præſtat. 599.a.b
papyraceis calceis vtebantur ſacerdotes Ægyptij. 601.a
par copula. 519.b
paraſanga. 380.e
paraſitandi ars. 257.b.c
paraſitus piſcis. 285.c
parcæ. 476.e
parcæ & Horæ cur Iouis ſimulachri capiti ſuperpoſitæ. 325.b
parcæ tres quando depingendæ. 515.a
parcis & fato Iupiter ipſe ſubiectus. 525.b
pardo quid reſponderit vulpes. 130.d.e
parentes venerari conuenit, & à quibus filiis. 169.b.e
patientium leuati labores. 369.a.b
pariundi facilitas. 302.f
parnacides. 427.a.b
parricidæ ſupplicium. 144.d. 305.b
parto fruens. 306.d
parturientium difficultas & facilitas per manus. 558.f
parrus. 522.e
partum cuſtodit aquilinus lapis. 195.c
paruo contentus. 599.a.b
paſcha Domini cum amaritudine comeditur. 264.d
paſcha quo tempore celebrabatur. 41.b
paſiades Bizantinus quomodo irriſerit vanitatem inſolentiámque Lyſimachi. 467.a
paſiphaë. 652.d
paſſer. 207.b.c.& ſeq.
paſſeris ſignificatio in diuinis. 208.d
paſſerum eſitatio rem veneream adiuuat. 207.c
paſſeres cur Veneris currum trahũt. ibid.
paſſus. 379.a
paſtinaca piſcis. 305.b
paſtinacæ piſcis ictus quo medẽdus. ibid.
paſtophori. 461.a
paſtores ouium apud Ægyptios pene profani, & cur. 97.c
pater, mater, liberi. 472.d
paterfamilias parcus. 119.c.d
paterna difficultas. 192.e
paterna diligẽtia in filiis educãdis. 308.d
patientiæ. 519.c
patria. 352.f
patriæ liberatores. 421.b
pro patria occiſi. 530.f
D. Patricij puteus in Hybernia. 419.b
patrimonium per hirundinis nidũ. 225.b
patrocinium fruſtra imploratum. 204.e
patulcius Ianus. 522
pauitatio. 450.f
paulatim quid effectum. 515.c
paullus gemino. 501.a
paulus Iouius. 301.a. eiuſdem eruditio & laus in hiſtoria conſcribenda. ibid.b.c
paulus Iuſtinianus. 188.d
D. Paulus quoſnam à fratrum commercio ſubmouet. 286.e
paulus vas pretioſum. 594.e
D. Pauli Epiſtolarum locus. 354.e
pauſaniæ virtus platæo prælio. 531.b
pauo Iunoni cur dedicatus. 238.f
pauone laudata ſuperbior, prouerb. 239.b
pauones in Samo priùs repertæ. 238.f
pax. 423.b.559.c.590.e
pax, bellum. 528.f
pax per caduceum indicata. 156.f
pacis commoda. 564.d.589.a
pacis minarúmque hieroglyphicum 156.d
peccatorum expiatio. 641.f
pecten. 441.c. Veneri ſacer. ibid.
pectus. 343.c.456.e
pecunia. 29.b.c. ex corio bubulo olim. 29. c. vnde dicta. 100.c
pecuniæ per noctuam ſignificatæ. 203.b
pecunioſos & cum crumenis cur finxerint Deos Phœnices. 443.c
pedibus addere alas. 626.e
pedicæ. 519.a
pepiculi ſcarabei. 79.a
pegaſus, & vnde natus. 38.d
pellum. 449.a
pelaſgi nomen cur inuidioſum. 275.e.d.
pelaſgi decumatos homines Diti atque Saturno ſacrificarunt. 491.a
pelecanus. 200.d.e.& ſeq. Chriſti ſymbolum. 201. b. quomodo cum pullis capiatur. 200.c
pelethronius. 159.c
pellis. 354.f.355.a
pellem animantis geſtare, mos fuit heroicus. 11.a.b
pelopides cur laudetur. 311.b.c
peloponnenſij. 284.d
pelops vnde meruerit Hippodamiæ nuptiis potiri. 541.b
pelopis auriga. 464.d
peluſium nigras habet ibes. 174.d
pelta. 449.c
peltæ forma. ibid.d
pemonis Bellunenſis laus. 24.e
penates Dij. 448.e.f
penna volatus hieroglyphicum. 611.c
pennæ aquilæ cur aliarum auium plumas corrumpant. 193.a
pennæ argento bracteatæ. 605.a
pennigera oratio. 625.c
pentalpha. 507.c.e
pentagonum. 639.e

Penula. 428.e
pephnos inſula candicantes habet formicas. 75.a
pera. 429.b
perditio. 492.f.498 f
perditio per maris ſymbolum. 406.f
perditio rerum. 240.f
perditio.245.b.doloſus & aſtutus. 246.f
perdicis impetens ſalacitas. 245.c
perdicis ſignificatio Theologis quæ.245.c.d
perdicem virili genere appellandum putauit Marcellus. 245.b
perdices quæ nobiles, quæ ruſticæ. 246.f
perdicum plumulis in ſtratis vſus Heliogabalus. 245.c
perdicū dolus in fallendo venatore.246.e
peregrinantes in Ægypto barbam & comam nutriebant. 327.a
peregrinatio. 227.a
peregrinus. 208.d
perennitas. 459 c.d
perfectio. 377.b.411.c
perfectum nihil in opere humano. 198.e
periander pueros nobiles caſtrādos iuſſit, decretúmq; mox reuocauit.302.f.qua arte ſibi principatum ſtabilierit. 610.f
pericles cur pileo vſus,& quare ακεραλεαλας dictus.422.c.456.d.e.ciere fulgura & tonitrua dictus. 468.d e
periclis ſtatuæ cur caſſide tectæ. 456.d.e
periclymenus. 38.e
periculi vitandi ſolertia. 304.e
contra pericula munitus. 80.e
periculorum fuga. 275.a
periculis in euitandis aſtutia. 246.e
periculoſus. 453.b
pernicies. 81.c.d.160.c.293.b
pernicies ſummota. 267.b
pernicitas equi mira. 37.a
perpendiculum. 533.a
perpetuitas. 523.c.d
perpetuitatem cur Ægyptij per Solem & Lunam indicarunt. 473.a.c
perſephone. 630.f
perſæ.446.c.equum Soli ſacrificant.46.e. homines aquilino naſo commendabāt.190.e.f.per Lunā ſignificati.474.f
perſæ milites cur vocati galli. 242.f.243.a.quo pacto ducebant bouem ad ſacrificium. 28.c.f. ſacrarunt aquilam ante Romanos.188.f. per Solem Deū vnicum putarunt. 470.d.e
perſarum mundities. 136.d
de Perſis victoria. 531.b
perſeuerantiſſimi mores. 163.a.b
perſeus.38.d.Pinnipes cur. ibid.e
perſica militia. 577.a.b
perſicum pomum cordi mirificè cōferre. 578.e. Iſidi cur ſacra ibid.vnde trāſlatum.577.c.d.cordis ſymbolum.578.e
perſici pomi efficacia. 577.c
perſipicua poma ſingula tricenis numis quandoque æſtimata. 578.f
perſij locus. 172.e. 177.b. 288.c.347.c. 397.a.410.f
perſuabilitas. 433.a
perſuaſio. 486.e
pertha canis & ciuitas Alexandri. 55.c
pertinacia. 42.d.269.a
pertinax ſacrificās, cor in extis bouis non inuenit eo die quo occiſus. 344.e
perturbator. 268.e.f
pes in menſuris quis. 378.d
pes ſupra pedem poſitus, quid. 308.d
pes læuus antè porrectus, quid. 367.c
pedes ac horum hieroglyphica. 365.c.& ſignificata. 366.d
pedes in Deo quid. ibid.
pedes anguinei Gigantum, quid. 367.b
pedes per locuſtas indicati. 287.b
pedes recti & retorti. 367.b
peſcenij Nigri continentia. 24.e
peſcenij Nigri reſpōſum militibus. 598.f
peſtilentia. 108.f.446.e
peſtilentia in mulieres grauidas ſæuiens Romæ quando. 27.b
petalum. 435.b
petra quid in ſacris. 524.f
petronij Arbitri locus. 236.e
petrus Alexander. 273.b
petrus Aliger. 534.e
petrus Melinus. 31.a.70.b.260.d.327.a. 426.f
petrus Victorius. 36.d
petro piſcatore quibus in rebus opus. 286.d.e
petulantia. 116.e
petulantia domita. 95.c.d
petulantia pernicioſa. 208.d
petulantiæ finis. 147.c
petulantiæ frænum. 25.a
petulantiæ ſupplicium. 131.c
petulantes iuniores. 55.c
phæaces à piſcibus olim abſtinebāt. 314.e
phalangiæ parricidio infames. 144.d
phalantus vbi naufragium fecerit. 274.d.e.à delphino ſeruatus. ibid.
phalaris ſcomma in fratres de mutua peruerſitate inter ſe contendentes. 313.a
phalaris ſtratagema. 74.d
phalaridis Taurus in mare proiectus ab Agrigentinis. 27.b.c
phaleræ. 438.e.f
phallophori. 547.c
phanes. 139.a
pharao vſus conſilio Ioſippi quomodo famem ab Ægypto depulit. 28.e
pharaonis cor indurare, quid. 258.f
pharetra. 444.f
pharſelitæ offerebant ſalſamenta Cylabræ heroi. 310.e
phiala. 495.b
phidias cur teſtudinem Veneris ſimulachro ſubiecerit. 283.a
phidias Victoriæ ſignum in Marathne cum phiala ſculpſit. 489.a
phidias viſo leonis vngue totam feri magnitudinem repræſentauit. 375.c
phigalenſium Ceres qualis. 45.c
philautia. 63.b
philemon lucubrationes ſuas ſolitus erat carè diuendere. 364.e
philemonis auaritia. 509.b
philippus quidam Hori & ſacerdotum Ægyptiorum lemmata in Gręcam linguam vertit. 224.e.170.f.175.c
philippi Imp. numus. 17.a
philippi ſomnium poſt Olympiæ nuptias quale. 3.a
philocrati quænam obiecerit Demoſthenes. 314.f.315.a
philomela in hirundinem mutata. 216.e
philonis laus. 144.f
philonis pharmacum, θεῶν χεῖρες. 221.c
philoſophia communicata. 50.f
philoſophia, politioréſque literæ à Chriſtiano homine minimè contemnenda. 159.b.c
philoſophiæ triplex partitio indicata in Abraham, Iſaac, & Iacob. 401.c
philoſophi viri munus. 50.f
philoſophi cœno inuoluti qui. 310.d
philoſtrati locus emaculatus. 19.a
philotis ancillę memorabile facin⁹. 557.b
philoxenus gruis gulam optabat. 341.c
phiſon Hebræis, quid. 213.a
phliaſij cur ahenam captam inauratā colebant. 93.b
phocæ corium fulmine non icitur. 296.d
phoca.296.d.ſomniculoſa. ibid.
phociō orationum Demoſt. ſecuris. 454.f
phocylidæ carmen reſtitutum. 312.f
phœbe maſculino genere. 473.c
phœbus Grypheneus. 234.d
phœbi inuentum medicina. 465.b
phœnix auis. 198.f.& ſeq.
phœnix Orientales habitat ſolitudines. ibid.f.vnicus eſt. ibid.
phœnicis mors & origo. ibid.
phœnices ad cuculi cantum meſſem faciebant. 255.a.b
phœnices inter homines qui dicuntur. 200.d
phœnices plantas diuinis honoribus coluerunt. 436.f
phœnices cur Deos cum loculis & crumenis finxerint. 443.c
phœnices duos aliquando viſos qua ratione dictum. 199.a
à phœnicibus honor habitus boui. 30.d
pholis piſcis. 306.d
phormis Menalij equi quales. 43.c
phoſphorus. 11.a.478.e
phratoris lepidum reſponſum. 591.d
phryges imbelles notantur. 241.f
phthia in columbam mutata. 220.d
phthiriaſis. 100.e.f
phyſiognomica indicia in facie humana. 58.f
phytalus Cereris hoſpes. 571.c
pica buccinatorum cantum imitata. 232.e
pica cur Baccho dedicetur. 232.e
pica & huius docilitas. ibid.f
picturæ in Palladis templo conſideratio. 311.b.c
pierius libellum de Fulminibus ſcripſit. 468.d. pro ſacerdotum barbis declamationem conſcripſit. 328.f
pierius quonam aſtu circumuentus à Rolandino Virdunenſi. 237.a. ſacrarum literarum ſtudioſiſſimus. 178.e.f
pierij nomen ex Petro Sabellicus authori primus impoſuit. 178.e
pierij Græcum epigramma, alteri Græco reſpondēs.565.a. epigramma de Petri Melini nomine. 260.e.f. epigrāma de virtute per labores acquirenda.535.b. epigramma in Framarianum. 165.a. epigramma in Simiæ improbitatem.62.f. 63.a Nenia in Alexandrum & Hippolytum Mediceos. 479.a.e. opuſculum de ſatione croci 548 f. præceptores qui. 488.e.f. proteſtatio de hoc colligendo hieroglyphico argumento. 284.c. ſtudiū in hiſce Commentariis quod. 24.f
Pierio Commentarius de Scarabeo quomodo ſurreptus. 79.b
Pierius pater Muſarum ſeptem. 506.f
Pietas. 33.c.74 e.f 172.e.492.e.526.f
Pietas & amor in filios. 200.f.201.a
Pietas impietati præferenda. 295.a
Pietas in elephante. 19.b
Pietatis noſtræ ſtabilitas. 524.f.525.a
Pileus. 420.f
Pileus libertatis ſignum. 421.a
Pilei forma. 422.f
ad pileum vocati ſerui, quid. 421.b
Pilea quibus ex rebus conſui ſolita apud Romanos. 422.f
Pili veterum cogitationū indices. 325.c.d
Pimpinelus. 273.b
Pimpleis Nympha. 506.f
Pindarus cur multum aquilæ tribuerit. 190.f
Pindari dictum in ſtolidè iudicantes. 63.c
Pindari laus. 406.d
Pindari locus. 69.a.258.c.278 f.403.a.b.407.a
Pinguedo. 565.b
Pinna. 285.b.c
Pinnæ in mœnibus. 250.e
Pinus exciſa ſemel nunquam repullulat. 553.b
Pin⁹ Iſthmiaci certaminis præmiū. 553. mortis indicium.ibid.b. naturę imago ibid.c
Pinum pro abolitione, ſupremóque excidio. ibid.
Piorum cœtus. 472.f.568.e.f
Piſcatorij ludi, vbi & quo tempore celebrati. 316.d
Piſcis ganeæ ſymbolum.314. f. natura vorax eſt.309.c. nequam niſi recens. ibid.
Piſce non veſcuntur Iudæi niſi pinnato & ſquamoſo. ibid.
Piſce taciturnior, prouerb. 311.a
Piſces ad ieiuniorum conſolationem indulti. 315.b.c
Piſces vocales qui & vbi. 311.a
Piſces argenteos in templa Facelitidis detulerunt Syrij. 316.f
Piſces manſuetos fert Chalos amnis. ibid.
Piſcibus cur abſtinendum dixerit Pythagoras.316.d. cur abſtinuerunt Aſſyrij. 316. f. opiparè inſtructa lautiora Romanorum conuiuia.314. f. veſci ſolis ſacerdotibus licuit apud Ægyptios. 315.b
Piſcibus orientibus geniti dicaciſſimi ſunt. 311.b
Piſtaciorū maris & fœminę amor. 537.b
Pittacus quomodo Phrynonem vicerit. 486.f
Pithecuſæ inſulæ. 62.e
Plagæ flagris inflictæ Aſiniatæ vocatæ. 115.c.d
Planetæ Fatorum miniſtri. 509.a
Plani piſces ſacri Plinio. 303.b
Plantæ ratione loci magis minúsve pollent. 44.d
Plantarum gignendi promiſcua virtus. 630.f
Plantatio fructiferarum arborum quid ſignificet in diuinis literis. 576.d.e
Platani folium arcet noctuas. 171.b
Platani folio Ciconiæ arcent noctuas à nido ſuo. 76.e
Platani folia arcent veſpertiliones. 252.e
Platea auis & platalea. 200.d
Plato cur equo conſcenſo ſtatim deſilierit. 45.a
Plato ſenex ſcribendo moritur. 229.b
Platonis locus. 624.d.638.c.639.f
Platonis Axiochi locus caſtigatus. 359.a. 144.f.147.b.212.e.f
Platonis epitaphium.194.e. equus. 42.d ideas cur teretiſmata vocarit Ariſtoteles.270.f.271.a. inſtitutum in eligēdo Academiæ loco improbatur. 249.b. regna duo quæ. 464.d.e.465.c
Platoni puero apes in labellis conſederūt. 261.c.d
Plauſus. 358.f.451.b
Plauti locus. 89.b.105.b.111.b 131.b.145 a.225.b 253.b.495.c.617.c
Plebicula. 423.b
Plenilunium. 630.e
Phlegyæ filiam compreſſit Apollo. 49.a
Plenilunij vis in conchyliis quæ. 285.a
Plethrum. 380.d
Plinij locus. 11.a.70.f.156.f.234.c. 257.c.268.d.275.a.302.f.379.b.529 c.628.e
Plotes. 304.e
Plumbum.521.b. plumbei homines, plūbeúmque ingenium. ibid.
Plurimi, per quinquagenarium numerū. 393.b.c
Plutarchus antiquitatis indagator curioſiſſimus.127.a. author fide dignus.52.f Romanorū hiſtoriarū hoſtis. 189.b
Plutarchi locus conſiderandus. 170.f. 215.c.246.f.456.d.e
Pluti oculos cur angues duo dicantur lambere. 151.b
Pluto. 88.d.622.e
Pluto Adamas cur. 439.b.c
Pluto Græcis qui Ægypti⁹ Serapis. 320.f
Pluto puer pacem in vlnis geſtat. 566.f
Plutonis caput galea tectum. 455.c.d
Plutonis cor ab Herculea ſagitta vulneratum, quid. 445.a
Plutonem cur Solem interpretentur nōnulli. 455.c.d
Pluuia per araneum. 270.e
Pluuiæ indicium per corui frequentiores crocitatus. 236.f
Pluuiæ vocabulo quæ ſignentur. 403 a.c.404.d
Pocula. 597.a
Podagroſus. 32.d
Poderes. 424.d
Poëmatis genus circulus. 412.d
Pœnitentia. 346.f
Pœnitere. 445.b
Poëſis.280.d. cur polypo ſimilis. ibid.
Poëta. 547.a.b
Poëta cygni ſymbolo. 229.a
Poëtæ encomium. 199.c. nomine Deus colitur.299.c. ſymbolum per ranam. ibid.
Poëtæ gloriæ ſtudio trahuntur. 230.d mali qui.310.d. qui laudandi, quive improbandi. 299.c
Poëtarū coronæ quibus cōtextæ.547.a.b
Poetis cur hederaceæ coronæ attributæ. 548.d
Poetis ſola gloria, & victuri nominis cupiditas inſita. 539.a
Poetas immerito taxat Origenes. 299.c
Poetas lacte ſimul & melle paſci, quomodo intelligendum. 547.b
Poetica vis. ibid.
Poeticæ amœnitas. 262.d.e
Polemon quo pacto ſolœciſſimum inepti actoris manu factum reprehenderit. 365.a.b
Pollex ſublatus quid.372.d. verſus, quid. ibid.d
Pollicis etymon. 372.e
Pollices cur ſponte ſibi nonnulli amputauerint. ibid.
Pollices inter ſe vinciendi mos in ſocietate conſtituenda. 371.b.c
Pollulæ. 604.e
Pollutus morte locus. 551.c
Polluti in tabernaculum non admittebātur apud Moſen. 400.d
Polygnoti opus. 119.c
Polymnia. 507.a
Polyphranes ab Alexandro Phereo interemptus. 448.d
Polypus multa deuorat. 277.c
Polypus atramentum in aquas effundit. 287.c. auerſatur dulcia.280.e. colorem mutat.278.e. cur parum viuat. 280.f. cur poetices ſymbolum.280.d. cur Veneri adſculpebatur.ibid.f. famis impatiens. 277.c
Polypus ingenti magnitudine Puteolis repertus.280.f.281.a. parricidio notatus. 144.d. ſalaciſſimus. 280.f
Polypi caput horrenda ſomnia parit.280.d. caro qualis. 279.a
Polypi & congri certamen. 278.d
Polypi ſimilem dialecticam dixit Carneades. 277.c
Polypo ſuper in diuerſa abeunt Plinius & Plutarchus. 277.c
Polypi cur formidoloſi. 278.e
Polis vocatus Sol. 199.c
Gn. Pompeius mollitiei ſigno notatus. 371.b
Pompeij Magni currum quando ſubierint elephanti. 16.f
Pompeio cur obiectum, quòd regiæ maieſtatis affectaret inſignia. 434.e
Pompilus. 303.b
Pomponiæ Scipionis Africani matri draco circumfuſus. 152.e
Pomponij Læti laus. 229.c
Pomū pro boue Herculi oblatū.575. c.d
Pomum Veneri dedicatum. 577.a
Pomorum hieroglyphicum. 583.a
Poma in armum legere, quid. 444.d
Ponderum & menſurarum ratio cur incerta. 376.d.380.f
Ponere pedem. 366.d
Pontanus omnium ingenia fouit. 229.c
Pontanus ſenex ſcripſit Vraniam & Meteora. 229.a.b
Pontani laus. 496.c
Pontifex. 454.d
Pontificis Hebræorum geſtamē pectoris

quod, qualéve. 440.d
Pontus cur polypos non habeat. 280.f
popa. 30.e
popul⁹ arbor ab antiquis venerata. 554.c
populus temporis ſymbolum. ibid.e
Herculi dicata. ibid.
populus Iudaicus aſino aſſimilatus. 116.f
populus lege coërcitus. 618.f
populus regi ſuo obſequens. 261.e
popoloſitatis ſymbolum. 579.a
porca ſulcus. 89.a.b
porca triginta capitum fœtum pariens Lauinij. 87.a
porcare. 89.a.b
porcus, 81.a.b & ſe. animal profanũ. 123.c d. Cereri mactabatur. 89.c.d
porcus fœminino genere. ibid.d
porci cultus. 88.f
porci grunnitu audito fugit elephas. 17.c
porcum immolabant inſania laborantes. 89.b
porcum tangere nõ licebat Flamini Diali. 84.e
porci è Megarenſibus in Antipatri elephantos immiſſi. 82.e.f
porci quonã aſtu Patauij abducti. 133.c.d
porcos in pugnam inſtruebant Spartaci. 85.a
poroſitates exhalabiles inſunt rebus omnibus. 278.f.279.a
porta cornea. 574.d eburnea. ibid.
portæ inferiorum adamantinæ. 439.b.c
portenta & auſpicia felicia per aquilam. 189.b
portentoſi partus qui habendi ſint. 189.c
porticus perſica Lacedæmone. 531.b
portunus. 274.d.522.d
poſitum. 533.a
poſſeſſio. 485.b
poſteriora in diuinis quid ſignificẽt. 223.a
potentia pernicioſa. 192.f
potẽtia quo pacto euadit amabilis. 224.f
potentiæ comes metus. 18.e
potẽtię excelſioris hieroglyphicũ. 541.b
in potentioris ditionem redactus. 282.f
poteſtas Dei triplex. 636.f
poteſtas inferior. 622.f
præcipitentia. 65.c.d
præco deorum Mercurius. 340.d
præconi tradebatur lingua in ſacris diſſecta. ibid.
præcox profectus. 245.c
D. præcurſoris caput. 611.a.b. victus quis. 286.f
præ fame moriens. 193.c
præfectus militum. 152.f
prægnantia. 472.d
prægnantiæ diſſimulatrix. 119.b
præmaturum incrementum. 556.e.f
præſagitura. 182.f
præſagium. 132.e
præſentialis magiſter militum quis. 40.f
præſtantia. 334.f
præſtare & excellere, exundationis vocabula. 199.c.d
prætexta Romanorum inſigne. 417.c
prætextatæ fabulæ. ibid.
præfiniani & præfina fictio. 463.c
prauitas edomita. 66.d.e. innocua. 162.d
prauarum cogitationũ exceſſio. 525.b.c
prauitatem aliorum, bonorum operum ope peruincendam. 581.b
preces 365.a.b
priamus ad ſtatuam Iouis in ſubdiali ara confugit. 335.b
priapus. 352.c
priapi ſimulacra in hortis quid. 351.a
primogenita ſacrificari præceptum, homine & aſino exceptis. 121.b
princeps, 51.b. imbecillus, 114.f. ſibi tantum ſtudens. 194.b.c
principis æqualitas ad populorũ animos conciliandos mirè efficax. 224.f
principes ex quibus ſacra faciebant pro expiandis delictis. 17.c
principum ſceptri cuiuſdam deſcriptio. 295.a
principatus. 545.b
ad principatum ineptus quis ſit. 41.a
principatuum cura circa quæ ſit. 476.f
principatum ad quem referendum. 410.f
principium anni cur aries. 103.a
principium & finis. 508.f
principiũ egregiũ citò deſtitutũ. 117.b.c
principiũ per ventris ſymbolum. 354.d
principij ſymbolum per caput. 319.b
principia occulta. 455.c.d
Principiis obſiſtendum. 130.f
Probi viri quietus animus. 256.d
Probi viri à potentioribus ignominioſè accipiuntur. 98.d
Probi liber De notis antiquis parum caſtigatus, & cur. 389.b
Procellæ. 406.f.407.a
Procidere. 369.a
Procli ſententia de gallis & Angelis ſolaribus. 7.b
Proclinus ad vitia. 369.a
Procne in luſciniam mutata. 226.c
Procraſtinationis damna. 80.f
Procreationis partes quatenus à viro & fœmina. 307.b.c
Procuratoribus pro ſpongiis vtebatur Veſpaſianus. 307.c
Procus vetulipeta. 101.c
Prodigus. 239.b
Prodigij qđ ad Polydori tumulũ Aeneæ ſe obtulit, interpretatio. 542.d
Profanus. 44.c.f.84.e
Profanus per anguillam. 297.c
Profectionis olim ceremoniæ. 570.e.f
Profectus cum ætate. 113.b
Profugium. 527.b
Profugus. 38.d.e
Progenies antiqua. 600.f
Progrediens longo poſt tempore. 299.a
Progreſſio. 570.e.f
Progreſſus vitæ. 380.f.381.a
Proles maſcula, & proles fœminea. 25.c.f
Proles numeroſa. 336.e
Prometheus. 624.d
Prometheus quibus legibus à vinculis liberatus. 377.c
Promethei cor à vulture arroſum, quid. 184.d. cor arroſum ab aquila. 194.f
Promptuarium cœleſte rerum omnium. 352.d
Promuſcis elephantis. 15.c
Pronubus digitus & anulus. 374.c
Properantia. 107.c
Prophanum. 309.c
Propheta. 47.c.e
Propheta cani aſſimilatus. ibid.
Propheta Hebræis cur dicatur Videns. 398.e
Prophetæ. 357.a.404.e.f
Prophetæ Apis nomine appellati. 264.f
Prophetæ Videntes appellantur. 419.c
Prophetæ quinam olim vocati. 48.d
Prophetæ & doctores. 242.e
Prophetarum oracula. 264.f
Propitiatorium qua longitudine fieri demandatum. 386.e
Propertij locus, 207.a.215.a.218.c.411.b.413.b.494.d
Proſelenes cur vocati Arcades. 474.f
Proſerpina. 90.e.f.473.b.630.f
Proſerpina & Serapis magnorum dæmonum principes. 320.f
Proſerpinæ canes mactabantur. 55.a
Proſper Publicola Sancrutius. 57.b
Proſper Sanctacrutius. 104.d
Proſperitas. 109.a.475.c.d.188.f. 189.a
Proſperitas firma. 524.e
Proſperitas rerum per aquilam.
Proſperitas vitæ. 206.e
Protheus cur in varios ſe mutare vultus fingatur. 436.d
Protogenis pictoris continentia. 602.f
Prouentus. 353.a.363.b.589.e
Prouidentia. 73.c.d.114.d.224.d.528.f
Prouidentia diuina. 321.c.d
Prouinciæ princeps. 150.f
Prouinciarum ſubiugatio. 16.e
Prudentia. 160.d.165.c 166.d.176.e. cur per morum arborem. 557.a. per Gangem fluuiũ. 212.f. per Iani bicipitium. 323.a
Prudens captiuitatis declinator. 304.f
Prudentij locus. 628.e
Pruina in ſacris, quid. 404.f
Prunulus Pierij præceptor. 488.e
Pruſiæ ſtratagema in prælio nauali. 153.b
Pſalmi circulares qui. 412.d
Pſammetichus. 96.e.f
Pſaphon Libycus qua ratione diuinos honores aſſecutus ſit. 231.c.d
Pſittacus. 231.c
Pſittacus cur humanam vocem propius referat. ibidem.
Pteropholi qui Plutarcho. 215.c
Ptoemphanes canem viuum pro rege elegerunt. 51.c
Ptolemæus Alexandro cur magnam pecuniam miſerit. 4.d
Ptolemæi Lagi beneficio Biblia conuerſa in linguam Græcam à lxx viris. 181.b
Ptolemæi Lagi ſuperſtitio. 320.f
Ptolemæus quidam cur κεραυνὸς vocatus. 467.c
Ptolemæo Ægypti regi quæ dona miſſa à Romanis. 462.e
Publia Corn. Aunia ſe viuam vltrò in arcam cum viro damnauit. 217.c
Pudenda. 349.a
Pudicitia. 422.e.586.d.e
Pudicitia quare velata facie pingabatur. 224.d. columbis prima & peculiaris. 218.d.e. in quibus conſiſtat. 424.f. turturis ſymbolum indicata. 223.c
Pudor. 428.d.522.d
Pudoris cura apud Ægyptios maxima. 283.a.b

Pudoris ſimulachrum cur & vbi ab Icario erectum. 424.c
Puellæ ab Athenienſibus vrſæ appellatæ. 114.d
Puellæ innuptæ domi clauſæ cuſtodiebantur. ibid.
Puellarum quàm matronarum ornatus olim ſumptuoſior. 532.d
Puellas Darij captiuas magna integritate ſeruauit Alexander. 351.b
Puellaris ætas. 114.d
Puellares ineptiæ. 575.b
Pueri recens nati cor duas ponderat drachmas. 174.e
Puerorum ſenúmque vita qualis. 593.a
Pueritia. 389.b.c
Puerperium. 429.a
Pugilum iuramentum quale. 89.c.d
Pugiones. 456.e
Pugna anceps. 455.c
Pugnæ initium. 451.b
Pugnacitas. 36.f. 224.e.f.267.b
Pulchra incœpta turpiter cedentia. 287.c
Pulchritudo. 586.d
Pulchritudo ſine fruge. 553.a
Pulicaris. 616.d.e
Pulicum defectus. 254.f
Pulicum ſignificatio myſtica. ibid.
Pullaria arca vel cauea in caſtris. 456.f 457.a
Pullus color lugubris. 218.c
Pullus gallinaceus excluſus in manu Liuiæ. 241.b
Pulli colũbarũ quibus cõueniãt. 221.b.c
Puluis in ollam iniectus ab elephanto cur. 17.b
Pulpa. 643.c
Puniceis pennis terretur ceruus. 67.a
Punici mali ſymbolum. 579.a
Punica mala tam magna quàm parua, granorum numero non diſſident. 579.b.c
Punicorum ferocitatem myrtus iuxta ſola plurimùm iuuat. 580.e
Purgamentum. 540.e
Purificatio. 310.e
Purificator. 366.e
Puritas. 419.c.d.495.c
Puritas animi per gallum. 241.b
Puritas maritalis. 496.f
Puritatem adamarunt Ægyptij. 313.a.b
Purpura. 288.f.289.a
Purpura vorax. 288.f
Purpuræ linguæ acuta & valida. ibid.
Purpuræ quomodo capiantur. 289.a
Purpurea anima quomodo intelligendũ. 289.b
Purpureum & purpuraſcere. ibid.
Purpureus color pudoris indicium. 428.d
Puteal. 500.f
Putei, & puteorum foſſuræ. 408.d
Pygmæorum ſtatura. 377.c
Pygon. 378.e
Pyros quomodo capta. 38.e
Pylo cur bellum intulerit Hercules. ibid.
Pyralis ac pyrauſta. 163.b
Pyramis. 639.f
Pyramidis baſis. 419.b
Pyramides in Ægypto à quo ædificatæ. ibid.c
Pyrrhus Aquilæ cognomento gaudebat. 190.f
Pyrrhi haſtæ inſidens noctua. 203.c.d interitus quis. ibid. in tabernaculo hirundo nidum poſuit. 227.a. modeſtia in vſurpanda gloria. 190.f
Pyrrhi cuiuſdam hæreſis. 277.d
Pyrrhicæ boues in Epiro. 24.d
Pythagoras cur mare vocauerit Saturni lachrymas. 311.b
Pythagoras iubet adoraturos ſedere. 57.b c. Tyrrhenus fuit. 431.c. Ægyptios adiit. ibid.d
Pythagoræ præceptum de anulo arcto, nõ geſtando. 374.f. de animalibus curuos vngues habentibus. 4.f
Pythagorici plurimùm melle vſi. 263.a
Pythicum ſtadium. 379.c
Pythones. 160.e
Pythones dæmones & ſerpentes. 47.a conſulendos prohibuit Deus. ibid.

Q

QLiteram veteres olim excluſerunt. 462.f
quadragenarium numerum in flagris & plagis excedere, ignominioſum apud Hebræos. 392.e
quadraginta. ibid.
quadrans Raticus. 482.d
quadrantalia deorũ ſimulachra apud Arcadas. 416.d
quadrantaria fœmina. 416.f.417.a
quadratum. 415.c
quadratus vir. 416.f
quadriennium. 409.c
quadrifrons. 325.a.b
quadrifrons cur aliquando Ianus. ibid.b
quadrigarum agitatoribus abſynthium propinatum. 612.e
quadrigas Soli conſecratas Rhodij quotannis in mare abiiciunt. 46.e
quadrigati numi. 463.c
quadringenta. 387.a
quadrupedis Moſaici vitia. 42.d
qualitas vniuſcuiuſque rei tribus plurimum propoſitionibus comprehenditur. 365.a
quartanas ſanat clupeæ lapis. 306.f
quartodecimani. 197.b
quaterna millia. 392.f
quat Hebræis, quid. 200.d
quatuor. 387.a
quatuor anni qualitates. 325.a.b
quatuor Dij præſides homini naſcenti qui. 155.c.d
quercus fortitudinis ac diuturnitatis ſymbolum. 544.f
quercus iuxta nucem in glandem ſata emoritur. 192.f
quercus oleæ inimica. 545.c
quercus principatum oſtendit. 545.b
quercus vnde dicta. 543.b
querna corona quare data. 543.c
quercus & oleæ odium. 560.d
quies. 58.d.e
quies à laboribus. 32.d
quietam columbam quid Græci. 221.a.b
quinarius & quaternari⁹ numerus. 639.d
quingenta. 387.c
quinquagenarius numerus multitudinẽ denotat. 166.f
quinquaginta. 393.a
quinque. 387.a
quintę legionis ſignis adpingebantur elephanti, & cur. 16.f
T. Quintij feſtiuum dictum. 284.d
quintiliani locus emaculatus. 371.c
quintiliani locus expẽditur. 384.f.628.d
quintiliani ſententia de orantis geſtu. 365.a
Gn. Quintilius. 520.e
quintilij de agricultura ſcripſerũt. 245.a
quinti Cęcilij Metelli dictũ celebre. 34.d
quintus Fabi⁹ Eburnus Iouis pull⁹. 245.b
quirinalis. 460.d

R

RAbidi canis virus. 54.d
Rabioſi canis vrina calcata nocet. ibid.
Rabies in cane à ſplene eſt. 53.c
Rabies in homine quando cognita. 54.d
Racemorũ magnitudo incredibilis. 586.d
Radices hyſſopi ſaxa penetrant. 612.f
Radius. 437.b
Radij ſolares. 444.f
Raia. 305.c.d, eiuſdẽ machinamentũ. ibid.
Rana. 298 e. cum grilio 299.b. Mecœnatis. 299.c.d. prædita eſt verecundia. 299.a. ſanguinem non niſi in oculis habet. 298.f
Ranæ dare aquam prouerb. 300.d
Ranæ vbinam obmuteſcant. 300.d
Ranas obſtrepẽtes ſilereꝗ iuſſit Auguſtus infans. ibid.
Rapacitas. 177.c
raphaël. 464.f.465.a
rapina 211.a
raptor. 105.c
rapum, Solis hieroglyphicum. 608.f
ratio. 501.c
ratio & cupiditas. 41.c
rationis modus breuis. 419.a
rationis cum appetitu pugna. 623.e
ratiocinatio. 131.a
rationale ornamentum Põt. quale. 440.d
receptus tutus. 106.f
recordationis hieroglyphicum. 338.f
rectus tenor. 533.a
redactus in potentioris ditionem. 282.f
redemptio. 392.f
reditus in viam. 245.c.d
refibulare. 437.e
reflandum non eſt in ventum. 80.d
refugium. 484.d
regimen. 485.c
reginaldi Poli Card. laus. 559.a.c
regnum. 438.e
regni ſolicitudo. 192.e.f. ſymbolum per apes. 261.c
regreſſus. 367.c
remedium. 541.a
remedium in febrem nactus. 6.e
remedia contra ſcorpiones. 162.c
remeligo. 302.e
remittere manus. 359.b
remiſſio. 393.b
remora. 302.d
renes à Venere reguntur. 340.d. in Veneris ſũt poteſtate. 347.c. vnde dicti ibid.
repandi roſtrum animal delphinus. 274.e
reptatus ſerpentum quid myſticè. 245.a
reptile. 138.f

Repugnantia rerum. 122.d
Repulſa ignominioſa. 235.c
de repulſa pudor. 69.a
Requies, ignauiáque. 368.d
Res geſta cominus. 269.b
Rei domeſticæ ſtudioſus. 305.c
Reipub. negotia alacri animo ſuſcipienda. 261.b
Rerum diuinarum cognitio vnde petenda. 659.d
Rerum omnium gerendarũ ſumma quibus rebus conſtet. 321.c. d. progreſſus per calceum. 430. e. f. proſperitas per aquilam indicata. 188.c. 189.a. viciſſitudo. 512.d
Rerum mutatio. 631.c
Rerum natura. 639.f
Reſina Citria. 642.b
Reſipiſcens. 471.a
reſipiſcentia. 346.e. 503.c
Reſipiſcentia per hirundinem. 227.b
Reſipiſcentiæ ſymbolum.
reſtitutor. 361.b
Retia & retium hieroglyphica. 486.e.f
Reuerentia in matres. 125 b
Rex. 513.c.d. per apis ſymbolum. 261.a.b per elephantum deſignatus. 15.e.e. optimus. 150.f. potens imbecillioris artificio peritus. 21.c. tutelaris. 151. a. viliũ affectator. 18.d
Regis inter apes munus. 260.a.b
Regis pij & miſericordis ſymbolum. 191.c
Regi ſuo obſequens populus. 261.a
Reges fulminare dicuntur. 296. d. pro Diis habiti à multis nationibus. 467.a
Regum aures innumeræ. 116.e
Regibus etiã mortis imperandæ ius per internuncium ſacerdotibus Memphiticis erat. 204.d
Regia claritas. 455.b.c
Regia poteſtas. 434.e
Regium augurium. 9.b.c
Rhadamanthus truculentos vrſis ingerere ſolitus. 114.d
Rhamnus in ſacris, quid. 583.b
Rhea dea cur ab Aſſyriis colebatur. 316.f cum Saturno rem clàm habuit. 179.a.b
Rheginorum moneta quæ. 129.b
Rhemmij Palæmonis arrogantia. 81.b
Rhetor Corax. 236.d
Rhinoceros. 21.b. eiuſdem cum elephanto pugna. ibid.
Rhinocerontis effigies miſſa Leoni X. ab Emanuële Luſitanorum rege. 21
Rhodia. 506.f
Rhodij quadrigas Soli conſecratas quotannis in mare iaciunt. 46.e
Rhodos inſula pugnaciſſimos habuit gallos. 242.d
Rhombus. 514.e
riſus. 54.e
riſus leuitatis ſignum. ibid.f
Riualitas. 101.c
Robur. 2.d
Robur per pollices ſignificatum. 372.c
Robur Romanorum in legionibus. 40.e
ex robore nati qui dicti. 545.c
Robuſtus. 21.c
Robuſtus & robur vnde dicta. 544.f
Rodere. 342.d
Rodolphus Habsburgi comes. 180.d
Rolandini galli Virdunenſis impoſtura. 237.a
Roma capta à Genſerico. 179.c domita ab Odoacro. ibid. c.d. quadrata. 419.a. vetus. ibid.
Roma per mulieris caput. 322.c.f
Romæ antiquum nomen Cephalon fuit. ibid.
Romæ caput galeatum. 456.e
Romæ nomen publicari vetitur. 322.c
Romanæ virgines nutriebant diligentiſſimè Veſtalem ignem. 491.b.c
Romanus per togam. 423.a
Rom. Coſſ. 454.f
Romani cur equum mactare ſoliti. 46.d originem ſuam ad Martem referre ſtudent. 322. e. f. quando cœperint eſſe ſuperiores etiam equis. 40.e
Romanorum numiſma. 643.c
Romanorum mos in ſacrificiis. 34.e
Romanum imperium quot annos durauerit. 179.c
Romani imperij mutationes tres. 180.e
Romulus & Remus cur Martis filij dicti. 109.a
Romulus vbi educatus. 419.b.c
Romulus Amaſæus. 73.a. 309.b. 484.d
Roris vocabulo quæ ſignentur. 403.a
Roſa humanę imbecillitatis hieroglyphicum. 581.c
Roſa ſine ſpinis conſiderata venuſtatis amoris & gratiæ ſignum eſt. 583.a
Roſa ſpinis ſepta, humanæ vitæ ſpeculũ. 581.f
Roſę afflatum quomodo deſcripſerit Virgilius. 584.d.e
Roſæ odor ſcarabeum enecat. 585.a
Roſam quanti fecerint Indorum Magi. 584.e
Roſæ in ſepulchrorum ornatum adhibitæ. 582.d
Roſæ quomodo fragrantiores fiant.
Roſarum halitum multi oderunt. 79.b
Roſas loqui, prouerb. 584.d
Roſaceum Homero cognitum. 584.f
Roſcij hiſtrionis claritas. 152.d
Rota & rotæ deorum. 414.e.f
Rotæ humanæ & inferorum. ibid.
Rota currulis quot cõſtet apſidib. 230.d
Rotunda templa cur veteris Diis dedicarunt. 528.e
Ruab. 634.d
Rubecula auis, vel ſyluia. 259.a
Rubeta rana quæ. 299.c
Rubi ſymbolum. 583.a
Rubicunda veſtis. 426.f
Rufus Prætorius cur ſcazonte profeſſus. 172.d
Rugitus leonis animantibus formidabilis. 3.c
Ruminatio. 83.c
Ruminatio in ſacris, quid. 70.f
Ruminantia animalia, carent altera dentium parte. 314.f
Ruſticitas per ranam. 300.d
Ruta continentioris vitæ hieroglyphicũ. 615.b.c
Ruta ſi iuxta ficum ſeratur, mitior euadit. 569 b
Rutam cur exhorreſcant ſerpentes. 615.b

S

S Pro H. nonnunquam apud antiquos ponebatur. 372.e
S. quid Romanis, & cur tricliniis & diætarum foribus ſuperponatur. 373.b
Sabaci Ægyptiorum regis ſucceſſus. 32.d
ſabech. 101.b.c
ſabellicus. 229.c
ſabellicus aliquando noctu vidit. 333.b ab Vrbano didicit Græcas literas. ibid. Pierij præceptor. 178.c. 174.c
ſaccium. 426.d.e
ſacer piſcis quis Homero. 303.a.b
ſacer ſcriba Ægyptiis cur. 322.f. 323.a
ſacerdos. 59.b. 435.b
ſacerdotis boni munus. 47.a
ſacerdotis negligentia, error maximus. 48.e
ſacerdoti Ægyptio nõ licebat equo vehi. 39.d.e
ſacerdotes Ægyptij. 426.d
ſacerdotes aſſentatores & aulici magna in orbem importantes mala. 211. a. Aruorum. 590.c. mali taxantur. 310.d
ſacerdotes tantùm circuncisi erant apud Ægyptios. 59.c. Memphitici ſupra reges erant. 204.d
ſacerdotum Ægyptiorum eruditio. 138.e
ſacerdotum amictus qualis. 429.c
ſacerdotibus indumenta ex lino cur imperata. 601.a
ſacerdotibus licuit piſcibus veſci apud Ægyptios. 315.a.b
ſacerdotes quales eſſe oporteat. 326.d
ſacerdotium. 601.a. 612.e
ſacerdotium ſummum. 440.e
ſacerdotij ſacroſancti ſymbolum. 142.f
ſacoma corona qua ratione deprenderit Archimedes. 237.a
ſacrarum rerum cognitio. 639.d
ſacramentum. 89.c
ſacrificium. ibid.
ſacrificia in luſtratione quæ. ibid.
ſacrificiorum ritus quo tempore instituti. 526.f. 527.a
ſacrificandi homines immanem morem quis ſuſtulerit. 491.b
ſacrificantes primi, herbas & flores non animalia adhibuerunt. 600.d
ſacrificato quibus licitum veſci. 449.c.d
ſacrarum literarum profeſſor. 47.c
ſacrorum initia. 14.e. arcana. 345. c.d. tẽpus. 504.f
ſacris initiatus. 270.e
ſæuitia occulta. 147.c.d
in Sai picturæ conſideratio. 311.b.c
ſagacitas. 337.b
ſagacitas & ſagire. 54.d.e
ſagacitas iuuenilis ſenili experientiæ prępoſita. 206.f. 207.a
ſagitta Herculea vulneratum cor Plutonis, quid. 445.a
ſagittæ. 444.e.f. & ſeq.
ſagittarum ſymbolum. 603.c
ſagittarij Nerui. 155.a
ſagittarij ſeniores Orientales. 40.f
ſagittarij Venatores. 215.c
ſagum. 423.b
ſaguntenſes milites. 153.c
ſal & mare cur auerſabantur Ægyptij. 313.a

Sal cur hoſpitibus ante alios cibos apponitur. 314. d. e. in menſa euertere, cur ominoſum. ibid.d
ſal quo paſſim vtitur Germania, vnde colligatur. 312.d
ſalis ſignificatio in diuinis quæ. 313.b
ſalacitas. 86.f. per crodilum. 293.c
ſalacitas prolifica. 207.c
ſalacitatis nomen, quid. 313.a
ſalamandra. 162.f. & ſeq. an ignem extinguat. 163.b
ſalamandra impunè veſcũtur ſues. 164.d
ſalij 108.c. 452 f
ſaliorum ornatus quis. 462.e.f
ſaligna falx cur Priapo attributa. 556.d
ſalix. 555.e
ſalix an fructum ferat. 556.e
ſalix caſtitatis indicium. 555.c.d
ſalix vinculorum ſymbolum. ibid.c
ſalicis etymon. 556.e.f
ſalicis ſemen in vino potum ſterilitatem inducit. 556.e 557.a
ſalicem cur ὠλεσίκαρπον vocarit Homerus. 516.d
ſaliua ieiuni hominis ſerpentibus letalis. 247.c
ſalmonei inſana arrogantia. 467.a
ſalomon Trecenſis. 360.f
ſaltatio per turturis ſymbolum. 224.e
ſalubritas. 221.b.c. 102.d. 174.e.f
ſalubritas pgallinæ ſymbolũ. 240.f. 241.a
ſalubritatis indicium. 609.c
ſalus. 159.b. 302.e.f. 449.c. 482.d
ſalus per capitis ſignum. 321.a
ſalus auis aſino inimica cur. 266.e
ſalutatio. 361.b
ſalutatorius digitus. 372.f
ſamnium armatura. 250.e
ſamphoræ equi. 452.e
ſamſonis robur in capillis. 634.e
ſamſonis coma. 527.c.d
ſamſonis quæſtio Palæſtinis propoſita. 264.e
ſamuelis anima an per incantationes euocata. 147.a
ſandrocottus Indus. 9.c. 16.d
ſanguis animæ vehiculũ nonnullis. 213.c à Marte regitur. 340.d. antiquitus pro vino poſitus. 567.b
ſanguis cur libaminibus, quæ pro anima fiebant, apponebatur. 213.c
ſanguine placare Deos improbarunt Ægyptij. 527.a
ſanguinarius. 307.a
ſanitas. 612.e
ſapientia. 415.c. 641. f. cur in quadrato lapide conſtituta. 415.c
ſapientia. 450.f. 596. d. per aurium ſymbolum. 337.a. per noctuam ſymbolũ. 202.e. homini largita. 624.e.f.
ſapientiæ arma firma & ſtabilia. 456.e. vis. 446
ſapientiæ perfectæ vir. 398.f
ſapientiæ vanæ ſtudium. 202.f
ſaper quomodo exploretur. 341.b.c
ſaporem vbi collocet Ariſtoteles. ibid.
ſapor rex quid Conſtantio Imper. ſuadere conatus ſit. 131.c
ſaporis Regis geſtamen quod. 102.f
ſapphirus. 440.e.f
ſardanapali incuria. 151.f
ſargus. 305.b
ſarmatæ. 46.c
ſartago. 346.e.f
ſaturnus. 51.b. falce Cœli pudenda abſcidit. 350.e 494.b. filios deuorans, quid. 138.e. in equum verſus, quid. 37.b. laneo vinculo ligatus. 517.b
ſaturni beneficia. 323.b. etymon. 517.b regnum quale Platoni. 464.d
ſaturno decumani homines ſacrificati. 491.a
ſaturno quæ gentes ſacrificabant iuuenes & proprios filios. 91.a
ſaturnalia. 491.a
ſatyrum capiens Midas, quid. 95.c
ſatyri quibus in locis. 94.e
ſauromatæ equos alunt ad ſacra & cibum. 46.e
ſaxum in quo Herculis effigies, colebant Thraces. 523.c
S B O quid Ægyptiis. 397.b
ſcabellum. 461.b
ſcalenus figura quæ. 419.b
ſcaphos olus. 193.a
ſcarabeus. 76 f. & ſeq.
ſcarabeus ex aquis primum in lucem prodit. 77.b. roſæ odore necatur. 585.a. ſignum Romanorum militum. 78.c
ſcarus. 304.f. Iouis cerebrum Ennio. ibid. quomodo captiuitatem declinat. ibid. ſolus piſcium ruminat. ibid.
ſcaurobates in Semiramin inuect⁹. 220.f
ſcelus. 453.a
ſcenopegia Iudæorum in Bacchi celebritatem fiebant. 464.f
ſceptrum. 438.d. f. Auguſti manibus fulmine excuſſum quid indicarit. 545.b ex querno trunco quid ſignificet. 545. a. regium. 513.a
ſceptri cuiuſdam deſcriptio. 295.a
ſceptra regia ciconiæ capitibus inſignita. 170.e. ſchœnus. 380.f
ſcillæ contactu conuellitur lupus. 131.a
ſcincus vel ſcingus. 293
ſcipio. 439.c
ſcipio laureus quid ſignificet. 540.a
ſcipio Africanus. 613.c
ſcipionis dicteriũ de ſcuto & gladio. 451. a. celebre dictum ad Antiochi legatos. 38 f. ſcomma in Pompeium. 504.f
ſcipionis numi argentei inſcriptio. 16.f
ſcipionem laureum geſtare, quid. 221.c
ſcolopendra piſcis. 306.d
ſcorili exemplum de ſeditione. 49.c
ſcorpius. 161.c
ſcorpij cauda quot habeat compages. 162.e. 388 f.
ſcorpij cœleſtis vis. 162.d.e
ſcorpij & crocodili odiũ mutuum. 161.c
ſcorpio quænam corporis partes dedicatæ. 162.d
à ſcorpio ictus ſi ſuper aſinum ſederit, tranſibit in illum dolor. 121.b
ſcorta vnde dicta. 355.a
ſcortæ & oſtracinæ pecuniæ. 29.c
ſcribonius Libo. 500.e
ſcriptorum ſanctorũ lucubrationes quid præſidij attulerint nobis. 465.c.d
ſculptura antiqua in Æſculapij pro noua Roma. 595.b
ſcutũ Herculis, an Heſiodi Opus. 166.d
ſcuta. 449.b
ſcuta haſtis illiſa, quid. 451.a
ſcutis continebantur imagines. 451.b.e
ſcutis ligneis primùm vſi Argiui. 449.b
ſcytha Herculis filius. 148.e
ſcythæ ab Ægyptiis inſtituti. 454.e
ſcytharum iuramentum maximũ quod. ibid. mos in ope imploranda. 28. f. ſagittæ quo veneno infectæ. 144.e
ſebaſtianus ſagittis impetitus. 446.e
ſebaſtianus Corradus, atque huius Quæſtura laudatur. 343.b
ſeceſpita. 445.b
ſeceſſus. 289.b
ſecundi Theodoſiani. 40.f
ſecuris. 451.f
ſecuris & Lydorum & Romanorum geſtamen. ibid.
ſecurim cur ream conſtituerint in iudicio Athenienſes. 30.e
ſecuritas. 336.f. 460.f. 522.d 531.c
ſecuritas ocioſa. 303.c. 304.d
ſecuritas periculis libera. 304.c
ſecuritas per gallinam & rutam. 241.a
ſecuritas per veſpertilionem. 252.d.e
ſecuritatis ſymbolum in multis veterib. numis. 304.d
ſecuritatis ſymbolum. 611.c
ſedatus animus. 502.e.f
ſedda olim quæ nunc ſella. 339.b
ſedechias in captiuitatẽ abductus. 196.d
ſedere. 461.c
ſedes. 459.c
ſedes firmiter ſtatuta. 195.c
ſeditioſus. 286.e.f
ſegnities. 283.c
ſegregationes aquarũ apud Moſen, quid. 312.d
ſelenotropium. 617.a
ſeleucus Antiochiam condidit. 485.a cur verſus XII. ex Heſiodo ſuſtulit. 441.c.d. res compoſuit cum Scandrocotto. 15.b
ſeleuci genus & numi. 485.a. & anulus. ibid.
ſella, vel ſedes. 459.c
ſella Curulis. 462.f
ſella eburnea ſedebant Conſules cùm magiſtratum inibant. 462.e
ſemel tantùm enixa. 8.e
ſemele. 146.d
ſemel in vtero. 517.b
ſemel quando prolificum. 390.d.e
ſemen quid in ſacris literis. 583.a
ſeminum virtus & generatio. 630.f
ſemicrinitum caput. 327.a.d
ſemicium triſte leonum cur dixerit Lucretius. 6.d
ſemiramia procacitas. 220.e
ſemiramis cui nupſerit. 220. f. effecit vt Perſæ matrum filiarúmque ſuarũ coniugia non abhorreant 220.d. immoderatæ libidinis fuit. 220. f. Διμέρὰ vocata. ibid. vbi nata & educata. 220.e
ſemiramin ſub ſpecie columbæ colebant Aſſyrij. ibid.
ſemita quid Theologis, quid via. 415.f
ſenecæ locus. 183.a. 428.d. 634.a
ſenectus. 328.e

Senectus cur omnia deſperet. 549.b
Senectutis indicium. 549.c
Senectus miſera. 327.e
Senes & ſeniores qui. 390.e
Senex muſicus. 228.f
Senibus cur ſupercilia grandiora. 336.d
Seniorum inter ſe certamen. 170.d
Senſus. 387.b.504.f.à voluptate deceptus. 146.c.maximè brutus. 82.d
Senſus velocior. 615.c
Senſus & intellectus ſignificatio. 146.e
Senſum quinam admirati ſint, quive aſpernati. 82.e
Senſus communes in corde. 212.e
Senſus quinque per virgines prudentes & fatuas indicati. 146.f
Senſuum expers. 515.c.525.d
Sententia præpoſtera. 368.d
Sẽtiẽdi vim à ſole habẽt homines. 473.b
Sentes in ſacris, quid. 583.b
ſepes. 437.a
Sepia. 287.c.396.f.397.a
atramentum in aquas euomit. 287.c
Sepia melanuros. 288.d
Sepiæ machinamentum. 306.d
Sepias promontorium. 288.d
Septem, & ſeptingenta. 387.c
Septem & ſeptulum quid Hebræis. 375.a
Septenarij numeri proportio valde muſica eſt. 505.b
Septentrio. 570.f.eius hieroglyphicum. ibid.
Septentrioni ineſt vis maſcula. 26.d
Septima decoctio perfectionem indicat. 375.b
P. Septimij Getæ numus. 413.c
Septuaginta. 394.f
Septuaginta interpretes quo tempore Biblia verterunt in linguam Græcam. 181.b
Sepulchri ſignificatum per cor. 347.a
Sepulchra nobilitatis. 552.c
Sepulchrorũ aliquot inſcriptiões. 582.d.e
Sepultura. 407.c
Serapis cur à multis colebatur. 320.f
Serapidis epigrãma de totius mũdi mole. 410.d.e.ſimulachrum. 28.e
ſimulachri caput quod. 320.d eiuſdem ſignificatio. ibid. d.e
Serapidis tricipitis numiſma. 325.a
ſerapi cur magnifica templa dedicata & vbi. 320.e.f
ſeres populi longæui. 206.f
ſeriphium abſinthium. 612.e
ſermo. 364.f.621.c.cur cibo cõparatus. 346.d.efficax vel Mercurius. 350.f inanis. 351.a. pro liquore aut rore pluuio acceptus. 594.d. per oculi hieroglyphicum. 333.c.vrbanus, cibus eſt animi. 594.d
ſermonis intellectus duplex. 364.f
ſermonis præſes Mercurius. 340.d
ſermone nimio extenuãtur corpora. 115.b
ſerpens. 636.e.f
ſerpens Apollinem prouocãs in Delphis. 160.e.caudam depaſcens, quid. 138.e gignitur ex humano cadauere. 36.f
ſerpẽtis effigies à Moſe ex ære in contum ſurrecta cur. 158.f
ſerpentis effigie quid commoſtrabãt Valentiniani. 156.d. ſpolium Neroni pro amuleto cõmendatũ à matre. 152.f
ſerpentes alatæ volant ex Arabia in Ægyptum. 174.f
ſerpentes puellarum amaſij reperti. 148.d
ſerpentũ ſymbolica tractatio. 137.& ſeq.
ſerpentium coria Amazonibus tegumẽtorum bellicorum vſum præſtabant. 435.c
ſerra. 455.b.c
ſerra pugnare. ibid.c
ſerra ad ſquatinæ piſcis oſſis ſimilitudinẽ effecta. 306.e
ſeruij locus. 629.a
ſerui fugitiui vocati olim cerui. 68.d
ſeruilis improbitas. 421.b
ſeruitus. 594.e.519.b.c.a lõga. 337.c. per annuli ſymbolum. 374. f. per aſininas aures. 337.c.per pedũ ſymbolũ. 366. f per raſitationes capitis. 326.e
ſeruitutis indicia inter ſomniandum quę. 38.f
ſeſonchoſis. 349.b
ſeſoſtres. ibid.
ſeſoſtris Ægypti rex. 444.d
ſeſoſtris nauis. 483.b
ſeſſio. 449.a
ſeſſus. 58.d.e
ſeſſus Deo accommodatus. 558.e
ſeueri Alexandri Imperatoris numus. 361.b
ſeueri imperium quo præſagio præmonſtratum. 152.d
ſeueritas peculiaris ſenibus. 335.c.d
ſexagenarius numerus. 385. c. viduitati dicatus. 394.e
ſexaginta. ibid.d
ſexta Parthica legio quæ. 154.f
ſexcenta. 387.c
ſex & ſenarius numerus. ibid.
ſextans. 376.f
ſextodecimus numerus. 390.d
ſibi ſoli natus. 297.a.b
ſiccus pro paupere. 307.c
ſiciliæ vmbilicus vbi. 352.f
ſicilicus quo ſigno figurabatur. 389.c
ſicinius cur dicteriis non laceſſiuerit M. Craſſum. 35.a
ſicinius Dentatus quodnam ſacrum primus fecit Marti. 90.f
ſicinius Dẽtatus donatus torquib. 438.d
ſiclus. 187.a.392.f
ſiculi à Romanis orti. 129.a
ſicyonij, Suarij, Aſinij & Porcarij à Cliſthene vocati. 120.c.f
ſiderum, idearũmque cœleſtium virtutes Lunari corpore ſuſcipiuntur. 473.c
ſigna militaria. 493.a
ſilenus. 612.f
ſileni. 60.f.61.a
ſileni Alcibiadis. 61.a
ſilentium. 340.f.486.e. opportunũ. 244. d.per indicem digitũ. 372. f. per piſcis ſymbolum. 311.a.per ranæ rubetæ ſymbolum. 299.c.d
ſilentij ſymbolum. 578.d
ſilij Italici locus. 39.b.183.b
ſilurus. 308.e
ſimandij regis Ægyptij ſignum. 2.d
ſimandij Regis bibliothecæ inſcriptio. 398.e
ſimandij ſepulchrum aureo circulo ſpoliauit Cambyſes. 411.c.d
ſimeon Antiochenus. 170.f
ſimi naſi indicium. 270.e
ſimia. 61.c.d
ſimia venam euertens, ac ſortes diſſipans. 62.d
ſimiæ paſtione liberatur à febre leo. 6.e
ſimiam cur tantopere oderit leo. ibid.
ſimiæ triſtes Luna cana. 57.a
ſimulachri Cereris apud Phigalenſes explicatio. 45.c
ſimulatio per picam. 232.e.f
ſimulationũ inuolucris obiectus. 287.c.d
ſimulator. 579.c.d
ſinapis vnde nomen habeat. 605.c.oculis infeſtum. ibid.
ſinapis allegorica conſideratio. 605.b.& ſeq.
ſinus. 427.b
ſiphonum & tuborum aquæ cur per leonina capita eructare ſoleant. 8.d
ſirenes. 207.a
ſirenum aureæ illecebræ ſuſpenſæ in Apollinis templo. 208.d
ſirius. 409.c
ſirius ſtella. 476.f
ſiſtere, ſiſtendique ſignum. 520.d
ſiſtrum. 511.c.d
ſiticuloſitas. 164.f
ſitus cur per corui ſymbolum. 236.f
ſitis ex morſu dipſadis, epota theriaca ſedator. 165.a.b
ſitis & ſitibundi ſignificatum. 165.b
ſmaragdus. 212.f. 440.f. Veneri dicatus. ibidem.
ſmerdes Magus. 215.a
ſmilacis cum hedera ſimilitudo. 548.e
ſpeciebus quatuor diſtinguitur. ibid.
ſmilacis flos coronis intextus quid ſignificet. ibid.f
ſmilacis fructus elegantia. ibid.f
ſmynteus cur etiam vocatus Sorex. 135.b
ſmyrneorum Fortunæ ſimulachrum. 40.e
ſobrietas. 97.a.441.b
ſobrius nemo cantat. 566.d
ſobrius vicus Romæ. 567.a
ſocietas. 371.b.c
ſocietas leonina. 4.d.e
ſocrates eodem ſemper vultu. 54.f
ſocrates cur dixerit ſe gallum debere Æſculapio. 241. c. quando iurat per canem. 49.c
ſocratis opinio de Sole. 470.d
ſocratis ſomnium de Platone per cygni imaginem. 229.b
ſol 37.c. 78.f.111. c. aurea gleba Euripidi. 470. d. Græcorum indicium. 471. c. mundi mens. 332.e. vnde dictus. 469. c.d.cur Centimanus dictus. 359.c.cur per palmam. 536.d. per accipitrem, & cur. 209. c. per tricipitium Serapidis. 325.a
ſol & Bacchus idem numen. 111.c
ſol & flumina cur dicãtur mortale genus enutrire. 471.b.c
ſol & terra. 12.d.e
ſol, eiúſque hieroglyphica. 469.e.f
ſol, ſoliſque vis. 352.d.e
ſolis ſimulachrum. 622.d
ſolis

Solis & Lunæ certamen in procreandis animalibus. 135.a
ſolis ortus cur per lotum arborem indicatus 557.c ſimulachrum per Phœnicem. 199. c.ſymbolũ 608. f.viæ. 327.b vis & beneficium. 155.c.d.532.f
ſolis vis. ibid. 639.d
ſolis & Lunæ coniunctio. 622.e
ſoli cur dedicati leones. 2.f.3.a
ſoli equus mactatus à Lacedæmoniis & Perſis. 46.d.e
ſolem, Lunam ſtelláſque quomodo deos intellexerint Ægyptij, & Phœnices. 470.d
ſolem Oſiris apud Aegyptios ſignificat. 621.d
ſolem quomodo alloquebantur Indi pro concilianda Principum beneuolentia. 584.e
ſolem variæ gentes Deum putauerunt. 469.c
ſolaris annus. 415.c
ſolares radij. 444.f
ſolini locus. 176.c
ſolitaurilia. 89.c
ſolitudo. 201.c
ſolitudo per aquilæ pullũ indicata. 192.e
ſolicitudines. 499.a
ſolitudinarius. 128.f 259.a
ſoloiuncus. 397.a
ſolſtitium. 265.c
ſolſtitium hyemale. 281.a.367.a
ſolſtitium vel tempus annuum. 119.b
ſolſtitiales mundi partes appellauerunt dexteras Aegyptij. 26.d
ſoluere zonam. 428.f
ſoloizontæ Dianæ templum. 419.a
ſomniculoſa cur aſpis dicta. 143.a
ſomniculoſus. 296.d 613.b
ſomnium pincerna Pharaonis à Ioſippo interpretatum. 566.e.f
ſomnia Aſtyagis. 566.f
ſomnia vera & falſa. 628.f
ſomniis admoniti ad aliquid aggrediendum qui. 222.d.e
ſomnus. 340.e.628.f
ſomnus Nectoris perſona cõpellans Agamemnonem. 151.a
ſomnia, ſomniorũmque interpretationes variæ: vt ſi quis per quietem ſomniarit aures plures ſe habere. 538.d boues arantes imaginari. 29.a
caput caninum vel equinum ſe habere. 38.f
caput ingens ſe habere. 320.f
capitis partem dexteram denudatã. 327.d
caput leoninum. 3.c
ceruum inſtantem tergo. 66.d
dentes amiſſos dextera parte. 25.e
equum qui ſe portet. 38.f
formicas. 74.f
frontem capillis glabram. 326.f
fulmen vibratum. 468.d
gallinarum gregem ad ſe venientẽ. 240.e
lyram nuptiarum tempore videre. 502.d
manus plures ſe habere. 363.b
manus pulchras. 556.f
mare perturbatum videre. 554.d
mulier ſe in virum commutatam. 327.c
naſum non habere. 337.c
nauem vel ratem videre. 481.c.d
occipitium caluum. 327.c
oculos tres ſe habere. 336.e
pectus ſibi transfixum. 445.b
puer in ſenem ſe mutari. 328.e
ſenex ſe in puerum mutari. ibid.
ſolem obſcurari. 471.b.c
ſpicas in aure natas. 589.c
ſtatura ſe vaſtæ magnitudinis eſſe. 530.c
ſtellas in mare vel terram cadere. 478.d.e
ſupercilium coloratum & denſum. 336.d
vini hauſtu ſe attentari. 564.f
vmbilicum, & quæ circa eum. 352.f
vniones. 441.b
vuam ſe videre. 566.f
ſomni parciſſimus eſt leo. 4.b
ſomnum captantes Mercurio victimarũ linguas adolebant. 540.f
ſophiſta per cancri ſymbolum. 284.f.per ranæ ſymbolum. 299.a.b.
ſophiſtæ. 82.f.166.e.f.474.d. e. euitandi. 82.f
ſophiſtarum nugæ. 128. c. oppreſſio. 284.f
ſophocles in ſenectute ſcripſit Oedipum Coloneum. 229.a
ſophoclis locus. 531.a
ſorex Hecaten, prouerb. 234.f
ſoricis etymon. 133.c
ſoricis & ſuis conſenſus naturæ. ibid.
ſoſithei dictum in laudem aquilæ. 194.f
ſoſpolis Deus ab Heleis cur colebatur. 159.a.b
ſoſpitamentum. 483.a.520.e
ſpartiatarum mos in ſacrificiis. 34.e
ſpartanorum origo. 151.c
ſpathalæ. 535.c
ſpeculum. 442.e
ſpes fallax. 631.b
ſpes certa de re ambigua. 297. c. irrita. 363.c.per florum ſymbolum indicata. 585.b
ſpei definitio. 549. a. b. fruſtrator. 284.e ſimulachrum per oleum. 563.c
ſpeuſippi vel Antipatri epigramma ad Platonis ſepulchrum. 194.e
ſphæra ænea de Maximi ſtatua delapſa Antiochiæ quid portenderit. 413.b
ſphærica figura. 412.f
ſphinges cur appellatæ meretrices. 10.e humanicipites. 14. f. vbi naſcantur. 60.e
ſpica. 589.a
ſpicas repertas Iſis prima capite circumtulit. 589.a
ſpina dorſi. 347.b
ſpinæ pro diuitiis. 583.b.c. quid indicent in ſacris literis. ibid.c
ſpiræ ſerpentum quid myſticè. 145.a
ſpirillum quid vocet Opilius. 93.b.
ſpiritalis motus. 622.f
ſpiritus. 142.c
ſpiritus pro ſuperbia & animi elatione. 612.f
ſpiritus almus. 370.f
ſpiritus ſanctus, eiúſque dona ſeptem. 375.b
ſpiritus ſanctus in columba. 219.b
ſpiritus ſibi redditus. 454.d
ſpiritum quid vocauit Anaxagoras. 142.e
ſplen à Saturno regitur. 340.d
ſplene laborãtibus riſus difficillimus. 54.e
ſplendor nominis. 492.d
ſpolium leoninum, virtutis ſignũ. 11.a.b
ſpongia. 307.c
ſporrula. 592.d
ſportulam oſſium plenã dono miſit Diogeni Alexander. 52.f 53.a
ſquamæ in ſacris quid. 316.e
ſquatina. 306.e
ſquilla. 285.c
ſtabilimentum. 484.c
ſtadium 379.c. Italicum quale. ibid. Pythicum. ibid. Olympiacum. ibid.
ſtare. 227.a
ſtare conuenit adoranti. 57.a
ſtare in diuinis literis, quid. ibid.e
ſtarnæ aues quæ nunc Romanẽſib. 246.f
ſtathmus. 382.a
ſtatij locus. 166.e 467.c.627.a
ſtatuæ Ægyptiorum quales. 530.d
ſtatuæ giganteæ obtortis ſunt cruribus. 160.f
ſtatuarum celebritas in columnis, antiqua eſt. 529.e
ſtatuarum triumphalium ornamẽta quæ. 462.e.f
ſtella. 475.a & ſeq.
ſtella crinita Iulio Cæſare ſublato ſtatim apparuit. 476.d
ſtellæ aliquot Arctico polo affixæ repellunt aquam à terra. 358.d.e
ſtellæ cur exortu Solis extingui videantur. 472.e
ſtellæ mundi oculi. 627.b
ſtellæ per ſomnium in mare vel terram cadere viſæ, quid. 478.d.e
ſtellarum ſignificatum in ſacris, quod. 476.f 477.a.b
ſtellio. 286.f
ſtephanum de Gentibus Hermolaus Byzantius in cõpendium contraxit. 274.f
ſtephani de Vrbibus locus. 172.d.523.c
ſterilitas. 12.c.556.e
ſterilitas multarum propria. 121.f
ſtipula in ſacris literis, quid. 589.c
ſtola. 425.c
ſtoliditatis ludibrium. 117.c
ſtomachus. 173.c
ſtomachus à Luna regitur. 340.d
ſtrages Megarẽſium à leonibus edita 4. f
ſtratoclis improba auaritia. 363.b
ſtrenuus. 447.b.449.b
ſtruppearia feſta. 611.a
ſtruthiocamelus. 249.c. & ſeq ambiguus inter terreſtria & aëria. 250.e
ſtruthiocamel' currit pernicissimè. 250.f a.incubatu oua non fouet, nec pullos nutrit. 250.f
ſtruthiocamelus: cur colla tantum frutice occultet. 252.a
ſtruthiocameli pennę æquales 250.d.earundem vſus ad conos bellicos & galeas adornandas. 250.e
ſtruthiocameli ſtoliditas. 250.d.251.a
ſtruthiorum oua diſſecta in æquas partes Garamentis præbent vſum pileorum. 422.f
ſtruthiorum oua cur perquirant Garamantes. 165.b
ſtudiorum profectui, corporis officium incommoda. 249.b
ſtudioſus otij. 257.b

Stultitia. 97.a.b
ſtulti ad cribrum,prouerb. 398.f
ſtupidus tardúſque. 85.c
ſtupor. 19.a
ſtupor & admiratio. 165.c
ſturio an ſilurus. 308.c
ſuauitas ex aſperitate. 612.f
ſuauitas ſublata. 569.c
ſubare. 87.a
ſubdere colla iugo. 519.b
ſubdiales ædes quibus Diis ædificantur. 519.a
ſubiugatio. 519.b
ſubiugare. ibid.
ſublimitas. 210.e
ſublimium appetitor. 606.d
ſublimium rerum indagator. 176.e
ſubſidium. 455.c
ſubucula. 424.d
ſubulci templa non ingrediebantur apud Ægyptios. 884.e
ſubuentanea oua quæ. 180.f
ſuburranenſium & Sacrauienſium contentio ſuper equino capite. 46.d
ſucceſſus voti. 142.f
ſueſanorum pecunia. 243.a
ſuetonij locus. 411.b.451.b
ſuffeni Catulliani. 63.a
ſuffibulum. 425.a.b
ſuis viribus pollens. 15.c
ſuos tantum curans. 245.a
ſubtilij Galbæ canterius prolapſus in ipſa longi itineris porta. 45.a.b
ſumma. 533.b
ſummæ calliditas ingenij. 4.d
ſummiſſio. 330.d
ſumptus publici priuatique. 412.e
ſuperbia. 42. d. in pulmone. 612. f. ſuper ceruicem. 329.c
ſupercilium. 335.c.338.d
ſupercilium tutela Iunonis. 336.d
ſupercilium in lutu veteres ſolebant vellicare. ibidem.
ſuperciliorum contractio. 5.c
ſuperciliosi qui dicantur. 338.d
ſuperflua ſummota. 327.c.
ſuperhumerale ſacerdotale Ægyptiorum, 440.d
ſuperſtitione nationes omnes aliquando contaminatæ. 104.f
ſupparum. 427.a
ſupplex. 360.f
ſupplices apud veteres coronatos fuiſſe. 538.f
ſupplicatio. 561.c
ſupplicationes quãdo fieri ſolitæ. 527.a.b
ſupplicium capitale. 595.c
ſupplicij ſignificatum. 615.a
ſuppreſſa. 521.c
ſurditas. 68.c.258.f
ſurditatis ſymbolum. 604.e
ſuſæ vnde dictæ apud Perſas. 586.d
ſus Bœotia. 85.c
ſus cur in Creta ſacra. 88.f
ſus Mineruam. 85.b
ſuis grunnitum fugit elephas. 82.e
ſuem tangere non licebat Ægyptiis. 84.e
ſuæ nullum animal pluribus variiſq; conditis aptius. 81.b.86.e
ſues Æmatheolicę ſolidis ſunt vnguibus. 89.c
ſues agreſtes ſemel pariunt in anno idq; æſtate. 86.f
ſues cephalalgiam curant eſu cancrorum fluuiatilium. 76.e
ſuibus dentes atterabantur apud Salaminios. 82.d
ſuilla caro aciem ingenij obtundit. ibid.
ſuillæ carnis laus. 86.d
ſuillum genus cur nullum in Arabia. 83.a
ſuillo generi cur pepercerint Ægyptij. 89.a
ſybaritarum interitus quando. 561.b
ſybaritarum mollities cur gallinaceos in vrbe non patiebantur. 242.e
ſycomori hieroglyphicum. 570.d
ſydus. 475.c
L. Syllę legionum exemplum. 51.c.
ſyluia auis, vel rebecula. 259.a
ſymeon puerulus tridenti à Iudæis in ſacrificium trucidatus. 118.e
ſyncerus Actius Sanaſarius. 198.e
ſynodi ſextæ locus emendatus. 98.e
ſyphaci cur dona miſſa ſint à Romanis. 462.e
ſyracuſana menſa quæ Platoni. 86.f
ſyracuſani. 40.e
ſyracuſanorum numus. 27.b
ſyri cur columbæ pepercerint. 219.c
ſyrij detulerunt piſces argenteos in templa Facelitidis deæ. 316.f
ſyrtes anguipedes. 145.b.c

T.

TAbanus. 268.d
Tabellarij fides. 206.d
Tabularum in Theodoſij inſignis interpretatio. 321.c
taciturnitas. 395.a
taciturnitas leænæ. 10.e.f
tacitus Imper. amariores cibos appetiit. 266.e. Idem Virgiliani carminis dulcedine offendebatur, & Ciceronis lectione. ibid.
tænia quæ. 410.c
tæniæ, Iſidi dicatæ quales. Ibid. e. Oſiridis quales. ibidæ.
talaria. 626.d.e
talaria pennata Mercurij. 216.d
talpa. 132.d. liquidius audit. 132.e
talpæ cor ad præſagium confert. ibid.e
thaithibius, cur porcum, quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, in mare præcipitem dedit. 89.c
talus, princeps libidinis locus. 367.a.b
tanagræorum peſtilētiã quomodo Mercurius expiauerit. 102.d
tanaquil in templo M. Anci diu adſeruata. 515.b
tantali ſymbolica interpretatio. 366.e
taranda. 279.c
taras delphino vectus. 274.d
tardas aues quas vocent Hiſpani. 252.f
tardigrada teſtudo. 283.c
tarentini. 40.f
tarquinij Priſci filius cui omniũ primus donatus bulla. 432.d
tarquinio Priſco ex itinere pileum abſtulit aquila. 189.b
tarquinius Superbus papauerum capita decutit. 610.f
tarquinij Superbi currus fictilis. 463.a
metus angue conſpecto, quid. 150.f
tarquiniorum origo. 632.f
taruiſi leones, quid. 14.f
tauri populi qui. 33.a
tauricæ Dianæ ſacrificium quale. 90.f
taurij ludi quibus diis, & cur inſtituti. 27.b
taurina ſpecie fluuij qui. 27.b
taurus animal venereum. 637.b
taurus deſcribitur. 24. & deinceps lupo ſuperatus apud Argiuos, quid. 30.e dextro obligato genu manſuetè ducitur. 28.e.f. Soli à Perſis dedicatus. 16.e
taurus cęleſtis cur Veneri dicatus. 24.d.e
taurus Herculeus. 25.a
tauri auricula quid. 17.a
tauri colloalligatę caprificivis quę. 557.b
tauri ſignificata. 24.c.d
tauri ſignificatum in ſacris. 35.b
tauri temperantia. 23.c. robur. ibid.
taurum quando ſacrificabant Spartiatæ, 34.e. Tauricipites fluuij. 27
taurorum immolatio Hebræis, quid. 25.a
tauros cur immolabant Neptuno, & quales. 27.b
taygeto in monte vẽtis equum immolabant Lacedæmonij. 46.d.e
tegea Arcadiæ ciuitas. 545.c
tegos pro lupanari. ibid.
telamones. 532.f
telemachus delphino ſeruatus. 274.e
teleſillæ cur galeata ſtatua erecta. 530.f
telephus. 66.f
tellus duplex. 629.a
tellus cur hominum mater dicta. 463.b.c
telum vnde dictum. 445.b
temonis hieroglyphica. 488.e
temonẽ nauibus immittere à quibus dicerint homines. 177.c
temperantia. 286. f. 378. e. 349. a. 429.a 514.d.557.a
temperantia, modeſtiáque. 286.f
temperantia elephanti. 17.b
temperãtia per cubiti ſymbolum. 378.e.f per Nilum. 213.c
temperantiæ vis. 147.b.c
tempeſtas per ardeam. 257.a. per ſepiam. 288.d
tempeſtatis mutationem pateſieri. 631.a
tempeſtatis præſagium per echinum. 289.c.d
templa ſacra, Floræ, Herculi, Marti, Lunæ, Proſerpinæ, Soli, Veneri quę 529.a
tempus. 139.c.477.b.554.e.
temporis diuturnitas. 535.b
temporis ſignificatio varia. 140.e
tenacitas. 546.e
tenebræ funeſtũmve. 292.f
tenebræ in diuinis literis, quid. 203.c
tenedia ſecuris. 323.a
tenedus quomodo à Darianis militibus vaſtata. 486.f
tenediorum regis lex quæ. 45.f.455.a
tentamentum. 498.d.e
tentoria ex quib rebus fieri ſolita. 355.b
tercenta ſexagintaquinque. 386.f.387.a
tereus Thrax Procnen duxit in vxorem. 227.f. Philomelam defloraunt. 228.a
terga dare. 330.e
teriungi milites. 129.c
terminus. 129.b.182.f.368.e.399.a
terminus lapideus Capitolij. 523.c

terna

Ternamilia. 392.d
ternarius numerus cur Palladi & iuſtitiæ dicatus. 419.a
terra. 527.c.640.b.156.d.e.463.b
terra & aqua. 511.a
terra cur omnium mater credita. 473.b
terra frugifera. 28.e.f
terra, quæ & Maia. 90.e.f
terra per Scorpium indicata. 162.e
terræ filius coluber. 156.e
terræ fines omnes in Dei manu eſſe cur dixerint veteres. 358.d
terrarum dominatio. 196.d
terrarum vmbilicus. 196.e
terrenorum cum cœleſtibus temperatura. 617.a
terrenis addictus. 287.b
terrificus leo. 3.b.c
terror. 165.c.322.e
terrenis in ſacris, quid. 556.f
tertij Theodoſiani. 421.c
tertiodecimani. 52.e
tertulliani laus. 199.b
teſtacea plenilunio magis pingueſcunt. 285.a
teſtamentum nouum eget auxilio veteris veriúſque noui. 407.b
teſtamentorum tabulę apud veteres quomodo ſignabantur. 433.b
teſtes fibri Pontici præſtantiores. 131.b
teſtes quantum ad genituram conferant. 348.f
teſtes virtutis indicia. 350.d
teſticulos ſibi ſecuiſſe vel abſtuliſſe quis dicatur. 350.d
teſtimonia ſeruorum cõtra dominos nulla. 203.b
teſtudo. 282.f
teſtudo cur Veneris ſimulachro appoſita à Phidia. 283.a
teſtudo prudentiæ ſymbolum. 629.b
teſtudo ore robuſtiſſima. 284.d
teſtudinis munimentum. 283.b
teſtudinis ſegnities diſticho expreſſa. ibi.c
teſtudines vbi magnæ. 282.f
tetragrammaton. 435.b
tetragrammaton nomen ineffabile. 292.d
teuthis. 517.a
thaipſali milites. 153.c
thalis. 506.f
thallus mercator. 32.a
thamura Moſen puerum ex profluente exemit. 403.a
thebani vnde oriundi. 151.c
thebarum inſigne fuit draco. ibid.
thebis cur iudicum ſtatuæ ſine manibus. 363.a.b
thebiorum natio peſtifera. 141.c
theleſilla, eiúſque ſtatua. 456.d
thelyo. 506.f
themiſtocles gallorum exemplo confirmauit pugnantes. 142.f
themiſtoclis argutum reſponſum. 41.b
theocriti locus. 43.c.96.c.258.d.307.a. 403.b
theocriti Pharmaceutria ex Euphorionis Mæuis tranſlata. 307.a
theodori Gazæ laus. 76.d
theodoſianæ militiæ inſignia. 421.c
theodoſiani, ibid. Secundi. ibid.
tertij. ibid.
theodoſij inſignia qualia. 321.c
theodotionis Epheſij opinio reiecta. 181.a
theognidis locus. 278.f
theologia. 250.f.252.f.415.b
theologiæ munus. 400.f.401.a
theophraſti de viperis ſententia. 144. d.e
theriacum. 159.c
therſites cur dicatur in ſimiam mutatus. 62.f. τετράχειρος dictus. ibid.
theſeus barbam tondere noluit. 329.a
theſeus primus anteriorē capitis comam Apollini Deliaco dedit. 326.f.329.a
theſeus primus palmæ pretium inſtituit. 535.c
theſſali coronas amaranthinas primi excogitarunt, & libamina quotannis ad Achillis tumulum ferunt. 587.b
theſſallis quinam erant bucephali. 32.f
theſſij filiæ quinquaginta ab Hercule vitiatæ. 95.c.96.d
thetis in ſepiã commutari ſolita. 287.c.d
theu Platoni quis. 292.d
theutates Propertio quis. ibid.
tholos. 288.e
thomas Campegius epiſcopus Feltrenſis. 481.a
thomas Miliarius. 249.a
thomas Petroſanctius. 388.d
thorax. 456.e. & deinceps thoracũ indago in paludib. explorandis qualis. 131.a
thraſybulus Mileſius. 610.f
thraſybuli ſimulachro cur adſculpta muſtela. 213.f
thraſybuli ſtatua in Olympia. 48.d
thrion fici folium cur dictum. 570.e.f
thronax mons. 255.a
thunus. 308.e.f. huius captura vbi. ibid.
thunnum piſcatores Neptuno ſacrificabant. 310.e
thuribulum. 345.b.495.b
thus in Sacris, quid. 496.d.e
thyrſus circunfuſa hedera coopertus quid ſignificet. 546.d
tiara. 435.b
tibiæ Veneri ſacræ. 504.e. Pani attributę. ibid.
tibicines expectare, prouerbium. ibid.f
tiberius à quo oppreſſus. 241.b
tiberius fulmina corruſcationéſque expaueſcens, lauream ſibi imponere ſolitus. 539.c
tib. Gracchus quo geſtu ſe populo commendarit. 321.a
tiberius Imp. noctu vidit. 331.b
tiberij Cæſ. ſerpens à formicis corroſus quid portendebat. 152.c
tib. Cæſaris numus. 250.d
tib. Claudij Cæſ. numus. 359.a
tib. Gracchi oppreſſio per angues in galea ſignificata. 160.f
tiberij humero inſidẽs gallus, q.d. 241.a.b
tiberij Imper. nequitia. 241.b
tibulli locus. 139.c.220.d.514.f.547.c
tigranes candidam faſciam ad Pompeij pedes abiecit. 434.e
tigris. 111.c.& ſeq.
tigris audito tympani ſono inſanit, ita vt ſemetipſam dentibus impetat. 112.f
tigris cur vocata ſagitta ab Arme. 445.c
tigris equum citatiſſimum ter repetito curſu aſſequitur. 112.e
tigris fluuius vnde dictus. 215.b
timidus minima quaque de re. 254.d
timo Demeam aſſentatorem ligone percuſſit. 65.b
timoleon cum Bomilcare & Aſdrubale feliciter pugnat. 555.b
tinea. 306.d
tintinnabulum. 505.a
tippula. 272.f
tireſias. 73.b
titanum genitalia deſecta, quid. 351.c
titi Liuij imago Patauij qualis. 372.f
T. Liuij locus. 452.d.26.c
titi Veſpaſiani numus. 276.d
titillatio. 347.b.567.a.b
titoplus. 506.f
titulus. 435.a. Numa rege factus. ibid.
tityj iecur, à vulture cur fingatur abrodi. 183.c
toga & togata comœdia. 423.a
toga picta. 428.d
toga vtebantur & viri & mulieres. 423.a
tolerantia. 513.c
tondere in ſacris, quid. 326.d
tonitrus. 27.c
tonitrus vocatus filius Clearchi. 467.a
torcularis hieroglyphicum in ſacris literis. 568.d
torpedo piſcis. 301.c
torpedini piſci ſignauia præditus cur aſſimiletur. 302.d
torques. 438.e
torques aheneus in corui collo inuentus, qui ab Agathocle venando interfectus fuit. 70.e
torquem qui meruit duplam conſequebatur annonam. 438.e.f
torquium ſpecies. 438.f
torquibus donatus Sicinnius Dentatus. 438.e
torquilla. 258.d
torrens. 406.d
tortuitas vnde dicta. 25.b
toruum tueri. ibid.
toto & aperto pectore. 25.d
tractabilitas. 115.b.c
tragelaphi in Diuinis literis qui. 71.b
traiana aqua. 414.f.415.d
traiani columna, coloſſum habuit ſuperimpoſitum. 529.c
traiani Hadriani numus. 363.a
tranquilli locus. 268.e.f
tranquillitas. 253.b
tranſmutatus. 254.f
tranſuerſum digitum non ſecedere. 375.c
trapezitarum menſæ in ianuis habebantur. 325.b
trecenta. 386.f
trepidatio. 127.b.c.221.b
tria. 386.e
tria mala quæ. 497.a
trias. 401.b.d
triangulum æquilaterum cur diuinitatis indicium. 418.e.f. cur Minerua, Vertigena Tritogenia. ibid.f
tribas mulier per gallinam. 240.e
tribunitia poteſtas ab Imperatorib. vſurpari ſolita. 428.e
tributum remiſſum Italiæ à Nerua. 39.c
tricarenus Geryon. 324.d
tricenarius numerus. 385.c

Tricipitium. 324.d
tridens. 487.512.e
triginta. 391.c
trigla. 305.a
cur Dianæ dicata. ibid.
trium & trinitas rerum. 418.d
tripos aureus Socrati adiudicatus. 590.f
triticum à lolio repurgandum. 590.f
tritobœtis, quid. 418.f
tritogenia. 418.f
triton cur biformis pingebatur. 310.f
tritone. 506.f
tritones tubicines in Saturniæ ædis faſtigio. 504.d
tritonia cur vocata Pallas. 418.f
tritura quo anni tempore potiſſimum fit. 503.b
triumphator. 366.f
triumphus. 462.e.f
trochilus. 464.d
trochili ad hiantem crocodilum accedunt pabuli gratia. 294.d
trœzen. 512.e.f
trœzenij Neptunum colunt. ibid.
troiani belli tempus ex paſſeribus auguratus Calchas. 207.c
trophonius, eiúſque ſimulachra. 161.b
triphoniana oracula. ibid.
truculentia. 372.d
tuba. 504. d. Marti dicata. ibid.
tuborum & ſiphonum aquæ cur per leonina capita ſoleant eructare. 8.d
tumultus. 444.e.f
tunica & tunicatus. 423.c
turbidam aquam cur bibant elephanti. 18.e
turbines. 406.f.407.a
turbo puerilis. 514.e
turcarum matutinales acclamationes quales. 411.a
turdus. 258.f. ſibi mortem cacat. ibid.
turdus ſurditate laborat. ibid.
turibulum. 495.b
turtur. 223.b.c.& deinceps
turtur tibiarum cantu delectatur. 224.e
turturis continentiſſima viduitas. 223.c. oblatio in ſacris quid. 223. c. d. pulli, quid. 224.d
turturum par quis dicatur obtuliſſe. 218.f. quando Deo offerimus. ibid.
turela. 484.d
tympanum. 505.a
tyndarus cur Venerem coniecit in vincula. 516.d
tyndarus raptæ filiæ iniurias quomodo putauit vlciſcendas. 45.d
typho. 622.e
typho latrociniis infamis. 293.c. ab Oſiride domitus. 295.b
typhon. 179.b
typhonis ſuem inſectantis fabula. 84.c
tyrannus per polypi ſymbolum. 278.d
tyranni ſymbolum per noctuam. 204.f
tyrij Apollinem ſuum cur Alexandrinum cognominarunt. 516. f. cur Deorum ſtatuis vincula iniiciebant. ibid.
tyrij cur Carthaginem ædificare intermiſerint. 31.a
tyriorum numus. 483.b
tyrrheni nauigandi facilitate claruerunt. 275.c. Delphini cognominati. ibid.

V

VAcca Veneri dedicata. 27.a
Vaccæ vox quid in ſacris liter. 31.c
Vacillatio. 365.c
Valentiniani quid per ſerpentis effigiem commonſtrabant. 156.d
valentianenſes milites. 129.c
valeria Luperca ab aquila liberata. 191.c
valerianus Soranus cur neci traditus. 373.a
valetudo inoffenſa. 587.b
valetudinis diuturnæ proſperitas. 263.a
validior à deteriore ſuperatus. 110.e
vanæ ſapientiæ ſtudium. 202.f
vaniloquentia. 82.e
vaniloquentia euitata. 17.c
variæ, genus Pantheratum. 111.b
varietas rerum grata. 144.f
M. Varro literarum porcus appellatus à Palæmone. 81.b.85.b
varro nauali corona donatus à Pompeio. 485.c
varronis opinio de mundi partibus. 26.d
vas animæ quid D. Paulo. 592.f
vaſa indignationis quæ. ibid.
vaſa pro ſeruitiis ponuntur. 594.e
vaſtitas. 161.a
vaticinium. 539.a
vaticinij ſymbolum laurus. ibid.
vaticinia ex cane quis primus deſumpſerit. 48.d.e
vbertas. 595.b
vectis. 521.c
vehemens cupiditas. 258.e
velamen ſimulachri fidei album fuit. 362.e
velia. 257.b
vedius nebulo reprehēſus à cicerone 59.a
vehemens appetentia. 68.d
veientana ſylua quando exaruit. 540.d
velocitas. 275.c.445.c.626.e
velocitas negotiorum. 33.c
venator. 518.d.e
venationis antiquæ ratio in Sicilia dum ceruos venantur. 67.b.c
veneficiorum amuletum. 108.d
venenatarum ſagittarum ictus quomodo ſanabantur. 222.d
venia. 374.f
venus. 88.d.541.c.285.b.c
vnde dicta. 516.d
venus [illegible], 313.a. cum pectine cur Romę aliquando colebatur. 441.c. cur eadem barbata. ibid.
venus Genitrix. 356. a. eidem templum erectum, & à quo. ibid.
venus in antro ſtatuta, & quare. 375.c. malo inſignis. ibid.b
venus Morphō. 516.d
venus [illegible] vocata. 220. f. verecunda. 351. c. vult crapulatum non famelicum. 87.a
veneris armatæ ſimulachrum cur apud Lacedæmonios. 443. c. d. currum cur trahant paſſeres. 207. c. digreſſio ab Erycis monte. 219.a
veneris Erycinæ templum. 494.f
veneris in tutela ſunt horti. 351.a
veneris Micheæ ſacra quæ. 145.a. nigræ ſacellum vbi. 351. c. prophanatæ templum. 283.a. ſedes in lumbis. 219.a. ſimulachrum inſidens arieti. 101.c. ſymbolum. 610.d.e. ſtatua. ibid.
veneris ſimulachro cur teſtudinem adiecerit Phidias. 283.a
veneri cur adſculptus polypus. 280.f. cur dedicatæ columbæ. 219.a. dicata concha. 286.d
venerē cur compedibus conſtringendam finxerint veteres. 351. a.b cur in vincula coniecerit Tyndarus. 516. d. languentem excitantia. 614.f
venerem ſpinoſas in pectore curas ſerere. 582.f
venter, 353. c. originis indicium. ibid.
venter caret auribus, prouerb. 354.e
venter mare aliquando denotat. ibid.d
ventris varia ſignificata. ibid.d.f
in ventrem pugnos ingerere. 354.e
ventriloqui qui dicantur in ſacris. 354.f
ventum atteſtaris, Scythis maximum iuramentum. 454.e
vento grauidæ factæ equæ. 43.b
ventorum præſagiū per echinum. 289.c.d
ventis equū immolabāt Lacedæm. 46.d.e
venuſtas. 127.c.441.a
venuſtatis ſymbolum. 583.c
vepres delictorum ſymbola. 583.a
ver. 641.d
ver & hyems. 177.a
ver, hyems, ſol. 359.c
veratrum cur appetant coturnices. 241.d
verbenæ deſcriptio. 611.a
verbum quid theologis. 195.b
verba per gladij ſymbolum. 453.a
verborum fons mens eſt. 48.d
verecundia. 341.d
L. Veri Aug. numus. 414.d.e
veritas. 432.c.436.d
veritas fidem parit. 628.f
veritas, veritatiſq; ſignum nudum. 470.e
veritatis dulcedo. 572.d
veritatis ſymbolum. 578.e
vernum tempus. 177.b.255.a.225.e
verni temporis amœnitas. 103.a.b
verriculum. 486.f
verſicoloris veſtis. 427.a
verſipellis. 179.b
verticigena. 418.f
veſontes. 450.e
veſpa vnde procreetur. 267.b
veſpæ. 36.f
veſparum habitationes & cellæ quales. 267.c.d
veſpis aduerſatur malua ſylueſtris. ibid.c
veſpaſiæ partus treis, per quernos ramos fatales totidem præmonſtrati. 545.b
veſpaſianus aliquot ex plebe miraculosè ſanauit. 322.d
veſpaſianus de lotio vectigal exigebat. 18.d. procuratoribus pro ſpongiis vtebatur. 307.e
veſpaſiani ſignum. 166.d
veſpaſiani triclinium aſcendit bos arator. 28.f
veſpaſiano recens electo defuit authoritas. 322.d
veſpertilio. 251.a.& deinceps
veſpertilio ſola volatilium lac & mammas habet. 251.c
veſpertilionis & colūbæ diſcordia. 252.d
veſpertilionis & formicæ diſcordia. ibid.
veſperti-

Veſpertiliones arcētur platani foliis. ibi. occiduntur hedera ſuffumigata. ibid.
Veſpertiliones in ſacris quid ſint. 252.e.f
Veſpillo. 49.e
Veſta. 185.e.448.f.496.e.f
veſta ſedens ſculpi pingique ſolita. 460.e
Veſtę rotundam ædem Numa Pompilius conſecrauit. 527.c
veſtæ ſimulachrum quanam figura erat. 496.f
Veſtales virgines. 425.a
Veſtalium initia. 558.d
Veteres minus vitioſi in philoſophando. 349.a
Vetuſtas. 547.c
Vetuſtas quibus honorem tribuit. 28.e
Vetuſtatis ſymbolum hedera. 547.c
Vexatio. 355.a
Vgolinus Campegius. 481.b
Via in diuinis literis, quid. 366.f
Viæ & ſemitæ differentia. 415.a
Viæ per pedes ſymbolum. 366.f
victimæ quales & quæ numinibus immolabantur. 90.f.91.a
victor hoſtis. 109.b
victoria. 34.d.434.f.536.d.540.e.f
victoria & gloria per accipitrem. 214.e.f
victoria maritima. 462. f. naualis. 483. c perpetua. 214. f. per galli ſymbolum. 243.a. per noctuam apud Athenienſes. 203.a. cur per oleum indicatur. 562.f
victoriæ Daualæ Piſcariæ principis laus inſignis. 217.a & deinceps
victoriæ præſagium. 53.b
victoriæ ſignum cur alæum. 214.e.f
victoria vti neſcius. 278.d
victoriati numi. 214.f
victoriani rhetoris locus. 58.d
victus frugalis commendatur. 600.d.e
victus prouiſio. 18.e.f
videntes appellantur Prophetæ. 325.
vidua perſeuerantis continentiæ. 218.d
viduitas. 394.e
viduitas continentiſſima. 223.c
viere. 516.d
vigilantia. 126.f
vigilantia cuſtodiáque. 2.f
vigilantiam præſtant ranæ oculi, luſciniæ carne. 299.a
vigilia perpetua nullū vtitur animal. 2.f
vigiliæ ſpeculationéſque. 171.c
viginti. 390.f
vincentius Caprilis. 356.e
vincula iugalia Maroni quæ. 374.e
vinculum. 374.e
vinculum per anuli ſymbolum. 374.e
vincula. 363.c
vincula iugalia. 428.f
vindemiæ prouentus plenus vnde præſagitur. 255.b
vindemiarum licentia in regno Neapolitano. 566.e
vindices milites qui. 155.a
vindicta. 9.a
vinearum incolumitas. 243.b
vineas infeſtant Africi venti. 243.b
vinitor. 220.d.e
vinum ad iucunditatem, non ebrietatem creatum. 565.a
vinum in acetum conuerſum quomodo reſtituatur. 619. b. in ſacris oblatum, ſanguinis ſignum. 567. b. marina commixtū aqua faciliùs conſeruatur. 274.f mentem, non ſecus ac alæ corpus, attollit. 566.e
vini odium ex eſu ouorum noctuæ. 204.e
vino apud Carthaginenſes quibus interdictum 566. d. intemperantius vtentes melācholicos fieri. 567. a. nullum tormentum efficacius ad veritatē eliciendam adhibetur. 232. e. olim abſtinebant Romanæ mulieres, quarū vna ob reſignatos cellæ vinariæ loculos ſui media necata 566. d. ſe ingurgitare cur adoleſcentibus quādoque permiſſum. 566.e
vina vetuſtas commendat. 547.c
violæ quomodo fragrātiores fiant. 608.e
vipera an mariti caput amputet, incertū. 143.b.c
viperæ dente tactus nulla deinceps venena reformidat. 159. b. iecur conditum aduerſus ſerpētū ictus remedium. ibi.
viperæ edebantur in deſperatiſſimis morbis. 248.d. in Arabia cur innoxiæ. 159. c. quomodo abortum mulieribus adferant. 144.e
viperarum vterus an à catulis exedatur. 144.d.e
viperis conditis veſcentes diutiſſimè viuunt. 159.b
viperalis herba. 615.c
viperino ictui vipera remediū eſt. 159.b
vir probus. 416.d
vir frugi, vxor prodiga. 119.c
vir patérve cur dictus ſcarabeus. 78.e
vir vndecunque perfectus. 70.f
viri amor in mulierem infidam. 288.e
viri probi animus quietus improbi inquietus deſcribitur. 255. c. d. ſermo. 345.c
viri ſymbolum per barbam. 328.f
viris loquacibus extrema lingua perforata. 623.b
virago. 113.c.133.a
vires. 438.d
vires cedere ſapientiæ & eloquētiæ. 11.b
viribus ſuis pollens. 617.b
virga cur Palladi accommodatur. 157.b
Virgæ & baculi differentia. 438.e
Virgilij locus. 31 b. 34. d. 38. f. 43. b. 90 d. 90. f. 91. a. 111. c. 112. d. 140. d. f. 148 e. 151. b. c. 183. c. 184. d. 196. e. f. 207 b. 221. b. 222. e. 230. f. 231. a. 233. c. 235. a. 292. f. 294. f. 325. a. 347. b. c. 349. c. 351. a. b. 365. a. 366. f. 375. a. 398. f. 406. f. 413. c. 423. a. c. 424. f. 447. a. b. 448. e. f. 449. b. c. 462. d. f. 463. a. 464. e. 465. b. 476. d. 490. d. 491. c. 492. f. 493. a. b. 504. d. e. 506. f. 509. a. 518. e. 560. e. 562. d. 587. a. 621. b. 628. f. 619. a. 630. f.
Virgilij locus in appendicibus. 582.e.f
virgilij opuſculum de roſa. 584.d
virginales columnæ. 532.d
virginitas. 440.f
virginitatis imago per apes. 295.a
virgo abſciſſis capillis. 634.e
virgo capillos erectos habens. ibid.
virginis ſignum cur vitē auerſetur. 119.b
virginem parere non abſurdum. 188.a
virgines armatæ quæ. 443.c.d
virginum cuſtodia. 283.a
virgula diuina quæ Ciceroni. 157.b.c
virtus. 11. a. b. 544. f. eneruata deliciis 79. b. ſolida. 438.e
virtus indagatrix cur draconi aſſimilata. 148.e
virtus munimentum quod auferri non poteſt. 456.e
virtutis decor. 327.c
virtutis doctor. 98.d
virtutis ac Honoris imagines. 529.a.b
virtuti cedit improbitas. 295.b
virtutes labore comparantur. 335.b
virtutis radices amaras eſſe, fructus verò ſuauiſſimos. 549.c
virus hippomanis quale. 43.c.d
vis aperta. 518.f.487.b
vis leoni peculiaris. 2.e
vis animi labefac. 82.f
viſcum vnde proueniat. 258.f
vita. 344.d.497.b
vita breuis. 378.d
vita humana. 471.b
vita diuina. 491.b.c
vitalis. 211.b.c
vita animúſque. 490.e
vitalis per cordis hieroglyphicum. 344.d
vita morsque per oculi ſymbolum. 335.a
vitæ breuitas. 5.c.377.b
vitæ humanæ conditio. 309.c.e
vitæ humanæ curſus. 375.b.e
vitæ progreſſus. 380.f.415.a
vitam inſtituiſſe ſapienter qui dicantur. 65.b
vitellij Cæſaris numiſma. 629.a
vitelliana dominatio crudelis. 28.f
viterbienſis columna cum duabus accipitribus quid denotare videtur. 215.b
vitij emendati ſignum. 580.d
vitia. 518.f
vitiis diuitiiſque nomen, idem. 125.a
vitiis quis dicatur liberari. 41.b.c
vitioſis. 31.c
vitis Rheæ ſacra. 566.f
vitis ſupra caput Hecates prætendi ſolita, quid ſibi velit. 546.d
vitis cui Chriſtus ſe comparat, palmitúmque eius conſideratio. 568.f
pro vitibus ſacrum. 93.b
vitula indomita deſcripta ab Horat. 42.e
vitulari & vitulantes, quid. 27.c
vitulus. 637.b
vituli hieroglyphicum quod. 27.c
vituli ſignificatio in ſacris quæ. 35.a.b
vitulum offerre, quid. 24.f
viuacitas. 70.e
viuificare in ſacris literis, quid. 203.c
vlna. 379.a.b
vltio. 112.c.266.c
vltio diuina. 625.b
vltio per digitos cōmorſos indicata. 371.a
vlyſſes ordinis deſertor. 176.f
vlyſſes πολύτροπος. 278.e
vlyſſis caput pileatum. 420. f. genus nobile. ibid.
vlyſſis ſocij non niſi neceſſitate coacti piſcantur. 314.e.f
vlyſſis ſocij quomodo virga vel in bruta vel in homines transformati. 157.b
vlyſſi naufrago Pallas oleum attulit quo perungeretur. 584.f
vlyſſi qui reſponderit Palamedes. 176.f

Index Hieroglyphicorum.

Vlyſſis etymon. 116.d
vmbra. 493.a
vmbræ odoratæ mitam inſpirarunt fragrantiam. 599.e
Vmbilicus,& eius ſignificata. 352.f
Vmbilicus terrarum vbi. 196.e.f
Vncia. 376.e
Vncus. 521.a
Vndecim & duodecim. 389.c.d
Vngendi cadauera mos Ægyptiis. 619.c
Vngi & vnctio,& nō vngi in ſacris,quid. 366.f.367.a
Vnguētū in Aaronis barba,quid. 585.a
Vngues demordere,& rodere. 371.a
Vngula bifida. 83.b
Vngula duplex. 83.c.d
Vngula bifida in ſacris,quid. 83.b
Vnicornis quomodo capiatur. 22.d
Vnigenitus. 77.c
Vniones gemmæ. 441.b
Vnitas. 470.d
Vnitas & vnio. 418.d
Vniuerſalia rerum multis voluminibus explicauit Mercurius. 340.c
Vniuerſum vel mundus. 621.a.b
Vniuerſi Deus. 475.a
Vnius diei vita. 270.d
Vocalia ſigna militaria. 34
Vocalis prima. 175.b.30.d
Vocalibus ſeptem muſica expreſſa. 505.b
Vocis qualitates quot quæve. 505.b
Vocum compoſitiones apud Ægyptios quam vim habeant. 212.d.e
C. Voctienus cur à Senatu punit. 372.e
Volare verba,Horatio quid. 214.f
Volcanalia quando celebrari ſolita. 528.d
Volcanus. 496.e.f
Volcani templum apud Ætnam. 49.b
Volumen. 161.a.b
Volumen vnde dictum. 355.b
Volumina ſerpentum quid denotēt. 145.a
Voluminum cornua quæ. 353.b
Voluntas bona per errorē obfuſcata. 499.a
Voluntatis fons,cor. 183.c
Voluptas. 390.d. e ex patientia. 373. a. b maturè extincta. 147.c. vera quæ. 148. f vires eneruat. ibid.d
Voluptatem ex myrto ſignificari. 541.b
Voluptates quomodo coërcendæ. 357.a
Voluptatum ac maiorum affectuum diſſipatio. 173.a.b
Voluptuaria Venus. 123.b
Voracitas inſatiabilis. 305.c
Vorago. 407.c
Vortuna. 413.a.b
Vot. XX. notæ in numis & aris quid ſibi velint. 390.a
Voti inefficacia. 175.a
Vota concepta,& nuncupata. 345.b
Vox humana,quid. 292.d.e
Vpupa. 255.b
Vpupà quid Theologis. ibid.c
Vpupa vuis veſcens immodicè, quomodo ebrietati medetur. 255.c
Vr Hebraica lingua quid ſignificet. 114.c
Vr Madianitarum rex ab Iſraëlitis occiſus,quid ſignificet. 114.e
Vrbanus Bolzanius Pierij patruus. 331.a 338. f
Vrbanus Græcas literas docuit. 231.b
Vrbes cur olim editis in locis ponebantur. 463.c
Vrbium origines variè ab authoribus traduntur. 150.d
Vriel. 464.f.465.a
Vrina rabioſi canis. 54.d
Vrinator. 61.a.296.e
Vrna Oſiridi dedicata. 591.c
Vrnæ tres. 489.a
Vrſa auerſis veſtigiis cauum irrepit. 114.d. fœmina mare ferocior. 113. c. fœtum edit ſine oculis. 113.b. fœtum lambēdo perficit. 113.b
in vrſas abire,quid. 114.d
Vrſus quomodo capturam euadit. 114.d 114.f
Vrſi caput imbecillum. ibid.f
Vrſi primùm antra habitationibus commoda oſtenderunt. 113.c
Vrſi ex Britannia aduecti ad pop. Rom. ſpectacula maximæ admirationi fuerunt. 113. c. quamdiu pedum ſuctu viuunt. ibid.e. ſalutis ergò alucaria inceſſunt. 114.f
Vrſis nomen ab irritatione olim impoſitum. 114.e
Vrſina ferocia Hieroſolymitani excidij indicium. 114.e
Vrtica in ſacris literis,quid. 583.b
Vrus aut difficulter aut nunquam capi poteſt. 114.f
Vrus bos Germanicæ. ibid.
Vtilitas & damnum. 310.c
Vua in ſomniis viſa,quid portēdat. 566. f
Vuæ laxatio quomodo cohibeatur. 619.b
Vulcanus. 622.f
Vulcanus claudus cur fingatur. 186.e
vulcani parentes qui. ibid.d
Vulcano iuncta Pallas,quid. ibid.
Vulcano piſciculi pro animis humanis dabantur. 315.c.316.d
Vulcanum & Pallada maſculo fœminas iudicarunt Ægyptij. 184.e.f
Vulpanſer. 201.c
Vulpeculæ pelli aſſuenda Leonis ſpolia, prouerb. 130.f
Vulpes. 129.c
Vulpis lepidum reſponſum ad pardum. 130.d
Vulpis lupique nomen à Prophetis nunquam ad bonum vſurpatum. ibid.e
Vulpi quid reſponderit leæna de prolis fœcunditate. 8.e
Vulpem cur Siculi cinædum vocarint. 130. d
Vulpinari quid & vnde. ibid.d
Vulnus amatorium. 144.f
Vulnera amoris. 445.b
Vulnerat culex ſuſurrando. 125.a
Vultur. 178.f. & ſeq. à vento concipit. 179.a. quot oua parturiat. 179.b. viua non attingit. 182.d
Vulturis cœleſtis afflatus quamnam habeat vim. 182.f
Vulturis cor amuletum ad varia. 181.e nidum nemo vidit. 183. b. præſagitura vbi ſtrages futura ſit, ac acies concurſuræ. 182.f. ſtudium in educandis pullis. 181. c. viſus & odoratus exquiſitiſſimus. 2.e
Vultures omnes fœminæ. 181.e
Vultures pro ſepulchris apud Iberos. 183.b
Vulturum oua zephyrea & hypenemia 180.f
Vulturina aquila. 191.e
Vulturina penna parturientes adiuuat. 181.a
Vxor cur ducenda. 497.a
inimica marito. 143.b
malum neceſſarium. 497.a

X

XEnophontis nomine liber de Æquiuocis. 221.b
Xenophontis locus. 179.a
Xerxen fefellit inſomnium. 563.b

Y

Y Græcorum ſæpe apud Latinos v. 506.d

Z

Z Pro S. veteres frequenter vſi. 554.d
Zabulum. 511.c
Zachariæ Chimios dictum quod. 597.b
Zadchiel. 465.b
Zamaël. ibid.
Zamolxis ſententia de oculis. 331.b.c
Zaræ manus de matris vtero porrecta, quid. 427.c
Zelotypia. 125.a
Zelotypia equorum. 43.c
Zeno dialecticorum argutias eludebat. 592.e
Zenonis Cittiei reſponſum de conuiuij hilaritate. 112.d
Zenonis ſententia de Dialectica. 271.f
Zenobia commendatur. 24.e
Zenodoti error. 163.b
Zephyrea ſunt vulturum oua. 180.f
Zephyro ſlante canunt ſuauius cygni. 230.d
in zerintho Samothraciæ oppido immolabantur & epulabantur canes. 55.b
Zodiacus. 621.a.639.f
Zona. 428.e.f
Zonam virgineam,vel diu ligatam ſoluere. ibid.f
Zopyrus Pyrrhum iugulauit. 203.c
Zoroaſter. 497.c.498.d
Zoroaſter recentior. 7.a
Zoroaſtris flumina quatuor. 212.e
Zoroaſtris ſententia de animo. ibid.

F I N I S.

GRÆCARVM VOCVM QVÆ TOTO OPERE OCCVRRVNT INDEX.

A

Ἀγκυλοπῦς, 462,d
Ἀγυιαί, 531,a
Ἀδιάντε ἔτυμον, 255,c
Ἀετίτης lapis, 195,c
Ἀείφυλλος palma, 535,c
Ἄιθων, 130,d
Αἰλουρόμορφος ſcarabeus, 78,f
Αἰρεδάκτυλον, 372,d
Ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ, 242,c
Ἀλιγενὴς Venus, 313,b
Ἄλλα πεξιγνῶθι, 238,f
Ἅλλομαι, 372,c
Ἀλωπεκίζειν, καὶ ἀλωπεκάω, 130,d
Ἄμιν, 507,b
Ἀμφίκυρτος Luna, 410,e
Ἀνάγκη naſcētium Deus, 155,c
Ἄνθος auicula, 256,d
Ἀνοσίτης, 453,a
Ἀντέρως, 494,c
Ἀντιπελαργεῖν, 169,b
Ἀντίχειρ, 372,c
Ἄξιον ὀβελίσκε, prouerb. 530,d
Ἄπειρον, 508,e
Ἀπείρων γῆ, 413,c
Ἀποσκορακίζειν, ἀποσκορακισμός, 235,c
Ἀργειφόντης Mercurius, 343,c
Ἀργεννός, 343,c
Ἀργός, 239,a
Ἀρετὴν ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι dixit Antiſthenes, 456,c
Ἀρητιάδης Polluci quid, 114,d
ἐν Ἀρχῇ, 412,f
Ἀσπενδίων, 409,c
Ἀταυροι boues quæ, 24,d
Ἀτιμαγελεῖν, ibid.
Ἀτιμασθεῖσαι, 392,c
Ἀτρυγέτες, 402,f
Ἀτρύγετον mare, 314,d
Ἀθικὸς ὑπερέχει τὴν χεῖρα ἢ ἀποθνήσκων, prou. 364,c
Ἀφωνα, 314,d
Ἀφύη, 306,f
Ἀφανέτερος τῶν ἰχθύων. 486,c

B

Βαλανοφάγοι, 545,c
Βατράχου ἔτυμον, 299,b
Βεβαιῶν, 293,c
Βλέπειν ταυρηδόν, 25,b
Βῆμα, 378,f
Βούβαλιον, 23,c
Βουγενὴς vocat⁹ Dionyſius, 24,f
Βουλή, 185,b,c
Βουλιμία, 53,a
Βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, 29,b
Βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, 32,d
Βούφαγος, 29,a
Βουφόνος, 30,e
Βοῶπις, 25,b
Βοῦ, 29,a
Βωμὸς φύξιμος, 527,c

Γ

Γ Litera, 507,b
Γ in δ vertūt dores, 161,b
Γαῦρος, 31,a
Γαμψώνυχα ζῷα, 4,f
Γαστὴρ ἡ θάλασσα, 354,d
Γαστὴρ ἐκ ἔχει ὦτα, ibid.e
Γαστρίζεσθαι, ibid.
Γλαὺξ ἵπταται, 203,a
Γρυπὸς genus duplex, 190,f
Γυπαίετος, 191,c. pullos ſuos faſtidit, ibid.

Δ

Δ Litera, 507,b
Δαφνηφάγοι, 539,a
Δεκαδεῖον mulcta Draconis, 29,c
Δεκάπους, 379,b
Δέλτωτον, 507,b
Δελφινόσημος Vlyſſes cur, 232,f. 253,a
Δῆγμα ἀσπίδος, 143,a
Δήμητρα, 161,b
Δημοφάγοι, 35,a,b
Διάκτορος Mercuri⁹, 340,d
Δίκης ὀφθαλμός, 332,d
Διωμηδεία ἀνάγκη, 42,f
Διχότομος Luna, 410,e
Δρέπανος, 455,a
Δυαρχία ἐξ ὑπάτων δύο, numi inſcriptio, 150,f
Δυοδεκαθέων conuiuiū Auguſti quale, 141,a
Δῶρον, 378,d.359,b

E

Ἔαρ, 256,f
Ἐγέλασεν ὀλίγον, παροιμία, 6,d
Ἔρση, 262,d
Ἑκατηβελέτης Apollo, 160,e
Ἑκατόγχειρ, 359,c
Ἐκθρηκορώνη, 205,b
Ἐκκρεγκίζειν, 246,
Ἐλαφιαία Diana, 70,d
Ἔλαφον ἄνδρα quēmnam vocent Græci, 68,d
Ἔλαχις τὸ μ, prouer. 452,c
Ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν, 19,a
Ἑλικοβλέφαρος ocul⁹ quis, 334,c
Ἐμπλέκομαι, 279,a
Ἐννεαγηρακορώνη, 206,c.388,f
Ἐννεάδεσμος σφόνδυλος, 388,f
Ἐννεάκεντρον καὶ ἐννεάδεσμον, 388,f
Hydra ἐννεακέφαλος καὶ πεντηκοντακέφαλος, 393,c 388,f
Ἐξέφηβος, 390,c
Ἐξιχνιάζω, 381,a
Ἐξωνίζειν, 5,a
Ἐπεαπτερόεντα cur dixit Homerus, 214,f
Ἐπιθυμία, 348,f
Ἐπίσπερμα, 387,b
Ἐπισκύνιον, 5,c
Ἐριούνιος Mercurius, 340,c
Ἔρυμα, 494,f
Ἐρωδιὸς vnde dictus, 256,f
Ἐρῶς dęmō naſcētiū, 155,c
Ἑστία, 185,c
Εὐμενίδες, 100,d
Εὐπάτειον, 508,c
Εὐρύβρομος leo, 3,c
Εὐφροσύνη, 493,c

Z

Ζεῦξαι, 520,d
Ζωῆα cur Iouem Græci, 498,d

H

Ἡμεροτρόφις χοῖνιξ, 592,d
Ἡρκύνια, 105,a
Ἠυγένειος leo, 1,c

Θ

Θεὸς vnde dictus, 333,a
Θεῶν χεῖρες Philonis Pharmacum, 221,c
Θῆρα, 518,c
Θούριτα Mars, 2,d
Θώθ, 292,d
Θυμολέοντες, 2,d
Θυραῖος Apollo, 522,d
Θῦται, 89,c

I

Ἴδε πῦρ ἀφύα, 306,f
Ἱέραξ, 212,c
Ἱερόν, 303,a
Ἱκετήρια, 562,d
Ἴκτινος, 177,b
Ἱπποθόη nympha, 37,a
Ἱππότα, 38,d
Ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, 311,a

K

Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, 278,c
Καλλιχείλων obol⁹, 282,d
Κανθάρου σοφώτερος, 77,b
Κάππα, 452,c
Καρδίαν μὴ ἐσθίειν, quid Pythagoræ, 213,d
Καρπομῶντες Græci cur, 326, f
Καρικὸν θῦμα, 55,a
Καρπός, 363,c
Καταρτίζειν, 71,a
Καταχθόνιος Iupiter, 535,b
Κενοδοξία, 75,b
Κεραυνὸς cur vocat⁹ Ptolemæus, 467,c
Κερδώ, 304,e
Κιγκλίζειν, 259,a
Κάλλης σοφώτερος, 258,f
Κοινὸς πόρος vocatus Agathocles, 209,c
Κοντοπλόον, 483,b
Κοππάτιαι equi, 452,e
Κόρον ἔχει καὶ μέλι, 262,f
Κατὰ ἴκρον σκοπεῖν prouer. 398,e
Κόσμος, 475,c
Κριὸς ἀσελγοκέρως, 101,b
Κρόμμυον, 608,d,e
Κρότων ὑγιέστερος, 148,d
Κρώζειν, 206,d
Κτατήψια, 562,d
Κυῶν θήλειαν cur dixerit Theocritus, 230,d
Κύλλοι, 364,f
Κυνομυία, 55,b
Κυπαρίττου καρπός, 553,a
Κύων καὶ ὗν, 53,c
Κωτίλλειν, 226,d

Λ

Λ in Lacedæmoniorum ſcutis, 452,d

Λάας

Index Hieroglyphicorum.

Λάας, λᾶος, λάαος, λαὸς, 526,d
Λαγὼς vnde formetur, 129,a
Λαλεῖν, 339,b
Λάμια, 586,e
Λεϊκασμὸς, ibid.d
Λέον ἐγέλασεν, 6,d
Λήκυθοι, 562,f
Λιβύη πυροφόρος, 589,b
Λιπεφίνος ſalamandra, 163,c
Λογογράφος vocatus Demoſthenes ab Æſchine, 493,b
Λόγος quid D. Ioanni, 195,b
Λυκηβάτης, 105,a
Λύκος πρὸς τὸ βοὸς ἀπέδλει, 106,f
Λυκοπάδαι, 107,a
Λυκόφρονες, 105,b

M

Μαραθρὸν, 139,a
Μαχαίραν ὀξεῖαν ἀποστρέφει, 453,b
Μελανούρων μὴ γεύεσθαι, 288,d
Μέροπες homines, 170,f
Μῆλον, 99,a
Μηνοειδὴς Luna quæ, 410,c
Μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, 61,b
Μισῶ μνάμονα συμπόταν, 373,b
Μνημονόδιζον gemmis inſculptum, 339,1
Μονόκερως, 22,d
Μονόκερως μόσχος quid Orpheo, 24,f
Μορφῶ, 444,d
Μυδρὸν Solem eſſe putauit Anaxag. 470.d
Μιὸς ὄλεθρος, 133,c
Μύωψ, 268,c
Μυκηταν cur vocabāt Neptunum, 27,a
Μύρμηξ ἢ κάμηλος, 75,a
Μυχὸς, 145,a

N

Ναρθηκοφόροι, 587,c
Νῆς, 146,f
Νῦς quid Anaxagoræ, 142,c
Νηκλεπόλον, 617,c

O

Ὀβελίσκε ἄξιον, 530,d
Οἶστρος, 268,c
Οἰωνὸς, 181,a
Ὀλολύγων φωνὴ, 298,f
Ὀλόγυος, 288,c
Ὀ μεροφίας χελιδόνας μὴ ἔχειν, quid, 226,d
Ὄνος quid ſignificet, 118,f
Ὄνε ὦτα, pagus Phrygiæ, 116,e
Ὀργάζειν, 365,b
Ὀρθρογόη καὶ ὀρθροβόη χελιδὼν, 226,f
Ὀφίως ὄμμα, 151,b
Ὀσχοφορία, 562,d
Ὄφιν θάλπεις, καὶ σὲ ὄφις, 147,b
Ὀφθαλμὸς ὕφαιμος Luciano quis, 334,e
Ὀψιθόμοι Spartani, 151,c
Ὀφιεκτονος Argiphon, 161,a
Ὀψοφάγοι, 314,f
Hori Apollinis loci aliquot vel emaculati, vel accuratius expenſi, 5,a. 18,c, f. 30, f. 70, c. 150, f. 171, a. 180, f. 200, f. 202, d. 203, c. 207, c. 215, c. 247, b. 247, c. 251, b. 281, a.

Π

Παλαιστὴ menſura quæ, 377,a
Πανδημος, 101,c
Πανσέληνος Luna, 410,c
Παρθενοκτονία quando ſublata, 191,c
Πάροχοι qui, 463,b
Περιφερόμενος προσκυνεῖν, 411,b
Πηχὺς, 378,e
Πιθηκόμορφος cur dictus Therſites, 62,f
Πίθος, 593,b
Πέρδικος πῶς ἡ σκέλος, 246,e
Περιελίσσεσθαι, 279,a
Περιστερά, 219,a
Πληγαί, 279,a
Πεδάρκης, 66,f
Πολιάς, 512,f
Πολύτροπος Vlyſſes, 278,e
Πορφύριον, 288,b
Ποσιδώνιας, 512,f
Πόσις καὶ πόθος, 610,e
Πρωτότερος περιστρᾶς, 221,a
Πρόβατον, 99,a
Προβατικὸν βίον ζῆν, καὶ προ-
Βάτων ἦθος, 97,b
Πτερόεντα ἔπεα, 214,f
Πυανεψία, 562,d
Πυρετὸς, 6,d
Πυρκαιος æthe. cur Orpheo, 498,d
Πυροφόρος λιβύη, 589,b

Ρ

Ῥα, 439,c
Ῥακὸς, 475,b
Ῥινόκερως, 22,d
Ῥινὸς, 163,c
Ῥόδε ἔτυμον, 585,a

Σ

Σ in equis, quid, 452,e
Σάλος, 365,c
Σαπροπυγὶς, 258,d. 259,a
Σεμναὶ deæ quæ, 100,d
Σεῦτλον, 618,d
Σηπιοτικὸν atramētū, 288,e
Σηπιοτικὸν, 397,a
Σθενίας, 512,f
Σκοροδίζειν, 242,f
Σκύζειν, 5,c
Σκῶπες, 204,f
Σπεῦδε βραδέως, 276,d
Σπιθαμὴ, 276,c. 377,c
Σορὸν, 133,c
Στέφανον μὴ δρέπειν, 437,a
Στηλογραφία, 530,e
Συγκεχυμένα corpora, 138,d
Σχοινοκέφαλος cur dictus Pericles, 422,c. 456,d,e
Σῶκος Mercurius, 340,e

T

Ταραντινίζειν, 40,f
Ταῦρος Neptunus cur,
Ταυρηδὸν βλέπει, 25,b
Ταυροειδὴς ſcarabeus, 78,f
Ταυροκράνοι fluuij cur, 27,b
Ταυροπόλος Diana, & cur dicta, 33,a
Ταυροφάγος Bacchus, 33,b
Τελάσσαι, 532,f
Τελέσαι, 411,c
Τέλθον, 419,b
Τερετίσματα, 271,a
Τετραξὺς, 337,a
Τεττιγοφόροι Athenienſes, 271,b
Τραγίζειν, 590,c
Τρίοι, 221,b
Τρήρων, ibid.
Τριόρχης accipiter, 209,c
Τρυγὼν, 305,b
Τυφλότερος ἀσπάλακος, 132,d
Τύχη Luna cur dicta, 155, c, d
Τύχη φερέπολις, 413,b
Τῷ τρίτῳ τῷ ἐγχέλιον, 297,c
Τῶν μελανούρων μὴ γεύεσθαι, 232, e, f
Τῶν χοινίκων χάμαζέ, 380,f

Υ

Υ Litera, 84,f
Ὑγίεια, 639,c
Ὑγίεια καὶ ὑγιαίνειν, 508,d
Ὕκα, 308,c
Ὑν ὁρίσειν, 87,c
Ὑποπτεροι ἵπποι Pindaro qui, 216,d
Ὕραξ, 133,c
Ὗς, 84,f
Ὗς διὰ ῥόδων, 83,a
Ὗς ὀσκώμασιν, 85,b
Ὕφαιμος ὀφθαλμὸς Luciano quis, 334,e

Φ

Φάγος, 29,a
Φάσσαι, αἱ, 410,c
Φάσσαι colūbæ quæ, 218,c
Φερεοικὸς cochlea, 287,b
Φερέπολις τύχη, 413,b
Φεύξιμος βωμὸς, 527,c
Φιλοσέφανος olea quæ, 563,a
Φρένες μέλαιναι Homero quæ, 408,d
Φυτικὸν, 473,b
Φυτὸν, 44,d
Φυλάδες ἄρκτοι, 35,c
Φυλεύειν, 306,d
Φῶς φίλον χαῖρε, 490,c

X

Χαίρειν, 508,c
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, prouerb. 360,d
τὸν Χεῖρα ἐπιβάλλειν, 360,d
Χελιδονίζειν, 225,c. 226,d
Χλευάμυκον, 617,c
Χιλὸς, 66,f
Χλαῖνα, 426,f
Χοιροπωλεῖν, 87,a
Χρυσόμηλον quemnam vocarit Diogenes, 97,b
Χρυσοῤῥάπις Mercurius, 157,b

Ω

Ὠδινολύον, 312,f
Ὠτίς, αἱ, 279,a

Τ Ε Λ Ο Σ.

PRO
SACERDOTVM BARBIS,

AD CLARISSIMVM CARDINALEM HYPPOLITVM MEDICEM,

Declamatio.

Authore IOANNE PIERIO VALERIANO BELLVNENSI, priùs Romæ cum Clementis VII. Pontif. Max. Priuilegio emiſſa.

Nunc verò ex editione Pariſienſi anni 1533. euulgata.

LVGDVNI,
APVD PAVLVM FRELON.
M. DCII.

F. MINITIVS CALVVS ANDREAE ALCIATO IVRECONSVLTO S.

.

SCripſiſti nuper ad me, vir Clariſſ. vt te de Italorum omnium ſtudijs & lucubrationibus, quot & quantæcumque eſſent, certiorem redderem, de diuinis humanisque rebus quæ gererentur, de publicis priuatisque negotijs, etiam quæ nihil ad te attinerent, quàm diligentiſsimè perſcriberem. Faciam id quod iubes, quia nihil æquè charum eſt mihi, quàm Alciato viro vndecumque doctiſsimo gratificari. Habebis igitur quotidie à me literas, quæ te de omnibus, quæ ſcire cupis, admoneant. Quòd verò pertinet ad ſtudioſorum lucubrationes, mitto nunc ad te Pierij Valeriani amici noſtri pro Sacerdotum Barbis defenſionem, quam ſpero & ingenio & eruditione tua non indignam. Vtinam verò & quæ in PANDECTARVM CASTIGATIONES ex antiquis codicibus elucubrauit, de ſacris quoque Aegyptiorum literis commentaria, Elegias amatorias, Hymnos aliquot, & pleraque alia mittere potuiſſem, vt quantum is pro ſtudioſorum vtilitate laborauerit, inſpiceres, hominémque magis ac magis tibi ſuſciperes diligendum. Huius verò editionis ego auctor fui, qui ſciebam adhinc biennium priorem in hanc materiam eius apparatum quemdam in manus hominum (auctore inſcio) prodiiſſe, & in exemplaria multa iam deſcriptum, vbi multa eſſent, quæ Pierius mox ſuſtuliſſet, immutaſſet, & caſtigatiora reddidiſſet. Quæ ſi quis imprimenda curarit, non paruam offenſionem auctori fecerit. Vt quæ nec Clementi V. Pontifici ingrata non fuère. Tu verò leges defenſionem hanc, & intra pauciſsimos dies, ab eodem longè vberiora alia, quæ citò publicabuntur, expectabis. Vale.

IOAN. PIERII VALERIANI BELVNEN. PRO SACERDOTVM BARBIS.

Ad Clariſſim. Cardinalem Hippolytum Medicem.

ADMONVISTI NOS, Antiſtes ampliſſ. vt quoniam nonnulli haud poſtremæ auctoritatis viri, cõcilij cuiuſdam legem, Alexandri III. vt ipſi aiunt, reſcripto corroboratã, anteactæ ætate per annos aliquot obſeruatam, noſtro autem tempore non temerè deſtitutam, iterum tentant apud ſummum Pontificem, nulla eius qua nunc grauiſſimè vexatur, valetudinis ratione habita, ſuſcitare, priuſquam edictum proferatur, Barbam deponere omnes, qui auſpicijs tuis viuimus, incipiamus, atque ita exemplo reliquis futuri, ſponte faciamus, quod omnino lege lata facere compellemur. Id quod etiam ſi nullæ cogant leges, tuo vnius iudicio & auctoritate moti, libentiſſimè facturi ſumus. Sedenim cùm plerique ingenio & doctrina, addam etiam probitate, & ſapientia præſtantes viri, inceptum hoc haud ita probent, violaríque hinc ſacerdotij grauitatem arbitrentur, quæ de Barba ipſa plurimum ſibi vẽdicat dignitatis. Cúmque alij legem illam non eo modo, quo in vulgatis exemplaribus habetur latam aſſeuerent Alij quàmuis lata olim fuiſſet, longo tamen vſu tacitóque conſenſu clarorum hominum antiquatam prædicent, Alij ſi non lata modò, verumetiam ſi aliquãdiu obſeruata, etiamſi repetitis inſuper decretis, vires acquiſiuiſſet, quia tamen minus honeſta ſit, abrogandam cenſeant, multáque quotidie in hanc ſententiam diſputentur: Túque ob excellentis ingenij tui acumen, ſtudiúmque ea omnia cognoſcendi, quæ te digna ſunt, huiuſmodi diſceptationibus plurimum delecteris, nõ abs te me facturum arbitratus ſum, ſi Barbarum defenſionem, pro collegij Sacerdotalis tuenda dignitate ſuſcepiſſem. Ita enim tibi rem gratam me facturum intelligebam, atque ego intermiſſum per tot annos hoc dicẽdi ſtudium eram non ſine iucunditate mea repetiturus. Spero autem futurum, vt cum ea quæ dicturi ſumus percepta fuerint, eorum deprehendatur error, qui Sacerdotem nihil minus decere, quàm Barbatum eſſe, perſuaſum habent. Siquidẽ ex huiuſmodi leuitatis vſu, multa contra Sacerdotij decorum fieri videmus. Euaneſcere quippe grauitatem, virilitatem deſpici, ſeueritatem illudi, & venerabilis in homine conſpectus dignitatẽ eleuari. Nam quin Barba virum & probum & honeſtum, imprimisque grauem atque ſeuerum deceat, qui negare velit, inueniri neminem arbitramur. De ijs loquor, qui rationibus potius acquieſcunt, quàm opinionibus ſuis adhæreſcant. Quòd ſi probum & honeſtum virum Barba decet, Sacerdotem quoque, cui totius probitatis & honeſtæ vitæ exemplar eſſe debet, ante alios addecere nõ temerè forſan opinabimur. Nulli enim dubium eſt, ſeueriorem hominis habitũ, eo molli & effœminato laudabiliorem eſſe, in viro præſertim ſacris initiato, quique alios inſtiturus ſit, atque etiam caſtigaturus, futurúſque vt Ægyptij volũt tanquam canis latrans in hominum vitiis inceſſendis, quia qui muti ſunt, ab Hieremia reprehenduntur. Quinetiam eadem de cauſa Barbatos magiſtros maiores noſtri cũprimis approbauêre. Neque eſt, vt iſti dicant, ſe Barbam ponere humilitatis cauſa, vt cultum aſpernẽtur, ſintq; vltro hominibus opprobrio atque contemptui, quod in capillo tõdendo forſan admittemus, ſed in oris mollicie curãda nemo vnus, qui benè ſentiat, humilitatẽ interpretabitur. Mentum ſiquidem & faciem omnem raſitare, nimirum nequitiæ deliciarumq; cauſa cœptũ. Quiq; id frequẽtius egere, inter effœminatos dubio procul habiti, etiam ſi multis & magnis virtutibus alijs, domi foriſq; clari extiterunt. Poſſem ad hoc innumerabilia totius antiquitatis exempla, tam Hebræorum quàm Græcorum recitare: Sed quoniam Romani ſumus, & Romana eſt eccleſia, qua de nunc agitur, priuſquam ad noſtra hæc tempora deueniamus, non ab re fuerit antiquorum etiam mores perſcrutari. Quare quid de Barba Romani olim ſenſerint videamus. His enim vtpote virilibus, tardior in tonſoribus conſenſus fuit, eáque de cauſa maiores eorum à ſcriptoribus intonſi plurimum appellantur. Poſt Romam enim conditam non ante annum quadringenteſimum quinquageſimumquartum eorũ vſus reperitur. Adduxit hos ex Sicilia P. Ticinius Mena, ſi Varroni credimus: nam intonſos antea vixiſſe Plinius etiam atteſtatur, primumq; omnium radi quotidie Aphricanum inſtituiſſe, quem ſtudioſè admodum Auguſtus Octauianus imitatus eſt. Sedenim Scipio nota ea, quòd mollis eſſet, nunquam caruit, déque cultu eius non modo Romano, ſed ne militari quidem, deq; hominis deſidia, multa vltro citroq; iactata ſunt. Quinetiam in ea expeditione, qua nulla vnquam Romano populo maioris momenti credita, ea ipſa inquam, vbi Carthaginis excidium pro libertate Italiæ, pro Romanorum omniũ vita & nomine parabatur, de ſoluta ſub eo duce militiæ diſciplina Romã vſque non priuatis tantum, verumetiã publicis Ciuitatũ expoſtulationib⁹ exauditæ sũt

Meminit huius ſcripti Pierius Hieroglyphic. l. 32. in verbo Barba.

in ſenatu querimoniæ. Agite igitur vos quoque Siculorum inſtituta ſequimini, Syracuſanos etiã apparatus luxúmque frequentiſſimis Antiquorum adagiis damnatum imitamini, vt non modò ſi ignaui eritis, verumetiam ſi ſtrenui, ſi clari, ſi triumphales, veſtram hinc omnem gloriam obſcuretis. Sed quid ſuper Auguſto dicam? Nunquam ille profectò tam magnam effœminati animi ſuſpicionem concitauit ex carminibus impudiciſſimis, à ſe in balneis editis, quàm ex frequenti nouacularum vſu. Et ne multa in re tam manifeſta exempla congeram, omnis denique pilorum depoſitio, muliebre neſcio quid, omnium ferè gentium & temporum conſenſu ſapere viſa eſt. Hinc fuêre nationes aliquot, quæ, Barbam in luctu ponerent mœſtitię ſignum, propterea quòd fœmineum eſſet fragi calamitatibus, neque lugere virili habitu congruum iudicarent. Sanè Romani Barbæ cultum tanto ſunt honore proſequuti, vt Iouem ipſum nuſquam niſi Barbatum figurarint. Ipſis verò Quiritibus quantum grauitatis & auctoritatis Barbę attulerint, inde manifeſtum, quòd cum capta à Senonibus Roma hoſtes ingreſſi eſſent, patres pro foribus ſuarum quiſque ædium in ſella ſedentes, Barba illa dignitate tantum hoſtibus, & quidem feris, admirationem incuſſere, vt illi totidem ſe numina conſpicere, quot ciues Romani erant, arbitrarentur, donec vnus aliquantò ferocior Senatoris vnius Barbam manu demulcere aggreſſus, ab eo virga percuſſus, prohibitúſque fuit: quo facto indignati Barbari, Romanos illos omnes, & ætate & habitu venerabiles ad vnum trucidarunt.

Ita illi quos Romanorum gladiorum vis non edomuerat, Barbarum iam erant reuerentia mitigati. Hi verò, ne oris ſui maieſtas læderetur, vitam Barbis paciſci maluerunt. Non negarim autem quorundam populorum, neque ignobilium quidem, inſtitutum fuiſſe, vt Barbam raderent, capillum à tergo tantum luxuriare permitterent, quod Lacedæmonij factitaſſe perhibentur, & Abantas id primos omnium excogitaſſe Homerus tradit, & ea de cauſa Pollux Euboicos opiſthocomas vocatos ait, & Hectorem Timæus ea per terga ipſa coma inſignem deſcribit. Sed ea ratio Lacedæmonois ab aliorum inſtitutis alienos fecit, quæ multa etiam alia à reliquo humano genere aliena eiſdem perſuaſit. Cur verò Barbam abradi, capillum à tergo nutriri iuſſerint, ideo factum, vt longè tutiores in bello eſſent, adimerentúrque hoſti facultas in pugna mentum apprehendendi: ſi verò fugam meditarentur, vinculum atque anſam quo capi poſſent, inſtare ſibi à tergo rem iniſcerentur, atque ita præ capturæ metu, deſtinatiore animo conſiſterent, aduerſiſque dimicarent. Verum inſtitutio hæc vnà cum eorum imperio antiquata abolitáque, imitatores nunquam vlterius habuit. Sed vt quæ ad rem noſtrã pertinent proſequamur, delicatulos iſtos accuſatores noſtros qui nos maledictis figunt, mihi dari velim, vt quoniam turpe adeò putant Sacerdotem cum Barba conſpici, quid in ſe turpitudinis habeat Barba, mihi declararent, ſiquidē ego nihil in ea turpe, nihil non honeſtum inuenio. Cæterum vt hoc manifeſtius appareat, quid Barba ſit, primùm videamus, atque ita forte quid in ea delitescat mali, deprehendere poterimus. Multa enim quæ primò latent, per finitionē mox apertiùs innoteſcunt. Eſt autē Barba, viriliũ maxillarũ veſtimentum à natura, ornamenti & bonæ valetudinis cauſa, productum, inde Latini Veſtem eã appellauêre, & impubes plerique dixerunt inueſtes, genáſque lanugine veſtire, paſſim apud auctores inuenias. Quòd autē virilis naturæ Barba indiciũ ſit, magis apertũ eſt, quàm vt vlla debeat approbatione demonſtrari: meritóq; Diogenes, qui abraſos omnes inſectabatur, Barbaro neſcio cui reſpondit, Barbã ſe ideo geſtare, vt ſe virũ eſſe ſubinde recordaretur. Et ad noſtrã vſque ætatem vniuerſæ totius oriẽtis nationes abraſos viros cũ inſpexerint, fœminas eos in ludibriũ vocant: & Alexandrũ Macedonem, tanti nominis Principē à militibus ſuis, à populis & nationibus omnibus irriſũ, quòd raſitaret & fœminã prę ſe ferre vellet, memoriæ proditum: Nam cum raſuræ auctorem fuiſſe Athenæus ex Chryſippo memorat. Manifeſtum enim eſt, in hominum genere pueros tantum & fœminas, eunuchos & qui mollius degunt viros ſine Barba conſpici: atque ita facilè poteſt intelligi, quibus ij qui raſitant, aſſimilari poſſunt. Sed ne diutius in re tam perſpicua moremur, ad alia, quæ dicere præpoſuimus, aggrediamur.

Quòd ornamenti cauſa ſit à natura producta, re ipſa conſtat: Nam veluti arbores natura frondibus, ita viros ad eorum dignitatem vberiùs augendam Barba ornatos voluit. Eandem autem in abraſa hominis facie deformitatem Poëtæ ponunt, quæ ſyluarum eſt cùm folia deciderunt. Meritò itaque Haliabas & plerique Philoſophi admodum clari, Barbam ſcripſêre viris à natura ornamenti dignitatiſque cauſa contributam. Hinc videas vnumquemque eorum, qui vel ſupremo labro tantum vel extremo mento Barbatuli ſunt, quotieſcunque in ſpeculum inſpexerint, vel ad os manus admorint, & ſuccenſere naturæ, & ſe ita facto ingemiſcere. Vt enim in vnionibus, quò grandiores ſunt, eò precioſiores æſtimantur: ita Barbis ex magnitudine ipſa auctoritas comparatur.

Artemidorus ait filios tantum ornamenti patribus afferre, quantum ori Barba decoris addit: ideóque ſuper filiis decerni à coniectoribus quæ de Barba per quietem quis imaginatus fuerit. Operæpretium verò eſt Luciani Cynicum audire qui tam deforme eſſe putat, ornatum Barbæ viris auferre, quàm ſi leoni iubas attondere quiſpiam aggrediatur. Sanè Theſeus Herculis diſcipulus, quo non alter ea tēpeſtate fortior, Barbam nunquàm tondere voluit, vt virtutē ipſe ſuã ornatu eo profiteretur. Eaq; de cauſa Exephæborũ ille tõſurã, vtpote gratiſſimũ Diis donum

donũ, quo nihil ea ętas pretioſius offerre poſſet, fertur inſtituiſſe: Idq; primitiarũ, fluminibus, tũ Apollini dedicabatur ex temporum eorũ ſuperſtitione. Sed hoc nihil ad negotium noſtrum. Plinius Iunior Euphratem Philoſophum ætate ea præſtantem celebrat, cui & ingens & cana Barba multum afferebat ornamenti. Tantũ verò à veteribus Barbæ attributum eſt, vt Philoſophus qui Barbatus non eſſet, vix Philoſophus putaretur: qui verò Barbatus eſſet, niſi reliquam morũ grauitate vitã comprobaret, male id audiebat, quòd Barba & pallium in cõſpicuo eſſent, Philoſophus autē nuſquã appareret. Ita veteres illi grauiſſimi quidem viri, cum Barba & ſapientiam & bonos mores eſſe coniunctos arbitrabãtur. Quòd verò conferat ad valetudinem ex eo patet, quòd dum ad ſui nutricationem ſuperuacaneum humorem exugit, dentes diutius à putredine conſeruat, & vt firmiores gingiuis inſideant efficit, quod non æquè accidit iis, qui frequenter abraduntur. Nam ij vel ante tempus plerunque fiunt edentuli, vel de dolore dentium plurimum laborãt. Præterea æſtate, ne facies Solis radiis vratur exedatúrque prohibet: hyems noxias & ſtrictiores vẽtorum flatus infringit: ab Angina, ab Vua, & aliis pleriſque incommodis tutum hominem reddit. Vt hinc denique credamus à Mythologis illis Philoſophis confictũ, vt ſit intonſa ſemper Æſculapio Barba, cùm Apollo eius pater vbique pingatur impubis. Qui enim ſalutis auctor perhibetur, meritò iis, quæ ad ſalutem faciũt, ornamentis inſigniri debet. Huiuſmodi igitur dotes cum in barba ſint, quid in ea turpitudinis, quid vitij, quid quod abhorreamus nequaquã video. Quòd ſi ea quę vtilia, quæ ſalutaria, quæ honorata, quę alicuius exiſtimationis ſunt, indigna ſacerdote viro iudicabũtur, quid illud ſit, quod ſacerdotalē habitũ addeceat, difficulter (vt arbitror) inueniemus. Sed iniquos ne vocē, an inuidos hos Barbarũ vituperatores, qui nos inimicè adeò inſectantur: quibus quos diis immortalibus cultus, honores, preces adhibemus, quæq; purè & caſtè facimus, vna de Barba omnia ſordeſcere videntur? Qui denique ſacerdotes illos tantum approbãt, qui cõtra grauiſſimorum hominum ſententias venerabile virilitatis ſignum exuerint? Quòd ſi qui dignitatē ſuam tueri velint, à ſacris ſummouent, ac vti diris imprecationibus deuotos abominantur. Vbi enim Barba ſit, nullam iſti pietatem, ſanctitatem nullam, nullam eſſe poſſe religionem putant. In primis autem nos legum auxiliis oppugnãt, cauſáque tunc omni decidiſſe clamitant, ſimulac non obſequendum legibus dixerimus. Nimirum quãti nos leges facimus, norunt: eóque audaciores facti ſunt, quod huiuſmodi armis ſponte cedere cõſueuerimus. Sed enim dicant prius, vtrũ naturę leges citaturi ſint, an ſcriptas, an de ſãctiſſimorum hominum exemplis ſumptas, an diuini Spiritus admonitu cõſtitutas? Quatuor enim has inuenio fuiſſe laudabilis vitæ, ſuo quamque tempore, rationes, quibus hominis æuum, quantum ad diuina pertinet, ab orbe condito, ad noſtrum vſque tempus exigere ſua cum laude & animorũ ſalute potuerunt. Si naturæ Legem hanc eſſe dixerint, reclamabit res ipſa, dicéntque viri prudentes atque ſapientes omnes, immò & ſtulti & inſipientes, quotquot nunc ſunt, quótque ab hominum memoria fuerunt. Naturã glabellas fœminas, hirſutos mares effeciſſe, portentoſúmque eſſe, ſi qua barbatula mulier ſit, vti de Antiſtite, quæ Mineruæ ſacris præfecta erat apud Pedaſenſes Græcorum monumenta tradidêre. Qui volet igitur Marem arte operéve aliquo imberbē reddere, is contra Naturæ leges dubio procul feciſſe redarguetur. At multa ſunt, inquient, quæ Natura temerè feciſſe videatur, quæ humana poſtmodum diligentia, conſenſúſque hominum ciuiliter degentium emendauit. Fruges tantùm ad cibum, & aquam ad potum Natura produxerat, humana mox diligentia panem & condimenta alia, vinúmque facere adinuenit. Syluarum horrore nemorúmque aſperitate locis omnia Natura conſueuerat: Sed aruorũ, viridariorúmque amœnitates, humana poſtmodũ ars excogitauit. Ita pleraque alia ex hominum ſapientium ingenio, arte, perſuaſione, experientia in melius ordinata, ita Barbas radere inſtitutum, vt incommodum id amoueatur. Sybaritas puto fuiſſe hos legumlatores, qui etiam gallos gallinaceos vrbe ſua exterminarunt, ne ſomni ſuauitatem importuno cantu antelucanis horis interturbarēt. Sed enim bene habet cum iam Naturæ Lex à nobis ſtat, quam ita eſſe non inficiantur: ſed ea qua præditi ſunt ingenij peruerſitate, contra eam nugas huiuſmodi moliuntur. Hanc itaque valere ſinũt, & ad legem confugiunt, ex aliqua nonnullorũ hominum commoditate conſcriptam, in cuius tamen præſidio omnem victoriæ ſpem collocauerunt. Sed enim eſt Lex ſcripta triplex. Vna quæ à Moyſe ad aſſertoris vſque noſtri tempora producta eſt.

Altera, quæ vel de ipſius magiſtri noſtri exemplo deſumpta eſt ad imitationem, vel Diuorum noſtrorum auctoritate conſtituta. Tertia Pontificum, conciliorúmque ſanctione decreta. Sed quoniam ſcriptæ Legis appellatione Moſaicam præcipuè capimus, imprimis operæ pretium eſt videre, an in ea raſitandum eſſe præcipiatur. Sanè ſi ad Hebræorum mores reſpexerimus, in Regum hiſtoria legas, Nuntios à Dauide ad Hannonem Regem miſſos, qui cum de patris obitu conſolarentur, quos cum ſuſpectos Rex Barbarus habuiſſet, altera cuiuſque maxilla abraſos in Principis ſui ludibrium & iniuriam remiſit. Quare Dauid iuſſit eos in Iericho tam diu commorari, donec Barbæ creſcerent, ne fœdum hoc ſpectaculum populo exhiberetur: quòd ſi raſitandi mos fuiſſet, factum hoc non oportuit, quia ſtatim reliquum abradere potuiſſent. Si verò leges eorum inſpiciamus, compluribus locis, neque quis abraderetur, apud eos vetitum: Barbam enim

raſitandam non eſſe, Leuitici libri populo præcipitur vniuerſo: Sacerdotibus autem ſine exceptione mandatū præcipuè, ne Barbam radant. Quinetiam inter alias calamitates, quas Deus Moabitico populo Iſaiæ verbis interminatur, in cunctis eius capitibus Barba, inquit, abradetur. Vſque adeo hæc effœminati menti luculentia apud ipſos ſummæ dabatur vituperationi. Merito itaque Barbæ Aaronis ſummi Pontificis mentio quædam honorifica noſtris in templis ante ſummi Dei, Diuorúmque immortalium aras quotidie decantatur: quinetiam de vnguento, quo eius Pontificis Barba delibuta fuerit, memoriæ proditum. Apud hos denique viri illi ſanctiſſimi, qui Deo præcipuè dedicati erant, Nazareni nuncupati, capillum & Barbam promittere, ſanctimoniæ ſignum habuere: eóque inſtituto in Ioannis Baptiſtæ præcurſoris caput & faciem nouaculam nunquam aſcendiſſe legimus. Sed quonam manifeſtiori argumento Barbas Deo placere comprobare poſſumus, quàm eo ipſo, quòd in votis de ſuſcipienda prole dānati Barbæ nutricationē obligabant, quam ſi Deo imgratam ſapientiſſimi illi patres intellexiſſent, nunquam profectò oblatione huiuſmodi gratiā ab eo ſperaſſent ſe conſecuturos: delicti verò quod forte aliqui delicatiores abradendo admiſerant commonefacti, eo voto errore emendare, & propitium ſibi Deum reddere procurabant. Paſſim verò apud Hebræos abradi Barbam inuenias, vbi vel dolor intolerabilis, vel inſignis aliqua calamitas ingruiſſet, quò ſe ornamentis omnibus expoliatos oſtentarent. Dies, immò annus me integer deficeret, ſi tā multos huiuſmodi locos & exempla toto eo tempore, ſcriptis commendata commemorare perexero, quę cum manifeſta ſint omnibus, non eſt, vt in re notiſſima tempus diutius conteramus. Conſtat enim in veteri lege Barbam non modo non prohibitam, ſed etiam decreto habendam, imperiiſque Dei ipſius nequaquam amouendam. Age igitur iam ad alteram deueniamus, quam per vndetrigeſimum ſupra mille & quingentos annos ſecuta eſt Chriſtiana pietas, eam GRATIÆ LEGEM Theologi noſtri vocant, quam nos in LEGEM EXEMPLI, & in LEGEM SANCTI SPIRITVS afflatu conſcriptam diuidimus. Exempli autem Lex tantæ eſt auctoritatis, vt pro legibus omnibus ſufficere debere CHRISTVS admonuerit, cum exemplū ſe nobis dediſſe profeſſus eſt. Itaque illud potiſſimum obſeruare conſueuimus, vt CHRISTVM ipſum nobis ad imitandum proponamus. Eo enim argumento excādeſcit Ignatius diui Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus, in quorundam ſuperſtitionem, qui ſe ideo ſanctiores fore arbitrabantur, quia carnibus abſtinere perpetuò inſtituerant. CHRISTVS, inquit ille, comedit carnes, Petrus comedit carnes, & quæ ſequuntur: Cur nos igitur earū eſum ſanctitatis ergo ſuſtollamus? Exēpla enim ille dedit nobis, vt quemadmodū quid ipſe fecerit, ita & nos faceremus. Atque ita ſine vlla prorſus controuerſia dicimus, vnamquámque ipſius aſſertoris noſtri actionem, vitæ noſtræ legē & rationem eſſe Quo cōſtituto, accuſatores noſtros interrogarim, nunquid vllum CHRISTI ipſius præceptum, dictúmve, aut exemplum habeant, quo Barbam ille viros abradere iuſſerit, vel iudicarit, vel ſaltem innuerit. Nullum dubio procul huiuſmodi reperitur: contra verò & CHRISTI ipſius exemplum, qui Barbam aſſiduè geſtaſſe fertur, & Petri & Pauli & Apoſtolorum omnium mores, Barbarū defenſionē conſtituere videntur. Sunt enim qui CHRISTI faciem à maioribus acceptam ita deſcribant, vt Barba eum promiſſa, flauáque fuiſſe aſſeuerent, neque aliter vnquam à Græcis, à Latinis, aliiſq; nationibus pingi ſculpique manifeſtum eſt Petrum, cui ſumma vni in Chriſtianum omne nomen auctoritas ab ipſo Deo attributa eſt, Barbatum ab antiquis accepimus, & ita in templis delubriſque omnibus Barbatum ære, marmore, coloribúſque figuramus. Paulo, qui noſtræ dubio procul vitę magiſter fuit, cuiúſque ſapientiſſimis inſtitutis libenter omnes adquieſcimus, pingi nihil Barbatius inſpicimus. Iam & Andræas, & Thomas, & Collegæ eorum omnes, ingentibus Barbis inſignes oſtenduntur. At leue dicent argumentum eſt, CHRISTI & eius comitum facies, quales fuerint, ex picturis ariolari, cum pictoribus atque poetis quidlibet ex libidine ſua confingere, ſemper conceſſum fuerit. Faciamus hoc non liquere, non negabitis tamen communem hunc mortalium omnium conſenſum eſſe, vt & CHRISTVM ipſum, & eius comites Sacerdotij noſtri Principes, non aliter quàm Barbatos pingere ſculperéque inſtituerint: quæ omnium ſententia facilè oſtendit Barbam aliquid habere, quod ſanctitati decenter accommodetur: ſentiréque idem omnes, Barbam integerrimo cuique viro ornamētum afferre. Ita Gentiles, Deos quiſque ſuos eo habitu inſignes oſtentabant, qui mores eos, quos ipſi pręcipuos iudicabant, indicaret. Hinc Lacedæmonij non Martem tantùm, ſed & alios Deos, Deáſque pleraſque omnes armatos figurabant, quòd nihil armis præſtantius exiſtimarēt, ac perinde Deos armis decoratos eſſe debere opinabantur. Phœnices Mercaturæ tantum dediti, Deos omnes cum loculis nummorum plenis effingebant, quòd beatiſſimum illum arbitrarentur, qui pecunioſior haberetur. Nos cùm nihil Barba venerabilius intelligamus, ipſum Dominum Deúmque noſtrum, & reliquum diuorum cœtum cum Barba pingere pientiſſimum arbitramur. Sedenim minimè inficiari potuerūt, quin Pręcurſor ille Sanctiſſ. tonſorem non admiſerit, quin idem fecerit D. Iacobus, cui inter reliquas benè inſtituti animi dotes, id ſumma omniū conſenſione attribuitur laudi, quòd nullo vnquā vitæ tempore tonſorem admiſerit Nos infœlices, id vel vitio cuipiam dabimus, vel ſub execrationis crimine fieri prohibebimus, quod Sanctiſſimis viris ab ipſo Dei filio, aſſertore noſtro eruditis,

tis, omnium approbatione conceditur, atque vti exemplum continentiſſimæ vitæ inter virtutis opera recenſetur? Iampridē omnino vera non modò vocabula, verumetiam morum bonorū ſemitam amiſimus. Iacobo cui perpetua quædam iuſtitiæ obſeruantia cognomentum dedit, laudi datur, quòd nunquam attonſus, nec vnctus vnguento, nec vſus balneo ſit: Nos eos vt infames calumniabimur, qui & tonſores, & delitias alias huiuſmodi abominantur? Quòd ſi dominus Deúſque noſter Barbam, virilitatis indicium geſtauit, ſi Petrus, ſi Paulus, ſi Apoſtoli reliqui Barbati eſſe voluerūt, contra Barbas nihil à fidei noſtræ proceribus dictum, monitúmve reperitur, quid eſt, quod in lege vlla Barbarum damnationem expectemus, aut vllorum extimeſcamus minas, ſi nobiſcum Deus ſentit, cuius in hoc habitu filium præceptorem noſtrum imitamur? Quartū erat, vt videremus, an hæc Barbarum ablegatio, tertio legum ſcriptarū genere, DIVINI QVIPPE SPIRITVS ADMONITV præcepta eſſet. Siquidē & alia ſunt, quæ pietatis noſtræ duces, nulla prius à CHRISTO, diſcipulíſve eius, mentione facta, nullóve exemplo præſtito, diuino tamen eo afflatu conciti conſtituere, quæ mihi nō ſunt ad commemorandum neceſſaria.

Hoc in genere ſunt conciliorum decreta, inſtitutáque, vtpote qui credere tenemur: atqui ita credimus in iis, quæ pertinent ad fidem, concilia ritè congregata nihil quicquam abſque aſpirantis Dei veri numine conſtituiſſe, eáque & firma & rata, & immutabilia vbique & ſemper eſſe debere: Morum verò atque rituum ratio, pro locorum, temporum, & perſonarum conditione plerumque variata, humanam potius naturam ſapit quàm diuinam. His tamen armis noſtri accuſatores inſtructi, deſumptum ex vulgatis quibuſdā codicibus, Carthaginēſe illud concilium noſtris copiis opponūt, cuius præſidio muniti, in Barbas impetum faciunt, exultantéſque, ſtragem, & extremum earum exitium minitantur. Quaſi diuino interueniente ſpiritu factum ſit, vt pulcherrimum hoc naturæ opus aboleretur, quique olim votis de non amouenda, mutilandáve Barba nūcupatis, non temerè ſeſe propitium mortalibus exhibebat, Carthaginenſi concilio ſibimet contrarius, Barbas demum cœperit faſtidire: quæ quidem quàm indigna ſint, quæ Deo attribuantur, vel infantiſſimus quiſque potuerit iudicare. Neque tamen iſti verecundantur tam abiectis & ſordidis curis Deum admiſcere. Sed detur in hoc venia eorum imbecillitati, quòd ingenium ad altiora tollere nequeant, ne tamen cæteri ſub boni ſpecie decipiantur, accuratè cauendum. Idcirco, quam iſti legem recitant, audiendum. Ea eſt huiuſmodi, *Clerici neque comā nutriant, neque Barbam.*

Aiunt enim iſti conſtitutionem hanc à Concilio profectam Carthaginēſi, ab Alexandro tertio repetitam, confirmatam à pleriſque aliis iuniorum, à noſtris minimè repudiandam eſſe. Quaſi verò nos ij ſimus, qui contra leges quidpiam moliamur, aut minus intelligamus, ſi leges deſpici contemnive cœperint, breui rerum humanarum omnium rationes euertendas, ſacra prophanis miſcenda, nihil ſanctè, nihil honeſtè, nihil laudabiliter factum expectari debere. Solutis legibus, ſoluentur ciuitatum commertia, violabūtur gētium fœdera, nullus ordo conſiſtet, nulla ratio, nulla iuſtitia, nulla æquitas permanebit. Licebit vnicuique ex libidine ſua vitam inſtituere, ſecedere iterū in ſyluas, & antra, & in viſceribus terrę deliteſcere cogemur humanum genus vniuerſum, vt à robuſtiorum inſidiis tuti viuere valeamus. Quare nihil ego magis omnibus obſeruandum duxerim, quid quod lege ſancitum, receptū à maioribus, vſu inſuper accedente, firmitatem ſit aliquam aſſecutum. Quid hic igitur faciemus? contra omnes rationes noſtras Lex oppoſita eſt. Actum vtique de re noſtra, victi, fuſi, profligatíque ſumus, delicatorum factiones imperant, & Siculorum nos moribus addixerunt. Romana iā ſeueritas faceſſat. Laſciuiendum eſt ex noua lege, abradendum expilandúmque, & vt vno omnia verbo eóque nouo dicam, effœminaſcendum. Hoc, hoc illud eſt, quod accuſatores noſtri vnicum mollicici ſuæ præſidium delegerunt. Hinc nos oppugnant, hinc nos ad vnum cædunt, hinc nos vna internitione meditantur abolere. Quòd niſi Clerici, glabelli, luculentíque fuerint, ab aris omnibus ſummouebuntur, eiicientur è templis, neque vllus illis inter humana commercia locus relinquetur. Sed nimium ceſſamus. Age age, nos noſtras contrà copias inducamus, tormentúmque illud principium belli torqueamus, quò pręſidium eorum omne funditus euertamus. Non, ita, non. Non ita, inquit, in Carthaginenſi concilio decretum. Liquidò enim hoc negare poſſumus, propterea quod aliquot ab hinc annis, caſtigati codicis defectu, lectio illa corrupta circumfertur, vna quippe abraſa locutione, verbo ſcilicet, RADANT: Nam grauiſſimi, atque integerrimi, emunctiſſimǽque naris viri apud Gratianū ita legendum cenſent:

Clerici neque comam nutriant, neque Barbam radant.

Nemo ſiquidem inficiatur verba hæc de Carthaginenſi concilio deſcripta. Bene autem eſt, quòd ipſa conciliorum monumenta nuper in lucem prodiere, in quibus Carthaginenſe ita dubio procul habet, prout Bibliotheca Palatina manu ſcripti codices quique antiquiſſimi habent. Ita enim ibi notatum inſpeximus, *Clericus nec comam nutriat, nec Barbam radat.*

Expalluere hoſtes notabiliter, acriùs igitur vrgeamus, cedent eueſtigio, vbi cornu alterum incitaro: Alexandri III. reſcriptum citant ad Cantuarienſem Archiepiſcopum, *Clerici qui comam & Barbam nutriunt, etiam inuiti à ſuis Archidiaconis tondeantur.*

Sedenim in ſuperiore Decreto, vt vnam impuriſſimus neſcio quis tonſor dictionem abraſit, veriſimile eſt, in hoc Alexandri reſcripto, temerarium quempiam vnam intruſiſſe. Nam iidem &

docti, & approbati viri legendum autumant, *Clerici qui comam nutriunt, etiam inuiti à ſuis Archidiaconis tondiantur.*

Quam quidem caſtam eſſe lectionem inde manifeſtum eſt, quòd interpretes partem hanc eſſe aiunt de concilij Agathẽſis ſanctionibus deſumptam. In illis autem nimirum ita ſcriptum eſt, *Clerici qui comam nutriunt, ab Archidiacono, etiam ſi noluerint, tondeantur.*

Nulla de Barba facta mentione, & in quarto concilio Toletano præcipitur, vt Lectores, Leuitæ, & Sacerdotes, detõſo ſuperius capite toto, inferiùs ſolam circuli coronam relinquãt. De Barba autem neque ſomnium quidem. Atque hæc eadem de coma tantùm in Decretis Antiquorũ Pontificum pleriſque locis reperiuntur, vnà cum aliis, quæ Sacerdotum vitam circunſcribunt: denique Anicetus ex Apoſtolorum præceptis, comam ſanxit clero nutriendam non eſſe, de Barba profectò minimè taciturus, ſi eam quoque inhoneſtam exiſtimaſſet: Nimirum enim, comam nutrire fœminarum eſt, aut marium molliter degẽtium & impudicè: Conatóſque in nequitiæ turpitudiniſque notã, tam Græci quàm Latini ſemper acceperunt, vt non immerito leges virum ſacris initiatum non modo vitiis, verumetiam vitiorum ſuſpitione carere volentes, comas eos nutrire prohibeant. Contrà autem, Barba viros promiſſa decet, eóque præcipuè ſigno, vti ſæpiùs dictum, virtus maſcula à fœminarum mollitie diſtinguitur, quòd illæ comam, viri Barbam nutrire debent: Solemníque ideo Concilij Carthaginẽſis edicto Sacerdotibus præcipitur, ne Barbam radant, vt viri ſint & videantur, & quandam prę ſe ferant ſui, vt ita dicam, generis maieſtatem. Vos tamẽ Rhodios imitamini apud quos de non abradendo Lex habebatur, cum tamen vulgo omnes raſitarent, præcipuè verò Byzantios Cryſippus indigniſſimè fert, non modò leges, ſed pœnas etiam Barbas abradentibus inflixiſſe, illos tamen pleroſque omnes raſitationem, quod & vos facitis, adamaſſe. Ita apud omnes gẽtes boni plerunque mores perditorum hominum importunitate contaminantur. Ne verò mirum cuipiam videatur ita vitiatos codices per tot annos in dãnoſuiſſe, vt ab eo erroris initio multa inſuper decreta, conſtitutionéſque & incontumaces animaduerſiones ſeueriſſimæque caſtigationes acceſſerint. Bone Deus, quã multa ea ſunt, quę omnibus in antiquorum codicibus paſſim mendoſiſſimè leguntur? quot immutata? quot adempta? quot inculcata? Atque vtinam multa quorundam iniquitate quotidie non peruerterentur.

At videte, obſecro, quæ damna plerunque deprauati codices afferant. Noſtris in ſacris Legibus, Diſtinctione X V. Gelaſij Papæ ſententia eſt, Venerabilis viri Sedulij Paſchale opus, quod Heroicis deſcripſit verſibus inſigni laude proferendũ. Vulgata tamẽ hactenus exemplaria pro HEROICIS verſibus, HÆRETICIS verſibus habuere. Quod bonis quibuſdam Legum profeſſoribus ſuſpitionem oggeſſit, Poëmata omnia eſſe hęretica Poëtáſque inter pios, etiamſi ſacra tractent, nequaquam adnumerari: id quod Hadriano V I. Pont. max. vſque adeo perſaſũ vidimus, vt hac de cauſa nullum hominum genus maiori proſequeretur odio, quã Poëtas: id nominis nihil aliud præ ſe ferre arbitratus, quàm impietatẽ. Et adhuc aliqui, non mali quidem Pręſules, deprauatæ illius lectionis hallucinatione, & alterius huius de raſitanda Barba errore ducti, neminem ſacerdotio dignum putant, qui vel Barbam nutriat, vel verſus faciat, tanti eſt prauã ſemel opinionem imbibiſſe. Sed vt alios Auctores prætereamus, qui inclementer à poſteris accepti veteres illi Iuriſcõſulti? qui poſteaquã membratim à Tribuniano, & carnificibus aliis diſſecti ſunt, neque ipſa quidem membra conſeruare potuerunt, quin paſſim contaminata in imperitorum manibus computreſcerent, vitia tamen illa pro legibus accepta, ſuos ſingula defenſores habent. Volo cuiuſmodi ſint, ex leuiſſimis quibuſdã breuiter agnoſcatis. Vulpianus de vſufructu Legato, *Proinde etſi Scenicæ veſtis vſuſfr. legitur, vel annuli aurei, vel alterius apparatus, alibi quàm in Scena non vtetur.*

Lectionem, quæ eſt ANNVLI AVREI, Veteres nouique interpretes plerique agnoſcunt, in antiquiſſimo tamen Piſano Codice Legas, *Proinde ſi Scenicæ veſtis vſuſfr. legetur, vel* AVLEI, *vel alterius apparatus, alibi quàm in ſcena non vtetur.*

Quam caſtiſſimam eſſe lectionem nemo non fateatur. Rideant ſane noſtri temporis Iuriſconſulti, qui nihil hoc ad lucrum, & formulas ſuas pertinere clamitant. Sed quid illud, quod nõ obſeruare, maioris imprudentiæ fuit? *Aliqui tradidere non leues Auctores, Quinquies Quaternos.*

ENIXAM PENELOPEN, Cũ eiuſdẽ Codicis lectio, Enixã PENELOPONESI habeat, & tamen non iuris tantùm prudentes, verum & nonnulli politiorum literarum profeſſores hinc decepti, multa in Penelopes impudicitiam ſcriptitarunt. Idem Vlpianus de Inſtitoria, *Si Libitinarius, quem græcè vocant, Seruum pollicitorem habuerit.*

Vetuſtum tamen exemplar illud, quod habetur Florentiæ, ita legendum indicat, *Si Libitinarius, quos græcè Ne Krothaptas vocant, Seruum pollinctorem habuerit.*

Quid verò ſibi vult illud H. pro Socio: Aut agrum POLLICITATORI damus, Cùm dubio procul POLITORI legendũ ſit? Atque ita demum multa quotidie prodeunt in lucem, quæ nos errorum admoneant, in quibus Maiores noſtri aliquandiu ſunt hallucinati, vel Codicum deprauatione decepti. Quare minimè mirum eſt, ſi Carthaginẽſis concilij Decretum aliter nunc reperiatur, qui aliquot adhuc annis creditum. Bene habet, fundamentum habemus defenſionis noſtræ præclarè iactum. Recitata Lex eſt, quam legem non eſſe, manifeſtiſſimè redarguimus. Exẽpli lege non ſummoueri Barbas indicatũ. Quòd probum & honeſtum virum Barba deceat ap-

probatum. Vnam tamen adhuc rationem afferunt, vt qui modò tam ſtudioſè Siculi eſſe contendebant, Romani nunc demum eſſe videãtur. Suſpicantur enim horum plerique, Barbas ideo à Romanis Pontificibus improbatas, quòd Græci Barbis plurimùm vtantur: Non decet autẽ (inquiunt) Romanum ſacerdotem eorum habitum, aut mores imitari, qui ab Romana eccleſia deſciuêre. Itaq; Barbę reiiciuntur, ne hęretici rebelléſve ſimus. Ad quæ quid aliud reſpondebo, niſi accuſatores noſtros, bonos forte viros, non enim iã amplius inuidos, non amplius ruſticos, non amplius imperitos dicã, ſed forte plus quàm probos neceſſe ſit, ſimpliciores eſſe, qui putent Barbas, quia Romanis Conciliis addicere noluerunt, à Latinis exploſas, & Anathematis fulminectas, vbi eſſent, locum prophanum, ac triſte bidental effeciſſe. Miror vnde ad iſtas venerint opiniones, in quibus non dicam eos deſipere, aut delirare, neque dementes eſſe, ſed hęc quàm inania ſint ex eo manifeſtiſſimum eſſe, quòd cùm pleræque aliæ accuſatorum noſtrorum rationes riſu exceptæ ſint, nulla maiori irriſione audita, quàm hæc à Græcitate differentia. Quod ſi ita, vt aſſerunt, Græcorum hoc cauſa factum eſt, dicãt obſecro cuinam Italorum hoc bono ceſſerit: quid inde emolumenti Romanis Ponti ob uenerit? cũ pernitioſa illa diſcordia, tantorum fuerit malorum cauſa: quæ nemo queat ſine horrore maximo reminiſci. Verum vtinam, vtinam noſtri illi maiores non ita rigidi contentioſique fuiſſent: alij in quibuſdam parui admodum momẽti Ritibus, æquo forſan pertinaciùs retinendis (de Ritibus inquam: Quia quæ fidei ſunt, alterius ſunt indaginis) alij ſanciendis nouis, alij inueteratis, diúque obſeruatis moribus modò abolendis, modo immutandis. Non enim tãta Gentium, & Regnorum iactura facta eſſet. Staret Græcia, ſtarent Ægei inſulæ tot claræ, ſtaret Thracia, ſtaret Byzantij regnum, ſtaret Aſia vniuerſa, neque tanto cum noſtri nominis dedecore occupata eſſent Hieroſolima: & vt recẽtiora vulnera refricemus, non Bohemia, non Germania, CHRISTI Vicarium, atque adeò Deũ ipſum aſpernarẽtur. Quædam enim in adminiſtratione rerum ſæpius occurrunt quæ cum parui momenti ſint, facilè vel concedi, vel tolerari poſſunt: quæ ſi pertinaciùs abneges, indignationem apud imperitam plebeculam afferunt. Indignatio mox excandeſcẽtiã, excandeſcentia diuturniorem iram, Ira truces inimicitias, & funebre bellũ. Hoc igitur aſſecuti ſunt Maiores noſtri, cùm iuſſerunt Latinos Sacerdotes Barbã in Græcorum inuidiam raſitare, quo ſymbolo Romani à Græcis diſtinguerentur, vt tantum illi ac tale odium in nos, ea exulcerati diſſenſione, conceperint, quantum eo tempore oſtenderunt, cùm mala omnino inducti mente, inter ſe dimicantes, Turcarum potius ſocietates, fœdera appetierũt, quàm auxilium à nobis poſcere, aut vltro ſummiſſum admittere dignarentur. Atque ita communium hoſtium perfidia decepti proditíque funditus periêre: amiſſo regno, amiſſa patria, agris, templis, ariſque omnibus deſolatis, profanatis, euerſis: nóſque caſu ſuo ſtatim in diſcrimen idem attraxêre. Quibus ſi, quod nullius erat momenti, indultum eſſet, adhuc longè latéque vigeret Chriſtianũ nomen, neq; tunica illa Domini inconſutilis in fruſta tot, vti videmus hodie dilaceraretur. Sed quid aliarum gentium damna culpáſve commemoremus? cùm domi opprobrio conſpiciantur, quæ de Barbarũ odio perpetuam ſupremo ſacerdotũ ordini ignominiam peperêre. Eò enim aliquando noſtrorum delitiæ proceſſerunt, vt huius raſitationis ergo, cõfuſa quodammodo ſpecie difficulter vir à fœmina internoſceretur. Hinc accidit vt mulier, ſi vera eſt quæ per omnium ora fabula circumfertur, in ſempiterna ſacroſancti ordinis opprobriũ ad ſolij Pontificij maieſtatem eueheretur, in cuius facti memoriam, Romani locum adhuc intento digito indicant, vbi ſumma illa Sacerdos Pontificalem inducta trabeam, enixa pepererit: Quod ne rurſum accidere poſſit, inde inſtitutum plerique omnes credunt, in noui Pontificis ingreſſu eam Maiorum noſtrorum imprudentiam publicare. In totius enim populi conſpectu, pro diui Ioannis ſuggeſtu, qui latiſſimam, & eo ſolẽni ſacro omnium nationũ gentibus confertiſſimam aream deſpectat, cogitur nouus Pontifex virilitatẽ locupletiſſimis teſtibus approbare: réſque ipſa ſacri præconis voce palam promulgata, in acta mox refertur, legitimúmque tunc demũ Pontificem habere nos arbitramur, cùm habere illum quid habere decet, oculata fide fuerit atteſtatum. Ita inquam ſunt quæ de mollicie, & effœminatis moribus eueniunt, cùm nullum contrà opprobrium, nullum vnquàm dedecus ex Barba proceſſiſſe deprehendatur. Quòd ſi ſacerdotum mores corrigendi ſint, aut modo aliquo cohibendi, rectum eſt cauere, ne qui tanta ſunt dignitate honeſtati, vt Deo vero ſummóque miniſtri aſſiſtant, vilibus dedecorentur, aut artibus, aut officiis: Cauponariã nõ exerceã, nauticam nõ attingã, cũ ſica aut armis aliis non prodeant, virgatis nõ vtantur ſagulis, aut veſte quapiam variegata, vel nimiũ breui: omnia illa denique ſũmoueãt, quæ vel leuitatẽ, vel ineptias, vel impuritatẽ arguũt. Quarũ quidem rerum curã ſi Accuſatores noſtri ſuſcepiſſent, næ illi ab omnibus ſummopere commendarentur: Sed dum Barbam præcipuè ſtudent amouere, quæ plurimũ dignitatis affert, non modò laudem non promeruerunt, verum etiam ignominiæ, moroſitatis, ſuperſtitioníſque notam in ſe contraxêre. Quod quidem à me nõ odio vllo dicitur, ſed quia mol eſtè fero ingenia quædam, alioqui magna & elegantia, doctrina etiam & vitæ probitate (ne ſua quẽquam laude fraudem) excellentia, ab inſipiẽtibus neſcio quibus ſub quadam bonitatis ſpecie decepta, tanta contentione, pertinaciàque in tam leues, ne dicam ineptas, támque importunas nugas incidere: cúmque multa longè maioris momenti pro-

curanda ſint, ſtudiū lucubrationéſque ſuas omnes in ſectādis Barbis exercere, qui nulli hominū neque Deorum iniuriam faciunt. Neque enim eſt, vt nouis quorundam Præſulum prouicialium legibus ſeſe tueri aggrediātur: Quæ ſi quauis etiā Mortalium firmitate corroboratæ eſſent etiam ſi ſummi alicuius Pontificis conſenſus acceſſiſſet, veriore tamen adinuenta ratione quotidie poſſunt abrogari, corrigi, commutari. Leges enim Decretáque & Inſtitutiones, pro re nata, quotidie ſummus Pontifex, & prout rerū vſus expetit, ſuadétve temporum varietas, de fratrum conſilio, vel de plenitudine poteſtatis corrigit, tollit, cōdit, ſancit, & quæ illis, vel vni ipſi Principi placuēre, ea pro lege habētur. Summi verò Legumlatoris præcepto ſanctiſſimè cautum eſt, VT LEX QVÆQVE NOVISSIMA PRIOREM ABOLEAT. Sed quam de geſtanda Barba manifeſtiorem, ſanctiorémve legem quæritemus, quā eam ipſam, quam nobis exemplo ſuo hoc eodem tempore Iulius Secundus, & Clemens Septimus Maximi Pontifices exhibuēre? placuit enim Iulio aliquandiu geſtare Barbam, placet etiamnū Clementi, placet Cardinalium collegio ſacroſancto, placet Præſulibus aliis, placet maioribus atque minoribus ſacerdotibus. Et nos alia cōcilia, quæ tamē nulla ſunt, morabimur? aut leges infirmas, vel iam antiquatas renouare meditabimur? Cùm hæc viua lex hodie paſſim vigeat, & paſſim obſeruetur, & pro lata comprobatáque locorum vbique iam in vſum deducta ſit, & plauſibiliter adamata. Apud Venetos, apud Picentos, Brutios, Calabros, Siculos: apud Campanos, Romanos, Etruſcóſque, & alios pleroſque Italiæ populos, vt quæque auitas ſanctioribus honeſtioribúſque legibus & moribus inſtituta eſt, vxorem alienam filiáſve exoſculari flagitioſiſſimum habetur. In prima tamen eiuſdem Italiæ regione, inter Padi fontem & Dorias, per omnes inde Allobrogum alpes, & quaqua populoſiſſimæ Gallorum vrbes, & oppida, vicíque inter Pyrenem & Rhenum, ad occidentalem vſque oceanum dilatantur, vſque adeo hæc exoſculādi permiſſa licentia, vt cū hoſpitis vel amici cuiuſpiam domum intraueris, niſi quamprimum vxorem eius, filias nuptas, virginéſque ſingulas in complexum receptas exoſculatus fueris, aut ruſticus aut ſuperbus, aut etiam hoſtis, iudicio eorū, tacitáque cogitationis ſentētia exiſtimeris. Quódque demum apud nos ſummo datur dedecori, apud illos humaniſſimis adſcribitur hoſpitalitatis officiis. Tanti eſt conſuetudo, & longa annorum ſerie recepti mores: ita pleriſque in ciuitatibus & regionibus quædam non ita honeſta, ex vſu tamen conſuetudinéque & diuturna, firmáque populi conſenſione in legē abeunt. Vos honeſtiſſimū grauitatis & ſeueritatis venerabilis morem, Pontif. ſummorū exemplis, Senatus, atque Populi totius imitatione ſuſceptū tollere cogitabitis? neque ſapientiſſimi dictum in memoriam reducetis, quod nulla non die præ manibus habetis: *Eos, qui aliter viuere volunt, quàm ſe habeant mores eorum, inter quos viuunt, ſuſpitioſos, aut intemperantes haberi.*

Quòd ſi Legi vni, qualis qualis ea ſit, corrupta quippe infirmę, atque vacillanti inſiſtendum curaueritis, nónne videtis grauiſſimas eorum contra vos ſtare ſententias, quibus Legum interpretandarum, condendarúmque ſumma auctoritas: Nam qui ſententiis ſuis vniuerſo terrarum orbi iura dicunt, quam de Sacerdotum Barbis pertulerint legem, conſpectu ipſo longè manifeſtiùs indicant, quàm ſi tabulas ex ære præfixiſſent. Sed facite crimen hoc eſſe, facite, tametſi non liquet, Alexandri III. eam fuiſſe mentem, quam impreſſi Codices inuulgarunt. Facite deteſtabile ſcelus exiſtimari. Intereſſe ſacris non liceat Barbato Sacerdoti, non tueri lucē non, in hominum cœtu conſpici, atque etiam, vti cenſetis, eportandus ſit, aut in perpetuis carcerum tenebris detinendus. Age age, incipiant oratores veſtri reos agere, de ſumma rei tandem experiri, ad iudicum tribunalia nos omnes accuſare, Bona noſtra proſcriptionibus deſtinare, & quæcunque in rebelles & perduelliones fieri ſolēt, omnia meditētur. Verum vbi? vbi iudices erunt, apud quos cauſam agant? qui crimen agnoſcāt, qui nos cōdemnēt? Volo grauiſſimos, volo ſanctiſſimos adeant, atque eos quidem, quorum ſententiis atque arbitriis non plebs tantùm vniuerſa, populúſque omnis, verùm & Senatus, potentiſſimi quique Principes ſtare compelluntur. Eſt hoc Duodecimuirale iudicium ſub Rotę nomine in Pontificio Palatio iudicandis litibus conſtitutum, cuiuſmodi olim, florentibus Græciæ rebus, Amphictyones erant, qui de iure vniuerſis gentibus reſpondebant. Ita & noſtri omnibus totius terrarum orbis nationibus ad eos confluentibus iura dicunt, neque cuiquam amplius licet ab eorum ſententiis prouocare. Tanta autem iis auctoritas Pontificū, Regúmque omnium conſenſione attributa, vt etiamſi leges contrà manifeſtè reluctentur, horū tamen ſtetur interpretationi. Hos inquam Iudices adire neceſſe eſt, vt de ſumma rei peragatur. Ecce igitur nos minimè contumaces, minimè, vel fugitiuos, vel emanſores, ſponte adſiſtimus iudicio. Nihil opus eſt, vt ſitis de vinculis iniiciendis ſoliciti. Incipite iam Iudices appellare. Ecce vobis vniuerſum collegium, in quod nemo vnus cooptatur, qui non & probatiſſimæ vitæ ſit, & iuris conſultiſſimus. Quid moramini? Quid alter alterum inſpicitis? Quid hæſitatis? Quid etiam rubore confundimini? An quid demum dicere debeatis ambigitis? Vbi nunc veſtrę accuſationis initium illud, Nouum crimen, & ante hæc ſecula inauditum. Nimirum veſtram demum imprudentiam, & quæ in dumeta correpſeritis, iamdudum agnoſcitis, qui ne Iudices quidem inuenturi eſtis, qui non ante contra vos ſententiam ferant, quàm effari incipiatis, niſi velitis iidem eſſe & accuſatores & Iudices. Videtis enim, ſi contra Barbas apud Barbatiſſimos vobis agendum, ſit, veſtrum ſtuporem ludibrio deriſuique omnibus

futurum.

futurum. Neque eſt, vt bene ſentire vos ſolos, tres numero, aut quatuor ad ſummum opinemini. Voluntas hæc veſtra eſt, non iudiciū putántque omnes, qui prius error in vobis fuit, nunc inſpecta veritate, deſtinati animi ſuperbiam eſſe, ne ſcilicet malè aliquando ſenſiſſe videamini.

Sed enim deſiſtite iam nimium ſatagere, & quę moribus hominum conuenire conſpicitis, vos etiam approbate. Aut ſi adeò molles eſtis, vt virum præſtare nequeatis, ęquo ſaltem animo tolerate, inueniri aliquos, qui quod deceat, etiā præſtēt. Intelligitis iam ſi lege agere volueritis, quorſum res ſit euaſura. Si de honeſto, nullam in virilis oris læuitate honeſtatem eſſe: Si de moribus apud ſummos quoſque viros conſuetudinē hác ita receptam, vt iam in legem abiiſſe videatur.

Spectate, obſecro, ampliſſimos noſtri Senatus proceres, quorū conſilio, prudētia, ſanctiſſimiſq; inſtitutis, humanæ diuinǽque res omnes, terrarum vbique, quaqua viget Chriſtiana pietas adminiſtrantur, qui ſacra, cerimonias, religionémque omnem ſanctiſſimè tuentur, verúmque Dei cultum, per manus à maioribus traditum, qua ratione ritè debeat obſeruari, docent: Inter quos alios videas (nota manifeſtáque omnibus commemorabo) quorū eloquentia nihil caſtigatius, quorum ſententiis nihil ſapientius, quorum mēte nihil grauius & moderatius, alios legum, conſuetudinum, & rerum honeſtarum iuſtarúmque omnium cognitione inſignes, alios Philoſophicis, alios Theologicis diſciplinis cōſumatiſſimos, viros, inquam, tum grauiſſimos, tum integerrimos, atque hos quidem Hæbraicis, Græcis, Latiniſque literis eruditiſſimos, quíque nihil extra numerum facere conſuerunt in quibus agnoſcas earum rerum omnium, quæ ad Dei Optimi Mami cultum & reuerentiam ſpectant, rariſſimam ſanè pietatem, & incomparabilem obſeruantiā. Et tamen hi Barbam geſtant, id pro exiſtimatione ſua haudquaquam admiſſuri, niſi eam & Sacerdoti congruere, & honeſto probóque viro dignitatis afferre plurimùm intelligerent. Denique inter hos tantæ celebritatis viros, vix duos aut tres inuenias, qui Barbæ non ſit maieſtate (vt dignum re vocabulum enuntiem) decoratis. Atque hos ſi percontteris, cur non & ipſi Barbam retineant, omnia alia cauſabuntur potius quàm dicere audeant, eam viro ſacris initiato, vel indecoram eſſe, vel ignominioſam, veritatem enim ſuiſmet præferre moribus minimè dubitabūt. Quid verò clariſſimos alios viros, Archiepiſcopos, Epiſcopóſque, literatura, vſu rerum, religionéque inſignes in exemplum adducam? quos imperitos dicere temerarium eſt, improbos ſuſpicari impium, contumaces accuſare ruſticum, qui tamen omnes Barbati ſunt, neque ſe contra leges, aut bonos mores quicquam hac de cauſa facere ſuſpicantur. Sunt & alij grauiſſimi ſapientiſſimique viri, qui diuinæ adſcripti militiæ, Sacerdotium profitentur, quorum optimus quiſque Barbatus identidem reperitur. In omnibus demum Theologorū ſcholis concionatores intuemur, qui pietatis noſtræ iura aduerſus impios defendunt, qui bonos mores docent, qui à vitiis mortale genus, abſterrent, qui quæ fugienda quǽque ſequenda ſunt, omnia commonſtrant, quorum quidem ingentes, venerabiléſque Barbas cùm aſpicimus, totidem ſanctorum hominum facies videmur admirari. Et audebit quiſpiam leges potiùs alias, quàm horum omnium exempla pro legibus citare? Cùm manifeſtum ſit hos nihil quicquam tale facturos, niſi hoc pię religionis ſimulachrum exiſtimarent, aut viri honeſti mores imitari ſe arbitrarentur.

Faceſſant igitur accuſatores noſtri, faceſſant, ídque demum crimen ſuſpicari deſinant, quod proborum, vt palam eſt, omnium ſententia, intra laudatorum morum terminos continetur: Quíque legem nuper contra Barbas latam aſſeuerabant. Legem eam primò non eſſe: inde ſi foret, Iulij, Clementíſque ſummorum Pontificū exemplis, illi ſatis ſupérque obrogatam intelligant. Quòd ſi quis fieri potuiſſe pertinaciùs abneget, omnes condendarum legum rationes identidem abnegabit: Nullam pópulo ſciendi copiam relictam, nullam Magiſtratibus edicendi, Senatui nullam conſulendi, nullam ipſis rerum Dominis, Pontificibus ſummis, imperandi, decernēdi, ſanciendive ſupereſſe facultatem. Siquidem poſſe ſummum Pontificem negant, vniuerſi Senatus exempla contemnunt, Conciliorū inſtitutiones decretáque reiiciunt. His denique calumniatoribus noſtris intra oleam nihil, extra nucem duri nihil inuenitur.

Quòd ſi qua Principibus, ſi qua Senatui, ſi qua Conciliis auctoritas permiſſa, integra, inuiolabiliſque manet, latis olim, obſeruatis diu, hodie verò maxime renouatis eorum legibus, Barba Sacerdotibus debetur: Quæ niſi plurimùm faceret ad religionem, ad mores bonos, ad grauitatem, ad ſeueritatem, nunquam eam non abradendam eſſe Concilia decreuiſſent, nunquam Sacerdotij Principes paſſi eſſent, facies ſuas ita Barbatas, tabulis, auro, argento conſpici. Barbata Iulij tabula in æde populari dicata eſt. Barbata Clementis facies nummis aureis argenteíſque quotidie cuditur. Hi verò qui nos tam malè accipiunt, vexántque contumelioſiſſimè, non intelligunt dum Barbas damnant, Pontifici ſummo, vniuerſo Senatui, Præſulibus, & grauiſſimis quibuſque viris ſe conuicia facere antiquorum moribus, & ſanctiſſimorum hominum inſtitutis illudere, damnare Petrum, damnare Paulum, & collegas eorū, ab ipſo aſſertore noſtro comites electos improbare, CHRISTO ipſi denique immodeſtiam obiicere. Nimirum, Homine eo nihil quicquam iniuſtius, qui nihil niſi quod facit ipſe, rectū putat. Sed quorſum hic omnis accuſatorum noſtrorum conatus? Quorſum Barbatos à ſacris, à templis, ab hominum conſortio ſummouent, exterminántque? Quorſum tam multa turbant? niſi vt è cœlo Ioannem præcurſorem, è diuorum numero

Iacobum

Iacobum Apoſtolum, cognomento Iuſtū è beatorum ſedibus Hieronymum eiiciant? Tot verò alios, quos vita piè, caſtéque, & integrè peracta cœlo intulit, vnà cum his, dicta eis poſtliminiò die, reos agant? Siquidem hos, vt contumaces, vt rebelles, vt bonorum omnium morum corruptores, criminantur. Quid enim aliud eſt ex horum interpretatione Barbatum eſſe, niſi contumacem & impium eſſe? Contumax enim eſt, qui non viuit ex lege: impius, qui repellitur à ſacris. O miſerum igitur & infelicem Ioannē, qui fruſtra Prophetarum vaticinationibus præmonſtratus, omnium maximus futurus erat, qui fruſtra genium fraudauit, vitámque ſibi delegit duram & laborioſam, ſi nunc tantæ ſanctimoniæ vir, imprecationibus impetitus, perduellio decernitur, qui reliquorum moliciei, atque improbitati ſeſe dedere recuſarit. O malè feriatum Iacobum, qui vitā ſemper egit integram, puram, incontaminatam, continentia moderationéque ſumma commendabilem, ſi nunc ea de cauſa reus efficitur, quia tonſores, & balnea, & vnguenta, deliciáſque id genus omnes, cane peius & angue declinarit. O calamitoſum Hieronymum, cui nunc ob Barbati cognomentum, dies dicitur. Quid illi profuit Romanas omnes delicias, vt integerrimam vitā ageret, euitaſſe, corpus in Ægypti ſolitudinibus maceraſſe, ieiuniis, vigiliis, lucubrationibus continuis, voluptatum omnium illecebras edomuiſſe, mortale genus omni ſcriptorum genere inſtituiſſe, ſi nunc non aliam ob culpam, niſi quia virum exhibere voluerit, cauſam è vinculis dicere compelletur? Quis enim dubitet, ſi qui nūc Barbam nutriunt damnati fuerint, hos quoque & alios huius habitus auctores, eadē de cauſa ab accuſatoribus noſtris in diſcrimen idem euocari? Hos autem ſi perconteris, quamnam affectatæ huius mundiciæ cauſam afferant? dubio procul reſpondebunt, ne Sacroſancto CHRISTI ſanguine intingantur pili: Clamare enim non deſinunt, Sacro huic reuerentiam vndecunque præſtandum. Sed quid obſtat, obſecro, quo minus tanto illi myſterio reuerentia præſtetur, ſi homo Sacrificulus, mas potius, quàm fœmina, vt Alexis diceret, videatur? Ille enim nullum ineſſe pilis crimen, quod Deos offendat, ait, quorum quidē officium eſt, vt per eos vnuquiſque noſtrûm ſe virū oſtēret eſſe. An verò pili tam profani, tā ſordidi, tam deteſtabiles ſunt, vt ſacrū id attingere non mereantur? Cæterum vngues, digiti, etiam interdum ſcabie putridi, vola, frons, cilia, cutis totius corporis reliqua, ſacrum nō inhoneſtè tangere potuerunt, ſola Barba Deo, vt iſti putant, inuiſa, ab huiuſmodi procul ſacro ſummouenda? Atqui non hoc iidem ipſi faciunt, qui talia tam ſanctè præcipiunt facienda. Quem enim horum inuenias tanta ſanctimonia, ne dicam ſimulatione, præditum, vt Sacerdotum Ægyptiorum in morem, quotidie raſitet? At niſi Barbam vel quotidie raſerit, vel à cute radicitus ſemel extraxerit, actum eſt. Altero mox die ſacrificaturus, pilis ſacrum contaminabit, atque in eodem erit crimine, cuius Barbatos inſimulabant. Nō ea (inquiūt) immundicies eſt diurni vel hebdomadarij pili, quę mēſtrui, quę annui, quæ ſæculi alicuius. Acſi dicerent, Nihil quicquam peccat is qui hebdomadarium, menſtruúmve vitulū ieiunij tempore menſis apponit, ſed qui grandiorem bouem epulatur. Ita prudentiſſimi accuſatores noſtri dicunt, Qui diurno vel hebdomadario pilo Sacrū contigerit, nequaquam peccat, ſed qui menſtruo vel annuo, profanus eſt. Quæ quidem ſententia & futilis eſt, & commentitia, neque ſatis digna vt in ea confutanda vel minimū immoremur. Sed enim maximè vereor, ne ſacrum hoc iſti aliter, quā accipiendū eſt, accipiant: vtpote qui putāt id poſſe ex accidentium contactu contaminari, polluive, aut profanari. Diuina illa res eſt, ab omni humani corporis iniuria, tuta, ac longè latéq; remota: cuius arcanum mente cogitationéque percipitur, non ſenſu tangitur, & attrectatur. Neque illi quicquam aliud offenſionem afferre poteſt, quàm impurus animus, qui ſcelere nō elutus, aſſumere illud audeat: Reliquis, vtpote pili, vlceroſum, tabidúmve os, etiamſi animam venenoſo peſtilentique halitu fœtidam exhalet, ad Deum nihil. Sed iam pueriles horum fabulas, víxque anicularum commentatione dignas, omittamus, & quod graue, quod optimum, pręſtantiſſimúmque inſtitutum eſt, Barbas, qui viri ſumus, diligētiſſimè cuſtodiamus, cùm nihil omnino ſit, quod Barbam faciat abominabilē: Contrà verò luculētia, raſilitáſve (vt ita dicā) ſiue arte ſiue natura cuiquam contigerit, aut vitium aut improbitatem, aut aliquid, quod non ita laudes omnino præ ſe ferat. At non decet (inquiunt) vt demum aliquid dicant, Sacerdotem animi triſtitiam, mœrorem, aut luctum habitu profiteri. En acres Chriſtianæ pietatis vindices. En hominum, qui ſe aliorum cenſores exhibent, grauitatem, atque ſeueritatē. Non decet (inquiunt) ſacerdotē, virum quicquā præ ſe ferre, quod non hilare ſit, & ridibundum, quod non feſtiuum & ſcenicum, ne obſcœnum dicam. Sed faciamus hoc perſuaſum. Fuerit Barba triſtitiæ luctúſque, & afflicti animi ſignum. Mœrendum Sacerdotibus non eſſe, neque vllam cordis exulcerationem Epicureorum in morem admittendam dicitis? O ſaxeum pectus, O ſtuporem incomparabilem, O inauditam animorum diritatem. Non eſt mœrendum, hoc præſertim tempore Sacerdotibus, cū nemo vnus hodie ſit, qui ridere poſſit? In omni re chara, vbi prædita fuerit, dolere natura cogimur: neque matrē quiſpiam, niſi mentis inops in funere nati flere vetat. Et Aulæ Romanæ Critici delicatuli, in noſtriſmet funeribus, in Italiæ totius euerſione, In Romanæ vrbis excidio, fœdáque direptione, In totius Chriſtiani nominis multiplici vexatione, In maximo vndique imminentium periculorum metu, In vniuerſi demum orbis confuſione, nos mœrere prohibeant? Iacet quantacunque eſt Italia in exuſtionis ſuæ cineribus, neque pars vlla

magis his abſumpta flammis, quàm omnes ſacerdotij ordines. Sub cineribus autem prunæ vigent ardentiſſimæ, quæ paulò pòſt videntur incendia longè maiora præteritis ſuſcitaturæ: Neque formidinem hanc licebit, ſi non tanta quanta par eſſet, voce poſſumus, habitu ſaltem atteſtari, vt tanquam depoſiti ſqualloré hoc, & miſerabili fortunæ noſtræ facie opem ab omnibus imploremus? At ſpectate, obſecro, hominū importunitatem. Nos à tot Chriſtiani nominis Principibus deſerti, habitiq; indigniſſimè ſumus, quorum conſilio permiſsúque in tam calamitoſam obiecti pręadam, capti ad vnum omnes, quotquot *Romæ fuerunt, fortunis & bonis omnib⁹ expoliati, intolerabilibus tributis exhauſti, per ſummā acerbitatē & iniuriam, miſerrima quęq; perpeſſi, nullum adhuc tantis calamitatibus finem intuemur, tam amicis quàm inimicis in Sacerdotum bona, & ædium ſacrarum direptiones quotidie magis irruentibus. Et ij nos perditiſſimo hoc, miſerrimóque tempore, in tantis Reipublicæ tenebris, tantáque rerum omnium perturbatione, indigniſſimam ærumnoſiſſimæ ſortis infelicitatem ne quo modo lamentemur, ſub dirarum imprecationum metu vetare moliantur? Inhiat vniuerſus terrarum orbis apertis faucibus in Italiæ viſcera, cuius cum iam ſanguinem omnem exuxerint, quantulumcumque reliquiarum eſt, totum id demum abſumere meditantur. Septentrionales enim gentes pene ab Romanæ pietatis inſtitutis, Sanctiſſimiſque patrum noſtrorum præceptis alienæ factæ, Sacerdotes eiecerunt, templa delubráque omnia profanarunt, ſuúmque omnē violentum furorem in vnos Eccleſiæ Romanæ amicos effuderunt. Quaqua demū latis Germania campis exporrigitur, vix vnum aut alterum populū inuenias, qui nō ſit pietatis violatæ tabe cōtaminatus: Occidentales* verò inter ſe tā diu, támque acriter diſcordes, immenſos Chriſtiano ſanguine lacus expleuerunt, & quaſi crudele nihil tot atrociſſimis prælijs actum ſit, tantum nūc peditum, tantum equorum, tantum nauium armant, vt niſi nos reſpiciat Deus, támque inueteratas indignationes emolliat, maximorúmque Principum diſcordias componat, aut Clementē, ſummum Pontificem, in quo omnis huius concordiæ ſpes, tam graui, tam diuturna, tam indigna valetudine laborantem, priſtinæ reſtituat incolumitati, in tam magno calamitatum concurſu, nihil vnquam miſerabilius antea paſſa ſit vniuerſa Italia. Hinc autem Meridionales Mauri, Numidę, Barcei, piraticam exercentes, orā omnē Italiæ maritimam quotidianis incurſionibus deprædantur, omniſque ea pars, quæ Tyrrheno alluitur, latrocinantium claſſibus infeſtatur, diripitur, deſolatur. Orientales * demum exercitibus tot in Europam, noſtra magna cum clade, immiſſis, Pannoniam omnem cædibus, rapinis, & incendiis vaſtauêre: tótque caſtellis, tot oppidis, tot populoſiſſimis munitiſſimiſque vrbibus occupatis, breui irrupturos ſe in Italiam minitantum, vt quam noſmetipſi viam vllis aperuimus ingreſſi, Chriſtianorum militum exemplo diuina humanáque omnia vno eodémque exitio vexent, violent, perturbēt, euertántque. Et cenſores iſti ocioſiſſimi rerum omnium ſecuri, quia ſuæ tantùm deſidiæ cōſulunt, quaſi magnum collabentibus Chriſtianæ Reipublicæ rebus auxilium allaturi, de deliciis, de luxu, & ignauia, de cute curanda depilandáque cogitabunt? Satiſque nobis conſultum exiſtimabunt, ſi qua parte virum oſtendimus, noſmet effœminauerimus? Hos ego nimirum valere iuſſerim, & ab honeſtorum conſortio ſummotos, ablegandos aliquò, vbi poſthac ignoti deliteſcant, & ſua quam tanti faciunt, ignauia perfruātur. Nihil nos in eos grauius decernamus, neque enim illis quietē ſuam inuidemus, neque illos odimus, quod ſibi adeò delicati ſint, dū modò bene grauitérq; inſtitutos mortalium mores labefactare nō audeant, neque poſſint. Sed quod ego plura cōtra raſitationis molliciem vobis diſſeram, ſi ex antiquorum inſtitutis, ſanctiſſimiſque præceptis ratio vobis allata eſt, cur Barbam omnino permittere debeamus, vt Chriſti ſcilicet & eius diſcipulorum, tótque aliorum integerrimæ vitæ patrum exempla, nobis ſequenda proponamus, opprobria & ignominioſos euentus, molliciei ſuſpitionem, & calumnias euitemus: Viri denique potius quā fœminæ videamur. Nam quid Barbæ demum nos pudeat, ſi quid Barba ſit, & vt grauem honeſtúmque virum deceat, oſtēſum? Si quantum ad Sacerdotis dignitatem exiſtimationémque faciat, exploratum? Si lege naturę neceſſariam, lege ſcripta Deo gratā, Lege gratiæ nuſquam improbatam reperimus; Si redargutus eſt aliter ſentientium error? ſi de polluendo Sacro ambiguitas ſublata, nec eam quicquam officere arcani myſterij noſtri reuerentiæ comprobatum? Si ſummi noſtræ pietatis Principes legem hanc de non abradendo aliquandiu deſtitutam, nobis exemplo ſuo ſequendam propoſuêre? Si ſubſecutus eſt nō tacitus, nō obſcurus, ſed vulgatiſſimus apertiſſimúſque totius Senatus, populorum, nationúmque penè omnium conſenſus, qui paſſim in eadem perſtare ſententia conſpiciuntur: Cur, obſecro, non rationi potius quàm abuſui, non exemplis audatorum & illuſtrium hominū potius, quàm ſuperſtitioſorum quorundam opinionibus adhæreamus? Quòd ſi mihi dicundæ ſententiæ concedatur locus, cenſuerim ego Votum perpetuum nuncupandum, ne quiſpiam in poſterum Sacris initiatus, Barbam tollat, Sanctiſſimorum Patrum more, qui gratiſſimum hoc Deo donum intelligentes, ita vouebant, cum ſe illi maximè conciliare procurabant. Quippe, ne Deum rurſus aduerſus nos cōcitemus, quem ob huiuſmodi delicias, & quæ hinc reſultant, effœminationes ob luxum hoc genus, & molliciem, ob huiuſmodi cutis curationes, vſtulationes, abraſus, volſionéſque indignatum, atrociſſimas eas in Vrbem Romam, quas adhuc perpetimur, calamitates immiſiſſe facile credendum:

*Alludit ad Vrbis Romæ cladē anno.

*Innuit bella inter Gallos & Auſtriacos.

*Subindicat Ænobarbi pyraticam.

Ideo iuſſiſſe bona diripi, ſumptuoſiores ædes vel euerti vel incendi: multáque nimis laſciuiētium animorum oblectamenta ſummoueri. Verum vbi nos ad meliorem mētem rediiſſe conſpexit, & vnumquenque noſtrum & virum ſe eſſe, & ſacris initiatum meminiſſe, caſtigatóque luxu, delitiis contemptis, mollitie procul ablegata, Barba demum, quam paſſim omnes promittere cœpimus, virilis & conſtantis animi propoſitum teſtatos, mitigatum, dura illa & acerba incommoda in mitia atque mollia vertere cœpiſſe, & tandem aliquam diuturnis cladibus finem polliceri. Quòd ſi priora illa repetere cogitauerimus, maximè vereor, ne atrociùs & implacabiliùs ille mox indignatus, nobis ita ſuccenſeat, vt nullus amplius futurus inde ſit precibus locus, aduerſiſque à nobis luminibus, ſit omnes calamitatum habenas remiſſurus, atq; ita, quod ipſe idem auertat, vniuerſus hic concitati ad crudelitatem orbis totius furor in extremum ordinis noſtri exitium conuertatur, ac demum funditus, tam noſtrorum impietate, quàm alienigenarum immanitate, truculentiáque deleamur.

*

F I N I S.

IOANNIS PIERII VAL. BELLVNENSIS POEMATA.

De ſtudiorum conditione Sermo.
Epigrammatum Lib. I.
Odarum alter.
Carpionis fabula.
Leucippi fabula.
Proteſilaus Laodamiæ.
Vitæ ſuæ calamitas.
In Fran. Grittei obitum Nænia.
Monaſticha in Iliados Homeri Periocham.

Diligentiſſimus in hac omnia rerum ac verborum Index.

LVGDVNI,
APVD PAVLVM FRELON.
M. DCII.

OCTAVIVS STEPHANIVS
ALVISIO PHOSCHARI CLARISS. NICOLAI FILIO S.

* * *

SVPERIORIBVS annis Pierius meus nonnullas Pieridum ſuarum primitias mihi, quem loco fratris amplexat, commendarat: ea tamen lege, vt his ſolus fruerer. tanta eſt illius verecundia, atque modeſtia, vt non ſolùm popularem auram fugiat, verum etiam ſtantem ante fores famam admittere vereatur. Sed cur ego tam impius ſim, vt quam ex lepiditate ſcriptorum eius voluptatem percepi, aliis inuideam: Deliberaui itaque, quæcunque apud me eſſent, edere: putauique ſub nullius nomine tutiùs ea prodire poſſe, quàm ſub amiciſſ. qualis es tu, iuuenis ornatiſſime: qui ingenio clientis, tibi, domuique tuæ dedititiſſimi, plurimum ſemper fauiſti: quem & hoſpitalitate, & beneficentia, duabus, tibi gratiis peculiaribus, ita ad te allicis, vt te vno magis neminem colat. Quocirca nulli hæc magis debent, quàm tibi neque Pierium, ſi hæc edidiſſet, aliter facturum fuiſſe putem. Proinde reliquos auctoritate tua perſuadeas, vt fauentes, benignéque, primitias has excipiant: vt in maturanda fruge reliqua iuuenem paulo timidiorem, audentiùs animemus. Vale, Stephanij tui memor: qui tua tibi reddit, Pierium ſcilicet, quo nihil magis tuum.

IOAN. PIERII VALERIANI
DE STVDIORVM CONDITIONE, SERMO.
AD NARDINVM.

EXIGIS edã aliquid, monitu Nardine frequẽti:
Scilicet arboreũ vt quærã ad ſuſpendia truncũ:
Incuſasq́; moram, cauſáſque annectis, iniquum
Eſſe, ſuum æternis tenebris damnare laborem:
Inſanúmque, putas hominem, qui vixerit olim,
Ponere nolle ſuum viuorum nomen in albo.
Quando etiam, qui gloriolam ſunt temnere viſi,
Et ſcripto damnare libro, inſcripſere legendum
Iſtuinen in titulis nomen. dulcedo futuræ
Laudis tam oblectat, tam vitæ eſt certa cupido.
Contra ego, nec ſcribas moneo, nec ſcribere cogas:
Edere nedum etiam laudo. Sententia cur hæc
Stet mihi, vis dicam? Scriptorum intentio ſemper
Præcipua, vt placeant lectoribus: vt ſimul omnis
Exemplíſque iuuent, & Cecropio ſale captent:
Delecténtque iocis. Verùm inueniſſe, quod omnes,
Vel quota pars laudent: opus & labor omnis in iſto
Articulo eſt. aliis alia vt diuerſa petuntur
Fercula, queis ſtomachum cunctorum poſſit opimè
Paſcere? nam nihil eſt, omnis ni paſcat opimè,
Nec mica in medio ſeſe intercludat hiatu.
Vſque adeò iugulat vel littera ſola poëtam.
Hic Aſianus, & ille Laconicus, Atticus ille.
Hic probat ingenium, verſu quod ſurgit anhelo,
Quod tonitrum cantu ſuperat: quod nobile bellum,
Fortunam Priami formidatúmve Tonanti
Coniugium canit: ille, ſolo quæ ſerpere cernit
Verba, ſtilo tenui: Troia eſt quò ductus Vlyſſes.
Sunt quos oblectant Elegi, molléſque Phyletæ
Delitiæ: capiat ſunt quos vndena Phalæci
Syllaba: quos Saphûs numeri, quos mollior Odæ
Suauiloquæ alliciant. Sunt quos nocitura Lycambæ
Verba iuuent: graciles ſocci, tumidíve cothurni.
Sed neque in iis ſpecies eadem placet: hic capitur vi;
Hic cultu, hic grauitate, hic acumine, hic indole: acerbum
Hic amat, hic dulce, hic ſanctum: confecta labore
Hic vigili, hic ſubito torrens quæ Copia fudit.
Quod ſecus eſt, odere prioribus id placet annis,
Quo ſemel imbutus, ſolo ſe oblectat amando.
Cuius cauſa mali ſola eſt Inſcitia princeps:
Quæ nil eſſe putat, niſi quod facit ipſa, decorum.
Sermones ait hic, Vates Venuſine, ſecuri
Cædi poſſe tuos, craſſos accuſat, & odit.
Eſt cui ſit docti libertas dura Catulli:
Virgilio ingenium qui demat, propter Homerum:
Qui tibi molliciem vicio dent, terſe Tibulle.
Te quoq; grandiloquum, ac elegum ſuprà ire, Properti,
Inuideant potius, quàm damnent, optime Vates.
Ille tubam Stati dicit trepidare tremendam:
Exigit iſte horrens epigrammata Bethyca cenſor,
Hiſpanum & redolere ſitum contendit: & illum Ouidium.
Repere humi fluidum, à patria qui triſtia plorat
Exilia, hiſtoriam Lucanum texere puram,
In Cicerone (placet ſi diis) cenſoria turba
Inueniunt tumidum, confractum, molle, redundans.
Nedum etiam is non ſit ieiunus, & aridus vlli.
Pollio quid noſtro, notum eſt, obiecerit, vrbis
Qui Romæ Scripſit primordia facta, triumphos.
Nempe Polygnoti hic puros vt amare colores,
Zeuſidos hic vmbras pergit: ratione ſed ipſa
Protogenes facili quod ſingula Pamphilus arte
Explicat, in precio eſt: melius phantaſmata prudens
Concipit Antiphilus: quin gratia mira Theoni,
Immo hæc Parraſio, immò omnis debet Apelli.
Plus homini, quàm diis, addit Polycletus honoris,
Nec Phydias homine abſoluit habere figuram
Perſimilem, pulchri Demetrius immemor, ardet.
Sic ſua cuique humeris appenſa eſt mantica. nullus
Indamnatus abit veterum. Tyrunculus ergo,
Qui tenerum prima ſpargit lanugine mentum,
Sic licet Euphranor, ſpecie admirandus in omni,
Speret in his ſtudij turbis excudere, quod ſit
Immorſum? ſi nominibus non parcit auorum
Turba procax rictu, quos cælo priſca ſacrarunt
Sæcula, quos cælo poſitos nunc poſtera adorant.
Quinetiam tam praua vlli ſententia menti,
Non alia vt ratione, aliis non carmina cauſis
Deſpectet, niſi quod tecum verſetur, & arcta
Iunctus amicitia plures conuixerit annos?
Párque in amore tuum decus, vt ſibi dedecus, horret?
Quod ſi eadem ignoto diuulges nomine, amabit
Singula: & eliciet quam nec reſpexeris, artem.
Vt tamen à triuiis quicquam modulere remotum:
Quæ Soſiis Aldi mereant æs grande Manuti:
Qualia Pontanus: Sincerus, Bembus: ab iſtis
Vix duo tréſve canunt. hem, ſcilicet vlla putabis
Carmina poſſe legi, nullum admiſſura verutum?
Quæ meditatus eras, ea ſi vis credere chartis,
Ipſi agitant primam Calamúſque & Sepia litem.
Marmoribus gaudes antiquis, vſus at adſum
Ipſe magiſter ait ratio hunc accuſat abuſum,
Parendúmque ſibi vario clamore fauentum
Alterutris, dubio pendet ſub iudice cauſa,
Et tamen interea vt priſcos imitere Sabinos,
Non liquet, vt capias vſum: confuſius illo
Eſt nihil: ipſa tibi Ciceronis tempora legem
Vix poſuère vllam. Si tempora noſtra ſequaris,
Doctorum quando ſit mente probabilis vſus:
Nil tibi turbidius, nil eſt incertius, vſum
Quem dicas: licet Eois à finibus orbem,

Ad Tarteſſiaco iuga torrida ſole pererres,
Eſt operæprecium tota tellure peritos
Offendiſſe duos, quorum mens conſona laudet
Atque affirmet idem. Quòd ſi vis pergere iuris
Eſſe tui reliquis ſputi rem omnibus eſto.
Vſque adeò iſtorum variat ſententia. Quotquot
Sunt homines, tot ſenſa, ſuis quod quiſque notauit
Aedibus incluſus, fragmenta ignobilis huius
Illiúſve legens, vel marmora rupta reuoluens,
Quæq́ exeſa magis vento pluuiáque putreſcunt:
Hoc probat, huic inhiat, hoc obſeruaſſe ſuperbit.
Sic quoſdam natura homines animauit, vt eſſe
Iudicio inferior nullus velit, eſſe ſupremus
Quiſque putet, ſic quemque ſui fiducia perdit.
Quid tamen ij carpunt? Is te aſpiraſſe notarit
Huic, at non illi vocali: ſine gemellis
Litterulis quicquam ſcripſiſſe, & ſimplice debet
More ſuo ſcribi: vel ſi quid vilius iſtis
Eſt apinis gerríſque tamen ſi ſenſa, figuras,
Virtutes, numeros, aut artem carminis vllam
Percontere: lapis, caudex, quid dixeris, hæret.
Inſiſtitque ſuis, tanquam canis, oſſibus infra
Rodendis menſam quæ proiecère supernè
Conuiuæ, dapibus regalibus accumbentes.
Scribere difficile eſt igitur, ſine crimine, ſed tu
Socratico deinceps ſtudio recitare patenti
Ore paras: calamis, & chartis parcere: demum
Hoc magis horrebis, ſi quo diſcrimine lingua
Videris, in præceps titubet ruitura ſub vno
Accentu. vel ſi C non expreſſerit abſque
Barbarie, LaTium niſi Græcus dixeris, atque
HoſpiTium, natura velut pronunciat infans.
Quidnā igitur facies? pulchrè: nam ſcribere certum eſt.
Nec reticere queunt Vates, quos cantor Apollo
Non patitur verſare lutum: ſed ad aurea cœli
Limina ſublimes Iouis omniparentis in aula
Siſtit, & ætherij monſtrat conſortia cœtus:
Ambroſiámque libens, nectárque propinat: & illi
Magna canunt, afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq́ deûm in penetralibus abdita cernunt.
Atque vbi iam ad ſeſe rediêre, inſomnia mente
Attonita reputant, & quæ inſpexêre repoſcunt,
Et plerunque ſuas non percepêre camœnas:
Vſque adeò humanis præſtant cœleſtia rebus.
Dum tantis igitur curis diſtenta fatiſcit
Mens, cœlum accipiens, myſteria tanta reuoluens:
Scilicet vnius ne operam, ſtudiúmque ſequetur
Litterulæ? quam quiſque ſuis expungere tyro,
Aut liberæ arbitriis potis eſt: ea cura Poëtis
Indigna, vt fætum famulis mandare lauandum
Nixa ſolet: ſic quæ vates peperêre, decorum
Dummodo legitimis conceptum menſibus edant,
Felici Iunone, patre applaudente, miniſtris
Grammaticis curare ſinunt, quod reſtat agendum.
Herculeum ij ſternant Iunonis ad atria lectum,
Populeámque ferant (genialia munera) virgam.
Præterea veluti digitus digitum abluit, æquè
Nemo ſibi ſatis eſt ſolus: cenſore perito
Eſt opus, inueniam quo iudice, quo monitore
Tuta per Aonios librem veſtigia ſaltus.
Macte animis, liquido auſpicio vale, omine dextro
Perge: tamen prudens hæc de cenſoribus audi.
Sunt, quibus ingenium agreſtis natura negauit,
Indociles primum: quales querceta Lycæi
Ediderant olim ſed quos labor improbus illo
Attriuit ſtudio, craſſam velare Mineruam
Sic annituntur: Satis eſt mihi ſcripta priorum
Voluere: quid nugas illis ſuperaddere tentem?
Subſannántque omnes noſtráque ætate decorum
Eſſe ſtyllum (ídque vtinam ſanis oſtendere norint
Iudiciis) renuunt, ac infelicibus ouis
Naſci omnes: dum ſcire nihil per aperta fatentur
Verba alios carpunt tacitè, affectántque probari
Iudicio. Sed iudicio qui excellere poſſit,
Ni multos artem ſcribendi exercuit annos:
Gurgite ni exundet vno? non nata ſub ipſis
Verba labris, ima ſed enim à radice feracis
Pectoris effundat, rebus fœcundus opimis?
Ni metri quodcunque genus, quodcunque ſoluti
Sermonis variarit opus: quid reſpuat illud?
Quídve admittat, & hoc? quid Neſtora quid Menelaū,
Quídve Ithacū addeceat, demum poſt multa rotundu.
Exempla, vt doctos ſola experientia reddat,
Nouit, & eſt index aliorum fidus & æquus,
Hic erat Hermoleos, hic Picus, hic Angelus acer:
Nunc tu rare puer, Venetiſpes vna nitoris,
Canalis, Milto nomen fulgente notandum.
Qui nullis igitur caluère vigoribus vnquam
Sideris ætherij, ſtudiis cenſere malignis
Cuncta ſolent: veluti ſi cerdo reprændat Apellis
Symmetriam: contra plerique, vt naris habentur
Emunctæ, ſibi ſcire volunt: oſtendere rectum
Vel dedignantur, vel prodere ſacra verentur.
Grammatici in primis ſunt, qui docuiſſe recuſant:
Qui vicium hac ratione fouent: arcana alienis
Diſcipulis dare non licet hæc, & corrigere illos,
Monſtrare antitheta, & facientia verba colores.
Aſt operam nobis iugem det, & ocyus omnes
Prætriuiſſe nouo faciam, preſſiſſe vetuſtos.
O leuis ambitio, fuco ſuffulta maligno.
Ergo miſer media clamet ſi naufragus vnda
Obrutus, affer opem: tabulam, vel porrige contum:
Non licet adiutare, & opem, & conferre ſalutem,
Quòd non claſſe tua vehitur, ruit alter in ipſas
Fracturus Syrteis, poſcítque viam pede fauſto
Impius exclames, perge impendère periclum
Naufragij aſpiciens, hortaberis: heus bene, rectè.
Sic lapſos in aquam ſubmergeret altius ille,
Qui populo ficum promiſerat exitialem,
Vnde homines ſoliti ſeſe ſuſpendere: ſi quis
Vincula vellet adhuc perituro nectere collo:
Humanum Timon adeò genus oderat vſque.
Sed tamen effecit ſtolidi dementia vulgi,
Cenſores ita adulantum ſibi ſumere parteis.
Hic etenim, vt ſenis pedibus contexere cœpit
Verſiculum, numeros tantùm, non ſenſa ſecutus,
Egregium ſe fert vatem: ceu ſomnia Cyrrhæ
Viderit in ſummo, & vinum hauſerit Hippocrenen:
Potus aquis pluuiis, fora cuncta perambulat, omnes
Arripit, & veſtem prænſat, manicáſque, & inertes
Te verſus audire iubet, properes licet ire
Ad foricas, malua helleboróve vrgente: petitque,

Inſit vt ingenium, quantum inſit acumen: vt acri
Fulminet ore? tamen ſi caſtigare quid audes,
Durum, incompoſitum, rude, difficile, ambitioſum,
Inuidus indoctúsque vocaberis, atque malignus.
Parte alia hic veniet Muſarum & Apollinis exors,
Βρεκεκεκὲξ tantum ſtridens: ceu rana paludis
Incola: qui temnat reliquos, & vellicet acto
Dente furens: qui grande ſibi noménque decúſque
Deputet, vt quenquā primorum exegerit: vnus
Qui ſapere ipſe ſibi ſolus videatur Athenis:
Magna loquens, digitis inſurgat, & intima cordis
Gaudia concipiens, numeroſa volumina iactet,
Sola legi ſua digna ratus: quid ſcripſerit alter,
Impatiens audire, ſibi quin iudicet omnis
Aſtare auriculas. Ecquid furioſa libido
Nos agitat? properata vni ſi meta quadrigæ,
Perſiſtemus adhuc plagis vrgere veredos?
Pone animum, Venete: Praſinus iam lora ſuperbus
Circum agit, ipſe licet Ruſſatum ponè ſequentem
Reſpiciat: apium, pinúſque, & pomum, oleaſtérque
Eſt Praſini: iam frange rotas, frange apſidas, omnis:
Omnis (ait Praſinus) victoria noſtra futura eſt.
Verum hos ferre tamen poteris: quis ferre poteſt hūc,
Qui famam abſtruſa hiſtoria, verbóque vetuſto
Venatur, dicens: hoc non intelliget vllus,
Grammatici hic rodent vngues: authoribus ipſis
Quicquid ineſt vicij, arripiens: ſe nomen adeptum
Grande putat, ſi obſcura canat, ſi verba remota
Conſilio ſine, perſonæ, rerúmque decore
Depromat, Naui non exaudita magiſtris,
Quæ Numa, quæ Euander nimium affectata putaſſent.
Vidi equidem vnius confictum nominis ergo
Grande poëma, velut Chij qui marmoris vnam
Inuenit cruſtam, ne ſcilicet illa periret,
Mercatus tophúmque putrem, lateremque lutoſum,
Immodicis amplas extruxit ſumptibus ædes,
Vt foret in medio fruſtum id ſpectabile cœno.
Huccine peruigiles curæ, aſſiduíque labores,
Contendunt? vt poſtquàm olei conſumpſeris vrnam,
Dum multa oſtentas, nihil addidiciſſe probandum
Depraendare, viris & ſuggillere peritis?
Vir ſine doctrina doctus, ſine robore fortis:
Humida vti poſſent, humore carentia dici:
Sic demum dicare poëta, poëſeos expers.
Prò pudor? è tenebris, ſqualenti è carcere dudum,
Non nullorum opera Carmenta erepta, per vrbes
Heſperias læto geſtiri cœperat ore,
Compta ſinus, purgata cutem, cui rara cicatrix,
Rarus erat vibex facie: iam oblita Sicambros,
Immanem & Teiam, & Clephis implacabile pectus,
Secura placidam carpebat pace quietem.
Gratia magna tibi, facunde Sabellice, cuius
Eloquium cultos hac tempeſtate Quirites
Suſcitat, & verum Latio ſplendore nitorem.
Ipſa equidem Carmenta tuis abſcedere tectis
Neſciat, ipſa tuis vltro requieſcat in vlnis.
Ecce autem proprios indicere bella nepotes
Aegra videt, ſanúmque nefas, Ciuilia ſentit
Arma intromiſſis furijs miſcerier. (altrix
Aphrica monſtrorum, cauſa & caput,) ergo decentes
Vulſa comas, transfixa latus, lacerata papillas,
Seditione, dolis, ac impietate ſuorum,
Importuna quibus mens, atque impura voluntas,
It lachrymans, peplúmque deæ miſeranda Mineruæ,
Baccatum gemmis, oſtróque auróque ſuperbum
Nuncupat, vt mallet nunquam rediuiua ſupernas
Inuiſiſſe auras, ne ſcilicet iſta videret:
Præſtaret ſiquidem tenebris latuiſſe ſub imò,
Quàm ſic indecorem deinceps traducere vitam.
Huc quæſo, Nardine, oculos, huc dirige mentem:
Quot mala conſpicies nunc edita carmina? riſus
Quot populus tollant, quot ſint ludibria vatum?
Quandoquidem male ſana hominum vecordia multos
Præcipitat, qui ſe venerantur, dum male ructant
Portenta ingenij deformia, dúmque beatos
Se ſine riuali captant, mirantur, amántque.
Inuentis ita quiſque ſuis, ceu ſimia natis
Ridiculis, plaudit, vultus mirata venuſtos.
Adde quòd is palmam affectat, qui plura in aceruos
Vtcunque extructos, cumulo congeſſerit amplo.
Quid furis ô Corydon? quod te vixiſſe nepotes
Admoneat, centena ſat, & verboſius æquo
Carmina præſtarent, morſo trutinata labello:
Si quod, vt Antimachum ſuperes, deperdere geſtis
In torno & lima malis perpendere tempus.
An referam ſordes alias, commentáque vanis
In libros delira modis? quæ voluere firmo
Nemo queat ſtomacho ingenuus: quæ ſomnia cernas,
Quas damnes putere lues. O ſæcula tricis
Dedita plebeis, inſana agitata phreneſi!
Hi populo placuiſſe ardent, ſuffragia vulgi
Hi rudis affectant, quod vix clauſere volumen,
Iam recitant, obiecta breuis mora temporis omnem
Emendat labem: vitio, quod fecit iniquis
Excluſus ſpacijs, rogat indulgere legentem.
Poſt tamen & menſes, poſt annos cernis eundem
In verſu ſordere ſitum. Quin edere nugas
Has inopes rerum, ſine cultu, & pondere, & arte
Non trepidant? iſtis ac ſi iam firma vigeret
Norma ſtili, ac ſi proprietas iam cognita ad vnguem.
Viſque foret ſæcli pudor huius & opprobrium iam
Fabula de noſtro vulgata eſt tempore. Rhetor,
Conſultúsque, Poëtáque, Grammaticúsque, Sophóſque,
Ridetur, noſtri quem ſidera temporis edunt:
Quandoquidem nullus ſtudio cenſetur, at annis
Vix tribus audieris, ſatis eſt: accinge coronam,
Atque aurum, poſiti excellentia ſigna pudoris.
At non priſca tulit, phanaticus eſſet vt error
Vatibus hic, ætas. nam ſcriptus non prius extra
Ibat in acta liber, quam térque quatérque lituris
Iudice Ariſtarcho foret oblitus, atque ita cultis
Erepta ingenijs damnoſa audacia: demum
Aeterna tulerunt victura poëmata luce.
Inde deûm es toties incudi reddere natos
Iuſſus, Apollini primas incendere Aquinas
Perſuaſus ſatyras: & tu pater optime Vatum,
In verſus centena decem Maro carmina cogis,
Cautus, & à recta nunquam ſecedis amuſſi.
En rerum natura parens, nil edere magnum,
Spectandúmque ſolet, longo niſi tempore adultum!
Ipſa etiam maiora ſuos animalia partus,
Iuſſa diu geſtare: decem bos luca per annos

Parturit ingentem prolem,paritura nitênſque
Dîtis ebur,decora ampla virûm,decora ampla deorum.
Legibus his ſtabant veteres,plebs ſancta,Poetæ.
At modo ſcribendi nulla eſt data regula:paſſim
Verſificatores Nyſſæ bacchamur ad aras.
Accipit audaces tenuis Pæonicus æſtus,
Ignigenámque canit Bacchum Iunonis in iram,
Mæſtáque iucundis querimonia panditur hymnis:
Aſſociat citharæ mollis ſibi tibia cantum.
Scribitur & nullis Comœdia legibus:omnia
Omnibus admiſcentur,& omnia corrumpuntur.
Non aliter,quàm ſi Alcinoi læti hoſpitis hortos,
Hortos perpetui autumni,veriſque perennis:
Sine velis flores,ſeu mitia & acria poma,
Ruſtica barbarico populetur turba furore.
Matura,immatura ſimul,flores,folia,herbas
Confundunt,nullo rapiunt diſcrimine cuncta:
Immiſſis & in ora effrena feruntur habenis,
Donec ab incuruo demum excutiantur aſello.
Quando omnis igitur fœda contage papyros
Polluit hæc peſtis ſcriptorum,vt nulla ſalutis
Sit via,ſi populo teipſum commiſeris:auram
Illius aſpernêre,procul fugiáſque monemus.
Et ſi Pierio dignum quid cuſeris ore:
Seu Contarenus tecum Leonardus,alumnum
Moribus ingenióque probum,quem fingis ad vnguem:
Seu Trypho,ſeu tecum ludat Maro iunior ille:
(Qui ſubito tam multa canit,tam docta calore
Concitus,vt videant quem iam conferre minores
Audacter poſſint maioribus:)hic placeat mos,
Quem doctum in primis noſti obſeruare Tryphonem.
Sit ſatis,id raris lectoribus,& tribus ad plus
Credere,& indicio quos præcipuos tibi amicos
Noueris,& nulla ſuffultos pectora vulpe:
Thomei quales gemini,ac Aurelius augur,
Abdita qui veræ ſophiæ monumenta recludunt.
Sat mihi Fauſtinus,ſatis eſt Egnatius,& qui
Auera nomen bonitate Bononius optat:
Index quiſque bonus,cenſor grauis,arbiter æquus.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS HIERONYMO DONATO, VIRO PRÆSTANTISSIMO, S.

SOlent Veneti tui,Donate præſtantiſſime,quum edificium aliquod Clodianum ſumptuoſius cōparant,Chij,vel Laconici,vel Numidici,vel cuiuſuis rariſſimam verſicoloris & pellucidi marmoris cruſtam diligenter exſecare:quod maximè ſpectandum primis ſtatim foribus affigant.Horum ego ambitionem æmulatus,primo huic Epigrammatum libello rariſſimum viri alicuius celeberrimi nomen allinere quum deliberaſſem:tu mihi ſtatim occurriſti, vir eminentiſſime,quem ex omnibus præcipuum deligerem,hoc vt ornamento libellum meum inſigniter honeſtarem.Quem virtutibus omnibus ornatiſſimum excellere vno bonorum omnium præconio manifeſtiſſimum eſt quas qui ſigillatim commemorare,admirari,& extollere velit,non oporteat Theſea(velut Iſocrates facit)inſerere.Tot vndique præconia redundant,vt quæ ſeligas potius, quàm quæ inuenias,laborandum tibi ſit.Et veluti quis ad iucundiſſima rerum plurimarum ſpectacula profectus,quum multa ſe,quæ delectent,offerant,quo ſe potiſſimum oblectet neſcit : omnibus verò frui tēporis anguſtia negat:quin οὐδ᾽ εἷς ἑκάστου ἀξίως ἐφικέσθαι δύναιτο,diceret Demoſthenes:ſic omnia,quę apud te ſunt generoſa,commemoraturus,hæſitaret,videretúrque tanquam adulterinus aquilæ pullus conniuere:tantus à te ſplendor micantiſſimus effulget:ſiue quantum in Philoſophia clareſcas intuemur,ſiue quantum in Oratoria facultate præniteas admiramur.Qui dicendi ſuauitate iucundiſſimus,conciones plurimas admirabili omnium ſtupore peregeris:in quibus tu verè tonitrus, tu fulgura ciere proculdubio videaris.Sed quid poetices attingam laudem?quam vtraque manu tibi peculiarem adeò feciſti,vt de principatu apud te facultas Oratoria,neque non Poëtica decertet. Quid præter hæc vtriuſque Muſices abſolutiſſima peritia?quod plerique cantus intonati concinnatiſſimè teſtantur.Quid conſultiſſima Iuris prudentia?quid denique totius Encyclopædiæ non incurioſa cognitio?Quid in patriæ negociis obeundis ſedulitas,perſeuerantia,felicitas?vnde fit, vt prudenter ſuſcepta tu plura feliciter confeceris,quàm alij ſibi demandari quæſierint.Hinc honorificæ tot legationes,Hiſpanæ,Lyguſticæ,Inſubres, Gallicæ, Imperatoriæ, Pontificiæ : hinc tot foris Magiſtratus ampliſſimi,Rauenna,Brixia,Cremona,Ferraria : & beata demum Creta, cuius incredibili omnium applauſu dux nuper es deſignatus.Hinc tot domi dignationes ornatiſſimæ.Tribunitia poteſtas.Continentis præfectura.Collegij ſupremi ordo primarius,& plæraque id genus:ad quæ quotidie depoſceris enixiſſimè,quorum amplitudinem vel ſingula declarare poſſunt.Accedunt his integritas, comitas, ſinceritas,iucunditas,& orationis denique lepiditas:quæ omnia tam tua ſunt,quàm alicuius ſingula. Quare conſtanter aſſeuerare poſſim,cæteros plærunque laudari ſolitos, non quales ſint, ſed quales eſſe debeant:de te verò nihil præclarè adeò dici poſſe,quod re longe præſtantius non exuperes. Sed enim ad eam vnam ſinceriſſimam humanitatem redeo:cui potiſſimum nuncinnitor. Lex enim Homerica,deorum Heroúmque laudes à partibus celebrare:laudat enim(vt ſcis)Iunonem ab vlnis,à pedibus Thetiden,à pedibus rurſum Achillem.Nos quoque iuſticia,temperantia,prudentia,fortitudi-

néque,

néque,quibus maximè polles,omiſſis:eam tantùm humanitatem amplectemur,qua te omnibus tam benignum,tam facilem,tam affabilem offers:qua me puerulum olim,ineptiolas quaſdam acerbiores recitantem,comiter audire dignabaris:oſculóque adhibito,vt pergerem ſuadebas.Hac ego nunc fretus,temerarius fortè,ſuprà quàm par erat,libellum meum tuo nomine decorare confiſus ſum : quod boni ſpero conſules:æquè atq;ſummus ille Demoſthenes,muliercule nō eſt voculā aſpernatus.Vale.

IOANNIS PIERII VALERIANI LVSVVM LIBER PRIMVS,

Ad Hieronymum Donatum. V. C.

DONATO *cupis optime libelle*
Donari:eximium eligis patronum.
Qui præter generis decus ſuperbi,
Et fortis bona,& inclytos honores,
Ornatiſſimus vndecunque fulget,
Qui dux optimus,optimus ſenator:
Orator ſimul optimus,perenni
Doctorem celebrandus ore:quicquid
Mortalem licet aſſequi,aſſecutus
Eſt feliciter:ingeni relictis
Humani numeris,Deo propinquus.
Idcirco reuerenter hunc adito.
Sed cautus tamen ibis ad clientis
Docti iudicium Tryphonis antè,
Quàm tanti domini manum fatiges.
Emunctus Trypho,& abſolutus ille
Ille eſt arbiter,an ſuo patrono,
Cuius tam ſtomachum ſcit,vt ſummet,
Donet te:an procul exigat notatum.
Qui ſi te nitido probet lapillo,
DONATVS *probet,& probent camœnæ.*

HERMOLAI BARBARI PICTVRA.

Peregrine,ciuis,nate in vrbe,& aduena,
Quicunque adoras templa Muſarum ſacra:
Huc in beatæ,& ſi occupatus,Vrſulæ
Diuerte:cultum hunc à ſiniſtra ſuſpice,
Inter ſacratos hinc & inde Præſules,
In purpurata veſte nobilem virum.
Quid fronte prima iam ominaris maximum?
Viua hæc imago eſt Hermolai Barbari.
Aciem ſacraſti,ne profana videris,
Candente felix ære lumen erue.

DE PAVLO CANALI.

Iuppiter ad Muſas:Dilectum oſtendite natum,
Quem merito ſuperûm gratus honore colam.
Confeſtim in medium prodit Muſa Attica:Paulum
Canalem oſtendit delicium Aonidum.
Hic meus eſt,Etruſca refert:Romana repugnat,
Eſſe ſuum affirmans:his grauis orta deis.
Conſulitur Phœbus:placitum eſt audire canentem.
Is cecinit,Græcus,Lydus,& Auſonius.
Tum Phœbus:Non eſt,cuias ſit,cernere,verum
Ominor hunc fratrem,Iuppiter,eſſe mihi.
Iuppiter huic:Verum:nam te ſuprema colente,
Qui coleret terras,Phœbum alium genui.

DE LVMINIBVS DAPHNIÆ.

Veſpertina meæ lumina Daphniæ
Reſplendent,rutilo ſidere vt Heſperus.
Matutina meæ lumina Daphniæ
Fulgent,vt nitida lampade Phoſphorus.
Opportuna meæ lumina Daphniæ
Demulcent,radijs Phœbus vt aureis.
Importuna meæ lumina Daphniæ
Icunt,vt celeris fulgura fulminis.
Nobis ergo meæ lumina Daphniæ
Sunt fulmen,Clarius,Phoſphorus,Heſperus.
Vt fulmen penetrat corda perenniter,
Succis Phœbus adeſt auxiliaribus:
Mane aſpecta diem mi placidum exhibent,
Noctem viſa ferunt veſperè candidam.

DE IX. LYRICIS, IN LAVDEM Ioannis Aurelij Augurelli.

Præter rotundi vim fluentem Pindari,
Antiqua olores octo tollit Græcia.
Suaui canentem barbito Simoniden,
Et perſonantem molle Bacchyliden lyra,
Anacreontem voce perſuaſoria,
Captantem Homeri dulce Steſichorum melos,
Sparſum cruore Lesbium tyrannico:
Sapphúſque pecten,alterum Lesbi decus.
Alcmana tenero præferendum carmine,
Laſciuiori floridum verſu Ibicum.
Quorum peremptis inclytis laboribus:
Vno Augurello,quem videt,legit,colit
Cohors Latina,ſedo & acri examine,
Vetuſtiorum damna abundè penſitat.

PONTANI TVMVLVS.

Scriptorum venerabilis magiſter,
Pontanus cubat hic Viator:illum
Commentus bona verba,forte adores.
Ne fac,huic mala quin precare multa,
Omne vt ſuſtulit Aonis decorum.
Nam dum tam benè ſcribit, ádque amuſsim
Aequat omnia,perpolítque ad vnguem,
Quauis arte decoréque abſolutus,
Ne ſit ſpes tenuis vlla prodeundi:
Sæcli pernicies fuit ſequentis,
Nemo ſcribere vt audeat nepotum.
Quin pacem huic,bona quin precare, libans
Thus,coſtum,violas,crocum ſepulchro:
Qui dum tam benè ſcribit,ádque amuſsim

Aequat

Aequat omnia, perpolítque ad vnguem
Quæ abſoluerat ars, decorque rectè
Scribendi auſpicijs renidet huius,
Noſtra ætas veteres vt æmulari
Et poſſit ſimul, & ſimul præire.

HYPOGRAMMA SERVATORIS.

Bonum, benignus omnibus
Salubre do, petentibus:
Simúlque non petentibus:
Malum, neque id petentibus.

MARVLLVM IN ARNO moribundum conſolatur.

Cur adeò fluctus contrà conaris? in vndis
Oppetyſſe horres cur Elicone ſatus?
Igneus vt gelido vigor extinguatur in Arno
Forte timeſ? atqui ſæpe fit ignis aqua.
Non hoc, inquis, habet male me: quod miles, & acer
Sim, doleo: ſub aquis militem obire pudet.
Ah ne indigneris, miles licet impiger, aſtra
Hac peruulgata fortibus ire via.
Hàc pius AEneas, & bello magnus, & armis,
Hàc Romæ fertur Romulus iſſe pater.
Sfortia ſummus honos belli, inuictúsque Robertus,
Hàc, quà tu, ad ſuperos tranſiliere polos.
Debentur cælo fortes: cælo ignis, & aër,
Vndáque ſuppoſita eſt, infima terra tenet.
Scandenti à terra ad cælum ſtat limes in vndis
Primus, age hac cælum ſcande Marulle via.

DE IOANNE SVLPITIO Verulano ad Camillum Capiliſtam.

Quem tradas puero tuo legendum
Quæris Grammaticum, Camille, iuris
Prudentiſſime doctor vtriuſque:
Frenato vt valeat ſtilo, vt ſoluto,
Vt compta, & lepida Latinitate
Sit cultus, ſpecioſus, expolitus.
Petro Sulpitium dabis legendum:
Hunc diſcat, repetat, frequentet vnum:
Huic ſermo grauis, elegans, Latinus:
Huic ars perbreuis, erudita, fida:
Hic quantum ſatis eſt, docet: moleſtis
Non ambagibus implicat legentem:
Non incondita, & exoleta quædam
Oſtentat: nitidiſſimus magiſter,
Scitu nobile quicquid eſt reponit.
Demum, tempora noſtra quo laborant,
Hic hic iudicio valet peracri.

DE IANO PARRHASIO.

Parrhaſius quantum picturæ contulit olim,
Parrhaſius noſter contulit eloquio.
Ille fuit celebri deductus origine Phœbi:
Hic genus vnde trahat, ſcripta diſerta monent.
Ille ſuos velat tenebris ex arte labores,
Hic aperit clauſum quicquid erat tenebris.

AD BERNARDINVM CAMVSIVM.

Datnon Camuſi nugulas carpit meas:
Quas æmulatur ſedulo.
Inſanit, aut eſt omnium vaferrimus,
Qui tam ſcienter deſipit.
Sed eſto, carpat vſque, & vſque: dum illius
Nos laudet æmulatio.

AD BERTVTIVM SVPERAN.

Quod celeri tibi ſæpe fides ſub pollice fracta eſt,
Siderei euenit numinis inuidia.
Bertuti ſatis eſt phthongos æquare ſupernos,
Ne ſuperes par, & Dij vetuere polos.

AD FLAMINIVM VIVVM.

Hem quot nunc homines boni feruntur:
Qui quum plurima ſcriptitent, vtroque
Dicendi modulo pedeſtri, equeſtri.
Ipſo iudicio tamen laborant:
Quod primum canere eruditum oportet.
Sunt qui iudicio valent ſeuero,
Verba & ſingula penſitent ad vnguem:
His dicas video eruditius nil.
At miror valeas videre nunquam,
Horum verſiculumve, epiſtolámve.
Theſauris ſedenim incubant repoſtis:
Mox cum funere litteras ſepulchro
Condunt immeritas, & omne nomen.
Raro Iuppiter vni vtrunque donat.
Quid cenſes bone Flammini expetendum?

CLYTÆMNESTRA AD F.

Quò, quò machæram diriges?
Vtero, an mammillis? is tulit
Te, nutrierunt alteræ.

AD EGNATIVM BAPT.

Incorrupta cohors iuuenculorum,
Nec non ſobrius ordo grandioris
Aetatis, veterum caterua prudens,
Defunctum modo Prunulum dolebant,
Muſarum & ſtudij vnicum parentem.
Sed poſtquam rediuiuus in ſupernas
Auras prodijt, ob tuas Camœnas,
Longe clarior, optima ſacerdos
Egnati grauis eruditione,
Quantum vix alius ſit Italorum.
Cuius ſcripta decora per diſertas
Incaſura volant manus, libenter
Emunctis quoque naribus legenda:
Quis non viuere Prunulum fatetur?
AEterna & potius die perennem.

AD DAPHNIAM.

Quum te oculis video mea Daphnia, ſum Iouis ales:
Vt nequeam à grato Sole mouere oculos.
Dum moror obtutu, langueſcunt lumina, hebéntque:
Vt veſpertilio ferre aciem nequeo.
Luce tua interdum ſit gaudeo, vt auferar, atque
Vrar, vti circum lampada papilio.
Mox ſalamandra hærens oculis intentus in ipſis,
Fio: ignísque tuus, me prope eunte, perit.
Nec ſalamandra tamen fio: eriget illa, ego in æſtu
Ardeo: ſolam atræ vim ſalamandra habeo.

IN ROSAM ANT. FRAGRANTIANI.

Fragrantiani quæ tegis manum roſa.
Dum ſumma cæli contuetur ſemina,
In appetentis ora maſſæ hiantia
Delapſa, rerum tot nouatus edere:
Des, an receptes inde odo rem, neſcio.
Si das, ab almo conſecuta es Phoſphoro,
Quem ſtrictiorem mane fundit ſpiritum:
Sed ore Phœbi, quem receptas, defluit,
Et ſummi odorem contrahit ſecum Iouis,
Rerúmque carpit omnium fragrantiam,
Humana coniectura quas vix concipit:
Fragrantiano nomen vnde eſt inditum.

IN MERACVM ET DILVTVM.

Ardentem ex vtero Semeles lauère Lyæum
Naiades, extincto fulminis igne ſacri.
Cum Nymphis igitur tractabilis, at ſine Nymphis,
Candenti rurſus fulmine corripitur.

AD IO. ANTONIVM MAroſticanum.

Doctrinæ mihi conſcius puſillæ,
Nomen PIERII *(quod abnuenti,*
Doctorum indiderant mihi cohortes)
Nunquam admittere ſiſus, abnegabam.
Sed poſtquam ex tabulis vetuſtiorum
Vatum perdidici Maroſticane,
Vt mutato habitu, profeſſione,
Victu & nomine, ſæpius miniſter
Mutetur Geniúſque, viſque cæli:
Cur quod debueram vel impudenter
Vſurpare, datum omnium fauore,
Audacter verear meum tueri?

ZENODOTI PROBLEMA ſoluit.

Propter aquas flammæ dominum non fixit amorem,
Extingui hos ignes quod putet vllus aquis.
Sed, quia viſceribus ſuccenſis, vnda ab ocellis
Liquitur, éſtque ſimul flammæ & aquæ dominus.

IN SODALES.

O felix torus, ô beata menſa,
Quam tot ſuauiloqui beant poëtæ,
Quam tot Socratis æmuli frequentant:
Canalis, citharæ decus ſupremum:
Cultus Nauiger, elegans, canorus:
Emunctus Trypho, perpolitus, acer:
Motenſis vehemens, & eruditus:
Expromptus Maro, floridus, decorus:
Borges grandiloquus, venuſtulúsque:
Nardinus grauis, integer, ſeuerus:
Comis Lampridius, facetulúsque.
O felix torus, ô beata menſa:
Verum, vt ſit numero vndecunque felix,
Muſarum numero decenter aucta,
Donec, quæ mereat, ſequatur vmbra,
Nonum admittite nunc Valerianum.

IN ZERBI MEDICI CAEDEM.

Dum ſatiare pio fauces in ſanguine Turcus
Ardet, & incaſſum ſæpe repulſus abit:
Perfidus allectum Zerbum iugulauit, & ictu
Sic vno extinxit millia multa hominum.

IN PLATONIS CAPVT.

Produxit AEſculapium mortalibus
Apollo, corpus vt foueret languidum.
Dehinc Platonem protulit ſanctiſſimum,
Animum vt foueret, & beatum redderet.
Qui mox peractis lege nuptijs ſua,
Aſcendit vrbem, quam ſibi conſtruxerat,
Et collocarat in pauimento Iouis:
Nobis relicta, quam vides, imagine.

AD ROSINAM.

Es roſa, férsque roſam roſea pro fronte ligatam,
Indicium roſei verticis ipſa roſa eſt.
Vnus odor flori, & fronti, color vnus, & vnus
Et decor: amborum vita eadem, vt ſapias.

DE ANDR. MARONIS EXTEMPORALITATE, AD Dantem III. Alig.

Opportunius ecquid eſſe Dante,
Aut quid commodius poteſt videri?
Te inquam, te Aligero, optimo poëta,
Et ciue optimo, & optimo patrono:
Quo Verona diu beata viuat?
Tu nunquam aureolum petis receſſum:
Quin tecum Aoniæ ſimul puellæ,
Quin tecum Aonij ſimul poetæ
Concedant, & Apollinis ſupellex.
Deprompta propria penu tot affers,
Atque hæc qualia Iuppiter ſupreme?
Deprompta alterius penu tot affers,
Atque hæc qualia Iuppiter benigne?
Vt addis mihi nunc mei Maronis
Tam ſuaues Epigrammatum lepores?
Qui lectus placuit tibi, & relectus.
Quid ſi illum audieris? velut ſodales
Octo audiuimus optimum ſodalem,
Nos audiuimus: audit hunc & omnis
Doctorum manus indies, canentem
Mille ex tempore carmina erudita:
Quis nil ſit lutulentum, inexpolitum,
Nil abſurdum, & inane, nil hiulcum.
Tanquam Virgilij mora, & labore:
Tanquam tempore culta ſub nouenni.
Tunc tu pollice vtroque, tunc Maronis
Affirmes benè nomini euenire:
Quando quod veteri abfuit, ſed vnum,
Prælargè nouus hic Maro rependat.

EX TVLLIO.

Improbus omniuorúsque ſorex, qui nullius amens
Decipulæ trepidus morte lucella parat,

Neruiloquam Phœbi chordam corroſerat: illa
Contracta, eliſit guttura pranſa feri.
Quid Phœbi certos arcus miramur, in hoſtes
Cuius certa etiam torqueat arma chelys.

BERNARDI RVBII EPIScopi munus.

Quis me puniceo colore veſtit?
A collo incipiens manus aduſque,
A mento incipiens pedes aduſque?
Muſarum chorus, & chorus laborum.
Sic ſic nox vigilata, ſic quieſcit:
Sic nunc auſpice Rubrio poëtis
Curtas vtile ſit ſecare noctes.
Ex quarum tenebris color reſultat,
Qui cœli ſuperat decus ſereni.

LVSVS.

Dum ſerta texo, nactus
Inter roſas Amorem:
Hunc pinnulis prehenſum
Merſi in Falerna: moxque
Omnem ebibi liquentem.
Qui nunc meos per artus
Pennis titillat vdis.

PROLIXITATEM NON INcongruam hendecaſyllabis.

Pontani hendecaſyllabi notantur,
Vt qui nil habeant Catullianum,
Vt qui luxurient nimis licenter,
Centenis quoque verſibus redundent.
Si legem inſpicias ſacram Platonis,
Funebres querimoniæ quaternis
Sunt verſiculis: ſed vt Pholætas,
Sed vt Callimachus, Propertiúſque,
Necnon Albius, atque Naſo, voti
Senſum hoc carmine compotem attulerunt:
Accreuit numerus, decor, voluptas.
Vt incultus ager prius virenti
Tantum gramine penſionem habebat:
Vt mox impoſita eſt ſeges, nec vna
Mox interſita vitium propago,
In foſſa & pirus omnis, omnibúſque
Altæ marginibus nuces obumbrant,
Iam cenſum domino aggerat, petendus
Non tantum pecori, vt prius: ſed ipſis
Iumentis, auibus, viris, deiſque.
Sic olim hendecaſyllabi, Catullus
Quos princeps decorat, breues fuerunt.
Poſtquam cognita vis, lepórque in illis,
Indultum ingenio eſt, patentiori
Decurſum ſpacio, procaciori
Laſciuitum animo: quid inuidendum,
Vt conuiuæ aliquid ſapit palato,
Id non ponere lautiore quadra?

SENTENTIA.

Si cum labore quippiam rectè geris,
Labor recedit, facta rectè permanent.
Quod ſi iocosè nequiter quid egeris,
Abit voluptas, turpe factum permanet.

MATTH. ALBINVM, ETnic. Angelicum, ſodales alloquitur.

Albine, Angelice, vnici ſodales,
Ambo culti, animo probo, & modeſto,
Ambo ſimplicitate liberali,
Ambo moribus optimis decori:
Vos hic charæ animæ, ſeueriori
Addictæ Sophiæ, grauem Mineruam
Feruenti ſtudio coletis: inde
Solamen genitoribus cupitum,
Et vobis decus, & perenne nomen
Atque ingens mihi gaudium daturi.
Me Mons Aureus auocat, petulcas
Ad Phœbi choreas, leuéſque nugas.
Quando non licet, id ita appetenti,
Vobiſcum Sophiam ſequi beatam,
Aduerſante neceſſitate dura.
Ergo inglorius inter ocioſos
Verſatus Satyros, Choróſque agreſtes,
Aerumnas ſtudio meas inani
Flebo illic, meditabor, & reponam
Vos noſtræ memores ſodalitatis.
Si ſincera animi fides probati
Incorrupta manet, iocoſa nulla,
Nulla & ſeria verba conferetis,
Campagnæ lepida accinente Muſa,
Quæ non accipiant Valerianum.
Nam qui verè amat, is procul repoſto
Abſit corpore quo magis, magiſque,
Præſens mente aderit magis magiſq;.

ANTON. MERIBARBVM AD Muſas reuocat.

Tune igitur ſacrum linques Meribarbe vigorem,
Ingenij extinguens fulgura clara tui?
Ille igitur nitidus dicendi candor abibit?
Et ſuauis Lydi carminis ille decor?
Illa igitur tantos amittet Morula faſtus?
Morula carminibus nobilitata tuis.
Omnia ſurripient damnoſa volumina legum?
Quæ tot ab inceptis ſurripuere bonis.
Incultas querimur noſtri cur temporis arteis,
Si nequit ingenio ſurgere quiſque ſuo?
Hic petet extremos Arabes, Helicone relicto,
Ille Caledonias raptus adibit aquas:
Hic citharis ad fœda cadet clyſteria miſſis:
Spéque auri toties aurea vena perit.
Improba ſic magnis ſitis hæc conatibus obſtat,
Nec datur accepti ſideris orſa ſequi.
Tu tamen, inuito nonnunquam patre, licebit
Clam, quæ te ſequitur gloria, reſpicias.
Sæpius horridulis chartis defeſſus, amicos
Pieridum cantus, plectráque amœna petas.

HIER. ALITHEI PICTVRA.

Non quenquam ex hominum choro referre,
Mondella hic ſtuduit: ſed appetebat
Virtutem exprimere integram, abſolutam.
In quo dum ſtudioſius laborat,
Imprudens Alitheion ecce fecit.

IN

IN ARGONAVTICOS EGNATII Commentarios.

Quum nauigarunt Theſſali primum duces
Ignota Ponti littora, & ditem Cytam,
Vix attulerunt inde vellus vnicum,
Argoa quicquid conſequi potuit ratis.
Nunc orbe toto puppe viſo, & cognito,
Et multa vectant vellera, & multas opes:
Quales dat vnda Rubri, & Indici maris,
Arabsq; felix, & beata Perſia.
Vnguenta nardi, balſamiq; hediſmata:
Quicquid voluptas delicata congerit,
Gemmas, odores, vniones, thus, ebur:
Et quicquid æris æſtimatur plurimi.
Has aſſequuntur nuncupes, lætiſſimi,
Egnatiana quos carina vexerit.

IN PAVLI CANALIS OBITVM.

Ingentem Italiæ cladem fortuna parabat
Horrida, tormentis, igne, cruore furens,
Sed primi poſtquam fruſtra ceſsêre tumultus,
Canduit, & maius pectore monit opus.
Torua itaque Euganeas deflexit lumina ad vndas,
Plurima qua Adriacis inſula ſurgit aquis.
Hic videt Aonia Canalem cuſpide Paulum,
Barbara ſollicita vertere caſtra manu:
Nec mora, quin totum Veneto ſubiecerit orbem
Doctrinæ, aurato bella tridente gerens.
Tum ſecum: Veneti populis dant iura ſubactis,
Iura quoque ingeniis eloquióque dabunt?
Hoc ſaltem prohibebo decus: ſimul improba Paulum
Excipit. hæc vicit, cedite iam Veneti.
Euganeam indepti totam: amiſiſtis in vno
Atticum, Idumeum, Romuleúmque ſolum.

AD FRAN. PHILOMVSVM.

Si non vis Philomuſe nos adire,
Diſtentis ſtudio negocioſo,
Dum rhetor nitiſſimus Latinum
Veronam eloquium doces amœnam,
Te noſtri fluuij altiles adibunt.
Nam quoſdam tibi gammaros paraui,
Qui antrorſum veluti natant, retrorſum
Veloces redeunt, pauore abacti.
Octonis pedibus, rubente teſta,
Binis brachiolis, minacibúſque:
Et qui forcipibus caput minutum
Dentatis bene muniunt, fouéntque.
Turba eſt maſcula grandiore chela,
Contrà fœmina grandiore cauda.
Atque hæc nobilis arctiore chela,
Atque hic nobilis arctiore cauda.
Scin' quo prorſus honore cenſeantur?
Si pepo fluidam relaxet aluum,
His vis ſiſtere largius citatam.
Ad morſum rabidæ canis medentur.
Atque ad vipereos medentur ictus.
Scin' doctis rabidas canes nocere?
Scin' doctis quoque viperas nocere?
Nos (inquis) ſtudio vacamus, atque
Cura eſt & ſtomachi, & cerebri habenda,
Hi ſemper ſtomachum, capútque lædunt.
Id præſtant reliqui: aureis in vndis
Quicquid naſcitur, vtile, & ſalubre eſt.

AD AVGVST. DONATVM, HIER. F.

Donate amice, qui diſertæ Pallados
Cultor, Quirinam & Atticam Muſam tenes,
Nixus paternis firmiter veſtigiis:
Vt qui potenti ſtirpe cedis nemini,
Sic eloquenti dote cedas nemini.
Vrbanus ille patruus charus mihi.
In me educando qui vicem patris gerit,
Cliens parentis perſtitit ſemper tui
Tuúſque ſemper illius fautor parens.
Nos æmulari par eorum ſemitam:
Ideóque iure hæreditario, licet
Vterque viuat, ſítque victurus diu,
Tu me clientem, ego te patronum poſtulo.

BERT. SVPERANTIVM AD Philoſophiam hortatur.

Incipit oppoſitam pedibus qui repere molem,
Eximio ſuperat grande labore iugum.
Vt tenet aërei placidiſſima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Paſtus amariciem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.
Hoc Sophiæ aſperioris iter ſuperantule, pergas
Dummodo, poſt fellis pocula nectar habes.

IN PRISCVM.

Quod non Hiſtorias remotiores,
Non incognita verba, & exoleta,
Non ſenſa ex penitiſſimis figuris,
Quæ vix Delius eruat natator,
In noſtro facilis ſeram libello:
Sed quæ quotidianus vſus affert,
Sed quæ temporibus Terentianis,
Sed quæ temporibus Maronianis,
Atque infra placitum legi, parumper
Eneruem, & vietum exigis libellum:
Oſtentáſque tuum, aſſeriſque ſenſa,
Quæ non explicet Oedipus tenere,
Cecia impenetrabilem magiſtro,
Euandri vetus idioma habentem:
Sic neruum, & validas habere vires:
Heracleitus ita aſper, & Lycophron,
Nec non Pheſtiadæ cutis poëta.
Erras, Priſce, nimis diſertus, erras:
Vt dicant tibi dicta ſobriorum:
Quo quis doctior, eruditiórque,
Hoc emunctior eſt, apertiórque.
Qualis Tullius, & Maro, & Tibullus.
Sed quo infantior, imperitiórque,
Hoc obſcurior, exoletiórque eſt:
Qualis tu, & ſimiles tibi irrudito,

AD MARCVM.

Doctorum numeros Phalæciorum
Primos, Marce, quod inchoas choræo,
Heroo, Trybracho, Moloſo, Iambo,
Et quouis pede vel licentiore:
Iactas te fieri Catullianum,

Nil habens lepidum, & Catullianum.
Sic noctes igitur meraciore
Si produxeris ebrius falerno,
Iactes te fieri Catonianum,
Nil habens tetricum, & Catonianum.

AD ALVISIVM PHOSCHARIN, Nicolai. F.

Summorum Aluiſi proles generoſa parentum,
Phoſcareóque magis nobilitata Duce:
Vt taceam illuſtrémque patrem, illuſtresq; propinquos,
Diuitiis, rebus, faſcibus, ingeniis.
Incrementa tuis maioribus ampla daturus
Surgis, honorato conſpiciende loco.
Quando tibi celebres iuueni elargitur honores
Patria grata, viro qualia danda forent.
Perge igitur, quo te virtus vocat inclyta, felix:
Accreſcántque ſeni ſingula pro meritis.

DE IOANNE BAPTISTA Scytha.

Qui linguæ columen fuit Latinæ,
Præſtans ingenio, diſertus ore,
Quæris, cur Scytha dictitatus eſſet?
Exponam breuibus. Nitēre cultum
Peligni eloquium diſertioris,
Eiuſdem facilem modis auenam,
Diuinum ingenij boni vigorem,
Illi ſobria turba iudicauit
Doctorum: ſimul omnibus poëtæ
Perſuaſum eſt, animam ſacri nouatam.
Verum, quum Scythica ſepultus ora
Naſo olim fuerit, probatus hæres,
Illinc ceu rediuiuus aduolaſſet,
Nomen de Scythia Scythæ recepit,
Qui linguæ columen fuit Latinæ.

CÆCILIÆ BATTALIÆ LAPSVS ad Chriſtoph. Trotum, eius fratrem.

Stat vetus, & longum ſine tecto expoſta per æuum
Trotte domus, bellis depopulata feris.
Cæcilia hic tibi chara ſoror tabulata pererrat
Dum maleſida, aucto pignore iam grauior.
Ceſſit putre ſolum pedibus, tabuleq; labantes:
Hæc ruit, & peſſum fœmina adúſque cadit.
Embryon ecce locis ſeſe exporrexit in imis,
Suſtinuítque pius tam graue matris onus.
Qualis erit, matura viro ſi acceſſerit ætas:
Qui cœpit, neque adhuc editus, eſſe pius?

IN CELEBRES MENDICOS.

Quærens edaci corpori vagus cibum,
Claudum ferebat cæcus: illi fœnerans
Pedes, ab illo fœneratus lumina.
Quid non egeſtas dura mortales docet?

AD IO. GEMMOSVM BELLVN.

Pro ſtrena illepidos tibi dicaram
Quoſdam verſiculos, nec elegantes:
Tu ſex aureolos mihi dediſti
Gemmoſe, æquiparande Pellioni:
Et pergam modo, plura polliceris.
Hoc Glaucum ſuperas, quod ille ferrum
Donati precium recepit auri:
Tu chartas recipis leues, inanes.
Glaucus ſtulticia fuit furenti,
Tu miti pietate liberalis.
Hunc cauſis ſuperas duabus ergo:
Quod nil accipis, & ſcienter offers.

CVPIDO FONTANVS.

Aqua hæc, perenni quæ redundat flumine,
Non eſt, vt ominare, venis eruta:
Non fiſtulatim raptus humor penſilis:
Non per meatus lympha ſubterraneos
Emiſſa, plumbo proſilit foratili:
Sed ex amantum lachrymis, quas improbus
Paſcit Cupido, manat vnda iugiter.

AD VIRGILIVM ZAVARISIVM.

Intra tempora noſtra ſi lepôrem,
Noſtris carminibus ſat approbatum,
Adſcribis bone Virgili: erubeſcam,
De parci mihi conſcius vigoris:
Nedum carmina te feram ſuperbus,
Antiquis mea comparare chartis.
Tali Hector licet ore gaudibundus,
Laudari velit. Eſt enim beatum,
Laudato ex hominum ore habere laudem.
Tam me non tamen approbes amanter,
Quem næuus cruciat maligne iniuſtus:
Verum laus iugulat, data immerenti.

SIDERA NON FALLACIA

Caſurum ab alto Præſulem quendam, Magus
Cœli peritus dixerat:
Ille, vt caueret, infimam partem domus
Deſcendit, & totum diem
Humi iacebat, irritas demum ratus
Vitare ſiderum minas.
Sed ecce ſero nuncius crepuſculo,
Epiſcopatu retulit
Fuiſſe truſum: tum miſer clamans, ait,
Cecidiſſe non poteram altius.

AD TRYPHONEM DELMATAM

Plurimum celebras Agreſtianum,
Laudans nobilium genus parentum,
Laudans ingenium Attico & Latino
Excultum eloquio, atque dignitatem
Vultus eximiam, valenſque pectus:
Prudentem, facilem, pium, modeſtum,
Virtutis nitidum inclytæ ſacellum.
Demum dotibus omnibus decorum,
Et centum iuuenem artibus rotundum.
Qui tanta accumulas Trypho, tot vno
Verbo claudere ſi potes venuſte?
Est DITISSIMUS: *hoc ſatis ſuperque eſt.*

IN ODOR. FRAN. PERSICINI C. Bellun. obitum.

Perſice docte iaces: Muſis quid ſiet amœnis,
Te ſolitis duro tempore habere patrem?
Quis tam feruentis ſtudium ſermone focillet,
Muneribúſque datis excitet ingenia?
Quis tam erit expoſitus patriæ, tam gratus amicis?
Quis modus in magnis rebus habendus erit?

Prò

Prò dolor, ô populi factum lachrymabile noſtri!
Fulgebas patriæ tu decus omne tuæ.
Tu tamen æthercam felix elatus in aulam,
Exigis ingenij præmia larga tui.
Nos laceri crines, tundemus pectora palmis,
Queſti iacturæ triſtia damna grauis.
Sícque diu pen itus noſtris infixe medullis,
Quo licet in terris nomine, viuus eris.

DE CYNTHIO ANCONIT.

Vt fronte vidi Cynthium prima, virum
Tanto decore præditum,
Formoſitate corporis, qualem patres
Phœbo fuiſſe prædicant:
Illi putaui nomen ex forma inditum,
Quæ ſi referret Cynthium.
Vt culta legi ſcripta, verſúſque illius,
Quales Apollo fingeret:
Errore demum cognito, nunc aſſero
Eum eſſe verè Cynthium.

AD OCTAVIVM STEPHANIVM, in Fabianum illud, Oram ſoluentibus B. P.

Infelix nunquam Fabius de littore ſoluet:
Duro adeo Octaui eſt fune ligata ratis.
Explicuit nondum quiſquam Soluentibus oram,
Vſq; adeo à variis nexibus implicita eſt.
Extricare volunt multi, quàm carbaſus oram
Colligit, & nõdum hæc vela tumere vides.
Littore ceu ſoluant, alij ſoluentibus ora
Ore fauent, vincta at puppis adhæret humi.
Ille: Precemur, ait, facilem ſoluentibus auram:
Soluenti hæc nunquam ſidere læta micant.
Soluere lora volunt quidam, ſoluentibus obſtat
Obtortus nodo funis inexplicito.
Qualis Sangaria nodus Iouis æde pependit,
Cuius erant Aſiæ ſubdita fata globo.
Rumpite iam nautæ funem, ſi ſoluere non eſt:
Rumpet Alexander, ſoluere ſi nequeat.

DE BAPT. EGNATII, RACEMATIONIBVS.

Donare vitis aridæ racemulos
Promittis, & peracta quos vindemia
Legulis omittit auferendos omnibus:
Tui beato ſed liquore nectaris
Quod ex nitente fluxit vna plurimum
Fæcundiore lætus vindemia.
Vberrimè omnes iam lacus repleuimus.
Falerna cedant vina: cedant maſſica,
Cedat feracis dulce Nectar Setiæ:
O clara vinis, vatibúſque Setia
Tuo futura mox labore clarior.
Non hocce caute fallis Egnatj dolo?
Sic me ô ſacerdos integer: Sit decipe
Vt ſi daturum te vnciam ſpoponderis
Dones talentum liberalis Atticum.

DE PETRI NITARDI NICÆI Canonici Taurinenſis Scriptis.

Theſaurum eſſe libros qui iuſſit: ſcripta Nitardi
Viderat: aut ſimiles his iubet eſſe libros.

IN OBITVM THEODORI GAZÆ.

Roma olim abſtulerat Graiæ decus omne Mineruæ,
Siue opus ingenio, ſiue opus arte foret.
Gaza autem Argiuæ clariſſima gloria gentis
Reddiderat patriæ nunc ſpolia illa ſuæ.
Dúmque pari Auſoniæ conatu conſulit, & dum
Muſarum & linguæ dux vtriuſque viget,
Sublatus fato traxit ſecum omnia, & vno hoc
Spes Italûm, & Graiûm fama cadente cadunt.

IN A. PERSII SATYRAS ARGVmenta.

Prima leueis carpit vates mollémque Neronem,
Altera ſpes vanas, & inania vota precéſque,
Tertia ceſſantem circa præclara iuuentam,
Cenſores quarta inſanos, & facta Neronis,
Quinta hominum in vanis diuerſa negotia rebus.
Duriter impranſos ſexta inſectatur auaros.

DE LIBR IS LACTANTII FIRMIAni ab Ioanne Tacuino typog. Veneto editis anno Domini 1502.

Lacteus in lucem quoties Lactantius almam
Prodiit: excuſſis dentibus ora tulit.
Eſt itaque explicito nunquam ſermone locutus:
Nec bene Romano: nec bene Cecropio.
Vir bonus vt doluit ſortem Tacuinus iniquam:
Qui bene ſanarent, appoſuit medicos.
Auctoris præſtans igitur facundia tanti
Integra compoſitis dentibus ora feret.

Ioannis Pierij Valeriani Epigrammatum.

F I N I S.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS

ANDREÆ GRITTEO, SENATORI VENETO, ET DIVI MARCI procuratori pientiſſimo, S.

QVod leni parentes ingenio facere conſuerunt, Beneficentiſſime mi Mœcenas, vt peregrè profecturi liberos ſuos iis potiſſimum commendent, apud quos lenem ac liberalem ſperare poſſint illis futuram educationem: idem ipſe Patauio profecturus, id eſt Muſas ipſas neceſſitatis vt (cui neque Dij repugnare poſſunt) intermiſſurus, effeci. Fœtibus itaque meis, vtcunque ſint, aliis aliorum curæ demãdatis, aliquot etiam tuo, & Franciſci tui patrocinio commendare præcipuũ iudicaui: vt qui parentem olim ſuſceperas educandum, eiuſdem natos modò ſuſcipias protegendos, qui geſtire mirum in modũ videntur, apud te patriciũ ſplendidiſſimum hoſpitaturi: in cuius contubernio ferè homines nati ſunt, vbi admirabilẽ tuã erga omnes benignitatem intellexerunt, conſcij præſertim ſibi, quanta lenitate me, hoſpitio tuo ſuſceptũ, non vt clientem, ſed vti Franciſcum tuum, illum inquam tuũ abſolutiſſima integritate adoleſcentẽ, tractaueris: omne porrò ſtudium, omnem diligentiam, opem omnem mihi ſtudióque meo perquàm officiosè, benignè, liberalitérque ſuppeditaueris. Nec verò minor fuerit Franciſci filij tui benigniſſ. in me demerendo liberalitas, ac paternę propemodum virtutis concertatio, quẽ licet literis mihi erudiendum tradidiſſes, quod tamen illius eſt iudicium, quæ ſynceritas, quæ prudentia, rerum mearũ magiſtrum habui. Quare mihi perſuaſum eſt, natos apud eos feliciter acturos, apud quos pater egerit feliciſſimè. Præterea mouet me ſummoperè, Xenophõtis de Socrate teſtimonium, quem referunt ſola præſentia multis profuiſſe. Deliteſcit vtique in humanis corporibus vis quædam, illapſa cœlitus, quæ clandeſtina propinquos exhalatione fortunat. Non ſecus ac Iris locum, in quem decubuerit, odoratum facit: quin & arborem totam cuius radices attigerit. Quocirca, vt mihi plurimum contulerit apud talem, tantúmque Senatorem adoleſceñtiam egiſſe: ita libellis meis magnam ſpero celebritatis acceſſionem fore: quod nomini tuo dicati ſint, quo nihil hoc æui magnificentius inuenitur. Qui virtutibus omnibus ornatiſſimus, nobiliſſimam Grittex domus antiquitatem in dies magis ac magis illuſtras. Qui regia formoſiſſimi corporis proceritate, effigiéque ſpectabilis, amorem & obſeruantiã erga te hominum excitaris ingentem. Qui ſplendore, magnificentia, liberalitatéque clariſſimus in oculis omnium ferris. Qui iuſtitia, prudentia, temperantia, fortitudinéque præcipuus, tuorum parentum pręclariſſimas res, terra marique ſumma laude geſtas, non ęquare tantum, ſed exuperare ſummo ſtudio niteris. Cuiuſmodi exempla ante oculos omnium adhuc verſantur, dum non immemores eſſe poſſumus, quanta tu charitate patriam ſis proſecutus: pro cuius emolumento, non labores tantùm intolerabiles ſubieris, non pericula tantùm formidabilia deſpexeris, non opulentas tantùm fortunas amiſeris; ſed & vitam ipſam, apud Turcarum Imperatorẽ, apertiſſimo diſcrimi toties expoſueris: cuius arctiſſimis oppreſſus vinculis, in ædítiſſima turri ſupra biennium cuſtoditus, dum in horas mortẽ expectares, patriam adhuc iuuando perſeueraſti. Mira hominis prudentia, mira in patriam pietas: tot ſatellitibus circumſeptus, tot cuſtodibus circumuallatus, inuitis omnibus, deceptis omnibus, qua ratione patrię conſuleres, excogitaſti. Quid quod virtutem tuam immaniſſimus hoſtis admiratus, ne te trucidaret, quum id ſæpius deliberaſſet, demum obſtinuit. Quem demum ita ſapientia tua emollieris, vt & ſalutem tibi, & optatiſſimam ac eo tempore maximè neceſſariam Chriſtiano nomini pacẽ ab eo reportaueris. Sunt ab his, erúntque in dies magis, non diſſimilia virtutis tuæ monumẽta quã plurima: de quibus ſatius eſſe tacere iudico, quàm pauca loqui, Quare libentiùs hæc in commodius ſcribendi ocium diſtulerim: quum ſcilicet dignationi tuæ, quæ omnes ominantur incrementa ſucceſſerint. Habebis interim hoc obſeruantiæ erga te meæ teſtimonium, dum Patauij prætor, vnde ego digredior, tu iuſtitiam, magnanimitatem, & munificentiam, tres tibi præcipuas virtutes, ſapi entiſſimus exerces. Vale: & clientuli munuſculum, qualecunque eſt, de more ſuſcipe benigniſſimus. Patauij, nonis Martiis, M. D. VI.

IOAN

IOAN. PIERII VALERIANI ODARVM LIBER.

***

Exultatio pro reditu Andreæ Grittei, ad Vrbanum Valerianum patruum.

VRBANE triſteis tot querimonias,
Et tot timores pone miſerrimos.
Gritteus euaſit tyrannum,
Et redit, & comites recepti.
Nunc glorioſo fine laboribus
Tot ritè victis, fas te hilarem modis
Heroos inuicti iocoſis,
Præteritas memorare clades.
Quas paſſus, erga dum patriam pius
Grandes ruinas, magna pericula,
Vnus aſſis, mente firma
Inſuperabilis æſtimaret.
Non hunc minacum turba ſatellitum,
Non tot ſub haſtam diuitiæ datæ,
Sublata pondo non tot auri, &
Rapta domus manibus profanis,
Terrere poſſunt, pérque triennium,
Non turris atræ celſa Propontidos,
Et vento & aſtro ſub niuali,
Editiore loco repoſtæ:
Non tot ſecuri corpora ciuium
Percuſſa, poſſunt, ante oculos, metum
Inferre: non tot fixa vinis
Robora per femora, & per exta.
Sed fronte ſemper læta animoſior,
Quum plus timendum, ſuſcitat omnium
Demortuas iam ſpes, amænóque
Eloquio ſocios focillat.
O ſumma virtus, quam Machometius
Miratus hoſtis, dirus in Andream
Sæuire: id affectans, nequiuit:
Numen ei veritus ſubeſſe.
Is nunc ſolutus, túque ſimul, metu
Sedes paternas viſit: vt has iuuet
Præſens, vt abſens adiuuabat
Conſiliis, opibúſque promptus.
VRBANE large nunc dabitur frui
Virtute, quam tot laudibus inclytam
Efferre ſuetus, tum benignis
Moribus, & probitate rara.
Abſterge feſſis iam lachrimas genis,
Ridenti amicum fronte bonum cape.
Narrate, quondam, res, viciſſim
Ex Aponi ſtudio, vetuſtas.
Sed nuncupatæ liba nouem precis
Offer ſacerdos, pollicitus Deo,
Hunc ſi redonarent fluentis
Incolumem Venetis amicum.
Qui ſi periſſet, dimidium tui
Cordis, paras dimidio altero
Quacúnque dilecto ſilentis
Ire comes domino per vmbras.
Nanque ipſe tecum ſæpe timoribus
Vexatus, omni nunc vacuus metu,
Saltu pauimentum frequenti
Concutiam modulis Lacenis.
Cinctúſque feſto malobathro caput,
Grates beato calicolum Patri,
A Sole naſcente ad cadentem,
PIERIIS numeris habebo.

AD MARC. ANTONIVM SAbellicum pro defuncto F.

Quid Marce tantum filij doles vicem,
Quem acceperas precario?
En hiſce vitæ fluctibus nil proprij,
Nil poſſidemus exules.
Noſti dolendum, ſi qua negligentibus
Aduerſa nobis ingruunt.
Sed quod peractum eſt maximi nutu Dei,
Aequi ferendum iudices.
Qui, dolere plurimos ob hæc facis,
Tibi erit dolere de decus.
Quod impetrabit tempus omnino, magis
Ratio decenter impetret.
Solutus ille corporis iam carcere,
Sedes beatas incolit:
Quod vita ſuadet integra, & mores patri
Non diſcolores optimo.
Vbi eſſe demum conſtat immortalibus,
Eſſe hic nequimus dicere.
Natura quod ſi porgit ægritudinem,
Cui difficulter abnuas.
Memor eſto, ſi quos optimus fouet Deus,
Illos fatigat caſibus.
Hinc nos tot vrgent vndique ac incommodũ
Curæ, labores, tædia.
Quo ſæpe par eſt, efferamur mortui,
Dum ſomniamus viuere.
Subductus igitur quum ſit ærumnæ graui,
Marcúmve lugebis tuum?
An quod paterno fors carebis nomine,
Id te dolenter macerat?
Qui te Latini nouit eloqui patrem,
Te dicet orbatum minus.
Victura namque ſunt tot, æternum patrem
Quæ prædicabunt, pignora.
Ergo dolori parce, ſolamen tibi
Datur, quod eſt rariſſimis.

THEOLVM, T. LIVII SECESSVM, & Capiliſtar. villam amœniſſimam commendat.

AD FRAN. CAPIliſtam.

VNDE hic tam ſubito ſurripit impetu
Mentem Pierius feruor? vt allicit
Vocalis modulos tendere carminis
Aggreſſu temerario?
Cur ignara hilarem dextra cupit lyram?
Quæ nam cauſa ciet? quis furor occupat
Sic ſpirantia præcordia? atat ſacri
Agnoſco ingenium loci.
Sic Virgo pedibus vix tripodem aureæ
Cortinæ attigerat, quum furor entheus
Bacchantem obruerat numine Phœbaden,
Venturi bene præſciam.
Hic Franciſce choris Aonijs locus
Nimirum ſacer eſt, hinc furor ignea
Phœbeus ſtimulat corda, poematum
Hac prurire libidine.
Ad ſe mellifluas nam Theolus deas,
Quo doctus viguit Liuius in iugo,
Quo toto intumuit Flaccus Apolline,
Huc Cephiſidas auocat.
Hanc ſedem emeritæ Phocidos accolæ
Muſæ, Barbaricis inde timoribus
Expulſæ, Euganei collis in edito
Hoc ſedere cacumine.
Nam vt laxare animum deliciis velis,
Nuſquam ſe explicuit maior amœnitas,
Nuſquam temperies vlla ſalubrior
Puri candut aëris.
Latos ferre vides vndique palmites
Vuas Sydonij muricis æmulas,
Gaudentes Thaſias inde leni ſolo,
Hinc pingui Mareotidas.
Stat pars ætheriis abdita populis,
Vlmo pars humili, pars bona pampinos
Pro teſtudinibus complicat, & comis
Solis caumata ſummouet.
Immites acinos ecce racemulus
Idem fert, aliis mitibus, & propè
Florentes alios, qualia in ortulis
Nauſicæ rigui erant.
Qua ſaxeſus anex, repit humi rubens
Vua, ex Illyrio nomina quæ tulit.
Naſcenti expoſita eſt Phœbo Apiaria,
Baccis ſuaue tumentibus.
Accedúntque decus vitibus arbores,
Multis ficta modis ars topiaria.
Fœcundo reliquæ mergite ſuccubant
Pomis frugiferæ omnibus.
An te nunc ſileam Punica vaſculis
Spes purpureis grata? ſed ô quibus
Nulla inſunt acinis ligna, prioribus
Res ignota parentibus.
Deductæ ſpacium vallis omittimus,
Venatu, aucupio, gramine commodum:
Et præpingue ſolum, quod pariter colunt
Pallas, Nyctelius, Ceres.
O collem placidum, cui domus inſidet,
Demiſſa aſpiciens iugera molliter:
Quem replet geminis læta ſororibus,
Multo Gratia gaudio.
Ver molle, & Veneres, atque Cupidines,
Hic feſtos celebrant Naiadibus choros:
Non abſunt Satyri, non reliqui dei,
Si mulcere animum velint.
O, ni quid temerè poſcere cælites
Detur, concipiam vota ſuperſtitis
Vitæ, quod reliquum net Lacheſis mihi,
His producere collibus.
Hic hic viuere amen, hic Pierides deæ
Mentitæ volucres tam bene concinunt,
Vt ſi permaneam, ſors mea candidam
Me demutet in alitem.
O ſaltem hoc mihi non inuideas precor,
Franciſce ingenio mitis, vt entheo
Afflari quoties numine quæritem,
Hic te conueniam frequens.

AD IOSIPPVM FAVSTINVM præcæptorem, quem miſſionem petit à ſtudiis politioribus.

Fauſtine, vitæ doctor integerrime,
Linguæ Latinæ cenſor, & ſublimium
Rerum abſoluta notione nobilis.
Iam iam ſat, annos octo militanimus,
Vexilla tyro perſecutus inclyta,
Et quæ ſub alto caſtra metaris iugo.
Exinde miles Prunuli, & Sabellici,
Labore ſemper inquietus improbo:
Anno peracto tertio ac vigeſimo,
Veniam canendi poſcimus receptui:
Exautoratúſque rude donari velim,
Caſtra hæc amœna & delicata linquere,
Seuerioris ære conſcriptus ducis.
Cuius per altum ſigna nactus æthera,
Hylen patenti ſemen ore poſcere
Videbo: tanquam ſponſa ſit, virum appetens.
Rerum nouatus, atque cauſas omnium,
Et vnde mundi fluxerint primordia,
An pace amicæ, & ab odioſo prælio,
An mole maſſæ immobilis primaria:
Ab igne, an vnda ſint: ab æternio, an diu:
Anima an ſit ignis, aura, ſanguis, an nihil.
An, quod fatemur ſponte, cæli ſpiritus,
Scrutabor. ipſa pollicentur omina,
Locum hoc labore forſitan non infimum,
Ni dura egeſtas me repellat pauperem,
Aduerſa noſtro tempore emergentibus,
Magiſque iniquus hoſtis emerſis piget.
Quum tot laborum gloriæq; inutilis.
Quando Chelonis vincitur ſapientia
Atq; ipſa virtus: Atticum vt prouerbium eſt.
Sed eſto quærant improbi viles opes,
Viles per arteis, atque mercimonias,
Muſas omittat, quem ſitis cenſus rapit.
Odi appetentem ex literis ditarier.

Non

Námque eſt ouilla pelle conſutus lupus,
Opibus anhelat, tam profeſſus pauperē.
Procul profanū vulgus à Muſis, procul.

AMATORIA QVÆdam problemata ſoluit.

DAPHNIA.

Si tam ſollicitis cales,
Quū me non videas, ignibus æſtuās:
Cur ſi me videas, riges,
Effectus Scythica frigidior niue?

PIERIVS.

Notæ ſæuitiæ memor,
Tūc tunc deſtituor ſenſibus omnibus:
Quare contrahitur calor,
Vt cordi miſero ſuppetias ferat.

DAPHNIA.

Siquid dicere vis mihi,
Velas oppoſita cur faciem manu?
Sed quam purpureus rubor,
Pallenti viola mixtus, obambulat.

PIERIVS.

Optati mihi conſcius,
Non ſat legitimi, memet ita obtego:
Mox nubem ingenuus pudor
Fundit ſanguineā, hac inficitur cutis.

DAPHNIA.

Sed cur lumina deijcis,
Si me cernere amas? cur varius tenor
In vultu modo frigido,
Nunc cōtrà calido? nec ſtabili es modo?

PIERIVS.

In te ſuſtineo minus
Lumen, duriciem dum vereor tuam.
Hinc ſpes, hinc metus efficit,
Momento vt variē cuncta volubili.

DAPHNIA.

Cur ſemper querulus meam
Carpis duriciem? qui minus indices,
A me quid cupias: domus
Omnis cui pateat, res, & opes meæ.

PIERIVS.

At ſuſpiria feruida,
At pallor gelidus, lumen at humidū,
Atque os pumice ſiccius,
A te quid cupiam, quid meream indicant.
Et ſi dirigeam, vt lapis,
Nec fari valeam, néve loqui: tamen
Pernix ſeruitium, & fides
Explorata petunt, quid mereā, ſatis.

DE FORTVNA GVIdonis Vrbini principis.

Iam tandem imperium Prudentia
Sub meum redacta eſt,
Fortuna dixit gaudibunda nuper.
Vertimus inuicti vires ducis,
Exulare diua
Natum Minerua principem coēgi.
Qui docto nulli moderamine
Cedit, Imperator
In militari gloria ſupremus.
Quem Plato, conſtituens commertia
Sancta ciuitatis,
Sanctæ creaſſet principem cohortis.
Quid vetat? ecce meo totus pede
Supprimetur orbis,
Obſtare quod Dux hic mihi nequiuit.
In ſuperos etiam forſan caput
Efferam ſuperbum,
Seruiléque omnes ſub iugum prehendam.
Non tulit hanc Phœbus tā grandia
Iactitare verba:
Quid vana tantum gloriaris? inquit.
Cur inſana putas huic regia
Sceptra ſuſtuliſſe?
Cui ſceptra, non tu, ſed dei dederunt?
Doctrinæ, ingenijs, virtutibus
Imperat libenter,
Mecum miniſtrant huic nouem ſorores.
In quibus imperium clariſſimus
Obtinet, polita:
Raráque præſtans eruditione.
Sed non læta diu, ſi dicere
Vera iudicemur,
Fortuna riſus excitabis iſtos.
Nam veluti denſa caligine
Nubium repulſa,
Sudum per ipſum clarius coruſco.
Dux ita Guido tuæ tot caſibus
Obrutus procellæ,
Tranquilliori ſorte mox fruetur.
Nāque homines miſera quoties vice,
Iuppiter fatigat,
Feliciorem præparat triumphum.

VANVM ESSE FVTVrorum metum ad Hie. Aleandrum Moten. amicum præcipuum.

Fruſtra minacum, docte Hieronyme,
Aduerſa plorat fulgura ſiderum,
Qui pondus humanum ſubiuit,
Lapſus ab æthereo receſſu.
Vitare ſi quid non datur à Deo,
Id ferre ſaltem fortis opus viri:
Non voce, ſingultúque triſti
Exanimare grauis amicos.
Quanto videtur Thrax ſapientius
Sperare, quicquid ſidera iuſſerint
In fronte ſcribi naſcituris,
Mente manet placida futurum.
Idcirco nulla corda cupidine
Rerum trucidat. contigerit bonum,
Plaudet modeſtè: ſin ſiniſtrum
Acciderit, faciet nec aſſis.
Exponet ipſam caſibus omnibus
Vitam, premit ſeu mœnia Chalcidos:

Seu Marte pernix, heu, cruento,
Aggreditur miſeram Methonam!
Seu Iuli amœnum depopulat forum:
Seu tot tumultus mittit in Apuli,
Dauniſque campos: quos Iapyx
Laude facit celebres vetuſta.
In bella fortes, in Venerem, in iocos
Molles, ad omnem ſe faciles dabunt
It ſemper euentum paratos,
Sæuictæ, & Genij miniſtri.
Dum nulla curant funera: dũ maris
Iram furentis, fulminis impetus
Spernunt, & inſtantes cateruas
Excipiunt animoſiores.
Mox læta iugi pectora leniunt
Cantu, & cachinnis, hinc crapula in dies
Producta quinos hos retentat,
Delicijs varijs fruentes.
Solamen ingens, ponere ſub pede
Spémque, & timorẽ: ſit tamen vt comes
Intaminatis iuncta virtus
Moribus. En placet, hos ſequamur,
Qua parte callent ſæpe olitoribus
Natura veri ſimplicibus viam
" Oſtendit. omnes nunquam haberent
" Omnia: habent tamen omnia omnes.
Centuſſe curto non liceat magos,
Seu Mars Lacænos ſollicitet meos,
Stilbonáque obnixus benignum
Excipiat radijs malignis.
Quamuis Nepali cuſpide concitus,
Quamuis fatiget vim placidi Iouis,
Cum fronte Saturni feroci,
Quem trepido irradiet trigono.
Inſpector æthræ quis mihi craſtinã
Mortem minetur, non aliter genæ
Matem colorem, quàm vt ſerenum
Dixerit, aut pluuiam futuram.

AD PETRVM ALIGE-
rum Dantis III.F.

Nil me deliciæ iuuent
Vrbanæ, immodicis ſumptibus inclytæ.
Non ſi me vocet Attalus:
Non ſi me hoſpitio ſuſcipiat Gyges:
Dum me viſere, floſcule
Doctorum iuuenũ Petrule non neges.
Qui tam carus ades mihi,
Dũ patrẽ aſſimulas moribus, oréque.
Qui miti ingenio omnibus,
Qui dulci eloquio, qui facili, & proba
Præſtas mente: puer quidem,
Prudenti ſedenim iudicio ſenex
Sic dij ſint faciles tibi,
Sic doctum ſuperes eloquio patrem.
Hic in gramminco toro,
Vt tecum Daniel eſt Zauariſius,
Adſiſte, hacce Quadranthidos
In ripa vitreæ: cuius amœnior
Mulcet corda ſuſurrulus,
Inſultans gracili murmure calculis
Seu reptare velis iugum,
Surgentéſque tuos molliter hortulos,
Hoc in tramite Pallados,
Griſpato vnde, oleis, cũque virẽtibus
Mecum vnà Aoniam libens
Vocali citharam carmine tempera.
Accantat tibi Daulias,
Hac commenta melos dulce ſub ilice.
Et qua Cecropium genus
Olim nobilitet, rauca cicadula.
Hic nudare caput iuuet,
Labris eteſias carpere hiantibus:
Vmbras dum canis inuidet,
Dum cæli medio ſol vehitur furens.
Statim quàm placidus tua
Perſtringat Zephyrus tẽpora leniter?
Quam vallis faciem tibi
Oſtentet: ſegetũ, & graminis huberẽ.
Hic tot fontium aquæ oppidò
Piſcoſæ, hic leporum præda fugacium:
Hic captura volucrium,
Cuiuſuiſque boni larga opulentia.
An tu quicquam aliud putas
Termeſſum, Aoniam, Pieridum loca?
Tanti ſcilicet intereſt,
Quánam parte fauor ſpiret olympus.
Vt ſis ergo beatior,
Nobiſcum ſtudeas eſſe frequentius.

ALBÆ CALISTÆ PVL-
chritudinem admiratur, ad
Paulum Capiuaccium.

Paule diuinum decus intueri
Quæris incaſſum, laticéſque tundis,
Ni prius pulchræ videas Caliſtæ
Lætus ocellos:
Quîs hebent viſus hominum, nec aſtra
Clarius ſummo rutilant Olympo.
Dulcor, atque ipſæ Charites, Amórque
Defluit vnde.
Hic Amor denſa face nidulatur,
Hic micent quanto ſuperi nitore
Cernitur, quanto Lycius vapore
Splendeat ignis.
Ipſa miratur potuiſſe idipſum
Ferre ſe, rerum genitrix videtur
Plauſitans nuſquam reperire tanti
Lumina Solis
Siderum fluxus, elementa, cælum,
Vltimas artis poſuère vires,
Vt darent nobis iubar hoc, coruſca
Lampade plenum.
Quæ fuit magni regione cæli
Forma? in Ideis quibus enitebat
Lumen exempli nitidum decori,
Claráque imago?
Vnde natura hanc faciem venuſtam
Sumpſit? humano generi datura,
Sedibus quicquid fabricare ſummis
Cultius audet.

Fon

Fontibus quæ nam gelidis pererrans
Nympha, vel ſyluis tacitis, capillum,
Qui magis fuluum ſimularet aurum,
Soluit in auras?
Nónne Rhypheas ſuperat pruinas
Vultus, aſperſu varius roſarum?
Nónne virgultum ſuperant Meduſæ
Pulchra labella?
Aequor ecquando tulit vniones
Iudicum tales? micat ore qualis
Dentium, nunquam ſatis efferendus
Omnibus ordo.
Cerne iucundos eheni nigrantis
Arculos, audi lepidam loquelam,
Siderum phthongos celerum ſupernos
Aſſimulantem.
Dulce qui nunquàm audierit loquentẽ,
Dulce ridenti adſtiterit Caliſtæ,
Neſcit vt curet, perimátque amantum
Corda Cupido.

AD HIERONYMVM
Bononium Taruiſinum, Iam-
bum vnicuique materię
iam aptum eſſe.

Docti probare difficulter aſſolent,
Quiduis iambo traditum:
Niſi boantem concites Tragœdiam
Aut aliud illa triſtius.
Iræ, furoris, vltionis carcere,
Cenſent iambum claudier.
Aureliani ſed genus poëmatis,
Quaquà vagatur liberum,
Seu facta regum verſibus pangat nouis
Potentiorum illuſtria:
Siue immerentẽ non reponat quempiã,
Vel enſe, vel opibus bonum:
Seu litteratos laude non fraudet ſua,
Proborum amator omnium:
Seu molle, ſeu laſciuulum carmen lyra
Iucundiore perſonet:
Seu rerum apertas nemini ore differat
Cauſas profundo plurimas.
Suum decorum ſeruat, auget, excolit,
Felicitate maxima.
Ergo Bononi docte, conſultum meo
Studio putabis optimè
Aureliani quod genus poëmatis
Cura ſequamur ſedula
Laudem meretur, qui ſibi legit, bonum
Vt æmuletur quempiam.
Fraudandus ipſe hac non ero, quod op-
Mihi æmulandum legerim. (timum

AMORIS INGENVI
conditio.

Occluſi medio pectore vulneris
Inſanam patior ſollicitudinem.
Nam quæ ſub tacito pectore fax latet,
Maiorem cupido concitat impetum.
Suppreſſit labium neſcio quis tremor,
Suppreſſum reſerat neſcio quis calor.
Vecors me temerè ſuadet amor loqui:
Inſtat, ſubticeam, pallidulus pudor.
Rideri metuo: ſi loquor, improbus:
Truncari metuo, ſi taceo, diu.
Ignarus, quid agam, diſpereo miſer.
Vix conſto mihi, vix viuere iudico,
Dum tantis propero caſibus obuiam.
Veſanus quoties te video furor,
Cor vrget: quoties non video, dolor,
Mæror, triſtitiæ pectus obambulant.
Heu quò me miſerum ſors trahit impia?
Vrgentem nequeo ſiſtere turbinem:
Nec vitæ auxilium poſcere languida.
Heu ſors quaque alia ſorte moleſtior.

DE NELPHO TARVI-
ſino, qui perijt caſſide medicata.

Nelphus Euganei decus
Eſt vbi certaminis?
Tanta robora militum,
Strauerat modò fortium,
Miles inſuperabilis.
Heu ſopore caſſidis
Is malo perijt dolo:
Qui mori haud poterat vigil.
Parca, qua ſubeat, viam
Nouit, vt cunctos necet.
Robori nullus ſuo
Fidat: impenetrabilis
Sit licet gladio, Phrygem
Iuuit id Cycnum nihil:
Quem genu, & clypeo dedit
Acer Aeacides neci.
Verſus in tot imagines
Iam Periclymeneus polum
Ibat altum luſitans,
Factus ætherij Iouis
Ales, Herculeas manus
Sic morabatur: tamen
Illius telo occidit.
Milo fortis, & impiger,
Viribus perijt ſuis:
Robori vt biſido manus
Abdidit temerarias,
Præda ita expoſitus feris.
Noſtra ſpes vbi ſiſtitur?
Omnia incertis fluunt
Fata caſibus obuia.
Sole qui fuerat nouo
Summus, occiduo infimus,
Labitur peſſum ruens.

FERINI AMORIS
CONDITIO.
Ex Praxillæ vatis teſtimonio, ad
Ioannem Petrum Ferettum.

Praxilla immeritis diu
Vexata, in pueri pube doloribus:
Praxilla Aonidum decus,
Quam vatem celebrat Græcia nobilẽ,
Experta indomiti ferum
Tormentis animum pectoris omnibus:

Quum

Quum ſpes nulla ſuperfuit,
 Inuenit medicam à tempore opem breui.
Ergo,vt compos erat ſui,
 Affata eſt Calain talibus impium:
Dum formoſa tibi fuit,
 Dum nullo facies tubere putida,
Dum pulcher fueras,genas
 Imberbis,roſeam purpureus cutem:
Quamuis toruus,& impius,
 Quamuis difficilis,ruſticus,& ferus:
Si te cernere ſi tamen
 Vnquam contigerat,vulneris illico
Inſani auxilium dabas,
 Quod me perdiderat,te niſi cernerem.
Nunc deformis ubi eſt tibi,
 Nunc multo facies tubere putida;
Fœdè] à furfuribus genæ
 Exeſæ,& fluidam luridus es cutem:
Et ni te videam tamen
 Funebri videor deliquio mori.
Scin' cur?forma prioribus
 Annis ſculpta meo pectore,tunc ſubit.
Quod ſi te videam ſtatim
 Conceptúsque dolor,flammáque deperit.
Sic,qui omnes ferus oderas,
 Effecit Nemeſis,temet vt oderis.
Nimirum volucres dies
 Inſperata ferunt multa:ſed omnium
Importuna cupiditas
 Clamat Petre,mora nil odioſius.
Quod ſi tempora noſcitent
 Mortales,habeant nil ſapientius.

PRO INITA CVM IA-
cobo comite Iuliario amicitia,
ad Dantem III.Alig.

Quis ferre tantum ponderis,quis tot pati,
Tot,quæ vndecũque vincula annectis mihi,
Terti,valebit?Herculem ponas licet.
 Primum verendo me obligaſti nomine:
Mox eleganti eſt duplicata carmine,
Incomparanda vinculorum ſarcina.
 Mox pergis vſque,& vſq;,& vſq; texere,
Et hinc & inde plura mi ligamina:
Et huic,& illi me diſerto addicere.
 Addicis vt nunc ecce Iuliario,
Viro eruditione rara prædito,
Humanitate claro,& eloquentia.
 Opes omitto,omitto ſtirpem nobilem,
Stirpem vetuſtis inclytam maioribus,
Stirpem probatis ſplendidam minoribus.
Quis ferre tantum ponderis,quis tot probe
Terti catenas ſuſtinebit Hercules?
Nec is,nec ille:protinus nec Hercules.

DE DECORO IAMBICI
carminis,ad Paulum Dandu-
lum P.V.

 At ſi obtinere principatum Dandule
Parum ſit in elego,parum ſit in lyra,
Ad clara promptus & vigens negocia
Vis etiam iambum,præpetem celerrimum
Sequi,& peritis difficulter agnitum:
Vt multa noſtro ſeculo pöemata,
Verſum eruditum,ad arduas regum vices
Aptum canẽdas,factáque virûm maxima,
Acrem,canorum,flebilem,atrocem,grauem.
 Terentianus hocce carmen approbet,
Quod alterius indiget pedis nihil,
Suosque verſus conficit ſenarios:
Quali phaſellus impetu celer volat.
Sedenim id citatum cui nimis videbitur,
Spondæo iambum iungat alterno gradu.
Dactylus in vno vertice,aut nuſquã,placet.
Anapæſtus inſit rarus,& primum locum,
Quintúmve,ſi ſit,occupet:reliquos ſinat.
Infert ſonorum hic verſibus tragicis melos,
Quoties iambo terminant biſſyllabo.
 Habeat honeſtè primus ipſe trybrachum,
Quartus,ſecundus:dum fuerit is vnicus.
Duos locare de ſolutis,abſonum.
Languere quintum iudicamus trybracho,
Finis duarum ſyllabarum ſit grauis,
Trium citatus,plurium iucundulus.
Cæſura palmam multa ſemper obtinet.
Licentioſis eſſe dandum Comicis.
Epigramma certis obligetur legibus,
Quod difficultas ipſa reddit nobile.

DE SCAZONTE,AD
Annibalem Phaethonta diſ-
cipulum.

Sonora verba,non hiulca ſciſſuris
Sunt claudicantum dignitas iamborum.
Cæſura quintæ,aut ſeptimæ frequens partis,
Demptis duobus vltimis pedibus eſtõ.
Reliqua Dimetri quantitas,habe exemplũ.
Sunt claudicantum dignitas,
Cæſura quintæ aut ſeptimæ,
Demptis duobus vltimis,
Reliqua Dimetri quantitas.
 Cæſura demit hocce ſemiſeptena,
Et ſyllabæ occurrentis vnius ſegmen.
Sedes iambo quinta ſemper offertur,
Et quarta iambo,ni trybrachus eas poſcat.
Quintæ dederunt ſcripta nulla ſpondeum:
Si ſcripta vatum volueris receptorum,
Catulli,Horati,aut Virgili:quibus tantum
Debere Musæ gloriantur,& Phœbus,
Ineruditi quàm frequenter vſurpant,
Mutare ſedes vltimas,nec aduertunt.
Quæ ſi redibunt,ſic iambicus fiet
Cæſura quintæ,aut ſeptimæ partis frequens.
Audere ſtultis,vt lubet,dato,& duris:
Qui lege nulla victitant:age impuros
Hos chare vites Annibal,velut peſtem,
Semper ſecutus optimos pöetarum.

IN PLINIANVM ILLVD:
duriuſculum ſe fecit,ad Petrum
Alexandrum,ex Cor-
neliano.

 Corneliani Petre lumen oppidi,
Non quæſo tantas rideas ineptias,

Quas

Quas iurgioſi ſomniant interpretes.
Quum de caprina conſerunt lana manum?
 Eſt Pliniana cura diligentiæ,
Mollire duriuſculum pöematis
Catulliani carmen hinc certamina
Tot oboriuntur duriorem ſic facis,
Vt vix duobus eſſe credas peruium.
Tacite locutum militem hic intelligit:
A quo vocatus Imperator Sotado
Titus fuiſſet,ne patrem ſublæderet.
Veſpaſianum duriuſculum vocat,
Acclamat vnus:alius hocce durius
Senſu inuenire ſedulo conabitur.
Et hic,& illis ſæpe duriuſculi
Domi foriſque clamitant,certant,ſtrepunt.
Quin molliendi ſunt,vt inde molliant.

AD ERVDITOS,DE PARA-
lyſi Calphurnij.

 Profeſſor erudite,doctor elegans,
Pöeta litterate,Rhetor eloquens,
Quicunque Muſis dedit palleſcitis:
Nolite quicquid lectione plurima,
Et erudita conſequi vobis datur,
Id omne auaro conſecrare pectori,
Vt nil futuro conferatur ſæculo.
Exemplo habete ſinguli Calphurnium.
Sciebat ille,quicquid eſt ſciri datum
In expolitis vndecunque litteris,
Seu Græca velles,ſeu Latina poſceres.
 Sed dum tenax ſupprimit ſinu omnia,
Nil editurus,& ſibi tantum ſtudet,
Perinde natus ac ſibi tantum foret:
Congeſta iam tot litterarum pondera,
Stipata memori tot diebus vertici
Ciere bellum:hinc conſerunt ſimul manus,
Pugnántque nixa viribus contrarijs,
Vt longa ſoluant carceris ligamina.
Soluère demum,& impetu tali caput
Rupère:vt omne excuſſerint cerebrum:ac
 ſtatim
Is deſtitutus,impotênsque corruit,
Luctu & dolore quæritandus omnium.
Quicunque libris igitur impalleſcitis,
Exemplo habete ſinguli Calphurnium.

ODARVM IOANNIS PIERII
Valeriani,finis.

IO. PIERIVS VALERIANVS
ad Ianum Laſcharim,V.
Clariſſ.

Regia Laſcharea ſobolis ſtirps Iane,decorum
 Qui vetus ingenij viribus æquiperas.
Si tibi dona parem,Veronæ cultor amœnæ,
 Quæ tanto inueniam munera digna viro?
Dem ne crocum,an citrios,an Rhætica vina,an oliuum?
 Immo age,ſelectus Carpio munus eat.
Rarus hic in ſtagnis,proprióque in gurgite rarus:
 Et meus,vt faueas,Carpio rarus erit.
Ipſe ego quem cepi,atque alui Quadrantide lympha,
 Iugera quæ Aureoli montis amœna rigat.
Qui,ſeu legitimo,vetito ſeu ſemine cretus,
 Iudicio conſtet,magne vir,ille tuo.
Qui rerum exploras cauſaſque,vicéſque remotas:
 Res hominum quem non,non latuere deûm.
Credita ſummorum cui magna negocia Regum:
 Qui pacem,atque eodem pectore bella cies:
Conſilio cuius prudenti Gallia plaudit,
 Orantíque potens regia quæque fauet.
Cui de Cecropijs,Latiíſque in pectora cellis
 Inſtillat ſuperos promptus Apollo fauos:
Dulcius vt nemo quiſquam hac ætate loquatur,
 Dum latij exundant,Cecropijque ſales.
Quid loquar,vt propior pompam ſis ipſe ſecutus,
 Quam pennata Iouis rheda Tonantis agit?
Admiſſusque ſacris,quæ raros noſcere cautum eſt,
 Paſtus es ambroſiam,nectareámque dapem,
Quà licet hinc homini,ſapiens effectus,& ægro
 Mortali præſtans,vt Deus ipſe tibi.
Quúmque ita præcellas,humiles,at ſponte,Pöetas
 Amplexaris,amas,officiíſque iuuas,
Omnibus expoſitus,veluti Sol omnibus idem:
 Diuinæ vnde licet noſcere mentis opus.
Ergo age,quicquid erit,munus leue ſume benignus:
 Auſpicijs viuat Carpio vt iſte tuis.

CARPIONEM M. MVSVRO
commendat.

Si ſic Carpio mi exilire geſtis,
Anguilla mage lubricus nitenti,
Quam nemo potis eſt manu tenere:
Inter Laſchareos,vt apparatus
Splendentis,nitidos,& eleganteis:
Phoca fœtidiórque,olentiórque,
Te te putidulum inferens,verendas
Ceteo temeres odore nares,
Qui non Idothees leuetur herbis.
 Si ſic Carpio mi exilire geſtis,
Muſuri prius ibis in culinam:
Quam Phœbus colit,& piæ ſorores,
Illi fercula ſacra condientes,
Actæo,nec adultero ſapore:
Quæ mox diſcipulis ſuis propinet.
Illum qui Euganea ſchola frequentant,
Fiet Calliope obuiam & Thalia,
Et iucunda Erato,cutémque Dio
Totam nectare ſedulæ lauabunt,
Et veſco ſale Cecropis ſalibunt:
Ventrémque ambroſia bene enteratum,
Exempta tibi,quantacunque fex eſt,
Perducent:ita lautiore menſas
Cultu Laſchareas adire detur.
Non tantùm ſtomacho eius appetendus,
Conditus ſedenim ſale iſto,orexin
Adlectes quoque delicatiorum.

FABVLÆ TOTIVS
Argumentum.

 Latiæ Catullus elegantiæ parens,
Profectus è Bithynnia,peninſulam

It

It Sirmionem inuiſere aſtutum ſuam.
Ad hunc amici commeant compluſculi,
Lacum phaſello limpidum ſulcant leni,
Et ſe viciſſim ſuauibus mulcent modis.
Canit Catullus impotentem perditi
Benaci amorem, quo pudicam deperit
Garden, nec vlli obnoxiam libidini.
Ripas Napeæ quæ virentis adcolunt,
Illum ſequuntur, atque Benacus pater,
Bibula haurientes aure carmen optumum.
Eo abſoluto, Naiades plauſu dato,
Exoſculari dum carinam curſitant,
Imis refuſa ſtagna miſcentur vadis,
Et verticoſis fluctibus cœlum petunt.
Quibus poëta territus, proram manu
Vtraque prehendit, immemor poëmatum,
Quæ lapſa fluctus in rapaces decidunt.
Abit Catullus, atque confectus graui
Mœrore, paucis poſt diebus occidit.
In carpiones inde mutantur libri.
Mēbrana nanque piſcium id genus parit,
Ramenta in auri transferuntur litteræ:
Cognata quæ eſſe conſcij piſces ſibi,
Sola illa deinceps deſtinarunt carpere,
Vnde hæc ſecuta Carpionum nomina.

IOAN. PIERII VALER. Carpio.

IBat ab hoſpitio Memmi, Thymiſque, Catullus,
Eque amplis latæ finibus Ioniæ:
Spectaret fumū à patrijs vt collibus, vtque
Natali inferret baſia chara ſolo.
Sirmio defeſſum ridens peninſula vatem
Suſcipit, & placido mulcet amœna ſinu.
Veniſſe incolumē veteres gratantur amici,
Inuiſuntque lares, docte poëta, tuos.
Ipſe peregrinos longo ſermone labores,
AEgeique refers multa pericla ſalis.
Quæ tulerit terris incommoda dura Bithynis,
Quàm fuerit patrij terra adamata laris.
Soluere iam tempus curas, agrúmque granatæ
AEdibus in notis ponere mentis onus.
Non aliàs æquè facilis ſuſcepit alumnum
Benacus reducem, velinolúsque lacus.
Hinc ver, hinc placidi genitabilis aura fauonij,
AEquore ſuadebant limpidiore frui.
Ergo parant tenues per ſtagna liquentia tonſas
Lentare, & ſocias addere ſorte manus.
Ipſi aderant plerique notæ melioris amici:
Quos ipſe à teneris legerat vnguiculis.
Conditor exhauſti nitidus Cornelius æui,
Varrus amore potens, Caluus amore miſer.
Tu, qui delicias elegis das, Calue, fluētes:
Tu, quē plus oculis, Calue, Catullus amat.
Nec Verranius hinc aberat iucundus, Ibero
Qui patria nuper venerat Oceano.
Lætus & ante alios riſu, ſalibúſque Fabullus,
Diues, & exprompto viuidus ingenio.
Liquerat, vt ſocijs admiſceretur amatis,
Comi celſa noui mœnia Cæcilius.
Cúmque ijs blanda comes demorſo Lesbia labro,
Lesbia centenis humida baſiolis.
Lesbia delicijs tam blandi paſſeris orba,
Rubra genas fletu Lesbia turgidulas.
Caſtolis neque non oculis mellite Iuuenti,
Dulcibus exhalans ambroſiam labijs.
Caſtulus ille puer, nulláque libidine turpis,
Qui meruit caſti vatis amore coli.
Qui comites, qui luſus erat? quàm pura voluptas?
O precibus Vatum vita petita pijs!
Ii modo trudebant abiegnis littora palmis,
Móxque dabant auræ lintea paſſa leni.
Sed, ne pigra vllum tereretur in ocia tempus,
Exhilarant gratis pectora colloquijs.
Alter ab alterius numeris incenſus, amice
Reddebant ſalſis mutua verba iocis.
Muſarum incipis hic dulceis expromere fœtus,
Hoſpita quos dederat terra, Catulle, tibi.
Magnum opus, & nondum vulgata poëmata, tum quæ
Prò dolor, inſanis rapta abière vadis.
Dicite nunc, Muſæ (nam vos meminiſtis ab æui
Principio omnia, quæ dictáque, factáque ſunt.)
Quid vatem abſtulerit nobis, vatíſque labores?
Nam tanti nondum eſt cognita cauſa mali.
Mulcebat lepidus comitum præcordia vates,
AEmula erant ſuaui conſona fila ſono.
Cui pater ipſe loci velatus harundine crines,
Extulit arridens ora benigna lacu.
Quem circum nymphæ Benacides aſſultantes,
Auſcultant reſono ſingula verba choro.
Hinc Vigilina, procis tot ſuſpirata miſellis,
Cui viridis glaucam cingit oliua comam.
Illinc fulgenti rutilabat Pyrgia fronte:
Pyrgia, cui mollis grata corona ſalix.
Illa ſui tanquam Domicij præſaga, canenti
Aſſurgens vati, ſingula verba rapit.
Garde aderat, niueis vlnas implexa liguſtris,
Benaci Garde quæ nouus ardor erat.
Fronde ſinum viridanti lactea Bardoline
Oppleerat, præcox, quam ſua ficus habet.
Nabat & vuidulis onerata Laciſia baccis,
Pampineis glaucam nexa comam folijs.
Naidibus Salodina decem comitantibus ibat,
Attollens citrijs tempora cincta ſuis.
Sirmia ſed nymphas demum ſupereminet omnes,
Fronte, oculis, vultu, voce, colore, comis.
Myrthus vti redolens florentibus Aſia ramis,
Myrthus Hamadryadon roſcida, rarus honos.
Vere caput cincta hæc, & verſicoloribus vlnis.
In ſe animos, in ſe lumina cuncta trahit.
Ichthya quam ſequitur mater, quæ prole ſuperba,
Intima ſub tacitum gaudia pectus alit.
Ichthya Benaco tantum dilecta vetuſtis
Temporibus, quantum Læda venuſta Ioui.
Viderat hanc olim iuuenis Benacus aquantem,
Quum premeret flauum fictilis vrna caput.

In

Incaluit viſa, incaluit quoque Nympha, liquenti
Numine perſpecto, dum natat inter aquas.
Itur in amplexu, & mutua gaudia miſcent:
Mincius hinc, nec non Sirmia pulchra ſati.
Hæc tamen optauit collem, qui plurimus vndis
Prominet: ille ſolum per loca aperta petit.
Prole pater lætus, gratum vt penſaret amorem,
Dona libens rara ditia dote dedit.
Dona greges anguillarum tot mille, quotannis
Oſtia quæ natus cogeret ante ſua.
Hæc igitur celerem ſemper comitata phaſellum,
Carmina ſurrectis auribus haurit hians.
Inde alia, quas fama vetus iam nocte recondit,
Tempus vt à memori ſingula mente rapit.
Ille canit: vndæ, & tacitis ſtant flatibus auræ,
Vſque adeò cœlum laudat, & vnda melos.
Garde carmen erat: Dryadum pulcherrima Garde,
Garde nigra oculos, fulua comam, os niuea.
Hanc Deus horrentis prognatam ſemine Baldi
Arſit, at ardenti copia nulla fuit.
Viderat innupta luſtris comitem ire Dianæ,
Venatu feſſam viſere ſæpe lacum:
Mollia nudatæ tollentem vellera ſuræ,
Dum ſua candidulos alluit vnda pedes.
Tempora flos bene olens cingebat amaracus: arcu
Læua habili iaculo dextra onerata fuit.
Dardanio qualis Paridi Cytherea ſub antro
Sed dedit Idæo, pomum habitura ſacrum.
Vritur: & cæco Benacus carpitur igni:
Et votum ingenuus tardat obire pudor.
Dum cupit hanc inſtar hederæ vincire tenacis,
Zonáque dum ſe offert diſſoluēnda animo,
Sternuit, & reſonant ſupploſa papauera pugno,
Spem minuunt tremulis lumina mota genis.
Speſſi, ita dum alternat, dum mollis flamma medullas
Veſcitur, ambiguo naufragus in pelago,
Frigidulos acri ſingultus ore ciebat,
Eſt & obauditis dicta querela modis.
Nympha mihi proprijs vndis prælata, libenter
Paucula amatoris verba morare tui.
O nitidóque ſinu præſtans, roſeiſque papillis,
Oréque puniceo frontéque lacteola,
Cur fugis? atque Dei ſanctum Dea temnis amorem,
Dum formoſa vires vere puella tuo?
Mollia quid ſcopulis eduris crura fatigas?
Cur genium fraudas florida nympha tuum?
Ah ſatius quanto, validam exercere iuuentam!
Amplexúque frui, dum licet, aſſiduo:
Flos rubet en regum in varijs hyacinthinus hortis:
Quem neque oues norunt, nec tetigēre boues.
Dum mulcent auræ, firmat ſol, educat imber:
Quilibet hunc iuuenis, quæque puella cupit.
Ille, ſuo fuerit ſi tempore captus, odorem
Virgineis adhibet frontibus, atque decus.
Verum, vbi præteritus thyrſo deflorvit ipſi:
Nulli illum iuuenes, nulla puella cupit.
Deſpectúſque iacet, iam contundendus aratro,
Immundóve parat ſtramina fœda gregi.
Quare, dum tenera, tuus eſt dum mollis amator,
Vtere nunc prudens tempore, nympha breui.
Vt vites gaudent vlmis, vt vitibus vlmi:
Amplexu ipſa meo læta eris, ipſe tuo.
Gaudia quanta aderunt, & quàm numeroſa voluptas
Nocte per has ripas, antra per ima die?
Benacum Garde, Garden Benacus amabit,
Incenſus flamma viuet vterque pari.
Benacóque liquens fuerit dum vita, feretur
Benacus Gardes nobilis eſſe lacus.
Num tibi ego putri videor regnare lacunæ:
Súmne ego ſulfurea tetra Mephitis aqua?
Fluctibus en, libuit quoties aſſurgo marinis:
Vnda tamen vitreas limpida ſeruat aquas.
Aſpice florenti redolentem margine ripam:
Quam neque ſicca æſtas, vlla nec vrit hyems.
Aſpice fœcundo prægnantes pondere truncos,
Quos ſtupeat Phæax cultor, & Heſperius.
Piſce quis vberior fluuiúſve, lacúſve, ſinúſve
Aequoris? Oceanus certet vterque licet.
En varij tibi maiores, quæ mille tulerunt,
Committunt imis oua fouenda vadis.
Procerique lupi, dentata fauce ſuperbi,
Et carne, & tenui vellere molliculi.
Ecce, quot anguillæ ſcopulis ſtrigmenta relinquunt,
Vtq; ea viueſcunt, ſtagnáque vt ampla replent.
Quid tibi mille canam ſpecies, quid nomina mille?
Et quicquid noſtros nobilitat latices.
Quin tibi fatidicæ Mantûs oracula dicam,
Dum rerum illa meas præſcia viſit aquas.
Salue inquit, Benace pater, tibi nuncia veri
Diuinabo tui gaudia prima lacus.
Naſcetur nitida ſeclis voluentibus vnda,
Piſcis, fama recens vnde parata tibi.
Non Siculum muræna fretum, non oſtrea tantum
Lucrinum extollunt, Brunduſiúque ſinum.
Non elope tam clara Rhodos, rhombóque Rauenna,
Quàm tua erit partu nobilis vnda nouo.
Dixit, & inuidit nomen: namque omnia vati,
Imperiis diuûm voce aperire nefas.
Hæc tibi ſit præfata, rogo, præſagia: Fardes
Ille decor, Gardes ille futurus honos.
Hæc ſibi donari pulcherrima Panicea
Ardet, & in medium me petit vna lacum.
Scilicet his Satyrus tentet certare caprinus:
Qui tibi tam cordi eſt, quem male ſana cupis.
Ille feras, ille antra petat, dumóſaque ſaxa,
Quæ que puellari ſunt minus apta pedi.
Tu vel oues nitidas adames, piſcéſve nitenteís,
Et molli ripam gramine florigeram.
Cauta cole violámque, roſámque, crocúmque, & amomū,
Quæ que puellari ſunt magis apta ſinu.
Sed quidnam iſta vagis nequicquam credimus auris?
Si miſeris nullus iam locus eſt precibus?
Nempe Libyſſinis in montibus aſpra leæna
Te genuit, Scyllæ vel fera monſtra canes.
Me fugis heu demum, méque aſpernaris amantem!
Ergo ab amore graui perditus ecquid agam?
Perditus, aſſiduis quem luctibus externauit
Dura Venus, ſpinis pectora noſtra ferens.
Eripis heu miſero ſenſus mihi: nil iuuat vndæ
Candor, & impendet quæ ſuper vmbra lacum.
Acrior haud molles vnquam vſſit flamma medullas.
Quid mihi nunc gelidis imperitare vadis?

Magna, inquam, tenuis demanat flamma ſub artus:
Lumen hebet, torpet lingua, manúſque tremunt.
Atque auris gemino ſonitu pertinnit vtrinque,
Extremóque miſer deliquio abripior.
His pater incaſſum duram perſæpe Napeam
Inſequitur dictis, inſequitúrque pede.
Illa fugit, curſu celeris veſtigia ceruæ
Flammea prauertens, antráque nota petit.
Atque vbi tam prono decurſu rapta volauit,
Obſita ramorum carcere delituit.
Benacúſque miſer potiundi protinus expes,
Ima ſubit, rapido turbine verſat aquas.
Et memor irarum quoties incanduit, altis
Eructare vadis ſtagna refuſa furens.
Aeſtuat, Euxinæ tunc æmulus Amphitritæ:
Tartara iámque aperit, iámque adit aſtra tumens.
Non illis cymbam concredat fluctibus vllus:
Non, ſi vel gemino Caſtore fretus eat.
Talia clariſona memorabat voce Catullus:
Dum ſocij, atque ſacer pendet ab ore chorus.
Finierat: nymphæ applaudunt Benacides omnes,
Ceruleúſque pater, nec modus vllus adeſt.
Oſcula dúmque parant certatim inferre carinæ,
Illa fluentiſonis plauſibus icta ſalit.
Et iactata, lans dextrum iam, deinde ſiniſtrum
Obiectabat aquis, corde Catullus inops.
Apprehendique manu ſpondam, amiſitque libellos,
Quos rapido vortex æquore ſubripuit.
Dulciloquo ſedenim lux illa nouiſſima vati,
Indecori forſan luxurat exitio:
Ni prece Pollucis, ni Caſtoris implorata,
Littora legiſſes tuta phaſſelle celer.
Quid tamen hoc vitaſſe fuit: ſi cura, dolórque,
Hinc malè confecti pectora vatis habet?
Ille quidem impatiens iacturæ nobilis, ægro
Mærore exeſus Romula tecta petit:
Atque ibi, dum aſſiduo tabeſcunt lumina fletu,
Primæuo ætatis flore vigentis obit.
Extinctum flere humiles, flere potentes:
Fluerunt chariton, Aonidúmque cohors.
Extinctus lepor eſt, extincta eſt gloria plectri:
Et gemit Eoum littus, & Heſperium.
Optima ſic demum fatis rapiuntur auaris:
Veſcuntur largo deteriora die.
Verum age, quæ fuerit rapti fortuna libelli,
Dic Erato: iſta tui præmia vatis erunt.
Ne tegat hoc ſæclis obliuiſcentibus ætas:
Hactenus vt nulli nota fuêre patrum.
Deciderat cadex, liquidas prolapſus in vndas,
Deciderat plectri delicium Aonij.
Naïs, & hac atque illa librum prægeſtit apiſci:
Et lacerant auida ſcripta verenda manu.
In vitreóſque bonam thalamos trahit Ichthya partem,
Diſcat vt Auſonio Mincius ore loqui.
Mincius hæc didicit: charo mox promptus alumno
Obtulit, hinc culto claruit ore Maro,
Mantua quo gaudet, veluti Verona Catullo:
Eloquij quum ſit magnus vterque parens.
Nec Vigilina ſui vult non memor eſſe poetæ:
Patrem habet, & latos implet auara ſinus.
Seruet vt hæc magnis præſagia nepotibus, olim
Quales frondoſa ſub nuce nixa dabit.
Sirmia quam limis oculis proſpectat, amátque
Scripta cauernoſo fornice cuncta premi.
Ah facinus: tam clara igitur monumenta peribunt?
Et feret hoc Erato? pulcher Apollo feret?
An non magna ſatis rapti iactura Poetæ?
Viuus opes poterat qui reparare nouas.
Aſt obiit vates, celebres obiêre labores:
Heu vbi nunc riſus, heu vbi nunc lepor eſt?
Scilicet hæc nerunt Parcæ ſubtegmina: quarum
Facta infecta deûm reddere nemo poteſt.
At non ipſe ſui vatis oblitus Apollo,
Non oblita Hecate, non Venus Idalia.
Nanque opus inſigni ſtatuunt mutare figura,
Vnde ſui vatis fama perennis eat.
Ecce notæ verti in fuluum cœpere metallum,
Scriptus vt aureolo carmine verſus erat.
Effulgent nitidæ per ſtagna rubentia micæ:
Scilicet hi numeri curte Catule tui.
At membrana ſimul tepido emollita liquore,
Piſciculos cœpit ſenſim animare nouos.
Turba hæc, cognatum tanquam ſibi noſcitet aurum,
Adnatat, & proprias carpere cœpit opes.
Sic referunt, vtuli pertuſo tergore bimi,
Informes primùm fulgere vermiculos.
Subſtratóque thymo exceptos, caſiáque recenti,
Florentique ſenis gramine Corricij.
Iam nitidis qui mox alis, pedibúſque ſubortis
Prædatum flores, pratáque odora volant,
Diſtentóque replent fragrantis nectare cellas:
Vnde ſuos Cecrops cogit, & Hybla fauos.
Illicet en ditem piſces populantur arenam,
Non aliam vt captem protinus ore dapem.
Candor adhuc remanet membranæ, vt & ante nitebat
Aridula doctæ pumice raſa manus.
Puniceúſque color tergo, qui frontibus: & qui
Argenti fuerat cornibus, ille decor.
Fulua caro, fuluum manifeſtius indicat aurum:
Et ſapor ambroſia gratior, & melior.
Aureus huic lentor, vis aurea, inutilis ægris
Non cibus eſt: aurum noſcere vt inde queas.
Hic ſatiare nequit, nequeunt ſatiare libelli.
Spinula pungentis monſtrat amœna iocos.
At, ſale quod veſco longos conditur in vſus,
Victuros pandit tempus in omne ſales.
Gemmeus vtq. liber, raris verſandus amicis,
Arcebat turbæ vulgus inane rudis:
Tu quoque tantùm epulis regum aſſeruate potentum,
Piſcis honorato nomine rarus eris.
Nam quia, quod carpis, nihil eſt precioſius auro,
Elogium fiet nominis inde tui.
CARPIO nomen erit: quod nulla obliteret ætas,
Viue, Vale: ac aurum Carpio carpe tuum.

CARPIONIS FABVLÆ

FINIS.

IOANNIS PIERII VALERIANI
LEVCIPPVS, AD BAP. EGNATIVM.

SI iuuet afflicto, miſerorum fata referre,
In ſocij detur ſi qua labore quies:
An magis vlla animum delectent carmina noſtrum,
Ponere Leucippi quàm mala fata boni?
Primus ego has Latio ſuccendam lumine flammas,
Clade fatigatus compare primus ego.
Ille meos ſiquidem Egnati præfinxit amores:
Exemplar morum, vitæ animique mei.
Is coluit Daphnen, mihi Daphnia culta: furores
Occulit ille ſuos, occulo & ipſe meos.
Ardua Daphniola res eſt amor, ardua Daphnes:
Vota pudica illi, vota pudica mihi.
Saucius is cecidit, ſemel attamen: acrius cheu
Sæpe ego conficior, mórſque petita fugit.
Verum agite, ò manes, placida Ladonis ab vnda,
Audite hic vatem funera veſtra querit,
Si qua tamen Leucippe tui pars reſtat amoris,
Qua mea ſit miſeri cernere fata capax:
Accipe me comitem, noſtróque lauabere caſu,
Et tua ſors demum fiet acerba minus.

ARGVMENTVM EX PAVSANIA.

LEucippus Oenomai, Piſæ regis filius, Daphnen amat. expes potiundi, puellarem induit ornatum. aſciſcitur à Daphne comes: gratiam in dies apud eam indipiſcitur. Riualis inuidet Phœbus, efficitque, vt Daphne venatione & ſole fatigata, vnà cum nympharum cœtu, ſe in Ladonem fluuium merſet. Tergiuerſatur Leucippus, víque à nymphis exuitur. Mas cognitus, iaculis conficitur.

NARRATIO.

IAm ſatis innupta vulgata eſt fama puellæ,
Cui Lycius tanto fauit honore Deus.
Inter Hamadryadas fuit vt formoſior omnes,
Durior æque omnis inter Hamadryadas.
Hanc videt Oenomao natus Leucippus Achæo:
Vt videt, vt capitur, captus vt inde furit.
Illa mares omnis fugit aduerſata, negátque
Nubere: ſiue viro ſit data, ſiue deo.
Attamen hanc Leucippus amat, ſperátque potiri:
Vſque adeò in propria re ſibi quiſque fauet.
Sed nihil ad votum demum videt, eſſe ne coniux
Mortalis cupiet, quæ negat eſſe dei?
Quid faciat puer infelix? quáve arte cupitos
Speret in amplexus virginis ire ſuæ?
Scitus amor, promptis hominem domitare ſagittis
Nouit, & exprompta vulnera curat ope.
Et quibus is rerum domitor dominatur, eiſdem
Conſilium prudens ſuggerit, atque animum.
Hoc monſtrante igitur patrio nutrire capillos
Incipit Alpheo, nectéréque arte comam.
Flaua erat, & ſtudiis circum muliebribus aures
Preſſa, per inflexus ibat adúſque pedes.
Adiicit ornatum, qualem Spartana gerebat
Venatrix: Pholoes luſtra per alta ſacræ.
Iam Coos maculoſa ſinus lynx cingit ab armis,
Leuia purpureus crura cothurnus habet.
Iámque habilis pharetra ex humero dependet, & arcus
Annecti geminos copula bina canes.
Iam iuga Taygeti Daphne tranſgreſſa, pauentis
Dum ſequitur ceruos, impauidóſque ſues,
Innumeris velox aderat comitata Napeis,
Víxque premens poſito gramina ſumma pede.
Vt videt hanc puer Oebalius, ſibi conſcius artis,
Horret, & egelido corda pauore tremunt.
Et ſtupet, & pudibundus abit, nec credere ſeſe
Audet, & interdum vímque animúmque capit.
Ingenuæ interdum flammæ pudor obſtat alumnus,
Demum abit indomito victus amore pudor.
Hanc igitur fidens petit, audactérque locutus
Dilectam tali voce moratur heram.
Dic Dea, ſiue loci nympha es, ſiue inclyta proles
Es Iouis, ex ipſo noſceris ore dea.
Quà pater Oenomaus rapidos direxerit axes,
Qua ſoror acta citis Hippodamia rotis.
Namque ego dum æripedem ſolerti indagine ceruam
Perſequor, his error ſola relicta iugis.
Nympha huic: Parthenium luſtraui, & Mænala, nuſquã
Sunt mihi mortalis ſigna notata pedis.
Tu verò, ne ſola die errabunda cadente
(Sol Torteſſiacas pronus adibat aquas)
Triſtis eas, mecum potes expectare parentem:
Ni veniat, ſyluis tuta latêre meis.
Diſſimulat ſe velle puer, ſimiliſque timenti
Singula proſpectat lumine luſtra vago.
Naiadum chorus omnis adeſt, & Hamadrias omnis,
Quæque ait, hic potius chara puella mane.
Vincitur obſequio iuuenis, fallítque videntes:
Arcada quin iſto falleret ore deum.
Ecce aper interea ſylua furibundus ab alta
Prodit, & Eurotæ flumina nota petit.
Clamorem attollunt Nymphæ, ſociæ ocyus, eia,
Daphne ait, in magnam figite tela feram.
Quæque locum ante notat, quæque eſt iaculata: ſed vna,
Quæque illæſa ferit terga ruentis apri.
Altera mox dextris librant (nam bina gerebant)
Ipſa quoque illæſa tela repulſa cute.
Sed Leucippus humi iaculum defixus vtrumque
Stabat adhuc, veritus ſe ſociare deis.
Reſpicit hunc Daphne: ceſſáſq; (ait) Oebalis vna,
Ceſſas funde alacri miſſile vtrumque manu.
Ille verecundo tota oblitus ora rubore:
Mortalem, ſocium non decet eſſe dei,
Dixit, & iſta tuæ potius ſunt debita dextræ
Tela: ſimúlque deæ porgit vtrumque libens.
Quin age, reſpondit Daphne, amentabimus vnà,
Ipſa vnum, ac vnum dextera noſtra ferat.
Iámque aper ille canum magnis latratibus actus,

Verterat ad Nymphas ſpumea roſtra ferox.
Intorquet virgo, ſimul & Lucippus, habenam:
Signat vterque ſimul, vibrat vterque ſimul.
Lumen vterque ſimul dextrum deprændit, & vnum
Ipſo eodémque loco vulnus vterque facit.
Exoritur plauſus Nympharum: fulmineus ſus
Cernuus immani corpore pulſat humum.
Se rotat in gyrum, ſurgítque cadítque viciſſim:
Lapſantem vident vndique Hamadryades.
Saxum habile hic manu prænſat Piſeus, in hoſtem
Id iacit: audentem fecerat alma Venus.
Saxum oculos inter violento turbine frontem
Vulnerat: in clunes concidit ictus aper.
Et mox quantus erat, pedibus metitur arenam:
Approperante tremunt ilia larga nece.
Tunc Daphne complexa virum, tenera oſcula libat:
Súntque (ait) iſta tui Gymnica fata Iouis.
O, tibi ſi poſthac placeant conſortia noſtra:
Perpetuo mecum viuere virgo velis.
Cui puer: hoc quando tu me dignaris honore,
Noſtra erit arbitrio ſubdita cura tuo.
Accipit hunc Daphne: Nymphæ gratantur, & omnes
Ignoto libant oſcula caſta viro.
Nunc tibi, nunc demum felix Lucippe videris
Heu quanto hæc ſtabunt oſcula cara tibi.
Tu comes is Daphnæ, tu ſolus amabilis illi:
Curarum Daphnes conſcius vnus eras.
Illa tuo connixa manum blandiſſima collo
Pendula de cubito ſtringere vela dabat
Colligere illa ſinus aliqua de parte fluentis.
Te cupit, & iuncis nectere ſæpe comam.
Singula promptus agis, doctore Cupidine: donat
Solus hic ingenium, ſolus hic eloquium.
At gremio quum ſæpe tuo defeſſa quieſcit,
Quum tua ſudorem ſiccat ab ore manus:
Quid tibi tunc animi, miſer heu Leucippe, potito
Fruſtra, quo nunquam detur amore frui?
Te cruciat, quod tanta licent tibi, ſcilicet illam,
Tangere: at vt velles tangere, non liceat.
Quæ tibi bella mouent, hinc forma venuſta, ſed inde
Exempla indomitæ nota pudicitiæ?
Sminthea quum ſe odiſſe refert, & nolle maritum,
Certa perpetua virginitate frui.
Copia multa tibi, ſed nulla eſt copia, tantum
Præualet in vero ſemper amore pudor.
Quin, niſi caſta ſit hæc, lenius Leucippus amaret:
Leucippus ſiquidem verus amator erat.
Iam nil turpe cupit, iam ſola modeſtia cordi eſt,
Iam ſatis eſt dominæ viuere more ſuæ.
Promptior hinc factus per honeſta negocia Daphnæ
Charus erat, nymphis charus Oreadibus.
Illum Naiades, illum ſpectare Napeæ
Gaudebant, Daphne diligit vna magis.
Seu tacitis ignem ſtimulis natura ciebat:
Seu decor ingenuæ frontis amandus erat.
Sic & eras felix, & eras Leucippe beatus:
Sic tua ſupremo ſors erat æqua Ioui.
Nemo ſed humanus diuturno tempore felix:
Iugis amaricies gaudia curta rapit.
Cynthius hoc vidit: quid enim non cerneret ille?
Qui præbet terris lumina, quique polis.

Inuidia exarſit iuuenis felicis iniquus,
Ergo marem Daphnæ prodere cura ſubit.
Aeſtus erat, medióque altum ſol orbe Leonem
Preſſerat, atque omnis campus hiulcus erat,
Quærebant Satyri, quærebant flumina Nymphæ:
Hæ ſecreta, illi flumina aperta natant.
Panicolæ nil denſa iuuant pineta Lycei:
Nulláque ſyluoſas occupat vmbra vias.
Aſſiduo Daphne venatu laſſa, puellas
Traxerat hac, caſæ gloria tanta feræ.
Iniicit huic animo Phœbus, Ladonis in amnem
Se gelidum, ac ſocias mergere Hamadryadas.
Nec mora cliuus erat Zephiris genialibus aptus:
Murmure quem placido lancinat vnda frequens.
Occupat inde ſinum prælargo gurgite tutum:
Adridet vitrea calculus omnis aqua.
Hæc circum pictæ volitant vada læta volucres,
Argutóque melos gutture dulce canunt.
Hic reliquas poſito Daphne velamine Nymphas
Suadet arenoſo tinguere membra lacu.
Gratum opus accelerant omnes, ſaltúque procaci
Deſiliunt, palmis ſtagna repulſa ſonant.
Tunc puer erubuit: quique omnia primus obibat,
Nunc mora poſtremum ſegnis inérſque tenet.
Eleis, quid agis? Daphne proclamat, in iſtas
Merge (leuamen erunt ſuaue laboris) aquas.
Ille nihil primum: Nymphæ mirantur, & inde
Exiliunt magni ſuſpicione doli:
Vique reluctantem expoliant, laceratur amictus,
Ille verecundo pectore inhæret humi.
Vt tamen agnouère marem, chorus omnis in iram
Canduit, & Triuiæ numina magna vocant.
Arripit ille fugam, fugientem tela ſequuntur
Mille, nec immites abſtinet vlla manus.
Is, fer opem Daphne, fer opem, clamat, bona Daphne,
Sed Daphne, & Nymphæ vulnera & arma ferunt.
Prima caput certis petit Orithyia ſagittis,
Sæua habilem in dorſum torquet Iera ſudem.
Nemertes innupta femur, femur haurit Agaue,
Deiopea humeros, ilia Paſithoë.
Annicula Drimo quercu montana lacertos,
Fraxineo ſutam vimine Phylodoce.
Sic tamen ille fugit: ſed ineuitabile fatum
Non fugit, heu, ſiquidem penſa reſecta vetant.
Nam Lacheſin ſupplex, filum, exorarat Apollo,
Rumperet: argutæ ſic potuère lyræ.
Quinetiam nubem fugienti obiecit opacam,
Præſtinxítque iubis lumina flammiuomis.
Quo puer attonitus fulgore, & nube, locorum
Immemor, aſſuetam neſcit obire viam.
Sed modo tuta petit, medios modo fertur in hoſtes:
Quos nuſquam, niſi quum ſaucius, eſſe videt.
Ergo magis vocem attollens, Daphnen vocat vnam,
Vnicam amat Daphnen cernere, & oppetere.
At ſpecula incendens animos clamabat ab alta
Latois: pereant, turba odioſa, mares.
Hortatu Dominæ cædem omnis Orcas atrocem
Inſtaurat, puerum ſternere certus honos.
Ergo Corinthiacis Ephyre ſpectabilis hamis,
Tranſadigit collum pectora Dynamene.
Eupompa, Neſſo, Pronoe, Galatea, Themiſto,

Indefeſſa

Indefeſſa iterant ſpicula crebra manu.
Demum Arethuſa tuis traiecto poplite telis,
Concidit: inſultat cædes cruenta cohors.
Vidi ita pertuſam violenta grandine calthans
Languere, & flores Cyprogenia tuos.
Et tamen expirans, Daphnen optabat amatam,
Frigidulo Daphne ſemper in ore fuit.
Occiderat iam tot iaculorum mergite preſſus,
Quot furibunda hiſtrix tergore tela gerit.
Daphne igitur veniens, vt functum comminus hoſtem
Spectat, adhuc toruo lumine compos, abit.
Fata ita: Sic pereat, ſacrum quicunque pudorem,
Virgineúmque auſit conſcelerare decus.
Dilectam ad vocem gelidos Leucippus ocellos
Suſtulit: Ah morior, Daphne adamata vbi manes?
Inquit at illa furens impactum haſtile refigit,
In mediámque odiis expuit acta manum.
Mox toto accitis de pectore viribus, ictum
Ingeminans, iugulum térque quatérque fodit.
Sic miſerandus obit iuuenis: dum fidus amanti
Seruit, ita infidam vidit amoris opem.
Nulli illum ſuperi non ingemuère iacentem:
Illum omnes flerunt, pectora dura feræ:
Quin nitidos tetra fucauit nube iugales
Cynthius ipſe pudor, ſeu fuit ille dolor.
Crudeles Nymphæ, Daphne crudelior, illum
Ipſa petis iaculis improba Nympha tuis.
Tu comitem examinare tuum, charúmque ſodalem
Paſſa, cruore manus tu maculare pio?
Nónne tibi, immenſo quamuis ardeſceret æſtu,
Sincera frater mente pudicus erat?
Expers nequitiæ: fœdæq; libidinis expers,
Gaudebat caſto caſtus amore frui.
Illius in gremio toties quum ſola cubares,
Dormiéntque homines cælicolæq; dei.
Tentauitne vnquam verbis, factóve pudorem
Soluere, vel teneros ſollicitare ſinus?
Indignata licet ſis, ipſa fatebere, nunquam:
Vita ſed huic, dices, irreprehenſa fuit.
Non impune igitur Daphne violaris amicum:
Eſt & amicitiæ maxima cura Ioui.
Et Venus alma tibi pœnas irata parauit,
Truncus eris dura ruſticitate rudis.
Illicet, vt merita es, ſacra cadère ſecuri,
Apta veneficiis ſtirps odioſa malis.

LEVCIPPI METAMORPHOSIS in Valerianam herbam.

Sic illa Egnati maritis obnoxia flammis,
Supplicium, ramo triſte crepante, dabit.
At non Leucippus, Veneris pia cura benignæ,
Incuſet miſeræ fata beata necis.
Nam Venus hunc memori parat inſignire figura,
Quæ caſti indicium ſemper amoris erit.
Illa etenim diræ cædis perculſa dolore,
Qualis ad extincti funus Adonis erat:
Imperat Idalio natum de vertice ſuccos
Promere, amaracini fundere roris opem.
Quo poſtquam imbutum Leucippi corpus, amico
Nectare deliciui, vique ad aperta ſoli:
Tranſit in Ambroſij radicem pectus odoris,
Mollèque adhuc fodiunt ſpicula multa latus.
Tum Venus inuertit iaculum Peneidos, actum
Viſcera per medium cordis aduſque locum.
In tenuémque iubet calamum graceleſcere modis
Omnibus ad culmum vela reſecta ligat.
Tenia diſcerptis foliis accreſcit vtrinque,
Fiſtula ſubrutilo tincta cruore viret.
Sanguis at ille, hamum circum qui ſparſus aduncum,
Non iam mortalis ſanguis, at ætherius.
Qualis Acidalio de vulnere fluxerat ichor,
Quum petiit diam dextra profana manum.
Spumeus exiguos abſoluit mille corymbos
Ambroſio qui auras, prat áque odore beant.
Vertice qui ſeſe extimant per gramina celſo,
Candiduli, ſed quos purpura rara notat.
Concolor hinc partim lacti, partímque cruori
Flos nitet, hinc Cypriæ ſpirat odor Veneris.
Quæ ſimulac rerum genitrix Citherea peregit,
Gramina perflauit ſidere læta ſuo.
Edixítque boni genitalis vt aura Fauonij
Lecta hinc in terras ſemina larga ferat.
Ne placidi tantum Ladonis ripa, ſed olim
Teſtetur facinus quælibet vnda nouum.
Sic quoties glacialis hyems diſſoluitur, atque
Vere nouo auratis cornibus aſtra micant:
Irrigua exultant caſtæ per prata Napeæ,
Surgere Piſcæ gramina odora domos.
Quin ægris miſerè languentibus obuia, præſens
Auxilium præſtant, preſſáque membra leuant.
Hæc vt amantilla eſt nobis, anthilla Napeis
Fertur, & agreſtis nardus odore potens.
Tum veteres dixère: operoſa vbi cognita virtus,
Ex re nomen habet, quod valet in tot opes.

EX VALERIANÆ SVCCO CHIMICE.

Atque vtinam non tunc poſitis Caducifer alis
Luriduli audiſſet verba odioſa ſenis.
Non fueras compos Daphne, & gauderet amatum
Leucippum e manibus ſurripuiſſe tuis.
Verum auus huic dum iuſſa modis repetita moleſtis
Imperat, inuiſæ dátque alimenta moræ:
Dum pubem caſtam eſſe iubet, caſtaſq; puellas,
Inculcátque decus virginitatis ament:
Præterit dudum hora fugax, ne ſcilicet iſtis
Leucippi vindex poſſet adeſſe malis.
Attamen ingenuo pueri ſuccenſus amore,
Senſit vt hoc, penna prepete vectus adeſt.
Vixque pedes, vbi gramen erat, firmauerat acres:
Inſcius atque nouam vellere amabat humum.
Vt ſuccum tetigère manus talaria, & omnis
Penna, pedes, humeri diriguère leues.
Státque vt dura ſilex immobilis, vtque reuinctus
Aere pedem, ære manum: tantus in ore rigor.
Non oculos, non ora valet, non flectere linguam:
Córque gelu, & ſanguis frigore duruerant,
Quod ſimul vt vidit Paphie, miſerata rigorem
Fratris, ab excelſo vertice lapſa Cnidi:
Amplexata deum, flammam inſpirauit, & ignem,
Qui blando vicit triſte calore gelu.

Reddita Mercurio pennæ vis, reddita linguæ,
Redditus ipſe ſibi, rem celebrem eſſe iubet.
Rem Parcæ æternis iuſſæ inſculpſere metallis,
Dignam vt ſcire dei, ſcire hominéſque velint.
Adſuit his Mauors, puerum miſeratus & ipſe,
Delicias Veneris, progeniémque Iouis.
Nec dum animo exciderat Phœbea iniuria retis,
Indicio cuius præda pudenda fuit.
Et ſecum: Hem Daphne pœna multata merenti,
Accipiet pœnæ munera honora ſuæ.
Scilicet hæc magnis ibit prælata triumphis,
Vatibus hæc ſacris, militibúſque meis.
Non ego Leucippo faueam? ſi iungere amores
Non poſſum, iungam, par faciámque decus.
Tempus erit, quum bella manu iam nulla gerentur,
Victricíſque comæ gloria inanis erit.
Marmorea ſiquidem, æſq́; cauum cum ſulfure, maſſæ
Omnia tentabunt, omnia conficient.
Tunc niſi Piſei virtus noua graminis adſit,
In reprobum cedant æra liquata typum.
Dixit, & intonuit læuo Pater almus Olympo,
Et motare ſacrum gramina viſa caput.
Nulli inde artifices trepidum infudere metallum,
Hoc niſi adorato ceſpite ſacra ferant.
Hæc etiam Chriſtis noſtrorum impoſita parentum,
Indiderat genti nomina clara meæ.
Scilicet elogium merita cum laude coronæ,
Obſidio ciues quum ſoluère bonos.
Propter aquas gramen liquidas hoc forte virebat:
Hoc legère, coma eſt hoc redimita Ducis.
Hoc memores patrum gaudent geſtare nepotes,
Nobilium hoc nobis dat monumenta virûm.
Ancon teſtis erit, teſtis generoſa Rauenna,
Teſtis Roma, meæ fons & origo domus.
Quis noſtrûm aute omnes victrici claſſe parentum,
Signa per Adriacas Gauttica fudit aquas.
Vtq́; per Italiam miſera obſidione grauatam,
Auxilium extremis rebus, opémque tulit.
Quid referam Vrbano fuerit quàm accepta Secundo,
Cana fides generis, fidáque cura mei?
Cuius ab interitu gens ipſa extorris ab vrbe,
Henrici freta eſt Cæſaris hoſpitio.
Téne ego tam ingratus ſileam veneranda Mathildi,
Cuius honorata eſt noſtra fauore domus?
Prætereo prudens faſces, titulóſque meorum,
Geſtáque fœlici Norica bella manu.
Bulſanúmque datum meritis, Belluniáque arua,
Plæraque tum Iuli prædia lata Fori.
At modo decidimus, bellorum caſibus acti,
Dum Sigiſmundi iura tuentur aui.
Sic putruère ſitu Leucippia gramina longo,
Nunc vtinam auſpiciis ſint rediuiua meis.
Non, vt bella geram, ſed chartis geſta reponam:
Phœbe tuas citharas, non tua tela, ſequar.
Pro patria noſtri, chariſque penatibus olim,
Pro ducibúſque ſuis arma tulère patres,
Nortia dum fauit, ducibus dum grata ſuorum
Magnanimis virtus, cultáque honore fuit:
Arma ego Mauorti ceſſi, Phœbúmque ſecutus,
Leucippúmque meum, pratáque verna colo.
Phœbus enim poſtquam velatam cortice Daphnen,
Atque vtrinſque datum eſt noſſe pudicitiam:
Inuentus nulli fauiſſe benignius vnquam,
Quàm Lauro, & Piſæ floribus, & foliis.
Hinc ego ſum genitus: vetus hoc de gramine nomen,
Sinceróque eadem ſors in amore mihi eſt.
Sanctus amor meus eſt, meus eſt amor ardor honeſti:
Verum æui hoc nulli iam licet eſſe probo:
Scilicet ingeniis penduntur ſingula iniquis:
Quo probior quis erit, fabula maior erit.
At ſublapſa licet retro mea fata ferantur,
Seruitij & pereat gratia tota mei:
Non aberit Venus, ingenuæ quæ conſcia flammæ
Felici afflabit ſidere ab exequiis.
Reliquiáſque meas, neglectáque membra reſumet:
Quæ ſparget lachrymis ipſe Cupido ſuis.
Et ſalicem ſubdens Amerinam, & candida virgæ
Lilia nymphææ, non ſinet eſſe putrem.
Quum ſim totus amor, de gramine natus amoris,
Flos nouus, & puri gramen amoris ero.

LEVCIPPI IOANNIS PIERII VALERIANI
F I N I S.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS LAVRENTIO MEDICI, PETRI CLARISSIMI F. S.

* * *

MEMINISTI Laurenti Clariſſime (cur enim hoc excidertt tibi, qui præter reliqua abſolutiſſimę erud,tionis ornamenta, memoria plurimum valeas:) meminiſti inquam quum, duris temporibus, Venetiis apud Lippomanos ageres, quantum Naſonis epiſtolam, puer adhuc, illam admirarere, quam Laodamia ad Proteſilaum ſcribit. quam, præter cætera, Vates ingenioſiſſimus affectibus mirum in modum exornauit: quos tu quum recitares, magna Hieronymi ipſius Lippomani, ac Vrbani patrui mei delectatione, Reginæ ſortem infeliciſſimam, non ſecus ac ſi res ageretur tua, dolere videbaris. Quare factum eſt, vt eadem ego quoque miſeratione adductus, afflictam viraginem, tam pio, tam caſto amore flagrantem, luctu & lachrymis intabeſcere diutius non ſim paſſus: ac ſumpta Proteſilai perſona, Laodamiam epiſtola conſolari voluerim. Quam tuæ dicandam humanitati meritò iudicaui, vt qui Proteſilai diſceſſu incredibili dolore videbaris affici, eiuſdem aduentus pollicitatione aliquantulum leueris. Habebis igitur hoc à Valeriano tuo munuſculum, non vt me quicquam putem obtuliſſe, ſed recepiſſe plurimum: quod ineptiolas meas, qualeſcunque ſint, túque & Varinus præceptor tuus eruditiſſimus, acerrimóque iudicio vir, apud vos hoſpitari benignè patiamini. Valete noſtri memores. Venetiis, intra Calendas Februarias. M. D. V.

* * *

IOANNIS PIERII VALERIANI EPISTOLA, QVA PROTESILAVS LAODAMIÆ RESPONDET.

***

AVLIDE dũ vento Danai retinente moramur
Et fera, non grato tempore, ſæuit hyems:
Optatam accepi mea Laodamia ſalutem,
Et mihi dilecta verba notata manu.
O vtinam hæc lingua potius tu verba tuliſſes,
Aut ego dixiſſem, dulcis Acaſtis aue.
Oſcula tot fixi ceris, quot voluit arenas
Inſtabilis Euripus ſæpe volutus aqua.
Quod quereris nimium ventos nocuiſſe fauentes,
Qui cita diſceſſus cauſa fuêre mei:
Triſtis & ipſe queror ſed quid iuuat ora, comáſque
Scindere, quum facta bella trahente petam?
Mœſta die, noctúque iaces: nec mitis Acaſtus,
Nec ſocer Iphiclus, nec iuuat ipſa parens.
Siccine, quam volui ſemper vidiſſe beatam,
Lux mea, tam miſera perdita ſorte doles?
Cur diadema negas capiti regale? nec oſtrum
Induis, & cura eſt pectere nulla comam?
Squallidulúmque humili cur velas corpus amictu?
Ieiuno tenuem cur trahis ore cibum?
Nuncius, Aemonia qui venit ab vrbe, petitus
Expoſuit flenti talia facta mihi.
Me miſerum, pro me tot chara doloribus vxor,
Inſolabiliter diſcruciata gemis.
Atque mori cuperes: miſerum me, ſiſte furorem:
Ne tua ſit binis mors data corporibus.
Scilicet ipſe diem potero, ſolémque tueri,
Si tam dilecta coniuge caſſus ero?
Non ſinus Ambraciæ? non littora Leucados alta
Sint mihi, ſupremæ Deucalionis opes.
Sed feret auxilium mihi formidabilis Aegon,
Fixa vel in medio pectore cuſpis atrox.
Ergo necis ne vera tuo ſis cauſa marito,
Chara feram abſtineas Laodamia manum,
Námque prauis animæ pendent ſub iudice pœnas,
Inſontes lethum quæ peperêre ſibi.
Has fera Tiſiphone diris accincta flagellis:
Aſſiduo inſultans verbere ſæua ferit.
Noli ergo tantos, noli (mea vita) dolores
Concipere, vt Stygiæ damna petamus aquæ.
Quære laboranti potius ſolatia cordi:
In luctu properat mœſta ſenecta graui.
Vtile, quod monui, mihi ſed præſtare negatum:
Quod mihi non capio, do tibi conſilium.
Ipſe ego ſum potius monitu ſedandus ab iſto,
Quem deſiderij flamma perurit edax.
Non ita ſuppoſitis tædis adolentur ariſtæ,
Ignea vt indomitus corda peredit amor.
O quoties ſtudium venandi finximus aptum,
Vt peterem aerei culmina ſumma iugi.
Scilicet hinc patriæ proſpecto cacumina terræ,
Vt ſic igniculi pars ſit adempta mei.
Is Nymphæus apex buxo ſpectandus amœno,
Pelios Oſſa, Othrys, Pindus, Olympus is eſt.
Lene relaxandi ſtudium fortaſſe vocabis:
Lene, ſed à nulla parte iuuare poteſt.
Acrius immo animum torquet, quia cerno negata:
Maior enim in vetita re furor eſſe ſolet.
Sed magis vt doleam, noſtri tu cauſa doloris:
Quod tantis pro me fletibus ora rigas.
Ante oculos volitat ſemper tua flentis imago,
Nec mihi luce vlla eſt, nec mihi nocte quies.
Auſpicium quid triſte times? felicius omen
Pro patria fertur prælia laude geri.
Quid trepidam falſa crucias formidine mentem?
Quod lethale putas hoſtibus omen erit.
Hectora, quem metuis noſtro ſi occurrerit enſi,
Sentiet Aemoniæ fulmina ſæua manus.
Hunc Telamoniades bello ſibi tradier opta,
Quem ſaxo feriat, quem petat enſe ferox.
Sed magis inuictus, velóxque affectat Achilles
Imbuere hoc haſtam ſanguine Peliadem.
Illi etiam tacitis inſomnia viſa tenebris,
Hectoreo vt cuſpis tincta cruore rubet.
Irruet imbellum fortis Menelaus in hoſtem,
Et petet ingenti de legione Parin.
Ve tibi raptor, opem placidæ implorato Diones.
Marte opus imbello, non Venere eſſe reor.
Inuitis nos bella deis tentare vereris,
Sunt potius monitu quæ peragenda deûm.
Iuppiter ægæa clamat ſublimis ab vnda,
Vertite periuri Laomedontis opes.
Multa monent etiam diuûm reſponſa, futurum
Vt iaceant Graia Pergama celſa manu.
Rettulit hæc nobis ſapiens oracula Calchas,
Calchas diuino numine fatidicus.
Viſa etiam horrifici nuper portenta draconis:
Quæ fati nobis ſigna fauentis erant.
Námque ſub vmbroſa platano dũ ſacra paramus,
Qua nitidæ it ſacro gurgite riuus aquæ.
Ecce repentino prorupit in aëra ſaltu,
Serpens ingenti corpore terribilis:
Lumine flammanti, maculoſo tergore, cauda
Immenſa, implicita mille voluminibus.

In ſummámque ima platanum ſublatus ab ara
(Omnia quæ nobis Iuppiter exciuerat)
Nactus ibi nidum, pullos rapit octo, volante
Circum filiolos cum genitrice vorat.
Deinde (quis hoc credat? vix nos, qui vidimus, ipſi
Credimus) in ſaxum diriguit coluber.
Hæc vbi Teſtorides proſpexit monſtra, Pelaſgi
Ite, ait, Iliacos depopulate lares.
Sunt ecce auſpiciis præſentia numina veſtris,
Hoſte ſub Argolico Dardana tecta cadent.
Vnanimes ergo, concordi voce, minamur
Laomedonteo funera acerba ſolo.
Nec patriam rediſſe piam iurauimus omnes,
Ni ruat excidio Troia ſubacta graui.
Nec mora, quum primùm pelagus ſedaueri tiras,
Euboicum linquet claſſis Achiua ſolum.
Accipe, ne timeas mihi dira pericula ponti,
Cur modo difficiles incubuêre noti.
Incautus ceruam iaculo transfixit Atrides,
Dictynæ fuerat quæ fera grata deæ.
Illa, vltura nefas ventos exciuit ab ora
Treicia, & fractis æquora verſat aquis.
Attamen, vt Vates canit, hæc errata piabit
Ex Agamemnonio victima cæſa lare.
Eſt ideo prudens Argos dimiſſus Vlyſſes,
Noctinagæ vt vectet ſacra litanda deæ.
Ocyus ille aderit: placidum iam cernitur æquor,
Et rabidos venti depoſuêre ſonos.
Ibimus ergo omnes: placato numine, læti,
Vltores quò nos Troia fata vocant.
Corruet, atque potens olim feret ilios arma
Dorica, ſeruili terra premenda iugo.
Deinde petet celebri patrios cum laude penates,
Cum prædabunda Graia carina manu.
Tunc me conſpicies (mens ſi mihi conſcia recti,
Augurat euentus optima ſigna boni.)
Illuſtrem factis, ſpoliis prædonis onuſtum,
Vectantem Iliades ad tua iura nurus.
Accipies reducem cupidis amplexa lacertis:
Multáque ſi rapies oſcula, multa dabis.
Tunc ego, tunc lecto tecum bene iunctus in vno,
Militiæ referam ſplendida facta meæ.
Præteriti nos tunc fletus meminiſſe iuuabit.
Intermiſſa duplex gaudia pondus habent.
Spero equidem, Troiæ poſt fata nouiſſima, felix
Aemonis Aemonij coniugis vxor eris.
Vxor eris felix, reliquæ poſt tempora vitæ,
Vnanimis mecum ſorte fruere bona.
Philacidas placida poſt hæc in pace regemus.
O deſiderio vita beata meo.
Interea abſentem patienter ferto maritum,
Charior ô propria Laodamia die.
Hac virtute diu perſta, ô fidiſſima conſors:
Nec luctu & lachrymis diriguiſſe velis.
Sit, rogo, ſeruandæ maior tibi cura ſalutis.
Eſt mihi cura tui, ſit tibi cura mei.

IO. TER. VALERIANVS CALAMITATEM ſuæ vitæ deplorat, ad M. A. Contarenum Flauum Caroli F.

FLaue, meos vnus toties miſerate labores,
Vnus lætitiis exhilarate meis.
Quid tua vult pietas, & non fucatus amoris
Candor, & ingenui pectoris integritas?
Tecum flebo meæ fatum miſerabile ſortis,
Purgatóque minus pectore mœſtus ero.
Non hilarem memini me vnquam, non eſſe quietum,
Ex quo ſignauit pes mihi firmus humum.
Semper in aſſiduis vitam mœroribus egi,
Nunc hoc nunc illo turbine ſollicitus.
Vſque adeò in noſtros eſt debacchata penates,
Fortunæ rabies imperioſa nimis.
Duriter eductus ſum primo, dum pater abſens
Horrida pro patriis finibus arma gerit,
Dúmque ille Augurdi per culmina militat ardens,
Et ſubit horrendæ ſæua pericla necis.
Aptus eram ſtudiis, ſtudium mea ſola voluptas:
Ocia ſed ſtudiis nulla fuêre meis.
Vix bene finieram nonum tum paruulus annum,
Multiplicis ceſſit quum mihi cura domus.
Tractabámque puer non pauca negocia ſolus,
Dum pater Adriacas ſæpe frequentat aquas.
Adde quod inuiſis diſtentum litibus illum,
Illum mi rapuit mors inopina patrem:
Quem non nulla dies, nulla & non hora dolendum
Mi ſtatuit mœſtis ſemper imaginibus.
Námque in te penitus domus inclinata, ruinam
Traxit, chare pater, mi memorande pater.
O male grata mihi lux illa nouiſſima Iani,
Quæ male adorato ſole dolenda micat.
Non ſecus hæc inuiſa, ac non ſecus ægra quotannis,
Quàm quæ funereas inferet atra faces.
Nam mihi iam decimo dolor hic non deficit anno,
Quem fecêre boni funera acerba patris.
Tanta oculis incommoda ſcilicet obſeruantur,
Immemorem vt poſſit reddere nulla dies.
Tempora qui finxit finem ſtatuiſſe dolori,
Aut ferus, at certè ferreus ille fuit.
Non amor hunc fratrum tetigit, pietáſue parentum:
Illicet, inuiſus nempe erat ipſe ſibi.
Nos non Arcadico generatos robore, functum
Flere iuuat pater heu, heu mihi adempte pater.
Tunc mea FAVSTINVS radicibus ora ſalignis
Paſcebat quæ mox dulcia mella forent.
Hunc apud inſomnis noctes, ieiunia longa
Sponte tuli, ſtudio cantus obeſſe cibum.
Nam iam grandis eram, quinta Trieteride puber,
Quum variis cœpi flectere verba modis.
Hinc pudor, hinc feruens animus ſtimulabat, iniquo
Elapſo nixu me reparare dies.
A patruo demum Venetas accitus ad vndas,
Vix menſes noſtro viximus ære decem.
Patriciis igitur ſeruire coëgit egeſtas
Aerumnoſa, bonis inuida principiis.
Hic tuſſis, febriſque frequens, capitiſq; grauedo
Occupat imperium corporis omne mei.
Plurima præterea prudens incommoda vitæ,
Qualia venari quadra aliena ſolet.
Ocia rara die, rariſſima nocte dabantur,
Quæ ſtudiis poſſem ſuppeditare bonis.
Adde etiam, infelix ſtudium quod inutile ſumpſi,
Pauperibus Muſis deditus, & Sophiæ,
Tyndaridæ hoc voluêre mei: quo ſidere natus,

Diuitiis ſtudium cogor inane ſequi.
Scilicet aut Muſas, habita ant poſt arte medendi,
Socraticos mores, Pythagoraq; modos:
Atque ita ieiunæ gentem comitare cicadæ,
Cui melos & cantus ſola alimenta famis.
At genitrix pauper, geminæ ſine dote ſorores:
Quas miſeras fruſtra ſpes fouet vna mei,
Expoſcunt à me fraterni præmia iuris,
Sed chartas nullas, carmina nulla volunt.
Quid præſtare tamen poſſim, Marce optime, noſti:
Sæpe inopi ſolitus ferre benignus opem.
Hoc cruciat, miſerum cor hoc mihi vellicat, atrox
Non intermiſſo cura ſit hæc ſtimulo.
Quod ſi iure mihi ſit ſoli, vnique vacandum,
Nullius fuerit vita beata magis.
Heu quid agam? cœpiſſe piget, deſiſtere durum:
Pergere pauperies imperioſa vetat.
Non, quia proſiliat ſonipes de carcere velox,
Prima feret, mediis vt cadat in ſtadiis.
Sic, niſi magna ſonet, fruſtra mediocris tentat,
Qui cupit inſigni cingere fronde comas.
Nil actum eſt igitur: ſcribendi tempus amuſſim,
Materiam tempus, iudiciúmque parit.
Nunc vereor, ne me à ſtudiis dea ſæua repellat
Quam contra ſuperis non licet ire Deis.
Atque ad ephemeridas, plebæa negocia, viles
Vt redeam, viſens oſtia Nile tua:
Aut Syrtis Lybiæ, aut magnū tremebundus Atlantem,
Claſſe petens cælum, Tartara claſſe petens.
Fecerat hoc genitor, iuuenis: moréмque paternum
Dum ſequitur, frater non rediturus abit.
Is Lauretano forti comes additus, ictus
A Turca in mediis impiger arſit aquis.
Non ea vis inopi eſt animo quem Phœbus ad vmbras
Allicit, atque vmbris poſcit harundineis.
Si referas, quanta incumbam vertigine Cori,
Si ue Caledonij dira pericla maris:
Horreo, ſoluuntur genua, & pallere notantur
Ora, velut iam iam me ferat vnda rapax.
Operæ, potius quàm ſim tibi Phœbe rebellis,
Quicquid ab Eois, Heſperiiſque venit.
Auerſum ingenio quicquid conamur, inane
Cedit, & infauſto ſubruit orſa modo.
Mens foret, è ſacris victum mihi quærere templis,
Quod facilis nona ſuadet ab æde Venus:
Illa quidem gelida Capricorni ſede recepta,
Summouet, inducta religione, faces.
Præterea occiduo Chiron mihi mergitur aſtro:
Salue ſancta deo ſacra operate ſenex.
Eloquar, an ſileam? ſatius vixiſſe profanum,
Quàm ſtipe depoſita ſacra licere Dei.
Vna tamen, reliquis amiſſis, cura placeret,
Principibus comitem me placuiſſe viris.
Adiuuat hoc votum ſummo Sol rectus in orbe,
Falciferi placidis dum ſenis inſtat aquis.
Nec fortuna procul, ne que non Cyllenius alas
Explicat, à prima dum Iouis æde fauent.
Sic fecère mei: ſic enituiſſe priores,
Plurima ſigna domi, plurima ſigna foris.
Nec mihi defuerint regum noua tecta potentum,
Non ingrata quibus noſtra futura fides:
Obſtat at inualidum latus, impatiénſque laboris
Pectus, & infirmus pes, manus ægra, tremens.
Væ miſero, virêſne vnquam ſperare licebit,
Flore iuuentutis ſi feror eſſe ſenex?
Iam quarto addemus plenam trieterida luſtro,
Quando erat vt poſſem fortiter eſſe dies?
Nec mihi, nec matri, geminiſque ſororibus vnquam
Vtilis effectus, quum mala tanta feram.
Qui lenire ioci, quæ demulcere voluptas
Mentem, quíve poteſt exhilarare lepor?
Nullus lætitiæ locus, obluctantibus aſtris,
Turbarum triſti gurgite raptus agor.
Exigua vetitum eſt mœrentia corda quiete,
Aegra vel exili membra leuare mora.
Nil modus in potu ac epulis iuuat: omnia turbat
Anxietas animi languida, cura tenax.
Aerumnis igitur tantis liquefactus, & omni
Spe procul exactus, depoſitúſque viæ,
Deſpondere animum cogor: frangentibus Euris
Et clauum, & malum, credere vela Deo.
Ille modum noſtris dederit cruciatibus aptum,
Fatalem crinem ſi citus abſtulerit.
Interea placidè infortunia cuncta feremus,
Conſiliis dum ſit cura leuata tuis.

IOAN. PIERIVS VALERIANVS,
Franc. Gritteum, Andreæ
ſplendidiſſ. Filium,
luget.

Ergo ego nunc lucem potero, ſolémque tueri?
Néve genas radam, néve comas lacerem?
Nuper & occiderit fato Gritteus acerbo
Franciſcus, noſtræ fama ſuprema die.
Franciſcus virtute omni teres, atque rotundus:
Scilicet eximij natus imago patris.
Quo magis hac quiſquam non tempeſtate bonorum
Fautor, & ingenuæ cultor amicitiæ.
Hic periit, periêre ſimul ſpes Aonis, atque
Vtilitas, morum præmia nobilium.
Hei mihi, tam iuuenis, tam dignus viuere! cuius
Viuere ab exemplo par foret, & ſapere.
Infelix pater, hu præſtantem moribus illum
Vnum, ac vnicum ocellum miſer abdis humi.
Quid tibi nunc primi patriæ ſi dantur honores,
Nec videt hos vita natus amabilior?
Quid Thracū ſuperaſſe manus, quid vincula prodeſt?
Vincula ſi natum non ſoluenda premunt?
Scilicet hanc tetulit præcox ſapientia ſortem,
Hanc in pube noua ſedula corda ſenis.
Quid loquor? is fruitur parto pietate triumpho:
Cui propria datum eſt ora adamare Dei.
Quam mores peperère boni, ſtudiúmque parentis,
Arcem, corporeo carcere liber habet.
Quam non liuor adit, quam Veſta perenniter vna
Incolit, orbem agitat dum duodena cohors.
Quod fidibus melos expreſſit, quod voce, ſupernis
A modulis, pura nunc capere aure poteſt.
Quas coluit Muſas, cælique nouemplicis orbes,
Nunc videt, vtq; ſuo paret Apollo Ioui.
Veſcitur ambroſia, madidus ſit nectare diuûm
Accumbent epulis templa beata colit.

Nos miſeri mortem hanc, immaturámque iuuentam,
Flemus, & aſſiduo tinguimus imbre genas.
Daulias vmbroſa qualis gemebunda ſub vlmo,
Et qualis rapto pignore ſola ſoror.
Et mecum vrbs Venetum magno confecta dolore,
Et mecum vatum pars bona mœſta gemit.
A nobis generoſe pater patiare dolendo
Vinci ſumma quibus cauſa doloris adeſt.
Filius hic tantùm fuerat tibi, prò dolor! idem
Filius hic, pater hic, hic mihi frater erat.
Illuſtrem hunc ſtudium fuerat tibi, reddere fatis:
Huic ſtudium auſpiciis me decorare ſuis.
Hic tibi Scipiolus, vergente ætate, futurus:
Nunc ſed erat naui clauus, & aura meæ.
Sperabas gremio illius deponere vitam:
Vitam ego in illius nunc renouare ſinu.
Hic tibi ſolus erat, nobis quoque ſolus: at vnus
Hic tibi erat, nobis inſtar erat populi.
Tu ſapiens, iuſtus, prudens, moderatus ad vnguem,
Humana expertus mille pericla vicis.
Scis luctus ſeruare modum frenare dolores:
Et verbis multi dedoluere tuis.
Scis, vaga quàm vario caſu Fortuna feratur:
Vt roſa mane viget, veſpere languidula eſt.
Quàm modicè rebus par ſit gaudere ſecundis,
Párque ſit aduerſis fortis adeſſe malis!
Nos pueri infirmi ingenio, victique dolore,
Aufugimus medicæ pharmaca blanda manus.
Socraticæ licet euoluas oracula chartæ,
Nil, vt ſuccurrant omnia, profuerint.
Quóque magis volumus mortales pendere caſus,
Vt leuis vmbra, vel vt bulla caduca ſumus.
Acrius excruciamur ob hoc, ſortémque dolemus
Humanam, inſidis caſibus expoſitam.
Ergo vt ſemper amicum hunc deploremus ademptum,
Tabeſcant fletu lumina continuo.
Nemo quod à fletu reuocet, quódve icta perenni
Vulnere corda leuet, carmen inane canat.
Sed quod triſte fleat, Helenæ quod pharmaca poſſit
Vincere, & ad gemitum corda ciere nouum.
Sic dolor hic, ſic effuſis ſpacietur habenis,
Humor in effœto corpore donec erit.

IOANNIS PIERII VALERIANI NÆNIÆ
F I N I S.

MONOSTICA IN ILIADOS HOMERICÆ PERIOCHAM, AB EODEM PIERIO LATINITATE DONATA.

Ἄλφα λιτὰς Χρύσου, λοιμὸν στρατοῦ, ἔχθος ἀνάκτων.
Ἄλφα preces Chryſæ, peſtis, regûq; furores.
Βῆτα δ' ὄνειρον ἔχει, ἀγορὴν, καὶ νῆας ἀριθμεῖ.
Somnia, conſilium, dein claſſem Βῆτα recenſet.
Γάμμα δ' ἄρ' ἀμφ' Ἑλένης οἴοις μόθος ἐστὶν ἀκοίταις.
Γάμμα Helenæ cauſa ſolis eſt pugna maritis.
Δέλτα θεῶν ἀγορή, ὅρκων χύσις, ἄρεος ἀρχή.
Concio Δέλτα Deûm, irrita fœdera, Martis origo.
Ε βάλλει Κυθέρειαν ἄρηά τε Τυδέος υἱός.
Ε Venerem & Martem Tydidæ vulnerat ictus.
Ζῆτα δ' ἄρ' Ἀνδρομάχης τε καὶ Ἕκτορός ἐστ' ὀαριστύς.
Peplũ adhibent, Hector cũ cõiuge Ζῆτα queruntur.
Ἦτ' Αἴας πολέμιζε μόνῳ καὶ Ἕκτορι δίῳ.
Ἦτα duo tantum decernunt, Hector, & Aiax.
Θῆτα θεῶν ἀγορή, Τρώων κράτος, Ἕκτορος εὖχος.
Concio Θῆτα deûm, Troûm vis, ſtrenuus Hector.
Ἐξεσίη δ' Ἀχιλῆος ἀπειθέος ἐστὶν ἰῶτα.
Æacides donis non exorandus ἰῶτα.
Κάππα δ' ἄρ' ἀμφοτέρων σκοπιαζομένων ἤλυθεν ἄνδρες.
Exploratores, & Rhœſi funera Κάππα,
Λάμβδα δ' ἀριστῆας Δαναῶν βάλεν Ἕκτορος ἄνδρες.
Λάμβδα viros feriunt præclaros Troës Achiuûm.
Μῦ Τρώων παλάμῃσι κατήριπε τεῖχος Ἀχαιῶν.
Μῦ Troûm manibus vertuntur caſtra Pelaſgûm.

Νῦ δὲ Ποσειδάων Δαναοῖς κράτος ὤπασε λάθρῃ.
Νῦ feſſis vires dat clam Neptunus Achiuis.
Ξῖ, Κρονίδην ὕπνῳ λεχέεσσιν ἤπαφεν Ἥρη.
Sopit Iuno Iouem, Ξῖ, Aiax petit Hectora ſaxo.
Οὖ Κρονίδης κεχόλωτο Ποσειδάωνι καὶ Ἥρῃ.
Οὖ capit ira Iouem, defendit Troas Apollo.
Πῖ Πάτροκλον ἔπεφνεν ἀρήιον Ἕκτορος αἰχμή.
Sarpedon Patroclo, Πῖ Patroclus Hectore foſſus.
Ῥῶ Δαναοὶ Τρῶές τε περὶ νέκυν ἀμφιμάχοντο.
Ῥῶ Danaũq; Phrygéſque diu pro corpore pugnant.
Σίγμα Θέτις Ἀχιλῆι παρ' Ἡφαίστου φέρει ὅπλα.
Σίγμα Thetis parat arma graui Vulcania nato.
Ταῦ δ' ἀπέληγε χόλοιο, καὶ ἔκθορε δῖος Ἀχιλλεύς.
Ira Ταῦ poſita Pelides emicat acer.
Υ̓͂, μακάρων ἔρις ὦρτο, φέρει δ' ἐπὶ κάρτος Ἀχαιοῖς.
Υ̓͂ ſuperum motus, Graium vis, & fuga Teucrum.
Φῖ, μόθος Αἰακίδαο παρ' ἠιόνας ποταμοῖο.
Ad fluuij ripam Φῖ bellum fortis Achillei.
Χῖ δ' ἄρα τρὶς περὶ τεῖχος ἄγων, κτάνεν Ἕκτορ' Ἀχιλλεύς.
Hectora ter circum muros Χῖ perdit abactum.
Ψῖ Δαναοῖς ἀγῶνα διδοὺς ἐτέλεσσεν Ἀχιλλεύς.
Ad tumulum Æacides Ψῖ ludos ponit amici.
Ω Πρίαμος νέκυν υἷα λαβὼν γέρα δῶκεν Ἀχιλλεῖ.
Ω Priamo corpus precio venundat Achilles.

ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΠΙΕΡΙΟΥ ἀνάθημα.

Ἄρει πάντα λάφυρα πατρῶν μὲν ἶφι θανόντων
Αἱ μάλ' ἐόντ' ἐθέμην ἀπτόλεμος γεγαώς
Δόρατα, καὶ κώνες, κόρυθάς τε, καὶ ἀσπίδας, ὅπλα
Ἀμφιδρυπτ' ἀνδρῶν ὀλλυμένων νέμεσιν.
Οὐ μὲν τοι ἀλλὰ θεράπων ἐγὼ εὔχομαι ἄλλ'
Ἐμμέναι εἰ μὴ ἄλλου Λητοΐδου θεράπων.
Βιβλία, καὶ κάλαμοι, χάρτη τε μοὶ ὅπλα μέμηλε
Ἐστὶ δὲ νικήτης Φοῖβος ἀρεσκόμενος.

ΕΙΣ ΑΜΠΕΛΟΝ.

Κεῖνος ἀριστεύσας κ' οἰνοτρόφον ὄμφακα μισῶν.
Ὅς βάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδίαις χαμάδις,
Κλήματα δ' ἐξέταμεν καὶ ὅλας βλαστὰς ἀπὸ ῥίζης,
Ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην.
Τὸ δέ τις οἰνοβαρὴς διὰ πόματος, ἢ πρὸς ἄρηα
Ἤλυθ' ἄν, ἢ αὐτοῦ τάχα λέληθε πέσεον.

IOAN. PIERII VALERIANI
Poëmatum finis.

LVGDVNI,
Ex Typographia Claudij Morillon,
anno Domini 1602.
menſe Martij.